t

28 - 6 - 21

Nueve tomos: 78: rs.

Sab.º 13. de Sept.re de 1772.

4

7-906

Bibl.
Sala A
Estante 32
Tabla
Número 164

V. 1260 f

Nicolai Tudeſchij Catinenſis Siculi,

ABBATIS PANORMITANI

PONTIFICIAE DISCIPLINAE

CORYPHAEI

In Quartum & Quintum Decretalium Librum

LVCVLENTISSIMA

COMMENTARIA,

Adnotationibus quamplurium Iuriſconſultorum illuſtrata, eiſdemq; propenſo ſtudio ac labore, & ex integro ad fidem veterum exemplarium reſtitutis, præſertim Bartholomæi Bellencini, & Zachariæ Ferrerij, quæ magna ex parte multis ab hinc annis, non ſine iactura, fuerant omiſſæ.

Acceſſerunt his noſtris typis multa in ſtudioſorũ gratiam & utilitatem: QVAESTIO quædam in primis eiuſdẽ Abbatis ſubtiliſſima in uetuſto Parmenſi Gymnaſio anno 1418. diſputata. ¶ Itẽ REPETITIO ſiue Prælectio in c. Per tuas, De arbitris, cũ in alma Bononienſi Academia anno 1432. profiteretur, quæ diu malignitate hominũ cum Epimenide dormierant, & quaſi ab inferis reuocatę, nunc recẽns noſtra opera in lucẽ editæ. ¶ Rurſum doctiſſimę interpretationes ad Clementinas epiſtolas, hactenus cum his cõmentariis ad Decretales non impreſſę, quę Typographorũ incuria penè interciderant.

Additiones etiam Ant. Corſeti I. C. clariſs. in Abbatis Repertorium, utiles & neceſſariæ, in multis editionibus, non abſque iniuria, prætermiſſæ.

Loca verò deprauata, ſuoq; priſtino candori reſtituta, quæ innumera propè fuerunt, uerbis exprimere ſuperuacaneum duximus, namq; ſi cætera exemplaria cum his conferes, exploratum erit, cenſuram hanc omnibus præſtare.

Petro Vendramæno corrigente.

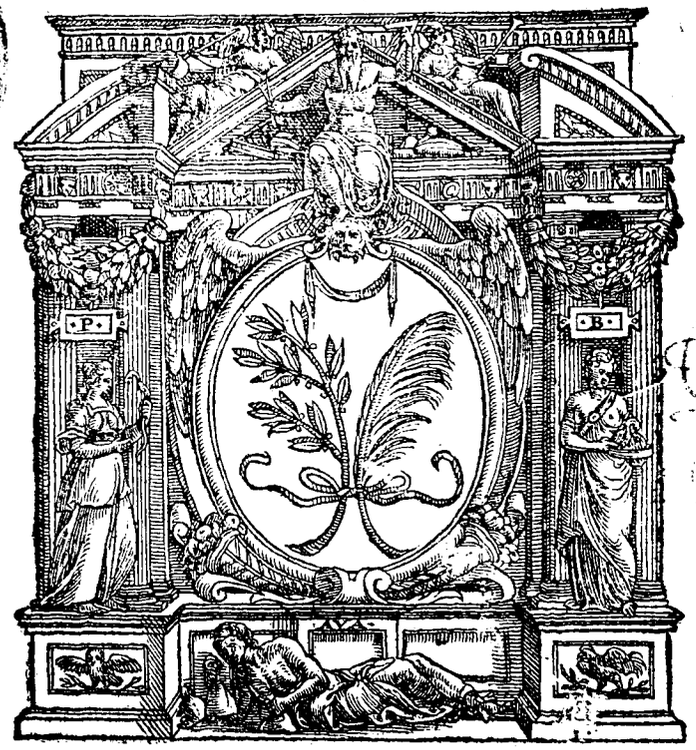

VENETIIS, Apud Bernardinum Maiorinum Parmenſem. M. D. LXIX.

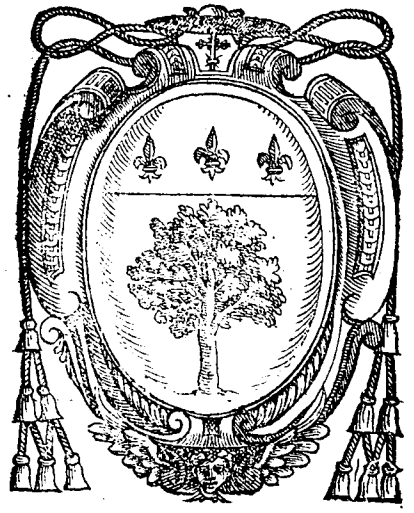

Rubricarum Tomi huius Sillabus.

¶ Accusationibus, inquisitionibus, & denuntiationibus.fo. 65.
Adulterijs,& stupro. fo.134.
Apostatis, & reiterantibus baptismum.fol.222.
¶ Calumniatoribus. fo.87.
Clandestina desponsatione. fo.20.
Clerico venatore. fo.158.
Clericis pugnantibus in duello. fo.133.
Clerico per saltum promoto. fo.165.
Clerico percussore.fo.159.
Clerico excommunicato,deposito,vel interdicto ministrante. fo.161.
Clerico non ordinato ministrante.fo.165.
Cognatione legali.fo.35.
Cognatione spirituali. fo.33.
Collusione detegenda. fo.156.
Conditionibus appositis in desponsatione,& matrimonio, vel in alijs contractibus.fo.22.
Coniugio seruorum. fo.31.
Coniugio leprosorum. fo.30.
Consanguinitate,& affinitate.fo.39.
Crimine falsi.fo.151.
¶ Delictis puerorum. fo.157.
Desponsatione impuberum. fo. 15.
Diuortijs:fo.57.
Donationibus inter virum & vxorem , & dote post diuortium restituenda. fo.60.
¶ Eo,qui cognouit cõsanguineã vxoris suę.fo.36.
Eo,qui duxit in matr.quã polluit p adulteriũ.f.28
Eo,qui furtiuè ordines recipit. fo.166.
Excesibus prelatorum.fo.167.
¶Frigidis,& maleficiatis, & ipotẽtia coeũdi.f.42.
Furtis.fo.140.
¶ Hæreticis.fo.115.
His,qui filios occiderunt. folio.123.
Homicidio voluntario,vel casuali. folio.124.
¶ Infantibus,& languidis expositis.fol.124.
Iniurijs & damno dato.fo.195.
Iudæis, & Sarracænis,& eorum seruis.fo.110.
¶ Magristis, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi. fo.108.
Maledicis.fo.160.
Matrimonio contracto contra interdictum ecclesiæ.fo.46.
¶ Natis ex libero ventre . fo.32.
Ne prælati vices suas, vel ecclesias sub annuo censu concedant, folio.107.
Noui operis nuntiatione.fo.174
¶ Pœnis. folio.198.
Pœnitentijs & remissionibus. fo.203.
Priuilegijs,& excesibus priuilegiatorum.fo.176.
Purgatione canonica.fo.189.
Purgatione vulgari.fo.195.
¶ Qui matrimonium accusare possunt, vel contra illud testificari.fo.55.
Qui filij sint legitimi. fo.47.
Qui clerici vel vouentes matrimonium contrahere possunt.fol.25.
¶ Raptoribus & incendiarijs , & violatoribus ecclesiarum . folio.137.
Regulis iuris.fo.190.
¶ Sagitarijs.fo. 134.
Schismaticis.fo.121.
Secundis nuptijs. fo.64.
Sententia excomunicatonis . fo.211.
Simonia.fo.88.
Sortilegijs. fo.154.
Sponsa duorum . fo.21.
Sponsalibus,& matrimonijs. fo.2.
¶ Torneamentis . fo.133.
¶ Verborum significatione.fo.234.
Vsuris.fo.142.

ABBATIS PANORMITANI
IN IIII. & V. DECRETALIVM LIBROS
COMMENTARIA PENE DIVINA,
quamplurium Iurisconsultorum adnotationibus illustrata;

Et hac omnium postrema editione ab innumeris propè mendis, quibus undiq; scatebant, sic purgata, ut si cum aliis editionibus conferas,nostram proculdubio diligentiam probabis.

De sponsalibus,& matrimonijs. Ru.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio rubricæ.*
2 *Matrimonium quid sit: unde, ubi, & per quem fuit institutum, & causa instituendi, ac eius impedimenta.*
3 *Sponsaliæ quid sint, & unde dicantur.*
Sponsus & sponsa quare,& qui dicantur.
4 *Consensus solus facit matrimonium.*
Matrimonij appellatione quid ueniat.
5 *Sponsa de futuro an dicatur mulier maritata?*

1 *Vpràuisum est* † In pcedenti libro de actib', & gestis spectantibus ad clericos,meritò nũc restat uidere de spectantibus ad laicos.[a]Et hęc rub.habet duas partes.In prima dicit de spõsalibus.In secunda de matrimoniis, & dria est inter illa maxima
2 † Quid ãt sit matrimoniũ:[b]uñ dicat' ubi
b fuit institutũ: per quẽ:& quot sint causę institutẽdi mrimonii,& de ipedimẽtis ipsius, & multis aliis uide bonã gl. 27. q.1.in fum.Ad declarationẽ diffinitiõis ꝓsequ gl.ca cã. q. 2.i prĩ.† Quid sint spõsalia,[c]uide p tex.30.q.5.i c.nostrates
3 sunt.n.futurarũ nuptiarũ,ꝓmissio.vñ se hẽnt ad mrimoniũ, ut quoddã ꝓambulũ.Et dñr à spõdeo spõdes;qđidẽ ẽ,qđ ꝓmitto,ut i.l. 1.& 2.ff đ spõsa.hic spõsus quasi ꝓmiss', spõsa quasi ꝓmissa:sed post ꝯctũ mrimonii adimpleta ẽ,pmissio; uñ ꝓpriè nõ dñr spõsus & spõsa, sed marit' & uxor añ carnalẽ copulã.
4 † Nã solus cõsẽsus animorũ facit matrimoniũ 27.q.2.c.sufficiat.& iõ si legat alicui certũ qd,si ꝯxerit p matrimouiũ cũ Berta,dẽtur illicò sibi legatũ,cũ ꝯxerit p uerba de pñti, licet mrimoniũ nõ cõsumauerit,ut in.l.cũ fuerit,ff.de cõdi.& dem. Qñq; tñ applone matrimonii cõprehẽdit matrimoniũ duntaxat carnali copula cõsumatũ,ut est tex.i c.ex publico, de cõuer.cõiu.vñ ante copulã pñt, licet impropriè, appellari spõsi.nã vr mulier spõsa,i. ꝓmissa,respũ carnalis copulę, & sic pñt intelligi iura,q̃ tales nuptias appellãt spõsalia p uerba de pñti, ut in c. b
pen.j.e. Vñ ꝫm subiectã mãm applone matrimonii qñq; cõprehẽdit matrimoniũ ꝯctũ solo cõsensu,qñq; carnali copula cõsummatũ,ut plenissime tetigi ĩ qõ
5 ne facti,de qua uide qđ dixi in d.c.ex pu
d blico.† Per p̃dicta[d] determinat alia q̃st.

a Ad laicos. Quia digniora sunt præponenda, insti.de iu. ꝓio.& insti.de bo.pos.§. aliã.sed clerici sũt dignio res laicis c.deniq; 4.di.& c.duo sunt genera.11.q.2.ꝫm Phil. de Franchis hic.

Quid sit matrimoniũ. Ponit ĩsti. de pa.pore.in pri. & i c.illud, §.de p̃ sum.Quare potius denõinet à matre, q̃ à patre ponit ĩ c.ex literis.j.đ cõ uer.infide.ꝓ Alex. cõsi.7.i.1.co. & hic posset q̃ri q.d sit mrimoniũ aualac. de quo fuit dubitatũ tpe ĩni Ang.đ Periglis,dũ legebat Paduæ, ꝓ ipm ĩ rub.ff. so.ma.& ꝓ Io.Bap.de S.Senerino i.l.si qua illustris,C. đ senatusc̃os. orf.Quid sit mrimoniũ ad Morganaticã,ponit ĩ c.1.de fi.na.ex matri.ad mor.cõtra.in usi. feu. & per dictos docto. in dictis locis.

c Quid sint spõsalia.Dic, ut hic ꝓ Abb.& sunt de futuro,& đ pse nti.c penul.j.e.& q̃s dẽat primò interrogari,an spõsus vel spõsa,dic ꝙ spõsus,ut ꝓ Io.An.in d.c.pe.gl.i l.2.ff.de ado.licet de cõsuetudine contrariũ seruetur secundum Phil. hic.

d Per p̃dicta.Qũo verificet legatũ factũ mulieri,cũ maritabit, Ale. cõs.2.i.2.uo.& cõs.55.e. uo.ubi ponit qñ est dictũ, si nupserit. & an dicat legatũ cõditionale,ꝓ Bar i.l.Titio cẽtũ.§.Titio genero,ff.de cõd.& demon.latè ꝓ Bal.nouel.i tract.de dotib.in.6.pte priuilegio 66. & licet applone spõsę uel maritatæ nõ ueniat spõsa de pñti ꝓ Soz.consi.64. inci.in cã uertẽte,imo in mã stricta applone uxoris
venit spõsa,ut i statuto,ꝙ maritus dẽat lucrari partẽ dotis,per Bar. i l.mihi.ff.re.amo.Ba'.i.l.fi.C.đ epi.& cle.licet Sal.i.l.cũ te,C.đ donã.añ nup.teneat p̃iũ,cũ quo aliq trãseũt i.l.nõ sine,C.de bo.q̃ lib. opi.Bar.e cẽis,vt latè ꝓ Pe.de vbal.i c.Raynutius,de testa.& ꝓ Ale. in.l.fine,i h.so.ma. ꝓ Ang. c.tertio loco,§.đ bsum. ꝓ Rapha.in.l.fi cũ dotem,§ si transgrediamur,ff.so.ma. ꝓ Cãp.giũ in trac.de dotibus,in.5.parte.q.13.& opi. Bar.i.d.l.mihi,seq̃t hic Phil. Franchus.

ZACHA. Tu dic p̃iũ.imò q ꝯ Bar.est cõis opi.f.ꝙ stante statuto,ꝙ vir lucretur tertiã ptẽ dotis vxoris pdecedentis,ꝙ hoc statutũ habeat locũ in sponsa tñ et ꝓ verba de psẽti.ut per Pet.de Anc. in repe.c.1.char.67.ver.quæro de qõne, quæ mihi occurit, §.de cõsti.ubi dicit in terminis,ꝙ statutum,qd loq̃t de rupta,nõ habet locum in desponsata tñ per uerba de presenti.ubi refert alias secum d.Ant.de But.cõsalutãe,ꝙ stante statuto,ꝙ filia maritat' seu rupta nõ ueniat ad successionẽ,ꝙ hoc casu filia desponsata ꝑ uerba de pseti nõ excludet.idẽ tener Bal.licet uariauerit, ut ꝓ compositillatorem meũ in.l.no sine in prine C.de bo. quæ li. & in aut. dos data, C.de donat.inte nup. ille in c.1. & ibi potui in apo. ad eum in versi. Ꝑhentes spõsalia,s.de pons.pla & in c.tertio loco,& ibi et in apomeis in uersi.spõsus,num.5.ubi plenè ꝓ Moder.s.de psum. idẽ in c. si inter j.e.& in c.2.ꝓ illu tex.j.de spõ.duo,ꝓ qb.facit gl.i cle.1.đ ꝓsã.& affirmãt ꝓ ea cõi suo.13.inc.Iacob',pmittit Stephano,&c.& Pe. de Anc.cõsi.20.ic.ꝓ solone dubiorũ.Aduerte tñ, ꝙ hoc dictũ nõ ꝓcederet in desponsata ꝓ uerba de pñti,q̃ est traducta ad domũ uiri,ut cũ eo cõiungeret,licet añ cõiunctione maritus decederet, quia hoc casu ꝓ statutu debita portionẽ lucraret.ita est fin. dictũ Sal. in.l. cum te,in fi.ver.C.đ don.ante nup.& quod ꝓ sing. extollit referq; & sequitur Fel.in §.alleg.c.tertio loco,col.3.uersi. deterita &c.

SEB. SAP. Per prædicta. Vide Abb.in cons.1.in.1.uol. Alex.in apost.ad Bar.in.l.iubemus.§.ſanè,ad fin.C.de sacrosan.eccl. Pau.de Ca.in.l.Deo nobis,in 2.col.C.de epi.& cle.Ias.in aut.præterea,col.2.&. 3.C.unde uir.& uxor.

a Eiusdē fidei. Vt.l.ne q̄s,C.đ Iudæ.& q̄libet admittit̄ ad accusandū ēt sine subscriptiōe,ut ibi p gl.r̄r ꝯriū est in.l.2.C.q accu. nō pn̄t.

b Quædā lex.In ꝯriū vr̄ gl.in c.1.s̄.de transact. quæ uult, ꝙ appellatione iuris,vel legis intelligat̄ de iure cōi,qđ ē singulare,& utile ſm Phil.hic ex quo īfert̄,si eē renūtiatū oī legis auxilio,an uideat̄ renuntiatum iuri consuetudinario? de quo p Bart. in l.2.C.đ bo. q̄ lib. & in.l.illa institutio,ff. de hæredi. instit. ubi concludit, qđ sapiēs uigore arbitrij sibi dati de iure poterit supplere nō solū de iure cōi,sed ēt de consuetudine,de quo per Roma.in rub.de arb. in.5.col. p Ias. in repeti.l.oēs populi,ff.de insti.& iu. in.4.co. uer. hinc se offert.p Barba. in.l.in illa. in 5. col.ff.de uer. obl. ubi dicit, ꝙ ista ē q̄ō gloriosa, per Corneum consil. 278.inc.in hac,in 4.uol.in litera O. nā cōsuetudo nō differt à lege nisi tanq̄ tacitū ab expresso,ut pulchrè p Sozi.cōsi.99.in ci.ī causa eximij, in fi. 1.co. SEB. SAPIA.

c Papæ tm̄. Vide Deciū ī c.1. ī pri. in.1.lect.s̄. de iu. ubi latè explicat, q̄n cōstitutio dicatur consiliaris.

d Consuetudo. Latè per Alex.cons. 96.in.1.uolu.magis cōiter cōcluditur non ualere statutum. & Fede. de Se.consi.275. inci.casus est talis.Iacob.Butri.in l.1. ff.de constit.princ.& pet.de Anc.in commento.c.canonum statuta.s̄. de consti.in.26.col.uersi. ex prædictis patet.adhæret Bal.in l.conditioni,C.de insti.& substi. sequitur Ang.in.l.consulta,C.de testi. Pe.de Anc.cōsi.19.Io.An.in addi. Spe.in ru.de spō.& iura ciuilia req̄rētia cōsensum patris sunt correcta de iure canonico,ut p Ale.in d.cōsi.& per eundē in rubr. ff.solu.matrim.in fi. & si aliqua iura canonica uidentur requirere consensum,est de honestate, & non de necessitate.

ANT. FRAN. Circa hoc an consensus patris req̄rat̄ in ꝯctu matrimonij filij, uel filiæ, dicas istum uerū dicere de necessitate ad substantiam ipsius matrimonij,in quo sufficit tam de iure canonico,q̄ ciuili solus consensus contrahentium uerbis expressis,si fari sciunt:aliàs nutu & signis possent cōtrahere,ut in c.tuæ,de spōsa.& in c.tua nos,eo.ti.& in.l.nuptias,ff. de regulis iuris.Tamen si filia nuberet sine consensu patris ante.25.annum, non posset petere se dotari à patre,ut in aut.si post.25.an. C. de inof. test. nisi forsan diceremus,ꝙ imperator statuendo super matrim.quod est spirituale,non potuisset illud facere,per ea,quæ plenè tractantur in c. quæ in ecclesiarū,de consue.de quo,semper dubitaui, an p similes leges ciuiles, uel statuta laicorū posset aliquid disponi circa matrimoniū,cum illud debeat regulari ſm dispositionē iuris canonici,ut p gl.ī.§.fi.isti.de gradi.& saltē negari nō p̄t,ꝙ ex similib.statutis uel legibus non reddantur uiri & mulieres saltem timidiores ad matrimonium contrahendum, quod uidetur esse improbatum per ea q̄ habent̄ in c.gēma,cū mā.ī.e.& iō puto sup hoc multū cogitādū.

e SEB. SAP. Circa matrimoniū.Vide multa p Petrū Rauennatē in conclusionibus suis consuetudinis,col.11.Ang.in consi.207.inc. Titius existens,& dom.Ant.de But.in consi.40.incip.uisa forma.

dicit statutū mulier maritata n̄ admittatur ad successionē patris cū fratribus. Quidā decessit relictis filiis masculis, & filia despōsata p verba đ futuro. q̄rit̄, nūq̄d dicta dēat excludi à successiōe paterna?& dicēdū est ꝙ nō,q̄a,ex quo agit̄ de odio,appl'ōne maritatę n̄ uenit spōsa,secus si ageret̄ de fauore; ,p hoc bon⁹ tex.in.l.nō sine,C.de bo. quę libe. & ibi p Cyn.& alios; & uide bonā gl.instit.de nup.in.§.sed si uxor.& 25.q.2. in princ. secus,si diceretur de filia dotata,ꝙ non succederet,quia inest doti. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Matrimoniū cū alienigena contractum ualet ēt non seruata cōsuetudine patriæ,dūmodò sit eiusdē fidei.*
2 *Consuetudo uenit legis appellatione.*
3 *Consuetudinis omissio siue defect⁹ nō uitiat mr̄imoniū*
4 *Matrimonialis causa in concilio tractari potest.*
5 *Conciliū iurisdictionem habet in causis decidendis.*
Conciliij constitutio sub noīe conciliij editur, & non papæ tantum:secus tamen quandoq; fit.
6 *Peccator notorius compellitur ad pœnitentiam.*
Maritus cōpellit̄ redire ad uxorē,& sic uxor ad uirū.
7 *Consuetudo,leges,& statuta an possint aliquid disponere circa matrimoniū & aliquā pœnā imponere?*
8 *Pœna imposita per statutū ī matrimonijs an ualeat?*
Dotium constitutio per statutum facta ualet.
9 *Solennitates circa matrimonia inductas per statutū non seruantes an peccent?*
10 *Consuetudo si est diuersa in loco uiri & mulieris, quæ sit seruanda?*
Forenses an teneantur seruare consuetudinē loci.
11 *Consuetudo & statutum circa dotes quæ sit seruanda,an loci uiri,an uxoris?*

CAP. I.

DE Francia. 7 Matrimonium cōsensu ꝯhitur,nec inualidat̄, si con
d suetudo patriæ non seruet̄.pri
e mò ponit casum. scđo diffinit, ibi: *diffiniuit*. Casus lit. Quidā iuuenis de Francia duxit in uxorē quandā nobilē mulierē de Saxonia ſm cōsuetudinē Saxonū:sed q̄a diuersis cōsuetudinibus Francigenæ & Saxones utūt̄ ī mr̄imoniis ꝯhēdis,& iste nō sua,sed Saxonū lege ꝯxit,fuit accusat⁹ q̄a ea omissa aliā supduxit.In cōcilio q̄sitū fuit,q̄d de hoc fieri dēret?statuit,concilium ut trāsgressor euāgelicæ legis subiiciat̄ pn̄iæ, & à secūda uxore separet̄, & primā recipere cōpellat̄.B. †Not.1.qđ ualet
1 matrimoniū ꝯctū cū alienigena, ꝙ intellige de alienigena respū patriæ,nō respū fidei.nā tūc nō teneret matrimoniū,
a ut in c.caue.28.q.1.Debēt,n esse maritus & uxor eiusdē fi
2 dei,[a] ut ibi. †Secundò no.iuncta glo.1. &.2. ꝙ appellatio
b ne legis comprehēdit̄ cōsuetudo. nam consuetudo est q̄dā[b]
3 lex,ut in.l.de q̄b.ff.de legib.& prima dist.c.cōsuetudo.†Tertiò no.qđ defectus seu omissio consuetudinis patriæ non
4 vitiat matrimonium, de quo.j̄.latius. †Quartò no. qđ cā matrimonialis pōt tractari in concilio.ex quo infertur, ꝙ
5 cōciliū hēt iurisdōnem ēt in causis decidendis. †Item not.
c ibi:*sancta synodus*,ꝙ cōstitutio,uel diffinitio cōcilii edit̄ sub noīe totius concilii & non papæ tm̄,[c] pro hoc facit text.in c.Osius,de elect.& c.1 s̄.de pa.cū sim.q̄n̄q; tn̄ edit̄ sub noīe papæ cum cōsilio cōcilii, ut in c.licet,de ele.& c.aduersus, de immu.ecc.& uide bonā gl.ī c.ad apostolicæ,de re iu. li. 6.p Inn.& Host.in c.ex gestis,de cle.non resi.Dn̄s Ant.ī d. c.1.de pec.p illū tex.simp'r colligit,ꝙ cōstō edit̄ sub nomine cōcilii:q̄a,licet Papa sit ibi ut caput : tn̄ ptās depēdet ex toto cōcilio:sed in ꝯriū faciūt ea,q̄ stati allegaui.Sed puto dicēdū,ꝙ aut mā originat̄ à toto cōcilio; & tunc fiat statutū sub noīe totius cōcilii,& ita loquātur iura primò allegata,& uide tex.1.q.7.in c.cōueniētib.& c.Adrianus.63.dis. Aut mā originat̄ à solo papa,sed cū ꝯsilio cōcilii, & hēant
6 locū iura secundo loco inducta.†Vlt.no. ꝙ notorius peccator p̄t cōpelli p ecclesiā ad agēdū pn̄iam;,p hoc c.ad audiētiā.j̄.eo.& uide gl.33.q.2. in c. q̄cūq;. Itē p̄t notari ex fine litere,ꝙ marit⁹ p̄t cōpelli p ecclesiā,ut redeat ad uxorē; & pōdera:q̄a nō dicit p censurā ecclesiasticā : sed purè redire cogat̄.Ex quo p̄t īferri,qđ p̄cisè p̄t cōpelli uxor,uel marit⁹ ut in unū redeāt.Nā cū ista obligatio descendat ex lege diuina & humana,p̄t q̄s p̄cisè cōpelli ad factū, iuxta not.per
7 Bar. & alios in.l.stipulationes nō diuidūt̄,ff.de uer.obl. †In gl.3.in fi.Ex hac gl.p̄t colligi rō dubitādi & decidēdi.sed re
d uoco in dubiū ultra gl.nūq̄d cōsuetudo[d] patriæ possit dispo
e nere circa matrimoniū?[e] Inn. dicit,qđ circa substātiā mr̄imonii disponere n̄ p̄t,ar.hic: sed circa dotē fortè ꝙ sic, ar. in c.Raynutius,s̄.de testam. Dn̄s Ant. latius exordit̄ mām dicēs,qđ aut statutū patriæ disponit circa substātialia matrimonii,puta inualidando ꝯctū,uel inualidādo psonas,& nō ualet statutū,ut hic,ex quo potes no.qđ leges ciuiles ,phibētes matrimoniū īter tutorē & pupillū; rectorē prouinciæ,& prouincialē, & inter similes psonas nō teneant, de quo uide latius p Fed.cōsi.vbi gn̄aliter tenet.qđ statuta & leges laicorū circa matrimonium nullius sunt momēti, q̄a hæc materia non est de foro seculari,sed ecclesiastico,ut in c.tuam,de ordi.cogni. facit quod not.Barto.in lege Titia, ff.soluto matrimonio,& per doct.in c.fina.de secund.nup.
8 †Quandoque statutum disponit circa penam erga substantialia matrimonii, ꝙ si hoc facit apponendo pœnam de nouo,& sic inferendo damnū,non tenet, ut disputat Ioannes Andræ.latè in capitu.statutum,de hæreti. libro sexto.
9 †Et hæc faciunt ad q̄ōnem. In hac ciuitate Senensi statuto cauetur,quod contrahentes matrimonium cum puella ante.25.annos sine consensu duorum agnatorū incidit in certā pœnā,nunquid ualeat tale statutum?Gas. de Cal.in c.2. de clandest.despon.recitat in simili q̄ōne fuisse consultum quod sic.nā erat statutū,ꝙ ꝯhens matrimonium cum puella ante.25.annos absq; p̄ntia decem personarū ad minus ī curreret certam penam. sed aliqui tenuerunt oppositū, & placet mihi opin.Ioan.Andr.ꝙ talia statuta non teneant, cúm per hoc intimidetur matrimonium, quod debet esse liberum,

a Si consuetudo. Per Alex.consi.1. in.3.uolu.p Bald. ī aut. oēs peregri. C. cōia de succ. p Abba. in c.fi.s̄.de fo.cōpe.cōis opi. ē, ꝙ attēdit̄ domicilū uiri, & non uxoris p l. exigere dotē, ff.de iud. late per Iaso. in l. si arrogator, ff.de adopt. in.22.col. ubi inuenies,an đbeat ītelligi đ domicilio rōne originis,uel īcolat⁹. SEB. SAP.

b Diuersa.Vide Raph.Cum.in consi. 72.incip.uisis pactis,Alex. in con. c.inc.ex inspectione in.3. uol.Iaso. late in l. cunctos populos, in. 3.le. colū.15.C. đ sum. tri.& fi.cat. ubi limitat plurib⁹ modis d.l.exigere dotem,ff. de iudi.

c Ipsius mariti.Nisi in petēda dote, aut donatione ,pter nuptias,quia hoc casu cōsuetudo loci,ubi cōtractum est matrimonium,non loci cōtrahentium inspicitur, ut per Car. plene,qui quæstiones , de quibus s̄. examinat ī cle. sæpe. §. & q̄ritur, in.3.q. de verb.significatione.

d Certa conditio. Per doct. in l.hæc uerba, ff.de le.1.limita,nisi illa tacita cōditio exprimeret̄, q̄a faceret actum cōditionalē ſm Dn̄i. in c.1. de sponsa. lib.6.p Imo.& Bal.in l.q̄ filiabus,ff.de le.1. Ex quo infertur, ꝙ si testator legauit sub ista conditione,si hæres adierit hæreditatē, legatū reddit̄ cōditiōale,Bal.in l. 1.ī fi.pri.C.đ cad. tollē. per Paul.de Cast.& Alex.in.d. l.hæc uerba.

e Moneas & inducas, cōtrarium tenuit Spe.in tit.de rescri.præsentati, §.rōne aūt formæ & iō gl.in cle.1.đ testi.in uer. hortamur,dicit,ꝙ huic uerbo hortamur, & aliis ,platis a p̄p̄ ē necessario parē

liberū,vt ī c.cū locū, & c.Gēma.j̄.eo.Itē q̄a laici, n̄ pn̄t disponer̄ circa mr̄imonii mām,ut.s̄.dixi.Q̄n̄q; statutū īponit pœnā auferēdo lucrū,qđ lex secularis attulerat, & tenet d.Ant.ꝙ ualeat statutū,& hic sequendo gl.or.Io.An.in c.cū ſm leges,de hæret.li.6.Sed gl.ē ī ꝯriū.36.q.2. c.de puellis, & aptè sentit Fede.de Se.in cōs.pall. & hoc mihi placet pl⁹.Q̄n̄q; statutū laicorū dispōit circa dotē, & ualet,
9 ut.s̄.tenet. † Inn.q̄n̄q; circa solēnitates, & tenet d.An.valere statutū, & peccāt n̄ seruātes illā solēnitatē. Sed tu aduerte. nā dec.hec n̄ loq̄t̄ de statuto,sed de ꝯsuetudine patrię.vn̄ ego crederē, ꝙ statutū laicorū sit nullū,q̄a mā n̄ ptiet ad laicos sec⁹ ī cōsuetudine, q̄a ī ea interuenit cōsensus ep̄i, & totius cleri.vn̄ nō seruātes clericalē cōsuetudinē, saltē ubi est talis, ex cuius ēt p̄teritione ecc'ia reddit̄ incerta de cōtractu,peccant mortal'r,& sic
1 ointelligo dictū doc.hic.†Sed dubitat̄ circa p̄dicta maxiè ,p declaratiōe tex. qđ si
a cōsuetudo[a] mariti & uxoris ē diuersa?[b]
b Pone Florētin⁹ ꝯxit matrimoniū cū Senēsi hic Senis: & alia cōsuetudo est hui⁹ ciuitatis à ꝯsuetudīe Florētina diuersa, nūq̄d attēdem⁹ cōsuetudinē,ubi mr̄imoniū ē ꝯctū, uel cōsuetudinē mariti?Francis.vercel.dicit(ut ibi recitat Io.And.) qđ si in loco ꝯct⁹ ē certa cōsuetudo,illa seruabit̄.8.di.c.q̄ ꝯ,&.12.dis.c.illa, & ibi gl.si nulla ē cōsuetudo ī loco ꝯctus,seruabit̄ cōsuetudo loci mariti,q̄a maritus ē caput mulieris.Sed dic latius & clari⁹, ꝙ aut cōsuetudo disponit sup solēnitate ꝯhēdi, & dēt sēp obseruari ꝯsuetudo patrię,ubi mr̄imoniū ꝯhit̄, ēt si ambo ꝯhētes sint forēses, q̄a n̄ dēnt pegrini uiolare cōsuetudinē patrię cū scādalo aliorū, ut d.c.q̄ ꝯ,facit l.si fund⁹,ff.de euic.&.l.2.
11 C.quēadmodū,test..aper.† Aut ꝯsuetudo seu statutū dispōit sup executiōe,vel sup aliis obseruādis p⁹ ꝯctū,& dēt attēdi cō
c suetudo domicilii ipsi⁹ mariti.[c] rō, quia vxor seq̄t̄ domiciliū mariti.l.fi.§.idē rescripserūt,ff.ad munici. vn̄ animi đstinatiōe mr̄imoniū vr̄ ꝯctū ī domicilio mariti,arg.in c.Romana.§.ꝯhētes, de fo.cōpe.li.6.& ī l.ꝯxisse,ff.de ac.& obli.vn̄,si ꝯsuetudo vel statutū domicilii mariti habet,ꝙ marit⁹ supuiuēs dēt lucrari dimidiū dotis, seruabit̄ ibi illa ꝯsuetudo seu statutū,licet ī loco,ubi fuit cōtractū mr̄imoniū,sit alia consuetudo,uel statutū,& hæc sūt de mēte Bar.ī l.exigere,ff.đ iud. ubi tex.cū gl.& ī l.cūctos populos, C.de sū.cri.seq̄t̄ ī effectu Dn̄s An.hic,q̄ dicit se putare, ꝙ si marit⁹ mutaret domiciliū p⁹ ꝯtractū mr̄imoniū, ꝙ attēdit̄ cōsuetudo domicilii tpe ꝯtractus, & nō domicilii,ubi dissoluit̄ matrimoniū, q̄a dēt attēdi loc⁹,ubi fuit orta obligatio,& n̄ ubi recepit purificationē,& pro hoc optime facit tex.iūcta gl.ſm intellectū, quē seq̄t̄ in l.si. uxor,ff.de iudi.& ,p hoc potes dicere q̄o ad tex.n̄rum, quę cōsuetudo erat seruāda,an Frācorū, an Saxonū.Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Contractus dicitur purus, ubi conditio aliqua non est expressa,licet tacite aliqua conditio intelligatur.*
Sponsaliorum contractus quod plures tacitas habeat conditiones.
2 *Verba,moneas, & inducas, non inducunt pracisam coactionem,& nu.4.*
3 *Iuramentum ad commodum partium prastitum per partem remitti potest,& nu.5.*
Sponsalia seruare compelluntur, etiam si iuramentum non interuenit.
Sponsalia etiam iurata per partes solui possunt.
Tolerantia & patientia superioris quid operetur.
Iuramentum sponsaliorum per sponsos potest remitti.
6 *Iuramentum quandoque principaliter dirigitur deo, & quandoque non.*

CAP. II.

PRaterea. Sponsalia de futuro soluuntur, si spōsi se soluunt,ēt si fuerint iurata hoc d. prio iubet moneri, scđo diffinit,ibi: *si autem*.Casus lit. Duo sine oī cōditiōe fide hincinde data mr̄imoniū ꝯhere ,pmiserunt mutata postea sn̄ia hāc fidē inuicē remittere cupiūt,q̄rit̄,an isti sint ad p̄stitā fidē seruandā cōpellēdi, uel an eādē inuicē sibi remitter̄ possint?r̄ndet p̄p̄ ꝙ cōmonēdi sūt & modis oīb⁹ inducēdi, vt fidē p̄stitā seruēt,si aūt hoc facere noluerint,n̄ sūt cōpellendi,ne deteri⁹ īde cōtīgat,ut.s.illā ducat, q odit:sđ ad īstar eorū,q societatē ꝯhūt g
fide p̄stita clara, & postea illā sibi remit
1 tūt.B.†Not.1.ꝙ ꝯct⁹ dr̄ oīno pur⁹ & sine oī cōditione, ex quo non fuit certa cōdi
d tio[d] exp̄ssa,licet subsistāt multę tacitę ꝯditiōes. nā ī spōsalib⁹ multę cōditiones subītelligūt̄,vt in c.quēadmodū, de iureiurā.Cōditio ergo subītellecta n̄ facit ꝯctū cōditionalē,ut ī l.cōditiones q̄ extrīsec⁹,ff.đ cōdi. & demō.& ī c.significasti,
2 & qđ ibi no.de elect.†No.2.ꝙ p hęc ver
e ba,moneāt,& īducas,[e] n̄ īducit̄ p̄cisa coa
3 ctio.†Tertiò no.ꝙ iur̄m,p̄stitū ad cōmo
f dū hoīs p̄t remitti[f] ab hoīe,ad cui⁹ commodū fuit iuratū.Ex quo īfert̄,ꝙ si iuraui tibi soluere tali die , n̄ īcido ī piuriū, si remittis mihi iur̄m, uel dilationē ad soluēdū p̄stitam, facit c.1.đ iureiu.&.c.si
4 gnificauit,đ cē si.†In gl.2.ibi: *& etiā compellēdi si iurassent*.Vult ergo gl.restringer̄ istū tex.q̄n ī spōsalib. īteruenit fidei p̄statio,& n̄ iur̄m:sđ hoc n̄ ,pcedit,q̄m respectu coactiōis fiēde p ecclesiā n̄ ē differē
g tia īter iur̄m,& fidei p̄stationē,[g] ut in c. puenit,s.đ fideius.ī fi.Itē gl.ī ver.*interpositiōe*,sētit,ꝙ ista æq̄pollēt, & uiđ ad hoc qđ plenè dixi ī c.ad aures,qđ met.cau.& p Arch.22.q.5.c.iuri,& ad c.ex l'ris,alle. ,p ꝯrio dic,ꝙ ibi tm̄ vnus dissentiebat iō p̄cisè cōpellit̄ ad ꝯhēdū matrimoniū, & ad c.req̄siuit,dic,ut ibi no. & ad c.fi.j̄.e. dic,ꝙ ibi priora sponsalia fuerūt sublata p ꝯctū mr̄imonii cū alia p uerba đ p̄sēti. Sđ no.ex gl.iūcto tex. qđ dixi ī notabili b⁹,ꝙ p hęc uerba,moneas,& īducas,n̄ datur ptās coercēdi,licet Fede.multū dubi
5 tet cōs.103.& seq.†In gl.fi.ī fi.Ex hac gl.

dū & ī c.rogo.22. q.3. de quo hic late per Feli. tenētē opi.Abba.p iura, in quibus est uerbum,moneas,& īducas,ꝙ nō inducūt compulsionē, ex quo addit̄ ꝙ cōpellat. nā frustra exprimeret̄,ut hic & c.p̄terea, & c. cum in tua. j̄. eo. ZACHARI.

f Pōt remitti.Adde Bart.post gl.& do.ī l.1.§.1.ff.de fer.& ī l.quoties, ff. de iureiu.& ī l. Labeo,ubi melius ad materiā p̄ntis q̄ōnis,e.ti.& Spe. e.ti.uer. & not.in princ. qđ est uerū ante incursum piurium,q̄a post secus,ut p Bal. ī authē.eidē,C.đ sec. nup. de quo plene p Feli.in c.1.in.2. no. s̄. de iureiur. nec omitto, ꝙ p̄t etiam tacite remitti,ut Fe.ubi.s̄. col. 3.uersi.unū ēt relatione.

g Fidei præstationem. Adde do.de Rota deci.suis,de iureiu. vbi ponūt an non seruans fidem sit inhabilis ad beneficium,sicut periurus.

a Pōt remitti, quia pars, ī cuius fauo rē eſt interpoſitū iuramentum, habet uim apoſtoli in remittendo c. 2. d iureiu. in fi. ſ. l. fi. ff. qui & a qui part. i l. Labeo, ff. de iureiu. & i l. 1. §. & poſt opis, ff. de no. ope. nunt. p mod. l. fi. ff. qui ſa tisf. co. p So. cō. 68. uerſ. ſecūdo reſpō detur. Alex. conſi. 53. in. 2. uol. uerſi. ſecundo quia.

b Quod certius. Facit c. ſi quem. j. de ſenten. excom.

SEB. SAP. Quod certius. Multa ad hoc accumulat d. Fel. in c. auditis, col. 23. uerſ. limita ſecundo, ſ. de reſcrip.

ZACHARI. c Matrimonium, tu adde, qualiter honeſtas publica impediat matrimonium, per Spec. in ti. de cōſan. & af. uerſi. ſi uero.

SEB. SAP. Affinitas. Improprie tamen cadit affinitas añ conſummationē mīi monii, ut per Moder. poſt Bar. in l. Seruius, ff. de condi. ob cau. Proxima. Archi. in c. 1. de deſp. im pub. tenet duo req ri. prio malitia ſuppleat ætatem, ſecō malier tē tatafuerit. Io. An. ibi tenet, malitia ſupplet ætatē, ſicut in matrimonio, ſequitur ibi Do. Ita tenet ſanctus Th. 4. ſententiarum di. 26. ar. 3.

SEB. SAP. Sponſaliorū, pro f hac opi. facit doctrina Arch. in c. fi. de iudic. li. 6. q ubi lex regrit certum tempus annorum ſemper requiritur perfecto, niſi aliud exprimat, ſequitur Bal. i c. cū uicefimū, ſ. de offic. deleg. Aret. in l. qua ætate, ff. de teſtam. ſentit Abb. in c. cum in cunctis iūcta gloſſa in uerſi. exegerit, ſupra de elec.

text. vna, vt ꝓcedat de iure cōi, & ſic ſine aliquo pctō poſſint ſpōſi pari ꝓſenſu diſſoluere ſpōſalia ét iurata. Alia lect. ē, ut ꝓcedat ex cōparatiua ꝓmiſſiōe, quaſi ſine pctō ſpōſi hoc faceř ñ poſsit, ſd eccleſia tolerat, ne deteri⁹ inde cōtingat. Alii ponūt tertiā dicētes, q ñ ꝓcedit ex cōparatiua ꝓmiſſione, ſed de iure Spe. ī ti. de leg. in §. nūc oſtēdēdū, ver. hæc quoq;, sétit, q de mero iure; & hęc opi. vř cōmunior, & mihi pl⁹ placet. nā ſi tex. ꝓcederet ex tolerātia, ꝑp nō īduxiſſet ſimilitu b dinē in diſſolutiōe ſocietatis, ſicut ergo mero iure ſocii pñt ſibi remittere iurm, ita ſpōſi, & ad tex. cum dicit, *in patientia*, 2 dic q habuit reſpectū ad vulgi opi. nam vulgares putāt, q iſti incurrā ꝑiuriū, & pp hoc iſti ſunt monēdi & iducēdi ad p 3 ctū. † hanc opi. quaſi cōem ſenſit Inn. qui dixit, q aut iurm ꝓtatur deo, & non poteſt remitti[a] ab hoīe, ſed à ſolo Deo, aut iurm prętatur homini; & ꝑt remitti ab hoīe, vt hic, & in c. 1. de iureiu. & dř ꝓtitū deo, quando quis iurat volens principaľr cōplacere deo, ſi autem intēdit ad tēporale cōmodū hominis, tūc dř ꝓtitū homini. Et aduerte, quia licet oē iurm principaliter tendat in deū, quia obligatio primaria acquirit deo, vt in c. debitores, de iureiu. tñ quādo cōcernit commodum hominis, de⁹ recipit iuramentū ad illius cōmodum; & ſic illo remittente de⁹ etiā remittit. & hæc uerba no. ex quibus poteſt inferri, q ſi intuitu dei iurauit ducere aliquā mulierē ī vxorē, nō poteſt mihi illa remittere iuramentū, & vide latius ad materiā prædictam q not. Spe. in d. §. hęc quoq;. Abbas.

SVMMARIVM.

In dubijs, et præcipue ubi periculum animæ uerſatur, tutior pars eligenda.
Honeſtas in contrahendo matrimonio magis attenditur, quàm rei ueritas.
Factum ipſum magis conſideratur, quā iuris effectus.
Impedimentum publicæ honeſtatis iuſtitiæ ex ſponſalibus oritur, & unde hoc procedat, et quid importet, quando ſponſalia fuerunt contracta inter maiores, uel minores ſeptennio, & inter maiorem & minorem.
Septennij requiritur ad ualiditatem ſponſaliorum.
Ætas certa ubi requiritur reſpectu diſcretionis præuenire non poteſt.

CAP. III.

Vuenis. Si maior ſeptennio, cum ꝓxima ſeptennio, in qua malitia ſupplet ætatē, ſpōſalia ꝯhit, ex his oritur iuſtitia publicæ honeſtatis, maxime ſi commiſceri tentauerunt, ita cōiter ſummař: ſed ī veritate ſummariū nō colligit ex lra, vt patebit clari⁹ ex. j. dicēdis, ſed inherēdo lrę pōt ſic ſummari. Si maior ſeptēnio duxit in vxorem minorem ſeptennio, & eam traduxit ad domum, oritur ex tali contractu publicę honeſtatis iuſtitia, diuiditur: primo narrat factū, & caſum dubium. Secundò duplici ratione diffinit, ibi: *quia igitur*. Caſus lit. Quidā iuuenis duxit quandam puellam nō dum. 7. anno. ſponſalia contrahēdo cum ipſa, & attentauit cum ipſa, quod cōplere nō potuit, tandem mortua fuit, uel dictus iuuenis ab ea receſſit añ quā fortè ſpōſalib⁹ cōſentiret, & cū alia cōſanguinea illius puellæ mřimonium contraxit. q rębat, vtrū poſſint inſimul remanere? reſpondet Papa, quòd in his, q̄ dubia ſunt, q certius ē, ſeruari debet, & ideo pp honeſtatē eccleſię, quia dicebař ſponſa ipſius, & propter dubium prædictum debent ab inuicem ſeparari. B. † No. primo, q in concernentibus periculum animæ debemus in dubiis ſemp tenere, q certius[b] eſt, & quod ſine periculo animę explicari pōt. vnde in iſtis illa pars ē mitior, q̄ eſt tutior, ad hoc vide bonā gl. in c. 1. de ſeruti. ī ordi. fa. & tex. i cle. exiui, de ver. ſign. † No. ſcđò, q ī mřimonio ꝯhendo magis conſiderař hōeſtas, q̄ rei veritas, vnde alibi dicit tex. iuris ciuilis, q ī cōiunctionibus non q liceat, ſed q deceat, conſiderandum ē, ut ī l. ſem p. ff. de ri. nu. † Itē no. ibi: *complere nō potuit*, quòd magis cōſideratur ipſum factum, quam iuris effectus. † Vltimò no. q ex ſpōſalib⁹ oriř publicæ honeſtatis iuſtitia inter ipſū ſponſū & conſanguineos ſponſę, & e cōtra inter ſpōſā & oēs cōſanguineos ſpōſi uſq; ad quartū gradū habilis ad impediendū & dirimēdū matrimoniū[c] inter eos contrahēdū, ad hoc c. ſponſam. j. eo. & clarius in c. 1. eo. ti. li. 6. Et ſcias, quòd hoc impedimētū nō excuſař ex cōſanguinitate, nec ex affinitate: q̄a ante ꝓſummationē matrimonii ſeu carnis cōmixtionē non eſt orta affinitas:[d] ſed oriř ex cōſenſu ꝓſtito in ſpōſalibus, & fuit inductum hoc impedimentū ab eccleſia pp honeſtatē duntaxat: quia quandoq; orieban tur graues inimicitię inter cōſanguineos, cū uni deſpōſatā alius ꝓſanguineorū quęrebat ducere in vxorē, & appellauit eccleſia illud ipedimētū publica honeſtas, q̄a ñ poterat dari cōgruēti⁹ nomē, cū nō poſſet attribui alicui ex cognatio nibus. ſ. legali, uel ſpūali, uel carnali. nā triplex ē cognatio. iſtud ergo ipedimētū eſt de p ſe ex ſola honeſtate ab eccleſia inductū, de quo uide p Io. An. in d. c. 1. li. 6. In gl. 1. in fi. Gl. iſta non clarè aperit intellectū c. ſed, ut clare habeamus materiam, aduertendum eſt, q̄d aut ſpōſalia fuerunt contracta inter maiores ſeptēnio, & i dubio oriť illud impedimētū publicæ honeſtatis, nec exigiť hoc caſu, q ſpōſus tētauerit cognoſcere ſpōſā, ut in ca ſpōſam, infra eodem, & ꝑallegato c. 1. & iſte nō ē caſus noſter. Q̄nq; ſponſalia cōtra huntur iter minores ſeptēnio fortè nullā diſcretionē habētes, ſicut ſolet fieri, quādoque parētes contrahūt ſponſalia pro filiis, & nullū oritur impedimētū, q̄a talia ſpōſalia ſunt nullius effectus ex defectu cōſenſus, ut in ꝑallegatio c. 1. & hic nō eſt caſus noſter. Quādoq; maior cōtrahit ſpōſalia cū minori ſeptēnio, ꝓxima tñ ſeptēnio, & gl. iſta videtur ſentire, q̄d diſcretio ſuppleat ætatē, & clarius hoc ſentit infra eodē capit. ſponſam, & ſentiunt cōiter hic doct. † Ex quibus in ferī, q̄d proxima[e] ſeptēnio pōt contrahere ſponſalia, ſd certe hoc dictū nullibi probatur. nam cap. literas, cap. duo pueri, & c. atteſtationes, infra ti. proxi. apertè innuunt oppoſitum, vñr enim ꝑcisè requirere ſeptennium ad ualiditatem ſponſaliorū,[f] pro hoc facit, q̄d ſeptēniū requiritur, quia in tali ętate ꝑſumitur diſcretio, cū exeat quis tunc ifantiam, ſed ubi certa ætas requiritur reſpectu diſcretiōis, ille prętę niri nō pōt, ut apte patet in ætate ſtatuta ad cōfectionē teſtamēti, ut legiť & no. in leg. qua ætate, ff. de teſtamē. ité patet ex no. in cap. puberes, infra ti. pro x. & in leg. ad rē publicā, ff. de mu. & hono. Itē p totū ti. C. quādo tuto. uel cur. eſſe deſi. nullibi autē habemus cōtrariū, ſed ſolū iſtū tex. qui hoc nō probat. nā tex. iſte fundat ſe ſup dubio tētatus, quia forte tētauit, &c. nā iſtā puellā traduxerat ad domū. Item fundat ſe ſup honeſtate eccleſiæ, q̄a illa dicebař cōſunxiſti⁹ uñ ſi rectè pōderet lra, hic fuit cōtractum matrimonium p uerba de ꝑſenti, licet de facto, ut patet, ibi: *duxit*, & ibi: *consux ipsius*, & d. Et hūc ultimū intellectū ad tex. hic ſentit do.

Anto.

Ant. licet ét ipſe ſequať primū dictū: ſd (vt dixi) iure ñ ꝓbať cū ergo illa diffinitio fundet ſe ſup duplici cā, alia ceſſante ceſſat diſpoſitio, vt no. ī c. q̄ñ, §. ſi uerò. ſ. vt li. nō cōteſt. ſed caſus magis dubi⁹ é, ſi fuerūt cōtracta ſpōſalia cū minore ſe prēnio & interuenit tētat⁹, uel ſaltē ſit dubiū, ut qa ſecum cohabitauit ſpōſus, & vř q oriať hic publica hōeſtas ex qua dā ætate: tñ hoc iuř ñ ꝓbať: qa ceſſat alia rō lię, dū dicit, q illa dicebať cōſux iſtius. Tñ d. An. tenet primū: ſed (ut ꝑdixi) licet ſit ęquum, non tamen iure probatur. Nico. Abbas.

SVMMARIVM.

Impedimentum matrimonii contrahendi quilibet allegare poteſt, & unus in hoc caſu poteſt eſſe denuntiator, & teſtis.
Impedimentum publicæ honeſtatis iuſtitiæ oritur etiam ex ſponſalibus omnino nullis, quæ propter aliquod impedimentum de iure non ſubſiſtunt.
Conſanguinei ſponſam nullius uſque ad quartum gradum habere poteſt, & ſimiliter ſponſus non poteſt ducere conſanguineas ſponſæ.
Impedimentum publicæ honeſtatis iuſtitiæ non oritur ex ſponſalibus conditionaliter contractis ante conditionis exiſtentiam.
Iurans temere mortaliter peccat.
Honeſtas ſemper conſideratur in matrimonijs contrahendis.
Factum ipſum magis conſideratur, quam iuris effectus.

CAP. IIII.

Audientiam. Ex ſpōſalib⁹ cōtractis cū ꝯſanguinea oriť publicę hōeſtatis iuſtitia. Prīo narrat factū. Scđo ď cidit, ibi: *ſed quoniam*. Caſus lit. Quidā cui⁹ Papię fis noīe Henricus uolebat copulare filiā ſuā in uxorē cuidā filiorū cuiuſdā cōciuis ſui noīe. L. iurauit, q ſi ille aliquo ca ſu eā habere nō poſſet, alteri filio, quē de alia vxore genuerat, eādē mřimonio copularet, & ſic cōtraxerūt ſpōſalia, poſtea q dē probauerūt cōſanguinitaté inter eos, vñ ꝓfatus. H. eādē filiā dare nult alteri filio, ut iurauit. q̄rit an poſſit, reſpōdet papa: ſcriptū é, q frater ſpōſā fratris habere ñ ꝑt, mā dat, q̄d ille ꝓpoſitū ſuū nō adipiſcat, & pnām accipiat de illicito iuřo, & ſi opus fuerit, p excōicatiōis ſnām cōpellať.

1 B. † No. primo quēlibet de populo[a] poſſe cōparere ad impe-
a diēdū matrimoniū cōtrahēdū ſubſiſtēte ipedimēto legitimo, ad hoc c. fi. j. de clā. d. ſpō. &. j. eo. c. ꝑterea, & vř innuer tex. q̄d ī hoc caſu idē ꝑ eſſe đnūtiator, & teſtis, p hoc facit
2 c. in oī, ſ. de teſtib. † Scđo no. q publica honeſtas oriť ex ſpō
b ſalib⁹ oīno[b] nullis[c] de iure poſitiuo, dūmō ſint aliqua de iu
c re nāli, ſatis ē eñ ad cōtrahēdū hoc ipedimētū, q̄d ſpōſalia teneāt rōne cōſenſus, & hoc clari⁹ habeť. j. eo. tit. c. 1. li. 6. ex 1
quo colligit ibi gl. q̄d ex ſpōſalib⁹ ꝯtractis p ſacerdotē oriť hoc ipedimētū hc, q nullus đ ꝯſanguinitate ſacerdotis poſſit illā ducere in uxorē. nā talia ſpōſalia nō peccāt in cōſenſu nāli: ſed annullāt ex ipedimēto inducto p eccleſiā. † Item
3 no. q̄d ſpōſā fratris frater habere nō pōt, & licet tex. hic di 2
xerit de fratre, idē ē ī oībus cōſanguineis ſpōſi uſq; ad quartū gradū, ut in d. c. 1. Et ex hoc tex. colligiť clare, q̄d p⁹ mortē ſpōſæ nō pōt ſpōſus ducere in uxorē ſororē defunctę. nā publica honeſtas fuit orta inter ipſū ſpōſū, & cōſāguineos
4 ſpōſæ, ut infra eo. c. ſpōſam, & in d. c. unico. † Ex ſponſalibus autē cōditionaľr contractis nō oriť hoc impedimētū ante exiſtētiā cōditionis, ut dicit tex. in ꝑalle. c. 1. & iō intellige iſtū tsx. q ſpōſalia fuerāt hic purè cōtracta, nō autē ſub illa cōditione, ſub qua iurauit prius pater. nā ſi cōditio interceſſiſſet in cōtractu, potuiſſet poſtmodū cōtrahere cū alio fi-
5 lio, pro quo uide bonā gl. ī d. c. vnico. † Vltiò no. q̄d teme- 3
d rè iurās peccat mortaľr, & pōt cōpelli p eccleſiā[d] ad agēdū
6 pnām, uide q legiť & no. 22. q. 4. c. q ſacramēto. † In gl. in uer. habere, in fi. Pro hoc facit: qa in ſpōſalibus ſeu matrimoniis cōtrahēdis conſideraē ſem p honeſtas, ut in l. ſem p, ff. de ritu nup. † Itē potius cōſideratur factū, quam iuris effectus, ut in c. nup, de biga. ex quo ergo ſpōſia tenuerūt de iu
e re naturali, nō eſt honeſtū, ut aliqs conſanguineorū illā du
cat in uxorem, & ſi diceres ex contractu inito lege reſiſten- f
te nulla oritur obligatio, no. in l. cū lex, ff. de fideiuſ. reſpō-

detur, quod hic non eſt orta obligatio inter contrahentes, ſed ex illo cōtractu inducitur quędam honeſtas, ut non liceat matrimonium contrahere cum aliquo ex conſanguineis ſponſi, uel e contra. Abbas.

SVMMARIVM.

Matrimonium de præſenti non contrahitur per uerba de futuro.
Sponſa libere cum alio contrahit, ſi ſponſus ad remota loca accedit ſecus eſt in ſponſa de præſenti.
Matrimonium contractum contra iuramentum tenet, licet per iurus ſit.
Iuramentum non inualidat actum ſpiritualem ſuperuenientem.
Sponſa non tenetur ſequi uirum.
Vxor uirum ſequi tenetur, ſed non ſemper.
Sponſa an teneatur expectare per aliquod tempus uirum abſentem? & nota quod aliud eſt ſecundum leges, aliud ſecundum canones.

CAP. V.

Deillis. Si ſponſus de futuro ante copulam ad remota ſe transfert, ſponſa libere cum alio contrahit, ſi tamen p. r eam ſtetit, quo minus perficeretur matrimonium, ſibi pœnitentia imponitur hoc dicit. Cōmunis diuiſio. Secunda, ibi: *hoc tibi*. Caſus lit. Quidam ꝓmittunt iuramento interpoſito ſe ductu
c ros, in uxores aliquas mulieres, & poſtea, ante quam matrimonium contrahant, transferunt ſe ad partes alias. Quę rebatur, quid facere debent illæ mulieres vtrum poſſint cum aliis contrahere? Reſpondet papa, quod ſi amplius non fuit in facto proceſſum, liberum eſt illis mulieribus, cum aliis contrahere recepta pœnitentia de periurio, ſi per eas ſte d
tit, quominus illi matrimonium adimplerent. † Bernardus. † Not. quod per uerba futuri temporis ſeu tractum habentia ad futurum non contrahitur matrimonium de præſenti, ſed duntaxat ſponſalia de futuro, ut dicam in capitulo ex parte, infra eodem. † Secundo nota, q̄d ſi ſponſus transferat domicilium ad loca remota, poteſt ſponſa ſine alterius licentia cum alio matrimonium contrahere, & hoc denotat uerbum, liberum, poſitum in textu non enim et eſſet libe
e rum, ſi haberet expoſcere alterius licentiam, ut nota in capitulo de multa, de præben. & in capitulo licet epiſcopus, eodem titulo libro ſexto. ſecus eſt in ſpon f
ſa de præſenti, ut in cap. in præſentia infra eodem, & quod ibi nota. † Item nota, quod tenet matrimonium contractum contra iuramentum, & ſic periurium, non impedit contractum matrimonii. Et ex hoc infertur, quod etiam actus ſpiritualis, geſtus contra, iuramentum non eſt nullus, ſed tene mero iure, e licet de periurio f ſit pœnitentia iniungenda, & concordare uidetur c. ſicut infra eo. quod eſt contra theoricam

SEB. SAPIA. a Quēlibet de populo. Sic ét q libet đ populo admittitur ad inſtaurādū matrimoniū. Fe. ī c. cū dilecti, co. 4. ſ. de ma. & obe.

b Ex ſponſalibus, Quod uerū eſt, qñ ſponſalia contracta ſunt p ignorātes, ſecus, ſi p ſciētes, q̄a nō īducūtūc impedimentū publicæ honeſtatis ſm Pe. đ Anc. in c. i. de ſpō. li. 6. Phili. de Frāc. ibi ꝑrium tenet, limita inſup, q hoc ī pedimētum publī cæ honeſtatis ñ ex tēditur niſi ſm c. nō debet. j. de cōſā. & aff. ut p Ab. ī c. ſpōſam. j. e. & an papa poſſit diſpenſare ſup tali impedimento, de quo p Pe. de Anc. ī d. c. 1. ubi late loquiť, qñ papa pōt diſpēſare ſup impedimētis matrimonii.

SEB. A. SAPI. c Oino nullus. Vide Ab. ī c. duopueri. j. đ deſpon. impu. ex cui⁹ uerbis ampliatur iſta, ut ꝓcedant, ét ſi ex defectu cōſenſus a principio ſpōſalia fuerit nulla, & ex ptāte ſuperueniēte cōualuerīt.

d Per eccleſiā. Adde, an piurus poſſit puniri p laicū pęna iuris ciuilis Ro. ſin. ſuis fo. 12.

ZACHAR. Adde Bald. in l. ſi cū patruo. C. cō. ut. tudi. Cyn. Bal. & doc. in l. 2. C. đ reb. cred. plen. p Bar. in l. ſi duo, §. fi. ff. đ iureiu. no. iſte poſt abb. antiq in c. q̄relā. ſ. de iuram.

e Iure. Adde d. de Rota deci. 1. de đ ſpōſ. ipu. i nouis.

f Licet de piurio. Alex. in conſi. 16. in. 3. uo. ubi an p iurus ſit infamis. Corneus cō. 102. in. 1. uol. i lra. N. &. O. & ſequen.

Inn.in c.dilecto,de ꝓben. & uide ad hoc no.Io.An.in regula,q̃ ſemel placuit,de reg.iu.li.6.in Mercu.†In glo.1.in fi.Dic q̃ ſpõſa nõ teneꝫ ſeq ſponſum,vt hic,& in l.2.C.de repu. & in uxore diſtingue, aut[a] ſciebat maritũ vagabũdũ[b],qñ ſecũ ꝯ xit,puta qa erat iuxta locũ mariti; & te neꝫ eũ ſequi,ut in c.vnaquęq;.13.q.2.& ibi bona gl.Aut ignorabat, uel ex poſtfacto é fact⁹ uagabũd⁹, & nõ teneꝫ eũ ſe qui,ut no.in d.c.vnaquęq;.Si tñ ex cã ſe trãſfert ad alia loca, uel ẽt ſine cã mutã do domiciliũ teneꝫ maritũ ſeq, vt ī d.c. vnaquęq;, & uide qđ legiꝫ & no.in c.ex multa,ſ.de uoto.In caſu tñ,quo ñ teneꝫ ſeq maritũ,ñ ꝓt cũ alio mr̃imoniũ ꝯhere uiuẽte prio,ẽt ſi mr̃imoniũ nõ ſit cõſummatũ,ut in c.ī ꝓſentia,& q̃ ibi not. ī.eo.& ex his habes unã differẽtiã inter ſpõſalia & mr̃imoniũ de futuro.In gl.2. ibi:*ſecũdum leges*.†Põdera bñ hęc uerba: qa ꝓt intelligi gl ut uelit notare in hoc differentiã inter leges & canones,ut ſm leges teneaꝫ ſpõſa expectare p triẽniũ, ſecus ſm canones. Scdo ꝓt itelligi,vt ve lit ſupplere iſtũ canoné p legẽ,& hũc vl timũ itellectũ vł ſentire Io.An. q̃ dicit expectãdũ eẽ ſm tps legale, niſi in ꝯctu ſpõſaliorũ fuit adiectũ certũ tps.nã tunc illud ſeruabiꝫ,ut in c.ſicut.ī.eo.Et intel ligo, qñ à principio fuerunt reſtricta ad certũ diẽ,ſi.n.fuiſſẽt pure ꝯcta,licet ſpõ ſus & ſpõſa poſtea cõuenerit ꝺ certa die ꝯhẽdi mr̃imoniũ,ñ puto q̃ ꝓ⁹ lapſũ illi⁹ diei ſit diſſoluta obl'o,ꝺ qua i c. ſicut.ī. eo.dicit ẽt Io.An. q̃ tps triennii hẽt lo cũ,qñ neſciꝫ,vbi ẽ ſpõs⁹,vel ſciꝫ,& ñ reti neꝫ ipedimẽto ꝓbabili: alias dẽt expectari,donec ceſſauerit ipedimẽtũ,ut i l. ſæpe, ff.eo. & ſic trãſeũt cõiter doc.hic. Sed aduerte,qa in ꝯriũ vr̃ tex. ī l.2.C.e. vbi ſolũ dr̃ de biẽnio.& Cy.ibi tãdẽ reſi ꝺet ī illa opi. vt ſi abſens teneꝫ ipedimẽ to neceſſario,teneꝫ ſpõſa expectare,do nec ceſſet ipedimentũ,ut in d.l.ſępe,ſed ſi detineꝫ ſola volũtate,tũc ſatis ẽ expectare biẽniũ vt ī d.l.2.nec obſtat l.2.alr. ī gl. qa narrat factũ ſm Cy. nõ aũt põit iuris miniſteriũ,& hoc mihi plus placet ſm leg.Sed dubito, vtrũ hoc ꝓcedat ſm canones. nã ꝓꝑ hic ſimpr̃ reſpõdit libe rũ eẽ ſpõſę trãſire ad alia uota, ſi ſpõſus trãſtulit ſe ad alias partes, ñ.n. ẽ liberũ ſponſę ſi teneꝫ expectare p biẽnium,vel triẽniũ,& forte ꝓꝑ cõſiderauit periculũ fornicatiõis, q̃ iminet ſpõſæ,ar.ī c.qñ. §.porrò, vt lit.nõ cõteſt.intellige tñ tex. qñ nõ ẽ ſpes de ꝓximo reditu,& hoc de notat illud uerb.*tranſferentes*.nã ſi papa uoluiſſet itellexiſſet cũ temperamẽto le gis ciuilis,ñ dixiſſet liberum,ſed feciſſet mẽtionẽ de tpe,arg.in c.ad audiẽtiã,de deci.& forte hoc uoluit glo.dũ dicit ſm leges. In gl. ſi.in fi.Et alios plures caſus uide per Io. And.in ſumma ſua. Abbas.

SVMMARIVM.

In generali petitione nõ tenetur quis diſtinguere om nes caſus,qui poſſunt ſub genere comprehendi.

Violentia,ſed non omnis, impedit matrimonium contractum.
Coacta uoluntas non habet locum in matrimoniis.
Conſenſus ſuperueniens purgat metum præcedentem.

CAP. VI.

De muliere. Cõiter ñ ſummaꝫ quo ad titulũ,ſꝺ quo ad lr̃am,&.h.d.Incer to q̃ſito nõ ꝓt dari certa reſpõſio, ſed quo ad titu. ſummarẽ ſic. Nõ oĩs violẽtia ipedit ꝯctũ mr̃imonii.Caſus lit. Quędã mulier p vī tradita fuit viro & deten ta q̃rebaꝫ,an inter eos eẽt matrimoniũ?reſpõdet p̃p,q̃ iter vī & vī differẽtia ẽ,nec cõſtat an poſt uiolentiã cõſenſus in teruenerit,& ió p̃p certũ nõ ꝓt dare reſpõſũ. B.†No.primò arg.ꝑ doct.cõſulẽte, ut ſi caſus narraꝫ ī gñe,nõ teneaꝫ diſtī guere p oẽs caſus,q̃ pñt ſub gñe cõprehẽdi:ſed petere,vt de ſcẽdaꝫ ad ſpeciẽ:potuiſſet tñ hic p̃p reſpõdere p diſtinctionẽ,,put fecit in c.lr̃as,de reſti.ſpo. & in multis aliis iuribus: ſed noluit hic fortè ipeditus multa verba fruſtra effundere. †Scd'o no.arg.q̃ violẽtia[c] certo caſu ipedit ꝯctũ mr̃imonii[d] vñ ī mr̃imonio ñ hẽt locũ illa rr̃a:coacta uolũtas volũtas ẽ; ꝺ qua ī c.meritò.15.q.1.& ẽ rõ,qa ī matrimonio req'rit de ſubſtãtia liber cõſenſus,ut ī c.cũ locũ,& c.Gẽma,ī.eo.vnde cõſenſus coact⁹ ẽ bñ cõſenſus,ſed nõ liber; & ſic deficit qua litas libertatis,q̃ ẽ de ſubſtãtia cõſẽſus matrimonialis;& ad hoc facit tex.cũ gl.33.q.5.c.notificaſti,& q̃ legiꝫ & no.in l. ſi mulier.§.ſi dos,ff q̃ me.cau.Aliq tñ uoluerũt,q̃ matrimoniũ teneat, licet ſit ꝑ vim ꝯctũ:ſꝺ venit reſcindẽdũ offõ iudi cis,vel intẽtata actione,q̃ me.cã.q̃ ego ñ puto uerũ,ut pleniſſime dicã in c.cum locum.ī.eodẽ.ubi tangam plura iura reſtringenda.† Vltimò nota. quod conſenſus ſuperueniens purgat metum precedentem,&c.in contractu matrimonii, facit c.ad id,quod infra eo. Nico.Abbas.

SVMMARIVM.

Ætas & diſcretio ſiue ſcientia requiruntur in matrimonio.
Dubia uerba in contractu prolata debent intelligi ſecundum communem & non ſingularem intelligentiam.
Verba non ſophiſtice, ſed communiter debent intelligi, & quomodo intelligantur quando contrahentes ſunt eiuſdem, uel diuerſa lingua.
Ignorantia iuris non excuſat contrahentes.
Verba ſophiſtica & per circumlocutiones prolata quomodo intelligantur.
Verba de præſenti quomodo proferantur in matrimonijs, & quid uerum, pla cet,& uolo,operentur.
Iuramentum intelligitur ſecundum intentionem iurantis in foro conſcientiæ, ſed in foro iudiciali ſecundum intentionem dantis.
Vxor aliqua poteſt eſſe in foro fori, quæ tamẽ non erit uxor in foro conſcientiæ.
Diſtincta quandoque capiuntur,& idem operatur, quod copulatiua.
Aſſor an melioris uel deterioris conditionis ſit, quam reus in matrimonijs,& quod in probationibus interpretatio ſit contra actorem.

CAP. VII.

Ex literis. Si aliq apti mr̃imoniũ contrahũt per uerba obſcura,communẽ uer borũ intellectũ ſequi tenẽt. Primò ponit cõſulta tio.Secundo reſponſio,ibi:*reſpondemus*. Caſus lit. Quidam vir & mulier cõtraxerunt ſponſalia, nec alter in tellexit,q̃ alter propoſuit,q̃rebatur, qd deberet obſeruari? reſpõdet papa.Iudex primò videre dẽt,utrũ illi cõtrahentes ſint idonei ad hoc diſcretiõe & ętate, ut per hoc p̃ſumatur pro eo,quod debent,uel e contra, quo facto ſeu cognito,ſi alter non intellexit,quod alter propoſuit, recurrendum eſt ad communem intelligẽtiam uerborum,& uterq; compellet ur uerba prolata in eum ſenſum retinere,quem ſolent re ctè intelligentibus generare hic.†Not.primo duo, quę requiruntur ad ualiditatem matrimonii, ſcientia ſcilicet, & ætas, & capitur hic ſcientia pro diſcretione. nam indiſcretus nihil ſcit,non enim requiritur ſcientia poſitiua.nam & ad iudicandum neceſſario non requiritur illa ſcientia, ſatis enim eſt, quod habeant peritiam iudicandi per exercitium,ut in l.certi,C.de iudi.& not.in c.ſciſcitatus,ſupra de reſcri.†Secũdò no.ibi:*ad communem,&c.* q̃ uerba dubia prolata in contractu intelligi debent non ſecundum opi.ſingularem,ſed cõmunẽ,ad quod uide quod no.Bar. in l.Labeo, ff.de ſupel.leg.Et facit ille tex.ī ar.ut ī deciſiõe cauſarũ iu-

dex non ſequaꝫ opi.ſing.do.ſed cõem. vñ,ſi errat ſequendo cõem,excuſaꝫ:ſec⁹, ſi errat ſequẽdo ſingularẽ, ad hoc facit, qđ no. gl.iſti.ꝺ obl.q̃ ex quaſi deli.naſ.ī pri.& ī.l.q ſolidũ, ff.ꝺ leg.2.& vide qđ dixi ī c.ut debit⁹,ſ.ꝺ app. & adde no. dictũ Io.An.ī c.1.ꝺ cõſti.vbi dicit,q̃ ſi cõis opinio doctorũ ẽ notorie falſa,vel ꝓt cõuinci aptiſſimis rõnibus, licite iu dex ſeqꝫ opi.ſingularẽ ſpernẽdo cõmunẽ.[a]Not.ibi:*recte intelligentibus*.q̃ verba nõ dẽnt intelligi ſophiſtice,ẽt ſi cõiter ſic intelliguñ, ſed ſunt referẽda ad ſenſum hoĩs bñ ſenſati.†In gl.1.in fi.Hęc gl.allegãdo.c.1.ſ.e. vī intelligere tex. qñ ꝯhentes erant diuerſæ linguę,ſed gl.4.vī intelligere,qñ ẽt erant eiuſdẽ linguę,& dic q̃ utroq; mõ ꝓt intelligi.Si.n. erant diuerſę linguę,primo pñt ꝯhere per iterpretẽ, ut ſen tit gl.4.quã no. ut quẽadmodũ alii ꝯctus pñt explicari per interpretẽ[b]ut in.l.1.ff.de uer. ob. ita & ꝯctus matrimonii. Itẽ ſine interprete,ut ſi q̃ſq; profert verba ī idiomate ſuo, & hoc caſu, ſi alter poſtmodũ dicat ſe nõ intellexiſſe uerba alterius,recurrẽdũ eſt ad cõem intelligẽtiã uerborũ,conſiderãdo,ſ.uerba p̃cedẽtia,tractatũ,locum, & tps.nã ſi p̃ceſſiſſet tractat⁹ matrimonialis,& p⁹ tractatũ maſcul⁹ porrigat annulũ dicendo uerba in uulgari ſuo,& mulier ꝑparat digi tũ,dũ recipit anulũ dicẽdo uerba in uulgari ſuo,certe ſatis iudicabit ꝑ matrimonio,licet alter alleget non intellexiſſe uerba alterius. nam,& multi pñt ꝯhere p ſigna, ut in c.cũ apud.ī.eo.& fortius pñt iſti ꝯhere p ſigna exprimẽdo verba ſm ꝓpriũ idioma.Scd'o caſu,qñ ſunt eiuſdẽ linguę, põt tex multipliciter figurari. primo ſi alter dicat nõ intellexiſſe uerba,i.vim verborũ,ut qa ñ putabat,q̃ ſpõſalia,ſeu matrimoniũ hr̃et tñ effectũ ſed credebat ſe poſſe ad libitũ reinquere mulierẽ;† & hoc caſu dicit no.Inn. recurrẽdũ eſſe ad iuris intellectũ.nõ.n.excuſat ꝯhẽtẽ iuris ignorãtia. No. bñ hoc uerbũ facit.n.ꝯ ruſticos,q̃ poſt ꝑfectũ ꝯctũ dñt ſe nõ concepiſſe vim verborũ & effectũ ꝑ notariũ prolatorũ,dñt enim uerba hr̃e ſuã vim & proprietatẽ ſm iuris diſpoſitionẽ,nec excuſat ꝯhẽtẽ iuris ignorãtia.Et ex hoc ẽt infertur q̃ ſi alter ꝯhentiũ diceret,q̃ credebat ꝯhere p illa uerba ſpõ ſalia,& nõ matrimoniũ,uel e ꝯ,nõ eſt ſibi acquieſcendum: ſed accipiẽtur uerba ſm rectũ & uerũ intellectũ.Scd'o principaliter ꝓt tex.intelligi,qñ alter propoſuit verba ſoffiſtica,[c]forte ad decipiendũ alium, ut puta promitto te tenere ꝑ ltima cõiunge donec terra cooperiet[d] oculos meos, non enim ſufficit ad diſſolutionẽ matrimonii, q̃ ipſe uiuẽs terram ſuis oculis ſupponat. nã a recte intelligentib. illa uerba capiuntur pro morte naturali, & idẽ dic in ſimilibus, & not.hunc intellectum,qa eſt generalis ad oẽs ꝯctus. Pet.& & Abb.ponẽbat exẽplũ,qñ maſculus dixit, placet mihi hr̃e talẽ in uxorẽ,& mulier interrogata idẽ rñdit.nã ꝓt dubitari,utrum hęc uerba inducant matrimoniũ de ꝑſenti? Et vr̃ Pet.q̃ nõ,qa aliud eſt uendere,& aliud uelle uẽdere,arg.in l.in uenditionibus,ff.de ꝯhen.empt.ſed Hoſt.poſt multa te net ꝯriũ,dicens,q̃ ꝑ hæc uerba uolo te hr̃e in uxorem, uel placet mihi te hr̃e in uxorẽ,ꝯhit matrimoniũ de ꝑſenti Io. And.diſtinguit,q̃ aut fuit dictũ,placet mihi te deſponsare, uel tecũ ꝯhere,& ꝓcedit ꝯria opi. aut fuit dictũ placet mihi te hr̃e in uxorẽ,& procedit ſecũda,quaſi plus importent hæc ultima uerba,quam priora.do.Ant.multum inſtat ſup ꝓprietate horũ uerborũ,dicit.n.in effectu,q̃ uerbum, placet mihi,& uerbũ uolo,ſignificãt ſm tps de ꝑſenti.Itẽ uerbũ infinitũ eſt aptũ comprehendere tps ꝑſens & futurũ ſm uerba adiecta.nã de ſe infinitũ uerbũ nihil pfecte ſignificat ſed determinaꝫ ſm uerba ſequẽtia.His ꝓmiſſis dic,q̃ ſi uerbo,uolo,uel uerbo,placet,adiiciaꝫ infinitũ denotãs actũ nõ dependentẽ à libera uoluntate ꝓferẽtis,tũc nõ inducit diſpoſitio de ꝓnti:ſed declaraꝫ diſpoſitio in futurũ. Exẽplũ, ſi dico placet mihi aſcẽdere in arborẽ. Qñq; uerbo,uolo,vł, placet,adiiciꝫ uerbũ infinitũ denotãs actũ depẽdẽtẽ à libera uolũtate ꝓferentis, & tũc ſi uerba denotant principiũ, actꝰ,ñ inducit diſpoſitio de ꝓti,ut puta ſi dico uolo, uel placet mihi te deſpõſare,ſeu tecũ ꝯhere,& ſi hoc vł ipſe acqeſcere opi.Io. An. Qñq; uerbũ ifinitũ denotat executionẽ actus, & tũc iducit diſpoſitio de ꝑſenti, ut ſi di co uolo te habere in uxorẽ.nã ñ poſſum uelle te hr̃e in uxorẽ, niſi tecũ pri⁹ ꝯhã, & tũc inducit mr̃imonium.Et circa hæc multũ iſtat,ſed tu uide pleni⁹ ꝑ Bar.in.l. cũctos populos,in prin.C.de ſum.trini. & in.l.ſerui electione,de leg.1.& hęc ſuf ficiãt,qa multũ ẽ longa mã.†In gl.ī uer. *propoſuit*,ibi:*ut reus intelligit*. No.gl.& ui de bonũ tex.in decr.in c.humanæ.§.ſi er go,el.2.& in.§.itẽ obiicit.22. qó.5.vide Inn.in c.ueniẽs,de iureiu. vbi inter cætera ponit notabile uerbũ,dicẽs q̃ in foro aĩæ iurm recipit interpretationẽ ſm in tẽtionẽ iurãtis, ſed in foro iudiciali ſm ius,ita ẽt quo ad propoſitũ dicit,hic Ho ſtiẽ.& bñ,qđ ſi quis cũ nõ intẽdebat ꝯhere matrimoniũ,uſus fuit uerbis ſophiſticis,ut deciperet mulierẽ,ñ erit matrimoniũ in foro aĩæ,qa ſine cõſenſu nõ ꝓt matrimoniũ cõſiſtere,& ꝺ hoc eſt caſus no. in c.tua.ī.eo.ſed ī foro iudiciali iudicabiꝫ ꝑ matrimonio, qa nõ eſt ſibi credẽdũ,ſed reccurẽdũ ad rectũ ſenſum uerborũ,ut hic,& in d.c.tua. † Et in fine gl.dic q̃.l.cũ quidã facit,qa ibi diſiũctiua ponit pro copulatiua, & ſic ſit interpretatio ꝯ cõem intelligẽtiã,ſp dic,q̃ ibi ſit illa ex poſitio tũ ex coniecturata mẽte teſtatoris,tũ ut ceſſet abſonus itellectus, ut res potius ualeat,q̃ pereat, & idẽ dic ad c.ī calice.†In gl.ſi.ibi: *creditur actori potius, quam reo*.Dic melius,q̃ reſpũ ꝓpoſitiõis nõ eſt dr̃a inter actorẽ,& reũ, ſed ſp debem⁹ intelligere uerba,ut cõueniãt itẽtioni ꝓferẽtis,& ſic ꝓprie loqꝫ tex. in.l. ſi qs itẽtiõe ãbigua,ff.ꝺ iudi. ubi pleni⁹ uide ꝑ Bar.ſed in ꝓbõnib.ſit interpretatio ꝯ actorẽ nõ in odiũ ipſius, ſed qa dubia ꝓbõ nõ releuat ꝓbantẽ,& idẽ eſt in reo ꝓbãte exceptionẽ ſuã, ut in c.in ꝓſentia,de probationib.& cõiunge iſtam cum præcedenti. Abbas.

SVMMARIVM.

Impedimentum publicæ honeſtatis inſtitiæ oritur inter ſponſam & conſanguineos ſponſæ impediens & dirimẽs matrimonium,& habet locum in ſponſa libus de futuro,& nu.2.
Impedimentum publicæ honeſtatis quandoque oritur ſine affinitate,& quandoque cum affinitate.
Affinitas quandoque oritur ſine publica honeſtate.
Diſpenſatio impetranda debet omnia clarẽ narare.
Impedimentum publicæ honeſtatis extenditur ad conſanguineos uſque ad quartum gradum.
Conſanguinitas & affinitas quo ad prohibitionem matrimonij hodie non excedit quartum gradum.
Matrimonium etiam contractum dirimitur,ſi extat impedimentum publicæ honeſtatis inſtitiæ.

CAP. VIII.

Ponſam. Breue eſt,& po teſt ꝑ alia uerba ſic ſummari.Inter ſponſam & conſanguineos ſponſi oritur impedimentum publicę honeſtatis impediens & dirimens mr̃imonium inter eos ꝯhẽdũ h.d. † Quęro primo pro intellectu literæ,utrũ hoc procedat in ſpõ

Cõem. Facit.l.1. C.de uet.iu. enu. §.ſed neq; ex mul titudine.Ale.in.l. cũ prolitis, in fi. ff.de re iudi. Iaſ.ī l.2.ff.de iureiu.la te per Ab. in c.1. ī.de conſt.in ul. col. ubi reputat tex.i d.§.ſed neq; ſingulare hic dixit Bal ī c. ueniẽs extra de teſtib. q̃ ꝓfiliũ uni⁹ eccleſiaſtici ſimi doc.excuſat iudicẽ a ſyndicatu,& ꝑ Abb.ī c. capellã,ī. de fer. c.lras.ī.de re ſpõ. & c. finẽ litib. ī. de do.& contu.& ſing.opinio in cã matrimoniali ꝓferẽda cõi,Ab.ſin.in c.ſi uir,de co. ſpi.

Per interpretẽ. nã oĩs ꝯctus fere ꝓt celebrari ꝑ interpretẽ , quo ad contractum matrimonii ſequunt hic can.Ab. legiſtæ in §.fi.l.1.ff.ꝺ uer.ob.ita in ſnia l.iudices.C.de fe. ibi Bal. teſtõr.ẽt ꝓt teſtari coram te ſte nõ intelligẽte dũmõ intelligat ꝑ intepretẽ.l. qui teſtõ,§.fi.ff.ꝺ teſ. & ibi Pau. de Ca. & Are.Bal.& Sali.in.l.hac conſul tiſſima.§.fi.C. de teſta.

SEB. SAPIA.

Verba ſophiſtica. Qũo hoc ꝓcedat, uiꝺ Ale.ī cõ. 152.in ult.col.in 5.uolu.ubi ſentit, q̃ ſi prædicta uerba fuerũt a dolo ſo ꝓlata adeo,q̃ appareat ꝺ diſſen ſu ꝓtrahentis, uitiatur matrimonium.

Cooperiet. de quo ꝑ Bal.nouel. ī.l.1.§. ſi quis ita, ff.de uer.ob.ubi induco prædicta ad illã.qõ.q̃ alias fuit i ciuitate pu ſij , cũ eſſet facta pax corã ſummo pontifice.

ZACHAR.

Diſpoſitio de ꝑſenti. Adde de hoc Lo.Rom. fin. ſuo. 2.liceat verbũ pñtis tẽporis , de quo ꝑ Bal in.l.1.co.7. C. de his,quæ pẽ.no. Feli.in c. Rodulphus,co.16.& ſeq. ī. de reſcriptis, &

a Dic aut. Dic q̃ iſta fuit diſtinctio Bar.in l.Męuia.§. ſi.ff. de annu.le.li cet Abb.nõ dicat, q̃ eſt cõis ſecundum Alex. in l.ſi cũ dotẽ.§.ſi mari tus, ff. ſol.matrimonio.

b Vagabundum. Adde doc.iuris ci uilis in l.ſi cõſtãte,ff.ſo.ma.& alii q̃ ꝑ Paul.de Ca. conſi. antepe. SEBA. SAPI.

c Violentia. Vide Fel.in c.pe.in pri. ī.de proba.ubi tã gĩt , an uxor p ui cognita poſſit in uito marito ingredi monaſterium.

d Matrimonii,qũo probatur,q̃ ſpõſalia fuerũt metu ꝓ tracta, Corne⁹ cõ ſi.41.inc.uidetur, ī.2.uol. & ſi a principio met⁹ fuit il latus,poſtea ceſſauit,an actus dicaꝫ meticuloſus, ꝑ eũ in d.cõſ.in lra.E.

sis de futuro,an aũt de pñti?Dic ẽm doc.
ꝙ utroq; casu ꝓcedit dispositio c.nã si ñ
licet ducere spõsam cõsanguinei de futu
ro,multo fortius,si ẽ de pñti, nã maior
ẽ honestas,ut ñ ducat̃ spõsa đ pñti. cũ q̃
matrimoniale uinculũ est cõtractũ, quã
sponsa de futuro,cui solum facta est pro
missio futurarũ nuptiarũ , uerba tñ hui⁹
tex.proprie adaptãtur ad spõsam de futuro,qa loq̃t de ea,quæ non erat adhuc
pubes,& sic nõ poterat ɔtrahere mr̃imo-
2 niũ.†Et ex his no.ꝙtã ex spõsalib.đ futu
ro, q̃ ex matrimonio de pñti orit̃ publi
ca honestas inter sponsam seu maritatã,
& cõsanguineos sponsi,seu mariti.super
ueniẽte uero ĩter eos carnis copula ori
tur aliud uinculũ,s.affinitatis.vñ oẽs cõ
sanguinei mariti sunt affines uxoris , &
e cõtra.j.de cõsan.& affi.c.sup his,& du
rãt hęc uincula ẽt post mortẽ alterius,
ut in c.fraternitatis.35.q.10.& in c.:.e.
3 ti.li.6.† Sis ergo cautus maximè in impetranda dispensatione. nã qñq; oritur
publica honestas sine affinitate. qñq; af
finitas sit̃ cũ honestate publica , ut patet
ex prædictis. qñq; affinitas sine publica
honestate,ut si citra spõsalia seu matri-
moniũ quis cognoscat mulierẽ. nã ĩter
eũ & oẽs cõsanguineos mulieris oritur
affinitas, & e cõtra ut in c.discretionem
j.de eo qui cog.consan.uxo.suę, nec ori
tur hoc casu publica honestas, & de his
uide,quæ no.gl.sup arbore ɔsanguinita
tis,& qđ dicã in c.nõ dẽt,de consangui.
& affi.ubi tractabo, an sufficiat in dispẽ
satione facere mẽtionẽ de affinitate tñ
si publica honestas ɔcurrit cũ affinitate.
4 †Scđo quæritur,qa tex.dicit *nullus consanguineorum &c.* nũqd istud impedimẽ
a tũ[a] publicæ honestatis concernat oẽs cõ
sanguineos in infinitũ? Dic ꝙ non.nam
si uinculũ consanguinitatis & affinita-
tis non extẽdit̃ hodie ultra quartũ gra-
dum respũ prohibitionis matrimonii,
multo fortius nec istud impedimẽtũ pu
blice honestatis.restringat̃ ergo hęc lite
ra ad terminos dicti capituli nõ dẽt. nã
si intelligeretur gñaliter,sequeretur qđ
inter hoies nõ posset cõtrahi matrimo-
nium,cũ oẽs hoies sint consanguinei,cũ
ex eodẽ sanguine ꝓcesserũt oẽs,sed re-
spectu prohibitiõis matrimonialis illa
impedimenta sunt restricta ad quartum
5 gradũ,ut in d.c.nõ dẽt. †Vltimo q̃ritur,
b tex.dicit ꝙ nõ[b] pñt cõsanguinei ɔ̃here,
c &c.qd si de[c]facto ɔ̃herent , nũqd teneat
matrimoniũ?dic ꝙ nõ, unde hoc impe-
dimẽtũ ĩpedit & dirimit mr̃imoniũ ɔ̃hẽ
dũ,ut dixi in summario,&ꝓbatur hodie
clarius in c.unico,eod.titu.lib.6. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium de præsenti contractum est,si uir & mulier sibi promittunt,quòd ab eo tẽpore se loco cõiugis habeat,& nu.6.*
2 *Tanquam,hæc dictio quandoque ponit ueritatem:nõ autem denotat similitudinem,seu improprietatem.*
3 *Matrimoniũ de presenti quandoque cõtrahitur per uerba futuri temporis,& numero.6.*
4 *Matrimoniũ nõ dissoluitur quo ad uinculum propter adulterium,sed quo ad separationem tori.*
5 *Maritus potest compelli non tantum ad uxorem redire sed etiã quòd eam maritali affectione tractet.*
7 *Verba de præsenti & de futuro quo proferuntur , & quid importent , quando in præsenti sonant,uel in futurum.*
8 *Verba promitto quod nõ habebo aliã uxorẽ,nisi te an matrimoniũ inducant?*
9 *Maritus nõ potest propria authoritate uxorẽ dimittere,alij tñ aliter sentiunt.*

CAP. IX.

EX parte. Si uir & mulier sibi ꝓmittũt, ꝙ ab
eo tpe se ꝓ cõiugibus habebũt, cõ
tractum est matrimoniũ de p̃senti,& est casus no-
ta.ut.j.patebit. Prio ponit casum narratũ : Scđò
diffiniendũ cõmittit.Secũda,ibi: *quin igitur*.Casus lit.Qui-
dã,q uocabat̃ Andreas,iurm̃ p̃stitit,ꝙ.E.mulierẽ ab eo tpe
ĩ antea ꝓ uxore hr̃et,& ei fidẽ seruaret. illa e conuerso sit̃
mõ ꝓmisit eidẽ.quo facto dict⁹ Andreas eã dimisit & aliã
superinduxit,uñ mulier illa dño papæ fuit cõq̃sta. dicit p̄p̄
nemini licere uxorẽ suã dimitter̃ sine manifesta cã fornica
tionis,& tũc aut dẽt illã sibi recõciliare, aut uiuere cõtinẽ
ter ea uiuẽte,uñ mãdat dictũ And.ɔpelli,ut illã,quã supin
duxit,dimittat,& ad suã uxorẽ redeat,& affectu maritali p
1 tractet.B.†No. 1.[d]ꝙ vbi act⁹ depẽdet a mera uolũtate loq̃n
d tis,paria sũt dicere, ꝙ talẽ uult ꝓ uxore, ꝓ ciue,quã dicer̃
duco te ĩ uxorẽ,vr̃ facio te ciuẽ,facit ad illã q.dicit statutũ
ꝙ talis dẽat hr̃i ꝓ ciue.nũqd ex hoc sit creat⁹ ciuis?& vr̃ ꝙ
sic,ar.opt.hic,facit qđ no.p Bar.in.l.si maritus,ff.de adul.
2 & in l.si is q ꝓ emptore,ff.đ usucap.†No.2.ꝙ dictio,tãq̃, [e]
e qñq; ponit veritatẽ,ñ ãt denotat sir̃itudinẽ seu ĩproprieta
tẽ,& hoc,qñ uerba ex subiecta mã hoc patiunt̃. nã hic ista
mulier ꝓmisit huic viro,ꝙ ei tãq̃ uiro ꝓprio fidẽ seruaret
nec p hoc denotat̃ sir̃itudo, sed ueritas, & hoc no.qa facit
f ad multa. [f] Si ergo dicit statutum,ꝙ tãquã ciues [g] schola
g res d ebeãt tractari,vr̃ ꝙ p hoc sint creati ciues, ex quo act⁹
3 depẽdet à mera uolũtate disponẽtis.†Tertiò no.ibi:*habitu*
h *ram*,& ibi:*seruaturam*,ꝙ p uerba futuri tpis [h] ɔtrahit̃ qñq;
matrimoniũ de pñti, qñ, s.uerba denotãt executionẽ mr̃i-
monii,nõ ãt prĩcipiũ ɔ̃ctus.nã q uult ɔñs, tacite vr̃ uelle &
antecedẽs,ut in c.præterea,& c.prudẽtiã,de offi.deleg. l.il
lud,ff.de acq.here.cũ simi.& de hoc clarius.j. †Not.ꝙ p̄p̄
4 adulteriũ cõiugis nõ dissoluit̃ matrimoniũ quo ad uincu-
lũ,sed quo ad turum duntaxat . unde tenetur quilibet con-
5 tinere ad hoc.37.q.7.c. 2. †Itẽ not.ibi:*maritali affectione*,ꝙ
ecclesia p̄t cõpellere laicũ, nedũ ut redeat ad vxorẽ suam,
quã iniustè dimisit, sed ẽt ut eã tractet affectione marita-
6 li,ad hoc c.illud,de p̄sump.†In gl.1.ibi: *de cætero habebo te, &c.* Aduerte,qa licet prima fronte uideat̃ gl.replicare qõ-
nẽ tex.tñ habet maiorẽ dubitationẽ, quã qõ decisa in text.
quia in illa, & in tex.concurrebãt duo. nã ꝓmiserat illã te
nere in cõiugẽ, & ei sicut uxori fidẽ seruare.hoc ãt ultimũ
nõ ponit̃ in qõne gl.Determinat gl.ꝙ matrimoniũ ɔ̃hatur
p uerba de pñti,licet nõ addãtur illa uerba,& satis bñ facit
tex in aut.qui.mo.natu.effi.leg.in.§.si qs diuinis,de quo fa
cit mentionẽ ista gl.& Gratia. incorporauit in decreto in
loco hic all.in glo.& hęc opi.Io. cõiter tenet̃ hic p docto.
licet Bar.Lau.& magister sentẽtiarũ in. 4. sñiarũ tenuerũt
7 oppositũ,& uide p Archid.in c.si qs diuinis,alle.in gl. †Et
quia in fi.gl.opp.de c.de illis,s̃.e.& nõ solu. tu dic clare in
telligẽdo mẽtẽ decre. ꝙ qñq; uerba in ɔtractu ꝓferunt̃ de
p̄senti,& tũc in dubio illico ɔtrahit̃ matrimoniũ , ut si uir
dicit,accipio te in uxorẽ, & e cõtra,ut in c.pen.j.eo. Qñq;
uerba sonant in futurũ,& tũc aut denotant principiũ actus,
& in dubio solum ɔtrahuntur sponsalia de futuro,ut si di-
citur,ꝓmitto,qđ te ducã in uxorẽ,uel ducturũ talẽ,uel qd
simile,& iste est casus c.de illis,s̃.eo.&.j.e.c.pen. Qñq; uer
ba sonant in futurũ,sed denotant executionẽ actus cõsum
mati,seu ꝑfecti.exẽplum,promitto,ꝙ habebo te ꝓ legiti-
ma coniuge,uel uxore. nã nõ p̄t haberi pro legitima cõiu-
ge,nisi p̄cedat mr̃imõiũ:hæc.n.uerba& sir̃ia denotãt execu
tionẽ mr̃imõii.vñ tacitè,ex quo obligat se ad executionẽ,
uidetur

Match.Math.sing. 112.incip.ꝙ ubicunque,& sin.115. incip. not. ꝙ ubi lex,& Frã. de Cre. sin.7.inc. tu scis, ꝙ uerbum.

a Impedimentum. hoc ĩpedimentũ non habet locũ ĩ affinib⁹ secundũ doct.i.c.1. de spõsa.lib.6.tenet hic Philip.Fran.

b Dicit ꝙ non. Adde Lud.Ro.consi. 159.Cal. consi.4. hoc titu.

c Quid si de. In quã pœnã incidãt illi, q contrahũt matrimoniũ ɔtra ĩpedimẽtũ publicę honestatis, vide ĩ d.c.duo pueri.j. ti.1.& i.c.referẽte j.qui fi.sint leg.& per Phi. fran. ĩ.c. 1.de sponsa.i.2.colum. in fi.ibi:& q imperat.Ro.consi. 146.& Cal.consi. 4.de sponsa.

SEB. SAP.

d Nota.1. vide ad hoc multa congesta per Cor.in fin. suis in ver.habeat & per Fel..c.solitæ,co.2.ver.inquã tum tangunt hic oẽs,s̃.đ maiori.& obe.

e Tanquã. Adde Pau.de cas.cousil. 222.

f Multa. Cuius an ꝓpriè dicat ille,p quo ad quædã est ciuis,Alex.consil. 183.in.1. col. in fi.in.2. volu.& an appellatiõe ciuiũ veniant incolę,cõ si.20.per eundem e.vo.& cons.158. eo.vol.& ciuis factus per verba importãtia merã fictionẽ dicit̃ verè ciuis,Corne⁹ consi.489.i.2. vo.

g Ciues. Adde legistas latè.i.1.j.ff. de leg. 1.

SEB. SAP.

h Futuri tẽporis. hoc dictũ refert & sequitur.d. Ias. ĩ.l.serui electiõe, in princi. colũ.7. ver.secundò principaliter cõfirmo ff.de.leg.1.

vr̃ de p̄senti ɔtrahere,ar.op.in d.c.illud,
& eorũ,q̃ not.doct.in d.c.cũ Martinus,đ
cõsti. ubĩ dñt, ꝙ si p̄bẽda.q̃ solet cõferri
tñ canonico,confert̃ extraneo,vr̃ tacitè
collatus canonicat⁹,& hoc ꝓcedit maxi
me,si apponat̃ uerbũ,ab hoc tpe,vel ver
bũ,de cætero.nã ĩmediatè se obligat ad
executionẽ mr̃imonii , ergo tacite ɔ̃hit
de p̄senti.sed idẽ ẽ, si nõ apponãtur illa
verba denotãcia extremitatẽ tpis,qm̃ si
in obligõne nõ apponat̃ dies, vr̃ inconti
nẽti obligatio ɔ̃cta, ut in.l.in oib⁹.ff.de
re.iudic.& in.l.eũ q calendis,ff. de uerb.
ob & iste vr̃ ꝓprius casus h⁹ c.quẽ nota
bis,qa facit ad multa.hæc ꝓcedunt, nisi
hæc uerba denotãtia executionẽ sequãt̃
spõsalia de futuro,ut puta ꝓmitto,ꝙ du
a cã te in uxorẽ,& tenebo te[a] ꝓ ltima cõ
iuge.nã p̄p̄ verba p̄cedentia restringunt̃
sequẽtia in tp̄s matrimonii ɔ̃cti,i.cũ ma
trimoniũ erit ɔtractũ,arg. optimũ ĩ.l.si.
§.cui dulcia,ff.de vi.tri.& oleo le.ĩ c. se-
8 des de rescript.& in cle.nõ p̄t,de ꝓcura.
b †Et p hoc[b] p̄t decidi qõ[c] satis dubia, q
c dã dixit mulieri,promitto,ꝙ non habe-
bo aliam mulierem in uxorẽ nisi te,nũ-
qd p hęc uerba sit ɔ̃ctũ cũ illa matrimo
niũ?& de hoc in Spe.e.tit.in prin. & ibi
Io.An.in addi.q sentit matrimoniũ esse
ɔ̃ctũ,quia dictio,nisi,cũ seq̃t negatiuam
facit positionẽ,ut no.gl.in regula,pc̃tm̃,
de re.iur.li.6.d.Ant.vr̃ hic sentire oppo
sitũ dicens,ꝙ dictio,nisi, facit positionẽ
qñq; ẽm habitũ,qñq; ẽm actũ.vñ,cũ illa
uerba sint de futuro,ꝙ non habebo aliã
nisi te,ur̃ sentire & alias se disponere,ꝙ
in futurũ si est ɔ̃cturus,ɔ̃het cũ illa: sed si
uerba fuissent ꝓlata de pñti, ut qa dixis-
set,nolo aliã hr̃e in uxorẽ nisi te,tunc di
ctio,nisi,denotat actũ de p̄senti, sed per
p̄dicta vr̃ mihi concludẽdum pro prima
parte.nã,si dixisse,ꝓmitto,ꝙ te habebo
in uxorẽ, statim esset ɔtractũ matrimo-
niũ,ut.s̃.dixi.ergo idẽ,si dico, ꝙ non ha
bebo aliam nisi te.nã vr̃ uelle, & istã ha-
bebit in uxorẽ,ergo incõtinenti,cũ non
sit apposita dies,ut.s̃.dixi.multa alia ob
scura tractãt hic doc.†In gl.in uer. *manifesta*,& ibi:*sententia subsecuta*.no.bene gl.
nã relata ad tex.a ptissime sentit, ꝙ ñ li
cet marito ꝓpria authoritate dimitter̃
uxorẽ, ẽt si adulteriũ uxoris sit manife-
stũ,de quo uide p gl.32.q.1.c.1. sed glo.
ɔ̃riã hẽs & latiorẽ in c.si.de adul.quã te
nebis mẽti,& illã seq̃t Host.& ibi sentit
Inn.in c.inq̃sitiõi,de sent.exc. & illa pl⁹
mihi placet p c.dixit.32.q.1.& c. Agatho
sa.27.q.2.uide q̃ dixi in c.gaudemus, de
conuer.coniugato,& latius tetigi in d.c.
si.de adult .

SVMMARIVM.

1 *Iurãs cum aliqua contrahere , impedimento cessante contrahere cogitur per ecclesiam.*
Pater licet non possit filiam obligare ad matrimonium,sed si iurat uidetur promittere se curaturã, quantum in eo erit.6.
2 *Filia de honestate non contrahit etiã sponsalia sine patris consensu,sed ad substantiã matrimonij & spõsaliorum non requiritur parentum consensus.*
3 *Sponsalia si non sunt iurata an cõpellatur pars praecisè ad contrahendum?*
4 *Laicus potest adire ecclesiasticum iudicẽ,ut cõpellat sponsam ad contrahendum. an autẽ possit adire iudicem secularem,& quando,uide ibi.*
Promittens factum alienum an & quo obligetur.
Impubes doli capax obligatur ex iuramento.
7 *Iurãs cõtrahere cũ una ex filiabus alicuius , & deinde cũ aliqua ex eis coeat,an teneatur illam ducere?*
Carnalis copula facit trãsire spõsalia ĩ matrimoniũ.
Matrimonialis cã fauorabilis est,& semper in dubio pro matrimonio iudicatur.
8 *Cõpelli an & qñ debeat sponsus & sponsa ad contrahendum.*
9 *Iudex ecclesiasticus est iudex competens inter laicos in causa peccati,nedum post peccatum , sed ẽt ante,ut peccatum euitetur.*

CAP X.

EX parte. Qui iurauit cũ
aliqua ɔ̃here,si
nõ subest impedimẽtum, p cẽ
surã ecclesiasticã ɔ̃here cõpel-
litur.Primo ponit casum narratũ. Scđo
cõmittit ipsius diffinitionẽ,ibi:*quia igitur*. Casus lit. Duo nobiles uiri Saluan.
ep̄atus,G. s.& B. filios, & filias impube-
res habebãt,& cõuenerũt inter se,ꝙ eos
adinuicẽ copularẽt,& hoc tã parẽtes, q̃
filii iurauerũt se facturos unus illorũ. s.
G.filiã alteri⁹cõsentiẽte patre iurauerat
ducere in uxorẽ:postmodũ uolebat aliã
ducere in uxorẽ. ep̄s cõpellebat ĩpm illã
accipere,quã iurauit accipere,q̃siuit ep̄s
à p̄p̄,qd iuris esset?Rñdet p̄p̄ ꝑiculosum
eẽ dicto G.ɔtra iur̃m suũ uenire. mãdat
Pictauieñ.ep̄o, ut si de hoc cõstiterit ei,
moneat illũ, & cõpellat,ꝙ recipiat,quã
iurauit,& eam maritali affectu ꝑtractet
1 nisi rõnalis cã ĩpediat.B. †No.1.ꝙ licite
p̄t ꝓmittere pr̃ cũ iuro se daturũ alicui
filiã ĩ uxorẽ. licet ergo pr̃ nõ possit obli
gare filiam ad ɔtractũ matrimonii ea re
nitẽte,ut ĩ c.unico,de despõ.ĩpu.li.6. 30
q.2.c.vbi.tñ licite promittit,& iurat:qa
vr̃ ꝓmitter̃ se curaturũ,q̃tũ ĩ eo erit,&c.
2 de quo cũ gl.1.†No.ibi:*consentiente patre*
ꝙ filia nõ cõtrahit ẽt spõsalia nisi patre
cõsentiẽte,qđ intellige de honestate.32.
q.2.c.honorant̃,sed ad subam matrimo
nii,seu spõsaliorũ nõ req̃rit̃ parẽtũ cõsẽ
d sus,[d]ut c.sufficiat.27.q.2.& ĩ d.c.ubi,p̄al
3 leg.facit.c.si annum,de iud.li.6.†Not.3.
ibi.*suum iur̃m*,ꝙubi spõsalia nõ sunt iura
e ta.[e]ecclesia ñ cõpellit alterũ p̄cise ad cõ
trahẽdũ.nã hoc c.& c.req̃siuit,j.e. & c.p̄
terea,s̃.e. cũ multis sir̃ib. sp ĩ cõpulsione
põderãt iur̃m,seu fidei ĩterpositionẽ.sed
ego ɔ̃trariũ arbitror,qa cũ hæc cõpulsio
fiat rõne pc̃ti,ecclesia cõpellit nõ solũ iu
rantem,sed pactũ nudũ facientẽ, ut in c.
1.2.& 3.s.de pa.& in c.iuri.22.qõ.5.vbi
dicit, ꝙ deus nõ facit differentiã inter
iur̃m,& simplicẽ ꝓmissionẽ . nã utroq;
casu transgrediens peccat mortaliter, li
cet magis peccet ueniens cõtra iur̃m , ut
not.in c.pen.de iureiu. & ad hæc iura re
spondeo,ꝙ narrant facti contingentiã:
tñ satis p̄t dici,ꝙ nõ ita studiosè eccle-
sia cõpellit alterũ,vbi ñ ĩteruenerit iura

a Tenebo te. Adde Fran.đ Are. cõsi 144. vbi in arduo casu cõsuluit.

b Et per hoc.latè p Ale. in cõsi.152 ĩ.2.co.ver.nec ob. in.5. vo. & ibi qd si dixit,ꝓmitto,ꝙ ducã te in uxorẽ, & tenebo & habebo ꝓ legitia uxore , qñ est dictum ꝓmitto non hr̃e alia in uxorẽ nisi te,cõis est opi.(ut refert hic Phil. Fran.)ꝙ sit ɔ̃ctum mr̃imoniũ,qa dictio,nisi,ponit̃,qñ seq̃tur negatiuam ut p Bar. & doct. de ista dictione, nisi.in.l. si eũ. §.q iniuriarũ,ff. si qs cau. vbi q̃rũt, qd si quis ꝓmisit nõ vendere fundum, nisi tibi,an cogat̃ tibi uendere, per Ias.insti.de actio. in princ.

SEBA. SAP.

c Quæstio. Vide late Moder. in.l.actione, C.de transactio. vbi late de dictione, nisi.

ZACHAR.

d Parẽtũ cõsensus. Addđ,an patris dissensus spõsalia cõtracta dissoluat , Bar.in.l.adoptiuũ in princ.ff.de iure do.Io.de Imo.i.l. quoties,&ibi Bar. ff. sol. mat.Alex.ĩ alle l.adoptiuum, & Bal. in.l.cũ à socero, C. de iure dotium.

e Iurata. Facit secundum Phi. Frã. hic pro illa gl.i.l. si pecuniã,ff.de cõdi.ob cãm.nã i cõtractibus innominatis est locus pœnitentiæ.l. ex placito,C.de re.ꝑmu. de quibus in.l.naturalis,ff.de pręs. verbis.fallit, qñ ẽ interpositum iuramẽtũ,sicut hic.nã licet qs posset discedere a sponsalibus,fallit quando est interpositũ iuramẽtũ;ita in similiter tenẽt doct. ĩ. c. 1.s̃.đ iudi.ꝙ licet in ꝓrogando iurisdictionẽ sit locus pœnitentiæ. l. si conuenerit, ff.đ iur.om.iud.fallit, qñ est appositum iuramẽtũ,p.d. gl.

ANT. FRAN.

f Credo istã opinionẽ esse verã, ꝙ non possit resilire similiter etiã ĩ cõtractibus innominatis,quãdo est interpositum iuramentum.qa tunc debebit agi ad implementa, vel debebit impleri pro parte etiam implẽtis ꝓpter illud iuramentũ præstitũ, quia illud est semper seruandũ si p̄t seruari sine periculo aię & dispẽdio salutis ęternæ, ẽt si sit præstitũ contra dispositionem legalẽ,imò ẽt canonicã non resistẽtẽ obligatiõi, q̃ p iuramentum inducit̃ vt,in.c.debitores,& ĩ.c.cũ cõtingat,de iureiur.& ĩ authẽ.sacramenta puberũ,C.si aduersus vẽ.& plenè traditur in regu.non est obligatoriũ,đ reg.iur.& ibi plenè per Io.And. in Mercuriali.

SEB. SAP.

g Iurata. vide Ab. in.c. requisiuit,& in.c.sicut, & in.c pręterea.j.e.& in c.de illis,primo. j.de despõ.impu.

mētū,& facit ad mām.c.requisiuit.ī. eo.
4 †Itē nota,ꝙ ecc.p̄t adiri per laicū, vt spō
sam cōpellat ꝑ excōicationē ad ꝯhendū
matrimoniū ſm ꝓmiſſionē, & rōne pc̄ti
ecclesia se ipedit ꝯ laicū.Credo ēt, ꝙ iu-
dex secularis p̄t adiri , ubi nō uerteret̄ ī
dubiū de ualiditate spōsaliorū , sed solū
peteret, ut alter adipleret ꝓmiſſionē ēt
iuratā. nā & iudex secularis p̄t adiri , ut
cōpellat laicū ad obseruationē iurī, ut ī
5 c.licet,de iureiu.li.6.& facit qđ no. Bar.
in.l.Titia,ff.sol.matr.†Vlt.no. ꝙ si alter
ex sponsis nō uult ꝑficere matrimoniū,
p̄t ad petitionē alterius cōpelli per iudi
cē & cōpellit̄ qs p̄cise ad factū, maximè
q a hic nō p̄t solui interesse,q a spūalia n̄
capiūt æstimationē, facit qđ dixi.s̄. e.c.
6 p̄terea.†In gl.1.in fi. uult ergo glo.ꝙ pa
rētes ꝓmittēdo ꝓ filiis vīr ꝓmittere se
a curaturos[a]bona fide,ꝙ filii ꝯhent,& sic
potius ꝓmittūt factū propriū. Sed aduer
te,ꝙ istud nō satisfacit ꝯrio. s̄. formato.
nā iura ciuilia dn̄t,ꝙ si ꝓmitto simpl̄r fa
b ctū alienum in nullo obligor.[b]vn̄,ut sim
obligatus ad curādū,oportet ꝙ specificè
hoc promittā,ut institu.de inut.stipula-
tio.§.si qs aliū,& in l.stipulatio ista.§. si
qs.ff.de uerb.obli.do.Ant. dicit , ꝙ sicut
æq̄tas p̄toria facit, ut in stipulationibus
p̄toriis ꝓmittēdo simpliciter factū alie-
nū in dubio vr̄ ꝓmittere se facturū & cu
raturū, ut in l.quoties, de uerb.obli. ita
æquitas iuris canonici hoc inducit in
mā canonica.hoc est notabile dictū, sed
iure nō ꝓbat̄.Sed quo ad istū tex.& simi
les p̄t dari alia solō,& melior & tutior,
ut in iurō hoc procedat. nā iurm̄ habet
uin clausulæ,si non valet qđ ago,ut ago,
ualeat ut ualere p̄t,ut in c.q̄to,& in c.ad
nostrā,de iureiur.no.in.l.cū pater, in.§.
filius matrē,ff.đ leg.2.iō in dubio ꝓmit
tendo factū alienū dēmus īterpretari, ꝙ
ꝓmiserit se curaturū,q̄tū,in eo erit , fa-
teor tn̄ æq̄ssimū esse hoc obseruari in oī
mā canonica,arg.in c. dilecti.s̄. de iudi.
Ingl.in uer.sub iurō,ibi.*sed si alias sint do*
*li capacec.*not.bn̄ gl.maxime iuncto text.
ex qua habes,ꝙ impubes doli capax obli
c gat̄ ex iurō suo,ex quo īfertur,ꝙ si doli
capax[c] ꝯhit,& iurat, cogit̄ seruare ꝯctū,
& facit ad intellectū authe. sacrā puberū
C.si aduer.uen.ut habeat locū ēt in doli
capace, de quo ibi ꝑ doct.& ꝑ Hosti.in
7 c.cū cōtingat,de iureiur.†In fi.gl.ex hac
ultima q̄ōne pn̄t elici duæ opi. una,ꝙ il-
le nō cogat̄ istā,quā cognouit,ducer̄, q a
cū ea nūquā fuerūt sponsalia,nec matri-
moniū,& hanc opi.tenet Inno.dicens ꝙ
libere p̄t cū alia ꝯhere,cū n̄ sit cōditio re
stricta ad illā ꝑsonā dūtaxat,quā cogno
uit.Scđa opinio, in qua residet gl.est,ut
nō uirtute spōsaliorū,sed uirtute iurī co
gat̄ illā ducere,& hāc opi.seq̄t Ioā. An.
spōsalia.n.sp fuerūt nulla.cū.n.n̄ pn̄t cō
sistere ex ꝑte vnius tm̄,oportet dicere,ꝙ
cū, oībus sororibus essent ꝯcta sponsa-
lia & sic nullā posſit ducere obstante pu
blicæ honestatis iustitia.Hos.licet uariè
loquatur,sentit tertiā opin. ut copula cū una superueniens
declarauerit seu certificauerit spōsalia prius dubia,& eodē
mometo fecerit illā trāsire ī matrimoniū p̄sumptū, ar.ī.c.
is qui.ī.eo.do.Ant.uidebat̄ primo sentire hāc opi.sed tādē
residet in opi.gl.& Io.An.ex quo illa spōsalia ꝓrius fuerūt
nulla Credo,ꝙ opinio Host satis posſit sustētari.nā spōsa-
lia transeunt in matrimoniū per carnis copulā.nō tm̄ uir-
tute sponsaliorū,q̄tū ex præsumpto consensu,ut in d.c.is q.
ī.e.sed ex quo iurauit ducere vnā ex filiab. Titii,& postmo
dū vnā ex eis cognouit,satis vr̄ illā elegisse,& iā ī eā cōsen
sisse.nā ī dubio nō debemus p̄sumere duplex pc̄tm̄, s. stupri,
& piurii,sed potius in fauorē maxime matrimonii dēmus
p̄sumer̄ copulā fuisse licitā, & ꝙ ille uoluerit adiplere iurm̄
suū.nā in dubio sp iudicatur pro matrimonio, ut in c.licet
ex quadā,s̄.de testi.in.c fi.s̄.de re iudi.Itē facimus sp inter-
pretationē,ut euitet̄ pc̄tm̄,ut in c.estote.ī.de regul.iur. sec[9]
dic ſm Host.si qs iurasset ducere unā de certo loco.nā tūc
cognoscēdo certā nō vr̄ cū illa ꝯhere, cū posſit hoc casu ꝯ-
hendo cum alia adimplere iurm̄.not. tn̄ singul̄r ex opi. gl.
ꝙ licet iurm̄ nō sit restrictū ad certā ꝑsonā , tn̄ ecclesia cō-
pellit iurātē ad obseruationē iurī,licet finis iurī concernat
utilitatē priuati,& hoc fit.ut iurās euitet pc̄tm̄. ex qua rō-
8 ne iudex procedit ex officio,ut in c.1.de of.ordi. † In gl. in
uer.*compellas*,ibi:*ecce crimina*.hic dēt continuari finis glo.in
uer.*hoc quidem*.vsq; ad fi.& ex princ.& fine glo.colliguntur
quatuor solōnes ad c.requisiuit.ī.eo.ubi dicit̄,ꝙ si sponsus
uel spōsa præcise resistit,& nō uult ꝯhere matrimoniū cum
sponso,præcise nō est compellenda,& tene tertiam solō-
nem gl.ut ex cā ecclesia nō cōpellat,ut puta si ita abhorret
sponsam,uel e ꝯ,ꝙ ex inuitis nuptiis uehementer præsume
retur scandalū futurū. nā tunc ecclesia dēt sustinere minus
malū,ut maius euitet̄,arg.in c.duo mala.13.dist.Et hanc so
lutionē tenet gl.in c.sic q̄ppe.§.sed cōcedat̄.27.q.2.& Ho-
sti.in d.c.req̄siuit,& vr̄ satis probari iudicio meo in tex. il-
9 lius c.in rōne sui. †In ea gl.ibi: *sed ēt committenda prohibere.*
No.bn̄ ex gl.ꝙ ecclesia īpedit se de pc̄tō laici nedū post pec
catū perpetratū,sed ēt ante,vt pc̄tm̄ euitet̄. nā & ꝓ futuris.
culpis p̄t fieri excōicatio,si est aliqua præsumptio de pn̄ti,
ut in c.Romana.§.caueant,de sent.exc.li.6.Sed credo aliā
solutionē posse dari ad text.nā cū iste pure ꝓmiserit illam
ducere in uxorē,statim fuit obligatus ad ducēdū,ut in.l.in
oībus,ff.de re iudi.peccat ergo spōsus,si requisitus ut ꝯhat,
sine cā differt,facit.l.sæpe,ff.de uerb.signifi. & ī.eo.c.præte
rea.cōpulsio ergo hæc fit ratione promiſsionis instantis,&
non tantum ratione mali euitandi.

SVMMARIVM.

1 *Pater licet habeat filios in potestate sua,non tamen potest filij uxorem retinere;imò compellitur illam sibi restituere.*
Filius non est in potestate patris quo ad spiritualia: potest etiam non nulla alia agere sine patris consensu.
2 *Filius potest in spiritualibus agere contra patrem,& conuerso.*
3 *Vxor repeti potest coram ecclesiastico iudice,etiam si non agatur de ualiditate matrimonij.6.*
4 *Populi tenentur ex facto principis.*
5 *Diuinorum officiorum appellatione uenit baptisma & pœnitentia.*
6 *Vxor an sit ī potestate patris,uel mariti,& quæ iura habeat maritus in ea.*
7 *Excommunicatio etiam si feratur ad tempus,requiritur absolutio. secus in interdicto & suspensione.*
8 *Interdicti tempore intelliguntur excepta quatuor sacramenta,quæ etiam tunc confici possunt,uidelicet baptisma,pnīa,confectio chrismatis,& etiam matrimonii,dubium tamen est de nuptiarū solemnitate,& ordinum collatione.*
Interdictum quando que ponitur in personas, quandoque in loca.
9 *Pœnitentia an in casu necessitatis possit ab hæretico recipi?*

CAP. XI.

NOn est. Per censuram ecclesiasticam pater cō pellit̄ restituere eius filio uxorē, quā iniuste detinuit,uel detinet. primo narrat factū. Scđo ꝓuidet,ibi:*nos*.Casus literalis. Inter regem Anglorum

a Se curaturos. Add de Franc. de Are. consi.143. ZACHARI.

b In nullo obligor. Adde de hac. q.s. an & qn̄ promittens factum alienū sub pęna obligetur,ꝑ Bar. in.l. cōtinuus.§. illud inspiciendū,ff. de ver.obli.Fran. de Are.in.l. si ita stipulatus fuero. §. possum , co. titu. eundē consil.142. inci. ex facto proponit̄,col.4. uers. unio igit̄ ad primā.& Fel. in.c.ex rescripto, col.6. uer.& no.ꝙ ꝓmittens factum alienū. s̄.de iureiur. SEB. SAP.

c Doli capax . Ita cōiter tenetur ſm Bar.in d.auth. sacramēta puberū, sed ꝯrium cōiter teneri attestatur Alex.in.l. qui iurasse,in princ.ff.đ iureiu.uide Paul. de Cast.concordā tem.ī.d. auth.sacramenta puberū ut opi.Bar.procedat de iure canonico, alia de iure ciuili , ut ibi per eum.

Anglorū, & filios ei[9] fuit discordia:ꝑꝑ
qđ rex detīebat uxores filiorū ipsi[9];ita,
ꝙ mariti earū ad eas accedere n̄ ualebāt
cōquesti sunt do.papę.filii regis.Mādat
p̄p̄ archiep̄is,& Ep̄is ꝑ Angliā ꝯstitutis,
ꝙ cū sit iustū & æquū, vt uiri suas petāt
uxores, quatenus eūdē regē ad eas resti
tuēdas solicitè moneāt, ut si ītra ꝯstitu
tū terminū n̄ restituerit,ex tūc, ī quacū
que terra uel ꝓuincia detineāt̄, vel trās
ferāt̄,donec ibi fuerint,nulla diuina offi
cia celebrēt̄,uel ꝑmittāt̄ aliquaten[9] ce-
lebrari p̄ter baptisma paruulorū & pęni
1 tētias moriētiū.B.†No.priō,ꝙ licet fili[9]
sit ī ptāte patris, n̄ tn̄ ꝑ hoc p̄t pater đti
a nere īuito filio ipsi[9]vxorē.[a]nā quātū ad
ista spūalia fili[9] n̄ cēset̄ ī ptāte patris, vt
in c.si annū,đ iud.li.6.Itē si castrēsia p̄t
fili[9] libere tractar̄ p̄re īuito,ff. đ castre.
pe.quasi ꝑ totū,forti[9]ista spūalia,& no.
2 hodie,đ sepul.li.6.ī c.licet.† Scđo no.ꝙ
ī istis spūalib[9] p̄t fili[9] agere ꝯ patrē.& q̄
uis gl.ī c.si eccl̄ia.22.q.4.dicat,ꝙ đ iure
canonico fili[9] p̄t ager̄ ꝯ patrē, & e cōuer
so ꝑ c.q̄rit̄.2. q.7. & sequat̄ Gas. de Ca.
hoc dictū tn̄ n̄ vr̄ verū,nisi vbi subē pc̄tm̄
nā rōne pc̄ti hoc ē admittēdū:al̄s secus,
vt apte vr̄ đ mēte lr̄ę ī d.c.si annū,arguē
do ꝑ locū à spāli,ad hoc l.lis nulla,ff.de
3 iud.& ꝙ ibi no.†Tertiò not.& tene mē
ti,ꝙ vxor p̄t repeti corā iudice eccl̄iasti
co ēt ꝯ laicū đtinētē,q̄q̄ n̄ disputet̄ đ va
liditate & sub̄a mr̄imonii: & đ hoc.ī.cū
4 gl.†Quartò no.ꝙ ex facto prīcipis p̄t pa
tria subiici īterdicto,& sic indirecte pu-
niūt̄ populi đ facto prīcipis, đ quo uide
5 qđ no.gl.24.q.3.ī sūma.†Itē no.ꝙ appel
latiōe diuinorū offōrū cōphēdūt̄ baptis
ma paruulorū,& pnīa moriētiū,al̄s n̄ es
6 set bōa exceptio,q̄ fit ī tex.† In gl.1.ibi:
ꝑ offm̄ iudicis , uel ep̄m loci.pōdera bn̄
hāc alternatiuā gl.vr̄.n.đ mēte gl.ꝙ siue
uxor detineat̄ īuita,seu uolēs,p̄t marit[9]
adire tā iudicē secularē,q̄ ecclesiasticū.
Ex quo.n.n̄ ꝯtēdit̄ đ sub̄a vīculi mr̄imo
nialis,tā eccl̄iastic[9],q̄ secularis iudex ē
iudex cōpetēs, ꝓut ēt sētit Io.An.in ad
di.Spe.ī ti.q fil.sint legi.ī §.2.& de iudi
ce eccl̄astico satis ꝓbat̄ hic.Et respectu
actiōis ītētādę dicit Hos.ꝙ ſm canones
n̄ ē curādū đ actiōe ꝑ c.dilecti,đ iud.p̄t
cm̄ marit[9]dicere peto,ꝙ vxor &c.Sđ nū
q d marit[9] posſit vēdicare vxorē adiecta
cā đ iure diuino,seu canōico,Io An.ī p̄
allegato loco,ī ver.cōpetit,dicit ꝙ n̄:q a
b vxor de iure ciuili oīno n̄ ē ī ptāte[b]ma
c riti,sđ ī offō tm̄,[c]vt in l.sicut,ff.đ ope.li
ber.ꝓ hoc bon[9] tex.ī l.vxorē,C.đ cōdi.
īser.vbi dr̄, ꝙ uxor ē ī ptāte sui p̄ris & n̄
mariti,nisi quo ad debitū,& q̄uis multi
sequāt̄ hāc opinionē, ego tn̄ ꝯriū cōclu
do ī c.illud,đ p̄sump.q a licet uxor n̄ sit
ī ptāte uiri, sicut fili[9] ī ptāte p̄ris,tn̄ ma
rit[9]hēt multa iura ī ꝑsona vxoris,adeò.
ꝙ tex.ī c.n̄ dēt.ī.đ ꝯsangui.& affi.dicit,
ꝙ uxor n̄ hēt ptātē sui corporis, sed ma
rit[9],& c ꝯ,& sūt uerba apostoli,& alibi
dicit,ꝙ uxor ē pene famula uiri,ut in c.
hæc imago,& c.mulierē.33.q.5.vn̄ rōne
isti[9] iuris poterit marit[9] uēdicare uxo-
rē, & uxor maritū adiecta cā de iure di
uino,seu canonico,sicut ī simili habetis
ꝑ tex.& gl.notabilē in l. .§.ꝑ hāc,ff.de
rei vēdica.& dixi de reg.in c.licet.In gl.
ī ver.*donec*,ibi:*ad tēpus*,dic ꝙ ī casu illi[9].
l.remanet infamia,vt ibi patet. hæc aūt
susp̄ēsio diuinorū strigit̄ solūmodò uxo
7 rib[9] detētis in loco.† Aduerte,ꝙ quātū
cūq; excōicatio ferat̄ ad tp̄s,semꝑ req̄ri
tur absolutio post tp̄s: sec[9] in īterdicto,
uel suspēsione vn̄ si dr̄ suspēdo te,donec
satisfeceris,post satisfactionē nō req̄rit̄
absolutio:sec[9] ī excōicatiōe, de quo ui-
de tex.iūcta gl.no.in cle.1. de deci.& ꝑ
Inn.ī c.cū bonæ,de æta.& quali.In fi.gl.
hodie dic,ut pleni[9] hr̄ ī c.fi.de sen.ex.li.
8 6.†In gl.ī uer.*baptisma*,dic,ꝙ à quolibet
īterdicto cēsent̄ excepta quatuor sacra
mēta,vt baptism[9], & n̄ solū paruulorū,
sđ ēt adultorū,vt hodie hr̄.ī c.qm̄,đ sē.
exc.Scđm est pnīa moriētiū,ut hic.Ter
tiū ē ꝯfectio chrismatis.nā,ex quo cōce
dit̄ baptism[9],ꝑ ꝯsequēs ꝯcedit̄ chrisma-
tis ꝯfectio, cum sine chrismate n̄ fiat ba
ptismus,ut in d.c.qm̄. Quartū ē corpus
Christi,đ quo ī c.qđ ī te.ī. de pę. & re.
& de his uide tex.cū gl.in c.fi. de sen.ex
cō.li.6. ubi disputat̄ de matrimonio,nū
q d posſit ꝯhi tꝑe interdicti.cōiter cōclu
dit̄ ꝙ sic. Sed de solēnitate matrimonia
li dubitat̄, & sic habes q̄nq; sacramenta
excepta tꝑe īterdicti. Dubitat̄ de sexto,
s.ordinū collatiōe, & vr̄ hic velle Inn.ꝙ
laicis n̄ pn̄t cōferri ordīes,sđ alias cleri
ci poterūt ꝓmoueri ad maiores, cū ipsi
n̄ sint īterdicti. Aduerte,q a hoc dictū ē
satis obscurū & sine rōne. nā cū interdr̄
loc[9]nec laici,nec clerici sūt īterdicti.vn̄
ex̄ locū licite ꝑcipiūt diuina.q̄n̄q;.n.ꝑ-
sonæ sūt īterdictæ,& tūc quocūq; se cō
ferāt̄,īterdictū sequit̄ eos,de quo ī ca.si
sn̄ia,de sen.exc.li.6. & sic nō vr̄ differen
tia īter clericos,& laicos ī hoc.vn̄ in ca
sib[9] h[9]c.possent clerici & laici alibi ordi
nari.posset ēt attētari, ꝙ ex necessitate
poterūt ordinari ī loco īterdicto: q a,ex
quo ꝯcedūt̄ aliqua, q̄ n̄ pn̄t cōferri nisi
ꝑ clericos, ergo indirectè ꝑmittit̄ ordi
natio clericorū,sicut đ ꝯfectiōe chrisma
tis,ut dixi. aduerte tn̄ ꝙ ī casu h[9] c. n̄ ē
ꝓpriè interdictū: sed cessatio à diuinis
ſm Inn. & bn̄, & ꝓ dr̄ia inter ista uide
tex.cū gl.in cle.1.de sen.ex.& qđ no.Io.
9 An.ī c.si canonici,đ of.or.li.6.†Vlt.no.
istā gl.in fi.dū uult,ꝙ pnīa posſit in ne-
cessitate recipi ab hæretico : sed ꝯrium
sentit gl.32.dist.c.p̄ter. §. uerū, & illam
puto ueriorē, ne adducat illū pęnitētē
ad errorē & desperationē ; & in necessi
tate non nocet,si p̄termittit̄ oris cōfes-
sio,ut in c.quē pœnitet,de pœnit.dist,1.
notat gl.ī c.pastoralis,de offō ordinarii.

SVMMARIVM.

1 *Dictum unius asserentis impedimētum impedit matrimonium contrahendum non iuratum .*
2 *Sponsa impetitur à sponso,ut contrahat matrimonium.*

a Vxorē. Adde, ꝙ licet tꝑe belli sit permissum capere bona alicuius:nullo casu tn̄ ē ꝑmissum capere uxorē alicuius;qđ est notandū ſm Phi.hic ad dictum Bal.l.fi. C.si cōtra ius, uel uti.pu.ꝙ stāte statuto,ꝙ bānit[9] posſit impunè offendi, poterit ēt impunè derobari,ar. in l.i suis,ff.đ li.& posthu.tn̄ vxor ei[9] nō poterit derobari,neq; detineri minus adulterari, cū detētio vxoris sit īprobata,ut hic ZACHARI.
Adde pro hoc ul. membro,s.ꝙ uxor banniti nō posſit adulterari, quāuis posſit permittēte statuto īpunè offendi bannitus, ꝑ Bal.plenissimè in l.fi.colum.1.ad fi. uer. & iō si caueat̄ statuto.C.si cōtra ius uel uti.publ.& ultra rationē,quę hic ponitur, adde aliā, q̄ tibi fortasse potior uidebit̄. nam uxor banniti gaudet ꝑuilegio uiduæ: q a pro uidua est, cū habeat uirū īutilē, ut no. gl.ī l.fi.ī uer. orbitātes, C.đ plagia. ANT. FRAN.
An stāte statuto, ꝙ bannitus posſit īpunè offendi,posſit eius uxor derobari, & ab eo adduci,sicut eius bona ; dicas opinionem,de qua hic esse uerā: q a cū mr̄imonium sit a iure diuino ītroductū, & sit ēt inseparabile ꝑ leges humanas,ut in c.gaudemus,de diuor. imò dr̄ dura & crudelis separatio uxoris à uiro,& è contra,ut l.i posſessionē, C. cōmu. utri. iud.cū ipsum mr̄imoniū sit uiri & mulieris coniunctio, ut in §.1.inst.de nup.meritò nō p̄t ꝑ statutū induci,ut ipsa uxor à uiro bānito posſit adduci & separari,& maritus ēt adulterari; q a tale statutū esset nutritiuū pc̄ti,& permitteret adulte-

riū q̄d esset cōtra. l. diuinā illud sēper & oi casu prohibentē,& iō non teneret ꝑ ea , quæ not.in simili in c. fi.de præscri.& faciunt no. in c.quāto, de consue.

b In ptāte. ex quo īfert̄, ꝙ si filia aliquid acquirit, illud acquiritur patri,sub cuius potestate est.l. placet, ff. de acqui. hære. l. cum oportet,C. de bo. quæ libe.& si est instituta hæres,dēt adire hæreditatem. cum consensu patris.l.fin. C.de bo. quæ lib. 50.si qs mihi bona.§.iussum, ff.de acqui. hær. insti. ad sena. consu.ter tu.in gl. posita in uerbo , parentis, idem est dicendū, quod si filia uult esse in iudicio,nō sufficiet cōsensus mariti, sed patris requiritur d. l. fi. §. necessitate, de quibus late ꝑ Bal. no.in l. rei iudicatæ §.socero,ff.so. mat.ubi ponit,an uxor teneatur potius patri,quā uiro obedire, adde, ꝙ licet pater possit in casu necessitatis uēdere & obligare filiū.l.1.C. de patri.qui filios distraxerunt & c. 2.& ibi not.supra de pig.secus ī uxore , quia maritus non poterit eā in casu necessitatis uendere, ut hic ꝑ Phil. Fran. SEBA. SAPI.

c In officio tantū. Vide Alex.in consi.133.incip.circa primum, co. 2.in 4.uolu.

SEB. SAPI. 3
a Per illicitū coitū 4
Vide Fel. in c.per
tuas,col. in uersi.
no.secundo, ſ. de 5
prob. ubi dicit,q̄ 6
matrimonium im
peditur contrahi
ex naturitate filii 7
baſtardi, quia ba. 8
ſtardi dicuntur de
conſanguinitate,
patris,& ſic con- 1
ſanguinitas con-
trahitur per illi-
citum coitum.
b Caſum alius ca.
ſus eſt quando de
concordia partiū
fuit conuentum,
quod diretur ſta-
cto vnius l. j.§.fi.
ff.de uer. obl.& l.
Thopompus, ff.
de do. præleg. li-
cet Bart.in d.c.fi.
teneat, q̄ non ſit
p̄prie teſtis, com
munis opi. eſt in
contrarium, imo
aduerſarius p̄t ſta
re dicto aduerſa- 3
rii,l.fi.C.d̄ fideic. a
l.fi.C. de sē.paſ.de
quo p̄ An. & Abb.
in c.2.ſ.de p̄ba.q̄
ꝯcludūt, q̄ partes
nō p̄nt diſponere,
q̄ ſteſ dicto uni⁹,
niſi exeuidēti & ne
ceſſaria cā, q̄a eēt
diſponere ſ̄ ius di
uinum, cū in ore
duorū, &c.c.licet 4
c.i oi,ſ.de teſti.c. b
cū eſſes,ſ.de teſta.
dic ut in dictis lo
cis.
SEB. SAPI.
c Incōmodo. Hoc
dictū refert & ſeq
tur d.Iaſ. i repe.l.
admonendi, col. c
7 5.uerſi. Itē plene
credit,ff.d̄ iureiu. 5
& ibi enūerat plu
res caſus,i q̄b⁹ di
ctū unius teſtis fa
cit plenam proba
tionem.

Affinitas contrahitur etiam per illicitum coitum.
Unius dicto creditur, ubi agitur de pctō uitando.7.
Teſtis occultꝰ dictum ualet abſque publicatione ſui nominis.7.
Sponſalia nō iurata ſoluūtur facilius, quam iurata.
Iuramentum et ſimplex promiſſio differunt, & facilius permittitur contrauentio contra promiſſionē, quam contra iuramentum.
Turpitudinem ſuam allegans auditur.
Peccati euitandi cauſa multa conceduntur, quæ alias non concederentur.

CAP. XII.

Præterea. †Dictū unius afferentis impedimentum impedit matrimoniū contra hendū non iuratum; & eſt caſus notabilis. Primò conſultatio. Secundò reſponſio, ibi: *Taliter.* Caſus lit. Quidam vir volebat cōtrahere cū quadā muliere, cōſanguine⁹ illius viri dicebat ſe deliq ſſe cū ea: ſ illud nō audebat publicè cōfiteri p̄ potētiā mulieris, q̄rit q̄d iuris ſit? Reſpondet Papa, q̄ matrimoniū illud fieri nō p̄mittatur, ne deterius inde contingat, niſi iurū 2
interueniſſet. B.† No. primò, ſpōſa impetitur a ſpōſo vt contrahat q̄ matrimoniū, ſicut, p̄miſit, & facit tex. ad id, q̄d dixi i c.ex lr̄is, ſ.eo.† Scd̄ò no. q̄ per illicitū coitū[a] cōtrahitur affinitas iter mulierē & cōſanguineos viri, q̄ quidem affinitas īpedit matrimoniū ꝯhēdū. Et poteſt 8
colligi arg. hic, q̄ affinitas ſupueniēs diſſoluit ſpōſalia de futuro. nā hic ñ expreſſit, vtrū cognouiſſet poſt ſponſalia, uel añ ergo gn̄a'r dēt intelligi. nā ſuperuenit forti⁹ vinculū, ad hoc c. diſcretionē, & c.1.&.2. j. de eo q̄ cog. cōſan. vxo. ſuæ, & aptiſſimè p̄bat in d.c.2.† No.3. caſū[b] 1
valde notabilē, i quo creditꝰ dicto vni⁹, licet publicè dictū nō effundat: & ſic ualet 2
dictū teſtis abſq; publicatiōe ſui nomi- 3
nis, d̄ quo j. Et ex hac lr̄a p̄t colligi ar. q̄ vbicūq; agit d̄ pctō vitādo abſq; magno
ī cōmodo[c] alteri⁹, creditꝰ dicto vni⁹ ēt abſ 4
que publicatiōe noīs, ſi ex cā timet p̄dire ī publicū. † Vlt. no & tene mēti, q̄ taciti⁹ p̄miſit diſſolutio ſpōſaliorū ñ añce
dēte iuſo, q̄ ſi ſpōſalia eēnt iurata, & fa- 6
cit ad mām c. req ſiuit. j. e. vt eccl'ia faciliꝰ abſtineat à cōpulſiōe ſpōſi, ſeu ſpōſæ, 7
q̄ñ iuſm ñ iteruenit, & timeꝰ aliq̄d ma- 8
lū futurū; facit ad ea, q̄ dixi. ſ.e.c.ex lr̄is. 9
6 †Ex his ēt habes, q̄d eccl'ia ēt facit d̄riā 10
iter iuſm, & ſimplicē p̄miſſionē. Nā, vt
hic vides, facili⁹ p̄mittit q̄uctio ꝯ nudā
7 p̄miſſionē, q̄ ꝯ iuſm. † In gl. i. i fi. Aduer 1
te. nā hæc gl. ñ vī hr̄e rōnē ī ſe d̄ directo
prima frōte vī ꝯ tex. nā rōnes ipſius etiā
militāt, q̄ñ ī ſecreto fit cōfeſſio, imò fortiꝰ, q̄a p̄ſuptio ē ꝯ occultè loquētē, & d̄
mēte lr̄e potiꝰ iſta clādeſtinitas cōparat
ad detractionē fidei ipſi⁹, q̄ ad augmentū. nā magis creditꝰ teſti q̄ñ iurat ī p̄ſtia
partis, & dictū ſuū poſteā publicat, q̄ q̄ñ
ī occulto d̄p̄it, vt ſatis colligit ex c.2. d̄
teſt. Sd̄ fortè gl. itellexit ī caſu, ī quo in
teruenīſſet iuſm vt tūc ñ credat iſti, ēt ſi
publicè cōfiteret. Sd̄ q̄cd gl. ſēſerit, di
cēdū, q̄ iſte tex. p̄it caſum ualde ſpālē
rōne p̄cti euitādi. attēto q̄ īcōmodū magnū ñ ſurgit, ſi mr̄i
moniū iter iſtos ñ ſeq̄t. Vñ tex. iſte p̄t itelligi dupl'r. Primò
q̄ iſte ueniebat vt denūtiator, & tūc habes caſū notabilē, q̄
p̄ pctō euitādo admittit denuntiator occultus, licet ſit criminoſus, & alleget turpitudinē ſuā, ſed pro pctō commiſſo
criminoſus nō admittit iuxta no. ī c. nouit d̄ iud. & p Goff.
ī ſum. de accu. ī fi. Scd̄o p̄t itelligi, q̄ iſte depōebat vt teſtis,
& tūc cōcurrūt tria ſpālia. Primū, q̄ ñ iurat ī p̄ntia partis ꝯ.
c.2. de teſti. Secūdū, q̄ dictū ſuū cū noīe nō publicat ꝯ c. qualiter, ī. §. dēt, de accu. Tertiū, q̄a ſtat dicto uni⁹ in p̄iudiciū
alteri⁹ ꝯ c. licet, & c. ueniēs, ſ.d̄ teſti. Pōt addi quartū & ſpāle: q̄a audit allegās turpitudinē ſuā ꝯ c. inter dilectos, de dona. Et hæc oīa admittūt p̄p pctm̄ euitādū: q̄a magis é pōde
rādū p̄iculū aīarū, q̄ corporū; & hoc caſu intellige, vt ſentit
Io. An. q̄ iſte iurauit corā iudice: ſed nomē ſuū nō propalabat ī publico, ex quo veriſimiliter timuit potētiā partis. Et
facit hoc ad notabilē q. nūquid poſſint recipi teſtes ſine publicatione nominis, q̄ñ veriſimiliter q̄s timet potētiam ad
uerſarii, uel aliud ſcādalū? d. An. dicit ſe credere in mā p̄cti
dūtaxat hoc eſſe admittēdū, & de hoc quaſi vī hic tex. Sed
pro & contra poteſt adduci c. fi. de hæreti. li. 6. ubi in cauſa
hæreſis propter timorem ſcandali futuri ſubticentur noīa
teſtiū. vñ per locum à ſpeciali poſſumus dicere aliud eſſe in
aliis cauſis: ſed per arg. à ſimili poſſet colligi cōtrarium, ſed
primum pl⁹ placet. Adde tu unum dictum Hoſti. ſingulare,
quod ſequitur Io. An. in c. quoniam, in princ. vt lit. non cō
teſt. ubi dicit, q̄ ſi actor timeret conuenire reū propter ipſius potentiam, poſſunt teſtes, de quorū morte, uel abſentia
timetur, recipi in priuato, & faciēt fidē tēpore, quo lis poterit inchoari. † Itē dicit Hoſti. hic, quod in caſu huius capitu. ēt vbi interuenit iuramentū, erit arbitrariū, an impedia
tur matrimonium, cōſideratis circūſtātiis perſonarum. Sed
ego nō diſcederē à uerbis literæ, ut ad dictū vnius ſoli⁹ ñ ī
pediant ſpōſalia iurata. bene fateor, q̄ dictum unius q̄nque
non eſt ſufficiens, etiam ſi non ſint iurata, ut ſi aliquis eſt ui
lis perſona, uel mulier reperitur virgo, uel quid ſimile.

SVMMARIVM.

Matrimonium metu contractum, ſi poſtea mulier in eum non conſenſit, non tenet, & ſi alteri poſtea nubit, ualet. 5.8.
Amor illicitus non tollit liberum conſenſum.
Filia ſi contrahat ſponſalia etiam illicito amore ducta parentibus ignorantibus, tenent.
Parentum conſenſus non requiritur in matrimonio.
Inuitus dicitur, qui uoluntatem oſtendit ſuam cum alio ſigno, quam uoce.
Reclamans dicitur, qui uoce & alio ſigno oſtendit animi deſiſtentiam.
Violentia & coactio, etiam ſi a parentibus inferatur, irritat matrimoniū.
Matrimoniū contractū propter parētū reuerētiā, ēt ſi alias filius nō cōtraxiſſet, dummodo metus, qui caderet in conſtantem, non interueniat, tenet.
Carnalis copula ſequens purgat metum præcedentem, dummodo non ſit eo nomine coacta.
Executioni reſiſtentes excommunicari poſſunt etiam per delegatum.
Matrimonium metu contractum an ſit ipſo iure nullum, uel annullandum?
Mulier ſuperinducta a tertio uiro an poſſit contra alia opponere de iure ſuo?
Poſſeſſorio ſi agatur in cauſa matrimoniali, non auditur proponens de proprietate, niſi incontinenti paratus ſit probare.
Poſſeſſorio ſi agatur, proprietatis quæſtio excluditur in odium ſpoliantis.

CAP. XIII.

Veniens. †Si mulier inuita cum aliquo ꝯhat, nec ī eū poſteā q̄ſenſit, tenet mr̄imoniū, ſi alteri poſteā nubit. ita cōt̄ ſummat̄; & ſm
hūc itellectū eēt hic caſus aptus, q̄ mr̄imoniū metu pctō eēt ipſo iure nullū, hoc tñ clare ñ colligit ex lr̄a, vt.
j. patebit. Primò narrat factū. Scd̄o diffinitionē cōmittit,
ibi: *Mandamus quatenus.* Caſus lit. Quædā mulier M. noīe ī
tātū adamauit quēdā iuuenē, q̄ uterq; illorū ī p̄ſentia triū
teſtiū p̄t itit iuſm de mr̄imonio inuicē ꝯhēdo. parētes mulieris hoc ignorātes cā iuitā & reclamātē cuidā alii ī uxorē tradiderūt: ſd̄ illa itūm ipm exhorruit, q̄ nullo mō ſe ab
eo cognoſci p̄miſit, & cœpit publicè cōfiteri, q̄ à prio viro
cognita, & iurata fuerit. tadē Eps dicc. cognito, q̄ illi eēnt
ꝯſanguinei, ipſos ab iuicē ſeparauit, ſd̄ dū cā illa tractabat, & illa nollet

& illa nollet cōſētire viro, cui a parētib⁹ tradita fuerat, ipe
vir aliā duxit ī uxorē, & illa cuidā alii. T. noīe publice fuit
deſpōſata, d̄ quo poſtmodū filiū genuit. pater illi⁹ viri ei op
poſuit, q̄ filiū ſuū hr̄e in virū ñ poterat eo, q̄ ab alio uiro, q̄
iā defunct⁹ erat, fuerat deſpōſata. Vñ mulier illa ad do. pa.
acceſſit, exponēs ſibi oīa ſupradicta. Mādat pa. q̄buſdā, qua
ten⁹, ſi iuenerīt, q̄ dicta mulier à priore viro iudicio eccle
ſiæ fuerat ſeparata, & ab illo. T. ſine ꝯdictiōe eccl'ię ī uxorē
traducta, & ille, cui à parētib⁹ tradita fuit, vita deceſſit, mo
neāt dictū. T. & cōpellāt, ut p̄ſatā. M. recipiat in uxorē, & eā
maritali affectu pertractet, q̄ ſi ꝯdixerit, excōicationi ſubii
ciāt. B. † No. p̄rīo, q̄ illicit⁹ amor p̄cedēs ñ tollit liberū con 1
ſenſum in mr̄imonio ꝯhēdo. vides. n. hic, q̄ hæc iuuenis ad-
amauit illū adoleſcētē illicite, & p̄p hūc amorē cōtraxit ſe 2
cū ſpōſalia, q̄ valuiſſēt & tenuiſſēt, niſi obſtitiſſet cōſangui
nitas. Et no. hoc dictū, q̄a quotidie accidit iter adoleſcētes
3 † Scd̄o no. ibi: *quod parentes, &c.* q̄ de iure canonico tenent 3
ſpōſalia ꝯcta p puellā ēt illicito amore ductā parētib⁹ igno
rātib⁹. ad ſubſtātiā ergo mr̄imonii de iure canonico ñ req 4
ritur, q̄ filiꝰ ꝯhat de conſenſu, uel ſciētia patris, ad hoc c. cū
4 locum. j. e. &. 3 o. q. 2. ca. vbi. † Tertio not. ibi. *inuitam & uecta* 5
a *mantem*, d̄riam inter iſta. & dic q̄ inuita d̄, a q̄ oſtēdit uolun
tatē animi cūr alio ſigno, quā uoce. Reclamās vero dicitur, 6
q̄ uoce aut alio ſigno oſtēdit animi deſiſtētiā, & de hoc ui
5 de bo. gl. 74. di. ī c. 1. † No. quarto, q̄ coactio ipedit uires ma 7
trimonii, ēt ſi iferat à parētibus. nō cm̄ p̄nt parētes inferre
violētiā liberis ī matrimonio ꝯhēdo ēt de iure ciuili, ut in
l. nec filiū, C. de nup. & ff. de ritu nupt. in l ſi patre. Aduerte
tñ, q̄a ſi filiꝰ ꝯhit mr̄imoniū cū puella, ne incurrat indigna- 8
b tionē patris, ita, q̄ alias ñ ſuiſſet ꝯcturus niſi ob reuerētiā b 9
paternā, tenet nihilomin⁹ mr̄imoniū, ex quo nō interuenit
c met⁹c, q̄ poſſit cadēr ī cōſtātē, d̄ hoc vī tex notabilis iuncta
gl. ī d. l. ſi patre, q̄d tene mēti, q̄a vī multū limitare tex. ī l. i.
6 §. q̄ honorāde, cū ibi no. ff. quarū rerū act. ñ da. † Itē no. ibi, 1
cognoſci permiſit, iūcta gl. q̄ carnis copula ſequens purgat me
tū p̄cedēte, & cōualidat mr̄imoniū ſaltē, ut ex nūc, q̄d itelli
ge, q̄ñ copula ñ fuit oīno cōcta, ſed uolūtaria, ſec⁹, ſi p vī
7 fuiſſet puella cognita, ut no. ī c. cōſultationi. j. e. † Itē no. q̄
reſiſtētes executiōi ſnīæ p̄nt excōicari ēt p delegatū, d̄ quo
8 ī c. 1. d̄ offi. dele. † In gl. ī uer. *deceſſerit*, ī fi. no. gl. uult. n. apte
relata ad tex. q̄ matrimoniū ꝓtractū p metum ſit ipſo iure
d nullū, d ita, q̄ nō ſit op⁹ petere reſciſſionem e per actionē q̄d
e me. cau. nā ēm iſtū ītellectū hic eſt caſus aptus, q̄a hæc puel
la ꝯxit cū tertio nō petita reſciſſione ſecūdi matrimonii ꝓ
tracti p uiolētiā, & q̄ dictū ſit uerū ī ſe, vt dicā latius in c.
p̄x. nō tñ p̄bat p iſtā lr̄am, ſed poti⁹ p̄t ſumi ꝯriū, q̄a Papa
mādat iūri, ſi ſecūdus deceſſerit, & forte ad iſtū fīnē, q̄a no
luit, ut diſcuterē nūc de violētia ſine effectu. nā ſi terti⁹ ma
rit⁹ cohabitauit cū iſta muliere p⁹ mortē ſcd̄i, uī ratificaſſe mr̄imoniū, p̄ſuppoſito q̄ pri⁹ habuiſſet aliquā dubitatiō
nē, p hoc q̄d leg. & no. ī c. 1. d̄ eo q. du. ī ma. & hæc no. q̄a li
9 mitāt. c. fi. e. ti. † Vltio ſcias, q̄ ln. hic tractat, nūq d iſta ſup
inducta a tertio uiro potuiſſet ſe opponere ꝯ iſtā Mariotā
p̄ponēdo d̄ iure ſuo? & cōcludit q̄ ſic, dicēs q̄ potuiſſet aſſiſtere uiro ſuo ī iudicio, & p̄ponere de iure ſuo, & ēt appel
lare a ſnīa, ar. l. à diuo Pio. §. ſi ſup reb⁹, ff. de re iud. & ī c. cū
ſup. e. ti. facit. l. a ſnīa, ff. de app. dicit ēt aliud dictū ſatis no.
10 ſi eēt uerū, t̄q̄ ſi Mariota egiſſet poſſeſſorio, ñ fuiſſet audita
iſta ſupīducta p̄ponēs d̄ p̄prietate iuris ſui ad effectū īpediēdi reſtitutionē, niſi uoluiſſet icōtinēti p̄bare, ar. ī c. lite
ras, de reſti. ſpo. & reddit rōnē prima frōte notabilē. d. An. 2
ſ. q̄ i⁹ iſti⁹ ſupīductæ ē ita cōiūctū cū iure ſpoliātis, q̄ ñ poſ
ſet audiri iſta ſupinducta, quomin⁹ prodeſſet ſpoliatori ſecus, ubi ius tertii cōparētis nō eēt ita cōiūctū cū iure ſpoliā
tis, hoc dictū nūq̄ mihi placuit, vt plene dixi ī c. itē cū qs, de
reſti. ſpo. q̄a odiū ſpoliatorū nō dēt obeſſe tertio, q̄ nō fuit
ī culpa, & poti⁹ dēt tolerari odioſus, q̄ innocēs puniri, ut c.
ſacris, d̄ ſepul. &. 23. q. 4. ī c. q̄ magnū, facit l. abſētē, ff. d̄ pœ
nis. Itē qō, p̄prietatis excludit ī cā reſti
tutoria ī odiū ſpoliātis, ut ī cle. 1. de cā a
po. & proprie, q̄d ceſſat hic reſpectu ter
tii, & maxime quia iſta tertia erat ī poſ
ſeſſione, & ſic potuiſſet impedire ēt exe
cutionem ſnīæ proponendo d̄ iure ſuo,
ut in c. ueniens, de teſti. & in dicto. §. ſi
ſuper rebus, & in d. c. cum ſuper.

SVMMARIVM.

Locus tutus aſſignari debet puellæ, ſi timetur de uiolentia. 5.
Metus uel uiolentia excludit conſenſum, & per conſequens annullat actū in ſponſalibus, ubi requiritur conſenſus liber, in aliis autem non.
Coacta uoluntas, uoluntas eſt, ſed non in matrimonio, & aliis quibuſdam.
Conſenſus contrahentium ſufficit quo ad uinculum matrimonij. Sufficit, quid ſignificet.
Conſenſus quo ad matrimoniū contrahendū non ſufficit, niſi ſit cum plena libertate & ſecuritate.
Iudex ſi timetur de uiolentia etiam parentum, debet puellam ſurripere, & in loco tuto ponere.
Sequeſtrari puella ubi & quando debeat.
Matrimoniū metu cōtractū an ſit ipſo iure nullū? Metus an requiratur etiam ex parte uiri & qualis? Metu & uiolētia facta quæ et quādo teneant. 9.
Matrimonium eſt ſacramentum, & ſignificat unionem inter Chriſtum & eccleſiam, in qua requiruntur fides & proles.
Matrimonij ſecunda inſtitutio facta fuit, ut euitetur formicatio.
Incarcerati acta & matrimonium an, & quando teneant.

CAP. XIIII.

Vm locum. † Si timetur inferri uiolentiā puellæ, de cuius matrimonio agitur, debet iudex
prouidere ſibi locū tutū & honeſtū, do- c
nec cauſa terminetur. h. d. principaliter. Primo ponit regulā. Scd̄o iſert gen⁹. Tertiò ſpēm, ibi: *matrimonium*, & ibi; *quo circa*, & eſt tex. multū allegabilis, &
quotidie accidit iſte caſus. Caſus lit. Inter duos ciues Papiēſes q̄dā q̄ verteba
tur ſup mr̄imonio cuiuſdā puellæ, uter
que illorū dicebat ſe cū illa mr̄imoniū
ꝯxiſſe, mulier illa timebat uiolētiā ſibi
īferri a p̄dictis, q̄ eā petebāt. q̄ſitū fuit a
pa. q̄d fieri dēret? reſpōdet, ubi met⁹ vel
coactio itercedat, p̄ſenſus locū hr̄e ñ p̄t, d
ſed ubi cōſenſus req̄rit, coactio ſiue me
t⁹ dēt repelli, & mr̄imoniū ſolo cōſēſu
ꝯhit, & hic oīs met⁹ uel coactio dēt re-
pelli, ne p timorē dicat ſibi placere, q̄d
odit. vñ mādat Pa. eꝓ Papiēſi, ut puel
lā illā, de cui⁹ mr̄imonio q̄rit, p̄oat ī do
mo aliqua, ubi nullo mō timeat, & ēt fa
ciat cuſtodire honeſte, donec cā fuerit
per ſnīam determinata, & ſnīa ſine ꝯdi- e
ctione cuiuſq̄ executiōi miſſa. B. † Not.
priò r̄am ex principio lr̄æ, q̄ met⁹ uel
coactio excludit cōſenſū, & p̄ conſequēs
annullat actū a cō ſenſu depēdētem, ſed
ītelligo hāc reg. ī mr̄imonio & ī aliis ca
ſib⁹ ſpūalib⁹, ubi req̄rit cōſenſus liber.
nā r̄r metus nō excludit cōſenſum, nec
annullat actū ipo iur, q̄a coacta uolūtas

ZACHARI.
Inuita dicit. Adde
gl. in l. inuitū, ff.
de ſer. urb. præ. &
in l. inuitus, & ibi
Cy. C. de proc. &
ibi q̄s dicat inui
t⁹, de quo p̄ Bar. ī
l. filius. §. inuitus.
ff. eo. & in l. 2. ff.
ſol. mat. car. plene
in cle. in. 3. oppo.
de proc. & Spe. in
ti. de loc. §. 6. uer.
7 5. ubi habes, q̄ q̄
nō probat conſen
ſiſſe, habetur p̄ in
uito, ut plene per
Bal. in l. alia, in fi.
C. d̄ his, q̄ ut ind.
& Alex. in l. inuiti. ff. de te.
b Ob reuerentiā. p̄
Alex. & p̄ Bar. in
l. q̄ dotis, ff. ſolu.
matri. & p̄ Ale. ī l.
ſi cū dotem. §. eo.
aūt tpe, ff. e. an me
tus reuerētialis
impediat conſēſū
reſultatē ex patiē
tia & præſentia,
Bar. in. d. l. q̄ dotis
tenet q̄, ſic p. l. pe.
ff. de fur. ſequitur
Ant. in c. nonne, ſ.
de p̄ſum. Abb. cō-
trarium tenet ibi,
quē approbat. Ale
in. d. l. q̄ dotis,
in. 7. col. vbi poſt
ea concordat iſtas
opi. vt ibi p̄ eum,
& per Ale. cō. 101.
in. 4. vol.
SEBA. SAPI.
Metus. Vide quæ
ſcribit Decius in.
c. 1. de oſſi. deleg.
vbi tāgit, an ex eo
q̄ mulier patitur
metum, ſit iuſtus
met⁹ ex qualitate
perſonę, an verò
requirat, q̄ ſit ta-
lis, q̄ cadat in cō-
ſtātē. ad hoc vide
etiam Fel. c. cām
matrimonij col.
2. cū ſeq. ſ. d̄ lega.
Nullum. latè per
Alex. conſi. 47. co
lum. 8. in. 4. vol. &
q̄s metus req̄rat,
vt mr̄imoniū me-
tu cōtractū nō va
leat, Alexan. cōſi.
110 p̄ totū, in. 3.
vol.
SEBA. SAPI.
Reſciſionem. Vi
de Iaſ. in l. inter-
poſitas, in primo
not. C. de tranſ. &
in l. pacta nouiſſi-
ma, col. pe. verſ. &
not q̄ matrimoni
um, C. de pact.

a Cōsensus. Vide quo ad sui essentiā nō requirit copulā carnalem, Saly.con.23.uer.nec ob.in.1.uol.quia consensus & non concubitus nuptias facit l.nuptias, ff.de reg.iur.
b SEB. SAPI. Ipso iure nullū, uide Oldr.in con.25.cum allegatis per d.Ias.in l.pacta nouissima, col.pe.uer.& not. ꝙ matrimonium, C.de pact. in l.interpositas, in primo no. C.de trās. Feli. in c.cām matrimonii, col.2.s̄. de offi.dele. Alex. in con.146.inc.in causa & lite, col. 9.uersi.accedit ad confirmationē, in 5.uolu.
c Talis metus requiritur, q caderet ī constātē uirū & a iure ē determinatū, qn subest met⁹ mortis, uel cruciatus l.interpositas, C.đ trās.l.si donationis, C. ꝙ metus cau. & dic, ꝙ ṡm opi. Abb. cōsuluit Alex. ꝙ matrimoniū sit nullū, con. 47. in.4. uolu. ubi subdit, ꝙ ista est cōis op. de qua per Cor.cons.41. in.2. uol.
ZACHARI.
Adde ꝙ idē operaretur timor grauaminis, qđ ipse met⁹, ut ē bo.tex. in c.1.quē ad hoc ibi pōderauit Andr. Barb.in uer.timētes grauari, s̄. de dila. ꝑ quo facit qđ no.Ancha. cons.37.dū dicit, ꝙ habentes passagiū pñt cōseq. remissionem mercedis nō solū, si superueniat guerra, sed ēt sit timor guerræ, ꝑ quē timorē hoīes non audent trāsire, ut solebāt, pro quo facit l.arma, la.1.§. idē Labeo, ff. de ui & ui arma.
ZACHARI.
d Ipso iure nullū. gl.ē in l.1.in fi.ff. de aut. tut. Bal.in trac. schismatis, co.6. Bar. Cępo.in rub.de test.co.22. Car.in cle.1.q.17 de cōsan.& affi.& Host. in c.consanguinei s̄.đ re iud. qđ ego amplio, ēt si metus nō accesserit tpe ꝯ̄cti mr̄imonii, imò p̄cessisset, ut no.Bar.in l.fi.ff.si qs ali. te.ꝓhi.Bal.ī l.1.C.e.ti.gl.ī l.si mulier.§.si dos, ff.ꝙ met.cā.Inn.in c. cām mr̄imo.s̄.đ of.del.Rotā deci.277.ici.fuit dubitatū, in not.& ꝑ Old.oīno cons.35.nec omitto, ꝙ hoc ꝓcedit tā in carnali, q̄ spūali mr̄imo.dūmō talis fuerit met⁹, q cadat in ꝯstātē uirū, ita no.plene Ale.cō.inc.in cā publi.qđ ponit post.4.cō.Ale.de Imo.uo.4.& eundē Alex.de Imo.cō.45.& cō.47.&.48.uol.eo.& cō.99.& cō.ul.uo.3.
e Non ualet. late per Alex.in l.qui a latronibus, ff.de testa.per Ange. in l.si mulier.§.si dos.ff. quod met.causa..

uolūtas ē, ut plene le.& no.ī l.si mulier, ī.§.penul.ī fi.ff.ꝙ met.cā,& ī c. abbas,c. ti.ubi plenè ꝑ gl.& qđ uoluit hic tex.patet ex illatiōe, q̄ facit in uer. *matrimoniū autē,&c.* Itē vr̄ ī electiōe, ut ī c.ubi peri-
3 culū.§.cæterū, de elect.li.6.† No.2.ꝙ ad subſtātiam vinculi matrimonialis solus
a cōsensus[a] ꝯ̄hētiū sufficit, vt hic,& ī c.cū apud.ꝫ.eo.&.ꝫ.de spō.du.c.ult.vñ ñ requirūt ad subſtātiā aliæ solēnitates, ut ī c.1. s̄.eo.pro hoc.27.q.2.c.sufficiat, ubi dr̄, ꝙ sufficit ꝯsensus,& de significato hui⁹ verbi, sufficit, est, vt nihil aliud reqraī ad essentiā act⁹, vt dicit gl.notabilis ī c.statu-
4 tū, ī pri.de resc.li.6.†Not.ibi: *plena debet securitate*, ꝙ ad mr̄imoniū ꝯhendū nō sufficit purus cōsensus, sed dēt eē cū plena libertate & securitate, ꝓ hoc facit, ꝙ sta-
5 tim diceī.†Itē no.ꝙ ubi est indagandus anim⁹ puellæ suꝑ cōtractu matrimonii, dēt iudex ex offō ꝓuidere, ut collocet ī domo, ī qua nullū metū, nullāq; uiolentiā hēat timere. Ex quo īfero, ꝙ si timeī de violētia & metu parētū, puta qa puella ꝯxit clā parētib⁹ insciis, ꝙ ad petitionē spōsi iudex dēt puellam surripere de ptāte parētū,& collocare eā ī aliqua honesta domo, puta in monasterio monialiū, ut ī c.penu.đ ꝓb. uel apud honestos cōsanguineos puellæ,& ita posset ītelligi lr̄a ista, si bñ pōdereī uerba ipsi⁹, licet gl.habuerit aliū intellectū,& ex hoc no. casū, ī quo libera ꝑsona quasi sequestraī
6 †Sed hic reuoco in dubiū, nūqd mr̄imo
b niū sit ipso iur nullū[b], si īteruenit met⁹, uel coactio? Et scias, ꝙ metus ꝓpriè ṡm Inn.ē, qñ p̄ter violētiā corporalem, seu captiōnē met⁹ īferī. Coactio vero ē, qñ fit cū captura seu violētia corporali, gl. cōiter tenuerunt, ꝙ ipo iure mr̄imoniū sit nullū, dūmō īteruenīat met⁹, q hēt ca
c dere ī cōstātē.Et ꝙ reqraī talis met⁹[c] tā ī masculo, q̄ ī fœmina, ē tex. de masculo ī c.ꝫ.ꝓx.ī fi.đ fœmina no.ī c.ꝯsultatiōi, ꝫ.e.tñ dicit hic gl.q̄ est multū notāda, ꝙ mīor met⁹ excusat magis mulierē, q̄ masculū: qa fragilior ē rōne sex⁹, ꝓ hoc c.ī dignāī.32.q.6.& seqī Host.in sū.ī ti.de matri.§.quar, ver.si verò.Iō dicēdum, ꝙ ex parte mulieris reqriī metus, q possit cadere ī cōstātē mulierē.iō tex.ī p̄all.c. ꝯsultatiōi, dicit solūmodò đ ꝯstāti. hāc opi. ꝙ mr̄imoniū sit ipso iure nullū ꝑꝑ talē metū, tenet gl.s̄. ti.ꝓx.& in d.c.abbas,& ī c.iter cætera.22.q.4.& gl.iuris ciui.ī l.si mulier.§.si dos, ff.ꝙ met.cā,& ī l.si patre, ff.de ritu.nup.ē cōis snīa doc. p̄ter do.Car.q ī d.c.abbas, dicit, ꝙ de mero iure posset sustētari, ꝙ mr̄imoniū teneat, licet veniat rescindēdū actiōe, ꝙ me.cā, mot⁹ ꝑ regulā gn̄alē: qa oīa, q̄ fiunt ꝑ metū, tenēt,& ꝑ illud c.iter cætera, vbi tex.multū stringit, sed semꝑ sequutus sum opin.cōem, ꝓ qua allego casū aptū ī c.significauit. ꝫ.de eo q dux.ī ma.quā pol.ꝑ adul.vbi tenuit ṡm matrimoniū, nō obstāte primo ꝑ metū ꝯ̄cto, nulla petita rescissiōe prioris, ad idē.ꝫ.c.ꝓximo.vr̄ ēt tex. de iure ciuili ī d.l.si patre, vbi dicit tex.ꝙ mr̄imoniū iter iuitos nō ꝯhiī, ad idē iste tex. dū dicit, ꝙ plena dēt securitate gaudere.nā verbū, dēt, de sui nā iportat necessitatē, vt ē gl.no.in cle.attēdētes, de sta.reg.no.doc.ī c.1.de despō.impu.& Bar.ī l.creditor, ff.de pigno.Itē vbi reqriī cōsensus cū qualitate libertatis, ñ sufficit cōsensus, nisi adsit qualitas libertatis, ut not.gl.q̄ tene bis mēti.33.q.5.c.notificasti. Et ad c.iter cætera, rn̄de, ꝓut
7 no.ibi gl.& ī.d.c.abbas.† Sed ē pulchrū uidere rōnē, quare regulariter teneāt, q̄ fiūt ꝑ metū,& nō sic ī mr̄imonio, multæ rōnes pñt assignarsi, sed dic post Gas.de Cal.ꝙ ī mr̄imonio reperiunī tria bona fides ꝓles,& sacramētū vt ī c.fi.de cōd.ap.27.q.2. ī c. oē q oīa met⁹ intercedēs hēt excludere. Nā primò mr̄imoniū ē sacramētū, qa significat unionē iter Christū & ecclesiā, vt ī c.debitū, de biga.vñ sicut Christ⁹ uolūtariè assūpsit carnē humanā, ita & matrimoniū illā vnionē designās dēt eē volūtariū, vt signū correspōdeat signato, arg.īsti.de do.ī §.ē & aliud.Scđò met⁹ impedit ꝓcreationē sobolis, q̄ ē ṡm bonū mr̄imonii, qa ꝑꝑ displicētiā nō intēdit ꝓcreationi prolis seu sobolis. Tertio ē ꝯ bonū fidei.nā fides ē unū ex bonis matrimonii, ut nullū sit adulteriū, sed ꝑꝑ metū seu inuitas nuptias de facili cōiuges labūī in adulteriū qa qđ qs nō diligit, facilè contēnit, vt c.p̄sens.20.q.3.
8 †Itē ē ꝯ secūdā institutionē mr̄imonii. fuit.n. matrimoniū scđo īstitutū, ut euitareī fornicatio, sed si nuptiæ īuitę ualerēt, ñ sequereī iste effectus: imò ꝯr̄i⁹,& iō iura induxerunt,
d ut mr̄imoniū sit ipo iure nullū:[d] nec mirū, cū & ipsa dos metu ꝯstituta ñ ualet, ut in d.§.si dos, licet Bar.reddat ibi rōnē min⁹ sufficiētē. itelligo, ꝙ si īteruenirēt stipulatio, ualeret dos metu cōstituta, sed hodie hoc ē inutile, cū ius fingat sꝑ stipulationē īteruenire.l.vnica, C.de rei vxo.act. Itē tex.in d.§.si dos, loqī idistincte,& hæc notabis.Inn. hic dicit plura.qriī.n. qd de aliis actis gestis ꝑ metū? vt pōe, ꝙ aliqs ē in
9 carcere, an teneat ꝙ egit? dicit Inn.ꝙ †vbi met⁹ īferī suꝑ eo,
e suꝑ quo detineī, ñ ualet,[e] tex.ē ī l.q ī carcere, ff.ꝙ me.cā.scđ si met⁹ sunt diuersi, bñ ualet, puta qs ē ī carcere ꝓ debito, pōt ꝯhere matrimoniū l.metū.§.qđ licet, ff.qđ me.causa ex quo nō fuit reclusus, ut cōtraheret matrimoniū,& sic matrimoniū cōtractū etiā in carcere valet,& tenet, dūmodò non sit ibi reclusus, ut matrimoniū cōtraheret: secus, quando esset captus ab hostibus.tunc enim nō tenet matrimoniū, tamen ꝙ teneat, in contrariū est tex.in c.dominus, de secun. nup.dictū tamē Inn.pōt saluari quo ad præcedentia, s.ꝙ nō possit cōstituere procuratorē ad matrimoniū cōtrahendū.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia de futuro, si sequuta est copula, non soluuntur per matrimonium de præsenti, secus est, si copula non est sequuta, nisi per metum qui possit cadere in constantem, contractum sit.*
2 *Carnalis copula præcedens sponsalia non facit illa transire in matrimonium de præsenti,& ita probatio copulæ simpliciter non concludit matrimonium.*
3 *Verba, promitto te ducere in uxorem, inducunt sponsalia de futuro, sed si diceret, promitto te tenere in uxorem, contrahitur matrimonium de præsenti.*
4 *Desponsare dicitur tam in matrimonio de præsenti, quam in matrimonio de futuro.*
Desponsatio & sponsus quid significent.
5 *Metus, qui non cadit in constantem, non impedit actum etiam summam libertatem requirentem, nec etiam libertas per eum excluditur.*
6 *Præsumptum matrimonium habet tantam uim, quantam uerum, ex hoc infertur, quod depositum in casu uero habet locum in præsumpto.*
7 *Matrimonium metu contractum est ipso iure nullum.*

Occidere

8 *Occidere an possit pater inuentum cum filia in actu venereo.*
Metus à iure approbatus an excuset, ut si cōminata fuerit alicui mors, qui inuentus fuerit cum aliqua in actu venereo?

CAP. XV.

i VEniens. † Sponsalia de futuro, si secuta est copula, nō soluunī ꝑ spōsalia de pñti, alias tenēt spōsalia de pñti, nisi ꝑ metū, q potuisset cadere in ꝯstātē, ꝯ̄cta sint. primò ponit casum. Scđò diffiniēdo cōmittit, ib, *Ideoque*. Casus lr̄alis. Quidam noīe Gu.quādā mulierē ī domo sua recepit, de qua ꝓlē habuit,& ei postmodū fidē dedit, ꝙ eā duceret in uxorē. post hoc accessit ad domū uicini sui,& sic cū nocte illa in domo uicini stetisset, inuentus fuit cū filia uicini dormiuisse. pater puellæ inueniēs illos simul in lecto cōpulit illū accipere in uxorē filiā suā ꝑ uerba de pñti. Iste Gul.accessit ad pa,& opposuit ei p̄dicta. uñ mādat papa Epō loci, quatenus si īuenerit, ꝙ primā mulierē post fidē datā cognouerit, cū ea remaneat. Si uerò ipsam post fidē p̄stitā nō cognouit, maneat cū scđa, nisi ꝑ talē metū fuisset cōpulsus eā accipe ī uxorē, qui
2 posset cadere ī cōstātē uirū. Ber. †Not. primò ꝙ spōsalia de futuro nō trāseūt in mr̄imoniū ꝑ p̄cedentē copulā, sed ꝑ sequētē. ꝓbās ergo spōsalia & copulā simplr̄, nō cōcludit matrimoniū, cū copula potuerit p̄cedere, ut hic,& ꝓbatio dēt
a cōcludere necessariò,[a] ut ī c.ī pñtia, de ꝓba.†No.2.ꝙ ꝑ ista
3 uerba, ꝓmitto te ducere in uxorē, nō ꝯhiī mr̄imoniū de pñti, sed solū spōsalia de futuro, secus, si diceret ꝓmitto te te-
4 nere in uxorē, ut in c.ex pte,& quod ibi dixi, s̄.e. †Not. ibi, *desponsare*, ꝙ uerbū, despōso, pōt cōstituere mr̄imonium de pñti,& pōt tunc dici desponsatio, i. ꝓmissio respectu traductionis ad domū & copulæ futuræ, nō aūt respectu ꝯ̄ctus essentię mr̄imonii, qa ꝓprie spōsus idē est, qđ futurus mari-
5 tus. †No.ibi, *constantem*, & tene mēti, ꝙ metus, q nō cadit in
b cōstātē,[b] nō hēt īpedire actū ēt summā libertatē reqrētē; nō ergo excludiī libertas ꝑ metū, q nō posset cadere in con
6 stantē. † Itē no. ꝙ mr̄imoniū p̄sumptū hēt tantā uim, q̄tam mr̄imoniū ueru. nā uides hic, ꝙ si cōcurrit p̄sumptū cum ue
c ro, p̄fertur prius tꝑe. Ex hoc iferī, ꝙ dispositū[c] in casu uero hēt locū ī casu p̄sumpto, facit qđ legiī & no.ī l.si possessor,
7 C.de re.& snmp.fu.& ī l.certè, ff.de p̄ca. †Itē pōt hic notari tex.aptus, ꝙ mr̄imoniū metu ꝯ̄ctū est ipso iure nullū. nam (ut hic uides) nulla petita fuit rescissio ꝑ actionē. qđ me.cā,
8 sed simplr̄ papa rn̄det, qd iuris est. †In gl.fi.in fi.hoc ꝯr̄ium
d soluiī tribus modis. primo, ut sentit Hosti.ꝙ pr̄i licitū est[d] occidere turpiter inuētū cū filia, qñ eos cōmiscentes reꝑit, sed hic reꝑit eos ī eodē lecto, nō aūt in eadē carne, sed hæc solutio nō est bona, quia tex.in l.qđ ait lex.ff.de adul. p̄stat hanc facultatē pr̄i ēt si reꝑit eos in actib⁹ uenereis, i.actib⁹ p̄paratoriis, ut sunt colloqa, oscula & similia, ut ibi not.in gl.& iō si reperit istos in lecto, uel solos in camera, iustè poterat cōminari mortē; & iō talis metus ut à iure approbat⁹ hēt excusare, ut ī l.si mulier, alle.in gl. Scđo soluiī ꝑ Abb.& Goff.ꝙ spāle est ī mr̄imonio ī p̄rogatiuā ipsius mr̄imonii; & hæc sol.multū mihi placet ꝑꝑ ea,& q̄ dixi.p̄.ca.ꝓxi.nam metus repugnat oībus trib⁹ bonis matrimonii. iō ab omni coactione dēt esse liberū. Tertiā so.ponit idē Goff. ꝙ licet đ iure ciuili pr̄i ꝑmittaī illa uindicta, nō tñ fit sine pctō, ex quo nō cōcurrit auctoritas iuris diuini, uł canonici; ad hoc tex.cū gl.no.33.q.2.c.iter hęc. ubi diciī, ꝙ nō licet sine peccato filiā occidere, seu adulterū; iustè ergo potuit iste iuuenis timere mortē;& hæc solutio posset tolerari, p̄cedens[e] tamen melior,& quotidie casus huius.c.euenit.

SVMMARIVM.

1 *Iurans contrahere cū aliqua, si vult religionem ingredi, debet prius contrahere,& postmodum religionem poterit ingredi.*
2 *Propositum non consummandi matrimonium non impedit vires matrimonij, dummodo in pactum non deducatur.*
3 *Matrimoniū verum fuit inter Mariam,& Ioseph, licet beata uirgo in copulam non consenserit.*
4 *Matrimonium contractū cū concubina in mortis articulo causa prolis legitimanda an uerum sit?*

CAP. XVI.

1 COmmissum. †Qui iurauit cū aliqua ꝯhere, si uult religionē ingredi, dēt primò ꝯhere, ut iuramentū seruet,& añ copulā monasterium ingredi poterit. Cōis diuisio. Secūda. ibi, *Fraternitatis*. Casus literalis. Quidā dedit fidē cuidā mulieri, ꝙ eam duceret in uxorē,& ꝙ cū ea ꝑ uerba de pñti ꝯheret ītra bieniū interposito iuramento, postea uerò priuata lege ductus uolebat religionē intrare dubitabatur, an posset ꝑꝑ iurm̄? Rn̄det papa, ꝙ tutius est illi religionem iuramenti seruare, ut prius ꝯhat,& postmodū poterit religionē intrare, dummō carnalis copula inter eos non interuene
2 rit. Ber.†No. ꝙ ꝓpositum non consummandi matrimonium non impedit uires matrimonii, dummō hoc ꝓpositum non deducatur in pactum expressum; & sic intellige.c.fi.ꝫ.de cōdi.ap. Et ex hoc innuiī, ꝙ inter beatā uirginē Ma. & Ioseph fuit uerū matrimonium, licet oīno beata uirgo in copulam nō consenserit. In hoc tñ sunt multæ opin. de qbus uide per tex. & doc.27.q.2.c.oīs.§. cū ergo,& c.beata.&
3 ibi doc.†Facit ēt ad qōnē quotidianam. nā multi hñtes filios ex concubinis amore ꝓlis legitimādę inducuntur ī art.mor
f tis,[f] cum oīno desperant de salute,& de morte sunt securi, ad ꝯhendum cum illis matrimonium. nunquid inter istos sit ue
g rū matrimoniū,[g] cū non uideatur cōsensus in copulā? & certè ꝑ p̄dicta uidetur dicendū, ꝙ sic; de quo uide qđ no.in c.tātauis, qui fi.sint legi.& in regula, sine culpa,
4 de re.iur.li.6.per Io.An.in Merc. † In gl. fin.in fi.ex hac glo. pñt colligi duæ lec.ad tex.una, ut sit necesse prius ꝯhere, ex quo utrunq; bonū simul explicari pōt. Scđa; ꝙ ꝯhere est positū in consilio,& nō in necessitate;& cōsilium fit, ne noteī periurio quo ad uulgi opinionē; vñ sine pctō potuisset intrare religionē,& non ꝯhere,& hæc solutio mihi placet,& ꝓbo alia rōe. in iuramento de ꝯhendo matrimonium intelligitur cōditio, si res in eo. statu ꝑmanserit, ut in c. quēadmodū, de iureiu. sed hic non permansit in eo. statu. nam si post ꝯ̄ctum matrimo.per uerba de pñti licet intrare religionē, spōsa inuita, ut in c. 2.& in c.ex publico, de conuer.cōiug. fortius hoc fieri pōt post spōsalia de futuro, quia turpius eiiciī, q̄ nō admittiī hospes. d.c.quēadmodū. Tertiā sol.ponit hic Inn. ṡm aliquos, ꝙ iste nolebat de pñti ītrare religio.sed prius disponere de factis suis, uel in domo ꝓpria experiri austeritatem relig. uñ cū instaret tꝑs contrahendi matrimonium, papa cōsuluit, ut contrahat, secus autē, si de pñti uoluisset religionē intrare, qa tunc dixisset papa, ut statim intraret,& nō contraheret, cū talis cōtract. hoc casu uideaī deceptorius; ꝓ quo facit. l.qui sic soluit, ff.de sol.& utraq; solutio sustineri pōt, ꝑ p̄cedēti tñ multnm facit. c.scripturæ, de uo.& ca. ꝑuenit, de iureiu.

a Necessariò. l. nō hoc, C. unde legi. ubi latè de materia per legistas.
ZACHAR.
b Metus q non cadit in constātem. Adde, qd sit met⁹ cadens in constantem uirū, Alex. cō si.47.col.2.& consi. 47. per totum, uol. 4.& quando & quomodo p̄sumatur durare metus, consi.1.col.3. uer.fortifico, uol. 3.& p̄alleg.consi. 47.col.2.& 3.uol. 4.
SEB. SAPIA.
c Dispositum. Vide gl.ī cle.1.ī uerbo, contrahere, de consangui.& affini.q̄ sentit, ꝙ pœna imposita cōtrahēti matrimoniū tali die habet locum in cōtrahente spōsalia secuta copula illa die ꝓhibita, ꝯtrariū tñ uoluit Car. Alex.ī c.is qui fidē.ꝫ.eo. uide ibi ꝑ eum.
d Occidere, facit gl. ī l.ut uim, ff.de iusti.& iure. quòd peccat, q inter fecit aliquem, qñ ēt nō poterat euitare mortē. nā in oībus casibus, in quibus de iure ciuili uel canonico permittitur homicidium, ille quoad deū peccat; uide ꝑ Bal. in nouel.in l. si cui.§.si hęres.ff. de leg.1.
SEB. SAPIA.
e Præcedens. Vide Ias. referentē hæc uerba in l.Ticia, ī prin.colū.3.uersi. sextò adde, ff. de uer.obl.
SEB. SAPIA.
f Articulo mortis. Vide latè de hoc articulo ꝑ do.Ias. in l. sed est quesitū, col.2.ff.de lib.& posthu.
g Matrimoniū. ꝑ Alexā.in l.si quis posthumos, ff.de lib.& post.ubi, ꝙ attēdi debet potius natura, q̄ accidēs. firmat Cy. qđ talis possit matrimoniū ꝯtrahere ī l.nup, C.de nat.li. Bal.ī c.naturales, si de feu.fuerit cōtro.iter.d.& agna. Bal.ī rub.C.de pri.

Bald. in rub. C. de priuil. do. i. 1. col. Ang. in authen. q. mod. nat. effi. legi. Imo. in l. Gall⁹, in prin. ff. de li. & posthu. Bald. autē tenuit cōtrariū in l. eam quam, in 9. & 10. colū. C. de fideic. de quo per Alex. in d. l. si quis posthumos.

ZACHA.

a Debet esse liberū. Adde gl. & doc. i l. fi. & ibi Cy. C. e. & in l. Titia, & ibi Bar. de uer. oblig. Bal. in l. 1. & 2. C. de inst. & sub. & i l. 2. C. quādo li. ab emp. disc. & Spe. i tit. de spō. §. 1. uer. sed quæ est ratio, & §. 2.

b Maius malum. Facit quod tradit in c. priuilegia. 3. disti. ubi fuit permissum dare libellū repudii, ne grauiora fierēt. nam imperator permisit usuras, ut per Bart. in rub. C. de usu.

SEBA. SAPI.

c Speciale in matrimonio. Quod sit speciale in matrimonio, ēt tenet Fel. in c. 1. co. 1. uer. fi. super. gl. quinta, ut lite nō contest.

d Quòd mēdaciū. nā alias dicimus, q dolus in spūalibus nō uitiat, ca. dudum, s. de conuer. in fide.

e Non cassato. licet eps possit confirmare bñficium p alterū possessū, tñ, qñ est litigiosum, non pōt. c. licet eps, de pben. li. 6. excepto papa sm Ioan. And. & Arch. in c. 2. ut li. penden. in 6. facit cle. 1. eo. ti. hoc uerū, qñ litigat sup beneficio pricipaliter; secus, si accessorie. c. dudum, de ele. in 6. sm Lap. & Domi. in d. c. 2. quos sequitur ibi Phi. Franchus.

SVMMARIVM.

1 *Iurans cum aliqua contrahere moneri potius debet, quàm compelli.*
2 *Liberū debet esse matrimonium, ex quo infertur quod qui sponsalia contraxit de futuro, si compellatur ad matrimonium contrahendum de præsenti, quòd tale matrimonium non teneat.*
3 *Cogi ad pœnitentiam quis non semper debet, & hoc, ut maius malum euitetur futurum.*
Minus malum tolerandū est, ut maius euitetur.
4 *Cogēdi & quando sponsi debeant ad matrimonium. 6.*
Inuitæ nuptiæ multa procurant mala.
5 *Plura sponsalia contrahens secundū aliquos infamis efficitur.*
6 *Renuntiare sponsalijs an & quando liceat.*

CAP. XVII.

1 Requisiuit. † Qui iurauit cū aliqua ɔ̄here, moneri potius dēt, q̄ cōpelli, ut ɔ̄hat. h. d. inherēdo lræ, sed intellige, ut j. dicet; & scda ps, ibi, *Ad quod.* Casus lralis. Mulier qdā iuro iterposito promisit cuidā uiro, q cū eo mrimoniū ɔ̄heret. posteà uerò uoluntate mutata nolebat cū eo contrahere. qrit, qua censura sit ad hoc cōpellēda? Rñdet Pa. q matrimonia libera debēt ee & nō coacta; & ideo monēda potius, q̄ cogenda, qa coactiōes hmōi frequēter solēt hre difficiles exit⁹: uel prius est admonenda, & nisi acqeuerit,
2 cōpellēda. Ber. †No. primò, q mrimo-
a niū dēt eē liberū [a] nō solū i pricipio contractus spōsaliorū; sed ex postfacto in cōtractu mrimonii. Per hoc ifero, q si is, q spōte cōtrahit spōsalia d futuro, cōpellat metu ad contrahēdū mrimoniū p uerba de pñti, q tale mrimonium non teneat.
3 †Scdō no. casum, i quo eccl'ia nō cōpellit quē ad pñiam, sed patit aliquem stare in pctō, ut euitet maius malū [b] futurū, & vr notāter pbare hæc lra, q tolerādū ē minus malū de pñti, de quo eccl'ia certa est, ut euitet maius malū uerisilr futurum, li-
4 cet illud posset non contingere. †In gl. fi. Hosti. dicit, q rlr spōsa est cōpellēda, sed omittit cōpulsio qñq; pp aliquā rōabilē cām. sed q̄ dicat rōabilis, relinqt arbitrio iudicis. qd. n. si spōsus pseqt spōsā odio capitali, uel e ɔuerso; ita, q timet ex inuitis nuptiis futurū homicidiū, uel adulteriū, uel guerrā iter pentes utriusq; ɔhis. n. & similib⁹ casib⁹ dēt eccl'ia desistere à cōpulsione; & hanc solutionē sentit gl. in c. ex lris, el 2. s. eo. & i c. si qs. §. sed cōcedat.
5 27. q. 2. †Sed cōtra hoc opp. de le. 1. C. e. ubi tex. dicit, q uni despōsata alteri nubere nō phibet. Aduerte. nā de illa l. fit contrariū ad l. 1. ff. ex q cau. irro. ifa. in fi. ubi tex. no. dicit q ɔtrahēs binas nupt. i. bina spōsalia efficit ifamis. Cy. i d. l. 1. C. e. cōcordādo dicit, q aut spōsa nō renuntiat spōsaliis, sed alteri nubit; & incurrit infamiā, & ita loqtur. d. l. 1. aut prius renūtiat spōsaliis, postea ɔ̄hit cū alio; & pcedit illa. l. 1. C. eo. quasi tūc nō uideat ɔxisse bina spōsalia, cū p renūtiationē recesserit
6 à prioribus, qd no. †Sed reuoco i dubiū, nūqd saltē de iure canonico licitū sit spōso seu spōsę renūtiare spōsaliis? gl. i d. l. 1. C. e. vr sentire, q sic, dum allegat i ɔriū. c. despōsatas. 27. q. 2. & rñdet, q loqtur i spōsa de pñti; & sic vr sentire, q ēt de iure canonico licitū ē renūtiare spōsaliis d futuro. Idē sentit ibi Cy. dicēs, q si iurm iteruenit, tūc de iure canonico cōpellit spōsus seu spōsa ad ɔhēdū; sic vr itelligere ista capl'a, q̄ pmittūt cōpulsionē, d quo satis ē dubitandū, nec tāgit hic p doct. Sed gl. i c. despōsatas, palle. sentit, q illa l. 1. C. de spō. sit abrogata, & sic vr uelle, q aliud sit de iure canonico. Sed Gra. dubiè tñ loquēdo vr sentire primū i §. fi. ea. cā & qōe, & multū p illa opi. facit iste text. nā si ubi iurm iteruenit tex. dicit hic spōsam nō cōpellendā, fortius, ubi iurm nō affuit, & c. ex lris, el 2. s. e. fundat ēt se sup iuro. In ɔriū tñ facit, qd ibi dixi, qa eccl'ia cōpellit ad pactum nudū seruādū, sed si uelles tenere primā opi. posses dicere hoc
c spāle i matrimonio [c] pp rōem literæ, ut matrimoniū sit oī no liberū. Itē illa l. pcedit idistinctè fortè ɔsiderando facultatē matrimonii uiolēti, illud tñ est idubitāter uerū, q ubi iurm non interuenit, nō dēt eccl'ia ita de facili pcedere ad compulsionem, ut hic, & in d. c. ex literis, & in c. sicut j. eo.

SVMMARIVM.

1 *Litis pendentia super matrimonio non impedit secundum matrimonium contrahi, si primum erat nullum.*
2 *Mendacium inductum ad matrimonium contrahendum non impedit essentiam matrimonij.*
3 *Secundum matrimonium lite pendente super primo contractum tenet, si primum erat nullum; & an idem sit in spirituali matrimonio?*
4 *Electio secundo loco facta pendente lite super prima an valeat?*
5 *Impedimentum publicæ honestatis an ex nullo matrimonio oriatur?*
Bigamia oritur ex matrimonio nullo.
6 *Credens impedimentum, quod tamen nō est in matrimonio contrahendo, quò ad deum non contrahit, licet uerba proferat apta ad contrahendum.*
Credens uxorem viuere, quæ mortua est si cum alia contrahit, quò ad deum non tenet matrimonium.

CAP. XVIII.

1 Cum in apostolica. † Litis pendētia sup matrimonio non ipedit sm matrimoniū ɔhi, si primū erat nullū. primò cōsultatio. Scdō rñsio, ibi, *Consultationi.* Casus literalis. Quedā cā matrimonialis uertebat iter quēdā uirū A. noīe, & uxorē eius corā ordinario. añ publicationē testiū ille reuersus domū cœpit publicè dicere, q inter ipm & uxorē suam sñia diuortii fuerat pmulgata, & sic falsitate suggesta quādā aliā isciā huius facti i uxorē cepit. postmodū uero p quosdā delegatos, quibus cā fuit cōmissa, sñia diuortii fuit lata. dubitauit diœcesanus, utrū matrimoniū illud teneat, cū lit. pen. iter uirū illū & priorē uxorē cū illa ɔxerit. qsiuit à Pa. qd iuris eēt? ipse rñdet, q bñ potuerunt simul remanere, iposita illi uiro pnīa cōpetenti, & intra tps
2 pnię carnali copula iterdicta. Ber. †No. primò, q mēdaciū [d]
d mulieris iductū ad matrimoniū ɔhendū nō ipedit essentiā
3 matrimonii. †Scdō no. q ualet sm matrimoniū pēdēte liti-
4 gio sup primo, ex quo primū i ueritate erat nullū. †Sed contra hoc, & cōtra tex. op. q nō ualet sm matrimoniū, spūalr primo nō cassato, [e] ut patet in c. cōsiderauimus, & c. auditis, de elect. ubi sm uerā lect. cōcludit, q licet prima electio sit nulla, ex quo tñ erat colorata, nō tenet scda, prima non cassata. ergo idē uidet dicēdū i matrimonio carnali, ar. in c. 2. d trāsla. pla. Sol. dicit. Host. cōtrariū, pcedere i uinculo instituto p eccl'iā, cōtra qd potuit eccl'ia statuere ad libitum, sed hic loqt de matrimonio carnali, qd fuit istitutū à deo, circa qd eccl'ia nō statuit difficultādo ɔsensum & ipediēdo ualiditatem ipsius sine magna cā. vñ, ex quo in ueritate primū matrimoniū erat nullū, nō debuit sm annullari ex sola
5 litis pēdentia. †In gl. fi. ibi, *ar. contra, s. eo. audientiam.* gl. non soluit, sed dic, q ibi fuit orta publica honestas ex sponsalibus, quę tenebant iure nāli, sed i casu nostro non erat ortū illud ipedimentū, cum secunda mulier non esset consanguinea prior is, nec etiam apparet in tex. q cum prima tenuerit matrimoniū de iure naturali, sed simplr dicit, q primū erat nullū. Ad. cap. nu p, de biga. dic, q ex matrimonio nullo cōtrahitur bigamia, qa solùm in hoc ponderat effectus

cum opere

SEB. SAPIA.

a Contrahendi. Vid Alb. de Ro. in dictionario suo in uerbo matrimonium. ubi uult, q ille, qui cōtraxit matrimōniū decipiendo, quia credebat non esse matrimoniū, si uerā uult facere pęnitentiam, necesse habet sine aliqua fictione illā ducere in uxorē, uel si hoc fieri nō pōt, debet ei dare uirū conuenientem, & istud etiam uoluit Host, in ti. de matrimoniis sub ru. huius ti. §. qualiter contrahatur, co. pe. & Ioan. de Pla. in. §. Item lex Iuli. insti. de publ. iudi. uid Mar. So. in con. 28. inci. circa primū inprima parte.

b Nō contrahit. sic attenditur, qd est in opinione, & ñ qd est in ueritate. l. is q putat, ff. de acqu. hære. rō est, quia sumus in his quæ depēdent merè ab animò nostro, ut per glo. & Bart. in d. l. is qui putat. hanc opi. tenet hic Io. And. & sequitur Phi. Frā. & ideo coget iste iterū cōsentire c. 1. de eo, qui dux. i matrim. quā pol. per adul.

c In præsentia. Adde uidendum Ancha. consi. 402.

ZACHA.

d Mors naturalis. Adde Bar. in. l. si quis sit. ff. sol. matri. & in. l. rerum, ff. d re. amo. Gem. in. c. dixit. 22. q. 1. Ale. in. l. si cum dotem. §. si maritus in fin. ff. sol. matr. & Guil. de Cun. in. l. consensu, in prin. & ibi remisi in apost. Cel. C. de repud. & Hosti. in c. 2. s. de translat. epi.

d Sola fama. Adde an mors pbet per famam, Oldr. consil. 101. Ale. consi. 36. 2. lib.

An ex fama inducatur probō mortis uel alterius rei uide quæ habent per Bar. in. l. de minore, in. §. tormen

cū opere subsecuto, sed hic agitur de ualiditate secundi matrimonii, quam non
6 hēt impedire nullitas prima. † Quid aūt si iste credidisset primū matrimoniū tenere? dicit Vin. q in foro aīę non teneret matrimoniū cum secunda, qa nō habe-
a bat cōsensum ɔhendi [a], quod no. Ex quo habes elicere regulam, q credens īpedimentū, quod tñ nō subest, matrimonium
b quo ad deū nō ɔhit [b], licet protulerit uerba apta ad ɔhēdū matrimoniū, & sic credens uxorē uiuere, quæ est mortua, & cū alia ɔhit, non tenet quo ad deū secundū, matrimonium, licet aliud senserit Ioan. 33. q. 1. in sum. sed tu tene primū, p quo j. eo. c. tua nos. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Morte uiri uxor non certificata non potest contrahere quamuis ignoret quid sit de marito, qui longe tempore abfuit. 3.*
2 *Captiuus apud hostes licet seruus efficiatur, & omnia bona perdat, non tamen uxorem perdit, nec matrimonium dissoluitur.*
Mors sola naturalis matrimonium soluit.
3 *Matrimonium de præsenti non dissoluitur per absentiam quantuncunque mariti, etiam si de uita, uel de morte ignoratur secus in sponsalibus.*
4 *Mortuus quis non præsumitur, licet habita diligenti inquisitione ignoretur, ubi sit.*
Viuere quis posse præsumitur etiam per centum annos.
Certificari quomodo debeat uxor de morte mariti, & quæ solennitas sit seruanda.
Verisimilis præsumptio de morte mariti excusat uxorem si contrahat. 5.
6 *Mors tribus modis probatur, & quæ probatio excuset uxorem, si ad secunda uota transeat.*
Ecclesia non dat licentiam transeundi ad secunda uota nisi certa sit de morte uiri.

CAP. XIX.

c In præsentia. [c] † Uxor
1 nō certificata de morte uiri ɔhere non pōt, quāuis ignoret; qd sit de marito, q longo tpe absuit. primo cōsultatio. Scdō rñsio, ibi. *consultationi.* Casus lit. Quidā uiri erāt in captiuitate, uel al's absentes cā peregrinationis, uxores eorū expectauerūt illos p septenniū, & ultra, nec poterāt certificari, d vita, ul morte, q̄uis sup hoc diligētiā adhibuissent, iuuenes, erāt, & iō ñ poterāt cōtinere petebāt aliis copulari, qritur qd iuris? Rñdet pp, q q̄to cunq; tpe ita remanserint, uiuētib. uiris suis ad alia mrimonia nō poterāt cōuolare, nisi prio certū nuntiū receperint de morte uirorū B. Et istud c. hēt magnā practicā in illis locis, in qb⁹ exercet nauigiū, & bellū. *licet super hoc sollicitudinem adhibuerint.* No. hāc literā *quātocunque.* No. istā gñalē literā. *nec authoritate ecclesiæ.* No. & sic duo inhibētur hic.
2 *donec certum nuntium.* Not. certū nūtium. †Not. ibi. *causa captiuitatis.* q per captiuitatē nō pdit uxor, licet captiuus apud hostes oīa bona pdat, ff. de capti. p totū, cū efficiat seruus, nō tñ p hoc dissoluit matrimoniū, ut hic, & i c. dñs, j de secū. nup.
d sola. n. mors nālis [d] dissoluit matrimoniū
3 in c. 2. 32. q. 7. †No. 2. q mrimoniū ɔctum per uerba d pñti nō dissoluit p absentiā quātācūq; maritorū. ēt si ignoret de uita, uel morte eorū, ac ēt concurrēte iuuenili ætate cōiugū: secus i spōsalib. de fu-
4 turo, ut i c. de illis, s. c. †No. q qs nō psumit mortuus, licet habita diligēti inqsitiōe ignoret, ubi sit. nā psumit qs uiuere posse p cētū ann. ut i. l. fi. C. d sac. san. ec.
5 †In gl. 1. in fi. sed qrit, nūqd hodie de iure cano. sit suāda illa solēnitas illius aut. hodie ubi dr, q si maritus dicat mortuus in bello, dēt uxor p se uel aliū adire ducē belli, & facere recipi dicta aliorū sup hoc, & si deponūt de morte, dēt uxor expectare p annū. & postea ɔhere. alr. n. ɔhēs pt puniri d adulterio, ut ibi. Tā. Phi. Gof. dñt nō eē necesse, sed satis ē sm eos q de morte mariti cōstet uere uel uerisimilr, puta qa nauis, i qua maritus extiterat, passa ē naufragiū, & oēs dñr mortui.
6 †Idē sentit Vin. dicens, q nō solū p nuntiū, sed ēt p lras, ul al's pbōnes pt mulier certificari, ar. i c. prudētiā; de of. del. uide ēt gl. no. i. c. qm, in. §. si āt, s. ut li. ñ cōt. in uer. psumat, q ponit tres modos pbandi mortē ad hoc, q uxori, licitū sit transire ad alia uota, & inter cęteros ponit pbō-
d nē famæ. uñ sentit, q sola fama [d] sufficit, p quo ēt facit gl. iuris ciuilis in. l. si qdē, C. so. ma. q̄ uult mortē pbari posse p famā. facit qd no. gl. i. l. 2. §. si dubitet, ff. quēa. test. aper. q dicit sufficere unū testem, uel al's cōiecturas. sed Bart. ibi plenius māim examinās dicit reqrēdā pbōnē sm quātitatē piudicii. nam, ubi agit de maximo piudicio, puta qa accusat qs de homicidio, dēnt eē pbōnes plenę, ut q testes uiderūt eū mortuū, uel sepelliri, ad hoc. l. i de Neratius, ff. ad. l. Aql. si uerò ñ agit de tāto piudicio, tñ piudiciū est magnū, ut qa agit de fama, uel statu hoīs, & tūc dicit saltē habēdā pbōnē, de qua i d. aut. c n. satis graue, q uxor trāseat ad alia uota in uita mariti, & sic uult, q hodie dēat suari solemnitas illius aut. Sed Bar. i hoc ignorauit istū tex. cū apertè hic dicat, q sufficiat certus nūtius, & sic unus testis, qñ nō agitur de magno piudicio, & etiā doc. nostri cōiter sentiunt oppositū eius, qd dicit Bar. ut. s. dixi; dicit tñ ipse, q fama sufficit ad pbādū mortē, uel unic⁹ testis, qñ nō agit de magno piudicio, & sic intelligit glo. supius alle. sed quo ad materiā nostrā nūqd fama sufficiat, distiguit d. Aut. q aut est de lōginquo, & tūc vr sufficere, maximè cū lōgo tpe maritus fuerit absens. Aut dr mortuus in uicinis partibus, & fama sola non sufficit & q̄q hęc opi. multum uideat æqua, tñ iudicio meo multum resistit iste text. dum requirit certū nūtium, & pondera uerbū, certum. nā fama pcedit ex auctore incerto & plerūq; fallaci, ut no. in c. uestra, de cohab. cle. & mu. Ac ēt in psona nūtii dēret cōsiderari qualitas personæ, & utrū deponat p uerba uerisil'a nā agit nō de modico piudicio absentis, & in summa hanc materiā relinquerē arbitrio iudicantis, vt diligenter oib. pōderatis consideret, utrū de morte sit facta certificatio. In gl.

ta, ff. de qōni. & ui de p Lanfrā. plene in repet. l. admonēdi, ff. de iureiurā. ubi enumerat casus, in quibus fama plene probat, & in quibus semiplene, & in quib⁹ tm facit indiciū. de qua materia & uide per Ang. Are. & in apo. sti. ibi in tract. malef. in gl. in uer. fama publica præcedenre.

ZACHAR.

Adde qualiter probetur mors. ad de Lanfr. de Oria in c. qm contra, & ibi in apost. num. 107. s. de proba. istum in c. quoniā frequenter, §. porro, & ibi in apost. meis in uer. certitudinaliter, nu. 22 s. ut li. pen. Anto. Corse. sin. 183. in uers. mors Rebuff. post Bar. in. l. quoties. & ibi in apo. Celsi. C. de naufr. lib. 11. & in. l. 1. C. de muri leg. e. lib. Bart. & Ang. in. l. 2. §. si dubitetur, quead. testa. ape. Bal. in. l. 3. C. de p ba. & Io. An. in ad di. ad spe. in ti. de noto. cri. §. fama, uer. quid si ageretur.

SEB. SAPIA.

e Sola fama. Vide Bar. in tract. de teste, in uer. mortuū hominem, cum al legatis per Marsi. Bononien. in. l. de minor. §. plurimū co. 15. uersi. adde etiam q mors, ff. de quæstioni.

ZACHAR.

a Meretrix. Adde Bal.in.l.neq; natales,& ibi Ci.C.de prob.& in.l. data opera,C.qui accu. nō pos.in.l.si qua- illustris.C.ad Orfi.plenius p Bald. in.l.idē.§.quoties ff.de cōdi. ob tur. cau.Pau.de Castr. in.l.4. §.sed quod meretrici,eo.li.& istū in.c.cūdecorē de uita & hon.cle.

SEB. SAPIA.

a Meretrix. hoc no. qa effectus est maximus,si est meretrix. nā si est meretrix, data non possūt repeti, & de illis pōt testari ut per Bald.in.l.1. C.de cōd. ob. tur. cau.si uero non est meretrix,data auferunt per fiscū, ut per Ang.in.l.2. C.de cond.ob tur. cau.qđ multū no. cōtra mulieres habentes amasios, a quib.extorquātio calia in auro & argento, nam fiscus hæc pōt auferre, ut ibi per eū, & p Iaso.in.l.4.§. sed quod meretrici,ff. e.de condi. ob turpem causam.

b Cōualescit.Adde ad declarationem huius decr.uidendū Old.con.36.

c Cum contingat. Concor.l. ad pbatione,C. de prob. And.Barb.

2.ibi:*excusatur*.dicit hic.d.Ant.q ad hoc ut excuset mulier à pctō,sufficit, q uerisimilr credebat maritū mortuū, sed quo ad hoc,ut ecclesia det lnīam ɔhēdi,reqrit apertior pbō,ut hic, hoc dictū ur prima frōte ɔ fi.tex.ubi cōiungūtur illa duo ut uxor n possit ɔhere nec ēt ecc.dare licētiā,nisi certū nūtiū receperit rō. nā cū mulier hoc casu ɔhat lege resistēte,nō psumit esse in bona fide.l.quēadmodū, C. de agri.& cēsi.li.11.& in regu.quę ɔ ius, de reg.iur.li.6.hinc tex.in d. aut. hodie, dixit,q si alr uxor ɔxit, đ adulterio punitur,ita,q hodie cū habeamus tex.apertū non excusarē mulierē ab adulterio,quia licet adulteriū non cōmittat sine dolo.l. pe.ff. de adulte. tn dolus psumit, ex quo ɔxit lege phibēte,& sic ur,q uxor est separanda a secūdo uiro, licet alr senserit Inn.in.c.dñs,de secū.nup.ubi dicā. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Meretricem in uxorē ducere,quæ uult se corrigere,piū est,& ad remissionem proficit peccatorum.*
2 *Meretricium quansuncunque publicum non prohibet matrimonium.*
Matremonium contrahere potest omnis,qui expresse non prohibetur.
3 *Charitatis opera prosunt ad peccatorū remissionem.*
Peccatorum remissio duplex est,culpæ,s.& pœna, & quo peccata remittantur, & an sola contritione?
Remissio peccatorum sine indulgentia plenaria papæ quid operetur.
4 *Fornicatio est a iure diuino prohibita,& est peccatum mortale.*
5 *Meretrix dicitur illa publicum quæstum facere, quæ quæstus causa duos admittit.*

CAP. XX.

1 *Inter opera.* † Licitum & pium opus est cū meretrice ɔhere, intellige q̃ uult se corrigere. uel sic.Contractus matrimonii cū peccatrice uolēte se corrigere pficit ad remissionē pctōrū.duo facit.primo ponit casum statuti.Scđo statutū,ibi:*Statuimus*.Casus liter. Dr, q inter cætera opera charitatis magna charitas reputat peccātē adpnīam reuocare.vn Alexander papa uult,q quicunq; publicas mulieres de lupanari exxerint,& eas duxerint in uxores, in remissionē eis proficiat pctōrū.B.†No.primò,
2 q meretriciū q̃tūcūq; publicū nō priuat mulierē hoc sacro matrimonii . nā qsq; ɔhere pt,qui expresse non phibetur, ut i c.cum apud.j.e. †Scđ ò no.q opera chari
3 tatis pficiūt in remissionē pctōrū,& intelligo de pctis respū pœnę. nā duplex ē malū,s.culpæ,& pœnę. Culpa.n. remittit ex sola cōtritione pctōrū,sine qua n sufficiūt opera charitatis,de pę.di.1.in c.dixi & c.si pctm,cū si. sed pœna pcti ex sola cōtritione nō dimittit nisi ex pnīa exteriori,nisi maxima esset contritio.nā illa maxima pęna est,ut no.gl.de cōse.di.4. c.baptismi uicē.Vn intelligo tex. q illud matrimonium proficit ad remissionē pęnę. Sed est dubiū, nūqd oīa pctā dimittant? Pet.& Abb.dnt q non,nihil tn allegant. d.Card.dicit posse sustineri oppositū, cū litera loquit indefinitè,& sic ur,q ęquipolleat uniuersali iuxta no.in.c.ut circa,de elect.li.6.quia larga interpretatio ē fienda in hac mā fauorabili. Sed pro primo dicto facit tex. dū dicit,*proficiat*. Itē qa,qn pp indulget remissionem oīum pctōrū,adiicit plenā seu plenissimā, qđ uerbū hic non ponitur,ut no.gl.in cle.2.de pę.& remis.Io.An.in c.ad liberā
4 dū.j.de Iudę.†In gl.1.in fi.No.caudā gl.& dicit Hos.q ecclesia dissimulat,ut euitet maius malū,tn hoc pctm debem⁹ pseq ut mortale,sm eū alle.qđ hr in aut.de leno.sed tu uide meliorē tex.32.q.4.in c.meretrices, & c. nemo sibi. ubi legi.& not.q fornicatio cū meretrice,uel cōcubina est mortale pctm, & a iure diuino phibita, licet qdā uulgares, &
5 ignorantes credāt oppositū, quod est falsum. †In gl.2.ibi, *uidua* & uide ibi in glo,tn ex quo mulier cā quęstus admittit inhonestè duos, ur palam quæstum facere, & sic pt appellari meretrix,[a] ut in.l.palam,ff.de ritu. nup. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium metu contractum spontanea cohabitatione conualescit.sed dic, quod conualescit,ut ex nunc,non ut ex tunc.*
2 *Cohabitatio spontanea usque ad ætatem legitimam supplet defectum ætatis, & purgat uitium metus præcedentis, & nu.4.*
Probare quis non admittitur quod probatum non releuat.
3 *Compelli possunt coniuges ad redeundum,& se maritali affectione tractandū per ecclesiam propter periculum adulterij.*
Cohabitatio per quantum tempus sit necessaria ad hoc, ut metum excludat.

CAP. XXI.

1 *Ad id quod.* †Matrimonium p uim ɔctum cohabitatione spontanea cōualescit.[b] ad hoc quotidie allegat. In prima par
b te ponit ps facti. In secūda rnsio cum reliquo facto. ibi, *Taliter*. Tertiò decidit ipm factum,ibi:*mandamus*. Casus lit.Quedam mulier cōtraxit matrimoniū cū quodā uiro inuita & retinēs,ut dicebat i.11.an.Postmodū p annū & dimidiū cohabitauit eidē recessit ab illo,& tā mulier, q̃ uir ad illicitos cōcubitus trāsiuit. post hoc dicebat mulier, q inuita & renitēs cōtraxit cū illo, & hoc uolebat pbare, vn ab illo separari dēbat.qrebat qd iuris sit?rñdet pp, q̃us. 11.an.ab initio habēs & inuita & renitens illi uiro tradita fuisset, qa tn postmodū p annū & dimidiū cohabitauit eidē,cōsensisse,vr,& cogi dēt ad ipm redire,nec testes recipiēdi sunt,si quos illa mulier uellet inducere ad pbādū, q nō cōsensit in illū,qa mora tātī tpis pbōnē hmōi excludit, cū illa cohabitatio iā trāsiuerit in cōsensum.uñ mādat ordinario,ut p hoc non dimittat,quomin⁹ cōpellat utrūq; ad tractādū alterū maritali affectu, nisi ambo uellent ad religionē trāsire,iūcta eis pnīa p eo,q ad illicitos cōcubitus trāsiuerint.B.No.1.q licet mrimoniū metu ɔtractū sit ipso iure nullū,ut dixi.s.e.c.cū locū,tn pt cōualescere ex tacito cōsensu subsequēti:sed dic, q cōualescit,ut ex nūc, non ut ex tūc,ad hęc qđ no.i reg.nō firmat,de reg,iur.li.6.†No.scđo
2 qcohabitatio spōtanea usq; ad legitimā ętatē supplet defectū ætatis;& purgat uitiū metus pcedētis.Itē not. q nō dēt quis admitti ad pbādū,qđ pbatū nō releuat,cōcor.c.cū cōtingat,[c] de offic.dele. † Not.ibi: *utrunque cōpellas*.& tene
c menti q ecclesia ex officio suo potest compellere utrunq;
3 coniugem,qui sine legitima causa se separauerint,ad redeūdum in unum, & ad tractandum se maritali affectione, & hoc facit ecclesia propter periculum adulterii, quod timetur ex cohabitatione separata,pro hoc uide quod le.& no. in c.veniens,de reg.& ibi tetigi in c.tua,de iureiuran. †Sed
4 pro declaratione text. quæro, nunquid sit necessaria cohabitatio anni cum dimidio ad purgandum uitium metus, prout recitatur in litera. Hostien.dicit quòd non.hic em narrat facti contingentia. unde sufficit sm eū q perueniat ad ætatē legitimā,& capta oportunitate fugiendi non fugerit.n.n.reqrit copula carnalis,licet aliud senserit Inn.nā(vt dicit

dicit Host.& bene) iste tex.solum ponderat cohabitationē spontaneam. & q̃q̃ contra hoc faciat.c.2.s. de reg. ubi intranti religionem per metum datur annus,ibi tamen loquitur in minori.25.an. & ibi requiritur probatio religionis, sed i casu nro quo ad mrimoniū sufficit solus cōsensus. uñ, ex quo spōte cohabitauit cū uiro ut cū marito, vr approbas se matrimoniū,pro quo.c.unicum,de despon.impu.li.6.iudex tn habet considerare q̃titatē moræ,& opportunitatem fugiendi, & si interim intercessit copula, oīno psumitur p consensu,nisi probaretur per uim extorta,ut in c.consultationi,& quod ibi no.j.e.& in ti.proxi.c.ex literis. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia de futuro etiam iurata soluuntur per secunda sponsalia de præsenti, sed non per secunda de futuro.*
2 *Sponsalia de futuro purè contracta non soluuntur per lapsum temporis.*
3 *Iuramentum non impedit matrimoniū sequens, licet transgrediens sit periurus.*
4 *Iuramentū an & quando inualidet actū spūalem & temporalē subsequentem.*
5 *Sponsalia iurata ubi sunt,ab eis resilire licitum non est.*
6 *Matrimonialis causa summaria est. unde testes possint recipi ex officio etiam post publicationem & renuntiationem.*
7 *Sponsalia prima etiam non iurata non soluuntur per alia sponsalia iurata.*
8 *Iuramentum non ualet contra simplicem promissionem alteri factam.*
9 *Sponsalia,etiam si non sunt iurata,non est licitum ab eis recedere, licet alia iurata superueniant.*
10 *Sponsi an teneantur expectare ultra biennium,& quid agendum, ubi & quando terminus est præfixus? & nu.1.*
11 *Terminus ubi & quando est præfixus in aliquo contractu an teneatur quis expectare,& quid operetur lapsus huius termini?*

CAP. XXII.

1 *Sicut.* †Sponsalia de futuro ēt iurata soluuntur per secunda sponsalia de pnti,non autē per secunda de futuro.Cōis diuisio. Secunda,ibi, *postulationi*.& continet tria dicta. Secundum ibi, *quod si fortè*. Tertium,ibi,*quod si de his*. Casus literalis.Quidā noīe.L. iurauit se ducturum.P. mulierem in manu patris ipsius mulieris iurantis similiter, q ei filiā suā traderet in uxorē,nec stetit per uirum, sed per mulierē, quominus mrimonium cōtraxissent,postmodum 4.ann.uel 5.elapsis quādā aliā B. nomine per uerba de pnti desponsauit, qritur, q̃ de istis hre debeat? rñdet papa mandans epo loci,q si cōstiterit ei,q idē.L.primā mulierē p uerba de futuro, & aliam postmodum per uerba de pnti desponsauerit, mrimonium secundo loco contractum legitimum iudicetur,imposita uiro pnīa cōpetenti p eo, q primā fidē irritā fecit, nisi iuro suo certū terminū apposuerit,intra quē illā duceret in uxorē,nec stetit p eū, qn ad statutū terminū mrimonium cōfirmaret.& si fortè cū utraque per uerba de futuro ɔxit,primū iurm ipse seruare cōpellatur,& de 2. sibi pnīam iniūgat.si uerò de his nō cōstet ad plenū, tādiu adhuc de cā cognoscat,
2 donec sup his plenius instruat.Ber. † No.1.q sponsalia de
a futuro purè ɔcta nō dissoluuntur[a] pp lapsum tpis.nam(ut hic uides) quadriēniū,uel quinquēnium erat lapsum à tpe spōsaliorū,& spōsus remāsit obligatus,de quo tn uide,q̃ di-
3 xi.s.e.in c.de illis. †Secundò no.q iurm non impedit uires mrimonii sequētis, ualet ergo mrimoniū cōtra iurm, licet trāsgrediens sit piurus. Ex quo infert q mrimoniū ualeret
4 à piuro cōtractū. † Itē qa act⁹ ēt spūalis tenet cōtra iurm,[b]
b fortius dēt tenere actus tpalis, s.testm, de quo uide qđ no. Io.An.i regula,qđ sel,de re.iu.li.6. i Mer. & p gl.13.q.2.c.
5 ultima uolūtas.†Itē no.q ubi spōsalia sunt iurata,non est li
6 citū alteri resilire. †Vlt.no.ex fi.lræ sm Host.q i cā mrimo
c niali[c] nō est seruādus rigor iuris.vñ. q̃uis attestatiōes sint
d publicatæ,[d] siue sit renūtiatū,siue conclusum i cā,poterit iudex ex offi.suo testes de nouo recipe,& hoc pp piculū aīæ. oīa.n.in hac cā pēdēt ex off.iud.facit j.e.c.cū in tua,& no.s.
7 de testi.c.series,& facit satis ista lra in fi.†Sed hic qro ad declarationē lræ, qd si priora spōsalia de futuro non essent iurata,secūda uero sic?rñ.Inn.priora pualere,ac si iurm fuisset
8 iterpositū,arg.ca.q̃to,de iureiu.†No.sing.hoc dictū,ex quo potes iferre,seu elicere unā regulā, q nō ualet iurm contra pmissionē simplicem alteri factam,licet cōtrariū senserit idē Inn.in c.ueniens, de iureiur.sed primū dictū seqt hic Hosti.&
9 latius ibi tango.†Scđo colligit ex hoc dicto Inn. q à spōsalib⁹ ēt nō iuratis nō est licitū recedere, ēt si iteruenerit iuramē. cū alia,ad qđ uide qđ dixi.s.e.c.req siuit.
10 †In gl.3.in fi.aduerte.qa gl.loqt nimium succinctè & obscurè,& maximè in fi. sed credo hūc fuisse intentum. gl.n.uoluit tacitè opponere de.l.2.C.de spōsa. ubi dicitur,q spōsus nō tenet ultra biēnium,cessante cā legitima,expectare sponsam.sed hic quadriēniū uel quinquēniū fuit elapsum,ergo potuit hic impune cū alia contrahere,cuius contrariū hic innuit tex.cū
11 mādat sibi pnīam iponi. †Gl.uidet soluere,q ubi terminus esset appositus, dēt fieri distinctio literę, an p eo remansit,uel ne,quasi secus,ubi sponsalia fuissent pure cōtracta.uel cōtrarium pcedit, ubi iurm nō iteruenerit, & hoc ultimū eēt magna limitatio ad dictā.l.2.Sed Io.An.& Ho. vnr inhærere.d.l.simplr. dicunt.n.q hic nō cōstabat,q p uirū stetisset,licet sic eēt alleg. si aūt cōstitisset,nō iponeretur isti pnīa,quēadmodū distiguit in tex.qn terminus fuit appositus. Et p hoc intellectu facit notabile dictū Inn.i c.p tuas,đ arb. ubi dicit,q iurm appositū i aliquo cōtractu assumit nām illius contractus, p quo facit l.fi.C.de nō nu.pecu.& hoc satis placet,ut euitet legū correctio.uel saluando gl.pōt dici,q ubi iurm interuenit,dēt expectari authoritas supioris,ar.c uenerabilē,de elec.In gl.i uer.*ad statutum*.ex gl. potes elicere tres solu. q tn funditus non tollūt cōtrariū. uñ uaria i hoc scribuntur p doc.sed capiēdo mētē Goff. quę uidet placere d.Anto.& magis amica ueritati, dic q qnque terminus apponit ad solicitandū iplemētū i obligationibus,& tunc lapsus termini non liberat ab obligatione,& sic loqt.l.Celsus,all.in gl.qnque apponit ad finiendam,seu limitandā oblig. & tūc lapsus termini liberat ab oblig. ex quo nō deficit p pmissorē, quominus satisfaceret i termino si.n.obligaui me ad dādū cētū usque ad pascha, nec erā alr p prius obligatus,nec deficit p me, sed per te,nō teneor post festū,& sic loqt hic, sed difficultas est in uidendo, qn dicat terminus apponi ad primū, uel ad sm effectū.[e] d.Ant.dat duas theoricas.Prima,si terminus apponit ab uno cōtrahētiū respectu implendi ab altero tm,tūc uidetur apponi ad solicitādū iplemētū, iō post tps nō tollit obligatio,imò magis firmat, sed si terminus apponitur ab utro que respectu implēdi ab utroq;,& tūc videt appositus ad finiēdā obligationē.Iō lapso tpe, si p aliū stat,alter eximitur ab obligatiōe, qa ex quo ab alio nō iplet ɔctus i die cōuentiōis,alter resilire pōt à ɔctu, qa ɔctus recipit cōditionē quādā, s. pmitto & uolo obligari,si tu iples tali die,si uerò tu non iples,nolo obligari,sicut si tibi pmitterē cētū in paschate,si dares mihi librū i pas-

a Non dissoluuntur.Vide quod habetur in l.2.C.eo And.Barba.

b Tenet contra iuramētū. nā si quis iurauit nō reuocare testm,& reuocauit, testm tenet. Ita tenet Io.An. i reg.qđ semel. seqtur Imo.i c.cū cōtingat, de iureiu. Bar.in l.si quis,in prin.ff. de lega.3. erit tn periurus ille,licet Bar.cōtrariū uoluerit in d. l.si quis, in princ. quid si iurauit nō reuocare procuratorē?uide gl.in c. fin.de pcu.sed qd si mulier iurauit nō alienare dotē, & alienauit, utrū ualeat?gl.tenet q non in c.licet mulieres, de iureiur. in 6.

SEB. SAPIA.

c In cā mrimoniali. Vide Fe.in c.1. col.1.uer. sup gl. 5.s ut lite nō cōte. & in rubr. huius ti.col.5. uersi. postremò; & utrobiq; enumerat plura specialia matrimonii.

ANT. FRAN.

d Publicatæ.Licet quis non possit sibi legem imponere, à qua recedere non liceat,ut in l. si quis, in prī. hic allegata, tn cum ambulatoria sit hominis uolūtas usque ad mortē.l. sancimus, C.de testa. & habetur in c.cum Marthæ.de cele.mis.puto absque dubio esse uerū,q ualeat reuocatio testamenti, etiam qn est iuratum nō reuocare, sed nihilominus reuocās erit periurus, quia uenit cōtra iuramentum, quod poterat seruari sine dispēdio salutis eternæ, ut in c. cū cōtingat, de iureiuran.cum aliis alleg. i aleg. apostil.

SEB. SAPIA.

e Ad sm effectum. Vide quæ scribis Barto.& alii post eum in l. qui hoc anno,ff.de uerbo. oblig.

a Solus cōsensus. Qd̄ ꝓcedit in muto & surdo simul à natura; & hoc est spāle in contractu matrimonii, quia alias mutus & surdus à natura nō pōt testari, nec relinquere ēt ad pias cās. l. discretis, C. q testa. face. pos. nā nō pōt legare libertatē, q̄ est cā pia. l. 1. in fi. C. de seruo manu. & l. q id, qd̄, ff. de dona. tn̄ de aliis cōtractibus ad mr̄imoniū nō pōt argui esse spāle ī mr̄imonio ꝑꝑ periculū fornicationis ſm Ioā. And. hic. Quid de eo, q ē surdus, mutus, & cœcus à natura, utrum posſit cōtrahere mr̄imoniū Host. & Io. dicūt ꝙ sup hoc papa eēt ɔsulēdus. & ad hoc ut mutus, & surd⁹ posſit cōtrahere matrimoniū, reqrit eius cōsensus adeo, ꝙ nō sufficit consensus aliorū, dato ꝙ essent eorum ꝓcuratores; ex quo ifert hic Philip. Frā. ꝙ licet alias parētes posſint cōtrahere ꝓ filiis. c. 1. de despō. ipub. in 6. fallit, si filius eēt mutus, & surdus; qd̄ ē notandū; & ꝑ quæ signa poterit ɔstare de uolūtate muti, Bar. in l. mutū, ff. de acq. hære. & ī l. 1. ff. de bo. pos. infanti, & qualiter notari⁹ dēat ɔficere instrm, Bart. in l. 1. ff. de uerb. obl. SEB. SAPIA.

b Solēnitates pr̄iæ, uid̄ qd̄ ꝑ illū tex. no. Bal. in leg. si à spōso, C. de donatio. ante nu. ubi dicit, ꝙ si est cōsuetudo osculādi sponsam, uel bibendi; uerba tn̄ & cōsensus sufficiūt, & tn̄ ret mr̄imōiū omissa illa ɔsuetudine.

c Cōsensus p̄stetur. Furiosus nullū negotiū potest recte agere, donec est in furore, sed hn̄s dilucida interualla pōt, le. furiosū, C. q testa. fac. pos. furor ipedit mr̄imoniū ɔtrahi, tn̄ non dirimit ɔ̄ctū, le. patre furioso, ff. de his, q sunt sui uel alie. iur. an actus gestus p̄sumat factus in furore, uel tpe dilucidi interua. Bar. ī l. 1. ff. de bo. pos. q infan. furio. de. moderniores ī d. l. furiosū. & qūo ꝓbat ibi latè ꝑ Ale. & Imo. ī l. si cū do. §. si aūt insæuis. ff. so. mat.

chate; post pascha obligatus non sum. Secunda est, ꝙ aut terminus apponitur ad solicitandū implementū contractus iam pfecti; & tūc nō soluitur cōtractus lapsu tpis, aut ad solicitandū principium noui ɔ̄ctus ex ꝑte utriusq;; & tunc tp̄s soluit primnm ɔ̄ctū in fine ɔ̄hendi ordinatum, quia eo, ꝙ labitur tp̄s ɔ̄hendi, quilibet declarat se nolle ɔ̄here, & consequenter ab anteriori ɔ̄ctu in fine ɔ̄ctus ordinati discedere; & hęc ultima theorica clarior, & vr̄ de mente huius literæ. nam terminus fuit hic appositus ad solicitandum principiū ɔ̄ctus matrimonii; & sic obligatio restricta & limitata fuit in tp̄s. Et ex hoc alias cōsului, ꝙ si à pricipio spōsalia fuissent purè cōtracta, licet postea spōsus & spōsa cōuenirent de die nuptiarum, non per hoc lapsus illius diei liberat ab illa obligatione; quia terminus ex post facto fuit apposit⁹ ꝑ solicitādo iplemēto ꝓmissionis iam perfectæ & purè factæ. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Mutus, & surdus, & quicunque, qui expressè non prohibetur, matrimonium contrahere potest.*

2 *Permissiua ubi est materia, edictum dicitur prohibitorium, & non permissorium; & dicitur edictum ad instar edicti prætorij, alij tamen oppositum dicunt.*

3 *Consensus solus sufficit quò ad substantiam matrimonij, & ideo uerba, solennitates parentum, uel dominorum consensus non sunt necessaria.*

4 *Mutus & surdus possunt explicare omnem cōtractum, qui solo consensu contrahitur.*

5 *Sacramentum matrimonij permissum est muto & surdo, & an sit de alijs sic?*

6 *Mutus & surdus & cœcus simul nunquid possint matrimonium contrahere?*

CAP. XIII.

1 *Cum apud.* †Mutus, & surdus, & oēs, q nō ꝓhibentur, mr̄imo. ɔ̄here pn̄t. Primò decisum exordiū. Scd̄ò consultatio, ibi, sanè. Tertiò rn̄sio, ibi, *Ad quod.* quæ tria facit, primò ponit duas rōes. Scd̄ò rn̄det, ibi, *uidetur.* Tertio soluit obstaculū, ibi, *Cum quod.* Casus literalis. Quæsitū fuit à papa, utrum mutus & surdus possint contrahere matrimonium? rn̄det papa edictū de matrimonio contrahendo ꝓhibitorium est, quod est dicere. quicunq; non ꝓhibetur per iura, cōsequenter cōtrahere pōt, & solus consensus sufficit ad matrimoniū cōtrahendum. unde, si mutus & surdus uelint contrahere, & inueniant, cū qbus, eis nō dēt denegari, quia qd̄ nō pn̄t uerbis, ꝑ signa
2 ualeāt declarare. Ber. †Not. primo, ꝙ, ubi mā est in se permissiua, edictū dr̄ ꝓhibitoriū, quasi sit ꝓhibitoriū certarū ꝑsonarū. non. n. dēt dici edictū ꝑmissoriū, ex quo mā de se est ꝑmissa, & dr̄ edictū ad instar edicti p̄torii, de quo legit & no. 2. di. c. cōstitutio. Alii tn̄ dicunt ꝑ oppositum, sed non est uis. nam si mā est permissiua, & edictū edicat ꝑmissoriū, debet tūc ītelligi ꝑmissoriū rl̄r, &
3 ꝓhibitoriū certarū ꝑsonarum. †Scd̄ò no. ibi, *sufficit solus con-*
a *sensus*, [a] ꝙ ad substantiā mr̄imonii uerba nō sunt necessaria,
b nec solēnitates pr̄iæ, nec [b] cōsensus parētum, uel dn̄orū, sed sufficit solus cōsensus ɔ̄hentiū. hoc denotat hoc uerbū, suffi-
4 cit; ad hoc ꝙ no. gl. ī c. statutū, ī prin. de rescrip. li. 6. † Item no. mutū & surdū posse explicare oēm ɔ̄ctū, q solo cōsensu
5 ꝑficit. hoc colligit ex rōe lr̄æ. † Vltimò habes hic colligere unū sacrm ecclīæ ꝑmissum muto, & surdo. Quid autem de aliis sacris, ut baptismo, cōfirmatione, eucharistia, pn̄ia, unctione & ordine, tractat hic Io. An. q cōmētauit hāc decretalē eo, qa fuit prima decretalis, q̄ didicit, dic, ut hic plenè ꝑ eum. & dicit ꝙ rl̄r, ubi uerba de substantia reqrunt, non pōt mutus & surdus sacrm exercere, secus, ubi sufficit solus ɔsensus; vn̄ pōt baptizari; sed nō baptizare, suscipere corpus
6 Xp̄i, sed non cōficere, &c. Vltimò † qrit, qd de surdo & muto, & cęco simul, nunquid possit mr̄imoniū ɔ̄here? primò vr̄ ꝙ sic, qa nālr pōt mulierē cognoscere. Itum habet rōem nālem. In ɔ̄rium, quia nunq̄ uidit mr̄imonium ɔ̄hi, nec audiuit, & sic cū ignoret q d sit matrimonium, non uidetur, ꝙ possit cōsentire in matrimonium. Hosti. dicit aduertendū, utrùm pōssit exprimere suū consensum in ɔ̄hendo, & debet admitti, alias autē repelli, ex gestis. n. & signis discretus iudex hoc ɔsiderabit; & ī dubio cōsulēd⁹ erit priceps. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Furiosus matrimonium contrahere non potest 3.*

2 *Consensus legitimus quo ad matrimonium contrahendum requiritur, & non sufficit nudus consensus, nisi sit legibus qualificatus.*

Clericus in sacris matrimonium non potest contrahere, quia habet consensum, non tamen legitimum.

3 *Furiosus non potest contrahere, seu actum à consensu dependentem exercere.*

4 *Consensus superueniens post, quam furiosus ad sanam mentem rediit, an ualidet contractum?*

5 *Consensus an sit de necessitate ꝙ simul eodem tempore interueniat, uel satis ꝙ alterius consensus interueniat?*

CAP. XXIIII.

1 *Dilectus.* †Furiosus matrimoniū cōtrahere nō potest. Primò decisè narrat factum. Scd̄ò cās inferēdo rn̄det, ibi, *cum autem.* Casus literalis. Quidā noīe Robertus filiā suā cuidā iuueni matrimonialr̄ copulauit, ignorās ꝙ ille iuuenis esset furiosus; vnde petebat filiæ suæ ꝓuideri rn̄det Papa, cùm mulier cū ipso uiro, q cōtinuo furore laborat, morari nō possit, & ꝑꝑ alienationē furoris legitimus cōsensus inter eos interuenire non potuerit; Mandat Ep̄o loci, ut si talr̄ rem cognouerit esse, p̄dictos studeat ab inuicem separare. Ber. † No.
2 ibi. *legitimus consensus*, ꝙ ad matrimonium cōtrahendum requiritur legitimus cōsensus, non. n. sufficit nudus cōsensus, nisi sit legibus qualificatus. nam constitutus in sacris habet cōsensum, nō tn̄ legitimū; iō ualidè nō cōtrahit mr̄imoniū.
3 †Scd̄ò no. ꝙ furiosus nō pōt contrahere, seu actū de consen-
4 su dependentem exercere. † In gl 2. in fi. hoc intellige ſm Hosti. & bene, qn̄ mulier post sanā mentē cōsensisset tacitè, uel expressè. si. n. tꝑe furoris mulier discessisset à uiro, & ad ueniente sana mente nollet consentire, nō esset matrimonium, licet ipse nūc uelit consentire, qa non interuenit mutuus consensus eodē tꝑe. nec obstat ſm eum, si dicatur, ꝙ si quis consentit in absentē, & illa certificata ratificat, & consentit, est matrimoniū, qa hoc casu is, q cōsentit primò, du-
5 rauit in primo consensu, secus, ubi recessisset. †Not. ex hoc dicto Host. ꝙ ad matrimonium contrahendum non requi-
c ritur, ꝙ cōsensus p̄stetur [c] simul eodem tꝑe, sed satis est, ꝙ unus consentiat per prius, & duret in proposito suo, & alterius consensus poterit accedere ex post facto; & idem tenet Host. s. eodē in c. ex literis, el 2. sed de hoc dubito per id, ꝙ no. gl. in l. cōsensus, ff. de actio. & obli. & in l. 1. ff. de cōtrahē. emp. & utrobiq; notabiliter gl. dicit, ꝙ ēt in contractibus, qui perficiuntur iure gentium, dēt consensus simul p̄stari.

Idem

Idem quo ad mām nostram ur̄ sentire Spe. in tit. de spon. in. 1. col. ubi dicit, ꝙ rn̄sio alterius debet seq incōtinenti ꝑ l. continuus actus, & in leg. 1. ff. d̄ uerb. obl. & hoc vr̄ tutius, & uerius subtilitate iuris, licet primū sit æqus. Et not. illud in practica, quod ur̄ sequi Io. An. hic, & in d. c. ex lr̄is. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Consensu solo legitimo contrahitur matrimonium, uerba tamen uel alia signa requiruntur quo ad probationem.*

2 *Verba non sunt de substantia matrimonij, si alias de mutuo cōsensu constat.*

3 *Mutus sine uerbis potest contrahere matrimonium.*

CAP. XXV.

1 *Tuæ fraternitati.* †Per legitimum consensum cōtrahit̄ matrimoniū, inter eos tn̄, q loq pn̄t, dēt cōsensus uerbis exprimi. Vel aliter ſm intellectum, quē. ȷ̄. teneo. Solo consensu ltimo ɔ̄hit matrimoniū, sed uerba requiruntur quò ad probationē, & intellige uel alia signa æquipollentia. primò ponit qōnem. Secundò eius solutionem, quam probat exemplis. Secunda, ibi; *nos igitur.* Casus liter. Quæsitum fuit à papa, utrū per sola uerba possit contrahi matrimoniū, & si per uerba solū, qritur ex qbus? Rn̄det papa, ꝙ matrimoniū in ueritate contrahit per legitimū cōsensum uiri & mulieris, sed uerba sunt necessaria quantū ad ecclesiā exprimētia cōsensum mutuum de pręsenti, & per cōsensum re uera contrahit matrimoniū, qa muti pn̄t ɔ̄here matrimonium per consensum mutuum sine uerbis, dūmō ꝑ aliqua signa consensum exprimant, sed pueri ań legitimos annos per sola uerba non ɔ̄hunt, cū antea eorū consensus n̄
2 sit legitimus B. †No. primò, ꝙ ad subam matrimonii uerba non requiruntur, sed sufficit solus cōsensus legitimus. Sed ɔ̄ hoc opponit. nā litera hic uidetur uelle contrariū, dū dicit, ꝙ uerba sunt necessaria quò ad ecclesiā illud. n. necessariò requirit, sine quo actus est nullus, ut patet in fi. lr̄æ. Sol. gl. multū in hoc istat, & iuolutè loquit. doc. sunt uarii. Inn. tenuit uerba esse de suba quo ad ecclesiā militātē in loq ualentib. Et hoc statuit ecclesia ſm eum; ne tn̄ sacrm esset incertū: alias sequi posset absurdū, qd̄ si uir uidens mulierem consentiret in eam in corde suo, & idē faceret mulier, & sic inter eos esset matrimonium. Ex quo possent sequi multæ absurditates. Host. tenuit uerba non esse de suba ēt quo ad ecclesiā sed satis est, qualitercunq; appareat de consensu. Io. An. distinguit, ꝙ aut p̄cessit tractatus; & nō requirūtur uerba, alias uerba sunt necessaria. Sed doc. moderniores cōiter sentiunt cū Hosti. cū satis sit, ꝙ appareat de consensu per signa ēt in loqui ualentibus. nam uerba exigunt solū ad ostendendū cōsensum, ideò satis esse debet, ꝙ ꝑ signa appareat de ipso consensu, & hāc opi. semꝑ tenui, & ꝓbo ꝑ istū tex. nā cōsultatio hic fuit facta in gn̄e, & papa rn̄dendo ꝓbat uerba nō esse de suba adducendo exēplū in muto. Si enī quo ad ualiditatem mr̄imonii uoluisset æquiparare mutū, & loq ualētē, ineptè adduxisset exēplū de muto. & licet postmodū dixerit uerba esse necessaria, habuit respn̄, quia cōiter loqui ualentes exprimūt cōsensum per uerba. Itē uidemus, ꝙ legatum & fideicommissum pn̄t relinqui nutu ēt a loqui ualentibus, ut in iur. alleg. in gl. Ad idē facit tex. s̄. e. c. cū apud. ubi dicitur, ꝙ sufficit cōsensus. nā illud dr̄ sufficere, quo posito nihil aliud reqritur ad subam actus, ut no. in gl. c. statutū, d̄ rescrip. li. 6. Itē nō refert qd ex ęqpollētibus
3 fiat, ut i c. lic. ex quadā, de testi. †Itē ꝓbo & alia rōne necessariò cōcludēte, mr̄imoniū ē de iure diuino, ut i c. 1. de uot. l. 6. de iure uero diui. nō distinguit iter mutū, & loq ualētē. illud āt certū est, ꝙ mutus p̄t cōtrahere mr̄imoniū sine uer-
a bis, dūmō exprimat cōsensum signis, [a] ut. s̄. e. c. cū apud. ubi papa rn̄det nō statuendo de nouo, sed ſm ius antiquū. ergo fortius poterit hoc ualēs loq, qa cū melius sit sensatus, poterit melius cōsensum signis ostēdere. Itē nullus tex. p̄cisè requirit uerba. Nec ob. istud c. qa hic papa rn̄det ad consultationem, & sic non ponit ius de nouo; not. in ca. consultationi, de tēp. ord. & per hoc tollitur motiuum Inn. dum dicit, ꝙ ecclesia hoc statuit. nā hoc statutum nullibi uidetur. Ad idem facit c. ex parte, de resti. spo. & hanc opi. sensit gl. not. in c. sufficiat. 27. q. 2. ubi gl. exponit tex. illū, dum dicit: quo ad ecclesiam, id est quo ad probōnem. probatio uerò consensus non restringit ad uerba, ut in l. nutu, ff. de leg. 3. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Verba dubia prolata in matrimonio ad decipiendum mulierem, si postmodum eam cognoscit carnaliter, iudicatur pro matrimonio in foro iudiciali, secus in pœnitentiali. 8.*

2 *Verba prolata in tertia persona, si contrahens loquitur de seipso, non uitiant contractum.*

3 *Nomen si dolo mutatur per contrahentem in propria persona, non uitiat contractum, ex quo de corpore constat. 6.*

4 *Matrimonium licet sit inductum causa sobolis procreandæ & incontinentiæ euitandæ, tamen, si ob aliam causam contrahatur, tenet.*

5 *Creditur unicuiq; pro se & contra se in foro conscientiæ, quia solum ibi agitur de eius præiudicio. 7.*

6 *Matrimonium per dolum uel deceptionem cōtractū, si in ueritate non consensit, non tenet quò ad deum, secus est quo ad ecclesiam in foro iudiciali.*

7 *Dolo, turpitudinē suā allegans an sit audiendus? & aliud est in foro iudiciali, aliud in pœnitentiali.*

8 *Simulatæ nuptiæ tenent in foro iudiciali, quia ibi iudicatur secundum extrinseca, secus in foro pn̄ali.*

9 *Protestatio facta ante matrimoniū ualet, si iusta cā fuerit, sed si carnalis copula sequatur, uidetur recessisse a protestatione.*

10 *Protestatio facta ab uno in præiudicium alterius, quādo cōtractus dependet a ꝑtāte utriusque contrahentium, non ualet, nisi ille consentiat.*

Duo requirūtur ad eē matrimonij, materia, s. et forma
De suba dicitur id, sine quo actus subsistere non pōt.
Forma matr. dīr ipsa uerba uel æquipollentia signa.
Cōsensus solus non sufficit in matrimonio, qn̄ cōsensus non p̄t haberi nisi mediantibus uerbis aut signis.

CAP. XXVI.

1 *Tua nos.* †Gn̄aliter summari potest. Non est matrimonium, ubi alter ɔ̄hentium non consensit. sed hoc summariū nullam dubitationem habet ideo specialius summo sic. Si alter contrahentium utitur uerbis dubiis animo decipiendi mulierē, & eā postmodū cognoscit carnaliter, iudicatur pro matrimonio in foro iudiciali, secus in pn̄iali. h. d. ſm uerū & cōem intellectū. primò cōsultatio. Scd̄o rn̄sio, ibi: *Super quo* Secunda uero est duplex. prima quo ad forū iudicialē, secunda quo ad pn̄ialem. Secunda, ibi: *Nos autem.* Casus lit. Quidam iuuēnis requisiuit quandā mulierem sępe, ut ei carnaliter cōmisceret, sed ipsa cōsentire nolebat, nisi despōsaret eādē, tandē nullo pn̄te, nec ulla solē nitate adhibita dixit illi mulieri, Ioānes te despōsat, cū ipse nō uocaret Ioānes, sed finxit se uocari, nō credens ꝓpterea matrimoniū ɔ̄here cū eadē ex eo, ꝙ ipse non uocabatur Ioannes, nec habebat propositum ɔ̄hendi cū illa, nec consensit in illam, sed illa in eū consensit, & sic carnaliter cognouit eandem. queritur, utrum sit matrimoniū inter eos? Rn̄det papa, ꝙ cū p̄fatus uir mulierē illā despōsauerit, & i ꝓpria ꝑsona sub noīe alie

a ZACHARI. Consensum signis. Adde licet aliqui uoluerint dicere hoc dictū habere locum in muto, & de hoc ī l. ex facto. ff. d̄ uulga. & pupi. ꝙ hoc nihilominus ꝓcedit in alio ēt, q loqui pōt uti puella, quæ ex uerecūdia uerbis expresse non consentit, sed capite tn̄ consensum demōstrat ut i Germania fit, annuit, & de hoc est gl. not. in c. si iter uirū, & ibi do. ȷ̄. e. gl. Inn. & do. in c. tenor, s̄. de re iud. ubi uerba nō interueniunt, sed tacitus consensus per anuli imissionem. not. Host. in sum. de matri. §. qualiter. gl. in c. sit rector, & ibi Cel. in apost. ad Gemi. 44. distinc.

a Tertia persona. Iō nō uitiatur laudum datū ab ipsis arbitratorib. Im. Bar.Are.i.l. diuortio,in prin.ff. sol. matri.idē est ī notario,q̄ a n̄ refert, an scribat in pria, uel in tertia persona.c.pe. de cōuer. cōiuga.& ibi Ab. & ī c.quod aūt, s̄. de iure pa.Ant.de Bu.ī c. qm̄ ꝯ falsā s̄.de probat.Imo. ī.l.si fit,de leg. 1. illū tex.reputauit singula.Bal.in c.1. de noua forma fidelitatis.ubi dicit ꝙ notarius non dr̄ uitiare,si hodie cōficiat istr̄m in prima ꝑsona, & cras in tertia.Bal.in c. 1.§.si.qui feud.dare pos.te.i.l.lecta, ibi,ego Luciu ,ff. si cer.pe.& ibi Pa. de Ca. idē dicēdū est ī sn̄ia & rescripto de quibus Ias. plene in d.l.diuortio,in 8.co.

SEB. SAPIA

a In tertia persona Vide quæ scribit per istū text. Bal. in.l.fi.in prima & secunda quę. C.de hære.insti.& ibi ēt de mutatione nominis, de quo plura scribit Fe.in ꝓęmio.rex pacificus, co.9.uer.tertia cōclusio, remissiue tradit Ale.in rub. ff.sol.mat. col.2.

SEB. SAP.

b Cā sobolis. Vide Fe.in ca.cū sit,co. 9.uers.demū scito s̄.de for.cōpe.ubi dicit, ꝙ matrimoniū contractum sine spe prolis non est matrimonium, sed connubium.

c Confitenti c. pastoralis, de excep. c.præsentium,s̄.d̄ testib.c.1.j̄.de homici.c. si uero, el. 2.de sen.exc. adde ad dictum Ab.gl. in cl. 1. de pœnis, in uerb. cōmode. secundo limita nisi ꝑsumptio esset cōtra iurātē, Ale. in.l 1.§.ꝓ procuratorē,ff.de acq.pos. in.2.colū. ibi nec obst.latè dn̄m Marianum Bartolinum in d.§. per ꝓcuratorem.

no, quo uocari se finxit,& īter eos sit car
nalis copula sequuta,vr̄ ꝓ mr̄imonio p̄su
mē dum, nisi expresse dictū fuisset papę,
ꝙ ille nec ꝓposuit,nec cōsensit illā duce
re in uxorem.Item dicit p̄p̄,ꝙ si res ita se
hēt,uidelicet ꝙ ille nō ꝓposuit illā duce
re ī uxorē,nec ī eā cōsensit,nō dēt ex illo
facto mr̄imoniū iudicari, q̄a in eo nō in
uenitur sub̄a coniugalis ꝯctus,nec forma
ꝯhēdi matrimonium,quia ex altera parte
solūmō dolus affuit,& defuit consensus,si
2 nē quo matrimoniū nō ꝯhitur.B.No.1.ꝙ
nō uitiat̄ ꝯctus, si ꝯhens loquitur in ter-
a tia persona,[a] intelligēdo tn̄ de seipso, ad
hoc facit.c.qd̄ autē,de iure patr. &.c. du-
3 dum,de cōuer.cōiug.†Scd̄o no. ꝙ cōtra-
hens in propria ꝑsona efficaciter obliga
tur, licet dolose mutauerit sibi nomē , &
est ratio,q̄a noīa sunt inuēta significan-
dorū hoīum gr̄a, insti.de lega.§.si qs,sed
ex quo cōstat de corp ore,nō est curādū d̄
4 noīe,ut in d.§.si qs in noīe. †Tertiò not.
ꝙ q̄q̄ duæ sint causę principales, ob quas
b fuit institutū mr̄imon.s. cā sobolis [b] & in
continētię euitādę,ut no.25.q.1.in sum.
tn̄ tenet mr̄imoniū, licet alia cā inducat̄
qs ad cōtrahēdū.nā effect⁹ libidinis indu
cit hic istū iuuenē ad cōtrahēdū,& idē dr̄
de eo.q cōtrahit cā dotis,uel ꝓ ꝑ parētę-
lā mulieris,uel ꝓ ꝑ pulchritudinē eius.nā
multę sunt cāæ īpellentes mr̄imonium,
5 de qbus uide in d.glo. †Quartò not.ꝙ in
c foro aīę de oīb credit̄ cōfitēti[c],ēt si alle-
gat turpitudinē suā , & est rō,q̄a solū ibi
6 agitur de sui p̄iudicio.†Vlt.no. ꝙ qbuscū
que uerbis quis utat̄ in ꝯhendo, uel quē-
cūq; dolū adhibeat, si in ueritate nō con
sensit;nō est mr̄imoniū quò ad deū. Op.
cōtra tex.ur̄.n.sibi cōtradicere.nā in uer.
super,ur̄ iudicare ꝓ matrimonio, sed cō-
trariū postmodū dicit in uer. *nos autem*.
Sol.duplex p̄t esse intellectus.primus , ꝙ
usq; ad uer.*nos āt*. loquit̄ ī foro iudiciali;
in quo quis nō audit̄ allegās turpitudi-
nē suā,ut.in c.inter dilectos,de dona. sed
ex p̄sumptiōib.iudicat̄.s̄.e.c.ex literis, el.
1.vn̄,ex quo cōstat illū despōsasse mulie-
rem in ꝓpria ꝑsona,&eā cognouisse car
nali,dēt iudicari ꝓ mr̄imo.non obstante
mutatiōe noīs,q̄a aut fuit facta ignorāter
& nō obstat error,ex quo cōstat de corpo
re,aut sciēter,& dolus nō dēt sibi ꝓdesse
nā interpretatio dēt fieri cōtra dolosum,
& intelligi dēnt uerba s̄m illum sensum
quē solent recte intelligentib. gn̄are, ut
in.d.c.ex literis,uer.nos āt,usq; ad finem
loq̄t in pn̄iali foro,ubi stat̄.confitenti, &
pura ueritas cōsiderat̄,sed attenta uerita
te hic non erat mr̄im. cū defuerit cōsen-
sus ex parte alterius : dēt tn̄ sacerdos in
foro aię illū inducere,ut cōsentiat de no
uo,& sic ut purget dolū ab eo cōmissum,
& ut aptet se fo. iudiciali,& iste est uerus
intellectus c.& pōt induci ad multas simi
les q̄ōnes. Alius intellectus est,ut tota li
tera intelligat̄ in foro iudiciali:sed in pri
cipio loq̄t allegādo,nō aūt decidendo ꝓ
mr̄i.ꝓ quo facit illud uerbū,fortè, positū
7 in tex. † Quare aūt hic credit̄ doloso in
foro iudiciali,rn̄det̄,ꝙ hic nō cōstabat d̄
facto nisi ex cōfessione illius iuuenis.vn̄,
cū cōfessio sua esset qualificata,seu cōtine
ret factū qualificatū,nō poterat recipi cō
fessio, quatenus faciebat contra cōfiten-
tem tantum,sed oportebat , ꝙ uel ex to
to reciperetur , uel ex toto repelleretur
iuxta no.in c.1.de cōfes.li.6.& ꝓ legistas
in.l.Aurelius,in.§.idem quæsiit, ff. de li.
leg.facit.c.cū oli,de cēsi. sed iste intelle-
ctus mihi nō placet,quia,ubi pręsumptio
est ꝯ cōfitēte p̄t recipi,cōfessio,quaten⁹fa
cit contra se,& reiici,quatenus facit pro
se,ut no.Bar.in d.§.idem q̄siit, ī illa q̄ō
ne, cū qs confitet̄ aliquem interfecisse se
defendendo,& facit tex. coniuncta glo.s̄.
de insti. capi.cum uenissent, ubi dixi.hic
n.erat p̄sumptio cōtra illum confitentē
eo , ꝙ illicite extorsit copulā carnalē,&
ꝙ in ꝓpria ꝑsona despōsauit , tene ergo
8 primā lec.†In gl.1.ibi: *quia simulatæ nu-
ptiæ*.formal̄r gl.n̄ soluit ꝯriū.iō dic,ut.s̄.
dixi. ꝓcedunt.n. in foro iudiciali ubi di
cat̄ de cōsensu s̄m extrinseca,ut in d.c.ex
literis,secus in foro pn̄ali , & hoc sentit
9 apertius gl.antep.†Et in fi.gl.no.hāc ulti
mam.q. nā potest adiici gn̄aliter ad oēs
contractus, & dic formalius, quam glo.
capiendo mentem Host.Aut.n.fuit iusta
cā protestādi,puta metus,& iuuat prote
statio , nec ab ea vr̄ recessum per contra-
rium factū,ut in c.1.quod me. cau.& in c.
Lotharius.31.q.2.& hoc uerū , nisi post-
d modum sequatur copula[d] nā tunc indi-
stincte uideretur recessum a protestatio-
ne,arg.in c.consultationi.j̄.e.facit.l.2.quod me.causa.Aut
non suberat iusta cā ꝓtestādi, & ꝓcedit determinatio glo.
rō,potissima est ultra gloss. quia , cum contractus depen-
deat a ptāte utriusq; contrahentis , non ualet protestatio
e facta ab uno in pręiudicium alterius , nisi ille consentiat,[e]
ut in c.Cumana,iuncta gl.& in c.in Genesi,de ele.facit.l.cū
in plures.§. locator, ff. loca.& quod plene not. per Bar.in
mā protestationis in.l.non solum.§.morte,ff.de , nou.ope.
nun.& ꝑ Io.An.in regula,in generali,de regu.iur libr.6.in
Mercu.ubi plene post Io.mo.de materia protestatiōis. not.
10 ēt in c.cum Martinus,de constitu.†In glo.pen.nota glo.iun
cto tex.ꝙ ad esse matrimonii requirūtur duo substantialia,
s.mā,& forma,& licet dētur multę expositiones, placet tn̄
expositio gl.ut substantia capiat̄ pro cōsensu.Ex hoc nota-
bis,ꝙ illud dicit̄ de substantia,sine quo actus subsistere non
p̄t,facit quod not.Bart.in l.prolatā,C.de sen.& inter, om.
iudi. Forma uero dicūt̄ ipsa uerba , supple uel signa eq̄pol-
lētia uerbis.s̄.e.c.cū apud,& facit.c.is q,j̄.eo.& dixi s̄.c.ꝓx.
Nō ob.si opponat̄ de iurib. cōiter dicētib⁹ solū consensum
sufficere.s̄.e.cū apud,& in c.sufficiat.27.q.2. qm̄ cōsensus n̄
potest haberi nisi mediātibus uerbis, aut signis. nam, si uir
ignorat mētem mulieris,& e contra, ibi non est consensus,
i.simul sensus,sed dissensus,& separatus sensus, pro hoc fa-
cit,quod legitur & not.in.l.cōsensu,ff.de actio.& obli. Ab.

SEB. SAPIA.

d Sequatur copula. Vide do.Ias.in l.nō solū.§. morte,col.8.uer.secunda couclusio,ff.de ope,no.nun. Fel.ī c,cū Martinus Ferrarien.col. pen.s̄. de constitutio.

ZACHAR.

e Nisi ille consentiat. Adde Dy. in l.qui in aliena. §. Celsus,& ibi ī apostil.Cel.ad ipsum, ubi tenet contra uterq; contra Bar. ibi ad fin.ff.de acquir hære. & Bal. ī.l.si repetēti,uer. ulti. per istam legem, C. de condi. ob causam , quos seq̄t Di. ubi. s̄.

SVMMARIVM.

1 *Denunciatione uel dicto unius honesti uiri, qui desert consanguinitatem , & de fama , uel scandalo docet , impeditur matrimonium contrahendum.*

2 *Testis dictum non inficitur, licet non fuerit citatus, licet per partem oblatus, secus tamen est, si testis se ipsum ingerat, quia ut suspectus repellitur.*

3 *Probatio admittitur contra probationem famæ; & si secunda est clarior, offuscatur effectus prioris.*

Pro-

Probatio etiam admittitur contra probationem de infamia, & si per secundam probatur bona fama, tollitur prima probatio.

4 *Matrimonium debet differri, & impeditur contrahendum ad solam famam deferentem impedimentum. nu.6.*

Scandalum si uehementer timetur ex contractu matrimonij, potest & debet iudex matrimonium interdicere.

5 *Ordinarius iudex potest inquirere de fama contra aliquem simpliciter, & de plano sine ordine iuris, & testibus.*

6 *Fama si solum est nota iudici, & qua & qualis matrimonium impedit contrahendum.*

7 *Probatio admittitur alias non integra, ubi facultas probandi deest.*

Testis potest esse uelis persona in aliquibus.

8 *Fama probatur etiam per duos testes.*

9 *Probatio an admittatur consanguineorum super non consanguinitate contra famam?*

Iudicis arbitrio relinquuntur multa.

CAP. XXVII.

1 CVm in tua. † Ad denūtiationē unius ho-
nesti uiri,q defert cōsanguini
tatē,& de fama,uel scādalo docet,impedit̄ matri-
moniū ꝯhēdū.Cōis diuisio.Scd̄a,ibi,*ad quod*. Ca
sus literalis.Quidā uir & mulier uolebāt ꝯhere matrimo-
niū,s̄m cōsuetudinē loci ꝓpositū fuit publicè in eccl̄ia, ut q
sciret impedimētū inter eos,illud exponeret,sed nullus ap-
paruit ꝯdictor,fama tn̄ priuatū impedimētū parentelæ defe
rebat,ut oīs suspitio tolleret̄,ex parte ꝯhentiū offerebantur
iuramēta maiorū suorū de ꝓpinquitate sua,ꝙ nulla esset cō
sanguinitas inter eos.q̄rit̄ qd sit in hoc casu,uel articulo fa-
ciēdū.Rn̄.Pa.ꝙ si ꝑsona grauis,cui fides sit meritò adhiben
da,denūtiet,ꝙ illi sunt cōsanguinei,& de fama ꝓbet, ur̄ scā
dalo,aut ēt ipse iudex de plano ꝑ se posset de hoc certificari,
Iudex nō solū dēt iuramēta parētū nō recipe , sed ēt debet
illos cōpellere,ut a tali ꝯctu desistāt,ex quo fama uel scāda-
lū est ꝓbatū,si moniti induci nō pn̄t,uel ꝯ famam huiusmo-
di s̄m tuę discretionis arbitriū iuramēta exhibeant ꝓpin-
quorū,alioquin,si ꝑsona denuntians talis nō fuerit,uel si ta
lis fuerit,& de fama , uel scandalo non probauerit monendi
2 sunt,ne ꝯhant,sed nō cōpellēdi.Ber.† No.ibi : *offerantur* . &
ibi:*sponte oblata*,arg.opti.ꝙ nō inficit̄ dictū testis,licet nō fue
rit citat⁹, [a] sed ꝑ ptē ꝓducētē iudici oblat⁹.nō.n.ex hoc p̄su
mit̄ se ingerere.sed potius ur̄ stimulat⁹ a pte ꝓducēte,& hoc
notabis,& tenēt dn̄i de Ro.deci.260.alias.360.facit.c.cōsti
tutus,de testi.secus dic,ut testis seipsum ingereret , q̄a tunc
tāq̄ suspectus est repellēdus,arg.in l.uxori, §. 1. ff. de fal. &
3 ibi Bar.& in l.q̄ oīa,ff.de ꝓcu.facit c.qualiter,de ele. † Not.
2.iuncta gl.fi.& tene mēti,ꝙ ꝯ ꝓbationē famæ pōt admit-
ti contraria ꝓbatio,& si secunda ꝓbatio est clarior, offusca
tur effectus prioris ꝓbationis.Idē dic,cū ꝓbatur infamia ꝯ
aliquem,& in eo casu,quo infamia sufficeret ad torturam,si
b ꝓbaret̄ ꝑ aliā ꝑtem bona fama, [b] tolleretur prima ꝓbatio,
4 & sic ur̄ hic tex.de eo,qd̄ no.Bar.in l.fi. ff. de q̄sti. † Tertiò
no.ꝙ ad solā famā deferentē impedimētū dēt impediri ma
trimoniū ꝯhendū,de quo ur̄ tex.in c.sup eo,de cōsan.& affi.
Sed no.istū tex.singl̄r in eo,ꝙ addit de scādalo.Ex quo po-
tes inferre,ꝙ ubi inter aliquas parētelas scādalū uehemen-
ter timet̄ ex cōtractu matrimonii,pōt & dēt iudex interdi-
cere matrimoniū,facit.c.nihil cū scādalo,de p̄scri.& c.2. de
noui ope.nū.† Quartò no.ibi:*per te ipsum* , ꝙ iudex ordina-
rius pōt inquirere de fama cōtra aliquem [c] simpliciter,& d̄
plano:& posuit hic Inn.notabile uerbū,dicens,ꝙ sine ordi-
ne iudiciario,& sine testib.pōt hanc inquisitionē facere , &
intellige,ubi inquirit̄ nō respectu magni p̄iudicii , alias se-
cus,q̄a in p̄iudicium absentis nihil est innouandū.3.q. 9. c.
caueant,& c.oīa,de cā pos.& proprie c.1.& c.inter quatuor
6 de maio.& obe.† In gl.2.in fi.hęc gl.multum obscurè loquit̄
& ur̄ quasi in contradictiōe,sed pōt intelligi tex. dupl̄r prio
quod de fama iudici constabat ut priuato , quia ad huc non
erat probatio facta in iudicio,sed a multis in priuato audi-
uerat,& hęc fama,q̄ pōt app.priuata,non
sufficit ad impediendū matrimonium,ut
hic,sed dat facultatē iudici ad inq̄rendū
& ad recipiēdū ꝓbationē de fama . & iō
dicit Hic Hos.notādū, ꝙ iudex nō dēt re
putare famā,nisi ꝓbet̄ corā eo,qd̄ no. se
c⁹ ur̄,qn̄ aliq̄d notū est iudici ut notoriū,
nā licet nō ꝓbet̄,p̄t iudex s̄m id iudicare,
ut ur̄ tex.iūcta gl.ī l.1.C.q aduer. quos .
Scd̄m p̄t intelligi exponēdo ibi,priuatū,
i.priuatim,& recidit in eūdē sensum, sed
7 hæc litera esset clarior.† In gl.ī uer. *perso
na grauis reijcitur a persona denuntiante*. dic
clari⁹,ꝙ p̄t ad cōtrariū rn̄deri dupliciter.
prio,ꝙ ibi factū erat clādestinū,qd̄ nō po
terat ꝓbari nisi ꝑ ꝑsonā illā,licet uilem.
nā,ubi deest facultas ꝓbādi,admittit̄,ꝓ-
d batio alias nō integra,[d] ut est bon⁹ tex.cū
gl.in c.cū dilecti,de ele.ī c.ꝑterea,s̄. d̄ te
sti. sed ī casu nostro īpedimentū poterat
ꝑ alios ꝓbari, & denūtiari , merito uilis
ꝑsona nō dēt admitti.Et no. ex hoc tex.
unū satis notabile,ꝙ ēt ubi agit̄ ad impe
diēdū peccatū futurū,nō admittit̄ uilis ꝑ
sona ad denūtiādum , licet aliud senserit
Gof.i summa,de acc.ī fi.Scd̄o p̄t rn̄deri ,
ꝙ in ꝯrio ille deponebat ut testis,hic ue-
ro ueniebat ut denūtiator, sed pria solo
8 ur̄ p̄stātior.In gl.ī uer.*de fama*,ibi.*inquisi-
tionis*,dic ꝙ illud capl̄m solū ꝓbat, ꝙ di-
cta paucorū nō infamāt,sed fama n̄ p̄t ꝓ
bari ēt ꝑ duos testes,ut no.gl.2.q.1. in c.
de⁹ oīpotēs.§.qn̄,& 4.q. 3.c.si testes.§.itē
sępe,& ī l.3.ff.de test.& no.ꝑ Bar. ī l. de
9 minore,§.tormēta,ff.de q̄ō.† Vltio opp.
ꝯ tex.de contrarietate.nā in prin.repellit
iuramēta cōsanguineorū,fama in cōtra-
riū ꝓbata:sed in uer.*uel contra*,dicit oppo
situm.Sol.sunt multę , sed duę principa-
liores prima ꝙ in prin. ponitur regula ,
postea uero hoc relinquitur arbitrio di-
screti iudicis,nā secundum tempus & qua
litatē facti,& ꝑsonarum admittet, ul̄ re
pellet ꝓbat.in contrarium , uel secundo
principium loquitur,quando consangui
nei uolebant deponere super non cōsan-
guinitate,uel contra intelligit̄ , quando
uolebant deponere cōtra famam , & hoc
mihi placet. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Mulieri, quæ negat se in matrimonio consensisse, non creditur, si maritus probat cōtrariū, secus, si probat se ꝑ metū cōsensisse, qui pōt cadere in constantem.*

2 *Benedictio, quæ in aliquib. locis dari consueuit, est de solennitate, & non de substantia.*

Consuetudo circa nuptialem benedictionem.

3 *Testes ēt extranei præferuntur partis assertioni.*

Matrimon. quod per duos testes probari potest ualet.

4 *Metus, sed non omnis, excusat matrimonium, uidelicet ille, qui possit cadere in constantem.*

Metus minor magis excusat mulierem, quàm uirum.

5 *Matrimoniū no p̄sumitur ēt probata cohabitatione.*

Cohabitatio per longum tempus cum alijs adminiculis facit præsumptionem pro matrimonio.

6 *Possessio longi temporis probat proprietatem matrimonij, secus regulariter in prophanis, nisi probetur præscriptio.*

Non consensus probari potest, ut puta per absentiam, uel minoritatem ætatis.

ZACHAR.

a Fuerit citatus. Adde casus, in q̄b.examinatio testiū , ꝑ te nō citata , fieri p̄t,ꝑ Lud. Ro. sin. 366.in c. fuit uni⁹ ex uobis, & pleni⁹ ꝑ Feli.in c.in noīe col.4.uer. undecimo limita,s̄. de testi.

b Fama. qn̄ sunt famæ ꝯriæ , cui magis sit stādū, Alex. cōsi.24.in 2.uol.& cōsi.144.in ul.col. eo.uol.& cōsi. 90. eo. an testes deponētes de fama teneāt̄ assignare rōnē dicti sui , & nō sufficit si testis dicat se audiuisse dici,nisi dicat a maiori parte populi, Bar.ī l. de minore §.tormēta, ff. d̄ q. Ias.refert Bal.tenere cōtrariū ī l. nō hoc.C.un̄ cognati in 3.co.ibi octauo Ale.plures allegat tenere cōtra Bart. in d.l. de minore.

c Cōtra aliquē. Per Gādinū ī rub.q̄uo d̄ maleficiis.cogn. ꝑ inq̄sitio.ꝑ Ang. in tract.malefi. in uerbo , mero officio,ꝑ cano.ī c.qualiter,& qn̄,j̄.de ac.

SEB. SAPIA.

d Alias nō integra. Vide Sali. in l. ea quidē,cle.1.uer.ad q̄ntā q̄ōnē,C.d̄ accu. ubi uult ꝙ quādo ueritas aliter hēri nō p̄t, admittūt̄ lenones, & infames,qd̄ seq̄t Ange.Are.in tract.maleficiorū in uerbo metitore di maliadadi,co.1.& ī uerbo,q̄ iudex statuit terminū ad opponēdū ꝯ ꝓcessum in 1.col.& Ale.in cōsi.64.inci.uiso the mate,in 1.col.in 1. uolum.

7 *Metus licet annullet ipſo facto matrimonium,tamen per copulam ſubſequentem conualeſcit, niſi etiam copula fuerit per metum.*
Metus conditionis,an excuſet?

CAP. XXVIII.

1 Conſultationi. † Mulieri, q̃ negat ſe in matrimonio conſenſiſſe,nõ credit̃,marito probãte ꝯtriũ:ſecus,ſi ꝓbat ſe cõſenſiſſe ꝑ metũ,q̃ pt cadere in cõſtantẽ, & duos caſus determinat.Scd̃a,ibi:*Sanè*.Caſus literalis.Cõſuetudo eſt in q̃buſdã locis, q̃ ſpõſus,& ſpõſa,cũ dẽnt bñdici,ueniũt ad ualuas eccl̃iæ.i.oſtia eccle.tũc dicit, q̃ nũq̃ cõſenſit in ſpõſum m̃rimonial̃r,ſed ſponſus uult ꝓbare ꝯtriũ.ſ.q̃ in m̃rimoniũ illi⁹ cõſenſit,q̃rit̃; utrũ ſpõſa ſit audiẽda? & dr̃ q̃ nõ,cũ illius ſimplex aſſertio non dẽat legitimis teſtib.ꝓualere. Scd̃ò ponit̃ alius caſus.Quidã deſpõſat aliquas ĩ uxores ſpõſæ bñdictiõe recepta ſtati añ carnalẽ copulã aufugiũt a ſpõſis,dicẽtes ſe in illos nullatenus cõſenſiſſe,ſed ꝯpulſe ꝑ metũ ꝓferebãt uerba cõſenſus, ſed diſſentiebãt aĩo,q̃rit̃, utrũ iſtæ ſpõſæ ſint audiẽdæ?Rñ.q̃ ſic,& ſi talis met⁹ ꝓbatus fuerit,q̃ poſſit cadere in cõſtãte, a ſpõſis meritò ſunt ſeparãdę.Ber.
2 † No.priò, q̃ ſpõſus & ſpõſa añ cõſummationem m̃rimonii bñdicũt añ ualuas.i.fores eccl̃iæ. alicubi tñ bñdicũt añ altare pallio ſuper poſito,de quo ĩ c.uir aũt,d̃ ſcd̃ s nup.hęc ſunt tñ de ſolẽnitate, & nõ de ſubſtãtia m̃rimonii,ut in c.1.ſ̃.eo. & uide qd' legit̃ & no.in c.aliter.30.q.5.
3 † Scd̃o no.q̃ teſtes ꝓducti ab una partiũ, ẽt ſi ſint extranei,ꝓferũt ſimplici aſſertiõi alteri⁹ ẽt ſuꝑ ꝯtctu m̃rimonii,ualet ergo m̃rimoniũ,qd̃ ꝓbari pt corã duob.dũtaxat ꝯtctũ. nã lr̃a hęc admittit ſimpl̃r teſtes idoneos,ergo duo ſufficiũt.4.q.3.c.ſi teſtes.§.ubi numer⁹,& ĩ rl̃a,pluralis locutio,d̃ re. iu.li.6.
4 † Tertio no.& tene mẽti ſi.c. q̃ nõ oĩs
a met⁹ ᵃ excuſat ẽt mulierẽ,ſed oportet,q̃ fuerit talis,q̃ potuit cadere in conſtantẽ & dic in cõſtãtẽ,ſ.mulierẽ,nõ aũt in cõſtãtẽ uirũ,q̃a minor met⁹ excuſat mulierẽ,q̃ uirũ,ut dicit gl.notabilis.ſ̃.eo. c. cũ locũ.
5 † Sed q̃ro ꝓ declaratiõe primæ partis,q̃d ſi maritus nõ pt ꝓbare matrimoniũ ꝑ teſtes.dicit Hoſt. q̃ nõ p̃ſumit̃ m̃rimoniũ ẽt ꝓbata cohabitatiõe,ſed poti⁹ ſtuprũ,ut ĩ c.aliter,p̃al.niſi lõgo tꝑe,puta ꝑ 40.annos tenuiſſet eã in lecto & mẽſa ut uxorẽ,ad hoc.l.in libere, ff. de ritu nup.q̃ ad hũc caſum dẽt reſtringi,& facit qd' legit̃ & no.ĩ c.illud,de p̃ſum.ubi plenè de hoc.& no.hoc dictũ q̃ ꝑ poſſeſſione ſaltẽ lõgiſsimã ꝓbat̃ ꝓprietas matrimonii,ſecus eſt rl̃r in ꝓphanis, niſi ꝓbaret̃ p̃ſcriptio,ut plenè no.in d.c.illud. † In glo.1.in fi.ſed ẽm iſtũ intell̃m primus caſus huius.c. nõ eſſet diuerſus a ſequẽti. iõ dic melius,q̃ poterit indirectè ꝓbare nõ cõſenſum,puta ꝓbando abſentiã a loco tꝑe ꝯtctus,ut in c.ex tenore, de teſtib. & dic,ut ibi.Vel ꝓbãdo,q̃ tꝑe ꝯtctus erat minor ſeptẽ annis, & ſic nõ poterat conſentire,ut in c.tuę,
7 ſ̃.eo.† In gl.2.No.gl.iũcto text.q̃ licet metus annullet ipſo facto matrimoniũ, tñ ꝑ copulã ſubſequentem cõualeſcit, ſ. ut ex nunc,& dicit Vincen.hoc uerũ,niſi ꝓbet ſe ui fuiſſe cognitã,qd' no.ſed dubito,qd in ui cõditionali. Nã dictũ Vincentii pt intelligi in ui p̃ciſa,ut puta q̃a fuit detẽta, & opp̃ſſa.nam potius dicitur quis tunc pati,quam agere,ut in c.ſacris,ſ̃.qd' me.ca.ſed in ui cõditionali q̃s agere dicitur, puta metu mortis conſenſi,& credo q̃ non ſit matrimoniũ, quia metus etiam conditionalis excludit libertatem conſenſus, ut in c.cũ locũ,ſ̃.e.& hoc puto ueriſſimum,licet Hoſ.in aliis terminis aliud uideatur ſentire.ĩ.co.in c.is qui. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Libertas in matrimoniis & ſponſalibus debet eſſe, unde promiſſio pœna in eis non obligat.4.*
2 *Metus etiam pecuniæ ſoluendæ impedit libertatem conſenſus, & an metus perditionis alicuius rei faciat matrimonium eſſe nullum?*
3 *Pœnæ ſtipulatio nedum inter ipſos contrahentes non ualet ſed etiam inter ipſorum parentes.9.*
4 *Libertas non ſolum requiritur in matrimoniis tempore promiſſionis de eo contrahendo, ſed etiam tempore contractus.*
Cogi non dẽnt ſponſi ad matrimoniũ cõtrahẽdũ,ubi ſpõſalia nõ ſunt iurata.
5 *Eccleſiaſticus iudex non ſolum eſt iudex competens in cauſa matrimoniali,ſed etiam ubi agitur de conſecutiuis ad ipſum matrimonium, & per conſequens occaſione pœnæ in eo promiſſæ,& de dote.*
6 *Septennii ætas habilis eſt ad contrahendum ſponſalia de futuro, licet aliqui teneant contrarium.*
Infantia eſt inhabilis ad matrimonia & ſponſalia contrahenda.
7 *Arrha an poſſit interuenire in matrimonio contrahendo, & quid ſecundum leges,& quid ſecundum canones iudicatur?*
8 *Arræ,ſi quis uelit a contractu reſilire,reſtituentur duplicata,& quadruplicata,ſi hoc fuit conuentum,& an recipiens eas lucrifaciat ſecuto matrimo.*
9 *Pœna an omnino ſit prohibita in ſponſalib.& matrimonii inter ipſos contrahentes,& eorum parentes,ac propinquos?*
Promiſſio facta ſub certa pœna,quòd aliquis certum contractum ratificabit, an & quando teneat.
Promiſſio facta donanti aliquid,ſi matrimonium,uel alium contractum contraxerit,an obliget,uel teneat?
10 *Pignus an poſſit interuenire pro ſecuritate matrimonii contrahendi, & quid iuris ſit ſi interueniat?*
11 *Intereſſe an poſſit peti,ſi ſponſalia fuerint contracta per ſtipulationem.*

CAP. XXIX.

1 Gemma. † In m̃rimoniis,& ſpõſalib.dẽt eſſe libertas. uñ in eis ꝓmiſſio pœnæ ñ obligat.duo facit.In pria ponit mulieris q̃relã, in ſcd̃a dat iudicẽ,ibi:*Cũ itaq;*.Caſus lr̃alis.Teberga filia Gemę,dũ eſſet intra ſeptimũ annũ cõſtituta, ꝯxit ſponſalia cũ Petro filio.B.de Alferio p̃ntib.ipſa Gẽma & B.p̃dicto,& pœna fuit appoſita a parẽtib.ut ꝑs,q̃ ꝯueniret, pœnã alteri parti ꝑſolueret.poſtmodũ,d.T.ꝯxit m̃rimonium cum alio.c.noĩe.uñ hac occaſiõe dictus.B.a p̃dicta gẽma pœnã ĩ ſtipl̃one appoſitã nitit̃ extorquere.uñ cõqueſta eſt dño papę.dicit papa. cũ m̃rimonia libera debeãt eſſe, & iõ ſtipl̃o pęnę ĩ matrimonio,uel ſpõſalib.appoſita meritò ſit iprobãda;mãdat p̃p̃,quatenus, ſi eſt ita,iudex dictũ. B. ꝑ excõicatione cõpelliat,ut a petitiõe dictę pęnę deſiſtat.B.
2 † No.primò,q̃ timor ẽt pecuniæ ſoluẽdę impedit libertatẽ cõſenſus, puto tñ,q̃ ſi dñs tꝑalis incurreret metũ amiſsionis alicuius rei,niſi ꝯhat̃ matrimoniũ,q̃ ꝑ hoc matrimoniũ ꝯtctũ nõ eſſet nullũ,q̃a iure nõ cauet̃,q̃ metus ꝑditiõis ᵇ alicuius rei ca
b dat in cõſtãtẽ uirũ, niſi fortè eſſet ꝑditio oĩm bonorũ, uel
c maioris ꝑtis, ᶜ ut in c.abbas,q̃ me.cã.facit qd' legi.& no. ĩ c frequẽs,de reſti.ſpo.li.6.& ad iſtũ tex. dic, q̃ papa ĩprobat oẽm ſtipl̃onẽ pęnalẽ,q̃a poſſet ĩ aliquo auferre plenitudinẽ libertatis,ñ tñ ſeq̃t,q̃ ꝑꝑ talẽ metũ matrimoniũ ſit nullũ,ut ꝓbat̃ in c.ꝓxi.ſ̃.eo.& c.ueniẽs.
3 † Scd̃ò no.ẽm unum intellectũ,q̃ nedũ inter ipſos ꝯhentes nõ ualet ſtipulatio pęnalis,ſed etiã inter parentes ipſorũ contrahẽtiũ,qd̃ clarius ꝓbat̃ in l.Titia,ff.de uer.ob.de quo.ĩ.
4 † Item no.q̃ libertas req̃rit̃ in matrimonio nõ ſolũ tempore ꝓmiſsiõis de eo cõ

trahendo,

a SEB. SAPIA. Nõ oĩs met⁹. Vide Deciũ in c.fi. ĩ primo no.ſ̃.de appel. & in c.1.col.2.ſ̃.d̃ off.deleg.

b SEB. SAPIA. Met⁹ ꝑditiõis. Qñ dicat̃ iuſtus metus uide Ale.ĩ cõſ. 16. col.pe.in 3.uol. & ĩ cõſ. 98. ꝑ totũ e. uol.3. & in conſi. 156.col.2.uerſi. 3. p̃ſuppono,ĩ 5. uol. & in cõſi.127.col. 2.eo.uo.& q̃ met⁹ ꝑditiõis oĩum bonorũ ſit iuſtus met⁹ tradit Iaſ.ĩ l. Titia,in prin.colũ. 3. uerſi.7.adde. ff. de uer.obli.

c Maioris ꝑtis bonorũ. Bal.in l. iſti q̃dẽ,§.ſi is, ff. quod me.cã. oĩm bonorũ uel maioris partis eſt iuſtus met⁹, & idẽ eſt ac ſi inferret̃ timor mortis.ꝑ inſtitu.de excu.tu. §.itẽ ſi ꝑꝑ litẽ.l.fi. C.de reuo. don. & Inn.ĩ c. cũ dilect⁹, ſ̃.qd̃ me. cã. dicit q̃ iuſtus metus eſt ꝑditio oĩm bonorũ Old.cõſi.88.

ZACHAR. Adde qd' notaui ĩ apo.ad iſtũ ĩ c.ueniens, lo.2.nu.5.in apo.in uer.in conſtantem,ſ̃. eod.

trahẽdo,ſed ẽt tẽpore ꝯtctus.nã hoc principiũ fuit uoluntariũ.Ex quo pt colligi arg.q̃ ex ſpõſalib. nõ iuratis nõ debet q̃s p̃ciſè cõpelli ad ꝯhendũ m̃rimoniũ;de quo uide qd̃ dixi
5 in.c.req̃ſiuit,ſ̃.e.† Vltimò no.& tene mẽti,q̃ eccleſiaſticus iudex pt adiri nedũ, vbi cõtẽdit̃ de ſubſtãtia uinculi matrimonialis:ſed ẽt, vbi agit̃ de cõſecutiuis ad ipſum matrimoniũ,ut patet hic, vbi p̃p̃ fuit adit⁹ ꝯ laicos ſuꝑ extorſiõe pœ
a næ;& idẽ cauet̃,ſi agit̃ de dote;ᵃ de quo ĩ.c.de prudentia,de
6 dote poſt diuor.reſt.†In gl.1.ibi: *ſi poſt ſeptennium*.pondera gl.nã aptè ſentit relata ad tex.q̃ ꝓxim⁹ ſeptẽnio ſeu ꝯſtitutus ĩ ſeptẽnio ex quo nõdũ cõpleuit ſeptẽniũ, ẽ ĩhabilis ad ꝯhẽdũ ſpõſalia ẽt de futuro; c⁹ ꝯtriũ tenuit gl.ſ̃.eo.ĩ.c.ſpõſã. Sed iſta gl.pl⁹ mihi placet, vt tetigi.ſ̃.e.ĩ.c.iuuenis;& idem hic Goffre.tenuit dicẽs q̃ tria impediebãt hic pœnę cõmiſſionẽ.primò libertas m̃rimonii.ſecũdò q̃a ñ tenuit p̃ricipale,.ſ.ſpõſalia.tertiò infantilis ætas.ñ infãs ñ pt obligari;de quo ĩ.l.1.ff.d̃ noua. papa tñ hic ſe fundat ſuꝑ libertate matrimonii dũtaxat.nã ñ ꝯtẽdebat̃ hic d̃ defectu ętatis, & fortè pęna fuit hic appoſita iter parẽtes eorũ nã hac extorque
7 bat̃ a matre,vt innuit lr̃a.†In gl.fin. ibi:*ſed ſecus eſt ẽm leges.* hæc gl.mordet̃ ab Hoſt.q̃a idem vr̃ ẽm canones,ut ipſemet gloſſator notauit ĩ.c.accedẽs,de ꝓcur.& ĩ c.ex parte, de cõuer.cõiug.ſed gl.pt ſaluari dupliciter ẽm Io.And.primò,q̃ gl.loq̃t allegãdo,nõ decidẽdo.Scd̃ò & melius, q̃ dẽt intelligi aliud eſſe ẽm leges,q̃a leges improbãt pęnã,& approbant interuentũ arrharũ; & dixit de legibus: q̃a canones ñ faciunt hanc differẽtiã, nõ tñ ſenſit aliud eſſe ẽm canones, ſed difficultas eſt in uidẽdo rõnem, quare pro ꝯhendo matrimonio pt interuenire arrha,& non pęna,cũ eadẽ videat̃ rõ in arrha.nã,ſi is,q̃ tradidit arrhas, retrocedit a ꝯtctu,eas ꝑdit,& ſic patit̃ pęnã.Si verò is,q̃ recepit, uellet reſilir̃,dẽt eas reddere duplicatas,& ẽt quadruplicatas,ſi hoc fuit ꝯuẽtũ,ut in.l.mulier,C.e & ſic ſatis ĩ effectu ſoluit pęnã,ſi hẽt reddere quadruplicatas.Io.An.poſt Goff.dicit q̃ rõᵇ diuer
b ſitatis eſt,q̃a arrhæ ſolent tradi ĩ parua quãtitate; pęna uerò in magna Itẽ arrhę tradunt̃ de p̃ſenti; ſed pęnę promittũt̃ ĩ futurũ ſed q̃s facilior eſt ad promittẽdũ q̃ ad exburſandũ.Hoſt.reddebat aliã rõnẽ,'uidelicet q̃ in traditione rei ſuę quiſq; pt apponere pactũ,qd̃ uult.l.in traditionib⁹,ff.d̃ pactis.Vñ arrhę tradũt̃,ſed pęna promittit̃. Itẽ ſi recipiẽs ꝯhit matrimoniũ lucrat̃ arrhas; & ſic lex pręſumit,q̃ ꝑꝑ lucrũ induceret̃ ad ꝯhẽdũ matrimoniũ ſpõte,ſed metu pęnę uiolentat̃ q̃s ad ꝯctũ.Aduerte,q̃a hæc rõ nõ cõcludit, ut dicit Io.An.& bñ.nã recipiẽs timore,ne hẽat eas reddere duplicatas,uel quadruplicatas, inducit̃ ꝯ animũ ſuũ ad ꝯhendũ m̃rimoniũ.Itẽ põdera,q̃a Hoſt.ſenſit,q̃ recipiẽs arrhas eas ſibi lucrifacit ſecuto m̃rimonio ſd̃ ipſemet ſentit oppoſitũ ĩ ſumma,e.ti.§.1.& hãc ꝯriam ſñiam tenet Federi.poſt Ioan.Pagliarũ cõ.164.nã dictũ Hoſt.hic nullibi ꝓbatur,& vr̃ ibi approbare rõnẽ diuerſitatis ſuperi⁹ alle. & hoc bene notabis.Et ut habeat̃ plenè mã h⁹.c.q̃a eſt quotidiana, cõcluſiuè examinabo quatuor,quę p̃nt cõtingere in materia. Primo, nũq̃d indiſtinctę poſſit interuenire arrharũ traditio. Scd̃o,nũq̃d pęna indiſtinctè ſit reprobata. Tertio,nunquid poſſit interuenire pignus, ut ſic m̃rimonio ñ ſequuto recipiens lucret̃ pignus.& Quartò, nunquid ſaltẽ intereſſe
8 poſſit peti a retrocedẽte.†Circa primũ & ẽm dicit Io.An. hic cõſiderandam qualitatẽ perſonarum & quantitatem ar
c rharũ,ſeu pęnę.Si enim ᶜ inter uiles perſonas interueniret traditio magnarũ arrharũ,nõ ualeret,q̃a ẽ eadẽ rõ, q̃ in appoſitione pęnæ. nã ſæpe tradit̃ pro arrhis q̃titas mille Flore.& ſi inter magnas ꝑſonas interueniat modica pœna,ualeret,q̃a ẽ eadẽ rõ,q̃ ĩ arrhis.nã ſolutio modicę pœnæ non hẽt intimidare magnũ uirũ;& hãc opi.vr̃ ſentire & tenere Cy.ĩ.d l.mulier,ſed Bar.in.d.l.Titia, vr̃ oĩno reprobare appoſitionẽ pęnæ, quãtũcũq; in modica quãtitate ſit appoſita,q̃a lex indiſtinctè ꝓhibet ſtipulationẽ penalem,vt in d. l.fi.C.eo.& ĩ.d.l.Titia. & hoc reſpectu arrharũ ur̃ uelle, q̃ indiſtinctè admittat̃, dũmodo ñ excedãt quãtitatẽ dotis,vel dõatiõis ꝑꝑ nuptias; & ubi iſta ñ ĩteruenirẽt,ñ dẽnt excedere pęnã legalẽ de qua ĩ.l.iubem⁹,C.d̃ repu. nã ſi diſſoluẽti m̃rimoniũ lex ñ apponit pęnã ita grauẽ,ut in.l.cõſenſu, &.ĩ.d.l.iubem⁹,ergo forti⁹ idẽ dicẽdũ ĩ recedẽte a ſpõſalib.ſic dicit poſſe limitari.d.l.fin.C. e.Itẽ ad hoc,ut ualeat effect⁹ arrharũ,eſt op⁹,q̃ uere ĩteruenjat,ita, q̃ quãtitas ſit numerata & tradita parti,ſecus,vbi pars
d ꝯfitet̃ tm̃ ſe recepiſſeᵈ,vt cõiter hodie fit, & ꝯſtaret ꝯtr.ũ,& idẽ uoluit Fede.cõ.163. & uide ad mãm ĩ con.189.& hæc opinio multũ mihi placet,q̃a, ubi arrha interuenit ẽ quaſi eadẽ rõ q̃ in appoſitiõe pęnę, q̃a d̃ facili q̃s cõfiteret̃ ſe recepiſſe arrhã ĩ magna quãtitate,imo pl⁹ dicit ibi Bar. q̃ ſi utraq; pars cõfitet̃ ſe recepiſſe ab altera,ñ ualet,ẽt ſi uerè ĩteruẽiſſet ſolutio quia ſi ſolui tibi mille,& recepi a te alia mille,ñ videor ſoluiſſe,arg.l.q̃ ſic ſoluit, ff.de ſolu. multi tñ tenẽt ꝯ hoc ultimũ,d̃ quo ꝑ Bal.ĩ.d.l.fi. & uidi uaria cõſilia in hoc ꝯ Bar.ſd̃ nolui tũc cõſulere ꝯ q̃a tũc credidi,& credo ſuã eſſe veriorẽ opinio. nã (ut dixi) rõ legis fuit,q̃a facili⁹ q̃s ꝓmittit,q̃ exburſet,ut dixi:ſd̃, ex quo tãtũ dẽ recepiſſet ab alia parte,ñ vr̃ exburſar̃; & maxiẽ hoc ꝓcedit hodiernis tẽporib. ĩ q̃b. ꝯhẽtes cõfitẽt̃ recepiſſe alter ab altero magnã quãtitatẽ arrharũ,q̃ in ueritate nũq̃ fuerũt numeratę,ſed ẽ nuda & ſimplex cõfeſſio.& Bart.intantũ inhæret huic opinio.q̃ ſubnectit fundũ nõ poſſe dari loco arrharũ, ẽt ſi tradẽs ꝯſtituat ſe noĩe alteri⁹ poſſidere, q̃ ſatis placet,q̃a. l.fi.loq̃t de arrhis traditis ĩ quãtitate,& annullat aliã pęnã;ergo ex̃ illũ caſũ non debemus arrhas approbare; & cũ p̃miſſa ſñia Bart.vr̃ hic trãſire do.Ant. reſpectu arrharũ multũ mihi placet opi.Io.An.ut conſideret̃ qualitas & quãtitas ꝑſonarũ, maxiẽ reſpectu recipiẽtis, q̃ haberet reddere duplicatas,uel quadruplicatas.moueor, q̃a ꝑ rõnẽ nalẽ legis debem⁹ recedere a uerbis legis,& ſeruar̃ ſñiã,vt no.ĩ. l ñ dubiũ,C.de legi.& ĩ rl̃a fi.de reg.iur. li.6.ſed appoſitio pęnę in quacũq; parua quãtitate ñ tenebit, q̃a odia nõ dẽnt extendi,ut in.l.q̃ vero ꝯ,ff.de leg.& in rl̃a,
9 odia,de re.iu.in. 6.† Venio ad ẽm reſpe-
e ctu pęnæᵉ.ſ̃. uidiſti quid ſenſit Io.An.& quid Bar. ſed ampliando mãm colligendo dicta doct.hic, & in dicta.l.Titia, dic q̃ aut apponit̃ pœna inter ipſos ꝯhentes; & indiſtincte nõ ualet ẽm opinionẽ cõmuniorẽ.Aut inter parẽtes ipſorũ ꝯhentiũ;& idẽ,ut hic ẽm unũ intellectũ,& in. d.l.Titia.Aut inter alios, & tunc aut iſti ſunt ita cõiuncti cũ ꝯhentib.,q̃ uerisimiliter & iſti induceret̃ ad ꝯctũ, ne cõiuncti vel amici ſoluãt pęnã;& idẽ q̃.ſ̃.arg. in.l.hęres meus in fi.ff.de conditio.& de monſtra. aut non ſunt ita coniuncti,& communiter tenetur,quod inter eos ualet appoſitio pęnę,quod procedit,etiam
f ſi extraneus promiſerit ᶠ nomine mu-

a De dote. Imola, Hoſt.& Io.An.in. c.de prudẽtia,hic all. q̃ de cã dotis põt principaliter cognoſcer̃ iudex ſecularis ſequitur Bal. Imo. & Pau. in.l.1.ff.ſol, mat. licet ibi Ange.teneat contrarium, quod non poteſt, de ea cognoſcere niſi in conſequentiã, ita loquitur. d.c.de prudentia de quo late per Alex.in.d.l. 1.in. 4.col.facit.c.ſi annum,de iudi.li.6. ibi in ſpiritualib. & dependentibus ab eiſdem. c.nup. ſ̃. de don.ibi, cũ eccleſia debeat dotes protegere.

b Rõ. Iſta eſt cõis rõ,ut fatet̃ Aret. ĩ l.Titia,ff.d̃ uer. ob. in.5. co.pro qua ratione adde tex.opt.in.l.ſed ſi ego,in.l. fin.ff.ad uelle ubi, q̃ mulier prohibetur obligari proalio non habet locũ,ſi mulier det aliq̃d actualiter ꝑ alio quia præſumitur, quod facilius ꝓmittat, quã det.

SEB. SAPIA.

c Seu pœnę. uide ad hoc Soc.in cõſi.3.ꝑ totũ,& Ange.in.l.1.ff. de in ius uoc. Ro. in.l. nolle.ff.de acqui. hered. & Imo.in. l.hæres meus.§.fi. ff. de condi.& de mon.Bal.in l.fin. C.de ſponſali.late Mod.in.d.l.Titia,ff. de uer.obl.

d Recepiſſe. Adde Ant.de But.conſi. 71.

e Pœnę. Adde uidẽdũ eũdẽ conſi. 48.1.li.in fi.conſ.

f Si extraneus promiſerit Vide Bal. in.l.fi.C.e. ti.ubi hoc limitat.And. Barba.

lieris ſub certa pœna,licet Hoſt.hoc caſu teneat ꝯriū:ſed cōiter īdiſtictè tenet pri mū.ad vnū tñ ſingulr aduerte,ꝙ ſi extraneꝰ promittit ſub pœna ꝙ Titia mulier ꝯhet matrimoniū cū Sēprōio, ſi facit quā
a tū ī eo ēſt,nō incurrit pœnā;[a] qa difficultas, ex quo factū ē in obligatione,impedit cōmiſſionē pœnę,ut eſt tex.no.in.l.ſi vehēda,ī fi.ff.ad legē Rhodi.de iac.& in. l.2. ff. ſi qs cā & hāc opinionē ī terminis nr̄is tenuit Io.Paglia.de Senis , ut refert Fede.in loco p̄allegato;ꝓ hoc,qa ſicut ꝓ
b mittēs[b] ꝑ iurm euitat ꝑiuriū,ſi facit, quā tū ī eo ē vt no.gl.ī.c.ex lr̄is,el.2.&.c.ſicut, ſ̄.e.ergo eodē mō dēt euitare pœnę com miſſionē; ꝓ quo facit.c.ſignificāte,de pœnis.& hāc ēt opinionē tenuit hic d.Ant. & ad hoc ēt adduco authoritatē Bart.in ſimilib. terminis in.l.ꝯtinuꝰ.§.illud,ff.đ uerb.obl.Et not.hoc, nā cōiter accidit,ꝙ qs ꝓmittit ꝓ filio,vxore, ſeu amico,ꝙ ratificabit certū ꝯctū ſub pœna: ꝙ ſi iſte ꝓmiſſor facit,quātū in eo eſt, euitat pœnā. hæc ꝓcedūt,vbi pœna ꝯſiſtit ī ꝑdēdo ſeu in diminuēdo patrimoniū ſuū,ſed qñ cō ſiſtit ī lucro ꝑdēdo;puta dono , uel lego tibi c.ſi ꝯxeris mr̄imoniū cū Sempronio, nūqd valeatꝰē dicēdū, ꝙ inter extraneos valet ſeu alios a ꝯhētib., ut ꝑ Bar.in.l.Titia.§.Titio,ff.de uer.ob. Sed īter ipſos ꝯ hentes nō ualet.vñ ſi dico promitto tibi cētū,ſi mecū ꝯxeris,nō ualebit matrimo niū,ut ꝓbat in.l.ſi ita ſtipulatꝰ, in.§.ſi tibi nupſero,& ibi ꝑ Bar.ff.de uerb.obl.rō qa intuitu libidinis vr̄ illam inducere ad matrimoniū,q̄ rō ceſſat īter alios a ꝯhētib.:hoc tñ dictum limita ſingulr, niſi is, cui fc̄ā eēt ꝓmiſſio foret nobilis:qa tūc vr̄ dare potiꝰ aīo cōpēſandi rōne nobilitatis; ꝓ hoc ꝙ no.Bar.in.l.1.C.de dona. añ nup.& ī.l.ſi uolūtate, C.de do. ꝓmiſ.
10 & ī.l.ſi diuortiū,ff.de uerb.obli. † Venio ad tertiū,nūqd pignus poſſit interuenire ꝓ ſecuritate matrimonii ꝯhendi,& ī hoc uariæ reperiūt opi.In.hic tenuit ꝙ ſic:qa loco arrharū p̄t pignus tradi,allegat.l.1. C.đ remiſ.pi.q̄ nihil facit: ſed fortè errore ſcriptoris.l.iſta fuit allegata, ſed bene facit.l.1.C.ſi rector pro.quā fortè alleg.t Inn.& eam adducit Spe.e.ti.§.1.ubi ſequitur illam opinionem mouetur,qa per pignus qs ſe non obligat, ſicut per pœnā.nam tradit ſicut arrha,& conſulitur parti per retentionē; nec eſt neceſ-
2 ſe mouere actionē & q̄ q̄ Io.An.dicat Hoſt. tenuiſſe ꝯriū: tñ in ſumma e.ti §.1.tenet hanc opinionem, ut perdatur pignus,ſi matrimoniū poterat ſ qui de iure, & deficit pro tradente.ſecus,ſi non poterat ſequi,arg.in.c.& ſi neceſſe,de do te poſt diuor.reſti.Io.An.dicit diſtinguēdum ſ̄m qualitatē ꝑſonarum,& quātitatem pignorum, prout ſ̄.dixi in arrhis
3 ſ̄m cum.& ꝙ poſſit interuenire pignus,ſequitur Fede.conſ. 149.gl.in.l.Titia.pręalle.diſtinguit,utrum pignus detur ꝓ
4 pœna,& nō teneat,an pro arrhis, & tenet,alii aliter.Bar.ibi dicit ꝙ pōt interuenire dummodo pignus conſiſtat in quantitate, & realiter tradat.quæ opinio non placet hic d.Ant. qui uidetur in effectu concludere, ꝙ niſi pro intereſſe præſtando non poteſt pignus interuenire , quia cū ſimus extra caſum.l.ſi.C.e.nō ualet promiſſio alicuius pœnę.nam illa. l.ſolum permit it arrhas.Item pignus non poſſet duplicari ex alia parte; & ſic contractus non eſſet ęqualis ex utraque parte,prout illa.l.fin.requirit,& hęc opinio ſatis mihi placet in fauorem libertatis matrimonii. nec ob.l. 1. C.ſi rector prouin. quia ibi contractus arrharū appellatur pignꝰ, non autem diſponit , utrum pignus poſſit interuenire,pro hoc facit quod no.gl.in.l.ſi ſtipuler,ff. de ver.ob.quę dicit,
11 ꝙ omnis ſtipulatio in talibus eſt reprobata.†Nunc deſcendendū eſt ad ultimū, nunqd poſſit ſaltē peti intereſſe,ſi ſpō ſalia fuerūt ꝯcta ꝑ ſtipulationē , & quo ad ius canonicū nō refert,utrum interuenerit ſtipulatio, vel nudum pactum,vt in.c.1.de pactis.in quo ēt doc.ſunt uarii.nam gl.in.d.l.Titia,dicit ꝙ ſic:aliud ſenſit in d.l.ſi ſtipuler,& ibi Dy.tenuit ꝙ intereſſe cōſiſtens in dāno emergēti poteſt peti,ſecus reſpectu lucri ceſſantis , quia primum non poteſt dici pœna, nec ſpecies pœnę , nec etiā lucrū , ſed reſartio dāni.[c] Iac.đ Arena.& Cy.& cōiter doct.in.l.1.C.de ſponſa.& in.d.l.Titia,& hic tenēt indiſtīctè,ꝙ nō poſſit peti,niſi doloſe pars ſe habuerit , nam tunc altera pars poterit petere intereſſe actione de dolo,non autem principaliter propter ſtipulationem,quia ex conceſſione iuris pōt pars recedere a ſponſalibus,ut.l.1. C.e.Item ne aliquo modo intimidetur matrimonium propter ſolutionem intereſſe,& hęc opinio ſatis placet tum in fauorem matrimonii,tum quia ſumus extra caſum illius legis fi.& uide Hoſt.in ſumma, eod.t i.§.1. ubi ſequitur præmiſſam opinionem. Abbas.

a Pœnā. uide glo. in.c.ſignificātib. de offi.dele.And. Barba.
ZACHARI. Adde plene quod notaui in apo.ad iſtū ī.c.ex literis, n.6.in uerſ.in nullo obliget.ſ̄. eo.
SEB. SAPIA.
b Sicut ꝓmittens. Vide Aret. in cō. 193.in.c.ex facto proponitur.Bart. in con.226. inci. Martinus promiſit ſe facturum. Are.in.l.ſi ita ſtipulatus fuero te ſiſti.§. poſſum,ff. de uer.ob.ubi tenet contra canoniſtas.
SEB. SAPIA.
c Reſartio damni. An quod debetur pro intereſſe,dicatur pœna, uide Soci.& Are. in.l. 4. §. Cato, ff. de uerb.ob. in notabilibus.

SVMMARIVM.

1 *Carnalis copula ſuperueniens facit tranſire ſponſalia de futuro in matrimonium.ſed non niſus carnalis copulæ.*
2 *Præſumptio iuris & de iure tantū operatur,quātum ueritas in foro iudiciali.*
3 *Præſumptum matrimoniū tenet;licèt ſecūdū uerū matrimoniū ſuperueniat.4.*
4 *Probatio non admittitur contra præſumptionem iuris. 5.*
5 *Secundum matrimonium contractum poſt primum præſumptum eſt de iure nullum,& hoc an ſit uerum in foro pœnitentiali?*
6 *Præſumptionis quot ſunt ſpecies, & probatio contra eas quo admittitur.*
Fictio iuris eſt,quando ius certū de aliquo facto fingit ſtatuendo oppoſitum.
Præſumptio quid ſit.
Præſumendi facultas datur iudici a iure ita , quod ſecundum illam præſumptionem,ſi eſt uiolenta,poteſt ferre ſententiam, & quomodo.

CAP. XXX.

1 *IS quis.* † Sponſalia de futuro trāſeunt in matrimonium per carnalem copulā ſubſecutam, ſed nō ꝑ niſum carnalis copulæ tātum. hoc dicit cū.c.fi.c.Primo ponit thema,ex quo tacite elicitur queſtio.Secundò illam ſoluit,& rationem ſub mittit,ibi:*Ad primam*:Caſus lit.Quidam iuuenis dedit fidē mulieri,quod eam duceret in uxorem, & eam poſtmodum carnaliter cognouit,poſtea in facie eccleſię cū alia matrimoniū contraxit. Queritur,quam iſtarum debeat habere? dicitur,quod ad primam redire tenetur,quia licet præſumptum primum matrimonium uideatur, tamen contra talē præſumptionem probatio in contrarium non eſt admitenda.vnde ſequitur,quod matrimonium poſtea de facto con tractum nullum fuit.B.†Not.primo,quod præſumptio iuris & de iure operatur tantum,quantum veritas in foro iudiciali.nam uides hic , quod concurrentibus matrimonio uero & præſumpto ſtatur priori,licet illud ſit præſumptum & ſecundum ſit verum , quod ergo diſponitur in caſu uero habet locum in facto pręſumpto per id,quod no.in.l.ſi poſ ſeſſor,ff.de religio. & ſumpti. fune. † Secundo not.ꝙ qñq; contra pręſumptionem iuris non admittitur probatio in contrarium,quod quando ſit infra dicam cum gloſſ.† Sed quia hic dicitur, quod ſecundum matrimonium contractū poſt primum pręſumptum eſt de iure nullum , num quid hoc ſit uerum etiam reſpectu fori pœnitentialis ? Circa quod conſidera, quod aut uir cognouit ſponſam de futuro affectu maritali ita , quod eam tanquam uxorem cognouit,& tunc non eſt dubium,quod ſecundum ſit nullū,cū primum in ueritate teneat ex conſenſu tacite pręſtito in copula . Aut cognouit ſponſam non affectu uxoris , nec habens

bēs animū cōſentiēdi in eā tāq̄ uxorē,& tūc quò ad forū iudiciale ſ̄m iudicat nullū,& primū erit ualidū.uñ tūc filii erūt legitimi,& ꝓ hoc iſte tex.quò ad deū uerò tenet Vin. ꝙ ſ̄m mr̄imoniū teneat,& primū ñ.uñ potiꝰ dēt pati excōicationē q̄ adhęrere prīæ ſpōſę,cū ſpōſalia illa ſint ſoluta ꝑ ſequens, mr̄imoniū.& idē tenuit Hoſt.prīo, ſed poſtea ur̄ mutaſſe opinionē,dicēs, ꝙ ī utroque foro parēdū eſt papæ , q potuit ſtatuere qcqd uoluit in mr̄imonio nō cōſūmato,ut no.in c. ex publico,de cōuer. cōiu. ſed p̄cedēte opinionē ap ꝓbat d. An.& illa ur̄ mihi ueriſſima.nā papa nō pōt ſupplere cōſenſum quo mr̄imoniū ꝯhit,facit c.literas,in fi.de reſti.ſpol. Itē tex.hic nō annullat ſ̄m mr̄imoniū diſpoſitiuè , ſed loqt illatiue.ſ.ſi primū eſt p̄ſumptū de iure ergo ſeqt,ꝙ ſ̄m ē nullū,ita,ꝙ illatio nullitatis eſt fundata ſup p̄ſumptiōe,ſed ſi p̄ſumptio eſt falſa,ergo qcqd ſequit,corruit,ut ī rl̄a,acceſſo-
5 riū,de reg.iur.lib. 6.† Scđò q̄rit,nūqd aliqua ꝓbatio poſſet
a admitti ꝯ illā p̄ſumptionē;[a] ur̄ prīo ꝙ ſic ꝑ illud,ꝙ no.Cy. & cōiter legiſtæ ī aut.ſed iā neceſſe,C.de do. añ nu. ubi ponit dictū notabile,ꝙ ꝯ p̄ſumptionē iuris & de iure admittit
b ꝓbatio [b] ī ꝯriū ꝑ cōfeſſionē ꝑtis,& idē uult [c] gl. ordinaria
c in corpore,uñ ſumit illa aut.uc3 in aut.de æqua.do.ī §.1.ſentit Inn.in c.quia pleriq;,de immu.ece.ubi ponit dictū ſingulare,dicēs,ꝙ licet ſn̄ia trāſiuerit in rē iudicatā : tñ ſi pars, ꝓ
d qua lata eſt ſn̄ia,fatet eā iniuſtā,dēt illa ſn̄ia retractari, [d] qđ ſinglr notabis.Sed aduerte.nā illud cōe dictū ꝓcedit, qñ iꝰ p̄ſumit ī fauorē alteriꝰ,tūc.n.ille cōfitēdo cōtrariū tollit p̄ſumptionē iuris,ſed ī caſu noſtro nō agit de fauore ꝯtrahentiū,ſed mr̄imonii.uñ cōiuges cōfitēdo nō pn̄t p̄iudicare matrimonio,ut in c.ſuꝑ eo,de eo qui cog.cōſan.uxo.ſuæ , & ſic in caſu illius.c.nō ſtaret ſoli cōfeſſiōi utriuſq;, ēt ſi dicerēt, ꝙ cognouerūt,ſed nō affectu maritali,ſecꝰ,ſi uellēt ꝓbare ī directè nō cōtra p̄ſumptionē iuris,ut puta ꝓbādo, ꝙ ꝑ priꝰ renūtiauerūt ſpōſalib.uel quia mulier nō poterat eſſe uxor , quia cōſanguinea,uel quid ſimile . nā cōtra p̄ſumptionē iuris & de iure admittit ꝓbatio in cōtrariū indirectè , ut ē gl.
6 no.ī cle.unica,de ꝓb.qđ no.† In gl.ſcđa,ibi:*præſumit*,ſ. mulierē dotē ſtipulātē,aduerte.iſta gl. ꝓſequit quatuor ſpēs p̄ſumptiōis,& cōfundit fictionē cū p̄ſumptiōe. nā duo exēpla priora poſita in gl.loquūt de fictiōe.Itē ñ rectè ponit p̄ſumptionē hīs,ſed ꝓſequit,nō quatenꝰ hō p̄ſumit,ſed quatenus de hoīe p̄ſumit,& ſic ēt dicēdū eſt ī p̄ſumptiōe facti.nā factum ñ p̄ſumit ſed ex facto p̄ſumit,& idē in p̄ſumptiōe nāæ & fortè ob hoc gl.no.ī c.ferrū.l.diſt.paruipēdit diſtinctionē hꝰ gl.uñ ego cōcluderē ꝙ q̄dā eſt fictio,q̄dā eſt p̄ſumptio.Fictīo eſt,qñ ius certū de aliquo facto fingit ſtatuendo oppoſitū.exēplū,cū fingit uxorē ſtipulatā dotē reddi ſibi , licet ſit certū,ꝙ nō fuerit ſtipulata : ſed in fauorē mulieris hoc fingit.Pręſumptio uerò eſt ſuꝑ dubio,& ueriſimili,ut ī caſu hꝰ. c.ꝓ hoc qđ no.gl.ī l.unica,§.accedit, C. de rei uxo.actio. ubi gl.ita diſtinguit,& bñ.p̄ſumptio uerò ſubdiuidit. nā q̄dā eſt p̄ſumptio iuris,q̄dā hoīs.p̄ſumptio iuris eſt duplex,q̄dā ſimplex,ut cū ius in aliquo facto dubio p̄ſumit,ſed nō figit in tātū pedes,ꝙ ſtatuat ſuꝑ facto p̄ſumpto, ſicut ſuꝑ uero,& ꝯ talē p̄ſumptionē admittit ꝓbatio in ꝯrium,ut ꝓbat in c.cōtinebat.ī.ti.ꝓxi.& ꝓbat in c.ꝓpoſuiſti,de ꝓbat. q̄dā eſt p̄ſumptio nō ſimplex,ut quia ius ultra p̄ſumptionē ꝓcedit ad ſtatuēdū,ac ſi ex facto p̄ſumpto uerè ſibi cōſtaret, & ꝯ illā p̄ſumptionē nō admittit ꝓbatio in ꝯrimu,& de hoc eſt tex.hic,& in cle.literis,de ꝓbatio.& illā appellamus p̄ſumptionē iuris,& de iure.uñ ſcias,ꝙ iſta ultima ſunt uocabula magiſtralia,& nō iuris.uñ ꝯ oēm p̄ſumptionē iuris admittit ꝓbatio in ꝯriū,niſi ius ſtatuat ſuꝑ illa p̄ſumptione, ut dicit gl.no.ī d.c.ferrū,& appellat p̄ſumptio iuris, quia a iure originē habuit.appellat,de iure,quia ius in tm̄ figit pedes,ꝙ ſtatuit ſuꝑ ea,& nō admittit ꝓbātē ꝯriū,ſed hēt illud,ac ſi eſſet de mero iure.p̄ſumptio hoīs eſt,cū iudex p̄ſumit in caſib. ſpecificè ñ p̄ſumptis a iure.nā ius dat facultatē iudici p̄ſumēdi,intātū,ꝙ ex ſola p̄ſumptiōe,ſi ē uiolēta , p̄t ferre ſn̄iā [e] ut ī c.afferte,de p̄ſump.ī l.iudicia,C.đ rei uēdi.& in l.ſciāt cūcti,de ꝓb.canonizata.2.q.8.c.ſciāt cūcti. neq; ſuꝑ his pōt dari certa rl̄a.nā ſ̄m qđ idicia ſtringūt p̄ſumptio facit gradū ꝓbatiōis,facit qđ no.Bar.in l.admonēdi,ff.de iureiura.& uide qđ plenè dixi de p̄ſump.in ca. q̄to, hęc uerò p̄ſumptio iuris,& hoīs cāt qñq; ex facto,q̄ glo.appellauit p̄ſumptionē facti,qñq; ex nā.i.ex cā nāli,q̄ gl. appellauit p̄ſumptionē nāæ,qñq; ex geſtis , & conſuetudine hoīs,& gl.appellauit p̄ſumptionem hominis , ſed certè illa habent ſe tanquam materia ad pręſumptionem hominis,iuris,& iudicis. Abbas.

a Præſumptionem. Fallit,quando uellet ꝓbare ſe debera reſtitui ex clauſula,ſi qua mihi iuſta cauſa uidebit, Cy.in l.1 C.de cōdi.inde.Spe. in ti. de exec.ſn̄iæ. §. fi. Ant.in c.ſuborta, ſ̄.de re iudi.Alex. in l.inter ſtipulātē.§.ſi Stichū in 1. col.ff.de uer. obl.
SEB. SAPIA.
a Pręſumptionem . Vide Alexan. ubi ponit regulā cum trib.limitationib.in l. a diuo Pio, §.ſi pignora,ff. de re iudic.& Feli.in c.quāto co.2.ſ̄.de præſum. uide etiā Iaſo.in l.ſi prius , col.15.ff.de oper. nou.nunt. & Bartholo. uero. cau. 22.& Lanfran. de Ori.ī c.qm̄ cōtra, in uerbo,cōfeſsiones,in princ.ſ̄. de prob.Fel. in c. cū Ioannes , col. 13. uer.ſecūdus caſus ſ̄. de fide inſtr.
b Admittitur probatio.facit gl.ī l. 1.C.de dolo , ubi Sali.Bar. in l. abſentē.ff.de pœnis. Andr.Barba.
c Idem uult. Adde Lud.Ro.cōſi.400
d Retractari. ſequit Ro.in l.admonendi in 11 . colū. ff. de iureiurā. ſequitur hic Ant.de Bu. reputans hoc dictū ſingulare,& in c.fin.ſ̄. de ſucceſ. ab inteſtat.ſequit Abb.in c.q̄to,ſ.đ p̄ſump.& in qōne ꝑ eum diſputata , incipiēte, ſtāte ſtatuto, in 18. colū. Bal.in aut.ad hoc de uſur.Barto.Cæpo. caute. 23. Iala te.in l.admonēdi, colum. 19. ff. de iurein.
e Sententiam. tamē non poteſt ferri condemnatoria . d.c.afferte, ſecūdū Old.conſi.93.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia,de præſenti nō ſoluūtur per ſequēs matrimonium etiā carnali copula conſummatum.*
Sponſalia de futuro etiam iurata ſoluuntur per ſponſalia ſubſequētia de præſenti.
2 *Sponſalia dupliciter contrahuntur , alia uidelicet de præſenti,& alia de futuro, & quare illa de præſenti ſponſalia dicantur.*
Spōſa dicitur uxor de præſenti ante conſummat.matr.
Vxor an ueniat appellatione ſponſæ,& e contra?
3 *Loqui quis prius debeat , & interrogari in contractu matrimonij maſculus,uel fœmina?& dic, quòd ſtatur conſuetudini.*
4 *Verba non ſunt ſtatuta certa pro contrahendo matrimonio ſed ſufficit,quòd per uerba exprimatur cōſenſus de præſenti.*
Iurā.& carnalis copula nihil addūt ad ſubſtantiam matrimonij.
5 *Sponſalia de futuro etiam iurata non impediunt matrimonum cum alia contractum.*
6 *Verba etiam in loqui ualente non ſunt neceſſaria ad matrimonium,dummodo ſigna appareant , ut puta ſi mulier annuit capite,uel manum porrexit,et paſſa eſt ſe ſubarrhari per immiſsionem anuli .*
Verba,placet,& cōſentio,an ſufficiāt ad matrimoniū?

CAP. XXIX.

1 *S I inter uirum.* † Spōſalia de pn̄ti nō ſoluūt ꝑ ſequēs matrimoniū ēt carnali copula ꝯſūmatū,ſed ſponſalia de futuro ēt iurata ſoluūt ꝑ ſeq̄ntia de pn̄ti.duo ſunt dicta. Scđm,ibi.*Verum*.Caſus lr̄alis.Si īter uirū & mulierē cōſenſus de pn̄ti īteruenerit ſub hac forma uerborū . Ego accipio te ī meū,& ego accipio te in meā,uel per alia uerba cōſenſum exprimētia,de pn̄ti,ſiue iurm̄ īteruenerit,ſine nō,nō licet alteri poſtea ad alia uota trāſire,qđ ſi fecerit,ēt ſi carnalis copula fuerit ſubſecuta,pn̄t ſeparari,& primū mr̄imoniū ī ſua firmitate remanet.Sed ſi inter eos uerba interuenerint de futuro, utroq; dicente alteri,ego accipio te ī meā, & ego accipio te ī meū,ul ſiſia uerba , ſi alter cū alia poſtmodū ꝑ uerba cōtraxerit de pn̄ti nō dēt ſeparari,ēt ſi īter ipm̄ & primum iurm̄ interuenerit , ſed de fide mētita ei eſt pnīa iniūgēda.B.† No.priò, ꝙ ſpōſalia cōtrahūt duplr,qñq;.ſ.ꝑ uerba de futuro,i.per uerba exprimentia cōſenſum non de pn̄ti,ſed de futuro,& iſta rectè& propriè pn̄t dici ſpōſalia,quia quis ſpondet aut ꝓmittit ſe futurū maritū,ul uxorē,q̄dā dn̄r ſpōſalia de pn̄ti,i.ſpōſalia ꝯtracta ꝑ uerba exprimētia ꝯſēſū đ pn̄ti

a Annuit hoc uerũ ĩ his, q̃ nõ reqrũt uerba ꝑ substãtia l.1.§. si qs ita, & ibi gl.ff. de uerb. obl. ĩ uer. annuisset.l.si stipuler, ff. eo.gl.ĩ l.itẽ q a,ff. de pact. ĩ qb.locis gl.uoluit, ꝙ stringẽdo qs humeros dr̃ cõsentire.Imo. ĩ d.§.si qs ita,rep̄hẽdit illã gl.quia ut experiẽtia docet,q̃ ẽ rerũ magistra, stringẽdo qs humeros dicitur dubitare.

b Cõsummatum,q a licet ĩ delictis affectꝰ habeat̃ ꝑ delicto cõsummato. l.1.sqs, C. ad legẽ Iul.maie.c.1.s̃.de eo q mi. ĩ pos. tñ secꝰ est in ꝯctib.ut est hic text.ẽm d. Phi.de Fran.

SEB. SAPIA.

b Consummatũ. de hoc latè ꝑ Feli.in c.1.col.1.cũ seq.s̃. de p̄sum. & ĩ trac. qñ conatꝰ puniat̃, & ꝑ Mod.ĩ l.1. §. si.qd' qsque iuris.

c Ad copulã, tu distingue,qñq; ꝯhũt de p̄nti, q̃ iuris interp̄tatiõe cẽsent̃ esse de futuro, ut pp defectũ legitimæ ætatis, & ista trãseũt in mr̃imoniũ nõ solũ ꝑ copulã carnalẽ, sed & ꝑ aliũ modũ, ꝑ oscula,& cohabitationẽ,& est unũ cõsiliũ plenũ.Cornei 116.ĩ 3.col.uide Phil.Frã.in ca. unico. §.idẽ quoq;.de despon. impu.lib.6.

SEB. SAPIA.

d Si spõsus.Adde,ꝙ qñ mr̃imoniũ nõ p̄t hr̃e suũ effectũ, ut ꝑ ĩpotẽtiã coeũdi, ĩ dubio nõ iudicat̃ ꝑ mr̃imonio,ut no.d. Abb. in c.fraternitatis, col.3.uers. sed est dubiũ, j̃. de frig. & malefi.qd' dicit esse mirabile.

& ista ĩpropriè appellãt̃ spõsalia respectu
uinculi mr̃imonialis,sꝫ p̄nt appellari spõ
salia respectu executiõis matrimonii, q a
uterq; spõdet in futurũ respectu executio
nis,sed respectu uinculi ꝑmittit de p̄nti.
Et sic no.ꝙ añ carnalẽ copulam & tradu-
ctionẽ ad domũ p̄t uxor appellari spõsa,
& ita in multis locis appellat̃. & hoc fa-
cit ad statuta odiosa faciẽtia mẽtionẽ de
uxore,ut nõ cõp̄hẽdãt istã spõsam,de p̄n-
ti,maximè pp cõem usum loq̃ndi, ꝺ quo
uide qd' dixi.s̃.e sup rub.† Scd̃o no.arg.
ẽm Io.An. ꝙ in ꝯctu matrimonii dẽt ma
sculꝰ prĩo loq,seu interrogari. Ad idẽ. c.
licet,de spõ.duo. fatet̃ tñ, ꝙ alibi seruat̃
ꝯriũ,ut Paduæ,sed nõ est nis,q a hoc nõ ẽ
de substãtia matrimonii, & fortè ob bo-
nã cãm in aliqb.locis s̃uat̃, ut mulier pri
mò interroget̃,q a cũ sit uariabilis, cautiꝰ
est prius ꝑscrutari cõsensum suum.ne uir
primo cõsentiẽs remaneat cũ dedecore,
ea postmodũ nolẽte ꝯsentire.No.tertio,
ibi:*uel alia uerba,&c.* ꝙ in cõtractu matri
monii nõ est statuta certa forma uerbo-
rũ,sed satis est,ꝙ ꝑ uerba exprimat̃ ꝯsen-
sus ꝺ p̄nti.Itẽ no.ꝙ iur̃m nõ addit ad sub
stãtiã uinculi mr̃imonialis,nec ẽt copula
5 carnalis.† Vltiò not.ꝙ spõsalia de futuro
iurata ñ ĩpediũt matrimoniũ cũ alia con
tractũ,de quo ĩ c.si cui,s̃.e.† In gl. 1. ĩn si.
6 no.singl̃r istã gl.q̃ apit intellm̃.c.tuę,s̃.e.
magis,q̃ ibi fecerit.uult,n.ꝙ ẽt ĩ loq ualẽ
te sufficiãt signa.p̄sertim si ĩ masculo exp̄s
a se cõsentiẽte mulier annuit[a] capite, uel
porrexit manũ.& passa est se subarrhari ꝑ
7 ĩmissionẽ anuli. † Et ꝑ hoc dico decisam
esse qõnẽ doct.q̃rẽtiũ hic, q d si masculus
dicat,ego accipio te ĩ meã, & fœmina di
cit,placet,uel ꝯsentio,nũq d sit matrimo-
niũ?& uidebat̃ ꝙ nõ,q a tex. uidebat̃ exi-
gere,ut mulier ꝑferat cõsimilia uerba, sꝫ
cõtrariũ fuit bis indicatũ,ut refert hic ab
bas.nã ñ refert, ꝑ q̃ uerba exprimat̃ con-
sensus de p̄nti,ut patet in text.ibi: *vel alia verba.* Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Nisus ad copulam non facit sponsalia de futuro transire in matrimonium.*

2 *Ius,quando aliquid inducit ex præsumptione certa, seu ex aliquo facto,non satisfit iuri, nisi factum sit perfectum,& non sufficit inchoasse.*

Pœnam impositam a iure, uel statuto propter aliquod delictum non incurrit ille, qui delictum tantum inchoauit,nisi perficiat.

3 *Inceptũ delictum habetur pro consummato, et an hoc sit indistictè uerũ ĩ foro fori,& ĩ foro poli.2.*

Sponsus si deflorauit sponsam, ex quo tamen non fuit subsecuta seminis commixtio, non est iudicandũ pro matrimonio.

4 *Receptio munerum, & iocaliũ, & amplexus an faciãt trãsire sponsalia de futuro ĩ matrimonium?*

CAP. XXXII.

1 ADolescens. † Nisus ad copulã nõ facit spõsalia de futuro trãsire in mr̃imoniũ ponit dictũ, cãm inserẽs,ibi:*cum qua* Casus literalis. Adolescẽs q dã ꝯxit cũ quadã ꝑ uerba ꝺ futuro.Et nisus fuit sæpe illã cognoscere sꝫ ñ
potuit:postmodũ ꝑ uerba de p̄nti cũ alia ꝯxit, q̃rit̃, q̃ dẽat
hẽre?dr̃,ꝙ primã hr̃e nõ p̄t,cũ illud nõ fuit uerũ mr̃imoniũ
ex forma ꝯctus,nec p̄sumptũ,q a conatꝰ nõ habuit effectũ, &
2 ita sꝫ ã hẽbit uxorẽ.† No prĩo,& tene mẽti,ꝙ ubi ius aliq d
inducit ex p̄sumptione certa seu ex aliquo facto,nõ est satis
factũ iuri,nisi illud factũ sit ꝑfectũ.uñ ñ sufficit factũ ĩchoas-
se,sicut dicimꝰ in sit̃i,qñ pęna est apposita ipso, iure ex ali-
quo maleficio ad incurrẽdũ pęnã,nõ sufficit maleficiũ esse ĩ
b choatũ,nisi ẽt plenè sit cõsummatũ, [b] ut in c.ꝑpetuę,de ele.
li.6.iũcto.c.cũ in cũctis,eo.ti.firmat Io.An.in rl̃a, odia, de
reg.iur.li.6.in Mercu.facit ad mãm,l.si qs,nõ dicã rape. C.
de epi.& cle.& tetigi ĩ c.1.de eo,q mit.in pos. & rõ eorũ põt
esse,q a hęc odiosa & deuiãtia a reg.iur.dẽnt restringi,ut in
3 c.pęnę,de pęn.di.1.† Cõtra istũ tex.opp.de c.iuuenis,s̃.eo.
ubi nisus ad copulã habuit effectũ.Itẽ delictũ hr̃ ꝑ ꝯsumma
to saltẽ quo ad deũ ex inchoatiõe.uñ scribit̃,q uiderit mu-
lierẽ ad cõcupiscẽdũ eã,iã męchatꝰ est eã ĩ corde suo.23. q.
5.c.nec solo,& c.q uiderit,& de pęn.dis.1.c.si cui,& c. si pro
pterea. Sol.pp hæc ꝯria Gas.de Cal.restringit istũ tex. ut in
telligat̃,qñ spõsa erat ĩpubes, ita, ꝙ nõ poterat exp̄ssè, nec
tacitè ĩ mr̃imonio cõsentire,alias inter maiores nisus ad co
c pulã [c] ĩduceret matrimoniũ p̄cedẽtib.spõsalib.Sed hęc opi.
destruit istã literã,q̃ in distinctè loquit̃,& oẽs doc.tenẽt op
positũ. nã cũ copula sequẽs inducat matrimoniũ uerũ,ex p̄-
sumptiõe iuris deuiãtis a cõib.regulis nõ dẽmꝰ extẽdere il-
lã p̄sumptionẽ seu fictionẽ ad cãm nõ exp̄ssam,facit qd' no.
in c.nostra,de iniur.& in l 3.§.hæc aũt uerba,ff.de neg.ges.
d imò plus sentit Inn.hic,ꝙ si spõsus [d] deflorauit spõsam, ex
quo tñ nõ fuit subsecuta seminis commixtio, nõ est iudicã
dũ ꝑ matrimonio. ꝑ hoc ẽt facit, q a duo spõsalia ñ dẽnt cõ
currere circa idẽ,ut ĩ l.1.C.de do.ꝑmis.sed in casu nr̃o,si ni
sus sufficeret,cõcurrerẽt duo spõsalia. primũ ꝙ copula trãs-
funderet spõsalia ĩ mr̃imoniũ.Scd̃m,ꝙ nisus ad copulã hẽ-
ret ꝑ actu cõsummato. Tene ergo simpl̃r,ꝙ q̃tũcunq; spõsi
sint maiores,nisi ꝑfectè spõsus cognoscat spõsã,nõ trãseunt
4 spõsalia in matrimoniũ † Sed q̃ro,q d si spõsa de futuro reci
pit iocalia,& amplexata est sępe spõsum,nũq d ex his spõsa
lia trãseũt ĩ mr̃imoniũ?Cõclude sic. aut sũt spõsalia de fu
turo uerbis & mẽte ꝯhẽtiũ,& pp hæc similia nõ trãseũt in
matrimoniũ, sed ur̃ amplexari uirũ spe futuri matrimonii,
& de hoc est casus in c.1.de ma.ꝯc.ꝯ interdi.ecc. Aut p̄cesse
rũt spõsalia de p̄nti uerbis & mẽte cõtrahẽtiũ,sed iuris ĩter
p̄tatiõe sunt de futuro pp minorẽ ętatẽ utriusq;,uel alterꝰ
& tũc si ꝑueniũt ad ętatẽ legitimã,intercedẽtib. p̄dictis si-
gnis illa spõsalia trãseũt in matrimoniũ,& de hoc est casus
cũ gl.in c.1.de despõ.ĩpube.li.6.& ibi ꝑ Io.An. nũquid ãt ꝑ
traductionẽ spõsæ ad domũ uiri trãseãt spõsalia ĩ matrimo
niũ citra carnalẽ copulã,tenet Io.An.hic ꝙ sic,alle. l.q̃situ,
ff.e.& alia iura canonica,q̃ hoc ñ ꝑbãt.uñ Io.Cal & d.An-
to.tenẽt oppositũ,qd' mihi plꝰ placet,q a hęc fictio, siue p̄-
sumptio,cum sit a iure exorbitans, ñ dẽt extẽdi ad casum ĩ
iure non exp̄ssum,qd' no.ad aliã materiam.Hic non alia.

De desponsatione impuberum. Ru.

Suprà usum est de sponsalib.in genere.nũc de eis submittit in specie.s.de his,quæ contrahuntur per impuberes.Vel aliter,& sic. Quia ad spõsalia contrahenda certa ætas determinata est a iure,ideo post rub.p̄cedentem subiicit istã,in qua tractatur de ætate habili ad ipsa sponsalia,ideo &c.De materia huius rub.uide. 30.q.2.facit.22. q. 5. c.1.& repetitur in 6. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Pater pro filio ĩpubere cõtrahit spõsalia, ꝑ pubere uero non,nisi consentiat.*

2 *Ætas quatuordecim annorum dicitur perfecta respectu matrimonij contrahendi,quo uerò ad alia non,nisi.25.an attigerit.*

3 *Differentia an sit inter filium puberem,uel impuberem quo ad sponsalia per patrem contrahenda?*

4 *Metus sine reuerentia paterna non facit matrimonium nullum, nisi sit talis metus,qui possit cadere in constantem.*

Matrimo-

Matrimonialis causa secundum canones,et non secundum leges terminatur.

5 *Filia,quæ inscio patre matrimonium contraxit,an uitium ingratitudinis incurrat, & propterea possit a patre exhæredari?*

6 *Pater an teneatur filiam dotare,quæ matrimoniũ contraxit sine suo consensu?*

Dotium causa fauorabilis est.

7 *Verbum,debet,an importet necessitatem,uel honestatem?*

CAP. I.

1 TVa. † Pater pro filio impubere sponsalia ꝯhit.
pro pubere vero non, nisi consentiat.h.d.
Habet tria dicta.Secundum,ibi: *potest*.Tertiũ; ibi:
Et postquam.Casus lit.Pater uult, ꝙ filius eius con
trahat cũ aliqua muliere, & filius adultus nõ uult ꝯhere cũ
illa q̃rit̃,an pater filium cõpellere possit,ut cũ illa ꝯhat?dr̃,
ꝙ si filius nõ consenserit,id fieri nõ p̄t,sed filiũ nondũ adul
tũ p̄t pater,cui vult,in matrimoniũ tradere:q a voluntas ip
sius adhuc discerni nõ p̄t:sed post,q̃ uenerit ad ætatem legi
timam,debet factum patris ratũ hr̃e,si sibi placuerit, sed ñ
2 cõpellit̃.B.†No.primò,ꝙ post.14. ann.qs appellatur adul-
tus,& in perfecta ętate cõstitutus;& hoc respectu matrimo
nii cõtrahendi.nã quo ad alia nõ dicit̃ ꝑfectę ætatis,nisi at
3 tigerit.25.ann.ff.de mino.quasi ꝑ totũ.†Opp. cõtra tex.&
vr̃,ꝙ nulla sit differẽtia inter filiũ adultũ,& minorẽ ꝑ text.
in.c.unico,e.ti.li.6.ubi dr̃,ꝙ ex sponsalib. cõtractis ꝑ parẽ
tes nõ obligant̃ filii puberes,uel impuberes,nisi cõsentiant
tacitè,uel expresse,uel sint præsentes,& non contradicant.
Sol.dicendũ est, ꝙ in ueritate quò ad iuris effectum nulla
est differentia inter istos, ut saluet̃ distictio huiꝰ.c.dicit d.
Ant.tex.istũ ꝑcedere,qñ filius est infans, ut sic pater possit
pro eo sponsalia cõtrahere, tñ dico,ꝙ illa spõsalia nullius
sunt effectus;tex.est.30.q.2.in.c.ubi,&.j̃.e.c.lr̃as. Sed p̄t di-
stinctio huius.c.referri ad factũ,& honestatẽ quãdã,ut pro
filio in ętate habili ad spõsalia cõtrahẽda pater eo nõ cõsen
tiente spõsalia cõtrahere nõ dẽt:sed ꝑ filio infante, ex quo
eiꝰ uolũtas discerni ñ p̄t,spõsalia cõtrahere p̄t ponẽdo spẽ
ĩ ratificatione filii,qñ fuit factꝰ maior, tñ quo ad iuris uĩcu
lũ nulla ex his spõsalib. orit̃ obligatio quò ad ipsũ filiũ, ut
4 in.d.c.ubi,&.j̃.eo.c.lr̃as,cũ seq.†In gl.1.ibi:*coactione paterna
ductus*,intellige.gl.de coactione reuerẽtiali paterna, ut q a
ob reuerentiã patris filius contraxit cum ea, cum qua non
fuisset contracturus,si sui iuris extitisset, & ita propriè in-
telligitur.l.si patre,alleg.in gl.secus autem si fuisset coactus
a parente ui,uel metu, qui potuisset cadere in constantem.
nam tunc matrimoniũ nullum esset,ut patet.s̃.ti.ꝑxi.c.ue-
niens,el.2.&.c.cũ locũ & no.in.d.l.si patre. Et ĩ si.gl.hodie
stamus canonib.,ñ aũt legib.: quia mã matrimonialis ẽ ca-
nonica,& ñ legalis,ut de or.co.c.tuã.Et no.gl. ꝙ de iure ca
nonico nõ cogitur filia consentire spõsalib. ꝑ patrem con-
tractis, & ꝙ tenet matrimoniũ ꝑ eã cõtractũ sine consensu
5 patris;ꝙ clarius probat̃.in.d.c.ueniens.†Sed circa hoc q̃ro,
nunq d filia incurrat uitiũ ĩgratitudinis,ut possit exhæreda
a ri a patre, si cõtraxit matrimoniũ sine ꝯsensu patris?[a]Goff.
dicit,ꝙ sic,ad hoc,qꝺ habet̃ ĩ aut̃.ut cũ de ap.cog.§.si alicui
matrimoniũ tñ tenet,ut hic.Sed Host. hoc dictũ nõ appro-
bat,nisi filia eligeret turpẽ uitã, & hoc ultimũ dictũ cõiter
approbat̃,arg.j̃.de secũ.nup.c.pe.& ult.Ex quo.n.filia utit̃ ꝑ
6 missione canonica,nõ dẽt ĩcurrere uitiũ ingratitudinis.Sꝫ
b q̃ro de q̃stione quotidiana,nunq d pater[b] teneat̃ filiã dota-
re,ex quo cõtraxit matrimoniũ sine suo consensu? doct.nõ
tangunt hic,sed ꝙ teneat̃,habes gl.notabilẽ.32.q.2.c.fin.&
in.c.de raptorib.36.q.1.q̃ tñ glo.limitat primum dictũ,nisi
filia elegerit maritũ moribus suis indignum, & idem ibi te-
net Archi.Sed aduerte latius aut filia nupsit post.25.ann.&
tunc pater non p̄t sibi impingere aliquã culpã, ex quo tãto
tẽpore distulit eã collocare,ut ĩ.d.§.si alicui.Si tñ nupsit si
ne ꝑmissionẽ dotis,nõ p̄t pater cogi ad dotem præstandã,
q a pater cogit̃ p̄stare dotẽ vt possit filia reperire maritum,
ut ĩ.l.q liberos,ff.de ritu nu.&.l.si.C.de do.ꝑmis.ex quo si
lia reperit maritũ sine dote,cessat cã cõpulsionis legalis;&
idẽ ẽ si ꝯtraxisset ĩ minori ętate, vt voluit notãter Bar.post
Guil.ꝺ Cu.ĩ.l.obligamur,ff.de act.& ob a
li.sic limita gl.supiꝰ allegatã. Aut filia ꝯ
trahit añ.25.an. & tũc ẽ dubiũ,nũq d pa
ter teneat̃ ad dotãdũ; credo ꝙ sic qm̃ p̄r
tenet̃ alere filiã, nec ex ꝯtractu illiꝰ ma-
trimonii p̄t sibi denegare alimẽta, cũ in
istis spõsalib.filia ñ sit sub p̄tãte p̄rna, ut
ĩ.c.si annũ, de iud.li.6.fortiꝰ ergo tenet̃
c dotare:[c] q a cã dotis est fauorabilior cã
alimẽtorũ,ut no.Cy.ĩ.l.ñ oĩ,C.ꝺ admi.
tu.& hoc ĩtellige cũ distĩctiõe p̄missa qñ
nupsit ꝑmittẽdo dotẽ; & sic alias ꝯsului
7 ĩ qõne facti.†In gl.si.no.gl.iuncto tex.ꝙ
d uerbũ,dẽt,[d] qñq; ĩportat honestatẽ,& ñ
necessitatem, ẽt si p̄cedat verbũ oĩno;&
hæc iõ;q a materia nõ necessitat, alias ꝺ
sui natura importat necessitatẽ, ut ẽ gl.
no.in cle.attendentes, de statu re.ꝑ Bar.
in l.creditores,C.de pign. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Impuberes ambo,uel alter,nisi pro bono pacis, coniungi non debent.6.*

2 *Ætas ad matrimonium non tantum secundum canones,sed etiam secundum leges attenditur.*

Legum authoritas in matrimoniali causa attenditur.

3 *Necessitate urgente,uel pro bono pacis potest quandoque recedi a iuris dispositione.*

4 *Bonum pacis est quandoque causa inductiua ad matrim.contrahendum,nec peccant contrahentes.*

5 *Ætas septem annorum quo ad sponsalia communis est masculo & fœmina.sed respectu matrimonij differentia est.*

Ætas.14.an.requiritur in masculo.12.in fœmina

Fœmina citius pubescit,quam masculus,& quare.

CAP. II.

1 VBi non. † Impuberes ambo, vel alter, nisi pro bono pacis, coniungi non dẽnt.Primò ponit dictum,Secũdò excipit,ibi: *nisi*. Tertiò exẽplificat, ibi:*ut pote*.Casus lite.Dicitur hic, quod aliqui, quorum uterq;,uel alter ad ętatem legitimam non peruenerit, coniun- b
gi non debent, nisi fortè aliqua causa in
teruenieẽte,ut puta pro bono pacis,cuius
contrarium fuit causa huius prohibitio
nis,puta contrahebant aliqui in minori
ętate, cum ad ętatem legitimam perue-
niebãt,displicebat alteri,& sic non con-
2 trahebant, propter quod scandalum &
odium inter parentes oriebatur.B.†No. c
ibi,*legibus,uel canonibus*.& tene menti,ꝙ
respectu ætatis aptæ ad matrimoniũ nõ
solum recurrimus ad canones,sed etiam
ad leges,& sic facit iste text.in ar. ꝙ ẽt in
materia matrimo.possũmꝰ recurrere ad
3 leges canonib.nõ cõtrarias.†No.scd̃o,ꝙ
ex vrgẽti necessitate vel ꝑ bono pacis p̄t
qñq; recedi a dispõne legali,seu canoni-
4 ca;facit.29.di.ꝑ totũ.†Vltimò not.ꝙ bo
nũ pacis est qñq; cã ĩductiua ad matri ꝯ d
trahẽdũ;nec peccãt ob hãc cãm cõtrahẽ
tes,facit ꝙ no.glo.27.q.1.in fin.summę.
5 †In gl.2.ĩ si.no.gl.ꝙ ĩ spõsalib: de futuro
ętas.7.an.est cõis masc,& fœmi.sꝫ respe
e ctu matri.cõtrahẽdi ẽ dr̃ia[e] inter mascu.
& fœmi.q a masc. reg. dẽt cõpleuisse an.
14.fœmi.uexò.12.& ẽ rõ,q a ad matrim.
ꝯhẽdũ ętas reqrit̃ pp potẽtiã ꝯcludendi
sed mulier nãliter citiꝰ pubescit,q̃ masc. e

Patris hodie est correctũ ꝑ.§.causas,in aut̃.ut cũ ꝺ app.co. & filiæ ꝯ trahẽti sine cõsẽsu p̄ris ñ sit p̄iudicium neq; ĩ dote nec ĩ cõiõe actionis,Bar.in.l.2.§. ꝙ si,ĩ p̄ris, ff.sol. ma. Inn.in.c.accedẽs,s̃.ꝺ ꝑc.ur̃ tenet̃, ꝙ p̄r tenetur dotare filiam,qñ nubit indigno, Alex.ĩ.l. 1.ff.sol. ma.sꝫ ĩ hoc vltimo cõtrarium tenuit gl.& ibi Archi.ĩ.c.ꝺ raptoribus.36.q.1.Ioan. An.& An.ĩ.d.c.accedẽs,& Ab.in.c. cũ cã.j̃.ꝺ rap.Bal. ĩ.l.si p̄r, C.ꝺ spõ. & ĩ.l.nec filiũ,C. ꝺ nup.Ale.sibi cõtrarius in cõ.97. in.1.uol.Sal.ĩ.l.si ut proponis,C.ꝺ nup.& ista ẽ cõis opi.ut attestatur Ias.in.d.§.ꝙ si in p̄ris,sic tene,ꝙ ẽt hodie ẽ correcta aut̃.sꝫ si post,C.ꝺ inof.test. ẽ cõtra Pau.ꝺ Cast.ibi,& ita tenet Abb.hic & meliꝰ ĩ cõs.12. inci.ut clare mã, cum matrimonia dẽant eẽ libera, vt.s̃.ri.prox.c.Gẽma, l.Titia,ff.de uer.ob.ab oi metu pœnæ.

SEB. SAPIA.

Nunq d pater.ui ꝺ Pet.de Anc.ĩ.c. q̃ntauallis,s̃.ꝺ iureiu.Bal.ĩ.l.si. C. de sen. q̃ sine certa quan.profe.& Alex. in cõs.139. incip.uiso themate,in.2.uol.

Dotare.argumentũ de dote ad alimẽta nõ ꝑcedit, patet q a pater nõ tenet̃ alimẽtare filiã diuitẽ.l.si qs. §.si quis,ff.ꝺ lib. agn.sꝫ dotar̃ tenetur.l.si.C.ꝺ do.ꝑmi.late ꝑ Ale.ĩ.l. 1.ff.so.ma.i.4.co.

SEB. SAPIA.

Debet.uide Abb. ĩ.c.ꝑposuit, col. 2.s̃. de appel.Fel. in.c.nã cõcupiscẽtiã,col.2.s̃.de cõstit.ubi dicit,qꝺ uerbũ dẽt,ñ ĩportat necessitatẽ qñ adderet̃ uerbum, humiliter.

Dr̃ia. est etiã in faciendo testim.l.

iõ,&c Quare aũt fœminæ citi⁹ pubeſcãt,
dicit gl.in.l.2.C.de his q ve.ęta.impe.ꝙ
mala herba cito creſcit ſed alias ratiões
reddeũt doc.j̃.eo.c.lr̃as, uidelicet qa mu
lier eſt ingenioſior & callidior. Itẽ ſex⁹
muliebris eſt debilior.uñ citi⁹ deficit fœ
mina,q̃ maſculus;& nãliter uidem⁹,ꝙ id
qđ citius deficit,citi⁹ ꝑficit̃. q cq d ſit ex-
periméto cõpertũ ẽ,ꝙ fœmina citi⁹ pube
ſcit,& rr̃ ĩ.12.anno accedit pubertas;iõ
iura ꝑfixerũt illã ætatẽ,In gl.ĩ uer.*coniun*
gantur, ĩ fi.põdera gl.nã vr̃ ĩtelligere tex.
reſpectu matrimonii & ſpõſaliorũ; & ſic
añ ętatẽ pubertatis nõ debebãt aliq ꝯiũ-
gi,& idẽ ſentit Inn.& expſſi⁹Hoſt.dicẽs,
ꝙ cã h⁹ ꝓhibitionis fuit bonũ publicũ nã
ex ſpõſalib., q̃ tenẽt,orit̃ ĩpedimẽtũ pu-
blicæ hõeſtatis,cũ aũt đ facili diſſoluãt̃,
cũ ꝑ minores ꝯhunt̃ nõ p̃t ſpõſa amplius
ꝯhere cũ ꝯſanguineis ſpõſi,nec ſpõſus cũ
ꝯſanguineis ſpõſæ,ut ĩ.c.ſpõſam,s̃.ti.ꝑx.
qđ vr̃ ꝯ mẽtẽ.l.1.ff.ſol.ma.& ſic aptè ſen
tit,ꝙ maiores ſeptẽnio,impuberes tñ nõ
dẽnt admitti ad ꝯctũ ſpõſaliorũ dicebat
tñ Io.An.ꝙ iſte tex.loqt̃ đ honeſtate.qđ
nõ puto verũ ꝑ illa verb.*diſtrictius inhibe*
mus. nec placet mihi cõis intellect⁹ gl.&
doc.priò:qa tex.dicit, *nõ coniungantur.*ſđ
ꝑ ſponſalia nõ fit ꝯiũctio,ſed promiſſio
cõiũctiõis futuræ;facit.25.q.10.c.noſtra
tes.Itẽ p̃ſuppoſito ꝙ hoc verbũ poſſit ad
aptari ad ſpõſalia, ex alio capite nõ ꝓce
dit cõis ĩtellect⁹: qm̃ tex.iſte ꝓhibet añ,
q̃ vterque ꝑueniat ad ætatẽ canõib.đter
minatã: ſđ poſt ſeptẽniũ reſpectu ſponſa
liorũ ꝑuenerũt ad ętatẽ legitimã, vt ĩ.c.
lr̃as,& ĩ.c.ſe.j̃.e.ergo licitè ꝯhũt ſpõſalia
vñ ĩtelligo iſtũ tex.ſtrictè,qñ impuberes
ambo, uel alter ꝯhũt mr̃imoniũ & uolũt
ĩtẽdere copulę carnali.talis.n.ꝯiũctio ñ
ẽ ꝑmittẽda ꝑ eccleſiã,ne poſtmodũ dubi
tet̃ de ualiditate matrimonii,prout acci
dit ĩ terminis.s̃.e.c.ꝯtinebat̃,& adde hoc
ꝙ habetur in.c.unico.j̃.eo.li.6. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Puberes ſunt quo ad matrimonium, & qui ex habitu corporis concipere & generare poſſunt.*
2 *Puberes dicuntur a pudicitia.*
Pudibunda loca olim inſpiciebantur, hodie uero non.
Argumentum ab etymologia uocabuli.
3 *Pubertatis ſigna plura ſunt.*
AEtate nouem annorum quidam nutricem pragnantem reddidit.
Habitu & ex aſpectu corporis cognoſcitur an quis ſit maior, uel minor.
4 *AEtate habilis, ſed impotens ad coeundum matrimonium, licite contrahit quamuis nonnulli contrarium dicant.*
AEtas decem et octo annorum eſt habilis ad coitum.

CAP. III.

1 PVberes. †Puberes ſũt quo
ad matrimoniũ,
q ex habitu corporis cõcipere,
& generare pñt.Priò narrat di
ctũ ſcđo refert unã opin. ibi:*quidam*.Ter
tiò aliud dictũ ibi:*Certum*.Quartò aliud
ibi:*& puerpera*.Caſus lit.Quia hæc rubri
ca đ deſpõ.impub.ſituata ẽ dubitatũ fuit
q cẽnt ĩpuberes.Sđ qa puberib.cognitis
cognoſcũt̃ & ĩpuberes,dr̃ ꝑri⁹ tñ Iſidori
& quorũdã aliorũ recitata ſniã,eos verè puberes eſſę q gña
re pñt.In fine dr̃,ꝙ illę ſunt puerperę,q̃ in puerilibus annis
2 pariunt.B.†No.ar.ab etymologia uocabuli.vocantur enim
puberes a pudicitia,ſeu pudore corporis,quẽ ipſi & ĩſpecto
res patiebãt̃,cũ loca pudibũda ĩſpicerẽt ſđ hodie hoc ſignũ
ẽ ſublatũ ab imperatore:qa,cũ dubitat̃ đ pubertate,ñ dẽnt
inſpici loca pudibũda,vt ĩ.l.fi.C.qñ tut.uel cura.eẽ deſi.†Se
3 cũdo no.tria ſigna, qb⁹ cognoſcit̃ pubertas.Primũ iuxta or
dinẽ lr̃ę eſt fallax:qa ñ oẽs piloſi ſunt potẽtes, nec nõ pilo
ſi impotẽtes.Scđũ,.ſ.ætatis,eſt fallax,quia multi pubeſcunt
a ante ętatẽ.14.annorum.[a] unde narrat Grego.ĩ dialogo.ꝙ
b quidam puer 9.ann.reddidit nutricem pregnantem,[b] ut re
fert gl.20.q.1.in ſumma.Tertiũ ſignum eſt in fallibile,cũ.ſ.
qs hẽt potẽtiã coeũdi & not.ibi:*ex habitu corporis*, ꝙ qñque
minor,uel maior cognoſcitur ex aſpectu corporis;ad hoc.
l.minor.20.annis ex aſpectu,ff.de mino.plene ꝑ Bar.in.l.đ
4 ętate,ff.e.†In gl.2.ibi:*contrarium credo*.no.iſtã gl.uult.n.,qđ
habilis ætate,impotens tamen ad coeundum, ualidè nõ cõ
trahit matrimoniũ, refert alios tenuiſſe contrarium,& hãc
contrariam opinionem ſequuntur hic communiter doct.re
probando gl. ex quo enim habet ętatem legitimam ad ma
trimonium,nec apparet de impedimento perpetuo, tenet
matrimonium;hoc probatur infra de frigi & malefi. c.lau-
dabilem. nam ſi maritus non poteſt cognoſcere mulierem,
nõ diſſoluitur illico matrimonium, ſed debent dare operã
per triennium,ut ſic experiantur, utrum impedimẽtum ſit
perpetuũ,alias ſequeret̃,ꝙ impotẽs ad coeũdũ ꝑꝑ infirmi-
tatẽ ñ poſſet ꝯhere matrimoniũ.vñ in caſu nr̃o dẽt iſte ado
leſcẽs expectare vſq; ad plenã pubertatẽ,ſ.18.annorũ. nã il
la eſt plena pubertas.l.itẽ Mela,ff.de alimẽ.& ciba.legatis.
& ſi adueniẽte ætate nõ p̃t gñare,& mulier inſtaret ꝓ diſſo
lutione,tunc poterit fieri diſſolutio:quia p̃ſumitur impedi
mentum eſſe perpetuum;& hęc opinio doct. eſt ęquior:ſed
opi.gl.fortè eſt uerior reſtringendo eam ad minorẽ, prout
loquitur. nã ętas ad matrimoniũ conſideratur ex eo, quod
cõiter accidere ſolet,ſed ex quo clarũ eſt, ꝙ nõ poteſt gene
rare,ergo non eſt pubes reſpectu matrimonii. Poteſt ergo
iſte aſſimilari ĩpuberi;& ꝓ hoc facit hic tex.ĩ uerſ.ult.Abb.

SVMMARIVM.

1 *Septennio minorem qui deſponſauit, poteſt cum eius matre matrimonium cõtrahere ſecus ſi tempore ſponſaliorum erat maior, uel ſi tunc erat minor, & in eadem uoluntate permanens facta ſit maior.*
Matrem ſponſa qui in uxorem ducit, & eam cognoſcit, nec matrem, nec filiam habere poterit.
2 *Impedimentum publica ho. iuſtitia non oritur ex ſponſalibus cõtractis cũ minore ſeptennio. ſecus ſi cum maiore, uel minore conſentiente poſt ſeptennium.*
Affinitas ſequens ſoluit ſponſalia pracedentia de futuro.4.
3 *Septimus annus completus eſſe debet ad hoc, ut quis poſſit ſponſalia contrahere, & idem intelligitur de alijs annis ad matrimonium contrahendum.*
4 *Affinitas etiam per illicitum coitum ſoluit ſponſalia de futuro.*
5 *Aetate ſuperueniente legitima conualidantur ſponſalia cum minore ſeptennio contracta, ſi tacitus ſuperuenit conſenſus, & idem eſt intelligendum in matrim. contracto per minores.*

CAP. IIII.

1 LIteras. †Qui deſponſauit minorem ſepten-
nio,cum eius matre contrahere põt:
ſecus,ſi tẽpore ſpõſaliorũ erat maior, vel; ſi tunc
fuit minor, eadem uoluntate permanẽte facta ſit
maior, quia ſi cum matre contrahit,& eam cognoſcit, nec
2 matrem habebit,nec filiam uel generalius ſic.† Ex ſponſali
bus contractis cum minore ſeptennio non oritur impedi-
mentum publicæ honeſtatis:ſecus,ſi cũ maiore,uel minore
conſentiente poſt ſeptẽniũ;& affinitas ſequẽs diſſoluit ſpõ
ſalia pręcedentia de futuro. Communis diuiſio. Secunda,
ibi:*Conſultationi*. Caſus lit.Quidam cum eſſet ætatis legiti-
mę ad contrahendum matrimonium, deſponſauit quan-
dã puellam in cunabulis,poſtmodum cognouit matrem,&
eam in uxorem accepit. dubitatur, an eam habere poſſit
in uxorem?

qua ætate,ff.đ teſt. SEB. SAPIA.

a 14.annorum. Adde quod no.Ioan. And.in.c. Iordane,j̃.de eo,q cog. conſang. uxoris ſuæ, ꝙ mulier poteſt eſſe apta ad copulam,etiam ꝙ multum diſtet ab ætate legitima.& quod ante ętatem 14.anno.pubertas poſsit conſiderari, tenet Rapha. Cu. in conſil.181. inci.proponitur, quod Bartholomæus.

b Pręgnantem.Referunt hoc dictũ Bar.& doc.in.l.in pupillari, ff. de uulg. & pupil. ꝙ ſubſtitutio pupillaris expirat, quãdo filius impubes ſuſcepit filium,ꝙ eſt poſſibile.

in uxorẽ.Rñdet Pa.ꝙ ſi p̃fatus uir matrem puellę in uxorẽ
accepit ante, q̃ puella ſeptimũ annũ cõpleret, mr̃imonium
tenet,quia hmõi deſponſationes, quę intra ſeptimum an-
nũ fiunt,nullæ ſunt,uerumtñ ſi poſt,q̃ puella.7.annum com
pleuit,uir ille matrem accepit, ꝙ ſpõſalia ex tũc placere cõ
ſueuerunt,mr̃imonũ illud ſeparari debet,nec matrẽ, nec fi-
3 liam habere poterit. Ber.† No.primò ibi.*ſeptimum annum*
compleuiſſet. quę uerba repetũtur, ibi.*ſeptimum annum comple*
uit,ꝙ ad ſpõſalia de futuro ꝯhẽda requirit̃, ꝙ ſeptimus an-
a nus ſit cõpletus,[a] & optimè facit iſta litera, ꝙ ætas iſta prę
ueniri nõ poteſt,alias papa diſtixiſſet, prout facit in mr̃imo
nio.j̃.e.cõtinebatur,de quo uide quod dixi.s̃.ti.proxi.c.Gẽ-
4 ma.& c.iuuenis.† No.ſecundò, ꝙ ex affinitate ẽt per illici-
b tũ coitum[b] ꝯcta diſſoluuntur ſponſalia de futuro.† Tertiò
5 no.iuncta gl.penul.& tene menti,ꝙ ſponſalia cõtracta cum
minori ſeptennio conualidantur per ſuperueninte ætatẽ,ſi
c tacitè ſpõſalia pręcedẽtia approbauit,[c] ut quia ſponſus ue-
nit ad domum ſpõſę,ſeu mittit ſibi iocalia tanq̃ ſponſę,uel
qd ſimile;& uide hodie bonum tex.in c.vnico, e.ti.li.6.ubi
idem ſtatuit in matrimonio contracto per minores.Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Impedimentum publica honeſtatis iuſtitia non oritur ex ſponſalibus nullis ex defectu conſenſus, ſecus ex ſponſalibus ueris, licet illa poſtmodum diſſoluãtur 4.*
2 *Deſponſatio quid ſit, & in quo differat à matrimonio.*
3 *Septimus annus debet eſſe completus quò ad ſponſalia contrahenda.*
AEtas praueniri non poteſt.
4 *Impedimentum publica honeſtatis durat, ut ſponſalia diſſoluantur.*
Impedimentum publica hone. unde ſit cauſatum.

CAP. V.

1 ACceſsit. † Summatum eſt.s̃.c.proxi. Vel per
alia uerba ſumma ſic. Sponſalia nul
la ex defectu conſenſus nõ creant publicę honeſta
tis iuſtitiã.Sponſalia uerò aliqua ſic, licet legiti-
mo modo fuerint diſſoluta.diſtiguit duo mẽbra. Secundũ,
ibi,*Sanè*.Caſus literalis. Quidã.G.nomine ꝯxit ſpõſalia cũ
quadã puella intra ſeptimũ annũ, & cũ ipſa poſtea in dictũ.
G.conſentire nollet, ideo fuit per archiepiſcopum abſolu-
ta.poſtmodũ dictus.G.cũ matre puellę mr̃imonium ꝯxit,&
ex ea filios ſuſcepit.dubitauit archiepiſcopus, utrũ mr̃imo-
niũ illud teneret,& an filii legitimi ſint habẽdi. ſup hęc pa
pa conſultus rñdet,mandans archiepiſcopo, quatenus,ſi cõ
ſtiterit ei,ꝙ puella nõ eſſet.7.annorũ,qñ pręfato. G.deſpõſa
ta fuit,& ꝙ idem.G.fuiſſet abſolutus ab ipſa, cùm poſt. 7.an
num cõſentire nollet mr̃imoniũ illud legitimum iudicet,&
prolem eorũ legitimã nuntiet, quia deſponſationes intra.
7.annũ nõ tenẽt,ſi poſtea cõſenſus nõ accedat. Si uerò dicta
puella ante quàm deſpõſata dicto. G.fuiſſet,ſeptimũ annum
cõpleuit,quamuis ab ipſa abſolutus fuiſſet, qa in eũ cõſenti
2 re nolebat,matrẽ puellæ hr̃e nõ põt.Ber. † No.ibi. *deſponſa-*
tiones, & matrimonia,differentiam inter hæc nã mr̃imonium
non eſt ꝓpriè deſpõſatio,nec deſpõſatio ꝓpriè mr̃imoniũ.
nã deſponſatio idẽ eſt,qđ ꝓmiſſio futurarũ nuptiarum; de
3 quo dic,ut dixi.s̃.de ſpon.ſup rubri.† no.ſecundò, ibi,*ſepti-*
mum annum compleuerat, &c. ꝙ ad ſpõſalia de futuro ꝯhenda
d requirit̃ tã in maſculo,q̃ in ſœmina,ꝙ ſeptimus annus[d] ad
min⁹ ſit cõplet⁹;& ſic uidet̃,ꝙ hæc ætas nõ poſsit pręueniri,
& idẽ uidet̃ uelle tex.ſupra.c.proxi.de quo uide, qđ dixi.s̃.
4 ti.proxi.c.Gẽma,& c.iuuenis.† No.tertiò, ꝙ impedimentũ
publicę honeſt. durat, licet ſpõſalia ſint ſoluta in morte, ut
e in uita,& no.vnde orit̃ hoc impedimẽtũ.[e] fuit.n.cauſatũ ex
quadam honeſtate,ut patet,ibi,*inhoneſtum*;de quo uide, qđ
dixi.in c.iuuenis,s̃.ti.proxi. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Impubes deſponſata & traducta, ſi petit licentiam pubes facta alteri nubendi, non auditur, ſi uir iurat eam cognouiſſe, nec etiam auditur proxima pubertati, ſi probetur cognita. 2. 3.*
Impedimentum publica honeſtatis oritur ex ſponſalibus contractis cum maiore ſeptennio 4.
2 *Impuberes licet matrimonialiter coniungi non debeãt, tamen ſi coniunguntur, & puella apparet cognita, tenet matrimonium 5.*
Potentia coeundi ſupplet ætatem.
3 *AEtate 11. annorum puella, & quandoque in decennio concipere poteſt.*
4 *Impedimentũ publica hone. extenditur uſque ad quartum gradum inter ſponſum, & conſanguineas ſponſa, & inter ſponſam & conſanguineos ſponſi.*
6 *Carnalis copula ſuperueniens cum ſponſa, qua tantum exceſsit ſeptimũ annum, an faciat matrimonium, & ſimiliter in alijs annis ante pubertatem tam in maſculo, quàm in fœmina?*
7 *Viri aſſertioni an ſtetur, ſi dicat puellam impuberem cognouiſſe?*
Statuto ſi caueatur, ꝙ ſtetur iuramento alicuius officialis ſuper maleficio, intelligendum eſt, niſi per teſtes probetur contrarium.
8 *Iuramentum exigi poteſt à reo, licet actor nihil probauerit, ubi uertitur periculum anima.*
9 *Proximus pubertati dicitur, ſi ab illa diſtat per ſex menſes, & ita de alijs ætatibus intelligendum eſt, ſed in hoc uaria eſt opinio.*

CAP. VI.

1 COntinebatur † Si ĩpubes đ ſpõſponſata,& traducta petit licentiã pubes facta alteri nubendi, non auditur,ſi uir iurat ſe eam cognouiſſe,nec auditur,ſi nõdum pubes,ſed proxima pubertati probetur cognita hoc primò. Ex ſponſalibus ꝯctis cum impubere maiore ſeptennio oritur publica honeſtas. Primò conſultatio. Secundò reſponſio,ibi,*Conſultationi*.Caſus literalis,Quędam puella intra nubiles annos conſtituta tradit fuit in uxorem cuidã iuueni,& ab eo traducta. Poſtmodum cum peruenit ad nubiles annos,poſtulauit licentiã cum alio contrahendi,dicẽs,quòd in illum non conſenſit,Iuuenis ille in contrarium allegauit, quod & ſi fortè, cum deſponſauit eam nondum annum.12.attigiſſet;ita erat ætati proxima, ꝙ eam carnaliter cognouit.Quęſitum fuit à Papa, cui potius ſit credendum? reſpondet papa, ꝙ ĩ decretis expreſſum habet̃, ꝙ ſi uir dicat uxorem ſuam ſe cognouiſſe,& mulier negauit, ſtandum eſt uerbo uiri.unde in caſu pręmiſſo ſtandum eſt uiro dicenti & iuranti ſe illam cognouiſſe, ſi uero fuerit ætati proxima, ut in 11.anno. uel circa.12. & cum aſſenſu ſuo deſponſata & cognita ab eo,ſeparari nõ debet,pręcipuè cum parentes ipſius ipſam ætatis legitimę faterentur. In fi. dicit,ſi puella intra nubiles annos alicui fuerit deſponſata, non licet alicui de conſanguinitate illius, cui deſponſata fuerit, eam ducere in uxorem, nec ſponſus poterit aliam accipere de conſanguinitate ſponſæ. Ber-
2 nar.† No.primo quòd licet ante ætatem legitimam non ſit permittendum,ut aliqui matrimonialiter coniungantur, ut. ſupra.eo.c.2. tamen ſi coniunguntur, & puella apparet cognita, tenet matrimonium, quia ex quo fuit cognita, potentia coeundi ſupplet ætatem.ut s̃.eo.c. pube-
3 res, in fin.& j̃. eo.c.à nobis. † Item no. quòd poſſibile eſt, ꝙ puella in. 11. ann.

a Completus. an cœptus annus habeatur pro cõpleto,uide l.qua ætate,ff.de teſt. & ibi per doct. ex quo infertur, ꝙ malitia nõ ſupplet ętatẽ in ſponſalibus, de quo dixi ĩ c. iuuenis,s̃.tit.ꝑxi. ZACHARI.

b Per illicitũ coitum. Adde,an per ſodomiam ꝯhatur affinitas,Car.in c. 1.de ſponſa.lib.6. poſt Io.And. in arbore affi. plenius per eundem Car. ĩ cle.1.de conſang.& affi.& cõclude, ꝙ quò ad mr̃imonii impedimẽtum cõtrahitur affinitas ꝑ ſodomiam, nõ quò ad aliud, ut no.glo.Inno.& Io.de Fan. & doc. in c.nõ debet j̃.de cõſang.& affi.no. iſte in c.tertio loco,ubi plenè uide s̃.de præſumpti. ZACHA.

c Si tacitè præcedentia ſpõſalia approbauit.Adde d. de Ro. deci. 365. icip.dubitat Inn. ZACHARI.

d Septimus annus. Adde, quid ſi minor ſeptẽnio cum maiore de conſenſu ſui tutoris contraxit ſpõſalia,an detur ei reſti.ĩ integ. aduerſus, illa iam cõtracta. Spe. in ti.de reſti.in integr.§.3.uer.quid ſi quis,& in tit. de ſpon.§.1. in prin.

e Impedimentum. Vide glo.in c.unico,de ſpon. lib.6. poſitã ĩ uerbo, publicæ,& ibi Phil. de Fran.

a SEB. SAPIA. Ex statuto. Vide Aug. in l.qui uas, in prin.ff. de furtis,& in auten.de exhibend. reis, in prin.Bal.in l.contra negantem,C.ad legem Aquil.& in l.1.C.de rebus credi.

b Per testes.de quo latè per Inno.Ro.& Alex.in l.qui bona.§.dãni, ff.de dam.infect per Cyn.in l.si qñ, C.unde ui.Iac.But.in l. 1.C.de re iudi.ubi uult,ꝙ si statutũ disponit quòd debeat stari dicto officialis,intelligitur, nisi ꝓbetur cõtrarium. Spec.& Io. An.in ti.de citatiõe,uer. sequitur.Io.An.in c.quoniã cõtra,s̃. de proba. nã licet nuntio sit credendum aliquem citasse.c.cum parati s̃.de appe.l.magis puto.§.ne tñ,ff.de reb.eo.tñ põt probari contrarium. gloss. 4.q.3.in c.si testes.§. itẽ testes. Archi.in c. uenerabilibus,de sen.ex-cõ.lib.6.

c Probauerit. Qđ est notandũ ad. l. qui accusare,C.de eden.ibi,& si reus nihil præstiterit, quia uidemus, ꝙ actori nõ est deferendũ iuramentũ, quãdo plenè probauit.c.2. s̃. de ꝓba.doc.in l.admonendi,ff.de iureiuran.Abbas in c. attestationes, ĩ fi.j. eod.

SEB. SAPIA.

c Nihil probauerit.Vide Feli.ĩ c.1. col. 5.s̃.ut lite nõ conte.& in rubri. s̃.de spõs. ubi hoc ponit. inter priuilegia mr̃imonii.

ZACHARI.

d Benefacit. Adde bo.tex.ĩ l.1.et ibi gl.Bart.Alexan.& doct.col.2.uer. nemo adverbũ illud ff. de noua. Bald. in l. si quis in tantam,col.2.uersi. 3. querit.C.unde ui. bona gl.institu.de inuti.sti.§. pupillus,in uersic.proximus.Cardina.in cle.1.q. 5. de homi. ubi ẽt dicitur doli capax, & no. iste in rubr. de delic.puero.

SEB. SAPIA.

e Determinatum. Idẽ firmat Ioa.Faber.in §.pupillus, instit.de inuti.sti.

ZACHARI.

f Sed maior obligatur minori. Adde tamẽ,quòd do. de Ro. deci. 468.

possit maturè cognosci,& cõcipe . habes ẽt tex.in c.fi.de eo q̃ co.cõsang.uxo.suę, ubi dr̃ de decẽnio. † No.tertio,ꝙ ex spõsalib⁹ ɔ̃ctis ẽt cũ impubere oritur ĩpedimentũ publicæ honestatis ꝓhibens matrimonia cõtrahi inter sponsam & ɔ̃sanguineos spõsi;& extendit hæc ꝓhibitio usq; ad quartũ gradũ & nõ ultra, ut dixi ĩ c.sponsam,s̃.ti.ꝓxi. † Oppo.cõtra tex. vr̃.n.ꝙ uer.*consultationi*, ponat idẽ,qđ in uer.*si autem*.nam in utroq; dr̃, ꝙ ante annos lr̃ĩmos puella fuit cognita . So. Inn. intelligit primũ uer.qñ puella ꝑuenerat ad annos lr̃ĩmos tp̃e traductionis.uersi. *si autem*, intelligit, qñ erat adhuc ĩpubes respectu ętatis.Hostiẽ.dicit,ꝙ in primo uer.q̃rebat,an dẽret credi assertioni mariti,in uer. *si autem*,q̃rebatur,an esset matrimonium,ex quo puella erat in 11.uel circa 12. † Sed quæro , quid si puella tm̃ excessisset septimũ annũ , nunqd copula superueniẽs habeat cõsummare matrimonium?Guil.Naso sentit,ꝙ nõ.dicit.n.per istũ tex. req̃ri,ꝙ puella sit 11. annorũ ad minus. Sed Io.de Deo tenuit ɔ̃riũ,& uerius ꝑ d.c.fi.de eo,q̃ cog.cõsan.uxo.suæ. ubi patet,ꝙ in 10.anno fuit mr̃imonium cõsummatũ.Itẽ si masculus,q̃ tardius pubescit,qñq; pubescit ĩ 10.anno,ut no.gl. 20.q.1.ĩ sum.fortius idẽ dicẽdũ ĩ muliere,q̃ citi⁹ pubescit, ut dixi s̃.e.c.puberes . & iõ cõcludit Io.de Deo , ꝙ si maior septẽnio fuit cognita à spõso, cõsummatũ est mr̃imoniũ ; & circa hoc multũ instat hic Inn.uariãdo nõ parũ.Sed mihi satis placet cõclusio seq̃ns,ꝙ aut puella est minor septẽnio;& tũc q̃tuncunq; fuerit cognita,nõ dicatur mr̃imoniũ cõsistere,qa nõ vr̃ hr̃e cõsensũ aptũ ad discernẽdum,qd sit mr̃imoniũ,nisi multũ eẽt doli capax & discreta. † Si uerò est maior septẽnio ita,ꝙ nõ sit ꝓxima pubertati,nõ stat simplr̃ uerbo uiri dicẽtis se cognouisse illã puellã.nã possibile ẽ, ꝙ puella sit deflorata;nõ tñ seq̃r,ꝙ sit apta ad cõcipiendũ;tunc iõ dẽrẽt mulieres ex ꝑte assumi ad uidẽdũ,an puella sit uiri potẽs, si aũt puella eẽt ꝓxima pubertati,tũ eẽt stãdũ uerbo uiri ; & ex cognitione ẽt ꝑ̃sumpta dẽt ꝑ̃sumi,ꝙ sit uiri potẽs; & optimè ꝓbat hoc ĩ uer. *si autem*,& tene mẽti istum tex.ad hãc mãm. In gl.1.ibi. *standum est uerbo uiri*; intellige,qñ simul cohabitauerũt,& sic ꝓpriè loq̃t tex.ĩ c.si qs uxore. 33.q.1.& hic.nã põderat hic,ꝙ ista puella fuit ĩducta à marito ad domũ. Et ĩ fi. gl.no.bñ ex glo.& clarè ꝓbat ꝑ istũ tex. iũcto c.ꝓposuisti,đ ꝓba.ꝙ si ex statuto[a] dẽret stari iuro alicuius officialis super aliquo maleficio,dẽt ĩtelligi, nisi accusatus seu denũtiat⁹ ꝓbet ɔ̃riũ ꝑ testes,[b] licet aliq ɔ̃,ut no.ĩ l.1.C.si aduer.li.& l.1. ff.de re iu.sed primũ dictũ puto ueri⁹.nã uidemus,ꝙ stat testib⁹,& instr̃is,nisi melius & pinguius probet cõtrariũ,ut in c.cum Ioannes de fide instru. † In glo.in uer.*firmauit*,in fi.& hoc ultimũ tenet Tan.hic, dicens,ꝙ ubicunq; uertit periculũ aiæ,põt exigi iuramentum à reo,licet actor nihil probauerit.[c] & no.bene hoc dictũ , ꝙ satis mihi placet.nã satis ĩ hoc exuberat iudicis officiũ,facit.c.sicut,in fi.s̃.tit.ꝓxi. †In gl.in uer.*proxima,ibi per sex mẽses*.not.bene gl.q̃ facit ad statuta,ut dicat qs ꝓximus alicui ętati, cũ ab illa distat per sex mẽses,uel minus,& bene facit [d] tex. in l. nõ tantum,alle.in gl.quę ꝓbat,ꝙ distãs ꝑ sex mẽses dicit ꝓpe illã ætatẽ; qđ bene no.Idẽ qđ gl.hic sentit Inn.Host.aliter.sed dictũ suũ cõmuniter nõ tenet, sed in contrariũ ego allego gl.iuris ciuilis in §.furiosus,insti.de inuti.stipu.& in summa,insti.de ob.q̃ ex deli.nascũ.q̃ dicũt,ꝙ masculus dicitur ꝓximus pubertati,cum est in decimo anno cũ dimidio. fœmina uerò ĩ nono cũ dimidio,ar.§.fi.insti.ex q. cau. ma. nõ licet.& est ratio,quia post pueritiã,q̃ cõtingit ĩ septimo anno,restãt septẽ anni usq; ad pubertatẽ ĩ masculo.unde,ex quò excedit medietatẽ huius tẽpori , uidet magis ꝓximus pubertati,q̃ ĩfantiæ, & idẽ ĩ fœmina q̃ pubescit ĩ 12.ann.d. Ant.j.e.ĩ c.attestationes.dicit hoc relinq̃ndũ arbitrio iudicis,ex quo à iure nõ ẽ đterminatũ,[e] sed respectu mr̃imonii tene qđ.s̃.dix',ꝙ si fuit cognita,dũ ẽ ĩ decimo,uł ultra,satis ꝑ̃sumit uiri,potẽs,ut mr̃imoniũ dicat cõsummatũ,si aũt nõ fuit cognita nõ ẽ disputãdũ đ ista ꝓximitate, qa oportet , ꝙ masculus cõpleuerit.14.fœmina.12.annũ.s̃.e.c.puberes,& j.e c.attestationes,nisi ex aliis signis posit depħẽdi potẽtia coeundi,& uide qđ dicam in d.c.attestationes. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Maiores septennio si contrahunt sponsalia neuter ante pubertatem resilire põt 5.*
Pubes factus an teneatur expectare alium spõsum impuberem, donec ad ætatem peruenerit legitimam.
Pubes cum impubere contrahens resilire non potest, sed impubes factus pubes bene potest 3. 5.
2 *Ætas apta requiritur in matrimonio contrahendo, & non simpliciter coeundi potestas.*
3 *Maior si cum minore contrahit,contractus claudicat; quia maior obligatur,& minor non, saltem prius,quàm ad ætatem peruenerit legitimam.*
4 *Impubes maior septennio licet sponsalia contrahere posit, tamen non obligatur prius,quàm ad ætatem peruenerit legitimam.*
5 *Iuramentum ubi interuenit in sponsalibus , facit ꝙ maiores compelli possunt ad contrahendum matrimonium 6.*
7 *Cogi non debent sponsi ad contrahendum matrimonium, ubi iuramentum non interuenit.*
8 *Medicus semel approbatus reprobari potest.*
Doctor etiam cuiuscunque facultatis semel approbatus reprobari potest.

CAP. VII.

1 DE *illis.* † Si maiores septennio cõtrahunt spõsalia , neuter añ pubertatẽ resilire põt . hoc primò.Et ille,qui primò fit pubes,alterum expectabit.hoc scđò ẽm intellectũ glo.sed plus mihi placet,ꝙ nõ teneat expectare,ut j.dicam. Tertiò dicit,ꝙ si tp̃e ɔ̃ctus alter erat pubes,nõ ille,sed alter factus pubes resilire potest;& tria sunt dicta.Scđm,ibi,si *verò*. Tertium,ibi, *Mulier*. Casus literalis. Aliqui intra nubiles annos constituti maiores septẽnio ɔ̃hant sponsalia,siue uterque, siue alter ante,q̃ ad annos legitimos perueniant,si postulẽt separari, non sunt audiẽdi. Si uerò alteruter istorũ ꝑuenit ad lr̃ĩmos annos,altero ĩ minorib⁹ adhuc existẽte, maior, si petat, nõ est audiẽdus, nisi alter ad ætatẽ lr̃ĩmã ꝑuenerit , & petierit separi,tũc iudicio eccłiæ poterũt separi. Si uerò,qñ ɔ̃hunt spõsalia,alter eorũ maior fuerit,& alter minor.si maior postulet separi,nõ est audiẽdus,qa,ex quo ĩ eũ semel cõsensit, nõ põt amplius dissentire,nisi minor;cũ ad ætatem lr̃ĩmam
2 ꝑuenerit,petierit separi.Ber.†No.primò,ibi,*annos aptos matrimoniys*,ꝙ in mr̃imonio ɔ̃hendo considerat ætas,& sic non simplr̃ ptãs seu potẽtia coeundi, de quo uide qđ dixi.s̃.e.c.
3 puberes.†No.scđo,ꝙ si maior ɔ̃hit cũ minori,ɔ̃ctus claudi-
f cat,cũ minor nõ obliget minori saltẽ prius , q̃ ꝑuenerit ad
4 legitimam ætatem,sed maior obligatur minori. † Vltimo no.ꝙ licet maior septẽnio possit ɔ̃here spõsalia,tñ nõ obligatur priusq; ꝑuenerit ad lr̃ĩmã ætatẽ.uñ poterit petere separationẽ,licet nullã cãm alleget.& hoc cõcessit ius,qa añ
a ętatẽ aptã matrimonio[a] nõ ur̃, ꝙ qs habeat ꝑfectũ sensum
5 ad cõsentiẽdũ indissolubiliter in futurũ matrimoniũ . †In gl.1.in fi.aduerte,ut clare hẽamus intellectũ utriusq; dicti. nã ĩ primo & ultimo dicto oẽs cõueniunt in una sñia. Primũ.n.loq̃t,qñ tp̃e cõtractus spõsaliorũ ambo erãt impuberes,maiores tñ septẽnio,& ante ętatẽ lr̃ĩmã neuter dẽt audiri reclamãs : rõ qa sicut nõ hẽt cõsensum ad cõtrahendũ, ita nec ad dissẽtiẽdũ.Tertiũ dictũ loq̃t,qñ alter erat maior
b alter minor,[b]& đcidit,ꝙ maior ñ p̃t dissẽtire,sed minor factus maior sic.difficultas restat circa intellr̃m secũdi,uidelicet.§.*si uerò*.in quo uariæ sunt lec.Gl.tertia intelligit , cum ambo erant minores tp̃e cõtractus,& alter prius ꝑuenit ad
c ętatẽ legitimã,& deciditur, ꝙ non dẽt audiri reclamans,[c] donec alter ꝑuenerit ad lr̃ĩmã ętatẽ: postea uero quilibet p̃t ɔ̃dicere.Et ad tex.ĩ uer.*cum sponsalia*.gl. rñdet extorquendo literã . Alter intellectus est,ꝙ ille uer.loq̃t,qñ tp̃e contractus alter erat maior,alter minor, & iste intellectus magis est literę amicus per illa uerba:*cum sponsalia contrahuntur.&c*.Sed gl.nõ placet iste intellectus, qa nõ differt a tertio dicto.Sed certè iste intellr̃s saluari p̃t. & dic ꝙ differt, qa uer.iste loq̃tur,qñ minor contradicit factus maior . uer. *mulier*.loq̃t,qñ cõtradicit maior.nec placet iste intellr̃s glo. ꝙ si alter prius perueniat ad pubertatem, teneat expectare aliũ . qa frustra expectat euentus, cuius nullus est effectus, ut in c.cũ cõtingat,de offi.dele cũ ergo ẽm gl.4.prius factus maior poterat cõtradicere altero postea facto maior,ergo ẽt & nũc p̃t ɔ̃dicere.hoc ẽt probat principiũ.c.a ɔ̃rio sensu, & sentit ẽt Hos.hic aliũ ĩtellectũ,ꝙ uer.*si uero*. loquitur, cũ sponsalia fuerunt ɔ̃cta inter maiorẽ & minorẽ.uer.*mulier*, cum de facto fuit cõtractum matrimoniũ inter maiorẽ , & minorẽ,& utroq; casu decidit, ꝙ is q̃ erat maior tp̃e ɔ̃ctus nõ põt resilire , ex quo semel cõsenserit , & ille intellectus satis ẽt p̃t sustineri: sed p̃cedens plus placet,qa deciduntur plures casus .nã matrimoniũ cõtractũ inter maiorẽ, & minorẽ sunt sponsalia iuris interpretatione,ut in c.unico,eo.
6 ti.li.6.†In glo.in uerbo. *iudicio*,in fi.no. singulr̃ duo ex ista gl.primũ,ꝙ ubi iur̃m interuenit ĩ spõsalib. & ĩpuberes obligant,in tm̃ facit , ꝙ maiores cõpelli dẽant ad ɔ̃hẽdũ matrimoniũ,& intellige de maiorib.septẽnio.†Scđo ex fi.gl.no. ꝙ ubi iur̃m in sponsalib.non interuenit,nõ cõpellit spõsus uel sponsa inuita ɔ̃here matrimoniũ.Et aduerte,qa gl.loq̃tur indistinctè,nõ restringẽs se ad maiores. nã de minorib. non esset dubiũ,quia tex.est hic,& idẽ sentit Host. in sum. ti.de matrim.§.1.post prin.sed hic tenet oppositũ,dicens, ꝙ siue iur̃m interuenit,siue nõ,ex quo maior existens contraxit sponsalia,sp cõpellit ad ɔ̃hẽdũ,arg.in c.iur̃i.22.q.5. & in c.1.de pac.& per hæc iura idẽ dixi ĩ c.ex literis, el.2.s̃. de spõ.Sed nũc adduco istũ tex.q̃ iudicio meo clarè hoc ꝓbat in uer. *mulier*. nã hic nõ interuenit iur̃m ; sed papa fundat se super nudo cõsensu,& dicit,ꝙ ex quo maior semel cõsensit spõsalibus,nõ p̃t cõtrauenire , licet ɔ̃xerit cũ minore, fortius ego dicẽdũ cum ambo erãt maiores , & tene ad hoc menti istũ tex.qa sępe de hoc dubitaui,& uide qđ dixi.s̃.ti.
8 ꝓxi.c.requisiuit.†In gl.fi.ibi §.*reprobari*.ubi dr̃,ꝙ medicus se
d mel approbatus p̃t reprobari,[d]& idẽ hr̃ in.l.sed & reprobari,ff.de excu.tu. & dñt quidã spãle in medico ꝑꝑ hominũ sanitatem,ut si reperiatur mutilis & inexpertus , possit reprobari:sed idẽ dicli quolibet doctore cuiuscũq; ꝓfessionis ut no.Bar.ĩ d.l.sed & reprobari,& pro hoc all.tex.in.l.grãmaticos,C.de profes.& medi.li.10. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Impuberes ante pubertatem separari non debent, sed post pubertatem possunt, si cõtradicũt,nisi carnalis copula ĩteruenial,uel tacitus cõsensus p⁹ pubertatẽ.*
2 *Matrimonium per uerba de præsenti per impuberes contractum iuris interpretatione sponsalia sunt de futuro,& ab eis ante pubertatem resilire non possunt.*
3 *Potentia coeundi anticipat tempus pubertatis.*
Carnalis copula etiam inter minores consummat matrimonium,sed non nisus ad copulam.

CAP. VIII.

1 A *Nobis*. †Impuberes sponsalia contrahentes añ pubertatẽ separari ñ dẽnt,[a] sed post pubertatẽ p̃nt,cõtradicunt sponsalib. nisi copula carnalis interuenerit , & in effectu idem dicit text. p̃cedẽs,nisi ꝙ addit de copula,& cõsensu tacito post aduẽtũ pubertatis . Primò ponit q̃õ.Scđò solo,ibi.*ad quod*.Casus liter. Quidã intra nubiles annos iungũt nomine matrimonii,si uterq; , uel alter[b] ante,q̃ ad annos lr̃ĩmos peruenerint, petant separari,q̃rit utrũ sint audiendi?Rñdet p̃p̃,ꝙ cũ añ annos lr̃ĩmos cõiugalẽ cõsensum nõ habeant , usq; ad ętatẽ lr̃ĩmã[c] expectare tenentur,& tũc aut cõfirmetur matrimoniũ, aut infirmet , nisi carnalis copula antea interuenerit, cũ illa tp̃s anticipare soleat pubertatis B.
2 †No.primo ꝙ quẽadmodũ impuberes ɔ̃hẽtes sponsalia nequeunt ab eis resilire ante aduentũ pubertatis,ut.s̃.ti ꝓx.ita & matrimoniũ ɔ̃here intendentes . nã tale matrimoniũ[d] ante ætatẽ ɔ̃ctũ iuris interpretatiõe sunt sponsalia de futuro,[e]ut no. hic glo.& est hodie expressum in c.1.e.tit.li.6.Ex quo infertur,ꝙ sicut ante aduentũ pubertatis nõ licet resilire a sponsalib.ueris,ita nec a p̃sumptis.
3 Scđo no.†ꝙ potentia coeũdi anticipat tp̃s pubertatis, & sic copula habita inter minores consummat matrimoniũ,quod intellige, si uere intercessit secus in nisu ad copulã,ut.j.co.c.attestationes,ubi de hoc plene. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Minores apti ad matrimonium ex contractu matrimonij obligantur,nisi uiolentia intercedat .*
2 *Proximitas ætatis non sufficit ad contrahendum matrimonium,sed oportet, quod sit talis,quòd carnaliter coniungi possint. 4.*
3 *Malitia supplet defectum ætatis quo ad matrimoniũ contrahendum , sed non in alijs rebus agendis , & quid sit ista malitia,& eius diffinitio .*
4 *Proximitas ætatis & potentia coeundi an simul requirantur in matrimonio contrahendo, uel unum de per se sufficiat ?*
Carnalis copula etiam cum minore an facit sponsalia in matrimonium transire ?
Potentia coeundi quo modo cognoscitur ?

CAP. IX.

1 DE *illis*. † Minores apti ad matrimonium ex ɔ̃ctu matrimonii obligant , nisi uiolẽtia ĩtercedat . Primò decisa consultario . Secundò responsio , ibi : *Respondemus* . Casus literalis. Quidã in minori ętate spõsalia cõtra-

inci.Itẽ si pubes, ĩ no.alias est deci.455. inci.si pubes,tenet,ꝙ si pubes cõtrahat matrimoniũ ẽt ꝑ uerba de p̃senti,& interueniẽte iuramento cũ ĩpubère,ꝙ poterit ñ obstãte ꝓhibitione superioris à tali mr̃imonio pubes recedere,& aliud cõtrahere;ꝙ uidetur cõtra istũ, & quod hic dicit.

SEB. SAPIA.

a Obligat minori. Hoc tñ ñ ꝓcedit , qñ maior inuitus cõtrahit cum minore tũc enim nõ tenetur expectare minorem , vt not. Abb.per illũ tex. ĩ.c.ex literis.j.eo.

SEB. SAPIA.

a Aptã matrimonio. Amplia hunc text. vt ꝑ Abb.ĩ.c. attestatiões,ĩ quarto no.j.eo. videlicet vt ꝓcedat,etiã si nisus fuerit sępe mulierem corrumpere.

b Minor Adde videndũ de intellectu hui⁹ decre. do de ro.deci.suis hoc ti.c.1.decisio.

c Reclamãs.Si maior est effect⁹ , & ñ reclamauit,Hosti. tenet,ꝙ nõ põt,sed in cõtrariũ ẽ ueritas , vt tenet hic Phili.frã. & do.de ro. deci.460. Ant. de Bu. ĩ.c. ex ꝑtes, supra.de.re.spolia.

d Reprobari. Idẽ est ĩ medico animarum,ar.in.c. cũ infirmitas.j.de. pœni.& remis.l.sancimus , C.de sa.sanc. ecc.Old. consil.18.

ZACHARI.

Adde idẽ esse in alio quouis doctore ignorãte, q̃ etiã post suscepta insignia põt reprobari.gl.Bar.& doc.in l.pomponius , ver. approbatum , de neg.ges.Bar.ĩ.l.dispensatorẽ , de sol. Bar. & post eũ Ia. Rebuf in alleg. l. grãmaticos , & ibi in apost. Cel. C.de profes.& medi. li. 10.Feli.in.c.ex literis , colũ.4.uersi.& adde Bar.s̃. de consti.& dixi aliq̃d in apost.ad istũ.s̃. de renũ.in c. dilecto, nu.1.in apostil. in ver.reprobari.

SEB. SAPIA.

d Potest reprobari.Vide Oldrac.in cõsi.18.& Abb. in c.cum ẽm,co.4. s̃. de præbendis.

ZACHAR.

e Sponsalia de futuro.Adde Bar. in

hũt,& traducunt̃, poſt modũ diuortiũ pe
tũt minoré allegãtes ętaté, aut uim ſibi
latã.q̃rit̃, q̃d iuris ſit rñdet, ꝙ ſi ita fue-
rint ętati ꝓximi,ꝙ potuerunt carnaliter
coniungi, p̃textu minoris ętatis nõ ſunt
ſeparãdi,ſi unus in aliũ niſus ẽ cõſenſiſſe:
qa ĩ eis malitia ſupplet ætaté.Şed cui uſ-
cũq; ſint ætatis ſe pñt ꝑ illatã uiolétiam
excuſare, niſi poſt uiolentiã cõſenſus ac
2 cedat·B.†No.primò,ꝙ ꝓximitas ætatis
ſola ñ ſufficit ad ꝯhẽdũ matrimoniũ: ſed
oportet,ꝙ ſit talis, ꝙ carnaliter cõiungi
potuerint,& hoc no.ꝑ limitatione.c. ſe
3 quẽtis.†Sc̃dò no.ꝙ malitia[a] ſupplet defe
a ctũ ętatis quo ad ꝯhẽdũ matrimo.& ad
hoc quotidie allegat̃, & quo ad ꝓpoſitũ
exponit̃ malitia,i.uigor nãlis, ſeu poté-
tia coeũdi, ut colligit̃ ex uerbis p̃cedẽti
bus,ibi: *quòd potuerint coniungi* nõ.n.ſuffi
ceret malitia in reb.agẽdis,ut ĩ c. pube-
4 res,in.§.fi.s̃.e.†Sed q̃ro,qa tex. requirit
hic duo ad ualiditaté mr̃imonii, ꝙ ſint
ꝓximi ętati,& ꝙ potuerint carnal̃r cõ-
miſceri, nũqd ambo reqrant̃ de neceſſita
te? Sol.ſi icipis a primò,neceſſario reqrit̃
ſm,qa,ſicut dixit, ꝓximitas non ſufficit
ſine potẽtia coeũdi;ſed ſm bñ ſufficit ſi-
ne primo,dũmõ ſint doli capaces,ita, ꝙ
potuerũt diſcernere uires mr̃imonii. nã
matrimoniũ nõ ꝯhitur ex copula,ſed ex
ꝯſenſu. s̃.ti.ꝓx.c.cũ locũ.ſed diſceptatio
nõ modica eſt inter doc. qũo deprehẽdi
tur iſta potẽtia coeũdi,quæ habet ſupple
re defectũ ætatis.qdã.n.ut Tãc.requirũt
ꝙ uere inter eos copula interceſſerit,qd
ẽt ſeqtur Hoſ.exponẽdo tex.ꝙ potuerit
cõiũgi,i.ꝙ de facto ſe coniunxerint. ſed
Gof.Inn.Abb.& Io.An.tenẽt oppoſitũ,
dicẽtes ſatis eẽ, ꝙ potuerunt coniungi.
Quid.n. ſi iuuenis minor alias mulieres
cognouit,uł ſi fęmina minor ab aliis fue
rit cognita? certè nemo negabit matrim.
conſiſtere inter iſtos,ex quo apparet eos
potẽtes ad copulã,& ꝓ hac ſnĩa hẽs gl. ĩ
c.unico,e.ti.li. 6. ſed de hoc non ur̃ mihi
magnũ dubiũ, ex quo clarè cõſtat de po
tẽtia coeũdi, ſed dubiũ ẽ,qñ ñ cõſtat cla
rè,ſed tm̃ ꝑ ſigna,puta ex aſpectu corpo
ris, uł ex aliis ſignis itrinſecis mulier uł
maſcul⁹ ur̃ aptus ad copulã, & ſenſit Inn.
b hęc ſigna ſufficere,*b* qd mihi ſatis placet
ar.c.ſeq.ubi niſus ad copulã cũ ꝯſenſu ad
hibito ꝓpe ætaté ltĩmã ſufficit ad matri
moniũ,ꝑ quo facit litera,dum dicit,*quòd*
potuerint,& ſic ſolũ requirit potẽtiã, &
uidetur eã requirere ex ſignis, dũ dicit,
ſi fuerint ita proximi ætati,&c. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Contractus ante pubertatem facit matrimonium.*
Niſus ad copulam non facit matrimonium. 5.7.
2 *Niſus ad copulam, non declarat potentiam coeundi.*
3 *Maritus & uxor poſſunt ſe adinuicem uendicare, & quam poteſtatem habet alter in alterum.*
4 *Proximus uel prope finem alicuius ætatis quomodo eſſe quis dicatur?*
5 *Impubes maior ſeptẽnio adueniente ætate legitima põt ſine aliqua cã a ſponſalibus & matrimonio reſilire, licet mulierem ſæpe niſus fuerit corrumpere.*
6 *Impubes factus pubes, ſi uult a ſponſalibus reſilire, concedenda eſt licentia ambobus.*
7 *Annus quartuſdecimus in maſculo, & duodecimus in fœmina debet eſſe cõpletus,& ſi deficiant aliqui dies, an teneat matrimonium?*
Conſenſus præſtitus circa finem impubertatis,uel principium pubertatis an faciat matrimonium.
8 *Confeſſio coniugum per ſe & contra ſe an ſufficiat?*
Iudex,ſi dubitatur an mulier ſit cognita,uel ne, quid agere debet?
9 *Teſtes in matrimoniali cauſa recipi poſſunt poſt publicationem, imo poſt ſententiam.*
10 *Aetas quæ requiratur in ingreſſu religionis, & an perueniatur ex diſcretione?*
11 *Iuramentum à reo exigi poteſt in cauſa matrimoniali etiam ſi actor nihil probauerit.*

CAP. X.

1 *Atteſtationes.* † Cõtract⁹ añ pubertaté ẽt
cũ niſu carnalis copulę ñ
facit matri. Cõis diuiſio. ſecũda ibi: *conſultationi.*
Caſus lit. Quędã mulier ꝯxit matrimoniũ cum
quodã qui nõdũ hẽbat.12.annos: tñ eã tẽtauit corrũpere:
ſed ñ potuit poſtmodũ ab ea receſſit.uñ ipſa mulier petiit il
lũ in ſuũ maritũ corã ordinario,teſtes ꝓducti fuerũt in cã il
la,dubitauit iudex,qualiter in cã ꝓcederet.miſit atteſtatio
nes.atteſtatiõ ib.illis inſpectis cõſtitit dño papæ,ꝙ iuuenis
ille nõdũ attigerat.12.annũ,qñ p̃fatã G. in uxoré accepit,
& licet niſus fuiſſet eã corrũpere,ſm ꝙ uterq; cõfitebat̃,mu
lier tñ credidit ſe uirginẽ euaſiſſe.ſed ipſe ante,q̃ ꝑueniſſet
ad 14.annũ,ab ipſa receſſit;ad qd p̃uẽtus ab eadẽ petebat̃ in
uirũ.rñdet p̃p illi epõ dicẽs,ꝙ ſi illa ꝑ idoneos teſtes ꝓbat̃
nequerit,ꝙ poſt uel circa finẽ 14 anni p̃dictus iuuenis cõ-
ſenſiſſet in eã recepto iuſ̃o ab ipſo,ꝙ poſt, q̃ ad ętaté ltĩmã
ꝑuenit,ipſam hr̃e non cõſenſit in uxoré,dictũ iuuené a p̃di
cta.G.deat ſeparare,& dare utriq; lnĩam cum alia ꝯhendi.
2 B.†No.primò, ꝙ ſolus niſus ad copulã nõ declarat potẽtiã
3 coeũdi,uide.s̃.de ſpon.c.iuuenis,&.c.fi.eo.ti. †Sc̃do no. ibi:
c *uendicare*, & tene mẽti,ꝙ uxor p̃t uendicare[c] maritũ,itellige
cã adiecta de iure diuino & canonico, qd ẽt tenet hic Ho.
nã multa iura hẽt mulier ĩ marito,adeo, ꝙ maritus non dr̃
hr̃e ptãté ſui corporis,nec e ꝯ,ut ĩ c.nõ dẽt.j. de cõſang. &
affi.vñ rõne h⁹ iuris pñt adinuicẽ ſe uẽdicare, ar.l.1.§. per
hãc,ff.de rei uen.& tene ad hoc mẽti iſtũ tex.cũ dicto Hoſ.
licet ꝯtrariũ ſenſerit Io.An.in add. Spe.in ti.qui fil.ſint le-
gi.poſt prin.& ſ̃q ur̃ d.Ant.in c.nõ eſt,s̃.ti.prox.ſed primũ
4 dictũ uerius,ut latius dico in c.illud,de p̃ſum.†Not.ibi: *cir-*
d *ca finem 14 anni*,iuncta gl.ꝙ qs dr̃ eẽ ꝓpe finẽ[d] alicuius ęta-
tis,cũ diſtat ab ea ꝑ ſex mẽſes,qd no.ꝓ ſtatutis.q s ãt dicat̃
5 proximus alicui ętati,dic,ut dixi.s̃.eo.c,continebat̃.†Item
no.mirabilẽ deciſionẽ,ꝙ minor pubertate, maior tñ ſepté-
nio ꝯhens ſpõſalia, uel matrimoniũ põt adueniente ætate
ltĩma ſine alia cã reſilire a talib.ſpõſalib. ſiue matrimonio
licet mulierẽ ſępe niſus fuerit corrũpere,& hoc ampliat.c.
6 de illis,s̃.eo.†Vlt.no.ꝙſi minor factus maior uult recedere
a ſponſalibus,dẽt ẽt maiori dari lnĩa ad alia uota trãſeũdi.
7 †In gl.prima in fi.dic.ꝙ ille conatus nõ facit ſpõſalia tran
ſire in matrimoniũ,ut ĩ c.fi.s̃.ti.ꝓxi. ſed aliũ effectũ hic in-
duxit.nã induxit p̃ſumptionẽ,ꝙcirca finẽ.14.anni iſte erat
potens ad generãdũ,ex quo añ illã ętaté fuit niſus ad copu
lã.iõ p̃p mãdat hic inquiri, utrũ ille iuuenis cõſenſerit cir-
ca finẽ.14.anni.nã ceſſante p̃ſum. cãta ex niſu copulę nõ ſuf
feciſſet cõſenſus p̃ſtitus circa finẽ.14.anni, qa, ubi ñ cõſtat
de potẽtia coeũdi,expectat̃ pubertas ex annorũ numero, ĩ
qua reqrit̃,ꝙ annus.14.ſit cõpletus in maſculo,ut in.l.fi.C.
qñ tu uel cu.facit tex.in c.j.ꝓxi.licet Hoſ.hic dubitet, utrũ
in ult.die.14.anni uel.12,anni in muliere ualeat matrimo
niũ ꝯctũ.nã ur̃ ꝙ ſic,ſicut dicimus ĩ teſtõ,ut ĩ.l. qua ætate,ff.
de teſta.tãdẽ ur̃ hoc relinquere arbitrio iudicãtis, cõſidera
ta habitudine ꝑſonę, & ſatis mihi placet primũ dictũm fa
uore matrimonii;& ideo non decipiat te iſte tex.cũ uidetur
uelle ſufficere conſenſum præſtitum circa finem. 14. anni.
8 nam hic præceſſit niſus ad copulam,ut prædixi. † In gloſſ.
c 2.ibi: *contra ſe cõfitebatur*.not. glo.ſingulariter, ꝙ confeſſio[c]
coniugis

l.quæſitum, & ibi bo.tex.ff.de ſpon. & ibi latius Alex. & doc.ubi tenent ꝙ ſi matrimoniũ contrahatur ꝑ inhabiles ad contrahendũ matrimoniũ, ſed ſponſalia ſic, ualet in ſ̃uim ſponſaliorũ, etiã ſi contrahatur ꝑ uerba de præſenti de quo plenè per Gemi.in alle.c.1. & ibi in apo. Cel. e.ti.li.6.& Pau.de Ca.conſi.40.

a Malitia. Tamen nõ ſupplet q̃tum ad ingreſſum religionis, ut hic per Inn.per gl. & do. in c.poſtulaſti, de regularibus.Idem q̃tũ ad teſtm̃.l.qua ætate, ff. de teſta. cũ ibi notatis, & per Abb. in c.atteſtationes in fi.j.e.

b Sufficere.Facit.l.1.§.ſi intelligatur, ff.de ædil.edic.ibi plerũq; ſignis.quẽ tex.alle.hic.dom. Philip.

c Vẽdicare. Imo.in d.c.illud,tenet, ꝙ tutius eſt ſeruare opi.Io.An.tamen ſuſtinetur libellus in quo ſimpliciter maritus uendicat ꝙ debet concludere per mediũ poteſtatis.& non per medium ratione dominii,Ang. i.l.1.§.per hanc,ff.de rei uen.ꝑ Cy. in.l. ſi inita,C. de nup. quod ẽt procedit ſi nũq̃ fuerit habita poſſeſſio uxoris,per Ange.in d. §.per hanc.

d Prope finem. Alex.conſi.120.in 2.uol.uer.nec.ob. ſi diſcretis.

ZACHA.

Adde, qd poſui in apoſt. ad iſtum in c. continebat̃. nu.9.in uer. benefacit,s̃. eo. ti.

SEB. SAPIA.

e Confeſſio. nũqd ãt confeſſio facta ſacerdoti ꝓbet ĩ cã mr̃imonii,uid gl. tenẽtẽ, ꝙ ſic in.c. tua nos,ĩ gl. pe.s̃. de ſpõſali.quã dicit ſing.Ro.in.l.ſi nõ ſpãli,C.de teſta. refert Iaſo.in.l.1. §.huius ſtudii, ff. de iuſti.& iure.

cõiugis ꝯ mr̃imoniũ ualet, qñ emanauit ab eo, qui ſtat pro
matrimonio. non.n.eſt p̃ſumptio,ꝙ falſum cõfiteat̃ contra
ſe,dicit tñ Hoſti. hoc reliquendũ arbitrio iudicãtis.nã poſ-
ſet fieri colluſio inter coniuges uolentes ſepari mr̃imoniũ.
nã fingerẽt lites,ꝙ in ꝓgreſſu cauſæ is,qui firmabat ſe ſtare
pro matrimonio,ꝯfiteret̃ ꝯ matrimoniũ,& ſi iudex hoc ſu-
ſpicaret̃,nõ dr̃et eſſe ꝯtẽtus tali ꝯfeſſione,ſed facere mulie-
rẽ inſpici,an ſit uirgo,uel alias ꝓbationes exigere ꝯ matri-
monium,niſi aliud ĩpedimentũ allegaret̃. ubi aũt ceſſat p̃-
ſumptio fraudis, ſtabit̃ cõfeſſioni cõiugis cõtra mr̃imoniũ,
ex quo ꝯfitẽs ſtat ꝑ mr̃imonio qd multũ notabis,quia mul
9 tũ limitat.c.ſup eo,de eo qui cogno.cõſan.uxo.ſuæ. †In gl.
in uer.*per teſtes*,in fi.uel dic melius ſm Hoſti.ꝙ hoc oꝑatur
fauor mr̃imonii.nã ſi nõ obſtat ſnĩa,quo minus ꝓbationes
de nouo accipiant̃,in c.lator,& c.ꝯſanguinei, de re iudi.for
tius nõ dẽt obſtare atteſtationũ publicatio,de quo tñ uide,
10 qd plenè dixi ĩ c.iurauit,de ꝓba.†In gl.pen.ibi,*illud*,dic ꝙ
ille tex. procedit quo ad ĩgreſſum religionis, ubi ætas non
ꝑuenitur ex diſcretione, ſed requiritur p̃ciſẽ, numerus an-
norũ,ut in c.1.de reg.li.6.& no. in c.poſtulaſti,& in c.ad no
11 ſtrã,eo.tit.†In gl.fi.Hoſt.& cõiter doct.dicũt,ꝙ ubi agit̃ de
ſacr̃o matrimonii,dẽt ſemper iurm̃ exigi à reo, licet actor
nihil probet,ut ueritas tãti ſacr̃i melius eluceſcat,qd no.&
idẽ dic,ubi uertit̃ ꝑiculũ aĩæ,ut no.doc.s̃.e.c.ꝯtinebat̃.Abb.

SVMMARIVM.

1 *Inuita ſi aliqua maior ſponſalia contraxit cum minore, non tenetur illum expectare,donec ad ætatem legitimam peruenerit 2.*
2 *Metus ita ſponſalia, ſicut matrimonium,impedit.*
3 *Verba de præſenti cũ ĩpubere non matrimoniũ, ſed ſponſalia de futuro faciunt.*
4 *Parentum minæ iuſtum metum inducunt, & maximè in muliere.*
Maior cum minore contrahens tenetur expectare minorem, donec ad ætatem peruenerit legitimam.

CAP. XI.

1 *Ex literis.* † Si maior inuita ꝯxit ſpõſalia cũ
minore,non tenet̃ ipm expecta
re,donec ueniat ad ætatem adultã, Cõis diuiſio.
Secunda,ibi,*cum autem*.Caſus lr̃alis.Quędã puel
la 12.annorũ deſpõſata fuit cuidã puero.9. uel 10. annorũ,
& poſtmodũ de uolũtate parentũ, & nõ de ſua (ut dicebat)
ad domũ pr̃is illius pueri ducta fuit inuita & nolens,& mi-
nis parentũ cõpulſa fecit ibi morã ꝑ annũ, & tandem ad do
mũ ꝓpriã eſt reuerſa,dicens, ꝙ nunq̃ in eum conſenſit nec
uult conſentire,imò petebat licentiam cũ alio cõtrahendi,
q̃rebat̃ qd iuris? Rñdet Papa, cũ dictus puer nondũ ad 14.
annũ ꝑuenerit,nec ad eam carnal̃r acceſſum habuerit,man
dat,ꝙ ſi puella cõmonita ipm noluerit expectare, quouſq;
ad ętaté legitimã ꝑuenerit,& ſi eſt ita,ut propoſitũ eſt,tri-
2 buat liberã licentiã cũ alio cõtrahẽdi.Ber.†Nota unum bo
nũ dictũ ex tex.ꝙ ſicut metus ĩpedit matrimoniũ ipſo facto,
ut in c.cùm locũ,s̃.ti.proxi.ita & ſpõſalia de futuro,ut hic.
nã licet iſti intenderent cõtrahere matrimoniũ, tñ ꝑꝑ defe
ctum ętatis alterius fuerũt ſpõſalia de futuro,ut in c.unico,
eo.ti.li.6.& tñ ipſo iure non ualuerũt ꝑꝑ metũ interceden
3 a tem.†Secundò no.ibi.*minis*[a] *parentum*, ꝙ minę parentum[b]
b inducunt iuſtum metum maximè in muliere, quod ego ad-
mitterem conſiderata qualitate parentum, & minarum.
4 † Vltimò not. ampliationem ad c.de illis, el 1.s̃.eodem, ꝙ
maior contrahens cum minore tenetur expectare minoré,
donec perueniat ad ętatem legitimã,ut in d.c de illis. hoc
uerum,niſi maior inuitus cõtraxit cum minore. tunc enim
non tenetur expectare minorem,ut eſt caſus hic. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia contracta cum minore ſeptennio per cohabitationem mutuam poſt ſeptennium conualeſcunt, & inducunt pu.ho.iuſtitiam, ſoluuntur tamen per matrimonium de præſenti.*
2 *Aetas ſuperueniens cum aliis adminiculis ualidat ſponſalia.*
Sponſalia nulla ex defectu conſenſus conualeſcunt, tacito ſubſequente conſenſu, ex communi habitatione.
Impedimentum publicæ ho. oritur etiam ex ſponſalibus cum minore ſeptennio contractis, quæ poſt modum ſuperueniente ætate conualeſcunt.
3 *Impedimentum publicæ hone. ortum ex ſponſalibus durat etiam illis diſſolutis.*
4 *Impedimentum publicæ hone. nedum impedit matrimoniũ,ſed ẽt dirimit,licet carnali copula ſit cõſummatũ.*
5 *Conſanguineam prioris ſponſæ etiam poſt ſponſalia rupta cognoſcens peccat, & priuatur ſaltem ad tempus poteſtate contrahendi matrimonium.*
6 *Viro & uxori quõ & quando credatur quo ad copulam.*
7 *Inceſtuoſus matrimonium contrahere non poteſt.*
Inceſtus an inhibeat perpetuò, uel ad tempus matrimonium contrahere?

CAP. XII.

1 *Duo pueri.* †Sponſalia cõ-
tracta cum mi
nori ſeptẽnio per cohabitatio
nem mutuam poſt ſeptennium
conualeſcunt, & inducunt publicę hone-
ſtatis iuſtitiã, ſoluunt̃ tamen ꝑ matrimo
niũ de p̃ſenti.Primò narrat factũ.Secũdò
reſpon.ibi,*quia igitur*.Caſus literalis.Duo
pueri.G,6.annos habens,& Guilielma.7.
matrimonialiter ſunt cõiũcti,qui ſimul ꝑ
tres annos mãſerũt. & ſic ſponſalia[a] tenue
runt,quę ab initio non ualebant.poſtmo
dum pater puellæ ipſam copulauit cuidã
alio M.noĩe,cũ quo pacificè per ſepté an-
nos permanſit. tandẽ dimiſit eandẽ,quia
credebat ipſam aliũ uirũ, habere, cũ quo
primò fuerat deſponſata.Dictus.G.ad an
nos diſcretionis perueniẽs cũ alia cõtra-
hẽdi licentiam poſtulauit. qua obtẽta cõ
traxit cum quandam.S.nomine conſobri
na dictę.G.& cum ea per aliquod tempus
cohabitans,(ut dicebat non cognouit eã-
dem,ipſa tñ ſe ab eo cognitam aſſerebat.
poſtea uerò pater Guilielmæ, cùm uidiſ-
ſet eam à ſecundo uiro dimiſſam,compu
lit dictum. G.ut. S. neptem ſuam dimit-
teret,& ad.G.rediret, q̃ poſtmodum per
bienium cohabitauit eidem. quęſitũ fuit
à papa,quid ſuper his eſſet agendũ, & ipſe
reſpon.ꝙ inter Guilielmum & Guilielmã
non fuit matrimonium puerili ętate im-
pediente,& licet poſt,q̃ nupſit alii potue-
rit aliam ducere uxorem,Guilielmę con- b
ſobrinam habere non potuit propter pu-
blicam honeſtatem.ſiue eam cognouerit,
ſiue non.nec ad Guilielmam poterit redi
re,quia fuit alteri legitimè copulata.cum
ergo Guilielmus dicat ſe non cognouiſ-
ſe.S.conſobrinam.G.aliam ſi uoluerit po
terit ducere in uxorem, & S. alteri uiro
poterit copulari,& cum fuerint ſeparati,
pœnitentia debet utrique iniungi ad tẽ
pus pro uitando ſcandalo. ſi uerò conſta-
ret Guilielmum.S.congnouiſſe,neutri al
tero uiuente dabitur licentia contrahen
di,& Guil.remanebit cum matthęo, im-
poſita ipſi. M.ad tempus pœnitentia com
petenti,quia pro ſua uoluntate ſine iudi-
2 cio eccleſię dimiſit eandem.Ber.† No.pri
mò,ꝙ ſponſalia nulla ex defectu conſen-
ſus conualeſcunt ex tacito conſenſu in-
teruenientе ex communi coh.bitatione,
& ex iſtis oritur publicę honeſtatis iu-
ſtitia, ſicut ex ſponſalibus contractis
tempore maioris ętatis, & hoc clarius
probatur.s̃.eo.literis, & c.acceſsit.† Se-
cundò no. impedimentum publicę hone

a Minis. Idem noluit glo. in c.accedens,s̃.de conuer.coniuga. & c.fi.j. qui cle.uel uouen. Inno.in c. cauſam matrimonii, s̃.de officio deleg.licet cõtrariũ uoluerit gl.in l.1.§.quę honerãdæ,ff. qua.re.actio nõ datur, & malè ſecũdũ Phi.hic.nã ſi metus reuerentialis in matrimonio non inducit iuſtum metũ,ut hic, fortius nõ debet inducere in aliis contractibus cùm in matrimoniis requirat̃ liberalis cõſenſus c. Gemma, s̃. de ſpon quod eſt cõtra doctrinã. Ange.in c. cùm uirũ, s̃. de reg. latè ꝑ Bar.Alex. & alios in l.quę dotis, ff. ſol.matri.

ZACHARI.

Adde qd notaui ĩ apo. ad iſtũ in 6. cũ ſuper, nu.4.in apo.in uer.minę, s̃. de off. dele. & Pau.de Caſt.conſil.312.

SEB. SAPIA.

b Minæ parentum, Hoc dictũ refert & ſequitur dominus Iaſo.ĩ l.Titia, in prin.col.4.uer. octano adde,ff.de uer.obli.

a Interlocutoria. Mirũ est, ꝙ non allegauerit Bar. in l. Titia, ff. de accu. ubi concludit, ꝙ sñia lata ab obseruatione iudicii est interlocutoria, qñ absoluitur propter libellũ malè conceptum. sed si fert ꝙ de cætero nõ possit agi, dicitur diffinitiua, ut p̃ istũ in c. examinata, s. de iudi. p̃ Archi. 20. dis. c. 1. Pe. de Ancha. in cle. si. de app. decidit s̃m no. per Bar. in d. l. Titia. Bal. in l. fin. C. si tutor uel cur. & ĩ auth. q̃ semel. C. quomodo & qñ iudex, in 4. col.

SEB. SAPIA.

a Interlocutoria. Quomodo cognoscatur sñia iterlocutoria, q̃ habet uim diffinitiuę, late tradit Felin. in rub. s. de re iudi. & ibi col. pe. tradit ꝙ sentẽtia absoluẽs ab obseruatione iudicii est sententia interlocutoria habens uĩ diffinitiuæ.

b Vim diffinitiuæ. Adde latè ut per Ang. consi. 114.

c Reseruauit. per Bar. ĩ l. ille à quo, §. si de testamẽto, ff. ad Trebel. & ibi p̃ Imol. & p̃ Abb. ĩ c. cũ contingat. s. de offi. dele. Bal. ĩ l. eam q̃, C. de fidei cõ. uer. quæro q̃d operet̃ illa reseruatio. Bar. in l. fi. ff. pro suo. Bald. in l. si ea, C. q̃ accu. non possunt. Bart. tñ in sua disputatione incipiẽte, accusat⁹ de ni turbatiua, tenet, ꝙ talis reseruatio nõ põt fieri nisi de cõsensu partiũ. Põt cõsiderari. aut pars offert se incõtinẽti uelle probare; & iudex nõ põt facere reseruationem; aut nõ offert se in cõtinenti; & tunc poterit. q̃d si statutũ diceret, ꝙ iudex p̃cedat reseruatis exceptionibus, de quibus intelligatur, gl. est ĩ cle. 1. de seq. pos. & fru. per Bal. in l. exceptionem, C. de proba. in ulti. col. plenè per Alex. in d. §. si de testamento, qui allegat hũc textum.

ZACHARI.

d Quorum aliqui sunt inepti. Adde Lanfran. de Oria. in c. quoniam contra falsam, uer. in iudicio autem, & ibi in apost. Cel. supra. de proba.

statis ortũ ex spõsalibus durat ẽt spõsalibus ltiè dissolutis; & idẽ vr̃ p̃bari s. c. c.
4 acceſſit. †Tertiò no. ꝙ ĩpedimentũ publicæ honestatis nedũ ĩpedit mr̃imoniũ, sed ẽt dirimit, q̃tuncunq; copula in mr̃imonio intercesserit; & hoc no. nam iste ꝯxit matrimoniũ cũ cõsobrina prioris spõsæ, & eã cognouit, & nihilominus dr̃, ꝙ nõ est mr̃imoniũ, & mandat̃ eos hic separi; facit. c. unicũ, e. tit. li. 6. & c. 1. de spõ. eo. li.
5 †Itẽ no. ꝙ cognoscẽs cõsanguineam prioris spõsæ ẽt post spõsalia rupta grauiter peccat; adeò, ut priuet̃ saltẽ ad t̃ps p̃tãte
6 ꝯhẽdi mr̃imoniũ. †Vlt. no. ꝙ nedũ credit̃ marito, qñ dicit se cognouisse uxorem uxore negãte, ut ĩ c. continebat̃, s. eo. sed ẽt credit̃, si negaret copulã muliere asserẽte oppositũ, tñ dicit Host. ꝙ si p̃ copulã cõfirmaret̃ mr̃imoniũ, staret̃ potius assertioni mulieris asserentis copulã, q̃ dictis uiri negãtis copulã, & hoc in fauorẽ mr̃imonii; q̃d no. Et ad istũ tex. rñdeo, ꝙ hęc copula non faciebat ad ꝯfirmationẽ matrimonii, sed potius ueniebat ad delictũ p̃bãdũ; q̃a mr̃imoniũ nõ poterat eẽ cũ cõsobrina prioris spõsæ; & ex sola ꝯfes-
7 sione mulieris nõ debebat uir puniri. †In gl. in uer. *dabitur*, ibi, *propter delictum utriusque*. & sentiunt hic doc. ꝙ ille cõmisit incestũ ducẽdo & cognoscendo cõsobrinã prioris spõsæ. Sed tũc opponit̃ ad literã, q̃ mãdat utrunq; istorũ stare sine matrimonio altero uiuẽte. nã delictũ incestus priuat p̃petuò facultate ꝯhẽdi matrimoniũ, ut ĩ c. 1. & c. discretionẽ. j. de eo q̃ cog. consan. uxo. suæ. Sol. metu ꝯrii doc. supplent ad tex. maximè, sed hęc suppletio ĩpropriat l̃ram, cũ non sine mysterio dicit, altero uiuẽte. Ideo dicerem; ꝙ quo ad hoc p̃priè nõ fuisset cõmissus incest⁹, q̃a ex spõsalib⁹ nõ est orta affinitas inter spõsam, & cõsanguineos spõsæ, sed publica honestas dũtaxat; iõ nõ dẽt iste tm̃ puniri, sicut si cognouisset affinẽ. ideo papa hic tẽperauit sñiam, & ad t̃ps ĩterdixit facultatẽ ꝯhẽdi, & fortè dixit, altero uiuẽte, q̃a uulgariter isti putabant̃ maritus, & uxor. uñ, ne uideant̃ trãsire ad secũda mr̃imonia, & ut delictũ nõ eẽt p̃rsus impunitũ, papa p̃cessit; ut hic dr̃; & sic dico, ꝙ hic est casus spãlis prouidens contra ꝯhentẽ matrimonium obstante publica honestate, & ductã cognoscentẽ. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Accusari non potest matrimonium, quod non est; ut si cum minori septennio sit contractum; denuntiari tamen potest ĩpedimentũ, ne in posterũ contrahatur* 3.
2 *Sñia super libelli ineptitudine lata interlocutoria est, hẽt tamẽ uim diffinitiuæ, q̃a prima diffinit instãtiã.*
Appellari an possit statim uiua uoce ab interlocutoria?
3 *Priuatio præsupponit habitum.*
4 *Pronuntiatio iudicis, saluis exceptionibus, q̃d operetur.*
Exceptiones dilatoriæ possunt discuti post litem contestatam, si iudex eas reseruauit.
5 *Pronuntiatio super non petito fatua est.*
Pronuntiari potest super una parte, quando plura sunt petita, & reliqua per iudicem recipiuntur.
6 *Libellus plura potest continere, & pars inepta non potest uitiare modum aptum.*
Rescriptum plures gratias continens, surreptio in una non uitiat reliquas.
7 *Denuntiatio impedimenti matrimonij quomodo fiat.*
8 *Acta contra legem uiuam, uel mortuam an sint nulla?*
9 *Matrimonium contractũ cõtra interdictũ papæ etiã cum clausula decreti irritantis tenet alio non obstante impedimento; in hoc tamen uaria est opinio.*
Papa habet amplam facultatem super matrimonio non consummato.
10 *Inferior à papa non potest impedire uirtutem matrimonij ex aliquo temporali impedimento. nam & in ipso papa dubium est.*

CAP. XIII.

1 AD *dissoluendum*. † Accusari non potest matrimoniũ, q̃d nõ est; ut si cũ minori septẽnio sit ꝯctũ, denuntiari tñ põt ĩpedimẽtum, ne ꝯhat̃ in posterũ. Et tria facit. Primò narrat factũ. Scd̃ò interloq̃tur, ibi, *Interloquendo*. Tertiò p̃hibet, & decernit. ibi, *Ne uerò*. Casus literalis. Quidam noĩe Io. ꝯxit matrimonium cum quadã puella. S. noĩe intra septẽnium cõstituta tandem ex p̃te puellæ accusabat̃ matrimonium p̃p cõsanguinitatẽ; & dum testes p̃ducerentur ad p̃bãdã cõsanguinitatẽ, p̃dictus Io. multas exceptiones proposuit, p̃ quas intendebat accusatores ab accusatione repellere. cũ sup̃ exceptionib⁹ ipsis fuisset multipl̃r disputatum, papa auditis, q̃cunq; p̃tes p̃ponere uoluerũt, interloquẽdo p̃nuntiauit inter p̃dictũ iuuenẽ & puellã nec matrimoniũ, nec spõsalia fuisse ꝯtracta, quia puella nõdum ad 7. annum p̃uenerat. uñ accusatio locũ hr̃e nõ poterat, cũ nõ esset qui legitimè posset accusari, sed denuntiari poterat consanguinitas, ut interdiceret̃ matrimonium cõtrahendũ. uñ dñs papa statuit terminũ ad denũtiationẽ p̃bãdã, saluis exceptionib⁹ p̃positis, ac ẽt p̃ponendis. ne uerò in puellã aliq̃d interim attẽtet̃, dicit papa, ne in negotio ulterius p̃cedat̃ de nouo, donec cesset̃ à denuntiatione, uel ea p̃bata ordine iudiciario p̃cedat̃. q̃d si cõtra hoc mãdatũ in p̃iudicium puellæ aliq̃d fuerit attentatũ, illud decernit papa irritum & inane.
2 Ber. † Not. primò ibi, *Interloquendo pronuntiamus*, ꝙ sñia lata
a sup̃ ineptitudine libelli est interlocutoria,[a] hẽt tñ uim diffinitiuæ, q̃a diffinit primã instantiam, & p̃ hoc cõsuluit Io. Cal. ꝙ ab hac sñia põt appellari uiua uoce incontinẽti, sicut appellat̃ à diffinitiua, in l. 2. ff. de appella. & 2. q. 6. c. ei qui. §. diffinitiua. Cõtrariũ tñ hic tenet. Gaf. p̃ istũ tex. in uer. *interloquendo*, & p̃ c. suã, de appel. Sed certè licet sit interlocuto-
b ria, & sic loquant̃ ista iura, tñ, ex quo hẽt uim diffinitiuæ,[b] & cessat rõ. c. ut debitus, de appel. vr̃, ꝙ ab ea possit appellari ut à diffinitiua, de quo remitto me ad ea, quę plenius dixi ĩ
3 c. p̃uenit, de appel. †Scd̃ò no. ꝙ matrimoniũ nullum ex defectu ꝯsensus accusari nõ põt, & quotidie allegat̃, ꝙ priuatio p̃supponit habitũ, de quo in l. decẽ, ff. de uer. oblig. & 32. q̃õ. 2. in c. q̃d uerò nõ formatũ, & ibi est gl. cõsimilis gl. nr̃æ in
4 uer. *denuntiari*. †No. tertiò ibi, *saluis exceptionibus, &c.* ar. ualde singulare, ꝙ si iudex p̃cedit ad litẽ cõte. uel ea, q̃ solent fieri post ꝯtestationẽ in cã, in qua nõ requirit̃ cõtestatio, cũ p̃testatione, ꝙ exceptiones dilatoriæ sunt saluæ, nõ p̃ hoc irritat̃ p̃cessus iudicis, sed tenet mero iure, saltẽ p̃te nõ appellãte, & sic est casus no. in quo exceptiones dilatoriæ p̃nt
c discuti post litẽ ꝯtesta. si iudex eas reseruauit[c] à principio; q̃d latius tãgo in c. exhibita, s. de iudi. Cõtra tex. opp. vr̃. n.
5 ꝙ † ineptè papa statuerit terminũ ad denũtiationẽ p̃bãdã. ex quo. n. p̃s accusauerat, & nõ denũtiauerat, fatuũ est p̃nũtiare sup̃ nõ petito. l. fi. C. de fideic. li. & ĩ l. licet Heli, de simo. Sol. Hosti. ꝙ fortè libellus continebat accusationem, & denuntiationẽ, ut quia dicebatur, accuso & denuntio. unde repulsa prima parte tanq̃ inepta papa p̃fixit terminũ super
6 scd̃a parte libelli. †No. singulariter hoc dictũ, ꝙ licet libellus sit unicus, tñ si põt cõprehendere multos modos agẽdi,
d quorum aliqui sunt inepti,[d] pars inepta non habet uitiare modum aptum. Idem est in rescripto apostolico cõtinente

plures gratias,

plures grãs, ut surreptio in una nõ uitiet reliquã, ut est pulcher tex. in c. si eo. t̃pe, de rescr. lib. 6. & solue s̃m Host. ꝙ p̃p ex offõ p̃fixit terminũ ad p̃bandã denũtiationẽ, sed prima
7 solo melior, q̃a ñ p̃t dici denũciatio, si p̃s nõ denuntiat. †In gl. in uer. *denuntiare*, ibi; *sine aliqua admonitione*. no. bñ glo. ꝙ cũ denũtiat̃ ĩpedimẽtũ mr̃imonii, nõ est necesse prius admonere p̃tẽ, sicut, s̃uat̃ ĩ denũtiatione euãgelica, de qua tñ re-
8 mitto ad plenè notata in c. nouit, de iud. †In gl. fi. ibi. *secus esset, si clausula*. vr̃ hęc gl. uelle, ꝙ gesta ꝯ mãdatum papæ teneãt, si in mãdato nõ fuit apposita cl̃a decreti: sed ꝯriũ notabiliter dicit Inno. in c. fi. de accus. ubi dicit, ꝙ sicut gestũ ꝯ legẽ mortuã est nullũ, ut in l. nõ dubiũ, C. de legi. ita & ꝯ legẽ uiuã. nã p̃p est lex uiua in terris. 9 q. 3. in c. ipsi. Et ad c. dilectus, alle. in glo. dic ut ibi plene dixi, uide ad mãm glo.
9 sing. in cle. 1. de iure pa. †Et in fi. gl. no. singul̃r istã gl. ꝙ ma-
a trimoniũ[a] ꝯctum ꝯ interdictũ papæ ẽt cũ cl̃a decreti irritã-
b tis tenet mero iure[b] alio ĩpedimento non supposito, & idẽ vr̃ tenere Inn. sentiens aliud esse in sponsalib. tenet Host. ꝯ q̃a interdictũ papę est fortius, q̃ matrimoniũ nõ cõsummatũ, cũ sup̃ illo possit statuere s̃m libitũ, ut in c. ex publico, de conuer. cõiu. Alii distinguũt inter cl̃am gñalẽ, & cl̃am spãlẽ, ut primo casu nõ irritet̃ matrimoniũ, scd̃o sic, ex quo cõstat de intentione papæ. sed ego distinguerẽ, ꝙ aut interdictũ papę habet p̃petuã cãm prohibĩõnis, & tũc matrimoniũ est nullũ. Aut t̃palẽ, & tũc matrimoniũ tenet, decretum dẽt referri ad cãm, ut sic durãte cã dẽat matrimoniũ separari, & pro hac distinctiõe uide gl. no. in c. tua, de spon. duo. facit gl. in l. nõ dubiũ, p̃al. In casu uerò nostro interdictũ ñ hẽbat perpetuã cã p̃hibitionis, q̃a p̃p litis pendentiã fuit appo-
10 sitũ decretũ irritãs &c. † Notabis tñ, ꝙ ĩferior a papa nõ p̃t ĩpedire uirtutẽ matrimonii ex aliquo impedimẽto t̃pali.
c nã in ipso papa[c] est dubium, ut patet ex prædictis. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum per uerba de præsenti cum impubere, in qua malitia non supplet ætatem, non matrimonium, sed sponsalia sunt, etiam si subarrhatio intercesserit.*
2 *Puella circa. 12. annum constituta non est habilis ad matrimonium contrahendum, nisi aliter sit potens ad concipiendum.*
3 *Circa, plus, & ultra, quid & quantum importent.*
4 *Anuli immissio non inducit matrimonium, ubi ætas deficit.*
5 *Aetatis defectus per paucos dies an matrimonium uitiet, & an illud per superuenientiam ætatis legitimæ ualidetur?*
6 *Annus. 12. in fœmina, & 14 in masculo quo ad matrimonium an debeat esse completus, uel sufficiat, quòd sit inceptus, uel prope finẽ. sic quo ad testamẽtũ?*
Perseuerantia tridui post ætatem an conualidet gesta ante ætatem?
7 *Subarrhatio est despõsatio facta mutuo cõsensu interueniẽte p̃ missionẽ anuli.*
Anuli immissio matrimonium non facit, nisi uerba apta ad contrahendũ matrimonium præcedant.
Anulus debet poni in quarto digito, ubi ẽ quædam uena sanguinis protendens usque ad cor.
Anuli immissio præcedentibus uerbis de futuro sponsalia facit.
Anuli immissio & arrharum traditio regulanter contractum secũdũ p̃cedentia.
Consuetudo si est quod in matrimonio contrahendo tradatur anulus cum certa solennitate, si probatur anuli traditio cum illa solennitate, probatur & matrimonium esse contractum.
Matrimonialis causa fauorabilis e[st], & ĩ dubio pro matrimonio iudicatur.
Anulus si datur in manu, præsumitur donatio.

CAP. XIIII.

1 TVæ *nobis*. †Si quis per uerba de p̃nti cõtrahit cũ ĩpubere, in qua ætatẽ malitia nõ supplet, intelligit̃ nõ matrimoniũ, sed spõsalia ꝯxisse, ẽt si subarrhacio intercesserit. Primò q̃õ. Scd̃ò distinguẽs rñsio, ibi: *quia uerò*. Casus lit. Quidã filiã suã circiter. 12. annum habentẽ desponsauit cuidã nobili, q̃ subarrhauit eãdẽ per anuli immissionẽ consensu mutuo accedẽte postmodũ puella ipsa fuit alteri copulata dubitatũ fuit, utrũ ista puella dẽret remanere cũ scd̃o, an dẽret redire ad illũ, cui primo fuerat desponsata? Consul. Pa. rñdet, quia ñ cõstitit ei, cui⁹ ętatis esset puella, cũ primo e
uiro extitit despõsata, cũ dicat̃, q̃a circiter. 12. annos hẽbat uel utrũ malitia suppleret ętatẽ, dicit, ꝙ si puella nobilis ñ erat ętatis, cũ primo uiro, extitit desponsata, & ætatem in ea prudentia nõ supplebat, proculdubio inter eos ñ matrimoniũ, sed spõsalia ꝯcta fuerunt, q̃uis ab ipso uiro eadẽ puella fuerit subarrhata, & ita remanere dẽt cũ scd̃o, cũ quo postea contrahit in ętate l̃tima. B. †Not. primò, ꝙ puella circa. 12. annũ cõstituta nõ est habilis ad ꝯhendum matrimoniũ, nisi al̃r esset potẽs ad concipiẽdũ. †Scd̃o no. p̃ ista uerba, talis
d est circa[d]. 12. annũ, uel talis possedit circa. 12. annos, ual q̃d sise, non p̃bat certũ & determinatũ t̃ps, & facit ꝯ testes deponẽtes, de quo uide, q̃d no. in c. licet, de p̃ba. à iure. n. nõ est determinatũ q̃tũ t̃ps cõprehẽdat hęc dictio, circa, sicut dictio plus, & ultra. l. hæc adictio, ff. d̃ uerb. sig.
4 No. ꝙ immissio anuli nõ inducit matri-
5 moniũ, ubi ętas deficit in ꝯhẽtibus. †Sed hic q̃rit̃ pone ꝙ puella distet a. 12. anno ꝯpleto p̃ triduũ dũtaxat, nũq̃d sit habilis ad ꝯhẽdũ mr̃imoniũ? Host. tenet ꝙ sic, si p̃seuerat ĩ eodẽ p̃posito p̃ triduũ p⁹ ętatẽ p̃fectã, tenet matrimoniũ ꝯctũ añ t̃ps alle. c. ad nostrã, de reg. Aduerte. nã per hoc sentit Host. nõ tenere mr̃imoniũ ꝯctũ añ. 12. annũ cõpletũ. Itẽ, ꝙ nõ conualidet̃ ex supueniẽtia ętatis, nisi det̃ p̃seuerãtia tridui. Vin. dicit quosdã tenere,
6 ꝙ annus dẽt eẽ cõpletus. Itẽ s̃m alios sufficit, ꝙ sit inchoatus ipse uero tenet, ꝙ ĩ masculo req̃rit̃ ætas. 14. annorũ, & ĩ fœmina. 12. ꝙ in ultima die postremi anni teneat matrimoniũ ꝯctũ, sicut dicimus in testõ, ut ualeat, si fuerit cõditũ in ultima die. 14. anni, ut in l. qua ętate, ff. de testa. Vlt. dicit Host. relinquẽdũ hoc arbitrio iudicãtis. Io. An. in testõ dicit satis p̃cederè, q̃d tenet Vin. unde refert Iaco. de Bel. disputasse, ꝙ si puer multũ prudens distabat a. 14. anno p̃ triduũ, ex quo nõ cõpleuit 14. annũ, nõ p̃t facere ualide testm̃ per illã. l. qua ætate, sed respũ mr̃imonii hoc relinquẽdũ est arbitrio iudicãtis s̃m eũ, q̃ ex multis habebit cõsiderare, utrũ añ ętatẽ cõpletã sit potẽs ad generandũ. Et rõ diuersitatis ẽ, q̃a mr̃imonio statuit̃ ætas non p̃p se simpliciter, sed respũ potẽtię coeũdi, sed in testõ simpliciter p̃p se, & crederẽ, ꝙ ubi de potẽtia coeundi nõ cõstaret saltẽ ex signis, & añ ętatẽ cõpletã nõ teneret matrimoniũ, nisi saltẽ ĩ ultima die postremi anni, neq; placet Io. An. & aliis doc. opi Host. ut exigatur p̃seuerantia tridui post ętatẽ cõpletã, q̃a c. ad nostrã, loq̃tur ĩ p̃fessiõe tacita. nos autẽ loquimur in matrimonio expresse contracto, ubi nõ requirit̃ p̃batio, sicut
7 in religione, & hoc tenebis. †In glo. 1. in no. glo. q̃a quotidie. allegatur, & uide gl. clariorẽ in c. tenor, de re iudi. tractat ẽt gl. in c. fœminæ. 30. q. 5. & proprie subarrhatio est desponsatio mutuo cõsensu interueniente facta per immissionẽ anuli. Et concludendo hanc materiam post doc. dic, ꝙ qñq; p̃ immissionẽ anuli præcedunt uerba, & tunc ad illorum sensum declaratur effectus immissionis anuli. nã si præcedunt uerba apta ad ꝯhendum

SEB. SAPIA.

a Quòd matrimonium. Vide Fel. in c. ex parte, col. pe. uer. quartus casus, s. de constit.

b Merò iure. Adde do. de Ro. deci. 1. ubi etiã de cõtractu contra præceptum episcopi.

ZACHARI.

Adde glo. & ibi Archi. & Gemi. in c. uir cũ propria, in ñ. & ibi in apo. Ce. si ad Gem. 33. q. 2.

SEB. SAPIA.

c In ipso papa. De potestate papę circa matrimoniũ uide remiss. uè per Fel. in c. quę in ecclesiarũ, col. 6. uer. secunda cõclusio, s. de consti.

d Circa. de teste deponente, ꝙ Titius possedit. 10. annis uel circa p̃ Guil. in l. & si post tres & ibi per Alex. ff. si quis cauti. & per Alex. cõsil. 120. in 2. uol. & quãdo testis deposuit esse ętatis. 40. annorũ. uel circa per Alex. consi. 88. in d. uol. Cor. consil. 179. in 3. uol. per Bal. in l. Celsus, ff. de usuca. in ulti. col. & in l. si quis in suo, in prin. C. de inoffic. testa.

SEB. SAPIA.

Circa. Vide Abb. in c. ex parte, col. 1. s. de restit. spol. Are. in l. qui Romę. §. duo fratres colũ. 7. ff. de uerb. oblig. ubi ponunt de hac dictiõe, circa, de quo ẽt. per Alex. ĩ cõsi. 149. in cip. uiso processu causæ uertẽtis, co. ulti. in quinto uolu. ubi dicit, ꝙ quãdo testis deponit de tempore per dictionẽ, circa, nunq̃ dicitur concludenter probare.

e Anuli. Vide plenum consi. Alexã. consil. 150. in 5. uol.

matrimonium,immissio, anuli declarat
matrimoniū.& dēt mulieri anuli impo-
ni in quarto digito,qa (ut referī) ibi est
quædā uena sanguinis usq; ad cor protē
dēs,iō in signū mutuæ dilectionis īponi
tur anulus,de quo uide latius ꝑ tex. in c.
feminę pal.Si uerò p̄cedunt uerba apta
solūmō ad sponsalia, tūc anulus solū de
notat sponsalia, qa traditio anuli ex̄ se
nō denotat aliquē ɔ̄ctū. sed regulaī ſm
p̄cedētia,sicut dicimus in arrhis,ut insti.
de ɔ̄hē.em.in prin.Aut p̄cesserunt uerba
unius tm̄,& tūc idē,ut īmissio anuli ha-
beat denotare uerbū expressum,ut tenet
gl.in c.pe s̄.tit.ꝓxi.Si uero uerba nō in-
tercesserunt, aut nō apparet de consuetu
dine, nec ex facto circūstāti p̄t aliqd cer
tū percipi, non iudicaī pro matrimo-
nio,qa cū hoc sit signū ad multa æquiuo
cū nō ꝓbat certū qd p̄cisè, ut in c. illud,
de p̄sum. Aut constat de cōsuetudine, ut
puta in matrimonio ɔ̄hēdo solet tradi
anulus cū certa solēnitate,& tūc,ex quo
anulus ꝓbaī traditus cū solēnitate, q̄ so
let interuenire in matrimonio,satis pro
baī matrimoniū ɔ̄ctū,& in hoc casu intel
lige istā gl.& gl.in d.c.fœminę.In dubio
tñ sp est iudicādū pro matrimonio,quia
res est fauorabilis,ut in c. literis, de ꝓb.
& c.fi.de re iudi.dicit tñ d.Ant. hoc ꝓce
dere,si poniī in digito,sed si traditur in
manu,pręsumitur donatio,ut dixi:credo
tñ in hoc spectādā ɔsuetudinē loci. Si āt
datur a parentib.dicit d.Ant.ꝙ p̄sumitur
donatio,& nō sponsalia, quod satis pōt
admitti;nisi consuetudo foret in ɔ̄rium.

De clandestina desponsatione. Rub.

Quia matrimonia & sponsalia qn̄que cōtrahuntur palam,qn̄q; clandestinè, ideo post generales rubricas p̄cedentes subiicit istā rubricā specialē de clandestina desponsatione. nā qn̄q; puellæ subducuntur & inducuntur ad cō trahendum clam a parentibus, & quia de tali matrimonio posset dubitari,ideo &c. De materia uide.30.q.5.&.3.q.4.c. consanguineorū, & non reperitur alibi. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Allegāti matrimoniū incūbit onus ꝓbandi illud.* 4.
Præsumptio non fit pro clandestino matrimonio.
2 *Clādestinitas nō uitiat matrimoniū,solus.n. cōsensus. sufficit,licet clā sit p̄stitus peccant tñ sic cōtrahētes.*
Collatio beneficij cladestina tenet suspitiōe tñ nō caret.
Electio clandestina non ualet.
3 *Viro licet credatur super copula contra mulierem negantē.secus tamen est circa essentiam matrimonij.*
Alleganti incumbit onus probandi.
5 *Dispositio debet intelligi cum aliquali improprietate ꝓ uitāda absurditate, uel uiolatione aliarum regularū.*

CAP. I.

1 *Si quis* †Hoc dicit ſm com
munē intellm̄.Ei,q
asserit matrimoniū, incūbit ꝓ
batio. Vel sic. Pro clandestino
matrimonio non pręsumiī,sed illud alle
gāti incumbit onus probādi.Primo the-
ma.Secundò determinatio,ibi.*uiro*. Ca-
sus lit. Si aliquis occulte desponsauerit aliquā mulierē, &
ipse eā petat postmodū in uxorē,& ipsa negat desponsatio
nē;uir dēt hoc probare,& e ɔ̄, si uir hoc negauerit, mulier
2 hoc probare dēt,alias absoluaī uterq;.B.†No.ꝙ clandesti-
a nitas non uitiat[a] matrimoniū.solus ergo ɔ̄hentiū consen-
sus sufficit ad matrimoniū licet clā sit p̄stitus, q̄q̄ peccent
sic clandestine ɔ̄hentes,ut.j.e.c.fi.&.30.q.5.in c.aliter,iūcta
gl.Idē est in collatione beneficii.q̄q̄.n.collatio clandesti-
b na non careat suspitione, [b] tñ tenet,si de ea quoquo mō fi-
des fieri p̄t,de quo vr̄ textus optimus in c.unico,de eccl. be
nefi.secus in ele.illa.n.non ualet,de quo in c.quia ꝑp,ď ele
3 ctio.& in c.fi.e.tit.li.6.†No.2.ꝙ licet credaī masculo sup
copula ɔ̄ mulierē negātē iuxta ea,q̄ hr̄ in c.continebaī,s̄.
4 ti.ꝓxi.tñ secus est circa essentiā matrimonii. †In gl.1.in fi.
& hęc lectura ultima cōiter teneī ꝑ doctores.ex quo enim
litera sic p̄t intelligi, licet cum aliquali impropriatione,
non debemus uiolare alias regulas iuris,qbus cōiter caueī,
ꝙ asserenti imcumbit onus probandi, ut in iur. alleg. in gl.
5 †Et no.gl.iuncto tex.ꝙ ꝓ uitāda absurditate, uel uiolatiōe
aliarū rr̄arum dēt dispositio intelligi cum aliquali impro-
prietate,si aliter saluari non potest,pro quo bene facit tex.
in c.cum dilectus,de consue. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia non iudicat de occulto matrimonio,approbat tamē illud,si publicatur.*
Negans matrimonium,quod ab altero clam contractum esse dicitur,non compellitur,si aliter probari non potest.
2 *Iuramentum non est exigendum a reo in causa clandestini matrimonij,etiam actore non probante,tamen distinguendum est.*
3 *Viro & mulieri asserentibus matrimonium creditur, ac si matrimonium esset in conspectu ecclesiæ ab initio contractum.*
4 *Filij nati ante publicationem matrimonij censentur legitimi.*
5 *Publicatio clandestini matrimonij qualiter fiat.*
6 *Confessio uiri & mulieris de matrimonio clandestino non praiudicat matrimonio publice contracto.*
Publicum matrimonium præiudicat clandestino, & quid iuris si per unum testem & famam pro clandestino, iudicatur?
Probatio per unum testem & famam quid operetur.
Fama non semper semiplenam facit probationem.

CAP. II.

1 *Quod nobis.* †De matrimonio occulto non
iudicat ecclesia,approbat tamē
illud publica re uolentes, & habet duo dicta. ſm,
ibi;*uerum*.Vel sic & clarius,literæ inhęrēdo . Qui
matrimoniū clandestine ɔ̄xerunt,altero negāte, uel utroq;
non apparēte ltīma exinde probōne,siī cohabitare ab eccl.
nō cōpelliūtur,& si illud publicauerint, tanq̄ in conspū ec-
clesiæ factū cōprobabiī,nisi aliqua rōnabilis cā sub sit,q̄ im
pediat.Casus lit.Aliqui ɔ̄hunt matrimoniū occulte, ita,ꝙ
ꝓbō fieri nō p̄t.quæritur quid iuris sit?dr̄,ꝙ ab ecclesia non
sunt aliquatenus compellendi,si alter negauerit. Verūtñ,si
illi noluerint publicare,ab eccl.talia matrimonia recipien
da sunt & approbanda, tanq̄ a principio in cōspū ecclesiæ
2 ɔ̄cta fuissent,nisi aliqua rōnabilis cā impediat.Ber.†No.pri
mo,ibi: *aliquatenus compellendi*,arg ꝙ ubi deficit omnis ꝓbō
matrimonii,non est exigendū iurm̄ a reo, sed potius purè
absoluēdus,& facit ɔ̄ theoricā doc.in.c.continebatur,& c.
attestatione,s̄.tit.ꝓxi.Et ad illa iura posset rñderi, ꝙ ꝓce-
dūt,qñ subest saltē aliqualis suspitio pro matrimonio, se-
3 cus,ubi ꝓ eo nihil apparet.†No.2.ꝙ sup ɔ̄ctu mr̄imonii dēt
credi[c] simplici uerbo ipsorū ɔ̄hentiū,& hr̄ perinde tale ma
trimonium,ac si ab initio in cōspectu ecclesiæ fuisset cōtra-
4 ctū,ut in tex.†Ex quo inferūt doctores, ꝙ proles nata ante
5 publicationē est cēsenda ltīma,quod est notandū.†Quali-
ter autē dēt fieri ista publicatio clandestini matrimonii,
6 dn̄t doctores,ꝙ ſm formā c.seq.†In gl.secunda in fi. intel-
lige de alio matrimonio publicè cōtracto,cui nō dēt p̄iudi
cari ꝑ solā cōfessionē illorū, qui dn̄t prius cōtraxisse, imò
plus dicit Vin. ꝙ manifestū matrimoniū preiudicat clāde-
stino,

a Nō uitiat.alii cō tractus,si fiant clā nō ualent.l.ab Anastasio.C.mand. & ibi Bal.Inn.in c.1. de fi.instr.& ē magna suspitio cōtra notarium & instrumentum,sententia tñ clam lata non ualet.l. cum sententiam,C.ď sen.latè Bald.in.l.3.C. de sum.tri.& fide cathol.adde,ꝙ ad ꝓbationē actus clā facti requiruntur testes,gl. est sing.ī aut.de instr.cau.& fide.in uerbo, hoc sancitum quam sequiī hic Phi. Frā. quod est notādum ad.l.ubi numerus, ff. de testi. & c. in nomine,s̄. ď testi
SEB. SAPIA

b Careat suspitione.Vide Abb.in c.1.s̄.ut ecclesiastica benefi. & in c. cū olim,col. pen. s̄.de causa pos. & propriet.

c Debet credi. pro quo facit,quod dixit gl.fi. in.l.pe.C. de fideiusso. ꝙ si quis fuit repertus in adulterio cum aliqua muliere, si ambo confiteātur, ꝙ matrimoniū cō traxerunt,staī eorum cōfessioni, & ibi Bal.& Bar.i.l.1.C. de confessis,ī 7.co.uer. fuit quęstio de facto. Ale. cōsi.1.in.5.col. in 3.uolu.
ZACHAR.
Adde, ꝙ uerúm est, ꝙ statur confessioni coniugū super matrimonio contracto, non autē in alterius præiudicium,ut plenè per Ro.singu.618. incip.tu audiuisti ibi plenè.

stino,ēt si hēat ꝓ se unū testē & famā,qď dicit Gas. bñ notā
dū.Sed hoc dictū ñ uī placere dño meo d.Car. moueī, quia
a un⁹ testis & fama [a] plene ꝓbāt,ut no.gl.ī c.1.de ap.& c. ue-
niēs,el.1.de testi.Sed saluādo primū dictū posset dici,ꝙ ubi
alia ꝓbatio aptior ɔcurrit cū fama & uno teste,ꝙ tūc stādū
est probationi clariori,licet testis, & fama deponant de tpe
anteriori,& erit istud dictū satis notabile,ꝙ si quis ꝓbat cū
uno teste & fama sine tit.anteriori:alius uerò ꝓbat ꝑ testes
apertos de tit.citeriori,ꝙ iudicādū est ſm probationē cla-
riorē,ñ tñ semp est uerum,ꝙ fama facit semiplenā proba-
tionē, [b] sed uide qď plene dixi in d.c.ueniens,& per Bar.in
l.de minore §.tormenta,ff.de quæst. Abb.

SVMMARIVM.

2 *Modus datur & forma contrahendi publicum matrimonium.*
Filij nati ex clandestino matrimonio in gradu prohibito, uel contra modum ibi expressum contracto ēt per ignorantes de empedimenoo.sunt illegitimi.4.
Filij nati ex publico matrimonio in gradu prohibito contracto, si ambo parentes sciunt impedimentum matrimonij,sunt illegitimi.4.
Sacerdos non prohibens matrimonia interdicta,per triennium a beneficio suspenditur.
Clerici etiam religiosi in clandestino matrimonio interuenientes suspenduntur, & quandoque grauius puniuntur.
Clandestina matrimonia contrahentes puniendi sunt.
Denuntiantes calumniose etiam puniuntur.
2 *Consuetudo unius loci necessario non est seruanda in alio loco, nisi reducatur ad ius commune.*
3 *Matrimonium quando contrahitur,presbyter debet interuenire, uel saltem cū eius scientia contrahi.*
5 *Laici,qui clandestinis matrimonijs interueniunt,peccant, & an puniri dēant?*
6 *Sponsalia de futuro an idē iuris sint,prout matrimoniū, si clandestine fiant?*
Clandestina sponsalia contrahentes peccant.
Ordinarius potest interdicere sponsalia clandestina.
7 *Edicta huiusmodi publicationis, quib. & quot locis debeant proponi?*
Forens in aliquib.locis non admittuntur ad matrimonium contrahendum,nisi habeant literas testimoniales,quod utile esset,si ubique obseruaretur.
9 *Clandestina matrimonialia plurib. modis contrahuntur, & quot sunt eius species?*
Clandesti.matrimo.an dicatur,si modus hic datus non seruatur.
10 *Matrimonium quomodo dicatur contrahi in facie ecclesiæ.*
Accusari an pluries possit matrimonium de impedimento.
Matrimonialis sententia non transit in rem iudicatam.

CAP. III.

1 *Cum inhibitio.* Hēt multa dicta,& comp̄
hēdēdo oia sic summari
p̄t.Cū matrimonia sunt ɔ̄hēda, dēnt ꝑ p̄sbyteros
in ecclesia edicta proponi assignato termino,ītra
quē q uoluerit ipedire,īpedimētū opponat,& si ꝓbabilis cō
iectura fuerit de īpedimento,interdicaī mr̄imoniū, donec
de hoc cognoscaī.hoc prīo usq; ad §.*Si quis* Si in gradu ꝓ-
hibito mr̄imoniū clādestinè,uel ɔ̄ interdictū,de quo.s̄.con-
tractū fuerit ēt ꝑ ignorātes de īpedimēto, nati ex illo mr̄i-
monio sunt illegitimi.Idē est, si ambo parētes sciūt impedi
mētū mr̄imonii,licet in cōspectu ecclię cōtrahāt.h. d. usq;
ad §.*Sine*. Sacerdos, q cōtēpserit ꝓhibere mr̄imonia īterdi
cta,& q libet cleric⁹ ēt regularis,q interfuit,ꝑ triēniū a bñfi
cio suspēdūī,& si culpa exegerit,ēt graui⁹ puniūī,ipsi ēt cō-
trahētes cōtra hoc c.ēt aľs licitè puniēdi sunt, & idē in ca-
lūniose denūtiātib.h.d.usq; ad fi.Et diuisio satis patet ꝑ. §.
licet possit aliis modis diuidi.Casus lite.Prohibitio copulę
cōiugalis in trib.ultimis gradib. est reuocata ꝑ idē cōciliū.
j.de cōsan. c.ñ dēt.iō p̄p eā distincte p̄cipit obseruari.uñ in
herēdo uestigiis p̄decessorū suorū oīno ꝓhibet cōiugia clā-
destina siue occulta,p̄cipiēs,ut null⁹ sacerdos talib. nuptiis
īteresse p̄sumat,statuēs gñaľr,ut cū mr̄imonia fuerint cōtra
hēda in ecclīis publicè ꝓponaī ꝑ p̄sbyteros termino ɔpetēti
statuto,ut ītra terminū q uoluerit,legitimū īpedimentū op
ponat.& ipsi p̄sbyteri ꝑ se nihilominus inuestigēt utrū aliqď
īpedimētū obsistat.si aūt aliqď rōnabile obiectū fuerit ɔ̄ co-
pulā cōtrahēdā,cōtract⁹ iterdicaī expsse, donec īpedimētū
ꝓbeī.Si āt hmōi mr̄imonia clādestina, uel taliter ꝓhibita
inire p̄sumpserint ī gradu ꝓhibito ēt ignorāter, sobol s de
tali cōiūctiōe suscepta illegitima sit, & nullū habebit subsi-
diū de parētū ignoratia,cū illi taľr cōtra
hēdo poti⁹ affectēt ignorātiā, q̄ sciāt im
pediméta,& eodē mō filii illegitimi erūt
si ambo parētes sciūt īpedimētū,& cōtra
hāt ɔtra oē īterdictū. si uerò parochialis
sacerdos tales cōiūctos ꝓhibere cōtēpse
rit,aut interesse eis p̄sumpserit,ꝑ triēniū
ab offō suspēdaī,& illis q ɔ̄hūt ɔtrahmōi
formā ēt in gradu cōcesso,pnīa imponaī
cōdigna,&q malitiose ad impediēdā co
pulā legitimā īpedimētū obiecerit,simi-
2 liter puniaī.B.† No.ꝙ ɔsuetudo uni⁹ loci
necessario ñ est obſuāda in alio loco, ni
si reducaī ad ius cōe habēte ptātē, ut hic
facit Pa.facit de cōse.dist.4.c.de trina, &
3 uide qď no.in c.sup eo,de cēsi.†Itē no.ꝙ
ī ɔ̄ctu mr̄imonii dēt interuenire p̄sbyter
uel saltē cū ɔsciētia ipsi⁹ dēt cōtrahi, ad
4 hoc.c.aľr.30.q.5.† Itē no. ꝙ filii nati ex
mr̄imonio cōtracto in cōspectu ecclię da
ta ignorātia impedimēti ab ipsis ɔ̄hētib.
c sunt legitimi, [c] & hoc ꝑp bonā fidē ɔ̄hē
tiū:sec⁹,ubi ɔtrahētes scirēt īpedimētū,
5 uel ubi ɔtraherēt clādestinè.† Quęro,qd
in laicis p̄statib.pn̄tiā in mr̄imoniis clā-
destinis? dn̄t doc. ꝙ ex uerbis lr̄æ ñ cōp-
hēdūī,sed ex mēte sic,ar.l.1.C.ď fal.mo.
& c.q̄tò,de sen.exc.Est ergo eis īponēda
pnīa,sicut & clericis,peccant ergo tā ipsi
cōtrahētes clādestinē,q̄ interessentes,si-
6 ue sint clerici,siue religiosi,siue laici.† Se
cūdo q̄riī, an dispō h⁹ capituli locū hēat
in spōsalib.de futuro?dn̄t doc.ꝙ ex mēte
literæ idē dicēdū.nā spōsalia ī multis ca-
sib.trāseūt in mr̄imoniū ipso facto, ut in
c.is q,s̄.de spō.Iō,ne occurrat difficultas
cōtra ꝓhibitionē ecclīæ, dēt ēt ī spōsali
b.adhiberi hæc solēnitas,facit.l.orō,ff. ď
spō ubi dr̄,ꝙ ꝓhibito mr̄imonio.unr̄ ꝓ-
hibita spōsalia,qa sunt p̄ambula ad mr̄i-
moniū.Ex quo no.ꝙ ɔ̄hētes spōsalia clā
destinè peccāt,& ꝙ iudex loci p̄t illa īter
7 dicere.† Tertiò q̄riī,utrū hęc edicta dēāt
ꝓponi ī multis ecclīis,& uī prīo ꝙ sic,qa
litera loqī ī plurali,ibi:*in ecclesiis*.docto.
multū īstāt,sď ɔclusio uī h ęc.Si uolentes
ɔ̄here,& corū antiq ɔtraxerūt morā ī cer
ta parochia,tūc satis est ī ecclīa edicta ꝓ
poni.Si uerò in diuersis parochiis traxe-
rūt morā,tūc in diuersis dēnt ꝓponi,uľ ī
locis publicis,puta ī p̄dicatiōib.ubi ueri
similr̄ possint ꝑuenire in notitiā eorū,q
sunt de impedimētis īformati. uñ refert
hic Abbas,ꝙ qdā epi ſuāt,ut forēsis non
admittaī ad contrahēdū mr̄imoniū, nisi
hēat literas testimoniales sui p̄lati,& eēt
ualde optimū hoc obſuare, & satis puto
de mēte h⁹ literę, cū respectu forēsiū nō
possit ꝓuideri ꝑ illa edicta nā sæpe con-
tingit,ꝙ plebei hēntes uxores in ptib.se
cōferūt ad ꝑtes remotas, & ibi demū ma
trimoniū contrahunt,sicut uidi in facto.
g † In gloss.in uer. *clandestinis*. in fin.not.
gloss.ex qua habes tres species clandesti
ni matrimonii.Hostien. ultra gloss.enu-
merat alios modos, & tandem dat re-
gulam generalem dicens,quòd matrimo
nium contractum cōtra prohibitionem

ZACHAR.
a Vnus testis, & fama.Adde Bar.in l. de minore. § tormēta,ff.de qō.In.i c.ueniēs,s̄.de test. & Spe.in ti.de noto.cri.§.fama,uer. quid agente.
ZACHAR.
b Fama facit semiplenā ꝓbationem. Vide ad plenum, Mod.post Bart. in l.admonēdi, ff. de iurei. & Matthesil la.siug.suo 2.inci. not. ꝙ in iudiciis possessoriis.
c Legitimi.Adde in hac materia uidē dū Anch.cōsi.402. zacharias.

eccłiæ gñalē,uel ſpālē,& exp̄ſſam,uł ta-
citā,dr̄ clādeſtinū, & hēt locū pœna h⁹.
9 c.† Sed aduerte in multis locis non fuaē
hmōi denūciatio,de qua in litera.Vn̄ q̄-
ro,nūq̄d matrimoniū dicaē ex hoc clan
deſtinū,uide ad hoc,qđ no.Io.An.ī ad-
di.Spe.eo.ti.in prin.& originał'r ſunt di
cta Old.cōſi.256.& ibi ꝯcludit, ꝙ dūmō
mr̄imoniū ſit ꝯ̄ctū in facie eccłiæ, nō p̄t
tale matrimoniū appellari clādeſtinū,ꝑ
hoc c.cōſtitutus,de reli.do.& c.ſ̄.ꝓxi.&
licet uerbū,eccłiæ,ſumaē multipliciter,
ut no.gl.in c.fi.ne p̄la.ui.ſu.tn̄ in ꝓpoſi-
to ſumiē eccłia ꝓ collectiōe fideliū,facit
de cōſe.di.1.c.eccleſia. ꝯ̄hēs ergo coram
a multitudine a ſ̄m patrię cōſuetudinē nō
dr̄ clādeſtinè ꝯ̄here,ſed in facie eccłię,
qđ not. & hoc habeo ꝓ indubitato, ubi
nō eſt cōſuetudo,ꝙ mittāē edicta,ſed ubi
eſſet talis cōſuetudo, dubito, utrū hēat
locū pœna h⁹ capituli, ſi qs ꝯ̄xerit ī facie
eccleſiæ,nō p̄miſſis iſtis denūtiatiōib. &
poti⁹ crederē ꝙ n̄,licet iſta gl.ſentiat op-
poſitū,qa pœna eſt oppoſita ꝯ̄ ꝯ̄hētes clā
deſtinè,& nō ꝯ̄ ꝯ̄hētes edictis nō p̄miſſis
& nō p̄t dici clādeſtine, ex quo ī facie ec
clię nemine ꝓhibēte ꝯ̄xit,maxime cū il
lud ſit officiū ſacerdotis,& nō ꝯ̄hētiū, &
10 ꝑ hoc apiē multū intell's h⁹.c.† In gl. in
uer.*noluerit*.ibi: *publicū crimen uidetur*, &
ex hoc dicit Gof.ꝙ ſi un⁹egit cōtra illud
mr̄imoniū,& ſuccubuit,nemo audiē uo-
lēs iterū ꝓponere illud impedimētū, qa
actio popularis cōſumiē uno agēte.l.eum
q.§.in popularib.ff.de iureiu. qđ dictū n̄
uı̄ placere d.Ant. qa cā mr̄imonialis nō
trāſit in rē iudica.ut in c.tenor,& in c.la
tor,& c.cōſanguinei,de re iudi.niſi ueli-
mus dicere,ꝙ contrariū ꝓcedit reſpectu
ipſorū cōiugū,& nō reſpectu ex̄neorū, &
eſſet notabilis limitatio ad illa iura, ſed
nō placet ſibi rōne peccati,& credo eum
uerū dicere.tn̄ dico,ꝙ nō admitteē alius
niſi iudex p̄miſſa cāæ cognitione uideat
iſtū rōnabiliter moueri, ꝓ hoc qđ no. In
no.ī d.c.tenor. ubi ita notabiliter dicit
reſpectu ſn̄ię,q̄ trāſiuit in rē iudi.& in fi.
gl.Gaſ.de Cal.tenet oppoſitū, ut is, qui
fuit p̄ns,& tacuit,poſſit de nouo accuſa-
re,& ſit ſpāle ī mr̄imonio pp ꝑiculū aīe,
& idē tenet d.Car.in alia cā,ex quo edi-
cta nō p̄ceſſerūt,ſed certē puto, ꝙ aliqua
lis ſuſpitio generetur contra tacentē,ſed
in cauſa matrimonii optime procedit di
ctum Gaſ.ex quo edicta nō proceſſerunt
facit.c.fi.qui matri.acc.poſ.Nico. Ab.

De ſponſa duorum. Ru.

Suprà uiſum eſt de duab.ſpecieb. ſpōſalitiorū.ſ.manifeſtis, & clādeſtinis. ſed quia qn̄que quis cōtraxit ſucceſſiuè bina ſpōſalia cum diuerſis mulierib. uel e cōtra mulier cum diuerſis uiris,& pōt dubitari,q̄ p̄ualeāt, iō poſt præcedētes ſubiicit iſtā.Querit Inn. hic ſup rubr. duo petūt eandē mulierē in uxorē, pariter probāt,qrit,mulier cui ſit adiudicāda.Cōcludit,ꝙ eſt differenda ſn̄ia, b donec habeatur certior probatio.& ſi alter pōt prius probare,non eſt

c illi adiudicāda c mulier, ſed differenda ſn̄ia,donec alter probabit,
d ſecus, ubi agereē de p̄b.& aliis poſſeſſionib.d qa primo ꝓbāti adiudicaretur res petita, & uictor præſtaret cautionem ipſi reo de cōſeruando eū indemnē reſpectu alterius petitoris,ut in l.is a quo,& l.ſequēti,ff.de rei uēdi No.bene hoc dictū Inno.ex quo potes colligere notabilē limitationē ad illas leges,ut res non tradaē primo uincenti,ubi poſsit ſequi periculū animarum ex adiudicatione ſeu traditione,ſed differenda eſt ſn̄ia,donec alius probauerit.Et no.ſcđo, qđ agendum,qn̄ duo equaliter probant,& res petita non eſt diuiſibilis nec poteſt inſolidum poſsideri,quod limitat not.Barto. in l.1.ff.uti poſ.& not.in c.licet,de prob.Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Contrahens ſucceſsiuè cum duab ꝑ uerba de præſenti tenetur adhærere primæ,ſi autem primò contraxit per uerba de futuro, & ſecundo per uerba de præſenti,debet adhærere ſecundæ.*
2 *Pactio,& promiſſio poteſt appellari fides,& ueniens contra promiſsionem dicitur uenire contra fidem præſtitam.*
Fides eſt de re non uiſa,& dicitur fides,quia fiet,uel a firmitate.
Sponſalia etiam non iurata non ſeruans peccat.
4 *Matrimonium contractum ex mulieris pulchritudine,ſeu appetitu copulæ extorquendæ ualet.*
5 *Matrimoniū abſque annli traditione & ſolennitate ſecundū loci conſuetudinē tenet.*
6 *Carnalis copula ſuperueniens ſponſalib.ſub conditione an ſponſalia faciat trāſire in matrimonium?*
7 *Sponſalia pura,ſiue ſub aliqua conditione contracta ſemper tolluntur per matrimonium de præſenti.*
8 *Sponſalia quatuor modis contrahuntur,qui hic exprimuntur,*

C A P. I.

1 DVobus. † Cōtrahēs ſucceſſiuè ꝑ uerba đ p̄n-
ti cū duab.teneē adhærere primę. e ſi
aūt primò cōtraxit ꝑ uerba de futuro,ſcđò ꝑ uer-
ba de p̄nti,adhærebit ſecūdę.& hr̄ hoc.c.ꝓ palea.
27.q.2.c.duob.& ſ̄m Hoſt.& bn̄ iſtud.c. idē dicit in effectu
cū c.pen.& c.ſicut,ſ̄.de ſpō.Duę ſunt ꝑtes.Secūda,ibi:*eſt aūt*.
& ſecūda ſubdiuidiē.Scđa,ibi:*Fides*.Caſus literal.Aug.in c.
iſto oſtēdit,ꝙ fides cōiugalis cōtractus duplex eſt.eſt.n. fi-
des pactiōis,& eſt fides cōſenſus. ſi aliqs dedit alicui fidē pa
ctiōis,nō dēt aliā ducere:ſi aūt duxerit ualet, & agat pn̄iam
de fide mētita.ſi aūt dederit fidē cōſenſus, nō dēt aliā duce
re,& ſi duxerit dimittet illā,& adhęrebit priori.Et qđ ſit pa
2 ctiōis fides,& cōſenſus,in tex.B.† No.priò, ꝙ oīs pactio, q̄-
tūcūq; ſimplex,pōt appellari fides. un̄ ueniēs cōtra ꝓmiſſio
nē dr̄ uenire cōtra fidē ꝑ eū p̄ſtitā,ꝙ ſic capiē in l.1.ff.de cō
ſtit.pecu.& in l.1.ff. de pact. & pōt ꝓmiſſio appellari fides
ad inſtar religiōis fidei,qa ſicut ibi credimus,qđ non uide-
mus,ita in ꝓmiſſiōe credo te facturū,qđ ꝓmiſiſti, licet nō
uideā,un̄ dr̄ fides,qa fiet uel a firmitate.† Secūdò no.ex hoc
3 tex.arg.op̄timū & quaſi exp̄ſſum,ꝙ ex ſpōſ.lib.ſine iuro cō-
tractis qs obligaē ad cōtrahendū,ita,ut peccet ueniēdo con
4 tra ꝓmiſſionē cū alia contrahēdo.† Not.Tertio,ibi:*ſi pro-
miſerit,&c* ꝙ ualet matrimoniū licet qs inducaē ad contra
f ctū ex mulieris pulchritudine, f ſeu appetitu copulę extor-
5 quēdæ.facit.c tua,& c.ueniēs ſ̄.de ſpō.† Vltimò not. tenere
matrimoniū interueniēte mutuo cōſenſu,licet ſ̄m loci con
ſuetudinē n̄ deē anulus,ſeu n̄ ſeruet ali⁹ mos regionis. hoc
uult dicere iſta litera in fi.dū dicit:*ſi non ſtringit manum,&c.*
6 † In gl.pen.ibi:*pro non adiecta debet haberi*. & hoc teneas, li-
cet qdā dixerūt ꝙ ꝯ̄ctis ſponſalib.ſub illa ꝯditione, ꝙ ꝑ pri
mū coitū n̄ trāſeūt in matrimoniū,ſed purificant, ſed ꝑ ſ̄m
trāſeunt,qđ n̄ placet Vinc.nec cōiter doc.qa (ut dicit gl.) ſi
intellexit de coitu fornicario,hr̄ illa conditio,ac ſi nō fuiſ-
ſet adiecta,& ſponſalia remanēt pura, q̄ trāſeunt in matri-
7 moniū ꝑ carnalē copulā,ut in c.is,qui,de ſpō.† Et in fi.glo.
quilibet intell's p̄t adaptari ad tex.& n̄ eſt uis,qs teneaē.ſen
ſus.n.literę ē,ꝙ ſiue qs ꝓmittat ducere aliq̄,ſiue ꝯditiona-
liter,ſiue ſine aliqua ꝯ̄ditione,ſemꝑ illa ſponſalia tolluntē ꝑ
matrimoniū de p̄nti cū alia cōtractū,ut in c.ſicut, & c.pe.ſ̄.
de ſpon.

a Coram multitudine. Adde, ꝙ cōtrahēs corā pluribus teſtib. mr̄imoniū dicitē clādeſtinè ꝯtraxiſſe, ſi de conſuetudine palā, & publicè contrahi debat,ita no.Bar. in l.fi.ff.de ri.nu. Idē i l.2. & ibi Iaco.Rebuf.& Cel.ī apo.ad ip̄m,C. de his q ex pu. rati. mu.pec.acce. li.6.
SEBA. SAPI.
b Differenda ſn̄ia. Hoc inter ſpālia matrimonii annumerat Fel.in ru.ſ̄. de ſpō.col.fi.uerſ. 22.& ibi reputat, hoc dictū Inn. ſingulare.
c Adiudicāda. facit tex.in c.ſicut, ī fi. ſ̄.de ſpō. licet gl. in c.in noſtra,ſ̄.đ teſti.uoluerit,ꝙ đbeat adiudicari, cui mulier ꝯſentit uel meliori, uel đteriori,ꝑ gl.i c.afferte.ſ̄.đ p̄ſum.faciūt no.ꝑ Bart.in l.1.in fi.prin.ff.de lib & poſt ꝑ gl.& doc.in c.licet, de ſen.excō.lib.6.
d Poſſeſsiōib. nō ꝓcedit ſine dubio, qa res uideē adiudicāda utriq; qn̄ ꝓbatiōes ſunt ꝑes ar.l.Titię textores,de le..ubi Di. & Alb. ponūt qō. de duab.cōitatib. ꝯtēdētib. đ nemore,ꝙ ſi unaquęque ꝓbat de poſſeſ.one, utriq; erit faciēda adiudicatio uel poſſeſsio debebit ſeq̄ſtrari gl. in l.1.C.uti poſ. ne deueniāt ad arma.l.æquiſſimum ff.de uſufru.
ZACHA.
e Teneē adhærere primę.qđ ego amplio,ēt ſi ſcđā, cū qua ēt ꝑ uerba de p̄nti contraxit,cognouiſſet carnaliter,ut ꝑ iſtū & docto.in c.ſi inter uirū,& in c. ueniens lo.2.ſ̄.ſpō & matri. & Bar. Cępo. caute.42.
SEB. SAPIA.
f Pulchritudine. Vide Iaſ.in l. Titia, in princ. col.b 4. uerſic.nonò, &

8 de ſpōſa.†Hoſt.hic format.q.quot modis ꝯ̄hūtur ſpōſalia đ futuro;& dicit ꝙ quatuor.Primò ꝑ uerba đ futuro ad hoc apta,vt ī.c.pe.Scđò ꝑ uerba đ p̄ſēti,ſi ꝯ̄hētes ſūt īpuberes, uel alter eorū.nā iuris īterpretatiōe ſunt ſpōſalia đ futuro, ut ī c.fi.de deſpōſa.īpube.& clari⁹ ī.c.unico,e.ti.li.6.Tertio ꝑ dationē arrharū.l.arrhis,C.de ſpō.hoc ītelligo,qn̄ p̄ceſſerūt uerba,uel ſigna hoc indicantia.qa datio arrharū non magis ꝓportionaē ſpōſalib.,q̄ aliis ꝯ̄ctib.,ut inſtit.de emp. & uendi.in prin. Quartò ꝑ ſubarrhationē annuli.27.q.2.c. ſi qs deſponſauerit.hoc dictū nō eſt ſimpł'r uerum, quia potius indicat matrimonium,quā ſponſalia, vt in.c.fœminę, 30.q.5.ideo dic,ut plenius dixi in.c.fidē deſpon.impbu.

SVMMARIVM.

1 *Deſponſatam alterius in uxorem ducens & cognoſcens nunquam in uxorem eam habere poterit. 5.*
2 *Sponſa etiam uocatur uxor de præſenti ante carnalem copulam,ſeu traductionem ad domum uiri.*
3 *Pœnitentia publica imponitur accipienti ſponſam alterius in uxorem,& ambo infames efficiuntur,& ſacrilegium committunt.*
Sacrilegium eſt utriuſque fori,& uterque iudex eccleſiaſticus,et ſecularis poſſunt cognoſcere,& pœnam imponere.
4 *Pœnitentia pro quolibet peccato mortali datur ſeptem annorum ſpatio,niſi ſacerdos eam abbreuiauerit,& quid pro tali pœnitentia agatur.*

C A P. II.

1 ACcepiſti. † Alteri deſpōſatā ducēs ī uxorē & cognoſcēs nūquā in uxorē eā hr̄e
p̄t .h.d.ſ̄m unū intellectū.Sed clarius hoc vr̄ in.c.
fi.ȷ̄.de eo,q duxe.in matri.quā pol.ꝑ adul.uel iux
ta lr̄am ſumma ſic.Ponit pœnitentiā illius,q alterius ſpon
2 ſam de p̄ſenti accepit ſibi ī uxorē.†No. ibi:*deſponſatam*,& te
ne mēti,ꝙ ꝯ̄hēs ꝑ uerba đ p̄ſenti an̄ carnis copulā p̄t appel
lari ſpōſa.a nā iſte tex.loquiē đ tali ſpōſa đ p̄ſenti. patet ex
a eo, qa ſi fuiſſet ſpōſa de futuro, ualuiſſet matrimoniū cū ſe
cūda ꝯ̄ctū,vt ī.c.prox.& ī.c.ſicut,&.c.pe.ſ̄.đ ſpō. & facit hoc
optimè, vt in ſtatutis odioſis appellatione vxoris n̄ ueniat
deſpōſata ꝑ uerba đ p̄ſenti an̄ traductionē ad domū uiri,&
carnalē copulam,pro hoc vide,ꝙ dixi ſuꝑ rub.de ſpō.& in.
c.ex publico,de cōuer.cōiug.†Scđo.no.ꝙ eccleſia īponit pœ
3 nitētiā publicā ducēti ſpōſā alteri⁹ in uxorē; & dic,ꝙ mu-
lier,q̄ ꝯ̄xit cū duob.,eſt infamis;& idē in maſculo,vt ī.l.1.ff.
de his,q no.infa.& credo,ꝙ eccleſia poſſet, imponere pœnā
ī foro iudiciali,qa iſti abutunē ſacro matrimonii & ſic com
mittūt ſacrilegiū,ut ī.l.q̄uis.C.de adult. ſacrilegiū uerò eſt
mixti fori uterq;.n.iudex eccleſiaſticus,& ſecularis cogno-
ſcere p̄t,de quo in.c.cū ſit gn̄ale,de foro cōpe. ubi plene di-
xi;& facit ad p̄dicta text.cū gl.32.q.1.c.de bn̄dicto.hic aūt
papa nō curauit de pęna fori iudicialis qa ad hoc nō fuerat
actū,ſed ꝑ uiā ſalutis & cōſilii aīæ fuit hic papa aditus.†Vl-
4 timò no.hāc pęnitētiā. & ē rłare, ꝙ pro quolibet peccato
mortali eſt pęnitentia iniūgēda.7.an.33.qō.2.c.hoc ipſum
ꝙ tn̄ intellige, niſi ſacerdos tēpus ex cā abbreuiauerit,ut ī.
c.deus q,de pę.& remiſ.& de pę.diſt.1.c.quē penitet.Sed q̄
ro,qđ dēt iſte agere in hoc ſpatio.7.an.nā tex.hic n̄ aperit,
ſed dicit,ꝙ dēt pęnitere cū.7. ann.ſequentibus. Solut.dicit
Abbas,qđ dēt ieiunarę ſemel, uel pluries in ſeptimana, uel
aliud bonū agere ſ̄m diſtictionē & iudiciū ſacerdotis,& be
ne loqtur,facit qđ no.in d.c.hoc ip̄m;& ſic debes intellige
re oīa iura,q̄ imponūt pęnitētiā ꝑ numerū dierū, uel anno
5 rū nō ſpecificādo modū pęnitentiæ, & hoc notabis.†In gl.
2.in fi.ſolue ꝯ̄ria, ut no.gl.ī.c.2.ſ̄ ti.ꝓx.& in reg.nō firmaē,
de re.iu.li.6.& ad iſtum tex.dic, ꝙ aut duxit ſponſam alte-
rius,& cognouit, & non poteſt amplius habere eam in uxo
rem etiam mortuo primo uiro,ut in.d.c. 1. de eo, qui dux.
b in mat.quā pol.per adul.dic, ut ibi. Aut non cognouit,b &
tunc ex nouo conſenſu poſſet eam habere in uxorem,mor-
tuo primo uiro,ut in.d.c.fi.& ſic intelligitur uerbum,nun-
quam;poſitum in tex.

SVMMARIVM.

1 *Spōſalia đ p̄ſenti n̄ ſoluūtur ꝑ ſequēs matrimoniū carnali copula cōſūmatū.4.*
2 *Verba ī matrimonium contrahendo,in loqui ualentibus, uel alia ſigna æquipollentia ſunt neceſſaria.*
3 *Iuramentum non eſt de ſubſtantia matrimonij, licet fortius obliget.*
4 *Carnalis copula non addit maius uinculum reſpectu eſſentiæ matrimonialis.*
Conſenſus mutuus ſolus eſt ad eſſentiam matrimonij.
Conſummatum matrimoniū fortius eſt,quā non conſummatū, quia non ſoluitur per ingreſſū religionis.
5 *Papa ſententiam prædeceſſoris ſui reuocare poteſt,& contrariam conſtitutionem facere; & ius diuinum interpretari.*
6 *Conſtitutio iſta an ad præcedentia matrimonia trahatur?*

C A P. III.

1 LIcet. †Spōſalia de p̄ſenti nō ſoluunē ꝑ ſequēs ma-
trimoniū ēt carnali copula cō
ſummatū;& clarius hoc vr̄ in.
c.fi.& pe.ſ̄.de ſpō.Primo poniē deciſa ꝯ-
ſultatio.Scđo reſpōſio ibi: *Conſultationi*.
Tertio alterius dubii ſolutio,ibi:*& ſi nu
pſerit*.Quarto obſtaculi remotio,ibi:*quā
2 uis*.†No.ibi:*uerbis conſuetis expreſſe*,ꝙ con
ſenſus ī mr̄imonio ꝯtrahēdo dēt verbis
exprimi in fari ualentib.; & ſic facit hæc
lr̄a in ar.ꝙ uerba ſunt de ſubſtantia ī lo-
qui ualētib.;& his uerbis formaliter uti
tur tex.in.c.pe.ſ̄.de ſpō.ſed Hoſ. ſupplet
ad lr̄am,vel alio ſigno ęquiualēti, quod
placet dixit eñ de uerbis, qa cōiter hoc
accidit:ſed ad mām uide,ꝙ plene dixi ī.
3 c.tuæ,ſ̄.de ſpon.†No. ibi,*ſiue ſit iuramen-
tum*,ꝙ iuramētū nō eſt de ſubſtātia ma-
trimonii, licet fortius obliget ꝯtrahētē.
4 †Vltio no. ꝙ matrimoniū hēt ſuā eſſen
tiā ex ſolo mutuo cōſenſu ꝯtrahētiū;un̄
carnalis copula n̄ addit mai⁹ vīculū reſpū
eſſentię mr̄imonialis; iō n̄ tolliē primū
ꝑ ſ̄m ꝯſummatū,ſed bn̄ addit reſpectu ſi
gnificati:qa aliud ſignificat cōſummatū,
q̄ n̄ cōſummatū,ut i.c.debitū,de biga.&.
27.q.2.c. qua pp.Itē ē forti⁹ ꝯſummatū.
hinc eſt, ꝙ nō diſſoluiē ꝑ īgreſsū religio
nis,ſicut nō cōſummatū, ut 1.c.2.& in.c.
5 ex publico, de cōuer.cōiu.†Vltimò not.
c papā poſſe reuocare c ſn̄iam ſui p̄deceſſo
ris,& cōtrariā cōſtitutionē facere, uł ali
ter declarare ēt p̄cepta iuris diuini, quā
6 p̄deceſſor declarauerit.† In gl.fi.in fi.qđ
aūt de matrimoniis cōtractis an̄ hāc cō
ſtitutionē?dicit Hoſt.ꝙ illa ſunt tolerā-
da pp cōſuetudinē cōtrariā,& qa nōnul
li ſummi pontifices ita diffinierāt,đ hoc
in.c.fi.infra eodem, ubi dicetur.

SVMMARIVM.

1 *Appellāti in matrimoniali cauſa interdici debet,quod cum alia non contrahat,lite pendente,& ſi contraxerit,ſeparatur.*
2 *Interdicitur,ne quis contrahat matrimonium lite pendente.*
3 *Lite pendente ſuper matrimonio non licet tranſire ad aliud matrimonium.*
4 *Actus contra ius an ſit ipſo iure nullus?*

C A P. IIII.

1 TVa fraternitas. † Appellanti in cā mr̄imoniali interdici dēt, ne aliud mr̄imoniū ꝯ̄hat li. pendē.et ſi cōtraxerit, dēt ſepari prio thema.ſcđo pcipit fieri interdictū,ibi: [illegible], tertio dicit, qđ iuris, ſi uiolet.

ulti.ff.de uer.obl. ubi dicit,hoc eſſe notādū, quia quotidie inter adoleſcentes amore captos euenire poteſt.
ZACHARI.
a Poteſt appellari ſponſa. Adde hoc eſſe multum dubitabile de quo dic, ut notaui in apo. meis ad iſtum in. c.1.in uerbo,contrahentes ſponſalia,ſ̄. de poſtu.p̄la. & melius in.c. 3.loco,nume.5.in apoſt. in uer.ſponſas. ubi concordo opi. contra ſupra de præſum. & in rub.ſupra de ſponſa. & matri.nu.5. uer. per prædicta.
b Cognouit eodem modo fallit,quando cognouit, ſed ignoranter, quia probabilis ignorantia ipſum excuſat.c. dominus noſter infra de ſecū. nup. ſecūdum Philip.hic.
c Reuocare.licet dicatur quod par in parem non habet imperium. c.innotuit,ſupra de elec. c.fi. de reſcrip.in 6.l. nam & magiſtratus, ff.de arbi. l.ille a quo.§.tempeſtiuū,ff.ad treb.

ibi:*& ſi contra*.Caſus lit. Aliqs corā iudi
ce ſuo petit aliquā ī vxorē, uel aliqua pe
tit aliquē ī virū, quē dicit ī eā ꝯſenſiſſe
ꝑ ꝯſenſum mutuū de pſenti ille appel.ad
ſedē apoſto.& appel.pē.añ cāę cognitio
nē,ſiue añ ſnīaꝫ aliā accepit ī vxorē.qriť
qd iuris ſit?rñdet pa.ſi aliqs ammodo in
tali caſu duxerit appellādū,iudex interdi
cat ei publicè,ne añ deciſionē cāæ cū alia
ꝯhat;ꝙ ſi fecerit,mrimoniū tā pſumptuo
ſe ꝯctū dēat irritari ſm formā iuris.Ber.
2 †No.ꝙ appellone pēdēte pt iudex,a quo
interdicere matrimoniū ꝯhēdū;& ſic nō
ſuſpēdiť in totū iuriſdō iudicis,a quo.vñ
pt ageř ea,ꝗ tēdūt ad faciliorē exitū cāę
appellonis;đ quo uide bonū tex.cū gl.ī.
c.ex lris,de matri.ꝯ.ꝯ interdi.ecc.vnde vř
quod iudex poſſit hoc interdictū facere.
3 †Itē no.ꝙ pēdente lite ſup mrimonio,ſi-
ue fuerit appellatū,ſiue ñ, nō licet trāſire
a ad aliud matrimoniū[a], licet ꝑ partē præ-
tendať nullitas primi mrimonii vt ī.c.cū
in apoſtolica,ſ.de ſpō. & hic & ꝑ illud.c.
nō debes diſpoſitionē h⁹ tex. reſtringere
ad pendentiā appellonis.Idē ēt eſt ſeruā
dū pendēte lite añ appellationē vt ī.d.c.
4 cū in apoſtolica.†In gl.2.in fi.no. bñ di-
ſtinctionē gl.ſolet.n.quotidie allegari &
hæc eadē diſtictio ſolet fieri,cū qriť,vtrū
b actus ꝯ legē ſit ipſo iuř nullus;de quo[b] vi
de in reg.ea,ꝗ ꝯ ius, de reg.iur.li. 6.& in.
c.uides.10.diſt.& ī.l.nō dubiū,C.de legi.
& dř ꝑpetua cā prohibitionis, qñ cā ꝓ-
hibitionis nō ē reſtricta ad certū tps, ſđ
eſt ꝑpetua; puta ſi ꝓhibeť aliqd fieri ꝑp
malū,qđ inde ſeq pt, vel ꝓhibeť matri-
moniū fieri ꝑp cōſanguinitatē,uel aliqd
ſimile . dř ñ hře ꝑpetuā cām ꝓhibitiōis,
qñ cauſa eſt reſtricta ad certum tempus;
puta prohibetur matrimonium propter
uenerationem diei.

SVMMARIVM.

1 *Duas qui per uerba de præſenti deſponſat,primam deſponſatam habet in uxorem , etiā ſi prius ſecundam cognouerit , & non ualet conſuetudo in contrarium.*
2 *Eccleſiæ inferiores circa ſacramenta debent ſe conformare maioribus ratione metropolitanæ eccleſiæ.*
3 *Carnalis copula non eſt neceſſaria ad eſſentiam matrimonij.6.*
Conſenſus ſufficit ad eſſentiam matrimonij. 6.
Sufficit,quid ſignificat.
4 *Conſtitutio an ad præterita trahatur?*
5 *Papa an poſſit ſtatuere,quod tollatur primum matrimonium non conſummatum per ſecundum conſummatum?*
Papa ampliſſimam habet facultatem in matrimonijs non conſummatis.
6 *Conſenſus ſolus perficit non tantum contractum matrimonij.ſed etiam alios contractus,qui ſunt de iure gentium.*
Matrimonium habet eſſentiam a iure diuino,& ſicut deus eſt immutabilis , ita & matrimonium.

CAP. V.

1 TVas.†Qui duas ꝑ uerba de pſenti deſpōſat, primā deſpōſatā hēt in vxorē, etiā ſi pri⁹ ſcđam cognouerit,nec ualet ꝯria cōſuetudo,& hoc ultimū additur ad.c.licet.ſ.e.In prima cōſultatio.In ſecūda,reſpōſio,ibi.*Ne uero*.Caſus lite.Oli
obtinuit cōſuetudo in eccleſia Mutiñ.'vt ſi aliqs aliquā de
ſpōſaſſet ꝑ verba de pſenti,& añ carnalē copulam aliā acc
piat,& cognoſcat;illa ſibi adiudicabať,quā primò cognoue
rat.qa uero turpis ē oīs pars,ꝗ ſuo nō cōgruit uniuerſo,&
eccleſia Mutiñ.tenere dēt humiliter & ſeruare ꝙ Ro.ecc.&
ſua metropolis ſeruat;pcipit papa,ut eccleſia Mutiñ.in ma
trimoniis ꝯhendis illud obſeruet,ut poſtq̄ inter ꝑſonas le-
gitimas legitimus cōſenſus interuenerit de pſenti,ſi poſtea
cū aliis de facto ꝯhāt,ꝙ pri⁹ de iure factū fuerat,nō poterit
2 irritari.B.†No.primo circa ſacramēta eccleſiaſtica ꝙ eccle
ſiæ inferiores dēnt ſe cōformare maiorib. rōne metropoli-
tanę eccleſię,facit.c.ad abolēdā.ī.de hęre. uide bo gl.in.c.
3 1.de ſum.trin.li.6.†No.2.ibi.*qui ſufficit*,ꝙ ad eſſentiā matri
monii copula carnalis neceſſariò nō cōcurrit,eſt ergo verū
matrimoniū poſt ꝯſenſum de pſenti pſtitū nā id dř ſufficeř
quo poſito nil aliud ad ſubſtātiā act⁹ reqriť,ut not.gl.in.c.
ſtatutū,in prin.de reſcr.li.6.Et adde hic ea,ꝗ dixi.ſ.eo.in.c.
4 licet,& qđ pleni⁹ dixi ī.c.ex publico,de cōuer.cōiug.†Quid
de matrimoniis ꝯctis añ iſtā cōſtitutionē?docto. cōiter te-
c nent,ꝙ illa toleranť;[c]& hoc apte innuit,uerbū,*de cætero*,hic
poſitū;& pt adduci iſte tex.ꝓ & ꝯ,ꝙ cōſtitutio iuris antiq đ
claratoria non extēdiť ad pterita habētia ꝯriā cōſuetudinē,
quaſi rōne cōſuetudinis illa dēant tolerari,ꝓ quo uide bo.
gl.ī.c.cū uenerabilis,de cōſue.& in.c.1. de poſtu.pl.li.6.In ꝯ
riū poſſet adduci,iſte tex.qa dicit,*de cætero*.ſec⁹ ergo, ſi hoc
uerbū ñ fuiſſet appoſitū,ut ī.c.cū,tu.& qđ ibi no.de uſu.ſed
5 ad mām plene uide no.in.c.fi.de cōſti.& in cle.2.de re.ec.ñ
alie.& ī cle.1.de elec.†Vltimò qriť,nūqd pp poſſit ſtatuere
ut ꝑ ſm mrimoniū cōſummatū tollať primū nō cōſumma
tū,& ſic approbare cōſuetudinē hic reprobatā? Hoſt. tenet
d hic ꝙ ſic,qa circa mrimoniū ñ cōſummatū latiſſimè patet
poteſtas papę,[d]ut no.in.d.c.ex publico, & ad hoc ponderat
uer.*nullus*,poſitū ī tex.quaſi dicat ꝙ potuiſſet ſtatuere hic ꝯ
riū.Sed ego dubito,an hoc dictū ſit uerū . nā ſine magna cā
papa nō diſponit ꝯ iſtud matrimoniū,ut in.d.c.ex publico.
Itē ſi hoc eēt, quare papa retractaſſet diffinitionē pdeceſſo
rū ſuorū,ſi illi potuiſſent ad libitū diffinire?ut in. c. licet,ſ.
6 e.ſed ex magna cā poſſet hoc facere.†In gl.ibi, *nam contra-
ctus perfectus eſt per ſolum conſenſum*.nō intelligas gl.ruditer.
nā ēt ꝯct⁹ emptionis & vēditionis,& cæteri, ꝗ ſunt de iure
gentiū,pficiunť ſolo cōſenſu,ut ī l.ꝯſenſu,ff.de actio.& obl.
& l.ex hoc iure,ff.de iu.& iur.ſed itelligas gl.ꝙ ꝯct⁹ mrimo
nii eſt pfectus ꝑ ſolū cōſenſum, i.ꝙ ꝑ ſolū cōſenſum ē tran
ſlatū plenū ius,ita,ut traditio corporalis nihil addat;& li-
cet doc.hic inſtēt ꝓ rōne diuerſitatis,maxime Hoſt.ꝗ dicit
e ꝙ matrimoniū hēt ſuā eſsētiā a iuř diuino, [e]iō ſeqť ꝯditio
nē ſui authoris.nā de⁹ ē imutabilis. Alii uero ꝯct⁹ ſunt ab
hoīe,iō ſequūť nām hoīum.hęc rō uř mihi ꝑſuaſiua,& ñ ne
ceſſario ꝯcludēs.nā & aliqua sūt ab hoīe , ꝗ tñ ex ſolo titu
lo hēnt ſuā ꝑfectionē,ut ē titul⁹ bñficialis. nā ꝑ ſolā colla
tionē bñficii acqriť plenū i⁹ ꝓuiſo,ut hic, & ī.c.ſi tibi abſē
ti,đ pb.li.6. iō facit rla,ꝙ ī oīb. ſpūalib. ex ſolo titulo trāſ
ferť plenū i⁹,ut ī.d.c.ſi tibi abſenti,& ꝑ Inn.ī.c. iter cętera,
de pben.Iſta enim tanq̄ inuiſibilia ſine alia executione ex-
teriori traſferuntur, & ſolo conſenſu(ut dixi)perficiuntur.

De cōditiōib.appoſitis ī deſpōſatiōe et ī matrim.uel ī aliis cōtractib. Rub.

Cōtinuať hæc rub.ad pcedētia hoc ordine. Quia qñq; ſpōſalia ꝯhūt pure,de qb.uiſū ē ſupra, qñq; ſub cōditione, merito de hispoſt pcedētia ſubmittit.& qa cōditio appōi pōt nō ſolū ī matrimonio ſed ēt ī aliis cōtractib. Iō ne author haberet materiā geminādi rub. ſubnectit hic de conditionib.appoſitis etiā in aliis contractibus.& quid ſit conditio, no.ſuper rub.ff.de cond.& dem.Sed dic.latius & clarius,quia conditio eſt quædam adiectio poſita , uel ſubintellecta in diſpoſitione ſuſpendens & reſoluens ipſam diſpoſitionem.& differt a modo qui a modus non ſuſpendit , ſed eſt quædam modificatio diſpoſitionis,de quo clarius dicetur infra eo.in.c.uerum.

Conditio

ZACHAR.
a Ad aliud matrimonium. Adde quod ſi cōtrahat etiam contra præceptū iudicis, uel eccleſię ihibitionem,Spe.in tit.de ſpon. matri.ꝯ inter.eccle. contracto,in princ.
b Nullus. de quo in.c.fin.de poſtu.prel. per Lap. ſua alle. 97.per Abb. in.c. ad apoſtolicam, ſupra de regu.facit.l.1.§.ſexum, ff.de poſtu. ubi illa prohibitio habet cauſam perpetuam.
c Tolerantur. Vide quę dixi in. c.fin. de conſti.ubi do. Pe.in.c.1.de ſum. tri.& fi. catho.li. 6. & in cle. 2. de reb.ecc. non alie. And. Barba.
SEB. SAPIA.
d Poteſtas papæ. Ad corroborationem uide Pet. de Anch.in cōſ.401. inci. uiſo & diligenter inſpecto, colu.3.refert Fel. in.c.quæ in eccleſiarum,col.7.uer. 2.amplia ſupra đ conſtit.
ZACHARI.
e A iure diuino. Matth. 19. quos deus cōiūxit,&c. Ang.in authen.đ triē.& ſe.§.9.col. 4. & Ale.cōſi.48. uol.4.

SVMMARIVM.

1 *Conditio turpis in contractu matrimonij appoſita non uitiat matrimonium ſed conditio ipſa frangitur.*
2 *Conditio an poſſit apponi in contractu matrimonij, & qualis uitiet matrimonium ?*

CAP. I.

1 QVicunque.† Hoc dicit in ſumma.Defect⁹ turpis cōditionis in ꝯctu matrimonii appoſitæ nō uitiat matrimonium,ſed uitiať.primo poniť thema,ex quo reſultat tacita qō. Secūdò reſpōſio,ibi: *Reſpondemus*.Caſus lralis . Si aliqs deſpōſauit aliq̄ ſub cōditiōe, ꝗ nō ſit cōtra ſubſtātiā matrimonii,puta cōtraho tecū,ſi furtū feceris,ſi voluit eā relinquere, queriť an poſſit?Reſpō.ꝙ cōditio frāgať, & mrimoniū firmiter teneať.Ber † Op.cōtra tex.videť eñ,ꝙ cōditio poſſit apponi in matrimonio cōtrahēdo,vt.ī e.c.de illis,&.c.ſup eo. Sol.metu cōtrarii iſte tex.intelligiť duob⁹ modis.Primo,ꝙ loquiť in cōditione ſuſpēdēte,turpi tñ. nā cōditio turpis, quæ nō ſit cōtra ſubſtātiā matrimonii habeť ꝓ nō adiecta , & cōtractus remanet purus.ī.eo.c.fi.ſecus in cōditione honeſta,de qua intelligiť cōtrariū,& hunc intellectū ponit gl. hic.Secūdus intellectus ex gl. vt intelligať in cōditione reſoluēte,puta cōtraho tecū matrimoniū,& ſi ñ donaueris mihi 10.volo te relinquere,certè ex quo matrimoniū à principio tenuit,nō pōt diſſolui,vt in c.cū ſis,de cōuer cōiug.& ꝓ hoc intellectu facit litera in ver.*relinquere*,& hūc intellectū ſenſit Vinc.Quidā tñ dixerunt,ꝙ in matrimonio nō pōt apponi cōditio:qa cōſenſus dēt eſſe pur⁹ & abſolutus:ſed hoc eſt falſum,vt in cōtrariis,niſi intelligas,ꝙ matrimoniū non pōt cōſiſtere niſi ex ſolo cōſenſu puro & abſoluto. nā exiſtēte cōditiōe conſenſus remanet pur⁹, & tunc uere īcipit teneř mrimoniū,ut ī c.ſup e.ī.e.& c.uerū,& ī c.unico,de ſpō.li.6.

SVMMARIVM.

1 *Seruus manumiſſus ſub conditione,ut fiat monachus,& monaſterio ſeruiat,alias in ſeruitutem redeat.ſi monachus ſit factus , manumittentis uoluntatem ſeruare cogitur.8.*
2 *Conditio apponi poteſt reſolutiua libertatis in manumiſſione ſerui .*
3 *Seruitus non impedit,quod quis monachus non fiat, uel ad ſacros ordines non promoueatur .*
Seruus pōt manumitti ſub conditione,ut fiat clericus,uel monachus.
5 *Libertas an ſit res ſpiritualis ?*
Simonia an ſit aliquid pro ingreſſu religionis accipere ?
6 *Conditionis acceptatio quid operetur ?*
7 *Clericus,& monachus an in ſeruitutem redigi poſſint , & dic quòd aliud eſt in clerico,aliud in monacho.*
Degradatus clericus in effectu deſinit eſſe clericus.
Monachus nunquam deſinit eſſe monachus.
8 *Papa an poſſit monachum a religione,& uoto liberare ?*

CAP. II.

1 CVm ſit proprium.† Pertinet ad ſecundā ptē rub.& h.d.ī ſumma.Seruus manumiſſus ea conditione,ut fiat monachus, & monaſterio ſuiat , alias in ſuitutē redeat,& ſi hoc acceptato monach⁹ fact⁹ ſit , manumittētis uolūtatē cogiť obſeruare.Primò thema.Scđò rñſio, ibi : *ſu ergo*. Caſus litera. Quidā diaconus manumiſit duos ſeruos cū ea cōditiōe,ut monachi eſſent,& ꝑmanerēt ī quodā monaſterio,adiiciēs ut ſi ꝯfacerēt, iterū ſuituti ſubiicerenť , & unus illorū receſſit a cōditiōe,& de monaſterio exiuit, & inter clericos ſeculariter cōuerſať.Vñ qdā pſbyter illius monaſterii cōqueſtus eſt de hoc dño papę.uñ mādat epi diœceſis,ut ſi ita eē inuenerit,cōpellat eū in monaſterio ꝑmanere,nec monaſteriū deſerat, ut uolūtas manumittētis nō ua-
2 leat pteriri.Ber.† No.primò , ꝙ in manumiſſiōe ſui pōt ap-
a poni cōditio libertatis ſolutiua.[a] † Scđo no. ꝙ ſuitutus an
3 tiqua ñ īpedit monachatū,cōcor.54.di.c.multos,nec ꝓmo
4 tiōem ad ſacros ordines,ut in c.nullus,& in c.de famulis,de
ſer.nō ord.† Tertiò no.ꝙ ſu⁹ pt manumitti ſub eo mō , ut
5 fiat monach⁹,uel clericus.† In gl.1.ibi: *eſt res ſpiritualis*. not.
b glo.ꝙ libertas [b] pōt dici res ſpiritualis,& facit qđ' no. gl. in
d.c.nullus,ſed hoc ñ ꝓcedit,qa,ſi eſſet ſpiritualis,nō cade-
ret in laicū,ut in c.cā m,de pſcrip.Itē dñs
qñq; manumittit interuētu pecuniæ..l.4.
ff.de manumiſ.qđ' ñ poſſet fieri,ſi liber-
tas eſſet res ſpūalis.& ideo tene ſequētē
ſolonē gl.ꝙ monachat⁹ hic cōferť purè.
Itē eſt hic qdā cōditio intrinſeca. uñ ſi-
cut non eſt ſimonia, ſi dať pdium , ut ibi
fiat ecclia,ut in c.olim,el.1.de reſt. ſpol.
ita & ſi manumittiť ſeru⁹, ut fiat clericus
niſi pri⁹ ſit liber,ſ.de ſer. nō or. ꝑ totum
Hoſt.intellexit tex.ꝙ ñ ſub cōditiōe,ſed
ſub mō iſti fuerūt manumiſſi. uñ ꝯditio
hic poniť largo mō,ſed ꝑ hoc ñ mutatur
intells iuris,& de dria inter modū,& ꝯdi
ditionē hř in c.uerū.ī.eo.† In gl.fin. ibi.
quam cito acceptauit conditionē. itellige gl.
ſanè,ſ.ꝙ acceptauit cū effectu faciēdo ꝓ-
feſſionē in manib. illi⁹, ꝗ potuit eū īcor-
porare religiōi iuxta no.ī c.porrectū, de
rla. ex nuda ergo acceptatiōe ꝯditionis
ñ eſſet effect⁹ monachus.†Et ī fi. gl. uult
7 ergo gl.ꝙ ꝓmot⁹ ad clericatū pt reuoca
ri ad ſuitutē,ſi ñ ſuat modū ī manumiſ-
ſione appoſitū,ſecus in eo , ꝗ eſt effectus
monachus,ſed nō reddit rōnē diuerſita-
tis,nec ēt doc.ſed pt dici,ꝙ clericus de- a
gradat⁹ deſinit in effectu eſſe clericus, ut
ī c.degradatio,de pœnis,li.6. uñ ſine uio
latione clericus pt degradari, & redigi ī
ſeruitutē,ſed ꝑ degradationē,ſeu depoſi
tionē nō deſinit ꝗs eſſe monach⁹. Eſt eñ
monachat⁹ quoddā uotū, a quo ñ pt libe
rari ēt ꝑ papā,ſaltē ſine maxima cā,iux- b
ta ea ꝗ no.in c.cū ad monaſteriū, in fi. de
ſta.reg.ex quo.n.ſemel purè uouit deo,ñ
pt amplius redire ad ſeculū,& ſubiici ſer
uituti corporali,ſed ſi fuiſſet ſu⁹ illi⁹ mo
naſterii,tunc fortè ualeret ꝯditio, ñ ut ex
toto deſinat eſſe monachus,ſed ut ſit ma
gis aſtrict⁹ monaſterio,q̄ cæteri, uñ erit
quaſi ſeru⁹ monaſterii,nec poterit ītrare
monaſteriū ſtricti⁹,facit qđ' leg.& no.in
c.de famulis & ī c.eo libētius,de ſ.ñ or-
di.& qđ' no.gl.ī c.ut lex ꝯtinētię,27.q.1.
8 † Sed ꝯ hūc intellm gl.opponit đ fi.c.ubi
pp mādat ſuari manumittētis uolūtatē,
ergo dēt ille redigi in ſuitutē , cū hęc ſit
manumittētis uolūtas. ꝯriū uř difficile,
& hic ñ tactū ꝑ doc.ſed pt dici inhęrēdo
prīo intellectui Hoſ.ꝙ iſti fuerūt manumiſſi ſub mō,ut fierēt monachi,&c.uñ ꝯditio redigēdi ad ſuitutē dēt referri ad tps ante monachatū.nā uoluntas manumittētis fuit,ut fierēt monachi,& ſi non uellent,redirēt ad ſeruitutem.uñ, ſi fiunt monachi,ſeruāt uolūtatē manumiſſoris eo , quòd compelluntur perſeuerare in monaſterio .

SVMMARIVM.

1 *Iurans aliquam in uxorem accipere,ſi centum ſibi donauerit, non tenetur illam in uxorem accipere , niſi poſtea purè conſenſerit,uel eam cognouerit. 3.*
2 *Sponſalia poſſunt ſub conditione contrahi etiam de futuro.*
Impedimentum publicæ ho.iuſtitiæ non oritur ex ſponſalib.conditionatis,ante conditionis euentum .
3 *Conditio , quòd aliquid detur ex cauſa dotium , uel donationis an ſit honeſta,uel turpis ?*
4 *Cōditio in ſpōſalib. appoſita tollitur ꝑ carnalē copulā*

ZACHARI.
a Cōditio libertatis ſolutiua . Adde tñ ꝙ pēdēte illa hēbitur ꝓ ſuo,ut no. Spe.in ti. de actio. uer.itē ꝙ eſt libert⁹,& ī ti.đ ac. uer. ꝙ ē,& uer. ſđ pōe.
b Libertas . alias dř cā pia,l.1.C.de cōmu.ſer.ma.§.fi.

superuenientem & consensum de præsenti. 5.
5 *Consensus superueniens de præsenti sponsalib. de futu. re sub aliqua conditione quid operetur.* 4.

CAP. III.

1 DE *illis.* † Qui iurauit aliq̃ in uxorē accipe, si centum sibi donauerit accipe ñ tenet̃, nisi postea purè cōsense- rit, uel eã cognouerit. Prīo thema. Scđò determinatio, ibi: *Reus*. Casus lr̃alis. Aliq̃s iurauit alicui mulieri sub hac forma uerborũ, ego accipiã te ĩ uxorē, si cētũ mihi donaueris. mulier nolebat soluere, qđ petiit, q̃rit̃, utrũ sit piur⁹, si eã nō accepit 1 in uxorē? & rñdet̃ q̃ ñ, nisi postea ɔ̃sensus de pñti accesserit, uł carnalis copula fue- 2 rit subsecuta, B. † No priò, q̃ spōsalia pñt ɔ̃hi sub cōditiōe. tex. n. iste loq̃t̃ in spōsa- lib. de futuro, ut patet p̃ uerbũ, accipiã, qđ est futuri t̃pis, ut in c. pe. s̃. de spō. & ex ta- lib. spōsalib. cōditionatis nō orit̃ añ cōdi 3 tiōis euētũ publicæ honestatis iustitia, ut in c. unico, de spō. li. 6. † Scđo no. tex. ual de notabilē iudicio meo, q̃ hæc cōditio, 4 [a] est honesta, accipiã te in uxorem, si tale q̃d mihi donaueris. nã si nō esset honesta nō suspēdisset spōsalia, sed hēret̃, p̃ ñ adie cta, ut ĩ c. fi. j. eo. Sed ɔ̃ hoc & ɔ̃ tex. forti- ter opponit̃ de l. si ita stipulat⁹ fuero, ĩ §. si tibi nupsero, ff. de uer. ob. ubi tex. no. dicit, q̃ si mulier stipulat̃ a uiro cētũ dari, si sibi nupserit, ñ ualet stip̃lo tãq̃ ĩhonesta, & idē dicit in p̃sona uiri, ne uideat̃ p̃p libidinē dedisse cētũ, seu mr̃imoniũ ɔ̃xisse. Sol. ɔ̃riũ est difficile, & ñ tactũ hic p̃ doc. sed credo posse dari duas sol̃ones. prima ut intelligat̃, q̃ uir fuit stipulatus aliq̃d si- 2 bi donari, occasiōe. s. dotis. nã tūc bñ ua- leret, ut in §. si tibi nupsero. Vel scđò pōt b dici, q̃ qñ subest cã honesta petēdi donũ tūc ualet cōditio, seu stip̃lo, nã tex. ĩ d. §. nō annullat indistinctè illã stip̃lonē, sed dicit, q̃ cã cognita est annullãda. uñ (ut dicit ibi Bar.) si nobilis ɔ̃heret cũ plebeia nō esset inhonestũ, si p̃mitteret̃ aliquid ipsi nobili in cōpēsatiōnē nobilitatis. nã nūc cessat rō libidinis, & idē, ubi sub- 4 esse p̃t cōsimilis cã. † Vltio no. duos casus in q̃b. cōditio apposita in spōsalib. tollit̃, s. p̃ carnalē copulã subsequētē, & not. bñ hūc casum, maximè iūcta gl. si q̃a exten- dit. c. is, q̃, de spō. nã copula hic o p̃at̃ duo purificat. n. spōsalia, & eodē momēto ea 5 trãsfundit in mr̃imoniũ. Scđs casus, qñ interuenit postmodũ cōsensus de pñti. † Sed q̃ro, nũq̃d sufficit oĩs ɔ̃sēsus đ pñti? Vin. hic Pet. Abbas, & Spe. e. tit. in prin. miro mō intelligũt istũ tex. dñt. n. sufficere consensum de pñti, siue sit purus, siue sit cōditionalis, dũmō nō cōferat̃ in arbi- triũ alteri⁹, & hoc ultīo casu intelligunt. c. sup eo. j. eo. quasi uelint isti dicere, q̃ si fuerit dictũ, ɔ̃ho tecũ, si donaueris mihi cētũ, incōtinēti est matrimoniũ, q̃a uerba sunt de pñti, nec cōsensus est collatus in arbitriũ alterius, ut puta si fuisset dictũ ɔ̃ho tecũ, si pr̃ meus cōsenserit. nã hoc casu nō est mr̃imoniũ, nisi pr̃ ɔ̃sēserit, ut in d. c. sup eo. sed Io. An. hic, & Inn. tacitè sētiũt oppositũ, & melius, dñt. n. q̃ licet consensus sit præstitus per uerba, de pñti, ex quo nō interuenit cōditio suspēsiua, nō tenet matrimoniũ, nisi existat cōditio, q̃a cōsensus, a quo substãtiat̃ matrimoniũ, nō est purus & absolutus, & hoc dictũ satis sentit hic gl. pe. & tenet do. Ant. in d. c. sup eo, & hęc mihi uĩ ipsa ueritas. uñ tex. dēt intelligi de cōsensu de pñti purè p̃stito. Tñ est dr̃ia, utrum dicã, accipiã te, si centum dederis. nam in primo casu existente conditione purificãtur sponlia, sed adhuc non est matrimonium, sed secundo casu erit matrimonium, quia conditio suspendit consensum de præsenri.

SEBA. SAPI.
[a] Hæc cōditio. qñ ualeat matrimoniũ spe p̃mii, uide Ias. post alios ĩ l. Titia, in prin. col. 4. uer. capio gl. in uerbo obstaturã, ff. de uerb. obli.

b Apponere. rō est q̃a q̃libet pōt in traditiōe rei suæ modũ apponere. l. in traditiōib. ff. đ pac. ca. cũ dilecti. s̃. de dona. l ita esse uerũ incōtinēti secus ex interuallo. l. p̃fecta, C. de dona. q̃ sub mō. l. 1. §. cedit, & ibi gl. C. de rei uxor. act. gl. in c. p̃terea el. 2. s̃. de iure pat. intellige esse uerũ nisi p̃testali pacto cōsentirēt ẽm gl. notabilem in d. l. perfecta.

SVMMARIVM.

1 *Donatione facta ecclesiæ sub mō de aliqua res donata statim efficitur ecclesia, nec reuocatur modo non seruato, nisi in contractu fuerit expressum.*
2 *Donator potest in donatione, quam facit ecclesia, conditionem seu modum apponere, etiam contractus resolutiuum.* 2.
Donator laicus an donationē factã ecclesiæ propria authoritate possit reuocare?
Conditio, siue modus appositus in donatione facta ecclesiæ an præsumatur, quòd sit causa finalis contractus, & quid operetur, si est tanquam causa finalis, uel non?
3 *Donatio facta ecclesia an possit reuocari propter conditionem non seruatam p̃ prælatum?*
Prælati delictum siue negligentia an noceat ecclesia.
4 *Conditio apponi potest in donatione facta ecclesia, quòd res donata non possit alienari.*
Alienari an, & quando possint bona ecclesia,

CAP. IIII.

1 VErum. † Est tex. notabilis & multum allegat̃. & ẽm intell̃m ueriorē. h. d. ĩ summa. Res donata ecclesiæ sub mō statim est ecclesię, nec reuocat̃ mō nō s̃uato, nisi hoc in ɔ̃ctu, sit exp̃ssum. Primo dictum. Secundò exceptio, ibi. *nisi*. Casus literalis. Aliq̃s donauit aliquã possessionē alicui eccl̃iæ sub aliqua cōditione. i. sub mō, nisi aliq̃d fiat, & sic donatio tenuit, donator uolebat reuocare donationē, q̃rit̃ an possit? Rñdet̃ q̃ nō, nisi tali cōditione, i. tali mō, uel pacto datũ, sit q̃ ea cessante donatio dēat reuocari. Ber. † No. primo donatorē posse in donatiōe, q̃ facit ecclesię, cōditionē, seu modũ apponere, [b] ēt ɔ̃ctus resolutiuũ, ad hoc. c. cũ dilecti, s̃. de dona. res ergo semel eccl̃iæ effecta pōt ab ea reuocari ex mō ñ seruato, uel p̃ existētiã cōditionis resolutiuæ. Nũquid autē hoc casu possit laic⁹ donator donationē p̃pria authoritate reuocare, dic, ut no. Inn. in c. uerũ, de for. comp. ubi plenè dixi. Pro declaratione. c. op. ɔ̃ tex. uĩ. n. nullo mō posse p̃cedere. Aut. enim extat conditio apposita in donatione, & non potest donatio amplius reuocari. Aut conditio non extat, & frustra tractatur de reuocatione, quia cōditio susp endit actũ in euētũ cōditiōis. uñ antea nō p̃t dici donatio, cũ sola spes sit in obligatiōe, insti. de uer. obl. in §. ex cōditionali, & j. c. p̃xi. reuocari ergo nō pōt, qđ nondum tenet. Sol. glo. 2. (ut arbitror) metu ɔ̃rii ponit duos intell̃s ad tex. prim⁹ est ut intelligat̃ in cōditione resoluēte, exēplũ patet in ea. uñ añ euētũ cōditionis non p̃t reuocari, & sic intelligit̃ prima pars. c. sed post cōditionē extantē p̃t reuocari, si fuit dictum & sic intelligit̃ scđa p̃s. Iste intellectus est uerus in se, sed nō congruit literę, quia si intelligeret̃ in cōditiōe resoluēte, dixisset, q̃ ea existente posset reuocari, sed tex. dicit ea cessante. ideo gl. trãsit ad ẽm intellectum meliorē, ut intelligatur in modo, & non in conditione. nã modus nō suspendit actũ sed modificat, ut puta si datur p̃dium ecclesię cum hoc modo, ut non alienetur. tunc enim si ecclesia uenit contra modum, & si cesset modus appositus, pōt reuocari donatio, & hoc secundum gloss. si fuit dictum in donatione, quasi uelit gloss. quòd non obseruantia modi non prestat facultatem reuocãdi donationem, sed duntaxat agendi, ut seruetur, nisi dictum sit, ut possit reuocari. hoc ultimum dictum gl. nō est indistinctē uerum. unde concludendo breuiter ipsam ueritatem dic, q̃ tam in contractibus nominatisq̃ innominatis si modus appositus fuerit finalis cã contractus potest agi ad reuoca-

a tionē, si modus nō seruat̃, [a] ut est tex. ĩ. l. cũ te fundũ, C. de pact. inter emp. & uēd. & in. l. 1. C. de dona. q̃ sub mō. Si aũt modus nō fuit finalis cã cōtractus, tũc nō agit̃ ad reuocationē, sed ad obseruãtiã modi; & ita dēt intelligi tex. b in. l. ea cōditione, C. de rescind. uēd. sed respectu donatiōis factę ecclesiæ tex. uĩ hic sing. quē nescio alibi q̃ semp̃ dēt p̃sumi, q̃ modus nō sit cã finalis cōtractus. nã (ut hic uides) ex non obseruantia modi nō reuocat̃ donatio facta ecclesiæ, nisi sit dictũ in donatione, vt possit reuocari, & hãc p̃ter 1 alios ego puto rōnē, quia donans ecclesiæ sub modo, uidet̃ principaliter donasse p̃p deum, & pro remedio peccatorũ suorũ, arg. in. c. requisisti de test. Modus ergo appositus non uĩ cã finalis cōtractus, & sic ñ pōt agi ad reuocationem, sed solũ ad implementũ, nisi sit dictũ, ut possit reuocari, & per hoc reducemus ad cōcor. ius ciuile, & canonicũ, cũ eadē sit rō in utraq;, & hãc lect. tene omissis q̃busdam aliis, q̃ dãtur 3 extra gl. † Sed hic q̃ro de questione quotidiana, nũquid do- b natio possit reuocari, si fuerit dictũ, ex quo solus prelatus [b] nō seruauit modũ? Vinc. hic sentit q̃ non q̃a delictũ solius c p̃lati [c] nō dēt nocere ecclesię, ut in r̃la, delictum, de reg. iur. li. 6. vnde si dat̃ ecclesię possessio, vt nō possit alienari, & si alienet̃, fuit dictũ, vt possessio possit ab ecclesia reuocari, nō p̃t fieri reuocatio solo p̃lato alienãte: secus, si p̃lat⁹ cũ capitulo, & idē dicit ĩ aliis modis. Itē sentiũt doc. i. c. breui, de iureiu. vbi dicũt aliud esse respectu cōditiōis implēdę. nam satis est, q̃ p̃latus nō implet ɔ̃ditionē ad hoc, vt res ñ acq̃ratur ecclesiæ q̃đ sing. notabis; & hanc puto rōnē diuersitatis. nã in acq̃rendis solus p̃latus p̃t nocere ecclesię, sed nō in q̃litis, ut dicit gl. no. & doc. 16. q. 6. c. illud. §. fi. no. Inn. i. c. fraternitate, de dona. & p̃ hoc habes declarata gl. 2. & prin. ul 4 timę. † In gl. fi. in fi. no. istã gl. q̃a quotidiana ē; & ex ea primò no. q̃ licitè in donatione facta eccl̃ię apponitur pactũ, ut nō possit alienari, vt uĩ exp̃sũ in. §. sanctissimis, alleg. in gl. ubi dĩ, q̃ res ecclesię pñt alienari p̃ redemptione captiuorũ, nisi sint donatę eo pacto, ut alienari ñ possint. Sed du 2 d bium est, quid si immineat necessitas [d] gl. ponit hic duas opiniones; & primam tenuit Hug. 10. q. 1. c. sic q̃dã. Io. & Laur. in. 10. q. 2. c. ea. n., §. hoc ius. Item Damas. Go. Phi. & Inno. hic. Secũdã opi. ĩdistinctè, ut ñ possit alienari, tenuit Vinc. q̃ tñ postea mutauit opi. & dixit standum. c. aurum. 12. q. 2. primã opi. seq̃t̃ hic in effectu d. An. secũdã seq̃t̃ hic d. Car. mihi placet prima, ut ex quo necessitati ecclesiæ aliter con 3 suli nō pōt, licitè alienet̃. nam si aliud sensit donator, nō uĩ fuisse mentis compos, cùm instante tali necessitate pia ipse debuisset hoc facere, ut in. c. sicut. 47. dist. facit, quod in simili no. gl. 82 dist. c. 1. tene tamen menti gl. & generaliter, an & quando ualeat pactum de non alienando inter priuatos & an ex tali pacto impediatur alienatio, dic, ut no. ĩ. c. Raynaldus, de testa. per Inn. & p̃ doct. & gl. ĩ. c. fi. C. de reb. alie. non alie. & in. l. filius. §. diuus, ff. de lega. primo.

a SEB. SAPIA. Nō seruatur. uide ad hæc, q̃ scribit Abb. in. c. uerum, supra de fo. compe. & Fel. ibidem, col. fi. & Pe. de Anch. in consi. 217. inci. dubium facit, Bar. in. l. fi. ff. ut in pos. lega. & in repe. l. creditores, in. 2. q. C. de pignor.
b Solus p̃latus. Dubia est ista decisio, q̃ in acquirendis solus p̃latus possit præiudicare, cōtra dominũ Abba. tenet Fede. con. 9. ubi conclu dit, q̃ legatum factũ ecclesię solus, p̃latus possit alienare. Et idem tenuit Lap. allega. 26. per Im. Abb. & Cardi. in. c. tua, de his, q̃ fiunt a prelato sine cōsensu capituli. Paul. de Cast. tenet contrariũ ĩ. l. legatũ, ff. đ le. 1. q̃a opi. Abb. hēt text. contra se ĩ. l. magis puto. §. fundũ, ff. de re. eo. cōis opi. est cōtra Abb hic, ut late p̃ Alex. in. d. l. legatum. per Oldrad. consi. 274. & 208. de quo per dominum & p̃ceptorē meũ do. Vin. herculanũ in. d. l. legatum, ubi melius cæteris explicauit hunc articulum.
ZACHARI. Delictum prælati. Adde istũ in. c. si diligēti, nu. 24. & ibi ĩ appo. meis ĩ uers. nocet ecclesię, supra de for. cōpe. & in. c. imperatorũ, nu. 3. & ibi uide in apost. meis in uer. præiudicat ecclesiæ supra de iura. cal.
d Necessitas. q̃ res possit alienari ita donata consuluit Fede. cōs. 83. Imo. ĩ. l. filiusfamilias. §. diuus, ff. de leg. 1. tenet contrariũ quia, quando prohibitio hominis & legis concurrunt, res potest alienari etiam in casu permisso. l. 2. cum gloss. C. de usuc. p̃ emptore. & qđ res prohibita alienari possit alienari in casu necessitatis, ē gl. Alex. & omnes in. l. Marcell⁹. §. res, ff. ad Trebelli. Pau. đ Cast. in authē. res q̃, C. cōia de leg. facit differentiã an prohibetio sit facta ĩ ultima uoluntate, uel ĩ cōtractu, p̃ quo ē gl. ordinaria &

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contrahens sub conditione non improbata, non compellitur illud consummare.*
Conditio hæc, si pater consentiat, in matrimonio apposita, honesta uidetur.
2 *Matrimonio contracto per uerba de præsenti potest alter coniugum compelli ad consummandum.*
3 *Matrimonium potest conferri in alterius arbitrium, & non solum parentum, sed etiam alterius.*
Testamenum non potest conferri in alterius arbitrium.
4 *Conditio non improbata potest apponi in matrimonio.*
5 *Matrimonium etiam de præsenti sub conditione contractum non habet effectũ de præsenti sed suspenditur in euentum conditionis.*
6 *Matrimonium spirituale contrahi non potest sub conditione, secus est in matrimonio carnali.*
7 *Matrimonium pure contractum post matrimonium conditionale ante conditionis euentum an teneat?*
Matrimonium conditionale habet uim sponsaliorum de futuro.
8 *Matrimonium contractum, inter quos extat impedimentum, sub conditione si papa dispensauerit,*
Et demum papa dispensauit, utrum sit matrimonium sine alio consensu uel contractu? dic quod non.
Obligatio non oritur ex facto a iure improbato.

CAP. V.

1 SVper eo. † Qui per uerba de præsenti cũ muliere contrahit sub cōditione, si pater consentiret, nisi pater consentiat, ad matrimonium non est cogendus, uel generalius sic. Cōtrahens matrimoniũ sub cōditiōe nō improbata nō cōpellitur matrimonium cōsummare ante cōditiōis euentũ. Cōmunis diuisio: scđa, ibi. *respondemus*. & ibi primo soluit. scđo remouet obstaculũ, ibi: *nam licet*. Casus lit. Quidã cōtraxit matrimoniũ cum quadã muliere sub hac cōditione si patri ei⁹ placeret. q̃rit̃, utrũ sit cōpellendus ad matrimoniũ ɔ̃summãdũ? respōdet̃, q̃ ɔ̃sēsus liber dici nō dēt, q̃ in alieno arbitrio reseruat̃; & cōditio talis ñ improbatur a iure iō nisi uolũtas patris accedat ñ ē matrimoniũ cōtrahere cōpellēd⁹. postea licet respōderit Alex. p̃p̃, dicēs spōsalia interposita & nō secuta cōditione cōtracta sequēte de p̃senti cōsensu, uel carnali copula tale matrimoniũ nō debere dissolui nequaq̃ ait esse suæ diffinitioni aduersũ q̃a talis cōsensus nō ē đ p̃senti habēdus, q̃uis p̃ uerba de p̃senti exprimat̃, q̃ ĩ alieno arbitrio habēdo cōsistit. B. † No. prīo, 2 ibi: *ad consummandum*, q̃ cōtracto pure mr̃imonio p̃ uerba de p̃senti p̃t alter cōiugũ ad petitionē alteri⁹ cōpelli ad cōsummãdũ mr̃imoniũ, & sic licet adhuc nō sit habita possessio, tñ ex iure q̃sito per cōsensum p̃t agi ad cōsummationē matrimo- 3 nii, qđ no. † Secũdo no. q̃ matrimonium p̃t ɔ̃ferri ĩ alteri⁹ arbitriũ, & ñ solũ parētis, ĩ cui⁹ p̃tāte ē, cōditionē apponere, sđ d ēt alteri⁹, ut in. c. seq. & ex hoc habes unã differentiã iter mr̃imoniũ, & testm̃. nam testm̃ ñ p̃t cōferri ĩ uolũtatē alteri⁹, vt ĩ. l. captatorias, & ĩ. l. illa ĩstitutio, ff. đ hęr. ĩsti. đ quo dicēdũ, ut no. ĩ. c. cum tibi, đ testa. sec⁹ ĩ matrimonio, ut hic, & rō p̃t esse nã mr̃imoniũ ē đ iur̃ diuio. vñ sufficit solus ɔ̃sensus, qualitercũq; habeat̃, sđ testm̃ depēdet ex gratia, q̃a cōfert̃ in illud t̃ps, quo testator nō ē futur⁹ dñs, s. post mortē. vñ satis ē, q̃ ipsi cōmittit̃ libera facultas testãdi, ut no. dicit gl. ĩ. d. l. illa institu 4 tio. † Tertio no, hic r̃lam, q̃ oĩs cōditio a iure nō ĩprobata p̃t apponi ĩ mr̃imonio. 5 † Vltimo no. q̃ licet cōsensus exprimatur p̃ uerba de p̃senti: tñ, ex quo apponit̃ cōditio, nō hēt effectũ de p̃senti sed suspēditur ĩ euētũ cōditiōis; & đclara, ut dixi. s̃. 6 e. ĩ. c. de illis. † In gl. 1. de hoc dic, ut plene no. ĩ re. act⁹ legitimi, đ reg. iu. li. 6. p̃ gl. & Din. & habes ex hoc unã differētiã inter matrimoniũ carnale, & sp̃uale. Nã carnale p̃t cōtrahi sub cōditione, ut hic, sp̃uale non, ut in. c. 2. de elect. li. 6. & dic, ut ibi.

approbata in.l.nulla,C.de iure dotium,quam Cy.& Bal.tenēt seq- tur Alex.in.d.§.diuus,subdēdo, q forte nō est alibi,& in con.145. incip.uisis scripturis.Bal.in.c.1.§.donare, qualiter feudū olim po terat alienari.late p modernos in.d. auť.res.quę. Ange.consi.168. Ang.in auť.de alie.& emphy.§.hoc etiam, uersic.sed tunc quæro.

7 †In gl.2.in fi.ego nō dubito quin sm ma
trimoniū teneat cōtractū añ euētū cōdi
tiōis:qa mr̄imoniū cōditionale hēt vim
spōsaliorū de futuro vñ sicut illa tolluntť
p sequēs matrimoniū,vt ī.c.1.s̄. đ spōsa.
duorū , ita & mr̄imoniū ꝯditiōale tolliť
p sequēs purū;p hoc.c.vnicū, đ spōsa.li.
6.sed si nō ītercessit mr̄imoniū , dubito
đ decisiōe gl. qa ex quo obligauit se sub
ꝯditiōe,nō potuit recederē ab illa obliga
tiōe,argumētū ī.l.petitor,ff.q pot.ī pig.
ha.si su pueneriť ergo euēt⁹ ꝯditiōis,pri
mū matrimoniū remanet purū nisi forte
aliud dicať ī mr̄imonio:sed ego nō bñ vi
a deo rōnē diuersitatis.[a]†Ex gl.q̄ro de qō
8 ne quotidiana.duo,īter quos obstāte im
pedimēto canonico nō poterat esse mr̄i
moniū,ꝯxerūt sub cōditione, si papa di-
b spēsaret:[b]demū p̄p dispēsauit.q̄riť,nūqd
sit mr̄imoniū sine alio cōsensu?Inn.prio
refert quosdā tenere,q sic. secūdo refert
alios tenere ꝯriū, quos ipse seqť.mouēť
isti:qa prim⁹ cōsensus oīno erat a iurē re
probat⁹;ad hoc tex.ī.l. inter stipulātē.§.
sacrā,ff.đ uer.ob.Primā opinionē sequū
tur hic Gof.& d.An.scđam seqť.d.Card.
& dicit se ī facto ꝯsuluisse sic mot⁹ prīci
palr:qa qđ depēdet a uolūtate vnius,di
ciť īpossibile.l.apud Iulianū,ī fi.ff.đ leg.
1.Itē id, qđ fit p remediū extraordinarium
c dr̄ fieri ñ posse,[c]vt no.Inn.ī.c. pastoralis
đ cā pos.& pprie. Istud ergo mr̄imoniū
vr̄ fuisse ꝯctū sub ꝯditiōe īpossibili,sđ ego
assumo aliā rōnē.ad hoc,vt actus retro-
extēdat oportet , q potuerit ītercederē a
principio,ut.l.si is,q p emptore,ff.đ vsu
cap.sed matrimoniū ñ poterat eē a prīci
pio tpe ꝯctus obstāte īpedimēto. ergo ñ
p̄t retrotrahi. Itē ex facto a iure īproba-
to ñ p̄t nasci aliqua obligatio.l.cū lex,ff.
de fideiu.sđ ī ꝯctu cōditionali sola spes ē
ī obligatione,& p p illā spē ꝯct⁹ retrotra
hiť sed in casu nr̄o nulla nata fuit obliga
tio rōne p̄dicta.ergo opus est , vt matri-
moniū de nouo ꝯhatur, & sic altero no-
lente contrahere non erit matrimoniū.

a Rōnē diuersitatis. Colligitur ex c.fin. de procura. lib.6.& in.c. 1.de spō.eod.lib & ita tenent hic Ant.de Bu.& Phil. Fran.

b Dispensaret.Vtrū ualeāt sponsalia ita contracta si papa dispenset.Are. consil. 142.incip. ex facto proponitur, uersic. sed est aduertendū.cōcludit,q ualeāt,facit qđ uolunt Bal.& Ang.& moder.l.si quis ita hęres instituatur, ff.de hęre.insti.inq̄tū uolunt, q institutio pōt fieri sub cōditione,si filius legitimabitur, & per hoc tollitur rō Card.adducta hic per Abba.facit.l. suus,& ibi. Ange. ff.de hære. insti.

ZACHARI.
Adde in alio casu, an si contrahatur matrimoniū illicitū, & confirmeť p papam , an tollatur pœna excommunicatiōis p cōtractū cōmissa,Card. in cle.1. q.18.de consan.& affi. tenet,qđ non nisi expressim tollatur. quę etiā faciūt pro.q.hic tacta.ibi uide & remissiue ī apo. Cel si ad ipsum,& ibi quid si contrahēs sit pupillus,uel furiosus an committatur pœna.

SEB. SAPIA.
c Non posse. Vide ad hoc tex. fin.in l.4.§. 1.ff.de fidei cōmiss. liber.quē extollit Bal.ī.c.1. uers.modo uenio ad gl.in ti.hic finiť lex, in prī.co. 4. uide per Georgiū Nattam in repe.clemť, sæpe in prin. in.4.not.de uerb.signifi.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia sub honesta conditione contrahens & ante conditionis euentum desponsatam agnoscit,a conditione recedit.*
2 *Matrimoniali in causa,ubi super uero matrimonio fundatur petitio,actor probando matrimonium præsumptum præsumptione iuris & de iure obtinet,ac si uerum probasset matrimonium.*
3 *Matrimonium potest conferri in arbitrium etiam extranei.*
Carnalis copula facit transire sponsalia nedum pura sed etiam conditionalia in matrimonium.
4 *Conditione deficiente sponsalia ex toto euanescūt,adeo quod copula sequens nihil operatur. 5.*
5 *Carnalis copula an probari debeat,quod sit secuta post quam defecit conditio?*
Excommunicatio an probari debeat,quod sit emanata post appellationem.
Mulieri an sit credendum de copula, uidelicet an fuerit ante,uel post,quam conditio defecit?

6 *Protestatio turpis & contraria facto non releuat.*
Protestatio,quod carnalis copula non facit transire sponsalia in matrimoniū, non ualet.
7 *Cautela ad hoc,ut carnalis copula nō faciat trāsire sponsalia in matrimoniū.*
8 *Matrimoniū pure contractū post matrimonium conditionale præiudicat primo.unde conditio postea adimpleta non releuat.*

CAP. VI.

1 PEr tuas.†Qui sub honesta cōditione spon-
salia ꝯhit, & ante cōditionis euen-
tū desponsatā cognoscit,a cōditione recedit.Cō
munis diuisio.Secūda,ibi:*consultationi*.Casus litt.
Quædā mulier.P.noīe petebat quendā.N.in virū dicens,q
mutuus cōsensus īter eos & carnalis copula accesserat. vir
ille non negabat sponsalia ꝯcta , & carnalem copulā.dice-
bat tñ se nō teneri illam ducere in uxorem: quia sponsalia
inter ipsos tali conditione contracta fuerunt,si pater eius
& patruus sponsalibus consentirent,sed ipsi,quam cito sci-
uerunt, contradixerunt super hoc testes recepti fuerunt te
stibus receptis & publicatis dicebat mulier, q licet sponsa
lia cōtracta fuissent sub cōditione p̄dicta.nō tñ fuit a patre
uiri,uel patruo contradictum , & ante tempus conditionis
expressum a testib., & post dicebat inter se & illum carnalē
copulā accessisse. Iudex dubitauit;qualiter esset in hoc ne-
gotio procedendum ; processum causę ad dominum Papā
remisit. Ipse examinatis attestationibus respondet eidem,
cum manifestè constet,post contracta sponsalia quod car-
nalis sit inter eos copula subsecuta, p matrimonio est pre
sumēdū, qa recessisse vr̄ a cōditione apposita,qa & si ꝯstet,
q postq̄ pater & patruus uiri ꝯdixerūt spōsalib. , & idē vir
carnaliter nō cognouit eadē;nō est tñ aliquo mō pbatū,q
ante,q̄ ipse cognouisset eadē, pater ei⁹ & patru⁹ ꝯdicere cu
2 rauissēt.B.†No.primo, q fundās se sup uero mr̄imonio ēt
obtinet pbādo mr̄imoniū p̄sumptū p̄sumptiōe iuris & de
iure.Ista.n.mulier fundauit se sup uero mr̄imonio, & post
pbauit p̄sumptū;& nihilominus obtinuit, qđ no.;qa facit
3 ad multa.†Scđò not. q mr̄imoniū p̄t ꝯferri ī arbitriū ēt ex
tranei.Itē no. q spōsalia nedū pura,sed ēt cōditionalia trā
seūt ī mr̄imoniū p carnalē copulā.†Vltimò no.q deficiēte
4 cōditiōe spōsalia ex toto euanescūt;adeo, q copula sequēs
5 nihil opať.†Opponiť ꝯ tex.de.c.cū tu,de testi.vbi sufficit p
bare excōicationē fuisse secutā appellōnem,& p hoc īferť
eā esse nullā,nec ē op⁹ pbaŕ;q excōicatio ñ fuit lata añ ap
pellationē;ita ī pposito vr̄ dicendū.satis est.n. probasse,q
eā cognouerit post,q̄ defecit ꝯditio , maxime qa act⁹ ñ dēt
p̄sumi gemiat⁹.Sol.gl.1.&.2.& ult.metu ꝯrii dicūt, q iuue
nis fuit ꝯfessus se pluries illā cognouisse.iō nō sufficit post-
modū pbare, q eā cognouerit post ꝯdictionem parentum
hæc solutio diuinat ad tex.qa in tex.nō dr̄ hoc.Host sentit
aliā solutionē dicēs q iuuenis purè fuit ꝯfessus copulā ñ re
stringēdo se ad unicā tātū.iō debuit postmodū pbare,q añ
eā nō cognouit,sed post.tertiò soluit d.An.q quēadmodū
staŕ cōfessioni mariti sup copula,ut ī.c.ꝯtinebaŕ,de despō.
impub.ita dēt stari cōfessioni mulieris, ex quo cā asserit ad
ualiditatē matrimonii.debuit ergo maritus pbare, q añ ñ
cognouit ad excludēdā assertionē mulieris.Et p hoc ītelle
ctu adducono.p Host.ī c.duo pueri,đ despō.ipub.ubi dicit
credēdū mulieri,qñ ꝯfiteť copulā ad validitatē mr̄imonii.
Sđ aduerte;qa p̄p hic se nō fundat sup assertionē mulieris
sđ qa đ copula hic simpl̄r cōstabat.Vñ dicēdū, & quartò,q
vbi plene actor fundat ītētionē suā,dēt obtineŕ,nisi re⁹ cla
re illā ꝯfundat.nec sufficit, q reddat eā dubiā.mulier.n.,p-
bādo spōsalia & copulā fundat clarè ītētionē suā.exceptio
uero uiri penit⁹ ñ euacuauit illā pbationē,licet eā aliqua-
ten⁹ redderet obscurā;& p hoc vr̄ tex.ī.c.ī p̄sentia, đ pbat.
& viđ qđ ibi plene dixi;facit qđ notat gl.ī cle.fi.đ resc.licet
ī criminalib.ut euiteť đ lictū,uideať re⁹ hoc casu absoluēd⁹;
& sic saluarē vnā opi.Bar.notabilē ī.l.ñ solū , ī.§.sđ ut pba
ri,ff.đ no.ope.nū.& hæc lectura multū ꝯuenit lr̄æ, q̄ ēt taci
6 te sentit d.An.licet ñ sic declaret,sđ stat ī pēdēti.†In gl.1.
uer.

uerb.*præsumendum*,ibi,*nec illud prodest*.& est rō,quia hęc pte
statio tanq̄ turpis dēt hr̄i p non adiecta fauore mr̄imonii,
ut no.ī.c.pxi.& no.hāc pticulā gl. spōsus ergo non pōt co
gnoscere spōsam, qn trāseāt spōsalia ī mr̄imoniū, q̄tūcūq;
pteteť ī ꝯriū. Vñ nō ē nisi unū remediū,s q prius renūtiet
spōsalibus . nā tūc copula supueniēs nō pōt īducere mr̄imo
niū,cùm nō repiant ibi spōsalia,ut no ī c. ueniēs,& c.tua,
7 de spōsa.†In ea gl.ibi,*talis error,&c.* dic hāc cōditionē reii
ci tanq̄ turpē , qa p̄supponit primū coitū tanq̄ fornicariū .
8 †In ea gl.ibi,*sed secus in matrimonio*;& rō aptissima ē, qa sm
mr̄imoniū purè ꝯctū p̄iudicat primo cōditionali; uñ condi
tio postea existēs nō repit extremū,ad qđ possit trahi . Itē
repit mr̄imoniū ī medio;& sic trahi nō pōt retro;ad hoc c.
q̄uis,đ rescri.li.6.& ī fi.gl.qa Hosti.tenet primā opi.ex quo
cōditio ē oīno extitura,exēplū,si sol clarescit,nō habet su-
spēdere effectū matrimonii;ita notat ī summa,eo.ti.§.quæ
conditio,uersi. quid si contraho,& hæc opi.mihi placet.

SVMMARIVM.

1 *Conditio turpis uel impossibilis in contractu matrimonij apposita habetur pro non adiecta, nisi sit contra substantiam matrimonij 3,*
2 *Conditio apposita contra substātiam matrimonij uitiat matrimonium , & non uitiatur ipsa, siue sit suspensiuæ, uel resolutiuæ 6.*
3 *Conditio turpis uel impossibilis regulariter uitiat contractum,& non uitiatur; secus est in matrimonio.*
4 *Conditio contra substantiā actus uitiat ipsum actū, cuiuscūq; qualitatis existat.*
Substantia quid sit.
5 *Matrimonium cum infideli,uel hæretico contractum est nullum.nam oportet,q sint eiusdem sectæ,uel fidei,de hæretico tum dubitatur.*
6 *Conditioni turpi,uel inhonesta ad hoc,ut matrimoniū uitiet,an sit necesse,q ambo coniuges consentiant ?*
7 *Conditio in professione religionis,q religiosus posit habere proprium,uel contrahere matrimonium,an ualeat ? & an talis remaneat monachus ?*
Conditio, q clericus ordinandus in sacris posit contrahere matrimonium , non ualet,& ordinandus remanet in sacris.
Religiosus habere potest administrationē bonorū iure sibi delatā.sed non ex pacto.
Matrimonium,professio,& ordo an principaliter dirigantur deo ?
Conditio,q monachus habeat proprium,est contra substantiam religionis .
8 *Conditio in consecratione ecclesiæ apponi an posit ?*
Patronus an posit conditionem apponere,q ecclesia non subsit episcopo ?

CAP. VII.

1 SI conditiones.†Notabile c.& multū alle
gabile,& h.d.ī summa.Si
ī ꝯctu mr̄imonii apponiť cōditio turpis,uel īpos
sibilis,hr̄ p nō adiecta, nisi sit ꝯ substātiā mr̄imo
nii,qa tūc uitiat ꝯctū.sunt duæ ptes. In prima tractať de cō
ditione turpi,qa est ꝯ substātiā mr̄imonii.In scđa de turpi,
uel īpossibili.Scđa,ibi,*licet*. Casus lr̄alis. Si aliqs ꝯhat mr̄i-
moniū sub ꝯditione,quæ est ꝯ substātiā mr̄imonii,hoc mō,
ꝯho tecū,si plē euites, uel donec inueniā aliā digniorē ho
nore,uel facultatib⁹,uel si p q̄stu adulterādā te tradas,q̄riť,
utrùm ī talib⁹ casib⁹ teneat mr̄imoniū,& cōditio p nō adie
cta habeať ? Rñdet Pa.q̄tūcunq; mr̄imonialis ꝯctus sit fauo
rabilis,tñ ī casib⁹ p̄dictis caret effectu, q̄uis alĩ appositæ cō
ditiones ī mr̄imonio,si turpes fuerit,aut īpossibiles,dēant
2 p non adiectis hr̄i p p fauorē mr̄imonii.Ber. †Nota primò
duas regulas notabiles ī mā mr̄imonii.prima,q oīs condi-
b tio apposita ꝯ substātiam ꝯiugii[b] uitiat mr̄imoniū, & nō ui
tiať.& licet tex.hic ponat tria exēpla istarū ꝯditionū ꝯ sub
stātiā,tñ multa alia possent reperiri,puta,sicut fuit in facto.
Quidā hñs suspitionē de incōtinētia futurę mulieris cōtra
xit secū sub cōditione,q si cōmitteret adulteriū,liceret sibi
recedere à mr̄imonio,& aliā ducere.certè nō ē ibi mr̄imo
niū,& licet illa sit cōditio resolutiua,tñ idem opať quo ad
ppositū,sicut ꝯditio suspēsiua, ut clarè colligiť hic in scđo
exēplo,dū ꝯtraxit,donec īuenerit aliā honore,uel faculta-
tib⁹ digniorē.nā hæc cōditio nō erat suspēsiua,sed resoluti
ua. Ex quo tñ notabis,q cōditio cōtra substātiā īpedit ma
trimoniū,nedum qñ est cōditio suspēdēs,sed ēt resoluēs,li
cet aliq,& malè ad hoc nō aduertāt, putātes, ex quo semel
mr̄imoniū tenuit,cōditio resoluēs dēt hr̄i p nō adiecta,qđ

est falsum,ut hic uides . Itē dico,q nunq̄
fuit matrimoniū,& sic pprie nō pōt dici
3 resoluēs.†Scđa regula,q cōditio īhone-
sta,uel īpossibilis,q̄ nō est cōtra substan-
tiam matrimonii,hr̄ fauore matrimonii
p nō adiecta,& sic uitiať,& nō uitiat . Et
notāter dixi fauore matrimonii, quia in
aliis cōtractib⁹ rl̄r cōditio īpossibilis ui
tiat,& nō uitiať,ut īstit. de inuti.stipu.§.
4 īpossibilis. †Itē nota,q oīs cōditio con
tra substātiam actus uitiat ipm actū.nā si
uitiat ipm matrimoniū tam fauorabile,
fortius habet uitiare actum non ita fauo
rabilem.& est rō huius dicti . nā remota
substātia alicuius remoueť & ipse actus .
nā sine substantia nihil potest subsistere;
ad hoc c.tua,s̄.de spon. uñ ad cognoscen
dum substantiale alicuius contractus de
bemus semper uidere, utrum actus ille si
c ne illo pōt consistere,[c] p hoc quod not.
Bart.in l. platā,C.de sen.& interlo.om.
5 iudi.†In gl.1.ibi. *Iudeæ,uel hæreticæ*. uult
ergo gl.q matrimonium contractū cum
Iudæa, uel hæretica sit nullum . respectu
Iudeæ bene loquitur,& idem in pagana.
nam ad hoc, ut matrimonium consistat,
oportet, q contrahentes sint eiusdem se
ctæ,uel fidei,ut in c.caue,& in c.nō opor-
tet 28.q.1.sed respectu hæreticæ,quæ su-
scepit iam baptismum,cōiter tenetur op
positum,quia,ex quo habet sacramētum
baptismi, nō potest propriè dici alterius
sectæ,ut no.in c.nō oportet,alleg. in gl.
facit,quod leg.& no.in c.decreuit,de hæ
re.li.6.& uide ī spe.ti. de diuor. post prī.
6 In ea gl.ibi, *quædam sunt cōtra substantiam*
matrimonij. Inn.intelligit tex.qñ uterque
consensit conditioni appositæ cōtra sub
stantiam . si autem alter contradixit,te-
net matrimoniū,si fuit processum ad cō-
summationem ipsius . idem dicit fauore
matrimonii,si alter tacuit, & sic tacendo
habeť p cōtradicēte, ar.in c. aliqñ 32.q.
2.& no. bene hoc dictū Inn. uidetur.n.p
hoc uelle,q in aliis actibus tacens uideať
consentire cōtractui sm protestationem
alterius , licet protestatio sit onerosa &
odiosa,de quo uide quod no.in c. Cumæ
na , & in c. in Genesi , de electio. & dicit
Hosti. hęc sepe prędicanda,ne simplices
7 mulieres decipiantur.†Et in fi.gl.aduer-
te ad hanc ultimā qōnē gl.nā reperiūtur
d in ea multę opiniones[d] inter legistas &
canonistas . & referendo principaliores
scias,q Inn.& Host.in c.infirmante,ī.ti.
px.& in c.2.s̄. e.tenuerunt pfessionē te
nere, licet.sit apposita cōditio de tenen-
do propriū,& idem sentit glo.in c.solet.
32.q.2.Idem Accur.in auth.ingressi,C.
de sacrosan.eccle. sed contrarium sentit
in l.per seruum,ff.de usu & habi.nam ibi
distinxit , q aut conditio fuit apposita à
principio,& uitiat pfessionem . Aut ex
īteruallo, & uitiatur, & uide ad materiā
plenè per Specula. in titu. de statu. reg.
uer.48.Ioa.An.hic tenet oppositū cōtra
istā gl.seqēdo priores doct.& reddit ra-
tionē diuersitatis inter matrimoniū , &

ZACHARI.
a Primo conditionali . Adde đ hoc plenè p Old.con. 175.qđ est uerum pendente conditione:secus,si post adimpletā conditionē , & ibi p eū.

SEB. SAPIA.
b Contra substantiam cōiugij, quare hic pactum appositū contra substātiā matrimonij uitiat,& nō uitiatur , in p̄cario uerò uitiaŕ, & nō uitiat, uiđ Bar.đclarantē in auth. ingressi, C.đ sa.san. eccl.ubi dicit, hic uitiat & nō uitiaŕ qa fuit appositū ī uim conditionis, secus, si apponeretur in uim modi, ut in p̄cario , qđ multum extollit Ioā.de Imol. in l. ubi ita donaŕ,ff.đ dona. cau. mort. & rō diuersitatis pōt esse qa mod⁹ adiectus cōtractui cōtractū nō suspēdit,conditio uerò sic.l.cùm ab eo,ff. de cōtrahen.emp.

c Pōt ꝯsistere. Facit qđ no.Bald.in l. 1. ff.de libe. & posth.& nu. in l.1. ff.de uerb.obliga.

d Opiniones.ī quo articulo sunt quatuor opi.prīcipales, ut latè prosequunť doct.Papiēses in auth. ingressi, in 5.colū. C.de sacrosan.ecc.communis opi. est cō tra gl. & Ab.hic , q reseruatio. uitiatur, & īgressus remanet pur⁹, sm quā ꝯsuluit Ang. cōsi. 281. Imo.in c. cū Martin⁹ Ferrariēsis. s̄.de ꝯsti. ubi dicit hāc esse cōmunē opin. ut latè per eū in l. si qs ita hæres,ff.de hære.inst.Ro.in l. 1. §. si quis stipulanti, ff.de uerbo. ob. & ī cōs.89. & cons. 134.incip.p declaratiōe, & in cōs.191.incip. spe ctabilis dñe,& sūt tres gl.quæ tenent hanc opinio. una in c. auditis, s̄.de ele.& in c.2.đ do. & cōtu.li.6.gl. in c.diaconi.38.dist. & hanc tene.

ꝓfeſsionẽ, dicit.n.ꝙ ĩ mr̃imonio tractat̃
de fauore ipſorũ ꝯhẽtiũ. uñ,ex quo alter
acceptauit ꝯditionẽ,potuit ſibi ꝑiudica-
re.ſed ĩ ꝓfeſsione obligatio acq̃rit̃ deo
per miniſteriũ abbatis, uel alteri⁹ ꝑlati.
factũ ergo miniſtri acceptãtis illam cõdi
tionẽ nõ dẽt obeſſe deo,q ur̃ uelle ꝓfeſ-
ſionem recipere,& idem dicit ad c.diaco
ni, qđ gl.allegat ꝯriũ. nã ſi qs ordinatur
ĩ diaconũ, obligatio acquirit̃ deo,à quo
ĩprimit̃ caracter; uñ non potuit eps̃ acce
ptãdo cõditionẽ de ꝯhendo mr̃imonio
ꝑiudicare obligatiõi acquirẽdę deo.Sed
Paul.de Leaza. ĩ cle. cos,de reg. ĩpugnat
hãc opi.Io.An.dicẽdo,ꝙ ẽt ĩ mr̃imonio
obligatio acq̃rit̃ deo. hinc eſt,ꝙ cõiuges
nõ pñt illud diuidere cõi cõſenſu,ut in c.
ſu ꝑ eo,de eo,q cog.cõſang.uxo.ſuæ;& in
hoc multũ ibi ĩſiſtit.Bar.in auth. ĩgreſſi,
ꝑalleg.ſatis coloratè diſtixit,qa aut ꝓfi-
tẽs reſeruauit ſibi ꝓpriũ,ſ. ut habeat ad-
miniſtrationẽ; & tenet ĩgreſſus ; ad hoc
d.c.inſinuãte.Aut cõſtat,ꝙ uoluit ſibi te-
nere ꝓprietatem;& uitiat̃ ĩgreſſus. In du
bio uerò dicit ĩterꝑtãdũ, ꝙ uoluerit hr̃e
adminiſtrationẽ,ut ſic res potius ualeat.
nã religioſus põt hr̃e adminiſtrationem
bonorũ de cõſenſu ſuperiorũ, ut ĩ c.2. de
ſtatu reg.d. Ant.ĩpugnat hãc rõem Bart.
dicẽs,ꝙ licet poſſit religioſus hr̃e admi-
niſtrationẽ iure ſibi delatã, nõ tñ ex pa-
cto,qa tũc hr̃et qd ꝓpriũ; & ſic idẽ dicẽ
dũ eẽt,qñ ſibi reſeruauit ꝓprietatem.uñ
ſequẽdo ipſe opi.Io.An. dicit ꝓfeſſionẽ
tenere,ſiue retẽtio ꝓprii ſit appoſita per
uiã cauſæ, ſiue modi,ſiue cõditionis reſo
lutiuè,ſiue ſuſpẽſiuè.nã licet in matrimo
nio obligatio acq̃rat̃ deo, tñ principal̃r
qs ĩtẽdit placere parti,cũ qua ꝯhit, ſed ĩ
ꝓfeſſione principal̃r qs intẽdit placere
deo,& nõ abbati; iõ factũ abbatis nõ hẽt
uitiare.Gaſ.de Cal.tenuit,ꝙ ĩ foro iudi-
ciali ꝓcedat hæc opi. ſed ĩ foro aĩæ opi.
ꝯria.d.Car. tenet ĩdiſtĩctè opi. huius gl.
ut ꝓfeſſio ſit nulla, ex quo ꝑciſe ille ſte-
tit ĩ ſua uolũtate,nec al̃r ſe uoluit obliga
re;& hæc opi.mihi plus placet . mouetur
prĩcipal̃r, qa remota ꝑte ſubſtãtiali act⁹
remouet̃,ut ĩ c.tua,de ſpon.& ſ̃.dixi.Sed
a retẽtio ꝓprii [a] eſt ꝯ ſubſtãtiã religionis,
ut in c.cũ ad monaſteriũ,in fi.de ſtatu re.
ergo talis conditio,ſiue modus hẽt uitia
re actũ,ẽt ſi ſit cõditio reſolutiua ꝑ ſ̃.di-
cta.nec ob. ſi dicat̃,ꝙ Abbas ſeu alius ꝑla
tus ꝓfeſſionẽ recipiẽs nõ potuit ꝑiudica
re deo, qa dico illud ꝓcedere in obliga-
tione q̃ſita,ſed nos ſum⁹ ĩ q̃rẽda.nam &
ſeruus ꝑiudicat dño ĩ acq̃rẽdis,licet non
ĩ acquiſitis,ut ĩ l.fi.C.de acq.poſ.ſic & ꝑ-
latus nõ põt ꝑiudicare eccl̃iæ ĩ q̃ſitis;ſed
ĩ acquirẽdis ſic.16.q.6.c.illud.§.fi.ubi gl.
dixi plene ĩ c.tua,de his q̃ fi.à ꝑl.Itẽ deus
nõ recipit obligationẽ niſi à uolũtario.
15.q.1.c.nõ eſt.14.q.5.c. ſi quid ĩueniſti.
hinc eſt,ꝙ uotũ emiſſum ꝑ metũ nõ obli
gat,ut ĩ c.1.qđ me.cã.no.ĩ c.abbas,e.ti.ſed
iſte noluit al̃r obligari, niſi poſſet tenet̃
ꝓpriũ,ergo nõ eſt ꝑſumendũ, ꝙ deus uo

luerit ipm uĩculare ꝯ uoluntatẽ ſuã,cũ nõ ĩdigeat deus reli
gione nr̃a, ſed quiſq; recipiet mercedẽ ſm oꝑa ſua,ut in c.
pueri,de pœnit.diſt.3. Idẽ ẽt uidem⁹ ĩter hoĩes ꝯhentes, ut
niſi ambo idẽ ſentiãt,nõ ualet ꝯctus.l.1.ff.de uerb.ob.& ĩ l.
8 oĩbus,ff.đ act.& obli.& hãc opi.puto ueriſſimã.†Nũc reſtat
rñdere ad ꝯria formata in gl. q̃ ueniunt ꝯ tex.ad.c.2.10.q.1.
dic, ꝙ ibi cõditio nõ fuit cõtra ſubſtãtiã cõſecrationis eccle
ſiæ,ſed cõtra cõſecutiua ad ordinationẽ eccl̃iæ. Et iõ hr̃ ꝓ
nõ adiecta,cũ ſit cõtra ius cõe,quia nõ põt facere ꝑ̃onus,ut
eccl̃ia nõ ſit ſub ordinatione epi.Ad c.diaconi,dic ꝙ matri
moniũ eſt cõtra ſubſtãtiã ordinis clericalis,ut no.in c.cùm
olim,de cle.coniug.ſed illud ꝓceſſit ex ordinatione eccle-
ſiæ;ad hoc c.Nicena 31.diſtinct.

Qui clerici, uel uouentes, matrimonium contrahere poſsint, Rubri.

Continuatur ad pręcedentia hoc ordine. Suprà uiſum eſt de uno
impedimento matrimonii.nunc reſtat uidere de aliis impedimen-
tis.Et aduerte,quia rubrica iſta nihil ponit diſpoſitiuè, ſed proce-
dit interrogatiuè,ſ.qui clerici,uel uouentes, matrimonium contra
here poſſunt? Et reſpondendo ad rubrum dic, ꝙ clerici in minori-
bus licitè contrahunt matrimonium . Si uerò ſunt in ſacris,non poſ
ſunt contrahere ; & ſi cõtraxerint,eſt nullum,ut in c.unico,de uoto,
b lib.6.& ſ̃.de cleri.coniug.quaſi ꝑ totũ. & licet omnes ordines. b
largo modo dicantur ſacri,ut not.32.di.in ſumma,tamen per excel
lẽtiam & quo ad propoſitum nr̃um ſacri dñi ſubdiaconatus,diaco-
natus,præsbiteratus,& ordo epiſcopalis,ut.ĩ.c.proxi.reſpectu nouẽ
tiũ dic,ꝙ uotum continentiæ impedit matrimoniũ, ſed nõ dirimit,
ſi de facto ꝯheretur,quia fortius uinculum ſuperueniẽs tollit uotũ,
niſi eſſet ſolennizatũ.per profeſsionẽ tacitam, uel expreſſam factã
alicui de religionibus approbatis,uel ꝑ ſuſceptionẽ ſacri ordinis ,
ut habetur in d.c.unico,de uoto , lib.6.Et per hoc quo ad effectum
tituli habes ſummatum nigrum,licet incidenter habeat alia dicta,
quæ ſatis apparebunt in proceſſu.

SVMMARIVM.

1 *Diaconus,uel ſubdiaconus matrimonium contrahere non poſſunt; & ſi contraxerint,efficiuntur irregulares,& ſeparari debent.*
2 *Circunſtantiæ aggrauant delictũ;unde delictũ ſolenni die cõmiſſum augmẽtatur.*
3 *Irregularis efficitur clericus in ſacris matrimonium contrahens,ita, ꝙ ad maiores ordines non poteſt promoueri,nec in ſuſceptis miniſtrare.*
4 *Diſpenſatio fit ex pluribus cauſis.*
5 *Diſpenſatio non imponitur niſi poſt pœnitentiam.*
6 *Depoſitus clericus,uel irregularis matrimonium contrahere non poteſt.*
Subdiaconatus eſt ſacer ordo.
7 *Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum clerico in ſacris, qui matrimonium contraxit ? & an in clerico percutiente alium clericum ?*
8 *Papa an diſpenſet cum clerico percuſſore cum magna ſanguinis effuſione ?*
Irregularitas non cauſatur ex ſanguinis effuſione, niſi mori ſequatur.
9 *Membri mutilatio an intelligatur eſſe,quando membrum debilitatur,ita, ꝙ quaſi inutile ſit;& an ex hoc ſequatur irregularitas ?*
10 *Membrum quid dicatur.*
Digitus an ſit membrum,uel pars membri ?
Digitum incidens alicui an fiat irregularis ?
11 *Deponitur clericus propter homicidium,& non actualiter degradatur.*
Depoſitio poteſt appellari degradatio, licet non ſit actualis.
Degradatus matrimoniũ cõtrahere non põt, licet ꝑdat oẽ priuilegium clericale.
Degradatus ſi celebrat,conficit uerum corpus Chriſti,quia character imprimitur anima .

CAP. I.

1 DE diacono. †Diaconus, uel ſubdiaconus
mr̃imoniũ cõtrahere nõ pñt;
& ſi cõtraxerint,ẽt ſi ſint facti irregulares,debẽt
ſepari.Hẽt duo dicta.Scđm,ibi,*Subdiaconum*.Ca-
ſus lr̃alis . Quidã diaconus aliũ diaconũ in ſabbato ſancto
uulnerauit,&vxorẽ accepit;q̃rit̃ qd agẽdũ ſit đ ipſo?Rñ Pa
pa,ꝙ ſi corde cõtrito & humiliato ad eccleſiã redire uolue
rit,abſolutione obtẽta,& ĩpoſita ſibi pn̄ia de utroq; exceſ-
ſu,ea pacta,poterit eps̃ ſuus cũ ipſo diſpenſare,& oſſm̃ dia-
conatus ſibi reddere;& ſi bonæ uitæ appuerit,ĩ ꝑsbyterum
ordinare.In fi.dicit,ꝙ ſubdiaconus, qui homicidiũ fecerat,
ſiue ẽt non fecerit,matrimoniũ nõ poteſt contrahere. Ber.
2 †Not. primò ꝙ augmentatur delictum propter excellen-
c tiam diei,[c] in qua fuit commiſſum . unde ponderatur hic,
ꝙ in

SEB. SAPIA.
a Redentio ꝓprii.
Contrariũ tenet
Pau.de Caſ̃ conſi.
205.inci.uiſa qua
dam cõuerſiõe ſe
cundũ antiquam
impreſsionem.

b Ordines. Et dic,
ꝙ ſunt nouẽ,quos
enumerat gl.in ſa
lutatiõe ſexti. &
iſte ti.ſm Car.hic
illaqueat multas
aias. ideo credit
ipſe,ꝙ eccleſia re
uocabit tale præ-
ceptum, nam apo
ſtolus inquit , de
uirginibus pręce
ꝑtum nõ habeo ,
ſed conſilium do.

c Diei.& hoc caſu
qñ dies aggrauat
delictũ,accuſator
in libello debet
exprimere,Bar.in
l.libellorũ , ff.de
accu.faciunt not.
per Bar.in l.nõ ſo
lũ. §. ſed reproba
ri , ff. de no.ope.
nun.Ang.in tract.
maleſi.in uerbo, ĩ
feſto oĩum ſancto
rum.

ꝙ in ſabbato ſancto uulnerauerit diaconũ, de quo uide bo.
tex.cũ gl.in c.hõ xꝑianus.40.di.& in c.cũ quidam, & qđ ibi
3 no.de iureiur.& c.ſicut dignũ,de homi.†Scđo no. ꝙ cõſti-
tutus in ſacris matrimonium ꝯhẽs efficit̃ irregularis, adeo
ut neq; in ſuſceptis adminiſtrare poſſit, nec ad maiores or
dines ſuſcipiendos admitti,qđ clarius ꝓbat̃ in c. ꝓx. ꝑt tñ
4 cũ tali diſpẽſari,ut hic.†Itẽ no.ex hoc,& ex tex.caſum nota
bilẽ,in quo diſpẽſat̃ ex ſola cõtritione & humilitate pctõ-
ris,licet nõ ſubſit cã neceſſitatis , uel utilitatis eccleſię , uel
euidẽs ꝑrogat. meritorũ.nã ꝑꝑ hęc tria,uel eorũ alterũ di
ſpẽſatio indulget̃,ut in c.tali.1.q.7.& uide bo.gl.in c. requi
5 ritis.§.niſi rigor,ca cã.&q.& ĩ hoc notabis iſtũ tex.qa facit
ad mãm c.at ſi clerici,ſ̃.de iud.†Itẽ no.ꝙ diſpenſatio ñ im-
ponit̃,niſi poſt actã pn̄iam,ſed dic, uel eius ꝑtẽ , ut in c.ex
6 tenore,de tẽp.ord.†Vlt.no.iuncta gl. pe.ꝙ irregularis non
ꝑt mr̃imoniũ ꝯhere.nã,q̃tãcũq; qs ſit depoſitus ab ordine
tenet̃ tñ uiuere clerical̃r, de quo uide bo.tex.cũ gl.in c. di-
ctũ.81.di. Et no. ꝙ ſubdiaconatus eſt ſacer ordo, cõcor.ĩ.c.
ꝓxi.Itẽ gl.ĩ uer.*abſolutionem*,in fi.uult ergo gl. ꝙ eps̃ cũ iſto
7 diacono ſuo iure diſpẽſare nõ poſſit. Sed tu aduerte latius
hic.fuerunt.n.duo dicta.primũ in eo,ꝙ uulnerauit aliũ dia-
conũ.ſm in eo,ꝙ de facto iã ꝯxit matrimoniũ. Reſpũ pri-
mi dicebat Vin.ꝙ eps̃ poterat diſpẽſare,ſi ille erat clericus
cõuẽtualis,ut in c.qm̃,de ui.& ho.cleri.uel rõne legationis
ille archieps̃ poterat abſoluere,qđ nõ placet Hoſt. qa licet
eps̃ poſſit abſoluere clericũ cõuẽtualẽ , ſi iniuria fuerit me-
diocris,ſecus,ſi fuerit atrox,ut hic erat,ut no.in d.c.qm̃.nec
placet ſibi,ꝙ legatus hoc caſu poſſit abſoluere.uñ ſenſit, ꝙ
authoritate papę archieps̃ hic abſoluit.reſpũ legati remit-
8 to ad plenius no.in c.nemini,& in c. excõicatis,ſ̃. de offic.
leg.†Sed op.& vr̃,ꝙ ẽt pa.nõ debuiſſet cũ iſto diſpẽſare, ut
in c.miror.50.di.ubi dr̃,ꝙ cũ irregnlari ex effuſione ſangui
nis nũq̃ dẽt eccl.diſpẽſare.ſo. dic, ꝙ irregularitas nõ cãtur
ex ſola effuſiõe ſanguinis.Sed oportet,ꝙ ĩteruenĩat mors,
vel mẽbri detruncatio,ut in c.in Archiepiſcopatu,de rap.
& in cl.ſi furioſus,de ho.ubi tex. requirit mutilationẽ mẽ-
9 bri.†Sed eſt dubiũ quotidianum. quid ſi quis debilitauerit
mẽbrũ ita,ut quaſi ſit inutile,qđ tñ nõ detruncauit,nunq̃d
ſit effectus irregularis ? dubiũ facit, qa paria uñr nõ eſſe , &
a inutile[a] eſſe,in c.2.de trãſla.epiſ.Cõtrariũ ſentit hic Gaſ.&
puto uerius,ar.bo.in c.ſicut urgeri.1.q.1.nã mẽbrũ debilita
tũ ualet,ſaltẽ ad decorẽ, & in pęnis eſt mitior interpreta-
10 tio facienda,licet aliud in ſili ſentiat Cy.in auth.ſed nouo
b iure,C.de ſer.fug.& ibi plenius per Bal. †Quid aũt appelle
tur mẽbrũ[b],& nunquid digitus ſit mẽbrum, uide ꝑ Bar.in
l.2.ff.de pu.iudi.ubi cõcludit mẽbrum appellari , qđ habet
oſſm̃ ſeparatũ & diſtinctum ab aliis mẽbris,ut oculus.55.di
ſtin.c.ſi euãgelica.uel manus,aut pes,ut in d.auth.ſed nouo
iure.digitus aũt nõ eſt propriè mẽbrum;ſed ꝑs mẽbri.Ego
ad hoc allego bo.tex.89.di.c.ſingula.ubi appellatur mẽbrũ
qđ hẽt oſſm̃ diſtinctũ. ex quo ꝑt inferri, ꝙ incidens alicui
digitũ nõ eſt effectus irregularis,ſecus ſi totã manũ,uel ocu
lũ,aut pedẽ.Reſpũ ſecundi qs poſſit diſpenſare , dicam la-
11 tius.ĩ.c.ꝓx.†In glo.pe.ibi.*degradari debeat*.dñt doc. ꝙ me-
lius dixiſſet,deponi.qa ꝑꝑ homicidiũ clericus non degra-
dat̃,ſed deponit̃,ut in c.cũ nõ ab hoĩe,de iudi.ſed dic,ꝙ de-
poſitio ꝑt appellari degradatio,licet ñ ſit actualis,& ita lo
q̃t tex.in c.tuæ.ĩ.de pęnis,& puto,ꝙ ẽt degradatus actua-
liter nõ poſſit ꝯhere matrimoniũ,qa,licet ille ꝑdat oẽ pri-
uilegiũ clericale,ut in c.2.de pœnis,li.6.tñ ſꝑ remanet cha
racter,rõne cuius ſi de facto celebraret, conficeret uerũ cor
c pus Chriſti,[c] ut no.ibi Ioan.And.in nouel. & tenent com-
muniter theologi,licet gl.aliter ibi ſentiat.

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconus matrimonium contrahere non poteſt.*
2 *Religio appellatur ordo.*
3 *Clericus in ſacris ducens uxorem debet compelli illam abiurare .*
4 *Clericus in ſacris contrahens matrimonium perdit executionem omniũ ordinũ nec de facili ſecum diſpenſatur.*
5 *Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum clerico in ſacris, qui matrimonium contraxit ?*

CAP. II.

1 EX literarum. † Subdiaco-
nus matrimoniũ ꝯhere nõ põt.
ꝯconſultatio, & rñſio . ſecunda,
ibi.*ſuper quo*.Caſus lit.Quidam Subdia-
conus copulauit ſibi quãdã mulierem in
uxorẽ. Eps̃ eius fecit illum abiurare ip-
ſam, mittens ipm dño papæ , petens qd
ſit de ipſo faciendũ? Papa cõmendans ip
ſum,mandauit, quatenus,ſi ad religionẽ
trãſire uoluerit,& dignus apparuerit,po
terit concedere illum ad maiores ordi-
nes promoueri.qđ ſi ad religionẽ tranſi
re noluerit,nec in ſubdiaconatu permit
tat illum miniſtrare,neq; ad maiores or
dines trãſire,ſed in minorib.poterit mi-
2 niſtrare.†No.1.ꝙ religio appellatur or-
do,forte ſic dicta ſm doct.quia ordinata
& approbata eẽ dẽt,ut ĩ c.fi.de relig.do.
3 Secundò not.ꝙ clericus in ſacris ducens
uxorẽ dẽt compelli ad illã abiurãdã,i.cũ
iuro remittendã & renũtiandã,ita, ꝙ ul
4 terius eã non admittet. †Tertio not.ꝙ
conſtitutus in ſacris ꝯhens matrimoniũ
perdit executionẽ oĩum ordinũ , nec de
5 facili diſpenſatur ſecũ in ſacris. †In glo.
pe.in fi.Not.ultimã ſolutionẽ, ꝙ Eps̃ ꝑt
iure ſuo diſpẽſare cũ clericis,q in ſacris
ꝯxerunt matrimoniũ, & hãc opin. tenet
hic Inn.ſentit ẽt Hoſ.dicẽs,ꝙ in c.ꝑcedẽ
ti ꝑꝑ oſtendit Epis ꝑtãtẽ eis conceſſam
ad iuris rigorẽ tẽperandũ, hic uero loq
tur de rigore,qui ſeruandus eſt in duob.
caſib.Primus,ſi populus ſcandalizet̃,ceſ-
ſat ãt ſcandalũ iſto uolente intrare reli-
gionẽ.Secũdus caſus,cũ timet̃,ne multis
craſſantibus locus ſit exemplo, in c.1.de
poſtul.pręla.uel ſm Goff. in c.pręceden
ti erat pęnitẽs & contritus,hic aũt ſecus
nã iſte expectauit compulſionem Epi,uñ
ſponte non dimiſit uxorẽ,& utraq; ſol̃o
bona.Dic ergo cõcludendo mãm, ꝙ iſte
clericus incidit in bigamiã,ut quia de iu
re.aut de facto ꝯxit cũ duabus, ul̃ cũ una
corrupta, & cum tali nõ diſpẽſat Eps̃, ut
in c.nuper,& c. 2. de biga. Aut ꝯxit cum
unica uirgine,& tũc, ſi eſt cõtritus & pę
nitẽs,Eps̃ ꝑt diſpenſare,ut in c. pręcedẽ-
ti,& clarius in cap.ſanè,de cleri. coniug.
al̃s autem non debet diſpenſare , ut hic.

SVMMARIVM.

1 *Votum ſolemne impedit matrimonium,et dirimit poſt contractum.*
Votum ſimplex impedit matrimonium contrahendum, ſed nõ dirimit poſt contractum.
2 *Vouens religionem compelli debet ad intrandum religionem , ſed ſi matrimonium contraxit,non compellitur, & tenet matrimonium.*
Vinculum fortius ſuperueniens tollit uotum primum
3 *Votum religionis dicitur uotum ſimplex, niſi profeſsio ſubſequatur .*
4 *Votum religionis ſolemnizatur per profeſsionem tacitam,uel expreſſam.*
Habitus religionis ſuſceptio an uotum ſolemnizet?

a Inutile.l.quoties
q ſa.dar.co. l.1.§.
q b.ff. quod cuiuſ-
que uniuerſi. no-
mi. ſicut paria ſũt
uxori non hr̃e ma
ritũ, uel hr̃e inu-
tilẽ.l.fi. & ibi gl.
C.ad.l.Fla.de pla.
quẽadmo.eſt eccl.
non habere præla
tũ, & hr̃e inutilẽ.
c. inter corpora-
lia,C. de tranſla.
epi.Ale.i.l.elegan
ter.§. q reprobos,
ff. de pig.acti.
SEB. SAPIA.
a Inutile.uide Bal.
in l.1.col. ult.C.
de ædi.edi.ubi po
nit,an ſtatutũ im
ponens pœnam de
bilitanti membrũ
habeat locũ ĩ eo,
q debilitauit mẽ
brũ ĩutile,de quo
per Feli.in c inter
cæteras,col.5.uer.
aduerte,qa hęc ro
ſtictio,ſ̃.de reſcr.
Ange. in tract.ma
leſi.in uerbo, mẽ-
brũ.Iaſ.i.l.de qui
bus,co.9.uer. no .
tñ ex gl.ff.de legi
bus,& quod dicat̃
mẽbrũ, ponit Fel.
in c.ego,in princ.
ſ̃.de iureiur. & in
c.cũ illorũ,col.2.
ĩ.de ſent.excom.
b Mẽbrũ.Bar.in.l.
non ſunt, ff.de ſta
tu ho. ubi conclu
dit,ꝙ ſtante ſtatu
to,ꝙ ſi qs amputa
uerit alicui aliqđ
mẽbrũ, non habet
locum,ſi amputa-
uerit qs digitum
conſuluit idẽ Bar.
in conſi.inc.q̃rit̃,
an digitus.Bal.in
c.1.de no. for.&d.
An.in trac.malef.
in uerbo, ex q̃bus
Bal.in l.reos,C.đ
accu.in.3.co. uer.
q̃ro hic,qd eſt mẽ
brũ.Et an barbãdi
cat̃ mẽbrũ , ibi ꝑ
eũ,ꝑ Bal.& Imol.
i.l.2.ff. de publi.
iudi.Bal.in.l.data
oꝑa,in.12. col.C.
q accu.ñ poſ. uer.
in corpore,ubi q̃-
rit de mãmillis,
genitalib. de bar-
ba.& labiis.
ZACHARI.
c Conficeret uerũ
corpusChriſti.Ad
de,quod no. iſte ĩ
c.nõ poteſt,& qđ
ibi poſui in apoſ.
ad ipſum, ca. 1. ĩ.
de ſen. & re iudi.

CAP. III.

1 MEminimus. †Votum solēne impedit & dirimit matrimoniū post ɔ̄ctū, uotū simplex tm̄ impendit ɔ̄hendum; sed non dirimit post ɔ̄ctum. In prima decisa cōsultatio In secūda distinguēs rn̄sio. Secūdū mēbrū, ibi: *uerum*. Casus lit. Aliqs suscepit habitū religionis, q̄rit, an possit postea ɔ̄here matrimoniū? rn̄det papa, q si se deuouit religioni & pfessionē fecit, postea matrimoniū ɔ̄here nō p̄t. qđ si ɔ̄xerit, cōpellendus est eā dimittere, & ad monasterium redire, sed si nec habitū susceperit, nec pfessionē, sed solummodo uotū fecit, si postea ɔ̄xit, nō est cogendus ad religionem transire, nec matrimoniū debet rescindi. Ber. 2 †Not. 1. q licet uouens se intraturū religionē debeat cōpelli ad intrandū iuxta not. in c. porrectū, de regula. & in c. ex parte, de censi. tñ, si ante, quam ingrediat̄, ɔ̄xit matrimoniū, non dēt compelli ad dimittendū uxorē, qa p fortius uinculū superueniens tollit uotū primū[a], ut in c. unico, đ uoto, li. 6. facit. c. qui post uotū, de regula. e. ti. & li. 3 †Scđò no. q uotum de intrando religionē dr̄ simplex, & nō solemnizatū quo ad matrimoniū dirimendū, nisi per professionē subsequētē, de quo in c. unico p̄alleg. lib. 6. & idem dic in uoto continentię, ut ibi. 4 †In gl. *nec habitum*, in fi. de hoc dic melius, ut dixi. in c. ex parte, & in c. consulti, & in c. statuimus, de regu. & uide tex. cum gl. in cle. eos, de reg. Et ĩ effectu dicendum, q uotū solēnizatur per pfessionē nedū expressam, sed tacitam, ut in d, c. unico. unde dicendū est, an & qn̄ susceptio, seu delatio habitus inducat pfessionem, & dicendum, ut dixi in dictis iuribus præalle.

SVMMARIVM.

1 *Habitus susceptio sine professione ĩpedit matrimoniū contrahendum, sed non dirimit contractum. 3.*
Habitus professorum susceptio extra religionem a non habente potestatem incorporandi religioni impedit matrimonium ɔ̄hendum, sed non dirimit ɔ̄ctum.
2 *Professio religionis quomodo fiat.*
3 *Habitus probationis, uel professionis an & quando matrimonium impediat, & dirimat.*
Coniugatus ĩtrans religionem & reuocatus ad uxorē tenetur, quantum ĩ se est, seruare continentiam.
4 *Habitus probationis delatio per annū extra religionē an obliget.*
5 *Professionē recipere seu dimittere quis possit.*

CAP. IIII.

1 COnsuluit. †Susceptio habitus sine pfessione non dirimit matrimoniū ɔ̄ctum, sed ɔ̄hēdū impedit. hæc sūmmatio est nimis gn̄alis, & nimium extenditur. Vn̄ s̄m intellectum, quē teneo, summo sic. Susceptio habitus professorū extra religionem a non habente ptātem incorporādi religiōi ĩpedit in dubio matrimoniū ɔ̄hendū: sed non dirimit ɔ̄ctū. Primò consultatio. Secundò rn̄sio, ibi: *consultationi*. Casus lit. Quedam nobilis mulier uestibus pretiosis abiectis mutauit habitum, & de manu presbyteri uelū assumpsit, sed non renuntiauit propriis, nec intrauit claustrū, nec in manu alicuius professa est, nec obedientiam promisit, postmodū anno elapso matrimoniū cōtraxit. un̄ q̄rebatur, qd iuris sit de ipsa? Rn̄. Pap. sicut simplex uotū impedit matrimoniū cōtrahendū: sed non dirimit iam cōtractum, ita habitus sine pfessione susceptus impedit, ne cōtrahatur: sed non dissoluit contractum: Ber. 2 †No. primò: ibi: *super altare*, q qn̄q; professio fit super altare[b]; & nō in manibus superiorū, qđ intelligūt do. & bn̄. qn̄ fit sciēte supiore & pmittente. nā de more quorūdā religionū est, ut pfitendus scribat pfessionem ppriis manib. & sic cōscriptā ponat sup altare, pn̄te toto cōuētu & acceptāte. nā nō p̄t qs seipsum incorporare religioni, sed oportet, q interueniat cōsensus p̄sidētis in illa, ut in c. ad apostolicā, s̄. de reg & uide, qđ ibi dixi. 3 †Scđo no. tex. mirabilē, q susceptio habitus religionis impedit matrimoniū ɔ̄hēdū, sed non dirimit de facto ɔ̄ctū. Cōtra hoc opp. vr̄ .n. q dēat dirimere, ut ĩ. c. sup eo, de reg. & c. uidua, C. eo. ti. Sol. gl. 2. intelligit tex. de habitu pbōnis: ɔ̄riū loqt̄ in habito pfessionis: uel s̄m gl. 3. qn̄q; apparet. q suscipiēs habitū probōnis uoluit mutare seculū, sed hic cessabāt signa mutādi seculū. prima solo nō ur̄ bona, qa habitus pbōnis ēt non ĩpedit matrimoniū hendū, imò libere pōt redire ad uitam priorē, ut in d. c. sup eo, & maximè ex quo cessabant hic signa penitus mutandi uitā, cū nō renuntiauerit ppriis, nec intrauerit claustrū, ut ĩ l̄ra, & multū inuoluit per doct. intellectus h[9] c. Host. intelligit inter cetera, q loqt̄ de habitu suscepto ex̄ religionē. Sed omittēdo ea, q̄ cōcernūt titulū. s̄. đ regula. breuiter quo ad intellectū h[9] ti. dico, q tex. pcedit in assumēte habitū pfessorū ex̄ religionē a nō habente ptātē[c] incorporādi eū religioni. nā p̄sbyter iste nō hēbat ptātē recipiēdi illā ad pfessionē, & eā incorporādi religiōi. vt plenè dixi ĩ c. porrectū, đ reg. & sic ex susceptiōe illius habit[9] n̄ p̄t ista iudicari pfessa: sed ex quo simpl̄r mutauit habitū. ur̄ uoluisse, quātū in se erat, uitā mutare, & obseruare cōtinētiā, iō ex hoc signo impedit̄ matrimoniū ɔ̄hēdū, sicut in sil̄i dicimus in coniugato intrāte religionē, qui, si reuocat̄ ad petitionē uxoris, dēt, quātū in se est, seruare continentiam, quia: quātū ad illā seruādā p̄t se obligare. un̄ tex: hic appellat illū habitū religionis, & nō pbōnis, & ęquiparat hāc susceptionē habitus uoto simplici, qa tacite ur̄ uouisse cōtinētiā, secus puto, si ab habente ptātē habitū recepisset professionis ēt extra monasteriū, arg. in c. porrectū, & in c. sicut, de reg. & pro hoc uide bo. gl. in c. de uiduis, el. 1. 27. qō. 1. 4 †Quid aūt de illo, qui portauit habitum probōnis p annū extra religionē? dic, ut habes tex. cū gl. in cle. eos, de reg. & per hoc habes clare intellectum hui[9] c. 5 †In glos. in uer. *altare*, in fine. de hac materia quis possit recipere efficaciter ad professionem, dic, ut dixi. s̄. post Inn. in d. c. porrectum.

SVMMARIVM.

1 *Votum castitatis de præsenti ĩpedit matrimonium contrahendum, ecclesia tamen quandoque permittit matrimonium contrahi.*
2 *Metus sæuitiæ sponsi non habet dirimere sponsalia, nisi maxima sit sæuitia.*
3 *Hæremita potest noīe uniuersalis ecclesiæ uotum continentiæ recipere.*
4 *Dispensatio fit quandoque contra uotum continentiæ.*
5 *Sponsalia de futuro non tolluntur per uotum simplex castitatis sequens.*
Votum solemne non ualet contra matrimonium consumatum.
6 *Matrimonium contrahens post uotum simplex peccat, sed ecclesia permittit, ut euitetur maius malum.*
Lnīa contrahendi matrimonium non datur post uotum simplex, sed non prohibetur contractum.
Dispensatio contra uotum castitatis, ex quibus causis fiat.
Episcopus an possit dispensare in uoto continentiæ.
Papa potest dispensare super uoto continentiæ, & castitatis.

CAP. V.

1 VEniens. †Votum castitatis de pręsenti impedit matrimonium contrahendū: ecclesia tamen ex causa matrimonium contrahi quandoque permittit hoc dicit inhærendo li-

terae

a Votum primum. Facit. qa multa facta tenent, q̄ fieri phibentur. c. quēadmodum, s̄. de iureiu. l. patre furioso, ff. de his, qui sunt sui uel alieni iuris.
ZACHARI.

b Quandoq; professio fit super altare, Adde qnq; modos quibus fit professio, p Car. in cle. eos, q. 2. de regula. archi. ĩ c. q ĩterrogasti. 27. di. Spe. in ti. de sta. mon. uer. 19. quæritur, & ibi Io. An. in apost. & Car. in cle. 1. §. sanè, & ibi in apost. Cel. de sta. mona.

Habente ptātem. iō Gas. Cal. uoluit hic & cōitersequūtur doct. q si qs ĩ posuit ĩ domo sua habitum filio suo aliquorū religiosorū pp aliquam particularem deuotionem dato, q filius portauerit habitū maior factus, non inducit uotum nec; solēne, nec simplex, sequitur hic Car. Alex.

teræ. Primò narrat casum p̄missa cā. Scđò ponit mandatū, ibi, *Nos itaque*. Casus l̄ralis. Quędā mulier pmisit fidē dando nupturā se cuidā uiro absenti, postmodū audiuit plura đ crudelitate ipsius, noluit cū eo ɔ̄here, & cū timeret, ne cōpelleret̄ ɔ̄here, ipsa in manu. M. eremitę uotū ɔ̄tinētię pmisit, nō tñ locū, uel uestē mutauit, uir hoc audito cū alia ɔ̄xit. dictus eremita ad dn̄m Pa. accessit, pponēs ei p̄dicta. Ipse ɔ̄siderās tutius esse, ut p̄dicta mulier post fidē & uotū simplex, matrimoniū ɔ̄hat, q̄ fornicationē ĩcurrat, mandat, q si nō ē amplius ĩ facto pcessum, de fide mētita, & de uoto uiolato pn̄iam ĩponat, & ei det licētiā ɔ̄hendi. B. 2 †No. 1. q timor sæuitiæ spōsi nō hēt spōsalia dirimere. vr̄. n. met[9] uan[9]; qđ puto uerū, nisi maxima sæuitia accessisset ex post facto, ar. ĩ c. l̄ras, ĩ fi. de rest. spo. 3 †Scđò no. ar. q eremita pōt noīe eccl̄ię vl̄is uotū ɔ̄tinētię recipe, uide qđ dixi post Inn. ĩ c. dudū, đ ɔ̄uer. ɔ̄iu. 4 †No. 3. casum mirabilē, quē nescio alibi, q ɔ̄ uotū ɔ̄tinētiæ, seu castitatis eccl̄ia qn̄q; dispēsat, de quo j̄. latius dicet̄ cū gl. fi. 5 †In gl. ĩ uer. *de sæueritate*, ibi, *si obstante uoto simplici*. no. gl. sing. usq; ad fi. q̄ nescio alibi. uult. n. aptè, q sponsalia de futuro nō tollant̄ p simplex uotū castitatis sequēs. & iō aliq (ut refert hic Inn.) dicebāt, q uotū illius mulieris nō tenuerat, ex quo pri[9] ɔ̄xerat spōsalia. un̄ sicut uotū solenne nō ualet ɔ̄ mr̄imoniū cōsummatū, ut ĩ c. qdā, de conuer. cōiu. ita nec uotū simplex ɔ̄ spōsalia de futuro. Host. dicit, q uotū istius mulieris tenuit, & q pa. de gr̄a dedit sibi ptātem ɔ̄hēdi, nō tñ aptè tāgit dubiū supradictū d. An. vr̄ hic uelle, q uotū castitatis sit forti[9], q̄ spōsalia đ futuro, & sic sentit, q sponsalia tolluntur p tale uotū, qđ ēt hic sentit Gas. Sed ɔ̄riū aptè tenet Host. j̄. c. se. & seqt̄ ibi do. An. dicit. n. Host. ibi, q si uotū p̄cedit spōsalia, nō ualēt spōsalia, ut ibi, si aūt spōsalia p̄cedūt uotū, tūc cōpellit̄ uouēs aut solēnizare uotū. s. intrando religionē, aut pficere spōsalia, arg. c. ex pte, de cōuer. cōiu. & hāc puto opi. ueriorē.[a] nā cū sit orta obligatio spōso nō vr̄, q ĩ ipsius p̄iudiciū possit uouere castitatē, arg. ĩ d. c. ex pte, & p hoc facit iste tex. nō obstat, si dicat̄, q hic pōderat̄ uotū post spōsalia emissum. dico. n. q uotū obligauit mulierē quo ad se, & solutis spōsalibus p sequēs matrimoniū p uirū ɔ̄ctū remāsit ĩ suo robore. †In gl. fi. ibi. *comparatiua permissio*. uult dicere, q illa ɔ̄hendo non euitat pc̄tm̄, ex quo uenit ɔ̄ uotū, sed eccl̄ia pmittit, ut euitet̄ maius malū, & hāc opi. tenuerūt multi ex̄ gl. maximè Inn. q exponit tex. in fi. *non post ponas*, i. nō phibeas, quasi uelit, q eccl̄ia nō dabit l̄nīam ɔ̄hendi, sed nō phibebit ɔ̄ctū, ne deterius inde contingat, sed Host. vr̄ uelle, q ex dispensatione eccl̄iæ ista ɔ̄heret, & tria fuerūt, q̄ ĩduxerūt papā ad dispēsandū. Primò pturbatio mulieris, qa uotū emisit nō ĩspirata, sed ĩ fraudē spōsi. Scđò pp maius piculū euitādū, qa mulier uidebat̄ incōtinēs. Tertiò, qa erat iuuenis & suspecta, un̄ papa accepit à nō idoneo debitore, qđ potuit. hāc opi. q ex dispēsatione pcedat, sensit Spe. ĩ tit. de leg. ĩ §. nunc ep̄orū, uer. 132. ubi dicit ep̄m posse dispēsare circa uotū simplex, & uolēs allegare hoc c. allegauit p errorē c. p̄cedens, qđ nihil facit, & no. sin. istud dictū Spe. qa nescio alibi, q ep̄s possit dispōsare in uoto cōtinētiæ. nā gl. j̄. c. pxi. dicit, q eccl̄ia pōt dispēsare, & nihil dicit de ep̄o. Host. ibi sentit, q papa solus[b] dispenset, & ex cā, uide gl. ĩ c. 1. de uoto, q̄ uoluit, q ēt papa nō possit dispēsare ĩ uoto cōtinētiæ, qa nō est repire mai[9] bonū, ĩ quo possit fieri cōmutatio. Sed q̄tū ad hoc ultimū doc. cōiter tenēt cōtrariū ĩ c. cum ad monasteriū, de sta. reg. cōcluderē hāc mām sic, q aut q̄rit̄, an papa possit, & dico q sic, ex maxima tñ cā, & loquor de directa dispēsatione, p q̄ euitat̄ pc̄tm̄, & de hoc dixi ĩ d. c. cū ad monasteriū. Aut q̄rit̄ đ ep̄o, & ĩ terminis hui[9] c. puto, q ep̄s poterit, ex quo repimus casum cōcessum ab eccl̄ia, nec repit̄ sibi prohibita dispēsatio, facit qđ no. Inn. ĩ c. ex tenore, de tem. or. sed ex̄ casum hui[9] c. seu cōsimiles terminos puto, q ep̄s nō poterit, qa casus ē ualde arduus, & dubi[9] adeo, q multi dicūt ēt papā nō posse, ut s̄. dixi, un̄ iste casus tanq̄ arduus dēt reseruari papę, ut in c. maiores, ĩ prin. de bap. Et puto attentis causis, q̄ induxerūt hic papā ad dispēsandum, q sine pc̄tō ista contrahat matrimonium, tñ aget pn̄iam in satisfactione culpę, si qua fuit à principio, & hoc vr̄ uelle ista litera eā nō cauillādo, nec supplēdo.

SVMMARIVM.

1 *Votum simplex impedit sponsalia de futuro, sed non dirimit matrimonium sequens.*
Votum solenne dirimit matrimonium contractum.
2 *Votum castitatis seruandum est, & alio nō interueniente simplex dicitur.*
3 *Sponsalia etiam iurata post uotum simplex non ualent.*
4 *Contractus iuratus contra uotum non tenet.*
Iuramentum non est fortius uinculum uoto; unde non ualet iuramentum contra uotum.
Compelli potest quis ad uoti simplicis executionem.
5 *Quæstio debet esse dubia; potest tamen responderi ad satisfaciendum quærenti.*
6 *Votum solenne & simplex quid sint.*
Votum solēne & simplex æqualiter obligant apud deum in genere; sed in quantitate reatus differunt ex transgressione, quia transgrediens solenne magis peccat.
Votum solenne non dirimeret matrimonium contractū, nisi ex constitutione ecclesiæ.
Ecclesia non potest errare, & hæreticum esset dicere, qđ ecclesia erret.
7 *Votum, per quod quis promisit castitatem respectu certæ religionis, sed non uouit omnia substantialia regulæ, nunquid dirimat uotum post contractum?*
Votum solenne an sit, si quis profiteretur aliquam regulam de non approbatis?

CAP. VI.

1 RVrsus. †Votum solēne dirimit mr̄imoniū ɔ̄tractū, s. seqns, simplex uerò impedit, sed nō dirimit, uel al̄r & clarius. Votū simplex ĩpedit spōsalia de futuro, nō aūt dirimit mr̄imoniū sequens, secus in uoto solenni. Primō ponit̄. q. Secūdò distinguēs solo, ibi, *Vnde*. & s̄m mēbrū, ibi, *q si*. Casus l̄ralis. Quidā emisit uotū castitatis, & postea iurauit se ducturū q̄dā in uxorē q̄situ fuit, qđ istorū seruari potius debeat, uotū, uel iur̄m? Rn̄. pap. q simplex uotū apud deū nō minus obligat, q̄ solenne; un̄ pro eo, q iurauit temere, agat pœnitētiā, & uotū suū studeat obseruare, si uerò post, q̄ iurauit, contraxit mr̄imoniū, tenet, & ualet qa uotū simplex mr̄imoniū impedit ɔ̄trahendum, sed nō dirimit iā cōtractū. B. 2 †No. 1. uotū castitatis seruādū est; & alio non interueniente dicitur simplex. 3 † Scđò no. q sponsalia ēt iurata post uotū simplex nō ualent. Ex quo infero, q ɔ̄tractus ēt iuratus ɔ̄tra uotū nō tenet; qđ notabis; & sic iuramentum nō est fortius uinculū uoto. unde nō ualet iuramētū cōtra uotū; sed est temerariū. 4 † Itē no. quē posse cōpelli ad executionē simplicis uoti. 5 † Vltimò no. q qō debet esse dubia; tñ pōt[c] rn̄deri ad satisfaciēdū q̄rēti. 6 †In gl. 2. hæc gl. principal̄r facit duo. primò ĩstat ponendo diuersitatē inter uotum simplex, & solēne. Secundò declarat, quod dr̄ solenne, & quod simplex; & ĩcidēter tāgit uim simplicis, & solēnis, secūda, ibi, *& quia*. Circa primā pte cōclude, q uotū solēne,[d] & simplex æqual̄r obligāt apud deū ĩ gn̄e, sed q̄titate reat[9] differūt ex trāsgresiōe. nā

a Veriorem. dubia est ista opinio firmata hic p Abb. ut latè hic p Car. Alex.
SEB. SAPIA.

b Papa solus. Vide tñ Bal. in c. lator, s̄. de re iud. ubi tenet, q si rex habet uxorē sterilē, pōt papa dispēsare, q ducat aliam uxorem, uel concubinam. sequitur Fel. in c. quæ in ecclesiarū, col. 8. uer. cæterū limitatio, s̄. de cōst. Cōtrariū tñ tenet Bal. in l. si pater. §. in adoption ib. ff. de adoptioni. & sentit Abb. in c. 1. in fin. s̄. de uoto.

c Dubia. tñ pōt. l. quòd Labeo, ff. ad Barb. Bal. ĩ l. ancillæ, C. de fur. ideo s̄m. d. Anto. qōni nō dubiæ nō ē aliter rn̄dēdū, nisi q non habet dubiū. p modernos, in l. illā. C. đ collatio.
ZACHARI.

d Votum solenne. Adde, qđ dicat̄ uotum solenne. Spe. in ti. de iureiu. ad fi. in uer. in summa no. qui alleg. glo. ord. in isto. c. de quo p Bart. in l. adigere, §. fi. de iure pat. & Ho. & in c. ex parte, de censi.

a Obtinet. rõ est, qa ita dirigitur ĩ deũ simplex uotũ, sicut solẽne.c.magnæ,s̃.de uoto,cũ de utroque est dictũ,uouete & reddite,ꝑterea ita est ꝑpetua obligatio uoti simplicis, sicut solẽnis,ut hic per Cardi. Alexa.
ZACHARI.

b In manibus unius. Ita not.Spe.& Io.An. in locis in ꝓxima mea apo. allega. Quod ego amplio, ẽt si à nemine esset recepta, quia ualeret nihilominus talis ꝓfessio,ut not.gl. in c.uidua,s̃.de regu.& Gemi. & qđ post eum addidit Cellsus in c. qđ interrogasti.27.dis. & 27.q. 1.in c.uidua, & ibi Archi. qđ an sit indistinctè uerũ, no.Car.ĩ cle.1.§.sanè,đ sta. mo.& Spe. eo.tit. uer.19.
SEB. SAPIA.

c Ex religiosis.iste text. allegatur ad hoc ꝙ sacerdos põt tãquã publica ꝑsona alteri stipulari, ut per Ias.in l.1.§.hui⁹ studij, col.pen.uers.item ꝑ istum text. ff.de iust.& iu.ubi ponderat istũ tex.uelle hoc procedere etiã in sacerdote non parochiali.

d Mandatum. fuit opi.Io.An.secũdũ Car.Flo.hic,ꝙ sufficit ratihabitio, ut per Inn. & Ioã. An.in c.porrectũ, s̃.de regu.

e Sua.cũ suis rebus ad usum suum, & ꝓprietas erit monasterij;& de itellectu istius posuit Inn.in c.ex parte, el. 2. s̃. de cõuer. cõiug. & ibi Ant. de Bu. ꝑ Cal.cõsi. 5. de regularibus.

trãsgrediẽs uotũ solẽne,grauius,peccat, ꝗ trãsgrediẽs uotũ simplex,ut colligitur ex.c.uirginibus.27.q.1.iuncto.c.pręcedẽ-
a ti.Item eandẽ uim obtinent [a] quo ad impediẽdũ futurũ matrimoniũ, sed ex constitutione ecclię uotũ solẽne est forti⁹, qa ĩpedit & dirimit matrimoniũ post cõtractũ,& sic uult gl.ꝙ si cõstitutio ecclię nõ esset,teneret matrimoniũ cõtractũ à religioso uel pręsbytero seculari,qđ clarius tenet Host.& cõiter do.sequunt̃.nã, ut dicit. Host. de iure diuino q̃dã ꝑsonę ꝓhibent̃ à cõtrahẽdo matrimonio,de qbus no.ĩ c.literas.de rest.spo. inter quas nouẽs nõ reperit̃ ꝓhibit⁹.unde oportet dicere,ꝙ aut ecclia errat in seruãdo matrimoniũ post uotũ simplex, aut ꝙ ẽt hodie posit statuere,ut matrimoniũ cõtractum post solẽne uotũ teneat.nã,si utrũque ęqualiter obligat apud deũ,sicut seruat̃ in simplici ita posit seruari in solẽni,nec est dicẽdum,ꝙ ecclia erret,qa nõ lõgè esset ab hęresi.24.qõ.1.c.hęc est fides,& hanc opi.tene,ꝓ qua facit.c.unicũ de uoto.li.6.& ibi uideas ꝑ Io.An.quare ecclia noluit mr̃imoniũ tenere post uotũ solẽne,qdã tñ tenuerũt oppositũ,dicẽtes oẽ uotũ impedire,& dirimere matrimoniũ post contractũ, sed uotũ simplex nõ dirimit ex constõne ecclesię,sed tene primũ.Circa secũdã q̃stionẽ tene hodie, qđ habet̃ in d.c.unico,de uoto, ꝑ qđ determinatur ista cõcertatio antiquorum.
7 †Sed circa unũ uersat̃ dubiũ nõ modicũ. pone,ꝙ aliquis ꝓmisit castitatẽ respectu certę religionis, sed nõ uouit oĩa substãtialia regulę,nunqd matrimoniũ postea cõtractũ teneat.d.Aut multũ instat;& in effectu cõcludit,ꝙ aut quis uouit oĩa substãtialia religionis, sed non respectu certę religionis,& tũc uotũ dicit̃ simplex,unñ nõ dirimit matrimoniũ post cõtractũ ꝑ illud c.unicũ,de uoto,aut uouit oĩa substãtialia respectu certæ religionis, ita,ꝙ efficaciter est obligatus religioni, & tũc est certũ,ꝙ matrimoniũ nõ tenet,ut hic. Aut uouit castitatẽ tm̃ respectu certę religionis,& tũc dicit,ꝙ uotũ est solẽnizatũ,& nõ tenebit matrimonium sequẽs,licet iste nõ sit uerè & strictè religiosus,ut qa nõ obligauit se ad pauꝑtatẽ,seu obedientiã,& hoc ꝑ illud c.unicum.Sed ego semꝑ tenui oppositum,qa illud c. reqrit ad solẽnitatẽ uoti, ꝙ ꝓfessio fiat alicui de religionibus approbatis, & sic ꝙ quis ꝓfiteat̃ religionẽ approbatã. ergo uotũ nõ dicit̃ solẽne,unñ puto,qđ ad hoc,ꝙ uotũ dicat̃ solenne,oportet,ꝙ qs ꝓfiteatur aliq̃ de religionib⁹ approbatis,ita, ut uerè sit religiosus illius religionis, & hoc uidetur uelle litera illius c.unici,si bene consideretur.

SVMMARIVM.

1 *Votũ solenne ĩpedit & dirimit matrimoniũ contractũ.*
2 *Professio an ualeat facta in manibus alicuius religiosi?*
3 *Coactio modica non excusat etiam mulierem.*
4 *Fœmina potest profiteri religionem masculorum,& morari in domo propria.*
Habitus susceptio inducit tacitam professionem.
5 *Professio emitti an posit in domo propria in manibus episcopi,uel abbatis?*
Professus in domo propria potest de licentia superioris bona sua posidere.
6 *Monachus an posit perpetuò manere in prioratu manuali de licentia superioris?*
Monachus an sibi posit reseruare proprium ex pacto?
Conditio in professione apposita,ꝙ monachus reseruet sibi proprium,an ualeat?
Pactum,ꝙ monachus habeat proprium,an ualeat?
Pactum contra naturam contractus quid operetur.
7 *Metus an sequatur ex regis, siue principis imperio?*
8 *Dignitas & potentia aduersarij an sufficiat ad probandum metum?*
Reuerentia parentum,uel mariti an causet iustum metum?

CAP. VII.

1 INsinuante. †Votum solẽne ĩpedit,& dirimit matrimoniũ post cõtractum.Primò ponit factũ.Scđò diffiniẽdo cõmittit,ibi,*Nos igitur*. Casus literalis. Quidã curiales regis Legion.supplicauerũt ipsi regi,ut.I.nobilẽ mulierem faceret copulari ĩ matrimoniũ cuidã uiro.cũ illud ad notitiã cõsanguineorum ꝑuenisset ipsius, eidẽ mulieri cõsuluerũt,ut uirũ nõ accipet,& ipsa rñdit,ꝙ nubere nollet,cõsiliũ recipiẽs ab eisdem,ꝙ uotũ emitteret castitatis,qđ & fecit ĩ manibus cuiusdã đ fratribus S.Aug.hoc adiecto tenore, ut ĩ domo sua cũ oĩ substãtia remaneret,& sic ĩ habitu eiusdẽ ordinis postea ꝑ biẽniũ ꝑmãsit.tãdẽ cõsiderãs, ꝙ ĩuita metu regio (ut asserebat) uotũ emiserat, eo dimisso matrimoniũ publicè cõtraxit de parentũ cõsilio, q̃ desiderãs aĩæ suę consulere,significauit hoc do.papę. Vnde ipse scribit duobus Epis considerans, ꝙ in emisione uoti,quod pręcesit, nulla uel modica coactio ĩteruenit,ꝗ ẽt patientia sequẽtis tꝑis ꝓfugauit,& cõiunctio iniqua fuit,mandat,quatenus,si ꝑdicta uera sunt,mulierẽ ꝑdictã moneãt,ut habitum male dimissum reassumat,& seruet,qđ uouit,& si opus fuerit,per censurã ecclasticã cõpellãt eandẽ.Ber. No.primò,ꝙ tenet
b ꝓfessio facta ĩ manibus unius [b] ex religiosis [c] alicuius mo-
c nasterii,sed qdã ĩtelligũt,& bñ,ꝙ iste frater habuit manda-
d tum [d] à suꝑiore,seu toto caplo,als nõ potuisset istã incorporasse religioni,de quo uide,qđ no.ĩ c.porrectũ,& ĩ c.ad
2 aplicã,de reg.†Scđò no.ꝙ ꝓmisio alicuius ex substantialibus regulę una cũ susceptione habitus religionis ĩducit plenam ꝓfessionẽ,& obligat quo ad oĩa substãtialia,ꝓ hoc facit,ꝙ sola susceptio habitus religionis ꝑ se fuisset sufficiẽs,
3 ut ĩ c.suꝑ eo,de regulari. †Tertiò no.ꝙ modica coactio nõ
4 excusat ẽt mulierẽ,ꝓ hoc c.cõsultationi,s̃.de spõ. †In gl.2. in fi. No.ex ista gl.iuncto tex.ꝙ fœmina põt ꝓfiteri religionem masculorũ in manibus eorum,& erit uera religiosa,licet non intret monasteriũ monialiũ, sed moret̃ in domo
e olim sua. & [e] inq̃tum gl.ponderat susceptionẽ habitus professorũ,dic idẽ sine susceptione habitus,dũmõ fecerit ꝓfessionẽ exꝑssam,ut ĩ c.porrectũ,s̃.de reg.sed ponderat̃ susceptio habitus ad ĩducẽdũ tacitã ꝓfessionẽ, ut in c.unico,de
5 uoto,li.6.†In gl.in uer.*in domo*,in fi. No.bñ ultimã lectu.gl. quę tenendo opinionẽ suã,de qua in c.fi.s̃.de condict.ap. dat mirabilem intellectũ ad istũ tex.& hanc le.sentit primò Inn.hic,dicẽs,ꝙ ĩ domo ꝓpria põt qs profiteri ĩ manibus epĩ,uel abbatis,& ꝙ epẽs,uel abbas põt sibi statuere certum locũ,ubi moret̃, & dare sibi sua bona in administratione. nec hoc est cõtra substãtiã monachatus, cũ posit esse sine proprio,& ĩ obediẽtia suꝑioris,dicit tñ, ꝙ nullus citra papã põt se obligare,ut relinquat ꝑpetuò monachatũ ĩ certo loco,fatet̃ tñ,ꝙ si hoc adducit̃ in pactũ,nõ est cõtra substan-
6 tiã monachatus. †No.hoc dictũ singulariter,ꝙ abbas non põt ꝑpetuare monachũ in prioratu manuali, uel in alio loco,quominus posit eum reuocare ad libitũ,ar.in c. cum ad monasteriũ,de sta.reg.ubi tetigi. Et intellectũ huius glo.& Inn.ponit Bar.in auth.ĩgresi,C.de sacr san.eccl. licet non alleget gl.uel Inn.Et vr̃ hoc contra dictũ d.Ant.in c.fi.s̃.de condi.app.ubi dicit non ualere pactũ, ẽt ut habeat bona in administratione,quia vr̃ saltẽ appropriare sibi ex debito illã administrationẽ,hic aũt uolẽdo sustinere hũc cõem ĩtellectũ dicit hoc posse ꝓceder̃ nõ ex iure q̃sito monacho,sed ex pollici-

ex pollicitatione obligãte abbatẽ,ar.eorũ,q̃ no.Io.An.ĩ regula,nõ est,de reg.iur.li.6.in Mercu.& est dictũ satis coloratũ.Sed ego ultra ea,q̃ tetigi in d.c.fi.sic distinguerẽ in materia.Quòd aut qs simplr ꝓfitet̃ cũ ꝓtestatione, seu cõdõne de suis bonis tenẽdis,& vr̃ in dubio,ꝙ reseruauerit sibi illa bona,ut obedientiarius monasterii.Quia uerba apposita in ꝯctu dẽnt intelligi ẽm nãm ꝯctus,ut in.l.si uno, ĩ prin.ff. loca.maximè ut res plus ualeat,ꝗ pereat.l.quoties,ff.đ uer. ob.& in c.abbate.j̃.de uer.sign.ẽt ĩpropriatis uerbis, ut hic est tex.ẽm unũ intellectũ,quẽ ad hoc bñ notabis.Aut constat,ꝙ sibi uoluit reseruare ꝓprium,ita,qđ nõ est locus interpretationi,& tũc si fit reseruatio ꝑ uiã cõditiõis suspẽsiuè,uel resolutiuẽ,uitiat̃ actus, & non conditio ꝑ d. c. fin.& quod ibi plene dixi.Itẽ si fiat ꝑ uiã pacti,si fuit dictũ, ꝙ nec aliter,nec alio mõ ꝓfiteri intẽdo. nã hęc uerba habẽt uim conditionis,ut sentit.Bar.in d.auth.ingressi. Aut simpliciter ꝑ uim pacti,uel modi reseruat sibi ꝓprietatẽ, uel facultatẽ ꝯhendi matrimoniũ, & iste casus est multum dubitabilis.nã Bar.tenuit in d.authen. ingressi,ꝙ uitiat̃ pactum, & nõ professio,& forte tenuit illã opi. qa alibi ipse tenuit nõ ualere pactũ ꝯ suba ꝯctus,ut ipse not.in.l.ubi illa donat, ff. de do.cã mor.per.l.cũ precario,ff.de preca. Sed ego putarẽ
a oppositũ.[a]unñ dicerẽ,ꝙ illud pactũ facit trãsire istã professionẽ in aliã speciẽ,qa ubi pactũ est ꝯ naturã ꝯctus,& impro- 2
priatis aliquatenus uerbis ꝑt trãsire in aliũ ꝯctum,& fit interpretatio alterius ꝯctus,ut ex tex.no.in d.l.ubi ita donat̃ & in.l.cũ manu sata,ff.de ꝯhẽ.emp.iõ dico, ꝙ iste erit quasi 3
obligatus monasterio,licet nõ ĩ totũ & sic obligabitur ad oĩa ꝑterquam ad reseruata.Si ãt non patiunt̃ uerba, ut fiat transitus ad aliũ ꝯctũ,tunc puto factũ inficere ꝯctũ. ut in.l. per seruũ,ff.de usu & hab. iũcta gl.ĩ d.l.cũ manu sata.Et ad l.cum ꝑcario, dico, ꝙ ibi constituitur pręcarium nõ tm̃ ex uerbis precedentibus,q̃tũ ex condõne reipsa facta,idẽ dicerem ad l.1.§.pe.ff.depo.†In gl.ĩ uer.*metu regio*,in fi.no. sing.
7 hanc glo.iuncto tex.ꝙ regis seu principis imperium non inducit iustum metũ.†In contrariũ tñ facit.l.pe.C. quod me.
8 cau.dicit hic Io.An.ꝙ dignitas aduersarii non sufficit ad ꝓbãdũ metum,ut est tex.in.l.ad inuidiã, alle.in gl.nisi aliter ꝓbet̃ oppresio,& sic potest ꝓcedere d.l.pe.fatetur tñ, ꝙ si rex cõsueuit tyrannicè tractare nõ parentes suis præceptis seu precibus,ꝙ tunc satis ꝓbat̃ iustus metus *b* quod no,sing.
b & idẽ sentit Bar.in tract.de tyranno, facit quod ipse not. in d.l.ad inuidiam.ubi dicit,ꝙ sola reuerentia mariti non cãt instũ metũ in uxore,nisi pręcesserint minæ,uel uerbera, & idem uoluit Inn.in c.causa matrimonii,de offi.deleg.& bene facit .c.accedens,de conuer. coniu. & ex his habes quęstionem quotidianam, nunquid teneat matrimoniũ, si mulier contraxit ex imperio,uel precibus principis.

De eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulteriũ. Ru. d

c Supra uisum *c* est de quibusdã ĩpedimẽtis matrimonii,s. ordinis, & uoti,nũc subiicit de alio ĩpedimento,quod.s. cãtur ex adulterio, uel ex machinatiõe ĩ mortẽ cõiugis,& declara,ut pleni⁹dicet̃.j̃.c.1.

SVMMARIVM.

1 *Viuente prima uxore si quis contrahit cum secunda hoc ignorante,prima mortua,ad sui petitionem non separabitur a secunda.* 3.
2 *Legem in sui fauorem ad actum inualidandum allegare non potest, qui scienter contra legem uenit.*
Impedimenta tria ponuntur matrimonij.
3 *Viuente uxore si quis alteri fidem dedit, ea mortua illam non potest in uxorẽ ducere,& an impediat,& dirimat matrimonium?*
Machinatam in mortem uxoris,uxore mortua,non potest in uxorem ducere, & an impediat,& dirimat matrimonium?
Matrimonium si contrahatur cum alia,mortua uxore, non obstante fide præstita,& matrimonio contracto cum alia, an teneat?
4 *Matrimonium contra impedimenta prædicta contractum ad cuius petitionem posit & ualeat separari?*
Matrimonium non potest claudicare.

a SEB. SAPIA. Putarẽ oppositũ. Hãc opi.reprobat d.Ias. in d. auẽ.ingresi,dicens se nõ uidere, q̃ sit ista tertia species ꝓfessionis. unñ aduertẽdũ est,ꝙ illud, qđ Abb.hic dicit, ꝙ pactũ ꝯ naturã contractus trãsformat̃ in aliũ cõtractũ,ꝓcedit duob.concurrẽtib.prio ꝙ sit alius cõtractus,in quẽ fiat trãsformatio,si.n.nõ sit,nõ fit trãsformatio,utpatet ĩ.l.cũ ꝑcario,ff.đ ꝑca.declarat Bar. ĩ d.l.ubi ita donat̃ ff. de do. cã mor. scđo, ꝙ appareat saltẽ ex uerbis, ꝙ de mente contrahẽtiũ fuerit uelle celebrare illum cõtractũ, in quem fit trãsmutatio,ut sentit Bar.ĩ.l.si qs añ.ff.de acq. pos. Ale.in.l.1.§. si qs ita,ff.de uerb. ob. & in.l.iurisgẽtiũ. §.sed cũ nulla, in princi.ff. de pact. Ias.ĩ.l.si.col. 3. ff. de condi. ob cau.

CAP. I.

1 PRopositum. †Si quis uiuẽte uxore cõtrahit cum secunda hoc ignorante, prima mortua ad sui petitionẽ nõ separabit̃ à scđa. Cõis diuisio. Secunda,ibi. *licet autem.* Casus lit.Quidã habens uxorẽ ea ignorãte ꝯxit cũ alia,tãdem,prima mortua uult recedere a secũda,q̃rit̃ qd iuris sit?rñ.pap.licet in canonibus habeat̃,ut nullus ducat in matrimoniũ,quã prius polluit ꝑ adulteriũ, & ꝑcipuè illã,cui fidẽ dedit de ea ducẽda uiuẽte uxore,uel quę machinata est in mortẽ uxoris,tñ,qa mulier illa inscia fuit,ꝙ ille aliam hr̃et uxorẽ uiuẽtẽ,& ne ille uir de dolo suo cõmodũ sentiat, dicit pa.ꝙ nisi b
mulier illa diuortiũ petat, ad petitionẽ
2 uiri ñ sunt aliquatenus separãdi.B. †No. 1. ꝙ ueniẽs sciẽter cõtra legẽ nõ ꝑt legẽ allegare ad sui fauorẽ ad actũ inualidãdũ,ꝑ hoc.c,ĩter dilectos. de dona. †Scđò
3 no.ex superficie literę tria impedimenta matrimonii.Primũ, si uiuẽte uxore cum alia cõtraxit,& commisit adulteriũ.Secundum,si uiuente uxore dedit alteri fidem, ut illã duceret mortua uxore. Tertium, si mulier fuit machinata in mortẽ alterius cõiugis,ut ipsius efficiatur uxor. Sed q̃ro pro declaratione tex.& totius c. nunquid quodlibet istorũ ĩpedimentorũ per se sufficiat? Dic, ꝙ iura uario mõ loquuntur,ut hr̃ ꝑ totũ hũc ti.& 31.q.1. per totã.q.Sed cõcludendo ueritatẽ dicẽdũ est, ꝙ aut solũ mõ ꝑcesserit adulteriũ, & non impedit̃ mr̃imoniũ sequẽs, vñ alio nõ in- c
terueniẽte qs põt ducere ĩ uxorẽ illã.quã prius polluit ꝑ adulteriũ, ut est tex.in c. significasti.j̃.e.& 31.q.1. c. si qs uiuente. aut qs cõtraxit cũ muliere superstite ꝓ- d
pria uxore,nec ad alia fuit,ꝓcessum,& solus ꝯctus mr̃imonii nõ ĩpedit mr̃imoniũ ꝯhi mortua uxore, & idẽ si nõ ꝯxisset de pñti:sed dedisset fidẽ de ꝯhẽdo post mortẽ cõiugis,ut est tex.in c.fi.j̃.e. Aut cũ ꝯctu mr̃imonii fuit mixtum adulteriũ, &
d tũc aut cũ ignorante[d], & põt inter eos esse matrimonium post mortẽ coniugis,ut ẽ casus hic,& ĩtellige,ꝙ suꝑ inducta ignorauit toto tꝑe añ mortẽ primę uxoris. Si aũt certiorata de uita primę cõiugis ꝑmiscit se cognosci ab illo uiro,nõ ꝑt am- e
plius eũ hr̃e in maritũ,ad hoc c.fi.j̃.e. & sequunt̃ doc.hic. Idẽ ꝑ oĩa dicendum est qñ ꝑcessit fides de ducẽda secũda secuto adulterio:Et ꝑ hęc declarant̃ prima duo
e ĩpedimenta.unde ad tex dũ dicit,*maximè*[e] dic,i.tm̃.uel si uis capere proprie, intellige primũ casum, qñ ꝑcessit adulteriũ cũ ꝯctu mr̃imonii:ẽm caũ ĩtellige,qñ ꝑcessit fides đ ducẽdo illã, & seqt̃ adulteriũ. nã isti duo casus parificãt.j̃.e.c.fi. quo ad tertiũ uaria sentiũt doc.in c. suꝑ hoc.j̃.e.

Iustus metus. Vide gl.ĩ.l.1.C.si rector ꝓuinciæ, ꝙ ẽ dñia inter blãditias, & ꝑceptũ potẽtũ,cle.1.in uerbo,exhortamur,đ test.l.1.ff. ꝙ iussu, adde,ꝙ nõ solũ ꝑ minas,sed & ꝑ terribilẽ uultũ cãtur iustus metus.Hos. in summa de alie. iudi.mu. cau. fac. Inn.ĩ c.petitio,s̃. de iurei.Bar.facit festũ đ dicto Inn. in tract.de tyrãno q. 7. uide pleniora in tract. clausularũ in rub.de metu regũ,& tyrãni.

Visum. Cum ista ꝯtinuatiõe cõiter trãseũt doc. secundũ Car. Alex. hic

Ignorante. quia adulteriũ ꝯctum l.pe.ff. de adult.& facit; qa in istis atrociorib. dolus requirit̃.l, 3.ff. ad le.Cor.de sic.&.l. nec exẽplũ, & ibi Bar.C.ad le. Cor. đ fal.&.l.qd si falsum,& ibi Bar. ff. de fal.Bar.ĩ.l.1.§. nõ ãt, ff.si qs test. lib.eẽ ius. fuerit.

Maximè. alias ista dictio ĩcludit idẽ ĩ casu omisso, c.ad abolendã, & ibi gl s̃.đ si.ꝑsb. no.ĩ c,2.ĩ uer. nullo,s̃.đ sũ.tri.& fi. cath.& ĩ.l.q se patris,C.unñliberi.iõ expõit,i. tm̃, ꝓ q̃ expositionẽ addo facere gl.ĩ.d.c.ad abolẽda,& no.ĩ.c. cũ contingat,s̃.đ foro compe.

ZACHAR.
Adde de hac dictione ad saturitatem in apo.ad istū in.c. damnamus,ī uer.maximè,nu.3. s̄.de sum.tri.eundem in c. auditis nu.7.in ap. in uer. maxime, s̄.de ele. & in c.qm̄ frequēter.§.porro.ī uer. exponit istam dictionem, nu.7.s̄. ut lit.pend.

SEB. SAPIA.
a Metus sufficiens. Hoc dictū refert & multum extollit Ia. in l.Titia,ī prin.col.3. uer. 5. amplia, ff. de uer. oblig.

b Bonos mores. facit.l.fi. C. de non nume.pe. quia iuramentum non debet ī plus aliquem obligare, quā simplex consensus,rō tñ uidetur esse tuta,cum alio mō intelligantur boni mores de iure cano. & alio modo de iure ciuili. Pa, de Cast.ī.l.pacta,q̄ contra,C. de pac. & per Bal.in.l. nō dubium,in 17.op. C.de leg.& c.1.§. sacramenta,de pa. iur.fir. & in rubr. C.de cond.obtur. cām.& Bald. in l. pactum,qđ dotali ī.19.q.C.de colla.

c Positiui bñ facit qđ no.in c. olim. el.3.in glo 4.s̄.de of.del.ubi Dauid rex commisit adulteriū cū Bersabee, & est machinatus diu mortem Vriæ & tamen accepit Bersabee in uxorē.

& in c.de cōuer. in fi.sed mihi placet opi. quā tenet ibi Io.An.ut sine adulterio requirāt machinatio utriusq;,pūta,si ɔiūx machinat̄ in mortē mariti cū exneo, ut illū possit hr̄e in uirū secuta morte,nō p̄t iter eos eē mr̄imoniū,ut ē text. d.c.1.Si uero interuenit machinatio alteri⁹ tm̄, nō impedit mr̄imoniū,nisi sit machinatiō coniūcta cū adulterio,ad hoc c.si qs uiuēte.31. q.1.& sic itellige istū tex.& ī d.c.sup hoc & p hoc habes fundamentū totius tituli. In gl.1.in fi.No.cōclusionē gl.q̄ vr̄ cōiter placere doct.& adde hic fi.gl.ultime,q̄ dicit,q si iste post mortē primæ uxoris, intellige añ,q̄ ɔheret cū ista tacitè,uel exp̄ssè, duceret aliā in uxorē,teneret matrimoniū cū ista tertia, qa cū scđa non fuit mr̄imoniū obstāte īpedimēto mr̄imoniali,& p hoc uide bo.gl. in fiñ in c.si qs ingenuus.28.q.2. Nā matrimoniū non pōt claudicare, ut teneat p pte uuius tm̄, ut p c.tua.s̄.de spō.no.gl.in c.de illis, el.1.de despō.īpu,& in d.c. si qs ingenuus,sed rōne pmissiōis uir cōpellit̄ ad ɔhēdū, mulier aūt q̄ fuit decepta nō. uñ ad text.dū dicit,q *non sunt separandi ad petitionem uiri* sup.s.đ facto,qa nō cadit hic separatio iuris,cū mr̄imoniū nūquā cōstiterit ad iura allegata ī gl.,p s̄riis dic,q ibi actus tenet ex nouo ɔsēsu saltē tacito,q̄ notabis.

SVMMARIVM.

1 *Viuente prima uxore etiam non cognita si quis cum alia scienter matrimonium contraxerit,& cōsumauerit,prima mortua secūdā habere non potest.*
2 *Matrimonium metu cōtractum est ipso iure nullū,nec est opus,quòd petatur rescissio actione, q̄ metus cā.*
3 *Adulterium solum non inhabilitat aliquē ad contrahendum matrimonium.*
4 *Existentia matrimonij sola ēt ante carnalem copulā causat impedimentum perpetuum contrahendi matrimonium,cū qua cōsumauit uiuente prima uxore.*
5 *Metus sufficiens impedit matrimonium cōtrahi, etiam si interueniat iuramentum.*
Iuramentum metu præstitum non est obligatorium.
Iuramentum contra bonos mores non ualet.
Iuramētum contra substantialia matrimonij nō tenet.
Iuramētū metu extortū nō tribuit libertatem cōsēsus.
6 *Factum legitime non retractatur, licet casus post eueniat,à quo inchoari non potuit.*

CAP. II.

1 Significauit. † Si uiuente prima uxore & non cognita qs contraxit cum secunda scienter, & eā cognouit, ēt mortua prima, secundam hr̄e non p̄t;secus si prima erat non legitima uxor. In prima.decisa cōsultatio.In scđa, ibi:*Mandamus*,distinguens commissio.Et s̄m mēbrū,ibi:*alioquin*. Casus lit. Quidā O.per metū coactus fuit iur̄o interposito A.ī uxorē recipere, postmodū aliā duxit.qua pp ab. A.in cām corā suo iudice tractus iurauit nō accedere ad spōte acceptā,donec lis cū.A.terminaret̄,qua pēdēte.A.mortua est. quia pp iur̄m ad sponte receptā redire timebat,quæsiuit corā papa,qd sibi agendū esset? uñ mādat cuidā abbati,quatenus,si cōstiterit,q illi.O tāta lis fuerit illata,q coactus in illā. A. cōsensit,nec post iur̄m p̄stitū illā cognouit, ad aliā,quā postea sponte accepit,liberè reuertāt,alioquin eidē p̄cipiat per excōicationē,ne ad illā reuertāt: aliam tñ accipiat,si uoluerit, in uxorē.B.
2 †No.1.tex.expressū,quē ad hoc ultra alios soleo allegare, q mr̄imoniū metu cōtractū est ipso iure nullū,nec est opus,q petāt rescissio actione,qđ met.cā.nā(ut hic uides) post ɔ̄ctum cū prima tenuit matrimonium cū secunda,nulla rescissione prius facta,& iudicāt s̄m matrimoniū lr̄imū, si probāt metus in primo,quod nō esset,si fuisset opus petere rescissionē, ar. in c. consideraui mus,de ele.& uide quod plenè dixi.in c.cū locum,s̄.de spō.
3 †No.secundò,q solū adulterium non inhabilitat quem ad cōtrahēdū matrimoniū,imo ecclesia dat sibi lnīam contrahēdi mortua prima uxore.
4 †Tertiò no.& tene menti,q sola existētia matrimonii ēt ante carnalē copulā causat impedimentum perpetuū,ut quis non possit hr̄e illā in uxorē cū qua contraxit,& matrimoniū consummauit uiuente prima ēt non cognita.
5 †In gl.2.in fi.No.sing gl.iuncto tex.qa nescio alibi,q metus sufficiens[a] īpedit matrimoniū cōtrahi,ēt si interuenerit iur̄m, & sic habes casum, in quo iur̄m metu præstitum non est obligatorium,& forte ideo,qa est contra bonos mores. *b* Itē cōtra substantialia matrimonii. nā iur̄m metu extortum non tribuit libertatem consensus. nullus ergo est consensus coactus intercedente iur̄o. nam matrimoniū contrahitur libero consensu,ut in d.c.cū locū.
6 †In gl.fi.ibi:*ar.contra*. Ista,quę sequunt̄,nō sunt cōtraria, ut dicit Io.An.& bñ,sed potius ponūt casū cōuersū,s.q lt̄imè factū nō retractāt,licet perueniat ad eū casum,a quo nō potuit hr̄e initiū,& de utroq; brocardo dic,ut le.& no. in rła, non firmatur,& in rła,factum legitime, de reg. iur. libr.6.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium cum illa quis contrahere non potest,quam uxore uiuente cognouit,si machinata fuit in mortem coniugis.*
2 *Adulterium solum non impedit matrimonium contrahendum cum muliere, prima uxore uiuente,cognita,nisi machinata fuerit in mortem cōiugis,uel si bi data fuerit fides de ea ducenda.*
3 *Machinatio in mortē coniugis sufficit ad inpediendum matrimonium,ubi adulterium intercessit,& dirimit iam contractum.*
4 *Homicidium coniugis non impedit matrim.contrahi, nisi hoc proposito factum fuerit.*
Machinatio unius tantum in mortem coniugis non sufficit ad impediendum matrimonium,nisi adulterium præcesserit.

CAP. III.

1 Super hoc. †Non pōt quis cum illa contrahere,quam uxore uiuente cognouit,si machinata fuit in mortē uxoris. pręmittit qōnē,cui rñdet,ibi. *Taliter*. Casus lit. Aliquis uiuēte uxore sua,de facto aliā sibi mr̄imonio copulauit: tādē uxor sua mortua est, q̄rit̄, an iste possit cōtrahere cum illa, quā sibi de facto matrimonio copulauit sua uxore uiuēte? rñ.pa.q si adultera in mortē uxoris aliqd machinata fuit, siue fidem dedit illi,q eā duceret post mortē uxoris, illam hr̄e non p̄t,& hæc prohibitio est perpeuta.B.
2 † Not.1.ibi.*si adultera*,q solū adulteriū cū muliere cōmissum nō impedit, quominus mortua ltīma cōiuge possit adultera in uxorē duci. nā (ut hic uides) hæc mulier p̄sumit̄ fuisse cognita ab isto uiro,& tñ non impeditur matrimoniū, nisi fuerit machinata in mortē cōiugis illius,uel nisi fuerit sibi data fides de ea ducēda,de quo dic,ut latius dixi.s̄.e.c. primo.
3 †Secūdo no.q ubi intercessit adulteriū sufficit machinatio alterius in mortē duntaxat,quod declara,ut dixi in d.ca.1. Vltimo not.q hęc phibitio est perpetua, quasi nedum impediat matrimoniū ɔhendū, sed ēt dirimat iam cōtractum.
4 †In gl.in uer. *machinata*,ibi:*ita scriptum est*. Io. Andr. dicit, q hoc nullibi pręcise reperitur scriptū. nā c.si quis uiuēte, alleg.ī gl loqt̄ đ occiso,& sic cū machinatio habuit effectū. istud c.p̄supponit uxorē illius fuisse mortuā,& sic sentit Io. An.q machinatio sola sine effectu nō īpedit mr̄imoniū cū adultera,qđ satis mihi placet,qa cum illđ sit impedimentū iuris positiui[c] nō dēt ita laxari, vt restringāt facultas cōtrahendi

hendi

hendi matrimoniū ɔ dispōnem iuris diuini,ar licet ex quadā,s̄.de testi.Et inquātū gl.in fi.dicit,q ex sola īterfectione mariti nō īpedit mr̄imoniū cū uxore, puto gl.,pcedere, ēt si eo ,pposito interfecit quis maritū alteri⁹ mulieris, ut uxorē ei⁹ hēat in cōiugē,qa machinatio uni⁹ tm̄ nō sufficit sine adulterio,ut dixi.s̄.e.c.1.& tene, qđ ibi no.licet sentiat hic Inn.& uide quod dixi in c.laudabilem,alle.in glo.

SVMMARIVM.

1 *Viuente prima uxore etiam ab eo separata quo ad torum,cum alia si quis matrimonium contrahat,etiam prima mortua,separabitur a secunda, sed cum alia contrahere poterit. 3.*
2 *Separato matrimonio quo ad torum propter adulterium,remanet nihilominus matrimoniale,uinculum,etiam si adultera intrauerit monasterium.*
Matrimonium contractū & consummatum nō soluitur nisi morte naturali.
3 *Matrimonij secundi contractus cum adulterio secuto non impedit, quominus mortua legitima coniuge possit adulter cum alia contrahere.*
4 *Adulterij deprehensio sola an sufficiat ad puniendum deprehensum?*

CAP. IIII.

1 Ex literarum. † Qui uiuēte uxore ēt ab eo separata quo ad torū secūdā cōsciā ducit uxorē,prima mortua,separabit̄ a scđa,sed cū alia ɔhere poterit. Cōis diuisio, secūda,ibi:*fraternitati*. Casus literalis. Quidā authoritate p̄lati dimsit uxorē suā in adulterio dep̄hensam,q̄ postmodū assumpsit habitū monachalē,ille aliā supduxit,uiuēte pr̄ia. qua mortua q̄rit̄,an simul debent remanere? Rñdet̄, q sunt ab inuicem separādi,& ille uir,pn̄ia ei de adulterio in iūcta, poterit aliā ducere in uxorem.Ber.
2 † No.1. q separato mr̄imonio quo ad torū pp adulteriū remanet nihilominus uinculū matrimoniale,ēt si adultera intrauit monasterium. nā matrimonium semel cōsummatū nō dissoluit̄ nisi morte nāli.[a] 32.q.7.in c.2.Ideo iste uir ɔhendo cū secunda, pr̄ia uiuente & eā cognoscendo cōmisit adulteriū.[b]
3 † Vltimo no. q ɔ̄ctus secundi matrimonii adulterio secuto nō impedit, quominus mortua legitima cōiuge possit adulter aliam ducere in uxorē.
4 † In gl.2.in fi.no. gl. q̄ solet satis allegari, q sola dep̄hensio in adulterio non sufficit ad puniendum dep̄hensum,[c] nisi aliter cōuincāt,sed in cōtrariū facit,qđ no. gl.in c.cū nō ab homine,de iudi.& dic ut ibi plenè no.& uide gl.in c.si qs diaconus.l.dist.& 81.dist.c.p̄sbyter.Gof. hic dicit dep̄hensionem sufficere,si adulterium effectum est notorium.Hos.dicit, q fides semp est facienda ecclesię đ adulterio,sed dic,ut in d.c.cum non ab homine,dixi.

SVMMARIVM.

1 *Viuente prima uxore legitima si quis cum secunda contrahit adultera, etiam prima mortua.separabitur a secunda,etiam si longo tempore habitauerit cum ea,& filios procreauerit.*
2 *Adulter compelli potest per ecclesiam ad abiurandum adulteram,& quod ad coniugem redeat.*
Adulterum est mixti fori,& iudex ecclesiasticus ratione peccati, sed de eo impedire potest,etiam si non agitur ad separationem tori.
3 *Matrimonium secundum contrahens uiuente uxore cogi potest per ecclesiam ad agendam pœnitentiam,& puniri de delicte.*
Pœna duas uxores,uel duos uiros habentis.
Ecclesiasticus iudex quandoque īponit pœnam,& publicam ignominiam.
4 *Diuturnitas ī peccato non minuit,sed augmētat peccatū,& an pœnā minuat?*
Præscriptio,siue lapsus tp̄is facit qđ amplius de delicto īquiri non possit.
Præscriptio,siue lapsus tp̄is nō minuit peccatorū pn̄iam ī foro conscientiæ.
5 *Filij naturales etiam ex illicito coitu ali debent a parentib.7.9. 10.*
Filia ēt spuria ali & dotari debet a parentib.ēt in testamento.
6 *Multiplicitas prolis siue filiorum dispensationem quandoque [illegible]ducit.*
7 *Alimenta quibus debeantur.*
8 *Matres tenentur lactare filios proprijs uberibus causa legitima cessante, aliter earum expensis ablactentur.9.*
9 *Filij minores triennio ali debent apud matrem, maiores uero expensis patris, & quid de legitimis,& spurijs filijs sit?*
10 *Filij ī quib.casib.non debent alimentari a parentib.*
11 *Filij spurij non succedunt patrib. licet eis decernantur alimenta.*
Filii sacerdotū nō p̄nt succedere patri,nec matri.
Filii legitimi naturales tātum, quia non sunt nati ex coitu ita dānato, succedunt matri ēt cum filiis legitimi,nisi mater si illustris, patri uerò uel aliis coniunctis per lineam paternam non succedunt.
Filii illegitimi naturales tātū nō dicuntur agnati.
12 *Filii ex concubina ī domo detenta, cum qua poterit esse matrimonium succedunt patri ab ītestato ī duabus unciis hæreditatis non extantibus filiis legitimis nec coniuge.*
13 *Illegitimi ēt spurii,licet a parentibus non possint hæredes institui,possunt tamen ab extraneis, quia non sunt prohibiti nisi parentes.*

CAP. V.

1 Cum haberet. † Qui uiuēte uxore legitima cū secūda cōtrahit adultera,ēt prima mortua, separabit̄ a secunda,ēt si lōgo tp̄e cohabitauerit,& filios ex ea susceperit. Primò ponit̄ cōsultatio.Scđò rñsio,ibi:*Tale*.Casus literalis.Quidā Io.noīe hēns uxorē. A nomine cōmisit adulteriū cū M. & cū sup hoc uocatus fuisset in ius,illā adulterā abiurauit.tandē iur̄o contēpto uiuēte[c] uxore sua cū adultera matrimonium cōtraxit diutius cohabitādo cū eadem, de qua uxore mortua, decem filios suscepit q̄situ fuit a p̄p,utrū tale matrimoniū stare possit?Rñdet,ut separent̄ oīno, & imposita pn̄ia eis, ppetua cōtinētia indicāt, q tāto tp̄e in adulterio,& piurio ex certa sciētia pdurarūt Leo.n.statuit,ut nullus ducat in mr̄imoniū, q̄ polluit p adulteriū,sed hic plus fuit pcessum, qñ fides tm̄ data fuisset adulteræ,ut defuncta uxore eam duceret in uxorem, qa legitima[d] uxore uiuente copulauit sibi adulteram, & iuramentum uiolauit. & si etiam iuramentum non interuenisset,tā Gregor, q̄ Triburyensis synodus tale cōnubium detestāt,& q tanto tempore permanserunt in simul,nullum prestet adminiculū, uel quòd decem filios susceperunt,quia diuturnitas tp̄is peccatum non minuit, sed augmētat:tñ solicitus sit ep̄s, ut uterq; filiis suis s̄m facultates suas necessaria subministret Ber.
2 † No.1.ibi:*abiurauit adulteram*.q iudex eccl'iastic⁹[d] p̄t compellere adulterū,ut abiuret adulterā,& ad coniugē redeat. Et dic abiuret.i.q eam a se remittat cū iur̄o de ea ulteri⁹ nō admittenda.Ex quo īsert̄, q iudex ecclesiastic⁹ p̄t se īpedire de adulterio[e] non solum,cum agitur ad separationem matrimonii,sed etiam ut reintegretur matrimonium, & desistatur a peccato adulterii,quod not. nā Io.And.in cap.fi. de foro compe. lib. 6.dicit iudicem ecclesiasticum nō se impedire de adulterio, nisi cum agit̄ ad separationem toti,forte motus p c.rex debet.23.quęstio.quinta,ubi dr̄,q iudex secularis debet adulteria punire.Sed ī contrariū facit iste tex.& in c.1.de offi.ordi. unde uidet̄,q sit mixti fori,saltem ubi agit̄,ut desistāt a p̄cto, qđ plenius prosequor in c.cum sit gn̄ale,de foro compet.

a Morte naturali. Adde quod no. in apo.ad istū in c. ī p̄ntia,nu.2.in uer. sola enim mors s̄. de sponsa.& ma.

b Adulteriū, in tm̄, q nō p̄nt se tueri ex ignorātia iuris ad cōseruādū s̄m matrimoniū,& est rō s̄m do.Anto.& Car. Flo. q a licet mulier possit ignorare ius scriptū.l.regula, ff. de iu.& fa.ig. l. fi. C. de iu.& fac.ign. ñ tñ p̄t ignorare legē dei, qa ignorātia legis diuinę ñ excusāt mulierē.facit qđ no.in l. 2. C.de ī ius uoc.ubi circa natalia ignorātia iuris nō excusāt,ut p doc.ī l. iuri,C. qui admi. & ī l.si qs id,qđ ff. de iuris.om. iu.

Deprehensum. facit.c.1.s̄. de adul l.q̄ro,§.fina.& ibi Ang.ff.de ædi.edi. l.capite q nto,ff.đ adul.l.palā.§.fi. ff. de ritu.nup. Bar ī l.fur.ff.đ fur. Bal. in l.hæredes palā, ff.de test. Fede. de Se.cōsi.8.inci.quæritur,qūo accipit̄ manifestum.

SEB. SAPIA.
Iudex ecclesiasticus. Vide Pau. de Ca.& Mod.in l.iustitia,§.iuris p̄cepta,ff.de iust.& iur. ubi dñt, q iudex pōt cōpellere maritū,q ab iuret cōcubinā,& q iudex ecclesiasticus possit punire adulterū ultra separationē tori,tradit Feli.in c.cū sit generale,col.7.uer.sub ditur Maria. s̄. de foro compe.

De adulterio. per Ro.sin.157.secundi temporis p.Abba.in c. gaudemus s̄.de conuer. con. iu.Anc.in cle. dispēdiosam,de iud. Bald.in l. quoties C.de iud.Anto. in tract.malefi.in uerbo, che hay.adulterato.Eede.de Se.consi.97.inci.mulier accusata.

3 No.scđò, ꝙ ꝯhẽs ₰m mr̃imoniũ uiuente
uxore p̃t cõpelli ꝑ eccł'iã ad agẽdũ pniã
de delicto.Credo ẽt, ꝙ ĩ foro cõtẽtioso
p̃t eccłia talẽ punire. Et uiđ mirabilẽ pę
a nã.a 32.q.1. de bñdicto, ubi abscindunt
pãni añ & retro,ẽt si sit mulier,crinib.in
cisis ad maiorẽ ignominiã,uñ p̃t ecclesia
stic⁹ iudex istũ habẽtẽ duas uxores publi
cè dehonestare mõ p̃dicto, uel alio. Vñ
ĩ qbusdã locis mitrãt, uł aliã ignominiã
patiũt,& tene mẽti istũ tex.& uide tex. ĩ
simili.26.q.5.in c. ep̃i.ubi eccłia irrogat
4 publicã ignominiã istis diuinatorib. †
b No.tertiò,ꝙ diuturnitas b ĩ peccatò non
minuit peccatũ,sed augmẽtat ꝯ hoc facit
l.si diutino,ff.de pœnis, ubi dr̃,ꝙ alleuiat
pœna.ad idẽ.l.adulter,C.de adul.ubi dr̃,
qđ post qnquẽniũ nõ p̃t qs accusari de
adulterio,ad idẽ.l.q̃relã, C. de fal. ꝑ quẽ
tex.cõiter tenẽt ibi doc. ꝙ aduersus qđli
bet crimẽ rłr ꝓcedit p̃scrip.20. anno. ut
post lapsum.20.an.nõ possit accusari.Io.
An.hic instat,sed dic clari⁹cæteris,ꝙ quo
ad deũ & forũ aĩæ diuturnitas tꝑis auget
peccatũ,ẽt si nõ sit reiteratũ,qa ñ pœni-
tẽdo uł cõtẽpsisse diuinũ iudiciũ,& p̃ce-
ptũ eccłiæ,ut ĩ c.oĩs,de pę.& remis. facit
c.fi.de pęnis,& rõne peccati p̃t ꝓcedere,
iste tex.Aut q̃rit respectu pęnę,ĩponẽdę
& si peccatũ fuit reiteratũ,seu successiuũ,
diuturnitas aggrauat, & sic alio mõ põt
intelligi iste tex.& no.gl.in d. l. si diuti-
no.Si uerò peccatũ fuit momẽtaneũ, ut
homicidiũ,tũc lapsus tꝑis alleuiat pęnã,
ut in d.l.si diutino,& q̃nq; ex toto tollit,
ut ĩ d.l.adulter,& l.q̃relã.Sed de iure ca-
no.ñ currit p̃scriptio ĩ peccatis,quomin⁹
saltẽ in foro aĩę ĩponat pnĩa ꝓ delicto;
ut no.gl.ĩ c.admonere,33.q.2.& doc. in
5 c.licet,de ꝓb.† Vlti.tenebis ꝑpetuo mẽ-
ti finẽ h⁹ tex.q nõ est alibi, ꝙ de iure ca-
no.ẽt filii spurii,uel nati ex dãnato coitu
dẽnt alia parẽtib.₰m facultatẽ eorum,&
hoic iuri canonico stat hodie ẽt de iuri ci
c uili, c qa eccłia hoc induxit ex quadam
æq̃tate nãli,& ne filii alimẽtis priuati pe
reãt,ut ẽt sentit Bar.ĩ auth.ex ꝯplexu,C.
incest.nup.ubi ꝑ rõnẽ isti⁹ text. notabłr
dicit parẽtes posse legare filiis spuriis rõ
ne alimẽtorũ,& ꝙ poterũt parẽtes dona
d re,uł relinquere dotes filiab.d cũ dos suc
cedat loco alimẽtorũ, qđ sin.notabis. †
6 In gl.ĩ uer.multiplicitas,ĩ fi. sed gl. nõ rñ-
det ad istũ tex. quare hic p̃p̃ nõ dispensa
uit ꝑp multiplicitatẽ ꝓlis.Ho.& Io.An.
sentiũt sup tex.ꝙ ubi errore ꝓbabili diu
steterũt aliq in cõnubio, tũc multiplici-
tas ꝓlis inducit dispẽsationẽ, ut ĩ iurib.
all.ĩ gl. Sed circa delinquẽtes & p̃sump-
tuosos nõ dat mã dispẽsandi, & ideo lr̃a
ista dicit:*multiplicitas prolis ita susceptæ*.vñ
7 põdera uerbũ,ita susceptę.† In gl.fi. not.
priò totã glo.& gñałr đ alimẽtis filiorũ
uel parẽtũ & similiũ,uide in Spe.qui filii
8 sint legiti & ĩ tract.Bar.de alimẽtis.† Et
ĩ hac gl.ibi;*ali dẽt apud matrẽ*. Alia dicit
e hoc uerũ,nisi dedeceat matrẽ e eũ lactar,
ut qa magna principissa,uel fortè p⁹ di-

uortiũ est ꝓfessa,& idẽ dicit Gas.si subest
alia cã legitima,ut qa mr̃ est infirma, uel
aħr ĩpedita.In his.n.casib.lactabit expen
sis patris,ar.ff.de lib.agno. l. si qs a libe-
ris,Cessante aũt cã dẽt mr̃ lactare filium
ꝓpriis uberib.5.dis.ĩ c.ad ei⁹,qđ not. uñ
hoc casu si mr̃ ñ uelit lactare filiũ, & ces-
set cã legitima recusãndi,dẽt facere expẽ
9 sas ablactatiõis.† Et aduerte,qa glo.hic,
& do.scribẽtes uñr uelle tex.istũ reduce-
re ad distinctionẽ gl.ut minor triẽnio a-
lat apud matrẽ, maior uerò expensis pa-
tris.Sed ego puto hoc dictũ nõ ꝓcedere
ĩ textu nr̃o. nã iura allegata ĩ gl. loquũt
de filiis legitimis, q cũ sint ĩ ptãte p̃ris,
& ñ matris, & sequãt familiã & agnatio-
nẽ p̃ris,& nõ mr̃is,ut ĩ c.2.de cõuer. infi-
de.meritò dẽnt a p̃re ali,& ñ a mr̃e, nisi
tꝑe ablactatiõis, qa tũc indigẽt auxilio
materno,ut ĩ d.c.fi.Sed in casu nr̃o,ubi fi
lii sunt spurii,crederẽ,ꝙ parẽtes ñ habita
distinctiõe ętatis tenẽt ęquałr alere fi-
lios ₰m facultates eorũ,& hoc ꝓprie uo-
luit ista litera ĩ fi.si bñ põderet.Et diuersi
tatis rõ p̃t ẽẽ,qa filii spurii ñ sunt ĩ ptãte
patris,nec matris,insti.de nup.§.aliqñ,&
ĩ l.uulgo cõcepti,ff.de statu ho. Item ista
alimẽta decernũt filiis spuriis ex instin-
ctu nãę,₰m quẽ ñ magis obligat fili⁹ma-
tri,q̃ patri,ut no.Inn.in c.2.de reg.Et iõ
dẽt mater & pater cõtribuere in necessi-
tatib.filiorum ₰m eorũ facultates, & hũc
puto uerũ intełł'm.c.† In ea.gl.ibi: *si fortè
cum accusauit*.& ex hoc hẽs unũ casum,in
quo pater nõ tenet alere filiũ.Scđs casus
si est minor triẽnio,qa tũc dẽt ali a ma-
tre,cũ distinctiõe tñ p̃missa,ut supra dr̃ ĩ
gl. Tertius casus,si pater eget,nõ tenetur
ultra,q̃ facere p̃t,ut sequitur in gl. Quar
tus casus,si filius est spurius,& hoc de iu-
f re ciuili, secus de iure canon. f & hodie
stat indistinctè iuri canonico,ut subiicit
& suprà dixi.Quint⁹ casus,si filius cõmi-
sit ingratitudinẽ cõtra patrem, ut in C.
de alen.libe.l.si patrẽ in primo rñ. Sext⁹
g casus,si filius hẽt artẽ, g uel aliud, uñ ui-
uat,ff.đ liberis agnoscẽdis.l.si qs a liber
tis §.si filius,& §.alimẽta,hoc tñ ultimũ
limitat Bar.in tracta.alimentorũ, nisi fi-
li⁹ sit nobilis,ita, qđ dedeceat ip̃m artẽ
exercere.tunc.n.tenet pater filiũ egẽtem
alere.Et gñałr dic, ꝙ omnes cãæ sufficiẽ
h tes ad exhęredãdum h filiũ sufficiunt ad
priuãdũ cũ alimẽtis.Et causæ legitimę ad
exhæredandum notantur ꝑ glo.in capi.
quintauallis,de iureiurand.& uide circa
hoc,qđ dixi in c.secũdo,de cõuersi. in fi.
11 † Et in fin.gl.no. gloss. ꝙ etiã de iure ca-
nonico filii spurii nõ succedũt parentib.
licet eis decernant alimẽta,& ad hoc ui-
de tex.32.qõne quarta in capit. dicat ali
quis.Et intellige gl.dum dicit, ꝙ de iure
ciuili spurii priuãtur alimentis,in spuriis
natis ex coitu dãnabili,qui nõ poterat es
se uxorius tꝑe conceptionis. Per qđ in-
fertur,ꝙ filii sacerdotum non p̃nt succe-
dere patri,nec etiam matri, pro quo ui-
de gloss.in c.per uenerabilem qui fi. sint
leg.in

ZACHAR.
a Et uide mirabilẽ pœna. Adde, q̃ sit pœna ₰m.ll.capiẽtis duas uxores, uel mulieris capiẽtis duos uiros, & dic, ꝙ est pœna capitis, ut ẽ tex.fin. ĩ l.eũ q̃ duas,C. đ adult. quẽ ꝓ sing. refert & seq̃t, Lu. Ro.sin.suo.533.in ci.tu scis, q̃ pœna sit, ubi ẽt dicit, q̃ pœna sit đ iure canõ,ut per istũ hic. & all.ꝓ sing.c. de benedicto,ꝑ istum hic all.ad hoc,qđ per eum adducit.
SEB. SAPIA.
b Diuturnitas.multa adhoc accumulat dñs me⁹,d. Roch⁹ Cur.ĩ rep.c. fi. ĩ 1.no.s̃.de cõsue.
SEB. SAPIA.
c Iure ciuili, an dispositio h⁹.c.sit s̃uãda ĩ foro ciuili ponit Fel.ĩ c.ecclesia S.Marię. in 17. col.s̃.de consti.
ZACHA.
d Dotes filiab.Adde Matt.Mathesi. fin. 147.ꝙ inci.no.singulare dictũ,ꝙ pr̃ põt & ibi in apo. Celsi, & quod per eum adducit.
e Matrẽ.Azo. C. de priu.pa.fallit, qñ est nobilis, uel secũdũ morẽ patriæ quia non teneret. pleriq; canonistę ĩpugnãt hoc in c. fi.s̃.de cõuer.coniu.Bal.ĩ nou.1.l.1. ff.sol.ma.in 6.col.

SEB. SAPIA.
f Iure cano.Viđ Roma.in cõsi.13. ĩ fi. uer.q̃ro, &c. & d. Præpositũ in c.nõ satis.86.dist. & in c.ius naturale,co. 2.1.dis.ad hæc uide ẽt Ale.cõsi. 48. in 3 uol.& Bal.nouellũ in trac.đ dote,char.14.in 6.ꝑte,priuile.9.
g Artẽ.l. si qs a liberis.§.sed si fili⁹,ff. de libe.ag.Alex.in l.1.4.col.ff.so.ma. imò, qñ filius põt exercere,& ñ exercet pr̃ ñ tenet Bal. nouell.in d.l.1.
ZACHARI.
Adde Matth.Mathe.ĩ fin. suo. 106. inci. no.ꝙ si pater & qđ ibi not in apo.ubi remisi,uide ad seruitutem.
h Ad exhæredandũ gl.in l.si qs a liberis.§.idẽ iudex, ff. de libe. agno. & ibi Bar. & gl. in l. fi.C.de alẽ.li. Bar. ĩ l.diu⁹,ff.ad.l.Põpe. dẽ pari. imò ex oib. causis, ex qb.p̃t exhęredari, ꝑdit priuilegiũ filii.Et iõ, si pr̃ interfecit ip̃m, non tenet le. Põpe. de pari.Bar.singulariter in d.l.diu⁹. Ia. multũ cõmẽdat in l.ius aũt ciuile, ff. de iu.& iur.
ZACHARI.
Adde Frã. de Cre. fin.suo. 19. ĩcipiẽ. tu.scis, ꝙ ex oib. causis,all.gl.sing. in l.si qs a liberis. §.si quis ex his,ff. de libe.agno.

leg.in versi. adulteriis, & ꝙ no.in.d.aut.ex cõplexu.Filii ve
rò nãles tñ,qa nõ sunt nati ex coitu ita damnato succedũt
matri ẽt cũ legitimis filiis,nisi mr̃ sit illustris vt ĩ.l. si qua il
lustris,& ibi ꝑ gl.& Bar.C.ad Orfi.patri vero vel cõiunctis
ꝑ lineã paternã ñ succedũt:qa ñ sunt agnati;de quo uiđ,qđ
habet insti.de suc.agna.in.§.uulgo,& ĩsti. ad Orfi.in.§.no-
12 uissimè.†Nati verò ex ꝯcubina ĩ domo detẽta,cũ qua pote-
rat esse mr̃imoniũ succedũt patri ab intestato ĩ duab⁹vnciis
hæreditatis,nõ extãtibus filiis legitimis,nec cõiuge de quo
dicẽdũ,vt habet ĩ aut.licet patri,C.de nat.lib.& uide gl.ĩ.c.
13 tãta vis,q fil.sint leg.& ĩ.c.nisi, de renũ.†Illud vltimo nota
bis, ꝙ licet parentes non possint instituere spurios:extra-
a neus a tamen potest:qa non prohibent nisi parentes, ut no.
gl.in authen.qui.mo.na.effi.sui.§.ulti.

SUMMARIUM.

1 *Matrimonium contractum cum ea, quam uiuente uxore sine fidei datione cognouerat, tenet, dummodo in mortem defunctæ neuter fuerit machinatus.*
2 *Adulter excommunicari potest, ut & ad uxorem redeat, compelli.*
Laicus propter adulterium subijcitur foro ecclesiastico.
3 *Excommunicatus matrimonium contrahere potest, & matrimonium tenet.*
Excõicatus professionem emittere potest, & character imprimitur ordinato.
4 *Contractus cum excommunicato initus tenet.*
5 *Matrimonium contrahi potest cum polluta per adulterium, alio non interueniente.*
6 *Machinatio in mortem coniugis adhibita ab adultero, uel adultera dirimit matrimonium postea cum tali contractum.*
Absolutio non datur nisi petenti.
Excommunicatus compelli potest ad petendum absolutionem.
Excommunicatus compelli potest ad satisfaciendum de causa, pro qua fuit excommunicatus, inuocato etiam brachio seculari.
Inuitus absolui potest excommunicatus.

CAP. VI.

1 Significasti. †Si qs mortua uxore ꝯhit cum ea, q̃ viuẽte uxore sine fidei da
tiõe cognouerat,tenet mr̃imoniũ,dũmodo ĩ mor
te defunctę neuter fuerit machinat⁹.Cõis diuisio.
Scđa,ibi:*Nos igitur*.Casus lit.Quidã ciuis spoletan⁹.P.noĩe
dimissa uxore legitima,cuidã meretrici adhęsit; & qa mo
nit⁹ nõ dimittebat eãdẽ, fuit excõicat⁹ tãdẽ vxor sua mor
tua ẽ:ipse vero cũ meretrice mr̃imonium ꝯxit; q̃rit,an tale
mr̃imoniũ teneat?rñ.papa, ꝙ nisi alter eorũ ĩ morte defun
ctę uxoris fuerit machinat⁹, vel ea viuẽte sibi adiñuicẽ fidẽ
dederint de mr̃imonio ꝯhẽdo, matrimoniũ illud legitimũ
2 est cẽsendũ;& si ille absolutionẽ petierit,absoluat.B.†Not.
primò, ꝙ ꝯiugat⁹ ꝑsistens in adulterio p̃t excõicari,nisi ab
adulterio desistens ad vxorẽ redeat nã sub illã dictione.ĩ.đ
qua ĩ tex.decidit ₰m uerũ ĩtellectũ,ꝙ ille fuit excõicat⁹; qa
adhærebat meretrici;& sic habes vnũ casũ, in quo iudex ec
3 clesiasticus exercet iusdõnẽ ꝯ laicũ.†Scđo ex hoc,& ex tex.
b no.ꝙ matrimoniũ b cõtractũ ab excõicato tenet.nã tꝑe ꝯct⁹
matrimonii iste erat excõicatus ₰m cõem intellectũ;& hoc
tene mẽti:qa ad hoc quotidie allegat iste tex.& sic profes
c sio c facta ꝑ excõicatũ ualet, ac character ĩprimit ordinato,
4 ut ĩ.c.cũ illorũ.ĩ.de sen.excõ.† Et ex hoc p̃t colligi ar.ꝙ cõ
d tractus d initus cũ excõicato tenet;facit.c. si uere.ĩ.de sen.ex
5 com.no.plene ꝑ doct.in.c.veritatis,de do.& contu.†No.ter
tio quẽ posse ducere ĩ vxorẽ illã, quã prius polluit adulte
rio,alio nõ interueniente;& ꝑ hoc aperit intellectus.c.1.s̃.
6 eodẽ;& dic,ut ibi.†No.ibi:*alter eorũ*, ꝙ sufficit machinatio
in mortẽ cõiugis adhibita ab adultero,uel adultera.& ideo
dicit Inn.ꝙ si qs machinat in mortẽ vxoris suæ,ut adulte
rã ducat in vxorem,nõ tenet mr̃imoniũ cũ ea postmodũ cõ
7 tractũ.†In gl.fi.not.sing.istã gl.iuncto fine.c.1.ꝙ absolutio
nõ est impendenda nisi petenti. Scđò, ꝙ excõicatus p̃t cõ
e pelli indirectè,ut petat absolutionẽ. e nã cõpellit satisface
re de cã, ꝓ qua fuit excõicat⁹;& ad hoc p̃t cõpelli ẽt inuoca
to brachio seculari,₰m Hosti.ut in.c.2.in.§.ꝑ tẽporalem.ĩ.
de maledi.de hac mã dic,vt plenè no.in.c. ab excõicato,de
rescri.& per Io.An.in.c.1.de sen.excom.lib.6.Et conclude
breuiter ₰m opi.uetiorẽ,ꝙ aut q̃rit,nunquid possit absolui
excommunicatus etiam inuitus;& dicendum quod sic:non

tñ intelligas,ꝙ remittat culpa,sed pœna
dũtaxat:qa sicut excõicatio p̃t ferri in inuitum,quatenus est pœna; ita potest tolli ab inuito. Aut quæritur, nũquid iudex debeat absoluere excommunicatum inuitum,aut non petentem & dicendum,ꝙ non regulariter, vt hic; si tamen excommunicatus magis induresceret,& efficeret deterior,tunc iudex debet excommunicationem relaxare,ex quo uidet medicinam non prodesse, sed obesse, & tene mẽti hoc dictum,facit.24.q.5.c.prodest. aut queritur, nunquid excommunicatus possit compelli ad petendam absolutionem,saltem indirectè, & dicẽdum quod sic,ut hic in gl.

SUMMARIUM.

1 *Viuente prima uxore si quis secundam hoc ignorantem in uxorem duxerit, mortua prima licite remanet cum secunda nouo interueniente consensu.* 2.
2 *Matrimonium contractum cum secunda, uiuente prima, post mortem etiam primæ non tenet, nec conualescit, nisi nouo interueniente consensu.* 3.
3 *Consensus tacitus facit conualescere matrimonium.*
Cohabitatio scienter facta cum secũda uxore, mortua prima, tacitum inducit consensum.
4 *Confessio mariti & primæ uxoris non nocet secundæ, nisi de primo matrimonio aliter constiterit.*
Lite pen, super primo matrimonio uxor secunda non debet de sua possessione amoueri, & interim licite debitum petit, & exigit.
5 *Filij secundæ uxoris uiuente prima, uel illius, cui fidẽ dedit, nati, si de fide probari non posit, an cum alijs legitimis filijs succedant?*
Cautela pro parentibus, qui filios susceperunt illicite ex secunda uxore, quo ad bona.
Cautela pro matre, quæ alios peperit ex adulterio, quo ad bonorum successionem.

CAP. VII.

1 VEniens. † Si quis uiuente prima secundam huius rei nesciam duxerit uxorem, mortua prima licitè remanet cum secunda, nouo consensu interueniente. Ponit casum quem decidendum. committit, ibi; *licet autem*. Casus lit. Quidam. G. nomine cõtraxit matrimonium cum quadam muliere ĩciuitate Lemouicẽñ.tandem ab ea recedens iuit Messanã, & ibi cum.M.muliere matrimonium contraxit ignorante, quod ipse aliam haberet vxorem. postmodum pœnitentia fuit sibi iniũcta, ut ad legitimam rediret uxorem.ipse rediit ad patriam suam, & inuenit eam defunctam; & sic reuersus est ad ciuitatem Messanã,& supradictę.M.cohabitauit dubitatũ fuit,vtrum possit remanere cum ea?Respondet papa, licet vxore sua uiuente dictam.M.in vxorem sibi nequiuerit copulare tamen vxore defuncta solutus fuit a lege ipsius, & de nouo potuit in dictam. M.matrimonialiter consentire,dummodo non pręstiterit fidem adulterę,uel machinatus fuerit in mortẽ uxoris,unde mãdat capitulo Messañ.quatenus,si est ita,cõcedat eidẽ licentiam,ut ipsi, M. affectu adhæreat coniugali.Ber.
2 †Not.prio,ibi: *de nouo potuit consentire*,qđ

a Extraneus gl.est fin.in authen. qui qus modis natura.effi. sui.§.fi.iõ non prohibetur succedere fratri. l. si is qui, ff.de uulga.& pupi.illam gl. sequitur Bart.ibi & in.l.ꝙ conditionis,ff.de dona.cau. mor.& in.l.1.ff. de iu.fis. Bart.ĩ.l.eam,quã, C. de fideicom & in.c.naturales, fi. de feu. fue.cõtro. inter do. & agna.
SEB. SAPIA.
b Quod matrimonium.uide Fel.in. c.1.col.2. uer.matrimonium contractum, supra ut lite non conces.
c Professio.intelge in manibus ordinarii, secus in manibus de legati a papa se impetrati, Car.Flo.in ru. supra de rescr. & con.4.per doc. in.c.1. de rescrip. li.6.Inn. & Car.ĩ. c. porrectum, supra. de reg.
d Contractus. Io. An.in.c.1.de exceptio.li.6. & glos. & doct.in.c.decernimus, de sent.ex com.li.6.
SEB. SAPIA.
e Petat absolutionem.Vide ioã.de Ana.ĩ.c.1.col. ult ĩ. de maled. cum multis allegatis per Fel. in.c.apostolicæ,in.1. &.2. colu. s̃.de excep.

ZACHA.

a Poſtmodum moriatur. uult iſte tacite innuere quod matrimonium ab initio inualidum poſtea non poſſit cõfirmari, quod an ſit indiſtinctè uerum, uide quod no. ſup. eo. 2. gl. & Cyn. in l. ſi cõtra. C. de nup. Bart. in. l. Paulus, ff. đ ſtat. hom. Bald. in. l. ex libera, de ſuis & leg. & ĩ ſua marg. in uer. matrimonium, uel. final. & Ang. Ar. in. §. uiri potẽtes, & ibi Io. Fab. & Cel. ĩ apo. ad ipſum in titu. de nup.

a Parentes. iſta fuerunt dicta Ant. & Car. i. c. proximo infra eo. Ab. in. c. officii, ĩ. de pœ. & remiſ. ubi quæriẽ an mater teneatur reuelare. Anch. ĩ. c. poſſeſſor, & in. c. pactum de reg. iur. Bar. in. l. filiũ, ff. de his qui ſunt ſui, uel alieni iur. Ab. in. c. traſmiſiſſe. ĩ. qui filii ſint legi. & de alimentis præſtitis huic a patre putatiuo, Bar. in. l. 1. §. competit, ff. ſi mul. uẽ. nomine in poſ. mitta.

b Quero, Pone. An. hic tenet opi. Io. And. qui allegat Spec. ita tenere. Car. Flo. dicit papam in hoc eſſe ꝯſulẽdum, adhæret tamen opi. Io. An. quã ſequitur Car. Alexan. & Philip. Franc. hic.

cõſenſus p̃ſtitus ſecundæ viuẽte prima ñ inducit mr̃imoniũ, ẽt quo ad conſentiẽ-
2 tẽ, licet pr̃ia poſtmodũ moriaẽ,[a] & ſic nõ ꝯualeſcit ẽm mr̃imoniũ primo extincto, niſi de nouo cõſentiaẽ & optimè iſte tex. ꝑbat opi. gl. de qua ĩ. c. 1. ſ̃. e.
3 † Item no. ꝙ ẽm matrimoniũ p̃t cõualeſcere extincto 2 primo, ex tacito cõſenſu ex quo. n. ſciẽter poſt mortẽ primę ſimul cohabitauit, ſatis cõfirmaẽ ẽm mr̃imoniũ.
4 † Sed q̃ro, pone, ꝙ uir cõfiteaẽ in iudicio ſe aliã habeꝛ̃ in uxorẽ, quã fortè uenire fecit, & idẽ cõ 3 fiteẽ, nunq̃d hęc cõfeſſio p̃iudicet ſecũdę vxori? doct. & bñ dicũt, ꝙ nõ, q̃a nõ debet credi cõfeſſioni in ꝓprio facto. 14. q. 2. ĩ. 4 prin. & in. c. ſup eo, de eo q̃ cogn. cõſang. vxo. ſuę. vnde, niſi aliter plene probetur primũ mr̃imoniũ, nõ teneẽ ſecũda diſce- 5 dere a uiro; & licitè interĩ pẽdẽte lite pe b tit debitũ, ut ĩ. c. laudabilẽ, ut lit. pen. ipſe tñ uir, q̃ hẽt ſciẽtiã primi matrimonii ñ dẽt exigere, aut reddere debitũ: ſed potius excõicationẽ pati, ut in. c. lr̃as, đ reſt. ſpoliatorũ.
5 † Scđo q̃riẽ, pone, ꝙ uiuẽte legitima vxore q̃s cõtraxit, vel dedit fidem ſecundę, & eã cognouit, ex qua ſuſtulit filios, nũq̃d ſuccedẽt cũ legitimis, ex quo ꝓbari ñ p̃t, ꝙ fidẽ dederit viuẽte pr̃ia? dicũẽ doct. ꝙ ſuccedũt cũ legitimis, ex quo ĩpedimẽtũ ꝓbari nõ p̃t, deberent tñ parẽ a tes[a] eos inducere ad intrãdũ monaſteriũ mendicãtiũ, ut ſic excludanẽ a ſucceſſione, ꝙ ſi fieri nõ p̃t, relinquant eis modicã 6 quãtitatem: q̃a ñ p̃nt agere niſi ad ſupplemẽtũ, vt in. l. oĩ mõ, C. de inof. teſt. & eandẽ cautelam dẽt ſemp̃ mater ſeruare, q̃ñ ſcit aliquẽ ex filiis ſe ab alio, quã a marito ſuo ſuſcepiſſe, qđ multoties cõtingit.

traxit, q̃ tñ nec añ, nec poſt fidẽ datã cognouit; ſit dirimendũ; Videbaẽ dicẽdũ ꝙ ſic, q̃a pluries dictũ ẽ mr̃imoniũ contractũ cũ illa, cui fides data ẽ, ñ tenere; hoc tñ ñ obſtãte cõtrariũ dicit pa. videlicet ꝙ, ſi nec añ, nec poſt fidẽ dãtã, uel mr̃imoniũ de facto cõtractũ, legitima uxore uiuẽte, ille eã cognouit; tale mr̃imoniũ poſt mortẽ uxoris cõtractũ ñ eſſe dirimẽdũ, alias ſecus. B. † No. 1. ꝙ uiuẽte ꝓpria cõiuge non dẽt q̃s dare fidẽ alteri mulieri de ducẽdo eã poſt mortem vxoris, ꝙ ſi fecit, grauiter peccat, ut hic q̃a p̃ſtat uotũ captãdæ mortis; vñ, ſicut nõ ualet ꝓmiſio bñficii uacaturi, ut in. c. 2. de conceſ. p̃ben. ita nec ꝓmiſſio futuri mr̃imonii carnalis. † Scđo not. ꝙ cõtrahẽs cũ ſcđa, uiuẽte pr̃ia, licet ſcđam nõ cognoſcat, grauiter peccat, & dic ꝙ efficiẽ iſamis, vt ĩ. l. 1. ĩ fi. ff. đ his, q̃ no. ĩſa. Et ex hoc, & ex tex. ĩfero, ꝙ infamis p̃t cõtrahere mr̃imoniũ. † Itẽ no. ꝙ ex ſolo cõtractu mr̃imonii ſcđi nõ ĩpediẽ futurũ mr̃imoniũ cũ eadẽ, mortua prima cõiuge, dũmodo ñ ĩterceſſerit copula cũ ſcđa, viuẽte prima cõiuge. † Sđ hic q̃ro, põe[b], ꝙ viuẽte legitima ꝯiuge q̃s dedit fidẽ ſcđæ, & eã ñ cognouit: demũ mortua cõiuge ñ illã, cui fidẽ dedit, ſđ aliã duxit ĩ uxorẽ; cõſtãte illo ſecũdo mr̃imonio cognouit illã, cui pr̃io fidẽ dederat, nũq̃d mortua ſcđa uxore poſſit cõtrahere cũ illa, cui dedit fidẽ cõſtãte primo mr̃imonio legitĩo, & cognouit ꝯſtãte ſcđo. Io. And. tenet hic, ꝙ ñ: q̃a uerũ ẽ dicere, ꝙ ꝯſtãte mr̃imonio legitimo dedit illi fidẽ, & eã cognouit, vñ mr̃imoniũ ẽm ñ hẽt remora re ĩpedimẽtũ facit. 9. q. 1. c. ĩ ſcripturis, & ĩ. l. ſingularia, ff. ſi cer. pe. Gaſ. tenet ꝯ̃riũ, c⁹ opi. puto veriorẽ, q̃a ꝯ̃hẽdo primo cũ ſcđa vr̃ receſſiſſe a fide illi data, & p̃ ꝯſequẽs nũc ſolũ reperiẽ adulteriũ, qđ ñ hẽt ĩpedire mr̃imoniũ, ut ĩ. c. ſignificaſti, ſ̃. e. Itẽ iura ĩduxerũt iſtud ĩpedimẽtũ, ne p̃p ſpẽ ꝯ̃hẽdi mr̃imoniũ ĩducaẽ machinatio ĩ mortẽ alteri⁹ q̃ rõ hic ceſſat, ex quo mortua pr̃ia uoluit cõtrahere cũ illa, cui fidẽ dederat. † In gl. ĩ fi: licet gl. clare ñ reſpõdeat ad ꝯ̃riũ. ſ̃. formatũ, tñ ſentit, ꝙ ſol⁹ affect⁹ ñ ſufficit, & ꝓbaẽ apte ĩ lr̃a, & dic ꝙ iõ ñ ſufficit affect⁹, q̃a copula hic req̃riẽ ꝑ cã finalis ĩpedimẽti: req̃runẽ. n. duo. ſ. cõtractus; & copula, iõ nõ ſufficit alterũ, & forte ob hoc, quia matrimonio non conſummato nõ inducunẽ iſti ad machinandum in mortem alterius.

SVMMARIVM.

1 *Viuente prima, qui cum alia contraxerit, quam tamen non cognouit, prima mortua poteſt contrahere cum ſecunda. 2.*

2 *Fidem dare non debet quis alicui mulieri de ducendo eam in uxorem poſt mortem uxoris, & faciendo grauiter peccat. 3.*

Occaſio captanda mortis dari non debet tam in matrimonio, quam in promiſſione beneficiorum ante uacationem.

Promiſſio uacaturi beneficij non debet fieri, nec etiam futuri matrimonij.

3 *Matrimonium contrahens cum aliqua, uiuente prima uxore peccat, & efficitur infamis.*

Infamis matrimonium contrahere poteſt.

4 *Contractus matrimonij ſecundi uiuente prima uxore non impedit matrimonium cum eadem, mortua prima, ſi eam non cognouit uiuente prima.*

5 *Viuente prima uxore qui fidem dedit alteri de ea in Vxorem ducenda, & eam non cognouit, mortua prima contraxit cum alia, & ſtante ſecundo matrimonio cognouit illam, cui fidem dederat; an mortua ſecunda poſſit eam ducere?*

6 *Voluntas ſiue affectus machinationis in mortem coniugis effectu nõ ſubſequente an noceat, et quid operetur?*

C A P. VII.

1 SIquis † Cõtrahẽs cũ ſcđa viuẽte pr̃ia, quã tñ ñ cognouit nec añ cõtractũ, nec poſt, mortua pr̃ia p̃t cõtrahere cũ ſcđa. & duo mẽbra põit. ẽm ibi, *cæterum.* Caſus lit. Dubitatum fuit, an matrimoniũ poſt mortẽ legitimę vxoris cũ illa cõtractũ, cui uiuente uxore fidẽ de cõtrahẽdo aliq̃s dedit, uel de facto con-

De coniugio leproſorum, Rubrica.

Viſo de quibuſdã impedimẽtis matrimonii, quia morb. lep̃ ſoluit ſpõſalia de futuro, & p̃t dubitari, nunquid impediat contrahẽdũ. uel dirimat cõtractũ, ideo cõpetẽti ordine ſubiicitur hæc rub.

SVMMARIVM.

1 *Lepra ſuperueniens matrimonium non ſoluit, nec eius effectum, ideo coniuges debent ſe ad inuicem maritali affectione tractare, aut ad perpetuam continentiam induci. 4.*

2 *Leproſi licite excluduntur a communione fidelium.*

3 *Vxor uirum ſequi tenetur, & uir uxorem ex cauſa neceſſaria. 8.*

Conſuetudo non ualet, quod uxor non teneatur ſequi uirum.

4 *Infirmitas ſuperueniens, quantuncunque grauis, non ſoluit matrimonium conſummatum.*

Maritus & uxor ultra debitum carnis tenentur ſibi ad mutua obſequia & ſeruitia neceſſaria etiam infirmis. 9. 5

6 *Concubinam uel aliam mulierem admittere quis non poteſt, etiam ſi uxorem habeat leproſam, & excommunicari poteſt.*

Laicus efficitur de foro eccleſiæ propter adulterium.

7 *Maritus poteſt ſe abſentare ab uxore, dummodo diutius non ſtet abſens Diutius, quid ſignificat.*

8 *Iudex ex officio prouidere debet, quod coniuges iuuenes non ſtent ſeorſum propter periculum adulterij.*

9 *Iudex non impartitur officium, quod coniux ſit cum leproſo coniuge, niſi petat.*

C A P. I.

1 PEruenit. † Lepra ſup̃uẽiẽs ñ diſſoluit mr̃imoniũ, nec mr̃imonii effectũ, iõ adinuicẽ maritali affectiõe ꝯiũcti ſe tractaẽ dẽnt aut ad ꝑpetuã ꝯtinẽtiã uouẽdã ĩduci. Pr̃io narrat caſum Scđo diffiniẽdũ cõmittit, ibi: q̃m. Cas⁹ li. Cãt. ep̃s hẽbat ĩ ſua diœceſi multos leproſos, & cũ ibi eueniſſet, ꝙ q̃dam viri & vxores lepra ꝑcuſſi nollẽt ſiƚ habitaẽ, nec ẽt ſibi neceſſaria miniſtraẽ dubitauit apđ p̃p̃m, q̃d eẽt agẽdũ, allegãs quãdã conſuetudinem

cõſuetudinẽ gñalẽ. cui p̃p̃ rñdet dicẽs, ꝙ & ſi ex cõſuetudine gñali leproſi a cõione hominũ ſeparẽẽ, ex qua nec uxores uiros, nec uiri uxores taƚr ęgrotãtes ſequũẽ tñ q̃a uir, & uxor una caro ẽ, & ñ dẽt un⁹ ſine altero eẽ diuti⁹, mãdat, ut ĩ tex. ſeq̃ẽ.
2 Ber. † No. pr̃io iũcta gl. 1. ꝙ leproſi licitẽ
a excludũẽ a cõiõe fideliũ[a] tũ ex cõſuetudi
3 ne gñali, ut ĩ tex. tũ diſpõne canonũ, & ueteris teſtamẽti, ut ĩ iurib. alle. ĩ gl. † Scđò no. ẽt iũcta gl. 1. ꝙ ñ p̃t ĩtroduci cõſuetudo, ut uxor ñ teneaẽ ſeq̃ maritũ, uel e ꝯ̃, & no. ꝙ ſi uxor abſentat ſe ex cã neceſſaria, teneẽ marit⁹ eã ſeq. † Itẽ no. ꝙ morb. lepręnõ dirimit mr̃imoniũ añ ꝯ̃ctũ, & dic,
4
b ꝙ nulla infirmitas,[b] q̃ãtũcq; grauiſſima diſſoluit mr̃imoniũ ſemel cõſummatum ut ĩ c. hi qui, 32. q. 7. & ea. cã & q. c. oẽs cãtiones. Itẽ no. ꝙ marit⁹, & uxor ultra de- 5 bitũ carnis tenenẽ & obligãẽ ſibi ad mutua obſeq̃a, ut patet, ibi: *coniugali affectiõe miniſtrẽt.* & ſic teneẽ marit⁹ adminiſtrare uxori ægrotãti, & ſic ñ ſolũ teneẽ ſan⁹ reddere debitũ leproſo, ſed ẽt ſuitia neceſſa 6 ria ĩpẽdere. † Itẽ no. ꝙ hẽs uxorẽ leproſã ñ p̃t aliquo mõ cõcubinã, uƚ aliã mulierẽ admittere, qđ ſi fecerit, p̃t ꝑ eccleſiã excõicari. Itẽ ex hoc hẽs caſum aptũ, ꝙ iudex ecclˀiaſtic⁹ p̃t ꝯ̃ laicũ adulterũ ꝓcedere. nã ex actu excõicãdi dep̃hẽdiẽ iuriſdõ ĩ foro cõtẽtioſo, ut plenè dixi in c. 7 cũ ſit gñale, de fo. cõp. † In gl. in uer. *diutius.* no. gl. iũcto tex. ꝙ marit⁹ p̃t ſe abſentare ab uxore, dũmõ diuti⁹ non ſtet ſeorſum. & dicit Hoſt. ultra gl. ꝙ diuti⁹ dr̃, donec alter fuerit cõq̃ſtus, nõ dr̃ ſtare diuti⁹, uel donec notoriè liq̃at, ꝙ uiuat incõtinẽter ſi. n. alter nõ petit iudex ſe nõ impedit. hoc dictũ ego puto uerũ in caſu h⁹.
8 c. † ſi leproſa nõ ĩpedit uirũ ſuũ, iudex tolerabit, ſed ceſſante hac cã ñ dẽt iudex pati, ut cõiuges iuuenes ſtẽt ſeorſum p̃p periculũ adulterii, ut dixi poſt Hoſ. in c. ueniẽs, de reg. & uide Inn. ĩ c. dudũ, in prin. de cõuer. coniug. & dic ut ibi, & ſatis placet opi. gl. ut uer. *diutius.* referaẽ ad arbi-
c triũ boni uiri.[c] In gl. in uer. *ſequatur.* not. iſtã gl. & quaten⁹ dicit mulierẽ nõ teneri ad ſequẽdũ uirũ uagabũdũ,[d] dic hoc ꝓ-
d cedere, niſi tp̃e ꝯ̃ctus mr̃imonii eſſet uagabund⁹, quia tunc ur̃ approbaſſe mores ſuos, de quo uide gl. ĩ c. unaq̃q;. 14. q. 2. & in c. ſi q̃ neceſſitate. 33. q. 2. & qđ no. ĩ c. de illis, ſ̃. de ſpõ. † In gl. fi. ibi. *bene cõpellerẽtur.* gl. uerũ dicit, ſed nõ bñ cõcordat iſtud. c. cũ ſe. iõ dic, ꝙ leproſo ñ petẽte iudex eſt cõtẽtus ſola exortatiõe, & ita loq̃tur iſte tex. ſed ſi inſtaret petẽdo, ut coniunx teneatur ſequi, & debitum reddere tunc fiet compulſio, ut ĩ c. ſeq. & hoc uoluit gl. in c. ſi uxorẽ. 32. q. 5. quam no.

a A cõione fideliũ. bonus eſt tex. ĩ auth. iuſiurã. qđ pręſta. ab his, ĩ ñ. coll. 5. Spe. ĩ ti. đ deſpõ. uer. 5. & ibi Bal. ĩ add. ad ip̃m. gl. in cle. 1. đ uſu. & Bar. Cæpol. ĩ ſuo trac. de ſer. ruſ p̃d. ti. đ paſcuis. Guil. de Cu. ĩ l. null⁹, nu. 1. C. de ſum. trin. & fide catho.

b Infirmitas. Bñ facit. l. ſi cũ dotẽ. §. ſi marit⁹, ff. ſo. ma tr. ibi, q̃d. n. tã humanũ eſt, quã fortuitis caſib. mulieris maritum participem eſſe?

c Boni uiri, ex quo tp̃s non eſt determinatum, l. 1. ff. de iure deliber.

SEB. SAPIA.

d Virũ uagabũdum. an & q̃ñ uxor teneaẽ ſeq̃ uirũ, uide Pau. de Ca. ĩ l. qui manumittiẽ, C. de ope. li. & in l. 1. C. uxo. militum.

e Exceptio. de hoc ẽ tex. in l. nã ꝙ §. fi. de pen. le. & ibi p̃ Alex. in addi.

SEBA. SAPIA.

f Regulã. Hãc regulã exornat copioſè Feli. ĩ c. q̃m frequenter, in 1. col. cũ ſequentib. ſ̃. ut lite non conteſt.

g Articulo. Vt in l. cũ q̃s, & l. nup̃, C. đ nat. li. & ibi Cy. & Io. An. in c. ſine culpa, & in d. c. tãta. Bal. in c. naturales, ſi feud. fue. cõtrouer. ĩter do. & ag. & in rub C. de priuileg. dotis, ſđ in l. eã q̃ C. de fideic. tenet ꝯ̃riũ, de quo latè p̃ Alex. in l. ſi q̃s poſthumos ff. de lib. & poſth.

SVMMARIVM.

1 *Coniuges propter lepram ſeparãdi nõ ſunt a coniugio.*

Leproſi matrimonium contrahere poſſunt, & inuicem ſibi debitum reddere tenentur. 6.

2 *Exceptio firmat regulam in contrarium.*

Cõiuges ſeparari non poſſũt, excepta cã fornicationis.

3 *Infirmitas ſuperueniens quantuncunque grauis, non ſoluit matrimonium etiam quoad totum & mutuã ſeruitutem, ſiue furor ſit, uel dementia, etiam ſi clauda efficiatur mulier.*

4 *Infirmitas non ĩpedit matrimoniũ contrahendum.*

Matrimoniũ, ẽt ĩ mortis articulo cõtrahi poteſt, & filij ante geniti per contractũ hmõi legitimantur.

5 *Sanus an poſſit compelli ad reddendum debitum coniugi leproſæ, uel alias infirmæ, & quid iuris ſit, ſi infirmitas illa eſt contagioſa.*

6 *Indefinita an & quando æquipolleat uniuerſali.*

C A P. II.

1 QVoniam. Cõiuges p̃p leprã ſeparãdi nõ ſunt a cõiugio, & ꝯ̃here p̃nt mr̃imoniũ, & ĩuicẽ ſibi debitũ reddeꝛ̃ tenẽẽ, & ſunt tria dicta. Scđm ibi, *leproſi.* Tertiũ, ibi; *quod ſi.* Caſus lr̃alis. Dubitatũ fuit, nunq̃d mulier lepra uel graui alia infirmitate detẽta a uiro ſit ſeparanda, uel dimittẽda, & utrũ leproſi p̃nt ꝯ̃here mr̃imoniũ, & tertiò ſi leproſus a ſano poſſit debitũ exigeꝛ̃ maritale? rñ. ut ĩ tex.
2 B. No. pr̃io, ibi. *excepta cã fornicationis,* ꝙ
e exceptio[e] firmat regulã[f] in ꝯ̃riũ 32. q. 7.
f in c. dñs, ita arguit hic p̃p̃. cũ. n. Chriſtus ſolũ excepit cãm fornicatiõis, ur̃. ꝙ in aliis caſib. ñ poſſit marit⁹ dimittere uxo-
3 rẽ, uel e ꝯ̃. † No. ſcđo ibi: *graui infirmitate.* regulã, ꝙ nulla infirmitas, quãtũcũq; grauis, p̃ſtat facultatẽ diſſoluẽdi ẽt quo ad torũ ſeu mutuã ſuitutẽ. ſiue ergo ſup̃ueniat furor, ſiue demẽtia, ſiue efficiaẽ clauda, ñ debet mr̃imoniũ ſeparari, de quo uide bonum tex. 32. q. 7. c. hi qui, & in c. hi, uerò, & 32. q. 5. c. ſi uxorẽ.
4 † No. tertiò, ꝙ infirmitas nõ ĩpedit mr̃imoniũ cõtrahẽdũ, imò in articulo[g] mortis p̃t q̃s ꝯtrahere mr̃imoniũ, adeo, ꝙ filii añ geniti legitimãẽ, ut no. ĩ c. tãta uis. ĩ. q̃ fi. ſint le. & p̃ Io. An. ĩ rƚa, ſine culpa, de re. iu. li. 6.
5 5. ĩ Mer. † No. 4. ꝙ ex p̃cepto eccleſię teneẽ ſan⁹ cõiugi q̃tũcunq; leproſę, uƚ alia infirmitate dep̃ſſę reddere debitũ carnale, & no. ꝙ p̃cepta ap̃ƚi ligant. Sed circa hoc q̃ro, q̃d ſi ſan⁹ p̃p horrore nõ p̃t reddere debitũ? dic ꝙ ſi ecclˀię cõſtaret ñ cõpelleret eũ, q̃a nõ dẽt cõpelli ad ĩpoſſibile, q̃a ĩpoſſibiliũ nulla eſt obligatio, ut ĩ rƚa, ĩpoſſibiliũ, ff. de reg. iu. & ĩ c. fi. đ pac. & c. Odoard⁹. de ſol. ſed ex quo ecclˀię ñ ꝯſtat de ĩpoſſibilitate, excõicabit ſanũ ad reddẽdũ debitũ, & quo ad eccleſiã militãtẽ habebitur ꝓ excõicato, ñ aũt quo ad deũ, ad hoc, c. lr̃as. de reſt. ſpo. & c. ĩq̃ſitioni, de ſen. exc. & p̃ hoc ſentiũt doc. & bñ ꝙ ſan⁹ p̃ciſe p̃t ꝯpelli ad reddẽdũ đbitũ leproſę, facit ad hoc qđ ſ̃. dixi ĩ c. p̃cedẽti. ubi dixi, an teneaẽ ſecũ eẽ ĩ eodẽ lecto & uide bo. gl. in d. c. ſi uxorẽ, q̃ dicit, ꝙ ñ tenetur ſecum aſſidue morari. Scđò ad idẽ q̃ritur, quid ſi maritus eſt ethic⁹, uel alia ęgritudine detentus, ita, ut ſine perſonę p̃iculo nõ poſſit reddere debitum, nunq̃d mulieri petẽti ſit obligat⁹ ad reddẽdum debitum. doct. cõiter, ꝙ nõ, quia ordinata charitas incipit a ſe, in c. niſi, de authorit. & uſu pal. & in c. non ſatis. 86.
6 diſt. † In glo. pen. ibi, in fine, de hoc, &
h q̃ñ indefinita[h] æq̃polleat uniuerſali,[i] ui
i

h Indefinita. de q̃ p̃ Bar. in l. ſi plurib. de leg. 2. p̃ Ang. ĩ l. pe. C. de ĩpu. nã in fauorabilib. æq̃pol. uniuerſali, ſecus, in odioſis, p̃ Alex. & doc. ĩ l. nominatim, ff. de lib. & poſthu.

SEB. SAPIA.

i Vniuerſali. Vide limitationẽ adhãc regulã, quã ponit Deci. in c. cũ oẽs, col. 1. in 2. lec. ſ̃. đ cõſti. ſ. in mã ꝓbatoria, qđ ẽt ponit Feli. in c. auditis, de p̃ſcrip. Iaſo. in l. nõ hoc C. uñ legiti. aliã declarationẽ ponit Deci. in c. nã cõcupiſciẽtiã, col. 1. ĩ 3. no. ĩ 1. lect. ſ̃. de cõſtit. uidelicet ꝙ indefinita affirmatiua æq̃pollet uniuerſali impropriè, ſec⁹ in indefinita negatiua.

Oldr. Adde, q̃ eſt eius c conſi.c.
ZACHA.
Adde eũdẽ Old.cõ 172. Ale.conſi.25. uol.4.eũdẽ. col.2. poſt Bar.in 3.q. in prin. in l. oẽs populi,ff.de iuſti. & iu.eundẽ Barto.& doc.in l.1.ff. d̃ reiur.Din. in rub. e. tit.li.6.gl.ord. in l.ſi plurib. & in l. ſi ita,in princi.de leg.2.pleniſ.p̃ Bald.in c.1.d̃ pac.iuſtit.& Pau. de Caſ. conſi.148.

b De pñci.Ant.d̃ Butr. ſequitur , & eſt cõis opi.ſecũdum Car.& Alex.hic.

c Admittitur . Ex quo ſeq̃ī, q̃ leges in hoc ſunt correct.l.cum ancillis C.de ince.nup. gl. inſti.de nup.i pri. Alex.cõſi.97.in 1. uol. ex quo ẽt infertur,q̃ iurasſunt correcta, q̃ dicunt q̃ doc.no. pñt eſſe inter ſeruos. l. ſi mulier, ff. de iure do.& l ,culus eo.

d Pœnitentiapoterit iniũgi ſuo pnia , ne aliq̃d ſubtrahat dño,& erit maxima pnia ſm Hoſti.& Io.An. cum ſeruorũ ſemp̃ ſit ſubtrahere,ſi debeꝛ et cineres furari, gl.in l.Iulianus, i prin.ff. de ac. ẽpt.
ZACHARI.
Cũ ſerua. uult iſte innuere, q̃ matrimoniũ p̃t eſſe inter ſeruos , qd̃ eſt uerũ iure poli ſm Ang.& Alex.in l. inter liberos,C.d̃ iu.dot. & doc. in l.cũ ancillis,C.de inceſt.nup.& ideò cadit inter eos accuſatio de adulterio ſm Ang & Alex.ibid.

de bo.gl.ī c.ut circa,de ele.li.6.p̃ Dy.ī ,pœm.regularũ,p̃ doc.ī l.ſi plurib.ff.de leg. 1.& ultra cõiter no.ibi ponit hic Gaſ.unũ
a uerbũ ſatis notãdũ Old.[a] dicẽtis , q̃ aut diſpõ cõcipiẽ p̃ noĩa collectiua,& tunc in definita ęq̃pollet uniuerſali.ex ęplũ, ſi d̃ capitulũ aliq̃d feciſſe.pinde eſt.n.ac ſi fuiſſet dictum oẽs de capꝛo,ad hoc.c. capꝛm ſanctæ crucis,ſ̃.de reſcri.aut cõcipiẽ p̃ no mina ſingularia,puta canonici talis eccleſię hoc fecerũt, & tũc ñ æq̃pollet uniuerſali:imò uerificaẽ ī duob.canonicis, quia pluralis locutio uerificaẽ ī duob.ut ī rꝛa, pluralis,de reg.iur,li 6.& 4.q.3.c.ſi teſtes §.ubi numer⁹,& facit hoc ad inſtra ,pcurationũ.ſi.n.dr̃, q̃ canonici talis eccleſię ſe cerũt talẽ ,pcuratorẽ,certè non ,pbaẽ, q̃ capitulũ fecerit rõne ſupradicta , de quo uide,quod dixi in c.unico,de ſyndi.& qd̃ no.in l.ſi.de alb.ſcriben. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia de futuro præciſe non compellunt ad matrimonium contrahendum cum leproſo,ſi lepra poſt ſponſalia ſuperueniente.*
2 *Sponſalia de futuro ſoluuntur lepra & quacũq; alia enormitate.*
In obligatione gñali de contrahendo matrimonio ſubintelligitur,niſi quicquam turpe ſuperueniat.
3 *Matrimonium de præſenti non conſummatũ per carnalem copulam non ſoluitur ſuperueniente lepra.*
2 *Matrimonium de præſenti etiam non conſummatum , C non ſoluitur,niſi per ingreſſum religionis .*
Matrimonium de præſenti dicitur conſummatum per conſenſum quo ad ſui eſſentiam.

CAP. III. 3

Iteras . † Spõſalia de futuro pcisè compellunt ad ꝯhẽdũ mr̃imoniũ cum 4
leproſo,lepra poſt ſpõſalia ſuperueniẽte.Cõis diuiſio.Secunda,ibi:*reſpondemus*.Caſus literalis.Aliq̃ ꝯhũt ſponſalia de futuro, alter añ ꝯctum matrimoniũ efficiẽ leproſus.Quæriẽ, utrũ alius ſit d
cõpellẽdus ad contrahendum matrimonium?& rñ.q̃ nõ dẽt cõpelli.† No. q̃ ſpõſalia de futuro diſſoluunt̃ per ſuperueniẽ 5
tiam lepræ ad inſtantiã ſani , & idem dic in qualibet alia enormitate ſupueniente quia in obligatiõe gñali de ꝯhendo matrimonium ſubintelligiẽ, niſi quicq̃ turpe 6
ſupueniat,ut eſt tex.no.in c.quẽadmodũ de iureiu.† Sed q̃ro, quid ſi mr̃imonium
3 eſt ꝯctum per uerba de p̃ſenti, b & añ copulam carnalem ſuperuenit lepra?Iſte text.
b quo ad corticem uꝫ innuere, q̃ diſſoluaẽ p̃ illud uerbum conſummatum , ſed tene ꝯrium per.d.c.quemadmodum . Itẽ quia matrimoniũ nõ conſummatum non diſſoluiẽ niſi per ingreſſum religionis , nec reperitur alius caſus in iure, ut eſt tex. in c.ex publico,& c.ex pte,de cõuer cõiu.Et ad iſtum tex.dic,q̃ uer.conſummatũ,capitur largè,ſ.rõne conſenſus. nam p̃ conſenſum de p̃ſenti matrimonium diciẽ conſummatum quo ad ſui eſſentiam , ut no in d.c.ex publico .

De coniugio ſeruorum. Rub.

Suprà uiſum eſt de ĩpedimento leprę,an & qñ ĩpediat,uel dirimat mr̃imoniũ,ſeq̃ nũc uidere de ĩpedimento cõditiõis futilis. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Seruus contradicente domino matrimonium contrahere poteſt, ſed propter hoc non liberatur a ſeruitijs domino debitis.*
2 *Seruus admittitur ad omnia ſacramenta eccleſiæ,etiam domino cõtradicente.*
Seruus infidelis poteſt petere baptiſmum , etiam domino contradicente . & an propterea a ſeruitute liberetur.
3 *Seruitus eſt de iure canonico approbata.*
Seruitus quandoque inducitur a iure canonico.
4 *Serui etiam obligantur ad ſuſcipienda ſacramenta neceſſitatis.*
Pœnitentia qualis debeat iniungi ſeruis ?
Seruus percutiens clericum an teneatur pro abſolutione ire ad Romanã curiã.
Filij ſeruorum an patrem,uel matrem ſequantur.
Seruus an teneatur prius obedire domino. aut neceſſaria uxori ſubminiſtrare?

CAP. X.

Ignum eſt. † Seruus ꝯdicente dño ꝯhere ſpt 1
matrimoniũ,ſed p̃ hoc nõ liberaꝛ a ſeruitiis dño debitis.primò ponit dictum, & eius rõnẽ. ſecundò quandã dubitationẽ ſoluit, ibi:*debita*.Caſus literalis.Quæreba, utrũ ſeruus ꝯdicẽte domino poſſit ꝯhere matrimonium? Rñ. Pa. q̃ ſm apoſtolum ſicut a ſacramentis eccleſię neq; liber eſt remouendus , ita inter ſeruos matr.moniũ ,phiberi non dẽt, q̃ ſi dominis ꝯdicentib.contrahant,non ſunt p̃ hoc ſeparandi,tñ ſeruitia debita non minus debent dominis ſuis exhibere.Ber.† No. 1.regulam,q̃ ſeruus admittiẽ c ad omnia ſacramẽta eccleſię, nec propter cõtradictionem domini dẽnt ab eis abſtinere. Ex quo inferẽ , q̃ ſeruus paganus poteſt petere baptiſmum dño contradicente,nõ tñ p̃ aſſumptionem ſacramentorum deponit ſeruitutẽ,de quo dic,ut hr̃ in c.ſi.de Iudeis.† Not. ſecundò,q̃ de iure canonico ẽt ſuitutus eſt approbata, imò ẽt p̃ ius canonicum induciẽ.ſeruitus,ut in c. ita quorundã . ĵ.de Iudę.In gl.2. ibi. *imo tenetur ea recipere*. Vult gl.& bene, q̃ ſicut liber obligaẽ ad ſuſcipienda ſacramenta neceſſitatis ita & ſeruus,Dicit tñ Hoſt. & bñ q̃ ſeruo nõ dẽt iniungi pœnitentia[d] itinerationis,uel ieiuniorũ,u el alterius abſtinentiæ p̃ qua poſſit multis reddi dño.quia ex delicto ſerui non dẽt dñs priuari iure ſuo.hinc eſt,q̃ ſi ſeruus p̃cuſſit clericũ, non cõpellitur ,p abſolutione ire ad Romanã curiã,ſed dicendum,ut hr̃ in c.relatũ,de ſen.exc.† In gl.in uer.*diſſoluenda*.in fi.Guil.Naſo tenet ꝯriũ dicẽs , q̃ filii nati ex legitimo matrimonio ſequũtur patrẽ,ut in l.cũ legitime.ff.de ſta.ho. Quaſi uclit,q̃ partus ſequatur cõditionẽ uentris , ubi nullũ p̃ceſſit matrimoniũ.Sed doc.cõiter hic ſequuntur gl. & bñ, ,p quã facit tex.in l.partũ,C.dẽ rei uend.& uidetur probari. ĵ.ti.ſequẽ.in c.unico,& uide qd̃ no.in c.fi.de ſer.non ordi.† In gl.fi.ibi:*niſi periculum fornicationis timeatur*. dicit Hoſti. q̃ aut cõtraxit cũ uoluntate dñi,& tenetur prius obedire uxori quo ad neceſſaria impẽdenda, q̃a, ex quo dñs ,misit matrimonium contrahi,uidetur aſſenſum prębuiſſe acceſſoriis ad ipſum matrimonium,ut in c.prudẽtiam,de off. deleg. & in l.ad legatum,& l.ad rem nobilem,ff.de proc.Si uerò dominus nõ cõſenſit,debet prius obedire dño, niſi timeaẽ periculum fornicatioois.d.Ant. diſtinguit , q̃ aut alter eſt in maiori neceſſitate,& illi prius obediendum eſt,ſi codẽ tpe utriq; ſuire non põt,facit.l.ſi qs in graui.§. ſed cũ omnes, ff.ad Sylla.Aut cætera ſunt paria,& tũc diſtinguendũ . Aut ꝯxit cũ uoluntate domini, & tenetur prius ſatisfacere uxori. Aut ſine,& runc tenetur prius dño,niſi immineat periculũ fornicationis,& ſatis credo hoc fuiſſe de mẽte gl. De hac materia uide p̃ gl.in c.29.q.2.Et diſtingue hic poſt Hoſtiẽ. q̃ aut ſeruus contraxit cum ſerua[e] aut cum libera . Primo caſu aut

caſu aut maritus & uxor ſunt ſerui diuerſorũ:aut unius.Primo caſu dẽt dñs ita uendere ſeruũ,ut uxori poſſit debitum d
reddeꝛ;& idẽ ī effectu uult Inn.& ſic ſequũt opi.gl. Si uerò ſunt unius,cõpelliẽ dñs aut ambos uendere , aut ita diſtrahere,ut matrimoniũ nõ careat effectu, ar.in.l. poſſeſſionũ, alleg.in gl.Si uero ꝯxit cũ libera,aut ſcienter, & teneẽ libera ſequi maritum.Aut ignoranter; & non tenet matrimonium,ut in.c.ſeq.& hoc no. Abbas. 6

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium ignoranter contractum per liberum cum ſerua ſeparatur niſi poſtea hoc ſciens illam cognouerit.*
2 *Error conditionis ſeruilis impedit matrimonium. 5.*
3 *Matrimonium poteſt eſſe inter liberum & ſeruam.*
Diſpar conditio non impedit matrimonium inter ſcientes , & hoc de iure canonico,ſecus de iure ciuili.
Ius canonicum attenditur in materia ſpirituali.
4 *Iudex eccleſiaſticus poteſt inter laicos de cauſa dotis iudicare.*
5 *Error quadruplex eſt conditionis,perſonæ,fortunæ,& qualitatis,& quis eorũ matrimonium impediat?*
Error extrinſecus matrimonium impedire non uidetur,& in dubio iudicatur pro matrimonio. 7
Adſcriptitius matrimonium poteſt contrahere,& ſi contraxerit cum ignorante,an teneat?
6 *Lite pendente ſuper matrimonio ex cauſa ſeruilis erroris,an debitum & alia præſtanda ſint?*
7 *Reſtitutio dotis an facienda ſit ſeruæ,uel domino?*

CAP. II.

1 *Propoſuit* . †Separaẽ matrimoniũ , qñ liber ignoraꝛ cũ ancilla ꝯxit,niſi poſtea hoc ſciẽs illã cognouit. Prio ponit factũ.Secũdò diffinitiõis cõmiſſio,ibi.*mandamus*; & ibi diſtingue.& ſm mẽbrũ,ibi:*ſi uero*;.Caſus lit.Quidam uir ꝯxit mr̃imoniũ cũ quadã,& cũ ea diuti⁹ pmãſit.tãdẽ ei oppoſuit q̃ eẽt ancilla credẽs eã liberã,qñ cũ ea ꝯxit.q̃rit q̃d agẽdũ? mãdat p̃p̃,q̃ ſi ꝯſtiterit,q̃ idẽ uir p̃fatã mulierẽ poſt,q̃ audiuit & credidit illã eſſe ancillã , carnaliter cognouit,moneat illũ & cõpellat, ut eã ſicut uxoꝛẽ maritali affectiõe p̃tractet.Si uero aliter fuerit, & ꝯtigerit diuortii ſniam fieri mulieri pecuniã reſtituere fãciat,quã uiro p̃fato ,p dote cõ
2 ceſſit.B.†No.1. q̃ error cõditiõis ſeruilis impedit mr̃imo-
a niũ.q̃d aũt d aliis errorib.,[a] dicã cũ gl.1.†No.ſcd̃ò, q̃ inter
3 liberũ & ſeruã p̃t eſſe mr̃imoniũ, ſicut iter ſeruos,vt.ſ.c.px. diſpar ergo cõditio nõ impedit mr̃imoniũ inter ſciẽtes , & hoc de iure canõico.nã de iure ciuili nõ p̃t eſſe iter eos mr̃i 2
moniũ,ut i.l cũ ancillis,C.d̃ ſecũ.nup. ſed ſtãdũ ẽ iuri canonico ī hac mã ſpũali,ut i.c.pe.& ult.ĵ.de ſecũ.nup.† Vltimò 3
4 no. q̃ ſup̃ dote reſtituẽda p̃t iudex eccleſiaſticus iter laicos iudicare,cũ uenit acceſſorie ad mr̃imoniũ, de quo eccleſiaſticus cognouit,ut i.c.de prudẽtia.ĵ.de do.poſt diuor.reſt.
5 ubi de hoc.†In gl.1.in fi. Dic lati⁹, q̃ quadruplex eſt error. 1
Cõditiõis,ut hic.Perſonę,ut ſi qs credebat ꝯhere cũ Berta & ꝯxit cũ Sẽpronia.Fortunæ;ut ſi credebat ꝯhere cũ diuite, & ꝯxit cũ pauꝑ.Qualitatis,ut ſi qs ꝯxit cũ corrupta cũ credeꝛet ꝯhere cũ uirgine.Duo ultimi errores nõ impediũt,vt, 29.q.1.in prin.Secũdus error ipedit , q̃a ñ ẽ ibi conſenſus i p̃ſonã,ut no.i.c.tua,ſ̃.de ſpõ.Primꝰ error, ſ. q̃ditionis aut ẽ error ī libero,ut q̃a liber credit cũ libera ꝯhere , & ꝯhit cũ ſerua,& ī dubio nõ tenet mr̃imoniũ, & hoc fauore libertatis,ut hic,&.29.q.2.p̃ totũ. Aut e ꝯ ſeruꝰ credebat ꝯhere cũ
b ſerua,& ꝯxit cũ libera;[b]& hoc caſu ſunt opi.Quidã dixerũt, q̃ nõ eſt mr̃imoniũ,q̃a eſt error ī diſpari q̃ditiõe; & idẽ iſti dicũt,vbicũq; cõtingit cõſimilis error.Secꝰ dicũt,ſi ẽ error in pari cõditione; puta q̃a ſeruus credebat ꝯhere cũ libera, & ꝯxit cũ ſerua.nã,ex quo ambo ſunt ſerui, error nõ hẽt ĩpedire;ita finaliter tenuit gl.29.q.2.in ſum. Sed cõis opin. doc.hẽt , ut tñ fauore liber.atis impediaẽ mr̃imoniũ;& ſic ubi deteriorat̃ q̃ditio ꝯhentis:ſecus,ſi meliorat̃,uel q̃ſeruat̃ 2
in qualitate;& hęc opi.plus mihi placet:q̃a,ex quo cõſenſum eſt ī p̃ſonã , iſti errores extrinſeci nõ dẽnt ipedire tñ e
c ſacramẽtũ,& in dubio iudicãdũ eſt ,p matrimonio, [c] ut in. c.licet ex quadã,de teſti.q̃d aũt ī aſcriptitio?cõiter teneẽ,q̃ talis error nõ impedit matrimoniũ , q̃a aſcriptitius[d] ẽ p̃ſona libera, & ſuito dño p̃t ſtare ī poſſeſſione,ut in.l.iubem⁹ & aut.aſcriptitios,C.de epiſ.& cle.vide legi.& no.ī.l.ñ diuti⁹,C.d̃ agri.& cõſi. 10.†In gl.pe.ibi.*Tum dixit*.hæc opi.tenꝛ p̃ Inn.Io.An.& multos alios,licet Hoſtiẽſequaẽ ultimã opi.gl.ſed mihi pl⁹ placꝛ hęc opi.q̃a , ex quo credit illã eſſe ſeꝛmouẽdo ſibi litẽ,ñ dẽt aliquo mõ eã cognoſcere carnaliter, q̃a oportet neceſſario,q̃ aliquo affectu ipſam cognoſcat,ſ. uxorio,cũ fuerit mr̃imoniũ,ſi fornicario peccat mortaliter,nec pp̃ p̃ceptũ eccl'ię dẽt uenire ꝯ cõſciẽtiã ſuã iuſte informatã,ut in ca.ſiras,de reſt.ſpo. facit q̃ ī ſimili no.in.c.ſi c⁹.34.di. dẽt tñ pendente lite ſibi alimenta p̃bere,ut not.in.c. c⁹.29. q.2.†In gl.ſi.Sed ꝯ hãc glo.& tex.oppo. ex quo cõſtabat iſtã eſſe ſeruã,nõ debuit b
ſibi pecunia reſtitui, cũ pecunia ſit domini,q̃a ſeruus nihil hẽt,in.c.illud. 13.q.2. &.l.placet,ff.de acq.hære.Sol.Inn.dicit, q̃ deberet reſtitui dño ancillæ, uel dicit hoc eſſe ſpeciale,ſed ñ ſpecificat rõnẽ ſpecialitatis.ego crederẽ,qd̃,ſi dñs cõcurreꝛet cũ ſerua ad p̃tendũ pecuniã,p̃fertur dñs,ut in.l.bonafides,ff. depo. aut dñs ñ cõcurrit,& tũc intelligo iſtã lr̃am ,p prie c
nã p̃t ſeruus detineri loco dñi uel conniuentib. oculis dñi.l.4.ff.de manumiſſi.q. nimo ſi ancilla ſpoliaꝛet illa pecunia,ab ſente dño poſſet agere ad recuperationẽ illius pecunię,ut ī l.1.C.ſi p uim,uel alio modo,facit in ſimili.l.filius,ff.de uerbo. obli.&.l.ſi longius,ff.de iudi.&.c.cũ dilecta,de reſcriptis, & quod ibi no.

SVMMARIVM.

d *Filius natus ex libero, & ancilla liber eſt ,ſi conſuetudo loci extat, quod partus ſequatur conditionem patris,& ut liber matrimonium contrahit.*
Partus ſequitur de iure conditionem uentris,ualet tamen ſtatutum,& conſuetudo in contrarium.
Præſcriptio curris cõtra ſeruitutem,et quãti tẽporis. 5.
Libertatis cã fauorabilis ẽ,et ī dubio ,p ea indicatur.

CAP. III.

Licet. † Si ꝯſuetudo eſt in loco, q̃ partꝰ ꝯditionem patris e
ſequatur, natꝰ ex libero & ancilla liber eſt, & ut liber mr̃imoniũ ꝯhit.Prio ponit factũ.Secò determinatio nẽ,ibi:*uidetur*:Caſus lit.Quędã mulier ꝯxit matrimoniũ cũ quodã q̃ dicebaẽ eſſe ſeruꝰ cuiuſdã mõaſterii. uolebat ab eo ſeparari ,p eo,q̃a dicebat, qd̃ tpe ꝯctꝰ mr̃imonii ignorabat illũ eſſe ſeruũ.ꝯ reſpondebaẽ,qd̃ idẽ uir q̃ditionẽ patris dẽt ſeruare ſm legẽ ,puinciæ , q̃ tẽpore mortis ,p libero ſe gerebat,& iã elapſo decẽnio nec noĩe ſuo, nec noĩe patris ſtatꝰ cõtroueꝛſiã paſſus fuit. Quęriẽ,q̃d iuris eſt,Reſpõ.qd̃ rõne tẽporis & fauore libertatis ,p parte uiri iudicãdũ ẽ, & ſic remanebit cum illo tanquã cum libero.B. †Not.primo,quod licet de iure cõi partus ſequaẽ conditionẽ uentris[e],& matre libera,uel ſerua filiꝰ ſit cenſendꝰ liber, uel ſeruus,ut no.in capit.ſi.de ſer.nõ ordin.& habetur

ZACHAR.
a De aliis errorib. Adde gl.ſi. l.in uẽditionibus, & ibi doc.ff. de contrahen.emp.glo.ſ. 24. q.1.in gl.2.doc.ī l.fin.C.de ſpon.& mr̃i.& iſtum poſt alios in c. cum locum,&.c. tua, ſupra.e. de ſpon.
b Cum libera . tenent Ioan.And.& Inn.hic, quo ī intelligitur de error deterioris conditionis.l. ſoluendo,ff.de nego.geſ. &.l.1.&.2.ff.de licauſa.
SEB. SAPIA.
c Pro matrimonio. Vide Feli.in. c.1.col.2.ſupra ut lite non cõteſ.ubi dicit, quod opin. unius doctoris ,p matrimonio prævalet communi. Idem dicit Fel.in. c.1.col.pe.de cõſtit.
d Adſcriptitius. hanc tenet Vinc. ut refert Io.And. & Hoſtiẽn. hic & Ant.& Car.Florẽ. qui reſpõdent ad l.ne diutius, quia non eſt differentia , quod ſeruus uendatur cum peculio, & aſcriptitius cum gleba. Ventris . Ratio eſt ſecundum Bal. in.l.fina.C de ſer. fugi. quia mater poteſt prodeſſe partui tribus ꝛem poribus,tempore conceptionis,natiuitatis & medio tempore.l.& ſeruorum.§. igenui, ff.d̃ ſta.hom.Are. inſtit.de iure perſo.§.ſerui.

SEB. SAPIA.

a Pro libero. Vide Io.Fran. Balbum. in trac. præscriptionum in.4.parte quartæ partis principalis. q.7.

SEB. SAPIA.

b Presumitur scire. Hoc tamen nõ procedit in eo,ꝙ fuit absens, uel fuit infirmus, ut declarat Bart. in. l.5.ff.de acquirẽ. hære. Alexand.in. l. Titius testõ.§. primo, ff.de libe. & posth.

ZACHARI.

c Liber ẽ. uult iste innuere, quod libertatis contemplatione partus sequitur uentrem, quod est speciale. casus uero, quib. non sequitur uentrem, ponit Bart. in.l.ne diutius,C. de agri. & censi. li.6.idem in.l.fin. & ibi Bald. C.de ser. fug.

ZACHARI.

d Reuocatur in seruitutem. Adde ꝓ hoc tex.in.l.2.C. de liber.& eo.lib. Et quid in legitimato,an ex talib. causis possit reduci ad illegitimitatem, Vide Ludo. Ro.sing.suo.224. inci.Vltimo quæritur, & Fran. de Cre.sin.suo.1. ici. tu scias, quod ex omnibus causis.& Moder.i.l. ex hoc iure,ff.de iustit.& iu.& Iac.Rebu.in. l.nati, C.de decu. li.10.& in.l.filios & ibi in apo.Cel. ad eum,C.de imuni.& ori.

inst.đ iure pso.tñ valeat statutũ, vel ꝯsuetudo,vt sequat̃ ꝯditioné patris; & hęc ꝯsuetudo ĩ multis locis viget & iõ tene ad hoc méti istũ tex.†Scđò no. ꝙ fauore libertatis currit p̄scriptio ꝯ̃ seruitutẽ.Tertiò no.ibi:*uidetur* ꝙ ꝑ hoc ver.respõdet̃ đ iure.Vltiò no.ibi:*fauore libertatis* ꝙ in dubio iudicãdũ ẽ ꝓ libertate & ꝙ fauor maxim⁹libertati debet̃;ꝯcord.c.fi.de re iud. &.c.ex lr̃is,đ ꝓb.†In gl.2.in fi.Et istę leges alle.ĩ gl.hic ꝓbãt, ꝙ si pater gessit se ꝓ libero,ᵃtpe mortis,& quĩquẽnium postea elapsũ sit,ĩtra ꝙ nec ex ꝑsona patris, nec ꝓpria fili⁹ ẽ passus stat⁹ cõtrouersiã; cẽsend⁹ ẽ liber. Et sic ẽ casus notabilis,ĩ quo intra qnquẽniũ p̄scribit̃ ꝯ̃ seruitutẽ. fortè.n.,si pater viueret,haberet ꝓbationes libertatis.vñ tũ ĩ fauorẽ defuncti,tũ ĩ fauorẽ libertatis statutũ est,qđ.s̃.dixi.Si aũt qs vendicaret libertatẽ ex ꝑsona sua dũtaxat,reqrit̃ tp̃s. 20. an.& bona fides, nec reqrit̃ alius titulus fauore libertatis, vt in.l.2.C. p̄scr.long.tẽpo. q̃ ꝓ li.& iste est casus no. in quo currit præscri. longi temporis sine titulo. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium cum serua ignoranter contr actum.si postquam liber sciuit,non consensit.separatur, et cũ alia contrahere poterit.*

2 *Legatus apostolicus matrimoniales causa ĩ sua prouincia audire potest, & matrimonium separare in casibus a iure permissis.*

3 *Matrimonialis causa est dignitatis episcopalis.*

4 *Legatus in sua prouincia concurrit cum episcopo in, his,quæ pertinent ad dignitatem episcopalem.*

5 *Carnalis copula non fimrat matrimoniũ contra errorem seruilis conditionis.*

6 *Punitur quis ingerendo se actui,quem exercere non potest.*

Allegans ignorantiã seruilis conditionis quomodo probet.

Ignorantia præsumitur in facto alieno.

Scire quis præsumitur id,quod communiter alijs innotescit.

7 *Serua eo ipso,quod matrimoniũ contrahit cũ domini uoluntate & consensu cum libero,libera efficitur.*

CAP. IIII.

1 AD nostram †Si liber ꝯ̃xit cum ancilla ignorãter,ex quo sciuit,& nõ ꝯsensit,separat̃ matrimoniũ & cũ alia ꝯ̃here poterit.sunt duę partes. Scđa ibi:*ideoque*.Casus lit.Quidã miles ꝯ̃xit cũ quadã muliere tãdem ei opposuit corã cardinali apostolicæ sedis legato,ꝙ eẽt ancilla.Cardinalis rõnib.vtriusq; partis intellectis, eos ꝑꝑ cõditionis errorẽ 2 ab inuicem separauit.lata sñia dicebat̃,ꝙ post,q̃ ĩtellexit illã esse ancillã ꝯsenserat 3 vñ ꝯ̃here ñ poterat cũ alia: sđ illã retinere debebat nõ obstãte sñia cardinalis.Significatũ fuit istud dño Papę. Vñ mãdat 4 qbusdã,quaten⁹ si ꝯstiterit,ꝙ miles igno 5 rãter ꝯ̃xerit cũ ancilla,ita,ꝙ post quã intellexit ꝯditioné illi⁹nec uerbo,nec facto ꝯsensit ĩ illam,ꝑꝑ ꝙ cardinalis separauit 6 eosdẽ; eidẽ militi dat̃ dẽant liberã facultatẽ cũ alia ꝯ̃hẽdi.B.†No.primò, ꝙ lega 2 tus sedis apostolicæ p̄t in prouincia sibi đcreta audire cãs matrimoniales, & ẽt separare mr̃imoniũ in casibus a iure ꝑmis- d sis. † Et hoc facit ad limitationẽ ca.accedentib.de exces.ꝑla.ubi dr̃ ꝙ audire cãs matrimoniales est dignitatis ep̃alis, & ad idẽ.c.1.de ꝯsangui. & affi.ĩ fi.† Et ex his duobus capitulis p̄t inferri,ꝙ legatus ĩ prouincia ꝯcurrit cũ ep̃o ẽt ĩ his,q̃ ꝑtinent ad dignitatẽ ep̃alem;pro hoc.c 1.đ offi. leg.& c.2. 5 e.ti.li.6.†.No. scđò,ꝙ copula carnalis nõ firmat mr̃imoniũ ꝯ̃ errorẽ cõditionis seruilis.Imputãdũ ẽ.n.mulieri,ꝙ nõ detexerit ꝯditionem,& statũ ꝑsonę suæ.Facit,qđ habet̃ ĩ.l.2. C.si ser.uel li.ad decu.aspi.li.10.ubi punit̃ qs ingerendo se actui,quẽ exercere nõ p̄t,nõ detegẽdo qualitatẽ suę ꝑsonę & uide ad hoc,qđ no.in.c.sciscitat⁹,s̃.de rescrip.Not.3.ibi: 6 *si constiterit &c*.ar.†ꝙ dicẽs se ignorasse cõditionẽ mulieris hẽt ꝓbare:sđ certè dic, ꝙ ꝓbat eoipso,ꝙ nõ ꝓbat̃ ꝯ̃riũ;qa in facto alieno nõ p̄sumit̃ sciẽtia,ut in rl̃a.p̄sumit̃ ignorantia,de re.iur.li.6.facit.l.uerius,ff.de ꝓba.Quod puto verũ, nisi ꝯditio mulieris eẽt cõiter no.in loco: qa qs p̄sumit̃ sci b reᵇid,ꝙ cõiter aliis innotescit,vt ĩ.c.1.de post.p̄la.&.16.di. 7 c.ꝙ dicitis facit.l.latę culpę,ff.de ver.sign.†In gl.fi.ibi:*si uero ab initio*.nec obstat si dicat̃,ꝙ si matrimoniũ nõ teneat ꝓpter cõditiõis errorẽ,ñ dẽt tenere datio libertatis,q̃ surgit ex q̃rela mr̃imonii.nã s̃m Gof.& bñ eo ipso, ꝙ dñs ancillã tradidit libero,ĩcõtinẽti cõfert̃ libertas;& sic tenet mr̃imoniũ tanq̃ cũ libera ꝯ̃ctũ.In fi. gl. idẽ not.gl.i.c.si qs ĩgenu⁹. 29.q.2.& uide quod no.eadem causa.q.1.in summa.

De natis ex libero uentre, Rub.

Quia error conditi onis seruilis impedit matrimomiũ,& ex hoc sæpe dubitari contingit,utrum natus ex libero uentre sit indicandus seruus,uel liber,ideo post rubricã præcedentem congruo ordine ista subiicitur.

SVMMARIVM.

1 *Natus ex libera,,uel liberta liber est.* 3.

2 *Consideratur quandoque id,quod decet, & propriè refertur ad honestatem.*

3 *Partus sequitur conditionem matris.*

4 *Filij libertæ liberi sunt.*

5 *Instrumentum reprobari potest per aliud instrumentum dignius.*

Testes reprobantur per testes digniores.

6 *Liber homo,qui se uendi permisit,an & quando seruus efficiatur.*

CAP. I.

INdecens. †Nat⁹ ex libera, uel liberta liber ẽᶜ.Et prio ponit gñale dictũ, ex quo casũ diffiniri mandat,ibi:*præterea*.Casus lit. Quedã eccl.manumisit quãdã suã ancillã, q̃ post modũ filios suscepit. eccl̃a uolebat eos reuocare ĩ seruitutẽ mulier ista accessit ad papã & ostẽdit ei ĩstr̃a manumissiõis suę ꝯquerẽdo đ eccl̃ia,q̃ filios suos uocabat ĩ seruitutẽ sup hoc dicit pa.ꝙ ĩdecẽs ẽ,ut filii nati ex libera,seu liberta ad seruitiũ eccl̃iæ reuocẽt.vñ p̄cipit,ut si ex parte eccl̃ię nulla alia documẽta ostẽdãt̃,q̃ obuiẽt instrumẽtis isti⁹ mulieris, cõpescat iudex eccl̃iã ab ei⁹ molestatiõe sine aliqua retractiõe,qa durũ ẽ,ut eccl̃ia libertatẽ dẽat reuocare,q̃ libertatẽ defendere dẽt.B.†No.ꝙ qñq; cõsideratur id, ꝙ decet;& hoc uerbũ ꝓpriè refert̃ ad honestatẽ,ut ĩ.c.magnæ,s̃.de uoto.†Scđò no.rl̃am,ꝙ nat⁹ ex libero uẽtre ẽ liber, nec curamus de seruitute paterna. nã respectu libertatis seu seruitutis cõsideramus conditionẽ matris,ut no.in.d.c.fi.de ser.ñ or.†Itẽ no.ꝙ filii libertæ sunt liberi,nec pñt ꝑ dñm reuocari ĩ seruitutẽ.† Vltiò no.ꝙ ĩstrumẽtũ p̄t reprobari ꝑ aliud instrumẽtũ.nã sicut testes reprobant̃ ꝑ testes digniores,ita instr̃a ꝑ instr̃a digniora;facit.c.cũ Ioannes de,fid.instrum. &.c.licet,de proba.†In gl.1.in fi.Itẽ fallit in eo,qui maior. 20.annis permisit se uendi ad pretiũ participãdũ,idẽ,si erat minor,si fact⁹ maior sciẽs participauit de pretio,isti.de iu. pso.§.penult.& uide ꝙ no.Io.An.in addi.Spe. in tit.de in integ.resti.in.§.2.post prin.Item libertus propter ingratitudinem reuocatur in seruitutem.ᵈ 12.q.2.in.c.liberti.

De cognatione

De cognatione spirituali, Rubrica.

Viso de pluribus impedimentis matrimonii, submittit deimpedimento cognationis tam spiritualis,quam legalis,& carnalis.& quia cognatio spiritualis inter alias est dignior,ideo tractaturus auctor de triplici cognatione, præmisit de spirituali. & scias ꝙ ipsa cognatio sp̃ualis propriè oritur quò ad impediendum & dirimendum matrimonium post contractũ ex duobus sacramentis tantum, i:ex sacramento baptismatis,& confirmationis,ut est tex.in c.fi.ĵ.eo.ti- 2 tu.lib.6.Ex catechismo autem qui fit ante baptismum, oritur impedimentum,sed non dirimit, ut in c.per catechismum.ĵ.eo.titu.lib. 6.Et propriè catechismus est illa exhortatio seu instructio, quæ fit ante baptismum. Nam olim instruebantur uenientes ad fidem ante baptismum.Hodie uerò propriè appellatur catechismus ille actus, a qui fit ante portam per sacerdotem antè, quam puer admittatur ad ecclesiam ad suscipiendum baptismum. Vnde multi errant credentes se ueros esse compatres ex detentione infantis ante ostium ecclesiæ.Nam illa detentiò non sufficit saltem ad dirimendum matrimo b nium post contractum,sed oportet, ꝙ quis leuet puerum de baptismo. Vnde illa cognatio spiritualis propriè est quoddam uinculum 3 proueniens ex eo, ꝙ quis aliquem baptizauerit uel confirmauerit, seu baptizatum leuauerit, seu tenuerit in baptismo,uel in confirmatione, seu crismatione. Et ideo oritur hæc cognatio ex his duobus sacramentis tantum,& non ex aliis, quia hæc cognatio spiritualis imitatur naturalem seu carnalem cognationem,quãtum potest.Vnde sicut cognatio naturalis oritur per natiuitatem, quæ cõsistit in 4 carne,ita & spiritualis per natiuitatem,quæ consistit in spũ.Nam in sacramento baptismatis quis dicit renasci,id est iterum nasci, quia primò fuit natus carnaliter,nunc autem spiritualiter.unde in euangelio.Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritusancto.& ibidem. Oportet uos nasci denuo &c.Chrismatio uerò,uel cognationẽ cõfirmat sacr̃m baptismatis,de conse.di.5.in c.1.& 2. hoc autẽ non contingit in aliis sacramentis.Item scias, ꝙ ista cognatio spiritualis quandoque appellatur paternitas, quandoque compaternitas,& quandoque fraternitas secundum diuersitatem personarum. nam respectu leuati seu baptizati,& leuantis,seu baptizantis dicitur cõpaterniras,à con,quod est simul,quia isti sunt simul parentes baptizati,unius carnaliter,& alius spiritualiter.Respectu leuati seu baptizati, filiorum leuantis seu baptizantis appellatur fraternitas, quia inter se sunt fratres spiritualiter;nec exẽditur ista cognatio ad ne c potes,quia hoc non reperitur iure cautum;& 20.personas,quæ ꝓhibentur ad matrimonium per hanc cognationem spiritualem, uide per Io.And.in sua summa super 4.li.& in gl.c.i.eo.tit. li.6. ubi aliquos casus uide. An autem hæc cognatio contrahatur per Iudæũ, paganum,uel hæreticum baptizantem, uel leuantem remitto ad Io. And.in regula,ex eo,de reg.iur.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Filij duorum compatrum, per quorum neutrum deuentum est ad compaternitatem,licitè contrahunt, nisi consuetudo repugnet.*

Filius compatris, per quem ad compaternitatem deuentum fuit, non potest contrahere cum filiis alterius compatris. nu.4.

2 *Consuetudo an & quando tollat ius commune,uel ab eo tollatur?*

3 *Consuetudo potest inhabilitare personas habiles ad contrahendum matrimoniũ.*

4 *Persona, per quam deuentum est ad compaternitatem non potest contrahere matrimonium cum filijs baptizantis, seu leuantis,siue sint antè siue postea geniti.*

Baptizatus & filij baptizantis, seu leuantis sunt adinuicem fratres spirituales.

Baptizans seu leuãs põt contrahere matrimoniũ cũ sorore leuati,seu baptizati.

Pater potest contrahere cum filia spirituali filij sui.

Cognatio spiritualis descendit de patre in filium, sed non ascendit de filio in patrem. ideo filius non potest ducere in uxorem filiam spiritualem patris, sed pater potest ducere filiam spiritualem filij.

CAP. I.

1 VTrum autem. †Filii duorum cõpatrum, ꝑ quorum neutrum deuentum est ad cõpaternitatẽ, licitè contrahunt, nisi cõsuetudo repugnet.Separantur autem,si per eorum alterum,uel utrunq; cõpaternitas est contracta.hoc dicit cum c.super eo.ĵ.eo.Primo dubitatio. Secundo duorum canonum cõtrariorum inductio,ibi,*& licet*. Tertiò posterioris approbatio,ibi,*unde*.Quarto exceptio,ibi,*nisi*.Casus literalis.Aliqui cõtraxerunt adinuicẽ cõpaternitatem, 1 quærebatur, utrum filii istorum nati ante cõpaternitatem, uel post pñt adinuicẽ copulari? cõsultus pa. rñ. ꝙ canones s̃m diuersorum locorum consuetudines cõtrarii reperiunt̃. primus canõ sup hoc editus ꝓhibet natos post cõpaternitatem adinuicem copulari, alter canon post editus primum vr̃ corrigere,in quo dr̃,ꝙ siue ante,siue post cõpaternitatẽ nati sunt, simul cõiungi pñt, illa persona excepta, qua mediante cõpaternitas contracta fuit;unde s̃m posteriorem canonem debet obseruari, nisi cõsuetudo ecclesiæ, quia scandalum generaret,al̃r se habeat.Ber.†No.primò arg. opti. ꝙ ubi consuetudo concurrit cum iure cõi,si ius cõe tollitur per contrariam cõstitutionem,tollitur etiam per consequentiã consuetudo,ᵃ nisi sit talis consuetudo, quæ ex omissione generet scandalum,ut hic no. probatur, & singulariter multum cautè sentit gl.in c.super eo.ĵ.eo.& hoc facit ad qõnem ᵇ diu agitatam in c.1.de constit. lib.6. † Secundò not.ex hoc,& ex tex.ꝙ consuetudo potest inhabilitare personas habiles ad contrahendum matrimonium, quando est talis,ꝙ ex eius præteritione generatur scandalum; de quo plenius dicetur in d.c. sup eo. † Vltimo not.ꝙ illa persona,per quam deuentum est ad compaternitatem, nõ potest contrahere matrimonium cum aliquo de filiis baptizantis, seu leuantis, siue sint geniti post compaternitatem, siue ante; & est ratio,quia ad inuicem efficiuntur isti fratres spirituales. Et quod dixi de persona,ꝑ quam deuentum est ad compaternitatem, intellige de baptizata, seu leuata, secus in baptizante,seu leuante.Nam baptizans seu leuans bene potest contrahere cum sorore leuati,seu baptizati.Item potest contrahere pater cum filia spirituali filii sui.ᶜ & hoc ideo, quia cognatio spiritualis descẽdit de patre in filium, sed non ascendit de filio in patrem. Vnde (ut uides) filius non potest ducere filiam spiritualem patris, ut hic, sed pater bene potest ducere filiam spiritualem filii,ut no.in c.fi.30.q.3. & per gl.in c.1.eo. tit.li.6. In gl.fi.in fi.& dic de hac materia, ut plenius dicetur in c.super eo,& ĩ c. super his,de consan. & affinitate.

SEB. SAPIA.

a Consuetudo. Vide Feli. i c.ius generale.1.di. Alex. in consi.127.inci. uiso testamẽto,in primo uolu.Iaso. in l. præscriptione,C.si contra ius uel utili.pub.And. Siculum in consi. 66. inci. illud in medium referam eo.4.3.uolu.

b Ad quæstionem. latè per Imo.Bar. & Alexã.in l.1.in prin.ff.ad l.Fal.ꝑ Bart. Bal. in l.ista stipulatio, ff. de uerb.obli.

ZACHARI.

c Filii sui. Adde q.d ex diuerso. an filius posit contrahere cum filia spirituali patris sui, uide Bart. & Bal.in l.siquis a.ũnam,C.de nupt.& arch.in c.super q̃bus.30.q.3.

SVMMARIVM.

1 *Compaternitas scienter, uel ignoranter inter coniuges superueniens matrimonium non dissoluit.*

2. *Parentes carnales non debent filios proprios de sacro fonte,uel confirmatione leuare.*

Pater alius debet esse carnalis, alius spiritualis.

Parentes in casu necessitatis possunt filios baptizare.

3 *Varij quando sunt doctores, sequenda est opinio æquior & rationabilior, si uerò utraque est rationabilis, sequendũ est plurim orum iudicium, quod non sequitur in matrimonio separando.*

4 *Compaternitas non contrahitur,nisi animo & certa scientia præcedentibus.*

Leuans in baptismate filium unius, quem credit alterius, an contrahat compaternitatem?

5 *Maritus, & uxor si efficiuntur compatres spirituales, per talem compaternitatem non dissoluitur matrimonium, & tenentur debitum reddere, & exigere, sed distinguitur, & est uaria opinio doct.*

Fraus,& dolus non debent alicui patrocinari.

CAP. II.

SI uir uel mulier. † Compaternitas scienter uel ignoranter inter coniuges superueniens coniugium non dissoluit. Cõis

EEE

diuiſio. Secunda,ibi, *conſultationi*. Et ibi primò recitat canonnm antiquorum cõtrarietatẽ. Secundò alteram partem approbat,& rõnem addit,ibi,*ideo*. Caſus literalis. Aliquis uel aliqua filium ſuum ſcienter uel ignoranter de ſacro fonte ſuſcepit,quæritur, an pp hoc debeant ſeparari? Rñ. Papa.ꝙ in quibuſdã canonibus gñal'r ſtatutum eſt, ut debeant ſeparari. alii al'r, & melius ſtatuerunt. unde dicit Alexã.ſiue ex ignorantia,ſiue ex malitia hoc fecerũt,nõ ſunt ſeparãdi, qa ignorantia eos nõ excuſat, & ex malitia cõmodũ
2 hr̃e nõ debẽt.Ber.No.primò,†ꝙ parẽtes carnales nõ debent filios proprios de ſacro fonte,uel cõfirmatione leuare. Alius enim debet eſſe pr̃ carnalis,& alius ſpũalis,inſtante tñ neceſſitate licitè parentes baptizãt filios,ut in c.ad limina 30.q.1. nec ex hoc oritur aliquod impedimentũ inter eos, q inſtante neceſſitate fecerũt.
3 †Secundò no.ibi,*humanius*,ꝙ ubi doc. in aliquo articulo ſunt uarii, ſequenda eſt opi.humanior,i.rõnabilior & æquior.Si uero utraq; opi.eſt rõnabilis,ſequendum
a eſt plurimorum [a] iudicium ſcḋm Hoſti. & bene; ad hoc allegat bo.tex.in ſimili.19. diſt.c.i canonicis.Et circa hoc dat Hoſt. notabilẽ regulã,dicens,ꝙ ubi doct.& magiſtri p ſuas gl. mr̃imonium ſeparãt, nec aſſignãt caſum in iure expreſſum,ſi reperitur un⁹ doctor, uel magiſter mr̃imoniũ
b ſuſtinens,tunc illius opi.eſt ſequẽda.[b] Ex hoc vr̃ ſingul'r uelle Hoſt. ꝙ ubi agitur ð mr̃imonio ſuſtinẽdo,ſing.opi.eſt pferen-
c da cõi; [c] qð bene notabis, niſi (ut dixi)
4 cõis opi.hr̃et quaſi tex.,p ſe. †No tertiò, ibi,*ignorantia*,arg.opti.ꝙ ad cõpaternitatẽ cõtrahendã requirit animus, & certa ſcia. ex quo põt inferri,ꝙ ſi quis credens tenere filium unius, tenuit filiũ alterius, nõ efficit ille pr̃ ſpũalis baptizati, ſaltem ad dirimẽdum mr̃imonium poſt contractũ; circa qð tñ ſatis põt dubitari,& dicã
5 in ſimili qõne in c.ueniẽs.ĩ.eo. † Vltimò habes ex tex.caſum,i quo marit⁹ & uxor fuerunt cõpatres ſpũales,nec p talẽ cõpr̃nitatẽ diſſoluit mr̃imoniũ. Rõ reddit in lr̃a,qa ſi ignoranter fecerunt, puta qa inſtãte multitudine paruulorum credẽs ſuſcipere filium alterius,& ſuſcepit ,ppriũ; ignorãtia hẽt eos excuſare,ſi fecit ſciẽter & doloſe,ut ſeparet mr̃imoniũ,dolus nõ dẽt eis pcinari.In gl.in uer.*debitum*,in fi.vr̃ gl.recedere à pcedenti dicto, & tenere,ꝙ ſiue ignorãter,ſiue ſciẽter cõpaternitas inter cõiuges ſit cõtracta,põt quilibet debitum exigere. Gof. & Vin.diſtingunt,ꝙ aut alter ſolus fuerit ſciẽs; & ille priuatur facultate exigẽdi,aut uterq; ; & tunc fit cõpẽſatio.unde qlibet habebit facultatẽ exigendi; facit c.penul.& ult.ĩ.de adul.& l.ſi ambo,ff.ð cõpẽ.hæc opi.mihi nõ placet,qa cõpẽſatio fit, ubi agit de utilitate & cõmõ deliquẽtiũ; & ſic loquunt iura ſupius alleg.ſed i caſu nr̃o priuatio eligẽdi debitũ nõ fit ad utilitatẽ alteri⁹, ſed ob reuerẽtiã cognatiõis ſpũalis;& ſic

a Plurimorum.l.1. uer.& ſanè,ibi crebrior apud ueteres opi.eſt.ff.de offi.qſt.& ibi Bal.in c. nouimus, ibi à pluribus approbata.ĩ.de uer. ſig.& ibi Ant.p mod.in l.ſi idẽ,ff.de iuriſ. om.iud. & in l.3. ff.de iureiur.
SEB. SAPIA.

b Eſt ſequẽda.Hoc dictũ ſequit Feli. in c.canonũ ſtatuta,col.pe.uer. tertiò limita, ſ. de cõſti.& in c.1.co. 2.ſ.ut lite nõ conteſta.

c Præferenda cõi. ſequitur hoc Ioã. An.Car. flo. & limitãt,qñ illa opi. põt ,pbari aliqua ,pbabili rõne, bene facit text i l.1. §. ſed neq; ex multitudine, C.de ueteri iure enu.
ZACHARIA.
Adde, qð not.in apoſt.ad iſtũ in c. prudẽtiã, nu.4.& in apoſt. in uer.in q plures, ſ.de off. dele. ubi amplio, qð hic dicitur.
ZACHARIA.

d Põt ꝯſiſtere matrimonium.Adde hoc eẽ uerũ,ſi modo per illorũ alterũ ad compaternitatem deuentũ eſt, ut not. Bar. in l.ſi quis alumnã,C.de nup.& doc.in c.1. ſ.e. imò etiã matrimonium jam ꝯtractum dirimit, ut not.Io. And.in c. conſanguinei, ſ. de re iudi.

unius delictũ aliũ nõ excuſat. Hoſt.final'r tenet,ꝙ data ſcĩa utriuſq;, neuter poterit exigere,nec ſubtrahere,quaſi dicat, nõ dẽt qs exigere,ſi tñ exigit, tenet alter reddere debitum. Tu de hoc uide gl.ſatis latam in c.noſſe 30.q.1.q ꝯcludit,ꝙ ſciẽter hoc attẽtãs eſt priuatus facultate exigẽdi debitũ; & mihi ſatis placet iſta opi.primò p tex.in c.de eo,30.q.1.ubi dr̃,ꝙ talis mortua ꝯiuge dẽt remanere ſine ſpe ꝯiugii. ecce ergo,ꝙ qtũ in ſe eſt,priuat exercitio mr̃imoniali. Itẽ adduco rõnẽ hui⁹ tex.nã ſuſtinet hoc ꝯiugiũ,ne fra⁹ doloſo pcinet,ſed quò ad priuãdũ iſtũ iure ſuo fra⁹ iſti nõ pcinat, ſed potius obeſt. uñ lr̃a in hac rõne habuit ſolũ reſpectũ,ut ꝯiugiũ nõ ſeparet ex toto. fateor,ꝙ lr̃a pcedẽs innuit cõtrariũ,dũ dicit,*nec alter alteri debet debitum ſubtrahere*,ſed intelligo,ꝙ ſciẽs nõ dẽt ignorãti debitũ ſubtrahere,uel intelligit idiſtinctè reſpectu ignorãtiũ.nec ob.ſi dicat Xpm excepiſſe ſolã cãm fornicationis,ut in c.2.ſ.de ꝯiu.lepro.quia (ut dicit gl.notãter in d.c.noſſe) illud eſt uerũ quò ad repellendũ uxorẽ à domo ,ppria, & à cura ſua,ſed quò ad debitum ſubtrahendum multi caſus inueniuntur citra fornicationem.

SVMMARIVM.

1 *Filij duorum compatrum,per quorum neutrum deuentum eſt ad compaternitatem,adinuicem matrimonium contrahere poſſint,conſuetudo tamen contraria ſeruanda eſt.*
2 *Compaternitas poteſt dupliciter eſſe inter aliquos, ut ſi ego tenui filium tuum in baptiſmo,tu licitè potes tenere filium meum; & per utrunque iſtorum compaternitas contrahitur.*
3 *Filij leuantis & baptizantis nulla rõne poſſunt inter ſe matrimoniũ contrahere.*
4 *Conſuetudo loci quò ad compaternitatem,& matrimonium quando ſit ſeruãda.*
5 *Conſuetudo an ualeat habilitandi uel inhabilitandi aliquos ad matrimonium?*
6 *Conſuetudo an poſſit tollere impedimentum publicæ honeſtatis?*

CAP. III.

1 *Super eo.* † Sũmatũ eſt.ſ.c.1. ſed ſpãlius attingẽdo mẽtẽ.c.hoc ĩtẽdit.Filii duorũ ꝯpatrũ,p quorũ neutrũ deuẽtũ eſt ad ꝯpaternitatẽ,licitè inuicẽ ꝯtrahũt mr̃imoniũ,ſi tñ ſubeſt ꝯſuetudo ĩpediẽs & dirimẽs talia mr̃imonia,ſeruãda eſt loci cõſuetudo.h.d.ſcḋm ĩtellectũ magis cõem. primò ponitur qſti.ſcḋo,ibi,*reſpondemus*,diſtĩguẽs rñſio.& ſcḋm mẽbrũ, ibi, *cæterum*. Caſus lr̃alis.Aliq ſunt cõpr̃es,qrit,utrũ filii iſtorũ pñt adĩuicẽ ꝯtrahere mr̃imoniũ.Rñ.ꝙ ſi tales ſunt, per quorũ alterũ,uel utrũq; parẽtes ad cõpaternitatẽ peruenerũt, cõiũgi nõ pñt,& ſi cõiuncti ſunt,dẽnt ſepari.ſi uerò p neutrũ filiorũ illorum cõpaternitas cõtracta fuit,de his cõſuetudo metropolitanę ecclię ſeruari dẽt,& aliarũ ecclarũ circunpoſitarũ; & ita vcꝫ, ꝙ ſi cõſuetudo metropolitanę ecclię hẽt inter eos mr̃imoniũ non fieri,nec factũ firmitatẽ hr̃e;& iſte eps in ſua ecclia idẽ obſeruet.uerũtñ ſi de cõſuetudine habeat,ut talia mr̃imonia permittant,ex quo ꝯcta ſunt,ipſe eps illud in ſua ecclia diſſimulare poterit;ita,ꝙ nec ꝯtradicere,nec cõſentire uideat,qa ſicut graue eſt ſup his ꝯtẽnere ꝯſuetudinẽ circũpoſitarũ ecclarũ,ita graui⁹ vr̃ ſi pp talem ꝯſuetudinẽ hmõi ꝯiugiis pſtet aſſenſum,cũ poſſet ab aliis in
2 exẽplũ aſſumi.Bern.†No.primò,ibi,*alterũ,uel utrunq;*. ꝙ cõpaternitas põt dupl'r eſſe ĩter aliquos;ut puta qa qlibet ſuſcepit filiũ alterius de ſacro fonte.Ex quo no.ꝙ ſi ego tenui filiũ tuũ i baptiſmo,tu licitè potes tenere filiũ meũ; & tũc p utrũq; iſtorũ filiorũ cõpr̃nitas eſt ĩter eos ꝯtracta.pridie ð facto ſup hoc fui ĩterrogat⁹,& nõnulli parũ ĩtelligẽtes rñ-
3 derunt oppoſitũ.†Scḋò no.ibi,*nulla rõne ſuſtineas*,ꝙ inter fi-
d lios leuãtis,& baptizãtis nulla rõne pt ꝯſiſtere mr̃imoniũ.[d] Ex quo infert ſcḋm Hoſt.& bñ,ꝙ ẽt ꝯſuetudo nõ ualet in ꝯtra-
4 riũ;,p hoc facit tex.i c.ꝙ ſup his.ĩ.ð cõſan.& affi.†No.tertiò,ꝙ circa facultatẽ ꝯhẽdi mr̃imoniũ multũ attendẽda eſt loci conſuetudo.Oppo.ꝯ tex.vr̃.n.iplicare ꝯdictionẽ,& abſurditatẽ i multis. Nã primò pſupponit,ꝙ pp cõſuetudinẽ poſſit ſepari mr̃imoniũ ĩter habiles ꝯctũ; qð eſt cõtra.c.fi, ð cõſue.ubi patet,ꝙ cõſuetudo nõ pudicat legi diuinę, qua cauet,ꝙ cõiuncti mr̃imonial'r p hominẽ ſepari nõ pñt.33.q.2.c.quos Deus cõiunxit,&c.Itẽ ĩter filios duorũ cõpatrũ, per

p quorũ neutrũ deuẽtũ eſt ad ꝯpaternitatẽ, licitè matrimonia cõtrahunt,ut,ſ.e.c.1.& tñ tex.hic in uer.*uerum*.dicit,ꝙ eps nõ dẽt approbare talia matrimonia,ẽt ſi cõſuetudo habeat,ut pmittant.nã ſi citra cõſuetudinẽ põt inter eos matrimoniũ cõſiſtere,ergo fortius cõſuetudine cõcurrẽte.So. metu h⁹ cõtrarii,ex his,q ſcribunt hic p gl. & doc.pñt elici quatuor intellectus ad tex.Primus intell's,ut principiũ tex. loquat in filiis duorũ cõpatrũ,p quorũ alterũ uel utrũq; cõtracta eſt cõpaternitas,& ĩter iſtos nõ pt eſſe matrimoniũ, ẽt ſi cõſuetudo hoc hẽat,ut.ſ. dixi, & iſte caſus eſt planus. uer.*cæterum*.intelligat,qñ p iſtos filios nõ eſt deuẽtũ ad cõpaternitatẽ,& tũc dẽt attẽdi loci cõſuetudo. Nõ tñ hæc cõſuetudo eſt tãtæ efficacię,ut dirimat matrimoniũ poſt cõtractũ,licet poſſit,illud impedire, ſicut in ſili dicimus in uoto ſimplici,qð ĩpedit,ſed nõ dirimit,ut in c.rurſus, q cle. ul' uo.uer.*itaque*,nõ cõtinuat ad uer.ĩmediate pcedentẽ,ſed ad principiũ.c.ut ſic loquat de filiis,p quorũ alterũ deuẽtũ eſt ad cõpaternitatẽ,& diſponit, ꝙ dẽnt ſeparari, ſi hoc hẽat ꝯſuetudo.uerſi.*uerum*,loqt de eiſdẽ,& diſponit, ꝙ ſi cõſuetudo hẽt,ꝙ poſſint cõiũgi,dẽt eps diſſimulare, nõ ãt pbere aſſenſum,ne det aliis mã ſic ꝯhẽdi, & hũc intell'm quorũdã recitat gl.mag.Sed certe iſte intellectus nõ cõgruit lr̃æ,nec iuri,qa uer. *itaque*,uenit aduerſatiue ad uer.*cæterum*,& ſic debet intelligi de filiis,p quorũ neutrũ deuẽtũ ẽ ad cõpaternitatẽ.Itẽ ſcḋm iſtũ intellectũ ſequeret,ꝙ ualeret cõſuetudo, ut fratres ſpũales inter ſe ꝯherent matrimoniniũ principiũ.c. ubi dr̃,*nulla rõne ſuſtineas*.Secũdus intellectus ẽ,ut principiũ, & uer.*uerum*,intelligant mõ pdicto.ſed uer.*itaque*,intelligit de ſeparatione quo ad tps, nõ ãt in perpetuũ, quaſi ualeat cõſuetudo ĩpediẽs mr̃imoniũ & dirimẽs ad tps; nõ ãt in perpetuũ,ex quo p neutrũ iſtorũ fuit deuẽtũ ad cõpaternitatẽ, & ſic ceſſaret ar.ſ.formatũ,& hũc intell'm ſenſerũt Inn.& qdã alii.Tertiũ ĩtell'm ponit Hoſt.ut principiũ,& uer.*uerum*, intelligant,ut.ſ.uer.uero, *itaque*.referat ad.§.*cæterum*. & ſic loqt de filiis, p quorũ neutrũ deuẽtũ eſt ad cõpaternitatẽ, ut ſi cõſuetudo hẽt inter eos nõ poſſe cõſiſtere matrimoniũ ꝙ dẽt tũc ſeruari cõſuetudo. nã talis cõſuetudo approbata hic p papã pt inducere nouũ ĩpedimẽtũ. Nã ſicut ipſe papa hoc potuiſſet p ſuã cõſtõnẽ, ita & cõſuetudo dẽt hoc poſſe, ex quo hẽt cõſenſum papę.Et ſic mirat de his, q uolũt fateri hãc cõſuetudinẽ poſſe dirimere matrimoniũ uer. *uerũ* ĩtelligit ſcḋm eũ,qñ cõſuetudo uicinarũ eccleſiarũ hẽt,ut cõiugia pmittant inter iſtos,p quorũ neutrũ deuẽtũ eſt ad cõpaternitatẽ:ſed cõſuetudo ,ppria loci hẽt ꝯriũ.tũc. n.eps ñ dẽt expreſſe reprobare illa matrimonia, ne ſcãdalizet uicinas,nec expſſe approbare,ne ueniat ꝯ cõſuetudinẽ propriã, & iõ dicit tex.ꝙ dẽt diſſimulare,& tollit ꝯriũ.c.1.nã ,pcedit ubi nulla ſubeſt cõſuetudo i ꝯriũ.Hęc lec.eſt ſatis bona quo ad uer.*itaque*,ſed ad uer.uerũ,diuinat,qa in eo nõ dr̃, ꝙ loc⁹ ,pprius habeat ꝯriã cõſuetudinẽ. Iõ retento intell'u Hoſt. ad uer.*itaque*,dic & quartò ad uer.*uerum*, ꝙ loqt,qñ cõſuetudo hẽt,ut inter iſtos filios duorũ cõpatrũ, per quorũ neutrũ ꝯcta eſt cõpaternitas,impediat matrimoniũ,ſed nõ ꝙ dirimat,& pro hoc tex. ibi: *coniugia permittantur*. in quo caſu, ex quo cõſuetudo ĩpedit, licet nõ dirimat, nõ dẽt eps ẽt ex poſt facto approbare tale matrimoniũ,ne det aliis mãm ꝯhẽdi ꝯ cõſuetudinẽ,ſed dẽt diſſimulare,puta utendo uerbis diſpẽſatiuis,uel trãſeũdo conniuẽtib.oculis,& hũc intellectũ ſentit gl.mag.in fi.& tacite do.Ant.& mihi ſatis placet, qa minus p hũc intellectũ uiolat lr̃a,q p alios. Cõclude ergo,ꝙ inter filios duorũ cõpatrũ, p quorũ alterũ, uel utrũq; ꝯcta eſt cõpaternitas, ñ pt matrimoniũ cõſiſtere, & ſi de facto fuerit ꝯctũ, dẽt ſeparari nulla cõſuetudine ꝯria opitulãte,& ſic intellige pri.c.uſq; ad.§.*cæterum*.Si uerò p neutrũ iſtorũ deuentũ eſt ad cõpaternitatẽ, ſi nulla ſubeſt conſuetudo circa hoc,pñt libere matrimonia ad inuicẽ ꝯhere, ut in,§.*cæterum*,& clarius in.c.1.ſ. e. Si uero cõſuetudo diſponit,ut pmittant matrimonia, tũc fortius pñt ꝯhere,cũ conſuetudo concurrat cũ iure cõi.S uero cõſuetudo diſponit oppoſitum & tunc aduerte:aut hẽt cõſuetudo,ut matrimoniũ penit⁹ ĩter iſtos ñ ꝯhat, & ꝙ ð facto pſũptũ ſeparet & tunc ſerua cõſuetudinẽ, ſi eſt talis, ꝙ ex ei⁹ pteritiõe gñet ſcãdalũ, qa ſic loqt.c.1.i fi.ſ.e. & ita ĩtellige, uer. *itaque*.Nec ob.ꝯriũ.ſ.formatũ,qa, ubi ſub eſt talis cõſuetudo ĩhabilitãs maxĩe approbata p papã, ut hic,ñ pt dici,ꝙ iſti ꝯueniẽtes ſint a Deo cõiũcti,& ſic ceſſat illud ar.quos de⁹ ꝯiũxit.Aut hẽt ꝯſuetudo ut ĩter iſtos, p quorũ neutrũ &c. ĩpediat matrim.ſed ñ dirimat;& tũc ſcḋa uer. *ue-
5 rum*. † Et ex his potes decidere aliã qſtio-
a nẽ,[a] nũqd ualeat cõſuetudo circa facultatẽ ĩhabilitãdi aliquos ãd mr̃im.& dic clari⁹, ꝙ aut cõſuetudo habilitat al's inhabiles p ius canonicũ,puta ut ĩ tertio gradu poſſit mr̃im.ꝯhi: uel ut frater poſſit ꝯher cũ ſorore ſpũali,& ñ ualet cõſuetudo, vt ur̃ hic ĩ tex.ĩducẽdo,ut,ſ. iũcto.c. qð ſup his,de ꝯſan. & affi.& utrobiq; hoc tenet Hoſt.quaſi cõſuetudo nõ ſit rõnabilis,cũ
6 ſit ꝯ oẽm honeſtatẽ.†Ex quo ĩfero cõſuetudinẽ a pp nõ approbatã ñ poſſe tollere ĩpedimẽtũ publicæ honeſtatis, qa nõ ualet cõſuetudo ꝯ honeſtatẽ ecclię, ut ĩ c. cũ decorẽ,de ui.& hon.cler. Aut cõſuetudo ĩhabilitat al's habiles.ut ĩ filiis duorũ cõpatrũ, p quorũ neutrũ &c.&tũc aut hẽt ſolũ cõſuetudo,ut ĩpediat,& ñ ut dirimat & ualet,arg.hic ĩ uer.*itaq;*,& uer.*cæterum*, facit.c.cũ oli,de cle.cõiu. Aut hẽt,ut diſſoluat cõiugiũ, & ſic ad tps ualet, ut uoluit hic Inn.nã peccauerunt contrahẽndo ꝯ cõſuetudinẽ prię.30.q 5.c.al'r.Aut hẽt,ut diſſoluat ĩ ppetuũ, & ſi ẽ approbata p papã ſaltẽ tacite, ualet, ut ,pbat hic ſcḋm lec.Ho. Aut ñ apparet de approbõne papę,& ur̃ uelle Ho.cõſuetudinẽ nõ ualere.dicit.n.caſum h⁹ c.nõ extẽdẽdum, ſed ego putarẽ oppoſitũ, ubi cũ cõſuetudine cõcurrit ſcãdalũ,qa ſicut pp pt ius diuinũ interptari,& augere,ac diminuere,ut no.Inn.ĩ c.q ĩ eccleſiarũ. ð cõſti.ita & cõſuetudo,ut no.idẽ Inn.ĩ.c.fi.de cõſue.Itẽ uideo,ꝙ cõſuetudo,q gñat ſcãdalũ, inhabilitat quẽ ad mr̃imoniũ ſpũale, ut no.ĩ d.c.cũ oli,ð cl.cõi.ergo pari rõe dẽt poſſe inhabilitare ad matrim.carnale,& p hoc hẽs declaratã ẽt gl.h⁹.c. & notabis ſing. gl.mag.ĩ medio, qa neſcio alibi unũ dictũ,qð ſentit.dicit.n. ꝙ ſi in aliquo loco eẽt hodie ,cõſuetudo. ut ĩ qnto gradu ñ poſſit ꝯhi mr̃im.& ex ꝯctu gñaret ſcãdalũ,ꝙ nõ ualeret matrimo.licet.c.nõ dẽt, de cõſan.& affi hoc pmittat. & pt eẽ duplex rõ,quia hæc cõſuetudo concurrit cũ iure antiquo,nec cẽſet ſublata p ius nouũ,ex quo nõ reprobat p illud i⁹,& concurrit ſecũ ſcandalum;& hãc rõnẽ ſentit gl.Secũda rõ collgit ex his,q pdixi,qa cõſuetudo cõtinẽs i ſe ſcãdalũ ex pteritiõe pt ĩhabilitare alias habiles,ſed ubi a principio nullũ fuiſſet ĩpedimẽtũ,ſolũ ſcãdalũ ſupueniẽs ñ poſſet diſſoluere mr̃imoniũ,ut dicit iſta gl.quã notabis,qa pro-

SEBA. SAPI.
a Aliam qõnem. Vide ad hęc, quæ ſcribit Petrus Rauẽnas in cõcluſionib⁹ cõſuetudinis col.11. quẽ refert do. meus do. Rochus Curtius in repe.c.fi.colum.6. uer.infertur etiã, ſupra de cõſuetu.

SEB. SAP.

a Connubiũ. Connubium uocat, qñ matrimonium est contractũ sine spe prolis, ut per Fel. in c. cũ sit gñare, col. 9. uer. demum scio, ī. de fo. cõp. 1

b In concubina. sequitur hic Io. An. 2 qđ intellige ꝓcedere, qñ cõcubina uel concubinaria leuaret, secus, si cõ 4 paternitas contrahatur. ex eo, quia filius alicuius cõ 5 cubinę sit leuatus 6 de sacro fonte, qa tunc compaternitas extenderetur tam ad concubinã 7 quam ad concubi 8 narium. c. si uir, de cognatione spi. & ibi gl. sanctꝰ Tho. 4. distinct. art. 22. tenet, ꝙ contrahat 9 cõpaternitas. Sequitur Bar. in sua pisanella in uerbo, I pedimentum. cõis opinio est in c ntrariũ nec obst. ꝙ affinitas cõtrahatur per fornicationẽ, qa affinitas cũ sit uinculũ corporale, põt acquiri ꝑ illicita opa. non sic cõpaternitas, quæ est uinculum spirituale.

c ZACHAR.

Adde Arch. in c. quod autem, & ibi late. Gemi. & Celsum in apostil. ad ipsum. 20. q. 4. 2

SEB. SAP.

c Essẽ compatres. Vide pulchre per dom. Christopho rum Porcum in §. fin. insti. de gradi bus. 3

d Dictione, uix. Vide gloss. in leg. si hæres institutus ff. ad. l. fal. & in. l. 4 si iure, & ibi per Bart. & Din. ff. de leg. 3. per gloss. in prooem. clem. Corneus consil. 191. 5 in litera. A. in antiquis in 4. uolu. 6

ZACHAR.

Adde Bal. in l. fi. in 15. opp. uer. fin. idem debet affere re, C. de ed. di. Adri. toll. & in l. impuberem, de fal. Gem. in c. 1. de cognat. spiritu li. 6. & Car. in cle. 1. §. 1. de usu.

pter scãdalũ nõ est recedẽdũ à ueritate iuris diuini, ut in c. 2. de ope. no. nunti. & in regula, q scandalizauerit. ī. de reg. iur. 7 b

SVMMARIVM.

Inter patrem baptizati. & uxorem leuantis prius ab eo cognitam contrahitur compaternitas efficax ad matrimonium d irimendum. 8

Verbum suscepit, tenet leuauit aliquem de sacro fonte idem operantur.

Compaternitas an possit per procuratorem contrahi?

Compaternitas, sine actus spiritualis communicatur per coniugem coniugi. nu. 6.

Compaternitas contracta per uirum extenditur ad eius uxorem iam cognitam. 6.

Connubiũ ẽt dicitur matrimonium consummatum.

Vxor non cognita non efficitur commater leuantis uel baptizantis.

Cognatio spiritualis an extendatur ad filios illegitimos? c

Cõcubina an efficiatur cõmater parẽtibus baptizati? 8

Compatres an efficiantur illi duo, uel plures, qui simul aliquem tenent in baptismo? dic quod non, & tales possunt contrahere.

Maritus & uxor an possint simul aliquem de sacro fonte leuare?

Persona, cum quibus oritur spiritualis cognatio, sunt uiginti.

CAP. IIII.

Martinus. †Inter patrẽ baptizati, & uxorẽ leuãtis prius ab eo cognitã contrahit cõpaternitas efficax ad mrimoniũ dirimẽdũ, & duo facit. priò ponit qõnẽ. scdò eius soloñẽ, ibi: nos. Casus lit. M. cõtraxit matrim. cũ Berta, & Lotharius filium Martini & Bertę de sacro fonte leuauit tãdem Lotharius & Berta mortui sunt, &. M. ꝺxit cũ Theberga, qrit, utrũ tale mri. teneat? rñ, ꝙ cũ uir & uxor ꝑ cõnubiũ una caro efficiãt, patet ꝙ Theberga ñ ꝑt esse uxor Martini, q fuit ꝓpater Lotharii, cũ quo Theberga una caro nosciẽ extitisse. B. †No. 1. ibi: *suscepit.* ꝙ patrinus dr baptizatum suscepisse de sacro fonte, alibi dicit, ꝙ eũ tenet. ut. ī. c. se. alibi dr eũ leuare de sacro fonte, ut. ī. e. c. ueniẽs qñq; dr cũ sustinere, uel ꝑpriis manib. tenere. 30. q. 1. c. đ his, & c. ad limina. †Et faciũt ad qõnẽ, nũquid per procuratorẽ possit cõtrahi ista cognatio spũalis cũ hęc uerba denotẽt actũ ꝑpriũ & ꝓnalẽ ipsius patrini? de quo dicã latius. ī. eo. c. ueniẽs. †Secũdò not. ꝙ cõiũx cõicat cõiugi actꝰ spũales. nã (ut hic uides) si maritus ꝯhit cõpaternitatẽ, extendit hęc cognatio ad uxorẽ, q effecta est una caro cũ marito t ꝓe ꝓpaternitatis. †No. ibi: *connubiũ.* ª ꝙ applone cõnubii qñq; cõprehẽdit matrimoniũ carnali copula cõsummatũ. †In glo. fi. ī fi. no. hãc gl. q in effectu uult, ꝙ cognatio spũalis contracta per maritũ extẽdat ad uxorẽ prius cognitã, secus, si fi erat cognita, & hoc iõ, qa (ut ꝑdixi) maritus cõicat uxori actiones spũales, nõ aũt passiones. uñ, si filius mariti ex alia mulie re baptizat, uxor ipsius ẽt cognita nõ efficit cõmater leuãtis, uel baptizãtis, ut no. 30. q. 4. c. si quis ex uno cõiugio, & ꝑ glo. inc. 1. ī. e. lib. 6. An aũt ipsa cognatio extẽ daţ ad filiũ illegitimũ illiꝰ leuãtis, seu baptizãtis, doc. ꝙ sic & uſ tex. in c. fi. ī. e. & 30. q. 3. in sum. †Sed qrit, nũquid dispositio hꝰ tex. hẽat locũ in cõcubina b? pone exẽplũ. hẽns cõcubinã leuauit puerũ de sacro fonte, nũqd cõcubina efficiatur cõmater parentib. baptizati, sicut hic dicimus in uxore? gl. hoc examinat ī d. c. si qs ex uno, & nihil cõcludit, sed ibi Arch. & Io. An ī. e. in c. 1. li. 6. tenet ꝙ nõ, & hoc hẽt cõis opi. ne ipa cognatio spũalis extẽdaţ ad illicitũ & fornicariũ coitũ, qđ no. †Vlterius quęro post Inn. de qõne quotidiana. pone, ꝙ duo, uel plures tenent aliquẽ in baptismo, nũqd isti inter se efficiant cõpatres? Inn. & bñ dicit, ꝙ nõ. uñ pñt adinuicẽ contrahere matri. nã quẽadmodum cõpatres carnales tit cõcubinarius, & cõcubina nõ ꝓhibenţ ad contrahendum matrimonium, ut in c. tanta uis, qui fil. sint legi. ita & isti, q sunt cõpatres spũales resũ baptizati, non dẽnt ꝓhiberi ad contrahẽdũ matrimoniũ, & pro hoc facit tex. & ibi gl. in c. fi. 30. q. 4. ubi dr, ꝙ maritus & uxor nõ dẽnt aliquẽ sibi de sacro fonte leuare, ne infameţ de facto matrimoniũ. nã uulga res existimant illos eẽ cõpatres. c Et ut hẽas màm hꝰ cognationis spũalis, †scias, q. 20. pſonæ ꝓhiberi pñt ex hac cognatione spũali, quinq; ex pſona leuãtis in baptismo, & qnq; ex persona baptizãtis, quinq; ex pſona confirmãtis, & alię quinq; ex persona leuantis, & cõfirmãtis, & si cognoueris quinq; ex ꝑdictis, habebis aliquos casus notos, qa sunt oino sires. primò. enim contrahitur hic cognatio inter leuãtem, & baptizantem. secundo inter leuantẽ, & parentes baptizati. tertiò inter baptizatũ, & filios leuantis. quartò inter baptizatum, & uxorem leuantis prius cognitã. quintò inter parentes baptizati, & uxorẽ leuantis prius cognitã, ut hic. Eosdem casus repetas respectu confirmãtis, & respectu baptizantis, & respectu tenentis in confirmatione. hoc probatur in c. 1. co. titu. li. 6. & per totum istum titu.

SVMMARIVM.

Compaternitas per cathechismum contracta impedit matrimonium contrahendum, sed non dirimit contractum. 5. 1

Consanguinei coniugum possunt impedire matrimonium ratione ꝑdimẽti. 2

Vix, quid significat. 3

Pœnitentia imponitur propter solam affectionem delinquendi, licet affectio non habuerit effectum. 4

Plures debẽt interuenire compatres in catechismo, baptismo, & confirmatione & omnes debent puerum tenere. sed si fiat contrarium, non uitiat actus, & cognatio spiritualis cum omnibus contrahitur. 5

CAP. V.

Contracto. † Compaternitas per catechismum contracta impedit matrimonium contrahendũ, sed cõtractum nõ dirimit. Duo facit. Primò ponit casum. Scdò, ibi: *uerum*: diffiniendũ cõmittit, & in cõmissione prius exprimit diffinitionis cãm usq; ibi: *ideoq;*. Casus lit. Quidam. P. nomine contraxit matrimoniũ cũ. A. muliere. tandẽ consanguinei eiusdẽ. A. contra ma. obiecerũt, ꝙ illa nõ poterat esse uxor ipsius eò, ꝙ eadẽ tenuit filiũ cõcubinę ipsius. P. in primo pabulo sacrati salis. Iudex dubitauit, qd iuris esset. Cõsultus Pa. rñ. ꝙ si cõstaret uera esse prędicta, matrimoniũ ꝯctum non dissoluet, quæ res uix ꝓberet impedimentum ma. ꝯhendo; uñ mandat, quatenus præfato. P. iudex iniungat, ut dicta. A. sicut uxorem pertractet, siue hoc factum fuerit ante contractum matri. siue post: sed si fraudulenter hoc fecit cã matrimonii seꝑrãdi, pniam inde accipiat, matrimonio in sua firmitate durante. B. †No. 1. ꝙ etiã consanguinei coniugum possunt impedire matrimonium ratione impedimenti; ad hoc c. uidetur, qui ma. accu. pos. † Not. de dictione, uix d nam quod uix fit, tñ fit. Illud enim dicitur uix fieri, quod fieri potest, licet cum difficultate, ut clarius probatur in c. per cathechismũ. ī. eo. ti. lib. 6. †Vltimo no. ꝙ pnia imponitur propter solam affectionem delinquendi, licet affectio non habuerit effectum, pro hoc c. si cui, &. c si propter ea, de pœni. di. 1. †In glo. fi. in fi. hodie cessat dispositio hꝰ gl. per c. 2. eo. tit. li. 6. ubi dicitur, ꝙ cõpaternitas contracta in ca-

in catechismo ꝑdit mrimoniũ, sed non dirimit. ideo tex. hic dicit, ꝙ uix ꝯhendo mrimonio impedimentũ affert. Et scias, ꝙ cessante necessitate honestũ est, ut in catechismo & ꝯfirmatione interueniãt singuli patrini, nõ aũt dẽt unus, & idẽ in oĩbus his puerũ tenere, tñ si de facto fieret ꝯriũ, actꝰ tenet; de quo uide bo. tex. in c. in catechismo, de conse. di. 4. & de iure unus dẽt tenere unũ baptizandũ, seu chrismandũ, a si plures ª tñ intercesserint, cum oĩbus ꝯhitur hæc cognatio spiritualis, ut probatur in c. non plures, de conse. di. 4. & melius in c. fi. ī. eo. lib. 6. d

SVMMARIVM.

1 *Inter patrem baptizati & leuantem seu tenentem baptizatum oritur cognatio spiritualis impediens & dirimens matrimonium.*

2 *Inter compatrẽ & cõmatrẽ oritur cognatio impediens & dirimens matrimoniũ.*

3 *Mulier effici potest mater spiritualis, sed non legalis.*
Mulier adoptare non potest, nec arrogare.

4 *Cognatio spiritualis an possit per procuratorem contrahi?*
Cognatio legalis an possit per procuratorem contrahi?
Procurator, qui pro alio in baptismo interuenit, an pro se cognationem spiritualem acquirat?

5 *Vniuersitas an possit compaternitatem contrahere?*

CAP. VI.

1 *Veniens.* † Inter pręm baptizati, & leuãtẽ seu tenentem baptizatũ ꝯhitur cognatio spũalis ualida ad ipediendũ & dirimendũ matrimoniũ post ꝯctum. Casus literalis. Quidã Anglus. E. noĩe ꝛ̃it mrimonium cum. H. muliere, dicebatur, ꝙ dicta mulier susceperat filium prędicti. E. uiri sui de sacro fonte; quærebatur, an ꝓp hoc debeat seꝑari ab ipso? mandat pa. quatenus, si constiterit dictã. H. filiũ uiri sui ante ꝯctum mrimoniũ de sacro fonte leuasse, seꝑarent oĩno, secus, a si esset post mrimoniũ. Ber. †Not. ꝙ mrimoniũ nõ põt consistere inter cõpatrẽ & cõmatrẽ; & si de facto fuerit ꝯctum, dẽt seꝑari; hæc ergo cognatio spũalis nõ solũ impedit, sed 3 ẽt dirimit mrimoniũ post ꝯctum, seu ꝯhendum. † Secundò not. mulierem posse effici mrem spũalem; & ex hoc habes unã differentiã inter cognationẽ spũalẽ & legalẽ. nam mulier nõ põt adoptare, ut in §. fœminæ, instit. de adop. tñ põt in baptismo puerũ tenere. & acquirere filiationẽ spũalem. Et rõ diuersitatis põt esse, qa ꝑ istã cognationẽ spũalem filius nõ trãsit in ptãtem prĩs spũalis, sed ꝑ arrogationem filius trãsit in ptãtem arrogatoris, sed qa fœmina nõ põt hre filiũ i ptãte; iõ arrogare nõ põt. ꝙ rõ cessat in ꝑcedẽti casu. 4 †Et hæc faciũt ad qõnem quotidianã & satis utilẽ, nunquid b ꝑ ꝓcuratorẽ b possit ꝯhi ista cognatio spũalis? & vr, ꝙ non. nã quẽadmodũ nõ põt cõtrahi legalis, uel carnalis ꝑ ꝓcuratorẽ. l. neq;, & l. post mortẽ. §. fi. ff. de adop. ita nec ista spũalis. Tres. n. sunt cognationes, una carnalis, alia legalis, alia spũalis; & istæ duę ultimæ imitanţ carnalẽ, inq̃tùm pñt, ut in d. §. fi. sicut ergo duæ primę nõ pñt cõtrahi ꝑ ꝓcuratorẽ, c ita nec ista ultima. Cõtrariã opi. c diſputãdo tenuit. Marsi. doc. Io. An. quia rr quisq; actus põt explicari ꝑ ꝓcuratorẽ, nisi expsse sit ꝓhibitus à iure, in l. 1. §. rursus, ff. de ꝓcu. & in regula, põt qs ꝑ aliũ, de reg. iur. li. 6. sed nullibi spãliter hoc ꝓhibet; ergo &c. Io. An. plenè hanc qõnem disputauit in d. regula, põt qs, ubi recitatis opi. cõcludit oppositũ. Et funda 3 mentũ suũ principale est super c. de his, & c. ad limina. 30. q. 4 1. ubi vr requirit actus corporalis. Idẽ tenet Archi. in c 1. eo. tit. li. 6. per. c. 1. & c. oẽs 30. q. 1. & uide per Federi. consi. 15. Præceptor meus do. Card i. sequitur opi. do. Marsi. & ad iura alleg. per Io. An. & Archi. rñdet, ꝙ loquuntur, qñ quis ꝑ se uult cõtrahere istã cognationẽ spũalem; quo casu nõ suf 1 ficit sola pñtia, nisi puerum per se sustentet, seu eum tangat t ꝓe sacri. do. Ant. hic nihil eligit. unde ante factũ seruanda esse opi. Io. An. ut nõ admittatur quis per procuratorẽ, sed post factũ placet mihi opi. contraria. nam iura solum requirunt leuantem, ut rñdeat pro puero, & obliget se apud deũ; unde constituitur fideiussor pro eo apud Deũ; de quo uide bo. tex. in c. uos ante omnia, de conse. dist. 4. hæc autem obligatio debet posse contrahi per procuratorem, cum non eligatur industria persoa næ, nec agitur de magno facto hic. Item qa multa fieri per procuratorẽ ꝓhibenţ; facta tñ tenent, ut sentit gl. no. in l. uniuersis, C. de ꝑci. impe. offe. in c. 1. de iudi. lib. 6. facit qđ no. Bar. in d. l. post mortem, in §. fi licet ipse uideat sequi opi. Io. An. in l. Gallus, in §. forsitã. ff. de lib. & posthu. Secundò est ẽt alia qõ d non minus difficilis, ꝑsupposito, ꝙ ꝑ procuratorẽ non posſit contrahi, nunquid ſaltem de facto contrahatur per procuratorem, qui de facto tenuit baptizatũ? Io. An. in d. regula, potest, tenet ꝙ sic, qa re ipsa ꝓcurator iteruenit; & licet non intenderet obligari; tñ sępe exĩ id, quod agitur, nascitur obligatio, ut ī l. 1. s qui, in fi. ff. cõmo. Contrariã opi. tenuit Fede. in d. consi. 15. & illã credo uerioré, quia, ubi non est consensus alterius, non nascitur obligatio, ut in l. in oĩbus, & in l. consensu ff. de act. & oblig. †Alia qõ quotidiana est, nunquid uniuersitas e posſit contrahere istã cõpaterni tarem? nã sæpe ciuitates constituunt syndicos ad hunc actum. Fede. in d. consi. 15. consuluit ꝙ non, qa qui non fuit baptizatus, nõ põt aliũ tenere in baptismate, ut ī c. baptismate, de conse. di. 4. sed uniuersitas non hẽt aĩam, ergo non est capax huius cognationis spiritualis, pro hoc c. Romana. §. in uniuersitatẽ, & c. si sñia, de sententia excõ. li. 6. Sed credo posse attentari, ut isti constituentes syndicum efficiantur compatres, quia dispositio concepta in uniuersitatẽ resoluitur, ut concernat singulares personas de uniuersitate, si actus nõ cadit in uniuersitatẽ, ut res nõ careat effectu. Iste est tex. no. qui facit ad multa in c. si sñia, prędalle. facit quod no. gl. in d. §. in uniuersitatẽ; facit l. si stipulatio ista. §. sed si serui, ff. de uerb. obli. & c. nouerit, c & c. graue, de sen. ex c. ubi excõicantur singuli statuentes contra libertatem eccłiasticam, licet statuant nomine uniuersitatis, Federi. tñ tenuit oppositũ. Et no. has qõnes, quas puto quotidianas & disputabiles. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Filij duorum compatrum, per quorum alterum ad compaternitatem deuentum est, si matrimonium contrahunt, seꝑarantur.* d

2 *Inter baptizatum & filios leuantis etiam ante genitos oritur spiritualis cognatio impediens & dirimens matrimonium.*

3 *Denũtiare impedimẽtũ tenetur unusquisque sciẽs illud.*

4 *Denuntiator admittitur in impedimento matrimonij etiam post terminum prafixum.*

Denuntiator in impedimento matrimonij quilibet esse potest non criminosus.

CAP. VII.

Vanos. † Si filii duorũ cõpatrũ, ꝙ quorũ alterũ deuẽtum est ad compaternitatẽ, matrimonium contrahant, seꝑarantur, & tẽpore contractus scientes impedimentum illud denuntiare tenentur. h. d. Et sunt duę partes. In prima trimembris cõsultatio. In scda cuique rñsio, ibi,

SEB. SAPIA.

a Si plures. Et qđ ualeat consuetudo, ꝙ plures sint compatres in baptismo, tenet Felin. aliqua adducẽs. in c. nam cum cupiscentiã. colũ. 3. ī. de constitu.

b Procuratorem. Bar. Imo. Alex. & cõiter legisse i l. Gallus. §. forsitã, ff. de lib. & posth. tenẽt, ꝙ nõ possit ꝯhi. aliq tenẽt ꝯriũ, iter quos est Bal. in l. unica, §. ne aũt, C. de catol. cõsuetudo tñ approbat, ꝙ possit cõtrahi. in magnis dñis. Are. i d. §. forsitã, ꝑ Phi. & Frã. i. c. unico, eo. tit. lib 6.

ZACHAR.

Adde, an ꝑ nunciũ plenisſ. ꝑ Alex. post Ang. & Imo. l. Gallus. §. forsitan, col. pen. uer. ī compaternitate cũ multis concor. ibid. ꝑ eum signaris, ff. & li. & posthu. Ang. Ar. in §. illud, inst. de nup. & ī §. multis, inst. de leg. hære. & an ꝑ uniuersitatẽ, uide Fed. & Sen. cõs. 15. ꝑ istum hic al leg. qđ in c. qõ. talis est, syndicus cuiusdam uniuersitatis.

SEB. SAPIA.

c Contrariã opin. Hanc opin. tenet Bal. in l. unica. §. ne autẽ, in ultima col. C. de caducis tollẽ. uide Ange. Are. in §. illud, in stit. de nupti. & Bal. ponderãtem ad hoc illum tex. in l. si quis alienã, C. de nuptiis.

d Alia qõ. opi. Io. An. tenet. Imo. in d. §. forsitã. contrariã opi. Fed. & Abbas tenent. Pau. & Ale. i d. §. forsitã, ꝑ regulã, quod potui, nolui, qđ uolui adimplere nequiui. l. multũ interest, C. si quis alteri, uel sibi, bonꝰ est tex. & qđ not. ibi Bal. in l. si absentis, C. si cer. pe. Vniuersitas. opi. Fed. est cõis ẽm Are. in d. §. forsitã, in fin. ꝑ Imo. in c. accedens, ī. de ꝓb.

ſuper quo. Caſus lr̄alis. aliquis, puta Martinus, habebat filium, quo nato ſuſcepit filiam Petri de ſacro fonte, querebat, an filius iſte natus ante cōpaternitatē ꝯctam inter Martinū & Petrū poſſit accipere in uxorē filiam Petri, per quam compaternitas illa ꝯcta fuit, & ſi iam ꝯxerint, debeant ſeparari? & an alii, qui conſcii ſint talis mr̄imonii, debeant illud accuſare? rñ. ꝙ hmōi pſonę mr̄imonium non pn̄t ꝯhere; & ſi ꝯxerint, debent ſeparari, & q ꝯctū ſciuerint, debēt illud eccl̄iæ nuntia-
2 re. Ber. †No. primò, ꝙ inter baptizatum, & filios leuantis ēt ante genitos ꝯhitur cognatio ſpūalis, quę non ſolū impedit matrimonium inter eos, ſed ēt dirimit.
3 No. ſcd̄ò quemlibet de populo teneri ad propalandū & denuntiandū impedimentum exiſtens inter ꝯhere uolentes. nam quilibet tenet̄, q̄tum pōt obuiare pc̄tō futuro, ne cōmittatur 2. q. 1. ſi peccauerit, & 33. qō. 2. p totū, & in c. dilecto, de ſent.
4 exc. li. 6. † In gl. fi. ibi, *non repelluntur à denuntiatione*. Not. bene hanc gl. ꝙ excluſus ab accuſatione, quia non comparuit tp̄e debito, puta tp̄e edicti, admittit̄ p uiam denuntiationis; & eſt hic magna limitatio ad c. fi. ĩ. qui ma. accu. poſ. ſed gl. ibi tenet ꝯrium. Hoſt. hic, ꝙ p denuntiationē, p q̄ principalr̄ agitur ad pniam, eſt iſte admittēdus, qa ad talē denuntiationem admittit̄ quilibet, qui nō eſt criminoſus, iuxta plenè not. in c. nouit, de iudi. non tñ poterit ille pœnitere, niſi relicta iſta ꝯiuge; & ſic indirectè ſeqtur ſeparō mr̄imonii, tñ huic intellectui multū ob tex. in d. c. fi. nā pſumptio eſt ꝯ denuntiantē, ex quo tacuit tp̄e, quo edicta emanarūt; ſed ſi edicta non emanaſſent, ſatis poſſet procedere dictū huius gl. ad hoc, qd̄ no. ĩ c. fi. de clan. deſpon. & ſic poſſent reduci ad concordiā iſtę duę gl. ꝯrię; & iſte tex. non ob. non. n. dicit, ꝙ conſcii tp̄e ꝯctus & edicti debeāt nunc admitti poſt tēpus contractus. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Inter baptizatum & filios baptizantis oritur cognatio ſpiritualis impediens & dirimens matrimonium 6.*
2 *Sacerdos baptizans, licet hoc ex debito officij faciat; nihilominus efficitur pater ſpiritualis, & ppea oritur cognatio ſpiritualis in omnibus & per omnia, prout ex perſona leuantis 6.*
Monacus ēt baptizans efficitur pater ſpiritualis.
3 *Cognatio ſpiritualis etiam oritur & extenditur ad filios illegitimos.*
4 *Matrimonialis cā agitari poteſt coram uicario epiſcopi.*
5 *Exceptio peremptoria probari poteſt etiam poſt publicationē atteſtationum.*
6 *Cognatio ſpiritualis ſolum oritur ex ſacramento baptiſmatis, & confirmationis.*
7 *Pœnitentia non cauſat cognationem ſpiritualem, licet ille dicatur filius ſpiritualis ſacerdotis.*
8 *Laicus baptizans etiam efficitur pater ſpiritualis, & per hunc actum oritur cognatio ſpiritualis, prout in alijs dictum eſt.*

CAP. VIII.

1 EX *literis*. †Inter baptizatum, & filium baptizātis orit̄ cognatio ſpūalis impediens & dirimens mr̄imonium inter eos ꝯhendum. Diuiditur in duas partes. In prima iudicum conſultatio. In ſecunda mandatum, ibi, *Mandamus*. Caſus literalis. Quędam mulier. M. nomine coram officiali Cantuarien. archiep̄i petiit quendā. A noīe in maritū, dicens ſe affidatā ab ipſo & carnalr̄ cognitam. ad hoc pbandū induxit teſtes, publicatis atteſtationibus, per quas mulieris intentio probata erat, dictus. A. excipiendo propoſuit, ꝙ eam hr̄e nō poterat in uxorem eo, ꝙ pr̄ eiuſdem mulieris, qui ſacerdos fuerat, ipm̄ baptizauit, ſed non obſtante hmōi exceptione tulit diffinitiuā ſnīam pro matrimonio ꝯ ipm̄. A. qui ad ſe. apo. appellauit. mādat Pa. ꝙ ſi eſt ita, eundem. A. iudex ab impetitione mulieris abſoluat, eidē ſuper
2 hoc ſilentiū imponendo. †No. 1. ꝙ ſacerdos baptizans licet hoc faciat ex debito officii; nihilominus efficit̄ pater ſpūalis baptizati; & idem in monacho baptizante, ut no. gl. in c. peruenit 18. q. 2. & in c. oēs 30. q. 1. & per hunc actum baptizandi oritur hæc cognatio ſpūalis in oībus & per oīa, ſicut oritur ex pſona leuātis, ſeu tenētis in baptiſmo, ut in c. 1. ĩ.
3 eo. li. 6. † No. ex hoc tex. ar. opti. & quaſi expſſum, ꝙ cognatio ſpūalis extendit̄ ēt ad illegitimos filios. nā hic iſta mulier erat filia ſacerdotis, qui baptizauerat iuuenē; & nihilo minus inter iuuenē & eam fuit orta cognatio ſpūalis, quę poterat appellari fraternitas & ſororitas. erat. n. ſoror & frater ſpūalr̄; de quo uide, qd̄ no. per gl. 30. q. 3. in ſum. Et no. ꝙ hoc ēt extenditur ad ſpurios filios, ut hic patet in filia ſacerdotis, licet tex. poſſit ēt intelligi de filia lḡima, ut nata ante clericatū. Sed primū dictū cōiter tenet̄, ut no. gl. ĩ ſum. p̄dicta, & ĩ. tit. pxi. c. 1. & doc. ſ̄. eo. c. Martinus, & tacitè ſen-
4 tiunt hic. †No. ꝙ corā uicario ep̄i pōt agitari cā mr̄imonialis; qd̄ no. p limitatione c. accedētib⁹, de exceſ. p̄la. & corū,
5 q̄ no. ĩ. de conſan. & affi. c. 1. †Vltimò. no. ꝙ exceptio peremptoria pōt opponi & probari poſt publicationē atteſtatio-
a num; [a] cōcor. c. finē litibus, & c. prout, de do. & cōtu. qd̄ in-
6 tellige, ut plenè dixi in c. 1. de ordi. cogni. † In gl. 1. ibi, *ſed hoc non inueniebatur prohibitum*. hodie uerò eſt tex ſatis clarus. in c. 1. eo. tit. li. 6. & fortè (ut dicunt doc.) dubitauit iſte uicarius, quia ſacerdos ex debito officii baptizauit, ſed non aīo ꝯhendi iſtā cōpaternitatē, ſeu cognationē ſpūalē. Sed iſto non ob. ꝯriū hic decidit̄. nā ex quò eum efficit Xp̄ianū, effectus eſt pater illius ſpūalis; uelit ergo, nolit, pater eſt, ſicut dicimus in pr̄e carnali, ubi cōſiderat̄ factū, & non uolun-
7 tas ſeu ppoſitū; facit. c. oēs. 30. q. 1. †Et in fi. gl. hodie pbat̄ cōcluſio gl. in c. fi. ĩ. e. li. 6. ubi dr̄, ꝙ hæc cognatio ſpūalis ſolum ꝯhitur in ſacro baptiſmatis, & confirmationis. unde p pnīam bene efficitur filius ſpūalis ſacerdotis, ſed nō oritur
8 cognatio impediens & dirimens matrimonium. † Et quæ prædicta ſunt de baptiſmate, procedunt etiam in laico, qui baptizaret in neceſſitate, quia iura loquuntur indiſtinctè in baptiſmate. Nam, ſi laicus leuans ſeu tenens in baptiſmate contrahit iſtam cognationem ſpiritualem, fortius idem dicendum in laico baptizante; & idem dicit, ſi mulier baptizaret tempore neceſſitatis, quia non eſt differentia inter maſculum & fœminam quò ad iſtam cognationem ſpiritualem, ut in c. fi. ĩ. eo. tit. lib. 6. & in c. ueniens, ſ̄. eo.

De cognatio legali, Rubrica.

Viſo de cognatione ſpūali, meritò ſubiicitur de cognatione legali. & uide ad mām huius. ti. tex. cum gl. 30. q. 3. c. 1. & in c. p adoptionem. Et dic, ꝙ adoptio legalis eſt quædam proprinquitas à lege inducta, per q̄ efficitur quis fili⁹ uel nepos, uel deinceps, ſeu frater uel affinis, qui non eſt, naturam imitans. l. adoptiones, ff. adop. Et qualr̄ ꝯhitur iſta adoptio, dic ut in gl. c. ſeq. Et no. ex rubro iuncto nigro, ꝙ lex ciuilis q̄nque inducit impedimentum habile ad impediendū & dirimendum mr̄imonium, ſed puto hoc procedere non ex diſpoſitione iuris ciuilis, ſed ex ſpāli approbatione eccl̄iæ. vñ ius ciuile phibet mr̄imonium inter pupillam & tutorem, & inter ſenatorē & ſubditam, ſeu rectorē prouinciæ ſeu prouincialem, nihilominus de
b iure canonico tenet inter iſtos mr̄imonium, b quia ius canonicū ſpecifice illas leges non approbauit; & de hoc uide bo. gl. 30. q. 3. in c. 1. per Hoſt. in c. pe. & ultimo, de ſecundis nup.

SVM-

ZACHARI.

a Poſt publicationem atteſtationū. Adde, an hoc ſit indiſtinctè uerū, per Lanfran. de Ori. in c. qm̄ cōtra falſam, nu. 2. uer. q̄dam ſunt peremptoriæ, ſ̄. de prob.

SEB. SAPIA.

a Atteſtationum. Vide Feli. in c. paſtoralis, col. 4. uer. reſpectu uerò fallentiarum, ſ̄. de exceptio.

b Matrimonium. Ange. conſi. 92. in fin. Gof. & Ioan. And. ut refert Cy. in l. fi. C. de interdi. ma. Ang. in inſtit. de adopt. §. illud. Vincen. hercu. in diſputatione ſua inci. Peruſin⁹ quidam, ubi latè.

SVMMARIVM.

1 *Inter adoptatum & filiam adoptantis adoptione durante non poteſt matrimonium ſubſiſtere. 56.*
1 *Cognatio ſeu propinquitas oritur per adoptionem nedum inter adoptātē & adoptatum, ſed etiam inter adoptatum & filios adoptantis.*
Cognatio legalis non durat niſi durante adoptione.
Cautela pro uolente matrimonium contrahere adoptione non obſtante.
3 *Adoptio non iuridicè facta non cauſat legalem cognationem.*
Forma, quando dat eſſe rei, illa non ſeruata inualidat actum.
4 *Clericus, caſtrati, & ſpadones an adoptari poſſint?*
Aetas. 18. an hoc eſt plena pubertas, requiritur in adoptante.
Senibus indulgenda eſt poteſtas adoptande, ut in ſolatium uitæ poſſint filios acquirere.
5 *Adoptata ſi non tranſit in ptātem adoptantis, an poſſit in uxorem duci per filium naturalem adoptantis?*
6 *Adoptio ſiue legalis cognatio an impediat & dirimat matrimonium?*
7 *Illegitimus non poteſt matrimonium cōtrahere cum filia ſpirituali patris ſui. Illegitimus non poteſt contrahere cum filia adoptata patris ſui.*

CAP. I.

1 SI *qua*. †Inter adoptatū & filiā adoptantis nō p̄t durāte adoptiōe cōſiſtere matrimoniū, & nō diuidit̄. Caſus lit. Pater meus adoptauit ſibi aliquā in filiā, q̄rebat̄, an ego poſſum illā recipere in uxorē? Dicit Nic. ꝙ q̄diu durat adoptio iter me & illā, matrimoniū cōſiſtere nō p̄t. B. †Not. 1. ꝙ p adoptio-
2 nē lḡimè factā orit̄ ppinquitas, ſeu cognatio nedū inter patrē adoptātē, & adoptatum, ſed ēt iter adoptatum & filiam adoptantis, hæc tamen cognatio reſpectu filiorum nō durat, niſi durante adoptione. ſi qs ergo uult filiū ſuū nālē tradere in uerū filiū adoptiuū, remediū eſt, ut emācipet filiam adoptiuā, ita dicit tex. in. c. p adoptionē. 30. q. 4. † Sed hic q̄ro de duobus. primò pone, ꝙ circa ſolēnitatē legalē aliqs
3 corā uicinis ſeu honeſtis uiris recipiat aliquē in filiū, nunqd ex iſta adoptione īpediat̄ matrimoniū, put hic dicit̄. & nunquid iſte filius acqrat iura filii lḡimi adoptati? Hoſt. tenet hic, ꝙ ñ, qd̄ bñ notabis, qm̄ nō ſeruata forma corruit ex toto iſte actus. Forma. n. dat eſſe rei, & cōſeruat eā in eē, ut ĩ c. tua, ſ̄. de ſpō. & c. qa pp, de ele. & p hoc tex. ĩ. l. nō nudis, &
r ĩ. l. nō epiſtolis, C. de pba. dēt. n. adoptio [a] fieri corā magi-
4 ſtratu, put hr̄ in gl. 1. & dic, ut in ea. †Scd̄o q̄ro, nūqd pſbyter poſſit lḡimè adoptare? Hoſt ſentit ſup rub. ꝙ ſic. nec ob. inſtitu. de adopt. §. illud qa loqt̄ in caſtratis, & ſpadonib. q nālr̄ gn̄are nō pn̄t. uñ, ſicut nō pn̄t hr̄e filios nāles, ita nec adoptiuos, qa iſta cognatio legalis ē īducta ad inſtar nālis vñ imitat̄ naturā, inquātū p̄t. hinc eſt, ꝙ niſi qs p̄cedat adoptatū. 18. annis, & ſic in plena pubertate, non ualet adoptio,
b inſtit. de adoptio. in. §. minorē. ſacerdos [b] uerò de facto & nālr̄ gn̄are pōt, p hoc allego bonū tex. in. l. ſi pr̄, ff. de adoptio. vbi dr̄, ꝙ per maxime ſenibus eſt iudulgenda hæc ptās adoptādi, ut in ſolatium uitę eorū poſſint ſibi acquirere filios, quos nālr̄ de facili hr̄e nō pn̄t. †In gl. ibi *alÿ dicunt*. primā partē tenuit Inn. ſed opi. ꝯriā, q ſeqt̄, tenēt cōiter doct. & Spe, eo. tit. in princ. & ſatis placet mihi. Dic ergo, ꝙ inter filios nāles adoptantis & adoptatā nō p̄t conſiſtere matri. q̄q̄ adoptata non trāſiuerit in ptātē adoptātis, quia nihilo
6 minus de familia eſt durante iſta adoptione. †Et in fine gl. no. iſtā glo. quę uī ſequi opi. Hugo. ut iſtud īpedimentū cognationis legalis nō ſolum īpediat matrimoniū, ſed ēt dirimat, & hāc opi. tenet Io. de Lig. & ſatis mihi placet p iſtum tex. cū dicit, ꝙ adoptiōe durāte nuptiæ nō pn̄t inter iſtos cōſiſtere, q̄ uerba clarè innuūt, ꝙ matrimoniū de facto ꝯctū,
c ſit nullū [c], ad idē. c. p adoptionē. 30. q. 3. & inſti. de nup. §. & ſi qua, licet Spe. tenuerit primā opi. & uī ibi ſeq Io. An. eo. ti. in priu. Fūdamētū ſuū ē, qa ſi matrimoniū ſepararet̄, ſeparatio eſſet fruſtratoria, cū facta diſſolutione p emācipationē ſtatim poſſit ꝯhere matrimoniū. Sed hæc imaginatio mihi non placet, quia ſatis eſt impedimentum exiſtere ante emancipationē. Itē ſatiſfaciendā eſt iuri, ut in ſi. ĩ eſt bonus tex. cū glo. in cle. 1. de ſup. neg. p̄la. Itē ſatis eſt hoc īpedimentū poſſe eſſe perpetuū, qa idē iuris eſt de eo, quod eſt ppetuū, qd̄ de eo, qd̄ p̄t eſſe ppetuum, ut. l. iuriſperitos. ff. de excu. tut. & no. gl.
7 in cle. & ſi principal is, de reſcri. †Vlt. no. ex iſta gl. ꝙ filius illegitimus, nō p̄t ꝯher̄ matrimoniū cū filia ſpūali patris ſui, dixi latius. ſ̄. ti. p̄ce. & idē ſentiūt hic doc. reſpū filię adoptiuę, ut quēadmodū filius legitimus non p̄t ꝯhere cum ſorore carnali lḡima, uel cū alia cōſanguinea, ut in c. tuas de proba. ita nec cum filia adoptiua. Nico. Abbas.

De eo, qui cognouit conſanguineam uxoris ſuæ Rubr.

Viſo de cognatione ſpirituali & legali de carnali uidendum reſtat. Sed quia ex copula habita cum conſanguinea uxoris oritur affinitatis cognatio, de qua poterat dubitari, utrū dirimeret, uel īpediret matrimonium, ideo ſubiicitur hæc rubri. & uirtus totius tit. conſiſtit ī hoc, ꝙ affinitas contracta ex copula cum cōſanguinea uxoris nō dirimit matri. prius contractum, ſed ſoluit ſponſalia de futuro. Item priuat facultate contrahendi matrimonium, & exactione debiti in uxore habita, ut patebit in proſecutioni ti. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas ſuperueniens non ſoluit matrimonium, ſed exactionem debiti impedit.*
2 *Inceſtus inhabilitat aliquem ad matrimonium contrahendum.*
Inceſtus proprie committitur cum conſanguineis proprijs uel uxoris.
3 *Affinitas oritur etiam ex copula ignoranter habita, tamen non eſt punibilis. unde non priuatur facultate exigendi debitum inhabilitatur ad matrimonium.*
4 *Ep̄s in aliquibus caſibus diſpenſat, quod inceſtuoſus poſſit matrimonium contrahere.*

CAPI. I.

1 SI *quis cum*. [d]† Affinitas ſuperueniēs poſt matrimonium ꝯctum non ſoluit mat. ſed exationē debiti īpedit, & crimē inceſtus inhabilitat quò ad mr̄imoniū ꝯhēdum. Primo ponit̄ thema ex quo triplex elicit̄ qō. Scd̄o ſoluit
2 ibi *Nec matre* †Not. primò duas pęnas cōmittentis crimē īceſtus prima, qa priuat̄ facultate exigendi debitū carnale a propria uxore. ſecūda, qa priuat̄ facultate ꝯ-
e hēdi matrimoniū. Et inceſtus [e] proprie cōmittit̄ cū affinib. i. cū ꝯſanguineis uxoris, uel cū ppriis cōſanguineis, ut in c. lex illa §. cū ergo. 31. q. 1, & in. l. inter, ff. de adul.
3 †In gl. in uer. *ſcienter*, in fi. Sētiūt tñ doct. hic, ꝙ ex copula ignorāter habita orit̄ affinitas, ut ī. c. diſcretionē. ĩ. e. nō tñ talis copula ē punibilis reſpū ignorātis, uñ nō priuaret̄ facultate exigēdi debitū, nec inhabilitaret̄ ad ꝯhēdū matrimoniū, p quo uide bo. tex. in c. ī lectū. 34. q. 2. & facit c. inebriauerūt, 15. q. 1. in fi. gl. ibi. tenet ma-
4 trimonium, & hoc pbat̄. ĩ. eod. ca. tranſmiſſę. †Et ī fi. gl. Sed quero qs poterit diſpēſare? Sol de pp̄ nō eſt dubiū, cum iſtud ſit impedimētum iuris poſitiui, ad hoc c.
f propoſui, de cōceſ. p̄bē. De ep̄o [f] puto, ꝙ aut cōmiſſum eſt uerū crimē inceſtus, &

a Adoptio. Bar. in l. 2. de adopt. ff. ꝙ nec ſufficeret authoritas populi ī arrogatione, etiā permittente ſtatuto. Bar. in. l in ambigua, ff. de legi. Ioā. Fab. inſti. de adop. §. 1.

SEB. SAPIA.

b Adoptio. vide latè practicam Papi. i forma libelli in actione reali in uerbo, iure domi nii, ubi dicit ex hoc irritari plures adoptiones, q̄ fiunt in mōte Ferrato, cū fiant ſine authoritate magiſtratus.

Sacerdos. Pro quo faciunt not. p Bald. Immol. & Alex. in. l. ſi qs p⁹ humos, ff. de lib. & poſth. ubi concludūt, ꝙ ſi exiſtēs ī ſacris inſtituat ſibi poſthumū, ītelligit̄ de adoptiuo intellige ſm̄ Pe. de Anch. hoc non procedere in monacho, ex quo filiū ī ptāte hr̄e nō p̄t, gl. in. l. ſi ex cā. §. Papinianus, ff. de mino. c. 1. 20. q. 2. Gui. in. l. & q uxores, ff. d̄ adop.

ZACHARIA.

c Sit nullum. Add Spe. eo. tit. p totū, & in tit. de reb. ecc. non alie. uer. cæterū, & uer. ſeq.

d Si quis cum. An ille q cognouit conſanguineā, poſtea. eam ducat in uxorem, puniatur pœna inceſtus, put leges puniunt uide Petr. de Anch. cōſi. 262. Bar. de Bellentzinis.

e Inceſtus. qd ſit īceſtus, gl. in aut. de inceſt. nup. i. §. 1. & cum quib. cōmittat̄. l. fi. ff. de ritu nup. pœna inceſtus per Bar. in. l. ſi adulterium, ff. ad l. iul. d̄ adult. Corneus cōſi. 19. inci. conſtat, in 4. uol.

f De ep̄o. Abb. in c. at ſi clerici. §. d̄ adulteriis, ſ̄. d̄ iudi. in. 4. co. uer. ſed circa prædicta dubitatur.

a Veniens. uide oīno ad idē in terminis, ꝙ de hoc scribit pulchrè b. Tho.in 4.sent. di. 34.q. 1. art. 1. De Bellentzi.

ZACHARI.

b Cū affinib.& cōsanguineis. Adde ita tenere Ang. Are.in.§. si aduersus, insti. de nup. per glo. in aut. ꝯ incest.nup. in pri. & in.l.si adulterii C.de adul. & not. Ang.ī tra.suo maleficiorū in gl.in uer. Che hai adulterata la mia donna,co.11.& an cū moniali,uide Arch.27.q.1.c.uirginib.

ZACHARI.

c Contrahiť affinitas. Adde,qđ nota ui ī apostī.ad istū in c.lr̄as.nu. 5.& ī apo. ī uer. per illicitū coitū,s̄.de despon.impub.

SEB. SAPIA.

c Affinitas. Vide Fel.ī c.ꝑ tuas, co. 1.uer. nota scđò, s̄.de proba.

Testibus.gloss.l. 1.C.qui & aduer. quos,Bart.Bal.& Ange.in.l. si unus §.pact⁹ ff.de pec.

SEB. SAP.

d Sine testibus. uide And. Siculū in c.euidentia.j̄. de accusa.Abb. in c. ad nostrā.3.s̄. de iureiurā. ubi Bal. dicit, ꝙ in notoriis ordo est ordinem non seruare.

nō p̄t dispēsare,nisi rōne iuuentutis,quo casu dispēsare poterit, ꝓ hoc allegat c. si duo,in fi.35.q.6.Aut nō est ꝓprie crimē incestus, ut puta qa cōmissum cum consanguinea sponsę,& tunc poterit episcopus dispensare,etiam citra iuuentutem, sic intelligo.j̄.ca.prox.in princ.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas superueniens soluit sponsalia de futuro, sed non mat. 2.*
Incestuosus matrimonium ꝯhere non potest. 2. 3.
2 *Affinitas superueniēs est maius uinculum, quàm spōsalia de futuro.*
3 *Episcopus an possit dispensare cum incestuoso, ut contrahat?*
4 *Vxoris consanguineam cognoscens grauius peccat,quā cognoscens consanguineam sponsæ.*
Incestus proprie non committitur,nisi cum affinibus, uel consanguinei.
5 *Pœnitentia,quæ sit imponenda pro incestu & uiolatione publicæ honestatis iustitia.*
6 *Sponsalia carnali copula subsecuta non soluuntur per affinitatem post subsequentem.*
Matrē sponsæ cognoscens,nec matrem, nec aliam habere poterit.
Incestuosus non potest petere debitum, licet reddere possit.

CAP. II.

a 1 VEniens a† Affinitas superueniens ēt ꝑ illicitū coitū dissoluit sponsalia de futuro,sed nō matrimoniū, & incestuosus ꝯhere nō p̄t h. d. Primo decisa cōsultatio. Scđó distinguens rñsio, ibi: *Inquisitioni* .& s̄m,mēbrū:ibi.*cæterum*.Casus lit. Quidā ꝯxit spōsalia de futuro cū quadā,tādē instigāte diabolo matrē spōsæ suę cognouit,dū molestareť, ut matrimoniū de p̄nti cū sponsa cōsumaret, ipse noluit,donec sup hoc epō factū ꝓponeret.Eps cōsuluit do.Pa.& ipse rñ.ꝙ si matrē spōsæ cognouit,& spōsæ carnaľr non adhæsit, īponēda est ei pęnitentia paulò maior,q̃ ꝓ adulterio,& ea pacta,uel ꝑte ipsius eps dispēset cū eo, ut aliā recipiat, si uoluerit ī uxorē, si uerò spōsam cognouit añ,q̃ matrē,uel post,nunq̃ eā,uel aliā poterit accipere ī uxorē ꝑꝑ incestū,sed à spōsa ꝓpterea nō separabiť, & in hoc nō tenet,qđ dicit nūq̃ eā,s.spōsam,pōt accipere in uxorē.B.
2 † No.1.ꝙ affinitas superueniens est maioris potētię,q̃ spōsalia de futuro. Nā ꝑ affinitatē dissoluunť spōsalia.Et rō est,qa spōsalia de futuro nihil aliud sunt, q̃ futurarū nuptiarū ꝓmissio,ut in c.nostrates.30.q.5.sed per affinitatē superuenietē nō p̄t adimpleri illa ꝓmissio,cū inter affines nō possit cōsistere matrimoniū,ut in c.nō dēt.j̄. tit. ꝓxi.q̃ rō cessat in matri.iā contracto carnali copula nō con-
3 sumato,iō illud nō dissoluiť ꝑ affinitatē superuenietē. †Not. 2.ꝙ cognoscēs cōsanguineā spōsæ inhabilitať ad matrimo. cōtrahēdū ēt cū alia:sed p̄t secū de facili dispēsari,ut hic,& cū ius nō reseruet papę dispēsationē,tacitē, uř epō p̄tātē indulgere iuxta theoricā Inn.ī.c.dilect⁹,de tēp.or.†Itē not.ꝙ
4 grauius peccat cognoscēs cōsanguineā uxoris, q̃ cōsanguineā spōsæ.Nā in primo casu nō indulgeť dispensatio, saltē ex facili cā,ut in.§.cæterū.sed ī alio casu sic, ut ī pri. rō diuersitatis est,qa cognoscēs cōsanguineā uxoris ꝓprie cōmittit crimē incest⁹,qm̄ ex copula habita cū uxore cōtracta fuit affinitas īter eā & cōsanguineos uxoris. Sed ex spōsalib.nō est ꝯcta affinitas cū cōsanguineis spōsę, sed quedā publica honestas.incestus aūt ꝓprie nō cōmitiť nisi cū af-
b finib.uel cōsanguineis, b ut in c.lex illa.§.cū ergo.36. q.1. &

facit qđ.j̄.dicā cū gl.ī uer.*paulo maior*,ibi: *quando nupta erat*.
5 in hoc gl.diuinat.†Itē si uerū eēt,qđ seqť ī gl.ꝙ ille cōmisisset incestū cognoscēdo matrē spōsę, ñ eēt op⁹ supplere,ꝙ mater hēbat maritū,qa crimē icest⁹ ē grauius,q̃ adulteriū ut ī c.adulterii malū.32.q.7.vñ dic melius,ꝙ hic in primo rñso nō intercessit ꝓpriè crimē icestus, ex quò spōsa nō fuerat cognita,ut,s̄.dixi,sed quasi crimen incestus in eo, ꝙ uiolauit publicę honestatis iustitiā ortā inter se, & matrē sponsę,& ꝓ hoc bñ facit.c.duo pueri,s̄.de despō. īpu. & qđ ibi dixi,& iō īponiť pnīa paulò maior, q̃ ꝓ adulterio. nā si cōmisisset uerū crimē icestus puta qa cognouisset cōsanguineā uxoris,tūc īponereť grauior pnīa, & multò maior q̃ ꝓ adulterio, qđ patet ex illo, qa adulteriū nō inhabilitat ad matrimoniū ꝯhēdū, ut in c.ex lr̄arum, de eo q dux.in ma.
6 quā pol.ꝑ adul.sed crimē incest⁹ sic,ut.s̄.c.ꝓx. †In gl.ī uer. *eam*.ut clarius ītelligas gl.& tex.oppono, ꝙ si iste cognouit spōsam añ,q̃ matrē,ergo fuit matrimoniū cū spōsa,ut ī.c.is q,s̄.de spo.qđ nō dēt dissolui ꝑ affinitatē superuenietē,ut.j̄. c.ti.c trāsmissæ,& c.fi.cuius ꝯriū innuit tex.in fi. Sol. metu h⁹ cōtrarii gl.legit.§.*cæterum*.dupľr.prio,ut exponať uerbū, *eā*,s.matrē:sed spōsam,quā prius cognouerat,bñ hēbit. Sed ista lec.est fugiēda,qa eēt idubitabilis,qm̄,si nūq̃ cognouisset spōsam,nō posset adhuc hr̄e matrē, obstāte publicæ honestatis iustitia, ut in c. sponsam, de spō. frustra ergo papa ponderaret hic,*si sponsam cognouerit*.Scđa lec.gl.est ut exponať,*eam*,s.sponsam,& tūc dic,ꝙ hodie iste tex.nō ꝓcederet ꝑ illud,qđ dixi in cōtrario,sed euitāda est iuriū correctio, & maximè in hac cōpilatione per illud,qđ hr̄.s̄. in proęm. Host.exponit extorquēdo aliquaľr lr̄am. sed dic ponendo uerā cōclusionē iuris,ꝙ si spōsam cognouisset añ,q̃ matrē, sponsam tenebit in uxorē:sed quò ad facultatē exigendi debitū dr̄ eā nō hr̄e,teneť tñ sibi reddere debitū,vt.j̄.eo.c. trāsmissę.Si uero cognouit spōsam post,q̃ cognouit matrē, ñ p̄t unq̃ hr̄e spōsam ꝑꝑ affinitatē superuenietē,ut.s̄. in prin. & sic p̄t exponi illa dictio,*eā*,referēdo ad sponsam propriè & impropriè,& per hoc non uariatur intellectus iuris.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium non separatur ad dictum unius asserentis affinitatem inter coniuges precessisse.*
2 *Affinitas etiam ex illicito coitu oritur impediens & dirimens matrimonium.*
Maritus & uxor efficiuntur una caro.
Fornicarius & fornicaria efficiuntur una caro.
Fornicatio potest esse notoria.
Carnalis copula potest esse notoria.
4 *Iudex sententiam ferre potest sine testibus de eo,quod est sibi notum ut notoriū.*

CAP. III.

1 DEillo. †Non separať matrimoniū ad dictum unius asserētis affinitatem inter coniuges p̄cessisse. Primo cōsultatio. Secundo rñsio, ibi, *Respondemus*. Casus lit. Quidā dicebat,ꝙ cognouerat uxorē fratris sui añ, q̃ cū illa matrimoniū contraxisset. Quæritur, quid iuris sit? Responsio.ꝓpter. hoc non sunt separandi, nisi hoc esset notorium, aut per idoneos testes legitime probaretur. Ber.
2 †Not ꝙ ex copula illicite habita contrahitur affinitas c impediens & dirimens matrimoniū inter affines,& sic non solū maritus & uxor efficiūť vna caro ꝑ copulā sed ēt fornicari⁹ & fornicaria;ut ꝓbať clari⁹ ī.c.in.eo.32.q.4.& sic oriť affinitas ex illicita coitiōe,sicut ex cōiugio.
3 †Scđo not. ꝙ copula p̄t esse notoria, vt puta s̄m doc.si publicè tenebat istā muliere,ar.in.l.si vicinis sciētibus,C.de nuptiis.Et no.hoc dictū, qa facit ad materiam c.uestra,de cohabi.cler.& mulie.ut fornicatio clerici dicatur notoria sine alia probatione, si publicè tenet concubinam,pro quo vr̄ tex.in cap.tua,eo.titu.iuncta glossa.in uersi.*non ex euidentia*, quæ hoc clare uult, & eam notabis.
4 †Vltimo not.quod de eo, quod est notum iudici ut notorium, p̄t iudex ferre sententiā sine testib. d, ēt si sit notorium fac-

rium facti transeuntis,ut hic notabiliter probatur,pro quo uide bo.tex.cum glo.in l.1.C.qui & aduer.quos.

SVMMARIVM.

1 *Incestuosus matrimonium contrahere non debet,sed si contrahit,tenet, & tūc tenetur reddere debitum,sed non potest petere, & non minus tenetur uxori necessaria ministrare.2.3.*
3 *Maritus priuatur facultate exigendi debitum.*
Incestus non soluit matrimonium prius contractum.
4 *Delicta plura quandoq; oriuntur ex eodem facto,& ambo punienda.*
5 *Adulterium committit ēt coniugatus cum soluta.*
6 *Episcopus dispensare an possit super facultate petendi debitum.*
7 *Vxor an possit negare debitum marito incestuoso petenti?*
Vxor an possit remittere marito pœnam petendi debitum?

CAP. X.

1 TRansmissæ. †Incestuosus matrimonium ꝯhere nō debet, sed si cōtrahit tenet & tūc tenetur reddere,sed nō p̄t debitū exigere,& ñ min⁹ tenetur uxori necessaria administrare. Primo cōsultatio.Scđò rñsio,ibi.*quia uero*.Casus lr̄alis. Quidā hēbat uxorē,ea defuncta filiā uxoris defunctę cognouit,post modū aliā accepit,& nihilomin⁹ cū priuigna publicè delinq̄bat,q̄situ fuit a pa.quaľr in facto isto esset agēdū,& ipe rñdet,ꝙ uxori lētīmè cohabitet,& necessaria subministret,nec cā cognoscat,q̃diu uixerit,nisi ab ea fuerit reqsit⁹, & donec cū ea ꝑmāserit,ꝓ incestu,& adulterio pnīā agat ꝓ īponētis arbitrio,& si superuixerit uxori,sine spe cōiugii ꝑseueret Ber.
2 † No.1.ꝙ licet marit⁹ priueť facultate exigēdi debitū, nō tñ
3 ꝑ hoc releuať ab onere ministrādi uxori necessaria. † Scđò no.qđ icest⁹ nō dissoluit matri.pri⁹ ꝯctū,licet priuet facultate exigēdi debitū.† Vlti.no. ꝙ ex eodē facto oriūť qnque
4 duę spēs delicti ambę punibiles. nā hic ex copula cū priuigna cōmisit iste incestū,& adulteriū.incestū, quia cognouit affinē,adulteriū,quia ipse erat cōiugat⁹,& de quolibet p̄t accusari,& puniri,ꝓ hoc.l.si adulteriū cū icestu,ff.de adul.plenè ꝑ Bar.ī l.senat⁹,ff de acc.& uide qđ no. ī c.uirginib. 27. q.1.† Et ex hoc no.ꝙ de iure cano. cōiugat⁹ dr̄ committere
5 a adulteriū a ēt cognoscēdo solutā, ꝓ quo uide tex.32.q.4. in
6 c.nemo,& c.dicat,lȝ aliud uideať de iure ciuili.de quo uide tex.& gl.ī l.1.C.de adul.& l.iter,ff.eo.† Priò hic q̄riť, nūqd possit dispēsari cū isto sup exactiōe debiti?Doc.ꝙ sic.nam si ecclia dispēsat,ut possit ꝯhere de nouo,ut no.s̄.e.c.1. forti⁹ p̄t dispēsare,ut p⁹ ꝯctū possit exigere,intellige cā subsistēte, puta iuuentutis. † Vlti.q̄riť,nūqd uxor possit denegare marito icestuoso petēti debitū.Hos.ꝙ sic,fret⁹ authoritate dñi 32.q.1.in c.dixit,dicit tñ,ꝙ si uxor semel petiit debitū,tenetur postea reddere, b quasi uideať recōciliatio facta,alle. c.si uir.j̄.de adul.& c.ꝓposuit,& qđ ibi no.s̄.de cōiug.se.Sed d. Car.& d.Ant.tenēt oppositū,& meli⁹.nā ī isto casu maritus nō priuať exactiōe debiti ex cōtēplatiōe uxoris,sed ꝑꝑ atrocitatē sui delicti,iō uxor ñ p̄t sibi hāc pœnā remittere,nec ēt exigēdo sibi debitū uř uelle sibi remittere. Sed in ꝯriis cōtēplatiōe uxoris dūtaxat uir erat priuat⁹,ut puta ꝑꝑ adulteriū iō,si uxor petit debitū a uiro,uř illū reconciliare, & sibi remittere.†In gl.2.in fi.ītellige istos tres casus,ꝓut plene dixi in c.1.& c.fi.s̄.de eo,q du.in ma.quā pol.per adul.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium non separatur ad confessionem coniugum, qui dicunt affinitatē precessisse,etiam si rumor uiciniæ consentiat.2.*
2 *Matrimonium non ab homine sed ab ipso deo dependentiam habet.*
Confessio coniugum,quare matrimo.non noceat?quandoque tamen nocet. 5.
3 *Rumor uiciniæ quid sit.*
Fama quid sit.
Medietas uenit appellat.partis.
Pars aliqua quid importat.
4 *Matrimo.separatur propter affinitatē p̄cedentem ēt ex illicito coitu.*
5 *Matr.ex quorum dicto seu confessione impediatur & dirimatur.*
6 *Fama ꝑ se nō sufficit ad dirimēdū matr.nisi cū aliis cōcurrat adminiculis.*
7 *Consanguinitas quo probatur hodie, quia est restricta ad quartum gradum.*

CAP. IIII.

b 1 SVper eo. c † Nō separať mřimoni. ad cōfessionē cōiugū,q dñt affinitatē p̄cessisse, ēt si rumor uicinię cōsentiat,& est casus multum allegabilis.

Prīo ponit.q̄ōnē. Scđo solonē,ibi.tuę.casus lr̄alis. Quidā ꝯxit mřimoniū cū quadā muliere,& tā ipse,q̃ uxor cōfitebāť, ꝙ quādā cōsanguineā uxoris suæ añ,q̃ cum ea cōtraxisset,carnaľr cognouit,& aliqua ꝑs uicinię illud acclamabat,q̄riť,an sint separādi.rñ.ꝙ ꝑꝑ eorū cōfessionē tm̄, uel rumorē uiciniæ separari nō dēnt,qa multi q̄nq; colluderēt adinuicē, & ad confessionē incest⁹ facillè ꝓsilirēt,si ꝑ eorū confessionē crederēt separari,& rumor uicinię nō est adeo ualid⁹, ꝙ bñ cōiūcti dēāt
2 separari,nisi rōnabiles & fide dignæ ꝓbatiōes accedāt.B.† No.1.rťam, ꝙ ad cōfessionē cōiugū ꝯ mřimoni. nō dēt fieri matrimonii separatio.Et rō h⁹ dicti ē,ꝙ matrimo. nō hēt depēdētiā ab hoīe, sed ab
c ipso deo c recipit indissolubilitatē. 33.q. 2.c.quos de⁹ cōiūxit,& 35.q.x.in c.1.iō ꝯfessio nō nocet,cū princ p aľr nō fit cōtra
3 cōfitētem.† Scđo no.ibi. *aliqua pars uiciniæ*,iūcto uer. *rumor*,ꝙ rumor uicinię propriè dr̄,cū aliqua ꝑs uicinię aliqd asserit, & in hoc differt rumor a fama. nā fama ꝓpriè est,qñ tota ciuitas,seu uicinia, uel maior ꝑs reclamat,ut no.in c.īquisitiōis,
d in fin.j̄.de accu.Rumor d autē est, qñ aliqua pars clamat,puta tertia uľ quarta ꝑs. nā licet appellatione partis ueniat medie-
e tas, e ut in c.2.1.rñ.de deci.li.6.& in l.nomē filiarum §.portiones,ff.de uer.sig. tñ, ubi adiiciť uerbum,aliqua, tunc uerificať in qualibet minima particula,quia dictio aliqua,restringit,de quo uide bo. glo. in cle.1.de for.cōpe.quā tenebis ad hoc mēti.Et sic intellige gl. hic, q̃ dicit aliud est fama,aliud rumor, & ꝙ in min⁹ se hēt rumor, q̃ fama,& similē gl.hēs, in c. si duo,
4 35.q.6.† Vlti.not.ꝙ matrimoniū separať ꝑꝑ ꝓpinquitatē p̄cedentē ꝯctā ēt ꝑ illici-
5 tū coitū.† In gl.1.in fi.no. bene istā gl. & expediendo hāc mām cū glo.fi.distingue plenè sic,cū q̄riť, nunquid ualeat confessio coniugū in cā matrimoniali. aut agitur de matrimonio cōtrahēdo, aut de iā ꝯcto.primo casu sola fama de impedimēto sufficit ad impediēdū matrimoniū, ēt si in sponsalibus interuenisset iuramentum,tex.est no.in c.super eo.j̄. titu. proxi.Item ad dictum unius,s. tertii impeditur matrimonium contrahendum,si non interuenit iuramentum,ut est bon. text. in cap.preterea,el.2.de spon.& in c.super eo,de testi. Et ex illis duobus.capit. uidetur inferendum, quòd plus probet fama, quam unus testis. quia (ut dicit) sola fama impedit, etiam si interuenit iuramentum, secus in dicto unius. Sed ego crederem, quòd si unus testis omnino integer confiteretur impedimentum. impediretur matrimonium, etiam si iuramentum interuenerit, quia unus testis non minus probat,quam fama,ad hoc, ꝙ no. in cap.ueniens,de testibus.& in cap. 1. de appe.facit c.super eo.§.1. s̄. de testib. ubi uidetur quasi casus. Et adde.capit. præterea,rñdeo,ꝙ ille testis nō erat omnino integer, tum quia allegabat turpitudi-

a Adulteriū. ex parte uiri ñ cōmittit,s stuprū, ex parte mulieris cōmittiť adulterium, ideo filii dicūtur incestuosi, adulterini. Ioa. And.in addi. Spe. sup rub. q. si. sint l.late.Io. Bap. de scto Seuerino, in l. si q̃ illustris, C.ad Offic. in 14. quæst.

b Reddere.opi.Hos. tenet Io.And. hic opi.Abb. est cōis, ut hic ꝑ Car. Ale. & Phil.Fran.

ZACHAR.

c Sed ab ipso deo. adde istū in c.fi.& ibi remissiuè posui in apost. ad ipsum in uersi. iure diuino,in fi.c.s̄.ꝯ sponsa. duorum.

d Rumor.Alex. in l. de minore.§. pluriū, ff. de q̄ō. uide singulare dictum Bar. in l. Pacumeius,ff.de hęre. insti.gl.in l.3.§. eisdē,de testa. ꝑ Car. Floren.& Hos. in c.qualiter & qñ.j̄. de accu.

ZACHAR.

e Veniat medietas. adde uidere ꝯ hoc Ant.Cors. sin. suo 203.in uers..pars. ubi ferme in terminis, & ibi quid ueniat appellati. partis,& qd si subdať dictio, aliqua ut hic?qđ, tñ limitabis per eum, s.nisi rōne adiuncti appareť nō posse intelligi de particula aliqua seu medietate partis, ut plenè ꝑ Bar. in in l.interdū, ff. de hære.insti.de quo etiā notā in apostil. ad istum in c. pastoralis nu. 11. in uer.bona gl. in cle. unica. de offi. deleg,

SEB. SAPI.

e Medietas. Vide Felin in capitul. 2. uersi. & non potēs partem,colu 6. s̄. de libel. obla.rias. in l.1.col.2. in 3. not.C. de pact. & in l.de pupillo.§. qui nuntiat,ff. de ope.no.nun.

nē suā,tū qa deponebat sine publicatiōe
sui noīs ꝯ.c.2.de testi. Aut spōsi ꝯfitēt ī-
pedimētū,& puto sufficere eorū cōfessio
nē ad īpediēdū mr̄imoniū,ēt si iteruenis
set in spōsalib.iurm.Rō,qa cū possint sibi
remittere illā obligōnē iuratā,ut ī c.2.đ
spō.p̄sumptio est ꝙ nō cōfiteāt̄ falsum,&
sic restringo istū tex.ubi agit̄ đ ꝯcto mr̄i
monio,& sic ,pprie loqt̄.Aut alter ex spō
sis cōfitet̄ īpedimētū.& tūc aut cōfitet̄ il
le,q stat ꝯ spōsalia,& ñ puto sufficere.qa
cōfessio p se ñ ualet.14.q.2.in prin. Et si
diceremꝰ ꝯriū,facile dissoluerēt̄ spōsalia
cū appetētes separōnē cōfitēt̄ īpedimen
tū.Aut cōfitēt̄ is,q stat ,p spōsalib.& tūc
sufficit eiꝰ cōfessio,arg.c.attestationes,&
qđ no.ibi Hos.s̄.de despō.īpu.Scđo ca-
su principali,cū agit̄ de ꝯctu,dic,ꝙ aut ꝯ
fessio tendit ad separationē tori,& ualet
ꝯfessio ꝯ cōfitētē,uñ, si uxor cōfitet̄ adul
teriū,sibi p̄iudicat,ut ī c.ex lr̄is,đ diuor.
qa p hoc ñ separat̄ uinculū mr̄imoniale.
Aut ꝯfessio fuit sup substātia uīculi mr̄i
monialis,& si ,p mr̄imonio, ualet dūmō
nō ueniat ī p̄iudiciū alteriꝰ mr̄imonii, đ
quo cōstat,ut le.& no.ī c.2.de clā.despō.
Aut ꝯfessio fit ꝯ mr̄imoniū,& tūc aut cō
iuges cōfitētes stāt ꝯ mr̄imoniū,& nō ua
let cōfessio,ēt cū fama rō,qa ꝯfessio đ se
6 nihil ,pbat,ex quo ē ,p cōfitētib. † Fama
tñ p se ñ sufficit ad dirimēdū mr̄imoniū
ut ī d.c.si duo,& hoc tenuit hic do. Ant.
qđ satis placet,& sic lita istud ca. si duo.
Aut cōfessio fit a coniugib.stātib. ,p mr̄i
monio,puta qa iudex īquirit ex offō, ul
tertiꝰ accusat,& tūc si cōcurrit fama cum
cōfessione,ur tex.no.in d.c.si duo , ꝙ dēt
separari mr̄imoniū,& hoc uoluit ista gl.
7 hic rñdēdo ad ꝯriū illiꝰ.c.† Abb.tñ dicit
disputationē illiꝰ. c.,pcessisse đ iure anti
quo,qñ ,phibitio ꝯiugii extēdebat̄ ad 7.
gradū,qa ,pbatio ꝯsanguinitatis ñ pote-
rat de facili fieri usq; ad illū gradū suffi
ciebat fama de īpedimēto cōsanguinita
tis cū cōfessione ꝯiugū,sed cū hodie ,phi
bitio sit restrincta ad quartū gradū , ut ī
c.ñ dēt.ꝯ.ti.,pxi.dēt aīr ,pbari cōsangui
nitas,,put hr̄ ī c.licet ex quadā , de testi.
d.Ant.admittit dictū Abb.cū agit̄ de im
pedimēto ꝯsanguinitatis.sed ubi ageret̄
de alio īpedimēto clādestino,puta đ af-
finitate illicitē ꝯcta. putat sufficer̄ famā
cū ꝯfessiōe ꝯiugū.sa.tis hoc dictū ultimū
placet,sed puto,ꝙ ēt ī priō casu sufficeret
fama cū ꝯfessione coniugū,ñ ob.dictū ab
batis,rō,qa ex quo ꝯfessio emanat ,p stā
tib. ,p mr̄imonio,nec est p̄sumptio collusionis,stādū eēt ꝯfes
siōi ēt sine fama,qa ñ ē p̄sumptio,ꝙ quis cōfiteat̄ falsum ꝯ se
l.si.C.arbi.tute.Et hoc uoluerūt cōiter doc.ī d.c.attestatio
nes,& Hos.hic fortiꝰ ergo ualet ꝯfessio,qñ hēt ꝯcomitātiā fa
me,nec ob.l.licet ex quadā,qa loqt̄;qñ ñ adest cōfessio cōiu
giū stātiū ,p matrimonio,ita,ꝙ indistincte intelligerē tex. ī
d.c.si duo.Aut alter eorū tm̄ ꝯfitet̄ matri.& tūc aut ille, qui
confitet̄,stat ꝯ matri.& non ualet,ēt si cōcurrat fama,p rō-
nē supradictā.Aut confitet̄ ille,qui stat ,p ma.& tūc dicit d.
Ant.ꝙ si allegat turpitudinē suā,nō ,pbat ēt cū fama,all.no.
p Arch.in d.c.si duo.Sed certe Arch.ēt infert ꝯriā opi.& il
lā puto ueriorē,quia ubi agit̄ de p̄iculo aīæ , audit̄ allegans
turpitudinē suā,ut plene dixi in c.cū sup,de cōces.p̄b.Itē ex
quo iste stat ,p matrimo.& confitet̄ ꝯ se,nō est p̄sumptio, ꝙ
dicat falsum,ut no.ī d.c.attestationes.maxime cū fama ad-
iuuet suā assertionē.Et ex p̄dictis hēs plene hanc mām , an
& qñ ualeat confessio coniugum,uel alterius ex eis contra
coniugium,& non habes alibi materiam ita collectam.

SEB. SAPIA.

a *Inuita cognosci.* Nūqd uxor cognita per uim inuito marito posit ingredi monasteriū tradit Fel.in c.pe. in prin.s̄.de ,pba.

b *Cū sponsa.* Ex quo infertur,ꝙ diposi tio.c.plerūq;.ī.de do. inter ui. & uxo. hēt locū ēt in spōsa. facit gl. cū qua cōiter trāseūt doc.in d.c. plerunque.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas superueniens non soluit sponsalia de præsenti.*
2 *Restitutionem petere potest alter coniugum etiam ante consummatione ad sui quasi possessionem.*
3 *Mulier potest inuita cognosci.*
Carnalis copula uiolenter extorta non firmat matrimonium contra metū præcedentem,& quid sequatur,si uis fuit conditionalis?
4 *Adulterium committitur cum sponsa de præsenti nondum cognita, & quid de sponsa de futuro?*
5 *Vxor sicut dimitti potest a uiro propter fornicationem , ita & ipsa ex eadem causa uirum dimittere potest.*
Maritus,& uxor ad paria iudicantur.
6 *Illicitus coitus etiam affinitatem inducit.*
Maritus & uxor si affines sunt,matrimonium exercent ad petitionem illius,qui non fuit affinitatis conscius.
7 *Papa non arctatur sequi diffinitionem suorum prædecessorum , nec debet sequi si eam non putat iuridicam.*
8 *Maritus an posit obycere uxori adulterium,de quo ipse fuit causa,& qua causa sit sufficiens?9.*
9 *Præsertim,quid importet.*
10 *Affinitas quid sit.*
11 *Factū litīme retractari nō dēt,licet casus sequatur a quo nō potuit inchoari.*

CAP. VI.

1 *DIscretione.* † Affinitas supueniēs nō dissol
uit spōsalia de pñti. Cōis diui-
sio.Scđa.ibi.*nos igitur*. Et ī pria dicit mulierē ad ꝯ
tinētiā īducēdā.Scđa,ibi,ꝙ *si forsitā*,dicit. qd iu-
ris,si ad hoc nō p̄t īduci?Tertiò soluit tria obstacula. Casus
lr̄alis.Quidā ꝯxit mr̄imoniū cū quadā p uerba de pñti , &
añ,q̄ eā cognosceret,tradidit,inq̄tū potuit, renitēte & inui
tā cuidā suo cōsanguineo in uxorē,& ille accepit,licet inui
tā,sed mulier,q̄ cito fuit reddita libertati,aufugit ab ipso,&
& priō uiro restitui postulauit,q̄rebāt̄,an dēret illi restitui?
rñ.pa.ꝙ uiro ,p tā turpi facinore grauis pnīa dēt imponi,&
mulier monēda est pp publicā honestatē,ut nec primū repe
tat,cuiꝰ cōsanguineꝰ eā cognouit,licet inuitā, nec redeat ad
s̄m,cui pp adulteriū nō p̄t se cōmisceri,sed in cōtinētia ma
neat,donec primꝰ uir uiā uniuersæ carnis fuerit īgressꝰ.si āt
ad hoc īduci nō potuerit,prior uir cogat̄ eā recipe , & mr̄i-
moniali affectiōe tractare,nec p̄t ei adulteriū obiicere, q eā
adulterādā tradidit,p̄serti īuitā,licet dicat̄ ī euāg.ꝙ pp for-
nicationē uir dimittere p̄t uxorē,ñ tñ pp eādē cām uir sēp
p̄t dimittere uxorē,nec uxor uirū,cū possit p exceptionē,ul
replicationē repelli,& affinitas supueniēs mr̄imo. ei obesse
ñ dēt,q cōsciꝰ seu pticeps hꝰ iniqtatis ñ fuerit,cū iure suo si
ne culpa nō dēat defraudari.Alc.tñ ī sili casu dicit distiguē
dū,,put seqt̄.B.† No.ibi;*restitui postulauit*, ꝙ ēt añ cōsumma
2 tionē matri.p̄t alter cōiugū petere restitutionē alteriꝰ,si ha
buit illiꝰ quasi possessionē,& hoc tene menti. nā bñ facit ad
no.p'doc.ī c.ex pte,đ rest.spo.† Scđo no.ibi:*licet inuitam co
gnouerit*,ꝙ mulier p̄t īuita cognosci. a Ex quo argui, ꝙ talis
3 copula uiolēter extorta nō firmat matri.ꝯ metū p̄cedētē,&
facit optime ad id,qđ dixi in c.cōsultatiōi,s̄.de spō. & hoc
est indubitatū,ubi interuenit uis p̄cisa,ut puta quia detenta
p alios,uel ligata,fuit cognita . Quid autem,si interuenisset
uis conditionalis?dic ut no.ī c.is,q fidē,de spō.ubi p Io.An.
ubi tenuit hoc nō excusare mulierē,sed d.An. ibi ꝯ respectu
matri.cōualidādi,& hoc ultimū puto uerius. quia nō repe-
rit̄ liber cōsensus,qui requiritur in matri.ut in c.cū locū,&
c.Gemma,de spon.† Itē no.ibi:*præter reatum adulterij*, iūcta
4 gl.ꝙ adulterium cōmittitur cum sponsa b alteriꝰ de præsen
ti,licet nōdū cognita,& idē ur̄ cū sponsa de futuro , saltē ad
hoc,ut spon , & uir possit accusari de adulterio:p tex.no.in
l.si uxor,ff.de adul.ubi dicitur,quòd nec matrimonium,nec
spem

spē matrimonii uiolare licet quatenꝰ dicit de spe,loqt̄ pro
priē ī spōsalib.de futuro;& hoc ēt voluit gl.in.c.quēadmo
dū,đ iureiu.licet;ꝯriū tenuerit hic.d.Car.allegādo ,p se gl.
5 in.c.qdā.27.q 2.sed primū puto ueriꝰ.†Itē no.ꝙ sicut mari
tus p̄t dimittere uxorē pp fornicationē;ita e ꝯ mulier ma-
ritū.ñ.n.in hoc iudicāt̄ ad imparia;qđ clariꝰ ,pbat̄ ī.c.ap̄lis
6 32.q.8.& ī.c.1.ut lite ñ cōte.†Itē no.ibi:*sed nec affinitas*,tex.
aptissimū,& nescio alibi ita clarū, qđ copula ēt illicita īdu
cit affinitatē,& habes hic casum,in quo maritꝰ& uxor sunt
a affines a,& nihilominꝰ exercet̄ mr̄imoniū ad petitionē illiꝰ
7 q nō fuit affinitatis ꝯsciꝰ.†Vltimo no.papā nō arctari ad se 2
quēdā diffinitionē suorū p̄decessorū;nec dēt seq,si eā ñ pu
8 tat iuridicā.†In gl.1.in fi.aduerte,qa intrat mām, nunquid
b maritꝰ possit obiicere b uxori adulteriū,cui ipse occasionem
deditꝰ& allega.,p & ꝯ, & nō fuit ausa firmare pedes.d.Ant.
c dixit,ꝙ si vir est occasio delicti c mulieris īuitæ, nō imputat
mulieri,ut hic.Si vero fuit occasio mulieris ñ inuitę, & tūc
quo ad deū ñ fuit excusata,ex quo ñ cōpellebat̄, sed quo ad
virū ē excusata,ut ꝯ eū possit replicari;& hęc distinctio vr̄ đ
mēte Io.An.& Hosti.q referūt,q̄stio. Bar.Brix.de quodam
ęgrotāte,ad cuius p̄ces uxor cōcubuit cū medico,nūqd pos
sit uxori adulteriū obiicere;ꝯcludit̄ qđ nō , ex quo ipse fuit
cā,& uiđ gl.32.q.7.in.c.cōcubuisti.Sed ego adderē unū mē
brū ad illā distinctionē, ꝙ aut uir fuit cā immediata adul- e
terii mulieris,& tūc nō p̄t sibi obiicere adulteriū,ut hic aut
fuit cā mediata, puta qa uxor deserta a uiro cōmisit adulte
riū,& tūc nō sufficit illa occasio:qa est nimis remota, ut vr̄
,pbari in.c.significasti,de diuor.& ita p̄t gl. intelligi in.c.si
tu abstinens.27.q. 2. & p hāc distinctionē reducere istā gl.
9 ad cōcordiā,v.de in simil .bo.gl.ī.c.de cętero de homi.†In
gl.in uer.*præsertim*,ibi:*tantum*,*aduerte*,qa hęc expositio im-
,ppriat tex.vñ,licet uxor ñ sit excusata quo ad deū , ex quo
nō fuit īuita,& sic loquūt̄ iura allegata ī gl.;tñ quo ad mari
tū est excusata & tex.,ppriē loqt̄ de marito.vñ hic est casus
aptus,ꝙ maritꝰ ñ p̄t uxori obiicere adulteriū, si ipse fuit au
d ctor adulterii,licet vxor fuerit spōtanea nā dictio p̄sertim, d
,pprie sumpta ponit idē in casu ꝯrio,ut not.in.c.auditis,de
10 elec.& in.c.qm̄,ut lite nō cōtesta.†In gl.in uer.*nec affinitas*.
in fi.gl.nō rñ.ad ꝯria.Io.An.remittit ad arborē ꝯsanguini-
tatis. dic qđ quo ad impediēdū mr̄imoniū orit̄ affinitas,&
sic loqt̄.c.de illo,&.c.sup eo,s̄.e.& tenet gl.ī.§.affines,alle.
,p ꝯrio,q̄ allegat ad hoc istū tex. sed quo ad alios effectꝰ ,p-
cedat ꝯriū,& hoc plꝰ placet,q̄ dictū d.Ant.q dicit,ꝙ lex so
lū dicit,ꝙ affinitas est q̄dā ,ppinqtas ex nuptiis ,pueniēs vñ
nō loqt̄ ille tex.negatiue,sed affirmatiue,ñ.n.sequit̄ ꝙ alio
mō nō possit affinitas ꝯhi , sed certe rñsio nō est bona quo
ad totū illū tex.ut patet ibi ī tex. *affines*. nā loqt̄ negatiue,s.
11 qñ nō ꝯhit̄ nisi ex nuptiis,iō ītellige,ut.s̄.dixi.†In gl.ī uers.
officere,ī fi.dic,ut no.ī rl'a, factū legitime,de re.iu.li.6.&.ī. f
l.si a me,alle.in gl.ꝯriū factū erat inchoatū nō aūt perfectū;
iō irritat̄, si deuenit ad eū casum , a quo non potuit habere
principium.hic uero matrimo. erat perfectum ex consensu
de pręsenti, ideo non irritatur ex affinitate superueniente.

SVMMARIVM.

1 *Carnalis copula cum puella.7.anno. dirimit matrimonium postea cum consanguinea contractum.*
2 *Impedimentum publicæ honestatis oritur ex attentatu copulæ cum sponsa.7. annorum.2.*
3 *Impedimentum publicæ honestatis solum oritur ex sponsalibus cum puella post.7.annum completum.*
4 *Affinitas non oritur ex extraordinaria pollutione,& necesse est quod interueniat seminis commixtio intra claustra pudoris.*
5 *Semen utriusque an sit necessarium ad affinitatem causandam, & ad prolem procreandam,seu ad matrimonium consummandum?*

CAP. VII.

1 *FRaternitati.* †Legitur duobus modis; s̄m
unū intellectum.h.d. Ex spō-
salib. ꝯctis cū puella,quę nondū cōpleuit septenniū,
interueniente copulę attētatu oritur publica hone
stas impediens matrimonium contrahendum cum consan
guinea. s̄m aliū intellectū hoc intendit.
Copula carnalis habita cū puella.7.ann.
dirimit mr̄imoniū postea ꝯctū cū cōsan
guinea Cōis diuisio.Secūda,ibi:*diuortii*.
Casus lit. Quidā ꝯxit spōsalia cū quadā
puella.7. anno. quā polluit extraordina
ria libidine.postea ꝯxit mr̄imoniū cū so
rore ipsiꝰ postmodū uero archieps Bisun
tinꝰ,cū de hoc ad ipsum q̄stio eēt delata
diuortii tulit sn̄iam inter eos,quam dñs
2 papa approbauit Ber.† Opp.ꝯ lr̄am,& vr̄
nullo mō posse de iure ,pcedere aut.n.ex
publica honestate fuit separatū mr̄imo-
niū ꝯctū cū sorore,& vr̄ hoc ꝯ c.lr̄as.&.c.
accessit,de despō.ipub. nā publica hone-
stas solū orit̄ ex spōsalib.ꝯctis post com-
pletū septēniū.añ ēr cū matre puellę pōt
ꝯhi mr̄imonium,ut ibi. Aut ex affinitate
orta ex libidine extraordinaria hoc etiā
stare ñ p̄t:qa affinitas nō ꝯhit̄,nisi pfecte
mulier cognoscat̄ ita qđ iteruenia t san-
guinis,seu seminis cōmixtio, ut est bonꝰ
tex ī.c.lex diuinæ ꝯstitutionis.17.q.2.ad
idē bonus tex.cū gl.in.c.extraordinaria e
polutio.35.q.3.vbi dr̄ qđ licet qs cogno
uit puellā circa nalia,ex quo tñ copula ñ
fuit habita ītra claustrū pudoris,ñ orit̄ af
finitas cū cōsanguineis puellę.vñ ñ obstā
te ista pollutiōe extraordinaria p̄t duce
re consanguineā puellæ in uxorem. Sol.
metu forte ꝯrii hoc.c.legit̄ duobꝰ modis
ut p̄misi.primo, ꝙ mr̄imoniū fuit hic se-
paratū non pp affinitatē,sed pp publicā
honestatem q̄ insurexit ex spōsalib. ꝯctis
cū sorore,& tūc s̄m Io. An.hoc.c.ñ facit
ad ti.sed tu aduerte.aut.n.illa spōsa com
pleuerat septēniū;& tūc itellectus est in-
dubiꝰ p.c.spōsam,&.c.ad audientiā,s̄.de
spōsa. nec eēt tūc necesse pōderare extraor
diariā libidinē,qa sola publica honestas
suffecisset,ut ī dictis iurib.& iō intelligo
tex. ꝙ illa ñdū cōpleuerat septenniū tpe
spōsaliorū,sđ erat ītra septēniū.& tūc ad
ꝯria dic,ꝙ interueniētib. istis duobus,s.
spōsalib. ꝯctis cū proxima septēnio, & ex
traordinaria libidine orit̄ publica hone-
stas. ñ.n.ē honestū,ut qs ducat ī uxorē ꝯ
sanguineā puellæ,cū qua ꝯxit spōsalia,&
extraordinaria libidine polluit, & facit f ad
ti.in eo,ꝙ spōsalia de se nō suffecissēt ad
dirimēdū mr̄imoniū sđ pōderat̄ ēt extra
ordinaria libido,& iste ītellectus exten-
dit.c.lr̄as,p̄all.& est ꝯformis cum intelle
ctu,c.iuuenis,s̄.de spō.Sed s̄m intellectū
quē ibi tenui,multum differt a decisione
istiꝰ tex.nā ibi puella fuerat ducta in vxo
rē & cōducta in domū uiri,nec constabat
de attētatu;sđ p̄sumebat̄.hic uero fuerūt
ꝯcta sponsalia,& p̄sumebat̄ copula,& sic
ponit casum oio diuersū.Scđo legit̄ iste
tex.ꝙ affinitas fuit cā dirimēdi hoc mr̄i
moniū,& tūc ad ꝯriū dic,ꝙ ex quo puel-
la apparet cognita,p̄sumit̄,ꝙ mature po
tuerit cognosci,nisi doceat ꝯriū, & tunc
oportet ītelligere tex.ꝙ fuit extraordina
ria libido.i.extraordinariū & insolitum
tp̄s pubertatis,& tūc cessant ꝯria,q̄ ,pce-
dūt,cū libido fuit extra claustrum pudo

SEB. SAPIA.

a *Affines.* Nūquid aūt statutū faciēs mētionē đ affinib. hēat locum in marito & uxore,q ,p prie ñ sunt affines uide Pau.de Ca.ī. l.1. C. unde uir & uxor, & in.l.maritus,C.de procura.

b *Obiicere uxori.* nota hic, utrū maritus posit obiicere uxori adulterium , qñ ei dedit cām adulterādi ,caue tñ ne decipiaris qa abbas hic iudicio meo infideliter recitat dicta Ant. iō uide ipsū originaliter.Barth.de Dellen.

c *Occasio delicti.* no. hic de expositiōe lenocinii,de quo uide omnino gl ī.c nihil utiq;. 32.q.6.& qđ no ī. l.cū mulier,ff.sol. mat. & Sali.in.l. qm̄ Ale.C.đ adul. & p not.illā legē. & quot modis dicat̄ cōmitti lenociniū, uide gl.32. q.1.c.apud misericordiā. §.crimē.p Sali.in.l. crimen, cir.prin. de adul. ubi ēt ponit aliā pulch.q.ī materia lenocinii , & uide oino quod scripsi post gl.in.d.§.crimen , uer.sed ego adderē vnū membrū,ibi,qđ aut vir fuit cā , & c.adde ēe gl. in cau.đ pudicitia.33.q.5. de Dellent.

ZACHARIA.

d *Dictio , præsertim.* Adde gl.in.l. illud,ī uer.nō ita, & ibi Floren.ff.ad l.Aqui. & ī l.qđ si minor. §. restitutio,ff.de mino.di xi de ista dictiōe in apo.ad istū in. c. licet ex suscepto,nu. 11 in uer. litera pręsertim, s̄.de fo.compe.

e *Extra ordinaria* Io.And.in arbor affinitatis.

f *Facit* , & ista est. cōis lectura scđme Car.Alex.hic infi.

a Dupliciter. secũ dũ Io.An.&Tãcr. non est attendendũ per quæ uerba fuerit desponsata cũ puella erat inubilis,quia semper ĩtelligitur đ futuro ca.unico, đ de spõ.impu. in 6.in no.hic tenet contrarium.

b Sublata. Adde Bar.& Dy.ĩ.l. miles.§.queritur,ff. ad.l.Iul đ adul.& ĩ.l.si uxor.§.si minor,eodem.

c In domo. Adde uidendum Alex. con.149.in. 5.uo.

d AEtatibus. gl.ĩ. l.hæreditatum,ff. ad l.Fal. Ioan. de Anania in rub. đ delictis pue. Bal. in.l.si pater,đ testa.in.6.co. & in. l.si infanti, C.de iure delibe.

ZACHA.
Adde meliorem gl. đ iure in.l.iuniti.ff.đ test. Cy.Sali.& doct.in alle. l.si ifanti, & Bal. in.c.1. colũ.1.de pace iura.fir.

3 ris.†Et hic sumpta occasione dicit In.qđ nisi deĩ cõmixtio semi. vtriusq.itra claust. pudoris ñ causaĩ affinitas, nec ꝯsumatur mrim. vñ ñ sufficeret ẽissio seminis vni⁹. Põit exẽplũ ĩ frigido q p̃t ꝓuocare mulierẽ ad seminis emissionẽ;nõ tñ ꝑ hoc erit mrimoniũ ꝯsummatũ, uel ꝯ̃cta affinitas, ex quo alter nõ est potẽs ad mrimoniũ & idem dicit e ꝯ̃ respectu mulieris.hæc opi. Inn.nõ multũ placet Hosti.qa đ facili nõ p̃t ꝓbari emissio seminis vtriusq; nisi forte gñata ꝓle,qa tũc satis ꝯstat de commixione seminis vtriusque ꝑ hoc vr̃ sentire Host.ꝙ ad gñationẽ ꝓlis necessario cõcurrat semẽ utriusq;ꝙ qdã medici tenuerũt:sđ(ut audio) cõis opi.medicorũ ẽ ĩ ꝯ̃riũ,i.ut semẽ mulieris necessario nõ concurrat ad gñationẽ,& ob hoc maximè dicit Fede.cõ.240.qđ ad causandã affinitatẽ,seu ad mrimoniũ cõsummãdũ necessario nõ reqrĩt,ꝙ mulier emittat:sed satis ẽ, ꝙ uiri semẽ sit cõmixtũ nãe uxoris.Et ꝯ̃rio.n. sequereĩ magna absurditas.nã pone,ꝙ ꝑ annũ mulier ñ emiserit: tñ concepit ex semine uiri,& peperit.absurdũ eẽt dicere s̃m Host.ꝙ mrimoniũ ñ sit cõsummatũ,uel affinitas sit ꝯ̃cta, & hec opinio satis placet, data habilitate vtriusq; ad ꝯ̃ctum matrimo. & per hæc habes præ ceteris hoc.c.clare lectum.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas superueniens etiam ex illicito coitu soluit sponsalia de futuro,& priuat facultate contrahendi matrimonium.2.*
2 *Affinitas superueniens non soluit matrimonium de præsenti.sed soluit sponsalia contracta cum impubere etiam per uerba de præsenti.*
3 *Sponsalia contracta per uerba de præsenti cum impubere non matrimonium.sed sponsalia de futuro iuris interpretatione dicuntur.*
Incestuosus matrimoniũ ꝯ̃here nõ põt sed si ꝯ̃hit,tenet uidelicet cum extraneis,sed non cum propinquis.
Ignorantia in aliquo excusat.

CAP. VIII.

1 *EX literis.* †Affinitas supueniẽs rumpit spõsalia de futuro vel latius sic. Affinitas causata ex copula illicita rũpit spõsalia p̃cedẽtia, & priuat facultate ꝯ̃hẽdi matri. Cõis diuisio.Scđa, ibi *nos autem*.Casus lit.Quidã.G.noĩe ꝯ̃xit spõsalia cũ quadã puella ĩtra nubiles annos:& postmodũ matrẽ puellę carnaliter sæpe cognouit, puellã ipsam carnaliter tractauit adultã,& hoc notorium erat.petiit eps loci illi uiro ꝓuideri, & vtrũ ipsa mulier possit cũ alio viro ꝯ̃here?dñs papa dicto viro pœnitẽtia fecit iniũgi,mãdãs epo, vt illos dẽat abinuicẽ separare & mulier alteri viro ñ nubat si postq̃ sciuit delictũ uiri & matris,ei ñ erubuit cõmisceri,uir & mater ipsi⁹ mulieris ñ dẽnt ad alias nuptias ꝯuolare : sed cõtinẽter uiuere dẽnt,& suũ flere delictũ, si de lapsu carnis ñ timeaĩ ipsorũ.
2 B.†C.p.ꝯ̃ tex.ex quo.n.filiã despõsauit ĩ vxorẽ,vt dr̃ ĩ tex.ñ potuit eã ampli⁹ dimittere ꝑꝑ affinitatẽ supueniẽtẽ ex ꝑsona matris, qa affinitas supueniẽs ñ dissoluit mrimoniũ, licet ñdũ ꝯsummatũ,vt ĩ.c.discretionẽ,s̃ e.So.dic,ꝙ tex.p̃t
a ĩtelligi dupliciter[a],pric,qđ despõsauit puellã in uxorẽ,i.ꝯ̃xit ꝑ uerba de p̃senti,& tũc ad ꝯ̃riũ dic,ꝙ ex quo ista puella nõdũ erat nubilis,ñ esse potuit,mrimoniũ ĩter eos,sđ iuris interp̃tatiõe fuerũt spõsalia de futuro,ut ĩ.c.unico,đ despõ. impu.li.6.& añ,q̃ puella ꝓueniret ad ætatẽ legitimã spõsus
b cognouit matrẽ puellæ, & sic spõsalia fuerũt sublata[b] ꝑ affinitatẽ supueniẽtẽ:qa ꝓmissio mrimonii nõ p̃t adimpleri,
3 ut in.c.2.s̃.e.†Secũdo p̃t intelligi, ꝙ iste despõsauit puellã in uxorẽ.s.futurã,& sic mẽte,i& uerbis fuerũt ista spõsalia de futuro, q̃ tolluntĩ ex affinitate supueniẽte ex ꝑsona matris,& hũc intellectũ sentit gl.1. & gl.in uer.*separatis*.Et ex his patet decisio ad totũ tex.nã mater & vir ñ pñt amplius ꝯ̃here ꝑꝑ crimẽ incestus,ꝙ cõmiserũt si ñ ꝯherẽt de facto, teneret mrimoniũ,intellige cũ extraneis,ut in cap.trãsmisse,s̃.e.nã inter se ñ teneret mrimoniũ ꝑꝑ affinitatẽ ꝯ̃ctã ex ꝑsona puellę,& publicã honestatẽ ortã ex spõsalib. cũ filia spõsa uero poterit ꝯ̃here cũ alio,si ñ fuerit particeps iniquitatis,ut qa admisit istũ uirum ignorãdo,quod prius cognouisset matrem,secus autem,si fuerit conscia,ut in litera.

SVMMARIVM.

1 *Conuersatio & cohabitatio uirorum & mulierum est ualde periculosa, & ideo uitanda.*
2 *Peccatum luxuriæ an sit maius cum pulchra, uel cum turpi?*
Peccatum an maius committatur cum sorore sponsæ ante , uel post contractum matrimonium , uel cum ipsa sponsa post affinitatem subsequentem in uxorem ducta?

CAP. IX.

VEniens. Idẽ quo ad ti.dicit,qđ decretalis.s̃. ꝓx.pria pars narrat factum.Scđa respõdet, ibi:*cum igitur*. Casus lit.Quidã. E.noĩe ꝯ̃xit spõsalia cũ quadã puella iuramẽto ĩterposito ꝙ eã duceret ĩ uxorẽ,q̃ cito illa ad legitimã ꝓueniret ætatẽ,pater puellę eũ recepit ĩ domo dict⁹.E.sorori spõsæ ipsi⁹ carnaliter se cõiũxit.postmodũ ad ĩstãtiã amicorũ suorum puellã illã ĩ uxorẽ accepit,& postmodũ,qñ facultas se offerebat,cognoscebat utrãq;.postea uero ad cor rediens ꝯsiliũ suę salutis petiit sibi impendi.archieps suus misit eũ ad do. papã,& ipse sup hoc scribit eidẽ,dicẽs cũ ñ solũ a malo,sđ ab omni specie mali p̃cipiat amplius abstinere, mandat,ꝙ prędicto.E. pro tanto excessu pœnitentiam competentem imponat,& moneat illũ, & consulat ei , ut de cetero abstineat ab utraq;, quod inferius apertius declarabitur.Bern.
1 †Not. quod periculosa est sexuum comixtio,ideo uitanda etiam inter affines,ad hoc.c.mulieres , iuncta gl.de iudi.li. 6.& alibi dicit text.quod cohabitatio intercipit adulteriũ,
2 vt in.c.diffinimus.18.quęstio.2 .†Quęro,cum qua plus iste deliquit?Vin.dicit, quod quo ad deum,ubi magis contempsit,sed quo ad ecclesiam uidetur magis deliquisse cum illa,cum qua sponsalia non contraxit,& no.primum dictum Vin. quod in decernenda quantitate reatus quo ad deum attenditur principaliter contemptus peccatorum , & non qualitas peccati,& idem uoluit gloss.in.c.cum quidam supra de iureiuran.ubi plene dixi , & in. c. homo christianus. 40. distinct. & sic debes decidere quęstionem tactam.14. quęstio ultima cap.final.ubi formatur quęstio, utrum cum turpi,uel cum pulchra magis peccetur?In glossa. 1. in fine, uel potes intelligere textũ proprie , & tunc dic,quod licet a principio non tenuerint sponsalia, tamen tractu tempo-
c ris ex superuenientia temporis ętatis legitime fuerunt ratificata,cum iste puer habitaret in domo[c] sponsę, ut in.c.lite-
d ras,iuncta glossa de desponsatione.impube. & de istis ętatibus[d],qualiter distinguantur,uide bonam glos.quam tene bis menti,in procemio sexti.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas superueniens non soluit matrimonium.*
Affinitas superueniens inter maritum & uxorem priuat solum culpabilem iure petendi debitum.
Impedimentum publicæ honestatis non oritur ex illicito coitu sed affinitate.

CAP. X.

1 *TVæ fraternitatis.* † Affinitas superueniẽs ñ dissoluit mrimonium.Communis diuisio.Secunda,ibi:*nos igitur*.Casus literalis.Quidam matrimonio contracto & consummato cum quadã,eius sororẽ cognouit;q̃ritur utrum,

tur,utrũ possit exigere debitũ ab uxore ; & soluere reqsitus? rñ.pa.ꝙ uxor monẽda est,ut a cõmixtiõe uiri abstineat,& ĩ cõtinẽtia ꝑmaneat,donec,uir eius mortu⁹ fuerit,ꝑꝑ honestatẽ publicã.si ãt parere noluerit,& talis fuerit,ut de lapsu timeaĩ ipsi⁹,uir poterit ei debitũ reddere,cũ affinitas p⁹ ipm mrimoniũ iniq; ꝯ̃cta illi nocere nõ dẽat,q̃ ĩ culpa nõ fuit.B.
2 † No.ꝙ affinitas supueniẽs ĩter maritũ & uxorẽ priuat solũ culpabilẽ iure exigẽdi debitũ, sed nõ absoluit eũ a reddẽdo debitũ,cõsiliũ tñ est,ut de cætero uterq; abstineat,& cõtineat,& de hoc dic,ut le.& no.ĩ c.trãsmissę,& ĩ c.discretionẽ
3 s̃.e.† In gl.1.ibi:*affinitatẽ*.Aduerte,& iõ gl.sic exponit:qa ex copula illicita cũ affine ñ oriĩ publica honestas,sđ affinitas ut ĩ c.discretiõe,s̃.e.sed publica utilitas oriĩ ex ꝯ̃ctu sponsaliorũ,uł mrimonii,ut ĩ c.unico,de spõ.li.6.& qđ ibi no. uñ ĩ casu h⁹.c.fuit orta affinitas ex copula cũ sorore uxoris , & ñ publica honestas.& iõ gl.sic exponit,& cõsimilẽ expositionẽ facit ĩ d.c.discretionẽ,sed p̃t dici, ꝙ licet nõ oriaĩ publica honestas,de qua in d.c.unico : tñ honestũ est, i. honestas ex postulat,ut uxor nõ cõiungat se uiro, q sororẽ suã turpiter cognouit.uñ ultra affinitatẽ hoc reqrit honestas; & sic põt stare tex.ꝓprie, ꝙ in prĩcipio facit mẽtionẽ de honestate,& ĩ fine đ affinitate;& sic p̃t ĩtelligi tex.ĩ d.c.discretionẽ.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas supueniens non soluit matrimonium præsumptum,sicut nec uerum.*
2 *Pubertas potest multum præueniri.*
Puella.x.anno.quandoque potest mutare cognosci.
3 *Carnali copula cum minore habita præsumitur potentia coeundi.*
Potentia coeundi probari potest per aspectum corporis.
4 *Compelli possunt coniuges ad reddendum debitum.*
5 *Maritus axactus uerbo,uel signo tenetur reddere debitum.*
Exactus quid significat.

CAP. VI.

IOrdanæ. Summatũ est.s̃. c.ꝓx.In 1.p̃te ponĩt mulieris petitio.In scđa cãę , cõmissio,ibi,*ea propter*. Casus literalis . Quędam puella iordana noĩe,q̃ nõdũ cõpleuerat decimũ annũ,ꝯ̃xit cũ quodã ꝑ uerba de futuro, q eã ĩtra spaciũ eiusdẽ anni cognouit.postmodũ matrẽ ipsi⁹ ĩ uxorẽ accepit,& carnałr cognouit eãdẽ.uñ petebat dicta iordana a d.pa.sibi super hoc ꝓuideri,cũ sine sua culpa uiro priuari nõ dẽat,nec ipsa ualeat cõtinere.mãdat pa.epo diœc.ꝙ si res ita se hẽt,utrunq; ipsorũ moneat,& ĩducat ad ꝑpetuã cõtinẽtiã obseruãdã qđ si ad hoc induci nequerint,iniũcta pñia cõpetẽti uiro eũ ꝑ cẽsurã ec.cõpellat,ut eidẽ mulieri cohabitet & coniugale
1 debitũ reddat.Ber.† No.1.ꝙ affinitas supueniẽs ñ dissoluit mrimoniũ p̃sumptũ,sicut nec uerũ.nã cũ ista puella erat mrimoniũ p̃sumptũ,qa ꝯ̃xit spõsalia,& eã postmodũ cognouit, ut ĩ c.is q,s̃.de spõ.& sic istud c.p̃t nobis ꝑuire ultra capła p̃-
2 cedẽtia ĩ mrimonio p̃sumpto.† Scđò no.& tene mẽti,ꝙ pu-
a bertas p̃t multũ p̃ueniri. [a] nã hæc puella nõdũ cõpleuerat.x. annũ,& tñ potuit mutare cognosci,qđ patet ex eo,qa ex illa copula fuit ĩductũ mrimoniũ.† Ex hoc infero,ꝙ ex copu-
3 la habita cũ minore p̃sumiĩ potẽtia coeũdi ĩ ipsa minore,licet ałr nõ ꝓbeĩ,qđ tenet Vin.ĩ c.fraternitati.s̃.dicit tñ , ꝙ posset ꝓbari ꝯ̃riũ ꝑ aspectũ corporis,qđ placet ar.c.frater-
4 nitatis.j.de frigi.† Tertio no. ꝙ ecc̃ia p̃t cõpellere cõiũgẽ
5 ad reddẽdũ debitũ cõiugi.† Vlti.no.qa text. hic dicit,ꝙ uir exact⁹ teneĩ red.debitũ,q̃ro,qñ dicaĩ exact⁹..dicit Vi. ꝙ exactus dr̃,siue uerbo,siue signo exigaĩ debitũ.nã sæpe signis loquimur.ut in c.cum apud,de spon.nam sępe mulieres uerentur uerbis petere debitum. nunquid autem uir ille poterit exigere.quòd non,quia priuatus est propter delictum suum ut in c.transmissę,& cap.discretionem,s̃. eo. unde peccaret mortaliter exigendo secundum Vin.quia contra præceptũ canonis;arg.in c.2 .de maio.& obe.nec mulier debet sibi ac-
b quiescere, *b* etiam si timeat de incontinentia uiri,sed dic,ꝙ ecclesia poterit secum dispensare,si timetur de incontinentia ipsius,ut dixi in d.c.transmissæ.

De consang. & affi.Ru.

Viso de cognitione spũali,& legalli , ac de ꝓximitate quadã, q̃ ꝯ̃hiĩ ex copula cũ consanguinea uxoris;meritò restat uidere de cognatiõe carnali,q̃ consistit in cõsanguinitate,& affinitate,meritò post rubricas præcedentes subiiciĩ ista.Et qd propriè sit affinitas,aut consanguinitas , dic ut habeĩ in gl.sup arbore.

SVMMARIVM.

1 *Affines primi generis usq; ad quartũ gradum,si matrimonium inter se contrahant,separantur .*
2 *Impedimentum non probatur sufficienter , etiam ad matrimonium impediendum per unum testem , de auditu , & alium sine iuramento. 3.*
3 *Fama maiorem fidem facit,quam unus testis de auditu,& alius sine iuramento.*
4 *Testis unius deponentis de ueritate dictum ualet.*
5 *Testes debent esse iurati etiam in cã matrimoniali.*
Testes debent esse omni exceptione maiores , & præsertim in matrimoniali causa.
Testes qui dicantur omni exceptione maiores?
6 *Denuntiator & accusator,quãdo agitur ad impediendũ,uel dirimendum matrimoniũ possũt esse testes .*
7 *Iudex qualis esse dẽat,et p̃cipue ĩ matrimoniali cã?*
8 *Ordinarius iudex delegare potest.*
9 *Theologus,uel canonista , quis eorum præferendus sit in episcoporum electionib.*
10 *Scientia qualis requiritur in episcopo,uel prælato?*
Matrimonialis cã delegari potest ẽt non episcopo .
Abbas Casinensis habet commodam iurisdi. in castris monaste.
11 *Consuetudo curiæ Ro. est non delegare causas matrimoniales*
Iurisdictio iudicandi causas matrimoniales ex consuetudine,seu præscriptione acquiri potest.
12 *Episcopo spectat matrimoniales cãs decidere , & ideo nullus alius prælatus de eis se intromittere habet.*
Matrimonialis causa non transit in rem iudicatam.
Testes in matrimoniali causa producti , possunt etiam post publicationem.
Prohibitio matrimonialis hodie est restricta ad quartum gradum.

CAP. I.

1 *EX literis.* † Separaĩ matrimoniũ contractum inter affines primi generis , & quarti gradus,& sunt tres partes. In prima casus narratio . In secunda responsio,ibi:*quo circa*. In tertia iudicium instructio,ibi: *Cæterum*. Casus literalis . Quidam. E . subarrhauit quãdam uiduam per anuli immissionem, & eam carnaliter cognouit . tandem cum uellet in conspectu ecclesię cum ea contrahere, duo proposuerunt , quòd eam habere non poterat in uxorem ex eo , ꝙ priorem uirum attigit quarto gradu consanguinitatis.unus illorũ iurauit , quòd ita audiuit . alius noluit illud iurare , & sic publice contraxerunt . postmodum uenerunt alii duo , & iurauerunt , ꝙ primus uir fuit isti superstiti quinto cõsanguinitatis gradu cõiũctus. Dubitatur quid esset ĩ hoc faciẽdũ.Cõsultus pa.mãdat cuidã abbati.Quatenus utrãq; partẽ ante pręsentiã cõuocet, & testes iurare

SEB. SAPI.

a Pręueniri.Idẽ dicit Ab.in c. puberes,de despon. impub.ubi ponit exẽplũ in masculo, ꝙ in septẽnio reddidit nutricem pręgnantem.

b Aqescere. mulier tñ in eo tp̃e rõnabiliter faceret exigere ut inuitatus uteretur ex quo ꝑ se petere nõ põt, l.pe.C.de tẽp.inin te.relli.s̃m d.Ant. per Car.Alex.

c Consanguinitas , quid sit gl.Bar. & Ale.in l. Arist. §. quod dicitur.ff.đ acqui.hær. Bal. in l.fi.C.de uer.sign. Pe.de Anch. in c. canonũ statuta,s̃. de cõsti.Alè.cõsi. 82. in uol. 1. latè Corneus cõsi. 21. in 1.uol.

faciat corā ipso:& si p testes ltīmos cōsti terit, ꝙ prim⁹ uir attinet uiro supstiti in quarto gradu,illos dēat ab inuicē separare,qa (ut dñt canones) mulier illa nō poterat aliquē hr̄e de ꝯsanguinitate prioris uiri usq;ad quartū gradū.ī fi.dicit,qđ cāe mr̄imoniales ñ sunt tractāde p quoslibet sed p uiros discretos,q ptātē hēat iudicādi,& q sciāt canones.B.† No.1.tex.iūcta
2 gl.5.ꝙ p unū testē [a] de auditu,& p aliū si
a ne iuro nō pbat̄ sufficiēter īpedimētū ēt ad īpediēdū mr̄imoniū ꝯhēdū, qđ bñ notabis ad intellm & lītationē.c.pterea,el.
3 2.s̄.de spō.† Et ex hoc infero,ꝙ maiorē fidē facit fama,ut un⁹ testis cū iuro, q̄ duo testes,quorū un⁹ deponit de auditu, & ali⁹ sine iuro.nā sola fama de se sufficit ad īpediēdū,ut in c.pxi.Itē dictū uni⁹ deponētis de ueritate ualeat,ut in d.c.pterea.
4 hæc āt duo ñ sufficerēt rōe pdicta.† Et ex hoc & ex tex.no.ꝙ ī cā mr̄imoniali testes dēnt esse iurati,[b] ēt si agat̄ ad matri. īpe-
b diēdū,& p hūc tex.puto,ꝙ d.c.pterea, dēt ītelligi,ꝙ ille iurat⁹ asserebat ipedimētū.
5 † Itē no.ꝙ testes psertim ī cā mr̄imonia
c li dēnt eē oī exceptiōe maiores [c] & tenebis mēti unā glossellā hic,q̄ dicit illos dici oī exceptiōe maiores,q nulla exceptione ltīma pñt repelli,uide gl.no.instit.de inutili stiplo.§.itē uer.obl.q̄ dicit illū testē dici idoneū, q nulla exceptiōe repelli, pt,qđ no.p statutis sæpe reqrentib.istas
6 qualitates.† Itē no. ꝙ cū agit ad impediēdū uel dirimēdū mr̄imoniū, iidē,ꝙ denūtiāt,uel accusant,pñt esse testes,& hoc rōne peccati,cū agat̄ de cōmodo, uel incōmodo eorū; p hoc bonus tex.in c.in ne-
7 gotio,s̄.de testi † Vltimò no.duo requisita in eo,qui uult diffinire cām mr̄imonialē primò,ut habeat iudicādi ptātē. scđò, ut statuta canonica ñ ignoret,& p hoc arguit hic Hos.ꝯ theologos, q dñt ecclesiā posse regi ex sola theologia. Sed q̄ro qđ si alterū istorū deficiat.nūqd teneat sñia. Cōclude post Hos.qđ aut deficit ptās, & īdubitāter nō ualet sñia, q̄ tūcūq; det̄ pitia,qa sñia a iudice nō suo lata nulla est, ut ī c.at si clerici,& ī c.3 .s̄.de iudi.& C.si
2 a nō cōpe.iu.p totū.Si uerò adest ptās, & deficit pitia,tūc tenet sñia,sed peccat iudex iudicādo. dēt. n. iudex alteri pitiori cām delegare,aut pitos cōsulere,facit. 2. q.2.c.fi.de pę.di.6.c.1 & l.certi,C.đ iudi.
8 † Et not.ex hoc iudicē & ordinariū posse
9 delegare cām mr̄imonialē.† Hinc sumpta occasiōe q̄rit Hos. pone,ꝙ duo sūt electi ad eūdē epatū,quorū un⁹ est theolog⁹
d alter canonista, [d] qs eorū sit pferēdus data paritate? ꝯcludit,ꝙ si ī loco magis uersat̄ cārū uētilatio.pferēd⁹ ē canonista.Si āt ibi pullullāt hæreses,ut loc⁹ ē uicin⁹ hæreticis,tūc pferēd⁹ est theologus,ar.ī c.in causis,s̄.de ele.facit.c.sup spe.de magi.mixt⁹ tñ esset pferēdus utriq; dicit ēt, qđ ñ est necessariū,ꝙ eps sit magister canonū. satis.n.est,ꝙ hēat sciētiā cōpetētē,qa cōpetēs sciētia tolerat̄ ī plato, licet eminēs desideret̄,ut in c.pe.de pb.& ī c.cū nobis,

10.s̄.dē ele.& hęc no.† In gl.4.no.duo sin.ex ista gl. primū, ꝙ cā mr̄imonialis pt delegari nō epo.nā ista cā ſm unū intellectū fuit deleg.isti archipsbytero p istū abbātē Casſinē. q hēt iurisdōnē plenariā in castris monasterii, & eidē iste archipsbyter est subiectus,& hoc uoluit Gof.hic,& hoc no. p litatione eorū,q̄ dñt doc.in c.cām matrimonii,de off.dele. ubi dñt de cōsuetudine curiæ cās matrimoniales nō cōmitti nisi epis,de iure uerò pñt cōmitti cuicūq; clerico salua dispositiōe.c.statutū,de res.li.6.† Scđo no.ex gl.ꝙ ex cōsuetu.
11 seu ex pscriptiōe pt acqri ptās diffiniēdi, & cognoscēdi cās matrimoniales.similē gl.hēs in c.litera,de res.spo.licet Hosti.ꝯ,sed tene primū, p quo adduco tex.quasi expssum ī c.auditis,de pscri. Quis āt de iure cōi hēat ptātē iudicādi de cā matrimoniali,dicit Host.ꝙ eps, qa cū cā sit grauis. ad eum est pferēda.25.di.c.plectis,& ī c.1.de off.Arch. Ego allego tex.expssum,q nō est alibi in c.ascēdētib.de exces.pla.ubi dr̄ ꝙ dignitatis epalis est cognoscere de causis matrimonialib. & sic null⁹ plat⁹,citra epm pt de iure cōi hoc attētare,nisi iuuet̄ iure spāli.† In gl.in uer.*coram te*, ibi; *speciale in matrimo-*
12 *nio*.& hęc sol.placet.nā,si sñia nō trāsit in rē iudi.ut in c.tenor,& c.lator.de re iudi.forti⁹post publicationē solā pñt pduci testes,& hāc mām plenè explicauī in c.iurauit, de pb.
13 & no.in c.cū in tua,& in c.series,de testi.† In gl.in uer.*quarto gradu*.ibi: *dispensatiue*.hæc solutio diuinat.idē dicēdum,& melius,qđ in antiqua decretali dicebatur de.5.6.7.sed mentio aliorum graduum fuit decisa propter c.non debet,j̄.eo. ubi prohibitio fuit restricta ad quartum gradum.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas superueniens,de qua saltē cōstat per famam.soluit sponsalia de futuro.*
2 *Spōsa de futuro utrū petere pōt,ut sponsus matr.contrahere compellatur.*
Sponsalia sunt futurarum nuptiarum promissio.
3 *Turpitudinem propriā allegans auditur,ex quo uersatur periculum animæ.*
4 *Fama probat impedimentum,et quandoque facit plenam probationem,sed ubi agitur de maximo præiudicio.7.*
5 *Iuramentum non est de substantia matri.tamen addit fortius uinculum.*
6 *Manifestum quandoque capitur pro notorio,& quid operatur.*
7 *Testis,qui nō uult nomen suū publicari,nec iurare in pñtia partis, an probat?*
Testis unius dictum integri maiorem fidem facit,quam fama.
Testes duo in quacunque causa sufficiunt.

CAP. II.

1 SVper eo. † Affinitas supueniēs,de qua saltē cōstat p famā,soluit spōsalia de futuro.Cōis diuisio.Scđa ibi:*inquisitioni*.Casus literalis. Quidā iuuenis ꝯxit spōsalia de futuro cum quadā puella,q̄ ñ erat nubilis ætatis, sed facta nubilis petiit illū,& ipse excipit dicēs,ꝙ eā ī uxorē hr̄e nō pt,qa post,q̄ affidauit illā cōsanguineā illius carnalr̄ cognouit.Cōsult⁹ pp rñdet,ꝙ si manifestū est,ꝙ illā cognouit, uel si ēt nō est notoriū,& fama loci hoc hēt,dēt ille ab impetitiōe illi⁹ absol
2 ui,cū fuerit spōsa tātūmō de futuro.Ber.† Not.primò sponsam de futuro posse repetere spōsum, ut cogatur matrimonium contrahere iuxta promissionem suā.nā sponsalia sunt futurarū nuptiarum promissio.30.q.5.c.nostrates,& l.1.ff. de spon.quod autem promittitur,necesse est adimpleri. s̄.đ
3 pactis.c.1.2.& 3.& idem dic in sponso,facit.c.pterea el pri-
e mo, de sponsalib.† Secundo not.ꝙ allegans turpitudinem [e] propriam auditur, ex quo uersatur periculum animę ad idē
4 ca. pręterea.el.2.s̄.de spon.† Tertio no.ꝙ sola fama probat impedimentum matrimonii;& licet iste tex.loquatur in affinitate,idem dicas in quolibet alio impedimento;quia,ubi est eadem ratio,eadem debet esse iuris dispositio, in c. cum dilecta,de confir.uti.uel inut.& sic habes hic casum, in quo fama facit plenam probationem,& hoc ideo,qa agit̄ de modico pīudicio & ut in dubio euitetur periculum animę. Et ex istis infero,ꝙ in causis modici preiudicii fama [f] facit plenam probationem,maximè si ex hoc euitat̄ periculū animarū.& uide qđ dico in c.ueniens el. 1.s̄.de testi.sec⁹, ubi ageretur de magno pīudicio.unde si matrimo. hic fuisset cōtractum sola fama impedimenti non suffecisset, ut in c.si duo, 35.q.6.

a Testem, qui testes dicāt idonei in cā matrimōiali Ale. cōsi.184.ubi ēt de fama, & qñ testes dicantur esse oī exceptione maiores gl.& Ab.ī c.1.s̄.đ test.gl.ī c.at si clerici,s̄.de iudi. Ale.cōs.18.ī 1. uol. col.4.& cōsi.146. in 5.uol.ubi pōit, an testes deponentes contra matrimo.debeant eē oī exceptione maiores,& consi.70. in 2.uo.& requiritur ꝙ sint rogati,Ro. in sing.198.

b Iurati.Adde, ꝙ & rogati, ut dicit Ro.in.suis all.gl. in c.nostrates.30. q.5.dicit tamen,ꝙ Bar.Brix.in q.suis tenet cōtrariū ſm ꝙ sibi placet.

c SEB. SAPIA. Maiores.Istud enumerat īter specialia matrimonii. Feli.ī c.1.col. 10. uer.sup gl.quinta s̄. ut lite nō cōte. & in rub.s̄.de spōsa.col.6.uer. quarto, in causa matrimoniali.
SEB. SAPIA.

d Canonista.quis sit preferendus,an canonista, an theologus, uide Deciū in c.clerici,col.3. uer. 3. regula fallit,s̄.de iudicis.

e Turpitudinē Bar. plenè in l.iusiur. §.procu. ff. de iureiur. & ibi p Ias. p Abb.in c.cū sup. s̄.de conces.præb. gl.in c.ex tenore in uerbo statuta,et p Bal. in l.cū mulier,ff.sol.ma.Sal. in l.transactione, C.de transac.

f Fama. plene pbat in causis modici præiudicii,Bar.expresse tenet in l.đ minore.§.pluriū, ff.de qō.in ult.co. gl in l.ubi adhuc C.de iuredotium. Itē sola fama plenè pbat in factis antiqs,ut no.in c. ueniens,j̄. de uer. signi.Bal. in auth. quas actiones, C. de sac.sanct.eccle.

5 35.q.6.† In gl.2.in fi.no. ex hac gl.ꝙ licet iuramētū ñ sit de substātia mr̄imonii,uel spōsaliorū,tñ addit fortius uinculū;p hoc.c.fi.de foro cōpe.li. 6. & vide ꝙ dixi in.c.pe.de iu
6 reiurā.† In gl.in uer.*manifestum*,ī fi.Aduerte,qa gl.sentit,ꝙ manifestū hic capitur p notorio, quasi ñ sufficiat īpedimētū esse manifestū:sed certè gl.ñ bñ loqt̄: qa manifestū ī pl⁹ se hēt,q̄ fama,ut no.in.c.uestra,de coha.cle. & mulie.maximè p Io.An.& Io. Cal. sed fama p se sufficit,vt hic ergo & manifestū,& iō ñ impropriādo lrām tex.hic pbat,ꝙ ī pl⁹ se hēt manifestū,q̄ fama;quod not.& dic, ut no.in.d.c.uestra.
7 † In gl.fi.ibi:*plus facit fama*.no. multū istā gl.& idē no.gl.4.q.3.ī.c.si testes.§.Itē sæpe: sed certè nō puto gl.illā uerū dicere;& error orit̄ ex intellectu illius.c.pterea.nā,ut dixi in c.sup eo,s̄.ti.pxi.ī.c.pterea,ñ fuit ille testis oīno integer:tū qa allegabat turpitudinē suā,tū qa ñ deponebat ī forma testimonii,nec uolebat nomē suū publicari;& sic ñ iurauit in psentia partis,sicut fieri dēt, ūt in.c. 2. de testib. ergo male ille tex.allegat̄ p istas gl. vñ credo, ꝙ dictū vni⁹ testis integri de ueritate maiorē fidē faciat,q̄ fama,ꝙ patet ex eo:qa
a ī oī cā ēt duo testes sufficiūt,[a] sđ ñ sic un⁹ testis cū fama.Et sic fama ñ semp hēt uim uni⁹ testis; đ quo uide,ꝙ no.Bar. in.l.de minore,ī.§.tormēta,ff.de q̄stio.p tex.iūcta gl. ī.c.tā literis,de test.& quod dixi. in.d.ca.ueniens,&.d.c.super eo.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio facta de contrahendo matrimonium in aliquo gradu intelligitur, quod uterque contrahentium toto gradu distet a stipite.*
2 *Graduum computatio quomodo fiat.6.*
3 *Consuetudo ualet in interpretatione indulgentiarū,legis,priuilegij,et statuti.7.*
4 *Consuetudo potest inhabilitare habiles ad matrimonium.*
5 *Papa solus dispensat in gradibus prohibitis.*
Legatus etiam de latere non dispensat contra concilium.
6 *Priuilegium seu principis beneficium debet late interpretari.7.*
Gradus remotior a stipite attēditur,et ideo ambo ī remotiori gradu esse dicūt 7
7 *Dispensatio late uel stricte an sit interpretanda?*
Mens disponentis colligitur ex causa expressione.
8 *Dispositio huius. c.hodie remanet,si hodie papa dispensaret, ut distantes a tertio aut quarto gradu possint contrahere adinuicem.*

CAP. III.

1 QVod dilectio. † Si di spēsat̄ cū aliqb.ut possint ꝯhere in certo gradu phibito reqrit̄ ꝙ vterq; ꝯhētiū toto gradu distet a stipite,psertim si hoc hēt ꝯsuetudo.alias summat̄ sine dictione,psertim,ut.j̄.declarabo. Primo ponit casum. Scđò alle.pro & ꝯ,ibi:*quod uidetur*.Tertio rñ.ibi:*nos itaque*. Casus lit.Quidā legat⁹ authoritate dñi papę fecit quādā indulgētiā hoib. suæ legatiōis,vt possēt cōtrahere matrimo. in.6.gradu:sed uir & mulier uolebāt cōtrahere mr̄imoniū, vn⁹ distabat a cōi stipite.2.uel.3.gradu.Quærit̄,utrū possint mr̄imonialiter copulari pp īdulgētiā pdictā? ꝙ videbat̄ fieri posse ſm rl̄am illā qua dr̄,quoto gradu qs distat a stipite & a quolibet p aliā lineā descēdētiū ab eodē.cōsuetudo tñ illi⁹ terrę ē,si aliqñ talis casus emerserit, hoīes illi pximiores gradu ꝯiūctos separāt,& īpediūt copulari uolētes.R.pa. qđ īdūlgētia illa sic ē ītelligēda, ꝙ uterq; ꝯiugēdorū distet a stipite.6.gradu,& ita ī casu pmisso ꝯiūgi ñ dēnt.vñ in hac parte poti⁹ deferēdū ē multitudini & obseruatę ꝯsuetudini,
2 q̄ scādalū aliud populi adhibita nouitate statuere.B.† Not. rl̄am ī cōputādis gradib.īter collaterales. nā quoto gradu distat alter a stipite tāto distat a quolibet descēdētiū p aliā lineā ab eodē stipite,& pcedit ista rl̄a, qñ collaterales sūt ī linea ęquali. Si uero sunt ī linea in æquali,exēplū ī fratre & filio alteri⁹ fratris,tūc cōputatio fit a remotiori, ut ī.c.fi.
3 j̄.c.vbi pleni⁹ dicet̄.† Scđo no.ꝙ cōsuetudo multū valet in īterpretatiōe indulgētiarū.sicut.n. cōsuetudo interpretat̄ legē,ut ī.c.cū dilect⁹,đ cōsue.&.l.de īterpretatiōe, ff.de legi. eodē mō īterpretat̄ priuilegiū,seu īdulgētiā,ut hic ē casus no.Idē eadē rōne dicit Io.An.in īterpretatiōe statuti.erat eñ statutū Padue, vt ī singulis quatuor mēsib. fieret cōsi.sup male ablatis.fuit f. ctū cō.in fine.4.mēsiū,q̄rebat̄,nūqd de

cima die seq. tpis.4. mēsium possit fieri aliud cōsiliū & rñdet ipse, qđ ñ ne cōtingeret differri cōsiliū p octo mēses cōtra cōsuetudinē loci,q̄ habebat,vt unū cōsiliū nō distaret ab alio p quatuor mēses;
4 facit ꝙ no.ī.c.in singulis,de sta.reg.† Tertio no ꝙ cōsuetudo pt habiles īhabilitare ad mr̄imoniū,de quo dic,ut dixi in.c. sup eo,s̄.đ cog.spi. & aliqđ dicā.j̄.e.c.qa
5 circa.† In gl.3.tene mēti glo.ꝙ solus papa [b] dispēsat ī gradib. humana lege prohibitis. [c] Idē no.j̄.e.c.qa circa;& tenet Spe.ī ti.de leg.ī.§.nūc ostēdēdū,uer.75. & idē Io.An.ī addi. & hodie vr̄ satis clarū p.c. nō dēt.j̄.e.ubi ponit̄ phibitio ꝯcilii gn̄alis.ꝯstat aūt,ꝙ null⁹ citra papā,ēt si sit legat⁹ de latere,pt dispēsare cōtra cōciliū, ut le.& no.ī.c.dilect⁹, & ī.c. dilecto,s̄.de pbē & uide gl.in.c.cū dilecti,s̄.de elec.&
6 ꝙ ibi dixi.† In gl.in uer.*uterque coniungendorum*. p itellectu gl.op. bñficiū pricipis dēt latissimè interpretari,ut ī iurib. allega.in prin.gl.sed de iure ē, ꝙ quoto gradu distat remotior a stipite,tanto gradu &c.vt.s̄.dictū ē;ergo ista īdulgētia legati ñ debebat ita strictè interpretari. Gl. dat duas solutiōes.pria,ꝙ ipse ꝯcedēs pt interpretari īdulgētiā,ut uult.hæc solutio ñ ē rationabilis qa si hęc interpretatio nō fuisset iuridica,iste textus ñ poneret ius, & sic ñ fuisset redacta in hac cōpilatiōe.† Alia solutio ē,qđ hoc fecit papa pp cōsuetudinē terræ, quasi dicat,qđ cessante cōsuetudine pp fuisset interpretatus indulgētiā ſm ius, sed consuetudo a fuit cā restringēdi priuilegiū, & hūc ītellectū no.quē sequūt Host.& Io.An.Inn. ponit aliū ītellectū, dicēs qđ priuilegiū cōtra i⁹ cōe,cū sit odiosū,dēt strictè ītelligi,sed priuilegiū nō sic,odiosum dēt latissime interptari,& đ tali loquūt̄ cōtraria.hoc dictū Inn.est uerissimū ī se,& solet quotidie ad hoc allegari iste text.sed c alle.tex.magis apertum in.c. 1. &.2.de fi. b presby.lib.6.uide glossā de offic. ordin. in.c.ordinarii & plene p Io. An.in.c.oli, de uer.sig.Bart.in.l.fi.ff.de cōsti.pri. Sed quo ad istū tex.ñ placet mihi dictū In.qa licet dispēsatio sit stricti iuris tñ dēt recipere īterptationē a iure cōi,ex quo loqt̄ ī mā iuris,facit.c.ad audiētiā,de deci.&. c.ī his,de priui.nā statuta,licet sint odiosa,capiūt nihilomin⁹ īterptationē a iure, ut no.Inn.in.c.cām,đ rescri.& Bart.in.l. oēs populi,ff.de iustit.& iur.& ꝙ hoc sit uerū,induco finē hui⁹.c.ubi papa fundat se sup cōsuetudine. nā ex cāę expressiōe colligit̄ mēs disponentis,ut in.c. intelligentia, de uer.si.&.l.cū pater.§.dulcissimis,ff.de leg.2.per Dy.in regula si.đ reg. iur.li.6.& licet gl.hic dicat hodie nō pcedere hāc indulgētiam, dic ꝙ licet hoc.c. sit sublatum quo ad exempla quia sextus gradus non est in prohibitione, hodie tamē remanet dispositio hui⁹. c.si hodie papa dispēsaret, ut distātes a tertio,aut quarto gradu possint ad īuicē cōtrahere multū tñ dēnt uerba indulgētię attendi.

Imo.in. c.cū causam, s̄. de proba. Alex.cō.559.inc. uisis et ponderatis.Frā.Are.ꝯ.37. inc.ordine quæsito,& late Ia.in.l. admonēdi, in.78. col.ff. đ iureiurā. Itē sola fama probat iudicē esse cōsuetū īcarcerare, & uiolētias appellātib.iferre,Bart. in.l.de pupillo.§. si quis ipsi prætori,.8. qō.ff.đ no. ope,nun.item no. papa si testet̄ đ fama,tūc plene probat,Io. An.ī add. Spe.ti.đ inqsitio. §. nūc tractemus, Ab.ī ca.cū oporteat, in.4. colū.j̄. de accu.
ZACHAR.
Adde prædicti Matth. Math.sin suo.2.inci. not.ꝙ. in iudiciis possessoriis,de quo per Bar. & signāter p mod.in.l. admonēdi ff.đ iur.in.& Lud.Ro.sing.618. incip.dictū unius testis, in fin.
ZACHARI.

a Sufficiunt.Adde de ueritate huius dicti Lāf. de Ori. in.c. qm̄ contra falsam.§.testium depositiones, nu. 23.uer. quæro cōsequenter quot testes,& ibi in apo. Cel. supra de pb.
SEB. SAP.

b Sol⁹ papa. Vide Pe.de Anc. in cō. 41.inci.uiso & diligenter inspecto colu.2.ubi uult ꝙ papa dispēsando pt approbare mr̄imoniū nullū ex defectu iducto a canone,sec⁹,ubi eēt ipedimentū legis diuinę.refert & sequitur Feli. in.c. q̄ ī ecclesiarū col. 17.uersi. secundo amplia,s̄.de cōstitutio.

c Prohibitis. Adde Anch.consi. 410. Roma.consi.407. & ibi uide, an papa dispēsando cū eo,qui contraxit incestas nuptias, uideatur absoluere ab excommunicatione.

ZACHARI.

a Legibus canonicis. Adde Io.An. in.c. ſuꝑ his.ꝫ.de uoto.G.in.c. mulier. co.3.& ibi ĩ apoſt.Cel.15.q.1. pleniſſime ꝑ Fel. in.c.Iudæi, el.2. colũ.2.uerſ.ꝗ hac materia,utrũ Iudęi. ꝫ. de Iudæis. ubi tenet quod in ſpiritualibus non ligantur lege canonica in aliis autem ſic , niſi habeant caſum deciſum in.l.eorum.

ZACHARI.

b Eſt uerum matrimonium . Adde Guil. de Cu. in.l. nemo & ibi remiſſiue in apoſt. Cel. C. de Iudæis.Ant. Ro. in arbo.con. in ult.char.Hoſ.ĩ c.ſi.ꝫ.qui ſi.ſint legi.& An.in.c.ſi ſolus.8.diſtin.

SEBA. SAPI.

c Habitum . De hac regula tradit Iaſ.in.l.manumiſſiones.col.3.in.2. not.ff. de iuſtit.& iure,& ĩ.l.decem, ff.de uerb.obli.

d Affinitatis.l. nõ ideo minus, C.de hære.inſtit. notaĩ in.l.affinitatis.C. cõia de ſucce. & an ſtatutũ faciẽs mẽtionẽ de affine comprehẽdat uirum & uxorẽ,Bal. in.d.l.affinitatis. Sali.in.d.l.non iõ minus, Pau.ꝗ Ca. Lud. & Alex.in.l. 1. C. unde uir & uxor, Iaſ.in.l.ꝗ ſeruus,ff.de cõdi. cau.da. & cau.nõ ſecuta.

SVMMARIVM.

1 *Infideles coniuncti in gradu prohibito a lege canonica poſt baptiſmum non ſeparantur.*
2 *Iudæi non aſtringuntur legibus canonicis circa ſacramenta, ideo licite contrahunt matrimonia contra legem humanam.*
3 *Legis nouæ ſuperuentione non debet mutari id, quod geſtum eſt ſecundum legem antiquam.*
Iudæorum geſta ſecũdum legem antiquam non mutantur poſt baptiſmum.
Iudæi poſſunt compelli per papam ad obſeruantiam legis diuinæ.
4 *Matrimonium uerũ eſt inter Iudæos et alios ĩfideles.* 5.
5 *Priuatio præſupponit habitum.*
Matrimonij in gradu prohibito contracti ſeparatio nõ ſeparat, quos deus coniunxit, quia deus non coniunxit prohibitos lege canonica.
6 *Iudæus an poſſit matrimonium contrahere cum pacto, quod liceat dare libellum repudij?*
Pactum licite fit de eo, quod lege permittitur.

C A P. IIII.

1 DE infidelibus. †Infide
les cõiũ
ctĩ ĩ gradu ꝓhibito a lege cano
nica poſt baptiſmũ nõ ſeparãt.
Cõis diuiſio.Secũda, ibi:*Conſultationi.*Ca
ſus lit.Aliq infideles ꝯxerũt mrimoniũ in
gradu ꝓhibito a canone:poſtmodũ ꝯuer
ſi ad fidẽ baptizati ſunt;ꝗrĩ,utrũ poſt ba
ptiſmũ dẽant ſeparari;rñ.pa.ꝙ ñ ſunt ſe-
parãdi:qa dñs a Iudęis reqſitus utrũ lice
ret ipſis vxorẽ ex quacũque cã dimittere,
reſpõdit,quos deus cõiũxit,homo ñ ſepa-
ret;ꝑ hoc dedit intelligere,ꝙ mrimoniũ
2 ſit apud eos.B.†No.1.Iudęos ñ aſtrĩgi le
a gib. canonicis[a] circa ſacramẽtalia & ꝯcer
nẽtia animã.vñ licitè ꝯhũt mrimonia in
gradib.ꝓhibitis humana lege tm̃;ad hoc
3 c.gaudemus de diuor.vbi bon⁹ tex.†Not.
2. ꝙ ꝑ ſupuẽtionẽ noue legis ñ dẽt muta
ri id, ꝙ geſtũ ẽ ſm legẽ ãtiquã,ex quo ad
huc ñ emanauerat noua lex. Iudę⁹.n.ñ a-
ſtrĩgiĩ ad ſeruãdã legẽcanonicã niſi poſt
baptiſmũ id ergo,ꝙ geſſit añ,ꝗ ſe ſubiice
ret legi xpiane, dẽt tenere,ex quo ñ ẽ ge
ſtũ ꝯ legẽ diuinã:alias ſecus nã lex diuina
eos aſtringit,adeo,ꝗ ꝓ trãſgreſſiõe poſ
ſet papa eos punire,ut.no.Inn.in.c.ꝙ ſuꝑ
4 his,de uoto.†Tertio no.ꝙ ĩter Iudæos &
b alios ĩfideles ẽ uerũ mrimoniũ;[b] & ſic ha
bes vnũ ſacramẽtum,quo utunĩ Iudæi,&
5 alii ĩfideles.†Itẽ vltimo no.ꝗ priuatio ꝓ
c ſupponit habitũ.[c] ſic arguit hic papa.ſi.n.
chriſtus dixit Iudæis quos deus cõiunxit,
homo ñ ſeparet . ergo ꝓſupponit mrimo
niũ ĩter eos ſubſiſtere.Sed contra hoc &
cõtra tex.op.nã eadẽ ẽ rõ, ſi Chriſtianus
cõtrahat in gradu humana lege ꝓhibito
qa quos deus cõiũxit &c.cuius contrariũ
innuit tex.in.c.ꝓx.in ſi. Sol dicit Io.An.
& bñ, ꝗ cũ papa ſuicari⁹ dei hęc mrimo
nia ꝓhibeat Chriſtianis,deus ñ dr̃ cõiun
gere tales ꝓhibitos,ſed infideles, q nõ in
cludunĩ lege canonica,bñ cõiũguntur, ex
6 quo lex diuina eos nõ aſtringit.†In gl.fi.
in.fi. ſentit hæc gl. ꝗ ſi Iudęus cõtrahe-
ret cũ Iudęo pacto expreſſo, ut liceat da-
re libellũ repudii ſm.ritũ eorũ ꝗ nõ te-
neat matrimoniũ,quia apponiĩ pactũ cõ
tra ſubſtantiam matrimonii.doc. tenent
oppoſitum : quia , ex quo lex eorum hoc
permittit, licitè deducitur in pactum non enim cõſequitur
effectum ui pacti, ſed ui legis,ſicut in ſimili dicimus ceſſare
ſimoniam,ſi id,quod ineſt,deducatur in pactum , ut in.c.ſi-
gnificaſti,& quod ibi nota de electio. & in. c. olim, el.1.dę
reſtit.ſpolia.

SVMMARIVM.

1 *Conſanguinei mariti cum conſanguineis uxoris licite contrahunt.*
2 *Conſuetudo,ꝙ matrimonia poſſint contrahi in gradibus prohibitis,nõ ualet.*4.
Affinitas inter conſanguineos uiri & uxoris,& inter conſanguineos uxoris & ipſum uirum contrahitur.
Affinitas quid ſit,& quare dicatur.
Affinitas nulla eſt inter uirum & uxorem.
3 *Affinitas nulla oritur inter conſanguineos uxoris & conſanguineos uiri.*
4 *Conſuetudo non poteſt habilitare inhabiles lege canonica ad contrahẽdum matrimonium,ſed bene poteſt habiles inhabilitare.*
Conſuetudo an ualeat contra ius canonicum,uel diuinum?
Conſuetudo & ſtatutum contra bonos mores non ualent.
Conſuetudo,quod matrimonium non poſſit contrahi in quinto gradu,tenet.

C A P. V.

1 QVod ſuper. † Cõſanguinei mariti cũ cõſan
guineis vxoris licitè contrahũt
hoc prio.ĩ gradib. ꝓhibitis ñ pñt matrimonia ꝯ-
hi,ẽt ſi hoc hẽat ꝯſuetudo.hoc ſecũdò,& ſunt duo
dicta.Secũdũ,ibi:Ne *autem.*Caſus lit.Pater & filius ꝯhũt ma
trimonium cũ matre & filia.duo cognati cũ duab. cognatis
auunculus & nepos cũ duab.ſororib.ꝗrĩ ꝗd ſit faciendũ? re
ſpon.pa.licet oẽs conſanguinei uxoris ſint affines viri,& e
cõuerſo,tñ inter cõſanguineos uiri & cõſanguineos uxoris
nulla affinitas eſt contracta,ꝑ quã inter eos matrimonium
debeat impediri.In fine pręcipit, ut infra gradus prohibi-
tos nulli debeant matrimonium contrahere , non obſtan-
te aliqua conſuetudine , quę potius eſt corruptela.Bernar.
2 †No.primo rłam, ꝙ inter cõſanguineos viri & uxoris con-
trahiĩ ꝗdã proximitas. ita e ꝯ inter conſanguineos uxoris
& ipſum uirum, & hoc appellaĩ affinitas,qa ꝯhiĩ ex eo,qa
extranea perſona uenit ad finem generationis alterius , ut
dicit tex.in.l.non facile,in.§.affines,ff.de gradi. & uide gl.
ſuper arbore affinitatis:ſed inter maritum & uxorem nulla
contrahitur affinitas alias non poſſet eſſe matrimonium in
d ter eos ſunt enim ipſi affinitatis[d] cauſa, ut not.in pręall.lo-
cis.& ratio huius dicti eſt:quia per connubium uir & uxor
efficiuntur una caro . ideo uxor communicat marito ſuo
3 conſanguineos,& e contra uir uxori.†Secundo nota quod
inter conſanguineos viri & conſanguineos uxoris nulla
oritur proximitas , nullum uinculum . unde abſque omni
4 peccato licite inter ſe contrahunt matrimonium.†Vlt.no.
& tene menti ,q uod conſuetudo non poteſt habilitare in-
habiles lege canonica ad contrahendum matrimonium.
Contra quod oppo.d.c.1.&.ca.ſuper eo,de cog.ſpi.& ſupra
eo.c.quod dilectio.ſo.dicit gloſſa ſi. quod conſuetudo po-
teſt inhabilitare alias habiles, ut in contrariis,ſed non ha
bilitare alias inhabiles, vt hic.Vincen.dat duas ſolutiones.
Prima,quod conſuetudo habens fomẽtum iuris antiqui po
teſt inhabilitare contra ius nouum,& ſic loquuntur contra
ria,vt ibi dixi,ſecus autem, ubi conſuetudo nulla lege iuua-
tur,ut hic.Secunda ſo.eſt quod conſuetudo poteſt inhabili
tare,quia inhabilitatio eſt onus: non autem habilitare: qa
eſt honor.8.q.1.c.in ſcripturis.Idem uoluit Gof. in effectu,
dicens poteſtatem contrahendi poſſe reſtringi per conſue
tudinem,ſed non laxari.Hoſt.dannat iſtas ſol.dicens,quod
ſecundum eas plus operatur cõſuetudo ,ubi eſt debilior.nã
quando inhabilitat eſt contra ius diuinum,& contra ius ca
noni.quando habilitat,eſt contra ius canoni.ſed ſm ius di-
uinũ,& ſic ſm,illas opi.ſola conſuetudo valet contra ius ca
nonicum & diuinum,ſed quando eſt iuuata lege diuina nõ
ꝑt uincere legem canonicam, quod ſonat in abſurdum.exẽ
plum,ſi conſuetudo habet,ut in quarto gradu poſſit matri-
moniũ contrahi,hæc conſuetudo eſt contra legem diuinã;
vt.ꝫ.c.ꝓx.& cõtra legẽ canoni.tm̃ ; & nõ ualet ſm illã opi.
ſi vero habet conſuetudo , ut in quinto gradu non poſſit
matrimonium

mrimonium ꝯtrahi,hæc ꝯſuetudo eſt ꝯtra legẽ diuinã,& ca
nonicã,ꝗ ꝑmittunt tale mrimonium ; & tñ ualet hæc ꝯſue-
tudo ſm illam opi.uide tu,quod dixi in d.c. ſuꝑ eo ; & puto
ꝙ hæc rõ Hoſt.parũ ualeat. & ſuſtinendo rõnem gl.dico, ꝙ
ꝯſuetudo inhabilitãs põt eſſe rõnabilis , habilitãs uerò nõ ,
qa prima eſt inducta ad charitatẽ ampliandam,ut homines
potius cõtrahant cũ exñeis, ꝗ cum cõſanguineis,ut amplieĩ
uiciſſitudo charitatis. nam ꝑ hanc rõnem matrimonia fue-
runt interdicta inter ꝯſanguineos,ut plenè hr̃ in c.1.35.q.1.
ſed in ſcd'o caſu conſuetudo eſt cõtra bonos mores & cõtra
bonum charitatis in eo,ꝙ relaxat ꝓhibitionẽ inter conſan
guineos,cõſuetudo aũt uel ſtatutũ cõtra legẽ nutrientẽ bo-
nos mores nõ ualet,in c.fi.de cõſuet.& no.Bar.in l.oẽs ppł̃i,
ff.de iu.& iur. Itẽ nõ eſt uerũ,ꝙ in primo caſu cõſuetudo di
ſponat cõtra legẽ diuinã & canonicã,quia licet ius canoni-
cum & diuinũ ꝑmittant mrimonia in quinto gradu;non tñ
ꝓcipiunt,ut cõtrahanĩ,ut in l.nõ qcqd,ff.de iudi.& in c.con
ſuluit,de offi.dele. ſed in ſecundo caſu conſuetudo de dire-
cto diſponit cõtra ꝓceptum canonis; iõ aliud in primo caſu,
ꝗ in ſcd'o.Itẽ cõſuetudo põt interpretari ius diuinum, ſicut
lex, ut no.Inno.in c.fi.de conſue.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio matrimonialis ex falſa cauſa obtenta non ualet, niſi poſtea confirmetur.* 5.
2 *Diſpenſatio matrimonialis ex quibus cauſis concedatur?*
Pacis bono & ſcandali euitandi cauſa receditur a diſpoſitione iuris poſitiui.
3 *Narrata in impetratione probari debent per impetrantem, & opponens ea probare non tenetur.*
4 *Narratorum ueritas cõſideratur ſecundum tempus impetrationis,quia non ſufficit,ꝙ eſſent uera antè,uel poſt.*
5 *Subreptio in expreſſione falſæ cauſæ uitiat diſpenſationem ipſo facto.*
Diſpenſatio eſt nulla ipſo facto non ſolum per ſubreptionem in exprimendo, ſed etiam in uerum tacendo.
6 *Falſa cauſa expreſſa qualis eſſe debet ad implendum reſcriptum uel legatum.*
7 *Motus proprius papæ an tollat ſubreptionem,& obreptionem?*
8 *Tolerantia principis ſeu patientia an inducat diſpenſationem , & à peccato excuſet?*

C A P. VI.

1 QVia circa. † Non ualet diſpẽſatio obtẽta à
papa ſuꝑ mrimonio inter con
ſanguineos cõtracto,ſi ibi cã falſa ſit expręſſa,niſi
poſtea eam papa cõfirmet.h.d.ſm uerum & cõem
intellectum.Primò recitat diſpẽſationẽ,& eam tacitè dam
nat . Secundò,ibi, *cum tamen*, tolerat diſpenſationem ex cã.
Caſus lr̃alis.Quidã nobilis cõtraxit mrimonium cum qua-
dã muliere,quæ ipm cõtingit quinto gradu conſanguinita-
tis,de qua filiã unicã ſuſcepit;tandẽ mortua fuit. poſt mor-
tem filiæ ſupplicatum fuit dño papæ,ut fauore filiæ , quã de
illa ſuſceperat,diſpẽſaret,ut ſimul poſſent remanere ; & ſic
allegata falſa cã diſpẽſauit, ut in ſimul manerent . Eps loci
uiſa indulgẽtia obtenta ex falſa cã dubitauit,utrum poſſent
ꝓtextu huius indulgẽtiæ ſic remanere . ſignificauit hoc dño
papæ;addens,ꝙ ex ſeparatione illorum ſcandalum immine
bat.Rñ.papa,ꝙ ipſe poterit diſſimulare,ut remaneãt in co-
pula ſic contracta ꝑꝑ graue ſcãdalum,ꝗ imminebit, ſi ſepa
2 renĩ.Ber.†No.1.duas cãs diſpẽſandi ſuꝑ mrimo. cõtrahen-
do,ſeu contracto in gradu lege canonica prohibito. Prima,
qñ ex tali mrimo.de facto contracto ſoboles eſt ſuꝑſtes.uñ
fauore filiorũ in tali mrimonio diſpẽſatur; ꝗ intellige,ſi-
cut dixi in c.cum hr̃et,de eo q dux.in mrimo.ꝗ pol.ꝑ adult.
2 Scd'a cã ꝑꝑ ſcãdalum[a] euitandum.unde hodie quotidie pa-
pa diſpẽſat inter cõſanguineos ꝑꝑ bonum pacis futurũ , uel
ſcandalum euitandum ; & hæc cã ſufficiens eſt nedum poſt
mrimo.cõtractum,ſed ante, quia ꝑꝑ ſcandalum recedendũ
eſt a diſpoſitione iuris poſitiui,ut ĩ c.2.de noui oper.nũtia.
3 † No.ſcd'o arg.opti.ex tex. ꝗ narrata in impetratione de-
bent uerificari per ipſum impetrantem.ſi ergo impetrans di
ſpenſationẽ narrat plures cãs,oportet eum primò illas ueri
ficare.unde onus ꝓbandi nõ incumbit opponenti;de quo ui
de ꝑ Io.An.in c.unico,de lit.conteſt.li.6.& in addi.Spec.de
4 cland.de ſpon.poſt princ.†Itẽ no.ꝙ ueri-
tas narratorum eſt conſideranda ſm tꝑs
ĩpetrationis.non.n.ſufficit narrata prius
fuiſſe uera,uel poſt impetrationẽ uerifica
ta.hic.n.ille impetrãs habuerat filiã; non
tñ eam habuit tꝑe impetrationis & intel
lige,qñ ueritas cãrum narratur de pñti.
5 † In gl.fi.no.duo ſing.ex iſta gl.primò, ꝙ
ſubreptio in exꝓſſione falſæ cauſæ uitiat
diſpẽſationem ipſo facto. & licet gl.hunc
articulum diſputet alleg.aliqua iura,quæ
faciunt in ar.ego tñ allego. tex.apertũ in
c.2.in fi.de fil.ꝑsby.li.6. ubi apertè proba
tur , ꝙ diſpenſatio eſt nulla nõ ſolum per
ſubreptionem in exprimendo, ſed etiã in
uerum tacendo. nam deteſtabilius eſt fal
ſum exprimere,ꝗ uerum tacere ; & tñ di-
ſpẽſatio corruit ex taciturnitate ; & idem
dicit in qualibet gratia ſeu priuilegio , ut
leg.& not.in c. ad audientiam,el 2.de re-
ſcri.ſecus eſt in lr̃is impetratis ad lites. il
lę enim ex ſurreptione non ſunt ipſo iure
nullæ,ſed ꝑ exceptionem annullandę, ut
not.in c.cęterum,& c.plerunque,& c.ſi au
tem , de reſcrip. rõnem diuerſitatis pono
6 in d.c.ad audientiam. † Ad cõtra alleg.in
prin.gl.dicit Hoſt. ꝙ ponunt caſus ſpecia
les propter fauorem in eis contentũ , ſed
tu dic ſpecialius , ꝙ in c.ex parte , cã falſa
fuit impulſiua,& non finalis.nam cauſa fi
nalis ingrediendi religionem eſt dei ſer-
uitium , & ſic non fuit peccatum in cauſa
finali . Item reſpectu legati dicimus,ꝙ ſi
talis cauſa exprimitur , quæ ſi eſſet falſa,
teſtator nullo modo legaſſet,non ualet le
gatum,ut in l.cum tale,in §.falſam, & ꝗ
ibi no.ff.de condi. & dem. ſed rł̃r cã falſa
non uitiat, quia cauſa non cohęret lega-
to,ut ibi.ad.§.ſemel, dic ꝙ procedit fauo
re libertatis,quia ſemel conceſſa non de-
bet reuocari,ſed in diſpẽſatione, uel alia
gratia ſemper pręſumendum eſt principẽ
fuiſſet motũ ex cauſa expreſſa,ut in c.cum
b adeo,ꝫ.de reſcrip.& c.poſtulaſti,[b] eo. tit.
7 † Sed quero,quid ſi motu proprio[c] papa
c diſpenſat,uel aliam gratiam cõcedit, nun
quid falſitas per eum expreſſa habeat ui-
d tiare gratiam? [d] aliqui dubitauerunt,ſed
ego ſimplr̃ tenerem, ꝙ ſi talis eſt cã , qua
tacita,uel expreſſa,uel non exiſtente, pa-
pa gratiam non conceſſiſſet ; tunc uitiaĩ,
quia licet motus ꝓprius excludat ſubre-
ptionẽ, non tñ firmat grãm contra inten
tionem cõcedentis; ita not.ſentit Io.An.
in c.ſi motu proprio,de pręben.li.6.& ui-
de per do.de Rot. deciſ. 45 . & alibi dixit
no.gl.in cle.ſi Romanus,de pręb.ꝙ mot⁹
proprius nihil operatur ultra caſus in iu
8 re expreſſos;& hoc no. † Secundo not.ex
e gl.& tenebis ſemper menti, ꝙ tolerãtia[e]
& diſſimulatio principis ĩ actu a iure ꝓhi
bito inducit diſpenſationem ; cuius con-
trarium uidetur probare text. in c. cum
iandudum , in fin.ꝫ.de prębend. ubi dicit
text. ꝙ multa per patientiam tolerantur.
do. Anto. dicit hic aliqua pulchra uer-
ba. Aut enim conſtitutio papę a prin-
cipio communiter non recipitur ipſo pa-

a Scandalũ. Adde Lu.Ro. cõſ.ꝫ.proxime allegato.

SEB. SAPIA.

b Et c. poſtulaſti. Vide ibi do.Abb. extollẽtẽ illũ tex. quẽ ſequiĩ ibi Feli.col. 3.uer.ꝑ iſtũ tex.& ibi ponit,ꝗ dicaĩ cauſa ĩpulſiua & quæ finalis.

c Motu proprio. Bal.in l.ꝓſcriptione,C.ſi contra ius uel util.pub. Ale. cõſi.114.in 1.uo. uer. uñ dicit Bal. cõſi.352.Old.cõſ. 325. Corne⁹ cõſi. 114.inci.licet, in 1.uo.in litera. o.

SEB. SAPIA

c Motu proprio. Hoc dictũ refert & cõprobat Feli. ĩ c.ad aures,co.6. uer.1. quart⁹ caſ⁹ ꝫ.ꝗ reſcri.ubi plura de effectu clauſulę motu ꝓprio.

d Gratiã.Adde,ꝗd opereĩ motus proprius,Lu.Ro.cõſi. 352.& uide ꝑ Ol. cõſ.335.uſq; ad finem cõſiliorum.

ZACHARIA.

Adde eũdem.Ro. ſing.ſuo. 371. ꝗ inci.regula.l.3.& melius ꝑ Hipp. ꝗ Mar.ſin.ſuo.14.inci.ad hoc, ut inqſitio,in fi.

e Tolerãtia. Ideo bãnitus, ꝗ toleratur in ciuitate,nõ põt impune occidi uigore ſtatuti, quia talis tolerãtia ꝓſtat ei ſecuritatẽ,Bal.& Sal.in l.nullus,C. de iudeis.Io.de Ana. ĩ c.ſicut,col.5.ꝗ Iudæ.ſubdens ſe uidiſſe Bonon. ſeruatum , & eſt ſingu.ſecũdũ eum,de quo ꝑ Ange.ĩ l.ſi duo,ff. de acquir. her.& hic ꝑ Ant. de Butrio.

Nepotis.de quo late per Ale. ĩ l.ſi auię,C.de ſucceſſorio edicto,poſt glo.ibi,bo.ẽ tex. de iure ciuili.ĩ c. 1. §. ſimiliter , in uerbo, nepos,qb. mo.feu.amit.& dicit ibi Bal. ꝙ aduocati Boñ.mł̃tũ allegãt illũ tex. Io.de Imo.in l. ſi dotali,ff.ſol.mat. ꝑ Abb.ĩ c.nõ ſine, ꝫ.ꝗ proba.Bar.in l.ſi inſtituta,ff.de

inof. teſt. ꝑ Fed. de Senis in conſi. 39. inci. uiſo puncto, de quo latiſsimè ꝑ Ias. i d. l. ſi auię. in 5. col.

SEB. SAPIA.

a Nepotis. huius meminit Feli. ubi multa ponit circa hoc ĩ c. ꝑ tuas, col. 1. uer. prima cõclusio, ẽ. de ꝓba. uide Ang. Are. in §. quarto gradu. in fi. inſti. de gradi. Dy. in cõſi. 16. inci. diligẽter cõſiderata. Ab. in cõſi. 79. inci. illud de iure, ĩ 1. uolu. Alex. i cõſi. 37. co. 3. uer. cõſideratis his, in 3. uol. Corneũ ĩ cõſi. 139. inci. placet, & in cõſi. ſeq. ĩ 2. uol. Soc. in l. cũ uir, ff. de cond. & demon.

b Teſtimoniũ. Vide Bal. in l. ſi qs ĩ hoc genus, & ĩ l. cõuẽticulã, C. de epi. & cler. ubi dicit, q in ꝓbidis finib⁹ antiquis ſufficit probatio de auditu auditus, & in l. 1. C. ne ex de li. defun. & dicit Io. An. q ubi non admittitur teſtimoniũ de auditu, nõ facit aliquam ꝓſumptionẽ, ut ĩ ſua ſum. de teſtimon. teſtes de auditu. ꝑ archi. 22. q. 5. ꝑ Lu. Ro. in l. ſi uerò. §. de uiro, in ult. co. ff. ſol. ma. i antiquis ſufficit teſtis de auditu. c. licet ẽ. de teſti. & ibi ꝑ An. de But. ꝑ Alex. cõſi. 11. & cõſi. 25. i 4. uolu. ꝑ Soci cõſi. 64. in 1. ut. ẽ. in 1. uolu. Corñ. cõſi. 107. ĩci. uideẽ in litera, o. ĩ 1. uol. in antiqs.

ZACHARI.

Adde Ludo. Ro. ſing. ſuo. 746. inc. oĩ caſu, & ibi qd requirat ad hoc, ut teſtes poſsint deponere de audi tu auditus, & quo etiã uide Fel. plene in c. tã literis, co. 3. uer. itẽ iuxta iſtos caſus, & ibi ample per iſtum, uer. uenio ad gl. ẽ. de teſti.

pa ſciente & tolerante; & tunc tolerãtia excuſat à pctõ; ꝑ hoc, qđ no. gl. 4. di. in c. in iſtis. §. leges, & in c. 1. de treu. & pa. & in c. cũ multi. 15. q. ult. Aut à principio à q-buſdã recipiť, & à quibuſdã non; & tunc tolerãtia non excuſat à pctõ; ad hoc. d. c. cũ rãdudũ. hoc ego ĩtelligo & limito, qñ maior ps populi receperit. nam tunc pec cat minor ps nõ obſtaruãdo, ſecº ecõtra, qñ minor pars ppťi obſeruaſſet; & maior ps nõ recepiſſet. nã in cõſuetudine indu- 3 cẽda attẽdiť maior ps populi, & non qđ facit minor ps, ut no. Io. An. in c. fi. de cõ ſue. in gl. fi. & idẽ in tractatu de ꝙſuerudi ne in c. circa quintũ. Aut cõſtitutio pa. à principio fuit recepta cõiter, ſupple uel à maiori parte, quia idẽ eſt, ut ẽ. dixi, ſed ſi 4 ex poſtfacto aliqui trãſgrediunť, & tunc b aut papa ſpecificè ſcribit, q uult certum actũ tolerare, ſeu diſſimulare; & tunc talis diſſimulatio habet uim diſpẽſationis; & iſte eſt, ꝑpriè caſus huius. c. nõ eſt. n. ue riſimile, q papa citra diſpenſationẽ mã daſſet iſtos tolerari in pctõ ꝑp ſcandalũ cõtra. c. 2. de no. ope. nun. Aut papa nihil ſpecificè ſcribit; & nõ vť diſpenſare; & ſic loquiť. d. c. cũ iandudũ; qđ ego intelligo 2 uerum, niſi papa diſpenſaſſet cum iſtis trãſgreſſoribus circa aliquem actũ tanq̃ habilibus ad hoc. l. Barbarius, & qđ ibi no. ff. de offi. præto. & idem dic per omnia quò ad ſtatuta epiſcopi.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes, qui de conſanguinitate deponunt, debent incipere a ſtipite, ſi aparentibus, uel a fratribus.* 3.
2 *Nepotis appellatione ueniunt filij fratris, uel ſororis.*
3 *Teſtium dicta ſuper conſanguinitate an ualeant, ſi à parentibus, uel à fratribus non incipiant?*
4 *Teſtimonium de auditu non ualet.*

CAP. VII.

1 *Ivanos.* †Teſtes, qui de cõ- ſanguinitate deponunt, computationẽ debent incipere a ſtipite, uť germanis. Cõis diuiſio. Secunda, ibi, *Nos igitur*. Caſus ſŕalis. Quidam contraxerunt matrimonium prohibitum, accuſatum fuit matrimonium ꝓp conſanguinitatem, inducti fuerunt teſtes ad matrimonium diriмendum ꝓp conſanguinitatem, qui inceperunt cõſanguinitatem ab auunculo & filio fratris, uel ſororis; queritur, an tale teſtimonium ſufficiat ad matrimo. dirimẽdum? rñ. pa. q cum matrimo. ſit res fauorabilis, teſtes inducti ad probãdam 1 conſanguinitatem incipere debent a ſtipite, i. a parentibus, uel fratribus, & ſic ꝑ ordinẽ diſtinguere gradus propriis nominibus, uel ęquipollẽtibus indiciis deſignando ꝓſonas ab utroq; latere, qa cum frequenter perhibeant teſtimonium de auditu, & illud ſit minus ualidum, nó eſt in hoc articulo laxanda facultas, qa quæ rõne inciperent à ſecundo gradu, eadem ratione inciperent ab ulterioribus. Ber.

2 †Not. primò & tene menti, q appellatio

a ne nepotis [a] uenit fratris uel ſororis filius; & non recordor de alio tex. in iure canonico ita claro, cum textus met exponit hic. uide multas concor. quas ponit Io. An. in c. fundamenta, de elect. li. 6. Fed. de Se. conſi. 28. & cõclude, q ex ꝓpria ſignificatione uocabuli nepos propriè dicitur filius ex filio, uel filia, ut eſt tex. in l. iuriſconſultus, ff. de gradi. in §. nepos, ſed filius fratris uel ſororis potius dť nepos ex cõi uſu loquendi. Et facit ad qõnem, nunquid in ſtatutis appłone nepotis ueniat fratris filius; & credo q ſic, quia cõis uſus loquendi preſertur proprię ſignificationi uerborum in quacunq; diſpoſitione, ut no. Bar. in l. oẽs populi, ff. de iuſti. & iur. & Inn. in c. olim, de uerb. ſignifi. uide gl. in c. nonnulli, ẽ. de reſcrip. † Not. ſecundò non ualere teſtimonium ſuper conſanguinitate probanda ad effectum dirimendi matrimonium, niſi teſtes inci piant computare a cõi parente, uel germanis, i. fratribus, a quibus deſcenderunt iſti, de quorum conſanguinitate quę-ritur; hodie uide tex. magis expreſſum in c. licet ex quadã, ẽ. de teſti. † Vltimo no. q teſtimonium [b] de auditu, ſ. alieno, eſt minus ualidum, & q rťr tale teſtimonium nõ ualet. unde ꝑpriè nõ pñt dici teſtes, ut no. gl. in l. in ſumma, in §. Labeo, ff. de aqua plu. arc. & uide quod dixi. in c. quoties, ẽ. de teſti.

SVMMARIVM.

1 *Affinitatis ſecundum & tertium genus hodie non prohibetur, ſecus erat de iure antiquo.* 6. 11.
Filij ex ſecundis nuptijs hodie licitè contrahunt cum cognatione prioris uiri.
Prohibitio matrimonij nunc non excedit quartum gradum. 8.
Temporum mutatione mutari etiam debent iura humana.
Lex debet conuenire tempori.
Ætas noſtri temporis non patitur rigorem antiquorum iurium, cum nobis defecerint merita, & uirtutes corporales.
Clericus hodie non deponitur, ſicut olim, ex fornicatione, & ſimplici peccato mortali.
Scientia iuris ſcientia eſt, licet mutabilis.
Finis legis eſt immarcabilis, licet conſtitutiones mutentur.
3 *Neceſſitate urgente uel propter euidentem utilitatem recedendum eſt à diſpoſitione iuris communis.*
Finis legis concernit neceſſitatem, uel utilitatem ſubditorum.
4 *Leges ſummorum pontificum, & conciliorum appellantur ſtatuta humana, & ſic non poſſunt dici ius diuinum.*
5 *Deus mutat aliqua, & an incommutabilis ſit?*
6 *Affinitas ſecundum & tertium genus quid ſit?*
7 *Maritus & uxor quomodo habeant poteſtatẽ alter alterius corporis, & ad quid teneatur uxor marito.*
8 *Prohibitio matrimonij uſque ad quartum gradum reſtricta intelligitur de collateralibus; quia talis prohibitio inter aſcendentes & deſcendentes durat uſq; ad infinitum.*
9 *Prohibitio matrimonialis ex quibus cauſis hodie ſit reſtricta ad quartum gradum tantum.*
10 *Affinitas quandoque oritur ex una copula, quandoque ex duplici, ut in uxoribus duorum fratrum.*
11 *Impedimentum publicæ honeſtatis, quod acceſſorie procedit ex ſecundo & tertio genere affinitatis, hodie ſublatum eſt, ſecus de alijs.*
12 *In diſpenſatione an facienda ſit mentio de affinitate, & publica honeſtate, ubi ſimul concurrunt?*
13 *Impedimentum publicæ hone. ex ſponſalibus de futuro, & de præſenti oritur.*
14 *Conſtitutio & ſtatutum non trahuntur ad præterita.*
Excommunicatus ante legis reuocationem indiget abſolutione etiam poſt legem reuocatam.

CAP. VIII.

Non debet. † In ſecundo & tertio affinitatis gñe tollitur ꝓhibitio, q olim erat in mťimonio cõtrahendo, ſimiliter tollitur prohibitio de ſobole ſuſcepta ex ſecũdis nuptiis, quę olim non poterat cõtrahere cum cognatione prioris uiri; & prohibitio coniugii ultra quartum conſanguinitatis & affinitatis gradum non extenditur; & allegatur quotidie iſte tex. qui eſt ſing. in materia ſua. diuiditur. nam primò excuſat correctionem iuris antiqui. ſcťa, ibi, *cum ergo*, excuſationẽ declarãs in duob⁹ illud tollit. tertiò reſtringit reſtrictionis cãm reddens, ibi, *prohibitio*. quartò ꝓhibitionẽ reſtrictã fortificãs cõſtitutiones cõtrarias tollit, & cãs reddit, ibi, *cum ergo*. Caſus ſŕalis. In prima parte huius conſtitutionis ꝑmittit cõciliũ cãm ipſius cõſtitutionis dicẽs, q nõ

debet reprehenſibile iudicari, ſi ſm uarietatẽ tẽporũ ſtatuta qñq; uariantˇ humana, maximè cũ urgẽs neceſſitas, uel euidens utilitas hoc expoſcit, & hoc probat exẽplo dñi, q ex his, q in ueteri teſtõ ſtatuerat, nõnulla mutauit in nouo. qa ergo ꝓhibitiões, de mťimonio ꝙhendo in ſecũdo & tertio 9 gñe affinitatis, & de ſobole ſuſcepta ex ſecũdis nup. nõ copulãda cõſanguineis uiri prioris difficultatẽ frequẽter inducãt, & aliqñ piculũ pariãt animarũ, cũ ceſſãte cã ceſſet ef fectº, cõciliũ iſtud hmõi ꝓhibónes reuocat, & ſtatuit, ut ſic ẽ. hẽtes de cętero liberè copulenť. In ſcťa ꝑte dicit, q ꝓhibi tio copulę cõiugalis de cætero ñ extẽdať ultra quartũ gra dũ cõſanguinitatis & affinitatis; qa ĩ ulteriorib. nõ ꝑt abſq; ꝑiculo hmõi ꝓhibitio gñaťr obſeruari, oſtendẽs hoc quaſi nãli rõne. quaternarius. n. numerus bñ cõpetit ꝓhibitiõi corporalis cõiugii, de quo dicit apoſtolus, q uir ñ hẽt ptãtẽ ſui corporis, ſed mulier, & e ꝙerſo, qa quator humores 11 †In ea gl. ibi: *publica honeſtas, ut in uxorib. duorum fratrum*. hic intẽdit, q olim qs ſi po ſunt ĩ corpore, q ꝙſiſtũt ex quatuor elemẽtis, & in his quatuor gradib. ita dẽt ꝑpetuo obſeruari, ñ obſtãtib. antiqs ꝙſtitutiõib. ſuꝑ hoc ꝓmulgatis, ut ſi aliqs circa hmõi ꝓhibõ nẽ ꝑſumpſerit copulari nullo tractu tꝑis defendať. cum diu 2 turnitas tꝑis nõ diminuit pctñ, ſed auget. Ber. † No. 1. q. ad uarietatẽ tẽporũ debẽt mutari ſtatuta humana, quia lex debet cõuenire tẽpori. 4. d. c. erit aũt lex, ĩ alibi dicit tex. no. q ætas nŕi tꝑis nõ patiť rigorẽ antiquorũ iuriũ; cũ nobis de fecerit merita, & uirtutes corporales, ut hŕ ĩ c. fraternitatis. 34. di. Iõ hodie ex ſimplici fornicatione clericus nõ deponiť, ſicut olim indiſtinctè deponebaťur ĩ c. a multis, de ęta. & & qual. imo qđlibet pctñ mortale erat olim depoſitione dignũ, de quo dic, ut no. ĩ c. at ſi clerici, de iudi. Et ꝑ hoc dñt qđ uolẽtes detrahere ſcię iuris, q ñ ẽ ꝓprie ſcia, qa ſcia ẽ de incorruptibilib. & đ ipoſſibilib. aťr ſe hŕe, ut hŕ prio po ſteriorũ, ſed ſcia iuris mutať quotidie. Sed dicẽdũ ẽ, q licet mutẽť ꝙſtões ꝑticulares, ñ tñ mutať ipm dictamẽ, ſeu cã finalis iuris. nã ſꝑ lex ꝓdiť, ut appetitus noxius ſub iuris rťa limiteť; & c. ut hŕ. ẽ. ĩ ꝑe. finis ergo iuris ẽ inuariabilis, ſed cõſtões mutanť, & deſeruiũt fini. ſꝑ. n. lex dẽt eẽ rõnabilis & ſic fundata ſuꝑ rõe nãli & imutabiliťr ñ ẽ lex. 1. di c. cõ ſuetudo, & 4. di. c. erit ãt lex. † No. 2. q ꝑ neceſſitatẽ urgẽtẽ, uť utilitatẽ euidẽtẽ recedẽdũ ẽ a diſpõne iuris. nã finis le 4 gis cõcernit neceſſitatẽ, uť utilitatẽ ſubiectorũ. † Ter. no. q leges sũmorũ põtificũ, & cõciliorũ appellanť ſtatuta huma nã, & ſic ſtrictè ñ pñt dici ius diuinũ, qđ no. ꝑ limitatiõe. c. b 5 nimis, đ iurei. & ĩ c. 1. đ iur. cal. & c. qnaťr, đ acc. † No. q de⁹ nõnulla mutat, & ſic uť cõmutabilis ẽ. c. ĩcõmutabilis. 22. q. 4. Sed tu uide bo. gl. ibi, & qđ hŕ. 6. di. ĩ. c. ñ ẽ pctñ. §. his ita 6 q;, & qđ not. ĩ c. fi. đ ꝙſus. † Itẽ no. q hodie mťimonia licite ẽhunť ĩ ſcđo & tertio gñe affinitatis. gl. laborat ĩ declarando iſta gña: ſed dic breuiter, q ꝓſona adiuncta ꝑ carnis copulã ſanguini alterius inducit primũ genus affinitatis, ꝓſona uero addita primo gñi inducit ſm genus, & ꝓſona addita ſcđo iducit tertiũ, qđ declara ut ĩ gl. † Itẽ not. q mulier dŕ hŕe ptãtẽ corporis mariti; ſicut e ẽ. eſt ergo inter maritũ 7 & uxorẽ quædã reciproca obligõ, & dic, q pariſicanť quòad debitũ reddẽdũ, ſed nõ ſic ĩ aliis. nã magis teneť uxor ſuire marito, ẽ. q e ẽ. uñ alibi dŕ, q uxor ẽ pene famula uiri, ut ĩ c. hæc imago, & c. mulierẽ. 33. q. 5. & uide qđ dixi ĩ c. ſicut, & re ſti. ſpo. † Sed q̃ro, nũqd inter aſcẽdẽtes & deſcẽdẽtes poſſit cẽ mťimoniũ ultra quartũ gradũ? qđ ẽ q̃rere, nũqd diſpoſi- 8 tio h⁹. §. cõcernat oẽs cõſanguineos tã collaterales, q̃ aſcẽ dẽtes & deſcẽdẽtes, ut ultra quartũ gradũ ꝓhibitio nõ extendať? uide Gof. ĩ ſum. e. ti. §. itẽ q̃riť, q dicit q ſic. uñ ĩtelle xit iſtũ tex. gñaťr: ſed ẽriũ tenuit Io. An. ĩ gl. ſua ſuꝑ arbore ꝙſanguinitatis, & originaťr Hoſt. ĩ ſum. e. ti. §. q cõſueuerãt, ſub. §. quaťr arbor, ĩ uer. 9. q̃riť, & hãc opi. credo ueriſſimã, cũ tex. iuris ciuilis idiſtincte ꝓhibeat mťimoniũ ĩter aſcẽdẽ tes & deſcẽdẽtes ĩ ifinitũ, [a] ut ĩ. l. nuptię, ff. đ ritu nup. uñ gl. a ibi colligit, q ſi Adã hodie uiueret, ſi reperiret uxorẽ, quia oẽs deſcẽdim⁹ ab eo, & cũ ius ciuile ñ reperiať expreſse cor rectũ, & ſit fundatũ ſuꝑ honeſtate maxĩa ñ dêm⁹ ꝑ gñalẽ diſpoſitionẽ canonicã di cere ẽ. rium, arg. bo. in c. 2. ẽ. de deſpõ. ipu. hęc tñ qõ ꝓpbreuẽ hoĩum uitã raro pra cticať. † No. ex tex. cãs, quare mťimoniũ ẽ hodie reſtrictũ ad quatuor gradº, uide alias ꝑ Io. An. hic. † In gl. 4. ibi: *Quãdoque ex utraque, ut uxoribus duorum fratrũ*. hęc glo. uult, q affinitas qñq; ex una copula, qñq; ex duplici ẽhiť, ut in uxorib. duorũ fratrũ. illæ. n. ſunt ſibi affines in ſcđo gñe ex copula utriuſq; nã frater mariti eſt ſibi affinis in primo gñe uxor ergo ſua, cũ ut iũcta prio gñi affinitatis, inducit ſm genus, & idẽ eſt reperire in uxore alteriº

a In infinitum. & ad hoc uide glo. 35. q. 1. in ſum. & idẽ dicit gl. in l. nemini liceat, C. đ nup. & gl. inſt. de nup. §. ergo non omnes. De Bellẽ.

Extenſiõis. Car. firmat ĩ l. oẽs populi. ff. de iu. & uir ĩ. 4. q. 6. principalis. facit. l. cui iuriſ dictio ff. de iuriſd. om. iu. & l. ſi ita ſti pulatus fuero, ff. de Ver. obl. diſtinguemus. §. de officio. ff. de arb. per Bal. & Sali. in l. 1. in pe. col. C. ſi rector prouin.

Vide, quod notã ui poſt Ant. in d. c. miramur. De Bellen.

SEBA. SAPI.

Extenſionis. Vide Bal. in l. nõ dubiũ, inquinto no. C. de legi. Signo. de homo. in cõſil. 56. inc. qõ talis eſt in prin. cũ allegatis per Decĩũ in c. nã cõcupiſcẽtiã in prio no. ĩ prima le ctu. vbi bonus tex. ẽ. de conſtitutu.

nõ ualet diſpenſatio.ſi ultra affinitatem erat publica honeſtas, ex quo de ea non fuit facta métio expſſe,uel tacite, arg.ĩ c. ex tuarũ,de autho. & uſu pal. nã affinitas p̃t ꝯhi ſine mr̃imonio,ut in c.diſcrettionẽ.§.ti.,px.& hoc caſu ,pcedat gl.ſup ar
13 bore.†In gl ĩ uer.*ſecundis nup.*ibi:*in ſponſa de futuro.*idẽ dic & fortius in ſpõſa de pñti nã maior honeſtas exigit,ut ñ ducã eã in uxorẽ, q̃ fuit ſpõſa de pñti ꝯſanguinei mei,q̃ ꝙ abſtineã ab ea, q̃ fuit ſpõſa ꝯſanguinei mei đ futuro,& hoc uoluit gl. ĩ fi. & ſic tenẽt doc.ĩ c.ſpõſã,& ibi dixi;§. de
14 ſpõ.†In gl.ĩ uer.*de cætero,*ibi:*non trahuntur ad præterita.*no gl. q̃a p̃t fuiſ ĩ aliis terminis.ex hac.n.gl.p̃t ĩferri,ꝙ ſi reuocatur
a ſtatutũ, ñ cẽſeẽ reuocat⁹ effect⁹ [a] iã cãtus p ſtatutũ,nec uř approbat⁹ act⁹ geſt⁹ ꝯ antiquũ ſtatutũ.& iõ excõicat⁹ ex antiqua lege indiget abſolõne,ẽt p⁹ legẽ reuocatã.dic hoc ,pcedeř,niſi ĩ reuocatiõe dicaẽ ꝙ antiqua lex dẽat hr̃i ,p infecta.tunc.n. oĩs effectus antiquæ legis ẽ ſublat⁹ ita,ut eſt gl.ĩ cle.1.de ſta.re.& in cle.uni.de im mu.eccl. & tene mẽti iſtas duas gl. ſic intellectas.& ĩ fi.gl.hæc ultima opin.cõiter teneẽ, & mihi ſatis placet fauore matrimonii.

SVMMARIVM.

1 *Diſtans a ſtipite quarto gradu uel citeriori poteſt contrahere cum diſtante quinto,uel ulteriori.*
2 *Regula magiſtrorum approbata debet etiam a iure approbari.*
3 *Gradum computatio ẽt in linea inæquali quõ fiat.*
Aſcendentium perſonæ quot ſunt gradus faciunt dempto ſtipite.

CAP. IX.

VIr qui. †Diſtans a ſtipite quarto gradu uel citeriori cũ diſtãte quinto,uel ul
1 teriori ꝯhere p̃t. h.d.cũ glo. Caſus lit.Duo uolũt ꝯhere mr̃imonium .diſtat uir a ſtipite quarto gradu.mulier uero ex alio lateř diſtat ab eodẽ ſtipite quinto.q̃riẽ an poſſint ꝯhere mr̃imoniũ?& rñ. ꝙ ſic ẽm regulã illã,qua dř,quoto gradu remotior pſona diſtat a ſtipite, & a quolibet deſcẽdentiũ p aliã lineã ab eodẽ ſti
2 pite.B.†No.1.ꝙ rľa magiſtrorũ[b] approba
b ta a iure dẽt pro iure ſeruari.†Scđo nota
3 regulam infalibilẽ in cõputãdis gradib.[c]
c ĩ linea trãſuerſali,ſeu collaterali, ut quoto gradu diſtat remotior &c.ut in lr̃a, & procedit hæc rľa in linea tranſuerſali ẽt inæquali.exẽplũ ĩ patruo, & nepote ſunt n.iſti in linea inequali, quia nepos deſcẽdit p unũ gradũ.vñ,ubi linea nõ eſt æqualis, ſp fit cõputatio a remotiori. ſi uero ſunt in linea æquali,exẽplũ in filiis duorũ fratrũ,nõ eſt uis, unde fiat cõputatio, ſed quoto gradu diſtat alter a ſtipite, toto gradu ſibi attinet,& iſtæ ſunt duę regulę in cõputãdis gradib⁹,ſiue æquãdis inter collaterales. Sed ſcđa aſcẽdẽtiũ regula eſt,ꝙ quot ſunt pſonę, tot ſunt gradus dẽpto ſtipite,& iõ demiẽ ſtipes, q̃a filius eſt ex ſanguine patris,unde nõ fit deſcenſus p duos gradus,ſed tm̃ per unũ,de quo plenius in arbore conſanguinitatis.

SEBA. SAPI.

a Reuocatus effectus. Vide multa alle.p Feli.in c.fi. in.2.& 3.col.§.de cõſti. ex cuius uerbis in uer.amplia quarto,limitãt dicta Abbatis hic,ut nõ ,pcedãt,quãdo effectus actus p̃teriti expectaretur in futurũ,ut ibi p eum.

b Magiſtrorum.Simile eſt, qđ diciẽ de cõſuetudine,ut §.đ cognatio.ſpi. c.1. qđ intellige, qñ approbõ fieret p papam,quia ulteri⁹ approbatio nihil operatur c. ſuper his, & c. de infidelib.§.eo.ſecundum Phi. hic.

c Gradibus.ſecus de iure ciuili, de quo qualiter fiat cõputatio, poniẽ inſti. de gradibus p totũ,p gl.in.l.2 C. de ſucceſſorio edicto.ideo Card. Elo.dicebat hic,ꝙ ĩ matrimoniis ſtatur iur cono.ſec⁹, quantũ ad hæreditates,ut p gl. inſt. de gradibus. §. 6. & facit tex. in rõ ũe ſui in c.fi. §.de ſecun.nu.gl.in.l 1. C.e.Bal.ĩ.l.meminimus, C. de legi. hære.Pa.de Ca.in d.l.2.C. de ſucceſ. edi.Corneus cõſi. 41.& 59.& conſi. 201.ĩ.1.uol.& q̃d ſi ſtatutũ faceret mẽtionem de gradib.qũo fit cõparatio,Pe. de Anc hic arguit,p & cõtra,& cõcludit,ꝙ ſecundũ ius ciui. ſequitur Io. An. ĩ addi.Spe.in tit.de ſucc.ab inteſta.uoluit Bal.ĩ d.l. 2.

d Matitus.quod ,pcedit ẽt ꝯtra uolũtatẽ uxoris,nec p̃t mulier renũtiare tali impedimẽto ẽm Phi.hic,quod intellige,qñ frigiditas erat a prin. ſecus, ſi ex poſtfacto ſuperueniret, quia nõ diſſoluit matrimon. 32. q. 7.c.hi.q.Quis aut debeat probare prioritatem, uel poſterioritatem, glo. eſt no.33.q.i. cap. quòd autem, quę uoluit, quòd fauore matrimo-

De frigidis,& maleficiatis.& impotentia coeundi, Rub.

Viſo de plurimis impedimentis mattimonii, quia frigiditas, & maleficiũ gñaliter impotẽtia coeũdi ſunt impedimenta matrimonii,iõ poſt rubricas præcedentes ſubiicitur iſta.nã aduerte, q̃a hæc rub.hẽt tres partes tractat.n.de frigidis. Itẽ de maleficiatis. Itẽ de impotentia coeũdi.& iõ adiecit de ĩpotẽtia, q̃a ultra frigiditatẽ,& maleficiũ ſunt & alii modi impotẽtię, ut puta ſi uir eſt ſectus, ſeu caret uirilib. Itẽ potuit auctor addere iſtud tertiũ ad denotandum, ꝙ ſufficit allegare ĩpotẽtiã coeũdi, licet nõ ſpecificetur impotẽtia coeũdi,,p quo facit.c.2.§.e.quia aliter diſponitur in frigido,& alr in malificiato,& alr ĩ impotẽtia coeũdi,iõ auctor ĩ rub. uoluit oĩa iſta ſpãliter attingere,& de his oĩbus etiam tractatur in nigro.

SVMMARIVM.

1 *Maritus põt ſeparationem matrimonij petere etiam ex impedimẽto proprio.*
2 *Confeſsioni coniugum ſuper impotentia coeundi non ſtatur, ſed requiritur alia probatio quò ad ſeparationem. 5.*
3 *Maritus dicitur caput uxoris.*
4 *Libellus quomodo formatur propter impotentiam mariti.*
5 *Separatio propter frigiditatem, uel impotentiam coeundi an ſtatim, uel poſt aliquod tempus,& ex quibus probationibus fiat?*
Impotentia coeundi ex quibus arguatur, & quomodo probatur ſeparatio propter impotentiam poſt longum tempus petita.
Iudex potius debet admittere & audire probationes ſuperfluas defectiuas, ubi agitur de periculo animæ.
6 *Triennalis cohabitatio an ſit indicenda propter impotentiam?*
7 *Potentia ſi appareat poſt ſeparationem, an matrimonium ſit reintegrandum, & quid iuris,ſi ad alia uota ſit deuentum.*
Separatio facta per eccleſiam deceptam falſis probationibus an teneat?
Potentia coeundi ſi ſit cum alia muliere, & non cum uxore quid agendũ ſit?

CAP. I.

ACcepiſti. Difficilis eſt in ſuo intellectu,& habet tria dicta. ẽm,ibi.*illa.*tertiũ ibi:*ſi autem.*& cõiter nõ ſummaẽ pp uarietatẽ intellectuũ. Caſus lit. Aliq̃s accepit aliquã ĩ uxorẽ, & cum ea permãſit per menſem,uel per tres,uel per annum. poſtmodũ dicit,ꝙ eſt frigidę naturæ; ita, ꝙ cũ illa,uel alia rẽ hr̃e nõ põt,& ſi hoc probari per uerũ,& rectũ iudiciũ p̃t, dẽt ſeparari:ita tñ,ꝙ ſi poſtea aliã acceperit, re⁹ erit piurii, & acta pnĩa priora cõnubia reſtaurabunẽ. Si uero illa prior poſt annum,aut dimidiũ ad ep̃m reclamauerit,dicens,ꝙ eã non cognouit,ipſe aũt ꝯrium affirmet,ei credẽdũ eſt, cũ ſit caput mulieris,quia ſi proclamare uoluit, cur tm̃ tacuit,cũ cito potuit ſcire, ſi eã cognoſcere potuit? ſi uerò ab initio poſt menſem aut duos ad ep̃m proclamauerit, dicens: uolo eſſe mater: ſed uir,quem accepi,frigidę naturæ eſt,ſi hoc ,p bare p̃t per rectum iudicium,ſeparentur, & mulier ſi uolue
d rit,nubat in domino.B.Not.primo,ꝙ maritus [d] p̃t reclamare, & petere ſeparationem ẽt ex impedimento prouenientea ſe.intereſt.n.ſua, ut ſeparentur, ſi nõ eſt inter eos uerũ
2 matrimoniũ, ut nõ teneatur ad onera matrimonii.† Scđo not.ꝙ confeſſioni cõiugũ ſuper impotentia coeundi plenè nõ crediẽ,uñ requiriẽ alia probõ,ut poſſit ſeq ſeparationis
3 ſnĩa.†Tertiò not. ꝙ uir dř caput mulieris,pro hoc c.cum ca
4 put.33.q.5.†Vlti.not.formã & practicã libellandi ex parte mulieris, cũ petit ſeparationem pp impotentiam mariti.
5 †Opp.ꝯ tex.primo de c.laudabilem.§.e.ubi diciẽ,ꝙ ſi allegatur frigiditas,debent ſiľ cohabitare per triennium,& poſtmodũ iurare cũ ſeptima manu propinquorũ: ſed hic nihil diciẽ de triennio,ergo &c.Itẽ ꝯ uerba illa facit tex.in c.fi.§. e.ubi mulier fuit audita poſt octo annos allegãs ĩpotẽtiã mariti,& hic uideẽ innui ꝯriũ:ſed pp hoc & multa alia ꝯria, quæ patitur iſte tex.doc.maxime Inn.uaria ſcripſerunt,ita, ut potius intriceẽ,q̃ aperiatur intellectus h⁹.c. ſed ut clari⁹ dicã,capiendo meliora dicerẽ,ꝙ principiũ.c.dẽt ĩtelligi,qñ ambo cõiuges cõfitentur impedimentũ,& p̃t ,pbari impedimẽtũ per alia ſigna frigiditatis, & cum iuramẽto coniugũ, & propin-

& propinquorũ,ſ.ut coniuges iurẽt de ueritate,conſanguinei & de credulitate,i.ꝙ credãt illos uerum iurare. his concurrẽtibus põt mr̃imoniũ ſeparari in continenti,non expectato lapſu triennii.Illud uerò triẽniũ requiritur, ubi prius per alia ſigna urgentia probari nõ põt; & hoc innuit tex.in d.c.laudabilem,ibi, *ſi frigiditas non prius probari poſsit &c.* & ſic intelligo illa uerba poſita ĩ tex. ibi, *per uerum iudiciũ &c.* nam tria ſunt arg.ad probationem impotentiæ. primũ aſpectus corporis,ut in c. fraternitatis.§.eo. nã ſicut mulier põt inſpici, ita & maſculus. ẽm arg. eſt cohabitatio triennalis iuxta formã d.c.laudabilem. tertium eſt iuramentum proprium cum ſeptima manu propinquorũ mõ p̃dicto, ut §.eo. c.laudabilem.ut ergo iſte tex. cõcordet cũ d.c. laudabilẽ,debemus appellare hic uerum iudicium, qñ ultra iuramenta offerẽ probatio per ſigna impotentiæ,licet glo.uideatur tm̃ intelligere de iuramento, ſed certè hæc non eſt ſufficiens probatio,ut incontinenti debeãt ſeparari,ut apertè probaẽ in d.c.laudabilem.uer. Illa, debẽt intelligi, quando mulier confitetur impedimentum,& uir negat,nec mulier proclamauit in exordio matrimonii. tunc enim, quia concurrunt duæ præſumptiones contra mulierem.prima,quia tardè ,pclamauit.ſecunda,quia uir dicit ſe eam cognouiſſe, non dẽt mulier audiri. intelligo, qñ ueraciter non põt probare intentionẽ ſuã,licet aliqua ſigna inducat. tunc.n.debet excludi,ſ.ut nõ audiaẽ petens ſeparationẽ de pñti. ſed poſt cohabitationẽ triennalẽ audietur,ſi probat per aliqua ſigna;puta quia adhuc reperitur uirgo,& offert iur̃m proprium cum ſeptima manu propinquorũ,ar.in c.laudabilẽ.§.eo.poſſet ẽt intelligi iſte uer.qñ mulier erat corrupta.nam tunc de facili nõ põt probari impedimentum mariti,uer. *ſi autem* loqtur, qñ mulier in nouitate proclamauit, & per aliqua ſigna põt probari impotentia mariti. tunc.n.debet audiri incontinenti, prout dictũ fuit in prin. unde diſcretus debet eſſe iudex, & ſemper potius exigere probationes ſuperfluas, q̃ deffectiuas,cum agatur in ſeparatione de periculo animarum,ut dicit Inn.& bene; unde qñq; exigat duo ex illis tribus prædictis argumentis,qñq; oĩa tria,qñ,ꝙ ſufficit & unica proba
6 tio,ut ſi eſt neceſſariò concludens.†Exemplum,ſi ex toto uirilia ſunt amputata marito.nam tunc fruſtra requireret alia
a probatio;[a] & iſte tex.loquitur in impedimẽto frigiditatis. nam cum impedimento maleficii ſemper ad minus debent cohabitare prius per triennium,quia cum illud impedimentum non ſit naturale, ſed accidentale, põt tpe remoueri,ut probatur in c.fi.§.eo.& ſic intelligo iſtum tex.licet multa & uaria hic ſcribantur.In gl.1.uult ergo gl.ꝙ iuſtum iudicium appelletur hic iur̃m coniugum cum ſeptima manu propinquorum,ſed mihi non placet hæc expoſitio. uñ dicerem, ꝙ aut coniuges uolunt incontinenti ſeparari non expectato triennio;& oportet,ꝙ impedimentum probetur per iuſtum iudicium,i.per aſpectum corporis, ut ſaltẽ appareãt aliqua euidentia ſigna impotentiæ;& tunc cum iur̃o proprio,& ,pinquorum põt fieri ſeparatio; qđ ſentit tacitè hic Abb. & ,p hoc adduco.c.laudabilem.§.eo. ẽm ĩtellectum,quẽ ibi teneo,ut rectũ iudicium ponatur ,p remedio ſeparato à iur̃o coniugum,& propinquorum;& dic ut dicam in d.c.laudabi
7 lem.†In gl.3.ibi,*ſed non credo,ꝙ hoc obſtet.* intellige hanc gl. ꝙ primum matrimonium debet reſtaurari quo ad uinculũ, ex quo nunc apparet de potentia uiri, ſed reſpectu tori ſeu mutui ſeruitii ſerua diſtinctionem præcedentem,ut ſi ſolus maritus fuit in dolo, poſſit uxor petere ſeparationem quo ad torum pp adulterium cõmiſſum cum illa alia. Si uerò non fuit in dolo,uel uterq; comiſit dolum,tũc mr̃imonium reprobatur quo ad oĩa;pro hoc c.fraternitatis.§.eo. & c.pe. & ul.de adul.& ſic diſtinguo no.hic per Io.An. & cõtra hãc ſeparationem primi matrimonii uenit cõtrarium, quod ſe
b quitur in gl.de.c.ſi per ſortiarias.[b] ubi dicitur,ꝙ ſi mr̃imonium fuit ſeparatum pp maleficium uiri,licet uir poſtea ducat aliquam,& cognoſcat; nõ per hoc ſeparabitur primum matrimonium, cuius contrarium hic dř, & in c.laudabilem.§.e.So.gl.dicit aliud ĩ ſeparatione pp frigiditatẽ, & aliud pp maleficium,& nõ reddit rõnem diuerſitatis.uñ aliqui dicere uoluerunt,ꝙ illud.c. in hoc ſit correctum,ſed tu tene gl.& dic hanc eſſe rõnem diuerſitatis. nam frigiditas eſt impedimentũ nãle nõ reſtrictũ ad certã pſonã.vñ ſi uir poſtea cognouerit aliã,apparet eccleſiã fuiſſe deceptam, cum eodẽ mõ potuiſſet cognoſcere primam.ſed maleficiũ,qđ fit inſtigante diabolo,reſtringitur ſæpe ad certã pſonã,ut oẽs poſſit cognoſcere p̃ter uxorẽ.ideo ſi poſt diuortiũ ducat aliam,& cognoſcat, nõ p hoc apparet eccleſiã fuiſſe deceptã. iõ nõ dẽt ſepari ẽm,& reſtaurari primũ; & ita propriè loquitur illud.c. ſi per ſortiarias; pro hoc.c.fi.§.eo. & ſic intelligo iſtum tex. qui ſolet difficilis reputari, q̃a uidetur deuiare à deciſionibus aliis.

SVMMARIVM.

1 *Impotens ad copulam eſt impotens ad matrimoniũ cõtrahendũ,ſiue impedimentũ ætatis ſit,ſiue naturæ.*
2 *Puer non præſumitur,qui generare poteſt.*
Puer dicitur uſque ad.14.annos.
3 *Impotentiã allegare ſufficit,etiã ſi qualitas nõ ſpecificeẽ.*
4 *Impotentia temporalis & perpetua an idem operentur?*
5 *Senex quomodo poſsit matrimonium contrahere?*
Spado carens uno teſticulo contrahere poteſt,ſecus eſt,ſi caret ambobus.
Semen,qui non poteſt emittere,licet habeat uirgam erectã,contrahere non poteſt.

CAP. II.

1 QVod ſedem. †Impotens ad copulã eſt impotens ad mr̃imonium contrahendum, ſiue ſit impe
2 dimentum ætatis,ſiue naturæ.†Not.1.ꝙ nõ p̃ſumitur puer,qui gñare poſſit;& dř puer uſq; ad 14.an.de quo dic,ut in c.pu
3 beres,& c.2.de deſponſ.impu. †Scđò no. ar. ꝙ ſufficit allegare uiri impotentiam abſq; eo, ꝙ ſpecificeẽ qualitas ĩpotẽtię.
4 †Item not. ꝙ idem operatur impotentia tpalis quo ad tp̃s, qđ ppetua in ppetuũ, ut patet ĩ parificatione, quę hic ſit inter
5 puerum & impotentem. † In gl.fi.ibi,*humanitatis ſolatium &c.* expone iſta uerba, ,put no.in c.nuptiarum, p̃alleg.in glo.in uerbo,*in quibuſdam.*ſenex [c] enim iõ contrahit,quia hẽt habitum qñ reducibilem ad exercitium,ſed tex. debet intelligi de oĩno ĩpotente;iõ dñt hic doct.ꝙ ſpado [d] carẽs utroq; teſticulo nõ põt cõtrahere mr̃imonium,[e] ſecus aũt, ſi careat uno teſticulo tm̃; & ſic põt intelligi.l.ſi ſerua,ĩ §.ſi ſpadoni,ff.de iure dot.& uide gl. ĩ c. hi qui.32.q.7.quæ tractat,quid de eo,qui habet uirgam erectam, ſed non põt emittere ſemen propter impedimentum naturale,uel accidentale; & tenuit ibi gl.ꝙ talis poteſt matrimonium contrahere, cum poſſit mulierem prouocare,ſed cõmuniter tenetur contrarium; & hoc puto uerius,quia, ex quo non poteſt generare, põt uxor dicere, ego uolo eſſe mater &c.ut c.proxi.in fi.& de hoc aliquid. §.eo.c.conſultationi.

nii p̃ſumaẽ poſterioritas, ſequitur Hoſti.ĩ ſumma,de frigi.contrarium tenet Panor. in c. fraternitatis, in col.§.eod.

ZACHARIA.

a Requireret ,pbatio. Non.n. debet iudex admittere aliquẽ ad probandum, qđ probatũ nõ releuat,ut plenè per Ant.Corſe. ſing. ſuo. 148. in uer.iudex, qđ in admittere aliquẽ.

b Per ſortiarias. Pro ſolutione huius difficilis ꝯrii uide Ant. in c.fraternitates.§.e. De Bellent.

c Senex.Quantuncunque.ſenex põt contrahere matrimoniũ; & hoc ,pbatur a ſpeciali ĩ c.cũ hr̃et,de eo,q. dux.ĩ matr.q.poľ. p ad.& ẽ caſus iũcta gl. 1.in l.ſed ẽ quęſitum,in prin. ff.de lib.& poſth. & eſt caſus in l. ſancimus hic alle. in glo. & facit l.ſi maior, C. de leg.hęr.Bald.in c. tranſmiſ. de reſt. ſpol.De.Bellent.

d Spado.Ad intellectum.d.§. ſi ſpadoni, aduerte, ꝙ tale nomẽ eſt nomẽ generis, ut l. ſpadonẽ,ff. đ uer. ſigni. & ideo dicit illa litera ĩ d. §.ſi ſpadoni, aut ſpado ẽ caſtrat⁹, q̃a fuerunt inciſi teſticuli iuxta.l.ſi ſeruũ.§.& ſi puerũ ff. ad l. Aquil. & tũc nõ põt ẽe mr̃imoniũ, ex quo infertur, ꝙ talis nõ põt adoptare,ut ẽ caſus in l. 2.ff. de adopti. p ea,q̃ ponit Bar.ĩ l.ſi is, ꝙ pro empto. ff. de uſuc.aut ſpado nõ eſt caſtrat⁹,& tũc eſt mr̃imoniũ, ut per Soc.ĩ l.1.ff.ſolu.matr.in 4. col. uide Ro.ĩ cõ.123. inci. Bononiæ.dũ eram.

ZACHAR.

Adde, ꝙ mẽdoſe alleg.hoc ſing.debuit enim allegare ſing.nu.634.fo. 12.& ẽm uriorẽ nu.ſingu.636.

SEB. SAPIA

e Matri monium

Viđ ad hęc,q̃ scribit eleganter do. Bar.Soc.in l.1.co. 3.cũ se.ff.sol.mat.

a Papa. Sequitur Ant.de Bu.ĩ c.ꝓx. 11.in fi.& Phi.hic nã talis ĩpotentia facit mulierem rehiberi.l.quęrit̃.§. mulierẽ,ff.de ædi. edict.

b Accidẽtale. si uero mulier erit effecta arcta, propter semẽ uiri ĩpotens ad coeundum nõ põt matrimoniũ amplius dissolui. 32.q.1 secundum Ant.de But.hic,& in c.1.& 2.s̃.de cõiugio lepro. & ꝑ Car.Alex. referentem Host.ita tenere de quadã muliere,quę ꝑꝑ medicamenta erat effecta incognoscibilis.

c Consultationi. quod sit firmũ matrimonium, quod scienter contrahitur cum frigido, cuncludere uidet beat.Tho. ĩ 4.sen. dist.33.q.1.ar.2. post medium. de Bellen.

ZACHARI.

d Cum secũda. Dic hoc esse uerũ,duob.đcãis de q b.s in fi.e.nu.in fi.cõcurrentibus,s.ꝙ talis contrahens suspectus de incontinẽtia dispensetur saltem ab epo.itẽ ꝙ talem impotentem ad copulã alimentet, ita no.Feli.in c.lator.de re iud.refert & sequtur Hippo. đ Marsi.sing.suo.165.in c.scriptum est.

e Laudabilem. An ista đcreta.ita habeat locum, si impotentia coeundi est propter frigiditatem,sicut si ꝑpter maleficium, uide Spe. de teste. §.nunc tractãdũ, ubi refricat in dubium. De Bellen.

SUMMARIUM.

1 *Impedimentum naturale ad coitum irreparabile arte medicorum matrimonium impedit 4.*

2 *Impotentia coitus non omnis matrimonium impedit, nisi sit talis, ꝙ arte medicorũ reparari nõ possit; et intellige de reparatione, quæ sine piculo corporis fieri possit.*

3 *Impedimentũ superueniens post matrimoniũ contractũ, licet nondum consummatum, nõ soluit matrimoniũ.*

Matrimonium de præsenti, etiam non consummatum, non soluitur, nisi per ingressum religionis.

Papa an possit soluere matrimonium nondum consummatum propter superuenientem impotentiam coeundi.

4 *Impedimentũ accidẽtale idem operatur, quod naturale.*

CAP. III.

1 *Ex literis.* †Nãle ĩpedimẽtũ ad coitũ irreparabile arte medicorũ mr̃imoniũ ĩpedit.priò ꝯsultatio.scđò rñsio.ibi,*respõdemus*.Casus lr̃alis. Quidã ꝯxit cũ quadã,q̃ cùm debitũ reddere non posset, licet uterq; lẽgitimę fuisset ætatis; mulier ꝯxit tã grauẽ infirmitatẽ,ut oĩno ĩutilis sit facta uiro,ꝙ nullo mõ eam cognoscere pt;q̃rit̃,an dẽant separi? Rñdet pa.si uitiũ illud à nã ꝯxit mulier,nec ope medicorũ põt ei subueniri, uir pt aliã ducere in uxorẽ.Ber. 2 †Nota,ꝙ ad dirimẽdũ mr̃imoniũ nõ sufficit qđ libet ĩpedimẽtũ ad coitũ,nisi sit tale,qđ arte medicorũ curari nõ possit;& intellige,ꝙ possit fieri reparatio absq; periculo corporis, ut exponit tex.ĩ eo.c.fraternitatis. 3 †In gl.1.in fi. uult ergo gl.relata ad tex.ꝙ impedimentum accidẽs post mr̃imonium ꝯctũ,licet nõdũ cõsummatũ, nõ tribuit facultatẽ separãdi mr̃imoniũ;qđ no.nã mr̃imonium ꝯctũ ꝑ uerba de pñti,qđ sel̃ tenuit, nõ reperit̃ posse separi,nisi ꝑ religionis ingressum,ut in c.ex pte,& c.ex publico,de conuer. cõiug. credo tñ,ꝙ sit sufficiens cã,ut papa [a] possit illud separare,si multũ timetur de incõtinẽtia sani;ad hoc,qđ no. in d.c.ex publico. 4 †In gl.in uer.*à natura*.aduerte,licet tex.loquat̃ de impedimento à nã ꝯcto, idẽ dic,si impedimentũ fuit accidentale, [b] dummodo præcesserit mr̃imonium; pro hoc c.præce.& c.sequen.in q bus solum ponderatur impotẽtia coeundi;& hoc sentiũt doc.ĩ.e.c.ꝓxi.ubi dicã.

SUMMARIUM.

1 *Contrahens scienter matrimonium cum impotente ad copulam ab ea non separatur.*

2 *Matrimonium uerũ esse non potest cum omnino impotẽte ad coitũ, nã definit causa ĩstitutionis matrimonij.*

Matrimonium institutum est propter spem sobolis, & ut euitetur fornicatio.

Matrimonium secundo loco contractum per potentem cum potente tenet, non obstante, ꝙ prius scienter cum impotente contraxerit. Pubes, qui cum impubere contraxit, si postmodum cum pubere contrahit, tenet secundum matrimonium, licet teneretur expectare, donec perueniret ad ætatem legitimam.

Maritus, qui scienter contraxit cum impotente ad coitum, quamuis cum alia contrahat, tenetur necessaria subministrare illi impotenti mulieri.

Mulier arcta, uel alias impotẽs, apta non est ad ꝯhendũ.

Matrimonium scienter contrahens cum impotente tenetur cum ea castè morari tanquam cum sorore.

Apostolorum uxores castè ut sorores cum eis uiuebant.

Coniuges etiam sorores appellantur, ubi carnale commercium non exercetur.

4 *Iudicandum an sit secundum Roma.eccle. uel curiam.*

CAP. IIII.

1 *Consultationi.* [c] † Contrahens sciẽter cũ impotenti ad copulã ab ea non separat̃.h.d. primò ꝯsultatio. scđò rñsio, ibi,*taliter*. Casus lr̃alis. Aliquæ mulieres ita sunt clausæ & ĩpotẽtes,ꝙ uiris carnal̃r cõmisceri nõ pñt.Quæritur,an pñt ꝯhere mr̃imoniũ; & si ꝯxerint,an dẽant separi? rñ.pa.non vr̃ credibile,ꝙ aliqs cũ talib9 ꝯhat mr̃imoniũ,tñ Romana eccl̃ia cõsueuit in talibus iudicare,ut si nõ pñt eas 2 hr̃e ut uxores,hẽant ut sorores.Ber. †No.1.ꝙ cũ oĩno ĩpotẽti ad copulã non põt cõsistere uerũ mr̃imoniũ. nã *definit* cã instõnis mr̃imonii.nã nec ꝑꝑ spẽ sobolis,nec ut euitetur fornicatio hoc mr̃imoniũ pt dici ꝯhi. & iõ dicunt doc.hic, & bñ,ꝙ si potẽs,q pri9 sciẽter ꝯxit cũ ĩpotẽte,ꝯhit cũ alia; tenet mr̃imoniũ cũ scđa, [d] nõ obstãte, ꝙ eẽt obligat9 cũ prima ad morãdũ tanq̃ cũ sorore;uide instãtiã in eo,q ꝯxit cũ minore.nã licet sit obligat9 ad expectandũ, donec ꝑuenerit ad maiorẽ ætatẽ,ut in c de illis,s̃ de despõ. ĩpube.tñ si mr̃imoniũ cũ alia ꝯxit,tenet mr̃imoniũ;ut no.in d.c.de illis;facit.c.sicut,de spõ.dñt tñ Inn.& Host.ꝙ tenet̃ iste semꝑ alere illã ĩpotentẽ,cũ qua sciẽter ꝯxit mr̃imoniũ; qđ bñ no.plus ẽt dñt, ꝙ si timeret̃ de fornicatione potẽtis, poterit eccl̃ia sibi subuenire dãdo sibi lñiam cũ alia ꝯhendi, ex quo cũ prima nõ est uerũ mr̃imoniũ, remanebit tñ obligat9 ad reddendum necessaria primæ.Sed q̃ro de qua ĩpotentia uerificatur iste text. qdã uolunt intelligere,qñ mulier est multũ arcta, sed doc.cõiter intelligunt in quacunq; ĩpotẽtia,ẽt si accidẽtal̃r ꝑueniret ĩpedimentũ ante ꝯctũ mr̃imoniũ;ꝓ hoc facit, quod dicit s̃.c.ꝓxi.& hoc placet; qa eadẽ est rõ in quolibet 3 impedimẽto.†Vltimò q̃ro,q d intẽdit lr̃a,dũ dicit,ꝙ si talis sciẽter ꝯhit cũ ĩpotente, habebit illã ut sororẽ? Io.An.dicit,ꝙ secũ dẽt castè uiuere,sicut cũ sorore,nã sicut ueri cõiuges pñt ꝓmittere ꝯtinẽtiã simul morãdo 33.q.5.c.qđ deo; ita & isti poterunt simul morari in continẽtia.Et ꝓ hoc adduco tex.in c.oĩno 31.di.ubi paul9 de uxorib9 apl̃orũ *dixit*, nunq d non hẽm9 ptãtẽ circunducẽdi mulieres sorores &c. uñ cõiuges appellãtur sorores,in quib9 non exercet̃ carnale 4 cõmerciũ;sic puto,ꝙ capiat̃ uer. *sorores*.†In gl.fi.ibi,*sic præcepit iudicandum*. hoc nõ ꝓcedit in sñia lata ordine iudiciario seruato;qa tenent̃ alii iudicare, ẽm qđ papa iudicauit, licet nõ ꝑcipiat sic iudicãdũ, ut ĩ c. causis,alle.in gl.& ĩtellige gl. nõ ĩ cõsuetudine cur.Ro.& sic sentit in fi.nã talis cõsue. necessariò non est ab aliis seruãda,nisi papa ꝑcipiat;de quo uide gl.in c.unico,de sum.tri.in uer.docuit, li.6.unde Lau.exponit hic tex.*iudicare*,i.tenere; ut sit sensus, ꝙ cõsueuit Ro. ecc.tenere,ut habeatur ut soror,nõ aũt ecc.Ro.ꝑcepit,ut sic fiat; & ex hoc posset inferri, ꝙ ubi est ꝯria consuetudo,illa seruanda est,& non dispositio huius.c.qa (ut prædixi) inter istos non est matrimonium; & ita intellige istam glo.&c.

SUMMARIUM.

1 *Matrimonium separatur statim, si constat de impotentia coeundi, alias cohabitabunt simul per triennium; & si probabitur, ꝙ operam dederunt carnali copulæ, & non potuerunt coniugi, statim separantur 2.*

2 *Triennalis cohabitatio non est necessaria, ubi statim probari põt impedimentũ.*

3 *Iuramentũ præstatur tactis sacrosanctis scripturis, & si non tangãtur, nõ ualet.*

Tractura si datur pro forma in aliquo actu. si non interueniat, actus uitiatur.

4 *Coniuges non tenentur iurare super aliquo impedimento, sufficit enim, ꝙ generaliter dicant non potuisse matrimonium consummare.*

Confessione coniugum an bene probetur impedimentum?

CAP. V.

1 *Laudabilem.* [e] †Si de ĩpotentia coeundi constat, statim matrimonium separatur, alias cohabitabunt cõiuges per triennium, & si cum septima manu propinquorum iurant,ꝙ dederunt operam carnali copulę,& nõ potuerunt cõiungi,statim separantur. ita cõiter summatur, sed ego al̃r intelligo, ut dicam infrà; & diuiditur in duas partes. prima loquitur, quando unus cõiugum dicit matrimoniũ cõsummatum, & alter

alter diffitet̃.scđa,ibi,si *autem*,qñ uterque fatet̃ mr̃imoniũ nõ ẽe ꝯsummatũ.Et prima pars subdiuidit̃. nã prima loquitur,qñ simul ẽe nõ cõsentiũt.Scđa,qñ cõsentiunt,ibi, *quod si*. Casus literalis.Quidã ꝯxit mr̃imoniũ cũ quadam, tandẽ dr̃ eẽ frigidę naturæ.Quæritur hic,quãtũ tẽpus dãdũ sit illi ad experiẽtiã copulę cõiugalis?Papa rñ. ꝙ ab eo tẽpor̃, quo celebrat̃ ꝯiugiũ, & incipiũt simul cohabitare cohabitent ꝑ triẽniũ dãdo operã carnali copulæ,si ante triẽniũ ꝓbari nõ possit frigiditas,quo elapso si postea simul cohabitat̃ noluerit,si mulier ꝑ iustũ iudiciũ ꝓbare potuerit, ꝙ cũ eo coire nõ possit,aliũ accipiat,& si ille aliã acceperit, separent̃,si uerò ꝯsentiunt simul eẽ,habeat eã ut sororẽ.Si aũt cõfiteant̃, ꝙ nunq̃ se ĩuicẽ cognouerit.7.manu ꝓpĩquorum,ul̃ uicinorũ bonę famę,si ꝓpinq đficiant, iureiurãdo dicat uterq;,ꝙ nunq̃ una caro effecti sunt,& tũc mulier poterit alium accipere,& si ille aliã acceperit;de ꝑiurio notent̃, & acta pœni-
2 tẽtia cogant̃ ad priora connubia redire.Bert.† No.1.ibi, *si frigiditas prius probari non possit*,bonũ,& no.tex.ꝙ ubi ĩpedimẽtũ põt in prĩ.ꝓbari,nõ est op9,ꝙ cohabitẽt ꝑ triẽnium, uel ꝙ inducãt cõsanguineos ad iurandũ,ut puta si probat̃,ꝙ uir habet membrũ aridum, uel ꝙ ex toto sit sectus,uel q d si-
a mile.nã frustra expectat̃ euẽt9,cui9 null9 induceret̃ effect9, [a] ut in c.cum cõtĩgat,s̃.de off.dele.qđ intellige in impedimẽto ꝑꝑ maleficium,qa cum sit accidẽtale,& possit remoueri ad tẽpus,debet prius semꝑ cohabitare per triẽnium iuxta
3 formã.c.fi.ĩ.e.† No.2.casum,ĩ quo iurat̃ tactis sacrosanctis scripturis,seu euangeliis;& sic reqrit̃ tactura euãgeliorũ,nõ .n.eẽt iuri satisfactũ, si iuraret̃ sine tactura,de quo uide gl. sing.ĩ c.vt circa,đ ele.li.6.ĩ uer.*corporali*.ubi dicit,ꝙ qñ pro forma dispositio exigit tacturam,non ualet actus,nisi iur̃m
b fuerit corporaliter prę̄stitũ, [b] & tenebis semper menti illã gl.& uide ad materiã gl.ualde no.in c.e.1.de hereti. in uer.
4 *tacta*.q̃ uide & no.†Ita not.ꝙ cõiuges nõ habẽt iurare specificè suꝑ aliquo ĩpdimẽto sed sufficit ꝙ generaliter dicãt ꝙ
5 nũq̃ potuerũt cõsummare mr̃imoniũ.† Op.ꝯ. tex.de contrarietate.nã in prima parte requirit̃ cohabitatio triẽnii.ĩ secũda parte ur̃ inui oppositũ.Sol.Inn.intelligit primã partẽ qñ alter cõfiet̃ impedimẽtũ & alter nẽgat.secundã partẽ intelligit qñ uterq: ꝯfitetur,hoc enim casu põt statĩ separari matrimoniũ ad iuramẽtum cõiugũ & propinquorum.& licet iste intellectus uideatur cõmunis pter.Host.qui impropriat literã in suo intellectu,mihi tamẽ nõ placet. quia istud cohabitare ꝑ trienniũ dat̃ ad experiẽtiã copulę cõiugalis,ut ẽ qñ frigiditas prius uerè probari nõ põt ut patet in tex. sed hęc ratio fortius uendicat sibi locũ qñ uterq; confitet̃ frigiditatẽ sine alia ꝓbatione, q̃ qñ unus asserit,& alius negat. nã sępe dubitatur,utrùm frigiditas sit naturalis & perpetua an accidentalis & temporalis.& ideo, ex quo uerè probari nõ potest,uoluit tex.ut debeat expectari per trienniũ,ut appareat ex cursu tẽporis,an sit ꝑpetua uel tẽporalis.Itẽ tex. in principio dat indistinctè trienniũ ubi prius frigiditas ꝓbari nõ põt sed ꝑ cõfessionẽ cõiugũ nõ hr̃ uera ꝓbatio,ut in c.suꝑ eo,de eo q cogno.cõsanguineã uxo.suæ.nec iur̃m ꝓpiquorũ sufficit,qa illi iurãt de crudelitate, ut ĩ gl.Itẽ nõ sine misterio litera in prĩcipio fecit mẽtionẽ de iusto iudicio,& in scđa parte de iuramẽto cõiugũ & ꝓpinquorũ.& ideo intellige,ꝙ aut põt ĩpedimentũ ueraciter ꝓbari,& tunc nõ est opus cohabitatione triennĭi & iuramẽto ꝓprinquorũ,ut in pri.literę à ꝯrio aut nõ põt ꝓbari uere,& tũc si unus cõfitet̃, & alter negat nõ debet separari mr̃imonium,nisi is,q stat ꝯ mr̃imoniũ,ꝓbet impendimentum ꝑ iustum iudicium,& intelligo hoc casu iustum iudicium,qñ cohabitauerunt ꝑ triẽniũ,& postmodũ ꝓbat ꝑ aliqua signa, puta qa ꝓbat se uirginẽ,facit ad hoc,qđ no.gl.33.q.1.c.1.si tñ hr̃et signa magis euidẽtia,posset illo tunc separari mr̃imoniũ cũ iuramento ꝓprio & ꝓpinquorũ,ut in c.1.in ul.rñ.s̃.e.Si uero cõfitetur uterq;,sed aliter nõ ꝓbarẽt,debẽt,simul cohabitare ꝑ triẽniũ,& postmodũ iurare cũ septima manu ꝓpinquorũ, & sic intelligo. §.*si autem*. unde quod dicitur [a] hic de triennio concernit totam literam sequentẽ, ẽm quod ego intelligo, & iste intellectus applaudet literæ, & est multum tutus.

SUMMARIUM.

1 *Arcta si est mulier, & non appareat, quod absque periculo corporali habilis reddi non possit, separatur matrimonium.* b

2 *Matrimonium separatum propter impedimentum reintegratur, si postea apparet ecclesiam fuisse deceptam. 13.*

Impedimentum ẽt post multos annos allegari potest.

Matrimonium nullum tractu temporis non firmatur.

3 *Matrimonialis causa per inferiorem episcopo cognoscitur, quandoque iudex ex officio allegato impedimento potest impotentes inspici facere.*

4 *Inspectio mulieris quomodo per matronas fiat?*

5 *Votum potest esse solemne ad impediendum & dirimẽdum matr. postea contractũ citra religionis ingressũ.*

6 *Impedimentũ uiri uel mulieris, quod facto humano sine corporali periculo remoueri non potest, reddit quẽ inhabilem ad contrahendum, secus, si reuocari potest.*

7 *Mulier ab uno cognita, præsumitur quod sit cognoscibilis a quocunque.*

8 *Duo ubi parificantur, data potentia exercitij in uno præsumitur in alio.*

9 *Sponsa de præsenti nondum cognita si fornicatur cum alio potest uir ab ea quoad torum separari, sed non in totum matrimonium separatur.*

Sponsa de futuro si fornicatur cum alio, potest sponsus ab ea in totum separari.

10 *Error iuris & probabilis excusat.*

Adulterium non committit mulier probabiliter præsumens se solutam, si alteri nubat.

11 *Periti in arte illa consulendi sunt, de qua dubitatio seu quæstio uertitur, & ideo iudex de peritis in arte illa prouidebit.* c

Impedimentum ubi per testes probari potest, propinquorum iuramentum non est necessarium.

12 *Periti in arte per iudicem ad aliquid faciendum deputati, an iurare debeant prout testes?*

13 *Matrimonium separatum propter impotentiam ex maleficio prouenientem non reintegratur, si post ea aliam ducat, & cognoscat.*

14 *Impotentia uiri & mulieris an idem operetur.*

15 *Triennali cohabitatione facta si coniuges consummare non potuerunt, impedimentum præsumitur perpetuum.*

Matrimonium separatur etiam propter præcedente impedimentum.

16 *Impedimentum quomodo præsumatur præcesisse?*

In dubio non semper iudicatur pro matrimonio.

Præsumptio ex futuro fit ad præterita.

17 *Sententia reuocari põt, si error probabilis detegatur.*

18 *Sententia notoriè iniusta nulla est, uel saltem reuocari potest, etiam si non sit appellatum.*

19 *Mulier impotens separata a primo uiro, si postea ab alio cognoscitur, an sit restituenda primo? 20.*

21 *Sententia in causa matrimoniali quomodo possit in rem transire iudicatam?*

Appellari an possit tertio in causa matrimoniali?

22 *Mortuus resuscitatus an recuperet uxorem, filios, & alia bona?*

Mortuus resuscitatus an sit baptizandus, uel iterum ordinandus, & an soluatur religio?

CAP. VI.

1 *Fraternitatis.* † Propter arctationẽ mulieris,si appareat, ꝙ pter diuinũ miraculum absq; periculo corporali habilis reddi non potest, separat̃ matrimonium, reintegratur tñ,si postea appareat ecclesiã fuisse deceptã.h.d. primo ponit̃ qõ.scđo distinguens sol̃o, ibi: *quamuis*.tertio infert al̃s duas qõnes,ibi:

a Effectus. l.si qs ita scripserit, ff.đ hære.isti. qa si hodie cõstat, hodie agat̃,ut per glo.& doc.in.l.1. ff. de no.ope.nun.

ZACHAR.

b Corporaliter ꝓstitit.Adde,ꝙ hoc casu ẽt corporaliter prę̄stitũ super alia scriptura, q̃ euãgeliorum,non sufficeret nisi consuetudo ita introduceret s.ꝙ sufficeret tangere aliam scripturã, ut multum sing.no.,Ale. in.l. ait prętor.§. fi.ff.de iureiu.Fel. ĩ c. fraternitatis, post istũ in ul.co. s̃.de testi. & Lanfran.in.c. quoniã cõtra.§.statuim9, nu.1. & ibi ĩ apo. Cel s̃. de proba.ĩ ver. tactis scripturis,ubi concor.doctorum opi. quia iste in.c.tuis, uer. quęro,extra gl.s̃. de testi.uidet̃ tenere contrarium.

SEBA. SAPI.

c Corporaliter ꝓstitum. Vide Ab. in.c.& si xp̃s,col. 10.ĩ glo ĩ uerbo, testis.s̃. de iureiu. & Bal. ĩ aut. sacramenta puberũ,C. si aduer.uend.

a Peritos. Ideo, an uulnus dicat̃ læta le, est stãdũ peritis ĩ arte, Bar. & Ale. in.l.si ab hosti. §. si uir, ff.solu. mat. Bar.in.l.fi.ff. ad.l. Cor.defic. facit.l. semel, C. de re mi li.li.12. l. cõparatiões, C.de fi. istr. idẽ uidemus in alluuione. §. p̃terea, insti.đ re.diui. itẽ in domo recurrit ad magistros, ut ĩ aut.de alie.& emphy.§.qđ autẽ, per Bar.& gl. in.l.1.ff. de uẽ.inspi. ꝑ Ro. in.l.1.§.eadẽ, ff.de uer.ob.& an teneãtur iurare, dic ut d.glo.q.b.adde, ꝙ sñia lata ẽm consilium peritorum nõ adeo trãsit ĩ rẽ iudica. quin possit ex cõsilio peritorum retractari, Ant.de But. & cõiter canonistæ in c.proposuisti, s̃.đ proba.Bal.in d.§. si uir.Ang.in l.qđ si noluit.§. si mãcipium, ff. de ædi. edi. Alexã.reputat sin.in d.§.si uir.Iõ Bal.in.l. super testib.in fi.C. đ test. dicit, ꝙ alias. đ facto fecit ex humarĩ corpus mortuũ. Ro.cõsi.228. Are. in d.c.proposuisti uidetur tenere cõtra hãc doc. & an proprie dicantur testes, Sal.in.l.hac edictali. §. his illud, C. de sec. nu. refert & exclamat Alex.in d. §. eadẽ Sed de hoc ẽ text. quẽ ĩpi nõ allegãt in c. pe.s̃. de ꝓba. ubi Bal. & Abbas põderant ad hoc.

SEB. SAPIA.
b Intellectus. Ita cõiter tenendo attestatur.d.Ias. ĩ repe. l. admonendi, col.82.uer. an aũt perito in arte, ff.đ iureiu.nunq̃d puniri possint periti in arte de falso, licet testimonium suũ sit de credulitate, tradit Bal.in l.data opera, col. 14.C.qui ac. ñ p̃nt refert Ias.in rubr. ff.de iureiu. col.3. uer.1.quãdo testes deponunt, & quòd periti in arte de-

per hec. Casus lit. Quędã mulier ɔ̃xit matrimoniũ cũ quodã uiro, & cũ eo ꝑ plures annos ꝑmãsit, nec potuit ab ipso carnaľr cognosci. archipresbyter Altisiodoreñ. negotiũ istud significauit epõ suo. eps̃ sup hoc uolẽs ueritatẽ inq̃rere, quasdã matronas ad p̃sentiã suã uocauit, districtè illis iniũgẽs sub ꝑiculo aĩarũ, ut illã inspicerẽt, utrũ eẽt idonea ad copulã cõiugalẽ, q̃ tãdẽ ea inspecta dixerũt, ꝙ nũ a q̃ poterit eẽ mř, & iõ inter eos diuortiũ ꝓmulgauit, mulierẽ ĩducẽs, ut religionẽ intraret ꝑpetuã cõtinẽtiã s̃uaturã, uiro dedit lnĩam ɔ̃hendi, qui cũ alia ɔ̃xit. postmodũ mulier illa carnaliter ab alio fuit cognita, reiecta cõtinẽtia, quã ꝓmisit, & cuidam Gu.noĩe nupsit. negotium istud Altisiodoreñ.eps̃ significauit dño papę q̃rens, q̃d sup hoc sit agendũ? rescribit papa, ut ĩ tex.ibi: *quãuis igitur*. Et postea ĩ fi. ibi: *per hoc*. dř, ꝙ remanẽt declaratæ duæ q̃ões ex narratis.s̃. in p̃senti.c. & dic ut
2 ibi.B.†Not.1.ibi: *per multos annos*, ꝙ ĩpotentia alterius cõiugũ põt allegari post plurimos annos. nã tractu t̃pis nõ firmat̃ b mřimoniũ nullũ, pro hoc. j̃.c.proxi. ubi post octo annos mulier ꝓclamauit.†Se-
3 cundò no.ibi. *per archipresbyterum*, ꝙ inferior epõ põt cognoscere de cã matrimoniali, & fortè ẽm doct.iste cognouit ex delegatione epĩ; & de hoc uide, ut plene dixi in c.1.de cõsan.& affi.†Tertio no.
4 ibi: *in suæ parochiæ*, ꝙ iudex ex offõ suo põt allegato ĩpedimẽto facer̃ ĩpeditã & ĩpotẽtẽ inspici, & ꝙ matronę ĩspiciẽtes dẽant eẽ ꝓuidę & honestę de parochia mulieris, quã ĩspiscere dẽnt, & hoc iõ, q̃a p̃sumũt hr̃e pleniorẽ notitiã ar.c.scriptũ & c.postq̃, s̃.de ele.& cõsuluit Hos. ꝙ pri⁹ faciãt lauari mulierẽ in aqua calida, & diu ibi morari. nã ꝑ medicinas reddunt se q̃nq; arctas, qb⁹ p̃dicto mõ obuiãdũ ẽ. †Not.ẽt ibi: *simplici uerbo, an uoto solemni,*
5 *&c.* ꝙ uotũ p̃t esse solẽne ad ĩpediendũ & dirimẽdũ mřimoniũ postea ɔ̃ctũ citra religionis ingressũ, & clarius hoc ꝓbat lr̃a in uer. *nisi se uoto*, & nõ recolo de alia lr̃a, quę ita bñ hoc ꝓbet, sicut ista, & facit ꝓ opi.dñi Ant.in c.rursus.s̃.q cler.uř uo.sed hodie stamus.c.1.de uoto, li. 6.& dic ut dixi in d.c.rursus.†Itẽ no.hic regu
6 lã satis notãdam in mã mřimoniali, ꝙ oẽ impedimẽtũ uiri, uel mulieris, qđ facto humano sine corporali ꝑiculo remoueri nõ p̃t, reddit quẽ inhabilẽ ad ɔ̃hendũ mřimoniũ, secus ergo, si facto humão p̃t ĩpedimẽtũ reuocari.†No.ibi, *cuius*; à si
7 mili, ꝙ si mulier est cognita ab uno uiro, p̃sumit̃, ꝙ sit cognoscibilis à quolibet uiro, puto tñ, ꝙ hæc p̃sũptio recipiat ꝓbõnẽ in ɔ̃riũ, ut patebit ex.j̃.dicẽdis.†Et ex
8 hoc infert̃, ꝙ ubi duo parificantur, data potẽtia exercitii ĩ uno, p̃sumit̃ potẽtia ẽt
9 in alio.†No.ẽt ibi: *prætextu fornicationis*, ꝙ si spõsa de p̃nti cõmittit fornicationẽ, p̃t spõsus eius consortiũ declinare: non tñ matrimoniũ separatur: secus in spõsa de futuro, ut in c.quẽadmodũ, s̃. de iurei.

10 †Not.ẽt ibi: *articulus iste dubitabilis. &c.* ꝙ licet rřr error nõ excusat, ut in regula ignorantia, de regu.iur.li.6.si tamen error est probabilis excusat, ad hoc.l. regula, ff.de iu. & fact, ignoran. Et not.ex eodem uerbo, ꝙ si probabiliter p̃sumẽs se solutã alteri nubat.nõ cõmittit adulteriũ, licet postmodũ reperiat̃ nupta, quia adulteriũ nõ cõmittit̃ sine dolo.l.pe
11 nul.ff.de adul.34.q.2.c.cũ per bellicã. †In glo.prima, ibi: *& peritæ in arte illa*. & idẽ dic in aliis artib.ut credat̃ eis, cũ deponũt sup peritia artis eorũ, ad hoc cap. tua.& c.significasti 2.de homi.unde iudex dẽt in talib. adhibere peritos[a] ut debeant ęstimare sumptus factos ĩ aliquo ędificio, uel medicos ad perhibẽdũ testimoniũ, an percussio fuerit lætalis, & idẽ insiři dicẽdũ. Et in fi.gl.dicit Hos. ꝙ ista p̃statio iuři ꝓpinquorũ hẽt locũ in oĩ casu, in quo nõ cõstat de euidentia ĩpedimenti, & hic fortè fuit adhibitũ, licet lr̃a nõ dicat: sed quò ad casum huius.c.placet dictũ glo.ut iuřm propinquorũ, uel cõiugum nõ sit necessariũ. ex quo ꝑ testes euidenter probari põt impedimentum, ut hic satis bñ probat̃, & in c.
12 laudabilem, s̃.e.in prin.a ɔ̃rio sensu not. tñ dictũ Hosti.†In gl.2.in fi.tene mẽti gl.iuncto tex.& idẽ tenet Inn.in c. proposuisti, s̃.de prob.Ex hoc.n.infero ad q̃õnẽ, qua querit̃, an periti adhibiti per iudicẽ ad aliq̃d discernẽdũ ẽm artis peritiã dẽant p̃stare iuřm, sicut alii testes? uř prĩo, ꝙ nõ, quia possent de facili subire periuriũ, cũ nõ deponãt đ re ꝑceptibili sensu corporali, sed iudicio intellectus,[b] sed ɔ̃riũ est uerũ, & dic, ꝙ dẽnt iurare de credulitate, & nõ de ueritate, & sic tollitur pręcedẽs motiuũ, & hoc firmat Bar.ĩ proę.fforũ, & facit.l.edictali, C.de secund.nupi.& ad istũ text.dic, ꝙ isti iurauerunt, ꝓ hoc text. ibi: in fide sua, uel ꝙ illa abiuratio
13 epĩ habet uim iuři, ut no.gl. in c. cõstitutis, de appella. †In gl.in uer. *diuinum miraculum*.no.bñ istã gl.usq; ad fi.quia mã quotidiana, & instat gl.sup intellectu.c.si per sortiarias, ubi melius, quã alibi probat̃, ꝙ ꝑ impotentiã ex maleficio proueniẽtẽ põt separari mřimoniũ, nec reintegrat̃; si postea ducat aliam, & cognoscat. Sed illi.c. uř obstare iste tex.sed gl. primò rñdet, ꝙ illud.c.ẽ hodie correctũ, & idẽ tenuit Inn. in c.s̃.ꝓxi.sed doc.cõiter tenent oppositũ tñ quia ex quo ñ apparet expresse correctũ, nõ dẽt per gl. magistrorũ induci
14 correctio. †Secundo soluit, ꝙ aliud est impotentia uiri, ut ibi. aliud impotentia mulieris, ut hic.quę so.ẽt reprobatur, quia uir & uxor nõ dẽnt ad imparia iudicari, ut in c.gaude
15 mus, de diuor.†Tertiò soluit gl.& bñ, qđ ex quo uir & uxor cohabitauerunt per trienniũ, nec potuerunt matrimonium cõsumare, p̃sumitur impedimẽtũ ꝑpetuũ. nã(ut dicit Gof.) sępe ista impedimenta sunt perpetua, uñ q̃ñ mortuus est ille, qui fecit, uel maleficiũ est perditũ, uel si fuit datũ in potu uel cibo. Itẽ cũ ipse auctor sol⁹ possit tollere, non uř possibilis reuocatio, siue remotio, cũ dependeat ex facto unius, ut l.apud Iulianũ, in fine, ff.de leg.1.facit quod not.Din.in rľa, semel deo, de reg.iur.lib.6.& iõ tene, ꝙ ꝑꝑ maleficium, præcedens matrimonium põt fieri separatio, seruatis his tñ, q̃ habẽtur.c.proxi.& põt q̃libet trãsire ad alia uota, & hoc ul
16 timũ no. †Sed est dubiũ, utrũ presumatur pręcessisse matrimoniũ, an sequutum fuisse? doc.licet hic dubitent, uñr tñ magis inclinare in sñiam, ut p̃sumat̃ pręcessisse, & sic expediãt isti, & non maneãt impediti. nec ob.c.licet ex quadã, in fi.s̃. de testi.ubi dicit ur, ꝙ in dubio est pro matrimonio sñiandũ.illud.n.procedit, ubi matrimoniũ põt hr̃e suũ effectum, s.euitationẽ fornicatiõis, uel bonũ prolis, qđ hic nõ est ꝑꝑ impotentiã coeũdi, & no.mirabilẽ limitationẽ ad illud c. ut nũq̃ p̃sumat̃ ꝓ mřimonio in dubio, q̃ñ nõ p̃t hr̃e suũ effectũ, & hãc opi.sequit̃ d.Ant.in c.ꝓxi.sed ego allego gl. ĩ ɔ̃riũ.33.q.1.in sum. q̃ dicit, ꝙ ĩpedimẽtũ p̃sumit̃ subsequutũ fauore matrimonii.primũ dictũ pl⁹ mihi placet, ex quo nũq̃ potuit cognoscere illã mulierẽ. nã ex futuro p̃sumit̃ circa p̃
17 teritũ, ut no.gl.ĩ c.scribã, s̃.đ p̃sum. † In gl. ĩ uer. *per errorem*, ibi: *si ibi error probabilis postea detegat̃*.no.sin.hãc pticulã gl.ꝙ sñia p̃t reuocari, si error ꝓbabilis postea detegat̃, qđ ĩtelligo, quando

dẽãt iurare de credulitate, tenet ẽt Feli. ubi plura allegat ĩ c. ꝓposuisti, col.4. uer. tertia cõclusio, s̃. de proba.

SEB. SAP.
a Obliuiõi. Vide Iaso.& Mod. Taurinenses in l.pe. ff. de iust. & iur.
b Cõfitet̃. seq̃t̃ Ro.ĩ l.admonẽdi, ff. de iurei.11.col.& rõ p̃t esse, q̃a q̃ñ sñia trãsiuit in rẽ iudicatã, succedit p̃sũptio iuris, & đ iure ɔ̃ quã admittit̃ ꝓbatio ꝑ confessionẽ partis, gl.& doc. in auth. sđ iã necesse, C.de don. ante nupt.hoc dictum reputat sin. Ant. de Bu.in c.is fidẽ, s̃. de spõ. & ĩ c.fi.ĩ 12.col. s̃.de suc.ab ĩtest.& Ab. in d.c.is q̃ fide, & in ca.2. de purga. uul.& ĩ c.1.de cõfir.uti.uel inu.Anch.in regula iuris possessor, de reg. iur.li.6.Bal.in l.si q̃s instituat̃, & ibi Imo.§.item si sub cõditiõe, ff.de hære.institu.ubi pl⁹ dicunt, ꝙ ꝑs, q̃ cõfitetur, p̃t cogi ꝑ ecclesiasticã cẽsurã, ut p̃stet liberationẽ.hoc est uerũ q̃ñ sñia esset lata in fauorẽ cõfessi. Sed quatenus contineret eius dãnũ, dẽt exequi Ro.ubi s̃.facit.l. si seruus pluriũ, §.1.deleg. 1.Bar.Veroñ. cautela.23.in fi.

ZACHARI.
Adde tu Lud.Ro. sin.suo.372. inci. sñia lata est ꝓ te, & Ant.Corse. sin. suo. 20.in uer.appellatio, qđ incipit, si ille, pro quo lata est sñia, ubi hẽs remissiuè ad nauseam usque.

ZACHAR.
c Recuperẽt uxorẽ, filios & alia bõa. breuiter, ut paucis absoluas, dit, ꝙ uxorẽ nõ recupat ut no.latẽ Gui.de Cu.& ibi Cel. ĩ apo.ad ĩpm & Bar. ẽt in l.4.ff. đ legi. & latius per Alex. in l. si marito, ff. sol.ma.filios uerò sic, ut ꝑ doc. ubi. s̃.& Bar. & Alex.

go, q̃ñ đtegit̃ ñ ꝑ ꝓbões admittẽdas, q̃a ut nõ admittãt̃, p̃t excipi de trãsitu ĩ rẽ iudicatã, ut ĩ c.cũ inter, de re iudi. sed ĩtellige q̃ñ aľs ĩ ipsa re apparuit de errore, ut hic & ꝑ iura all.ĩ gl.patet; ꝙ hoc dictũ ñ sit restringẽdũ ad cãm mřimonialẽ, & uide qđ lati⁹ dixi in c.2.de pur. uul. si tñ ꝓbões ĩiustæ de facto admittẽt̃, iudex dẽt retractare sñiã, nõ obstãte ꝙ trãsit ĩ rẽ iudicatã, ita sin.dixit In.ĩ c.cũ dilecta, de rescri.
18 & ĩ c.cũ Bertold⁹, de re iudica.† Itẽ ponit Inn.hic aliud singulare dictũ, ꝙ si notoriè appeat sñiam esse iniustã, dẽt reuocari, ñ obstãte, ꝙ nõ fuit appellatũ, ut hic, & c. 2. de pur.uul.q̃a ueritati cedit opi.8.di.c.veritate, & c.cõsuetudo. Et no.ex hoc sin. ꝙ sñia notoriè ĩiusta ẽ nulla, uel saltẽ reuocabilis, nõ obstãte, ꝙ appellatũ ñ fuerit, & ẽt si notorietas iniustitię postea acciderit, ut hic, ꝙ nũq̃ tradat̃ obliuiõi.[a] Et p̃t esse rõ, q̃a sñia iniusta a iure sustinet̃, q̃a p̃sumit̃ iusta ꝑꝑ authoritatẽ iudicis, ut ĩ c. bonę, de ele.& in c.in p̃ntia, de renũ. q̃ rõ cessat, cũ notoriè cõstat de iniustitia, & iõ alibi dicit In.aliud singulare dictũ, ꝙ si ꝑs in cuius fauorẽ lata est sñia, cõfitet̃[b] eã iniustã, dẽt eã iudex retractar̃, ita no.ĩ c. q̃a pleriq;, de ĩmu.ec.† In gl.ĩ uer.cui⁹ *simili*, ĩ fi.no.gl.& idẽ sentit gl.ĩ uer.*debeat*.sđ In. & Hos.tenẽt oppositũ dicẽtes, ꝙ ex quo facto humano ẽ facta apta prĩo uiro, dẽt illa restitui.nã satis ẽ, ꝙ sine ꝑiculo mortis p̃t cognosci.Ex hoc.n.patet, ꝙ impedimẽtũ ñ erat ꝑpetuũ, & exponit Hos. tex. *absque corporali periculo*.i.absq; morte, quasi uelit, ꝙ si ꝑiculo sit reddita apta, ex quo tñ morte ñ inducit, est restituẽda prĩo, & ita cõiter uñr sentire doc. sed ego dicerẽ hoc dictũ ꝓcedere ex p̃sumptiõe, q̃ñ ñ cõstat de dr̃ia ĩter utrũq;, s.uirũ & uxorẽ.nã si uir est adeo carnosus, ꝙ nũq̃ posset deflorare mulierẽ sine ꝑiculo mortis, scđs uerò uir magis gracilis potuit eã cognoscere, tũc puto, ꝙ nõ sit restituẽda prĩo, licet ꝑ frequẽtẽ usum cũ scđo sit reddita c apta prĩo, & hoc tacitè iudicio meo senserũt Pe.& Ab.ĩ quadã dist.q̃ ponit Io. An. hic ĩ fi sed ego hoc ꝓbo ꝑ istũ tex.q dicit ꝙ ista erat cognoscibilis a primo ex quo potuit cõmisceri scđo, q̃a erat siľis prĩo, sec⁹ ergo, ubi ñ erat siľis.uñ tex.arguit p̃sumptiuè a cõiter accidẽtib.sec⁹ ergo, ubi ꝓbat̃ apertè dissimilitudo mõ p̃dicto.In gl.ĩ uer.*fornicario*, ibi; *appareat retro fuisse factã iniuriã*.hec sol.nõ uř bona, q̃a idẽ ɔ̃cluderet respectu mřimonii, cui⁹ ɔ̃riũ innuit lr̃a in uer.*quandiu* iõ dic, ꝙ pri⁹ uir p̃t obiicer̃ fornicationẽ, & nõ mřimoniũ quasi fornicãdo dedit operã rei illicitę, iõ ĩputant̃ sibi oĩa, licet p̃ter intentũ eueniãt, ut in c.cũ tua, de homi.sed ɔ̃hẽdo cũ scđo dabat operã rei licitæ, cũ putaret se solutã a prĩo, iõ primus nõ p̃t sibi opponere de adulterio sed hodie est dubiũ, nũquid ɔ̃hendo cũ scđo possit repelli a primo p̃textu adulterii.aliq̃ tenẽt, ꝙ sic per istũ tex. in uer. *sed ammodo non debet, &c.* e exponẽtes illud uer.*sed ammodo*. i.p⁹ istã

decretalẽ, ut sentit Inn.quasi olim hæc q̃õ erat dubia, hodie uerò apta. Alii exponũt, *ammodo*, i.post primũ cõitũ, q̃a p⁹ primũ dẽt cognoscere, ꝙ mřimoniũ erat cũ prĩo, & hæc opĩ mihi placet. nã credo, ꝙ ẽt hodie ista mulier licitè ɔ̃heret cũ scđo p⁹ sñiam diuortii latã ꝑ eccľiã.nã p̃t p̃sumi, ꝙ alteri uiro erat apta; qđ est possibile ẽm ea q̃.s̃.dixi, nec tenet̃ mulier redire ad primũ, nisi uerisimiľr cognoscat primũ fuisse aptũ a prin.ẽm dist.supradictã. Et ĩ fi.gl.Inn.decidit opi.primã Io. q̃a q̃libet ẽt ĩspiẽs uideret q̃ sit absurdũ, ꝙ cõiunx alteri⁹ ita tractaret̃.uñ dicit In.ꝙ ex quo fuit cognita a scđo, dẽt irreuocabiľr restitui prĩo. Host.dicit, & meli⁹ iudicio meo ꝙ dẽt primo restitui, & si ꝑ triẽniũ nõ p̃t ab eo cognosci, dẽt scđo restitui irreuocabiľr. Nã p̃sumẽdũ est excursu tãti tẽporis dr̃ĩ esse in corporib.istorũ.† Vlti. põde-
21 rabis finẽ h⁹ gl.q̃ ponit unũ dictũ sin. qđ no.& non est alibi. sentit eñ ẽm unũ intellectum, ꝙ sñia in cã matrimoniali trãsit in rem iudic.cũ est cõfirmata per duas sñias, qđ dictũ nõ placet.d.An.q̃a nullũ uinculũ p̃t firmare sñiam, quominus error possit detegi ꝑ ea q̃ no.ĩ c.lator, & in c.tenor, de re iudi.sed soluẽdo aliquatenus gl.dic, ꝙ cũ sñia sit bis cõfirmata, non dẽt quis ɔ̃ eã audiri, nisi cũ stricta causæ cognitiõe.nã (ut dicit Inn.in c.tenor, de re iudi.) ẽt ɔ̃ unã sñiam nõ dẽt quis audiri de facili, ergo fortius, q̃ñ fuit bis cõfirmata. Itẽ ego do aliũ intellectũ ad gl. ut ẽt in cã matrimoniali nõ possit tertiò appellari; nõ tñ ꝑ hoc excludit̃, q̃n possit ꝓbari, siue ꝓponi iniustitia sñię ꝑ uiam q̃relę, & iste intellectus est uerissim⁹ in se, ꝓ hoc qđ in simili dicit gl.no.in c. ad reprimẽdã, de offi.ord. Et est dr̃ia magna, utrũ audiat̃ q̃s ꝑ uiã appellatiõis, an per uiã q̃relæ, ut no.in d.c.ad reprimẽdã.† Vl
22 timò scias, ꝙ hęc litera inducit̃ ad q̃õnẽ, an Lazarus & alĩi resuscitati recuperent uxorẽ, & filios, & alia bona.[c] Itẽ q̃rit̃ de baptismo, ordine, & ꝓfessiõe religiõis. Itẽ si reliq̃t aliqua eccľiis, nunquid possit illa repetere? de his, uide gl.& Arch.32.q.7.c. 2.& ꝑ Io.An.hic, ꝙ allegat ꝓ & ɔ̃ p⁹ Bar. Brixi.& alios antiquos, & uř cõcludere, ꝙ ea, q̃ imprimũt aĩæ, nõ ꝑdiderit, & sic nõ est opus tractare de recuperatiõe. exẽplũ in ordine baptismo, & similib.sacramentis, ex quib.character imprimit̃ aĩę.nã sicut aĩa ipsa nõ morit̃, ita nec sibi impressa. Idẽ sentit Io. An.in ꝓfessiõe.nõ ꝙ per ꝓfessionẽ imprimat̃ character, sed q̃a obligatio inde orta acquirit̃ deo, ꝙ nõ morit̃, ut no.ĩ c.fi.de cõdi.appo.In aliis uero q̃ inhærent corpori, tenet, ꝙ si uerè fuit mortu⁹, nõ recuperat illa bona de rigore sec⁹, si credebat̃ mortu⁹ & ñ erat, ut q̃a repit̃ uiuus in monumẽto. Idẽ in casu dubii & facit hæc lr̃a ĩ eo, ꝙ dicit impedimẽtũ esse ꝑpetuũ, qđ sine miraculo diuino nõ p̃t recupari, siue remoueri, sed gl. in l. nã ad ea, ff.de legi.[e] & ĩ l.suus de acti.& obl. sentit oppositũ, ut ĩdistictè bõa recupet.

post gl.ĩ l.4.ff. de legi.& Flo.in l.s̃uitutẽ, §. si sublatũ, ff.de serui.urb. pd.bona ẽt recuperat ɔ̃ An.ĩ l. si marito, ff.sol.mat.ut ꝑ gl. & Bald. in l. ex his, ff.de leg.& in l.seruus effect⁹ de act.& ob. Imo. & Ale.in alle.& l. si marito.Itẽ ordines sacros recuperat ẽt si fuit đgradatus, ipse iterum nõ dẽat ordinari, ut ꝑ istũ & doc.in c.nõ põt, s̃. de re iud.gl.ĩ c.2.& ibi Gem.& remissiuè Cel.in apo.32. q. 7.& utrũ patriam p̃tãtem, uide Spe. in ti.de sta.mo.§. 2.q.13.

SEB. SAPI.
d Et alia bona. Vide Bal.in l.1.col.ult. C.de sacros. eccl. & Bal.ĩ cõsi. 213. in tertia parte. de And.Sicu.in c. cũ contingat.col. 3. s̃.de off. deleg.
e De leg. Et ibi dixit Bal. ꝙ licet recuperet bona ab hæredib. nõ tñ recuperat fruct⁹ ab eis ꝑceptos, arg. auth. idem est de Nestorianis, C. de hære. Item adde hic, ꝙ resuscitat⁹ dř nouus homo, tex.& ibi Bal. in c.unico.§.ad hæc, de pace iur.fir. De Bellent.

a dicit.n.q; resuscitatus rũpit testm̃, quod antea fecerat, & aufert bona hęredib. & idem gñalr unr sequi Ray. & Guil. de Cu.& Bar.in d.l.nã ad ea. Motiuũ eorũ principale est,qa si restõ principis refert se ad oĩa,l.1.in fi. C.de sen.pas.& 3.q.3. in fi.forti⁹ restõ dei dẽt o pari hoc. nam resuscitatus uř p summũ principẽ restitutus. uñ,ut plena sit restitõ, dẽt oĩa recupaȓ ĩ uxorẽ,tñ sec⁹ sentiũt,qa illã ñ recupat restitutus iure post liminii, ut in l.nõ ut a patre,& in l.cũ duæ,ff.de cap.& postli.reuer.Sed certè de iure canonico nõ est dřia inter filios & uxorem, quia per captiuitatem nõ separaȓ mřimoniũ, sicut de iure ciuili,ut in c.dñs,de secũ.nupt.& 34.q.2.c.cũ p bellicam, de rigore placet mihi opi.Arch.& Io.An.qa actio semel extincta amplius nõ reuiuiscit, de cõsecratione dist.4.c.queris,facit.ca. ex transmissa.de renun.sed de æquitate procedit opi.legistarũ.Dico igiȓ, q; p mortẽ soluiȓ religio,quia nihil aliud est religio nisi quoddã uotũ obligãs in humanis,ad hoc,qđ no.gl.in c.fi.de sepul.lib.6.& sic nõ ob.motiuũ Io.An.qa licet obligõ,acqraȓ deo,tñ est restricta ad tps. uñ post resuscitationẽ est noua uita, sed de ęqtate pt pcedere dictũ suũ,sed ñ est spãle ĩ religiõe, qa idẽ est in aliis tpalibus,ut s̃.dixi,nec ampli⁹ insisto,qa raro, uel nunq̃ practicabitur ista qõ,&c.

SVMMARIVM.

1 *Maleficiatus si triennio habitauit cum uxore & non potuit consummare ipsis cum septima propinquorũ manus hic iurantibus matrimonium separatur, & idem est de frigido.6.*
2 *Matrimonium propter impedimentum separatur,non obstante lapsu multorum annorum.*
Impedimentum si alter coniugum confitetur,altero,negante,quid agendum sit.
3 *Impedimentum præsumitur præcessisse si matrimoniũ non est consummatum,et illo probato separatur matrimonium.*
4 *Confessio amborum coniugum cum septima propinquorum manu an sufficiat allegato impedimento sine cohabitatione trienÿ?*
Virginitatis probatio quid operetur, & quomodo probatur? 10.
*Mulier petens separari propter impotentiam non tenetur specificare causam impotentiæ.*7.
In actione personali non semper quis tenetur causam exprimere.
Impedimenti causam specificans, & succumbens non poterit postmodum aliud impedimentum allegare.
Sententia super impedimento lata transit in rem iudicatam.
5 *Matrimonium fuit institutum a deo,& in statu innocentiæ in paradiso, & alia excellit sacramenta propter multa.*8.
Sacra alia fuerunt instituta a deo, sed post peccatum.
6 *Matrimonium separatur propter impedimentum tã frigiditatis,quàm maleficÿ.*
8 *Adam an fuerit institutor matrimonÿ?*
9 *Triennalis cohabitatio requiritur in maleficiato, quia accidentale impedimentum est,nisi alias clare possit probari.*
10 *Virginitatis probatio necessaria non est ad separandum matrimonium.*
11 *Probatio propinquorum cum iuramento necessaria est ad separandum matrimonium propter impotentiam,& quot debeant esse numero,& in eorum defectum loco propinquorum assumantur uicini.*
Confessio coniugum non est multum necessaria.
12 *Trienniũ quo ad cohabitationẽ quãdo ĩcipiat currere.*

a **Resuscitatus põt rũpere testm̃.**
b Literę.De istis maleficiatis uide plura, q̃ scribit beat. Tho.in 4.sen. dis. 34.q.1.arti.3. ubi p̃ter alia scribit,si dirimiȓ pp frigiditatẽ matrimonium nõ daȓ frigido,ut alteri iũgatur, licentia, sed si ex cã maleficii, utrique concediȓ. quotuplex,& unde procedat maleficiũ.De Bellent.

CAP. VII.

1 Literæ. †Legiȓ tribus modis.Primò, q; loquaȓ in maleficiato,& secundum hunc intellectum summo sic.Si uir maleficiatus, nunq̃ potuit cognoscere uxorẽ, cui per triẽniũ cohabitauit,ipsi cũ septima propinquorum manu hoc iurantib. matrimonium separatur.h.d.Secundo modo legitur sic,q; non loquatur in maleficiato,sed in frigido, ut tenuit Inn. cuius lec.communiter non recipitur.sed tamẽ in se uera est, & dicendum,ut habuistis in c.laudabilẽ,s̃.e. Tertiò mõ legiȓ inhęrendo uerbis literę gñalr,cũ uxor dicit uirũ nõ hře potẽtiã secũ coeũdi,nec exprimit,ex qua cã,& sic facit ad tertiã ptẽ rubricę,& hoc dicit.si uxor dicit uirũ,cui cohabitauit p triẽniũ,nõ hře potẽtiã coeũdi, eis hoc iurãtib. cũ septima manu propinquorũ matrimonium separaȓ.h.d. primo consultõ.scđo rñ.scđa.ibi.*quo circa*.Casus literalis. Quædã cã matrimonialis uertebaȓ inter.M.mulierẽ,& A.uirũ eius:illa fuit cõmissa qbusdã iudicib. per sedem apo. coram quib. ex parte mulieris fuit ppositũ, q; iã octo annis elapsis fuit dicto uiro matrimonialiter copulata, & diu cohabitauit eidẽ,& adhuc integra pmanebat,qa dictus.A. nõ hẽbat potẽtiã coeũdi,quare petebat diuortium celebrari.p̃dict⁹ uir fatebaȓ,q; nũq̃ eã cognouerat,tñ dicebat se habere potẽtiã alias cognoscẽdi.Iudices timẽtes, ne illud cõfiteretȓ in fraudẽ, fecerũt illã inspici p matronas fide dignas, & expertas in opere nuptiali,q̃ p̃hibuere illã adhuc uirginẽ pmanere, & postmodũ fecerũt inquiri per parochiam illius uiri,si aliq̃ cognouisset,nec potuerũt inuenire,q; aliqua cognita fuerit ab eodẽ.Mulier instãter diuortiũ postulabat,uir uero dicebat,q; paratus erat stare cõsilio ecclesię,iudices p̃ceperũt eisdẽ,ut pñiam agerẽt de commissis, & sic fortè deo uolẽte matrimoniũ confirmarent:tandem reuersi ad iudices dicebant,q; non poterant carnaliter commisceri. uñ totũ negotium dño papæ per suas literas intimatur petens qd sup hoc esset agendum.mandat papa,quatenus,si est ita,& constiterit illis,q; intra.8.annos p̃dictos uir & mulier per continuum triennium insimul habitassent,si iurauerint cũ septima manu ppinquorũ,q; nõ potuerint carnalr cõmisceri sñiam diuortii pferãt inter eos.Ber.† No.ibi.8:annis elap-
2 sis,q; nõ ob.annorũ numeros.quominus possit allegari impotẽtia alterutrius cõiugũ, & peti separatio matrimonii, & hoc est indubitatũ,cũ uterq; ĩpotẽtiã cõfiteȓ,ut hic,vľ cũ clarè pbari pt,ut s̃.c.pxi.qd ãt si cõfiteȓ,& alter negat, & nõ hñr pbatiões euidẽtes,dic,ut dixi in c.1.& 2.s̃.e.q text.
3 ad hunc casum propriè adaptari debent.†Secundo colligo hic ultra alios casum apertum intelligẽdo, q; loquatur in maleficiato,ut communiter tenetur,q; ex quo matrimoniũ non est consummatum, maleficium præsumitur pręcessisse matrimonium.nam (ut hic uides) nec allegatio, nec probatio facta fuit super prioritate temporis, sed probato maleficio matrimoniũ separaȓ, & nemo ad hoc põderauit istũ tex.nec ego alle.sed nunc mihi,accidit legẽdo lect. & est ꝯ glo.or.33.q.1.c.requisisti,& facit pro opi. quã recitaui, &
4 tenui.s̃.c.proxi.† Tertio no.bo.tex.pro his.q̃ tenui contra communem lec.in c.laudabilem,s̃. eo. q; confessio utriusq; coniugum una cum septima manu propinquorum non sufficit ad separandũ.matrimonium sine cohabitatione triennii,imò plus probatur hic, q; nõ sufficit probatio uirginitatis lõgo tpe habitę, & licet uir diceret se alias cognouisse, hoc tñ non probatur.Nec ob.si dicaturliteram loqui in maleficio,quia in tex.hoc non exprimitur,sed solum generaliter allegatur impotentia coeundi. Et ex hoc & ex tex.bene notabis, q; petens separari matrimonium propter impotentiam mariti non tenetur specificare causam impotentię, sed satis est dicere uirum non habere potentiam secum cocundi, quod tenet hic Hostien. & Ioann. Andr. & communiter sequuntur omnes, & idem tenui super rubrica. Et ex hoc habes casum, q; in actione personali non tenetur

teneȓ qs exprimere cãm;& hoc iõ, ut arbitror:qa dubietas puenit ex facto aduersarii; quo casu admittiȓ libellus gña
a lis[a]& alternatiu⁹,vt in.c.cõstitut⁹,& ibi p Inn.de rest.in integ.facit.l.q̃ de tota.§.incerte,ff.de rei.uẽ.& ĩ.l.2.ff. quorũ leg.sentit gl.no.33.q.1.c.reqsisti. q̃ ẽt dicit,q; ppones etiã gñaliter impotẽtiã coeũdi vř oẽ i⁹ suũ ĩ iudiciũ deduxisse, vt ĩ.c.abbate sanè,de re iud.li.6.p qđ arguit Io.An.q; succũbẽs ĩ hac gñali petitione ñ poterit post modũ allegare frigiditatẽ,uel aliud impedimẽtũ: sec⁹,ubi pri⁹ se fundasset sup ca specifica.Et not. singulr ex hoc dicto,q; sñiã in tali cã trãsit ĩ rẽ iudicatã;qđ ñ memini alibi me legisse & p hoc facit:qa ĩ hoc casu cessat periculũ aĩę,rõne cui⁹ sñia ñ trãsit in rẽ iudicatã/nã si ñ pt stare ut vxor,stabit ut soror,& sic nullũ peccatũ imminet,sed meritũ,ut in c.si tu abstines.27.q.2. & ĩ.c.qđ deo patri.33.q.5.facit.c.cõsultatiõi,s̃.e.& hoc no.
5 & semp tenebis mẽti.†Not.q; deus fuit auctor & institutor mřimonii; & ex hoc habes vnã excellẽtiã isti⁹ sacri.alia excellẽtia ẽ rõne status:qa fuit institutũ in statu innocẽtię,s. in paradiso,vt ĩ.c.1.de uo.li.6.Alia uero sacra fuerũt instituta post peccatũ.Itẽ excellit rõne tẽporis:qa ab initio mũdi fuit institutũ.Itẽ rõne loci,qa ĩ paradiso. Itẽ rõne cõitatis:
6 qa oẽs gẽtes ferè vtunȓ eo;& vide đ his,q̃ no.hic Host.†In gl.2.ĩ fi.ex hac gl.colligiȓ pria lec.ad tex.q̃ no.& dic ut notatũ fuit.s̃.c.prox.ĩ gl.in uer.*d uinum miraculum*, ubi dř lati⁹ de hac mã.Inn.hãc lectu.ñ approbat,dicẽs q; pp maleficiũ ñ dẽt mřimoniũ separari,cũ ñ sit ĩpedimẽtũ ppetuũ;& itelligit istũ tex.ĩ frigido nã de maleficiato nulla mẽtio fit hic: sed allegabaȓ ĩpotẽtiã coeũdi in gñe;& ad.c.si p sortiarias, dicit,q; ẽ correctũ.hęc lec.cõiter ñ approbaȓ,vt s̃.dixi.& q; possit separari pp maleficiũ,satis dixi ĩ.c.s̃.,px. in gl.p̃al.nã (ut dicit Host.& bñ)si loqueretȓ de impotẽtia nãli,ñ fuisset hic iniũcta pœnitẽtia de cõmissis : qa p pœnitẽtiã ñ tollũȓ de facili impedimẽta nãlia. Itẽ uir allegabat se potẽtiã habere mulieres alias cognoscẽdi; & hęc lec. est bõa,& cõiter
7 approbaȓ.†Tertia lec.ẽ ut tex.intelligaȓ gñaliter, vbicunq; allegaȓ ĩpotẽtia coeũdi:ñ.n.teneȓ mulier specificare cãm ĩpotẽtię,cũ de facili ñ possit pcipi,maxiè p mulierẽ,& iste ĩtellect⁹ est ẽt bon⁹ ĩ se & notabilis & p hoc facit rubrica ĩ tertia parte,vbi fit mẽtio de frigiditate,& maleficio,& gña
8 liter de impotẽtia coeũdi.†In gl.in ver.*institutor*,ibi:*ab Adã* licet gl.reprobet primã opinionẽ, tu tñ eã tene nec ob.motiuũ gl.qa Adã dixit illa uerba ore pphetico,vt ẽ tex.35.q.10.c.fraternitatis,& uiđ de hoc tex.cũ gl.ĩ.c.1.de voto,li.6.
9 †In gl.in ver.*cõtinuum*,in fi.no.gl.& dic,q; ĩ maleficio ista cohabitatio triẽnii semp reqriȓ,qa illud impedimẽtũ est accidẽtale, & nõnunq̃ tẽpore remoueȓ maxime post actã pœnitẽtiã.In aliis uero impedimẽtis nãlibus, ubi de his ueraciter cõstaret,vel p aliqua signa euidẽtia, ñ est op⁹ triennio, vt ĩ.c.1.s̃.e.Sed, vbi signa eẽnt dubia,tũc daȓ triẽniũ; & iste est proprius casus.d.c.laudabilẽ,s̃.e.& dic, ut ibi dixi,& ĩ.c.
10 1.s̃.e.†In gl.fi.ibi;*tamen alterum omitteretur*.no.bñ gl. & dicit Io.An.q; si p alterũ ĩtellexit pbationẽ uirginitatis per aspectũ.gl.uerũ dicit:secus, si intellexit de iurñ ppinquorũ no.sin.dictũ Io.An.licet.n.succinctè loquaȓ, hẽt tñ dictum suũ iũcta gl.hãc sñiam, q; ad separationẽ mřimonii fiẽdam pp maleficiũ necessariò ñ requiriȓ pbatio uirginitatis,qđ dictũ satis mihi placet, ut uiduarũ nuptiis ñ desit hoc remediũ separatiõis,& p hoc allego.c. si p sortiarias.33.q.1.ubi nihil dř de pbatiõe uirginitatis.Vñ ad cautelã iudices fecerũt hic mulierẽ inspici.nõ.n.est verisimile cõiuges falsum iurare,ex quo ppinq, q p̃sumunȓ hře notitiã stat⁹ mřimonialis,iurãt,q; eos credũt uerũ dicere,sed iurñ ppinquorũ
b semp ẽ necessariũ,qa pbatio uirginitatis[b] est argumẽtum
11 fallax,†Cũ rõne odii possent mřimoniũ ñ cõsummare,& ꝯfessio cõiũgũ ñ ẽ multũ ualida,ut ĩ.c.sup eo,de eo q̃ cogno. cõsan.uxo.suę.Quid aũt,si nõ possint haberi propinq saltẽ
c numero septẽ?Cõcludũt doc.q; pauciores[c] sufficiũt maxiè cũ fama,ar.c.si duo,35.q.6.In defectũ tñ propinquorũ dẽnt uicini adhiberi, & si nõ pñt haberi pp discordiã,vel quia isti sunt forẽses,tũc sufficiũt pauciores,ut.s̃.dixi.nõ est.n. de faci-
12 li recedẽdũ a forma hui⁹.c.†Vltimo hic q̃riȓ,qñ incipit currere istud triẽniũ?dicit Host.q; a tẽpore peractę pęnitẽtię & monitiõis factę p iudicẽ.Inn.Vin.& Ab.dicũt sufficere, q; p triẽniũ cõtinuũ cohabitauerint,siue añ,siue post & hoc mihi pl⁹ placet p istũ text.in fi.ibi. *intra prædictos 8.annos nam* loqȓ đ illis annis,q p̃cesserũt q̃relã nũc expositã corã iudicibus fateor tñ,q; post pœnitentiã iniũctã dẽnt cohabitare aliquo tpe ad arbitriũ iudicis moderãdo,vt pbat lřa hic ĩ uer *et si forte placeret deo &c.*& dicũt aliq necessario ñ reqri,q; istud triennũ sit cõtinuũ,sed satis est,ut cõputatis tẽporib. cohabitationis resultet trienniũ cõtinuũ,uñ si ĩ triennio maritus fuit absẽns p sex mẽses in peregrinatione, poterit illud suppleri ab interiori tempore,alias tolleretȓ peregrinatio,& alia negotia necessaria credo,quod hoc fuit đ mẽte lřę sđ quo ad corticẽ lřa vř innuere cõtrariũ, dum requirit triennium cõtinuum, & non interpolatũ,&c.

De matrimo.cõtracto contra interdic. eccle. Rub.

Quia interdictũ ecclesię sup mřimonio contrahẽdo qñq; ĩpedit ipsum matrimoniũ, quan-
d doque impedit & dirimit.Et ideo d post multa impedimẽta supra tractata auctor subicit hanc rubricam, & uide ad materiam huius rubricæ quo duo gl.supra de spon.duo.in.c.tua.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum contra interdictum iudicis,uel ecclesiæ propter hoc solum non dirimitur, pœnitentia tamen contrahentibus imponitur,et separantur,donec de causa interdicti cognoscitur.*
2 *Soror an obligetur ex sponsalibus contractis per fratrẽ ex sola præsentia nisi expressè uel tacite per aliqua signa consentiret?*
Filia obligatur ex sponsalibus contractis per parentes ipsa præsente & non contradicente.
3 *Munerum receptio,amplexus,oscula,& nisus ad copulam,nisi plene cognoscatur,non faciunt transire sponsalia in matrimonium.* 5.
Matrimonium post sponsalia de futuro contractum tenet,non obstante receptione munerum, amplexibus, osculis, & nisu ante copulam.
4 *Interdictum iudicis, uel ecclesiæ an & quando matrimonium impediat?*
6 *Frater promittens alicui sibi sororem dare, obligatur ad inducendum illam,ut contrahat.*
7 *Cautela pro sponso,qui uult impedire sponsam,ne cum alio contrahat.*
Sponsalia sine causa solui non debent.

CAPI. I.

Literæ. † Mřimoniũ ꝯ interdictum Ecclesiæ, uel iudicis factum seu ꝯctũ,ĩpp hoc solum nõ dirimiȓ imponiȓ tñ pęnitẽtia sic ꝯhentibus,ut separẽtur, donec cognoscaȓ de cã interdicti. hoc dicit ĩ effectu totus iste titulus.Sũt duę partes.In prima facti narratio.In secũda,respõsio, ibi:*mandamus*. Casus liter. Quidam iurauit se daturũ cuidã sororẽ in uxorẽ ea p̃sente & cõsentiẽte quę postmodum munera & dona secundum morẽ terræ re- 1

a Generalis. Bart. ĩ.l.1.ff.quorũ le.et l.edita,C.đ edẽ.p oẽs ĩ.l.ĩ.ff.e.idẽ ẽ qñ incertitudo ñ releuaret,qa actor nõ cogiȓ exprimere Bar.ĩ.l.Gall⁹.§. si eius, ff.de lib.& posthu.& in.l.ubi aũt.§. illud, & ĩ.l. stipulationes non diuiduntȓ,ff.đ uer. obli.Bal.in.l.1.in 4.opp. C. de furt. Imo.ĩ.c.constitutus,s̃.de rest.in integ.Bart.in.l.eãdẽ §.actiões,ff. de excep.rei iudi.

SEB. SAPIA.

a Generalis. Vide Ias.ĩ.§.sđ iste, co. 16.uer.tertia ergo forma libelli, in sti.đ Actiõi.Alex. in.l.stipulationes nõ diuiduntur, in 7.q. ff. de uer.obl. Ro. in consi.339. in secundo dubio & Alex.in cõ.132. inci. uisis in prio dubio,in.2. uol.

b Virginitatis. quomodo autem possit pbari, Abbas in.c.proposuisti,s̃.de proba.gl. 33. q. 5. quæ instruit partem puellæ ad probandam uirginitatem,ut ĩ c.hæc imago,quæ dicit si prima nocte reperta sunt linteamina sanguinolenta.per legistas in.l. itẽ apud labeonem.§.si q s. uirgines, ff.de iureiu.

c Pauciores. facit quod uoluit Bal. in.l.1.C. unde uir & uxor,quod stante statuto, q; mulier non possit cõtrahere sine consensu propinquorum, si non habet nisi unum, sufficit consensus illi⁹, đ quo per Bart.Bal. & An.in.l.Stichũ, qui meus erit,ff.đ le.1.Pau.de Ca.ĩ.l. si cũ dotẽ. §. si patris, ff.sol.mat.& ibi Bal. ubi omnino uide,& in.l.in cõiunctione, C.de nup.Abb.ĩ. c.quoties,s̃.de testibus.

d Et ideo. Alio modo potest continuari secundum Gof. & Hos. quia interdictum fit ex causa perpetua, & quandoq; ex tem-

porali,& aliqñ se parat ad tps & aliqñ i ppetuũ, & in hoc est simile impedimẽtũ, de quo in rub. præcedẽti. ideo ponit ista rubri. de mã habeẽ. 33.q.4.c.nõ oportet,& trib⁹.c.seq. & ꝺ aliis sacramẽtis cõtra interdictum papæ, uide in cle.unica,de rerum permu. i cle. 1.de cõcess. ꝓben.

ZACHARIA.

a Ad inducẽdũ. Et si ꝓsuadere nõ ꝑt, nõ teneẽ ad pœnã, sub qua id se facturũ ꝓmiserat, pleneno.cano.maxime Fel.i.c.ex relcripto col.6.uer. & no.q ꝓmittens 3 factũ alienũ, s. de iureiu.iste in.c.significãtib.in fi.s. de off.ãle. legiste ꝑt Bar.i.l.ꝓtinu⁹. §.illud ius faciendũ,& Fran.ꝺ Are. i.l.si ita stipulat⁹ fuero te fisti. §. posſũ de uer.obl. 4 idẽ cõ.113.inc.ex facto ꝓpõitur,q illu & c.& Fed.de sẽ.cõ.122.qđ fuit cõs.Ioan. Palariẽ ses'& inc.Martin⁹ ꝓmisit se facturũ, & ista ẽ cõis opi. secũdũ ꝓall.Fran. de Are.in prædl. sita licet moder. aliq, ut Iason,i.l. stipulatio ista hab. lice. de uer. obli. teneant contrarium.

ZACHA. 5

b Vlti.not. Adde. in termines Ant. Corse. sin.suo. 11. in uer.appellatio a quod inc. licet iudex deferat appellationi ubi in ꝓpriis terminis allegãdo iſtum ponit hoc sin.dictũ, de quo ẽt no. iste i c.sacro j.ꝺ sent. excommuni.

SEB. SAPIA.

c Præcipim⁹. quo mõ intelligantur hęc uerba declarãt Fel.i.c.dilecte 1 col.2.uerſ.secũdo sunt ꝺicta uerba, s.ꝺe excep. 2

cepit ab illo ipsum tanq̃ ꝓpriũ spõsum sępius amplexãdo.tãdẽ mortuo fratre suo, a fratre spõsi se desponsari ꝓmisit,ꝺicẽs,q ab eo cognita fuisset. Eps loci ꝑcepit eidẽ ne alicui illorum nuberet, nec ẽt alii. ipsa spreto mandato epi cũ alio x̃it; ꝓp q eps ei ꝑcepit,ut ad domũ matris rediret. 1 ipsa ad se.apost.appellauit. Eps factũ dño papę significauit. Mãdat pa. quatenus,si ẽ ita,pstatã mulierẽ ad domũ matris redire cõpellat,iposita sibi pœnitẽtia condigna de tãto excessu,ne mãdatũ cõtẽptibile videaẽ, & post mensem ad tertiũ uirũ reuertaẽ.B.†No.1.ibi:*præsentiente,& consentiente*, qđ ex spõsalibus x̃ctis ꝓ fratrẽ soror ñ obligaẽ ex sola pstentia:sed oportet, q cõsentiat saltẽ tacitè ꝓ aliqua signa: sec⁹ in spõsalibus x̃ctis ꝓparẽtes: qa tũc sola prę sentia habeẽ ꝓ cõsensu vt i.c.vnico,de de spõ.impu.li.6.i fi.& ibi Io. An.firmat hãc cõclusionẽ in nouella;sic itellige istũ tex. †Not.2. q receptio munerũ, amplexus,& oscula nõ faciũt spõsalia trãsire i mrimoniũ; & nimirũ cũ attẽtat⁹ copulę nõ suffi ciat:sed oportet,q plene cognoscaẽ,ut i. c.adolescẽs,iũcto.c.is q, de spon.& no.q tenet mrimoniũ cũ alia x̃ctũ, ñ obstãtib. spõsaliis,& receptiõe munerũ, & osculis, 2 & amplexibus, & in hoc tene mẽti istam lram:q nescio alibi ita bo.tex.†No.bonũ text.q mrimoniũ sequẽs cũ alia muliere 3 rũpit spõsalia ꝑcedẽtia,ẽt si ꝑcessit interdictũ eccl'ię.Interdictũ ergo iudicis factũ 4 b sponso de futuro,ne x̃hat,ñ hẽt dirimere mrimoniũ cũ alia x̃ctum.vincit ergo mrimoniũ spõsalia & interdictũ, & intellige de interdicto facto ex cã tẽporali:secus si ꝓp ipedimẽtũ ꝓpetuũ qa tũc tale interdictũ ẽt dirimit,ut not.gl.in.c.tua,de spon. duo.In.gl.2.ibi:*expresse*. idẽ dic,si tacitè; 5 puta recipiẽdo postmodum dona ab illo c uiro tanq̃ a sponso,uel illũ amplexãdo ut spõsum;no.gl.j.in uer.*tanquam*. & no.sin. illã gl.facit.c.ad id qđ.s.ꝺe spon.& tex.cũ gl.in c.lras,de despõ.impu. † In ea gl.ibi: *sed frater ad hoc obligatur*.no. gl.q promittẽs se daturũ alicui sororẽ in uxorẽ, obligaẽ ad inducendũ[a] sororẽ,ut cũ illo x̃hat; 1 qđ declara, vt pleni⁹ dixi in.c.ex lris.2.s. 2 de spõ.†In gl.in ver.*pro hibuisset*, ibi:*& benè*.no.ex gl.iũcto tex. vnũ remediũ prodi 3 tũ spõso,si dubitat, ne spõsa x̃hat mrimoniũ cũ alio,ut iploret offiñ iudicis, q sub pœna excõicatiõis interdicaẽ spõsę, ne x̃ 4 hat cũ aliquo mrimoniũ. Et ex hac gl.iũcto tex no.q ẽt,ubi ñ iteruenit iurm, nõ licet spõso resilire a spõsa sine cã;qđ ẽt sẽ 5 tit gl.fi. nam hęc mulier nõ iurauit,sꝺ fr.

SVMMARIVM. 1

Sponsalia de futuro etiam accedente interdicto ecclesiæ non dirimunt matrimonium cum alia postea contractum.

Iudex ecclesiasticus potest præcipere sponso, ne contra promissionem suam ad alia uota transeat, etiam si sponsalia non fuerint iurata. 2

Interdictum ecclesiæ ex impedimento non perpetuo non dirimit matrimonium postea contractum. 3

Iudex,a quo, licet appellationi deferat, potest tamen præcipere parti, ne attentet id propter quod appellatur. 4

Appellatio non tuetur appellantem,ut possit id facere,propter quod appellatur.

Iudex a quo potest attentare omnia tendentia ad faciliorem exitum causæ appellationis, non tamen de iuribus appellationis cognoscendo.

Præceptum sub pœna excommunicationis factum non inducit excommunicationem in contra facientem,si ad ulteriora non fuerit processum,nisi dicatur, quam ex nunc profert,uel alia similia uerba.

CAP. II.

EX literis. †Summatũ ẽ supra.c. ꝓximo.uel alias sic.'Spõsalia de futuro cum una ẽt ꝑ interdictũ eccl'iæ x̃cta nõ hẽnt dirimere mrimoniũ postea x̃ctũ cũ alia.in prima narrat factũ.i scꝺa illud diffiniẽdũ cõmittit,ibi:*mandamus*. Casus lit. Quidã filiã suã M.noïe absentẽ despõsauit cuidam.R. noïe postmodũ orta suspitiõe,q idẽ.R.aliã uellet accipere i uxorẽ,delata fuit qstio sup hoc ad archiepm, q sub interminatione anathematis ꝓhibuit,ne añ,q̃ de cã cõstaret,uir aliã acciperet in uxorẽ.sed ipse nõ ob.ꝓhibitione quãdã aliã si bi soleniter copulauit.sed cũ archieps uellet cognoscere de primo mrimonio mulier ad sedẽ apo. appellauit. archiepus eius appellationi deferẽs ꝑcepit eidẽ mulieri sub pœna excõicatiõis,ne alicui nuberet, donec cã finẽ debitũ sortireẽ. ipsa tñ de appellatione cõfisa aliũ i uirũ accepit. archiepus negotiũ istud dño papæ significauit.vñ ipse mãdat eidẽ, quatenus,si nihil cõstiterit,qđ ipediat ꝑter cõsensum de futuro,q interpstatũ.R.&.M.dicit iteruenisse,fm mrimoniũ legitimũ iudicet,ñ obstãte appellatione, q̃is citra mãdatũ eccl'ię x̃here ñ debuisset,ñ tñ matrimoniũ ꝓp hoc dẽt dissolui:pœnitentiã tñ iponat;illis ꝓ eo,q citra ꝓhibitionẽ ecclesiæ x̃xerũt.B. †No.1.iudicẽ ecclesiasticũ posse ꝑcipere spõso,ne x̃ ꝓmissio nẽ trãseat ad alia vota,ẽt si ꝓmissio ñ fuerit iurata; & sic facit iste text.in arg.q spõsalia sine iuro efficaciter obligant. †No.2.q solũ iterdictũ eccl'ię factũ ex ipediméto ñ ꝑpetuo nõ dirimit matrimoniũ post cõtractum.†Vltimo no.[b] iũcta gl.in uer.*destrictius*,unũ dictũ satis no.q licet iudex deferat appellationi:nihilominꝰ ꝑt ꝑcipere parti,ne attẽtet id,ꝓp qđ appellauit;& sic applio nõ tueẽ appellãtẽ,ut possit id facere, ꝓp qđ appellauit,qđ sin.no.& hoc idẽ tenet Io. An.in.c.cũ appellationib.ꝺ ap.li.6.Et ex hoc ẽt elicit ꝺ.An.iudicẽ,a quo posse attẽtare oĩa tẽdẽtia in faciliorẽ exitũ cãę applionis: ñ tñ cognoscẽdo de uirib.applionis ꝓ hoc.c.qua fronte,de appel.& viꝺ qđ ibi dixi,& latius in.c.cũ teneamur, e.ti.†In. 2.gl.ibi:*conscientia*.No. bñ gl.q ꝓ hæc verba ꝑcipio[c] sub pœna excõicatiõis ñ ferẽ excõicatio i x̃faciẽtẽ ipso facto, si ad ulteriora ñ fuit ꝓcessũ:sꝺ oportet,q dicaẽ, q̃ ex nũc profero, si contrafeceris, uel similia uerba, & est cõis sententia doc.ꝓ qua facit text.in.c.sicut,de simo.& ibi gl.uide etiam gl.in.c.1.de sagi.& ad iura alle.in gl. pro x̃riis dic,ut in eis.

SVMMARIVM.

Contrahentes matrimonium contra præceptum iudicis ex eo, quod consanguinei dicebantur,debent separari,donec de ea cognoscatur. 1

Iudex debet interdicere matrimonium,si de impedimento suspicatur. 2

Matrimonium contractum contra interdictum,si causa impedimenti est perpetua,est nullum secus,si sit temporalis. 3

Matrimonium contractum contra interdictum propter sustentionem consanguinitatis,si consanguinitas non reperitur,tenet.

Contrahentes matrimoniũ in gradu prohibito sunt hodie ipso facto excõicati.

Absolutio ab excommunicatione est necessaria,nec sufficit satisfactio,secus in suspensione,& interdicto,si ad tempus proferuntur, & quid de excommunicatione ad tempus lata per papam intelligatur? 4

Papa non uidetur uti potestate absoluta,nisi expresse dicat.

CAP. III.

DE muliere †Si hi,qui dicebanẽ consanguinei, contraxerunt cõtra ꝑceptũ iudicis,debent separari,donec de causa cognoscatur. Casus literalis. Aliqui uolunt contrahere matrimonium:dicitur, quod sunt consanguinei,eccl'esia præcipit illis,ne contrahant, donec de consanguinitate constiterit,ipsi prohibitione contempta contrahunt,q̃ritur quid iuris sit?respondet papa, quod debent ab inuicem separari, quousque cognoscatur, an de iure possint insimul remanere. Bernardus. †Nota. iudicem debere interdicere matri-

monium, 2

moniũ,si uehemẽter suspicet de ipedimẽto inter x̃hẽtes. † 5
3 Iteẽ no.q si cã impediméti est ꝓpetua,matrimoniũ est nullũ 6
x̃ctũ ꝑ ꝓceptũ iudicis, factũ ꝓp suspitionẽ cõsanguinitatis, si postmodũ nõ reperiaẽ cõsanguinitas, & hodie x̃hẽs i gra
4 du,ꝓhibito est excõicatus ipso facto,ut in cle.unica,de con- 1
sang.& affi.† In gl.3.ibi.*sed tutius est*.Dicit Io.An.q imò ne cessariũ,qa in absolone ab excõicatiõe reqrit certa forma, nec sufficit solũ satisfactio,ut in c.cũ desideres,& c.cũ a nobis,de sen.exc.secus dicit in absolutiõe a suspẽsione, uel in relaxatiõe interdicti.si enim ista ferunt ad tps,nõ reqritur post tps absolutio,& est rõ diuersitatis, qa in his casib. ultimis nõ reqrit certa forma in absolone,uñ satis est, q constet de mẽte iudicis.Ego allego.tex. quasi expssum cũ gl. in
5 cle.1.de deci.& uide ꝓ Inn.& alios in c.cũ bone.de ẽtat. & qual.† Quid aũt dicẽdũ in ꝑticularibus,si excõicauit ad tps, puta do nec satisfaceret,nũqd reqrit absolto post satisfactionẽ? dubiũ facit,qa ꝑp nõ subiicit formę, sed ex illa sola uoluntate ꝑt absoluere ab excõicatione,ut in cle.si sumus,de sent. ex-
a cõ.d.Ant.credit,q in dubio reqrit absolto, qa alio nõ apparẽte nõ uꝫ papa uti ptãte absoluta,sed ordinaria, a & sic dẽt impendi absolutio secundum iuris ordinem.

b *Qui filii sint legitimi.* b *Rub.*

Supra uisum est de multis impediméntis matrimonii, sed quia sępe filii nascuntur ex matrimonio cõtracto cõtra impedimẽta ecclesiæ,& dubitari põt,an & qñ filii sint legitimi,ideo subiicit ista rubr.De materia uide.26.dist.c.deinde. 33.dist.c.si quis uidnam,15.q. 1.c.non nuper. 32.q.3.c.dicat,& 25.q.7.c.fi.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium subsequens legitimat filios naturales ex soluto & soluta genitos etiã quo ad hæreditatem.*

2 *Iudex ecclesiasticus cognoscit de legitimatione inter laicos.* 3

3 *Filii legitimantur per subsequens matrimonium etiam sine dote & dotalib. in strumentis,& præferuntur patruo in hæreditate paterna.*

CAP. I. 4

I *Conquestus.* † Nãlis ex soluto genitus, & soluta legitimaẽ ꝑ subsequẽs parẽtũ cõiugiũ ẽt quo ad hereditatẽ.Prio impetrãtis querela.Scꝺo cõmissio,ibi:*ideoq*;.Casus literalis.Quidã.H.noïe quãdã mulierẽ accepit.R.patruus ipsius mulieris uolebat eã priuare hereditate paterna eo, q ipsa nata fuit añ,q̃ patruus ipsius matrẽ acciperet in uxorẽ dicẽs eã legitimã nõ fuisse.uñ dictus H. cõqstus fuit dño papæ.uñ mãdat,quatenus,si est ita,illlã iudicet legitimã, ꝑdi 5
2 cto.R.,ꝓhibẽdo,ne hac occasiõe sup hereditate paterna eã dẽat molestare,qđ si ꝑ fecerit excõicet.B.† No. q iudex ec clesiasticus cognoscit inter laicos de legitimatione cũ uenit accessoriè ad cãm matrimonialẽ.ẽt si cõtẽtio sit ꝓp hereditatẽ tpalẽ.† No.2.q filius genitus ante matrimoniũ le-
3 gitimaẽ ꝓ matrimoniũ subsequẽs,ẽt ut ꝑferaẽ patruo in hereditate paterna,& no.q sine assignatiõe dotis seu instru- 6
c mentis [c] dotalib.,ples añ nata legitimaẽ,licet aliud uideaẽ innuere in ciuile,de quo dicã latius. j.co.c. tãta, ubi ponit e
clauis h⁹ mãx.In gl.fi.in fi Hęc ulti.soꝛo uera est in se, sed diuinat.iõ tene ꝑcedentẽ sol.Vel fm Inn.dic, q hic non pe tebaẽ restõ bonorum, sed solũ ut pronuntiareẽ ista legitima uirtute matrimonii,ut postmodum non inquietaretur tanquam illegitima,& hęc sol.est bona.Host.dicit, q ista ꝓ sona erat miserabilis.hæc sol.diuinat &c.

SVMMARIVM.

1 *Filij geniti uel concepti ante sententiam separationis matrimonij sunt legitimi,si bona fides præcesserit.*

2 *Bona fides coniugum,siue alterius eorum facit filios legitimos, etiã si postmodum tale matrimonium propter aliquod impedimentum separetur.*

3 *Filii concepti habentur pro natis,ubi de fauore filiorum agitur,secus,si de odio agatur.* 1

4 *Filii concepti lite pendente super impedimento matrimonii,dummodo sint concepti ante sententiam diuortij sunt legitimi.6.* 2
Lite pendente exercitium matrimoniale suspendi non debet.

Matr.quo ad legitimationẽ filiorũ an sit necesse,quòd fuerit contractum præmissa denuntiatione? a

Ꝑs natiuitatis ad cõceptionis an & qñ attẽdatur?

CAP. II.

CVm inter. [d] Separato matrimonio in facie ecclesię x̃cto filii geniti uel ꝓcepti ante sniã sunt legitimi. Prio ponit cãm diffõnis.Scꝺo diffinit,ibi.*ideoq*;. Casus liter.Ioannes x̃xit matrimoniũ cum Teberga in facie ecclesię,de qua filios susceꝑit tãdẽ cũ grauida esset,accusatũ fuit matrimoniũ de cõsanguinitate lata fuit sniã duorũ inter eos,dubitabaẽ,an filii nati añ sniam,& qui cõcepti añ fuerant, essent legitimi. Cõsul. papa rñdet filii ñ dẽnt inde sustinere iacturã,cũ parẽtes in facie ecclesiæ publicè x̃xissent,& ideo statuit papa,ut filii eorũ, quos habuerãt añ sniam,& q concepti fuerãt añ latã sniam legitimi habeãt,& in bonis paternis hæ
2 reditario iure succeꝺãt,& parẽtũ faculta c tib.nutrianẽ.Ber.† No.q pp bonã fidem parẽtum x̃hentium in facie ecclesiæ filii iudicãtur legitimi, licet postmodũ x̃stet inter illos nõ potuisse cõsistere. puta pp consanguinitatẽ,uꝫ affinitatẽ.Idẽ dic,si ꝺ alter cõiugũ iolus erat in bona fide,puta quia reliquus sciebat impediméti, ut in c.ex tenore.j.eo.& uide,qđ dixi in c. 1. s.ꝺe eo q ꝺux.in matrimoniũ,q̃ pol. per adul.† No.2.maximè iũcta gl. q ibi agit de fauore filiorũ,cõcepti hñr pro natis, ad hoc.l.qui in utero,ff.de statu ho.sec⁹, ubi agit de odio.† No. q cõcepti post litẽ cõtesta.sup impediméto,pinde sunt legitimi, ac si fuissent concepti ante lit. e contesta.satis est enim, q ante sententiã diuortii fuerint concepti, & puto rationem esse qa pẽdẽte lite sup impedimento nõ dẽt susꝑdi exercitiũ matrimoniale,ut in c.2 s.ut lite penden, nõ dẽt ergo prodire pœna ex eo,qđ legitimè factum est.† In gl.1.in fin.Vult ergo hæc glo.& idẽ sequẽs non sufficere ad legitimationem filiorum matrimonium fuisse contractum publice,& sine cõtraditione,nisi ẽt fuerit ꝓmissa denũciatio, de qua in c.fi.ꝺe clan.ꝺespon.sed tu ꝺic, ut ibi plenius dixi.† In gl.pe. in fin. Dic clarius,q respectu legitimationis inspicimus tempus conceptionis e & tps sniæ, & nõ tempus cõtesta.li.quia etiam post li.cõte. cõiuges utuntur legitime matrimonio, ut s.dixi.Sed quo ad hoc, ut filii sequantur conditionem matris, inspicimus tempus post lit. contesta. quia partus sequitur uentrem,q uterq; incipit esse in mala fide post lit.contesta.

SVMMARIVM

Stante uerbo uiri & mulieris qui negant aliquẽ filiũ, nisi testib uel iudicijs probetur contrarium. 3.4.

Nutritus in domo non præsumitur filius.

Nutritus non tenetur nutritũ ut filium instituere. 3

Filii non semper nutriuntur in domo.

SEB. SAPIA.

Ordinaria, hoc dictum reprobat Gemi.in c.in primis,in 6. col.2.q. 1. quẽ sequitur Feli.in c.1.col.1.uer. secundus casus,s. de iudi.

Legitimi. [e] An indistincte filii q nascuntur extra uerum matrimonium,nõ sint legitimi,uide disputationẽ bea.Tho.in 4.sent. dist.41.q.1. art.3.Adde,qđ cõuenit huic rub.c. tuam, de ord.co. tex.c. per tuas, de ꝓb.c. accesit,de despon. impu. c. cum inhibitio, & clan. desponſ. De bellen.

Instrumẽtis. Gl. insti.de hære.quæ ab inte.defe.§.1.i uer.instrumẽta,& gl.iti.& nup.§.fi. Ang.in consi. 20.

Cum inter. Istæ tex. est sing. in fi. dum dicit, mater uerò cũ patre tenetur alimentare filiũ natum ex matrimonio, qđ postea ꝺclaretur nullum,ita no.Rom. in l.1. ff.sol. mat. De Bellen.

ZACHARI.

Tẽpus cõceptionis.Adde Bal.in l. in testamẽto. q.9. C.ꝺ rest.mili. ubi dicit Di. sic consuluisse. eũdẽ Bal. & pleni⁹ in addi. ad Spe. in titu.de procu.uer.secũdũ ſtylũ.& Bar. in l. 2.ff.de uul. & pu. & Pau.de Ca.cõs. 237.

3 Fama uiciniæ pro filiatione nō attēditur, alio non apparente, ubi dictum parentū est in contrariū. 8. 10.
4 Parentum negatiua præiudicat filio, nisi contrarium indicijs & testibus probetur 5. 10.
Filiatiōis ī possessione existēs non dēt excludi ab hæreditate, nec a iure filiatiōis ex sola negatiōe parētū
Filius non tenetur credere uerbis parentum, ex quo est in possessione filiationis.
6 Filius p̄t legitimā petere, parēte intrāte monasteriū.
7 Pr̄ p̄t ī uita hæreditatē filijs cedere, aliquo sibi retēto
8 Probōnes diuersæ differētes in modo, & conueniētes quo ad intentionem agentis an coniungi debeant?
9 Filius de uxore natus præsumitur filius mariti, & de legitimo matrimonio natus. 10.
Filiatio non potest probari ex parte patris, & quomodo probatur. 10.
Pater incestus est, & ille præsumitur pater, quem nuptiæ demonstrant, & hoc procedit si maritus erat præsens, secus, si absens tempore conceptionis.
Mater est certa.
Filius concubinæ, quæ in domo tenetur, præsumitur filius concubinarij.
10 Indicia sufficientia ad probationem filiationis.
Fama quid operetur in probanda filiatione.

CAP. III.

1 TRansmissæ. † Stat̄ uerbo uiri & mulieris, q̄ negāt aliquē filiū, nisi indiciis, & testib. ,pbet̄ ɔ̄riū. Prīo ponit̄ cōsultatio. scd̄o rn̄sio. ibi. *consultationi*. Casus literalis. Quidā noīe. N. nutriuit quēdā puerū usq; ad iuuētutē, cohabitāte sibi. M. uxore sua nūc, tūc non despōsata, sed postmodū despōsauit, & ex ea filios suscepit. p̄dict⁹ iuuenis sic nutritus gerēs se filiū & hæredē, hęreditatē. N. p̄dicti possidebat, q̄uis a uicinia credebat̄ eorū spurius, & dicebat̄, sed p̄dicti uir, & uxor negabāt illū spuriū suū, aut legitimū filium esse, sed dicebāt, q̄ eū nutriuerāt pietatis intuitu. filii istorū petebāt ab illo hæreditatē paternā. ipse uerò ɔ̄dicebat. qō super hoc delata est corā archiep̄o Rothomageñ. p̄dict⁹ iuuenis, q̄a corā eo citat⁹ uenire noluit fuit excōicat⁹. papa ab archiep̄o cōsultus, q̄d sup hoc esset agēdū. Rn̄det q̄ in tali casu stādū est uerbo uiri, & mulieris, nisi certis indiciis, & testib. iuuenē p̄dictū illorū cōstiterit esse filiū.
2 B. † No. 1. q̄ ex eo, q̄ q̄s sit nutrit⁹ in domo alicui⁹, nō p̄sumit̄ fili⁹, nec tenet̄ nutritor eū ut filiū instituere, q̄a nō probat hoc esse, q̄d ab hoc cōtingat abesse, ut in c. 2. de trāsla. epis. nā filii n̄ semp nutriūt̄ ī domo, ut ī l. q̄dā cū filiū, ff. de uer. obl. † No. 2. ar. opt. ex tex. q̄ ubi fama uiciniȩ
3 stat ,p filiatiōe, dictū āt parētū est ī ɔ̄riū, alio n̄ apparēte, stat̄ dicto parētum, ut satis īnuit hic in fi. literȩ iūcto medio, q̄d satis est no. † No. 3. q̄ assertio parētū negatiua p̄iudicat filio, nisi posset se ,pbare filiū indiciis, & testib. & ex hoc infert̄, q̄ si q̄s est in possessiōe filiatiōis, nō dēt excludi ab hęreditate, nec a iure filiationis ex sola negatiōe parētū. ,p hoc tex cum gl. in l. 1. §. 2. ff. de Carbo. edi. & ī l. si posthum⁹. §. fi. ff. d̄ lib. & posth. Et hec faciūt
a ad qōnē Legistarū [a] ī l. filiū, ff de his, qui sunt sui, uel alie. iu. ubi dr̄, q̄ regina q̄dā ueniēs ad mortē uocauit filium, q̄ cōiter reputabat̄ filius regis, & sibi in secreto dixit, eū nō esse filiū regis, sed cuiusdā militis, & sic regnū ad eū nō ptinere, ipse uerò parū sapiēs renūtiauit regno. nā ut patet ex p̄cedētib. nō tenet̄ filius credere uerbis parētū, ex quo est in possessiōe filiatiōis, maximè cū ipsi parētes pri⁹ trāctauerūt eū ut filiū, & cū nominauerūt, ad hoc, c. p tuas, de ,pba. In gl. in uer. *negabant*, ibi. *sed præiudicium non generabat*. hoc intellige cū effectu, eo ,pbāte ɔ̄riū, s. q̄ sit filius, sed eo nō ,pbāte, negotio parētū facit plenū p̄iudiciū, ut hic aptè ,pbat̄, & dic de mā ut pleni⁹ & latius dicā sup gl. fi. † In gl. in uer. *quæstio mota*, ibi: *q̄ illi erant facti monachi*. No. glos. sin. quā nescio alibi ex qua potes colligere, q̄ parēte intrante monasteriū, p̄t illicito filius petere legitimā, & sic facit ,p intellectu. c. cū scimus, s̄. de reg. ubi plenissimè examinaui hoc dictum. & adde ad ibi no. istā gl. & dictū Bar. in l. si q̄s a liberis, in §. si q̄s a liberti, ff. d̄ libe. agno ubi uult, q̄ monasteriū uiuēte patre tenet̄ alere filiū, nō autem tenet̄ ad legitimā, nisi post mortē, de quo in d. c. cū scimus. † No. etiam seq. sol. q̄ pater p̄t in uita cedere hæreditatē filiis, retentis
7 sibi aliquib. bonis. † In ea. gl. ibi: *& quia uiciniæ fama hoc ha-*
8 *bebat*. Aduerte, q̄d hoc uī ɔ̄ tex. nā fama uiciniȩ hēbat, q̄ iste erat spurius, & isti dicebāt eū nō esse filiū ēt spuriū, nisi gl. intellexerit, q̄ respectu intētionis agētiū cōcordaret, q̄a filii legitimi solū agebāt, ut excluderēt istū solū ab hæreditate, & ad hūc effectū nō refert an nō sit filius, an spuri⁹. Et ex hoc p̄t colligi unū notabile dictū, q̄ diuersæ ,pbationes differētes in mō, & cōueniētes quo ad intentionē agentis dēnt cōiungi, q̄d nō placet. d. Ant. hic, nec ēt mihi, q̄a cum resultet ɔ̄rietas respectu modi nō dēnt cōiungi, ar. in l. ubi repugnātia, ff. de reg. iur. & in c. solicitudine, in fi. de app. &
9 no. hoc dictum, q̄a facit ad multa. † In gl pe. ibi: *natus de legitimo matrimonio*. Vult dicere, q̄ ex quo quis est natus de uxore alicuius, p̄sumit̄ filius illius. nā filiatio ex ,pte patris non pōt probari. iō dicit lex, q̄ mater est certa. pater autem est ille, i. p̄sumit̄, q̄m nuptiȩ demonstrāt, ut in l. q̄a sp, ff. de in ius uocā. hoc ,pcedit, si maritus erat pręsens secus, si fuisset absens tāto tpe, q̄ nō potuisset istū generare. nā tūc potuisset istū negare esse filiū, & uxorē ɔuincere de adulterio. fingē. n. q̄ absēns p bienniū reperit filiū in domo triū mēsiū, ut in d. l. filiū, ff. de his q̄ sunt sui, uel alie. iu. Sed si pr̄ cohabitabat uxori, tunc p̄sumit̄ filius suus, etiā si probaret, q̄ eo tempore uxor cōmisisset adulteriū cū alio, nā cū posset eē filius utriusq;, dēm⁹ p̄sumere ,p fauorē filiatiōis, q̄ sit potius mariti, q̄ adulteri, ,p quo allego in sīli bonū tex. in l. miles. §. defuncto, [b] ff. de adul. & idē dr̄ de eo, qui nascit̄ ex ɔcubina detēta ī domo, ut p̄sumat̄ filius cōcubinarii, ut hēs gl. fin. in c.
10 Michael, de fi. p̄sby. quā tenebis mēti ,p filiis p̄sbyterorū. † In gl. fi. ibi. *nisi per indicia exteriora*. ut puta quia ī secreto appellabāt istū filiū, & ita tractabāt. sed in publico ob aliquā cām negabāt. Sed ut plenius hēas hāc mām. cū q̄rit̄, qualr̄ ,pbet̄ filiatio, capiēdo aliqua ex dictis d. Ant. hic cōclude, q̄ si ,pbat̄ natus ex mulier̄ retēta ī domo, satis ,pbat̄ filius mariti, seu cōcubinarii, ut s̄. dixi nec crederet̄ uerbo pr̄is asserētis ɔ̄riū, q̄a nō p̄t pater filiū nō agnoscere, ut in d. l. filiū, maximè si fama uiciniæ est ,p filiatiōe, ut in l. si uicinis scientib. C. de nupt. Aut pbat̄ solū tractatus parētū, q̄a cū tractabāt ut filiū, & iste illos ut parētes, & ex hoc solo ,pbat̄ fili⁹ ut no. Bar. ī l. q̄dā, ff. de ,pbōni. & aptè hoc uoluit hic gl. pe. q̄ plus dicit, q̄ ,pbō hmōi tractatus p̄fert̄ negatiōi parentū postea subsequēti, q̄d bn̄ no. facit. c. tuas, de ,pb. Aut ,pbat̄ sola fama, & tunc si nihil ,pbat̄ in ɔ̄rium, illa sufficit ad ,pbādum filiationē, quia, cum hęc res de facili ,pbari non possit sufficiunt illæ ,pbōnes cōiecturales, q̄d tenet hic do. Anto. Istud tn̄ dictum uī satis durum, q̄ sola fama sine probōne tractatus, seu sine uocatiōe parētum dēat plebē probare in p̄iudicium uenientium ab intestato, cum regulariter fama plenè non probet, ut dixi in capitu. ueniens, s̄. de testibus. Quandoque fama uiciniȩ habet unum, & dictum parentum habet oppositum, & standum est dicto parentum, ut hic

a Legistarum. Bart. post Ang. de Are. ī l. filium, ff. de his qui sunt sui, uel alie. iu. & gl. in l. 1. §. si mulier, & §. idem per contrarium, ff. de lib. agno. Bart. & Bal. in l. Gallus, in fi. princ. ff. de lib. & posthu. gl. in c. p tuas. j. q. fil. sint leg. p Bal. in l. non nudis, C. de ,pbat. per Ab. in d. c. per tuas, in 3. no. s̄. de ,pba. per Barto. & doc. in l. si posthumus. §. fi. ff. de lib. & posth.

b Defuncto. Old. in l. filiū, ff. de his, q̄ sunt sui, uel alien. iur. Bar. in rub. C. de proba. in ulti. col. Bal. in l. si uicinis, C. de nupt. & Bald. reputat illū. §. defuncto, fin. in l. si a matre, C. de su. & leg. Bal. ī nouel. i l. Titia, ff. so. ma. Imo. post Bal. in l. 3. §. 1. ff. ad Sylla. dicebat, q̄ hoc habet locū, si confiteretur filium esse spurium,

SEB. SAPI.

c Defuncto. text. in d. §. defuncto dicit esse aureū. Bal. in l. fi. C. de con. ser. manu. & Paul. de Ca. in l. 3. in prin. ff. de lib. & posth. And. sicu. in cōsil. 27. in 2. co. in 1. uolu. Fran. Cremē. in sing. 126. inci. mortuo marito. Paul. de Ca. in cōs. 175. inci. super primo, in pe. col. secundū antiquam impressionē, & quomodo probetur filiatio, uide Alex. in cōsi. 90. inci. in cā & lite, in 1. col. in 2. uol. Bar. in trac. de tyrannide col. pe. Ias. in l. neque professio, ī princ. C. de eeste.

ut hic. Q̄nque parētes negāt aliquē filiū, & ille est in possessione filiationis; & nō stat̄ dicto parentū, ut hic, iuncta gl. ī d. l. 1. C. de Carbo. edi. sec⁹, ubi filius nō esset in possessione filiationis. & in fi. gl. no. gl. q̄ cōcurrētib⁹ ɔ̄riis pręsumptionibus standū est fortiori. si autē nulla est fortior, tūc mutuò se tollunt, ut in c. literas, de præsumptionibus.

SVMMARIVM.

1 *Illegitima proles est, quam uiro uiuente uxor ex adulterio concepit, siue cum uiro moretur, siue cum adultero.*
2 *Probari potest quem esse filium adulteri, licet mater cum uiro moretur.*
3 *Illegitimi filius, licet ipse sit legitimus, excluditur tamen tanquam illegitimus quo ad successionem aui, & aliorum ascendentium, & sic succes siue eius descendentes.*

CAP. IIII.

1 CAusam, quæ † Illegitima proles ē, quā uiro uiuēte uxor ex adulterio cōcepit, siue cū adultero, siue cū uiro moret̄; & pone casum, ,put pōit gl. ī c. cām, q. j. e. Casus li. Dicebat̄, q̄ Agatha, de cuius hæreditate agebat̄, n̄ erat de legitimo mr̄imonio. mādat Papa inq̄ri de hoc, si ɔstiterit q̄ Agatha nata fuerit de Anelina. muliere, & Rodulpho Sauarici eo tēpore, quo ipsa Anelia publicè morabat̄ cū Alano viro suo: uel si cōstiterit, q̄ p̄dict⁹ Rodulphus Anelinā uirū habētē publicè teneret, & eo tpe nata fuerit, ,pnuntiet̄ ipsam legitimā nō fuisse: q̄a nō potuit esse vxor uiuēte viro suo, q̄ alii se copulare p̄sumpsit; de hoc facto plenè dicit̄. ī. c. cā, q.
2 B. † No. 1. q̄ pōt q̄s ,pbari filius adulteri, licet mater moret̄ cū marito; q̄d intelligo, q̄n pōt ,pbari, q̄ tēpore cōceptionis marit⁹ n̄ utebat̄ cū cōiuge: alias puto ɔ̄riū p id, q̄d dixi.
3 s̄. c. prox. † No. 2. q̄ excluso ascēdēte tanq̄ illegitimo, excludunt̄ ēt descēdēte, quātūcunq; sint legitimi. In hac. n. causa Agatha nō litigabat, sed fili⁹ ipsi⁹, ut ī. c. cām, q. j. e. sed q̄a filius petebat hęreditatē aui ex ,psona Agathȩ matris, disputabat̄ hic de legitimatiōe Agathæ. Ex quo īfert̄, q̄ licet fili⁹ sit legitim⁹, ex quo pater fuit illegitim⁹, nō dēt admitti ad hęreditatē ascēdētiū, ut aui, & aliorū, pro hoc tex. j. c. prox. Nam ex sobole nāli tm̄ nō p̄t haberi soboles legitima, quia oēs descendentes ex filio naturali tantū proueniūt ex radice infecta; & sic non sufficit, q̄ ipsi sint legitimi ad hoc, ut admittantur ad hæreditatem illorum quibus pater illegitimus non potuit succedere, ad hoc. l. fi. C. de natu. libe.

SVMMARIVM.

1 *Natiuitatis quæstio opposita petenti hæreditatem coram iudice laico est ad ecclesiasticum iudicem transmittenda. 3. 7.*
2 *Filius illegitimi, licet sit legitimus, excluditur a successione aui, & aliorum ascendentium, & similiter eius descendentes.*
3 *Spiritualis incidens quæstio coram iudice seculari opposita, super sedendum est in principali causa per secularem iudicem, donec incidens quæstio terminetur per iudicem ecclesiasticum.*
4 *Terminus præfigi potest per iudicem ecclesiasticum, intra quem incidens quæstio spiritualis terminetur. 8.*
Cautela pro scholaribus, & alijs uolentibus recedere, ut non detineantur.
Terminus ad appellationem prosequendam restringi potest ex causa.
5 *Iudex ecclesiasticus licet de incidenti quæstione coram seculari iudice opposita cognoscere habeat, tamen de principali coram eodem seculari iudice cœpta se intromittere non potest.*
Iudex ecclesiasticus si de legitimatione principaliter quæstio coram ipso fuerit proposita, poterit accessorie de principali causa cognoscere. 7.
6 *Clandestine contrahentes an præsumantur coniuges?*
Filius ex masculo et fœmina simul habitātibus natus, an p̄sumatur legitim⁹?
Legitimus quis esse, quomodo probetur.
Coniuges esse, quomodo probetur.
7 *Incidentia causa non semper ampliat iurisdictionim, & hoc est uerum quo ad iudicem secularem, quia est incapax cognoscere de spiritualibus.*
Iudex ecclesiasticus cognoscit de incidenti quæstione tēporali corā ipso opposita.
8 *Libelllus & ordo iudiciarius an sit seruandus super incidenti quæstione ad ecclesiasticum forum delata.*
Terminus duorum mensium datur ad finiendam incidentem quæstionem.

CAP. V.

1 LAtor. † Quęstio natiuitatis opposita petenti hęreditatē corā iudice seculari ē ad ecclesiasticū iudicē trāsmittēda. Et ē tex. multū no. & allegabilis. Sūt duę partes. ī pria appellātis qō ī scd̄a cāȩ cōmissio, ibi: *ideoq;*. Cas⁹ lit. Quidā. R. noīe accessit ad papā, corā ipso ,pponēs, q̄ auus ipsius duas habuit vxores, de quarū una patrē ipsi⁹, d̄ altera Hug. patruū suū suscepit, q̄ hæreditatē aui sui totā detinebat, nec ei uolebat partē debitā exhibere. vñ, cū ipse Hug. patruū suū sup parte hæreditatis paternȩ corā iudice cōuenisset, idē patru⁹ ei obiecit, q̄ pater ei⁹ de legitimo mr̄imonio nat⁹ n̄ fuit, & iō d̄ hęreditate aui sui nihil poterat vēdicare successorio iure. tādē fuit tract⁹ sup q̄stione natiuitatis corā ep̄o Noruiceñ. pp tergiuersationem ipsi⁹ Hug. patrui sui ad se apo. appellauit, uñ papa mādat iudicibus quaten⁹ cām sup qōne natiuitatis ipsius. R. ītra duos mēses app remota dēant terminare. si uero ītra duos mēses dict⁹. H. nō ,pbauerit legitimè, q̄d obiecit, ex tunc seculari iudici corā quo hæreditatis qō uertit̄, dēant intimare, ut ,p qōne natiuitatis n̄ dimittat, quin cām hęreditatis au
2 diat & decidat. B. † No. 1. q̄ nepos [a] legitimus ex filio nāli tātū n̄ succedit auo: q̄a cū ueniat ex ,psona patris, & pater excludit̄ tanq̄ illegitim⁹, dēt excludi ipse tanq̄ ueniēs ex radice infecta, & latius dixi. s̄. c.
3 ,px. aliud dicā. j. † Not. 2. id, ad q̄d allegat̄ quotidie ista lr̄a, q̄ si q̄stio sp̄ualis incidit corā iudice seculari, dēt remitti ad iudicē[b] ecclesiasticū, & supersedēdū ē ī qōne principali p iudicē secularē, donec q̄stio incidens terminet̄ p iudicē ecclesiasticū; cōcor. c. tuā, de ord. cog. Vnde intelligēd⁹ ē iste tex. q̄ re⁹ obiecit defectū nataliū ,p ueniētē ex inualiditate mr̄imonii; ita, q̄ q̄stio īcidēs erat iuris & n̄ facti, ut q̄a dubitabat̄, vtrū matrimonium tenuisset īter istius actoris auū, & auiā maternā, & de
4 hac mā uide, ut pleni⁹ dixi ī. d. c. tuā. † Tertio no. unū dictū, q̄d alibi nō ita bn̄ ,pbat̄ iudicē ecclesiasticū, ad quē cā sp̄ualis īcidens est delata, posse terminū perēptoriū p̄figere opponēti exceptionē illā, intra q̄ tenebatur ,pbare; & hoc debet facere iudex,[c] ubi uehemēter p̄sumit̄ de calumnia excipiētis. Nunq̄d aūt hoc semp sit fiēdū, cū cā īcidēs defert̄ ad iudicē ecclesiasticū dicūt doct. q̄ nō. Sd̄ hoc poterit iudex ecclesiastic⁹, s̄m q̄ viderit expedire ex circūstātiis & malitia opponētis & īducit̄ iste tex. ad ,pbādū q̄ ex cā p̄t p̄figi termin⁹ ad agēdū. simile, cū scholaris ītēdēs recedet̄, & dubitās, ne in pūcto recessus malitiose cōueniat̄, petit, ut imponat̄ edictū cū certo termino, intra quē uolētes petere cōpareāt; de quo uide p gl. & doc. ī. l. unica, C. ut ne. inui. iste tn̄ text. hoc nō ,pbat, q̄a loq̄t̄ in exceptione. Itē p̄t induci ista lr̄a in argumētū satis notabile, q̄ ex cā p̄t restringi termin⁹[d] p̄fixus ad appellationem finiēdā, de quo ī. c. cū sit Romana, de app.
5 † No. q̄ ubi q̄stio principalis fuit intētata coram iudice seculari, nō p̄t iudex ecclesiasticus, qui cognouit de incidenti, postea cognoscere de principali, sed debet partes remittere ad iudicem secularem quia ex quo cā principalis fuit inchoata,

a Nepos. Ex testamento tamen pōt capere, de quo arti. remitto ad bar. & doc. in. l. Gall⁹, §. q̄ si is, ff. de libe. & posth. plene Alexan. consi. 74. in. 2. uol. per doc. in. l. fi. C. de natu. lib.

SEB. SAPIA.

a Nepos. q̄ nepos legitimus habilis ad succedendū nō succedat ex persona patris, sed ex sua, tenet Iaso. i. l. 2. C. de libe. præteri. Alex. in. l. illā, C. d̄ colla. & in. l. ī quartā, ubi late Moder. repetētes, ff. ad le. Falci.

b Iudicem. Ista est cōis opi. ut late p Bar. & Alex. in. l. Titia, ff. sol. ma. cōsuluit Fed. d̄ Se. cons. 77. Bar. in. l. omni nouatione, C. de epi. & cle. p doct. in. l. 2. ff. de offi. eius, cui manda. est iurisdi.

c Iudex. Bar. in. l. 2. ff. de re iu. di. tenet, q̄ n̄, & ī l. præses, C. de ap. Bald. tenuit cōtrariū in l. 2. ff. q̄ satisdа. coplete per Alex. in l. Titia, ff. sol. ma. ubi ēt ponit, utrū req̄ratur citatio partis, quādo iudex ecclesiasticus uult ihibere iudici seculari, cōmunis est opinio, q̄ sic, ut ibi p eum.

ZACHARI.

d Terminus. Ad delimitando hoc dictū, ut per Lud. Ro. sin. 165. quod inci. iudex, a quo quē refert & sequitur Fel. in. c. cum Bertoldus, col. 6. in fi. uer. dū abbas alleg. s̄. de re iud. p quo dicit esse text. in. c. peruenit, & ibi not. iste post Inn. s̄. d̄ app. de quo etiam per eundem Feli. in. c. cum prælatorum, col. 6. uers. secūdo casu. j. de accu.

corā seculari, ñ pt postea venire accessoriè ad cām incidētē: secus, si nulla qstiōe mota corā iudice seculari ageret de legitimatiōe corā ecclesiastico; qa tūc incidēter posset ecclesiasticus cognoscere de cā principali, vt no. ī. c. de prudētia. j. de do. post diuor. resti. & facit tex. in. c. 1. s. eod.

6 †In gl. penul. ibi: *contra clam cōiunctos*. No. gl. q clandestinè ɔhētes nō psumunt cōiuges dicit Al. hoc procedere respectu uiuētiū, sed respectu filiorū psumunt cōiuges, qđ est dictū satis notabile. Ex quo īfert, q natus a ex masculo & fœmina simul habitātibus psumit legitimus, quasi fauore legitimationis psumat inter illos matrimoniū, pro quo facit l. in libere, ff. de rit. nupt. Sed respectu ipsorū viuentiū canō psumit potius stuprū, ut ī. c. aliter, alle. ī gl. & hoc, ut inducat ad palā ɔhendū, & satis pcederet hoc dictū, si isti uocabāt se cōiuges, ut voluit. Inno. in. c. ex parte, de resti. spol. cuius dictū no. qa habes ex his modū facilē pbādi, qué esse legitimū. Itē, ut habes hic gl. satis est probare q mater credebat uxor, & faciūt hec ad limitationē eorū, q no. Legistæ in. l. filiū, ff. de his, q sunt sui, uel alie. iur. & in. l. si vicinis, C. de nup. dicit ēt Host. q respectu ipsorū uiuētiū, q simul diu cohabitauerūt tanq cōiuges, psumēdū est cōiugiū. nā pp diuturnitatē tēporis difficile est probare ɔctū mrimoniū, qđ bene no. & facit qđ ipse no. in. c. illud, de psump.

7 †In gl. fi. ibi: *incidenter*. b Gl. nō reddit rōnē huius dicti nā si incidētia cāæ ampliat iurisdōnē vt ī. l. quoties, alle. ī gl. vbi rōne incidētię iudex cognoscit đ cā status, de qua alias prīcipalr cognoscere nō ualebat, quare nō ampliat hic iurisdictionē iudicis secularis, maxiè qa; si cā tēporalis incidit corā iudice ecclesiastico pt de ea cognoscere rōne incidētię, ut. s. dixi? Sol. dic verā rōnē esse, qa iudex secularis est incapax cognoscere de cā spūali; vñ incidētia cāę ampliat iurisdōnē iudicis ecclesiastici, q saltē ī habitu hēt illam iurisdōnem, uel q saltē est capax illius iurisdōnis iō iudex ecclesiasticus cognoscit incidēter de cā tēporali, qa nō est īcapax iurisdōnis, imo eā hēt in habitu: sec9 in iudice seculari.

8 †Sed qro, nunqd in ista qōne spūali incidenti coram iudice seculari delata ad forū ecclesiasticū libell9, & ali9 ordo iudiciari9 sit seruādus? vr q ñ: qa ecclesiastic9 succedit loco secularis iudicis. Sed corā illo nō erit offerendus libellus sup exceptione perēptoria nec lis cōtestāda: qa sufficiūt libellus, & litis cōtesta. in prin. litis, ut not. ī. c. prudētiā, ī. §. sexta, de offi. dele. ergo nec corā iudice ecclesiastico subrogato. Inn. refert hic ɔrias opinio & dicit, q tutius est, q libellus offerat; & q sit offerēdus, placet Hosti. qa hęc qō ē piudicialis ad principalē. idē dñs Antonius: qa cū instātia iudicis secularis ñ trāsit ī ecclesiasticū, reperiet ista qō sine fundamento. Et satis mihi placet respectu libelli, sed respectu lit. cōte. ē magis dubiū nā vr, q ɔ absentē procedi possit lit. con-

testa. ar. hic. dū dicit, *si intra duos mēses iste non probauerit &c.* tu de hoc uide, quod latius dixi in. c. tuam, de ordi. cogn. duas questiones super hoc tactas per doct. dicam infra px. ubi melius cadunt, ideo omitto hic. Abbas.

SEB. SAPIA

a Natus. Vide Bal. in. l. non epistolis, & in. l. non nudis, C. de proba. & Alex. in consili. incipien. uiso & discusso, col. 1. &. 2. in 1. uolu.

b Arch. 11. q. 1. in summa, dicit, q si de natura sui ad forum ecclesiasticum pertinet incidens causa, nō potest de illo incidenti iudex seculari cognoscere, si de sui natura ñ spectat sed ratione personæ possidentis ut ī possessione, secus est. De Dellen.

c Consultum. Gl. & text. instit. de nup. §. fi. dicunt, quod licet solo consensu contrahatur non tamen sequitur filiorum legitimatio, tenet Azo in sum. C. de natu. libe. Bal. in. c. naturales, si de feu. fue. controuer. in usi. feu. Bal. in. l. cum quis, C. de na. lb. distinxit, ut ibi per eum Ange. in consi. 28. incip. ex themate, quod al leg. hic. Francus considerat, quod ualet legitimatio quantum ad sacros ordines, & ad alia, quæ confert ecclesia, secus quo ad ea, quæ cōfert potestās Cæsarea.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimi filij legitimantur per subsequens matrimonium inter parentes. spurij uero non.* 2.
2 *Matrimonij tanta est uirtus, quod filios illegitimos legitimat, licet contrahatur sine dotibus, instrumentisque dotalibus, & hoc est uerum de iure canonico, sed legistæ tenet contrarium.*
3 *Matrimonium si aliud contrahatur intermedium, an filij illegitimentur per aliud matrimonium.*
4 *Legitimati per subsequens matrimoniū, an sint uere legitimi, uel habeātur tanquam legitimi; an ueniant in dispositione statuti loquentis de legitimis?* 5.
6 *Legitimati per sequens matrimonium nō excluduntur ab hæreditate paterna.*
7 *Legitimati per sequens matrimonium, an succedant patri in feudo, & quid de legitimatis per rescriptum principis?*
Legitimatus per sequens matrimonium potest esse episcopus.
8 *Illegitimus de adulterio natus, non legitimatur per sequens matrimonium.*
Filij nati ex illo, qui ignoranter ɔxit matrimoniū cū coniugata sunt legitimi.
9 *Legitimi filij tm̄ dicuntur adoptiui, & si sunt emancipati, nō succedūt patri.*
10 *Legitimi & naturales dicuntur filij nati ex uero matrimonio, uel putatiuo, et isti exclusis alijs succedūt parētib. & sunt quasi domini illis uiuentibus.*
Comitum filij, etiam in uita parentum, dicuntur comites.
11 *Legitimi & spirituales filij dicuntur suscepti in baptismate, uel confirmatione & isti in nihilo parentibus succedunt.*
Filij spirituales papæ dicuntur omnes Christiani.
Filij spirituales episcopi dicuntur omnes de eius ciuitate & diœcesi.
Filii spirituales sacerdotis dicuntur omnes de sua parochia.
12 *Naturales tantum filii dicuntur largo modo omnes nati ex illicito coitu, sed proprie dicuntur nati ex concubina in domo detenta, & isti in aliquo parentibus succedunt. sed diuersa est opinio.*
Imperator potest filios naturales habilitare ad hæreditatem per eius rescriptum, & per legem.
13 *Spurij proprie qui dicantur, & isti in nihilo succedunt parentibus.*
Alimenta filiis etiam spuriis per parentes debentur de iure canonico, secus de iure ciuili.
Filius illegitimis an possit aliquid legari per parentes?
Filius illegitimus quandoque succedit matri, nisi sit illustris.
Parentes non succedunt filiis in illis casibus, in quibus filii non succedunt parentibus.
14 *Filii illigitimi legitimantur per sequens matrimonium?*
Concubinatus de iure canonico est omnino damnatus, & magis prohibetur quam simplex fornicatio.
Filii ex Christiano & infideli an legitimentur per sequens matrimonium.

CAP. VI.

1 *TAnta.* †Famosū ē, & quotidie allegat ī vtroque foro; a & ihærēdo uerbis lræ. h. d. ī summa. Näles legitimāt p subsequēs parētū ɔiugiū, spurii uero nō, & sunt duę partes. Secđa, ibi: *si autem*. Casus lit. aliqs filios suscepit de aliqua muliere, post modū ɔxit mrimoniū cū eadē; qsitū fuit, utrū filii añ matrimoniū suscepti, legitimi sint habēdi? rñdet papa, q tāta est uis mrimonii, vt q añ mrimoniū sunt geniti post mrimoniū ɔctū legitimi habeāt, tñ si uir uxore sua uiuēte aliā cognouerit, & ex ea filios susceperit, nihilomin9 spuri9 ē habēdus, & repellend9 ab hæreditate, licet post mortē uxoris cū illa ɔxit, & pcipuè si ī mortē uxoris alteruter eorū aliqd machinatus fuerit B.

2 †No. 1. ibi: *tanta est uis*, i. uirt9 seu potētia &c. q legitimatio filiorū antea genitorū firmat sup virtute & potētia mrimonii, & sic pp bonū mrimonii, qđ ē fauorabile fingit mrimoniū a principio fuisse ɔctū. Et ex hac lrā infert ad qōnē, nūqd indistictè p subsequēs mrimoniū legitiment antea geniti? & vr q ñ: qa iura ciuilia reqrūt, q matrimoniū contrahat cū instrumētis dotalibus; ut insti. de nup. §. aliqñ, & instit. de hęre. quæ ab intest. defe. post prin. & in authen. qui. mo. natu. effi. sui. §. fi. unde secundum leges, vbi non interuenit instrumētū dotale non sufficit matrimoniū ad legitimationē filiorū ante genitorū, & ita expresse sentit Bal. in li. feu. in tit. si de feu. fue. contro. c. naturales. Sed
c canonistæ Mod. cōiter tenent oppositū, & ita cōsultum c est per Gas-

par. de Cal. & d. Ant. & ita pluries in facto rñdi sequendo hanc opi. p qua aptè facit iste tex. q fundat se sup potētia & uirtute mrimonii, ad cuius esse nō reqrit instrm dotale; & sic legistę cōiter in practica sequunt hoc dictū;

3 & p hoc. c. 1. s. eo. †No. 2. ibi, *post contractum matrimonium*, q ius istud nō reqrit, ut nullum mrimoniū sit intermediū, s. inter natiuitatē filiorū, & ɔctum mrimonii cū illa muliere. Et ex hoc infert, q si hñs filios ex cócubina ɔhat cū alia muliere, & ea mortua ɔhat cū cócubina, q filii legitimātur nō obstante mrimonio intermedio; & ita decidit Ioā. And. in reg. sine culpa, de reg. iu. li. 6. in Mercu.

4 † No. ibi, *legitimi habeantur*, q isti ante geniti nō uere sunt ltīmi, a sed debēt hri p ltīmis, qa uerbū, habeant, est uerbū fictitiū. Et ex hoc dicit d. Ant. q si statutū fecit mētionē de ltīmis nō cōprehendunt isti ltīmati p sequēs mrimoniū, qa statutū non uerificatur in casu ficto, ut in l. 3. §. hæc uerba, ff. de neg. gest. secus dicit, si hæc uerba pferant à iure cōi; & sic trāsit hic, sed ipsemet tenet oppositū in c. p uenerabilē, in repeti. j. eo. in 20 col. & istud puto uerius, quia isti sunt authoritate iuris legitimi. nec ob. uerbū, hñtur, qa, ubi pfert ab hñte ptātem, paria sunt dicere, sint ltīmi, & habeant p ltīmis; & p hoc c. ex pte. s. de spō. sicut in sīli dicit Bar. paria esse, q statutum dicat, habeant p ciuib9, uel sint ciues, ut no. in l. si is q p emptore, ff. de usuc. & in l. si maritus, ff. de adul. p hoc facit qđ j. subiiciam.

5 †Not. ibi, *spurius*, q natus ex adulterio dr spurius; & dē spuriis, & aliis uocabulis filiorū nō ltīmorū hēs bonā gl. in c. nisi cū pridē, de renū. in uer. *manzeres*. Et uide Bar. in l. si gener, ff. de his qui. ut indi. q dicit spuriū appellari quēlibet natū ex coitu à iure reprobato. Vinc. sentit hic, q solū nat9 ex cócubina appellat nālis simplr. alii uerò, licet ex soluto & soluta, pñt appellari spurii; & ibi uide plenius, qđ uerbū no. qa nō solet allegari p canoni.

6 †Not. ibi, *& ab hereditate reppellendus &c.* arguēdo p locū à spāli, & legitimati per sequēs mrimoniū nō dēnt repelli ab hæreditate; qđ pbat clarius. j. c. pxi.

7 †In gl. 1. ibi, *quo ad omnia* No. gl.
b sing. q ltīmat9 b p sequēs mrimonium est legitimatus quo ad oīa. & no. qđ gl. sentit, q sunt legitimi, quia facit p his, q dixi sup tex. Et hanc gl. adduco ad qōnem, q ponūt doct. s. c. pxi. utrum legitimatus p sequēs mrimonium succedat c parētibus in feudo? vr q nō p tex. sing. in c. näles, in lib. feu. in tit. si de feu. fue. contro. ubi dr, q naturales ēt legitimati non succedunt in feudo pris, sed in terminis nris ɔriū tenet ibi Ia. de Bel. & cōiter doct. & Host. s. c. pxi. & ille tex. intel d ligit de legitimato p rescriptū principis, qa cum illa legitimatio sit stricti iuris, tanq dispēsatio ɔ ius est restringēda, ut in c. qđ dilectio, s. de consan. & affi. Sed mrimoniū tanq fauorabile purgat oīa pcedentia. Itē si rescriptū principis pōt illū habilitare ad feudū, si de hoc facit mentionē, ut no. uult ibi gl. ult. q notabis, fortius ergo mrimoniū subsequēs, qđ trahit retro, & fingit ɔctū ante natiuitatē filiorū, uel filii cēsent nati tunc tpe ɔctus mrimonii. Et p hac opi. optimè facit illa gl. quæ non solet allegari ad hoc; & hoc teneo indistinctè. Sed Bal. in d. c. naturales, distinxit, utrum in cōcessione feudi sit dictum, ut transferatur ad posteros ex se legitimè descendentes; & tunc sm eum non succedunt. Aut fuit dictum simplr, ut transferatur ad posteros legitimos; & pcedit prima opin. Sed (ut dixi) mihi indistinctè placet prima opi. q mrimonium retro fingit fuisse ɔctū; & sic sunt isti hñdi, ac si legitime descendissent fauore mrimonii; & p hoc adduco bonū tex. in c. cum in cunctis, de elect. ubi dr, q pmouend9 in epm debet esse natus de legitimo matrimonio; & tñ legitimat9 p sequēs mrimoniū pōt eligi in epm,

8 ut no. gl. & cōiter doc. in c. innotuit, de elec. † In gl. 2. in fi. Nota sing. istā gl. q hoc cōcludere intēdit, q filius suscept9 in adulterio nō legitimat ēt p sequēs mrimoniū, licet alter ignoraret, q cōmitteret adulteriū; & in hac opi. residet glo. Io. An. dicit hoc pcedere, ubi nō interuenit mrimoniū, uult dicere, q si qs ignorāter ɔxit mrimoniū cum cōiugata, filii inde geniti sunt legitimi, ut in c. ex tenore. j. eo. secus, ubi nō interuenit ɔct9 mrimonii; & hæc pōt esse diuersitatis rō, qa cōtrahens mrimonium dat operā rei licitæ. iō ignorantia sua excusatur, sed admittens uirum sine mrimonio dat operā rei illicitæ; iō ignorātia sua nō est pbabilis, nec dēt inde cōsequi pmium; & hæc opinio videtur ēt placere d. Ant. & eā puto uerissimā, quia dāti operā rei illicitæ imputātur oīa, quæ sequuntur pter uoluntatem suam, ut in c. tuā. j. de homi.

9 † In gl. fi. in fi. No. sing. hanc gl. ad q quotidie fit remissio. sed tu dic plenius, q gl. & docto. hic, q quidam sunt legitimi filii tm̄, ut adoptiui, uel arrogati; & dicuntur legitimi tm̄, quia sm naturā non sunt filii, sed sm legem duntaxat, quia lex inuenit illā cognationem, ut patet. s. de cogna. leg. in rubro & nigro; & isti si sunt ltīme emancipati à patre legitimo, in nullo succedunt. Sed si nō sunt emācipati, succedunt patri legitimo una cum aliis legitimis & naturalibus; & de his dic, ut plenius no. in l. fi. C. de adop. & in §. adoptiui, insti. đ hære. q ab inte. defe. & ī l. si pr, ff. de adop.

10 † Quidā sunt filii legitimi & naturales, ut sunt nati ex legitimo matrimonio uero, uel putatiuo; & dicuntur naturales, qa sm naturam sunt geniti; & dicuntur legitimi, quia cōiunctio parentum est approbata a lege. b isti succedunt parentibus ab intestato. unde oibus exclusis ipsi pferuntur, ut in auth. de hære. q ab inte. ueni. & sunt quasi dñi uiuentibus parentibus. solum. n. deest eis administratio, ut insti. de hære. quali. & diffe. in §. sed sui; & iō ex consuetudine lege inducta filii comitum appellant comites ēt in uita parentum c ut no. 24. q. 1. c. fi. & p Bar. ī l. 1. đ dig. li. 12.

11 †Quidā sunt filii spūales & legitimi, ut suscepti ex baptismate, uel cōfirmatione; & isti in nihilo succedunt d parētib9 spūalibus, quia nō reperit iure cautum; & forte ea rōne, quia cum ista cognatio consistat in spū, nō dēt extendi ad bona tpalia exteriora; & idē fortius dicendum in spiritualibus filiis tm̄. nā oēs Christiani pñt dici filii papę, & oēs diæcesani filii epi; & oēs de parrochia filii sacerdotis, ut in c. oēs. 30. q. 1. Isti. n. (ut dixi) in nullo succedunt parentibus spiritualibus.

12 †Quidam sunt filii naturales tātum; & generaliter oēs nati ex coitu pñt dici naturales, sed quia aliquis coitus est reprobatus à iure ciuili expsè, ut cū cōsanguinea, uel cōiugata, uel simili. aliqs nō approbatus, nec reprobatus, ut cū cócubina retenta in domo, ut in l. in cócubinatu, ff. de cócubi. iō lex distixit īter naturales tm̄, & spurios. Naturales tm̄ appellātur isti, q sunt nati ex concubina retenta in domo loco uxoris; & isti succedunt patri ab intestato in duabus unciis totius hæreditatis, dūmō nō extēt filii ltīmi, uel cōiux legitima, ut in auth. licet patri, C. de natu. li. Et no. qa gl. hic, & ī c. pcedēti, & in c. nisi cū pridē, de renū. uidetur sentire hoc pcedere đ iu

a Legitimi. Ex quo infert, q stāte statuto, & stantibus filiis legitimis & naturalib. filia nō succedat, habet locū in filio legitimato, Bal. in l. eā quā, C. de fideicō. Pau. de Cas. in l. sed si hac. §. patronū, ff. de in ius uo. cōsuluit idē Pau. de Ca. in cōs. 222. &. 224. Bar. tenet in l. si is qui, pro emptore, ff. de usu ca. uer. itē qrit circa pdicta. ubi concludit, q legitimat9 uere dicit legitim9. iō legitimatus excludit substitutū datū in casu, si hrs decesserit sine filijs legitimis & naturalibus, ut p Alex. ī l. ex fcō, ff. đ uul. & pup. in 4. col. & ibi per Inn. Et an legitimatus dicat uere legitim9, habes per Alexā. cōsi. 87. ī 2. uolumi.

SEB. SAPIA.

b Legitimat9. Vide Paul. de cast. ī cōsi. 223. incip. sup eo, qđ prio loco qrit, colū. ulti. secūdum antiquā. ubi tenet, q statutū disponēs de filiis legitimis nō habet locū ī filio ltīmato per subsequēs mrimoniū, & idē tenet Ang. in cōsi. 75. inci. p reformationē, & ī cōsi. seq. de quo latè per. d. Ias. in repe. l. si is, q p emptore, char. 17. ff. de usuc.

ZACHARI.

c Vita parētū. Ade Bal. in l. ī suis, & ibi bon9 tex. ff. de liber. & posth. tex. 7. q. 1. c. q periculosum, & Bal. in l. liberti, col. 7. C. de ope. li. & Old. consi. 94. qđ facit ad dictū multū notabile, s. q debent citare ad iudiciū ɔtra prem motū, ut diffuse tractat Oldra. consi. 114.

d Succedunt. Idem dicit Bal. in aut. nisi rogati, C. ad ad Treb. Bellentz.

re canonico &c. Sed Gof. in c. s. ꝓxi. fuit in ꝯria opi. ꝙ cum de iure canonico cōis coitus ṗter uxorium sit expsse reprobatꝰ 32. q. 4. c. nemo, & c. meretrices, non debēt isti parentib. in aliquo succedere. Sed Hosti. ibi sentit oppositū dicens ꝙ hodie a ēt de iure ciuili oīs coitus ē reprobatꝰ a per auth. de lenonib. & auth. scenicas mulieres, col. 5. & in auth. ut nō luxu. ꝯ natu. col. 6. & in similib. in quib Imperator dicit, ꝙ ē castitatis amator, & ꝙ ĩ istis spiritualib. uult. seq dispositionē canonū, ut ĩ auth. de eccle. tit. colla. 9. Sed imperator sicut per rescriptum pōt filios nāles habilitare ad hęreditatem, ut in auth. qb. mo. nat. effi. sui. §. illud, ita per generalē legē, quasi uelit dicere, ꝓsupposito ꝙ coitꝰ cōcubinariꝰ sit hodie reprobatus, lex tñ uoluit & potuit uocare filios ab ītestato ad duas uncias, & hæc opi. plus placet mihi, qa in hereditatibꝰ stādū est iuri ciuili, ex quo ius canonicum non disponit expresse in ꝯrium, allego tex. in c. p uenerabilē. ĩ. e. ĩ fi.
13 † Quidā sunt filii spurii, & possunt dici spurii oēs nati ex coitu à lege ciuili reprobato, uñ uulgo ꝯcepti pñt appellari b spurii,[b] uel nati ex soluto, ex quo nō erat concubina, ut sentit hic gl. & expressius Bar. in d. l. si gener, & isti in nihilo succedunt patri, pro hoc uide, qđ no. Io. And. in addi. Spe. in ti. q fi. sint legi. circa prin. ubi dicit, ꝙ ꝓpriè naturales tm̄ sunt nati ex concubina retenta in domo, quinimo natis ex coitu reprobato iura ciuilia denegāt alimēta, ut in auth. ex cōplexu, C. de ice. nup. Sed de iure canonico alimēta præstant ṗp equitatē naturalem, ut in c. cum hret, de eo qui du. in matri. q̃ pol. p adul. Nunquid aūt aliquid possit relinqui istis filiis, dic ꝙ sic ṗp alimēta. Itē p dote, de quo uide p Bar. in d. auth. ex cōplexu, & pleniꝰ in d. l. si gener, & uide q̃ dixi ĩ d. c. cū hret. ṗdicta procedunt respectu pris, sed respectu mris dic breuiter ꝙ aut est filiꝰ natus ex cōcubina, & succedit mri pariter cū legitimis, ut in §. uulgo cōcepti, insti. de suc. cogna. & ĩ l. si q̃ illustris, C. ad Orfi. ēt si mr sit illustris psona, ut ibi no. Aut ē filius natus nō ex cōcubina, sed uulgo q̃situs, & succedit mri una cū aliis legitimis, nisi mr sit illustris, ut in d. l. si qua. Aut ē natus ex dānato coitu, & tūc in nihilo succedit ēt mri, ut in d. auth. ex cōplexu, & idē dic e ꝯ, ꝙ parētes nō succedūt filiis eo casu, quo parētib. filii nō succedūt, ut no. Bar. in d. l. si gener. In aliis filiis dic, ut. s. dixi ĩ pre, & uide respectu mris, qđ no. gl. & Bar. in d. l. si qua, & p hoc habes ple-
14 ne mām huius gl. † Quero, nunqd nati añ mrimoniū[c] indi-
c stinctè efficiant legitimi post ꝯtum mrimonii? Io. An. in quadā, apostil. ur poner rlam, ꝙ ex quocunq; coitu sint nati dūmō potuerit esse uxor eius, si cōsensus affuisset, legitimātur per sequens matrimonii, secus aūt, si non potuerit esse uxor eius, ut in casu scđo huius. c. ul quia Saracenus habuit filiū ex Xpiana. nam licet postea efficiat Xpianus, & cū illa ꝯhat; nō tñ ꝓles legitimat, qa tpe natiuitatis non poterat esse mrimoniū, ut in c. caue. 28. qō. 1. Idē dicit Vincen. ĩ natis ex coitu incestuoso, licet postmodū ꝯhat mrimoniū per
d dispensationē eccłię; nō tñ filii antea geniti legitimātur,[d] qa tūc nō poterat esse mrimonium obstāte impedimento affinitatis, ul ꝯsanguinitatis, nisi aliud dicat ĩ dispēsatiōe. Aduerte diligēter. nā ex primō dicto Io. An. seqtur, ꝙ nati ex soluto & soluta indistinctè efficiunt ltimi, q̃q inter eos nō eēt ꝯcubinatus. Cōtrariū re pio aptè tenere Bar. in l. in ꝯcubinatu, in §. 1. ff. de ꝯcu. ubi dicit p seqūēs mrimoniū solū ltimari natos ex ꝯcubina retēta ĩ domo; & credo, ꝙ uerū dicit ĩspecto iure ciuili, ut p3 insti. de nup. §. aliqñ, & insti. đ hær. q̃ ab intest. dese. post prin. & ꝙ tales filii ltimant, & nō alii, ꝯsuluit ēt Oldr. sed in ꝯriū allego gl. ordi. in d. c. innotuit, de elec. q̃ tenet ibi Io. An. & Goffre. in sum. de fi. ꝓsby. §. qd si qs, & Cōpostel. in d. c. innotuit, & in c. qualis. 30. q. 5. & placet mihi hæc opi. inspecta mēte canonū. nā ista lra nō se fundat sup ꝯcubinatu, sed indistinctè ṗp potētiā mrimonii ltimat antea natos, uel genitos. nec dēmꝰ aduertere ad ꝯcubinatū, qa ꝯcubinatꝰ est expsè dānatꝰ à iure canonico, ut in c. nemo. 32. q. 4. Et ex ꝯria opi. seqret, ꝙ magis faueret pctō diuturno & ꝯtinuo, q̃ momētaneo. Sed ius ciuile tpe suo hūit bonā ꝯsiderōnē, qa cū ꝯcubinatꝰ nō eēt dānatꝰ, iō ex illo genitos uoluit ltimare, sed cū ius canonicū magis reprobat cōcubinatū, q̃ fornicationē simplicē, iuxta not. in c. ex pte Adæ, & de testi. fortiꝰ dēnt ltimari nati sine ꝯcubinatu, q̃ in ꝯcubinatu; & hoc no qa apit multū intellectū huiꝰ. c. nec expsè tangit hic p doc. Ad id, qđ dixi de nato ex Saraceno, Gaspar. de Cald. tenet hic ꝯriū, dicēs ꝙ cū iste tex. nō excipiat, nisi unū casum, nō dēmꝰ ĩpedire ltimationē in casu ṗdicto. nā poterat eē mrimoniū, si ille effectꝰ eēt Xpianus, uñ satis est, ꝙ nō suberat impedimētū perpetuū. Sed mihi plus placet opi. Io. An. qa mrimoniū hoc casu nō pōt retrotrahi ad tps natiuitatis. nā ad hoc, ut fictio operet uim suā, oportet, ꝙ habeat extrema habilia, s. tps ad qđ, & tps a quo, ut no. in l. si is, q ꝓ emptore, ff. de usuc. Cōclude ergo, ꝙ ubi coitus nō poterat esse uxoriꝰ, obstāte aliquo impedi-
e mēto nō reuocabili sine dispēsatiōe eccłiæ, nō ltimant[e] filii p subseqūēs mrimoniū; & sic intellige istū tex. nā ea rō, q̃ est in existētia mrimonii, ꝓcedit in quolibet alio impedimēto ꝑpetuo; & ad pleniorē intellectū huius. c. uide qōnes, q̃s format Io. An. ĩ reg. sine culpa, đ re. iu. ĩ Mer. li. 6. &c. Ab.

SUMMARIUM.

1 *Iudex ecclesiasticus inter laicos non cognoscit de causa ciuili; cognoscit tamen, an quis sit de legitimo matrimonio natus.*
2 *Papa in tpalibus non debet iurisdictionem suam inter laicos exercere, & nu. 6.*
Papa delegat causas clerici contra laicum.
3 *Iurisdictio temporalium causarum spectat ad regem in regno suo.*
4 *Spolij causa inter laicos non cognoscitur per iudicem ecclesiasticum, seu papam, nisi sint personæ miserabiles.*
5 *Papa pronuncias super hæreditate, cum uenit accessoriè ad causam legitimationis; secus, si principaliter agitur.*
6 *Papa potest punire imperatorem, si deliquerit.*
7 *Petere an quis pronuntiari possit se legitimum.*

CAP. VII.

1 *Causam, quæ.* † De cā ciuili inter laicos nō cognoscit ecclesia, cognoscit tñ, an qs sit de ltimo mrimonio natus. Primò ponit cōmissio. Scđò eius forma, & limitatio, ibi, *uerum* Casus lralis. Nota ordinē huius facti. Rodul. de quo hēs. s. e. in c. cām q̃, & iste. F. de quo agit hic, fuerunt fratres. Rodul. iste suscepit Agathā đ aliena muliere. Aga. ista de ltimo mrimonio suscepit istū. R. de quo fit hic mentio; & sic Rodul. fuit auus istius. R. iste Rodul. auus huius. R. iuit ultra mare, & dimisit istum. R. & Agathā matrē suā filiā ipsiꝰ Rodul. in possessione oīum bonorū ipsius, audito, ꝙ Rodul. frater. F. de quo hic hr, eēt mortuꝰ ultra mare. F. iste statim spoliauit istū. R. possessione oīum bonorū Rodul. aui sui, in quorū possessione remāsit, qñ iuit ultra mare, qa dicebat Agathā neprē suā matrē istius. R. non fuisse de ltimo mrimonio natā, ut s. eo. c. cām, q̃; & sic nec filius eius. R. debebat succedere Rodul. fratri suo, sed ipse. F. unde iste. R. sic spoliatꝰ ab. F. auunculo suo impetrauit lras sup restōne sua ad ipsos epos London. & Vigoren. sub hac forma, ut dērent cognoscere sup eo, ꝙ mater ipsius. R. dicebat de nō ltimo mrimonio nata, ita tñ, ut ante ingressum principalis causæ dērēt ei restituer hrditatē aui sui, sed qa rex turbatꝰ fuit, & motꝰ, ꝙ ṗp iudiciū possessoriū ꝯmiserat illis, reuocauit iudi-
cium

a SEB. SAPIA. Reprobatus. ꝙ de iure ciuili hodie sit reprobatꝰ concubinatus, firmat Fel. ĩ c. cū sit gñale, col. 7. uers. respectu concubinatꝰ, s. đ fo. cōpe.
SEB. SAP.
b Spurii. Qui sint spurii, & multa de spuriis tradit Bar. i l. fi. ff. de his q. ut idi. & no. Moder. in l. 2. in pri. ff. de uer. ob. Fran. Cur. senior in repe. l. admonendi, col. 2. & 3. ff. de iureiur. ubi tangit, an spurij sint infames.
ZACHARI.
c Nati ante matrimonium. Adde đ hac. q. qđ posui ĩ pria mea apostil. in uer. ꝓsubseqūēs matrimoniū. §. e.
d Legitimant. Bar. in l. eū q. ff. đ stat. ho. uer. inducitur. hęc Bal. in c. naturales, si đ feu. fue. cōtra ĩ uers. feu. & Bal. ĩ l. si cōtra, C. de nup. & p eūdē in l. ex li. C. đ suis & legiti.
e Nō legitimātur. Adde, qđ late uoluit Pet. đ Anc. cō si. 410. s. etiā all.

ciū istud de restōne, qđ ptinet ad regē, & mādat, ut ꝓcedāt sup qōne natiuitatis ipsiꝰ Agathę, s. utrū nata sit de ltimo matrim. licet incongruū uideat, ut mrimoniū, de quo nata fuit Agatha genitrix dicti. R. ĩpetat, quod ea uiuēte nō fuerit ĩpetitū. sed qa iudices isti fortè nō ꝓcedebāt, ĩperauit eādē cām cōmitti epis. Exoneñ. & Vintoñ. & eidē Lōdoñ. & qa F. hēbat suspectū epm Londoñ. fecit illū remoueri loco, & sibi substitui abbatē Herfordē. ut. s. de of. del. c. cām q̃, & s. e. cām, & sic hēs totā cōtinētiā istarū decre. ēt hoc dēret
2 ṗcedere in ti. isto illā decre. cām. B. † No. 1. ꝙ inter laicos ñ dēt ṗp iurisdōnē suam exercere in tpalib. ex quo clarissime infert papā nō hre saltē executionem iurisdōnis tpalis, ꝗde
2 quo hic in gl. de cōsuetudine tñ dat literas clerico ꝯ laicū:[a] sed nō laico ꝯ clericū, ut no. in c. si clericꝰ, & in c. ex trāsmis
3 sa, de fo. cōp. † No. 2. ꝙ iurisdō cārū tpaliū pertinet ad regē in toto suo regno, & sic reges de iure hēnt iurisdōnē in re
4 gno. † No. 3. ꝙ ēt in cā spoliationis nō ṗt papa inter laicos cognoscere, quod intellige, nisi sint psonę miserabiles, de quo dic, ut in c. significātib. de of. dele. & in c. ex parte, đ fo
5 ro cōp. & in c. sup qbusdā, de uer. sig. † Opp. ꝯ tex. de c. 1. s. e. ubi ṗp ꝓnūtiat sup hęreditate, cū uenit accessoriè ad cām ltimationis, cuius ꝯriū hic innuit. Sol. ibi ꝓnuntiauit incidēter, s. pꝰ, q̃ cognouit de ltimatiōe, uñ accessorie ṗt bñ ꝓnūtiare sup tpālib. ut in c. prudētiā, de do. post diuor. re sti. Secus erat principalr, ut hic nā ante ingressum causę ltimationis mādat restōnē fieri, & tene mēti istū tex. qa quoti-
6 die ad ṗdicta allegat. † In gl. 2. ĩ fi. No. bñ istā gl. ad quā quotidie fit remissio, & uarii fuerūt doc. circa hāc qōnē, & inter cęteros Host. tenet ult. ptē glo. dicit tñ, ꝙ in ṗiudicium aliorū papa nō dēt uti iurisdōne tpali, ut in c. uenerabilē, đ
b ele. & hic: sed Imperator sic. Dicit ēt, ꝙ si Impator[b] delinqueret ēt in tpalib. posset puniri a ṗp, sicut inferior p superiorē, qđ dictū tenebis sp mēti, & hodie tenēdū est ĩ dubio qđ dr hic ĩ ult. opi. gl. qđ hr in extra. Bonifa. unā sanctā. Et uide qđ no. Bar. in l. 1. ff. de requi. re. & plenā & bonā gl. in cle. aduersus, de hære. & plenissime tetigi in c. nouit, de iud. dic, ut ibi tāgo, an habitū iurisdōnis in tpalib. possit papa ĩ aliquibus casib. deducere ad actū. In gl. pe. in fi. No. gl. & ui-
7 de qđ no. gl. 24. q. 2. in sum. † Extra gl. quero post Inn. nūqd possit qs petere se ꝓnūtiare ltimū? Inn. instat, finalr concludit ꝙ nō, nisi ad aliquē effectū, puta si agit de successione, & opponit sibi, ꝙ nō est ltimꝰ. nā tūc ṗt petere se ꝓnūtiari legitimū, ut in c. 1. s. e. uel si diffamat de ltimitate, arg. in l. diffamari, C. de inge. manu. Quidā tñ dñt (ut ipse refert) ꝙ in hoc casu nō petitur, ut ꝓnūtiet ltimus, sed ut cesset dif-
c famatio, sed primū dictū est satis ęquū. An aūt hęc sñia[c] in cā legitimationis noceat, & profit aliis, uide hic plene Inn. qui concludit ꝙ non, per reg. res inter alios acta aliis &c. & no. hoc dictum. Abbas.

SUMMARIUM.

1 *Si mulier per iudicium ecclesiæ separata a primo uiuente illo, contrahit cum secundo, legitima erit proles, quam ex illa suscepit, & nu. 4. & 5.*
2 *Absentia coniugis quantunque diuturna non præstat cām legitimam separandi matrimonium.*
3 *Iudex pōt nuntium constituere ad citandum etiam cōsanguineum citandi.*
4 *Iudex ecclesiasticus, ubi de legitimatione cognouit, potest & debet se interponere, ne is, quem legitimum pronuntiauit, ab hæreditate excludatur.*
Absente coniuge an debeat procedi ad matrimonij separationem, altero coniuge instante? & nu. 6.
Sententia diuortij licet sit nulla, tamen si ad alia uota transeatur, filij exinde suscepti sunt legitimi.
Error iuris an & quando excuset.

CAP. VIII.

1 *Perlatum.* † Si mulier p iudiciū ecclesię separata a primo, uiuente illo ꝯhit cū scđo, ltima erit ꝓles, quā ex illo suscepit. h. d. Sūt duæ ptes. ĩ pria facti narratio. in scđa cōmissio, ibi: *ideoque*. Casus lit. Quidā. H. nomine habens uxorē ad ptes Cōstātinopolis se trāstulit, & p decē annos & amplius morā ibi faciens ad uxorē suā nō redit, uñ ipsa corā diœcesa. epo aduersus eū qrelā deposuit,[a] & ꝙ ipm ulteriꝰ expectare nolebat. Eps mādauit parētib. suis, ut p ipso mitterēt & ipm ad ꝓpria reuocarēt. Cū ergo diutius expectatꝰ fuisset, nec rediret, eps auditis rōnib. mulieris ĩter eos sñiam diuortii ꝓmulgauit; & đ dit mulieri lñiam cū alio ꝯhēdi, & sic authoritate ecclesiæ cū alio ꝯxit, đ quo filios suscepit. ꝯ istos
b filios obiiciebat, ꝙ ñ erāt ltimi, & iō ab hęreditate paterna repellēdi. Cōsultus ṗp mādat qbusdā, quatenꝰ, si cōstiterit, ꝙ eps ĩter eos diuortii sñiam tulerit, filios quos đ alio sustulit, ad cuiꝰ copulam author. eccłę transiuit, ltimos iudicent, & hac occasione ñ patiātur eos ab hęredi-
2 tate repelli. B. † No. 1. ꝙ sola absentia cōiugis q̃tūcūq; diuturna ñ ṗstat cām ltimā separādi mrimoniū, & si uxor dicat se ampliꝰ ñ posse cōtinere, concor. c. ĩ ṗntia, de spōsa. uñ intellige hic, ꝙ ista mulier alle-
3 gabat ĩpedimētū ꝑpetuū. puta cō. sangu. ul forte dicebat maritū mortuū. † No. 2 iudicē posse ꝯstituere nūtiū ad citādū ēt
d cōsāguineū[d] citādi, facit. c. cū dilecti, & qđ ibi no. de do. & cōt. † No. 3. in fi. ꝙ ecc.
4 cū cognouit de ltimatione, ṗt & dēt se ĩ terponere ne is, quē ltimū ꝓnūtiauit, ab hęreditate excludat, & sic ĩpedit se de tpalib. cū ueniūt accessoria ad spiritualia. In gl. 1. in fi. Aduerte, ut clarius intelligas istū tex. Opp. de c. qm̄. §. porro, & §. sinautē, ut lit. nō cōt. ubi dr, ꝙ ꝯ cōiugē absentē nō cōtumacē non dēt ꝓcedi ad instātiā alterius cōiugis, si petit matri-
d moniū separari ob aliqđ ĩpedimētū, qa cū cā ista sit grauis, ñ dēt ꝓcedi ad sñiā ꝯ absentē, qa si forte ille esset ṗsens, hret in prōptu defensiōes, cuiꝰ ꝯriū hic dicit. So. hoc c. legit multiplr. Prio, ut sentit hic gl. ꝙ iste fuit cōtumax, & hāc opi. tenuit ēt Gof. sed certe hæc lect. ñ cōgruit
e lrę, qa ñ apparet, ꝙ citatio nūq̃ istū affecerit. Secūda lect. colligit ex secūda gl. ꝙ hic fuit processum, ne ius mulieris piret. fortè. n. non potuit resistere stimulis carnis. hæc lec. nō est vera: quia in hoc casu licet mulier puniat sine culpa; nō tñ sine cā, vt dicit tex. in d. §. *si āt*. Tertia lectu. ꝙ hodie istud. c. nō ꝓcedat: sed stādū est ꝯrio: sed ista lect. est ꝯ id, qđ hr in procemio huius cōpilationis. Quarta lect. ponit ĩ fi. gl. ꝙ iste eps malè processerit: sed quia mulier nupsit authoritate ecclesię,
5 filii dēnt esse legitimi. † No. sing. istam lect. ex qua habes, ꝙ licet sñia separatiōis sit nulla, ex quo lata ē ab ecclesia, filii geniti ex alio matrimonio sunt legitimi. Ego tñ aliquātulū dubito, utrū sit uera, qa error iuris nō dēt excusare ēt mulierē, nisi ĩ casib. expressis, ut ĩ. l. pe. C. de iu. & fac. igno. nisi dicamꝰ, ꝙ error erat ꝓbabilis, q hēt rlr excusare, ut in l. rta, ff.
6 de iu. & fac. igno. † Quintā lect. tacitè sentiūt doc. sed clariꝰ loqt In. ĩ c. fi. de eo, q mit. in pos. cau. rei. ser. dicit. n. ꝙ ex quo
e maritus,[e] se absentat a muliere, si nō apparet de cā ltima, ꝓsumit se absentare ĩ

a Cōtra laicū, c. si clericꝰ. 11. q. 1. Alexā. consi. 69. in 1. uol. uer. si qs igit, cū seq. Sp. de cōp. iu. dele. §. 1. uersi. 30. Ioan. Calde. & An. de Bu. ĩ c. ex tenore, ĩ fi. s. de fo. com.
b Si imperator. Sequit Car. in cl. unica, de iureiu. ĩ. 18. q. si de uoluntate principum accusatur, & conuincatur, & tunc monebitur, & si nolit satisfacere, excōicabit, & si nō restituit, poterit a ṗp depōi. Est. n. papa maior eo. 96. di. c. duo. & de re iud. c. apostolicæ, li. 6. per Bal. i. l. cūctos pplos, C. de sum. tri. & fide cath. p p Corse. in tract. đ regia potestate. q. 47.
c Sñia. Ista opin. uidetur esse maxima restrictio ad l. ingenuum, ff. de sta. ho. sm Immo. in c. quanuis. s. đ sen. & re iud. tate p Alex. in. l. sępe, ff. de re iudi. in. 12 col.
d Consanguineū. Quinimo pōt cōmittere patri, gl. ĩ l. si ut ꝓponis, C. quō, & qñ iu. Bar. in extraua. ad repri. in gl. p lras.
SEB. SAPIA.
e Maritꝰ. Vide Abba. ĩ c. qm̄ frequēter. §. porro, colū. pe. ut lit. nō cōt. & in c. ex tuæ, s. de cle. ñ resi. & Fel. in c. dilectus, 2. col. 3. uersic. septima cōclusio, s. de res.

ZACHAR.

a Hęredem.bona est.n.illatio,filius ergo hæres, ut est tex.in aut.ut hi q obl.§. ut aūt non dem⁹, & ibi bona glo.in uer. parentes,& isti.de hære. quę ab itest. defe. §.sui,de quo plene in l.1.per Alb. de Ro.C.si minor ab hæ.se abst. & ꝑ Cel.in aut.de hęr. &Fal.in prin.uer. 1.itaq; in apost.

Legitimitate.Io. An.impugnat, qa per dispensatiōnē nō legitimātur filii aūgeniti,nisi đ filiis fiat mentio, arg. c. quod dilectio,s̃.de cōsan.& affi.doc.in c.tāta, s̃.e.d.Phil. Franc. hic .

ZACHAR.

Adde istum in c. per uenerabilem . j.eo.quod ꝓcedit nisi in terris imperii,no.Bal.in. l.1. C.de iu.aur.annu. Bar.in aut.ex cōplexu, C. de inces. nup.Alex.in l. qui in ꝓuincia de ri. nu.Rota dec.203. inci.inferior , in nouis.& Pa.de Ca. con.223.inci. visa quadā dispensatione,& cōs.217.inc. uidendum est.

c Sed est dubium. Vide Bal.in.l.& si cōtra,C. de nupt. gl.in cle.1. de cōsan.& afi.& an iuris ignorantia excuset , per Bal. & alios in. l. iuris, C.qui admit.

fraudē & malitiosè. iō sicut ꝯ absentem malitiosè p̄t ꝓcedi,ut ĩ d.c.§. si uero, ita & ꝯ istū,qui absentauit se cā ltīma nō apparēte, qa p̄sumit̃ abesse ēt in fraudē . nā qđ operat̃ ueritas ĩ casu uero, opat̃ præsumptio in casu p̄sumpto,ut ĩ.l. si possessor,& qđ ibi no.ff.de reli.& sum.fune.facit,c.is q,&qđ ibi dixi.s̃.de spōsa.& tene mēti istū tex.ſm hāc lec.& facit qđ legit̃ & not.ĩ c.1.j.ti.ꝓx.& ꝑ hac lec.facit iste tex.dū dicit , ꝙ ep̄s in hoc negotio fuit ꝓuidus & discret⁹,ergo iuste ꝓcessit. Ab.

SVMMARIVM.

1 *Filij nati ex clandestino matrimonio per ecclesiam approbato sunt legitimi,& nu. 5.*
2 *Petere potest quis pronuntiari se legitimum .*
3 *Iudex ecclesiasticus, ubi pronuntiat quem esse legitimum,potest etiam simul pronuntiare eum hæredem.*
Filius præsumitur hæres .
Agens contra filium tanquam hæredem ,an teneatur probare illum esse hæredem?
4 *Filij nati ex coniugibus, qui post per aliud impedimentum separantur,an sint legitimi.*
5 *Filij nati ex coniugibus , inter quos aliquod impedimentum esse dicitur , tamen postmodum pronuntiatur nullum esse impedimentum,an sint legitimi ?*

CAP. IX.

1 QVod nobis. †Filii nati ex matrimonio clādestino ꝑ ecclesiā approbato sunt ltīmi.h.d. inherendo litterę,sed.j. clarius patebit uerus intellectus.
2 †No.1.ꝙ cū dubitat̃ de ltīmitate, p̄t qs licitè petere ꝓnūtiari se ltīmū , facit
3 ad ea q̃ no.Inn.s̃.e.in c.cām.†Scđo no.ꝙ iudex ecclesiasticus,q ꝓnūtiat filiū ltīmū
a p̄t sil̃ pronuntiare eū hęredē.[a]†Not.arg.
4 ex tex.ꝙ filius p̄sumit̃ hęres. uñ ad Galatas.4.fili⁹,ergo hæres.Et faciūt hęc ad qō nē.nūqd agens ꝯ filiū tanq̃ hęredē patris dēat ꝓbare illū eē hæredē? uī ꝙ nō ꝑ p̄dicta.Cōtrariū dicit Bar.in.l.necessariis ff.de acquir.here.qa cū filius hēat hodie bñficiū abstinēdi ab hęreditate paterna, oportet,ꝙ ꝓbet̃,ꝙ se ĩmiscuerit hæredi-
5 tati,qđ not.Sed quæro,†nūquid oēs filii nati ex clādestino matrimonio sint legitimi post approbationē ecclesiæ,siue sint nati post approbationē,siue antea? Gl.fi. cōcludit hic, ꝙ aut nullū ĩpedimētū ꝓbatur ꝯ matrimoniū,& oēs indistinctè sint ltīmi,& hoc oēs sequunt̃, & uī probari ĩ c.2.s̃. de clāde. despō. nā approbatio retrotrahit̃,& ꝓinde est,ac si a principio in cōspectu ecclesiæ matrimoniū fuisset cōtractū,ut ibi. Aut impedimētū ꝓbat̃ postmodū ꝯ mrīmoniū,& tunc ſm glo.geniti post approbationem sunt ltīmi: sed ante approbationē nō.Io. An. tenet indistinctè,ꝙ oēs ltīmātur,licet matrimoniū postea separet̃ detecto impedimēto,mouet̃ qa matrimoniū oīa p̄cedentia purgat.s̃. eo.c.tanta,& hæc lec.placet ēt d.An.Sed Io.Cal.tenet oppositū:qa ad hoc,ꝙ matrimonium sequēs ltīmet filios p̄cedentes,oportet,ꝙ potuerit esse tp̄e matrimonii ꝯtracti,ut.s̃.e.c.tanta,sed istud matrimoniū nō poterat esse tp̄e conceptionis obstante ĩpedimēto,ergo &c.& pro opi. Ioan.Andr.facit c.2.de clan.despon.ubi dicitur quòd operatur approbatio clandestini matrimonii,ac si a principio in conspectu ecclesię fuisset contractum. Sed si esset à principio ꝯctum , filii essent ltīmi , licet postea separet̃ detecto ĩpedimento, ut in c.ex tenore. j. e.ergo. &c. Et hant opi.qñq; tenui: sed multum me urget nunc in oppositū.c.fi.§.si quis,de cland. despon.ubi dr̃, ꝙ soboles suscepta ex matrimonio clandestino prorsus est illegitima detecto ĩpedimento,& ad d.c.2. potest responderi,ꝙ fingitur ab initio contractū, qñ non apparet postmodū de impedimento. nam ꝯhendo sic in occulto uident̃ affectatores ignorantię,& sic præsumuntur sciuisse impedimentum, & hanc opi. puto ueriorem de rigore iuris. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Scientes inter se impedimentum esse si matrimonium contrahant , proles exinde secuta illegitima est.*
2 *Impedimentum publicæ honestatis impedit & dirimit matrimonium , & filij exinde nati sunt illegitimi .*
3 *Papa dispensat super ĩpedimento publicæ honestatis eo,quia de iure positiue est.*
4 *Dispēsatio super matrim.dispēsatur sup ltīmitate filiorū ēt quo ad hæreditatē.*
Papa dispensat cum laicis super legitimatione, ubi super matrim. dispēsauit.
5 *Filij nati ex matrimonio, nō obstāte impedimento , cōtracto duob. modis sunt ltīmi.prīo,si dispēsat sup matr. secūdo, si matrimoniū fuit ignorāter cōtractū*
Ignorantia facti an excuset?
Error an tollat bonam fidem?

CAP. X.

1 REferente. †Si scientes inter se impedimentum matrimonium contrahant,illegitima est proles eorum. uel specialius sic.Nati ex matrimonio ꝯcto ꝯ publicæ honestatis iustitiam illegitimi sunt , & ab hęreditate parentum excludendi, & tene menti hunc casum[c] quia sępe per ignorantiam accidit . Primo ponitur consultatio . secundò responsio, ibi:*fraternitati* . Casus literalis . Quidam contraxit sponsalia de futuro cum quadam, tandem illa mutata uoluntate contraxit matrimonium de pręsenti cum alio,& sic soluta fuerunt sponsalia,uel mortua est ante, q̃ ueniret ad nubilem ętatē.Ille uerò postmodū contraxit matrimoniū cum quadam cōsanguinea illius,cū qua spōsalia contraxerat , & ex certa scientia , de qua filios suscepit. q̃ritur , an filii sint legitimi? & rñdetur ꝙ non , quia impediente publicę honestatis iustitia non fuit matrimonium inter eos, nec excusat eos ignorantia parētum,quia scienter cōtraxerunt, nec dispensatio ecclesię, q̃ ꝯctū debuit separare, & ita non sunt admittendi ad successionem paternorum bonorum . Bern.
2 †No. 1.ꝙ impedimentum publicę honestatis , quod oritur ex sponsalibus inter sponsum & consanguineos sponsæ & e ꝯ,nedum impedit matrimonium inter eos contrahi , sed etiam dirimit,& sic filii ex tali matrimonio nati sunt illegitimi,nec succedunt in bonis parentum, & sic extēde,c.spon
3 sam,s̃.de sponsa. † No. ibi: *ecclesiæ permissionem*,quòd ecclesia potest dispensare contra impedimentnm publice honestatis.nam illud impedimentum non est à iure diuino , sed humano , scilicet ꝙ papa potest dispensare, ut in c. proposuit,s̃.de conces.pręben. †Not. 3 .ꝙ papa dispensando super
4 matrimonio per cōsequentiā dispensat super legitimitate[b]filiorum ēt respectu hęreditatum ,& sic est casus, in quo
b dispensat papa cum laicis sup legitimatione , de quo in c.ꝑ
5 uenerabilē.j.eo.†Not.ultimo duos casus,in quibus nō obstante impedimento ꝓles est legitima.Primus, si p̄cessit dispensatio ecclesiæ.Secundus,si parentes ignorāter contra-
c xerut. Sed est[c] dubium, nunquid q̃libet ignorantia excuset?Certè ignorantia facti probabilis excusat,ut in c. ex tenore. j. eodem , & fortius ignorantia iuris & facti . Sed de ignorantia iuris tantum potest dubitari , pro quo uide bonum tex.in.l.qui in prouincia , ff. de rit. nupt. ubi uidetur probari,quòd error iuris cum longinquitate temporis excusat ad hoc,ut filii dicantur legitimi . Ad hoc ēt facit l. sed & si lege.§.scire,ff.de pet. hære.ubi dicitur , ꝙ error iuris non tollit bonā fidem quo ad faciendū fruct⁹ suos,sed in ꝯrium facit.c.ꝑ uenerabilem.j.eo.& dic , ut ibi dicam. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Probare impedimentum matrim non sufficit ad docendum prolem illegitimā , si matrimonium fuit in facie ecclesia contractum.*
2 *Probare se legitimum quis potest per matrimonium inter eius parentes contractum in facie ecclesiæ.*
3 *Petere debet ab eclesia pronuntiari se legitimum ille contra quem de illegitimitate agitur.*
4 *Mortuis coniungibus inquiritur de ualiditate matrimonij quo ad legitimationē filiorum,& usque ad quod tempus posit.*
Legitimatio quomodo probatur,& similiter contra eam quomodo probatur?

CAP. XI.

1 PEruenit. † Ad docendū ꝓlē illegitimā non sufficit ꝓbare.ĩpedimētū mrīmonii,si fuit in facie eccłiæ ꝯctū.Primó ponit̃ mulieris q̃rela,sup qua dat̃ iudex . Scđò ĩstruit̃ sup mō decidēdi,ibi,*mandamus*. Casus lr̃alis.Quidā post mortē parentū Lucię uiduę,nitebant̃ eā remouere ab hęreditate paterna dicētes,eā ñ fuisse de ltīmo mrīmonio natā.ipa uerò dicebat,ꝙ inter.G.p̃rem suū,& A. mr̃em ipsi⁹ mrīmonium fuit ltīmè celebratū,& q̃diu uixerūt,qetè insil̃ ꝑmāserūt sine alicui⁹ rcclamatiōe;& iō tanq̃ ltīma iudicari dēbat . uñ mulier illa significauit hoc dño papæ, & ip̄e mādat qbusdā,
2 quaten⁹,si est ita,ipsam uiduā ltīmā dēant iudicar̃.B. †No. 1.modū ꝓbādi quē esse ltīmū,s.si ꝓbat̃,ꝙ ꝑentes sui ltīmè ꝯxerūt,s.quo ad solēnitates extrinsecas,& ꝙ dum uixerūt, mrīmoniū eorū nō fuit ĩpeditū,i.accusatū ; de quo j.pleni⁹.
3 †Scđò no.ꝙ qñ qs molestat̃ rōne illtīmitatis ꝓueniētis ex defectu mrīmonii,dēt petere ab eccłiā,ut ltīmus ꝓnūtiet̃.
4 † Cōtra istū tex,opp.de.c.cām, s̃.eo.ubi post mortē parētū inq̃rit̃ de ualiditate mrīmonii ipsorū. hic aūt p̄p̄ nō admittit ꝓbatiōes de ĩpedimēto,dūmō possit cōstare, ꝙ in facie eccłiæ ꝯxerūt,uł mrīmoniū fuit ꝯctū.Sol.gl.instat ponēdo uarias sol. Prima sol.ꝙ quinquēniū erat hic lapsum a morte ꝑētū,& sic ñ poterat mrīmoniū accusari,ꝑ ti.C.ne đ sta. defun.sed hæc sol.diuinat ad tex. Itē ꝑ mod.cōiter reprobat̃,qa mā illi⁹ ti.loquit̃ in casu diuerso,s. cū uertit̃ ĩ dubiū de statu seruilis ꝯditiōis;de quo dixi ĩ c.licet, s̃.de cōiu.ser. hic uerò loqmur de ltīmatione ꝓbāda . & ex hoc sentiunt mod.ꝙ ēt lōgè post qnquēniū pōt fili⁹ ĩpediri de ltīmitate;qđ satis placet,licet Host.uideat̃ seq dictū gl.sed in practica tenebis semꝑ mēti dictū gl. corroboratū authoritate Host.Scđa sol.gl.est,ꝙ hic dicebat̃,ꝙ mrīmoniū fuerat nullū ĩpediēte statuto,q̃ so.non placet gl.qa diuinat.Et no.ex hac gl.ꝯ sol.diuinātes.Itē dic,ꝙ ex alio hæc sol.nō ꝓcedit, qa p̄supposito,ꝙ alter fuisset seru⁹,aut sciēter ꝯxerūt;& tenet mrīmoniū;ut s̃.de ꝯiu.ser.ꝑ totū.Aut ignorāter ; & ꝑꝑ ignorātiā ꝓles ē ltīma,ut ĩ c.ex tenore.j.e.Tertia sol.gl.ē , ꝙ hic ꝯstabat,ꝙ mrīmoniū ꝯxerat.Sed ĩ ꝯrio dicebat̃ oppositū.Et ut habeas gl.& dicta doct.in effectu sic distingues,ꝙ
a aut fili⁹[a] agit dicēs se ltīmū,aut ꝯ eū agit̃.primo casu dēt ipse ꝓbare se eē ltīmū,cū sit cā suę intētionis,ut hic;& ꝓbat se ltīmum, multis modis.Primo mō,si doceat parētes suos ꝯxisse mrīmonium publicè,ut hic. Scđò,si cōis opi.uicinię hēbat,ꝙ erāt maritus,& uxor,ut dixit gl.hic in fi.q̃ no. Ex qua hēs,ꝙ cōis opi. uiciniæ ꝓbat mrīmoniū quo ad effectū ltīmitatis.Tertio mō,si ꝓbat,ꝙ ꝑētes sui tractabāt se,sicut marit⁹ & uxor,ut no.Inn.in c.ex parte,de resti.spo. Et adde alios mōs,q no.s̃.e.in c.trāsmissæ, & in l.si uicinis sciētib⁹, C.de nup.& in l.filiū,ff.de his,q sunt sui uel alie. iu. An aūt aduersari⁹ dēat admitti ad ꝓbādū ꝯriū.gl. hic sentit, ꝙ sic, sed Inn.ꝯ.Et dic latius,ꝙ aut aduersari⁹ uult ꝓbare, ꝙ non ꝯxerūt,& dēt admitti;ad hoc c.ex tenore,de testi. Aut uult ꝓbare,ꝙ sciebāt ĩpedimētū,uel ꝙ clādestinè ꝯxerunt, cum ĩpedimētū subesset;& ēt dēt admitti,ut in c.fi.de clāde.despon.aut uult ꝓbare solū impedimētū;& nō debet admitti, qa ꝓbatio sua nō releuaret, qa ꝑꝑ ignorātiā parētū ꝓles est ltīma,impedimento nō obstāte,ut in d.c.ex tenore,& in c.2.s̃.e. & in hoc casu intelligit̃ iste tex.p̄sumit̃.n.ignorātia,nisi sit factū manifestū,ut in reg. p̄sumit,de reg.iu.li.6. Scđo casu prīcipali,cū aduersari⁹ agit ꝯ filiū,dic,ꝙ aut negat mrīmoniū;& tunc filius dēt ꝓbare modis p̄scriptis,aut ꝯfitet̃ mrīmoniū,sed dicit, ꝙ nō fuit legitimum ꝑꝑ impedimentū;& non dēt admitti ꝑꝑ rōes supradictas sed opꝫ, ꝙ ꝓbet uel malā fidē cōtrahentium,uel clandestinitatem,ut.s̃.dixi;& p̄dicta no. ꝑpetuò ; quia sunt quotidiana. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Testium dictis statur, qui probant aliquem esse legitimum,licet fama uicinia, & tractatus parentum habeat contrarium.*
2 *Probans per maiorem partē uicinia parentes illius fuisse legitimè coniunctos, satis legitimationem probat.*
Probans parentes illius fuisse concubinarios per maiorem partem uiciniæ,illegitimationem probat.
Testium probatio præualet famæ uiciniæ.
3 *Parentum dicto etiam cum iuramento super filiatione non statur,si tractatus præcedens,et fama uicinia habebat contrarium,& nu.5.6.& 8.*
4 *Filius ex sponsa de futuro legitimus est aliquo impedimento non apparente.*
5 *Pater si nominat filium suum in testamento,uel alibi legitimum , an legitimus censeatur?nu.6.& 8.*
Falsa causa si est expressa in sententia,sentētia est nulla;& quid si plures causæ exprimantur?& nu.6.
6 *Iudex non multum doctus quomodo mouetur?*
7 *Legitimandi multi sunt modi.*

CAP. XII.

1 PEr tuas. †Statur dicto testiū, qui ꝓbāt aliquē legitimum,licet fama uicinię,& tractatus parentum habeat contrarium . in prima ponit̃ consultatio.In secunda rñsio, ibi, *nos igitur*. Casus literalis. Quidam.R.nomine quandam habebat in concubinam ſm opi.maioris partis uicinię, de qua filium suscepit . postmodum ea dimissa accepit aliam in uxorem; & illa cōcubina alium in maritum. Processu temporis in pręsentia multorū firmauit proprio iuramento, ꝙ illam, q̃ uidebatur habere pro concubina,affidauerat in uxorem, & post fidem datam ꝓlem susceperat . ex illa tandem,dum ageret in extremis ille , quem ex ea susceperat, legitimum filium appellans hæredē sibi instituit . Sed cū dubitaret̃,an fili⁹ sic susceptus legitim⁹ eēt heres ipsius cōmissum fuit cuidā,ut de hoc cognosceret.Iudex p̄ter id,qđ ex quadā decre. Alex. hr̃, in qua dr̃, ꝙ stādum est uerbo uiri & mulieris,testes recepit a filio p̄dicti.R. inductos,quibus ꝓbauit,ꝙ dictus.R.matrem ipsi⁹ affidauerat ante, q̃ illum suscepisset ex ea;& ita ꝓnuntiauit illum legitimum hęredem ipsi⁹. R.dubitatum fuit postea, an iudex legitime ꝓcessisset ? consul.pa. rñdet eidem iudici cōsiderās, ꝙ plus est, qđ in ueritate agitur , q̃ quod simulatè cōcipit̃ . licet dictus.R.uideat̃ ipso facto matrimoniū denegasse,qđ inter eos fuerat celebratum, cum ad alia uota transiuit ; tamen, quia desponsatio per testes

SAB. SAPIA.

a Aut filius. Vide Pe.de Anc.in cōs. 216.inc.vr̃ prima facie dicēdū,ĩ ul. co.& Fel.in c.1.s̃. de sum.tri.& ĩ c.ꝑ tuas, s̃.de ꝓb.& ĩ c.illud.col.ult.s̃. de p̄sum.Alex. in cōsi.35. in ul.col. in 4.uo. & ĩ cōsi. 74. in 2.uol. & in cōsi.90. e.uo.2.& Caprā in cōsi.2. ĩ 1.dubio.

ltīmos ꝓbata fuit siue ꝑ uerba de pn̄ti, siue ꝑ uerba de futuro,carnali copula sub secuta,fuerit celebrata, nō tam innitētes decre. Alex.quę in casu dissimili loquit̄, q̄ inductis ꝓbationib⁹, rn̄. papa iudicem legitime ꝓcessisse,ci⁹ sn̄iam cōfirmās.B.
2 † Not.ibi, *maioris partis uiciniæ*.Bonus in tex.in arg.ꝙ ad ꝓbandū legitimationem satis est ꝓbare,ꝙ opi.uicinię habebat,pa rētes illius fuisse cōiūctos ltīme;& sic e ꝯ ad ꝓbandū illtīmitatē satis est ꝓbare,ꝙ opi.uicinię hēbat, ꝑentes illius fuisse cō cubinarios; & no.ꝙ sufficit maior pars ui cinię, & hoc ꝓcedit, nisi ꝑ testes ꝓbaret̄ oppositū.Et ex hoc & ex tex.collige.ꝙ ꝓ batio testium p̄fert̄ cōi opi.uiciniæ & tra ctatui parentū.Rō,qa ex dictis testiū col ligit̄ uera ꝓbatio;nō sic ex opi.uiciniæ,&
3 tractatu parentū. †Not.2.tex.a ptū,ꝙ dicto parentū sup filiatione nō stat̄ ēt cum iurō,si tractatus p̄cedens,& fama uicinię
4 hēbat ꝯriū;qđ bn̄ not.†Not.ꝙ natus a ex
a spōsa đ futuro est legitimus, licet mr̄imo niū aľr nō fuerit publicatū;qđ vr̄ ꝓcede re īpedimēto mr̄imonii nō ꝓbato, alias
5 secus,ꝑ c.fi.de clande.despō. † Et,ut expe diā intellectum huius.c.simul formo tres opi. ꝯ tex. primò.n.vr̄, ꝙ ex quo pr̄ asse-
b ruit illū legitimū in testō,b vr̄ illū legiti-
c masse, c p̄suppo sito,ꝙ aľs nō fuisset iste le gitim⁹, cum eēt natus ex cōcubina, ut in auth.itē si qs,C.de natu.li. Itē & scđò, si stat̄ dicto ꝑentum,cū negāt aliquē esse fi liū,ut in c.trāsmissæ,s̄ eo. fortius vr̄ stan
d dum, cum ꝓfitent̄ aliquē esse filiū; d cui⁹ ꝯriū innuit hic, cum papa noluit se funda re sup uerbo pr̄is, sed sup ꝓbationibus. Tertiò arguit̄. ubicunq; iudex exprimit
e falsam cām, e sn̄ia est nulla, licet ex alia cā possit sn̄ia tolerari, ut ī c. tum ex lr̄is, de resti.in integ.& melius in c.ex ꝑte, de cōcef.p̄ben.Sol.gl.3.quo ad primum sen tit,nō tn̄ clarè,ꝙ iste hēbat alios filios le gitimos; & sic cessat ꝯriū de aut.itē si qs. hęc soľo diuinat.Io.An.dicit,ꝙ forte mr̄ isti⁹ erat mortua;quasi sentiat,ꝙ ad hoc, ut inducat̄ ltīmatio, cū pr̄ appellat filium nālem simpľr, op3, ꝙ mr̄ uiuat, quasi ui deat̄ tunc cū ea ficte ꝯhere mr̄imonium; qđ nō placet hic d.Ant.qa tex.in d.auth. loqt̄ indistincte; & instat ipse sup sol.hu ius ꝯrii.Sed ego clarius dico,ꝙ illa auth. nō poterit hic hr̄e locū, qa pr̄ ꝑ illa uer ba nō intēdebat tunc ltīmare, cū pri⁹ di xisset,ꝙ mr̄imoniū ꝯxerat cum mr̄e an̄,q̄ suscepisset filiū;& sic illa cōfessio non di sponebat. hinc est, ꝙ testes deposuerunt postmodū super ꝯtu mr̄imonii, secus, si filius fundasset se sup illa noīatione dun taxat,tunc.n.hēbat locū ꝯriū; & hoc quo ad primū.Ad ꝭm uerò ꝯrium dic, ꝙ asser tioni ꝑentū stat̄ sup filiatione,ubi nō ꝓ bat̄ ꝯriū,ut in l.1.§.Iulian⁹, ff.de li.agno. & sic pōt intelligi.c.transmissę,s̄.eo.sed hic contra assertionē pr̄is erat fama uici nię.Itē tractat⁹ suus p̄cedēs, qa tractaue rat illā ut ꝯcubinā,nō ut uxorē. Itē factū ipsius pr̄is p̄cedēs.nā relinquēdo illā mu

SEB. SAPIA.

a No.ꝙ natus. Vide Alex. in consi. 25.incip. in causa uertente,col. pen. in 4.uo.

b In testō.Limita, qn̄ tales filii naturales sunt nati ex muliere, cum qua pr̄ potuisset honeste contrahere, ut in §.ad hæc, in auth. ut lic.ma. & auiæ; ita cōsuluit Bar.in consi. inci. Neratius Corraducii.Bald.in l.2. in 9. opp.C. q res iu.non no.Ang.in §.ad hæc,in auth. qui.mo.na.effi.le. d.Nic.de Peru. in trac.de suc.ab intest.col.32.Bal.in c. innotuit,s̄. de elect. ubi limitat alio sin.mō,ut ꝓcedat,qn̄ pr̄ nominat filium cū adiectione,suū; secus, si simpľr noīat filiū,rō,qa dicēdo suum, uult dicere in ptāte,& per cōsequens legitimū; sequuntur moderni in l. neq; ꝓfessio,C.de testa.

c Legitimasse. Adde Alex.consi.90. 2.lib.& Old.cōsi. 196.

SEB. SAPIA.

d Esse filium.Vide latè ꝑ Bal. in l.nō ep̄ľis,C. de ꝓbat. & Pe.de Anch. in cle.si summus pōtifex, de sen.exc.

ZACHARI.

e Falsam cām.uide istum in c. inter cęteras, & qđ ibi posui in apos. ad ip̄m,nu.9. in apo. ī uer.falsam cām, s̄. de pręscrip. & Alex. consi.79.uolu.3.

Dicto Inn. Vide q̄ notaui ad Bart. ī l.qđ ait.§.ignorantię, ff. qui ex cau.infa.irro.An Barba.

lierē,& trāseundo ad alia uota,tacitè vr̄ ꝯfessus illā nō fuis se suā uxorē,iō non credit̄ sibi postea asserēti ꝯriū.Et forte ob hoc p̄p dicit,ꝙ decre.trāsmissæ,loqt̄ in casu dissimili;& uide ibi qđ dixi in d.c.trāsmissæ.†Quo ad tertiū ꝯrium dic, ut sentit Host.ꝙ ꝓcedit,qn̄ unica cā falsa est exp̄ssa in sn̄ia; sec⁹ ubi exprimunt̄ alię causę. tūc.n.uirtute aliarū sustinuit sn̄ia,ut hic est casus no.& ad hoc.c.cū.I.& A.đ re iudi.hic.n. ep̄s fundauit se sup decre.trāsmissę,q̄ loqt̄ ī casu dissimili. Itē sup ꝓbationib⁹; & sustinet̄ sn̄ia uigore ꝓbationū; & fa
f cit no.iste tex.pro dicto Inno.f in c.in pn̄tia,de renun. ubi dicit,ꝙ si duæ causę exprimuntur in sn̄ia,una ꝯ ius litigato ris,alia ꝯ ius cōe,sustinet̄ sn̄ia p̄p illā, q̄ nō est ꝯ ius cōe; & hęc ꝓcedunt intelligendo,ꝙ illud uerbū,nō tā,positū ī tex. stet priuatiue,ut sit sensus, ꝙ p̄p fundauit se in ꝯfirmatione nō sup illa decre.trāsmissę,sed sup ꝓbationib⁹.Si aūt intel ligit̄,ꝙ stat cōparatiue,ut sit sensus,ꝙ magis fundauit se sup ꝓbatiōe,q̄ sup illa decre.tunc illud dictū nō colligit̄.Et ex hoc colligit Io.An.aduocatū fouēte iustā cām dēre ēt alle gare iura nō multū efficacia,qa si iudex nō est multū doct⁹, mouet̄ poti⁹ ex qbusdā coloratis nō ꝯcludētib⁹, q̄ ex dictis
7 necessario ꝯcludentib⁹. †In gl.in uer. *filium*, ibi, *in publico instrumento* & differt iste casus a primo,qa ibi loqt̄ de testō, hic de alio instrō;& no.gl.ex qua hēs quatuor mōs ltīmādi filios nāles;uide alios mōs ꝑ Host.in sum.e.ti.§.quaľr, & a quo.Et in fi.gl.an aūt,& qn̄ noīatio ꝑentū ꝓsit, uel noceat filiis,dixi in c.trāsmissę,s̄.eo.& ꝑ Bar.in l.1.§.Iulianus,ff.đ lib.agno.& ꝑ no.in locis p̄all. soluit̄ ꝯtrarium hic formatū. In gl.fi.ibi, *hic uerò pro ipso filio*. hęc dissimilitudo,q̄ assignat gl.parum uel ꝭm Io.An.& bn̄,qa assertio ꝑentum fidem in p̄iudiciū filiationis,ut ibi;forti⁹ dēt facere in fauorē.iō Io. An.allegat aľs dissimilitudines. dicit.n.ꝙ ibi negat̄ filia tio,hic aūt qualitas,qa dicebat̄ nō ltīm⁹. Itē ibi assertio pa rentū nō hēbat tractatū in ꝯtrarium,hic aūt secus,ut s̄.dixi. Itē ibi erat dictū utriusque, hic alterius tm̄.Itē adde id,qđ s̄.dixi.Ex qb⁹ clare patet,ꝙ c.trāsmissę,loquitur in casu dis siī hui⁹.c.meritò hic non debebat simpľr stari dicto patris.

SVMMARIVM.

1 *Papa non legitimat in temporalibus aliena iurisdictioni subiectos, nisi ex magnis causis.*
2 *Clericus trahere potest laicum.*
Clericus potest esse procurator laici in iudicio ecclesiastico,& quo ad nonnulla in foro seculari.
3 *Legitimatio est decor & honor.*
Illegitimatio est ignominia,licet non sit peccatum.
Illegitimi quare non possint promoueri.
4 *Dispensatio cum illegitimis non fit nisi ex causa.*
Papa dispensat,ubicunque in iure positiuo etiam sine causa,& an peccet hoc faciendo.2.
Papa gerit uices Dei,*& debet se,quantum potest,ei conformare.*
5 *Dispensatur etiam cum adulterinis.*
Illegitimi ex dispensatione non solum possunt promoueri in episcopos, uerumetiam in summos pontifices.
Christus descendit ex linea nata de adulterio.
6 *Argumentum potest fieri à maiori in dispensatione materia.*
Episcopus licet possit de iure in aliquibus casibus dispensare, non tamen indistincte potest.
7 *Donatio facta ecclesia per* Constantinum *est in pluribus locis approbata.*
Papa habet omnimodam potestatem in terris ecclesia.
8 *Gratia eadem non est indifferenter omnibus concedenda.*
9 *Rex Francia non recognoscit superiorem in temporalibus,37.*
Rex hispania an cognoscat superiorem in temporalibus.37.
10 *Principes non cognoscentes superiorem in temporalibus possunt exercere ea, qua sunt reseruata imperatori.26.*
Italia ciuitates, qua non cognoscunt superiorem in temporalibus, possunt exercere reseruata imperatori.26.
Imperatori reseruata qua sint.
11 *Legitimare est iurisdictionis.*
Subiectus alteri non potest in legitimatione filij alicui se subijceare.23.
12 *Legitimatio est quadam dispensatio.*
13 *Princeps potest etiam filios proprios legitimare.*
Qualitates diuersa possunt in eodem homine concurrere, qua faciunt ut uicem plurimorum sustineat.
14 *Causarum in decisionibus recurri potest ad nouum & uetus testamentum.*

15 *Papa in terris alienis regulariter non potest exercere iurisdictionem temporalem,sed casualiter sic.*
16 *Papa ex causa deponit regem* Francorum,*& alios principes seculares.*
17 *Papa appellatur sacerdos,& imperator in spiritualibus.*
18 *Roma diuinitus apostolica sedes est collocata, & an papa posit exinde sedem transferre.*
19 *Cardinales an sint de iure diuino,uel positiuo, & an sine eis posint ardua negotia explicari per papam,20.*
20 *Papa an debeat ardua negotia explicare de consilio cardinalium, uel episcoporum?*
Mortis pœna ubi a iure canonico imponitur, debet exponi pro sententia excommunicationis Episcopi sunt loco apostolorum.
Papa est loco Petri.
Episcopatuum diuisio est de iure positiuo.
21 *Legitimatus in spiritualibus.uidetur legitimatus ad alios honores,& dignitates seculares.*
Legitimatus in spiritualibus, an censeatur etiam legitimatus in temporalibus quo ad succesionem? 22.
Legitimatio proprie ad quē spectat, & an papa indistinctè posit ubique legitimare etiam quo ad temporalia? 22.25.
Papa ex causa dispensat in casibus diuina lege prohibitis.
Papa potest dispensare cum religioso,ut contrahat matrimonium.
22 *Papa an posit legitimare prolem susceptam ex matrimonio per clericum in sacris contracto?*
Papa potestas contra ius positiuum maxima est,& tollere potest constitutiones quo ad effectus prateritos, ita, quòd excōicatus illarum uigore non indigebit aliqua absolutione.
23 *Imperator & eius comites palatini an posint legitimare in terris ecc.26.*
24 *Legitimati per comites palatinos an succedant cum praiudicio agnatorum?*
26 *Imperator non potest legitimare in spiritualibus.*
Reges & principes,qui recognoscunt superiorem,non possunt legitimare.
27 *Solemnitates qua debeant in legitimatione adhiberi.*
28 *Exprimenda qua sunt in legitimatione.*
Consensus legitimandi requiritur,& an requiratur, quod parentes & agnati consentiant? 29.
29 *Mortuo patre filius an posit & debeat legitimari in praiudicium agnatorum?*
30 *Legitimatus,nō extantibus filijs legitimis,si pōstmodum filij legitimi nascantur an succedere habeat,uel saltem legitimatio euanescat?*
31 *Illegitimi filij incestuosi,& adulterini,& similes etiam dicuntur naturales,licet proprie naturales dicantur ex concubina nati, & quid requiratur ut naturales omnino dicantur.*
32 *Præsbyterorum filij & aliorum clericorum in sacris ordinibus adulterini dicuntur,& non possunt matri succedere.*
33 *Clericorum in minoribus constitutorum filij,& beneficiatorum an adulterini dicantur,& an matri succedant.*
34 *Illegitimi nobilium filij an dicantur de domo parentum,& an eorum arma,siue insignia deferre posint?*
35 *Deus proles est in matrimonio.*
36 *Sententia separationis si est nulla, an filij ex secundo matrimonio geniti sint legitimi.*
Filij post prohibitionem ecclesia geniti an sint legitimi.
37 *Rex Francorum,rex Hispania, & rex Anglia an poterint præscribere ꝯ imperium,& an peccent ei non obediendo? rex Anglia an subsit imperatori?*
Episcopalia iura an posint præscribi per prælatum inferiorem?
38 *Iudex ecclesiasticus dēt esse talis,ut sciat distinguere inter lepram,& leprā.*
Papa adeundus est,ubicunque aliquod dubium seu ambiguum oriatur.

CAP. XIII.

1 PER *Venerabilem.* †Difficile, & multū famosum c. post Ab. Io.An.summat sic. Papa non legitimat in temporalibus alienæ iurisdōnis subiectos.Ego uero latius sic summo ꝭm intellectū, qui mihi plus placet. In terris ecclesię potest papa libere illegitimos legitimare, in terris uero alienis non, nisi ex causis multum arduis, uel nisi in spiritualibus,tunc tamen indirectè,& per quādam cōsequētiam intelligitur legitimare etiam quo ad temporalia, hoc tamen ultimum non est sine scrupulo.ut. j. clarius patebit. Diuiditur principaliter in duas partes, in prima petitio. in secunda rn̄sio,ibi: *Quod autem*.Secunda subdiuiditur in quatuor.In prima probat quinq; rōnibus,ꝙ dispensationē peti-
c tam facere pōt in secunda, ibi: *uidebatur*, ponit similitudinem, quam inducebat petitor, quam quinque rationibus improbat. In tertia, ibi: *rationibus*, probat authoritatibus ueteris testamenti; & noui quód ubique terrarum certis ex causis inter Christianos potest se de temporalibus intromittere. In quarta, ibi: *licet*, peticionē exaudire noluit quia omnis lex contradicebat.Casus lit. Nobilis uir. Vi de monte Pessulano, legitima sua uxore exclusa, aliā super induxit,de qua filios suscepit,tādē per archiep̄m Arelateñ. petiit a do. pa. ut filios legitimaret,quatenus eis natalium obiectio non noceret,quo minus sibi succederent, ꝙ autem apostolica sedes sup hoc dispensare possit,ostēdit pluribus. primo sic, apostolica sedes diuersis causis inspectis dispensauit cum quibusdam minus legitime genitis non solum naturalib⁹,sed ēt adulterinis,ut possint in ep̄os ꝓmoueri,multo fortius uī,ut eos ad act⁹ legitimare ualeat seculares,præcipuè,si superiorem alium inter hoīes p̄ter Romanū potest. nō cognoscāt, qui legitimādi habeat ptātem, qa qđ pōt in maiori,multò magis pōt in minori. Secundo ꝓbat idem ꝑ simile tale. Eo enim ipso, ꝙ aliquis ad dignitatem ep̄alem promouetur,eximitur a patria ptāte. pręterea, si ep̄s scienter seruum alterius in præsbyterū ordinaret,liber efficitur, licet ordinator satisfacere dn̄o teneat̄, & mōstruosum uideretur,ut quis legitimus fieret ad actus spirituales,& ad act⁹ seculares illegitimus remaneret,un̄ eoipso,ꝙ in spiritualibus dispensatur, ꝑ cōsequētiā intelligit̄ in t̄palibus dispensatum,sed in patrimonio beati Petri illud p̄t sedes apo. liberè facere, in quo summi principis obtinet ptātē. Tertio ēt uidebatur ex hoc posse trahere audaciā postulādi, quia rex Franciæ reginā Francorū uxorē suā dimisit, & aliā superduxit,ex qua filios suscepit,sicut & iste nobilis, cū quib. pa.dispēsauit,sic cū filiis istius nobilis poterat dispēsare.Postmodū rn̄det papa ad id,qđ dictū est,ꝙ dispēsauit cū filiis regis Frācię dicēs,ꝙ res illa nō siľis,sed ualde dissimilis inuenit̄ Rex.n.Frācię à regina fuit ꝑ legatū apostolicę se.per sn̄iam separatus, iste nobilis temeritate ꝓpria suā reiecit, & rex Franciæ ante, q̄ ad eū prohibitio perueniret de non cōtrahendo cum alia, superinduxit aliam; ex qua filios suscepit; sed iste nobilis in contemptum ecclesiæ, aliam superinduxit.Præterea rex Franc. circa matrimonium impedimentū affinitatis obiecit,& corā legato testes induxit, qui sn̄iam tulit quę reprobata fuit solūmō p̄p iudiciariū ordinē non seruatū iste nihil obiecit, p̄p quod diuortiū fieri deberet,& utrū filii regis legitimi fuerint, uel illegitimi,pōt nō immerito dubitari,q̄ diu pendet qō affinitatis oppositę,quia,si affinitas probata fuerit.apparebit,ꝙ illa nō fuit uxor regis,& ita ꝑ ꝯn̄s alia uidet̄ sibi legitimè copulata,& ita filii legitimi fuerunt. Prætereà,cū rex superiorem in temporalibus nullum habet,quęritur sine alicuius iuris læsione, an in eo se poterat sedi ap.subiicere, in quo uideri posset aliquibus ꝙ per seipsum non tanq̄ pater cum filiis, sed tanq̄ princeps cū subditis posset dispensare, iste uero nobilis alii est subiectus. Istis ergo rōnib. cōsideratis papa dispensauit cū filiis regis Frāciæ cām trahēs tā ex ueteri testō, q̄ ex nouo, quia non solū in patrimonio beati Petri, in quo plenam hēt in t̄palib.ptātē, uerū ēt in aliis regionib. certis causis inspectis casuaľr t̄palē iurisdōnem exercet, & hoc ostendit per legē ueteris testī. Si difficile & ambiguum apud te iudiciū esse ꝑspexeris inter sanguinē,& sanguinē cām & cām: leprā & leprā & iudiciūinter portas uideris uariari, uenies ad sacerdotes Leuitici gn̄is,& ad iudicē,q fuerit illo t̄pe, qui iudicabit tibi iudicii ueritatē,& facies quæcunq; dixerit, &c. Tādē exponit authoritatem deuteronomii,quid intelligendum sit per eā, exposita authoritate ueteris testī. dicit papa,licet cū filiis regis,de quib. ab initio dubitatur, an ltīmi fuerint,duxerimus dispensandū,quia tn̄ lex Mosayca sobolē ex adulterio susceptā detestatur,dicēte dn̄o, ꝙ māzeres, & spurii usq; ad decimā gn̄atione nō intrabūt,in ecclesiā,& canon uetat tales ad sacros ordines promoueri,& ꝭm leges a paterna successione repelli debent, & denegari ēt alimen
2 ta,petitioni illius nobilis nō duximus annuendum.B. †Nota primo ex prin. iuncta suprascriptiōe clericum et pręlatū promouere posse cām laici apud Romanū pontificem,& ex.

a hac litera colligit Abbas, ꝙ clericus [a] p̄t esse ꝓcurator laici ĩ iudicio eccł'iastico; & de hoc uide, qđ no. in c. ĩ nostra, de ꝓc. vbi plenı⁹ dico, & ꝑ Fed. cōſ. 163. quimo
b plus dico, ꝙ ēt in foro ſeculari [b] p̄t eē clericus ꝓcurator laici in una cā; & iura ꝓhibētia talē procurationē dēnt intelligi de gñali ꝓcuratore; ita uoluit ſingulariter Inn. in c. unico, de ob. ad rō. ſentit. s̄. in
c c. 2. ne cle. uel mo. & notabis iſta dicta: [c] quia cōiter ignorant̄; & uide ꝑ Archi. in c. ꝓuenit. 86. di. & per Cōpoſt. ĩ c. dilecti, de arbi. & ꝑ hoc aliàs dixi in qōne facti, ꝙ ēt in foro ſeculari p̄t eſſe clericus ꝓcurator clerici, cū poſſet eſſe laici, qđ forti⁹
3 eſt, ut s̄. † No. ſecūdò. ibi: *decorare*, ꝙ legitimatio eſt decor, & honor. Ex quo infert̄, e ꝙ oppoſitū eius eſt ignominia. nā licet 8 nō ſit peccatū generati; eſt tñ defect⁹. quare āt illegitimi nō pn̄t promoueri, uide 9
4 bonā glo. in c. 2. de fil. præsby. li. 6. † Not. ibi: *diuerſis cauſis inſpectis*, ꝙ legitimatio, uel diſpenſatio cū illegitimis nō dēt fieri ſine cā rōnabili, peccāt ergo, qui indiſtinctè diſpēſant ſine cā. nā, ut dicit Io. An. & 10 bene, papa eſt hō, & peccare p̄t, ſicut alii. 11. q. 3. aliorū: dicit tñ. d. Ant. ꝙ in papa hoc eſt de honeſtate. nā ipſe p̄t de ſola uo f lūtate diſpēſare in bñficialibus, & in aliis prohibitis lege canonica; ꝓ hoc dicit eē textū notabilē in c. cū noſtris, in uerſ. nos uerò, de cōceſ. præb. ſed certè ille text. nō g clarè probat: ſed tex. eſt melior in c. propoſuit, e. ti. & in c. innotuit, de ele. & hoc dictū. d. Ant. dico, ꝙ originaliter eſt Inn. in c. cū ad monaſteriū, de ſta. reg. & ibi dixi. Ego limito hoc quò ad eccleſiā militā tē: quia nemini eſt licitū diſputare, an licitè & bñ diſpēſauit: ſed quò ad Deū dico, 11 ꝙ peccat, ſi diſpēſat ſine cā, maximè ex affectiōe carnali. quia dēt eſſe prudēs & diligēs paterfami. & cū gerat uices Dei, dēt ſe cōformare, quantū p̄t, cū uolūtate Dei, ut in c. ut noſtrū, ut ecc. benefi. ſine dimi. confe. in princ. uide qđ dixi poſt Beatum Tho. in c. de multa, de p̄ben. Itē uide per Io. An. in c. ſi qñ, de reſcri. & in c. ſignifica
5 uit, de of. deleg. † No. ibi: *ſed adulterinis*, ꝙ ēt cū adulterinis p̄t diſpenſari ꝑ eccłam, ut promoueant̄ ēt in ep̄os. dic ēt in ſummos pontifices pn̄t ꝓmoueri, & uide plures, qui ex clericis geniti fuerūt promoti in ſummos pontifices, in c. Oſius. 56. diſt. Itē Chriſtus deſcēdit ex adulterino complexu mediate, non dico immediate; qđ
6 intellige, ut habes ĩ c. dñs, ea. di. † No. ibi: *quod in maiori conceditur*, text. ualde ſingu. quē neſcio, alibi, ꝙ in materia diſpoſitio-
d nis [d] licitū eſt arguere à maiori; & facit ꝯ opi. quæ habet, ꝙ licet ep̄o concedat̄ aliquis caſus, non ꝓꝑ hoc ſibi uř data poteſtas, ut poſſit in maiori diſpēſare iſte tex. qui nō allegatur per aliquem, nec unquā ad hoc inducitur fac. multum in propoſitum. de materia uide, qđ no. in c. at ſi clerici, in §. de adulteriis, de iud. Sed, ſi uis tenere illam opi. contrariam, dic, ꝙ hic
7 papa loquitur allegando. † Not. ibi: *id autem in patrimonio. &c.* ꝙ donatio facta per Conſtantinum probatur hic, & clarius. ĩ. eo. in uer. *rationibus*. adhuc clarius in cle. g Romani, de iureiu. facit. c. fundamēta, de elec. li. 6. quod eſt contra illos, qui dicūt, ꝙ de illa donatione non reperiunt ſcripturam autenticā; ideo uideas tex. no. in d. c. fundamenta. ubi dř preſertim de Roma, ꝙ miraculosè & ex diſpoſitione diuina illa donatio fuit facta. Et no. ꝙ in patrimonio eccleſię habet papa plenā p̄tātē in t̄palibus, & ſpūalibus; & tex. ĩ d. cle. Romani, dicit, ꝙ pleniſſimā. habet ergo ibi papa iura imperii, & iura pontificis. ſtandum eſt ergo iſtis textibus, & determinationi eccleſiæ, licet legiſtę diſputēt de ualiditate illius donationis; [e] & uide ꝑ Bal. h in proœ. C. † No. ibi, in uerſi. *uidebatur*, ꝙ nō indifferēter oībus eadē gratia eſt cōcedēda; facit. c. petiſti. 7. q. 1. † No. in uer. *ſuper*, ꝙ rex Frācię non recognoſcit ſuperiorē in t̄palibus. idē dicit gl. de rege Hiſpanię in c. Adrianus. 64. di. an āt iſti peccent non obedıēdo imperatori, dicam. ĩ.
10 No. tex. ſin. quē tenebis ſemper meuti, ꝙ principes non recognoſcētes ſuꝑiorem ĩ t̄palibus, ſaltem de facto pn̄t exercere an, f quę ſunt reſeruata [f] imperatori in ſignū ſpālis priuilēgii, ut legitimare, famæ reſtituere, interponere authoritatem in arrogatione, & ſimilia. Et ex hoc infert̄, ꝙ ci- g uitates [g] italiæ, quæ hodie non recognoſcunt ſuꝑiorem in t̄palibus, pn̄t exercere hæc iura; ꝓ hoc uide, qđ no. Bar. in l. infamem, ff. de pub. iud. & in l. 1. ff. de aqua plu. ar. ſed hic eſt tex. apertus; & uide aliū tex. ſing. ĩ c. ſuꝑ quibuſdā, de uer. ſig. probantē, ꝙ hęc iura principis pn̄t p̄ſcribi per tm̄ tp̄s, de cuius initio non eſt memoria; & no. ꝑ
11 pētuo illū tex. & iſtū. † No. ibi, *iuriſdictionis noſtræ*, ꝙ legitimare eſt iuriſdictionis, qđ apertè probatur hic. An āt ſit uoluntarię, aut contentioſę, aut prorogabilis, ex conſenſu partiū, ĩ. ſubiiciam. Iſte tñ tex. multum ſing. facit, ꝙ non ſit prorogabilis co, ꝙ papa dicit, ꝙ rex Franciæ potuit ſe ſubiicere iuriſdictioni papę: quia non recognoſcebat ſuperiorem in t̄palibus, iſte uerò nobilis erat ſubiectus alteri ergo, ut aptè hęc allegatio concludit, manifeſtè colligitur hic, & alibi non ita bene, ꝙ pater non p̄t in legitimatione filii ſubiicere ſe iuriſdictiōi alterius ſine conſenſu ſui dñi; quod eſt ꝯ multos maximè ꝯ Bal. in proœ. C. ut ĩ. ſubiiciam. † No. ibi, *diſpenſare*, ꝙ
12 legitimatio eſt quedam diſpenſatio. Item no. ſing. † ꝙ prin-
13 ceps p̄t cū filiis propriis diſpenſare [h] ſicut cū aliis ſubiectis,
h nō tanq̄ pater cū filiis, ſed tanq̄ princeps cū ſubiectis. Ex quo ēt collige, ꝙ diuerſę qualitates pn̄t concurrere in eodē homine, quę faciunt, ut ſubſtineat uices plurimorū, facit ad materiam quod le. & no. in l. qui iuriſdictioni prę eſt, ff. de iur. om. iu. † No. ibi, in uer. *rationibus*, ꝙ ad deciſionē dubiorū li-
14 citè recurrit̄ ad nouū, & uetus teſtm̄. † No. ibi, *temporalem iuriſ*
15 *dictionem caſu aliter exercens*, text. ualde notabilē, ꝙ in terris alienis pa. regulariter non p̄t exercere iuriſdictionē tēporalem, ſed caſualiter ſic. Et ꝓbat hic litera, ꝙ ubi factū eſt ualde arduū, p̄t papa uti iuriſdictione tēporali ex authoritate dei, & pro hoc. c. 1. de homi. li. 6. & uide, quod plenè dixi in c. innotuit, de iudi. † Ex hoc pōt adduci iſta lr̄a in arg. ꝙ ex ma-
16 gna & ardua cā p̄t pa. deponere principes ſeculares, licet ſibi non ſint ſubiecti in t̄palibus. nā aliàs depoſuit etiam regem
17 Francię, ut in c. alius. 15. q. 6. † No. ibi: *ſacerdotis imperio*, ꝙ papa appellatur ſacerdos. Item, ꝙ dicitur habere imperium. eſt enim imperator in ſpūalibus, pro primo facit. c. legimus.
18 93. diſtin. † Not. ib, *urbem fugiens &c.* quōd ſedes apoſtoli- ca eſt

a Clericus gloſſ. & Bart. in l. filiusfa. §. ueterani, ff. de proc. per Abb. ĩ c. 2. s̄. de poſtu. in c. cū. I. & A. s̄. de re iud. ꝑ Fede. de Se. qui malè allegat̄ ꝑ Abb. hic ĩ cōſil. 270. Ro. ſin. 277. ꝑ Maria. Soz. bñ declarātē in c. cōſtitutis, s̄. de appel. ĩ 1. not. facit l. placet, C. đ epi. & cle. cle. religioſus, cū ibi not. de procu. SEBA. SAPI.

b In foro ſeculari. Vide Fel. in c. cum I. & A. col. 6. s̄. de re iud. uer. eſt etiā clerico, ubi ex ornat dictū Inno. in d. c. unico.

c Iſta dicta. Vide q̄ dixi in ca. ſopitæ, de cēſi. uide d. Ab. in ca. 2. de poſtu. ubi tenet ꝯrium, imò ꝙ poſſit eſſe ĩ una cā, alle. Cal. in c. 2. eo. ti. And. Barba. SEB. SAPI.

d Materia diſpēſationis. Vide Feli. ĩ ca. poſtulaſti. co. 11. uerſ. limita ſecundò, s̄. de reſcriptis.

e Donatiōis. cōiter cōcludit, ꝙ ualuerit, ut per Abb. in c. intellecto, s̄. de iureiu. per Bart. in princ. ff. uete. in 3. col. ibi, & ſic quęro. per Imol. & Alexan. in rub. ff. de uerb. obli. ZACHA. Adde de hac materia Bal. & doc. in 1. cōſt. C. eundē in add. ad Spec. in ti. de inſt. edit. uerſi. papæ, & imperatori, & ibi Spe. ĩ uerſic. feu. Alex. in l. legatariis, ubi plene, ff. de off. præſi. Lud. Rom. ĩ l. is ꝙ hæres, in prin. ff. đ acq. hær. Iano. ĩ c. qđ in dubiis, & in c. ſin. s̄. de re. prin. Gem. ĩ c. ego Lud. 63. di. & doc. in c. ex ore, de his quæ fiu. à ma. p. c. SEBA. SAPI.

f Reſeruata. Vide Iaſo. in l. imperiū, col. 11. ff. de iuriſ. om. iu. Alb. de Roſa. in tracta. legitimationis, char. 14. & Lud. de Iardis ĩ tracta. legitimati, char. 12. ſigno. in cōſi. 251. in prin. ĩ 4. col.

g Ciuitates. ꝑ Bart. in l. 2. ff. de iur. fiſci, ꝙ cōcludit, ꝙ habent merum & mixtū imperiū, & alia regalia, ut in l. relegati, ff. de pęnis, & in l. 2. ff. ne quid in loco pub. fiat, & in l. hoſtes, ff. đ capti. & poſtli. reuer. an poſ. ſint reſeruata prĩcipi præſcribi, ꝑ Abb. in c. ſuꝑ quibuſdam. ĩ. de ſen. excom.

h Diſpēſare. Bal. in l. ſi cōſul. ĩ 4. q. ff. de adop. tenet, ꝙ comes palatin⁹ p̄t legitimare filium ſuū naturalē corā ſeipſo. ſequit̄. Io. de Anan. conſ. 99. incip. uiſa imperiali & apoſtoli. ca. tu pōdera tex. hūc in. §. inſuper, & gl. ĩ uerbo gr̄a. in ꝯriū Ia. l. q iuriſdictioni, in 3. col. ff. de iu. om. iu di. & in l. eſt receptum, eo. tit.

ca eſt diuinitus collocata apud urbē Romanā. Ex quo inſe
a ro, ꝙ p̄p̄ ſine cā ñ p̄t īde trāſferre ſedē [a] de quo uide ꝑ Ioā.
19 An. ĩ c. fundamēta, p̄al. † No. ibi. *fratres*. ītelligēdo de cardi-
b nalib. tex. ualde no. ꝓbātē iudicio meo, ꝙ cardinalat⁹ ſit de iure diui. [b] cū p̄p̄ hic arguat, ut ueteri teſtō, & ꝑ ſacerdotes leuiticos ītelligit ipſos cardinales, nec ſcio alibi tex. melius ꝓbātē hoc, uide, qđ dixi in c. ex geſtis, de cle. nō reſi. et ibi ꝑ
20 Ho. † No. ibi: *iudicabunt &c.* tex. no. ꝙ p̄p̄ nō dēt ardua explicare ſine cōſilio cardinaliū, & uř ad hoc teneri, de iure diui. uñ licet Io. mo. in c. ſuꝑ eo, de hęre. lib. 6. dicat, ꝙ collegium cardinaliū eſt in iſta quaſi poſſeſſiōe ex ꝯſuetudine, & c. ego dico de iure diui. ītelligēdo iſtā authoritatē hic cōtētā mō p̄dicto, licet aliq ītelligāt de ep̄is, nō tñ hoc multū cōgruit lr̄æ, qa ipſi nō p̄ſunt urbi Romāę, niſi dicas, ꝙ diuiſio ep̄atuū ſit de iure poſitiuo, licet prīo Petr⁹, & alii ap̄łi p̄erāt toti orbi. ep̄i aūt tenēt locū apłorū, & p̄p̄ locū Petri, ut in c. nouo.
21 21. di. & ĩ c. uidētes. 12. q. 1. † No. Vltīo, ꝙ ubicūq; ĩ iure canō. repit̄ pœna mortis, dēt exponi ꝓ ſn̄ia excōicatiōis, qđ te ne mēti, qa alibi ñ ita bñ ꝓbat̄, qa duplex eſt mors, q̄dā t̄palis, q̄ ē illa ſeꝑatio aīę a corpore, alia ciuilis, ut excōicatio,
22 ꝑ q̄ ſepat̄ aīa a gr̄a dei. nā de⁹ eſt uita aīarū, & iō iſta ē difficilior mors, q̄ prīa, niſi qs ab illa liberet̄. † In gl. 2. ĩ ſi. ex hac gl. colligūt̄ explicitè tres opi. Prīa, ꝙ p̄p̄ nō legitimat principalr̄ ĩ t̄palib. ĩ terris īperii: ſed legitimādo quē ad ſpūalia ꝑ quādā cōſequētiā ltīmat quo ad t̄palia, & hęc fuit opi. Io. ſcđa opi. eſt Bar. gl. aſſerētis, ꝙ in terris imperii papę legitimatio ſe nō extēdit niſi ad actus ſpūales. Sed tertia opi. ponit̄ in gl. ꝙ q ltīatur quo ad ſpūalia, cēſet̄ ltīat⁹ quo ad alios honores ſeculares inhęrētes ꝑſonę, puta ut poſſit eſſe iudex uel delegatus, & hr̄e alias dignitates illegitimis interdictas nō aūt quo ad hæreditatē, & rō diuerſitatis p̄t eſſe ſ̄m Hoſt. qa primo caſu nō tractat̄ de p̄iudicio alteri⁹, ſed ſcđo ſic, qa auferr̄ hæreditas uenıētib. ab inteſtato. Ex̄ gl. ē quarta opi. q̄ Hoſ. ponit dicēs, ꝙ nedū directè, ſed ēt indirectè & principalr̄ p̄t p̄p̄ legitimare ubiq;, & ꝙ ad eū ꝓpriè ꝑtinet legitimatio, & nō ad aliū, qa illegitimitas ꝓuenit ex defectu matrimo. pa. aūt ſol⁹ eſt, q p̄t ſuꝑ mr̄imo. diſponere, nō aūt imperator, ut in c. tua, de or. cog. uñ ſicut in principali, ita & in acceſſorio ſpectat ad eū diſpēſatio. uidem⁹. n. ꝙ p̄p̄ īducit illegitimationē ꝑ ſuas cōſtōnes īpediēdo mr̄imoniū. nā filii duorū fratrū licitè ꝯhūt, de iure diui. ĩ. de diuor. c. gaudem⁹, & in c. de infidelib. s̄. de cōſan. & aff. ſed lex papæ impedit, & alios ltīos facit illegitimos ex tali matrimonio ſuſceptos. ſicut ergo pōt illegitimare, qđ eſt odioſum, ſic ltīare, qđ eſt fauorabile. hęc opi. uř colorata, ſđ nullū bonū hēt fundamētū, qa illegitimādo diſponit ſuꝑ mr̄imo. qđ ſpectat ad iuriſdōnē ſuā. Sed ltīare principalr̄ ñ īcipiēdo a radice mr̄imonii eſt diſponere de t̄palib. principalr̄, quorū exercitiū nō ꝑtinet ad eū in terris īpii, ut in c. cām. s̄. e. Io. An. ponit qrtā opi. & ſatis notabilē. dicit. n. ꝙ aut pa. uult ltīare ꝓlē ſuſceptā ex coitu nō matri. ſaltē cōſenſu & affectiōe, & ñ p̄t qa ex quo inter parētes nō fuit mr̄imoniū ſaltē de fcťō ñ p̄t pa. inducere matri. ſupplēdo cōſensū, & ſic cū ñ poſſit ſupplere cōſensū, nec diſponere in matri. nō poterit ltīare, qa eſſet diſponere directè ſuꝑ t̄palib. hoc uerū, niſi uellet ltīare ĩ terris ſuis, vel uacāte imꝑio, uti. c. licet ex ſuſcepto, de fo. cōp. uel quo ad forū ſuū, uel quo ad ſpūalia. Aut ꝓles fuit ſuſcepta ex coitu mr̄i. licet mr̄i. de iure nō tēuerit, & tūc aut mr̄i. ñ tēuit īpediēte lege diuina, & ñ p̄t ltīare, qa ñ p̄t diſponere in illo mr̄i. ꝯ legē diuinā, aut ñ tēuit īpediēte lege canonica, & tūc
c aut pa. utit̄ uerbo ltīationis ltīando. ſ. mr̄i. & ꝓlē, & efficit̄ ꝓles ltīa [c] quo ad utrūq; forū, qa pa. p̄t tollere īpedimētū inductū ꝑ canonē, & ſic remāſit mr̄i. ualidū. Aut utit̄ uerbo diſpēſatiōis, & tūc, qa diſpēſatio eſt ſtricti iuris, refert̄ ſolū ad ea, ĩ qb expſſe eſt diſpēſatū, ꝓ hoc. ca. 1. & 2. de fi. p̄sby. lib. 6. Nec ob. ſi dicat̄ papā poſſe ex cā diſpēſare in gradib. diuina lege ꝓhibitis, ut no. ꝑ aliquos in c. lr̄as, de reſt. ſpo. qa illud eſt uerū ſ̄m cū diſponēdo & ltīando matri. ut ex nūc, ñ aūt ut ex tūc, ita, ut filii antegeniti cēſeāt̄ ltīati. Cōſtat āt papā hr̄e maiorē p̄tātē ĩ gradib. hūana lege, q̄ diuina ꝓhibitis, ut ĩ d. c. literas. & notabis hoc ultimū perpetuo quia nō ꝓbat̄ expſſe alicubi, ꝙ pa. poſſit ex cā in gradib. diuina lege ꝓhibitis diſpēſare, & facit qđ no. in ſiĩ in rła, ſemel de reg. iu. li. 6. in Mer. ubi ꝯcludit̄ pa. poſſe diſpēſare cū religioſo, ut ꝯhat mr̄i. ad idē, qđ no. in rła, act⁹ ltīmi, in Mercu. & alias memini audiuiſſe agitari ĩ curia, nūquid papa poſſit diſpēſare, vt patruus du
d ceret nep: ē in vxorē, [d] nā iſte gradus dř diuina lege ꝓhibitus, ut no. in d. c. lr̄as, & in d. c. gaudem⁹, & ad inſtātiā magni principis audiui fuiſſe diſpēſatū. Sed puto talē diſpēſationē fieri nō poſſe, niſi ex maxima cā & ardua. † Et ex hoc dubitat hic
23 Io. An. nūqd pa. poſſit ltīare ꝓlē ſuſceptā ex mr̄imonio ꝯcto ꝑ clericū in ſacris, uel ꝓfeſſum? Et primò ꝑ p̄dicta uř, ꝙ ſic qa mr̄imoniū ē eis interdictū de iure poſitiuo. ergo p̄p̄ p̄t diſpēſare tollēdo impe
e dimētū canonicū, & ꝑ ꝯn̄s ltīare ꝓlē. [e] In ꝯriū facit, qa uotū eſt de iure diuino & īpedit matri. ꝯhi ꝑ iſtos, licet ius canoñ. dirimat tale matri. ad hoc. c. unicū, de uoto li. 6. & ſi ē īpedimētū diuinū, nō p̄t ltīare ut ſaltē retrohat̄, & qō eſt ſatis dubitabilis. Gaſ. de Cal. nitit̄ ĩ multis īprobar̄ hāc opi. Io. An. ſed quia rōnes ſuæ nō uñr mihi cōcludere, iō omitto. ipſe aūt Gaſ. tenet opi. ut p̄p̄ poſſit ltīare ēt in terris īperii, qa ltīare eſt iuriſdōnis uolūtarię, q̄ p̄t exerceri in nō ſubditū, & ex̄ territoriū, ut in l. emācipari, ff. de adop. & in l. 2. de of. ꝓcō. Bar. in auth ex cōplexu, C. de inceſt. nup. aptè tenet ꝯ dicēs ꝑ iſtū tex. papā nō poſſe ltīmare in terris īperii, & idē ſentit Io. An. ſi bñ pōderet̄ p̄dicta. nā ſolum Io. An. ꝓmittit, qñ p̄p̄ ltīat incipiēdo a radice mr̄imonii. d. Ant. multa hic dicit, ſed ĩ effectu uř ꝯcordare cū opi. Io. An. in duobus, prīo. n. uult, ꝙ īpedimētū, licet fuerit canonicū, in mr̄imo. ex quo ꝓles fuit ſuſcepta, tñ legitimatio ſequēs non trahit̄ ad ꝓlē iā ſuſceptā, ſed futurā. qa nō p̄t retrotrahi, cū immineat impedimētū canonicū ꝓꝑ ſuſceptionē ꝓlis, ſed quo ad ꝓlē futurā bñ ualet legitimatio, cū nullū impedimētū reperiat̄ ꝓꝑ ltīationē mr̄imonii p̄cedētē. ego ꝓ cōcordia dicerē, ꝙ aut pa. ſimpliciter legitimat nunc matrimo. & procedat opi. d. Ant. aut legitimat ma. ut ex tunc, i. ac ſi a prin. fuiſſet legitime contractū, & tunc legitimatur proles precedens, & ſic intelligatur Io. An. moueor ꝑ tex. iuncta gl. ſin. in cle. 1. de īmu. eccl. ubi dř, ꝙ tāta eſt papæ p̄tās circa ius poſitiuū, ut poſſit tollere cōſtōnem etiam quo ad effectus p̄teritos, adeo, ꝙ excōicatus uigore illi⁹ cōſtitōnis non indigebit abſołone, qđ eſt ualde notādum. Secundo diſcrepauit, & ſequitur opi. Io. de qua in gl. cum limitatione tñ. dicit enim, ꝙ legitimatus quo ad ſpūalia, ſecuto tñ clericatu, erit ltīatus q̄ ad t̄palia, ſecus, ubi nō eſſet ſecutus clericatus & hāc opi. ſenſit ēt Gaſ. & certè hoc depēdet ab ītellectu h⁹ tex. in prin. nam ſi intelligimus, ꝙ ponat ueritatē, procedit. hęc opi. ſi intelligim⁹, qđ p̄p̄ loq̄t allegādo, ꝓcedat opi. ꝯria Inn. ponit utrāq; opi. & uř ſibi pl⁹ placere, ꝙ ĩ prī. iſte tex. loquat̄ allegādo. qō uř mihi ſatis dubia, & đ ęqtate placet op.

ZACHAR.
a Transferre ſedē. Adde iſtū ĩ c. ego col. 3. uerſ. ex hoc not. s̄. de iureiur. & ibi Feli. col. fi. uer. in tex. ibi apoſtolorū, & Inn. ĩ c. expoſuit, s̄. đ dil.

b Diuino. Io. Bal. in cōſi. ſchiſmatis appellat cœtū cardinaliū cœtū diuinū, de qua qōne latè hř ꝑ And. Sic. in trac. de p̄ſtātia cardinaliū in 1. q. ꝙ mordet Abb. pōderātē hunc text. ad hoc, de quo ꝑ Old. cōſ. 63. ꝑ Ro. cōſi. 498. SEB. SAPIA.

b Iure diuino. Vide latè de hoc arti. ꝑ And. Sicu. in trac. de p̄ſtātia cardinaliū ĩ 1. q. baſilica. SEB. SAPIA.

c Proles legitima, uide Pe. de Anc. in cōſi. 401. inci. uiſ. & diligēter inſpecto, ĩ 3. col. Soc. in cōſi. 226. ꝑ totū, in 2. ꝑte. Pau. de Caſ. in cōſi. 422. ĩ 2. parte ſ̄m nouiſsimam impreſsio.

d In uxorē. Adde, ꝙ Pet. de Anc. ei⁹ cōſi. 274. cōſuluit in facto, ꝙ ſic.

e Prolē. Adde Anc. cōſi. 410. ubi latè, an papa poſsit diſpēſare ut mr̄imoniū ꝓhibitū ualeret, ꝓut ex tunc.

Io.And. & d.An. Sed de ſubtilitate iuris
pl⁹ placet opi.Io.An.& Ber.& illã uideo
ſeruari ĩ practica. nã ltĩmati quò ad ordi
nes nõ admittunꝛ ad ſucceſſionẽ pentũ
una cũ aliis ltĩmis;& ꝯſuetudo ẽ optima
legũ ĩterp̃s,ut ĩ c.cũ dilect⁹,de ꝯſue.& ĩ l.
ſi đ ĩterp̃tatiõe,ff. đ legi.& ꝓ hac ꝯſuetu
dine facit qa ſpũalia & tꝑalia ſunt diuer
ſi iuris,& diſpẽſatio ẽ odioſa,& iõ ñ am-
pliãda,ſꝫ reſtringẽda,ut ñ excedat termi
nos ꝓprios,ut ĩ.c.1.&.2.đ filiis p̃sby.li.6.
& maxĩe tenerẽ hãc opi.qñ diſpẽſaꝛ quo
ad ſpũalia cũ filiis adulterinis vel ĩceſtuo
ſis.nã iſti ẽt iure diuino vñr repulſi ab hr̃
ditate parẽtũ,viđ duos tex.quos tenebis
mẽti.32.q.4.c dicat, & ĩ.c.unico.35.q.7.
23 †Et añ,ꝗ ſubiiciã,qd mihi uideaꝛ, attigo
aliã qõnẽ,qd ĩ ĩperatore,& ĩ iſtis habẽti
bus ab eo poteſtatẽ, ut sũt comites pala
a tini nũqd pñt legitimaꝛ[a] ĩ terris ecclĩę?
omiſſis multis arg.ꝗ ĩ mã fieri pñt,dic,ꝙ
varię ſunt opi.Nã Iac.đ Bel. diſputauit,
& põit ĩ auꝛ.q.mo.natu.effi.ſui,& recitat
Io.An.& cõcludẽdo dicit,ꝙ ſic,mot⁹prĩ
cipaliꝛ,qa legitĩaꝛ ẽ iuriſdõnis uolũtarię
& ſic potuit ꝓrogari iuriſdõ iſtorũ ꝑ nõ
ſubiectũ. Cõtrariã opi. tenuit Iac.But.ĩ.
l.3.ff.đ off.p̃ſi.qm̃ ĩperator nullã hẽt ptã
tẽ in terris ecclę, imò cenſeꝛ priuata per
ſona arg.ĩ.d.l.3.Sed ex̃ territoriũ qs non
exercet ptãtẽ,ut ĩ.c.2.đ cõſti.li.6.Bal.in
ꝓœ.feu.& ſuꝑ rub.C.cõcordãdo dicit,ꝙ
đ ꝯſenſu partis p̃t hoc fieri, qa ñ,tractaꝛ
đ p̃iudicio alteri⁹,& ſic ſentit, ꝙ iſta iuri
ſdõ ſit ꝓrogabilis ꝑ partem.d.An.vꝛ hic
dubitare,ſed poti⁹ in hoc vꝛ inclinare,ut
nõ ſit ꝓrogabilis ꝑ ptẽ,& ꝙ ñ ſit ꝓroga
bilis,ego tenerẽ ĩdiſtĩcte ꝑ tex.aptũ hic ĩ
uer.*inſuper*.ubi pater petebat,ut p̃p legiti
maret filios,ſicut ltĩmauerrat filios regis
Frãciæ,& p̃p ĩter cętera rñ.ꝙ rex Frãciæ
ñ recognoſcit ſuꝑiorẽ ĩ tꝑalib. ideo po-
tuit ſine iuris alteri⁹ læſiõe ſe ĩ eo ſubiice
re iuriſdõni papę.Sed iſte nobilis erat al
teri ſubiect⁹.ergo aptiſſime ꝓbatꝙ alte-
ri ſubiect⁹ nõ potuit ꝓrogare ĩ hoc iu-
riſdõnẽ alterius ẽt principis, cuius dicti
p̃t eẽ duplex rõ. Prima, quia legitimare
vꝛ reſeruatũ principi in ſignum priuile-
gii ſpãlis.Itẽ tãquam arduũ,qa uꝛ mon-
ſtruoſum, ut ñ legitimus efficiatur legiti
mus,& hoc ꝓbaꝛ hic in uer.*inſuper*, facit
l.1.§.ait p̃tor,uer.de qua,ff.đ poſtu.uide
tur tex.ĩ auꝛ.q.mo.nã.effi.ſui,ĩ.§.illud vbi
dicit tex.ꝑ reſcriptũ noſtrũ &c.iſta ergo,
ꝗ ſunt reſeruata principi, ñ dẽt ſubiectus
poſſe in alium trãſferre. Secũda rõ,quia
licet legitimare ſit iuriſdõnis uolũtarię
eo reſpũ, quia exerceꝛ in cõſentientem;
qa pater nõ p̃t obtinere legitimationem
filii,niſi filius cõſentiat,qa filius nõ cogiꝛ
tranſire in poteſtatẽ patris ĩuitus,ut in
authen.p̃al.in.§.generaꝉr.tamen alio re-
ſpectu iſta poteſtas, ſeu iuriſdõ nõ eſt pu
re uolũtaria,inꝗtũ excludit agnatos inui
tos,q ſuccederẽt ab inteſtato.uñ, ſi impe
rator nõ habet iuriſdõnẽ in terris eccle
ſiæ, nõ uꝛ, ꝙ poſſit hoc p̃iudicium afferre

non ſubiecti, & tollere honorẽ reſeruatũ principi. Itẽ illud
indubitatũ ẽ,ꝙ ĩꝑator, uel hñs ptãtẽ ab eo nõ põt ltĩmare
quo ad ſpũalia. Et iõ ltĩmat⁹ ab imꝑatore nõ põt ꝓmoueri
ad ordines;hoc tenet gl.in c.lege.10.di.& in c.ſi officia.59.
24 di.ſentit Io.An.hic,& Bar.in d.auth.ex cõplexu.† Aliud di-
ctũ ualde notabile,ſi eẽt uerũ,ponit hic d.An. dicens,ꝙ iſti
comites hñtes ptãtẽ ltĩmãdi ab ĩꝑatore nõ pñt ltĩmare in
p̃iudiciũ agnatorũ.uñ opꝫ,ꝙ nõ ſolũ pr̃,ſed ẽt agnati ꝯſen-
tiant,qa hęc ptãs tanꝗ aliis p̃iudicialis reſtringẽda eſt,ar.ĩ
l.2.in §.ſi qs a principe,ff.ne qd in lo.pub.Ego dicerẽ inſpi
ciẽda uerba ptãtis collatę.nã ſi ſimpꝉr eẽt data ptãs crede
rẽ,ꝙ poſſet ltĩmare ẽt in p̃iudiciũ agnatorũ,quẽadmodum
ĩꝑator, qa in hac ltĩmatiõe iura nõ faciũt mẽtionẽ niſi de
pr̃e,qa agnatis nõ p̃iudicaꝛ niſi reſpũ ſpei.hãc opi.re pio ſen
tire Bal.in loco p̃alle.Sed tene mẽti d.An.opi.qa nõ ẽ mo-
dicę authoritatis.Et p̃dicta reaſſumẽdo ſub epilogo dicẽdũ
ꝙ aut q̃riꝛ đ ltĩmatiõe fiẽda ꝑ p̃p̃m,aut ꝑ ĩꝑatorẽ, ſeu hñtẽ
25 ptãtẽ ab eo.†Primo caſu,ſi uult ltĩmare ĩ p̃rimonio ecclĩę,
liberè põt,ut hic,ſi in terris alienis,aut ſubeſt maxima cã &
ardua;& credo ꝙ poſſit, licet ltĩmãdus recognoſcat aliũ in
dñm,moueor ꝑ iſtũ tex.in uer.*rõnibus*.nam ſi iſtę authorita
tes noui & ueteris teſtĩ nõ ꝯcluderẽt in actu ltĩmatiõis,fru
ſtra eas p̃p adduxiſſet hic. Finge.n.ꝙ ex ltĩmatiõe filii alicu
ius prĩcipis ſequaꝛ magna fidei dilatatio.nã tũc ob eã cãm,
uel ſimilẽ poterit p̃p exercere iuriſdictionẽ tꝑalẽ, ut hic,&
in d.c.ꝑ humani,de homi.li.6. aut ceſſat arduitas cauſæ,&
ſi uult ltĩmare,non recognoſcentẽ ſuꝑiorẽ.ſeu filios;& põt
ut hic in uer.*inſup*.Aut uult ltĩmare recognoſcẽtẽ ſuꝑiorẽ
ſeu filios,& nõ põt,niſi ſuꝑior ꝯſentiat, ut arguit iſta lr̃a in
uer.*inſup*.& lati⁹ pꝫ ex p̃dictis,niſi uellet ltĩmare ĩ ſpũalib⁹,
ut s̃.de fi.p̃sby.in c.1.& 2.li.6. uel niſi uellet incipere a radi
ce mr̃imonii,ut in c.tãta,s̃.e. & in c.qđ circa,s̃.de cõſan.&
26 affi.qđ declara,ut s̃.dixi in di.Io.An.In ĩꝑatore dicendũ,ꝙ
incipiẽdo a radice mr̃imonii non põt ltĩmare de iure, qa
ltĩmatio eſt famę reſtõ,qa nõ põt ipſe diſponere ſuper mr̃i
monio,ut in c.tuã,de or.cog. aut ꝑ reſcriptũ uult ltĩmare;
& tũc in ſpũalib⁹ nõ põt,ut s̃.dixi, maximè p̃p rõnes, quas
tãgit gl.in c.2.de fil.p̃sby li.6. In tꝑalib⁹ uerò põt in terris
c ſibi ſubiectis[c] mediatè,uel ĩmediate,imò de iure ipſe ſolus
põt in toto ĩꝑio.vñ reges & alii principes, q recognoſcunt
ĩꝑatorẽ in dñm,de iure non pñt ltĩmare,qa ltĩmatio,ſicut
& famæ reſtõ,& ſiꝉia,vñr reſeruata ſoli principi, ut s̃. dixi,
ſecus,ſi eſſent principes nõ recognoſcẽtes ſuꝑiorẽ, uel ciui
tates.nã hñt iſti tantã ptãtẽ,ꝗtã hẽt ĩꝑator in ĩꝑio ſuo; ad
hoc iſte tex.in uer.*inſup*,& qđ no.Bar.in l.infamẽ, in fi.ff.de
pub.iud.Et uide ad p̃dicta Inn.in c.cum.P.de fid.inſtr.Aut
uult ltĩmare in terris ecclĩæ; & nõ põt eiſdẽ rõnib⁹, de qb⁹
s̃.dixi in papa. Idẽ & forti⁹ dicendũ in hñte ptãtem ab eo.
27 † His p̃miſſis,q̃ro de ſolennitate adhibenda in actu legiti-
mationis? ſol.dic,ꝙ primò debet qualitas illegitimationis
d plene reſeruari principi;[d] ut puta,ꝙ eſt inceſtuoſus, uꝉ adul
terinus,uel inceſtuoſus & adulterinus ſiꝉ,aꝉs ltĩmatio eſſet
ſubreptitia ꝑ ea,quę dixi in d.c.qa circa.rꝉr dicẽdum eſt,ꝙ
oẽ tacitum, quo exp̃ſſo princeps nõ ita de facili cõceſſiſſet
legitimationẽ,habet ipſam uitiare;ad hoc cap.poſtulaſti,đ
reſcrip.& in l.1.ff.de nata.reſtit.per hoc notanter dicit Io.
And.in additionibus Spe.eo.tit.uerſi.ſed quęro, ꝙ ſi legiti
mandus dixit ſe ſpurium, ſi erat ſpurius duplicatus, ut puta
natus ex uxorato & uxorata, non ualet legitimatio. Idem
dicendum in ſimilibus.Per hoc etiam dico,ꝙ ſi habens fra-
tres legitimos & naturales impetrauit legitimationem,&
nõ fecit mentionem,ꝙ hẽbat fratres legitimos, nõ ualet le
gitimatio,quia princeps nõ ſolet legitimare, qñ legitiman
dus habet fratres legitimos, uel ſaltem non ita de facili,ut
ſentit Io.An.in additionibus Spec.in tit.de ſucceſſionibus
ab inteſta.§.1.uerſi.ſed ex facto quæritur; quod bene nota-
bis;pro quo facit tex.in §.illud, in authen.quib.mod.natu.
28 efficiun.ſui. †Secundò requiritur,ꝙ legitimandus conſen-
tiat.

a Legitimare.Adde in hac materia videndũ Anc. cõſ. 309.do.de Ro. de ci.1. hoc tit.in nouis.d.Car.cõſ.138 Alexã. conſi.67.& 96.1.lib.Ioan. de Ana.conſi.29.Pa. de Caſt.conſ.227. in 1.impreſsis.Rapha.Cum. cõſ.68. Ful.conſ.23.&72. Bal. in multis locis conſiliorũ ſuorũ,vbi videre poteris.per Cal.cõſ. 2.hoc tit.
ZACHA.

b In pręiudicium agnatorum.Adde Pau.de Caſt.cõſi. 224.in fin.uer.
ZACHAR.

c Sibi ſubiectiſ.Adde,qd in terris eccleſię ꝑ Bal. ĩ l.1. C.de iu.au.anu.eũdem in l. eã quã, col.10.C.de fidei. & in l. mancipati,& ibi Ang.ff.đ adop. idem in l. 1,§.ius naturale, ff. de iuſt. & iur. Bar. & Alex. in l. qua in prouincia. §. diuus, ff. de nup.Spe. in tit.de lega.§.fin.uer.ſed illud quæriꝛ. Pet. de Anch.con.401. & Pau. de Caſt.cõſi.221.& cõſ. 228. & qd in papa, an poſsit legitimare in terris imperii. uide doc. ubi. s̃.Pau.đ Caſt.cõſ. 223.in c.uiſa quædã diſpenſatione, & conſ. 227.in c. uidẽdũ ẽ, & Rot. deciſ.203. in c.inferior,in no.

d Principi. Adde uidendũ Old.conſil.247. Fulg.conſi.23.Alex. conſi. 87.3.li.Ro. conſi. 194. ubi cõcludit cõtra multorum conſilia, ꝙ legitimatio non uitiatur,licet qualitas illegitimitatis ñ ſit exp̃ſſa, nec ex eo, ꝙ nõ fecit mẽtionem đ carẽtia liberorũ, & uide Anchar. con.333.
SEB. SAPIA.

e Reſeruari principi. Vide Feli.in c.poſtulaſti,colũ. 4.uerſic. ſeruit ẽt ad hęc,s̃.de reſcr.

a tiat,[a] itẽ ꝙ pr̃,ut ĩ.d.§.gñaꝉr.†De agnatis
29 dubitaꝛ utrũ dẽant uocari,& ꝯſẽtire.Ia.đ
Bel.ĩ auꝛ.qb.mod.nat.effi.ſui,diſputat,&
tãdẽ ſentit ꝙ ſic:alias ñ uaſebit in p̃iudi-
ciũ eorũ.ſꝫ cõiter teneꝛ oppoſitũ,ut not.
Io.An.ĩ.d.uer.ſꝫ ex facto,& hic; ſentit &
hoc ipſemet & Bar.ĩ.l.Gall⁹§.& qd ſi tm̃
ff.đ libe.& poſthu.vñ ꝯcludo ꝙ aut pater
viuit;& ſatis ẽ,ꝙ pater cõſentiat, adeo,ꝙ
ẽt agnatis ab ĩteſtato ſuccedit iſte legiti
mat⁹.nã prĩceps, q abſtulit iſtis baſtardis
i⁹agnatiõis & cognatiõis,p̃t eos reſtitueꝛ
ſine alteri⁹iniuria ad i⁹nãle prĩęuũ,vt ĩ.d
§. gñaꝉr. Si uero pr̃ ẽ mortu⁹, & tũc ſi pa
ter diſpoſuit ut iſte legitĩareꝛ,ñ ẽ neceſſe
vocare agnatos,arg.ĩ auꝛ.itẽ ſi qs,C.đ na
tu.li.Aut pater nihil diſpoſuit, & tũc eſt
op⁹,ꝙ uocẽꝛ agnati, quibus hæreditas pa
terna acqſita ẽ,arg.ĩ.l.1.& fi.ff. đ nata.re
ſti. alias ñ valeret reſcriptũ legitĩatiõis,
ſeu ſaltẽ ñ haberet regreſſũ ad bõa pater
na.hæc vera,niſi princeps ex certa ſciẽtia
uellet legitĩare,agnatis ñ vocatis, vt no.
dicit.Bar.ĩ.d.§.& qd ſi tm̃ Põt.n.princeps
ex certa ſciẽtia reſtitueꝛ ĩ ĩtegrũ cũ p̃iudi
cio alteri⁹;ad hoc,ꝙ not.C.đ ſentẽ.paſ.l.
30 fi.& ĩ.l.ĩ cãæ, ff.đ[mino.† Sed alia qõ no
tabilis ẽ,põe,ꝙ pater ñ habẽs filios legi-
timos fecit legitimari nãles demũ habuit
filiũ legitimũ, nũnqd euaneſcat illa legi
tiatio ĩ qua qõne ſnĩę reperiũꝛ variæ, vt
no.ꝑ Spe.& Io.An.ĩ.d.uer. ſꝫ ex facto,la
ti⁹ ꝑ Bar.ff.de vul.& pu.ĩ.l.ex facto,& te-
net Bar.ut ſuccedat una cũ legitimis, qa,
ex quo legitĩatio fuit ꝑfecta ñ dẽt irrita-
b ri ex facto ſuꝑuenienti,[b]ar.ĩ rꝉa,factũ legi-
timè,đ re.iu.li.6.ꝙ mihi ſatis placet,uiđ
31 lati⁹ ĩ loco p̃al.†In gl.ĩ uer. *non naturalib.*
no.iſtã gl.in eo,ꝙ dicit,ꝙ largo mõ ince-
ſtuoſi, adulterini, & ſimiles filii pñt dici
nãles, & uiđ ꝑ Io.An.ĩ addi.Spe.e.ti.cir
ca prĩ.vbi dicit ꝙ licet oẽs nati ex ſoluto
& ſoluta ex cõi uſu loquẽdi dicãꝛ nãles,
ꝓpriè tñ nãles ſunt nati ex cõcubina re
tẽta ĩ domo:quia alii,licet nãliter ꝓprie
ſunt geniti,ñ tñ merẽꝛ appellari nãles,ex
quo ſunt nati ex dãnato coitu, ut habeꝛ ĩ
auꝛ.qb.mo.nat.effic.ſui.§.ſi aliqs aũt de-
funct⁹,& hoc ẽt ſentit gl.ĩ.c.niſi cũ pridẽ
de renũ.& uiđ Spe.ĩ tit.đ ſuc ab intẽ.§.1.
uer.nũc đ nãlib. ubi dicit tria requiri ad
c hoc,ꝙ filii dicãꝛ nãles.[c] Prĩo, ꝙ ſint nati
ex ſoluto & ſoluta ita, ꝙ ĩter eos eẽ mr̃i-
moniũ potuiſſet. Scđo,ꝙ ex ꝯcubina re-
tẽta ĩ domo.Tertio,qđ ſit vnica ꝯcubina.
nã ſi qs habẽs plures ꝯcubinas ſuſcepit ex
eis filios,iſti ñ merẽꝛ dici nãles ꝑꝑ eſfr̃e
natã libidinẽ parẽtũ, hoc vꝛ đ mẽte tex.
auꝛ.p̃al.Et hęc bñ no.ꝑꝑ ſtatuta,ꝗ faciũt
mẽtionẽ đ nãlib.& vide bo.text.32.q 4.
c.ſi.Et iõ gl.ñ bñ dicit dũ inqt,*ꝙ plerũque*
&c.nã dẽt dicere,ꝙ rꝉr illi dicunꝛ nãles,
&c.& rõ p̃dictorũ eſt,qa iure ciuili cõcu-
binatus ñ eſt reprobat⁹, cũ retineꝛ unica
in domo loco uxoris,ut.ff.de cõcubi.per
totũ,ſed iure canoñ.ẽ reprobat⁹ ut ĩ.c.ne
32 mo.32.q.4.†In gl.in uerſi.*adulterinis*,no.
iſtã gl.& tene eã mẽti, ꝙ filii p̃ſbyterorũ

dicũꝛ adulterini ex quo ĩferꝛ, ꝙ ẽt matri
ſuccedere ñ pñt, qa tales nati ex dãnato
coitu repellũꝛ ab hęreditate parẽtũ,vt in
auꝛ.ex cõplexu,C.đ ĩceſt.nup.idẽ dicit đ
natis ex aliis clericis ꝯſtitutis ĩ ſacris,de
quo viđ gl.ĩ.l.2.C.đ epi.& cle.ꝙ ꝓcedit,
ẽt ſi ſunt nati ex vnica ꝯcubina cle.vt no.
Bar.ĩ.l.ſi gener,ff.de his,q.vt ĩdi.qa ꝯcu-
binat⁹ ẽ ſpecifice dãnat⁹ ĩ ipſis cleri.ut.s̃.
33 đ coha.cle.& mu.ꝑ totũ.†Sꝫ dubitari p̃t
qd đ natis ex clericis ñ ꝯſtitutis ĩ ſacris,
bñficiatis tñ?collige ſolutionem ex no.ꝑ
Io.An.ĩ rꝉa,ſine culpa,đ re.iu.ĩ Mercu.&
34 no.ꝑ Bar.in.l.in cõcubinatu, ff.đ ꝯcu.†In
gl.ĩ uer.*nõ ſeruatum*, ĩ fi.no.bñ iſtã gl.& ui
de,ꝙ hodie habeꝛ ĩ cle.diſpẽdioſã đ iud.
Et qa ſuꝑ gl.p̃cedẽti feci mẽtionẽ đ filiis
adulterinis,ſcias,ꝙ Bal.ĩ.l.cũ legitĩæ nu-
ptię,ff.đ ſta.ho.dicit,ꝙ filii nobilium ba
d ſtardi ñ dicũꝛ đ ſtirpe[d] parentũ,qa ſordes
ñ merenꝛ copulari inter p̃cipuos, ar.ĩ.l.ſi
qua illuſtris,C.ad orfi. nec pñt ẽt portaꝛ
arma parẽtũ,ꝙ ẽt ſeqꝛ.d.An. An aũt ba-
ſtardi dicanꝛ đ domo nobiliũ,uel aliorũ
parẽtũ maxĩe ꝑꝑ ſtatuta, ꝗ qñq; puniunt
oẽs de certa domo,nũqd cõprehẽdãꝛ ba
ſtardi,uide plenè ꝑ Bar.ĩ.l.fi.C.đ ver.ſig.
& ĩ.l.ꝓnũtiatio, ff.e.ti.& ĩ l.tutelas,ff.de e
35 capi di.ubi plene de hac qõ.† In gl.ĩ uer.
de tribus,i.ipſe deus, p̃t gl.intelligi duplici
ter.Prĩo,ꝙ ipſe de⁹ſit proles ex mr̃imo.ꝯ
tracto ĩter Ioſeph & ipſam beatã uirginẽ,ſi
cut no.ĩ c.oẽ,alle.ĩ gl. Secundo p̃t intel-
ligi, qđ in quolibet mr̃imonio deus eſt
proles,i. quo ad ſeruitiũ dei dẽnt homi-
nes intẽdere ad generationẽ prolis, i.ut
proles ſeruiat ipſi deo, & vterq; ĩtellect⁹
36 bon⁹ ẽ ĩ ſe prim⁹ tñ mihi placet pl⁹.† In
gl.ĩ ver.*dubitari*,ĩ fi.vult iſta gl.ꝙ iſti filii
regis Frãciæ in ueritate erãt legitimi, ex
quo res ꝯxerat mr̃imoniũ cũ ſcđa autho
ritate ecclĩę.Sed gl. ſequens in fi.aꝑtè te
net ꝯrĩũ,dicẽs, ꝙ ex quo ſnĩa ſeparatiõis
fuit nulla ꝑꝑ iudiciariũ ordinẽ ñ ſeruatũ
proles ex ſcđa fuit illegitima,& attende,
quia hoc dictũ gl.eſt de directo ꝯ gl.in.c.
ꝑlatũ,s̃.eo.Doc.vñr hic uelle,ꝙ nullitas
ſnĩę nõ hẽt reddere filios illegitimos,ex
quo parẽtes de ſnĩa cõſiſi ꝯxerũt in facie
eccleſię,ut in c.ꝑlatũ,s̃.e. ad iſtum tex.re e
ſpõdẽt, ꝙ licet rex ſuſcepiſſet ſcđam ꝯiu
gẽ poſt ſnĩam,& añ ꝓhibitionẽ,tñ filios
ſuſcepit poſt ꝓhibitionẽ, & ut intelligas
ſcias,ꝙ ꝯtracto mr̃imonio cũ ſcđa regina ꝑ
poſuit ſe ſpoliatã,& petiit ſe reſtitui alle
gãdo nullitatẽ ſnĩę.p̃p, ñ ꝯſtito de nulli
tate ſnĩæ,mãdauit reginã reſtitui, & re-
gi ĩterdixit ſm̃ mr̃imoniũ ĩ euẽtũ cauſæ
poſt hãc ꝓhibitionẽ rex ſuſcepit filios ex
ſcđa & ſic ñ p̃t dici,ꝙ bõa fide filii fuiſsẽt
ſucepti,& ex hoc ĩtellectu ſentiũt docto.
dictũ ualde not.qđ ignorãtes ĩpedimẽtũ
ẽt iuris errore excuſãꝛ quo ad legitĩatio
nẽ prolis,qđ ẽt uoluit gl.in.d.c.ꝑlatũ,&
uide ꝙ ibi dixi.nã puto hoc ꝓcedere,vbi
37 error fuit ꝓbabilis.† In gl.ĩ uer. *recogno-
ſcat*,ĩ fine.no.ſin.iſtã gloſã, ex qua habes
ꝙ res Frãciæ[e] de iure ñ eſt exẽptus a Ro-

a Cõſentiat.ꝑ An. in cõ.71.inci.pro parte negatiua,& rõ eſt, quia nõ p̃t liber hõ nolẽs alteri⁹ſubiici ptãti. & an ĩfans poſſit ltĩari, ꝑ Bar.in l. iubem⁹,C.de emãci.libe.& in.l.iuiti,ff.de hĩs,q ſunt ſui uel alie.iu.uiđ uaria cõſilia relata ꝑ Ia.in.l. eã,ꝗ, C.đ fideicõ.& in. l.poſthumo,ĩ prĩ. C.de bo.poſ.contra tab. apud Corneũ cõſ.179.in.1. col. Et an ſciẽs & tacẽs habeatur ꝓ cõſentiẽte, Ro.in ſin.67.ſecũdi temporis.Et unũ caſũ ſin.ĩ quo pater poteſt ltĩare filiã iui tã,uide per Ro.in ſin.231. primi tẽporis.
SEB. SAPIA.

a Cõſentiat. Vide Bal.in cõ. 144.in ult.co.in pria parte.Pau.de Caſt.in conſi.27.in.dicendum eſt in prima parte ſm̃ nouisſimã impreſſionem Sozi.in conſ.212. col.2.uerſi.qm̃ ad huc,in ſcđa parte d.Fran.Cur.in cõſi 4.per totum.

b Superuenienti. Iſta eſt cõis opi.ꝗ tenẽt Bar.Bald.& Alex.in.d.l.ex facto,Ale.conſi.39. inc.opportune cõſideratis, ĩ primo uo.Dy.& multi tenuerunt ꝯrium,inter quos ẽ Are. & ſm̃ eum cõſuluit Old.cõ.237. inci. factum tale eſt pro hoc facit.l. ſi unꝗ,C.đ reuo.donã.Paul. de Caſt. ĩ.d.l.ſingulariter limitat, qñ eẽt legitimat⁹ ꝑ oblatiõẽ curiæ,qa tũc ꝑ ſuperuenientiã filiorum reuocaretur legitim.
ZACHARI.
Adde dũ alle. ſin. 67. uoluit all.ſin. 485.inci.inferior a principe. De ueritate cuius dicti, an & qñ procedat uide Ant.Cor.ſin. ſuo.379.in uer. taciturnitas.& in fine, dũ iſte me⁹ coapoſti llator alle. Rom.ſin.ſuo.231. uoluit all.ſin.229 qđ inci.tu habes.

§.gñaliter.đ cui⁹ etiã ueritate uide Bar.ĩ.l.fi.ff. đ his qui.ut ind.in aut. q.mo.na.ef.ſui. § gñaliter,& in diſputatione,ꝗ inc. nob.qdam gñe,& Pau.de Caſt.cõſi. 221.

c Naturales. Adde Oldr. conſi.166.

d De ſtirpe. Adde Ancha.conſi.390.
SEB. SAPIA.

d De ſtirpe. Vide Fel.in. ca.ꝑ tuas, col.1.uer.no.2.s̃. de ꝓbatio.ubi dicit,qđ filii baſtardi sũt đ cõſanguinitate patris ad matrimoniũ dirimẽdũ, ſed quo ad alia ſecus. uide ẽt Feli.in.c.in p̃ſentia,co.10. de proba. Alex.in. l. ex facto.§.ſi quis rogatus, colũ.18.ff. ad Trebel.
ZACHAR.

e Rex Frãciæ đ iure.Adde đ hac.q. Bal.in c.1. co.2.ĩ ti.đ iueſt.ĩ matri. facta,ĩ uſi.feu.qui tenet, ꝙ nec ẽt de iure. idẽ ĩ.l.1.§.1. ff. de off.pfecti p̃to. Spe. in tit. de act.§.3. Car.ĩ cle. 1.ĩ fi. & ibi ĩ apoſti.Cel. de iureiu. no. idẽ Cel.ĩ apo. ad Deci.Gratio.đ ci.191.incip. eos, qui de cætero, in apoſt. in uerſi.natio.Frãcię & deciſi.239.incipiente, rex Franciæ, in apoſt. in uerſi.ſit ſubdit⁹ imperatori,& Oldr,cõ.89. inc. couſueuit dubitari.
SEB. SAPIA.
Rex Frãciæ. hãc qõnẽ nouisſime late explicat Igne⁹ Aureliẽſis ĩ diſputatiõe ſua,an Rex Frãc.recognoſcat imperatorẽ. uide ẽt Fel.in.c.cũ non liceat, col.4. s̃.de præſcriptiõi ubi ponit tres reges ñ recognoſcẽtes imperatorẽ, regem Frãcię,Hiſpanię, & Angliæ.

mano ĩperio: imo dicit ꝙ đ iure ſubeſt papę, & ñ imperatori. Hoſt. tenet primũ di- b
cẽs ꝙ oẽs prĩcipes ſeculares dẽnt ẽt recognoſcer̃ ĩperatorẽ ĩ dñm, vt ĩ. c. Adrian⁹. 63. di. Et ex hoc dicit, ꝙ reges Frãcię, Hiſpanię, & Anglię tenẽt đ iure obedire ĩperatori, licet đ facto ñ obediãt. Nũquid aũt peccẽt ñ obediẽdo, & nũqd potuerũt pſcribere ꝯ ĩperiũ; reſpectu pſcriptiõis ſẽtit ꝙ ñ niſi pſcripſiſſet paſſiuè, i. noĩe Roma. eccl. ad hoc qđ le. & no. ĩ. c. cũ ex officii & c. cũ ñ liceat, đ pſcri. Reſpectu primi dicit, ꝙ excuſant̃ forte a pctõ dũ ĩperator ñ exigit, ab eis obediẽtia, ſicut ĩ ſiñ no. in decimis, ut ĩ. c. hoĩes, đ deci. cũ hoc dicto tranſeũt Io. And. & d. And. ſed d. Card. dicit poſſe defẽdi, ꝙ iſti pſcripſerũt ꝯ imperiũ. nã plures poſſent eſſe ĩperatores, quẽadmodũ qñ plures eligũt ĩ diſcordia & đ cõſuetudine uterq; adminiſtrat, ut no. gl. ĩ cle. Romani, de iureiurã. puto, ꝙ iſti prĩcipes põt pſcribere iura ĩperii ĩ eorum regnis, ar. c. ſuꝑ q̃buſdã, đ uer. ſig. Et ex his, q̃ no. Io. An. ĩ. c. ſi eps, đ off. or. li. 6. vbi dicit, qđ platus ĩferior epõ põt pſcribere iura epalia in certa parte diœceſis, qđ pleni⁹ dico ĩ. c. cũ cõtĩgat, de fo. cõpe. Sed ꝙ prĩceps poſſit pſcribere, ut ipſe ñ ſit ſub im-
a perio, ñ uideo hoc poſſibile de iure, qa ſine poſſeſſione pſcriptio ñ pcedit. Sed qs ñ põt poſſider̃ ſe ipm; iõ licet papa, vel ali⁹ potuiſſet pſcribere ꝯ ĩperatorẽ: tñ actiuè ñ pcedit pſcriptio, qđ declara, vt dixi ĩ. d. c. cũ ñ liceat. In gl. in uer. *regi*, ibi: *ut ſuccederet ſibi*. ꝯriũ dic eſſe uerum, vt colligit̃ ĩ
3 8uer. *inſuper*. † In gl. in uer. *inter ſanguinem*. hæc verba uario mõ exponunt̃ p doc. ſed placet intellectus, q elicit̃ ex gl. p illa uerba ſãguinẽ & p ſãguinẽ, denotet̃ cã criminalis fori ciuilis; & p verba leprã & leprã denotet̃, cã criminalis fori eccl'aſtici. illa aũt verba, cãm & cãm, denotãt cãm ciuilẽ vtriuſq; fori. Et ĩ sũma hoc vult illa authoritas ꝙ qualitercũq; oriat̃ difficultas & ãbiguitas ſiue ĩ foro ſeculari, ſiue eccleſiaſtico, ſiue in cã criminali, ſiue ciuili, recurẽdũ ẽ ad iudiciũ pape. Ex quo no. do. cõtra legiſtas qui in caſibus dubiis de iure ciuili nolunt ſtare determinationi factæ per canones pone exẽplũ in detractione duarũ quartarũ de quibus in. c. Raynutius, &. c. Raynaldus, de teſta. & c. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Si coniugatus uiuente prĩa cõtrahit matrimonium in facie eccl. cum ſecunda hoc ignorãte. proles erit legi.*
2 *Nepos legitimus filii illegitimi non ſuccedit auo.*
3 *Ignorantia alterius coniugum ſufficit ad legitimationem prolis, etiam ſi xtat impedimentum, & oportet, quod ipſa ignorantia non tantum in contractu matrimonii, ſed tempore conceptionis fuerit.*
4 *Matrimoniũ quõ dicatur eſſe cõtractũ in facie eccl.*
5 *Matrimonio ſcienter contracto non obſtante impedimento, an filii ſint legitimi, etiam ſi in facie eccleſiæ fuerit contractum.*
6 *Pœnalis conſtitutio an debet extendi?*
7 *Filii ex matrimonio contracto inter liberum & ſeruã quam putabat eſſe liberam, an ſint legitimi, & ingenui?*
Filii ſequuntur uentrem.
8 *Filii ex matri. putatiuo ſunt leg. etiam quo ad ordines.*
9 *Ignorantia parentum an et qñ filios legitimos faciat.*

CAP. XIIII.

1 EX tenore. † Si ꝯiugat⁹ uiuẽte prima in facie ecc. cõtrahit cũ ſecunda hoc ignorante legitima erit eorũ proles, & ſunt duę ptes. In prima iudicũ cõſultatio. In. 2. rñſio & eius rõ, ibi: *intelligentes*. Caſus lit. Quædã vidua. G. noĩe petebat hæredi. K. quodã mariti ſui reſtitui ſibi & pupillo filio ſuo ps aduerſa petitionẽ illi⁹ repellere nitebat̃, eo, ꝙ dictũ. K. maritũ ipſi⁹ de adulterio genitũ aſſerebat, dicẽs, ꝙ dict⁹. K. ignorãte uxore legitĩa aliã. M. noĩe ſupinduxit, ex qua dictũ. K. maritũ ipſius viduę ſuſcepit. Pars viduę rñdebat, ꝙ dicta. M. neſciẽs, ꝙ pr̃ dicti. K. aliã haberet vxo. ĩ facie ecc. cũ eo ꝯxit. vñ dict⁹ marit⁹ ipſi⁹ debebat legitim⁹ reputari, cũ illegitimi dici ñ dẽant, q đ adultera ꝯſcia ñ naſcũt. Iudices, q đ cã iſta cognoſcebãt, ſuꝑ hoc dubitãtes ꝯſuluerũt d. papã. vñ ipſe ĩtelligẽs ꝙ pater ipſi⁹. K. matrẽ ipſi⁹ ĩ facie ipſi⁹ ecc. ignarã ꝙ aliã haberet uxorẽ, cũ eo mr̃imoniũ ꝯxit, & dũ legiti. vxor putaret̃ ipſius dictũ. K. ſuſcepit ex ea; & ĩ fauorẽ prolis dictũ
2 K. legitimũ reputauit. B. † No 1. ꝙ licet nepos ſit legiti. tñ ex quo ſuſcept⁹ ẽ ex parte illegitĩo nõ admittit̃ ad ſucceſſionẽ aui ſui. cũ. n. fili⁹ uenit ex pſona patris, ſi pater excludit̃, per
3 ꝯſequẽtiã excludit̃ fili⁹. † No. 2. ꝙ ad legitĩationẽ ꝓlis ſuffi
c cit ignorãtia alteri⁹ cõiugis ẽt ſi ſuberat ĩpedimẽtũ ꝯiugii, & ad hoc quotidie allegat̃ iſte tex. No. ult. ꝙ ignorãtia dẽt ſubeſſe tpe ꝯceptiõis filii. vñ ñ ſufficit ignorãtia tpe ꝯctus
4 matrimo. Sed q̃ro, qa text. dicit, ꝙ ad legitimationẽ prolis reqrit̃, ꝙ in facie ecc.* fuerit ꝯct. matrim. ſed qñ dicat̃ ĩ facie ecc. ꝯctũ?* Sol. dicũt doc. qñ coadiunctis amicis nullo ſerio ſe excluſo mr̃imo. ꝯhitur, pro hoc. l. ſi uicinis ſciẽtib⁹, C. de nup. Inn. tñ. & Hoſt. reqrũt, ut ſeruet̃ ſolẽnitas. c. fi. đ clãde.
5 deſpõ. & hoc dictũ no. ſed uide ꝙ ibi dixi. † Vlt. hic q̃rit̃, qd ſi cõiuges ſciebãt ĩpedimẽtũ, ſed ꝯxerũt in facie ecc. nemine ꝯdicẽte, nunqd proles ſit legitima? dic ꝙ nõ, arg. hic, dũ põderat̃ ignorãtia mulieris, ut ĩ. d. c. fi. Nã licet Goff. reſtringat c. fi. qñ ſubẽ ĩpedimẽtũ cõſanguinitatis: tñ dicit Io. An. & bñ, ꝙ ea ẽ rõ ĩ quolibet ĩpedimẽto. q̃q̃. n. illud. c. fi. videat̃ pœnale, tñ ex quo emanauit fauore aĩarũ, ñ dẽt reſtrigi, ſđ dilatari, cũ p dilationẽ euitẽt̃ aĩarũ pericula, & homines re
6 trahant̃ a ꝯctu illiciti matrimonii. † Not. fin. hãc rõnem Io.
d An. & non tradas obliuioni, quia conſtitutio[d] pœnalis dẽt
e extendi[e] & largo mõ interpretari, qñ emanat, ut euitentur animarũ pericula, viđ ꝙ in ſiñ no. gl. ĩ. c. ſciãt cũcti, đ elect.
7 li. 6. † In gl. fi. ibi: l. 3. vbi pr̃, ꝙ ſi libera ꝯxit cũ ſeruo, quẽ putabat liberũ, ſol. ma. pp errorẽ, filii nõ ſunt ingenui, ſed ſpurii, ex quo ſunt ſuſcepti ſine legitimo mr̃imo. Io. An. hic tenet ꝯriũ, dicẽs ꝙ de iure canonico, ex quo mr̃imo. tenebat inter ſeruã & liberũ, data ignorãtia, dẽt proles cẽſeri legitima data ſciẽtia, arg. hic. Sed đ iure ciuili ſecus, qa ſm̃ illud ius ĩter eos ñ põt eſſe mr̃imoniũ vñ ĩ hoc dicit ꝙ aut libera ꝯxit cũ ſeruo, quẽ putabat liberũ, & filii ſunt ltĩ. Itẽ ſunt liberi, qa ſequũt̃ cõditionẽ uẽtris. ſ. de na. ex li. vẽ. c. unico. Aut liber ꝯxit cũ ſerua, q̃ putabat liberã, & tũc filii ñ ſunt legitimi pp ignorãtiã patris, ſđ ſerui, qa ſequũt̃ cõditionẽ matris. nã ignorãtia patris ñ potuit facere, quĩ filii ſequãt̃ uẽ
8 trẽ. † Et no. ex hoc dicto iũcta gl. ꝙ ſuſcepti ex mr̃imonio putatiuo ſũt legitimi ẽt quo ad ord. ꝙ ẽ bene notãdũ. Poſſet
f tñ iſtari ĩ ꝯriũ, qa ĩ ſpũalib. attẽdit̃ ueritas[f] & nõ opinio, ut
9 no. Arch. in. c. unico, đ uoto. li. 6. † Sed põt rñderi, ꝙ filii ſunt uere legitimi pp ignorãtiã parẽtum, nec dẽnt filii illegitimi p pte reputari, & legiti. p pte. Vlt. circa ignorãtiã ꝯcludẽ, ꝙ aut mr̃imoniũ ẽ clãdeſtinũ, & ignorãtia parẽtũ ñ pd ẽ, ut ĩ c. fi. đ clã. deſpõ. Aut fuit ĩ facie eccl'iæ ꝯctũ, & ſi ambo ſciebãt ĩpedimẽtũ, proles ẽ illegitima, dũmodo ſit tale impedimẽtũ, cui cõiuges renũtiare nõ poterant, puta impedimẽtũ cõſanguinitatis, vel alterius cõiugii, aut ignorabãt ambo uel alter eorũ, & ſi ẽ ignorãtia facti, proles eſt legitima, ut hic. Si uero ẽ ignorãtia iuris, tũc eſt magis dubiũ, & dic ut in. c. pcedenti, &. c. referente, ſupra eodem. Abbas.

Infidelium

ZACHAR.
a Poſſibile de iure. Vide Bart. & Bal. in. l. 1. ff. đ re diu. & ibi uidebis dũ tractant ꝙ ueniet in pſcrip. nõ recognoſcunt ſuperiorẽ. An ſit poſſibile pſcribere libertatẽ cõtra imperium, đ quo ẽt ꝑ Bal. con. 418. ĩc. petita uenia & genibus, Flexis, uer. & ideo, uol. 3.
b Et tenere. Adde oĩno, quod de hoc ſcribit Bal. ĩ aut. contra, C. de inc. nup. Bellentz.
SEBA. SAPI.
c Legitimationẽ ꝓlis. Vide ad hoc quæ ſcribit Bal. ĩ l. qui cõtra, C. de inceſt. nup.
d Quia conſtitutio pœnalis, gl. in aut. ſacramẽta puberũ, C. ſi aduer. uẽ. iſtã reg. tradit Ant. de But. in c. fi. ſupra de cõſue. l. 1. fal. Im. & Pe. đ Anc. in c. q̃uis, de pac. li. 6. Alex. ĩ. l. q. iuraſſe, ĩ pri. ff. de iureiur. Abbas in conſi. 221. inc. in. q. mouenda.
SEB. SAPIA.
e Debet extendi. In quibus caſibus conſtitutio pœnalis extendatur, tradit Iaſ. in. l. in eũ, col. 1. uer. ex ſecunda parte gl. ff. de ĩ ius uocan.
f Veritas & non opi. cõtrarium uidetur uelle Abb. ſ. de ſpon. c. cũ in apoſtolica ver. q d autem ſi iſte.

SVMMARIVM.

1 *Infidelium filij, etiam qui matrimonium contraxerunt in caſu à lege canonica prohibito, poſt baptiſmum ſunt legitimi.*
2 *Fidei in dilatatione verſatur publica vtilitas.*
3 *Infidelium matrimonia contracta in caſibus à lege canonica prohibitis tenent.*
Infideles non aſtringuntur lege canonica, ſed diuina ſic.
4 *Verbum, volumus, importat ius nouum.*
Infidelium filij ad fidem conuerſi nati poſt repudium ex ſecunda vxore, prima viuente, an ſint legitimi, & an ſecunda reputetur vxor?
5 *Diſpoſitio huius. c. loquitur, quando ſuberat impedimentũ lege canonica tantũ.*

CAP. XV.

1 GAudemus. † Proles infideliũ, q̃ poſtea cõuertunt̃, legitima eſt, ẽt ſi parẽtes ſunt in caſu phibito lege canonica. Caſus lr̃alis. Infideles q dã in ſecundo, vel tertio gradu ſm̃ opi. ſuã mr̃imoniũ ꝯxerũt, & de tali mr̃imonio ꝓlẽ ſuſceperũt. tãdẽ ꝯuerſi ſunt ad fidẽ. q̃rit̃, an filii iſtorũ legitimi ſint cẽſendi? Rñ. papa, ꝙ vtilitate publica ſuadẽte dẽnt legitimi
2 reputari. Ber. † Not. 1. ꝙ ĩ dilatatiõe fidei verſat̃ publica vti
3 litas. † No. ſcđò, ꝙ ĩter ĩfideles tenet mr̃imoniũ[a] cõtractũ in
a gradib. lege canonica phibitis tñ; & ẽ rõ: qa lex canonica
b nõ aſtringit[b] ĩfideles, vt in c. gaudem⁹. ĩ. đ diuor. vñ ꝯſiderat̃
4 ipm ius diuinũ, ad hoc. c. de ĩfidelib. ſ. đ cõſan. & affi † Et ex his op. ꝯ tex. ibi, dũ pa. dixit, *volumus*. nã iſtud verbũ ĩportat ius nouũ, vel quãdã grãm, vt no. ĩ cle. vnica, de offi. vic. Sed de iure ſcripto iſti filii ſunt cẽſendi legitimi, cũ inter ĩfideles ſit verũ mr̃imoniũ, ex quo nõ ſubẽ ĩpedimẽtũ niſi lege canonica inductũ, vt d. c. de infidelib⁹ Sol. iſte text. ĩtelligit̃ dupliciter ſm̃ gl. & doc. Primò, vt intelligat̃ ĩ mr̃imonio cõtracto in gradu cõſanguinitatis phibito le. canonica tñ; & ſm̃ hũc ĩtellectũ, vt ſileat ꝯriũ, exponit Hoſ. verbũ, *volumus*, i. velle debemus. Scđò, vt intelligat̃ de ꝓle ſuſcepta ex ſcđo mr̃imonio reprobato repudiata prima cõiunge ſm̃ legẽ ĩfideliũ; & tũc verbũ, volumus, ſtat pprie: qa matrimoniũ nõ valet cũ ſcđa, prima viuẽte, vt in c. gaudemus. ĩ. đ diuor. ſed de ęqtate & de grã filii ẽt reputant̃ legitimi poſt cõuerſionem, p hoc facit ſm̃ Io. An. qa ſi inter Chriſtianos ſufficit opi. contrahentiũ ad legitimationẽ prolis, fortius dẽt ſufficere inter infideles: qa credebãt legitimè poſſe contrahere
5 poſt repudiũ datũ primæ cõiugi. † Not. bñ hoc dictũ, qa certè nullibi pba. nã hoc c. ſi bñ põderet̃, loquit̃, qñ ſuberat impedimentũ lege canonica tñ: ſed in alio ĩtellectu ſubeſt impedimentũ de iure diuino, cũ Xp̃s exp̃ſſe phibuit duci ſecũdã, viuẽte prima, vt in d. c. gaudemus. Ignorantia verò iuris diui. non debet excuſare, vt in c. quia ea. 38. diſt. Et ſic de rigore iuris hæc opi. eſt verior: ſed habito reſpectu, ꝙ filii fuerunt ſuſcepti ex matrimonio putatiuo ſecundũ legẽ infidelium, põt hoc dictũ ſuſtineri, ſed (vt dixi) nullibi pbat̃, & c.

Qui matrimoniũ accuſare poſſunt, & contra illud teſtificari. Rub.

Viſo de matrimonijs, & de impedimentis eorum, ſequitur videre meritò de ſeparationib. ſeu diuortijs: ſed quia ad diuortia peruenitur accuſationib. teſtimonijs pcedentibus, ideo tractaturus auctor de diuortijs, præmiſit iſtã rub. qui matrimonium accuſare poſſunt, & contra ipſum teſtificari; & ſic habet iſta rubr. duas partes. tractat em̃, qui ſunt accuſatores idonei, & qui idonei teſtes cõtra matrimonium. In. hic proſequitur materiam rub. huius. & circa primũ dicit, ꝙ aut agitur ad ſeparationem tori, & ſolum admittuntur coniuges ad accuſationem: quia alterius nõ intereſt: & pro hoc. c. quemadmodum, ſ. de iureiu. aut agitur ad ſeparationẽ vinculi, & admittuntur oẽs conſanguinei, tñ præferuntur extraneis, cũ agitur de impedimẽto conſanguinitatis, vt. ĩ. eo. c. vr̃, & inter extraneos præferũtur maturiores & antiquiores de vicinia, 35. q. 6. in c. 1. & 2. hoc intellige verum, niſi ſubſit tale impedimentum, cui contrahentes põt renunciare; puta impedimentum erroris, conditionis, & ſtatus, vel frigiditatis. nam põt partes ſimul ſtare, vt in c. conſultationi, ſ. de frigi. & male. & de coniugio ſer. per totũ, & ideo non dẽt admitti extraneus ad accuſationem. Circa ſcđam partẽ rubr. dicit Inn. ꝙ quiſque idoneus ad accuſationẽ matrimonij eſt idoneus, ad matrimo. an ẽt admittuntur conſanguinei & parentes in teſtimonium, dic, vt dicã ĩ. e. c. videtur. Sed quæro, nunquid in cauſa matrimoniali idem poſ

ſit eſſe accuſator, & teſtis? Inn. dicit ꝙ ſic; & fa a
cit c. cũ in tua, & c. præterea, ſ. de ſpon. Io. An. in add. Spe. e. tit. poſt prin. dicit ſe nõ poſſe cõcipere, ꝙ accuſator, qui tenetur ſaltẽ ad expenſas, ſi ſuccubuit, ſit idoneus teſtis. Sed poſſet p cedere dictum Inn. qñ officialis publicus denũciauit, vt in c. præterea, de teſt. cog. vel qñ quis ductus conſcientia denunciauit impedimẽtum iudici, vt iudex ipſe ex officio inquireret. tũc enim iſte poterit eſſe teſtis de veritate; & nota bis ſemper hanc limitationem. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Matrimoniali in cauſa, vbi de fœdere matrimonij agitur, reo contumaciter abſente, poſſũt teſtes recipi, & ſententia ferri. 3. 6.*
2 *Citari põt ſubditus extra territoriũ exiſtens; et an ſit neceſſe requirere iudicem illius territorij?*
3 *Abſente reo, culpa ſua proceditur ad ſententiam. 6.*
4 *Vxor non ſemper tenetur ſequi virum.*
5 *Pactũ apponi an poſſit in contractu matrimonij, quòd vxor non teneatur ſequi virum, & quod vir teneatur ſtare in certo loco?*
Noua cauſa ſuperueniens facit recedere à pacto, & à pœna liberat.
Societas ex cauſa ſuperueniente diſſoluitur ante tẽpus.
Pœna apponi poteſt in matrimonio, dummodo non ſit contra libertatem matrimonij.

CAP. I.

1 RElatum. † Cùm agitur de fœdere matrimo- b
nii, reo abſente cõtumaciter, poſſunt ſuper impedimento matrimonii recipi teſtes, dummodo ſint legitimi; & ad dicta eorum fertur ſentẽtia, cõis diuiſio. ſecunda, ibi. *cæterum*. Caſus lr̃alis. Quidã filiam ſuã cuidã tradidit in vxorem, cum c
qua per aliquot annos permãſit. tandem pp homicidium, quod cõmiſit, de ciuitate timore mortis receſſit. poſt modũ dicebat̃, ꝙ pr̃ puellæ illũ de ſacro fonte leuauit. Eps loci per lr̃as ſuas fecit illum inquiri, & per quinquenniũ expectatus, & nõ potuit inueniri. cõſultus pa. rñdet, ꝙ ſi manifeſtũ eſt, qđ aſſeritur, aut legitimi accuſatores, & teſtes appareãt, poſtq̃ ille iuuenis fuerit cũ omni diligentia requiſitus, ẽt ſi ñ potuerit inueniri; teſtes poterunt recipi, & ſine canonico negotia ter-
2 minari. Ber. † No. iudicẽ poſſe citare ſub
c ditũ extra territoriũ exiſtentẽ lr̃is[c] ſuis; & ſic non habet neceſſe requirere iudicẽ alterius territorii, vt illũ citet; ad hoc facit. l. oẽs, C. de epi. & cle. & vide per Ioã. An. in c. Romana. §. contrahentes, de fo.
3 cõp. li. 6. & dixi plenè ĩ c. fi. e. ti. † No. 2. ꝙ cõtra abñtẽ neceſſariò pcedit̃ ad ſñiam, qñ abñtia, ſua culpa ſeu ex delicto pprio eſt ꝯtracta. nã dẽbat pcuratorẽ dimittere; & no. ꝙ pcedi põt ẽt ad ea, q̃ ſunt grauis p̃iudicii; qđ' no. cõtra iſtos, qui timore accuſationis faciunt fugã; pro quo facit qđ legi. & no. ĩ l. Papinianus exuli, ff. de mino. In gl. 1. in fi. dic, ꝙ non expedit hoc inueſtigare: qa, ꝙ hic dr̃ de numero
4 annorũ, ẽ narratio facti. † In gl. 2. ĩ fi de materia, an & qñ vxor teneat̃ ſeq virũ, vł ẽ ꝯ, dic vt dixi. ĩ c. 1. đ cõiu. lepro. & ad iſtũ tex. dic, ꝙ ex duplici capite vxor nõ tenebat̃ ſeq virũ. Primò, qa negabat mr̃imonium eſſe inter eos ſaltẽ legitimũ, obſtãte cognatione ſpirituali. Secundò, quod
5 iſte vir vagabatur. † Sed quęro, nunqd in ꝯtractu mr̃imonii poſſit apponi pactũ, vt

Matrimoniũ. ſed an Iudæi hẽat filios in ptãte, vi ꝙ nõ: qa non cõtrahunt ſm̃ morẽ eccleſiæ. cõtrarium tenet Bal. in l. itẽ in ptãte, ff. de his, qui ſunt ſui vel alie. iu. & inſt. de iure pſo. gl. 28. q. 1. c. iudæorũ, & ĩ. di. c. ius Quiritum. Car. in cle. 1. đ iudę. Ro. & Alex. in l. multũ itereſt, ff. de ver. obli. Alex. cõſi. 71. ĩ 1. vol. & ipſum cõſi. 73. qa eſſe iudæũ nõ eſt delictũ, vt per gl. in d. l. multum intereſt. per doct. in l. idem Iulianus. §. conſtat, de leg. 1. licet Arc. teneat contrariũ. 45. diſ. c. qui ſincera.
SEB. SAPI.
Infideles. Vide Decium. in c. canonum ſtatuta, ſ. de conſtitutioni. col. 6. verſ. quarta concluſio, poſt. d. Abba. ibi.
Literis. Articulus eſt dubius, adeo, ꝙ Ang. in l. fi. ff. de iur. omn. iu. dicit, ꝙ egeret Cęſarea deciſione. Cyn. in d. l. tenet, ꝙ ſic per l. oẽs. §. apparitor, C. de epiſc. & cle. & ibi Bar. & Bal. in contrarium eſt tex. in cle. paſtoralis, de re iudi. cõiter tenetur opi. Bart. in l. 1. §. 1. ff. de requi. re. & in extrauag. ad reprimẽ. in verbo per edicta, per Old. conſ. 77. inc. tertiò quęritur.
ZACHA.
Adde de hoc dubio, qđ no. Cel. in apoſ. ad Lanfr. de Ori. in c. quoniã contra falſam, nume. 6. verſ. notandum eſt, ꝙ citatus, & ibidem, nume. 23. verſi. quęro vtrum, ſ. de proba.

vxor nõ teneaẽ seq maritũ : sed vt marit⁹
moreẽ cũ vxore,& in certo loco?P.& Ab.
& cõiter doc.sequẽtes tenẽt,ꝙ sic . nã si-
cut in traditione rei põt apponi pactũ, vt
in c.verũ.de cõdi.ap.& in l.1.C.de pac.cõ
uẽ.ita & ĩ traditione mulieris;& hoc ve-
rũ,nisi oriaẽ noua cã , ꝑꝑ quã maritũ o-
porteat se absentare , vt põt poni exẽplũ
hic in tex.nr̃o.facit.l.si cõuenerit, cũ se.ff.
pro so.vbi societas põt ex cã superuenien
ti dissolui ante tp̃s. An aũt cõmittaẽ pœ-
na,si fuit apposita,refert.d.Ant.se rñdisse
in q.facti,ꝙ non existente noua cã,cõmit
titur pœna: qa nõ est cõtra libertatẽ ma-
trimonii nec in cõiungendo,nec in sepa-
rando . Sed si noua cã absentiæ oriẽ,tunc
nõ committiẽ pęna:qa esset cõtra liberta
tẽ concernentẽ ipsum mr̃imoniũ. vult di
cere, ꝙ si ex cã supueniẽte oporteret ma
ritũ se absentare,pactũ vr̃ illicitũ,vt vxor
non teneaẽ seq eũ.nã sic dareẽ via vtrique
ad adulterandũ , nec per pactũ expressum
pñt se obligare ad hoc,ẽt cũ iuramẽto,vt
in c.tua,de iureiu. Et no.semꝑ hãc q.~qa
sępe hoc accidit,qñ matrimoniũ contra-
6 hiẽ inter ciuẽ,& forensem. † In gl.fi.in fi.
ibi. *corrigitur*.hæc so.nõ est bona,ꝑ id,qđ
habeẽ.s̃. in proœ. iõ dic,ꝙ ex quo marit⁹
est abs̃s culpa sua,& diligenter perquisi-
tus non reperiẽ : põt contra eũ ꝓcedi ad
diffinitiuã sñiam.nã fuit in culpa non di
mittendo ꝓcuratorẽ.Itẽ delictum suum
dedit cãm absentiæ.ad c.qñ,alle.pro con
trario dic,ꝙ ibi loquiẽ, qñ ex cã probabi
li,& nõ malitiosè,seu culpa sua cõiunx se
absentauit:istud verò , qñ ex delicto suo.
c.perlatũ.s̃.ti.proxi.loquiẽ,qñ ignorabat
cã absentiæ.iõ in dubio p̃sumendũ est , ꝙ
in fraudem uxoris se absentauit,ex quo tenebaẽ cohabitare
vxori,& causa non apparente se absentauit. de materia & in
tellectu istorum capitulorum dic,vt plenius no.Inn in c.fi.
de eo,qui mit.in pos.& tetigi in c.qm̃,alleg.in contrariũ,&
hodie vide,ꝙ habetur in cle.dispendiosam,de iudi. & no.be
ne istum casum secundum intellectum præalle. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Accusatio & testimonium in matrimoniali causa fieri debent personaliter, & non per literas*. 3.
2 *Præsumptiones variæ coniungi possunt ad sententiam proferendam*.
3 *Testis an possit scribere dictum suum?*

CAP. II.

1 *Nobis* †Accusatio , & testimon.in cã matri-
moniali personaliter,& non per lite-
ras fieri debent.In prima parte ponitur qõ.in se-
cunda rñsio,ibi : *ad hoc*. Casus literalis . Aliquis
vult accusare matrimoniũ,vel ẽt testificari contra illud per
chartulã , in qua conscribit accusationẽ , siue testimonium
suum,nihil dicens voce propria.quęritur,vtrũ talis accusa-
tio,siue testimonium sit admittendum?rñ.pa.ꝙ in talib.nul
lius est momenti tale testimoniũ quò ad sententiam profe
rendam,nisi quantum ad præsumptionem, nisi alia admini
cula suffragentur.Et quod dr̃ hic, melius intelligiẽ de testi
bus,quam de accusationib.sed de vtroque verum est.Bern.
2 † Not.1.ꝙ variæ præsumptiones possunt coniungi ad sentẽ
tiam proferendã;pro hoc.c.cum cãm, & quod ibi dixi.s̃.de
a prob.† Itẽ no.iuncta gl.1.ꝙ testis[a] non debet deponere per
scripturã,sed voce viua; & ẽm hunc intellectum vr̃ hic text.
contra Bart.in l.Theopompus,ff.de do.præle.vbi dicit per
illam legem valere testimo.si testis scripsit dictũ suũ,& por
rexit iudici,licet fateatur iudicem posse respuere talẽ depo
sitionem,& petere,vt viua voce deponat , vt ex trepidatiõe
& titubatione facilius possit veritatẽ cõprehendere: sed il-
lud dictum nunquã mihi placuit;& tex.in contrariũ vr̃ hic,
vt dixi.vbi dicit,ꝙ tales conscriptiones nõ sufficiunt ad sen
tentiam.Itẽ alle.alium tex.3.q.9.in c.testes. vbi dr̃,ꝙ testis
in pñtia debet deponere &c. facit ẽt in si. quod habetur de
confitente,de pœni.dis.1.c.quem pœnitet; & ad l.Theopom
pus,super quam se fundat Bart.dic,ꝙ ibi ille non erat pro-
priè testis,sed loquitur in eo,cuius fidem testator elegerat;
& dicendum, vt ibi plenè no. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Parentes & propinqui in matrimoniali cã possunt esse testes super consanguinitate et contractu,siue agatur de matrimonio coniungendo,siue de separãdo*. 26
2 *Parentes & propinqui præsumuntur habere plenam notitiam consanguinitatis,& contractus matrimonij*.
3 *Præsumitur quis scire genealogiã suam,& ignorantiam allegans non auditur*.
4 *Matrimonium contractum per filium sine patris consensu secundum leges non tenet,secus est secundum canones*.
Pater licet generaliter in causa filij non testificetur,nec filius in causa patris, fallit tamen in quibusdam.
6 *Disparitas diuitiarum,& nobilitatis excludit parentes,& propinquos a testimonio in matrimoniali causa*.
Disparitas qualis esse debet, remittitur arbitrio iudicis.

CAP. II.

1 *Idetur*. † In causa matrimoniali super cõsan
guinitate, & cõtractu testificari pñt
consanguinei,& parentes.Et tria facit. primò po
nit dictum.secunda, ibi : *ideoque*, ipsius rationes.
tertia,ibi: *quod uero*,soluit contrarium quoddam. Et incipe
sic ponere casum.Titius petebat quandam in vxorem,& ad
probandum contractum inducebat parentes suos.ipsa verò
mulier conuenta excipiebat de consanguinitate , ad quam
probandam inducebat suos consanguineos. quęrebatur,an
isti essent admittendi?& respondetur,vt in litera. Casus li-
teralis.Quærebatur,vtrum parentes & cognati vtriusq; se-
xus admitti debeant in testimonium suorum ad matrimo
nium coniungendum?Rñ.papa,ꝙ bene admittuntur,& hoc
probatur tam antiqua consuetudine,q̃ legibus;& ideo ma-
ximè admittuntur parentes,& si defuerint,admittunẽ pro-
pinquiores : quia vnusquisq; suam consanguinitatem scire
laborat testibus,& chartis,& recitatione maiorũ; & illi me
lius recipi dẽnt , q melius sciunt,& quorũ interest.quod ẽt
dr̃:pater non recipiaẽ pro filio,nec filius pro patre in cã,il-
lud verum est in criminalibus causis,& cõtractib. sed in ma
trimonio coniungendo,vel disiungendo admittuntur fauo
2 re matrimonii.Ber.†No.1.regulam ex text.isto,ꝙ in cã ma
b trimoniali,[b] siue agatur de matrimonio coniungendo, siue
separando, parentes & consanguinei utriusq; sexus coniu-
gum sunt admittendi,vt idonei testes, quinimo ipsi reliqs
pręferuntur:quia p̃sumuntur hr̃e plenã notitiam tam con-
3 sanguinitatis,q̃ contractus matrimonii.†No.2.ꝙ quis p̃su-
mitur scire genealogiam suã.Et ex hoc infertur,ꝙ allegans
ignorantiam consanguinitatis suæ non est de facili audien
4 dus. † Not.3.ꝙ ẽm leges non tenet matrimonium contra-
ctum per filium,nisi pater consenserit:quod tñ non proce-
dit in filio emancipato,vt in l.si filius,ff.de ritu nupt.Sed se
cundum canones indistinctè tenet matrimonium , vt dictũ
5 fuit in c 1.de despon.impub.† No. aliam quartam regulam,
c ꝙ in cã matrimoniali [c] seu ciuili pater nõ testificatur in cã
filii,nec e contra:quinimo nec volentes pñt inter se,seu ad
uersus se ferre testimonium 4.q.3.c.si testes.§.parentes:fal-
lit tñ in qbusdã casib.quos vide ꝑ Spe.ĩ tit.de teste.§.1.post
6 prin.†In gl.1.ĩfi.idẽ vr̃ firmare gl.pe.vt iste tex.admittat pa
d rẽtes ad testimoniũ,[d] qñ agiẽ đ cõsanguinitate ꝓbãda,vel
improbãda:secus,si agereẽ,an matrimoniũ sit cõtractũ. Sed
certè iste tex.põt ĩtelligi vtroq; casu.patet ex eo:qa admit-
tit parẽtes,q solẽt interuenire in cõtractu;ergo admittunẽ
ad deponẽdũ sup cõtractu.Quare cõcludo post Host. ꝙ aut
sposus filię est ditior,aut nobilior ; & tũc testimoniũ ipsius
filię est suspectũ,siue q̃ratur de consanguinitate,siue an ma
trimonium

a Testis.Bald.in l. in bonęfidei,C.de re.cre. ver. sequiẽ videre,tenet ꝙ nõ valet,datò ꝙ pri⁹ iurasset ĩ iudicio, & idem Bald.in l. iurisiurandi,C.de test.versic. sed hic quæro.
ZACHAR.
Adde, ꝙ contrariũ est veritas , & not.plenè Lanfrã. de Ori.in c.qñ cõtra falsam,& ibi ĩ apost. & Bñdi.va. & Cel.in ver.scriptũ,nu.5.s̃.de proba. limitando tñ, vt per eosdẽ ibi.
SEBA. SAPI.
b In causa matrimoniali. Vide domi.Mari. Soci.in cons.38.in c.circa primũ, in ver. cũ igitur, in 1.par.
ZACHAR.
c In causa matrimoniali. Vide de hoc dicto cũ suis fall. per Lanfr.de Oria.in c.quoniã cõtra falsam,n.6. vbi an & qui parẽtes pro eorum natis admittantur , ver.3.fallit in matrimonio , supra de proba.
d Ad testimoniũ. Adde Frã.de Are. consil.14.

trimoniũ fuerit ɔ̃ctũ,arg.ĩ.c. supeo,suprà de testi.nã & sup
ɔsanguinitate possent parẽtes deierare ponẽdo primũ gra-
dũ ꝑ scđo.ar.ĩ.c.series.s̃.de testi.Si verò filia ẽ æqualis spõ-
so,& tũc idisticte admittunẽ parẽtes vt hic & ĩ.d.c.sup e.đ
tes.nisi appeat ꝙ filia affectet illđ mr̃imo. vel ex circũstãtiis
eorũ testimoniũ appareat suspectũ.Idẽ & forti⁹ eẽt dicendũ
si filia cẽt supior. Et ĩ hac mã ĩ ueritate non potest dari cer
ta regula,sed relinquendum est arbitrio iudicis, ut ex circũ
stantiis deprehẽdat an testimonium sit suspectum pro hoc.
l.3.ff.de testi. uide bo.gl.in.c.in literis.e.tit.Abb.

SVMMARIVM.

1 *Inuita desponsata, & postea spõte cognita non auditur contra matrimonium*.
2 *Matrimonium nullum ex defectu ætatis et ratione metus conualidatur ex spontanea cohabitatione , & maxime si interuenit copula carnalis*.
3 *Ætas.12.an.in fœmina,& 14.in masculo est apta ad ma*.
4 *Mulier reclamans contra matrimonium post. 12.annum non auditur postea*.
Præscriptio in casu currit minoribus.
5 *Carnalis copula per uim extorta non facit matrimonium*.

CAP. IIII.

1 *Nsuper*. †Inuita despõsata postea spõte co-
gnita,ɔ̃ mr̃imoniũ ñ audiẽ. In pria
pte poniẽ cõsultatio. In scđa rñsio,ibi:*in hoc*.Ca-
sus lit.Quidã ɔ̃xit cũ quadã puella ĩtra nubilẽ ętatẽ.tãdẽ facta maior,& ab illo pluries cognita ɔ̃ mr̃imo.pro
clamauit,dicẽs ꝙ semꝑ ab initio dissensit , & hoc ꝓbare vo
lebat ꝑ testes.q̃riẽ,an sit audiẽda.Rñ. pa.ꝙ ampli⁹ audiri ñ
dẽt aduersus matrimoniũ,q̃ añ cognitionẽ sui legitimũ an
nũ attingẽs,cũ potuit,minimè reclamauit. Sicut.n.añ.12.an
nũ posset dissentire, ita post,q̃ carnaliter cognouit eadẽ nõ
2 potuit reclamare ratihabitiõe sequẽte.B.†Not.1.ꝙ mr̃imo
niũ nullũ ex defectu ætatis & rõne met⁹ interueniẽs cõuali-
daẽ ex spõtanea cohabitatiõe,ĩterueniẽte post ætatẽ lt̃iam,
maxime si intercessit copula carnalis,de quo satis fuit dictũ
in.c.ad qd,& ĩ c.cõsultationi, de spon.& uide qđ legi.& no.
3 ĩ.c.1.de despõ. impu.li.6.†No.2.ꝙ ętas.12.an.est lt̃ia in fœ
mina ad ɔ̃hendũ mr̃imoniũ . In masculo vero reqritur. 14.
4 annus,ut ĩ.c.attestatiões,de despõ.impu.†No. casum.ĩ quo
minorib.currit p̃scriptio,nã uides,ꝙ si puella ñ ɔ̃dicit;post.
12.annũ ñ audiẽ reclamãs ɔ̃ mr̃imoniũ, & hoc ẽ spãle in cã
mr̃imoni.qa alias multa mr̃imo.legitima dissoluerentur fa
5 cit.c.si annum,đ iud.li.6.†Quæro,quid si ista fuit in uita co
gnita?[c] dicit Inn.quod tuuc non firmaretur mr̃imo.not.&
uide,quod dixi in.d.c.consultationi,& quod not.in.d.c.is,
qui fidem. Ab.

SVMMARIVM.

1 *Accusans matrimonium propter quæstum repellitur*.
2 *Mater sponsæ,siue uxoris potest accusare,seu denuntiare matrimo*.
3 *Malum plerique non faciunt,quia non possunt*.
4 *Accusatio ob turpem causam facta non debet admitti*.
Iudex an ex officio possit reijcere accusationem ob turpem causam factam?
5 *Probari quomodo potest, quod accusatio fiat propter quæstum?*
6 *Matrimoniũ est unũ de septẽ sacramentis, & an per illud conferatur gratia?*

CAP. V.

1 *Ignificante*. †Repellitur accusans mr̃imo
nium propter quæstũ.In pri-
ma parte ponitur facti narratio.In secunda causę
commissio,ibi:*cum igitur*. Casus lit. Quidam du-
xit quandam in uxorem mater mulieris nititur matrimo-
nium accusare,ut ab illo pecuniam extorqueret & licet uo-
luntati suæ praua non potest opera rñdere,nihilomin⁹ vult
habere pecuniam , ut ab accusatione desistat . Cum ergo sit
malitiis hominum obuiandum mandat,quatenus,si est ita,
2 ipsam ab accusatione matrimonii repellant.Bernar.†Nota
1. matrem sponsæ seu uxoris posse accusare matrimonium
de consanguinitate , seu alio impedimento potius tamen ẽ
quędam denuntiatio, quam accusatio,cuius finis tendit ad
uindictam, sed finis huius causę tẽdit ad separationem ma-
3 trimonii,ne stent cõiuncti simul in pc̃tõ,vt no.s̃.e.c.2.†No.
2.quod pleriq; malum non agunt,quia desunt eis instrumẽ
4 ta nequitiæ explicãdæ.† No.3.quod accusatio instituta ob
turpem causam non debet admitti,& dicunt quidã doc.hic,
ꝙ iudex ex officio suo ĩ casu huius. c.pos
set repellere istos accusatores,quia time
tur in hac mã periculũ aiarũ.Ego credo,
ꝙ ẽt in aliis accusatoribus hoc idẽ posset
iudex parte ñ opponẽte, ut legi.& not.ĩ.
5 c.qrẽdũ,&.c.si q sunt.2.q.7.† ɔđ qro,qua
liter probari p̃t, ꝙ cã q̃stus ista mulier in
stituit accusationẽ?Sol.dicũt doct.ꝙ per
mediatores.Itẽ ꝑ testes,quos ipsa voluit
6 corrũpere ob istã cãm.† In gl.fi.in fin.de
hac materia,utrum in matrimonio,cum
sit unum de septem sacramentis ecclesiæ,
conferatur gratia, dic ut no.per doc.in c.
1.de sacra unctio. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Repellitur ab accusatione matrimonij,qui denuntiationis tempore tacuit , nisi denuntiationem probabiliter ignorauerit,uel iuret de nouo didicisse, & quod malitiose non accusat*.
2 *Notitiam quis habere præsumitur de ijs,quæ palam fiunt in ciuitate*.
Edicta & banimenta , quæ fiunt in ciuitate,afficiunt existentes in diœcesi.4.
3 *Ignorantia quandoque præsumitur de his , quæ palam fiunt in ciuitate*.
Banna & edicta,quæ homines efficiunt, & super quibus fiant?
5 *Citatio per edictum generalis , uel specialis qñ fiat?*
6 *Minor ex defectu ætatis excusatur de ignorantia*.
7 *Minor cuius ætatis possit accusare,uel denuntiare?*
Doli capax admittitur ad denuntiandum.
Ab accusatione repulsus an ad denuntiationem admittatur? 10.
8 *Iuramentum non recipitur contra iuris præsumptionẽ*.
Præsumptio iuris est , quem sensisse impedimentum, quod nunc denunciare intendit, potest tamen iurare de nouo didicisse.
10 *Accusator & testis , qui loquuntur de auditu,an sint audiendi?*
11 *Termino præfixo ualentibus agere discedentem , an eo elapso possit quis agere, similiter de uolente matrimonium contrahere, an post terminum audiatur actor?*
Termini præfixio a iure,uel iudice in iudicio,uel extra quod operetur.
Acta iudicis in iudicio facta transeunt in rem iudicatam,secus de his, quæ fiunt extra iudicium.

CAP. VI.

b 1 *Vm in tua*.[b] † Repelliẽ ab accusatio
ne mr̃imonii,q denunciationis
tpe tacuit, nisi denũtiationẽ ꝓ
babiliter ignorauerit , uel iuret de nouo
didicisse, & ꝙ ñ obiicit illã malitiose.pri
mò poniẽ qõ scđo distiguẽs sol. ibi.*super quo*.& ẽm mẽbrũ,ibi:*alioquin*.tertio exci-
pit,ibi:*nisi*.Casus lit. Cõsuetudo ẽ in ali-
quo loco, ut qñ aliqui uolunt ɔ̃here mr̃i
moniũ,publice ꝓponiẽ ĩ ecclesiis , ut qui
cũq; scit aliquod ĩpedimẽtũ,exeat & di-
cat,nullus apparet ɔ̃dictor, & sic ɔ̃hũt,po
stea apparet aliquis accusator, q̃riẽ;an sit
admittẽd⁹? Rñ p̃p̃,ꝙ si tpe p̃missæ denun
tiatiõis ex̃ diœcesim existebat ille, q nũc
mr̃imoniũ accusat, uel alias ad eũ denun
tiatio ñ potuit ꝑuenire,puta qa ĩfirmita
te nimia laborabat,uel ĩ tali erat ętate,ꝙ
ad cõprehẽsionẽ taliũ eius ętas ñ sufficie
bat,uel alia cã erat legitima ĩpeditus,ac-
cusatio eius dẽt audiri, alioquin tanq̃ su
spect⁹ dẽt repelli,qa p̃sumptio est ɔ̃ ipm,
qđ denũtiationẽ publice factã ñ ignora-
uit,dũ ĩ diœce.existebat,nisi ꝓprio firma
ue.iuramẽ.ꝙ postea didicit,qđ obiicit,&

SEB. SAPIA.
a Cognita. Vide. Bal.& Fel.in.c.penu.ĩ pri.s̃. de probatio. ubi ex hoc dicũt mulierẽ cogniti ꝑ uim a marito posse ingredi religionem inuito marito.
b Cũ in tua. Tetigit hic Ioã.An.an delegatus possit citare ꝑ edita,& pödera ut hic ꝑ. d.Ab.& uide Bar. ĩ extrau. ad reprimẽdũ,ĩ uer.ꝑ edictũ,in prin.& pro dicto Innoc.uide tex.opt.in c.fi.ĩ fi. de ele.in.6.& uiđ Bal.in.l.2. C.quo. & qñ iud.uer.q̃ro an đlegati,& uer. Sed nunqd & ibi dicit, ꝙ delegati, uel arbitri nõ pñt citare,ꝑ edita nisi specialiter fuerit data potestas,sec⁹ si dicit đ cõsulib. mercatorũ qa illi ponũt edictũ ĩ forib. audiẽtiæ suæ & de delegato est bona gl. in.d.l.2. & in. l. sancimus, C.đ iud.Scias tñ, ꝙ licet delegat⁹ ñ possit taliter citare ꝑ edicta, tñ đlegatus a principe p̃t citare ꝑ p̃conẽ, aut. qui semel, C. quo & qñ iudex, ubi uid. oĩno gl.ĩ uer.delegat⁹, q limitat p̃dicta, & đ ista citatione uide.d.An.in.c.dilectus,ĩ uer.q̃rit hic Inno. de excep.& Inn. in.c.1.in gl. sup uer.cõcil. o đ post.p̃latorũ & d. de Rot.decis.218. in fi.gl.in uer.lr̃is in.l.consentaneũ, C.quo. & qñ iude & de ista citatione uide gl.mag.ĩ. l.& post edictũ,ff. de iud.& de delegato, an possit taliter citare,uide ꝑ d.Ant.in.c.si quis contra clericum, de fo. comp.Bellentz.

a In diœceſi. Adde uidendum late Fe de. conſi. 66.
SEB. SAPIA.
b Tres caſus. Hos caſus cõplectitur ét Bar. in. l. is po teſt, col. 5. ff. de ac qui. hære. & quomodo intelligãt quis abſens ita, q̃ per abſentiã præ ſumatur ignoran tia, uide doctrinã Abb. in. c. 1. de poſtula. præla.
c Neſcitur q̃s. Adde. d. Car. cõ. 134. Old. conſi. 3. Pau. de Caſtro. con. 1. Ale. conſi. 86. Ro. conſi. 454.
ZACHARI.
Adde Bald. in. l. properãdũ. §. & ſi quidã, col. 3. uerſ. 3. oppo. C. de. iudi. Cal. in cle. 1. e. ti. Spe. in ti. de cita. §. ſequitur uidere, uerſi. qnq; ſic q̃ edicta, & pleni⁹ i uer. nota, q̃ minores, & Pau. de Ca. conſi. 48. Item qñ nõ eſt cert⁹ aduerſarius, ut not. idẽ Spe. ti. de dolo & cõtuma. §. reſtat, i prin. & Bal. in. l. 2. C. quo & quando iudex.
d Admitti. Adde qđ uoluit Ol. conſi. 167. & 216.
e Audiri. Adde q̃ uoluit Pet. de Ancha. conſi. 307.
ZACHARI.
Adde, quod nota ui in apoſt. ad iſtũ in. c. lator, nume. 4. in apo⁸ in uerſi. cum certo termino, ſupra qui filii ſint legiti.
SEB. SAPIA.
Poſt terminum. Vide ad hæc quæ ſcribit Fel. in. c. li cet, col. 11. uer. limitatur tertio, ſupra de probatiõi.

q̃ ad hoc de malitia nõ ꝓcedit, & tũc, ét ſi didiciſſet ab illis, q̃ denũtiatiõis tẽpore tacuerũt, ei tñ claudi nõ dét adit⁹ accuſandi: qa licet ab accuſatiõe illi repellãt ꝓp culpã ſilẽtii: iſte tñ repelli ñ dẽt, cum culpabilis ñ exiſtat. B. †No. 1. q̃ exiſtẽs in diœce. ꝑſumit hñe notitiã eorũ, q̃ palã fiunt ĩ ciuitate; & no. q̃ illa edicta & bãna, q̃ fiũt ĩ ciuitate publicè afficiũt oẽs exiſtẽtes ĩ diœceſi[a] †No. 2. tres caſus[b] in qb. ꝑſumit ignorãtia eorũ, q̃ palã fiũt ĩ ciuitate. Primus, ſi q̃s exiſtebat tũc tẽporis ex diœce. & valet iſte caſus ad multa, maxiè qñ fit ſtatutũ pœnale, aliquo exiſtẽte ex diœceſim. Scd̃us caſus, ſi q̃s erat tũc tẽporis ĩ tenera ætate ita, q̃ ñ valebat geſta cõpre hẽdere. Tertius caſus ſi ex ĩfirmitate patiebaꝫ mẽtis exiliũ. Idẽ tñ ẽ ĩ alia legitia cã, vt ſeq̃t in tex. vt puta ſm Abb. qa erat excõicat⁹ t̃pe denũciatiõis, & ſic nõ poterat mr̃imoniũ ꝯhẽdũ denuntiare; facit. c. qa diuerſitatẽ, de cõceſ. ꝓbẽ. † Sed q̃ro đ qbus bãnis ĩtelligaꝫ iſte tex. ſol. dicit In. q̃ bãna qñque capiũt ꝓ edicto facto ſup pœna pecuniaria, vt. 16. q. 1. c. ſtatuim⁹. ſed hic ſumit ꝓ denũtiatiõib. q̃ fiũt t̃pe ꝯhẽdi mr̃imonii ꝓtinẽtib. q̃ qcũque ſcit ipe dimẽtũ, dẽat illud denũciare ĩtra certum tẽp⁹, & ſi ñ ſit ꝓſixũ certũ tẽp⁹ dicit Inn. q̃ dẽt qs cõparere ſtati, cũ ꝑt cũ tẽperamento tñ qa ñ cõpelliꝫ illico currere; ad hoc. l. qđ dicim⁹, ff. de ſol. Et not. hoc dictum Inn. q̃ edicta ꝑnt poni ſine ꝓfixiõe tẽporis certi, & vid̃ q̃ ĩ ſiſi dixi ĩ. c. cũ parati, đ ap. dicit ét In. q̃ iſta edicta gñalia admit tunt̃, qñ plures admitti ꝑnt ad agẽdũ, uel accuſandũ & neſciꝫ, q̃ ꝑſona ſit citãda ſpecialiter. †No. ſin. iſtud dictũ nã potes colligere iſtã cõcluſionem, q̃ valet ét citatio gñalis p edicta, qñ neſciꝫ qs[c] ſpãliter ſit citãdus, ut ĩ le. 1. & aut̃. ibi poſita, C. ſi mi. ab hẽre. ſe abſti. alia aũt citatio ñ dẽt eẽ gñalis ꝑ edicta, ſed ſpecialis, ut ĩ. cle. 1. de iud. & q̃ ibi no. Et facit iſte tex. ꝑ cõſuetudine, q̃ inoleuit q̃ ſcholari volẽte recedere a loco ſtudii fiãt ꝑclamata & edicta ĩ ſcholis vt volẽtes aliq̃d ab eo petere cõpareãt ĩtra certũ tꝑs, de quo p gl. i. l. unica, C. ut nemo inuit⁹, & p Bar. in. l. Titia, ff. de accu. † In gl. i uer. *inanis*, in fi. vel ſm Io. An. ſciebat iſte cõſanguinitatẽ; ſed ex defectu ætatis ñ cõprehẽdebat, qđ illa dirimeret mr̃imoniũ † Sed exꝫ gl. q̃ro, đ qua ætate dẽat intelligi iſte text. dicit Inn. q̃ vſq; ad. 13. annũ. vr̃ q̃s excuſari, uel ſm eũ vſq; ad doli capacitatẽ. Nã ſicut doli capax ꝑt peccare, vt ĩ. c. 1. de deli. pue. ita ꝑt denũtiare pcñs cõmittẽdũ oĩb⁹. n. fuit dictũ, ſi peccauerit ĩ te frater tu⁹, &c. 2. q. 1. c. ſi peccauerit; alias aũt mĩores ñ admittunt̃ ad agẽdũ, ut iſti. de curato. §. itẽ iuiti, & ĩ. c. ſi annũ, đ iud. li. 6. Ego hęc dimit terẽ iudicio iudicãtis, ut hẽat diſcerner̃ qualitatẽ & diſcretionẽ pueri nãiſte tex. ſolũ cõſiderat, utrũ iſta ætas ſolũ ſufficeret ad cõprehẽſionẽ ĩpedimẽti, & denuntiationẽ. Et no. ſingulr̃ ex iſto dicto Inn. q̃ doli capaces admittenꝫ ad denũtiãdũ delictũ alteri⁹ iuxta formã euãgelii. † In gl. i ver. *repelendus*, ibi: *remouetur à denuntiatione*. uult ergo gl. q̃ repulſus ab accuſatione: qa ñ cõparuit ĩ termino, ñ dẽt admitti[d] ét ad denũtiãdũ ĩpedimẽtũ. Sed ꝯriũ no. gl. i. c. tua, de cogna. ſpũali. Hoſt. hic dicit, q̃ aut denũtiatio⁹ ht̃ poſſe ad pcñs corrigẽdũ & dẽt admitti. Aut ad diſſolutionem mr̃imonii, & ñ dẽt ad mitti. Certè hęc ſol. vr̃ mihi verbalis, & qa ñ pnt iſti agere pniam, niſi diſſolueret mr̃imoniũ, pbato ipedimento; & ſic idẽ, prſus eẽt effect⁹ ĩ denũtiatiõe, q̃ ẽ in accuſatiõe. Itẽ qa denũtiãs etiã ad peccatũ corrigẽdũ dẽt eſſe ſine oĩ ſuſpitione, ut. 3. q. 7. c. porro. vñ tenerẽ iſtã gl. idiſticte. † In gl. pe. in fi. no. gl. dicit tñ Io. An. q̃ hic iurm ñ recipiꝫ nũp eo articulo, ĩ quo erat iuris ꝑſumptio: ꝑſumptio iuris ẽ iſtũ ſciuiſſed̃ nũtiatiões emanaſſe, & iurm recipiꝫ, q̃ ipedimẽtũ ſciuit, & didicit poſt denũtiatiões. Io. Cal. dicit q̃ gl. hẽt bonũ itellectũ. nã ꝑſumptio iuris ẽ, q̃ iſte ſciebat ipedimẽtũ t̃pe denũtiatiõis & ad illã ꝑſumptionẽ excludẽdã recipiꝫ iurm. Ego diceré, q̃ ſm qualitatẽ ꝑſumptionis iudex arbitrabiꝫ, an ſit iurm ſufficiẽs. nã qñq; ꝑſumptio ẽ ita leuis, q̃ p iurm excludiꝫ, ad hoc tex. ĩ. c. nulli, de elect. li. 6. ubi electores admittũtur ad opponẽdũ ꝯ electũ, ſi iurãt, q̃ ea, q̃ obiiciunt, de nouo didicerit, ad idẽ tex. ĩ. c. ſuꝑ eo de ſen. exc. & no. gl. ĩ. c. innotuit, đ elec. qñq; ꝑſumptio ẽ ita ſtrĩgẽs & vrgẽs, q̃ iurm ꝑpriũ ñ ſufficit ad cã excludẽdã, ꝑ hoc tex. cũ gl. ĩ. c. vidua, de reg. ex qb. cõcludẽdũ ẽ, q̃ dictũ gl. q̃ ẽ univerſaliter verũ. In gl. fi. ibi. *modicum ſit præiudicium*. uel dic clari⁹, q̃ accuſator ñ cauſat fũdamẽtũ & ſubſtãtiã accuſatiõis ab ea ꝑſona, a qua audiuit ipedimẽtũ, ſed a teſtib. & ꝑbatiõib. Et iõ ñ obſtãt q̃ accuſator ſciẽs excludaꝫ ex culpa, ꝑpria, dẽt iſte admitti q̃ ñ fuit in culpa, ſed teſtis, q̃ deponit de auditu, totã ſubſtãtiam teſtimonii fundat ex ꝑſona alteri⁹, a qua audiuit, iõ, ſi actor repelliꝫ tanꝯ ihabilis, dẽt & iſte repelli, & ſic ꝑpriè loq̃ſ. c. licet ex quãdã, de teſti. alle. ꝑ ꝯrio. † Et ĩ fi. gl. no. ſin. gl. q̃ facit ad qñẽ, q̃ ꝑdixi. ſi ſcholaris uolẽs recedere a loco ſtudii ꝑfigit terminũ uolẽtib. agere, vtrũ poſt terminum dẽt qs audiri[e]? iſta gl. facit q̃ ſic, ſi res ẽ ĩtegra, ſed ego ĩtelligo rẽ eſſe ĩtegrã, qñ ñ fecit ꝑparamẽtum ad ea; q̃ ſine dãno ſuo obtinere ñ ꝑt, arg. ĩ. c. ĩ cauſis, & q̃ ibi no. de elect. Quid enim ſi ſpõſus elapſo termino edicti ꝑparuit multa, que ñ pnt differri ſine magno diſpẽdio? Certe abſurdũ eẽt dicere accuſatorẽ admittẽdũ poſt terminũ & dic latius q̃ gl. cõpre hẽdẽdo mẽtẽ Inn. q̃ aut termin⁹ fuit ꝑfix⁹a lege cõi, uel municipali, & poſt terminũ ſ̃n dẽt qs audiri, niſi ꝑbato iuſto ĩpedimẽto, ꝑ hoc. l. ob cõmiſſa, C. de adul. & l. fi. ff. de decre. ab ordine faciẽ. Aut termin⁹ fuit ꝑfixus ab hoĩe, & tũc aut iudex tulit ſniam ĩponẽdo ſilẽtiũ oĩbus, & ñ dẽt qs audiri ét re ĩtegra niſi p app. ut in. l. Titia, & q̃ ibi no. ff. de accu. & q̃ no. ĩ. l. diffamari, C. de ĩge. ma. & ĩ. c. cõquerẽte, & q̃ ibi not. Inn. de offi. ord. aut ſnĩa nõ fuit lata, ſed iudex ſimp̃r ꝑfixit terminũ, & tũc tene diſtĩctionẽ gl. q̃ aut res ẽ ĩtegra &c. cũ tẽperamẽto, q̃. ſ. tetigi. An aũt ualeat prefixio termini ſine cãe cognitiõe, Dy. ĩ r̃a, ĩdultũ, de re. iu. li. 6. dicit, q̃ ſic. ꝯriũ ſentit gl. ĩ. d. l. unica, C. ut nemo iuit⁹, & Bar. ĩ. d. l. Titia. Pro cõcordia dicerẽ, q̃ ĩ caſu, quo i⁹ mãdat ꝑfigi terminum ſeu edictũ emanare, ñ req̃rit cãe cognitio. Exẽplũ hic, & ĩ. c. fi. de clã. deſpõ. Sd̃ ubi edictũ fit ꝯ iuris r̃as, puta qa ſtatuitur terminus uolentibus agere, & tunc non debet fieri ſine cãe cognitione, quia eſt contra tex. illius. l. C. ut nemo inuitus, & dicit Bar. in. d. l. Titia, & ſi ſine cauſe cognitione pręfigitur terminus, pars releuabitur per remedium appellatiõis, quaſi ſentiat, q̃ niſi appellet non debet audiri. Ego aliter dicerem, q̃ aut iudex in iudi. prefigit terminũ, & hẽt locũ dictũ Bar. quia actus iudiciales trãſcũt in rẽ iudicatã, niſi appelletur, ut in. c. cum inter, de re iud. ét ſi ſit ĩterlocutoria, ut in. c. dilecti, de elect. in fin. Aut iudex extra iudicium ꝑfigit terminum ſine cauſę cognitiõe, & dico, quod citra appellationem poſt terminum uolens agere, debet admitti, q̃ gravamina illata extra iudicium non tranſeunt in rẽ iud. ut in c. legiti-

c. legitima, de appel. li. 6. & loquitur, quando præfixit termi num contra iuris regulas, ut ſ. dixi. Abbas.

De diuortys, Rubrica.

Continuata eſt hęc rubrica in precedenti titu. uel põt ſic continuari. Suprà in præcedentibus uiſum eſt, qua⁹r mr̃imonia cõiũganꝫ, & qua⁹r accuſenꝫ; meritò reſtat uidere, qua⁹r diuidanꝫ. Et ſcias, q̃ diuortiũ fit dup⁹r. Primò quo ad ſubſtantiã uinculi mr̃imonialis, ut qñ ſeparaꝫ mr̃imoniũ ꝓp impedimentũ ꝓpetuũ. Qñq; fit quo ad torũ & mutuã ſeruitutẽ, ut ꝓp adulteriũ utriuſq; cõiugũ, &c. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium neceſſarium non priuat ſpe coniugij.*
Machinatio in mortem coniugis priuat quem ſpe coniugij, ſi aliquod ſequatur homicidium. 3.
2 *Homicidium cauſa defenſionis non imputatur ad culpam, etiam quo ad pœnitentiam imponendam.*
4 *Machinatione mulieris in mortem uiri an uir poſſit eam deſerere, & e contra? Sæuitia uiri uel mulieris ſeparatur matrimonium quo ad torum.*
5 *Homicidium in uxorem, uel alias perſonas, in quibus caſibus priuat homicidam, q̃ non poſſit contrahere matrimonium.*
6 *Conatus ſeu uoluntas an & quando pro opere & delicto puniatur.*
7 *Delicta quædam ſunt, quæ impedimt matrimonium contrahendum, ſed non diriment iam contractum.*

CAP. I.

1 *Iqua mulier.* † Breue eſt & per alia uerba põt ſic ſummari. Homicidiũ neceſſariũ nõ priuat ſpe cõiugii. ſed machina 3
2 tio ĩ mortẽ ꝯiugis ſic. † No. 1. q̃ homicidiũ cã de
a ſenſiõis[a] nõ imputaꝫ ad culpã ét quo ad pœnitentiã impo nẽdã, ad hoc tex. in clemẽti. ſi furioſus, de homi. & uide gl.
3 23. q. 8. in ſumma. † No. ſcd̃o, q̃ ꝓp machinationẽ in mortẽ cõiugis, ſequuto inde aliquo homicidio, priuaꝫ machina tor ſpe cõiugii. uñ poſt mortẽ cõiugis nõ poterit cũ alia ꝯ
4 here mr̃imoniũ. † Sed q̃ro, q̃d ſi ĩ mortẽ mariti mulier continuè in fidiaꝫ, nec põt quoquo mõ cõpeſci, nũqd liceat hoc caſu marito eã deſerere? tex. hic nõ aperit. ſed Hoſ. format qõnẽ, & dicit, q̃ ex quo cautionis remedio ꝓuiđri nõ põt, põt eã repellere, & ſibi petẽti reſtõnẽ obſtabit exceptio ſęuitię; ꝓ hoc bonus tex. in c. literis, in fi. de reſti. ſpo. ubi vr̃ ꝓbari idẽ fore in marito ꝓſequẽte uxorẽ odio capitali; & 4
ꝓ illũ tex. dico, q̃ ꝓ iudicẽ hoc caſu poterit ſeparari mr̃imoniũ quo ad mutuã cohabitationẽ, & notabis ſemp illũ tex.
b in fine, quẽ neſcio alibi, remanebunt[b] tñ marit⁹ & uxor, li-
5 cet ſeparati, ut. ĵ. ĩ c. ꝓxi. facit. c. hi q. 32. q. 7. † In gl. 1. ibi, *niſi in caſibus*. hic gl. nõ rectè excipit à ꝓcedẽtibus. nã. ſ. loquuta eſt đ homicidio neceſſario, ſed iura allegata in exceptiõe loquunt̃ de homicidio uolũtario, qñ qs. ſ. uoluntariè interfecit uxorẽ, & ſenſus eſt, q̃ ꝓp homicidiũ gñaliꝫ cõmiſſum non priuaꝫ qs ſpe cõiugii niſi in caſibus exceptis, de quibus uide bonã gl. cũ tex. ĩ c. 2. de pęn. & remiſ. & in c. hoc ipm. §.
6 de pœnitẽtib⁹. 33. q. 2. † In gl. 2. ibi: *ubi de hoc*. Et dic, q̃ r̃r pu nit qs, licet nõ ꝓfecerit delictũ, ex quo puenit ad actũ, ꝓpin
c quum,[c] nec ꝓ eũ ſtetit, quin delictũ ꝓfeciſſet, de pęni. diſt. 1. c. ſi qs cũ telo, & c. ſiqs nõ dicã rapere. Et uide plenè de mã ĩ
7 c. 1. de eo, q̃ mit. in poſſeſ. † Et in fi. gl. no. gl. q̃ delicta, q̃ impediũt mr̃imoniũ ꝯhendũ, nõ dirimunt iam ꝯctũ, qđ intelligẽ niſi in caſibus expreſſis, & uide de hoc, quod dixi in c. primo, ſ. de conuerſio. in fide. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Coniuges propter alterius crimen non ſeparantur, niſi ſpiritualiter fornicẽtur; & tunc durat coniugium eis etiam ſeparatis.* 2.
Matrimonium ex alterius coniugis delicto, & etiam hæreſi non ſeparatur.
Matrimonij ſeparõ ſit ꝓp adulteriũ, & crimen ſodomiticũ a marito cõmiſſum.
3 *Matrimonij ſeparatio fieri poteſt, ſi maritus conatur uxorem ducere ad aliud delictum præter hæreſim.*
4 *Separati coniuges propter fornicationem ſpiritualem an abſoluti uideantur a redditione debiti?*

CAP. II.

1 *Qvæſiuit.* † Coniuges ꝓp alterius crimẽ nõ ſe parãtur, niſi ſpũaꝫr fornicenꝫ, & tũc durat cõiugium eis ẽt ſeparatis, & ſunt tria dicta. ſm, ibi, *nerum*. tertiũ ibi, *in uiris*. Caſus lr̃alis. Quæ rebaꝫ in c. iſto utrum mulier ꝓ furto uel alio crimĩe quolibet uiri ſui ab eo dẽat ſeparĩr̃ñ. ꝓp, q̃ mulier ꝓ furto, uel alio crimine uiri ſui ab eo ſeparari nõ dẽt, ni ſi uelit religionẽ fidei ſuę corrũpere, ſed ſi uir uxorẽ ad infidelitatẽ traxerit, à uiro poterit ſeparari quo ad mutuã ſeruitutẽ, ita tñ, q̃ alii nubere nõ liceb it, q̃a licet ſeparent̃. manent tñ ſp cõiuges ẽt ſeparati, & idẽ ſeruaꝫ in uiris. Ber. † No. 1. hic regulã, q̃ qualecunq; delictũ cõmittat alter cõiugum, non põt alius ob hoc petere ſeparõnẽ cõiugii ẽt quo ad torũ, fallit in delicto fornicationis, ſiue ſit fornicatio carnalis, ut. ĵ. e. c. ex lr̃is, ſiue ſit fornicatio ſpũalis, ut. ĵ. e. c. quanto, ut qa incidit in hęreſim, de quo uide, qđ legit & no đ cõuer. cõiu. c. fi. An aũt ꝓp crimẽ ſodomiticũ cõmiſſum à marito põt uxor petere ſeparõnẽ mr̃imonii, quẽ admodũ petit ꝓp adulterium, uide per Inn. c. 1. de adul. ubi plenè dixi, & p gl. in c. oẽs cauſationes. 32. q. 7. & in c. maritis, de adult. & ibi uide opi. † Scd̃o q̃ro, q̃d ſi maritus conatur uxorẽ ducere ad aliud delictũ ꝑter hęreſim nũquid uxor poterit ob hoc petere ſeparõnẽ quo ad mutuã cohabitationẽ? Inn. ſentit hic, q̃ ſic, & remittit ad no. ĵ. e. c quãto. idẽ tenet in c. 1. de adul. b
ꝑall. In ꝯriũ facit, qđ no. gl. in c. uxor. 28. q. 1. Sed ad primũ dictũ facit. c. idololatria. 28. q. 1. & ſatis põt dici, q̃ ſi non põt cõpeſci, ab iſta inſolentia, poterit fieri ſeparõ. nam præſumptio eſt cuiuſdam infidelitatis, ſi perſiſtit coniunx in trahendo coniugem ad delictum, nec ab hac prauitate cõpeſci poteſt. † Quæritur tertio, ſi ſeparet̃ matrimonium propter fornica- c
tionẽ ſpiritualem, nunquid innocens ſit abſolutus, a redditione debiti carnalis? Quidã tenuerũt q̃ nõ, ſed tantum a mutua ſeruitute, qa xp̃s ſolũ excipit delictũ fornicationis, cõtrariũ hic tenet Hoſt. & meli⁹, quia licet exceperit fornicatione, nõ. tñ diſtinxit inter ſpũalẽ & carnalẽ. uñ fauoꝛ fidei dẽm⁹ ĩtelligeꝛ đ ſpũali, & ꝓ hoc c. idololatria, ꝑall. & no. bñ hoc dictũ. q̃ ĩ mã penali uerbũ gñale ĩtelligiꝛ largo mõ. ſi diſpõ tẽdit ĩ fauoꝛ fidei. Ab. c

SVMMARIVM.

1 *Vir non poteſt dimittere uxorem propter impedimentum parentelæ notorium abſq; iudicio eccleſiæ.* 2.
Iudex ex officio poteſt inquirere de impedimento matrimonij, ſi fama refert illud exiſtere. 4.
Iudex ex officio, ſi impedimentum eſt notorium, poteſt matrimonium ſeparare.
3 *Maritus compelli poteſt per excommunicationem ad recipiendum uxorem ineantè dimiſſam.*
5 *Conſanguinitas de facili põt eſſe notoria. & hæc parentela ex cõi tractatu dicitur notoria ꝑſumptione iuris.*
6 *Secundum genus affinitatis hodie non prohibetur.*
8 *Separõ matrimonij ꝓp adulteriũ facta eſt pœnalis ſniã.*
Lite pendente ſuper impedimento coniuges debent ſibi debitum reddere.
Reſtitutionem petenti obſtat exceptio defectus proprietatis notoriæ.
9 *Reſtitutionem marito petenti obſtat adulterium notorium mulieris.*
Impedimentum parentelæ obſtat matrimonio quo ad carnalem copulã, non aũt quo ad mutua ſeruitia.
Notoriũ quale ſufficiat ad ſtatũ diſſoluẽdũ matrimoniũ?

HHH

a Cã defenſionis. gl. tenet ꝯrium in l. ut uim, ff. đ iuſt. & iu. gl. in c. inter hæc. 33. q. 2. q̃ in oibus caſibus, in quibus eſt cõmiſſum homicidium, tpe cõfeſsiõis eſt iniungenda pnia, Rom. in auth. ſiꝛ, C. ad l. Fal. in 34. ſpeciali piæ cauſæ inter ultimas uoluntates. Abb. in c. 2. ĵ. de homi. Imo, in l. quod ergo, ff. de lẽga. 1. Alex. in l. ex plagiis, ff. de uerb. oblig. ubi tenent, q̃ interficiẽs bannitum uigore ſtatuti nõ peccat. Bald. in l. rectè, C. unde ui. in 7. col. in fin.
Remanebunt. ꝓ hoc corrigitur. l. conſenſu. C. de repudiis ſm q̃ ꝓp in fidiationẽ fiebat ſeparõ etiam quo ad uinculum matrimonii ſm Io. And. & Philip. Fr. hic.
Ad actum ꝓpinquum. per legiſtas in l. ſi quis non dicam rapere, C. de epiſc. & cle. & in l. quiſquis, C. ad legem Iul. maie. per Bar. in l. 1. ff. de ex or. cri. per Alex. in l. 1. in fi. ff. quod quiſque iur. p̃ cano. in c. fœlicis, đ pœnis, li. 6.
SEB. SAPIA.
Actum propinquũ. Vide latè Fel. in c. 1. col. 1. uer. regula eſt, ſ. de ſ̃ſum. ubi ponit regulam cum nonẽ limitationibus.

a Porro. sed uidet̃
ꝙ nisi sit suspicio
adulterii ẽt noto
rii,propria aucto
ritate non posit
uxorem dimitte-
re per tex.in c.di
xit dñus. 32. q. 2.
Sed pot̃ responde
ri ꝙ uerbum,libe
rè. non excludit,
ut scis, & ,pbatur
in c.1.de off.ord.
iuncto.c.decimus
de restit spol.lib.
6.Bellentz.
b Ex officio. de
quo in c.qualiter
& qñ. j. de accu.
Lea quidẽ , C.e.&
in l.si marit⁹, ff.đ
adulte.&facit iste
tex.pro gl.i c. p̃s
byter si à plebe.2.
q. 6. ꝙ per iudicẽ
non pot̃ ,pcedi p
inquisitionẽ , nisi
prius detur termĩ
nus offenso ad ac
cusandũ & delibe
rãdum,Bal. i l.se-
natu, C.qui.accu.
non possunt.
c Pœna.hanc gl.re
putat sing.Florẽ.
hic;ꝙ snĩa diuor-
tii dicitur pœna.
addo aliã i c.p ue
nerabilẽ,s̃. q filii
sint legi.i uerb.se
parasti,qđ intelli
ge secũdũ Inn.i se
paratiõe.q̃ fit pro
pter separationẽ
carnalẽ,uel spũa-
lẽ secus, si ex alia
cã. & an annulla-
tio actus sit pœna,
uide tex. in l.sena
tus, ff.de cõtrahẽ.
emp. & q d in ulti
mis.uolũtatibus ,
no.i l.turpia,ff.de
leg.1.per Inn.in c.
snĩa. j.de sen. ex-
cõi.p Bal.in l.præ
tor,ff.de no. ope.
nũ.p Bal.in l. ne-
mo.la 2.C.de sac.
sanc.eccl. per Bal.
nouellum in rub.
ff. de uer. ob.in fi.
in sua soléni repe
titione.

CAP. III.

a Porro. [a] † Vir non pot̃ dimit
1 terre uxorẽ sine iu-
dicio eccl'iæ, ẽt ꝑꝑ ipedimẽtũ
parentelæ notoriæ.h.d.primò ,
& scđò.Si fama refert ipedimẽtũ cõiugii,
ẽt nemine opponente , eps̃ ex officio suo
pot̃ de eo inquirere. Si uerò ipedimẽtũ ẽ
notoriũ pot̃ ex officio suo mr̃imonium se
parare,& ꝰm dictũ,ibi: *præterea* Casus li
teralis.Quidã comes pontini authorita-
te sua sine iudicio eccl'ię dimisit vxorem
suã , qa eã dicebat fuisse cognatã uxoris
suæ defunctæ, mulier petebat eũ sibi resti
tui,q̃rit̃,an potuit eã sic dimittere?Rñ.p̃p̃
ꝙ si ẽt parentela publica & notoria esset,
sine iudicio ecclesiæ uxoré dimittere nõ
pot̃,uñ comes cõpelli dẽt,ut eã recipiat ,
q̃ restitutionẽ ipsius petebat , qđ si facere
cõtẽpserit,excõicet̃.Preterea q dã.H.no-
mie q̃dã cognatã vxoris suę duxit i vxoré.
q̃rit̃,qd fieri dẽat?Rñd.p̃p̃, ꝙ si non appa
reant accusatores,& parentela manifesta
seu publica existit,ꝙ credibile nõ est, nisi
essent cõsanguinei in primo & scđo gra-
du,illud mr̃imoniũ dissoluat̃ , qđ illicitè
2 est ꝯctũ.Ber:† No.Primò,ꝙ mr̃imoniũ se
mel ꝯctũ nõ dẽt absq; iudicio eccl'iæ , ẽt
si impedimẽtũ sit notoriũ,separari,& no.
hoc ultimũ:qa nescio alibi. Et rõ pot̃ eẽ:
qa multa dicunt̃ notoria,q̃ nõ sunt, ut in
c.cõsuluit,de appell.iõ nõ dẽt tñ scr̃m re
scidi ex sola opi. coniugũ credẽtiũ forte
iniuste impedimẽtũ notoriũ; de hoc ali-
3 quid.j.† No.2. coniugẽ posse cõpelli per
excõicationẽ ad recipiendũ uxorẽ incau
4 tè dimissam,seu temerè.† No.in §.*præte-
rea*,ꝙ sup impedimento mr̃imonii iudex
b pot̃ ex officio[b] suo ,pcedere.† Itẽ no.ñ cẽ
5 facile,ut cõsanguinitas sit notoria nisi in
prĩo uł scđo gradu ꝯsanguinitatis.nã.fra
tres,q sunt i primo, & filii duorũ fratrũ ,
q sunt in scđo,de facili exhibẽt se cunctis
,p cõsanguineis,nõ aũt sic cõtingit in ul-
teriorib.gradib.Et sic no. ꝙ licet parẽte-
la ,pbet̃ ex p̃sumptiõe,puta ex cõi tracta-
tu,nihilominus pot̃ esse notoriũ,& appel
lat̃ hoc notorium p̃sumptionis,seu iuris.
6 † Oppo.ꝯ primũ dictũ.nã ur̃ , ꝙ cognatã
uxoris defunctæ licitè q s ducat in uxorẽ.
aut.n.erat cognata uxoris:qa fuerat uxor
fratris uxoris,& tũc,cũ ista sit ex secundo
gñe affinitatis, nõ vr̃ cũ ea ,phibitũ mr̃i-
moniũ,ut i c.nõ dẽt,de cõsan.& affi. Aut
erat cognata uxoris,qa ambæ fuerũt con
iuges duorum fratrum, & etiam non de-
bet impediri : quia attinebat isti in ter-
tio gradu affinitatis,de quo hodie nõ est
curãdũ,ut i d.c.nõ dẽt.Sed si itelligimus,
ꝙ erat cognata uxoris modis p̃dictis,di-
cẽdũ, ꝙ ,pcedit istud de iure antiquo,sed
pot̃ itelligi, ꝙ erat cognata uxoris defun
ctę,id est cõsanguinea.nã cõsanguinei di
7 cunt̃ cognati,ut.ff.uñ cog.l.1. †In gl.1.i fi.
no.bñ finẽ gl.maximè i eo,ꝙ nullã mẽtio
nẽ faci.đ citatiõe,sed aĺr dicit in c.ad no-
strã,s̃.đ iureiu.sed tu dic,ut plene dixi i c.
8 uestra,de coha.cle.& mulie. †In gl.2.ibi.

c *pœna*[c] *est*.no. gl. Io. An.dicit, ꝙ cum sit separatio propter
adulteriũ,est ,ppriè pœnalis snĩa , & credo,ꝙ melior sit rõ,
q̃ tetigi in notabilib⁹,quia hoĩes fallunt̃ in discernẽdo. an
aliquid dicat̃ notoriũ : qa,ut dicit Io.2.q.1.c. de manifesta
de notorio loquimur,& qd sit notoriũ,ignoram⁹.& iõ dẽt
requiri iudiciũ eccl'iæ i separatiõe tãti sacr̃i : nõ tñ interim
dẽnt sibi debitũ reddere, si firmiter credũt parẽtelã eẽ iter
9 eos,ut i c.lr̃as,de rest.spo. & ,p hoc,qđ dr̃ i gl.seq. † In gl.3.
in fi.sed ꝯ hãc sol.gl.& tex.opponit̃.nã petenti restitutionẽ
obstare dẽt quo ad oĩa exceptio đfect⁹ ,pprietatis notorię,
ut est tex.j c.ad decimas,đ resti.spo.li.6.optimè facit.j.c.,p
xi.ubi adulteriũ notoriũ mulieris obstat eidẽ petẽti maritũ
restitui. dicit ibi In.hoc ,pcedere nedũ i cã mr̃imoniali,sed
in qualibet alia.hoc ꝯriũ difficillimũ est,& uario mõ p mo
dernos soluit̃ hic,& j.c.se.Prĩo dicũt,ꝙ iste tex.nõ dicit, ex
ceptione nõ obstãte; sed ꝙ marit⁹ ñ dẽt dimittere uxorem
ẽt ꝑꝑ parẽtelã notoriã sine iudicio ecclesiæ.nã si bñ põdera
tur tex.hic ñ excipiebat̃ de parẽtela notoria. scđo soluit,ꝙ
parentela obstat mr̃imonio quo ad carnalẽ copulã,non aũt
quo ad mutua seruitia.nã pot̃ qs hr̃e mulierẽ ut sororẽ, q̃ ñ
pot̃ hr̃e ut uxorẽ,ut in c.cõsultationi,s̃.de frigi.& malefi.&
sic hęc exceptio nõ cõcludebat ex toto,defectu ,pprietatis.
Tertia sol.ꝙ hic loquit̃ de notorio p̃sumptiõis,qđ certitu-
dinaĺr ,pbari ñ pot̃.Cõtrariũ ,pcedit i notorio facti,qđ cla
rè ,pbari pot̃.Hęc ultĩa sol.ñ multũ mihi placet: qa hoc no
toriũ sufficit ad dissolutionẽ mr̃imonii sine alia ,pbatione
ut p3 hic in fi.c.ergo dẽt sufficere quo ad repellẽdã cõiugẽ
à petitione restõnis.Et iõ tene p̃cedẽtes solõnes, & sic hẽs
clarè itellectũ huius.c. qđ a plerisq; difficile reputari solet.

SVMMARIVM.

1 *Restitutionem mariti uxor petens repellitur, si notoriè fornicata est, & maritus continuit.* 5.7.10.
2 *Maritus excõicatur, si absque iusta causa uxorem dimittit.*
Marito non creditur de adulterio uxoris.
3 *Vxor dimissa etiam temere a marito non excusatur, si post modum adulterium commisit.*
Mulier non excusatur à fornicatione etiam propter paupertatem.
4 *Adulterium quomodo potest esse notorium.*
5 *Restitutioni obstat exceptio notoriæ proprietatis, siue defectus notoriè concludens ad executionem notoriæ proprietatis.*
6 *Adulterium non separat matri. sed tantum priuat eius executionem.*
7 *Ab adulterio an excusetur uxor, si à marito fuit causatum?*
8 *Mora ultima nocet.*
9 *Adulterium mariti etiam non notorium an uxor possit obijcere?*
10 *Restitutio mariti propter exceptionem de adulterio non retardatur, nisi excipiat de adulterio notorio.*
Restitutionis materia est ualde priuilegiata.
Paria delicta siue adulteria mutua compensatione tolluntur.

CAP. IIII.

1 *Significasti.* † Repellit̃ uxor petens restitu-
tionẽ mariti , si notoriè for-
nicata est , & marit⁹ cõtinuit. Cõis diuisio.scđa,
ibi, *consultationis*.Casus lr̃alis.Quidã sine iudicio
eccl'iæ dimisit uxorẽ suã eo,ꝙ suggestũ fuit ipsam cũ quodã
suo cõsanguineo icestũ cõmisisse, ꝑꝑ qđ ẽt fuit excõicatus:
sed mulier illa de alio sobolẽ suscepit , & nihilominus pete
bat uiro suo restitui, dicens ꝙ iniustè eam dimiserat,& sibi
mãm adulterãdi dedisset.q̃rit̃,qd iuris sit?Rñ.p̃p̃,si notoriũ
sit mulierẽ ipsam adulteriũ cõmisisse,ad eam recipiẽdã uir
cõpelli ñ dẽt,nisi cõstaret ipsum cum alia adulteriũ cõmisis
2 se.Ber. † No.1.maritũ posse p eccl'iã excõicari , si sine iusta
cã dimittat uxorẽ,nec credit̃ sibi asserẽti uxorẽ fuisse adul-
3 terã,p hoc.j.c,,pxi.†No.2.ꝙ uxor dimissa temerè à marito
nõ excusat̃ ab adulterio,qđ sic relicta ꝑpetrauit.Nã p̃textu
paupertatis nõ dẽt mulier cõmittere tãtã ignominiã, ff.de
4 ri.nup.l.palã.§.nõ.n.† No.ꝙ adulteriũ mulieris pot̃ eẽ no-
toriũ;qđ pot̃ cõtingere multis modis, puta p cõfessionẽ ip
sius,uł qa peperit filiũ,licet marit⁹ secũ nõ habitauerit p an
nũ.No.ultimò , ꝙ petẽti restõnẽ obstat exceptio de effectu
notoriæ proprietatis,siue defect⁹ cõcludens ad executionẽ
,pprietatis notorię.nã adulteriũ nõ priuat,seu separat ma-
trimonium,

trimoniũ,sed priuat dũtaxat executionem mr̃imonii; & ui-
6 de qđ dixi s̃.in c.,pxi.& tene menti in hoc istũ tex.†In gl.1.
ibi,*nisi eam inuitam*. Idẽ sentit Io.An.si uolentẽ eam adulte
rãdã tradidisset alteri;tñ nõ rñ.ad ꝯriũ. Sed dic,ꝙ aut mari
a tus dat uxori imediatam cãm adulterãdi ,[a] puta induxit ad
cõmittẽdũ adulteriũ;& tunc nõ pot̃ sibi adulteriũ obiicere;
& sic itellige iura alle.i prin.gl. nõ tñ p hoc excusat̃ mulier
a pœna legis;imò uterq; puniet̃ marit⁹, & uxor,ut in l.1.§.
si publico, ff. de adult. Aut p̃stat cãm mediatã seu remotã,
puta qa eã reliqt,uel in necessariis nõ ,puidit; & tũc nõ pot̃
sibi obiicere adulteriũ,ut hic,& in c.seq.& uide qđ dixi in c.
7 discretionẽ,alle.in gl. † In ea gl.ibi,*spoliata intelligitur*. no.
bñ hãc pticulã gl.& idẽ tenet gl.in c. lr̃as,de resti.spo.& in
c.intelligim⁹,de adul.& Inn.in c.ueniens,de reg.& Spe.i ti.
8 de spõsa.§.si.uer.1.& seq.†In fi.gl.no.hanc qõnẽ;& rõ deci
sionis est,qa ultima mora nocet, ut in l. illud, ff.de peric.&
9 cõmo.rei.uẽditæ. †In gl.fi.ibi,*oporteret prius probare*. uult er
go gl.ꝙ uxor possit replicare de adulterio mariti ẽt nõ no
10 torio.†In ꝯriũ facit,qđ no.gl.p̃cedẽs,sed cõcordãdo dic,ꝙ
marit⁹ nõ est audiẽd⁹ ad ipediẽdũ restõnẽ cõiugi,nisi exci-
piat de adulterio notorio. Rõ,qa cã restõnis est priuilegia-
ta,ut in c.fi.de or.cog. Sed uxor bene replicat de adulterio
mariti nõ notorio,qa maritus nõ petit restõnẽ,sed excipit
ꝯ petẽtẽ; & sic cessat rõ,q̃ est in priori casu. Et ex hoc no.ꝙ
b adulteria coniugũ mutua cõpensatione tollunt̃,[b] licet diffe
rant in qualitate,ut qa adulteriũ unius est notorium,aliud
uerò occultum,&c. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium separatur propter adulteriũ uxoris, & si uir postea fornicatur, reintegratur.* 6.
2 *Confessione solius uxoris separatur matrimonium quo ad torum, secus , ubi agitur de substantia matrimonij.*
3 *Maritus tenetur ad ,puidendũ uxori de necessarijs, etiam si dotem nõ habuit.* 4.
4 *Maritus potest accusare uxorem de adulterio.*
Vxor potest agere contra uirum, & petere alimenta.
5 *Matrimonium non separatur propter adulterium , nisi quo ad torum & mutuam cohabitationem.*
6 *Matrimonium integratur propter uiri incontinentiam.* 11.
Separati coniuges debent ex uoto continentiam seruare.
7 *Pater uendit filium propter famem.*
Adulterium committere alicui non licet etiam propter famem . quarere enim debet uictum alio modo. 8.
8 *Filia innupta ætate 25. annorum , si peccat in corpus suum, non potest à patre exhæredari, quia uidetur, ꝙ pater fuerit in culpa differendo nuptias tanto tpe.*
9 *Iudex an debeat supplere?*
10 *Confessio facta calore iracundiæ an & quando præiudicet.*
Confessio propria an possit reuocari?
11 *Sentẽtia separationis matrimonij quo ad torum an transeat in rem iudicatã?*
12 *Separati coniuges an inuiti possint reintegrari?*

CAP. V.

1 *Ex literis.* † Mr̃imoniũ separat̃ ꝑꝑ adulteriũ
mulieris;& si uir postea fornicet̃,
reintegrat̃ ; & est bon⁹ casus & multũ allegabilis.
scđa ps,ibi,*unde fraternitati*. Casus lr̃alis.Guliel-
m⁹ duxit in uxorẽ q̃dã,tandẽ nata discordia inter eos dice
bat idẽ.G.p uiolẽtiã sibi illatã & metũ ẽt illã duxisse,post-
modũ accusauit eã sup crimine fornicatiõis ; q̃ cępit publi-
cè ,pfiteri,ꝙ cũ uir eius negaret sibi in necessariis ,puidere,
crimen cõpulsa fuit incurrere supradictũ. Sed cũ admonita
fuisset,ne ad suggestionẽ alicui⁹ illud tã turpe ꝯ se ꝯfiteret̃,
ipsa id manifesti⁹ asserebat.Eps̃,cõuocato capl'o suo,de cõ-
silio ipsi⁹ capl'i utriq; illorũ priuatim cõtinẽtiã indixit ob-
seruãdã, ita, ꝙ castè uiuerẽt ab inuicẽ sepati.Sed dictus.G.
statim cũ alia furtim ꝯxit.Eps̃ hoc audiẽs ab ipso.G.uerita-
tẽ inq̃rẽs,ipse rei seriẽ explicauit,& ad sedẽ apost. appella-
uit.q eps̃ ordinẽ hui⁹ negotii dño papæ significauit. uñ mã
dat ep̃o,quaten⁹,si res ita se hẽt,uirũ p̃dictũ ad vxorẽ ltimã
2 redire cõpellat.Ber. †No.1.& tene mẽti,ꝙ cõfessio cõiugis
ualet ꝯ executionẽ mr̃imonii, seu ꝯ sequẽtia ad ipm matri
monium,uel p alia uerba sic. Not.ꝙ ubi agit̃ de adulterio ad
sepationẽ tori,ualet cõfessio soli⁹ cõiugis. nã ad solã cõfes

sionẽ mulieris fuit hic sepatũ mr̃imoniũ
quo ad torũ,secus est,ubi agit̃ de substan
tia uinculi,ut in c. sup eo,de eo q cog. cõ
san.uxo.suæ,& ibi plenius dixi.rõ diuersi
tatis est,qa primo casu solũ tractat̃ de p̃-
3 iudicio cõfitẽtis.†No.scđò maritũ teneri
ad ,puidẽdũ uxori i necessariis ; & si hũit
c dotẽ,tenet̃,puidere ꝰm q̃titatem [c] dotis,
ut in l.si cũ dotem.§.sinaũt,ff.sol.mat.Si
nõ habuit dotẽ, tenet̃ ,puidere de suo,ut
4 dr̃ in c.p ur̃as,s̃.ti.,pxi. †No.tertiò mari-
tũ posse accusare uxorẽ đ adulterio, licet
tpe adulterii denegauerit sibi ,puidere in
necessariis.non.n.excusat̃ ꝑꝑ hoc mulier
de adulterio.dẽt.n.agere ꝯ uirũ,& pete-
5 re alimẽta.†Itẽ no.ꝙ ꝑꝑ delictũ adulte-
rii non separat̃ mr̃imoniũ quo ad uinculũ,
sed tm̃ quo ad torũ & mutuã cohabitatio
nẽ.uñ sepati remanẽt coniuges;ad hoc c.
6 2.s̃.c.32.q.6.c.fi. † No.ꝙ si uir innocẽs nõ
cõtinet,post separõnẽ factã ꝑꝑ adulteriũ
mulieris dẽt mr̃imoniũ reitegrari; & est
casus hic singularis,q nõ est alibi ꝰm vnũ
itellectũ,ꝙ adulteriũ uiri & uxoris cõpẽ-
sat̃ nõ solũ añ snĩam latã, sed ẽt postea;
de quo pleni⁹ dicet̃ cũ gl.pe.Et istũ tex.in
ducit Io.in c.qđ Deo pari.33.q.5.& in c.
nolle.30.q.1.ꝙ si cõiuges pari cõsensu uo
uẽt cõtinẽtiã, & alter postmodũ nõ cõti-
net,mr̃imoniũ dẽt reintegrari. Sed dicit
Io.And.ꝙ parũ facit ad hoc ista decre.&
remittit ad no.in c.dudũ, de cõuer. cõiu.
Et dic parũ facit ex eo,ꝙ mulier hæc,quæ
deliquit,nõ tenet̃ seruare ꝯtinẽtiã ex uo
to; sed tm̃ qa priuata est iure suo ꝑꝑ suũ
delictũ.Sed marito postmodũ delinquen
te cõpẽsat̃ adulteriũ suũ cũ adulterio ma
riti,sed in casu p̃misso sp illi obligant̃ ad
cõtinentiã ex ,pprio uoto.uñ credo, ꝙ ẽt
ex officio iudicis nõ dẽt mr̃imoniũ rein-
7 tegrari,ne ueniant ꝯ uotũ cõtinentiæ; &
hoc vr̃ uelle tex.in d.c.qđ Deo. † In gl.1.
ibi, *l.ult.* ubi excusat̃ pr̃,q ꝑꝑ necessitatẽ
d famis uẽdit filiũ;[d] ꝯ,dic,ꝙ illud nõ ẽ deli
ctũ, maximè cum facit authoritate legis,
sed adulteriũ i se est malũ & oĩ lege ,phi-
bitũ,nec ex aliquo pot̃ fieri bonũ, ut c. &
8 si Xp̃s,de iureiu.†In ea.glo.ibi, *auth. sed si
post*.ubi filia q̃ post.25.annũ.innupta pec-
cauit in corp⁹ suũ,nõ pot̃ a pr̃e exhæreda
ri,quasi pr̃ fuerit i cl'pa differẽdo nuptias
ei⁹ tãto tpe,sed dic illud ,pcedere i odiũ
pr̃is,& qa alia necessitate vr̃ inducta; q̃ fa
mis,sec⁹ aũt i uxore,qa aliis remed.is de
9 bet sibi q̃rere uictũ;& no.hũc casum. † In
gl.2.ibi, *ipsum factum respicere*. quasi uelit
dicere,ꝙ cũ iudex nõ dẽat supplere de fa-
cto,ut no.in c.bonæ,đ postu.p̃la.nõ dẽat
eps̃ p cõfessionẽ habitã instare , sed tene
ꝯriũ,ut ẽt ,pbat ista lr̃a.Et huius dicti tri
plex pot̃ eẽ rõ.prĩa , ꝑꝑ piculũ aĩarũ, qđ
iminet ꝑꝑ separõnẽ mr̃imonii.scđa , ,p
fauorẽ mr̃imonii. tertia , ne cã collusio-
nis ista cõfiteret̃,ar.in c.audiuim⁹.j.đ col
10 lu.detegẽ. † Et i fi.no.fin.ultimũ dictũ gl.
& nõ tradas obliuioni, ꝙ cõfessio calore
e iracũdię[e] nõ p̃iudicat,nisi det̃ ,pseueran-
tia,aĺs ãt ualet cõfessio facta i criminali,

ZACHARI.
a Immediatã cãm
adulterandi. Adde
Paul.de Cast.cõsi.
126.& Feli.in c.fi.
col.2.uersi.itẽ per
Inn.s̃.de constit.
ZACHARI.
b Tolluntur. Adde
tu,quod latè nota
ui in apo. ad istũ
in c.an sit deferen
dum, nu.4. in uer.
non sit,s̃. de app.
ubi hẽs,an & qñ i
delictis habeat lo
cum compẽsatio.
c Secundum q̃tita-
tẽ dotis.Ista consi
deratio Abb. ẽ dũ
bia, quia maritus
tenetur in oĩbus.
& nõ solum ipse,
sed & hęredes ei⁹,
Bar.Ang.& cõiter
doct. i l.diuortio,
ff.solu.matri.ar.l.
qđ si nulla , ff. de
reli.& sump.fune.
p doct. in l. qđ in
uxorem,C.de neg.
gest.
ZACHARI.
d Vendit filium, l.
2.C. de patr. & fi.
di.in c.si quis,inf.
de fur.& i c.disci-
pulos,& ibi arch.
de consi. dist. 5. &
iste in c.nõne,col.
fi.s̃. de p̃sum. qđ
tñ ñ hẽt locũ i fil.
p̃sbyteri; ita sing.
dixit Hostiẽ.in c.
Iudæorum, de æt.
& qual. quem ibi
sequuntur scrib.&
Io.de Ana.in alle.
c.siquis,col.2.uer.
tu adde , & c.j. de
fur. refert etiã &
sequitur Hipp. de
Mar.sing.suo.101
inc.pr̃ pot̃ uẽdere.
e Iracundiæ.p Ro.
in sing.515.p Bal.
& Saly.in l.si filiã,
C.de inof.testa.iõ
uotũ factũ calore
iracundiæ non ua
let,gl. i c.dudũ,&
ibi Abb.s̃. de con
uer. cõiu.fallit in
delictis.l. si nõ cõ
uitii , & ibi Cy.C.
de iniur. Ab.in c.
2.j.de his,qui fil.
occiderunt.
SEB. SAPIA.
Calore iracũdię.
Vide Deciũ . in c.
at si clerici , i prĩ.
col.10. uer.tertiò
limitat̃,s̃. de iud.
Fel.in c.Matthę⁹.
j.de sim. & in c.si
cut ex lr̃is,de iure
iur.& in c.si uerò,
col.ult.eo.ti.& in
c. dilecti filii,col.
9.s̃. de exceptiõi.

SEB. SAPIA.
a Ex officio iudicis.Vide Fel. in c. lator, col.7.s̃. de re iudic.ubi ponit quid tenendum.
b Quanto . uide Thom. in 4. sent. dist.35.q.1. circa fi.ubi dicit, q infidelitas alteriꝰ cõiugũ facit diuortium,quia dicitur spiritualis fornicatio,& cõtra bonum matrimonii, quod est proles, ut ibi per eum,Bellentz.

nec exigit alia pseuerãtia,ut ĩ l.si cõfes-
sus,ff.de cust.& exhi.re.& in c.2.de cõfes.
& ĩ c.p inqsitionẽ,de ele.Vel põt ĩtelligi
tex.ſm Host. q ĩcõtinẽti antè q̃ cõfessio
sit descripta in actis, põt fieri reuocatio;
& not.sing.hoc dictũ, p quo allego gl.in
c.apud.32.q.1.& in c.fi.de iureiu.li.6.Põt
tertio ĩtelligi tex.q corã epo & sociis ex
locũ iudicii ista mulier fuit ɔfessa. iõ eps
admonuit.ut dicat ueritatẽ. alię pceden
11 tes solões sunt notabiliores. †In glo.in
uer.inuicem.no.bñ istã gl.& ultimam,q si
mrĩmonio separato pp adulteriũ alteriꝰ
coniugis,alius non ptinet,debet mrĩmo
niũ reitegrari,nõ obstãte, q snĩa separa
tionis lata fuerit.idẽ firmat glo.j.proxi.
Quidã tenuerũt ɔ̃riũ. q ex quo snĩa fuit
lata pdidit ius seruitutis oẽ, qđ hẽbat in
marito, qđ vr̃ nõ posse recupare ex deli-
cto uiri superueniente,& uide bo.gl. quę
hoc late disputat in c.apostolus. 32. q.7.
& doc. antiqui fuerunt uarii in hoc. Sed
opin. communior & fauorabilior est, ut
mrĩmoniũ reintegret, saltẽ ex officio iu
a dicis,a qđ tenet Inn.in c.pxi.& hoc satis
mihi placet, ne isti sic separati incidãt in
adulterium. Et qa stante uinculo mrĩmo
niali nõ põt dici, q iniuria sit illata mu-
lieri seu ipsi mrĩmonio , iõ dẽt hincinde
fieri cõpẽsatio, & ex hoc no. q snĩa fuit
lata sup separõne mrĩmonii quò ad torũ
nõ tñ trãsit ex toto in rẽ iudi. p quo fa-
12 cit qđ no.in gl.se.† In gl.fi.in fi. no.con
clusionẽ gl.& hęc conclusio cõior est,ut
dicamꝰ,q antè,q̃ uxor cõfiteat, possit ẽt
inuita reconciliari marito,licet fuerit se
parata iudicio ecclię, nã illa snĩa separa-
tionis fuit lata in fauorẽ nõ delinquẽtis.
iõ nõ dẽt retorqri ĩ eiꝰ læsionẽ,maximè
cũ duret uinculũ mrĩmoniale inter eos;
& p hoc facit optimè auth.sed hodie,C.
de adul. & qđ no.gl.in c.gaudemus,s̃. de
cõuer.cõiug.& optimè facit tex.ibi.& de
ultimo ɔ̃rio gl. dic ut no. in regula,factũ
legitimè,de reg.iur.li.6. Abbas.

SUMMARIUM.

1 *Separati coniuges sine iudicio ecclesia etiam propter hæresim redire compelluntur.2.4.*
2 *Adulteriũ & hæresis, seu carnalis & spũalis fornicatio,an idẽ opetur quò ad separationem coniugum?4.*
3 *Matrimoniũ separatur ẽt pp spiritualẽ fornicationẽ.*
4 *Separati coniuges propter hæresim,an reconciliarẽtur, si sit reuersus.*

CAP. VI.

1 DE illa. †Si uxor a uiro lapso in hæresim propria authoritate diuertit,ad eũ reuersum redire cõpellit, secꝰ, si p iudiciũ ecclĩæ ab eo fuisset separata.
& scđa,ibi,*si uerò*. Casus lr̃alis.Quidã uir lapsus fuit in hęre
sim, uxor eiꝰ statĩ sine iudicio ecclię ipsiꝰ ɔsortiũ đclinauit,
tãdẽ ille reuersus ẽ,& petebat uxorẽ,ipa nolebat ad eũ redi
re;q̃rit,qd iuris sit Rñ.pp̃,q si mulier maximè ea ĩtẽtiõe di
scessit a uiro,ut ille in hæresim lapsus tędio pariter & cõfu
sione affectꝰ ab errore suo se cõuerteret,ei reuerso ẽ reddẽ-
da,& si redire noluerit,ẽ cõpellẽda. Si uero iudicio ecclię
ab eo recessit,ad eũ recipiẽdũ nõ est cõpellẽda,sed hoc,qđ
2 ibi dr̃,corrigit p.c.sequẽs Ber.† No.1.q si maritꝰ spũalr̃ for
nicat põt uxor ppria authoritate ab eius cõsortio declina-
re,nec cõpellit p ecclesiã redire ad maritũ pseuerãtem ĩ infi
delitatis errore.& ex hoc no.unũ casum,in quo differũt for
nicatio spũalis,& carnalis.nã pp spũalẽ licitũ est innocẽti
recedere ppria autho.nec cõpellit redire,secꝰ in carnali ſm
Host.sed aduerte,nã si fornicatio carnalis eẽt notoria,puto
q posset recedere alter ppria authoritate,nec cõpellit redi
re,ut est gl.ĩ c.fi.de adul.& ibi plenè dixi.Sed differẽtia præ
dicta posset pcedere,ubi nõ daret notorietas delicti;& hoc
posset admitti pp piculũ infectionis; qđ est crimẽ hæresis.
3 †No.2.q pp fornicationẽ spũalẽ põt separi mrĩmoniũ quo
ad torũ; de hoc in c.fi.de cõuer.cõiu.& j.c.pxi. Opp.ɔ̃ tex.
de.c.s̃.pxi ubi maritꝰ cõpellit redire ad uxorẽ post snĩam se
parõnis;cuiꝰ ɔ̃riũ hic ĩ fi.dr̃.Sol.ibi maritꝰ cõmisit adulteriũ
post snĩam,sed uxor hic nõ deliqt post snĩam,uł ibi nõ fuit
4 lata snĩa,sed tene primã sol.† Sed op.vr̃.n.q ex quo maritus
incidit in heresim,q nõ teneat uxor cũ eo recõciliari, q̃tun
cunq; sit cõuersus; sicut dicimus in mrĩmonio separato pp
adulteriũ carnale.sol.dic,ut legit & no.ĩ c.fi.de cõuer.cõiu.
& uide ibi aliquas differẽtias ĩter separõnes factas ob adul-
terium carnale,& spũale.In gl.fi.in.fi.uult ergo ista gl.q siue
iudicio ecclesiæ,siue nõ mulier recesserit a uiro lapso in hę-
resim,cõpellit tñ redire ad eũ reuersum,nisi uelit ĩtrare reli
gionẽ,& fuerit separata iudicio ecclĩæ, & idẽ tenet gl.fi.j.
c.px.& glo.in c.fi.de cõuer.cõiu.aliq ɔ̃ reducẽtes istã decre.
ad cõcordiam cũ.d.c.fin.licet opi.gl.sit cõis,facit tñ tex.iste
multũ in ɔriũ.uñ p arg.sumptũ à ɔ̃rio sensu.in d. c.fi. nõ dẽ-
mus impropriare istũ tex.q aptissimè loqt. cõcludendo er
go dic, q aut alrero coniugũ lapso in hæresim alter recessit
ppria authoritate;& nõ cõpellit redire añ cõuersionẽ alte
rius,sed post cõuersionẽ sic,ut hic. Aut recessit iudicio eccle
sie,& si uult intrare religionẽ,nõ cõpellit redire ad conuer-
sum,ut in d.c.fi. Aut nõ uult intrare religionẽ,& sunt opi.đ
quibus s̃.& dic,ut ibi. Nunquid possit propter hæresim se-
parari matrimonium,dicam in c.j.proxi. Abbas.

SUMMARIUM.

1 *Matrimonium non soluitur altero coniugum fidelium in hæresim lapso.*
Si infidelis ad fidẽ conuersus,et eius coniux noluit sibi cohabitare,uel nõ pt. sine peccato mortali, soluitur coniugium,et conuersus contrahere poterit.1.5.6.7.
2 *Matrimonium uerum & consummatum soluitur in casu isto.*
Infidelis conuersus ad fidem potest cohabitare cum uxore infideli, ex quo uult secum cohabitare sine peccato.
Matrimonium nõ potest esse inter Christianum & infidelem,nisi infidelis conuertatur,& eius uxor remaneat in infidelitate.
3 *Matrimonium etiam est inter infideles.*
4 *Matrimonium consummatum inter Christianos nunquam potest dissolui.*
5 *Matrimonium quare inter conuersum ad fidem & infidelem solui possit, & non inter Christianos?*
Ecclesia interpretatur ius diuinum.
6 *Infidelis,qui ad fidem non uult conuerti, eius coniuge conuersa relictus nõ est, sed reliquit coniugem.*
Matrimonium claudicare non potest quo ad substantiam , secus quo ad debitum reddendum.
7 *Sententia an sit necessaria diuortij inter infidelem & eius coniugem ad fidem conuersum?*

CAP. VII.

1 b QVanto.b † Vinculũ cõiugale nõ dissoluit altero cõiugũ fideliũ ĩ hæresim lapso,sed & si unus infideliũ cõiugũ cõuertat ad fidẽ,& alter nolit sibi cohabitare,uł nõ sine blasphemia uł ñ sine pctõ mortali soluit ɔiugiũ,& cõuersus ɔ̃here poterit. Cõis diuisio. scđa,ibi:*nos igitur*.q̃ distĩguit,& ſm mẽbrũ,psequit ibi:*si uero*.rõnẽ diuersitatis ponẽs,ibi,*nam & si*.obstaculũ soluens,ibi:*nec obstat*.submittẽs duplicẽ solutionis effectũ, ibi,*per hanc*.Casus lr̃alis. Duo erãt coniugati: alter eorum transiuit ad hæresim ille,q remãsit in fide, uolebat ad scđa uota trãsire.Eps Ferrarien.q̃siuit,utrũ posset?rñ.pp̃ distinguẽdo ĩfideles & fideles,si duo sunt ɔiuges ĩfideles, & alter ad fidẽ catholicã ɔuertat,altero nullo mõ uł ñ sine blasphemia diuini noĩs,uł ut cũ trahat ad mortale pctm̃, altero cohabitare uolẽte,alter q relinqt,ad scđa uota,si uoluerit,poterit trãsire,& ĩ hoc casu ĩtelligit,qđ dicit apl̃s. si ĩfidelis discedit, discedat frater.n.uel soror non est hmõi seruituti subiectꝰ.Et canõ eodẽ mõ intelligit,qui dicit. cõtumelia creatoris soluit ius mrĩmonii circa eũ,qui relinquit. Si uerò alter fideliũ cõiugũ labat in hęresim,uel transeat ad gẽtilitatis errorẽ hoc casu is,q relinquit, uiuente altero nõ põt ad scđa uota transire,licet ĩ hoc casu maior uideat cõtumelia creatoris.licet.n ĩter ĩfideles sit uerũ mrĩmoniũ,nõ tñ ratũ existit,sed inter fideles ratũ & uerũ est mrĩmoniũ,ut illis uiuẽtibꝰ cõiugiũ ipm pduret.nec ob.qđ à qbusdã forsan posset opponi, q fidelis relictus nõ dẽat iure suo fraudari sine culpa,cũ in multis casib.hoc cõtingat, ut si alter cõiugũ ĩcidat.Per hãc rñsionẽ quorundã malitiæ obuiat, qui in odiũ cõiugũ,qñ sibiinuicẽ displicerẽt,si possent eas in tali casu dimittere,simularẽt hæresim,ut altero,q remãsit in fide, mrĩmoniũ ɔ̃hẽte ab heresi reuerteret. Et per hãc rñsionẽ solui
tur qõ,qua q̃rit,utrũ ille q remãsit in fide, cogat redire ad
2 illũ;q ab heresi uel infidelitate reuertit. Ber.†No.casum in
quo uerũ mrĩmoniũ ɔsummatũ dissoluit,s.qñ alter infideliũ
uenit ad fidẽ,reliquo nolẽte secũ cohabitare, uł nõ sine bla
sphemia diuini noĩs. Et ex hoc habes casum quotidianũ in
istis Iudęis,q qñq; ueniũt ad fidẽ,uxoribus remanẽtib ĩ iu-
daismo.possunt.n.cũ aliis mulierib.đ nouo ɔ̃here, si uxores
eorũ nolunt secũ cohabitare,uel nõ sine pctõ. Et ex hoc no.
q cõuersus ad fidẽ licitè habitat cum uxore infideli,ex quo
uult secũ habitare sine pctõ. Ex quo no.sing.casum, in quo
pt eẽ mrĩmoniũ inter Xpianũ & infidelẽ.hoc iõ,est,qa mrĩ-
moniũ fuit ab initio ɔ̃ctũ,ał's ñ teneret mrĩmoniũ, si ɔ̃here
3 tur ĩter Xpianũ & ĩfidelẽ.ut in c.caue.28.q.1.† No.q ĩter in
fideles ẽ uerũ mrĩmoniũ,licet nõ sit ita firmũ & indissolubi
4 le,sicut inter Xpianos.† No.tertiò,q mrĩmoniũ cõsummatũ
a ĩter Xpianos durat semp,a nec põt dissolui b aliquo casu , &
b est iste tex.ad hoc optimus , & p rõnẽ suã posset argui,q ẽt
ecclĩa nõ posset illud dissoluere,de quo uide disputationẽ
Io.An.in regula,actus lĩtimi,de re.iu.li.6. in Mercu. & uide
5 qđ dixi in c.ex publica,de ɔuer.ɔiug.†Op.ɔ̃ pdicta & ɔ̃ tex.
nã cũ mrĩmoniũ sit uerũ ĩter infideles, ut hic in tex.& in c.
pxi.nõ vr̃,q possit separari,nõ obstãte defectu baptismi.nã
Xp̃s interrogatus à Iudęis , q nõ habebãt baptismũ , rñdit,
quos deus cõiũxit,homo nõ separet, ut in c.de infidelib.de
cõsan.& affini. & sic ostẽdit indissolubilitatẽ mrĩmonii ẽt
inter infideles.ad idẽ facit,qa mrĩmoniũ institutũ fuit lõgè
antè baptismũ,s in statu innocẽtię in paradiso,& recepit in
dissolubilitatẽ suã,cũ fuit dictũ,& erũt duo in carne una ,
ut legit & no.c.1.đ uoto,li.6.in c.fraternitatis 35.q.10.Sol.
doc.nõ tãgũt sed puto sic dicẽdũ,q iõ põderat baptismus ĩ
indissolubilitate mrĩmonii,qa,ubi nõ est fides Xpiana,mrĩ
moniũ nõ hẽt suũ significatũ.nã mrĩmoniũ cõsummatũ de-
notat unionẽ & cõformitatẽ, q̃ ẽ ĩter deũ & ecclĩã p assum
ptionẽ carnis humanę,ut in c.debitũ , s̃.de biga.uñ sicut fi-
guratũ ẽ ĩdissolubile,qa carnẽ,q̃ deꝰ assumpsit,nũq̃ dimisit,
ita & mrĩmoniũ illud figurãs dẽt esse indissolubile, sicut fi-
guratũ, p quo uide bonã gl.ĩ c.qa pp.27.q.2.hoc aũt signi
ficatũ nõ hẽt mrĩmoniũ,qđ est inter infideles,qa negãt as-
sumptionẽ carnis , & sic mrĩmoniũ inter eos nõ est ita fir-
mũ & indissolubile , qa cessat ĩter eos rõ indissolubilitatis.
c Nec ob.qđ dr̃,quos deꝰ cõiunxit,hõ nõ separet c &c. qa nõ
est hõ,q dissoluit in isto casu,sed ecclĩa authoritate diuina
nã ecclĩa ĩterp̃tat in hoc ius diuinũ,& inducit hoc ẽt fauo-
re fidei , ne infideles tepescerẽt redire ad fidẽ uidẽtes se ar-
6 ctari ad cõtinẽtiã uxorib.renuẽtib.secũ cohabitare.† In gl.
in uer.*qui relinquitur*,ibi,*circa eum,i.qui conuertitur*.uult ergo
gl.& melius tex.q remanẽs in infidelitate dr̃ reliquere trãs
euntẽ ad fidẽ,sed potus uideret dicẽdũ oppositũ,qa ĩfidelis
fuit relictus à coniuge trãseunte ad fidẽ,sed dic,q iõ dr̃ ille
relictus,quia cũ ambo deberẽt accedere ad fidẽ, sed alter accedit,& alius non sequit,dr̃ illũ relinquere. Et no.gl.in eo, qđ mrĩmoniũ nõ põt claudicare,i.ex parte unius tenere,& ex alia non.Et intelligo hoc quo ad substantiã uĩculi, nam
quo ad debitũ reddendũ qñq; claudicat,
ut in c.qdã,de cõuer.cõiu. uł quo ad obli a
gationem expectandi alium,ut in c. de il
7 lis,de spõ. impu. † In ea gl.ibi, *& non per ecclesiam*; quasi dicat nõ esse opꝰ, ut iudex ferat snĩam diuortii,sed ipso facto ex cõtumelia creatoris separat matrimoniũ; dicit tñ Host. tutũ esse,ut a iudice statuat terminꝰ infideli ad cohabitandũ cũ conuerso.quo elapso,si noluerit cohabitare, solutũ erit matrimoniũ;de quo dic,ut latius dicã ĩ c.fi.j.eo.In gl.fi.ĩ fi.gl.hic inhę
ret opinioni,q̃ s̃.tenui in c. pxi.sed tu dic b
clarius,ut ibi dixi; & iste tex.parum facit pro opi.gl. quia nõ loquitur,quod matrimonium separatur iudicio ecclĩæ pp hæresim alterius;uñ uolẽdo tenere opi.contrariam posset iste text. reduci ad terminos.c.præcedentis. Abbas.

SUMMARIUM.

1 *Pagani iuncti in gradu phibito lege canonica tantum,conuersi ad fidem non separantur.*
Paganus conuersus ad fidem, qui plures prius habebat uxores, adhæret primæ;& si repudiata uxore cum secunda contraxit, secundam dimittat, & adhæreat repudiatæ , etiam si repudiata cum alio contraxisset, secus, si esset fornicata.
2 *Infideles quo ad prohibitionem matrimonij,& ad alia spiritualia non includuntur lege canonica;lege autem diuina sic.12.*
3 *Infideles delinquentes contra ius diuinum puniri possunt, secus,si delinquũt cõtra ius canonicũ.12.*
4 *Fratris appellatione ueniunt omnes Christiani,& unum patrem habent, scilicet* Deum.
5 *Matrimonium potest esse inter fidelem & infidelem, si ante conuersionem contractum fuit, alias secus,quia non potest esse inter dispares fidei.*
6 *Baptismus abluit crimina etiam quo ad pœnam; & an sit uerum in foro fori. 16.*
7 *Infidelis simul & eodem tempore de iure diuino plures non potest habere uxores 13.*
8 *Matrimonium propter fornicationem etiam inter infideles non soluitur quo ad uinculum.*
9 *Repudium factum in infidelitate non ualet.* 10.
10 *Repudiata secundum ritum paganorũ contrahendo cum alio non committit adulterium.*
11 *Secundus gradus in linea inæquali prohibitus est de iure diuino, sed in linea æquali prohibetur tantum à iure canonico.*
12 *Infideles ex quibus per iudicem ecclesiasticum,uel secularem puniri possunt?*
13 *Plures uxores simul habere non licet , successiuè autem sic.*
Pluralis numerus quandoque ponitur ad exclusionem maioris, & quandoque minoris numeri.
14 *Maritus & uxor quandoq; iudicantur ad ĩparia.*
Maritus reuocat uotum uxoris ; sed non e contra.
Maritus accusat uxorẽ criminaliter, sed non e ɔ̃.
15 *Sententia diuortij an sit necessaria inter conuersum & infidelem.*
16 *Baptismus an tollat irregularitatem & alia,ut bigamiam?*
Accusatio criminis an possit fieri post baptismũ?
17 *Uxor infidelis ad fidem conuersa an gaudeat omnibus priuilegijs dotium?*
18 *Infidelis si dicat pluribus mulieribus,ego duco uos in uxores,& illæ pariter respondeant,an illæ sint eius uxores,uel saltem aliqua earum?*

CAP. VIII.

1 d GAudemus. d † Hoc.c.prĩcipalr̃ hẽt tria dicta; & hoc dicit in summa. Pagani iuncti ĩ gradu phibito lege canonica tantum , conuersi ad fidem non separantur . hoc primò .

ZACHARI.
a Durat semper . Adde,an cõtra illud possit papa dispensare,Bal.in l.Deo nobis, col.4.uer.ulterius no. C.de epis.& cle.& Fel.in c.quæ in ecclesiarum , col.8. uer.cæterum limitatur, ibi, & pro istis facit,s̃.de cõstitu.
SEB. SAPIA.
b Dissolui . Quòd possit dissolui ex causa , tenet Abb. in c.1.ĩ fi.s̃.de uoto, & Bald.in l. si paterfami.§.in arrogationibus , ff de adop. ubi pxnit casum, qñ reo habet uxorem sterilem.
c Homo non separet . Adde quał'r hoc intelligendũ sit,per Anch. consi.241.
d Gaudemus. Aduerte,quia in consideratione,q alter ɔiugũ trahat alium ad infidelitatis errorem, potius est p̃sumendum,q uir trahat uxorem,quã uxor maritum,quia nõ de facili persona uxoris,mariti animum mutare põt, sicut è contra, ut dicit tex.in §.mr̃ quæ,ĩ auct.đ nup. & ĩ auct.hæc quoque,C.de reuo.dona. & pro hoc facit,quia maritum sequi dẽt mulier , non e ɔ̃.13.q.2. c. unaquæque,& gl. 34.q.1. siquis necessitate,concordat,quia sequitur domicilium mariti,ut iuribus uulgatis , & est pene famula mariti 33 q. 5.c.hæc imago. Sed in contrariũ urget tex. in c. Salomon, 32.q.3. & illud uerg.i Geor. Carpit enim uires paulatim , uritq; uidẽdo, fœmina, nec nemorum, patitur meminisse, nec hærbæ, & illud , illã subegit Deus.

a Quę fortis.Adde, qualiter intelligã tur illa uerba,Cal. conſi.2.de iudæis.

SEB. SAPIA.

b Per iudicem ſecularem. Vide Decium in c.1. col,6. uer.nã quarta concluſio,i 1.lect.ſ.đ cõſtitu. ubi dicit, ꝙ ĩfideles nõ ligãtur canonibus in his, q̃ aĩam reſpiciunt, ut ĩ cẽſuris eccł̃iaſticis & pœnis ſpũalib.& ita intelligit̃ illud đ his , q̃ foris ſunt, nihil ad nos, ſecꝰ eſt ĩ pœnis corporalibꝰ, & pecuniariis.

Si pag anꝰ priꝰ plures uxores hẽbat, poſt
fidẽ ſuſceptã adhærebit primæ.hoc ſcđo.
Et ſi repudiata uxore cum ſcđa ꝯxerit,ẽt
poſt baptiſmũ dimittet ſcđam,& adhęre
bit primę repudiatę, ẽt ſi repudiata cum
alio ꝯxiſſet,ſecus,ſi fornicata fuiſſet.hoc
tertiò uſq; ad finẽ,& ſm dictũ,ibi,*uerum.*
tertiũ,ibi,*qui autem.* Caſus lr̃alis. Pagani
accipiũt uxores in ſcđo uł tertio gradu ,
uel ulteriori,pagani talr̃ ꝯiũcti ꝯuertunt̃
ad fidẽ.Quæſitũ fuit a do.pa.utrũ poſt ba
ptiſmũ teneant̃ inſil̃ remanere, uel abin-
uicem ſeparari? rñdet pa.ꝙ ſacr̃m ꝯiugii
apud fideles & infideles exiſtit. uñ dicit
apł̃s.Si qs frater infidelẽ hẽt uxorem,&
hęc ꝯſentit habitare cũ illo, nõ dimittat
illã, & in prædictis gradibꝰ pagani licitè
ꝯ̃hunt mr̃imoniũ , qa ꝯſtõibꝰ canonicis
nõ arctant̃;iõ fideles hmõi ĩ fauorẽ fidei
Xp̃ianę mr̃imonialr̃ copulari liberè pñt,
& licitè remanere ꝯiuncti, cũ p ſacr̃m ba
ptiſmi nõ ſoluant̃ ꝯiugia,ſed crimina di-
mittant̃.Quia uerò pagani plures hñt ſil̃
uxores,q ꝯuertunt̃ ad fidẽ,q̃rit̃, utrũ oẽs
uel q̃ illarũ hr̃e dẽant poſt baptiſmũ? rñ.
pa. oñdẽs,ꝙ unã tm̃ dẽnt hr̃e. Ab initio
una coſta in fœminã eſt ꝯuerſa; & ſcriptu
ra diuina teſtat̃ , ꝙ pp hoc relinquet hõ
pr̃em & mr̃em,& adhęrebit uxori ſuæ,&
erunt duo in carne una. nõ dixit tres,uel
plures,ſed duo;nec dixit,adhęrebit uxo-
ribꝰ,ſed uxori;nec alicui licet inſil̃ plures
hr̃e uxores,niſi diuina reuelatione alicui
fuerit cõceſſum,p q̃ ſicut Iacob à menda
cio,Iſraelite a furto, & Sãſon ab homici
dio excuſati fuerũt; ſic & pr̃iarchæ & alii
iuſti uiri,q plures hũerũt uxores,ab adul
terio excuſant̃;& hęc ſnĩa in euãgelio cõ
probat̃. Quicũq; dimiſerit uxorẽ ſuã,ex
cepta fornicatiõis cã,& aliã accepit, mæ
chat̃.ergo,ſi uxore dimiſſa,alia duci non
põt,multò fortiꝰ nec ea retẽta. p qđ eui-
dẽter appet,ꝙ nullꝰ p̃t ſil̃ hr̃e plures uxo
res,nec aliqua plures maritos;ergo ſeq̃t,
ꝙ poſt baptiſmũ primã dẽt hr̃e. Qui aũt
pagani ſiue infideles dãt uxoribꝰ ſuis,qñ
uolũt libellũ repudii,q̃rit̃, utrũ illis uiuẽ
tibꝰ poſſint accipe alr̃s ad fidẽ cõuerſi,uel
añ cõuerſionẽ?Rñdet,ꝙ in euãgelio tale
repudiũ reprobat̃;& iõ uiuẽte uxore etiã
cõuerſus ad fidẽ aliã hr̃e nõ põt,niſi poſt
cõuerſionẽ ipſius illa renuat habitare cũ
illo,uel ſi cõſentiat,nõ tñ ſine cõtumelia
creatoris , uel ut eũ traheret ad mortale
pc̃tm̃. In qbꝰ caſibꝰ mulier reſtõnẽ petere b
nõ poſſet, ẽt ſi de iniuſta ſpoliatiõe cõſti
terit,qa ſm apł̃m, alter alteri nõ ẽ hmõi
ſeruituti ſubiectꝰ.Quãuis quoq; aliqs pa
ganꝰ dedit libellũ repudii uxori, illa nu-
pſit ſm ritũ ſuũ , uir cõuerſus eſt ad fidẽ,
& uxor ſua,q nupſit alii poſt repudiũ,ſilr̃
eſt cõuerſa ad fidẽ,& petit illũ;q̃ritur,an
poſſit nõ obſtãte eo,ꝙ nupſit alii?Rñdet,
ꝙ licet ſm euãgelicã ueritatẽ , q duxerit
dimiſſam,męchabit̃,non tñ dimiſſor po
terit obiicere fornicationẽ dimiſſę poſt
baptiſmũ eo , ꝙ nupſit alii poſt repudiũ;
& ſic eã tenet̃ recipe, niſi alr̃s fuerit forni

2 cata.Ber. † Nota primò unã rł̃am gñalẽ, ꝙ lex canonica in
ꝓhibitione mr̃imonii nõ extendit̃ ad infideles ; & idẽ dicẽ
dũ ĩ aliis ſpũalibꝰ p illã authoritatẽ apł̃i, qd ad nos de his,
a q̃ foris a ſunt,iudicare? dic foris,i.ex̃ eccł̃iã,uel fidẽ catholi
3 cã.†Scđa rł̃a colligit̃ ex textu,ꝙ lex diuina oẽs infideles cõ
prehendit . uñ mr̃imoniũ eorũ ꝯ̃ctũ ꝯ̃ legẽ diuinã eſt nullũ.
Ex quo infero,ꝙ pagani ſeu Iudęi delinquẽtes ꝯ̃ legẽ diui
nã pñt puniri,ſecꝰ, ſi delinquerẽt ꝯ̃ legẽ canonicã diſponen
tẽ ſup ſpũalibꝰ; de his uide q̃ pulchrè no.Inn.in c.qđ ſuper
4 his,de uoto.†No.ibi,*frater.*ꝙ appl̃one fratris cõprehendit̃
q libet Xp̃ianꝰ. nã Xp̃iani ſunt adinuicẽ fratres, qa hñt unũ
5 pr̃em,ſ.Deũ; & uide tex.cũ gl.in c.ad mẽſam 11.q.3 †No.ꝙ
inter fidelẽ & infidelẽ põt eſſe mr̃imoniũ ; qđ intellige , qñ
mr̃imoniũ fuit ꝯ̃ctũ añ cõuerſionẽ ad fidẽ,alr̃s aũt inter diſ-
6 pares fidei nõ põt eẽ mr̃imoniũ,ut in c.caue,28.q.1.†Nota,
ꝙ p baptiſmũ dimittunt̃ crimina;& dic ꝙ dimittunt̃ oĩa,ẽt
quo ad pœnã,ita,ꝙ ſi baptizatus tũc moreret̃,nõ ſentiret ẽt
7 pœnã purgatorii,ut dicit Aug.de pœni.di.7.c.fi. † No.in §.
quia uero , ꝙ nõ eſt licitũ cuicũq; q̃tuncunq, infideli ducere
ſeu hr̃e eodẽ tp̃e plures uxores . hoc.n.eſt ꝯ̃ legẽ diuinã. Et
no.ex te . plurimas rationes, ex qbꝰ ꝯcludit̃ unicã uxorem
8 eẽ dẽre.† No. ꝙ pp fornicationẽ cõiugis ñ ſeparat̃ mr̃imo
9 niũ quo ad uinculũ ẽt inter infideles. † No.in §.*qui autem*,ꝙ
repudiũ factũ in infidelitate nõ ualet poſt cõuerſionẽ ad fi-
10 dẽ, nec ẽt primò ualuit ſm ueritatẽ.† No.ꝙ repudiata ſm
ritũ paganorũ ꝯ̃hẽs cũ aliquo nõ cõmittit adulteriũ. iõ ma
ritꝰ cõuerſus ad fidẽ nõ põt illi uolẽti redire obiicere adul-
teriũ.Sed ꝯ̃ hoc opp.ignorãtia iuris diuini neminẽ excuſat.
hẽt.n.locũ illud dictũ apoſtoli,q ignorat &c.38.di.in c.qui
ea,ſed de iure diuino. nemini licet mittere libellũ repudii.
ergo repudiata alteri nubẽdo cõmittit adulteriũ. Sol.ꝯ̃riũ
prima frõte vr̃ difficile, ſed põt ſic ſolui. Repudium erat ap
probatũ lege antiqua,ſ.ueteris teſtĩ.uñ utẽtes lege illa anti
qua uident̃ excuſari ab adulterio.nã adulteriũ ñ cõmittit̃ ſi
ne dolo,ut in c.in lectũ,34.q.2.& in l.pe.ff.de adul.nõ.n.ui
dent̃ eẽ in dolo infideles,ex quo nõ recognoſcũt fidẽ Xp̃ia-
nã,nec ſubiiciunt̃ euãgelio,à quo repudiũ fuit reꝓbatũ.Cõ
clude ergo,ꝙ repudium nõ tenuit , & ꝙ nõ ꝯ̃hẽs excuſat̃ ab
11 adulterio rõe p̃dicta.†In gl.1.ibi,*ſed nõ oẽs.* dic clariꝰ,ꝙ ſcđs
gradꝰ ẽ ꝓhibitꝰ lege diuina in linea inequali. exẽplũ in pa-
truo & in nepte.nã iſti ꝓhibent̃ lege diuina,ut ĩ gl.ſed ſcđs
gradꝰ ĩ linea æqua ĩ ẽ ꝓhibitꝰ ſolũ lege canonica.Et de iſto
gradu loquit̃ iſte text.exẽplũ in duorũ fratrũ filiis.& not.ex
gl.pſonas ꝓhibitas lege diuina,& dic latiꝰ,ut dixi in c.lr̃as,
12 đ reſt.ſp. †In gl.in uer.*conſtitutionbus*,ibi,*ſed indirecte* ſed dic
meliꝰ,ꝙ ſi Iudæi nõ ſubſint eccł̃iæ quo ad tp̃alẽ iuriſdõnẽ,
canones ad eos nõ extẽdunt̃ nec directè, nec idirectè,qa ec
cł̃ia ñ ſe ĩpedit de laicis niſi rõne aĩę.Sed de aĩab. Iudęorũ
eccł̃ia ñ curat,ex quo nolũt redire ad fidẽ,ſi tñ delinquerẽt
Iudæi ꝯ̃ legẽ diuinã,bñ poſſet p̃p ut uicariꝰ dei illos punire
ẽt directè,uł ſi eſſent ĩfeſti fidei Xp̃ianę,ut p3 .ĩ. p totũ ti.de
Iudęis.& illa authoritas apł̃i,qd ad nos &c.ꝓcedit quo ad
ſnĩam excõicatiõis.itẽ quo ad fidem,& quo ad ſpũalia,ſunt
aũt Iudęi ſubiecti Rom.imperio,& deliquẽtes pñt puniri p
iudicẽ ſecularẽ, b ẽt dũ ueniũt ꝯ̃ legẽ diuinã in ꝯ̃hẽdo mr̃i-
moniũ,ĩ l.2.& ĩ l.nemo,C.de Iudęis.Et uide ad mãm plenè
13 no.p Inn.ĩ d.c.qđ ſup his de uoto.† In gl.ĩ uer.*duo*,ibi,*qđ ſi*
dormierit,dic ꝙ ibi pmittunt̃ plures uxores ñ eo. tp̃e ſed ſuc-
ceſſiuè.Et no.gl.ꝙ numerꝰpluralis qñq; ponit̃ ad excluſionẽ
maioris numeri,ut hic,qñq; minoris, ut ĩ c.licet uniuerſis ,
& qđ ibi no.gl.de teſti.dẽt ergo capi ille ĩtellectꝰ , ſm quẽ
14 euitat̃ abſurditas.† In gl.ĩ uer.*nõ ad imperia* , ĩ fi.no.bñ gl.&
p eiꝰ ꝯcluſiõe facit.nã maritꝰ reuocat uotũ uxoris,& ñ e ꝯ̃,
ut ĩ c.noluit.33.q.5.& uide bonã.gl.in c.manifeſtũ, eadẽ.q.
Itẽ maritꝰ accuſat uxorẽ đ adulterio criminalr̃,& ñ e ꝯ̃.32.
15 q.1. c.apud.§.publico,& uide qđ no.c.tuæ,de ꝑcu.† In gl.in
uer.*cõpellent*.ibi *dixit* Io & hoc ẽt tenet gl.ĩ c.ſi ĩfidelis.28 q.
1.& ĩ c.fi.ea cã & q.2.Ho.dicit hic, ꝙ ĩter fideles mr̃imoniũ
non

nõ diſſoluit̃,ut.ſ.c. ꝓxi.Inter infideles uerò dẽt iudex p̃fige
re terminum remanẽti in infidelitate,ut cohabitet fideli.ꝙ
ſi noluerit,diſſoluit̃ mr̃imoniũ,& ſic ſentit,ꝙ ante p̃fixionẽ
termini nõ eſt mr̃imoniũ ſolutũ.hoc dictũ mihi nõ placet,
licet utile ſit illud à principio ſeruare,ut clare apppareat đ
uolũtate infidelis,ſatis eſt.n.ꝙ aliis modis apparere poſſit,
17 ꝙ noluit cũ fideli habitare.† In gl.fi.ibi,*beneficium alicui com*
a *petens*.No.bñ gl.& dicũt hic doc.maximè In.ꝙ p baptiſmũ a
ñ tollit̃ accuſatio criminis, & põt eẽ rõ iudicio meo.nã pœ
na in foro iudiciali ĩponit̃, qa delinquẽdo læſit rẽpublicã.
batiſmus uerò operat̃ remiſsionẽ pc̃tõrum reſpectu leſiõis
dei.alr̃s qſq; Iudæꝰ đ facili poſt delictũ poſſet dicere ſe uelle
effici Xp̃ianũ,ut euitaret pęnam.Item p baptiſmũ ſm doct.
tollit̃ oĩs ſequela pc̃tĩ,ut infamia ꝯ̃cta rõne delicti,exẽplũ ĩ
uſurario.Itẽ de irregularitate, q̃ ꝓuenit rõne delicti,ut ſi in
fidelis aliũ occidit, reuerſus ad fidẽ poſsit ꝓmoueri ad or-
dines,qa tollit̃ iſta irrł̃aritas,cũ ſit ſequela pc̃tĩ;ꝑ hoc l.di.
c.ſi qs uiduã.Sed,ẽ dubiũ,qd đ irregularitate ꝯ̃cta ſine pec
cato ? pone,ꝙ paganꝰ rõne officii publici aliquẽ facit mori.
Et in hoc doc.ſunt uarii.Hoſt. Io. And.& d.An.ſentiunt,ꝙ
hæc irregularitas nõ tollat̃ p baptiſmum, qa nõ eſt ſequela
pc̃tĩ,ꝑ hoc dictũ.c.ſi qs uiduã.Sed Hug.T.& Io.Cald.tenẽt
ꝯ̃riũ,ꝙ indiſtinctè oĩs irregularitas ꝯ̃cta ex homicidio tol-
lit̃ ; qđ mihi plꝰ placet. primo p arg a ꝯ̃rio ſenſu gñalr̃ ſum
ptũ ex.d.c.ſi qs uiduã,& l.di.c.1.Itẽ qs efficit̃ irregularis ex
homicidio cõmiſſo ſine pc̃tõ rõne cuiuſdã erroris. vr̃.n.qdã
error, ꝙ is ꝓmoueat̃, qui fecit hominẽ mori.q̃ rõ ceſſat in
infidelib. cũ p baptiſmũ uideat̃ nouus homo.50.di.c.ferrũ.
Itẽ iſta irregularitas ꝓceſſit ex cõſtitutione eccł̃iæ;iõ non
dẽt extẽdi ad infideles,ut hic iũcto c. is q,de ſen.exc.li.6.fa
cit notabile dictũ Inn.c.ad audiẽtiã,de hom.ubi dicit,ꝙ cũ
irregularitas ſit de iure poſitiuo, dẽmꝰ in dubio interp̃tari,
quẽ nõ eſſe irregularẽ. Irrł̃aritas uero ꝯ̃cta ex defectu ſacr̃i
nõ tollit̃ p baptiſmũ,ut eſt bigamia.26.di.in c.acutius,& c.
deinde.Ex p̃dictis infert̃ ad clarã deciſionẽ iſtius qõnis.nã
eoipſo,ꝙ uxor cõmiſit adulteriũ, fuit ius acq̃ſitũ marito,ut
poſſit uxorẽ adulterã à ſe abiicere;iõ p baptiſmũ hoc iꝰ ma
rito cõpetẽs nõ tollit̃.Ex̃ gl.q̃rit̃,nũqd uxor reuerſa ad fidẽ
gaudeat priuilegio dotiũ cõceſſo mulieribꝰ ab imperatore
in dotibꝰ repetẽdis, ut p̃ferat̃ oĩbus creditoribꝰ de qbꝰ in l.
aſſiduis,C.q po.in pig.ha.dixi in c.ex lr̃is,de pig. Cõcludũt
doc.ꝙ ſic,qa ſi imperator potuit cõcedere, fortiꝰ ipſe idem
Deus. hęc rõ parũ cõcludit,qa nõ apparet, ꝙ p baptiſmum
Deꝰ uoluerit cõcedere.Sed ego allego tex.in auth.itẽ priui
legiũ,C.de hęre.ubi dr̃,ꝙ priuilegiũ dotiũ non cõpetit his,
q nõ pticipãt de fide . à ꝯ̃rio ergo oĩbꝰ pticipãtibꝰ cõpetit.
ſatis eſt ergo,ꝙ tp̃e,quo uult uti priuilegio,eſt in fide,ar.eo
rũ,q̃ no.Bar.in l.ex facto,ff.de uulg.& pup.ſatis.n.eſt quali-
18 tatẽ fidei ineſſe tp̃e uſus priuilegii.†Vltimo inducit̃ hęc lr̃a
ad qõnẽ,qd ſi fidelis dicat pluribꝰ mulieribus , duco uos in
uxores,& illę pariter rñdeãt,& nos te in maritũ;quę iſtarũ
ſit cõiunx ? cõcluſio eſt,ꝙ nulla,qa nõ habuit animũ obligã
di ſe p̃ciſè uni;qđ ꝓcedit,ẽt ſi inter illas una tm̃ fuiſſet apta
ad mr̃imoniũ iſtiꝰ. deficit.n.hic cõſenſus reſpectu iſtius uiri
tantum. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Fratris relictam in uxorem ducere non licet.4.*
2 *Infidelis conuerſus ad fidem poteſt uti matrimonio cum relicta fratris prius per ipſum contracto.*
3 *Fratris relicta in uxorem poteſt duci ſecundum legem Moyſi,ſi frater ſine prole deceſſit,& ſi ducatur ad ſuſcitandum ſemen fratris ; & tunc dicuntur filij defuncti.*
4 *Papa ex cauſa diſpenſat contra teſtamentum nouum.*

CAP. IX.

1 DEus. † Ponit diſpenſationẽ eccleſię cũ nouiter cõuerſis ad fidẽ,ut utant̃ mr̃imonio cum relictis fratrũ ꝯ̃cto ſm legẽ Moſaycã. Vel ſumma alr̃ ſic.Nõ licet relictã fratris in uxorẽ accipe; & de facto ducta ſeparanda eſt , niſi eccleſia aliter diſpenſet.

Caſus lr̃alis. Quidam infideles.ſ.Liuon.
ꝯ̃hebãt mr̃imoniũ cũ relictis fratrũ ſuo-
rum.Liuon.iſti de nouo cõuerſi ſunt ad fi
dẽ;quęrebat̃,utrũ dẽrẽt remanere cũ re-
lictis fratrũ ſuorũ? dñs p̃p cõcedit eis pp
infirmitatẽ illorũ;ut mr̃imoniis ꝯ̃ctis cũ
relictis fratrũ utant̃.dũmõ fratribꝰ dece-
dẽtibꝰ ſine ꝓle cũ talibꝰ ꝯ̃xerint,ut iuxta
legẽ Moſaycã ſemẽ defuncti ſuſcitarent ,
ꝓhibẽdo , ne tales de cętero ſibi copulẽt
2 poſt fidẽ receptã. †No.primò,ꝙ ſm legẽ
Moſaycã licebat ducere uxorẽ fratris de
functi,duobꝰ tñ interueniẽtibꝰ Primò,ꝙ
frater deceſſerit ſine ꝓle.Scđo,ut duceret
cã ſuſcitãdi ſemẽ defuncti. nã ſoboles in
de ſuſcepta attribuebat̃ fratri defuncto .
uñ iſte ſupſtes erat pr̃ carnalis.defunctus
uero erat legalis. uñ filii attribuebant̃ de
functo; & illud olim fuit inſtitutũ in figu
ra,q̃ hodie ceſſat,cùm ueritas illuxerit;đ
quo uide tex.in c.olim.8.q.1.& deutero.
3 25.†Scđo no.papam ex maxima cã poſſe
4 diſpenſare cõtra nouum teſtm̃. †No.ulti a
mò hodie nõ licere ducere uxorẽ fratris
relictã in uxorẽ,ẽt ſm diſpoſitionem le-
b gis Moſaycæ.b

c De donationibus c inter uirum & uxorem, & dote poſt diuortium reſtituenda, Rubrica.

Suprà uiſum eſt de diuortiis.Sed quia diuortio facto dos repeti ſolet , & contenditur plerunq; de donatione facta cõſtante mr̃imonio; iõ poſt rubricã p̃cedentẽ ſubiicit iſtam, in qua tractatur tam de donatione facta inter uirum & uxorem, quàm de dote poſt diuortium reſtituenda. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Dos eſt reſtituenda matrimonio licite ſeparato , etiam ſi fiat quo ad torũ,& illa debet integre reſtitui.2.3.*
2 *Diſpoſitio huius.c.habet locum , etiam ſi ſit ſeparatio facta quo ad torum & mutuam ſeruitutem.*
3 *Maritus propter onera matrimonialia non poteſt niſi fructus dotis lucrifacere.*
4 *Priuilegium dotis marito tributum ceſſat aliquando,et non tranſit ad hæredes mariti extraneos.*

CAP. I.

1 MVlieres. † Separato licite mr̃imonio dos
2 eſt reſtituenda.h.d. † No.1. ꝙ
qñq; mr̃imoniũ ex cã licita ſe
parat̃,puta pp cõſang.& affinit.uel aliud
impedimentũ.& qa iſte tex.loq̃t indiſtin
ctè & gñalr̃,ibi,*fuerint ſeparatæ*,credo di
ſpõnem tex. hr̃e locũ,ẽt ſi ſit ſeparõ facta
quo ad torũ & mutuã ſeruitutẽ in eo ca-
ſu,in quo mulier nõ uenit dote priuãda;
ut puta ſi pp nimiã uiri ſæuitiã ſeparat̃
mr̃imoniũ,uel qa uxor ad fidẽ eſt cõuer-
3 ſa,uel in caſu ſimili. †Vltimò no.ꝙ mr̃i-
monio ſeparato dos dẽt integrè reddi .
nihil ergo de iure maritus dẽt lucriface
re pp expẽſas factas.nã ius ſolũmõ cõce
dit ſibi fructus dotis ad onera mr̃imonii

SEB. SAPIA.

a Per baptiſmum. Vide Feli.allegantem Abb.hic in c. de his,col.2.uerſ. ſecunda cõcluſio, ĩ.de accu.

ZACHARI.

b Secundum diſpoſitionẽ legis Moſaycæ.Adde,qđ in diſpẽſatione apł̃ica iſtum in c. per tuas,in prin.& qđ ibi no. in apoſtil. ad ipſum.ſ.de reſtit.ſpo. Io.An.in c.ſuper,ĩ.de uſur. Ant.de Pra.conſi. 2.& Gemin.plenè in c.ſicut,& ibi in apoſtil.Celſi ad ipſum 14. diſt.

c De donationibꝰ. quid de ꝓmiſsione facta ante nuptias, dic ut p Roma. in l. ſi diuortio,ff. de uerb.ob. Beſſen.

a Sed iste text. est cōis itellectus, ut loquat de mrimonio putatiuo secū dū Alex. in l. maritū, ff. so. mat. ī pri. & an dos putatiua habeat priuilegia dotis uerę, ꝑ Alex in l. si cū dotē. §. si. ff. sol. mat. Bar. in l. assiduis, post gl. ibi, C. qui po. in pig. habe.

SEB. SAPIA.

b Dotis. de isto articulo uide, quæ scribit Alex. in l. maritū, ff. so. mat.

c Solu. matrimonio. Adde Pet. de Anch. cos. 101. ubi multa dicit super statuto disponēte ꝙ acqsita cōstāte mrimonio sint cō munia inter maritum & uxorem.

d Statuta. Statuta de dote lucranda ñ hnt locū in dote putatiua. l. i. C. de cōdi. ob cau. & ibi Bal. Ang. & Salic. & Bal. in l. peff. qđ falso tu. auctor. Ang. ī auth. de nup. §. ascripti tios, ubi bonus tex. sed melior in §. si uerò ab initio, i auth. de nup. nisi ꝓcessisset dolꝰ dantis dotem ſm Ro. in l. si cū dotē §. si mulier. ff. solu. ma. sed ꝛriū tenet ibi Pau. đ Ca. per l. à diuo Pio, ff. de ritu nup. de quo per Alexā. in d. §. si mulier.

SEB. SAPIA.

e Rōne accessorii. Hoc ponit inter spālia matrimōii Feli. in rubri. §. de sponsali. col. ult. uer. sextodecimo.

f An ualeat statutum. Bar. in l. si. §. præterea, C. de iu. dot. tenet, ꝙ sic. Pau. de Ca. in l. di uortio, ff. sol. ma. dicit, ꝙ in aliquibus locis sunt statuta, ꝙ mulierib⁹ debeāt solui quinque pro centenario nomine alimentorum, donec dos restituatur. credo, ꝙ talia statuta sint bona, sed an possint cū bona ꝓsumit acqsitā de bonis suis, nisi ip sa ꝛriū doceat. nō. n. dēt ꝓsumi, ꝙ illicito mō acqsiuerit. Ab.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus in matrimoniali causa, si diuortij sententiam ferat, pronuntiare debet dotem restitui.*
2 *Iudex ecclesiasticus indicat de causa temporali laicorum, si uenit accessoriè ad causam ecclesiasticam, & similiter de incidenti temporali quæstione.*
Iudex secularis non indicat de incidenti quæstione spirituali; sed eam remittit ad iudicem ecclesiasticum.
Dotium causa est accessoria matrimonij.
3 *Accessoria causa commissa uidetur, si principalis est commissa.*
4 *Delegatus in causa diuortij lata sententia super matrimonio non est functus officio, si non pronuntiauit super dote.*
5 *Dotium repetitio qua actione uel conditione petatur, & intra quod tempus debet restitui.*
6 *Uxor si non habet, unde uiuat, an alimentari debeat ab haredibus mariti, donec dos restituatur?*
Statum an ualeat super dotium restitutione?
Iudex ecclesiasticus est iudex competens in dotium restitutione, etiam si principaliter de ea sine matrimonio agatur, uaria tamen est doctorum opinio.
7 *Iudex, lata sententia super principali, an possit se postmodum de accessorio intromittere?*

CAP. III.

1 *De prudentia.* †Delegatus ad cām mrimonii, si ferat sniam diuortii, ꝓnūtiare dēt dotē restitui; & est casus multū allegabilis. Duo facit. primò ponit delegatorū reprehensibile factū. sed ò illud emēdari ꝑcipit, ibi, *quia igitur.* Casus lr̄alis. Cā mrimonii, quę uertebat inter H. & M. com missa fuit qbusdā iudicib⁹. Iudices cōsanguinitate, ꝓbata tu lerūt sniam diuortii inter eos, sed de dote, q̄ mulier repetebat à uiro, nihil dixerūt. uñ mulier hoc significauit dño papæ. Rñ. ꝑꝑ eisdē iudicibus, qa ipsi de mrimonio principaľr cognouerūt, & de dote, quę est cā incidēs, accessoriè cognoscere debuerūt & diffinire. uñ mādat, quatenus ꝑdictū. H. cō pellāt, ut ꝑdictæ mulieri totā dotem, sicut iustū fuerit, restituat. B. r. †No. primò iudicē eccl'iasticū posse cognoscere đ cā tpali laicorū, cū uenit accessoriè ad cām eccl'iasticā; & ad hoc allegaſ quotidie iste tex. sec⁹ aūt, si cā spūalis incidit corā iudice seculari. nā de ea nō ualet cognoscere secularis, sed illā remittit ad eccl'iasticū, ut in c. lator, q̄ filii sint legi. & c. tuā, de ordi. cog. sec⁹ est in eccl'iastico quo ad tpalia, ut hic uides; & rōnē diuersitatis tetigi in d. c. lator. Et aduerte, qa plꝰ, ꝓbat iste tex. q̄ solet allegari. nā nō solū eccl'iasticus cognoscit de tpali cā incidenti seu ꝑiudiciali, sed ēt de cā tpali, quę uenit accessoriè ad cām eccl'iasticā, licet nō sit ipsi⁹ ꝑiudicialis. nā sine cā dotis pōt decidi cā mrimonialis, & sic nō est ꝑiudicialis ad cām mrimonialē; & nihilominꝰ iudex eccl'iasticꝰ cognoscit rōne accessorii. e dep̄dēt. n. à cā mrimonii, qa, ubi nō est mrimoniū, nō est dos. l. 3. ff. de iure dot. qđ bñ notabis. † No. q̄ cōmissa cā pricipali, vr̄ cōmissa cā accessoria; facit c. prudētiā, de offi. deleg. †No. ultimò ſm uerū intellectū iudicē delegatū nō dici officio suo functū, si nō ꝓnuntiauit sup dote; qđ declara, ut ꝑ. latius. In gl. 1. ibi, *conditione sine causa.* no. bñ gl. q̄ ubi cōstat mrimoniū nullū fuisse, nō agit actione de dote ad restōnē dotis, sed cōdictione sine cā; & ꝓ hoc tex. in l. fi. ff. de cōdi sine cā; & dñt doct. q̄ hæc cōdictio est ita priuilegiata quo ad ipsam mulierē, si cut actio đ dote, ff. de pecu. l. ex facto, & in l. 2. ff. de priuile. cre. uide ꝑ Spe. e. ti. §. fi. uer. sed si mrimoniū, & sic ꝑsert aliis creditoribus, sicut si uerū fuisset mrimoniū, ꝓut hr̄ in l. assiduis, C. qui po. in pig. ha. & in c. ex literis, cū ibi no. de pign. †In ea gl. ibi, *trima die.* dic. ī. primo anno restituebatur tertia pars, in secundo anno alia tertia; in tertio reliqua tertia, sed hodie ꝓcedit, qđ dr̄ in fi. gl. ut immobilia restituantur statim; mobilia usque ad annum. †Quid aūt si interim uxor nō hēt, uñ uiuat? dic q̄ dēt alimētari ab hærede mariti, ut no. in l. 1. alleg. in gl. Et an ualeat statutum, f ut quādiu hæres distulerit restituere dotem, soluat certum quid mulieri pro centēnario? uide per Io. de Lig. in cle. unica, de usur. ubi vr̄ cōcludere, q̄ nō; & credo, q̄ annus iste debet dari, ubi matrimonium tenuit, secus, si separatur ꝑꝑ impedimentum, ut

SVMMARIVM.

1 *Soluto matrimonio cogitur uir dotem restituere, & bona diuidere, quæ communiter obuenerunt eis.*
2 *Iudex ecclesiasticus potest adiri principaliter in dotis restitutione, matrimonio prius separato.*
3 *Maritus & uxor quo communiter acquirāt bona.*

CAP. II.

1 *Significauit.* † Soluto mrimonio cogit uir dotē restituere, & bona diuidere, q̄ cōiter eis obuenerūt. h. d. Primò ponit duplicē mulieris q̄relā. Sc̄ò causę cognitionem, ibi, *ideoq;*. Casus lr̄alis. Inter. P. mulierem & H. uirū suū fuit diuortiū celebratū, sed diꝰ. H. dotē suā illicitè detinet, & reddere ꝓdicit. possessiones q̄ idā quas hēbat cōes, & illas sibr̄ retinere ꝛtendit. uñ mulier cō questa fuit dño papę. mandat ꝑꝑ qbusdā, quatenus, si est ita, nec est aliud, qđ impediat, uirū illū cōpellāt ad restōnē dotis, e & ad diuisionē eorū, q̄ olim cōiter habuerunt. Ber. †No. 1. optimū ar. q̄ eccl'ia pōt principaľr adiri sup restōne dotis, matrimonio priꝰ separato. †No. 2. q̄ obuenientia cōiter marito & uxori dñt diuidi soluto mrimonio; & intellige, ut dr̄ in gl. de acqsitis ex bonis utriusq;. Vel ex̄ gl. intelige de donatis, uł relictis utrisq;. Vel ſm cōsuetudinē quorūdā locorū, ſm q̄ acqsita ꝑ alterū ꝙugū cōstāte mrimonio efficiunt cōia, & ueniūt diuidēda soluto mrimonio; c & ſm istū intellectū collige tales cōsuetudines seu statuta d uēdicare sibi locum ēt in mrimonio putatiuo; & sic 5 declarato mrimonio illa bona ꝑ alterū acqsita ueniūt diuidēda, ac si mrimoniū tenuisset. cessantibus aūt istis causis, uel si 6 milib⁹ uxori restituit dos dūtaxat, qa oīa ꝑsumunt acqsita ex bonis mariti, ut in l. f certū, C. de dona. inter ui. & uxo. & in l. Quint⁹, ff. e. ti. Et iō si mulier repit aliqd hr̄e ultra dotē, illud pōt ꝑ maritū uēdicari, qa ꝑsumit acqsitū de bonis suis, nisi ip

7 tū, ut dixi ī c. 1. §. e. † In gl. 2. ibi. *coram iudice seculari.* no. bene 5 gl. q̄ ubi de dote agit principaľr, ut puta, qa nō fuit disputa 6 tū de uirib. mrimonii, iudex eccl'iasticꝰ ñ ē cōpetēs ītер lai cos. ꝛriū hic tenet Inn. dicēs, q̄ cū cā dotis sit multū ꝓiūcta mrimonio, ꝑt de ea iudex eccl'iasticꝰ cognoscere, & sic uter q̄. s. eccl'iasticꝰ & secularis erit cōpetēs. d. Ant. tenet dictū gl. nisi repetēs dotē eēt uidua, & oppīsa. Pro dicto Inn. allego tex. ī c. 1. & 2. §. e. & ī c. & ꝓ uras. ꝑ. e. nā rōne cōnexitatis am pliaſ iurisdō, ut ī c. q̄to, de iudi. Itē eccl'ia dēt ēsse fauorabi 8 lis mulierib. in dotib. recuperādis. ꝑ. e. c. nup, & tene mēti dictū In. † In fi. gl. uult ergo gl. q̄ iudex deputatus sup cā principali, si ī diffinitiōe ipsi⁹ nihil dixit de accessorio, nō ꝑt amplꝰ de illa sine noua cōmissiōe se ītерponere, qđ bñ notabis; ꝓ quo bñ facit c. cū applr̄onib. de app. li. 6. & ī l. termino, C. đ fru. & li. expē. d. An. dicit ꝛriā opi. posse sustineri, qū ꝓ cā accessoria cōpetit actio, ut ī casu nro: qa tūc utraq; cā uſ principaľr cōmissa, secꝰ, ubi expederet offō iudicis, nihil allegat, sed ꝓ hoc dicto, qđ mihi placet, allego tex. no. in l. 4. C. depo. ubi uſ tex. apt⁹ in eo, q̄ ibi pōderat unicā actionē cōpetere ꝓ depositō, & ꝓ usuris restituēdis, & ꝓ dilatione restōnis depositi. iō iudex, q̄ ꝓnūtiauit sup restitutione depositi, & nihil dixit de usuris, ñ ꝑt amplꝰ de illis cognoscere, quasi secꝰ, si ꝓ usuris accessoriè ueniētib. cōpeteret alia actio. sed ī casu nro ꝓ restōne dotis cōpetit alia actio, ut in c 1. gl. ergo nō ꝑt dici iudicē functū offō suo, quia dos ñ restituit ex officio iudicis. Et notabis hoc dictū, & sic limita dictum gl. & ita loquuntur iura alleg. in ea. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Uxor a uiro propter adulterium separata perdit dotem. 9.*
2 *Fornicatio generale nomen est, & comprehendit omnem illicitum coitum.*
3 *Maritus non lucratur dotem separato matrimonio propter adulterium uxoris per secularem iudicem.*
Iudex secularis non est competens in cā separationis matrimonij.
4 *Uxor si recedit a marito propter adulterium, uel aliam causam, an perdat dotem, & an excusetur, si marit. eam propria autho. expel.*
Maritus an possit propria authorita uxorem aduleram expellere?
Uxori dotem repetenti obstat exceptio adulterij.
5 *Uxor adultera reconciliata uiro non perdit dotem.*
6 *Maritus adulter perdit donationem propter nup. quam fecit uxori.*
Maritus & uxor ad paria indicantur.
Matrimo. instante uxore separatur propter uiri adulterium.
7 *Adul. post uiri mortē an possit obiici p̄ haredes mariti uxori dotē repetenti?*
Adulterium post mortem uxoris an possit obiici per maritum haredib. uxoris dotem repetentib.
8 *Uxor propter adulterium separata perdit donationem propter nuptias, & quid de paraphernalibus?*
Paraphernalia bona dicuntur illa, quæ mulier ultra dotem habuit.
9 *Dotes repetere an possit uxor separata ꝑꝑ adulteriū, si postmodū cōstat de aliquo impedimēto propter qđ nullum inter eos potuit esse matrimonium.*

CAP. IIII.

1 *Plerunque.* † Mulier ꝑꝑ adulteriū a uiro 2 sepata ꝑdit dotē. a h. d. † No. ibi. *fornicationis.* q̄ fornicatio est nomē gñale cōp 3 hēdēs ī se adulteriū, & oēm illicitū coitū. 3 6. q. 1. ī prin. & qđ plenè dixi ī c. cū sit gñale, de fo. cōp. † No. sc̄do ibi. *iuditio eccle.* q̄ maritꝰ nō lucraſ dotē ob adulteriū uxoris 4 sepārato mrimonio a iudice seculari. nā iudex secularis nō est in hoc cōpetēs, qñ agit ciuiľr, ut ī c. tuę, & qđ ibi no. de ꝓcu. uide ꝑ Io. An. ī c. 2. de fo. cōp. li. 6. † Not. tertio ibi: *ante propria uolumtate*, & tene mēti, q̄ si uxor recedit a uiro ꝓpria uolūtate, intellige ꝑꝑ adulteriū, ut qa timuit maritū, sibi repetēti dotē obstat exceptio adulterii. Et ex hoc no. sin. q̄ maritꝰ pōt cōseq dotē sine accusatiōe adulterii excipiendo mō ꝑdicto. Alii exponūt de ꝓpria uolūtate mariti pōt conseq dotē, ut qa maritꝰ eā expulit, & ſm istū intelľm, quē nō approbāt doc. no. q̄ maritꝰ pōt ꝓpria authoritate a se abiicere uxorē adulterā, qđ intelligit adulterio existēte notorio ut dico plenè ī c. fi. ī. de adul. ubi gl. & hoc ēt casu uxori repetēti dotē obstat exceptio adulterii, b & sic not. q̄ quo ad b dotē lucrādā paria sunt mrimoniū separari iudicio eccl'ię, uel propria uoluntate uxoris, uel mariti ob cām fornicatio nis.† No. ibi. *recōciliatā*, q̄ uxor adultera recōciliata p maritū nō dēt pdeř dotē. sed q̄ro, qd de uiro cōmittēte adulteriū dico, q̄ dēt ꝑdeř donationē ꝑꝑ nuptias q̄ fecit uxori, & pari mō ꝑt mrimoniūsse parari quo ad torū istāte uxore, ut ē tex. ī c. 1. §. ut lit. ñ cōte. Nō n. quo ad hoc iu dicāt ad ꝓparia marit⁹ & uxor, vt in c. gaudemus, §. ti., ꝓxi. & 32. q. 6. c. nihil ini qus. † Sc̄o q̄ro, nūqd hęres mariti possit uxori obiicere adulteriū ad effectum ꝛpediēdi restitōnē dotis. Spe. tāgit. e. ti. §. fi. uer. qd si mulier agat, & ī ti. de exce. in §. dicto, uer. itē q̄rit, sed pleni⁹ ꝑ Bar. in l. rei iudicatę, ff. so. ma. ubi cōcludit, q̄ nō, ꝓ illā tex. ex quo maritus tacuit ī uita, qđ satis mihi placet, ar. in c fi. đ don. sed nūqd maritꝰ possit obiicere ꝛ hęredes uxori, defunctę, dicēdum est, ut hr̄ in tex. & gl. ī l. fi. C. de adul. † In gl. in uers. *dotalicium*, no. duas ultimas expositiōes gl. Prima, q̄ uxor ēt donationē ꝑꝑ nuptias ꝑdit, q̄ dēbat lucrari ex pacto, so. ma tr. Sc̄da, qa ꝑdit ēt bona paraphernalia, c & dñr paraphernalia bona, q̄ mulier habet ultra dotē. hęc tū ultima expositio b nō uſ ꝓcedere, quia appe. dotis, uel dotalitii ex ꝓpria significatione nō ueniunt paraphernalia, & iō cū simus in mā pęnali, uerba ñ dēat extēdi, sed potius restrīgi, ut ī c. statutū, de ele. li. 6. & in rr̄a odia & ī rr̄a, in pęnis, de re. iu. li. 6. & iō doc. uñr approbare expositionē ꝓcedētē ī gl. tenebis mēti gl. ꝑꝑ ipsius authoritatē, & ꝑt appellari dotalitiū dotis ꝓtium. † In 9 gl. fi. ibi, & istud uerius credo. no. gl. fin. quia facit ad mulra, & cōiter doc. ut Inn. & Host. & Gof. & Io. An. sequunt gl. ꝑꝑ rōnes ipsius, & maxime ꝑꝑ l. si uxor. ff. đ adu. ubi dr̄, q̄ nec mrimoniū, nec ſpē mri. uiolare licet. uñ ꝑꝑ pranā ītentionē mulieris, & qaiā snia trāsiuit in rē iudicatā, non debet mulier dotem recuperare. licet nunc appareat matrimonium fuisse nullum, & maxime hoc est tenendum, ne detur mulieri causa falsandi probationes, ut dotem recuperaret, & facit pro hac parte quæstio disputata in regula, cum quis de regu. iur. libro sexto, in Mercu. ubi deciditur. quòd ille, qui cognouit solutam, credens cognoscere c maritatam punitur pro crimine adulterii, & licet aliqui aliter distingu ãt, mihi tñ placet, ut §. dixi opi. glos. q̄ę etiam uidetur esse communis. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Cogitur mulier ex officio iudicis donata sibi a uiro propter nuptias pro conseruatione illiciti matrimonij relaxare, si talis donatio præstat impedimentū dissolutioni talis matrimonij.*
2 *Maritus q̄q̄ dotat mulierē, & hoc seruat ī Hispanijs & an post cōtractū matrimonij hoc facere possit.*
3 *Pacta per dissolutionem matrimonij facta nō tenent.*
4 *Dos non potest esse, ubi non est matrimonium.*
Dotis repetitio super matrimonio nullo num fiat.
5 *Cōmodū qs sentire nō dēt, uñ pœnā sustinere non dēt.*

na ꝓscīā retinericō clu. dit, q̄ si mulier nō hēt aliūde, uñ alaſ, ꝑt, alias secus tñ Bal. & Pa. de Castr. in l. 1. C. đ sum. tri. & fi. ca. tenet ꝛriū Pano. ī c. salubriter. ꝑ. de usuris dicit, ꝙ sæpe fuit de hoc interrogatus, tādē cōcludit eo mō, quo Pau. in d. l. diuortio, per Bart. in l. unica. §. exactio, C. de rei uxo. actī. per Ia. in l. de quibus, in 23. colū. ff. de legib.

SEB. SAPIA.

a Perdit dotē. Quid autem si mulier ꝑ mi sit se oscularī, uel tāgi mamillas an ꝑdat dotē, uide Bal. tenētē q̄ sic in c. tuæ, §. de ꝓcu. de quo latè ꝑ Deciū in rub. de iudi. co. 1. cū seq. in 1. lect. Exceptio adulterii. Adde, q̄ sicut ꝑꝑ adulteriū mulier ꝑdit dotē, ita si mortuo uiro cō mittit stuprum. ita cōsuluit. Pau. de Ca. cōsi. 199. incireuocat in dubiū, facit text. & ibi Bar. in l. pen. ff. de adul. idē tenet Pa. de Ca. in l. sororē, C. de his, qb. ut in dig. & in l. fideic. quod, C. de fideic. Alex. ꝛriū tenet in d. l. sororē Ia. suariuait, in d. l. fidei cōmiss. ab his, q̄ renuit in d. l. 2. ff. so. mat. & adulteriū filiæ nō ꝓiudicat patri, gl. in l. cōsensu §. uir, C. de repu. Bar. & doc. in d. l. 2. §. q̄d si in patris ff. sol. matr.

SEB. SAPIA.

Paraphernalia. De ueritate, uide multa per Feli. in c. pastoralis, col. 1. uer. mulier impudica, §. de iudi.

6 Iudex ecclesiasticus potest se intromittere de dotis restitutione, maxime cum difficultate dissolutionem illiciti matrimonij.
7 Dotes an perdere dẽant & donatiões pp nuptias contrahentes matrimonium contra iuris dispositionem?
Coniuncti in propinquo gradu præsumuntur habere notitiam consanguinitatis.
Ignorantia iuris an excuset?
Cõiũcti ĩ ppinquo gradu qñq; excusantur a pœna, & an possit ex hmõi matrimonio aliquid lucrifacere. 9.
Pœna confiscationis imponitur contrahentib. matrimonium in gradu prohibito. 9. 10.
8 Papa an uẽdicet sibi pœnã a iε. ĩpositã de facto in regibus & principib. non recognoscentib. superiorem?
9 In pari cã turpitudinis potior est conditio possidenti.
10 Pœna imposita contrahentib. contra legem, an habeat locum in contrahentibus contra canones.
11 Canones dicuntur leges.
Matri. ꝯhẽtes in ĩpedimẽto publicæ honestatis an pœnas incurrant ĩpositas contra leges contrahentibus?

CAP. V.

1 a ET si necesse. a† Propter
uarietatẽ, lecturarũ nõ solet sũmari, & ẽm
intellm, q pl⁹ placet, hoc inten
dit. Cogit mulier ex offõ iudicis donata
sibi a uiro pp nuptias p cõseruõne illiciti
mrimonii relaxare, si talis donatio pstet
ĩpedimẽtũ dissolõni talis mrimo. Diuidit
nã ponit mãdatũ pmissa triplici ipsius, cã
quarũ pria cõsistit ĩ facto reliq; ĩ iur scda,
ibi *cũ castra*. tertia, ibi *ne ad cõmod*. Casus
lit. Rex Legioñ. accepit in uxorẽ filiã re-
gis Castelle, & eidem dediti dõationẽ pp
nuptias castra qdã, ita ucз, q si aliquo ca-
su ipsã reliqret, castra ipsa cederẽt ĩ i⁹, ei⁹,
sed ipsi pp cõsanguinitatẽ ĩsimul nõ pote
rãt remanere, uñ pp mãdauit, q dẽrẽt abi
uicẽ separari, sed rex Legio nolebat eã di
mittere, nisi castra sibi restituerẽt, & ita ca
stra illa pstabãt ĩpedimẽtũ dissoluẽde co-
pulę. uñ mãdat pp archiepõ ꝯpostel. & uni
uersis epis ĩ regno Legio. ꝯstitutis, q cũ ca
stra ipsa, q ĩped. mẽtũ pstãt copulę dissol-
uẽdæ. ñ tã ob turpẽ, q ob nullã cãm sint
data, cũ ĩter eos mrimoniũ eẽ ñ possit: iõ
nec dos, nec donatio pp nuptias esse pt, &
ne ad cõmodũ ei cedat, qd dẽt ĩ pœna ei⁹
poti⁹ retorqri, castra ipsa restitui faciat, &
2 ad id p excõicatiõis sniã puellã coarctari.
B.† No. 1. ibi *in dotẽ*, q uir qñq; dotat mu
lierẽ. gl. tñ pria exponit dotẽ i. donationẽ
pp nuptias, & tũc ñ colligit illud notabi
le, sed tenẽdo tex. pprie dicit Vin. q loqt
ẽm cõsuetudinẽ Hispanorũ, q uxores do-
tãt. Ex quo no. q licite marit⁹ dotat uxo-
rẽ. i. cõstituit sibi dotẽ ex ppria substãtia
sed tu hoc lita, qñ ista dõatio dotis fit añ
ꝯctũ matri. sec⁹, si p⁹ ꝯctũ, uel si effect⁹ dõa
tiõis referret ĩ tps mrim. qa tũc ñ ualeret
ut ĩ l. 1. & qd ibi no. C. de do. añ nup. nisi
plebei⁹ recipet nobilem ĩ uxorẽ, & tũc ui
deat donasse cã recõpẽsandi cũ notabili-
tate, ut ibi no. p Bar. ĩ l. diuor. ff. sol. mat. †
3 No. 2. ñ ualer pacta, q dissolõnẽ mat. ꝯ iu
ris dispõnẽ difficultãt. nã mrimo. dẽnt eẽ
libera ĩ ꝯhẽdo, & ĩ dissoluẽdo, ut ĩ l. libera
4 C. de inut. stipu. † Not. 3. q ubi nõ est mri.
nõ pt dici dos, & q talis dos soluta ptex-
tu matri. nulli⁹ pt repeti cõdi. sine cã, de
quo in l. auũculo, ff. de cõdi. sine cã. erãt. n.
5 isti cõsanguinei ĩ gradu phibito, ut ĩ gl. † Not. q nõ dẽt qs
6 sentire cõmodũ, uñ dẽt penã sustinere. † Vltĩo collige iudi
cẽ eccłiasticũ posse ĩtromittere de restõne dotis, maximè
cũ difficultat dissolõnẽ illiciti mrimo. † In gl. fi. ĩ si no. sing.
7 istã gl. q satis plenè discutit, an & qñ ꝯhẽtes mrimonium ꝯ
leges dẽant pdere dotẽ, & donationẽ pp nuptias, & collige
ex ea qnq; sołones, seu lec. Pria, qd isti ignorãter ꝯxerũt, iõ
fit restitõ hincinde, & bona nõ applicãt fisco. hæc so. uera est
ĩ se, & pbat ĩ l. q ꝯ & auť. ĩcestas, C. de ĩcest. nup ubi pęna cõ
fiscatiõis ĩponit sciẽter ꝯhẽtib. sed hæc sol. nõ placet gl. quo
ad istũ tex. qa isti dicebant cõsanguinei ĩ scdo gradu, & sic
ñ erat psumptio ignorãtiæ. No. diligẽter hoc dictũ, q cõiun
cti ĩ gradu ppĩquo psumũt hre notitiã ꝯsanguinitatis. Scda
lect. seu so. q isti sciebãt factũ, sed ignorabãt i⁹. fortè. n. cred
bãt, q regib. liceret ꝯhere ĩ gradu phibito lege canonica, &
fuit hęc lec. Ioã. ex qua collige, q ignorãtia iuris excusat ab
illa pœna cõfiscatiõis bonorũ, q ñ ur placere Io. An. hic di-
cit. n. q ignorãtia iuris nõ excusaret istos: qnimo nec fœmi
b nã, cũ illa ñ excuset nisi ĩ casib. a iure expssis,[b] ut est tex. not.
ĩ l. nec passim, C. de iuris & fac. ign. posset tñ pcedere ẽm eũ
si errassent ĩ facto, puta qa credidissent dispẽsatũ, & sic tran-
seũt cõiter doc. hic, & uñr tenere legiste in l. q ꝯ, pall. & in l.
auũculo, ff. de ꝯdi. sine cã, sed Bar. tenet ibi ꝯriũ sequẽdo istã
opi. Io. licet de ea nõ faciat mẽtionẽ, & hoc p auť. ĩcestas, C.
de ĩcest. nup. ubi pœna apponit sciẽter ꝯhẽtib. facit. l. si adul-
terii. nec ob. d. l. q ꝯ, q re ꝑrit iustũ errorẽ. nã loqt ẽm eũ, qñ
agit de pœna amissiõis lucri. nõ. n. ex pacto pcedẽti poterit
alter cõiugũ ex tali mrimo. aliqd lucrari, nisi iusto errore ta
le mrimoniũ ꝯxisset. Et iõ cõcludere tria, q aut agit d pęna
adulterii, seu incest⁹, & error iuris excusat, ut d. l. si adulteriũ
ubi tex. no. aut agit de pœna pditiõs ppriæ substãtię, ut do
tis, seu donatiõis pp nuptias, & idẽ, arg. in d. auth. incestas.
c Aut de pœna pditiõis lucri,[c] & non excusat, ut in l. qui con
tra, & hanc opi. teneo, maximè cum simus in pœnalibus, &
sic assumenda est mitior opi. ut in re. in pœnis, lib. 6. Et no.
bene hanc opi. quia nemo ponit hic, sed doc moderni com
muniter trãseunt cum opi. Io. An. hæc tñ sol. licet sit uera in
se, non tamen pu o eam congruere huic literę, quia præsup
ponitur, quod ista puella erat digna pœna ex tali coniũctio
ne. ergo non errauerat in iure, per d. l. si adulterium. Ter-
tia sol. q pœna confiscationis habebat locum, sed papa p bo
no pacis ex officio suo hoc prouidit, & de hac. ĩ. in fi. Quar-
ta sol. q hic nõ poterat pœna confiscationis habere locum,
quia isti reges non recognoscunt supiorẽ, ut dixi in c. p ue-
8 nerabilem, qui filii sint leg. † No. hanc so. fin. ex qua ego col
ligo notabile dictũ, q in non recognoscentibus superiorem
de facto papa non uendicat sibi pœnam a lege impositam, &
sic uř, q in istis papa non succedit loco impatoris, & si esset
uera, singłr limitabit dicta Inn. in c. licet ex suscepto, de fo.
cõ. ubi dicit, q ubi deest supior de iure uel de facto, recurrẽ
dum est ad papam ex gñali ptãte, quam a deo recepit, & idẽ
sentit Hos. in c. nouit, de iudi. posset enim dici, q papa succe
dit, ut faciat iustitiam, non aũt ut exigat pęnam a lege im-
positam, posset tñ instari, sed p nunc trãseat, & tene semper
mẽti illã so. sic intellectam. Quinta solu. q rex non poterat
aliter induci, ut recederet ab illa cõiũctiõe, nisi castris resti
tutis, & hęc ultima solu. incidit cũ tertia, q papa ex officio
9 suo prouidit. † Alii extra gl. dicunt, q ista ẽrãt bona regni,
quę non poterant alienari, ut in c. intellecto, de iureiurand.
Hęc sol. est bona in se, sed non congruit literæ, cuius rõnes
sunt uniuersales. Alii dicũt q hic fuerunt bona donata pro
conseruatione illiciti matrimo. & sic non ualebat pactũ, cũ
impediret dissolutionem matrimo. & sentit hanc so. d. An.
sed certè licet sit uera in se ante traditionẽ rei, non tamẽ ua
let post traditionẽ, qa in pari cã turpitudinis melior ẽ cõdi
tio possidẽtis, ut in rła in pari, de reg. iur. in 6. Et cõcluden-
d do materiam cũ dictis do. hic, dic. aut sunt ꝯ sponsa.[d] enim
de futuro, & nõ hẽt locũ illa pęna cõfisca tionis bonorũ ẽt in
scienter

a Contra leges. in isto articulo sunt quinq; opi. principales, ut p Bal. nouel. in tract. de dotib. in 11. pte Bar. in l. si adulterium ff. ad l. adulte. Bar. & Alexan. in rubri. ff. solut. matri. in 4. col.
SEB. SAPIA.
b Casibus a iure expssis. Vide Moder. in l. iuris, C. de iuris, & fac. ignor. Bar. & alios in l. 1. §. nũtiatio. col. fi. ff. de opè. noui nũ Bal. in l. fi. in prin. in 3. qõ. C. de iure deliberan.
c Perditionis lucri. Adde in hoc articulo uidẽdũ Lud. Rom. consil. 507. Petrus de Anc. cõsil. 392.
d Contracta sponsalia gl. in cle. 1. de cõsan. & aff. tenet q nõ. Bal. in l. pe. §. dotare, ff. ne qs eũ, qui in ius uocatus ẽ, ui exi. tenet q statutũ puniens cõtrahentẽ matrimo. nõ uerificatur in cõtrahẽte sponsalia, idẽ tenet ĩ l. unica. C. si rector puin. in cõtrariũ uidet facere text. in l. 1. ff. de his, q not. infa. ubi pœna imposita cõtrahenti binas nupt. imponitur cõtrahẽti bina spõsalia de quo articu. an prohibito subsequẽti cẽseatur prohibitũ oẽ, p quod puenitur ad illud p Bal. & Cy. in d. l. unica, & p Bart. & alios ĩ l. cũ iurisdictio, ff. de iurisdi. om. iudi.

sciẽter ꝯhẽtibus, ut est tex. ẽm cõem lec. in d. l. auunculo. Idẽ
putat hic d. An. si fuit ꝯctũ mrimoniũ, & nõdũ ꝯsummatum.
de hoc dicto satis põt dubitari; & ꝯriũ aptè sentit Bar. in l.
auunculo, ubi uř sentire, q ꝯcto mrimonio p uerba de pñti
hẽt locũ illa pœna. nã null⁹ tex. expsse exigit copulã. facit l.
cũ hic status, in fi. ff. de don. inter uir. & uxo. Tene tñ menti
opi. d. Ant. qa, cũ simus in pœnalibus, posset obseruari. Aut
mrimoniũ fuit cõsummatũ, & tũc si sciẽter ꝯxerũt, hẽt locũ
illa pœna cũ limitatiõe pdictorũ, nisi supior ex offõ suo ue
lit puidere pp bonũ pacis, uel ut facili⁹ dissoluat tale mri.
Et in hoc casu intelligerẽ pprie istũ tex. nã nõ uideo, q isti
regi cõpetiisset actio, qa dedit ob turpẽ cãm, & cã fuit sequu
ta de facto, licet ałr innuat rõ łræ, sed uř text. de hoc in d. l.
auunculo, nisi dicas, q licet fisco cõpetat ius auferẽdi, nõ tñ
delatori deest ius repetẽdi ꝯ uxorẽ, sed ꝯ hoc facit illa rła, ĩ
pari cã. Aut ꝯxerunt ignorãter, & distingue qualitatẽ igno
10 rãtiæ, ut s. dixi. † Ex gl. hic qro, nunqd illa pœna ꝯfiscationis
hẽat locũ ꝯ ꝯhẽtẽ in gradib⁹ phibitis lege canonica. Aliq
dixerũt q nõ, qa tex. in d. l. q ꝯ, loqt in ꝯhentib⁹ ꝯ leges. Cõ
trariũ ꝯsuluit dñs me⁹. d. Car. cui⁹ dictũ approbo, qa, ex quo
lex approbat in istis spũalib⁹ canones, uř ꝯhere ꝯ leges, qui
11 ꝯhit ꝯ canonẽ, facit. c. 1. de no. ope. nun. † Itẽ canones dñr le
ges, ut in c. Nicena. 3 1. dist. hoc apte sentit ista gl. relata ad
tex. & tene semper menti hoc dictum, quia facit ad consimi
les qõnes, & poteris adducere hac materiã cõtra cõtrahen-
tes matrimo. impediente iustitia publicæ honestatis. Abb.

SVMMARIVM.

1 Vsufructuarius sine consensu domini donans rem ipsam uxori propter nuptias non transfert in eam plus iuris, quam ipse habeat; idem de eo, qui sub conditione adimente habet rem in hæreditatem, uel in feudum.
2 Concessionis tres sunt species, alia in hæreditatem, seu libera dispositione, alia in feudum, alia in usumfructum.
3 Ecclesia tenetur defendere uiduarum dotes.
Fauorabilis causæ ratione non est alicui iniuria inferenda.
4 Hæredis appellatione quandoque ueniunt filij legitimi tantum.
5 Vsusfructuarius potest ius suum alteri concedere in uita sua.
6 Feudum alienari, & in dotem dari potest.
7 Dominus consentiens alienationi de re sua sibi præiudicat.
8 Vocabulis proprijs uti debet consultor.
9 Maritus & uxor an possint uel debent post alterius mortem aliquid lucri facere?

CAP. VI.

1 NVper a nobis. † Vsusfructuarius sine cõsen
su dñi donãs rẽ ipsam uxo
ri pp nuptias nõ trãsfert in eam plus iuris, q ip-
se habet. Idẽ de eo, qui sub conditione adimenti
hẽt rem in hęreditatem, uel in feudum. h. d. primo duplex
qõ. scdo utriusq; sołõ, ibi, *nos* aũt. tertiò quædã instructio,
ibi, *illud*. prima & secunda ps diuiditur in duas, quia quæli-
bet ponit qõnẽ, & sołonẽ, ut patet in łra. Casus łralis. Ali-
qs dedit alicui aliq terrã non in feudũ, uel hæreditatẽ, sed
tm, q diu uiueret, possidendã. ille postmodũ partẽ illius ter
ræ dedit uxori suæ in donationẽ suã pp dotẽ. decessit uir,
qrit, utrũ uxor eius pfatã donationẽ hre dẽat, dũ uixerit, &
tenere, cũ ecclia dotes ptegere teneat uiduarũ? Scdo ponit
alia qõ. Aliquis dedit alicui & hęredi suo de legitimo ma-
trimonio nato in hæreditatẽ, uel feudũ aliquam terrã, post
modũ partẽ ipsius terræ uxori suę dedit in dotem. Quærit
an donationẽ illã de iure possit habere? consultus, papa rñ
det, q cũ regularit null⁹ possit plus iuris in alium trãsferre,
q habeat, uir prædictus nõ potuit uxori relinquere, qd ei nõ
licuit, nisi quoad uixerit, possidere; nec mulier illã terram
hre põt, nisi illæ, ad quẽ terra illa spectat, donationi uolue-
rit cõsentire. Et idẽ est in scda qõne dicẽdũ. nã licet ecclia
in causis uiduarũ fauorabilis dẽat esse, tñ ꝯ iustitiam nõ est
eis fauor eccle. cõcedẽdus. in fi. dicit, qd uxor dř dotẽ dare
2 uiro, uir aũt uxori donationẽ pp nuptias. Ber. † Nota tres
species cõcessionis, q de re aliqua fieri pñt. nã qñq; dat seu
cõcedit in hęreditatẽ, id est, ut posit donatarius ad libitũ
disponere, & hæredẽ in illa instituere, sicut ĩ re propria. Qñ
quę cõceditur in feudũ, ut utile dñiũ trã
seat in uasallũ, directũ uerò remaneat pe
nes dñm, de quo in c. 1. de feu. Quãdoq; ꝯ
cedit, donec uixerit is, q recipit; & uř hoc
3 casu cõcessus ususfruct⁹. rei. † Itẽ no. q ec
clesia tenet defendere dotes uiduarũ, non
tñ ꝯ iustitiã. Ex quo no. q rõne fauorabi-
lis & piæ causę nõ est alicui auferenda iu
stitia, facit ad illud uulgare, unũ altare ñ
eẽ discooperiẽdũ, ut cooperiat aliud; cõ
4 cor. c. cũ cãm, s. de pbẽ. † Itẽ no. ibi, *& hæ-
redi*, q appellatiõe hæredis qñq; ueniũt fi
lii łtimi tm; de quo tñ dicẽdum, ut plenè
a no. Bar. in l. Galus,[a] ff. de libe. & posthu.
5 † Itẽ no. q ususfructuari⁹[b] põt i⁹ suũ aliis
b ꝯcedere in uita sua. † Itẽ no. q uasall⁹ põt
6 ꝯcedere feudũ seu partẽ feudi ĩ dotẽ,[c] seu
c donationẽ pp nuptias. Et dicit In. q ex
cã dotis aliter non pmittit alienatio feu
di, & no. bñ hoc dictũ, de quo uide, qd ple
ni⁹ no. in c. q ĩ ecclĩarũ, de cõsti. Hostien.
dicit, q ẽt ex alia cã põt alienari dũmõ
ad tps, ut hic, remittit ad no. ĩ c. fi. ne pla.
7 uic. su. † Vltimò no. q dñs cõsentiẽs[d] alie
d nationi factæ de re sua sibi piudicat. † Po-
8 tes ẽt colligere in fi. literę, q cõsulẽs dẽt
uti uocabulis ppriis. hic. n. pp qd ammõ
rephẽdit istũ d ineptitudine uocabulorũ
ĩ eo, q ĩ ꝯsultatione dicebat uirũ dedisse
uxori dotẽ. nã dẽbat dicere, donationem
pp nupti. Posset tñ intelligi tex. propriè,
9 put dixi. s. c. pro. † Opp. uř. n. hęc łra sine
dubio. nã soluto mrimonio donatio de-
beret redire ad uirum, sicut dos ad mulie
rẽ, ut ĩ. e. c. fi. ergo ista uxor nõ posset cõ-
pellere retentorẽ huius rei, ẽt si fuisset p
pria mariti, ex quo uir erat mortuus. Sol.
doct. intelligũt, ut decre. habeat dubiũ, q
erat pactũ, uel cõsuetudo, ut uxor supstes
lucraret donationẽ pp nuptias, uel saltẽ
in uita sua tenere, sed rõ decidẽdi in con
trariũ patet in łra, qa maritus non potuit
plus iuris &c. Et ex hoc no. q maritus nõ
põt sibi retinere partem dotis ẽm cõsue-
tudinẽ loci, si res dotalis fuit cõcessa uxo
ri ad uitã suã, ex quo collige, q resoluto
iure auctoris resoluitur ius successoris;
cõcor. tex. ff. de pig. l. lex uectigali. Abb.

SVMMARIVM.

1 Marito ad inopiam uergente peti potest satisdatio pro dote. 12. 13. 14. 15.
2 Iudex ecclesiasticus potest se impedire de dote.
3 Iudex ecclesiasticus est iudex competens etiam inter laicos pro miserabilibus personis.
4 Maritus repellere potest uxorem, si dos promissa sibi non soluitur, & illa repulsa dotem petere. 9.
Maritus nõ tenetur ad onera matrimo. dote non soluta.
Dos fuit instituta pp onera matrimonialia supportãda.
5 Fideiussionem idoneam præstare obligatus, si illam præstare non potest, iuratoriam cautionem præstabit, & aliam, cum poterit.
6 Pecunia deposita apud mercatorẽ licitè potest, capi pars honesti lucri. 8. 7.
Lucrum honestum prouenire potest ex pecunia.
7 Depositio apud mercatorem pro lucro acquirendo quomodo fiat. 8.
8 Vsurã an cõmittat deponẽs pecunias apud mercatorem p lucro acquirendo cũ pacto, q capitale sit saluum.
Pactum, q periculum spectat ad recipientem pecunias, an sit fœneratitium?

a L. Gallus. Adde, quæ ibi posui in apostillis in stampa de tortis.
SEB. SAPI.
a In l. Gallus. Vide Fel. in c. in pñtia, col. 12. uers. in ea gl. ibi nomine hæredis, s. de pb. ubi etiam Decius.
ZACHA.
b Vsufructuarius. Adde Flor. in l. arboribus, §. usufructuarius, de usu. Alex. in l. si is qui, §. an usufruct⁹, ff. de pign. & spec. eod. tit. col. fin. in prin. uer. sed nunquid usufructus.
c In dotem. Adde Ludo. Rõma. col. 457. Alexã. consi. 60. 3. lib.
SEB. SAPIA.
c In dotem. Vide Albe. de Rosa. in 1. pte statutorũ, q. 148. cum alle. per do. Ias. in l. 3. col. 38. uersi. quid autem sit in feudo, in 1. q. C. de iure emphy.
d Consentiens. de quo latè per Bar. & alios in l. quæ dotis, ff. sol. ma. & per eundem Bar. ĩ l. si fundum, ff. de leg. 1.
ZACHAR.
Adde bon. gl. & Bal. in c. 1. col. 1. ad fi. uersi. quęro nũqd alienatio, d prohib. feu. alie. p Lotha. And. d Iserni. ĩ c. imperialẽ, de phib. feud. al. per Fed. & Alexã. consi. 90. uol. 4. & dic, q præiud. sibi quo ad rem, & pciũ, ut plenè not. Bald. & Imo. in l. dotalẽ, ff. sol. mat. Cy. in l. fi. C. de iu. emph. & Alex. in l. quę dotis, ff. sol. matr.

Societas inter ponentem pecuniam, & operam quomodo ſit licita & periculum ad quem debeat ſpectare & lucrum quomodo diuidatur, & certa pars pecunie loco lucri an poſsit deputari.

Reſtitutione non facta non auditur uir petens dotem qui uxorem a ſe expulit ſed diſtinguendum.

Reſcriptum ad lites ſurrepticium eſt, ſi in eo non fiat mentio de proceſſu cauſæ, & ſententia.

Mentio an fieri debeat in reſcripto ad lites de ſententia, & proceſſu nullo?

Marito ad inopiã uergẽte ꝑt uxor dotẽ repetere, et idẽ eſt, ſi malè incipit uti ſubſtãtia ſua, ẽt agere poteſt ad donationem ſibi factã propter nuptias. 13.14.15.

Dos quando maritus uergit ad inopiam, non aſsignatur uxori ſed marito pro cautione uxoris ſed in hoc uaria eſt opinio.

Conſuetudo loci an ualeat ſuper dotis reſtitutione, quãdo maritus uergit ad inopiam?

Alternatiuè qñ aliquid facieda eſt, cui datur optio.

Vxore, quæ a principio contraxit cum paupere, uel uergente ad inopiam, uel ſubſtantia ita male utente, an poſsit poſt ea dotis reſtitutionem petere.

Publica honeſtatis eſt, quòd dotes ſaluæ mulierib. remaneant.

Curator de iure canonico non tenetur animam ſuam ponere pro pupillo.

CAP. VII.

PEr uestras. † Marito, uergente ad inopiam, pro dote ſatisdatio poteſt peti. Ita sũmat Abb. & ſm hũc intellectũ eſſet hic caſus ſin. q nõ eſt alibi, ſed inhærẽdo uerbis lr̃æ ꝑt ſic ſummari. Vir agẽs ,p dote nõ oio excludit̃ eo, q uergat ad inopiã, nec ꝑciſe cogit̃ ſatisdare, ultra facultatẽ ,ppriã, ſed dos ſibi aſſignaꝫ ſub cautiõe, q̃ ꝓſtare ꝑt, & ſi ꝓ illã cautionẽ ñ eſſet ſufficiẽter ,puiſum ꝫ ſum ptiõi dotis, deponeꝫ dos apud mercatorẽ, ut de honeſto lucro uir ſuſtineat onera mr̃imo. h. d. ſm ĩtelr̃m, quẽ teneo, & ẽ caſus notabilis, & quotidian⁹. Diuidit̃. nã ĩ pria cõſultatio. in 2. rñ. cũ mandato, ibi, cũ ergo. Pria ps ponit cãę delegationẽ, actoris petitionẽ rei exceptionẽ, & iudicis interlocutionẽ. Scda ponit duas cãs mãdati alternatiui, qđ ĩter illas ĩterſerit. Caſus lit. inter. H. uirũ, & uxorẽ ſuã corã cõſulib. ciuitatis Iãuę ſup qualibet sũma pecuniæ ipſi⁹ mulieris qõ uertebaꝫ corã qb. D H. petebat dotẽ uxoris ſibi aſſignari. mulier dicebat e ꝫ, q aſſignari ñ dẽret ei, cũ ad inopiã uergeret, niſi cautionẽ ꝓſtaret de dote ſaluãda. Et qa eã a ſe expulerat, & ad inopiã uergere uidebaꝫ, iudices ,pnũtiauerũt, q dos illa non aſſignareꝫ eidẽ, niſi ꝓſtaret idoneã cautionẽ de ipſa nõ pitura, & ſic dos illa remãſit penes quẽdã magiſtrũ. R. poſtmodũ uerò dictus H. ĩpetrauit lr̃as ad archiepm, & archidiaconũ Ianuẽ. ꝫ illũ magiſtrũ. R. ſup dote ꝓdicta. iudices dictũ magiſtrũ. R. ad ſuã ꝓntiã citauerũ, corã qb. dict⁹. H. petebat a dicto magiſtro. R. dotẽ uxoris ſuæ. Sed idẽ. R. exceptionẽ opposuit ꝫ ipm, uez q uxorẽ ſuã a ſe repulerat, & tacita ueritate ſup hoc lr̃as ĩpetrauerat, uez q alia uice ſup eadẽ, dicta qõ mota fuit corã cõſulib. ciuitatis, & ,pnũtiatũ ſm q ſupi⁹ ꝓmiſſum eſt. Iudices, cũ de hoc cõſtitiſſet eiſdẽ, ꝓceperũt eidẽ, ut dotẽ ſaluãda caueret, & uxorẽ recipere. Sed cũ ipſe cautiões ꝓſtare nõ poſſet, ad ipſius petitionẽ, dño papæ hoc reſcribẽ̃ curauerũt, uñ dñs pa. his ꝓmiſſis mãdat eiſdẽ, Quaten⁹ dotẽ faciat aſſignari eidẽ ſub ea cautione q̃ ꝓt ꝓſtare, uel ſaltẽ alicui mercatori eã cõmittãt, ut de pr̃e honeſti lucri dictus uir onera poſſit mr̃imonii ſubſtentare, ne occaſiõe dotis detẽtæ uxor a uiro dimiſſa, uł uir, q dimiſit uxorẽ, adulterii reatũ incurrat, ſatis. n. ꝓt ei credi modicũ dotis cui creditꝫ corpus uxoris. B. † No. priò arg. optimũ ex tex. q eccl̃ia põt ſe ĩpedire de dote ñ ſolũ ĩ fauorẽ uiduarũ, ut ſ. c. ,pxi. ſed ẽt ĩ fauorẽ mariti petẽtis dotẽ ſibi ,pmiſsã & ſic facit ,p op. Inn. q̃ tetigi in c. l. itor, ſ. q. fil. ſint leg. niſi di caꝫ, ut dixerũt q dã, q iſte actor erat paup, & miſerabilis ꝑſona, iõ potuit recurrere ad eccl̃iã 88. diſt. ĩ c. 1. † Et ex hoc intellectu no. q paup & miſerabilis ꝑſona ꝓt aliũ cõueniꝫ corã iudice eccleſiaſtico, ,p hoc, c. ſup q buſdã. ĩ. de uer. ſign. & c. ſignificãtib. ubi p Inn. de of. dele. & tene mẽti utrũque dictũ. nã reus hic erat laicus, qđ patet ex eo, qa prio fuerat cõuẽt⁹ corã cõſulib. ciuitatis. † No. lcẽdo arg. optimũ ex tex. q uir ꝓt repellere uxorẽ, ſi dos ſibi ,pmiſſa nõ ſoluiꝫ, qa cum ex dote teneaꝫ ſuſtinere onera mr̃imonii, ut in c. ſalubriter. ĩ. de uſu. & ĩ l. ſi cũ dotẽ. §. ſi maritus, uer. ſi aũt, ff. ſolu. ma. põt recuſare hæc onera, ex quo nõ hẽt, uñ ſumat emolumenta. Et plus notãter ,pbat hęc lr̃a, q ẽt uxore ex hac cã abiecta, ꝓt marit⁹ agere ad dotẽ ſibi ,pmiſſam, [a] ex quo paratum ſe reddit ſoluta dote uxorẽ reaſſumere, & hoc ſentit Hoſ. hic. Ex quo ẽt infero maritũ nõ teneri ad traducẽdũ uxorẽ, dote prius ſibi nõ ſoluta. Quid aũt, ſi qs duxit uxorẽ ſine dote? dic q maritus teneaꝫ eã alere de ſuo ſm ſtatũ ꝑſonę, [b] ita notãter uult In. hic & gl. ĩ d. uer. ſi aũt, facit tex. in l. ſi nulla, ff. de reli & ſum. fu. qđ̃ bñ notabis. † Itẽ not. q obligatus ex iuris diſpoſitiõe ad ꝓſtãdũ cautionẽ idoneã, ut fideiuſſoriã ſeu pignoratitiã, ſi illã ꝓſtare nõ ꝓt, admittit̃ ꝓſtãs eã, q̃ ꝓt, puta iuratoriã, [c] ,p hoc iura alle. in gl. antep. & ad hoc ſolet allegari iſte tex. qđ̃ tñ limita ſm no. in c. ſi. s. de pig. † Item no. caſum ſin. q nõ eſt alibi de iure canonico, q ex pecunia depoſita apud mercatorẽ licitè ꝓt capi ꝑs honeſti lucri, & ſic ex pecunia cũ miniſterio alteri⁹ ꝓt puenire ad honeſtũ lucrũ, & facit optimè hęc lr̃a ĩ arg. ut ſolit⁹ mercari [d] ex pecunia poſſit agere ꝫ debitorẽ morosũ, ut ſoluat loco intereſſe id qđ̃ ueriſimil̃r fuiſſet lucrat⁹ ex pecunia tradita, de quo uide, qđ̃ latius dixi ĩ c. cõq̃ſtus. [e] ĩ. de uſur. † Sed q̃ro, qual̃r fiet iſta depoſitio apud mercatorẽ? Io. An. dicit, q mercator ꝓſtabit cautionẽ de pecũia integral̃r reſtituẽda, & de ꝑte lucri reddẽda, ita, q cõpẽſato lucro cũ dãno de eo, qđ̃ ſupeſt de lucro, ſoluat certa ps ,p onerib. mr̃imonii ſuſtẽtãdis, ad hoc inſti. ,p ſo. in §. de illo, & ĩ l. ſi nõ fuerit. §. Ariſto, ff. eo. & ad primũ dictũ de cautiõe ꝓſtãda a mercatoꝛ adduco, l. 2. ff. ſo. ma. † No. ſin. hoc dictũ, qa neſcio alibi. nã ex hoc infertur unũ mirabile, ut pecunia poſſit deponi apud mercatorẽ cũ hoc, ut capitale ſemꝑ ſit ſaluũ. [f] & q de lucro ſoluat̃ certa ps. Et uide hãc qõnẽ plenius tactã p Hoſt. in ſumma, ĩ ti. de uſu. in §. an aliq d. ubi tenuit expreſſe ualere pactũ, ut deponẽs pecuniã nõ ſentiat dãnũ in capi. mouet, qa hoc pactũ nõ eſt ꝫ, ſed ꝑter ,nãm ꝙctus, pactũ ãt factũ ꝑter, naturam contractus ualet. l. 1. ff. depoſi. & in capitu. unico, ſ. de como. Dicit tñ poſtea, q ſi capitale eſſet perditum caſu fortuito, deberet deponens dimittere in foro animę, ſed ego non credo, q talis ſit honeſta & licita ſocietas, quoniam poſſet contingere. q deponens operam ſentiret damnum in operis amiſſis, & in capitali pecuniæ quod eſt cõtra naturã ſocietatis, cum ſocietas ſit quædam fraternitas. l. uerum, ff. pro ſolu. hæc autem ſocietas eſſet potius leonina. l. ſi non fuerit, pręalleg. & pro hoc allego bonam glo. in capit. plerique, 14. q. 3. quæ dicit ad hoc, ut ſocietas ſit honeſta, & licita inter ponentem pecuniam, & ponentem operam, oportet, quòd ponens pecuniam ſentiat de lucro, & de damno, hanc etiam ſententiam uidetur iudicio meo ſentire, Cald. in repe. capi. nauiganti. ĩ. de uſur. Et ad §. de illa, qui

a Promiſſam. adde eundem. cõſil. 80. Lud. Ro. cõſ. 517. ubi late & an lapſo decennio, uir poſsit dotem pe. SEB. SAPIA.

b Statum perſonæ. Vide Abb. in c. ac cedens, in fi. ſ. de procurato.

c Iuratoriam. qñ ſit ſtãdum iuratoriæ cautioni. per. R. & Aret. in l. 2. ff. ſolma. bonus eſt tex. in l. omne. §. ĩhac urbe, C. de epiſ. & cle. & ibi Barto. & Bald. in authenti. cui relictũ, C. de ĩ di. uid. tol. & ibi Pau. de Ca. ſub dẽs q ille eſt tex. melior de corporeiris & adde, q qñ quis eſt admiſſus ad iuratoriam cautionẽ: & ñ ſeruauit fidem amplius admitti nõ dẽt. Ro. ĩ d. l. 2. tex. eſt fin. in aut. ei qui iurat, & ibi Bal. C. de bon. aut. iudi. poſsidẽ.

d SEB. SAPIA. Solitus mercari. An ſolitus mercari poſsit petere in tereſſe lucri ceſsãtis, uide Pa. de Ca. & Moder. in l. 3. §. fi. ff. de eo, qđ̃ cer. lo. cũ allegatis p do. Deciũ in cõſil. 91. col. 3. uerſ. tertio gñaliter, & in conſi. 116. & So. in cõſi. 2. ĩ ulti. col. in 1. parte.

e In c. cõq̃ſtus. Adde quæ ibi ueniens ĩ apoſtolis.

f *Sit ſaluũ.* Adde an hoc liceat Lu. Roma. conſi. 238.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 a b c d e f

multũ obſtat, ubi uł ualere pactũ, ut alter ñ ſentiat de dãno, ſed de lucro, rñdet Cal. q dẽt ĩtelligi nõ de capitali, ſed de damnis, & lucris cõtingẽtib. ſaluo capitali. Ego uero ad aliã ſoſonẽ clariorẽ dico. n. q ille tex. ,pcedit quò ad ponẽtẽ operã. é. n. licitũ, & honeſtũ pactũ ex ꝑſona ipſi⁹, ut ipſe ñ ſentiat dãnũ ĩ opis. ſamiſſis ĩ capitali, rõ, qa ipſe ſentit dãnũ in opis. nã tm̃ affert opa illi⁹, q̃tũ pecunia alteri⁹, q nĩmo, ut ibi tex. dicit, o pa & ĩduſtria ꝓt eſſe tãta, ut ualeat pactũ, ut ipſe lucreꝫ duas ꝑtes, [a] & tertiã hẽat ponẽs pecuniã. In dubio ãt cũ duo ꝫhũt ſocietatẽ, & unus põit pecuniã, & alter opã, uł actũ, ut lucrũ æqual̃r diuidaꝫ ĩter eos, đ hoc eſt gl. no. q̃ oẽs tenẽt ĩ l. 1. C., p ſoc. nec iſta lr̃a ꝫdicit ꝑdictis. cũ nihil dicat, ut capitale dẽat eẽ ſaluũ, nec ẽ ſpãle ĩ pecunia dotali, ut qdã ſomniauerũt, qa ẽt ,p redimẽdis captiuis nõ licet fœnerari, ut ĩ c. ſup eo, de uſur. q nĩmo tex. iſte apte dicit, ut capiaꝫ ps de honeſto lucro. nec ẽt credas, q ſit licitũ a prin. paciſci, ut hẽat deponẽs. x. pro cẽtenario, uel aliã quãtitatẽ, ſicut faciũt q̃dã uiduę credẽtes hoc licere. & ſolẽt aliq ad earũ defenſionẽ allegare iſtũ tex. cũ illa opi. Io. An. Certe hoc nõ eſt licitũ, qa nõ licet ex pacto q̃tũcũq; minimo capere ex pecunia ſi nõ ſubiicit ſe piculo. 14. q. 3. ,p totũ. & hoc notabis. † In gl. 2. ibi; *audiri non debet*. hoc uł ꝫ tex. ubi fuit audit⁹, reſtitõe pri⁹ nõ facta. Hoſ. dicit & bñ, q ille, q dotẽ ,pmiſerat, cũ cõueniret ex ,pmiſſiõe ſua, nõ poterat obiicere de ſpoliatiõe mulieris, maximè cũ ipſe dediſſet cãm huic ſpõliatiõi dotẽ nõ ꝓſtãdo, nec obſtat, ſi dicat, q ex quo nõ ſuſtinebat onera mr̃imo. ,ñ dẽbat audiri petẽs dotẽ, qa ſm eũ iſte parat⁹ erat uxorẽ reaſſumere ſoluta dote, & hoc mihi placet, licet Inn. dicat, q illa exceptio, q uxorẽ abiecerat. nõ erat uera ĩ fctõ. nã dico, q ꝓſuppoſito, q eẽt uera, ñ tenebaꝫ ſubire onera matrimonii, ex quo dos ſibi nõ ſoluebat̃, niſi uelis dicere, q ex quo recepit ,pmiſſionẽ ab exneo, dẽbat agere ꝫ extraneũ, & ñ repellere mulierẽ, arg. ĩ l. ſi exne⁹, ff. de iure dot. & ſatis hoc poſſet admitti ĩ marito diuite, ſed iſte erat paup, ut dr̃ ĩ lr̃a.

10 † In gl. ĩ uer. *tacita ueritate*. no gl. q lr̃ę ĩpetratæ ad delegatũ ſunt ſubreptitię, ſi ĩ eis nõ fiat mẽtio de proceſſu negotii corã ordinario, & idẽ ſentit gl. ĩ c. ut debit⁹, de app. Sed tũc obſtat iſte tex. ubi hęc exceptio nõ fuit admiſſa, hoc ꝫriũ multipliciter ſoluit̃. prio, q ob hoc fuit appellatũ, q ꝑꝑ ,puidit, ut ſeq̃t in litera, uel q iſti iudices nihil noui fecerũt. ſed adhę ſerũt ſnię illorũ cõſulũ, uel ꝑ relationẽ retulerũt negotium ad papã, uel ſm Hoſt. ſnĩa cõſulũ erat nulla tãq̃ obligãs iſtũ pauperẽ ad impoſſibile, l. ſi. ff. q̃ ſen ſine app. reſcin. & ſic nõ

11 fuit op⁹ de tali ſnĩa mẽtionẽ facere ĩ literis. † No. bñ hoc di

b ctũ, q de ,pceſſu nullo, ſeu ſnĩa nulla corã ordinario non eſt opus facere mẽtionẽ [b] ĩ ꝑtratiõe lr̃arũ ſup eadẽ cã. quẽad modũ nec ĩ priorib. lr̃is nullis, de quo uide gl. in c. ex tenore, de reſcri. & ĩ c. ſuggeſtũ, de iure pat. & ĩ c. cũ noſtris, de cõceſ. ꝑb. † In gl. in uer. *ad inopiam*. no. ſoſo. gl. q licet aliq hanc

12 litationẽ teneãt ad iura ciuilia alle. in prin. gl. tñ cõiter nõ teneꝫ, maximè ꝑ legiſtas, ĩ l. ubi adhuc, C. de iure dot. & ibi ꝑ Cy. & pleniſſimè Bar. in repetitiõe. l. ſi cõſtãte, ff. ſol. mat.

c Et cõcluſio cõis legiſtarũ eſt. q qualitercũq; marit⁹ uergat ad inopiã, ẽt ſine culpa ſua, ꝓt uxor agere ad dotẽ, [c] pro hoc facit iſte tex. ubi nõ põderaꝫ culpa iſtius mariti, ſed ſolũ, qa uidebaꝫ uergere ad inopiam, & ſcias, q uaria iura emanauerũt in hac mã. primũ fuit ius fforũ, ut ĩ d. l. ſi ꝫtãte. ubi dr̃, q ſi ſubſtãtia mariti nõ ſufficit ad ſatisdationẽ dotis, & aliorũ creditorũ, ꝓt uxor repetere dotẽ. poſtea emanauit ius codicis, ut hr̃ in d. l. ubi adhuc; & ibi diſponit̃, q ſi maritus, ita ſe gerit, q uergit ad inopiã, põt uxor repetere dotẽ, & ſic ,p

e uidit latius, q̃ ius fforũ, qa nõ req̃ritur, ut ſubſtãtia mariti, [f] nõ ſufficiat, ſed ſatis, ut uergat ad inopiã, ut puta qa ẽ nobilis, & uult facere ſumpt⁹ ultra, q̃ patiãt facultates ſuę. Tertiũ fuit ius auctẽticorũ, ut hr̃ ĩ aut. de ęqualitate dotis, ubi dr̃, ſi marit⁹ malè ĩcipit uti ſubſtãtia ſua, ꝓt uxor repetere dotẽ, & ,puidit adhuc latiꝰ, q̃ ius codicis, qa ꝑſuppoſito, q ñ uergat ad inopiã, ut puta qa ditiſſim⁹ eſt, ex quo tñ malè utit̃ ſubſtãtia ſua, ꝓt uxor ſibi repetere dotẽ, uñ in quolibet iſtorũ caſuũ ꝓt uxor ad dotem agere, et forti⁹ excipe ꝫ maritũ petẽtẽ dotẽ, ut hic, ita notãter uoluit Bar. ĩ d. l. ſi cõſtãte, & ſic nõ dẽm⁹ hr̃e reſpectũ, utrũ ſit ſuſpect⁹ de dilapidatiõe, an ne, ſed ſatis ẽ, q ſim⁹ ĩ aliquo dictorũ caſuũ. i⁹. n. timet ĩ iſtis caſib. cõſumptionẽ dotis. Et ſcias, q uxor ꝓt ĩ his caſib. nedũ agere ad dotẽ, ſed ẽt ad dõationẽ a marito ſibi factã ꝓp nuptias, ut eſt tex. no. ĩ d. l. ubi adhuc nã dos & donatio ꝓp nuptias ſubiiciũt hodie onerib. mr̃imonii, ut ibi. Et ex his hẽs unũ notabilẽ effectũ iſti⁹ donationis ꝓp nuptias, uide alios. ĩ. c. ,pxi. † Sed nũc op. ꝫ

13 iſtũ tex. de iurib. ciuilib. ſup allegatis. nã ĩ eis dr̃, q in dictis caſib. ꝓt uxor repetere [a] dotẽ, ut ſibi aſſigneꝫ. Hic ãt nõ aſſignatur uxori, ſed ipſi marito cũ cautiõe, uel de- [b] ponit̃ apud mercatorẽ, & cũ iſto text. uł aliquaten⁹ cõcordaꝫ tex. ĩ l. ſi cũ dotẽ. ff. ſo. ma. ubi dos ſeq̃ſtraꝫ ꝓp ſuſpitionẽ ma- [c] riti. So. do. An prio dicit, q iſtud. c. litat illa iura ſupius all. ,uel loq̃t iſte tex. qñ uxor a prin. ꝫxit cũ paupe, & iõ eſt q ſibi ĩputeť. uñ ,pcedeť, ut hic dr̃. ſcđo hic dicit, q utrũq; remediũ ꝓt obſuari pl⁹ tñ ſi bi placet ꝑcedẽs ſoſo, ſed Inn quẽ ñ alle. d. Ant. dixit, q uxor erat ſuſpecta, ſeu non erat idonea ad dotẽ excipiendã. iõ fit de- ſpõ apud mercatorẽ, & hãc ſol. ſẽtit Bar. ĩ d. l. ſi cõſtãte, dicẽs, q ſi mulier [e] eſt idonea ĩduſtrioſa, dos ſibi reſtituet̃, ut alat ſe & maritũ, & liẽos. d. l. ubi adhuc, aſs fiet ſeq̃ſtratio, put dr̃ ĩ d. l. ſi cũ dotẽ, & ſic ẽt ꝓt rñderi ad iſtũ tex. itẽ, ut dicit Inn. ſatis hẽt uxor, ſi deponit̃ apud mercatorẽ loco uxoris, & hęc ſoſo eſt bõa. Iſte tñ tex. [d] ,puidet de uno, qđ̃ ñ repit̃ ĩ iur̃ ciuili, qa reuertit̃ dos penes maritũ uergẽtẽ ad inopiã, ſi ꝓſtat cautionẽ, & ex hoc ſumit̃ una ſingularis litatio ad totũ titulũ. C. ne fi- [e] deiuſ. do. dẽt. ubi dr̃, q fideiuſſores ñ ꝓnt ĩteruenire, ,p dote reſtituẽda marito, ne oriaꝫ pfidia ĩter uir. & uxo. nã ,pcedit illud niſi marit⁹ uergat ad inopiã. tũc. n. licitè ꝓnt ĩteruenire fideiuſſores ,p dote ſoluẽda & reſtituẽda, ut hic ẽ tex. ualde ſin. & ad hoc all. eũ Bar. ĩ d. l. ſi ꝫtãte, & hoc teneas, licet Io. An. timore illius ti. dixerit, q hoc dẽt ĩtelligi de cautiõe iuratoria, qđ̃ certè nõ ,pcedit, qa ꝑꝑ dicit, ut ꝓſtet, q̃ ꝓt. nã iuratoriã q libet ꝓſtare ꝓt, q̃- [f] tũcũq; ſit paup. ergo nõ ĩtelligit ſimꝑr đ iurato. ſi ergo potuiſſet marit⁹ ꝓſtare fideiuſſoriã, uel pignoratitiã, fuiſſet obligat⁹ ad illã ꝓſtãdã, & ſic potuiſſet ĩteruenire fideiuſſor, ,p dote reſtituẽda. Tãcre. dicit, q forte iſte tex. ,pcedit ex cõſuetudine loci. Et no. hãc ſoſonẽ in ſe, ut ualeat cõſuetudo [e] ut maritus ꝓſtet fideiuſſorẽ ,p dote, reſtituenda, qđ̃ nõ puto procedere, [f] ceſſante cã, qa nõ uł rationabilis, argu. in d. l. 1. C. de fideiuſ. do. dentur. Et ad prędicta, uide Innocen. hic, qui dicit, quòd iſta cautio præſtatur per maritum, ut euitet reſtitutionem dotis. dic etiam clarius, q iſta ſatisdatio exigitur a marito in fauo-

a Duas partes. adde Alex. cõſil. 117. ĩ. lib. & 187. 2. lib. Mẽtionẽ. Adđ Cal. de. cõſi. 6. de reſcr. d. Car. cõſi. 27.

c Ad dotẽ. Adde in hac materia qualiter ſit formãdus libellus, cũ agit̃ de inopia mariti, Pau. de Ca. conſil. 392. ubi latè examinat, & dicit Roma. cõſi. 187. q uiro uergẽte ad inopiã, ſi ad mulierẽ, tanq̃ negotiorum geſtricẽ puenerit tota bona, qđ̃ potuiſſet ſibi cõſulere in cautiõe dotis, q repellit̃ a re petitione dotis. SEB. SAPIA. Si mulier. Vide Bal. nouellũ ĩ tra. dotis. in 6. parte, priu ilegio. 21.

e Conſuetudo. In ꝫriũ facit. l. 1. C. ne fideiuſ. do. dentur ubi princeps re,pbat talẽ conſuetudinẽ, uide Bal. nouel. in tract. de dotib. in 21. ſpãli. 6. partis, i fi. ubi ſaluat opin. Tãcre. & Io. An. & lĩtat 30. modis, in qb. fideiuſſor poterit interuenire.

f Nõ puto ,pcedere. Adde, qđ̃ Ro. cõſ. 339. dicit, q hic ẽ caſus ſpãlis, & an fideiuſſores, ,p dote interuenire poſſint, uide late Pa. de Caſt. conſ. 169. & 170.

a Quæritur. Vide Bal. in auth. quod locũ, in 7. q. C. de colla. Benedictum de plumbino in l. ſeruũ dotalẽ, ff. de manumiſsio. Pet. de Anch. Imol. in c. propter ſterilitatem. ſ. de loc. ZACHAR.

b Nõ valet donatio. Adde Ant. de Per. in repe. l. 1. i 2. lec. in prin. ff. de iurei. ubi ponit multas rõnes, quare talis donatio nõ ualet. Q3 limita, niſi donãs iuraſſet, ſe non reuocaturũ donationem ꝓdictã, qa ita iuño uallaret, tũ cõfeſtim ualeret, ut no. Bar. in l. ſi qs ꝓ eo, circa fi. 6. col. uer. idem in donatiõe, ff. de fideiuſ. & in l. Seius & Augerius, col. fi. uer. q̃ro, qd in donatiõe, ff. ad l. Fal. qd' tñ Bal. intelligit in l. cũ multę, C. de don. añ. nup. & in l. 1. de donat. inter uir. & uxo. ſi exꝑſſe, per talem donatorem fuerit iuratũ non reuocare hmõi donationẽ ſecus, ſi ſimpliciter. qa tunc poſſet nõ obſtãte tali iuramento reuocare, ita not. decidit idem Bal. i repe. l. 2. col. 2. uer. iuxta prædicta, ff. de iureiuran.

c Cõpenſatio. Adde Lud. Ro. cõſil. 146. Hug. conſi. 109. SEB. SAP.

d Nobilis. idem dicit Bal. in l. 2. §. fi. ff. ſi cer. pet. quãdo ſenex, qui acciperet uxorem iuuencũlã, de quo plura per Iaſ. in l. ex hoc iure, colũ. 12. uer. tertius effect⁹ eſt, ff. de iuſ. & iure, & i l. ſi nõ ſortem. §. libert⁹, col. 4. uer. 2. effectus. ff. de condi. indeb.

rẽ ſuũ, ut releuet ſe ab onere dotis reſtituẽdę. nã maior ꝓfidia, & mai⁹ ſcãdalum oriť, cũ dos ex toto eripiť a manib. uiri, q̃ qñ adminiſtróe ſibi relicta ꝓſtať ab eo cautio, & ſic ceſſat ꝓhibitio illi⁹ ti. ne fideiu. do. dẽť, cũ hoc fiat ĩ fauorẽ ipſi⁹ ma
14 riti. † Sed q̃ro, qa tex. hic loq̃ť alternatiuè ut dos ſoluať a marito ſub cautiõe, q̃ ꝓſtare ꝓt, vel ut mercatori cõmittať, & c. cui dabiť optio illius alternatiuę? Quidã dixerũt, q̃ ubi ꝑ ſatisfãcionẽ nõ eſſet ſufficienter ꝓuiſum piculo dotis, ꝓt uxor petere ut fiat depoſitio apud mercatorẽ. ego credo totũ hoc relinquẽdũ arbitrio iudicãtis, ut ſi uideat cautionẽ ſufficere, ſit contẽtus prĩa ꝓte alternatiuę, ſi uideat nõ ſatis cautũ, faciat fieri depoſitionẽ, ſeu tradat uxori ꝑm diſtinctionẽ ꝓdictã. nã ĩ alternatiuis iuris optio dať iudici, niſi uerba dirigãť ad ꝓtẽ, ut dixi ĩ c. a crapula, de
2 b ui. & ho. cle. & ibi gl. ubi uide. † Vlterius
15 q̃riť, a qd ſi uxor a prin. ꝗxit cũ paupe, uť
a uergẽte ad inopiã, uel cũ male utẽte ſubſtãtia ſua, nũqd poſſet agere ad repetitio
3 nẽ dotis, ut ſupradictũ eſt? & uť, q̃ nõ, qa ſemel approbauit mores illi⁹, ut 32. q 5. c. horrẽdus, & ĩ l. fi. C. de ſpõſa. ꝗriũ tenet
4 Bar. ĩ d. l. ſi cõſtãte, qa nõ potuit uxor ꝓ tacitũ pactũ ſibi ꝓiudicare, & ꝓ Bart. uť hic tex. nã publicę utilitatis eſt, ut dos re
5 maneat integra mulieribl. 1. ff. ſol. mat. † In gl. pe. in fi. hoc nõ ꝓcedit de iure canonico, qa nõ tenet curator animam ſuam impendere commodis pupilli. 46. diſt. in
6 c. ſicut non ſuo, & quod ibi not.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter coniuges facta, an & quando ualeat. 2.*
3 *Donatio confirmatur morte donatoris, etiam facta conſtante matri. 7.*
4 *Donatio facta conſtante matrimonio tribus caſibus reuocatur.*
5 *Maritus nihil lucratur de dote uxoris, nec uxor de donatione mariti ſoluto matri. ſed dos reſtituitur uxori, & donatio marito.*
7 *Donatio inter coniuges an indiſtincte annulletur. 8.*
c *Donatio pura quæ dicatur.*
8 *Locupletior & pauperior quando dicatur fieri donator, uel alius.*
d 9 *Donatio ꝓp nuptias an confirmetur iuramento.*
Iuramẽtũ contra bonos mores non eſt obligatorium.
10 *Dos ſol. mat. non indiſtincte redit ad mulierem.*
Dos an ſoluto matr. ſine uxore mortua ſit reſtituenda illi, qui eam dotauit.
Filius non ſemper ſuccedit matri in dote.
11 *Pactum de lucranda dote & donatione propter nuptias ſoluto matr. ualet dummodo ſic æquale, et quomodo fieri debeat. 12.*
12 *Conſuetudo de lucrando dotem & donatione propter nuptias ualet. 6.*
Donatio ꝓp nuptias facta a marito quid operetur.
Vxor poteſt renuntiare iuri hypothecarum in bonis mariti, ſe ĩ non in ſibi donatis.
Vxor uergente marito ad inopiam petit dotem & donationem ſibi factam.
Maritus propter adulterium uxoris lucratur dotem, & e contra.
13 *Donatio ſine inſinuatione facta aliàs non ualebat, niſi uſque ad 30 aureos. hodie uero ualet uſque ad quingentos ſed non ultra. Inſinuatio qui dicatur.*
14 *Donatio facta concubinæ, an teneat.*
Donatio facta uxori, ubi non eſt uerum matrimonium, uel eſt putatiuum matrimonium, an teneat?
15 *Donatio facta uxori de pecunia pro reficiendis ædibus dotalibus tenet.*
16 *Donatio facta filio per patrem, an teneat, & quid ſi filius eſt emancipatus.*

CAP. XV.

Donatio. † Prima ꝓs demõſtrat, qñ & qualr donatio factã inter cõiuges ualeat, uel reuocata intelligat. in ſcda docet, an reddẽda ſit dos, & donatio ꝓp nuptias, ſol. mat. ſcda ibi ſane. Et hęc diuiſio ſufficit ꝓ ſũmario: qa decreta. ſatis ſcipm ſummat. Caſus lit. Queſitũ fuit a ꝑꝑ, utrũ ĩter uirũ, & uxorẽ durãte mr̃imonio donatio hinc & inde facta teneať? Rñ pa. q donatio durãte mr̃imo. ĩter ꝙiuges facta, ex qua alter fiat locupletior, & alter paupior, firmitatẽ nõ hẽt, niſi donatio firmeť obitu donatoris. Et donatore uiuẽte penitus euaneſcit, ſi reuocet ab eo tacite, uel exꝑſſe, uel ſi prius moriať, q̃ donationẽ accepit. *ſane.* dr̃ i illo. §. ſo. ma. dos redire dẽt ad mulierẽ. & donatio ad uirũ, niſi de cõſuetudine ꝗrium obtineat, uel niſi ex pacto ĩter uirũ & uxorẽ de lucranda dote, & donatiõe ꝓp nuptias ꝗriũ ĩducať, & pactũ illud æquale dẽt eſſe ex utraq; ꝑte. B. † No. regulã, q nedũ de iure ciuili, ſed ẽt canonico nõ nalet donatio b facta ĩter cõiuges conſtãte mr̃imo. dũmõ ex illa donator efficiať pau ꝓior, & recipiens locupletior a ꝗrio ergo, ubi donator nõ efficeret pauperior, nec recipiẽs locupletior, ualeret donatio, qd' qñ cõtingere poſſit dic, ut i gl. 2. Et q̃ fuit cã h⁹ ꝓhibitiõis. dic ut i gl. 1. †
Scđo no. q donatio facta cõſtãte mr̃imo. nõ eſt oĩno nulla. nã (ut uides) cõfirmať obitu donatoris, eo exiſtente in eadẽ uoluntate. † Tertio not. tres caſus, in qb., prſus reuocatur donatio facta cõſtãte matr. ita ut nõ cõfirmeť obitu donatoris. primus, ſi donatio fuit tacite reuocata per donatorẽ. Scđs, ſi exꝑſſe, pone exẽꝑtũ, ut i gl. 3. Tertius caſus, ſi pr⁹ moriť donatarius. † No. §. *ſane*, q de iure cõi ſol. mat. nihil lucrať maritus de dote uxoris, nec uxor de donatione ſibi facta a marito ꝑ nup. ſed dos integra redit ad mulierẽ, ſiue ad eius hęredẽ, & donatio ꝓp nup ad uirũ, ſeu ad eius hẽredẽ. † Itẽ no. q ualet cõſuetudo de lucrãda dote, uel donatiõe ꝓp nup. ſol. mat. & fortius ualebit ſtatutũ, cũ ſtatutum hẽat cõſenſum exꝑſſum, cõſuetudo ſolũ tacitũ. l. de qb. ff. de legi. † Circa intelr̃m decre. Primo, q̃ro nũquid donatio inter coniuges indiſtincte annulletur? dic, q rr̃ prohibetur donatio pura, & illa dicit pura donatio, q̃ nulla rõne cogente fit, ſed ſola liberalitas eſt cã donatiõis. l. 1. ff. de donat. & in l. donari, ff. de reg. iur. Ideo donatio remuneratiua nõ ꝓhibetur inter uirũ & uxorẽ, ut in l. qd' aũt. §. ſi uir, ff. de don. inter uirũ & uxo. ubi patet, q ſi maritus donauit unã rẽ uxori, & uxor aliã marito, fit hincinde cõpẽſatio. c Et ꝓ hoc no tãter dicit Barto. in l. noluntate, C. de dot. promiſ. q ſi nobilis d nubit plebeio, poteſt ſibi conſtituere dotem animo, donandi, licet conferatur in tempus matrimonii, quia iſta non eſt ſimplex donatio, quę prohibetur inter coniuges, ſed eſt remuneratiua, quia nobilis nubendo plebeio uidetur ſibi quoddam munus conferre, & ſic maritus donando uidetur remunerare, & non ſimpliciter donare, ad hoc. l. Aquilius, ff. de dona. & uide quod not. gloſſ. in dicta l. donari, & Barto. in proœmio digeſtorum, & ſic limita iſtum tex. & multa alia iura annullantia hanc donationem, & hoc nota, quia non ſolet tangi hic. † Secundò quæritur quando alter dicitur fieri locupletior, & alter pauperior, ſolutio pauperior fit donator, quando tradit de ſubſtantia ſua, ita, q diminuit patrimonium ſuum, ut in l. ſi ſponſus. §. maritus, ff. eo. ti. ſecus ergo, ſi repudiat hereditatem, ut ueniat ad uxorẽ ſibi ſubſtituťã. nam tunc nõ acquirendo non dicitur fieri pauperior, & idem in ſimili caſu locupletior fit recipiens, qñ cõſeruat rẽ ſibi donatã. uel eã expẽdit in utilẽ cãm. Secus aũt, ſi inutiliter expendit, puta uxor emit ſibi unguẽta, uel conſumpſit in conuiuio fiendo. uel aliter inutiliter, tunc enim illa talis donatio non reuocatur, quia uxor eſt effecta locupletior, ut in l. quod aũt. §. ſi uir, ff. eo. ſecus ẽt ſi hæres mariti inutiliter expẽdiſſet, quia tũc teneť reficere

ut in l.

ut in l. qd' de bonis, ff. ad l. Fal. qa ſatis eſt, q donatarius ſue
9 rit effectus locupletior. † Tertio q̃riť, nũqd hęc donatio cõ
a firmeť iuſo, a uel ſaltẽ ualeat uigore iuſi. Quidã uoluerunt q nõ qa fuit ꝓhibita ꝓ bonos mores, nã marit⁹, & uxor ex nimio amore ſe ſpoliarẽt adinuicẽ. l. 1. & 2. ff. e. ſed iuſm ꝗ bonos mores nõ ualet, ut ĩ rĩa nõ eſt obligatoriũ, de reg. iu. li. 6. & hæc eſt ꝑs multũ ꝓbabilis, ſed opi. ꝗria cõiter teneť, ꝓ doc. ut no. Bar. ĩ l. ſi qs ꝓ eo, ff. de fideiuſ. Io. de Lig. ĩ cle. ne Romani, de iureiur. uide d. Ant. in c. cũ cõtingat, eo. ti. de iureiur. optimè facit ille tex. ꝓ iſta ſcda ꝑte, nec ob. qd' dixi de bonis morib. qa dẽt intelligi, qñ iuſm eſt ꝗ bonos mores naturales, non aũt de bonis morib. ciuilib. nã oẽ iuſm ꝗ legẽ, ꝑt dici ꝗ bonos mores ciuiles, qa q̃libet lex eſt fundata ſũ ꝓ bonis morib. ciuilib. 4. diſt. c. erit aũt lex, ſed uidem⁹, q in multis caſib. tenet iuſm ꝗ legẽ, ut d. c. cũ cõtingat, & in c. debitores, eo. ti. † Quartò q̃riť in §. ſanè utrũ dos redeat in diſtinctè ad mulierẽ ſol. mat. dic, q nõ. ſed tex. uerificať, qñ ipſa mulier donauit de ꝓpria ſubſtatia. uñ dẽs ſcire, q aut exne⁹ cõſtituit dotẽ mulieri, aut mulier ſibiipſi. aut pr̃ ꝓ filia. & exneũ appello quẽlibet, q nõ hẽt mulierẽ in ptãte, ut dicit tex. in l. unica. §. accedit, C. de rei uxo. actio. primo caſu, qñ exneus cõſtituit dotẽ, tũc aut ſtipulat⁹ fuit dotem ſibi reddi; ſol. matri. & reuertiť dos nõ ad mulierẽ, ſed ad illum extraneũ. Aut nõ fuit ſtipulatus, ut ſibi redderet, & uť tunc donare ipſi mulieri, & ſic reddit ad ipſam mulierẽ, ut eſt tex. in d. §. accedit. Scđo caſu, qñ ipſamet mulier cõſtituit ſibi dotẽ, tũc dos ad eã reuertiť, & fingiť ſtipulata dotẽ ſibi reddi, vt d. l. vnica. Tertio caſu, qñ pr̃ cõſtituit filię, aut fuit ſtipulatus dotẽ ſibi reddi; & redit ad patrẽ. aut ſimpr̃; & tũc ſi pr̃ emãcipat filiã, efficiť filię, ſi aũt prius moriť mulier, actio cõ petit pr̃i. l. 2. ff. ſol. ma. & ĩ d. l. unica, & dicit hic Vinc. q dos hoc caſu redit ad patrẽ, qñ filia ꝑdeceſſẽt ſi extẽt liberi ex ip ſa filia, p. l. dos a pr̃e, C. ſo. ma. & no. ſingulr hoc dictum ultimũ, nã canoniſtę cõiter trãſeũt cũ hoc dicto, & idẽ uť teneť
14 gl. in d. l. dos a pr̃e, pleniſsime diſputat Bar. in l. poſt dotẽ, ff. ſol. ma. Et tãdẽ ſeq̃t iſtã ꝑtẽ, ſed multi tenuerũt ꝗriũ, ut ipſe refert. Ex hoc hẽs caſum, ĩ quo dos matris nõvenit ad filios qñ. ſ. dos fuit ꝓfecta a pr̃e, & moriť nõ emãcipata uiuente, pr̃e, & ceſſat hoc caſu rĩa illi⁹ aut. q ĩ ſucceſſiõe pria cã eſt filiorũ, de qua ĩ aut. in ſucceſſiõe, C. de ſuis & legi. † Vlti. q̃riť,
11 qd ĩtẽdat iſta lr̃a ĩ fi. dũ dicit, q ualet pactũ de lucrãda dote & donatiõe ꝓp nup. ſol. ma. dũ tñ ſit æquale hincĩde. ſol. dicit Inn. q poſt nup. ꝗtas dẽt eſſe æquale dotis, & donatiõis ꝓp nup. & ẽt lucri q̃rẽdi. Nõ. n. ꝑt augmẽtari dos, qn augmẽteť donatio ꝓp nup. ar. ĩ l. fi. cũ aũt ſua, C. de do. añ nupt. Itẽ
15 ſi ſit pactũ de lucrãda dote, dẽt fieri pactũ de lucrãda donatiõe ꝓp nup. ꝓ ipſam mulierẽ. uñ ſi fit pactũ ſolũ de lucrãda dote extẽdiť ad donationẽ ꝓp nup. ut mulier lucreť donationẽ ꝓp nup. uiro ꝑmoriẽte. ſi aũt pactũ fuit de lucrãda maiori ꝑte dotis, q̃ donatiõis ꝓp nup. tũc pactũ de maiori reduciť ad minorẽ q̃titatẽ. l. fi. C. de pac. q̃uẽ. tã ſup do. & ꝓcedit hoc, ut dixi, poſt nup. ꝗtas, & hoc factũ extitit ne fraudibus excogitatis ueniãt cõiuges ꝗ ꝓhibitionẽ factã, ne fiat donatio cõſtãte mr̃imo. ſed añ. nup. dicit Inn. q ꝑt eſſe diſparitas ĩ dote, & donatiõe ꝓp nup. & ĩ quãtitate lucri, alle. l. ex morte, C. de pac. cõuẽ. ſup do. & no. hoc dictũ, ſed iudicio meo, b
tex. uť hodie de iure auth. ĩ aũt. equalitas, eo. ti. de pac. cõuẽ. c
q dos donatio dẽnt eẽ æquales, & pacta de lucro dotis, uel donatiõis dẽnt eẽ æqualia. † Et ita ſuať in hac ciuitate. ubi
12 cõiter donatio ꝓp nup. eſt eiusdẽ q̃titatis cũ dote, ſed ĩ multis locis nõ ſuať. uñ (ut ibi dicit gl.) illa aut. ẽ ſublata hodie p cõſuetudinẽ, qa cõſtituiť dos, & ſępe nulla donatio fit a uiro. ſed tu dic cõſuẽtudinẽ ſuãdã, ubi uiget, aľs ſua diſpõnẽ h⁹ aut. & tene eã menti. Sed tu diceres, qd oparať iſta donatio ꝓp nup. q̃ fit a marito ꝓcũ maritⁿ ẽt teneat bona donata cõſtãte mr̃imo. & facit frnct⁹ ſuos, ſoluto uerò mr̃imo. redit ad eũ. Primũ ꝓbať ĩ l. ubi adhuc, C. de iure do. ſm ꝓbať hic. Sol. dicit Io. An. poſt Petrũ, & Abbatẽ, q oparať multos ef-

fect⁹. primũ ꝓp pactũ, qd' fit de lucranda a dote. nã extẽdit ĩ fauorẽ mulieris ad donationẽ ꝓp nup ut ſicut marit⁹ ex pacto lucrať dotẽ ꝑmorta uxore. ita uxor lucrať illã donationẽ ꝑmortuo uiro, ut hic. Se cũdò forti⁹ i⁹ hẽt mulier ĩ reb. ſibi donatis ꝓp nup. ĩ dote recuperãda, q̃ ĩ aliis bonis mariti. nã in aliis bonis ꝑt uxor renũtiare iuri hypothecarũ, ſed ĩ iſtis reb. donatis nõ, ut ſic ſit uñ poſſit cõſuli mulieri ĩ dote recuperãda, de quo ĩ auť. ſiue a me. C. ad uelle. dixi plenè ĩ c. puenit, de ẽpt. & uẽ. ubi uid'. Tertiò opať, qa marito uergẽte ad inopiã uxor ꝑt ẽt a creditoribus b
mariti uẽdicare tã dotẽ, q̃ donationẽ ꝓp nup. nã dẽnt defuire onerib. mr̃imo. ut d. l. ubi adhuc. Quartò, ſi uir cõmittit adulriũ, mulier pòt agere, ut lucreť illã donationẽ ꝓp nup. ſicut agit uir, ut lucreť dotẽ mulieris, qñ mulier adulterať, ut ĩ c. ut li. nõ cõte. ubi de hoc, & ĩ c. plerũq;, ſ. eo. & hoc no. Ex qb. ſis cautus, ut ſemꝑ fiat iſta dõatio ꝓp nuptia ipſis mulieri, & uide qd' dixi ĩ c. puenit. † In gl. 1. ibi. *legi: imum modum.* oli ñ licebat donare ſine iſinuatione uſq; ad. 30. aureos cuicũq;, hodie uero valet donatio uſq; ad q ngẽtos, abinde ultra ñ ualet, niſi inſinuet, ut ĩ l. ſancim⁹, C. de do. Et eſt iſinuatio deſcriptio ipſi⁹ donatiõis ĩ actis publicè corã iudice, & fuit hoc adiuẽtũ, ne ex clãdeſtina dõatiõe hoies multũ fraudẽt. de hac iſinuatiõe uide plenè ꝑ Bar. ĩ l Modeſtin⁹, ff. de do. & in
14 l. donatiões, C. eo. † In ea. gl. ibi; *ſi ad fas non eſt.* doc. hic cõcludũt, q aut donatio ẽ fctã cõcubinæ, & ualet, ex quo nõ tenebať, ut uxor, itellige, niſi donator fuerit miles, uel cleric⁹ ut l. 2. & qd' ibi no. C. d. do. ĩter ui. & uxo. dixi pleni⁹, i c. 1. de cle. egro. ſd iſta gl., ꝓcedit i mr̃im. ꝑtatiuo, ita, q do nator credebat matr. tenere. Nã tũc ẽ ea dẽ rõ, q̃ ĩ uero matri. ſed ſi donator ſciebat matri. nõ tenere, uť uterq; ſciebat donata applicať fiſco. l. cũ hic ſtat⁹, i fi. ff. de c
15 do. ĩter ui. & uxo. qd' no. † In gl. 2. ibi: *rem alienã*, i. tellige, q̃ ipſam uſucapit. Itẽ ibi: *ff. eo quod ſi uir.* ubi dr̃, q ſi mariť⁹ dedit uxori pecuniã ꝓ refectiõe ediũ dotaliũ ualet donatio, quaten⁹ refectio poſtulat, & alios caſus, in quib. ualet donatio ĩter uirũ & uxorẽ, uide ꝑ Ho. ĩ ſũma, e. ti. §. q̃ro q̃ donatiões, uer. porrò. † In gl. 3. ibi: *inter parentes & liberos*, & hoc ꝓbať ĩ l. dõationes, C. de do. & hoc ꝓcedit, qñ donatio
b ſit filio exiſtẽti ĩ ꝑris ptãte, & ñ tã q̃ bñ merito, ſec⁹, ſi fieret emãcipato c uť filio ĩ ptãte tã q̃ bñ merito, uel rõne caſtrenſis peculii, de quo dicẽdũ, ut plene not. per Bar. in l. frater a fratre, ff. de condi. inde. & in l. 1. in §. nec caſtrẽſe, ff. de colla. bono. ubi etiam no. q ſi pater donauit filio ſcholari libros, uel pecunias, ꝓ ſumptib. nunquid debeant computari in legitima ſua, d uel nunquid filius moriens poſſit de illis teſtari, & dic, ut ibi. aliq d de materia etiam no. in l. ex teſtamento, C. de co. & uide quod no. Hoſt. in ſum. huius ti. §. quali. inutiles, ad fi.

Iuſo, ſm iſtã opi. q firmet, pluresq; ſoluerũt Ale. ut ipſe refert in d. l. Seius, & Augeri⁹, cõ ſoluit, in cõſi. 7. in 2. uolu. Bal. in l. 1. ff. de don. iter uir. & uxo. Ant. de Bu. & Imo. i c. cũ contingat. ſ. de iurei. Ang. in l. pe. §. mulier, ff. ſol. mat. Pa. & Mod. in l. pacta, quæ ꝗ, C. de pac.

b Donatio ꝓp bene merita ualet, Bar. in l. ſi quis ꝓ eo, ff. de fideiuſ. & in aut. unde ſi parens C. de inof. teſta. & ibi. Bal. cõcludens q bñmerita dẽaut eẽ æqualẽtia donatiõi, & nõ ſtať aſſertiõi pris, niſi qñ eſſet aſſertio iurata, Bal. i l. ſi donatiõe, C. de collati. Alex. ibi reprehendit, q̃ firmať iuſo Bal. i l. 3. C. de uſuca. ꝓ do & i l. 2. ff. de iureiur. & ĩ cõ. 430. uť eſſe de mẽte Ab. in c. cũ contingat, de iureiur. Alex. in d. l. ſi donatione, & i cõ. 105. Frã. Aret. in l. placet, ff. de acq. hær. Bal. noue. i ru. ff. & uer. obl. Cor. tenet ꝗriũ in auth. ſacra puberũ, C. ſi aduer. uen. & ita cõſuluit Pau. de Ca. conſil. 103. cõis opin. eſt, q firmatur. SEB. SAPIA.

Emancipato. Vide Bar. in l. quartam col. pe. ff. ad l. Fal. Ale. in cõ. 142. inc. circa primam col. 7. in 2. nol. Soci. in cõſi. 93. inci. circa primũ, col antepe. ĩ 1. ꝑte. Ia. i l. ſi qñ §. generaliter, C. de inof. teſta. ZACHAR.

In lrima ſua. uide Bar. in l. filiæ, cui⁹ C. fam. her. Bal. oi no ĩ l. i donatione in 3. col. C. de colla. & Pau. de Caſt. conſi. 182.

De ſecundis nup. Rub.

Supra in ꝓcedētib. titulis dictū eſt de matrimonio in gñe,nūc poſtremo ſubiicit de ſecūdo matri.uel magis ad ꝓxima cōtinua ſic. qa diuortio facto ſolēt hoīes trāſire ad ſecundas nuptias,ideo uiſo de diuortiis, cōpetenti ordine ſubiicit de ſecūdis nuptiis,& ſcias,ꝙ nedum ſe cūdę nuptiæ approbantur ab eccleſia,ſed etiam tertię,& ulteriores,unde non ſolum bigamus, & trigamus,ſed etiam octogamus qs effici pōt ut dicit tex.in c.aperiam.31.q.1.

SVMMARIVM.

1 *Secundæ nuptiæ non benedicuntur,& benedicens punitē dus eſt.* 3.
2 *Capellanus poteſt dici rector parochiæ, qui capellā deſeruit.*
Pœna benedicentis ſecundas nuptias, eſt ſuſpenſio ab officio,& beneficio,& nunquid ſit ordinaria. 5.
3 *Benedicens ſecundas nupt.an ab alio,quam a papa ab ſolus poſſit.*
4 *Conſuetudo in pœnis ſeruanda eſt.*
5 *Sacramentum non eſt iterandum.*
6 *Benedictio nup.nō eſt ſacrm,ſed rei ſacræ ſignum.*
Matrimonium eſt ſacramentum.

CAP. I.

1 **Apellanum.** † Scđæ nuptię, nō bñdicūt,& bñdicēs puniēdus eſt.Caſus lit. Quædā mulier mortuo uiro ſuo tranſiuit ad ſecūda uota.qdā capellanus bñdixit mulierem iſtā trāſeūtē ad ſm mſimoniū.qa ſecūdę nuptię bñdici nō dēnt, qſitū fuit, qualr capellan⁹ iſte puniri dēat.mā dat pa.eꝑo ſuo,quatenꝰ capellanū illū ab offō,& bñficio ſuſpēdat & ſic ſuſpēſum ad apl̄icam ſedē trāſmittat B.† No.1.illud uerbū;*capellanum.* rector.n.parochię, ad quē ſpectat bñdictio nuptiarū,ꝑt dici capellanꝰ, inq̄tū ꝑeſt illi capellę, idē uerbū hēs in c.capellanꝰ,ſ.de fer.† No.2.ꝙ ſcđæ nup. nō ſunt bñdicēdę.ᵇrōnē uidebis cū gl.& no.ꝯ.c.c.uir aūt. † Sed q̄ro ,ꝑ ītellectu li terę, nūqd iſta pœna ſuſpēſiōis ab offō, & bñficio ſit ordinaria.† Itē nūqd bñdicēs ſit ſem ꝑ mittēdꝰ ad ſedē apl̄icā, dic ꝙ nō.Fuit.n.iſta q̄dā ,puiſio apl̄ica,unde pœna hoc caſu eſt arbitraria.Et ꝑ hoc inferē,ꝙ iſta ſuſpēſio,de qua ī tex. nō infligit ipſo facto,ut uoluit Hoſt.& bñ, licet q̄dā ſ, ꝙnimo ex grauitate pœnę putat Io.An.iſtū.tex.,ꝓcedere, cū uiuente prīa ſacerdos bñdixit ſcđas nuptias, hoc tñ dicit ex antiqua nō patere, & iō ſatis puto,qđ ꝑdixi,ut hodie attētis circūſtātiis & loci cōſuetudine īponat pœna arbitraria.† In gl.ibi.*quia ſacramentum non debet iterari.*ſentit ꝑ hoc gl.ꝙ bñdictio,q̄ impediť nuptiis,ſit ſacrm, qđ nō approbat Io.An.& bñ.Nō.n. reperiť inter ſeptem ſacra eccleſię,de qb.ꝑ gl.in c.ueniens,de trāſac.& gl.ī c.1.ſ.de cōiug. ſer.& ꝑ Io. An.ſup rub.de ſacra.nō ite. ſed potiꝰ eſt quoddā ſacramētale,i. ſacræ rei ſignum, ipſum tamen matrimonium ſacramētū eſt,ut in c.debitū,de biga. & uide ad hāc materiam,quod no.ꝯ.eo.c.uir autem.

a **Nuptiis.Quare ſe cūdæ nuptiæ, ſint** de iure ꝓmiſſę,nideTho.diſputantē in 4.ſen.diſt.47.q. 2.art.2.& añ nuptiæ ſint ſacrm, & cōcludit ꝙ ſic.Bellen.

b Benedicēdę. *Sed quare non benedicunť,& quare alibi,& dic, ꝙ q.c.d leges diſponūt,de trāſeūte ad ſcđas nuptias, hēt locū in uidua luxurioſe uiuente, ut dixi in cap.ex parte,de app.Bellen.*

ZACHAR.

c Sola.n.mors naturalis. Adde quod no.ī apoſt. ad iſtū poſt eū,in c. in pn̄tia,nu.2.in apoſt. uerſi.in ſola enim morte, ſ. de ſpōſ.

d Cōdēnādus. Adde Bar. ponētē iſtam practicā In. & Io. An.in l.qui in alterius,ff.de reg.iur. & in l.properādū. §.ſin aūt,C.de iudiciis.Bal. in aut. generaliter, C. de epi.& cle.ꝙ Bart. in l.non ignorat, C. de fru. & litis expenſis.

SVMMARIVM.

1 *Dubitans de morte coniugis,niſi certificetur, contrahere non debet, & ſi contraxit,reddat ſed non exigat debitum,& ſi poſtmodum ſciat primam uiuere, dimittat ſecundam.*4.5.
2 *Matrimonium non ſoluitur propter captiuitatem,etiam apud infideles, & hoc de iure canonico,ſecus eſt de iure ciuili.*
Matrimonium ſola morte ſoluitur.
3 *Captiuus & incarceratus matrimonium contrahere poteſt,dūmodo uis, non inferatur,& quid de aliis contractib.*
4 *Secundam uxorem dimittere non debet quis, niſi certioratus de morte primæ, & certioratus ſi non dimittit,committit adulterium.* 5.

CAP. II.

Dominus. † Dubitans de morte cōiugis, niſi prius certificeť, ꝯhere nō dēt, & ſi ꝯxit,reddat, ſed non exigat debitum.& ſi poſtmodū ſciat primā uiuere,dimittat ſecūdam.& tria ſunt dicta.ſm,ibi;*ſine.*tertiū,ibi.*quod ſic.*Caſus lit. Quidā Chriani erāt ī captiuitate Saracenorū.qdā de his cōiugati nulla certitudine habita de morte uxorū ꝯhebāt ſcđa matrimonia. Quęrebať,an dēr̄et ſic remanere cōiūcti?Rñdet pp̄, ut nullus ammodo p̄ſumat ad ſecūdas nuptias cōuolare, donec ei cōſtet,ꝙ uxor ſua de hac luce deceſſit.ſi uerò aliqs, uel aliqua hoc nō ſ̄uauit,& dubiter adhuc de morte prioris cōiugis,ei,cui nupſit,debitū nō deneget poſtulanti,ſed nullatenꝰ exigat ab eadē.Si uerò poſtea cōſtiterit de uita prioris coniugis,ſtatim eā relinquat,& ad prioŕ cōiugē rcuertať.Ber. † No.prīo iūcta ſuprāſcriptiōe,ꝙ ꝑp captiuitatē ēt infidelū nō diſſoluiť mſimoniū, de iure cano. licet ſecꝰ eſſet de iure ciuili,ut ī l.nō ſicut,ff.de cap.Sola.n.mors nāl̄is ᶜſeparat matrimoniū,ut ī c.1.& 2.32.q.7.& ī c.pe.& ult.ꝯ.eo.†Scđo no. ꝙ exiſtēs in captiuitate ꝑ ꝯhere mſimoniū. Ex quo inferť, ꝙ exiſtēs in carcere ꝑt mſimoniū ꝯhere,& tenet mſimoniū ex quo uis nō inferť in mſimonio ꝯhēdo.Et ex hoc infero, ꝙ ſi mſimoniū tenet,qđ reqrit libertatē maximā, ut ī c. cū locū,ſ. de ſpō. forti⁹ tenebūt alii ꝯcꝰ ī carcere geſti, de quo uide,qđ dixi ī c.cū locū,ꝑal & qđ no.ī l.ī carcere,ff.qđ me. cau. † Tertio no.ꝙ ꝯhēs cū ſcđa nō habita certitudine, de morte prioris cōiugis nō dēt illico dimittere ſcđā, ſed dēt debitū reddere,nō aūt exigere,qđ intellige, ubi uerisiſiter dubitat de morte prioris. † Vlti. no. ꝙ ſi qs pēdēte ꝯctu cū ſcđa certificať de uita prioris,ſi nō illico dimittit ſecūdā cō mittit adulteriū,licitè a prin.nō fuerit in dolo. Et facit iſte tex.ī arg.ꝙ licet a prin.litigii qs fuerit ī bona fide,ſi tñ ī ꝓceſſu cāę iſtruiť de iniuſtitia ſua, & cām nō deſerit, ex tunc uenit condēnandus ᵈ in expenſis,pro hoc bo.tex.in le.ſi qs inficiatus,ff.depo.& ibi per Bar.& ad materiam huius, c. uide,quod plenè dixi in c.in preſentia,ſ.de ſpon.

SVMMARIVM.

Benedici non debent coniuges ſi alter eorum fuit benedictus.
Bigamus dicitur non tantum uir ſed & uxor,quæ ad ſecundas nuptias trāſit.
Benedictus trahit ad ſe non benedictum,ſed hoc indiſtincte non ſequitur, quia uinum mixtum ſanguini domini non efficitur ſanguis.
Benedictio iterari nō dēt,& iterater,ſi alter cōiugum fuit alias benedictus.
Vnctio extrema ſacramentum eſt,& tamen iterari poteſt, quia per eam character non imprimitur.
Pœnitentia iteratur,ſed non ſolennis.

CAP. III.

Vir autem. † Breue eſt,uel ſic. Si unus ex cōiugibus fuit alias benedictus, nō dēnt cōiuges de nouo bñdici.† No. ꝙ nō tm̄ uir, ſed ēt mulier dicitur trāſire ad bigamiā, cū tranſit ad ſecūdas nuptias.† No.2.ar.optimū ex tex.ꝙ cōiūx aīs bñdictus in primo matri.cōicat bñdictionē ſuā ſecūdæ uxori,uñ tex.hic dicit,ꝙ iſti ſunt bñdicti,licet alter ipſorū tantū fuerit bñdictus,ſicut ī ſimili dr̄,ꝙ ſi oleū nō cōſecratū admiſcetur oleo cōſecrato,totum efficitur conſecratum, ut in c. quod in dubiis,de conſe.eccle.uel alta. In contrarium tamē facit,quia maritus licet cōicet uxori actiōes ſpirituales, nō tamen

tñ paſſiones,ut no.gl.in c.1.de cog.ſpiri.li.6. facit.c.cū Marthæ,& qđ ibi dixi,de cele.miſ.ubi p3,ꝙ ſi uinū addiť ſangui ni Chriſti poſt cōſecrōnē,nō efficit ſanguis;unde uerior rō ur̄,ꝙ cum iſta bñdictio ſit cōis marito & uxori,ex quo alter fuit bñdictus,non dēt bñdictio iterari,qa iteraret in ꝑſona aīs bñdicta.†In gl.ſi.ibi,*non ſit ſacramentum.*no.quia gl.uult, ꝙ extrema unctio nō ſit ſacrm;cuiꝰ ꝯriū no.in c.ueniens,ſ. de tranſac.ubi gl.met.enumerat iſtud inter ſeptē ſacra,& ponit Io.An.ſup rub.de ſacra.nō ite.Sed qa in iſto ſacro non ꝓmitť character; iō pōt iterari ſine ipſius iniuria ſm Io. An.& bñ;& tene mēti in hoc iſtā gl.†Itē no.gl.in eo,qđ dicit,ꝙ ſolēnis pnīa nō dēt iterari; & intellige de pnīa ſolenni & publica,de qua in c.in capite.50.di.q nō ꝑponiť niſi ꝑ ſcelere adeo graui,qđ cōmouet totā urbē,ut ibi no. & uide ad mām,qđ no.in c.q̄uis,alle.in gl. Vltimò no.ex gl.qđ ēt ſi uirgo ducit in uxorē à trāſeūte ad ſcđas nuptias,nó dēnt tales nuptiæ bñdici, niſi ſubſit conſuetudo loci,q̄ pp̄ ſcit,& tolerat.Et no.ꝙ in cōſuetudine exigiť tacitꝰ ꝯſenſus papę; cuius ꝯriū no.gl.4.di.c.in iſtis.§.leges.Sed cōcordando dic iſtā gl.,ꝓcedere ī ſacſalibus;& ī hoc tenebis ſp mēti iſtā gl.

SVMMARIVM.

1 *Mulier nubens intra annū lugubrem hodie infamiam non incurrit.*2.
2 *Mulier debet lugere uirum defunctum per annum,& ueſtes lugubres deferre; ſed hodie aliud eſt.*
3 *Vxor morte uiri à lege ipſius ſoluitur.*
4 *Apoſtolorum dicta præferenda ſunt legibus ciuilibus ēt in deciſionibus cārum.*
5 *Verba iſta,nubat in domino, ſignificant,ꝙ nubere poſſit ſecundum Deum,et leges Chriſtianorum.*

CAP. IIII.

Vper illa. †Mulier nubens intra annū lugubrē infamiā nō incurrit.hoc dicit cū ſeq. Ponit qōnē,cui rñdet,ibi,*reſpondemus.* Caſus l̄ralis. Scđum leges,ſi mulier mortuo marito ītra annū nubat,an dēat dici infamis?rñdet pa. ꝙ cùm dicat apſtus, mulier uiro ſuo mortuo ſoluta eſt a lege uiri ſui,nubat in dño,cui uult, ex lnīa & authoritate apſti oīs in famia aboleť,nec dēt legalis īfamiæ ſuſtinere iacturā,cū in his ſacræ leges non dedignantur ſacros canones imitari.B. †No.1.ꝙ mulier dēt ꝑ annū lugere mortē mariti, hodie tñ eſt ſibi remiſſus oīs luctꝰ, & ſolēnitas ueſtis lugubris, ut hr̄ in l.decreto,C.ex quib.cau. irro inſa. & tenet luctū ducere in uita uiduali dūtaxat,ut ibi hr̄.†Secundò no.ꝙ illico poſt mortē mariti ſoluiť mulier a lege ipſius. uñ in alio ſeculo non recognoſcunt ſe pro cōiug bus, ut in c. illicitè.32.q.7. †Itē no. ꝙ dicta apſti ª ſunt p̄ferenda legibus ciuilibus, ēt in diffinitionibus cārū occurentiū,qđ ſatis pōt,ꝓcedere gñal̄r in iſtis ſpūalibus.†Sed q̄ro,qd intēdat iſte tex.cū dicit nubat in dño?Sol. dicendū eſt,ꝙ ptās eſt ſibi indulta,ut tandē nubat rl̄r,ſ. ſm deū & leges Chriſtianorū,& mām huius.c. uide.ꝯ.c.ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Leges ciuiles & præſertim in ſpiritualibus ſubijciuntur apoſtolorum dictis, & canonum.*
2 *Prohibitum ad tempus, prohibitum dicitur.*
Conceſſum ſimpliciter,conceſſum uidetur ſine temporis præfinitione.
3 *Pœnæ uarię imponebantur per leges mulieri nubenti intra annum luctus, & an hodie per iſtud.c.ſublatæ ſint?*
Annus luctus incepit a die mortis mariti.
Imperator non habet facultatem interdicendi matrimonium etiam ad tempus.
4 *Communis opi.doc. ſeruari debet; & in iudicando,uel conſulendo graue eſt ab ea recedere.*

CAP. V.

Vm ſecundum apoſtolum. Sumať ut ꝓcedens,& ꝑmiſſa rōne ponit dictum,& ſoluit obſtaculum. †No.ꝙ leges ciuiles in iſtis ꝑſertim ſpūalibus ſubiiciuntur dictis apoſtoli,& canonum. † No.2. ꝙ illud,quod prohibetur ad tempus,pōt dici ,phibitū,& illud,qđ ſimpl̄r conceditur, ur̄ cōceſſum ſine tpis p̄finitione. Et per iſtam rōnem,quæ ponitur in fine literæ,dicit hic no. b Io.An.ꝙ oēs leges ciuiles,ᵇ quę ex aliqua ſpāli cā,phibent mrīmonia ꝯhi,ut ītra tps luctus ꝓp tur bationem ſanguinis, ut in l.liberorum, ff.de his,qui no.infa.uel ne ſuſpitio ex feſtinatione oriatur marito,ut in auth.de reſti.& ea q̄ pa.in 11.menſe.§.uerum.Itē in matrimonio iterdicto inter pupillā, & tutorem,ſeu curatorem,& liberos eorum, ut C.de interdi.ma.inter tutorē & pup.per totum. Item inter rectorē ,puincię & ,puincialem,ut C. ſi rec.prouin.l. 1.recipiunt correctionem a lege canonica. Et no.bene hoc dictum,& tenebis ſpmenti, ꝙ hodie licitè ꝯhitur matrimonium inter pupillā & tutorē,ſeu curatorem,ſeu eorum liberos,uel aīs perſonas. ſ.numeratas.Item,ꝙ lex ſecularium non pōt ,phibere matrimoniū ad tps,uel etiā inter certas perſonas,& idem per oīa ſequitur Federi.conſi.35. † In gl.2.ibi,C. *de ſecund.nupt.l.*1. pro euidentia ſcias,ꝙ multæ pœnæ inferuntur mulieri trāſeunti ad ſecūdas nuptias intra annū luctus, i.intra annū a die mortis mariti cōputā dū.nā efficiebatur infamis tam ipſa,q̄ ſe cundus maritus,& nō poterat dare marito ſecundo in dotem ultra tertiam partem bonorum ſuorum, nec ſibi relinquere in teſtō.Item mulier nō poterat capere hereditatē,legata,fideicōmiſſa,& donationes cā mortis, & perdebat oīa ſibi donata & relicta a marito.primò iſte pę næ hñtur ī l.1.& 2.C.de ſecun.nup. Alię ēt pęnę inferuntur mulieri trāſeunti ad ſecūdas nuptias poſt annū, ſi hēt liberos ex primo mſimonio, de quibus in l.ſemiņę,& in l.hac edictali,& in l.ſi.& in auth. iſtdē pęnis,C.eo.& in auth.de reſti.& ea quę pa.in 11.menſe, & in auth.de nupt. §. qa uerò hactenus, & in l.oēm mſi,C. ad Tertul.Vnde nūc dub.taſ,utrū ꝓ hoc c.ſint ſublatę oēs pęnę?ᶜ gl.uariat,ut hic uides.Inn.& cōiter alii doc.ſic diſtingūt, ꝙ pęnę īpoſitę in odiū ſcđi mſimonii, ſeu ꝓp feſtinationem,ut qa uoluit ꝯhere intra annū luctus,ſint ſublatę. nā ex quo mulier licitè ꝯhit, non dēt ex ꝯctu licito & ꝑmiſſo ſuſtinere iacturā, & ſic hodie ſunt ſublatæ pęnę,de qbus in l.1.& 2.C. de ſe.nup.ſed pęnæ appoſitę fauorę filiorū,ᵈ ut ſunt illę, quę apponunť mulieri trāſeūti ad ſcđas nup.poſt annū, nō ſunt hodie ſublatæ, qa non ſunt appoſitæ in odiū mſimonii, ſed fauoŕ ipſorū filiorū, & cū hac opi. vñr trāſire Bar.& gl.in d.l. libe:orū, & in l.1.C.de ſecun.nupt. licet aliud ſenſerit gl. ī l.decreto,C.ex q cau. ir.infa.Repio Bal.ī d.l decreto,referēt̄ę ꝙ Rayne.de Forli.ſolēnis legum doct.& Paul.de Leaza.doc.decr.ſatis famoſus tē pore ſuo conſuluerūt,ꝙ ſi oriť incertitudo ,plis,hñt locū oēs pęnę legales, ut qa mulier peperit in undecimo menſe poſt mortē mariti. nā pōt attribui primo & ſecundo,quia in nono & ſeptimo poteſt mulier ,pducere fętum cōpletum,ut in l. ſeptimo menſe,& qđ ibi no.ff.de ſta.ho. & ſic mulier uolēs euitare illas pęnas debet ſaltem differre ꝓ tres menſes, & licet

SER. SAP.

a Dicta apoſtoli. *Quod corrigātur leges ciuiles, quæ imponunt pęnam mulieribus nubentibus intra annū luctus, firmat Fel. in c. eccleſia ſanctæ Mariæ,col.19. uerſi. limita quarto regulam, ſ. de conſti.poſt Abba. ibi.*

SEB. SAPIA.

b Leges ciuiles.nūquid hmōi pœnæ ceſſent, ſi teſtator dedit licentiā nubendi,uide Ias.in l. filium quem habentem, in 2. no. C.fa.her. aliquid ꝓ eundem in l.2. col.ult.C.de indi uidui.

c Omnes pœnæ. *Adde, ꝙ pater in ſuo teſtamēto pōt ordinare, ꝙ uxor nubendo intra tēpora luctus nō incurrat pœnas impoſitas in fauorē filiorū, Bal.in l.ſi ligu quē habētem, C.fa.hercīſ.& ibi. Pau.de Ca.melius loquitur Bal.in l. 1.§. correctionē, C. de ſecun. nupt. per Ro. in conſi. 219. & idē eſt, qñ nubit de cōſenſu filiorum,gl.in aut then. de non eli. ſecun.nup.q̄ ſequitur Bal.& Ang.in l.mater,C.ad Ter. Et pœna ſecundo nubentiū intra annum luctus nō habet locum in maſculis;ſecus in pœuis inductis in fauorem filiorū, ſm gl.& Bal.in l.fœminę,C.de ſecun. nupt. licet Bal.in auth.nū ſi parens, teneat.ꝯrium, C. de inoff.teſt.*

SEB. SAPIA.

d Fauore filiorum *Vide Pe.de Anch. in conſi.95. & 97. incip.ex prædicto themate, in principium multis alle.ꝙ Fel.in d.c.eccleſia ſanctę Marię,col. 19.uer. prima declaratio,ſ.d ꝑſti.*

a De accusationibus. Ista rubri.de accusationibus ē prima rub.quinti libri,ideo cū oībus suis rub. usq; ad finē dēt postponi tit. de sponsalibus. An.Barb.

b No.primo.Vide Bal.in l.damni,§. si alieno,ff.de dā. infec. And.Barb.

c Dilatoria.no.ꝙ exceptio nō legitimi ꝓcuratoris est dilatoria;uide quod no.Bar.in l. si quæramus,ff.de testa.l. si quis libertatem,de peti. hæred. l. 2. C. de ædil. edi. & quæ dixi in c.exhibita,de iudi. Andr. Barba.

SEB. SAPIA.

c Dilatoria. Vide Fel.in c.exceptionem,col.14.uersi. item exceptio nō potest,s̄. de exce. ubi tangit,an exceptio,tu non potes accusare,impediat litis ingressum; & de exceptione tua non interest, uide moder.ī l.ille,à quo, §.si de testamēto, ff.ad Trebel.

ZACHARI.

d Tua nō interest. Adde,an talis exceptio impediat litis ingressum, Alex.post Bart.in l.posthumus, uer. si quis, ubi plenè de hac excep.& ꝙ sit dilatoria,ff.de inoffic.test.Pet.đ Ancha.in cle.constitutionē,đ elec. & Bart.in l. si pupilli,§.uideamus, ff.de inoffi. testa.

e Non potest. Adde,an exceptio dilatoria omissa ante lit.conte. possit postea opponi,Lud.Ro.consi. 369.

Bal.hāc opi.simpl̄r nō approbat in d.l.đ creto,sed sola recitatione sit cōtēt⁹:tñ in d.l.liberorū,eā approbat,& eā sequiť Pe. de Ancha.in repe.c.canonū statuta,de cō sti.Et vř prima frōte hęc opi.multū ꝓbabilis.nā ex cā interdř ad tp̄s usus mřimonii ꝯcti.5.di.c.ad eius uerò,& not. 30.q. 4.in summa.fortius ex cā pōt mřimoniū ꝯhēdū ad tp̄s impediri. Sed iudicio meo ista lr̄a multū obstat,dū dicit,ꝙ intra tēpus luctus liberè pōt mulier ꝯhere,unde pōdera illā dictionē,*intra*,q̄ apertè denotat licētiā cōcessam ī qualibet ꝑte anni. Si ergo mulier licitè à principio nupsit, nō dēt deludi authoritate legis, ut sic ex incertitudine,q̄ postmodū oriť, dēat incurrere pœnas legales; & q̄q̄ ista lr̄a loquať de infamia,tñ rō lrę est vřis quo ad oēs pœnas; ꝓbať hoc satis in antiqua,dū p̄p ꝓhibuit,ne ad iacturā,uel infamiā allegareť iste transitus ad secundas nupt.ꝯ istā mulierē; & si audacia concederetur, tenerē ꝯ cōem opin.ꝙ ēt pœnas inflictas fauore filiorū mulier nō dēret incurrere. primò,qa fauor filiorū nō dēt esse cā puniendi mulieres, uel impediendi mřimonii à Deo ꝯcessum. Itē ex defectu ptātis statuentis. nā imperator nō hēt ptātem interdicendi mřimoniū ad tp̄s,uel apponendi pœnā, per q̄ tolliť indirectè libera facultas ꝯhendi; facit qđ no.Io.An.in c. statutū,de hęreti.lib.6.nec lex tollit hoc casu lucrū,qđ ipsamet īpēderit,sed tollit relicta uxori ab ipso marito; & sic sumus ex̄ gl.c.cum ſm leges,de hęre.li.6. Nō.n. negari pōt,quin ex istis pœnis ēt inflictis fauore filiorū ītimideť mřimoniū, & tollať libera ꝯhēdi facultas;& sic posset mulier incurrere pc̄tm̄ fornicationis, abstinēdo se à scđo matrimonio, ne incurrat pœnas iuris. Admitterē tñ illas pœnas, q̄s īcurrit ex facto suo; ut puta qa obligauit se ad tutelā filiorū,& postmodum nō reddita rōne,nec petito tutore filiis trāsiuit ad scđas nuptias, ut ī d.l.oēm mři,& in d.aut.eisdē pœnis.nā nūc nō puniť,qa ꝯxit;sed qa nō licite administrauit,sicut
4 tenebatur administrare.†In iudicādo tñ vel ꝯsulēdo graue eēt recedere à cōi opi. doc.q̄ nō repio in hoc ꝑ aliquē uiolatā; & iō nō attētarē uenire ꝯ opi. doc.tantorū.Et ista sufficiant quo ad finē libri, Ad laudē Dei oīpotētis,nec nō sanctę & īdiuiduę trinitatis pr̄is,& filii,& sp̄ūsancti, ac gloriosæ Marię uirginis,& beati Sebastiani,totiusq; curię triūphantis. Amen.

FINIS COMMENTARIORVM PANORMI. *in Quartum Decretalium in ciuitate Senarum traditorum.*

Sequuntur Commentaria eiusdem in Quintum.

Nicolai de Tudeschis, Siculi, Abba. Monacen. Archiepi Panormitana, sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalis Cōmentaria in Quintum Decretalium cum Apostillis & summariis hactenus apponi solitis, Adiectis nouiter Apostillis egregii utriusq; censuræ doctoris Sebastiani Sapiæ Genuensis, Feliciter exordiuntur.

a *De accusationibus,[a] inquisitionibus, & denuntiatio. Rubrica.*

Hæc rub.continuari potest duobus modis. primo ad præcedētia. secundo ad sequentia.Et primo.s̄.uisum est de accusationibus ciuilibus,sequitur uidere de criminalibus.uel sic,& secundo ad sequentia. Tractaturus auctor in quinto de criminibus, & pœnis eorum, quia super eis quandoque proceditur per accusationem , quādoque per inquisitionem,quandoque per denunciationem, ideo primo de his præmittit.

SVMMARIVM.

1 *Legitimatio personarum ante omnia discutitur in iudicio.*
2 *Exceptio de illegitimatione personæ est dilatoria; & idem in exceptione, tua non interest, & ideo debent proponi ante litem contestatam,alias secus, nisi post uenerit in notitiam.*
3 *Accusatus si quam exceptionem habet contra accusatorem, debet illam opponere ante contestationem litis,alias secus,nisi de nouo uenerit in sui notitiam.*
4 *Accusator non debet esse criminosus,nec malæ famæ,nec inimicus.*
5 *Accusator criminosus repellitur de iure canonico ab accusando,quando prosequitur uindictam publicam, secus, si propriam, quia tunc quilibet criminosus admittitur.6.*
6 *Criminosus an possit alium criminosum accusare?*
7 *Infamis tam infamia iuris, quàm facti repellitur ab accusando secundum canones, sed secundum leges tantum repellitur infamis infamia iuris.*
8 *An quælibet inimicitia repellat accusantem?*
9 *Mulier, pauper,& pupillus regulariter non admittuntur ad accusandum,nisi fortè prosequendo iniuriam propriam.*10.
10 Minor.20.*annis non repellitur ab accusando,licet repellatur à testificando in criminalibus.*
11 *Pauper quando repellatur ab accusando,& quis dicatur pauper? & multa in hoc relinquuntur arbitrio iudicis.*
12 *Accusator quando repellitur tanquàm indignus,absoluitur accusatus ab obseruatione iudicij.*
13 *Accusatus non tenetur comparere ad instantiam illegitimi accusatoris. Iudex potest repellere illegitimum accusatorem ex officio suo,licet non petatur à parte; quia concernit non solum commodum priuatum,sed etiam honorem suum.*
14 *Iudicium agitatum cum illo,qui poterat exceptione repelli,et non fuit repulsus, ualet & tenet.*
15 *Accusator si post inchoatā accusationem, efficiatur illegitimus, non repellitur à iudicio.*
Accusatus si post inchoatam accusationem inceperit habere aliquod priuilegium, potest illo uti,ut à tali accusatione excusatur.

CAP. I.

SI legitimus. Hoc dicit in summa. De persona accusatoris prius est querendum in iudicio,uel aliter & sic,ad petitionem illegitimi accusatoris reus non est ad iudi-
1 cium trahendus.Et non diuidiť.† No.primò [b] ex text.ꝙ an-
b te omnia quærendum est de legitimatione personarum cōtendere uolentium in iudiciis, ff.de testa.l.si quæramus.2.
2 q.1.c.in primis,cum concor.†.No.secundo,ibi, *non fatigetur*
c *&c.* arg.ꝙ exceptio de illegitimitate est dilatoria,[c] & ideo est proponenda ante lit.conte.facit text. in l. si maritus.§. præscriptiones, ff.de adul.in c.exhibita, de iudi.facit quod in simili no.gl.in c.1.de elec.li.6.& plene in c.exceptionem de except.& gl.in l.reum,C.de procu.Bar.tenet in l. 1.§.accusationem,ff.ad Turpil. Idem de illa exceptione, tua non
d interest,[d] ut no.glo.in c.ex parte Adę, de testi.& per Inn.in c.super his.ĵ.eo. & si omittiť hęc exceptio ante lit. contest.
e postea proponi non potest,[e] ut no.ī iurib.pręalle.Ego puto hoc uerum, nisi ignorauerit hanc exceptionem sibi competere; & tunc in posterum admittatur pro hoc glo.not.3.q. 6.c.si

6.c.si qs ep̄orū.§.exceptio,& ī c.ad audiētiā,el 2. de rescri. & qđ no in c.2.de ordi.cog.facit optimè.c.nulli,de ele.li.6.
3 † Et idē ꝑ oīa qđ.s̄. dictū est de accusatore,dicēdū est de accusato,ut si hēt bñficio ꝑsonę aliq̄ exceptionē ꝯ accusatorē dēat eā ꝓponere ante lit.cōte.seu ante, q̄ nomē receptū sit īter reos,postea uero audiť,in l.hos.accusare.§.hoc bñficio, ff.eo.sed puto limitādū,ut.s̄.dixi,qñ sciebat, & nō excepit.
4 † In gl.1.in fi.hæc gl.in effectu ponit tres qualitates illegitimationis accusatoris.prima,qa nō dēt eē crīosus,scđa, qa dēt esse bonæ uitę,& nō malæ famę.tertia, qa nō inimicus.
5 † Sed circa primā qualitatē q̄ro, nūquid qđlibet crimē repellat accusatorem? nec gl.nec doc.aperiūt hūc passum.Sed
a puto dicēdū,ꝙ de iure ciuili nō repellať criminosus,[a] nisi sit de tali crimine cōdemnatus,ꝙ merito appellatur criminosus:uel ꝙ sit effect⁹ infamis ipso iure:hoc videtur uelle iudicio meo tex.ī l.q accusare,ff.eo.ubi p3, ꝙ cōdēnatus de crimine admittiť ad accusandū de nouo,si ñ ꝑdidit ciuitatem,
6 uel libertatē,ut ibi,& in l.si qs reus,de pu.iu.† utrū aūt crīosus admittať ad accusandū criminosum,uide tex.in c.pagani.§.in hoc.2.q.7.& ibi bo.gl.q̄ reprobat p̄alle.tex.& declarat in quib.casib.admittantur criminosi ꝯ criminosos.Item facit simile de teste.nā đ iu.ciuili nō reppelliť,nisi sit cōdemnatus & effectus īfamis.l.3.ff.de testi.& no.in c.sup eo, & c. testimoniū,s̄.de testi. De iure aūt canonico non ꝓcediť ita strictè,uñ satis est,ꝙ nunc possint cōueniri de crimine graui;ad hoc.c.cū dilectus ĵ.e.c.si qui sunt,& c.q̄rēdū.2.q.7.nō n.vř uelle accusare bono zelo pro uindicta publica ex quo ipse ꝑseuerat in crimine.Idem puto de quolibet crimine,& pc̄tō mortali,ex quo pseuerat in eo, licet aľs fuerit cōdēnatus,ut in iuribus p̄alle.Et hæc sunt uera , ut p̄textu criminis repellať,qñ prosequitur uindictā publicā,secus, si propriā.
b tūc.n.quilibet criminosus admittiť.[b] 2.2.q.5.c.omnibus,&
7 2.q.1.c.ꝓhibenť;& ita limita istā gl.† Circa scđam qualitatē,s.infamiæ,q̄ro,an q̄libet infamia tā iuris,q̄ facti repellat quē ab accusatione?& de infamia iuris nō est dubiū tā de iure canonico,q̄ ciuili,ut.6.q.1.c.īfames, & in c.q̄rēdū.2.q.7.
c & l.q acusare,ff.eo.De infamia facti est dubiū [c] gl.hic sentit idē,ꝙ repellat,& idē Gof. in c.omnipotēs.ĵ.e.& in Spec.e.ti.§.1.uer.itē qd si suspectus:sed Bar.tenet oppositū in p̄alle.l.q accusare;dicēs,ꝙ de infamia facti nō est iure cautū; & idē Spe.in alio uer.q incipit,itē qd de his,e.ti.do.Ant.dicit relinquendū arbitrio iudicis.Ego puto, ꝙ de iure ciuili nō repellat,cū nō reperiať à iure cautū;& oēs admittunť ad accusandū,q nō ꝓhibenť,ut in d.l.q accusare,& adduco.d.l.si qs reus. ubi ꝯdēnatus de crīe admittiť ad accusandum,& ex ꝯdēnatione crīali oriť infamia facti.l.honori,ff.de obse.facit.c.testimoniū,de testi.& qđ no.Di.in regula,infamib⁹,de reg.iu.l.6.Sed de iure canonico.aľam opi.puto ꝓcedere,ꝑ c.si qui sunt,p̄alle.& ꝑ c.cū in tua,s̄.de spō. nō.n. vř integra
8 ꝑsona.† Circa tertiā & ultimā qualitatē,s.inimicitiarū,di-
d co sic,ꝙ de iure ciuili inimicus nō repellitur,[d] ita sentit gl. in l.qui accusare,p̄alle.& induco ꝑ illa gl. quia hoc nō reperitur iure cautū; ergo &c. Itē ex accusatione oriunť graues inimicitiæ,facit.c.meminimus.ĵ.e.& ꝑ Bar.ī l 1.ff. ad Turp. tñ de iure ciuili accusatus reaccusat accusatorē suū,ut d.l.si
e quis reus:sed de iure canonico sec⁹,[e] ut in iurib. hic allegatis ī gl.sed dēnt esse inimicitię graues nō leues;facit.l.si inimicitię,ff.đ his,q.ut indi.& ī c.cū oporteat.ĵ.e.facit.l.3.ī fi.
9 ff.de adi.leg.†Ex̄ gl.sunt aliæ qualitates.nā [f] mulier,pupill⁹
f ꝑp ętatē,& pauper &c.regul̄r nō admittūtur ad accusandū qđ prosequere,ut hēs bonū tex.2.q.1.c.ꝓhibētur, & ff.ad.l. Iuliā maie.l.in q̄nibus , & ff.e.ti.l.1.& 2.& insti.de suspe.
10 tu.§.cōsequēs.† Sed dubitať de minore, nūquid repellať ab accusando p̄textu minoris ætatis? & dic ꝙ pupillus regul̄r nō accusat,nisi ꝓsequatur iniuriā propriā,uel parentum,ut ff.eo.tit.l.2.§.pupillus;& tunc si est infans,accusat tutor nomine suo,& scribit se ad pœnā talionis,ut no.Bar.in p̄alle. l.2. Si uerò est maior infante,impubes tñ tūc pōt accusare

a Criminosus.Adde uidendū Spe.in ti.de accus. & in ti.de criminibus ī §.3.ubi dicit,ꝙ accusatio,ordo & testimoniū,paribus passib⁹ ambulant;& idem dicit Auch.consi.4 16.ubi uide ad materiam.

a SEB. SAPIA. Criminosus. Idem dicit.d. Feli.in c. super e.1. in glo.1.s̄.de testi.post Abb.ibi.

cū authoritate tutoris,de quo dic,ut in p̄alle.l.2.& fi.C.de auth.præstan.l.clarum. Si uerò est pubes,tūc sunt opi. sed cōiter uidenť doc.cōcludere in locis pręalle.ꝙ
g requiriť ꝙ sit in uicesimo anno. [g] nā non admittitur in rei ueritate ad denūtiādū, uel ad testimoniū in criminali nisi in illa ętate.4.q.3.c.si testes.§.ī testimoniū: sed puto,ꝙ si excesserit.14.annū,possit cū authoritate curatoris,licet Bar. uelit ꝯriū ī pręall.l.2.moueor ꝑ l.clarū,C.de autho. p̄stan.ubi pmittiť minori accusare cū authoritate curatoris. Itē quisq; admittiť ad accusandū,qui nō ꝓhibetur,de pubere nō inueniť prohibitū, imò cōcessum a ꝯrio sensu,quia cū interdiciť pupillo,tacitè cōceditur puberi.Itē arg.ꝑ locū à speciali.minor.20.an.prohibetur accusare đ adulterio.l.si marit⁹.§.lex.Iulia,ff.đ adulte.ergo ī aliis crīib⁹ nō reperiť ista ætas ꝓhibita. nec ob.motiuū doc.iur.ciuilis, inq̄tū se fundat in siři de teste,qa maior idoneitas req̄riť ī teste, q̄ ī accusatorib. quia cria ꝓbanť testibus,nō accusatorib. sic no.gl.in c.cū.R.de offi.dele. Inn. in c. cum uenerabilis,de excep.& uide de hoc
11 tex.ī c.licet,đ simo.† Vltimò scias,ꝙ inter cæteras qualitates illegitimitatis numerať pauptas. nā pauꝑ repelliť ab accusando utroq; iure.2.q.1.c.ꝓhibētur,& ī p̄alle.l.q accusare,cū l.seq.sed aduerte,qa gl.
h ī utroq; loco dñt,ꝙ si pauꝑ est honesta [h] ꝑsona,& nō est suspecta,nō repellitur prętextu paupertatis;& dicit pauꝑ,q nō hēt in bonis q̄nquaginta aureos.2.q.1.ꝓhibētur,& in p̄alle.l.qui accusare, sed dic illud ꝓcedere,ubi est expressum.Et concludē tria mēbra. ꝙ ubi exprimiť ī iure standū est expressioni iuris,ut in iurib. p̄alle. nisi cesset cā statuti,ut dixi.ubi aūt nō est
i expressum,sed fit đ pauꝑtate mētio, [i] tūc stať uulgari opinioni ī his,q̄ sunt leuis p̄iudicii,an sit pauꝑ.In his uerò,q̄ sunt magni p̄iudicii,hoc relinquiť arbitrio boni iudicis ſm qualitatē ꝑsonarū,& causæ,facit gl.in c.fi.de re iudi.li.6.q̄ dicit, ꝙ cā ē magna uľ parua ſm qulitatē ꝑsonarū.nā magnus domin⁹ iudicareť pauꝑ, si hēret tria milia florenorū in bonis, & plebeius iudicareť diues, arg.in c.de causis,de off.
12 dele.† In gl.2.in fi.no.duo ex hac gl. primò practicā procedēdi,qñ accusator repelliť tanq̄ indignus.dēt.n. reus absolui ab obseruatiōe iudicii; & sic perimuntur omnia gesta.Itē no.ex fine gl. ꝙ ēt ꝯ infamatū de crimine nō admittitur illegitimus accusator,sed infamato indř purgatio officio iudicis;qđ limita,prout no.in
13 c.cū.P.ĵ.eo.& in c.per tuas, de simo.† Ex̄ gl.oppo.ꝯ tex.& vř, ꝙ si accusatus fatigatur ad petitonem illegitimi accusatoris, ꝙ saltem debet uenire ad excipiendum ꝯ accusatorem, ut in c. ueniens.ĵ. eo. & c.

b Admittitur. Adde, ꝙ illi dicūtur suā uel suorū iniuriam prosequi, q̄ prosequūtur iniuriā illorū, qui ꝓ se testimoniū ferre nō possunt, ut ꝑ Spe.in d.§. 3.uidendum.s̄.alle.

c Est dubiū.Adde, qđ uoluit Ro. cōsil.297.& an adulter,uel facilis litigator repellantur ab accusando,uide per eūdem singu.suis fol.21.

ZACHAR.

Adde, ꝙ uoluit allegare.Ro.sing. 734.quod inci.an adulator, qđ tñ nō loquiť de adultero,sed de adulatore,& facili litigatore, ubi tenet ꝓ ꝑte affirmatiua;alle. casum singu.in c.similiter. 3.q.5.

SEB. SAPIA.

d Nō repelliť.Vide Bal.in l. p̄scri. col.11.uer. tertiū exēplū,C.si cōtra ius, uel uti.publ. Ro.in l.si uero.§. de uiro,in 22.co. uer. q̄ntadecima, ff.sol.ma. & Ang. đ Are.ī tra.maleficiorū, ī uer.nec si ad q̄relā, uers.20.

e Secus. Adde.Ro. cōsi.323. ꝙ in notorijs inimicus ex cā etiam repellitur,& uide sing. suis fo.3.

f Mulier. Adde Alex.cōsi.14.3.li. Oldr.consi.145.

g In uicesimo anno.Adde.Alex.cōsil.634. lib. Old. consi.222.

h Pauper est honesta. Adde Ro.consi.382. Pe. de Ancha.cōsi.407.

SEB. SAPIA.

h Honesta Vide ad hæc Fel. in c.si q testiū,co.pe.ue. gl. fi.s̄.de testi.& ibi đclarat qs dicať pauꝑ, de quo latè ꝑ d.Ias. ī l.si cōstante, col.24. uer.in 2.q. primę ꝑtis pricipalis,ff. sol.ma.& ibi q̄uo ꝓbať paupertas.

Mentio. quando quis probeť pau-

licet, & in l.si quis ex aliena, ff.de iudi.
Sol.duplex s̃m doc.prima,ꝙ nō dēt fati-
gari reus ēt in ueniendo, si notorium est
accusatorē esse indignū; sed dēt iudex ex
officio suo ipsum repellere. Et no.ex hac
solutione, ꝙ iudex ex officio suo dēt re-
pellere illegitimū accusatorē; facit gl.in
c.nulli.j.e.& bona gl.in c.alieni.2.q.7.fa
cit.l.quos prohibet, ff.de postu Non ob.
ꝙ iudex nō debet procedere ad cōmodū
priuatū,ut no.Inn.in c. ad nostrā,de iure
iur.& in l.4.§.hoc aūt iudicium,de dam.
infec.quia ista exceptio non tantū cōcer
nit cōmodum priuatū, sed honorem iudi
cis,& cōmodū publicū,ut in c.quærendū.
2.q.7.Secūda solutio est,ꝙ nō debet reus
fatigari in prosecutione iudicii;quasi di-
cat,cōparere dēt, sed nō cōpellitur prose
14 qui probata exceptione.† Sed circa hanc
solutionē quęro,quid si accusatus compa
ret in iudicio,& iudiciū est inchoatū, &
non excipit,& accusator est indignus,nū
quid tenebit iudicium? de hoc uide in l.
qui accusare;& in l.hos accusare, ff.e.ubi
dr̃,ꝙ sic.uide tex.in c.pi..,de exp.lib.6.ubi
ualet iudiciū cū excōicato, si ꝯ eum non
fuit exceptum;& uide gl.in c.1.de rescri.
15 li.6.ubi dr̃, ꝙ sic.† Vltimò quæro,quid si
accusator tempore accusationis erat ido
neus,sed in prosecutione superuenit indi
a gnitas,nunquid possit repelli? [a] Bart.in l.
Vranius,ff.de fideius. tenet ꝙ non & in l.
si quis reus,ff.de pu.iudi.per illū tex.nā ꝯ
demnatus ibi, & etiam deportatus admit
tiť ꝓsequi uolés accusationé inchoatam,
sed de nouo inchoare nō pōt.Nō ob.si di
cat, ꝙ reus, quando deuenit ad statum,
à quo non potuit habere principium, in
ficitur,ut l.Vranius præalle.& no.in regu
la,factum legitime,de reg.iu.in 6.ꝙ illud
procedit, quando est defectus in cā super
uenienti, uel originali,ar.in l.q̃uis,C.de
adul.secus,si superuenerit in persona ac-
cusatoris: quia iudicium sustineť pp bo-
nū publicū & iudiciariā authoritatē,ff.đ
adul.l.si quis:secus, ubi bñficium superue
nit accusato ex persona sua· quia tunc po
test illo uti;facit.l.hos accusare §.hoc bñ
ficio, ff.eo.Intellige ergo hoc.c.qñ accu-
sator tēpore accusationis erat illegitim⁹.

SUMMARIUM.

1 *Conueniri dicitur ille, qui etiam extraiudicialiter interpellatur.sed secundum communem usum loquendi aliud sit,qui in similibus attendiur.*
2 *Accusari non debet quis à pluribus uindictam publicam prosequentibus,sed ipsorum uindictam sic.*
3 *Archiepiscopus est iudex suorum suffraganeorum in non requirentibus depositionem,uel quando non agitur ad depositionem.*
Archiepiscopus cum suis suffraganeis potest cognoscere de crimine,quod exposcit depositionem, sed non potest diffinire,quia hoc spectat ad solum papam.
4 *Monitio an requiratur,quando agitur ciuiliter de crīe, uel quando agitur in causis mere ciuilibus?*
Citatus si comparet & confiteatur, non condemnatur in expensis,si primo non fuit monitus, ut satisfaceret.
5 *Contumax in prima citatione, & in aliis non debet expensas primæ citationis reficere.*
6 *In accusationibus non est necessaria monitio, de qua in textu isto.*

CAP. II.

1 *SIquis episcopus.* A denuntiatione repelli-
tur is, qui non p̃monuit.
h.d.& nō diuiditur.Casus lr̃alis. dicitur in c.isto, ꝙ si
aliquis, qui dignus sit, uoluerit denūtiare ep̃m suum
sup excessib⁹ suis;dēt illū charitatiuè admonere,ut se emē
det,si autē corrigere senoluerit,postmodum cām eius defe
rat ad primates, alioquin charitatiua & legitima admoni-
1 tione omissa à denūtiando repellitur.Ber.† Not.1. ex tex.
ibi,*conentus*.de significato huius uerbi.Dr̃.n. quis cōueniri,
ēt qñ ex̃ iudiciū interpellatur.nā hic exponitur,*conuentus*.i.
cōmonitus. Et facit si aliquis obligatur sub pœna nō cōue-
nire aliū,ꝙ interpellauit ex̃ iudicium, incidit in pœnā con
uentionis,tñ cōis usus loquēdi hēt oppositū, cui standū est,
ut no.in c.ex lr̃is,s̃.de spon.& in mā statutorum,& de consi
milibus uerbis,uide per Bar.in l.amplius,ff.rē ra.ha.& in l.
2 oēs populi,ff.de iusti.& iur.† No.2. ꝙ licet plures non de-
beant admitti ad accusandum.l.si plures,ff.e.ad denuntian-
dum tñ admittuntur,ut hic.Ego tñ dico,ꝙ idē sit in denun
tiatoribus,qđ in accusatoribus,ut plurib.accusare,uel denū
b tiare eligať magis idoneus:[b] si tñ nō excipiť, & admittūtur
oēs,& ualet iudiciū,ut in l.si accusatorib.C.e.& in c.1.de co
lu.dete.& in c.quoties,de pur.cano.& no.Bar.in p̃alleg.l.si
plures;& hoc intellige,qñ plures agūt ad uindictā publicā,
sed ꝓ suo īteresse agētes oēs dēnt admitti,ut in l.3. §.si ad
3 plures,de sepul.uio.& in c.oli.j.co.ti.† No.tertio,ꝙ de crīe
ep̃orū pōt agi corā primatibus;& dñtur primates s̃m doc.
uel cōciliū ꝓuinciale,cui p̃sunt primates,& patriarchæ,uel
archiep̃i:uel intelligitur ꝓprie de archiep̃is, qui sunt iudi-
ces ep̃orū.Sed tu dic clarius & melius, ꝙ si crimen exposcit
depositionē,solus archiep̃us nō audit talē cām,sed dēt con
siliū ep̃orum suorum requirere;& pōt audire cām, sed non
diffinire:quia solus p̃p̃ ep̃os deponit.3. q. 6. accusatus,& c.
q̃uis: sed si crimē est paruum nō exposcens depositionem,
uel magnū,sed ñ agiť ad depositionē, tūc ēt solus archiep̃s
pōt cognoscere,ut in c.sacro,de sen.excom. & p Io.An.ī c.
ut litigātes,de offi.ord.li.6.No.quartò, ꝙ denūtiās crimen
c alterius,monitione [c] nō p̃missa,nō ex toto repelliť,sed pōt
emēdare,& monere. Et no.ꝙ monitio dēt eē charitatiua,
& ut crimē emēdet,& in casu huius.c. requiriť triplex mo
nitio,ut in c.nouit.s̃.de iudi.sed si fit ex̃ iudiciū,sufficit uni-
ca monitio,ut ī c.si ep̃us.18.di.& in cle.1.de sup. negl. p̃la.
& itellige,qñ fit ad cōuincēdā negligētiā superioris. tūc.n.
d dēt esse trina;[d] & ita uult illa cle.1.Oppo.ꝯ tex.& vr̃, ꝙ isti
accusatores debent admitti,licet nō p̃monuerint accusatū:
quia nullo iure caueť accusatorem dēre p̃monere accusatū
ut in c.ueniés,& c.licet.j.e.& gl.in c.licet Hely,in gl.1 uer.
inscriptio.de simo. Sol.gl.metu huius ꝯrii intelligit istum
tex.in denūtiationib.& nō ī accusationib.& exponit, accu
sat⁹,id est denūtiatus: quia in denūtiatione rl̃r requiriť ad
monitio,ut in c.nouit,de iudi.tā ī denūtiatione euāgelica,
q̃ iudiciali canonica,& rl̃ari,ut in p̃al.c.nouit; & ex quo ac
4 cusatores largo mō possunt dici denuntiatores.† Nunquid
aūt in ciuilibus requiratur,ꝙ dēat p̃mitti admonitio, dic,
de necessitate nō requiritur,ut no.in d.c.licet Hely, ī gl.q̃
incipit,ex hoc patet;& illa gl.intelligit istū tex.& c.accusa-
to,& c.seqés.2.q.7.qñ ciuil̃r agiť de crīe, ut l.quidā Lybe-
rus,ff.de ser.ur.p̃di.sed de urbanitate bñ requiriť.Hēt tñ p̃-
e monitio in ciuilib.[e] unū no. effectū nā si reus cōparēs confi
teať,nō cōdenať in expēsis citationis, si nō fuit p̃monitus,
f qa nō fuit ī culpa,secus,si fuit p̃monitus [f] s̃m Guil. de Cu.
in l.oés,C.de epi.& cle.& ī l.edita,C.de edé.& refert Ang.
5 ī l.debitores,C.đ pig.† Et no istud dictū, p qđ limitať no.
gl.in c.q̃relā,de ꝓcu.& gl.in c.1.de dolo,& cōtu.li.6,& gl.in
c.honoratus.74.di.& gl.in c.q̃squis.4.q.5. q̃ uoluit,ꝙ licet
qs nō fuerit cōtumax in scđa,nec in tertia citatione;nihilo
minus cōdéneť in expēsis primæ,si nō uenerit;& iō in libel
lis dr̃,ꝙ reus requisitus noluit satisfacere; & hæc procedūt

per,uide plene Ludo.Ro. ī l.si cōstāte, ff.sol.ma.And. Barb.

a Possit repelli. Vide ꝓ hoc. tex.ī l.si quis reus,ff.de pub. iudi. & ibi hoc tenēt Rapha. Cu.& Ang. & Io. An.in addi. Spec. in titu.de accusa. Andr.Barb.

b Magis idoneus. Adde Spe. in ti.đ accu. §.1. uersi.itē quod sunt plures.

SEB. SAPIA.

c Monitione. Addē,ꝙ hæc monitio nō solū debet pręcedere in denūtiatiōe criminū, sed ēt in denuntiatione excōmunicati, ut not. Ab.in c.in p̃sentia. j. de sen. excommuni.

d Esse trina.No.ꝙ ad corrigendū superiorem dēt esse trina monitio,sđ in contrarium est casus in cle. q̃uis, đ appellatio. An. Barba.

e In ciuilibus.No. ꝙ đ iure ciuili requiritur monitio ī causa ciuili.Tu. ad de Ange. in l.si manumissori, C. de obse. ubi pulchre loquitur, & in l.in fideicōmissis,ff.đ usu.& pōdera,quia Ang.in d.l. si manumissori,dicit,ꝙ de iure ciuili est de honestate,& ideo si uō p̃cessit monitio, non teneť ad expēsas.de ęquitate canonica est đ necessitate,alleg.Spec.ī ti.de denun.& ita dicit uidisse de facto.Miror de Ludo.& de Abb. & uide Lud.no.263. ubi alle. Ange.in d.l. debitores, & q̃rit, cui incūbat onus probandi đ ista monitione, q̃ p̃cessit, dicit reo.& alle.d.l.ī fideicōmissis,i pri. Andr.Barb.

SEB. SAPIA.

e In ciuilib⁹. Hūc effectū ponit Ias. ī l.certi cōdictio, in prin.col.2.ff.si cer.peta.& i §.sic itaq; discretis,in gl.i uer.denuntiare,insti.de act.

f Præmonitus. Ludo.Ro.i suis sing.

quo ad primū intellectū huius.c. Aliqui dñt,ꝙ hoc.c.ponit
spāle in ep̃is,ꝙ non accusenť,nisi p̃moneanť;qđ nō credo p
c.ueniēs,& c.licet j.eo.sed bñ spāle est in ep̃o in casu.c.si qs
erga.2.q.7.s.cum subditus hēt cām ciuil̃r ꝯ ep̃m.non.n.dēt
adire iudicē, nisi primò præmonuerit ep̃m; & est casus no.
6 † Et iō intellige hoc.c.in denuntiationibus, secus in accusa
tore,quia tunc nō est necesse,ut p̃moneať,sed bona est ipsa
monitio. Conclusio est,ꝙ in accusatione non est necessaria
monitio; sed in denuntiatione sic.no.bene.

SUMMARIUM.

1 *Accusatio debet fieri ab eis,quorum interest,aliàs esset nulla. 5.*
2 *Abbas potest de suis excessibus non solùm per monachos monasterii accusari, sed etiam per conuersos.*
Conuersi non sunt nec monachi,nec purè laici.
3 *Abbas potest ex sola negligentia deponi.*
Negligentia prælati est peccatum mortale.
4 *Subdito, siue sit monachus uel quicunque sit accusatus, potest superior comparere pro suo interesse.*
Innocentia accusati, quod interfecerit bannitum, potest per quencunque allegari, & probari.
5 *Parochiani & patroni ecclesiæ possunt agere ciuiliter contra prælatū de crimine,ut priuetur ecclesia,quia interest ipsorum habere bonum prælatum; alii uerò non admittuntur.*
6 *Sententia lata per relationem ad aliam scripturam nō ualet, nisi talis scriptura sit in actis.*
7 *Sententia lata hoc modo uidelicet, sententiamus secundum cōsilium talis doctoris,non ualet.*

CAP. III.

1 *ILla præpositorum.* † Illi dēnt accusare, quorum interest,
alias accusātio est nulla,uel sic.Criminatio p̃lati
debet tractari cum illis,quorū interest, & primò
ponitur decisum factū,& exordium.secundò depositio,ibi:
si uerò.Casus lr̃alis. Quidā Abbas infamatus erat apud pa-
pā.unde mādat duci Campanię,ꝙ si aliquis est de monaste
rio ipsius abbatis,qui uelit aliquid dicere ꝯ ipsum abbatem
ipsum accusando,uel denuntiādo,Pa.paratus est audire ip
sum, & etiā cū illis, quorū interest cām districte ꝑscrutari
2 condemnando ipsum,uel absoluendo.Ber.† No. primo ex
tex.ꝙ illi de monasterio possunt abbatē propriū accusare,
uel de criminibus nuntiare,& cū hęc lr̃a loquatur indistin
cte,infero ꝙ nedū monachi, sed conuersi laici dēt admitti
ad accusationē abbatis,cū eorū intersit hr̃e bonū abbatem,
nec sunt puri laici;pro quo facit glo.in c.ex eo, de ele.li.6.
3 †No.secūdò,ꝙ culpa & reatus ponūtur hic ut diuersa,& ut
differant, pōt dici,ꝙ licet culpa sit generale crimē,tñ poni
tur hic ut species, ut cōprehēdat delictū sine dolo,sed reat⁹
est cum dolo,quasi tex. uelit dicere, ꝙ tā de negligentia ēt
non dolosa,q̃ de delicto possit accusari, pro quo optimè fa
cit.c.si quis abbas.18.q.2. ubi pro sola negligentia pōt ab-
a bas priuari,[a] uide gl.in c.ea quę,de offi.archi.q̃ dicit,ꝙ ne-
b gligētia prælati [b] est pc̄m̃ mortale, sic & alias fit differen-
tia inter pc̄m̃,& delictū,de quo uide gl.in c. pc̄m̃, de reg.
iur.li.6.& facit.81. dist.c.1.No. tertio, ꝙ accusatio prelati
tractatur cū his,quorum interest;qui autem sint illi, gl.vr̃ ī
intelligere de cardinalibus,qñ pa.cognoscit, uel de canoni
cis, qñ cognoscit episcopus, & hoc sentit, dum allegat.c.si
quid uerò 86.dist.Inn.exponit dupliciter. primò pro subdi
tis accusantibus.scđo pro prælatis accusatorū,q intersunt,
ut consulant,& sic trāseunt cōiter doc.Sed clarius & meli⁹,
ꝙ accusatores semper debent esse præsentes,nec ualet,quod
agitur in eorū absentia non data contumacia,ut in l.si accu
satoribus.C.eo.& 3.q.9.c.caueāt,& c.omnia. Prelati uerò,
& superiores accusatorum de necessitate nō sunt uocandi,
ar.in c.ueniens,& in c.licet.j.eo. sed possunt ad cautelā uo
cari;& sic intellige Inn.hic,si tñ sponte se offerunt pro inte
resse eorum,dico eos admittēdos & per se, & per procura-
torem,ar.in l.seruus,ff.de pub.iud.& sic pōt intelligi ista li-
4 tera.† Et facit quod no.Bar.in l.pe.§. ad crimen, ff.de pub.
iu.ubi no.dicit,ꝙ pro seruo,monacho,uel subdito accusato

admittiť dominus, uel superior ꝓ inter
eē suo.dico ēt,ꝙ & terti⁹ ī fauorē reipu-
blicæ pōt admitti ad defensionem accu-
sati & absentis,ut sing.no.Bar.ī l.ubi.C.
de trāsac.ubi dicit, ꝙ si qs occidit banni
tū,& nō audet cōparere, tertius uolés ꝓ
bare occisum eē bānitū,dēt admitti, qa
īterest reipublicæ,arg.in l.1.& 2.C.qñ li.
sine iudi.se uin.& hæc no. qa limitāt iu- a
ra generalia,ꝙ in cā criali nō admittitur
qs ꝓ alio, ut dicā plenè in c.ueniēs. j.e.
5 † In gl.1.no.gl.& tene eā mēti,ex q̃ iun-
cto tex.collige,ꝙ patroni eccl̃ie,& paro
chiani possunt agere ciuil̃r de crimine ꝯ
p̃latū, ut priueť eccl̃ia: qa eorū interest
hr̃e bonū p̃latū, arg.8.q.1.c.audacter,&
idē no.ī c.Maximian⁹.81.di.& 16.q.7.c. b
filiis,& uide bo.gl.in c.ex parte Adæ,de
testi.& ī c.uenerabili,de offi. deleg. Alii
uerò laici nō admittūtur ēt ciuil̃r,ut hic
ꝓbať iuncta gl.qđ est ꝯ Feder.de Se.cōs.
24. q tenet quēlibet laicū admittēdū ad
agendū ꝯ p̃latū ciuil̃r p c.tā lr̃is,de testi.
& c.qm̃, e.ti.qđ ēt dictū uř sequi Io. An.
& do.An.in p̃alleg. c.est parte. Adæ.Sed c
primū plus mihi placte,ar.op.hic;& iura
in ꝯrium alleg.loquūtur de testibus, qui
cum sint citati, nō præsumuntur dolosè
uenire,sicut accusatores,q ueniunt spon
te, & laici clericis oppidò sunt infesti.2.
6 q.7.c.laicos, & c.laici. † In gl.fi.in fi.no.
bene finem gl.ꝙ non sufficit ad ualidita-
tem sñiæ, ut possit certificari per relatio
nem ad aliā scripturā, nisi sit illa scriptu d
c ra in actis. oportet ergo,ꝙ sñia sit certa [c]
ex se, uel ꝙ possit certificari ex aliqua
parte actorum;& hoc uult sing l.q̃ alleg.
gl.& idem uult Inn.in c.2. de libel.obla.
& idem tenet Io.An.in addi.Spec.in tit.
de sen.prola.§.qualiter,uersi.qd si iudex.
7 † Ex quo infertur,ꝙ si iudex ꝓnūtiat s̃m
consilium talis sapientis, non ualet sñia,
maximè quia consilium non est in actis;
& de hoc in l.2.C.si aduer. lib.per glo.&
doc.tene menti.

SUMARIUM.

1 *Accusatus de aliquo crimine,uel denuntiatus non potest interim promoueri neque ad seculares,uel ecclesiasticas dignitates. 2.*
3 *Accusatus pendente accusatione non priuatur iuribus, uel dignitatibus suis,licet de nouo interim non possit acquirere.*
4 *Inquisitus, accusatus, uel denuntiatus, an possit eligi ad dignitates?*

CAP. IIII.

1 *OMnipotens.* †Qui de ali quo crimi
ne accusatur, uel denuntiatur,
interim ꝓmoueri nō pōt. hoc
dicit.Casus literalis.Querebatur,utrum
infamatus posset ad honores ꝓmoueri?
Et rñdetur, ꝙ aliquis infamatus non dēt
ad honores ꝓmoueri,donec de hoc inq-
2 ratur,uel inde se purgauerit.Ber. †No.1.
d ex tex. ꝙ pendente accusatione,[d] seu in-
quisitione ꝯ aliquem, non debet iste pro
moueri ad aliquod beneficiū, uel offiñ,
ut in c.fi.s̃. de testi. ubi omnino uide; &
hoc ꝓcedit ēt in dignitatibus seculari-

363. dicit aliter, ꝙ aut đbitor citatus ad iudiciū negat debitū, & tūc nō fuit op⁹ monitiōe extraiudiciali, aut cōfiteť, & tuuc dicit,ꝙ sic. Andr. Barb.

a Priuari. Not. ꝙ propter negligentiam solā pōt prę lat⁹ priuari,quod intellige,quādo ē crassa negligētia, ut est glos.in c.dictū.81.dis.Andre. Barb.

SEB. SAPIA.

b Negligētia prælati uide mod.de negligētia prelatorū, p Feli.in c. 1.co.1.& 2.đ treuga & pa.Corse.in c.grādi, ubi Car. de sup.neg.prela. in.6.

SEB. SAPIA.

c Sit certa.De horum ueritate uide per Alex.in.l. ait prætor.§.si iudex ff.de re iudi.Fel.ī c.accedēs.ī col.3. ut lit.non cōtest. Deciū.in c.cōsuluit,col.1.& 2.s̃.đ appel.

d Accusatiōe. Sed qd si taliter accusatus ante accusationē esset electus ad dignitatē,adeo ꝙ parum restabat cōseq, an postea accusat⁹ posit habere dignitatē ante accusationes p̃paratas, est q̃stio no. & per aliquē nō cognita,qđ uideri, ꝓ nunc putarem istū posse cōsequi dignitatem; moueor per simile. Nā appellatio đ sui natura suspēdit quicquid i futurū attētatur per iura uulgaria,nisi illud futurū depēderet a præterito, ita do. Abba.in c. pastoralis. §. 1.in princ.& in c.dilectis.§.quia uero,ī princ.s̃. de app.& per ea, quæ ponit Al.in c.1. ī fi.s̃.e. Cogita tamē, qa nūc formaui istā q.& alibi melius & latius ponam. And.Fal.

a Quia de libertate. Et limita istā.l. nisi esset accusatio calūniosa, qa tūc nō operareť istū effectū,de quo hic,ita dicit dominus Bene. de plū.in l.q de libertate,ff.de li.cā.p illū tex. qđ est singułr no.facit qđ uoluit Bar. in l.cū hi.§.si cū lis,ff.de trāsa.quē uide omnino, & Inn.in c.grauis, de rest.spol.Et qd si qs accusať,& eligiť,& postea absoluitur,an cōfirmabiť electio, uide ibi do.Bene. & an psumatur,q calūniose aliquis accusetur, ne eligať,uide Ioā.An. & ibi do.Abb. in c.fi.de testi.

SEB. SAPIA.

b Accusati. Limita hunc textū duobus modis, ut per Anch.in c.meminimus,in ulti.col. ǰ.eo.

c Accusatorē. nō q licet accusatus nō posit excipere , poterit tn iudex ex officio suo uide Io. de Imo.ī l.de pupillo. §. si procurator , ff.de ope.no.nū.ubi dicit, q excōicatus non posit petere restitutione p gl. c.ex insinuatione, de proc.tamē poterit iudex ex officio suo.ibi Lu.tenet cōtrariū p dictum Bar. in đ §. qq.uide do Pe. in d.c.cum. P. ubi dicit,q si qs iniuriatur excōicato,pōt iudex ex officio suo illū punire,al leg.l.itē apud.§.si quis sic fecerit,& ibi Old.ff.đ iniur. uiđ tex. & ibi Domini.ī c.indēnitatib⁹.§.sanè,đ ele. in 6. q licet pars nō posit opponere,tn iudex pōt ex officio illū actū dicere nullū.uiđ d.Pe.in c.dilectus filius,de rescr.ubi uult,q iudex non posit inquirere cōtra pcutiētē excōicatū, & si qs n pōt accusare, an posit implorare officiū iudicis d. Pe.cōcludit q sic per notata p Bal. ī l.1.C.si tutor nō gesse.& uide in l. 1.C. de manu.uindic. ubi licet pars nō posit se defendere ex forma statuti, tn pōt iudex ex suo officio opponere. And. Bar.

d Offensorē. Adde uidēdum late Ro. consi.113.

e Interuenire procurator. limitabis

a b⁹,ut ē tex.in l.q de libertate,ª ff.de libe. cau.& in l.re⁹,ff.de mun.& ho.ubi clari⁹, & in l.q status , de remi. & rō reddiť hic
3 in gl.† No.scđo,q ex pendētia accusatio
b nis grauať opini accusati,ᵇ ut interim nō dicať psona integra oīno.licet ergo pendētia accusationis nō priuet quē iure iā acqsito,neq;exercitio illius iuris,ut no. gl.in c.sępe,de appe.facit tex.ff. nil.Inn. ap.interpo.in l.1.§.īteger,&.s̄.ut lit. pē. p totū, tn inhabilitať quo ad acquirēdū
5 de nouo.† In gl.1.ī fi. qro,qa hic dr,q n dēt honorari pēdēte accusatione ,seu denūtiatione,nūquid ergo possit interī eligi?Inn.recitat duas opi. aliqui tenēt electionē fieri posse;als de facili posset īpediri electio alicui⁹,qa si spераreť electio de aliquo,incōtinēti posset accusari , & sic fraudulēter īpediret, sed uia figmētis aperiēda nō ē,de diuor.c.q̄to.Alii tenēt opositū,& dnt , q termin⁹ dēt pfigi accusatori.Host.ēt dicit, q inquisitus eligi n pōt,qa inquisitio nō fit nisi pcedēte infamia,ut in c.quałr & qn.ǰ.e.Si uero est accusat⁹,distinguit,q aut nō est infamat⁹, & pōt eligi:aut est infamat⁹;& nō pōt eligi rōne infamię. hūc articulū latius examinat Inn.in c.accusatū,de simo. & ibi ɔcludiť,q inquisitus eligi nō pōt rōne pdicta,sed accusatus,uel denūtiatus,uel is,ɔ̄ quē excipiť de crīe,pt nedū eligi sđ ēt cōfirmari & cōsecrari , sed certè ista opi.in accusato vr ɔ̄.l.reus, palle.nā si nō pōt p moueri pēdēte accusatione ad dignitatē secularē,forti⁹ nec ad eccłiasticā,ubi maior reqriť idoneitas,ar.61.d.c.miramur , in fi.& in denūtiato vr tex.hic.& iō sic puto dicendū,q inqsitus ēt eligi nō pōt,qa iā pcessit infamia, & electio đ tali fieri n pōt,ut in c.cū in cūctis , s̄.de elec.& in c.tātis Daniel.81.di.Si uerò est accusatus, & tūc aut pcessit infamia,& ē t nō pōt eligi,qa sola infamia facti impedit.l.2.C.đ de digni.li.12.& in regula,infamibus , de reg.iur.li.6. ubi p Di. Si uerò nō pcessit infamia , & tūc pmoueri potest, ut in l. reus,palle.& in d.l.q de libertate,& hic, & eligi poterit, ne malitiose sit attētata accusatio,ar.opti.in l.1.§.cū qs,ff.de qōni.Si uerò est denūtiatus,& tūc, si pcessit infamia, etiā eligi nō pōt rōne pdicta , si nō præcessit, aut superior inquirit,& interim pōt eligi, sed non promoueri , ut hic,sed si denuntiatio fit debēti cōferre, uel eligere tenetur hēns cōferre,uel eligere, obtēperare,sed pōt eligere seu conferre.& si postea cōstiterit eum criminosum priuabiť,& hūc ultimū articulū psequere,ut plenè no.Inn.ī c.ad dissoluēdū,đ despō.impu.& in c.cū inter, de ele.& idē dic,si agiť de crimine p uiā accusationis, ut possit pmoueri,si n ē orta infamia,de quo in c.sup eo,de ele.& c.sup his.ǰ.e.ti.

SUMMARIUM.

1 *Habens inhonestos familiares, uel socios,habet præsumptionem iuris contra se.*
2 *Accusator non repellitur tanquam inhabilis ab accusato,quia ipsum in familiaritate approbauit,licet paulo ante accusantem ipsum expulerit,quia præsumitur fecisse in fraudem.*
3 *Accusatus eo casu,in quo non potest suum accusatorem repellere , potest ipse accusator per iudicem ex officio suo repelli.*
Iudex an posit supplere illud,quod non potest facere pars uigore forte alicuius statuti?
4 *Procurator non potest interuenire in criminalibus; sed si interuenerit & oppositum non fuerit,ualet iudiciū,potest tamen iudex & debet ipsum remouere.*
5 *Procurator non cogitur post litem contest. ostendere mandatum ad instantiam partis, si antè non fuit oppositum ; sed ad instantiam iudicis bene poterit cogi ad ostendendum.*
6 *Familiaris à primæua ætate nutritus in domo alicuius non potest ipsum accusare, alias secus.*
7 *Subditus si accusat superiorem,an posit superior opponere de crimine ?*
8 *Laicus non potest accusare clericum criminaliter.*

CAP. V.

Nulli episcoporum. Eps p exceptionem criminis illū ab accusatione sua repellere nō pōt, quē an à sua familiaritate neglexit se pare. Casus lrālis. Quidam familiaris epi uolebat ipm epm accusare.opponebatur sibi,q erat uilis opinionis & malæ famæ. qriť,utrū sit admittēd⁹? Rn.pa.q nō licet epo illos à sua accusatiōe repellere, quos
1 à se separe neglexerit ante,q̄ accusaret eundē. Ber. † No.1. psumendū ɔ̄ platū detinentē inhonestos familiares.iudicať
2 enim quis ex moribus sociorū. †No.scđò,q repellēs a familiaritate eū,à quo sciebat se accusandū,ēt excipe ɔ̄ eum nō pōt . dēt ergo ista expulsio fieri ante,q̄ sciat se īpetendū ab eo.nā si fecit postea,psumiť fecisse in fraudē,arg.in c.fugge
3 stū,& in c.meminim⁹, s̄.de appel.†In gl.1.in fi.No. sp hanc gl.ex qua collige,q licet accusatus in odiū sui nō possit ex-
c cipe accusatorē ᶜ de sua indignitate,iudex tn ex officio suo hoc pōt.Cōtrariū tn in stři vr sentire Bart.in l.nō solū.§.fi. ff.de iniu.ubi tenet,q si alicui denegať audiētia uigore sta-
d tuti,nō pōt ex officio pcedere ɔ̄ offensorē ᵈ illi⁹. Sed mihi placet multū hæc gl.ar.in l.licitatio.§. qđ illicitè , ff.de uia publica.Ex delicto.n.acqriť ius priuato, & reipublicæ, licet priuat⁹ nō admittať,uel nō uelit agere;facit qđ no.Bar.in l. inter oēs.§.rectè,ff.de fur. nā illtim⁹ accusator dēt repelli nedū ad cōmodū accusati,sed pp dignitatē iudicis. iō poterit eum ex officio repellere,arg.l.quos phibet,& qđ ibi no.
4 ff.de postu.& facit qđ no.gl.in c.1.de elect.li.6. †Facit ēt p ista opi.gl.no. ī c.1.de iud.li.6.q̄ uult,q licet in cā crīali nō
e posit interuenire pcurator ; ᵉ tn si interuenerit,tenet iudiciū cū eo agitatū. Sed gl.postea no. dicit,q iudex talē pcuratorē pōt ex officio suo repellere;& nō tm pōt,sed ēt dēt; & sic dicim⁹, q nō absolutè,qa si p statutū denegareť audiē
5 tia pti,posset iudex ex officio pcedere,ut hic dicit no.†Dic, q licet post lit.cōtest.nō possit re⁹ petere cautionē à pcuratore,tn iudex ex officio suo,ne offm sit frustratoriū,pōt cōpellere pcuratorē ad oñdendū mādatū, uel ad docendū de mādato.In gl.fi.ibi,*de crimine excepto*. hæc sol.uera est in se; de quo diceť plenè in c.cū P.ǰ.eo. sed nō cōgruit huic lræ;
6 & iō tene scđam sol.sequētē,ut sit spāle in odiū eporum; & idē no.gl.2[illegible]7.c.pagani.§.in hoc.Sed ɔ̄ hoc op.nā familiaris nō audiť accusando dñm;imò dēt puniri, ut 3.q.ult.c.fi. & l.iniquū,C.qui accu.nō pos.Sol.duplex.ɔ̄ria loquunť de familiarib⁹ nutritis a primæua ætate ī domo; secus in aliis. Scđa sol.ut ēt illi nutriti in domo admittanť ad accusandū epm,& hoc in odiū ipsorum,qa dēnt hře psonas honestas, prima tn sol.plus mihi placet. nā familiaris in domo nutritus repelliť pp odiū sui, & qa nō vr honestū;uñ, q̄tuncunq; sit bonæ famæ,nō dēt admitti ɔ̄ dñm p uindicta publica;&
7 hoc idem puto pcedere in epo,licet aliq ɔ̄. †Vlti.qro,qd si eps accusať à subdito, nūqd possit ɔ̄ cum opponere de crimine? & vr, q nō pari rōne , quia neglexit eū prius punire. Cōtrariū tenet Inn. & cōiter alii.nā licet plat⁹ nō punierit subditum,

subditū , nō pp hoc approbauit eius mores.fortè.n.nō hēbat pbationes;ideo silebat 2.q.7.c.pleriq;. uel omisit rōne scandali,de pben.c.cum iamdudū,in fi. uel ēt si neglexisset, aliud est nō corrigere subditū,& aliud est approbare aliquē ad offm familiaritatis,cùm dēat hře honestas & puidas psonas.2.q.7.c.cùm pastoris ; & hoc intellige,qn sunt fami-
8 liares clerici.†Nā si essent laici,nō admitterentur,quia laicus clericū crīałr accusare nō pōt,ut in c.de cętero, de testi. & qđ ibi dixi ; tene menti .

SUMMARIUM.

1 *Absolutus ab uno crimine,non potest de eodem ulterius accusari.2.*
2 *Sententia criminalis etiam corporis afflictiua transit in rem iudicatam.*
Sententia criminalis post decem dies non retractatur, etiam si appareat de innocentia, nisi ex speciali gratia principis.
3 *Absolutus ab uno crimine siue per uiam sententiæ,uel conuentionis, uel quomodocunque, puta in foro pœnitentiæ , an posit iterum accusari maximè per eundem accusatorem ; & an absolutus ciuiliter posit criminaliter accusari de eodem delicto ? 6. usque ad finem.*
4 *Punitus à iudice ecclesiastico de crimine ; potest etiam puniri à iudice seculari de eodem crimine,quatenus exceditur pœna ciuilis.*
5 *Iudæus, siue alius infidelis, si commiserit aliquod maleficium , an per assumptionem baptismatis posit de illo ulterius puniri ?*
7 *Absolutus ab inquisitione, non potest de eodem crimine accusari.*
8 *Accusator, & accusatus si simul conuersantur, præsumitur collusio, siue præuaricatio inter ipsos.*
Inimicitiæ capitales oriuntur ex accusatione.
9 *Ignorantia quomodo probetur.*
Animus probatur per iuramentum.
Scientia quomodo præsumatur.

CAP. VI.

1 *De his.* † Hoc dicit. Absolut⁹de certo crimine, de eodē iterum accusari nō pōt. Et nō
2 diuidiť,qā cōtinet unū dictū.† No.1. q sententia in criminalibus lata transit in rē iudicatā ēt quo ad tertiū.uñ , si nō fuit appellatū , nō pōt accusatio institui ēt à tertio,& hoc clare pcedit,qn sentētia ferť absolutoria p reo.Quid aūt si ferť ɔ̄ reū , nūquid trāseat in rē iudicatā?doc.in cle.pastoralis,đ re iudi.uidenť,uelle,q nō,si imminet pœna mortis,uel alia pœna corporalis,qa trāsitus in rē iudicatā cātur ex qescētia cōdēnati. c. qđ ad cōsultatione,de re iud. sed cū nullus sit dominus mēbrorū suorū, ut ī l.liber hō,ff.ad l.Aquil.& 23.q.5.c.si nō licet,& in c.contingit.ǰ.de sentē.excō.ergo cōdēnatus in corpe nō pōt acquiescere sentētiæ, & hāc opi. qñq; ēt fui sequutus. Sed inuestigata diligenter ueritate,puto eā nō pcedere. primo p tex. no.in l.diui,ff.de pœnis.ubi patet,q snīa corporis afflictiua nō pōt iure cōi retractari post lapsum 10.dierū, licet appareāt pbatiōes innocentiæ, sed ex gr̄a spāli fit restō à princi
a pe; ª & in hoc est ibi tex.sing.nec ob.motiuū ɔ̄riū, qđ pcedit,qn iniustè quis uelit exponere corpus suū,sed qn nō appellauit,tacitè cōsentire vr, arg.in l.furti, ff.de his, qui no. infa.nā & hoc uidemus in cōfessione uera, cuius uirtute ēt ad pęnā capitalē qs dānať.l.q sniam,C.de pęnis,& qđ no. Inn.in c.quałr,el 1.ǰ.e. & hanc sniam nō pōt reuocare,nisi ałr īpetretur ; ad hoc qđ no.ī c.cū spāli,de appel.ubi tetigi.
3 †In gl.1.in fi.no.gl.q̄ quotidie alle.& uide quasi cōsiłem gl. 2.q.5.c.hēt.Et circa hāc mām aduerte lati⁹ colligēdo mul
b ta dicta.ᵇ nā qñq; accusat⁹ absolut⁹ ē ab obseruatione iudicii ; & pōt iterū accusari.l.libellorū , ff.eo.canonizata.2.q. 8.in c.per scripta.§.libellorū; & facit.c.cū P.ǰ.eo.Et an hoc casu ille idē possit accusare,uide tex.2.q.1.c.phibenť, & uide bo.gl.ibi in uer.publica.Qñq; qs est absolut⁹ uigore trāsactiōis,qa trāsegit cū accusatore ; & tūc si trāsactio tenet, pōt accusari à tertio,qa nō facit piudiciū tertio, ut no.in l. transigere,C.de trāsac.sed ab eodē accusari nō pōt.Si uerò trāsactio nō tenet,tūc à tertio in dubio accusari pōt,sed an ab isto,q trāsegit,dic ut no.Bar.ī l.si marit⁹.§.si negauerit, ff.de adul.Qñq; qs fuit absolutus per uiā exceptionis,& tūc aut erat tale crimē, qđ ēt p uiā exceptionis dēt puniri pę-
c na nāli ; & nō pōt iterū accusari ; ᶜ & q̄ sunt ista crīa,not.in c.1.de excep.& in c.2. de ordi.cog.& in l.2.§.si publico,ff.de adul.si uerò nō sunt talia crīa ; & tūc poterit iterum accusari ; & exceptio de sui nā nō tēdit ad uindictā;facit.c 2.& quod ibi no.de or.cog.& c.fi.e.ti.Aut fuit absolutus p uiā denūtiationis; & dicit Inn.in c.dilecti,de purg.cano.q pōt iterū accusari,qa denūtiatio nō fit ad uindictā; qđ putat uerū sm quosdā,nisi satisfecisset ex toto de delicto ; qđ ego puto uerū, qn p uiā denūtiationis soluisset pęnā nālē delicti, als secus . qñq; qs fuit absolutus in pnīa;& gl.hic cōcludit, q pōt iterū accusari;qđ limitať duob⁹ modis sm aliquos. nā si pnīa fuit publica , sm aliquos nō pt iterū accusari; quod tenet hic d.An.alle. Host.in c.tuę,de pcu.sed mihi nō placet. nā p delicto īponiť pnīa in foro aīæ , ut satisfaciat Deo,& aīæ ; iō puniť a cōfesso re suo tm,ubi deliquit. 21.q.5.c. placuit. Itē puniť in foro cōtentioso,seu iudicia-
d li,qa læsit rem publicā,ᵈ ut l.licitatio.§. qđ illicitè,ff.de publi. hinc est,q dēt puniri,ubi deliqt.3.q.6.c.1.& in auth.qua ī puincia,C.ubi de cri.agi.opor.Cum ergo ista tendāt ad diuersos actus,siue effectus,ipositio uni⁹ nō īponiť p dispōnē alterius, arg.in l.& an eadē, ff.de exce.rei iudi.nō obst.q est publica,qa sp est idem finis, ut satisfaciat Deo, & aīæ suæ , sed īponiť publicè qñq; ad sedandū scādalū.
4 26.q.6.c.fi. †Ad hoc optime facit.c.felicis.§.fi.de pęnis,li.6.ubi singułr pbať , q punit⁹ p iudicē eccłiasticū de crīe eccłiastico pōt iterū puniri p iudicē ciuilē,quatenus pęna excediť legalis, sed pnīa, ēt si sit publica, leuior est, q̄ pęna nālis deli-
5 cti,ut 33.q.2.c.admonere . †Scđa limita
e tio est,q absolutus ᵉ in pnīa nō pōt iterū accusari de crimine cōmisso ante baptis
f mū, ᶠ qđ tenuit gl.32.q.1.c.qđ aūt,& 49. dist.in prin.Et sentit ēt hic do. An.sed ɔ̄
g riū sentit gl.in c.gaudemus,s̄ de diuor.& in præalle.c.admonere,& hoc mihi plus placet, qa baptismus tollit pctm & pęnā pcti,quo ad Deū adeo ēt,q pęnā purgatorii non sentit,ut est tex. Augustini, de pę.di.7.c.nullus,sed nō tollit ius cōpetēs tertio,ita nec ius qsitū reipublicę,primū tn æquius est,si dareť baptismus sine simu
6 latione.† Qñq; qs fuit absolutus,dū agereť ciuiliter đ crimine,& nūc accusať criminałr,nunqd possit?& circa hūc casum aduerte.si utraq;pęna tēdit ad uindictā, absolut⁹ ciuiliter,nō pōt accusari criminałr,& hoc uult tex.in l.ptor edixit,ff. đ iniur.uñ absolut⁹ ab actione iniuriarū, n accusatur criminałr , q illū occiderit. si uerò ciuilis accusatio tēdert ad rē familiarē,criminalis uerò ad uindictā, & tūc aut fuit absolutus,qa accusator nō pbauit,& pōt iterum accusari criminałr , ut in l.1.C.qn ci.act.piudicat cri.no.Inn.in palleg.c.cū dilecti , de pur.ca.si uerò fuit pnuntiatū sup facto,qđ non cōmisit , & tūc nō pōt accusari ēt ciuiłr,arg.ī l.si qs cū totū,ff.de exce.rei iudi.qđ est uerū ab eodē.Sed si a tertio,poterit accusari , ut uoluit Bar.ī l.3.ff.ui bo.rap.p l.q đ crie,

hoc dictū p ea , q no.in apo. ad istū in c.ex parte, lo.i in apo.ī uer. ī causa criminali , nu. 7.s̄.đ testa.cui ad de aliā limi. p d. Feli.in c.cū te co. 1.in prin.de re iudi.de quo p Bar.ī l.furti.§.siqs,ff.đ infa.& Bal.ī l.nihil,C.de procura. nisi accusatus eēt illustris persona.

SEB. SAPIA.

Procurator. Idē tenet Bal. in l. ita demū,C.de proc. ubi dicit hāc esse cōmunē opi.& in l.reos,col. 5.C.de accu. uide Rom.ī cōsi.215.inci.duo sunt, Feli.in c.meminimus,col.5.ǰ.eo.

a Restitutio à prīcipe. Adde Ange. consi.308.

SEB. SAPIA.

b Multa dicta. Ad hanc materiā uiđ Alex.in cōs.64.in in 1.uol.co.2.ī 5. dubio.Io.de Ana. in c. 1. ǰ. de collusio,dete.

c Iterum accusari. Adde Spec. in tit. de accusatore,Lu. Ro.consi.214.

d Rem publicam. Adde Lu.Ro.cōsi. 375. Lap. allega, 30.

SEB. SAPIA.

e Quod absolut⁹. Vide Abba. in c. gaudemus, de diuor.Pe.de Ancha. in regula peccati uenia,ī 6.in 1.op. Gemi.in c.1.circa mediū.20. di.Ioā. de Ana.ī c.2.colū. 14.ǰ.maledi.

ZACHARI.

f Ante baptismum Adde hanc.q. late uentilatā & decisam per me ī apo. ad istū.c.1.§.una, in apo.in uers.sacramētū,s̄.đ sum. tri.& fid.ca.& aliquid in c. quæ in ecclesiarū, nu.11. & ibi ēt in apost. meis post alios in uer.infideliū, s̄.đ consti.

g Gaudemus. Vide qđ ibi latius. scripsi post Ant.q nō p baptismum tollatur delictū . De Bellentz.

a Est quæstio. Adde Ang. consi.27.
ZACHARI.
b Salutare. Adde bo.gl. in c. si inimicus 93.di.& dũ iste alle.c. Adrianus.63.di.dic,ꝙ ẽ c. Adrianus,lo 2.
SEB. SAPIA.
b Salutare. Vide Feli. in proœ.huius lib.in uer.salutatio,& in c.cũ super, col. 3. uersi. quarta causa est, s̃.de offi.deleg.
c Socius. Vide omnino, quod de uasallo uasalli mei scripsi in meo repertorio in tit.de Feud. Bellentz.
d Mei inimici. Adde Oldr.consi.42.
ZACHARI.
Adde Spe.in ti. de appel.§.1. uer. si uerò appellat, & in tit.de cita.§.1.uersi.item ꝙ sit, & de accu.uer. itẽ ꝙ cum inimico, & seq. & omnino per Alex.consi.99 uolu.1.
Capitalis. Adde quis dicatur capitalis inimicus, Alexã. consi.118. Bal.consi.236.
SEB. SAPIA.
e Capitalis. Adde quis dicatur inimicus capitalis, Bal.in c.accedens 2.s̃.ut lite nõ ꝯte. Bar.in l. 3.ff.de testi.Ange.in consi. 261.inci.põderandum est primò,in 1.col.Pet.de Anc. in consi.27.incip. rationes inductæ, circa fi.& in cõsi. 63.incip.in causa quæ uertitur, col. 2.Alexã.in consi. 99.incip. in causa iquisitionis, col. 1.in 1.uol.
f Potest excipere Vide d. Abb.in c. 1. de iudi. & quæ ibi dixi.And.Barba.

C.de accu.Qñq; fuit absol̃o facta per dispensationẽ; & dic,ut ĩ gl.& adde ꝙ no. in c.at si clerici, s̃.de iudi. Qñq; absol̃o est facta,qa purgauit se de delicto;& dic, ut in c.2.& ĩ c.ex tuarũ,de pur.ca.ubi dicã.Qñq; fuit absolutꝰ,qa ꝯfugit ad ecclesiã,ꝑstito iur̃o p iudicẽ ciuilẽ de ĩpunitate ipsius accusati; & nõ pôt iterũ accusa-
7 ri.17.q.4.c.id constituimus. † Qñq; fuit absolutus p uiã inquisitionis, & dubitat̃ nunqd pôt accusari. Inn.ponit duas opi. in c.cũ dilecti,de pur.ca.ubi tenet,ꝙ non pôt accusari,& tenet Bart.in l.si cui,ff.e.ti.& mihi placet. nã de iure ciuili non uĩ tm̃ dubiũ,qa eadẽ pœna ĩponit̃, siue agat̃ p accusationẽ,siue p denuntiationẽ,siue p inqsitionẽ,ut dico sup rub.de iud.Sed de iure canonico pôt esse dubiũ,qa ĩponit̃ minor pœna p modũ inquisitionis, ut in c.qual̃r,el 2.j.eo. Sed hoc nõ obstãte puto primũ dictũ ꝓcedere,qa licet minor sit pena,utraq; tñ tẽdit ad uindictã. ergo nõ pôt iterũ agi,ar.opt. in d.l.ꝑtor edixit,ff.de iniu.Qñq; actum fuit primò crial̃r,& fuit absolutus, & q̃rit̃, utrũ iterũ poterit accusari crial̃r; & dr̃ ꝙ nõ, ut hic,& in pall.l.si cui,ff.eo.ti.fallit in casibus hic exceptis. primꝰ, qñ pôt ꝓbari,ꝙ primus accusator fuit præuaricator. Et qual̃r ꝓbabit̃, dic ꝙ p testes,q interfuerunt,qñ accusator & reus cõuenerũt sup collusione fiẽda, sed qa hoc difficile ẽ ꝓbare,uide notabilẽ theoricã Bar. in l.
8 1.§.ꝑuaricatorẽ,ff.ad Turp †Vbi dicit,ꝙ si accusatꝰ cõuersabat̃ cũ accusatore,ꝑsumit̃ collusio,qa ex accusatione crminali oriunt̃ inimicitiæ capitales.l.1.& l.si inimicitię,ff.de his,qui.ut indig.Si ergo accusatus nõ curat de accusatione,& familiariter cõuersabat̃ cũ accusatore,ꝑsumitur collusio;qđ est bñ notandũ;ad hoc c. j.ꝓximũ. adduco in arg. c.repellant̃.j.e. & c.eiiciens,88.di. & c.filii,de hære.li.6. Scđs casus exceptꝰ est,qñ accusator scđs ꝓsequit̃ iniuriam ꝓpriã,& ꝓbat se igno-
9 rasse accusationẽ institutã per aliũ. † Et no.circa hunc casum qual̃r ꝓbabit̃ ignorãtia,& uide gl. in pall.l.si cui,& in l.pe. C.de peri.tu.& Spe. ĩ tit.de abo.§.1.uer. sed qual̃r,& dic ꝙ animꝰ ꝓbabit̃ p iurm̃, arg.in c.nulli,de ele.li.6.& qđ no.gl.ĩ c. innotuit,e.ti.in antiqs.itẽ ꝓbabit absentiã à loco tpe accusationis,uel ꝙ erat in minori ætate cõstitutus, ut est bo.tex.in c.fi.q mr̃i.accu.pos.scia.n.ꝑsumit̃,si in loco erat fama de accusatiõe, uel iste erat uicinus,ar. ĩ c.quosdã,& c.q̃to,de ꝑsum. & in c.1.de postu.ꝑla.& gl. ĩ d.l.pe.qñq; quis fuit accusatus de crimine sine certa qualitate,& absolutus, nũc alius uult eũ iterũ accusare addẽdo certã qualitatem, puta primò est accusatus, ꝙ ꝑcussit Semproniũ,nunc accusat̃,ꝙ ꝑcussit eũ cũ sanguinis effusione,uel cũ abscisione mem-
a bri,nunquid pôt? magna & no.est qõ.[a] Iõ distingue. aut fuit absolutus,aut cõdẽnatus.Si fuit absolutus;& dic,ut p Bar. ĩ l.denuntiasse,ff.de adul.Si fuit condẽnatus,& tunc agitatur,ut grauius condemnetur pp qualitatẽ adiectam; & dic ut no. Bar.in l.senatus,ff.eo.tit.& uide ad propositum per eundem in l.si sepulchra,de sepul.uiola.

SVMMARIVM.

1 *Familiares inimicorum meorum repelluntur ab accusatione mea, ac si essent mihi inimici.*
2 *Inimicitia & amicitia probantur ex coniecturis.*
Inimicitia probatur ex hoc, ꝙ aliquis multum familiariter conuersatur cum inimicis meis.
3 *Amicitia dẽt tantũ cãre honestos effectus,& nõ ꝙ ꝓ amico geramus turpia.*
4 *Inimicitia capitalis dicitur, quando quis minatus est mortem, uel accusauit criminaliter, uel quando est contentio de maiori parte bonorum.*
Inimicitia capitalis tantum repellit quem ab accusatione.
5 *Inimicitia capitalis causatur, siue quis habeat iustam cãm litigandi,uel non.*
Quis potest excipere contra inimicum, licet inimicitia sit causata culpa ipsius excipientis,nisi in hoc commiserit dolum,ut hic dicitur.

CAP. VII.

1 Repellantur. †Se summat.uel ꝑt sic summari. Cohabitantes inimicis accusati ab accusatione repellunt̃. primò ponit statutum. secundò rõnem,ibi, *quia*. Casus lr̃alis. Dubitabatur,utrũ cohabitãtes inimicis ꝑnt ab accusatione repelli?Et dr̃ hic,ꝙ illi qui morant̃ cũ inimicis meis,à mea dẽnt accusatione repelli,cũ mei inimici ꝑsumant̃, quia affe-
2 ctio amicitiæ solet incitare hmõi accusationẽ. Ber. †No.1. ex tex.unum modũ ꝓbãdi amicitiã,& inimicitiã. nã amicitia ꝓbat̃ ex frequẽti cõuersatione cũ amicis,ar.opti. in l.latæ culpæ.§.amicos,ff.de uer.sig. Inimicitiæ ꝓbant̃,si conuersatur quis cum inimico meo; & intellige de conuersatione frequenti,ut s̃.dixi;& facit.c.eiiciens.88.di. Et ex hoc no.ꝙ amicitia, & inimicitia ꝓbant̃ ex cõiecturis, cũ oriantur ex affectione animi,& animus nisi p cõiecturas ꝓbari nõ pôt, ut in c.2.de renun.li.6.& l.dolum,C.de dolo,& circa hoc uide,qđ no.in c.cum Adrianus.63.di. & ibi gl.quæ dicit,ꝙ si quis aliũ nõ salutat, ꝑsumit̃ esse inimicus,qđ intelligo, qñ
b erat solitus salutare.[b] †No.ꝙ affectio amicitię qñque indu-
3 cit hoĩem ad malè loquendum, & blasphemandum inimicum amici,qđ tñ esse nõ dẽt.Non.n.,ꝓ amico aliquid inhonestum faciendum est.nam (ut inquit Cicero.) Hęc lex in amicitia sancitur, ut nec rogemus res turpes, nec ut rogati faciamus, &, ut narrat ualerius, dum quidã improperaret amico,cur nõ faceret qđ rogabat,dicebat. Quid mihi prodest amicitia tua,si qđ rogo,nõ facis? ille sapientissimè rñdit imo. Quid tua mihi, si ꝓ te aliquid inhonestũ facturus
c sum? In gl.1.ibi,*nam socius socij mei non est meus socius*,[c] ut in c.legitur.81.di. ubi dr̃,ꝙ quæ sunt cum sorore mea, nõ sunt sorores meæ, ergo ad ꝓpositum conuersantes cum inimi-
d co meo nõ dẽnt dici mei inimici.[d] Sol.duplex,ut colligitur ex dictis doc.primò,quia iura alle. innituntur ueritati,quia in ueritate non est meus socius, sed istud. c. fundatur super ꝑsumptione,quia (ut dixi) inimicitia probatur ex coniecturis,quia omnino socius socii mei non est socius meus.probatur, quia ad contrahendam societatem requiritur cõsensus,sed ad cõtrahendã amicitiã,uel inimicitiã sufficit affe-
4 ctio,ꝗ ꝑsumitur ex cõuersatione ista. † Sed an oĩs inimicitia sufficiat ad repellẽdũ ab accusatione,Vin.ꝙ nõ; sed dẽt esse capitalis,ut in auth. de testi.§. si uerò,qđ no. Et dr̃ ini-
e micitia capitalis,[e] qñ fuit sibi minatus mortẽ,seu accusauit cum criminal̃r, uel est contentio de maiori parte bonorũ, de quo dic,ut no.gl. in c.cũ oporteat.j.e.& l.licet,ff.de arb.
5 & in d.auth.de testib. †Vltimò scias,ꝙ ad ꝓhendum inimicitias nõ inspicit̃ iustitia,uel iniustitia causæ. sufficit enim, ꝙ tale quid ꝑcessit,qđ habuit ꝓuocare animum alterius ad inimicitiã,,ꝑ hoc tex.in l.1.ff. de his,qui.ut indi.ubi Bar.,ꝑ hoc.c. cum I. & A.de re iudi. unde ẽt infero,ꝙ ille, qui fuit
f cã inimicitiæ,pôt excipere[f] cõtra inimicũ suũ de inimicitia,ut uult Archi.in c.statutũ,de rescri.li.6.arg.l. nec timorem,ff.quod me.cã,licet glo.in uer. *si minus*, rationabiliter, contrarium sentiat,& male, in c. ut debitus, de appel. in fi. Ad unũ tamen aduerte,ꝙ ille,qui fuit causa inimicitię,indistinctè

distinctè non repellit inimicũ: sed debet cõsiderari,an hoc fecerit malitiose.ideo relinquitur arbitrio iudi. ut est text. no.in l.1.§.cũ qs,ff.de qõ.unde Bar. recitat ibi de quodam, qui cum sciret nõ posse probari debitum contra eũ, nisi per unum testẽ, dedit illi alapã, ut sic postea, si produceretur in testẽ contra eũ posset repelli pretextu inimicitiæ: hoc tñ iudex considerabit ex circunstantiis; nec malitia debet sibi prodesse, ut in c.inquisitionis, in §. & an fides j. eod.

SVMMARIVM.

1 *Accusans criminosum potius ex odio, quam ex zelo, peccat, alias secus.*
Irregularitatem quis incurrit, etiam quòd in bono zelo accuset aliquem, qui ex hoc patitur pœnam corporis afflictiuam.
Irregularitas incurritur sine peccato.
2 *Absolutio facta in foro pœnitentiali non tollit, quin possit condemnari & accusari in foro iudiciali.*
3 *Ieiunium impositum, ut fiat tanto tempore, non intelligitur, quòd faciat omnibus diebus illius temporis, sed quibusdam à iure determinatis; idem in alijs pœnitentijs.*

CAP. VIII.

Accusasti. Ponit pœnitentiã accusatoris calũniose, cũ sequitur inde mors, uel membri debilitatio. No.1.ꝙ in fo. pœnitentiali imponitur minor pœna,quã in foro iudi. nã in fo.iudicia.imponeretur pœna acrior;& facit qđ dixi in c.
1 de his,s̃.eo. † In gl.in uer. *nisi pro pace*, in fi. uel dic clarius colligendo dicta docto. ꝙ ista dictio, nisi, posset ẽt referri ad sequentia,ut pnĩa imponatur,nisi omittatur pro pace,& pro scandalo,qđ inde imminet.pôt ẽt referri ad peccatum, ut sit sensus,ꝙ si in ueritate accusauit criminosum, sed malo zelo,tunc in foro aĩę punitur,ut hic dicitur: quia nõ de-
a buit malo zelo accusare proximũ:[a] sed si fecit pro pace & zelo iustitiæ,ut aliqui quiete uiuant,tunc non debet puniri ẽt in foro aĩæ. unde talis est immunis ẽt quo ad deum; sed nõ euitat irregularitatẽ:quia illa contrahitur ẽt sine peccato; & de hoc dic, ut no.in cle.1.de homi.& per gl. in sum-
2 ma,lib.6.† Et ex hoc soluitur qõ, quidã interfecit patrem meum,uel tutorem meũ,& pœnituit;nunquid licitè possum cũ accusare.nã si nõ accuso,perdo hæreditatẽ, ut l.1. C. de his,qui.ut indig.si uerò accuso, uideor moueri malo zelo, ex quo egit pœnitentiã.Vincen.dubitat; & plus mihi placet,ut abstineat ab accusatione. Io.And.tenet, ꝙ licitè possum eũ accusare per no.in c.de his, s̃.eo.& hoc uerius. nam (ut dixi) absolutio facta in foro pœnitẽtiali nõ tollit accusationẽ in foro iudiciali. † Itẽ q̃ro,qũo intelligit̃ litera, dũ
3 b dicit,ꝙ dẽt pœnitere in pane, & aqua per xl.dies[b] cũ septẽ sequentibus annis,nunqd quolibet die debeat ieiunare? dic ꝙ nõ:sed ei imponet̃ pnĩa secũdũ arbitriũ sacerdotis, ut p certas ferias ieiunet sic in qualibet septimana; & sunt tres ferię canonicę, & uide tex.in c.hic al̃r. q nõ facit mẽtionẽ nisi de 4.& 6.fer.tex.est in c.pe.11.q.3.& ibi uideas; & sic intellige oĩa iura,ꝗ ĩponũt pnĩam certorũ ann.in gl.fi.infi.Ista gl.exponit ignotũ per ignotius,ꝗnec dicit uerũ ꝭm propriũ significatũ uocabuli;& doc.hic simpl̃r trãseũt. iõ dic, ꝙ ꝓpriè debilitatio cõtingit,qñ impedit̃ exercitiũ alicuius mẽbri,ut pp ꝑcussionẽ nõ possit libere exercere officium brachii,uł pedis,ita,ꝙ cõtingit debilitatio sine abscissione mẽbri;uide aliquid in c.sicut urgeri 1.q.1.& in c. ego, s̃. de iureiuran.& in c.1.qui cle.uel.uo.& no.Bar.in l.2.ff.de pu.iu. & ibi tangit propriè, quid sit membri mutilatio. contingit enim ex abscissione membri. unde mutilare idem est,quod detruncare;adhoc,quod no.in cle.1.de homi. & in d.c.1. q cle.uel uo.& hoc no. ꝓ statutis faciẽtibus mẽtionẽ de hoc.

SVMMARIVM.

1 *In notorijs potest iudex procedere sine accusatione; intellige in notorijs facti permanentis: secus facti transeuntis 2. usque ad finem.*
2 *Euidens dicitur illud, quod semper apparet.*

CAP. IX.

1 c Euidentiam.[c] †Sup notorio ꝓcedit iudex nemine accusante.h.d. † No.
2 primo casum, in quo iudex ex officio suo proce-
a dit,ut qñ delictũ est euidẽs & notoriũ.& ideo istud constitutũ est nã accusator requirit,ut crimẽ manifestet̃, & in iudicio publicetur p probationẽ:sed hũc finẽ habemus per euidentiã facti; frustra ergo requiritur accusator. Et aduerte, qa hic nõ aperiam intellectũ huius c. ego puto hoc c.procedere in notorio facti permanentis,quod indicat tex.ibi: *euidentia*.nã euidens est id, quod semper apparet; de quo uide gl.in c.2.de uerb.signifi.li.6. in uer.manifestũ;& in tali notorio non requiritur accusator, ut hic, nec ꝓbatio 2.
b q.1.c.de manifesta,ubi bona gl.secus puto in notorio facti transeũtis, licet illud fuerit notoriũ aliis;non tñ est notorium iudici ut iudici. ideo debet procedere
d ordine iudiciario,[d] ut ẽt sentit Io.And. in c.fi.de fo.cõpe.lib.6.in nouella:sed ad hoc uide gl.in c.ad nostrã, de iureiur. & ponebant hic aliqui de eo, q deliquit in presentia iudicis, & aliorum: sed tu de hoc dic melius,ut no.in c.uestra, de coha.cle.& mu.& 2.q.1.c.deus,§.1. & §.qñque;& persequere materiã,ut no. in d.c. uestra;& no.nõ esse intelligendũ hoc ca. de notorio facti transeuntis,quod nõ habuit ꝑmanẽtiã.si ãt habuit permanentiã certo tpe; ita, ꝙ non potuit tergiuersari nec iudici, nec aliis, tũc iudex ex officio suo pôt iudicare de hoc, licet nõ iudicet de eo, qđ est sibi notum ut notorium;& sic intelligo gl.singularem in l.1. C. qui & aduer. quos, quam uideas.

SVMMARIVM.

1 *Laici, uel inimici non possunt accusare clericos criminaliter, etiam si de crimine sint infamati. 5.uide plenius in num.6.*
2 *Inimicus præsumitur ille, qui uult testificari contra aliquem in causa criminali; & ideo ab eius accusatione repellitur.* c
3 *Inimicitia contracta cum uno ex attinentibus transit in alios propinquiores in gradu.*
4 *Accusatus ab illegitimo accusatore, potest ab alio legitimo accusari.*
6 *Laicus patronus non potest clericum criminaliter accusare: secus ciuiliter; uide s̃.c illa,nu.5.& num.7.*
Laicus accusat clericum criminaliter, si uult aut suam, aut suorum iniuriam prosequi.
8 *Clerici non possunt accusare laicos criminaliter, siue ueniat imponenda pœna sanguinis, siue non si uerò prosequitur iniuriam suam, uel ecclesiæ suæ, potest, etiam quòd ueniat imponenda pœna sanguinis: sed debet protestari,quòd non intendit, quòd pœna sanguinis imponatur 10.*
9 *Aduocare prohibetur clericus, ne uideatur alteri nocere, cum ipse debeat omnibus prodesse.*
11 *Clerici an & quando possint clericos accusare.*
12 *Laici an indistinctè laicos accusare possint?*
13 *Clerici duo si dicant Titium commisisse tale delictum tali die, & duo laici asserant illum dicto die fuisse cum eis; & ideo non potuisse tale delictum committere, statur laicis.* d
Testes si reperiuntur contrarij super aliquo maleficio, statur illis, qui deponunt pro reo, licet alij sint magis idonei.
Testes deponentes uerisimiliora præferuntur alijs, licet sint pauciores.
Inimicitia non repellit testem inimicum, quando coacte uenit, secus, si sponte.
Testis sponte ueniens ad ferendum testimonium in criminali præsumitur inimicus.

SEB. SAPIA.
Accusare proximũ.Nũqd accusare aliquẽ sit peccatũ,uide Io.Fab. inst.de pub.iud.in fi.prin. & nũquid quis presumatur accusare bono zelo, uide Are. in c. qualiter & quãdo 2.§.licet j. de accus. ubi dicit, ꝙ sic,nisi quãdo accusat prælatum.
ZACHARIAS
XL. dies. Adde hic de qõne incidenti, si canon, uel confessor imponat alicui ieiuniũ triũ quadragesimarũ, an intelligat de quadragesimis triũ annorũ? & dic ꝙ non, sed intelligitur de tribꝰ quadragesimis unius anni, quarũ prima erit ante dñicã natiuitatis. secunda ante pascha; & tertia ante natiuitatem Ioan.Baptistæ,gl. est no.in c. q cõpulsus,& ibi arch. 22.q.5. quã ẽt sequitur & refert Anton.Cors.sing. 273. in uer. quadragesima, & in fi.uer. p quã dicit intelligendũ esse tex.istum, ibi:per tres debes quadragesimas penitere.
Euidẽtia. Quid dicatur euidẽs, uide Arch. in c. eorũ,11.q.3. & uide no.dictũ, qđ ponit Do. in c.si forte,de ele.in 6. ubi dicit,ꝙ illud non dr̃ euidens, licet oculis subijciatur, quando id, qđ oculis subijcitur,pôt uerificari in casu. Itẽ adde hic Dom. in c.scimus circa princ. 34.dist. Itẽ an in notorijs admittatur aliqua excusatio, uide omnino Dom.in c. in tantum 21. dist.
Iudiciario.Adde Frã de Are.cõ. 164.& do.pceptorẽ me.dom.Hier. Tortum cõsi. eius, edito in eo casu, in quo consuluit præfatus domin. Francisc.

14 *Testis, qui perhibuit testimonium contra aliquem in causa criminali, non prohibetur prohibere contra eũdem in alia causa.*

CAP. X.

1 CVm P. Manconella † Laici, uel inimici clericos accusare non pñt, & facit tria.
Primo repellit aliũ q̃a inimic⁹. Tertio re 7
pugnationẽ includit, scđa, ibi. *cum q;*. ter- f
tia, ibi: *sed utriq;*. Casus lit. Pet. Mãconel-
la p̄sbyter ex una p̄te, & Bonus p̄sbyter,
& Io. Bonus Coti laic⁹ ei⁹ frater ex alte
ri, erãt in p̄ñtia papæ cõstituti. Io. laicus
cœpit accusare P. Mãconellã de simo. p̄p̄,
q̃a Io. laic⁹ erat, ñ admisit eũ ad accusan-
dũ dictũ Pet. Mãco. quo repulso Bon⁹ p̄s 8
byter frater eius cœpit illũ statim accusa g
re de crimine simoniæ, & papa eũ ẽt re-
pulit, & ꝓ eo, ꝙ cũ idẽ Io. accusasset di-
ctũ Pet. Bonũ p̄sbyterũ fratrẽ suũ duxit
ĩ testimoniũ ꝯ ip̄m Pe. & q̃a ẽt frater Pe.
dictũ Bonũ p̄sbyterũ de cã cõsimili accu
sauit, iõ neutrũ illorũ admisit in accusa-
tionẽ dicti Pet. sed q̃a uterq; p̄p̄ ĩfamiã
purgationẽ indicit. uñ mãdat, ꝙ uterq;
2 illorũ cũ trib. sacerdotib. dẽat se purgare
Ber. † No. 1. ꝙ uolẽs testificari ꝯ aliquem
in cã criminali p̄sumit eius inimicus, &
propter hoc põt postea ab eius accusa-
3 tiõe repelli. Ex quo infero, [a] ꝙ ex tali te
stificatione seu conatu ipsius testificatio
nis orit̃ inimicitia capitalis. nã alias non 9
repelleret̃ ab accusatiõe, ut dixi ĩ c. repel h
lãt, s̃. e. facit l. incerta, & l. inimicitiæ, ff. đ
his, q. ut indignis, & hęc lita, ut j̃. dicã. † 10
No. 2. ꝙ ex accusatione criminali nedum
oriũt graues inimicitiæ inter accusato-
rẽ & accusatũ, sed ẽt inter accusatũ, & fra
trẽ accusatoris, ꝙ no. Ex quo no. ꝙ inimi
citia ꝯcta cũ uno ex attinẽtib. trãsit ad a-
lios ꝓpinquiores ĩ gradu.[b] Perusini hoc ñ
seruãt, q̃a nõ faciũt uindictã publicã ni-
si de fratre carnali, facit. l. 1. C. si qua. pau.
fecis. dica. & optimè c. accedẽs. 2. ut lit.
nõ cõte. † No. 3. ꝙ sublata accusatiõe p̄p̄
dignitatẽ accusatoris p̄t accusat⁹ iterũ ac
cusari ab alio, si alia rõnabilis cã nõ obsi
stat, de quo plenius dixi in c. de his, s̃. eo.
ti. † No. ulti. laicũ repellẽdũ ab accusatio
ne clerici, ẽt si clericus sit infamatus. Itẽ
colligi p̄t singul'r ex tex. isto, de iure ca-
nonico adeo inimici repellũt ab accusa-
tiõe, ut ẽt ꝯ infamatos nõ admittãt ẽt in
criminib. exceptis, qđ tene mẽti, & facit
c. p tuas. j̃. de simo. In gl. 1. ibi. *& laici bonæ famæ*. † No. hãc gl. & colligendo totã
materiã distingue faciẽdo quatuor mem
bra, ꝙ aut q̃rit̃, nũq d laici posint accusa
re clericos.[c] Itẽ nũqd clerici clericos, &
nũqd laici laicos? quoad primũ mẽbrũ [d]
distiguo, ꝙ aut laic⁹ uult accusar̃ clericũ
criminal'r, aut ciuiliter. prio casu r'r nõ
admittit̃, ẽt si laicus esset p̄ron⁹ eccl'iæ, ut
no. gl. 2. q. 2. in sum. & est rõ h⁹ ꝓhibitio
nis, q̃a laici p̄sumuntur ex odio accusare
clericos, ut 2. q. 7. c. laicos, & c. laici. Item
q̃a dẽnt clericos reuererĩ tãq̃ p̄res. 2. q.
7. c. oues, & c. sacerdotes, fallit[e] hęc r'ra ĩ e
casib. ut si laic⁹ uellet ꝓseq ĩiuriã suã, uł
suorũ, ut ĩ c. de cętero, s̃. de testi. uł si cri f
mẽ ẽ exceptũ, & tũc distigue, ut ĩ gl. opor
tet tñ, ꝙ accusator possit ascẽder̃ ad illũ
ordinẽ, ĩ quo ẽ accusat⁹ 2. q. 7. si ipsi ap'li
uñ irrer̃ares ñ admittũt̃ ad accusationẽ
clericorũ, q̃a ñ pñt illũ ordinẽ h̃re, ut ĩ p̄
all. c. ipsi ap'li, & p Inn. hic. † Si uerò uult
accusare de crimine ciuiliter,[f] & tũc p̄ro
n⁹ admittit̃, ẽt si priuet̃ b̃ñficio, ut no. ĩ c.
ex p̄te Adę, de test. & ĩ c. filiis, 16. q. 7. de
parochiãis ẽ dubiũ, sed dic, ut dixi ĩ c. il-
la, s̃. e. & dixi ẽt ĩ p̄all. c. ex p̄te Adę. Alii g
uero laici ñ admittũt̃ ꝯ clericũ, ex quo ñ
ꝓsequũt̃ ĩiuriã ꝓpriã, ut dixi ĩ d ca. illa †
Scđm mẽbrũ fuit, nũqd clerici posint ac
cusare laicũ [g] In. ĩ hoc uariauit. prio di-
xit hic ĩ isto c. ꝙ nũq̃ cleric⁹ criminal'r p̄t h
accusar̃ laicũ, ẽt si ꝓsequat̃ ĩiuriã suã. 11.
q. 1. c. clericũ null⁹. nã & testimoniũ ferre
ñ p̄t ĩ cã criminali. 11. q. 1. c. testimoniũ.
refert alios dicere, ꝙ p̄t accusar̃, si ñ uẽit
ĩponẽda pęna sanguinis. Ego lati⁹ distin
guo, ꝙ ad uindictã publica cleric⁹ laicũ
accu. ñ p̄t, ẽt si ñ uenit ĩponẽda pęna san
guinis, & ꝓ hoc adduco. c. sacerdotes. 2.
q. 7. & rõ est, q̃a accusatio dr̃ gen⁹ illauda
bilis ĩtẽtiõis, 2. q. 7. c. sicut uñ clericus se
ĩmiscere ñdẽt hõi odiosis litigiis, qđ no.
itẽ clerici dẽnt eẽ segregati a uita laico
rũ, ut no. ĩ p̄al. c. sicut. † Itẽ uides ĩ sil'i, ꝙ
cleric⁹ ñ p̄t aduocare[h] ne uideat̃ alteri
nocere, cũ ipse hẽat uelle oĩb. ꝓdesse, ut
ĩ c. fi. đ post. forti⁹ ergo dẽt remoueri ab
accusatiõe, q̃ ẽ magis odiosa, ut s̃. dixi. †
Aut cleric⁹ ꝓsequit̃ iniuriã ꝓpriã, uł ec
clesię suę, & tũc, si pęna sanguinis ñ uẽit
ĩponẽda, p̄t licitè accusare laicũ, ut in c.
cũ sit gñale, de fo. cõp. & ĩ c. p̄latis, de ho
mi. li. 6. & c. olim, de iniuriis, facit c. gra
uis, de rest. spo. Si uerò uenit ĩponẽda pę
na sanguinis, ẽt p̄t accusare laicũ[i] ꝓseq̃n
do ĩiuriã ꝓpriã, dẽt tñ ꝓtestari, ꝙ ñ itẽ
dit accusare, ut pęna sanguinis emittat̃,
de hoc in d. c p̄la. de homi. li. 6. † Tertiũ
mẽbrũ, nũqd clerici clericos posint ac-
cusare, & dic, ꝙ si sunt bonę famę, pñt ac
cusare ẽt eorũ supiores, ut ĩ c. ex p̄te, &
ĩ c. ueniẽs, & ĩ c. licet. j̃. e. si uero sĩ malę
famę, ñ admittũt̃, ut ĩ c. cũ dilect⁹. j̃. e. ni
si ĩ exceptis criminib. q̃a ĩ illis admittũt̃
ẽt ꝯ ñ ĩfamatos, & ĩ hoc differũt a laicis,
de hoc in c. 1. de cõfes. & 15. q. 3. c. fi. † Vl
timũ mẽbrũ fuit, nũqd laici posint lai-
cos ĩdistinctè accusare, & dic breuiter, ꝙ
si crimen sit publicum strictè, largè, uel
largissimè, quilibet de populo admitti-
tur, si specialiter non prohibetur. l. pri-
ma, ff. de publ. iu. insti. eo. in princip. & l.
qui accusare, ff. de accusa. Si uero est crimen priuatum, &
tunc ad pœnam corporalem tantum ille, cuius interest, sed
ad pœnam pecuniariam admittitur quilibet de populo, &
hoc ulti. uoluit gl. & Barto. post eam in rub. ff. de po. accu. &
cui applicetur pœna pecu. dic, ut not. in l. 3. ff. de sepul. uio.
& in l. agri, de termi. mo. & dico. supra de iudi. in rubri. &
intellige, quando laici accusatores sunt bonæ famę. si
autem sunt

a Infero. facit, qđ no Bar. in l. p⁹ legatũ, ff. de his, qui ut indi. §. his uero ad statutũ ꝓhibẽs auxiliũ p̄bere banito, quia uł ꝓhibere testificationẽ qđ ꝓcedit, qñ spõte, sec⁹ si coacte mãdato iudicis illud facit s̃m d. P. all. quod not. in ca. ad aures, de tẽ. or. facit gl. ĩ d. §. his uerò, Bar. ibi uł uelle, si est coactus. licet. n. testis cogat̃ dicere testimoniũ nõ tñ cogit̃ sic dicere. Quid si aliq̃s fuit ꝓcurator, uel aduocat⁹, uel fideiussor, utrũ præsumat̃ inimicus me⁹ d. Pe. dicit, ꝙ sic sub dubio, fortè, p̄ no. ĩ d. §. his uero. Tu põdera, quia text. ibi loq̃tur de teste fideiussoris, & postea subdit, ei denegãda est actio, q̃ accusatiõi affuerit. Dy. tñ intelligit, tãq̃ procurator. Bart. intelligit tãq̃ aduocatus & inducit ad q. de p̄stãte auxiliũ bãnito, ꝙ nemo sit aduocat⁹ baniti, đ quo p̄ d. Pet. in c. aduersus, de hære. And. Barb.

SEB. SAPIA.

b In gradu. Vide Ale. in cõsi. 90. inci. in cã & lite. ĩ 4. co. in 2. uol. & in cõs. 18. in añpe. col. in 1. uol. & ĩ cõsi. 13. in c. ex his, col. añpe. in 1. uol.

c Accusare clericos adde cõsi. 23. Lap. alleg.

d Clericũ. utrũ laici posint accusar̃ clericos, uide Arc. in d. summa. 20. q. 1. sum. & in c. Maximianus. 81. dist. & de hoc uide oĩno multũ elegãter Maria. & Frã. de Are. post alios in c. ex p̄te Adæ, circa pri. de testi. Spe. de accu. uer. itẽ ꝙ ẽ laicus, & uer. nc. seq. Bellen.

SEB. SAPIA.

e Fallit. Fallit ẽt, qñ laici accusant suũ p̄sbyterũ parochiale, ut p Lapũ alle. 11. uide Fel. latè in c. ex p̄te Adæ, col. 2. s̃. de test. ubi ponit regulã cũ q̃nq;

limita. & uide eũdẽ in c. cętero, eo. tit. de test.

ZACHAR.

f De crimine ciuiliter. Dic tu ꝙ sic. qđ tñ fallit ĩ 5. casib. p Fel. enumeratis ĩ c. ex parte, & ibi bo. tex. Et iste col. 4. uer. secunda dñia, & uers. reliq aũt, s̃. de testi. ubi rep̄hẽdit Fede. de Se. cõsi. 23. in c. Titius electus, s̃. in ꝓxi. apost. alleg.

g Laicũ. utrũ cleric posit accusare laicũ uide gl. no. ĩ c. eos. 21. q. 2. & oĩno qđ ad hoc notaui ibi. Bellen.

h Aduocare, põt tñ eẽ procurator laici. ut consuluit Fede. consi. 129.

i Laicũ. q d de iure, q̃ tulit sñiam capitalẽ, an cõsanguinei decapitati dicãt̃ sui inimici p̄p̄ hoc, sicut si đ facto occidisset iuxta not. in l. lex Cor. ff. de iniu. d. Pe. dicit, uł ꝙ nõ, q̃a necessitas officii eũ excusat, ut l. post legatũ. §. his uero & l. tutorem, ff. de his, q̃b. ut indig. & in §. aduocatũ, ĩ uer. officii, d. Pe. tenet cõtra, q̃a in consideranda inimicitia nõ cõsiderat̃, an iustè, an iniustè, ut patet in teste, q̃a licet dicat uerũ, p̄sumit̃ inimicus. And. Barb.

aũt sunt malę famę, nõ admittũt̃, ut dixi in c. 1. s̃. e. nisi ĩ cri
minib. exceptis. nã in illis ẽt admittũt̃ ꝯ nõ infamatũ, ut in
d. c. 1. de cõfes. & 15. q. 3. c. fi. & hic p In. q̃ aũt sint crimina ex
cepta, hic hẽs gl. & aliã magis notabilẽ. 3. q. 7. in sum. In ea.
gl. in fi. licet hęc sol. sit uera in se nõ tñ cõgruit l'ræ, q̃a p̄p̄ re
pellit eũ, q̃a laic⁹, nõ q̃a inimic⁹. iõ Inn. soluebat al'r, ꝙ for-
tè iste accusator erat malæ famę, uel s̃m Vinc. t p̄e, quo fuit 2
iste repulsus, nõ erat iste cleric⁹ infamat⁹, sed ex his, q̃ poste 1
surrexerũt in iudicio, surrexit ĩfamia, & hęc rõ ẽ melior. In
gl. fi. ibi. *suo iuro*. No. gl. & uide, qđ no. Hos. ĩ c. iter, de pur. ca-
no. Et ĩ fi. gl. illud. c. ĩ primis, all. p gl. nihil uł parũ facit s̃m
Io. An. & bñ, sed meli⁹ facit. c. cũ ĩ iuuẽtute, de pur. cano. ubi 3
13 gloss. hoc tenet, & 18. quęstio. 2. capit. in decima. † Et uide
a bo. gloss.[a] 81. dist. capit. clerici, q̃ dicit, ꝙ si duo clerici dñt
me ꝯmisisse unũ crimẽ tali die, & duo laici dñt me fuisse cũ
illis tota die, & nõ uiderũt me illud delictũ cõmittere, ꝙ tũc
stat̃ dicto laicorũ, qđ no. singul'r. Ex quo hẽs, ꝙ laici pñt te 4
stificari ĩ cã criminali ꝓ clerico, licet nõ ꝯ, facit. l. quo min⁹,
C. de ꝓcu. itẽ aliud singulare colligit̃ ex illa gl. ꝙ qñ p̄tes, uł
qñ testes utriusq; p̄tis sunt ꝯrii stãdũ ẽ dicto illorũ, q̃ depo
b nũt ꝓ reo,[b] licet alii sint magis idonei, & hoc, q̃a illi depo
nũt uerisimiliora, q̃a de quolibet p̄sumẽdũ est bonũ, & sic li
14 ta no. p gl. ĩ c. ĩ nr̃a, de testi. † Vlti. ex̃ gl. opp. & uł, ꝙ iste p̄sby
c ter.[c] B. nõ dẽat repelli ab accusatiõe ex eo, q̃a fuit ꝓduct⁹ in
testẽ illi⁹ cãæ, q̃a necessariũ est offm̃ testis, & cõpellit̃ ꝓhibe 5
re testimoniũ. l. si qñ, C. de testi. & no. ĩ c. dilectorũ, de testi.
cog. facit. c. dilecti, de testi. ergo ex hoc nõ dẽt reputari ini-
mic⁹. excusat̃. n. rõne publici officii, ad hoc, qđ no. ĩ c. iter di-
lectos, de fide instr. & ĩ c. ex l'ris, de trãsa. hoc ꝯriũ uł diffici-
le. & dixerũt q̃dã, ꝙ ad ꝯhẽdũ inimicitiã nõ dẽm⁹ respicere
an p̄cessit iusta cã, uel nõ, sed satis est, ꝙ aĩus sit ꝓuocat⁹ ad
inimicitiã, ut dixi ĩ c. repellãt, s̃. e. nã ex testimonio crimina
li solet accusat⁹ ꝓuocari ad inimicitiã. hęc rõ mihi nõ pla-
cet ex eo, q̃ ꝓhibuit testimoniũ, p̄t eũ repellere ut ꝓuocatus
ad inimicitiã, sed nõ e ꝯ, q̃a ille, q̃ tulit testimoniũ ñ habuit
cãm ꝓuocãdi animũ suũ ꝯ reũ, & ꝓ hoc gl. no. 4. q. 3. c. pla-
cuit. § itẽ ĩ criminali, q̃ tenet, ꝙ testis, q̃ semel ꝓhibuit testi
moniũ ĩ cã criminali, p̄t ĩ alia cã ꝯ eũdẽ ꝓhiber̃ testimoniũ,
& ꝓ hoc adduco tex. ĩ c. p̄terea, s̃. de testi. cogẽ. ubi dixi, & iõ
ĩ hac mã cõcludo, ꝙ aut testis inuit⁹ ꝓhibuit testimoniũ ĩ cã 6
criminali, & nõ p̄t repelli ut inimic⁹ in illa cã, uel in alia, aut
ipse spõte uenit ad ferẽdũ testimoniũ, & tũc p̄sumo eũ ini-
micũ, ar. in l. quę omnia, ff. de procura. facit. c. cum in tua, de
spon. & hoc casu intelligo istum tex quem ad hoc no. ut sin
gularem, & maximè, quando frater accusabat.

SVMMARIVM.

1 *Monachus potest accusare abbatem, & expensas quas facit in accusatione, dẽt soluere monasterium, quia uersatur utilitas etiam monasterij. 3. dic tamen ut infra. nu. 5.*
2 *Contra obedientiam non ueniunt monachi, quando accusant eorum prælatum minus idoneum, quia in illicitis non debent ei obedire.*
4 *Monachi tenentur pendente accusatione abbati obedire, dummodo ex hoc accusatio non turbetur, uide infra, eo. in c. cum dilectus, in fi.*
5 *Abbas remotus ab administratione tanquam non idoneus debet habere expẽsas a monasterio. secus si priuatur etiam titulo.*
6 *Monachus an & qñ admittatur ad accusandum abbates proprios, uel alios.*
Monachus potest accusare abbatem non petita uenia.
7 *Monachi non possunt aliquam rem etiam peculiarem obligare, sed eleemosynã competentem facere sic.*
8 *Monachi an, & qñ posint obligare monasteriũ pro eorũ propria necessitate.*
10 *Vxor pauper, quæ accusat matrimonium de consanguinitate, an debeat habere expensas a marito?*

CAP. XI.

1 EX parte. † Monachus accusare põt abbatẽ, & de bonis monasterii expẽsas litis necessarias hẽbit. h. d. secunda, ibi. *licet*. tertia, ibi: *quibus* Casus l'ralis. Monachi dẽnt abbati suo obedietiã, & reuerẽtiã. Dubitabat̃, utrũ hoc nõ obstãte pos
sint ip̄m abbatẽ accusare? Rñd. pa. ꝙ mo
nachi nõ sunt repellẽdi ab accusatiõe ab
batis ꝓ eo, ꝙ de obediẽtia, & subiectiõe
ipsi⁹ esse noscunt̃, nisi alia rõnabilis cã im
pediat, q̃b. dẽnt de bonis monasterii ex-
pẽsæ necessarię ministrari usq; ad finem
cãę, cũ ꝓpriũ nõ hẽant. B. † No. primo, ꝙ
rõ subiectiõis, & obediẽtiæ, qua inferior
tenet̃ supiori, nõ adstringit. quomin⁹ in-
ferior possit accusare supiorẽ, si mal⁹ est.
nõ. n. in hoc uenit ꝯ obediẽtiã, q̃a in lici-
tis tenet̃ obedire, ñ aũt tollerare, si mal⁹
est. † Scđo no. ꝙ monachi dñr ꝓcurare
utilitatẽ monast. accusãdo ꝓpriũ abbatẽ,
q̃a interest monasterii nõ h̃re ꝓ pastore
lupũ & iõ dẽnt h̃re expẽsas a monasterio
† In gl. 1. ibi: *non tenetur obedire, &c*, nõ in
telligas gl. ꝙ pẽdẽte lite isti accusatores
nõ tenẽt̃ obedire abbati. imò tenẽt̃ ei in
terim obedire. 8. q. 4. nõne, dũmõ ex hoc
cã nõ impediat̃, ut in c. olim. j̃. eo. sed nõ
tenẽt̃ obedire, si abbas p̄ciperet eis, ut nõ
accusarẽt eũ, quia tunc nõ est parendum,
quia est iniustũ p̄ceptũ. 11. q. 3. c. Iulian⁹.
† Et ĩ fi. gl. 1. no. ꝙ totum litigium expli-
cat̃ sumptibus monasterii. nam monachi
dñr procurare utilitatem monasterii, in
quãtũ dñt abbatẽ indignum. abbas dici-
tur procurare utilitatem monasterii, q̃a,
si ipse est idoneus, ut asserit, interest mo-
nasterii nõ mutare superiorẽ, et dicit hic
Vinc. & Io. An. ꝙ abbas hẽbit expẽsas, ẽt
si esset remotus ab administratione, arg.
in l. si instituta, ff. de inoffi. test. & intelli-
ge qñ est remotus ab administratiõe tan
tum: non autem, si esset priuatus titulo,
q̃a tunc nullã cõionem haberet cum mo
nasterio. † In gl. secũda, ibi. *sed contra uidetur*. Inn. hic tenet, ꝙ monachi pñt denun-
tiare quẽcũq;, licet nõ accusare. & Laur.
dicebat, ꝙ hoc ẽt poterãt abbate ꝯdicen
te. Vinc. dicit, ꝙ in forma iudicii non ad-
mitteret monachũ denũtiantẽ aliũ, quã
abbatem proprium, quasi sentiat, ꝙ ex-
traiudicialiter, & ad pœnitentiam pos-
sint denuntiare in ueritate, & hoc com-
munius, & uerius. nec ob. c. placuit. 16. q. d
1. quia ibi exiuit monasterium pro lucro
animarum, & nõ pro lucro terreno, qđ
not. Et circa hoc dic latius, quòd aut quæ
rit̃, nunquid monachus possit accusare
prelatum propriũ,[e] & est tex. hic, quòd e
sic, uerum tamen Arch. 2. q. 7. in cap. cum
pastoris, post Goffr. tenet quòd non de-
bet admitti, nisi petita uenia & licentia
ab abbate, sicut seruatur in filio circa pa-
trem, sed Inn. s̃. cap. proxi. tenet, quòd nõ
exigatur hoc casu licentia, quod mihi
plus placet per istum text. Aut queritur,
nunquid possit alium accusare, quam præ
latum proprium, & tunc aut uult accusa-
re prelatum, cuius est cubicularius, & po
test secundum Inn. s̃. c. proxi. pro hoc. d.
c. cũ pastoralis, aliter officiũ suũ laudabi
liter non exequeretur, uel saltem de-
nuntiet crimen illius, & hoc magis sibi
consulitur, aut uult accusare extraneum
& potest duobus concurrentibus, s. ꝙ in-

a Vide bo. glo. Vide Bal. in l. data opa, C. qui acc. nõ pos. And. Barb.

ZACHAR.

Adde eandẽ gl. reputasse ad hoc dictũ ꝓ sin. istũ in c. ad nostrã, s̃. de ꝓba. & d. Andr. Bar. in c. in p̄ñtia, e. ti. & in cõmẽ. rub. de pl⁹ pe. in prin. & Ant. Cor. in sing. 457. in uersi. testes testis, qđ inci. duo clerici, qđ facit ad dictũ ĩ apo. sequẽ.

b Pro reo. Adde Cæpo. consi. 1.

SEB. SAP.

b Pro reo. uide tex. in l. lege Iul. ff. de mã. quẽ dicit sin. Bal. in l. cũ magistratus. C. qñ ꝓ. nõ est nec. uide Fel. in c. ex literis, col. 2. s̃. de ꝓ. & aliq d p eũdẽ ĩ c. in nostra in prin. s̃. de testi.

c Ex p̄te, uide Bald. in l. ẽt, in fi. C. mãda. & uide oĩno, qđ multũ eleganter scribit Frã. de Are. in c. si quis testiũ, de testi. & d. de Ro. deci. 328. in fin. in ord. meo nouiss. Bellen.

d Prælatũ ꝓpriũ, ad de do. de Ro. hoc ti. in nouis, ubi an dẽat h̃re expẽsas a monaste. & p Spe. in ti. de criminib. §. ultimo loco.

tersit monasterii,& habeat licentiam abbatis,al's secꝰ.16.q.1.c.monachi.† In gl.
7 ibi; *pro alienis debitis*.Itē nec pn̄t obligare libros,seu al's res peculiares,sicut nec filiusf.l.1.§.1.ff.q̄ res pig.obl.pos.& fortiꝰ, nec donare,ut ī p̄al.l.1.& filiusf.ff. de do. Sed an eleemosinā cōpetētē facere possint,uide gl.ī cle.1.de ui.& ho.cle.q̄ dicit ꝙ sic [a] † In ea.gl.1.ibi: *si abbas &c* no.gl.
a & fuit additio ſm Hos.ex q̄ ēt dicit Ho.
8 ꝙ ēt ꝓ necessitate ꝓpria [b] n̄ p̄t obligare
b monasteriū sine sp̄ali cōcessiōe abbatis. hoc dictū nō ē uerū.& iō distingue sic, ꝙ aut habuit lnīā a supiore,& ꝓmisit supior sibi facere expēsas,& tūc sine alia ꝯcessiōe p̄t obligare monasteriū usq; ad expēsas,quas ꝓmisit sibi mittere supior, optimè hoc ꝓbat̄ ī filiofa.ut ī l.sed Iulianꝰ.§. ꝙ dr̄,ff.ad Mace.nā uno ꝯcesso dn̄r ꝯcessa oīa,sine qb.&c.c.prudētiā,de of. dele. sed si fuit cōuētū, ut aliqs ex attinētib.faceret sibi sūptꝰ,uel uellet obligare monasteriū ultra expēsas solitas sibi mitti, tūc n̄ p̄t ītelligi hęc gl.& hoc ēt tenet Arch. in p̄al.c.cū pastoris,& ī c.2.ne cle.uł mo. li.6.† In gl.fi.ī fi.ex ista gl.no.doc.ꝙ istę expēsæ dabūt̄ ēt ꝓ lite exequēda.Sed certè ꝓ hoc est tex.clarꝰ.j.e.c. oli uū accusatores hēbūt nedū expēsas uictꝰ, sed ēt litis.Et circa hoc colligēdo dicta doc.distigue,ꝙ aut monachꝰ ꝓseqt̄ cām ꝓpriā,puta cām electiōis suę,& tūc n̄ hēbit expensas a monast.uictꝰ,ad hoc.c.cupiētes,§. si uerò ī discordia,de el.li.6.aut ꝓseqt̄ cām mona.puta accusando abbatē, & tūc aut hēt aliqd̄ peculiū,& n̄ hēbit a monast.expēsas,ar.ī c.q̄to,de off. or. & facit ēt iste tex.a ꝯrio sensu,& ēt no.Spe.ī ti.de inq. §.fi.ꝓpe.fi.aut n̄ hēt peculiū,& hēbit expēsas a mona.dicit tn̄ In.& bn̄,ꝙ īdistinctè n̄ admittit̄ monachꝰ ad accusandum abbatē,nisi cā ę cognitiōe p̄cedēte ēt sine p̄ntia ꝑtiū,an ꝓcedat bono uł malo zelo ut 2.q.7.c.q̄rēdū.& c.si q sūt,&si admittit̄ ad accusandū, uł ꝓseq̄ndū denūtiationē, hēbit expēsas īcōtinēti, licet alii al'r dicāt,& minꝰ bn̄.Si uerò ē clericꝰsecularis q uult aliū accusare,siue denūtiare,& tūc, si est paup, & denūtiat, hēbit expēsas ab illa ecclia,secꝰ,si accusat, qa accusatio est illaudabilis ītētiōis,2.q.7.si qs ep̄s. † qd
10 de uxore, q̄ accusat mr̄imoniū de cōsanguinitate,uł alio īpedimēto,an dēat hr̄e expēsas a marito,cū nihil hēbat? doct.ꝙ sic,qd̄ ēt tenet Hos.in sum.e.§. qs possit in uer.qd si cōtingit.Spe.in ti. de inq. §. fi.uer.si matrimoniū.Et hoc nota.

ZACHAR.

a Quæ dicit ꝙ sic. Hoc est verū, si habet administrationem, vt no.Car.in præa.cle.j.de ui.et hon.cle.& q̄d, an alibi sit cū abbatis licētia, vt not. gl.12.q.1.c.nō dicatis,& 16 q.1.c.si cupis, & Card.in præall.cle.1.§.1.

b Necessitate ꝓpria. Adde eundē Abb. cons.84.lib.2.

ZACHARI.

c Ad tp̄s à solo Papa. Adde Fel.ī c.fi. col.3.ver.inquantū dicitur officia nō esse,& ibi,ꝙ ēt sub conditione,& ad tp̄s per Rom. Pontif.conferuntur, s̄.de iud.

SEB. SAP.

d Priuatione beneficij. Vide Card. Ale.in c.vēter.35. dist.& in c.denique, col.2.4.dist. vbi latè attingit, quādo ebrietas sit peccatū mortale.

SVMMARIVM.

1 *Præsbiter ebrius celebrans non præmissa digestione debet priuari ecclesia.4 quomodo probatur, quòd non digesserit uide,nu.14.*

2 *Ecclesia p̄sumitur concessa alicui in perpetuū,nō āt ad tp̄s,& dicenti cōtrariū incūbit onus probandi.*

Ecclesia potest conc edi alicui ad tempus titulo commenda,uel seruiendi etiam ab inferiore a papa,in titulū uerò non conceditur nisi a solo papa.

3 *Ebrietas sola non est causa sufficiens ad priuandum sacerdotem sua ecclesia.*

Ebrietas rara est peccatum ueniale,& non mortale.

4 *Eucharistiam conficit sacerdos etiam celebrans ante digestionem.*

5 *Cōdēnatus si appellauit,remanet in statu,ī quo erat ante latam sn̄iam.*

6 *Agenti possessorio non potest obijci exceptio criminis,uide nu.9.*

7 *Spoliatus iudicialiter non potest agere possessorio.*

8 *Agēti possessorio p̄t obijci defectus proprietatis notoriæ,uel delicti notorij.9.11.*

10 *Presbyter notoriè criminosus potest incontinenti ecclesia spoliari, etiam sine accusatore.*

11 *Agenti possessorio adipiscenda in beneficialib. obstat exceptio criminis infamiæ,etiam quod habeat titulum.*

12 *Ecclesia,quando est data in commendam alicui ad certum tempus,tunc ante illud non potest ex causa reuocari secus,si est data simpliciter incommendā, quia tunc potest ad libitum reuocari.*

13 *Dictio per,denotat perfectionem & augmentum rei,cui additur.*

14 *Iudex in concernentibus utilitatem publicam supplet ex officio.*

CAP. XII.

1 *SI constiterit.* † Pōt multipliciter intelligi,& ut cōueniat oīb.lecturis,sic summari pōt. Presbyter ebriosus missā celebrās nō p̄missa digestione ecclesia priuari dēt. h.d.Diuidit̄.nā primo instruit iudicē,qn̄ ꝯ actorē ꝓnūtiandū sit.Scd̄o,qn̄ ꝯ reum,ibi.*cæterum*. Casus literal. Quidam sacerdos.D.noīe petebat ecclesiā sibi restitui, qa dicebat se spoliatū fuisse iniustè.rn̄debat̄ ab aduersario suo.G.noīe, ꝙ nō erat audiēdos, qa fuerat spoliatꝰ,cū ipsam nō intitulatā sed tm̄ cōmendatā habuerit.Itē ꝙ quasi ebrius in taberna ꝑnoctauerat,& nulla dormitione facta,sequēti mane missam celebrauit,& iō iustè per iudicē suum priuatus fuit,corāquo sup his fuerat accusatus.ipse uerò omnia negauit,dicens, ꝙ in ea canonice fuerat institutꝰ,& iniuste post appłonē spoliatus.Mādat papa primò inqri de p̄missis,& post si constiterit,ꝙ ecclesia nō fuit ei cōcessa, sed ad tp̄s cōmēdata, uel ꝙ in taberna ꝑnoctauerit,& mane sequēti nulla dormitione p̄missa celebrauit,imponat̄ ei silētiū super ipsa ecclesia, & desistere compellat̄ ab impetitione aduersarii,sed si cōstiterit,ꝙ ecclesia fuit ei canonice cōcessa, & postea de crimine conuictus nō fuerit,uel si post appel.fuerit spoliatꝰ,restituat̄ sibi ecclesia.Ber.
2 † No.1.ex tex.ꝙ in dubio ecclesia p̄sumit̄ cōcessa in ꝑpetuū,& nō ad tp̄s,& dicenti ꝯrium incumbit onus probandi,ut hic.An aūt possit ad tp̄s cōcedi,concludē,ꝙ titulo comēdæ,seu seruiēdi sic. nā hoc ēt fieri pōt ab inferiore,de quo est dicēdū,ut in c.nemo,de elc.lib.6.In
c titulū p̄t cōcedi ad tp̄s a solo papa, [c] nō aūt ab inferiore, ut in c.si gratiose,de rescri.lib.6.iūcta gl.& no.7.q.1.c.pastora
3 lis,& plene de hoc no. in p̄al.c.nemo.† No.2.ꝙ solū delictū,
d ebrietatis nō est priuatione bn̄ficii [d] dignū.hic.n. nō solum mādat̄ inqri,de ebrietate,sed qd̄ celebrauerit nō facta digestiōe.Primū.n.ꝑ se nō sufficit,imò ebrietas,si rara est, pctm̄ ueniale est,sed nō mortale.25.dist.c.unū.§. alias ea demū, & de hoc in c.a crapula,s̄.de ui.& ho cle.& in c.clerici,e.ti.
4 † Tertio no.unū delictū priuatiōe bn̄ficii dignū,s.qn̄ p̄sbyter celebrat nulla p̄missa digestiōe. an aūt tūc cōficiat uerū corpus Xp̄i,cōiter tenet̄ ꝙ sic,licet grauiter peccet,ut no.gl. de cōsec.di.2.c.liqdo,& ī c.qd̄ a p̄rib.75.dist.nā & Xp̄s hoc sacrm̄ instituit in cœna,facit.c.fi.de cele.mis.& uide p̄al.ca. liqdo,nbi no.qnare nos cōficimus sacrm̄ eucharistię ieiuno stomacho,cū hoc sacrm̄ fuerit institutū in cœna.† No.Vlti.
5 ꝙ p̄sbyter priuatꝰ & cōdēnatꝰ ꝑ sn̄iam ecclia sua,si appellat n̄ dēt interim spoliari,qa appłone pēdēte īterim manet eiꝰ statꝰ,qa uirtꝰsn̄ię tollit̄ seu suspēdit̄ ꝑ appłonē,ff.nihil nou. appel.interpo.l.unica.§.integer,& in c.dilecti,s̄.de app. uū, si est p̄latꝰ,pōt interim excōicare subditos,& offm̄ suū aliter
6 exercere.de quo in c.sepæ,de app.† In gl.1.in fi.oppo. ꝯ tex. & uł,ꝙ cum iste ageret possessorio,& peteret restitutionē, non debeat admitti exceptio criminis,ut in c.itē cum quis, de rest.spo.nec exceptio cōcernens proprietatem,seu defectū tituli,ut in c.in literis,eo.ti. nam & p̄do ante oīa restituendus est,ut ibi.Sol.hoc capitulū multipliciter (ut p̄misi) intelligi p̄t,& dixi,ꝙ male declarat̄ ꝑ gl.& doc.Dic ergo,ꝙ iste ep̄s

cū multipliciter (ut p̄misi) intelligi p̄t,& dixi,ꝙ malè declarat̄ ꝑ gl.& doc.Dic ergo,ꝙ iste ep̄s ꝓcessit ꝯ illū p̄sbyterum iudicial'r,& pꝰ cōuictionē eū priuauit,& eccl'iā suā ꝯtulit alteri, ut ī tex.p̄sbyter uerò dicebat se iniustè spoliatū,& petebat se restitui,ex aduerso dicebat̄,ꝙ iste iustè fuerat spoliatꝰ ꝑ sn̄iā.Hāc lect.sentit hic gl.& Io.An.sup tex.q ad lr̄am sup
7 plet,ꝙ ēt fuit cōdēnatꝰ.† Et tūc ad ꝯria dic,ꝙ cū iudex spo-
a liat iudicial'r, nō p̄t agi possessorio: [a] qa iudex nō dr̄ facere uiolētiā,qn̄ iustè ꝓcedit.7.q.1.c.p̄ntiū,& c.cōq̄rēte,de rest. spo.facit.l.3.ff.qd̄ met.cā. Itē istę exceptiōes cōcernūt etiā possessoriū,qa si fuit cōuictus,& cōdēnatꝰ,ergo nō spoliatꝰ, sed licet hęc lect.sit uera in se,tn̄ nō hēt dubiū, nec cōgruit huic literæ.ubi nihil dicit de cōdēnatiōe,seu de sn̄ia priuatiua,sed tm̄ fit mētio de spoliatiōe,q̄ sonat ī uitiū. iō hoc mō p̄t intelligi,ꝙ iste p̄sbyter fuit cōuictus & cōdēnatꝰper ep̄m suū sed postea spoliatꝰ ꝑ istū,& ꝯ eū nūc agebat̄ possessorio.
8 † Sed tūc obsta: ꝯriū,qa nō dēbat admitti exceptio criminis sed rn̄det̄ defendēdo hāc lec.s.ꝙ cū hæc exceptio n̄ poterat esse nō notoria.qa in iudicio fuerat cōdēnatus,iō nō ob.exceptio petēti restitutionē.qa erat exceptio defectꝰ ꝓprietatis notorię,q̄ obstat petēti restitōnē,maxīè in bn̄ficialibus, ut no.Inn.in c.cōstitutus,de fil.p̄sby. ad idē c.ad decimas,d̄ rest.spo.lib.6. & de hoc dic, ut no. in capit.in literis, s̄ de res.spo. Tertiò retētis eisdē terminis poterit ītelligi,ꝙ agebat̄ petitorio,qd̄ īnuit lr̄a,dū ꝑpetuū silētiū mādat iponi,& ī fi.dū mādat,ꝙ dimittat̄ possidere ī pace.Et ſm hūc intellectū,quē sentit hic Inn. lr̄a est ualde clara. nā istę exceptiōes cōtinebāt ꝓprietatē,& nō possessionē, inferebāt defectū ti
9 tuli ipso iure,iō admitti debuerūt iuxta theoricā Inn. in c. īter dilectos,de exces.p̄la.† Quarto mō & subtiliꝰ, & literę cōgruētius p̄t intelligi,ꝙ iste p̄sbyter fuit cōuictꝰ,uel cōfessus de crimine,sed an̄,q̄ fuisset ꝑ sn̄iam priuatus,fuit spoliatus ꝑ istū.G.ꝯ quē agebat̄ nūc possessorio. Sed opponebat̄, ꝓut dr̄ ī litera,ꝙ fuit cōuictꝰ,uel cōfessus de crimine, quod sufficit ad priuationē;sed tūc fortissimè obstāt ꝯria, qa, ex quo nō erat priuatus,nō dēt admitti exceptio criminis, q̄ n̄ infert priuationē ipo facto,licet cōcludat facultatē priuādi, iuxta theoricā Inn.in p̄al c.īter dilectos.Sed tenēdo istā lectū.q̄ est notabilis,& lr̄ę cōsentanea,ubi nihil dr̄ de sn̄ia, sed tm̄ mādat̄ inqri,an fuerit cōuictus,uel ꝯfessus, dic ꝙ hoc delictū erat notoriū,qa ī iure cōstabat de cōuictiōe, uel cōfessione,ad hoc c.cū olim,j.de uer.sig.& exceptio delicti notorii dēt obstare petēti bn̄ficii restōnē, ex quo cōcludit facultatē priuādi,& hoc potiꝰ supplēte iudicis offō, q̄ uirtute ex
10 cipiētis.nō.n.dēt supior restituere ecclesiā notorie criminoso.† Quinimo dēt incōtinēti ip̄m priuare ecclesia ēt sine accusatore,ut in c.de manifesta.2.q.1.& in c.euidētia,s̄.e.& turpiꝰ eiicit̄ &c.ut in c.quēadmodū,de iureiu.& criminosis & infamib.nō dēnt patere portę dignitatis,ut in rl'a, infa-
11 mib.de re.iur.li.6.nec dēnt ꝑmitti ēt ī dei ecclesia ministrare,ut ī p̄al.c.inter dilectos,& 2.q.5.c.p̄sbyter.† Itē sicut agēti possessorio adipiscēdę in bn̄ficialib. obstat exceptio criminis infamiæ,nō obstāte,ꝙ hēat titulū,ut in c.accedēs.j.e.
b ita agēti possessorio recuperādę dēt obstare exceptio criminis notorii, [b] licet nō cōcludat nullitatē ipo iure.satis.n.est ꝙ det facultatē priuādi,& ita limita dictū.c.itē cū qs, ut ꝓcedat, qn̄ delictū nō ē notoriū,& sic ēt restringe theoricam Inn.in p̄all.c.inter dilectos.& licet hæc lect.uideat̄ difficilis ad sustinēdū,tn̄ p̄t ꝑ p̄dicta satis sustineri. qa uł magis consentanea lr̄ę,& facit.c.ad petitionē.j.e.& qd̄ ibi no. & per
12 eā hr̄ no.casus & singularis hic litans infinita iura.& ꝑpetuo
c est talis limitatio notāda,qa sępe uenit in practica. † In gl. 2.in fi.No.gl.ex qua collige,ꝙ cōmēda ecclesię p̄t tolli ad libitū cōmēdātis,nec cōmēdatarius de hoc p̄t cōqueri, & idē sentit gl.in c.q plures.21.q.1.sed gl.in p̄al.c.nemo,tenet oppositū, [c] qa titulus cōmēdę est legitimus, ergo nō ad libitū
d p̄t extingui,sed cōcor.qa aut cōmēda est facta ad tp̄s,& ex cā
13 nō p̄t reuocari, [d] & intellige illā gl.ꝙ aut est facta simpl'r, & tūc reuocare p̄t,ita ꝓcedit ista gl.† In gl. ī uer.*ꝑnoctauerit*,no.ex ea,ꝙ ista dictio, ꝑ,
e notat ꝑfectionē [e] & augmētū eiꝰcui addit̄.
14 † In gl.ī uer.*dormitione*.no.gl. nam relata ad tex.uł sentire, ꝙ dormitio sit de substātia digestiōis,& qa nō dēt p̄sbyter celebrare dormitione nō facta,& aliq hoc caute seruāt in uigilia natiuitatis dn̄i,qa hēt celebrare media nocte, p̄mittūt dormitationē.sed dic,ꝙ istud nō est necessariū,sed satis est,ꝙ sit ꝑfecta digestio sine dormitiōe.nā ille dr̄ ieiunus, qui perfecit digestionē,ut in c.sacra,de cōse.dist. 1.Et ideo dicit hic Host.& bene, ꝙ neq; intrare tabernā,neq; celebrare dormitione nō p̄missa fuit cā priuatiōis, sed uera cā fuit,quia ebriosus celebrauit,qd̄ præsumitur,quia ꝑ totā noctē stetit in potatione,& mane incōtinenti celebrauit, & sic p̄sumitur non ieiunus,& dicit hic abbas,ꝙ habuit quēdā sociū, q ꝑ octo dies nō dormiuit,nescio tn̄,an sit uerū, & tamen potuisset celebrare.† In gl. in uersi. *ante episcopum*,ibi, *& præsente aduersario*, dic ꝙ aduersarii p̄ntia requirit̄ in his, q̄ tendunt ad cōmodū priuatū,sed nō in tēdētib.ad publicū,ubi iudex supplet ex officio, de hoc dic,ut no.in c.cum dilectꝰ, de app.& in c.cum dilecti,s̄.de elec.

a Possessorio. Adde,qd̄ voluit lapꝰ all.30.versus fin. Old.cōs.224.

b Criminis notorij.Vide tex.in c. ad petitionē.j.e. ti.vbi est tex.singula.And.Barb.

c Oppositum.Adde hic tex.gl.& doc. ī c.ex parte,de cel. miss. gl.no. ī c.nihil.7.q.1. Bellen.

d Reuocari. Adde qd̄ voluit Lu.Ro. cōs.330.vbi an & qn̄ ꝯmēdatariꝰ facit fructꝰ suos, & qd̄ ius hēat in ecclesia cōmēdata.

ZACHARI.

e Notat pfectionē. Adde Bar.ī l.quinquaginta. in lect. Nic.de Nea.de excu.tu.& ī l.3.§.fi. ff.de arb.& in l.q ꝓcurator,ff.de ꝓcur. Bal.ī l.vrbana.§.ꝑnoctare, & ī l.maleficia.§.ꝑfecisse,ff.de vero.ob.eūdē,& do.ī l. si cui, ī prin.ff.de leg.j.& in c.j.§.si qs ꝑ 30.ī tit.si de feu.fue.cōtr.et oī no ī apost.Cel.ad Dy.ī l.iusþitos.§. j.ff.de exc.tut.& ī apost.eiusdē Cel. ad Car.ī cle.cām, s̄.de consti.

SVMMARIVM.

1 *Abbas,uel abbatissa pōt appellari, ēt quòd adhuc nō sint benedicti,si fuerint electi & confirmati.*

Electus & confirmatus in archiepiscopum, uel episcopū ante consecrationem dicitur electus, non autem episcopus uel archiepiscopus.

2 *Contra petentem consecrationem episcopalem, uel benedictionem,quæ abbati datur, excipi potest; quòd non habet plenum ius.*

3 *Confirmatus a papa non potest consecrari,uel benedici per inferiorem sine licentia papæ.*

4 *Inimicus manifestus debet repelli ex iudicis officio.*

5 *Abbatissa debet benedici,si est in loco, ubi hoc fieri solet,& intra annum non fuerit benedicta, perdit omne ius,quòd haberet,si autem in loco,ubi non solet fieri,est secus.*

6 *Abbas post benedictionē potest conferre ordines minores,secus abbatissa.*

7 *Benedictio confert aliquid iuris in abbatissam.*

8 *Inimicitia cātur,siue p̄cesserit iusta,uel iniusta cā.*

Testis testificans in causa criminali, tunc præsumitur inimicus,quia sponte uenit,secus est si coactè.

9 *Dispositio.c.omnipotens,s̄.eo.loquitur,quando pendebat accusatio,seu denuntiatio actualiter.*

CAP. XIII.

MEminimus. Inimicus, etiam a voluntaria exceptione repellitur. Et primo ponit mandatum nō executum, & eius causam. secundo causam improbat, & illud exequi mandat, ibi, *quia vero*. Casus literalis. Quędam monacha fuit electa in abbatissam cuiusdam monasterii, cuius electionem papa confirmauit, mandans diœce.episcopo, ut ei munus benedictionis conferret.Dum eam benedicere uellet, quidam Hostien. nomine proposuit ex aduerso, quòd eandem de symonia accusare

a Magis dubiũ. Adde de hoc uidẽdũ late per Oldr. cõsi. 14.

ZACHAR.

Adde, qđ notaui in apo. ad istũ in c. super his. §. cum uero, nu 6. in uers. & j. c. 1. s. đ elect. & in c. inter monasteriũ, num. 25. in apo. in uer. bñdicat, & ibi Feli. in princ. s. de re iudi.

SEB. SAPIA.

a Magis dubiũ. Vide Feli. in c. eã te, col. 4. uer. 3. restringunt pdicta, s. de rescrip. & ibi col. 1. latè elect⁹ i epm an posit eps appellari.

b Ordo. Vide gl. in cle. 1. de fo. comp. And. Barb.

c Abbatissa. no. de benedictione abbatis, uł abbatissę. Adde omnino, q scribit Anto. in c. tua, de æta. & qua li. Bellen.

SEB. SAP.

d Iũcto text. Et ad hoc istũ tex. alleg. Abbas. in c. 1. in 2. not. ubi late Deci. s. de iud.

e Inimicus. Addđ ut p Alex. cõsi. 99. 1. lib.

f Licet. Adde hic archi. in c. stephanũ, circa fin. 5. q. 6. Bellen.

g Per literas. Vide tex. i c. cũ dilect⁹. j. eo. Andr. Barb.

uellet, appellans, ne ipsam bñdiceret; pp qđ cã nõ bñdixit. Proponebaẽ, q ille nõ dẽbat audiri, qa ĩduct⁹ fuerat ĩ testẽ ꝯ ipsam in cã electionis, q̃ pp cõfirmauit. Significatũ fuit hoc dño papæ; uñ mãdat ei dẽ epo, q pp applłone pdicti. H. eã bñdicere nõ postponat, cũ fuerit requisit⁹, qa cũ testimoniũ tulerit ꝯ ipsam, eius p̄sumitur inimicus. Ber.

1 †Not. 1. q electa in abbatissam & cõfirmata põt appellari ab batissa añ bñdictionẽ; & idẽ vr̃ dicẽdum in abbatibus, licet ĩ eis sit magis dubiũ; a ad hoc c. 1. de sup. neg. p̄la. sec⁹ in electo ĩ epm, uel archiepm, qa licet sit ꝯfirmatus, nõ dẽt appellari eps, uel archieps, sed electus, ut in c. tua, de his, q̃ fi. à p̄la. facit qđ no. in cle. una, de baptis. & ĩ c. nisi spãlis, đ autho. & usu pal. Et põt esse diuersitatis rõ, qa p cõsecrõnem epi cõferẽ ordo, b ut no. gl. in ꝓœ. sexti, sed non sic p bñdictionẽ abbatis, uel abbatissæ. Itẽ in epo restat maior dignitas. nã nõ cõsequiẽ nomẽ põtificale ante, q̃ obtineat ordinẽ, ex quo nõ exercet põtificalia.

2 †No. 2. q sicut ꝯ petentẽ ꝯsecrõnẽ epalẽ põt excipi, q nõdũ sit cõsecut⁹ plenũ ius, ut in c. sup his. j. eo. ita & ꝯ petentẽ bñdictionẽ, q̃ solet cõferri abbati, uel abbatissę. Ex quo infero, q ista bñdictio nõ sit meri facti, sed tribuit aliqd iuris, ałs nõ admitteret exceptio ꝯ hñtẽ plenũ ius, ut in c. cõstitut⁹, de app. & qđ ibi no.

3 †No. 3. bonũ arg. ex tex. q cõfirmat⁹ p ppm nõ põt cõsecrari, seu bñdici p inferiorẽ sine lnia papæ, ut ĩ c. in distribuẽdis, de tẽp. or. & ĩ c. antepe. de elec. li. 6. in gl. & hoc, nisi hr̃et aliud cõsuetudo. No. 4. q inimicus nedũ repelliẽ ab accusatione, ut in c. cum P. s. e. sed ẽt ab exceptione uolũtaria; & dr̃ exceptio uolũtaria, qñ nõ molestat⁹ uenit ad iudiciũ, sed sponte se opposuit, ut faciebat iste, nec ptẽdebat aliqd spãle. hęc. n. exceptio uoluntaria in multis hẽt uim accusationis, ut no. Inn. ĩ c. sup eo, & in c. dudũ. 2. s. de elect. & in c. cũ inter, & in c. dilecti, de exce.

4 †Itẽ no. q manifest⁹ inimicus dẽt repelli ex iudicis officio.

5 † Vltimò no. q abbatissa c bñdr̃, sicut abbas, ut in c. indẽnitatibus, de elec. li. 6. An aũt de necessitate sit bñdicenda, dic, q ĩ monasterio, ubi abbatissa solita ẽ bñdici, nisi faciat se bñdici intra annũ, est priuata bñficio iã q̃sito, sed ubi nõ est cõsuetudo, bñ põt omitti talis bñdictio; uide tex. cũ gl. in cle. attẽdẽtes, de stat. reg.

6 † Et aduert. qa ista bñdictio nõ hẽt eũdẽ effectũ, quẽ habet bñdictio abbatis, qa abbas põt cõferre ordines minores, ut in c. cum cõtingat, de ęta. & qua. sed abbatissa nõ põt cõferre ordines, qa illud est uirile offm; & uide de hoc gl. in pal. cle. attendentes, q̃ hoc ꝓseqẽ plenè.

7 †In gl. 2. in fi. hæc gl. facit ꝓ his, q̃ dixi sup tex. ut bñdictio cõferat aliqd iuris in abbatissam. uñ põt ꝯ eã excipi, ut repellaẽ à bñdictione obtinẽda, põt ẽt accusari, ut repellaẽ à iure iã obtẽto & acqsito p electionẽ & cõfirmationẽ; & ita intellige istã gl.

8 † In gl. fi. in fi. ibi, *& ob hoc solum, &c.* No. bñ gl. d iuncto tex. d q ex sola testificatiõe in cã crĩali testis p̄sumiẽ e inimic⁹, & põt in alio iudicio tanq̃ ĩnimic⁹ e repelli; & sic facit, q ad ꝯhendũ inimicitiã non dẽt attendi, an pcesserit cã iusta uel iniusta, sed an potuit ꝓuocare animum ad inimicitiã; de quo dixi in c. repellanẽ, & c. cum P. s. eo. & intelligit. Host. hoc ꝓcedere, qñ se obtulit testimonio sine coactiõe, seu spõte uenit, secus, si requisitus, qa tũc mãdato iudicis paruit, & bonũ obedientiæ excusat ab oĩ calũnia & suspitione 23. q. 1. c. qđ culpaẽ, s. de tẽp. or. c. ad aures. §. 1. & in hoc nõ repelliẽ; & idẽ tenui in c. cũ P. s. e. & tene mẽti hoc dictum Host.

9 †Ex gl. op. & vr̃, q pẽdẽte accusatione, seu denũtiatiõe criminis nõ dẽat abbatissa bñdici p c. oĩpotens, s. e. So. dic, q illud. c. oĩpotẽs, loquiẽ, qñ pẽdebat accusatio, seu denuntiatio actuałr, hic aũt nulla pẽdebat denũtiatio, seu accusatio; imò tanq̃ inimic⁹ fuit repulsus. uñ nulla infamia fuit in de orta; facit. c. in iuuẽtute, de p̄sum. & gl. in c. quałr, el 2. in uersi. *à maleuolis*. j. eo. Secundò opp. & vr̃, q ex quo iste eps detulit applłoni, nõ dẽbat se ampli⁹ de negotio impedire, ut in c. cũ applłonibus, de app. li. 6. Sol. dicũt doct. q iste nõ detulit, sed uidebaẽ deferre nõ impẽdendo munus bñdictionis, uł ẽt posito, q detulisset, tñ ex quo ĩiustè potuit iudex, ad quẽ, remittere cãm ad priorẽ iudicẽ, sicut fecit hic papa; ad hoc, p̄allegatũ c. cum appellationibus, & quod ibi nor.

1 Accusator potest ante descriptionem ab accusatione desistere sine pœna, tamẽ super hoc ulterius non auditur. 4.

2 Accusatio non potest fieri per literas, sed denuntiatio sic.

Citatio inquisiti an possit fieri ante inscriptionem?

3 Inquisitus quando citatur, an debeat in citatione poni tenor inquisitionis?

5 Accusator si non prosequitur accusationem intra terminum sibi uel à iudice, uel ab accusato datum, post illum terminum non audietur.

6 Accusator an & quando potest desistere ab accusatione sine metu Turpilliani.

7 Inquisitio super fama potest formari etiã non præcedentibus legitimis indicijs.

8 Citatus a iudice, si ille moreretur, & uenit alter, debet iterum citari, alias non comparens non est contumax.

Citatio facta alicui sub nomine dignitatis, illo remoto, an liget alium, qui in eadem dignitate successit?

CAP. XIIII.

1 f LIcet f in beato. †Ante inscriptionẽ põt accusator ab accusatiõe desistere sine pœna; & si ad terminũ nõ uenerit, ei silentiũ imponiẽ. h. d. uel ałr, & sic. dicens se aliquẽ accusaturũ corã iudice añ inscriptionem põt sine pœna desistere, & nõ accusare; sed desistẽti silentiũ ĩponiẽ in ꝓpetuũ. Et s̃m hoc summariũ iste tex. est notabilis. Diuidiẽ. nã primò narrat factũ. scđò, ibi, *nos igitur*, duo distinguit, & tertiũ cõmittit. s̃m, ibi, *quia uerò*. tertiũ, ibi, *ne autem*. Casus lr̃alis. Quidã canonici ecclesię Bisuntinę p suas lr̃as sup crimine piurii simõiæ, & incestus archiepm suũ denũtiauerũt dño papę. Clemẽ. ipse iuris ordine seruato archiepo Bisuntino mãdauit, ut ad certũ terminũ ad p̃ntiã suã accederet rñsur⁹ obiectis. archiepus ad terminũ sibi p̄fixũ accessit Inn. C. interim sublato de medio, cũ nullus apparuisset, qui diceret aliquid ꝯ ipm, q̃siuit ab I. & O. archidiacon s cõstitutis in p̃ntia sua, si aliqd ꝯ ipm, sup p̄missis uellent ꝓponere, & legitimè oñdere, qđ scripserãt ꝯ ipm. Ipsi rñderunt, q nõ ꝓposito accusandi illa scripserãt, sed qa sup qu buldã incorrigibilis uidebatur, denuntiauerant illa dño papę, & nuntius, qui pro literis accesserat impetrandis, mandati formam excessit; unde papa illis silentiũ duxit imponendũ, ne de cætero sup his accusarẽt, uel infamarent eundem. & quia citra inscriptionem desistere uoluerunt, nõ imputatur eisdem. ne ergo papa minus canonicè in ipsius archiepi absolutione ꝓcedere uideatur, inquisitionem super fama ipsius cõmittit faciendam. Ber.

2 †No. primò, q licet accusatio nõ possit g fieri per literas, g ut 2. qõ. 8. c. perscripta, tñ denuntiatio criminum põt fieri per literas. Item põt peti, ut reus citetur, ut ueniat rñsurus libello. nã prima citatio de facili cõceditur; ideo etiam hoc per nuntiũ fieri põt s̃m Inn. quod est notandum. Huic tamen dicto Inn. & literę obst. l. 2. C. de exhi. & intro. re. ubi dr̃, q qñ reus est citãdus de lõnginquo, nõ dẽt fieri

fieri citatio ante inscriptionẽ, ergo ille, q uult accusare, dẽt eẽ pñs, & p se petere citationẽ, & facere inscriptionẽ ad pęnã talionis. doc. nõ tagunt, sed põt dici, q illa lex ꝓcedat de iure, sed de cõsuetudine nõ seruaẽ ĩ aliquib. locis, q fiat cita

a tio ĩscriptione p̄missa; a & ita uult hic tex. ałs aũt pa. nõ seruasset iudiciariã grauitatẽ, sicut ĩ principio testaẽ se seruasse; & põt allegari ista lr̃a, q ualeat talis ꝯsuetudo; & hoc no. No. scđo, q canonici, & sic inferiores pñt accusare ꝓpriũ

3 p̄latũ, & eius crimina denũtiare. † Itẽ no. tex. & tene mẽti ꝑpetuò, q in citatione fiẽda in cã crĩali nõ est necesse. q inse

b raẽ tenor libelli. b uñ iste fuit citat⁹, ut ueniret rñsurus obie

c ctis libello nõdũ oblato; & ad hoc alleg. c Bar. hãc decretalẽ in l. inter accusatorẽ, de pub. iud. Sed huic dicto uehemẽter ob. c. si primates. 5. q. 2. ubi ñ dẽnt citari in crĩali, nisi in citatione exprimatur causa citationis, ut sic paratus ueniat ad respondẽdũ; & idẽ no. gl. ĩ c. 2. de dila. & ꝓ hoc qđ not. 3.

d q. 2. in summa, s. q dilatorię d nõ sunt dãdę puto sic dicẽdũ, q aut citatio fit de lõginquo; & tũc nõ est opus, q inseraẽ tenor libelli de necessitate, sic loqẽ istud. c. & dictũ Bar. sed dẽt exprimi ĩ citatione in effectu, qđ opponiẽ reo, q parat⁹ ueniat, ut ĩ d. c. si primates. & iõ dictũ Bar. nõ est simpłr uerũ dũ dicit sufficere, q citeẽ, ut ueniat rñsurus accusatus, uł inquisitus. Aut citatio fit de ꝓpinquo, & maximè si est in eodẽ loco, & tũc ꝓcedit dictũ Bar. qa citat⁹ poterit scire, & cito se parare, ex quo quasi pñs, uñ istum tex. intelligo, q hæc crimina fuerũt expressa in citatiõe, ut ꝓbat tex. ibi: *super periurio & crimine simoniæ*, iũcto uers. ibi. *responsuris*.

4 † No. ulterius, q desistens ab accusatiõe nõ p̃t amplius đ illo crimine accusare reũ, & iudicio meo plus ꝓbat litera ista, q nedum accusans, & desistẽs repellaẽ, sed ẽt ille, q dicit se accusaturũ corã iudice, & postea desistit. nã isti nõ poterãt accusare p literas, nec p nũtiũ, sed dicebat nũcius, q uolebãt accusare, & nihil oĩnus istis nõ ꝓsequẽtib. imponiẽ silẽtiũ ĩ ꝓpetuũ, qđ est ualde notãdũ, & ad hoc nemo allegat istũ tex. licet Bart. faciat magnũ festũ in l. miles. §. socer, ff. de adul. de illo text. sed iste tex. lõge melius ꝓbat inducẽdo, ut s. Vlti. p̃t colligi, q ad denũtiationẽ alicuius ꝑsonę ꝓbę cõmittiẽ inquisitio

5 sup fama denũtiati, nõ sup criminis ueritate, & de hoc. j. † In gl. 1. ibi; *quia accusator monendus est*, no. gl. & uide qđ no. 4.

e q. 5. c. qsquis. & Host dicit, e q iõ fuerũt reqsiti, qa añ inscriptionẽ desistebãt, & nõ p modũ accusatiõis, sed denũtiatiõis criminia p̄posuerũt. Tu dic clarius & melius, q qñq; statuiẽ termin⁹ accusatori, ut dẽat accusare, seu accusationẽ ꝓsequi

f & tũc si hoc nõ fecit intra terminũ, imponiẽ sibi silẽtiũ, f ut l. diffamari, C. de inge. ma. & in pal. c. qsqs, & in l. si ea, C. q accu. nõ pos. Qñq; termin⁹ statuiẽ accusatori ad instãtiã acculati, & tũc si accusator nõ cõparet in termino, nõ dẽt incõtinẽti imponi silẽtiũ accusatori, sed dẽt iterũ citari, saltẽ quoad hoc, ut accusat⁹ absoluaẽ ab instãtia iudicii, ad hoc, l. q crimen, C. qui accu. nõ pos. & uide qđ no. in c. consuluit de off. dele. & si nõ cõparuit post istã citationẽ, imponiẽ sibi silẽtium, ut hic, & ista requisitio, de qua in text. fuit necessaria ad hoc, ut imponereẽ absentib. silẽtiũ in perpetuũ, & sic p̃t reduci ad cõcordiam opi. gl. In ca. gl. ibi. *sed excusantur per nuntium*. oponiẽ fortiter. si enim nuntius excessit fines mandati, nõ debebant isti haberi pro accusatorib. & p cõsequẽs nõ dẽbat eis imponi silẽtiũ in ꝓpetuũ tanquam desistentib. itẽ uana uř rõ literæ, dũ dicit, q eo, q desisterũt citra uinculũ inscriptiõis, nõ imputaẽ eis. si em̃ accusauerõt, nec accusare intẽdebãt, ergo nõ dñr desistere, qa p̄supponiẽ, q inchoassent. Itẽ & forti⁹. si nũtius iste nõ hẽbat ptãtẽ faciẽdi citare archiepm, & ꝓponẽdi accusationẽ, quare papa adhibuit sibi fidẽ? cũ tñ dicaẽ in litera papã seruasse grauitatẽ iudiciariã, & pp hęc ꝯria specificè nõ tacta p doc. hęc litera mihĩ ualde est uisa intricata, maxime p̄supponẽdo id, qđ dr̃ hic ĩ gl. q parciẽ eis, qa nũtius excessit fines, & certe tenẽdo glo. hæc ꝯria uidenẽ insolubilia, iõ in hac materia puto sic dicẽdũ, q ista fuit allegatio canonicorũ, q nũtius excessit fines mãdati, cui papa noluit stare. uñ ꝓcessit ꝯ istos

a tãq̃ ꝯ accusatores seu ꝓfessos se uelle accusare, & iõ in litera ĩponiẽ eis silẽtium. qa destiterũt, nec imputaẽ eis, quia hoc fecerunt ante inscriptionẽ, ut in lr̃a, sed in expẽsis nõ fuerũt cõdẽnati, uel qa forte hoc nõ fuit petitũ, uel quia illa citatio

b nõ fuit oĩno frustratoria. nã habuit effectũ respectu denũtiatiõis. uñ in fi. cõmissa fuit inqsitio famę respectu illius denũtiationis. posset ẽt dici, q iõ eis imponitur silẽtiũ p̄supposito, q nõ accusasẽ, sed denũtiassent, qa, ex quo aliquis aliũ ĩfamat de crimine, p̃t sibi termin⁹ p̄figi ad accu- c sandũ, qđ si nõ uult facere, imponiẽ sibi silẽtiũ, ut p̄al. l. diffamari. & licet hęc sol. sit uera ĩ se, tñ hęc litera hoc nõ patitur, qa silẽtiũ ĩmponiẽ eis tãq̃ desistentib. ut in litera, iõ tene primã sol. & p hoc satis declaraẽ ista litera. In gl. in uer. *formã excessit*, ibi; *nec præiudicat eis*. sed ꝯ hoc militant ꝯria, q̃ formaui. s. in p̄cedẽti glo. iõ dic melius, ut ibi dixi. In gl. in uer. *de cætero*, in fi. dic, q de hoc est tex. hic. nã tan- d tũ imponitur istis silẽtiũ sup criminibus cõtentis in tex. non aũt sup aliis, & facit qđ no. in c. aduersario, de exce.

6 † In gl. in uer. *inscriptionis*. Not. ex gl. q accusator s f

g p̃t añ lit. cõte. desistere, nec incidit ĩ Turpillianũ, & hãc opi. qdã tenent, ut refert Io. An. & nihil ultra dicit, sed tu aduerte lati⁹. nã legistę, & maxime Bar. prosequitur hanc mãm in l. q̃sitũ, ff. ad Turpill. & dicendum, quòd quoddam est tẽpus post lit. cõtest. & s̃m oẽs post istud tempus nõ licet resistere impune, ut in l. senatus, ff. eo. quoddam est tempus ante lit. cõtest. sed post datos fideiussores de lit. prosequenda, & adhud nõ licet desistere impune, ut in l. 1. ad Turpil. quoddam est tempus ante lit. contest. & añ datos fideiussores, sed post datum libellũ, & tunc non licet desistere, si citatio est facta, ut in l. ab- f sentẽ, ff. de pœnis, cũ authẽ. qui semel, C. g quomodo, & qñ iud. quoddam est tempus ante datũ libellum, & tunc licet fuerit professus se uelle accusare, tñ impune potest desistere, etiam si citatio sit facta, & ita loquiẽ ꝓprie hoc. c. ad idẽ l. miles. §. soror, ff. de adul. & p hoc restringe istũ tex. sed ideo iste tex. facit mẽtionẽ de inscriptiõe, qa inscriptio solet fieri a d pęnã talionis cõiter in libello, ut in l. libellorũ, ff. de acc. canonizata. 2. q. 8. in c. præscripta. § libellorũ. iõ, q desistit post libellum oblatũ, uř desistere post inscriptionẽ pręmissam, & eam no.

7 † In gloss. fina. ibi. *priuilegium bonæ famæ, &c.* Sed opp. cõtra gl. & text. si em̃ papa magis delectatur in fama bona, quã in fama mala, quare hic cõmisit istã inquisitionem fiendam contra archiepiscopum, cum non appareat, q infamia pręcessit, & cum sic contra. ca. cum oporteat, & c. qualiter & quando; j. eo. Sed secundum doct. dic, q quędã est inquisitio famæ, & non super ueritate criminis, & ista cum non sit multum preiniudicialis,

h põt fieri modica infamia h pre-

a Inscriptione præmissa. Adde, an hodie sit necessaria inscriptio, Io. de Annania cõsi. 9. & uide Oldra. consi. 45.

b Tenor libelli. Vide, quæ plenè dixi in c. 2. de dila. & late notaui ad Bart. in d. l. accusatorem. Andrea. Barba.

SEB. SAPIA.

c Allega. Bald. ad hoc etiam istum text. alleg. Bart. in auth. offeratur col. 1. C. de lit. cõte. & in extrauagan. ad redrimendum, in uerbo, de dicto crimine, & Salic. in l. 2. C. de exhi. reis, ubi late de hac materia.

d Dilatoriæ. Adde, an accusato sit dãda dilatio ad cõponendum, Rom. sin. suis fo. 22.

ZACHARI.

Adde, q uoluit alleg. Rom. sing. suo 809. inc. text. in l. 2. de exhi. re. ubi dicit hoc esse uerum, nisi in criminalibus, in quib. procedi potest de plano, alle. Bar. in extrau. ad reprimendum uer. si per edictũ.

e Host. dicit Adde arch. in c. quisqs 4. q. 5. Bellen.

f Silentium. Adde Old. consi. 3.

g Accusator. an autem desistens ab accusatione ante lit. contest. per libelli oblationẽ incidat in pœn. sen. con. Turp. Ange. in rubr. de in ius uo. Das. in l. 1. C. qui accus. & in l. 1. C. ut intra.

h Modica infamia. Adde, q etiam hãtem ortum a maleuolis ꝑsonis ut per Rom. sin. suis fol. 23.

cedẽte,uel ad denũtiationẽ ꝓbę ꝑſonæ, ut hic ꝓbat.Quędã eſt inqſitio ſuꝑ ueritate criminis,& iſta nõ dẽt fieri,niſi ꝓcedat infamia, & ita loquit ꝯrium. hic eñ nõ fuit commiſſa inquiſitio ſuper ueritate,ſed ſuper infamia.Et ex hoc no.ſingulariter modũ procedendi,qñ denuntiant crimina non infamati.ſi. n. denũtiatꝰ eſt perſona idonea,nõ dẽt committi,ſed dẽt fieri inqſitio ſuꝑ infamia priuſq̃ ſuꝑ ueritate. Si uero ꝑſona denũtiãs nõ eſt idonea,nulla fit inquiſitio niſi ad cautelã,ad hoc.c.cũ in iuuẽtute,& qđ ibi no.ſ.de ꝑ ſum & ſi conſtiterit de infamia,procedit poſtea ſuꝑ ueritate,ut in c.qualiter,& qñ

8 j.eo.† Opp.2.ꝯ tex.& uř, ꝙ cũ citatio fuerit facta ꝑ Cęleſtinũ,q deceſsit añ,q̃ reꝰ cõpareret,ꝙ nõ tenebat cõparere , niſi de nouo citaret,ut in l edictũ,ff. de iudi. licet eñ ſucceſſor in dignitate ſuccedat in cã,ut ĩ c.qm̃ abbas,de off.dele.& ĩ l. mortuo,ff.de iud.tñ nõ ſuccedit reſpectu edicti,ſed iterũ dẽt citari,ut ĩ ꝑall.l. edictũ , & facit.l.& poſt edictũ,ff.de iud.So.dicit Hoſt.ꝙ iſte cõparuit ſpõte.non enim tenebat comparere ſine noua citatione ꝑ iura ꝑdicta . Sed contra hoc facit cle.ne Romani,in fi.de ele.ubi dř,ꝙ illi,qui tenentur uenire ad curiam debent uenire , ñ obſtante uacantia,qa de proximo ſperat reformatio.Io.dicit,ꝙ debet attendi forma citationis,arg.c.ſi gratioſę,de reſcri.lib.6.dic plenius,ut no.in ꝑall.l.edictũ, ꝙ aut numerus citationum non fuit completus per prędeceſſorem,& tunc ſucceſſor debet complere , aut fuit completus,& tunc debet ſaltem ſemel citare ma

a ximè ſi mutauit tribunal, [a] & facit l. oratione,in fi.ff.de fer. ubi, ſi citatio paſsiue facta eſt a prędeceſſore,non trãſit in ſucceſſorem,ſed debet iterum citari , & hoc puto indiſtincte procedere,qualitercunque ſit facta citatio , ſiue ſub nomine dignitatis, ſiue non, quia iſta citatio fit ex humanitate iuris,ne ſucceſſor poſsit prætendere ignorantiam,ut in cle ne Romani,pręal.dicit etiam do Ant. ꝙ procedit in curia Romana,quia cum citatio fit de longinquo,debet iterari, tene menti.

a Mutauit tribunal· adde,quæ in facto conſuluit Ancha. conſi.408.

b Veniẽs, uide Bal.ĩ l.exigendæ, đ ꝓc. ubi alleg.Inn.hic itẽ uide Spe.de accuſa.§.1.uer.itẽꝙ facit pactũ,ut nõ accuſat.Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Iurans non accuſare aliquem,repellitur ab accuſatione,ſi ipſum accuſauerit,uide late.infra nu.25.*
Procurator non admittitur in criminalib. niſi ad allegandum abſentiam inquiſiti, uel alias exceptiones ipſum crimen non tangentes.15.21.
2 *Pralatus poteſt accuſari ab uno canonico ſua eccleſia.*
3 *Praſtans homagium ſiue tributum alicui cenſetur illũ in ſuperiorem recognoſcere.*
4 *Eccleſia feudataria recognoſcit uigore temporaliũ aliquem dominum temporalem in ſuperiorem;alias ,ſi nõ ſit feudataria,& poſsideat temporalia ſecus .*
5 *Citatio ad diem firiatam an ualeat?*
6 *Via ſi non ſint tuta uigore inimicorum , eſt legitima cauſa non comparendi : ſecus , ſi ſunt lutoſa,& huiuſmodi.*
7 *Contumax reputatur ille,qui cum ſit perſonaliter citatus,mittit procuratorem.*
8 *Procurator in criminibus poteſt comparere ad allegãdum inhabilitatem accuſatoris , & idem forte ad allegandum,quòd inquiſitio eſt formata ſine indicijs.15.*
9 *Citatus debet comparere ad inſtantiam legitimi accuſatoris ad allegandũ priuilegium ſuum,alias punietur tanquam contumax,licet appareat,quòd fuerit accuſator illegitimus.*
Citatus punitur tanquam contumax,ſi non comparet,licet poſtea apparet. quòd non fuit legitime citatus.26.
10 *Contumax non mulctatur incontinenti,ſed debet in ipſa mulcta imponenda de nouo citari.*
11 *Procurator in actionibus popularibus non interuenit ex parte actoris , niſi poſt litem conteſtatam , ex parte uerò rei quandocunque , idem in publicis iudicijs.*
Tutor , uel curator ante lit.conteſtat.non conſtituunt procuratorem, poſtea uerò ſic .
12 *Procurator admittitur in cauſa ſuſpecti tutoris,ut remoueatur , ſed ut puniatur non .*
13 *In cauſa criminali admittitur procurator comparens pro intereſſe tertij,non autem pro intereſſe inquiſiti.*
Superior ſiue per ſe,ſiue per procuratorem admittitur ad defendendum ſuum ſubditum ratione iuris,quod habet in eum.
Negotiorum geſtor,uel factor alicuius ſi fuerit condemnatus,poteſt dominus per ſe , uel per procuratorem comparere , ut differatur executio , donec reddat rationes.
14 *Procurator poteſt interuenire in criminalib.quando inquiſita eſt uniuerſitas, quæ per ſe comparere non poteſt,quia eſt impoſsibile.*
15 *Procurator in criminnalib. admittitur pro perſona , qua impedimento iuris non poteſt comparere,prout eſt monialis.*
16 *Procurator excipiens contra crimen notoriam exceptio admittitur;alias ſecus.*
17 *Procurator non admittitur,quando pro crimine uenit imponenda pœna capitalis,ut mortis,uel amiſsionis libertatis,uel ciuitatis.*
18 *Procurator in criminalibus non admittitur , quando pro eis imponitur alia pœna,quam pecuniaria,licet multi dicant,quòd citra relegationem admitti tur procurator.*
19 *Procurator quare non poteſt interuenire in caſu,ubi ueniat imponenda alia pœna,quam pecuniaria.*
Intellectus ad l.ſeruum quoque.§.publicè.ff.de procu.
Iudex poteſt ex officio inueſtigare innocentiam ipſius rei inquiſiti,nu.22.
20 *Procurator admittitur in criminali, quando reus eſt in uinculis , uel quando eſt concluſum in cauſa.*
21 *Excuſator admittitur etiam ſine mandato ad excuſandum inquiſitum, qui nõ poteſt comparere,ut quia eſt infirmus uel in carcerib.aut in alio impedimento ineuitabili.*
Excuſator non admittitur allegando impedimentum rei , quòd poſsit comparere propter inimicitias,uel allegando incompetentiam iudicis.
22 *Innocentia inquiſiti poteſt per quencunque allegari.*
A ſententia condemnatoria in criminalibus appellare poteſt tertius,etiam condemnato inuito.
23 *Procurator ubi non debet interuenire,& interuenit iudicium eſt nullum .*
24 *Fruſtra,iſta dictio denotat quandam annihilationem,& nullitatem actus.*
25 *Improprietates ſunt excuſanda & fugienda.*
26 *Contumax an puniatur habens legitimam cauſam non comparendi?*
27 *Infamia prouenient ex calumnioſa accuſatione an ſit purganda?*

C A P. XV.

1 b Veniens. † [b] Qui iurat aliquẽ nõ accuſare,repellit ab eius accuſatione.h. d. Sed qa hoc capitulũ ad aliud ſolet allegari , & in hoc eſt ualde uulgatũ,ideo ařr ſummo,& ſic.Ad ꝓſequẽdã accuſationẽ criminalẽ nõ admittit procurator licet poſſet allegare cãm abſẽntiæ,ſeu ařs,exceptiões nõ tangẽtes crimẽ ꝓpoſitũ,& q iurauit ſtare mãdato alicuiꝰ,nõ admittit ad accuſandũ illũ,ſi uirtute iuři ſibi fuit iniũctũ,ut nõ accuſaret.Diuidit.nã pria ps narrat factũ.Scđa ꝓnũtiationẽ, & purgationẽ.ſcđa,ibi:*cum igitur*.Caſus lit.Quidã canonicꝰ Pragẽſis.A.noĩe in pñtia papæ ꝓpoſuit ꝯ epm̃ Pragenſem, ꝙ cũ eſſet filius ſacerdotis Pragenſem eccleſiã nõ fuerat canonicè ingreſſus,& ꝯ priuilegiũ eccleſię Pragẽſis duci Boemię homagiũ ꝑſtitiſſet ſic ſubiiciẽdo eccleſiã ſeruituti, uñ ꝑꝑ citauit eũ,ut ad certũ terminũ cõpareret corã ipſo . Ipſe ad ſuã excuſationẽ ꝑ nũtios allegauit uiarũ d.ſcrimina,con ſecrationẽ chriſmatis ĩminẽtẽ, & ꝙ filiꝰ ducis baptizandus erat tunc tꝑis ꝑ eũdẽ. Papa audiẽs hmõi allegatiões eas friuolas reputauit,& ipm̃ habuit cõtumacẽ,& licet ꝓcuratores eius in cã criminali recipe nõ poſsit, tñ eis cõceſsit auditores,ut ſi poſſent,ipm̃ aliquatenus excuſarẽt,corã quib.ꝑdictus.A.obiecit ꝑdicta ꝯ epm̃.Sed ex aduerſo fuit rñſum,ꝙ cũ olim ſuper hoc literę impetratę fuiſſent ad archiepm̃ Magdeburge.idem.A. in probatione deficiens ad pedes epi ſe proſtrauit

ſe ꝓſtauit ueniã poſtulãs ab eodẽ,& cõfeſſus fuit ꝙ calũnioſè ꝓceſſerat ꝯ ipſum ꝑꝑ qđ iurauit ſtare mãdatis ipſius, & ipſe ꝑcæpit ei ſub debito iuřo, ut ꝯ ipm̃ de cætero ꝓponere talia nõ auderet.qđ totũ in pñtia dñi papæ fuit cõfeſſus; uñ impoſuit ei ſilentiũ ſuꝑ impetitione epi. Tñ qa contumax fuit,citauit ipm̃ ad pñtiã ſuã,& ꝑꝑ infamiã induxit ei pur-

2 gationẽ.B.†No.1.ex tex.ꝙ ſolus canonicus põt accuſare ꝓpriũ ꝑlatũ , & maximè ſi dicat eum intruſum , cũ ei interſit eius talẽ in ꝑlatũ nõ hře;facit.c.ex ꝑte,& qđ ibi dixi,& c.cũ

3 P.ſ.eo. † No.3 .ꝙ ꝑſtare homagiũ [a] alicui eſt quaſi qđã ſpẽs

a ſeruitutis.nã recognoſcit eũ in dñm ; & de homagio hodie

4 uide tex.cum gl in cle.paſtoralis,de re iudi.†Et no.quia dicit lřa,ꝙ ꝯ priuilegiũ eccřiæ hoc iuřm ꝑſtiterit ; ex quo infert ẽm quoſdã , ꝙ princeps ſeculi hẽt intentionẽ fundatã de iure cõi ſuꝑ tꝑalibꝰ ẽt ab eccřia cõceſsis,& tenent ꝑlati ꝑſtare homagiũ rõne horũ tꝑaliũ,niſi eximant priuilegio. ſed ego intelligo,qñ hæc bona fuerũt cõceſſa eccřiæ in feudũ.tunc.n.dño feudi,licet ſeculari,ꝑſtat iuřm;ad hoc.c.uerũ,de for.cõp.& c.ſolitę,de maio.& obedi. ſecꝰ,ſi hæc bona tꝑalia ſimpřr eſſent cõceſſa eccřiis,& nõ in feudũ,quia tunc dñs tꝑalis in aliquo nõ recognoſcit; facit.c.nouerint.10.q. 1.& l.ut inter diuinũ,C.de ſacr.eccl.& qđ no.Inn. in c.ſoli

5 tæ,ꝑall.Et ẽm hãc di.intelligo iſtũ tex.& dicta do.†No.ibi,

b *ad feſtum reſurrectionis* , ꝙ ualet citatio ad diẽ feriatam,[b] de quo tñ dic,ut no.Inn.in c.fi.de fer.& Hoſt. exponit tex. *ad feſtum*,i.uſq; ad feſtũ;& credo,ꝙ fuerit mens lřæ apponere illũ terminũ,nõ ut in eo ꝓcedat,ſed ad deſignãdum quo tꝑe dẽat ꝓcedi,quaſi ĩmediatè poſt illud ſit ꝓcedẽdũ. uñ in fe-

6 ſto dẽbat eſſe in curia;nõ tñ ad ꝓcedendũ. †No.ꝙ diſcrimina uiarũ nõ inducũt iuſtã excuſationẽ nõ cõparẽti,ſed ĩtellige hoc ſanè, qñ eſt allegatio gñalis , puta ꝑꝑ frigora, uel

c quia uiæ erãt lutoſę.[c] iſta.n.nõ excuſant, ut in c.cũ dilecti, de do.& cõtu ſecꝰ, ſi allegaret diſcrimen uiarũ ꝑꝑ lřimum timorẽ hoſtiũ,ſeu inimicorũ,ut in c.accedens, ſ.ut lit.non

7 cõteſt.& in cle.paſtoralis.§.Piſana,de re iudi.& ſic intellige iſtũ tex. †No.cõtumacẽ reputãdũ,qui ꝑſonařr citatus cõpa-

8 ret ꝑ ꝓcuratorem,ẽt ſi alleget excuſationes friuolas. † No. ſin. ꝙ licet ꝓcurator non admittat in cã criminali ad diſputandũ ſuꝑ crimine;tñ admittit ad ꝓponendũ exceptiones ꝯ accuſatorẽ de ipſiꝰ ĩdignitate ; qđ no.& neſcio alibi ita bonũ tex. ut nõ ſolũ admittatur ꝓcurator ad allegãdũ cãm ab 13 ſentię dñi ſui,q̃ cõſiſtit in facto,ſed ẽt cãm abſentiæ,q̃ conſiſtit in iure ad ꝓponendũ exceptiones excluſiuas indigni accuſatoris;& ſic ꝯcorda iſtũ tex.qui uř ſibi ꝯrius,quia primò dicit, ꝙ nõ poterat admitti ꝓcurator, & poſtea tñ admiſit.

9 Itẽ no. ꝙ citatꝰ ad inſtãtiã lřimi accuſatoris tenet cõparere ſaltẽ ad allegãdũ priuilegiũ ſuũ;& ſi nõ cõparet, põt puniri ꝓ cõtumacia ſua,licet poſtea cõſtet, ꝙ accuſator fuerit illřimꝰ.nã,ex quo cõſtabat tꝑe citationis,dẽbat cõparere;uñ in fine ꝑꝑ cõtumaciã ꝑꝑ iſtũ denuo citat ; & ſic ꝓcedit.l.2.ff.ſi quis in ius uo.nõ ierit,& l.2.ff.ſi quis ius dic.non obtem.ut poſsit iudex punire cõtẽnẽtẽ ꝑceptũ ſuũ nõ ſolũ, qñ adhuc nõ ꝯſtat de indignitate actoris,ſeu accuſatoris, ſed ẽt poſt, 14 q̃ ꝯſtiterit,quia iam ꝯtumacia ꝑ prius erat cõmiſſa ; & hoc

10 no. † Itẽ collige optimũ ar. ex fine lřæ,ꝙ ex cõtumacia non dẽt quis mulctari incõtinenti, ſed dẽt in ipſa mulcta infligenda de nouo citari ; ad hoc qđ no. in d.l.2. ſi quis in ius

11 uocatꝰ nõ ierit;dixi plenè in c.1.de iud.†In gl.1.hęc gl.ꝓcedit in hac difficilima mã ponendo regulã,& excipiendo caſus.Et cõprehendendo oĩa contenta in gl.& alibi ſcripta tã ꝑ legiſtas,q̃ ꝑ canoniſtas ſic põt diſtingui,ꝙ aut q̃rit, nũqd in criminali põt interuenire ꝓcurator,aut nũqd poſsit intercedere excuſator,qui.ſ.nullũ habuit mãdatũ. primo caſu in ꝓcuratore dic comprehendendo etiam caſum ciuilem , 15 ꝙ in ciuilibus rřr interuenit procurator,ut in l.1.§.uſus,ff. e de ꝓcu.& ſ.de ꝓcu.ꝑ totũ.Sed in accuſatiõe populari licet interueniat ꝓcurator ex ꝑte rei ; nõ tñ ex ꝑte actoris,ut in l.licet, ff.de ꝓcu.& in hoc caſu ꝓcedit dctm̃ huiꝰ gl. nã illa lex ꝓpriè loqt in ciuili.uñ puto,ꝙ nõ recte iſte caſus excipit à regula formata in prin.gl.& eſt rõ,qa ex ꝑte agẽtis nõ interuenit procurator , qm̃ nõ põt dici cã iſta ꝓpria,cũ ſit popularis ; ergo nõ hẽt locũ cõſtitutio ꝓcuratoris,qa procurator cõſtituit à dño, ut in ꝑall.l.1. Itẽ nõ magis intereſt cõſtituẽtis,q̃ cõſtituti,ex quo popularis eſt actio; fruſtra ergo dicet ꝓcurator alterius.l.neque tutores,C.de ꝓcu.& hoc ꝓcedit añ lit.cõte.ſed poſtea cum ſit effectꝰ dñs ex lit.cõte.l. ſi cui,ff.đ uer.ſig. & in d.c.2.de ꝓcu.li.6. poterit iſte conſtituere,ꝓcuratorẽ,licet actio ſit popularis; qđ tenet Bar.in ꝑall.l.licet;ſimile in tutoribꝰ,& curatoribꝰ,qui ante lit.cõte.nõ cõſtituũt ꝓcuratorẽ,quia non ſunt dñi,ſed poſt lit.cõte.ſic,ut in ꝑall.l.neq; tutores ; & ex hac rõne infert , ꝙ in publicis iudiciis añ li.cõte.nullo caſu põt interuenire ꝓcurator;qđ ẽt uoluit Bar.in ꝑall.licet ; & ſic limita & intellige iſtam gl. quo ad

12 iſtã ꝑtẽ.†In criminalibꝰ uerò nũqd poſſit interuenire ꝓcurator,dic ꝙ aut agitur de crimine ciuiľr; & põt interuenire ꝓcurator,ut in c.tuæ,de ꝓcu.& j.c.ꝓxi. in fi. & ſub iſto caſu cõprehẽdit caſus exceptꝰ in gl.ve3 in crimine ſuſpecti tutoris.nã ille caſus proprie nõ excipit à regula,quia aut agit ꝯ ſuſpectũ tutorem ad hoc,ut remoueat ; & iſta ẽ cã ciuilis , qa tendit ad cõmodũ priuatũ; iõ interuenit procurator. aut agit,ut ſuſpectꝰ tutor puniat ; & tunc quicquid dicat iſta gl. nõ interuenit procurator , ſicut nec in actione iniuriarum,cũ pena arbitraria; ita dicit Bar.in l. pe.§.ad crimen,ff.de pub.iud.Itẽ ſub illo caſu põt cõprehẽdi alius caſus exceptꝰ in gl.ſ.cũ quis accuſat de ingratitudine.illa.n.cã eſt ciuilis,cũ agat ad cõmodũ priuatũ, ut libertus redigat in ſeruitutem,ut ẽt uoluit Bar.in ꝑall.§. ad crimẽ;& iõ nõ recte excipitur à regula.†Qñq; agit de crimine criminařr,[d] & tunc aut quis cõparet ut tertius pro intereſſe ſuo,aut tanq̃ principalis.ſi tanq̃ tertius,tunc põt interuenire procurator,quia quo ad eum non põt dici cã criminalis;& ſub iſto põt intelligi caſus exceptus in gl. dũ dicit, ꝙ dñs defendit ſeruũ in crimine,nã uenit pro intereſſe ſuo ; & ſic nõ recte excipitur iſte caſus à regula.Idẽ ẽm Bar. ĩ ꝑall. §.ad crimen . Si abbas uenit ad defendendũ monachũ ſuũ, & epſ pro clerico.oẽs.n.iſti, & cõſimiles admittunt & ꝑ ſe, & per procuratorem.l. ſi ſeruus , ff.de publi.iudi. & ideo ſi factor alicuius eſſet condemnandus ad mortem, poteſt dominus petere,ut differatur executio, donec adminiſtrationem reddiderit,ut no.per Cy. in l.1.C.de bo.dam.†Si uerò uenit tanq̃ principalis, & tunc aut non põt cõparere per ſe ꝑꝑ impoſſibilitatẽ facti,quia eſt uniuerſitas;& tunc põt interuenire procurator,ut no.in c.dilectus,de ſimo.& in l.aut facta,ff.de pę.& dixi in c.1.ſ.eo.uel ſi non poteſt impedimẽto iuris , ut quia eſt monialis , q̃ pro nulla cã debet egredi monaſterium,ut in c.1.de ſta.mo. li.6. & tunc poteſt interuenire procu.In monialibꝰ tñ poteſt diſtingui,quia ſi iudex poteſt accedere ad monaſteriũ,debet ibi cãm agitare, ſed ſi eſſet talis iudex,quem non decet ire,ut epſ ; & tunc põt interuenire procurator,ut in ſiři dř de teſte in c.2.de iudi. li. 6.† Si uerò ꝑt ꝑ ſe ĩteruenire,& tunc ad exceptionẽ [e] ꝓponẽdã ñ ꝯcernẽtẽ crimẽ ꝑt ꝓcu.interuenire,ut puta ad ꝓponẽdã exceptionẽ dilatoriã ꝯ accuſatorẽ, uel ꝯ iudicẽ,uel ſimilem.nã cũ nõ diſputet de crimine,nihil ob.ꝙ nõ poſſit interuenire ꝓcu. & ita uult gl. dũ dicit,ꝙ ad excipiẽdũ poteſt

SEB. SAPIA.
a Homagium.Vide late per do.Io. đ ſancto Georgio in tract. de homagio,col.1. cũ pluribus ſequentibꝰ. ZACHAR.
b Ad diem feriatam.Adde Lanfr. de Oria. in c.quoniam cõtra.§.ſtatuimꝰ, nu.14.uer. tandem,ſ. de ꝓb.

SEB. SAPIA.
c Lutoſæ.Vide Deciũ ĩ l.2.§.ſi qs in iudicio, ff.ſi quis cau.

SEB. SAPIA.
d Criminaliter.uide Fel. hanc materiam plenè diſcutientẽ in c. meminimus,ſ.eo.

SEB. SAPIA.
e Exceptionẽ.uide Bar. ĩ l. prætor in prin.ff.de dã.infe. Ro.deci.202.incipi.item ꝙ ꝓcurator, & dec.337.incipi.itẽ no. ꝙ ubi agitur, in antiqs. Albe.ĩ 2.parte ſta. qõ.125. Sali. in L. reos, col.pe.uer.q̃ro, an ꝓcurator , C.de accu.

Totam causam. Adde q etiam in cā criminali criminaliter intenta pōt ad certū articulū causæ constitui procurator, puta ad uidendū iurare testes, uel ad uidendum publicationē attestationum; ita concludit Ant. post Inn.in d.c.ex parte.ff.de testi.§.publice, uersi.uenio ad secūdum.& uide Ant.c.1.de iur. cal.ubi dicit, q pōt constitui procurator ad unū articulū.puta ad iurandum, de calū. Bellentz.

b Interuenire procu.Adde, an & qñ ī cā criminali possit interuenire ꝓcu.Cæp. consi.20. & cōl.41.& 47.ꝑ Alex.cōsi.16.3.li. per Cald.in consi. 3.hoc ti. SEB. SAPIA.

c Admittat procurator.uide Rot.đ ci.296.ic.itē licet in cā criminali, ī antiquis. ZACHARI.

d Sed post sic. Adde de hoc esse casum sing. & unicū in l.q̄uis indubitatè.C.ad.l.Iuliā de adulte.quā ad hoc pro sing. refert & sequitur An.Barb. in repe.c.pastoralis,in prin.de causa poss. & ꝓprie. & Ant.Cors. sing. 233.in uer. ꝓcurator,qđ ic.licet qs in cā criminali. ZACHARI.

e Impedimēto ineuitabili.addđ Ant. Cor.sing.suo.112. ī uer.necessitas ineuitabilis, & qđ dixi i apo.& ad istū in c.qm̄ frequenter.§.porro,nu.4. ī apost. ī uer.egritudo, & captiuitas,s̄.đ foro cōp.

īteruenire,ꝓcurator.Inn.uult idē.s̄.c.ꝓximo,& clarius Bar.in p̄alleg.§.ad crimē & ꝓbat optimè hoc in isto tex. ubi ꝓposita fuit exceptio ꝯ accusatorē p ꝓcuratorē,& admissa,& s̄m eū fuit ꝓnūtiatū,& iō ñ puto eē uerū dctm̄ Io.An.s.q exuberauit iudicis offm̄ ī eo,q p̄p īposuit silētiū accusatori absēte ꝯtumaciter accusato,& q ī alio suppleuit ex offō: qa admisit excusationē sup principali.hoc puto nō bñ dictū:qa hic potuit ꝓcu.īteruenir̄ cū ñ di
16 sputaret̄ de crīe.† Si uero exceptio ꝯcernit crimē,& tūc si opponit̄ ī uī dilatoriæ, ut qa vr̄,q al's fuit absolutus, & tūc si notoria est hęc exceptio,pōt interuenire ꝓcu.qa iudex dēt ex offō suo absoluere accusatū,si notoriè sibi cōpetit exceptio. l. qui cū maior,ff.de bo.liberto.secus,si dubiū est,ut no.Bar.ī p̄all.§.ad crimē.si uerò exceptio est talis,q̄ se patim a crimine discutit̄;& tunc cōiter tenet̄,q aut infert̄ ad decisionē criminis;& nō pōt interuenire ꝓcu.Exēplū.accusat̄ Lucius de homicidio excipit̄,q occisus erat bannitus; & sic poterat īpune occidi,replicat̄,q bānū erat cācellatū,triplicat̄, q cācellatio non ualuit, & đ hac triplicatiōe,seu exceptione,tm̄ nūc discutit̄,sed certe nō pōt interuenire proc. qa infert̄ ad decisionē criminis,qa si cancellatio fuit iuste facta,tenet̄ de homicidio,secus, si nō īfert̄ ad decisionē criminis,ut l.p̄ses, C. de plagia. & sic fuit cōsultū p Bar. & multos,licet qdā ꝯ. Si uerò est exceptio perēptoria, tūc idē dicendū,ac si cōstitueret̄ in tota cā criminali,qa à quocūq; remouet̄ genus,& eius q̄libet spēs,ut ī l.1.ff.de suis & legi.hære. & c.pastoralis.§.itē cū totū.j̄.de offi.deleg. & ēt maxime,qa sup accessorio non ꝓnuntiat̄, sed sup principali,ut in c.1.de
17 ord.cog.& iō dic,ut ī sequēti mēbro. †Si
a uerò ꝓcu.īstituit̄ ad totā cām,[a] & tunc si uenit īponēda pœna capitalis,ut mortis, uel amissionis libertatis,uł ciuitatis, s̄m oēs nō interuenit ꝓcurator,ut ī l.1.ff.an p aliū cau.appel.reddi pos. & in l.absen-
18 tem,ff.de pęnis,& in p̄all.§.ad crimē.†Si uerò uenit īponenda pœna relegationis,
b gl.hic tenet,q pōt interuenire procu.[b] & idē dicit ī qualibet pœna citra relegationē;& fuit cōis opi.gl.iuris ciuilis in l.seruū quoq;.§.publice.ff.de ꝓcu. & ī p̄all.§. ad crimē,qđ tenuerūt Iac Bu.Guil.đCu. Fran.accu.& cōiter oēs.sed Iac.de Aret. Pet.& Cy.sentiūt ꝯriū ī l.reos,C. đ accu. Bar.in p̄all.§. ad crimen,dicit,q ꝯsuleret s̄m primā opi.q̄ ē satis cōis,sed disputatiue alia uīr uerior.uñ ꝯclude post illos,q ī nullo crimine publico,uel priuato.ꝓcu. rłr īteruenire p̄t, nisi ueniat īponēda pœ
d na pecuniaria,arg.ī l.2.C.de ꝓcu.ubi ꝑmittit̄ ī pecuniaria;ad idē tex.ī l.fi.C.de iniu.iūcta.l fi.ff.e. nā ī crimine iniuriarū nō īteruenit ꝓcurator,nisi ꝑsona sit illustris, & tñ uenit imponenda pęna relegationis, nō aūt ictus fustiū,ex quo esset illustris;ad hoc.l.fi.p̄all.ff.de iniu. & multa alia ad hoc inducūt,sed primā opi.tenet Host.& Fed.de Sc.cōs.94.&(ut dixi)s̄m eā est cōsulēdū, qa ē cōis, sed ueritate inspecta potius ē tenēda ꝯria opi.ut ī nullo crimine rłr īteruenīat ꝓcurator, nisi ueniat īponen
19 da pęna pecuniaria.†Et īter ał's rōes placēt mihi duæ urgētes.prima,qđ ꝓcurator nō pōt defendere aliū, nisi lt̄imet ꝑsonā suā p satisdationē de iudicato soluēdo.l.q ꝓprio,ff. de ꝓcu.& inst.de satis.§.si uerò;& hoc ē clarissimū Sed ubi nō uenit īponenda pęna pecuniaria,sed alia, nō pōt ꝓcurator ī se suscipe iudiciū,qa nō pōt soluere cōdēnationē.nā si cōdēnat̄ qs ut sit relegatus in certa ꝓuīcia,qūo pōt ꝓcurator hāc pęnā soluere? nā relegatio ēt hoc mō fieri nō pōt. l.relegatorū,ff. de interdi.& rele. Idē,si ict9 fustiū uenit īponend9,uł alia sīłis pœna.sed qñ uenit īponenda pœna pecuniaria,optimè pōt ꝓcurator lt̄imare ꝑsonā suā,qa pōt soluere illā pęnā; & iō nō sine ministerio iura aptè dixerūt,q ubi īminet pęna pecuniaria,pōt ꝓcurator īteruenire,nō sic dixerūt de aliis pęnis.Scđa rō,licet nō ita efficax ē, qa ubi uenit īponēda alia pęna,q̄ pecuniaria,tractat̄ de magno ꝑiudicio,qa q̄libet pęna corporalis maior ē qualibet alia pecuniaria.l.in seruorū.ff.de pęnis,sed p ꝓcuratorē qs nō ita diligēter ꝓseqt̄ fctm̄ suū,sicut p seip̄m,&c. uñ īterest reip. ne qs dānet̄ innocēs,uel nocens absoluatur.quare,ut hoīes inducant̄ ad īsistendū ī iudicio p seipsos,uoluerūt iura, q ī istis grauib9 nō interueniret ꝓcu.sed tota difficultas stat in rñdendo ad l.absentē,& ad l.seruū quoq;,p̄al.in qb9 cōiter dñt gl.& ē cōis opi.qđ ubicūq; absens pōt dānari, q ibi pōt ꝓcurator interuenire,qa meli9 ē,q defendat̄ p aliquē, q̄ à nemine,ut in d.l.seruū quoq;.sed in l.absentē,clare ꝓbat̄,q pęna relegatiōis pōt īponi ēt absenti;ergo pōt interuenire ꝓcu.ut in d.l.seruū quoq;.sed ad hoc rñdeo,q licet absens cōtumaciter possit relegari,tñ nō pōt īteruenire ꝓcu.quia nō pōt lt̄imare ꝑsonā suā,ut s̄.dixi; & sic nō pōt iudiciū recta uia in se suscipe.Itē hoīes cōfisi,q pōt īteruenire ꝓcurator,de facili eos cōstituerēt, & qñq; p negligētiā ꝓcuratoris dānarent̄,cui fuit obuiandū. nō ob.§.publicè, qa ille.§. (ut notāter dicit Bar.)nō loqt̄ in ꝓcuratore, sed in executore,ut p3,qa dicit,q à qbuscūq;,&c. & utit̄ sīłib9 uerbis, q̄ clarè dñt quēlibet admittendū,siue sit fęmina, siue minor, siue sit alia ꝑsona lt̄ima;uñ nō pōt intelligi ī ꝓcuratore.nec ob. q tex.ibi dicit,q admittat̄ ad excusandū īnocentiā, qa excusator dēt admitti ēt ad excusandū sup crimine,ut j̄.dicā,quia,ex quo iudex pōt ꝓcedere in illo casu ꝯ absentē, debet ex offō supplere p̄ntiā absentis,& inuestigare ēt de eius īnocētia;ad hoc l.ꝓperādū,C. de iud. & in auth.qui se,C. qūo & qñ iud.facit,c.2.de arbi.si p se hoc dēt facere, forti9 dēt admittere quēlibet uolentē oñdere īnocentiā accusati, quia excusator,qualiscunq; sit,pōt ꝓdesse, sed nō obesse, cū
20 nō hēat mādatū,sed ꝓcurator ēt pōt obesse.†Hæc oīa intelligo ꝓcedere,nisi re9 sit in uīculis,qa tūc cōiter tenet̄,& ob
c seruat̄,q admittat̄ ꝓcu.[c] qđ tenet Bar.in d.§.ad crimē,qa iudiciū nō pōt eē delusoriū,cū reus sit in uinculis. Et certè licet hodie sit æquū, tñ de subtilitate iuris pōt dici oppositū,qa (ut dixi)licet cesset rō,quia iudiciū nō erit delusoriū, nō tñ cessant alię rōes ꝓhibitiuæ, quia nō pōt ꝓcurator lt̄imare ꝑsonā suā p satisdationē. Itē meli9 quis agit cām suā p se, q̄ p aliū, & hoc vr̄ ꝓbari in l.1.ff. an p aliū cā appło. reddi poss.ubi dr̄,q reus dēt interesse ī auditorio iudicis.Et iō in aliquibus locis obseruat̄, q reus ducat̄ uinculat9 ad iudiciū,& p seip̄m se defendat. Itē hæc limita uera,ut ꝓcu.nō
d possit īteruenire ante cōclusionē in cā, sed post sic.[d] nā tūc ex parte actoris,si crimen est ꝓbatū, pōt interuenire ꝓcurator,qa nihil ob.ut l.q̄uis,& qđ ibi no.C.đ adul.& hæc ꝓce
21 dūt quo ad ꝓcuratorē.†Si uerò q̄rit̄ de excusatore,q nō hñs mādatū uenit ad excusandū,nūquid iste dēat admitti,& qđ posset proponere, Inno. hic tractat, sed clarius & latius Barto.qui etiam assumpsit hęc dicta Inn. dicit, q quædam sunt excusationes necessariæ, ut quia reus est infirmus, uel
e tenetur in uinculis, seu alio impedimento ineuitabili,[e] &
secundum

s̄m eū has oēs excusatiōes pōt ꝓponere excusator, licet nō hēat mādatū,ut in d.l.reos,C.de accu.canonizata.5.q.3.in c.si elegās.§.reo.nā uelit,uel nollit re9,factū sic se hēt;& iō nō mirū,si q libet admittit̄ ēt sine mādato. Quędā sunt excusatiōes ꝓbabiles,nō tñ necessariæ, ut puta qa re9 nō pōt uenir̄ p̄p inimicitias;& tūc excusator nō admittit̄, qa ignorat uoluntatē rei. Quędā sunt exceptiōes oīno uolūtariæ, ut puta,tu nō es iudex rei;& fortius nō admittit̄ excusator, qa reus posset ꝓrogare iurisdōnē istius;& iste excusator,cū
22 nō hēat mādatū,nō dēt īterp̄tari uolūtatē alterius.†Itē ad allegādū cās causæ solet dici,q non admittit̄ excusator ad disputādū sup crimine,sed dic,q in ueritate ēt ad excusandū īnocētiā sup crimine dēt admitti excusator, ex quo pōt procedi in absentia,ut est casus singularis in d.§.publicè,& sentit ibi Bar.nam cùm iudex ad hoc teneat̄ ex offō suo,ut dixi s̄.fortius dēt admittere quēcūq;.Itē tex.ibi dicit,q ad mittit̄ ad excusandū īnocētiā;& sic loqt̄,qñ excusat de crimine oñdēdo eū innocētē;& facit optimè tex.in ar.in l.nō tm̄,ff.de app.ubi in crimine qs appellat ꝓ alio ēt inuito;de
23 quo.2.qōne 6.in sum. †Vltimò circa p̄dicta q̄rit̄,qđ si ꝓcurator īteruenit,ubi nō dēbat interuenire,nūquid tenet iudi
a ciū? [a] gl.in c.1.de iud.li.6.tenet q sic.idē gl.in l.q̄uis,[b] C.đ
b adul.aliqs ꝯ.Bar.mutauit opi.in d.§.ad crimē, & tenuit ipse finałr,q iudiciū sit nullū, siue interueniat ex ꝑte actoris, siue ex ꝑte rei,& mouet̄ p tex.ibi dicētē,q frustra īteruenit ꝓcurator.ergo si iudiciū eēt aliqd, nō interueniret frustra, qa saltē posset mādari executioni,qñcūq; capet̄ re9, si non pōt hr̄i ꝓ p̄nti;sicut dicim9 in iudicio incæpto ꝯ cedentē bonis,ut j̄.de sol.c.Odoar. Itē, qa ille ꝓcurator nō ita ꝓuidè ꝓmouet cām ut principalis;fallit in casu.l.q̄uis,C.de adulte.ut s̄.dixi. Aduertendū tñ est,q in multis casib9 pōt interuenire ualidè ꝓcurator,ut s̄.dixi; & in illis nō est dubiū,q ualet iudiciū, sed ubi dixi ꝓcuratorē nō posse interuenire, ibi est dubiū.d.An.hic distinguit,q aut sum9 in casibus, ubi pōt absens cōdēnari; & tūc tenet iudiciū,qa ibi est defectus in solennitate, quia nō potuit p̄stare cautionē de iudicato soluēdo.q̄ cautio nō pōt peti lite cōtest.imò defect9 tollit̄ p cōtestationē litis,ut in l.filiusfa.§.ueterani,ff.de ꝓcu.Si uerò sum9 in casib9, in qb9 absens nō potuit cōdēnari; & tunc nō ualet iudiciū,quia nō est hic defect9 in solēnitate,sed cū absens nō poterat cōdēnari,cōtestatio vr̄ nulla. & q̄q̄ in ueritate hæc uideat̄ optima cōsiderō, tñ tutius credo tenendū esse opi.ut indistinctè iudiciū sit nullū,qa aut interuenit ꝓcurator ex ꝑte actoris,& re9 fuit absolut9 fortè ex negligentia ꝓcuratoris,q nō fuisset,si actor fuisset p̄ns,qa diligēter tractasset cām suā.Aut interuenit ex ꝑte rei,& tūc fortè ex negligētia ꝓcuratoris īnocens fuit cōdēnat9;ita,q si fuisset re9 p̄ns,euitasset cōdēnationē;& interest reipublicæ,ne īnocens cōdēnet̄,uel nocens absoluat̄,& in fauorē publicū hoc statutū fuit, cui ꝑtes ēt expsè renūtiare nō p̄nt.l.ius publicū,ff.de pac. Itē tex.in d.§.ad crimē,dicit simpłr & indistin
24 ctè,q frustra interuenit ꝓcurator.†Et de ꝓpria significatio
c ne hui9 uerbi,frustra,[c] est denotare q̄dā annihilationem,& act9 nullitatē, licet qñq; īpropriè aliud īportet;& ita loqt̄. c.qa frustra.j̄.de usur.sed īproprietates sunt excusandę & fugiendę,nō aūt in cōsequentiā trahendę,ut no.ī c.intelligentia,& c.ex ꝑte,de uerb.signifi.& hoc dico, qa qdā & minus bñ mouebant̄ in ꝯria sniam p d.c.quia frustra. Et intellige, q nō ualet iudiciū añ cōclusionē in cā, sed post cōclusionē serua.l.q̄uis,C.de adul.ut s̄.dixi.In gl.in uersi.*silentium*,ibi, *de iureiu.quemadmo.* & dic de hoc,ut dixi plenè ibi,& s̄.ī no-
25 tabilib9. †In ead.gl.ibi,*dixit se nolle accusare*.dic meli9, q aut quis renuntiat accusationi ꝓpositæ,aut ꝓponēdæ,si ꝓpositæ,dic ut dixi in c.p̄cedenti.si ꝓponēdæ,aut renūtiauit ī casu,in quo licitū est trāsigere,ut sup iniuriis, & similibus; & nō audit̄ amplius;& hoc casu ꝓcedit ista gl aut nō erat licitū trāsigere,& tūc aut fuit p̄uent9 ab alio;& nō audit̄,sec9, si nō fuit p̄uent9,& tūc audit̄,ut ī l.3.§.si is cui9,ff.de sepul.uio.

de quo p Bar.in l.si maritus.§.si negauerit,ff.de adul.& in fi.gl.sed iste nō fuit ab solutus a crimine, sed p̄p illt̄imitatē accusatoris;& iō alius audiri dēt,ut in c.cū P.s̄.co.& no.2.q.1 c.ꝓhibent̄.In gl.fi.no. bñ ex gl.qñ citat9 dēat cōpere, & qñ nō;
26 dic,ut dixi.in c.fi.de fer. † In ea.gl.ī fi.no. gl.quia sp allegatur,& uide no.2.q.3.c.si a
ep̄s,& plene p Inn.& alios in c.p̄terea,de dila.& p Io.An.in rła,scienti,de reg.iur. li.6.in Mercu.ubi disputat,nūquid ualeat ꝓcessus cōtumaciæ punitiu9 ꝯ nō cōparētem,hñtem tñ lt̄imā cām nō cōparendi. a
27 †Vltimò opp.ꝯ hanc lr̄am.& vr̄,q purgatio non erat indicenda huic ep̄o p̄p infamiā insurgentem ex calūnioso accusatore,argu.in c.quałr & qñ,el 2.j̄.co.& in c. cū in iuuentute,de p̄sum.Sol.dicit Gof.q non p̄p talem accusatorem, sed p̄p infamiam,q̄ fortè p̄r us insurrexerat,fuit indicta purgatio, uel forte pōt dici,q infamia trāsiuerat ad bonos & graues uiros; b
uñ p̄p eos hęc purgatio erat indicēda;ad hoc,qđ no.in c.dilectus,de pur.ca.& per gl.in d.c. quałr & qñ. j̄.co.& ex his dicit gl.nō bñ dicere 2.q.5. oībus,quæ dicit,q p̄p infamiā ortā ex calūniosa accusatione est indicēda purgatio, sed tu dic,ut s̄. dixi; & forte posset attentari,q si certum esset infamiā ꝑuenisse ad graues ꝑsonas, ex facto tñ calūniosi accusatoris,q purgatio nō esset indicenda iuxta no. p Bar.in l.de minore.§.tormenta,ff.de qō.

SVMMARIVM.

1 *Denuntiator criminis non se inscribit, prout facit accusator.*
Excipiens de crimine & non probans, punitur extraordinariè.nu.22.
Procu. interuenit, quando de crimine discutitur per uiam exceptionis.
2 *Accusatio tendit ad finem punitionis, s. ut accusatus puniatur secundum qualitatem delicti; denuntiatio uerò, qualiscunque sit, tendit ad finem corrigendi.*
Crimen per exceptionem probatum non est causa aliquem puniendi ex illa probatione, s. quod non punitur, uel priuatur beneficio, quod iam habuit; sed illo, quod uult consequi, priuabitur, nu.14.
3 *Per electionē acquiritur ad rem, sed per collationem acquiritur ius in re.* c
4 *Accusatio non dicitur criminalis, quando p eam non agitur ad pœnā, sed solū, ut accusās priuetur certa re.*
Procurator admittitur in illis criminibus, in quibus non agitur ad pœnam; & potest esse, quando de crimine agitur ciuiliter.
Parochianus, uel patronus possunt agere de crimine ciuiliter contra clericum, ut priuetur illa ecclesia nu. 21. ad finem.
5 *Exceptio intentionis, uel facti quæ sit.*
6 *Accusator debet regulariter se in accusatione inscribere: fallit, ut hic dicitur.*
7 *Inscriptio, quam faciunt accusatores, nihil aliud est, nisi q ipsi se obligent ad pœnam talionis.*
8 *Inscriptio ad pœnam talionis non est necessaria, quia licet non fuerit facta nihilominus ad eam tenetur, si in accusatione defecerit accusator.*
Pœna talionis quæ sit, & unde dicatur.
9 *Accusator criminosus non repellitur, quando prosequitur iniuriam propriam.*
10 *Clericus criminosus an poterit excipere contra electum seu confirmatum, qui est futurus suus prælatus?*
11 *Contra excipientem de crimine non admittitur replicatio criminis.*
12 *Procurator capituli non admittitur contra electum excipiendo contra ipsum de crimine, si canonici sunt.*

a Tenet iudicium. Adde uidēdū do. de Ro. deci. suis nouis & antiquis, de procu. SEB. SAPIA.

a Tenet iudicium. Vide Ro. in cons. 255.inc.duo sunt, Gemi.in c.1.de iudi.li.6.& Feli. ī c. sciscitatus, col.4. uer. contra opin. cōem,s̄.đ rescrip. & in d.c.meminim9,co.5.uer.ultia conclusio,s̄.eo.

b Quāuis.Adde, q Bald.in c.ex conq̄stionem,de restit. spol. dicit illā gl. esse unicā in iure, cū qua concordat Specu. đ ꝓcur. §. 1.uer.itē q est minor. ubi dicit, q ualet iudicium in ꝓcuratore minore.25.annis.si non oponatur; & facit lex,ita demū,& l. nō eo minus. C.đ procu. sed ꝯ dictā gl.in d.l.quāuis,ē glo.in c.1.de iud. lib.6.p plura elegantia. motiua tenet Sali. in d.l.q̄uis sequendo Accursiū, sed ex illis gl.in terminis cōcordat Domi. in c.qñ.gñrałr, đ ꝓcu.in 6.Bellen. SEB. SAPIA.

c Frustra. de his uerbis, frustra aliquid fieri, uide Feli. ī c.Rodulphus, colū.20.circa mediū,in uer.frustra, de rescrip.

conspiratores, uel criminosi.

13 Princeps alicuius regni an possit se opponere contra electionē alicuius prælati, qui hēt stare in regno suo?

14 Electus si fuerit repulsus ob crimen contra ipsum probatum, efficitur inhabilis ad alias dignitates consequendas; non autem priuatur consequutis, nu. 2. sed si talis poterit se purgare, non repelletur à dignitate consequenda, nu. 15.

16 In commissis arbitrio iudicis potest pars appellare, si iudex inique arbitretur.

Iudex quando cognoscit ut bonus uir, ab eo non appellatur; idem, quando committitur conscientiæ suæ.

17 Appellari non potest à pœna legis, sed an inciderit in pœnam, uel non, & super hoc sit pronuntiatum, bene potest appellari.

18 Iudex in commissis arbitrio suo debet seruare æquitatem, ubi ius scriptum non est.

19 Archiepiscopus an possit de criminibus obiectis contra electum in episcopum cognoscere?

20 Testes an sint compellendi ad testificandum, quando excipitur contra aliquem de crimine?

21 Contra electum in episcopum, uel ad aliam dignitatem qui admittentur ad excipiendum de crimine ipsius?

a Denuntiatio. Vtrū aūt denūtiator necessario habeat se inscribere, uid gl. 2. & ibi omnino Abb. i c. inquisitionis, in prin. j. eo. & gl. 2. & ibi Abb. in c. 2. j. de calumni. & aliquo casu crimen, de quo constat p denuntiationē, fit depositione dignum, uid elegātissime & melius, q̄ alibi p Domi. in c. i. 19. dist. Bellentz.
SEB. SAPIA.

b Beneficium. Vid hac materia plenissimè p Feli. in c. eam te, col. 1. cū pluribus sequentibus. s. d rescripti.
SEB. SAPIA.

c Interuenire procurator. Idē tenet Bal. in l. non solū, §. fi. ff. de procu. d quo per mode. in rubri. s. de iudi.
SEB. SAPIA.

d Ista exceptio. uide quæ scribit Felin. in rub. s. de excep. ubi latè, an exceptio facti, seu intētionis sit proprie exceptio.

CAP. XVI.

1 SVper his.† Denuntiator criminis nō se inscribit, qa ad correctionē tēdit, accusator uerò se inscribit, quia tendit ad pœnam, excipiēs uerò inscribit se ad penā extraordinariā, si p exceptionē d̄iicit ab obtēto, al's secus. hoc primò. Scd̄o dr̄, q dū discutit̄ de crimine per modū exceptionis, pōt interuenire ,pcurator. Diuidit̄ in duas partes principales. Scd̄a, ibi, *licet*. & prima subdiuidit: qa primo ponit mōs tres opponēdi crimē. Secūdo illos ,psequit̄, ibi: *quando*. Casus lr̄alis. Quidā electus fuit in epm Lucanū, qui dā canonici opponebāt se illi electo quędā impedimenta ꝯ ipsum ,pponētes, s. q erat malæ famę & opinionis, & q ꝯxerat mr̄imoniū cū uidua, & sic repelleret tanq̄ indignus. sup his mādauit pp̄ inquiri opponebat̄ ꝯ illos, q se opponebāt. & impetrauerant de his inquiri, q dēbāt se obligare ad pœnā, si deficerēt in ,pbando. Vn̄ iudices illi sup hoc cōsuluerūt papā, & ipse rn̄det, q trib. modis pōt crimē opponi, s. denūtiādo, excipiēdo, & accusando qn̄, crimē i modū denūtiatiōis opponit̄, nō ē necessaria inscriptio, sed cum opponit̄ in modū accusationis, tūc dēt inscribi, cū talis accusatio fiat ad depositionē, cū uerò crimē opponitur in modum exceptionis, distinguendū est, quare opponitur, & qn̄. Si aūt obiicitur, ut aliquis repellatur ab accusatione, nō est necessariū iscribi, sed cū opponitur, ut aliquis repellatur à promotione officii, uel beneficii, si ante cōfirmationem opponitur, ẜm qđ hic opponebatur, nō dēt quisquam inscribere, quia crimen hoc mō ,pbatū impedit ,pmouendum, sed non deiicit iam ,pmotum, si uerò obiicitur post cōfirmationē, cum electus dēt cōsecrari, dēt obiiciens se obligare ad penam extraordinariam ad arbitrium iudicis discreti, quia deiicit ab obtento, & repellit ab obtinēdo, quia crimine sic probato perdit, qđ per electionē & cōfirmationem fuerat cōsequutus, sed ob hoc prius habita non amittit; & in casu isto licet agat̄ de crimine, nō tn̄ est qō criminalis; unde p ,pcura
2 torē pōt tractari. B. † No. 1. ex tex. finem accusationis, denūtiationis, & exceptionis. nam accusatio tendit ad depositionem, quia accusat⁹ deponit̄ ab officio, & beneficio, si fuerit cōuictus, dic ēt si crimē est enorme, dēt detrudi in ,ppetuū
a carcerē, ut in c. tuę. j. de penis. denuntiatio [a] uerò tendit ad correctionē, nō aūt ad puniēdū delictū pena cōdigna, sed ut cogatur desistere à pctō, & agere pnīam; & hoc ,pcedit tam in denūtiatione euāgelica, q̄ canonica, regulari, & iudiciali. nam finis principalis cuiuscūq; est, ut denūtiat⁹ se corrigat. sed qn̄q; cōpellitur satisfacere, si al'r se corrigere nō pōt, sed aduenit per q̄dam ꝯn̄tiā; de quo in c. nouit, de iudic. Exceptio uerò proprie, & ẜm nām suā propriā tendit ad repellendū, ut in c. 2. de or. cog. & c. à nobis, de exceptio. & l. 1. ff. eo. Sed qn̄q; pp connexitatē iuris obtenti cū iure, à quo repellit̄, deiicit̄ à iure ēt q̄sito; & ista est rō hui⁹ lr̄æ, q priora bn̄ficia nō amittit, ,pbato crimine p uiam exceptionis, quia (ut dixi) exceptio nō tendit ad uindictā. Et no. ,p eo, qđ dr̄, q crimina, ubicunq; claruerint, sunt punienda. 24. qō. 3. c. ecce. dēt. n. intelligi, q sunt punienda ẜm modū ,ppositū, & ,p-
3 batum. † No. q an̄ cōfirmationē nō dr̄ qs adept⁹ bn̄ficium. [b]
b sed agit & certat de obtinēdo bn̄ficio, sed post confirmationem dr̄ obtinuisse bn̄ficiū, licet adhuc restet cōsecratio, uel aliud ius. Ex hoc infert̄, q p electionē & cōfirmationē q̄rit ius in bn̄ficio, sicut p collationē. nā collatio hēt tm̄ uim electionis, & cōfirmationis, ut no. Inn. in c. cū olim, de cā poss. & ,ppriè. & p collationē acq̄rit̄ ius in re, ut in c. pe. de p̄b. li. 6. & in c. fi. de cōcess. p̄b. eo. l. Infert̄ ēt ex p̄dictis, & ex tex. q p electionē acq̄rit̄ tm̄ ius ad rem, nō in re; & de hoc. 63. di c. q̄to, ubi bo. gl. & C. de iur. om. iu. l. priuatorū, & qđ no. in c. trāsmissa, s. de elect. in gl. No. q petēs ordinari, seu consecrari dr̄ petere aliq̄d iuris; iō petēti rectè excipit̄, secus aūt, si peteret aliq̄d facti i cōsecutiuū ad ius obtentū de p̄terito. tunc. n. nō pōt excipi, sed dēt accusari; de quo in c. cōstitut⁹,
4 de appel. & in c. accedens. j. eo. ti. † Vltimò no. q cū disputat̄ de crimine obiecto per uiā exceptionis, qō non dr̄ criminalis, ēt si exceptio deiiciat ab obtento rōne cōnexitatis cū iure futuro; criminalis ergo dr̄ qō, cū finis tendit ad uindictā publicā, & ut delictū puniat̄ pœna debita & n̄āli, ex quo soluitur qō quotidiana. Si agit̄ ꝯ clericū solū, ut priuet̄ bn̄ficio pp crimen, nunquid ista qō sit criminalis, ut non possit
c interuenire ,pcurator? [c] Fede. de Se. consi. 23. cōsuluit q nō est criminalis, quia finis accusationis tēdit ad depositionē, nō ad priuationē bn̄ficii tm̄, ut hic. Itē qn̄ agit̄, ut solū priuetur bn̄ficio, hoc vr̄ attentari pp inhabilitatē ipsi⁹ clerici, nō aūt principal'r ut delictū puniat̄. hinc est, q parrochianus, uel patron⁹ pōt hoc mō agere ꝯ clericū, ut priuet̄ bn̄ficio, ut ipse Fede. no. cōsi. 23. al's. 28. & ut dixi in c. illa, s. eo. & in c. ex p̄te Adæ, s. de testib. ,p hoc dicto, q dicatur agi ciuil'r, ego allego tex. expressum in c. p tuas, el 1. j. de simo. in uer. tales. ubi tex. no. dicit, q nō agebat̄ criminal'r, ut deponeretur ab ordine; sed ciuil'r, ut ab administrōne amoueret̄ tanq̄ immeritus & dānosus; & ille est tex. iudicio meo ualde singularis, ut licet tendatur ad bonū publicū, & nō ad cōmodū priuatū, nihilominus dr̄ agi ciuil'r, ex quo non agit̄, ut iponat̄ pena n̄ālis ipsi⁹ delicti, imò (ut dixi) nō vr̄ agi, ut pena iponat̄, sed potius ut imeritus amoueat̄, dicit tn̄ hic d. An. q si pena delicti esset tm̄ priuatio bn̄ficii, puta si statutū dicit, q si qs luserit ad azardū, priuet̄ bn̄ficio; tunc satis accusatio dr̄ criminalis, quia agit̄ ad penā n̄ālē ipsi⁹ delicti;
5 qđ satis puto uerū; nec Fed. sentit opposi. † Opponi. ꝯ tex. & ꝯ p̄dicta, & vr̄, q ꝯ petentē cōfirmationē, uel cōsecrōnem nō possit excipi de crimine, quia exceptio est propriè actionis exclusio, ut in c. 2. de ordi. cogn. & in l. 2. ff. de except. sed ille, qui petit cōsecrōnem, uel cōfirmationē, nullā actionē intentat, sed tm̄ hoc petit cōpetēti a iudicis Sol. dicit Inn. q
d ista exceptio [d] est facti, seu intentionis; un̄ nō est ,pprie exceptio, sed est proponenda, & ea proposita debet iudex supsedere, donec examinetur hmōi exceptio, & ēt facit ad ea, quæ no. in c. super eo, de elect. In gl. 1. ibi, *quartum modum habes, scilicet per inquisitionem, &c.* & ẜm hoc papa fuisset diminutus. & ideo dic melius ẜm doct. quia aliud est quærere,

quo

quot modis possit opponi de crīe, aliud quot modis possit agi de crimine. nā crimen ,ppriè nō opponit̄ nisi altero istorum triū modorū, de quibus in tex. sed agi pōt de crimine multis modis; & tunc ēt cōgruè addit̄ quart⁹ mod⁹ adiectus in gl. quasi doc. uelint dicere, & bene, q opponere denotat factū ptis, sed in inquisitione hoc cessat; & iō non congruè adaptat̄ ad tex. nostrum. hēmus ēt ẜm Io. An. aliū modum actionis, p quem quis petit̄ remoueri à bn̄ficio suo, ut in c. q̄relā, s. de ele. & dic, q uerbū, accusatio, positū in tex. debet intelligi largè, ut cōprehendat strictā accusationē, qn̄ agit̄ ad uindictā publicā, & ēt ut cōprehendat accusationem largā, qn̄ solū agit̄, ut priuet̄ bn̄ficio suo. illa. n. nō est stricta accusatio, qa nō itēdit ad depositionē ab ordine. In gl. 2. ibi, *in crimine abigeatus*. hoc crimen cōmittit̄, cū qs abigit, i. ,pfugit, seu repellit gregē cū pano rubeo, uel alio mō, quē po-
a stea furat̄ cū sociis. [a] In ead. gl. ibi, *quæ apparitores referunt*, expone apparitores, i. nuntii publici; & iste casus nō rectè excipitur ẜm doc. quia lex loquitur in denuntiatoribus, qui denuntiauerunt crimina notoria; nec eis credit̄ nisi in notoriis, ut l. ea quidē, alleg. in gl. canonizata. 4. qō. 4. c. aliqn̄; &
6 uide, qđ no. ibi. † Sunt & alii casus [b] excepti, in quibus nō est
b necessaria inscriptio, ut si agat̄ de adulterio, qn̄ maritus accusat iure mariti. l. q̄uis, C. de adult. sec⁹, si accusat ut ext̄ne⁹, ut in c. tuæ, s. de ,pcu. qđ sic dēt intelligi ẜm Host. Itē fallit,
c cū qs accusat de falsa moneta. [c] l. 1. C. de fal. mo. Itē fallit, cū qs accusat rōne officii, ut tutor, seu curator, qui nō punit̄, licet deficiat, nisi euidens sit calumnia, ut l. 2. C. qui accu. non poss. Itē cùm quis ,psequit̄ mortē illius, cui successit, ne priuet̄ hæreditate, ff. de his, qui. ut indig. l. tutor. Itē cū mulier uel tutor ,psequit̄ iniuriā propriā, uel suorū, ff. ad Turp. l. 1.
7 §. accusationē. † In ea. gl. in fi. aduerte, q triplex reperitur in hoc opi. ut no. in l. si cui, ff. eo. & in l. in causis, C. e. nam quidā dn̄t, q inscribere est, qn̄ accusator ,psitet̄ in fine libelli accusationis se pfectū libellū dedisse, p qđ statim intelligitur obligatus ad talionē. Alia est opi. q inscribere sit, cū ,psitet̄, & ,pmittit de ,psequēda accusatione usq; ad fi. Tertia opi. ē illa, q̄ tangit̄ hic i gl. ut obliget se ad penā talionis; & hāc
8 dicit Io. An. tenēdā, q̄ satis ,pbat̄ i c. tuę, de ,pcu. in fi. † Sed circa hoc q̄rit̄, nunq̄d inscriptio ad penā talionis sit neces-
d saria. [d] Ioan. 4. q. 3. i c. inscriptio, dicit q sic, & facit. l. q crimē, C. q accu. nō poss. & 2. q. 8. c. quisqs, sed Accur. in l. 2. C. de fide instr. & i d. l. i causis, C. de accus. cōcludit, q licet non fiat inscriptio, deficiēs tn̄ i accus. dēt puniri pena talionis, & est hæc cōis opi. hoc ēt sentit Bar. in d. l. si cui, & Io. An. hic. Et ,p hoc adduco tex. 2. q. 4. c. q nō ,pbat. & dicit Spe. in ti. de accusa. uer. itē q nō rectè, q hodie in multis locis nō
e seruat̄ ista solēnitas inscriptiōis, [e] & satis pōt tolerari p l. ordo, ff. de publi. iudi. & p l. hodie, ff. de penis. un̄ aūt dicat̄ talio, & qd est dicere dic, q ,ppriè talio est idē, qđ representatio, seu cōsimile: qa qs dēt pati cōsimile ei⁹, qđ infert, siue
9 iniuriā, siue bn̄ficiū ẜm Papiā. † In gl. in uers. *accusatore*. ibi, *accusare non debet*. hoc est uerū est, nisi ,pseq̄ret iniuriā propriā, qa tūc nō repellit̄ p̄textu criminis. 4. q. 6. oib⁹, & dixi i
10 c. 1. s. e. item in casu. c. nulli, s. eodē. † In ea. gl. ibi, *sed ab excipiendo non repellitur*. pōdera gl. qa sentit, quē posse excipere ꝯ electū, seu cōfirmatū, licet sit criminosus, & licet ,psequat̄ interesse publicū, al's gl. nō aduersaretur principio. Sed Inn. circa hoc multū laborat, nūq̄d criminosi possint excipe de crimine ꝯ electū, seu ꝯfirmatū; & primo dicit, q non dēt admitti criminosus, nisi ,psequat̄ interesse ,ppriū; ut qa ille, ꝯ quē excipit, est su⁹ futur⁹ p̄lat⁹, uel aliud ,ppriū interesse p̄tendit. Et no. singul'r hoc dictū, q subdit⁹ excipiēdo de cri-
f mine, agēdo ꝯ p̄latū suū dr̄ ,pseq ,ppriū interesse; [f] & sic nō dr̄ re⁹ excipiēs uolūtarius; facit qđ dixi in c. cū inter, de excep. & c. dilecti, eo. tit. Et ,p primo dicto, q criminosus ,pseq̄ns iteresse publicū nō admittat̄ ad excipiēdū, inducit Inn. q iste excipiēs uolūtari⁹ tenet uices accusatoris, ut no. in c. sup eo, de elect. un̄ sicut accusator repellit̄ p̄textu criminis, ita & iste uolūtari⁹ excipiēs; & ,p hoc vr̄ tex. in c. illud 23. di. nec ob. tex. in l. apud Celsum. §. Marcellus, ff. d do. excep. & qđ
11 no. in c. dilecti, de excep. † Quòd ꝯ excipiētē de crimine nō ob. replicatio criminis, qa illud uerū est, qn̄ alius agit ꝯ excipientē, sed ille, q petit cōfirmationē, uel consecrōnē, nihil petit ab excipiente. Refert scd̄ò Inn. alios tenere ꝯriū, quos ipse seq̄t, ut criminosi admittant̄ ad excipiendū, qa ille, q petit cōfirmationē, uel cōsecrōnē, si hēt aduersariū, dēt dare libellū, & litē cōtestari, & sic agit; ergo ꝯ excipiētē de crimine non dēt admitti replicatio criminis, ut in iurib⁹ p̄all. nō ob. ẜm eum. c. illud, p̄all. ubi dr̄, q pri⁹ sunt examinandę psonæ, q̄ obiiciūt crimina, qa ẜm eum nō dēnt examinari, nisi habeant ,pbationes in promptu, ne diu differat̄ ,puisio ecclīæ, uel dēant examinari, an ueniant bono zelo, an p inuidiā, ul' odiū, sed Archi. bn̄ ,pseq̄ndo hāc nām in d. c. illud, ꝯcludit, q qn̄ criminosus ,pseq̄t suū interesse,
12 admittit̄ ad excipiēdū. † Et pl⁹ dicit, q ēt ,pcurator capl'i non admittit̄, si canonici sunt cōspiratores, seu criminosi; & hanc opi. seq̄t hic Io. An. & vr̄ uerior, ut distinguam⁹, an ,psequat̄ ,ppriū interesse; & admittat̄, an publicū; & possit repelli, quia (ut dixi) in ueritate iste tenet locū accu-
13 satoris. † Et ex p̄dictis infert̄ ad d̄cisionē qōnis, nūq̄d princeps regni admittat̄ ad excipiēdū de crimine ꝯ electum? & dicit Inn. q prima frōte vr̄ suspect⁹, q a p̄sumit̄ facere cā extorq̄ndi pecunias; iō non dēt admitti, sed si cessaret suspitio, eēt p̄ aliis admittēdus, ar. 16. q. 1. c. ꝯstitutū, ea cā. q. 7. c. filiis. & plus dicit, q ēt si prīceps eēt suspectus si excipit ꝯ ēt electū q eū timet de cōiuratiōe, seu de ,pditiōe patriæ, seu reuelatione secretorū suorū, & hoc rōne p̄riæ, un̄ elect⁹ est oriūd⁹, uel pp parētes suos, q sibi fuerūt īfesti, & tūc satis est au-
g diēdus prīceps, [g] qa satis ,psequit̄ iteresse ,ppriū. hoc dictū singul'r no. qa sæpe acci-
14 dit i practica. † In gl. i uer. *impedit promouendum*, i fi. no. gl. q̄ uult, qđ uirtute huius exceptionis ,pbatæ repellat̄ iste elect⁹ nēdū ab illa dignitate, ad q̄ fuit elect⁹, sed ēt a qualibet dignitate cōsequēda i futurū, sed gl. sequēs vr̄ hoc limitare uerū, qn̄ ex tali ,pbatione ē grauata eius opinio, sed dic, q i ueritate semp vr̄ grauata, ar. l. Lucius, ff. de his q no. īfa. i c. cū tu, s. d test. & i c. sup eo, de ele. Sed tūc oppo. exceptio nō dēt operari ultra eius nām, & intētū excipiētis. sed hæc exceptio fuit apposita ad repellendū tm̄ a dignitate, ista ergo dēt operari remotionem a qualibet alia. Sol. dic, q hoc nō operat̄ uirt⁹ exceptionis, sed aggrauatio opinionis, q̄ insurrexit ex prima repulsione, & dic, ut
15 no. in d. c. sup eo, s. de ele. † Et aduerte, qa gl. seq̄es in fi. ual de sin. dicit. qđ, si iste pōt se purgare, nō repellit̄ ab aliqua dignitate cōsequēda. nā ꝯ hoc opponit̄, quia purgatio nō hēt locū, nisi qn̄ delictum est uere ,pbatū, ut in c. cū dilectus, de purg cano. & i c. ad nostrā, de ,pba. Sol. dicit Io. An. qđ al'r pōt intelligi, s. de purgatione fiēda p ,pbationē innocētiæ, & nō p iurm tm̄ sil'e in c. si diligenti, de foro cōpe. uel ꝯriū i ,pbatione ista idirecta, q̄ est facta p uiā exceptionis, & tunc

ZACHARI.

a Postea furat̄ cū sociis. Adde, quid si sibi postea furto capiant̄ p aliū, Bal. in l. fi. C. de cōdi. ob tur. cau. & i l. 1. §. abigei, & ibi Bar. ff. d abi. oino per Alex. in l. ubi fideiussor. ff. d so.

b Alii casus. Alios cōplures uide per glo. not. 2. q. 8. in sum. & glo. in l. q crimē, C. qui acc. non poss. Bellent.

c Moneta Vide archi. 2. q. 8. in sum. annumerātē hunc casum & seq. ac citantem Host. in hoc. c. & Goff. in sum.

d Sit necessaria. adde Io. de Ana. cōs. 59. Old. consi. 46.
SEB. SAPIA.

e Inscriptionis. Vide Ang. in l. crimē C. q accu. nō poss. ubi dicit, qđ talis pœna hodie recessit ab aula, & idē dicit Sali. i auth. sed nouo iure, C. de adul.

f Proprium interesse. Adde Oldr. cōsi. 101. & 182. & 183.

g Princeps. Adde, quod uoluit Ro. sing. suis fo. 22.

a Pōt appellari. Vide. c.2.ad fi. de iur.cal.li.6.& Io. de Imo.in l.1.ff.đ legi.1.And. Barb.
SEB. SAPIA.
a Appellari. Vide late per Fel.ĩ.c.ex ceptione,col.3.s̄. de except.Mod.in l.ubi pactum,C.đ trãſac.poſt Pau.de Caſt.ibi.
b Conſcientiæ iudicis. Adde uidendum de hmōi cōmiſsis Lud. Ro.in repe.rub.de arbitris ꝑ me nouiter apoſtillata,& per Alex.conſ.6.1.lib.
ZACHARI.
Adde de hac materia duas gl.ꝯtrarias,unã.ĩ c. ſtatutũ §. aſſeſſorē, in uer.relinquatur,đ reſc.li.6.& alterã ĩ cle.1.in uer.oneram⁹,de iure. pat. ꝓ quarum cōcor. uide Feli. in c. 1. col.20.uer.& ſi dicatur conſcientiæ tuæ,s̄.de conſtit.
c Qñ iudex. Nota ꝓ ꝯcordia iſtarũ gl.cōtiguarũ,q̃ uidētur cōtrariæ, & pro hoc gl.in uer. aſtringēd⁹,& alia bona in uer.iudicauerit in c. tua. 36.q.2.facit quod no.Io.And.in nouel.10.c.epōrum,ĩ fi.de priui. in.6.ſuper uer.arbitrium & uide do.Anc. in c. de conſtit. uer. qualiter autē concordat ubi facit mētionē de cōtrarietate harum gl. & ꝑ hoc gl. ĩ uer. aſtringendus, alleg.& alia glo.in c. quēadmodum. 13.q.4.Bellentz.
d Appellare. Adde Lud.Ro.ſing. ſuis fo.4.
ZACHARI.
Adde, ꝙ uoluit allegare Rom.ſin. ſuo.215. ici a pœna legis nō.poteſt appellari, ꝓ quo uide quod not.in apoſt.ad iſtum in c. peruenit, nu.6. in uer.tenebis,ubi etiã alle. hoc ſin. s̄.de appel.

admittat purgatio uera cũ iurõ, & ſi lib⁹
ut admittat ad aľs dignitates; qđ ſꝑ te-
ne mēti,& uide qđ no.in c.inter,de pur.
cano.in gl.2.& ꝓ hoc dicto facit,qa(ut.
s̄.dixi)aggrauatio opiniōis eſt illa,q̃ re-
pellit a dignitate futura, q̃ ſatis tollit ꝑ
purgationē 2.q.5.c.pſbyter,& qđ ibi no.
16 & no.iſtam gl.qa reputo ipſam ſing.† In
gl.in uer.*arbitrium*,in fi.no.tria ex iſta gl.
primo,ꝙ in cōmiſſis arbitrio iudicis pōt
a appellari,[a] ſi inique arbitret, & facit.c.1.
de dila. & qđ ibi no. nã intelligit cōmiſ-
ſum arbitrio iudicis,nō ut faciat ad libi-
tũ,ſed ut faciat, ut q̃libet bon⁹ uir.l.fidei
cōmiſſa.§.q̃q̃,ff.de leg.3 .& qđ no.ĩ c.2.đ
corpe uitia,ĩ gl.Sed ꝯ,hoc fortiter obſtat
dictũ Inn.ĩ c.ſtatutũ,de reſcri.li.6.ubi di
cit,ꝙ qñ iudex cognoſcit ut bonus uir,ñ
pt ab eo appellari,ſicut nec appellat a di
cto boni uiri,& illud dictũ Inn.ſeqt Bar.
in l.1.in fi.ff.de leg.2.licet q̃dam lect.nō
hēant illud dictũ.Solu.ꝓ cōcor. puto ſic
dicēdũ,ꝙ aut iudex cognoſcit ut iudex.li
cet illud.ſuꝑ quo agit,& cognoſcit,ſit cō
miſſum arbitrio ſuo, tũc nihilomin⁹ pōt
appellari,& ita ꝓcedit iſta glo.ut ꝓbo ꝑ
tex.in l.ſi qua, iuncta.l.aliud.§.inter,ff.đ
uer.ſign.ibi.n.ĩponit mulcta arbitrio iudi
cis,& tñ pt appellari, ſi modũ excedit,ut
ibi.hoc idē ſentit gl. aperte in d.l.ſi qua,
& clari⁹ ibi Bar.ĩ fi. ubi ꝓpriè in his ter-
minis dicit in ult.q. ꝙ ſi pęna dēat ĩponi
ad arbitriũ iudicis, pōt ab eo appellari,
ſec⁹ dic,qñ aliquid liberè cōmitteret ar-
bitrio iudicis, ar.in l.nō q.c.q.d,ff. de iud.
& in c.cōſuluit,de off.deleg.tunc.n.ab eo
nō appellat;ad hoc,qđ no.Io.An.ĩ addi.
Spec.in ti.de cita.§.ſeqt,uer.ſed nunquid
b credet.Itē ſi cōmittit cōſcię iudicis;[b] de
quo uide gl.in c.ſtatutũ.§.aſſeſſorē,de re
ſcri.li.6.q̃ tñ gl.limita ꝑ gl.in cle.1.de iu
re pa.ubi ſuꝑior ex offō ſuo pōt reducere
illud ad bonã æquitatē;& facit c.paſtora
lis,de appell.Qñq; iudex cognoſcit,non
ut iudex,ſed tanq̃ uir bonus, ſeu ſuccedit
loco boni uiri;& tũc nō pōt ab eo appel-
lari;& hoc caſu ꝓcedit dictũ Inn.& Bar.
& ideo dr,ꝙ à iudice rurſus nō appellat,
poſſet tñ attētari,ꝙ poſſet peti reductio
ad bonã æquitatē ꝑ ſuꝑiorē;& ita intel-
ligit gl. ſequēs,q̃ dicit,ꝙ ſi iudex excedit
modũ,dēt factũ ſuũ reduci ad arbitrium
boni uiri. Vel pōt intelligi illa gl.qñ iu-
c dex[c] ꝓceſſit ex̃ iudiciũ in cōmiſſis arbi-
trio ſuo,puta in iniungēdis pęnitentiis,
uel diſpēſationib⁹ ſiēdis; & ĩ hoc no.illã
gl.ſinguľr,qa nō legi alibi,ſed ſi iudex ꝓ
cederet iudicialr,op⁹ eēt appľone ēt in
cōmiſſis arbitrio ſuo,aľs trãſiret ſñia in
rē iudicatã;qđ tenet d.An.& ꝓ hoc alle
go tex.in c.qđ ad cōſultationē,& qđ ibi
no.s̄.de ſen.& re iudi. & dico plenè ĩ c.1.
17 de cōſti.†Scđò no.ex iſta gl.ꝙ a pęna le-
gis nō appellat,hoc uerũ,qñ lex eſſet gña
lis,ſec⁹,ſi ſpãlis,& ſpãľr ꝯ ipm facta eſſet
lex,uel ſtatutũ,ſm Bar.in l.ſi qua pœna,ĩ
prin.ff.de uer.ſign.qđ intellige,qñ qs cō
fitet factũ,ſed uult redarguere legē đ ini
quitate,& qđ ĩponat magnã pęnã;& nō pōt,ſecus aũt,ubi al
legaret ſe nō incidiſſe in pęnã legis,quia tũc iudice declarã
te ipm incidiſſe optimè pōt appellare;[d] uide gl.no.in c.cu-
piētes,de elect.li.6.& facit.c.ꝑuenit.de appell. tũc.n.potius
18 appellat à iudice,q̃ a lege.†Tertiò no.ex gl.hac,ꝙ iudex in
cōmiſsis arbitrio ſuo dēt æquitatē ſeruare, ubi ius expreſ-
ſum nō eſt.Et hoc ultimũ ꝓſequere,ut no.Inn.in c.1.de cō-
ſti.& iſtæ duæ gl.cũ mã ſua hñt unã lect. q̃ nō ſolet examina
19 ri ꝑ doct.†In gl.in uer.*criminalis*, ibi, *præſentia pluriũ epōrũ.*
Idē Io.Philippus. & dicit Hoſt.ꝙ ſolus metropolitanus nō
poſſet cognoſcere de hac cã ꝯ electum;ad hoc.c.2.de trãsla.
epi.hoc dictũ doct. ĩtellige, qñ excipit ꝯ cōſecrãdũ in epm,
quia tũc cùm ꝓbata exceptione ueniat elect⁹ & cōfirmatus
reiiciēd⁹, nō pōt inferior à pp hãc qōnē diffinire ſine pñtia
aliorũ epōrũ.Sed ubi excipit ꝯ ꝓmouendũ ad inferiorē di-
gnitatē,ibi ſufficit ſol⁹ eps, cùm nō agat de depoſitione ab
ordine; ad hoc.15.q.7.in ſum. & 18. qō.2.c. ſi quis abbas.
20 †In ca.gl.in fi.& de hoc,an teſtes ſint cōpellēdi,cùm agit ꝑ
uiã exceptionis,dic ut no.in c.dilectorũ,de teſti.cog.ꝑ doc.
21 Ex̃ gl. q̃ro ꝓ declarōne lr̃æ, qui admittant ad excipiēdũ de
crimine ꝯ electũ,ſiue ꝯ petentē cōfirmationē,cōſecrōnē, uľ
ordinē? Inn.vr̃ multũ dubitare de hac.q. uñ in diuerſis lo-
cis uarias refert opi.Primò.n.dicit,ꝙ ſicut quilibet admitti
tur ad defendendũ aliũ.l.ſeruũ quoq;.§.publicè,ff. de ꝓcu.
ita ēt quilibet dēt admitti ad excipiendũ, cũ defendit eccle
ſiã,maximè quia ius publicũ cōſiſtit in ſacris,ſacerdotib⁹,&
magiſtratib⁹.l.di.c.ius publicũ;uñ cuiuslibet intereſt,ne ma
lus pficiat,ut dicit Bona guida Aretinus,& de eo fecit men-
tionē Archi.de ele.li.6.c.1. In prima gl.dicit ſe dixiſſe,non
determinãdo tñ,ut quilibet admittat,cùm cuiuslibet inter-
ſit,eccleſiã hr̃e bonos ſeruitores; & in hac opin.vr̃ reſidere
Inn.licet (ut dixi) plures referat opi. ſed ꝯ formã electionis
dicit tm̃ illos admittēdos,quorũ intereſt; & vr̃ tm̃ intereſſe
eligentiũ & debentiũ cōfirmare.ſed ipſe Inn. ĩ c.1.de elect.
li.6. ſentit,ꝙ ēt ꝯ formã admittit quilibet,qui pōt de crimi
ne excipe; & illud dictũ tenet ibi Archi.& iuuat ſ n Io.An.
ex illo.c.1.pall.& c.ut circa,& c ꝓcurator,& c.is qui,đ elec.
li.6.& hanc opi.vr̃ ſequi Io.An.hic.uide tñ gl. in d.c.ut cir-
ca,q̃ refert aliã opi.in c.cupientes,pall.d.Ant.hic dicit,ꝙ ꝯ
electũ in epm admittit quilibet ſubditus tã ꝯ pſonã,q̃ ꝯ for
mã electionis.Cōtra ꝓmouēdũ ad eccleſiã curatã admittit
quilibet prochianus. Cōtra formã ꝓmouēdi ad dignitatē
principaliorē poſt epm admittit quilibet de diœceſi, quia
quodãmō eſt eis ſuꝑior. Cōtra canonicos, & alios electos
ad pticularia bñficia admittunt oēs de ecclia,& ēt illi,quo
rũ ſpãľr intereſt tã ꝯ pſonã,q̃ ꝯ formã electionis.Ego puto
aľr dicendũ,qđ laic⁹ nullo mō pōt excipe,& maximè de cri
mine ꝯ electũ,niſi ſua interſit;ut quia prõnus,uel pochian⁹,
uľ aľr ſua ĩterſit,ar.c.illa, & qđ ibi dixi.s̄.eo.hēt.n.uim hæc
exceptio cuiuſdã accuſationis,ut dixi, à qua laic⁹ remouen
dus eſt,niſi ſuũ ꝓſequat intereſſe,ut in palle.c.illa, & qđ ibi
no.& in c.ex pte Adæ,de teſti.Aut cleric⁹ excipit;& tũc cre
do ipm indiſtinctè admittendũ,ſi alia cã rōnabilis nō obſi-
ſtat.nã intereſt cuiuslibet clerici,ne pficiat malus in ecclia.
Itē ſicut cleric⁹ pōt accuſare aliũ clericũ ꝓſeq̃ndo ius publi
cũ,ut in c.cùm.P.s̄.eo.ita & fortius dēt admitti ad excipien
dũ,ut in rla,qd agendũ,de reg.iu.li.6. Nã turpius eiicit,&c.
ut in c.quēadmodũ,de iure iu. ꝓ hoc facit,quia clericus nō
repit ꝓhibitus, imò potius vr̃ admiſſus, cùm hoc.c.loquat
gñalr,& ſic ēt loquit pall.c.1.& c.ut circa,& c.ꝓcurator,&
c.is qui,de elect.li.6.†Sed q̃ro,nũquid obiiciens ꝯ electũ nō
cōfirmatũ,& ſuccũbens ſit aliqua pęna puniendus? Hoſt.&
cōiter doct.ꝙ ſic,nã punit pęna.c.1.de electio.li.6. uñ dicit
Io.An.ꝙ aut electio nō eſt cōfirmata; & hēt locũ illa pęna,
aut eſt cōfirmata;& dēt excipiens cōdēnari ad grauiorē pę
nã;& hoc,qñ pęna ĩponit ad arbitriũ iudicis.Certè illud.c.
1.loqtur in excipiente,uel appellãte;iō cōcluderē,ꝙ aut ex-
cipit ꝯ electũ,& non appellat; & tunc ſuccũbens nulla pęna
uenit

uenit puniendus;& ita vr̃ innuere iſta lr̃a, aut excipit,& ap-
pellat; & tunc quia magis aggrauauit aduerſariũ in eundo
ad iudicē appľonis,hēt locũ diſpoſitio c.1.de elect.li.6.&c.
alia uide hic ꝑ Inn.qui multa refert hic,quē uide ꝑ te ipm.

SUMMARIUM.

1 *Pertinax dicitur ille,qui uult perſiſtere in ſuo errore,& non uult ſe corrigere.*
2 *Delegatus ad uniuerſitatem cauſarum poteſt ſententiam ſuam corrigere,ſi errauit in iudicando,ſecus, ſi eſt delegatus ad unam cauſam.*
3 *Delegatus ad uniuerſitatem cenſetur quaſi ordinarius.*
4 *Iudex an poſſit corrigere errorem ſuum,ſiue factum in proceſſu, ſiue extra iudicium, ſiue in iudicio,aut in parte,aut in toto,aut in definitiua,aut in interlocutoria?*
Iudex poteſt interpretari ſententiam, quam tulit, capiendo ſcilicet interpretationem pro congrua uerborum expoſitione.
5 *Sententia ſi tranſiuit in rem iudicatam,poteſt reuocari per ipſum principem, & non per alium.*
Tranſitus in rem iudicatam eſt de iure poſitiuo,cui princeps poteſt derogare.
6 *Arbiter, ſiue iudex delegatus an & quando poſſint corrigere eorum ſententias, etiam ꝙ ſint nulla.*
7 *Teſtis tenetur dicere id,quod alias iurauit non dicere.*
Sacerdos inductus in teſtem non debet teſtificari de eo, quod habuit in confeſſione; intellige de confeſſione facta pro ſalute anima, ſecus, ſi ſcia tanquam amicus in confeſſione.

CAP. XVII.

Qualiter & quando. Generales ĩquiſi-
tores, ſi nō ſerua
uerũt debitũ inquiſitiōis ordinē, prudēter & cau
te corrigere dēnt, hoc primo.Scđo ponit formã
iurĩ,q̃ inquiſitores exigũt ab inq̃ſitis.ſcđa, ibi:*formam uero*,
Pria ſubdiuidit.Nã ĩ principio,& ĩ fi.cōmēdat & cōfirmat ĩ
q̃ſitores,ſi bñ ꝓceſſerũt.In medio uerò ĩ uer.*ſi uero*,iſtruit,
ſi malè ꝓceſſerũt.Caſus lr̃alis.Inquiſitores q̃dã leg. apo.ſe
cęperũt facere ĩquiſitionē ꝯ epm Nouarieñ. ſignificatũ fuit
dño papæ,ꝙ inquiſitores ipſi nō ſeruauerũt debitũ ordinē
inquiſitionis ꝯ ipm epm Nouarien. uñ pp ſuꝑ hoc ſcribit in
quiſitoribus illis dicēs, ꝙ ſi ordinē inquiſitionis debitũ ſer
uauerint,cōmēdat eos, ſi uerò nō ſeruauerũt, uult ꝙ ipſum
tpe oportuno dēant obſeruare,ne inde naſcat iniuria,unde
iura naſcunt,ſi aũt tanq̃ hoīes exceſſerũt, non pudeat eos er
rorē ſuũ corrigere, qa qua mēſura mēſi fuerint, remittetur
eis,& aliq̃ occaſionē inuenient cōgruētē,ne ſua uileſcat au
thoritas,quia ex his,q̃ inordinatè ſunt acta, nō pōt aliquid
ordinabiľr agi.ſi uerò ordinē debitũ ſeruauerunt, oĩ gr̃a &
timore poſtpoſitis, Deũ ſolũ hñtes p̃ oculis uia regia ince-
dētes ſine pſonarũ acceptione in negotio ꝓcedãt.Formam
uerò iurĩ,q̃ à clericis Nouarien.in hoc negotio receperũt,ĩ
ſiľibus dēant obſeruare hoc mō,ut iurent clerici,ꝙ ſuꝑ his,
q̃ ſciunt,uel credunt in ſua ecclia reformãda tã in capite, q̃
in mēbris,exceptis criminib⁹ occultis,plenã & merã dicant
a inquiſitoribus ueritatē.Ber.No.1.ex iſto tex.ꝙ inquiſitio[a]
hēt ordinē ſuũ; & nimirũ.nã & notoria hñt ordinē ſuũ,ut
in c.ad nr̃am,de iureiu. & de ordine inquiſitionis hr̃ maxi-
1 mè in c.quaľr,& qñ iud.§.dēt,ĩ.eo.†Scđò no.ꝙ iudex,& q̃-
libet diſcreta pſona dēt errorē ſuũ cautē corrigere. nã,& ſi
in aliquo errauit,nō dēt ſpōte fateri errorē ſuũ, ne uileſcat
eius authoritas,nec dēt errorē ſuũ defendere,ſeu in eo pſe-
uerare,ſed dēt cautius & prudentius, q̃ pōt ſe corrigere. &
alibi dicit tex. magnę ſapiētię eſt hoīem corrigere, qđ ma
lè loquut⁹ eſt.22.q.4.c.magnæ;qđ no.ꝯ iſtos,q uolentes ꝑ-
tinaciter defendere unũ errorē incidũt in infinitã incōue-
nientia;nec talis pōt dici ſapiens,ſed potius ptinax. No.3.
iudicē dēre laborare,ne uileſcat ei⁹ authoritas, & alibi dr̃,
authoritatē dignitatis dēt iudex ſuo ingenio augere. l.ob-
ſeruandũ,in fi.ff.de off.pſi.No.4. ꝯ malè principiãtes aliqđ
negotiũ. nã nō pōt inde aliqd ordinabiľr ſequi. & alibi di-
cit canō,difficilè eſt,ut bono peragant exitu,q̃ malo ſunt in
choata principio;& exponit ibi gl.difficile,i.ĩpoſſibile.1.q.
ĩ.c.principatus.No.5.in §.*formam uero*,practicã unã recipiē
di iurm ab inquiſitis, ſeu a teſtibus recipiendis ſuꝑ inquiſi-
tione,ut iurent ſe dicturos plenã & merã ueritatē,exceptis
occultis criminibus.aliã formã uidebitis in c.ſe.Itē no.unã
differentiã inter modũ inquiſitionis, &
accuſationis.nã in inq̃ſitione nō diſcuti
tur de occultis criminib⁹, quia nō dēt fie
ri ĩquiſitio de ueritate criminis,niſi pce
dēte ĩfamia,ut in c.quaľr.ĩ.eo.ſed accuſa
tio pōt fieri de occultis criminib⁹, dũmō
2 poſsint ꝓbari.2.q.7.c.plerũq;. † In gl.1.
ibi, *ſecus in caſu iſto*.no.gl.uſq; ad fi.q̃ po-
nit duas ſol.ad ꝯriũ.Prima,ꝙ gñalis ĩqui
ſitor,ſeu gñalis delegat⁹,i.đ legat⁹ ad uni
uerſitatē cãrum pōt corrigere ſñiam ſuã
diffinitiuã,ſi errauerit ĩ iudicãdo,ſecus ĩ
3 delegato ad unã cãm tm̃. † Et in hoc no.
bñ iſtã gl.& ē diuerſitatis rō,qa delegat⁹
ad uniuerſitatē cãrũ cēſet quaſi ordina-
rius;& iō dicendũ eſt,ꝓut de ordinario;
& ꝓ hoc.l.cũ ptor,ff.đ iud.& uide bo.gl.
ĩ c.cũ cãm,de appel.ſed delegatus ad unã
cãm deſinit eē iudex ꝑ ꝓnũtiationē quo
ad principale negotiũ,ut in c.lr̃is,de off.
deleg.& ſentiunt ēt do.de Ro.deci.315.
4 aľs 335.† Scđa ſol. eſt,ꝙ iſti errauerũt ĩ
ꝓceſſu,& nō in ſñĩa diffinitiua;quaſi ue-
lit dicere,ꝙ qualiſcũq; ſit iudex,ſi errat ĩ
ꝓceſſu,quia adhuc remanet iudex,pōt er
rorē ſuũ corrigere,ſec⁹ eſt, ſi errat ĩ ſñia
diffinitiua.Hoſt.dicit aliqua verba,ſed tu
diſtingue ſm Io.Cal. ꝙ aut q̃rit, nũquid
ex̃ iudiciũ poſſit quis errorē ſuũ corrige
re,aut in iudicio. Primo caſu dic,ut no.ĩ
c.nr̃i,de elect.& in c.ſi quis pſbyterorũ,đ
re.eccle.nō alie.& dixi ĩ c. diuerſis falla-
ciis,de cle.cōiu. Si uerò in iudicio,aut in
pte,aut ĩ toto,ſi in pte,an & qñ poſſit re
uocare,dic,ut in c.fi.de cōfeſ.& in c.cum
cãm,de app.uide gl.in c.cũ ĩ poſitionib⁹,
de iureiu.li.6.& aliqd in c.ſeq. In iudice
uerò eēt mã nr̃a;& dic,ꝙ aut errauit ĩ ꝓ-
ceſſu; & pt corrigere errorē ſuũ,ut ĩ c.cũ
ceſſãte,s̄.de appel. & l.qđ iuſſit,ff.đ re iu
di.hoc tñ limita,ut plenè no.ĩ dictis iuri
bus. Aut errauit ĩ diffinitiua,& tũc aut q̃
rit,nũqd iudex poſſit ĩterꝑtari,aut nũqd
poſſit corrigere ſeu addere,uľ ĩ totũ aľr
b ꝓnũtiare. Et ſi uult interꝑtari,[b] pt,ſi hēt
merũ ĩperiũ,capiēdo ĩterꝑtationē ꝓ cō
grua uerborũ expōne,ut ē tex.no. cũ gl.ĩ
l.ab executor,ff.đ appel.Si uerò uult cor
rigere,uľ addere circa acceſſoria, ut circa
c expēſas,[c] pt illa die, ut ĩ c.cũ appľonib⁹.
đ appel.li.6.& l.Paul⁹,ff.đ re iu.Itē pt ex
pedire ea,q̃ ueniũt ex offō nobili, lȝ ſint
extrĩſeca,ut remittere,uel mitigare mul
ctã ĩpoſitã.l.illicitas,§.fi.ff.đ off.pſi. Aut
uult diſponere circa ipm pricipale,& tũc
aut corrigēdo de latinitate ſñiæ;& pt,ut
l.actorũ,ff.đ re iu. Aut circa effectũ ſñiæ,
& ſi reſeruat ſibi ptãtē iterũ ꝓnũtiadi; &
pōt,ut l.itē Labeo,ff.fami.her.facit quod
no.Bar.in l.quid tñ,ff.de ar. Aut nō reſer
uauit ſibi hanc ptãtem;& tũc,ſi eſt appel-
latum,ſpectat ad iudicē, ad quē, mutare
ſñiam,& ꝯfirmar,ut 2.q.6.c.fi.& ĩ c.ut đ-
5 bitus,de appel.†Si uerò nō eſt appellatũ,
aut ſñia trãſiuit in rē iudicatã; & nō pōt
reuocari ab inferiore a principe, qa iam
fecit ius inter ptes,ut in c. cũ inter, de re
iudi.& l.res iudicata,ff.de re iud.ſed prin

SEB. SAPIA.
a Inquiſitio.Nunquid autē peruerſio ordinis ĩ iq̃ſitione habeat uitiare ꝓceſſum, & iudiciũ retro agitatum,uide Inno. concludētē ꝙ ſic in c.noſtra,s̄.đ cohabi.cleri. & mulie.& Bart.ĩ l.2.§. ſi publico, ff. de adul.ſentit. Pet.đ Anc.hic per hunc tex.plus dicens,ꝙ peruerſio ordinis uitiat, non autem omiſsio, de cuius ueritate late diſputat Fel.hic co. 2.& 3.
b Interpretari. Adde uidendũ Alex. conſ.3. & an & qñ poſsit corrigere, per eũdē conſi.90. 1.lib.Ro.cōſ.307.
c Expenſas. Adde Lu.Ro.cōſi.362.& ibi, qñ eadem die poſsit addere, & mutare, uide qđ uoluit Ancha.conſi.182.

ceps põt,qa trãsit⁹ in rẽ iudicatã est đ iu
re positiuo , cui princeps nõ est subiect⁹,
ut in c. ꝓposuit,de cõces.pb. & in l.prin-
6 ceps,ff.de legi.† Aut non trãsiuit in rẽ iu
dicatã;& tũc aut qrit de arbitro, aut de-
legato,aut ordinario. Primò casu,aut ñ
seruat formã cõpromissi;& tũc põ iterũ
a ꝓnũtiare,[a] ut est tex.no.in d.l.qđ tñ ; &
idẽ in delegato,ut no.tenet Inn.in c.1.đ
off. deleg. & idẽ dicit,si delegat⁹ errauit
in facto,ut iterũ possit ꝓnũtiare,qđ no.
Aut seruauit formã cõpromissi; & tũc si
est ad unã cãm deputatus, non põt iterũ
ꝓnũtiare, siue teneat,siue nõ, & hoc mõ
intellige iura, q̃ dñt eũ functũ offõ suo si
b ue bñ,siue malè,ut l.si ut ꝓponis,[b]C.qũo
& qñ iud.& c.ĩ lrĩs,de off.deleg. Si uero
est delegatus ad uniuersitatẽ cãrũ , puto
dicẽdũ,ut in ordinario , ꝑ supradicta,in
quo dic,ꝙ aut sñia sua teuuit,licet sit ini
qua,& nõ põt aľr ꝓnũtiare.l. cũ qrebaẽ,
ff.de re iud.& l.2 .C.sentẽ.rescin. nõ pos.
Aut sñia fuit ipso iure nľla; & tũc cõiter
dr̃, ꝙ aut nľlitas surrexit ex turpitudine
iudicis,& ñ p̃t ipsemet corrigeẽ,& aľr ꝓ
c nũtiare,ut in l.absentẽ.[c] C.e.ti.aut aliũ-
de surrexit nullitas,& põt ipsemet corri
gere,& aľr ꝓnuntiare.l.si p̃ses,C.qũo &
qñ iudex,& l.si accusatoribus,C.de accu
sa.Et đ hac mã uide ꝑ Di.in rľa, qui seľ,
de reg.iu.li.6.& ꝑ Bar.in l.iudex,ff.de re
iudi.ꝑ Cano. ĩ pall.c.in lrĩs, de off.dele.
& hãc distinctionẽ bñ.no.& ꝓ ea facit.c.
de testibus,& qđ ibi no.s̃.de testi.Sed op
pon. ex̃ gl. & vr̃,ꝙ iurm̃ nõ dẽbat hic sibi
p̃stari,imò sunt exhibẽda capľa,de quib⁹
est fienda inqsitio, ut ĩ c.quaľr.§.dẽnt.j.
eo.Sol.dicũt doct.ꝙ ille.§.loqẽ in inqsi-
tione spãli, istud.c.in inquisitiõe gñali .
& dic,ꝙ qñ fit inquisitio spãlis ꝯ aliquẽ,
dẽnt illa cría, sup qbus fit inquisitio,ex-
primi, & testes tm̃ iurãt sup illis capľis ;
& dic plenè,ut ibi no. Si uerò inquisitio
est gñalis, ut puta fit inquisitio ꝯ epm, &
canonicos,uľ ĩ una ciuitate gñaľr;& tũc
testes iurãt,ut hic,s.ꝙ dicent ueritatẽ, q̃
sciunt,uel credũt in illa ecclia reformã-
da,exceptis occultis criminib⁹,ut hic. nã
de occultis nõ fit inquisitio,ubi nõ p̃ces-
sit infamia,quia deficit uerus & fictus ac
cusator. Scđò qrit,in quo isti p̃termise-
runt ordinẽ iuris?Sol.dicit Host.qa for-
tè ĩquisiuerũt de ueritate criminis pri⁹,
q̃ inquirerẽt de infamia;qđ nõ est facien
dũ,ut in c.cũ oporteat.j.e.& c.quaľr.Et
iõ dicit, ꝙ isti iterũ dẽbant inquirere de
infamia,& licet postea de ea cõstaret;nõ
tñ ualebãt dicta priorũ testiũ sup uerita-
te,qa nõ p̃cesserat infamia; uñ dicit,ꝙ li-
cet sit prius inquisitus , & nõ opponat,ꝙ
nõ vr̃ ꝑ hoc renũtiare iuri sibi cõpetẽti ,
ut prius fiat inqsitio sup infamia,sed (ut
dicit Io. An. & bñ) hoc dictũ est falsum,
& hodie appet in c.2.e.ti.li.6.quia si inq
situs nõ opponit,ꝙ infamia non p̃cesit,
& patiẽ ꝓcedi super ueritate, nõ põt am
plius opponere,ꝙ infamia nõ p̃cesit ; &
iõ dẽt poni aliud exẽplũ;fortè non uoca
uit inquisitũ,uel nõ tradidit illi capľa,sup qbus erat fienda
7 inqsitio,uel qd site.† Vltimò qro,nũqd sup occultis circun-
stãtiis criminis testes sunt interrogãdi? Inn.& Host.conclu
dunt,ꝙ sic.satis est.n.ꝙ crimẽ nõ sit occultũ,sed si eẽt infa-
mat⁹ de fornicatione in gñe,& mulier eẽt incerta, non dẽt
testis reuelare hãc fornicationẽ,qa est occulta; qđ ẽ notan
dũ. sed si mulier eẽt infamata, tũc testis dẽt sup hoc depo-
nere,ẽt si prius iurasset ex̃ iudiciũ hoc nõ pãdere, quia, aut
qñ iurauit non pandere,cognouit testis hunc casum; & tale
iurm̃ esse temerariũ, ut in c.intimauit,de testi. & in c.1.de
cri.fal.aut nõ cogitauit hunc casum,& nõ extendiẽ iurm̃,ad
hoc ar.in c.1.de iureiu.li.6.Et hoc uerũ,nisi habuisset in cõ
fessione,qa tunc nõ dẽt reuelare,ẽt si ꝓducaẽ ut testis, quia
d scit ut Deus,[d] & ꝓduciẽ ut testis,& hõ,ut in c.si sacerdos,de
off.or. & in c.dilectus,de exces.p̃la. Sed caue tibi,quia non
dr̃ pctm̃ reuelatũ in ꝯfessione ex eo,ꝙ quis dicat amico, &
hoc tibi dico in cõfessione,& ꝑ similia uerba,sed op; ,ꝙ di-
xerit in confessione ad salutẽ aĩæ suæ,ut Inn. sing. dicit in
c.omnis utriusque sexus,de pœni.& remis.& hoc bene not.

SVMMARIVM.

1 *Monachi possunt deputari legati sedis apostolicæ.*
2 *Inquisitores generales possunt procedere ad inquirendum non receptis testibus super infamia, dummodo de ea eis constet per frequentem clamorem, secus, si esset deputatus ad unam causam tantum.*
3 *Confessio emanata præcedente iuramento de dicendo plenam & meram ueritatem,non recipit aliquas excusationes ex post facto, sed secus est, si præcesserit iuramentum de respondendo ad interrogata.*
4 *Confessio iurata etiam cum iuramento calumniæ recipit excusationem, & declarationem,nu.13.*
5 *Confessio iurata,quæ potest retorqueri ad bonum & ad malum, ex quo tamen prima fronte sonat in malum,interpretatur in malam partem, nisi confitens se excuset, si prima fronte non sonat in malum,nu.10.*
6 *Ex confessione alicuius capitur illud , quod est contra eum ; non autem, quod pro eo potest elici.*
7 *Iudices possunt deponere super gestis coram eis,& credetur eis,deposito officio, sed an faciãt plenã probationẽ,uide in nu.9.& idem dicas de inquisitoribus.*
8 *Acta faciunt fidem contra partem,& deponentem.*
Dicta testium probantur per scripturam notarii.
11 *Accipiens res repertas in naufragio,an & quando faciat suas, uel committat furtum.*
Res inuenta in naufragio an præsumatur habita pro derelicta?
12 *Reperiens rem alterius si ignorat dominum,& putauerit ipsum habuisse illam rem pro derelicta, potest usucapere, si uerò non putauerit, debet erogare inter pauperes.*

CAP. XVIII.

Cum dilecti. Si is,ꝯ quẽ inqriẽ, iurauit rñdere tñ ad interrogata, post cõfessionẽ audiẽ uolẽs ꝓbare excusationes , quæ cõfessionẽ nõ ꝑimũt,sed exponũt,secus,si iurauerit plenã & merã ueritatẽ dicere.h.d.Primò poniẽ legatorũ inqsitio. In scđa,ibi,*quia uerò*,dubiũ,ꝑꝑ qđ fuit facta cõmissio.Tertia,ibi,*mandamus.* Casus lrãlis. Abbas Cistercien.P. & R.monachi apost.se legati,cũ ꝑ freqntẽ clamorẽ multa sibi de Agatheu. epo nũtiata fuissent,accesserũt ad ecclesiam Agathen. ut sup his inqrerẽt ueritatẽ, recipiẽtes iura tam epi, q̃ canonicorũ ; & in illa inqsitione cõfessus fuit eps, ꝙ ipse cõmiserat simoniã,& dilapidationẽ,& qđ habuerat res naufragii . Cõfessionib⁹ his in scriptis redactis,eps timens ex cõfessionib⁹ illis sibi p̃iudiciũ gñari , uoluit postea se excusare ꝯ illas cõfessiones, dicẽs , ꝙ iurauerat rñdere tm̃ ad interrogata . legati illi dicebant,ꝙ sub alia forma iurauit, vcз qd plenã & merã diceret inqsitorib⁹ ueritatẽ;& qa tũc se nõ excusauit,postea audiri nõ debuit; & quia ipsi iudices nõ audiebãt eundẽ,delatũ est ad sedẽ apost.negotiũ. Corã dño Pap. ꝓposita fuerũt p̃dicta ex ꝑte epi Agathen. à quo ꝓducti fuerũt qdã testes ad ꝓbãdũ, ꝙ iurauerat rñdere tm̃ ad interrogata,sed qa nõ cõstat Papæ,sub qua forma iurasset,cum depositiones illæ nõ fuerint publicatæ,nec ipse renuntiauerit testibus producendis , mandat Papa . quibusdam , quatenus ipsi super hoc ueritatem inquirant ab illis inquisitoribus , sub qua forma iurauit episcopus . & si per illorum

a Pronũtiare. Adde, ꝑ qđ uerbũ arbiter dicatur functus offõ suo, Ange.consi.42. & an possit addere,uel mutare, per Fulg. consi. 140. & Ancha.consi.90.

b Vt ꝓponis. Bal. in d. l. si ut proponis,la 1.ĩ fi.rñdet ad istum text. dicẽs, ꝙ loquitur de interlocutoria sup qua si delegatus nulliter ꝓnunciauit, non impedit postea iudicare Bellentz.

SEB. SAPIA.

c Istum intellectũ ad d.l.absentẽ,dedit Iac.de Are.ĩ l. iudex postea quã, ff.de re iud. & ĩ l. si ut proponis,prima, C.quomodo & qñ iu.ubi Bart. ponit alios ĩtellectus.

d Quia scit ut de⁹. hoc ꝓsequere, ut latè ponit Ang.đ Are.in tracta. male in glo.Che hai tradito la tua patria, in ult.q.ubi late.Aene. de Fal.

ZACHARI.

Adde Feli. in c. intimauit,in fi. 3. col.post istũ ibi , in secũda lec.s̃.de testi.Car.cõsi.38. inci. quidã habẽs filiũ,per quę ampliabis hoc dictũ ꝓcedere ẽt in laico assumpto in ꝯfessoris locum in casu,necessitatis, de quo per Arch. in c.sanctũ, de cõse.di.4.Cal.consi. 4. & quod no.in apostil. ad istum ĩ c.si sacerdos, ꝑ eũ hic alle. nu.5. in uer. nõ potest.

illorũ rñsionẽ cõstiterit , ꝙ iurauit ad interrogata solũmõ
rñdere.uel si ipse eps hoc ꝓbauerit ꝑ depõnes testium,quas
apud se.apo. ꝓduxit,aut ꝑ depõnes aliorũ :qa s̃m illã formã
nõ tenebaẽ ex debito iuri rñdere nisi solũmõ ad interroga-
ta,quare admittãt excusatiões epi sup cõfessiõib.p̃dictis,cũ
excusatiões ille cõfessiões ei⁹ ñ ꝑimãt,sđ exponũt,q̃ tales sẽ,
ut ad bonũ & ad malũ ualeant retorqri, & iõ iudicari dẽnt
ex cã,quas si ꝓbauerit illũ absoluãt,qa licet culpabilis fue-
rit in qbusdã,ex labore tñ & pudore,quos ꝑ hãc cãm incur-
rit,hmõi leuis culpa leuiter ualet indulgeri.Si ãt excusatio-
nes illas nõ ꝓbauerit,uel si iurauerit plenã & merã inqsito-
ribus dicere ueritatem,cum s̃m illã formã nec ueritatẽ ta
cere,nec admiscere debuerit falsitatẽ, nõ obstãtib. excusa-
tiõib.illis,quas de nouo ꝓposuit, remoueãt ipm ab ecclesia
Agatheñ.licet dixerit,ꝙ plures ex illis excusatiõib. p̃dictis
legatis exposuit,cũ hoc ꝑ se ꝓbare nõ posset,tã q̃ q sol⁹ exa
minabaẽ ab illis.Ber.† No.1. monachos posse deputari gña
1 les iqsitores [a] a.se.apo.hodie dic.ut in c.statutũ,de rescri.li.
a 6.& uide qđ dixi ĩ c.cũ cãm,de iud.† No.2.ar.& tex.qđ gña
2 les iqsitores pñt ꝓcedere ad ĩqrẽdũ de ueritate criminũ ẽt
nõ receptis testib.sup ĩfamia.satis.n.est, qđ eis cõstet de in-
famia ꝑꝑ frequẽtẽ clamorẽ,secus ĩ delegato ad unã cãm tm̃
de quo dic,ut diceẽ in c.seq.No.3. duplicẽ formã iuri p̃stan
di in cã iqsitiõis.nã pñt testes,uel iqsiti iurare merã, & ple-
nã dicere ueritatẽ,& de hac forma hr̃.s̃.c.ꝓxi.ĩ fi.Itẽ iurare
ꝙ ad iqsita & iterrogata ueraciter rñdebũt,de quo aliquid
3 j.dicã.† No 4.ꝙ cõfessio facta p̃cedẽte illo iuro,ꝙ plenã, &
merã,&c.nõ recipit excusatiões ex postfacto, qa a prin. ni-
hil dẽbat facere,qđ ipm factũ attingeret,neq; admiscere ali
qd falsitatis,qđ no.Sed cõfessio facta sub scđa forma iuri ,
ꝙ rñdebit ad interogata,recipit excusatiões,q̃ tñ cõfessionẽ
4 nõ perimũt,sed exponũt,ut in litera.† Et ex hoc no.duo pri
mò,ꝙ ꝯfessio ẽt iurata recipit excusationẽ,& expositionẽ.
Itẽ,ꝙ rñdẽs p̃misso iuro de calũnia p̃t cõfessionẽ excusare:
tñ hoc iurm̃ calũniæ fit,ut rñdeat ueraciter ad interrogata,
5 de quo in c.1.de iur.calũ.†No.5.ex tex.ꝙ ubi ꝯfessio ẽt iura
b ta p̃t retorqueri ad bonũ & ad malũ,[b] ex quo tñ pría fron-
te sonat in malũ,dẽt fieri interp̃tatio ĩ malã ꝑtẽ,& ꝯ cõfitẽ
tẽ,nisi cõfessionẽ excusans ꝓbet illas excusatiões,& de hoc
est hic tex.fin.nã dicit tex.ꝙ illæ cõfessiões poterãt retorq
ri ad bonũ & malũ;& tñ,si iste eps uult uitare cõdẽnationẽ
oportet,ꝙ excuset cõfessionẽ datã,& excusatiões ꝓbet,facit
6 qđ dico in c.cũ uenissent de insti.† Itẽ not.ꝙ ex cõfessione
alicuius capiẽ illud,qđ ꝯ eũ est,nõ aũt qđ pro eo elici p̃t , &
hoc qñ insurgit mala p̃sumptio ꝯ illud,qđ facit ꝑ eo,đ quo
tñ plenè no.in c.1.de cõfes.li.6.ꝑ Io.An.& Cy.ĩ l.1.C.e .di-
7 co plenè in c.1.de post.p̃la.& in c.bonæ,eo.ti.† No.qđ inq
sitores seu iudicees pñt deponere sup gestis coram se,& eis
crediẽ deposito offõ,& ad hoc solet allegari hoc.c. & ꝯcor.
c.iter dilectos,de exces.p̃la.& c.2.s̃.de arb.& c.cũ dilect⁹,de
8 ele.& plenè tetigi in c.cũ a nobis,s̃.de testi.† No.ulti. ꝙ cre
diẽ actis ꝯ ꝑtẽ,seu ꝯ deponẽtẽ,licet ꝑs seu deponẽs nunc di
cat se aľr dixisse,facit c.ad audiẽtiã,de p̃scri.& uide qđ di-
co ĩ c.sicut,de testi.Et facit iste tex.in ar.ĩ eo,qđ dicit, ꝙ so
l⁹ iste examinabaẽ,&c. ꝙ ĩ examinatiõe testis , seu ꝑtis ñ est
necesse adhibere testes forinsecos:sed p̃t ꝓbari dictũ ex sola
scriptura notarii,de quo ĩ c,qm̃,& in c.p⁹ cessionẽ,s̃. de ꝓb.
& l.ĩ donatiõib.ff.de don.facit qđ no.ĩ c.ut offm̃ , de hęre.
li.6.† In gl.ĩ uer.*responsionem*,ibi.*non creditur iudici in præiudi-*
9 *cium &c.*Hoc dctm̃ uẽ ꝯ tex.istũ.nã hic crediẽ istis inqsitori
b⁹,nisi iste ĩqsit⁹ ꝓbet ꝯriũ ꝑ testes.Inn.hic dicit, ꝙ isti inq
sitores nõ recipiũẽ hic ut testes,sed qa fuerũt iudices cõsulũt
ĩ ista cã;& sic nõ ob.2.q.6.c.statuẽdũ.nã & alias ille,q nõ p̃t
esse testis,interrogaẽ de facto suo.l.ꝓuinciarũ , C.de fer. &
& crediẽ istis quo ad p̃sumptionẽ,nõ quo ad plenã ꝓbõnẽ,
sicut dicim⁹ ĩ mr̃e,q̃ deponit sup ętate filii,ut ĩ l.ẽt,ff. đ ꝓb.
Host.dicit,ꝙ qcqd dixerit Inn. istis qñq; crediẽ ẽt ad plenã
ꝓbõnẽ,ut ĩ c.inter dilectos,de exces.p̃la.sed ꝯcludit,ꝙ durã-
te offõ nõ pñt esse testes sup gestis corã
se,qa ali⁹ dẽt esse iudex,& ali⁹ testis.4.q. a
4.c.1.& d.c.statuẽdũ,& ĩ c.dilecto,de te-
sti.sed depõ offõ,uel si aliqs articulus uẽ
tilaẽ corã alio iudice, pñt adhiberi ut te
c stes de gestis corã se.si la⁹,uľ uituperiũ [c]
eis ascribi nõ p̃t,de gestis ꝑ se ĩdistinctè b
nõ crediẽ,de hoc dic,ut ĩ c.cũ a nobis, s̃.
10 de testi.† In gl.ĩ uer.*ualent retorqueri*,ĩ fi.
Ista gl.uẽ ꝯ text.nã hic fiebat interp̃tatio
cõfessiõis in deteriorẽ ꝑtẽ, nisi fuisset se
cuta excusatio, & excusatiõis ꝓbõ , & iõ
dic;ut dixi in notabilib.ꝙ q̃dã sunt,q̃ pa-
riter pñt retorqri ad bonũ, & ad malũ,&
tũc fiẽda est interp̃tatio in meliorẽ ꝑtẽ,
& sic intelligiẽ gl.Quędã sunt. quæ licet
possint retorqri ad utrũq; hẽnt tñ prima
fronte aspectũ mali, & sonãt ut uitiũ , &
tũc fit ĩterp̃tatio in deteriorẽ ꝑtẽ , & de
hoc est tex.hic.idẽ & forti⁹,qñ aliqua sẽ
mala ĩ se,& licet possit excusari,recipiũt
11 ĩterp̃tationẽ in deteriorẽ ꝑtẽ,ut ĩ c.fi.de
trãsla.epi.† In gl.ĩ uer.*dilapidatione* , ibi :
*nihilominus furtum commisit &c.*Sed ꝯ hoc
uẽ tex.in l.falsus.§.si iactũ, ff. de fur. sed
cõclu.ut ibi no.ꝙ aut res ex naufragio e-
rat habita pro derelicta & eã capiẽs non
d cõmittit furtũ imò efficiẽ occupãtis, [d] qa
qđ ĩ nulli⁹ bonis est,id nãli rõne occupã
ti cõcediẽ,ut insti.de re.di.§.ferę,qđ no. c
Si uerò res nõ erat habita pro derelicta,
sed fuit proiecta, ut euaderet maius peri
culum,& tũc proiiciẽs remanet dñs , &
eã occupãs aĩo retinẽdi cõmittit furtũ ,
ut ĩ gl.& si simpliľr accepit rẽ nõ ꝯsiderã
do,an hẽreẽ pro derelicta, [e] uel ne,ẽt ex
cusaẽ a furto,ut est ibi tex. no. an aũt sit d
e p̃sumẽdũ,ꝙ proiiciẽs hr̃et eã pro dereli-
cta,uel ne currẽdũ est ad cõiecturas. si.n.
proiicit librũ aptũ ĩ mari,pręsumẽdũ est
ꝙ aĩo derelinquẽdi proiecit,secus,si clau e
sum & pãnis inuolutũ, & sic de singulis .
† Quid aũt, si reperiẽs rẽ alteri⁹ nõ repe
12 riat dñm, nũquid licitè possit retinere ?
cõclude post Bar.in prææalle.l. falsus.§. ꝙ
alienum quod aut putauit eã rẽ pro de-
relicta,licet non esset,& tunc potest rem
usucapere,ff.pro dereli.per totum. Aut
hoc non putauit, & tũc si non reperit do
minum,facta proclamatione dẽt eam do
nare pauperibus, ar. in authenti. omnes
peregrini,C.communia, de success. facit
quod le.& no.14.quæstio 5.c si quid in-
uenisti,& quod no.in c.quia frustra.j.de
usur.Extra glo.oppo.contra tex.& uide
tur ꝙ ex sola infamia orta contra episco
pum non debeat fieri inquisitio super sta f
tu totius ecclesię,nec contra canonicos,
ex quo nõ erãt infamati.Sol.Inn. hic, &
in c.licet Heli.j.de simo.dicit, ꝙ ubi in-
famia est ex̃ caput põt fieri inquisitio ẽt
f ꝯ mẽbra [f] quia est p̃sumptio ꝯ canonicos
ex quo episcopus est malus . nã corpore
seu capite languente cætera membra cor
poris inficiuntur , uel secundum eum hic
canonici erant infamati , primum dictũ
hic non placet Host.qui dicit hic,ꝙ licet
episcopus sit infamatus,non debet tamẽ

SEB. SAPIA.

a Inquisitores. uide Ab.in c.ꝑ inquisitionẽ, s̃.de ele.Ro. in l.2.in prin.col. 6.ff.de uerb. obli.

SEB. SAPIA.

b In malũ. Vide Pe. de Anc.ĩ cõsi.175. inci . pría facie uẽ ꝙ instrm̃ ĩ ꝯriũ tñ faciũt no.ꝑ Bar.in l.nõ solũ.§. sed ut ꝓbari,de ope. no. nũ.ubi uult, ꝙ ubi aliqd est de se ma malũ ita,ꝙ p̃sumptio sit ꝯ facientem si tñ p̃t aliquo mõ licito excusari, p̃sumiẽ fecisse ille mõ licito,& sic interp̃tatio fit ad bonũ , q̃ difficultatẽ mouet Are.hic, & declara,ut ꝑ eũ,cuius declarationem seqẽ Feli.in c.1.co. 4.s̃.de re iu.sđ aľr declarat Feli.in c. auditis,co.21.uer. obstat tertio, s̃.de p̃sump. uide Decr. in c.in p̃ntia, ĩ 12. no.s̃.de proba.

c Vel uituperiũ.adde,an inqsitor possit esse testis in cã inqsitionis, Oldr. cõsi.110. & an iudex possit esse testis de gestis corã se,ꝑ Fran.de Aret. consi.13.

d Occupãtis.adde đ hoc uidẽdum per Fede.consi.107.

e ZACHAR.

Pro derelicta.addẽ an & qñ merces de naui ꝓiectę hñr ꝓ derelictis Bar.in l. q. leuãdæ, ff. ad l. Rhod.de iactu & in l.interdũ,& ibi Bar.& doc,& omnino Alex.i §.qđ ex naufragio,ff de acq. pos. ubi dicit inspiciẽdũ, qđ ex qualitate rei dep̃hẽdaẽ,ut in lib.a ꝓ ꝓiecto in mare ꝑ l.falsus. §. si iactus,ff.de furtis,& in l.fi.ff. ad legem Rhod.de iactu.

f Cõtra mẽbra.adde qñ & qualiter possit fieri iqsitio cõtra caput& mẽbra Old.cõsil.278.

fieri inqsitio ꝯ canonicos,nisi p̄cedēte ī famia,& hoc pl⁹ mihi placet,licet.n.sit aliqua p̄sumptio ꝯ canonicos,qa ex sola leui p̄sumptiōe nō p̄t fieri inqsitio de ueritate criminū,ut ī c.qualr.ĩ.e. sed poterit fieri īqsitio ꝯ canonicos.nā īqsitio de fama,uel de infamia fit faciliter, cū non sit multū p̄iudicialis,ad hoc.c.ĩ.ꝓxi.& c.licet,s̃.e.& p̄t rn̄deri s̄m Hos. uel ꝙ canonici erāt infamati,uel meli⁹, ꝙ hic nō dr̃ inqsitionē fuisse factā ꝯ canonicos, sed ꝙ fiebat inqsitio sup̄ statu ecclesię. nā ex infamia ep̄i dēt fieri inqsitio tā ī capite, q̃ ī mēbris,qa dēt inqri qualr ep̄s se hēat circa canonicos, & alios clericos, & qualr se gessit tā ī ciuitate, q̃ in diœcesi. Scd̄o op. & ur̃ hoc iur̃m dēre p̄stari s̄m formā in c.p̄ce.positā,ubi papa dicit, ꝙ ī illa īqsitiōe uult illā formā obseuari.Sol. dicit Hos.s̄m aliquos, ꝙ utraq; forma p̄t immisceri, ut s.iurent dicere plenā & merā ueritatē,& qd' ad interrogata ueraciter rn̄debūt.nā bonorū optima est mixtura.12.dist.c.nouit,ī fi.Inn.ī c. licet Heli.ĩ.de simo.dicit,ꝙ aut fit īqsitio de certis criminib.& dēt s̄uari illa forma,ut dicāt plenā & merā ueritatē,aut fit īqsitio gn̄alr de criminib. & tūc p̄iculū est iurare s̄m illā formā.uñ subiret iurās anceps p̄iuriū. Sed ꝯ hoc ob.c.p̄cedēs,qd loqt[a] in inqsitiōe gn̄ali,& iō cōcludit,ꝙ sufficit iurare altero istorū modorū, qualrcūq; agat,& cōiter ur̃ placere doc. Sed ego hoc nō puto uerū,qa p̄p̄ ī c.p̄cedēti dicit ꝙ in similib.uult obseruari illā formā, iō dico,ꝙ iudex semp̄ dēt exigere iur̃m sub illa forma,& si nō facit, male facit, actus tñ tenet,ut hic.Nā hic nō dr̃,ꝙ iudex bñ. fecerit, sed tm̄ q̃rit, an admittat excusa-
13 tio,qñ iurauit sub illa forma.† Vlti. oppo.ꝯ literā,& ur̃ indistinctè,ꝙ sub quacūq; forma fuerit iuratū, dēat admitti excusatio. nā añ sn̄iam p̄t qs ex iusto error cōfessionē reuocare,ut ī c.fi.de cōfes.l.error,C.de iu.& fac.igno. & l. nō fatet, ff. de cōfes.Sol.dicit Host.& bñ, ꝙ aliud est cōfessionē reuocare p̄p errorē, & aliud cōfessionē excusare. nā reuocās p̄p errorē hēt probare errorē probādo ꝯriū. uñ si iste uoluisset reuocare cōfessionē, habuisset ꝓbare, ꝙ nullā rē ecclesiæ alienasset,uel ꝙ nihil receperat ex naufragio,& hoc fuisset difficile ꝓbari,sed excusans cōfessionē nō hēt necesse probare ꝯriū, sed tm̄ excusationes suas,& hoc tene,licet alii dixerint cōfessionē iuratam nō posse excusari,quia hoc est falsum,ut hic, & in c.cum in positionib.de iureiu.lib.6.

Qd̄ loquit̃ alia ur̃ mihi bōa solutio ad c.ꝓximū, s̃.ꝙ loquat̃ in iur̃o delato ep̄is, ꝗb.'dat̃ optio, quo mō uelint iurare, qa cū eis mitius agit̃ circa iur̃a.c.si quis ꝯ laicū.2.q.5.& c.fi. de iur.cal.& hanc solutionē,nō uidi tactam.Bellen.

SEB. SAPIA.

b De ueritate. idem no.Ab.ī ca.fi.in 1. no.ĩ.e. uide Rotā in decis.404. inci. item fuit dubitatum,in antiquis.

ZACHAR.

c Cū inimicis,adde istū latè in c.repellāt,nu.3. & qd̄ ibi notaui ī apo.meis post alios in uers. mei inimici, s̃. e. de quo p̄ Cy. Bal. & doc. in l. si qs C.de test.

d Pro cōsanguineo, Adde Alex.consil. 212.2.li.&222.cōsil.5,& 70.1.lib.

d Adde qd' no. Ant. in c.insinuante de off.deleg.& qd̄ notaui in c.literis,d̄ p̄sump.Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Conuersantes cum amicis & consanguineis inimicorum sunt suspecti.*

2 *Inquisitus,licet absoluatur,quia cōtra eū nihil extitit probatū, aīno dēt purgari p̄p aliqualem infamiam.*

3 *Consanguinei an admittantur in testes pro consanguineis siue in causa ciuili, siue in causa criminali, in qua agatur ciuiliter,aut criminaliter?*

4 *Inimicitiæ capitales quomodo oriantur.*

5 *Inimicitia an sit lītima cā repellendi aliquem à testimonio,relinquitur arbitrio iudicis, dummodo inimicitia non sit capitalis.*

Amicus de nouo reconciliatus non est idoneus testis.

6 *Amicitia si superueniat post accusationem non conualidat ipsam.*

7 *Inquisitio si fuit commissa alicui simpliciter a papa, an possit uel debeat prius inquirere de fama?*

Verba assertiua,uel narratiua papæ quæ sint.

8 *Inquisitio super ueritate criminis,non facta prius inquisitione super fama, an ualeat, siue sit facta per ordinarium,uel delegatum siue opponatur, siue non?*

9 *Litis cōt. inducitur per actū, qui potest fieri post litē cont. ad hunc effectum, s. quod non admittantur exceptiones, quæ solēt admitti ante litē cont. tantum.*

10 *Inquisitus,contra quē est probata infamia per testes, an possit probare per alios testes, se esse bona fama, & sic repellere inquisitionem super ueritate?*

Testes deponentes de infamia,& alij deponentes de bona fama,qui sint p̄ferēdi.

11 *Testes deponentes uerisimiliora p̄feruntur alijs,etiam quod sint numero plures.*

CAP. XIX.

CVm oporteat. De ueritate criminū ñ īqrit̃,nisi prius cōstet de ifamia,& tūc nō inimici,uel p̄iuri,sed idonei uiri ad ꝓsequēdū inquisitionē,& testimoniū admittunt̃ & nō ꝓbato crimine indicit̃ infamato purgatio.In p̄ria denūtiatio ep̄i,& inquisitorū datio.In scd̄a,ibi:*Verum*,cōparatio & allegatio ep̄i ꝯ denūciātes,& testes.In tertia,ibi;*discretioni*,inquisitorū triplex instructio.'scd̄a, ibi. *quod si*. tertia, ibi.*& si nihil*.Casus lit.Quidā canonici uiceñ.ad se.apo.accedētes multa enormia corā papa ꝯ ep̄m suū ꝓposuerūt,uñ papa sup̄ his inquisitionē cōmisit faciēdā. Ep̄s hoc intelligēs añ,q̃ a iudicib.citaret̃,ad apo.se.accessit,ꝓponēs, ꝙ illi q enormia illa ꝓposuerūt ꝯ ipsum,odio, & nō bono zelo duxerāt d.papę intimāda, cū sint eius inimici manifesti, & cū eius hostib.cōuersent̃,& cōsanguineos suos, & ꝯplices intēdūt ad testificādū ꝓducere ꝯ ip̄m,q ad testificādū, seu denūtiādum admitti nō dēnt,cū sint periuri & aliis criminib. irretiti.Quo audito mādat papa iudicib.ipsis, quatenus ad inquisitionē nō ꝓcedāt,nisi sup̄ p̄dictis criminib.ep̄s fuerit infamatus.Si uerò ad inquisitionē fuerit procedēdū,& prędictos,uel alios quos ipsius ep̄i esse cōstiterit inimicos, nec ad ꝓsequendum inquisitionem, nec ad testimoniū ꝓhibendū admittāt,sed p̄ uiros idoneos ueritatē inqrāt, & si nihil ꝓbatū fuerit, ꝯ ipsum purgationē canonicā indicāt eidem. Ber.No ꝙ ad denūtiationē alicuius ꝓbę p̄sonæ debet superior cōmittere inquisitionē,seu per se inquirere,nō tñ dēt inquirere sup̄ ueritate criminū denūtiatorū,sed prius super infamia,an.s.sit d̄ criminibus p̄dictis infamatus. Et ex hoc no.quòd ex sola denuntiatione criminum facta contra aliquem non oritur infamia sufficiēs ad inquirendum de ueritate,quod not.Not. 2. ꝙ simpliciter commissa inquisitione super crimine,tacitè intelligit̃ cōmissum,ut prius fiat inquisitio super fama. Illud enim est quoddam præābulū ad in-
b quisitionē de ueritate. [b] Et ex hoc no. ꝙ cōmisso consequēti intelligit̃ cōmissum antecedēs,& sic oē id,p̄ qd̄ p̄uenitur ad consequens;sicut aliquo prohibito intelligit̃ esse prohibitum omne id,p̄ qd̄ p̄uenitur ad illud,ut in l.oratio, ff. de spon.Et hoc facit ad extēsionē materię,c.P.& G.s̃.de of.de
1 leg.ut sic literę delegatorię extēdant̃ ultra expressa. † Not. ꝙ nō solū inimici repellunt̃ ab accusando ut dixi in c.1.s̃. e. sed etiam a denuntiādo,& ab eam prosequendo.Item ꝙ cōuersantes cū inimicis,[c] & cōsanguineis inimicorum sunt su-
2 specti,de quo.ĩ.† Not.ꝙ licet per inquisitionem nihil sit ꝓbatum contra infamatum,tñ simpliciter nō absoluitur reus, sed indicitur sibi purgatio propter infamiam, ut not. glos. secunda quæstio.5.cap.presbyter,& in cap. 2. de purga. canon.† In gloss.ibi: *nam & socius*. solue hoc contrarium,ut dixi in capitu.repellantur,suprà eod. † In gloss. secunda in fin.uult ergo ista gloss.quòd in causa criminali,non admit-
d tatur consanguineus pro consanguineo, [d] & ideo isti poterant repelli.Abbas dicit,& ur̃ seq Io.An.ꝙ si agitur de crimine criminaliter. tunc procedat ista gloss. secus, si agitur de crimine ciuiliter,quia tunc etiā pōt esse frater testis pro

fratre

a fratre,[a] ut ī c.literas,s̃.de p̄sump. Itē quia hoc casu nō reperit̃ ꝓhibitū,ergo admittendū,ut l.1.ff.de testa.& in c.1.eo.tit.sed gl.3.q.5.in summa,ur̃ uelle,ꝙ ēt in cā criminali admittat̃ cōsanguineus,si est adeo bonę opinionis,ut nō p̄sumat̃ deuiare a ueritate rōne cōsanguinitatis.d.An.dicit hoc arbitrariū,sed Bar.in l.qui testamēto, ff.de testa. ubi ꝓseqt̃ hāc mām,simpl'r dicit eū repellēdū in cā criminali. Circa hoc ego sic puto posse dici,ꝙ aut est cā merè ciuilis,& uide bo.gl.in c.in literis,s̃.de testi.& nō est propriè mā nostra,& qd' no.in gl.in l.parētes,C.de testi. Aut agit̃ de crimine ciuiliter,& tūc in actiōe iniuriarū nullo mō dēt admitti consanguineus,uel affinis ꝓ cōsanguineo, qa iniuria illata uni de consanguineis suis ur̃ illata oīb.de cōsanguinitate, aut affinitate,ad hoc bo.tex.ī l.lex Cornelia,ff.de iniur.Si uerò est alia cā,si sunt in p̄tāte eiusdē,nō dēnt admitti, ut not.in d.l.parētes.si uerò nō sunt in p̄tāte eiusdē,tūc dēnt admitti,sed cū distinctione affectiōis,& min⁹ credit̃,cū agit̃ de crimine ciuiliter, q̃ si ageret̃ mere ciuiliter, ad hoc, qd̄ in simi. no.in c.in lr̃is,s̃.de testi.Si uerò agit̃ de crimine criminalr, & tūc aut ꝓseqt̃ uindictā publicā,& erit arbitrariū, q̃tū credat̃,& an admittat̃,& sic ꝓcedit gl.3.q.5.in sum.& ꝓ hoc uide bo.tex.in c.cū P.s̃.eo.ubi frater carnalis fuit adductus in testē ī cā criminali,nec illo respectu ap pet ibi repulsus.Aut ꝓseqt̃ iniuriā propriā,& indistinctè cōsanguineus repellit̃, & sic ꝓcedit dictū Bar.& facit l.lex Corne.p̄all. & usque ad quē gradū repellāt̃,satis p̄t dici,ꝙ usq; ad illū gradū. ĩ. quē cōpellit̃ testificari ꝯ cōsanguineū,de quib.in l.legē Iul.ff.de testi.canonizata.4.q.3.in c.si testes.§.leg.Iul.uel pōt dici,& meli⁹,ꝙ attēdit̃ qualitas affectiōis s̄m cōsuetudinē patriæ. nā in aliqb.locis dilectio strictè durat indifferēter inter cōsanguineos usq; ad certū gradū tm̄, in quibusdā locis durat indifferēter inter oēs eiusdē cognatiōis,faciūt no.in simili in c.postremo,s̃.de app.p̄ Io.An.In gl.in uer.*ad denuntiandum*.in fi.Io.An.dicit, ꝙ in euāgelica denūtiatiōe procedit opi.Io.ut admittat̃ infamis,si nō est criminosus, sed in de-
nuntiatiōe iudiciali, [b] uel canonica procedit opi.Bar.sed ꝓ
b sequere hunc articulū,ut plene no.in c.nouit,de iudi.& ibi dico.† In gl.in uer.*inimicos*.no.gl.ad q̃ quotidie fit remissio.
4 Et primo inq̃tū dicit,ꝙ inimicitiæ capitales,seu graues sunt
c [c] q̃ sunt de statu hoīs,uel bonis eius,uide gl.in l.licet, ff. de
d arbi.& in aut̃.de testi.§.si uerò.ubi gl.dn̄t,ꝙ inimicitiæ [d] capitales sunt,cū quis alicui minat̃ mortē,uel cū odit,ul' mortē desiderat,uel qui accusauit eū criminaliter,& idē dic,qñ est qō de oīb.bonis,uel maiori parte, [e] ar.in c.frequēs,de re-
e sti.spo.li.6.nā bona t̄palia sunt uita hominū.l.aduocati, C. de aduo.diuer.iudi.& dicit ēt,ꝙ licet istud sit rr̄are, tñ qñq; ex spoliatiōe particularis rei oriūt̃ inimicitię capitales, ad hoc.c.accedēs,ut lit.nō cōte.& c.itē cū quis,de rest. spo. & ex facto honesto qñq; oriunt̃ tales inimicitię,ut in l.1. & qd' ibi no.ff.de his,qui,ut indi.facit.24.q.5.c.nō est crudelis.& iō in hoc iudicio multū uersat̃ arbitriū, an inimicitię sint graues,uel leues,& hoc quo ad primū dictū gl.Sed in q̃tū gl.postea dicit,ꝙ hic relinqt̃ arbitrio iudicis, q̃ inimiciciæ repellāt,Tācr.dicit,& bñ,ꝙ capitales indistinctè repellūt,ut hic,& in d.c.accedēs.si uero nō sunt capitales,& tunc ꝓcedit gl.ut recurramus ad iudicis arbitriū,& facit.l.1.ff.d̄ qō.† Itē aduerte, ꝙ ad repellēdū quē p̄textu inimicitię non sufficit,ꝙ sit facta recōciliatio,dūmō sit recēs,qa inimico d̄ recēti recōciliatio nō est credēdū, [f] ut est tex.bo.3.q.5.c.2.
f † Sed quid si t̄pe redditi testimonii erat inimic⁹,sed añ sn̄iā erat reconciliatus,dic,ꝙ ei nō credit̃,qa cū p̄sumat̃ tunc dixisse falsum p̄p inimicitiā,recōciliatio supueniēs licet tollat inimicitiā,nō tñ tollit falsitatē,si quā dixit,uide gl. ī authē.de test.§.qm̄ uerò ī uer.adsit,& ponit Io.An.ī addi.Spe. ī ti.de teste.§.ponit̃,ī prin. & uide multas qōnes cōsimiles ī addi.& no.istā gl.† Gl.ī uer.*per uiros idoneos*,ī fi.no gl.quotidianā,& Inn.hic ī hoc art.sic distinguit,ꝙ aut īpetrator adhibuit nudū ministeriū, & eo repulso poterit iudex ex offō ꝓcedere,uel aliū p̄ mortē īqsitoris īstituere,aut nō adhibuit nudū ministeriū, sed fuit actor,& tūc eo repulso dēt iudex supsedere,p̄ rōnē positā in gl.Qñ āt dicat̃ adhibuisse nudū ministeriū,dic ꝙ si ñ est exp̄ssum nomē īpetrātis, ut qa p̄p̄ dicit ad audiētiā nr̃am p̄uenit multorū clamor,& c.tūc ur̃ adhibuisse nudū ministeriū.nā dedisset p̄p̄ ēt lr̃as sine illo,sec⁹ aūt ubi esset exp̄ssum nomē īpetrātis, & hoc mihi satis placet.Quid āt si īpetrās fuisset excōicat⁹? Inn. idē cōcludit s̄m disti. p̄dictā.Sed uide gl.ī c.1.de rescr.li.6. Et p̄ dicta sunt uera s̄m Inn. nisi p̄p̄ mādasset īqri de fama,qa tūc,si cōstat de fama per uiros idoneos,p̄t ꝓcedi ad ulteriora, licet repellat̃ īpetrās,q̃ si uelit In.ꝙ ubi mādauit inqri de fama,p̄p̄ nō habuit respectū ad īpetrātē,& iō oīno ꝓcedēdū est ī
7 cā.† Sed ex gl.qro,nūqd p̄p̄ simpl'r inqsitionē cōmittēdo teneat̃ sēp d̄legat⁹ pri⁹ īqrer̃ d̄ fama? Cōclude, ꝙ aut p̄p̄ simpl'r cōmisit īqsitionē,& nullā mētionē fecit d̄ fama,& tūc semp̄ delegat⁹ dēt pri⁹ inq-
g rer̃ de fama,[g] qa ur̃ hoc cōmissū tāq̃ p̄ambulū,ut s̃.dixi; & si uellet ꝓceder̃ sup̄ ueritate,ñ fctā pri⁹ fide de fama,poterit appellari,ar.hic,& ī c.2.e.ti.li.6.& hoc oēs ꝯcedūt.Aut p̄p̄ facit mētionē d̄ fama, ut qa dicit multorū clamor ad nos p̄uenit talē īfamatū de tali crimine, & iō īqras, &c.& tūc dicit Io. ꝙ delegat⁹ ñ tenet̃ īqrer̃ d̄ fama,ex quo p̄p̄ asserit eū īfamatū. ꝯriū tenet Tācr. qa poterit hoc p̄uenire ad papā p̄ inimicos,& cōspiratore istius denūtiati,uel falsa relatio facta est p̄p̄, licet p̄ alios.Io. An.distinguit,ꝙ bñ,ꝙ aut p̄p̄ hoc asserit p̄ uerba assertiua, & ꝓcedit opi.Io.Aut p̄ uerba narratiua,& ꝓcedit opi.Tācr.& uide ī Spe.ī ti. de īqsi. §. nūc tractem⁹,uer.hoc āt notādū.& ibi dicit Io.An.ꝙ uerba assertiua sr̃,si dicit,cū cōstet nobis talem īfamatū,uel relatu fide dignorū p̄cipim⁹ talē īfamatū,&c.ul' p̄similia uerba.tūc.n.ñ ē op⁹ īqrere de fama, & facit cle. lr̃is de ꝓb.uerò narratiua sr̃,si dicat:multorū clamor ad nos p̄uenit talē infamatū, &c.nā tūc p̄p̄ ñ asserit talē īfamatū,ul' hoc p̄cepisse a fide dignis,& idē dic,si p̄p̄ diceret, relatu fide dignorū p̄cipim⁹ talē cōmisisse hoc crimē, nā p̄ hoc ñ tollit̃ ꝓcessus fiēd⁹ sup̄ fama.nā p̄supposito, ꝙ a fide dignis p̄cepit delictū cōmissū, ñ seqt̃,ꝙ ille de hoc sit īfamat⁹,ut ꝓbat̃ ī c.īqsitiōis. §. tertiæ,ĩ.e.† Sed iuxta hoc q̃rit̃,nūqd gn̄alr ualeat ꝓcessus sup̄ ueritate criminis,ñ fctā pri⁹ īqsitiōe de fama? Cōcludo assumēdo multa dicta doc.hic & ī c.qualr.ĩ.eo.& aliqua addendo,ꝙ aut iudex ē delegat⁹,aut ordinari⁹.Si delegat⁹,aut ē facta mētio de fama ī rescripto mō p̄dicto,& ualet ꝓcessus sup̄ ueritate,ut s̃.dixi.Aut nō est facta mētio ī rescripto de fama,& tūc si iudex ꝓcessit,īqsito p̄n̄te & ñ ꝯdicēte sup̄ ueritate,omisso ꝓcessū īfamiæ,& ēt ualet ꝓcessus,qa ista exceptio,ꝙ nō p̄cessit īfamia,ē dilatoria inducta ī fauorē īqsiti, & iō sibi est īputādū,si in prin.nō excepit,ut est text.no.ī d. c.2.e.ti.li.6.Aut inqsitus erat p̄ns,sed ignorabat,ꝙ testes deponerent super principali,& nō ualet processus,ad hoc. ca. inquisitionis,§.tertię.ĩ.eo.ubi tex. Si uero erat absens, aut non contumaciter,& idem,argu.in dicto.c.2. Aut contumaciter,& tunc non potest opponere istam exceptionem,ꝙ nō præcessit infamia,nisi ꝓcessus sit ī eo statu,in quo,si esset p̄-

a Pro fratre. Vide Alex.in cōsi.18.in 3.col.in uol.& in cōsi.70.in 6.col.ī uol.& in cōsi. 94. in 5.col.in 2.uol. Fel.in c. in literis in pe.col.uer. fallit sexto.s̃. de testi. & in c. cū iter col.7.s̃. de excep.

SEB. SAPIA.

b Iudiciali.add̄ Pe. de Anc.cōsi.417.

c Graues sunt.Vide q̃ dixi in ca.accedens,ut lite nō cōte. And.Bar.

SEB. SAPIA.

d Inimicitiæ. adde Bal.in c.ueniēs in fi.s̃.de iureiu. ubi dicit,qd̄ exuerbis iniuriosis orit̃ inimicitia capitalis, uide Alex.in cōsi. 99.incip.ī cā inquisitionis,co.1.in 11 uol. & ibi ēt pōit in pe.col.ꝙ inimic⁹ recōciliat⁹ nō admittit̃ ad testificādū,de quo uide Ro.in fin.316. incip.Inn.in c. cum I.& A.

e Vel maiori p̄te. Adde uidēdū Ale. cōs.99.2.li.& Bal. cōsi.316.4.lib.qu. seqt̃ dicta In. hic.

f Credendum.Adde Lud.Rom. consil 382.

g De fama.adde uidēdū Fulg. consi. 107.& ibi uide q. seq. & latius per Ang.Are.in tract. malefi.in gl.fama publica præce. cū apostillis ibi per me positis.

a Vltimo q̃ro. uide qđ no. Bal. in l. diuus, ff. de teſ. mili. & in l. fi. ff. de fer. & l. ſi tutor C. de peri. tu. & do. Pet. ĩ repe. c. 1. đ cõſti. And. Bar.

b Sup fama. Adde, qualiter teſtes debeãt deponere ſup bona, uel mala fama, Ale. cõſi. 85.4. & an teſtes deponẽtes de bona fama inquiſiti ſunt ꝑponẽdi deponentib. de mala, uide ꝑ Ro. cõſi. 167. ZACHAR. Adde Bal. & Arc. in c. 1. eo. ti. lib. 6. iſtũ poſt Inn. in c. cũ ad cãm. s̃. de teſta. Sal. in l. ea qui de, col. 29. uer. ad qõnẽ quã, C. de accu. Lu. Ro. in l. 1. & ibi Ale. ff. de ope. no. nũ. & eundẽ Ale. cõſi. 24. uolu. 4. SEB. SAPIA.

c Qđ ꝓbatio. idem uř uelle Bal. in l. 1. ff. de teſt. & Ale. alia allegãs in cõſil. 143. incip. quoniã abunde, in ul. col. in 2. uolu. SEB. SAP.

d Non ꝑmouit hoc extẽde, ut non ſolũ dẽat fieri in denuntiatiõe criminũ, ſed ẽt in denũtiatiõe excõmunicati, ut ꝑ Abba. in c. in ꝑñtia, ĩ 1. no. ĩ. de ſen. excom.

9 ſens, poſſet admitti. † Iõ, ſi eſſet ꝓceſſũ ad actũ, ꝙ ſolet fieri pˀ lit. cõt. ñ admitteret ampliˀ, ad hoc gl. no. ĩ c. 1. de ele. lib. 6. Et ad ꝑdicta uiđ no. dctm Inn. in c. ꝑterea, de dila. ĩ ult. col. nõ. n. dẽt eſſe melioris cõditiõis cõtumax in facultate opponẽdi, q̃ obediẽſq fuit pñs, & ꝑ illud dctm In. ita lita. ꝑal. c. 2. e. ti. ubi tex. exigit pñtiã ẽt ꝯdicẽtis, ſed idẽ intelligo, ſi erat b abſens cõtumaciter, ꝑ illud dctm Inn. & uide opt. tex. ĩ aut. q̃ ĩ ꝓuincia. C. ubi de crimi. agi opor. Si uero ĩqſitˀ pñs oppoſuit, ut priˀ ĩqreret de fama, & appellauit & tũc nõ ualet ꝓceſſus ſup ueritate, qa ẽ ltia cã appellãdi, ut hic, & ĩ d. c. 2. Et ſi eſt 11 delegatˀ, dẽt recipe teſtes ſup infamia; c nec ſatis eſt, ꝙ dicat ſibi cõſtare de infamia, ar. hic, & ĩ d. c. 2. & ſentit Hoſ. Si uerò ẽ ordinariˀ, & tũc aut ꝓcedit alio prĩcipalř mouẽte ĩqſitionẽ, & idẽ qđ s̃. ex offõ puro, & tũc, ſi uult ꝑt recipe teſtes ſũ ꝑ ĩfamia, ſed ſi nõ uult, & cõſtat ſibi đ infamia ꝑ ĩueſtigationẽ extiudicialř factã, q̃tũcũq; ꝑs ꝯdicat, ꝑt ꝓcedere ſup ueritate, ar. ĩ c. quaŕr. ĩ. eo. ti. Satis ẽ. n. ꝙ ad eũ ꝑuenit clamoſa inſinuatio, & frequẽs reclamatio, nec hẽt alicui facere fidẽ, ſed ſi iſte appellauit dicẽdo, ꝙ imò nõ eſt infamatˀ, & tunc oportet, ꝙ apud iudicẽ appřonis iudex ordinariˀ faciat fidẽ de fama, ut no. ĩ. e. quaŕr, & ꝑ Spe. in ti. de inqſitiõe. §. nũc tractemˀ, uer. hoc ãt ſcias. Et no. bñ: qa ex ꝑdictis hẽs practicã alibi, ñ ſic collectã.

10 † Vlti. q̃ro, a nũqd ꝓbata infamia ꝑ teſtes, ꝑt inqſitus ꝓbare ſe eẽ bonæ famę, & ſic repellere inqſitionẽ ſup ueritate, & tollere malę famę ꝓbõnem, hęc qõ eſt ſubtilis, notabilis, & quotidiana, & ſunt uarię opiniões. & Io. hic ſentit, ꝙ nõ dẽt admitti ꝓbõ ſup bõa fama; qa uideret fruſtratoria. nã ſi cẽtũ dicerẽt quẽ eſſe malę famę, & mille, ꝙ eſſet bõę famę, ꝓbõ ſup bona fama nõ releuat, qn ſaltẽ remaneat infamatˀ apud alios, & illorũ reſpectu fiẽda eſt inquiſitio. Tãcr. tenet ꝯriũ, ꝯcludẽs ꝓbõnẽ admittẽdã in ꝯriũ, & ſtãdũ dicto plurimorũ, & idẽ Specu. ĩ d. §. nunc tractemˀ, uer. qd ſi plures. Hoſt. dicit, ꝙ ꝓbõ admitteret, ſed an ꝑiu dicet ꝯrię ꝓbatiõi, dẽt attẽdi, qd habeat cõis uox exterior, & attẽdit qualitas teſtiũ, & ꝑſonarũ, & ſm hoc iudex arbitrabit, q̃ ꝓbõ ualeat. Inn. tetigit in c. inqſitiõis. ĩ. eo. ti. & ꝑ unũ uerbũ in fi. poſitũ, ꝙ repit ĩ orig. nõ appet, qd uelit ſm Io. An. ibi. Sed Io. An. dicit, ꝙ ſi primi, & ſecũdi teſtes deponũt ſup fama uicinię, tũc ꝓcedit dictũ Tãcre. Aut primi teſtes deponũt de uicinia, & alii de alio loco ař, & ꝓcedit op. aliorũ. & ſic erit ꝓbata infamia: hoc dictũ indiſtinctè ꝓcedit, licet putet Io. An. habuiſſe bonũ ĩtellřm, ut ĩ. dicã in ꝓſequẽdo. d. An. referẽdo dictũ Inn. in d. c. inquiſitiõis, ꝙ ſi teſtes deponũt de infamia, & cõis uox eſt in oppoſitũ, de qua iudex ꝓpriis aurib. ſe poterit informare, & tũc ñ fiet inqſitio ad dctm illorũ teſtiũ, ꝑ hoc. c. inqſitiõis. ĩ. e. Aut iudex ꝑdicto mõ nõ ꝑt ſe informare, ſed recipit teſtes ſuper bona fama, & tũc aut utriq; teſtes deponũt ſup fama habito reſpectu ad cõem opi. & hẽt locũ dictũ Tãcr. Aut habito reſpectu ad ſe, qa teſtes uniˀ ꝑtis dñt eũ infamatũ apud ſe, alii dñt oppoſitũ, & tũc indicet purgatio, ex quo eſt infamatus apud uiros ꝓuidos. 3. q. 5. c. oib. Ego aſſumẽda aliqua dicta Bar. q̃ poſuit in trib. qõnib. in l. de minore. §. tormẽta, ff. de qſt. ſic diſtinguo, aut teſtes utriuſq; ꝑtis deponũt ſup fama b eiuſdẽ loci, & eiuſdẽ tꝑis: aut deponũt ſup fama diuerſi loci. Prĩo caſu, ex quo ꝓbõnes ſunt ꝯrię oĩno habito reſpectu ad tꝑs, & ad locũ, ſtãdũ eſt teſtib. magis idoneis, ad hoc, qđ no. ĩ l. ob carmẽ, ff. de teſti. & ĩ c. ĩ nřa, de teſti. facit. l. 3. ff. eo. ti. & qđ no. gl. ĩ c. cũ ĩ tua, s̃. de ſpõ. ſi teſtes hincĩde ſint ęquales, & tũc dẽt ſtari numero, uel data ęqualitate numeri, ꝓbõni magis uerisimili. † Et puto, ꝙ ꝓbõ c magis uerisimilis c ꝑferat alteri ꝓbõni, licet illã aliquaŕr excedat in numero, uř ĩ qualitate teſtiũ, licet Bar. ařr ſenſerit, ꝑ hoc tex. ĩ d. l. 3. & l. ob carmẽ, ff. de teſti. & 4. q. 3. c. ſi teſtes. §. teſtes, & qđ no. Inn. in c. auditis, de ꝑſcr. & gl. in c. 1. e. ti. li. 6. & maximè ĩ infamia dẽt attẽdi uerisimilitudo. qa (ut ſinguŕr dixit Bar. in d. §. tormẽta) nõ ſufficit teſti dicere infamiã ineſſe apud populũ, qa uanę uoces populi nõ ſunt audiẽdæ, ut in c. Oſiˀ, de ele. ſed dẽt redi cã ſurgẽs ex aliqua ſimili ꝑſumptiõe, quod no. & idẽ ſentit tacitè Inn. hic ĩ ultĩo. Si uerò teſtes utriuſq; ꝑtis deponũt ſup diuerſo tꝑe, ut qa ꝓbat infamia exiſtens tꝑe cõmiſſi maleficii, & bona fama ꝓbat ꝑ alios teſtes đ pñti, & tũc ꝑferẽda eſt iſta ſed̃a ꝓbõ, qa poterũt oẽs mutare opi. ad hoc. l. 2 ff. qs ord. in bo. poſ. fuc. & facit. c. nõ dẽt, de cõſan. & aff. & c. certã. 12. q. 1. Si uero ꝓbõnes cõcludũt ſup diuerſitate loci, ut qa teſtes uniˀ ꝑtis dñt eũ infamatũ in tali loco, uel caſtro, alii dñt eſſe bonę famę in ciuitate, & tũc attẽdi dẽt ex circũſtãtiis, q̃ ꝓbõ ꝑualeat. Finge. n. delictũ commiſſum in loco pariter diſtãte a ciuitate & caſtro. nã tũc, ſi infamia ẽ in caſtro, & bona fama in ciuitate, dẽt iudex attẽdere ad rõnẽ, ſup qua ſe fundãt teſtes, & ſi oĩa ſint ꝑiter uerisimilia. ꝓbõ ſup bona fama cõfundit aliã, ut no. ĩ ſiři in l. admonẽdi, ff. de iurei. & c. fi. e. ti. ſecˀ eẽt ubi ĩfamia eẽt ĩ loco cõmiſſi delicti, & ĩ alio loco eẽt bõa fama, qa tũc ꝓcederet opi. Io q̃ ad hũc caſũ reſtrĩgo, & ſic puto eũ ĩtellexiſſe.

SVMMARIVM.

1 *A denũtiatione repellitur publicus cõcubinarius, cõſpirator & excõicatus.*
2 *Accuſatio nõ poteſt fieri per alium, uel per ſcripturam, ſed denuntiatio ſic.*
3 *Reſcriptum an fuerit impetratum per idoneam perſonam, attenditur tẽpus impetrationis, & non tempus præſentationis.*
Concubinarius, & ſic uilis perſona poteſt denuntiare.
5 *Superior ſi fuit ꝑ ſubditũ aut denũtiatus, aut accuſatus, nõ poterit in aliqua cã contra ſubditum procedere, maxime ſi denũtiatio, uel accuſatio impediretur.*

CAP. XX.

1 CVm dilectus. † A denuntiatione repellitur publicus concubinarius, excommunicatus, & conſpirator, & is qui, non ꝑmonuit d h. d. Primo inſtruit iudicem ſuper declinatoriis, & eis deficientibus ſuper principali. Scđo in habitationem fieri mãdat. ſecunda, ibi. *eidem.* Caſus literalis. Quidam clerici ſuper quibuſdam exceſſibus denuntiauerunt epiſcopum ſuum, impetrantes contra ipſum inquiſitionem. Coram inquiſitorib. proponebatur ex parte epiſcopi, ꝙ clerici illi audiẽdi nõ eſſent, quia erant publici concubinarii, & ſic indigni ad denuntiandum propter quod fuerant excommunicati. Item non præmonuerãt epiſcopum. Item erant conſpiratores contra ipſum. iudices ſuper hoc conſuluerunt papam, & ipſe reſpondet, quòd ſi conſtiterit eos publicè concubinarios, uel conſpiratores fuiſſe contra eum a denuntiatione repellantur, alioquin audiant, q̃ hinc inde propoſita fuerunt, & eidem epiſcopo prohibeant, ne ſuper his, ſuper quib. ad ſedem apoſtolicam appellatum fuit clericos ipſos grauare pręſumat, donec cã ſecundum mãdatum

2 tũ apřicũ fuerit terminata. B. † No. 1. ibi. *quorum nomine &c.* ꝙ licet accuſatio nõ poſſit fieri ꝑ aliũ, ſeu ꝑ ſcripturã, ut 2. q. 8. c. ꝑ ſcripta. ſecˀ tñ ẽ in denũtiatiõe, q̃ ꝑ aliũ fit, ut hic, & ĩ c. licet, s̃. e. & ꝑt ĩteruenire ꝓcurator, de quo ĩ c. ſup his, &
3 c. ueniẽs, s̃. eo. † No. 2. ibi. *tunc fuiſſe &c.* ꝙ ad cõſiderãdũ ualiditatẽ reſcripti reſpectu idoneitatis ĩpetrãtis attẽdit tꝑs ĩpetratiõis, de quo. s̃. de reſcr. c. eã te, & gl. ĩ d. c. dilectˀ, de ꝑbẽ. 2
4 † No. 3. ar. ꝙ cõcubinariˀ, & ſic uilis ꝑſona ꝑt denũtiare. a nã hic cõſiderat excõicatio lata ſup cõcubinatu, ergo ſolus b cõcubinatˀ nõ ſufficit, ſed ꝯriũ puto uerũ, ut s̃. c. ꝓx. & 2. q. 1. ſi peccauerit. & c. nouit, de iudi. Et ad iſtum tex. rñ. ꝙ hic fit
5 mẽtio de excõicatiõe ad maiorẽ aggrauationẽ. † Vlti. not. ex fine lřę, ꝙ pẽdẽte denũtiatiõe ꝯ ſupiorẽ nõ dẽt ſupior ꝓcedere in aliqua cã ꝯ ſubditũ. ſed puto ſic dicẽdũ, ꝙ aut ĩpedit aliquo mõ denũtiatiõis cã ꝑ ꝓceſſum fiẽdũ in alia cã, & dẽt ſupior ab ope ceſſare, ut in c. olim. ĩ. eo. nõ. n. tenet inferior denũtiãs obedire ꝑcepto ſupioris denũtiati, ſi inde ſurgat ĩpedimẽtũ cãę, ut ibi. Aut tale impedimẽtũ nõ ſurgit, & tũc tenet ſubditus obedire, & cãm ſub eo agere, 8. quæſtio. 4. nõne, & d. c. olim, ſed poterit eũ tanq̃ ſuſpectũ recuſare, qa ex hac denuntiatiõe ſolent oriri inimicitię capitales inter denũtiatum, & denuntiatorẽ, arg. in l. 1. ff. de his, qui. nt in- c di. facit. c. propoſuit, & c. ad hęc, s̃. de appe. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitus mitius punitur, quam accuſatus, nu. 6.*
2 *Infamiam non incurrit inquiſitus, ſed accuſatus ſic, quando eſt tale crimen, quod ſoleat irrogare infamiam.*
3 *Crimina digna depoſitione an impediant, quòd clericus non adminiſtret ordines ſuos peracta pœnitentia?*
4 *In pœnis arbitrariis iudex hẽt conſiderare qualitatẽ perſonæ, & exceſſus.*
5 *Exempla non arctant regulam.*
6 *Accuſatus degradatur, ſed inquiſitus non.*
Degradatio, & priuatio beneficii & officii an ſint idem?
Pœna taliõis indubitanter hẽt locũ in accuſatione. ſed in denuntiatione tunc demũ, quando ex tali denuntiatione poteſt quis deponi etiam ab ordine.
7 *Simonia an & quando committatur in ordine, uel beneficio, & an per eã fiat depoſitio ſiue priuatio beneficii?*
8 *Sicut, iſta dictio denotat omnimodam ſimilitudinem, & aliquando alios effectus ſecundum ea, ad qua refertur.*
9 *In pœnis arbitrariis iudex non debet excedere pœnas ordinarias, nec ſecundũ eas punire, ſed ipſas diminuere, uel ſecundum conſuetudinem taxare, alias dicetur grauaſſe partes.*

CAP. XXI.

INquiſitionis. Si crimẽ ĩ modũ inqſitionis ꝓbatũ ĩpedit etiã poſt pactã pñiã ordinis executionẽ, uel bñficii retentionẽ, punit qs, ſicut in accuſationis iudicio, alias pęna erit arbitraria. h. d. ſm cõem ſummationẽ uſq; ad. §. *tertiæ.* ſed cõprehẽdẽdo mentẽ lřę, & uerã lect. ſic ſummo. uc3. Crimẽ ꝓbatũ ꝑ modũ inqſitionis ŕř pœna ordinaria non punit, ſed ſi impedit ordinis executionẽ, fit depoſitio, ſicut 4 in accuſatiõe. & ſi impedit tm̃ bñficii retẽtionẽ, fit priuatio a beneficio, nec poterit iudex hãc pœnã moderari, & iſte eſt e uerus intellectˀ hˀ, c. nõ bñ declaratus ꝑ ſcribẽtes. Diuiditur qa in prima, cõſultatio. In ſed̃a, rñſio. ſecunda, ibi. in quo. Caſus lite. Quædã relata fuerũt dño papæ de epis, & canonicis ualẽtin. q̃ nõ debuerũt ſilẽtio ꝑteriti, uñ ꝑꝑ ſuper his cõmiſit inquiſitionẽ faciẽdã. inquiſitores ſup quibuſdã articulis dubitãtes cõſuluerũt papã. Scđa qõ illorũ. hæc fuit. Ecce ꝑ inqſitionẽ tale crimẽ ꝓbatũ eſt, ꝙ ſi criminařr accuſatus fuiſſet cõuictus, deponeret. q̃ſitũ fuit, qualiter ſit puniendus? ſup hoc diſtinguit. ut ſi ſit tale crimẽ, qđ ĩpediat executionẽ ordinis, aut ẽt retẽtionẽ bñficii, ẽt pˀ pactã pñiã, puta ſi homicidiũ cõmiſiſſet, uř adeptˀ eſſet ordinẽ, uř bñficiũ uitio ſimonię ĩ iſtis caſib. ita eſt ꝓcedẽdũ, ſicut in iudicio accuſatiõis. In aliis uerò criminib. diſcretˀ iudex poterit pęnã
1 moderari ſm meritũ ꝑſonę, & qualitatẽ exceſſus. B. † No. 1. ex tex. ꝙ mitiˀ punit cõuictˀ de crimine ꝑ uiã ĩqſitiõis, q̃ cõuictˀ ꝑ uiã accuſatiõis. finis. n. accuſatiõis, ſi crimẽ eſt graue, eſt depõ ab offõ, & bñficio, ut hic, & ĩ c. ſuper his, s̃. e. & ĩ. de pęn. c. tuæ. ſed finis ĩqſitiõis nõ, ſed dẽt ĩponi mitior pęna, ut ĩ. dicã, & cõcor. c. quaŕr. ĩ. e. & hoc indubitãter de iure cano. de iure aũt ciuili nõ repio, ꝙ fiat hęc dřia ĩ mõ ꝓcedẽdi ĩ impõne pęnarũ, ſed par pęna ĩponit, & pro hoc adduco bonũ tex. in l. 4. C. de ſepul. uiol. facit l. ordo, ff. de adul. † Et ex hoc 2 infero ad unũ notabile dictũ; ꝙ cõdẽnatˀ de crimine ꝑ uiã ĩqſitiõis, a de quo cõdẽnatus ꝑ uiã accuſatiõis efficeret infamis euitat b infamiã, & ſic ſaltẽ đ iur cano. ꝓcedãt gl. iuris ciuilis, q̃ hoc cõiter dñt, ut ĩ l. 3. §. ꝑterea, ff. de ſuſpect. tut. l. fi. C. e. & l. 1. C. de mõ mulctã. licet Bar. oppoſitũ ſentiat ĩ l. infamẽ, ff. de pub. iud. ſđ ꝑt ſatis ęq; diſtingui ĩter ius canonicũ, & ius ciuile, ut de iure ciuili nõ euitetur infamia, & ꝓcedit dictũ Bar. qa ex mõ ꝓcedẽdi nõ alterat pęna, ſed de iure cano. ꝓcedat dictũ gl ſm ꝑdicta, & hoc bñ no. Et ꝑt eſſe rõ diuerſitatis inter ius canon. & ius ciuile, qa de iure ciuili, ŕř non ꝓcedũt, c ꝑ uiã inquiſitiõis, ſed tm̃ in quibuſdã caſib. exceptis, ut no. ĩ d. § ſi publico. Sed de iure cano. ꝓcedit indiſtinctè d ꝑcedẽte infamia, ut c. quaŕr. ĩ. eo. In unõ ergo qs grauat, qa ꝓcedit ſine accuſatoř, iõ nõ eſt mirũ, ſi in alio releuat, ut ſic mitior pęna ĩponat, ar. l. eũ qui, in prin. ff. đ iniur. & qđ no. in c. cũ R. de offi. deleg. † 3 No. 2. ꝙ ñ oĩa crimina depõne digna impediũt ordinis executionẽ, aut bñficii retẽtionẽ poſt pactã pñiam, & pone exemplũ in adulterio, uel furto. Nã ſi qs pagat pñiam, licitè adminiſtrat in ordine ſuo, ex quo in iudicio nõ. cõuincit, ut in c. q̃ſitũ, s̃. de tẽp. ordi. & dic ut ibi notat. Quędã uero ſunt crimina, q̃ impediũt executionẽ ordinis, uel bñficii retẽtionem, ẽt poſt peractã pñiam, q̃tũcũq; ſit crimẽ occultũ, ut homicidiũ. nã homicida non ꝑt unq̃ ſine pctõ miniſtrare in ordine ſuo, q̃tũcũq; ſit crimẽ occultũ. l. di. c. miror, & in c. fi. de tẽp. ord. in c. ſicut. ĩ. de homi. & idẽ in ſimoniaco. ĩ ordine. nã cũ ordo ſit uitioſè receptˀ, nec habuit executionem nũq̃ ex pñia ꝑt hoc purgari, & ordo intˀ ortus occidit, ut dixit tex. 1. q. 1. c. quibuſdã. † No. tertio, ꝙ cũ ꝓcedit ꝑ uiã inqſitionis, iudex põt moderari pęnã, & ad eam moderandam debet cõſiderare qualitatem perſonę, & exceſſus. e Et nota. ꝙ hæc duo ſunt conſideranda in impoſitione pęnę, ubi pęna eſt arbitraria, facit quod not. in cap. cum quidam, de iureiuran. † In gloſſ. 1. in fin. hoc dictum glo. communiter damnatur, quia multa alia ſunt, quę impediunt ordinis executionem, etiam poſt peractam penitentiam de quibus plenè not. in capit. niſi. §. propter, s̃. de renuntia. & capitu. final. ſuprà de tempori. ordina. & dic, ut ibi. ſed hic ponuntur iſta duo cauſa exempli, & ea quæ cauſa exempli dicuntur, non reſtringunt diſpoſitionem, ut nota. in capitul. primo. ſuprà ne cleri. uel mona. unde Vlpia. fuit uno exemplo cõtentus in l. Ita uulneratus, ff. ad l. Aqui. & Innocẽ. unicum tamtum exemplum poſuit in

SEB. SAPIA.

a Per uiã inquiſitionis. Vtrũ dãnatus ex inquiſitione efficitur infamis, uide Ang. declarãtẽ in l. 2. ff. de his, ꝙ no. infa. Bal. ĩ l. ẽt C. de fur. Sal. in l. ea q̃ dẽ, C. de acc. Cal. ĩ cõſ. 1. incip. iudex offõ, ſub ti. de accu. & latè Maria Soci. in c. qualiter & quãdo. q. 17. arti. 5. ĩ. eo. Euitat. uide Bald. C. de fur. in l. etiã, And. Bar.

c Nõ ꝓcedit. Adde, ꝙ aliqñ ꝓceditur ut per Rom. ſing. ſuis fo. 18. Adde hic, qđ not. Ant. in c. 1. de off. or. in 3. no. ubi dicit poſt Specu. in titu. de inquiſit. qa iura ciuilia tractãt de inqſitione ſemiplena, iura ãt canonica de pleniſſima. itẽ inquiſitio dř fauorabilis, & accuſatio odioſa, gl. eſt ĩ c. in fidei fauorẽ de hær. li. 6. uid. Maria. in c. qualiter, 1. q. prin. ĩ. e. Bell.

d Indiſtinctè. Sed hãc regulã de iure cano. tradit. d. Anto. in c. 1. ut eccl. benefi. ſed de hoc oĩno, uide ꝑ Bart. in d. §. ſi publico, & ꝑ Sal. in l. ea q̃ dẽ, in mã inquiſitionis, C. de accu. cuius uerba refert Io. de Imo. in d. c. ſup gl. uer. in uer. accuſatiõe, ut ecc. benefi. Bell.

e Exceſſus. Adde Fulg. conſi. 123.

c.ĩ audiẽtia.j̃.de ſen.exc.iõ nõ bñ dixit,
hic gl.ꝙ hic cõfirmat̃ rl̃a ĩ oppoſitũ,exce
6 ptis iſtis duob.caſib.† In gl. ĩ uer. *accuſa-*
tionis,ibi.*ſed non credo,&c.* Inn.dicit,ꝙ ẽt
ad pœnã ex̃ordinariã iſte nõ obligauit ſe
qa licet ſit ſimilitudo ĩ accuſatione,& ĩq
ſitiõe,ut utroq; caſu priuet̃ cõuict⁹ offõ,
& bñficio,tñ ẽ diſſimilitudo,qa accuſat⁹
degradat̃,ſed ĩqſit⁹ nõ,ſed tm̃ remouetur
ab adminiſtrõne.ſ.a bñficio.ĩ.e.c.qual̃r,
Hoſ.tenet, ꝙ dẽbat ſe obligare ad pœnã
taliõis,qa ĩ iſtis caſib.fit depoſitio, ſicut ĩ
accuſatiõe.nec ꝓcedit dictũ In.ar.c.qua-
liter.j̃.e.ubi ponit alia,ſed hic ſt̃ caſus ex
cepti,ubi fit depõ, nec apꝑet dr̃ia realis ĩ
ter degradationẽ, & priuationẽ bñficii,
& officii,ſicut ſentit In.nã ꝑpetuo priua-
t⁹ bñficio,& offõ ſatis dr̃ degradat⁹ lex.n.
ñ ẽ ĩpoſita uerbis,ut ĩ c.cõmiſſa;de ele.li.
6.Itẽ uidem⁹ꝙ calũniosè denũtiãs punit̃
ut ĩ c.2.de calũ.Itẽ excipiẽs obligat ſe ad
pœnã ex̃ordinariã, cũ deficit ab obtẽto,
ut ĩ c.ſuꝑ his,s̃.e.ergo forti⁹ dẽt iſte pro
motor ĩqſitiõis puniri,ſi deficit. cũ tẽdat
ad depõnẽ ĩ iſtis criminib.exceptis. Et ſi
diceret̃ ꝯriũ,uia aꝑiret̃ fraudib.fatuus.n.
eſſet,q accuſaret,cũ ꝑ uiã ĩqſitiõis poſſet
ĩpune ſuã ĩtẽtionẽ cõſeq, & cũ hoc dicto
Hoſ.cõiter trãſeũt Mod.doc.Sed ego pu
to diſtinguẽdũ,ꝙ aut crimẽ ĩpedit ordi-
nis executionẽ,& tũc ſi ĩmineat depõ, ẽt
ab ordine,dẽt fieri ĩſcriptio ad pęnã ta-
liõis,& ꝓcedat opi.Hoſt.ius.n.ĩ hoc cõſi
derat effectũ pęnę ĩponẽdæ; & nõ modũ
ꝓcedẽdi,ut clare colligit̃ ĩ c.ſuꝑ his. s̃.e.
ſi rectè põderet̃.ibi.n.dr̃, ꝙ accuſans dẽt
ĩſcribere ſe,qa tẽdit ad depõnẽ,denũtiãs
nõ:qa tẽdit ad correctionẽ ergo, ubi de-
nũtiãs,& ꝓmouẽs ĩqſitionẽ tẽdit ñ ſolũ
ad correctionẽ,ſed ẽt ad depõnẽ, ut eſt ĩ
iſtis criminib.exceptis, dẽt fieri ĩſcriptio
ad pœnã taliõis. Et ſi diceres finis denun
tiatiõis eſt correctio,ſed ꝑꝑ qualitatẽ cri
minis alterat̃ pęna,dico,ꝙ idẽ eſt uidere
ĩ excipiẽte.nã excipiẽs ꝯ ipm cõſecrãdũ
tm̃ nitit̃ repellere a cõſecrõne,ſed ꝑꝑ cõ
nexitatẽ cũ iſto iure de futuro ꝑdit ẽt ius
q̃ſitũ,& hoc reſpectu obligat ſe ad pœnã
ex̃ordinariã,ut ibi,ſed ñ ad talionẽ,qa ñ
priuat̃ oĩb.beneficiis habitis, ut ibi dicit
tex.ſi ergo priuaret̃ ẽt habitis,hẽret locũ
pęna taliõis,ut ẽt ſatis ĩnuit illa lr̃a. Cũ
ergo ĩ caſib.exceptis,& ſimilib. fiat depõ
ab ordine,& ab oĩ bñficio, dẽt hẽre locũ
pœna taliõis,& hęc rõ ur̃ incõuincibilis.
Si aũt ſit tale crimẽ, ꝙ nõ ĩpediat execu-
tionẽ ordinis,ſed tm̃ bñficii retẽtionẽ,&
tũc cũ (ut j̃.dicã) ñ dẽat fieri depõ ab or
dine,ſed tm̃ priuatio ab illo bñficio,ñ hẽ
bit locũ pœna taliõis, qa nõ tẽdit ad de
põnẽ,ſed qa deficit̃ a bñficio obtẽto,dẽt
ſe inſcribere ad pęnã ex̃ordinariã, ſicut
facit excipiẽs,qñ deficit ab obtẽto, ut in
d.c.ſuꝑ his.In ea.gl.ibi.*licet Heli.* & huic
ꝯrio ſtat Io.An.& bñ,dicẽs,ꝙ imò admo
nitio p̃t hr̃e effectũ,qa ſpõte p̃t dimittere
bñficiũ,& nõ expectare iudiciũ.Itẽ poſſet
deſiſtere ab executiõe ordinis. Cõcludit

ZACHARI.
a Dictio ſicut.Adde de iſta dictione ſicut,an & qñ denotet ſimilitudinẽ,& qualiter ponat̃,qđ no.ĩ apoſ.ad iſtũ ĩ c.qa.5.nu.6.ĩ apo. in uer.dictio, ſicut s̃.de iudi.& ĩ c.uenerabilis,nu. 4.in eodẽ uer.in apoſt. meis,s̃. de confir. uti.uel inutili.

ergo,ꝙ oĩno fiẽda eſt iſta monitio,ut aꝑtè ꝓbat̃ ĩ d.c. licet
Heli.In ea.gl.ibi:*ut priuetur officio,& beneficio*.gl.ĩ hac parti
cula ur̃ ſine rõne.nã priuatio officii,& bñficii eſt depõ,licet
fortè gl.ĩtellexit,ut dicit Io.An.de offõ adminiſtrõnis,ut ſe
q̃t ĩ gl.quaſi uelit dicere in hac pr̃ia ſol̃one,ꝙ cõuict⁹ ꝑ uiã
ĩqſitiõis,de crimine,qđ tm̃ ĩpedit retẽtionẽ bñficii, nõ dẽt
deponi:ſed dẽt priuari adminiſtrõne.& retẽtiõe bñficii; &
fortè habuit reſpectũ ad offm̃ eccleſiaſticũ,ut eſt offm̃ ſacri-
ſtæ,& magiſtri ſcholariũ,&c.Ita tñ lr̃a hoc nõ tãgit.So. tñ
ẽ uera ĩ ſe,ſi ſimonia eẽt cõmiſſa ĩ offõ,& bñficio. Alia ſol.
ĩ qua gl.ur̃ reſidere,eſt,ut fiat dr̃ia ĩter rl̃ares,& ſeculares,ut
ſeculares deponãt̃ ẽt ab ordine,ſi ꝑ ſimoniã acqſiuerũt bñfi
ciũ,ſed rl̃ares nõ,ſed dẽt cõſiderari mod⁹ ꝓcedẽdi,ut ĩ c. di
7 lect⁹,j̃.de ſimo.† Sed ꝯ hoc dctm̃ facit,qđ ipſemet B. dicit ĩ
gl.ubi uult remoueri facili⁹ rl̃ares,q̃ ſeculares,& ſuꝑ hac gl.
doc.quaſi nihil dñt,nec declarãt al̃r,ſed ſuꝑ tex. dicit Hoſ.
ꝙ licet bñficiũ ſit ſimoniace receptũ,nõ tñ dẽt fieri depõ ab
ordine niſi ĩ duob.caſib.ut ĩ caſu.c.2.j̃.de ſimo.ſ.qñ acqſiuit
bñficiũ uiuẽtis ſimoniace.Scđs caſus.ſ qñ bñficiũ hr̃et cer-
tũ ordinẽ annexũ,ſed nõ uideo rõnẽ efficacẽ, quare hoc ul-
tio caſu dẽat fieri depõ ab ordine,ex quo fuit ꝓceſſum ꝑ uiã
ĩqſitiõis.nã licet bñficiũ hẽat cõnexũ ordinẽ,ſimonia tñ nõ
eſt cõmiſſa ĩ ordine,ſed ĩ bñficio,niſi uelis dicere,& quis de
dit pecuniã,ut reciꝑet ordinẽ reqſitũ ĩ bñficio,& ipm bñfi-
ciũ.nã tũc ſimonia ẽ cõmiſſa ẽt ĩ ordine,ſec⁹,ſi hẽbat ꝑ pri⁹
illũ ordinẽ,& pecuniã dedit,ut hr̃et bñficiũ;certe ſimonia ñ
eſt cõmiſſa niſi ĩ bñficio,iõ ĩ hoc arti.aꝑiẽdo intell̃m.c.pu-
to ſic dicẽdũ,ꝙ ſimilitudo ĩter accuſationẽ, & ĩqſitionẽ in
iſtis criminib.ẽ tm̃ iſta,uc; ut ſi crimẽ ĩpedit tm̃ executio-
nẽ ordinis,fiat depõ ab ordine,ſicut ĩ accuſatiõe,ſed nõ ĩpo
net̃ alia pœna acrior,q̃ ĩponet̃ accuſato cõuicto de graui cri
mine,ut ꝑpetua detruſio in monaſterio, ſiue ĩ alio carcere,
ut ĩ c.tuæ.j̃.de pœnis,& c.ut famæ,de ſen.exc. Si uerò crimẽ
ĩpedit bñficii retẽtionẽ,& tũc tm̃ ĩponit̃ pœna priuatiõis bñ
ficii,& ĩ hoc ꝓcedit̃.ſicut ĩ accuſatiõe,qa ſicut priuaret̃ bñfi
cio ĩ accuſatiõe,ita dẽt priuari ꝑ uiã ĩquiſitiõis,nec poterit
iudex moderari iſtã ĩponẽdo aliã,& dimittere ſibi bñficiũ,
ſicut poſſet ĩ aliis criminib.& hoc uoluit iſta lr̃a,dũ dicit,ꝙ
ĩ aliis criminib.poterit moderari pęnã,q.d.ĩ aliis p̃t ſibi di-
mittere bñficiũ,& ĩponere aliã pœnã,ſed ĩpedit bñficii reten
tionẽ,hoc nõ p̃t,ſed dẽt priuare bñficio,ſicut facer̃ in accuſa
8 tiõe.† Et iõ dictio,ſicut,[a] poſita ĩ tex.nõ denotat oĩmodã ſi
a militudinẽ,ſicut ĩ ſil̃i no.ĩ c.dãnam⁹de ſum.tri.& fi.c.& hęc
dictio relata ad diuerſa denotat uarios effect⁹,ſicut ĩ ſil̃i hr̃ ĩ
c.ab excõicato,s̃.de reſcri.Et hũc intell̃m bñ ꝓbo ꝑ rõnẽ h⁹
lr̃æ.nã rõ alterãdi pœnã ĩ iſtis criminib.ẽ,qa ñ ꝓdeſt pñia,
qn ĩpediat̃ ordinis executio,uel bñficii retẽtio,ſed certe,ubi
ſimonia ẽ cõmiſſa ĩ bñficio tm̃, dimiſſo bñficio a ſe uitiose
acqſito, nõ ĩpedit̃ ordinis executio,ergo nõ dẽt fieri priua-
tio ab ordine.s̃.nãm ipſi⁹ inquiſitiõis. nã rõ ſpãlis reſtrigit
diſpõnẽ gñalẽ.l.cũ pr̃.§.dulciſſimis,ff.del 2.& qđ no.ꝑ Cy.
ĩ l.nõ dubiũ,C.de le.& ꝑ Dy.in rl̃a ult.de reg.iur. in 6.& ꝑ
hoc ceſſat ẽt dr̃ia,q̃ gl.ponebat ĩ rl̃ares,& ſeculares, qa hoc
ſcđo caſu c.dilect⁹,de ſimo.loquit̃,qñ ſimonia fuerat cõmiſ-
ſa ĩ ipo monachatu.iõ retẽto ordine poterit pęnitere,& ob
hãc cãm ñ fit ibi depõ ab ordine, ſed priuat̃ illo iure uitioſe
q̃ſito ex receptiõe,& detrudit̃ in aluid mona.& ꝑ hoc clare
hr̃ intell̃s h⁹.c.& h⁹ gl.Sed ꝯ ꝑdicta,& ꝯ tex.cp.de c. qual̃r.
j̃.e.ubi dr̃,ꝙ ꝑ uiã inquiſitiõis ꝓcedit ad priuationẽ admini
ſtrõnis bñficii.ergo ĩ ĩquiſitiõe ẽ pęna certa,male ergo dicit
hęc lr̃a ĩ fi dũ dicit,ꝙ ĩ aliis criminib.iudex p̃t moderari pę-
nã.Ex dictis Goſ.hic,& Spe.ĩ ti.đ ĩqui.§.pe.ĩ prin. colligũt
aliq; ſol̃ones.Pr̃ia,ꝙ iſtud.c.loq̃t ĩ ſimplicib.clericis.ꝯriũ lo
quit̃ in p̃latis,& hñtib.adminiſtrõnẽ.Scđa ſol.ꝙ hoc c.põt
ꝓceder̃ ĩ leuiorib.criminib.ĩ qb.iudex moderat̃ pœnã,c.ue-
rò qual̃r,loq̃t̃ đ grauiorib.ĩ qb.dr̃ qs priuari bñficio, & ad-
miniſtrõne.Tertia ſol.ꝙ illud.c.qual̃r,loq̃t̃ cũ iudex ꝓcedit
alio denũtiãte,& ꝓmouẽte ĩquiſitionẽ,& tẽdẽte,ad hoc,ut
denuntiatus

denũtiat⁹ priuet̃ adminiſtrõne,iõ ĩponit̃ illa pęna,ad q̃ agit̃
ut ĩ c.licet Heli.j̃.de ſimo.hic uero loq̃t̃,qñ iudex ex ꝓprio
offõ ꝓceſſit.Quarta ſol.& notabilior,ꝙ rl̃r,ſi crimẽ eſt gra
ue ꝓbatũ ꝑ uiã ĩqſitiõis,fit priuatio ab adminiſtrõne, ſed ſi
delictũ nõ impedit executionẽ ordinis, uel retẽtionẽ bñfi-
cii,poſt ꝑactã pñiam,p̃t iudex illã moderari, ẽm qualitatẽ
exceſſuũ,& ꝑſonę,& hãc ſol.ſentit ẽt Hoſt.& d.Ant. & pla-
9 cet mihi pl⁹ cęteris.† In gl.ĩ uer.*alioquin*,ibi.*non punitur pl⁹,*
a *&c.*No.bñ.gl.ex qua collige unũ modũ [a]cognoſcẽdi, qñ iu
dex ĩ arbitrariis excedit modũ ĩponẽdi pœnã. nã ſi ĩponit
b ordinariã,uel maiorẽ,excedit modũ.[b] nã ſi dat̃ ſibi arbitriũ
ut moderet̃,nõ dẽt augere,uel punire tm̃,ſicut ordinariè pu
niret,& iõ ſi crimẽ nõ ĩpedit executionẽ, ſeu retẽtionẽ bñfi
cii,nõ p̃t iudex priuare clericũ officio,& bñficio,qa puniret
tm̃,ac ſi ordinariè fuiſſet actũ,ſed bñficio tm̃ poſſet priuare
ut dixi.s̃.ĩ ꝑce.gl.& ſic ĩtelligo hãc gl.Addit gl.unũ aliũ mo
dũ cognoſcẽdi indiſcretionẽ iudicis ĩ iſtis arbitrariis, ſ. qñ
excedit pœnã cõſuetã iponi ꝓ tali delicto: c iſta eſt gl. no.ĩ
l.hodie,ff.de pęnis,& uide bo.gl.in l. qd ergo. §. pęna gra-
uior,ff.de his,q no.ĩfa.Et no.hoc dictũ ꝑpetuo, qa arbitriũ
iudicis ĩ ipoſitione pœnæ reſtringit̃ ex cõſuetudine.Et in fi.
gl.hęc dr̃ia inter regulares, & ſeculares nõ procedit quo ad
iſtũ articulũ,ut dixi ĩ ꝑced.gl.ĩ utriſq; eſt pœna priuationis
ab adminiſtrõne,ſi delictũ eſt graue licet iudex poſſit mode
rari pœnã,ſed p̃t ſaluari gl.ut ĩ regl̃arib.ſufficiat delictũ nõ
ita graue,ſicut in ſecularib.ut ĩ c.ꝑ tuas.j̃.de ſimo. nec iudex
ita de facili inducet̃ ad diſpẽſandũ cũ regl̃arib. ſicut cũ ſecu
larib.qa magis notãdũ eſt delictũ in iſtis regl̃arib. q̃ in ſe-
cularib.ꝑ rõnẽ ſuprà poſitã,qđ eſt bene notãdũ, qđ tñ in-
tellige & reſtringe,ut no.Io.An.ĩ c.accuſatus,de hære. li. 6.

SVMMARIVM.

1 *Inquiri nõ dẽt cõtra aliquẽ de ueritate,niſi præcedat infamia,ut ĩ nu.2. & 3.*
4 *Libelli diffamatorij clam producti an & quando poſſunt eſſe cauſa inquirendi contra illum in eis infamatum?*
5 *Licitè interrogatur teſtis,ſi eſt amicus,uel inimicus parti, nec per hoc dicitur interrogari ſuper crimine.*
6 *Inimicus cenſetur ille,qui aſſerit aliquem non diligere.*
7 *Aſſerenti ſe inimicum alterius creditur abſque eo, quòd nullam inimicitiæ cauſam alleget,uide latè de ueritate in nu.10.*
8 *Non omne peccatum mortale repellit quem a teſtimonio.*
9 *Teſtis ſi dixerit unum extra iudicium,& aliud in iudicio,ſtatur primo dicto, niſi illud dixerit per metum,uel ad complacentiam partis.*
11 *Teſti inimico citra inimicitiam capitalem quanta fides ſit adhibenda, relinquitur arbitrio iudicantis.*

1 Tertiæ † Cõtra nõ infamatũ ſuꝑ ueritate
criminũ inqri nõ dẽt,ẽt ſi libellus
famoſus ꝯ eũ oblat⁹fuerit in ſecreto,nec ſuꝑ prin-
cipali credit̃ teſti,q iurat⁹ dixit ſe illi⁹,ꝯ quẽ inq-
rit̃,inimicũ,idẽ ſi hoc dixit añ iur̃m,niſi p̃ſumat̃ hoc dixiſſe
in fraudẽ.h.d.uſq; ad.§.q̃ſiuiſti.Prĩo ponit tres qõnes,ſcđo
ſoluit,ibi:*ad hæc*.Et p̃t ſubdiuidi pr̃ia ps:ſimil̃r ſcđa ẽm qõ-
nes,& totidẽ rõnes ad eaſdẽ.Caſus lr̃a.Quæſitũ fuit,ſi duo,
uel plures iurati affirmãt aliquẽ eis uidẽtib. crimẽ cõmiſiſ-
ſe,de quo aliqua ĩfamia nõ laborat,utrũ illi pœnã dẽant in-
fligere?Itẽ ecce aliqs occultè tradit inqſitori ſchedulã, uel
chartã ĩfamiã epi cõtinẽtẽ,q̃rit̃, utrũ ſit ꝓcedẽdũ ad inqſi-
tionẽ eorũ,q̃ cõtinet̃ ibidẽ?Itẽ aliq iurauerũt, ꝙ deponent
ꝯ illũ,de quo fit inqſitio,& ĩ ſecreto examinãt̃,uel interro-
gãt̃,utrũ diligãt illũ,ꝯ quẽ inqrit̃,uel ſint ei⁹ inimici, & ipſi
rñdẽt,ꝙ nõ diligũt illũ,uel exp̃ſſe dñt ſe inimicos illi⁹, aut
ẽt añ iur̃m ſi publicè cõfitet̃ ſe inimicos eius,ſed nõ oſten-
dũt aliquas inimicitię ꝓbabiles cãs. Ad hęc tria rñdet p̃p̃.
ꝙ nullus dẽt puniri ꝑꝑ dicta paucorũ ꝓ crimine, de quo ñ
laborat ĩfamia,ſeu clamoſa ĩſinuatio nõ p̃ceſſit,nec ſuꝑ hoc
teſtes ſunt recipiẽdi,cũ ĩqſitio ſolũmõ fieri dẽat ſuꝑ his, ſu
ꝑ qb.infamia p̃ceſſit.Itẽ ad petitionẽ illorũ, q ſchedulas in
famatiõis porrigũt in occulto,ad inqſitionẽ eorũ,q̃ cõtinet̃
ibidẽ,nõ eſt ꝓcedẽdũ.Itẽ nõ eſt adhibẽda fides dictis illorũ
q poſt iur̃m,uel añ tacite,uel exp̃ſſe aſſerũt ſe inimicos eorũ
2 niſi forſitã añ iur̃m,ĩ fraudẽ hoc dicere p̃ſumãt. B.† No.1.

ex iſto.§.ꝙ iudex nõ dẽt ꝓcedere ad ali-
quẽ puniẽdũ licet cõſtet de delicto illius
ꝑ depõnẽ quorundã, niſi tela iudicii rite
ꝓcedat ꝯ illum.Et p̃t iſte tex.in 1.q.mul
tipliciter ĩtelligi.Prĩo, ꝙ ex̃ iudiciũ, ul̃ ĩ
iudicio nulla tela iudicii p̃cedẽte aliqui
cõparebãt,& iur̃o affirmabãt Titiũ com
miſiſſe certũ crimẽ;certe ꝑ hoc iudex mo
ueri nõ dẽt ad puniẽdũ, uel ad inqrẽdũ.
Ad puniẽdũ nõ.qa nõ p̃ceſſit tela iudicii
ad ĩqrẽdũ ꝯ illũ;& ſic deficit accuſator ve
r⁹ & fict⁹,& ordo iudiciari⁹. Ad ĩqrendũ
ẽt nõ, qa ſine clamoſa ĩſinuatiõe nõ dẽt
fieri ĩqſitio,& dicta paucorũ nõ infamãt,
3 ut ĩ j̃ § fi.† Scđo p̃t itelligi,[d] ꝙ formata te
d la iudicii ſuꝑ ĩfamia teſtes depoſuerunt
ſuꝑ ueritate criminis.& ẽt ĩ hoc caſu iu-
dex nõ dẽt ꝓcedere ad puniẽdũ,tũ qa te
ſtes depoſuerũt nõ iurati ſuꝑ ueritate:tũ
qa omiſſus eſt ordo iudiciari⁹,qa primo
dẽt fieri ĩqſitio ſuꝑ fama. hoc tñ ultimũ
lita,ut ĩ c.2.e.ti.li.6.& dixi in c.cũ opor-
4 teat,s̃.e.& ꝑ hoc declarat̃ pr̃ia qõ text. †
Scđo no.ꝙ ĩqſitio nõ dẽt fieri ad eòrum
petitionẽ,q clã ſchedulas porrigũt ad in
famationẽ alteri⁹.Rõ,qa tales ſchedulę
nõ infamãt ꝑ id.qđ hr̃.j̃.e.in c.fi. Et hoc
intellige,ꝙ nõ dẽt ꝓcedi,niſi is,cui ſche
dulę porrectę fuerũt, inſtet, & petat ſta-
tui terminũ porrigẽtib.ad ꝓbãdũ ea, q̃
ſcripſerũt,ut 5.q.1.ꝑ totũ,& l.diffamari,
C.de inge. manu. & ꝑ hoc declarat̃ ſcđa
qõ tex.† Tertiò no.ꝙ teſtis licite interro
5 gat̃ an ſit amic⁹,uel inimic⁹ ptis, nec per
hoc dr̃ iterrogari ſuꝑ crimine,cũ inimi-
citia poſſit eſſe ſine crimine,ut dixi ĩ c.re
6 pellãt̃,& c.cũ P.s̃.e.† No. ꝙ rñdẽs ſe ñ di
ligere ꝑtẽ,tacite & ĩdirectè ur̃ aſſerere ſe
eſſe inimicũ ꝑtis.nã tenet̃ hoĩes ſe adin-
uicẽ diligere, cũ nã quãdã cognationem
ĩter eos cõſtituerit.l.ut uĩ,ff.de iuſt.& iu.
7 de pœ.diſt.2.c.ꝓximos.† Vlteri⁹ nota, ꝙ
teſti aſſerẽti ſe eſſe inimicũ alteri⁹ credit̃
quo ad hoc, ut repellat̃ a teſtimonio, li-
cet nullã cãm inimicitię alleget. cũ em̃
deponãt de facto ꝓprio, ſeu ꝓpria con-
ſciẽtia,nõ eſt neceſſe exprimere cãm. ſa-
8 tis em̃ eſt,qđ eſt inimic⁹.† Vlteri⁹ colli-
ge,ꝙ nõ oẽ [e] peccatũ ẽt mortale repellit
a teſtimon.maxime qñ tale pctm̃ fuit ex-
p̃ſſum,ut uitaret̃ on⁹ teſtimonii. hoc ſin-
gul̃r ꝓbat̃ hic meli⁹,q̃ alibi,& hãc literã
allegaui ĩ c.teſtimoniũ,s̃.de teſti.nã frau
dulẽter dicẽs ſe inimicũ,ut euitet on⁹ te
ſtimonii,peccat mortaliter, qa dicit mẽ
daciũ in cã proximi.22.q.2. c. ne quis, &
& j̃.de fal.c.1.& nihilominus talis reci-
9 pitur in teſtẽ & ei credit̃,ut hic.† Vltimò
ſignãter facit iſta litera ad mãm tracta-
tã ꝑ Bar.ĩ l.eos, ff. de fal. & dixi in c. per
tuas,s̃.de ꝓb.uidelicet,ꝙ dicẽs unũ ex̃ iu
diciũ nõ ualet dicere ꝯriũ in iudicio. uñ
ſtatur priori dicto,[f] niſi p̃ſumat̃ hoc di
xiſſe in fraudẽ.Et ex hoc poſſet ſingulari
ter elici limitatio ad no.in locis p̃all. ut
ſi teſtis forte uilis fortunæ dixit in præ-
ſentia ptis potẽtis aliqd qđ ueniebat ĩ fa
uorẽ illi⁹ ꝑtis,ſi poſtea ĩ iudicio iuramẽ

a Modũ.iſtã gl. multũ cõmẽdat, & dicit non eſſe alibi, Ant.in c. de cauſis de off.dele. Bellẽ.
ZACHAR.
b Excedit modũ. ad de qualiter puniatur iudex, q̃ ſine cã mutat pœnas iuris ſiue augẽdo,ſiue minuendo eas, Lud.Ro.ſing. ſuo, 77.inci,ueni, quia tu hẽs, ꝙ iudex, & ſing.662. q̃ inci. tu habuiſti.l. & ſi ſeuerior.
SEB. SAP.
c Pro tali delicto. Multa, q̃ intelligũtur regulari, ẽm cõſuetudinẽ, accumulat Iaſ.in l.certi cõdictio,§.ſi numos,ff.ſi cer.pe. & in l.ut liberis,C.đ coll.& Feli. in ca. cũ Martinus Ferr. col. 2. cum ſequẽ. s̃.de conſti.
d Intelligi.Vide ca. tua,& ibi d. Abb. đ coha.cle.& mu. And.Barb.
SEB. SAPIA.
e Nõ oẽ.Declara,ut ꝑ Abb.ĩ c.for⁹, in fi.j̃.de uerb.ſig. & in c.teſtimonium, col.4.s̃.de teſti.& in c.ex parte,s̃.de cele.miſſa.
f Priori dicto.Vide q̃ dixi ĩ c. cũ eccleſia,de cã poſ. & ꝓprie:And. Bar.
ZACHAR.
Adde latius,& plenius, qđ poſui in apoſt.ad iſtũ in c. ꝑ tuas,nu.11.in apo.in uer.2.dicto, s̃.de ꝓba.ubi examinãdo, de ueritate h⁹ dicti dabam cautelã,ut dictũ ex̃ iudiciale teſtis p̃ualeret dicto ſcđo eius iudiciali.

to p̃stito dicat ꝯriũ, ꝙ ñ dēat stari primo dicto:qa satis p̃sumi p̃t testē illud dixisse ex̃ iudiciũ,ut placeret p̄ti,timēs ei⁹ potētiã,sed ĩ iudicio metu iuri dixit ueritatē,
10 sec⁹,ubi talis p̃sumptio ñ subesset, & hoc tene bñ mēti ꝑpetuo.† Sed ꝯ hãc ultimã. q.tex.oppo.hic fuit q̃sitũ,an dēat adhiberi fides dictis illorũ testiũ , q p⁹ iurm dn̄t se esse inimicos p̄tis,rñdet distinguēdo , ꝙ nō.ur̃.n.ꝙ ex quo testis deponit semel dictũ suũ,nec in prin.dixit se inimicũ. nã sicut directe ñ p̃t testis corrigere dictũ suũ, ut no.ĩ c.p̃terea,de testi.cog.ita nec indirecte,ar.in c.tuæ,de ꝑcu.& in r̃la, cũ quid una uia,de reg.iur.li.6.Sol.distingue ꝯphēdēdo totã mãm h⁹ ultimę q̄nis,ꝙ aut testis dixit se inimicũ añ,q̃ iuraret,seu ꝓduceret in testē , & sic p̃sumit hoc dixisse in fraudē,uñ dēt nihilomin⁹ recipi,ut hic in tex.Si uero nō cõstat eũ dixisse in fraudē , tex.ur̃ hic uelle eũ nō recipiēdũ,puto hoc ꝓcedere,qñ inimicitia erat capitalis, sed si hoc nō erat,uel de hoc dubitat , nō dēt iudex ꝑꝑ solũ dictũ testis resistere,sed dēt interrogare testē de qualitate inimicitię. nã nō sufficit aliud ꝓponere in gñe, qñ ñ q̃libet spēs ꝯtēta in gñe sufficit ad intētũ , ut est bo.tex.cũ gl.in c.pia,de except. li.6. Cũ ergo ñ oĩs inimicitia indistincte repellat,ut dixi in c.cũ oporteat,s̃.eo.ñ sufficit gñalr̃ dicere se inimicũ, sed si dicat se capitalē inimicũ,nō dēt recipi,ut ĩ aut̃.de testi.§.si dicat & no.in c.ex ꝑte Adę, & c.cũ cã,s̃.de testi.† Si uerò inimicitiæ nō sunt
11 capitales, dēt testis recipi , & q̃ta fides sit
a ei adhibēda relinq̃t arbitrio iudicãtis,[a]& cũ hac tē pie intelligo tex.Et no.ꝯ iudices q sunt cõtēti sola rñsiōe, cũ testis dicit se esse inimicũ ꝑtis.hoc.n.fieri nō dēt,ut patet ex p̃dictis.Si uerò dicit testis se eē inimicũ ꝑtis p⁹,q̃ iurauit, sed añ , q̃ deponeret,tũc (qcqd senserit Hos.) dicit Io. An. & recte,ꝙ ēt si p̃sumat hoc dixisse in fraudē,nō ē ei adhibēda fides suꝑ principali , qa aut dixit uerũ, & nō dēt ei credi tanq̃ inimico,aut dixit falsum,& nō dēt credi , tãq̃ ꝑiuro,& iō lr̃a in fi.h⁹§.dũ dicit đ fraude,tñ fecit mētionē,qñ añ iurm hoc fraudulēter dixit,sec⁹,si p⁹ iurm rōne p̃dicta. Si uerò post,q̃ iurauit,& deposuit.dixit se inimicũ.& tũc aut incõtinēti in fi.depōis in gñalib,interrogatoriis, ꝓut solet cõiter fieri,& credit ei rō,qa ꝓprie ñ corrigit dictũ suũ;& si hoc fecit incõtinēti añ,q̃ recessisset a cõspectu iudicis,ut in p̃all.c.p̃terea.Si uero primo deposuit,& ex interuallo dixit se inimicũ,nō dēt sibi credi , sed stat priori dicto,ar.p̃all.c.p̃terea.Puto tñ, ꝙ licet ex toto dictũ suꝑ principali nō debilitat tñ in aliquo iuxta notata per Inn. in p̃all.c.præterea, & ex hoc remanet clare declarata tertia quęstio.

a SEB. SAPIA. Arbitrio iudicantis.Adde, ꝙ statur arbitrio iudicis , quis dicatur inimicus,ut ꝑ Bal. in authen.si dicatur, C. de test.Ro.in rub. ff.de arbi.in 16.q. ubi alleg.Inn.hic.

b SEB. SAPIA. Dictũ testis . Vide latissime per Iaso. in rub.ff. de iurei. col.3.cũ sequ. ubi pōit plures casus in quib.statur dicto testis deponentis de credulitate.

ZACHAR.

c Per credulitatem. Add Lãfr. de Ori. in c.quoniã cõtra, nu.17.uer.p̃terea , sciēdum ē,& ibi in apo. Celsi.s̃.de ꝓba.istũ ĩ c. firmit, nu 1.& qđ ibi posui ĩ apo. ad eũ p⁹ alios in apo.i uer. firmiter,s̃. đ sum. tri.& fid. cat. Bar. Soci. in suo tract. fall.reg.429. & regu.407.eundē Soci.in cõsi.244.uer. uerũ ē ꝙ sufficit , uol.2.& Phi. Corne.cõsi.27. in litera.f.& cõsil.94. in litera.c.& h.

d Quod credũt. Adde Fran.de Are.cõsil.73.

e Seu famam . Adde Lud.Ro.consi.167. Adde Spe.in tit.de no.crimi.§.1.uers. etiam de notorio, glo.& doc. in l. si. C. famil.ercisc. Sali.in l. ea quidem, col.11.uer.ad septimum , per quot testes.Spec. iterum in titul. de inquis. §.nunc tractemus , uers. qui alias , & in tit.de teste . §. 12.uersi.quid si testes.

f Procedere,uide Arch. in c.nō sunt audiendi.11.q.3. ubi dicit, ꝙ fama non habet locum certum, quia plurimũ mēdax est adiiciēs multa,& diminuens de ueritate. & in quo loco debeat esse fama,uide ꝑ Sall.in l. ea q.dē, uer.ad quartã.q.in quo loco, C. de accus.Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Inquisitus,si non probatur contra eum per famam, uel testium credulitatem,non punitur.sed requiruntur ꝓbationes claræ,nu.2.*
3 *Dictum testis non ualet,si in actu perceptibili sensu corporeo deponit de credulitate.*
Testis si primo dixerit se scire,postea dicit se credere,censetur recedere a priori dicto.
4 *Fama probatur per duos testes se ita audiuisse apud bonos , & graues uiros , idem in infamia.*
Fama non potest habere originem a duobus tantum.
5 *Infamia non nascitur a turpib.& uilib.personis,sed a grauib.& honestis.*
6 *Infamia,siue fama quomodo inducatur ex maiori parte uiciniæ,uel uniuersitatis,siue alicuius magni uiri,siue non.*

1 Q*uæsiuisti.* † Nō punit qs; de crimine,đ quo ñ cõstat nisi ꝑ famam,& testiũ crudelitatē, & ꝑ dicta paucorũ nō dēt quis apud iudicē infamat⁹ reputari. h.d. usq; ad finē. Diuidit.nã primo format duas q̄nes.scđo soluit;ibi,*ad qđ*, Casus lit. Aliq inqrũt suꝑ excessib.aliquorũ,sed dn̄t se nihil scire ꝑ certã sciētiã;sed totũ ꝑ famã,& credulitatē,q̃rit qđ statui dēat ꝯ illos?Itē duo,uel tres,uel ēt plures dn̄t aliquē infamatũ,de aliquo crimine;in publico nihil sinistri referẽt,q̃rit,utrũ de crimine illo dēat reputari infamat⁹. Rñd. pa.ꝙ ꝑꝑ famã,& credulitatē deponētiũ solũmō nō est depo
2 nēd⁹,sed infamato purgatio canonica p̃t indici ẽm arbitriũ iudicãtis Ad ẽm rñdet,ꝙ ꝑꝑ dicta paucorũ infamatus dici nō dēt,cui⁹ opi.apud graues & bonos lęsa nō existat. Ber.† No.1.ex tex.ꝙ in probando crimina non sufficit fama iũcta cũ credulitate testiũ iuratorũ;qa in criminib. requirũtur ꝓbōnes luce clariores.l.sciãt cũcti.C.de ꝓb.canonizat a.2.q.
b 8.c.sciãt cũcti.Scđo no.ꝙ r̃lr nō ualet dictũ testis,[b] si in a-
c ctu ꝑceptibili sensu corporeo deponit ꝑ credulitatē,[c]đ quo in c.cũ cãm,& c.quoties,s̃.de test.Et ex tex.collige ar.posse testē interrogari,an credat.i.an deponat ex credulitate,qđ dicit Io.An.sustinēdũ;qñ singulr̃ interrogat,sed in gñalib. ĩterrogatoriis nō dēt fieri ista interrogatio,an credat,quia sæpe testes simplices decipiunt,& ubi pri⁹ dixerant se scire, nũc dicēdo;ꝙ credũt[d] uñr recedere a priori dicto,& ñ reddere sufficiētē cã m scię.Idē dicit de illo interrogatorio,an sciat ex auditu,uel uisu.tēdit.n.ad decipiēdũ testē,qa qualr̃ cũq; rñdeat;nō reddit cãm sufficiētē,& de hoc in Spe. de teste in §.iã de interrogatoriis;in fi.& hoc dictũ Io.An.quotidie allegat in iudiciis;& qđ plene no.in c.quoties,s̃. đ testi.ubi dico.† Scđo collige,ꝙ duo testes; uel plures dn̄r pau
4 ci;& ꝙ dicta paucorũ nõ infamat;qđ intellige,qñ deponunt de fama apud eos existēte.nã si deponũt de fama apud bo-
e nos & graues existēte,duo tñ p̄nt probare infamiã ; seu famã; [e] ita dicit hic Gof.& Io.An.Itē no.gl.in l.3 .ff. de testi. & 2.q.1.c.deus;§.qñ;in fi.q̄nis,& Bar.in l.de minore.§.tormēta.ff.de qō.facit tex.in c.in lr̃is;de testi.& meli⁹ in c.tertio loco;de p̃sump.ubi dico;& facit in siĩ.l.2.C.de bo.possess.ẽm tab. ubi inscriptio septem testium probatur ꝑ duos. nã notoriũ p̃t probari per duos ; licet nō consistat ex duob. ut no.in pręal.§.qñ,& hęc procedunt ẽm unum intellm h⁹ §.sed potest intelligi & alio modo, ꝙ ubi deposuerunt suꝑ infamia per aliquos testes potest iudex inquirere de illo loco ; ubi dicitur esse infamia, & ꝓpriis auribus percipere, &
f indagare de infamia , & si nihil reperit , non debet procedere [f] ex dicto illorum testium , & hunc intellectum puto ueriorem tanquam literę magis cõsentaneum ex eo, quòd litera dicit testes dixisse illum infamatum . Not.ibi.*secundum arbitrium iudicantis,&c.*ꝙ purgationes sunt arbitrarię unde secundum qualitatem personę, & infamię iudex mo-
5 derabitur numerum compurgatorum,ad idem secunda q̄ne quinta.c.omnibus.† No.ꝙ quis proprię dicitur infamatus.quando.s.eius opin.est lęsa apud bonos & graues, secus si est læsa apud maleuolos & uiles nam de tali infamia non est curandum,quinimo turpe est a turpibus laudari,& a uilibus, quia uidentur de complicibus laudantium,facit cap. magnæ,de uoto,& succedit illud dictum Christi , cum dixissent apostoli,quòd Pharisæi scandalizabantur in cũ, non curandum,sed respondit,sinite , cæci sunt,& duces cęcorum
6 ut in pręallegato capitulo magnæ.† In gloss.finali , in fine.

Et ex hoc

Et ex hoc dicto gl.infert ẽm aliquos , ꝙ ubi in uicinia non sunt nisi tres,nō pōt qs eē infamatus sed,dicit Abbas hoc ñ ꝓcedere,qa attēdit fama uicinarũ parochiarum, ut in c. suꝑ eo,de cogna.spi.cũ hoc dicto gl.& Abb.trãseũt hic cõiter docto.sed aduerte,qa nec gl.nec Abba.loquunt rectè.nã de eē famę nō reqrit certus locus pōt.n.qs esse infamat⁹ apud aliquos nō habito respectu ad locũ,ut apud aliqđ collegiũ, seu uniuersitatē scholariũ;ad hoc l.uulgaris,ff.de fur.ubi dr̃ qō uulgaris,q̃ est apud sapiētes,& sic pōt esse fama,uel infamia apud ꝓuidos nō habito respectu ad certũ locũ ; & hoc uoluit Barto. & bene in præalleg.§. tormenta . Et ex hoc infero gl.hic nō recte dixisse, dũ simplr̃ uoluit maiorē par-
a tē uicinię reqri.[a] Vñ ꝓ ĩtellectu materię p̃mitto post Bar. in d.§.tormēta,ꝙ fama est nomē gñale , & hēt se tã ad bonũ,q̃ ad malũ; uñ pōt qs appellari famosus latro, ut in l.capitaliũ,§.famosos,ff.de penis,& fama dr̃ a fando,i.a loquēdo,qa si hoīes nō loquant de aliquo,licet habeãt hoc in mēte,ñ pōt infamia,sed est opi.eorũ,q dēnt scire , uel ad quos spectat uerisilr̃ scire uoce manifesta.& qđ dicit cōis opi.idē est de maiori parte illorũ,q dēnt scire.l.qđ maior,ff.ad muni.in c.1.de his,q̃ fi.a maio.par.cap.& in l.aliud.§.refert,ff. de reg.iur.& q sunt isti debētes scire, uel ad quos spectat scire,dic ꝙ dēt cõsiderari qualitas facti,& ꝑsonarũ.Si.n.factũ est graue,& ꝑsona est magni pręcii,requirit fama ciuitatis, seu maioris partis. Itē si est factũ restrictũ ad certos hoīes , q dēnt uerisilr̃ istud scire,sufficit maior pars illorũ exēplũ eṗs cũ uiuit cũ canonicis,est infamat⁹ de fornicatione,certe ad ꝓbãdũ infamiã sufficit maior pars canonicorũ,qa isti sunt illi,q uerisilr̃ dēnt scire.Si uero factũ est paruũ,& ꝑsona humilis & abiecta,tũc sufficit maior ꝑs uiciniæ,& ñ ĩtelligas,ꝙ requirat maior pars indistinctè,ut mulierũ & puerorũ,& similiũ,sed sufficit maior pars ꝓborũ,& hoc uoluit ista lr̃a in fi.dũ dicit illũ infamē, cuius opi. est læsa apud bonos & graues;uñ nihil dicit de loco , neq; de maiori parte uiciniæ,sed nō sufficiũt pauci,ut patet in lr̃a;& ꝑ hoc remanet satis declarata hæc mã,& uide,qđ plene dixi in c.cum oporteat,s̃.eo.ubi tetigi an probata infamia admittatur ꝓbatio bonę famæ,& per ibi dicta restringo aliqua dicta do. hic ibi plenius discussa.

SVMMARIVM.

1 *Legatus de latere non potest se impedire in specialiter commissis per papam.*
2 *Inquisitio generalis si fuit facta,& fuit repertus aliquis culpabilis,an possit puniri uigore probationum in generali inquisitione productarum?*
Testes examinati in inquisitione generali an faciant fidem in speciali?
3 *Contra inquisitionem formatam contra aliquod collegium , uel uniuersitatem possunt omnes singulariter contradicere, quia singulariter omnium interest.*
4 *Electio papæ, mortuo alio, pertinet ad cardinales, sed si papa est depositus, ad quem spectet electio, dubitatur.*
Electio p̃lati inferioris, siue alter sit mortuus,uel priuatus, sꝑ spectat ad eundē.
Beneficium illius,qui deponitur in curia,an dicatur uacare in curia ?
5 *Criminosus non auditur petens sibi restitui dignitatem ecclesiasticam , si de eius crimine notoriè constat, nu.2.*
6 *Spoliatus per iudicem ordine iudiciario non seruato potest petere restitutionem.*
7 *Iurisdictio alterius iudicis an prorogatur ex tacito partium consensu litigando coram ipso, siue in causa ciuili, siue criminali ? nu.8.9.*
Iudex unius loci patiendo uel substinendo iudicem alienum procedere non per hoc prorogat eius iurisdictionem.
8 *Iurisdictio iudicis delegati potest uitiari,si partes uolunt coram alio litigare,siue causa sit ciuilis , siue criminalis ; intellige coram alio, s. cumulatiuè, sed non priuatiuè, s. ꝙ in totum uelint à iudice delegato recedere. nu.9.*
10 *Processus non annulatur, si sententia reddatur nulla.*
11 *Defectus iuris notorius non obstat petenti restitutionem.*

CAP. XXII.

1 b A*D petitionem.*[b] † Si qua inquisitio ꝑ papã spãlr̃ delegēt,legatus ēt de latere se de ea intromittere nō pōt ; ita cõiter summatur,sed licet summatio ista sit uera gñalr̃ intellecta;nō tñ ur̃ cõgruere huic lr̃ę,ut ĩ.dicã ; iō sic summo. Si is,de cui⁹ crīe in iudicio cõstat,petit restōnē ꝑꝑ iudiciorũ ordinē nō seruatũ, nō est audiēdus,sed eum tanq̃ notoriũ criminosum dēt supior de nouo priuare. Et est casus ualde no. ẽm hunc intellectum ; & in dubio ꝓcedit intelligendo, qđ nō ponat hic aliqua spãlitas in papa . Diuiditur in duas partes.In prima facti narratio.In secunda diffinitio,ibi,*cum igitur,&c.* Casus literalis.Ad petitionem Gualterii quondam abbatis Corbien. papa commisit inquisitionem super statu ipsius monasterii tam in capite,q̃ in membris,inquisitione commissa legatus aposto.se.ad monasteri.accedens prædictum,ipso abbate p̄nte, nec reclamãte cępit inquirere diligenter super statu monasterii. Inquisitione finita legatus dictũ Abb.Parisiis euocauit,ut ꝯ inquisitionem ꝓponeret , si quid possit rōnabilr̃. Abb.ad ip̃m accedēs allegauit, ꝙ in correctione monasterii ꝓcedere nō ualebat, cũ p̃dictis iudicibus inqsitio pri⁹ fuerit cõmissa, allegãs cardinalem ipsum ex istis causis sibi esse suspectũ; iō ad sedē ap̄licã appellauit.Cardinalis ap.nō obstãte inspectis,q̃ ꝓbata fuerant ꝯ ip̃m, à regimine abbatiæ amouit eundem , dando monachis lrãm alium eligendi; qui concorditer elegerũt priorē de Argentolio in abbatem;super hoc delata est qō ad papã.Ipse uerò auditis hincinde ꝓpositis,dicit, ꝙ de talibus facta fuit fides, ꝑꝑ quod dictus G.debuit amoueri à regimine abbatiæ , q̃uis restituendus esset ꝑꝑ ordinē iudiciariũ nō seruatũ . Papa nihilominus uoluit ip̃m manere priuatũ offficio abbatiæ,& amouit dictũ priorē à regimine abbatiæ,qui nō lĩmè fuit dicto.G.substitutus eo,ꝙ ipse.G.ꝑꝑ ordinē iudiciariũ nō seruatũ fuit inordinatè remotus,sed quia dictus prior non fuit remotus ꝑꝑ uitium personæ , sed propter iuris solennitatem omissam, papa ipsum restituit in abbatē.
2 Ber. † No. primò ex tex.ꝙ si in inquisitione gñali aliquis reperitur culpabilis, pōt contra eum procedi ad impositionem pęnę ex illis probationibus in inquisitione gñali receptis, nec est opus, ut de nouo illæ probationes specialiter recipiantur, sed satis est illum nominatim citare,ut ueniat ad opponendum , si quid opponere uult, & hoc intelligo , qñ inquisitio erat formata ꝯ certum collegium , seu certum genus personarũ.nam tunc in effectu inqsitio ur̃ formata ꝯ quemlibet; & iō repertus culpabilis ex priori tela iudicii uenit puniēdus ; pro hoc ur̃ similis tex.ẽm unã lec.in c.per inquisitionem,de ele.facit qđ no.in c.2.de confes. Quid.n.si inquisitio esset gñalr̃ formata non restricta ad certum genus personarum , ut puta reperto
c hoīe mortuo iudex gñalr̃ ꝓcedit [c] ad inquirēdum , & in hac gñali inquisitione ꝑ testes inculpatus est Titius,qui nullo mō fuerat uocatus in generali inquisitione; nunquid ex illis ꝓbationibus posset iste puniri,an iterato de nouo contra istũ debeant iidem testes recipi ? dubium est pul
3 chrum;uide fin.Inn.in c.bonę,de ele. †Secundò no.ꝙ formata inquisitione generali contra certum collegium potest quilibet de collegio per se & singulariter

SEB. SAPIA.

a Requiri. uide ad declarationem q̃ scribit Feli. ĩ c.cũ dilecti , col. antepenult. uer. adde etiam,s̃.eo.

b Ad petitionem. Per istũ tex. dicit arch.ĩ c.si qs Abb. cautus circa prin. 18.q.2.ꝙ in inqsitione debet seruari ordo iuditiarius,& si ꝑuertat, cassabitur processus.Bellen.

c Generaliter procedit. Adde,ut per Rapha.Ful. consi. 107.

SEB. SAPIA.

a Ad collegium. Vide Abba. in dispu.sua incip. eps, & quidam rector Parmensis in ult. dubio.

b Restitutionem. Adde Oldr.consi. 223.

c Repeli. Adde,qđ uoluit Rom. sing. suis fo.4.& 1.& uide. de mate.proro gationis Ang.cõsi.93.

ZACHARI.

Adde,ꝗ mendo se all. Ro. in suis singu.fol.4. & primo,est enim si.nu. 680.quod inci. tu habes.l.si per errorem, ꝗ si refert simpl'r, & seq̃tur Felin.in c.P.& G. in fi.uer. de off de leg. & hic, col.5. uersi.2.not.

SEB. SAPIA.

c Repelli.Solet allegari ad hoc gl. in l.2.§.1.in uersi. cõsensus, ff. de iu. tenet Sali.in l.1. ĩ 7.q.C. de iudi. refert Iasõ in d.l. si p errorẽ,col.3.uers. quartò limita, ff. de iuris.om. iudi.

opponere ꝯ inquisitionẽ, quia cuiuslibet singul'r interest,cũ agit̃ de interesse, & pena cuiusq;.secus ẽm Inn.si exceptio cõcerneret fauorẽ collegii,q̃a tũc dẽt ꝓponi ꝑ ipm collegiũ,uł maiorẽ partẽ;ad hoc qđ no.in c.edoceri,de rescrip. Qñq;.tñ dictũ unius p̃fert̃ dicto aliorũ, ut no. in c.1. de his,q̃ fi.a ma.par.cap.& de hoc uide no.in c.dilecti,de maiori.& obe. & ĩ c. cũ olim,
4 de testi. † Tertiò no.ꝗ ad collegiũ a spe-
a ctat electio nõ solũ uacãte eccłia ꝑ mortẽ p̃lati,sed ẽt per priuationẽ p̃lati iudicial'r factã;& de electiõe papæ fuit al's altercatũ in cõsilio Pisano,utrũ uacante ecclesia ꝑ priuationẽ factã ꝑ ꝯciliũ, electio ueniret ad cardinales, an ad ipm cõciliũ; & allegabat̃,ꝗ iura tribuẽtia ptãtẽ eligẽdi cardinalibus loquuntur,qñ p̃p morit̃. uñ al'r uidebat̃,si erat depositus, ut in c.licet,s̃.de elect.sed istis inferioribus uides hic, ꝗ indistincte ptãs redit ad collegiũ. Quid si abbas, uel alius p̃latus inferior priuaretur in curia Romana,nunquid beneficiũ diceretur uacare ibi?dic,ut no.gl.
5 in cle.1.ut lite pen. † Not.singul'r ex isto tex.ꝗ criminosus nõ audit̃ petens restõnem beneficii,si de eius crĩe notoriè constat nõ solũ notorietate facti,sed notorietate iuris,ut ꝑ ꝓbationẽ, ꝯ q̃ nihil obiici põt, & ꝓsequere, ut plenè dixi in c. si cõstiterit,s̃.e. ubi ad hoc allegaui istud.c.
6 & de hoc aliquid.ĩ. †Itẽ no.ꝗ priuatus ꝑ iudicẽ ordinẽ iudiciariũ nõ seruãtẽ põt
b petere restõnẽ b tanq̃ spoliatus;ad hoc.c. cõquerẽte,& qđ ibi no.de resti.spo. Vltimò collige,& tene mẽti, ꝗ subditus in loco alterius minus legitimè destituti nõ d̃ succedere in locum uiuẽtis quò ad pœnã. licet.n.errauerit in iure; excusatur tñ ꝑꝑ superiorum authoritatem,uel fortè errauit in facto credẽdo, ꝗ omnia solẽniter in destitutione fuissent agitata, & iõ nõ uenit puniendus,secus aũt uideret̃,si sciẽter successisset in locũ min9 legitime destituti, quia tunc nõ posset iterũ reassumi ad eã dẽ p̃laturã,ut in c.1.s̃.de cõcess.p̃bẽ.& hæc not.q̃a sepe accidũt in practica.In gl.prima, ibi:*non ualuit,quod fecit iste prælatus*,&c.Ex hac particula gl.colligit̃ prima lec.ad istũ text. ꝗ priuatio abbatis nõ ualuit ꝑꝑ defectũ põtatis legati,quia nõ habebat iurisdictionẽ in hac cã,ex quo pa.alteri specialiter cãm istã delegauerat,& in cã alteri delegata nõ habet locũ ꝓrogatio ĩ ꝑsona alterius.In hic uariauit,& unã lect. sensit in prin.& aliã in alia gl. primò sentit istã lect.glossæ. nã ẽm eũ ꝓrogatio nõ fit.nisi aliquid facti interuenerit corã iudice;ut puta quia pars adiuit iudicẽ, & corã eo litigauit,hic aũt ille abbas nõ adiuit legatũ,sed tñ patiebatur il-
7 lũ procedere.† Et nota ex hoc primo dicto duo pulchra in mã prorogationis.Primũ,ꝗ prorogatio põt fieri tacitè, s. alienum iudicẽ adeundo, & corã eo litigãdo, nec requitur expressus consensus;& idẽ tenuit Bar.in l.1.ff.de iudi.dico in c.significasti,de foro cõpe.Scđm dictũ est,ꝗ sola patiẽtia in substinẽdo iudicem alienũ procedere nõ prorogat iurisdictionẽ iudicis, sed oportet quod interueniat ex ꝑte ipsi9 aliquid facti,qđ bñ no.& facit quod no. ipsemet Inno.in c. oli 3.de re.spo.Itẽ ẽm Inn.ad hoc,ut fiat ꝓrogatio,oportet,quod nõ erretur neque in iure, neque in facto, ut in præalle.l.1.sed iste abbas hic errauit in iure, q̃a credebat se nõ posse declinare iurisdictionem legati,iõ nõ fuit facta prorogatio,sed hęc rõ nõ est bona ẽm eum, quia legatus erat iu-
8 dex suus.† No.bñ hoc ultimum dictum quia colligitur singularis limitatio in mã prorogationis, ut error iuris ui-

tiet prorogationem,qñ uere fit prorogatio iurisdictionis, secus aũt,qñ procedit iudex ꝓprius,quia tñ poterat ex ali-
c qua legitima exceptione repelli c nã si nõ repellat̃, ẽt ex errore iuris nõ põt amplius repelli,de quo aliquid no.ĩ l.si qs per errorẽ,ff.de iurisdi.om.iudi.& in l. si conuenerit,e.tit. & in c.1.de iudi. Itẽ ẽm In.ex alio capite nõ ualuit hoc factũ legati,q̃a licet in cã ciuili possint partes recedere a delegato,& cõsentire ĩ alium,hoc tñ facere nõ possunt in cã criminali,siue in cã inquisitionis,quia nõ possunt tollere iurisdictionẽ inquisitoribus ꝑ papã cõmissam;quasi uelit,ꝗ taciturnitas huius abbatis ĩ nõ excipiẽdo a principio nõ potuit dare iurisdictionem legato, & tollere iurisdictionem cõmissariis.Et hãc opi.ṽr sequi Io.An.hic,sed do.Ant.hãc rõnẽ impugnat,ꝗ licet partes nõ possint in aliũ iudicẽ consentire priuatiue,tñ accumulatiue sic in earũ p̃iudicium,sicut in cã criminali hẽt locũ prorogatio in p̃iudicium partiũ,ut no.in c.si diligẽti,de fo. cõpe.uñ intelligit ipse istum tex.ꝗ iste abbas nullũ actũ positiuũ fecerit ẽt corã isto legato,nec erat deuẽtũ ad aliquẽ actũ,per quẽ fieret prorogatio;& sic in effectu sequit̃ lect.gl.eã tñ limitando,sed(ut dixi)ipsemet In.sentit aliã lec.in alia gl.dicendo, ꝗ imputandũ fuit isti abbati,quare a principio nõ excepit,hæc.n.exceptio tanq̃ declinatoria erat ipso iure a principio proponẽda,ut in c.inter,de re iudi.& in hoc ũr sentire, ꝗ potuit ꝓrogare,& cõsentire in istum legatum, & per hunc modum procedendi solent reddi lec. Inno difficillimæ,quia unum sentit in una gl.ꝯriũ in alia, & nihil rñdet motiuis pri9 factis ꝑ eũdẽ.Host.ẽt sentit hanc lec.scđam dicẽdo, ꝗ tarde abbas opposuit hãc exceptionẽ,& ꝗ hic nõ ualuit priuatio abbatis,nõ ꝑꝑ defectũ potestatis,sed ꝑꝑ iudiciariũ ordinẽ
9 nõ seruatũ,ut in litera. † Putarẽ in hoc arti.satis dubio sic distinguẽdũ,ꝗ aut ĩquisitio est cõmissa ad petitionẽ partis & tũc re integra litigãdo seu patiẽdo proprium iudicẽ procedere ĩ illa cã ṽr renũtiare rescripto ꝑ eũ ĩpetrato,ut in c. ut debitus,& qđ ibi no.de appe.& qđ no.in c.ex cõqõne,de resti.spo.& ita pũctual'r fuit hic.nã ista inquisitio fuit cõmissa ad petitionẽ huius abbatis,& re integra passus fuit legatũ ꝓcedere, & iõ ṽr renũtiasse tacite impetrationi ꝑ eũ factæ,& hoc ṽr uelle l'ra,si bñ põderet̃.ubi in nulla parte sui fit mentio de defectu põtatis, sed solũmõ de defectu solẽnitatis & ordinis iudiciarii.Aut inquisitio fuit cõmissa motu ꝓprio,& tũc si papa ex certa scientia ad se reuocauit negotiũ,nõ ualet ꝓcessus factus ꝑ inferiorẽ,q̃tũcũq; per partem nõ fuerit exceptũ,ut no.in c.cũ Martinus de cõsti.& c.ut nostrũ,de app.Aut p̃p cognouit de cã, aut alteri cõmisit iure ordinario,& tũc si alius inferior iudex de cã cognouit hoc sciens,& parte absente,dic ut in c.si duobus,de appe.Si uerò parte p̃sente & non excipiẽte;& tunc ualet ꝓcessus fact9 ꝑ inferiorẽ,q̃a licet pars nõ possit tollere iurisdictionẽ tributã cõmissario põt tñ in sui p̃iudiciũ cõsentire in alienum iudicẽ,exẽplũ in cã crĩali, in qua põt priuatus ꝓrogare iurisdictionẽ alterius iudicis in p̃iudiciũ sui nõ autẽ in p̃iudiciũ iudicis ꝓprii,ut no.ĩ c.si diligẽti,de fo.cõp.& ĩ l 1.C.de
10 iur.om.iu. † In gl.2.in fi.istæ sol.gl.sunt bonę sequẽdo ipsarum lec. quam p̃misi in p̃cedenti. gl.sed tenendo aliam lec. facilis est rñsio ad ꝯriũ.nã ꝓbationes fuerunt factæ corã iudice suo,ex quo abbas nõ excepit a prĩcipio, sed priuatio ñ ualuit ꝑꝑ defectũ alicuius ordinis iudiciarii, & defect9 fuit cõmissus post ꝓbationes receptas.nã licet sententia sit nulla ꝑꝑ defectum seu uitium ipsius,probationes tamen remanent ualidæ iuxta not.in c.ad probandum, de re iudi. & in
11 l.si expræssim,ff.de app. † In gloss. in uer.*si restituendus*, in fin.uel dic,ꝗ hic non fuit facta restitutio, quia notoriè cõstabat de delictis abbatis hui9 per ea,q̃ plene dixi in c. si cõstiterit,s̃ eo.Et hanc sol.ponit hic.d.Ant.dicens,ꝗ defectus iuris notorius obstat petenti restõnẽ nõ solùm, qñ resoluit ius ipso facto,sed ẽt qñ infert soluendo,remittens ad no ꝑ se in c.in l'ris,& c.itẽ cũ quis,de restitu.spo. Ego plenius inserui hanc mãm in d.c.si cõstiterit,& ꝑ ibi dicta põt dici,ꝗ nõ ponit aliquid spãle in p̃p̃,licet hic ĩ uer.*prouidimus*,aliud sentiat,& ꝗ idem sit in quolibet suꝑiore hñte ptãtem destituendi.Et ex his rñdetur ad c.qual'r,s̃.e.ibi.n.fuit prętermissus ordo iudiciarius, nõ tñ cõstabat notoriè de criminibus inquisitis,sicut hic.In gl.in uer.*non obseruatum*, in fi. sed hæc solu. nõ ṽr bona, quia defectus ptãtis nõ est ꝓpriè defectus ordinis iudiciarii; iõ dic (ut s̃.dixi) ꝗ hic fuit pctm̃ in mõ ꝓcedendi. Nec obst.ꝗ ꝯ r'lares nõ seruat̃ ordo usquequaq;, quia licet ex toto ordo in eis non sit seruãdus, tñ in aliquo seruari dẽt,ut in c.qual'r, in fi.ĩ.e. ubi dicã; & in illo potuit esse pctm̃.In gl.in uer.*prouidemus*, in fi.hæc gl. sentit,ꝗ papa hic ꝓcessit ex plenitudine ptãtis suæ; & d̃r sic ꝓcedere, qñ nõ seruat solitũ ordinẽ iudiciariũ; & dicit Host.ꝗ multa ꝑ uiã ꝓuisionis expediuntur in curia.Sed põt dici,ut p̃dixi,tenendo ꝗ ꝓbationes criminũ ualebant; qđ quilibet suꝑior potuisset hoc facere,ꝓcedendo ex illis ꝓbationibus tanq̃ ex notorio;& facit ꝗ no.Inn.c.qual'r,in fi ĩ.e. In gl.in uer. *per consequentiam*, in fi. solue hoc ꝯriũ,ut ibi no. & de mã plenè h̃r in c.cùm super,& c.pe.de re iudi.

SUMMARIUM.

1 *Agenti possessorio adipiscendæ non obstat exceptio criminis,nisi de eo sit infamatus,nu.3.*
Infamatus, si se non purgauerit,habetur pro conuicto; de quo uide plenè in nu. 14.& 15.
2 *Filius clerici legitimus non potest immediatè consequi ecclesiam, si fuit beneficium paternum, nepos uerò potest.*
Nepos proprie dicitur filius ex filio, uel filia, ex fratre uerò uel sorore dicitur nepos etiam, sed impropriè.
3 *Collatio beneficij facta alicui homicidæ est ipso iure nulla.*
5 *Vbi proceditur ex præsumptione, iudex debet multum temperare sententiam suam; intellige de præsumptione hominis,non iuris,nu.6.*
7 *Infamatus, si est in possessione beneficij,& non se purgauerit,non per hoc priuatur beneficio,sed si tantum petebat,& non se purgauerit, priuatur beneficio.*
8 *Exceptio contra petentem beneficium quando admittatur.*
9 *Electus ad aliquam dignitatem, indistinctè potest repelli exceptione criminis, quia ad huc non habet ius in re; idem est in electo & confirmato petente consecrationem; quia contra eum potest opponi exceptio, nisi illa fuerit opposita & discussa tempore electionis, non tamen fuerit admissa,nu.10.*
11 *Agens possessorio recuperandæ in beneficialibus non repellitur exceptione criminis etiam cum infamia,nisi tale crimen esset notoriũ,uel infamia manifesta.*
Clericus uigore uehementis infamiæ potest suspendi à suo beneficio.
12 *Agens petitorio in beneficialibus non excluditur per exceptionem criminis, nisi sit crimen hæresis,uel homicidij,uel sit alias notorium.*
13 *Clericus agens pro iuribus sui beneficij non potest aliqua exceptione repelli,quia toleratur in suo beneficio.*
14 *Clericus an teneatur ostendere titulum sui beneficij,uide remissiuè.*
15 *Clericus,qui consequutus est plenũ ius in beneficio,& petit possessionem,quam nunquam habuit,an possit aliqua exceptione repelli?*

CAP. XXIII.

1 a ACcedens. a † Exceptio criminum possessionem p̃lati nõ retardat,nisi fuerit de his publicè infamatus; & sic summatur cõiter,sed ego summo sic.Agenti possessorio adipiscendæ in beneficialibus nõ ob.exceptio criminis,nisi de eo sit infamatus,accusatore nõ ꝓbante,uel nõ apparente indr̃ purgatio; ĩ qua si defecerit,punitur ut cõuictus;& sunt duæ partes.In prima narrat factũ.Scđò sub certa forma diffiniẽdũ cõmittit,ibi,*mandamus*.Casus l'ralis.Quidã subdiaconus dñi papæ.H.noĩe canonicus Cremon.apud sedem ap'licam decessit,p̃p p̃bendã,q̃ obtinuerat in eccl'ia Cremo.G.nepoti huius.H.cõcessit,suꝑ hoc executoribus sibi datis,q cõcessionẽ p̃dictã executioni mãdarent,& dũ executores uellent mandatũ ap'licũ adimplere,ex ꝑte cap'li Cremon.in modũ exceptiõis ꝓpositũ fuit corã eis,ꝗ dictus.G.de ꝑiurio,& homicidio erat publicè infamat9;uñ p̃bẽda nõ erat sibi cõferẽda,sed potius auferenda; ꝑꝑ qđ executores in negotio non ꝓcesserũt.uñ.G.ad se.apost.accedens p̃dicta in p̃ntia dñi papæ allegauit,petens ut cõcessionẽ sibi factã faceret executioni mãdari, ꝯdictores in expensis puniendo uñ mãdat papa executoribus, quatenus concessionẽ factã dicto.G.debeant executioni mãdare, nisi ipse suꝑ obiectis criminibus in modũ exceptionis publicè fuerit infamatus,
a quo facto,si l'tĩmus apparuerit accusator, audiãt,q̃ hincinde fuerint ꝓposita.si crĩa illa,uel alterũ eorũ probatũ fuerit ꝯ ipm, suꝑ eadẽ p̃benda silentiũ ĩponant eidẽ, si uerò nullus ꝯ ipm appuerit accusator,& ipse p̃dictis criminib9 fuerit infamatus, purgationẽ canonicã indicãt eidẽ; ĩ qua si defecerit,imponent ei silentiũ. si aũt eã p̃stiterit, ꝯdictores ab eius molestia cõpescant,eos,qui nisi sunt eũ impedire,in expensis legitimis condemnando Ber.
2 †No.1.ex tex.ꝗ fili9 clerici l'tĩmus nõ põt ĩmediate cõseq eccl'iam, si est bñficiũ pr̃nũ,ut in c.ad extirpãdas, & quasi ꝑ totũ, de fil. p̃sby. secus tñ est in nepote,ut hic. Et aduerte,q̃a aut iste erat nepos,quia na- b
b tus ex filio,uel filia b istius clerici, & tunc est aliud dubiũ,de quo plenè in d c.ad extirpãdas,& ille proprie d̃r nepos, ut in l. iuriscõsultus.§.nepos,ff. de gradi. Põt ẽt intelligi de nepote ĩpropriè, ut est filius fratris,qui ꝓpriè nõ d̃r nepos,ut s̃.dixi,& tũc in dubio põt hr̃e ĩmediate beneficiũ patrui,uel auũculi,ad hoc.c.ex ꝑte,de off. deleg.& c.2.de arbi.q̃a ille.ti. de fil.p̃sby. nõ extẽdit̃ ad trãsuersales, imò nec ad descendentes ultra filios ẽm quosdã, ut no.
3 in p̃alleg.c.ad extirpãdas. †Scđò colligo, ꝗ agẽti possessorio adipiscẽdæ in beneficialibus nõ obstat exceptio crĩs sine infamia,ẽt si inferat nullitatẽ tituli ipso iure, c & sic intellige istũ tex. nã hic opponebat̃ de homicidio,qđ p̃cedẽs collationẽ ipsã inficit ipso facto,ut no.in c.cũ nr̃is,de cõcess. p̃bẽ. & hęc exceptio hic nõ admittit̃, & uerisimile ṽr, ꝗ hic opponeret̃ de ipso delicto p̃cedente collationẽ,q̃a nõ est uerisil'e,ꝗ post collationẽ & añ adeptã possessionẽ in breui tꝑe cõmisisset homici-
4 diũ,& periuriũ. † Tertiò no.ꝗ deficiẽs in purgatione punit̃ ut cõuictus ẽm modum agẽdi,qui p̃cessit. Et dicit Ab.alibi nõ ita bñ ꝓbari,& quotidie ad hoc alle.iste tex. Sed ꝯ hoc insurgit do meus do.Card. de Zabarel. nã purgatio inducit̃ ex offõ iudicis.ergo deficiens in purgatione dẽt puniri tanq̃ cõuictus ꝑ inquisitionẽ,quasi uelit,ꝗ licet præcessit accusatio, & ꝑꝑ infamiã remanẽtem sit indicta purgatio, deficiẽs in ea nõ dẽt puniri tanq̃ ꝯuictus ꝑ accusationẽ, sed tanq̃ ꝯuictus ꝑ inquisitionẽ,& ꝓ hoc,qđ no.in c.inter,in fi.de pur. cano. Item q̃a rõ,quare deficiẽs in purgatione punit̃ ut cõuictus,est,quia ꝓbabilis p̃sumptio, quę insurrexit rõne infamię ꝯ reũ, trãsit in uiolentã p̃sumptionẽ, si postea deficit in purgatione,ita dicit gl.no.
5 in c.insinuatũ.ĩ.de simo. †Cũ ergo procedat̃ in hoc casu ex p̃sumptione, dẽt iudex
c multũ tẽperare c suã sñiam,ut dicit Inn. ĩ c.quia uerisil'e,& no.in c.afferre,de p̃sum. Sed hoc dictũ nõ puto uerũ.& ꝯ hoc apertissime induco istũ tex.nã hic opponebat̃ crimẽ homicidii, de quo cõdẽnat9 ꝑ uiã inquisitionis dẽt deponi ab officio, ut in c.inquisitionis, s̃.e.& tñ deficiẽs hoc casu ĩ purgatione nõ deponitur ab officio,sed

Accedens. Hanc decreta. multipliciter limitat Inn. in c.sciant,de ele. & ibi uide Anto. uersi. hic Inn.ponit. Item ad intellectum huius decretalis, inq̃tum loquitur in purgatione indicẽda in famato, uide qđ latiss. scribit Marian.in repet.cap. qualiter, & qñ in 16.q prin.ĩ.e.tit. Bellentz.

ZACHARI.

Natus ex filio, uel filia. Et iste ꝓpriè dicit̃ nepos, ut no.gl.Bart.Cy. & doct.in l.fi.C.đ succes.edicto.Bal. in l.1. col.2.C. de condi. infer.& in c.1.§.similiter,q.bus mo. feu.amit. in usib.feu.& in l. uxor,C. qui accu. non poss. & oino per Alex. in l.quæro,de inoff.test.& in l.si dotali,ff.solu.ma. & plenissi. consi.36.uol.4.

Temperare. hinc est,ꝗ præsumptionibus & idiciis ẽt indubitatis nõ potest quis puniri capitaliter, ut latissimè disputat Tancre. in suo tract. sub ru.de præsum. & indiciis indubitanter in 1.col. & seq. & idem cõcludit. d.Ias. multos referẽs ĩ l.ut uim, ff.de iusti. & iure, de quo per d. Ab. sic. in c.afferte, in uer.inducitur præterea, s̃.de p̃sump. & in c. literas, in nu.3.& 5.e.tit.uide, quæ scribo ad Barto.in l. si quis mihi bona.§. pater,scio,ff.de acq. hæredita.Aene de Falco.

tm̃ iponit sibi silẽtiũ sup bñficio;& sic nõ punit tanq̃ cõuictus p inquisitionẽ.Et iõ ultra alios in hoc pulchro articulo sic distinguo, qđ aut null⁹ modus agẽdi pcessit indictionẽ purgatiõis, sed pp infamiã iudex à principio indixit purgationẽ infamato; & deficiẽs in ea nõ punit tanq̃ conuict⁹ p inquisitionẽ, uel accusationẽ, sed ex ordinario & pticulari mõ,qa suspẽdet tm̃ ab officio;tex.est sing.in c.significasti, de adul. & sic dẽt intelligi, ut ibi no.Ioã. An.aut pcessit aliqs mod⁹ agẽdi; & tunc deficiẽs in purgatione punit sm illũ modũ agendi;uñ si pcessit accusatio,punit ut cõuict⁹ de accusatiõe,ut hic apte pbat, si pcessit inquisitio, puniet ut cõuict⁹ p inquisitionẽ,ut in c.iter,& qđ ibi no. in gl. fi.de pur.ca.& hãc arbitror rõnẽ fore, qa iudiciũ purgatiõis nõ facit ex toto primũ iudiciũ cessare, sed pp infamiã ortã trãsfert on⁹ pbãdi inocẽtiã p purgationẽ, in qua si defecerit hr pro cõuicto,sm primo iudicio instituto, arg.op. in c. cũ nris, de cõces.pb.& in c.ordinarii.§.2.de off.ord.
6 li.6.& c.d.ꝯ morẽ. † Nec ob.qđ dr,qđ iu-
a dex dẽt tẽperare sniam [a] suã, qñ pcedit ex psumptiõe hoĩs,nõ aũt ex psumptione iuris,qa nõ ita fallit,sicut psumptio hoĩs. Sed ꝯ pdicta ob.iste tex.nã si conuincit p accusationẽ, dẽt deponi, cũ ista crĩa sint grauia.ergo deficiẽs in purgatione dẽret ẽt sic deponi.Sol.ut hic sentiũt doc.& satis innuit lr̃a, hic nõ agit de uera accusatione, sed de quadam ciuili accusatione, seu ciuili mõ agẽdi,qa accusabatur tm̃,ut priuaret bñficio; iõ,si deficiẽte pbatione instituta accusatiõe indr purgatio accusato,dẽt deficiẽs tm̃ bñficio priuari, qa ad
7 hoc tẽdebat accusatio. †Sed ꝯ id,qđ dixi in principio distinctionis,qđ ubi nõ pcessit certus modus agẽdi,dẽt deficiẽs tm̃ suspẽdi. Oppo.fortiter de isto tex.in uersi. *si uerò*.ubi dr, ꝙ si null⁹ appeat accusator, dẽt indici purgatio ĩfamato; & si deficit, ĩponit sibi silẽtium;& nõ tm̃ suspẽdit,sed priuat bñficio; qđ ẽ ꝯ dictũ.c.significasti. Sol.ꝯriũ vr difficile,& nõ tactũ;& iõ puto p hũc tex.dari posse no.limitationem ad d.c.significasti,& ad dictũ Io.An.ibidem, qđ illud pcedat,qñ infamat⁹ erat in possessiõe bñficii,ut suspẽdat tm̃, si deficit in purgatiõe,nullo mõ agẽdi pcedẽte. sed si deficiens nõ est in possessione bñficii,sed eã petit; & tunc ẽt nõ pcedẽte aliquo mõ agẽdi dẽt tali bñficio priuari,& super eo ĩponi sibi silẽtiũ. Rõ,qa turpi⁹ eiicit &c. ut in c.quẽadmodũ,de iureiu. Itẽ qa infamato nõ dẽt tradi possessio bñficii, ut ĩ c. inter dilectos,de exces.pla.& hic.Itẽ cum nõ hẽat possessionẽ bñficii, frustra ab eo suspẽdet. Itẽ qñ petẽti possessionem purgatio indr,tacite vr agi, ut repellat,si se ñ purgauerit, & hoc ppriè vr uelle ista lr̃a,
8 qđ no. † In gl.1. in fi.de hac mã, an & qñ admittat exceptio ꝯ petẽtẽ bñficiũ, aliqd fuit tactũ in c.sup his,s.e. & no. in c.cum olim,de elec.& in c.post cessionẽ,de con. pb.& in c.cõstitut⁹,de appel.& p Inn. ĩ c. inter dilectos,de exces.pla.& p Cõpo.in c.qđ sicut,de elec. do.An.hic colligendo formabat duas rlas. Sed prosequere
9 hanc mãm plenius p psecutionẽ casuum.†Primus casus sit, qñ quis est tm̃ electus, & tunc in dubio admittit exceptio tã ꝯ psonã,q̃ ꝯ formã, siue sit infamatus đ crĩe obiecto,siue nõ,de quo dicẽdũ,ut in c.1.& c.ut circa, de elect.li.6. & in c. sup his,s.e.Rõ hui⁹ casus est, qa electus nõ hẽt adhuc plenũ ius in bñficio, iõ exceptio indistinctè admittit, quia uenit ad cõflictũ actionis,uel iuris petiti,uel qđ est in facultate pe
10 tẽdi,ut in pall.c.sup his,ubi dixi.†Scđus casus,qñ qs est electus & cõfirmat⁹,& petit cõsecrõnẽ,uel ordinẽ annexũ illi bñficio,& admittit ẽt exceptio,ut in pal.c.sup his.& est rõ,qa licet iste hẽat ius ĩ bñficio, tñ petit aliquid iuris cõsecutiuũ ad ius obtẽtũ,iõ exceptio opat hoc casu effectũ suũ,ut differat,cũ (ut dixi) exceptio ueniat ad cõflictũ actiõis,seu iuris, hoc tñ intelligo, put dixi in d.c.sup his. nã si exceptio fuit discussa tpe cõfirmationis, non dẽt admitti tpe cõsecrõnis, uel ordinis,qa de delicto unius sæpius agendũ nõ est, ut in c.de his,s.e.& l.sed,ff.nau.cau.sta. sed si nõ fuit exceptũ tpe cõfirmatiõis,põt excipi nũc,ex quo petit aliquid iuris,ut in pal.c.sup his,ubi de hoc p In.& sic limita.c.fi.de elec.li.6.& uide qđ no.Fede.consi.28.& idẽ est,qñ petit aliqd,qđ hẽt ĩ se executionẽ alicui⁹ iuris, exẽplũ ĩ petẽte sigillũ iuxta no.
11 in c.ut nostrũ,de app.†Tertius casus est,qñ quis ius plenũ [b]
b cõsequutus est in bñficio,& tñ petit aliqd facti.Et aduertendũ est,qa aut ille petit possessionẽ,q̃ als habuit, & agit possessorio recuperãdæ,& tunc nõ admittit exceptio crĩs ẽt cũ infamia,arg.in c.item cũ qs,de resti.spo.no.Inn.in pal.c. inter dilectos,&no.in päll.c.qđ sicut.hoc puto uerũ,nisi infamia esset adeò manifesta,ut reddat notoria,ut iudex tunc sine aliqua pbatiõe ex officio suo possit differre restõnẽ.nã cũ possit pp uehemẽtẽ infamiã eũ suspẽdere.2.q.6.c.psby-
12 ter,idẽ & fortius põt in differẽdo restõnẽ.†Idẽ puto,si crĩa essent notoria, p id,qđ dixi in c.pcedẽti,& c.cõstiterit,s.e. & sic limito pal.dictũ Inn.aut nõ petit restõnem,sed agit ꝯ occupãtẽ dignitatẽ,uel bñficiũ suũ petitorio,cuius possessionẽ iam habuerat,& tũc nõ admittit exceptio crĩs ẽt cũ infamia,nisi crimen sit tale, qđ inducat priuationẽ bñficii ipso facto,ut puta exceptio heresis,uel homicidii pcedẽtis collationẽ,uel silis.Rõ est,qa pbata exceptione adhuc iste remanet platus,nec finis exceptionis est eum priuare, ergo cũ illa exceptio nõ uulneret actionẽ, nõ dẽt admitti,ita sing.dicit Inn.in palleg.c.inter,sed hoc dictũ ẽt intelligo cum limi-
13 tatione præcedenti. † Aut quis est in possessione beneficii, & nihil plus petit, sed agit nomine beneficii pro iuribus ipsius,& non dẽt admitti aliqua exceptio,quia ex quo tolerat in beneficio,debet sibi rñderi de iuribus ipsius.8.q.3.1.c.nõ
14 ne,& quod in simili no.in c.sciscitatus,de rescri.† Nunquid
c autem posit compelli ad oñdendum titulum, [c] dic ut no. Inn.& Host.in c.1.de conces.preben.li.6.Qñque quis petit confirmationem collationis sibi factæ, uel suum titulum de
15 clarari legitimum,& tunc dicendum,ut sq mẽbro.†Qñq; & ultimò quis consequutus est plenum ius in beneficio, & petit possessionem,q̃ nunq̃ habuit,& tunc distingue,prout habetur in hac litera,cuius mens est hec sm Host. Aut excipitur de crimine cum infamia,aut sine.Primo casu admittitur exceptio,& differtur executio,& si crimen fuerit probatum,imponitur sibi silentium,si nõ fuerit pbatum,& tunc si remanet infamia,indicitur isti purgatio,in qua si defecerit, ipso iure imponitur sibi silentium,si aũt præstiterit, absoluitur. Et ex hoc habes tres effectus huius infamiæ.primus,qa differt executionẽ collationis.secundus,quia suspensa possessione admittitur probatio exceptionis. tertius,indictio purgationis,& si præstat purgationem,absoluitur,ut hic.Si
d uerò opponit crimen sine infamia [c] & tunc fit executio,& facta executione,si apparet accusator, dẽt admitti,& probato crĩe imponit isti silentiũ,si nõ apparet,nõ dẽt molestari, & dicit hunc intellectũ nõ mutandum, quia sic hactenus hæc decre-

SEB. SAPIA.
a Tẽperare sententiã. Vide Ias. post Alex.in l.1. col.7. ff. si cer.pe.& q̃ dicat psumptio iuris & q̃ psumptio hominis, declarat Bál.in l.siue possidetis, col.3. C.de pba.& uide Feli.ĩ c.afferte, ĩ.4.not. s.de præsumptio.

SEB. SAPIA.
b Ius plenũ. Quid aũt si obiicit crimẽ cũ infamia cõtra iam cõsecratũ ad impediendum acqsitionẽ possessionis, & non probat,qua pœna puniri debeat, uide Imo.in c.sup his, s.co.

ZACHARI.
c Ad ostẽdendum titulũ.Vide Bald. plenè disputãtem in l.in ciuile,C.de fur.in 1. opp.& in l.cogi,col.2.C.de pet hære.Gemi.in c.1.nu.7.& ibi remisiuè in apost. Celsi in uer.probare titulũ,de eo, q mit. in poss. cã rei ser. lib.9.& d. de Ro. decisi.65. & decisi.79. in antiquis.

SEB. SAPIA.
c Sine infamia.Limita hæc, ut per Abb.in c.cũ olim s.de cã apos. & ppriet.

decre.intellecta est;& minime sunt mutãda &c.ff.de legi.l. minimè,& ita Clemẽtem tertiũ obseruasse ĩ facto.dicit ẽt, ꝙ ꝯ petentem possessionem beneficii,q̃ habuit,iõ nõ admittitur exceptio criminis sine infamia quia exceptio pportionat iuri ueniẽtiũ ad cõflictũ iuris,sed ille, qui petit possessionem,nõ petit aliqd iuris,sed aliqd facti cõsecutiuũ ad ius obtentũ de pterito,iõ exceptio nõ admittit,nisi qñ subest ĩfamia p rõnẽ gl. Alia aũt exceptio cõcernẽs defectũ põtatis cõferentis,uel subreptionẽ gratiæ admittit,qa est exceptio intrinseca uulnerans ipm ius principale, rõne cuius petitur possessio,ut in c.cum olim,de cau.pos.& proprie,quod not.

SUMMARIUM.

1 *Inquisitio fieri non debet,nisi infamia præcedat.*
2 *Authoritates noui & ueteris testamenti possunt allegari in decisionibus cãrum.*
Authoritas alicuius sancti fulcita authoritate noui uel ueteris testamenti præfertur constitutioni papali,etiam in decisionibus causarum alias secus,si non concurreret authoritas noui,uel ueteris testamenti.
Papa condens constitutionem contra legem diuinam dicitur potius errare, quam legem condere.
3 *Ius canonicum habet dependentiam à iure diuino in multis, & in multis a iure ciuili.*
4 *Administrator diffamatus de dilapidatione potest compelli, ut reddat administrationem.*
5 *Fama habet se ad bonum & ad malum,& differt à clamore.*
6 *Episcopi non possunt exercere iurisdictionalia sine capitulo de iure, sed secus est,si ipsi præscripserint.*
7 *Duplici officio incompatibili nemo potest fungi.*
Iudex in inquisitionibus non tenet locum partis, quia talem locum tenet diffamatio,quæ est contra inquisitum.
8 *Iudex debet esse omnibus idem,& nemini complacere contra ueritatem.*
9 *Contra prælatos & alios superiores non inquiritur nisi præcedente infamia, quæ scandalum & periculum potest afferre, sed contra alios sufficit simplex infamia,quod dic ut.13.*
10 *Depositio uerbalis ab ordine dicitur degradatio, & in ea requiritur numerus episcoporum,non autem in actuali.*
11 *Inquisitio,siue generalis,siue specialis,dummodo non fiat ad pœnam imponendam,sed tantum ex debito officij,non requirit,quòd præcedat infamia.*
12 *Inquisitio quando fit ad denuntiationem alterius,puta officialis,ut sunt syndici castrorum non requirit,quod præcedat infamia.*
14 *Infamia an & quando debet præcedere ad instantiam inquisitionis, siue fiat per ordinarium,siue per delegatum.*
15 *Appellari potest a iudice,si excedat modum corrigendi.*
Iudex non recusatur,si ab eo non appellatur.
16 *Iudex ordinarius non potest repelli,uel recusari per exceptionẽ criminis, quid autem de delegato, uide remissiuè.*
17 *Inquisitio facta ex officio, & facta ad instantiam alterius differunt in multis,de quibus hic.*
Inquisitus ex officio non potest producere probationes super bona fama.sed si est inquisitus ad instantiam alterius potest,quia non ita præsumitur contra iudicem sicut contra partem.
Testis in causa criminali admittitur post publicatas attestationes,quando scilicet est processum ex officio.secus,si ad instantiam partis.
18 *Dictio,omnino,nullo modo,excludit omnem gratiam, & dispensationem.*
19 *Episcopus potest dispensare super crimine adulterij, de quo sibi constat per uiam inquisitionis,& super omni crimine, quod non impediat ordinis executionem,uel beneficij retentionem etiam post peractam pœnitentiam.*
20 *Inquisitus mitius punitur de iure cano.quam accusatus, non punitur extraordinariè nisi crimen sit confessatum,uel notorium; quo casu punietur pœna ordinaria.de iure ciuili tantum punitur inquisitus,quantum accusatus.*
Confessus mitius punitur, quam conuictus, nisi talis confessio sit facta timore probationis.
21 *Inquisitio propriè est illa,quæ ex officio iudicis puro & mero, nemine deferentẽ,uel impetrante inquisitionem.*
22 *Semiplena probatio excusat quem a calumnia,uel a pœna talionis.*
Accusator si desistat ab accusatione, potest iudex ex officio prosequi,& inquirere.
23 *Parochianus potest denunciare suum prælatum.nam inter est sua,ne habeat lupum pro pastore.*
24 *Prælatus,presbyter parochialis, & similes an possint accusari, aut denunciari per alios,quam parochianos,uel subditos?*
25 *Prælatus non potest assimilari tutori,curatori,aut procuratori.*
26 *Administratores quando reddunt rationem administrationis,non statur regulariter eorum iuramento,nisi in minimis.*
27 *Fama,posito quod in aliquibus casibus faciat aliqualem probationẽ,tamen quando est causa,quod inquiratur contra aliquem,tunc nil probat,quia non potest tenere locum accusatoris,& testis.*
28 *Infamia a maleuolis orta an & quo casu dẽat p talr infamatũ purgari?* 30.
29 *Inquisitio non debet fieri contra aliquem ex sola infamia à maleuolis orta.*
30 *Episcopo asserenti aliquem criminosum an credatur? Vel,ista dictio exponitur aliquando pro,&.*
31 *Cõtra iudicẽ non ita de facili psumitur,sicut ꝯ alium.*
32 *Pœna,ubicunq; non est in iure expressa,est arbitraria.*
33 *Denuntiatio canonica quos effectus operetur.*
34 *Cõdemnatus ciuiliter de aliquo crimine, poterit postea per inquisitionem ex officio condẽnari criminaliter, & sententia lata in prima causa pariet præiudicium in secunda.*
Acta facta in uno iudicio cum de crimine agitur ciuiliter, non faciunt fidem, si de eodem crimine postea agitur criminaliter.
35 *Confessio facta in iudicio, in quo de crimine agitur ciuiliter,non præiudicat, si de eodem crimine agitur postea criminaliter, potest tamen bene compelli confessus,ut perseueret in confessione,& quòd interpretetur illam.*

CAP. XXIIII.

Qualiter et quando.

1 Q † Supior ꝯ subditũ maximè platũ de his tm̃ inquiret p quibus pcessit infamia;& tunc uocabit eũ,& tradet sibi capitula,& nomina,& testiũ dicta publicabit,& ipsius legitimas exceptiões admittet;& pbato graui crĩe eũ ab administratione remouebit.in regularib.uerò platis ad unguẽ seruãd⁹ nõ est hic ordo. h.d.Et quatuor sunt partes. In prima dicit,qñ est fiẽda inquisitio.I secũda,qualiter.in tertia,contra quẽ.Quarta,ibi,*hunc*
b *tamen*,& per se patet,quid intendat. Et q̃ q̃ in hac summatione cõi uideatur modica agi differentia inter prelatos,& subditos,contra quos inquiritur; in ueritate tñ fienda est,ut patet in lr̃a,& subiiciã.j. Casus lr̃alis.In caplo pñti oñdit pp, qñ p-
c lati dẽant inquirere de subditorũ excessibus,& qualr eos debeãt punire,cũ in culpa fuerint inuenti, qđ euidenter colligit ex authoritatib⁹ noui & ueteris testi. ex qbus authoritatib. processerũ postea canonicę sanctiones,prout in text. istius.c.
1 uidere poteris.Ber.† Not.1.ꝙ in decisionibus cãrũ, & sup mõ pcedendi possunt allegari authoritates & noui, & ueteris testi.nã lex dei pfert legi positiuæ, & pp cõdens cõstõnẽ ꝯ legẽ diuinam potius dr errare,q̃ legẽ cõdere.25.q.1.in c.sunt qui-
a dã,qđ intellige,ut no.In [a] in c.q̃ in ecclesiarũ,de cõsti.& ut no.in c.fi.de consue.&
b uide bonam gl.[b] in c.de libellis.20.dist.q̃ sing.dicit, ꝙ dictũ alicuius sancti fulcitũ authoritatib.noui,uel ueteris testi pfert cõstõni papali etiã in decisionibus cãrũ, secus autem,si cessaret lex diuina, qa tũc cõstõ papæ in diffinitiõe cãrũ pfert dicto cuiuslibet scti, qa papę & ñ sctis fuit data ptãs legis condendę,& uide quod not.in
3 c.ne innitaris,s.de cõsti.† Scđo no.ꝙ ius canonicum hẽt dependentiã a iure diuino. iõ in quibusdam locis appellat ius diuinũ,ut ĩ c.nimis,đ iureiu.nõ tñ ĩtelligas ꝙ totũ ius canonicũ p cesserit authoritatib⁹ noui & ueteris testi,qa in multis hẽt đpẽdẽtiã à iure ciuili,sđ ĩtellige istũ tex. qa canonicæ sanctiones pcesserũt ex authoritatib.noui, & ueteris testi, s.quo ad modũ pcedẽdi p ĩqsitionẽ ut subiir ĩ lr̃a.

a Vt not.Inn.uidẽ abb.in c.cum apostolica,in 5.no.đ his,q̃ fiunt a præl. & qđ latiss.scripsi ĩ meis recollectis. Et uide Maria. in repet. in 1.not.& uide qđ not. Domi.post gl. 20.di. ĩ sum.circa med. & uide Pau. de Cast.omnino post Iac.But. in l.1.circa med.ff.si certũ pet.& omnino uide.d.Abb. in c.ne innitaris de cõsti. & qđ ibi plene scripsi post do Ant.Bellentz.

SEB. SAPIA.
b Bonã gl.Hãc gl. ĩ d.c.libellis, ĩducit ad qõnem.d. Ias.in §.quędam, co.antepe insti.đ act.& in l.1.col.5. ff.si cert.peta.
c Canonicũ. circa hoc uide extra doc.& qđ ibi notaui de iur.Cal.

ZACHARI.

a De dilapidatione.Adde bonã gl. Bar.& doc.in l.is cui donis , ff. de uer.ob.Bal. plene in l.2.ad fin.C.de hær.uel act. uẽ.dixi aliquid in apostil.ad istũ in c.uenerabilis, nu.9.in apostil. in uer. ẽt prælatũ, s̃.de off. dele.& qd de illo qui cõuerterit in suos usus,uiđ Bal. in 1.c.§.sancim⁹, in ti. quo tempo. miles, ĩ usi.feu.eũdem in l.si fideiussor.§.fi.ff. q satis. cog.Ang.ĩ l. si seru⁹.§.ait ꝑtor,ff.đ acquiren. hære.& Arch.in c. res ecclesiæ.12.q.1.

SEB. SAPIA.

b Est iustior.Vide ad qd alleg. text. iste per.Abb.in c.1.in 2.no. s̃.de iudiciis.

SEB. SAPIA.

c Licet heli Vide ibi Feli. ponẽtem reg.cũ plurib⁹ limitationib⁹,& Iaso.in l.uinũ,co.5. ff.si certum peta.

4 † Tertio no.ar.opti. ꝙ p̄lat⁹ diffamatus
a maximè de dilapidatiõe ᵃ põt cõpelli, ut
rõnem administratiõis reddat.ergo ante
diffamationẽ ñ tenet̃ hãc administratio
nẽ reddere;qđ limita,ut no.ĩ c.cũ & plã
5 tare.ĵ.de priui. † Quartò no. ibi *cum per*
clamorẽ, & famam &c. differẽtiã ĩter ista
& dñt qdã,ut Host.ꝙ clamor ẽ paucorũ,
& cũ scit̃ auctor,fama est multorũ , & cũ
auctor ignorat̃,ul' meli⁹ ſm Inn.,ꝑ eodẽ
hic ponunt̃,& expone ꝑ clamorẽ & famã
i.ꝑ famã clamosam,i.bñ sparsam. Et col
lige ex hoc,& ex tex ꝙ fama ẽ nomẽ gña
le hẽns se nedũ ad bonũ,sed ẽt ad malũ ,
ꝓ hoc.l.capitalium.§.famosos. ff. de pẽ.
6 † Quinto no.supiorẽ nõ dẽre ꝓcedere ꝯ
subditũ ẽt ꝑ inqsitionẽ, nisi hẽat secũ ca
nõicos ecclię cathedralis . nã iurisdõnẽ
alias nõ exercet ep̃s sine cõsilio capl'i.15.
q.7.c.ep̃s nulli⁹,& in c.nouit,& ĩ c.q̃to,đ
his, quę fi.a p̄la.sed hodie(ut arbitror)ꝑ
ignorãtiã canonicorũ ep̄i p̄scripserunt ꝯ
canonicos, ut ipi soli iurisdictionẽ exer
ceãt;& ualet talis p̄scriptio, seu cõsuetu-
7 do,ut in c.nõ ẽ,de cõsue.lib.6.† Not.6.ꝙ
ĩ iquisitiõe iudex nõ tenet locũ ꝑtis,sed ĩ
famia est loco accusatoris;seu denũtiato
ris, & sic iudex nõ ẽ acccusator:qa ñ fun
get̃ duplici officio ĩcõpassibili:qa ali⁹ dẽt
cẽ accusator:ali⁹ iudex.4.q.4.c.1.& 2.&
in c.for⁹.ĵ.de uerbo.signifi.No.7.ordinẽ
debitæ correctiõis.nã prĩo dẽt p̄lat⁹ sub-
ditũ arguere;id est reꝑhẽdere.scđo incre
pare,id ẽ cõminari,tertio suspẽdere, ĩter
dũ ligare,id est excõicare,& uide qđ no.ĩ
8 tex.& ĩ gl.ĩ c.cũ ab hoĩe,s̃.de iudi.† Not.
8. ꝯ ingrẽtes officia.incurrũt.n.odiũ plu
rimorũ,ut ĩ lr̃a, cũ nõ possint oĩb⁹ cõpla
b cere;q̃to qs ẽ iustior, ᵇ tãto min⁹ p̃t oĩb⁹
cõplacere,cũ diligẽter hẽat suũ offm̃ exe
qui sine acceptiõe ꝑsonarũ.hinc aposto-
l⁹.Si hoĩb⁹ cõplacerẽ , Christi seru⁹ non
essem.47.dist.c.fi.& in Psal. Dissipat de⁹
ossa eorũ,q hoĩb⁹ placẽt;& intellige, qñ
placet ꝯ ueritatẽ, al's aũt uniuqsq; tenet̃
ꝓximũ,ut seipsum diligere,& ei cõplace
re;& ita succedit illud philoso.Amic⁹ Pla
to,amic⁹ Socrates;sed magis amica ueri
9 tas.† No.9.differẽtiã,in inqsitiõe fiẽda ĩ
ter subditũ,& p̄latũ. nã ꝯ subditũ sufficit
p̄cedẽs fama,ẽt nõ scãdalosa, sed ꝯ p̄latũ
oportet,ꝙ p̄cedat fama,q̃ sine scãdalo &
ꝑiculo dissimulari nõ põt; & sine scãda-
lo dic,ut qa diffamat̃ de delicto ĩcõtinẽ-
tiæ,& subditi multũ scãdalizant̃,ita,ꝙ ti
met̃ scãdalũ futurum,nisi fiat inqsitio,&
dic sine ꝑiculo,ut qa est infamat⁹ de dila
pidatiõe,uel de hæresi.uñ,si supior dissi-
mularet,posset ĩterim seq rerũ ecclesia-
sticarũ distractio,& respectu hæresis alio
rũ infectio ; & est spãle in p̄lato ꝑꝑ rõnẽ
lr̃æ : qa de facili infamat̃ sine iusta cã,cũ
incurrat ꝑꝑ executionẽ offi. odiũ pluri-
morũ.Decimò no.ibi:*quæ ad diminutionẽ*
capitis, &c ar. ꝙ depositio ẽ capitis dimi
nutio , sed certe imꝓprie est ista capitis
diminutio,qa nec minimã capitis dimi
nutionẽ qs.cõsequit̃ ex amissiõe dignita

tis,ex quo ꝑsonæ stat⁹ nõ mutat̃ , ut insti.de cap.dimi.post
pri.& ĩ l.3 .ff.de sena.& iõ test.postea hic exponit,i.đ grada
10 tionẽ intẽdit &c.† No.11.ibi *degradationem*,ꝙ depositio uer
balis ab ordine dr̃ đ gradatio,qa à gradu suo dr̃ remot⁹,sed
actualis degradatio,q̃ fit ſm formam c.2.de pœnis, li.6. est
hmõi uerbalis executio,qa iã ꝓpri⁹ degradatus est.uñ ĩ uer
bali,nõ aũt in actuali numerus ep̄orũ requirit̃,ut in p̄all. c.
2.& in nouel.& tãgo in c.at si clerici,de iudi.No.12.ꝙ non
qđlibet delictũ sufficit ad depositionẽ, nec ẽt ad remotio-
nẽ à bñficio.sed dẽt eẽ graue.Et in hoc no.tex.cui ꝯcor.16.
q.7.inuẽtũ.& qđ delictũ dicat̃ graue, relinquẽdum est arbi
trio iudicis,q ſm alia delicta à iure notata & cõprehẽsa in
formabit cõscientiã suã,ut plene dico in p̄alleg.c.at si cleri-
ci.No.13.in §.*debet*,ordinẽ ꝓcedẽdi ĩ ĩquisitione;ꝙ ꝓcedit
iste.§.ſm doc.in inquisitione spãli,sed cũ fit inquisitio gña
lis,nõ dãtur capl'a,qa nõ est,cui dent̃.Nũquid aũt ualeat ꝑ
cessus in inqsitione spãli,si fit ĩqsitio nõ traditis reo capl'is,
dic ꝙ sic si nõ fuit oppositum , ut hr̃ in c.1.eo.ti.li.6.No 14.
quatuor mõs ꝓcedẽdi suꝑ crimine.Primus est ĩ criminib.
notoriis,ĩ quibus iudex ꝓcedit puniẽdo.2.q.1.c. de manife
sta;& uide gl.& qđ ibi dixi in c.ad nostrã, de iureiur.Scđus
mod⁹ ꝑ accusationẽ.Terti⁹ ꝑ denũciationẽ. Quartus ꝑ in-
quisitionẽ. Et largo mõ põt dari quintus , s.ꝑ exceptionẽ,
ut in c.suꝑ his,s̃.eo.Sextus ꝑ uiã actionis,q̃ ĩpropriè dr̃ ac-
cusatio;ad hoc.c.ꝑ tua.ĵ.de simo.Itẽ no.lr̃ãm,q̃ ad hoc quo
tidie allegat̃, ut ĩ quolibet istorum modorum iuxta formã
iudicii sequi dẽat forma sñiæ , & dicit lex fatuũ esse iudicẽ,
q alr̃ cõdemnat,q̃ fuerit petitũ.l.fi.C.de fideicõ.li.& cõcor.
c c.licet Heli.ᶜ ĵ.de simo.Et declaro.nã si ꝓcessum est ꝑ inq-
sitionẽ,dẽt iudex imponere pœnã ordinariã , & nõ pęnitẽ
tiã tm̃. Si uero est actũ ꝑ denũciationẽ euãgelicã nõ dẽt i-
ponere pęnã ordinariã,sed tm̃ ad pęnitẽtiã cõpellere;& sic
de sil'ib.qlibet.n. modus ꝓcedendi hẽt suũ separatũ finẽ &
effectũ.Vltimo in fi.lr̃æ no.tria spãlia in rl'arib. p̄latis.pri-
mo,ut ꝯ eos nõ seruet̃ ordo usquequaq;,id est ad unguẽ,dẽt
tñ seruari aliquis ordo,& intelligo , ꝙ remouet̃ ordo quo
ad subtilitatẽ,non quo ad ueritatẽ.illa.n. omittẽda nõ est,
ut in cle.sæpe, de uer.signi. Et huius spãlitatis duplicẽ arbi
tror rõnẽ.Prima,qa rl'arib.facilius ꝑmittit̃ iura ignorare q̃
secularibus iuxta no.in c.cũ in cũctis,de ele.ꝑ In.& qđ no.ĩ
c.ueniens,& c.qm̃,de simo.iõ cũ eis nõ dẽt strictus ordo iu
ris seruari.Rõ,qa nõ hẽnt titulos ita fixos, & ita firmos, si
cut seculares,cũ ñ multũ dẽant curare,ꝙ remoueant̃ ab ad-
ministrõne.Scđm spãle ẽ,qa facilius possunt remoueri. nã
leuiores causæ,& ꝓbationes ꝯ eos sufficiũt ſm Io. An.Ter
tiũ spãle, qa liberius remouent̃ nõ.n.tot exceptiões admit
tũt,sicut qñ agit̃ ꝯ secularẽ,nec supior tenet̃ formã exactã
seruare;& sic qđlibet uerborũ positũ est hic cũ mysterio.In
gl.1.hãc gl.,ꝑ faciliori intellectu diuido in octo partes. In
prima ponit̃,qñ p̄latus dẽt inquirere.In scđa,ibi:*& tunc di*
stingue,prosequitur,qual'r debeat in ĩquisitiõe ꝓcedi. In ter
tia,ibi,*crimine uero sic probato*.ponit pęnã imponendã, effe-
ctũ inquisitionis,& in hoc gl.aliquãtulũ ineptè ꝓcedit , qa
interserit istã.q.infra tractatũ scđę partis, sed ꝓsequere,ut
dixi.In quarta,ibi,*quando proceditur*.q̃rit, nũquid admoni-
tio debeat p̄cedere,qñ fit inquisitio per uiã denũtiationis.
In quinta parte,ibi:*item nunquid reus*, q̃rit, nũquid inquisit⁹
possit recõuenire suũ denuntiatorẽ,s.petendo , ut etiã ꝯ eũ
fiat ĩqsitio.Sexto,ibi,*item testes*,q̃rit,nũquid in cã inqsitio-
nis testes sint cõpellendi.In septima parte,ibi,*item & illud*,
q̃rit,nũquid p̄cedente ĩfamia põt p̄latus nõ ĩquirere,sed sta
tuere terminũ accusare uolentib.In octaua & ultima parte,
ibi,*quid si aliquis* q̃rit,nũquid hõ alterius diœcesis,uel paro
11 chiæ põt inqsitionem ꝯ aliũ ĩpetrare. †In c.gl.ibi,*cum per fa*
mam, & frequentem clamorem,&c.gl.ista exigit ĩdistinctè fa-
mã,ut p̄lat⁹ ualeat ꝓcedere ad inqsitionem.Sed aduerte la
ti⁹ post Host.nã q̃dã est inquisitio gñalissima,ut qñ p̄rela-
tus inquirit super statu totius prouincię ; & de hac ma-
teria

teria in c.seq.& in c.Romana,de censi.li.6. & in hac non est
op⁹ infamiã p̄cedere,imò tenet̃ quolibet anno hãc gñalem
inqsitionẽ facere,ut in c.cũ uenerabilis, s̃.de censi.& in iuri
b⁹ supi⁹ alle. Quędã est inqsitio gñalis,ut qñ inq̃rit̃ suꝑ sta
tu ciuitatis,uel castri,uel alicui⁹ loci;& tũc nõ exigit̃ ,ꝙ in-
famia p̄cedat;ad hoc.c.1.de off.or. l.ꝯgruit, ff.de offi.p̄sidis.
Quędam est inqsitio spãlis; ut illa,q̃ fit ꝯ certã ꝑsonã,& fit
nõ ad pęnã ĩponẽdã,sed ex debito officii,ut mr̃imo.carna-
le nõ ꝯhat̃ ꝑꝑ aliqđ ĩpedimẽtũ, uel ut non ꝓmoueat̃ qs ad
p̄laturã,seu nõ ꝯfirmet̃ electio,si reꝑiret̃ ꝓmouẽd⁹ uitiosus,
& nõ exigit̃ infamia,quia (ut dixi) nõ agit̃ ad pęnã,ex quo
fit ex debito officii;ad hoc c.postq̃,& c.cũ dilecti,& c.nihil,
cũ multis sil'i.de elect.& c.fi.de clãde.desp.& uide qđ no.In.
in c.1.de exces.p̄la.Host. in c.unico,ut eccle.bñfi. sine dimi.
12 cõle.† Qñq; ista spãlis fit ad pęnã ĩponendã,& tũc si ad de-
nũtiationẽ publici officialis,nõ est ẽt opus,ꝙ infamia p̄ce-
dat.l.ea qdẽ,C.de accu.& c.p̄terea, de testi.cog. sed non de
nũtiat̃ nisi notoriè,al's nõ credit̃ denũtiatoribus; de quo tñ
13 dic,ut in iuribus p̄al.no.4.q.4.c.nullus, el 2.§.aliqñ. † Qñq;
fit ex spãli infamia deferẽte,& tũc aut ꝓcedit̃ ꝯ p̄latũ secula
rẽ,aut ꝯ subditũ ẽt secularẽ,aut ꝯ regularẽ.Primo casu ꝯ p̄-
latũ secularẽ nõ debet fieri, nisi p̄cedat tãta infamia,ꝙ sine
scãdalo,uel ꝑiculo dissimulari nõ posset,ut hic in tex.& de
clara,ut s̃.dixi in notabilib⁹. Sed ꝯ p̄latũ secularẽ nõ req̃rit̃
scãdalũ,uel ꝑiculũ, sed satis est infamiã clamosam p̄cessisse,
ut in lr̃a.Tertiò casu ꝯ rl'arẽ, aut agit̃ ad pñiam,seu ad cor-
rectionẽ; & nõ est necesse seruare hunc ordinẽ,sed de facili
& sine strepitu ꝓcedi põt,ut in c.reꝑhensibilis,de app.Si ue
rò ꝯ p̄latũ rl'arẽ,ut ꝯ abbatẽ,priorẽ ꝯuentualẽ,uel aliũ hñtẽ
curã authoritate ep̄i, dẽt iste ordo seruari , sed ñ ad unguẽ,
ut s̃.dixi.si ꝯ aliũ rl'arẽ obediẽtiariũ;& tũc nõ seruat̃ iste or
do,qa põt remoueri ad libitũ abbatis ab administrõne, ut ĩ
c.cũ ad monasteriũ,de sta.reg. An aũt talis sine cã remotus
possit ĩplorare offm̃ supioris,uide ꝑ Inn.in c.insinuãte,qui
cle.uel uouẽ.& ꝑ Io.An.in c.cũ singula,de p̄b. li.6. puto tñ,
ꝙ si agit̃ ꝯ re.ẽt simplicẽ ad depõnẽ ab ordine,tunc ẽt si nõ
seruet̃ ad unguẽ,aliqs tñ ordo seruari dẽt,cũ agit̃ de grauis
simo p̄iudicio. Et qs possit inquirere ꝯ rl'arem,plenè tetigi
in repe,c.si quis ꝯ clericũ,de fo.cõp.hęc in dubie ꝓcedunt đ
iure canonico. Ex quib⁹ hẽs,ꝙ modus inqsitionis est rl'r &
ordinariè ꝑmissus de iure canonico, & maximè cũ infamia
p̄cedit.uñ hunc ordinẽ ꝓcedendi ꝑ inquisitionem appellat
Inn.ordinariũ.c.dilecto,de uer.sig.li.6. sed ĩ c. cũ oporteat,
s̃.e.appellauit ex̃ordinariũ,sed uide,qđ dico suꝑ rub. de iu-
di de iure aũt ciuili rl'r nõ admittit̃ iste mod⁹ ꝓcedendi ꝑ
inquisitionẽ, ẽt p̄cedẽte infamia, sed fallit in quibusdã casi
bus.uñ nos facim⁹ rl'am affirmatiuã,& Legistæ faciũt nega-
tiuã,licet excipiãt aliquos casus,& de iure ciuili ꝓsequere,
14 ut elegãter no.Bar.in l.2.§.si publico,ff.de adul.† Itẽ limita
istã gl.inq̃tũ requirit̃,infamiã p̄cedere, ut dixi ĩ c.cũ opor-
teat,s̃.e.nã si fit inquisitio ꝑ ordinariũ de offõ mero,nõ est
necesse reciꝑe testes suꝑ infamiã, sed satis ẽ sibi cõstare, ut
hic.ubi tm̃ exigit,ꝙ ad aur's supioris ꝑuenerit a uiris ꝓbidis
& honestis &c. sec⁹ in delegato,uel ordinario ꝓcedente ad
instãtiã alteri⁹;qđ tñ ꝓseq̃re,ut dixi in p̄all.c.cũ oporteat,
s̃.e.& ꝑ hoc remaneat expedita prima ꝑs gl.In gl.ibi,*potest*
15 *illum recusare*. † No.bñ gl.ꝙ iudex põt recusari ut suspectus,
nõ solum,si ꝓcedat uia ordinaria, sed ẽt si ꝓcedit ad corre
ctionẽ ꝑ uiã inquisitionis. Nõ obst.si dicat̃,qđ à correctio-
ne nõ appellat̃,ut in c.reꝑhensibilis,de app.ergo nec recusa
ri põt,cũ illa ꝓcedãt a pari,ut in c.suꝑ eo,el 2.de appel. ad
hoc.n.rñdet̃,ꝙ iudicant̃ a pari quo ad hoc,ut neutra sine cã
admittat̃,uñ appellari põt a iudice ꝓcedente ad correctio-
a nem,si excedat modũ,ᵃ ut in c.ut debit⁹,de app.ut no. ĩ d.c.
reꝑhensibilis,& uide,qđ no.gl.fi. in c.si ꝯ unũ,de off.deleg.
16 li.6.† In ea.gl.ibi,*quod iudex sit criminosus*.Spe.in ti.de inqsi.
§.fi.ad fi.tenet,ꝙ iudex ordinari⁹ nõ põt repelli ꝑ exceptio
nem crĩs.Idẽ tenet Io.An.hic,& bñ, qa q̃diu p̄lat⁹ tolerat̃,

ei obediendũ est.8.q.4.c.nõne. nec mod⁹
excipiendi sufficit ad priuationẽ, ut in c.
suꝑ his,s̃.eo.accusat ergo p̄latũ de crĩe, si
uult , de delegato uerò , an possit repelli
p̄textu crĩs,dic,ut no.ꝑ Inn. & alios in c.
sciscitatus,s̃.de rescrip. † Et põdera gl.in
hac scđa ꝑte, dũ tractat , qual'r sit fienda
inquisitio. nã ur̃ tacite ponere tres diffe-
rentias inter ꝓcessum fiendũ ex mero iu
dicis offõ,& illũ,q fit alio ĩpetrãte,& ꝓ-
mouente inquisitionẽ.Prima differentia
est,qa qñ ꝓcedit ex mero offõ , tunc reci
pit iurm̃ ab illis,ꝯ quos est fiẽda inqsitio,
sed qñ ꝓcedit ad instãtiã alterius,tũc nõ
recipit hoc iurm̃, ne instruat aduersariũ.
Sed ipse aduersari⁹ hẽt ꝓbare ea, q̃ denũ
tiauit . Scđa differentia est, ꝙ qñ ꝓcedit
ex offõ , nõ tenet̃ reciꝑe ꝓbationẽ suꝑ fa
ma.satis.n.est,ꝙ cõstet sib , secus, qñ ꝓce
dit ad istãtiã ; de quo dic,ut dixi.s̃ pleni⁹
in c.cũ oporteat,s̃.e.Tertia differẽtia est,
qa si ꝓcedit ad istantiã alterius,admittit
ꝓbationes ꝯrias suꝑ bona fama, sec⁹, qñ
ꝓcedit ex offõ.Et rõ diuersitatis est,quia
nõ ita p̄sumit̃ ꝯ iudicẽ,sicut ꝯ ꝑtẽ,ar.in c.
in nr̃a,de ꝓcu. & in c.ad audientiam , de
p̄scr.Quarta differentia ultra gl.ponitur
ꝑ doc.qa qñ ꝓcedit̃ ad instãtiam, fit litis
cõtesta. cũ ꝓmouente inquisitionẽ, ut in
c.cũ dilect⁹,de pur.cano. secus, qñ ex offi
cio ꝓcedit̃,qa ibi nõ est,cũ quo fiat lit.cõ
te.sed fit q̃dã quasi cõtesta.inter infamiã,
q̃ tenet locũ accusatoris,& rñsionem inq
siti. Quinta differentia,qa, qñ ꝓcedit̃ ex
offõ, ꝑñt recipi testes etiã publicatis atte
stõib.tũc.n.cessat rõ timoris subornatio
nis,cũ sꝑ testiũ dicta sint nota iudici,sec⁹,
b qñ ꝓcedit ad instãtiã ᵇ ꝑtis,ut no.in c.cũ
clamor,s̃.de testi.& has differentias bene
not.In ea.gl.ibi, *debet remoueri ab admini-*
stratione.Ex hoc dicto gl.colligit̃ concor.
inter hoc.c.& c.inqsitiõis,s̃.e. ut si crimẽ
graue ꝓbet̃ ꝯ p̄latũ ꝑ inquisitionem,fiat
remotio ab administrõne ; & sic pęna in
p̄lato nõ erit arbitraria,sed si nõ habet in
quisit⁹ administrõnem, tũc pęna est arbi
traria;& ita loqtur.c.inquisitionis,s̃.e.&
plures alias solu.ibi tradidi,& Io.An.hic
sensit suꝑ tex.& Ho. in p̄all.c.inquisitio-
nis , ꝙ licet in p̄lato sit pęna remotionis
ab administrõne,tñ poterit secum miseri
corditer agi,ut dimittat̃ ĩ administrõne,
& ĩponat̃ alia pęna;& sic quasi uolũt ĩtel
ligere illud.c.inqsitionis, dũ dicit, ꝙ põt
moderari pęna.s.ex dispensatione & mi-
18 sericordia;& hoc dictũ cõiter tenet̃.† Sed
ꝯ hoc adduco istũ tex.fortiter in eo,ꝙ dr̃,
ꝙ debet remoueri oĩno ab administrõne.
c hæc.n.dictio,oĩno,ᶜ excludit oẽm grãm,
& dispẽsationẽ,sicut & illa, nullo mõ,ut
dicit gl.no.in cle.ut hi qui,de ęta.& qua.
& iõ ꝓ cõcor.sic distinguerẽ,ꝙ aut nõ p̃t
p̄lat⁹ cõuictus remanere in administrõne
sine scãdalo,uel ꝑiculo ; & nõ põt fieri di
spẽsatio, sed oĩno dẽt remoueri ab admi
nistrõne;& ita loquit̃ iste tex. si bñ põde-
ret̃,& oĩs rõ hoc suggerit,arg.in c.uenera
bili,de off.deleg.& in c.nisi cũ pridem,de

a Excedat modũ. Adde Ludou.Ro. consil.154.

b Ad instantiam. Caue ne ista uersub tanta gñalitate decipiãt , quia post publicatas attestatiões semꝑ possunt examinari testes ad defensam,ita Bar.in l.1.ĩ.uersi.secũdò nota,& l. uni⁹. §.fi. ff.de qõni.& in l.diui , in fi. ff.de pœnis. sequitur. Aretin tract.malefitiorũ,in uersic. cõpa. di.inqui.& nega.in ulti. col. uersic. quæro postea, qnimo, iud. ex officio ẽt reo non petente põt eius defensionem perquirere secundum Bart. in l.fi. in ult. col. uersi. reintro , ff.de feriis, de quo uide plene per d.Alex. ĩ addi.ad Bar.ĩ d. l.uni⁹.§.fin. & ſm hos terios non loquitur Abb. hic, sed loquitur , qñ testes post publicatum processum petuntur examinari ad probandam ĩquisitionẽ, si primi nõ ꝓbauerũt;& ita credo ꝙ debeat ĩtelligi istud dictũ , alias theorica cõis & practica rueret . Et ad hoc dicẽdũ mouer ex dicto Bal.in consi. 276. in 1.li. ubi dicit, ꝙ iudex ex suo officio põt quãdocunque pro parte curiæ examinare testes, non aũt ad instãtiam partis , quia nullus esset torturæ finis, aut modus.nã semper pars quæreret nouos testes,ut inqsitus torqueretur, tene menti , quia ẽ notabile dictũ . Aene.Fal.

SEB. SAPIA.

c Dictio,omnino, De hac dictiõe uide remissiue per Fe.in c.Rodulph⁹ col.22.uersi. omnino, s̃. de rescri. Are.in l.1. col.14 ff.de le.1.

a Dispensare. eps pōt dispensare in maioribus criminibus adulterio,đ quibus ei constat per uiam inquisitionis. Et adde,ꝙ hoc nō vr̄ procedere in p̄lato,cum in administratiōe dispensare nō possit, ut s̄. proximè dicitur; ꝙ ꝯ p̄latos nō posit fieri inquisitio,nisi p̄cedat infamia scādalosa, ut dicit hic tex. præterea alia rō hoc mihi suadet. nam iste tex.concilii generalis, cōtra quod inferior nō dispēsat, ut dicit gl. in c.dilecti, de elec. & in c. pen. de fil. præsb. ergo vr̄, ꝙ cum p̄lato dispēsare non poterit. Bellentz.

b Secunda limitatio. de hoc not. Abb. in c.insinuatum, de sim. ubi idem dicit Ant.in c. cum dilectus.2. de ord.cogn. Bellentz.

SEB. SAP.

c Comparari tutori. qūo procedat hmōi æquiparō, uide plene ꝑ Fel. in c. cū deputati, col. pen. uersi. qn̄ prælatus æquiparetur tutori, s̄. de iudi.

renun.& ibi per Inn. & in c.2.de no.ope. nun.& in c.nihil,cū scādalo,de p̄scr. Aut ista cessant;& tunc pōt fieri dispēsatio, & pœna moderari; & ita loquit̄.c.īquisitio
19 nis. † Circa hæc moueo dubiū unū,quod exp̄sse hactenus nō reperi tactū per doct. nūquid,cū ꝯstat de crīe per uiā inquisitionis, possit eps dispensare cū p̄lato in maioribus criminibus,adulterio? Et inclinādo in humaniorē partem credo,ꝙ sic; & hanc sn̄iam arbitror ꝓbari ꝑ d.c. inquisitionis,in prin.ubi dr̄,ꝙ pōt suꝑior pœnā moderare, nisi tale sit crimen, ꝙ īpediat ordinis executionē, uel bn̄ficii retentionem ēt post peractā pn̄iam.ergo,ubi ista cessent,q̄tuncūq; crimen sit graue,sꝑ poterit suꝑior dispensare,[a]ut nō remoueat̄ ab administrōne;ꝓ hoc,quia uidemus,ꝙ ubi ꝓcedit̄ ꝑ uiā inquisitionis, uenit īponenda pœna mitior;nec ēt s̄m unā opin. inquisitus efficit̄ infamis; nō mirū,si pōt hoc casu dispensare in maioribus criminibus adulterio,secus, qn̄ ꝓcedit̄ ꝑ uiam accusationis;& ita intelligo.c. at si clerici, s̄. de iud. Et ex hoc hr̄ sing. limitatio
20 als nō cōsiderata ad d.c.at si clerici.†Et inq̄tū dixi,ꝙ mitior pœna īponit̄,q̄n ꝓcedit̄ ꝑ uiā inquisitiōis,Inn.dat hic duas sing. limitationes, & sꝑ cordi tenendas. Prima est,ꝙ si de crīe cōstat ꝑ confessionem.tunc.n.attento mō ꝓcedendi imponit̄ pena ordinaria,q̄tuncūq; grauis ; alle.l.ꝑinde,ff.ad le.Aquil. & c.2.de cōs.2. q.1.c.1.& 2.all.tex.melius hoc ꝓbātem ī c.fi.de cele.missa. ubi ꝓcedebat̄ per uiam inquisitionis, & ꝑ ꝯfessionem cōstitit de criminib⁹ nō īpedientibus ordinis executionē ; & tn̄ fuit facta depositio ab ordine;& vr̄ prima frōte hoc mirabile, ut durius agat̄ cū ꝯfesso,q̄ cū ꝯuicto,sed pōt dici,ꝙ illa ꝯfessio fuit facta ex timore ꝓbationis; & sic nō dēt agi miti⁹; ad hoc, qđ no.gl.j̄.de simo.in c.de hoc, ubi gl.no.secus puto,ubi spōte ꝯfiteret̄.tūc.n.hn̄t locū iura dicentia mitius agendū cū ꝯfesso.12.q.1.nō dicatis.Itē ꝯ ꝯfessionem nihil obiici pōt;iō imponit̄ pena ordinaria,sed ꝯ ꝯuictionem multa pn̄t opponi; & qđ dixi de ꝯfessione,intellige,nisi sit facta incidenter;sic limitat Bar.in c.ꝯfessus,ff.de custo.reo.ꝑ l.si filiū.C.de libera.cau.ego.all.gl.in c.ex penitētibus.50.di. Scd̄a limitatio
b Inn.[b] est,ꝙ licet nō ꝯstet de crīe per ꝯfessionē;si tn̄ est notoriū iuris,imponit̄ ēt pena ordinaria;all.l.si.quis,C.q accu. nō pos.ut in eo, qui accusat dn̄m in iudicio, sed certè illa.l. nihil ꝓbat in qōne nr̄a,qa loquit̄ de iure ciuili, s̄m qđ par est pena inquisitionis,& accusationis, ut dixi in c. inquisitionis,s̄.e.sed de iure cano.extendo hunc casum, ubicunq; crimen esset notoriū,ut tūc nō attendat̄ modus ꝓcedendi; & alle.tex.no.in c.cū nō ab hoīe, s̄.de iudi.ubi deꝑhensus in furto punit̄ tanq̄ cōuictus ꝑ accusationem;& no.hoc. In ea gl.ibi,*non credo necessariam admonitionem*.No.gl.quę est utilis ualde in practi.sed Guil.in Spe.in tit.de inquisi.§.1.uersi.sed nūquid,tenet ꝯriū.dicit.n.ꝙ aut impetrat̄ inquisitio ꝑ aliū; & tūc ꝓcedit̄ ꝑ uiā denūtiationis;& iō est necessaria admonitio p̄cedens,ad hoc all.tex.hoc ꝓbātem in c.licet Heli,đ simo.post prin.& hoc tenet Archi.2.q.2.c.indignè,in fi.ubi uide,& idem no.j̄.de calū.c.2.& hāc opi.Spe.dicit Io.An.tenendā.qn̄q; ēt admonitio trina nō solū requirit̄ in denūtiatione euāgelica,sed ēt in canonica,ut ī c.nouit,de iudi.sed si īquisitio fieret ex officio puro, licet als coadiuuaret̄ offō
21 inquisitionis,tunc putat Io.An.hanc gl.ꝓcedere. † No.ergo ex p̄dictis,ꝙ ꝓpriè ꝓcessus inquisitionis est,qđ iudex facit ex officio suo puro & mero, nemine deferente & īpetrāte inquisitionē, sed qn̄ fit ad denūtiationē alterius, tunc est ꝓprie ꝓcessus ꝑ uiā denūtiatiōis;ꝓ hoc facit, quia, ex quo iste denuntiat superiori,& eligit uiā quasi ex̄ordinariā, debuit p̄monuisse,quia fortè inquisitus se correxisset In ea gl. ibi,*sed melius,quod inquirat*. No.sꝑ istā gl.qa limitat gl.in c. inter,de pur.cano.& c.p̄sbyter.2.q.5.ubi simpl̄r datur ordo ꝓcedendi, ut p̄mittit̄ hic in gl.ut primò.s.statuat̄ terminus nolēti accusare,&c.Ex ista.n.gl.hēs,ꝙ ille ordo non est necessarius,sed cōsultiu⁹, & illud cōsiliū gl.hic nō dānat, ꝙ nō possit obseruari,sed meli⁹ est nō obseruare à principio. ex quo.n.cōstat de infamia,consultius est,ut p̄latus ꝓcedat ad inquirendū.asignat gl.hic rōnē,quia de facili nullus accusaret;& idē tenet Spe.in ti.de inquisi.§.nūc tractemus,uer. porrò,& ibi asignat rōnē aliā, quia accusatio est genus illaudabilis intētionis, ut dicit tex.2.q.7.c. si quis eps.idē ēt sequit̄ Io.An.in addi. Spec. asignās ēt aliā rōnē,quia pōt submitti accusator amicus accusati,& colludere cū eo,& sic absolueret̄, dicit tn̄, ꝙ pœna calūniæ tollit istā suspitionē,
22 sed in quibusdā locis †nō seruat̄ pena talionis;& iō posset ibi fieri fraus,sed puto,ꝙ ēt posset timeri,ubi hēt locū pena talionis,qa accusator amicus accusati posset tn̄ semiplenè ꝓbare;& sic excusaret̄ à calūnia,& reus absolueret̄, ut ī c.1. de elect.li.6.& no.in c.fi.j̄.tit.ꝓxi.& iō serua cōsiliū glo.ut iudex à principio inquirat.& dn̄t.doc.ꝙ nō tenet̄ superior desistere ab īquisitione, licet inquisit⁹ petat statui terminū accusare uolētib⁹,& offerat se paratū purgare in casu,ī quo null⁹ apꝑet accusator;& hoc mihi placet ꝑ istū tex.ubi dat̄ facultas inquirēdi,ubicunq; ēt infamia p̄cessit,& concor.2.
23 q.1.c.De⁹ oīpotēs.†In ea gl.in fi.No.primò ex ea,ꝙ ꝑochianus pōt denūtiare suū p̄latū, & īpetrare īquisitionē ꝯ eum. inter est.n.sua,ne hēat lupū ꝓ pastore,arg.8.q.1.c.audacter; & idē no.gl.in c.ex ꝑte,s̄.de testi. & in c.uenerabili, de off. dele.& plenè tetigi in d.c.ex ꝑte,& in c.illa p̄positorū,s̄.eo.
24 †Scd̄ò no.ex gl. ꝙ nō ꝑochian⁹ ēt denūtiare nō p̄t crīa clerici;un̄ lr̄æ inquisitionis īpetratæ erūt subreptitiæ, hoc tacito;& idē Io.An.in c.ex ꝑte,p̄al.& gl.ibi,& Spe.in ti.de īqsi. §.1.in uer.sed ex̄ ne⁹,hoc puto limitādū in denūtiatione canonica,q̄ fit ad penā,sec⁹ aūt in denūtiatiōe euāgelica,q̄ fit ad pn̄iam,arg.eorū,q̄ no.in c. si peccauerit 2.q.1.& in c.nouit,de iudi.Itē fortè posset hæc gl.distingui,qn̄ aliquis non parochian⁹ denūtiaret clericū,sec⁹ fortè, si cleric⁹ denūtiaret aliū clericū, quia sicut admittit̄ ad accusandū ꝓ uīdicta publica,ita dēret admitti ad denūtiandū rōne interesse publici iuxta ea,q̄ dixi.s̄.e.in c.cū P.†In gl.in uer. *reddere rationem,&c.*ibi,*quia comparatur tutori*,dic,ꝙ in ueritate non pōt ꝓpriè cōparari tutori,[c] nec curatori,nec ꝓcuratori,qa hēt ampliorē ptātē,q̄ isti . un̄ p̄latus uiuit de bonis ecclesiæ,& ēt pōt sustētare cōsanguineos suos inōpes,ut ī c.1.de coha. cle.& mu.& in c.pastoralis,de his,q̄ fi.à p̄la. sed curator,tutor,seu ꝓcurator hoc nō pn̄t de reb⁹ pupilli,uel dn̄i.l.à tutoribus ff.de admi.tut.Itē isti sunt tꝑales, p̄latus uerò ꝑpetuus,illud onus,ista dignitas ; & multas differētias uide ꝑ
26 gl.5.q.3.in c.fi.†Et inq̄tū ista gl.dicit,ꝙ dēt stari iurō p̄lati suꝑ administrōne,dicit Host.(sub dubio,fortè) nō hr̄e locū in rectorib⁹ hospitaliū,q tenent̄ singulis annis reddere rōnē,ut in cle.quia cōtingit,de reli.do.quasi uelit,ꝙ in eis nō stet̄ iurō,sed satis putarē distinguendū, ꝙ in minimis stetur iurō eorū,qa nō pn̄t sꝑ hr̄e notariū, uel testes uocare, arg. eorū,q̄ no.in c.2.de testa.li.6.sed in maioribus ꝓcedit dictū Host.quia cū sciāt se obligatos ad reddendū rōnē,dēnt sibi ꝓuidisse,& graue esset eis reddere,arg.in l.rōnes,& in l.exē
27 plo,C. de ꝓba. † In gl.in uer.*ad famam*,in fi.An & qn̄ fama ꝓbet,plenè no.in c.ueniens.2. de test.& Bar. in l.de mino. §.tormenta,ff.de qō.& in casu huius.c. qn̄ fama est loco accusatoris,siue denūtiatoris,nihil ꝓbat, quia non debet te-

nero

nere locū testis,& accusatoris.4.q.4.c.1.& ī c.for⁹,j̄.de uer.
28 sig.† In gl.in uer.*a maleuolis*No.gl.& pōdera.nā ur̄ uelle, ꝙ ꝑꝑ infamiā ortā a maleuolis nō est fiēda īqsitio, sed poterit indici purgatio ꝑꝑ scādalū euitādū[a] si ergo nō eēt scandalū,purgatio n̄ esset indicēda s̄m illā gl.sed alibi dicit gl. ꝙ si infamia esset nūc apud bonos & graues,q̄uis ꝓcesserit a maleuolis,purgatio est indicēda, ut nō remaneat incredibilis penes bonos & graues,& sic nō reqrit̄ scādalū ī ea, ut gl. 2.in c.cū dilecti.j̄.de pur.cano.Host.& Gof.hic dixerūt,ꝙ si cōstaret īfamiā ortā a maleuolis,nō est īqsitio fiēda,necpurgatio indicēda,nisi īfamia esset multū sparsa & scandalosa. tūc.n.indiceret̄ purgatio,& sic in effectu sentiūt cū ista glo. Inn.dicit,ꝙ ꝑꝑ infamiā ortā a maleuolis,uel ēt ab uno pōt fieri inqsitio;qa si suspect⁹ est qs soli ep̄o,p̄t īdici purgatio. 2 q.5.c.oīb.ergo & īqsitio fieri poterit,sed al̄r dixit in c.licet Heli.j̄.de simo.ibi.n.dānat sn̄iā illorū, q indistinctè ꝑꝑ scādalū nolūt fieri īqsitionē,qa posset īqsitio esse cā maioris scādali,& iō dixit suꝑiorē dēre arbitrari,an possit sequi maius scādalū,& tūc nō faciat inqsitionē.si uerò sperat̄ sedatio scādali[b] tūc fiet īqsitio,qa si suspectus eēt suꝑiori,indiceret̄ purgatio,ergo īqsitio fieri p̄t, cū purgatio sequat̄ inqsitionē,refert tn̄ alios sētire ꝯriū,& ex his remanet mā hęc īuoluta,ꝓ cuius dilucidatiōe duo sunt īuestigāda.primū,nū qd si infamia est orta a maleuolis,possit fieri īqsitio,uel in-
29 dici purgatio.† Quo ad primū breuiter puto,ꝙ ubi cōstaret ꝙ īfamia esset orta a maleuolis,tūc nec īqsitio,nec purgatio esset īdicēda,ut ur̄ ꝓbari ī c.cū ī iuuētute,s̄.de p̄sum.un̄ posset illud dici,uanę uoces ppl̄i nō sunt audiēdę,ī c.Osius,de ele.& popul⁹,cū malè mouet̄,est docēdus,nō sequēd⁹.62.di. c.docēdus,facit qđ no.Bar.ī p̄all.§.tormēta.ubi dicit nō currādū de īfamia,siue fama,qn̄ nō ꝓcedit ex ꝓbabilib.cōiecturis,sed si esset īfamia scādalosa, ut qa populus ꝑꝑ hoc abstineret a diuinis,uel aliud scādalū inde timeret̄,tūc si p̄t sedari ꝑ purgationē,īdicēdaest purgatio.2.q.5.c.mādatis,& ita ītelligo istā gl.sed si n̄ p̄t sedari,si nō fieret īqsitio, & tūc satis puto īqsitionē fiēdā,& ꝓcedit dictū Inn.rō,qa ꝑꝑ scādalū euitādū relinqt̄ ueritas iuris positiui,& qs qn̄q; priuat̄ iure suo,ut ī c.2.de no.ope.nū.& c.cū teneamur,de p̄b.& in c. nihil cū scādalo,de p̄scri.& hoc quo ad primū.† Sđ quo ad
30 s̄m,qn̄ sit indicēda purgatio,[c] utrū ꝑ suspēsionē solius ep̄i. iste est pulcher articul⁹,& ut s̄.retuli,Inn.sentit ꝙ sic,sđ Pe. (ut refert Io.An.ī c.ex ꝑte,de of.or.)tenet ꝯriū, qa soli ep̄o nō credit̄ asserēti quē criminosum.6.q.2.c.si tm̄,& c.placuit & c.oīb.2.q.ītelligit,ut dictio, uel ibi posita ponat̄ ꝓ, & nā tex. ibi dicit,ꝙ si esset suspectus ep̄o suo,uel aliis de plebe un̄ exponēdo,uel ꝓ & nō sufficit suspitio soli⁹ ep̄i.Car.dixit ibi nūq̄ indicēdā purgōnē ꝑꝑ suspitionē,nisi sit tāta,ꝙ inducat scādalū,alle.c.tua,de coha.cleri.& mulie.ubi ur̄ bon⁹ tex.sed certè dictū Pet.nimis īꝓpriat illud.c.oīb.exponēdo,uel ꝓ; & nec ēt dictū d.Car.ur̄ indistinctè ꝓcedr̄e ꝑ tex.q sonat ꝯriū in c.īter,de pur.cano.ubi tex.no.dicit,ꝙ ꝑꝑ tria p̄t indici purgatio,uidelicet qa ꝑꝑ infamiā uulgarē,graue scādalū & uehemētē p̄sumptionē,ergo n̄ reqrit̄,ut semꝑ suspitio inducat scādalū,als tertiū suꝑflueret ꝑꝑ s̄m,cū. s̄. ī scd̄o fecerat mētionē de scādalo.quare cōcluderē sic,ꝙ aut qs est suspect⁹ soli ep̄o,& suspitio est ꝓbabilis,& tūc poterit indici purgatio,& ita loqt̄ ꝓpriè.c.oīb.& remanet clarū dictū In. Aut est suspect⁹ aliis,& si est ꝓbabilis,& tāta, ut īducat scādalū,īdicet̄ purgatio,sec⁹,si nō īduceret scādalū , & ꝓcedit
31 c.tua,p̄all.& ex hoc restringit̄ multū.c.illud,oīb.† Et qđ dixi de ep̄o,idē est, si est suspect⁹ alteri suꝑiori suo iudici , ut sentit Inn.ī d.c.īter.Et est diuersitatis rō īter suspitionē iudicis,& aliorū;qa nō ita de facili p̄sumit̄ ꝯ iudicē,sicut cōtra alios,ut in c.ad audiētiā,de p̄scri.& ī c.nostra,de ꝓcu.nō tn̄ istis casib.ꝑꝑ suspitionē fiet inqsitio,licet aliud sentiat Inn. qa īfamia dēt p̄cedere īqsitionē,nō sola suspitio, ut hic hr̄, & mitius agit̄ ꝯ deficiētē in purgatiōe,q̄ ꝯ cōuictū ī inqsitione,ut dixi in c.accedēs,s̄.e.In gl.in uer.*indicij format*, ī fi. uel
dic meli⁹ & clari⁹,ut dicit hic Io.An.suꝑ tex.ut intēt⁹ lr̄ę sit iste iuxta formā iudicii &c.i.iuxta formā petitiōis,& modū ꝓcedēdi,ut si agit̄ ciuiliter,cōsequat̄ qs ꝓpriū interesse,& aliqn̄ satisfactionē iniurię,ut ī c.olī,de iniu. Si uero agit̄ criminal̄r, si pœna est ī iure exp̄ssa, īponet̄ illa q̄tūcūq; grauis;ar.ī l.nō ignorat,C.q accu nō pos.& ī c.1.de homi.li.6. † Si uerò
32 nō ē ī iure exp̄ssa,erit arbitraria,ar.ī c.in causis,de of.dele.Si uerò agit̄ ꝑ uiā īquisitiōis,& tūc si graue crimē est ꝓbatum ꝯ p̄latū,remouebit̄ ab administrōne,nisi secū misericorditer agat̄, de quo dic, ut s̄. Si agit̄ ꝑ uiā denūtiatiōis,sicut uarię sunt denūtiatiōes,ita uari⁹ p̄t eē ordo.nā,si est denūtiatio euāgelica,īponit̄ pn̄ia,si iudicialis,cōpellit̄ ad satisfactionē, si canonica,qn̄q; ꝓhibet̄ pctm̄, qn̄q; īponit̄ pœna
33 s̄m modū & cōclusionē denūtiatiōis canonicæ.† Et no.bn̄ hoc ultimū, ꝙ denuntiatio canonica p̄t hr̄e triplicē effm̄ s̄m cōclusionē ipsi⁹ denūtiatiōis.Nā qn̄q; qs denūtiat pctm̄ cōmittēdū,& tūc.tm̄.est effect⁹,ut ꝓhibeat̄ illud pctm̄. Qn̄q; pctm̄ est cōmissum,& tūc qn̄q;agit̄,ut priuetur bn̄ficio suo,ut ī c.ex ꝑte Adæ, de testi. & in c.licet Heli.de simo.Qn̄q;,ut certa pœna īponat̄,& semꝑ aduertēd⁹ est mod⁹ ꝓcedēdi in iudicio,ut hic ī tex. & cōcor. c. suꝑ his,s̄.e.& c.cū dilect⁹.de ord.cogni.†[b]
34 Faciūt hæc ad.q.no.qdā cōuict⁹ fuit đ crimine cā agit̄ ciuil̄r,nūqd lata sn̄ia possit su⁹ suꝑior eū priuare bn̄ficiis suis uigore illi⁹ sn̄ię?Inn.dicit hic ꝙ sic, nō suꝑ priori īstātia,qa sic obstaret istud.c. & alia iura.s̄.alle.sed de nouo formabit īqsitionē, & assumet illā sn̄iā tāq̄ inducētē notoriū & punict̄ iuxta modū ꝓcedēdi,& cū hoc dicto trāseūt cōiter doc.Sed aduerte, qa hoc dictū est ualde ꝑiculosum,& ipsemet Inn.sentit oppositū ī c.ꝑ īqsitionē, s̄. de ele.ubi aꝑtè dicit,ꝙ acta facta ī uno iudicio,cū agit̄ ciuil̄r,nō faciūt fidē ī alio,ubi agit̄ criminal̄r,[d] qa fortè multa obiecisset ꝯ priora acta, si fuisset actū crimīal̄r, q̄ omisit fortè ꝑꝑ leue p̄iudiciū.itē ad aliū effm̄ agit̄ nūc,q̄ tūc,sicut ergo nō obstaret excep. rei iudi. ita nec illa acta dn̄t facere fidē,arg.ī l.cū q̄rit̄,cū duab.seq.ff. de exce.rei iudi.& hoc tenet gl.ciuilis,ī l. si qs a se fundū,C.ad le.Iul.de ui.pu.seqt̄
35 Bar.in l.2.§.p̄tor,ff.ui bono.rap.† sed dubiū magis est ī cōfessiōe, nūqd faciat fidē nūc,cū agit̄ criminal̄r,& sentit Inn. in d. c.ꝑ inqsitionē,ꝙ sic, qa ꝯ cōfessionē propriā nil p̄t obiicere,ar.in c.ꝑ tuas,de ꝓb. & in l.gn̄aliter,C.de nō nu.pecu.Sed cōtrariū sentit gl.in c.ex pœnitētib.50. di. facit qđ no.Bar.in l.cōfessus,ff.de custo. re.unde cōcluderē, ꝙ sola cōfessio nō sufficit ad cōdēnationē,sed p̄t cōpelli reus, ut ꝑseueret in cōfessiōe sua, uel ut det intellectū cōfessioni suę,& sic ꝓcedit dictū Innocent.in d.cap. per inquisitionem. nam orta est suspitio non leuis contra eum ex illa confessione,argum.in l.capite quinto,ff.de adult.

a Scādalū euitandū adde hic Bal. in l. de minore.§.plurimū uer.3.q̄ro a q.b.ff.de q̄st. Sali. in l.ea q dē,de accu.& an fama possit induci a mulierib.uide Sal.in d. l.ea q dē,ꝓ euidētiori declarōne.uide multū latè Maria,in repe. h⁹ ca. qualiter,i 25.q.9. q. princ. Bellen.

b Scādali.uide q̄ de hoc scripsi p⁹Inn. in c. ex parte, de off.ord.Bell.

c Purgatio.Vtrū ex sola suspitiōe crīminis sine īfamia posit indici purgatio,de hoc uide plene, qđ scripsi post Inn.ī c.ex ꝑte,de off.or.Bellē.

SEB. SAP.

d Criminaliter.uiđ Pau.de Cast.in le. fi.C.de ꝓb.cū multis all.ꝑ Deci. ī c. at si clerici. ī pri. col.18.uer.secūda cōclusio,s̄. đ acc. uide Fel.ī c.1. s̄.đ except.& Ang. de Are.& Ang.Arim. in tract maleficiorū in uersi.non ad denuntiationem.

1 *Archieps̄ dēt esse in qualibet prouincia cū decē ep̄is.*
2 *Archiepi præsumuntur scire uacationes beneficiorū, quæ sunt in prouincia eo, quia debent tenere ī prouincia personas, quæ sibi hoc referant.*
3 *Prælati uisitatores prouinciæ an, & quando debeant habere expensas.*
4 *Archieps̄ potest uisitare totam prouinciam ēt non apparente negligentia suffraganeorum.*
5 *Prælati plures si concurrant in eadem uisitatione, an unus impediat alium?*

CAP. XXV.

Sicut olim. Metropolitani ad correctionē excessuū & reformationē morū singulis annis facere dēnt ꝓuinciale ꝯsiliū, ī quo statuer̄ dēnt ꝑsonas idoneas ꝑ singulas diœceses, q̄ solicite inuestigēt, & in sequēti cōcilio referāt corrigēda, & ep̄i dēnt facere synodos ep̄ales singulis annis, & publicar̄ agitata ī ꝓuinciali cōcilio, & hæc negligentes ab executione officii suspēdūt. h.d. usq; ad fi. Diuit̄ in tres ꝑtes. in p̄ria ꝓuidet de ꝓuinciali cōcilio, & de agēdis in illo. In scd̄a, de testib. synodalib. & eorū officiis. In tertia de pœna hæc nō seruātiū, & tacitè īterserit de ep̄alib⁹ synodis. Scd̄a, ibi: *ut aūt*. Tertia, ibi, *quisquis*. No. 1. ex tex. duas species cōcilii. nā qd̄ dā est cōciliū ꝓuinciale, & qd̄ dā ep̄ale. Prouinciale dr̄ illud, qd̄ quilibet metropolitan⁹, seu archieps̄ facit in sua ꝓuincia cū reliqs ep̄is sibi subiectis; & uocat̄ ꝓuinciale à ꝓuin
1 cia † nā q̄libet ꝓuīcia debet hr̄e unū archiep̄m, & decē ep̄os, d̄ quo. 6. q. 3. ī c. 1. & 2. Cōciliū ep̄ale est, qd̄ facit ep̄s solus in sua diœcesi, ubi uocat clericos diœcesis tā tū, & alias appellat̄ synodus; & ista uocabula sunt synonima, & idē in effectu significāt; & de istis uariis noībus uide tex. 15. di. in c. 1. Et est aliud cōciliū, qd̄ appellat̄ gēale: qa cōcernit totū orbē, ī quo p̄p̄ p̄sidet, & de hoc 17. di. in c. multis cū multis ibi positis. Et q debeāt ꝯuocari ad ista cōcilia, dic, ut no. Inn. in c. graue, de p̄bē. Scd̄o no. q ista cōcilia ꝓuinciale, & ep̄ale dēt necessariò fieri singulis annis, & olim fiebāt bis in anno; de quo in c. q̄m 18. dis. sed hodie (& malè) cōiter nō celebrātur. Tertiò no. casum, in quo fit inquisitio, nō p̄cedēte infamia; & hoc ideo, qa hic non agit̄ ꝯ certā ꝑsonam, neq; fit inq̄sitio de certo crīe. Inq̄sitio ergo gn̄aliter pōt fieri nō p̄cedēte infamia; adhoc c. 1. de off. ord. & l. cōgruit, ff. de off. p̄si. & facit qd̄ dixi s̄. c. ꝓxi. † Ult. inducit̄ iste tex. ꝑ doc. in
2 arg. ꝯ archiep̄os p̄tēdētes ignorātiā circa uacationes beneficiorū ꝓuinciæ. nā p̄sumunt̄ scire, cū debeāt ibi hr̄e ꝑsonas idoneas, ut hic in tex. & si nō statuūt tales ꝑsonas, sunt in affectata ignorātia; de quo dic, ut plenè no. in c. ex parte, & c. 2. de cō
3 cess. p̄ben. † In glo. 2. in fi. Vin. dicit, q aut isti sint de loco, in quo inq̄rit; & uiuunt de ꝓprio. sunt. n. electi in partē solicitudinis; facit ꝓ hoc, qd̄ no. gl. in c. statutū, de rescri. li. 6. & l. itē ueniūt, ff. de pet. hær. Aut mittūt ut legati; & tūc mittēs dēt eis facere expensas; & cōcludit, q nisi in casib. a iure exp̄ssis, ut in cōsecratiōe ecclesiæ, & uisitatione, nūq̄ expēsæ sunt fiēdæ p̄latis, ut ī c. cū sit. j. de simo. Host. & Io. An. uñr seq opi gl. & ad c. inter cætera, rñdēt, q loq̄t in alio casu. s. cū ep̄s uisitat ꝑ aliū, & hēt locū tūc. c. si ep̄s, de of. ord. li. 6. sed hic loq̄t in uisitatorib. deputatis ꝑ cōciliū, dicit tñ Host. q si istis denegarēt expēsæ, nō possent aliquē cogere. cū nō hēant iurisdōnē, ut in tex. sed dēnt referre ep̄o, qui coget eos, arg. c. 1. de emp. & uēdi. & in c. fi. de of. arch. p̄sby. & hoc satis placet, cū clerici teneāt̄ al's ad hospitalitatē fortius debēt recip̄e istos, q ueniūt ꝓ cōi utilitate. In gl. fi. ibi; *sed sufficit quod sunt honesti*. Host. dicit, & bene, non esse imꝓbādum, q ēt isti iurent, ar. in c. ep̄s in synodo. 35. q. 6. ubi cōsimiles ꝑsonæ q̄ statuunt̄ per episcopum in synodo sua, iurāt,
4 ut in c. p̄terea, de testi. cog. † In ea gl. ibi, *alia superflua, & onerosa, &c.* Dic melius post doc. q ista pars gl. est sup̄flua, quia iste tex. loquit̄ de cōcilio ꝓuinciali, & nō de archiep̄o tm̄. uñ archieps̄ pōt uisitare totā ꝓuinciā ēt sine relatiōe istorū & q̄q̄ nō appareat de negligētia ep̄orū, ut in c. 1. de cēsi. li. 6. In ea. gl. ibi. *minus creditur, quam alijs*. Host. dicit, q aut isti nūtiāt notoria, & eis credit̄, sicut aliis; ut in l. ea q̄dē, C. de accu. & 4. q. 4. c. null⁹ el. 2. §. aliq̄ñ. Aut nūtiāt ñ notoria, & uniñ credit̄, plurib. aūt iuratis, donec ꝯriū ꝓbet̄ credit̄ ut ī c. p̄te
5 rea, de testi. cog. † In fi. gl. Io. format. q. q̄d si archidiaconus uolēs uisitare, cōcurrat cū istis uisitatorib. & dicit, q ī iudicib. certū est, q apud plures in diuersis iudiciis q̄s fatigari ñ dēt, ut in c. ex tenore, de rescri. & l. ubi cœptū, ff. de iudi. sed ī casu nostro una uisitatio nō p̄iudicat alteri, sed nō dēnt illi uisitare sine lnīa archidiaconi, qa plena uisitatio p̄iudicat semiplenæ. hoc nō mihi placet qa hic uisitāt isti absq; ulla iurisdictione interrogando seculares, & alias personas discretas. uñ nō impediunt archidiaconum, seu alium prælatū iurisdictionaliter uisitantem, tene menti.

a Infamia. Inq̄sitor deputatus ī formā h⁹ decretalis inq̄rit nō p̄cedēte īfamia, & idē firmat gl. 1. & ibi In. Ho. d. Ant. & d. Ab. ī c. graue, de p̄b. Bellē.

SVMMARIVM.

1 *Subditus si accusauerit suum prælatum superiorem de crimine, non potest taliter accusatus, uel denuntiatus inchoare aliquod negotium cum subdito, per quod impediatur principalis negotij prosecutio.* 6.
2 *Appellare quis pot est pro se & adhærentibus suis.*
3 *Monachi denuntiantes abbatem & denuntiationem prosequentes debent habere expensas a monasterio & eas propria authoritate accipere.*
4 *Excommunicatio facta, uel fulminata a non habente authoritatem non requirit aliquam absolutionem, sed tantum relaxationem.*
5 *Suspensus potest ferre testimonium, nisi sit suspensus pro graui delicto, quo casu uirtute delicti, in quo perseuerat repellitur a testimonio.*
6 *Excōicatus non potest ferre testimonium propter periculum communionis.*
7 *Inimicitiæ graues oriuntur inter denuntiatum, & denuntiantem.*
8 *Inquisiti, accusati, uel denūtiati dēnt hēre copiā testificatorū, & noīa testium.*
9 *Inquisitiones, quæ non tendunt ad pœnā possunt fieri nulla præcedente infamia, secus, si tendunt ad pœnam, quia debet præcedere infamia.*
10 *Agens possessorio recuperanda debet probare possessionem, & spoliationem.*
11 *Possessorium recuperandæ datur etiam pro iurib. licet non habeatur dñium illarum rerum, puta si quis est expulsus a præstando uocem in cap. &c.*
Monachi & alij regulares, licet nihil possideant, tamen possunt possessorium recuperandæ in aliquo casu intentare.
12 *Monachus, uel alius regularis spoliatus per suum superiorem aliqua dignitate, an possit agere possessorio recuperandæ ad ipsam dignitatem.*

CAP. XXVI.

Olim. Sententiæ excōicationū, suspēsionū, uel interdicti latæ post denūtiationē ꝑ abbatē denūtiatū, uel aliū ꝓ ipso in monachos denuntiātes, uel adhærētes eisdē relaxāt̄, spoliati restituunt̄, & iuramēta de tacēda ueritate relaxāt̄, dicta testium denūtiato tradunt̄, & expēsæ de bonis monasterii monachis denūtiantib. ministrant̄, p̄p̄ hoc tñ ab obediētia abbatis nō eximunt̄ sine tñ litis p̄iudicio. h d. & ꝑtes patēt. Casus lit. Inquisitio sup̄ statu cuiusdā monasterii ordinis Turoñ. tā in capite, q̄ in mēbris cōmissa fuit q̄busdā inq̄sitorib. ad petitionē V. & P. monachorū dicti monasterii, pēdēte inq̄sitione corā ipsis abbas quasdā snīas suspēsiōis, & excōicatiōis tulit in quosdam

dā de monachis ipsi⁹ monasterii ꝓsequētes īq̄sitiōes, & inherētes ei, & ēt ꝑ quosdā iudices delegatos fecerat ꝓmulgari, quosdā ēt spoliauit ꝯ iustitiā ipso negotio pēdēte, & quosdā īduxit ad iurādū, q ueritatē nō dicerēt ꝯ ip̄m. Et qa p̄p̄ hmōi impedimētū retardabat̄ reformatio monasterii, significata fuerūt hæc dño papæ. petierūt insup̄ dicti monachi a p̄p̄, ut faceret eis expēsas factas, & faciendas sibi ministrari de bonis monasterii. sup̄ hoc mādat papa inq̄sitorib. quatenus, ne reformatio monasterii ualeat retardari dēant relaxar̄ snīas suspēsionū, & excōicationū quas abbas ꝓtulit uł ꝑ quoscūq; iudices fecit ꝓmulgari p⁹ īceptū ī eos, iudiciū & adhærētes eisdē, ac eis restitui quos idē abbas pēdēte negotio ꝯ iustitiā spoliauit, & relaxatis iuramētis, si quæ de tacēda ueritate abbas extorserat, ꝓcedāt ī negotio de plano, & absq; iudiciorū strepitu, īgrētes q̄ circa ꝑsonas. & obseruantias rłares uiderit īq̄rēda, & corrigāt, q̄ fuerint corrigēda tā ī capite, q̄ ī mēbris; ꝓuiso, ut negotio ip̄o pēdēte, p̄fati monachi eidē abbati obediāt, & intēdāt, ita tñ, q ꝑ hæc reformatio mōasterii nō ualeat īpediri. Si uerò testes ꝯ eūdē abbatē ꝓducti fuerīt, copiā faciāt ei dictorū ipsorū, & faciant fieri p̄dictis monachis trib. uł quatuor, uel aliis, quos assumpserint ad dictū negotiū ꝓsequēdū, expēsas necessarias factas, & faciēdas ad negotiū ꝓsequēdū de bonis monasterii,
1 cōputatis, si quas p̄p̄ hoc receperīt de bonis monasterii. B. † No. 1. ex tex. q pēdēte negotio inter sup̄iorē, & subditū sup̄ criminib. sup̄ioris p̄dicti, dēt ipse sup̄ior abstinere ab oī processu ꝯ subditū inchoādo, ꝑ quē posset īpedire negotii principalis ꝓsecutio. Scd̄o no. monachos posse petere se restitui ꝯ abbatē illicitè eos spoliātē, saltē iplorādo offm̄ sup̄io
2 ris, de quo pleni⁹. j. subiiciā. † Tertio no. ibi: *& adhærentes eisdem*, ꝑ cōi cōsuetudine appellātiū, q appellāt ꝓ se, & sibi ad
a hæretib.[a] & cui⁹ appłonis uirtute ēt adhærētes defendunt̄. nā si tenēt; & inuoluūt adhærētes quo ad pœnā, forti⁹ dēnt gaudere priuilegio principaliū, ar. in c. 1. de of. dele. facit qd̄ no. ī c. una snīa, s̄. de app. Quartò no. q in īq̄sitiōe fiēda ꝯ p̄latū regularē fuādus ē aliq̄s ordo, sed nō usq; quaq;, sicut fuari dēt ꝯ seculares. nā hic p̄p̄ mādat dicta testiū exiberi abbati īq̄sito, secus, si fit īq̄sitio ꝯ claustrales simplices. uñ hic de monachis nihil dr̄, & dic, ut plenè dixi ī c. quałr & q̄ñ. 2. ī fi.
3 s̄. e. † Itē no. q si monachi dēnūtiāt abbatē, & nō pn̄t habeř expēsas ab ipso abbate. licitū est ꝓpria authoritate cap̄e de bonis ipsius monasterii, cū ipsi⁹ utilitatē ꝓcurent, nec p̄t ꝯ eos agētes excipi de spoliatiōe, ar. opt hic. In gl. 1. ī fi. Sētit hic gl. q istæ snīæ potuerūt ltīmè ferri, sed relaxatio fit solū, ut pn̄t ferre testimoniū ī cā. Sed ꝯ hoc dictū gl. p̄t multipł
b instari.[b] nā cū isti denūtiassent, & sic cōstituissent se principales ī cā, nō poterāt ferre testimoniū, ut ī c. cū I. & A. & qd̄ ibi no. Inn. de re iud. Itē, ex quo negotiū īcæptū est ꝯ sup̄iorē, nō dēt sup̄ior aliq̄d attētare, ꝑ qd̄ possit īpediri ꝓsecutio ipsi⁹ negotii, ut patet ī tex. ibi: *ut per hoc prosecutio negotij*
4 *non ualeat impediri, &c.* † Et iō cōclude, q p̄p̄ hoc[c] & iniusti
c tiā hmōi snīarū fuit facta hæc relaxatio, ad hoc optimè facit lr̄a, dū dixit, *relaxatis*. nā q̄ñ excōicatio ē iusta, fit absoło & nō simplex relaxatio. uñ hic nō p̄stat̄ aliqua cautio, sicut p̄stat̄, cū fit absoło a iusta excōicatiōe, de quo plenè no. ī c. sa
5 cro, s̄. de sen. exc. & ī c. ex ꝑte. j. de uer. sig. † Et ex ista gl. & ex tex. collige, q suspēsus ñ p̄t ferr̄ testimoniū, qd̄ ītelligit Hosti. de suspēso ab hoīe ar. ī c. fi. de cleri. excō. mini. Io. An. remittit ad no. ī Spe. ī ti. de teste. §. 1. uer. q̄d de. Sed ī ueritate uera cōclusio uī hæc, q p̄textu soli⁹ suspēsiōis nō p̄t q̄s repelli a testimonio, cū hoc iure nō caueat̄, & q̄sq; admittit̄ ad testimoniū, q exp̄sse nō ꝓhibet̄, ī c. 1. s̄. de testi. & l. 1. ff. e. facit c. decernim⁹, de sen exc. li. 6. ubi tm̄ fit mētio de excōicatiōe ipsi. n. repellūt p̄p̄ piculū cōiōis. q̄ rō cessat ī suspēsis, cū eis licitè cōicem⁹. sed si suspēsio esset facta p̄p̄ graue delictū, tūc talis suspēsus est repellēdū a testimonio, nō uirtute snīæ, sed uirtute delicti, in quo p̄seuerat, ut in c. testimoniū, & qd̄ ibi plenè dixi. s̄. de testi. Et in hoc casu posset saluari dictū Ho. & multas species suspēsionū, & effectū earūdē uide ꝑ bonā gl. ī cle. cupiētes, de pœ
6 nis, in uer. nō nouā. † In gl. 2. ī fi. Host. hic cōcludit, q pēdēte lite iter p̄latū, & subditū, dēt iudex īferior abstinere ab illo negotio, sup̄ quo pēdet lis, & a depēdentib. ab eo, ar. ī c. cū M. Ferrarē. s̄. de cōsti. & in c. ut nostrū, de app. sup̄ aliis uerò p̄t ꝯ subditos suā exercere iurisdōnē, nisi rōne pēdētis negotii inter eos recusēt; ar. in c. ad hæc, de appe. ita tñ, ut ꝑ hoc ꝓsecutio negotii principalis nō īpediat̄, & hoc est satis bñ dictū, sed ubi notoriū esset delictū īferioris, & pœna esset iure exp̄ssa, certè nō ualeret sup̄ior accusari, ar. ī c. ꝓposuit & qd̄ ibi dixi. s̄. de app. & qd̄ no. Inn. ī c.
7 ex pte, j. de uer. sig. alias posset recusari. † cū ex denūtiatiōe soleāt oriri graues inimicitiæ inter denūtiatū, & denūtiātē ar. ī l. 1. ff. de his, q. ut indig. & qd̄ plenè dixi in c. repellāt, & c. meminim⁹, & c. cū P. s̄. e. & no. qd̄ s̄. dixi, & apte collige ex text. q monach⁹ nō tenet̄ sup̄iori obedire, q̄ñ ꝑ ei⁹ mādatū īpediret̄ negotii ꝓsecutio, al's sec⁹. In gl. ī uer. *de tacenda ueritate*. ip̄o iure relaxata sunt, ut ī c. pleriq;, de of. or. li. 6. nā talia iura sunt illicita, & ꝯ bonos mores. ergo nō obligatoria, ut ī reg. ñ est obligatoriū, de re. iur. li. 6. uide, qd̄ legit̄
8 & no. ī c. intimauit, s̄. de testi. In gl. ī uer. *copiam*, ibi: *testium nomina*. Pōdera gl. sentit. n. apte, q ēt p̄latis regularib. inq̄sitis exhibēda sunt nedū dicta testiū, sed ipsorū noīa. Host. sentit ꝯriū qa ī lr̄a ñ fit mētio de nominib. sed tm̄ de ipsorū dictis, tū qa exhibere nomina cōsistit in subtilitate iuris, q̄ nō obseruat̄ ꝯ regulares, sed certè hoc ultimū dictū Host. est ꝯ tex. in c. qualiter, el. 2. §. dēt. s̄. e. ubi dr̄, q sup̄ suppressionē nominū ipsorū ꝓbet̄ audacia infamādi, qa audacia cōsulit ad infamādum, cū sciūt ipsorū nomina supprimēda. ergo nō cōsistit tm̄ in subtilitate, sed in indagatiōe ueritatis, q̄ indagatio nō est omittenda ēt ꝯ p̄latū regularē, ut no. ī p̄ll. c. quałr. uñ mihi placet dictū gl. Ad tex pōt rñderi, q tacitè includit ipsorū noīa, cū in depositionib. dicat̄, talis iurat⁹ sic & sic dixit. fateor tñ, q ex cā possent supprimi ēt nomīna, ad hoc tex. ī c. fi. de hære. li. 6. & qd̄ no. Inn. in c. quoniā frequēter, in prin. ut lit. nō cōte. & ipse ēt dicit in casu h⁹ c. hoc esse arbitrariū. † Et aduerte, quia doc. hic uident̄ sentire aliā specialitatē in regularib. ut ꝯ eos possit fieri inq̄sitio ēt sine infamia, alle. c. ī singulis, cū seq. de sta. reg. sed hoc dictū nō puto uerū, qa illa iura hoc ñ ꝓbāt. loquūt̄. n. in inquisitiōe gn̄ali, ī qua si rep̄it̄ abbas culpabilis, remouetur ab administrōne, & idē est in secularib. ut in c. præcedenti, & in c. 1. de of. ordi. & qd̄ plenè no. Bar. in l. 2. §. si publico, ff. de adult. & plene tetigi in c. qualiter & quando. s̄. eo. Sed inquisitio specialis ad pœnā non potest fieri contra prælatū regularem sine infamia, pro hoc adduco, ca. qualiter, præall. ubi contra omnē prælatum, & subditū exposcit infamiā procedere, ut possit.

ZACHARI.
a Adhæretib. Adde Bar. in l. quoties. ī §. opp. C. si plu. una sen. iudi. sint, & in l. fi. ī fi. C. si un⁹ ꝓ plu. app. melius in le. si separatim, & ibi ꝯ no Ale. ff. de appel.

SEB. SAPIA.
a Adhæretib. Qui dicant̄ adhærētes, declarat Ang. ī auth. de hæred. & fal. in prin. col. 3. & Pet. de Anc. ī rep. c. canonū statuta, uer. uidi dubitari, qui dicāt̄ uiri adhærētes, s̄. de consti.
b Instari. Dr̄iā inter absolutionē, reuocationē, siue relaxationē, uide per gl. in c. unico, qd̄ met. cā. li. 6. Bellē.
c Propter hoc. adde qd̄ ibi no. glo. & ibi d. Ant. in c. ab excōicato, d̄ resc. Bellen.

SEB. SAPIA.
d Relaxatio, q non fiat simplex relaxatio, uoi excōicatio est iniusta, uide Ab. in c. ueniēs 2. in fi. s̄. de testi. Feli. in c. apostolicæ, in 1. colum. s̄. de excep.

a Spoliatiõe. Adde Ale.in l.natural'r. §.nihil cõe, ff. de acq.poss. Card. in cle.1.in 9. opp. de cau.poss.& ꝓprie. Spe.in tit.de teste. §. nũc dicẽdũ uer. sed pone,& Gemi. in c.unico,in fi. & ibi in apo.Cel.uer. sola possessiõe, de eo, q mit. in poss. cau.rei seruã.li. 6. SEB. SAPIA.

b Et alimẽtẽt.ꝙ monach⁹ possit petere se restitui ad monasteriũ, unde fuit eiectus,& ut ꝑstẽt sibi alimẽta,tenet Fel. in c. cum dilecta'co.22. uer. fallit tertio, s̃. de rescriptis. ZACHAR.

c Pretiũ. Adde Spe. in ti.de loca. §. iã dicẽdũ restat, uer. ad audiẽtiam.plenius ꝑ eũdẽ in tit. dẽt ces.act.§.2. uer. secundũ Goffr.

d Vtrũ appellatione uẽditionis cõprendat oĩs spẽs alienatiõis,& uide quod pelniss. scripsi in meis recollectis in c.1.circa princ. de his, quę fiũt a prælat.Bellen.

e Alienatio.addẽ qđ no.d.Ang.p⁹ Hos. in c.uenerabili,de off.dele.sup gl. in uer.alienatiõis, & uide gl.cũ text.ĩ c. 1.de cler.coniu.in 6.Bellen.

fieri inqsitio, & postea ibi fit mẽtio de regularib.& facit.c.licet Heli. de simo. ubi tex.facit mẽtionẽ de infamia ẽt ꝯ regulã.Ex gl,opp.ꝯ tex.& uř.ꝙ isti monachi ñ potuerũt petere restõnẽ,qa nihil ꝓprietatis hẽnt,nec possessionẽ noĩe proprio. 12.q.1.nolo,& c,nõ dicatis,& hic ĩ fi.lřę.

10 † & ad petẽdũ restõnẽ op⁹ est ꝓbare possessionẽ,& spoliationẽ, [a] ut in c.ꝯsultationib.de of.dele.Sol.dicit Inn. ꝙ isti fuerũt auditi ex gratia,& ꝑ uiã ꝓursiõis.Host.dicit,ꝙ imò ꝑ uiã iuris,saltẽ ex ui denũtia-

11 tiõis.† Circa hoc possum⁹ aĩaduertere de quo facta fuerit spoliatio. nã si facta fuit monasterio,ut qa fuerũt expulsi đ monasterio,tũc tali casu põt ꝓcedere opi.Hos. qa ꝑ ingressum monasterii acqriť ingressis ius in ipso monasterio, ut ibi desuiãt, & alimẽtẽť, [b] ar.ĩ c.fi.de reg.& ꝙ no. ĩ c. porrectũ,e.ti.uñ sicut cleric⁹ secularis expulsus a bñficio suo,uł a iure pstãdi uocẽ in electione pt petere restitutionẽ, licet nõ hẽat dñiũ illorũ iuriũ, ita & religiosus pt rectè petere se restitui ad monasteriũ,a quo iniustè fuit abiect⁹, saltẽ implo-

12 rando officiũ supioris.† Põt & scđo intelligi,ꝙ isti fuerũt spoliati prioratib.quos possidebãt,& tũc dicit Inn.ꝙ isti nõ dẽnt audiri petẽtes restitõnẽ,ar.in c.cũ ad monasteriũ.§.tales,de sta.reg.qa ꝓprio noĩe nõ possidẽt, nec monasteriũ dř spoliatũ, cũ possideat.Host.& Goff.hic ꝯ põt dici, ꝙ ꝑ uiã ordinariã nõ audiãť,cũ sint remouibiles de prioratib.ad nutũ supioris,sed ꝑ uiã denũtiationis & implorationis officii supioris deberent audiri, qa uř abbas malitiosè eos spoliasse, ut posset ꝓsecutio negotii principalis aliquãtũ ĩpediri, & facit qđ no.Inn.ĩ c.insinuãte,s̃. ne cle. uel mo.& Io.An.ĩ c.cũ singula,de ꝑb. lib. 6.in nouel.idẽ pt dici in spoliatione aliarũ rerũ necessariarũ,ut uestiũ,librorũ, & similiũ,de quo uide quod leg.& no.ĩ c.cũ dilecta,s̃.de rescrip.

SVMMARIVM.

1 *Si contra prælatum infamatũ de dilapidatione inquiratur,interea interdicitur sibi oẽ genus alienãdi, exceptis bonis,quæ seruando seruari non possunt. 6.*

2 *Princeps mandãs inquiri contra aliquem,censetur mãdasse,ut primo inquiratur super infamia,quã de ueritate,quia illud est præambulum.*

Infamia sufficiens ad inquirẽdũ nõ põt causari ex dictis paucorum.sed sufficiens ad denunciandum sic.

3 *Prodigus suæ famæ,& inimicus suipsius quis ẽ, quando non curat de infamia turpi, uel quando agit cõtra propriam honestatem & utilitatem.*

4 *Vẽditio, istud uerbum positum cum commemoratione pretij non comprehendit alias species alienationis, alias secus.*

5 *Contra prælatũ bona dilapidantẽ quõ procedatur, & an debeat ei dari coadiutor,uide remissiuẽ.*

6 *Alienatione interdicta, non censetur interdicta alienatio rerum,quæ seruando seruari non possunt.*

7 *Iudex,cui est cõmissum,ut se informet,& referat,põt citare partes:ut se præsentent coram iudice, ad quẽ sit remissio,nisi ab eo fuerit appellatum,8.*

Iudex,a quo,potest statuere terminum,infra quem appellans compareat ad iudicem ad quem.

Iudex,qui cognoscit super subreptione,uel obreptione potest condemnare partem in expensis, pronuntiando literas subreptitias.

8 *Iudex a quo,licet non detulerit appellationi, tamen potest statuere terminum ad appellationem prosequendam.*

9 *Alienatio facta per aliquem post,quam est sibi prohibitum; alienatio est ipso iure nulla;secus,si non est prohibitum.*

CAP. XXVII.

1 PRælatorium. † Cõtra ꝑlatũ infamatũ đ dilapidatiõe ĩqriť de ueritate,& interdř sibi oẽ genus alienãdi.Vel pt iuxta literã ałr summari,& sic.Cõtra ꝑlatũ denuntiatũ de dilapidatiõe fit cõmissio sup ueritate inqrẽda,& pẽdẽte negotio dẽt sibi interdici ptãs alienãdi.Diuidiť.nã in pria poniť epi denũtiatio.in scđa ipsius cõmissio.ibi:*discretioni*.q̃ duo facit,primo mãdat inquisitionẽ fieri,& remitti. scđo inquisitiõi terminũ assignari,& alienationẽ interdici, ibi:eidẽ.Casus lřalis.Quidã canonici Frigisen.denũtiauerũt d.papę,ꝙ eorũ eps minus canonicè epatũ adeptus bona ipsius epatus adeo grauiter dilapidat,& cõsumit,ꝙ nisi celeriter adhibeať remediũ,ad dissolutiõis opprobriũ deduceť, & nõ solũ rerũ,uerũ ẽt famæ suæ ꝓdigus est & salutis, ut pote q uitã ducit nimiũ dissolutã.ꝑꝑ qđ mãdat ꝑꝑ qbusdã iudicib.quatenus ꝑsonałr accedẽtes ad locũ,ueritatẽ inqrãt, &eã ad ipm sigillis suis trãsmittãt inclusam, eidẽ epo terminũ assignãtes,quo cõspectui dñi papę se pñtet ꝓ meritis recepturũ,interim tñ ptãte uẽdẽdi,dãdi,seu quoquo modo

2 alienãdi bona epatus eidẽ penitus interdicta.B.† No. 1. ex tex.ꝙ licet dicta paucorũ nõ infamẽt,ut in c. inqsitiõis, ĩ fi. s̃.e.tñ ad dictũ paucorũ denũtiãtiũ cõmittiť inqsitio, & tenuit Host.ibi.ꝙ primo dẽnt isti inqrere de infamia.Io.An. hic ꝯ ꝑ tex.q dicit.*inquiratis ueritatem. &c.* sed primo dictũ pl⁹ mihi placet,qa,ex quo ꝑꝑ hic nõ expssit,ꝙ istũ hẽret ꝓ infamato.cõmissa simpłr inqsitiõe ueritatis uř tãq̃ ꝑambulũ,& añcedẽs cõmissum negotiũ sup infamia, qa nõ est ueri simile,ꝙ in simplici cõmissiõe ꝑꝑ uoluerit uiolare rłas iu-

3 ris ꝓ hoc uř tex.cũ ibi no.in c.cũ oporteat,s̃.e.† Scđo no. ꝙ nõ solũ rerũ qs est ꝓdigus,sed ẽt qñq; famę.Et dř ꝓdig⁹ famę suę,qñ qs nõ curat de infamia turpiter uiuẽdo. & talis negligẽs famã suã crudelis est,ut dicit tex.12.q.1.c.nolo, sic qñq; qs dř inimicus sui ipsius, ut qñ agit ꝯ ꝓpriã utilitatẽ,

4 & honestatẽ,ut in c.& q emẽdat.45.di.† No. Vlti.ex fi. lřę, ꝙ uerbũ uẽdẽdi non concernit alias spẽs alienationis, sed tñ illã speciem alienationis,in qua interuenit ptiũ.[c] In cõtrarium facit tex.in l.statuliberi.§.Quintus,ff. de stat. lib.[d] & facit tex.in l.illicitas,ĩ prin.ff.de of.psi.ubi uerbũ,emptio seu uẽditio comprehẽdit oẽm speciẽ alienationis.Sed concluđe,ꝙ ubi non fit commemoratio ptii,uerbum,uenditio, cõphendit oẽm alienationem,ut in iurib.preall. Sed ubi fit commemoratio pretii,ut puta quia dicitur,nõ uendidit pro exiguo pretio,uel similia uerba apponuntur,tũc uerbũ,uẽditio,nõ cõprehẽdit alias species alienatiõis, ad hoc adduco text.in leg.2.C.de decu.sine decre.non alien.lib.10.& uide quod no.Bar.in l.diui.§.1.de leg.& Cy.in l. 2. C. de usuca.

5 5. proœm. † In gloss.fin in fin.De modo procedendi contra prelatum super dilapidationis negotio plene no.in c.uenerabilis,de off.dele.& per Archi.in cap.uulteranæ.12.q.2. & ego plenissime tango in d.cap.uenerabili.ubi tractatur, an & qñ possit fieri interdictio alienationis, & quando debet dari coadiutor.† Sed circa istum text. quero, nunquid omnis alienatio [e] erit isti prelato interdicta? Inno.hic dicit, ꝙ poterit alienare,quę seruando seruari non possunt, facit. C.de admini.tuto. l. lex quæ tutores. Hostien. contra, per istum text.qui generaliter prohibet omnem alienationem, ergo non tantum interdicitur alienatio rerum immobiliũ, sed etiam mobilium. Itẽ cuilibet ꝑlato est interdicta potestas alienãdi ĩmobilia,ut in c.nulli,de re.eccl.nõ alie. ergo ut istud.c. seu istud interdictũ ponat aliquã specialitatem, dẽt intelligi ẽt de oĩbus mobilib.fateť tñ, ꝙ poterit aliena-

re pẽdẽte ĩqsitiõe,ꝑ expẽsis sibi fiẽdis,ex quo remanet ĩ administrõne.dictũ Inn.pl⁹ mihi placet, qa ĩtelligẽdo ĩdistinctè,ꝙ nõ possit alienare res,q̃ ꝑuãdo ꝑuari nõ pñt,istud ĩterdictũ esset ꝯ utilitatẽ ecclesię.Itẽ uidem⁹,ꝙ ĩ gñali ꝓhibitiõe alienatiõis,q̃ fit tutori,ñ uenit ĩterdictio bonorũ, q̃ ꝑuãdo ꝑuari nõ pñt,ut l.tutor,q reptoriũ,ff.de admi.tut. &

7 ĩ pall.l.lex q̃ tutores.Scđo q̃ro.hic † iudices,quib.facta fuit cõmissio,statuerũt terminũ pti,ut ꝯpareret corã iudice, ad quẽ fit remissio,& hoc,qa exꝑsse hic ista ptãs fuit eis tributa,nũqd possint cessante spãli cõmissiõe hãc citationẽ facere,qđ est q̃rere, nũqd iudex certi articuli,ut se informet, & referat possit citare ptes,ut cõpareãt corã iudice,ad quẽ fit

a remissio?Et Inn.hic,ꝙ sic.Nã iudex,a quo appellať,hoc pt [a] ut ĩ c.ꝑsonas,& ĩ c.cũ sit Romana,de app.forti⁹ ergo hoc po-

b terit iste iudex,ne cã remaneat sine termino, & hoc dictũ [b] satis placet.nã cõmisso principali uñr cõmissa, & cõcomitãtia & accessoria ad cãm,ut ĩ c.ꝑterea,& ĩ c.prudẽtia,đ of. dele.& meli⁹ ĩ cle.1.de rescri.ubi tex.uult no. ꝙ iudex ĩpetrat⁹ ꝑ lřas subreptitias pt ꝓnũtiãdo lřas subreptitias esse,

8 cõdẽnare ĩpetrãtẽ in expẽsis.† Subnectit Inn.ꝙ si ab isto iudice certi articuli fuit appellatũ, & ipse nõ deferẽs appłoni ꝓcessit in cã,nõ pt ampli⁹ hũc terminũ statuere;mouetur, qa sup principali nõ põt,cũ appellatũ sit, & pri⁹ expedićd⁹ articul⁹ appłonis,ut ĩ c.ut debit⁹,s̃.de app.Sup appłone nõ pt,qa ei nõ detulit.hoc ultimũ dictũ nõ ꝓcedit,qa iudex, q nõ detulit,bñ pt statuere terminũ ad appłonẽ ꝓsequẽdã,ut in ca.oblatæ,& qđ no.ĩ c.cũ appłonib.de app.lib.6. nisi salueť dictũ Inn.ut illa iura ꝓcedãt,qñ ĩmediatè statuiť terminus ad appellãdũ,& ꝓsequẽdũ,sec⁹,si pri⁹ ꝓcessit ĩ tota cã

9 & postea uult hũc terminũ statuere.† Vltimò q̃riť,nũqd pẽdẽte hoc negotio ꝯ ꝑlatũ ualeat alienatio facta ꝑ eũ?Dicendũ,ꝙ si fuit facta p⁹ interdictũ,est ipso iure nulla ꝑm Inn.sicut.n.nõ ualet alienatio facta ꝯ legẽ mortuã.12.q.2. c. sine exceptiõe,& in reg.q̃ ꝯ ius fiũt,de reg.iur.li.6.ita nec facta ꝯ

c legẽ aĩatã,i.ꝯ principis ꝑceptũ.[c] nã ꝓ eodẽ dẽt haberi, ꝑm Inn.ꝙ aliqd fiat ꝯ legẽ aĩatã,uel mortuã,qđ no.sec⁹,si ꝑ ꝯctũ aliqs se obligaret de nõ alienãdo,qa tũc nõ ĩpediť alienatio.De hac tñ mã dic,ut plenè no.ĩ c.Raynald⁹, de testa. ꝑ Inn.& doc.iuris ciuilis ĩ l.fi.C.de re.alie.ñ aliæ,& ꝑ Bar. ĩ l.filiusfa.§.diui,ff.de le.1.Si uerò ĩterdictũ nõ est factũ, & tũc ualet alienatio,si est facta cũ solẽnitate iuris, & in casu debito,ex quo remãsit in administrõne,qđ sentit hic Io.A. & uř tex.ĩ c.ueritatis,ĩ fi.đ do.& ꝯtu.ubi retractãť tñ alienatiões factæ p⁹ interdictũ, uel excõicationẽ sine suspẽsiõe.

De calumniatorib. Rub.

Cõtinuari pt hæc rub.ad ꝑcedẽtes hoc ordine.s̃.uisum ẽ de accusatorib.&delatorib.criminũ,uerũtñ qa isti qñq; calũniãť,iõ cõpetẽti ordine subnectiť hæc rub.de calũniatorib.Et aduerte,qa accusantiũ temeritas detegiť trib.modis.qñq;.n.calũniãť.qñq; ꝑuaricãť. qñq; ter-

d giuersantur.Calũniari d est falso crimina impẽdere, & regularis calũniãtiũ est similitudo supplicii.præuaricari est colluderẽ cũ reo ad mittẽdo falsas ꝓbõnes,& ueras simulãdo,& dñr ꝑuaricatores, quia cõsistũt ex utraq; pte.nã uñr esse contra reũ,& ,& tñ eius ptẽ fouẽtta citè,& isti puniũtur arbitrio iudiciario,ut l.1.& 2.ff.de ꝑuari.Tergiuersari ẽ ĩ totũ recedere sine.Inia iudicis ab accusatiõe,& isti tergiuersatores puniũť ĩ qnq; libris auri.l.3.ff.de ꝑuari.& ꝓ ꝑdictis uide bonũ tex.2.q.3.c.si quẽ pœnituerit.§.notãdũ,& ĩ l.1.ff.ad Turpi.

SVMMARIVM.

1 *Accusans aliquẽ calumniosè debet ex officio iudicis puniri,& iudex nõ puniẽs est redargutione dignus.2.*

3 *Pœna exilij,& uerberum,citra tamen sanguinis effusionem,reperitur de iure canonico ẽt in personas clericorum.*

4 *Calũniatur in quib.& quando potest puniri,& intra quantum tempus.*

5 *Calũniator si non potest puniri similitudine supplicij,puniatur alio modo.*

CAP. I.

CVm fortius. Subdiacon⁹ calũniosè accusans diaconum subdiaconatu priuať,& publicè uerberib.castigať,& ĩ exiliũ mittitur.Duo facit.prĩo ponit,& aggrauat culpã iudicis.scđo ponit calũniatoris pęnã ibi:*quia ergo*.Casus lřalis.Hilari⁹ subdiacon⁹ accusauit Ioãnẽ diaconũ, cã cuius accusatiõis ꝯmissa fuit Ant. subdiacono & qbusdã aliis,iudices in negotio ꝓcedẽtes,cũ ille Hilarius nihil ꝓbasset ꝯ Ioã. diaconũ,absoluerũt eũdẽ nullã pœnã imponẽtes Hilario subdiacono ꝓ calũnia. a ꝑuenit hoc ad notitiã,papę.uñ ipse scribit Ant.subdiacono,dicẽs, ꝙ illa crimina fortius sunt puniẽda,q̃ ĩferũť illis, q culpabiles non fuerũt,& ꝑcipuè sacratis hoĩb.uñ repħẽdit iudices illos,q in cã illius Ioãnis diaconi resederũt eò,ꝙ nullã pœnã dicto Hilario calũniatori ĩposuerũt.uñ mãdat dicto Ant.quaten⁹, cũ tm̃ malũ nõ dẽat trãsire ĩpunitũ, ꝑdictũ Hi- b lariũ priuet offõ subdiacon⁹& uerberib. castigat⁹publicè ĩ exiliũ faciat deportari. B.No.1.ex tex.ꝙ cõstitut⁹ ĩ ordine sacro uř hõ sacrat⁹.uñ Inn.exponit tex.ibi, *sa-*

1 *cratis hominib*.i.hoĩb.cõstitutis ĩ sacris. † No.2.iudicẽ debere ex officio suo punire accusatorẽ calũniosum,& si nõ facit,ẽ maxima redargutiõe dign⁹. & pondera tex.ibi:*ex diffinitione uestra,&c*.ꝙ calũniator dẽt puniri ex offõ iudicis in ipsa sñia qua re⁹ absoluiť,cõcor.l.1.C. e. & dic ut

2 plenè dicã ĩ gl.fi.† No 3. ꝙ si calũniator nõ est punit⁹ tpe suo,& re⁹ fuit absolut⁹, pt postea puniri ex nobili offõ iudicis, & uř hic tex.ꝑm hũc intelłm ꝓ no.in l 1.ff. ad Turp.No.4. quẽ posse accusare cleri- c cũ maioris ordinis, qa licet nõ possit ex toto puniri similitudine supplicii,qa nõ d hẽt illũ ordinẽ,pt tñ pœna cõmutari, ut

3 hic.† Vlti.collige ex tex.duo.Prĩo, ꝙ ecclesia hẽt pœnã uerberũ ẽt respectu clericorũ,ita tñ,ꝙ nõ tẽdat ad effusionẽ sanguinis, [e] ut ĩ c.ĩ archiepatu.ĩ.de rap. Secũdo, ꝙ hẽt pœnã exilii. põt ergo eccle- e sia clericũ delinquẽtẽ publicè uerberare & in exiliũ mittere,qđ no.& cõcor. iura alle.ĩ gl.& uide Inn. in c.quałr.2.s̃.ti.ꝓxi.In gl.ĩ uer.*priuari officio*.Ista gl.hoc intẽdit,ꝙ si calũniator puniať in ipsa sñia, qua re⁹ fuit absolut⁹ ñ pt postea puniri nisi ꝑ uiã accusatiõis,& tũc ille,q accusat, dẽt se inscribere ad pœnã taliõis,hoc uerũ,nisi iudex ꝓnũtiauerit accusatorẽ fuisse calũniatũ.nã tũc pt ex ĩteruallo pœnã f calũnię infligere,qa satis est iudicẽ ꝓnũtiare sup delicto, qa statĩ uenit ĩponẽda pęna iuris.2.q.3.c.si quẽ penituerit.§.notãdũ,& l.1.ff.ad Turp.Vin.ex gl. dicit, ꝙ fortè hoc crimẽ erat notoriũ,uel ꝑm Hosti.iste diacon⁹ accusat⁹ appellauit, & iõ ĩ cã appłonis potuit infligi ista pęna, & cã fuit remissa ad eosdẽ iudices de cõsensu appellãtis,& sic nõ ob.c.accepta,đ app. Et ex his hẽs duas litatiões, ad l.1.C. de

4 calũ.all.ꝓ ꝯrio.† Et cõphẽdo clari⁹ mãm aduerte post Bar.in l.1.§.1.ff.ad Turpil. & ad l.athletas.§. item præuaricator, ff. de his,qui not.infa.quòd de calũnia [f] pt quis puniri multis modis. primo ex offõ iudicis mercenario, & tũc pęna debet in

ZACHARI. a Põt.Adde Ludou. Ro.sin.inci.iudex a quo pt ꝑfigere, de quo ꝑ Feli.hic co.7.uer.scđo casu istomet. ita, & Gemi.in c. cũ appellatiõib.§. si uero.n.3.& ibi ĩapo. Cel.de appe.lib.6. SEB. SAPIA.

b Et hoc dictũ.adde tex. ꝑ quem ita tenẽt Io.An. & Ab. ĩ c.dudũ.1.s̃.đ ele. & Ab. idẽ tenet in ĩ c.cũ Bertold⁹,de re iudi.ubi Feli.refert ẽt dictũ In. relatũ hic ꝑ Ab.ꝙ si a iudice certi articuli fuit appellatũ,& ipse nõ detulit appłoni, sed ꝓcessit in cã, nõ pt terminũ statuere. & dicit istud dctm̃ cõiter reprobari. SEB. SAPIA.

c Præceptũ.uide Abba.ĩ c.dilect⁹,s̃.de præb.circa finem.

d Calũniari.uide Arch.x.q.1.ĩ sũ. Bar. in l.athletas,§.calũ.ff.de hisqui not. inf.& text. 2. q.3. §.ĩ oĩb. Bellen. ZACHAR.

e Sanguinis effusiosionẽ.Adde,ꝙ etiã imò cũ sanguinis effusiõe.pt.n. papa statuẽdo pœnam mortis imponere licet nõ exequẽndo,ita not.posuit Feli.in c.si qñ,co. 3. uer, unde dicit Bal.s̃.de rescri. SEB. SAPIA.

f De calũnia. Qualiter possit cõsuli ꝯ accusatorẽ,qñ accusatus fuit tort⁹, ac reptus inculpabilis,uide Alex.

teri ī ipsa sniã,& ita ītelligat. l.1.C. đ ca
lũ.uŕ saltē ꝑ totā illā diē,qua lata ē sniã
absolutoria,qa tāto tꝑe durat iudicis of
ficiũ ī accessoriis,ut ī c.cũ appłonib.đ ap.
li.6.& l.Paul⁹, ff.de re iud. postea puniri
ñ pt ex offõ iudicis mercenario,qa expi-
rat,ex quo lata ē sniã suꝑ prīcipali.uēit.
n.accessoriè ad ipsum fcťm prīcipale,pro
hoc.l.4.C.deposi.scđo mõ calũniator pt
puniri ex offõ iudicis nobili, & sic pt ītel
ligi tex.ī ꝑall.l.1.§.1.ad Turpil.& no.pro
bat hic ₰m unũ ītelłm,& ex tali offõ põt
ꝓcedere ēt lōgè p⁹ sniam absolutoriã.ex
quò eñ cõmisit delictũ ī pñtia iudicis,pt
iudex ēt secularis ex offõ suo nobili po-
stea īqrere,& punire,ar.l.nullũ,C.de te-
sti.& qđ no.Bar.ī l.2.§. si publico , ff. de
adul.Et ₰m hãc opi.nõ oportet dicere,ꝙ
istud ꝓcessit hic ex spāli dispõne princi-
pis,qa idē est ī quocũq; iudicio,ut s̄. di-
xi. Tertio mõ pt puniri calũniator ꝑ uiã
accusatiõis,ut si ñ fuit punit⁹ in ipsa sniã
absolutoria,pt de nouo accusari,sicut de
quolibet alio delicto,ut hic ī gl.& ī ꝑall.
l.1.Et si qrit ītra q̃tũ tps pt accusari , uel
ex offõ nobili puniri,st opi. qdā dñt , ꝙ
statim absoluto reo,ar.ī ꝑall.§.1.Bar.ibi
dicit,ꝙ ītra tñ tps pt iqri,uel accusari,q̃
to tꝑe durat accusatio delicti,in quo fuit
calũniat⁹ , qa punit calũnia ad īstar illi⁹
delicti,qđ uŕ satis rõnabile & notādũ. pt
ēt,& quartò puniri ₰m modũ hic tradi-
tũ ī gl.ut prĩo ꝓnũtiet suꝑ calũnia,postea
ex interuallo fiat executio pęnę iuris, q̃
statī uenit īponēda ex ipsa ꝓnũtiatione,
ut s̄.dixi,ꝑ hoc hēs declarõnē h⁹ glo. &
mãę.† In gl.ī uer.*uerberib.*op.& uŕ,ꝙ iste
subdiacon⁹ accusator ñ dēat ꝑꝑ calũniã
5 subiici uerberib.ª nec ī exiliũ deportari ,
qa calũniator tñ punit siñitudine suppli
cii,& sic sustinere dēt illã pœnã tñ,q̃ su
stinuisset accusat⁹ cõuictus.2.q.3. c. q nõ
ꝓbat,sed accusat⁹ de crimine fuisset de-
posit⁹,ut ī c.tuæ.j̄.de pœnis,nõ aũt uerbe
rat⁹,ergo nec iste calũniator dēbat uerbe
rari.Sol.hoc factũ fuit ī supplemētũ pœ-
nę ₰m gl.q.d.iste accusator ñ poterat pu
niri similitudine supplicii,qa ñ hēbat or
dinē diaconar⁹ quē hēat accusat⁹ qua ꝑꝑ
priuat ordine,quē hēt, & ī supplementũ
īponit alia pœna,qđ no.ex quo hēs mo-
dũ puniēdi laicũ criminatorē clerici , ut
si cõuincet de calũniosa accusatiõe, cũ ñ
pt puniri similitudine supplicii,qa ñ hēt
ordinē,puniat alia pœna ad arbitriũ iu-
dicis,sicut obŝuat,qñ ꝑ delicto,đ quo qs
accusat,nõ repit certa pœna,nt no. ī ꝑal.
§.itē ꝑuaricator,& in d.l.1.ad Turp.

SVMMARIVM.

1 *Ad denũtiationē unius põt inquiri ēt cõtra prælatũ.*
2 *Causa si est commissa examini alicuius,non censetur commissa eius diffinitio sed diffinitio debet reseruari & remitti ad delegantem.*
3 *Denũtiãs aliqđ crimē punitur,si deficiat in ꝓbando.*
4 *Iuramentum in defectum probationis plenæ non datur datur denuntiatorib.uel accusatorib.*
5 *Calumniosus dicitur accusator,uel denuntiator eoipso,quod non probat regulariter,fallit tamen in multis casib.ut hic, iudex tamen si uiderit etiam in illis calumniam puniet ipsum ex officio.*
6 *Quòd aliquis sit calumniator,non est præsumptio iuris,& de iure,& ideo debet sibi statui terminus ad probandum innocentiam suam.*
7 *Purgatio infamiæ,uel calumnia quomodo fieri debet.*
8 *Denuntiator siue agat ad pœnam,siue ad denuntiationem,& non probet,est puniendus de calumnia.*
9 *Infamare aliquem est grauissimum delictum.*

CAP. II.

CVm dilectus. Dnũtiator ī ꝓbõne crimi
nũ deficiēs,ab offõ & bñfi
cio suspēdit,donec īnocētiã suã purget. Et in pri
ma denũtiatio,& cãæ ꝯmisio.In scđa ꝓcessus e-
xaminatio,& absołō denũtiãtis.In tertia pœna calũniose,
nũtiatis.scđa ibi.cũ aũt.tertia,ibi.uobis.Casus lite.Magister
scholę Palestin⁹ ad apo. se. accedēs de suo epõ excessus ua-
rios denũtiauit.Papa examinationē eorũ cõmisit qbusdam
inqsitorib.faciēdã,& ut examinationē factã sub sigillis suis
sibi destinarēt inclusam. quo facto Papa examinauit ꝓces-
sum negotii diligēter,nec inuenit aliqd de ꝑdictis sufficiē-
ter esse ꝓbatũ,uñ absoluit epm ab obiectis, mādās qbusdã,
quatenus dictũ magistrũ suspēdāt ab offõ,& bñficio, donec
se purgauerit,ꝙ calũniādi aio nõ ꝓcesit ad hmõi crimina
ꝓponēda,ut cæteri simili pœna ꝑterriti ad infamiã ꝑlatorũ
1 suorũ de facili ꝓcedere nõ ꝑsumāt.Ber.† No.1.ex text.ꝙ ad
denũtiationē uni⁹ tñ pt cõmitti inqsitio ēt ꝯ epm denũtia
2 tũ,ad hoc qđ dixi p⁹ Io.An.in c.licet,s̄.ti.ꝓxi.† No.2.ꝙ cõ
missa examinatione alicuius causæ non uŕ cõmissa diffini-
tio,sed dēt diffinitio reseruari,& remitti ad delegātem, de
3 quo ī c.1.de seq.pos.& fru.† Itē no. ꝙ licet denũtiator non
se inscribat ad aliq̃ pœnã,tñ puniri dēt,si deficiat in ꝓban
b do.ᵇ † Itē collige denũtiatũ absoluēdũ,si sufficiēter crimi-
4 na nũtiāta ꝓbata nõ sunt, & sic nõ est locus delatiõi iuŕi in
supplemētũ ꝓbõnis,ꝑ hoc uide bonũ tex.cũ gl.in c. tã lite-
ris,s̄.de testi.In gl.1.in fi.No.gl.ꝙ licet in accusatiõe,uel in
pura inqsitiõe nõ reqrat admonio,ut no.in c.licet Heli. j̄.
de simo.secus,qñ inqsitio cõmittit ad denũtiationē alicui⁹,
no.gl.qa ꝯriũ sentit in c.quałr,& qñ,s̄.ti.ꝓxi:& ibi dixi.†
in gl.2.ibi.*calunmiari præsumitur sicut in accusatore.*Not.bene
gl.iũcto tex q de calũnia cõuincit accusator eo ipso,qđ nõ
ꝓbat,& idem tenet Bar.in l.1.ff.ad Turp.& in l.athletas, §.
itē ꝑuaricator,ff.de his,q no.īfa.& ibi ē gl.sing. de hac mã
ponēs casus exceptos,ī qb.nõ statī ꝑsumit calũnia, qa defi
cit ī ꝓbādo.Prius casus est,qñ qs accusat ex necessitate of-
c ficii ᶜ ut est ī tutore,ut ī l.2.C.q accu.nõ pos.scđs casus est
qñ ex necessitate hoc facit,ut qa hęres,q tenet uēdicare ne
cē defuncti.l.cũ fratrē,C.de his,q.ut īdi. Terti⁹ rõne īmēsi
doloris ut qñ marit⁹ accusat uxorē de adul.ut ī l.q̃uis,C.đ
adul.Quart⁹,qñ ꝑꝑ īmēsitatē delicti.ut qñ accusat de falsa
moneta.nã,ut facil:⁹ repiat accusator i⁹,ñ uult,ut deficiens
ī cõtinēti ꝑsumat calũniari,ut l.1.C.de fal.mo.itē fallit ₰m
Bar.ibi rõne infamiæ,ut si accusat⁹ erat īfamat⁹ de delicto,
ꝑ hoc bon⁹ tex.ī l.miles.§.mulier,ff.de adul.itē si audiuit il
lũ criminosum a fide dignis ꝑsonis,sec⁹,si a u lib.fac.t.c.iq
sitiõis,j̄.de sen.exc.itē fallit,si testes deceperũt accusatorem
ut qa ꝓmiserũt testificari,& defecerũt ꝑ hoc uide bonã gl.
2.q.3.c.Paulũ.item fallit,si semiplene accusator ꝓbauit ₰m
Vin.& facit qđ no.Io An.ī c.cũ dilecti,de ele.& Spe.in tit.
de accu.ad fi.in his ergo & similib.casib. licet qs deficiat in
ꝓbādo, nõ ꝑsumit tñ statī calũniari , sed iudex ex offõ suo
dēt īqrere,utrũ fuerat calũniat⁹,& si repiret euidēter calũ-
niã,puniet calũniatorē ēt in istis casib.ut ī ꝑall.l.1.§.ad Tur
& no.gl.ī ꝑal.§.itē ꝑuaricator.Rŕr ergo cx̃ hos casus & si-
miles cõis est opi.ꝙ eo ipso,ꝙ qs deficit in ꝓbãdo, ꝑsumit
calũniari,& sine aliis indiciis pt puniri de calũnia, qđ eui-
dēter ꝓbat hic,ubi ꝑꝑ se tñ fundat , ꝙ nõ repit aliqđ deli-
ctũ ꝓbatũ,& facit 2.q.3.c.q nõ probat,& 2.q.8.cap.quisqs.
† Dicit tamen Bartol. in d.§.item præuaricator, quòd ista
non est præsumptio iuris , & de iure,imò admittit ꝓbatio
innocentię

a Vide de hoc optimũ tex.in c.qa iusta.5.q.6. quē tex. ēt all. hic qdã gl. parua.Vide gloss. no.& ordi.in l.ad cõmētariēsem, ff. de custo.reo. quã cõmēdat multum Bal.in l.si uteris,ī fi.C.de fid.instru. Bellent.
ZACHAR.

b In ꝓbādo.no. est tex.in l. diuus. ff. de custo.re. & ī l. ab accusatione.§. nũtiatores, & ibi Bar.ff.ad Turp.nõ tñ de cõsuetudine ₰m q̃ ꝓbare nõ tenēt, sed solũ noia testiũ iudici dare dēnt,₰m Bal.in apos.ad Spe. in ti. de acc. uer. sed ne syndic⁹,Sal.ī l. ea qdē,C.de acc. Ange.Are.ī trac.malefi.ī uer.ad denũ. col.2.Bar.in ꝑall. §.nuntiatores , & l.diuus,ubi ēt tangit de primo mēbro huius apost. & Car.ī cle. sæpe, col.fi.q.5. de uer. sig.& Bald.in sua marg.ī uer.denuntiatio,uer.fi.& in l.sancimus, C. de iud.
SEB. SAPIA.

c Officii . Vide Catal.ī trac. syndic. uer.610.inci.adde & no.ubi dicit,ꝙ si iudex ex officio suo ꝓcedit,nõ tenetur ad expēsas inquisitor,quia illud fecit ex necessitate officii.

innocētię,& iõ dicit se putare,ꝙ antè,q̃ iudex puniat calũ-
niatorē dēt sibi statuere terminũ ad probandũ innocētiam
suã.Sed hoc dictũ uŕ prima frõte ꝯ istũ tex.ubi papa nõ sta
tuit terminũ ad se excusandũ,imò incõtinēti mādauit eum
puniri.s.suspendi,donec probaret innocentiã suam,& uŕ in
hoc iste tex.mirabilis ut primò puniat calũniator de calum
nia,& postea recipiat probationes suꝑ innocentia,cũ debe
ret esse totũ oppositũ,maximè ₰m illã theoricã Bar. & sen.
tit hic Hosti.& iõ admittitur ista probatio innocētie,quia
& si ñ plene,tñ aliqualiter ꝓbauerat,ut ī tex.alias.n.₰m eũ
ñ admittit purgatio īnocēcię,alle.qđ hŕ ī aut.de iud.§. por
rò,& sic sentit aꝑtè,ꝙ ex toto deficiēs ī ꝓbādo uenit puniē
d⁹ pœna calũnię,nec admittit ꝓbatio īnocētiæ,qđ ē ꝯ Bar.
ī loco ꝑal.nec doc.hic hãc ꝯrietatē tāgũt.Satis putarē pos-
se ęquæ distingui,ut accusatore ex toto deficiēte iudex non
dēat īponere pœnã momētaneã accusatori,nisi pri⁹ admit-
tat suas ꝓbõnes suꝑ īnocētia.nã satis eēt īhumanũ & acer
bũ nõ admittere ꝓbõnes,cũ posset ex cã a calũnia excusari,
& ꝑ hoc bon⁹ tex.hic ī fi.& ī c.1.de ele.lib.6.sed pœnã suc-
cessiuã ꝑꝑ ꝑsumptionē ortã ex deficiētia pt īponere,cũ il-
la lītatiõe,donec se purgauerit,& ita pt ītelligi iste text. &
& sic nõ ꝓcedet opi.Hos.hic,ꝙ purgatio nõ admittit, si ex
toto defecisset ī ꝓbādo,pt tñ saluari dictũ suũ,qñ uellet se
purgare ꝑ iuŕm tñ,ꝓut ipse Host.sentit,secus,si ꝑ alias ueri
similes ꝑsumptiões,ut s̄.dixi,& hoc no.†In ea.gl.ibi:ꝑ *sacŕm*
7 *suũ,&c* Sed ꝓpe finē gl.cõcludit, ꝙ istud arbitrariũ erit , qa
purgatiões hodie sunt arbitrariæ,quasi uelit, ꝙ isti cõmissa
rii poterũt indicere purgationē ꝑ suũ sacŕm,uel adiungere
duos,uŕ tres cõpurgatores,₰m ꝙ eis uidebit.Hos.dicit suffi
cere solũ iuŕm,qa nõ hŕ tex.de purgatiõe.Sed certè opi.gl.
mihi pl⁹ placet,qa text.dicit,ꝙ canonicè dēt se purgare , &
purgatio canonica est arbitraria,ut j̄.de pur.ca.ꝑ totũ 2.q.
5.c.cõsuluisti.Itē poterit canonicè purgare īnocētiã suã ꝓ
bādo aliquē modũ de supradictis,uel cõsimiles.† In ea. gl.
ibi,.*pœna illius,qui denuntiat,&c.* Sed ꝯ hoc,& ꝯ tex.fortiter
op ille,q denũtiat ª agit ad pnĩã, & iõ nõ tenet se inscribe
re ad aliquã pœnã ēt exordinariã,ut dicit tex.ī c suꝑ his, s̄.
tit.ꝓxi.itē pęna calũniæ est,ut puniat similtudine supplicii
sed iste denũtiator nõ agebat ad aliq̃ pęnã,ergo deficiens ,
hic nõ dēbat puniri inn.hic nõ rñdet ad ꝯriũ,sed dicit no.
grauiori pęna efficit denũtiator calũniosus,q̃ denũtiat⁹ cõ
uictus,qa denũtiat⁹ cõuictus fuisset cõpulsus tñ agere pnĩã,
sed denũtiator calũniosus hic suspēdit ab officio,& bñficio
d.Car.dicebat,ꝙ oportebat intelligere istũ tex.ꝙ agebat ad
certã pœnã,quasi uelit,hic loquat de denũtiatiõe canonica
& finis erat ad certã pœnã īponēdã . Ista est magna restri-
ctio ad istũ tex.& ꝯ opi.oĩum doc.& hoc c.hacten⁹ ꝑ oēs in
tellectũ ē,ut ꝓcedat ēt,cũ agit ad pnĩã,& minime sunt mu-
tāda,&c.ff.de legi.l.minime,& hoc adduco istũ tex. ī fi. dũ
dŕ,istũ dēre suspēdi , ne de facili ad ifamiã ꝑlatorũ ꝓsiliat.
põderat ergo fama,q̃ orit ex denũtiatiõe,& nõ pęna . Itē si
fuisset actũ ad certã pęnã,fuisset facta īscriptio ad pęnã ex-
ordinariã,ut ī c.suꝑ his,ꝑall.& iõ ītelligo istũ tex.ut proce
dat ēt ī denũtiatiõe,q̃ fit ad pnĩam.Et ad ꝯria rñ. & primo
ad c.suꝑ his.fateor.n.ꝙ denũtiãs nõ hēr se īscribere,qa nõ
agit ad pęnã,sed si deficit,tũc ꝑꝑ ifamiã,q̃ conat⁹ est iferre
9 denũtiator,dēt puniri,ꝓut dŕ hic.†Nã infamare aliũ,ē gra
ue delictũ,de pœ.di.1.c.homicidiorũ,& 6.q.1.c. deteriores,
& c.ex merito,& 5.q.1.c.1.& 2 & hoc aptisime uoluit lŕa
in fi.hic nã,si aliquałr ñ puniret denũtiator,de facili qsq; ꝓ
siliret ad denũtiādũ aliũ,nec ualet argumētũ,nõ se inscrib.t
ergo nõ dēt puniri.tolli īstātiã.Obiiciēs ꝯ electũ nõ cõfir-
matũ nõ se inscribit,qa nõ tēdit ad pœnã,ut dicit tex ī c.su
ꝑ his s̄.ti.ꝓxi.& deficiēs ī ꝓbõne punit,ut ī c.1.de ele.li. 6.
Nec ₰m contrarium,qa in odiũ calũniosi inductũ est,ut pu
niat similitudine supplicii,sed si nõ reperit consimilis pœ-
na:quia ad pœnã nõ agebat,dēt puniri alio mõ,qa non dēt
calũniose ꝓsilire ad infamiã alteri⁹,& crimina nõ dēnt re-
manere impunita. Et ꝑ hoc hēs intellm̃ huius.c.rationē ipsius tene menti .

De simonia. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Simonia respectu aliorũ criminũ obtinet principatum.*
Simonia quid sit,& unde dicitur,quot modis contrahitur,quis admittatur ad accusandum, uel testificandum,uide remissiuè.
2 *Diffinitio simoniæ.*

Cõtinuari pɜ ista rub.ad ꝑcedētes hoc ordine supra uisum est de accusatorib.& calũniatori-
1 bus.† Nũc restat uidere de his criminib. & qa inter cætera simonia obtinet primũ locũ,nã cętera respectu h⁹ ꝓ nihilo reputãt.1.q.ult.c.si.iõ tractaturus autor de criminib.ꝑmittit de simo
b nia.& qd sit simonia,ᵇ uñ dŕ,quot modis ꝯhat, qs admittat ad accusandũ,uel testificandũ,& quot modis dicat qd spũale,uide plene.1. q. 1.
2 in summa,& in gl.seq.† Et ꝓpriè simonia ᶜ est
c uolũtas studiosa, uel uēdēdi aliqd spũale , uel spũali annexũ,& dixi uolũtas,uel cupiditas,qa spũalia uēdi nõ pñt,sed ex uolũtate solã uēdēdi,uel emēdi,ꝯgressã tñ ad actũ,cõmittit simo.

SVMMARIVM.

1 *Simoniam cõmittit epš , uel eius ministri accipiendo aliquid temporale pro conferendis ordinib.2.*
3 *Notarius episcopi an licite accipiat aliquid temporale citra peccatum simoniæ ex eo,quod scribit clericos ordinatos .*
4 *Simonia committitur, si quis accipiat pro spiritualib. aliquid temporale etiam sponte datum.*
5 *Scriptores bullarum in curia Romana pretium recipientes,an incurrant simoniam ?*
Simonia an habeat locum in curia Romana ?
Curia Romana si aliquid obseruat, debemus etiam nos obseruare,si apud nos sit statum contrarium .
6 *Papa an inuoluatur crimine simoniæ?*
7 *Ordinarius habet potestatem ligandi , & soluendi in habitu , non in actu.*
Presbyter non potest nec absoluere,nec ligare parochianũ alterius,nec aliquem,nisi sit sub parochia sua.
8 *Dans pecuniam papæ ex pacto pro beneficio obtinendo non est tutus apud deum,licet simus in casu, in quo ipse papa non committat simoniam.9.*
9 *Ludentes,si ex constitutione episcopi sunt excommunicati,incurrunt excommunicationem , ēt si ludant cũm episcopo,licet episcopus non incurrat, quia nõ potest ligari sua constitutione.*

CAP. I.

1 *IN ordinando.* † Breue ē, uel pt sic summari.Epš pro ordine ab eo conferendo , uel notarii nihil temporale exigere debent, & duo sunt dicta . Secundum,ibi:*pro ordinatione* . Casus literalis. Propositum fuit in synodo generali , utrum pro ordinatione aliquid accipiat,nec ordinat⁹
2 aliqd det.Ber.† No.1.ex tex.ꝙ ubi principale dēt esse gratuitũ,oĩa accessoria circunferentia debent etiam esse gratuita, unde non solum prohibetur episcopus,q ordinem confert,aliquid pro ordine recipere,sed etiam alii ministri,q sunt accessorii , & coadiuuãt ipsum episcopum
3 in celebratione.† In gl.2. ibi. *archidiaconus*;& si intelligatur de eo,loquitur tex.

a Vtrũ denuntiator criminis se inscribere debeat adde oĩno gl.2.& q̃ ibi scripsit Abb. late in c.inquisitionis in prin. s̄. ut ꝓxi.

b Simonia.quid aũt sit simonia,latè ponit bea.Tho.in 2.2.q.c.ar.1.ubi oĩno uide , ubi plenissime ponit ad declarationē hui⁹ rub.itē in 4.sentē. dist.25.q.3.art.1.& 2. & 3. ubi huc ꝑtinētia uideas uide Bar.in l.Barbarius,de offi. præt. Bellen.
SEB. SAPIA.

c Simonia . Vide Car.in c. nemo j̄. eo.ubi aliter definit simoniã.

de uoce,qua uocant ꝓmouẽtes, uel for-
te de illa uoce, qua rñdet ĩ scrutinio ẜm
formã.c.unici, de scrutinio ĩ ordine faci.
uel intelligi põt ẜm Odoff.de diacono,
q̃ cãtat euãgeliũ,& hoc magis ꝯsonat an
tiquę.Sed põt dici,ꝙ in utroq; in ipsorũ,
& in quibuscũq; administrãtib.hoc c. uẽ
dicat sibi locũ,qa ordo dẽt gratis ꝯferri.
3 †In gl.in uer.*uendere.*ĩ fi.duo sunt hic exa
minãda.Primũ,nũqd notari⁹ possit licite
2 ꝓ suo labore[a] aliqd capẽ.Scd̃m,nũqd da
tio alicui⁹ tp̃alitatis spõte oblatę possit
licitè sine pc̃tõ recipi.Ad primũ cõclude
breuiter post gl.& doc.ꝙ aut notari⁹ hẽt
salariũ d̃ publico,puta ab ẽpo,& nihil dẽt
exigere.Aut nõ hẽt salariũ,& tũc aut suũ
offm̃ est adeo necessariũ ĩ ordinatiõe, ut
nisi ipse scribat, ordo ñ dicat̃ rectè colla
tus,& tũc cũ officiũ suũ sit de cõferẽtibus
administrationẽ, nihil põt exigere.Ego
tñ ñ uideo, ꝙ officiũ scriptorũ possit eẽ
tale,ut necessario requirat̃ ad ordinẽ lĩ
me cõferẽdũ. & iõ simpl̃r põt dici,ꝙ ex
quo nõ hẽt salariũ de publico , recte põt
ꝓ labore suo pecuniã exigere, & istud.c.
uoluit ẜm Inn. tollere ꝯsuetudinẽ quorũ
dã locorũ, in quib.oẽs officiales,& mini
4 stri petebãt pecuniã. † Quò ad ẜm cõclu
de,ꝙ ꝓ ipsis spũalib⁹ nõ dẽt aliquid con
ferri ẽt gratis,ꝓ hoc iste tex. in fi.ubi or
dinãd⁹ ꝓhibet̃ dare , sed si ñ ꝓ ipsis spũa
lib.prĩcipal̃r,sed ex charitate quadã ali-
quid spõte cõferẽ,licitè recipi põt,ut ĩ c.
5 & si qões.j̃.e.ti.† Op.ex̃ gl.ꝯ tex.& vr̃, ꝙ
notarius indistincte recipere possit.nam
in curia Romana notarii exigunt pecu-
nias,& p̃p̃ scit,& tolerat,imo est ibi facta
taxatio,q̃tũ solui dẽat̃,ꝓ qualibet bulla.
ergo & ĩ aliis locis notarii licitè recipe
re pñt arg.in c.in causis, s̃.de re iudi.nã
ipsius curię actio nr̃a dẽt esse instructio,
sicut dicimus in actione Xpi.ĩ c.significa
sti,de elec.Sol.dñt doc.ꝙ in curia Roma
na notarii nõ hñt salariũ;iõ licite exigũt
b uel ĩ curia Romana nõ hẽt locũ[b] ti.de si
mo. sicut nec in curia principis hẽt locũ
lex Iulia de ambitu,qd̃ ẽ uerũ ẜm Host.ĩ
his,q̃ sunt simoniaca, qa ꝓhibita,secus ĩ
ꝓhibitis,qa simõiaca,ut dicit gl.ĩ c.ex ꝑ
te,de of.dele.dicit Host.ꝙ licet p̃p̃ nõ li-
get̃ ꝓpria cõstõne in his , q̃ sunt simonia
ca,qa ꝓhibita, tñ dẽret ipse p̃ ceteris ab
stinere,qa si in se hoc nõ sit malũ , est tñ
spẽs mali, a qua p̃cepit apl̃us abstinẽdũ,
ut in c.cũ ab oĩ spẽ mali , de ui.& ho.cle.
decolorat̃ stat⁹ eccl̃ię,ergo dẽt abstinere
6 1.q.7.c.& si illa. † Et hęc faciũt ad qõnẽ
c notabilẽ,nũquid p̃p̃[c] inuoluat̃ crĩe simo
nię,si de facto recipit pecuniã ꝓ collatio
ne alicuis p̃laturę, seu bñficii? & expresse
nõ reperi hãc qõ.examinatã ꝑ doct. nisi
ut do.Car.hic simpl̃r dicit,ꝙ nõ cõmittat̃
simonia,quasi inferẽdo hoc ex p̃dictis,ꝙ
titulus bñficii vr̃ de iure positiuo,& papa
utit̃ eo iure,& in istis nõ ligat̃, ut in c.ꝓ
posuit,de cõces.p̃bẽ.Ego sp̃ tenui opposi
tũ,& ita repetẽdo.§.q uerò, in c.extirpã
dę,de p̃bẽ.posui sup̃ hoc cõclusionẽ,ꝙ si

bñficiũ hẽt administrõnẽ ordinis,uel excutionẽ clauium,ẽt
p̃p̃ inuoluit̃ uitio & pc̃tõ simonię , secus, si nõ hẽt admini-
strõnẽ ordinis, uel executionẽ clauiũ , ut sunt ista hospita-
lia,ul̃ alię administrõnes tp̃ales.Primũ ꝓbo rõne. nã licet
ipse titulus bñficii sit de iure positiuo; tñ executio ordinis,
seu ptãtis clauiũ est de iure diuino . nã ordo erat in ueteri
testõ,ut uẽdẽs executionẽ ordinis uideret̃ uẽdere ipsum or
dinem,& gratiã dei;& ista sunt simoniaca in se,& iõ ꝓhibi-
7 ta.1.q.1.c.q studet. †Vñ dẽs scire,ꝙ qñ alquis ordinat̃,reci
pit tm̃ ptãtẽ soluẽdi,& ligãdi in habitu , nõ aũt in actu.12.
q.1.c.ecce sufficiẽter,cũ.c.seq.hinc est, ꝙ nõ põt quis absol-
uere,uel ligare parochianũ alterius, q̃tũcunq; sit sacerdos ,
si tñ sibi cõfert̃ bñficiũ tũc dat̃ sibi aliqua executio ordinis.
quę qdẽ executio est in se merè spũalis,& de iure diuino,&
ꝓ hoc uide bo.gl.in c.licet.j̃.de pœnis,& tex.cũ glo.in c.ex
diligẽti.j̃.e.& sic intelligo.1.q.1.c.presbyter,& 1.q.3.c.al-
tare ; & in collatione ẽpatus nulli dubiũ est,ꝙ p̃p̃ cõmitte-
ret simoniã.1.q.1.reperiunt̃,qa ẽpatus ẽ ordo, & cũ ista sint
cõnexa, nõ excusat̃ dicẽdo se recipere pecuniã ꝓ tp̃alibus ,
qa uẽdito uno ex cõnexis neutrũ inuẽditũ relinquit̃.1.q.3.
c.si quis obiecerit. Sed in aliis bñficiis nõ hẽntib⁹ executio
nẽ ordinis p̃p̃ nõ cõmitteret simoniã, qa ꝓhibitũ ẽ in illis
tm̃ de iure positiuo,quo p̃p̃ nõ ligat̃: dẽt tñ abstinere rõni-
8 bus p̃dictis.† Et in oĩbus casib.puto,ꝙ ille , qui dedit ex pa-
cto pecuniã papę,nõ sit tutus quò ad Deũ,nec põt sine pc̃tõ
administrare ĩ bñficio.Et in casu,in quo p̃p̃ non cõmitteret
simoniã,ex quo extabat cõstõ ꝓhibitiua , subditus incidit ĩ
d pœnã,[d] sicut in sil̃i disputat Io.An.qõnẽ. Caueẽ statuto ẽpi
ꝙ ludẽs ad azardũ sit excõicatus.an ludens cũ ẽpo, qui fecit
excõicationẽ,incidat ĩ excõicationẽ?& cõcludit ꝙ sic,licet
ipse ẽpus nõ sit excõicatus,quia nõ potuit ipse ligari sua cõ
stõne;ita disputat in rl̃a,cui licet,de re.iur.l.6.in Mercu.ita
ẽt ad ꝓpositũ.ubi p̃p̃ nõ cõmitteret simoniã,ex quo recipiẽ
do pecuniã ex pacto nõ suspẽdit cõstõnẽ ꝓhibitiuã, dãs pe
cuniã cõmittit uitiũ simoniæ,& sic nõ põt agere pœnitẽtiã,
retẽto bñficio,ut in c.ĩquisitionis ĩ prin.s̃.de accu.& plenis
sime hunc articulum prosequor in d.repetitione.

SVMMARIVM.

1 *Tanquam simoniacus deponitur ille,qui pecunia accepta eiecit aliquem de ecclesia sua se in ea intrudendo.*

CAP. II.

QVi alium Breue est, sed põt sic summari.
1 † Deponendus est,qui per pecu-
niã aliquẽ eiecit de eccl̃ia sua,se postea intrudẽ-
do.No.1.ex tex.unũ casum, in quo fit depositio,li
cet ꝓcedat̃ ꝑ uiã inquisitionis. Aliqui tñ uolunt intellige-
re hoc.c. qñ fuit processum per uiam accusationis,sed pri-
mum uerius,quia tex.loquitur indistinctè,& commisit ista
duo pc̃tã.nã successit in locũ uiuentis,& commisit crimẽ si-
monię,de quo dic,ut in c.inquisitionis,in prin.s̃.de accu.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus potest per quemlibet Christianum accusari, per alium uerò non, num.24.*
3 *Testis exoratus precibus per partem,ut ferat testimonium, non potest tanquã suspectus accusari.*
5 *Testes an & quando possunt compelli testificari in criminalibus.*

CAP. III.

1 *SI dominus.* † Quilibet catholicus admittitur ad accusandũ de crimine simo-
nię,& scd̃a ps,ibi : *non igitur &c.* Casus lr̃alis . Quę-
rebat̃ . utrũ q̃libet catholic⁹ admittẽd⁹ sit ad accu-
sationẽ simoniacorũ?rñd.p̃p̃,ꝙ q̃libet admittẽd⁹ ẽ,ar.à mi
nori.Si.n.dñus,q fuit sine pc̃tõ lñiam accusandi dedit uni,s.
Iudęo sceleratissimo,cũ dixit.Si malè loquut⁹sum&c.ml̃to
forti⁹ null⁹ catolic⁹ repellẽd⁹ ẽ,imò poti⁹ exhortãd⁹,ut ue-
ritatẽ asseueret ad repellẽdũ simoniacã prauitatẽ.Ber.Not.
1.ex tex.ar.ꝙ superior põt accusari ꝑ inferiorem,ad hoc.c.
2 licet,& c.ueniẽs,s̃.de accu.† No.2.unã rl̃am, ꝙ non catho-
licus

SEB. SAP.
a Pro suo labore. Vide Deci. in c.1. col.27.uer.restringitur hæc prima limitatio,s̃.de ꝓbatio. ubi ponit, qñ notari⁹ possit percipere salariũ. Vide omnino bo. gl. in dict. c.Sicut ẽpum. 1. q. 2. hic alle.in gl. Bellen.
ZACHAR.
b In curia Romana nõ habet locũ. Adde istum dixisse & notasse Bart. ĩ l.1.in prin.ff.ad leg. Iul. de ambi.
SEB. SAPIA.
c Nũquid papa.Vide de hoc articulo ꝑ Fel.in c.ex ꝑte. 1. in prin.s̃.de offi.dele.& ꝑ eundem,hic,& ꝙ papa possit ille quæri in crimine simoniæ, præsupponit gl.in c.si papa 40.dist.ubi Gemi. ita tenet & idẽ tenet.Gemi.in c.altare.1.q.3.& in c. nõ debet.12.di.
ZACHARI.
d Nõ sit tut⁹ quo ad deũ. Adde hoc tenuisse istũ in c. extirpãdę.§. ꝙ uerò,in fi.in repe.cõtra gl.in c.ex parte,lo.1.d̃ off.dele. archi. & Gemi.in c.1.12.di. & Io.d̃ Ana.hic op.istisse quit Fel.in c.d̃ cætero, col.fi.uer.de simonia uero cõmissa,s̃.de re iud. ubi dicit , ꝙ licet papa ñ liget̃ ĩ aliquib.ligat̃ tñ, qui cõtrahit cũ eo,q. b⁹ addẽ Bald.in l. Barbarius, col.2. in fi.ff.de off.prætoris.
SEB. SAP.
e In pęnã. Vide Feli. pungentẽ in c. de cætero,in fi.s̃. de re iudic. & de ista qõne,q̃ refert Abb.hic, uide oẽs in c.ut animarũ,d̃ consti.in 6.Bal.in auth.q̃buscũq;,C. de sacrosan. eccl. & in l.digna uox, C.de legi.& Alex. ĩ l.1.ff.quod quisque iuris, in prin.

3 licus ñ admittit̃ ad accusandũ ẽt de crimine simoniæ.†No.
3.bo.tex.in arg.ꝙ testis exoratus p̃cibus ꝑ partẽ,ut ferat te
stimoniũ nõ dr̃ suspectus. In gl.1.ibi: *Iudæ.* melius diceret,
Iudæo,ẜm Io. An.qa ista uerba,q̃ sequunt̃,nõ fuerunt dicta
Iudę,sed illi Iudæo ministro,q dedit alapã Iesu,dicens? sic
rñdes põtifici?& Chr̃s rñdit.Si malè loquut⁹ sum,&c. & sic
ẽt deberet corrigi gl.sequẽs.Gof.dicit,ꝙ p̃t intelligi tex.de
illa authoritate, q̃s ex uobis arguet me de peccato, &c. Nã
illa authoritas loquit̃ ꝓpriè de accusatore; sed prima de te
ste.Sed tu dic,ꝙ utraq; authoritas p̃t applicari ad lr̃am.se-
cunda põt applicari ad tex.ibi: *accusandi.* prima põt appli-
cari ad lr̃am,ibi.*ut ueritatem asserat,&c.* Istę authoritates fa
ciunt tm̃ quo ad sup̃ficiẽ: qa in ueritate sensus illius autho
ritatis est,ꝙ à nemine poterat Chr̃s accusari,sine redargui.
4 †In gl.in uer.*catholicus admittitur in testimoniũ,&c.* hoc ñ est
uerũ simpl̃r; iõ dic,ꝙ aut q̃rit̃,nũqd q̃libet admittat̃;& dic,
ut le.& no.in c.ꝑ tuas.j̃.e.ubi dicã.aut q̃rit̃, utrũ q̃libet ad-
mittat̃ ad accusandũ:& dic ut plenè dixi ĩ c.cũ P.s̃. de accu.
5 †In gl.fi.in fi.de hoc an,& qñ testes possint cõpelli in crimi
nalib⁹,dic,ut in c.dilectorũ,al̃.in gl.Et iste tex.posset intel
ligi ẜm Io.An.ꝙ primò sit exorãdus ꝑ partẽ, sed cõpellẽd⁹
ꝑ iudicẽ,& no.primũ,ꝙ p̃t licitè exorari ꝑ partẽ,ut s̃. dixi.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus pendente accusatione super simonia prohibetur ab administratione diuinorum.*
2 *Papa debet ordinẽ iudiciariũ seruare de potẽtia ordinaria, secus de absoluta.*
3 *Lite pendente reus nõ priuatur re sua,puta beneficio,nisi pẽdeat lis sup̃ aliquo graui crimine; quo casu quis suspenditur à re sua,donec causa finiatur.*
4 *Simoniacus licet occultus,an & quando sit suspensus tam quo ad se, quã quo ad alios; adeo,ut alij audientes diuina ab eo peccent.*
Simoniacus non dicitur ille,qui habet beneficium, pro quo consequẽdo alter dedit pecuniam,& ipse ignorat,quando autem sciret,tenetur dimittere.
5 *Simoniacus an & quando possit prohiberi celebrare.*
Excommunicatus à iure poterit excommunicari ab homine.
Excommunicatus à iure poterit iterum ab homine suspendi.

CAP. IIII.

a 1 2 *ACcusatum.* [a] † Simoniacus pendente accusatione ab administratiõe
diuinorũ ꝓhibet̃.Hoc dicit cũ seq.†No.1.ex tex.
ꝙ papa necessitat̃ ad seruandũ ordinẽ iudicia-
b riũ:[b] & intellige de ordinaria potẽtia,& nõ de absoluta,ut
3 in c.ꝓposuit de cõces.p̃b.†Not.2.casum,in quo lite pẽdẽte
q̃s priuat̃ quasi possessione bñficii,&officii:& intellige hũc
tex.qñ accusatus erat infamatus de simonia,ut in gl.nã per
atrocitatẽ dicti cõcurrẽte infamia,fit suspẽsio,donec cã fi-
niat̃,ut in c.inter.j̃. de pur.ca.& idẽ in aliis magnis crimi-
nibus cõcurrẽte infamia:& uide qd̃ no.Io.An.in d.c.inter,
4 & in c.1.de accus.lib.6.†In gl.prima,ibi: *quãtuncunque sit oc cultus* põdera,qa gl.uidet̃ sibi cõtraria:qa hic dicit,ꝙ simo
niacus in ordine,q̃tũcũq; sit occultus,est suspẽsus.j̃. in uer.
*si uero.*dicit,ꝙ si est occultus,nõ est suspẽsus quo ad alios.Et
ut clare habeas hunc articulũ,aduerte ad duo. Primũ,nũqd
simoniacus sit suspensus.Secundũ,nunqd possit ꝓhiberi,ne
missam celebret. Ad primũ dic,ꝙ aut est simoniacus in or-
dine; & quantuncunq; sit occultus,est suspẽsus quo ad se &
quo ad alios:qa & alii peccãt audiẽdo diuina ab eo.32.dis.
c.p̃ter.§.uerũ,& no.Inn.in c.tanta.j̃.eo. & ita intellige hãc
particulã gl.Si uerò est simoniacus quo ad bñficiũ,si est ma
nifestus & notorius, suspẽsus est quo ad se & quo ad alios,
arg.in p̃all.§.uerũ,& no.Inn.in p̃all.c.tanta, nisi delictũ si-
monię fuisset cõmissum eo ignorãte; ut qa pr̃,uel alius de-
disset pecuniã eo ignorãte,ar.1.q.7.c.pñtiũ: sed cũ hoc sciue
rit,dẽt dimittere bñficiũ.si uerò est occultus, & tunc est su-
spẽsus quo ad se nõ quoad alios, sicut q̃libet peccator,& ip
se peccat celebrãdo,sed alii nõ peccãt eũ audiendo;& sic lo
5 quit̃ glo.in fine,& sentiunt hic doc.† Quoad ẜm dic,ꝙ aut
notoriũ est eũ esse simoniacũ; & nedũ dẽt ꝓhiberi,imò de-
poni,ẜm ea,q̃ le.& no.in c.inq̃sitionis,s̃.de accusa. Aut hoc
nõ est notoriũ,nec infamatus est,& nõ dẽt ꝓhiberi,ut s̃.di-
xi . Aut infamatus est ; & debet prohi-
beri,ut hic.nec ob.oppositio gl.ꝙ iã iste
est suspẽsus ipso iure; quia in tex.nõ dr̃,
ꝙ debeat suspendi;sed ꝙ debeat ꝓhibe-
ri. nã & suspẽsus posset de facto celebra
re.iõ dẽt prohiberi,quasi ꝓhibitio con
ferat̃ ad factũ,suspẽsio ad ius. Itẽ (ut di-
cit Io.An.) p̃t propriè suspẽdi, licet sit
suspensus, nã sicut excõicatus à canone
posset excõicari ab homine , ut in c. ita
quorundam. j̃. de Iudæis , & quod ibi
no.glo.ita suspensus à iure potest etiam
suspendi ab homine.

SVMMARIVM.

1 *Simonia propter immanitatem criminis dicitur hæresis:non autẽ ꝙ sit hæresis,uide infra proxi.c.*
2 *Papa de hæresi accusatur,nõ aũt de simonia,nisi concurrentibus tribus,de quibus uide remissiuè.*

CAP. V.

QVoties. Idẽ dicit, quod p̃cedens,nisi ꝙ illud c loquit̃ in accusatione,
istud in inquisitione;& c.illud
loquitur de simoniaco in genere, istud
declarat de ordine. Et ex his colligunt̃
oppositiones , quæ possunt formari de
1 sup̃fluitate.†Not.1.ex tex.ꝙ simonia dr̃
d hæresis[c]. Nunqd aũt quilibet simonia-
cus sit hæreticus[d] ? dic ẜm Inn. ꝙ non;
sed ille esset hæreticus,qui crederet gra
tiã sanctispirit⁹ posse p̃tio acquiri. Alii
uerò nõ credẽtes, sed dantes pecuniã ꝓ
auiditate habẽdi bñficiũ, uel cõsequẽdi
ordinẽ,nõ sunt hæretici, sed simoniaci;
sed p̃p̃ immanitatẽ criminis appellatur
hæresis.Et ex his infero ad id,qd̃ no.gl.
2 in c.si quis pecunia.79.† Nunquid papa
possit accusari de simonia , cũ possit ac-
cusari de hæresi.40.dis.c.si papa, & dicẽ
dũ,ꝙ nõ, nisi cõcurrant tria,q̃ no. in gl.
in illo c.si papa,præal.& tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus deponitur, si est sacerdos.*
2 *Simonia est pestis inficiens hominem, & reddens ipsum inhabilem ad executionem officij.*
3 *Simonia,& hæresis puniuntur per sola signa, & præsumptiones propter atrocitatem tanti criminis,& idem est in alijs grauibus criminibus.*
4 *Homicidium an sit horribilius crimen,quã simonia?*

CAP. VI.

1 *SIcut simoniaca.* † Simoniacus est deponen-
dus . h. d. Casus literalis .
Quærebatur de pęna iniungenda simo
niaco,& resp.papa,ꝙ sicut simoniaca pe
stis sua magnitudine alios morbos uin
cit, ita sine aliqua dilatione , cũ de ipsa
constiterit , de ecclesia Dei debet eli-
minari atque expelli . Ber. Not.primo
ex tex. ꝙ simonia appellatur hic pestis .
sicut enim pestis inficit hominẽ, & mul
tos,ita simonia inficit, qa reddit ipsum
inhabilẽ ad executionẽ officii,& tãta ẽ
cupiditas cõsequẽdi bñficia , ut multos

a Accusatum.Qualiter puniri deat simoniacus, ẽ tex. in c.2.de cõfes. & latissimè ponit B. Thom.2.2.q.c.ar. ult. Bellen.
ZACHAR.
b Ordinem iudiciariũ. Adde Bal. in c.1.in 3. col.ad fi.in uer.obseruet̃, in tit. si inter do. & uas. lis oriat̃,in usi.feu.Inn. & Io. An. in c. in causis, s̃.de re iu. Lanf.in cle.sæpe, nu.16. & ibi in apo. Cel. in uer.sine figura, de re iud. & dixi aliquid in apost. ad istũ in c. cũ olim, nu.25. in apost.in uer.non tñ citationem,præall. tit.de re iud.
ZACHAR.
c Simonia dicitur hæresis. Adde Fel. in rub.s̃.e.isto tit. quem omnino uide;quia multa ponit ibi circa hoc.
d Hęreticus.Vtrũ simoniacus dicat̃ hæreticus,uide Archi. in c .frater.1. q.1. de quo uide Abb.in c.per tuas. el grande.j̃.eo. & uide tex.ĩ c.ut eos. 1.q.1. & gl.in c.licet Heli,j̃.eo. propẽ fi. & de hoc uide multũ elegãter & philosophicè ꝑ S.Tho.in 4.sen.di. 25.q.3. art.1. post med. ubi inter cætera dicit, ꝙ simoniaci propriè & ꝑfectè loquẽdo nõ sunt hæretici , cũ non habeant opinionem:sed dicuntur hæretici p̃p̃ similitudinẽ actus; qui actus ita operat̃, si existimarẽt spiritum sanctum pecunia possideri quę existimatio esset hæretica. Bell.

SEB. SAP.

a Tanta. Ad materiã huius decretalis uide not.per doct.in c.ueniens, primo.s̃. de testi.

Tanta. An sit in distinctè uerum, ꝙ quilibet criminosus, uel alius admittatur ad accusandum, uel testificandum in crimine Simoniæ, uide tex.& glo. in c.sanè.12.q.3.in c.quęro.§.porrò.6.q.1.& gl.ea.q. in sum.& 2.q.4.in sum.& uide, quæ latè habentur de hoc. in c.licet Heli,& ĩ c. per tuas.el.1.j̃.eo.& elegantiss. p d. meũ Fran. de Are. in c. ueniens, el 1. de testi.in suis recollectie.Bellen.

b SEB. SAPIA. Meretrix.Ex hoc uidetur posse inferri, ꝙ meretrices nõ admittunt̃ ad testificandũ in crimine simoniæ: qa nulla iura specialiter dicũt meretrices admittendas, sed criminosos tãtum. & licet text. iste uelit, ꝙ meretrices admittantur ad accusandum, non tñ sequitur, ergo etiã ad testificãdum: quia maior idoneitas requiritur in testificando pp maius periculum.c.licet Heli.in fi.j̃.e. contrarium tamen tenet gl. hic in fi. & Alex.in consil.11. incip.circa primũ dubium,quo quæritur in primo uo.

ZACHARIAS.

c Tenemur uitare in diuinis. Adde Fel. pulchrè in c. accusatum, in fi.supra.c.titu.

SEB. SAPIA.

d Non satis,Extẽde hanc.tex.ut per Ab.in c.ad nostrã, 1.c.& in c. ea quæ, 1.eodem.

3 inficiat sicut pestis.†No.scd̃ò casum spe
cialẽ,vbi in crimine graui & grauissimo
ꝓcedit̃ p sola signa,i.p uerisimiles ꝓba
tiones. nã rr̃ in criminibus debent esse
ꝓbationes luce clariores.l.sciãt cuncti,
C.de ꝓba.canonizata.2.q.8.& 5.c.sciãt
cuncti, & 5.q.6.c.Epiphaniũ:sed in isto
crimine simoniæ in odiũ sui admittunt̃
p̃sumptiones: & ita in crimine hęresis.
de quo in c.cũ cõtumacia,de hæret.li.6.
& in l.2.C.de hęre.†In gl.1.in fi.uel dic
s̃m Hosti ꝙ homicidiũ est horribilius:
sed crimẽ simoniæ est grauius:uel simo
nia est grauius delictũ quo ad inficiẽdũ
characterẽ, vñ puto sic dicẽdũ, ꝙ aut qs
credit, ꝙ possit acqrere p pecuniã gra-
tiã Dei: & tũc cũ iste sit hæreticus gra-
uius peccat,ut dixi in c.p̃cedenti:sed ubi
euitat̃ hæresis, tũc homicidiũ est grauiꝰ
delictũ respectu cõmittẽtis, & illius, in
quẽ cõmissum est,sed quo ad inficiendũ
characterem simonia in ordine est gra-
uius delictum,quod bene no.

SUMMARIUM.

1 *Simoniacus p̃t accusari per q̃tuncũq; criminosos & alias inhabiles,puta p meretricẽ,uel seruũ ꝓpriũ.* 2.
3 *Criminosi si ad aliquem actum uocentur contra regulas iuris communis, non uenit meretrix,nisi de ea fiat specialis mentio.*
4 *Simoniacus in ordine,etiam occultus,est uitãdus,& sine peccato non audiuntur diuina ab eo.*
Excommunicatus toleratus non est uitandus in diuinis; sed in occulto sic,ut erubescat.
5 *Simoniacus in ordine est suspẽsus & quo ad se,et quo ad alios,& non dispẽsatur in eo,nisi per solũ papã.*
Simoniacus in beneficio an & quando sit suspensus.

CAP. VII.

a
1 TAnta. a †Simoniacũ ac
cusare põt seruus,
meretrix,& criminosus.h.d.
& duas hẽt partes,sicut duas
reddit rõnes.secũda,ibi.*itẽ omnis.* Casus
lit.Dubitabat̃ circa crimẽ simonię,q̃ ꝑ-
sonæ in ipsius ꝓbatione essent accipien
dæ.Et resp.papa,ꝙ pp magnitudinẽ cri
minis simoniæ serui aduersus dñm,& q
libet criminosi admittunt̃ ad accusatio
nẽ ꝯ simoniacos.Itẽ oĩs peccator p̃t cã-
tare missam p̃ter simoniacũ, quẽ qlibet
accusare p̃t, etiã meretrix,ut ab ordine
2 malè accepto remoueat̃.Ber.† Not.1.ex
tex.casum,in quo seruus põt esse in iudi
cio ẽt in accusando dñm; & est spãle in
crimine simoniæ:rr̃ aũt serui nõ stãt in
iudicio,de quo.ff.de iudi.l.uix certis.3.
3 q.4.c.pe.† Secundò collige,ꝙ sub dispo
sitione gñali, qua criminosi admittunt̃
ad exercitiũ alicuius actꝰ,nõ cõprehẽdit̃
b meretrix b, nisi spãliter de ea caueat̃:qd̃
clarè innuit hæc lr̃a . nã primò dixerat
quoslibet admitti ẽt criminosos,& po-
stea subiunxit meretrices.licet.n.& ipsa
criminosa sit tñ pp eius uilitatẽ repellit̃
gñalr̃ à legitimis actibꝰ,& spãlis ꝓuisio
reqrit̃ circa ipsius habilitatẽ, ar.in l.qñ
Alexãdrũ,C. de adul.& l.adulter, eo.ti.
& facit hoc.c.ad statuta loquẽtia de cri-
minosis.In gl.1.ibi:*si accusatus fuerit infa
matus.* hoc limita, qñ clericus accusat̃ à
laico criminoso.tũc.n.reqrit̃,ꝙ accusa-
tus clericus sit malæ famæ:secus ergo,ubi laicus à laico,uel
clericus à clerico;de quo plenè dixi in c.cũ P. alleg.in gl.&
4 in c.p tuas.j̃.e.tit.†In gl.2.in prin.hæc sol.licet prima fron
te uideat̃ uera:tñ in veritate nõ ꝓcedit.nã & simoniacus in
ordine est pręcisus ab ecclesia.ergo nullũ spãle poneret iste
tex.in simoniaco,& ẽt seq̃ntes sol.gl.possent impugnari.iõ
cõclude breuiter post Inno.ꝙ alios peccatores ẽt p̃cisos ab
ecclesia toleratos nõ tenemur uitare ẽt in diuinis . nã licitè
audimus diuina ẽt ab excõicato tolerato;& facit c.cũ nõ ab
hoĩe.j̃.de sent.excõ.licet possumus in occulto eos uitare,ut
erubescẽtes agãt pniam,ar. in c.vr̃a,de coha.cle.& mul.Sed
simoniacũ in ordine,q̃tũcũq; occultũ, tenemur uitare in di
c uinis c,vt in c.p̃ter.§.uerũ.32.di.& sic intellige tex.ꝙ pecca-
tor,ẽt si sit p̃cisus,toleratꝰ tñ ab ecclesia,p̃t quo ad alios ce-
lebrare,licet ipse peccet celebrãdo. Sed simoniacus in ordi
ne,q̃tũcunq; toleratus,nec quo ad alios p̃t missam cantare.
5 †In ea gl.ibi:*nisi renuntiet beneficio, &c.* Cõclude latius asflu-
mẽdo aliqua dicta Inn. ꝙ aut qs est simoniacus in ordine,
aut in bñficio . Primo casu suspẽsus est quo ad se & quo ad
alios;nec ꝓdest renũtiare bñficio, nec dispẽsat̃ cũ eo,nisi p
solũ papã.1.q.1.ĩ c.gr̃am. Si uerò est simoniacus in bñficio;
& tũc,si est occultus, ñ est suspẽsus quo ad alios, sed quo ad
se tm̃;& si renũtiat bñficio,p̃t ordinẽ suũ exeq post peractã
pniam:sed illo bñficio retẽto, in quo fuit simonia cõmissa,
nõ p̃t agere pni..m, ut in c.inq̃sitionis,in prin.s̃.de accu. Si
uerò est manifestus;& tunc est suspẽsus ẽt quo ad alios & li
cet renunciet bñficio,eget tñ dispẽsatione, sicut qlibet no-
torius criminosus,ut in c.fi.de tẽp.ord. Sed p̃t cũ isto dispẽ
sari p ep̃m,dũmodo ñ sit ille ep̃s,q cõmisit simoniã,ut not.
3.q.5.in c.pñtiũ.Itẽ qd̃ dixi,ꝙ notorius simoniacus in bñfi
cio est suspẽsus quo ad alios,est uerũ,qñ simonia fuit cõmis
ra co sciente:secus,si eo ignorãte,puta per patrem,uel ami-
cum.tunc enim est suspensus quo ad alios;sed nõ potest il-
lud beneficium licitè retinere sine dispensatione,ut præall.
c.præsentium,& quod no.in c.sicut,& c nobis,j̃.eo.tit.

SUMMARIUM.

1 *Simonia in quibus rebus committatur.*
2 *Quicquid datur,ut quis recipiatur in aliquam religionem,simoniacum est.*
3 *Simonia committitur,siue detur aliquid,quando beneficium confertur,siue detur postea in progressu temporis.*
4 *Simoniam incurrunt recipientes, dantes, & mediatores.*
5 *Consuetudo tolerans simoniam,uel inducens,est nulla.*
6 *Moniales quando recipiunt aliquã in sororem, non debent ab ea uel eius consanguineis aliquid petere; sed ipsi consanguinei aliquid sponte offerant monasterio,uel dicant uolenti intrare, ut aliquid portet pro uictu; non autem paciscantur ,quia esset simonia.*
7 *Simonia non committitur eo,quòd beneficiati recipiunt beneficia reseruata eis annua pensione,dantes residuum fructuum alteri.*
8 *Cardinales locantes beneficia eis commendata sub certa pensione non committunt simoniã,secus,si renuntiant titulo cõmendæ accepta certa pecunia.*
Simonia non cõmittitur,si institutus in beneficio soluit certam pensionem alicui cardinali,quæ pensio fuit imposita beneficio uacanti soluẽda per instituendũ.

CAP. VIII.

d NOn satis. d.† Simoniacũ est p̃tiũ recipere
1 ꝓ ingressu religionis,& ꝓ prio
ratibus,uel in capellis concedendis, ꝓ p̃latis in
stituẽdis,ꝓ cõcedẽda sepultura, pro chrismate,
ꝓ oleo sancto,ꝓ bñdictionibus nubentium,uel aliis sacra-
mentis;nec ualet cõsuetudo in contrariũ.hoc dicit,cũ sequ.
Diuiditur.nã primò ponit consiliũ tripliciter prohibitiuũ
diuisim,cuius trãsgressores,& cõsensores dicit simoniacos.
secũdò cõiunctim ponit aliã triplicẽ ꝓhibitionẽ, dãnãs cõ
trariã cõsuetudinẽ,& cãm reddit.secunda,ibi, *pro sepultura.*
Casus literalis.In c.isto ꝓhibet̃,ne ab his,q trãseunt ad re-
ligionẽ,aliqua pecunia reqrat̃, nec prioratꝰ, vel capellania
ꝓ aliquo pretio alicui cõmittatur; & qui cõtrafecerit,tam
ille, qui dedit, quàm qui recipit , uel consensit , simoniam
cõmitttit, nec ꝓ aliquo spũali ulla exactio attentet̃. nõ ob.
aliqua cõsuetudine,qa diuturnitas tp̃is nõ diminuit pecca
2 tum,sed auget;& in se.c.idẽ dr̃.Ber.† No.1.ex tex. ꝙ ingres-
sus,

a sus a religionis est quid spũale.vñ ꝓ eo nõ dẽt aliqd tp̃ale
exigi:aliàs cõmittit̃ simonia,ut hic;de quo plenè dicet̃ in c.
3 qm̃.j̃.eo.ubi habet̃ de istis monialibus.† No.2.ꝙ pariter si-
monia cõmittit̃,siue à principio tp̃is institutionis aliqd tẽ
porale ex pacto det̃,siue annua pars redituũ cõstituat̃.nã ni
det̃ cõferre bñficiũ pp illũ annuũ reditũ , q est qd tp̃ale,de
4 quo aliqd infra tangã.† No.3.ꝙ tã recipiẽs tp̃ale ꝓ spũali,
q̃ dans,& cõsentiẽs,siue mediatores inuoluunt̃ uitio simo-
5 nię:ad hoc.c. p inq̃sitionẽ,s̃.de elec.& c.2.de ꝯfes.†Vltimò
no.ꝙ cõsuetudo nõ excusat in istis; imò aggrauat pc̃m̃;qd̃
intellige, qñ diu p̃seuerauit in peccato p̃textu ꝯsuetudinis:
6 de quo.6.q.1.c.imitare.c.fi.de cõsue.& j̃.c.ꝓxi.† In gl.1.in
fi.no.ex gl.duas bonas theoricas & practicas cõficiendi in-
b strumentũ,qñ aliqua puella recipit̃ in monialẽ b, ut nõ det̃
aliqd ex pacto,sed purè ꝓ deuotione sua ipsa puella,uel eiꝰ
p̃r offerat monasterio aliqd . Secunda practica est,ut si hoc
cõtingat ex defectu facultatis redituũ monasterii,ꝙ p uiam
cuiusdã ꝓtestationis, siue intimatiõis dicat̃ uolẽti intrare,
vt secũ aliqd apportet; vñ possit uiuere:nõ aũt dẽt deduci ĩ
pactũ:& ita intelligo Inno.in c.tua.j̃.co.ubi uidet̃ sentire ꝯ
7 istã gl.de quo ẽt p Io.An.in c.qm̃.j̃.eo.† Sed q̃ro extra gl.
dr̃ hic,ꝙ nõ debẽt concedi eccl̃iæ,seu capellaniæ sub annuo
reditu,nũqd religiosi, qbus sunt cõcessæ aliquæ ecclesiæ ad
usum ꝓpriũ,possint licitè concedẽdo oẽs fructus retinere
sibi annuã pẽsionẽ,& cõcludũt hic doct.ꝙ sic.nec ob.c.ꝓhi-
bemus, nec c.significauit,s̃. de cẽsi.qa uerũ est, ꝙ cẽsus non
dẽt imponi ecclesiis,sed fructus,q debent̃ alicui,bñ pñt uẽ-
di,uel locari,ut in c.vr̃a,de loc.& facit qd̃ no.in c.de mona
8 chis,& in c.auaritiæ,de p̃bẽ,& in cle.1.de iure pat.† Et hæc
faciunt ad q.quotidianã.nunqd Cardinales possint conce-
dere bñficia eis cõmẽdata sub annua pẽsione? Et circa hoc
sic cõclude,ꝙ aut uolũt locare cõmendã existẽtẽ apud eos,
& pñt,sicut qlibet,bñficiatus uẽdere,& locare fructus sui bñ
ficii,ut in p̃all.c.vr̃a: spũalia tñ nõ debẽt locari:de quo dic,
ut dicã in c.qm̃,& c.fi.j̃.ne p̃la.vi.su. aut volũt renũtiare ti-
tulo cõmẽdæ,ut bñficiũ cõferat̃ alii p papã; & tũc si p̃cedit
pactũ.ut habeat certã pecuniã, nõ est dubiũ, ꝙ cõmittit̃ si-
monia:& magis cõmitteret ipse Cardinalis,quã ille,q con
fert:qa ipse nihil cõfert:sed tm̃ renũtiat cõmẽdæ, & recipit
pecuniã ex pacto. est.n.illa renuntiatio simoniaca;ad hoc,
qd̃ not.glo.in c.ex p̃te,s̃.de off.deleg.Sed cautela posset sic
c adhiberi:dũ tñ c nõ p̃cedat prius priuata pactio,ut papa ex
offõ suo induceret Cardinalẽ ad renuntiãdũ, & postea ap-
poneret certã pẽsionẽ bñficio uacãti soluẽdã Cardinali an
nuatim p instituẽdũ;& hoc transiret sine uitio simoniæ,ar.
opt.in c.nisi,de p̃bẽ. nã & si ꝓ uita religiosorũ qñq; appo-
nunt̃ iste pẽsiones eccl̃iæ, fortius ꝓ substẽtatione Cardina
liũ,quorũ cõsilio regit̃ orbis; & absq; dubio cõsultius ꝓui-
deretur uniuersali ecclesiæ apponendo huiusmodi pensio-
nes potius,quam cõcedendo eis ecclesias in cõmenda:quia
destituũtur sic ecclesiæ proprio rectore, & malè deseruitur
ipsis ecclesiis in spiritualibus, & temporalibus.

SUMMARIUM.

1 *Consuetudo licet praua & inhonesta excusat à pœna temporali.*
2 *Simonia an possit committi circa sacramentum matrimonij?*
3 *Maritus ignobilis si aliquid dat uxori nobili in recompensationem parentelæ, licitè dat, & huiusmodi donatio ualet.*
4 *Donatio remuneratoria inter uirum & uxorem ualet , etiam non expectata morte alterius coniugum,quia non est simplex donatio.*
5 *Presbyter si non vult baptizare aliquem sine pecunia , an debeat illi dare dictam pecuniam ; an verò baptismum relinquere?*
Pro baptizato habetur, qui habet uoluntatem baptizandi se.
Baptismus etiam collatus à laico tenet.
Simoniã non cõmittit ille, qui est necessitatus dare pecuniã pro spiritualitate.
6 *Vsuram non committit ille, qui est necessitatus, accipere pecunias sub usuris.*
7 *Simonia non committitur,si quis dat,uel pollicetur pecunias alicui pagano,ut faciat se Christianum , nisi ille paganus efficeretur Christianus ob illas pecunias.*
8 *Simonia committitur ex parte recipientis, si accipit pecuniam,ne conferat spiritualia simoniacè.*

CAP. IX.

CVm in ecclesiæ. Sũ-
ma
tum est.s̃.in c.p̃cedẽti,& diui
dit̃: quia primò ponit factũ
horribile , & excusationẽ cõsuetudinis
improbat: scd̃ò illã reprobat: qa simo-
1 niaca,ibi:*ne igitur.*†No.1.ex tex.ꝙ praua
consuetudo p̃t appellari lex mortis. ap-
pellat̃.n.lex,qa ab impiis ut lex & priui
legiũ obseruat̃.iõ radicitus & uelociter
est extirpãda,ut.8.di.c.mala cõsuetudo.
appellat̃ lex mortis,qa ĩfert mortẽ ęter
nã: sed quo ad pœnã tp̃alẽ multũ excu-
d sat d, ut no.4.dist.c.deniq;, & in c.cũ ue
nerabilis,de cõsue. Scd̃ò ex eodẽ uerbo
colligo, ꝙ peccatũ successiuũ est grauiꝰ,
& grauiori pœna afficiendũ,quã sit mo
mentaneũ , & ꝙ pc̃m̃ detinet tp̃alr̃ &
inuisibiliter aĩam uinculatã, seu alliga
tã, sicut uincula tenẽt corpꝰ uisibiliter.
Vltimò no.ꝙ oĩa spũalia largo mõ pñt
appellari sacr̃a,ut colligit̃,ibi:*seu alijs sa
cramentis,&c.* ꝓpriè tñ sunt septẽ sacr̃a,
de qbus in c.ueniẽs,de trãsa.p gl. In gl.
2.in fi.uel dic s̃m Vinc.ꝙ hoc ꝓcedit de
iure ciuili:de iure uero canonico nõ ua-
let cõsuetudo aliqua , ut ꝓ spũali aliqd
det̃ tp̃ale;& an & qñ possit aliqua con-
suetudo in hmõi introduci, dicã . ĩ c.ad
2 ap̃licã.j̃.eo.†In gl.in uer.*benedictionibus
nubentiũ,&c.* ibi,gr̃a nõ cõfert̃.Io.And.
hic,& ĩ c.vnico, de sac.vnc. determinat
ꝯriũ dicẽs, ꝙ ẽt in mr̃imonio gr̃a ꝯfert̃.
& ad c.cõnubia,alle.,p ꝯrio rñ.ꝙ in bñ-
dictionibꝰ nubẽtiũ,& ĩ aliis sacris adest
pñtia sãcti spũs, & gr̃a:sed ĩ mr̃imonio:
ĩ actu.s. copulæ carnalis, licet non adsit
pñtia sancti spiritꝰ pp horrorẽ, &qa hõ
efficit̃ totꝰ carneus; p̃t tñ ibi adesse gr̃a:
puta si facit cã reddẽdi debitũ.nã tũc cõ
iunx meret̃.23.q.5.c.1.27.q.2.c.si tu ab-
stines . Nec ẽt ualet ar.gl.dũ dicit, ꝙ ꝓ
bñdictionibus nubentiũ non dẽt aliqd
exigi:qa cõfert̃ gr̃a spũs sancti,& tñ ꝓhi
bet̃ exactio pecunię.exẽplũ in electis.Et
an sit indistinctè uerũ , ꝙ in mr̃imonio
possit licitè interuenire pecunia, cõclu-
de,ꝙ ꝓ dote, & ꝓ donatiõe pp nuptias
licitè põt interuenire: qa ꝓpriè nõ dat̃
ꝓ mr̃imonio,i.ut cõtrahat̃ ipm̃ mr̃imo
niũ,sed ꝓ onere mr̃imonii, ut in c. p ue
stras,s̃.de dote post di.resti.Itẽ añ mr̃i-
moniũ ꝯtctũ põt interuenire donatio in
ter spõsos, dũmodo cõferat̃ in tp̃s mr̃i-
monii,ut in l.1.C.de don.añ nu. sed in
mr̃imonio ꝯhẽdo si iducat̃ alter ad mr̃i
moniũ,nõ ualet donatio, seu ꝓmissa
e ab altero ꝯiugũ e, qa vr̃ fieri ob tur.cau.
s.libidinis extorqnde.ita vult tex.no.in
l.si ita stipula.§.si tibi, & in l.si diuor.ff.
3 de uerb.obgil. † Dicit tamen sin.Bar.in
f vtroq; loco,ꝙ si puella f erat nobilis; &
nir esset plebeius,tũc licitè põt aliqd do
nari,ut cõtrahat̃ mr̃imoniũ: qa uidetur
donatio remuneratiua,& in cõpẽsatiõe
parẽtelę,& nõ cã libidinis: qd̃ est ualde
4 notãdũ.†Et p hęc dicta Bar.audio Bar.

SEB. SAP.

a Ingressus. Vide Abb.in c.2.in primo no. s̃. de stat. monac.

b ZACHAR. Quando puella recipit̃ ĩ moniali. Adde ad dilucidationẽ huius dubii Bar.in l.2.C.de insti.& substi. & ibi oĩno p Alex.in fi. eũdẽ Bar. & meliꝰ in l.Titio cẽtũ.§.1.ff.de cõd.& de.& in auth. res quæ, C. com. de succes.

c SEB. SAPIA. Dũ tamen. Vide mirabilẽ decisio. ad uerba Abb.hic, quã ponit Feli. in c.ad audientiã. in 2.col. cũ sequent. s̃.de rescriptis.

d ZACHAR. Quo ad pœnam tẽporalẽ multum excusat. Adde Lu. Ro.sin.suo.19 inci.an consuetudo, & Frã.de Cre. sin. suo 149.quod inc. nos puerorũ. alle. utriq; ad hoc gl. fi.in c. cũ uenerabilis, p istũ hic alle.s̃.de cõsue. quã uide, & qd̃ ibi notaui in apost. ad istũ,nu.5.in apos. in uer. quo ad pœnã.dixi insuper in apo.ad eũdẽ post alios in c qm̃, nu.13. in apo. in uer. tex. cũ gl.s̃. de cõsti. Fel.in c.1.col.6.s̃.de re iu. Alex. cõsi.92.col.2.vol.1.& consi.107.cope.uol.2.Bal.cõsi.39.uol.2.Ro.cõsi.466.Cardi. consil.132.colu.2.& Pet. de Ancha.cõsi.46. inci.cõsuetudo,& cõ si.276. inci. iure scripto,& consuetudine.

e SEB. SAP. Ab altero coniugũ. In cõtrarium põderatur p Abb. ibi tex in c.de illis,s̃.de cõdi.app. rñdet duobus modis, ut ibi per eũ.

f Quod si puella. Vide Ias.in l.si nõ sorte, col.3. uersi. secundus effectus, ff.de cõdi. inde.& latè in l.ex hoc iure,col.7. uer. tertius effectus, ff. de iusti.& iur.ubi ad hoc plura allegat.

a Pecunia. Nunqd liceat dare pecuniam ei,q alias non uult baptizare infantem morientem:& idē determinat in terminis b.Tho.2. 2. q. c.art. 2. cir. med. ubi omnino uide, sed tu de hoc omnino uide eleganter in terminis p S.Thom.in 4. sen. dist. 5.q 2. ar.2.in fi. in quantū adultum uolentem baptizari concludit illud idem, quod dicitur: sed quantum ad petentem infantem baptizari,dic, ꝙ si sacerdos non uult illū baptizare, poterit ipe baptizare; & si nō hēt aquā, p̄t emere ob hoc, & etiam poterit emere aquā consecratam:quia emit eam ut purā aquā, nō ut consecratā; quia ipse non baptizat aqua illa, & nullā dicit cōmittere simoniā. Item uide.S.Tho. in 4.sent.dist.2.q. 2.ar.1. ante fi.ubi dicit, ꝙ si baptizās intēdit baptizare,ut lucrū ipse consequatur, baptisma uerum est: quia confirmatur intentioni ecclesiæ. & de hoc an pecunia possit dari pro baptismo, uide gl.& ibi omnino Dom.sup ea. in c. qui syncera. 45.dist.Quare aūt nō est danda procuratio p baptismo, sicut pro consecratione,declarat gl.in c.relatū. 4.q.4.Bellen.

b Cōsecrandum. Idē eēt, si eps iret ad reconciliandū ecclesiā pollutā, ut dicit Ant. in c proposuisti,de cōsecra.eccl uel alt. Sed coutrariū dicit Io.An.in add. spe.in tit.de sala. §.1.in 2.char. Bellen.

de Sali.cōsuluisse,ꝙ ualet donatio facta inter cōiuges,qn̄ est remuneratiua seruitii recepti; ut si ꝯ affectū cōiugalē maximū bn̄ficiū collatū est uxori p uirū, & è ꝯ,ita,ꝙ alter alteri sit obligatus ad antidora. tūc.n.tenet donatio & obligatio facta ēt nō expectata morte alterius cōiugū: qa simplex donatio ,phibet̄ inter cōiuges,vt in c.fi.de do.inter ui.& uxo. nō aūt donatio remuneratiua.illa.n.,pprie & strictè nō est donatio,cū nō ,pcedat ex mera liberalitate,ut l.1.ff.de dona.sed ,pcedit, ut satisfiat obligatiōi ad antidora.l.sed &si.§.cōsuluit,ff.de peti. hær.& in c.cū creatura,de cele.miss.& ī c.cū ī officiis,de testa.& hęc no.
5 † Extra gl.q̄ro nūqd possit licitè dari pecunia [a] sacerdoti, q nō vult aliter baptizare,an potius sit sacr̄m baptismatis relinquendū? de hoc uide bo.gl.ī c.baptizādis.1. q.1.ubi vr̄ cōcludere, ꝙ aut iste baptizādus est adultus;& nō dēt aliqd cōtribuere:sed potius baptisma relinqre : qa ex quo credit,& nō deficit p eū, quominus baptizet̄,habet̄ ,p baptizato,ar.in c.debitū,& qđ ibi not.s̄. de bap.& in c.2.de p̄sby.nō bap.& qđ ibi no.in gl.alias baptizet seipm̄ s̄m illā glo. hoc tn̄ ultimū parū ,pdesset : qa dr̄ia dēt esse inter baptizātē,& baptizatū,ī p̄al.c.debitū.Itē dic,ꝙ p̄t se facere baptizari à laico:qa à quocūq; collatū sit,tenet,ut in c.1.ī uer. sacr̄m,s̄.de sum.tri.Si uerò est īfans,tūc sunt opi.Quidā.n.dn̄t nihil esse tribuendū,sed potius infantē dimittēdū sine baptismo: qa nō dēt qs peccare, ut infans acqrat vitā ęternā.14.di.c.qđ ait Loth, & ibi gl.& 46.dist.c.sicut. alii dicūt,ꝙ licet nō deberet dari:tn̄ potius,q̄ dimittere infantē sine baptismo , pecunia esset danda: & hoc intellige, qn̄ nō reperitur alius,q sciat baptizare; & putarē,ꝙ licitè p̄t hoc casu dari pecunia,licet illicitè recipiat̄:qa iste,q donat ductus necessitate donat,nō ut emat sp̄ūale,sed potius tollat impedimentū illicitè p̄titū huic
6 sacr̄o.† Sicut in simili dicim⁹ de recipiēte pecuniā ad usurā, ut si uolūtariè hoc faciat inducēdo aliū ad usurā,cōmittēdā peccet:secus, si hoc faciat ex necessitate,ut no.in c.sup eo.j̄.de usur. & facit
7 qđ no.s̄.c.,pxi.† Scdò q̄rit̄,nunqd licitè det̄ pecunia pagano, ut se baptizet? de quo vide gl.in c.q̄ pio. 1.q.2.& recitant̄ opi.& qdā dicūt,ꝙ licitè p̄t dari exēplo beati Syluestri , q bona tp̄alia pollicebat̄ paganis,ut facerēt se Chr̄ianos.alii cōtra: mihi placet hæc opi. ꝙ aut faciūt p p paupertatē,qua pagani nolūt uenire ad fidē Chr̄ianā:& tūc licitè eis posset pecunia ,pmitti. nā multi Iudęi multas diuitias cōgesserūt ex vsuraria prauitate,& timēt uenire ad fidē: qa oportet eos oīa malè ablata restituere. hoc.n.casu licitè puto pecuniā eis posse ,pmitti, ut ueniāt ad fidē: sed si non hn̄t ,ppositū ueniēdi ad fidē nisi ex cupiditate pecuniæ ,pmisse;tūc puto ꝯriū:qa in talibus parū ,pdest baptismus.15.q.1.c. nō est;imò peccāt, qa abutunt̄ bono,& dātes nō euaderent pc̄tm̄,ar.33.q.5. c.ad fidē;
8 sed s̄m primū mēbrū arbitror fecisse B.Syluestrū.† Vlt.q̄rit̄ tur, qd si pecunia dat̄ ep̄o, ut simoniacè nō cōferat sp̄ūalia? dn̄t doc.ꝙ simonia est ex p̄te recipiētis, n̄ aūt ex p̄te dātis.

SVMMARIVM.

1 *Procurationem non debet petere prælatus , nisi in casibus à iure expressis, uel his similibus .*
2 *Procuratio debetur ep̄o nō solū, si uisitat,uel cōsecrat loca remota,sed ēt uicina.*

CAP. X.

1 **C**Vm sit Romana. Breue est. † No.1. casum, ī quo p̄ter uisitationē debet̄ ,pcuratio, qn̄ s. eps, siue p̄latus
b uadit ad cōsecrādū [b] ecclesiā.& dicit hic Vinc.& doct.cōiter post eū, ꝙ in nullo casu p̄stabit̄ ,pcuratio p̄lato p offo suo impēdēdo, nisi in casibus à iure expressis;& no. hoc dictū tanq̄ singulare,qa quotidie allegat̄ . Exigēs ergo ,pcuratione dēt allegare casum exp̄ssum s̄m doc.sed ego putarē,ꝙ in similib.exp̄ssis possit ,pcuratio exigi ; ad hoc,qđ no.gl.& doc.in c.sicut,s̄.de accu. & tex.iuncta gl.in si̅i.in l. 1.C.de cōd.ind.& in c.statutū, post prin.de rescri.li.6.nō.n. oēs iuris articuli pn̄t lege cōplecti: sed est de similibus ad similia ,pcedēdū,ut l.nō pn̄t,ff.de legi.& ī c.dilecta,de cōfir.
2 utili uel inutili.†In gl.1.ibi.*potius pro labore, &c.* hāc opi.tenuerūt qdā:sed nō placet Host. qa sequeret̄,ꝙ data vicinitate locorū nō deberet̄ ista ,pcuratio.no.bn̄ hoc dictū Host. ex hoc.n. sentit, ꝙ quātūcunq; ecclesia cōsecrāda sit uicina ep̄atui: nihilominus pōt à cōsecratore exigi ,pcuratio : qđ placet,tū qa ista litera loquit̄ indistinctè:tū qa idē uidem' in ,pcuratiōe debita rōne uisitationis: qa debet̄ ēt ab ecclesiis,q̄ sunt in ,ppria ciuitate,ut in c.venerabili,de cē.Est ergo hęc ,pcuratio annexa uisitationi & cōsecrationi, & dat̄ nō ,p labore sacramenti: quia daret̄ ,p ipso sacramēto,cū sit cōnexa.1.q.3.c.si quis obiecerit : sed p̄stat̄ in signū cuiusdā superioritatis, & ut facilius p̄lati inducant̄ ad uisitandū & cōsecrandū;facit quod no.Inno.in c.Romana,de cē sib.li.6. Quare aūt in cōsecratione,& uisitatiōe exigi pōt ,pcuratio, & nō sic à baptizandis,uide glo.10.q.3.c.relatū;q̄ dicit hoc fieri,ne p p auaritiā, seu paupertatē hoīes subtraherent̄, seu submouerent̄ à sacramento baptismatis. Et no.hanc gl.inquantū dicit, ꝙ p p defectum facultatum ecclesiæ debet ep̄s propriis sumptibus ecclesiam consecrare: tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Conuictus de simonia,uel infamatus, si se non purgauerit,est deponendus. 5.*
2 *Electus simoniacè in prælatum est deponendus.*
3 *Notoriè simoniacus punitur,tanquam si foret uel confessus, uel conuictus.*
4 *Simonia non punitur per solam infamiam.*
5 *Principes etiam laici,qui accepta pecunia consentiunt electioni alicuius in prælatum, committunt simoniam,& tenentur illas pecunias restituere illi ecclesiæ, de cuius prælatura agebatur.*
7 *Confessio extraiudicialis facit indicium ad torturam,& aliquando ad pœnā, & est sufficiens ad priuandum quem beneficiis suis.*
Glorians se commisisse tale crimen punitur pro delicto gloriationis.
8 *Confessus in iudicio timore futuræ probationis non dicitur sponte confessus, & ideo non gaudet beneficio confitentium.*
Confessio spontanea quæ dicatur.
Confessus per uiam inquisitionis acrius punitur, quam conuictus.
9 *Simoniacus in ordine debet deponi ab ordine malè accepto:quia eo retento non posset agere pœnitentiam.*
10 *Patronus laicus alicuius ecclesiæ collegiatæ an hēat cōsentire in electione p̄lati?*
Collatio beneficiorum non potest fieri per laicum,nec per ipsum acquiri etiam ex consuetudine, de cuius initio non sit memoria , nisi ex speciali priuilegio papæ, ut habent principes, & reges mundi.
11 *Pecunia simoniaca accepta per regentes ecclesias quomodo distribuetur , & qualiter accipientes puniantur.*

CAP. XI.

1 **D**E hoc. †Cōuict⁹ de simonia deponēdus est. Idē in infamato , qui se purgare non potest . secunda pars principalis, ibi : *regē* . Casus literalis . Episcopus Exonin. ante suam electionē promisit Arch.quoddā beneficium, & cuidā clerico quendam prioratū,ut uterq; electioni suę cōsentiret.Item rex & alii principes pecuniā receperūt,ut electiōi cōsentirēt:q̄ siuit archieps,qd esset sibi agēdū sup p̄dictis?Rn̄.pa.ꝙ si notoriū ē,dictū Arch. & clericū recepisse ,pmissa ob cām illā,uel exinde cōfessi fuerint in iure,uel legitimè ꝯuicti, ab altaris ministerio ,ppetuò sunt deponēdi. Si uerò nō est notoriū,nec cōuicti sunt,uel cōfessi: sed publica laborāt infamia,indicēda est illis purgatio; in qua si defecerint, sunt puniēdi.Rex aūt & principes sunt inducēdi,ut si q̄ receperūt à dicto ep̄o,ut electioni p̄starēt assensum,ecclesiæ Exon̄.resti
2 tuant,cū illa sine p̄iculo aīæ retinere nō possint.Ber.†No.1. ex tex.ꝙ p p vitium simoniæ ēt cōmmissū in electione p̄lati dēt qs deponi ab offō,& bn̄ficio; qđ intellige,ut dixi in c.
3 inqsitionis,s̄.de accu.†No.2. ꝙ pariter punit̄ de simonia is, de cuius crimine notoriè cōstat,uel cōfessus,seu cōuict⁹ est.
4 † No.3.ꝙ licet crimē simoniæ sit exceptū, & multa ī eo sint sp̄ālia:sola tn̄ fama nō sufficit ad puniēdū de hoc crimine.
5 †Itē not. ꝙ infamato ēt de graui crīe p̄t à principio indici purgatio, & deficiēs in ea p̄t puniri vt author sceleris:qđ li
6 mita s̄m ea,q̄ dixi in c.accedēs,s̄.de acc.† Vlti. no.ꝙ reges, & principes,& alii laici recipiētes pecuniā,ut cōsentiāt electioni,seu ,pmotioni ad aliquā p̄laturā,tenent̄ illā pecuniā restituere ecclesiæ,de cuius p̄latura agebat̄; licet nō ,puenerit ex bonis ecclesiæ: & hoc iō,qa in ignominiā illius ecclesię fuit data pecūnia.iō in recōpensatione iniurię est illi ecclesiæ restituēda,qđ bn̄ no.in practica.nā cōfessores principū uel ignorātia ducti,uel ut applaudāt principibus,negligūt eos ad pn̄iam inducere, & multi tales sunt hodie in orbe,de quorū salute diffidēdū est, cū decedāt in tali peccato nā peccatū nō dimittit̄,nisi restituat̄ ablatū,ut in r̄la,pecca
7 tū,de re.iur.li.6.& in c.cū tu.j̄.de usu. † In gl.in uer.*confessi*, ibi:*extra iudiciū non p̄iudicat &c.*intellige gl.ꝙ cōfessio facta extra iudiciū sup crimine nō p̄iudicat,s.ad plenū:,pducit tn̄
a indiciū ualidū ad supponēdū cōfessum torturæ [a], ut no.gl. & doc.in l.capite qnto,ff.de adul. Et qn̄ trāsit in nomē specificū delicti,ēt plenè p̄iudicat,ut si qs extra iudiciū gloriat̄ se cōmisisse tale crimē.nā tūc punit̄ ,p delicto gloriationis, vt est tex.in c.quā sit.j̄.de exces.p̄la. & sentit Inn.in c.p inqsitionē,de ele.ꝙ cōfessio extra iudiciū de crimine est sufficiēs ad priuādū quē bn̄ficiis suis, cuius ꝯtrariū ipsemet sentit in p̄al.c.quā sit; de hac materia plenissimè dico in c.at si
8 clerici,de iudi.†In ea gl.ibi :*timore p̄bationis*.no.sing.glo.qa quotidie solet allegari,& idē no.glo.15. q.vlt.in summa:& dr̄ cōfiteri timore ,pbationis, qn̄ iā accersitus erat ad iudiciū:secus aūt,qn̄ nō p̄cedēte aliquo stimulo spōte iuit ad iudiciū,& cōfessus est crimē: qa tūc hæc cōfessio dr̄ oīno spōtanea;& p hāc gl.dico limitādū dictū Inn.in c.quar̄ & qn̄, 2.de accu.vbi dicit, ꝙ si qs cōfitet̄ crimē, q̄tūcunq; graue,n̄ p̄cedēte directo ordine ꝯ eū,poterit imponi pœna,q̄tūcūq; grauis,statuta ,p delicto cōfessato. intelligo.n. qn̄ iā uocat⁹ erat ad iudiciū,licet nō p accusatione : secus,si spōte accessisset.Host.tn̄ dicit hic,ꝙ ēt si timore ,pbationis,qs cōfitet̄, ēt in aliquo parcēdū est sibi, licet nō in totū:& erit arbitrariū,q̄ta pars pœnæ indulgeat̄,ar.in c.fi.de trāsa.sed hoc dictū Host.nullo iure ,pbat̄ ; qnimo oīa iura parē pœnā infligunt cōuictis,& cōfessis in iudicio, ut hic,& in l.si cōfessus, ff.de cust.reo.& c.2.de cōfes. cū multis similibus;& facit illud notabile dictū Inn.in p̄al.c.quar̄.ubi vult acrius puniri
9 cōfessum p uiā inqsitionis,q̄ cōuictū,ut ibi dixi.† In glo.in uer.*deponendi*,ibi:*si agatur in modū inquisitionis,&c.*hoc ,pcedit,ubi agit̄ cōtra simoniacū in ordine; & tūc ēt indistinctè fit depositio ēt ab ordine:qa retēto ordine malè accepto n̄ p̄t agere pœnitētiā;& ita intelligo.c.inqsitionis,alle.in gl. & ibi dixi.sed si esset simoniacus in bn̄ficio,tū nō vr̄,ꝙ p uiā inqsitionis debeat fieri depositio,ar.j̄.e.c. insinuatū. & ple
10 nè tetigi in p̄al.c.inqsitionis,& dic,ut ibi.† In gl.in uer.*regē*,ibi:*non confirmatur electio,&c.*pōdera gl.qa apertè sentit, ꝙ patronus ēt laicus eccl̄iæ collegiatæ hēt cōsentire in electione p̄lati,adeo, ꝙ eo nolēte cōsentire nō firmat̄ electio: sed in ueritate hoc est falsum de iure , si patron⁹ nō p̄tēdit aliquā cām legitimā ꝯdicēdi,nisi hoc haberet de iure sp̄āli,& à solo papa, de quo vide bo. tex.cū gl.s̄. de iure pa.c.ī nobis.facit tex.in c. cū terra,s̄.de ele.& fortè iste rex hēbat hoc in priuilegiū sicut audio regē Frāciæ,& aliquos principes orbis hr̄e ex priuilegio p̄tātē cōferēdi certa bn̄ficia,de ꝯsuetudine tn̄ hoc nō posset acqri p laicū,ēt si esset tāti tp̄is,cuius initii memoria nō esset,ut no.dicit Io.An.in c.2.de p̄bē.li.6.
11 in nouella.†In gl.fin.in fi.Vel distingue clari⁹ s̄m Host.& do.Ant.ꝙ aut q̄rit̄ de ecclesia sc̄l̄ari,aut r̄l̄ari.Primò casu,aut ille q dedit pecuniā,nō hēt,vn̄ uiuat; & tūc restituet̄ isti, q dedit,ar.in c.ueniēs. j̄.e.& ar.eorū,q̄ no.in c,ꝙ te,de cle.coniug.Aut hēt,vn̄ uiuat;& tunc aut oēs de ecclesia deliquerūt, aut particulares de ecclesia,primò casu oēs de ecclesia dēt deiici,& pecunia dēt applicari illi ecclesiæ:qa nō applicat̄ ipsis criminosis,cū inde eiiciant̄:sec⁹,si nō eiicerent̄:qa tūc dēt applicari fisco principis,s. papæ s̄m Host. q distribuat ī pias cās,turpia.n.lucra à fisco extorquent̄.l.fiscus.ff.de iur. fisc. Si uerò solus p̄latus, seu p̄ticularis de ecclesia deliqt, tūc ipse solus puniet̄, & pecunia applicabit̄ ecclesiæ , in cuius ignominiā data fuit,ut hic. Secūdo mēbro principali, cū q̄ritur in eccl̄ia r̄l̄ari, aut oēs in ecclesia delīqrunt, & tūc dat̄ pecunia ei,q dedit, ut intret s̄m monasteriū,ut in c.ueniēs.j̄.co.Si uerò particularis de eccl̄ia deliqt,tūc ne delictum suū noceat eccl̄iæ,tenet̄ dare pecuniam secūdo monasterio, quo ad usumfructū tantum ; & mortuo ingresso redibit ad primum monasteriū:& sic potest intelligi finis glossæ,ut limitet illud c.ueniens.

SVMMARIVM.

1 *Simonia est, quando pro aliquo obsequio promittitur beneficium ecclesiasticum.*
2 *Clericus in curia papæ,uel in foro ecclesiastico potest esse procurator laici:in curia uerò seculari nō, nisi ad unum negotium tantum.*
3 *Excommunicati sunt ipso iure illi, qui recipiunt aliquid ex eo, quòd proponunt aliquod negotium pro aliis apud sedem apostolicam*
4 *Familiaris alicuius prælati,si inseruit ei pro beneficio obtinendo,committit simoniam. 5.in fine.*
Beneficium collatum in aliquem ob seruitia temporalia recepta est simoniacum.
5 *Prælatus habens aliquem ad sua seruitia sub certo salario,donec de beneficio prouideat sibi:an committat simoniā dando tale beneficiū,retinēdo maximè sibi salarium præteritum, quod promiserat?*
Electus promittens dantibus uocem suæ electioni beneficium committit simoniā.

CAP. XII.

1 **C**Vm essent. †Simoniacum est pro temporali obsequio beneficiū ecclesiasticū promittere.primò ponit decisam cōtrouersiā,& procuratoris donationē. secundò diffinitionem,& eius causam,ibi: *cumq;*. Casus literalis.R.clericus,& nobilis vir Guil. erant in p̄n̄tia dn̄i papæ ,p cōtrouersia,quā inter se habebant,qa nobilis ille in curia do.papæ morā diutius trahere nō poterat , ,p se in cā illa ꝯstituit ,pcuratorē . partibus in p̄n̄tia papæ constitutis,clericus ille confessus est, ꝙ miles ille promiserat ei dare ecclesiā illam,

ZACHARIAS.
a Ad supponendū confessum torturæ.Adde Bar.in l. qm̄,ff.de infa.Bal. in l.ictus fustium, e.ti. Ang.in l.1.ff. de confess. istum. & Io.de Ana.in c. 2.s̄.e. & istū in c. at si clerici, col. 4.uer.sed quia supra facta est mentio.ff.de iudi. Ro. deci.180.inc.licet confessio extraiudicialis, & eundē Ro.consi.7.incip. uisis necessariis ī facto ,pposito: qđ tn̄ dictū limita,ut notaui in apo. ad istū in c.olim,nu. 9. in uer. subiici torturæ , vbi etiā Feli. col.2. uer.2. nisi reuocet, s̄. de rescrip.

SEB. SAPIA.
b Torturæ. Adde quod hmōi cōfessio facit plenā ,pbationē, qn̄ est uerisimilis,ut cōcludit Tindarus ī tractatu de ,pbatio. ubi tractat de confessione,uer.nunc de criminaliū , in prin.& cuius sit effectus talis cōfessio,tradit Paris de Puteo in tractatu syndicatus char. 69.co.3.ubi dicit, ꝙ licet talis confessio non ,pbet; facit tn̄, ꝙ confessus possit extraordinariè puniri eo, ꝙ gloriatus fuerit de delicto,& de tali cōfessione uide multa p Ange. de Are.in trac.maleficiorum in uerbo, fama publica, uer.q̄ro, an vnum iudiciū.& in uerbo,nec non ad denunciationē. uer. quæro, an confessio.

SEB. SAP.

a Officio aduocationis. Vide Feli. multa allegātē ad hoc in c.cū I.& A. col.6.ſ. de re iud.

SEB. SAP.

b Bonifacii. Vide ad illā extrauagātem pulchrā limitationem, quā tradit Feli. in c.de cætero, in ult. col. ſ. de re iudi.

c Duo ſingu. uide glo. in c.ſunt in eccleſia. & q.1.gl. in c.cōſuluit, & c.ordinationes, in hac glo. all. & uide Archi. in c. habebat. 12.q.1. ubi dicit, ꝙ non eſt licitum ſeruire Deo principaliter ꝑpter tēporalia, ſed ſecundario ſic, & alle. c. quia proderit. 11. diſt. Sed tu de hoc uide omnino per Arch. in c. per laicos. 16.q.7. ubi uidetur concludere, ꝙ ingrediens monaſterium non poteſt ſperare, ꝙ promoueatur ad abbatiam. Item de hoc etiam, quod dr̄ ꝑ gl. uide Thom. in 2.2.q.100. artic. 5. circa med. ubi concludit, ꝙ non eſt ſimouia. & facit ad hoc, quod no. do. Laur. de Rodul. in trac. ſuo de Sur. in 1. oppoſi. prin. & de hoc ī terminis, uide elegantiſsimè, & melius, q̄ alibi in c. licet ad nos. 51. diſt. Bellen.

d Conferendi. Vide ad hæc Cardi. Flo. in cle. 1. in princip. q. 17. de reb. eccle. nō alie. ubi dicit, ꝙ ſi conſtituat. penſio in pecunia, uel in poſſeſsionibus alicui pro aliquo ſeruitio tēporali hoc pacto, ꝙ adepto beneficio ſufficienti debeat eā dimittere, iſtud eſt illicitū: ſecus, ſi talis penſio concederetur loco bñficij, ut ibi per eum.

ſũ p qua litigabat, ſi quoddā negotiū ipſius militis poſſet in pn̄tia papæ ꝑmouere; & qa ꝑmiſſio illa cōtinebat ſimonia cā prauitatē eidē. R. papa impoſuit ſilē-
2 tiū ſup eccl'ia ipſa. Ber. †Not. 1. ex tex. ar. clericū poſſe eſſe ꝑcuratorē, ſiue ſolicitatorē in cā laici; qđ dicit uerū Abbas in curia Rom. ſeu in foro eccleſiaſtico: & ꝑ hoc c. ꝑ uenerabilē, iūcta ſupſcriptione. ſ, q fi. ſint leg. ſecus ſentit in foro ſcl'ari. Sed dic, ꝙ ēt in foro ſcl'ari nō ꝑhibetur clericꝰ ꝑmouere unū negotiū laici, & iura, q̄ ꝑhibēt clericū exercere negotium laici, debēt intelligi gn̄al'r, qn̄ indiſtīctè exercēt ꝑcurationē: ſecus in uno negotio; & ita intellige in oſtō aduocatiōis[a],
a hoc eſt ſingulare dictū Inn. & mēti commēdandū in c. vnico, de oblig ad rōci. & idē tacitè ſentit in c. ſed nec, ne cler. uel
3 mo. †Secūdò no. ex tex. ꝙ ꝑ ꝑmouendo negotio apud ſe. apoſt. n̄ dēt qs recipere ꝑmiſſionē maximè alicuius ſpūalitatis cōſequēde; & hodie curialis, uel alius recipiēs, ul' faciēs ꝑmiſſionē de aliqua utilitate, uel de re cōſequēda, uel obtinēda grā apud ſe. apoſt. eſt ipſo iure excōicatus; de quo plenè dic, ut in extrauaganti
b Bonifacii[b], q̄ icipit excōicatus; & hodie
4 multi incidūt in hāc excōicationē. † In
c gl. 1. in fi. no. duo ſing.[c] in iſta gl. primū, ꝙ p̄t qs licitè ſeruire alicui p̄lato, & ſperare ab eo bñficiū ſpūale, nec ex hoc cōmittiť ſimonia, licet ſequať collatio: tn̄ hęc gl. dicit, ꝙ nō dēt ſeruire principal'r hac intētiōe: q.d. ꝙ p̄t ab eo ī gn̄e ſperare bonū tpale, & ſecūdario ēt bñficium ſpūale: ſecus, ſi nō eſſet idoneus ad illud ſeruitiū, uel ſeruitiū n̄ eſſet honeſtū. do. Ant. ꝑ cōcordia dicit, ꝙ aut ſeruiens & recipiēs ſeruitiū hn̄t reſpectū ad certum bñficiū: & ꝑcedat iſta gl. ut nō liceat hac intētione principal'r duci: aut tēdunt ad bñficiū incertū: & ꝑcedit illa gl. Ioā. Et nō video bonā rōnē diuerſitatis inter beneficiū certū & incertū. nec puto, ꝙ ī aliquo caſu licitū ſit principal'r ſeruire pro ſpūali bñficio cōſequēdo, nec p̄latus licitè cōfert, ſi principal'r ducať ad ꝯferēdū ꝑ ſeruitio tpali recepto: qa id, qđ in ſe debitū eſt & honeſtū, nō dēt exerceri fauore humanæ grǣ, ſed recto iudicio, ut ī c. nemo. ĩ. e. & 11. q. 3. c. ep̄s. §. ſi ergo, & ī c. graue, de p̄bē. ſed ſecūdariò bñ p̄t haberi talis ſpes: & ita uoluit gl. in c. qd ꝑderit. 61. diſt. & Inn. in c. uenerabilē, de elec. in fi. in uer. fiducia: & intelligo gl. in illo c. ſunt nōnulli. 1. q. 1. ſm̄ iſtā gl. & illud. c. qd ꝑderit.
5 †Et faciūt hæc ad qōnē, quā ponit hic Hoſ. Ep̄s r̄cepit q̄ndā clericū ad ſeruitiū ſpūale p̄ſtādū, ꝑmittēs ſibi certū ſalariū annuatim, donec ſibi ꝑuideret de bñficio cōpetēti, nunqd hoc ſit licitū? & cōcludit, ꝙ ſic dūmodo ſpālīter ex pacto ſe n̄ obligauerit ad ſeruitiū tpale p̄ſtandū. nec cōmittiť ſimonia, ſi remittať poſtea ſalariū, cū ꝯferť bñficiū: qa ſalariū erat ſub cōditione, & facta collatione expirat obligatio, inſti. de uerb. obl. in §. oīs: ſecus, ſi ꝑmiſſio fuiſſet pura & ꝑpetua, q̄a tunc bñ cōmittiť ſimonia, ſi remitteret tpale ꝑ ſpūali cōſequendo, ar. in c. ueniēs, ſ. de teſti. ego putarē primū dictū Hoſ. ꝑcedere, qn̄ p̄latus nō inducit ad cōferēdū principal'r ꝑꝑ ſeruitiū tpale, uel ſpūale recipiendū: ſed qa ille mereť, & in cā impulſiua & nō finali fit p̄ſtatio ſeruitii, ar. in c. graue, de p̄bē. nā uideo, ꝙ nō eſt licitū recipe ꝑmiſſionē bñficii cōferēdi ꝑ uoce p̄ſtanda in electione, ut in c. de hoc, ſ. eo. mō non uideť licitū etiam pro ſpiritualibus ſeruitiis recipere pro-
d miſſionem beneficii conferendi[d], ſecus (ut dixi) ſi iſta eſſet cauſa impulſiua. Et ex his habes deciſum, ꝙ ſecūdò pōt colligi ex gl. nūquid ſit licitū clerico ſeruire prelato ꝑ bñficio conſequendo, & nunquid prælatus hoc caſu licitè confert.

SVMMARIVM.

1 *Notorius ſimoniacus, uel de ſimonia infamatꝰ, ſi ſe nō purgauerit, deponūtur.*
2 *Simoniacus in beneficio non deponitur ab ordine, ſed priuatur beneficio.*
3 *Infamatus de crimine ſimoniæ, ſi nō ſe purgauerit, deponitur, licet contra eū non præceſſerit certus modus agendi, prout fit in aliis criminibus.*
Simonia punitur ex ſola præſumptione p̄cedētibus aliquibus ſignis notabilibus.
4 *Infamatus de aliquo crimine, ſi de eo non purgatur, punitur tanquā conuictus*
Præſumptio probabilis orta ex infamia tranſit in uiolentam, cum reus deficit in ſe purgando.
Præſumptio non eſt ſufficiens ad aliquem condemnandum, niſi ſit uiolenta.
5 *Infamia licet teneat locū accuſatoris; tn̄ facit aliqualē gradum præſumptionis.*
6 *Statuta facientia mentionem de conuictis non uerificantur in deficientibus ſe purgare, licet illi reputentur ut conuicti.*
7 *Statuta an & quando, & qualem recipiant interpretationem.*
Depoſitus a beneficio, quia deficit in purgatione ſimoniæ, an poſſit per diſpenſationem epiſcopi ad illud, uel aliud admitti?

CAP. XIII.

1 INſinuatum. †Notorius ſimoniacus in bñficio ab illo deponitur. Idē in infamato, qui ſe purgare nō p̄t. primò ponit papa narrationē ſibi factā, cōtrà q̄ ſecundò ꝑuideri mādat. ſecunda, ibi: *unde*. Caſus lit. In eccleſiis Ciſterrienſis ep̄atus q̄ plures clerici ꝑ ſimoniā dicunť hr̄e ingreſſum, de quo ſunt infamia notati. vn̄ mādat papa diœceſano ep̄o, quatenus, ſi publicū & notoriū fuerit aliquos in eccleſiis illis ꝑ ſimoniā intraſſe, eos inde remoueat. illis autem, quorū crimen publicū & notoriū nō eſt, ſi tn̄ laborāt infamia publica; indicat cū 5. uel 6. manu ſui ordinis purgationē: in qua ſi defecerint, bñficiis illis ꝑpetuo priuet eoſdē. B. †No. 1. ex tex. ꝙ ſimoniacus in bñficio nō deponiť ab ordi-
2 ne, qn̄ nō cōuinciť ꝑ uiā accuſationis, ſed priuať bñficio ſimoniacè acquiſito, de quo dic, ut dixi in c. inquiſitionis, ſ. de accu. poſſet ēt alia pœna mulctari, cū iſta nō ſit ꝑpriè pœna. ꝑ hoc bo. tex. in c. cū clericis, ſ. de pac. † Secundò no. ꝙ
3 infamato p̄t à principio indici purgatio, alia inqſitiōe ſup ueritate criminis nō p̄cedēte, ſed in ea deficiēs punitur ac ſi fuiſſet cōuictus ꝑ inquiſitionē. Cōtra hoc tn̄ fortiter ob. c. ſignificaſti, ſ. de adult. & quod dixi in c. accedēs, ſ. de accuſ. nā ubi indictionē purgationis nō p̄ceſſit certus modus agēdi, dēt deficiēs in ea tm̄ ſuſpēdi à bñficio, ſed hic nō apparet, ꝙ certus modus p̄ceſſit; ergo nō debēt iſti priuari bñficiis ſuis in caſu, quo defecerunt in purgatione. Sol. ꝯriū uidetur difficile, & nō tactū hic. Sed oportet rn̄dere altero de duobus modis, ꝙ aut hic p̄ceſſit inquiſitio formata ad priuationē bñficiorū; & deficiētibus ꝑbationibus fuit indicta purgatio; uel ſecundò pōt intelligi, ꝙ ſit ſpāle in crimine ſimonię, ubi nō requiruntť ꝑbationes ita claræ & manifeſtæ; ſed debēt incōtinēti repelli de eccleſia, cū aliqua ſigna notabilia cōſtāt de crimine ꝯ ſimoniacū, ut in c. ſicut ſimonia ca, ſ. eo. Et ēt circa unū aliud uideť hoc c. deuiare a no. in c. qual'r, el 2. ſ. de accu. ubi dictū fuit, ꝙ data notorietate criminis, qualitercūq; ꝑcedať, ēt ꝑ uiā inquiſitionis, dēt fieri depoſitio ēt ab ordine, ex quo crimē eſt graue; & facit c. cū ab hoīe, ſ. de iudi. ubi deprehenſus in crimine deponiť; fortius, qn̄ crimē eſt notoriū, deponi dēt. hoc ēt contrariū nō tangiť hic; ſed pōt dici, ꝙ ēt ab ordine iſti potuiſſent deponi, ut factū fuit in c. de hoc, ſ. eo. ſed hic ep̄s iſte tm̄ q̄ſiuit de priuatione bñficiorū; & papa rn̄det, ut in lr̄a. † In glo. fi. ibi:
4 *tranſit in uiolentā, &c* no. iſtā gl. fin. quā ſoleo quotidie allegare ad reddēdā rōnē uerā, quare deficiēs in purgatione puniť vt cōuictus. nō. n. puniť ex p̄ſumptione ꝑbabili tm̄, qa illa nō ſufficit ad cōdēnādū quē de crimine, ut in c. lr̄as, de p̄ſump. ſed p̄ſumptio ꝑbabilis orta ex infamia trāſit in uiolentā, cū reus deficit in ſe purgādo: & uiolēta ſufficit ad cōdēnationē, ut ī c. afferte, ſ. de p̄ſum. & l. indicia, C. de rei vē. q̄ ſic dēt intelligi, ut dico in c. 3. de ꝑba. Simile no. gl. notabilis in c. cū cōtumacia, de hære. lib. 6. ubi p̄ſumptio orta ꝯ ſuſpectū de hæreſi trāſit ī uiolētā, ſi ſtat in excōicatione ꝑ annū: ſic ēt in c. rurſus, & c. qcunq;. 11. q. 3. † Collige ēt ex
5 hac gl. ꝙ ex infamia orta ꝯ aliquē oriť ꝑbabilis p̄ſumptio, licet teneat locū accuſatoris, & facit aliquē gradū ꝑbationis, licet ꝯriū ſentiāt doc. in pal. c. qualiter. Et an & qn̄ infamia, ſeu fama inducat certū gradū ꝑbationis, no. ꝑ canoniſtas in c. ueniēs. 1. ſ. de teſti. & ꝑ Bart. in l. de minore. §. tor-
6 mēta, ff. de qō. † Et p̄dicta pn̄t induci ad ſtatutū, quo caueť, ꝙ cōuictus de certo crimine debeat puniri certa pœna; nunqd deficiēs in purgatione habeať ꝑ cōuicto, ut poſſit puniri pœna ſtatutaria? & uideť ꝙ ſic, qa deficiēs in purgatione puniť tanq̄ auctor ſceleris, ut hic, & in c. de hoc, ſ. eo. & in c. accedēs, ſ. de accu. Itē ſtatuta recipiūt interpretationē à iure cōi, ut in c. cū dilectus, ſ. de cōſu. no. Inn. ī c. cām, ſ. de reſcr. & Bar. in l. oēs ppl'i, ff. de iuſt. & iu. Cōtrariū puto uerū: qm̄
a deficiēs in purgatione eſt interpretatiuè: & n̄ uerè cōuictꝰ[a], ut dicit gl. no. in fi. in c. inter. ĩ. de pur. ca. Sed in ſtatutis nō hēt locū intellectus interpretatiuus. debēt. n. uerba ꝑpriè & ſtrictè capi; nō aūt fictè: qa fictio in eis locū nō hēt, l. 3. §. hæc aūt uerba, ff. de neg. geſ. & no. in c. n̄ra. ĩ. de iniu. Nō ob. ꝙ dixi ſtatuta debere interpretari ſm̄ ius cōe: qa dēt intelligi, qn̄ ius ꝑcedit: non per fictionem[b] & improprietatem; ſicut procedit in hac materia: & facit qđ no. Ioan. An. in regula, ꝑ poſſeſſore, de re. iur. li. 6. in Mer. ubi elegāter ponit, an & qn̄ & qualē interp̄tationē recipiāt ſtatuta. hæc puto vera, niſi ſtatuta diſponerēt in materia iuris nō deuiādo à diſpoſitione iuris; ſed potius alleuiādo pœnā. nā tūc ſtatutū recipit oēs limitationes & interp̄tatiōes iuris ēt īproprias
7 & ſtrictas, ut in c. cū dilectus, & c. ad audiētiā, de cle. nō re. facit, qđ no. Cy. in l. qcunq;, C de ſer. fu. † Vlti. hic qriť de una qōne tacta ꝑ Hoſt. nunqd iſte deficiēs in purgatiōe poſt priuationē factā poſſit diſpenſatiuè ꝑ ep̄m reſtitui ad bñficiū? Et cōcludit ꝙ nō: qa cū iſamia duret, nō poſſet ſine ſcādalo diſpēſari. 2. q. 5. c. p̄sbyter. Sed hoc dictū nō puto indiſtinctè uerū, qa nō dēt plus operari fictio, ſeu p̄ſumptio uiolenta, q̄ ueritas, ut no. in l. 4. ff. ꝑ ſoc. ſed ſi iſte fuiſſet uerè cōuictus de ſimonia, poſſet certo caſu ſecū diſpēſari, ergo fortiꝰ, qn̄ nō fuit cōuictus verè, ſed interpretatiuè. & an & qn̄ poſſit diſpēſari cū ſimoniaco ad illud beneficium, uel ad aliud, plenè no. in c. poſt tranſlationem, de renun. ubi Io. Cal. ponit unam diſtinctionem; not. etiam in c. penul. de elect.

SVMMARIVM.

1 *Simoniam committit ille, qui pretio, uel fauore cellat peccatorem, uel ante pœnitentiam reconciliat.*
2 *Simonia committitur, quotieſcunque committitur, uel omittitur aliquid ſpirituale pro temporali.*
3 *Sacerdos poteſt ferre teſtimoniū de reconciliatione, & pœnitentia peccatoris.*
Doctor poteſt ferre teſtimonium de uita, & peritia ſcholaris.
Doctores promouentes ſcholarem ſunt idonei teſtes unà cum aliis, qui habent ſcholarem examinare.
4 *Iuſtitia non debet præuaricare reſpectu conſanguinitatis, uel amicitiæ.*
5 *Dictio uniuerſalis, ſi impoſsibile ſit ſtare in ſua uniuerſitate, reſoluitur in particularem in interpretatione diſpoſitionum.*
6 *Simonia eſt ſtudioſa cupiditas emendi, uel uendendi ſpiritualia.*
Simonia non committitur ex ſola uoluntate.
Simonia quotuplex ſit.

CAP. XIIII.

1 NEmo. †Simoniacū eſt pretio, uel fauore cellare peccatorē, uel recōciliare an̄ pœnitentiā, uel dignè pœnitētē à reconciliatione remouere. h. d. Et ſcđa pars principalis, ibi: *nec quēquam*. Caſus lite. Statuit Alex. ꝙ b
nullus presbyter aliquod emolumentū recipiat à quocunq; publicè peccāte, ut ep̄o, uel eius miniſtris cellet pc̄tm̄ illiꝰ, nec ꝑ reſpectu cuiuſcunq; cōſanguinitatis, aut familiaritatis dimittat, qn pc̄tm̄ īnoteſcat. Scđò dicit, ꝙ nullū dignè pœ b
nitētē, uel ēt minus dignè pœnitētē ꝑꝑ grām, uel fauorē ad recōciliationē adducat, & teſtimoniū recōciliationis ferat eidē, uel ꝑꝑ aliquē liuorē, ſiue odiū remoueat a recōciliatione: qa utrunque
2 ſimoniacū eſt. Ber. † No. 1. ex tex. ꝙ ſimonia cōmittiť nō ſolū impēdēdo aliquid ſpūale ꝑ tpali, ſed ēt omittendo ſpūale, qđ tenebať impēdere ꝑꝑ cōmodū alicuius tpalitatis: & ſic cōmittiť ſimonia qn̄ c
cunq; ſpūale cōmittať: uel omittať ꝑ cō
3 modo tpali. † Scđò no. ar. ꝙ ſacerdos p̄t ferre teſtimo. de recōciliatione & pn̄ia pc̄tōris. idē no. in c. teſtimoniū, de teſti. Sic ēt doctor p̄t ferre teſtimo. de uita &
c peritia ſcholaris,[c] vide bo. tex. cū gl. 12. q. 1. in c. 1. & in l. nemini, C. de aduo. di. iu. & ꝑ hæc iura ſemꝑ putaui, ꝙ in numero ſeptē doctorū debētium approbare ſcholarē doctorādū pn̄t cōputari doctores pn̄tātes: qa cū ſemꝑ ip̄i aſſumanť tāquā ꝑprii magr̄i ſcholaris examinādi, melius & uberiꝰ ipſi pn̄t ferre teſtim̄ de peritia ſcho. q̄ alii doc. forēſes, q ꝑ alia tpa nō hn̄t notitiā de peri. ſcho. nec tanq̄ ſuſpecti ſunt repellēdi: qa eoipſo, ꝙ pn̄tāt eū tanq̄ idoneū, vn̄r eū approba-
4 re. † Vltimò no. ꝙ id, qđ eſt iuſtū & honeſtū, n̄ dēt exerceri fauore cōſanguinitatis, uel priuatæ, amicitiæ: aliàs qđ in ſe eſt honeſtū & iuſtū efficiť inhoneſtū & iniuſtū. ſic in ſn̄ia, q̄ pōt eſſe iuſta ex cā, & ex ordine, tn̄ ex aīo efficiť iniuſta, ut cū cōdēnat ſubditū potiꝰ odii cā, q̄ delicti. 11. q. 3. c. ep̄s.
5 §. ſi ergo: & facit ad ea, q̄ dixi in c. cū eſſent, ſ. eo. † In gl. 1. in fi. no. hanc gl. qa facit ad interpretationē ſtatutorū, & contractuū, & alterius diſpōnis, ut dictio uniuerſalis reſoluať ī particularē, ut euiteť abſurditas. nā impoſſibile eſſet, ut ſacerdos poſſet hr̄e quodlibet tpale ꝑ celādo pc̄tō; iō exponitur, qđ libet, i. aliqđ de qbuſdā. In gl. 2. in fi. Itē ex alio ꝯriū eſt multū à remotis: nā loqť, qn̄ qs recipit mercedē, ut indicet furē, ſeu ſeruū fugitiuū, nec poſſet recipe pecuniā, ut nō indicet: qa eſſet ꝯ bonos mores, ut dr̄ in pal. l. 4. de cōdi. ob. tur. cau. & an ex oſtō iudi. poſſit cōpelli ad indicandū, not.
6 ibi, & dicā in c. q cū fure. ĩ. de fur. † Sed op. cōtra glo. & ꝯtra tex. & vr̄, ꝙ hic nō ſit cōmiſſa ſimonia: quia ſimonia eſt ſtudioſa uolūtas, uel cupiditas emendi, uel uendēdi ſpūalia, ut no. 1. q. 1. in ſumma; ſed hic nō uēdiť aliqđ ſpūale; ergo &c. Sol. qdā dicūt, ꝙ illa diffinitio n̄ eſt auth. Hoſt. cōtra dicēs, ꝙ illa eſt ſimoniæ mētalis diffinitio, & dēt addi, cum opere ſubſecuto; quia ſola uolūtas nō facit quē ſimoniacū, niſi ſequať effectus. Triplex eſt ergo ſimonia; q̄dā mētalis, qn̄ nullo p̄cedente pacto exp̄ſſo, ſed tacitè agiť, ut detur ſpūale ꝑ tpali; & diffiniť, ut ſ. dixi, ꝙ eſt ſtudioſa uolūtas, ſeu cupiditas opere ſubſecuto uēdendi, uel emendi aliquid ſpūale, uel ſpūali annexū. Eſt & ſimonia cōuentionalis, qn̄ partes exp̄ſſè conueniunt inter ſe, ut detur ſpūale pro tpali; & iſta diffinitur ſic ſm̄ Hoſ. ꝙ eſt ſpiritualiū, uel ſpūalibus annexorū p̄cedente pacto ꝑmiſſionis, conditionis, modi, ſeruitii, uel alicuius tēporalitatis receptio, uel donatio, & puto, ꝙ comprehendēdo utrūq; poſſit ſic breuiter diffiniri, ꝙ eſt rei ſpiritualis, uel ſpiritualibus annexæ cū aliquo temporali facta cōmutatio; de qua ſimonia cōuētionali no. in c. & ſi qōnes.

SEB. SAPIA.

Non uerè conuictus. Idē tenet Abbas in c. at ſi clerici, in princ. col. 5. ſ. de iud.

SEB. SAPIA.

Per fictionē. An & qn̄ ſtatu. loquētia ī caſu uero trahantur ad caſum fictū, tradit Alex. in l. 1. §. lex Falci. ff. ad le Fal. & remiſsiuè in l. Gallus. §. & qd ſi tm̄. ff. de lib. & poſth. & uide Bal. declarantem in l. 1. C. de nundinis.

De uita & peritia ſcholaris. Ad de Bar. in l. nō aliter, & ī l. nemini, & ibi etiam Bald. C. de aduo. diuer. iu. in 1. cōſtitutione digeſtorum, in §. oēm, in ult. col. & Gemi. in alleg. c. 1. 12. q. 1.

ī.e.sic vr̄ intelligere Host. istū tex.de si-
monia cōuentionali. alii dicūt, ut Tan.
ꝙ largè hic cōmittiť simonia,& nō stri-
ctè.Inn.ita dicit hic,ꝙ isti puniunť ad in
star simonię,quasi ñ sit uera simonia:sed
hoc est ꝯ fi.c.nō.n.hic loqť de pœna:sed
tm̄ declarat utrūq; esse simoniacū:nā pa
ria sunt exercere,seu impēdere spūale ,p
tpali, & cōmittere spūale, seu exercitiū
spūalitatis ,p tpalitate.vtroq;.n.casu.fit
q̄dā cōmutatio. In gl.fi.in fi.& iste vlti-
mus intellectus est melior: qa nō appa-
ret rō diuersitatis inter duos vltimos ca
sus,& priores : sed pp similitudinē,q̄ est
inter priores duos casus,illi hñr ,p uno:
& idē dicēdū in duobus ultimis casib⁹.
Sed extra gl.opp.ꝯ tex. in eo, ꝙ iudicat
tm̄ simoniacū , qñ p̄tiū recipiť a publicè
peccāte.nā idē vr̄,si ab occultè,ut 2.q.1.
c.si peccauerit in te,&c.Satis est ergo,ꝙ
tu scias,ut tenearis denuntiare.sol.doc.
fatenť ꝯrium,qñ esset occultus,& nollet
se corrigere : secus aūt,si esset paratus se
corrigere,ut ibi,& in c.nouit,s̄. de iudi.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus solus nō potest remittere aliquid, per quod sit quæsitum ius ecclesiæ.*
2 *Alienatio illegitimè facta per prælatum potest per illos de collegio retractari.*
3 *Missio in possessionem causa rei seruandæ habet locum etiam inter religiosos.*
4 *Ius patronatus trāsit cum vniuersitate uendita:quia participat de temporalitate:ius uerò merè spirituale non transit; cum uniuersitate.*
5 *Copulatiua copulat rem copulatam principaliter,& non accessoriè ; secus dictio,cum 6.*
6 *Ius patronatus non potest uendi hoc modo:uendo tibi villam & ius patronatus,quod habeo in ea:sed isto alio modo sic,vt vendo villam cum iure patronatus: quia primo casu uenit principaliter, secundo accessoriè.*
7 *Venditio plurium rerum,quarum aliquæ non poterant uendi,retractatur respectu illarum,non autem omnium.*

CAP. XV.

QVerelam. Ecclia emi, uel redimi
non pōt.h.d.quo ad lrām.Et
primò ponit q̄relā monacho
rū.scđò cōmittit casum instruēdo iudi-
cē in principali,ibi:*unde quia*. Casus lit.
Monachi de Acra quoddā maneriū cū
ptinētis suis, & ecclesiā quandā adepti
fuerūt à monachis de Cardomo sub an
nuo censu.15.librarū,& sup hoc chartā
ab ipsis monachis habuerūt . postmodū
uerò prior monachorū de Acra caplo
suo īcōsulto chartā p̄dictā accepta inde
pecunia dictis monachis de Cardomo
resignauit;vñ monachi isti de Acra con
q̄rebanť se iniustè grauatos.Quare mā-
dat pa.qbusdā,quatenus ptibus cōuoca
tis cām p̄dictā cōcordia, uel iudicio ter
minare ,pcurēt.Sciētes,ꝙ sicut ecclesia
p̄dicta emi nō potuit,ita nec redimi . Si
verò monachi de Cardomo legitimè ci
tati,fuerint contumaces,iudices mona-
chos de Acra inducāt in possessionē eo
rū, de qbus cōtrouersia uertiť inter eos;
nec pmittāt eos exinde absq; iuris ordi

1 ne molestari. Ber.† Not.1.ex tex.solū p̄latū nō posse resci
2 dere cōtractū , p quē aliqđ ius ecclesiæ q̄sitū est.† Secundò
no.illos de collegio posse agere ad remotionē eorū,q̄ p̄la-
tus illicitè alienauit,de quo in c.si qs presbyterorū,de reb.
3 eccl.nō alie.& c.cū olim,de testi.†Vlt.no.ꝙ ēt inter religio
sos hēt locū missio in possessionē cā rei seruandæ pp con-
tumaciā;quod not.,p limitatione c.ex literis,de dol.& cōt.
vbi intuitu religionis fit sequestratio,& non missio in pos-
4 sessionē.pōt.n.fieri missio, ut hic.† In gl.in uer.*emi*,in fi.no.
plura ex hac gl.& primò,ꝙ spūale transit cū uniuersitate uē
dita,licet p se uendi nō possit . Sed hoc nō est uerū simplr,
& iura alle.in gl.loquunť in iure nō spirituali, sed in anne-
a xo,vt in iure patronatus [a], quod cū habeat participiū nō so
lū cū spūalitate,sed cū tēporalitate, transit cū uniuersitate:
sed merè spirituale nō trāsit:qa nō pōt accedere,cū nullum
habeat participiū cū tpalitate,nec possit uenire accessoriè;
de quo tñ dic,ut plenè no.Inn.& alii in c.ex lrīs, de iure pa.
5 †Secundo no.ex glo. ꝙ copulatiua [b] facit copulatū uenire
b principaliter,& nō accessoriè:& sic copulat rē,q̄ principalr
uenire non pōt,sed accessoriè,sic impedit actū:qa (ut dixi)
copulat principalr,qđ & principalr uenire nō pōt;& sic no.
6 de hac copulatiua in l.regula,ff.de iur. & fac.ign.† Et indu-
co hāc gl.ad q̄nem.certū est ius patronatus trāsire cū uni-
uersitate seculari,ut in iur.alle.in glo.quid si facta est uendi
tio hoc modo; uēdo tibi talē uillā,& ius patronatus,quod
habeo in ea,nunqd teneat venditio respectu iuris patrona-
tus? & credo ꝙ non,ut apertè colligiť ex ista gl.qa,ex quo
copulať p hāc copulā, & uideť uenire & uēditū esse princi-
palr,sicut uilla; qđ esse nō p̄t,ut in c.1.de iure pat.& p hoc
puto limitādū dictū Io. An.ī c.1.de iure pa.li.6.ut ,pcedat,
qñ poniť dictio,cū, q̄ denotat accessionē.q̄dā,& nō,qñ po-
niť dictio,&. †Vltimò collige ex hac gl.ꝙ ubi plura uēdunť
7 principalr,& est aliqđ,quod uēdi nō pōt,nō retractať uen-
ditio in oīb⁹ reb⁹, sed tm̄ in re ,phibita uēdi,arg.in l.1.ff.de
euic.& facit l.domū,ff.de ꝯhē.emp.& regula,vtile,& qđ ibi
no.de reg.iur.li.6.Extra gl. vltimò op.ꝯ tex.& vr̄,ꝙ illa ec-
clesia nō poterat cōcedi sub annuo cēsu,vt in c.nō satis,s̄.c.
ergo,ex quo de hoc cōstabat p cōfessionē istorū monacho-
rū,debebat eis papa imponere silentiū,ut fecit in c.cū eēnt,
s̄.e.Sol.dicūt doc.hic,ꝙ ecclia nō fuit vēdita:sed ipsi fructus
fuerūt uēditi,seu locati & qñq; locať ecclia,i.fructus eccle
siæ,ut in c.q̄relā,ne p̄lat.vi.su.Vel secūdò p̄t intelligi, ꝙ fuit
cōcessa istis religiosis retēto cēsu:sīle in c.cōstitutus, de rel.
do.& an & qñ ecclesia sic possit cōcedi, dic,ut ibi no. In gl.
fi.in fi.no.ex gl.iuncto tex. iudicē delegatū posse defendere
possessionē p cū traditā cā rei seruādæ usq; ad sniam diffi-
nitiuā; & hoc mihi plus placet habito respectu ad tex. quā
quod ponit hic Inn. dicēs, ꝙ p ista uerba posita in fi. literæ
isti fuerunt constituti conseruatores, & sic tanquam cōser-
uatores possunt defendere inductum in possessionē.Et no.
hoc dictum Inno. quod dictum est satis notabile;quoniam
alibi non uidi scriptum per ista uerba.

SVMMARIVM.

1 *Pro chrismate non debent exigi pecunia ab ecclesiis, etiam si de hoc sit consuetudo.*

CAP. XVI.

1 EA *quæ*. † Pro chrismate ab ecclesiis pecunia
exigi nō debet , ēt si hoc hēt cōsuetu-
do.& prin ò factū irreprehensibile narrať,quod se-
cundo fieri ,phibet,ibi.*quia uero*. tertiò pœnam cō-
minatur,ibi. *pro certo*. Casus literalis.Quidā ep̄i extorque-
bant nūmos à clericis ,p chrismate, & illos denarios aliqñ
appellāt cathedraticū;aliqñ paschalē p̄stationē;aliqñ con-
suetudinē ep̄alē. sed qa hoc simoniacū est.mādat pa.quate-
nus p̄textu alicuius ꝯsuetudinis, uel p̄lationis denarios p̄di
ctos nullatenus exigant, qđ si fecerint,periculū sui ordinis
& dignitatis non immeritò poterunt formidare.Ber. No.
1.ex text. ꝙ nedū prohibetur pecunia exigi pro chrismate,
inquantum

ZACHARIAS.
a Vt in iure patronatus. Adde Bart. in l. hanc legē,ff. de contrahen.em. Pau.de Cast.& docto.in l.1. in fi. ff. de off.eius,cui mādа.est iurisd. Bal. consi.4.uol.5. So. cōsi.368. & iste in c.quāto, nu.7. vbi plenè dixi in apo. ad istū in uersi.est falsum,s̄.de iudi.
SEB. SAPIA.
b Copulatiua. Vide Ias. in l.1. in princ.ff. de iust.& iu.& Soc.pulchrè. in l.si is, qui ducē ta.§.1.ff. de rebus dubiis, ubi Pau.đ Cast.& alij.
Vide latissimè & melius q̄ alibi differētiam inter copulata p dicti. &,& copulata per dictio. cum , per d.Ant. in c.in literis de rest.spo.Sed ꝙ æquè & pariter copulent dictio, cū,& dictio, & est tex.in l. Titiæ textores,§.pē.de leg. 1.& in l.si quis inquilinos. §. si ita legatum,eo.tit.& de differentia interdict. si,&,cum, uide per Bar. in l. quodcūque. §. nō solum,ff. de uerb. obli.& de q̄st. hic posita ī terminis uide text. in l.ille cū illo,ff. de usuf. leg. sed pro concordia horum iurium uide magistraliter Bar. post gl.in l.1.ff. de manu.testa.Bellen.

inquātū est sacrm, ut p chrismādo aliquē,sed ēt ,p ipso li-
quore chrismatis.nā hic nō exigebať pecunia a chrismato ,
seu cōfirmato,sed ab inferiorib.ecclesiis fortè baptismalib.
a & ēt clari⁹ ,pbať.1.q.1.c.placuit.2. est ergo chrisma [a] quid
spūale nō solū,cū est sacrm,sed inq̄tū est liquor.ergo nec a
cōfirmato,nec ab ecclesiis,qb.cōferť,aliqd tpalitatis exigē
dū est.Scđo no.ꝙ uariatio seu mutatio noīs excusat id,qđ
sui nā ē malū,maxīe cū noīa applia īmutabilia sint.l.si qs ī
fundo uocabuli, ff.đ le.1.noīa tñ ,ppria pñt mutari ad libitū
nisi fiat ī fraudē.l.una,C.de muta.no.,p spūalib. ergo nihil
tpalitatis exigi dēt,qđcūq; nomē tali p̄statiōi imponatur.

SVMMARIVM.

1 *Homagium,& fidelitas quomodo differant.*
2 *Allegans turpitudinē suā est audiendus,quando uult desistere a peccato.*
3 *Gratia concessa per sedem apostolicam non potest probari nisi per literas , & non per testes,excepto quando scriptura sit de perdita.*
4 *Homagium,uel fidelitas an licitè præstetur citra periculum simoniæ pro beneficio consequendo ?*
5 *Pnīa alicuius criminis si fuit apposita illicita,& minor per sacerdotem minus discretum,an peccator sit tutus in conscientia.*
6 *Simoniacus efficitur infamis infamia iuris,non ipso facto,sed per sn̄iam .*
Crimen simoniæ æquiparatur crimini læsæ maiestatis .
Infamia facti tollitur per contrarium factum.
Infamia canonica,quæ irrogatur pro peccato mortali,tollitur per pnīam.
Infamia iuris tollitur per solum principem.
Cōstitò odiosa debet in dubio intelligi,ut sit potius ferenda sn̄ia,quàm lata.
7 *Simoniacus an dispēsetur ad beneficia ecclesiastica per aliū , quā principem.*
Potest esse,quòd quis non sit simoniacus,tamen eius electio, uel collatio sit simoniaca,quia forte facta eo ignorante.
Filius sacerdotis non potest succedere in ecclesia paterna, etiam cum dispensatione episcopi,ne notetur quadam successio in ecclesia dei .
Episcopus an possit restituere quem famæ.

CAP. XVII.

EX diligenti. Pro hēndis spūalib. homa-
giū facere simoniacū est. In
prima supplicātis narratio,petitio,& obligatio .
In scđa petitionis exauditio cū determinatione ,
& lrarū datio,ibi:*quo circa*.Casus lit. Arch.Cātuariē.indu-
xit quēdā clericū,ut faceret ei homagiū & fidelitatē, ita, ꝙ
ipse illi clerico annis singulis bñficiū exhiberet. cleric⁹ ille
uidēs,ꝙ hmōi obligō illicita erat,petiit instāter a d.pa.ab-
solui,dicēs,ꝙ de p̄dicto bñficio nil amplius acciperet.pa.ui
dēs hmōi petitionē honestā & fauorabilē,ipm ab illa fide-
litate absoluit,cū illud ꝯriū fuisset diuinis legib.& humanis
ita,ꝙ ab ep̄o,uł sacerdote discreto pnīam accipiat,& ne ali
qua no.infamiæ possit respgi,cōcessit sibi has lrās,quas pos
sit ostēdere in testimoniū suæ indulgētię ꝯ infamātes eūdē.
1 Ber.†No.1.ex tex.ꝙ homagiū [b] & fidelitas sunt diuersa.[c] Et
b ,ppriè homagiū est,qñ qs facit ,pmissionē alteri genib.fle-
c xis,& manib.intra man⁹ illi⁹ positis,ita,ꝙ efficiť hō illi⁹,&
talis appellať hō ligi⁹,& solet homagiū p̄stari ī patori , seu
regi.ita,ꝙ nō recognoscit alterū supiorē, & de hoc homa-
gio uide gl.in cle.pastoralis,de re iudi.& plene p Spe.in ti.
de feu.§.2.Fidelitas uerò est,cū qs ,pmittit alteri suare fide
litatē,& cōtinet in se hoc iurm fidelitatis multa capitula đ
qb.uide bo.tex.22.q.5.c.de forma,& qđ no.in c ego. N. de
iurei.& hoc iurm p̄t plurib.p̄stari.Scđo no.ꝙ ex reditib. ali
cui⁹ dignitatis, seu ecclesię p̄t certa pensio annua ,p bñficio
spūali cōstitui,& ,p hoc bon⁹ tex.i c.cōq̄rēte,de cle. nō resi.
& sic uno mō p̄t intelligi iste tex.p̄t ēt intelligi , ꝙ de bñfi-
cio cōstituto recipiebat certā pēsionē annuā,sed prim⁹ in-
tellect⁹ uř magis cōgruere lrǽ,& placet Host.†Tertio no.ꝙ
2 allegās turpitudinē,& pc̄m̄ suū audiēd⁹ est,cū intēdit desi
3 stere a pc̄tō.† Vlti.collige,ꝙ de gr̄a a se.apo.facta dēt cōsta
re p lrās.uñ de stylo curię est,ut nō possit ,pbari ēt p testes,
de quo p Archi.in ,pœ.6.nisi lrā semel habita fuisset dep-
4 dita,ut in c.olim,el.1.de priui. † In gl.1.in fi.sed p hoc nō
hř uera rō decidēdi,& maxime qa uř obstare.c.cū clerici.j.
de uer.sig.& 23.di.c.q̄q̄,& c.ergo.N.de iurei.cū si. ubi pa-
tet,ꝙ clerici recipiētes bñficia a supiorib.eis p̄stāt iurm fi

detatis,& ēt iurm homagii,& de hoc ul
tio uř tex.in c.q̄ sit graue,de excessi. p̄la
to.Sol.dñt docto. ꝙ iurm fidelitatis pōt
bene p̄stari superiori habito bñficio ec-
clesiastico;sed iurm homagii non, &c. q̄
sit graue dēt intelligi de homagio largò
mō sumpto,ut cōprehēdat tantū fidelita
tē,ut ibi not.& pōt esse uera diuersitatis
rō,quare homagiū nō dēt p̄stari ,p spūa-
lib.sed iurm fidelitatis sic:qa homagium
continet tpale commodū illi⁹,cui p̄stať.
nā efficiť eius subditus uasallus, & obli-
gať sibi ad certa seruitia,q̄ ,p spūalib. ꝯse
quēdis p̄stari nō debent,& hoc forte uo-
luit hic glo.cū dicit, ꝙ istud erat munus
ab obsequio.i.munus obseq̄ale,qa plura
seruitia inde sequuntur,qđ non sic est in
iurō fidelitatis,cū præstať p̄lato, qa tātū
se obligat,ꝙ erit sibi fidelis , & p̄stať po-
tius dignitati,q̄ psonę,ad hoc.c.uenera-
bilem, in fi.s̄.de ele.Sed dices quare iste
absoluiť nedum ab homagio,sed ēt a fi-
delitate?puto duplicē sol.posse dari. Pri
ma,ꝙ iste Archi.intendebat istū oīno li
gare,ut esset sibi uasallus & subiectus, iō
in totum uitiatur obligatio,argu.in c.cū
super abbatia,de offi.deleg.Secundo po-
test dici,ꝙ pp indignitatem , & peccatū
suum,quia uoluit recipe homagiū , & sic
cōmisit simoniam, ideo uitiať obligatio
in totū,ut nullū cōmodum inde sequať.
Tertio ēt posset dici,ꝙ iurm fidelitatis ,
præstādum est episcopo,uel alteri habē-
ti iura episcopalia pp præeminentiā di-
gnitatis, secus uideť in aliis prælatis in-
feriorib.habentib.collationem certi bñ-
ficii.hoc em̄ iure non ,pbať. habeāt ergo
tantum de iure episcopali , quantum est
concessum , uel prescriptum,argu. in ca.
auditis,& c.cum olim,s̄.de præscripti.&
quod le.& not.in capit.cum ex iniuncto
in fi.de hære.& per hoc declarať intelle-
ctus huius.cap.In glo.super uerbo , *diui-
nis*, in fi.Host.dicit,ꝙ ideo dixit, diuinis
in plurali,ut cōp̄hēderet regulas theo-
logicas,& canonicas simul,ut in capit.1.
de iura calū.quasi uelit Hosti. dicere, ꝙ
per uerbum , diuinis cōp̄hēdať ius diui-
nū,& canonicū.p uerbū, humanis legib.
cōp̄hendať ius ciuile,& ubi sit istud ius ci
uile allegatur in gl.seq. Abb.dicit,ꝙ non
meminit se legisse , ubi sit istud ius hu-
manum , sed pōt dici, ꝙ iste text.habuit
respectum ad ius diuinum, & humanum
generaliter disponentia nihil tempora-
litatis exigendum pro re spirituali ; &
specifice,ꝙ homagium non debeat præ-
stari pro re spirituali,habetur in regula,
5 indignum,j.de reg.iur.† In gl.in uer. de
creto,in fi.nunqd aūt peccator sit tut⁹, si
sacerdos indiscretus imponat pœnitētiā
minorem debito,uel aliter minus debi-
tè exercet offm̄ suū,uide bo.gl. in c.in ēsu
6 rā,de pœ.dist.1.† In gl.in uer.*infamia* .ibi
infames sunt. no.bñ gl. & ꝙ simoniaci sint
infames,,pbať in c.ulti.all.in glo.hic sed
allego tex.meliorē.15.q.3.in c. sane. sed
doc.nostri hic non declarant,de qua in-

SEB. SAPIA.
a Chrisma. uiđ Ab. omnino in ca. ad nostrā.j. hoc tit.
SEB. SAPIA.
b Homagiū . Quid sit homagium,declarat Iaco.đ sancto Georgi. ī tra. de homa.co.1.ubi plura in materia homagii .
ZACHARIAS
c Sunt diuersa.addē Spe.in tit. de feu. §.quoniā,uersi. & nō.& uer.scđo q̄ritur, & uer. prio aūt.& ibi Bald.in apos.in uer.homagiū,ubi etiā,unde dicatur,& quare, & quotuplex sit , de quo etiam per Inn.in regula,indignū.j.đ reg.iu.

famia intelligat ista.gl.& iura pal.nūqd de infamia iuris,an canonica,an facti,sđ puto,q dēt ītelligi de infamia iuris . nā de infamia canonica nō dēt ītelligi : qa illa ꝯhiꝫ ex quolibet pctō mortali,& sub lato pctō tolliꝫ talis infamia,ut no. 6. q. 1.c.2.& 3.in c.testimoniū,de testi. & iura loquētia de hac infamia respectu simoniacorū disponūt ualde specificè,& ī pœnā specificā , & maximè hoc uř uelle tex.in d.c.sanè.ubi ęqparat hoc crimen simoniæ crimini læsæ maiestatis.hoc ēt puto uoluisse hāc gl.dū dicit,q p solum principē cum tali dispensaꝫ . nā infamia facti tolliꝫ p ꝯriū factū,ut no.2.q.3.c. eu femiū.§.hinc colligiꝫ. qđ infamia canonica tolliꝫ (ut dixi) p pniam, sed īfamia iuris est illa, q tolliꝫ p solū principē , ut no.in c.cū te,s.de re iud.& ī l.1.§. đ qua ff.de postu.puto tn̄,q simoniaci nō īcurrūt hāc infamiā iuris ipso facto, sed cū p sniam [a] de hoc crīe fuerūt dānati , & sic tūr sonare iura supius alle.cū loquāꝫ p uerba de futuro, & cōstitō odiosa dēt in dubio intelligi,ut sit poti⁹ ferendę snię, q̄ latæ, [b] ut no.gl.in rła,in pęnis,de reg. iur.li.6.Itē qa hoc est rłare in aliis criminib.publicis,ut demū qs efficiaꝫ infamis sequuta snīa.l.1.ff.de his,qui no. īfa. facit qđ no.Dy.in rła,īfamib.de reg.iur. lib.6.& hoc no.añ tn̄ sniam cōdemnatoriā posset,simoniac⁹ notari īfamia facti, q de facili irrogaꝫ ex publico, & sic ītelligo istū tex.in eo, qđ papa dicit , q ne iste notareꝫ infamia,tradidit sibi literas indulgētiæ,& ut ꝯ latrātiū morsus, &c. q uerba clarè indicāt,q loquāꝫ de infamia facti,simile in c.cū dilectus , in fi. de
7 ord.cog.& in c.cū tu,de testi.† Et in quātū gl.hic subiicit,q cū simoniaco non dispēsaꝫ ad aliqđ bñficiū ecclesiasticū nisi p principē,dicit Host. q ēt p epm poterit dispēsari ad bñficiū simplex,all.c.pe. s.de ele.Io.An.dicit,q illud.c.nō loqꝫ ī simoniaco,sed uult diceꝫ,q simonia fuit cōmissa illo ignorāte,& sic nō erat simoniacus,licet electio,seu collatio fuisset simoniaca.Et p hoc uř Io. An.tacitè sentire, q cū simoniaco nō pt dispēsare per epm ēt ad simplex bñficiū , & certè nec dicta Hos.nec Io.An.,pcedūt , qa p epm dispēsari pt cū simoniaco in bñficio, nedū ad simplex bñficiū,sed ēt ad curatū,ut pbaꝫ.1.q.1.ī c. 1. & c.pen.de ele.loqꝫ de dispēsatiōe fiēda ad illud bñficium p quo fuit cōmissa simonia.nā,ut hēat illud idē , nō ita de facili dispēsaꝫ,sicut ut hēat aliud, ne uideaꝫ p p̄cedēs uitiū illud obtinere,sicut dicimus ī filio lttimo sacerdotis, [c] q ecclesiā paternā ex dispēsatiōe epi hře nō pōt.ne noteꝫ q̄dam successio in ecclesiā dei:sed aliud bñficiū ēt sine dispēsatiōe bñ pt hře.Et an & qñ pt dispēsari cū simoniaco in ordine , uel in bñficio;dic ut no.Cald.post gl.in c.post trāslationē, de renū.Sed dices, quomō poterit inferior a papa dispensare cū simoniaco,cū sit affect⁹ infamia iuris,ut s.dictū est , & episcopus nō possit restituere famæ,ut no.in pall.ca. cū tu ? rñ.q directè nō pōt eps infamen restituere. sed dispēsando in casibus a iure sibi commissis tollitur infamia tanq̄ seque la per quandam cōsequētiā,& p hoc adduco bo.text. in simili in præall.l.1.§.de qua,ff.de postu. & probatur in simili in c.at si clerici.§.fi.de iudi.secundum intellectum , quē ibi ponunt docto.tene menti. Abbas.

ZACHAR.

a Per sentētiā. adde Feli.hic tenere ꝯriū . Sed iste fortè melius p ea, q no. Ge.post gl.in c. 1. de testi.li.6.& qđ no.in apos.ad istū in c.sciscitat⁹,nu. 8.ī apos.ī uer.ipso facto,s. de rescri. Ro.sin.suo.4506.ī ci.fuit a me q̄sitū. Ant.Corse.ī se.sin. 317.in uersi. snia, qđ incipi.cleric⁹ homicida , & istū in c.nisi,num.4.& ibi dixi in aposti. in uer.ipso iure.s. de renunt. de quo uid.remissiue,Cel. in apo.ad Guil.de Cu. in le. cunctos populos,nume. 5. in uersicu.a dignitate, C. de summa trinit.

SEB. SAPIA.

b Quā late Vide Feli.in c.dilectæ,colū. 2.uer. secundo sunt dicta uerba , s.de excep.ubi dicit, q si iudex dicat.mādamus sub pœna excommunicationis,intelligit in dubio ferēdæ & non latæ . In filio legitimo sacerdotis.infero ex hoc dicto,dum dicit filium legitimū non posse habere ecclesiam, in qua pater præfuit filium natū sacerdoti ante sacerdotium dico filiū sacerdotis,de quo p Feli.in c. inter cæteras,in prin.s.de rescript.& bonus. text. in c.ad extirpandas, s.de filiis presbyt.

SVMMARIVM.

1 *Munera an inducant simoniam,considerari debent personæ dantis & recipientis,qualitas & quantitas muneris .*
Ordinatio uel consecratio non censetur simoniaca, si ordināt aliquid fuerit donatum,non tamen ex pacto.4.
2 *Conscientia debet esse consona iudicio rationis,& ex tenui & scrupulosa conscientia qu is non est laudandus sed uituperandus potius.*
3 *Donatio an præsumatur per ista uerba,tolle hanc pecuniam ?*
Mutuum probatur.si testis dixerit,uidi pecuniam sibi numerari , licet non dicat nomine mutui.
5 *Verba formalia non curantur,dummodo substantia non mutetur.*
6 *In simonia consideranda attenditur multum,an talis consueuerit committere simoniam,adeo,quòd in his,qui soliti sunt committere, omne paruum munus præsumitur simoniacum.*
7 *Eleemosyna debet dari condecens non minus recipienti,quàm danti,adeo,quòd potius est peccatum dando pauperi cibos delicatos.*
8 *Officialis an licitè possint aliquod munus accipere ?*

CAP. XVIII.

1 a ET si quæstiones. [a] † Summatur sic ſm Abb.Cardinalis pro palafreno a nobili uiro recepto nō p̄sumiꝫ cōmittere simoniā.h.d. Vel sic. In arbitrādis munerib. an īducāt simoniā,dēnt cōsiderari psonæ dātis,& recipiētis qualitas,& quātitas muneris,& donatiōis.h.d.uř aŕr & melius.Ordinatio,uel cōsecratio nō cēseꝫ simoniaca,licet ordinatori aliqd donatū fuerit ñ ex pacto.h.d.Diuidiꝫ.In prima q̄rētis cōsciētiā a puritate cōmēdat,& scrupulosam curiositat ē reprehēdit.in scđa,ibi:*in hoc itaq;*.factū narrat distinguēdū,soluit,& cōcludit soluēdo in scđa.ibi;*cum in accipientis*.tertiū,ibi *si ergo*.in tertia principali,ibi:*quod autē*,rñdet authoritati ex qua dubitatio insurgebat.Casus lit.Quidā elect⁹ fuit in archiepm Strigon.& cōfirmatus.papa p quē dā Cardinalē eūtē p mare trāsmisit ei palliū,frater illi⁹ electi occurit obuiā cardinali,& cū cardinalis paucas eqtaturas hřet,obtulit ei palafrenū,epo electo ignorāte,& recipiētē postmodū palliū ab eodē,postea archieps hoc intelligēs dubitauit,an esset sibi in aliquo īputādū, cōsuluit papā sup hoc,& ipse rñdet,q in his ultra,q̄ oporteat, dubitare non dēt,cū dicāt humanæ leges,q q̄dā cōtēnūt sacra ēt necessaria exhibere quadā tenui religiōe,dicētes tenuē religionē, q dubitat,ubi dubitādū nō est. & iō frater eius si cardinali equū unū illo ignorāte trāsmisit,nullo mō ipm dubitaꝫ oportet,cū paucas eqtaturas ueniēs p mare secū hřet, qa in accipiēdis munerib.uel dādis tria sunt maxime cōsiderāda s.qualitas dātis,& accipiētis,& quātitas muneris,& tps donatiōis.qualitas psonarū,ut a quo,& cui,uc3 an a paupe diuiti.uel e cōuerso,q̄titas muneris,s.an magnū, uel paruū sit donū,tps,an instāte necessitate,uel alio tpe doneꝫ. Si p̄dicta cōsideraꝫ,ñ fuit magnū,si frater ille equū unū Cardinali donauit,quē histriōi,& nō petēti donaret,& poti⁹ hoc fecit necessitate inspecta,q̄ alia intētiōe.Qđ āt dř beatus,q excutit manus suas ab oī munere,de donis illis dictū est,q solēt accipiētis animū allicere,uř puertere.in aliis,q accipiētis animū nō mutarēt Romana ecclia īterp̄tari cōsueuit ac
2 cipiētē nō delinq̄re,uel donātem.B.† No.1.ex tex.q puritati cōsciē ñ dēt deesse iudiciū rōnis.uñ ex tenui ꝯscia,& scrupulosa nō est qs cōmēdādus,sed poti⁹ rephēdēd⁹; dēt.n.cōsciā ex iudicio rōnis īformare,ad idē uř tex.ī c.ñ solū,de regu.iur.li.6.& in psal.Trepidauerūt,ubi nō erat timor , &c. Et an dēat qs uenire ꝯ cōsciā scrupulosam añ,q̄ eā deponat no.in c.p tuas,el.2.j.e Et no.ex hoc & ex tex.ꝯ istos fratricellos abstinentes a iuramentis licitis tanq̄ a peccatis . itē ꝯ dubitantes in minimis ,[quod est redarguendum in iurisperito,ut in cap.cum in iure peritus,de elect.& in cap.cum in iure,de offi.deleg. facit.l.quod Labeo,ff. ad Carbo. in l. 1.ff.ad munici.Secundo no.quòd quandoq; cardinalis mittitur ad tradendum pallium archiepiscopo,& in effectu tūc

dicitur

dř nūtius,ut ī c.significasti, de ele. licet p honore cardinalis deꝫ sibi legatio.† Tertio no.sin.istū tex. an & qñ ī dubio
3 dēat p̄sumi donū gratuitū uel ne.nā dēnt cōsiderari circunstātię qualitatis ſm psonā dātis,& recipiētis.nā a diuite locupleti facili⁹ p̄sumiꝫ libera donatio,q̄ a paupere diuiti.itē f dēt cōsiderari q̄titas muneris.nā de facili qs nō p̄sumiꝫ cōferre liberè ea,q sunt maximi p̄tii,qa nemo p̄sumiꝫ iactare suū,in c.sup hoc,de renū.& l.cū de indebito,ff.de pb.itē cōsideraꝫ,& donationis tps.nā facili⁹ qs p̄sumi dēt donare in stāte necessitate alteri⁹,q̄ ubi nulla subest necessitas. Et per istū tex.& supradicta defendiꝫ,& ampliaꝫ gl.ualde no. ī l.cū qd,ff.si cer.p-e.in illa.q.si qs dixit alteri ī uulgari, tolle hāc pecuniā,nūqd p̄sumaꝫ donatio,an đpositū,seu mutuū,& certè ex p̄cedētib.ꝯiecturis dēt p̄sumi qñq; mutuū,uř depositū, seu donatio,& in dubio cessantib.istis cōiecturis dēt p̄sumi mutuū,uel depositū pp illā p̄sumptionē,q nemo p̄sumiꝫ iactare suū.Et ex his no.Bar.in d.l.cū qd,testē pbare mutuū,
a si simpľr dicat,uidi pecuniā sibi numerari: [a] sed nescio , an donauerit,seu mutuauerit,de quo dic,ut p eū pleni⁹ ibi no.
4 † Vlti.collige, q in traditione spūaliū pñt interuenire aliqua encænia modici p̄tii , pacto oīno cessante,& intellige, ut dixi in c.1.s.eo.ti.ut ex quadā charitate , & nō p ipsa re
5 spūali cōferāꝫ.† In gl.1.ibi.*in l.dicitur,&c.*No.q aŕr,seu sub alia cōceptiōe uerborū loquūꝫ leges, q̄ papa hic referat in tex.& p hoc arguit Hos.rephēdēdū,si docētes, uel legentes aliqñ uerba mutēt.nā de uerbis nō est curādū, dūmō substātia nō muteꝫ,ut j.de uer.sig.intelligētia,& ī c.nihil.In gl.in uer.*dandis munerib*.ibi: *munus species*. Itē donū sine cā mun⁹ ex cā,& istas duas dřias inter mun⁹ , & donū ponit tex. in l.
b inter donū, [b] ff.de uer. sig. uel ſm Hos. p̄t dici donū exile , & tenue;mun⁹ uerò p̄tiosum,sed hoc nō placet p istū tex.ubi appellat mun⁹ rē modici p̄tii. Itē & donatio cōsistit ī re p̄tiosa,ut ff.de don.īter ui.& uxo.p totū,& ī c.fi.s.e.ti.In ea. gl ibi;*attendas quatuor ista*,aduerte,qa ſm hoc uř hic p̄p diminut',cū dicat hic tria p̄sertim attēdēda. Itē quo ad tex.
6 nostrū gl.ista nō pcedit,qa si interueniret petitio, nō euita
c reꝫ simonia,ut in c.ex tuæ.ī.e.& iō ſua gl.in aliis munerib. seu in alio casu,q̄ in isto,de quo in tex.† Itē pōdera text.in eo,qđ ponit dictionē,maximè, [c] ut ista tria hic exp̄ssa maximè attēdi dēant,ergo & q̄dā alia attēdēda sunt.puta cōsuetudo capiētis.qd.n.si a clerico ordināndo daꝫ res modici
d p̄tii ordinatori suo,q sine p̄tio nō cōsueuit ordinare, certè iudicabiꝫ simoniacū. [d] qa attēdēda est cōsuetudo patrisfami.c.illo uos,in fi.de pig.& ī l.q semissem,ff.de usur. & idē dic in aliis circūstātiis.Itē attēdi dēnt uerba p̄cedētia,ar.l. si ſuus pluriū.§.fi.ff.de leg.1.† In e.,gl.ibi;*cynicus quasi ribaldus reprehensor*. & dř a cynos , qđ est canis,quasi rephensor mordax,siue mordēs,siue latrator,facit.c.ex diligēti,s.e.in fi.& ī gl.Vel dic melius,q in cōferēdis munerib.seu ī faciendo eleemosynā uirtus semp tenere dēt mediū,ut ñ solū habeaꝫ respectus ad dātē,sed ēt ad recipiētē.uñ Seneca rephēdebat Alex.q cū daret ciuitatē cuidā paupi illi asserēti non cōuenire humili fortunæ suæ,rñdit Alex. non q̄ro,qd te oporteat dare,& appellat Sene.Alex. hoc casu tumidissimū , qa ex supbia,& elatione quadā illa uerba ptulit,& ad idē , uide bo.tex.in c.nō cogāꝫ.40.di.& in c.unū orariū.§.aŕs ea demū.25.di.ubi no.q potius qs peccat,q̄ mercaꝫ p̄stādo pauperib.epulas dedicatas,& p̄tiosas,uide ēt bo.tex.de mō faciendi eleemosynā.42.di.c.qescamus,& bo.tex.86.di.c. ñ satis . In gl.ī uer.equuū unū,ī fi.hæc gl.tacitè opponit,& ñ soluit. nā si sex solidi inducūt simoniā , ergo forti⁹ donatio unius pretiosi eq.Sed solue ſm Hos.q ibi iteruenit pactū,hic donatio fuit facta pure,& ex liberalitate quadā.& dic plenius
8 ut dicā ī d.c.ex tuę.† In gl.fi.ī fi.sed ꝯ gl.& tex.opp.& uř, q nihil dēat capi ab administratore,seu iudice, uel supiore q̄ tūcūq; modicū,ut in l.1.C.ad leg.Iul.re.pe.& l.3.C.de asses & ī auth.ut iu.sine quo suffra.in §.si qs,facit.c.exigit,de cēsi.li.6.imo dēt reddi quadruplū.1.q.1.c.iubemus,& c.cōcuſ sionis.Sol.duplex ſm doct. ut ꝯria pcedāt in exigēte hoc.c.& similia , qñ spōte aliqd donaꝫ,uel ꝯria pcedāt in habente salariū de publico, [f] alia uero iura in nō hēnte ſm Host.de iure cano.pōt dici arbitrariū,an & q̄tū possiꝫ recipi dūmō nō excedat,qđ hř in c.statutū,§.insup đ rescrip.li.6.Et certè illud.c. loqꝫ in iudicē delegato,q nōn pōt recipere nisi esculenta & poculenta, quæ in paucis dieb. pñt consumi , & idem potest dici in ordinario, sed in legato, & ēt in aliis prælatis , fortè licitè pñt fieri alia dona , si omnino cessat fraus,ar.in isto tex. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Abbas si pro aliquo accipiendo in monasterio acceperit pecuniam,committit simoniam.*
2 *Simonia cōmittitur ex sola conuentione,dūmodo una partium ad.mpleuerit,licet altera non adhuc.*
3 *Simonia cōmittitur non solū si datur prælato.sed etiā si datur suis familiar.b.uide infra c.proxi.in 2. no.*
4 *Simonia non uitiat monachatum.*
Excommunicatio non impedit monachatum.

CAP. XIX.

1 VEniens. † Abbas, & maiores de conuentu,si p receptione monachi receperūt pecuniam ex pacto,ab offō & bñficio suspēdūꝫ,& taliter recepta pecunia restituiꝫ,& in aliud monasteriū transfert.prima pars ponit querelam p̄sbyteri.scđa dat iudicē,cui tria mādat, *quoniam*.Casus lite. Quidā præsbyter. F. nomine uoluit fieri monachus in quodam monasterio.Abbas & fratres noluerunt eum recipere in monachū,quousq; conueniret eis dare.30.sol. facta cōuentione.sequēti die receptus fuit in monachum. monachi postulauerunt ab ipso. 30.sol.abbas.x.familia.12.pro postu.dicentes hāc esse consuetudinē monasterii.monachus ille accessit ad papā pponens coram papa prædicta. Vñ mandat papa cuidā,quatenus,si est ita,compellat abbatem,& monachos ad restituēdam pecuniam prędicto presbytero indignè acceptam , & eidem. F. pręcipiat , ut in alio monasterio in habitu monachali studeat domino deseruire,abbatem & maiores personas monasterii ab executione officii sui suspendens pro tantę prauitatis excessu. Ber.† No.primo ex text.q ex sola conuentione dandi temporale pro spirituali committitur simonia,spirituali recepto,licet non tradatur temporale promissum.nam hic ante ingressum religionis interuenit duntaxat conuentio. †
3 Secundò collige,q simonia committitur nedum , quando temporale confertur conferenti, sed etiam quando cōfertur ministris,& familiarib.conferentis,sicut dicimus ī Giezi,qui fuit seruus Helisei.1.q.1.in summa,& c.cito turpem. Tertio no.q ex malitia abbatis,& monachorum puniuntur Abbas,& maiores de conuentu,sed hoc intellige,qñ ipsi tm̄ fuerunt culpabiles,secus,si excōicato cōsilio omnium delictū extitit explicatum.nā tunc oēs dēnt puniri, arg. in c.Romana.§.in uniuersitatem,de sen.exco.li.6.puniūꝫ etiā illi,qui fuerunt in capi licet tacuerint,quia debebant cōtradicere,ut no.sin.Inn.in c.1.de his,q fi.a ma.par. ca. Vltimo no.q receptus in monachum per simoniam non debet in eodem monasterio remanere , nec etiam in seculo uiuere . sed debet intrare aliud monasteriū. An aūt sit uere monachus.j.subiiciam.† In gl.fi.ibi.*apparet q monachus fuit*. nota bñ hoc principiū gl.ex quo apparet , q simonia cōmissa in.

a Numerari. Adde , an testis tunc mutuū probet Ludo. Ro consi.20.

b L.inter donū,uide tex.in l.munus, ff.de uer.sign.& q hic dixit.An.Bar.

c Maxime.de hac dictiōe uide Frā. de Are.cōsi.l.Ale.cōsil.67.

d Simoniacum. bene facit,qđ no.d. Ab.in c. cum dilectus,de cle.nō resi. And.Barb.

e De publico. an ordinarius possit accipere esculenta , uide gl.in l. plebi scito , ff. de offi. præsi. q dicit , qđ nō,licet aliter dicat,d.Ab.hic. Iac. But.ibi sequitur illam gl. & Pet. de Anch.in d.§. in sup & Ioan. de Imo. in c.cum ab omni de ui.& hone. cle. licet Bar.& Gui. ꝯ dicāt.And.Bar.

SEB. SAPIA.

f De publico. An salarium dēat habere ordinarius,uide Abb.in capitu. cum ab omni,s.đ uita & honest.cleri.Feli.in ca.lic et in princi.s de offic.ordi.Iaso. in l. nec quicquam §. ubi decretum,col. 1.ff.de off. procō. & in l. ius ciuile , ff.de iusti. & iure.

monachatu ñ uitiat monachatū. nec ob.
qđ subiicit ī gl. qa hic nō fuit pactū fa-
a ctū,ut iste existēs monachꝰ [a] hr̃et pecu-
niā,sed ut monasterio traderet pecuniā,
& hoc nō est ꝯ substātiā monachatꝰ. Itē
pecunia restituit sibi, ut intret aliud mo-
b nasteriū, ne sit onerosus [b] scđo monaste-
rio,ñ aũt ut eā sibi retineat ille īgrediēs,
& hoc ēt uñr sentire doc. Quidā uerò di-
cūt,ꝙ hic nō ꝓbat istū remanere mona-
chū.nā in prin.appellat p̄sbyter,& mona-
chus.Nec ob.finis.c.ubi mādat.ut intret
aliud monasteriū, qa potuit esse, ut ibi
ageret pnīam,& hāc cōsiderōnē facit hic
dom.Anto.sed ego sequor primū dictū.
prio ꝑ fi.hꝰ,c.ubi dr̃, ꝙ dēt deseruire in
habitu monastico ergo nō, ut agat pnīā
tm̃.Itē nō mādat,ut fiat monachus,sđ ut
alio monasterio deseruiat in habitu,er-
go remāsit monachꝰ.Ad idē adduco tex.
q iudicio meo hāc sniam ꝓbat in c.quo
niā.j̃.e.ubi dr̃, ꝙ dr̃et sic receptꝰ intrare
monasteriū,ne dānabiliter in seculo ua-
get;q̃ uerba clare indicāt sic trāseūtē re-
manere monachū,nec p̄cipit, ut agat pœ
nitētiā,sed ne in pc̄tō stet in seculo,ar.in
c.fi.de reg.Itē ꝓprie simonia cōmittit,
nō respectu monachatꝰ.sed ut hēat locū
in illo monasterio,uñ ingressus respectu
illiꝰ monasterii uitiat,sed monachatꝰ te
net.Est em̃ qdā obligatio deo q̃sita, q̃ ñ
īpedit ꝑ factū recipiētis pecuniā. nā cū
iste intēdat se obligare deo,prauū factū
alteriꝰ nō īpedit hāc obligōnē, facit qđ
no.Io.An.in c.fi.de cōdi.ap.sicut uidemꝰ
in fili,ꝙ excōicatio monachatū ñ īpedit
ut in c.cū illorū.j̃.de sen. excō. & ex hoc
hēs casum ī quo simonia nō uitiat actū.

SEB. SAP.
a Monachꝰ. An sit simonia, si fiat promissio abbati, de dādo aliqd si receperit talē in monachū, uide Bar. tenētē, ꝙ sic in l. Titio cētū, §. 1. ff. de condi, & dem, Ias. in l. Titia, in prin. col. 4. uer. tertio limita, ff. de uerb. obli. & in l. 2. col. 2. C. de instit. & substi.
b Onerosus. Adde ꝓ hoc, quod consuluit Anton. de But. eius consi. 33.
c Et inducas. adde uidendum Fede. de Sen. consi. 140.
SEB. SAP.
d Præcise cōpellēdi. Vide Car. in clem. 1. 11. q. s̃. de of. de leg. Gemi. in ca. si pauper, de pb. in 6. ubi reprobat Arc. tenētē contrariū.
ZACHAR.
Adde istum in ca. 1. & ibi Fel. latè in prin. s̃. đ test. cog. & in c. 2. de spon.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus si receperit pecuniam ex pacto, pro ordine conferendo, committit simoniam.*
2 *Sacerdos si aliquid scit tanquā deus puta in cōfessione, ēt si fiat papa, & reuelauerit, sibi nō creditur.*
3 *Per ista uerba, moneas, & inducas, non datur potestas pracisè compellendi.*
4 *Simoniacus in ordine, si ingrediatur monasteriū, non habilitatur ad exercendum talem ordinem simoniace receptum.*
Ingressus religionem non tollit defectus contractos cum peccato ingredientis, secus sine peccato.
5 *Simonia an, & quando inducatur, siue ante, siue post aliquid dando, & quando debeat restitui.*
6 *Religiosi an impediantur promoueri ad sacros ordines ex sola ꝓhibitiōe sup̄ioris, alia cā nō apparēte?*
7 *Religiosi non īpediūtur exequi sacros ordines susceptos ex sola prohibitione, alia causa non apparente.*
8 *Simoniacus in ordine ipso iure est suspēsus ab ordine. Suspensus & excommunicatus a iure poterit iterum suspendi & excommunicari ab homine.*

CAP. XX.

1 EX tua. † Si ordinatus pñtatori suo aliqd dedit ex pacto,simoniacū est, nō tñ deponit,si est occultū.prio ponit consultatio scđo rñs.ibi:*unde*.Casus lit.Quidam dū uellet ad sacerdotis ordinē ascēdere, accessit ad Archi.ut eū pñtaret ad ordinē sacerdotis,q nolebat eū ad ordinem pñtare,nisi prius.6.sol. soluisset eidē. & sic ordinē ipm ꝑ eū pñtatus accepit.Eps
Diœcesanus,cui sacerdos hic ī secreto fuerat cōfessus, q̃rit
qd de ipso esset agēdū?Rñ.pa.si hoc est secretū,eūdē sacer-
dotē moneat,ꝙ inducat,ut ordinē alicuiꝰreligiōis assumat
& ꝑpetuò abstineat ab offō sacerdotis,qđ illicite acqsiuit,
alioqn nō dēt ipm ab offō sacerdotis arcere,cū sit secretus
2 excessus:pnīam tñ secretā sibi iniūgat.Ber.† No.1.ex tex. ꝙ
ex cōfessiōe facta in foro pnīali nō pōt qs deponi,nec aliter
ab offō coerceri inuitus,ēt si cōfessio sit facta epō,uel ēt pa-
pę,qa eorū uterq; scit ut deus,nō ut hō,cōcor.c.si sacerdos,
de of.or.& qđ no.in ca. dilectus,de exces.p̄lato.hic. n. ista
cōfessio fuit facta papę,& epō in foro pnīali. iō dicit papa,
ꝙ si excessus sit secretus & c.posset ēt intelligi,qñ cōfessio,
esset facta in pñtia solius iudicis.sibi.n.nō credit, cōfitente
negāte.6.q.2.c.si tm̃,& c.placuit.s̃.de testi.c.cū a nobis.Se
cūdo no.ꝙ simonia cōmittit in ordine nō solū,qñ pecunia
dat cōferēti ordinē,sed ēt cū dat ministro,seu ministranti
3 ad ordinē,ut hic,& c.s̃.e.† No.ꝙ ꝑ ista uerba,moneas,& in
c ducas,[c] nō dat ptās p̄cise cōpellēdi. [d] De quo tñ dic,ut no.
d in c.2.de spō.† Vlti.colligo,ꝙ ꝑ ingressum religionis simo
4 niacus nō habilitat ad exercēdū ordinē simoniace receptū
q̃q̃ ꝑ ingressum religionis tollat defectus sine pc̄tō ingre-
diētis ꝯctus,ut in c.1. de fi.p̄sby. nō tñ tollit ꝯctus ꝑ ꝓpriū
5 delictū,ut legi.& no.in c.1.de aposta.† In gl.1.ibi;*intentio est*
consideranda est.Hosti.dicit, ꝙ sola intentio non inducit si-
moniam conuentionalem,sed tm̃ mentalem, quę per solā
pœnitentiam abolet absq; restitutione,ut in cap.pen.j̃.eo.
ti.& dic,ꝙ gl.habuit bonū intelrm,& eius mens est ista, ꝙ
sine intentione nō committitur simonia,ut qñ ex liberali-
tate confertur aliquid,& recipitur,& sic loquitur.c. & si q-
stiones,secus autem, ubi adest affectus committendi simo-
niam. Et dic latius prosequendo quatuor membra. Aut
enim ex pacto aliquid temporale confertur,& illud, quan-
tumcunque modicū sit,inducit simoniam, sicut dicimus in
furto,& usura,& ita loquitur iste tex. & dr̃ tunc simonia cō
uentionalis,nec dimittitur peccatum,nisi restituatur male
receptum,ut in c.de hoc,s̃.eo.& c.ueniens. Aut non inter-
uenit peccatum,sed mens deprauata,ut quia nō præsentas-
set seu ordinasset,nisi primo habuisset aliquid tēporale, &
tūc inducit simonia mētalis,q̃ abolet ꝑ solā pnīam,ut in c.
pe.j̃.e.secꝰ in usuris,qa ibi opus est restitōne,ut in c.consul
uit,& qđ ibi no.j̃.de usu.Aut mēs nō fuit deprauata,sed ex
liberalitate aliqd donatū fuit & receptū, & tūc simonia nō
inducit,ut in c.tua.j̃.e.ti.Aut sumus in dubio, an p̄cesserit
praua mēs,& hēt locū ꝓprie.c.& si qōnes,s̃.eo. ut ad conie
cturandum animū pōderēt ea,q̃ ibi habentur in text.& per
6 hanc distinctionē inducuntur ad concordiam multa iura.
† In gl.in uer.secretum,in fi.Ex hac glo.collige duas bonas
limitationes ad cap.ad aures,alleg. in gloss. 1. ut procedat
duntaxat in regularibus, secus in clericis secularibus, ut
ex sola inhibitione superioris, causa non apparente,non
possint impediri, quo minus promoueantur ad ordines,&
tacit.c.ex tenore,eo.tit.Inn.tamen disputat, & non firmat
in præal.cap.ad aures,sed mihi hoc placet,ut nō habeat lo-
cum in secularib.arg.in c.si tantum,& cap.placuit.7.qō.2.
& quod illud.c.ad aures, loquatur proprie in regularibus,
quia magis sunt subiecti eorum prælato, q̃ clerici seculares
proprio episcopo,arg.in c.si religiosus;de elect.lib. 6. & in
c.fi.de sepul.eo.lib.& 12.q.1.c.nolo,& c.non dicatis. † Se-
cunda limitatio est, ut licet regulares possint ex sola inhi
bitione prelati impediri ne promoueantur ad certū ordi-
nem,tñ ab executione ordinis iam suscepti non possunt co
erceri ex sola inhibitione prelati,alia causa non apparen-
te.nam turpius eiicitur,&c.de iureiur.c.quemadmodum,&
multa impediunt promouendum,quæ non deiiciūt iam ꝓ
motū,q cle.uel uo.c. rursus, de cle.ægro.c.1.cū seq.& hoc
no.† In glo.in uer.*coercere*.in fi.dic,ut dixi in cap.accusatum
& c.tanta,alleg.in gloss.& ueritas est,ꝙ simoniacus in or-
dine ipso iure est suspensus ab ordine.32.distin.c.præter.§.
uerum,

uerū;sed hoc.c.intelligit de coerciōe facti,ut de facto coer
ceat a celebratiōe,& executiōe ordinis. p̄t ēt intelligi de su
spēsione ab hoīe, qa sicut excōicatus a iure p̄t excōicari ab
hoīe,ut in c.quorūdā,de Iudęis,ita dicēdū est in simoniaco
de suspēsiōe.In gl.fi.in fi.hæc pnīa ẽm Host.est potius moni
toria,& cōsolatoria,q̃ salutifera quo ad uitā æternā.Et qd
operet,& quot effectꝰ hēt hꝰ pnīę pactio,uide gl.ī c. qđ q-
dā.de pę.& rem.& de pę.di.3.c.si qs §.fi.& ibi ēt no.nunqd
hoc pactū teneat iterū ꝯfiteri,cū ab eo oīno resipuerit.Ab.

SVMMARIVM.

1 *Simonia committitur, si accipitur aliquid temporale pro consecrandis uestibus calice, & similib.*
2 *Sacerdos locando operas suas in aliqua ecclesia an committat simoniam?*
Simoniam committit etiam ille, qui dat pecunias, uel recipit ad hoc, ut aliquis deseruiat tanquam uicarius.
3 *Simonia nō cōmittitur ex hoc, qđ aliquid donatur sponte exactione subsequēte.*

CAP. XXI.

AD nostram. Breue est,&c.Casus &c.No.
1.ex tex.unā regulā gñalē.
ꝙ ꝓ ministerio ecclīastico exercēdo nō dēt tra-
di, uel exigi pecunia,& idē dic ꝓ mysterio & for
tius.Est.n.dr̃ia inter ministeriū,& mysteriū. nā ministeriū
ꝓpriè dr̃ offm̃ [a] ministrādo mysteriū est idē,qđ sacr̃m: qa
hēt uirtutē secretā & reconditam.uñ dr̃ sacramentū, quasi
sacræ rei signum.1.q.1.c.multi.nō.n.dēt pecunia exigi pro
1 sacramēto,ut in c.cū satis,cū seq.s̃.eo.nec ꝓ offō ecclesiasti
co exercēdo.† Ex his infert ad.q.nūquid pro calice & uesti
bus bñdicēdis cōmittat simonia,si aliqd tpale exigatur?de
quo ꝑ Gof.in sum.eo.ti.uer.sed nūqd simonia.qdā dñt, ꝙ
nō,qa nō repit ꝓhibitū.ipse uerò cōcludit ꝯrium,& melius
2 ꝑ istū tex.ubi gñalr dr̃,ꝓ *ministerio* ecclesiastico exercendo
&c.ibi.n.uersat offm̃ ecclesiasticū, & est qd spūale.† Scđò
no.ibi:*pro uicarijs*, ꝙ nō solū cōmittit simonia in institōne
bñficii:sed ēt ut qs deseruiat tāq̃ uicarius in ecclesia Dei,&
uide bo.tex.cū gl.in c.licet.j̃.de pęnis. an aūt sacerdos com
mittat simoniā locādo opas suas spūales in aliqua ecclesia,
dicā in c.quoniā.j̃.ne p̄la.ui.suas.Tertio no.ibi: *pro chrisma*
te:ꝙ indistinstè nihil dēt exigi ꝓ chrismate,& cū tex. loqua
tur gñalr, ꝓhibitio ꝓcedit,tā si cōferat ut sacr̃m,siue cōceda
tur,ut ecclesia,inferior utat,seu quocūq; mō.nā ꝑꝑ benedi-
3 ctionē est qd spūale.† Vlt.no.ibi:*exigatis*:ꝙ in spūalibus.tm̃
ꝓhibet exactio.si ergo spōte aliqd offert,hoc nō est prohi
bitū ẽm Host.quod intellige,ut dixi in c.1.s̃.eo. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacè ordinatus, qui non sit simoniacus, rectè petit dispensationē. 2. 3. & ante dispensationem non rectè promouetur ad alteriores ordines.*
4 *Simoniacus a quo dispensatur, siue sit simoniacus in ordine, siue beneficio, siue sciat, siue ignoret, & an dispēsetur ad illud beneficium, aut aliud, siue ipse renuntiet, siue non?*
5 *Simoniacè ordinatus scienter suspenditur ab omnib. ordinib. secus, si eo ignorāte fuit commissa simonia.*
7 *Episcopus non potest dispensare nisi in casibus a iure expressis.*

CAP. XXII.

1 DE simoniace. † Cū simoniacè ordinato, q simoniacꝰ nō est, dispēsa
ri pōt. Et nō diuidit.Casus lr̃al. Quidā ordinati
fuerūt simoniacè. Quęsitū fuit de his,qđ esset agē
dū?rñdet papa,sup hoc certū nō possumus dare rñsum, nisi
primò sciamus,qualiter fuerint ordinati, qa ẽm quādā spe
ciē simoniæ qdā,licet simoniacè sint ordinati,ut pote ipsis
ignorātib.simoniaci tñ ñ sunt & illi dispēsatiuè pñt ī suis
2 ordinib.remanere.Ber.† No.prio ex tex. ꝙ qdā sunt simo-
niacè ordinati,nō tñ sunt simoniaci, ut qñ eis ignorātibus
pecunia ordinatori fortè ꝑ amicū data fuit.Quidam uerò
sunt simoniaci,& simoniacè ordinati,ut qñ ipsi dederūt pe-
cuniā,ut ordinarent, uel data fuit eis cō-
sentiētib.tacitè:uel exp̄sse,qdā uerò sunt
simoniaci,sed nō simoniacè ordinati; ut
qñ simonia fuit ꝯmissa nō in ordine, sed
qñ ipsi dederūt pecuniā,ut alii ordinarē
3 tur.† Scđo collige, ꝙ cū simoniace ordi
natis,q simoniaci nō sunt,pōt dispēsari,
ut remaneāt in suis ordinib.& cū hic nō
dicat per quē,infert,ꝙ eps pōt dispensa-
re,iuxta theoricā Inn.ī c.dilectus,de tē-
po.ordi.& de hoc plenius dicā statim cū
4 gl.† In gl.1.in fi.Circa hāc māni, utrum
qs possit dispēsare cū simoniaco, aliqd
ponūt hic doctores,& plenius no.ꝑ glo.
in c.pen.de ele.& in c. post trāslationē,
de renū.& ibi Io.Cal.colligēdo opi.alio
rū formauit distinctionē,quā retulit hic
do.Ant.nihil addēdo.Sed in ueritate in
multis iudicio meo eget reformatione.
Distingue ergo,ꝙ aut qs adipiscit per si-
moniā ordinē, aut bñficiū. primo casu,
aut simonia fuit cōmissa eo sciēte,& con
sentiente tacite uel expresse, uel ipsemet
pecuniā dāte, & tūc ẽm oēs solus p̄p di-
spēsat,nec ēt papa solet dispēsare.1.q.1.
c.erga, & in c.pen.j̃.eo.tit. † Et iste sic si-
moniace sciēter ordinatus nō solum est
5 suspēsus ab ordine simoniace recepto,
sed ēt ab oīb.ordinib.ut 32.dist.c. p̄ter
§.uerū,& 1.q.1.c.reperiunt,Aut simonia
fuit cōmissa,eo ignorāte,nec postea ratū
habente,& tunc Lau.Tācre. & Hosti. hic
quos sequit Io.Cald.in loco p̄allegato,
distinguūt,ꝙ aut delictū est manifestum
& solus papa dispēsat,arg.in ca.ex tuæ.s̃.
eo.Aut nō est manifestū,& dispēsat eps.
Sed certe licet doc.trāseāt cōiter cū hoc
dicto,nō tñ puto hoc uerū : sed indistin-
ctè dicerē,ꝙ cū tali dispēsat eps. primo
ꝑ istū tex.ubi indistincte ꝑmittit dispen
satio, ergo eps dispensare poterit, ut s̃.
dixi.Itē adduco.c.pñtiū.1.q.5.ubi spon-
te ille fuit cōfessus ordinē recepisse eo
ignorāte,& tñ dispensat eps,nec poterat
esse nō manifestū,ex quo illemet confite
bat.Itē cū hic iste grauaret odio alterius
nec p̄t dici simoniacus,dēt fieri benigna
interpretatio,ut eps possit dispēsare,ar.
in rła,odia,& in regula, sine culpa, & in
6 regula,non debet,de reg.iur.li.6. † Et ad
uerte,quia isto casu,quando simonia fuit
commissa,eo ignorāte,non est iste suspē
sus ab omnib. ordinib. sed (ut dicit hic
Inn.& bene) tñ est suspēsus ab ordine si-
moniace collato.unde alios ordines li-
cite receptos exeq pōt,& bñficia retine-
re,& recipere de nouo : qa (ut dixi) iste
nō est simoniacus,sed non pōt ꝓmoueri
ad maiorē ordinē, nisi dispensetur in or
dine simoniace recepto,quia alias uide-
retur per saltum promotus.52.distin. in
c.1.de cle.per sal. promo. per totum. nec
ob.prædictū.c.ex tuæ,s̃.eo.per quod mo
ueri uident doctores ad distinguēdū in
ter manifestū, & occultū, quia ad alium
effectum sit illa distinctio. uidelicet, ut
possit coerceri ab executione ordinis,
quia occultus, & confessus pœnitentia

nō coercet; quoniā for⁹ pnīalis nō hēt p̄a
cisam coertionē,ut ibi,& in c.si sacerdos
de of.ord.Itē ibi loqͭ de simoniacè ordi
nato,& simoniaco,cū quo sol⁹ pp̄ dispēa
sat,ut s̄.dixi,ergo illud.c.nihil facit ad p
positū.Et ꝙ indistinctè possit eps̄ dispen
sari,qn̄ nō est simoniac⁹,facit ēt tex.in c.
de rłarib.ī.e.ubi pmittit dispēsatio tam
cū monachis, q̄ cū canonicis rłarib. qn̄
interuenit simonia,eis ignorātib. & hoc
quo ad primū mēbrū principale.Scꝺ quo
ad ꝭm de adepto bn̄ficio p simoniā disti
gue,qꝺ aut est bn̄ficiū curatū,seu digni-
tas,q̄ in hoc æqparet,arg.c.de multa, de
p̄b,& ī c.cū illis,eo.ti.li.6.Aut est benefi
ciū simplex.prīo casu dicit Io.Cal. in lo
co pall.ꝙ aut fuit sciēs,aut ignorans. Si
sciēs,& spōte renūtiat bn̄ficio,p̄t dispen
sari secū ad aliā eccłiā, sed ut hēat illā,
ubi fuit cōmissa simonia, dispēsari nō p̄t
nisi ut hēat ibi aliqꝺ bn̄ficiū,sed tūc non
dispēsat,nisi ut ministret in minorib. or
dinib.& pbat.1.q.5.c.1. duri⁹ ergo agit,
ut hēat bn̄ficiū ī ecclesia empta,q̄ ut hēat
alibi,qa (ut dixi) aliā pōt hr̄e dispēsati-
uè,& cū executiōe omnium ordinū, sed
istā,ubi cōmissa est simonia,hr̄e nō p̄t, li
cet ibi possit hr̄e simplex bn̄ficiū,& cum
executiōe minorū ordinū tm̄.Sed nō at-
tingit specificè Io.Cal.qd in nō renūtiā-
te,sed expectāte sn̄iam cōdēnatoriā, &
ī eo puto,ꝙ nullo mō dispēset eps̄,ut ha
beat bn̄ficiū alibi,nec in ista eccłia. Pro
hoc adduco tex.in c.nobis,in fi.ī.eo. ubi
dr̄ talē nō posse aliquā dispēsationē ob-
tinere.Itē facit tex.1.q.5.c.1. ubi pmitti
tur dispēsatio tali,si oīno dimiserit bn̄fi
ciū, & sic spōte renūtiauerit;secus, si ex-
pectauerit sn̄iam. Et pōt esse rō duplex,
prima,qa mitius agit cū cōfesso, q̄ cū cō
uicto 12.q.1.c.nolo. Itē qa q dānat⁹ est
de simonia p sn̄iam,afficit infamia iuris
15.q.3.c.sanè,& 1.q.3.c.fi. & cū īfami nō
dispēsat eps̄,nisi in casib.iure exp̄ssis, ut
no.ī c.cū te,de re iud.& hoc casu p̄t opti
me saluari gl in c.ex diligēti,s̄.e. ī gl.pe.
Itē eps̄ dispēsat rłr ī adulterinis & mino
rib.ut in c.at si clerici,in fi.de iud.sed cri
mē simonię est graui⁹,ut in c.sicut,s̄.e.&
in c.licet.ī.e.ergo nō dispēsat, ex quo n̄
repit exp̄ssum. Si uero ignorauerit, ut
qa ali⁹ p alio ignorāte dedit pecuniā,&
tūc aut fuit data a suis ęmulis, & sibi nō
nocet,ut ī c.nobis.1.rn̄.ī.e. & c.sicut, qa
uir̄ fecisse in fraudem. Aut ab amicis,&
tūc si spōte renūtiat,p̄t secū dispēsari ex
magna misericordia, & idē ꝭm Hosti. &
Cal.si expectet sn̄ia ex euidēti utilitate,
uel necessitate ecclesiæ.hæc dr̄ia simplr̄,
mihi nō placet.nā prīo uīr ꝯ.c. pe. de ele.
maximè in uer.fi.& in uer.q̄uis.nam ille
uer.uenit aduersatiuè ad p̄cedētia,& p-
mittit dispēsationē ī simplici bn̄ficio, &
qn̄ spōte renūtiat,sec⁹ ergo, ubi bn̄ficiū
nō est simplex,uel ubi spōte nō renūtiat,
& p hoc tex.in pall.c.1.in fi.1.q.5. ubi n̄
pmittit dispēsatio epō ut qs hēat digni
7 tatē illā,ubi fuit cōmissa simonia.†Item

SEB. SAPIA.

a Iure expressis. An eps̄ dispēsare possit cū simoniaco, uide latè Gemi.in c.p̄ter.§.uerū. 32. dist. Abb.in c.at si clerici.§.ꝺ adulteriis,col.7.s̄. de iudi.d.ant.in c.post translationē, s̄.ꝺ renun.

b Pœnitente. adde Lapum alle.cōsil. 94.

SEB. SAP.

b Pœnitēte.uide Feli.in c.1.cc.2.uer. inquātū tenet Ab. s̄. de exceptioni.

c Simonia.adde Ludo.Ro.cōsi.317.

dispēsatio nō pmittit epō,nisi ī casib.iure exp̄ssis, a ut no.ī
c.dilect⁹,de tēp.or.& p Arch.in c.licet canō,de ele.li.6. sed
iste casus nullibi est exp̄ssus,ergo &c. Et iō ī hoc mēbro sic
distinguerē,ꝙ ubi bn̄ficiū curatū, uel dignitas est acqsita si
moniace,isto clerico ignorāte,ꝙ nullo casu dispēsat ī ea ua
cāte,ut hēat tale bn̄ficiū curatū,seu dignitatē,sed ī alia uacā
te sic. Alia uerò bn̄ficia p̄t hr̄e ēt sine dispēsatione, ex quo
ipse nō cōmisit simoniā,ut s̄.dixi,& uoluit hic Inn.nec iura
all. p Hos.& Cal.hoc pbāt,qa dispēsatio hoc casu phibet,
ergo indistincte fieri nō p̄t ēt ex utilitate,uel necessitate ec
clesiæ,& p hoc.1.q.5.in c.pn̄tiū.ubi pmittit dispensatio cū
ignorāte tm̄ ī bn̄ficio simplici,de quo dicēdū,ut statim subii
ciā.Si uerò bn̄ficiū fuit simplex,& spōte renūtiat,& eo igno
rāte fuit cōmissa simonia,p̄t eps̄ dispēsare, ēt ut hēat illud
bn̄ficiū ea uice,ut pbat in d.uer.q̄uis.Si uerò spōte nō renū
tiat,uel eo sciēte fuit cōmissa simonia,nō admittit dispēsa
tio secū p epm̄ p d.uer.q̄uis.nisi ꝭm Hos.& Cal. ex euidēti
utilitate,& necessitate ecclesiæ;sed certe hoc ultimū sic itel
lectū nō pbat.nā uer.q̄uis,pmittit dispēsationē in simpli-
ci duob.cōcurrētib.ut ꝙ spōte renūtiauerit,& eo ignorante
simonia fuerit ꝯmissa.Sec⁹ ergo,si sciēte,uel expectāte sn̄iā
& p hoc tex.1.q.5.c.pn̄tiū.& qꝺ no.gl.in c.ex īsinuatione
ī.e.Vn̄ hoc casu cōcludo, si sciēter acqsiuit qs bn̄ficiū sim-
plex p simoniā;nō dispēsat secū,ut hēat bn̄ficiū illud ea ui
ce,maxime si expectauit sn̄iam.nā tūc est effect⁹ infamis &
cū tali nō dispēsat eps̄,ex quo nō repit pmissum, ut s̄. dixi.
Sed si fuit ignorās & expectauit sn̄iam, tūc si distulit renun
tiationē,donec fuerit certiorat⁹ de simonia,nō iudico eum
culpabilē,nec īpedit,sed dispēsat,sec⁹,si certior fact⁹ nolue
rit expectare sn̄iam,arg.in c.si bn̄ficia,de p̄b.li.6.in oib.ca-
sib.in qb.dixi epm̄ dispēsare posse,intellige, si pecunia sibi
nō fuerit data,sed p̄decessori,uel alr̄,alias sec⁹,ut no.gl. īd.
c.pn̄tiū.Et p p̄dicta cōcludo dictū Inn.hic nō pcedere in eo
qꝺ dicit, ꝙ in dignitate nūq̄ dispensat eps̄ cū simoniaco,
ēt si pro illa nō fuit data pecunia,& uīr tex.in ꝯrium.1. q.5.
c.1.in fi.ubi dispensatio prohibetur in dignitate, seu in ec-
clesia empta,secus ergo in alia,&c. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Electus si pecuniā dedit suæ electiōi dissentientib.ut cōsentirēt simoniacus est.*
2 *Sacerdos confessor potest reuelare d illum sibi confessatum de uoluntate confitentis,alias secus.*
3 *Simonia committitur dando pecuniam pro aliqua re spirituali, quam habere nil prodest.4.uide in simili. infra.c.nobis,in fi.*
4 *Simonia non committitur,si quis dat pecuniam,ne uexetur in iure iam quæsito,sed in quærendo sic,uide,infra,c.proxi.nu.4. & 6.*

CAP. XXIII.

1 MAttheus. † Si ꝯdicēs electo p pecunia de
uolūtate electi tradita a ꝯdicto
ne cessat,elect⁹ postea cōfirmat⁹ est simoniac⁹,&
bn̄ficio renūtiare tenetur.h.d.Cōis diuisio. scꝺa
ibi: *quia agitur.* Cāsus lit.Quidā elect⁹ fuit ad regimē cuius
dā ecclesię de uolūtate maioris ptis,paucis ꝯdicētib. quidā
amicus illi⁹ de uolūtate electi turbata q̄dā pecuniā exoluit
ei,q discordiā faciebat,& sic ꝯdictio cōqeuit. postea dubi-
tās,ꝙ simoniā cōmisisset,p Car.illud factū secrete do.papę
intimauit,petēs sup hoc cōsiliū salutare, & pp̄ rn̄. ei dicēs,
ꝙ multū cōsuluit ei ut admistrōnē spōte dimittat memor
existēs istius uerbi.Nil pdest hoī,si uniuersum mūdū lucre
2 tur,aīe uerò suæ detrimētū patiat.Ber.† No.1.ex tex ꝙ pec
catū detectū in pn̄ia p̄t p cōfessorē alteri detegi cōsentiēte
b tn̄ ipso peccatore pœnitēte. b Et ita intellige illū text. ꝭm
doc.nā iste Car.habuit hoc in pn̄ia,& postea in secreto re-
uelauit papæ.certe dēt intelligi,ꝙ fuit de uolūtate illi⁹,als
nō posset p c.oīs utriusq; sexus,de pę.& remis.† Scꝺ o colli
3 ge ex litera, ꝙ pro habenda uoce electiōis alicuius ēt non
necessaria ad ualiditatem electionis committitur simo-
c nia. c hęc enim electio erat facta a maiori parte, & tamen
fuit commissa simonia, ut minor pars desisteret a contra-
dictione. Fortius ergo committeretur, si daretur pecuni
pro uoce

p uoce hēnda,qa est qꝺ spūale.Tertio collige,ꝙ uoluntas
4 turbata ī pctō pctm̄ nō excusat.† In gl.2.ibi: *& ita ius hēbat,*
&c. podera gl,qa multū restringit tex. ut hēat locū in ꝯdi-
ctiōe iuris,& nō facti.Si ergo dat pecunia ꝯdicētib. de fctō
nō cōmittit simonia ꝭm gl.& p hoc facit,qa uideret elect⁹
potius redimere uexationē suā,q̄ emere aliqd spūale.Inno.
hic tenet ꝯriū, dicēs ꝙ añ cōfirmōnē nō dēt dari pecunia,
siue ꝯdicat de iure,siue de facto,arg.in c.significasti,s̄.ꝺ ele.
Et hoc dctm̄ placet mihi,qa p iure qrēdo nō est licitū dare
pecunia,ēt ad redimēdū uexationē,sec⁹ p iure qsito,ad hoc
quod no.in c.dilectus,ī.eo.nā uīr pecuniā dare, ut liberius
possit cōseq. istud ius spirituale. Sed quando est iam ius cōs
sequutum,& uexatur in eo,tunc pecunia propriè datur pro
uexatione;& nota hoc dictum Inno. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus est, qui petit pecuniam,ut absoluat excommunicatum.4.*
2 *Debitor potest excōicari ad petitionem creditoris,si non soluat debitum.*
3 *Excōicatus debet absolui,etiā si satisfecerit rei,pro qua erat excōicatus.*
4 *Præscriptio currit cōtra excōicatū,quia non p̄t interrūpere,cum non agat.*
5 *Statutum,quo cauetur,ut excommunicatus soluat certum quid singulis mensibus,quib. steterit excommunicatus;ualet.*
6 *Simonia an cōmittatur,si quis dat pecuniā alicui, ne molestet uel uexet ipm̄?*

CAP. XXIIII.

1 AD aures. a † Pro absoluēdo excōicatū pre
tiū aliqꝺ exigi nō dēt.prīo ponit
q̄rela.scꝺ ò iudicis datio,ibi: *quoniam.* Casus liter.
Quidā.G.noīe pp pecuniā, q̄ dēbat, excōicatus
fuit,qa eā ad terminū nō psoluit,tādē creditorib. satisfe-
cit,sed absołonis bn̄ficiū hr̄e nō potuit,excōicatorib.petē-
tib.x.libras p absołone,cōqstus fuit ille papæ,uñ mādat q-
buidā,quaten⁹,si p̄dict⁹.G.debitum soluit ipm̄ gratis absol
2 uāt,si excōicatores inqsiti ipm̄ nō duxerint absoluēdū.B. †
No.prīo ex tex.debitorē posse excōicari ad petionē credi-
toris p nō satisfactiōe debiti, p quo dic,ut legi.& no. in c.
3 Odoard⁹,de sol.† Scꝺ ò collige ar.ꝙ excōicatus b donec sa-
b tisfecerit,eget absołone ēt post satisfactionē.sec⁹ in suspē-
sione,si sit pmulgata,de quo p Inn.in c.cū bonę,de ętat.&
4 qua.& meli⁹ p gl.fin.in cle.1.de deci.† In gl.ibi: *cum uexatio*
nem suam redimat. Inn.hic tenet ꝯriū.non.n. p absołone dēt
aliqd tpale impēdere,sed dēt hr̄e recursum ad supiorē, ar.
in c.nullus,de iure pat.Io.An.cōcor.dicit,ꝙ aut isti immi-
net aliqꝺ piudiciū ex dilata absołone,puta qa sperat eligi,
uel dēt eligere,uel p̄scriptio currit ꝯ eū,nisi agat,& tūc p-
cedat opi.gl.ut dicat poti⁹ redimere uexationē suā. Aut n̄
subest tale piculū,& pcedat opi.Inn.& uīr distinctio satis p
babilis & æqua.In eadē gl.ibi: *debet reficere añ,q̄ absoluatur,*
&c. p hoc dicto gl.est tex.in c.uenerabilib.in §.sec⁹,ꝺ sen.
5 exc.li.6.† In fi.gl.Sed qrit,qd si statuto cauet,ut excōicatus
soluat x.libras p quolibet mēse,quo steterit excōicat⁹,nū-
c qd ualeat?Host.hic dicit,ꝙ sic: c qa nō exigit hoc casu pro
absołone,sed p cōtumacia.nā & pecuniaria pœna qnq; exi
git de iure canonico,ut in c.dilectus,de of.ord.ꝙ sic pōt in-
telligi tex.in c.1.s̄.de iudi.cū loqt de satisfactiōe,dicit tamē
ꝭm quosdā,ut pri⁹ absoluat, & postea cogat satisfacere ꝭm
formā statuti.† Vlt.ponit hic Inn.qō.an liceat uexato impu
6 ne dare aliqd tpale,ut redimat uexationē d suā? Et conclu
dit, ꝙ si uexatio fit in re tpali,pōt,qa ibi nullū subest pctm̄
ex parte dātis.Si uerò uexat in re spūali,aut est in possessio
ne,& tūc nō peccat,si dat pecuniā,ut nō uexet. Sed si n̄ hēt
possessionē,puta,qa fuit ea spoliatus. tūc nō est licitū p ea
dare pecuniā,qa nō solū redimit uexationē,sed ēt possessio
nē,& hoc no.licet enim possessio nō pprie sit qd spūale,tn̄
est cōnexa & coiūcta spūalib.qa p cā cōseqt exercitiū spūa
liū;& de hac mā dicetur,in c.dilectus.ī.eo. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus non solum deponitur, sed debet agere pœnitentiam de peccato commisso.*
2 *Beneficium simoniace acquisitum in manib. cuius debet cōsignari,uel cedi.*
3 *Simoniacus in beneficio scienter non dispensatur per episcopum.*

CAP. XXV.

DE regularib. Monachi per
simoniā recepti sunt simonia
ci, & ad arctiora monasteria
trāsferūt alias post renūtiatiōnē, uel in
eiisdē,uel in aliis monasteriis eiusdē or
dinis poterūt collocari.h.d. Primò con a
sultatio.scꝺ o rn̄s.Casus lit.Quidā regu
lares canonici ipsis sciētib.p simoniā in
gressum in monasteriis & ecclesiis regu
larib.habuerunt,qrit,qd de ipsis sit agē-
dū?rn̄det papa ꝙ cū multæ sup hoc repe
riāt authoritates exp̄ssæ, ꝙ nihil aliud
est statuēdū, nisi ut locū,quē taliter ade
pti sunt omnino dimittāt,& alia mona-
steria districtiora adeant, in qb. pniam
agāt.Si aūt ignorātib.ipsis pecunia data
fuit cōpellēdi sunt, ut eidē loco renun-
tiēt,& postmodū reducāt in idipm̄,si ab
1 sq; scādalo ibi potuerint remanere, uel b
in alio eiusdē ordinis collocēt.B.† No.
ex tex.ꝙ simoniacè receptus & simonia
cus n̄ solū eiicit a loco sic qsito, sed dēt
agere pniam de delicto cōmisso.Itē no.
ꝙ simoniaci simoniacè recepti dēnt col
locari in monasterio arctiori in solitu-
dine,& de istis hodie dicēdū est,ut hr̄ ī
c.quoniam.ī.eo.No. ꝙ cū simoniacè re c
cepto,qui simoniacus nō est,p̄t per epm̄
dispensari præcedente prius renuntia-
tione.Et no.ꝙ hic non fit differentia in
ter manifestū & occultū, īdistinctè ergo
dispensat episcopus,ex quo isti non sunt
simoniaci,licet simoniacè recepti, & fa-
cit ad ea,quæ dixi in ca. de simoniace.s̄.
2 eod.† In gloss. in uer. *dimittant*,ibi: *in ma*
nibus prælatorum. Dic etiam secundum
Hostien. ꝙ si isti prelati inferiores sunt
exempti, non renuntiant nisi in mani-
bus papæ,uel legati,ut in c. cū uenerabi-
lis, de consue.& in cap.si abbatem, de e-
lectio.lib.6.Et in eo,quod gl.subiicit, ꝙ
si superiores nolunt recipere resignatio-
nem nihilominus debent isti cedere.dic
melius secundum Innocen.quòd debent d
recurrere ad superiorem superioris, &
facere illum compelli ad resignationem
recipiendam,argu.in ca. nullus, de iure
patrona.Et no.glo.quæ extendit,& am-
pliat.cap.admonet,& c.quòd in dubiis,
de renuntiat. ut cessio fiat in manibus
prælati non solum de beneficio licitè ac
quisito, sed etiam de acquisito illicitè,
& per simoniam,facit capit.nisi cum pri
3 dem de renuntia.† In glo. in uersi. *igno*
rantibus, in fin.Not. ergo ex glo. iuncto
text. ꝙ etiam in beneficio simplici ac-
quisito simoniacè non dispensatur p
episcopum sciente; facit ad ea, quæ di-
xi in capitu.de simoniacę, s̄.eodem. ti-
tu.& not.bene.

SEB. SAP.

a Ad aures. allegatur iste.text.in fin. ibi si fuerit, requisiti,ꝙ nō debet excommunicatus absolui,nisi petat de quo per Ab. in c. significasti, s̄ de eo,q duxit in ma. quam polluit per adulteriū,cum alleg.p Fel.in c.apostolicæ,ī 1.& 2.colū. s̄ de exceptio.

SEB. SAPI.

b Excommunicatus,quid aūt si excommunicatus absoluit propter aliquid,an eo cessante reincidat in excōicationem, uide Feli.post.Abba.ī c. ad reprimēdā,s̄.de offi ordi.

c Quod sic Adde Ludo. singu. suis fo. 13. Andr.Barba.

Adde, quod uoluit alleg. Rō.sin. suo.345. quod incipit, statutū episcopi dicit,ꝙ quilibet excōmunicatus.ubi alleg. Ioā. Andr. idē tenentē cū Host.in isto.c. ubi etiā idē tenet Fel.pro quo dicit facere in se. tex.in c.quod quidā.ī de pœni. & remis. & Roma. decis. 37. quæ incip.an iste, qui in ecclesiis.

d Vexationem Ade uidēdum Old. consil. 280.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus ignoranter ad beneficium receptus, si eo renuntiato iterum ad illud canonicè admittatur, nihil ex prima receptione uendicabit.*

2 *Beneficium, quod quis habet alio committente simoniam, eo ignorante, non potest cum conscientia teneri.*

3 *Renuntiatio beneficij in cuius manibus debet fieri. 4.*

5 *Episcopus dispensat cum simoniaco ignoranter ad aliud beneficium consequendum, non autem ad illud quod simoniace habebat.*

Simonia ignoranter commissa quare punitur. 6.

CAP. XXVI.

1 EX *insinuatione.* † Si quis, canonicatui renũtians, ad quem fuerat ꝑ simoniam ignoranter assumptus, postea de nouo assumatur ad illum, nõ pt ex prima receptione sibi aliquid uendicare. uel aliter & sic. Renũtiãs beneficio simplici, ad quod ꝑ simoniã eo, ignorãte fuerat assumptus, pôt ex dispẽsatione in ea uacatione denuo ad illud assumi, nihil tamen ex prima receptione sibi uẽdicabit. Cõmunis diuisio. secunda ibi: *respondemus*. Casus lit. Quidã paterna cupiditate, ipso tñ ignorãte, in canonicũ cuiusdã ecclesiæ fuit receptus: postmodũ ad annos discretionis ueniẽs signum crucis assumpsit, & pbẽdã, quã talr adeptus fuerat, in manu ppositi & fratrũ spõte resignauit. Sed idẽ ppositus, & fratres sibi cõpatientes ipm de nouo in canonicũ elegerũt, ita uidelicet ꝙ post istã electionẽ postremũ locum in choro, & in aliis obtineret. Iste q̃siuit a papa, utrum primũ locũ, quẽ habuerat ẽm primã electionẽ, ualeat recuperare? rñ. ei papa, ut indulgẽtia, quã illi fratres misericorditer sibi fecerint, cõtẽtus existat, & ꝙ idẽ rõne primę receptionis, nihil audeat in
2 ipsa ecclesia uendicare Ber. † Not. 1. ex
a tex. ꝙ adeptus [a] beneficiũ alio cõmittẽte simoniã ipso ignorãte nõ pôt salua consciẽtia illud retinere: sed debet illud resignare in manib. supioris, cõcor. c. pxi. Scđo no. canonicũ posse renũtiare canonicatui in manib. capituli, ẽt nõ interueniẽte authoritate supioris, qđ dicit Inn. fortè pcedere in odiũ simonię, uel fortè spectabat ad capitulũ electio, & cõfirmatio. Si aũt electio spectaret ad capitulũ, & cõfir-
3 mãtio ad epm, † tũc renũciatio dẽt fieri in manib. cõfirmatoris, & eligẽtiũ, alle. 19. q. 3. c. statuimus. de hac mã, in cuius manib. dẽt fieri renũtiatio bñficii, dic ut plenè no. in c. admonet, & c. qđ in dubiis, de renũ. & ꝑ Pau. in cle. 1. e. ti. & plene dixi in repetitione. c. si qs ꝯ clericũ, de fo. cõpet. Et si intelligat hic, ꝙ institutio canonicorũ, & destitutio spectabat ad capitulũ, tũc in dubio pt fieri renũtiatio in manibus
4 capituli, ut no. in iurib. pall. † No. tñ ultimũ dictũ Inn. ꝙ renũtiatio nõ possit fieri in manib. solius cõfirmatoris, sed ẽt reqrit assensus eligẽtiũ. nã eorũ iterest, & quasi qdã ꝯct9 gerit inter eligẽtes, & electũ, [b] ar. in c. cũ inter canonicos, de ele. & in c. nisi cũ pridẽ, de renũ. uñ sicut in ꝯhẽdo reqritur cõsensus eligẽtiũ, ita, & in destituẽdo. ar. in regu. 1. j. de re. iur. & in l. nihil tã nãle. ff. eo. Itẽ not. ꝙ simonia ignorãter cõmissa in adeptiõe bñficii nõ impedit dispẽsationẽ supioris ẽt ĩ illa uacatiõe, ĩteruenięte tñ renũtiatione, & qđ bñ
5 ficiũ sit simplex, de quo dixi in c. de simoniace, s. eo. † In gl. ĩ uer. *elege. ũt*. intelligit gl. ꝙ eps, ñ pt dispẽsare cũ simoniaco s. circa illud bñficiũ, ad qđ obtinẽdũ cõmisit simoniã: sed ut hẽat aliud, bñ pt dispẽsare. ĩ qõ. 5. c. i. & plene dixi in d.
6 c. de simoniace. † In gl. in uer. *rõne primæ*. ĩ fi. Itẽ ẽm Host. fuit hoc statutũ ad hoc, ut obuiaret fraudib. psonarũ interponẽdarũ, ne de facili qsq; interponeret aliũ, q daret pecuniã, & simularet se ignorãtẽ. Itẽ de facili nõ pt pbari scia. Vel pt solui ꝯriũ iudicio meo, & melius, ꝙ hic ille, q adept9 est bñficiũ, nõ pprie punit ex facto alteri9. nã collatio fuit illegitime, & simoniace facta, & pecunia tñ dãtis, ergo nullũ ius saltẽ legitimũ fuit sibi acqsitũ. licet. eñ psona, cui facta est collatio, nõ sit in culpa, prima tñ collatio simoniaca est, & sic tãq̃ simoniaca dẽt retractari, ut est tex. ꝑ hoc. j. c. pxi. rñ. in fi. & qđ ibi no. in uer. reprobãda. In gl. fi. in fi Io. An. remittit ad ibi no. Et dic. ꝙ istud ꝯriũ nõ multũ restringit ut hic dicit Io. An. & bñ, ibi ius iã creatũ extinguit cã cessante, qa tollit appellatio reuocato grauamine, hoc ius extinctũ ꝑ renũtiationẽ nõ reuiuiscit ex noua cã se nõ referẽte ad antiquã. Itẽ ibi ꝑ appellationẽ iurisdõ nõ est extincta sed in pẽdẽti, sed hic ꝑ renũtiationẽ totale ius prĩo acqsitũ extinguit, & oĩno ius de nouo acquiritur. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus ignoranter debet beneficio priuari, nisi hmõi simonia sit commissa in fraudem illius electi, uel beneficiati, quæ fraus cognoscitur, ut infra, nu. 4.*

2 *Simonia commissa per unum alijs ignorantib. uitiat actum respectu omnium, ratio est forte, de qua. infra. c. proxi. nu. 6.*

Excommunicatus si interueniat in actib. uniuersitatis, non uitiantur gesta respectu aliorum, nisi fuerit scienter admissus.

3 *Simonia inducitur ex sola promissione dandi temporale pro spirituali.*

4 *Fraus & dolus probantur per coniecturas.*

5 *Simonia an, & quando committatur ob donationem pecuniæ electorib. uel ordinatorib. uel eorum amicis per ipsum eligendum, uel per alium, etiam si absque pecunia debebat eligi.*

CAP. XXVII.

1 NObis *fuit.* † Electio simoniaca est cassanda, si ꝑꝑ hoc electorib. pmissa fuit pecunia, q̃uis elect9 ignoret, nisi hoc fcm̃ fuerit in fraudẽ electi. h. d primo. Cũ electo re.pbato ꝑ uitiũ simoniæ nõ dispẽsat eps. hoc scđo. Et duæ sunt ꝑtes principales. scđa, ibi. *ultimum*. Casus lit. Vacãte quadam plebe capitulũ eiusdẽ plebis dedit ptãtẽ eligendi quatuor, q elegerũt plebanũ. Amici illius, de cuius elect. sperabat, ꝑmiserũt uni de pdictis quatuor, uel oĩb. pecuniam se soluturos, eo tñ ignorãte, & sic interueniẽte hmõi pmissiõe electus fuit. Quærit, an talis electio, si de hoc cõstiterit, sit reprobãda? Rñ. papa nisi cõstiterit illos, q pmissionẽ talẽ fecerunt, fraudulenter in dispendium illius, qui fuerat eligendus, id malitiose fecisse, q̃uis ipse tpe promissionis cõscius non fuit. eius tamen electio tanquã simoniaca prauitate psumpta est penitus reprobanda. scđo de alia q̃stione quæritur. Ecce aliquis est electus in prelatum alicuius ecclesiæ: illa electio reprobata est propter prauitatem simoniacam, ut dictum est, quęritur, utrum eps in talibus ualeat dispen
2 sare. & respondet ꝙ non. Ber. † No. 1. ex tex. ꝙ electio dicitur simoniaca non solum, cum pecunia promissa est, seu data est omnibus electoribus: sed etiam si data seu promissa est uni ex eis, & sic prauitas unius inficit totum actum, qđ uidetur mirabile, cum interueniat excõicatus in uniuersi
c tate, & tamen nõ uitiat totum actum, [c] nisi scienter fuerit
3 admissus, ut in c. fi. de procu. & not. in c. illa, de electio. † Secundò no. ꝙ sola promissio dandi temporale pro spirituali inducit simoniam, concor. c. ueniẽs, s. eo. & in c. 2. de con
4 fessis. † Item nota càsum singu. in quo electio facta per simoniam non uitiat, quando. s. simonia cõmissa est in fraudem illius, qui sperabatur eligi. Qualiter aũt poterit apparere de fraude, dic ꝙ per coniecturas, ut puta illi, qui se opponebant electioni, dederunt pecuniam, ut eligeret. fraus

ꝯn

SER. SAPIA.

a Quod adeptus. Quid aũt si cõmisit simoniam cum papa, an sit secur9 quo ad deũ, uide Feli. in c. de cætero. col. fi. uer. commissa, s. de re iud.

b Et electum. Adde, quod ideo Oldra. cõsil. 200. dicit, ꝙ electus nõ pôt ꝑiudicare electorib. per aliquod factũ suum.

ZACHAR.

c Nõ uitiat totũ actũ. Amplio istud dictũ qđ dicit, ꝙ si aliq inhabiles, admittãtur in aliquo actu uniuersitatis cũ habilibus ꝙ actus nõ uitiat. amplio ergo ẽt si tales inhabiles ad missi, sint ꝑsidentes, tex. est melior de corpore iuris, ẽm istũ in c. fi. s. đ pcu. ꝑ quo facit, qđ no. Bal. in c. 1. §. si aũt, in tit. si de feud. fue. cõtro. & Ang. cõsi. 1. Refert & sequitur Anto. Corf. singu. suo in uer. uniuersitatis; lo. 2. quod incipit regula est no. aliquid in fin. in uer. uniuersitatis, lo. 1. & ibi limitat hoc dictum.

enim & dolus ꝑ cõiecturas pbant, in c. 2. de renũ. li. 6. & in l. dolũ, C. de dolo. Et põdera tex, quia primò dicit, ꝙ amici dederũt pecuniã, & postea subiicit, ꝙ si in fraudẽ hoc fecerũt, nõ nocet. nã si erãt amici, qũo fecerũt in fraudẽ. sol. ẽm Io. An. uidebant amici, sed nõ erãt; ex quo collige, ꝙ fraus
5 pbari pt ꝑ ꝯiecturas ẽt ꝯ eũ, q uidebat amicus. † In gl. 2. ibi. §. ult. ubi quasi uidet expssum &c. nõ. n. dẽt nocere prauitas, & factũ alterius, ex quo aliàs iste erat electurus, sicut dicimus, qđ pces nõ inducũt simoniã, ex quo aliàs eligẽdus est idoneus; de quo in c. tuã, de æta, & qual. & hanc opi. tenuit hic Gof. sed Vinc. & Host. tenẽt opi. ꝯriã, q̃ sequit in glo. dicebat tñ Host. s. eo. in c. tãta, ꝙ aut pecunia data fuit alteri, quã ordinatori, uel cõsecratori, uel electoribus; & pcedat prima opi. Aut fuit data istis electoribus, seu ordinatori; & tũc pcedat secunda opi. Io. An. uidet sequi secundã opi. gl. nã nõ uidet, qũo pt pbari illa intẽtio eligẽtis, nisi ꝑ ipsum, cui ut solo criminoso & deponẽti in facto suo nõ credetur; & facile esset cuique, qui ꝑ pecunia elegisset, dicere ꝙ aliàs erat electurus. & si diceres hoc poterit pbari ꝑ alios, quib9 dixerat prius se istũ electurũ; Rñ. ꝙ forte falsũ dixerat, uel mutasset opi. si pecunia nõ fuisset data iuxta no. in simili in c. tua, s. de spõ. Sed aduerte qa Io. An. clare nõ exprimit, qñ pecunia fuisset data alteri, quã eligẽtibus. nã tũc rõnes suæ ñ cõcluderẽt. vñ cõcordãdo opi. pt sic æque distingui, ꝙ aut pecunia fuit data electoribus: & pcedat secunda opi. gl. qa electio nõ fuit libera. Itẽ forte mutassent opi. nec posset ꝑbari intentio eorũ, cũ sint criminosi. Et hoc casu cõcludunt oẽs rõnes Io. An. aut pecunia fuit data tertio, forte consanguineo uel amico debẽtiũ eligere & tũc, si pecunia fuit data ꝑ ipm, qui sperabat eligi, oĩno uitiat electio, ẽt si fuissent aliàs electuri ipsum: qa ꝑ iure spũali qrẽdo nõ dẽt aliquid dari, ut not. in c. ad aures, s. eo. & dicã. j. c. pxi. Itẽ qa locus regiminis qrentibus & ambientibus denegãdus est, & tanq̃ ambitiosus esset reprobãdus. 8. q. 1. c. in scripturis. aut fuit ꝑ aliũ data: & tunc satis pt pcedere prima op. nã intẽtio eligentiũ, ꝙ aliàs erant eũ electuri, satis pt pbari ꝑ eosdẽ, cũ nõ sit in crimine, & fortè habẽdo tractatũ adinuicẽ decreuerunt unanimiter eligere. Et hoc casu rectè procedat tex. in §. ult. præalle. & cessant omnes considerationes Io. And. In gl. fi. in fi. no. ẽm intellectũ glo. quia facit pro opi. quam tetigi in c. de simoniace, s. eo. expedias hanc materiam, put ibi plene dixi, & ibi uide. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia si fuerit data alicui, ne dantem de facto molestaret, repetitur, si molestet.*

2 *Simonia non committitur per dationem pecuniæ pro iure quæsito conseruando, secus pro quærendo. 3.*

4 *Simonia an & quando committatur pro iuribus temporalibus, uel spiritualibus quærendis, uel quæsitis conseruandis.*

CAP. XXVIII.

1 DIlectus *filius.* † Qui dat plato pecuniã, ne ipm ĩ iure suo de facto molestet, illã repetit, si platus pmissa nõ seruat. h. d. ẽm unũ intellectũ inhęrendo lræ: uel generalius ẽm aliũ intellectũ. dãs pecuniã alicui, ne in iure suo
a de facto molestet, [a] pt illã repetere. Diuidit. ĩ prima qrelã. in secũda dat iudicẽ, ibi: *ideoque*. Casus lralis. Archidiacon9 Eboracen. R. ppositũ multis grauaminibus & iniuriis affligebat. ut archidiaconus ab iniuriis desisteret, ppositus pmisit ei certã quantitatẽ pecuniæ se daturũ, & ꝑsoluit: sed post receptionẽ pecuniæ archidiac. sup dignitatibns, & bñficiis ab eius molestia nõ quieuit. vñ ppositus dño papæ fuit conquestus. mãdat papa qbusdã, quatenus, si est ita, cõpellant ar
2 chidia. restituere, qđ accepit, si ipm ꝯ pmissionẽ suã uenisse cõstiterit. Ber. † Not. 1. ex tex. casum nota. & singu. ꝙ sine aliquo uitio pt dari pecunia plato ab eo, q iniustè uexat in iure suo, ut sic redimat uexationẽ facti; ex quo infert illud generale, ꝙ datio pecunię ꝑ iure q̃sito cõseruãdo ꝯ molestationẽ indebitã nõ inducit simoniã nec turpitudinẽ, aliàs ñ potuisset iste repetere: qa, qñ turpitudo uersat ex utraq; pte, nõ est locus repeti-
b tioni [b], ut l. 3. ff. de cõdi. ob turpẽ cau. & ĩ regula, in pari delicto. de reg. iu. li. 6. † In
3 gl. 2 in fine. Host. hic dicit, qđ ꝑ iure spirituali qrẽdo nõ est licitũ aliqd dare, ut c. Matthæus, s. e. Sed ꝑ q̃sito cõseruando sic, ut hic: sed dic melius, ut ibi dixi. Et aduerte, qa gl. ppe fi. sequit opi. secũdã, quã posui in c. ad aures, s. e. vt ꝑ absolutiõe iniustè denegata possit licitè aliqd
4 dari; sed tu dic melius, ut ibi dixi. † Et cõprehẽdendo totã mãm sic distingue, ꝙ aut qrim9 in tpalib9, aut in spũalibus. primo casu licitè redimit uexatio tã ꝑ iure q̃sito, q̃ ꝑ iure qrẽdo. Sed recipiẽs pecuniã indebitè, tenet ad restitutionẽ, ut l. 1. & l. gñalr, ff. de calũ. & l. 4. §. quoties, ff. de cõdict. ob turpẽ cau. In spũalib9 uerò ꝑ iure qrẽdo nõ est licitũ aliqd dare ẽt ut cesset impedimentũ facti: qa uidet iste ambitiosus dãdo pecuniã, ut facilius illud inqrat; & sic pprie loquit cap. Matthæus, s. eo. nec pprie redimat uexatio: sed dat, ut facili9 acquirat ius spãle. Pro iure aũt acqsito, aut est in possessione illius iuris; & si molestet de facto, licitũ ẽ aliqd dare, ut pbat hic, licet recipiẽs teneat ad restitutionẽ. Si uerò iste uexat [c], ut qa eps vult eũ iustè deponere, uel ali9 iustè accusare, uel fortè ptẽdit ius in bñficio; & tũc uexato nõ licet aliqd dare: qa nõ redimit tũc vexatio facti, ut no. s. e. c. nemo, facit c. nisi, cũ ibi no. de pbẽ. & c. nisi cũ pridẽ, de renũ. Aut nõ est in possessiõe illius iuris iã q̃siti; & tũc aut hẽt possessionẽ ẽt illicitè detẽtã, & nõ licet
b aliqd dare, ut uo. Inn. in c. ad aures, s. eo. & tenet gl. 16. q. 7. c. decimas. nã possessio est qd spũale. hic est, ꝙ nõ cadit in laicũ, de rescr. c. causam: uel saltẽ est cõnexa cũ spũalib9 ꝑꝑ administrationẽ, q̃ inde sequit. 1. q. 3. si qs obiecerit. Puto tñ, ꝙ si ꝑꝑ potẽtiã aduersarii, ut impotẽtiã sua nõ posset de facili illã cõseq apud supio c
rẽ, ꝙ tũc, ut euitet magnũ ꝑiudiciũ, licitẽ dat pt pecuniã: sicut ĩ siti de absolone ab excõicatiõe obtinẽda dicit Io. An. in c. ad aures, s. eo. & ẽm hoc, & ibi no. intellige mãm huius gl. In gl. fi. ibi: *supple maximè*. hęc gl. cõiter tenet, ar. in l. 1. §. gñaliter, ff. de calũ. nã si dedi pecuniã, ut negotiũ calũniosè mihi ñ faceres possũ repetere, ẽt cũ pœna quadrupli, q̃docunq; pacto recipiẽs paruerit. Vel pt intelligi ista lra ẽm aliũ intellectũ, quẽ sequũtur Host. & Io. ꝙ hic ĩteruenit cõpositio inter archidiaconũ, & ppositũ illũ interueniẽte authoritate supioris, quo casu licitè repetit pecunia, nec recipiẽs tenet ad restitutionẽ, si cõpositionẽ seruat, ut ĩ c. nisi essent de pben. & c 2. & c. de cætero, de transac. & uterq; intellectus est bon9 in se. Et in fi. glo. solue hoc contrariũ, ut no. in c. peruenit, alleg. in glo. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Pro mortuis ad sepulturã ducẽdis nihil exigi potest.*

2 *Presbyter parochialis debet gratis spiritualia parochianis administrare.*

ZACHARIAS.

a De facto molestetur. Adde ad quid teneatur, qui promisit aliquẽ de facto nõ molestare, uide Bart. ĩ l. ĩ illa, la ij. ff. de uer. obl. ubi dicit molestiã de facto dici extraiudicialẽ, de quo per Alex. in l. amplius, ff. rẽ ratã habe. & quid si non subdidit de facto, sed promisit ei nõ inferre molestiã, de qua intelligat, an de molestia iuris, an de molestia facti: Vide latè Anto. Corset. hanc q. ponẽtẽ ĩ tex. sing. in uer. molestia, & ibi in apost. ad ipsum, & Alex. plenè consi. 53. uol. 2.

SER. SAPIA.

b Repetitioni. Quid igitur si aliqs dedit pecuniã sponte pro iure conseruando, an detur repetitio; uide Fede. de Sen. in cõsi. 23. ubi cõcludit, ꝙ sic.

c Vexatur. De hac materia uide etiã Imo. ĩ c. super eo, de trãs. & glo. in c. nullus episcopus, ĩ uer. restituat. 1. q. 1. & Domi. in c. q ĩ sincera in glo. 45. dist. Bellen.

3 *Simonia mentalis committitur, quando aliquis sacer dos vadit ad officiũ aĩo lucrandi aliquid, q̃ remittitur sola pœnitentia citra aliquam restitutionẽ.*
4 *Simonia an cõmittatur, si aliquid recipitur pro mortuorum exequijs, uel benedictionibus nubentium, stante de hoc consuetudine.*
5 *Consuetudo non inducitur per actus, qui sunt merè facultatis, nisi fauore ecclesiæ. 8.*
6 *Consuetudo inducitur, si oẽs de uniuersitate aliquid faciebant, & unus postea à tali obseruatione desistens fuit ab alijs redargutus, ne faceret; qui postea obseruauit aliorum mores. nã hoc casu apparet de cõsensu populi uolentis cõsuetudinem inducere.*
7 *Continuata præstatio per aliquod tp̃s, de quo ĩ. pxi. relata ad certã obligationẽ inducit consuetudinẽ.*
9 *Consuetudo, qua quis astringitur ad aliquid dandum in casu licito, inducitur spatio decem annorum, & tribuit actionem uolenti uigore dictæ consuetudinis aliquid petere.*
Sacerdos an possit cessante consuetudine aliquid pro exequijs mortuorum, uel similium petere?
10 *Clericus habens tenue beneficium debet sibiipsi imputare, qui tale acceptauit; vnde debet ex aliqua laudabili industria uictum sibi quærere.*
11 *Sacerdos si non habet, unde uiuat, nec potest aliunde honeste uictum quærere, episcopus debet sibi prouidere, uel populus poterit compelli ad præstandum sibi necessaria: quinimo poterit subtrahere spiritualia, si sibi non offerantur.*
12 *Sacerdos, siue pauper, siue non, potest suas operas spirituales extraneo locare.*

CAP. XXIX.

1 **Q**Vam nobis. † Pro bñdictiõib⁹ nubẽtiũ & exeqis mortuorũ nihil exigi dẽt, h. d. primò ponit q̃rela. secundò iudicis datio. secũda ibi, *discretioni &c.* Casus lit. Capellanus de villa Frãca ꝓ exeqis mortuorũ, & benedictionib⁹ nubẽtiũ exigebat pecuniã a parochianis suis, & iniustè extorq̃bat, 6
parochiani illi cõquesti sunt papę. Vnde mãdat quibusdã, quatenus capellanũ illũ moneãt, ut a tãta p̃sumptiõe desistat, & ꝓ excessu satisfaciat cõpetenter; si aũt 7
obedire noluerit, ipsum puniãt pœna ca-
2 nonica. Ber. † Not. 1. ex tex. ꝙ ꝓprius sacerdos dẽt sacramẽta & alia spũalia suis
3 parochianis gratis impẽdere. † Scd̃o collige ꝙ p̃sbyter, q tenẽt gratis spũalia impẽdere, si aliqd recipit ex pacto, tenẽt illud restituere: qđ intellige ĩ simonia cõ- b
uẽtionali sec⁹ ĩ mẽtali, ubi nõ p̃cessit pa 8
ctũ, sed intentio deprauata. tũc. n. ꝑ solã pnĩam abolet̃ peccatũ, ut in c. vlt. ĩ. eod. ubi hoc; & uide gl. in c. unico, de cler. nõ resi. li. 6. q̃ ponit q̃stionẽ in canonico, q vadit ad diuina sola intẽtiõe, ut ꝑcipiat distributiones quotidianas. est. n. illa si- 9
monia mẽtalis, nõ cõuẽtionalis. vñ ꝑ solã pnĩam absq; restitutione abolet̃ pecca
4 tũ; de quo dic, ut plenè ibi notat̃. † In gl. ibi: *licet sacerdoti nõ detur actio. &c* Host. dicit ẽt, ꝙ actio cõpetit, vbi est talis consuetudo. Sed cõtra hoc ob. tex. in c. cũ in ecclesiæ, s̃. eo. ubi tex. specificæ loquit̃ de exeqis mortuorũ, & bñdictionibus nubẽtiũ, ꝙ dãnat cõsuetudinẽ c̃riã do. An. breuiter & succinctè dicit, ꝙ fortè ꝓ ipsis spũalib⁹ impẽdẽdis nõ põt induci cõsuetudo, ut aliqd det̃: secus ꝓ labore, & sic põt intelligi ista gl. sed certè hæc sol. nõ uidet̃ posse ꝓcedere: qa (ut dicũt doc. cõiter. in c. cùm sit Romana, s̃. eo) ẽt ꝓ laborẽ nõ põt aliqd peti: qa ꝓ ipsis spũalib⁹ videt̃ exactũ. unũ nãq; sine reliquo nõ ꝓcedit, & sic ꝓ utroq;, s. ꝓ labore, & spũalib⁹ uidet̃ exactũ. 1. q. 3. c. si qs obiecerit. vñ ꝓ intellectu huius c. ad apl̃icã. ĩ. e. ex quo mouet̃ ista gl. ad cõsuetudinẽ approbandã, uarii not. ibi intellectus, vt ibi plenè dicã. Sed hanc opi. semꝑ tenui, ut possit induci cõsuetudo, qñ nõ p̃cessit exactio, ut sic ex mera liberalitate & deuotiõe ppl̃i cõsuetudo talis sit introducta. tũc. n. nõ hẽt uitiũ, nec fundamentũ uitiosum, sed laudabile: qa ñ est magnũ, nec mirũ, si ab eo metunt̃ tꝑalia, q seminãt spũalia, vt ĩ c. si ep̃s, de off. ord. li. 6 & s̃. de off. or. c. qm̃, & hoc uidet̃ uelle l̃ra illius c. ad apl̃icã, dũ dicit laicos cõpellẽdos ad obseruãdũ laudabilẽ c̃suetudinẽ erga suã ecclesiã pia deuotione fideliũ introducta &c. Sed ubi exactio p̃cedẽs dedit cãm cõsuetudini, tũc talis cõsuetudo nõ ualet: qa habuit initiũ uitiosum, & ita loqt̃ tex. si rectè inspiciat̃,
& põderet̃ in p̃al. c. cũ ĩ eccl̃iæ. † Sed c̃ primũ hui⁹ distinctio 5
nis mẽbrũ fortissimè opponit̃. nã ex his, q̃ sunt merę facul-
tatis a nõ introducit̃ cõsuetudo, nec ex datione annua gra a
tis facta, ut legit̃ & no. in l. 1. C. de seru. & aqua, ꝑ Bar. in l. cũ de in rẽ uerso, ff. de usur. ꝑ Cy. in l. 1. & 2. C. q̃ sit lõ. cõsue. & ꝑ Io. An. in c. Ioãnes, de cle. cõiu. & Inno. in c. bonę. 2. s̃. de post. p̃la. ubi dicit, ꝙ licet recipiamus in domũ nr̃am amicũ a lõgè uenientẽ: nõ tñ ex hoc acquirit̃ illi quasi possessio, licet pluries receptus fuerit, nec aliqua cõsuetudo inducit̃; &, vt dicit Bar. in p̃all. l. cũ de in rẽ uerso, licet rusticus ꝑ decẽniũ detulerit alicui annuatim unũ par caponũ spõte ex liberalitate; nõ tñ ex hoc inducit̃ aliqua cõsuetudo, vt in posterũ inuitus astringat̃. Itẽ (ut dicit Cy. in locis p̃all.) qđ licet qs ꝑ decẽniũ cõtinuauerit ire ad molẽdinũ uel furnũ alicuius, & sic lucrũ attulerit illi, nõ ꝑ hoc introducit̃ cõsuetudo aliqua, vt in futurũ astringat̃ ire & c̃tinuare: qa ibi sunt act⁹ merę facultatis. Ad ꝓpositũ ergo, si ppl̃s aliqd gratis offerebat ecclesię, qñ recipiebat sacr̃m, nõ uidet̃ itroducta c̃suetudo, ut in futurũ ad idẽ astringat̃ inuit⁹. puto c̃riũ hoc pos
se trib⁹ modis solui. † Primo mõ intelligẽdo, ꝙ aliqs ex po 6
pulo desistẽs ab obseruatiõe aliorũ redargutus à reliqs obseruauit aliorũ morẽ. Ex hoc. n. actu satis app ret de c̃sensu ppl̃i uolẽtis introducere illã laudabilẽ c̃suetudinẽ, sicut
in sil̃i not. ĩ iuri. superius alleg. in c̃riũ. † Scd̃o põt solui, qđ 7
c̃ria ꝓcedunt, ubi donatio est pura non relata ad certũ qd. Sed in hoc casu, cũ tꝑe sacr̃i seu exhibitæ rei spũalis aliqd cõferebat̃, vr̃ ppl̃s lõgo tꝑe hoc obseruando se ad hoc uelle obligare, & c̃stituere illã spõtaneã obligationẽ in recõpensationẽ spũaliũ recognoscẽdo Deũ in munerib⁹ suis, & redimẽdo peccatũ eleemosynis, de pę. dist. 1. c. medicinã; sicut in sil̃i no. Bar. in p̃all. loco de rustico, q ꝑ lõgũ tp̃s b soluit par caponũ aliqua cã ptẽ sa: qa tenebat aliqd a dño. † Tertio põt solui, ꝙ hĩt spãle fauore ecclesiæ, vt lõgo tꝑe ppl̃s sic ĩponẽdo tꝑalia uideat̃ uelle inducere cõsuetudinẽ in futurũ: facit c. ex pte, de cẽsi. & qđ ibi not. & s̃. de cõces. p̃bẽ. c. ex pte Altẽsis. & hæc bñ no. ꝑ q̃ elicit̃ mod⁹ ꝓbãdi c̃suetudinẽ laudabilẽ in istis spũalib. & in sil̃i aliqd tãgã in c. Iacob⁹. ĩ. eo. † Quãtũ uerò tp̃s exigat̃ ad introducẽdũ hãc cõsuetudinẽ, puto sufficere tp̃s. 10. annorũ: tũ qa ista cõsuetudo laicos astringit, & nõ clericos, inter quos indistinctè ꝓcedit cõsuetudo ex cursu decẽnii, ut cõiter no. in l. de qb⁹, ff. de legi. tũ qa ista cõsuetudo nõ est cõtra ius: imò pia & fauorabilis, vt in p̃al. c. ad apl̃i cã. vñ ẽt de iure cano. sufficit tp̃s 10. an. ut est gl. no. in c. fi. de cõs. li. 6. & puto ẽt, ꝙ data hac cõsue. laudabili cõpetat actio ipsi actori ad faciẽdũ obseruari hãc laudabilẽ cõsuetudinẽ, ut dicit Host. & hæc ꝓcedãt quò ad
10 primã partẽ gl. † Sed quo ad primã ptẽ ĩ eo, qđ vr̃ velle, qđ tã ꝓprius sacerdos, quã alienus nõ possit aliqd exigere, cessante cõsue. nisi ei sumpt⁹ desit; distingue latius, & sic, qđ aut ꝓpri⁹ sacerdos hẽt, vñ uiuat; & tũc cessante cõsue. nõ possit aliqd exigere, ut hic, & in c. cũ in eccl̃iæ, s̃. e. sed gratis oblatũ licitè recipe p̃t, ut ĩ. c. ꝓxi. ĩ fi. & c. tua, s̃. eo. & c. si qõnes, s̃. e. Si verò desunt ei sumptus necessarii, & tũc si p̃t honestè sibi aliũde acqrere uictũ, puta scribẽdo, pueros docẽdo vel qđ sil̃e exercẽdo; & nõ p̃t aliqd exigere. imputet̃. n. sibi, q tale tenue, bñficiũ acceptauit. q̃rat ergo sibi victũ manib⁹, uel industria. 91. di. c. clericus uictũ, & ibi bona gl. nã & Paulus q̃rebat sibi victũ manib⁹ tꝑe p̃dicationis, ut ĩ c. cũ apl̃s, de cẽ si: sic ẽt videmus sil̃e in p̃re, ut ñ teneat̃ alimẽta p̃stare filio, si honestè filius põt seipsum regere & nutrire, ut dicit tex. ĩ
11 l. si quis a liberis, ff. de li. ag. † Si verò nõ p̃t ꝓprius sacerdos honestè sibi uictũ al̃r q̃rere. tunc uel ep̃s sibi prouidebit, uel ppl̃s poterit cõpelli ad p̃stãdũ sibi necessaria uictui: ꝓ hoc uide bo. gl. de cõse. dist. 1. in c. oĩs Chr̃ian⁹, q̃ dicit sacerdotẽ indigẽtẽ posse subtrahere spũalia ppl̃o, nisi faciat oblationẽ, vñ possit viuere: & vide qđ no. in c. de his, s̃. de ecc. ædifi.
12 † Si uerò est sacerdos alienus, q fortè est inuitat⁹ ad exeqas
faciẽdas, uel ad alia spũalia impẽdẽda: & tũc p̃t licitè suas 2
oꝑas spũales locare, nõ ut directe ꝓ spũalib. recipiat tꝑale, sed in cõpẽsationẽ dãnorũ, q̃ sustinet in exhibẽdo p̃ntiam suã, & trahẽdo morã in spũalibus impẽdẽdis, ut no. Inn. in c. qm̃. ĩ. ne p̃la. vices suas: & sic restringe gl. 2 1. q. 2. in c. p̃cipimus; q̃ simpl̃r dicit sacerdotẽ posse suas oꝑas spũales locare. Et amplia hãc gl. q̃ ur̃ hoc ꝑmittere ẽt ĩ extraneo sacerdote dũtaxat, qñ sumptus sibi desunt. nã ẽt si abũdat, p̃t exi 3
gere in recõpẽsationẽ dãnorũ, cũ ad hoc ex offõ nõ teneat̃; & ꝑ hoc remaneat declarata tota materia gl. In gl. in ver. *benedictionibus*, in fi. dic, ꝙ ꝓprie & strictè ista bñdictio nuptialis nõ est sacr̃m, sed largo mõ sic, ut no. in rub. de sacra. non ite. & q̃ sint sacra stricte sumpta tã necessaria, q̃ uoluntaria, vide per bo. gl. in c. ueniens, de transac. Ite m uidetur innuere ista gl. ꝙ si benedictio non esset sacramentũ, posset aliquid peti, dic, ut in c. ad nostram, s̃. eo. Abbas. 4

SEB. SAPIA.
a Merę facultatis Vide ad hæc multa ꝑ Fel. in c. cũ accessissent, col. 9. cũ sequẽtib⁹. s̃. de cõsti. & Iasõ. ĩ .. fi. co. 13. ff. de consti. principum.

ZACHARIA
Per longũ tempus Ad, Bal. in. apostil. ad Spe. in titulo, de resti. spo. uer spoliatur, & ibi Spe. in §. nunc dicamus, ver. sed pone, rustic⁹. Paul. de Cast. cõsilio 33. quod incip. in cãs spectabilium. Alex. cõsi. 114. volũ. 1. & cõsi. 104. vo. 4. &. quod dixi in in apost. ad istũ in c. querelam nu. 14. in aposti. in ver. in futurum, supra. de elec. qđ tñ limi. vt per Hipp. de Marsi in cõ. suo 195. quod inci. præstatio diuturna.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacè recipiens, & simoniacè receptus deponuntur.*
2 *Conuictus per uiam inquisitionis de simonia non in ordine commissa priuatur beneficio, uel loco simoniacè acquisito.*
3 *Archiepiscopus nõ põt deponere subditos sui suffraganei, nisi crimina sint notoria; uel nisi archiepiscopus etiam iure legationis fungatur.*
4 *Monachus simoniacè receptus est priuandus illo monasterio, & est in arctiori detrudendus, in illo uerò non, nisi dispensatiuè.*
5 *Simonia non committitur in his, quæ gratis dantur, nisi præcesserit taxatio.*
6 *Simonia non committitur, si receptus in canonicum aliquid soluit uigore statuti hoc disponentis.*
7 *Simonia an cõmittatur dando pecuniam in fidelibus, ut conuertantur ad fidẽ*
8 *In simonia an tantum procedatur contra clericos seculbres, quam contra regulares?*
9 *Ex delicto commisso per totum capitulum an puniantur singuli?*
In delictis non punitur præsumpta scientia, sed uera.
Delictum si fuit commissum, non tamen capitulariter, puniuntur tantum maiores de capitulo.
10 *Vniuersitas, collegium, siue capitulũ an possint delinquere siue omitendo, siue committendo, siue mandando, siue ratum habendo, item an possint punire?*
11 *Vniuersitas est quædam persona ficta & repræsentata.*
12 *Vniuersitas non excommunicatur: quia excommunicatio requirit uerum corpus, & animam.*
13 *Vniuersitas quando dicatur tota delinquere?*
14 *Vniuersitas si fuit punita, an postea poterunt puniri illi de uniuersitate?*

CAP. XXX.

a
1 **D**Ilectus filius. a † Si ꝑ accusationẽ constat monachũ simoniace fuisse receptũ, receptus, & recipiẽs deponẽtur. Si verò ꝑ inquisitionẽ, receptus ĩ arctius monasteriũ detruditur, recipienti uerò & maioribus pœna cõdigna imponit̃, & interim ab executiõe ordinũ sacrorũ suspẽduntur. Diuidit̃. nã in prima ponit̃ cõsultatio. ĩ scd̃a distingues r̃nsio, ibi: *nos*. ĩ tertia mãdat, ibi: *iniungẽs*. in quarta instruit, ibi: *illud tamẽ*. Casus lit. Archiep̃s Cãtuariẽ. dũ ipse diecesim suã uisitaret in monasteriis & aliis locis religiosis inuenit pullulasse simoniacã prauitatẽ: ita, ꝙ in eis multi p̃tio sunt recepti, qui gratis recipi debuerũt, sed qa multitudo erat in cã, q̃siuit a papa, an seueritati sit aliqd detrahendũ? & ipse r̃ndet, & si p̃dicti corã ipso fuerunt accusati, postq̃ crimẽ ordine iudiciario fuerit cõprobatũ, tã dantes quã recipientes canonica pęna puniãt. Si aũt ꝑ solã inqsitionẽ de hoc sibi c̃stiterit, illos, q ꝑ simoniã in locis talibus sunt recepti, inde remoueat, & ad monasteria dirigat ar-
ctiora ad pnĩam peragẽdã, & abbatibus, a
priorib⁹, & p̃latis quibuslibet & officialib⁹ eorũ iniungat pnĩam cõpetẽtẽ: & donec illa peregerint, ab executione sacrorũ ordinũ suspẽdat eosdẽ, iniũgens ep̃is suis, ut hãc formã ꝑ suas diœceses faciãt obseruari; tñ si gratis sine aliqua taxatione fuerit aliquid eis oblatũ, illud gratãter recipi poterit. Ber † No. 1. ex tex. ꝙ cõ-
uictus ꝑ viã inquisitionis de simonia nõ
in ordine cõmissa nõ deponit̃ ab offõ: b
sed tñ remouet̃ a bñficio, uel a loco simoniacè acqsito. nã põt talis post pactã pnĩam in suo ordine licitè ministrare, ex quo trãsfert̃ ad aliud monasteriũ, seu ad aliud beneficiũ. † No. 2. ꝙ archiep̃s p̃t deponere subditos sui suffraganei ꝑꝑ crimẽ: quod vr̃ contra c. pastoralis, s̃. de off. ord. Sed doc. intelligunt spãle hic in archiep̃o Cãtuariẽ. qui nõ solũ utit̃ iure metropolitico, sed etiã legationis, ut in c. 1. s̃. de off. leg. Vel possumus dicere, ꝙ crimina notoria erant, quæ archiep̃s visitãdo prouinciã punire põt, ut in c. Romana. §. notoria, de
cẽsi. li. 6. † Tertiò collige, ꝙ receptus in monasterio ꝑ simo- 4
niã, seu simoniacã prauitatẽ, inde remotus dẽt collocari in arctiori monasterio ad hoc, ut agat pnĩam de delicto commisso. Si verò non reperiunt̃ arctiora monasteria, tunc s̃m doc. p̃nt collocari in æquale eiusdẽ ordinis, uel dispẽsatiuè post renunciationẽ in eodẽ, ut in c. de regularibus, s̃. e. & ꝑ
hęc remanet declarata tota materia gl. † Vltimò collige, ꝙ 5
gratãter oblatũ tꝑe receptionis alicuius spũalitatis põt re-
cipi, si nulla p̃cessit taxatio. † Et ex hoc infero ad qõnẽ b, est 6
statutũ in eccl. ut nouiter receptus in canonicũ, vel in mo- b
nachum teneat̃ certũ quid soluere. qdã receptus sine aliqua exactione soluit, nunqd licitè hic recipiat̃? & dico ꝙ non ꝑ istũ tex. qa ex quo p̃cessit taxatio, illa oblatio vr̃ facta uirtu
te illius taxationis. 1. q. 3. c. ex multis. † In gl. 1. ibi: *bene potest* 7
dari pecunia &c. sed põdera, qa hoc dictũ & sequẽtia prima frõte uident̃ cõtra tex. nec gl. soluit: sed in ueritate ponunt diuersos casus. nã ab eo, q inuitare dẽt gratis, nõ debet aliqd exigi; ita loquit̃ iste text. Sed in casibus positis in gl. pecunia dat̃ ab inuitãte, nõ ab inuitato. & dicit hic Host. ꝙ vt qs recipiat sacr̃a necessaria, possumus dare pecuniã: qa sine eis saluari nõ põt. iõ tolerat̃ pecuniæ datio, ut alliciat̃ qs ad fidẽ & ad salutẽ. Sed pro aliis sacr̃is voluntariis recipiẽdis nõ dẽt aliqd dari: vñ nõ debeo dare pecuniã uni, ut intret religionẽ: qa sine religiõe saluari põt, ut, in l. 1. in fi. de sum. tri. & fi. cat. Itẽ dicit Phi. ꝙ ẽt ꝓ sacr̃is voluntariis nõ debet aliqd dari ex pacto; & est verbũ satis notabile; & limita s̃m ea, q̃ dixi in c. cũ in eccl. s̃. e. nõ tñ debeo infideli dare pecuniã ex pacto, vt cõuertat̃ ad fidẽ, sed g̃ra liberalitatis sic, vt ip̃m ad fidẽ alliciã. In gl. in uer. *dantes*, ibi: *de hoc accusantur.* & hæc sol. uerior est, ul satis ꝓbat̃ in ĩ. denũciasse, alle. in gl. nã potuisset dãs cõuinci ꝑ falsas probationes, uel iniustè cõdẽnari ꝑ iudicis etiã iniuriã, nõ debet p̃iudicari ei, q dr̃ recepisse. & ꝓ intellectu gl. facit tex. ibi: *ꝙ si aduersus eos &c.* q̃ litera põt cõprehẽdere tã dãtes, quã recipiẽtes. In gl. in uer. *seueritas*. sed tũc q̃rit̃, qd operabit̃ ista depositio in monasterio. dñt Inn. & Host. ꝙ nõ uocabit̃ ad capl̃m, nec alios tractatus, nec recipiet p̃bẽdã suã, nec uictualia cũ al. is: sed erit in ergastulo, i. in loco stricto seu carcere. hæc dicta doc. pu-

SEB. SAPIA.
a Dilectus filius Ex isto tex. ĩ fi. notandum est, ꝙ multi & multitudo capiuntur pro eodẽ: cuius contrarium tenet Ang. & Imo. in l. licet impe a tor, ff. d. leg... uoi Alex. reprobat.

SEB. SAP.
b Ad qõnem. De hac quæstiõe multa tradit in c. cum Martinus Ferrariẽsis, co. 11. cũ sequẽti. s̃. de cõstitutio

ZACHARIAS.

a Etiā qui tacuerūt. vult iste inferre, q tacens in maleficio habeatur pro consentiente. quod an sit uerū necne, examinaui s. sed nunc nō me mini loci. sed tu pro hac materia recurre ad Anto. Cor. sin. suo i uers. taciturnitas, qd incip. in onerosis. Ro. sing. suo 485. inc. infertor à prīcipe. Pet. de Anch. cōsi. 225. & Gemi. in c. si post, nu. 1. & ibi remis. in apost. Celsi. in uers. taciturnitas, decō ses. lib. 6.

b Vel puniri. Adde Ang. latè cōsil. 217. & uide Fran. de Are. consi. 164. Anch. consil. 157. Oldr. consi. 64.

ZACHARIAS. Adde Iac. Reb. in l. quinq; casus, nu. 1. & quasi p totum, & ibi in apo. Cel. C. de decur. lib. 10. & in rub. d mun. patrimo. per utrūq; nu. 1. eo. li. de quo uide istum in c. in causis, nu. 5. & ibi posui i apo. in uer. per sonum cāpanæ. s. de elec.

SEB. SAPIA. Vel puniri. An vniuersitas posit puniri & cōueniri criminaliter, vide Feli. in c. dilecto in Christo, col. v. uers. quod aūt de excō. s. de except. Ias. in l. si quis maior, colu. 3. C. de transactio. vbi latè mode. Taurinē.

c Ficta. Adde, qd iō dixit Lud. Ro. consi. 670. q stāte statuto, q inter psonas fiat cōpromissum, nō habet locum, cum est lis cum uniuersitate.

SEB. SAPIA.

d Quod eps. Vide multa ad hoc per Feli. in c. eā te, co, 11. ver. secunda declaratio, s. d resc.

to ꝑcedere ī monacho, q nō est cleric9:
in tali.n.nō pt cadere depositio ab ordi
ne;cū priuatio psupponat habitū,de de-
spō.impub.c.ad dissoluēdū,&32.q.2.c.q
vero nō formatū. Sed in monacho clico
opabit depositio, sicut in clerico sclari:
qa deponet ab ordinib9,& nō hēbit am-
8 plius eorū executionē.†In gl.in uer.*amo
tos*,in fi.hęc gl.vr innuere,q sclares cle-
rici cōuicti de simonia cōmissa ēt in bn-
ficiis dēant deponi,ēt si fuerit actū p uiā
inqsitionis. Et doc.ad 9firmationē hui9
dicti īducūt aliquas rōnes spālitatis īter
reglares & scla. Prima,qa īter reglares
nō seruat ordo iudicii vsq;quaq;,vt in c.
quar, el 2.s.de accu. iō cū grauarent in
isto,releuent in qtitate pœne,ar. in l.eū
q.§.in pplaribus,ff.de iureiu.& in c.1.de
parochiis.scda rō.regulares vidēt hoc fe
cisse intuitu eleemosynæ,& p aīa saluā-
da.nā dederūt pecuniā,vt possent in mo
nasterio Deo seruire. Tertia rō,qa fauo
re religiōis mitius dr agi cū eis,do.Ant.
cōiūgēdo has rōnes intricat hāc mām.
vn dic,vt dixi in c.inqsitionis, al.i gl. &
dico,q in hoc nulla est dria inter sclarē
& rlarē. nā sclaris 9uict9 de simonia cō-
missa in bnficio non dēt deponi, ex quo
fuit actū p inqsitionē:secus,si fuisset cō-
missa in ordine,vt ibi plenè dixi,& opti
mè pbat hoc c. nō inducendo spālitatē
aliq in rlarib9. Sed unū 9riū forte elicit
ex tex. qa,ex quò hic fuit actū p uiā iqsi
tionis,abbas & abbatissa n remouent ab
administratione,cū p graui pctō sclaris
rmoueat ab administratiōe ut ī c quar,
pal.& regulares facilius deponunt ab ad
ministratione, vt ibi. dic q hodie suari
dēt c.qm j.eo. Sed ad istud c.suo tpe pt
dici q mitius agebat cū istis:qa ipsi non
exigebāt pecuniā,ut ipsi eā lucrifacerēt,
sed ut monasteriū; & sic n vnr tm peccas
se,sicut alius plat9 sclaris, q ex ppria cu
9 piditate cōmittit simonia.†In gl.in uer.
officialibus,ibi:*& oēs de capitulo intelligun
tur scire*.Host.dicit,qd licet alii de caplo
psumant scire facta capli, uel plati:tn n
puniunt,nisi pbent cōsensisse. delictū.n.
reqrit verū dolū.vn nō sufficit illa psum
ptio sciæ: sic cū hoc dicto cōiter trāseūt
hic doc.sed p hoc iste articulus nō videt
dilucidat9. iō plenius in hoc distinguo,
qd aut delictū fuit cōmissum prius cōica
a to toto caplo;& tūc oēs puniēdi sunt, q
cōsenserūt expsè,& ēt q tacuerunt:[a] qa
debebāt expsse resistere maleficio cōmit
tēdo,& dare vocē in 9riū,ut not.Inn.in e
c.1.de his,q fi.a ma.par.capli.Si verò ali
quid expresse 9dixerūt, in caplo,tūc isti
nō sunt puniēdi,ut in l.1.ff.de magi.cō-
ue.vbi bo.tex.& in c.Ro.§.in uniuersitatē,de sen.exc.li.6.in
uers.culpabiles.nā pœna dēt tenere suos auctores ī c.qsiuit,
de his,q fiūt a ma.pte capli,& in l.sancimus,C.de penis.Si
aūt n caplari ter delictū fuit cōmissū,tūc officiales & maio
res de uniuersitate puniri debēt unà cū plato: qa psumptio
est,q platus cū 9silio & authoritate istorū facin9cōmisit,vel
saltē psumit i eis scia;iō debebāt resistere; & sic pt intelligi
& restringi ista gl.quā sic intellectā no.sed iferiores de uni
uersitate nō dnt puniri:tū qa nō ita psumunt scire:tū qa nō
hnt tātā audaciā in resistēdo. vn & in ipsis maiorib9 & offi
cialib9 dicēdū puto,q si cōstiterit eos ignorasse, nō sunt pu
niēdi,sed tm ipse platus,q delinqt,ar.in c.2.de cōst.& in p-
10 al.c.qsiuit,& 16.q.6.c.epm.†In ea.gl.ibi:*sed nūquid collegiū*,
no.hāc.gl.vsq; ad fi.nā quotidie ad eā fit remissio,cū qritur,
b nūqd collegiū, uel uniuersitas possit accusari, uel puniri[b],
&ē quasi sitis gl.12.q.2.eps,q mācipiū.Ista tn gl.nihil boni
cōcludit hic.Inn.hic,& in c.graue.j.de sen.exc. cōcludit,q
crialr uniuersitas nō possit accusari:qa ī ea sunt infantes,fu
riosi,& siles psonę, q nō pnt delinqre.vn si uniuersitas tota
puniret crialr,9tingeret hoc absurdū,q punirent īnocētes.
Itē cadē est uniuersitas tpe delicti,quæ erit istis mortuis,&
aliis subrogatis,l.pponebat,ff. de iu.vn seqret incōueniēs,
q furiosi,q n deliqrūt,punirēt:sed istas rōnes cōfutat Bar.ī
l.aut facta,ff.de penis.nā ī multis delictis īnocēs punit pp
nocētē,ut est videre ī crīe læsę maiest.vbi fili9 punit pp pa
trē.l. qsqs,C.ad l.Iul.ma.& 6.q.1.c.si qs cū militib9. Itē in
sacrilegio,d quo ī c.felicis d penis,li.6.& ad idē tex.ī l.vsus
fructus,ff.quēad.vsusfru. ami. ubi ciuitas qnq; subiicit ara-
tro.doc.nri parū boni hic dicūt. vn cōcludo hāc mām post
Bar.hūc articulū eleganter examinātē in pall.l.aut fctā.Et
duo prīcipalr examināda sunt.Primū nūqd vniuersitas,seu
collegiū,uel caplm (q noīa idē significāt) possit delinqre.
11 Scdō,nūqd pt puniri.†Ad primū dicēdū,q sm ueritatē col
legiū n ē aliud à singulis de collegio : sed sm iurisdictionē
aliud collegiū:aliud singuli, ut 12.q.2.c. q manumittit,& c.
nouit,de his,q fi.à pl. vn colleg iū,seu uniuersitas ē qdā pso
c na ficta[c] & repntata l.mortuo,ff.d fideiu.& pal.c.nouit.ubi
d dr,q eps[d] & canonici faciūt unū corp9; & certè hoc corp9
nō ē uerū sed fictū & repntatū.pprie ergo vniuersitas nō pt
delinqre,qa nō hēt uerū corpus: sed pprie delinquūt singu
li & singulares de uniuersitate:sed istud corp9hr p uero quo
ad multos iuris effect9.vn aduertēdū ē, q quodā delictū 9si
stit ī omittēdo:& illud bn cadit in uniuersitatē,loqndo tn
sm illā fictionē iuris,ad hoc.l.iubem9, C.de sa.san.ec.sic&
9 uniuersitatē pscribit pp delictū negligētiæ;facit qd no.in
c.de illis,s.de cōdi.appo.Quodā uerò delictū cōsistit in fa-
ciēdo;& in tali delicto est cōsiderādū, qd pprie 9cernit ip
sam uniuersitatē ita,q n singulos, ut facere statuta iniqua,
& imponere collectas,seu datia illicita,& silia. Ista.n.non
pnt adaptari ad singulos,sed ad ipsā uniuersitatē . vn ī istis
ipa uniuersitas deliqre pt,ut in aut.nulla cōitas, & ī aut.cas
sa,C.de sa.san.ec.& ī c.graue,& nouerit.j.de sen.exc.Que-
dā uerò sūt dlicta,q pprie n cadūt ī ipsā uniuersitatē,vt do
l9,homicidiū,& silia,& talia delicta pt uniuersitas aliis de-
mādare,ul ex postfacto rata hre ; & sic ītelligat.l.metū.§.2.
& l.si ex dolo,al.ī gl.Et p hoc patet sol.primi dubii,an &qn
uniuersitas pprie & īproprie delinqre pt.Quo ad sm nūqd
possit puniri.Aduertēdū,q qdā sr delicta,ī qb9 īnocēs pōt
puniri ob culpā alteri9,vt ī exēplis supius alle.tūc uniuersi-
tas,ubi tale delictū cōmisit,pt puniri ēt crialr, & ciuiliter,
& poterit decapitari destruēdo ipsā uniuersitatē,ut ī pall.l.
usufruct9.vn & olī īpator dedit sniam 9 ciuitatē Brixiæ,q
fuit sibi rebellis,ut subiiceret aratro;& sic puniebāt ciuitatē
crialr,licet ex misericordia talē sniam postea reuocauit.le
gīt ēt de ciuitate Bonon. q pp eius delictū ex snia impato
ris fuit prius destructa & passa aratrū:sed post ex indulgētia
reędificata,ut no.in pę.ffōrū.Sic videm9,q ipē De9 deleuit
fundit9 Sodomā & Gomorrā, & tres finitimas ciuitates;&
ibi erāt multi īfantes,& furiosi,qui nō poterāt delinqre.Ex
atrocitate ergo delicti sæpe tpalr un9 punit p alio:& uid p
hoc bo.gl.24.q.3.ī sūma,& 1.q.4.ī sūma;facit.c.n ē,s.d ipō
sal.Et in hmōi delictis cessāt rōes.In.vt patet ex pdictis.Et
9cludit gl.male dicer ī c.eps,q mācipiū.12.q.2.ubi Bar.Brix.
dicit,q illa uniuersitas poterit crialr accusari,ubi non sunt
infantes,& siles psonæ. In aliis aūt delictis,ubi unus nō pu
nitur p alio, tūc in casibus, in qbus dixi uniuersitaē pprie
delin-

delinquere,& nō singulos;tunc aut collegiū est paruum,ut
est collegium priorū,seu doctorum, uel capitulū ecclesiasti
cum:aut est collegium diffusum, ut ciuitas . primo casu,qn
pœna a iure pro delicto statuta concernit ita ipsam vniuer
sitatē,q non singulos:& tunc punitur ipsa vniuersitas. Exē
plū,publicatur res ex certo delicto:tunc si illa res est uniuer
sitatis,& vniuersitas deliquit,ipsa punitur;pro hoc tex.in l.
iubemus,præal.ad idē tex.in simili in c.cum dilectus,de or.
cogn.Si uerò pœna pōt æque cadere in singulos, ut quia est
pœna pecuniaria,tunc debent puniri tm cōsentiētes,ut pal.
l.1.ff.de magi.cōue.& sic pōt intelligi pal.§.in uniuersitatē,
in uer.culpabiles.Si uerò collegiū est diffusum, ut castrum,
uel ciuitas,tunc qa de facili nō possunt discerni delinquen-
tes a non delinquentibus,punietur ipsa uniuersitas;& idem
dicendū,prout s.dixi, qn delictū nō cadit pprie in vniuer-
sitatē:qa;ex quo hoc mādauit aliis,vel habuit ratū, ipsa te-
netur,ut in pall.l.metū.§.2.facit tex.in c.fœlicis, de pœnis,
lib.6.& in c.tua nos.25.q.2.vbi ciuitas priuatur dignitate
epali pp delictum homicidii: quia ut dixi propriè nō cadit
in uniuersitatem,sed punitur ex eo,quia mandauit,uel ratū
habuit. Sed in modo puniendi est aduertendū, q aut pœna
est talis,q pōt cadere in ipsam uniuersitatem; & punit ipsa
uniuersitas. Aut non est talis,ut quia pro homicidio immi
a net pœna capitalis: & tūc cōmutabit in aliā pœnā,[a] ad hoc
quod no.in l.quid ergo.§ pœna grauior,ff.de his,qui notā.
12 infa.† Et est ista rō uera, quare uniuersitas nō excōicatur[b];
b qa excōicatio non cadit in uniuersitatē:sed requirit uerum
corpus & animam baptizatā, & verū & propriū delictū ex-
cōicandi.11.q.3.c.oīs Christianus,& c.audi denique,& c.si
quis presbyterorū,de rebus eccl.non alie. & uide quod no.
24.q.3.in summa.nec debet hoc casu uniuersitas decapita-
ri totaliter,destruendo.s. totū collegiū, ut s.dixi,ne seque-
retur illud absurdū:de quo dixerat Inn.videlicet innocen-
tes pro nocentibus puniri,ex quo delictū non est tale;& ob
hāc rōnem putat Bar.in loco palleg q qn uniuersitas con-
dēnatur pecuniariter,executio fit solū contra delinquentē:
sed si nō pōt apparere quis deliquit,ut quia positū fuit par-
titum per lupinos albos & nigros:& tūc puniuntur oēs, ne
delictum remaneat impunitū,ar.in l. ita vulneratus,ff.ad l.
13 Aquil.& per hoc habes sm dubiū declaratum. † Sed iuxta
prædicta quæro , quando uniuersitas dicatur delinquere?
hoc tetigit gl.in l.sicut,ff. quod cuiusque uniuer.& non be
ne firmauit pedes; sed meli9firmauit & tetigit gl.in l.aliud.
§.refertur,ff.de reg.iu. Bart.in præall.l.aut facta.Io. An.in
præal.c.fœlicis:& communis & uera solu.est ut tunc attri-
buatur uniuersitati, quando fuit prius deliberatum in ipsa
uniuersitate pulsata campana & aliis requisitis ad congre-
gationem uniuersitatis. unde si omnes homines huius ciui
tatis insurgerent,& certum delictum cōmitterent,nō dice-
retur factū per uniuersitatem , sed per singulos de uniuersi-
tate,etiam quod plus est,si facerent pulsari cāpanam & ele
uarent uexillum uniuersitatis . nam isti potius sunt incita-
tores singulorum. oportet ergo,ut prius fiat deliberatio in
14 vniuersitate;facit quod no.in c.cum oēs,de cōstit.†Vltimò
quærendum est,utrum punita vniuersitate pro eius delicto
posint puniri singulares de vniuersitate,qui delicta cōmi-
serunt? de quo per Io.An.post Io.mo.in præalle.c. fœlicis.
vbi concludit,q sic, & facit iste tex.in præall.§.in uniuersi-
tatem c.Romana, & per Bar. clarius in præalle.l.aut facta.
ubi subtiliter concludit,q in illis delictis, quæ dixi.s. quæ
possunt propriè cadere in uniuersitatem,puniretur uniuer.
c tanquam faciens : sed singuli punientur[c] tanquam incita-
tores,& fieri faciētes.In aliis uerò,quæ non pprie cadunt
in uniuersitatem,est totum e cōtrà : quia singuli punientur
tanquam facientes,& uniuersitas tanquam fieri faciens,uel
ratum habens;& pro hoc facit iste tex. & in c.veniens,s.eo.
& quod not.in præalleg.c.fœlicis; & hęc bene no.quia uti-
lia & quotidiana sunt.   Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Testes inducti ad probandum quem esse simoniacum possunt reprobari ex hoc solo, quod sunt inimici, uel conspiratores.*
2 *Prælatus licet in se sit bonus & sanctus, tamen non solum eternaliter, sed aliquando temporaliter punitur ex hoc, quod excessus suorum subditorum non punit, & idem in patre non puniente malos filios.*
3 *In notorijs non requiritur ordo iuris, & ideo accusans notarie criminosum non se inscribit, nec requiritur clamosa insinuatio.*
4 *Simonia an requirat charitatiuam monitionem?*
5 *Inquisitio non requirit unam solam clamosam insinuationē, sed plures: quod tamē remittitur arbitrio iudicis.*
6 *Faciliter credere, quando tendit in præiudicium alterius, est uituperandum, alias secus, quia est signum bonæ simplicitatis.*
7 *Iudex potest procedere ex officio suo per inqisitionem, si accusator, uel denuntiator desistat.*
8 *Prælatus suspectus, contra quem inquiritur, non remouetur ab administratione pendente inquisitione, secus est in tutore, quia nō habet ita pingue ius sicut prælatus.*
9 *Dilapidatio, quæ fit in bonis ex quibus coniecturis appareat.*
10 *Testes quantuncunque criminosi admittuntur in crimine læsæ maiestatis & hæresis.*
11 *Simonia non semper æquiparatur crimini læsæ maiest.*
12 *Notorium facti permanentis non requirit aliquam probationem. sed notoriū iuris, uel facti transeuntis secus.*
13 *Interpellatio extraiudicialis requiritur, quando debitor tenetur sine adiectione diei, alias si creditor citauerit reum non præmissa dicta monitione, tenebitur et ad expensas, alias secus s. si est debitor cum adiectione diei, nisi sint diuersi fori.*
14 *Actio quanto minoris si fuerit intentata, poterit iudex condemnare redhibitoria.*
15 *Inimicitia causatur non inspecta causa, unde processerit iustitia, uel iniustitia.*
16 *Proxenata non est idoneus testis propter affectionem, quam habet ut contractus perficiatur.*
Procurator, uel aduocatus in prima instantia non sunt idonei testes in causa appellationis, idem nec denunciatore in causa, quam denuntiauit, idem in accusatore.
17 *Testes criminosi, uel suspecti an admittantur reseruata exceptione post publicationem processus?*
18 *Quomodo proceditur contra prælatum suspectum de dilapidatione.*
Suspectus de dilapidatione an deponatur tam ab administratione temporalium, quam spiritualium?
Coadiutor an sit dādus plato suspecto de dilapidatione?
19 *Infamia tollit exercitium cuiusque dignitatis & quæsitum & quærendum & operatur quod non habet amplius exercitium ordinum.*
20 *Suspectus de dilapidatione debet remoueri, licet uelit dare fideiussores de conseruando ecclesiā indemnē.*
21 *Crimen hæresis est maius crimine simoniæ.*
Hæresis probatur non solum per criminosos, sed per excōmunicatos; simonia uerò non probatur per excommunicatos, nisi in uno casu, de quo hic.
22 *Clericus an & quando posit cogi ad ostendendum titulum sui beneficij episcopo, qui asserit eius collationem pertinere ad se.*
23 *Clericus, qui longo tempore tenuit aliquod beneficium, uel plura incompatibilia, non potest tamen ostendere titulum, uel dispensationem, quia forte ex longo tempore amisit, an posit probare per iuramentū?*
24 *Prælatus tolerans beneficiatum in beneficio commorari, & seruire, non potest postea eum cogere ad titulum ostendendum, quia uisus est consensisse, potest tamen prælatus assumere in se probationem defectus tituli.*
Beneficiatus licet toleretur in beneficio de recenti, non per hoc est inductus consensus superioris, quando scilicet habet præsumptionem iuris contra se.
Clericus tenetur facere plenam fidem de titulo sui beneficij de recenti habiti, quando non potest considerari consensus prælati tacitus, uel expressus, uel etiam patroni.

a **Pœnam.** Istud dictum Inno. in c. graue, de sent. ex cō. quem sequitur Ang. in l. si familia, ff. de iur. omn. iud. Bellen.

SEB. SAPIA.

b Nō excōicatur. Qūo vniuersitas posit excōicari, tradit Fel. in c. dilectæ in prī. supra. de exceptiōi. post Abb. ibi in primo not.

ZACHARIAS.

c Singuli punient. Adde, quod notaui in apost. ad istū in c. bonæ. lo. 1. in apostil. in uer. non pōt, n. 20. s. de ele. & in c. tuæ fraternitatis, nu. 5. & ibi iterū posui ī apo. in uer. non excōicetur]. supra ut lite non contesta.

CAP. XXXI.

1 **L**icet Heli. †Abbas ɔtra testes, qui de
posuerunt ɔ̃ cũ de simonia in
iudicio inqſitionis, excipere
pt,ꝙ sunt inimici & conspiratores:aliàs
verò exceptiones criminũ opponere nõ
h.d.Et clarius declarat̃ hoc c.p c.sequẽs,
qđ venit ad declarationẽ hui⁹. Et diui-
dit̃ in tres ptes. in prima ponit exordiũ.
in scđa narrationẽ,& factũ, & ordinẽ ꝓ
cessus;& allegat ꝓ & ɔ̃.in tertia inter lo
quit̃.scđa, ibi,*cum igitur*.tertia,ibi; *ne ue*
rò.Casus lit. Ostẽdit pp ĩ decretali pñti,
ꝙ plati tãto diligẽtius subditorũ exces
sus corrigere debẽt,q̃to dãnabilius eorũ
offensas deserũt incorrectas; qđ ostẽdit
exẽplo Heli,q licet in se bon⁹ existeret;
qa tñ filiorũ excessus efficaciter nõ cor-
ripuit,& in se pariter & in ipsis aĩaduer-
siõis diuinæ vindictã accepit,dũ filiis ei⁹
ĩ bello perẽptis ipse de sella corruẽs fra-
tris ceruicib⁹expirauit.plat⁹.n.cõtra sub
ditos trib⁹ modis,exceptis notoriis,ꝓce
dere pt,q̃ oĩa clarè uidere poteris ĩ tex.
2 pñtis c.Ber. †No.primò ex tex.ꝙ platus
q̃tuncũq; bon⁹& sanctus in se pt grauari
& deprimi ex subditorũ excessibus,quos
negligẽter omittit incorrectos,ipse.n.vi
det eos occidere nõ corripiẽdo ; ɔcor.c.
Ephesiis.43.dis.& in c.irrefragabilis,s̃.đ
off.or.& iõ platura nõ est modicũ onus,
cũ nedũ sibi,sed ẽt aliis oportet,ꝙ sit bo
nus.7.q.1.c.q epatũ;& iõ alibi dr̃,qđ oẽ,
qđ hic eminet,plus merorib⁹afficit̃,quã
honorib⁹ gaudet.13.di.nerui.Et põdera
ꝙ platus ex hoc qñq; punit̃ nõ solũ ęter
naliter ĩ alio seculo,sed ẽt in isto morte
violẽta & tpali. Ex quo infert̃,ꝙ pp pec
catũ citi⁹qñq; qs morit̃,nec cõplet dies
suos iuxta illud psal.Viri sanguinũ non
dimidiabũt dies suos,& uide gl.11.q.3.
c.epi;& idẽ qđ dixi ĩ plato, dic in pr̃e ne
gligẽte corripe excessus filiorũ suorũ. te
net̃.n.ad hoc.23.q.4.c.duo ista noĩa;vidđ
bo.tex.47.di.in c.sicut §.necesse; facit c.
3 nõ putes.22.q.5.†No.ꝙ in notoriis,[a] nõ
a seruat̃ ordo iuris;vñ nõ reqrit̃ ĩscriptio
nec monitio pcedẽs, nec clamosa ĩsinua
tio.& iõ tex.hic dicit,*ut de notorijs excessi*
4 *bus teneatur,&c.* de quo tñ dicẽdũ,vt no.
in c.ad nr̃am,s̃.de iureiu.† Itẽ not.ꝙ de-
nũtiationẽ ẽt canonicã dẽt pcedere cha
ritatiua monitio, & not. ꝙ dẽt monitio
esse charitatiua.i.ex sola charitate ꝓce-
dẽs: nõ aũt ex odii fomite, aut pp lucrũ
tpale.Et colligit̃ ẽt ex tex. ꝙ ĩ crĩe simo
niæ reqrit̃ ista monitio, sicut in aliis cri
minib⁹,& sic videret̃ hic tex.ɔ̃ decisionẽ
gl.ĩ c.inqsitionis,in prin.s̃. de accu.hoc
tñ ar.nõ ex toto collr̃ ex tex.qa(ut dicit
hic Io.An.fortè hæc simonia nõ fuit cõ-
missa in receptione ordinũ , uel in ade-
ptione abbatię.Itẽ potuit hic reqri mo
5 nitio pp ẽtia delicta.†No.vlterius,ꝙ in-
qsitionẽ dẽt pcedere frequẽs insinuatio:
ergo nõ sufficit, ꝙ semel tm̃ crimina fue
rũt nũtiata platc;sed ẽt ẽm quosdã req-

SEB. SAPIA.
a In notoriis. in notoriis ordo est ordinem non seruare, inquit Bal.ĩ c.ad nostram,tertio.s̃.de iureiu. vide Andr.Siculũ in c.euidentia, s̃. de accusationi.
ZACHARIAS.
b Requiritur probatio. Adde,salua ista distinctiõe, ꝙ posui in apost. ad istum in c.qm̃, nume.3.in apostil.in ver.cõstat iudici, s̃.de filiis presby.

rit̃ trina insinuatio,ar.ĩ c.cũ ecclia,s̃.de cau.pos.&,ppr.alii
dicũt,ꝙ sufficit bina,ar.ĩ l.3.C. de epi.aud.& ĩ c.ita nos.25.
q.2.& satis dici pt hoc arbitrariũ,cũ ñ sit iure expssũ,& ha-
bebit̃ respectus ad numerũ,& ad qualitatẽ denũtiãtiũ,& ad
6 qualitatẽ denũtiati,ar.ĩ c.qualiter,el 2.de accu.†No.ibi:*nõ*
*facilè credere,&c.*ꝙ platus seu iudex nõ dẽt facile credere re
ferẽti in piudiciũ alterius. hęc ergo facilitas ĩ credẽte in p
iudiciũ alterius reprobat̃: sed ubi credere nõ tẽdit in piudi
ciũ ꝓximi,nõ est tũc vituperãda facilitas,sed laudãda boni
tas in signũ innocẽtię,ut in c.innocẽs.22.q.4.Itẽ collige,ꝙ
qñ iudex ꝓcedit p inqsitionẽ,nõ tenet locũ iudicis,& ptis:
7 sed infamia habet̃ loco accusatoris, seu denuntiatoris. †In
ver.*cũ igitur*.primo not.ꝙ si in denũtiatione ingerit̃ aliqua
difficultas,pt supior ea posthabita ex suo offõ ꝓcedere per
inqsitionẽ,nec punit̃ denũtiãs hoc mõ desistẽdo,uel nõ ꝓ-
ducẽdo denũtiationẽ ad finẽ,ẽm Inn. Hos.sentit ɔtrariũ.&
dicit hoc esse speciale ĩ papa: sed primũ dictũ mihi plus pla
cet:qa cũ agat̃ ad cõmodũ publicũ, altercatio & denuntia-
tiũ & denũciati nõ dẽt esse cã impedimẽti . nã hoc solũ bñ
agit̃,vt vita hoĩum corrigat̃.23.q.5.c.ꝓdest.Et no.hic expss
sum,ꝙ qñ fit inqsitio virtute denũtiationis pcedẽtis, req-
rit̃ pcedens monitio:secus, qñ fit ex puro seu mero iudicis
8 offõ:& facit ɔ̃ gl.in c.qualiter.2.de accu.& ibi dixi.†No.hic
expilum,& tenc mẽti, ꝙ pẽdẽte inqsitione ɔ̃ platũ suspectũ
nõ fit incõtinenti remotio ab administratione:secus est in
tutore:qa,si accusat̃ ut suspectus, dẽt incõtinẽti desistere ab
administratione pẽdẽte iudicio.l.eũ quẽ,C. de suspe.tu.&
institut.§.si qs;& est rõ ẽm doc.qa pinguius ius habet plat⁹
in platura, q̃ tutor in rebus pupilli, & circa hoc vide bo.gl.
9 5.q.3.in c.qa epi.†Itẽ no.ꝙ suspitio dilapidationis ꝓbat̃ ex
solis cõiecturis ẽt ad effectũ suspẽdẽdi platũ ab administra-
tione,quod bñ not. Et est spãle in hoc crimine pp piudiciũ
imminẽs:alias cõiectura nõ sufficit ad ꝓbandũ crimẽ,ut 2.
q.7.c.sciãt cũcti. Et no.bñ, ꝙ cõuincit̃ platus de suspitione
dilapidationis,si cõstat ecclĩam esse diuitẽ in se , & nũc ap-
paret eã debitis eẽ oneratã nec dẽt excusari platus ptextu
nobilitatis.qa(ut dicũt doc.& bñ) q̃tũcunq; nobilis facere
dẽt sumptus ẽm q̃titatẽ redituũ eccle. qnimo dic, ꝙ nunq̃
dẽt qs expẽdere qcqd ꝑcipit ex reditibus, imò cõsiliũ ẽ, ut
semp annuatim aliqd supsit pp necessitates supueniẽtes;
sic cõsulit̃ in administratione rerũ pupilli,ut est tex.no.in l.
ius alimẽtorũ,ff.ubi pupil,edu.de. & si quis faceret ɔ̃riũ,de
facili deueniret ad inopiã.No.ibi:*quasi ex dilapidatione suspe*
ctus,ꝙ in consumptione rerũ mobiliũ dr̃ quasi dilapidatio:
sed circa immobilia ꝓpriè cõsistit dilapidatio: iõ hic appo
10 suit dictionẽ,quasi.hęc.n.dictio,quasi,diminuit:ad hoc,qđ
no.in c.ꝓut,de do.& cõt.†Not.ꝙ in crimine læsæ maiesta-
tis admittunt̃ oẽs testes indifferẽter q̃q̃ criminosi:sicut di-
cimus in crimine hæresis,de quo in c.in fidei fauorẽ, de hæ
11 re.li.6.& uide qđ no.gl.in 1 de cõs.& 15.q.3.c.nemini.†Itẽ
no.ꝙ crimen læsę maie. & simonię nõ ęquiparant̃ p oĩa:&
no. x tex.bnnũ modũ euacuãdi ar.à sĩli,ꝓbãdo dissimilitu
dinẽ in eo,à quo cõfert̃.Vltimò collige,ꝙ facilius admittit̃
accusator,q̃ testis:qa nõ est tm̃ piudiciũ in accusatorib⁹,si-
cut in testib⁹:qa crimina ꝓbant̃ p testes,& non p accusato-
res.vñ de iure ciuili nõ reperit̃ cautũ, ꝙ inimicus nõ possit
accusare,ut dixi ĩ c.1.s̃.de accu.sed sic,ꝙ à testimo.repellat̃,
12 ut in aut̃.si dicat̃,C.de testi.†In gl.in uer.*notorij uel dic hoc p*
cedere in notorio facti pmanentis. nã in notorio iuris bñ req-
b rit̃ ꝓbatio [b],vt si negat̃ sñia lata,vt ĩ c.sicut,de re iud.& idẽ
in notorio facti trãseuntis &c.de quo dic, ut uo.in c.vr̃a,de
coha.cle.& mu.vide bo.gl.2 q.1.c.de manifesta. In gl.ĩ uer.
inscriptio.no.gl.qa quotidie solet allegari,& vide gl.12.q.
2.ĩdigne.Et inq̃tũ hæc gl.dicit, ꝙ vbi agit̃ de crimine ciui-
liter,reqrit̃ admonitio:intelligo &restringo,qñ agit̃ ad cõ
modũ publicũ p uiã quasi denũtiationis cuiusdã,vt qa agit̃
ciuiliter,ut platus solũ remoueat̃ ab administratiõe,ut hic
iũcto c.ꝓxi.in fi.sec⁹,si ageret̃ ad cõmodũ priuatũ.tũc.n.nõ
requiritur

13 reqrit̃ admonitio,arg.in c.tuæ,s̃.de ꝓc.†Itẽ inq̃tũ gl.dicit,
ꝙ in pecuniariis causis nõ est necessaria admonitio [c] nisi de
a honestate,dicit Io.An. ꝙ requirit̃ de necessitate,vt si dies ñ
fuit adiecta obligationi.nã tũc reqrit̃ interpellatio ad cõsti
tuẽdũ quẽ ĩ mora,ut in l.debitores,allc.in gl.Cõcludo la-
tius,ꝙ aut obligatio est sine die:& tũc nõ cõstituit̃ aduersa-
rius in mora,nisi moneat̃,ut ĩ l.si ex legati cã,ff. de uer ob.
& no.in palle.l.debitores.& si facit reũ citari añ interpella
tionẽ,puto ꝙ teneat̃ sibi ad oẽ interesse:qa temerè fecit eũ
citari,cũ adhuc nõ esset in mora:sed illa interpellatio iudi-
cialis dẽt sufficere ad cõstituẽdũ reũ in mora,vt si fatet̃ de-
bitũ,fiat sibi pceptũ đ soluẽdo,ar.eo.q̃ no.ĩ l.nuda,C. de cõ
trahẽ.& cõmit.stip.Si verò dies apposita est obligationi;&
tũc si actor & re⁹ sunt eiusdẽ fori,tenet̃ reus sine aliqua ĩter
pellatione pecuniã offerre creditori: qa dies interpellat ꝓ
hoĩe,vt ĩ c.potuit,de loca.& in l.magnã,C.de cõtrahẽ.&cõ
mit.stip.& hoc casu puto,ꝙ re⁹uocat⁹ad iudiciũ sine aliqua
b interpellatiõe ex̃ iudiciũ tenent̃ ad expẽsas [b]citari.& ad oẽ
ĩteresse actoris.Sed si nõ sunt eiusdẽ fori,tũc nõ tenet̃ spõte
ire reus ad forũ alterius: sed dẽt interpellari iuxta no.in l.
itẽ illa,ff.de cõsti.pe.In gl.ĩ ver. *& iudex*, ibi:*n.si in causa de*
nunciationis.hoc vr̃ verũ in denũtiatione euãgelica,vbi solũ
agit̃ ad pñiam:& sic dẽt intelligi.c.ĩ oĩ negotio,de testi.Itẽ
dicũt doc.ꝙ ubi solũ litigat̃ cũ iudice,ibi est iudex & ꝑs ut ĩ
c.cũ spãli,de appel.Sed certè respectu illi⁹ articuli,vbi est iu
dex,nõ est pars: nã respectu recusationis, cũ eligũt arbitros,
nõ est iudex.vñ ꝓpriè circa eũdẽ articulã nõ pt qs fungi du
plici offõ incompatibili. In gl.in ver.*iudici formam, ibi sol-*
uitur;dic ut ibi dixi.In ea.gl.ibi.*ex parte*,dic ꝙ ibi pp supple-
14 uit ex offõ volẽs facere grãm,ibi patet.† In fi gl.& ut intel
ligas hoc ɔ̃riũ scias,ꝙ ꝓ re uitiosa empta, ubi vitiũ ẽ latẽs,
cõpetit duplex actio,una q̃ appellat̃ redhibitoria;qa ad pe
titionẽ emptoris facit in totũ retractari uẽditionẽ . Alia,q̃
appellat̃ q̃to minoris:ĩ qua agit emptor, vt restituat̃ sibi to
tũ illud,qđ dedit ultra iustũ ptiũ , si uitiũ fuisset patefactũ;
vñ dr̃ in l.bouẽ,alle.ĩ gl. ꝙ si emptor agit q̃to minoris,po-
terit iudex cõdẽnare in redhibitoria,i.vt retractet̃ vẽditio
in totũ.Sed aduerte,qa ille tex.loqtur,cũ iudex repit uitiũ
eẽ tm̃,vt ꝓ nullo ptio iste fuisset empturus , vñ si bñ inspi-
ciat̃,nõ ita ꝓnũciat̃ ɔ̃ nãm actiõis:qa qđ nihil ualet,minus
ualet,& totũ ptiũ vr̃ supfluũ,ar.in l.minus,de reg.iu.& sic ñ
ob istud ɔ̃riũ.In gl.in ver.*ex officio nostro*,ĩ fi.sed ɔ̃ hoc facit:
qa in c.cũ P.ille fuit repulsus,q uenerat ad ferẽdũ testimo-
niũ . itẽ quia alias accusauit d. An.dicit sub dubio,fortè,ꝙ
aliud est ĩ accusatione,aliud in denũtiatione,q̃ fit ad corre-
15 ctionẽ.†Sed certè hæc sol.ñ est bona: qa licet denũtiãs ten
dat ad correctionẽ: tñ denũtiatio solet ad inimicitiã ꝓuo-
care:& ad ɔ̃hẽdã inimicitiã nõ inspicit̃ iustitia causæ pcedẽ
tis:sed sufficit,ꝙ potuerit ꝓuocari aĩus alreri⁹,ut ĩ l.1.ff.de
16 his q.ut indi,dixi.in c.cũ P.& C.repellunt̃.ĩf.de accu.†Itẽ si
ꝓxeneta repellit̃ à testimonio pp affectionẽ,q̃ hẽt,ut ɔ̃ct⁹
c pficiat [c] iuxta no.in c.1.de testi.li.6.& ille,q fuit aduocatus
& ꝓcurator in instãtia principali, repellit̃ à testimonio in
instãtia appl̃onis pp affectionẽ,quã habuit ad cãm, ut in c.
fi.e.ti.li.6.forti⁹ dẽnt repelli isti denũtiãtes,qa psumũt̃ appe
tere,ut crimina p se denũtiata ꝓbent̃,ne uideant̃ iiustè de-
nũtiasse.Itẽ timere posset platũ,si remaneret ĩ administra-
tione,ar.6.q.12.visis.Ad hoc no.dictũ Inn.in c.cũ I.& A.de
re.ind.ubi dicit,ꝙ cõspiratores ẽt ad bonũ nõ admittant̃ ad
testimoniũ ɔ̃ eũ,in quẽ cõspirarunt.†Et ideo dici pt ad istũ
17 tex.ꝙ hic in fi.papa reseruat has exceptiones,dũ admisit ex
ceptiones inimiciciarũ:sed àprincipio recepit oẽs testes,&
reseruauit disputationẽ post publicationẽ,ut in c. pñtiũ,de
testib⁹,& succinctè hoc sensit Io.An.sup ista gl.In gl.ĩ ver.
de *dilapidatione ibi iterũ dũ cognoscitur,&c.* põdera verba gl.
qa in ueritate hæc gl.vr̃ ex toto ɔ̃ istũ tex.Priõ in eo,qđ di-
cit,ꝙ cũ denũtiat̃ suspectus,interdicit̃ denũtiato ptãs alie-
nãdi:qđ tñ hic ñ interuenit.Itẽ dicit gl.ꝙ si postea ꝓbaret̃

suspect⁹,dẽt isti dari coadiutor:& tñ hic
ñ fuitdatus; sed simplr̃ suspẽsus ab admi
nistratiõe;vñ gl.hic ɔsiderauit alia iura,
q̃ allegat, q̃ vñr esse ɔ̃ istũ tex. nec gl.alr̃ a
18 rñdet ad istũ tex.†Sed doc. sup tex.mul
tũ instãt,& finalr̃ vñr concludere,ꝙ sup
dilapidatione fiũt duæ inqsitiões.una ex
pedit̃ summariè,& tm̃ discutit̃,an sit su-
spectus de dilapidatiõe quo cognito su
spẽdit̃ ab administratiõe , & fit inqsitio
scđa sup ueritate.& fit prio illa summa-
ria:qa timet̃,si ille remaneret in admini
stratione,ne corrũperet officiales,& ipe
diret ĩqsitionẽ sup ueritate. vñ suspẽdit̃
tm̃ ab administratiõe tpaliũ,ñ aũt spũa-
liũ,ut ĩ c.venerabilis,de off.deleg. nisi ti
meret̃,ꝙ ñ ĩduceret canonicos,uel alios b
clericos ad deponẽdũ ɔ̃ eũ: qa tũc fieret
suspẽsio ẽt à spũalib⁹.Et si in scđa inqsi
tione de ueritate cõstiterit illũ eẽ dilapi
datorẽ, tũc ex toto remouebit̃ ab admi
nistratiõe:qa priuabit̃ platura,ut in c.q̃-
liter,& qñ s̃.de accu. nõ aũt deponet̃ ab
ordine,ex quo agebat̃ ciuiliter.Sed dicit
Host.ꝙ ĩ effectu deponet̃ ab ordine: qa
ñ hẽbit executionẽ ordinũ: tũ qa p sñiã
remãsit infamis,ut sequit̃ hic in gl.tũ qa
notoriũ est crimẽ suũ:& notoriè crimi-
nosus ñ celebrat sine dispẽsatione,vt ĩ c.
fi.de tẽp.ord. Sed p hoc nõ est rñsum ad
istũ tex. Arch.tractat hãc mãm in c.vul-
teranæ. 12.q.2.& ibi ɔcludit,ꝙ cũ initiat̃
inqsitio sup dilapidatiõe, interdicit̃ oĩs
ptãs alienãdi p c.fi.s̃.đ accu. Et postmo
dũ ꝓcedit̃ sup inqsitione;& si de ea cõsti
terit,deputabit̃ coadiutor iuxta c.uene-
rabilis,pall.& fiet inqsitio sup ueritate;
qua cõstituta remouebit̃ ĩ totũ ab admi
nistratione. Sed (ut dixi) istud c.facit in
ɔ̃riũ:qa nõ fuit datus hic coadiutor, nec
a principio fuit ĩterdicta ptãs alienãdi;
& in ueritate sup mõ ꝓcedẽdi ɔ̃ dilapi-
datorẽ uario mõ loquunt̃ iura; & princĩ
palr̃ habem⁹hoc c.& illud c.venerabilis,
& d.c.fi & c.qa ea.3.q.2. & c.nobis, & c.
vulteranæ.12.q.2.cũ simil. Ned vr̃,ꝙ re-
ctè possint ad concordiã reduci,nisi unũ
suppleat̃,per aliud; & iõ uario mõ hic &
alibi dicũt scribentes . Vñ putarẽ uarios c
modos ꝓcedẽdi esse a iure traditos;& p
hãc uarietatẽ putarẽ iudicis arbitrio cõ
mittẽdũ quã uiã debeat accipere iuxta il
la,q̃ hñr in siĩi.in c. qñ frequẽter,ĩ fi.ut
li.nõ cõt. iõ cõsiderata q̃litate denũtian
tiũ,& denuntiati,& fama,si qua habet̃ ut
hic.qñq; iudex à principio iterdicit ptã-
tẽ alienãdi,ꝓut factũ fuit in c.fi.de accu.
qñq; ea ĩterdictiõe nõ facta ꝓcedit sup d
suspitione,ut hic. Itẽ ꝓbata suspitione
ẽm ei⁹ qualitatẽ & q̃titatẽ poterit ĩ par
tẽ,uel in totũ suspẽ.ut hic fecit papa,uel
dari sibi coadiutor, ut fecit ĩ d.c.uenera
bilis. Et sic pñt reduci ad cõcordiã iura,
& opi.plurimæ,q̃ uersant̃ circa hoc. † In
19 ea.glo.ibi *infamis efficitur*. no.gl.& tene
mẽti,ꝙ iura[d] loqntia ĩ tutore,qđ efficit̃
d infamis,si remouet̃ p dolũ,hñt ẽt locũ ĩ
plato;& ista est ĩfamia iuris,pp quã non

SEB. SAPIA.
a Admonitio. Vide gl.& ibi scribẽtes in §. sic itaque discretis , in verbo,denuntiare, in sti.de actiõi. & cuius effectus sit interpellatio extraiudicialis , tradit Ias.in l.certi condictio,ĩ prin.c.2. ff.si cer.pet. Deci. in c.nouit,s̃.de iudi.circa.fin.
ZACHARIAS.
b Ad expẽsas. Adde istũ in c.2.col. 2.ex̃.de accu.Fel. latè ĩ c. nouit.co. pe.uer.fallit,s̃.de iud.& Bal.& Pau. de Castr.in l.qdã. Hyberus,ff.de ser. vrba. pdi. & ĩ l.ex hoc iure,ff. de iusti.& iur.melius p eundẽ Bal. in l.nõ ignorat,C.đ fruc. & litiũ expen. Tu uide Ro. sing.suo 396.inc. alio sero. do.Emanuel.& qs teneatur ꝓbare illã monitionẽ, seu extraiudicialẽ interpellationẽ pcessisse, vide eundem Ro.sing.seq.quod est sing.397. inci. quis debet ꝓbare, & Feli.vbi s̃.ꝙ meli⁹ Romano sẽtit.
Ad expensas.Adde hic, quod not. do.Ant.in c.1.14. col. de lib. obl.& uide q̃ plenè notaui in lect. d.An. in c.querelam, de ꝓcu.&adde Arch. in c.indignè,in fi. 12.q.2. Bellen.
SEB. SAPIA.
c Contractus perficiatur . An ꝓxeneta possit esse testis in cã, in qua fuit mediator,vide Fe.in c. cũ à nobis,co fi.uer.de ꝓxeneta,s̃. de testi. & in c.pe.col.1.s̃. de testi. cogen.
SEB. SAPIA.
d Quod iura.Quomodo ꝓcedat æqparatio de tutore ad prælatum,vide Fel.in c. cũ deputati,col.pen.s̃. de iudicijs.

habebit amplius executionē ordinū, ut ꝛ.dixi post Host.quod not.nam infamia tollit exercitium cuiuscunq; dignitatis, & adimit quæsitū honorē, nedum quærendum,ut dicit tex.no. in l.infamia,C. de decu.lib. 10.Et ideo bona cautela est, ut si ꝑlatus vehemēter ſuſpicetur de ſua depoſitione ꝓp doloſam adminiſtratiōnē,ñ expectat ſnīam,ne efficiat infamis; ſed ſpōte a principio cedat añ ſnīam,ſicut fecit iſte abbas,ut dr.j. c.proxi.in fi. & eſt conſilium Bar.in l.ſi reus,ff.de procu.in quocunq; quis efficeretur infamis per condēnationē,ut antea ſoluat, & nō expectet ſnīam.†Et ī fi.gl.ibi:*in d.c.quod ſicut.* cōiter tenetur non ſufficere reddere eccleſiam indēnē. Et tenent hoc cōiter doc.licet Vin.& minus bene aliud dixerit.nā ſatiſdatio non mutat malcuolū animū,inſtit.de ſuſpe. tu.in fi.& maximè ſi eſt eps,qui eſt periurus, cum iurauerit nō alienare, &c. ut in c.2.de feu.†In gl. in uer.*indiferenter*,in fi.hæc gl.uidetur cōtra tex.huj⁹ c.ſequētis.ubi patet iſta duo crimina nō æqparari quo ad accuſationē,& teſtimoniū in oībus.Nec etiā uerū dicit gl.in alio,ꝙ oēs teſtes, qui admittunt in crimine hæreſis,debent admitti in crimine ſimoniæ: qa in crimine hæreſis admittunt teſtes quātuncunq; criminoſi, & excōicati, non habita differētia,an agat cōtra ſeculārē, an cōtra regulārē,& an ſint alia adminicula &c. ut in c.in fidei fauorē,de hęre.lib.6.Sed in hoc crimine ſimonię criminoſi nō admittunt indiſtinctè, nec etiā admitterē excōicatū: quia hoc c. & ſequēs tm̄ loquunt de criminoſis,nō autē de excōicatis, ꝙ indiſtinctè repellunt niſi in caſib⁹expreſſis,de ſent.exc.c. decernimus,lib.6.Sed fortè gl.fuit decepta ꝑ illud.c.eos,al leg.in gl.ubi dr,ꝙ crimen ſimoniæ eſt maius,quā ſit crimen hæreſis.Sed tu itellige illud c.in eo ſimoniaco, q credit gratiā ſpiritusſanctī poſſe emi & uēdi: iſte eſt deterior hæretico;&⁹dic,ut dixi in c.quoties,ſ.eo.& accipiēdo ſimoniā ita ſtrictè tunc gl.uerū diceret:ſed tūc admitterent tales teſtes ꝑdicti potius ꝓp hæreſim,quā ꝓp ſimoniā. In gl.fi.& declara fi.huius c.,ꝑut habet.j.c.ſeq.vbi clarius habet,q̄ exceptiones fuerūt admiſſæ,& quæ repulſæ. Sed uide hic Cal.& do. An.& Fede.cōſi.99.& 59.†Extra gl.q̄ro de qō.quotidiana. Eps inſtat cōtra clericū ſubditū beneficiatū, ut oſtendat titulū ſui beneficii.ille ñdet petendo libellum ſibi offerri,cū ſit in pacifica poſſeſſione bñficii.Eps replicat,ꝙ intendit ꝓ cedere ꝑ uiam inquiſitionis:qa beneficium eſt deuolutū ad eius collationē: iſte triplicat ꝙ ex hoc habet eū magis ſuſpectū,quaſi uelit ꝓcedere ad cōmodū propriū;q̄ritur quid iuris? Host.cōcludit iſtū clericū teneri ad oſtendendū titulum [a] ſine alia libelli oblatione: nec admittit appellatio in contrariū. ſicut.n.non appellatur à correctione in c.ad nos trā,& c.reprehenſibilis,de appel.ita nec ab iſto actu,ꝙ explicat occaſione correctionis.ſnā ſi nō hēt titulū,tenet beneficiū cū peccato,& decepit animas parochianorū,ut in c. dudū,cl 2.de elect.Itē quia iſta inquiſitio tituli ꝑt fieri etiā generaliter ex offō iudicis, arg.in c.graue,de ꝑbē.& in c.3. de inſti.hoc tñ reſtringit ad factū recens: ſecus, ſi eſt antiquū:tū qa imputandū eſt epo,qui diu tacuit,ar.in c.i.de frigi.& malefi.tū qa videtur tacēdo cōſenſiſſe,arg.in c.ex ore, de his quę ſi. a mai.par.c. tū quia ꝓbationes nō poſſunt de facili haberi,cū ſæpe pereant ex longinqtate tpis. Et ideo dicit,ꝙ hoc caſu ſatis poterit recurri ad iuramētalē probationē,q.d.ꝙ ubi factū eſt antiquū, ut quia diu ſtetit in pacifica poſſeſſione beneficii, ſufficit ꝓbare titulū ꝑ iuramētū. Sed aduerte,quia hæc uidentur contra no.per gl. & Io. An. poſt cā in c.1.de reg.iu.lib.6.& per Archi.in c.ordinarii,de off.ord.li.6.& c. contra morē.100.diſt.nā cōis cōcluſio uidet,ꝙ vbi eps tacitè cōſentit,nō poſſit amplius ēt ex off.cō pellere ſubditū ad oſtēdendū titulū.†Et iō in hoc articulo ꝑt ſic latius diſtingui cōcordādo opiniones,& ſupplēdo,ꝙ aut factū eſt antiquū,ſed ſuperior exquirens titulū nunquā cōſenſit tacitè, uel expreſsè,ut qa de nouo adeptus eſt epatū,uel diu ſtetit in captiuitate; & tūc habebit locū illa opi. Hoſt.ꝙ ꝓp antiquitatē facti admittit ꝓbatio per iuramentū,arg.in l.ſi arbiter,ff.de ꝓba.& eorū, quæ no.in c.illud,de ꝑſum. Itē quia aliqua ꝑſumptio eſt ꝓ titulo,ex quo fuit toleratus ꝑ ꝑdeceſſorē. Et hanc opi.Hoſt.ſic reſtrictā no.ſingulariter,quia quotidie venit in practica.nā ſtatim,cū *quis* ꝓmouet in eꝑm,ſolet hodie ponere gñale decretū,ut quilibet debeat facere fidē de titulo bñficii. Sed dubitari poſſet, nunqd ſufficit talis ꝓbatio iuſalis cū cōcurrente antiquitate facti,ſi ius cōe eſſet cōtra cū,qui tenet bñficiū, ut qa poſſideret duo bñficia incōpatibilia; uel eſt minor & incapax ad illud bñficiū,& allegat ſe habuiſſe diſpēſationē,& eā pdidiſſe?& ꝙ nō ſufficeret,optimè facit in ar.c. ordinarii,ꝑalle.& c. contra morē.100.diſt. ſatis puto,ꝙ decideret hæc qō,cōſiderata lōginquitate tpis,& qualitate bñficiati,ſupe rioris ꝑdeceſſoris huius,qui cū tolerauit: ſicut aliàs dicim⁹ in ſimili,an & qñ ꝑbeat in ſupplementū ꝓbationis, ut no.i c.fi.de iureiu.† Aut factū eſt antiquū,ſeu nō multū recēs,& iſte ſuperior iꝑm tolerauit tanq̄ bñficiatū,& tūc non urget ad illū titulū ꝓbandū ēt ꝑ iuramentū; quia uiſus eſt cōſenſiſſe,ar.in ꝑalle.c.ex ore,tenēt gl.& doc.ꝑall.loc is.Sed ipſe ſuperior bñ poterit in ſe aſſumere onus ꝓbandi tituli defectū,ar.in c.dilecto,de ꝑben.hoc dictū doc. puto limitandū, niſi ius cōe eſſet in cōtrariū cōtra poſſidētē,ut tunc nō ſufficiat ille tacitus cōſenſus,cū & ꝙſentire nō poſſit, & ꝓ hoc ꝑall.c.ordinarii,quod loquitur indiſtinctè, qñ factū eſt recēs,aut ſuperior nō cōſentit tacitè uel expreſsè, & tūc pōt eū cōpellere ad faciendū plenā fidē de tit.ar.in ꝑalle.c.3.de inſti.& no.in ꝑalle.gl.& facit.2.q.1.c legi. & quod no.Inn. in c.ſuper his,de accuſa. Et idē dic in parochiano,uel patrono,uel alio,cuius ſpecialiter intereſt,ut ſi non ſit uiſus conſentire in iſtum, poſſit inſtare, ut ille cōpellatur oſtendere titulum beneficii;quod uoluit Fed.conſi.28.Et dicas plenē, ut ibi per eū;& hæc no.quia quotidiana ſunt,& tene menti.

ZACHARIAS.

a Ad oſtendendū titulū. Adde Bal. in l.in ciuile,in 1. oppo. C. de furt. uer.itē ſi tenet rē, & in l.cogi,tol.2. C.de pet. hære. & in l.2.col.2.uerſi. porrò, C. qūo, & qñ iud. Ang. ſing. in l.qui in aliena, uerſ ſed ſi adierit, ff.de acqu.hære.& Gemin.in c.ordinarii,de off. ord. & in c.1.de regu. iur.lib.6.

b Per tuas. vide Bart. in l.in quæſtionibus, ff. ad l. Iul.maie. Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Criminaliter aliquando non dicitur agi, licet non agatur ad cōmodū priuatū.*
2 *Teſtes criminoſi & etiam infames an admittantur in crimine ſimoniæ, ſicut in hæreſi? 3.6.9.11.12.13.*
4 *Teſtes alias inhabiles ſi in aliquo caſu admittantur,non faciunt plenam probationem, niſi addantur alia adminicula.6.*
5 *Præſertim,iſta dictio ſi ſtet comparatiuè,ſtat propriè; ſi ſtat taxatiuè,ſtat improprie; non pro ſtatutis. 13.*
7 *Abbatia non dicitur dignitas excellens: ſed potius numeratur inter dignitates inferiores.*
8 *Aequalitas eſt ſeruanda in iudicando,data perſonarū aequalitate;aliàs ſecus.*
10 *Simonia,quæ habet cōmunionem cum hæreſi uidelicet quia credit gratiam ſpiritusſancti poſſe emi, eſt forte maius crimen, quam reperiatur alias ſimonia,quia in cōmuni ſolet committi, & habet alia crimina maiora.*
12 *Teſtes criminoſi ſi admittantur ad aliquam probationem, non comprehenduntur periuri,niſi de eis fiat ſpecialis mentio.*
13 *Improprietates ſunt fugiendæ.*
14 *Inquiſitus ſi pendente inquiſitione efficiatur epiſcopus, an ab inquiſitione ſit abſoluendus?*

CAP. XXXII.

Er tuas. [b] Hoc c. eſt glo.precedentis c.nā tendit ad declarationem illius, an & quādo teſtes criminoſi admittantur in crimine ſimoniæ; & in effectu idem dicit,quòd præcedens. Diuiditur in duas partes principales. in prima cōſultatio. in ſecunda reſponſio, ibi; *noueris*. Et hæc ſecunda pars ſubdiuiditur in quatuor. nā primò diſtinguitur circa quinq; ſcḍ̀ coaptat illa quinq; ꝓpoſita, repetens factū, & declarans interlocutoriā ꝑcedētis decretalis.tertio trāſſumendo

mēdo ꝛcludit.quarto recitat ceſsionē ſcḍa,ibi.*hæc oīa.* tertia,ibi:*tales.*quarta,ibi.*unde.*Caſus lite.In decretali ꝑcedēti dr,ꝙ abbas Pōpoſian⁹ plures excep. oppoſuit ꝫ teſtes inductos ꝫ iꝑm ī crie,& ꝑꝑ quaſdā exceptio.admiſit quaſdā repulit,uñ uidebat,ꝙ teſtes crīnoſi admitti dēbāt ī crie ſimo nię.q̄ſitū fuit a pa.qualr eēt itelligēda?& ipe rndet,ut ī tex. ibi:*noueris igitur.*B.No.1.ex tex.ꝙ cū agit ꝫ bñficiatū, ut remoueat ſolū ab adminiſtrōne,dr agi ciuilr,& nō crialr,nec ꝓpriè tūc dr accuſari.† Et ex hoc bñ no.& ſinglr,ꝙ licet ñ agat de crie ad cōmodū priuatū,nō dr agi crīalr,[a] licet agat de crie,agit ergo crīalr,qñ tēdit ad uindictā, ut crimen puniat pœna cōdigna.Sed qñ agit ſolū ad remotionē bñficii, tūc principalr nō agit ad puniēdū delictū,ſed ad bonū publicū,ut imerit⁹ & dānoſus nō ꝑſit eccliæ.† No.2.ꝙ cū agit de ſimonię crie crīalr,ēt ꝫ ralrē,nō admittūt teſtes crīoſi. Et ex hoc patet dria inter hoc crimē,& crimē læſæ maieſtatis qa ibi admittūt ēt infames,licet agat crīalr,ut ſ.c.,px.& hoc itellige,niſi ſimonia ſit hereſis,ut dixi ī c.ſ.,pxi. ſup glo. in uer.indifferēter,& dic,ut ibi dr.† No.3.ꝙ ꝫ ſimoniacū habilitāt teſtes crīoſi,cōcurrētib.iſtis qualitatib.de qb.ī tex.uñ ſec⁹ uī ī excōicatis,qa illi nō uñr hic habilitati,ar.in c.decernim⁹,de ſen.exc.li.6.nā reqrit ſpālis diſpō, nec ueniunt habilitati crimino.ar.ī c.ī fidei fauorē,de hęre.li. 6. † Item no.ſm cōem itellectū,qđ ī iſtis criminib.exceptis admittūt teſtes criminoſi,cōcurrētib.qualitatib.de qb.in text.ñ tñ ut faciāt plenā ꝓbōnē,ſed oportet,ꝙ adſint alia adminicula, hoc notāter ꝓbat tex.ī uer.*quoniam.*Itē ulti.colligo,ꝙ ꝫ regulares ꝑlatos nō ſolū remittit ī ꝑte ordo iuris,ſed ēt ſit remiſſio iuſtitię cā,qa ex faciliorib.cauſis,ēt nō ꝛuato uſq; quaq; ad ungue ordine iuris,ꝑñt remoueri.†In gl.1.ibi.qui *emendati ſint de crimine &c.*Gl.hic ſuccinctè tāgit duas le.ad iſtū tex.Pria,ut crīoſi admittāt ī teſtes,ſi ſint emendati, & tūc dictio,ꝑſertim,poſita ī uer.*quoniam*,ſtat ꝓ tm̄. ſcḍa lec. eſt ꝙ crīoſi ēt ꝑſeuerātes ī criminib.admittūt ī teſtes cū aliis adminiculis,& tūc dictio, ꝑſertim ꝑt exponi dupliciter ſm uarietatē lecturarū,& q̄ iſtarū ſit uera,plenē diſcutit.j.i gl.ī uer. *taliter*,& ibi dicā,& ꝓ hoc ſit declarata gl.q̄ ē ī uer. *præſertim.*ſi exponit ꝓ tm̄ expoſitio in ꝓpria.Not.tñ eā ſin. ī eo,ꝙ uult,ꝙ qñ hæc dictio,ꝑſertim,exponit ꝓ tm̄ eſt expoſit io impropria,,ꝓpria ergo expoſitio eſt,ut ſtet cōparatiuè ut ēt uoluit gl.ꝑal.ſup uer.*taliter*,,ꝑpe fi.ꝙ dr ſtare cōparatiuè,qa idē ꝑſupponit ī ſuo poſitiuo,ſeu ī caſu ꝫrio, ut ſit ſenſus,ꝑſertim cū teſtes fuerint de crimine emēdati,q. d. ꝙ ēt ſi nō ſunt emēdati,admittūr,ſed maximè admittūt,qñ ſunt emēdati.Et ex his inferr,ꝙ cū in ſtatutis uerba dēant ſtare ,ꝓpriè,ut no.in c.i nſra,de in.u.& in l.3.hęc aūt uerba, ff. de neg.ge.hęc dictio ꝑſertim,ī eis ,ꝓpriè ſtabit cōparatiuè. Et idem dic de dictione maxime, ut ſtet comparatiue, ut not.glo.ī c.anditis,de ele.& ī c.quoniā frequēter,ī §.porrò ut lit.nō cōt.† In gl.ī uer.*prauitate.*in fi.gl.ſimplr uult ꝙ idē ſit in aliis trib.exceptis.& licet doc.ſimplr trāſeāt, tñ hoc nō ur uerū uſq; quaq;.nā fateor,ꝙ illi, q admittūt in ſimonia,admittūt in aliis criminib.exceptis,ſed nō oēs,q repellūt hic,repellūt in aliis criminib.exceptis, inſtātia patet in crie hæreſis,& crie læſæ maieſtatis,ubi indiſtincte admittunt infames,& criminoſi,ut ſ.c.,pxi & in c.in fidei fauorē, de hære.li.6.& tñ hic in ſimoniæ crie indiſtincte nō admittūr,imò dēnt hīi cōſiderōnes,de qb.ī tex.licet.n.hęc, & q̄dā alia dicāt crīa excepta,qa nō ꝓ oīa ſequūt rlam aliorū, tñ uerū ē magis priuilegiatū,q̄ aliud ꝓp magnitudinē crīs, uel pp priuilegium principis, uel ex alia cōſiderōne. † In gl.ī uer.*excellentioris.*no.iſtā gl.iūcto iſto tex.ꝙ abbas nō dr hīe excellētē dignitatē, [b] ſed poti⁹ iudicat abbatia in num. dignitatū iferiorū.† Et ī fi.gl.aduerte,qa finis h⁹ gl.nō ſoluit ꝫriū,imò fortificat,qa ſi ī iudicio ſuāda eſt ęqualitas,ergo nō dēnt alr puniri maiores,& alr minores.& iō rectius ſoluēdo ꝑt dici,ꝙ ęqualitas ſuāda eſt in iudicio data æqualitate ꝓnarū.nā ubi eſt dria, tūc ſuare ęqualitē cēt poti⁹ inæqualitas,ar.c.de multa,in fi.de ꝓb. & de hoc uide,qđ no.in c.nouit,de iud.In gl.ī uer.*uel minora*,ibi:*qa ſocius non admittitur,&c.*hodie dic meli⁹,ut hr in c.1. de ꝫſti.li.6.†Ingl.ī uer.*paria*.ibi:*quanta maiora crimina,&c.*No.gl.ꝙ in iſtis criminib. exceptis admittūt teſtes,ēt ſuoluti maiorib.criminib.q̄ ſint illa,ſup qb.deponūt, ſed tūc nō adhibebit tanta fides. uñ ſm qualitatē, & quātitatē criminis obiecti iudex metiet fidē eis adhibēdā.† Sed ꝫ hoc opponit.nā crimē ſimonię eſt maius crimē aliis.nā cętera crimina ad cō parōnē h⁹ ,ꝓ nihilo reputāt, ut hic dicit tex.ergo nō ꝑnt obtici maiora crīa. So. dnt doc.ſup tex.ꝙ ēt ī ipſo crie ſimonię eſt dare mai⁹ & minus,ut qa agit đ ſimoniaco,qa ,phibitū,& excipit de prohibito, qa ſimoniacū iuxta ea q̄ hñr ꝓ gl.in c.ex ꝑte,de of.dele.& dixi in c.1.ſ. eo.& ſic uñr ſentire ſimplr, ꝙ crimen ſimonię ſit maius aliis criminib.qđ ego putarem uerū, ubi ſimonia hr̄et in ſe hęreſim, ut qa credit gr̄am ſpūſſanti poſſe ꝑtio acqri. Sed ſecus puto in ſimonia,q̄ cōmittit hodiernis tpib.dātes.n. pecuniā dāt potius,ut inducāt ſupiorē ad ordinādū,ut ad cōferēdū bñficiū,q̄ ꝙ eſtimēt illā gratiā poſſe emi,uel uēdi,uel q̄ ipſi in ueritate intēdāt emere,uel uēdere, & iō puto,ꝙ multa alia ſunt grauiora iſto genere ſimonię ſic accepto,qđ patet ex facilitate diſpēſandi iuxta no.in c.de ſimonia cē,ſ.e.† In gl.ī uer.*diſtinguēda*,ibi.*tunc cōtra ſecularem prælatum non ſunt audiēdi uel admittendi* teſtes criminoſi,ēt in crimine ſimonię, *niſi ſint emendati de crimine* , & declara hāc gl.ut dicā.j.ī uer.*taliter*. ubi declarabit itellectus h⁹.c.1 n gl.in uer.*capitales*,&c.no.gl.q̄ loquit melius,& clarius,q̄ gl.in c.cū oporteat,ſ.de accu.& q̄ dicāt capitales inimicitię,dic ut ibi dixi & no.hāc gl.prope finē. † In glo. in uer. *adulterij*. in fi.no.bene gl.ꝙ ſub generali diſpōne,qua habilitant teſtes criminoſi nō uī habilitat⁹ piur⁹. nūq̄ ergo dēt admitti piurius [c] in teſtē,niſi de eo admittendo ſpāliter caueāt,& facit.c.teſtimoniū,ſ.de teſti.1n gl.ī uer.debilitarēt. ad uerte,qa hęc gl.uī ſentire illā lect. Lau. ut emēdati tm̄ nō admittāt, niſi cū aliis adminiculis,& ī hoc uī iſta glo.dicere ꝫ tex.exꝑſsū ī c.teſtimoniū,de teſti.ubi patet,ꝙ nedū ī crie excepto, ſed ēt in aliis criminib. admittūt teſtes emēdati cū agit ciuilr ēt ſine aliis adminiculis, & iō dic melius,ut ī.i uer.*taliter*. † in gl.ī uer. *taliter*,in fi.Ex hac gl.colligūt duę lec.ad iſtū tex.Prima,ut intelligat ī teſtib. criminoſis emēdatis tm̄,ut ſic dictio.ꝑſer- [d] *tim*,poſita in tex.ponatur pro tm̄, & fuit iſta opi.Lau.Sed hęc lec.de modico,uel nihilo ſeruiret hodie ꝑ c.teſtimoniū, ſ. de teſti.ubi tex. generalr in quocūq; crimine,& ꝫ quencunq; agatur admittit teſtes criminoſos emēdatos, ex quo agit ciuilr.& iō hæc lec.ñ ē ſeq̄nda,ar.ī l.qđ labeo,ff.ad Car.& ut euitet iurū corre-

SEB. SAP. Agi crimin aliter. Quando dicatur, agi criminaliter, uide Moder. in rubr.de iudici.colū. penul ubi latè, & utiliter niſi ſit Aretinus.

ZACHAR. Excellentē dignitatem. Tu adde, ꝙ imo dicitur habere excellentē,& primam poſt epiſcopalem, ita no. Bal.in capi.paſtoralis, in gloſſ. in uer.ſuperiores. ſ. de of.deleg.quem ibi ſequit Fel.col. 4.uer.glo. in uerſ. uerum ergo abbatia, & ibi eum ēt ſequuntur Moder. pro quo alle. tex. in auth.habita,C. ne fi. pro pa. & in ca. decernimus,ſ. de iud.bo. text. in c.fi.de oſti.dele.li. 6. ubi primo nominat abbates, q̄ qui hñt ꝑſonatus. quib. adde, qđ no taui in apoſtil. ad iſtū in c. expoſuiſti,in apoſ.in uer. dr officium, ſ. de cor.uici. & in all. capi. decernimus, in uer.dignitatem ſ.de iud.

SEB. SAPIA. Periurius. Quòd ſemel piurus, non dēat admitti amplius ad teſtimoniū,tradit Feli. in c.ex parte,colū.2. uer.no.q̄nto,ſ.de teſti.& in d.c.teſtimoniū,col.6. uer. tertia cōcluſio, etiam ꝙ nō poſſit ad mitti ad iurādūm neraliter, tradit Iaſ.in repe.le. admonendi,co. 106. uer.38.ff.de iurei.

ACHAR. Ponatur pro tantum.Adde Car. in cle.1.de re.permu. no.in c.1.ſ.de excep. in c. continebatur, de deſpon. impuberi.

ctio,ut in c.cũ expediat,đ ele.li.6. Itẽ qa
ſm hãc lect.ĩpropriat tex.in illa dictiõe,
preſertim.nã de eius uero ſignificatu ẽ,ut
ſtet ꝯparatiuè,& ut ponat idẽ ĩ caſu ꝯrio
ut ſ.dixi.Et iſtę ĩproprietates fugiẽdę sĩ
ut no.ĩ c.intelligẽtia,& ĩ c. ꝑterea, ĩ. de
uer.ſig.& in l.nõ aĩr,ff.de leg.3. ſcđa lec.
fuit Io.Vin.& Tãcr.ſcđm q̃ dẽnt admit-
ti teſtes criminoſi etiam in criminib.ꝑ-
ſeuerãtes in hoc crimine ſimoniæ, cũ ſit
exceptũ,cõcurrẽtib.tñ cõſiderõnib.de q-
bus in litera,quas ſpecifice.ĩ.ſubiiciã, &
tũc.c.teſtimoniũ,nõ corrigiſ,nec reſtrin
giſ,ſed ꝓcedit rĩr, & hoc c. ꝓcedit ĩhoc
crimine ſimonię,cũ ſit exceptũ,& hæc le
ct.eſt amica lĩæ,& ꝓbaſ ĩ uer.*quoniam*, in
telligẽdo,ꝑſertim,ꝓ maximè ſm qđ dẽt
exponi.Hoſt.tñ dicit,ꝙ licet ĩ hoc multa
ſint ſparſa,& ĩ multis ĩſtruãſ iudices, per
hoc.c.tñ tenẽdũ ẽ,ꝙ hæc mã ſit arbitra-
ria,cũ ꝑꝑ hic ſpecificè ñ loquaſ,quaſi po-
ſuerit iſtas cõſiderõnes gñaĩr ad inſtru-
ctionẽ iudicũ.uñ dicebat ipſe,& Inn.iudi
cẽ dr̃e cõſiderare,an agaſ,ꝑ uiã denũtia-
tiõis,& tũc admittẽſ oẽs teſtes crimino
ſi,& ẽt mulieres,& ĩfames,dũmõ ſint emẽ
dati tã ad denũtiãdũ,q̃ ad teſtificãdũ, ad
hoc qđ no.2.q.1.c.ſi peccauerit,& ĩ c. no
uit,de iudi.Si uerò agiſ ꝑ uiã iqſitiõis &
crimẽ eſt exceptũ,tũc admittẽſ criminoſi
& mulieres non ſm rigorẽ iuris, ſed ſm
tpantiã æqtatis, q̃ hẽbit iudicis arbitrio
moderari.dẽt.n. iudex multas cõſiderõ-
nes hr̃e.Prima eſt circa modũ ꝓcedẽdi,
ut magis ꝓcedat ęqtate pẽſata ꝑ uiã inq
ſitiõis.Scđa cõſiderõ circa ꝑſonã ꝯ, quã
agiſ,ut facili⁹ admittat teſtes crimino-
ſos ꝯ regularẽ,q̃ ꝯ ſecularẽ. Et facili⁹, ſi
rĩaris eſt ĩferioris grad⁹, q̃ excellẽtioris
dignitatis.Itẽ facili⁹,ſi eſt iſamat⁹,& poſ
ſit remoueri ſine ſcãdalo,q̃ ſi ſit bonę o-
piniõis,& ĩmineat ſcãdalũ ĩ ei⁹remotiõe.
Tertia cõſiderõ circa ꝑſonas teſtium, ut
admittat facili⁹ honeſtos,q̃ criminoſos,
& facili⁹criõſos emẽdatos,q̃ ꝑſeuerãtes.
itẽ facili⁹ſi teſtificãſ zelo iuſtitiæ,q̃ ex o
dii fomite. Quarta cõſiderõ circa crimi-
na,q̃ obiiciũſ,an ſint crimina minora,uĩ
paria,q̃ maiora.Quinta cõſiderõ,an ſub-
ſint adminicula, ut facili⁹ admittanſ te-
ſtes aliis adminiculis exigẽtib.q̃ ceſſan-
tib.Alii aĩr dñt,ſed ipſemet.Inn. poſtea
receſſit ab hac opi.& tenuit,ꝙ iſta tẽpan
tia æqtatis nõ ſit relinqnda arbitrio iu-
dicis,cũ ſit iure expſſa gñaĩr,ar.ĩ ca.ſi.de
trãſac.qđ tñ nõ placet Hoſ. qa ſm cũ li-
cet ſit iure expſſa,tñ exprimiſ gñaĩr,& ñ
appet an & qñ ſit ea pciſe utẽdũ, & cum
hac opi.trãſeũt doc.cõiter. Satis putarẽ
opi.Inn.poſſe ſaluari ,ut ubicũq; agaſ de
crĩe ſimoniæ ciuiliter,& ſm æqtatẽ, & ꝑ
ſona,ꝯ q̃ agiſ,ſit irregularis ĩferioris gra
d⁹,malæ famæ, & ſine ſcãdalo poſſit re-
moueri,& ſubſint alia adminicula,tũc te
ſtes criminoſi dẽant admitti, ẽt nõ emẽ
dati,uelit nolit iudex,ſed q̃ta fides ſit eis
adhibenda , iudex conſiderabit ſecun-
dum qualitatẽ, & quantitatem criminũ
obiectorũ. minor.fides adhibeſ,ubi obiiciũſ crimina malo
ra,q̃ paria,uel minora,& minor,qñ paria,q̃ qñ minora, &
maior fides ſaltẽ qñ sĩ aliquatenus emẽdati,q̃ qñ ex toto ꝑ
ſeuerãt,& ad hãc fidẽ metiẽdã fiũt iſte cõſiderõnes circa cri
mina obiecta,& ẽt ſenſit gl.hic in uer.*am paria*.Si uerò defi
ceret aliqđ ex ꝑdictis,nõ putarẽ teſtes criminoſos admittẽ
dos,ut ſi ꝑſona,ꝯ q̃ agiſ,eſt ſecularis,uel ſi eſſet rĩaris, age-
reſ crĩaĩr,uel eſſet excellẽtioris dignitatis,uel nõ ſubeſſent
alia adminicula &c.nã cũ ꝑ diſpõnẽ h⁹,c.recedaſ a cõib.re
gu.iur.ſm quas criminoſi ꝑſeuerãtes,nõ dẽnt admitti, dẽt
hoc.c.reſtringi ĩtelligẽdo,maximè,ut ſ.dixi, qñ eſt crimẽ
ſimonię nõ hẽs annexã hęreſim.nã ſequẽdo opi.Hoſt. ni-
mis eſſet larga iudicis ptãs ĩ hoc iure relaxãdo & reſtrĩgẽ-
do.Clare ergo cõcludẽdo dic,ꝙ hoc.c.dẽt intelligi ĩ crimi
nib.exceptis & ſpecificè ĩ ſimonia,ut admittãſ teſtes crimi
noſi,licet nõ emẽdati,cõcurrẽtib.qualitatib.ſupi⁹ expſſis,
ſec⁹,ſi aliqua illarũ deficeret,ar.ĩ l.ſi un⁹,C.de teſta.& c. qa
ꝑꝑ,de ele.& ꝑ hęc remanẽt fere declaratę oẽs gl.h⁹.c. In ſi.
gl.Hoſ.dicit gl.ꝓcedere,ſi iſte parat⁹ eſt agere pñiam,alias
ſec⁹.2.q.1.c.ſi peccauerit.Itẽ ceſſat iudex ab ĩqſitiõe, ubi ꝑt
ꝑtẽdi aliqđ intereſſe rõne expẽſarũ,uel fructuũ,uel ut ſciaſ
a quo,& de quo ſit eccleſiæ ꝓuidẽdũ,arg.ĩ c.ex ꝑte, de arbi.
Satis putarẽ attẽdẽdũ finẽ agẽdi,ut ſi agebaſ ſolũ ad remo
tionem,tunc iudex nõ ꝓcedat facta ceſſiõe,niſi ſubſit aliqđ
aliud intereſſe,arg.in l.poſt finitã,alle.in gl. nã & ſnĩa for-
mãda eſt ſm cõcluſionẽ libelli,ut ſ.c.ꝓxi. Sed ſi agebaſ ſim
pĩr ad correctionẽ,tũc qa facta ceſſiõe crimẽ nõ eſt punitũ
14 poterit ꝓcedeſ opi.Hoſt.† Et q̃rũt hic doc.de alia qõne cõ
ſimili,qđ ſi pẽdẽte iqſitiõe ꝯ abbatẽ abbas ꝓmoueaſ ĩ epm
nũqd iudex deſiſtet ab ĩqſitiõe?& cõcludũt,ꝙ ꝓcedet ĩqſi-
tio,ut imponaſ pñia, nõ ut remoueaſ ab ẽpatu ꝓmotio tñ
facta pẽdẽte inqſitiõe nõ ualet.81.di. c. tãtis. Quo ad pri-
mã ꝑtẽ ſatis poſſet diſtingui,ut ſ.diſtinxi poſt gl. ut cõſide
reſ finis agẽdi.Quo ad ſcđam partem,an teneat promotio
dic ut plenè dixi in c.omnipotens,ſ.de accuſa.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacè electus non dicitur ille,ſi eo prohibente pecunia fuit data, uide latè in nu.7.& an teneatur beneficium dimittere, in fine.*

2 *Monachus poteſt promoueri ad rectoriam eccleſiæ ſecularis,uel ad epiſcopatum & an ad inferiores eccleſias remiſſiuè.*

3 *Electus in abbatem debet confirmari per epm,cui ſubeſt ipſum monaſterium.*

4 *Simoniam committit etiam ille,qui pro alio promouendo pecuniam ſoluit.*

5 *Capitulum habet poteſtatem ſede uacante electum confirmare,non autem conferre beneficia,de ratione diuerſitatis,uide remiſſiuè.*

6 *Prælatus ſi præcepit alicui ſub pœna excommunicationis,ut aliquid faciat, ſi non fuerit paritum non per hoc quis incurrit excommunicationem, quia eſt potius quædam comminatio.*

8 *Ratum habere an poſſim illud,quod nomine meo geſtum non eſt.*

CAP. XXXIII.

Sicut tuis. †Nõ imputaſ electo ꝯfirmato,ſi
eo ꝓhibẽte ꝑ ipſi⁹ cõfirmatiõe
pecunia data fuit.h.d.In prima poniſ cõſultatio.
in ſecũda rñſio,ibi;*quamuis*. in tertia ꝑte poniſ q̃
dã determinatio,ibi:*illos*. Caſus liter. Vacante monaſterio
Iẽblaceñ.quẽdã monachũ ſuũ prouidũ & diſcretũ elegerũt
in abbatẽ,& qa Leodienſis eccleſia cathedralis paſtore care
bat,ad Coloniẽſem eccleſiã metropolitanã ipſi⁹ acceſſit,&
de licẽtia ipſius interim miniſtrauit in monaſterio Iẽbla-
ceñ.poſtmodũ in Leodienſi eccleſia fuit inſtitutus eps, qui
requiſitus ab ipſo electionẽ ipſius noluit confirmare, ſed
comperto, quòd hoc fiebat pro extorquenda pecunia, pro
tulit excõicationẽ,ne ꝑ facto h⁹ aliqua pecunia ꝑſoluaſ,&
q contrafaceret,eſſet excõicatus,ſed qdã de fratrib.eius eo
ignorãte ꝓmiſerunt pecuniam,& etiam exoluerunt, & ſic
ab epiſcopo inuitatus cõfirmationem & inſtitutionem acce
pit libere,quẽadmodũ poſtulauit. Modò peruenit hoc ad
notitiam ipſius abbatis,& dubitans , an poſſit licitè mini-
ſtrare officio abbatiæ, quæſiuit a do. pa. quid facere debe-
ret.reſpon.pa.licet ſcđm canones etia paruuli, qui cupidi-
tate parẽtũ ecclĩas ꝑ pecuniã sĩ adepti,eas dimitteſ teneãſ

tamen quia

tñ qa aliud ẽ lõgè,& diuerſum nõ ꝓbere cõſenſum,& aliud
expſſè ꝓhibere,nihil dẽt ſibi ad pœnã, uel culpã ĩputari ex
eo,ꝙ ꝯ ꝓhibitionẽ & uolũtatẽ ſuã, a qua poſtmodũ ñ receſ
ſit,ali⁹ pecuniã ꝓmiſit,& exoluit eo ignorãte ꝑſerti cũ ille
nõ ſit ei aliqua cõſanguinitate cõiũct⁹, niſi poſtea ꝯſenſerit
ſoluẽdo pecuniã ꝓmiſſã,aut reddẽdo ſolutã, alioqn cõtin
geret,ꝙ factum alicui⁹ parãtis inſidias inimico ſuo ei dãno
ſum exiſteret,cui oĩno diſpliceret , & ſic aliqs de dolo ſuo
cõmodũ reportaret.Illi uero,q pecuniã dederũt, aut ẽt re-
ceperũt,ĩtãtũ culpabiles sĩ, ꝙ ſi eorũ exceſ⁹ manifeſt⁹ eſſet
ecclĩę,pœna eſſent canonica feriẽdi.B.† No.1.ex tex.ibi:*ad*
2 *regimen eccleſiæ Flor*.ar.ꝙ monach⁹ ꝓmoueri ꝑt ad rectoriã
ecclĩę ſecularis.de ẽpatu ñ eſt dubiũ,ut ĩ cle.1.de ele.ſđ an
ad ecclĩã ĩferiorẽ ſecularẽ poſſit ꝓmoueri uide tex.cũ gl.ĩ
ꝑall.cle.1.& plene tãgo ĩ c.ꝙ dei timorẽ.de ſta.re.† No.2.ꝙ
cõfirmatio electi ĩ abbatem ſpectat ad epm loci, cui ſubeſt
3 ipm mõaſteriũ,uide tex.cũ gl.18.q.2.c.1.& bo.gl.ꝓſequẽtẽ
gñaĩr circa ꝓuiſiões electorũ ĩ c.q̃q̃,de ele.li.6.No.3.ꝙ mo
nach⁹ hr̃ loco filii.abbas uero loco pr̃is,facit ad mãm no. ĩ
c.ĩ pñtia,de ꝓb.Itẽ not.ꝙ licet taciturnitas qñq; habeaſ ꝓ
ꝯdictiõe, tñ ueritate ĩſpecta maxima ẽ dr̃ia ĩter expſſã ꝓhi
bitionẽ,& taciturnitatẽ.† Vlti.no.ꝙ cõmittẽtes ſimoniã ẽt
ĩ fauorẽ aliorũ [a] ſunt deponẽdi,facit.c.2.de cõfeſ.† In gl.2.
4 ĩ ſi.uĩ ſm In.fortè iſta ecclĩa metropolitana erat pr̃ona mo
a naſterii,uñ uacãte mõaſterio,ſicut hẽt ptãtẽ cuſtodiẽdi,ut
5 ĩ c.cũ uos,de of.or.ita potuit huic electo dare ptãtẽ admi-
niſtrãdi.Sed hodie iſta opi.Inn. nõ ꝓcedit ꝑ c.auaritię, de
ele.li.6.qa elect⁹ añ cõfirmationẽ nõ ꝑt aliquo q̃ſito colo-
re adminiſtrare,aĩs ĩ pœnã incidit,ut ibi,iõ tene opi.gl. Et
quare capitulũ ꝑt uacã.ſede electũ cõfirmare,nõ ãt ꝑt ꝯferſ
bñficia ad epm ſpectãtia,dic ut no.ĩ c.cũ oli,al.ĩ gl.† In gl.ĩ
6 uer.*ſub interminatione*.in ſi.No.gl.qa quotidie ſolet allegari
& quotidie uenit ĩ practica ĩter iſtos rĩares ꝑcipiẽtes ſim-
pĩr aliqd fieri ſub pœna excõicatiõis.nã ĩ dubio nõ ferſ ex-
cõicatio, [b] ſed poti⁹ eſt q̃dã cõminatio de excõicãdo,ſi nõ
b fuerit paritũ ꝑcipiẽti.& facit qđ no.ĩ ti.C.cõmi.uĩ epi. qua
ſi ꝑ totũ.Et facit ad illã qõnẽ,qñ iudex ꝑcipit alicui, ut ali-
qd faciat,uel ñ faciat ſub pœna mille librarũ, ut nõ parẽs ñ
ĩcidat incõtinẽti ĩ pœnã,cũ illa fuerit q̃dã cõminatio đ pœ
na infligẽda,uide tñ qđ no.in Spe.ĩ ti.de exe.ſen.ĩ §.1. poſt
pri.Et hẽs plures gl.cõſimiles ĩ c.2.de matri.ꝯcto ꝯ inter.ec
cle.& ĩ c.Salonitanę.63.di.& ĩ c.unico,ĩ. de ſagittariis, &
ibi pleni⁹ dicã poſt d.An.an aliquo caſu habeaſ loco excõi
catiõis.In gl.ĩ uer.*non præbere*,ĩ ſi.de hoc an,& qñ tacẽs ha-
beaſ ꝓcõſentiẽte,dic ut no.ĩ rĩa,q tacet,de reg.iur.li.6.ple
ni⁹ dixi ĩ c.nõne,de ꝑſum.Sed aduerte,qa hoc.c. nõ loqſ de
pñte & tacẽte,ſed de abſente, & ignorãte, uñ lõgè diuerſũ
ẽ expſſe ꝯdicere,& ignorare,qa ille,q ignorat,ĩ ueritate ñ
ꝯdicit.† In gl.ĩ uer.*imputari*,ĩ ſi.aduerte,qa licet glo. ponat
7 dr̃iã quo ad caſum h⁹,c.ĩter cõfirmatũ & electũ,tñ aꝑtè nõ
apit,nũqd cõfirmatio fuerit inualida rõne ſimonię, & Inn.
loqſ hic gñaĩr ſm gl.Sed Io.Phi. & Hoſt.tenẽt, ꝙ licet nõ
ualeat electio taliter facta,cõfirmatio tñ bñ ualet, ſed Gof.
tenet oppoſitũ dicẽs,ꝙ illa cõfirmatio tãq̃ emptitia, & ſi-
moniaca nõ ualet.Et ad iſtũ tex.dũ dicit,ꝙ nõ dẽt ei impu-
tari,rñdet,ꝙ dẽt ĩtelligi quo ad hoc,ut nõ reprobeſ electio
pri⁹ facta de eo.Pro opi.Gof.facit ſm Io.An.qa petẽs con-
firmari tractat de iure q̃rẽdo.uñ uĩ acqſiuiſſe i⁹ mediãte ſi-
monia,licet ꝑ aliũ cõmiſſa.Sed ꝓ opi. Hoſt. & aliorũ facit
iſte tex.q facere uĩ dr̃iã ĩter ignorãtẽ,& expſſe ꝯdicẽtẽ,te-
nẽs aliquẽ ꝯditiõis eſſe effectũ.Vñ ipſe Io.An.ſic diſtinguit
ut ĩ ignorãte,& nõ ꝯdicẽte ꝓcedat opi.Gof.& nõ teneat cõ
firmatio,ſed in expſſe ꝯdicẽte ꝓcedat alia opi.d.Ant.uĩ ſe-
q opi.Gof.qa q̃tũcũq; ꝯdixerit,non poterit negari,qn talis
cõfirmatio ſit ſimoniaca. Vñ adhuc qdã alii magis reſtrin-
gẽtes hãc mãm dñt,idẽ eſſe ẽt,qñ pecunia fuit data in frau-
dẽ ipſi⁹,q dẽbat eligi,uel cõfirmari,ut talis electio ſiue cõfir
matio dicatur ſimoniaca.Nec obſt.iſte text. quia debet in-
telligi , quòd non debet imputari ad pę
nã,uel quo ad facultatẽ diſpẽſandi. Sed
certè hęc rigiditas nõ placet. uñ ſequor
aliã opi.ut ſiue pecunia ſit data ꝯfirmato
ri ſine fraude, uel cũ fraude ꝯdicẽte ele-
cto, uel ẽt eo nõ ꝯdicẽte, ubi interuenit
fra⁹,nõ dẽat talis ꝯfirmatio annullari,&
uĩ hæc opi.ꝓbari ꝑ iſtũ tex.ſic ĩducẽdo.
nã uer.*quãuis*, uẽit aduerſatiuè ad ſeqn
tia,& dicit, ꝙ q̃uis ẽt paruuli teneanſ di
mitteſ bñficia acqſita ꝑ ſimoniã eis igno
rãtib.tñ qa lõgè diuerſum ẽ,&c. nõ dẽt
ĩputari ꝯdicẽti ad culpã,uel ad penã, dẽt
ergo ĩtelligi ad pęnã, ut annulleſ ꝯfirma
tio,& teneaſ dimitteſ bñficiũ, aĩs ãt ille
uer.*quãuis*,nõ aduerſareſ ĩ aliquo.nã cer
tũ ẽ, ꝙ ignorãs uel nõ ꝯdicẽs nõ ĩnoluiſ
culpa nec pęna,nec ẽt erit aliqua dubita a
tio de ignorãte,uel ꝯdicente,qđ eſſet ex
oẽm noxã, & iura dẽnt reduci ad caſum
dubiũ.l.ꝙ Labeo,ff.ad Car.Nec ob.ſi di-
caſ,ꝙ iſta cõfirmatio ſit ſimoniaca.qa &
ſi ĩteruenerit ſimonia ex ꝑte dãtis,ne fa-
ctũ dãnabile ipſius ꝑiudicet expſſè ꝯdi-
cẽti,toleraſ tñ talis ꝯfirmatio.nã ex quo
aĩs erat idone⁹,forte fuiſſet cõfirmat⁹ ẽt
ſine pecunia.Itẽ ꝯdicẽs expſſe æqparaſ ei
in cui⁹ fraudẽ data fuit pecunia,ſed fctm
illi⁹ nõ dẽt retractari, ut clare ꝓbaſ nõ
cauillãdo lĩam in c.a nobis,ſ.e.qcqd a-
lii dicãt, ergo nec factũ ipſi⁹ expſſe ꝯdi-
cẽtis eẽt retractãdũ.Et poſſet ẽt dici ꝑdi
ctis rõnib.cõiũcto.d.c.a nobis,ut ita ſit ĩ
ele. ſ. ut nõ annulleſ ꝑꝑ interuẽtũ pecu- b
nię datæ ꝯdicẽte, uel eo ignorãte in eius
fraudẽ,quia nõ appet rõ diuerſitatis ĩter
elect.& cõfirmationẽ.nã utroq; caſu agiſ
đ iure q̃rẽdo,& fortius & pingui⁹ ius ac
qriſ ꝑ cõfirmationẽ, q̃ ꝑ electionẽ. nã
utroq; caſu agiſ;de iure q̃rẽdo,ut patet ĩ
c.ſup his,ſ.e.de acc.In gl.ĩ uer. *conſenſe-
ris*,ibi: *ꝙ non ſit ſimoniacus*. pro hoc facit
ſm Io.An.c.cũ qs,de ſen.excõ li.6 ꝑt tñ
8 illud.c.ſm eũ adduci in ꝯriũ , & nihil a-
liud pl⁹ dicit nec ipſe,nec alii.† Ideo ad b
uerte,ꝙ aut q̃riſ,nũqd de iure cano. poſ
ſum hr̃e ratũ,qđ meo noĩe geſtũ ñ eſt, &
dicẽdũ ꝙ nõ intelligẽdo de uera ratiha-
bitiõe,ut trahaſ retro,tex.eſt in rĩa ratũ
de re.iur.li.6.& dic ut no.in c.cũ quis, de
ſen.exc.li.6.& no.in ꝑalle. iuri. ubi rñdi
ad all.hic ꝑ gl.Et ex hoc ĩfero, ꝙ iſte ſol
uẽs pecuniã p⁹ ꝯdictionẽ,& ius acqſitum
nõ ꝓprie cõmittit ſimoniã, qa aliud eſt
uẽdere,ſeu emere, & aliud uẽditioni ſeu
emptiõi iã factę poſtea cõſentire,ut in l.
aliud,ff.de re.iur.nec hẽt hic locũ ratiha
bitio,ex quo uẽditio,ſeu emptio,ſeu pe-
cuniæ datio nõ fuit facta noĩe ſuo,ſed fa
teor, ꝙ inuoluitur peccato approbando
factum damnabile, & ita intelligo dictũ
c.cũ quis,qđ Io.An.dicit facere pro & ꝯ.
An aũt teneaſ iſte ex hoc dimittere bñfi
cium,uel poſſit priuari,& dico,ꝙ ſic con
iungẽdo ſimoniã a prin.cõmiſſam cũ ei⁹
facto,& pctõ conſequuto poſtea , & hoc
uult tex.hic in uer. *niſi poſtea conſenſeritis
&c*.alias non eſſet bona exceptio.

ZACHAR I.

a In fauorẽ aliorũ, uĩ iſte innuere, ꝙ ſoluẽs pecuniã, ut alicui cõferaſ bñficiũ, cõmittit ſimoniã,qđ eſt it ſi-ut ꝑ uul. iura.uerũ utrũ ille,q ꝓ a ſed taliter pecuniã ſio uit, poſſit ab eolo pro quo ſoluit,illã repetere, & dic ꝙ nõ, ut ꝑ iſtũ in c.bonę memoriæ, el.2.& ibi Barb.in apo.ad ipm, ſ. de poſtu.pla. & An. Cor.in. ſuo ĩ uer. ſimonia.

b Non ferſ excõicatio. Adde iſtũ ĩ c. relatũ,in ulti.no, ubi idẽ tenet, qđ hic,ſ.de iure pat. Inn.tñ ĩ c.1.in gl. in uer. ſub anathemate.ĩ. de ſagitt. paululũ uĩ ab eo declinare,& Gem. in ca.Salonitanę, 63.diſt.

SEB. SAP.

b Excõicatio. Vide Feli.in ca.dilectæ, col.2 uerſi.ſcđo sĩ dicta uerba, ſ. de exceptiõi, ubi dicit, ꝙ talia uerba intelligũſ ferẽdæ ſnię,non latę.

Simonia committitur, si aliquis dat bona sua sub conditione alicui ecclesiæ, ut in ea recipiatur in canonicum, & ipsa bona pro sua præbenda retineat, secus si non præcessit pactum.4.

Simonia nō cōmittitur, si quis emittit preces, uel dat aliqua dona temporalia ex mera liberalitate pro aliquo beneficio consequendo

3 *Præbenda, quæ consistit in bonis temporalib. potest esse penes laicum, secus, si est annexa canoniæ.*

5 *Simonia an inducatur per solam simoniacā ītētionē?*

Simonia conuentionalis non remittitur, nisi per restitutionem rei datæ, & acceptæ, simonia uerò mentalis per solam pœnitentiam abolet ur.

6 *Simonia committitur, si quis corrumpit iudicem, uel testem in causa spirituali.*

CAP. XXXIIII.

1 Vanos. † Si cleric⁹ cū pacto cōfert eccl'iæ bona sua, ut ī ipsa recipiat̄ ī canonicū, & illa sibi retineat ꝓ p̄bēda, simonia cōmittit̄, sec⁹, si hoc fiat sine pacto. h.d. Et s̄t duę ptes, ī prima cō sultatio. ī sc̄da rn̄sio, ibi: *deuotionioni tuæ*. q̄ distinguēdo ꝓseqt̄ duo mēbra, s̄m ibi *si uerò*. cui⁹ determinationē submittit. licet. Casus lit. aliqs cleric⁹ aliqua de bonis suis obtulit alicui eccl'iæ petēs, utidē cleric⁹ ī canonū admittat̄, & eadē bōa sibi retiner̄ liceat ꝓ p̄bēda ī uita sua. qrit̄ utrū illa recipe liceat & idē cleric⁹ ī canonicū possit assumi absq; uitio simo. rn̄. pa. q si qs cleric⁹ cū cōditiōe uel pacto offerat bona sua, ut ea postmodū retineat ꝓ p̄bēda, & in cenonicū admittat̄ hmōi oblatio, uel receptio fieri nō poterit sine uitio simonię, cū in talib. oīs pactio aut cōuētio cessare dēat iuxta canonicas sanctiōes. Si uero pure ac sine pacto, & conditione qualibet offerat, rogās humil'r ut ī canonicū admittat̄, & bona sua retiner̄ sibi liceat ꝓ p̄bēda, & clerici purè cōsentiāt, talis receptio bn̄ p̄t fieri absq; simonia. In fi. dicit pa. q̄uis tal'r duxerim⁹ rn̄dēdū, tn̄ ille, q talē facit donationē, ea ītētiōe ducat, ut p tpalia bona, q̄ offert, spūalia ualeat adipisci, & clerici eū al'r nō recipet, sine dubio tā isti, q̄ illi apud deū (quē nullū latet secretū) culpabiles
2 iudicāt̄. B. † No. 1. ex tex. q humiles pręces emissę a digno ꝓ bn̄ficio spūali ꝯse
2 quēdo n̄ īducūt simoniā[a] nec aliqd pc̄tm̄ ēt ambitiosū, qd ꝓcedit, ēt si p̄cessit dōatio rei tpalis, ex lib'alitate tn̄ facta, & optimè hoc colligit̄ ex tex. qd semp tenemēti ꝓ istis Cardinalib. seu aliis p̄latis, qb. aliqua munuscula, seu encenia cōferūt rogātes ꝓ aliquo bn̄ficio cōsequēdo si. n. nō ducūt̄ principali intētiōe, ut spūalia adipiscāt̄, q̄q̄ sc̄dariò hēāt talē spē, ex̄ oēm noxā iudicāt̄. nā uix ista pn̄t fieri sine spe sc̄daria, ut dn̄t Inn. & Hos. hic facit qd legit̄, & no. ī c. qd ꝓderit. 61. di. & 1. q. 1. c. sunt nōnulli, & ī c. tuā, de æta. &
3 qua. † Sc̄do collige, q p̄bēda p̄t cōsistet̄ ī reb. tpalib. tm̄. & talis p̄bēda p̄t cadere ēt ī laicū, & de hac intellige gl. ī c. cū M. de cōsti. Qn̄q; tn̄ p̄bēda appellat̄ i⁹ spūale, & ꝓcedit illud, qn̄ ē annexa canoniæ & ita intelligit̄. c. dilecta, s̄. de p̄b. & uide qd no. Inn. ī maiorib. c. ti. Itē not. q ius

SEB. SAP.

a Simoniniam. uide ad hoc, q̄ scribit Car. in c. tua. s̄. de æta. & qua. ubi ponit, an q dat pecuniā familiari alicuius p̄lati, ut solicitet cām bn̄ficii ꝯmitat simoniā, & cōcludit q nō, nisi ille familiaris, sit talis, quòd eius intuitu daret̄ beneficium.

canoniæ est q̄d spūale, hinc est, q nō cadit ī laicū, ut ī c. 2. de isti. & qd ibi no. Inn. & iō ꝓ eo habēdo nō licet ꝓmittere, uel donare tpalia, ut hic, & ī c. Iacob. ī. e. † In gl. ī uer. *pure*,
4 ibi. *tempore ingressus*. no. gl. q ēt tpe receptiōis spūaliū p̄t fieri donatio alicui⁹ tpalitatis, dūmō liberal'r fiat, & fac. c. ī pn̄tia, de ꝓb. & ī c. ad apl'icā. ī. e. & uide gl. q̄ hoc disputat, in c.
5 emēdari. 1. q. 1. & c. q̄ pio. 1. q. 2. † In gl. fi. in fi. Inn. dicit, qd in ꝓhibitis, qa sola simoniaca ītētio īducit simoniā, & illa dn̄r ꝓhibita, qa simoniaca, q̄ sunt spūalia, & de iure diuino, ut uēdere sacra, & similia, sed in simoniacis, qa ꝓhibita, sola intētio nō inducit simoniā, ut si qs renūtiat bn̄ficio suo cū intētione habēdi aliqd tpale, de quo uide qd no. gl. ī c. ex parte, de of. dele. Io. An. tenet indistinctè, q nūq̄ sola ītētio inducit simoniā nisi mētalē, & bn̄ loqt̄, & dr̄ia maxima ē inter simoniā metalē & cōuētionalē. Nā ī cōuētionali tenet̄ qs restituer̄ talia spūalia p tpalia illicitè recepta, nec p̄t al'r pœnitere, ut ī c. inqsitiōis, in prin. s̄. de acc. sed in mētali pōt aboleri pc̄tm̄ p solā pn̄iā, ut ꝓbat̄ in c. fi. e. ti. ubi tex. loquit̄ indistinctè de oīb. spūalib. ꝓcedit ergo, siue sint spūalia de iure diuino, siue ex cōstōne eccl'ię, ex quo al'r nō distinguit. 19. dist. c. si Romanorū, & 31. q. 1. c. si dormierit, & optimè
9 illud. c. sic inductū probat opi. Io. An. † Ex̄ gl. qro, qd si aliquis corrupit iudicē, uel testē in cā spūali, nunquid cōmittitur simonia? Host. cōcludit, q sic pp quādā cōnexitatem, q̄ habet cū reb. spūalib. uel erit quasi simonia, ar. in c. nemo, s̄. eo. secus, si datur pecunia in cā merè temporali, quod no.

SVMMARIVM.

1 *Ordines sacri non debent recipi a prælato simoniaco.*

2 *Prælatus simoniacus non potest conferre ordines, quia est suspensus a suis.*

3 *Contra suā conscientiam erroneam non debet quis uenire antequā ipsam deponat, & aliter ueniens præparat sibi sedem ad ignem æternum.4*

5 *Simoniacus an ipso facto sit suspensus, siue sit simoniacus in beneficio, siue in ordine conferendo, siue in ordine recipiendo.*

Suspensus ab officio an sit etiam suspensus a beneficio.

6 *Simoniacus ignoranter tantum deponitur a simoniacè receptis, & ab aliis non legitime receptis uel recipiendis.*

7 *Simoniacè conferens ordines est perpetuò & ipso facto ab ordinib. suspensus, nec ab eo licitè recipiuntur sacramenta, nisi in casu necessitatis.*

8 *Simoniacus in beneficio notorius est suspensus ipso iure, si uero occultus, est suspendendus.*

Episcopus, qui simoniacè emit episcopatum, non potest ualidè clericos ordinare, & ab eo ordinati non habent executionem.

9 *Intelligere legem, uel canonem malè, non est peccatum, nisi ex hoc malè intellecto committatur aliquod pecatum.*

10 *Ordines sacri non sunt recipiendi a simoniaco prælato, uel excommunicato, aut deposito, & suspenso.*

11 *Clerici an possint licitè propria authoritate recedere a prælato notoriè crīoso?*

CAP. XXXV.

1 Per tuas. † Nō dēt qs ordinē recipe ab eo, quē credit simoniacū, sed ministrare p̄t in illis, quos pri⁹ ab isto recepit. Cōis diuisio, secunda ibi. *nos igitur*. Casus liter. Quidā B. noīe monach⁹ ordinis Cartusiēsis a diœcesa. ep̄o suscepit ordinē subdiaconat⁹, postmodū intellexit, q ep̄s ille multoties cōmiserat uitiū simoniæ, pp qd idē monach⁹ timebat ī suscepto ordine ministrar̄, nolēs ēt ab eodē ep̄o ꝓmoueri ad maiores. Sup quo cōsult⁹ p̄p̄ rn̄. ut secure ī ordine suscepto ministret, sed ꝯ cōsciam ad supiores ordines nō ascēdat, ne fortè ædificet ad gehēnā, & licet ī hmōi difficultatē sit collapsus eo, q cōnsciam habuit nimis scrupulosam, eā tn̄ nō euadet, nisi depo
2 nat errorē. B. † No. 1. ex tex. ar. simoniacū non posse ordinis executionē cōferre, cū ipse nō hēat tāq̄ suspēsus, uñ non p̄t alii cōferre, qa nemo dat, qd nō hēt. 1. q. 7. c. Daibertū, & di cā, ī. lati⁹. † No. 2. q ubi nō subest pc̄tm̄ ī credēdo, uel nō p̄t
3 qs īformare cōsciam suā, ut libet, nō tn̄ dēt uenire ꝯ ꝯsciam ēt erroneā, nisi pri⁹ eā deponat, & ad hoc quotidie allegat̄ iste tex. † Vlti. collige, q ueniēs ꝯ cōsciētiā ēt scrupolosam
4 ędificat ad gehēnā. i. cōmittit pc̄tm̄ mortale, pp qd puniet̄ pœna gehēnę. i. ignis æterni. Et dr̄ ædificare ad gehēnā, qa ur̄ cōstituere sibi ędificiū ad mortē ęternā & no. ꝯ habentes cōsciētiam nimis scrupulosam, & erroneā. In gl. 1. in fi. dic, ut dixi

ut dixi ī c. licet Heli. s̄. e. uc3 q ī p̄iudiciū alteri⁹, & ī īfamiā nō dēt qs aliis facile credere, & ita loqt̄ hic. Sed ubi cessat alteri⁹ p̄iudiciū, nō uitupat̄ facilitas in credēdo. 22. q. 4. c. ī nocēs. Iste ergo monach⁹ nō debuit d̄ facili credere istis relatorib. ī p̄iudiciū & īfamiā ep̄i, & iō ducit̄ ī errorē, d̄ quo ī.

6 † In gl. 2. ī fi. ꝓ intellectu h⁹ gl. & c. pri⁹ q̄rēdū est, nūq̄d simoniac⁹ sit ipso facto suspēsus, & hic multa īuoluūt̄ p doc. Sed breuiter & clarè expedio p tria mēbra. Aut. n. est simoniac⁹ in ordine recipiēdo, aut simoniac⁹ in ordine cōferēdo, aut ī bn̄ficio. Primo mēbro cū est simoniac⁹ ī ordine recipiendo, dic, q iste est suspēsus nedū ab isto ordine simoniacè recepto, sed ēt ab oīb. aliis ordinib. ēt licitè receptis, & p ꝯn̄s est ēt remot⁹ ab administrōne tpaliū bn̄ficiorū suorū. q̄q̄ n. multi sint ordines, unū tn̄ est sacr̄m ordinis, iō, si cōmittit simoniā ī uno, uulnerat totū sacr̄m ordinis, iō est suspēsus ab executiōe oīum, & p ꝯn̄s ab administrōe bonorū. hoc uoluit Inn. hic, & ī c. tāta. s̄. eo. facit tex. ī c. p̄terea. §. uerum 32. di. & 1. q. 1. c. repiūt̄, & ī c. eos. 80. di. & uide gl. in cle. cupiētes, in uer. nō nouā, de pęnis, & ibi gn̄al'r tractat̄, an suspēsus ab offō sit suspēsus ēt a bn̄ficio, & faciūt no. ī sil'i 32. di. ī c. null⁹, & c. p̄ter. † Et hęc intelligo uera ī eo, q cōmisit simoniā, sec⁹ ī eo, q recepit ordinē alio simoniā cōmittente, eo ignorāte, tūc. n. iste est tm̄ suspēsus ab ordine simoniacè recepto, nō aūt ab aliis, quos pri⁹ licitè recipit, nec a bn̄ficiis pri⁹ licitè adeptis, uel adipiscēdis, ad hoc. c. de simoniacè, s̄. e. & ibi hoc uoluit Inn. idē puto in eo, q recepit ordinem ignorāter a simoniaco suspēso, ut 1. q. 1. c. si q a simoniacis.

7 † Sc̄dò mēbro principali, qn̄ qs est simoniac⁹ ī ordine cōferēdo, doc. uñr uarii. uñ tenuit Gof. talē nō esse suspēsū quò ad alios, & sentit ēt hic Inn. nisi p triēniū tm̄, ut ī c. pe. ī. e. & sic pl⁹ puniat̄ recipiēs ordinē, q̄ sic simoniacè cōferēs, qa recipiēs hēt ordinē uitiosum, nō sic cōferēs, licet peccet indigne ꝯferēdo. Sed ipsemet In. sentit oppositū ī p̄al. c. pe. & illud credo uerū. Cōcludo ergo, q cōferēs ordinē p simoniā ipse est ipso facto suspēsus ppetuò ab ordinib. ꝓ hoc tex. iūcta gl. in p̄all. c. si q a simoniacis, facit ēt iste tex. & meli⁹ 32. di. c. p̄ter. §. uerū, & ibi bo. gl. uñ a tali simoniaco q̄tūcūq; occulto nō dēm⁹ recipe aliqua sacr̄a, nisi baptismū. & corpus
8 Christi tpe necessitatis tm̄, ut ī p̄all. §. uerū. † Tertio mēbro principali, qn̄ qs est simoniac⁹ ī bn̄ficio: aut est notorius simoniac⁹, & est suspēsus ipso iure, ut no. in p̄al. §. uerū, & no. Inn. hic, & in c. tāta. s̄. e. aut est occult⁹, & nō est suspēsus, sd suspēdēd⁹, ar. 1. q. 3. dicit tn̄ notabil'r Inn. hic, q respectu illi⁹ bn̄ficii, qd simoniace acqsiuit, est suspēsus ab oīb ordinib⁹. uñ si qs emit ep̄atū, licet nō ordinē, nō p̄t ualide clericos ordinare, qa illa collatio ꝓcedit ex illa emptiōe bn̄ficii, & iō ordinati ab eo nō hēnt executionē, qd est ualde no. allego. 1. q. 3. c. ea q̄. Et ex his nūc infer̄t ad intell'm illi⁹. c. & ad declarōnē primæ ptis h⁹ gl. Nā p̄t prīo hoc. c. ītelligi, q iste
9 monach⁹ errabat in iure, ut qa credebat simoniacū occultū in bn̄ficio cōferēdo esse suspēsum, & iō dicit pa. hūc esse in errore. † Sed nō placet hoc Inn. dicēti, q licet pri⁹ non sit pc̄tm̄ male intelligere canonē, cū sit de iure positiuo, tn̄ p⁹, q̄ est doctus & instructus p supiorē, grauiter peccat nō deponere errorē, ar. 19. di. c. nulli, & no. hoc dictū, qa solet allègari, q male intelligere legē, uel canonē nō est pc̄tm̄, qd ītellige, nisi ex hoc cōmutit̄ aliqd delictū, qa ignorātia n̄ excusat in delictis, de pę. di. 2. sciēdū & ī c. p tuas. ī. e. sc̄do p̄t intelligi, q ille errabat in facto qa credebat ex aliqua p̄sumptiōe illū ep̄m simoniacū ī ordine, sed cū de hoc n̄ esset cert⁹, nō dēbat abstinere ab ordine recipiēdo, uñ hēbat conscīetiā nimis scrupulosam. Sed ꝯ p̄dicta instat̄. nā sicut non dēt uenir̄ ꝯ cōsciā quo ad ordines suscipiēdos, ita nec ad ordines susceptos, cui⁹ ꝯriū innuit ista lr̄a Sol. dicit Inn. q ordines suscipe est liberū, sed in susceptis ministrare est necessariū, ut in c. qris, de æta. & qua. uñ ille debuit cōsciā suā in formare s̄m ius quo ad ordines susceptos, sd ī suscipiēdis n̄ debuit ꝯpelli rōne p̄dicta. Itē s̄m Hos. facili⁹ frāgit̄ cōsciā ī susceptis, q̄ ī suscipiēdis, qa m'lta īpediūt̄ faciēda & c. ut ī c. 1. & c. rurs⁹, q cl. ul' uo. & ī c. quēadmodū, d̄ iurei. ul', ut sētit hic Inn. p̄p̄ dispēsauit hic ī susceptis, qa tūc ignorabat, ar. in p̄al. c. si q a simoniacis.

10 † Ex p̄dictis declarat̄ ult. q gl. an possem recipe ordinē ab eo, quē scio simoniacū a
[a] nā ī ca sib. in qb. dixi eū esse suspēsum, ꝓcedit decisio gl. secus ī aliis, qa tūc cessat eius rō & qd dixi d̄ simoniaco suspēso, idē dicit Inn. & bn̄ de excōicato. Idē de depō, uel suspēso, ut isti, q̄tūcūq; sint occulti, nō cōferāt executionē ordinū. †
11 Et ex his decidit̄ alia qō, nūqd ꝓpria auctoritate sit licitū recedere a p̄lato notorie criminoso. & dn̄t qdā q nō, nisi in duob. casib. ut si sit notorius fornicator, uel simoniacus ī ordine, ut ī p̄al. §. uerū, sed Inn. cōcludit hic idē esse ī quolibet pc̄tō, qd īpedit executionē ordinis, etiā p⁹ p actā pn̄iā, qa eadē est rō in istis. & q̄ sint illa delicta, no. ī p̄all. c. nisi. in §. pp cōsciam, de ren̄. & hūc articulū examino latius in c. cum non liceat, de pręscri.

SVMMARIVM.

1 *Archiep̄s, licet nō hēat iurisdōnē in subditos suffraganeorū, p̄t tn̄ tollere prauā cōsuetudinē totius ꝓuincia.*

CAP. XXXVI.

In tantum. Pro chrismate, ul' inuestitura eccl'iarū nil exigi dēt, nec excusat cōsuetudo, ul' noīs uariatio. h. d. Et ꝓuidet circa duo, sc̄da, ibi: *prauam*. Et prima subdiuidit̄. nā prīo narrat factū, sc̄do corrigi mādat, & puniri, ibi: *cum uerò*. Casus lit. Quidā suffraganei Cātuariē. archiep̄i recipe ꝯsue
b uerūt certā q̄titatē pecuniæ ꝓ chrismate. Isti timētes pœnā canonicā, & correctionē eludere cupiētes, tp̄s fiēdæ sol'onis anticipabāt recipiētes ī media quadragesima, qd recipere cōsueuerāt ī paschate, & nomē denariorū uariabāt. denarios, quos prīo dicebāt chrismales secūdo appellabāt paschales, cōsuetudinē mediæ quadragesimę nūcupātes, ꝓuēit hoc ad notitiā d. pa. q rn̄ q cū gr̄a sit gratis cōferēda, & q prīo recipit p̄tiū, q̄ rē cōferat p̄tiosam, & exp̄ssio speciē exprimat uēditiōis, mādat pa. archiep̄o, quatenus hmōi excessus corrigat, & suffraganeos suos, & eorū officiales tal'r puniat, q aliorū culpa sibi pp suā negligētiā nō īputet̄ ad pęnā. In fi. dicit, q illam prauā cōsuetudinē de sua ꝓuincia studeat extirpare, s̄m quā ꝓ inuestitura ecclesiarū Archi. marcā argēti exigebant. alii uerò p̄lati uaccā albā, uel certā pecuniæ quātitatē ꝓ uacca. Ber. Not. 1. ex tex. in prin. q ex uno peccato qn̄q; gn̄at̄ aliud, & peccata inducunt peccatorē ad peccādum. No. 2. q uariatio tp̄is in soluēdo, uel mutatio nominis [b] nō excusat ꝯctū al's illicitū. Et ex hoc collige, q ad cōsiderādū spēm ꝯctus nō solū sunt attēdēda uerba, sed ēt nā ꝯctus facit, l. si uno ff. loca. Not. 3. quòd fortius declaratur uenditio, quando pretium præcedit tra

ZACHAR.

a Quē scio simoniacū. Adde, q si a tali receperim, an sim solū ab illis, ab eo receptis suspēsus an uero ab oīb. ēt, quos a nō simoniaco suscepi, & qs mecū dispēsabit, adde istū in c. de simoniacè co. 2. uer. circa hāc s̄. e. & ibi Fel. col. 1. uer. in gl. fi. glo. Arch. & Gem. 32. di. c. p̄ter, §. uerū. ubi tenēt talē esse suspēsum ēt ab ordinib. bn̄ susceptis, & cū quo papa solus dispensat.

SEB. SAPIA.

b Mutatio noīs. de ista mutatiōe noīs uide exēplū, in l. nemini, C. d̄ aduo. diuer. iudi. ubi dicit Bar. q si statuto cauet̄, q q fuit assessor, nō possit assidere hic ad q̄nque dies, nō poterit ptās illū, quem retinebat sub nomine assessoris retinere sub noīe cōsiliarii, nā s̄m Bal. ibi est fraus de nomine ad nomen.

ditionē rei,q̄ q̄n ſeq̄t: qa traditio rei p̄t ſe hr̄e ad multos ꝯ̄ctus nō ſic traditio p̄tii.itē no.ſolū archiep̄m poſſe punir̄ ſuffraganeos ſuos, de quo ī c. ut ligātes de off.or.li.6.& in c.ſacro,de ſen.exc. & ēt officiales ſuffraganeorū,q̄n delinquunt ut officiales,de quo dic,ut no. in c.1. de offi.uica.li.6.& in c.Romana,de off.ord. eo.li.Vltimo no.& tene mēti archiep̄m poſſe tollere prauā ꝯſuetudinē toti⁹ ꝓuītiæ ſuę,ꝯcor.c.ex frequētib.de iſti.licet.n. nō hēat iuriſdōnē in ſubditos ſuffraneorū,ut in c.paſtoralis,de of.or.tñ prauā cōſuetudinē tollere pōt,cū cōcernat, totā prouinciā,& pc̄m̄ ſit notoriū, facit. Romana,§.notoria de cēſi.li.6. In gl.in uer.*qui prius*,[a] in fi.uel ſcd̄m Hoſt.caueatur de re tradēda,ſi p̄tiū fuerit intra certū tp̄s ſolutū,ff.de ędil.edi.l. ędiles.§.fi. cū l.ſeq.& idē no.ī l.ſi traditio,C. d̄ act. emp.In gl.fi.no.ergo ex gl.iūcto text.q ēt pro inueſtitura facti, i. pro inductiōe in corporalē poſſeſſionē nō p̄t aliq̄d exigi. Arch.n.hēt inueſtiturā facti, & nō iuris,ut ī c.ad hęc,de of.Arch. & ſic ꝓ poſſeſsiōe hēnda n̄ dēt aliq̄d tradi,ubi ēt ſubeſt ꝯſuetudo,ut hic.qd̄ tene mēti. Ab.

a Qui prius. de q̄ſt. h⁹ gl.uide Ant. in c.2.ī fi.de ſeq. poſſeſ.& fruct. Bellē.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus ad titulum eccleſiæ alterius clerici, cū conſenſu tamē ſuo,debet uiuere de reditib.ipſius eccleſiæ 2.dūmō ibi in diuinis ſeruiat,alia ſecus,uel facultates eccleſiæ non ſufficerent.*

3 *Ignorantia iuris non excuſat quem a delicto,licet minus puniatur,quàm ſi ex propoſito peccaret.*

5 *Epiſcopus ſi ordinauerit aliquem,qui non habet, unde poſsit uiuere,tenetur ad prouidendum ſibi.*

6 *Epiſcopus poteſt facere omnia, quæ ſibi papa ſpecialiter non reſeruauit.*

7 *Simonia committitur,ſi quis fuit ideo in ordine receptus,& aſſumptus,quia taliter aſſumptus promiſit nihil ab ordinatore ulterius petere.*

ZACHAR. Sed ēt ab aliis.Ad
b de,qd̄ poſui ī apoſti.ad iſtum in c.ꝑ tuas,lo.2. in fi. in apo. in uer. quem ſcio ſimoniacū, ſ̄. eo.ti.ubi tāgo materiam huius uer.

CAP. XXXVII.

Per tuas. Ordinat⁹ ī ſubdiaconū q pri⁹ p̄ntatori ſuo ꝓmiſit,q nihil ab eo peteret,ī ſuſcepto miniſtrare,uel ad ſupiores ordines aſcēdere ſine diſpēſatiōe nō p̄t,ēt ſi peccare nō crediderit.h.ſcd̄a ibi.*nos*.Caſus lit. Quidā cleric⁹ cū uellet ī ſubdiaconū ordinari, & titulū nō hr̄et,rogauit quēdā p̄sbyterū,ut ip̄m ad titulū eccl'ię ſuæ p̄ntaret, ſed cū p̄sbyter hoc facere nollet,ꝓmiſit eidē,q nūq̄ portionē aliq̄ peteret ī eccl'ia illa,ſi p̄ntaret eūdē, & ſic ad ei' p̄ntationē fuit ordinatus,q̄rebat̄,qd iuris eſſet de clerico ꝯ̄rñ.pa. q niſi cū eo fuerit miſericorditer diſpēſatū,nec in ordine dēt miniſtrare,nec ad ſupiores poterit ꝓmoueri.B. No.1.ex tex q nō ſolū abbates,ſed ēt in īferiores p̄lati, & rectores eccl'iarū p̄nt ordinare alios, & in titulū ſuarū eccl'iarū eos cōſtituere,ſine p̄iuditio tñ patronorū ipſarū eccl'iarū,ut patet ī c.pe.ſ̄.de
1 iure pa.† Et ex hoc ampliat̄.c.ep̄s ſi, & c. nō licet,de p̄b.ut nō poſſit q̄s ordinari ſine bñficio,ſ. ꝓprio,uel alteri⁹.nā ſufficit q ordinet̄ ad titulū eccleſiæ alterius. ex hoc.n.cōſeq̄t, ut dēat hr̄e ſuſtētationem ex fructib.illi⁹ eccl'iæ,quaſi cēſeat̄ ſibi cōſtitutū bñficiū ī re
2 ditib.illius eccleſię.† Scd̄o no.ibi: *aliquam petere portionem*, &c.q ordinatus ad titulū eccl'iæ alteri⁹ petit licite ibi portionē.Et intellige,qd̄ dixi,q dēt ibi hr̄e portionē & ſuſtentationē uitæ,tñ nō dēt hr̄e tātā partē,ut uideat̄ facta ſectio bñficii ꝑ c.maiorib.ſ̄.de p̄b. ſed dēt ſuſtētari tāq̄ clericus,
3 ar.ī c.ꝓpoſuiſti,ſ̄.de tēp.ord.† No. ibi:*exegiſſe illicitum*,&c. q ignorātia iuris nō excuſat a delicto,min⁹ tñ peccat,q̄ ille
4 q peccat ex ſtudio,uł ſciēter,de pœ.di.2.c.ſciēdum. † Sed ꝯ̄ tex.op.de.c.cōq̄rēte,de cle.nō reſi.Sol. q̄n q̄s ordinat̄ ad titulū alteri⁹ eccl'ię,& eccl'ia ſufficit ad ꝓuidēdū utriq;,tunc p̄t iſte ordinat⁹ directè petere hāc portionē,& tenet̄ ibi reſidere,& deſuire ī diuinis,ſi aūt nō faceret reſidētiā,tūc poſſet priuari hac portiōe,ſiue hoc titu.ſc̄m Io.An.in d.c. cōq̄rēte.Idē,ſi facultates eccl'iæ nō ſufficerēt,ſed poſſet dici ſc̄m eū,q illud.c.nō loq̄t in p̄sbytero p̄ntāte,qa eſt qd ſibi īputet̄,quare p̄ntauit,ſed p̄t loq in ſucceſſore,q nō fuit in culpa,& hoc no.ꝓ ītellectu illi⁹.c.cōq̄rēte.† Sed caueat ep̄s ordinator,qa,ſi nullo mō p̄ntator poſſet illi ſubuenire,ꝯpelle
5 ret̄ ep̄s ordinator ad ꝓuidēdū,ut ī c.ep̄s,de p̄b.& ī c.cū ſc̄m e.ti.In gl.2.in fi.& dicit hic Inn.q ꝑ ſolū pa.poterit cū iſto diſpēſari.& cū hoc dicto ſimpl'r trāſeūt alii doctores, ſed ego puto,q ēt ꝑ ep̄m poterit diſpēſari ī caſu h⁹, c. † Prio ꝑ theoricā Inn.ī c.dilectus,de tēp.or.ubi ſin.dicit,q q̄n in iure ꝑmiſſa eſt diſpēſatio, ex quo eā ſibi papa nō reſeruauit, uł ep̄is indulſiſſe p̄tātē,& facit in ſil'i.c.nu.ꝑ.j̄.de ſen.exc.& c.nobis,ī fi.ſ̄.e.Nec ob.ſi dicat̄,q ꝑ alia iura caueat̄,ut ī ordine ſolus papa diſpēſet,ut dixi ī c.de ſimoniacè,ſ̄.e. qa dico,q hic ꝓprie & ſtricte nō cōmittit̄ ſimonia,uel ſi ē ſimonia,nō tñ ē pc̄m̄,ſicut q̄n ꝓprie interuenit donatio alicui⁹ tꝑalitatis.nā iſte p̄ntatus ī effectu nullū lucrū ex hoc cōſeq̄bat̄,& iſte ordinatus nihil donat,qa ſi nō fuiſſet ordinat⁹, in effectu nullā obligationē habuiſſet aduerſus illū p̄ntatorē.uñ iſti miti⁹ puniūt̄,ut patet ī c.pe.j̄.e.ubi dicā,& fatet̄ ēt In.ibi.Ex p̄dictis & ex tex.colligit̄ alia līitatio,ut licet in aliis caſib. ſimoniac⁹ ī ordine n̄ ſolū ſit ſuſpēſus ab illo ordi
b ne ſimoniaco recepto,ſed ēt ab aliis[b] 1.q.1.c. repiūt̄,& dixi ī c.ꝑ tuas,ſ̄.e.tñ ī caſu h⁹.c.tm̄ eſt ſuſpēſus ab ordine illicite recepto,ſed nō ab aliis,ut patet in tex.& hoc ꝯtingit rōnē p̄dicta,ſic & tali pacto ordinās uel p̄ntās miti⁹ punit̄,ut in c.pe.j̄.e.ubi tāgā.† In gl.fi.ī fi.Sed ꝯ̄ gl.& text.ſic opponi
7 p̄t,q nulla īteruenit hic ſimonia.nā nō īteruenit hic mun⁹ ab obſeq̄o,qa nullū obſeq̄ū indebite impēſum fuit,nec interuenit munus a lingua i.fauor humanus,ſeu ſordidę p̄ces imò humiles & iuſtas emiſit,nec interuenit munus a manu quia nullū quid tꝑale tradidit, nec remiſit aliquam obligationē de p̄nti.Sol. licet de præſenti nō eſſet orta aliqua obligatio, tñ poſt ordinationē nō obligatur præſentator ad dādū iſti certā portionē, q̄ quidē portio cōſideratis fructibus eſt q̄d tꝑale.remiſit ergo iſtā obligationē rei tꝑalis,ut adipiſceretur ius ſpūale,& remittere in iſtis idem eſt,quod dare,ut in c.ueniens,el.1.de teſti.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Simoniam committit ſi quis dat,uel recipit pecuniam pro adminiſtratione rerum ſpiritualium.3.*

2 *Spiritualia quibus modis capiantur in iure.*

4 *Ius patronatus non poteſt uendi niſi cum uniuerſitate,nec poteſt diffiniri in iudicio ſeculari.*

5 *Simonia conuentionalis eſt deteſtabilior mentali.*

CAP. XXXVIII.

1 Conſulere. †Nō eget ſummario,qa breuis. Sed ꝑ alia uerba p̄t ſic ſummari.Simonia ē dare pecuniā ꝓ uicariatu, uł ꝓ alia adminiſtrōne rerū ſpūaliū, uel eccleſiarū hēnda, & dātes & recipiētes ab illa eccleſia ſunt eiiciendi.h.d.Caſus literalis.Quęrebatur a do.pa.qui proprie dicerentur ſimoniaci.

moniaci.p̄p rn̄det,q q̄cūq; ꝑ pecuniā aliquā adminiſtrōnē obtinuerint tā dātes,q̄ accipiētes cū Simone ꝓcellūt̄,& ab illa eccl'iā repellūt̄,ī cuius ignominiā dare.& accipe pecuniā uoluerūt.B.No.1.ex tex.q cōtumelia q̄dā & iniuria irrogat̄ illi eccleſię,q̄ acq̄rit̄ pecunia īteruenieńte,& idē, ſi ad miniſtrō cōcedit̄ ꝑ pecuniā in illa eccleſia, & hoc qa conſtituit illā eccleſiā,ſeu eius adminiſtrōnes uenales,cōcor.c.de
2 hoc,ſ̄ e.& c.audiuim⁹,j̄.e.† Scd̄o no.q ſimonia nō ſolū cōmittit̄ ī bñficio ſpūali obtinēdo,ſed ēt in qualibet adminiſtrōne rerū eccleſiaſticarū,& tūc eſt hoc ſimoniacū,qa ꝓhibitū,& de iſtis adminiſtrōnib.latè hr̄.2.q.3.c.ſaluator.† Vñ
3 aduerte[a] poſt Io.An.q q̄dā ſunt ſpūalia ſc̄m eſſentiā ſuā,&
a horū q̄dā incorporalia,q̄dā corporalia.Prīa, ſ. incorporalia nō p̄nt uēdi ēt de facto,qa nō cadūt ī cōuētionē,nec eſtimāt̄.ut ſunt uirtutes,& dona dei,& de his.1.q.1.ī c.1.& ibi gl.Scd̄a,ſ. Corporalia de iure uēdi nō p̄nt:ſed de facto uendūt̄,nō tñ ſine uitio ſimonię exēplū in reliquiis ſanctorū, ut in c.1.& 2.ſ̄.de reli.& ue.ſan.Quędā ſunt ſpūalia ꝑ cām, ut ſunt ſacra ſtricte, & large ſumpta ſacra.n. ſunt ſpūalia rōne cāæ,qa ꝑ eā cōſeq̄mur grām,& iſta,qa corporalia, cadūt in p̄tio,ſed q̄dē nō ſine uitio ſimoniæ,ut ī c.nō ſatis,& ī c.cū ī eccleſia,ſ̄.e.Quędā ſunt ſpūalia ꝑp ſtatū,ut eſt religio.& de iſtis dicēdū eſt,ut ī c.dilect⁹,& in c.ueniēs,ſ̄.e. Quædā ſunt ſpūalia,q̄ depēdēt a p̄tāte ſpūali,ut in c ad aures,ſ̄.eo.Et q̄dā rōne officii,ut in c.ad noſtrā,ſ̄.e.& in iſtis nō p̄t interuenire aliqua uēditio.uñ q̄c̄q̄d cōpetit clerico rōne ordinis, ut pulſare cāpanā,claudere oſtia eccleſiæ,& ſimilia,uł ſi eſt adminiſtrator rerū eccleſiaſticarū uēdi nō p̄nt.hēnt.n. depēdētiā quādā a reb.ſpūalib.ut p̄bēda,& bñficia,& decimarū ius.Quædā ſunt annexa ſpūalib.qa ſunt deputata ad uſū
4 ſpūaliū,ut uaſa ſacra,ueſtes ſacerdotales,& ſil'ia.† Et d̄ iur.
b patr.certū eſt,q cū ſit annexū ſpūalib.uēdi nō p̄t,ut ī c.de iure pat.ſed trāſit cū uniuerſitate[b] tꝑali,ut in c.ex l'ris,co.tit. de iur.pa. nec cā iuriſpatronat⁹ ꝑ laicū iudicē diffiniri p̄t.
5 c.q̄to,de iudi.† In gl.fi.ibi:*fuit proceſſum ad actum*,& tūc aduertēdū,qa aut īteruenit pactū,& cōmittit̄ ſimonia cōuentionalis,q̄ eſt ualde deteſtabilis Aut nullū pactū interuenit ſed praua intētio,& tunc eſt ſimonia mentalis,quę non eſt tā execrabilis,quia per ſolam pnīam abſq; reſtitutione aboletur,ut dixi in c.tua,ſ̄.eo.& habetur in c.fi.j̄.co.

SVMMARIVM.

Simonia comittitur,ſi aliquid accipitur ex conſecratione epiſcoporum,uel ex benedictione abbatis,uel ordinatione clericorum,non obſtante aliqua conſuetudine,quod procedit,etiam ſi ex poſtfacto accipiatur.2.

2 *Simonia non eſt,ſi ad ordines aſſumpti compelluntur aliquid pro fabrica dare,ſtante de hoc aliqua conſtitutione,dummodo ordo liberè conferatur.*

3 *Simonia non eſt,ſi tempore chriſmatis datur epiſcopo cenſus alias ſibi debitus ſtante de hoc conſuetudine.*

CAP. XXXIX.

1 Sicut pro certo. † Simoniacū eſt aliquid exigere ꝓ cōſecratione ep̄orū,& bñdictiōib.abbatū,& ordinatiōib.clericorū,nec excuſat cōſuetudo.h.d.Primò narrat exceſſum,& ipſi⁹ excuſationē. Scd̄o excuſationē reprobat, & exceſſum ꝓhibet,& pœnā adiicit,ibi:*tantum*.Caſus liter. In pleriſq; locis a multis p̄latis fiūt turpes exactiōes ꝓ ꝯſecratiōib.ep̄orū,benedictionib.nubentiū,& cōſimilib. & eſt taxatū quātū dēat dari iſti,uel illi q̄tūve alteri uel alii, hmōi prauitatē ꝑ cōſuetudinē defendētes.Cōciliū hmōi cōſuetudinē,q̄ dicēda eſt potius corruptela,penit⁹ reprobat, ꝓhibēdo exp̄ſſe ne ꝓ talib.quocūq; p̄textu aliq̄s extorq̄re p̄ſumat aliquid,uel exigere,alioquin & qui dederit;& qui acceperit,cū Giezi & Simone cōdēnet̄.Ber.No.1. ex text. q ep̄s dr̄ cōſecrari. Abbas bñdici;cleric⁹ ordinari,ſed ſatis p̄t dici
2 q ēt ep̄s ordinat̄,quia ep̄atus eſt ordo,ut no.in ꝓœ.ſexti.† No.2.ibi: [illegible]*tiones,& extorſione*.,q nec ꝓ cōferēdo ordine nec ꝓ iā collato p̄t introduci cōſuetudo,ut aliquid det̄, & uult tollere palliationē quorūdā,qui exigebāt ex poſtfacto dicit tñ Hoſt.cōſuetudine poſſe induci,ut ordinād⁹ aliquid daret ad fabricā eccleſię,uel ad cultū diuinū,ita tñ,ut ordo libere cōferat̄,ſed poſtea cōpellat̄ ordinat⁹ ad obſeruādū laudabilē cōſuetudinē,ut ī c.ad ap̄l'icā.j̄. e. & no.bñ hoc dictū Hoſ. ut nō ſolū a laicis,ſed ēt a clericis p̄t p̄textu cōſuetudinis aliq̄d hr̄i ad cultū diuinū cōuertēdū nō tñ ualeret pactū, uel ſtatutū ēt ī fauorē eccleſiæ,ut 1.q.3.c.ex multis, in fi. ubi
3 bo.tex.& in c.Iacob.j̄.e.ubi dicā.† Valet ēt ꝯſuetudo ſc̄m doc.ut cēſus al's debitus ep̄o deferat̄ tꝑe chriſmatis, quia nō dat̄ principl'r pro chriſmate,qd̄ no.&c.

SVMMARIVM.

1 *Abbatiſſa,uel prioriſſa, uel aliter prælata non uenit appellatione monialium.*

2 *Monialium appellatione non ueniunt monachi.*

3 *Conſtō antiq̄ iuris declaratoria addēs pœna dr̄ noua reſpectu pœnæ adeo,quòd nō trahitur ad p̄terita.*

4 *Iuris ignorantia excuſat moniales, & etiam monachos, qui clauſtra non exeunt.*

Iuris ignorantia an excuſet clericos,quia, & ipſi ſunt milites cœleſtis militiæ?

5 *Neceſsitas excuſat quem a furto tam reſpectu pœnæ quàm culpæ.*

Cōmittēs peccatū ꝑp paupertatē quādo excuſetur.

Neceſsitatis tempore omnia ſunt communia.

Moniales etiam prætextu paupertatis non debent recipere aliquid ab intrare uolentib.monaſteria.

6 *Simonia non īpedit monachū,adeo,quòd nō poſſet ſine damnatione redire ad ſeculum,ſed bene īpedit,quòd non habet locum in illo monaſterio.*

CAP. XL.

Quoniam. Religioſi pretio recepti unà cū recipiēt ib.de monaſterio expellūtur,& in arctiorib. monaſteriis ad agēdū pnīam detrudūtur.Sed recepti ante iſtud cōciliū ponebant̄ ſic recepti in aliis locis eiuſdem ordinis,niſi multitudo ſit in cā,ita tñ,q renūtient primę receptiōi, & de nouo recipiantur.h.d.Et ſunt quatuor p̄tes.Primo circa futura.Scd̄ò circa p̄terita, ibi: *de his*.Tertio ꝓrogat,ibi:*hoc etiam*.Quartò publicationē fieri mandat,ibi: *uerum*. Caſus lit.Simoniaca prauitas apud multas moniales in tm̄ inualuit, q uix recipere uoluerūt aliquas in ſorores ſine p̄tio pauꝑtatis prætextu Pręcepit cōciliū ne de cętero iſtud fiat,ſtatuens; ut quæcūque de cætero talem commiſerit prauitatem tam recipiens,q̄ recepta,ſiue ſubdita fuerit,ſiue prælata,ſine ſpe reſtitutionis, de monaſterio expellatur in arctius monaſteriū ad agēdū perpetuā pœnitentiā detrudenda,de his uero,q̄ ante iſtud cōcilium taliter ſunt receptæ, ſtatuit;ut de illis monaſteriis, q̄ perperam ſunt ingreſſę remoueantur, & cum aliis eiuſdē ordinis collocētur.ſi forte propter multitudinem hoc fieri non poterit. ne damnabiliter in ſeculo euagentur,de nouo diſpenſatiue in eiſdem monaſteriis recipiantur mutatis locis priorib.& inferiorib.aſsignatis, & hoc qd̄ dictū eſt de monialib.obſeruādū eſt de monachis,& aliis rl'arib.& ne ꝑ ſimplicitatē, uł igno

SEB. SAPIA.
a Vñ aduerte. Vide Abb.in c.quanto, ubi mod.ſ̄.d̄ iudi. ubi quot modis, q̄d dicat̄ ſpūale.
ZACHAR.
b Trāſit cū uniuerſitate.Adde iſtum in c.q̄to,num.7.& qd' ibi poſui in apoſt. ad ip̄m ī uer.ē falſum,ſ̄.de iudi.& ī c.q̄relā,nu.4.& ibi iterū notaui in apo.ad eūdē p⁹ eū ī apo.ī uer.ut ī iure pat.ſ̄.iſto.eo.ti.

rātiā aliqui ſe ualeāt excuſare,ꝓcepit,ut epi ꝑ ſuas diœceſes ſingulis annis hoc fa
1 ciāt publicari.† No.1.ex text.ꝙ appſone monialiū nō uenit abbatiſſa, uł prioriſſa,uel alr̄ plata, nā priò fecit mētionē đ monialib.in gñe, & poſtea ſubdit de plata,ut ī c.ſi.ſ̄.e.Scđò no.ꝙ receptio monialiū ſpectat ſimul ad platū, & ad alſ mo
3 niales,& uide qđ no ī c.ſi.de reg.lib.6. †
a Tertiò no.ī uer.*hoc etiam*,ꝙ appſone monialiū [a] ñ ueniūt monachi, qa licet maſculinū cōphēdat fœmininū, nō tñ eꝯ,
3 ut ff.de le.2.l.ſi ita ſcriptū.† Vlti.no.ꝙ ꝯſtitō iuris antiq declaratoria addens nouā pœnā nō extēdit reſpectu pœnæ ad p̄terita,& ſic reſpectu illiꝰ pęnę cēſet noua cōſtitō,qđ optimè ꝓbat hic. nā licet añꝯciliū hoc ſimonia cōmitteret ī hmōi receptiōe,tñ iſta pęna nō erat ſic ſtatuta uñ alr̄ puniūt recepti añ hāc cōſtitōnē, alr̄ recipiēdi,& cōcor.c.cū tu.ī. de uſur. & no.Pau.de Lea.ī ꝓœ.cle.& no.ī c.ſi.de
4 cōſti.†Pōt ēt colligi ex ſi.lrę,ꝙ monachi moniales,& alii rlares excuſant ab ignorātia iuris.de monialib.nō eſt dubiū,qa & aliis mulierib.ꝑmiſſū eſt ignorare iura.l.de īdebito,ff.de ꝓb.l.ſi emancipati, C.de iu.& facti igno.uide bo.gl.q̄ gñalr̄ hoc ꝓſeqt̄.1.q.4.ī c.turbat̄. §. notādū, & 38.di.ī ſum.& fortiꝰ dēnt excuſari moniales,q̄ nō exeūt clauſtra monaſterii,ut ī c.1.de ſta.re.li.6.ſed in monachis eſt bñ notāda hæc lr̄a.Sed dicit Hoſ.ꝙ p̄t ꝓcedere in monachis,q nō exeūt clauſtrum, ſed cū hodie uadūt ad audiēdū iura,nō đ facili eis ꝑmittit hęc ignorantia, poſſet ēt dubitari ī clericis ſecularib.qa & militib.ꝑmiſſum eſt ignorare iura.l.1.C.de iur.& fae.ign.& clericꝰ gaudet priuileg. militis,ut no.gl.ī l.miles;ff. de re. iudi. nā ſicut miles armatę militię dēt intēdere armis,ita & miles cœleſtis militię dēt intēdere diuinis. Sed tñ fortè aliud poſſet in eis dici,qa & ipſi (ſi pñt) dēnt mitti ad ſtudia lrarū,& eis ſuadet, & p̄cipit, ut ī c.cū ex eo,de ele.li.6.& 38.di.c.ignorātia,& cū multis.cc.illius di.ſed milites armatæ militę nō dēnt ſtudere,ſed intē
5 dere circa ſalutē reipu.† In gl.1.ibi. *non debet quis pecatum operari mortale,&c.* Sđ ꝯ hoc opp.de.c.diſcipulos,de cōſe.diſ.5. & de c.3.ī.de fur. ubi p̄textu paupertatis quis excuſat̄ a furto,dicit hic Io.An. ꝙ neceſſitas nō excuſat a culpa,ſed alleuiat pœnā, hæc ſol.mihi ñ placet quo ad furtū ꝑ d.c.diſcipulos,ubi ēt a culpa excuſant diſcipuli.ſecūdo ſoluit ꝙ pauptas hñs in ſe neceſſitatē excuſat.iſta ſol. nō eſt gñalis,& ob.c.ſicut.32.q.4.ubi dr̄,ꝙ potiꝰ qs dēt famę mori q̄ idolaticis ueſci,& uide ibi tex.cū gl.Et iō cōclude ſic,ꝙ q̄dā ſunt in ſe mala,ut adulterari,occidere,peierare,& ſimilia & illa p̄textu pauptatis nō ſunt cōmittēda,& hēt locū iſtud dictū ,potius oīa mala pati,q̄ malo cōſentire,ut ī c.ita ne,& in c.ſacris,all.ī gl.Quędā ſunt,q̄ licet in ſe ſint mala, tñ tpe neceſſitatis deſinūt eē mala,ut furtū. nā tpe neceſſitatis oīa dēnt eſſe cōia.[b] 47.di.ſicut, & iō nō cōmittit furtū illo tpe, qa nō ꝯtrectat rē alienā,ſed intellige,qñ eſt tāta neceſſitas, ꝙ fame piret,ſi nō capet,ex quo ſibi ab aliis nō dat̄,& tūc excuſat̄ ab oī culpa [c] & ita intellige.c.diſcipulos. Sed qñ ē neceſſitas,ſed nō tāta,tūc alleuiat̄ pœna & culpa,nō tñ ex toto excuſat̄,& ita intellige.c.3.de fur.ſm unā lec.Ad ꝓpoſitū dic, ꝙ iſtę moniales nō pñt excuſari a uitio ſimonię p̄textu paupertatis, quia debent a receptione abſtinere, & tot debent recipe.quot pñt uiuere de redditib.monaſterii,ut ī c. unico, de ſta.re.li.6.Et in ſi.gl.no.cōſimilem gl. hēs in c. nō ſatis ſ̄.e.& hāc gl.ſequit̄ Hoſ.Inn.ꝯ in c.tua,ſ̄.eo. nā eſt remittere debitū a iure,ut ſit monachꝰ,& nō hēat uictū a monaſte
d rio ꝯ c.ꝑ tuas.3.ſ̄.eo.Itē pauptas ñ excuſat, [d] ut hic,ſed dic ut dixi in d.c.nō ſatis,ꝙ ꝑ uiā pacti & cōditiōis hoc nō ē licitū,ſed ꝑ uiā cuiuſdā ꝓteſtatiōis ſimplicis p̄t gl. ſatis ſuſtineri,qđ ēt uoluit hic d.Ant.cautiꝰ tñ eſt,ut nullo mō hoc ſiat,ar.illiꝰ.c.unici,de ſta.re.li.6.In gl.2.ibi:*credo, quod hodie ſtandum ſit,&c.* uult ergo gl. ꝙ hodie rlares recepti ꝑ ſimoniā nūq̄ deponāt̄,ſiue agat̄ ꝑ uiā īqſitiōis,ſiue acc.& ſm hāc lec.erit ſublata diſt.c.dilectꝰ,ſ̄.e.ſed In.& Hoſ. tenēt primā lec.gl.ut diſtinguat̄ modꝰ agēdi,qđ mihi ſatis placet in monialib.tñ q̄ nō hēnt ordinē,ut in c.noua.de pę.& re. īdiſtinctè ſuabit hoc.c.Nec ob.qđ dicit gl. ꝙ in effectu deponūt, ex quo detrudūt ſine executiōe ordinis,qa hoc eſſet uerū in monacho,nō clerico, ſed in monacho clerico fortiꝰ operat̄ depoſitio,q̄ ſimplex ſuſpēſio ſaltē reſpectu diſpēſatiōis, ad hoc qđ no.ī c.tuæ,de cle.nō re.Et ī gl.uł ſm Hoſ. detrudēt in ergaſtulo intra ſepta monaſterii,& ibi agēt duriorē uitā
6 q̄ alii,ar.l.di.c.ſtudeat.† Et ad ultimū pōdera gl.cū tex.maximè,ibi:*ne dānabiliter in ſeculo euagentur,&c.*ubi elegāter ꝓbat̄,ꝙ ſimonia nō īpedit monacatū,licet īpediat locū hr̄e in illo monaſterio.nā ſi nō eſſet moniales impediēte ſimonia poſſent redire ad ſeculū ſine dānatiōe,quod tene menti.

SEB. SAPIA.
a Monialium. Vide Andreā Siculum nouiter pōderātē hūc tex.in.c.ſi qs, ſ̄. de rebus eccl.ñ alienan.

SEB. SAPIA.
b Cōia. à quibus neceſsitas excuſet, tradit.Fel.ī.c.q̄rela,ī ñ.ſ̄.de iureiu. And. culꝰ in rub. ſ̄.de feriis. Iaſ.ī.l. principalibꝰ, ff.ſi cer.pet. & nūquid excuſet à ſimonia, tradit Felin. poſt Ab.in.c. cū in eccleſia.ſ̄.eod.

ZACHARI.
Ab omni culpa. Adde bo.tex.in.c. 2.ſ̄. de obſerua.ieiu.& ibi doc. Bar. in.l.diuus,ff.de peti.hære.& Feli.ī.c. q̄relā,col.4.in.gl. in uer.neceſsitate, ff.de iureiu. & ibi habes, à qbꝰ delictis excuſet neceſſitas. itē ꝙ ꝓpter eā tollat lex & ſtatutū,qđ tñ intelligē de neceſsitate ineuitabili,ut per Fel.ubi.ſ̄.

ZACHAR.
d Item paupertas nō excuſat.Adde, ꝙ licet paupertas nō excuſet à ſimonia,ut hic neceſsitas tñ excuſat etiā ī ſpiritualibꝰ no. iſte in.c.cū ī eccleſiæ,ſ̄.eo.ꝑ quo alle.gl.in.c.baptizādis.1.q.1.qđ tñ reſtringe,ut ꝑ Fel. ī alle.c.cū in eccleſiæ,in.1.no.ut ꝓcedat hoc dictū,dūmō illa neceſsitas ſit ineuitabilis, ꝑ gl.in cle.1.in gl.ſi. de baptiſ.& ꝑ ſancto Tho. in.4. diſtin. 5.q.2.ar.2.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacè receptum per extorſionem reſtituitur duplicatum, ſi uerò recipiatur ex communi concord a ſecus,quia reſtituitur tantum.*
Pœna in foro animæ non ſunt ſoluendæ.
2 *Simonia committitur non ſolum in ſpiritualib.meris,ſed etiam in annexiis ſpiritualitati.*

CAP. XLI.

Vdiuimus. Epi nil exigere dēnt ut ꝑmitāt ī eccleſiis ſibi ſubiectis clericos inſtitui,monachos ꝓfiteri,uel mortuos ſepeliri,alioqn exacta reſtituent duplicata.h.d. Et ſunt tres partes principales.In prima narrat factū.In ſecūda inhibitionē facit,ibi;*cum igitur.*in tertia puniri mandat, ibi,*quòd ſi quis.* Caſus lite. quidā epi decēdentib. eccleſiarū rectorib.eccleſias ipſas ſubiiciūt interdicto,nec ꝑmittūt aliquos in eiſdē inſtitui,donec pecunia ꝑſoluatur. Itē cū milites aliqs,uel clericꝰ domū religiōis ingredit̄,uel apud religioſos eligit ſepulturā,ſi nihil reliqrit loco religioſo difficultates ingerūt,donec aliqd muneris recipiāt. ꝓuenit hoc ad notitiā papę,q rñdet.Cū ergo nō ſolū a malo, ſed ēt ab oī ſpē mali p̄cipiat aplus abſtinere,cōciliū hmōi exactiōes duxit inhibēdas,& q ꝯfecerit, exacta duplicata reſtituat in utilitatē locorū,in quorū fuerāt ſoluta diſpēdia,fidelr̄ conuertēda.B.No.1.ex tex.ꝙ ꝑ inſtitōne rectoris,ſeu ꝑ cōſenſu p̄ſtādo ipſi inſtituto nihil exigi dēt.Scđo not. ꝙ iniuria ſit illi eccleſię,de cuiꝰ rectoris inſtōne tractat̄, ſi ꝑ inſtōne
1 pecunia exigit.† Vlti.no.caſum,in quo ſimoniacè exactum dēt reſtitui duplicatū.Sed ꝯ hoc ob.tex.in c.de hoc.ſ̄.e.ubi tñ illicitè exactū,nec in aliquo alio iure hꝰ tit.cauet̄ de iſta duplicatiōe.So.p̄t dici,ꝙ ꝯriū ꝓcedit,qñ aliqd ſimoniacè exigit̄ ex cōi cōcordia dātis,& recipiētis.iſte uerò tex. ꝓcedit in exacto ꝑ ſupiorē quaſi ꝑ extortionē & quādā cōcuſſionē.nā rōne ſuperioritatis iſti epi ingerebāt difficultates & ſic potiꝰ uiolēter & ꝑ īpſſionē cōſeqbāt̄ hāc pecuniā, q̄ ex ſpōtanea uolūtate dātis,& ꝑ hoc,quod no.1.q.1.c.1.iubemus,& in c.ꝓcurator,de cēſi.& in c.exigit,e.ti.li.6.An āt in foro pniæ teneantur illi exactores ſic exacta reſtituere duplicata,credo ꝙ nō,qa in foro animæ neceſſariò non eſt ſoluendum

a ſoluēdū,qđ rōne pęnę imponit̄;ꝑ hoc vide gl.[a] ſin.12.q.2. in c.fraternitatis.In gl.ibi,*quia redimit ius ſuū &c.* Aduerte, qa gl.malè dicit,quocūq; ſe vertat.aut.n. capit̄ hęc inſtitutio ꝑ libera collatione bñficii,ſeu ꝑ cōfirmatione electionis,& ſic ꝑ inſtōne iuris; & ſic indubitāter ſimonia cōmittit q̄tūcunq; denegeṫ īdebitè talis inſtō, qa nō debuit iſte emeṙ inſtōnē, ſed ad ſuperiorē ſuperioris erat recurrēdū; & de hoc ē tex. apertꝰ ī c.ſicut,ſ̄.e.facit.c.nullꝰ,de iure pa. nec dr̄ talis redimere vexationē ſuā,imò intēdit iꝰſuū đ nouo q̄rere.nā hoc caſu tractat̄ de iure ſpūali q̄rēdo,nō aūt de iure q̄ſito defēdēdo,& ꝑ hoc,qđ dixi in c.dilectꝰ.2.ſ̄.e. aut capit̄ hęc inſtō:ꝓut ē facti,vt eſt introductio ī poſſeſſionē, q̄ ſit poſt plenū ius trāſlatū,đ quo ī c.ad hęc,& c.vt noſtrm̄; de offi.Ar.& tūc ēt ꝑ tali poſſeſſione adipiſcēda ñ eſt aliqd tpale ex pacto dādū,cū poſſeſſio ſit iuris:hinc eſt,ꝙ laicus rē ſpūalē ēt poſſidere nō pōt,vt in c.cām, de p̄ſcri. vel
2 ſaltē eſt cōiūcta cū exercitio iuris ſpūalis. † Et pro annexo ſpūalib.nihil eſt ſoluēdū. 1.q.3.c.ſi qs obiecerit, & in c.de iure,ſ̄.de iure pa.& hoc voluit Inn.ī c.ad aures,ſ̄.eo.eſt gl. no.ī c.maiores.16.q.7.vide tñ,qđ dixi ī p̄al.c.dilectus. vbi tetigi,an & qñ ſit licitum redimere vexationem ſuam.

SVMMARIVM.

1 *Simonia non cōmittitur, ſi poſt ordines receptos aliquid datur ordinatori, ſtante de hoc cōſuetudine, non tamē dēt præcedere aliqua taxatio,vel cautio de dando,ſed liberè debent iſta conferri. 2.an autem poſt ordinationem poſſit cogi dare, vide infrà.nu.4.vſque in finem.*
3 *Epiſcopus habet iuriſdictionem in laicos ad ipſos cogendum obſeruare laudabilem conſuetudinem eccleſiæ.*
4 *Conſuetudo in fauorem eccleſiæ inducitur per actus,qui ſunt mera voluntatis etiam per laicos.*
5 *Veneti in vita non ſoluunt aliquid de decimis; ſed in morte decimantur omnia bona mobilia.*

CAP. XLII.

APoſtolicam. Sacramenta ſunt liberè cōferēda,cogit tñ ordinarius laicos obſeruare laudabiles ꝯſuetudines. h.d.Et primò ponit clericorū exceſſum.ſcđò ꝯ vtrūque ꝓuidet,ibi: *qua propter.*Caſus lit. Quidā clerici ꝓ bñdictionib.nubētiū,& exequiis mortuorū,& ſiłibꝰ pecuniā exigūt & extorquēt;& niſi eis fuerit ſatisfactū fraudulenter impedimēta fictitia opponūt.E cōuerſo qdā laudabilē cōſuetudinē erga ſanctā eccłiā deuotione fideliū ītroductā infringere nitūt ſub p̄textu pietatis. Vñ ꝯciliū ſuꝑ his prauas exactiones ꝓhibet fieri,& pias cōſuetudines p̄cipit obſeruari, ſtatuēs,vt liberè ꝯferant̄ eccłiaſtica ſacra, & ꝑ epm̄ loci veritate cognita ꝯpeſcant̄,q malitioſè laudabilē ꝯſuetudinē
1 cōmutare nitūt. † No.1.ex tex.ꝙ licet tpe ſacrorū collatorū nihil tpalitatis p̄cedēte exactione ſit tribuēdū,tñ ſpōte & liberè pōt eccłiis aliqd conferri;nec ex hoc dicūt ſacramēta vēdi, ad hoc.c.dilectus.2.ſ̄.e. Et pōt introduci ꝯſuetudo,vt laici aliqd cōferāt eccłiis;de quo dic,vt latius.ī.di
2 cā cū gl. † No 2.ibi: *libere*, ꝙ ēt vbi ſubeſt cōſuetudo,aliqd dādi ſacra ip̄a liberè ſunt cōferēda,ex quo infert̄,ꝙ aliqua cautio priꝰ exigi ñ pōt.Itē no.ibi.*per epiſcopū loci*,ꝙ rector eccłię ñ pōt aliqd circa cōſuetudinē decernere, vł populū ad obſeruādū hāc cōſuetudinē cōpellere,ſed & rōnabilitas cōſuetudinis ꝑ epm ē ſeruāda & declarāda,& ꝑ eūdē cōpulſio faciēda.† Et ex hoc tex. no. vnū caſum ſin. in quo epus
3 hēt iuriſdōnē in laicos,vt.ſ.cōpellat ad obſeruādū laudabilē cōſuetudinē erga eccłiam introductā;& tene mēti hūc tex.vt ñ ſolū eps ſibi vēdicet iuriſdōnē, ubi đ rōnabilitate cōſuetudinis apparet.Sed ī cognoſcēdo,an ip̄a ꝯſuetudo ſit laudabilis; ꝑ hoc tex.ibi, *ueritate cognita.* ſicut.n.iudex cognoſcit,an ſua ſit iuriſdō in c.ſuꝑ literis, ſ̄.de reſc.& in l.ſi qs ex aliena,ff.de.iud.ita ipſe pōt cognoſcere de hoc ſuę iuriſdōnis fundamēto,an.ſ.cōſuetudo ſit laudabilis.nā data rōnabilitate cōſuetudinis laici cōmittūt ſacrilegiū, ſeu excedūt ī ipſam eccłiam;quo caſu eps ēt ī laicos vēdicat ſibi iuriſdōnē,vt ī c.cū ſit gñale;ſ̄.de ſo.cōpe.In gl.ſi.ex hac gl. colligit̄ duplex lec.ad tex.vna ponit̄ ī ſi.vt ītelligat̄ đ ꝯſuetu b
dine,qua abutūt̄ laici ī volēdo īſtituere clericos ī eccłiis patronatis,vł ī volēdo a
eliger̄,ubi eccłia ē collegiata. Sed certè iſta lec.ñ ē applicabilis ad tex.q loquit̄ đ ꝯſuetudine introducta ꝑ laicos ī fauorē eccłię,ſed ꝙ laicꝰ p̄ſentet,vł ꝯſentiat electioni,ñ fuit ītroductū ex ꝯſuetudine laicorū,nec principłr ī fauorē eccłiæ, ſiue clericorū,imò in fauorē ipſorū patronorū;& fuit ītroductū ex tolerātia & ꝑmiſſione eccłiæ,& gratioſè,vt laici inducerent̄ ad cōſtructionē eccłiarū,vt in c.qm̄ de iure pa.ſic ēt pōt colligi, qđ hic dicūt aliq,vt intelligat̄ de cōſuetudine,ꝑ q̄ laici volūt punire clericos añ degradationē,dicētes,ꝙ ꝑpea hoc faciūt, vt ꝓuinciā purgēt malis hoībus .nā hęc & ſiłia exēpla nō ſunt huic literæ cōſentanea, q̄ (vt dixi) loquit̄ đ ꝯſuetudine laudabili introducta ꝑ laicos in fauorē eccłiæ, q̄
4 nūc qdā laici volebāt infringere.† Et iō dat̄ 2.le.q̄ ponit in principio gl.q̄ eſt no. & ſingularis,ꝙ nō ꝓbat̄ alibi;niſi hic, vt intelligat̄ đ ꝯſuetudine, qñ laici cōſueuerūt liberalr̄ offerr̄ eccłiis aliqua tpalia,qñ p̄cipiebāt ſacr̄a;& idē voluit gl.ꝑ iſtū tex.in c.ſuā,ſ̄.e.Sed Inn.vr̄ multū reſtringere hāc lec.dicēdo eā intelligēdā, qñ laici nitūt immutare hāc cōſuetudinē ſolicitādo,vł ꝯriū ſtatuēdo.ñ dēt aūt intelligi;vt ſi aliqd cōſueuit cōferri tpe collationis ſacr̄i, ꝙ ad illud ſoluēdū poſſit nūc cōpelli. Vñ cōcludit, ꝙ ſi ꝓ pnīa cōſueuit dari munꝰ,nō pōt quiſq̄ cōpelli ad illud ꝑſoluendū. Reddit rōnē,quia aut inuitꝰ qs ſoluit;& tūc illud fuit ſimoniacū,& ꝯ ius diuinū inductū;ergo & impreſcriptibile, vt ī c.ſi.đ cōſue.aut ſpō e quiſq; ſoluit;& tūc ñ p̄t cōpelli ad ſoluēdū:ſed ſi aliqd ꝯſueuit dari ñ tpe collationis ſacr̄orū,ſed ex poſt facto,vt ē Venetiis,vbi hoīes ī vita nō ſoluūt aliqd de decimis,ſed in morte decimant̄ oīa bona mobilia,& ēt ī Britānia,vbi ēt ī morte dat̄ tertia pars oīum bonorū cōuertēda ad cultū diuinū,& elecmoſinā pauperū;tūc bñ ſm eū nō ſeruātes talē ꝯſuetudinē poſſunt cōpelli qa tāto tpe ſoluendo vident̄ volūtariè ſe ad hoc obligaſſe. Cōcluſio ergo Inn.in breuib.ſit iſta,vt ſi eſt ꝯſuetudo,ꝙ aliqd liberalr̄ det̄ tpe ſacr̄i, laici q uolūt ꝯriū ſtatuere,vt nil det̄ ſeu ſolicitāt,pñt cōpelli,vt đſiſtāt vt hic Sed ille,q ñ uult ſoluer̄ ñ ē cogēdꝰ.Sđ ſi cōuenit aliqd dari tpe ſacr̄i,ē p̄ſumptio ſimoniæ;quaſi ñ habuerit pricipiū ſpōtaneū volūtariū.& iō ñ dēt qs cogi,ſecꝰ, vbi cōſueuit aliqd dari pꝰ liberā collationē. Hoſ. vr̄ ī oīb.tenere ꝯriū, ut ēt ſi cōſueuit aliqd dari tempore ſacramenti ex quo liberè nulla exactione præcedente ſoluitur, qui tunc poteſt compelli ad obſeruantiam conſuetudinis, tamen compulſio ſiet poſt collationem ſacrorum; ad hoc alle.c.ex parte,de cēſi.Et ad illā rationem Inn. in eo, quod dicit ꝙ vbi conſueuerunt dare poſt,uiderētur uoluntariè ſe ad illud obligaſſe,dicit idem, ſi tempore collationis, ex quo nulla præceſſit exactio.Et idem ſentit hic Goſ. ponens exemplum, quòd forte in exequiis [b] mortuorum

SEB. SAP.
a Vide gl. illā gl. copioſè exornat Fel.in c.1.col.12. uer. tertius caſus, ſuprà de conſtit.

SEB. SAPIA.
b Exequijs. An valeat conſuetudo, ꝙ aliquid detur pro ſepulturis, vide Pau. de Ca. in conſi.401.inci.viſo proceſſu, in ſi. & in conſi.342.inci.circa primum, & Bellame.in cōſ. 31.inc. ꝙ mulier, col.4.in fin.& ibi quæ requiruntur ad hoc, ꝙ valeat talis conſuetudo.

erat solitũ,,put est, dari cereũ : in bñdi-
ctionibus nubentiũ solet dari panis : in
ordinatione clericorũ solet dari manu
tergiũ ; & sic expsè sensit de eo,qđ da-
batur. tpe collationis sacramentorum.
Itẽ nõ placet Hos.illa opi.Inn.ut ualeat
cõsuetudo,per quã bona decimanẽ post
mortẽ,nisi esset approbata p papã. Mo
uet,qa hæc consuetudo põt esse dãnosa
ipsis ecclesiis,licet qñque possit esse lu-
crosa. Nã si paterfamilias uiueret centũ
annis,bona illa decimarent tm̃ semel in
centũ annis;& sic ecclesia pderet. E cõ-
tra põt cõtingere,q in tribus dieb9 suc-
cessiuè morerent pr̃, filius, & nepos: &
sic decimarent illa bona tribus uicibus
in tribus diebus.Circa hoc,an & qñ ua-
leat cõsuetudo sup decimis,dic ut no.in
c.1.de deci.li.6.& c.ad apl̃icę,& c.à no-
bis,& c.tua,s̃.de deci.d.Ant.licet distin
guat;tñ nihil boni in eo uideo. Dicit.n.
q aut illud, qđ est p̃standũ de cõsuetu-
dine, hẽt aliquã legitimã cãm, ut rõne
cathedratici;& tũc illud est p̃stãdũ. Idẽ,
si non hẽt causam specificã: sed est illud
cõuertẽdũ ad cultũ diuinũ. Sed ista sunt
dicta Host.in c.sicut s̃.e.& debet ultimũ
intelligi,q ualeat p cultu diuino; ita.q
sacramẽta prius liberè conferant,ut ibi
dicit Host.Si uerò aliqd est p̃standũ tẽ-
pore sacramẽti,qđ tẽdit in utilitatẽ ip-
sorũ clericorũ,tũc dẽt fieri cõpulsio:se-
cus,si soluit ex postfacto sine fraude;& i
hoc uidet seq opi.Inn.hic, pro intelle-
ctu huius c. vide qđ plene dixi i d.c.suã,
s̃.e.ↄclude,q iste tex.dẽt intelligi de eo,
qđ cõsueuit liberè dari uel tpe collatio
nis,uel ex post facto: ita tñ,ut nunq̃ fiat
ẽt p̃supposita cõsuetudine cõpulsio, uel
aliqua exactio tempore sacramẽti, & q
consuetudo fuerit inducta nõ ex præcedenti exactione, sed
ex pia deuotione fideliũ, ut dicitur in litera ; & ita uidetur
apertè probare ista litera . nã in principio fecit mentionẽ
de clericis exigentibus pro sacramento , & statim subiecit
de laicis uolẽtibus immutare cõsuetudinẽ laudabilem.ut
ergo cauda non separetur à capite iuxta no.in c. maiores,
de bap.oportet,q intelligatur de cõsuetudine laudabili;ali
quid dãdi p̃cedẽtibus sacramentis ; & certè ista lr̃a satis in-
nuit in donatione tpe sacramẽtorũ.nã si fuisset cõsuetudo,
ut daret post,nõ fuisset dubiũ,ne clerici exegissent à princi-
pio.vñ pa.hic puidit capiẽdo mediũ, ut sacramenta liberè
cõferant, & laici postea cõpellant ad obseruandã cõsuetudi
nẽ.nec pcedit restrictio Inn.dũ intelligit lr̃am de uolẽtib9
ↄriũ statuere,nõ aũt q aliqs possit cõpelli. nã uehementer
obstat sibi hæc lr̃a,ibi: *& pias consuetudines præcipimus obser-
uari.* ergo fiet cõpulsio cũ effectu.nã licet alibi cõpellant de
sistere à molestia ; p hoc tñ necessariò nõ obseruaret cõsue
tudo;cuius ↄriũ hic p̃cipit papa.Cõcludo ergo tria,q nõ ua
let cõsuetudo,ut tpe sacramẽti aliqđ cõferat ab initio. Se-
cundo q nõ põt cõsuetudo introduci,ut aliqđ det p sacra-
mẽtis, ubi p̃cessit exactio:qa initiũ fuit simoniacũ & uitio-
sum,& in istis duobus casibus intelligo modos, q annullãt
cõsuetudinẽ.Tertiò, q ualet cõsuetudo, ut aliqd detur tpe
collationis,siue ex postfacto, ubi ex mera liberalitate ppl̃i
fuit introducta; ita tñ,ut sacramẽta prius liberaliter confe-
rant. Aut ergo voluit liberè dare tpe sacramenti: & põt re
cipi:aut noluit;& tunc ne uideant sacramenta uẽdi,debent
liberè cõferri: sed postea fiet cõpulsio ad obseruandũ cõsue

ZACHAR.
a Contra regulã. Adde latè Fel.hũc Passum examinantẽ in c. ad abolendam.j̃.de hære.in prin.Itẽ in c.si qñ col.3. uer. præterea dicit Hosti.s̃. de rescri.ubi plenissimè habes hãc materiam. & utrũ papa possit d monacho facere non monachum,& dispensare cũ eo, ut ducat uxorem, & **multa alia id genus.**

tudinẽ;& hoc uidetur sentire ista litera . Qũo autẽ potest
induci consuetudo ex libera donatione, & ex his quę sunt
merè facultatis,contra nota.per Bar. in l.cũ de in rẽ uerso,
ff.de vsur.& per Cy.in l.1.C.de seru.& aqua,& in l.2.C.quę
sit long.consue.dixi in pręalle.c.suam,& dic,ut ibi.

SVMMARIVM.

1 *Abbates tria debent episcopis locorum, & quæ.*
2 *Monachi an teneantur obedire Ro.pontifici contra eorum regulam,& an papa possit dispensare cum religioso,ut ducat uxorem, uide remissiuè.*

CAP. XLIII.

NE *Dei ecclesiam.* Prohibet abbates Cisterciensiũ solẽ
niter installari.Et ponit formã obedientiæ, quã
p̃stant suis ep̃is.h.d.& secũda pars,ibi:*adijcimus.*
Casus literalis. Abbates Cistercienses consueuerunt dare
archiep̃o palafredũ in sua installatione, uel aliud æqpollẽs
p̃cipit hoc,ne de cętero talis consuetudo debeat obseruari,
q̃ de cupiditatis radice pcessit, prohibẽdo installationis so
lẽnitates abbatibus electis ordinis Cistercien. adiiciendo,
ut archiep̃i & ep̃i ea sint forma professionis cõtenti,quę ab
origine huius ordinis fuit instituta,quę talis est.Ego frater
abbas &c. ut in ipsa litera continetur.Ber. No.1.q mona-
chi & abbates etiam ordinis Cisterciensis sunt subiecti ar-
chiep̃is locorũ.licet ergo habeant isti multa priuilegia, ut
leg.& no.in c.cũ ordinẽ,s̃.de rescr.non tñ sunt exẽpti à iu-
risdictione ep̃orum. habent ergo ipsi probare priuilegiũ,si
allegant exẽptionẽ. de iure enim cõi est,ut oẽs clerici & p̃-
lati citra ep̃m,cuiuscunq; sint dignitatis & status, sint subie
cti ep̃is laicorũ . fundant enim ep̃i intentionem suã de iure
cõi super tota diœcesi,ut in c.cũ uenerabilis,de rele.do.& in
c. 1.de off.ord.& in c.cũ ep̃s,e.tit.li.6. & 18.q.2.c.1.& quasi
per totũ. No.secundò,q etiã abbates ordinis Cisterciẽ.ca
piunt possessionem per installationẽ : ut qa electus & cõfir
matus introducitur in stallũ positũ in choro deputatũ pro
loco abbatis.Et an ex hac sola installatione nanciscant in-
stallatus possessionẽ beneficii & rerũ ipsius, uide pulchrè p
1 Inn.in c.in literis,de rest.spol.† No.3.tria, q̃ debẽt abbates
ep̃is locorũ,uidelicet subiectionẽ , reuerentiã, & obedien-
tiã.nõ solũ ergo subiiciunt ep̃is: sed etiã debẽt eis exhibere
reuerentiã,& etiã obedire eorũ licitis p̃ceptis, dum tñ non
sint contra cõem regulã eorũ.In gl.1.ibi: *palafredũ in sua in-
stallatione &c.* & in hoc facit hæc decretalis ad titulũ . nam
dabat quid tẽporale pro ista instatione siue installatione.
vnde pa.hoc prohibuit, & uoluit,q ep̃i essent contenti pro
missione obedientię,cuius forma hic exprimit in tex.In gl.
2.in fi.no. qa gl.nõ dicit q isti abbates Cistercien. non de-
beant installari: sed phibetur tñ solẽnitas i installationis;
& p hoc Goff.rep̃hendit Vin.qui dixerat,q licet seculares
p̃lati installent,non tñ religiosi;& dicit Host.q potuerunt
isti installari de plano p monachos eligentes . Io.An.dicit
standum interp̃tationi cõsuetudinis inter eos p tpa serua-
tæ. Sed puto,q ubi non apparet de cõsuetudine,q installa-
tio debeat fieri per archidiaconũ : quia ad eũ spectat regu-
lariter de iure cõi:ut in c.ut nostrum,de off.archi. & hic tñ
2 tollit solẽnitas:nõ aũt mutat p̃sona,q̃ hẽt installare.†In gl.
a fi.in fi.nũqd aũt papę teneant obedire ↄ regulã,[a] dic,ut ple
nẽ no.in c.cũ ad monasterium,de sta.reg.& quod no.in re-
gula, semel Deo,de reg.iur.lib.6.per Io. And.in Mercu.ubi
plenè disputauit,nunquid papa potest dispensare cum reli-
gioso,ut ducat uxorem; & uide ibi.

SVMMARIVM.

1. *Canonicatus plures quis potest habere in diuersis ecclesiis de iure speciali: de quo tamen uide remissiuè.*
2 *Receptus in canon.cum non debet aliquid inuitus dare etiam minimum aliis canonicis .*
3 *Receptus in canonicum an & quando possit cõpelli aliquid dare, uel conuertendum in utilitatem aliorum canonicorum, uel in fauorem cultus diuini, ante,uel post receptionem, stante,uel non de hoc consuetudine.*

CAP.

CAP. XLIIII.

IAcobus. Pretextu consuetudinis nõ debet
exigi prandiũ à canonico de no-
uo recepto.Vel aliter & sic. Recepto in canoni-
cum debet p̃bẽda,& reditus,cõsuetudine nõ ob
stante, q nõ seruauerit prauã cõsuetudinẽ de aliquo tpali
dãdo ipsis canonicis.h.d.Diuidit.nã prima pars ponit q̃re-
lã.secũda dat iudicẽ,ibi: *quo circa.* Casus literalis. Iacobus
iste canonicus Esculanus receptus erat in fratrẽ & canoni-
cũ in ecclesia Aprutinẽsi:canonici illius ecclesiæ partẽ puẽ
tuũ,ac p̃bendã sibi assignare recusant , nisi primò reciperẽt
prandiũ ab eodẽ, cõsuetudinẽ p̃tendẽtes , ut à canonico de
nouo recepto prandiũ recipiãt. Mãdat pa.cuidã priori,qua
tenus,si est ita,cõsuetudine illa nequaquã obstãte, cõpellat
canonicos illos appellatione remota, ut si p̃bẽdã illã, sicut
1 uni ex illis,assignet.Ber.† No.1.quẽ posse institui in cano-
nicũ in pluribus ecclesiis : & hoc pcedit de iure speciali:de
hoc tñ dicendũ,ut plenè no.in c.lr̃as,de cõcess.p̃bẽ.& c.san-
ctorũ.70.di.& p Inn.in c.cũ iandudũ,de p̃bẽ.& colligit hoc
notabile,si habet in lr̃a Aprutin.sed aliq hñt, à pueritia:&
tunc hoc notabile nõ colligeret. Secundò no.q ultra p̃ben
dã debent canonico alii fructus,seu reditus;& fortè loquit
tex.de reditibus cõibus, q in quibusdã ecclesiis appellantur
mensa grossa:uel fortè loquit in distributione quotidiana,
q̃ datur ultra p̃bendã;& de utrisq; uide,qđ legit & no.in c.
2 unico,de cle.nõ resi.li.6.† Vltimò no.hic tex.q nec recipiẽ
dus,nec receptus in canonicũ tenet aliqd tpale etiã p̃textu
consuetudinis dare aliis canonicis. Sed nunqd hoc sit uerũ
a indistinctè[a], ut nõ ualeat illa cõsuetudo donãdi aliqd tẽ-
porale,Host.hic dicit,q nõ ualet illa cõsuetudo, ut det ali-
quid canonicis,qđ tẽdat ad repletionẽ uẽtris,uel bursę eo-
rũ. Sed si petat aliqđ paramentũ, uel aliqd aliud tẽdens ad
cultũ diuinũ,tunc istud licitè exigit, & põt à principio etiã
cautio recipi,de p̃bẽ.c.significatũ, de ele.c.significasti,quasi
hoc casu Deus cũ canonico pmutet spũale cũ spũali.Sed q
det aliqd ad vtilitatẽ canonicorũ,nõ ualet cõsuetudo:a lai
cis tñ p̃textu cõsuetudinis pñt clerici aliqd exigere iuxta c.
ad apl̃icã,s̃.e.Et plures reddit diuersitatis rões,qua re ua-
leat cõsuetudo,ut laici dent clericis,non clerici clericis. Et
prima est s̃m eũ,qa q̃đ iudicat priuatæ utilitatis, qñ clerici
dant clericis,est publicæ,qñ à laicis dat clericis.l.1.ff.de iu
sti.& in.1.di.c.ius publicũ Itẽ,qa laici sunt clericis infesti.2.
q.2.c.laicos,& nõ curandũ,q̃ ecclesia habeat:sed nõ sic,cum
remaneat apud laicos,in c.cũm apl̃ica,de his q̃ fi.à p̃la.alle.
etiã cõsimiles rões:& cũ his dictis Host. trãseunt hic cõi-
ter doc.Et ex his dictis Host.pñt colligi aliquę cõclusiones.
Prima,q nõ ualet cõsuetudo,ut clerici p spũalibus receptis
uel recipiẽdis dẽt aliqđ tpale aliis. Secunda cõclusio,q ua
let cõsuetudo,ut laici dent aliqđ tẽporale clericis, receptis
spũalibus.Tertia cõclusio,q tpale tẽdens ad augmentũ cul
tus diuini põt dari p̃textu cõsuetudinis,s.in recõpensationẽ
3 spũaliũ collatorũ.† Sed ↄtra p̃dicta adduco tex sing.in ma-
teria.1.q.3.in c.ex multis,ppe fi.ubi dr̃,q à clerico instituẽ
do seu instituto in bñficio nõ debet in recõpẽsationẽ insti
tutionis peti aliqđ tpale ẽt cõuertendũ in pauperes,uel in
fabricã ecclesię;qa qui malè accipit,& bñ dispensat,potius
grauat,q̃ iuuat:ut ibi dicit tex. ergo in fauorẽ cultus diuini
nõ debet aliqd exigi p ipsis spũalibus;ad idẽ c. ueniẽs,& c.
q̃to,s̃.eo.ubi ab eo,q uult ingredi religionẽ,ẽt p̃textu con-
suetudinis,non dẽt aliqd exigi;& tñ illud applicat ecclesiæ,
nec licitũ est dare bona tpalia ecclesiæ,ut ex illis fiat p̃ben-
da,q̃ postea assignet canonico recepto, ut in p̃all.c.q̃to.vñ
in hac materia sic distinguerẽ , aut nullũ subest statutũ, uel
cõsuetudo;& tũc nihil dẽt exigi ẽt cõuertẽdũ in diuinũ cul
tũ,ut in iuribus præall.licet possit imponi onus cuilibet ca-
nonicorũ,ut cõtribuat aliqd i fauorẽ piæ causæ,ut in c.fi.de
his,q̃ fi.à ma.pte ca.Sed à recipiẽdo tñ nõ dẽt aliqd exigi,
ne uideat fieri in recõpensationẽ spũaliũ.Si uerò subest sta-
tutũ ecclesiæ,aut statutum imponit hoc
onus p̃bẽdæ;& ualet in fauorẽ cultus di
uini,ar.i c.significatũ,de p̃b.& c. unico,
ut eccle.bñfi.sine dimi. cõse.& ar.in c.si
pp tua debita,de resc.li.6. Aut imponit
hoc onus ipsi recepto, uel recipiẽdo,ut
recipiẽdus uel receptus de nouo teneat
b dare paramẽtũ [b]ecclesię;& fortè tale sta
tutũ nõ ualet p illud c.notabile, ex mul
tis,superius alle. aut subest ↄsuetudo,&
tũc si à laicis clericis aliqd debet, dic ut
dixi in c.ad apl̃icã,& in c.suã,s̃.eo. Si à
clericis; & tũc ad priuatã utilitatẽ cleri
corũ nõ ualet:sed i fauorẽ diuini cultus
ualet,ubi tñ nõ præcessit exactio.p̃t esse a
uera rõ diuersitatis inter clericos &
laicos:qa laici i dubio,ex quo liberè sol
uerũt, vñ se ad hoc obligasse sub noĩe
cuiusdã obligõnis, quã obligationẽ lai
ci solẽt facere clericis tpe spũaliũ, ut de
cõse.di.1.c.oĩs Chr̃ianus:sed secus uide-
tur in clericis , q recipiunt i canonicos:
qa tũc ñ cadit ista p̃sũptio oblationũ;fa
cit quod no.in c nouũ genus,s̃. de deci.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus si fuerit aliquis sub promissione de non petendo ab ordinatore prouisionem per aliquod tempus, uterque punitur ad tempus,ut j̃.nu. 5.& præterquàm à papa non restituitur.*
2 *Simoniacus in conferendo est ipso facto suspensus à collatione ordinum.*
3 *Simoniacè scienter ordinatus à solo papa dispensatur: secus, si ignoranter.*
4 *Clericus ordinatus si promiserit ordinatori,quod per tot annos non quæret ab eo prouideri , an ualeat talis promissio etiam iurata tam respectu ipsius, quam ordinatoris ?*
5 *Simoniacè in ordine ordinatus deponitur non solum ab ordine simoniacè habito, sed ab aliis.*
Simoniacus in consecutione ad ipsum ordinem non dispensatur, nisi à papa.
6 *Pœna debet esse commensurabilis delicto.*

CAP. XLV.

1 SI *quis.* † Qui ordinauit aliquem sub pmissione
de nõ petẽdo ab ipso puisionẽ per trien
nium,ordinator a collatione , p̃sentator uerò ab exe-
cutione ordinũ ẽt p trienniũ suspensi sunt. ordinatus
uerò ab ordine ppetuò sit suspensus, & solũ p sedẽ aposto-
licã cũ eis dispensat.h.d. Casus literalis. Quia frequenter
ordinat aliqs sine certo titulo, pp quod fiunt pmissiones,
uel accipiunt iuramenta, q sup puisione sua nõ inquietent
eundẽ.Statuit Grego.q si aliquis ordinauerit,seu ad ordi-
nẽ p̃sentauerit aliquẽ,recipiẽs ab eodẽ pmissionẽ,uel iura
mentũ,q sup sua puisione nõ inqetabit eundẽ ordinator à
collatione,& p̃sentator ab executione ordinũ p triennium
nouerint se suspẽsos,& ordinatus ab ordine sic suscepto no
uerit se suspẽsum,donec dispẽsationẽ per se.apo. meruerit
2 obtinere. B.† No.1.ex tex.q cõferẽs ordinẽ simoniacè est
ipso facto suspẽsus à collatione ordinũ,& ordinatus est su-
3 spẽsus ab illo ordine sic simoniacè recepto. † Secũdò no.q
cũ simoniacè ordinato solus pa.dispẽsat;qđ intellige,qñ &
ipse fuit simoniac9,ut qa ipse dedit pecuniã,uel aliqd tpa-
le:secus,si eo ignorãte pecunia p aliũ data fuit,ut s̃.eo.c.de
4 simoniacè,& qđ ibi no.† In gl.1.ibi:*nullã inducit obligationẽ.*
Aduerte,qa gl.tãgit unũ,de quo in tex: nulla fit mẽtio,s.an
ista pmissio ualeat?Et cõclusio est,q sic,ẽt si nõ interuenit
iurm̃:sed gl.in c.si ep̃s,de p̃bẽ.lib.6.dicit, q ex postfacto ua
let illa pmissio,seu renũtiatio,q nihil petet ab ep̃o,uel p̃n-
tatore . nã sicut p̃t qs renũtiare bñficio, ita & huic obliga-
tioni

ZACHARIAS.
a Nũquid hoc sit. uerũ indistinctè . Adde Io. de Ana in rub.s̃. eod.tit. scrib. in c. quoniam,e.tit.& istũ in c.non satis , & ibi latè Feli.ibidẽ sanctum Tho.2.2. q.c.ar.2. in fi. & Bart. in l.3.ff..de uer.obli.
a Indistinctè . Ad de hic , quid nc. Bald. in l.qui hæredi.§. Plautius, ff.de cõd. & dem. Bellen.

SEB. SAPIA.
b Paramentũ . Vide Felin.in c.cum M.Ferra.colũ.11. cum se.s̃.de cõsti. Ab.in c. sicut pro certo, supra. eod.

tioni canonicę,cū succedat in locū bñfi-
cii.7.q.1.c.q̄ piculosum. Sed renūtiatio
facta añ ordinationē ñ valet,qa simonia
ca,vt hic.hoc dictū puto verū,vbi nō in-
teruenit iurm,qa hoc pactū tanq̄ de tur
pi nō valet.Sed si interuenit iurm, tūc ñ
puto, q̄ iste ordinat⁹ possit aliqd petere
ꝯ iurm, qa quo ad eū hoc iurm pōt serua
ri sine interitu salutis ęternæ,ar.ī c.debi
tores,de iureiu.vbi hac rōne tenet iurm,
& nō simplex ꝓmissio.Sed ordinator,vł
ꝓsentator nō possunt sine pctō virtute il
lius obligationis desistere, quomin⁹ illi
ordinato ꝓuideat; qa quo ad eū ñ pt̄ ser
uari ꝓmissio sine interitu salutis ęternę
nā hāc renūtiationē acquisiuit simonia
cè.ergo nō pōt pęnitere, nisi renūtiet &
resignet oēm vtilitatē inde cōsecutā, vt
in c.de his,s̄.e.& in c.īquisitionis, de ac
cu.ī prin.In gl ī uer.*præsentator*, in fi. ex
hac gl.colligunt duæ lec.ad istū tex.pria
est,q̄ hic nō ꝓpriè fuit cōmissa simonia;
ideo fit hic suspēsio tantū p trienniū.nā
hic ñ interuenit aliqđ ptiū, vel remissio
obligationis iā natę; & hāc lec. fi. tenet
hic Inn.dicēs,q̄ hęc simonia ñ fuit ꝯmis
sa ī ordine,sed in cōsecutione ad ipm or
dinē.nā & ordinator volebat ordinare,
5 & ordinat⁹ ordinari nullo dato. † Si aūt
ꝓpriè cōmitteret simonia ī ordine,ordi
nator esset ꝑpetuò suspēsus à collatione
ordinū;& ordinat⁹esset suspēsus nedum
ab ordine simoniacè recepto, sed ēt ab
aliis.1.q.1.c.reperiunt,& dixi ī c.p tuas.
2.s̄.e.Ex hac lec.infert, q̄ vbi ēt directè
simonia nō ꝯmittit ī ordine,ex quo ē cō
missa in cōsecutione ad ipm ordinē, nō
dispēsat alius citra papā, vt hic ꝓbat in
tex.qđ est ꝯ id,qđ dixi ī c.p tuas.3.s̄.eo.
nisi dicat,q̄ illud ꝓcedit, qñ ignorāter
qs excessit,hic qñ sciēter.nā min⁹peccat
ille,q peccat p ignorātiam,de pe.di.2.c.
sciēdū.Scđa lec.colligit, ibi: *& hoc itelli
ge*.& fuit additio, q̄ restrīgit hoc c.ut ha
beat locū,qñ crimē ē occultū, sec⁹, si ēet
manifestū,& hāc tenet Hos. & tenuit pri
mò ēt Inn.licet postea mutauerit, & Ar
chi.32.d.c.pter.§.uerū.Sed prima lec.pl⁹
mihi placet? qa ī veritate ordinator nō
habebat liberā facultatē ñ ordinādi nō
ductus aliqua turpitudine, sed tm̄ voluit
euitar damnū, qd inde posset cōseq sicut
ordinat⁹ñ itēdebat emer ordinē,sed uo-
luit seruare idēnē suū ordinatorē; & iō
ñ debēt isti puniri,sicut illi,q directè cō
6 mittūt simoniā. † Nā pęna dēt ēe cōmē
surabilis delicto.24.q.1.c.ñ afferam⁹, ī c.
q̄siuit,đ his q̄ fi.à ma.par.c.Nec ob.c.ve-
niēs 1.s̄.de test.licet.n.obligatio ibi iam
nō ēet orta,vt dicit hic Io.An. tñ hoc ve
rū respectu psentādi: sed respectu ecclię
obligatio erat orta, & illi parochiani ñ
solū volebāt seruari idēnes,imò q̄ đbitū
ecclię eis remitteret ex illa psentatione.

1 *Abbas venit appellatione monachorū, quia per abbatiā non desinit esse monachus; & hoc procedit in fauorabilibus: secus in odiosis, de quo latè, infra a.nu.2.*
2 *Scholarium appellatione venit rector.*
Beneficiorum appellatione non ueniunt dignitates, vel rectoria.
3 *Dispensatio respectu illorum, quibus conceditur, intelligitur strictè, sed respectu illius, à quo emanat, interpretatur large. 5.*
4 *Appellatione ecclesiæ parochialis in materia odiosa non venit ecclesia parochialis collegiata.*
5 *Habens potestatem legitimandi spurios item incestuosos, an possit legitimare spurium & incestuosum simul?*
6 *Simoniacus nō tenetur restituere q̄cquid cōsecutus est ex re simoniaca acq̄sita*
Vsurarius tenetur restituere quicquid vltra sortem principalem habuit.
Super simonia papa potest dispensare, quia est prohibita iure tantū positiuo.7.

CAP. XLVI.

MAndato. a Habet duo dicta. secūdū, ibi, *& ad resignationem*. Et ꝓpter breui-
tatē & varietatē lecturarū aliter nō summat.Ca-
sus literalis.Quidā recepit in mādatis à papa,vt
secundū cōstitutionē generalis cōcilii.s̄.e.c.qm̄,dispēsaret
cū monachis,q p simoniā aliquo dato in monasteriis sunt
recepti,nulla de abbatib.ī mādato pp̄ habita mētione.cō-
suluit papā iste,vtrū authoritate illi⁹ mādati possit dispēsa
re cū abbatib.Itē aliq sūnt adepti spūalia nullo dato ptio,
nullo pacto dādi,vel recipiēdi pcedēte,sed solo affectu ani
mi antecedēte hincinde;qrit,vtrū pp istū affectū teneātur
ad resignationē hmōi spūalium? Ad primū rñdet pa.q̄ mā
datū apostolicū ad abbatē ēt extendit,& sic cōstitutio illa,
qm̄ simoniaca,cōtinet dispēsationē p pa.exhibēdā.Ad ƒm
rñdet,q̄ isti p hmōi simoniā ñ tenēt ad resignationē spūa
liū,vel tpaliū,q̄ nullo pacto,sed affectu aīi pcedēte ex vtra
que parte taliter acqrunt; sed sufficiat delinquētib. p solā
1 pñiam in hoc casu satisfacere creatori.B. † No.1.ex tex.q̄
b ap lone monachorū venit abbas; b & ad hoc solet allegari
quotidie istud.c.q̄ pp abbatiā ñ desinit ēe monach⁹;& per
hoc dicit Io.An.s̄.in ꝓœ.ī prin. q̄ ap lone scholariū venit
c eorū rector.qa p rectoratū ñ desinit ēe scholaris;qđ c no.†
2 Sed ꝯ primū opponit de c.fi.de pb.vbi ap lone bñficii nō ve-
d niūt rectorię, vł dignitates; d & tñ nō desinūt esse bñficia;
ad idē.c.sedes,s̄.đ rescr.vbi expressis īferiorib.adiecta clau
sula gñali nō veniūt supiores.Sol.dicit Inn.hic multū suc
cinctè,q̄ hoc.c.ꝓcedit,vbi agit de salute ipsorū monacho
rū,sed ī ꝯriis versat odiū;iō erat fiēda stricta iterpretatio.
Et ex hoc sentit Inn.hic in dispositione odiosa, q̄ ap lone
monachorū ñ venit Abbas.Host.dicit,q̄ vtroq; casu ꝯside
rāda ē intētio scribētis.j.đ ver.sig.c.intelligētia. Et itētio
papę fuit,vt isti saluarēt; vr ergo idē itellexisse đ abbatib.
3 cadē rōne. † Vel ƒm Io.An.pōt dici, q̄ dispēsatio ē stricti
iuris & odiosa quo ad illos,cū qbus dispēsatur, sed quo ad
illū,cui cōcedit facultas dispēsandi, psonis ñ expressis,est
large interpretāda,qa quo ad eū vr bñficiū;& est dictū no-
tabile,sed nō psistit;sed simplr dicit, q̄ pl⁹ sibi placet pce-
dēs sol.d.Ant.tenet,q̄ in dispēsatione, cū sit stricti iuris,
nō venit abbas ap lone monachorū. sed hic iō cōprehēdit,
qa papa hic se retulit ad cōstitutionē gñalis ꝯcilii, vbi tex.
loqtur tā de platis,q̄ de subditis;ergo & hoc mādatū iuris
executiuū dēt itelligi, ꝓut loqtur ius intepretatū;ad hoc,
qđ hr ī aut.de fi.añ do.instr.na.§.1.Sed certè hoc dictū, lȝ
sit verū in se,tñ ñ cōgruit huic literæ:qa papa hic se retulit
ad ꝯstōnē gñalis cōcilii,nō vt dispēsaret cū oībus ibidē cō
tētis, sed vt dispēsaret ƒm illā cōstōnē, s.mutatis priorib.
locis,& inferiorib.assignatis.Itē Io.An.s̄.ī ꝓœ.sentit,q̄ ēt
in dispōne odiosa ap lone monachorū venit abbas,sed ꝯriū
postea sensit post Ar.ī c.vnico,de stat.reg.li.6. Breuiter cō
cordādo sic distinguerē, q̄ ī mā odiosa nunq̄ ap lone mo-
nachorū venit abbas; p hoc allego tex.in simili ī c. statutū,
4 đ ele.li.6.iūcto.c.licet canō,e.ti.& li.†Vbi hr, q̄ ap lone ec
clesiæ parochialis in mā odiosa nō venit ecclia parochia-
lis collegiata? qa hēt qualitatē collegii vltra parochiā; vñ
licet sit ecclia parochialis,nō tñ hēt illā qualitatē collegii,
sup parochia.ita in filī lȝ abbas sit ēt monach⁹,tñ hēt qua
litatē supioritatis sup alios monachos; & iō in mā odiosa
ñ dēt ꝯphēdi; & idē ī rectore scholariū,& facit hoc dictū
generaliter

SEB. SAPIA.
a Mādato. Ad materiā huius decretalis uide Rom. in cōsi. 259. per totū.
ZACHARIAS.
b Venit abbas. Ad de plenè Bar. in l. 4. ff. de stip. seruo. ubi dicit, quòd qñ relinquitur fratribus cappa & priori biblia, ipse prior habebit & cappam.
SEB. SAPIA.
b Venit abbas. Facit tex. in c. ad petitionem, s̄. de accusa. vbi comissa correctione monasterii vł cōmissa correctio abbatis, ubi no. Ioann. de Ana. uide Firmi. in uerbo, abbas, uer. 1.
SEB. SAPIA.
c Scholaris. Vide Bal. ī l. nec patronus, C. de ope. no. nun. & in l. q. squis C. de epis. & cleri. Feli. in proœ. Gregori. col. 4. uer. cęterū in ꝓposito.
ZACHAR.
d Rectorię, uel dignitates. Adde Car. in cle. auditor. nu. 9. & ibi remissiuè in apo. Cel. in uer. cōprehendit dignitates de rescri. Gemi. in c. 1. in princ. & ibi ēt in apo. eiusdem Cel. ubi examinat de ueritate huius dicti in apost. in uer. non est dignitas, de eo, q̄ mit. in poss. causa rei ser. li. 6. & istū in c. ī nostra, & quod ibi dixi in apo. ad eum nu. 1. in uer. si ne præbenda, supra de rescri.

a generaliter ad statutū a,qđ punit scholarē deferentē arma,
uel aliud faciētē, ut non cōprehendat eorū rectorē,licet sit
scholaris. Si uerò materia nō sit odiosa; & tūc si ꝓuisio est
fiēda p ipsum abbatē,ut qa mandat abbati, ut possit absol-
uere monachos suos; & tūc ipse nō cōprehendit,ut no.Ioā.
de Lig.in cle.attēdētes,de sta.reg.facit.c.fi.de insti.Aut ꝓ-
uisio est fiēda p aliū: & tūc cōprehendit abbas,arg.optimū
ex no.in pall.c.statutū,& optimè ꝓbat hic in tex.hic.n.age
5 bat de salute eorū. † Et no.qđ dixi,q̄ dispēsatio ñ est stricti
b iuris, qñ ꝯcedit in fauorē illius,cui dat ptās, b qđ optimè ꝓ
bat hic ƒm istū intelłm·secus,si habet respectus ad psonas,
cū qbus est fiēda dispēsatio:qa tūc dēt fieri strictissima in-
terptatio:quia oīs recessus à iure cōi est odiosus,ut est tex.
in c.fi.de fil. psby.li.6.& in c.qđ dilectio,de cōsan.& affi.Et
c ista notabiliter defendunt dictū Bart. c in l.1.ff. de uer.obl.
ubi dicit,q̄ si dat ptās legitimādi filiū adulterinū, itē ince-
stuosum,poterit ille legitimare adulterinū & incestuosum
simul: quia in materia larga sub simplici ueniunt mixta,ut
in l.si ita,ff.de libe.& posth.Cōtra hoc dictū ultimū Bar.te
nēt cōiter canonistę in c.p venerabilē, qui fi.sint leg.quia
dispēsatio ē stricti iuris.Sed pt dici,ut s̄.dixi,saluādo utrū-
que dictū,q̄ ubi dat ptās alicui in eius fauorē dispēsandi cū
aliquib⁹ nō expsis,tūc tanq̄ principis bñficiū est latissimè
interptandū:& ita sentit hæc gl.1.quā no.& hoc casu ꝓce-
dit dictū Bar.secus,ubi exprimunt psonæ,cū quib⁹ dēt fieri
6 dispēsatio,ar.in c.sicut,de pbē.li.6.† In gl.fi.ibi: *sed secus ui-
detur in usura*.no.ergo ex gl.q̄ usurarius tenet restituere q̄c
quid ex mutuo cōsequutus est, licet nullū pactū expsè pces
serit:sed dūtaxat sola affectio mutuātis,utq a nō erat aliàs
mutuaturus,nisi habuisset illā spē cōsequēdi aliquā utilita
tē:secus in simoniaco, ut ex sola affectione nō teneat resti-
tuere q̄cqd inde cōsecutus est: sed satis est agere pñiam de
mēte deprauata.Sed hæc gl.nō dat rōnē diuersitatis. Host.
dicit diuersitatis rōnē fore:quia usura est ꝓhibita utroque
testmto,nec papa in ea dispēsare pōt:sed simonia in bñficio
d est ꝓhibita ex sola cōstitutione d ecclesiæ, & in ea papa di-
spēsat.& no.ex hoc dicto Hosti.q̄ in bñficio nō cōmittitur
simonia de iure diuino:sed dic,ut plenè dixi in c.1.s̄.e. Sed
hæc sol.Host. restringit multū istā lrām,ut nō ꝓcedat in si
monia de iure diuino:quia tunc papa dispensare nō posset,
& utroq; testamēto est ꝓhibita.1.q.3.c.ex multis. Alii di-
e cunt,q̄ hic nō fit restitutio:quia simonia e ꝓpriè concernit
actū exteriorē,& uēditionē: sed usura cōcernit aīam iux-
ta illud euāgelicū:mutuū dātes nil inde sperātes,& hæc so.
fuit abbatis in c.ꝯsuluit,de usur.sed p hoc (ut dicit Io.An.)
nō reddit rō,quare usura magis cōcernat aīam, quā simo-
nia.Alii dicūt alr & uario modo.Io.An.dicit,q̄ magis vul
nerat bonū charitatis sperare lucrū ex mutuo,q̄ ex bñficio,
quia in mutuo teneris mihi reddere tantundē,sed in bñfi-
cio tu cōsequeris utilitatē sine alia restitutione.Itē magis
quis obligat ad mutuū,q̄ ad bñficiū cōcedendū; quia ex mu
tuo minus lędit mutuās,sed in donatione secus.Itē in simo
nia mēs utriusq;s.dātis & recipiētis pt esse deprauata,& iō
melior est ꝯditio possidētis, sed in mutuo tm̄ est deprauata
mēs mutuātis,& iō tenet restituere. Sed aduerte,quia istę
rōnes nō cōcludunt,si bñ pōderent. Ista.n.ultima rō nō est
gñalis,qa possibile est,ut in simonia tm̄ sit deprauata mens
unius.exēplū.eps cōtulit bñficiū clerico cū intētione prin-
cipali ꝯndi aliqđ tpale,ille clericus liberaliter ignorās itē
tionē epi ī remunerationē fecit aliqua dona epo,certè hoc
casu solū deprauata mēs unius,sicut in usura,& tñ tex.loqt
indistinctè;ergo rō nō est bona,cū debeat esse gñalis: pce-
dētes rōnes ēt nō ꝓcedūt.nā militarēt,ubi qs ꝯferret bñfi-
ciū de suo:qa tūc plus grauat donādo,q̄ mutuādo:sec⁹ aūt,
ubi ꝯferret spūalia,ad q̄ tenet rōne officii sui, nec in aliquo
grauat:sed ille,q mutuat,cessat a lucro,qđ inde posset ꝯseq,
si nō mutuasset; uel ex mutuo fortè cōsequeret aliqđ dānū.
7 †Do.An.adducit unā rōnē ualdè gñalē,& quasi p alia uer-
ba incidit cū opi.Host.q̄ in usura q̄s te-
net ꝯ ius diuinū & humanū;iō tenet re-
stituere, sed ī simonia tenet ꝯ ius huma
nū,qđ quidē ius ꝓhibet actū exteriorē,
sed certè hoc nō ꝓcedit indistinctē. nā
Giezi, q primò cōmisit simoniā in uete
ri testmto,nullū pactum expsè fecit;sed
ex sola aī prauitate fuit à Deo lepra p-
cussus.1.q̄.1.c.cito turpē.Itē sicut dicit
euāgeliū,mutuū dātes &c.ita dicit alibi
ī istis spūalibus; gratis accepistis, gratis
date.Itē facit c.tua,ī fi.s̄.e.& iō malè pt
reddi rō diuersitatis, nisi dicamus illud
inductū ī odiū usurarū; quia si hoc esset
pmissum, daret sæpe materia figmētis,
ut sine pacto soluerēt usuras, uel ut re-
stringat hoc c.ad simoniā ꝓhibitā ex cō
stitutione ecclesię,uel ut intelligat ī ef
fectu & spe secūdaria,& nō primaria,&
hoc eēt tutius tenēdū,ut ibi intētio fuit
principalis, immineat restitutio.

Ne prælati uices suas, uel ecclesias sub annuo cēsu concedant. Rubr.

Suprà uisum est de simonia in genere, nunc subdit de quadam ipsius specie, s.ne præla. uices suas.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non potest uendere suam iurisdictionem episcopalem. 5.uide.j.c.proxi.*
Simonia non committitur, si eps uēdit suam iurisdictionem temporalem, quam habet in diœcesi.
2 *Constitutio antiqui iuris declaratoria apponendo nouam pœnam respectu pœna non extenditur ad præterita, sed ad futura tantum.*
3 *Verba futuri temporis important actum fieri per sententiam, non ipso iure.*
4 *Salarium licitè capiunt assessores, uel aduocati & similes locantes operas suas.*
Iurisdictio non dēt uēdi, uide.j.c.prox.in primo no.

CAP. I.

PRæterea. Qui dat pecuniā,ut epalem,uel spiritualē iurisdōnem exerceat, officio suo priuat;& sic cōferēs illud amplius cō ferre nō poterit,& canonicè puniet.h.d.cū c.seq.
& primò ponit excessum,quē scđò punit,ibi: *præsentis*. Ca-
sus lralis.Quidā epi pro certa quātitate pecuniæ uendebāt
epalē iurisdōnem quibusdā,q decani uocabant, statuit cō-
ci.Lat.q̄ qui de cætero iurisdōnē epalē taliter receperint,
officio suo priuent,& episcopi conferēdi hoc officiū pote-
1 statē amittāt.B.† No.1.ex tex. q̄ iurisdō epalis nō pōt pro
ptio uendi.Est.n.qd spirituale;pro hoc qđ no.in c.decerni-
mus, s̄.de iudi.& idē dicendū de alia iurisdōne temporali.
nō.n.dēt uendi, ne subditi grauent, in aut.ut iudi. sine quo
suffr.& aut.de man.prin.§.illud tñ ƒm Inn.& Host. ubi uen
dit iurisdō spiritualis,simonia cōmittit:secus, si uendit tē-
poralis iurisdō, licet tale lucrum sit turpe & cōtra legē, ut
s̄.dixi.dans ergo pecuniam, ut habeat iurisdictionē tpalē
nō cōmittit simoniam, licet alias grauiter peccet; ad hoc,
qđ no.in c.nemo,de simo.& 1.q.3.in summa, licet cōtrariū
2 uideatur notare glo.j.c.proxi Sed limita,ut ibi dicā.†Se-
cundò collige,ibi: *de cætero præsumpserit, &c.* q̄ constitutio
antiqui iuris declaratoria apponendo nouā pœnā tantū
respectu pœnæ extēditur ad futura,& nō ad præterita, & cō
cor.c.cū tu j.de usur.& c.quoniā,s̄.tit.proxi. & ibi remissi-
uè.nā ante, q̄ emanaret hoc c.iurisdictio episcopalis uen-

a Statutū. An appellatione scholaris comprēdat rector, adde qđ not. Ant. in ꝓœ. Greg. & adde, q̄ maximè in materia pœnali appellatione scholaris non cōprenditur rector: & hoc optimè ꝓbatur p tex. in c. licet canon, coniuncto c. statutum, de ele. li. 6. ubi dispositio gñaliter loquēs de psbytero parochiali nō extēditur ad illū, q̄ preest collegio, & ita rñdet Host. & de ista q. uidē Abb. in pœm. Gregor. Bellen.
SEB. SAPIA.
b Potestas. Vide Feli. in c. postulasti, col. 14. uer. limita quartò, s̄. de rescri. ubi allegat Io. An. hic, & cōprobat ex pluribus hoc dictum.
c Dictū Bar. Vide Ant. in c. & si clerici, de iud. Bellē.
d Constitutione. Pro ista doctrina uide gl. ī c. ex pte, el j. de off. dele. & uide oīno quod not. Abb. in c. ex tuæ. s̄. eo. Bellen.
e Simonia. de dña inter usuram mentalē, & simoniam mentalē, uide Archi. 14. q. 3.

di nõ poterat,ut ſ̃.tit.proxi.in c.ad noſtrã:ſed hic apponitur noua pœna. Sed cõtra hoc & cõtra tex.opp.de c.j̃.proxi. vbi imponit̃ grauior pœna. Gof.ſoluit primò, q̃ hic loquat̃ de obuẽtionib⁹ iuriſdõnibus.ibi cũ uẽdit̃ ipſa iuriſdõ.Sed certè hæc ſol.nõ eſt bona:qa tex. dicit, exercebãt iuriſdõnẽ data pecunia.ergo ñ dabat̃ dũtaxat ꝓ obuẽtionib⁹. Itẽ qa ipſe obuẽtiones licitè uẽdunt̃, ut j̃.c.fi. Scd̃ò ſoluit, q̃ hæc pœna apponit̃ ipſo iure.ibi tex.loquit̃ inſtituta accuſatiõe. hæc ẽt ſolu.nõ eſt bona:qa hic eſt pœna apponẽda, & ñ ipſo iure impoſita,ut ꝓbat tex.ibi:*priuetur*,& ibi:*amittat* † Nam, ubi pœna apponit̃ ꝓ uerba futuri tpis, reqrit̃,ſnĩa,[a] ut dicit glo.& bñ in rꝛa,in pœnis,de re.iu.li.6.& in c.q̃ſqs,de elec. & ĩ l.in crĩminali,C.de iur.om.iu.& plenè dico.in c.ſi diligẽti,de fo.cõp. Dic ergo ſm Hoſt. q̃ iſtud capl'm limitatur & ſuppleẽ ꝓ c.ſequẽs.expone ergo tex. *priuetur officio ſuo*,i.remoueat̃ à clero,ſ.per depoſitionẽ, & ſic ꝑdet oẽ offĩm eccl'ia ſticũ.& dũ dicit ĩ fi.*ptãt̃ amittat*: ſupple, & canonicè puniat̃,ut j̃.c. ꝓxi. & pœna canonica eſt, ut deponat̃ & notet̃ infamia.i.q.3.in c.ſi.& ꝑdit ptãt̃ hoc offĩm cõferẽdi,ut hic:prima tñ pœna includit in ſe iſtã † In gl.2.ibi *conſtituere ſalariũ de camera*,&c.rõ diuerſitatis inter hunc caſum & ꝓcedẽt̃ eſt:qa uicarius recipiẽdo ſalariũ vł locare o pas ſuas.nõ.n.dẽt qs ſtipendijs ſuis militare, vł in c.cũ ex officij,de ꝓſcr.ſic & aſſeſſori ſtatuit̃ ſalariũ,in c.ſtatutũ.§.aſſeſſorẽ,de reſcr.li.6. ſic & aduocatus licitè uẽdit patrociniũ ſuũ.14.q.5.c.nõ ſanè. Sed in caſu ꝓcedẽti, qñ eps capit pecuniã ab officiali, tũc uidet̃ uẽdere ipſam iuriſdõnẽ, & tẽdit ĩ grauamẽ ſubditorũ:qa officialis,ut ali qd lucret̃ ultra pecuniã datã ſuperiori, ꝓ fas & nefas inducere[b]t̃ ad extorq̃ndũ: pœnã: modicã culpã faciet grauiorẽ, & ſæpe puniet burſam,ubi puniẽda eſſet ꝓ ſona.Ex hoc ergo multa mala ꝓueniũt; ad hoc tex.j̃.c.,ꝓxi.In ea gl.ibi:*at contra*. dic,q̃ illud ar.ꝓcedẽs nõ colligit̃ ex tex. nã poſſent hr̃e iuriſdõnẽ,nõ tñ epalẽ,ꝓ qua nũc ſtatuebant ptiũ Et an iſti inferiores ꝑlati citra eꝑm habeãt iuriſdõnẽ in foro cõtentioſo,dic ut plenè no.in c. cũ ab eccleſiarũ,de off.ordi.& 11.q.1.c. experiẽtiæ,& in c.cũ in cũctis.§.inferiora,de elec.† In gl.ſi.in fi. ſentit hęc gl.q̃ obuẽtiones iuriſdõnis tanq̃ fructus poſſunt vendi Sed dicit Inn.q̃ nõ debẽt vẽdi exercenti illã iuriſdõnẽ;& bñ loquit̃. nã ꝓp cõnexitatẽ uident̃ ipſam iuriſdictionẽ uẽdere.1.q.3.c. ſi quis obiecerit: ſed alii fructus eccleſiæ bñ poſſunt vẽdi vnicuique ſecundum Hoſt. tene menti.

ZACHAR.
a Requiritur ſententia. limitabis hoc dictũ,niſi eſſet inſertũ aliq̃ iſtorum uerborũ omnino, uel ipſo iure,mox, illico, & alia id genus, de quibus ꝓ Frãc. de Cre. ſingu.7.in cip.tu ſcis, q̃ uerbũ Matth.Mat.ſingu.112.inc. no.q̃ ubicunq;, & ſing. 150.inc.no.q̃ ubi lex,& Fel. plenè ĩ c.Rodulphus,col. 16.& ſeq. ſ̃.de reſcri. de quo plenè per Bal. in l.1.co. 7.C. de his, quæ pœn.no.
SEB. SAPIA
2 Sententia.Vide Ia. in l.cũ poſteà, q̃ in 3. not. C. de pac.& in l.2. in 5. not.C. de iur.emphy. ubi limitat, hãc regulã, ut ibi ꝓ eũ poſt Sal.& ui de Frãc.Cre.in fingu.7. inci.tu ſcis.
SEB. SAP.
b Conſentire.Vide quod no. Bar. ꝓ illum tex.in l. ſi.C. de deſertor. lib.12.
SEB. SAP.
c Iuriſdictionẽ . multa ad hæc all. Iaſo.in rubr.ff.de off.eius, cui mandatur.quæ limita,ut per gl. in clẽ.2.in gl.a intep.de reſcr.

Vicarius generalis epiſcopi habet iuriſdictionem ordinariam, ſiue ſit ad tempus, ſiue in perpetuum.
Epiſcopus quibus caſibus poſſit dare ordinariam iuriſdictionem.
Conſuetudo dat ordinariam iuriſdictionem.

CAP. IIII.

Quoniam. Summatũ eſt.ſ̃.c.ꝓxi.Diuiditur: quia primò ponit exceſſum, quẽ exp̃ſſa cã finaliter ꝓhibet.ſecũdo pœnã addit,ibi: *quod ſiquis*. Caſus literalis.Epi & Archi.ad agendas uices ſuas & cãs eccleſiaſticas terminãdas quibuſdã de cauſis archiꝑbyteris ſub annuo ꝓtio cõmittebãt: quod in ſubuerſionẽ iudiciorũ,& grauamẽ ſacerdotũ redũdabat:ſtatuit cõci.Turo.q̃ iſtud de cætero non fiat.Et ſi qs ꝑcerit, remoueat̃ à clero;& eps,qui hoc ſuſtinuerit,q̃ iudicia eccleſiaſtica diſſimulat puerti, canonicè puniat̃. Ber. Not.1.ex tex.q̃ uẽditio iuriſdictionis ſpũalis tẽdit in grauamen ſacerdotũ,& ſubuerſionẽ iudiciorũ . nã ſæpe(ut dixi in ꝓcedẽti c.iſti emptores iuriſdictionis grauãt ſubditos ꝓ fas & nefas,ut extorqueãt pecuniã.Itẽ ſubuertunt̃ iudicia:quia ſæpe punit̃ res,ubi deberẽt puniri ꝑſonæ:& ſæpe ferunt̃ ſnĩe ꝗtra iuſtitiã eis corruptis datiõe pecuniæ.† Vltimò colligit̃ eꝑm puniri ex ſola diſſimulatione. nã cũ teneat̃ ex offo ſuo obuiare,diſſimilitudo uidet̃ cõſentire[b].44.di.c.Epheſiis. † In gl.1.ibi:*maximè cum iuriſdictio ſit ſpiritualis*. no.gl.nã ꝓp hãc dictionẽ,maximè,uidet̃ uelle,q̃ ſimonia cõmittat̃, cũ uendit̃ ẽt iuriſdictio tpalis:qđ eſt ꝑ id,qđ dixi poſt Inn. & Hoſti.ſ̃.c.ꝓcedẽ.Sed cõcordãdo ꝑt dici hãc gl.,ꝓcedere,qñ iuriſdictio tpalis hẽt depẽdẽtiã ab offo eccleſiaſtico.nã ꝓp lã cõnexitatẽ & depẽdẽtiã cõmittit̃ ſimonia;ad hoc,qđ dixi in c.cõſulere,ſ̃.ti.ꝓxi. Cõtraria op.n.,ꝓcedit,ubi iuriſdictio eſt merè tpalis nullã habẽs depẽdẽtiã ab offo eccleſtico.† In gl.2.in fi.Hoſt.dicit,q̃ in duobus caſib⁹ eps dat iuriſdictionẽ ordinariã. Primus, qñ cõſtituit officialẽ gñalẽ in ꝓpetuũ,vel ad tps, put ſibi placet,q̃ appellaſ uicarius,uel uicedñs.nã uicarius gñalis epi hẽt iuriſdictionẽ [c]ordinariã, ut no.in c.ſua,de off uica.& in c.pe.eo.tit.lib.6.& in c.plectis,25.di. Secũdus caſus,qñ cõfirmat,uel inſtituit ꝑlatũ habentẽ iuriſdõnem. Pòt addi & tertius.de quo in gl.qñ hoc hẽt cõſuetudo. † Sicut.n.cõſueiudo dat iuriſdõnẽ ordinariã,ut in c.cũ cõtingat,de fo.cõp. ita ꝑt dare & ptãt̃ dandi hãc iuriſdictionẽ ordinariã,nt in c.cũ cõtingat, de fo.cõpe. Poſſet ẽt dici, q̃ in duobus ꝓcedẽtibus caſibus nõ eſt ꝓprie ipſe eps, qui dat ordinariã, ſed lex ipſa interueniẽte miniſterio & facto eꝑi.Et an gñaliter quis poſſit dare ordinariã iuriſdictionẽ,dic ut no.Inn.in c.cũ ab eccleſiarũ,de off.or. & ut no.in l.qa,ff.de iuriſd.om.iu.In gl.ſi.uel dic ſm Ioan. And.q̃ pœna canonica eſt pœna depoſitionis cum nota infamiæ;& dic nt dixi.ſ̃.c.proxi.

SVMMARIVM.

Rector alicuius eccleſiæ ſi fuerit impeditus aut tẽporaliter, aut perpetuò,debet ſibi adiungi vicarius ex prouiſione & conſenſu epiſcopi, aliquando ipſe rector propria authoritate facit.
Clericus an licitè poſſit operas ſuas ſpirituales locare, ſiue ſit diues,uel non?
Laicus an poſſit relinquere aliquid eccleſiæ cum onere,ut dicantur ſinguli mẽſibus tot miſſæ,uel huiuſmodi?

CAP. III.

Quoniam. Regimen eccleſiæ ſub annuo cenſu cõmitti nõ debet.h.d. Et primò narrat cõſuẽtudinẽ, quã ſecundò ꝓhibet,ibi: *ne id*. Tertiò cãm reddit,ibi:*quia*. Caſus literalis conſuetudo erat in quibuſdam locis cõtra inſtitutionẽ ſanctorũ patrũ introducta, ut ſacerdotes ſub annuo pretio ad regimẽ eccleſiarũ cõſtituerent̃. ꝑcepit cõci.Turon.ne id de cætero fiat:quia dũ ſacerdotium tal.ter uenale diſponit̃,ad præmiũ retributionis æternę cõſideratio nõ habet̃.B. No. 1.ex tex.ex fi.Iræ,q̃ ſacerdos in regimine eccleſiæ dẽt habere conſiderationẽ ad præmiũ æternæ retributionis, nõ aũt ad lucra tẽporalia;ideò tẽporalis promotio ſem ꝓ qrit tẽporalia:

SVMMARIVM.

1 *Diſſimulatio inducit conſenſum.*
2 *Simonia non committitur in uenditione temporaliũ, puta officiorum & c. niſi habeant aliquam connexitatem ſpiritualium.*

poralia:ſpũalis uerò ſemꝑ qrit æterna:q̃a qđ natũ eſt ex ſpiritu ſancto,ſpũs eſt: qđ natũ eſt ex carne,caro eſt: ideò quia impoſſibile eſt,ut bonũ ſit regimẽ illius, q̃ ꝓ pecuniã illud acquirit,ut 1.q.1.c. principatus, quẽ aut ſeditio extorſit &c.
1 † In gl.1.in fi.uidet̃ hæc glo.ſentire,q̃ pp impedimentũ rectoris eꝑs debeat ſibi ſtatuere uicariũ in eccleſia;de hoc uide,qđ no.Io.An.in c.cũ ex eo,de elec.lib.6.in nouella,& uide bo.gl.2 1.q.2.c.ꝑcipimus, & tex.in c.extirpãdæ,in §.q uerò,de ꝓb.& glo.in cle...de exceſ.ꝑla. Et cõcludit,q̃ aut impedimẽtũ eſt ꝑpetuũ, ut qa hẽt eccleſiã curatã annexã ꝓbẽdæ eccleſiæ cathedralis; & tũc dẽt ibi inſtitui uicarius ꝑpetuus cũ cõſenſu eꝑi,de quo dic,ut in ꝓallegato.§. q uerò.aut impedimentũ eſt tpale,& ſi eſt ad tps modicũ,puta ad unã,uel duas ſeptimanas; & tũc ipſe ꝓ ſe ꝑt̃ ſibi inſtituere uicariũ tpalẽ; ad hoc,qđ no.in c.ꝑcipimus,ꝓalle. Aut impedimẽtũ eſt magis longũ; & tunc dẽt hoc facere cũ cõſenſu eꝑi,vt in
2 ꝓall.c.cũ ex eo,& qđ ibi no.& facit c.puenit,de appel.† An aũt clericus ꝑt̃ licitè operas ſuas ſpũales locare, ſiue ſit diues,uel pauper: & an laicus dando rẽ tpalẽ eccleſiæ ꝑt̃ apponere cõditionẽ ſpũalẽ,ut puta ut fiat anniuerſariũ,uel dicant̃ tot miſſæ;tractat hic Inn. ſed doct.cõiter tractãt in c. ſignificatũ,de ꝓb.ubi cadit melius,& aliqd dixi ĩ c.ſuã,ſ̃.tit. proxi.& uide gl.in ꝓalle.c.ꝑcipimus;tene menti. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Reditus, ſiue fructus eccleſiæ poſſunt concedi alteri ſub annua penſione, & etiã obuentiones eccleſiæ cum moderamine,de quo infra, nu.9.*
2 *Alienatio rerum eccleſiarum uſque ad 7.an. potẽſt fieri ſine conſenſu epiſcopi, & ſine ſolitis ſolemnitatibus.*
3 *Fidem ſuam frangens poteſt ſua eccleſia priuari.*
4 *Rector eccleſiæ poteſt locare fructus eccleſiæ ſuæ toto tempore uitæ ſuæ.*
5 *Succeſſor in beneficio, uel in alia re temporali, an teneatur ſtare colono, durante tempore, quo habuit a prædeceſſore.*
6 *Tempus longum dicitur ultra decennium: modicum uerò intra decennium.*
7 *Fructus beneficij prouenientes poſt mortem & ante collationem reſeruantur ſucceſſori.*
8 *Pupillus tenetur ſtare contractui inito per tutorem.*

CAP. IIII.

1 *Querelam.* †Fructꝰ eccleſiarũ ſub annuo cẽſu concedi ꝑnt. Et primò ponit cõductoris q̃relã. Secũdò dat ei iudicẽ,ibi:*ideoque*. Caſus literalis.G. rector eccleſiæ de Capella ,puĕtus illius eccleſiæ locauit,ſeu conceſſit magro Gul. vſq; ad ſeptẽniũ,certũ cenſum eidẽ rectori annuatim reddẽdo,ꝑſtita fide ab ipſo rectore dicto magro, q̃ uſq; ad dictũ tps nullã iniuriã, uel grauamẽ inferret ſup ipſa eccleſia eidem:ſed ipſe ꝓtra fidẽ ꝑſtitã ueniens añ uniꝰ anni ſpatiũ eccleſiã ipſi Gu.auferre ꝑſumpſit. vñ idẽ magr̃ cõqueſtus eſt dño papæ. d Ideoq; mãdat papa eꝑo Exonen.quatenus,ſi eſt ita,rectorẽ illũ cõpellat,ut ꝑtã eccl'iam dicto Gu.reſtituat,& uſq; ad tẽpus cõſtitutũ,ſm quod inter eos cõuenerit,ipſum cãdẽ ec
2 cleſiã ꝓmittat pacificè poſſidere.† Not.1.in tex.rectorẽ ec- 7
cleſię poſſe fructus eccleſię ſuæ & oẽs obuentiones locare uſq; ad 7.annos, ẽt nõ interueniẽte authoritate ſuperioris alicuius; qđ no. Ex quo inferẽ,q̃ cõceſſio uſq; ad ſeptenniũ nõ exigit ſolẽnitatẽ,quæ ſolet & dẽt interuenire in perpetuis alienationibus. Scd̃ò nota locatorẽ poſſe compelli ad ſtandũ ꝑcisè cõtractui locationis. nã cõtractus à principio ſunt uoluntarii, ex poſtfacto neceſſitatis.l.ſicut,C. de actio.
3 & oblig.† In gl.1.in fi.no.bñ gl.q̃ nedũ trãſgreſſor iuramẽti,ſed ẽt fractor fidei pòt priuari eccleſia ſua; [a] & idẽ no.in 8
c.puenit,de fideiuſ. Sed an hoc ſit uerũ,plenius dico in c.ad aures,qđ me.cau.& in c.2. de ſpõ. & uide ꝓ Arch.22.q.5.c.
4 iuramẽti.† In gl.2.in fi.no.glo.q̃ quotidie ſolet allegari. Et primò no.ex ea,q̃ rector eccleſię ꝑt locare fructus ,p toto tpe uitæ ſuę; qđ ẽt ſenſit Fed.cõſi.50. Hoſt.ĩ ſumma de his, q̃ fi.à ꝑla.§.fi. † Sed an ſucceſſor teneat̃ ſtare ꝯctui inito ꝓ pdeceſſorẽ decedentẽ añ finitũ tps locationis,multa hic & alibi ſcribunt̃,& uario modo dr̃:ſed clarè ,ꝑſequendo & capiendo opiniones efficatiores tã canoniſtarũ, q̃ legiſtarũ, duo principaliter uidẽda ſunt.Primũ,nunqd ſucceſſor in bñfi cio tenet̃ ſtare ꝯctui mõ ꝑdicto.Secũdũ, qd de alio ſucceſſore. Quo ad primũ di a ſtingue,q̃ aut locatio fuit facta ad ñ modicũ tẽpus, aut ad modicũ. Primo caſu, nõ tenet locatio. unde ipſemet locator non tenetur ſtare,niſi facta fuerit in ca- b
ſu licito,ut in aliquo illorũ caſuum, qui no.12.q.2.in ſumma,& ſeruata ſit ſolẽnitas, q̃ debet interuenire in perpetuis alienationibus; ad hoc cle.1.de rebus ec cle.non alie.& 10.q.2.c. hoc ius porrectũ.§.perpetuò,iuncta gl.& ſi iſta interueniunt, tunc ſucceſſor teneẽ ſtare ; & ſi eccleſia eſſet leſa , poſſet petere reſtitutionẽ in integrũ aduerſus contractũ,ut in c.1.de in integrũ reſt.& in c.ad nram, de rebus eccl nõ alie.† Quod autẽ dicat̃ tps longum, cõiter dr̃. ſi excedit decennium[b]: nã ex tali ꝓtractu uidet̃ alienari dñium:ideò debet interuenire ſolennitas cõſueta in perpetuis alienationib⁹, ut in iuribus ꝑallegatis, & facit c. nulli, ſ̃.de rebus eccl.nõ alie. Si uerò locatio facta eſt ad modicũ tẽpus (& quod dicatur modicũ, eſt arbitrariũ : ſed cõiter dicitur vſque ad decẽnniũ,ar.hic, & no. in cle.1.de rebus eccl.non alie.) & tunc c
ſi erat clericus nõ habẽs adminiſtrationẽ, ut ſimplex canonicus; & nõ tenetur ſucceſſor ſtare cõtractui:qa non põt[c] canonicus,ſeu alius nõ habẽs adminiſtrationẽ obligare bñficiũ ultra tẽpus uitę ſuę.nã datur ſibi ꝑbẽda,ut inde uiuat,& ſic ęquiparat uſuario, uel uſufructuario ſm uarias opiniones vñ nõ hẽt obligare ſucceſſorẽ,ſicut dicimus in locatione facta ꝓ uſuariũ,uel l.ſi qs domũ,ff.loca. hoc uerũ ſm doctores, niſi[ex] cã rõnabili,& interueniẽte authoritate eꝑi ad maius tps locatio facta ſit . tũc.n.ſucceſſor tenet̃ ſtare:qa tũc videt̃ facta ab hñte ad miniſtrationẽ . Si uerò ſit clericus hñs adminiſtrationẽ, ut plebanus, ſeu alius rector curatus,& tũc aut locauit noie ꝓ prio[d],& nõ teneẽ ſucceſſor ſtare,& ſi qd d ꝓceptũ fuerit poſt mortẽ prędeceſſoris añ bñficiũ collatũ, ꝑt iſte ſucceſſor petere ab hærede clerici, uel ẽt à cõductore?
7 † Quia fructus ,pueniẽtes poſt mortẽ & añ collationẽ reſeruant̃ ſucceſſori,ut in c.relatũ,de teſta.& in c.pñti, de off.ord. li.6. Si uero locauit noie eccleſię, & tũc cõiter diſtinguit̃,q̃ aut utilitatẽ eccleſię:& ſucceſſor teneẽ ſtare. Aut inutiliter,& aut fuit ſeruata ſolẽnitas, q̃ ſolet d interuenire in alienatione : & ſucceſſor teneẽ ſtare:aliàs ſecus,arg.in c.2.de ꝓca. & ĩ c.2.de re.ꝓmu.† Sed d.Aut tenuit,q̃ ex quo habuit adminiſtrationẽ, licet ſolus locauerit,teneẽ ſucceſſor ſtare . Sed ſi ſolut ultra tps uitę illi[e],ſibi eſt iputãdũ:ꝓ hoc l.ſi tutelę,ff.de adm.tut.ubi tenetur pupillus ſtare cõtractui inito per tutorẽ;quaſi uelit dicere,q̃ ſolutio fẽta ultra tps uitę illi[e] ñ ꝓiudicat ſucceſſori, ſi ꝯctus tenet mero iure,& certè iſte artic[e]ul vł ſatis dubitabilis,& doctores cõiter tenẽt primũ,ut ſi inutiliter fecit,ñ tę

SEB. SAPIA.
a Eccleſia ſua.Vide latè per do.Abba.in c.querelam, in pen.& ult. col. ſ̃.de iureiuran.
SEB. SAPIA.
b Decennium.Add de,quod dicat̃ lõgũ tẽpus,Alex. cõſil. 1. & 17. prim. lib.& an ſucceſſor in ꝑlatura teneat̃ ſtare colono,uide Anc.conſi.115.Ange.conſi.244.& an ſi locutio ſit facta ultra tps debitum, ualeat ſaltẽ in tpe debito, per Cald. conſi.7. de loca.
ZACHARIAS.
Adde Bal.in l.q̃cunq;.C. de bon.q̃ lib.& ĩ rub. & l.1. de ꝓſcrip.lon.tẽp. & in rub. q̃ ſit lõgũ.& Bar.in l.1. §.q̃ aut,ff.de ſupfi.ubi quod dicat̃ longum tempus.
SEB. SAPIA.
c Non ꝑt, q̃ ſucceſſor i canonicatu non teneẽ ſtare colono,tenet Ang. ĩ cõſi.245. inci.qa oẽ datũ optimũ,& do.Abb. in diſpuinci. Sempronius clericus,& Imo.& Ro.in l. ſi filio.§. uir in quinquẽniũ ff.ſo.ma.Bal.& Sa. in l.emptorem,C. loca.Alex.in l.iubemus nullam, in apoſt.C. de ſac.ſa. eccl.Bal. in conſi. 38.inci.in Chriſti nomine, papa,i 1. parte, & in conſi. 222.in tertia ꝑte, & in cõſi. 126.inc. reuerendus pr̃, in 3.parte, & Bal. in c.1.qui.ſuc.te. & ĩ l.2.uer.4.opp.C.de li.ꝑteri. Abb.Are. & mod.in c.ex literis, ſ̃.de,ꝓbatio. Pe.de Anch. in cõſi.115.inc. ſm ordinem dubiorum.
SEB. SAPI.
d Nomine ꝓprio. Vide Pe.de Anch. idem tenentem in conſil. 290. alias. 295.inci.uiſo diligenter tenore inſtrumenti.

neatur successor ēt stare ꝯ̃ctui. Sed pos d
set dici,ꝙ aut apparēter contractus fuit
initus in dānū ecclesiæ:& nō teneat̄ suc
cessor stare : & sic ꝓcedet prima opi.qa
nō hēt ptātē deteriorādi cōditionē ec
clesiæ,ut in c.2.de donatio.Aut apparē
ter ꝯ̃ctus uidebat̄ initus in utilitatē ec-
clesiæ;& tūc tenet cōtractus: sed ptextu
læsionis poterit peti restitutio in inte-
grū,arg.in c.1.de in integ.resti.Sed ꝯtra
pdicta ob.tex.in l.emptorē.C.loca.ubi
emptor rei locatæ, & sic successor nō te
net̄ stare ꝯ̃ctui locationis factæ p pde-
cessorē.Sol.illa lex loquit̄ in successore
singulari,& ī eo, q ñ habuit administra
tionē respectu successoris. nos uerò loq
mur in successore uniuersali, & in eo,q
habuit administrationē respectu succes
soris. Itē locatio est facta noīe ecclesiæ,
& ecclesia nunq̄ morit̄, ut in c. si grosæ, 1
de rescri.li.6. & hoc quo ad primū mē-
brū. Quo ad ſm,uidelicet quid iuris in 2
alio successore,q̄ in bñficio,distingue,ꝙ
aut ē successor uniuersalis,uel hęres ; & 3
tenet̄ stare locationi [a] iā factę p defun-
ctū,ut ī l.uiā ueritatis,C.locati. Aut est 4
successor singularis [b], & tūc nō hēt ple- 5
nū ius in re,ut qa missus fuit ī possessio
nē illius rei cā rei seruandæ,& tenet̄ sta
re ꝯ̃ctui locationis iā factæ,ut in l.in uē
ditione.§.1.ff.de bo.aut̄.iudi.possi. Aut
successor hēt plenū ius;& si colonus hēt
ius in re,tenet̄ successor stare illi ꝯ̃ctui.
l.1.& qd̄ ibi no.ff.de supfi.& no.in l.1.&
2.ff.si ager uec.& no.in d.l.uiā ueritatis.
Et p hoc dat̄ bona cautela [c] cōducēti rē
aliquā, vt ꝓ obseruantia ꝯ̃ctus recipiat
obligationē oīum bonorū ipsius loca-
toris.nā tunc cū habeat ius in re locata,
ꝓ obseruātia ꝯ̃ctus nō pt expelli p suc-
cessorē ēt singularē;qd no Si uerò cleri
cus nō hēt ius in re:& tūc aut pdecessor,
q locauit,nō habebat plenā administra
tionē respectu illi⁹ rei, ut est usufructua
rius,q licet habeat administrationē ple
nā respectu usufructus,nō tñ hēt respe-
ctu rei;& successor nō tenet̄ stare illi cō
tractui,ut in pall.l.si qs domū. Aut ha-
bebat plenā administrationē respectu
rei,& ēt respectu successoris;& tūc tene
tur successor stare ꝯ̃ctui . exēplū in pdio
dotali locato p maritū cōstante mrimo
nio. si.n.soluit matrimoniū an̄ locatio-
nē factā uxor tenet stare ꝯ̃ctui locatio-
nis: qa (ut dixi) maritus habebat plenā
administrationē rei illius,& ēt respectu
uxoris,ut est tex. no.ī l.si filio.§.si uir,ff.
sol.mat. & idē dicēdū est in pupillo, ut
teneat̄ stare ꝯ̃ctui locationis factæ p tu-
torē,ut in pal.l.si tutelæ,ff.de admi.tut. Aut pdecessor hē-
bat administrationē respectu rei,& ñ successoris;& tūc suc
cessor in dubio nō tenet̄ stare illi ꝯ̃ctui,ut in l.emptorē,C.
locati.Successor uero in administratione tenet̄ stare ꝯ̃ctui,
si rite fact⁹ est; & de hoc ultimo plenius tetigi in primo mē
bro,& de hoc p Bar.in pall.l.si filio,& p alios in palle.l.em
9 ptorē,& ī l.uiā ueritatis.†In gl.fi.ibi:*ipse obuentiones ecclesiasticæ,&c.*no.bñ gl.iūcto tex.ibi,ꝙ ñ solū pñt locari pdia oīa
ipsi⁹ eccl'iæ,sed ēt ipsæ obuētiões ecclesię;ut sic qcqd obue 1
nit eccl'iæ cedat ꝯductori.Et dicit hic Host.qd̄ laico [d] nō pt
talis concessio fieri,ar.in c.1.& 2.ne cler.uel mona.& remit
tit ad sum.huius tit.&ibi ēt tenet,ꝙ laico potest fieri dum-
modo ipse ponat clericū loco sui ꝓ recollectis obuētionū
ecclesiasticarū,ne ꝯtingat laicū aliqd spūalitatis attingere;
qd̄ not. Nā posset psumptuosè accedere ad altare,qñ fiunt
oblationes,uel decimæ defunctorū,uel qd sile. In ea gl.ibi:
sed ideo ponitur,ne uideretur prohibita,&c. unde prima & se-
cunda decretalis faciunt ad primam partem rub. tertia ue-
rò facit ad secundam : & ista ultima excipitur à materia, &
prohibitione aliarum; & ideò fuit hic posita,&c.

De magistris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi. Rubr.

Suprà visum est,qualiter spiritualia precio cōcedi nō debēt; nūc submittit de quibusdam habentibus instar spiritualium,ut de magistris,& licentia docendi, ut in nigro uidebitis.

SVMMARIVM.

Filius dicitur diues, si eius pater est diues, & tantum habere in bonis,quantum habet eius pater.

Habilitatus ad studendum in aliqua facultate an censeatur habilitatus, ut possit in ea doctorari,uel legere ?

Beneficia pinguiora sunt danda literatis potius,quam ignaris.

Clericus debet viuere de fructibus sui beneficij,licet habeat, unde possit viuere, ut quia diues.

Doctor conductus ad legendum quas qualitates debeat habere.

Scholaris cōducitur aliquando ad lecturā potius,ut discat,quā ut alios doceat.

Doctor post promotionem factus inutilis debet degradari à doctoratu.

CAP. I.

QVoniam. Io.An.summat totū tit.simul.Et primò quo ad primā ptē rub. Secūdò quo ad secundā:& h.d.totus ti.ſm eū. Ecclesia cathedralis,& q̄libet collegiata, q̄ ad hoc suffi
cit,dēt assignare cōpetēs beneficiū, seu reditū unius pbēdæ
uni magro in grāmatica, q clericos illius ecclesiæ , & alios
scholares paupes gratis doceat ; & eligit̄ à plato cū caplo,
uel maiori pte ipsius, quorū negligentiā supplebit ordina-
rius loci. Metropolitana ecclesia habebit ēt theologū , cui
fructus unius pbēdæ,q̄diu docuerit,ministrant̄:non tñ erit
canonicus:& si ipsa utriq; magro ꝓuidere nō sufficit,ꝓui-
deat grāmatico in aliqua ecclesia suę ciuitatis, & diœcesis;
& ut possit haberi copia doctorū in theologia,plati & capi
tulū mittere debēt psonas dociles ad studiū,qb⁹ si ꝓprii re
ditus nō sufficiūt,eis in expēsis p qnquenniū ministrabunt.
doc.verò q̄diu docuerint,& studētes p qnquēnniū recipiūt
fructus pbēdarū suarū;& hoc quo ad primā ptē rub. Pro li
cētia docēdi ēt ptextu cōsuetudinis nil dēt exigi,vel ꝓmit
ti,& ob hoc ꝓmissum remittit̄,& solutū restituit̄.Idonei ad
legēdū nō debēt impediri in facultate & licētia obtinēda.
ꝯfacientes officiis & dignitatib.priuabunt̄;& hoc quo ad se
cundā ptē Pōt ēt q̄libet decre. p se summari ꝓ clariori in-
tellectu;& ista prima.h.d.in summa.Eccl'ia cathedralis ꝓui
dere dēt magro de bñficio,q clericos eiusdē eccl'æ,& alios
paupes gratis doceat; & denegās licētiā docēdi aut inter-
dicēs idoneū ad docendū bñficio priuat̄. Et diuidit̄ in tres
ptes.In prima ꝓuideri mādat de magro.In secūda factū re
phēsibile inhibet.Tertiò pœnā imponit reddēs cām. scd̄a,
ibi:*pro licentia*.tertia,ibi:*q aūt*.Casus lit.Volēs ecclesia tanq̄
pia mr̄ pauperib⁹scholarib⁹,q parētū opib⁹sustētari nō pñt,
ꝓuidere,ne legēdi opportunitas subtrahat̄ eisdē,statuit cō
ci.Later.ꝙ p quālibet cathedralē ecclesiā uni magro cōpe-
tēs bñficiū assignet̄,q clericos,& scholares eiusdē gratis do
ceat.Scd̄ò dicit,ꝙ ꝓ docēdi licentia nullus ptiū exigat, uel
subobtētu alicuius ꝯsuetudinis ab eis,q docēt, aliqd petat;
nec docere aliquē,q sit idone⁹,petita licētia impediat.q āt
ꝯ hoc uenire psumpserit , ab eccl'iastico bñficio fiat alien⁹:
qa dignū vr̄,ut ī ecclesia fructū sui laboris nō hēat; q eccl'ia
sticū ꝓfectū nitit̄ impedire.B.† Not.primò ex tex.ꝙ nō di-
cuntur

SEB. SAPIA.

a Locationi. Limitat Io.de Ana. hoc non procedere in colono partiario, quod etiā tenet Bart. in l. si merces,§.uis maior.ff. locati, dicēs,ꝙ ad hoc pauci aduertūt;& idē tenet Ro. in l.si filio.§.si uir,ff.sol. matr.contrarium tenet Bal. in l.certi iuris, in 3.q.C. locat. & in l.1.in 3.col.C. de fruct. & litium expen. Alex.in d.§.si vir, ubi multa ad hāc materiam.

b Singularis. Ad de uidendū Lud. Rō.consi.1.

c Cautela. Vide de hoc quod eleganter scripsi in meo repertorio ī tit.de loc.in 1.q. Bellen.

d Laico. Adde,ꝙ laicus spiritualiū obuentionū collector esse potest, ut consuluit Ro. consi.267.

a cūt paupes, [a] q parētū opib.pñt adiuuari.[b] nā pr̄ tenet̄ ale
b re filiū,& alia necessaria pbere,ut l.si qs a liberis, ff. de lib.
agno.ēt si sint spurii de iure cano.ut s̄.de eo,q du. in ma. q̄
pol.p adult.in c.cū hēret,in fi.nō ergo refert,an qs possit p
se,uel p aliū,sed si nō pt nec p se,nec p parētes,tūc dr̄ paup
2 de quo dic,ut no.Bar.in l.si cōstāte,ff.so.ma.& dixi in c.1.
s̄.de acc.† No.ibi:*legendi & pficiendi*,ꝙ uerbū legēdi, pt ada
ptari ēt ad scholares.dñr.n.legere dū studēt.cōcordat.c.nō
magnopere,iūcto.c.fi.s̄.ne cle.uel mo.Et facit ad istā qōnē,
nūqd habilitatus ad studēdū in aliqua facultate possit ī ea
legere,& doctorari,de quo uide p Io.An.in r'la, cū qd , de
reg.iur.li.6.in Merc.No.tertio nemīnē dr̄e legere nō peti-
ta,& obtēta lnīa.Et dicit abbas hoc esse ꝯ scholares facien
tes publicari repetitiones p scholas nō petita,& obtēta li-
cētia ab eorū magistro.Itē no. ꝙ cuicūq; idoneo nō est de-
negāda lnīa docēdi,qd' est uerū ſm Inn.& alios doc.nisi e-
xistēte cā,ut qa adest magna copia magistrorū,& unus im
pedit̄ p aliū.nā semp in oī re cā attēdēda est,ut s̄. de accu.
c.cū dilecti.† No.qnto,ibi:*fructum sui laboris.&c.* ꝙ bñficiū
dr̄ fructus laboris.ex eo eñ ꝓuenit fructus.bñficiū ergo,cū
defert̄ clerico,est fruct⁹ laboris.ex quo eñ ꝑuit eccl'iæ,dēt
uiuere de reditib.eccl'iæ,ut ī c.cū ſm apostolū,d pb.ēt si sit
diues in patrimonio,dūmō auarè nō thesaurizet,ut no.di
cit Inn.in c.eps,s̄.de pb.uñ ad sciētia hr̄ respectus in colla-
tiōe bñficiorū,ut pinguius ꝓuideat̄ lr̄atis,q̄ ignaris,ut in c.
de multa,de pb.& in c.fi.j̄.eo.In gl.in uer.*magistro*,in fi. uel
pt dici magister quasi maior ibidē,ut dicit gl.in cl.2.de ma
gi.& apud Italicos in iure canonico & ciuili appellant̄ do-
ctores,in artib.uerò appellāt̄ magistri,sed in qbusdā locis ,
ultramōtani oēs appellāt̄ magistri.In gl.in uer. *consuetudinis*,ibi.*quasi simoniacum reputatur*.no.bñ gl.maximè in dictio
ne,quasi.nā p istā dictionē,q̄ hēt diminuere,infert̄, ꝙ stri-
4 cto mō nō cōmittit̄ simonia,qd' placet, sed largo mō sic. †
In gl.in uer.*qui sit idoneus*,in fi.& dic,ꝙ multæ qualitates re
qrūt̄ ad hoc,ut iudicet̄ idoneus in docēdo. prio,ut hēat pe
ritiā docēdi.scd̄o,ut hēat facūdiā dicēdi.tertio,ut hēat sub
tilitatē interptādi.quartò copiā differēdi,qntò,ꝙ sit ap ꝓ-
batus ab hēte ptātē,& hęc oia ꝓbāt̄ in l.una,C.de ꝓfes. q
in Vr.Cōstā.li.12.iūcta.l.magistros,C.de ꝓfes.& medi.lib.
x.& dēt nedū in scīa,sed ēt in morib.excellere,& se aptare
ingenio addiscētiū.8.q.1.c.oportet.Et ex his inferēdū uide
ret,ꝙ scholaris legere nō pt,& dic, ꝙ in ueritate legere nō
c pt,ut alios doceat,nec pesse cathedrę doctorali, & si dice-
5 ret se doctorē,& nō esset, [c] pęna falsi tenet̄.l.eos,ff.de falsis
& & qd̄ ibi no.† Sed scholaris pt legere,ut addiscat.Et iō ī
aliqb.locis lecturæ statuūt scholarib.ut addiscāt potius, q̄
ut doceāt,& ut se assuefaciāt.nā multū ꝓficit qs in docēdo
alios iuxta illos uersus.Discere si cupis,doceas, sic ipse do-
ceris.Nā studio tali tibi ꝓficis,atq; sodali,& no.p glo.in l.
unica,C.de excu.arti.li.10.& uide aliqd p Io.An.in pal.re
gula,cū qd.Et si primo tpe approbatiōis habuit doctor has
qualitates,si postea effectus est inutilis,dēt degradari a do-
ctoratu,ut ī l.grāmaticos,C.de pfes.& medi.li.10.facit.l.ut
gradati,in §.reprobari,ff.de mune.& ho.& in l.sed & repro
bari,ff.de excu.tuto.

SVMMARIVM.

1 *Scholaris si se obligauerit ad intrandum sub certo doctore , talis obligatio non ualet.*

2 *Simoniam committit superior, si exigit pecuniam a clerico pro danda sibi licentia eundi ad studium.*

3 *Negligentia alicuius ante,quam accusetur,debet præcedere monitio .*

CAP. II.

PRohibeas. Pro lnīa docēdi nihil exigi dēt,ul' ꝓmitti,& exactū restitui , & ꝓmissum remitti dēt,& negligēte inferiore plato ad ma-
gistrū cōstituēdū supplebit hoc superior.Et sunt duo dicta ſm
ibi.*sane*.Casus lite.Quia qdā ꝓ licētia docēdi pecuniā exi
gebāt,pcipit pa.Vintoñ.epo,ut taliter ꝓuideat, ne ꝓ lnīa ,
docēdi in parochia sua aliqd exigatur ,
aut ēt ꝓmittat̄,& si postea solutū aliqd a
fuerit,illud faciat restitui, & si aliqd ꝓ-
missum fuerit,faciat remitti ꝓmissum ap
pel.cessante,qa scriptū est. Gratis accepi
stis,gratis date.scd̄o dicit, ꝙ si aliqs di-
stulerit instituere magistros in locis con
gruis,liceat huic epo app.post po.ad in-
structionē aliorū ibi pficere uiros adhoc
idoneos.Ber,No.1.ex tex. ꝙ eps loci sup
plet,negligētiā aliorū platorū nedū ī cō
ferēdis bñficiis,sed ēt in instituēdo ma
gistros in eorū ecclesiis.Scd̄o no.in fi.ꝙ b
magister dēt esse ꝓuidus,& discret⁹, sed
dic,ut dixi in c.pcedēti,&c.† Sed q̄ro,nū
qd possit scholaris se obligare ad intran
dū sub certo doctore.doctores cōiter di-
cūt,ꝙ nō.nā ur̄ turpis ꝓmissio, cū multū
ualeat affectio doctorū, & modus tradē
di.uñ facilius data ēt ęqualitate sciētię ,
qs ꝓficiet sub uno,quā sub alio facit.l.1.
§.ꝓinde,ff.de uar.& extraordina.cogni.
Nūquid aūt doctor cōmittat usurā mu-
tuādo pecuniā scholari,ut intret sub eo,
q al's nō erat intraturus,dicā in c.in ciui
tate,j̄.de usuris.† Scd̄ò q̄rit̄,nūquid exi-
gēs pecuniā a clerico uolente ire ad stu-
diū ꝓ licētia tradēda cōmittat simoniā c
Inn.ꝙ nō,licet malè faciat,sed nihil alle
gat.sed Host.ur̄ sentire ꝯ̃rium per no. in
c.pc.j̄.eo.& facit.c.ad nostrā,de simo.Et
satis pt dici hoc esse simoniacū,& ñ stri- d
ctè,ut no.fuit in simili,s̄.c.ꝓxi.In gl.1.in
fi.idē In.dūtamē ille.q soluit,sit idone⁹ .
Tancr.dicit,ꝙ ex parte recipiētis fuit cō
missum crimen concussionis.cū pp supe
rioritatē exigit hāc pecuniā,quasi ab in-
uito,facit.1.q1.c.iubemus,& c.concussio
nē,non tamen secundum eum committi
tur simonia,cum non sit illud offm̄ spiri
tuale,sed contrarium tenet Vinc.j̄.c.pro
xi.sed potest dici,ut ibi dixi.In gl.fi. ibi:
de concess.præben.c.nulla.uidetur sentire p
hanc allegationem,ꝙ isti in prælato da-
tur tempus semestre ad instituendum ma
gistrum,quo elapso deuoluitur potestas
ad superiorem , si est in beneficialibus. †
Sed Io. An. & alii cōiter tenent hoc esse
arbitrarium, & debet pręcedere moni-
tio,ad hoc,quod not.gloss.fina, in capit.
ad apostolicę, de re iudica. libro sexto ,
& not.in capit.ex parte , de concess.pręc-
bend. & nota bene hoc dictum , quod
ubi non pręfixo tempore deuoluitur ad
alium potestas aliquid agendi propter
negligentiam, debet ad conuincendum
d negligentiā pręcedere monitio, [d] tene
menti.

SVMMARIVM.

1 *Doctoratus est dignitas,quando doctor legit.*

Iudæus non potest doctorari.

2 *Doctor præfertur militi.*

3 *Studia literaria an possint constitui in omni loco.*

CAP. III.

QVanto. Pro licentia docēdi pecunia exigi nō dēt,ēt si hoc hēat ꝯsuetu

SEB. SAPIA.

a Paupes , qs dicat̄ paup , latè explicat.d.Ias.in l.si cōstāte,col.23.uer. ī 2.q.1.partis,ff.so. mat. & ꝙ filius ñ dicat̄ paup, qñ pater est diues,tenet Bal.in l.2.C.d̄ le. hæ. & in l. etiam col.peñ.C.de exe. rei iu.& in l.sciendū.ff.q satis.cog.

b Adiuuari.Addē,ꝙ idē tenet Alex. cōsi.92. ꝙ stāte statuto, ꝙ null⁹ admittat̄ ad offm̄, q nō hēat cētū ī bonis. ꝙ æstimū prīs hoc casu ꝓsit filio nihil hēnti ī bonis.

ZACHARI.

Adde prædi.quod no.Bal.ī l.in suis, ff.de lib.& posth. Old.cōsi.114.& facit,qd' no.in c.tāta,nu.x.in aposti. in uer.ī uita parētū,s̄.q fil.sint leg.

c Nō eēt. ad hoc uide gl.in c. ut apostolicæ, de priuil. lib.6.Bellen.

SEB. SAPI.

d Monitio . Vide q̄ scribit Car.ī cōsi. 56.inci.dū reuerēdus,ubi firmat hāc doctrinā,& infert ꝙ stāte statuto , ꝙ massarius capituli posit locar̄ possessiones in quib. conductores sunt negligētes ad culturā nō poterunt locare,nisi conductores moneāt, & postea negligant, & hoc refert,& se q̄t Fel.in c.fina.ūr, co.2.uer.negligētia probatur,s̄.de rescrip.

ZACHAR.

a Effici doctorē. Ad de Iaco. Reb. in l. oēs. la. 2. n. 1. & qđ ibi no. Cels. ī apo. ad ipm, C. de decu. li. x. istū ī c. Iudæi, in fi. & ibi posui ī apost. ad eū ī uer. nō p̄t, s̄. de testi. & an sit dignitas, uide, qđ notaui in apo. ad eū in c. clerici, nu. 3. in uer. si dignitas, & ibi remisi ad saturitatē s̄. de Iudæ. & qs p̄cedere debeat an doctor, an miles, uide Cels. in apo. ad Iacob. Reb. p⁹ eū ibi in l. 1. nu. 1. ubi tenet, ꝙ doctor p̱ multa iura & rōnes quas ibi uide C. de mune. & hono.

SEB. SAPIA.

a Effici doctorem. Quod doctoratus sit dignitas firmat Alc. in consi. 94. in ci. uideretur, co. 2. in 1. uol. Deci. in ca. proposuisti, in sing. s̄. de probat.

b Doctor. uide Bal. in l. 1. ff. de mil. testa. & de hoc uide Bal. in ꝓœ. dig. in fi. in uer. ult. p̄t q̄ri, ubi dicit, ꝙ insignes doctores đbent p̄ferri militibus, sed nō doctorelli ſm Bal. in l. 1. circa prin. p̱ illum tex. C. de inst. ubi dicit, ꝙ milites sunt p̄ferendi doctorib. Bell.

c Monachus. Adde ut per Cal. consil. 1. hoc tit.

SEB. SAP.

c Monachus. Vide ad hęc, quæ scribit do. Abba. in c. de multa, in 2. co. s̄. de præben.

do. Primò ponit factū dānabile. Scđo pęnā apponit, ibi: *si qui uero*. Casus literal. Cōsuetudo erat ī eccłia gallicana, ꝙ magistri scholariū sine certo p̄tio alicui docēdi lnīam nō cōcedebāt. Papa uolēs illā prauā cōsuetudinē extirpare, q̄ de radice cupiditatis ꝓcedit, ꝓhibet sub anathematis ī terminatiōe, ut qcūq; idonei fuerint regere scholas, sine molestia, & exactiōe aliqua p̱mitrāt̄, & si q hmōi ꝓhibitiōis fuerint trāsgressores, officii & dignitatib. spoliēt̄. B. † No. 1. ex tex. ibi, & *dignitatem assumunt, &c.* arg. ꝙ doctorat⁹ est dignitas, & cōcor. qđ hr̄ in ꝓœ. C. ibi *magisteri, dignitate &c.* iste tñ tex. posset intelligi, ꝙ nō loquat̄ de doctorib. sed đ his, q in qbusdā ecclesiis cōsequūt̄ certū officiū docēdi, & appellāt̄ magistri scholariū, & ī qbusdā ecclesiis reputat̄ dignitas, & ꝓ hoc facit tex. ibi: *de uestris ecclesiis extirpata, &c.* Bar. tñ in l. ex eo. ff. de mili. test. ur̄ cōcludere, ꝙ nec miles, nec
a doctor dicat̄ hr̄e dignitatē, sed aliud dicit ī l. fi. C. de Iudęis. ubi cōcludit Iudæū nō posse effici doctorē [a] cū doctorat⁹ sit dignitas, de quo ēt p̱ eū ī pria cōstō. fforū, & in l. 1. C. de nouo codi. cōpo. Et satis dici p̄t, ꝙ doctor saltē legēs incōtinēti, cū incipiat, dicat̄ hr̄e dignitatē, maximè ex eo ꝓbat̄, qa hēt a lege iurisdōnē ordinariā sup̱ scholares, ut in auth. habita, C. ne fili. ꝓ pat. Et si cōtinuat lecturā
2 p̱ uiginti annos, acqrit maiorē honorē,
b s. dignitatē cōmitat⁹, ut ī l. una, C. de ꝓfes. q ī urbe Cōstā. li. 12. † Et ex his infero ꝙ doctor [b] maximè, q diu legit, est p̄ferēdus militi, q in ueritate nullā dr̄ hr̄e dignitatē, ut no. Bar. ī pall. l. ex eo, & maximè loquēdo de militib. nostri tp̱is, q nō sunt ueri milites, ut no. in l. 1. C. de iu. & fac. ign. Sed turba doctorū, & ī quibusdā
3 ingēs inopia facit cōtēptibiles, ut in simi dicit tex. 93. dis. legim⁹. † Vlti. p̄t adduci iste tex. in ar. ꝓ illa opi ꝙ in quolibet loco, uel in qualibet ciuitate pn̄t constitui studia lr̄arū, & n̄ tm̄ in ciuitatib. regalib. de quo tñ in ꝓœ. fforū, & pleni⁹ dico in c. tuæ, de cle. nō resi. In gl. pe. ī fi. & idē tenēt cōiter doct. nā (ut dixi. s̄ ꝓxi.) talis cū alio ꝓficeret, qui cū eo fortè propter ineptitudinē legēdi nō ꝓficeret, qa isti profectus impediri non debent.

SVMMARIVM.

1 *Monachus an possit assumi in magistrum?*
2 *Monachus promotus ad ecclesiā secularē nō tenetur obseruare austeritatem regulæ suæ religionis.*
3 *Doctores, siue magistri conducti ad legendum an, & quando possint petere salarium siue pauperib. siue diuitib. siue de publico salarientur, siue non.*
4 *Magistri, qui conducūtur docere in aliqua ecclesia collegiata, an debeant percipere de præbendis singulorū, si non uacat alia, quæ sit sibi assignanda?*

CAP. IIII.

QVia nonnullis. In qualibet cathedrali eccłia, uel alia ī facultatib. sufficiēti dēt a p̄lato, uel cap. un⁹ magister eligi, cui redit⁹ uni⁹ p̄bēdę dēt assignari. In metropolitana uerò eccłia ēt eligi dēt theolog⁹, & si a grāmaticū, & theologū nō sufficit ꝓuideat ipse theologo ex reditib. suæ ecclesiæ, & grāmatico faciat ꝓuideri in aliqua ecclesiarū suæ ciuitatis, uel diœcesis. h. d. Et prio ponit antiquū cōciliū, qđ scđo innouat, & supplet, ibi; *uerum.* Casus lit. Statutū fuit in Lateraneñ. cōcilio, ꝙ in unaquaq; cathedrali ecclesia institueretur magister, q paupes clericos gratis doceret, sed qa illud malè obseruabāt, cōciliū gn̄ale illud p̄cipit obseruari, adiiciēs, ut nō solum in cathedrali ecclesia, sed ēt in qualibet alia, ubi facultates sufficiūt, cōstituat̄ magister idone⁹ a p̄lato cū ca. seu maiori, & saniori p̱te capł'i, & in metropolitana ecclesia theolog⁹ cōstituat̄, q sacerdotes, & alios in sacra pagina doceat, & in aliis, q̄ ad curā p̱tinēt aīarū, & cuilibet magistrorū a cap. assignet̄ ꝓuētus unius p̄bēdę, & ꝓ hoc theologo a metropolitano tātūdē. nō tñ ꝙ p̱p̱ hoc efficiat̄ canonic⁹, sed tā diu reditus ipsos p̱cipiat, q̄diu p̱stiterit in docēdo, qđ si forte metropolitana ecclesia de duob. grauet̄, de theologo ꝓuideat, & grāmatico faciat in alia suę ciuitatis ecclesia ꝓuideri. B. No. 1. ex tex. ꝙ nō solū in cathedrali ecclesia, sed ēt in qualibet collegiata dēt institui magister, dū tñ illa ecclesia ad hoc sit sufficiēs. Duo ergo requirūt̄, ut in ecclesia inferiori instituat̄ magister, & ꝙ ad hoc sufficiat, & ꝙ sit collegiata. nā ex quo tex. dicit illū eligēdū, & p̱ p̄latum & p̱ capłm ecclesię, satis innuit hoc dēre fieri ī ecclesia collegiata. & hodie ꝓuisum est, ut ēt in monasterio instituat̄ talis magister, qui doceat monachos in primitiuis sciētiis, ut sic nō desit eis oportunitas in aliis ꝓficere, ut in cle. ne in agro, de sta. re. nō solū ergo monachi dēnt ī grāmaticalib. insistere, sed ēt in aliis principaliorib. sciētiis, eis tñ nō interdictis, ut satis innuit tex. in d. cle. ne in agro, & idē ꝓbat̄ in c. sic uiue, & c. si clericatus. 16. q. 1. ubi Hieronymus hor-
1 tat̄ monachos, ut lōgo tp̱e studeāt, q̄ possint postmodū do-
c cere. † Et ex his infert̄ ad qōnē nūqd monach⁹ [c] seu ali⁹ religiosus possit assumi in magistrū, & primò arguit Hosti. ꝙ nō p. c. monachos. 16. q. 1. ubi dr̄, ꝙ nō hēt offm̄ docēdi. Itē hoīes disparis ꝓfessionis nō sunt cōiūgēdi. 16. q. 7. in noua, & in cle. 1. de ele. Itē obst. tex. 16. q. 1. c. nemo p̄t, ubi dr̄, ꝙ nō p̄t insistere pariter in diuinis obseqis, & ī monastica rł'a ordinatè persistere. Sed his nō obstētib. cōcludit Host. & Io. An. post eū, ꝙ aut se ingerit, & repellit̄. aut assumit̄ p̱ habētē potestatem cū licentia superioris; & admittēdus est per c. doctos, & c. moderamine, & c. sunt nonnulli. 16. q. 1. ubi patet, ꝙ si promouet̄ ad ecclesiā secularē, licite p̄dicat, & oīa sacramenta ministrat. itē & promouet̄ ad officium docendi, quod redundat in utilitatem totius ecclesiæ uniuersalis, ut j. eo. capit. fi. ubi pulcher tex. Nec obstant iura in contrarium allegata. nam c. monachos, loquitur, quando non est assumptus ad offm̄ docēdi p̱ habentem potestatem. cap. in noua, loqtur, de contraria ꝓfessione, & hi oēs magistri tēdūt ad unū, s. ad docēdū. nā eorū studia n̄ sunt diuersa. nā uidemus, ꝙ in eadē diuersitate sunt diuersorū hominū corpora, diuersa gn̄a, & homines etiam diuersarum scientiarum faciunt unum corpus, ut uidemus in canonistis, & legistis. Itē in clericis, & laicis, qui cōstituūt unā uniuersitatem respectu studii. Nec ob. c. nemo pōt, quia in eodem tempore,
2 nō pōt insistere diuersis, sed diuersis temporib. sic. † Item uide glo. in d. c. nemo potest, quæ per illum tex. dicit, quòd cum religiosus promouetur in ecclesiā secularem, non tenetur obseruare austeritates regulæ, & certè magis proficit ecclesiæ uniuersali doctor in legendo, quàm simplex curatus in sacramenta ministrando, quod satis euidenter colligitur in c. cum ex eo, de ele. li. 6. ubi propter scientiam capessendam dispensatur cum curato, ut per septennium, possit se absentare, ad idem. infra cap. proxi. si ergo religiosus potest promoueri ad curam, ergo potius ad officiū
3 docendi, & maximè scientiā, quę habet in se pietatem. † In glo. 1. in fin. de hac materia uide bonam glo. in ca. de quibusdam. 38. distin. & Goffre. hic tenet, ꝙ doctores iuuenes

nouiter

nouiter incipiētes legere nō dēnt facere collectā, qa poti⁹ docēt, ut doceāt, & inuitāt an̄, q̄ īuitāt̄, sed doctores antiq licitè collectā petūt. Hos. dicit, ꝙ si doctor nō eget, nō dēt
a collectā facere, sed si eget [a] est a diuitib. sua necessitas releuāda. dicit tñ se nūq̄ fecisse collectā p̱p̱ sui sustētōnē d. Anto. cōcludit, ꝙ nouitii nō exigūt collectā. antiq uerò, qb. salariū cōstitutū est a scholarib. illi⁹ loci, uel a paup̱ib. nihil exigere dēnt, nec ēt a diuitib. nisi egeāt. Sed si nō est eis cōstitutū salariū, tūc pn̄t a diuitib petere. Ego cōcluderē alr̄ hāc mām, uc3, ꝙ aut ī loco est ꝯsuetudo, ut fiat collecta, aut nō. Primo casu, q̄tūcūq; sit salariat⁹ p̄t collectā facere ſm cōsuetudinē loci, ut in l. ꝙ si nolit. §. q mācipia. ff. de ædil. edi. & facit. l. si fund⁹, ff. de euic. & qđ no. Bar. in l. nemo est q nesciat, ff. de duo. re. a paup̱ib. tñ nō puto aliqd exigendū ar. 47. di. in c. sicut. Scđo casu, qñ nō apparet đ cōsuetudine, & tūc subdistingue, ꝙ aut magistro ꝓuidetur de bn̄ficio, ut hic dr̄, & iste p̄t a diuitib. nō tñ a clericis illi⁹ ecclesiæ, p̄miū laboris exigere, q a bn̄ficiū tm̄ cōstituit̄ ꝓ clericis illi⁹ ecclesiæ, & aliis paupib. ergo alios docere gratis n̄ tenet̄, & ī hoc casu saluat̄ dictū h⁹ gl. Aut doctori cōstituit̄ salariū đ publico, ꝓut hodie cōiter fit in Italia ī studiis gn̄alib. & tūc puto ꝙ nihil petere p̄t a qbuscūq; ēt diuitib. qa salariū eis statuit̄ ut nō solū doceant indigenas, sed ēt forēses unūcūq; ꝓfici 2
scētes, imò hodie solēt eligi poti⁹, ut cōfluāt forēses, q̄ p̱p̱ indigenas. nō ergo salariū, qđ hodie p̄figit̄, est ita restrictū ad certas p̱sonas, sicut ꝓuisio h⁹ capł'i. ex quo em̄ simpłr cōducit̄ ad legēdū, dēt legere, & quoscūq; docere alio p̄mio, nō exacto. Nō ob. si diceret̄, ꝙ hoc salariū succedit hodie loco b
ꝓuisiōis h⁹. c. ergo dēt eodē iure cēseri, ar. eorū. q̄ no. In no. in c. ex rōne de ap. & p̱ gl. no. in l. fori, C. de aduo. diuer. iud. q̄ singłr dicit, ꝙ salariū receptū p̱ aduocatū a p̱tib. succedit loco salarii, qđ p̱cipiebāt a publico, iō dēt cēseri eodē iure, ut sit ut quasi castrēse, qa dico, ꝙ in ueritate istud sa 3
lariū nō ꝓcedit loco ꝓuisiōis h⁹. c. imo diuersa est rō in utrisq;. nā hæc eccłia ꝓuidet, sicut tenet̄ paup̱ib. & clericis illi⁹ ecclesiæ, de diuitib. se nō īpedit. 12. q. 1. c. uidētes. sed hodie salariū statuit̄ doctorib. ut forēses, cōfluāt ad ciuitatem bonificādā, & ampliādā, & famosam reddēdā. q̄ rō pl⁹ uēdicat sibi locū in diuitib. q̄ ī paup̱ib. † In gl. fi. ibi: *expectet̄ quousq; uacet, &c.* doctores hic cōcludūt alr̄, ꝙ donec uacauerit p̄bēda, dēnt canonici cōtribuere de suis p̄bēdis, ar. in c. fi. đ his, q̄ fi. a ma. par. ca & crederē, ꝙ hoc possent & deberēt facere, si eis redit⁹ sup̱sunt, n̄ tñ uigore h⁹ cōstōnis, qa ista cōstō intēdit, ut ꝓuideāt de p̄bēda eccłiæ, & nō de singulis, qđ d
innuit iste tex. dū dicit, ꝙ p̱p̱ adeptionē ipsi⁹ p̄bēdę nō effi 4
cit̄ canonic⁹ ꝓcedit ergo decisio gl. quo ad terminos h⁹. c. sed dictū doc. ꝓcedit de honestate, & ſm qđ hr̄ in illo c. fi. In ea gl. ibi. *modicum potest expectare, &c.* & ꝓ hoc ulti. est tex. in c. si tibi cōcesso, de p̄b. li. 6. Et in fi. gl. dicit Host. ꝙ licitè p̄t interuenire hæc pactio, qa sciētia est quid sp̄ūale, & sp̄ūale mutat̄ cū spirituali, ut in c. ad qōnes, de re. perm. qđ satis placet, & facit. s̄. de simo. c. ex insinuatione, &c.

SVMMARIVM.

1 *Scholares euntes ad studium debent ex reditib. sui beneficij gubernari, & si non sufficiunt, debet eis prælatus cum capitulo prouidere.*
2 *Scholares, quib. natura resistit, non sunt mittendi ad studium ne inanib. sumptib. & laborib. uexentur.*
3 *Scientia tribuit habentib. eam perpetuitatem, & æternitatem.*
Scholaris debet, inquantum potest, deffendere opinionem magistri sui.
4 *Clericus doctor, qui alios absens docet, semper in eius absentia percipit fructus beneficiorum suorum, si autem est scholaris, percipit fructus per quinquennium tantum, postea oportet, quòd seruiat.*
5 *Ingenium supplet tempus in bene studentib.*
6 *Scholares absentes non debent percipere fructus in absentia, nisi studeant in studijs generalib.*

CAP. V.

1 SVper specula. † Prælati, & capła ad studia theologię scholares dociles trāsmittere tenēt, q in absentia redit⁹ p̄bēdarū suarū, & bn̄ficiorū p̱ qnquēniū integraliter p̱cipiēt, & si ꝓprii redit⁹ ad substētationē studii eis nō sufficiūt, dēt p̄lat⁹ cū capit. eis ꝓuidere magistri uero, donec docuerint, integre p̱cipiāt fructus bn̄ficiorū suorū. h. d. Primo ponit statutū antiquū, qđ scđo addēdo corroborat, ibi. *statuentes, &c.* Casus lit. Qđ statutū fuit p̱ cōciliū gn̄ale ī c. p̄cedēti de magistris theologicis p̄cipit Hono. inuiolabiliter obseruari, statuētes, ne p̱p̱ raritatē magistrorū se forsan possint aliq excusare, ut ab ecclesiarū p̄latis & capł'is de theologię studiū aliq dociles destinēt̄, q cū docti fuerint, alios postmodū instruant, & informēt, quib. si ꝓprii ecclesiastici prouēt⁹ nō sufficiūt, p̄lati & capitula necessa a
ria submistrēt. In fi. dicit, ꝙ docentes in theologica facultate, & studētes in ipsa integre p̱ annos. 5. de licētia se. apo. p̱cipiāt bn̄ficiorū & p̄bēdarū suarū ꝓuēt⁹, nō ob. ꝯria cōsuetudine, uel statuto, cum denario fraudari nō dēant in uinea dn̄i
2 operātes. B. † No. 1. ex tex. ꝙ deputandis ad studia literarū nō dēt obstare nā, ni- b
hil decet in hac uita ꝯ naturā. un̄ nō est cōtēdēdū aduersus naturā, sed quisq; ad studiū mācipādus est, ꝓut patit̄ ingeniū & natura sua expostulat, [b] ad qđ multū dēnt attēdere parētes scholariū ne se, & filios inanib. sumptib. & laborib. uexēt. c
† Scđo no. ꝙ p̱ sciam quis æternitatē, & p̱petuitatē acquirit in hoc seculo, un̄ dr̄ doctor [c] fulgere. nā sicut splēdor firmamētis suis radiis illuminat torā terram, ita uir lr̄atus sua sciā illuminat mūdum. ut in auth. habita, C. ne fi. ꝓ pa. & dr̄ splēdor firmamēti, qa sicut firmamētū semp manet p̱p̱ memoriā p̄stitę sciæ, & quia instruit multos discipulos, qui merebūtur ascendere ad cathedram, & conseruare famam sui doctoris. tenetur enim d
scholaris, quātum potest, defendere opi. sui magistri [d] sicut fecit iurisconsultus, in le. dicere, ff. de arbit. † Not. quòd magis amplum priuilegium habent docentes, quam addiscentes, quia docentes, quandiu docuerint, percipiunt in absentia fructus suorum beneficiorum, sed ad discentes per quinquennium tantum, & est ratio, quia intra quinquennium bene studendo præsumitur, quòd quis debeat esse prouectus, ultra ergo illud tempus non uidetur excusandus p̱p̱ studiū, doctor in docēdo semp̱ ꝓmouet utilitatē ecclesiæ uniuersalis. Vltimo no. ꝙ insistentes in scia capessenda dicunt̄ corroborratores ad profectum ecclesię uniuersalis, facit capit. cum ex eo, de elect. libro. 6. In gloss. in uersi. *docibiles*, id est habiles ad docendum. dicit Ioan. Andr. super text. quòd melius diceret, dociles, quia scientia est docibilis, homo docilis. Et aduerte, quia glo. intelligit ꝙ debent isti esse apti ad docendū alios, sed pōt intelligi text. de aptis ad addiscendum. quia de scholarib. loquit̄, & nō de doctoribus. uel pōt dici, quòd debent esse apti addiscendum, qui mittuntur,

SEB. SAPIA.

a Eget. Quia qñ doctor eget sit a suis scholaribus sustētādus probat tex. in l. 2. §. fi. ff. de re. iur. quē ad hoc allegat Ro. in sing. 238. inci. uolo unum dicere.

b Expostulat. Vide Host. in c. 1. de of. primi. Bar. ī l. Macedoniani, C. ad Macedoni. Andr. Barb.

SEB. SAP.

c Doctor. Vide, qđ dicit And de Iser. in ꝓœ. feu. ꝙ doc. legētes nō minus merēt, q̄ sacerdotes. unde doctorib⁹ attribuit illud Danielis Fulgebūt sicut stellę in regno Dei, đ quo ēt p̱ And. Sicu. in ca. proposuisti, co. an tepe. s̄. de ꝓba.

d Sui magistri. & in in tm̄ est uerū, ꝙ si iudex ī iudicādo sequit̄ sing. opin. magistri sui, nō tenetur in sindicatu & debet excusari a condemnatione expensarum, fuit originale dictum Oldr. in l. quæsitū §. 1. ff. de fun. instr. qđ sequitur dom. Abb. Sicu. in c. 3. ī 6. col. uersi. sed uide s̄. de postu. pla. & sequitur aure⁹ doct. Ias. in l. generaliter, ad fi. ff. de in ius uoc. qđ dictum solet intelligi dummodo talis magister sit doctor insignis, ꝓut sunt præceptores mei d. Vi. de Herculanis de Perusi. & d. Camillus de Ballionib. doct. oīres celeberrimi ꝓut eorum fama p̱ totum orbem uagatur. Aen. de Fal.

a ZACHARIAS. Qui gaudeāt hoc priuilegio. Adde, qđ not. in apo.ad istum post eū in c. si diligenti.nu.30 in uer.i scholares clericos,s̃.de for. cōp. đ quo p Bal. ad plenū in auth. habita,co.2.uersi. sed hic q̃ritur iuncto uer.pxi. C. ne fil. pro pat.

b Studētis. Idē concludit abbas, qđ hic,in c.licet uer. an aūr studēs,de p̃ bē. & de hoc uide elegātissimè Do. in d.c.de qbusdā, 37.dist. Bellen. SEB. SAP.

c Percipere fructus. Quid aūt, si essent plures studētes in theologia de una eccl'ia an oēs gaudeāt hoc priuilegio, an uero solū usq; ad certū numerū,uide doc.in c.ad audiētiā.s̃.đ cle.non residen.

d Iudæis. Quare puniatur Iudæus trāsiēs ad sectā Saracenorū, uide Old. cōsi.51. & de quodā Iudæo,q in,pperabat Chriano. q sua secta ē Deo magis accepta, q̄ nostra,uide, quod scribit Archid. & ibi Domi.in fi. in c.usq; adeò.33.di. qđ dispositio facies mētionē đ Iudeo nō hēt locum in pagano, nec e ɔ̃ ẽm Dom.in c. q uerò, 50.di. Bellē.

ut alios possint docere.Et in fi.gl.hoc p̄t
pcedere in his,q iā fuerūt electi, sed nō
electis nō ur̄ data facultas aliqd petēdi:
sed iudex ex offō dēt cōpellere p̄latos ad
mittēdū dociles.In gl.in uer.*quinque annos* in fi.No.1.ex gl.q maiori tpe dēnt esse d
se in studio illi,q postea uolūt docere a-
lios,qa dēnt esse magis pfecti. sed quo
ad tex.nostrū gl.p̄t impugnari,quia cum
mittūt̃ hic dociles,citi⁹ pficiēt ipsi in qn
5 quēniū,q̄ alii in duplicato tpe.† Quia
ingēniū supplet tps in bñ studētib. ut di
cit gl.in c.cū ex lr̃is,de in inte.res.& mēs
lr̃æ ur̄ ista,ut docētes pcipiāt fructus,q̄-
diu docuerint, nisi ex cā ẽm doctores re
uocēt̃ ad ecclesiā,sed scholares, siue sint
missi, siue nō,hēnt hoc priuilegiū p qn-
quēniū.nā ista determinatio,p qnq; an-
nos,&c. dēt determinare oīa p̄cedētia,
nō ea,q̄ hēnt spālē determinationē. do
cētes.n.hēnt hic suā đterminationē, qa
q̄diu docuerint,&c.iō nō determinat̃, p
cl'am gnālē in fi.positā,ut in c.cū dilecti
de dona.& qđ ibi no.& sic nō ob.c.inq-
sitionis,alle.hic in gl. p ɔ̃rio.In gl.ĩ uer.
de licentia,in fi.p̄t dici ẽm doc. q si est cō
tētio inter p̄latū & capl'm,an trāsmittē
6 di sunt dociles,qa tūc expectāda est li-
a cētia supioris.† Et in fi.gl.q̃ro,qui gau-
deāt hoc priuilegio. [a] sol.dicit hic Hos.
& cōiter alii doc.q studētes ĩ theologia
dēnt morari ĩ studiis gnālib.ñ āt ĩ uillis
seu castris,ut ĩ c.tuę,s̃.de cle.nō resi.Itē
ñ sufficit morari ĩ studio: sed q dent opā
ut addiscāt.16.q.1.c.gnālr. Et licet qñq;
diuertāt ad curiā Romanā,uel ad alium
locū, gaudēt tñ priuilegio ex quo habēt
aīum redeūdi,de pe.di.1.c.diuortiū. Itē
oportet,q nedū in scholis, sed ēt in do-
mo studeāt in theologia.uñ dicit Hos.q
si qs in scholis audiret theologiā,&post
reditū scholarū hr̃et bacchalariū ĩ domo
qui sibi legeret ius canonicū, uel ciuile,
nō gauderet hoc priuilegio.Et p hoc sen
b tiūt hic doc.q studētes [b] in iure ciuili,ut
cano nō gaudēt hoc priuilegio, ut pci-
piāt fructus in absentia.Sed ɔ̃rium tenet
Arch.in c.2.de priui.in 6.& in c. de qui-
busdā.37.dist.qa in p̄all.c.2. loquit̃ indi
stinctè. hūc articulū lati⁹ psequor in ca.
tuę,p̄all.& ibi sequor opi.q saltē in iure
cano. studētes dēnt hr̃e hoc priuilegiū.
nā pmouēt utilitatē nedū pprię eccl'ię
sed ēt eccl.uniuersalis, q̄ ad sui regimen
indiget uiris literatis nedū in theologia
sed ēt in iure canonico,ut ĩ c.cū ex eo,de
ele.li.6.& in c.1.de consangui. & affini.
tex.est.s̃.c.pxi.ubi dr̃, q sacerdotes de-
bēt addiscere ea maximè,q̄ cōcernūt cu-
rā aīarū,& pmouētes nedū utilitatē ec-
clesiæ particularis,sed ēt uniuersalis ha-
c bēt̃ p residētib.ut possint pcipe fruct⁹ [c]
bñficiorum suorū in absentia,p hoc bo.
tex.in c.dilectus,& c.ad audiētiā, de cle.
nō resi.facit.c.cū expediat,de ele.li.6.uñ
ad tex istū supplerē,maxime. An aūt isti
studētes possint uēdere fructus bñficiorū
p qnquēniū,& in princ.pcipere pēsionē
totius tpis,doc.hic,q nō:qa tex.iste pmittit,q p qnq̄nniū
percipiant fructus in absentia. dēnt aūt capere annuatim.
Quid aūt si hoc faciunt,nunquid successor teneat̃ stare con
tractui,dictum fuit in c.fi.s̃.tit.proxi.uide ibi,&c.

De Iudæis [d] Saracenis, & eorum seruis. Rubri.

Supra uisum est de his,q spūm sanctū p simoniā uēdēdo blasphemāt cōsequēter submittit de his,q deū dehonorāt malè colēdo,ut Iudęi & Saraceni,& de his author tractaturus submisit ēt de eorū seruis. Et aduerte,qa serui dñr stricto mō carētes libertate, sed largo mō ēt seruiētes p mercede,ut famuli dñr ēr serui a seruiendo, & de utrisq; tractatur in hoc tit.Et dñr Iudæi a tribu Iuda,qa illa tribus erat prę̈stantior cæteris.Sarraceni uerò dñr a Sarra uxore Abrahę, sed potius deberent dici Agareni ab Agar, quę fuit ancilla Abrahę,ex qua descenderunt Sarraceni, &c.

SVMMARIVM.

1 *Christiani prohibentur habitare cum Iudæis in loco aliquo.*
Iudæi scholares non prohibentur intrare scholas cum Christianis.
2 *Iudæus non potest doctorari.*

C A P. I.

PRæsenti. Si seru⁹ a Iudæo emptus causa mercimonii factus est, uel fieri desiderat Chrianus, pro.12.solidis redimit̃.Et primo ponit constitutionē de baptizato,uel baptizari uolēte. Scđo eius cām,ibi;*quia*. Casus lite. Iudæi retinebāt seruos Chrianos;statuit conciliū istud. q de cętero Iudæi seruos Xp̄ianos nō retincāt,sed liceat Xp̄iano datis.12.solidis pro quolibet mācipio ip̄m redimere siue ad libertatē,siue ad ẽuiēdū sibi,& si ẽu⁹ Iudæi Xp̄ianus fieri desiderat,& nō pmittit̃,idē fiat,qa nefas est Iudæū in ẽuitutis uinculis retinere illū,quē Xp̄s sanguine suo redemit.B.No.1.ex tex.ibi.p *quolibet bono mancipio,&c*.q istud p̄tiū.12.soli.statuit̃ p mancipio bono.est ergo istud sup̄mū p̄tiū. si ergo mācipiū nō est ita bonū,nō dēt̃ tm̄ p̄tiū.No.2. Chrianū posse emere ẽuū, Xp̄ianū tñ,ad ingenuitatē,i.ut pducat eū ad ingenuitatē,i. ut nō sit astrictus uinculis alicuius seruitutis,& pōt emere ad ẽuiendū sibi.Tertio no.q Iudę⁹ nō p̄t hr̃e ẽuū Chrianū, siue erat Christianus tpe emptionis, siue post emptionem fuerat factus Xp̄ianus,uel desiderat fieri Xp̄ianus.Sed ɔ̃ tex. & p̄dicta opp.de c.1.de na.ex li.uēd.& insti.de inge.ĩ prin. & in c.1.de purg.ca.nā ingenuus dr̃ ille,qui statim,cum nascit̃,liber est.ergo iste, qui fuit seruus, nō potest produci ad ingenuitatem.Solu.ingenuitas capitur hic largo modo, & ille fit ingenuus quo ad commoditatem,& omnem effectū
1 ut etiam ius patronatus in eo retineatur.† In glo.prima in princi.not.ex glo.& de iuribus allega. in ea, q non solum prohibetur Christianus seruire Iudęo, sed etiam prohibetur cohabitare. unde non debent simul commorari in eadem domo; imo euitanda sunt consortia Iudæorum,ut in c.sæpe,allega.in gloss. quia malorum cōsortia sępe bonos corrumpunt; ut ibi dicit tex.nec debet a Iudæis recipi medicina,nec debemus cum eis esse in balneo, uel lauari, ut in cap.nullus, alleg. in gloss. Et ex his infero ad quæstionem, de qua alias fui interrogatus, nunquid sit permittendum Iudęo intrare scholas Christianorum causa addiscendi. & per iura superius allegata uidetur saltem de rigore,quòd non: quia ibi contrahitur consortium, & quædam cohabitatio. nam si prohibetur sola balneatio, ubi est cohabitatio temporalis, & quasi momentanea, fortius debet prohiberi ingressus scholarum, ubi inter scholares contrahitur nedum consortium sed etiam intrinseca amicitia, & quia iuuenes habent annos ætatis molles,de facili possent subuerti ex astutia,& perfidia Iudæorum,con suetudo,

suetudo tñ habet ɔ̃rium. † Tamen illud est uerum, q iudæi a
2 nō debēt doctorari, qa cū doctorat⁹sit dignitas ut dixi ĩ c. quanto,s̃.ti.proxi.nō Iudęū,ut.j.e.c.cū sit,no. Bart.in.l.fin. C.đ iudę.In gl.2.ĩ fi.sed distīgue latius.aut iste est seru⁹uernaculus,i.natus ex ancilla Iudęi:[a] aut est seruus emptitius. Primo casu,si est uel desiderat fieri Chrianus,statim eripit̃ ĩ libertatē nullo dato p̄tio.l.deo nobis,C.de epi.& cle.Aut est seruus emptitius,& tūc aut erat Chrian⁹ tpe emptionis & statim est liber: qa Iudæus nō pōt hr̃e cōmercium Chriani.54.dist.c. mācipia.Aut nō erat Chranus tpe emptionis, licet postea effectus sit Chrianus:& tūc aut fuit emqtus a Iudæo ut sibi seruiret; & statim eripit̃ in libertatē,cū efficit̃ Chrianus nullo dato p̄tio,ut 54. dist.c.fraternitatem. Aut ẽuus fuit emptus cā mercimonii,& si nō fuit expositus uenalis intra tres mēses,statim eripit̃ in libertatē nullo dato p̄tio,ex quo vult effici Chrianus ut in c.fi.j.eo. Aut fuit expositus uenalis intra tres mēses & hēt locū iste tex.ut redimatur.12.solidis.p p̄dictis uide bo.glo.54.dist.c.gnālis §.hoc tūc obseruādū,de hoc no.in c.fi.j.eo.Sed q̃rit̃ de qb.solidis intelligat̃ ista litera? Et cōclude,q dēt intelligi de aureis secūdū cōsuetudinē loci,& olim 72.solidi cōstituebāt unā librā auri Venetorū,seu Florētinorū,ut.l.quoties.C.đ susce. & arca.lib.10.hodie uero isti aurei Venetorū seu Florētinorū nō sunt tāti pōderis sed solidi 96.faciūt vnam librā auri unde nūc esset inuestigādū, nūqd debeāt dari duodecim aurei currētes & usuales an vero habito respectu ad illā anti
b quā monetā,q̄ erat maioris pōderis,[b] quā nūc? In gl.tertia ibi.§.*dominus* no.glo.qa tātū pbat̃ a simili sicut.n. ẽuus datus p noxa,i. p delicto eripit̃ in libertatē auxilio p̄toris,si nouo dño p̄tiū attulerit, ut in §.dñus,alleg.in gl.ita & iste dēt eripi in libertatē dato p̄tio,cū hic etiā concurrat fauor Chrianitatis,& facit l.fi.C.de cap.In ea.gl.ibi *locus erit gratificationi*.& dicit Io.An.q episcopus dēt eligere idoniorē, ut in c.cū aūt,de iure patr.& in l. si plures,ff.de accu. facit. c.si duob. de rescrip.lib.6.& est semp eligēdus,q meliorem offert cōditionem,& ideo,si unus uult emere,ut pducat in libertatē, alius, ut sibi seruiat p aliquod tēpus, primus p̄ferēdus est,qa potior est eius causa,argu.in p̄alleg. c.si duob.

C A P. II.

MVltorum. Iudæus Christianū in seruum hr̃e nō pōt, in ascriptitiū uerò hr̃e pōt,& sunt duo dicta.ẽm,ibi:*hi uero*. Casus litera.Quærebat̃ a do.pa. utrū liceret, Iudęo Christianū mācipiū in suo dñio retinere?Et respōdet̃ q nulli Iudęo licet Chrianū mācipiū in suo dominio retinere, sed si apud eos inueniunt̃,libertati donētur.Secūdo dicit,q originarii,q in possessionibus Iudęorū sunt,q in colēdis terris eorum diutius adheserint,quāuis liberi sint, ad colēda rura illorū remaneāt iura sua eis exhibeāt, & nihil ampli⁹ ab eis exigat̃. Tertio dicit,q si aliqs Iudæorū aliquē de originariis suis,uel colonis ad aliū locū trāsferre uoluerit,vel in ẽuitio suo secū retinere,ius colonariū,qđ hēt i.i eo,amittat.Ber.† No.1.q licet iudęus nō posit hr̃e chrianū in seruum, pōt tñ hr̃e originariū,seu ascriptitiū.Et dicit̃ originarius, q est natus ex obligatis & ascriptis ad colendū certas possessiones, ita, q non possunt inde recedere deserendo possessiones,de his uide glo.54.dist.c.gnālis,& C. de agri. & cēsi.p totū li.11.Itē no.q isti ascriptitii sunt liberi, licet teneant̃ ad certa seruitia.Itē qa nō tenēt̃ dominis ultra ea q̄ in iure expressa sunt uel quæ cōsueuerunt exibere. In gl. secūda, ibi *non repellantur a legitimis actibus*.Et ex hoc infert̃ q possunt cōdere testamētū, & uide no.in Spe.tit de instr. edit.§.cōpendiose,circa prin.In gl.in uer.*diutius*, in fi. dic, q illa.l.ultima loquit̃ de libertate,cōtra quā ex tēpore nō præscribitur sed iste text. & alia iura allega. in glo. loquūtur in iure colonario,quod ex tēpore p̄scribi potest,qa (ut supra dixi) isti coloni retinent libertatē,licet ad aliqua seruitia teneantur prestanda dominis prędiorum incolę.

SVMMARIVM.

1 *Acquisitione prohibita non prohibentur acquisita retineri.*

C A P. III.

IVdæi. Iudæi antiquas synagogas [c] retinere pñt.nouas erigere nō pñt,& synagoga apud Iudæos idē est, qđ ecclesia apud nos. & synagoga Grecæ, Latinè interp̄tat̃ cōgregatio, qa ibi se cōgregāt,sed nos appellamus ecclesiā Grecè,Latinè idē est,qđ conuocatio,& nostrū uocabulū est p̄stātius illo.nā conuenit ēt pecorib.illud,qa cōgregant̃. de. his p Arch.de cōse.dis.1.c.ecclesia. Sarraceni uerò appellāt mesqtā, uide gl. cū tex.in cle.1.eo.ti.† Not. q dispositio uetās aliquid de nouo acquirere, nō uetat iam acquisitū retinere, de quo uide text. latiorem in c.consuluit,j.eo.

C A P. IIII.

OVia super. Breue est uel potest sic summari.In die ueneris sancta ñ licet Iudæis tenere ostia, uel fenestras aptas,& uocat̃ illa dies parasceue, quia iudęi in die ueneris solent parare escas pro die sabbati, & dr̃ parasceue ab apparatu ciborū, uel escarū,&c.

SVMMARIVM.

Iudæi ad fidem conuersi non tenentur dimittere bona iustè acquisita ante conuersionem,secus, si essent acquisita ex usuraria prauitate.
2 *Iudæi conuersi ad fidem non perdunt ius succedendi inter se.*

C A P. V.

IVdæi. Excommunicari debent Christiani,q ĩ domo seruiunt Iudęis,uel Sarracenis,siue paganis,& principes seculares excommunicari, dēnt, qui Iudæos baptizatos suis bonis spoliare p̄sumūt.h.d.Scđa pars.ibi.*si qui*.Casus lite. Primò dr̃,q Iudęi, siue Sarraceni Christianas mulieres nulla. C. đ cā secū dēnt habere, & qcūq; Christianus cū his habitare p̄sumpserit,excōicet̃. Scđo dr̃, q si aliqui iudæi,uel Sarraceni deo inspirante ad fidē Christianam se conuerterint, a possessiōib.suis nullatenus expellāt̃, cū p p hoc melioris debeant esse conditionis,quàm ante fidem receptam.Si autem secus factum fuerit,præcepit Pa. potestatibus locorum,ut portionem hæreditatis suę,& omnium bonorum suorum ex integro faciāt eis exhiberi.Ber.No.priò q indirectè prohibetur hic cohabitatio cum Iudęis,pro hoc bo.tex.j.e.c.ad hæc & ibi dicā.† No.2.q Iudæi conuersi ad fidem nō perdunt eorum bona, nec tenen

a SEB. SAP. Iudæi. Et ita se r̄ndisse duobus Iudæis dicit Bar. in l.oēs,C.de decun.lib.x.& in l.generaliter.§.fi.ff.de decu.Pe.de Ancha.in cle.2.de mūg.

b Maioris pōderis. Istud est notabile dubiū, ĩ quo repio uarietatē q̄ nullus cōsiderauit,quē uiderim uc3, qđ tps attēdatur super ualorem monetę,an tēpus,quo facta fuit dispositio,an tps, in quo nō ē.Ias.in l.cū qd, in 1. lect. in pe.co.ff. si cert. pe. refert quosdā, quos ipse seqt̃, q debet attendi tps factę dispositiōis, p tex.no.hoc probantē in l. uxorē, §.testō, el.1. ff.de le.3.Cōtrarium tenet Bar.in l.cū certū,ff.de aur.& arg. le.p illū tex. q est fin. ẽm Ro. in fin. 514.inci. mō q̃ro, ubi idē dicit. Ego uerò p primo dicto alle.fin. decisi. Pau.de Ca.in l.fi.ĩ pri.C.cōi, de leg. quē refert Ias. nō tñ ad illud propositū,ĩ l.puniri, C. si ɔ̃ ius,uel uti.publi. qui uoluit, q quo ad donationē qngētorū solidorū insinuādā attēdūt̃ solidi nō ualor,l.sancimus,C. de do.cogita tu p decisi. in materia faciūt dicta ĩ c.pe. s̃.de censo.& uide unā. q. p Ange. de male.in glo.dictū Sepro. in ccc. &c. ĩ 2.col.uer.q̃ro.uide Ias.p opi.Pau. de Cast. ĩ l.2.§. ex his,ĩ pe.col.ff. de uer. obl.Not. quia sunt utilia. prim-opi. seqt̃ Corñ. in pulchro casu.ĩ cōs. 287.inci. ĩ hac. in pe. col. & in fi. in 1. uol. ubi uoluit, q dos est restituēda,ẽm æstimationē monetę tēpore quo fuit data, uide eūdē ĩ cōsi.279. inci.cōsului, e. li. & ĩ cōs.109.ĩ c. uiso,in prin.ĩ 4.uol. Aeñ. de Fal. ZACHAR.

c Synagogas. Vide Ale.ĩ l.1.§. siquis ędificiū,ff.de ope. no.nū.& Ia.ĩ l. ius aūt ciuile,col.2.ff. de iust.& iu.ubi alle.hūc tex.ad hoc q phibitus de nouo facere,nō phibetur reficere.

SEB. S'APIA.
a Armis. Quæ dicantur arma, uide Cardi. in cle. ne in agro. §. ne potestate, in 5. q. de stat. mon. refert Fel. in gloss. 1. prooemii huius libri, colū. 3. uersi. sic etiam, & hic, de quo per Alb. in 2. parte statutorum, questio. 127.
SEB. SAPIA.
b Consuluit. Vide Felin. in c. cum accessissent, col. penul. uersi. gloss. fin. de consti. Alexan. in l. 1. §. si quis ædificium, ff. de op. no. nuncia.
c Reformare. Adde quæ latè scribunt noui. in Ru. ff. solut. matri. & uide Alex. consi. 109. 3. li. ubi an statutum loquens in faciente habeat locū in reficiente.

tur illa distribuere in pauperes ꝯ com-
munē opinionē uulgarium, sed inualuit
illa opi. qa Iudæi habent ut plurium bo
na ex usuraria prauitate acqsita, & talia
tenēt dimittere, quia nō dimittiť pc̄m,
nisi restituať ablatum. j. de usur. ca. cum
tu. Sed iste tex. intelligiť de bonis iustè
acquisitis, ꝑ hoc de cōsec. dist. 4. c. iudæi.
nā ēt existentes iudæi licite hēnt rerum
dn̄ia, dūmō iuste acquisita, ut no. Inn. de
2 uoto. c. quod sup his. † Vlti. no. qđ iudæi
nō perdunt agnationem post conuersio-
nem ad fidē. unde debent succedere suis
attinentibus & parentib. sicut primo. nō
enim debent esse deterioris conditionis
conuersi ad fidē, quā qn̄ erant in iudais-
mo. in gl. in uer. *permittit*, in fi. dic idem ī
similibus casibus. nam isti casus positi
sunt hic causa exempli, uide qđ no. inn.
in pall. c. qđ super, de uoto, & ibi ponit,
quā iurisdictionem habeat ecclesia in in
fideles. in gl. in uer. *excommunicationis* ibi.
iudex secularis est negligens. hoc intellige,
ut no. de foro comp. c. licet.

SVMMARIVM.

1 *Victualia portantes ad Sarracenos qua pœna puniantur tam secundum leges, quam ſm canones?*
2 *Papa habet iurisdictionem in laicos in concernentibus decorem fidei.*
3 *Excommunicatio quos effectus pariat, siue iusta sit, siue iniusta?*
4 *Excommunicatio quo ad ecclesiam triumphantem parum, aut nihil operatur.*
Excommunicatio euidenter nulla, non est timenda.

CAP. VI.

ITa quorundam.
Christiani deferentes Sarra-
cenis merces prohibitas, uel
in ipsorū nauib. nauigātes excōicādi sť,
& reb. ipsorū priuādi, & efficiūť capien-
tiū ſui. Primò ponit duplicē Xp̄ianorū
excessum. Scđo tripliciter punit, ibi. *ta-
les*. Casus liter. Quidā christiani circūda
ti cupiditate deferunt Sarracenis arma,
ferrū, & lignamina galearū, & dū ad im-
pugnationē chr̄ianorū p̄dicta eis mini-
strāt, pares, aut ēt supiores sūt illis ī ma
litia. Itē sunt alii, q cupiditate sua in ga-
leis, & in nauib. Sarracenorū curā guber
natiōis assumūt, oēs p̄dictos Latera. ꝯci.
excōicauit, & p̄cipit illos ꝑ ptātes locorū
bonis suis priuari, & capiētiū seruos fie-
ri, & p̄cepit, ut ꝑ ecclesias maritimarū ur
biū crebra, & solēnis excōicatio ꝑferať.
Ber. No. 1. q̄ p̄stātes auxiliū ad delinquē-
dū pari delicto se astringūt, de qb. dicen
1 dū, ut no. in c. 1. de of. dele. † No. 2. tripli-
cē pœnā illorū q deferūt arma, ferrū, &
lignamina Sarracenis. primò sunt excōi
cati ipso facto. scđo priuari dēnt oibus
suis bonis. tertiò efficiūť ſui capiētiū, &
de iure ciuili capite puniūť cū cōfiscatiōe
2 bonorū. l. 2. C. q res expor. nō de. † Ter-
tiò no. q̄ ubi delictū cōcernit totā chri-
stianitatē seu decorē fidei, papa iurisdō-

nē in laicos exercet. ad idē tex. no. ī c. ꝑ humani, de homi.
li. 6. No. ulti. q̄ ēt eccl̄ia p̄t īponere pœnā ſuitutis, & sic in-
genu⁹ xp̄ianus p̄p delictū suū p̄t redigi. in seruitutē de iure
cano. In gl. in uer. *ferrum*, ibi; *si enim non habet ferrum*. ista gl.
uř uelle, q̄ pœna h⁹ c. locum hēat, ēt si Christiani deferunt
hmōi res ꝑhibitas absq; intentione, ut impugnentur Chri
stiani, quia satis est, q̄ Christiani pn̄t impugnari, & idē Io.
An. licet quidā ꝯ, exigentes intentionem, ut Christiani im
pugnēť, sed primū uerius. j. eo. in c. significauit. Expone ergo
tex. ibi. *ad expugnandum Christianos*, i. ex qb. pn̄t expugnari
Christiani. In ea. gl. ibi: *fustes & lapides*. ui de text. q loquiť
magis specifice in d. l. 2. ubi ſt mētio de loricis, ensib. & si-
b milib. armis *b* uide bo. gl. in cle. ne in agro, de sta. reg. ī uer.
arma. In gl. in uer. *submistrant*, in fi. no. gl. & dicā plenius de
hoc in c. ad audientiā. de homi. † In gl. fi. in fi. no. bn̄ glo. q̄
quotidie solet allegari, & tenetur cōiter ꝑ doc. oēs, & dicit
no. Host. q̄ excōicatiōis iustæ triplex est effect⁹ quo ad pri-
mā ꝑnūtiationē. Primus, qa excōicator declarat istud sepa
ramentū. nā non excōicatio, sed pecatū est illud, qđ sepa-
rat a deo; nec p̄t qs separari a deo, nisi uelit, 12. q. 3. ca. illud
facit. c. cū æterni, de re iudi. li. 6. Secūdus effectus est, qa se-
parat a cōione fideliū, & quo ad istos duos effect⁹ scđa ex-
cōicatio nil opať. Tertius effectus est retinēdi eū ex̄ cōio-
nē, donec fuerit absolut⁹, & quo ad istū effectū opať secūda
excōicatio. nā declarat eū ꝑiectū a deo ex nouo delicto, &
q̄ nō dēt cōicari secū, nisi pri⁹ absołonē obtineat ēt a scđa
& idē dicēdū de tertia, & quarta, & infra & ulteriori. & il-
lud firmiter tenēdū est ſm Host. q̄ excōicatus nō ita facili-
ter resurgit, nec recipit grām dei, sicut alius peccator nō ex
cōicatus, & qa orōnes & alia bona opa sunt in eo debilio-
ra, q̄ in alio, & q̄ angel⁹ deputat⁹ ad custodiēdū eū non ita
opať in eo, sicut in alio. Et q̄ angelus malus. i. diabolus hēt
maiorē ptātē in eo, q̄ in alio peccatore. uñ sicut rustic⁹ utiť
asino, uel iumēto, ita diabolus excōicatio. † Ex qb. patet, q̄
4 ēt quo ad ecclesiā triūphātē aliqd opabiť excōicatio lata
ꝑ p̄latū, sic limita gl. 24. q. 1. c. quodcūq;, q̄ dicit, q̄ nullā uim
ptātis quo ad ecclesiā triūphātē exercet p̄lat⁹ excōicando.
hoc ꝑcedit intelligēdo ī iusta excōicatiōe, ut dixi. Iniustę
uerò excōicatiōis unic⁹ est effect⁹, qa nō dēt illi cōicari, do-
nec fuerit absolutus, & idē dicēdū de scđa & tertia. Si uerò
excōicatio euidēter est nulla, nullū hēt effectū, ut in c. cū cō
tingat, de of. dele. & in c. ꝑ tuas, de sen. excō. Vlt. q̄riť, nūqd
isti, q incidūt in ſuiturē p̄p delictū pn̄t manumitti? Io. An.
dicit q̄ nō, ad hoc. l. 1. C. q ad liber. ꝑcla. nō li. tene mēti.

SVMMARIVM.

1 *Prohibita noua constructione alicuius ædificij, an uideatur prohibita reformatio?*
2 *Licet comedere sagimen, illis diebus, quibus licitum est comedere oua.*
3 *Synagoga antiqua funditus diruta, non licet de nouo in eodem loco synagogam ædificari.*

CAP. VII.

b COnsuluit. b Iudæi ueteres synagogas ī prio
rē statū reformare pn̄t. de nouo
exigere nō pn̄t. Et duę sunt ptes. scđa ibi: *uerum*.
Casus lite. Querebať a dn̄o pa. utrū Iudęi nouas
synagogas erigere pn̄t. Et rn̄. q̄ nō: sed antiquas, si corrue-
rint, pn̄t reædificare in pristinā formā, siue statū, & nō am-
pli⁹ exaltare, aut ampliores & p̄tiosiores faceř, q̄ antea fuis-
1 se noscūť, & hoc ꝑ magno bn̄ficio hr̄e dēnt. B. † No. prio, q̄
cui ꝑhibeť noua cōstructio alicui⁹ ędificii, nō uř ꝑhibita
antiq ædificii reformatio, & hoc facit ꝑ cōstōne quorundā
locorū qua caueť, ut nō liceat alicui priuata castra de nouo
erigere, nūqd liceat antiqua ruinā minātia, uel corrupta re
c formare. c & dicēdū q̄ sic, ut hic ꝑbať, ad hoc, qđ hř ī l. 1. §.
si qs ędificiū, ff. de noui. ope. nū. ita tn̄. ut noua reparō nō cō
mutet antiq̄ formā, ut fiat ædificiū p̄tiosi⁹, uel amplius. nam
ubicūq; mutať pristina forma, uř nouū ædificiū & cadit sub
2 ꝑhibitiōe noui ædificii, ut singľr ꝑbatur in isto text. † Et
facit

facit, qđ in simili no. gl. 33. q. 2. c. admonere, & c. ꝑposuisti
82. dis. q̄ singľr dn̄t, licitū esse comedere sagimē illis dieb. q
2 bus licitū est comedere oua, *a* licet tūc nō sit licitū uti car-
nib. quasi mutādo formā uideať rei substātia mutata, facit
qđ no. s. de testi. in c. cū cām, in uer. t pe, & in glo. magna, &
ff. ad exhib. l. Iulian⁹. §. sed & si qs. † Sed circa hūc tex. & de
5 clarōnē p̄dictorum posset dubitari, qd si antiqua synagoga
fundit⁹ corruit, nūqd licitū sit de nouo ædificare ī loco ubi
fuit antiqua? & p̄t dici q̄ nō: qa uř oīno nouū ędificium, ex
quo fundit⁹ destructū est, ad hoc qđ le. & no. ī l. iter stipulā
tē. §. sacra, ff de uer. obli. uide bo. gl. in fiři in c. 3. de iure pa.
qđ ibi no. intelligať ergo iste tex. qn̄ antiqua synagoga mi-
nať ruinā seu corruit: n̄ tn̄ ex toto, uel fundit⁹. Sed q̄ro qua
re Iudęi tolerāť in antiqs synagogis? Sol. dicit Ioā. And. q̄
spes est de eorū cōuersiōe. & ut facilius trahāť ad fidē, arg.
45. dist. c. q syncera. qa ipsi semp sunt parati seruire. In gl.
Constantinus Imperator. dic melius. q̄ ipse Christus morte
sua subiecit Iudęos in seruitutē, & ecclesiā erexit. j. eo. c. si
Iudæos, in prin. sed Cōstātinus imperator fuit executor, &c.

SVMMARIVM.

1 *Socius malus corrumpit mores alterius socij.*
2 *Iudæi an possunt habere nutrices Christianas extra domum?*
3 *Episcopus an posit dispensare, quod Iudæus habeat nutrices Christianas?*

CAP. VIII.

b ADhæc. b In familiari ſuitio Iudæorū Chri-
stiani esse nō dēnt. ꝑhibet & ꝑhibi
tiōis cām reddit, ibi. *quoniam*. Casus lite. Præcipit
hic p̄p p̄latis ecclesiarū, q̄ ipsi ꝑhibeāt oīb. Chri
stianis, & ꝯpellāt, si necesse fuerit ꝑ cē. ec. ne ī ſuitio Iudę
rū assidue morēť, nec infantes Iudęorū nutrices mulieres ī
domib. eorū nutrire p̄sumāt, qa Iudæorū mores moribus
Christianorū nō cōcordāt, & ipsi de facili ꝑ assiduā cōuer-
sationē simplices ad suā supstitionē inclinarēt, Ber. No. 1.
Chr̄ianū nō dr̄e se exponere ſuitio Iudæi, ꝑ qđ ꝯhat fami
liaritatē intrinsecā cū ipso Iudęo, & iō ꝑhibeť hic assidua
mora, & ſuitiū ī domo. No. 2. q̄ nō dēnt illi cohabitare, &
cōiūgi, quorū studia sunt diuersa. † Itē no. ex fi. text. ꝯ ma-
1 lā societatē. sæpe. n. ex malo comite socio corrūpūť mores
alteri⁹, ad hoc. 28. q. 1. c. sępe malorū, & collige ex mēte lrę
in fi. q̄ magis ꝑhibeť simplicib. cōuersatio cū Iudeo, q̄ cum
uiris lr̄atis, qa simplices de facili subuertūť. sed lr̄at. possēt
poti⁹ eos ad Chr̄ianitatē adducere, facit qđ no. de diuor.
c. q̄to, & c. gaudem⁹. In gl. 1. ibi. s. e. *multorū*, dicit Host. q̄ ibi
assiduitas nō reprobať, imo approbať ibi. *indissolubilis astri
ctio*. ideo cōcludit, q̄ ex̄ domū p̄t Chr̄ianus ſuire Iudęo, sđ
in domo ipsius Iudęi nō. sic uř intelligere istū tex. qn̄ in do-
mib. Iudęorū Chr̄iani se exponebāt ſuitio. Sed puto, q̄ alia
sit mēs. c. s. q̄ ex̄ domū nō dēt Xp̄ian⁹ assiduè ſuire Iudęo,
nec ēt in domo licet nutrire infantes eorū. uñ iste text. uo-
luit æqparare assiduū ſuitiū ex̄ domū, & ſuitiū, qđ fit in do
mo, & certè ista uñr paria habito respectu ad cām ꝑhibitio
nis. nā si bn̄ oīa iura h⁹ mā ę pōderēť, duæ sunt principales
cāę ꝑhibitiōis, una est, ne p̄p cōtinuā cōuersatiōnē, & assi-
duā familiaritatē subuertāť animi simpliciū, ut hic in fi. lr̄æ.
Scđa rō, ne Iudæi uideāť supiores, si Xp̄iani eis famularenť,
cū poti⁹ Iudæi dēant recognoscere se ſuos Chr̄ianorū, ut
dicit tex. in c. & si Iudęos. j. e. & certè q̄libet istarū rōnū mi
litat in ſuitio cōtinuo ex̄ domū, cū & ibi ꝯhať familiaritas,
& denoteť q̄dā supioritas. Itē iste tex. facit mētionē de do-
mib. qn̄ loqť de nutricib. sed cū in p̄cedēti casu nullā faciat
mētionē de domo, intelligo p̄dicta, & tex. qn̄ Chr̄ianus uo-
luit ſuire ꝑsonę Iudęi, sec⁹, si ædificiū, uel aliqđ aliud fabri
2 cet ad utilitatē eorū mercede cōstituta. † In gl. scđa, ibi. *ea
dē prohibitio est*. no. bn̄ gl. qa quotidie uenit ī practica, & loqť
nimis succinctè, & pōt hr̄e duos intellectus. primus, q̄ cadē

ꝑhibitio est ēt ex̄ domū, & hūc intellē-
ctū uř ēt sensisse Io. An. hic, q sup hac p- a
ticula gl. dicit supple, extra domū, & ni-
hil ultra dicit, & idē uř hic sentire d. An
to. Et breuiter se expediēdo d. Car. sen-
tit oppo. & sic ſm intellectū, ut extra do
mū liceat hr̄e, & credo, q̄ iste ultim⁹ fuit
intellect⁹ gl. ut referať ista cauda glo. ad
tex. & nō ad id, qđ proxi. dixerat, quasi
uoluerit dicere, q̄ similis ꝑhibitio hui⁹
de qua in tex. habetur in c. fi. j. eo. Et pro
hoc intellectu facit dictū. c. & si Iudæos,
in fi. ubi indirectè excommunicāť Iudęi,
si nō dimiserint nutrices Christianas,
& sic uř innuere, q̄ habeāt eas in domo,
ex quo cōpellūť ad dimittendū, & iste in
tellect⁹ est humanior. nā possent Iudęo
rū creaturę perire, si nō reperirēt nutri-
ces Christianas extra domū. Itē ille tex.
exp̄sse facit mētionem de domib. a ꝯrio
ergo ꝑmittit extra domū, arg. a ꝯrio sen-
su est fortissimū, si nō reperiť opposi. de a
3 his q̄ fi. a p̄la. c. cū apostolica. † Sed q̄ro,
nūqd ex dispositiōe ep̄i possit Iudeus ha
c bere nutricē Christianā c in domo? & uř
concludēdū q̄ nō, quia ep̄s non dispēsat
ꝯ ius, nisi expressè uel tacitè ꝑmittatur,
ut no. Inn. de temp. ord. in c. dilectus, &
Archi. in c. licet canon, de ele. li. 6. plenè b
dico ī c. at si clerici, in §. d̄ adulteris, de iu
di. maxime qa ista prohibitio iuris ten-
dit ad fauorem, & decorem fidei Chri-
stianæ, & dispensatio tendit in dedecus
fidei, & ad commodum priuatum ipsius c
Iudæi. & pro hac parte consuluit d. Car.
quod satis mihi placet.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi inuiti nec baptizandi, nec sine iudicio puniendi sunt, nec rebus suis spoliandi, nec in festiuitatib. molestandi, nec eorum cæmeteria uiolanda sunt, aut eorum corpora exhumanda.*
2 *Iudeus fugiens ad Christianos & petens baptismum non debet incontinenti baptizari.*
3 *Iudæi non compelluntur suscipere Christianam.*
4 *Pœnæ alternatiuæ impositæ iudicis est electio.*

CAP. IX.

d SIcut Iudæi. d † Iudæi
1 nolētes nō
sunt inuiti baptizandi, nec ad
hoc cogēdi sunt, nec sine iudi-
cio puniēdi, aut reb. suis spoliandi, uel in
suis festiuitatib. molestandi, nec ipsorum
cęmeteria uiolanda, aut eorum corpora
exhumāda. ptes patent. Casus literalis.
Statuit Clemēs papa, q̄ nullus Iudæus
compellatur ad fidem uenire inuitus, &
si aliquis ad fidē confugerit Christianā,
post quam uoluntas eius patefacta fue-
rit, absq; impedimento Christianus effi-
ciatur. Fidem Christi habere non credi
tur, qui nō spontaneus ad fidē accedit.
Scđò dicit, q̄ nullus christianus sine iu-
dicio secularis potestatis Iudæum occi-
dere, uel mutilare, uel pecunias suas au-
ferre p̄sumat, uel bonas consuetudines
Iudęorum immutet, nec in festiuitatib.

ZACHARIAS.
a Oua de hoc sunt duæ gl. solitariæ, & unicæ, una est ī c. p̄sbyter. 82. dist. & alia est in c. admonere. 33. q̄. 2. quas ad hoc alle. Ant. Cor. sing. suis in uer. caro, qđ in c. ꝑ salario, & ad hoc eas alle. Bart. in l. 1. §. si qs simpliciter, in 9. col. ff. de uer. obl. ꝑ q̄bus ēt facit tex. in l. 1. & qđ ibi not. Cels. in apo. ad Rebu. C. de erog. mili. anno. li. 12. ubi appellatione carnium nō uenit lardum, & ꝑ ꝯñs sagimen.
SEB. SAP.
a Oua. Vide tn̄ Gemi. ī c. fi. 30. disti. ubi dicit, q̄ ꝑhibitus comedere carnes, nō p̄t comedere olera cocta cū carnibus.
SEB. SAPIA.
b Ad hæc. Ad mām huius decretalis, uide Ab. in c. post miserabilem. j. de usur.
ZACHAR.
c Nutricē Christianam. Adde de hac plenè ꝑ Fel. ī c. at si clerici. §. de adulteriis, co. pen. uer. ep̄s non pōt s. de iudi.
d Sicut Iudæi. Vide tex. in l. Christiano. C. de sacr. pag. & uide, qđ plene scripsi ꝑ illū tex. ī meis recollectis in c. fi. circa med. de fer. Bellen.

ſuis pturbet,uł coacta ſeruitia exigat. Ter
tiò ſtatuit,ut nullus cœmeteriũ Iudæorũ
mutilare,aut inuadere,aut obtẽtu pecu-
niæ humana corpora effodere pſumat. Si
qs ꝯ hoc ſe cerit, honoris & officii ſui pe
riculũ patiatur,aut excõicetur, niſi ſatisfece-
2 rit.B.† No.ibi:*poſtquam uoluntas eius fue-
rit patefacta*,ꝙ Iudæus fugiẽs ad Chriſtia
nos,& poſtulãs baptiſmũ,nõ dẽt inconti
nẽti baptizari, ſed expectari dẽt , donec
uolũtas eius fuerit patefacta,ſ.ꝙ nõ ran-
core animi , uel ex aliqua cã uenerit ad
baptiſmũ,ſed ꝙ recta deuotione, uñ dẽt
ſtare inter Chriſtianos,40.dies añ, q̃ ba
ptizetur,ut in c.ne qđ abſit,de cõſ.di. 4. tñ
in multis locis nõ ſeruatur,& malè. nã qñq;
Iudæus pp diſcordiã, q̃ hẽt cũ patre, di-
cit ſe uelle fieri Chriſtianũ, & ſedata di-
ſcordia pficiſcitur ad aliã regionẽ , & re-
dit ad infidelitatẽ priſtinã, dẽt ergo ſta-
3 re mõ pdicto.† Not. 2. ꝙ Iudæi non ſunt
cõpellẽdi ad fidẽ chriſtianã ſuſcipiẽdam,
qđ eſt uerũ de adultis,ſed de paruis ſunt
opi.gl.in c.Iudæorũ.28.q.1.tenet, ꝙ idẽ
ut nõ poſſit eripi a parẽtib.eorũ,& bapti
zari.Sed alii tenẽt opp.qa cũ ſint ſerui,nõ
hẽnt filios in ptãte.uñ principes ſecula-
res eorũ dñi pñt pueros, inuitis parẽtib.
eorũ,facere baptizari, & hanc opi. ſentit
Io.An.hic,licet aptè nõ firmet,ſed ꝯriũ[a]
a expſſè tenet Arch.45.diſt.ca. q ſyncera .
Ego multũ dubitarẽ.cũ ſtrictè & pprie
nõ ſint ſerui:imo ab eis nõ pñt coacta ſer-
uitia exigi,ut hic. Itẽ indirectè cogerent
parẽtes eorũ ad fidẽ ſuſcipiẽda , qđ non
eſt fiẽdũ,ut in pal.c.q ſyncera. In glo. in
uer.*effodere*,ibi:*hæc actio infamat*.uł tex. in
ĩ l.1.all.in gl.de mã ĩ l.infamẽ,ff. de pub.
iudi.† In gl.fi.ibi. *optione iudicis*.no.bene
gl.ꝙ ubi pœna imponitur alternatiue , op-
tio datur iudici,q̃. pœnã illarũ ĩponat.Idẽ
no gl.de ui.& hon.cle.in c.a crapula . In
ꝯriũ uł tex.cũ ibi no.in c.qcũq;C.de ſer.
fugi.ſed dic , ꝙ aut uerba referũtur ad reũ ;
& tũc eius eſt electio,ut in pall. l. qcũq;.
Aut ad iudicẽ,aut ĩpſonałr,pferũtur uerba
& tũc pcedit iſta gl.ſed pt iſte tex.intel-
gi aliter, & ceſſabit deciſio hꝰ gl. ꝙ hẽat
locũ priuatio honoris,& officii, qñ quis
eſt in honore,& offõ cõſtitutꝰ,ſed ſi non
eſt talis,habet locum ſecunda pars alter
natiuæ,ut excõicetur,& hũc intellm ſentit
Hoſ.intellus tñ gl.plꝰ mihi placet,ut ꝯſide
ratis circũſtãtiis iudicis ſit eligere pœnã.

SVMMARIVM.

1 *Socij priuilegiati gaudent eorum priuilegio,quo priuilegiatus.*
2 *Cibis infidelium non licet uesci regulariter.*
3 *Religiosis non licet ire ad praudicandum infidelib. sine licentia.*
4 *Volenti intrare strictiorem regulam sufficit petere licentiam a superiore,licet non obtineat.*

CAP X.

QVam ſit. Ponit duas indulgẽtias eorũ, q paganis pdicãt.ſcda,ibi. *inſuper*.Caſus liter. Quidã eps, q uolebat fidẽ catholicã pdicare paganis, qſiuit a pa
pa,utrũ dẽret uti cibis illorũ?cõcedit eis dñs pp,& ſociis e-
ius.ut cũ exhiberẽt ſe ad pdicãdã fidẽ paganis,liceat eis vti
his cibis cũ gratiarũ actiõe,q ſibi ab ipſis infidelib.apponẽtur,
dũmõ abſtineãt ab eſu carniũ,qb.uti nõ liceat iuxta canoni
cas ſanctiões.Inſup cõcedit eidẽ,ut qcũq; religioſi aut cle-
rici idonei ad annũtiãdã pdictã fidẽ ſibi adhærere uolue-
rint,liberã habeãt facultatẽ petita & obtẽta platorũ ſuorũ
1 lnĩa.B.† No.prĩo,ꝙ ſocii priuilegiati[b] gaudẽt eodẽ priui-
legio,quo priuilegiatꝰ,intelligo,qñ priuilegiũ eſſet inutile
priuilegiato,niſi ſocii eodẽ priuilegio gauderẽt,đ quo hic
2 ut plene no.de priui.c.licet,li.6.† No.2.ꝙ rłr nõ licet veſci
cibis infideliũ.nã hoc pmittitur ex cã.Itẽ not. ꝙ ẽt infidelib.
qs nõ pt pdicare,niſi hẽat lnĩam a ſupiore.Sed q̃ro. nunqd
hodie ſit nẽceſſe petere lnĩam de nouo?Lau.uł hic ſentire.
ꝙ nõ.uñ exponit tex.*concedimus*.i.cõceſſum eſſe oſtẽdimus.
Hoſt.ſentit opp.& dicit,ꝙ iſta priuilegia fuerũt cõceſſa de
iure ſpãli.idẽ uł ſentire Inn.dicẽs,ꝙ licet olim fuerit lici-
3 tũ cõicare cũ paganis,hodie ſecꝰ p id,qđ no.hic in gl.†Vlti
mo no.ꝙ religioſi nõ pñt ire ad prædicãdũ infidelib.niſi ha
beãt lnĩam ſuorũ ſuperiorũ,& hẽant authoritatẽ ſe.apo.ut
hic.In gl.2.in fi.Io.An.in c.oẽs.28. q.1.reddit aliã rõnẽ , ꝙ
maior familiaritas[c] ꝯhit in cibo ſumẽdo,q̃ in colloqo ; &
facilius decipitur inter epulas.22.q.4.c.unuſqſq;.In gl.fi. ibi :
niſi ex officiò ſibi commiſſo.& eſt rõ, qa pdicare eſt offm curæ ,
iõ nõ,cõpetit illis,qui nõ hẽnt curã animarũ , ut dicit gloſ.
no.in cle.1.de reg. uñ iſti fratres mẽdicãtes de iure cõi pdi
care nõ pñt,qa nõ hẽnt curã animarũ;ſed eis cõpetit ex pri
4 uilegio,& audiũt cõfeſſiões,ut in cle.dudũ,de ſepul.† In ea
gl.ibi.*regularib.licet*.ubi uolẽti intrare ſtrictiorẽ religionẽ
ſufficit petere lnĩam a ſupiore , licet nõ obtineatur, & hic eſt
opus,ut ẽt obtineatur,& ſic facit in ꝯriũ.Inn.& Gof.dñt, ꝙ re
ligio & pdicare hẽnt ſe tãq̃ excedẽtia & exceſſa.nã p reli-
giõe ſufficit petere lnĩam,ſed p pdicatiõe eſt neceſſe,ꝙ ob
tineatur;ſed in aliis pdicatio excedit religionẽ,qa p hoc offi
cio pdicãdi religioſus aſſumi pt ad eccleſiã ſecularẽ, & exi-
re monaſteriũ ut in c.ꝙ dei timorẽ,de ſta.re.Sed uera rõ di
uerſitatis inter hũc caſum,& c.licet,eſt, quia hic ſubeſt pe-
riculũ in prædicãdo,qa poſſet corrũpere pximũ. Itẽ eſt ex
iugũ obediẽtiæ,uñ ſuperior ſm qualitatẽ pſonæ concedet ,
uel negabit lnĩam.ſed in c.licet,nõ eſt hoc piculũ,cũ intret
religionẽ ſtrictiorẽ,& erit ibi ſub obedientia, & iõ ſufficit
petere lnĩam a prĩo ſupiore. nec ob.c.cũ olim, alle. in glo.
qa ibi ex forma arbitrii tñ obligabatur ad cõſiliũ petẽdũ , &
nõ cõſenſum.ſed hic debet habere conſenſum ſuperioris.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio cõcernens tempus guerræ uidetur ẽt concernere tempus treugæ.*
2 *Diſpoſitio loquens perſonaliter concernens actum perſonæ comprehendit nedum facientem.ſed etiam mandantem.*
3 *Iurans non ire niſi facta pace ſi uadit facta tantum treuga,an incidat in pœnam excommunicationis,ſeu periurij?*

CAP. XI.

SIgnificauit. Habet tria dicta , & hoc dicit in ſumma . Pro redimendis captiuis licet ire Alexandriam iurantibus , ꝙ nihil deferent auxilii,ſeu ſubſidii extra redemptionis articum . portans uel mittens etiam poſt treugas merces phibitas excõicatus eſt, & pacis aplone nõ ueniũt treugæ.ſecundum dictũ,ibi:*illi*.tertium, ibi : *ad ultimum* Caſus lite.Quidam erant in captiuitate Sarracenorũ , amici, ſiue conſanguinei illorũ uolebãt ire illuc pro ipſis recuperandis,q̃ritur,qualiter ualeant illuc proficiſci?Reſpon. pa. quòd bene poſſunt ire,dummodo nihil in mercib.ſuis portẽt,uel alio mõ ſecum illud deferant , uñ poſſit Sarracenis
aliquod

a Contrariũ. Adde, & idẽ tenet Cal. cõſi.6.hoc tit. ZACHAR. Adde, ꝙ uoluit allegare Cal. conſi. 3.qđ inci. an filii Iudæorũ. Idem tenet ſanctus Tho. ſecũda ſcdæ. q. x. ar.ult.Car. in cle. 1.ĩ fi.eo.ti.& Fel. hic in princ.& dũ iſte dixit. ſ. pxi. ꝙ iudæi non hẽnt filios in ptãte,ui. Bal.& Pe. de Anc. in l. itẽ in ptãte , ff.de his, qui ſunt ſui uel alie.iur.& Fel.in c.Iudæi, el. 2.co.pe.uer.& iſta inducuntur.ſ. eo. SEB. SAPIA.

b Priuilegiati. Vidẽ Ab.in c.q̃to, in 3. not. ſ. de cenſi.& Bald. in l.1.C. de uxo.mili. Old. in cõſ.11.in c.thema tale. Alex.in l. lecta,in gl.in uerbo in domo.ff. ſi cer. peta.

c Familiaritas. An, & qñ liceat Chriſtiano cõicare cũ infidelib.uide per bea.Tho.2.q.x.argu. x. ubi diſtinguit aut Chrianꝰ ſit firmus, & bene fundatus in fide, aut non. Bellen.

aliqđ ſubſidiũ puenire,excepto redemptionis articulo,ita
tñ,ꝙ hoc priꝰ firmẽt pprio iuro.Scđò dicit,ꝙ illi,qui poſt
treugã factã ĩter Chrianos & Sarracenos portãt illuc mer
ces phibitas,ab excõicatione nullatenus excuſantur,ſicut nec
illi excuſantur, q p alios merces phibitas illuc trãſmittunt .
Tertiò aliq iurauerũt ĩ terrã Sarracenorũ cũ mercib. phibi
tis ſe ampliꝰnõ ituros,niſi pax eſſet ĩter Chrianos & Sarra
cenos reformata,& poſt factã treugã iuerũt illuc cũ merci-
bus phibitis,q̃ritur,an excuſentur ab excõica.Rñ.pa.ꝙ cõditio
illa, de pace, uel treuga eos ab excõi. vinculo nõ abſoluit,
nec ẽt à piurio.Ber.No.1.ꝙ durãte guerra inter Chrianos
& infideles nõ dẽt p aliquẽ Chrianũ ſubſidiũ aliquod infi
delib.afferri,& ſic nõ tñ illo tpe phibetur delatio phibita-
rũ merciũ,de qb.in c.ita quorũdã,ſ.eo.ſed ẽt aliarũ nõ p-
hibitarũ,ut pbat euidẽter litera,ibi,*aliquod commodũ uel ſubſi
dium*, & p hoc dicto facit dictũ In.in c.ſeq. Not.2.ꝙ licitũ
eſt redimere captiuos Chrianos ẽt durãte guerra, licet ex
redẽptione cõmodũ uel ſubſidiũ pueniat infidelibus.†No.
2 3.in §.illi, ꝙ diſpoſitio cõcernẽs tps guerræ uł ẽt cõcerne-
re tps treugæ,qa p treugã guerra nõ eſt extincta,ut pbatur
in §.ſeq.& ſm unũ intellectũ uł iſte tex.no.ẽt,ꝙ in pœnali-
bus tps guerræ cõprehẽdat tps treugæ quo ad hoc,ut inimi
2 cis nullũ ſubſidiũ ueniat. † Itẽ no.4.ꝙ diſpoſitio loquẽs p-
ſonaliter & cõcernẽs actũ pſonæ cõprehẽdit nedũ faciẽtẽ,
ſed ẽt mandãtẽ,ſeu fieri faciẽtẽ,quantũcunq; cõſtõ ſit pœ-
nalis.nã.c.ita quorũdã,ſ.eo.punit ducẽtes merces phibi-
tas ad infideles,& hic dr,ꝙ nõ ſolũ illi incidũt in pœnã,q ta
les merces perſonaliter deferũt,ſed ẽt pbatur,ꝙ illi,q p nun
tiũ deſtinauerũt,& pbatur ex.c.mulieres,de ſen.exc.iuncto.c.
ſi qs ſuadẽte.17.q.4.de quo p Bar.ff.de adul.l.hæc uerba,&
l.aut q aliter,ff.qđ ui aut clã,& in pall.c.mulieres, ubi hoc
dico:Si tñ cõſtõ puniret faciẽtẽ pſonaliter , & tũc faciens
p aliũ peccat,tñ nõ ĩcidit in pœnã,ut dicit gl.in cle.1. de ui.
& ho.cle.in uer.pſonaliter,ſecꝰ,ſi nõ appoueretur pſonaliter
qa tũc faciens p aliũ incidit in culpã & in pœnã,ut hic,& in
iurib.ſuperius alle. In gl.1.ibi: *ſecundum quod dicitur*,ſ.e.iſta
gl.hic uł uelle reſtringere iſtũ tex.ad merces phibitas , ut
ſit ſenſus,ꝙ portãs alias merces ẽt tpe guerræ nõ incidit ĩ
pœnã exc.ſed certè ex hoc reſultat q̃dã ꝯrietas in glo. nã ſi
tex.intelligi dẽt de mercib. phibitis tñ,ergo p redẽptio-
nis articulo licitũ eſt eas deferre cũ tex.excipiat hũc caſum
cuius ꝯriũ cõcludit gl.Et iõ põt dici,ut.ſ.dixi,ꝙ tpe guerræ
nõ eſt licitũ deferre aliquas merces ẽt nõ phibitas p c.ita,
ſ.eo.& hoc uł uelle tex.iſte & hoc no. p dictũ c.ita,& p ca.
ſeq. Aduerte tñ ꝙ Inn.& Hoſt.hic tenẽt ꝯriũ,& ꝯ deciſio-
nẽ huius glo.dicẽtes,ꝙ pro redẽptione captiuorũ licitũ eſt
deferre merces phibitas,arg.l.ſancimus,C.de ſacroſan.ec-
cl.& in c.1. de pig.nã uaſa, q̃ phibentur alio tpe uẽdi,diſtra
hi pñt p redimẽdis captiuis.12.q.2.c.aurũ.Io.An.cõcludit
ꝙ añ factũ ſequẽda eſt opi.gl.nã ſi ĩfideles ppẽderent,ꝙ p
redẽptione poſſent cõſeq iſtas merces phibitas , nõ uellẽt
aliud p redẽptione.itẽ uolẽti fraudẽ cõmittere paratũ eſ-
ſet uelamen,qa ſp diceret feciſſe p redimẽdis captiuis,ſed
poſt factũ cõſulẽdũ eſt ſm opi.In.& Hoſ.& ſic neceſſitas re-
dimẽdi captiuos eos excuſat, argum. de ſen.excom.c.inter
& facit de iureiur.c.uerũ.tenerẽ indiſtinctè,ꝙ tales merces
phibitas nõ ſit licitũ deferre ẽt p redẽptione. nec excuſatur
deferẽs ẽt ex poſt facto,qa cũ ex illis armis ueniant impu-
gnãdi poſtea Chriani,nõ dẽt impẽdi ſubſidiũ ad malũ cõ-
mittẽdũ pp bonũ,quod inde ſequitur.talis.n. cõpenſatio a iu
re reprobatur. de uſuris.c.ſuper eo,& in c.nõ magnopere, iũ-
cta gl.1 .ne clerici uel mo. p hoc tex.ſ.eo.c.ita. ubi deferen
tes dicuntur pares aut ſuperiores in malitia cũ illis,q poſtea
impugnãt,& facit gl.in uer.*ſubminiſtrant*, & hoc puto pce-
dere durãte guerra,ſed tpe pacis pcedat.opi.Io. And.† In
3 gl.in uerbo,*excõicationis*,in fine põdera gl.qa facit p nota-
bili ſuperius collecto,& ſentit clarè,ꝙ tẽpore pacis licitum
eſt deferre merces ẽt phibitas ad infideles,& idẽ ſentit gl.
in fi.Sed cõtrariũ ſentit Inno.in c.ſeq.&
illud puto uerius , ut ibi dicã. In gl.fi.in
fi.ex gl.colligitur unus intellectus ad tex.
b ꝙ iurãs nõ ire niſi facta pace[b],ſi facta tñ
treuga iuerit,meritò incidat ĩ pœnã ex-
com.& piurii,facit p illis q̃ dixi. ſ.in ter
tio no.qđ clarius pbatur in c.ſeq.ubi excõ
municatio pmulgatur durãte guerra & tñ
poſt treugã incidũt in pœnã. Alius intel-
lectus ponitur per docto.ucꝫ,ꝙ iſti appo
ſuerũt cõditiones de pace,aut treuga,qđ
colligitur ex uerbis pa.dũ dr, ꝙ illa cõdi
tio de pace & treuga habẽda &c.uñ ſi ua
dũt poſt treugã nõ incidunt in periuriũ,
qa purificata eſt altera pars alternatiuæ,
ſed incidunt in excõica. qa adhuc nõ eſt
pax,ideo litera in fi.facit mẽtionẽ de ex
cõmuni.Et põt dici,ꝙ ſenſus literæ ſit,ꝙ
ſiue ſit facta pax,ſiue ſit treuga, incidunt
in excõic. portãdo merces phibitas pro
hoc,quod dicam in c.ſequ.

SVMMARIVM.

1 *Exiſtente guerra inter Chriſtianos & infideles non ſolum eſt excõicatus deferẽs arma & alias merces prohibitas, ſed etiam deferens quaſcunque merces.*
2 *Pœnæ,quæ pro eodẽ delicto imponuntur à diuerſis conſtitutionibus,ambæ imminent contrafaciẽtibus,ita, quod ipſo facto utraque ligantur.*
3 *Excommunicatus propter delationem mercium prohibitarum ad infideles à quo poſſit abſolui.*

CAP. XII.

QVod olim. Excõicati ſũt qui cũ Sarracenis tẽpore guerræ aliqđ habent cõmerciũ,uel eis pſtãt ſubſidiũ·primò excõicat. ſcđo hortatur illos quibus ſcribit,ibi *ueſtræ igitur*. Caſus lit. In Lateranen.cõc. phibitũ fuit, ꝙ nullus merces phibitas Sarracenis portaret p ſe,uel p aliũ,& Clemẽs pa.illos excõicationi ſupponit,q amplius cũ Sarracenis cõmerciũ habuerint p ſe,uel p alios, nauibus,ſeu quocunq; alio ingenio eis aliqua rerũ ſubſidia,dũ guerra durauerit,duxerint imponẽda.uñ mãdat qbuſdã,quatenus nullo modo aut quocũq; ingenio eis mercimonia cõſilia, uel alia ſubſidia trãſmittãt,& ſi aliqui cõtrafecerint,non ſolũ ſunt ipſo iure excõicati , uerũ ẽt irã
1 dei uiuentis incurrũt.Ber.† Not. primo,
ibi *mercimoniũ*,& ibi,*ſeu quocunq; alio ingenio*,& ibi,*ſubſidia ſeu conſilia &c.* ꝙ tempore guerræ exiſtẽtis ĩter Chriſtianos & infideles non ſolum imminet excommunicatio deferentibus merces prohibitas ut in c.ita,ſupra eo.ſed etiam deferentib. quaſcunque merces, etiã habentibus cõmercium cum eis , & impendentibus ſubſidia ſeu conſilia non ſolum realiter, ſed cum ingenio,& licet Hoſt.dicat hoc periculoſum,& ꝙ eget declaratione, tñ In. Gof.& multi alii tenent ſimpliciter , qđ dixi dicentes,quòd exiſtente guerra du-

ppp

SEB. SAPI.

a Quia diſpoſitio. Quãdo mãdans teneatur,ſicut faciens uiđ latiſsime Ange.de Are. in tractatu maleficiorũ in uerbo,Sempronium mãdatorẽ,Feli.in ca.mulieres. ĩ.de ſentẽ excom. ZACHARI.

b Niſi facta pace. Adde, ꝙ quamuis treuga aliqñ dicatur pax,ut remiſſiue not. in ap. ad iſtũ in c.nouit,de iudi.nu.10.ĩ verſi. põt appellari pax unde treuga non ſufficit , ubi pax requiritur, puta ad diminutionẽ pœnæ ex forma ſtatuti,ita no.An. & Pau.de Ca.in l. cõuentionẽ,& ibi ad plenũ do.Alex, q ipſos refert ibi col.2.uerſ.itẽ facit iſte tex. cũ cõcor.ibi per eum ſignatis, ff.de pact. & rõ põt eſſe iſta, qa treuga magis accedit guerræ, q̃ paci.no.Bal. in ti. de pace Conſtan. §.uaſalli,qui tempore,in princi.

rat ꝑhibitio gñaliter,ſꝺ guerra ceſſante
nõ durat canõ latè ſnĩę,niſi in illis mer-
cib.ꝑhibitis;& iõ intellige hoc arg.à ꝯ-
rio ſenſu,ubi guerra durauerit &c. ut ꝓ-
cedat in aliis mercib.& ĩ aliis nõ ꝯtẽtis
ſub diſpõne.c.ita:ſed ĩ illis,de qb.ĩ c. ita,
ſꝑ ſtat ꝑhibitio ẽt tꝑe pacis, licèt aliud
ſenſerit gl.ſ̃.c.proxi.ſꝺ iſtud plꝰ mihi pla
cet.nã pñt facerẽ ĩfideles pacẽ frauduléter
ut ſic valerẽt fulciri hmõi armis, & iſta
opi.benignior eſt añ factũ,ſed poſt factũ
poſſent fortè excuſari à pęna,qa illud.c.
ita,dicit,ꝙ ꝺferebãt ad ĩpugnãdos xp̃ia
2 nos.† In gl.in ver.*ſupponimus*,ibi : *duplici*
excõicatione ſunt ligati.no.gl.ſing. ex qua
a colligit,ꝙ ſic,ᵃ ꝓ eodẽ delicto a diuerſis
cõſtõnib.imponunt pęnę ipſo, facto , ꝙ
vtraq; ſit imminet ꝯfaciẽtib.ita,ꝙ utra-
que ipſo facto ligant,licet cõſtõnes non
cõcernãt intereſſe priuatũ, de quo dicto
dubito ꝓ no.ꝑ Io.An.in c.fęlicis,de pę-
nis,li.6.& ꝑ Bar. in l.1.ff.ui bo.rap.& in
l.quoties,ꝺ act.& oblig. & volẽs tenere
ꝯriũ poſſet dicere,ꝙ hic pa.excõicauit ꝺ
nono ꝓrogãdo cõſtõnẽ.c.ita, ẽt ad mer-
ces nõ ꝑhibitas. Sed ꝯ faciẽs ĩ vnã excõ.
incidit;ꝑ hoc tex.ĩ fi.ibi:*excõicationẽ illã*.
nõ.n.dicit ĩ excõicationes,nec in iſtã ſed
in illã.q.d.,ꝓrogatã in iſtã, & ſm hũc in
tellectũ nulla ſequit abſurditas. Et an &
qñ ꝑ ſcꝺam cõſtõnẽ diſponẽtẽ ſuꝑ eodẽ
facto intelligat reuocata pria,dic ut no.
in iurib.p̃all.facit ad p̃dicta, qꝺ no.ĩ cle.
2.de magiſtr.& in c.cũ in cũctis, de ele.ꝑ
3 Inn.†In.fi.gl.hoc dictũ procedit , ut eps
poſſit abſoluere,niſi excõicatio ẽt ẽet la
ta ab hoĩe iuxta formã.c.ita,ĩ fi ſ̃.e.nã à
tali ñ abſoluit,niſi q excõicat,vł ſupior,
ut in c.paſtoralis.§.p̃terea,de off.dele.&
ĩ c.nuꝑ,de ſen.exc.& hodie pa.ter ĩ anno
cũ facit ꝓceſſꝰ gñales,excõicat iſtos ſolẽ
niter,& ideo nemo poſſet eos abſoluere
ab illa niſi pa.qui etiam cum magna dif
ficultate hoc caſu facit ſecũdum Io.And.

CAP. XIII

Etſi Iudæos. Iudęi nutrices,vel ſeruiẽtes Chr̃ianos hr̃e ñ dẽnt ꝯ faciẽtib. interdicit Chr̃ianorũ
cõmerciũ.h.d.Priò ponit exordiũ. ſcꝺò
facit narrationẽ.tertiò prohibet.quartò
pęnã imponi mãdat.ſcꝺa,ibi, *accepimus*.
tertia,ibi, *prohibemꝰ*.ibi. *ſi uero*.Caſus lit.
Quãuis Chr̃iani ꝓ ſola humanitate re-
cipiãt Iudæos & ſubſtineãt cohabitatio
nẽ illorũ,tñ ingrati Chr̃ianis eẽ ñ dẽnt
ut reddãt Chr̃ianis ꝓ gr̃a cõtumeliã,&
de familiaritate cõtẽptũ, & illã retribu-
tionẽ impẽdũt,de qua dr̃ iuxta vulgare
ꝓuerbiũ,mus ĩ pera,ſerpẽs in gremio,&
ignis ĩſinu.hoſpites ſuos male remunera
re cõſueuerũt.ipſi.n. faciebãt Chr̃ianas
mulieres nutrire filios ſuos, & cũ in die
reſurrectionis illas recipere corpꝰ & ſan
guinẽ dñi ꝯtingit,ꝑ triduũ añq̃ lactẽt fi
lios,ſuos,lac effundere faciũt in latrinã,
qꝺ horrẽdũ eſt dicere,& alia turpia ꝯ fi-
dẽ catholicã cõmittũt,ꝑꝑ quod timẽdũ

SEB. SAPIA.
a Quia ſicut,ui de Pe. de Anc. in regula , ea quæ, in 30.7.col. uerſi.no no quæro,de reg. iu. remiſsiuè per Iaſ.in l.col.7.ver. ultimo nota.in 2. lec. C.de ſum. tri. ubi latè Fuł. Bal. & Pau.de Ca.examinant , quando ex eodem delicto quis poſsit dupli ci pœna puniri.

eſt,ne fideles diuinã indignationẽ incurrãt,cũ eos patiunt
talia ꝑpetrare, vñ ꝑhibet pa.diſtrictè,ne de cętero nutri-
ces,uel ſeruiẽtes hẽant Chr̃ianas,ne filii liberę filiis famu
lẽt ancillę.ſi uero nutrices & ſuiẽtes nõ dimiſerint Chr̃ia
nos,p̃cipit oĩb.Chr̃ianis ſub pęna excõ.ne cũ eis cõmerciũ
audeãt exercere Berñ.No. 1.Iudęos poſſe ẽe ſeruos Chr̃ia
norũ ꝑꝑ eorũ delictũ,ſed ex pietate ſuſtinent in libertate
& eorũ ceremoniis ad hoc,ut alliciãt ad fidẽ Chr̃ianorũ,
& hoc iõ,qa aliqua eſt ſpes de eorũ cõuerſione. 45.diſt.c.q
ſyncera.No.2.ibi:*& de familiaritate cõtẽptũ* , ꝙ familiaritas
qñq; parit ꝯtẽptũ,ut l.obſeruãdũ,ff.de of.p̃ſi.&.c.qñ.86.di.
qꝺ ꝓcedit,ut ibi dicit,gl.ĩter ruſticos & parũ prudẽtes.nã ĩ
ter prudẽtes famili.nõ parit ꝯtẽptũ,imò bñuolẽtiã,affectio
nẽ,& amicitiã cõfabulatio &cõiũctio ꝯducit,& ꝯſeruat ami
citiã.8.ethicorũ,& ꝯſuetudo auget affectionẽ,ut in l.3.ff.ꝺ
pecu.No.3.tex.ꝯ familiarẽ inimicũ.nã familiaris inimicus
ꝓpriè reddit illã retributionẽ,de qua hic,& nulla peſtis ef
ficatior eſt ad nocẽdũ,q̃ familiaris inimicus, qa hõ nõ ſibi
p̃cauet ab eo minꝰ.n.iacula feriũt,q̃ p̃uident.No.3.ibi, *cum*
*in die reſurrectionis dominicæ,&c.*ꝙ corpꝰ Chr̃i licitè recipi
tur in ipſo die reſurrectionis,& ſatisfit cõſtitutioni ĩ c. oĩs
utriuſq; ſexꝰ , de pę.& re.& facit iſte tex.ꝑ illa opi.ut ĩ die
reſurrectionis dẽat,recipi & nõ in die Iouis ſancta,de quo
dicã in p̃all c.oĩs.Vl.no.ibi, *non dimiſerit*.arg.ꝓ his,q̃ dixi.
ſ̃.e.in c.ad hoc,ꝙ iſta cõſtõ nõ ꝑhibet indiſtinctè Iudæos
nõ hr̃e nutrices Chr̃ianas,ſed dũtaxat in domo . nã ꝑ hoc
uerbũ innuit,ꝙ hẽbãt eas in domo,ut qa forte erãt Iudæi
potẽtes,& nolebãt eas dimittere,qꝺ ẽt innuit ex alio,ꝙ fa
ciebãt emittere lac in latrina , qꝺ ñ ꝯtingeret, ſi nutrices
eos hẽrẽt in domib.ꝓpriis,qa nõ eſſent ſub eorũ imperio.

SVMMARIVM.

1 *Iudæus percutiens clericũ temporaliter punitur, & ſi de facto puniri non poteſt,interdicitur ei Chriſtianorum commercium.*
2 *Iudæus de iure cõi tẽporaliter non eſt ſubiectus iuriſdictioni eccleſiæ.*
3 *Inferens iniuriam clerico tenetur ſatisfacere nedũ clerico.ſed etiam eccleſiæ.*
4 *Cognoſcens de iniuria criminaliter poteſt ex officio compellere iniuriantem ad ſatiſfaciendum læſo.*
5 *Excommunicatio eſt maior pœna eccleſiaſtica, cuius Iudæus non eſt capax.*
6 *Iudex eccleſiaſticus quando potius debeat imponere pœnam pecuniariam, quam ſpiritualem.*

CAP. XIIII.

1 *Poſtulaſti.* † Iudæꝰ,q pcuſſerit clericũ, tꝑaliter punit,& ſi de facto puniri nõ
põt , interdicit ſibi Chr̃ianorũ cõmerciũ donec
ſatisfecerit iniuriã paſſo.Cõis diuiſio. ſcꝺa , ibi,
ad quod.Caſus lit.Quidã Iudæꝰ manꝰ uiolẽtas iniecit in q̃n
dã clericũ,q̃rit,qualiter ꝯ Iudæũ ſit ꝓcedẽdũ? Rñ.pa. ꝙ is,
cuiꝰ iuriſdõnis exiſtit,pęna pecuniaria ipm puniat,uel alia
tꝑali ſm ꝙ ſibi uiſum fuerit,& faciat læſo & eccleſię ꝯgruè
ſatisfieri,alioquin,ſi dñs eius hoc neglexerit,p̃latꝰ loci p̃ci
piat Chr̃ianis ꝑ cẽſu.ecc̃lia.ne cũ ipſo Iudæo cõmerciũ ha
2 beãt,donec ſatisfecerit Ber.† No.1.ex tex.Iudęũ nõ eſſe de
iure cõi tꝑaliter ſubiectũ iuriſdõni eccle. eſt ergo ſubiectꝰ
dño tꝑali,ſicut & laicus,niſi aliud ſit de iure ſpãli , & uide
aliquos caſus, in qb.iudex ecc̃liaſticꝰ exercet iuriſdõnẽ in
Iudęos,& alios paganos,ꝑ Inn.ĩ c.ꝙ ſuꝑ his,de voto, & in
c.ita,ſ̃.eo. † No.2.ꝙ inferẽtes iniuriã clerico tenent ſatiſ-
facere nedum ipſi clerico læſo,ſed etiam eccleſiæ,cui uide-
3 tur facta iniuria ex perſona clerici. † Not.3. quòd cogno-
ſcens de iniuria criminaliter poteſt ex officio compellere
4 iniuriam inferentem ad ſatiſfaciendum læſo, & facit opti.
quod not.in l.interdum.§.qui furem,ff.de fur.& licet ſimul
non poſsit agi criminaliter & ciuiliter , ut in l. 1. C. quan-
do ci.ac.cri.præiu.tamen ſi principaliter agitur crimina-
liter,iudex acceſſoriè ex officio ſuo poteſt compellere reũ
ad ſatisfaciendum lęſo ciuiliter , ut in p̃allega.§.qui fu-
rem. hic enim iudex primò punit criminaliter , & poſteà
compellit

cõpellit reũ ad ſatisfaciẽdũ læſo,& ſic ciuiliter. Itẽ no.mo
dũ & practicã excõicãdi infidelẽ indirecte, ut interdicat ſi
bi Chr̃ianorũ cõmerciũ.eſt.n. unus ex effectib. excõicatio-
nis priuatio hoĩum,eſt pęna nõ modica inter hoĩes eſſe,&
hoĩum carere cõmercio.l.hi qui ſanctã, C.de hære. & in c.
ſolet.j.de ſen.exc.li.6.Itẽ no.hic ꝑ locũ à ſp̃ali licitum eſſe
Chr̃ianis hr̃e cũ Iudæis cõmercia.hic.n.in pęnã interdici
tur Chr̃ianorũ cõmerciũ,donec iſte ſatisfecerit facta ergo
ſatisfactione licitũ eſt cũ eo exercere cõmercia , dẽt tñ eui-
tari magna familiaritas.28.q.1.c.ſæpe, &.c.oẽs,&.ca.nullꝰ.
ſed ꝯ hũc tex.in eo,ꝙ diſtinguit,an iſte ſubſit iuriſdõni ec-
cleſiæ,uel nõ,oppo.d.c.cũ ſit, de foro cõpetẽ.ubi patet , ꝙ
ꝯ lędentẽ clericũ,vel eccleſiã tanq̃ ſacrilegũ exercet eccle-
ſia iuriſdõnẽ,licet aliàs tꝑaliter ſibi nõ ſit ſubiectꝰ. Sol.pu
to reſpondendũ,ſtandum contrario,& ad iſtum text.puto
ꝙ ꝑꝑ faciliorem executionem fecit iſtam diſtinctionem.
nã,qñ Iudæus eſt ſubiectꝰ tꝑaliter ſeculari dño , nõ põt cõ-
5 pelli de facili per iudicẽ eccleſiaſticũ. † Quia maior pęna,
q̃ hẽt.eccleſia,eſt excõicatio.24.q.3.c.corripiãtur, huiꝰ pę
a næ iudęus nõ eſt capax. ᵃ vñ adit dñs tꝑalis,& eo negligẽ-
te eccleſia facit poſtea qcquid põt interdicẽdo cõicationẽ,
b vñ intelligo,ꝙ ẽt à principio põt eccleſia ᵇ ſuã iuriſdõnẽ
exercere in hmõi Iudæũ ſacrilegũ , & ẽt inuocare brachiũ
ſeculare,ut in p̃alleg.c.cũ ſit,iũcto.c.1.de offi. or. ſimile eſt
in c.ſignificaſti de offi.dele.Nã delegatus pa.ſuã ſentẽ. põt
executioni mandare,ut in capit.in literis,& in capitu.quę
renti, de offic.delega. & tamen pro faciliori executione
interpellatur ordinarius loci,& facilius ſibi obtemperat,
6 ut in capit.ſignificaſti,eo.ti. † In gl. 1.ibi: *quia ſpũali pœna*
ipſum punire non põt,ſentit ergo gl.ꝙ ubi iudex eccleſiaſticꝰ
põt punire aliquẽ eccleſiaſtica,uel ſpũali pęna, nõ dẽt im-
ponere pęnã pecuniariã,ſeu aliã tꝑalẽ, qꝺ tñ nõ eſt indi-
ſtinctè uerũ,maxime in crimine ſacrilegii. vñ ceſſante cu-
piditate,ſi magis timet pęna pecuniaria,quã ſpũalis,põt ec
cleſiaſticꝰ illã imponere,arg.de off.or.ĩ c.dilectꝰ,& qꝺ no.
Io.An.in c.1. de homi.facit.c.qm̃ frequẽter,in fi.ut lit.non
conteſt.Et an & quando iudex eccleſiaſticus poſſit punire,
pecunialiter, & ad quem uſum deputanda ſit talis pecunia
dicam,infra de pęnis,in c.licet.

1 *Iudæi debent diſcerni à Chriſtianis in qualitate habitus,nedum de nocte, ſed etiam de die.*
2 *Veſtibus fucatis non debent homines uti diebus dominicæ paſsionis.*
Chriſtianus commiſcens ſe cum Iudæa ignoranter an excuſetur?

CAP. XV.

In nonnullis. Iudæi, & Sarraceni utriuſque ſexꝰ dẽnt ĩ terris Chr̃ia
norũ uti habitu,ꝑ quẽ à Chr̃ianis diſcernãt, & ĩ
die paraſceuæ & paſsionis dñi nõ dẽnt ĩ publicũ
ꝓgredi nec in cõtumeliã creatoris ꝓſilire.Tria ſunt dicta.
ſm,ibi:*in diebus*.tertiũ,ibi: *illud*.Caſus lit. In qbuſdã ꝓuin
ciis Sarraceni ꝑ habitũ diſtinguuntur à Chr̃ianis, in qbuſ
dã uero nõ.vñ cõtingit aliqñ , ꝙ Chr̃iani Iudæis, & Iudęi
Chr̃ianis mulierib.ꝑ errorẽ carnaliter ꝯmiſcẽtur ne ergo
tã dãnatꝰ exceſſus ꝑ talẽ errorẽ ulterius cõmittat,ſtatuit
cõcil.gñale,ut Iudęi,ſiue ſarraceni utriuſq; ſexus in quali-
bet ꝓuincia Chr̃ianorũ ꝑ habitũ publice diſtinguãt à xp̃ia
nis.ſcꝺò dr̃,ꝙ in dieb.lamẽtationũ Iudęi,ſiue Sarraceni nõ
exeãt in publicũ,qa (ut dr̃) tũc ornatiꝰ incedere nõ erube
ſcũt ac Chr̃ianos (q ſacratiſſi.paſsionis memoriã exhibẽ
tes,lamẽtationis ſigna p̃tẽdũt) illudere nõ formidãt. ter-
tio ꝑhibet,ne in cõtumeliã creatoris ꝓſilire p̃ſumãt, qa ꝯ
tumelia creatoris diſſimulari nõ dẽt. ꝑcipit cõciliũ hmõi
p̃ſumptores ꝑ ptãtes locorũ cõdigna coertione cõpeſci,ne
1 crucifixũ ꝓ nobis aliquatenꝰ blaſphemar p̃ſumãt.Ber.†No.
1.ibi:*oĩ tẽpore* & ibi, *publice*.ꝙ Iudęi dẽnt diſcerni a Chr̃ia
nis in qualitate habitꝰ nedũ de nocte,ſed ẽt de die,& oĩ tẽ
pore,nec dẽnt portare ſignũ diſtinctionis occulte, ſed pu-
blice.nõ eſt ergo ſatisfactũ huic cõſtõni,ſi portãt aliquod ſi

gnũ ſub mãtello,uel in duplicatura man
telli,ſicut à multis fieri uidi , ſed palã &
2 publicè,ut ab oĩb.diſcernãt.† Not.2.ibi:
ornatius non erubeſcunt, &c. ꝙ in dieb.paſ
ſionis dñicę nõ dẽnt hoĩes fucatis ſeu ful
gidis veſtib.uti,ut ſic ꝑ qualitatẽ habitus
oſtẽdãt interiorẽ mentis diſpoſitionem.
quod enim exterius agitur, interius in-
ducit mentis diſpoſitionem, & habitum
repræſentat, ut dicit tex.in cle.exiui , de
uerſi.obſcurationis ergo & uilitas habi-
tꝰ eſt ſignũ męroris, ſicut p̃tioſitas eſt ſi-
gnũ lætitię.No.ult.ibi,*per principes ſecula*
*res &c.*qꝺ de iure cõi Iudęi & alii infide a
les exiſtẽtes ĩ terris Chr̃ianorũ ſub ſunt
tꝑaliter iudici ſeculari, uide Inno.de uo
3 to,in c.ꝙ ſuꝑ his. † In gl.in uer.*errorem,*
*excuſat in eo ꝙ Iudæa &c.*quaſi forte uelit
dicere gl.ꝙ nõ excuſat in totũ,qa ſaltem
agebat, ut cõmitteret fornicationẽ ſim-
plicẽ , ſed põt dici,ꝙ aut Chr̃ianus ꝯxit
mr̃imoniũ ignorãter cũ Iudęa , & tũc ex
toto excuſat,qa agebat rẽ licitã,& igno b
rãtia facti excuſat,ut ĩ regula, ignorãtia
de reg.iur.li.6. & ĩ c.in lectũ,alleg. in gl.
aut intẽdebat fornicari cũ Chr̃iana,& in
ueritate Iudęa erat,& tũc eſt in culpa,&
tenet ad minus de ſimplici fornicatione.
An ãt poſsit aliqua pœna puniri cogno- c
ſcẽdo Iudęã,qa dedit operã rei illicitę,
uide qꝺ no.Io An.ĩ regula,cũ qs, de reg.
iur.li.6.in Mercu.dũ ponit, q.de cogno-
ſcẽte maritatã, q̃ cõiter hẽbãt ꝓ ſoluta,
& de cognoſcẽte ſolutã,q̃ cõiter hẽbãt ꝓ
maritata,uide gl.in p̃all.c.in lectũ,& qꝺ
no.in c.inebriauerũt.15.q.1.In gl.in uer.
aĩaduerſionis.in fi.ſecundum leges eſt pę-
na capitalis,ut in aut. ut non luxu. con-
tra na.§.1.cola.6.& ibi uide.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi uel aliter infideles nullum officium poſſunt habere inter Chriſtianos uel dignitatem,ſed inter ipſos bene poſſunt.*
2 *Iudæꝰ nõ pt aſſumi ad docto.qa doctoratꝰ ẽ dignitas.*
Acquiſita ex negotiatione illicita ſine alicuius calumnia non ſubiacent reſtitutioni regulariter , licet aliquando diſtribuantur inter pauperes.
3 *Officia aſſumentes contra iuris uel ſtatutorum diſpoſitionem qua pœna puniantur.*
Officialis depoſitus propter baratariam,debet tantum habere ſalarium pro tempore præterito, & tenetur cõ ducenti ad intereſſe.
4 *Reſtitutionem malè ablatorum an epiſcopus , uel is, qui confitetur,aut confeſſor poſsit facere?*
5 *Hiſtriones tenentur ad reſtitutionem illorum,quæ lucrati ſunt uigore talis exercitij.*
6 *Legatum relictũ pro malè ablatis incertis diſtribuendum inter pauperes Chriſti per executores teſtamenti an debeat diſpenſare per epiſcopum?*
7 *Legatum factũ pro reſtitutione malè ablatorũ conuertitur ad pias cauſas,ſi male ablata non reperiũtur.*
8 *Lucrum iniuſte extortum an ſit reſtituendum pauperibus Chriſti, an uerò aliis?9.*

CAP. XVI.

c *Cum ſit* ᶜPręponẽs Iudęũ, uł paganũ publicis officiis ꝑ cõciliũ ꝓuinciale corripit,& p̃poſito ꝺ negat Chr̃ianorũ cõmerciũ , donec depoſuerit offiũ, & in uſus Chr̃ianorũ pauperũ reſtituat.

ZACHARI.
a Nõ eſt capax. Ad de archi. 2.q.1.c. mul.& ibibo.tex. Car.in cle. 1.§.fi. q.19.de vſu.et quare cũ Iudæis cõicãmꝰ,& nõ cũ excõicatis, uide eũdem Car.in cle.1. de conſt.

SEB. SAPIA.
b Eccleſia.hãc cõſiderationẽ Abb. reprobat Frã.Are. in cõſ.158. incip. copioſè & ſubtiliter.
c Cum ſit.Per iſtũ tex.dicit Bal.ĩ ca. iniuria de pac.iu. ſir. ꝙ latrones & raptores tenet ſatisfacere ꝺ furtis, & rapinis. & eod. modo alleg. ca.ſi diligenti,de p̃ſcr. Adde hic Hoſt.in ſum.de iureiu.ſuꝑ. quo modo cenſetur,uer.& quãuis. ubi dicit, ꝙ qñ ille,qui ſoluit uſuras,iurat non repetere eas ulteriꝰ, ſi ille, qui eas recepit,nõ abſoluitur à pęn. debet fieri reſtitutio earum inter pauperes,ſicut fit,quando neſcit , ubi ſit ille à quo extorta fuit Bellen.

inde q̃ſita ſm epi ꝓuidẽtiã. Pria pars ponit cõſtõnẽ,ĩ nouãs,olĩ inhibitã ꝓhibet, & oẽs cãs reddit. ſcđo punit ꝑponentẽ. tertiò ꝑpoſitũ quartò ꝓrogat,ſcđa,ibi: *ſi quis* tertia,ibi: *officiali* quarta,ibi : *hoc idẽ.* Caſus lit. Statuit cõcil.toletanũ , ꝙ null⁹ Iudęus ſuꝑ Chrianos ullũ offm̃ exerceat ſed qa illud nõ ſeruabaſ,cõci.gña. inouauit cõci.Tole.ꝓhibẽs, ne Iudæi publicis ꝑferanſ officiis , qa ſub tali ꝑtextu Chrianos infeſtãt plurimũ & moleſtãt. & ſi qs eis offm̃ tale cõmiſerit,ꝑ ꝓuinciale cõſiliũ annuatim celebrãdũ monitione ꝑmiſſa diſtrictione,qua ꝯuenit,cõpeſcaſ,& tali officiali cõio Chrianorũ ĩ cõmerciis & aliis denegeſ , donec reſtituerit qcqd ex tali offõ habuerit cõuertẽdũ in uſus pauperũ,& epi dięceſani de hoc ꝓuideãt , ut offm̃ cũ pudore dimittat,qđ irreuerẽter aſſumpſit;& hoc idẽ ad paganos extẽdiſ.
1 Ber.† Not.1.Iudæũ,uel paganũ nõ poſſe
a ꝑfici offõ publico [a] inter Chriſtianos.latius ꝯ eos circa iſtũ paſſum ꝓuidet ius ciuile in l.fi.C.eo.ubi inhibeſ, ut nullã dignitatẽ,nullũ honorẽ,nullã ꝑeminentiã hẽãt inter Chria.& ꝑ illũ text.retulit ibi Bar.Iudęũ ñ dr̃e doctorari, cũ doctorat⁹
b ſit q̃dã dignitas,[b] & ꝑeminẽtia,ut latius dixi in c.q̃to,ſ.de mag.Ex hoc inferſ , ꝙ inter ipſos pñt Iudęi hr̃e officia & dignitates,& ſm hũc ĩtellectũ pt intelligi tex. l.gñaliter.§.fi.ff.de decu.ubi ꝑmittiſ Iudęos ꝓmoueri ad dignitates, ſed dẽt intelligi,ut dixi.uł ꝓcedebat de iure anti-
2 quo,qđ hodie ẽ correctũ ꝑ l.fi.C.e.† No. 2.ꝙ ꝓuinciale cõci.epõrũ hẽt iuriſdõnẽ ĩ totã ꝓuinciã.vñ olim oẽs cãę agitabãtur in hoc cõci.6.q.3.c.2.& c.1.de iu.& c. ſicut,ſ.de accu.No.ar.ꝙ acqſitũ ex negotiatione illicita eſt ĩter pauꝑes diſtribuẽdũ;ex quo inferebat Hoſt.ꝙ acqſita ꝑ excõicatũ negotiando dẽnt diſtribui inter pauꝑes,qa negotiatio erat interdicta ſibi tꝑe excõicationis,đ cle.exc.mi.c.illud ſed utrũq; dictũ ñ puto uerũ,ꝑ hoc facit, qđ no.In.de ĩmu.ec.c.qa pleriq; ubi not. dicit,ꝙ acqſitũ ex negotiatione illicita ſine alicui⁹ calũnia neceſſariò nõ ſubiacet reſtõni. hoc.n.nõ ꝓbaſ iure, imò poti⁹ ꝯriũ ꝓbaſ,ut ſit cõſilii,nõ neceſſitatis,ut ĩ c.q hẽtis,& c.ult.14.q.5.& de excõicato facit,qđ no.in c.ueritatis,de do. & cõtu. licet tñ nõ peccauerit ſe immiſcẽdo cõioni,nõ tñ teneſ ad reſtõnẽ,ex quo ab aliquo nõ extorſit.uide ſiľe in c.fi.ſ.de ſim. ubi illicitè acqſitũ ſine alteri⁹ calũnia ñ ſubiacet reſtõni,ſed ſufficit ageſ pñiam. Ad iſtũ tex.dic,ꝙ aſſumpſit offm̃ ꝯ iuris diſpõnẽ,& ſic ſine cã habuit pecuniã.Itẽ
3 hoc ſtatuiſ hic in pęnã,no.bñ. † Vlteri⁹ ex ꝑdictis & ex tex.collige , ꝙ aſſumptus ad aliqđ offm̃ ꝯ iuris diſpõnẽ teneſ offm̃
c cũ pudore deponere, & acqſita reſtituere.Et facit ad illã.q.nũqd officialis depoſit⁹ ꝑꝑ baratarias dẽat hr̃e ſalariũ totius tꝑis ? Et hãc.q.tetigit gl.in l.diẽ functo, ff.de offi.aſſeſſo.pleni⁹ ꝑ Bar.in l.Męuia,
d ff.đ an.leg.ubi ꝯcludit,ꝙ ꝑ tꝑe [d] añ,q̃ fuerit depoſit⁹,dẽt hr̃e ſalariũ,ſed ñ ꝑ ſequẽti tꝑe,qa fuit depoſit⁹ ꝑꝑ defectũ ſuũ,imò teneſ cõducẽti ad ĩtereſſe ꝑ l.ſi fund⁹,ff.loc.qđ no.Itẽ collige,ꝙ ſtatutũ loquẽs de Iudæis ñ extẽdiſ ad paganos,niſi ex ſpãli legis ꝓuiſione fiat extẽſio,ut no.ꝓbat hæc lr̃a,dũ dicit,*extendimus*, qđ bñ no. uide
4 bo.gl.de reſcri.c.cõſtõnẽ,li.6.† Vlt.no.unũ caſum ꝑuatum epo,ut eſt reſtõ male ablatorũ, ad hoc quotidie alleg.iſte tex.Et ĩter caſus reſeruatos epo numerat hũc caſum.gl.ĩ c. 2.de pę.& re.li.6.Sed circa ꝑdicta q̃rit,nunqđ ſimplex ſacerdos,q audiuit cõfeſſionẽ alicui⁹,q teneſ aliqua reſtituere,poſſit facere hãc reſtõnẽ Hoſt.ꝙ nõ;qa eſt caſus reſeruat⁹ epo,& tres rõnes hui⁹ reſeruationis reddit.prima , qa ſi inferiores clerici poſſent diſpẽſare,ſæpe ſibi imburſarẽt, & appropriarẽt.ſcđa rõ,qa in maiorib.adhibẽda eſt ꝓuidẽtia epi,in c.ad hoc,de offi.archi.tertia rõ,qa eps hẽt curam oĩum eccleſiarũ ſuę diœceſis,& cũcta ſpũalia regit.10.q.1.c. regẽda.vñ tota diœceſis dr̃ eius parochia [e] in c.1.de rapto.
e Archi.in c.2.de teſta.l.6.tenet ꝯriũ,dicẽs hãc reſtõnẽ poſſe fieri ꝑ cũ q teneſ reſtituere, uel ꝑ eũ,de quo iꝑe ꝓuidit, alleg.c.cũ tu, de vſu.& ca.tua, de teſta.& 13.q.5.c.pe.& ulti.24.q 3.ſi qs Romipetas,q̃ iura cõiter dicũt , ꝙ obligat⁹ ad reſtõnẽ dẽt reſtituere.Ad iſtũ tex.rñ ꝙ loquiſ đ Iudęo, q erat ſuſpect⁹ de reſtõne,maximè q̃ erat fiẽda inter pauperes Chrianorũ.Io.An.ibi dicit,ꝙ añ factũ tenẽda eſt opi. Hoſt.qa ſm Archi.ẽet facile unicuiq; euitare reſtõnẽ dicẽdo ſe reſtituiſſe.Nec ob.ſi diceref,ꝙ dẽt ꝓbare,qa ñ pt ſꝑ dãdo denariũ pauperib.adhibere notariũ & (ut experiẽtia docet) pauꝑ,q recipit.x.ſolidos,fateſ ſe recepiſſe.10.li.Sed ex poſt facto,ubi in veritate qs tenebaſ reſtituere,nõ appa ret rõ,quare nõ dẽt eſſe liberat⁹.vñ ſolẽt epi locorũ ꝑ ſua ſtatuta reſeruare pro diſpõne malè ablatorũ, nõ ſolũmodo pctã,ſed ẽt reſtõnes facere.vñ Fed.cõſ.27. ſecutus eſt opi.
5 Hoſt.ſimpľr,nihil tñ boni alleg. † Car.hic ſequiſ opi.Archi.& dicit poſſe diſtingui,qđ in his,in qb. trãſiuit dñiũ , ut in hiſtrionib.& ſiľib.ꝓcedat opi.Hoſt.ut ſic ſciaſ, qd & q̃tũ ſit reſtituẽdũ.Sed in caſib.in quib.nõ trãſiuit dñiũ, ut in uſurario,fure,& ſiľib.ꝓcedat opi.Archi. Sed circa hãc uarietatẽ nõ modicã aĩaduerto,qa null⁹ tex.facit mẽtionẽ de epo,niſi iſte;& ſi iſte tex.bñ põdereſ,ñ dicit,ꝙ eps dẽat reſtituere ſed ſm ꝓuidẽtiã ſuã fieri diſtributio.Et iõ dicẽrẽ,ꝙ diſpẽſatio male ablatorũ dẽat fieri ꝑ eũ,q teneſ reſtituere,uel ꝑ eũ de quo ſibi ꝓuidit.ſed ſm cõſiliũ, & ꝓuidẽtiã epi,& ſic ſaluãſ oẽs opi.& uitanſ abſurditates.nã intereſt obligati,ut fiat reſtõ realiter,intereſt epi,q eſt pr̃ pauperũ,nã obligat⁹ reſtituere nõ dat ꝓpria auctõ. & ſic nõ pt diſꝑonere ad libitũ ſuũ,ſed reddit,qđ reddere teneſ,cũ ergo
6 dẽt fieri reſtõ in pauperes,dẽt hr̃e cõſiliũ & ꝓuidẽtiã illius qui eſt pr̃ pauperũ. † Et circa ꝑdicta ultra alios moueo no. q.pone,qđ ſtãte opi.Hoſt.ſeu ſtatuto epi, teſtator in ſuo teſtõ reliquit mille ꝑ male ablatis incertis cõuertẽda in pauperes ꝑ executores ſui teſti.eps ꝑ ſtatutũ ſuũ, & ꝑ iſtũ tex. ſic intellectũ uult diſpẽſare,q̃riſ qd iuris ? Et ꝑ nũc põt dici,ꝙ niſi aliter ꝓbenſ male ablata,eps nõ põt intẽtionem ſuã fundare ſuꝑ illis tanq̃ ablatis male , qa hęc diſpoſitio, ſeu cõfeſſio teſtatoris ex quo nõ fuit recepta a parte,nec iurata,hẽt uim cuiuſdã legati ad pias cãs,ut no.& ꝓbaſ in ſimili in l.4.C.de fal.cau.adiec.leg.& no.in l.cũ qs, §.codicillis,ff.de leg.3.uide,qđ dico in ſiľi in c.fi.de ſuc.ab inteſt.
7 † Itẽ poſſet dari ad primã qõnẽ alia ſatis æqua diſtinctio, ꝑ q̃ ſalueſ mens oĩum opi.ꝙ ubi de male ablatis nõ cõſtat niſi ꝑ cõfeſſionẽ factã in foro pñiali,tũc crediſ ſibi ſi dicat ſe reſtituiſſe, in pñia de omnib.creditur cõfitenti,ut in c.ſi ꝯgnificaſti,de homic.& ſic euitãtur abſurda Io. An.Aut cõſtat in iudicio,ſeu publice de male ablatis,& tũc reſtitutio fiat ſm cõſiliũ epi,qa non dẽt credi aſſerenti ſe reſtituiſſe, arg.in c.quãquam de uſur.li.6.ſicut publice conſtat de ablatione & extorſione,publicè cõſtare dẽt de reſtitutione,arg.
8 in c.1.de peni.& remi. † In gl.fi.ibi:*ſi uellet, poſſe dare pauperibus*

ZACHARI.
a Officio publico. Adde Bar.&Alex. in l.qualiter,ff.de decur. eũdẽ Bart. in l.fi. C.de Iudæ. & in 1.cõſti. C.§. hæc, q̃ neceſſario. Ang. ĩ aut. iuſſiu. qđ preſt.ab his.§. 1.col.2.Car. ĩ cle. 1.in 3.no. de teſt. & no.iſte in c. Iudæi,ſ.eo.
SEBA. SAPI.
b Dignitas. aliàs allegat Feli.in ca.1. circa fi.uerſ. item dum dicũt, ſ.eo.
c Deponere. adde quæ ſit pœna acceptatis offm̃ cõtra diſpoſitionẽ ſtatuti, Lud. Ro.ſin. ſuis,fol.13. & 40.
ZACHARI.
Adde, ꝙ uoluit. alleg. Ro. ſin.ſuo nu. 388. ꝙ inci. ſi ſtatutũ ꝓhibet.
SEB. SAPIA.
d Pro tꝑe. Vide ẽt Bal.in l.idẽ, in 3. col.C.loca.& Bar. in l.iudices, C.de anno.& trib. lib. 10.& Bal.in l.1.ad fi.C.de ſuffra.
SEB. SAPIA.
e Eius parochia. Vide Io. de Ana. firmantẽ hãc opi. in c.ſicut dignũ. ſ.de homi.col. 6. & Calde.cõſi.6.in ci.an valeat ſtatutum ſub tit. de cõſtit.Cardi. in cle. dudum, §.ſi uerò, in 11.q.de ſepu.& in cle.1.§.quibus, de priuil. Ang.in diſputatione ſua inc.Aſtẽſis miles.

perib.&c & ſic vr̃ ſentire gl.ꝙ officialis neceſſariò nõ aſtringiſ ad dãdũ pauperib.qđ iniuſte extorſit,alleg.14.q.5.c. nõ ſanè,& no.gl.ꝑ intellectu illi⁹.c.loquiſ.n.obſcurè.ſed Inn. in c.qa pleriq;de immu.ecc.ſentit ꝯriũ , ꝙ ex quo hẽbat officiũ cũ iuriſdictione,teneſ reſtituere qđ illicitè acquiſiuit, qa uſ acquiſiuiſſe ꝑ ꝑſumptionẽ & uiolẽtiã,ſec⁹ dicit in eo, q nõ hẽt iuriſdõnẽ,ut in aduocato.ſi.n.aliqd ultra, q̃ dẽat, lucrat⁹ eſt. licet bñ faciat reſtituẽdo, nõ tñ teneſ,& ſic loqſ
9 d.c.ſanè, qđ mihi placet. † In ea.glo.ibi:*quia neſcitur, a quo ſit extortum* Io. An.aliter intelligit hoc c.loquitur.n.ſm eũ, qñ iudex nõ grauauit eũ ultra debitũ extorquẽdo.nã tũc eſſet illi faciẽda reſtõ,ut dicit gl.ſed loquiſ,cũ recipit ſalariũ qđ ille ꝑponẽs cuilibet ſoluere tenebaſ.vñ huic ꝑponẽti nõ dẽt reſtitui,qa quo ad cũ nõ põt dici debitũ,& fuit in culpa ꝑponẽdo iſtũ.Itẽ penes ꝑpoſitũ nõ dẽt remanere,ergo pauperib.erogãdũ,ut dr̃ in litera,ſed tu põdera literã,ibi,*quicquid fuerit a Chriſtianis adeptus* q̃ loquiſ nedũ de ſalario , qđ habuiſſet a ꝑponẽte &c. ſed ſaluãdo hũc intellectũ do.Ant. põt dici,ꝙ aliqua adept⁹ fuit a Chriſtianis, nõ tñ ꝑ extorſionẽ,ut qa dederũt ſibi , qđ dediſſent aliis officialib. & ſic eis ñ eſt fiẽda reſtõ,cũ ñ ꝑtẽdãt intereſſe.fiat ergo reſtõ pauperib.Et ex his cõclude gñaľr,ꝙ ubi ex patre dãtis nullũ ĩtereſſe uerſaſ ĩ petiõe,ſed ex ꝑte ꝛcipiẽtis ſic,& tũc reſtõ dẽt fieri paupib.& de iure ciuili hoc caſu fiſcus recipit. aufert enim omnia lucra illicita.l.Lucius,ff.de iure fiſci.

SVMMARIVM.

1 *Lucrum quæſitum ex commercio damnato ſubiacet reſtitutioni ,ſimiliter acquiſitum per excommunicatum.*
2 *Pœna corporalis in ſubſidium pœnæ pecuniaria non ſolutæ habet locum etiã de iure canonico.*
3 *Quid eſt dictum illud,quod dici ſolet,quod ſit remiſſio pœnæ & culpæ.*
4 *Bona alicuius ſi fuerint confiſcata ſimpliciter, non cenſentur confiſcata bona acquirenda.*

CAP. XVII.

a 1 AD liberandã. [a] Cõciliũ gñale repetit ꝯciliũ Lateranen.ſ. eo.cap. ita,& adit pęnã ſatisfactionis tꝑe abſolutionis impẽdẽda,ſcđa,ibi:*& talib* † No.1.ibi, *ex cõmercio dãnato*,ꝙ acquiſitũ ex cõmercio dãnato ſubiacet reſtõni & ſic facit in arg.ꝙ acquiſitũ ꝑ excõicatũ ſubiacet reſtõni,
2 ſed dic,ut dixi.ſ.c.ꝓxi.† No.2.ꝙ ubi qs eſt impotẽs ad ſol-
b uendũ pęnã,dẽt caſtigari alia pęna corpo. [b] ad hoc facit.c.
3 finẽ litib.de do.& cõt.& in l.fi.ff.de in ius uoc. † No.ul. ex fi.ꝙ pęna qñq; imponiſ nõ tm̃ ad caſtigationẽ delinquẽtis ſed ut cæteri metũ hẽant,ſeu arceãſ a ſimilib. cõmittẽdis, facit.l.aut facta,ff.de pę.eorũ,q uadũt in ſubſidiũ terræ ſanctę,& inter alia cõferſ priuilegiũ plenæ remiſsionis,quod uulgariter dr̃ remiſſio pœnę & culpæ q̃ro , uñ ꝓcedit hoc ut ꝑ modico fiat plenaria remiſſio pęnę cũ ſcriptũ ſit nullũ malũ impunitũ &c.qđ pęna ꝯformis dẽt eſſe delicto.24. q.1.c.nõ afferam⁹,& ĩ c.q̃ſiuit,de his,q̃ fi.a ma.par.capi.Sol. multa poſſent dici circa hoc; & cõcluſiuè ſciẽdũ,qđ una eſt eccleſia uniuerſalis.1.q.7.cõueniẽtib. & hmõi eccleſiæ ſeu corporis eſt ſponſus ipſe Chriſtus,in c.debitũ de biga.& ꝑꝑ eſt uicarius & ſummus adminiſtrator iuxta illud,quodcunque ligaueris,&c.24.q.1.c.quodcũq;.Itẽ ꝑmittẽdũ,ꝙ ĩ hoc corpore uniuerſalis eccleſiæ multa ſunt bona irremunerata,ut mors Chr̃i cuius una ſola gutta ſanguinis fuiſſet ſufficiens ad redimẽdũ totũ humanũ genus.Itẽ paſsiones innocẽtiũ & martyrũ,ex qb.& aliis meritis cõſtat theſaur⁹ eccleſiæ,cuius plenã diſpenſationẽ hẽt papa,vñ cum remittit alicui pęnã , uſ ei hũc theſaurũ cõicare,ut ſit ſenſus,ꝙ ĩ recõpenſatione illorũ bonorũ remittit hãc pęnã.nã ſicut malũ nõ dẽt impunitũ eſſe,ita bonũ nõ dẽt eſſe irremuneratũ ſit ergo q̃dã recõpẽſatio hincinde, & hãc remiſſionẽ cũ certa limitatione pñt ſacere inferiores prælati, in c.cũ ex eo, de pęn.& re.qa & ipſi electi ſunt in partẽ ſolicitudinis,ut in c.ad honorem , de autho.& uſu.pa.& ualet talis ĩdulgẽtia, ſeu remiſſio etiam quo ad pœnitentiam iã impoſitã,ſeu imponẽdã,ut in c. cũ ex eo,ꝑall.& qđ no.in c.qđ aũt e.ti.ubi dicã. In glo.in uer. *totam* ibi , *ſimile criminis uſurarum* ſed meli⁹ põt æquiparari pecunię ſimoniacę,q̃ reſtituiſ eccl.in cui⁹ cõtumeliã data fuit,& aliqñ cũ duplicatione,in c.audiuimus,ſ.de ſim.& ꝑ id qđ ſequiſ hic in glo.põt ſolui illud ꝯriũ de c. ꝑcedenti, ubi illa pecunia illicite habita tm̃ reſtituiſ,& diſpẽſaſ ĩ pauperes Chr̃i ſed hic reſtituiſ duplicata. nã diuerſitatis rõ eſt , qa hic plus deliq̃runt,iõ plus puniunſ.Sed ꝯ op.& uſ ꝙ iſta pęna non põt hr̃e locũ ꝑ c.ita.ſ.e.li. ubi bona iſtorũ cõfiſcanſ,ergo hãc reſtõnẽ facere nõ pñt.Sol.& multiplex ſm doc.põt.n hoc c.intelligi añ cõfiſcationẽ, uel qđ impo
4 neſ tꝑe cõfiſcationis,uel intelligetur de bonis acquiſitis poſt cõfiſcationẽ. † Nã ſimpľr cõfiſcatis bonis alicui⁹ ñ intelligũſ ꝯfiſcata bona poſtmodũ acqrẽda,ut colligitur in c.fęlicis,de pę.li.6.& in l.ſi mandauero.§.is cuius,ff.mã.uel dici poteſt,ꝙ eccleſia imponit hanc pęnam,ſed princeps ſecularis aliam imponit.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi poſſunt emere iura & introitus alicuius prouinciæ,tamen pro eis exigendis eligitur aliquis Chriſtianus non ſuſpectus,per quem ipſi Iudæi conſequẽtur dicta iura,qui tamen Chriſtianus non eſt per ipſos Iudæos eligendus.2.*

CAP. XVIII.

1 EX ſpeciali. † Iudæi,uł pagani publicis officiis ꝑficiẽdi nõ ſunt & ſi eis regalia iura uẽdãſ ad ea colligẽda ꝑficiẽd⁹ eſt Chrian⁹ nõ ſuſpectus. In pr̃ia ꝑte poniſ culpa regis,& & excuſatio. In ſcđa ꝯ utrũq; prohibeſ, ibi:*mãdamus*. Caſus lit. Rex Portugalię in officiis publicis,Chriſtianis præferebat Iudęos ꝯ cõciliũ gñale. ſ.eo.c.cũ ſit. uñ mãdat papa duob.epis,quaten⁹ regẽ ipſum moneãt & inducãt,ne in publicis officis Iudęos ꝑficiat Chriſtianis contra cõcil.generale,ꝙ ſi fortè reditus ſuos Iudęis uendere uoluerit,uel paganis , aliquem Chriſtianũ deputet non ſuſpectũ de grauaminibus clericis inferendis , & per illũ Iudæi , & Sarraceni ſine Chria. iniuria iura regalia cõſequẽtur.Ber.No. 1.ex tex.ꝙ officiũ publicum nedum eſt Iudæis inter Chriſtianos prohibitũ & in-
c terdictum [c] ſed etiam quodlibet officiũ ſeu commerciũ per quod Chriſtianis aliquod põt ingredi grauamen.No.2.ꝙ licitè etiam reditus regales uenduntur Iudęis & aliis paganis.non ergo omne cõ-
d mercium [d] interdictum eſt inter Chri-
2 ſtianos, & Iudæos.† Item no.ibi,*deputet*, ꝙ ad colligendum iſtos reditus uẽditos Iudęo,vel pagano electio debet fieri per principem ſecularem,& non per Iudęum emptorem.nam ſi ipſe eligeret,poſſet cõmitti fraus.gl.ſunt faciles,hic uideas.

a Ad liberãdã. Iſtã. decretalem alleg, gl.11.q.1.clericꝰ ꝙ familia gaude. eodẽ priuilegio, quo dominus. ſed credo, ꝙ uelit allegare in parte decisa in uer.not.ultimo,ibi, fiat plenaria remiſsio,& c.nota de remiſſione a pęna , & a culpa,digna late, uide per Petr. de Anch.in rep.regulę,peccatum,in 3. oppo.& adde, qđ not. d.abb. poſt doc.ĩ c. inter opa ſ. de ſponſa. ſed pro fundamento huius memoriæ, uide Io. de Imo. late ſcribentẽ in cle.1 de Iudæ. in ult.char. Bellen.
a Corporali. adde,an nõ hñs ĩ ęre debeat ſemper pati in corpe,& qđ ſi uenerit ad pinguiorẽ fortunã, Lud.Ro.ſing.ſuo, f.13.
b Interdictum. adde,qđ uoluit Ancha.cõſi.281.
c Cõmercium. Adde Ludo.Ro.conſil.459.

SVMMARIVM.

Argumentum a coniunctione duarum legum ualidum est in iure.

CAP. VII

NVlli. Se summat, & tria facit dictũ ponit, mercatori, ꝓuidet. ꝓuisionẽ determinat. scđa ibi: qđ *si tertia*, ibi: *si autẽ*. Casus lit. Iudæi emedãt suos Chrianos, & eos in suo seruitio retinebant, qđ fieri nõ dẽt. uñ statuit cõci. gñale, ꝙ non b liceat Iudæo baptizatũ, uel baptizari uolẽtẽ emere, uel in suo seruitio retinere. Scđò dicit, ꝙ si aliquis Iudæus cã mercimonii emeret aliquẽ nõdũ ad fidẽ cõuersum, & post modũ fact⁹ fuerit, uel desiderat Chrian⁹ fieri, dẽtur ab aliquo. 12. solidi, & ille ab illi⁹ seruitio subtrahaẽ, si uerò intra tres mẽses ipsum uenalẽ nõ exposuerit, uel ad sibi seruiẽdũ emerit eundẽ, nec ipse uendere, nec ali⁹ audeat cõparare, sed nullo dato ꝑtio ad libertatẽ ꝑducaẽ. Ber. No. 1. ex tex. regulã, ꝙ baptizatũ, uel baptizari uolẽtẽ nõ põt Iudę⁹, in suo ſuitio retinere, ex quo inferẽ, ꝙ si iudæus emit baptizatũ, seu baptizari uolẽtẽ, nõ tenet uẽditio, & ita sic empt⁹ eripitur in libertatẽ nullo refuso ꝑtio, qđ ꝓbaẽ. 54. di. c mãcipia, & in l. 1. C. ne Chri manci. hære. habe. de mã uide bo. gl. 54. di. c. gñalis. §. hoc tũc obseruãdũ, dixi plene in c. 1. s. e. Et ex hoc & ex tex. no. ꝙ pa-
a ri [a] priuilegio gaudet id, quod est ad esse ꝓductũ, & qđ est in fieri. nã q incõtinẽti fiũt, uñr in esse ĩ c. officii, de elect. l. qđ ait. §. qđ ait, ff. de adul. No. 2. ibi; *nec ipse uendere, nec ali⁹ audeat comparare*, ꝙ si un⁹ ꝓhibeẽ aliqd uẽdere, ꝓhibeẽ ali⁹ emere, & sic dispositũ in uno correlatiuorũ extẽdiẽ ad aliud, not. Bartol. in l. fin. C. ne fide. do. denẽ, & dixi in c. 1. de loc. Sed q̃ro, qa hic danẽ tres mẽses ad exponẽdũ seruũ emptũ cã mercimonii, qñ incipiũt isti tres mẽses currere? dicit Host. ꝙ à tꝑe uẽditionis & traditionis, i. post uẽditionẽ & traditionẽ serui factã Iudęo, qa ex tũc acquisiuit dñium serui & habuit facultatẽ exponẽdi, insti. de rerũ diui. §. ꝑ traditionẽ & C. đ pac. l. traditionib. Io. An. dicit, ꝙ a tꝑe, quo ille ſu⁹ petiit Chrianitatẽ, hoc dictũ Io. An. hẽt æquitatem, ut emẽs ſuos oĩno paganos cã mercimonii nõ teneaẽ eos intra istud tꝑs exponere uenales. qa fortè nõ uidet tꝑs cõgruũ, sed satis est, ꝙ exponat ſuũ uęnalẽ intra tres mãses a tꝑe, quo petiit Chrianitatẽ sed dictũ Host. uẽ ueri⁹. nã, ex quo nõ exposuit ſuũ uęnalẽ intra tres mẽses, ꝑsumptio est, ꝙ non cã mercimonii, sed ad sibi seruiẽdũ, alias sꝑ fraus posset fieri, qa diceret se emisse cã mercimonii, & postq̃ ſuus diceret se uelle effici Chrianũ, exponeret eũ intera tres mẽses, & sic nũq̃ hr̃et locũ finis huius. c. & c. fraternitatẽ.
1 54. disti. † In gl. in uer. 12. *solidis*, in fi. sed gl. nõ declarat đ q̃litate monetæ, cũ ĩ loco sit moneta aurea & argentea. Vin. intelligit de aurea, quod ꝓbaẽ ex cõiũctione duarũ legũ. nã in l. cũ ex falsis, ff. de ma. testa. dicit, ꝙ libertas ꝑstita ex falsis codicillis, non dẽt reuocari datis. 20. solidis, & in l. Papinianus. §. fi. ff. de inoff. testa. fit mẽtio in sili casu de 20. aureis, & sic dẽnt intelligi de solidis aureis, quorũ. 72. faciũt unã librã auri. C. de susce. & ar. l. quoties, li. 10. idẽ sentit gl. ĩ simili in l. quicũq;, C. de ser. fugi. & dixi. in c. 1. supra eo. Et satis est uerisimile, quòd ius intellexerit de aureis nam ridiculum esset, ut pro bono seruo darentur. 12. solidi argenti. nam modicum esset, quod no.

De hæreticis [b] Rubrica.

Supra uisum est de his, qui non baptizati deum blasphemant male colendo, cõpetenti. ordine uidendũ est de illis, qui iam baptizati incidunt in hæresim, & ideo merito & competenti ordine hæc rubrica ponitur.

SVMMARIVM.

1 *Infidelis, uel hæreticus dici non potest ille, qui aliquando super fide dubitans non perseuerat in illa cogitatione.*
2 *Hæreticus non est ille, qui errat in fide, tamen credit illum errorem esse fidẽ, & paratus est se corrigere, si aliud tenet ecclesia.*
3 *Infideles non possunt esse testes contra Christianos.*

CAPI. I.

DVbius. Breue est, uel ꝑ alia uerba ꝑt sic summari. infidelis est, qui nõ hẽt certitudinẽ fidei, & infideli nõ est credẽdũ in ꝑiudiciũ a terius. No. 1. ex tex. ꝙ fides dẽt hr̃e certitudinẽ & nullã secũ admittere dubitationẽ, cõcor. c. firmiter, s. de sum. tri. † Sed ꝯ hoc & ꝯ tex. opp. & vr̃, qđ oĩs hõ sit infidelis. nã null⁹ hõ reperiẽ, q aliqñ ex scrupulo cõsciẽtiæ nõ dubitet in fide, & de resurrectione mortuorũ, & de creatione mũdi, & similibu. So. dicit Io. An. & bñ, qđ tex. dẽt intelligi de dubitatione, q̃ hẽt in se firmitatẽ aĩ, & quandã pertinaciã. ut qa ꝑseuerat in illa dubitatione, sec⁹, si incidat in cogitationẽ, uel dubitationẽ ex primis motib. qb. nõ assistit, sed resistit cõfirmãdo se fidei ecclesię, qa tũc poti⁹ patitur ex illa cogitatiõe, & mereẽ poti⁹ q̃ demereaẽ resistẽdo. nã qñq; ẽt inuitus qs poluiẽ prauis cogitationib. & ꝓpriè dñr primi mot⁹ q nõ sunt in ꝑtãte hoĩum. iõ nõ imputãtur ad culpã. de hoc qđ hr̃ in palea. c. sed pẽsandum. 6. dis. & de istis primis motib. intellige dictũ apostoli, tẽtatio uos nõ apprehẽdat nisi humana, uide tex. de pęni. disti. 2. c. inter, & sic intellige illud psalmistę. Beatus, q timebit, & elidet paruulos suos ad petrã. psal. 146. uide qđ no. in rubri. de sum. tri. & facit. 24. q. 1. c. hæc est fides. Sed q̃ro, qd intẽdit litera in fi. ibi: *qui fidẽ ueritatis ignorant* sol. expone, i. q ueritatẽ fi-
2 dei ignorabãt, siue baptizati sint siue nõ. † Et intellige, qñ
c se nõ cõformãt in fide ecclesię. nã si qs erraret [c] in fide, & crederet illã esset fidẽ ecclesię, & parat⁹ est se corrigere, si aliud tenet ecclesia, iste nõ est hęretic⁹, qa fides eccle. est fides sua, ex quo se refert ad fidẽ ecclesię, ut ĩ c. 2. de sum. tri.
3 & qđ ibi no. & in d. c. hęc est fides, cũ ibi no. † Vltimò. arg.
d ex. hac litera, ibi: *nec eis oĩno credendã* ꝙ infidelib. [d] & hæreticis nõ est aliqd credẽdũ ĩ ꝑiudiciũ aliorũ. nã, ex quo sunt infideles deo, nõ ꝑsumuntur fideles hoĩbus, & ideo in testes nõ admittunẽ ꝯ Christianos. 2. q. 7. c. nõ pñt, & c. pagani.

SVMMARIVM.

1 *Errare præsumitur aliquis, quando nõ resistit aliorũ errori, cum posit.*
2 *Non caret scrupulo societatis occultæ, q manifesto facinori desinit obuiare.*

CAPI. II.

QVi alios. Breue est, uel potest sic summari. Errare in fide cõuincitur, q alios errantes, cùm potest, ab errore non reuocat.
1 † Not. primò ex tex. malum præsumendum contra præsentes & tacentes aliorum errores. nam error, cui non resistit, approbatur. 83. dist. c. error, & in ca. quid enim prodest. Sed quæro, de quo errore intelligitur iste text. Solu. debet intelligi de errore fidei, ut facit ad titu. potest etiã intelligi in quolibet errore. nam errare præsumitur, qui

errantibus

SEB. SAPIA.

a Quod pari. Ad hanc regulã uide cumulatã ꝑ Iaso. ĩ l. admonẽdi, in lectura, col. 11. uers. tu ex isto intellectu scđo, ff. de iur. iurãdi, & ibi inter alia refert, qđ priuilegiũ cõcessum ecclesiæ cõsecratę hẽt locũ in basilica nõdũ cõsecrata, sed de proximo cõsecrãda, ut tenet Abb. in c. ecclesiæ, in 3. not. s. de immu ec.

b De hæreticis. Ad de qs dicaẽ hæreticus, Old. cõs. 10. & uide multa per Cal. ad materiam in consiliis suis hoc tit.

SEB. SAPIA.

c Erraret, Vide Alb. de Rosa. in 3. parte statuto. qõ. 32. ubi dicit se defendisse ex hoc quosdã Mediolanenses accusatos de hæresi in curia Rom. refert Bartho. veron. in cã. 205. & cã. 237. & Ias. in rub. C. de sum. tri. & fi. cat.

ZACHARI.

d Infidelibus. Adde de hoc Hipp. de Marsil. sin. 41. qđ inci. priuilegium ciuitatis post mediũ, ibi, iõ dicit ꝙ Iudæus, ꝙ tamẽ Feli. restringit. ut intelligatur in nouiter conuerso & baptizato, ita no. in c. Iudæi. lo. 2. ĩ prin. & ibi ponit quasdam fall. ad hoc dictum, supra de Iudæ.

a errãtib. cũ põt, nõ resistit, sicut alibi dr̃ nõ carere [a] scrupulo societatis occultæ, q manifesto facinori desinit obuiare, ut in pręall. c. q põt, & in c. dilecto, de sen. exc. li. 6. Sed ꝑsertim hẽt locũ fauore fidei. & qñq; magis peccat aliquis, q̃ ille, q errat, qñ defendit illi⁹ errorẽ, qa ipse nõ solũ erat, sed aliis offendiculũ erroris ꝑstat. 24. q. 3. c. q defendit. In gl. ibi: *a peccato committendo* uel põt dici ſm Io. An. ꝙ fauore fidei text. iste intelligiẽ indistinctè, siue peccatũ cõmissum fuit, siue committẽdũ, uel ꝑꝑ ꝑseuerãtiã in pctõ põt dici pctũm cõmittẽdũ. Et certè ẽt gl habuit bo. intellectũ. nã dẽt gl. intelligi de pctõ cõmisso & nõ ꝑdurãte. tunc. n. ad solũ plãtũ spectat correctio. Sed si hẽt iterationẽ, ut qa est pctũm successiuũ, tũc qlibet dẽt aliũ corrigere iuxta denũtiationem euãgelicã. vñ dicebat Hos. ꝙ iudicialis correctio spectat ad solũ plãtũ, ut in iuri. alle. in gl. sed euãgelica spectat ad quẽlibet. Et ut aliqd afferat spãlitatis hoc. c. possumus dicere, ꝙ q ꝑt aliũ reuocare ab errore fidei, & nõ reuocat, ĩdistinctè peccat, sđ đ aliis errorib. an & qñ qs teneaẽ reuocaẽ, seu denũtiaẽ, dic, ut plenè no. ĩ c. nouit, đ iud. & 2. q. 1 c. si peccaue.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus, si suum errorem non extirpauerit, impossibile est, ꝙ uitam æternã posit consequi, etiam si fecerit omnia bona opera in hoc mundo pro nomine Christi.*
2 *Hæresis & schisma fraternizant, licet in aliquo discrepent.*
Hæreticus est credens posse fieri duos papas ueros.
Excommunicati largo modo appellãtur hæretici.
Hæretici unde dicantur.

CAP. III.

FIrmissimè, Hæreticus perseuerans æternaliter dãnatur, cui nec prodest baptismus, nec eleemosyna, uel martyrium, uel aliud quidcumq; bonũ quo ad hoc, ut cõsequaẽ uitã ęternã, scđa pars. ibi: *omni homini*. Casus lit. Quæsitũ fuit ab Augusti. utrũ hæretic⁹, uel schismatic⁹ saluari possit. rñ. Augu. teneas & nullaten⁹ dubites ꝙ oĩs hęretic⁹ & schismaticus cũ diabolo & angelis eius ęterni ignis incẽdio punieẽ, nisi añ finẽ uitę, catholicę ecclię fuerit reĩtegrat⁹, qa nulli hoĩ de mũdo, q ecclię catholicę nõ tenet unitatẽ, neq; baptismus, neq; eleemosyna, q̃tũcũq; copiosa, neq; aut mors pro noĩe Chri suscepta ꝓficere poterũt ad salutẽ. Ber. No. 1. ex tex. ꝙ fides dẽt hr̃e quãdã firmitatẽ, & nullã ꝓrsus dubita-
1 tionẽ. † No. 2. ꝙ hæretic⁹, q̃tũcunq; in aliis bon⁹, & qualiacũq; bona opera exercẽs nõ põt saluari si in illo errore decedit, illa tñ opa ñ sunt ex toto deperdita, sed ualẽt ad minus suppliciũ subeũdũ. nam non cruciabiẽ ita acriter, qui, licet sit hæretic⁹, aliqua bona opera exercebat, sicut is, q cũ heresi sꝑ iacebat in pctõ, & hoc uoluit hic tex. in fi. dũ dicit ꝓficere *poterit ad salutem, i. ut* habeat uitã ęternã, ad alia ergo ꝓficiũt. q̃ hñr hic in gl. in fi. uide, qđ legiẽ & not. de pœ.
2 di. 3. c. fi. §. fi. & in c. qđ qdã, de pę. & remis. † Vltimò collige, ibi: *hæreticum uel schismaticũ*, ꝙ hęretic⁹, uel schismatic⁹ æquiparanẽ. nã schisma nõ est sine heresi qa schisma sonat in diuisionẽ, qa schismatic⁹ se diuidit ab ecclię sanctæ unitate, uide bo. tex. 24. q. 4. c. inter heresim, & schisma, & hoc est regulare. fallit in dicẽte se esse papã, & aliũ anti papã. nã isti nõ sunt hereti. uñ est schisma sine heresi, qa qlibet credit unitatẽ ecclię, & ecclia esse apud se, ita dicit gl. sing. 23. q. 1. c. 1. idẽ dic de credẽtib. [b] ut credẽtes uni nõ dicaẽ hęretici, ex quo credũt unã ẽe ecclesiã. q̃ dicũt ꝯsistere dr̃e apud istũ, sec⁹, si crederẽt quẽlibet cõtẽdẽtiũ esse pãpã [c] qa tũc ꝓ-
c prie heretici essent: diuiderẽt. n. ecclesiã, & uenirẽt ꝯ articulũ symboli, ꝙ unã sanctã, sic intellige gl. no. 7. q. 1. c. nõ aũt. Vlti. collige ibi; *fuerit incorporatus & reintegratus ecclesiæ*, ꝙ hæretic⁹ est extra ecclesiã, & dr̃ reintegrari & incorporari ꝑ pniam. † In gl. 1. in fi. & dic ſm Ho. ꝙ istis duob. ultimis modis positis in gl. ꝓpriè & strictè dr̃ qs hæretic⁹. nã ĩ aliis ꝑcedẽtib. casib. dr̃ qs hęretic⁹ largè. nã excõicatus dr̃ hęretic⁹, qa se diuidit ab unitate ecclesiæ. nã ꝑ excõicationẽ eiiciẽ ex ecclesiã. 11. q. 3. c. audi, & sic largo mõ Iudæi & oẽs infideles pñt dici hęretici qa sunt extra unitatẽ ecclesię, vide de ꝑdictis bonã gl. 24. q. 3. §. qa uerò. Et dr̃ hęresis ab elec. erroris uel ab erro erras, uel ab adhęreo, qa adhęret opinioni eorũ, uẽ ab ercisco, qđ idẽ est, qđ diuido, qa ab unitate ecclesiæ sunt diuisi. In gl. fi. ĩ fi. Itẽ ualẽt bona opera quo ad illustrandã mentẽ. nã facilius merebiẽ grãm cõuersionis q bona opera exercet q̃ q est semꝑ in peccato. Itẽ mortificatis peccatis interdũ illa bona opera surgunt, de pę. di. 3. c. firmiter, & generaliter uide in iurib. ad quę. s. remisi.

SVMMARIVM.

1 *Libris et scripturis hæreticorũ ñ datur fides aliqua*
2 *Si duo cõtendũt de papatu, debet concilium generale fieri cuius, erit de hoc decisio, uel diffinitio, quod congregabunt cardinales.*
3 *Scripturæ notariorum, qui fuerunt de falso condemnati, an faciant fidem?*
4 *Instrumentum si in uno capitulo, uel parte reprobetur uel reddatur falsum, an censebitur totum falsum?*
5 *Notarius damnatus de falso, an & quando posit se rogare de instrumentis conficiendis?*
6 *Authoritates authorũ possunt allegari tanquam rationabiles, sed non tanquam authorizabiles.*
7 *Sacramenta recepta ignoranter ab hæretico tenent, secus, si scienter.*

CAPI. IIII.

FRaternitatis. Breue est uel ꝑt sic
1 summari. Scripta † ꝑ hęreticos ñ habẽt fidẽ autẽticã. vel sic. Danato auctore dãnanẽ ei⁹ scripturæ, libri, & opera. Cõmunis diuisio. scđa, ibi; *cum Celestinus*. Casus lit. Celestin⁹, & Pelagi⁹ cõdẽnati fuerũt de hæresi in synodo Ephesina. Antiochen⁹ patriarcha dubitauit, ã scripta ipsorũ recipi dẽant? Rñdit papa ꝙ non qa, ex quo auctores dãnati sunt, qũo, scripta illorũ admitti pñt. q. d. nõ pñt. Ber. No. 1. ex tex. ꝙ papa põt in cõcilio, seu synodo dã-
d nari de heresi. [d] nã in cã hę resis synodus est maior ꝑꝑ, ut no. gl. 19. di. Anastasi⁹, q̃ no. & uide bo. gl. in c. si papa. 40. disti. & ꝑ
2 Archi. in c. in fidei, de hęre. li. 6. † Idẽ dic, ubi duo cõtendũt de papatu, & ꝓ certo nescitur, qs eorũ sit uerus papa nã tũc cõ-
e ciliũ dẽt cõgregari, [e] & q̃stionẽ decidere, uide tex. iũcta gl. in c. si duo. 79. dist. & nõ est alibi ita bo. tex. quo ad hũc articulũ. Et põit ibi Hugo. unũ sing. dictũ, ꝙ poterit cõciliũ cõgregari ꝑ cardinales, qñ neuter cõtẽdentiũ uellet cõgregare suã
3 obediẽtiã in eodẽ loco. † No. 2. ar. ex fin. literę, ꝙ scriptura ꝑ notariũ ꝯfecta post,
f q̃ fuerit cõdẽnat⁹ de falso [f] in suo officio
g cõmisso, non debet recipi [g] tanq̃ autentica, quia ex quo damnatus est auctor, opera sua non faciunt fidẽ, pro hoc in cõtrario est tex. opt. ĩ l. si qs, C. de suscep. & arca. li. 10. facit tex. cũ gl. ĩ l. si qs ex argẽtariis. §. 1. ff. de edẽ. & ad hoc quotidie so-

PPP 4

SEB. SAPI.

a Non carere. Ad hæc faciũt q̃ scribit Deci⁹ post alios in c. 1. in gl. 1. s. de offic. deleg. ubi traditur, an quis teneatur periclitãtem iuuare.

b Credentib. Vide Bar. in l. cũ status, C. de or. cog. ubi dicit, ꝙ tꝑe schismatis qs põt esse neutralis. Andre. Barba.

ZACHARI.

c Esse papam. Vide Feli. in ca. quæ in ecclesiarũ, circa prin. s. de consti.

d De hæresi. Vide latissimè uidẽda ꝑ Lud. Ro. eius consil. ultimo.

e Debet congregari. Adde, quod cõsuluit Pet de Anc. cũ B. & S. de papatu contendebant eius con. 70. Et qs debet cõgregare cõci. uiđ do. Car. consi. 154.

SEB. SAPI.

f De falso. An ꝓpter falsitatem cõmissam a notario in uno instrumento alia instrumenta reddãtur suspecta, uide Bal. in l. 2. §. miles. ff. đ his qui no. ĩfa. & in l. iubem⁹. §. sanè, C. de sa. san. ecc. & in c. 1. in prin. de le. Conra. cum all. ꝑ Alex. in l. militibus. C. de tes. mil.

g Non debet recipi. Adde. Pau. de Ca. cõs. 162. in primo impressis.

let allegari ista litera.& circa hanc mãm
In.hic posuit bo.gl. q̃ quotidie solet alle
gari p cano.& legis.Et ut hẽat ei9gl.cla-
ra & cõclusiua,q̃ro,nũqd indistinctè scri
ptura cõfecta p notariũ falsum sit nulla.
So.capiẽdo mẽtẽ Inn. q aut loqmur de
instr̃is cõfectis post falsitatẽ cõmissam p
notariũ uel añ.Si añ,tũc, ex quo notari9
toleraẽ in offõ,ualẽt,licet post ea sequaẽ
dãnatio,seu dispositio,qa gesta rõne pu
blici officii nõ retractãẽ pp publicã vtili
tatẽ,licet postea sequaẽ d̃positio ad hoc
l.Barbarius,ff.de offi.p̃to. & 3.q.7.c.infa
mis.§.tria, uer. uerũ sed instr̃a confecta
post dãnationẽ ñ ualerẽt,ut hic in p̃all.
4 l.si qs.† Sed dubiũ est qñ añ dãnationem
notarii reperiẽ unũ instr̃m hñs plura ca-
pitula,& in uno c.est admixta falsitas,nũ
qd pp hãc falsitatẽ in uno c.admixtã re-
a probeẽ totũ [a] instr̃m.Quidam distingũt,
aut capitula sunt connexa,& reprobaẽ in
totũ,aut sunt separata.& tũc nõ reproba
tur,nisi illud.c.qd̃ ẽ falsum, ita refert In.
aliquos tenere,& est opi.Io.gl.i c.si ad sa
cras.9.dist.Sed Bar.Brix.ibi in addi.& in
suis qõnib.tenuit totũ instr̃m reprobari.
b Idẽ vr̃ tenere in hoc Bar.in l.si ex fal [b]C.
de trãsac.q distinguit,aut falsitas p̃cedit
ex uitio notarii,& tũc instr̃m corruit in
totũ,& hoc ẽt uoluit In.hic, qd̃ satis pla
cet,sicut dicim9 in teste, ut si aliquã falsi
tatẽ adiiciat testimonio suo, dictũ ei9 in
totũ reprobaẽ,qa reperiẽ periur9. 3.q.9.
c.pura.sic est in notario,q est qdã testis.
l.domitius Labeo,ff.de testa.& hoc uerũ,
si est falsitas.circa substãtialia negotii,uł
circa circũstantias ei9,ut qa dẽbat scribe
re,q Titius p̃misit.10.& notari9 scripsit
de 20.Sed si falsitas est orta circa alia ex
trinseca,ut qa scripsit cõtrahẽtes esse cõ-
sanguineos,uel aliqd,aliud, qd̃ nõ facit
ad negotiũ,licet hoc sit falsum,nõ repro
baẽ instr̃m pp hoc,qa illud ñ spectat ad
offm̃ notarii,& idẽ in teste, & ita uoluit
Inn.hic,& ita tẽpera dictũ Bar. Aut de-
fect9 ñ p̃uenit ex uitio notarii,& tũc aut
concernit substãtialia instr̃i, ut quia fuit
omissa indictio,& dies,& tũc instr̃m cor
ruit in totũ,ut in aut.ut p̃po.no.impera.
post prin.& no.in c.inter dilectos, de fi.
instru.Aut defect9 nõ cõcernit substãtia-
lia negotii,& tũc dẽt fieri illa distinctio,
Aut negotia sunt cõnexa.aut nõ, primo
casu nõ corruit in totũ, scd̃o casu sic ut i
prẹal.l.si ex falsis,& de mã uide p Bar.in
5 repe.p̃al.l.Barbarius. † Sed circa p̃dicta
Bar.posuit unã notabilẽ qõ. & limita-
tionẽ ad p̃dicta in extraneo loco,uideli-
cet in l.ea lege.ff.ad l.Iuliã repe. ubi di-
cit,q instr̃a cõfectã per notariũ dãnatũ
sunt nulla,qñ fuit cõdẽnatus pp falsita-
tẽ cõmissam in officio tabellionatus,se-
cus dicit, si aliàs fuisset dãnat9 de falso,
c cõmissio [c] tñ ex̃ offm̃, uel sit effect9 infa-
mis ex alia cã tũc.n.notãter cõcludit, q
si illud offm̃ nõ hẽt in se dignitatẽ ut qa
nõ est notarius principis.l.1.C.de man.
prin.uel nõ hẽt offm̃ de publico,ut qa ñ
est notari9 in bãcha,qd̃ tũc ualerẽt instr̃a cõfecta p istũ,q̃-
tũcũq;sit infamis.moueẽ,quia.l.si qs supius alle.facit tantũ
mẽtionẽ de falsitate cõmissa i offõ.Itẽ qa notariat9ñ est di
gnitas sed quoddã mun9.l.fi.in prin.& ibi gl.C.q mil.ñ po.
li.12.Itẽ infamis põt ẽe p̃curator,isti.de exce.i fi.uñ potuit
iste rogari a partib.ut cõficeret instr̃m,ita cõsuluit Bar.&
incipit cõsiliũ ser.Io.in cã cuiusdã notarii, q fuerat dãnat9
de falso,qa ex̃xerat duas chartas de libro cõitatis, &c. Et
no hæc dicta.q maximè p̃cedũt,qñ notari9 tolerabatur in
offõ,ad hoc qd̃ no.in c.sciscitat9,de rescr.Et an ualeãt istru
mẽta cõfecta p notariũ excõicatũ,uide bonã glo.de sen.ex
6 cõ.c.decernim9,li.6. † In gl.1.in fi.uel dic.s̃m Host. q dicta
auctoris dãnati p̃nt recipi tãq̃ rõnabilia,sed nõ tãq̃ aucto-
7 rizabilia & sic p̃nt reduci ad cõcordiã iura al. in gl. † Et ex̃
gl.q̃riẽ,qd de sacr̃is receptis ab hæreticoꝝ dicit In.q si igno
rãter ab eo fuerũt recepta,q ñ solũ cõferẽ essẽtia sacr̃i,sd̃ ẽt
gr̃a,nã & Iudas fuit hæretic9.1.q.1.c.eos,tñ baptizauit,& te
nuit ei9 baptism9.1.q.1.c.dedit,sed si sciẽter,tũc ñ ɔferẽ gr̃a
ut 1.q.1.c.ẽt, & de hoc uide lati9 hic p In.& p eundẽ.in c.1.
de schisma.ubi de ista materia latè tangitur per ipsum.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici,uel alij in fideles,etiam si sint coniuncti, non possunt hæredes instituti,& si eos instituerit aliqua persona religiosa,erit excõicata ẽt post mortẽ.*
2 *Subueniendum est potius fratri carnali hæretico, quam extraneo catholico uide infra c.proxi.*
3 *Excommunicatio in multis casib.potest post mortem fulminari.*

CAP. V.

1 SIquis. † Legiẽ duob modis,sed s̃m cõem &
ueriorẽ intellectũ.h.d.Eps instituẽs
hẹreticũ cõsanguineũ,uł ex̃neũ,uł paganũ,ẽt p9
mortẽ excõicat9 denũtiaẽ.h.d.& ut faciat ad ti:.
põt intelligi,q ex hoc p̃sumaẽ hẹretic9. Casus lit. Quæsitũ
fuit i cõci. Africano utrũ hæretici possint institui hẹredes
ab ep̃o.rñ.cõci.q si ep̃s instituerit sibi heredes ex̃neos a cõ
sanguinitate sua uel ẽt instituerit cõsanguineos hẹreticos
uel paganos ẽt post mortẽ dẽt excõicari, & nomẽ ei9inter
sacerdotes dei nullaten9reciteẽ,& hoc idẽ intellige de oĩ-
bus clericis,& h.d.cũ seq.Ber. † No.1.q hereticis seu paga-
d nis nõ dẽt aliqd relinq in testõ, [d] & p̃t adduci text.ad illã.
q. nũquid poti9 sit subueniendum fratri carnali hæretico,
q̃ extraneo catholico,de qua qõne uide per gl.30.di.c.1.&
quod no.42.dist.quiescam9,& in c.nõ satis.86.dis.& cõiter
cõcludiẽ,q fratri carnali hẹretico potius est subueniẽdum.
3 † No.2.casum,in quo post mortẽ qs excõicaẽ,alios casus ui
de.24.q.2.in sum.Itẽ no.3.q p decedẽte in peccato morta
li nõ est orandũ.13.q.2.c. p obeuntib. & 23.q.5.c.placuit,
unde intellige fi.huius.c.s̃m cõsuetudinẽ quorundã locorũ
ubi noĩa ep̃orum scribunẽ in aliquo li.& recitãẽ in die obi
tus eorum, p eis fit aliqua oratio. uñ isti tales,de quib.hic
non dẽnt recitari inter dei sacerdotes,i.inter illos sic scri-
ptos mõ p̃dicto.In gl.ibi:*& sic repete illã dictionẽ,hæreticos.*
Ex hac particula gl.colligiẽ un9 intellectus ad istũ tex.ut i-
telligaẽ de ep̃o instituẽte extraneũ hẹreticũ,sec9 ergo,si in
stituat extraneũ catholicũ.ex hoc.n.nõ dẽt dãnari, & hanc
lec.tenẽt cõiter doc.qdã tñ dicũt ponẽdo aliũ intellectũ, q
litera dẽt intelligi indistinctè,q instituẽdo ex̃neũ est p̃sum
ptio,q nõ dilexit ecclesiã,sed iste intellect9mihi nõ placet,
qa potuit instituere extraneũ amicũ. Itẽ ecclesia sua fortè
nõ erat indigẽs. Itẽ sacerdos p̃t disponere de patrimonio
suo,put uult,dũmodo nõ in p̃sonas p̃hibitas.12.q.1.c.sint
manifeste,in uer.obtẽtu,facit tex.in c.seq.q loquiẽ de eadẽ
materia,& facit mẽtionem dumtaxat de hẹre.seu paganis.

1 *Cõstõ loquẽs de ep̃is nõ extẽdiẽ ad alios clericos, nisi p extẽsionẽ legislatoris*
2 *Clerici possunt & debent subuenire consanguineis suis pauperibus etiam de bonis ecclesiæ,non tamen ipsos ditando.*

CAP. VI.

INeos. Loqẽ de eadẽ mã cũ p̃cedẽti,& extẽdiẽ,qd̃
ibi dictũ fuit d̃ ep̃is ad p̃sbyteros, & alios
1 clericos.†Et ex hoc no.q dispõ loqns d̃ ep̃is ñ uẽdicat
sibi locum

a Totũ. Adde Old. conf.37.& Pau.de Ca.consi.309.incip. ad bene examinandũ dubia, ubi dicit, q scriptura,quẹ in parte reperitur uera debet & i toto reputari uera, ut cõtrariorum eadem sit disciplina.

b In l.fi. ex falsis uide ibi. Paul. de Cas.& Ias.col.fin. ubi ponit cõclusionem cum limitationib.ut etiam hoc per Fel.& uide Rot.deci. 241. inci.itẽ no.in antiquis.

c Extra officiũ. Adde p hoc q dicit Lu.Ro.consi. 115. q officialis p̃t cõueniri de delictis commissis in omnino durãte offõ. nõ de commissis extra officium.

SEB. SAP.

d In testõ.quid an tẽ in Iudæis,ã possit eis relinqui aliquid intestõ,uide Fel.in c.Iudæ.

sibi locũ i p̃sbyteris & aliis cl̃icis,nisi fiat extẽsio p legisla
torẽ.Itẽ no.q hæc p̃hibitio tm̃ fit respectu nõ catholicorũ
nõ respectu ex̃neorũ.ergo catholicũ p̃t cleric9 instituere,p
ut dixi in p̃cedẽti,si tñ moriẽ intestat9,nõ extãtib.ɔsangui-
neis,succedit ecclesia. 12.q.ulti.c.fi.no.in c. 1. de suc.ab in-
test.In gl.i uer.*nihil conferant*,ibi:*ne periret fame*.no.gl. i c.1.
30.di.& est ibi bon9 tex.,p hac gl.& sic intelligo,qd̃ dixi.s̃.i
p̃cedẽ.c.q subueniẽdũ est p̃ri,uel fratri hæretico,qñ i eo vi
get magna necessitas,alias nihil cõferẽdũ est, ut p̃bat ista
1 l̃ra,ubi dicit,*nihil conferant*.† Catholicis uero parẽtib.p̃t cle
ricus ẽt de bonis ecclesiẹ licite subuenire, dũmõ non faciat
eos diuites.sed eis subueniat i necessitatib.sicut & aliis idi-
gẽtib.& forti9 teneẽ subuenire istis,q̃ ex̃ncis,ut in c.ñ satis.
86.dis.& 12.q.2.c.monemus,& in c.1.de coha.cler.& mulie.

SVMMARIVM.

1 *Papa potest inducere nouum articulum fidei.*

CAP. VII.

CVm Christus. Christus fuit uer9 De9,&
uer9 homo.sentiẽs oppo-
situ hæretic9 est,& excõicat9.h.d.Casus lit.Quidã
theologi ultra,q̃ oportet, subtiliter itelligẽtes di
cebãt xp̃m nõ esse aliqd,s̃m q homo cũ ergo xp̃s p̃fect9 de9
& p̃fect9 sit homo, mãdat papa remẽsi archiep̃o, quatenus
sub anathemate iterdicat,ne qs de cẹtero audeat dicere ip
sum nõ esse aliquid,s̃m q hõ,qa sicut est uer9 De9, & ita est
uer9 hõ exanima rõnali & humana carne subsistẽs.B.No.1.
q uer9 hõ existit ex aĩa rõnali, & humana carne, & altero
istorũ deficiẽte nõ est hõ,cõcor.d̃ cele.mis.c.in quadã. No.
2.q Chr̃us nõ solũ habuit habitũ hominis,sed uerã homi-
nis existẽtiã,fuit ergo cõposit9 ex duab.naturis, s. ex diuina
& humana,ut i c.1.& 2.de sum.tri.In gl.fi.de hac mã,qualr̃
laici,& clerici dẽãt credere, & an eis sit excusabilis ignorã
tia,si nesciũt explicare articulos fidei,no.in rub.de sum.tri.
& p Inn.eo.ti.& dic,ut ibi no.† Et no.ex hoc & ex tex.q p̃p
p̃t inducere nouũ articulũ fidei declarando istud ius diui-
nũ,& ex hoc inferẽ,q ista constitutio [a] respicit ẽt p̃terita,cũ
disponat sup iure diuino,ad hoc d̃ usu.c.cũ tu.& qd̃ ibi no.

CAP. VIII.

SIcut ait. Hæretici, & receptatores,& fauores ip-
sorum excommunicati sunt.decedentes
i hoc peccato in cœmeterio ecclesiẹ sepeliri ñ dẽnt,
nec pro eis orari. Casus lite.In c. isto Later. conci.
excõicat oẽs hẹreticos,qbuscũq; noĩb.cẽseãẽ,& oẽs defen
sores,& receptatores eorũ, & p̃cipit sub iterminatiõe ana
thematis,ne qs eos in domo,uel in terra tenere,uel fouere
p̃sumat.aut cũ eis negõnẽ hr̃e. si qs aũt i hoc pc̃tõ decesse-
rit,oblatio p eo nõ fiat,nec inter Xp̃ianos recipiat sepultu-
rã,nõ ob.aliquo priuilegio alicui indulto.Ber.Not.1. q cũ
hẹretico nõ dẽt qs negotiationẽ aliquã exercere,nec eũ in
domo sua recipere,uel aliter fauere. idẽ de subueniẽtib. de
qb.in l.1.ff.de recepta.† No.2.q p gñalẽ cõstitõnẽ p̃nt tol
1 li priuilegia quãtũcũq; spãlia. attendi tñ dẽt tenor ipsorũ,
de quo tñ uide,qd̃ no.de cẽsi.in c.cũ instãtia.Sed q̃ro,qa li
tera facit mẽtionẽ de p̃tib.tolosanis,qd de hæreticis alio-
rũ locorũꝝdoc.q idẽ,& bñ, p hoc facit.c.excõicam9.ĩ.eo.&
ĩ.c. p̃xi.Vlti.no.q hæreticus, uel fauens hẹretico decedẽs
in hoc peccato sepeliri nõ debet in cœmeterio inter Chri
stianos,nec pro eis oratur.

SVMMARIVM.

1 *Clerici hæretici degradantur,& curiæ seculari traduntur puniendi. 5.*
2 *Hæretici dicuntur non solum illi,qui malè sentiunt de articulis fidei,sed etiam de sacramentis ecclesiæ.*
3 *Hæresis dubia remittitur cognoscenda ad solum papam,sed quando est clara, ipsam punit episcopus loci.*
4 *Capitulum sede uacante cognoscit super hæresi.*
5 *Hæretici,ut euitent pœnam,qua forma seruata debeant reuerti ad fidem.*
6 *Sponte quando dicatur aliquid fieri,uide remissiue.*
7 *Hæresis est crimen mere ecclesiasticũ,super quo non cognoscit iudex secularis, nisi in exequendo sententiam ab ecclesiastico latam,nu. 12.*
8 *Contra suspectum de hæresi quo modo procedatur.*
9 *Canonici ueniunt appellatione clericorum.*
10 *Sede uacãte uel per mortem,uel per absentiã, uel per negligentiam,in quibus succedat capitulum.*
11 *Ius accrescendi habet locum in iurisdictionalib.*
12 *Clerici in quibus criminib.sint tradẽdi curiæ seculari etiam non expectata incorrigibilitate.*
13 *Hæretici puniuntur pœna ignis.*
14 *Priuilegium non restrictum ad certum locũ non perditur propter delictum commissum, secus, si esset ad certum locum, in quo si deliquit priuilegiatus, perdit ipsum.*
15 *Iurisdictio ordinaria non extinguitur per mortem illius,qui dat.secus iurisdictio delegata.*
16 *A delegato appellatur ad delegantem.*
17 *Capitulum non succedit sede uacante in his,quæ habebat episcopus iure speciali.*

CAP. IX.

AD abolendam. Hæreti
cus malè sentiẽs,uel male di-
cẽs,de sacramẽtis ecclesiẹ ex-
cõicatus est:& cõuictus, nisi se correxe-
1 rit,& errorẽ abiurauerit,† si clericus est
degradeẽ,& curiæ seculari tradaẽ,per q̃
ẽt punietur. eadem ẽt est pẹna suspecti
de hæresi,si se nõ correxerit, & relapsis
omnino audiẽtia denegaẽ. seculares prĩ
cipes,q iurare nolũt de ecclesia ɔ̃ hẹreti
cos defendẽda,excommunicãẽ, & terrẹ
eorũ supponũẽ interdicto,ciuitates ue
ro ipsorũ resistẽtes aliorũ cõmercio, & a
ep̃ali degnitate priuanẽ, exempti uerò
subsunt ordinariis sup his,q̃ ɔ̃ hẹreticos
instituuntur.Casus literalis. Lucius pa-
pa in cap.isto excommunicat oẽs illos,
qui de sacr̃o corporis, & sanguinis do-
mini nostri Iesu Chr̃i,& de aliis ecclesia
sticis sacr̃is alr̃ sentiunt uel docent,q̃ sa
crosancta Roma.eccl.prædicet, & obser
uet,& oẽs illos,quos Ro.eccl.uel singu-
li ep̃i, uel clerici, uacante ecclesia, cum
cõsilio uicinorũ ep̃orũ hẹreticos iudica
uerint.Secundò statuit,ut quicunque de
prehẽsi fuerint,eis prius degradatis secu
lari p̃tãti relinquantur, animaduersiõe
debita puniendi,nisi statim post depre-
hẽsionẽ erroris spõte ad catholicã unio
nẽ redierint,& ad arbitriũ ep̃i satisfece-
rĩt.si uerò laici fuerĩt nisi(ut dictũ est)ab
iurata hæresi ad arbitrium episcopi satis
fecerint,seculari iudicis arbitrio relin-
quãtur.Tertio dr̃,q si post abiuratã hẹ-
resim, uel postquam ad arbitrium epi-
scopi se purgauerint, deprehensi fuerint
in abiuratã hẹresim incidisse, sine ulla
audientia seculari iudici relinq̃ẽ. Quar
to statuit,ut barones,comites, & recto-
res cuiuslibet loci iuxta cõmonitionem
episcoporum iur̃o prẹstito p̃mittãt, q
cũ ab eis fuerint requisiti, ecclesiã ɔ̃ hẹ-
reticos adiuuabunt bona fide, si uero id
obseruare noluerint honore, quẽ obti-
nẽt,priuẽẽ, & ad alios nullatenus assũ-
mãẽ,& ipsi excõicẽtur, & terrẹ illorũ in
tẹrdicãẽ,& ciuitates,q̃ his istitutis duxe

SEB. SAP.

a Ista cõstõ. q constitutio iuris diuini declaratoria ɔ p̃hẽdat p̃terita, tenet abb.in c.fi.co. 16.s̃.de p̃scrip.cũ allegatis p Fel.in c.fi.co.7.uer.fallit scd̃o s̃.de cõsti.

rint resistẽdũ,uel ꝯ cõmonitionẽ epi pu
nire neglexerint resistẽtes, epali dignita
te priuẽt,& aliarũ careãt cõmercio ciui-
tatũ.Quintò dicit,ꝙ si aliq fuerint exem
pti a iurisdõne epoꝝ.& soli eccl.Ro.su-
biecti,nihilomin⁹ ĩ hi s,q̃ ꝯ hereticos sũt
instituta subeãt iudicia epoꝝ, & eis sup
hoc taq̃ a se.apo.delegatis obsequãt, nõ
a ob.aliqb.priuilegiis suę libertatis Ber. †
No.1.ꝙ nõ solũ est hæreticus malè sen-
tiẽs de articulis fidei,q cõtinẽt in symbo
a lo,sed ẽt malè sentiẽs,de sacris eccl'iæ, [a]
quoꝝ quatuor exprimũt hic:reliqua tria
uide p gl.in c.ueniẽs,de trãsa.& p Io.An.
sup rub.de sacra.nõ ite.† No.2.ꝙ epi co-
3 gnoscũt de crimine hæresis tã ꝯ clericos,
q̃ ꝯ laicos,ẽt exẽptos,ut ĩ fi.lrę,& hoc in
tellige,qñ factũ est clarũ,& determinatũ
sinaũt dubiũ esset, tũc qõ dẽt remitti ad
solũ pa.24.q.1.c.quoties,& s̃.de bap. ca.
4 maiores.† No.3.ꝙ capl'm sed.uac.succe-
5 dit ĩ ptãtẽ ẽt cognoscẽdi de hæresi. † Itẽ
no.& quarto,ꝙ clericus cõuict⁹ de hære
si nõ dẽt incõtinẽti tradi seculari ptãti ,
sed pri⁹ dẽt deponi & degradari , & for-
mã degradatiõis uide in c.degradatio, d̃
pęnis,li.6.Et in hac degradatiõe in defe-
ctu epoꝝ põt assumi alii p̃lati, de qb. in
c.1.e.ti.li.6.Itẽ no.casum,ĩ quo parcit pę
nitẽti. nã si heretic⁹ uult incõtinẽti redi
re ad fidẽ,euadit pœnã mortis.rl'r tñ per
pniã nõ tollit pœna.l.q ea mẽte,ff.d̃ fur.
6 † Itẽ no.singl'r tex.ꝙ duo reqrũt ad hoc,
ut redeũtib.ad fidẽ dimittat pęna mor-
tis.s.ꝙ incõtinẽti, & spõte reuertat ad fi
dẽ,si ergo,ex interuallo nõ spõte, sd̃ me
tu pęne,uel pbationũ dñt se ad fidẽredi
re,nõ est eis parcẽdũ,qd̃ bñ.no.Et qñ di
b cãt spõte redire, [b] dic ut no.Arc.in c. ut
cõmissi,de hære.li.6.& Io.de Lig.ĩ cle.ad
nom̃,e.ti.Itẽ tertio reqrit , ut errorem
suũ publicè abiuret ad arbitriũ epi,& cõ
suetudinẽ regiõis.Itẽ p̃t addi , & quartũ
ut satisfactionẽ ꝯgruã exhibeat de pctõ
nã p̃t sibi indici pnia,uel alia pęna pecu-
niaria,de quo dicẽdũ,ut in c. ut cõmissi,
p̃al.& qd̃ no.in p̃all.cle.ad nostrũ,& hoc
no.† Vlteri⁹ collige,ꝙ in hoc crĩe here-
sis ẽt laic⁹ est subiect⁹ epo:& dic, ꝙ hoc
crimẽ est merè ecclesiasticũ. uñ iudex se
cularis ẽt ꝯ laicũ cognoscere nõ põt , ut
no.ĩ c.ut offm̃.§.phibem⁹,e.ti.li.6.sd̃ so
la execu. reliqt iudici seculari p⁹sniã epi
& ad eius reqsitionẽ,ut hic,& ĩ c. cũ scd'm
8 leges,e.ti.li.6.& in p̃al c.ut offm̃.† No.ul
ti.modũ pcedẽdi ꝯ suspectũ de hæresi,q
nõ p̃t ueraciter cõuinci,ut ĩdicat sibi pur
gatio ad arbitriũ epi,& si defecerit,punit
ut cõuict⁹ut hic,& in c.ĩter,de pur.ca.ubi
magis clare.No.in uer.*Statuimus*. ꝙ rõne
delicti ecclesiastici pñt ẽt laici principes
priuari ipsoꝝ dignitatib.honorib.& of-
ficiis p ecclesiasticũ iudicẽ,& inhabilita
ri ad aliqua officia assumẽda.No.in ver.
ciuitas.tex.ꝙ ẽt uniuersitas amplissima p̃t
cõmittere delictũ in faciẽdo & cõmittẽ-
do,& ẽt puniri criminaliter, dic de hoc,
ut dixi de simo.in c.dilect⁹,el.2.No.ulti.

ZACHAR.

a De sacris ecclesiæ adde istũ in c.dãnam⁹,nu.1.& qd̃ ibi notaui ĩ apo. ad eũ p⁹ alios in uer.si qs,s̃.d̃ sum. tri.& fid.catho.& Fed.plene in rub. e.ti.& in cap.1.in prin.s̃.isto tit.

SEB. SAP.

b Sponte redire. Vide d̃ hoc pulchrè p Abb.in c.excõicamus in uersi. ex gl.ĩ.eo.

ZACHAR.

c Ptãte ecclesiastica hoc est optimum ar.ꝙ clericus ẽt d̃gradatus ñ prius est fori laici, quã sit post degradationem curiæ seculari tradit⁹,qd̃ in termi.no.Spe. ĩ ti. de cõpe.iudi. adi. §.1.uer. in qbusdã de quo posui aliquid in apost. ad istum in c.at si clerici,in fi.in uer.retinet,s̃.de iudi.

unũ casum,in quo exẽptus est sub iurisdõne epi , cognoscit
tñ eps ut delegat⁹,& ĩ.lati⁹ dicã.In gl.1.ibi: *& mandat ab alijs obseruari*.aduerte,qa tex.nihil dicit de mãdato , sed qd̃
suat & p̃dicat Romana eccl'ia,&c.Et ideò cõclude meli⁹,ꝙ
in spectãtib.ad fidẽ catholicã seq dẽm⁹,& tenere, qd̃ seruat
eccl.Ro.Sed in aliis a fide.nõ tenemur seq ꝯsuetudinẽ Ro.
eccl.uel curiæ,nisi doceat,& mãdet eã suadã, qa nihil offi-
cit in ecclesia dei diuersitas cõsuetudinis,de cõse.di.4. c. de
trina,& ita distinguit gl.in pœ.6.li.† In gl.2. ibi: *remaneat*
9 *penes capitulum*.no.bñ ex hac gl.iũcto tex ꝙ appl'one cleri-
corũ ueniũt canonici.nã tex.facit tñ mẽtionẽ de clericis .
sed gl.& bñ,intelligit de canonicis,q a capl'm succedit ĩ iu-
risdõne epi,& nõ reliq clerici,ut in c.cũ oli,& ĩ c.his, q, de
ma.& obe. An aũt in mã odiosa appl'one clericoꝝ ueniãt
10 canonici,dico sup rub.de ui.& ho.cle.† Et in fi.gl. Inn.hic
gñal'r q̃rit,ad quẽ deuoluat iurisdõ defuncti añ, q̃ successor
instituat,& in effectu hic cõcludit,ꝙ aut defunct⁹ exercebat
iurisdõnẽ,seu aliũ actũ sol⁹.aut cũ aliis.Prio casu ea,q hẽt
iste ab alio,deuoluũt ad illũ,& ille p̃t exercere,si hoc exer-
cere est utile.Ex hoc infert,ꝙ mortuo Archidiacono ptãs
exercẽdi archidiaconalia deuoluit ad epm̃.qa archidiaco-
n⁹ hẽt iurisdõnẽ ab epo, & eius uices gerit tãq̃ uicari⁹ iu-
ris,ut ĩ c.1.de of.arch.Si uerò defunct⁹ hẽt aliqua a seipso,
& nõ ab alio,ut qa ædificauerat eccl'iã de bonis archidiaco
nat⁹,tũc illa ptãs nõ deuoluit ad aliquẽ,sed reseruat succes
sori.Scd'o casu,qñ exercitiũ spectabat ad defunctũ,&ad aliũ
cõcludit Inn.ꝙ ptãs deuoluit ad collegã, & nõ ad supiorẽ
ar.ĩ l.2.C.qñ ñ pe.par.pe.accres.facit.ĩ.ne se.uac.c.1.li. 6. &
si defunct⁹hẽbat iurisdõnẽ a plurib.deuoluit tũc ad illos,p
ut ab illis tenebat,ar.in c.relatũ,el.2.de sta. Ex his ẽt infert
Inn.ꝙ cũ eps & capl'm faciũt unũ corp⁹,& inter eos ꝯhit cõ
iugiũ spũale,mortuo epo iurisdõ, & ptãs cõfirmãdi p̃latos
deuoluit ad capl'm.sed si eps exercebat aliqua cũ aliis tunc
ptãs deuoluit ad alios,& non ad capl'm.& qd̃ s̃. dictũ est de
defuncto,idẽ intelligo in absente,uel negligẽte.Hos.dicit,
ꝙ hęc gl.Inn.nõ pbat p iura alle.& de mã remittit ad no. ĩ
c.cũ olim,& c.his qui,de ma.& obe.Sed tu.no.gl.Inn.q li-
cet exp̃sse nõ pbet iure,nõ tñ reprobat , & multũ ualet in
dubiis ei⁹ authoritas,& gñal'r,cũ q̃rit,ĩ qb. capl'm succedat
epo,uide in c.cũ olim,s̃.all.In gl.in uer.*prærogatiua*.in fi.di-
stingue melius,ꝙ aut qs deponit uerbaliter,aut actual'r.Pri
mo casu deposit⁹ tenet priuilegiũ clericale respectu fori, &
respectu canonis,si qs suadẽte.17.q.4.ut in c.dictũ, alle. in
gl.& in c.cũ nõ ab hoie,s̃.de iudi.nisi p⁹ depositionẽ sequat
icorrigibilitas.nã tũc scd'm uerũ intellectũ,c.cũ nõ ab hoie,p
dit oẽ priuilegiũ clericale,& absq; alia traditione cõprimi
p̃t p iudicẽ secularẽ,& ibi pleni⁹ dicã.Scd'o casu deposit⁹ si
est actual'r,incõtinẽti pdit oẽ priuilegiũ clericale, ut pbat
d̃ pœnis.c.degradatio.li.6.& ibi plenè,& an talis ꝯficiat cor
11 p⁹ Xpi,uide ibi p gl.meli⁹ p Io.An ibi ĩ nouel.† In gl.ĩ ver.
relinquat.ĩ fi.no.istã gl.qa quotidie allegat, ꝙ p nullo crĩe
q̃ tũcũq; graui dẽt clericus tradi curię seculari statim , sed
c dẽt deponi,& remanere sub ptãte ecclesiastica. [c] Sed fallit
prio scd'm gl.ĩ crĩe hæresi.sed certè ista nõ est bona exceptio
qa si cõuict⁹ de hæresi uult redire ad fidẽ, nõ tradit curię se
culari,ut hic.tradit ergo,cũ est incorrigibilis,& sic nõ recte
excipit. Scd's casus est in crĩe falsi , & intellige de falsificãte
lras ap'licas,sed hũc casum restringe p no.in c.nouim⁹.ĩ.de
uer.sig.Tertius casus est in cõspirante, seu coniurante con
tra epm̃ pprium,& sic sentit gl.ꝙ in isto non expectatur in
corrigibilitas , sed statim deponi potest & tradi curiæ secu
lari.Sed glo.aliter sentit in præall.cap. nouimus. ubi dicit,
ꝙ benignius est intelligere,ut procedat , si est incorrigibi-
lis. idem tenet Bart.Brixiẽ.2 . q.7.in c. si qui sunt , & gloss.
in capit.si quis sacerdotum,alleg.in glo.uariauit.sed quòd
requiratur incorrigibilitas,sentit glo.in c.fi.de testi. cog.&
in c.cum ab homine,de iudi.& ista tanquã benignior tene-
tur . Remanet tantum ergo unus casus exceptus in gloss.
qui etiam

qui ẽt recipit interpretationẽ,& restrictionẽ. Sed hanc ma
teriã plenissimè psequor ĩ c. at si clerici,d̃ iud.vbi gñal'r di
co,q̃ crimina sunt digna depositiõe,& degradatione,& ĩter
cętera alle.c.nouim⁹.ĩ.de ver.sig.ad pbãdũ,ꝙ oẽ crimẽ gra
ue & dãnosũ ẽ depositiõe dignũ, & ĩcõtinẽti absq; alia in-
corrigibilitate dẽnt tradi seculari curię,& uide latissimè in
loco p̃allega.In gl.in ver.*sponte*.ibi:*postquam condemnatus*,dic
clari⁹,ꝙ añ cõdẽnationẽ cõpellit abiurare hęresim causati-
uè,s.p districtionẽ psonæ,& cõminationẽ pęnæ psonalis,&
spoliatiõis bonoꝝ , sed ex quo iste spectat cõdẽnationẽ,nõ
p̃t ampli⁹ cõpelli;qa homo põt corripere,& nõ corrigere,i.
psonã afficere, nec animũ p̃t mutare.47.di.c.sicut.2.§.neces
12 se.†In gl.ĩ uer.*laicus*,ĩ fi.dic clari⁹,ut.s̃. dixi,ꝙ crimẽ here-
sis ẽ crimẽ ecclesiasticũ mere.vñ de eo secularis iudex nõ p̃t
aliquo mõ cognoscere ẽt ꝯ laicũ,vt ĩ c.vt officiũ.§.phibem⁹
e.ti.li.6.sed ad reqsitionẽ eccl'iæ ĩponit pœna, nã eccl'ia de
clarat illũ hæreticũ,& priuat eũ oĩ priuilegio , & relinqt cũ
iudici seculari puniẽdũ,facit ẽt c.cũ scd'm leges,e.ti.li.6.In gl.
ĩ uer.*audientia*,ĩ fi.dic ut hodie habet ĩ c.sup e.ti.li.6.ubi cõ
cludit,ꝙ relapsus ĩ hęresim audit quo ad sacramẽta; sed nõ
quo ad euitationẽ pœnę.Intellige ergo , ꝙ eccl'ia ñ claudit
13 gremiũ redeũtibus.s.quo ad spũalia.† Sed q̃ro circa p̃dicta,
a qua pęna dẽnt puniri hęretici, [a] dicũt Host.& Io.An.ꝙ pœ
na ignis dẽnt ergo cremari, vt colligit ex euãgelio Io.15.c.
ubi dr̃,si qs ĩ me nõ mãserit,mittet foras sicut palmes & are
scet,& colligẽt eũ, & in ignẽ mittẽt.Sed ius ciuile punit hæ
reticũ capitali pœna,seu pœna mortis,vt in l. Arriani,C.de
hęreti.cõiũcta l.vltimũ suppliciũ,ff.de pęnis, & hãc pęnam
esse debitã interpretat consuetudo, cõuenit ergo in hoc lex
diuina,canonica,ciuilis & cõsuetudinaria vt cõiter puniant
14 pœna ignis.†In glo.fi.ibi:*quod non est uerum* , circa hoc uide
bo.tex.de priui.c.1.li.6.nã si exẽptus delinqt in loco nõ exẽ
pto pdit quo ad delictũ priuilegiũ, ut ibi. Sed aduerte,qa il
lud c.loqt ibi in priuilegio respectu certi loci, sed ubi priui
legiũ ẽẽt psonale & nõ restrictũ ad certũ locũ,ut ẽ priuile-
giũ officialiũ papæ,tũc pp delictũ non pdit priuilegium,de
15 hoc lati⁹ dico in c.fi.de fo.cõpe.†In ea gl.ibi,*non cognoscunt* [b]
b *episcopi iure ordinario* no.gl.& de simili mã habetur in c.irre
fragabili.§.excessus,s̃.de offi.ord.& Host.sentiebat hic,ꝙ in
ueritate isti sunt ordinarii & nõ delegati, qa hẽnt gñalẽ iu
risdictionẽ, nec extinguit ista iurisdõ morte delegantis,vel
delegati,sicut extinguit iurisdõ delega.ut ĩ c.gratũ,s̃.de off.
dele.Nec ob.ꝙ lra dicit,delegati,qa ẽ potestas seu uis ĩ uer-
bo,lex.n.ẽ ĩposita rebus,& nõ uerbis,ut in c.cõmissa, de ele.
li.6.Io.An.cõcludit tenẽdo oppositũ,ꝙ epi sunt in hoc casu
delegati,ut in lra.Nec obst. ꝙ nõ extinguat hæc iurisdõ per
mortẽ,qa delegatio non fit hic a papa,sed a se. apo.q̃ nanq̃
morit,ut ĩ ca.si gratiosè,de rescr.li. 6.Itẽ ñ fit psone,sed di
gnitati,q̃ nõ morit, ut ĩ.c.qm̃ abbas,de offi.dele.iõ trãsit in
successorẽ. Nec obst. ꝙ ĩ effectu hẽt ordinariã, qa ẽt quo ad
effectũ iuris ẽ differẽtia, an hẽat delegatã, uel ordinariã,ui
delicet respectu appellatiõis interponẽdę,nã si hẽt ordina-
riã,appellabitur ad archiepm̃,ut ĩ c.Romana, de appel.li.6.
16 sed si hẽt delegatã, appellabit ad solũ papã [c] delegãtem,ut
c in c.sup quęstionũ,de offi. dele. Et p hoc infert Io.An.(li-
cet aliq ꝯ)ꝙ si cõtingit appellari ab istis epis,appellabit ad
papã,nã eps tanq̃ delegatus ẽ maior archiepo quo ad istum
articulũ,vt in c.sane,de offi.dele. ergo non dẽt appellari ad
minorẽ. Itẽ si appellaret ad archiepm̃,detraheretur priuile
gio ultra,q̃ sit expressum:qa , ubi exẽpti hẽnt unũ iudicẽ.s.
delegatũ,haberẽt tres:qa appellaret ad archiepm̃, & ab ar-
chiepo ad patriarchã;& sic cognosceret ille,q nõ hẽt iuris
17 dictionẽ.† Vltimò q̃rit Io.An. nũqd ĩ hac potestate delega
ta succedit capl'm sede vacãte.Et cõcludit,ꝙ nõ,qa nõ succe
dit capl'm in his,q̃ cõpetũt epo iure spãli,ut no.de fo.cõpe.
c.uerũ.Io.mo.tenuit ꝯriũ in c.1. de ma.& obe. in 6.dicẽs,ꝙ
in casu huius c. & ubicunq; eps hẽt iurisdõnem generalem
succedit capitulũ,sed tamen tene primũ per no.in d.c.uerũ.

SVMMARIVM.

1 *Bona hæreticorum confiscantur, & applicantur fisco domini ciuitatis,ubi morantur.*

2 *Papa habet iurisdictionem in terris imperij ratione delicti ecclesiastici , & eius uigore imponere potest pœnam confiscationis bonorum. 5. uide infra c.proxi in.3.no.*

3 *Bona hæreticorum publicantur post eorum mortem si tunc apparet ipsos in uita fuisse hæreticos.*

Filij aliquando puniuntur propter delicta parentum, scilicet temporaliter , non autem æternaliter.

4 *Filij hæreticorum si sint beneficiati , an propter delictum parentum priuentur beneficio.*

5 *In confiscatione bonorum an ueniant feuda hæreticorum,uel ius patronatus.*

C A P. X.

Vergentis. [d] 1 † Bona hereticorũ cõfiscãt & in terris ecclesiæ applicãt fisco ecclesię,ĩ terris iperii iudicis secularis fisco,& pcedit, ẽt si catholicos hẽt filios.Nã diuidit.Primò p̃mittit decisum exordiũ. Secundò ponit statutũ de publicatiõe;ꝙ pbatur p ar. à maiori. Tertio soluit obstaculũ.secũda,ibi:*in terris*.tertia,ibi;*nec huiusmodi*. Casus lit.Statuit pa. ꝙ in terris suæ temporali iurisdictioni subiectis bona hæreticoꝝ publicẽtur,& ĩ aliis idẽ p̃cipit obseruari p rectores locoꝝ,& si ad hoc negligẽtes extite- [b] rĩt,p cẽsurã ecc.cõpellãt,nec ad eos ulteri⁹ bona illa reuertãtur , nisi redierint & abnegauerint hęreticã prauitatẽ,& ex sola misericordia aliqs ei uoluerit misereri,ut tẽporalis saltẽ pœna corripiat,quẽ spũalis nõ corrigit disciplina,cum etiam secundũ leges reis lęsæ maiestatis capite punitis bona publicent eoꝝ filiis vita solũ ex misericordia reseruata , multo fortius illi,q̃ aberrantes a fide fidelium Iesum Christũ offendunt a capite nostro,ꝙ est Christus,ecclesiastica dẽnt districtiõe p̃cidi,& bonis tẽporalib. spoliari,qa grauius ẽ ęternã,quã tẽporalẽ lædere maiestatẽ, nec exhęredatio filioꝝ catholicorũ dẽt impedire censurã huius seuerita- [c] tis , p̃textu alicuius misericordię, cum in multis casibus filii pro patribus tẽporaliter puniant,& scd'm canones quandoque nõ solũ puniantur auctores scelerum,sed ẽt pgenies dãnatoꝝ.B.No.1. ꝙ in terris subiectis ecclesię quo ad tẽporalẽ iurisdictionẽ ecclesia per omnia uendicat [d] sibi iura principũ , unde camera papæ tenet locũ fisci,facit cle.2.e.tit. ibi,in fiscũ, & ꝙ no.gl.Io.An.sup c.qa diuersitatem, 2 de cõces.pbẽ.† No.2.ꝙ in terris imperii põt papa ratione delicti ecclesiastici infligere pœnam publicationis bonorum, apprehensio bonorũ tamen non fit per iudicem ecclesiasticũ, sed per secularẽ,ut hic,& in c.cũ secundum eo.ti.li.6.Et aduerte, ꝙ tempore huius c.bona ueniebãt publicãda, sed hodie ipso facto sunt publicata , ut in d.c.cum secundum, unde,si dictus hereticus in vita non fuit dãnatus, ex quo post mortem potest probari, ꝙ fuit hæreticus, bona eius possunt capi,ut in c.2.de rescrip.libro sexto quia tunc fit executio , quia publicatio fuit inita-

a Hæretici , pœna hæreticorũ est, ꝙ cõburi debeãt & uide tex.& gl.in c.si auditur,23.q. & qd̃ no.Io.And. post. arch.ĩ c.p̃sidẽtes, in uerb.iustitiã,de hæret.in 6.&ibi Dom.si tamẽ iudex ecclesiasticus, q non põt imponere pœnã mortis, uelit ipse in totũ punire hæreticum,põt ei imponere pœnã incarcerationis perpetuæ,text.est sin. in c.1.de hæret.ĩ. 6. & adde hic gl. in c. excõicamus, el.1.§.1.ĩ.eo.aduerte tñ,quia procedit in inferioribus. Sed pęna hæresis in principe hæretico est arbitraria scd'm Bal.in l.cũctos populos in 1.c.C. de sum. trin. Bellen.

Cognoscũt nota de isto delegato a lege, an eius iurisdictio sapiat potius naturã ordinarii,uel delegati , & uide eo. aliqua pulchra, quæ de istis delegatis scripsi in tex.in d.c.irrefragabili. §. ceterũ, & p istũ tex.dicit Bal.ĩ l. & quia ff. de iur. om. iud.ꝙ lex põt dare delegato iurisdictionem.Bellen.

SEB. SAPI.

Ad solũ papam. Vide quæ scribit Alexã.in.l.1.ff.de dã.infe.& ĩ l.1.in 3.no.ff.de offi.ei⁹ cui mand. ẽ iuris. & in l.more, ff.de iuris.om.iud.

Vergentis , pro intellectu huius decretalis uide omnino Bar.in l. imperator , la.2. ff.de. iur. fis.Bellen.

ZACHARI.
a Non recuperat bona sua. Adde, ꝙ gl. in sum. 23. q. 7. tenet indistinctè, quòd recuperet, & Card. in cle. 1. q. 1. de hære. cuius uidetur tenere contrariū glos. 1. q. 7. in c. qui maximū, quas tenet p dictū istius Fel. hic. Sed aduerte, ꝙ non recuperat iuspatronat⁹. Idē tenet Io. An. & Ant. Butr. in c. qa, & ibi p istū, & Imo. s̄. de elect. de quo uide p Fel. ubi. s̄. co. fin. uer. no. casum, in quo.

SEB. SAPIA.
b Filius. Regulariter tñ filius nō tenetur ꝓ patre, sed nūquid ualeat cō suetudo, uel statutū cōtrariū, uide Ias. late in l. de qbus, col. 14. uer. iuxta p̄dictā regulā, ff. de legi. Deci. in cōsi. 38. in pe. col. ī fi. & qñ filius puniri possit ex delicto patris, tradit Bal. in l. fili⁹ co. ul. ff. de his, ꝗ qui sunt sui uel alie. iuris.
c Nūqd feuda. uide ad hoc bo. text. in c. Filius. §. 1. de pœni. in 6.
d Patronatus. ꝯ hoc est gl. in cle. pastoralis, de re iudic. Bellen.

SEBA. SAPI.
e Superfluitatis. Alios casus, in qb. supfluitas excusatur, tradit Feli. in c. solitæ, col. fi. s̄. đ ma. & obe. & i ꝑe. h⁹ libri circa fine.

ipso iure, & iō trāsit i hęredes, facit qđ no. Bar. in l. ei⁹, q delatorē, ff. đ iure fi. & ꝓut ēt dixi ī d. c. 2. No. 3. ꝙ licet hæretic⁹ uelit spōte redire ad fidē, ñ tñ recuperat bona sua, ᵃ nisi ex mīa quadā. No. 4. ꝙ đ iure ꝓcedit ar. a maiori, ꝙ ubi repit maius delictū, ibi maior ultio est exercēda. 24. q. 1. c. nō afferamus. † Vltio no. ꝙ pp
3 acerbitatē delicti filiusᵇ pt tpaľr puniri
b pp delictū parētū tñ: qa ipsi parētes puniūt in psonis filiorū l. isti qdē, ff. quod me. cā qa exēpla paterni criminis metiūtur ī filiis. nā sæpe filius seqt̄ uestigia parētū, ut l. qsqs, C. ad l. Iuli. maiest. & iō dicit tex. hic. *spaliter*: qa spūaľr, & ęternaľr filius nūq̄ punit ꝓ patre, & ita dēt intelligi scriptura. Filius nō portabit iniqtatē patris, nec e cōuerso. uide hoc. 24. q. 1. summa, & 1. q. 4. in sum. † Sed circa p̄di
4 cta dubitat̄, nūqd filius hæretici pdat bñficiū eccľiasticū, qđ hēt, gl. i c. satis p uersum. 56. di. cōcludit ꝙ ñ, sed circa ista bñficia filiorū uide gl. in c. qcūq;, eo. ti. li. 6.
c Et nūqd feudaᶜ hæreticorū cōfiscēt̄, uide in Spe. de feu. §. 1. uer. 40. nūqd in publicatiōe bonorū ēt ī aliis delictis ab isto ue
d niat ius patr. ᵈ ubi publicatio fit p iudi
5 cē secularē, uide gl. 16. q. 7. in c. filii. † In gl. in uer. *exhæredatio*, in fi. no. gl. hāc opi. tenet gl. 23. q. 7. in sum. & ibidē Arc. uid Cy. ī l. qs, C. ad l. Iul. ma. & uř tenere Hosti. ī sum e. ti. §. qua pęna, licet posset dici ẽm eū, ꝙ de mīa ꝓcedit lex ciuilis, sed de ęqtate ꝓcedat hoc. c. uel distinguat̄, an hęreticus fuit dānatus in uita, & ꝓcedat hoc. c. an post mortē, & ꝓcedat i⁹ ciuile. Io. An. dicit, ꝙ in terris imperii pōt seruari ius ciuile, cuius dispositio est benignior, sed in terris eccľiæ p̄ualebit hoc c. & mirādū de hac opin. Io. nā rarò hēt opi. saltē nō ꝓbabilē. nā hęc opin. nullā hēt in se ꝓbabilitatē, cū hoc. c. exp̄ssi⁹ fecerit mētionē de terris īperii, & mādat principes seculares ad hoc cōpelli. nec hoc casu curādum de leg. qa cū hoc casu crimē sit merè ecclesiasticū, ut ī c. ut officiū. §. ꝓhibem⁹, e. ti. li. 6. pęnę impositio spectat ad ecclesiasticū iudicē, & nō ad secularē. 33. q. 2. c. siue, §. in hoc. Itē litera hoc ꝓbat p arg. a maiori, & hāc opi. gl. seqtur hic do. Ant. & nō uideo, ꝙ in aliquo sit hæsitādum p rationē supradictā, maximè hodie p auth. Gazaros, C. e. tit. quæ uř concor. huic iuri canonico.

SUMMARIUM.

1 *Specialis dispō nō dř superflua ex hoc, ꝙ contineatur sub generali, quia per eam plus timetur.*
2 *Auxiliari, & cōsulere, & fauere sunt diuersa, statutū loquens in uno non uerificatur in alijs.*
3 *Instrumenta cōfecta a notarijs suspensis non tenent.*

CAP. XI.

SI aduersus. Aduocati uel notarii hæreticis, uel eorū defensorib. fauētes, aut sub eis litigātib⁹ patrocinātes, & ꝓ eis instřa scribētes infames sunt, & ab illo offō suspēsi. prio ponit decisum exordiū. scđo ꝓhibitionē. tertiò pęnā. scđa ibi: ꝙ *si*. Casus lit. Quāuis gñaľr ꝓhibitū sit, ut null⁹ ꝯsiliū, uel auxiliū, uel fauorē p̄stet hæreticis. qa tñ pl⁹ solet timeri qđ spāliter iniūgit̄, q̄ qđ gñaľr p̄cipit̄, ꝓhibet pa. aduocatis & notariis, ne hæreticis, credētib. fautorib. & defensoribus eorūdē in aliquo p̄stēt auxiliū, cōsiliū, uel fauorē, nec eis in causis, uel in factis aliqb. litigātib. sub eis p̄beāt patrociniū, nec ꝓ eis publica instřa, uel scripta facere nullaten⁹ attētēt qđ si ꝯ fecerint, ab offō suo nouerint se suspēsos, & ppetuę
1 infamiæ subiacere. B. † No. 1. literā in prin. qa solet iste tex.
e quotidie allegari, & ualet ad excusationē supfluitatis, ᵉ ut spālis dispositio nō dicat̄ supflua, licet cōtineat̄ sub gñali: qa qñq; fit, ut pl⁹ timeat̄, & hoc uult iste tex. dicere. nā gñaliter est ꝓhibitū, ne hęreticis, fautorib. &c. aliqđ subsidiū p̄beat̄, sed nūc spāľr ꝓhibent̄ isti, ut magis timeat̄: *quia solet*
2 *plus timeri, &c.* † No. 2. ꝙ aliud est auxiliari, aliud cōsulere, & aliud fauere. hic. n. ponūt ut diuersa, & iō unū nō cōphēdit aliud. l. si idē, C. de codicil. & hoc facit ad statuta odiosa, ut si loquāt̄ de auxiliātib. nō includāt cōsulentes, uel e ꝯ. Not. 3. ꝙ rōne delicti ecclesiastici p̄t ecclesia punire laicos
3 pęna īfamię, & suspēdere eos ab eorū officiis. Sed circa hoc qrit̄, nūqd instřa cōfecta ab istis suspēsis teneāt. & concludit Host. ꝙ nō, facit qđ no. in cle. 2. de magi. Sed qd in casu, ubi isti fuerūt patrocinati. dñt qdā sñiam latā ad eorū p̄rociniū irritādā, hoc tñ iure nō ꝓbat̄. uñ esset necessaria declaratio ẽm Io. An. Sed hæc cōstitō poterit hře effectum in hoc, qa a prin. poterūt remoueri a patrocinio. Itē lucrū acqsitū poterit erogari in paup͛es, arg. in c. cū sit, s̄. eo. ti. ꝓxi. & trāsgressor poterit aľr puniri. In gl. in uer. *auxilium*, ibi: *hoc poterit habere locum intra annum.* Aduerte, qa qđ dicit gl. de anno, procedit in suspectis de hæresi, & ita loquit̄ c. excommunicamus, alle. in glo. sed si constat de hæresi, non expectatur aliquod tempus. Hostien. dicit, quòd si isti conueniuntur super aliquo crimine de hæresi, tunc audientia non est deneganda, nec iusta sententia. Et si diceres, qualiter isti possunt conueniri cum debeant puniri pęna mortis, ut dixi in c. ad abolendam, s̄. e. rñdet ipse, ꝙ potest procedere in eo, qui redit ad fidem. nam talis debet detrudi ad agēdam penitentiam, ut in c. pen. j. eo. & sic procedit in causa contra eum. Io. An. dicit se non credere, ꝙ hoc. c. habeat locum in redeuntibus ad fidem, arg. in c. statutum, eo. ti. li. 6. pōt dici, ꝙ istud. c. procedit, quando hæreticus propter ipsi⁹ potentiam, uel propter fauorem domini temporalis de facto puniri nō potest, & tunc nullum patrocinium, nullum auxilium sit impēdendum, & omnis audientia est eis deneganda. Si autem potest hæreticus de facto puniri, tunc aut perseuerat in hæresi, & damnatur pęna mortis, ut dixi. Aut redit ad fidem, & non habet locū hoc. c. quia non dicit̄ amplius hęreticus, uel fautor hæretici, & ideo licitè ꝓ eis exercetur aduocatio, & instrumentum scribitur.

SUMMARIUM.

1 *Sacerdotes habentes curam animarum debent esse literati.*
Ignorantia dicitur mater omnium errorum.
2 *Episcopus fundat intentionem suam de iure communi super institutione, & destitutione beneficiorum in sua diœcesi, & uendicans hoc debet probare, ista de aliquo iure speciali sibi competere.*
3 *Institutio beneficiorum ad quem pertinet, ad illum pertinet, & destitutio, nisi habuerit ius instituendi ex consuetudine, uel præscriptione, quia si unum præscripsit, non sequitur præscripsit aliud. 4.*
4 *Præscribens ius conferendi, non censetur præscripsisse ius destituendi, uel remouendi institutum per ipsum.*
5 *Priuilegium concedens potestaem instituendi aliquem in beneficio, an et quo casu extendatur, quòd hēat ēt potestatē destituendi, uel remouendi.*
6 *Priuilegium concessum ab eo, cuius iuri detrahitur, est latissime interpretandum. secus, si detrahitur iuri alterius.*
7 *Potestas recipiendi resignationem beneficij non pertinet ad habentem institutionem de iure speciali, sed ad eum, qui potest inuitos destituere.*

CAP.

CAP. XIII.

CVm ex iniuncto. Laici nō p̄dicēt, nec occulta cōuenticula faciāt, nec sacerdotes rephēdāt. h. d. ī summa. Diuidit̄. nā primò ponit triplicē rephēsionē laicorū q̄ scđo ꝓseqt̄, prīo primā ibi. *Deus.* scđo scđa, ibi: *sicut enim.* tertiò tertiā, ibi; *licet.* Casus lite. Quidā laici in urbe Metēsi p̄cipuè delinqbāt. In qbusdā articulis faciebant sibi exponi diuinas scripturas, ut ẽm eas assumerēt sibi offm̄ p̄dicationis. Itē occulta cōnēticula faciebāt, usurpātes sibi offm̄ p̄dicādi. sacerdotū simplicitatē eludūt, & asp̄nāt̄ eorū cōsortiū q sibi in talib. nō inhęrēt. Primò ponit occulta cōuēticula, ibi: *Deus enim.* Scđo īpugnat eorū offm̄ prædicādi, ibi. *sicut enim.* Tertiò dicit, ꝙ null⁹ eludere dēt simplicitatē sacerdotū, ibi. *licet autem.* q̄ oīa clarè uidebis in tex. Ber. No. 1. ꝙ instātes circa intellectū diuinę scripturæ sunt cōmēdādi, & ēt cōmēdādū est stud. ū adhortādi ẽm diuinā scripturā. licet ergo nō possit qs publicè, uel occultè p̄dicare, nisi sit destinatus: p̄t tñ adhortari ꝓximū ad uiā ueritatis ẽm diuinam scripturā. No. 2. ibi: *prædicate super tecta*: ꝙ p̄dicator, uel docēs dēt stare ī altiori loco. No. 3. ibi: *præcipuus.* qđ doctores in ecclesia sunt ualde honorādi, uñ ipsorū ordo dř p̄cipuus & multa priuilegia cōsequūt̄ doc. ab imperio, de qb. in l. 1. C. de ꝓfes. q in urbe Cōstāt. li. 12. & l. medicos, & l. seq. C. de ꝓfes. & med. li. x. aliqd tetigi in c. q̄to, s̄. de magis. No. 4. ꝙ nō est credēdū alicui asserēti se missum a deo, uel ab eo ī
1 spiratū. nisi hoc ostēdat p operationē miraculi, uel scripturę, seu ꝑ testimoniū spāle. † Itē no. in uer. *licet.* ꝙ sciā est ualde necessaria sacerdotib. peccāt ergo sacerdotes, & maximè hēntes curā aīarū, si nō insistūt studio lřarū. nā ignorantia oīm errorū dř esse mř. 38. di. c. ignorātia. Et q̄ sciā dēnt hře clericī, uide qđ no. de ele. c. cū in cūctis. No. ibi; *dijs non detrahes.* ꝙ sacerdotes appellāt̄ dii, & hoc pp ordinis excellētiā, & officii dignitatē. Et no. ex eodē uer. ꝙ qsq; sacerdos respectu ordinis dř hře dignitatē, & hoc capiēdo dignitatē large. Ex hoc no. laicos rephēdēdos par ūdeferētes sacerdotib. Itē no. ꝙ qsq; p̄t ēt supiorē occulte corripe, nō tñ manifestè. ex quo infert̄, ꝙ ēt denūtiatio euāgelica respectu supioris ꝓcedit. uide ēt bo. gl. 21. dis. in c. nolite, q̄ dicit triplicē esse rephēsionē. q̄dā est imperiosa, & ista tñ cōpetit superiori. q̄dā est socialis, & charitatiua, & ista cōpetit cuilibet
2 ēt subdito, dū tñ eā occultè exerceat, ut hic. q̄dā est temeraria, & ista oīb, ꝓhibet̄. † Vlt. no. ꝙ eps fundat intētionē suā de iure cōi sup instōne, & destitutione sacerdotū. ad epm ergo spectat institutio in quolibet bñficio suæ diœcesis, & destitō. 16. q. 7. c. null⁹, uide bo. gl. in c. q̄q̄, de ele. li. 6. Prelatus ergo inferior uēdicās sibi ptātē instituēdi, uel destituēdi dēt hoc ꝓbare: qa de iure cōi ista ptinēt ad epm, ut hic, & gñaľr an sol⁹ eps, an uerò cū cōsilio, & cōsensu capľi, uel ali⁹ inferior possit cōferre bñficiū, dicā plenissimè in ca. cū eccľia Vulterana, de ele. In gl. in uer. *miraculi*, & de hac mā, uide bo. gl. in c. unico, de reli. & uene. san. lib. 6. ubi narrant ea, q̄ sunt de essentia miraculi. In gl. in uer. *quòd quisque tenetur*, in fi. de mā denuntiationis, quotuplex sit, & an sit in p̄cepto, & qui admittant̄ ad denūtiādū, & de multis aliis plenè tractat̄ i nouit, s̄. de iudi. dic ut ibi, & 2. q. 1. c. 1. si peccauerit. † In gloss. fina. not. ex gloss. ꝙ ista duo sunt connexa, ut destitutio, spectet ad eum ad quem spectat institutio, & hoc ꝓcedit ẽm Hostiē. de iure communi. nā de iure cōi ad quē spectat unū, spectat, & aliud. Sed, si ex iure spāli, puta p̄scriptione, uel ex cōsuetudine ad aliquē ptinet institutio, spectat ad eū destitutio, nec denūtiationis amissio. alias se
4 queret̄, ꝙ pl⁹ esset p̄scriptū, q̄ possessum ꝯ regulā, sine posses
a sione, de reg. iur. li. 6. & cū hoc dicto trāseūt cōiter docto. † Ex his collige plura, q̄ ueniūt quotidie in practica. Primo, ꝙ p̄scribens ᵃ ptātē cōferendi aliqđ bñficiū, nō uř p̄scribere ptātē remouēdi, uľ destituēdi illū, quē ipse instituit, qa ista sunt diuersa. uñ p̄scri. in uno nō extēdit̄ ad reliquū, ēt si dēt inter ea q̄dā cōio, sicut inter institutionem, destitutionē, cōcor. de deci. c. cū cōtingat, ubi p̄scribens decimas in aliquo loco nō uř præscripsisse decimas noual. ū. † Scđo no. ꝙ priuilegium concedens ptātem instituendi, non extendit̄ ad ptātē destituendi, quod ego fateor, ubi priuilegium nō est concessum ab eo, in cuius p̄iudicium uenit, ut quia a pa. conceditur alicui p̄lato inferiori potestas cōferendi certa beneficia, tunc non comprehenditur potestas destituendi, quia priuilegium tanquam tendens in præiudicium ordinariorum debet strictè intelligi, ut not. Innocent.
6 de dona. in cap. cum dilecti. † Sed si priuilegium esset concessum ab eo, cuius iuri detrahitur, & tunc est magis dubium quia hoc casu priuilegium recipit latissimam interpretationem contra concedentem, ut in ca. cum dilectus, de cōsue. & cap. olim, de uer. sig. & l. fi. ff. de cōstit. priu. unde hoc casu uř, ꝙ propter istam connexitatem & communionem, quę est inter institutionem, & destitutionē, uideatur concessa etiam destitutio, pro hoc facit. c. ex parte, de deci. ubi priuilegium concessum super decimis nō soluēdis extēditur ad noualia, qđ secus est in pręscriptione, ut in c. cū cōtingat, præal. facit qđ no. Pau. de Lea. in clem. unica, de renū. sed tu uide circa hoc, qđ dixi in quadā disputatione, quę incipit, duo clericali ordine, &c. aliquid dixi de fo. cō
7 pet. in ca. si quis contra. † Vltimò colligitur ex glo. ꝙ potestas recipiendi resignationem beneficii non pertinet ad habentem institutionem de iure speciali, sed ad eū, qui potest inuitos destituere, de quo tamen dic ut no. per Inno. de renuntia. in cap. quod in dubiis, & per glo. & Pau. in cle. 1. de renun. & dixi in disputatione predicta.

SEB. SAPIA.
a Præscribens. Vide Fel. in ca. auditis, col. 6. s̄. de pręscrip. ubi ponit regulam, ꝙ præscripio nō extenditur de uno casu ad aliū, & ad hoc multa cumulat, đ quo latissimè per Ioan. Franci. Balbum in tract. præscriptionum, in secunda parte principali. q. 2. col. 4. uer. tertius principalis resultat effectus.

SUMMARIUM.

1 *Clerici si decesserint ab intestato sine hæredibus, uel ecclesia; eius bona applicabuntur episcopo loci.*
2 *Papa ratione delicti ecclesiastici habet iurisdictionem in laicos etiam temporalis iuridictionis alterius, et in eorum bona.*
3 *Delictum uasalli non debet præiudicare domino.*
4 *Indulgentia concessæ pro recuperatione terræ sanctæ cēsetur concessæ inquisitoribu. hæreticæ prauitatis.*
5 *Officium si quis non potest habere, quia fuit ad hoc inhabilitatus, potest tñ ad illud eligi. uel sic ẽm aliā literam, qui non potest habere unū officium inhabilitatus, potest eligi ad aliud.*
6 *Ex uiolentissima præsumptione potest quis condemnari etiam ex grauissimo crimine.*
7 *Suspectus de hæresi habetur pro conuicto, si post annum adhuc est in sua contumacia. 11.*
8 *Papa quibus casibus potest indicere iuste bellum in principes seculares.*
9 *Rescriptum impetratum ab excommunicato excommunicatione suppressa an & quo casu sit ipso iure nullum?*
10 *Hæretici an sint statim tradendi curiæ seculari, an uero sit eorum conuersio expectanda?*
12 *Leges ciuiles in fauorē fidei sunt approbatæ p papam.*
13 *Episcopus etiam hæreticus non potest deponi ab alto quàm a papa.*

Inquisitor hæreticæ prauitatis an hēat ordinariā uel delegatā ptātem,& ab ipso ad quem appellatur.

CAP. VIII.

EXcōmunicamus.
Hēt multa dicta,& pt sic sūma
ri ſm ueritatē doc. Excōicati
sunt oēs hęretici,qbuscūq; oīb.nominēt
h.d.usq; ad §.*damnati,&c* Dānati de hę-
resi p seculare iudicē puniūt, & bona lai
corū hęreticorū cōfiscāt, & clericorū bo
na applicāt ecclesiis,ubi bnficiati erāt.h.
d.usq; ad §.*qui aūt*.Suspect⁹ de hęresi se
nō purgās ad arbitriū supioris excōicat.
Et existēs p annū ī excōicatiōe,ut hęreti
c⁹ dānat.h.d. usq; ad §. *moneatur*. Ptātes
seculares ppetui uel tpales iurare tenēt,
uniuersos hęreticos ab ecclesia dānatos
p uirib.exterminare, & tpalis dñs ñ pur
gās terrā suā hæreticis excōicat, & si psti
terit in excōicatiōe p annū,nūtiat papæ,
q fideles eius a iurō absoluet,& eius ter-
rā fidelib.exponet, saluo iure principalis
dñi,nisi,& ipse sit ī culpa.h.d.usq; ad §.*ca
tholici*.Cruce signati ad exterminationē
hæreticorū gaudēt priuilegio concesso
cruce signatis ī subsidiū terrę sanctę. h.
d.usq; ad §.*credentes,&c.* ibi ponit pœna
credētiū,receptorū,& defendētiū hęreti
cos,prīo laicorū,scđo clericorū, usq; ad
§.*quia uero*. Null⁹ dēt sibi offm̄ pdicādi,
assumere,nisi hoc sibi a iure,uel a se.apo.
uel a diœcesano epo lnīa cōcedat,aľs ex-
cōicat,& nō resipiscēti alia pęna īponit.
h.d.usq; ad §.*adiicimus*. Archiepi, & epi
inferiorū suorū puincias,& diœceses su-
spectas hēntes de hęresi saltē semel ī an
no p se,uel p alios idoneos uisitēt, q ēt
dēnt (si hoc expediret) exigere iurm ab
illis de uicinia ad reuelādos hęreticos,
& occulta cōuēticula celebrātes:quos re
uelatos relapsos canonice puniet, & re-
mitētes iurare,ut hęretici cōdēnēt.h.d.
usq; ad §.*uolumus*.Eps negligēs in hæresi
psequēda a dignitate epali estremouēd⁹
& ali⁹ idone⁹ est surrogād⁹.h.d.usq;ad fi.
ptes patēt p §.Casus liter.Casus exposi
tiōe nō indiget,qm̄ clarè ponit pœnā hę
reticis infligēdā,& nō solū hęreticis,sed
ēt eorū receptatorib.defensorib. ac fau-
torib.& de aliis ad hoc reqsitis, ut clarè
ex tex.uidere poteris.B.No.1.dctm̄ gna-
le.q oēs hæretici sunt excōicati, & ana-
thematizati. Anathema tñ in effectu nō
differt ab excōicatiōe,nisi respectu solen
nitatis, qa anathema fert cū solēnitate,
de qua.11.q.3.c.dēnt, & certa solēnitas
reqrit ēt in absoľone,de qua ibi, & in c.
seq.No.ī §.*damnati*,triplicē pœnā hæreti
corū.prima est spūalis,ut excōicati.scđa
corporalis,ut crematio. tertia bonorum
pœna:qa oīa bona dēnt cōfiscari,& ho-
die ipso facto sunt cōfiscata,ut ī c.cū ſm
e.ti.li. 6.No.q bona clericorū hęretico-
a rū ª nō cōfiscāt fisco eccľiæ,uľ iudicis se
cularis,sed applicāt ecclesiis,i qb.habue-
rūt stipēdia,i.ecclesiis,quas habuerūt.Et
aduerte,qa tex.hic nō applicat, qđ đ bo
nis clericorū,q ecclesias ñ hēbēt,& satis puto,q dēant ap-
plicari epo loci,q illa ī pios usus distribuat, ad hoc in simi
no.Inn.ī c.fi.q cle.uel uo.& Fed.de Senis,cōs.20.& qđ no.ī
1 c.qa diuersitatē,de cōcesf.pb.† Itē puto de bonis clericorū
b decedētiū,sine hærede,b ut si nō habuerūt ecclesias, appli-
cēt epo p no.ī locis pal.qđ no.Itē no.in §. moueāt, q qdā
sī ptātes ppetui,qdā tpales. Itē q qlibet hēs offm̄ publicū
cū iurisdōne pt appellari ptās,a ptāte,q̄ hēt: sicut ī simi not.
2 de magistratib.ī l.eū q,ff.de iuris.om.iu.† Itē not.unū casū
reseruatū papę, u3 absoluere uasallos a fidelitate alicuius
dñi:seu exponere terrā alicui⁹ aliis occupādā Et ex hoc, &
ex tex.no.q rōne delicti ecclesiastici pt pp absoluer oēs va
sallos,& subditos a ptāte alicui⁹ dñi tpalis,& totū territo-
riū suū exponere aliis occupādū.Et p hoc arguit,q sol⁹ pa.
pt pdicare crucē ɔ aliquē dñm.i.exponere illū dñm crimi-
nosum,ut īpune possit iuadi,facit qđ ī simi hr in c. p huma-
3 ni,de homi.li.6.† Itē not q delictū uasalli nō dēt redūdare
in piudiciū dñi,c licet imineat publicatio bonorū,uide qđ
4 no.in Spe.ti.de feu.§.1.uer.ult.† No.in uer.*catholici uero*. q
cruce signati in hæreticorū exterminationē & cruce signa-
ti in subsidiū terrę sanctę,s.ciuitatis Hierosolymitanæ æq
parāt ī priuilegiis gaudēdis.nā cruce signati ī subsidiū ter-
rę sanctę hēnt multa priuilegia,q̄ fuerūt decisa in c.ad libe
rādā,de Iudæis,& inter cætera hēnt remissionē pęnæ,&cul
pæ,& hēt consuetudo inducta p inqsitores,& religiosos, q
assumētes,ēt hāc crucē tpe pacis gaudēt hoc priuilegio, &
aliis.No.in § *credentes*.12.uel 13.pęnas credētiū, seu recep
5 tatorū,& defensorū hæreticorū.† Et no.q hre offm̄ publicū
& hre ptātē eligēdi ad illud sunt diuersa,ex quo infert,q p
uisio inhabilitās quē ad publicū officiū hēndū,nō dēt extē
di ad ptātē eligēdi ad aliud offm̄,qđ no.In gl.in uer..*condē
nentur*,ibi,*hæc uiolentissima est præsumptio*.no.gl.& similē gl.
6 hēs in c.cū inter,de purg.ca.& in c.de hoc,de simo.† Et no.
d q ex uiolētissima psumptiōe qs pt cōdēnari d ēt de grauissi
mo crie,& ita dēt intelligi,l.indicata,alle.in gl.dixi ī c.3.đ
psum.In ca.gl.ibi:*secus in aliis criminib*.dic q secus est in ca-
su,in quo gl.alle.q est ualde separat⁹ a nro,i.qn bona distri
buunt pp cōtumaciā alicuius,nec pcedit ad excōicationē.
Sed si est pcessum ad excōicationē, nō est aliud.imo ē idē
7 in aliis criminib.† Nā sicut excōicatus pp cōtumaciā com
missam cā hęresis hr p cōuicto post annū,ut ī c.cūcōtuma
cia,eo.ti.li.6.ita psistēs in excōicatiōe in aliis criminib.hr
p cōuicto quo ad illa,ut in c.rursus,& ī c.qcūq;.11.q.3.non
aūt hr p cōuicto de hæresi,ut hic in fi.gl.dr,& no.in gl.pen.
d.c.cū cōtumacia,& de intellectu illorū.c.rursus,& qcunq;,
plenè dico in c.1.de iudi.In ea.gl.ibi:*ut impugnet nos.* de hoc
dic,ut no.24.q.3.c.dixit apostolus.In gl.in uer.*saluo iure*,in
fi.dic,q illud.c.loqt in filiis hęreticorū,q in ueritate uiuen
te patre nō sunt dñi,licet sperēt fieri,itē est spāle ī filiis,qa
in ipsorū psonis puniūt parētes.l.isti qdē,ff.qđ met.cau.itē
in eis timet delictū paternū, qa sæpe fili⁹ seqt paterna uesti
gia.l.quisquis.C.ad l.Iul.maie.Sed iste tex.loqt in extraneo,
q hēt directū dñiū in feudo,in quo cessant oēs rōnes prædi
ctę,ideo pp delictū alteri⁹ puniri nō dēt.In gl.in uer.*accin
xerint*.in fi.& idē puto rōne delicti cōcernētis ipsam Chria-
nitatē,licet directè nō impugnet Chriana fides,ar.optimū
8 in c.p humani,de homi.li.6.† Et ex hoc no.tres casus, ī q-
bus ecclesia pōt indicere bellū ēt ɔ seculares.Dic ēt,q si im
pugnat imperator,seu aliq sunt sibi rebelles, iuuabit papa
imperatorē in bello indicēdo.95.dist.c.duo, & tenet Inn.
9 de fo.cōpe.in c.licet,qđ no. † In gl.in uer.*dānantur*, in fi.ho
die uerò rescriptū impetratū ab excōicato excōicatione su
pressa est ipso iure nullū,nisi ī qbusdā casib.put legi.& no.
10 in c.1.de rescri.li.9.dic,ut ibi,& eo.li.c.pia,de exce. † Extra
gl.p declaratione tex.op ɔ §.*damnati*.ubi dr, q dānati de
hęresi relinquēdi sunt ptātib.secularib.p eos puniēdi, cui⁹
ɔriū innuit tex.in c.ad abolendam,supra eo.ti. ubi dicitur,
quòd si uolunt uenire ad fidem,non fit ista traditio.So.Io.
And.

SEB. SAPIA.
a Bona hæreticorū. Vide Feder.de Senis in cōs.137. inci. uiso & examinato,& d.Ant.ī cōsil.38.& Cal.cō.1. ṡ. ti. de hæreticis.
b Si bene hærede Si clericus non hēns cōsanguineū,neq; ecclesiā decedat ab intestato,eius bona applicant fisco epi,cui erat subiectus,& idem dicit abbas in ca.qa diuersitatē,de cōcess. pb.in fi. & ad hoc facit,qd'no.Arch. in c.cū multæ.15. q.8.quē uide. item de qō. hic posita p Abb. uide in terminis eūdē Abb.ī c.pībyteri.1.đ pe. & facit qđ scripsi post Ant.in rub đ paro.alleg.Lap.alle.83. in ulti. col. Bellen.
ZACHAR.
In piudicium dñi, Adde gl.& Bal. in c.decedētē,col. 4. in tit. q feu. dare poss.& ī c.1.§. rursus.col.2.qui mo. feu. amit. in usi. feu.& in l.2.C. de lib.& eo.lib.
ZACHARI.
d Pōt cōdēnari. Adde, q in hoc casu nō pt ex urgētib. suspitionib.cōdēnari, sed reqrūtur duo testes, ut not. Oldr.cōsi. 209. pt tñ ex ui unus testis torqri,no. Car. in cle.1.§.pe.eo.ti.& plenius in cle.1.§. fi.q.ulti.de.usur.

An.in quadā apostil.hic sentit,q isti sunt tradēdi, nisi ue-
lint redire ad fidē,& sic sentit, q nedū añ dānationē de hæ
resi,sed ēt post sniam pnt redire ad fidē,& euadere hāc pœ-
nā.Idē tenet gl.no.in c.pe.ĵ.c.ti.Sed tex.in pall.c.ad abolē
dā,facit in ɔriū.ubi reqrit,q incōtinēti redeāt & spōte. nā
post dānationē uñr hoc facere timore pbationū,seu pœnę
īponēdæ,facit qđ no.Arch.in c.cōmissi,e.ti.li.6.ubi relap
sis dūtaxat nō pcit.semel ergo lapsis licet cōdēnatis pcen
dūt est,ex quo uolūt ad fidē redire,& idē no.Io. de Lig. in
cle.ad nostrā,e.ti.sed prima opi.est mitior, & iō tenēda,&
p ea adduco in ar.c.accusat⁹,e.ti.li. 6. ubi relapsis dūtaxat
nō parcit.semel ergo lapsis,licet cōdēnatis,parcēdū est, ex
quo uolūt ad fidē redire.Et hoc no. qa expsso iure ñ pbat,
imò poti⁹ posset defendi ɔriū,qa istud.c.in damnatis nullā
dat idulgētiā,& c.ad abolēdā,loqt de redeūtib.statim,& c.
pe.ĵ.c.loqt de dephēsis in hæresi,& nō de cōdemnatis, sed
(ut dixi) alia opi.tāq̄ mitior sequēda est ar.rę,odia,& rę
in pęnis,de reg.iur.li.6.Et ad abolēdā,colorate rñderi pt,
q satis in incōtinēti dr redire,si nullā dilationē expectat,
nec īpositionē pœnæ,ar.l.dic.pōderet.uľ pt dici,q aut sunt
cōdēnati de hęresi,sed adhuc nō sunt traditi curiæ seculari
& hēt locū istud.c.ex quo ad istū effectū dñr incōtinēti re-
dire.Aut sunt traditi curię seculari,& priuati oī priuilegio
p degradationē actualē,& tūc nō sit loc⁹ pniæ, & uř ista sa-
tis bona cōsiderō.nā tūc pprie nō uñr uenire spōte,nec in-
cōtinēti.Op.ɔ.§.*qui autem inuenti*,de c.ad abolēdā,ṡ.eo.ubi
dr,q si suspect⁹ de hæresi se nō purgauerit ad arbitriū epi, ī
cōtinēti dānat,ut hæretic⁹,& in isto.§.dr,q prīo dēt excōi-
cari,& postea dēt expectari p annū.Sol.ſm doct. istud ɔriū
loqt de his,q susceperūt purgationē, & defecerūt in ea, qa
noluerūt iurare,uel nō inuenerūt purgatorē pp uehemētē
suspitionē eorū,& iste.§.intelligit in eo, q fuit cōtumax in
purgatiōe suscipiēda,nō aūt deficit in ea. & iō tāq̄ cōtumax
dēt cōdēnari,& si pseuerauerit p annū,iudicabit hęreticus,
nā deficiēs in purgatione punit ut cōuictus,ut in c.accedēs
de accu.Sed sec⁹ est in eo,q est cōtumax in suscipiēda pur
a gatione.Sed ɔ hoc vř tex.finª. ī c.decernim⁹.3.q.9.ſm unū
intellectū,sed dic de intellectū hui⁹.c.ut dico de do.& cōt.
11 in c.cū dilecti. † Itē qrit hic Host.qd,si qs fuit citat⁹,ut ve
niret ad suscipiēdā purgationē,& qa nō cōparuit, fuit ex-
cōicat⁹,nūqd hēat locū iste.§.Circa hoc multū instat, & vř
cōcludere,q nō qa nō est cōtumax ī se purgādo.in quo ca-
su intelligit iste tex.sed in suscipiēdo purgationē.Sed hoc
hodie nō vř pcedere p c.cū cōtumacia,e.ti.li.6.ubi dr, q si
cōtumax in cā hęresis excōicat,& stat in excom.p annū,hr
p cōuicto,& iō,si in citatione fuit expressum, ut ueniret ad
se purgandū, qa erat suspect⁹ de hæresi,satis hēbit locū il-
lud.c.& p tex.illius capli.& p aut.Gazaros,C.e.ti.esset di-
cēdū,q post annū nō est necesse,q cōuincat p sniam. nā uř
cōdēnat⁹ de hæresi post annū,licet ista lra uideat requirere
12 sniam,dū dicit.*uelut hæretici condēnentur*.† Nec obst.si dicat,
lex ciuilis nō pt cōdēnare de hæresi,qa leges cōditę ɔ hære
ticos ī fauorē fidei sunt approbatæ p papā,ut ī c.inqsitiōis,
e.ti.li.6.hoc tenuit Hos.& bñ.Opp.ɔ.§.*moneantur*.in uer. *si
uero*.ubi dr,q dñs tpalis negligēs dēt p metropolitanū, &
cæteros puinciales epos excōicari.nā uř,q sol⁹ eps hoc pos
sit,ut ī c.ad abolēdā.§.statuim⁹,ṡ.e.Sol.duplex est.pria,q il
lud loqt de paruo dño,sed iste,§. in dño hēnte puinciā sub
se.uel ēt meli⁹.ista pluralitas dēt cōcernere pluralitatē dño
rū,& locorū,ut sit sensus,q archieps excōicabit in sua diœ-
cesi cōstitutos, sic & cęteri metropolitani in suis diœcesib.
& ista melior,cū casus graues reseruēt hic,& ī sequētib.ipsi
papę.Opp.ɔ.*credentes*.& uř q credētes dēant incōtinēti iu
dicari ut hęretici,ut in c.pe.ĵ.eo.& hic dr oppositū,qa prīo
excōicant,postea expectāt p annū.Sol.ɔriū pcedit in credē
tib.errorib.hęreticorū,uñ cū ipsi deuiāt a fide,hęretici sunt
§.iste pt ītelligi ī credētib.hęreticos ēe bonos hoīes,& eis
b fauētes,ñ tñ credebāt eorū errorib.b In §. *quia uero nonnulli*
c qro q sunt illi,q pdicare ē pnt?Sol.epi p
dicare pnt p orbē ēt in alienis diœcesib.
nisi phibeāt a diœcesanis, q sine cā phi
beri nō dēnt,cū sint missi a deo ad pdi-
cādum.iuxta illud euāgelicū. Ite & pdi-
cate euāgeliū oī creaturæ. nā epi in locū
apľorū succedūt.12.q.1.c.uidētes.21.di.
c.in nouo:tenet Hos.hic,& hēs bo.gl.in
cle.archiepo,de priui.Itē dic,q oēs hēn
tes curā aīarū pnt pdicare in eorū locis:
qa tenet instruere populū sibi subiectū.
ptinet.n.pdicare ad offm̄ curę,ut not.in
cle.una,đ rľa. Itē hodie mēdicātes hēnt
priuilegiū p uniuersum orbē;līitatū tñ,
ut hr in cle.dudū,de sepul.Sed an isti in-
c feriores c possint aliis ptātē pdicādi cō-
cedere,ista lra uř innuere,q nō,qa tm̄ fa
cit mētionē de pp,& epo loci.ergo abba
tes,& alii plati inferiores nō pnt hoc cō
cedere.Conclusio tñ est,q in eorū locis
pnt hāc ptātē cōcedere,qn psona eēt ap
probata ad offm̄ pdicādi, p hoc adduco
bonū tex.in d.cle.dudū.ubi frater minor
pt pdicare in ecclesia curata de lnia cu-
rati,sed gnalē lniam pdicādi p totā diœ
cesim nō dat aľs,nisi sol⁹ eps.In uer. *si q
uero*, qro nūqd oēs nolētes iurař possint
puniri de hæresi?Hos.q nō,sed illi, q ob
stinatione dānabili respuūt iurm, quasi
ex quadā pfidia & supstitiōe asserentes
iurm ī se malū,sec⁹,si nollēt iurare ex de
uotiōe quadā,credētes pctm̄ esse, putqñ
q; faciūt aliq religiosi leui religiōe tēti.
licet.n.ubi cā suggerit,hoc facere dēant
nō tñ sunt hæretici.c.& si Xps,de iureiu.
13 † Vlti.in §.fi.qrit,nūqd eps negligēs po-
terit deponi ab alio citra papā?& cōiter
cōcludit,q nō,qa null⁹ citra papā pt de-
ponere epm.3.q 6.c.accusat⁹,& ca. q̄uis,
& c.2.de transla.epi.adeo, q ēt inqsitor
hęreticę prauitatis ñ pt pcedere ɔ epm
ut ī c.inquisitiōis,eo ti.li. 6. sed dēt hoc
denūtiare papę, & hodie si in loco est in
qsitor deputat⁹ a pp, dēt simul pcedere
cū epo.uñ ad actū piudicialē nō dēt pro
cedere unus sine alio,de quo in cle.2. e.
ti.& ī c.p hoc,eo.ti.li.6.& ibi no.an ta-
lis īqsitor hēat ordinariā,an đlegatā.&
ad quē dēat appellari,si appellet ab utro
que,s.ab inquisitore & episcopo.

CAP. XIIII.

SIcut. Laici,cuiuscūq; professiōis sint,pdicare ē dēnt.No.prio,q sub specie boni qñq; cōmittit malū. uñ alibi dicit canō.Sepe uitia se ingerūt, & mētiunt se esse uirtutes.nā qñq; sub spē parsimonię;q̄ est uirtus cōmittit auaritia,& qñq; sub specie largitatis cōmittitur pdigalitas, & qñq; sub zelo iustitię exercet crudelitas, & sub specie misericordię fit qñq; indigna remissio,ut in c. sæpe.41.dist.ita aliq sunt laici, q sub specie fidei ampliandę errores seminant in mentib.simplicium.No.ibi.*alios uero doctores*,q uaria sunt dona dei. nā alii tri-

a Tex.sing.itē adde hic tex.sing. secundū. d. Abb.in c.tua,circa fin.de coha. cle. & mul. renuens recipere purgationē sibi ī dictam pro crimine habet pro confesso, quemadmodum si recepisset, & de fecisset ī purgatione. Bellen.
ZACHARI.
b Eorū errorib.Pōdera tu tex.& cōperies,q debeāt ītelligi de credētibus etiam eorum errorib. & per cōsequens sol. istius non habet locū. Sed tu dic,q intelligatur de discente hæresim,& credente doctrinā illā,quæ tñ est hæretica, esse catholicā. nā tales ñ sunt incontinēti iudicādi hæretici,nec tā grauiter ut pdicantes & docētes puniuntur, ut no. gl.in c.pe.ĵ.eo. & Bart.in l. cunctos populos,col.6.C. de sum.trin.
SEB. SAPIA.
c Prædicare. De potestate prædicādi cui competat, multa ponit Cardīn.Flo.in cle. dudum, post mediū in 6.quæstio.de sepul.
c De hoc uide tex. & gl.in ca.adiicimus.16.q.1.Bellē.
d Inferiores. Vide de hoc archid in c.adiicimus.16.q. & q presbyter parochialis possit aliis dare licentiam presbyteris prædicandi in pria ecclesia,probat gl.in c. cūctis fidelibus, in uers. propriis. 16.q.1. iuncto tex.in cap. episcopi.7.q.1.Bellen.

buit donū ſcīæ.alii ſpūm prophetię . alii uirtutē miraculorū, & ſic nō oēs ſunt ad idē offm̄.Vlti.collige, ꝙ laici p̄dicantes mortaliter peccāt : qa ueniūt ꝯ p̄ceptum eccleſię,uñ p̄cipit,ꝙ dēant excōicari , ut ī c.s̄.proxi.§.qa uerò,in c.2.e.ti. li. 6.ergo grauiter peccant : quia excōicatio nō fert̄ niſi pro grauib.culpis.11.q.3.ca.nemo.de ſent.excom.c.ſolet,lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Crimen hæreſis eſt merè eccleſiaſticum, & ideo ſeculares non habent ſuper eo intromittere , niſi quo ad pœnæ executionem.*
2 *Clericus deprehenſus in hæreſi uolens redire ad fidẽ , an ſit deponendus,& in carcere detrudendus .*

CAP. XV.

a Excōmunicamus. [a] Hoc c.uſq; ad.§.*ſi qui autem*, hr̄ in c.excōicam⁹,s̄.eo.ti. ī prin. uñ ſumma,& declara,,put ibi fuit dictū. b ſed.§.*ſi* q āt ſummari p̄t uſq; ad fi.Si ī hæreſi dep̄hēſi b uolūt redire ad fidē, detrudēdi ſunt ī ,ppetuū carcerē ad pnīam peragēdā, & credētes errorib. hęreticorū hæretici ſunt, & hēt totū quatuor dicta . ſm̄,ibi:*damnati*.tertiū,ibi:*ſi qui*. quartū , ibi:.*credentes*.No.1 ex prīa ,pte , ꝙ nō eſt faciēda uis in noīe.ubi patet de defectu , & de rei ſubſtātia,& cōcor,de ſimo.c.ea q̄.† No.2.in §.*damnati*, ibi: *per eccleſiam* . ꝙ crimē hæreſis eccꝉia dūtaxat dānare p̄t,& noīe eccleſię intelligit̄ ip̄ſe p̄p̄, vel diœceſan⁹ loci,ut in capit.ad abolēdā.s̄. e.uel inqſitor deputatus ,p papā,ut ī c.1. cū multis ſiꝉib.e ti.lib.6.Seculares ergo iudices reſpectu cognitiōis,& dānatiōis de hoc crīe ſe ñ īpediūt, qa eſt crimē merè eccleſiaſticū,ut ī c.inqſitiōis.§. ,phibem⁹,e.ti.li.6.ſed ſola executio pęnę ei demādat̄,ut hic.In §.*qui autem*.no.ꝙ hęretic⁹ uolēs redire ad fidē non euadit niſi pęnas mortis.nā ad agēdā pnīā delicto cōmiſſo dēt detrudi in ,ppetuū carcerē,[c] ſed hodie iſta pœna p̄t cōmutari ī aliā,ſi uiſum fuerit ſupior ,ut eſt tex.no.in c.ut cōmiſſo,e.ti.li.6. 2 † Sed circa hoc dubito de qōne hic nō tacta , nūqd cleric⁹ dep̄hēſus ī hęreſi uolēs redire ad fidē ſit deponēdus, [d] & p⁹ ea ī carcerē detrudēd⁹, an uerò ſufficiat ſola detruſio? [e] gl.uꝛ̄ dubitaſſe ī c.nūc aūt.21.diſ. & nihil firmat, nec recolo ,p nūc alibi legiſſe , ſed credo talē pri⁹ uerbaꝉr deponēdū p.c.1.j̄. e. li. 6.ubi dr̄, ꝙ ī cā hæreſis ſol⁹ ep̄s p̄t degradare,qñ degratio fit,ut tradat̄ curię ſeculari,uel ut īmutet̄,i. in arctū carcerē detrudat̄, & ſic facit mētionē de depoſitione.ēt qñ fit detruſio,ut prima ,ps illius, ſeu primū dictū illius.c.cōcernat ,pſeuerātes ī hęreſi, q ſunt tradēdi curię ſeculari.ſm̄ dictū cōcernit redeūres ad fidē , q ſunt īmutādi,i.in arctū carcerē detrudēdi,ad hoc facit tex.in c.tuę.j̄.ꝺ pęnis.

ubi dr̄,ꝙ ,p magnis ſcelerib.dēt qs degradari & detrudi. licet ergo hic parcat̄ redeūtib.quo ad pœnā ignis, imponent̄ tñ aliæ pęnę cōdignę.ſatis.n.eſt eis,ut euitēt mortē,cū rꝉr ex ſola pnīa qs nō euadat pęnā.l.q ea mēte,ff.de fur. & ī c. cū nō ab hoīe,de iudi. Ad idē q̄rit̄,nūqd ſicut parcit̄ hæretico redeūti ad fidē, ita parcēdū eſt accuſatori ipſius hęretici uolēti deſiſtere ab accuſatiōe,& pęnitere?Iac.de Are.ī l. fi. C.de accu.quē ſeq̄t Io. An.hic,cōcludit,ꝙ nō: qa ſpāle eſt in crīe hęreſis,ſed accuſator deficiēs nō uenit puniēd⁹ ꝺ hęreſi,ſed de calūnia.In gl.in uer.*puniendi*,ibi.*ultimo ſupplicio* dic,ut plenè dixi.s̄.e.in c.ad abolēdā.nā iſti hodie igne cremāt̄.In gl.ult.ibi:*etiam condemnati*.no.gl.ſin.ꝙ parcit̄ hæreticis uolētib.redire ad fidē quo ad pœnā mortis, ēt p⁹ dānationē,diſtingue,ut dixi ī c.excōicam⁹,el.2.§.dānatis,s̄.e.ti.

SVMMARIVM.

1 *Debitores hæreticorum ſunt ipſo iure liberati.*
2 *Pœna quando imponitur ipſo iure, afficit delinquentem quantuncūq; occultū.*
3 *Filij hæreticorum ſunt liberati a patria poteſtate .*
4 *Hæredes non tenentur de delicto defuncti,niſi in uita ipſe defunctus inciderit in pœnam delicti.*

CAP. XVI.

Abſolutos. † Breue eſt, uel p̄t ſic ,p alia uerba ſummari.Liberāt ab oī obligatione,q hęreticis tenebāt aſtricti.Caſus lit. Quęrebat̄ a dño pa.ſi debitores iſtorū,q lapſi ſunt in hęreſim, teneāt̄ ſoluere eiſdē?Pa.rñdēdo dicit , ꝙ qcūq; obligati ſunt elapſis manifeſtè in hęreſim,nouerint ſe abſolutos,& ab oī debito fidelitatis,& totius obſeqi, & oī pacto quacūq; firmitate uallato.Ber.No. 1.papā rōne delicti eccleſiaſtici poſſe abſoluere uaſallos laicorū ab oī obligōne,& alios eiſdē d obnoxios quocūq; pacto quacūq; firmitate uallato , &hodie clarū eſt cū hęreticorū bona ſint ipſo iure ꝯfiſcata,[d]ut ī c.cū ſm̄ leges,eo.ti.li.6.& ſic nihil remanet apud eos.Not. 2.ibi.*manifeſtè*.ꝙ hoc c.uēdicat ſibi locū in incidēte in hæreſim manifeſtè.qd aūt ſi occulte?Phili.dicit,ꝙ idē , ſi ,pbari p̄t.Io.An.uꝛ̄ uelle hoc eſſe uerū,ſi,pceſſum eſt ad ,pbatiōes. qa ,pbatio tūc facit delictū manifeſtū,ut in c. cū olim. j̄. de uer.ſig.ſecus,ſi nō eſt ,pceſſum ad ,pbationes,qa eccꝉia non iudicat,de occultis.ut in c.ſicut tuis,in fi. de ſimo. & ita per trāſit.Sed hoc dictū nō puto hodie indiſtinctè uerū , qa cū bona hęreticorū ipſo iure ſint hodie cōfiſcata, quātūcunq; delictū ſit occultum,ut in c.2.de præſcri.lib.6.& pręalle.ca. cum ſecundum. 2 † Nam pœna ipſo iure impoſita afficit ipſum delinquentem,quantuncunque occultum,ut dicit glo. no.in clem.1.eod.tit.uer.eoipſo.ergo eoipſo,quòd quis incidit in hęreſim,incontinenti perdit omnia bona,& ſic ſequitur abſolutio ab obligatione,ſed non poteſt hęc abſolutio,ſeu publicatio allegari , niſi manifeſta cauſa probetur . ſed re ipſa ſuppoſito delicto ſequitur abſolutio , ſic poſſunt reduci ad concordiam omnia dicta . Sed quæro , quid de famulis , & libertis hęreticorum . docto. quòd idem nec obſt.cap.quoniam.11.q.3.& capit.inter,de ſenten.excommuni.quia procedunt in non hęretico , ſecus in hęretico. 3 † Quęro ſecundò, quid de filiis hæreticorum . dic quòd eximuntur a patria poteſtate , & efficiunt̄ ſui iuris , adeò , quòd emancipatio facta poſt , quam inciderunt in hęreſim eſt ipſo iure nulla , tanquam facta de hominib⁹ ſui iuris,ut in c.quicunque,eod.tit.lib.6. 4 † In glōſſ.1.ibi *ipſo iure*. per hoc dicit Hoſt.quòd licet reconcilientur , non per hoc recuperāt priſtinam obligationem , quia obligatio extincta non reuiuiſcit,de conſe.diſt.4.c.quęris, & 7. queſtio.1. quàm periculoſum.ſic etiam dic de aliis bonis, ut de neceſſitate non ſint eis reſtituenda,ut cap.vergentis,& quod ibi no.s̄.eo.imò iſta bona poſſunt capi etiam poſt mortē, licet

in uita

a Excōicamus. Adde,ꝙ ſi ille , q eſt detruſus in carcerem,abiurata hęreſi ſecundum formam huius decretalis,fugit de carceribus, adhuc cēſetur relapſus in hæreſim, & debet puniri ut hæreticus,ita ſingulariter dicit Domi.in c.ut ꝯmiſſi. §. pe. eo.tit.in 6.

b Deprehēſi. Ad q̄tum autē tp̄s poſſunt redire ponit Io.de Imo.in cle. ad noſtrā, in pen. colum.de hære.in uer.ſed iuxta hoc. Bellen. SEB.. SAP.

c Perpetuum carcerē. Aduerte tamē, ꝙ īdiſtinctè eccleſia non p̄ōt imponere pęnā perpetui carceris,maximè in laicos , ut no.Ro.in ſin.706. inci.ꝙ de iure ciuili. ubi dicit , ꝙ iudex eccleſiaſticus non poteſt cōdēnare laicos ad ,ppetuos carceres

d Deponēdus. utrū ille,q detruditur in ,ppetuū carcerē prius dēat deponi & ,p opi.ꝙ ſic, allego tex. in c. īter ſolicitudines, ī fi. de pur. can. & ad iſtā q. pōdera ſubtiliter qꝺ no. Archi.in c.ſi quis ſacerdotū,circa fin. 11.q.1.Bellen. ZACHARI.

e Sola detruſio.Adde Cardi.in cle. 1. §.fi.q.ult.de uſu. ZACHAR.

f Confiſcata . Adde ꝙ ipſo ēt iure,& ꝺ iure cano.p̄dit dominiū ſuorū bonorū hæreticus,c. cū ſm̄,& ibi Gem. e. ti.li.6.& Bar.in l. imperator,ī fi. C. de iure fiſci.li. x.

in uita occultā hęreſim fouerent,ut in c.2.de p̄ſcr.li.6.qa cōfiſcatio fuit facta in uita eoipſo, ꝙ inciderūt inhæreſim , & ,p hoc euitat̄ arg. ꝙ de delicto defuncti nō tenent̄ hęredes. In gl.fi.in fi.no.gl.ſed q̄ro,qd de ,pmittēte in terminis glo. ei qui poſt incidit in excōicationē, nūqd differēda eſt ſolutio,ſicut in hęretico? & iſte eſt caſus diuerſus a qōne.gl. qa hæreticus ,p̄dit oīa bona,ſed excōicat⁹ nō, imò remanet apud eū obligatio.ſed rō gl.uꝛ̄ eadē,qa nō eſt licitum communicare excommunicato. ergo res non permanſit in eodem ſtatu de hac.q.dic,ut no.de dolo & contu. c.ueritatis.

a De ſchiſmaticis, [a] Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Schiſmatici quib. modis capiantur,& an ſint hæretici,& quo caſu?*
2 *Schiſmatici an ſint excommunicati?*

Quia ſchiſmatici incidunt in hæreſim diuidēdo ſe ab unitate eccleſiæ, cōſtituēdo ſibi ſacerdotes & reliquos clericos.24.q.1.c.loquit̄.Iō poſt p̄cedētē rubricā ſubiicit iſtā. 1 † Sed ad rubricæ & materiæ declarationē q̄ro,q dicāt̄ ſchiſmatici? Sol.colligit̄ hic ex no. j̄.c.,pxi,Primò largiſsimè dicūt oēs cōſtituti in pctō mortali.ſunt .n.extra charitatē. 11.q.3.c.audi deniq;,& 24.q.3.c.dixit.Large uero dñr ſchiſmatici excōicati,qa ſunt ex̄ eccꝉiā,& cōionē fidelium. 11.q.3.c.cū excōicato,& c.ſequ.Strictè uero dñr ſchiſmatici,q ,priū ep̄m eijciūt de ſede ep̄ali,ſibi occupātes & p̄sbyteros ſuos faciētes,& ſm̄ quoſdā iſti ſunt excōicati.Alii uero cōiter tenēt oppoſitū.ex quo.n.nō ſunt diuiſi a Romana eccle. licet eiecerint ,ppriū ep̄m,& aliū receperint,nō tñ dñr ,p hoc ſtrictiſsimè ſchiſmatici,ſꝺ illi ſtrictiſsimè dñr ſm̄ mām noſtrā,q diuidūt ſe ab unitate Romanæ eccle.cōſtituēdo ſibi eccleſiā,& ordinādo clericos & ſacerdotes ut in p̄all.c loquit,& 24.q.3.c.inter ſchiſma.Sed circa p̄dicta q̄rit̄ nūqd,ſi ſchiſmatici capiant̄,ut s̄.dixi,ſint hæretici? & dic,ꝙ ſi capiātur largiſsimè largè & ſtrictè,,put.s̄.dixi,nō ſunt hæretici,ſed ſi capiātur ſtrictiſsimè,,put p̄dixi,& tūc aut cōſtituūt aliā eccleſiam oīno diuidēdo ſe ab eccleſia Ro.,put,faciūt Græci,,& tūc ſunt hæretici,qa ueniūt ꝯ illū articulū fidei,& unā ſanctā eccleſiā,& ſic dēt intelligi,qꝺ dr̄, ſchiſma nō eſt ſine hæreſi,ut ī illo.c.inter ſchiſma. Si uero nō cōſtituūt aliā eccleſiā,imo:credūt eccleſiā Rom.apud ſe, ut cōtīngit,qñ duo,uel plures cōtendūt de papatu. nā qſq; eorum credit unitatē eccleſiæ,& illā eſſe apud ſe nec impugnāt Romanam eccle.& tūc iſti ſunt ſchiſmatici, nō hæretici,ut nō. in c.1.j̄.eo.ui de bo.gl.24.q.1.c.qꝺ āt.§.1. 2 † Tertiò q̄ritur,nūqd ſchiſmatici ſūt excōicati?& aduertēdū,ꝙ ubi eſt ſchiſma cū hæreſi,ut patet ex p̄dictis,tūc nō eſt dubiū,ꝙ ſunt excōicati, qa oēs hæretici ſunt excōicati,ut ī c.excōicam⁹,s̄.ti.,pxi.Si uero eſt ſchiſma ſine hæreſi,& tūc ſi ſchiſmatici capiūtur largiſsimè,uel largè,& nō ſunt excōicati 2. q.1.c.multi,niſi ab hoīe uel à iure excōicent̄ alio reſpectu ſed capiēdo ſtrictiſsimè,ut capit̄ hic,doc.uariāt.j̄.ca.,pxi. ſed magis uñr inclinare in illā partē,ꝙ nō ſunt excōicati,ſed dic hoc uerū reſpectu illi⁹.c.1.Sed hodie puto oēs excōicatos eſſe ,p c.licet,s̄.de elec. ubi dr̄ tā ipſe,q ſe gerit ,p papa,q̄ ſibi adhęrentes excōicationi ſubiaceant.,p q̄ uerba fertur excōicatio ipſo iure,ut ibi dico , facit quod no.gl.in c.1.de iniu.li.6.& puto hoc uerū ubi nō cadit ,pbabilis error.Si āt qō eſſet,dubia,maxime ſi cōſiſtit in facto intricato & lōgæuo,,put cōtingit in ſchiſmate p̄terito tūc putarē oēs euitare excōicationē & pctm̄,arg.in l.regula,& in l.2.ff.de iur.& fac. ign.& in c.apꝉice,de cle.excō.mili.& ī c.ut aīarū,de cōſti.li.6.no.

SVMMARIVM.

1 *Schiſmaticus non poteſt conferre beneficia,uel ordines,& dignitates dare , & ſi dederit,non tenent. 2.de quo uide late.infra n. 3.& ordinati,uel beneficiati ab eo ſunt iure excommunicati.*
4 *Schiſmaticus,& excōicatus,et exiſtēs in pctō mortali an & quādo poſſint cōferre tēporalia,uel ſpiritualia,& in quibus conferatur ordo,uel non.*

CAPI. I.

Quod a prædeceſſore. † Irritæ ſunt ordinationis, bñficiorū collationęs,& eccleſiaſticorū rerū alienationes ,p ſchiſmaticos factæ,& à dignitate,& ordine ſuſpēdunt̄,q ſchiſma tenere iurāt.partes patēt ,p §.Caſus lit.Tp̄e Alex.fuit ſchiſma in Roma.& tūc iſte Octauianus ordinat⁹eſt ,p ſchiſma in pa.& poſt illū Guido.iſti ſchiſmatici plures ordinauerūt ī ep̄os,q ad hæſerāt eis,q dā etiā ſpōte iurauerūt ꝺ ſchiſmate tenēdo.Per iſtos ſchiſmaticos alienationes de bonis eccleſiarū factæ fuerūt. Iſti ēt dignitates,& bñficia cōtulerūt.De his oīb.ſtatuit Lateranēſe cōciliū,primò,ſ.ordines ab iſtis duobus factos, & ab ordinatis ab eis irritos eſſe.Itē q dignitates eccleſiaſticas ſeu bñficia ,p dictos ſchiſmaticos acceperūt,careant impetratis.Et alienationes,q̄ ,p dictos ſchiſmaticos ſeu ,p laicos factæ ſunt de reb.eccleſiaſticis, oī careāt firmitate,& ad eccleſiā ſine oī onere reuertātur.Si qs aūt ꝯ ire p̄ſumpſerit, excōmunicatū ſe nouerit,& illi, q ſpōte iurauerūt de tenēdo ſchiſmate, ſacris ordinib.& dignitatib.nouerit ſe ſuſpēſos. 2 Ber.† No.1.ex text. ꝙ geſta ,p ſchiſmaticos erga ſpūalia & tp̄alia ſunt nulla ſaltē quo ad effectū,de quo tñ,dicēdū,ut j̄. ſubiiciā.Itē no.caſum,in quo emēs rē eccleſiaſticā eſt ipſo iure excōicat⁹,uꝫ qñ emit,uꝉ aꝉr acqſiuit a ſchiſmatico,aꝉs āt rꝉr occupās rē eccꝉiaſticā ē ipſo facto nō excōicat⁹,ſed excōicādus,ut in c.cōqueſtus,de for.cōp. 3 † Itē tertiò no. ꝙ tenens bñficiū eccleſiaſticū à ſchiſmatico, uꝉ cōſentiēs ordinationi factæ ,p eū eſt ipſo facto excōicat⁹.Et ex hoc & ex.§.ulti.colligit̄ arg.ꝙ ſchiſmatic⁹ rꝉr nō eſt excōicatus,qa ſi excōicatio fert̄ in trib.caſib.hic expreſsis,ergo ex̄ ipſos nō eſt ſchiſmaticus excōicat⁹ ,p ar.a ſpāli.Itē in fi. literæ fert̄ ſuſpēſio ꝯ iurātes tenere ſchiſma, & ſic imponit̄ pęna ſpālis.ergo nō ſunt aꝉs excōicati,& forti⁹ illi,q nō iurauerūt, licet adhęreāt intruſo.Sed ut dixi,ſup ,p rubri.uerū eſt,quod authoritate hui⁹cōſtōnis nō ſunt excōicati,& ſic ,pcedāt dicta doc.hic,ſed uigore.c.licet, de ele.& dic, ut ibi no. & limita p̄dicta ſm̄ ea , q̄ dixi ſup rub.an ſit ,pbabilis error,uel nō. 4 †In gl.in uer.*irritas*,ī fi.ad mām uide,qꝺ no. 9.q.1.in ſumma,& cōiūgendo iſtā glo.cū fi. gñaliter examinādū eſt,nūqd teneant geſta ,p ſchiſmaticos.circa qꝺ multa ,pſequūt̄ hic Inn.& Hoſt.& in multis ſibi ꝯ dicūt.Sed cōcluſiuè ,pſequēdo,diſtingue aut ſunt geſta circa ſpūalia,aut circa tp̄alia.primo caſu,aut circa ſpūalia, q̄ ultra gratiā hēnt executionē ſacr̄i,ut eſt ordo aut ſunt ſpūalia,in quib.tm̄ cōfert̄ gr̄a,& ultra eā nō eſt aliqua executio fiēda, ut ī ſacr̄o corporis Chr̄i,& ſimilib.primo caſu,qñ ſchiſmatici cōferūt ea ſpūalia,q̄ habēt executionē extra gratiam , aut ſunt ſchiſmatici largiſſimè , ut quia ſunt in peccatto mortali,& tunc talia geſta tenent & quo ad characterem , & quo ad executionem ſacr̄i,quia licet exiſtens in peccato mortali ſit ſuſpēſus quo ad ſe ñ tñ quo ad alios,ut in c.fi.de choa.cle.& mu.uñgratia diuina,per quam confertur ſacramentum,trāſit per iſtum tanquam per canalem lapideum . unde peccatum ſacerdotis non poteſt iſta inficere, ut in c.ueſtra,de choa.cle.& mu.& idem de ordinatis ab excommunicato minori excommunicatione, quia tales excommunicati remoti ſunt a participatione, non tamen a collatione,ut in c.ſi celebrat,de cle.excom.mi. Si uerò ſunt ſchiſmatici

QQQ

a De ſchiſmaticis. Adde,ꝙ ſchiſmatici debent furca ſuſpendi ſm̄ Bal. in c.1.§.iniuria,ꝺ pac.iur.fir. Itē ad de Bal. in l.3.ff.de his,q ſunt ſui,uel alie.iur.Itē ad materiā huius rub.uide omnino B. Th. 2.2.q.29. ubi ponit plures qōnes ad materiam. Itē eundem in 4.ſent. diſt.12.q.2.art.1. ubi dicit,ꝙ differentia eſt inter hęreticos,& ſchiſmaticos. nā hæretici ſunt , q primo diſcordant in aliquō concernente fidē ab opinione aliorū fidelium . Schiſmatici uero, qui in primo non habent peruerſum dogma ſed uolentes eccleſiā ſingularē per ſe cōſtringere, puerſum aliquod dogma confiniūt.& quod ſit graui⁹ crimē,ſchiſma,uel hæreſis, uide gl. magiſtrā in c. nō efferamus,in uer. ſceleratiuus. 24.q.1.Bellen.

largè,ut qa sunt excõicati, & idẽ de aliis
pcisis ab ecclesia,ut qa sunt suspẽsi,uel de
positi.Vel ẽt sunt schismatici strictissi-
mè,& tũc aut sciẽter qs rcipit hęc sacra
ab eis & citra formã ecclesię,& nihil reci
pit.uñ ẽt character nõ imprimit.1.q.1.
detrahe,& j.c.proxi.& c.1.cũ ibi no.đ ba
pti.& sic pt intelligi iste tex.capiẽdo uer
bũ,*irritas*,pprie.Si uerò fuit forma eccle
siæ;& tũc character imprimit,sed execu-
tio nõ cõfert,& hoc casu pcedit tex. ſm
lectu.gl.nã ordo bñ cõfert a talib.qa ipsi
ordinẽ hẽnt,& character imprimit a deo
cũ sit qdã qualitas impressa in aĩa,p q̃ qs
disponit ad facilius recipiẽdũ grãm dei,
sed executio nõ cõfert,qa oẽs isti sunt su
spẽsi ab ecclesia, ideo cõferẽdo ñ pñt da
re quod nõ hẽnt.Si uero ignorãter a ta-
libus hęc sacra recepta sunt, si ignorãtia
a erat pbabilis,uř sentire In.qđ cõfert[a] or
do, & ẽt executio,si isti erãt occulti , qa
ordo imprimit a deo, ut 32.di.in sum &
ĩ §.porrò uñ indignitas ministri nõ dẽt ĩ
pedire,cũ ordinat⁹ nõ reperiat in aliqua
culpa. Alii tenẽt oppositũ,& uř Host.cõ-
cludere,qđ q̃diu est occultũ,cõferẽtes cõ
ferũt ordinũ executionẽ, & succedit opi.
ueritati.sed postq̃ hoc fuerit patefactũ,
requirit dispẽsatio,ẽt si tot⁹ orbis esset
inuolutus,qa ex quo ordinati non habe-
bãt executionẽ,nõ poterãt eã cõferre,&
ista.opi.est tutior,cũ pp ignorãtiã sit fa-
cta ordinatio,ut in c.1. de ordi. ab episc.
sed quãdiu hoc est occultũ,opi.hř p ueri
tate,& perinde est,ac si isti nõ sint suspẽ
si.Scđo casu,qñ sunt talia spũalia,q̃ vltra
grãm nihil hẽnt:& tũc aut ignorãter fue
rũt ista recepta ab istis,& tũc cõfert gra-
tia, nec est necessaria aliqua dispẽsatio ,
aut scienter, & tũc sacramẽta receperũt :
sed a talibus recipiẽdo peccauerunt, nisi
in casib⁹ pmissis,ut legi.& not. 32. dist.
in §.uerũ. Si uerò qrit de gestis erga tem
poralia,aut erãt schismatici largissimo ,
modo & tenẽt gesta: qa peccatores non
sunt remoti ab administratione tẽpora-
lium. Idẽ,si erãt suspẽsi a tpalib⁹, & spi-
ritualibus. Vel excõmunicati,uel schisma
tici strictissimo modo; & tũc gesta in dã
nũ ecclesiæ nõ tenẽt,quod intelligo, nisi
fuissent tolerati,qa rõne publici officii đ
bẽt tenere,si fuit forma seruata , & casus
erat pmissus,sed ecclesia lęsa poterit pe-
tere restit.in integ.ad hoc,qđ no.đ elec.
in c.nihil,& in c.ueritatis,de dolo & cõ-
tu.gesta uerò ad cõmodũ ecclesię tenẽt,
ut hic in gl.fi.Circa hoc tñ distingue ſm
Host.aut cõtus fuerũt gesti cũ eadẽ pso-
na,& pmixtim,& cõmodũ cũ incõmõ cõ
pẽsat,ut dř in gl.sed si cõtus fuerũt separa
ti,uel diuersi agitati,& tunc pcedat ista
gl. & gesta ad cõmodũ teneãt ad icõmo
dũ non. An autẽ reuocatis reb.malè alie
natis aliquod remediũ competat empto
ri? dicit Vicen. quòd sic:quia poterit ha-
bere regressum contra alienantem,argu.
in l.falsus , ff. quod fal.tu.autho. de quo
dic , ut melius not. de rebus eccle.non

SEB. SAP.

a Confert. De isto articulo,an ordinati ab occulto excõicato consequantur executioné ordinum,uide relata per Fel. in c. ad probandum, de re iud.ubi multa adducit pro & contrà.

Goff. uide glo.in cle. si summus, de sent. exco. Bellen.

alie.capitu.si quis presbyterorum.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus a schismatico est ab officio repellẽdus,nisi probauerit fuisse cum ipso postea dispensatum.*
2 *Dispensatio non præsumitur, nisi probetur.*
Dispensatus uel legitimatus ab aliquo dicente se habere authoritatem debet non solum ostendere ipsam dispensationem , sed etiam copiam authenticam potestatis sibi concessæ ad ita dispensandum,uel legitimandum.
3 *Dispensare censetur princeps cum inhabili,illum promouẽdo ad dignitatem.*
4 *Dispensatio quid sit.*
Dispensatio non potest fieri sine causa cognitione,licet aliquando sic.
5 *Princeps si asserat se cũ aliquo dispensasse,non creditur ei,nisi aliud ostẽdat.*
6 *Dispensatus an quando possit de crimine super quo fuit dispensatũ accusari.*
7 *Dispensatio circa schismaticos quibus casibus sit reseruata papæ.*

CAP. II.

1 FRaternitati. †Ordinatus à schismatico ab
officio est repellendus, nisi p
bet secũ dispẽsatũ p habentẽ ptãtẽ. In prima ponit
decisa cõsultatio.In scđa rñsio,ibi:*priorem*. Casus lit. Qui-
dã prior ordinat⁹ fuit a schismatico. q̃situ fuit a pa.qd agẽ
dũ sit de ipso; Rñdet papa,q poterit ab officio repelli nisi
pbauerit secũ misericorditer dispẽsatũ fuisse,& ab illa pso
na,q̃ dispẽsandi habuerit ptãtem.B.No.1.q ap lone schis-
matici intelligim⁹ de schismatico strictissimo mõ sumpto
ut dixi,super rub.nã ordinat⁹a schismatico largissimo mõ
dicto repellẽdus nõ est ab ordine,ut dixi, s.c.proxi. No.2.
q dispẽsatio pcedit ex quadã mĩa.No.3.q schismaticus cõ
fert uerũ ordinem,sed nõ executionẽ ordinis.q cõferat or
dinẽ patet,qa post dispensationẽ põt ordinatus illũ exeq.
q nõ cõferat executionẽ patet,qa ordinatus repellit ab of
ficio,i.ab executione, ut hic,de quo dicendũ,ut dixi in præ
2 ce.c.† Vlt.no.ñ credẽdũ alicui asserẽti secũ dispẽsatũ.opor
tet ergo,ut dispẽsatio pbẽt legitimè , & q fuerit facta ab
habẽte ptãtem,& ad hoc sis cautus,ut qñ dispẽsatio fit ab
eo,cui est cõcessa potestas de iure spãli,nõ solũ recipias li-
teras sup dispẽsatione tñ,sed ẽt copiã authenticã ptãtis si
bi cõcessæ super dispẽsatione fienda. nã nõ crederet dispẽ-
santi,si diceret se habuisse ptãtẽ dispẽsandi,ad hoc qđ no.
in c.1.de off.dele.li.6.per Io.An.in nouella, & quod no.in
simili in c.cũ in iure,de off.dele.uiđ quod dixi in c.sup his,
de fid.instr.In gl.1.ibi: *quod expressa causa præsumitur*. Not.
gl.qa quotidie allegat.Idẽ no. gl.in c.literas,de cõcess.præ-
b ben.Idẽ Host.& Gof.[b] hic,& Inn.de fi.psby.c.ueniẽs.† Sed
3 aliud idẽ sensit in c.diuersis fallaciis,de cleri.cõiug. ubi sen
sit,q ordinãdo seu pmouẽdo ad offm iterdictũ vř supior
dispensare cũ pmoto.Io.An.hic distinguit quod aut super
dispẽsatione fiẽda,uel nõ, pmisit superior cãę cognitionẽ,
& tũc pmouẽdo uř dispẽsare,aut nõ pmisit cãæ cognitio-
nẽ,& tũc nõ uř dispẽsare,imo punit promouẽdo indignũ,
ut in c.q in aliquo & in c.quicũq;, allega.In gl. & p hac di
stin.adducit in simili not. in c.fi.de cõiu.suo uide ẽt gl.ĩ c.
unico,de æta.& quali.li.6.& cũ hac di.Io. And.quę uř satis
ęqua,trãseunt cõiter do.& solet quotidie allegari. Sed cõ
hãc distinctionẽ facit tex.in c.pterea,de testi.cũ ibi no.ubi
cũ infame pmoto ad offm publicũ ex sola pmotione vř di
spensatũ rõne infamię pteritę,& hoc qñ infamia erat pu-
blica,ut ibi no.Host.& hoc uř uelle gl.in c. q in aliquo.li.
distin.ut faciamus differentiã inter occultũ & publicũ, ut
sic cũ occulto uideat facta dispẽsatio,sed in publico nõ sic,
p hoc adduco tex.in l.Barbarius,ff.de off.pto.in uer.latuit
4 † Sed gl.in c.si qui sine.81.di.indistinctè tenuit , q ẽt circa
notũ nõ vř facta dispẽsatio,& p hoc facit,qa in dispẽsatio
ne requiritur causę cognitio.est.n.dispensatio iuris cõis re
laxatio facta cum causæ cognitione ab eo,qui habebat ptã-
tem dispensandi,ut dicit gl. no.in c.requiritis.§.nisi rigor.
1.q.7.si ergo nõ præcessit causę cognitio , non potest dici
dispẽsatio, & arguendo a diffinitione uocabuli uř optimè
pro

pbari distictio Io.An.vt satis sit pcessisse cãæ cognitionẽ,
& postea pmisisse,licet nõ fuerit expressum uerbum,dispen
a so;[a] qa defacto dispẽsauit relaxãdo ius cõmune.Sed p con
b cordia aliarũ opinionũ sic puto distiguẽdũ,q aut notori⁹[b]
indign⁹ fuit pmot⁹ p principẽ,& vř secũ dispẽsatũ;qa prin
ceps nõ astringit ad cãę cognitionẽ pmittendã , sed sufficit
sola volũtas iuxta no.p Inn.de sta.mo.c. cũ ad monasteriũ;
& hoc casu pcedit d.l. Barbari⁹ cũ mã sua . Aut loqt in ise
riore,& pcedit opi.& di.Io.And.qa inferior arctat ad cãę
cognitionẽ pmittẽdã?alias nõ ẽ dispẽsatio,ut dicit Inn.in
5 c.cũ ad monasteriũ,de sta.reg.† In ea gl.ibi:*per testes*.no.bñ
gl.ex qua ĩfert,q nõ ẽ credẽdũ simplici uerbo supioris asse
rẽtis se dispẽsasse;q clarius tenuit gl.in c. si q sine, pręalle.
6 †Et ĩ fi.gl.aduerte,qa inquãtũ gl.dicit, q post dispẽsationẽ
in occulto factã pt dispẽsat⁹ de crimine accusari, ñ pcedit
in dispẽsatione facta ex pęnitẽtia.nã si pt pbari dispẽsatio
licet sit occulta,ñ pt amplius accusari de crimine illo iuxta
not.in c.de his,de accu.nisi ſm docto. accusator psequeret
iniur ã propriã.4.q.6.ĩ c.oĩbus,& q no.ĩ pall.c. de his.Sed
gl.pt saluari ĩ dispẽsatione facta p sacerdotẽ in foro aĩę.nã
illa nõ ĩpedit accusationẽ in foro contẽtioso : qa tẽdit ad
aliũ finẽ,& ita loqt c.admonere,alle.in gl.Itẽ pt saluari gl.
qñ dispẽsatio eẽt ita occulta, qđ nõ pt pbari,tũc enim fru-
stra allegat.Deficit.n.tũc sibi pbatio,& ñ ius, arg.simile in.
7 l.duo sunt Titii, ff.de test.tu.†In gl.ult.ĩ fi.no.gl.ſm Hosti.
c lati⁹ psequẽdo dicit q in epatu solus papa dispẽsat[c] , ut in
c.qa diligentia,s. de elect. Itẽ ĩ dignitate excẽpta,ut in c.cũ
uenerabilis,s. de cõsu.In aliis uerò aut recipit ordinẽ scien
ter,uel ignorãter,si ignorãter,& ignorãtia fuit crassa & su-
pina,& sol⁹ papa dispẽsat;aut recipit ignorãter, & ignorã
tia fuit pbabilis,& dispẽsat eps,sicut in simili distinguit in
c.1.de ordi.ab epis.ille tñ, q fuit in culpa schismaticũ ordi-
nãdo,dispẽsare non põt,ut in prin.gl.& hæc distinctio satis
placet.Extra gl.oppo.cõ tex.in eo,qđ dicit, qđ iste archieps
poterit illũ ordinatũ ab officio repellere.nã vř, qđ non so-
lũ possit,imò debeat, quia ordinatio fuit irrita quo ad exe
cutionem supra c.prox.& innitens tali ordinationi excom
municatus est,ut ibi.Sol.duplex.primò, ut suppleatur ad li
teram,ibi;*poteris*,id est debes; uel refertur ad facultatem di
spensandi.nam poterit hunc repellere,si non uult secum di
spensare, & tunc ista litera stat sine aliqua suppletione.

De apostatis[d], et reiterã. bapt. Rub.

Quia hæretici & schismatici incidunt in apostasiam,ideo post titulos præcedentes congruo ordine subiicit istum.Et quoniam reiterantes baptismum uidentur apostatare , dum recedunt a priori baptismate,ideo subiicitur hic de iterantibus baptismum.

SVMMARIVM.

1 *Clericus deprehensus per officialem laicum sine habitu & tonsura non liberatur per censuram ecclesiasticam.*
Clericus, qui sine habitu & tonsura immiscet se enormitatibus , perdit priuilegium c.si quis suadente diabolo.6.
2 *Apostata quibus modis quis dicatur.*
3 *Apostata qua pœna puniatur?*
Hæreticus est ille,qui credit papam non habere potestatem legis condendæ.
4 *Clericus occultus non incedens nec in habitu , nec in tonsura deprehensus in maleficio, si allegat se clericum, potest petere se remitti ad iudicem ecclesiasticum, & est audiendus.5.*
5 *Clericus sine habitu & tonsura etiam in enormi crimine deprehensus non perdit priuilegium fori.*
7 *Clericus in minoribus constitutus postea effectus laicus,puta quia cepit uxorem,uel effectus est miles,an & quando perdat priuilegium clericale.8.*

CAP. I.

1 PRaterea. †Nõ summatur per Io.An.& for
te propter breuitatem,& varieta
tem lecturarum . Sed d.Ant. sic summat,clericus
sine habitu & tonsura deprehensus in crimine
non gaudet priuilegio clericali , sed certe hæc summatio
est nimis generalis , & contra multos canones & maximè
contra c. si iudex laicus , de sent.excommunicationis lib.6.

& cõ c.cõtingit,& c.in audiẽtia,ĩ. de sen.
exc.Vñ ař summo,& primò ſm unũ in-
tellectũ sic.Per cẽsurã ecclesiasticã nõ li
berant clerici a manib.laicorũ,si sine ha-
bitu,& tõsura sunt dephẽsi si prius se ha-
bebãt p oĩa ut laici.uel ſm aliũ intelle-
ctũ.Clericus,q dimisso habitu & tõsura
immiscet se enormitatib.perdit priuile-
giũ canonis,si qs suadẽte.uñ cũ dephen-
dẽtes nõ incidunt in canonẽ, i. excõica-
tionẽ.h.d.Et nõ recipit cõgruã diuisionẽ.
Et aduerte, qa scđa decretalis facit tãtũ
ad scđam ptẽ rub. alię uerò faciũt ad pri
mã ptẽ.Casus lit.Quærebat, utrũ cleri-
cus deprehẽsus in crimine sine habitu ,
& tonsura gaudeat priuilegio clericali ?
Ad hoc papa rñdet,q clerici, qui habitũ
clericalẽ,& tõsurã dimittũt,& in aposta
sia tãq̃ laici cõuersantur,si in criminibus
cõprehẽsi teneant,pcipit papa p cẽ. eccl.
illos nõ liberari.Ber.No.1.q clericus dř
apostata relicto habitu & tõsura.Not.2.
casum in quo clericus statim pdit unum
priuilegiũ clericale.Itẽ not.quod clerici
dñr hře certum habitum , & de hoc uide b
tex.in c.clerici,de uit.& hone.cle. & uide
opti.glo.in cle. 1.de elect. Sed certè cleri
ci seculares nõ hẽnt certũ habitũ deter-
minatũ,sed qdã habit⁹ sř eis iterdicti,ut
ĩ pal.c.clerici,& in c.quoniã,de ui. & ho.
cle.uñ uestes eorũ dẽnt esse honestę , &
usq; ad pedes,ut in pal.c.clerici.qdã colo
res sunt eis interdicti:nõ tñ iure exprimi
tur de certa forma,de quo p gl. in palle.
2 cle.1.q̃ uide.† In gl.1.ibi; *est àt triplex*. no.
gl.& idẽ dicit Inn.Et inquantũ gl.de ter
tia specie apostasiæ ponit unum exem- c
plum,uidelicèt quando quis recedit ab
ordine & religione iã sumpta,Inn.ponit
multos alios modos,ut puta , qa dimisit
habitũ & tõsurã,& duxit uxorẽ, & rediit
ad seculum,& sic dicẽdũ est in similib. &
adde hic,quod no.Inno.in c.fi.de renun.
in c.intelleximus,de ęta.& quali.ubi no. d
dicit,q religiosus recedẽs inconsulto su
piore suo,& nõ subiiciens se alicui⁹ obe
diẽtiæ,ut qa intrat aliud monasteriũ, dř
apostata, quãtũcunq; retineat habitũ &
tõsurã,qa recedit a regula superioris , & e
sic uenit contra unum ex tribus substan-
tialibus,scilicet contra bonum obedien
3 tiæ contra.c.1.de sta.reg.†Qua pęna ple
e ctãtur isti,dic ſm Host.q apostata[e] per-
fidię punitur ut hęreticus, quia hæretic⁹
est,ex quo recessit a fide,& habẽt locũ iu f
ra superius posita de hæreticis.Apostata
inobediẽtię punit & diuersimodè.uñ ad
uerte , qa aut qs ñ uult obedire supiori,
puta papę,seu ipsi⁹ canonib. credẽdo cũ
ñ hře ptãtẽ cõdẽdi canones, & punit ut
f hæretic⁹[f] ut 19.dist.c.nulli fas. aut nõ ne
gat hãc ptãtẽ, sed nõ uult obedire ex cõ
tẽptu,& grauiter puniri dẽt,uñ dẽt,đpo
ni,& sic dẽt ĩtelligi.c.đniq;.§.hęc & si le
gib.3.d.& uide.c.gñali,de elec.li.6. & si ẽ
incorrigibilis,tradet curię seculari. Itẽ
poterit excõ.ut đ iudi.ĩ c. cũ ñ ab hoĩe.si
ãt nollet obedir ex quadã cõcupiscẽtia,qa
tenet astrict⁹ tũc miti⁹punit,đ quo aliqd

a Verbũ,dispẽso.ad de tex.gl.& doc.ĩ l. imperialis. §.si miles, C.de nupt. ubi disponit, q si imperator cõcessit dignitatẽ alicui, cẽset dispẽsare cũ oĩ macula , & impedimẽto,ẽt si nõ apponatur, clausula nõ obstãte. ex quo infert Bal.ibi, q si papa sciẽs spuriũ, facit illũ epm , intelligit eũ legitimare, ut succedat & succedatur ei tanquã legitimo , qđ dubium uř esse an legitimat⁹ ad spũalia dicatur esse legitimatus q̃tũ ad tẽporalia, de quo in c.p uenerabilẽ, s.qui fil.sint legi.

SEB. SAP.

Aut notorius. uide doct. in l. qdã cõsulebãt, ff.de re iu.cũ aliis allegatis per Fel.in c.nõ nulli, in prin.col. 16. in 4. fallentia uer. cõfirmatur ista quarta fallẽtia, s. uer.rescrip.ubi cõcludit, qđ si papa aliquid concessit inhabili ex certa scientia , uidetur secũ dispensasse.

Dispẽsat. utrũ eps possit dispensare cũ schismatico,& q possit,tenet gl. in uer.pęna,in ca. presbyteros l. dis. c.requiritis.§.nisi rigor.1.q.7.Bellẽ.

Quis dicatur apostata,uide gl.& oĩno ibi Dom. post arch.in § apostatę. 50.dist.Bellen.

SEB. SAPIA.

Quod apostata. Nũquid autẽ apostata priuetur , q nõ possit cõtrahere, uide.pract. Papi.ĩ forma libelli ĩ actione reali,col.7.

Hæreticus . Adde Old.consi.271.ubi ponit , an dicens, q pctã remittat solus deus, sit hæreticus.

a Lecturæ. Aliã notabilẽ lecturã ad istũ tex. dat Anto. in c. fi. de uit. & ho. cle. Bellen.

SEB. SAPI.

b Clericale. ad hęc uide gl. i l. si iguorans, ff. loca. & qđ no. Bal. in c. quæ i ecclesiarum, co. 1. de consti.

ZACHARI.

c Ipso facto. Nisi monitione ꝑmissa gl. est in c. trãsmissa, in uer. post posito, de elect. per c. fi. de uita. & ho. cle. Ang. in authẽ. de mona. §. si quis ãt. Spe. ti. de cle. cõiu. co. 1. & Io. An. in suo consi. inci. qa sæpi⁹ dubitari.

d Enormitatis. ad de uidendũ Cęp. cõsi. 11. Alex. cõsi. 8. Ful. cõsi. 83.

ZACHAR.

e Istis sortilegis. Adde q̃ sit pœna sortilegorũ, & diuinatorũ, & dic qꝺ tã de iure ciuili, q̃ canonico fustigãtur, nisi sint hæretici, & hoc in uili persona in nobili autẽ est pœna perpetui carceris, tex. est fin. & q non est alibi. 26. q. 5. c. cõtra idolorũ, quem ad hoc ꝓ sing. refert & seq̃tur Lu. Ro. sing. suo, 660. quod incip. scis, qꝺ isti diuinatores.

no. in c. nã cõcupiscẽtiã, & in c. 1. de constit. apostata uerò circa irregularitatẽ ꝑt diuersimodè p uniri, ut hĩ in c. pe. j. eo. tã si est clericꝰ secularis, nõ est ipso facto ex cõicatꝰ, sed excõicãdus, & grauiori pœna plectẽdꝰ, ut in c. tuę, & c. pe. j. e. religiosus sic, de quo uide bo. tex. in c. ut periculosa, ne cle. uel mo. li. 6. Et ꝑdicta intellige, ni si habitꝰ relinquaꝝ ex rõnabili cã, puta qa trãsit p loca piculosa, uel ex alia iusta cã ad hoc, qđ le. & no. de uita & hone. cle. c. deus q, & c. cle. el 1. eo. ti. & uide ibi p gl. & faciũt uerba illius c. ut piculosa, q̃ tãtũ notãt cãm & mãm; uagãdi. † In gl. 1. in fi. Ex hac. gl. hic colligunt tres lecturę a ad tex. Pria est, ut si clericꝰ dimisso habitu & tõsura oĩno uiuit seculariter, ꝑdit priuilegiũ clericale. b Sed ista lectura cõiter ñ teneꝫ, qa prio restringit. c. si uerò, alleg. in gl. ꝓ ꝺrio, Itẽ uꝺ §. c. si iudex laicus, de sen. exc. li. 6. ibi tex. multũ no. innuit, qꝝ q̃ tũcunq; clericus, uixerit seculariter, neq; sit fama ipsum esse clericũ, si tñ deprehensus in maleficio allegat se clericũ, & petit se remitti ad iudicẽ ecclesiasticũ, est audiẽꝺꝰ, ad idẽ ꝺ sen. exc. c. i audiẽtia. † Secũda lec. gl. est, qꝝ tales clerici sic seculariter uiuẽtes nõ ꝑdũt ipso facto c priuilegiũ clericale, sed ecclesia nõ uult eos liberare p cẽsurã ecclesiasticã a detẽtorib. qa, ex quo ipsi cõtẽpserũt ecclesiã, merito ab ecclia cõtẽni dẽnt, simile in c. 2. ne cle. uel mo. & ista lectura satis est ꝓbabilis, & uera i se, & ſm eã scꝺo loco summaui. Tertia lectu. gl. est, qꝝ loquit tex. de clericis q ꝑdũt oẽ priuilegiũ clericale. ista lectura est uerissima in se, licet cõtineat diuinationẽ. † Põt & extra gl. dari quarta lect. vt intelligaꝫ tex. nõ de priuilegio fori, sed de priuilegio canonis, si qs suadẽte. nã clericꝰ hẽt multa priuilegia, & inter cętera hẽt priuilegiũ fori, ut tñ cõueniaꝫ sub iudice ecclꝫastico. Aliud priuilegiũ, ut ꝓcutiens seu iniiciẽs manꝰ uiolẽtas in clericum sit excõicatus, ut in c. ſi qs suadẽte, 17 q. 4. Primũ cũ maiori. difficultate ꝑdit, q̃ ſm, uñ ex sola dimissione habitꝰ & tõsuræ & deprehẽsione i crie cũ immixtione enormitatis d nõ ꝑdit hoc priuilegiũ, ut i ꝑal le. c. si iudex laicꝰ: sed priuilegiũ canonis, si qs suadẽte, ex quo relicto habitu & tõsura immiscet se enormitatib. ut est tex. in c. cũ nõ ab hoie, & c. ꝓpẽdimꝰ, de sen. exc. & in hoc casu põt intelligi ista litera, qđ isti immiscebãt se enormitatib. uñ ꝓcutiẽtes eos nõ incidũt i excõicationẽ, & tũc tex. hic in fi. facit mẽtionẽ de cẽsura ecclesiastica, nõ. n. negat, quin dẽat iudicari ꝑ iudicẽ ecclesiasticũ. An ãt & qñ ꝑdat clericꝰ priuilegiũ primũ, uel ſm, dicã plenissimè in c. ꝓpẽdimꝰ, ꝑalle. † Sed q̃ro, nũq̃d clericꝰ cõstitutꝰ in minorib. sine alia monitione ꝑdat priuilegiũ clericale, si cõuersaꝫ ut laicus? Sol. dicit. Inno. hic, qđ si exercet actũ oĩno ꝺrium clericatui, ut qa duxit corruptã in uxorẽ, uel effectꝰ ẽ miles, & exercet arma, tũc ipso facto ꝑdit priuilegiũ clericale, ꝓ hoc c. 1. de bigamis, li. 6. c. q̃ squis. 84. dist. secus, si non exerceat actũ oĩno ꝺriũ, ut qa duxerat uxorẽ uirginẽ, & de hoc dic, ut in c. diuersis, de cle. cõiu. uel effectus est miles: sed nõ exercet ꝑua. 32. di. c. seriatim. † Et ex hoc no. q̃ licet clericus in minoribus efficiaꝫ miles, nõ ꝓ hoc ꝑdit priuilegiũ clericale, ꝓ hoc allego tex. cũ ibi no. in c. fi. de cle. cõiu. si uero seculariter uiuit exercẽdo aliquã negotiationẽ, tũc nõ ꝑdit priuilegiũ clericale, nisi præcedat trina monitio ad hoc. c. in audiẽtia, & c. cõtingit, ꝑall. Sed limito, ꝓut hĩ i c. 1. de uita & ho. cle. li. 6. & i cle. qñ, e. ti. & no. ꝑdictã cõsiderationẽ Inn.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegijs non debet quis uti, etiam sub spe consequendi salutem.*
2 *Baptismum reiterans qua pœna punitur.*
3 *Baptisma reiteratum non imprimit in baptizato nouum caracterem.*
4 *Ignorantia iuris positiui admittitur in his, qui sunt minores, secus ignorantia iuris diuini, uel naturalis.*
Irregularitas an tollatur per ingressum religionis?

CAP. II.

EX literarum. Si crimẽ acolyti, q rebaptizãdi ꝑbuit ministeriũ est occultũ, ꝓmoueri põt, si publicũ, nõ, nisi cum eo religionẽ intrãti dispẽsẽt. h. d. Cõis diuisio. secũda, ibi: *quia ergo* Casus lit. Quidã egritudine lõga cõfectꝰ de ꝑsilio quarũdã mulierũ, ut sanari posset, se fecit iterũ baptizari. qdã acolytus frater illiꝰ infirmi monasteriũ ꝑstitit sciẽter ꝑsbytero baptizanti q̃situ fuit qualiter puniri déat acolitꝰ iste, q minoris erat ętatis, & hoc fecit, ut frater sana ri posset, uñ excusandꝰ uidebaꝫ. Rñdet papa, q. ad superiores ordines nõ possit ꝓmoueri, si publicũ est factũ eius, nisi ad religionẽ trãsire uoluerit, ut fauore religionis dispẽsẽt cũ ipso. si uerò occultũ est, poterit ꝓ moueri, & de cõmisso pniam agat Ber. † No. i. q̃ ẽt sub spe cõsequẽdi salutẽ ñ est credẽdũ istis sortilegiis, e & de istis ꝺr in c. 1. & 2. j. de sortile. No. 2. q̃ crimẽ publicũ impedit ꝓmotionẽ ad ordines, secus ãt, si est occultũ. rr. n. ubi nõ requirit dispẽsatio, sufficit sola pnię pactio, de quo in c. fi. de tẽpo. ord. † No. 3. qđ cęteris parib. facilius dispẽsaꝫ cũ intrãte, religionẽ, q̃ cũ remanẽte i seculo, & hoc ꝑp pniam diuturnã, quã ibi est actus. ꝓ hoc 34. q. 2. c. admonere. Sed q̃ritur, qua pœna f uenit puniendus, q facit se rebaptizari? Sol. ſm leges punit ultimo supplicio, ut l. 1. & 2. C. ne sen. bap. ite. sed ſm canones clericus deponit, laicꝰ excõicaꝫ, & nõ ꝓmouet ad ordines, de quib. dicẽdũ, ut in iuri. alle. m glo. & hoc uerum, qñ facit scienter, secus si in casu dubii, qa põt se rebaptizari facere ſm formã, quę hĩ in c. 2. de baptismo. † In gl. fi. in fi. dic tñ ſm Gof. qđ in ueritate nõ offuscaꝫ sacrum primũ, seu character iã impressus in aĩa, nec in reiteratione imprimit nouus caracter, de quo uide bo. gl. in c. ꝑsbyter. §. qđ ergo. 68. dist. sed offuscatio seu iniuria fit quo ad aĩam faciẽtis, unde punitur iste qno ad malũ ꝓpositũ, qa, inquãtũ in se est, intulit iniuriam uel credendo aliter non sufficere, uel aliter æstimando. In gl. 3. in fi. & dic secundum Host. q̃ iste acolytus prębuit ministerium respondendo rebaptizanti, ut patet in antiqua, quæ fuit hic decisa, & minus bene, qa aliqui errant in intellectu istius. c. qui credunt istũ acolytũ fuisse rebaptizatũ, uel rebaptizãtẽ, sed non est uerum, qa tantùm prębuit ministerium rebaptizanti, & auxilium in respondẽdo. † In gl. in uer. *minor ætas*, in fi. Itẽ licet in minorib. sit licitũ ignorare iura positiua, nõ tñ iura diuina, seu naturalia, ad hoc. l. 2. C. de in ius uo. facit. ca. qui ea, q̃ dei sunt. 38. dist. nec ẽt uenire ꝺ sacra, ut hic. † In gl. in uer. *intentio*, in fi. no. gl. q̃ facilius expiaꝫ delictũ ex quadã pietate cõmissum, quã ubi impietas præstat cãm, facit tex. in simili in l. si adulterũ. §. si imperatores, ff. de adul. ubi minus punit, q iusto dolore motus aliqđ facinus cõmisit in gl. in uer. *religionis fauore*, in fi. no. gl. quotidie allegaꝫ, & puto, q ñ ꝑt dari certa doctrina, qa i qbusdã tollit, & i qbusdã ñ, sed illud est uerũ, qđ fauore religionis mitius agit cũ irregulari, & credẽdũ quòd

ꝓ tñ in casib. i iure expressis tollit irregularitas p religionis ingressum, cũ nõ habeamus canones loquẽtes ꝺriũ. nã. c. 1. de fil. ꝑsbyt. loqt i casu suo, nec tollit irregularitas i totum, imò nec beneficium potest quandoq; habere, ut in ca. in quibusdam, infra de pœnis, tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Infamis apostasiæ uel aliorum criminum debet se purgare.*
2 *Religiosus professus, uel cõstitutus in sacris relinquẽs habitũ dr apostatare.*
3 *Clericus in minoribus constitutus habẽs beneficium, si dimiserit habitũ & tõsuram, dicitur apostatare, secus, si non habeat beneficium.*
Clerici inhonestis uestibus uestiti, licet habeant tonsuram, perdunt ꝺm ne prætalegium clericale, si tertio moniti non desistunt.
4 *Religiosi professi, constituti in sacris, qui dimiserũt habitũ, possunt præcise compelli ad reassumendum habitum, idem in clericis in minoribus beneficiatis si uero non sint beneficiati causatiue tantum compelluntur.*
5 *Clerici constituti in sacris non possunt renuntiare priuilegio clericali, alij uero possunt per contrarium actum.*

CAP. III.

VÆ. Infamatꝰ de apostasia cõpellit se purgare. primò ponit decisa cõsultatio. scꝺo rñsio ibi: *super secundo*. Casus lit. Quidã clerici infamati erãt de apostasia, i. qa abiecerũt habitũ clericalẽ, q̃situ fuit, utrũ dẽrent tales tolerari, uel cõpelli, ut habitũ reassumãt, Rñ. pa. q̃ clerici q taliter sunt ifamati tolerãꝺi nõ sint in habitu seculari, sed p cẽ. eccl. coercendi, ut habitũ reassumãt, donec se purgauerint ꝺficiẽte ꝓbatione Ber. † No. 1. q̃ infamia de apostasia inducit purgationẽ, sicut infamia nataliũ, de pur. ca. c. accedẽs. sic infamia aliorũ criminũ. 2. q. 5. c. ꝑsbiter, & c. de hoc, & c. insinuatũ, s. de ſmo. No. 2. modũ ꝓcedẽꝺi ꝺ infamatos ꝺ apostasia. nã dẽnt coerceri, donec se purgauerit, & licet qꝺã colligat, q̃ dẽnt coerceri, ut assumãt habitũ, donec se purgauerint, tñ iste intellectus mihi nõ placet. nã sapit absurditatẽ. nã notarẽt quadã infamia ex reassumptione, & postea ex desertione, se quuta purgatione, sed intellige, qđ dẽnt cõpelli ad reassumẽdũ habitũ, uel ad se purgãdũ, & practica erit, qđ deficiẽte purgatione statuaꝫ eis termin⁹ ad se purgãdũ, & si illã ꝑstiterint, bñ qđ, aliàs hñr ꝓ cõuictis, & cõpellunt reassumere habitũ. † In gl. fi. no. bñ gl. & duo tãgunt in c. Priò, q̃ clericꝰ in minorib. ordinib. constitutus nõ ꝑt cõpelli ad reassumẽdũ habitũ & tõsurã scꝺo, q̃ talis põt renũciare in totũ ordini clericali. Sed ꝓhẽdẽdo oĩa, q̃ hic scribũt, ꝺic, tria hic examinãda. a Secũdo, nunquid põt cõpelli ad reassumptionẽ habitꝰ, tertiò, nũq̃d põt renũtiare ordini clericali Ad primũ dico, qđ si est religiosus, ꝓfessus, uel cõstitutꝰ in sacris, ꝺr apostatare, b ut hic & s. eo. ca. 1. & 20. q. 3. c. 1. 2. & 3. c. eos, qđ c. sic intelligit ꝑ Inn. & Host. s. c. 1. nã loquitur ibi de clericis astrictis. Itẽ ibi ęquiparat clericos & religiosos quo ad reassumptionẽ habitꝰ, & illa ęquiparatio ꝓcedit in clerico cõstituto in sacris, ar. c. 1. de uoto, li. 6. † Aut clericꝰ ẽ i minorib. & si tenet bñficiũ ecclesiasticũ, ꝺr apostatare dimissis habitu & tõsura, qa rõne bñficii tenet habitũ & tonsurã portare. l. disti. c. fi. & qđ ibi no. Aut nõ possidet bñficiũ, & tũc licet dimittat habitũ nõ ꝺr apostatare ita tenet Inn. hic, qđ placet, licet qꝺam ꝺ ꝓ hoc facit cle qñ, deui. & hone. cleri. ubi clerici in minorib. nõ puniũtur ex desertione habitꝰ, seu portãdo uestes ihonestas, nisi ẽt dimittãt tonsurã. nã si deserũt tõsurã, nõ ꝑdũt, licet deserãt uestes seculares, secꝰ, si ꝓ oĩa incedũt ut laici. sed puto ualde cautũ, & est optima cautela, ut eꝑs admoneat oẽs tales primò, secundò, & tertiò, ut assumant habitũ, & si nõ assumpserint, ꝑdunt oẽ priuilegiũ clericale, ut c. in au diẽtia, de sen. exc. Nã alias sequunt multę absurditates, qa multi recipiũt primã tonsurã, seu alios ordines minores, nõ ut uelint uiuere clericaliter, sed ut deprehẽsi in criminib. possint effugere pœnã seculare, & iõ bonũ est illã monitionẽ ꝓmittere, uel ut ícedãt ut clerici, uel ut nullo gaudeãt priuilegio clericali. † Scꝺo mẽbro, nunq̃d possint cõpelli ad reassumptionẽ habitus, cõclude, q̃ religiosi ꝓfessi, & seculares in sacris pñt cõpelli, ut hic, & in c. pe. j. eo. & c. eos prælꝺ. idẽ de cõstitutis in minoribus q̃ hẽnt bñficiũ, ut in c. Ioan. de cle. cõiu. & ꝑalle. c. fi. l. diſ. Si uerò nõ possideãt bñficia, tũc ꝓcisè ñ cõpellunt, sed ꝺico, q̃ poterũt cõpelli causatiuè mõ ꝑdicto ut moueant ad reassumptionẽ habitꝰ & tõsurę & nõ reassumẽtes carẽt oĩ priuilegio clericali † Tertio casu principali, nũq̃d possit renũtiare ꝑuilegio clericali, & si est religiosus, uel in sacris, clarũ est q̃ nõ põt, ut in c. si diligẽti, de so. cõp. si uerò est in minorib. tũc uerbo renũtiare nõ põt, ut in ꝑalle. c. si diligẽti, sed facto renũtiare potest, ut puta exercendo actum omnino cõtrariũ clericatui, ut dixi in c. 1 s. eo. uel qñ tertio monitꝰ nõ uult resipiscere, ut s. dixi, & idẽ i aliis casib. iuꝛ expressis.

SVMMARIVM.

1 *Infidelis non compellitur baptizari, sed si fuerit baptizatus, potest compelli in baptismate remanere.*
2 *Infideles minus peccant, quia non agnouerunt Christum, quã qui agnouerunt, & dereliquerunt.*

CAP. IIII.

VIdam. Iudęi baptizati ritus Iudaicos omittere cõpellunt. uꝛ gñaliꝰ sic. Baptizati alterius sectæ, uel fidei ritꝰ ꝺimittere cõpellũt. Et priò b ponit Iudæorũ baptizatorum excessus. q̃ quẽ scꝺo ꝓuidẽs duas authoritates pręmittit, & duas rõnes subꝺmittit. scꝺa, ibi: *cum ante*. Casus lit. Quidã Iudęi seu infideles uolũtarii baptizati fuerũt, uerũtamẽ reliquias ptioris ritꝰ nõ reiiciũt, uñ Chriane religionis decorẽ cõfundũt, q̃situ fuit in cõcilio, qđ de talib. sit agẽdũ cũ maledictꝰ sit hõ, q duab. uiis terrã ingrediꝫ, & indui nõ ꝺẽt uestẽ de lana & lino cõtexta. Statuit cõciliũ, ut per ꝑlatos ecclesiarũ tales obseruãtiæ ueteris ritus cõpescanꝫ, ut sicut libero arbitrio ad baptismũ accesserũt, & necessitas coactionis eos in eiꝰ obseruationẽ cõseruet, cũ minꝰ malũ exiſtat uiã dñi nõ agnoscere, quã post agnitã retroire. No. 1. ꝓ in baptismo qs efficit hõ Chriꝰ ꝺr. n. renasci ex spũ iuxta illud euãgelicum. Nisi qs renatus fuerit ex aqua & spũsancto; & iõ baptizatꝰ ꝺẽt ꝺimittere oẽs ritꝰ alteriꝰ fidei, nec ꝺẽt seruare euãgeliũ cũ lege Mosaica, qa trãslato sacerdotio necesse est, ut legis trãslatio fiat, de consti. ca. trãslato. No. 2. hoies duplices maledictos esse & fugiendos. unũ. n. gerũt in corde, aliud in ore, facit. 88. distin. eiiciens. † Itẽ no. quod licet à principio paganus nõ ꝺẽat compelli ad susciꝑiendum fidem Chri, ut in c. sicut, de Iudæ. 23. quęstio. 5. ca. ad fidem, tamen post susceptionem fidei debet quis compelli ad ipsam seruandam, etiam si fuerit baptizatus ui cõditionali ut in c. cõtra Christianos, de hæret. li. 6. & 45. disti. c. Iudęis. † Vltimo no. ex fine literæ qꝺ cæteris paribus in minori peccato est infidelis non agnoscendo fi-

a Relinquendo habitum. Addẽ Old. cõs. 223. & se. Ro. 355. Abb. consi. 76. Cald. consi. 6.

Apostatare. Tu circa hoc pondera gl. not. in ca. ex parte, s. de tẽpo. ord. quæ ꝺicit, q̃ nõ ꝺicitur apostatare, nisi qui ad seculum rediit.

ZACHARI.

a Infidelis ñ agnoscendo fidem.Adde pro hoc Car. in cle.1.§.fi.q.19. pꝰ gl. de usur.ubi dicit hrsim nõ cadere i Iudeo,licet erret i articulis fidei Christianę, licet posset cõpesci si hoc dogmatizaret inter Christianos ut no.ibidem & not. Gemi.2. q.1.c.multi.

b Nouimus prælati multi extenuantes uitam carcerãtur an sunt irregulares, & adde, q no.abb. in c.ad audientiã, de crimi.fal. Bellen.

SEB. SAPIA.

c Carcerati, Adde, qđ pœna carceris qñ qs patiť, famẽ & frigus, æquiparatꝰ morti, ut no. Bal.i c.1.§.deniq; q̃ fuit prima causa benefi. amit. facit qđ not.Bar.in l.1. §. diuus Seuerus, ff. de qõni,q aũt dicãtur i carcere detineri, declarat An.i l.q in carcerẽ, ff.qđ metus causa.

d Carceratus. Et an fuga plene probet, & faciat eos haberi pro confessis,habes text. probantem quod sic in l. in eos,ff. de cust. reo. & in l.milites agrum. §.pe. ff. de re.mili. per Anto. de But. in c. quanto. 2. de præsump.& quid si aufugit aperto,ostio, habetur per Iac.Put. Gui. & Bald in l. succurritur, ff.ex quib. cau. ma. & per Bar. & Lud.in l.admonendi, ff. de iureiur. & per Ang. in l.uerum, ff. de fur. in quibus locis ponitur quando quis aufugit apto ostio, & ruptis compedibus,de qua materia late per Ias. in l. admonendi, in 78.col.

dẽ a,q̃ christianꝰ, q post agnitã retrocessit,iuxta illud. Turpius eiicit q̃ nõ admittitur hospes de iureiur.c.quẽadmodũ,certo ẽm respectu ẽm Gof. minꝰ malũ ẽ cognoscere & retrouenire,q̃ ñ cognoscere,qa,si retrocedẽs reuertat ad fidẽ, bõa o pa priꝰ gesta reuiuiscũt,vt de pœ.di.4.c.si ipiꝰ, sed ñ sic gesta p paganũ, cũ fuerit sine fundamẽto, qđ ẽ Chrs.1.q.1.c. cũ paulus gl.faciles sunt oẽs;tene mẽti,qa ista sť pulchra.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatem incurrunt prælati, si permittunt mori carceratos in carceribus, scilicet attenuando cibum & uictum.*

2 *Carcer etiam arctus est pœna ecclesiastica, inductus tam ad custodiam, quam ad pœnam.*

3 *Carceratus frangens carceres de iure ciuili punitur pœna capitis, etiam si fuerit innocens.*

CAP. V.

A *Nobis.* Apostatæ carcerari & affligi põt,ut habitũ reassumãt.sed a ibi;*ad quod.* Casus lit. Quidã clerici apostatæ in custodia detinentur, nec induci põt minis, uel terroribus aut blãditiis,ut habitũ reassumãt,q̃rit,qd de his sit agẽdũ?Respon.pa.q tales sub graui põt custodia detineri & incarcerari,ita q solũmodo misera sibi vita reseruetur,donec a sua malitia resipiscãt.B.Not.1. q dimittẽtes habitum ordinis,uel religionis apostatæ dicuntur. No.2.offiñ boni pastoris esse, ut ad uiã ueritatis inducat peccatorẽ, nũc timore pœne,nũc pmio uirtutis,ut sic priꝰ minis,uel blanditiis inducat peccatorẽ ad pœnitentiã,& si ista non sufficiant, exerceat coercionem,facit.95.di.c.cũ beatꝰ,& c.discipli
1 nã.†Not.3.q ecclesiasticꝰ iudex hẽt pœnã carceris,& põt clericũ deputare sub graui carcere attenuãdo sibi uitã,ut mors sit sibi solatiũ,uita uerò tormẽtũ, ut dicit tex.
b in c.nouimus,b de ver.sig.vñ dicit hic tex. q reseruať istis uita misera, ut qa ẽm Io. An. ministrabatur eis panis & aqua,dicit tñ, q nõ dẽt superior intãtũ attenuare ui
c tã carcerati, c q p p attenuationẽ uitę,uel asperitatẽ carceris uerisimiliter moriať, aliasnõ euadit pœnã irregularitatis,& ad hoc multũ plati aduertãt,nã(ut hic diciť) uita dẽt reseruari,licet cũ miseria,& tex.i c.nouimꝰ,dicit,q pane doloris & aqua angustię sustẽtãdus est nõ ergo uita ei extenuãda est, ut potiꝰ extinguať, q̃ sustenteť, facit q not.Io de Lig. in cle. 1. de pœni.&
2 remis.†Sed ꝯ pdicta facit tex. in l.aut damnũ.§.solẽt,ff.de pœnis,nã carcer deputatus est ad custodiã,& nõ oĩno ad pœnã,ut ibi dť solu de iure canonico possumus uti carcere & ad custodiã, & ad pœnã,vt hic, & in c.quãuis,de pœnis,li. 6. & in ppetuũ
3 & ad tẽpus, ut hic in uer.*donec.* † Quid au
d tem si carceratus[d] frangit carcerẽ,de iure ciuili est puniẽdꝰ pœna capitali, ẽt si innocẽs sit,& mitiꝰ puniť, si sine fractione p incuriã custodis cępit fugã,de quo dicẽdũ, ut in l.1.& 2.ff.de effract.& expi. sed de iure canonico põt ad depositionẽ procedi, & data incorrigibilitate ad traditionẽ curię secularis,de quo dicendum,ut no.in c.cũ non ab homine supra de iudi.

SVMMARIVM.

1 *Apostata dicitur etiam ille religiosus,qui deposito habitu suæ religionis efficitur clericus secularis.*

2 *Regularis dimittens habitum incidit in excommunicationem.*

3 *Papa solus dispẽsat contra canones,nisi in casibus, in quibus tacitè uel expresse dispensatio permittitur inferiori.*

4 *Regularis intrans aliud monasteriũ,licet sit magis largum,nõ dť apostatare.*

CAP. VI.

C *Onsultationi.* Monachus in apostasia ordinatus põt sine dispensatione papę in suscepto ordine ministrare. Casus lit. Quidã monachus sacrũ ordinẽ in apostasiã recepit,tãdẽ pnĩam agẽs abbati suo recõciliatꝰ fuit,q̃ritur,vtrũ ministrare possit in ordine sic suscepto?Rñdet papa,quãtũcũq; recõciliatꝰ fuerit,& pnĩam egerit, absq; dispẽsatiõe sedis apostolicę i ordine sic suscepto ministrare
1 ñ põt.B.† No.1. q religiosus dť apostata dimittẽdo habitũ religionis,ẽt si efficiať clericꝰ secularis.Itẽ no.q ordo collatꝰ i apostasia nõ hẽt executionẽ sine dispẽsatione superioris,q̃tũcũq; resipiscat,& agat pnĩam.Sđ q̃ro,qa ista lra facit mẽtionẽ đ sacro ordĩe tñ qd si recipit ordinẽ minorẽ tñ?dicũt doct.q ẽt habebit executionẽ, sđ hoc casu poterit dispẽfare eps cũ papa ñ reseruet sibi dispẽsationẽ,nisi
2 respectu sacri ordinis.†Sđ hodie i religioso hoc simplr ñ pcedit,qa p dimissionẽ habitꝰ icidit i excõicationẽ, ut i c.2.ne clerici,uel mona.li.6. uñ ordo repiť collatꝰ i excõicatiõe,uñ dicẽdũ & distinguẽdũ hoc casu, put habeť in c. cũ illorũ,in fi.de sen.exc.Sed q̃ro,qa tex.dicit q ñ poterit ministrare i ordine sic suscepto, nũqd poterit ad maiores ordines pmoueri dicẽdũ,q multominus,qa vť ordinatus p saltũ:qa,ex quo ẽ irregularis,ñ dẽt ordinari,ut in c.1.đ
3 regula li.6.†In gl.ibi,*solus papa dispensare potest &c.*Itẽ solus papa dispẽsat, cũ qs sciẽter fecit se ordinari ab excõicato,uel suspẽso,ut in cap.sc̃do, de ordina.ab epis.Itẽ qñ qs ẽ simoniacꝰ & simoniacè ordinatꝰ, ut i c. đ simoniacè, supra,de simo.Hos casus excipit Host.sed dic meliꝰ faciẽdo rfam,ꝯ canones solꝰ pp dispẽsat,nisi i casib.,i qb. tacite uel expresse dispẽsatio pmittiť inferiori,ut no.Inn.de tẽpo.ordi.c.dilectꝰ,arg. c. licet cano. de electio.li.6.plenissimè dico i c.at si clerici.§.de adulteriis,de iud.†Et i fine gl.
4 no.gl. q religiosus intrãs aliud monasteriũ in casu nõ concesso nõ dť apostatare,ẽt si ẽm monasteriũ sit magis largũ, qa nõ reperiť uenire cõtra tria substãtialia rłæ,de quibus in c.cum ad monasterium,in fi.de sta.reg.Item no.in.c.ex parte,de tempo.ordi.Et uide Inn.in c.fi.de renũ. & in c.intelleximus,de ęta, & quali dixi supra eo.c.1.

De his, qui filios occidunt. Rubrica.

Supra in quatuor proximis titulis uisum est de his,qui peccant principaliter in deum,consequenter restat uidere de his, qui peccant in homines,& in deum etiam, ut de committentibus homicidium,sed quia inter homicidiorum genera homicidium filiorum,est grauius,ideo primo de his præmittitur.

SVMMARIVM.

1 *Contritio confitentis posset esse adeo magna,ut ille, qui confitetur,posset mereri absolutionem citra aliam pœnitentiam sacerdotis.*

Confessio uerecunda multum proficit in remissionem peccatorum.

2 *Delictum commissum calore iracundiæ non excusat.*

Delictum commissum tempore furoris non est punibile.

3 *Occidens parentem,uel filium punitur secundum leges etiam in terris ecclesiæ,quia secundum canones non reperitur in hoc aliqua pœna.*

CAPI. I.

V *Eniens.* Mulier occidens sponte filium debet perpetuo in monasterio pœnitere,si tñ timetur de incõtinentia,datur,uel saltẽ nõ denegatur sibi licẽtia nubendi,& loquitur hęc decr.in foro animæ,secunda pars,ibi;*mandamus,*Casus literalis.Quędã mulier filiũ de quodã suscepit.ille uerò im-

properabat eidẽ,q eiꝰ filiꝰ nõ esset.uñ ipsa diabolico furore accẽsa filiũ interfecit,uñ ipsa lachrymabiliter ad papã accedẽs petiit sibi impẽdi cõsiliũ salutare. mãdat pp epo loci ut laboret eã inducere, ut ad aliqđ monasteriũ trãseat, in quo pnĩam agat de cõmisso.si aũt ad hoc induci nõ poterit dẽt ei lnĩam,ut in dño nubat,qa tutiꝰ uť,ut nubat uni, q̃ inhonestè multos admittat.Ber.† No.1.ibi:*lacrymabili confes-*
1 *sione,&c.*qualis dẽt esse pnĩa.nã lachrymę sunt signũ cõtritionis interioris,& tãta posset esse cõfitẽtis cõtritio,ut sine aliqua pnĩa iponẽda p sacerdotẽ mereret integrã absolutionẽ pc̃tõrũ,ut in c.baptismi uicẽ, de cõse.di.4.& de pœ. dist.1.c.mẽsurã.nã maxima cõtritio est maxima pęna interior,sic ẽt rubor,quẽ qs patiť in cõfitẽdo,est maxima pars pœnę,& multum pficit in remissionem peccatorum. unde multum proficit sepe iterata confessio, sic de pœni. dist.1.
2 quẽ pęnitet,uide bo.gl.in c.pfecta pnĩa,ea.di.†Secũdò no.
a q calor iracũdię ñ excusat a pc̃tõ, a ex quo nõ tolliť sensus hoĩs,secꝰ,si induceret furorẽ,qa delictũ cõmissum tpe furoris nõ imputať ad pœnã,uel ad culpã.satis.n.puniť suo furore,ut in cle.unica, de homi.& 3.q.9.ca.indicas,& 15.q.1.in prin.No.3.q nõ est suadẽda oĩno religio ei, de cuiꝰ incõtinẽtia timeť,imo melius cõsuliť,ut matrimoniũ contrahat. 13.di.c.uerus.† In gl.1. in fi.dic, q ẽm leges occidẽs parentẽ,uel filiũ acerrima pęna puniť nã fuiť in culeo,i.in sacco corio cũ cane,simia,gallogallinaceo,& uipera, & piicitur in mare,uel in flumẽ,& si ibi nõ est mare,uel flumẽ,tũc portať ad siluas a feris aĩalib.lacerãdus, & imponiť ista pęna, ut sic uiuꝰ careat usu oĩum elemẽtorũ,& superstiti desit cęlũ,& mortuo terra,& fit ista mixtura istorũ aĩaliũ ad maiorẽ pęnã,qa canis naťr fugat simiã,& gallũ:gallus uiperã,& cũ uipera nõ inueniat refugiũ,intrat corpꝰ illius.De iure ãt canonico nõ imponimꝰ hãc pęnã mortis, ut in c.sñiam,ne cle.uel mo.sed licet,ista gl.dicat,q puniť,ut hic dť, & in c. fi.ĵ.eo.dic hoc nõ simplr uerũ,sed ista iura loquunť in foro aĩę,ubi tñ imponiť pnĩa,ut satisfiat deo,quẽ lęsit,sed in foro cõtẽtioso ẽt ẽm canones imponiť grauis pęna. Nã uidemus,q p simplici homicidio ẽt nõ qualificato,clericꝰ deponiť,ut in c.cũ nõ ab hoĩe,de iudi.& qđ ibi dixi.Itẽ in homicidio qualificato,ut i eo,q fecit aliquẽ interfici p assassinũ, ecclesia iponit magnã & grauissimã penã.uñ diffidit eũ cũ bonis suis, & sic impune põt occidi, de quo dic,ut in ca.1. de ho.li.6.uñ cõcluderẽ, q aut laicus cõmisit hoc crimen, & suppositus est tpali iurisdõni ecclię, & tũc mãdabit ecclesiasticus iustitiã facere,ut in c.si ne cle.uel mo.li.6.& puto,q talis puniť pęna legali, qa de iure canonico nõ reperiť pœna talib.apposita.ergo recurrẽdũ est ad ius ciuile, ut in c.1.de no.op.nũ.Aut est clericus,& tũc ẽt existimo,q deponi dẽat,& sine alia incorrigibilitate tradi curiæ seculari nã si p simplici homicidio fit depositio, & detrusio in monasteriũ,ut in c.cũ nõ ab hoĩe,de iudi.iũcto.c.tuæ,de pęnis dẽt p isto homicidio qualificato imponi grauior pęna,sed grauior pdicta nõ inueniť.ergo cũ nõ habeat ecclesia,qd ultra faciat,relinqt eũ iudici seculari,ar.pal.c.cũ nõ ab hoĩe, & hoc qa dolosè uel appẽsatè interfecit parentem,uel filiũ secus,ubi non esset tanta culpa, & circa hanc pęnam uide quod dixi in c.at si clerici,& c. cũ nõ ab hoĩe,ŝ.de iud.licet doc.hic tãgentes hanc materiam uideantur aliud sentire.

1 *Diuortium non est concessum inter uirum & uxorem, etiam quod unus ipsorum communem filium interfecerit.*

CAP. II.

I *Ntelleximus.* Mulier occidens filiũ pp hoc a uiro separari non dẽt,sed alia pnĩa sibi imponiť,& loquitur de foro aĩę,ut dixi in pcedẽti.c.Casus lit.Quędã mulier diabolo instigãte filiã suã occidit, pp q dñs terrę maritũ ipsiꝰ ipsam ꝯpulit abiurať. significatũ fuit hoc do.pa.uñ mãdat dięc.epo quatenꝰ sup hoc ita puideat, q đ cõmisso excessu pnĩá agat,ut saluti sue & filiorũ ꝯsulať,& ñ obstãte iuro pdicto eã viro suo rstituat,ita,q ꝯmittẽs filios suos possit libẽ gubnare.B.No. 1.ibi:*furore diaboli,*q cõmittẽtes detestãdũ facinus uť diabolico furore accẽsus. 6.di.c.sed pẽsandũ. nam dęmõ suggeriť
1 pc̃tñ mẽtib.hoĩum.16.q.2.uisis. † No.2. q pp crimẽ ẽt grauissimũ,ex quo criminosus uenit puniẽdus ultimo supplicio nõ dẽt separari matrimoniũ,cõiugib.remanẽtib.in seculo.† Vltimò no.spẽalius, a
& sic quod uxor nõ põt a marito dimitti pp homicidiũ ẽt in cõem filiũ cõmissum. Nã deus tñ excepit cãm fornicationis, de hoc.32.q.7.in c.hi qui, &c.1.de diuor. Sed opp.& uť,qđ ista mulier dẽat puniri ultimo supplicio,vt dixi i c.pcedẽti.Sol. hic nõ aperiť,qualiter sibi pceptũ fuerit, sed ecclesia de hoc se nõ intromittit, cũ laica sit,sed tñ cognoscit de matrimonio,qđ spectat ad ecclesiã.i.respectu pœnitẽtię imponẽdę in foro aĩę,q̃ imponiť secundum circunstantias peccati,ut in c. deus,qui ecclesiam,de pœn.& remis.

CAP. III.

D *E infantibus.* Se summat ponẽs pnĩam parẽtũ, circa quos pueri reperiũť oppressi. Casus lit.Infantes aliqñ reperiũť mortui cum b
patre & matre in lecto,nec apparet,utrũ a pře,uel a matre oppressus sit,uł ppria morte defunctꝰ. Quæriť,qd sit in hoc casu agendũ při,uel mři? Rñ.pa. parẽtes ñ dẽnt esse inde securi,nec sine pęna, uerũ tñ discretio pietatis dẽt adhiberi, ubi ñ fuit uolũtas,sed euẽtus mortis cã. Si uerò eos interfecerũt,scire dẽť se grauiter deliquisse.Quidã dicũt q pnĩam triũ annorũ dẽnt agere,quorũ unũ peragant in pane & aqua.Ber.No.1.ꝯ collocãtes paruos filios ppe se in eodẽ lecto.nã hoc fieri nõ dẽt nã dicit cano. q parẽtes hortãdi sunt,ne hoc faciãt. 2.q.4.c. cõsuluisti, ubi bo.tex.& si aliter faciãt,sunt in graui culpa adueniente casu aduerso. Not.2.q ubi pbabiliter dubitať de pc̃tõ,dẽt imponi aliqua pnĩa,in ꝯriũ tñ facit, qa in pœnis mitior interpretatio est fiẽda, in regula,in pęnis,de reg.iur.li.6.dic, q in fo
b ro cõtẽtioso pcedit ꝯriũ,sed i foro aĩę[b] ubi tñ agiť đ salute aĩę,hẽt locũ, qđ ibi dť,ut fiat durior iterpretatio, qa illa tutior,uide bo.gl.in c.1.de seru.i ord.faci. & p In.de testib.c.cũ tu.Vltimò no.pnĩã imponẽdã i casu dubii, qñ.s.dubitať, an parẽtes fuerint i culpa,anne, & facit iste tex.in fi.ꝯ ꝯsuetudinẽ quorũdã locorũ,i qb.hoc casu publica iponiť pnĩa & solẽnis,đ qua i c.i capite.50.di.qd fieri ñ dẽt nã illa pnĩa iponi ñ dẽt,nisi crimẽ adeò graue sit,q cõmoueat totã urbẽ,ut i palle.c.i capite.In gl.1.ibi,*cum culpa grauip cedẽte.*Exẽplũ ẽm doc,q parẽtes collocauerunt apud se paruos filios,quod facere non debẽt,ut in preall.c. consuluisti. Leuis uerò culpa ẽ,qñ ñ apud se collocauerũt,sed in loco remoto.nulla põt culpa assignari,qñ reperiť mortuꝰ i cunabulis.

ZACHARI.

a Nõ excusat a peccato.adde, q quis iracũdię calor nõ excuset a delicto, ut l.si ñ conuitii.C. de iniu.facit tñ ita delinquẽtẽ mitiꝰ puniri,ita not.i l. 1.C.si qs impe.male. & in l. famosi, ff. ad l. Iul. maie. Bar.in l.fin & ibi bo.tex.& Alex. ff. ad l.Iu. repe.Arc. 2.q.3.c.Euphemiũ §.nondũ, & 16.q. 1.c.inter Hebraicũ.Aduerte tñ, q Spe.in ti.de accu. uers. qd si vocaui te.uideť tenere, q oino excuset.

SEB. SAP.

b In foro aĩę. adde, q si cõtrariũ fiat, faciẽs icurrit peccatum mortale,ut no.Bal. in c. fi.de pscr.in 1.co.Et ad hoc multa accumulat Feli.in c.audistis, col.23.uer. limita secundo,ŝ. de præscrip.

nã tũc aliqua pnĩa ꝑꝑ dubiũ poterit adiũgi qa fortè ꝑ priꝰ minorẽ diligẽtiã adhibuerũt parẽtes fortè nimis restringẽdo mẽbra, uel nimis curiosè attẽdẽdo, uñ ĩ hoc casu eligat̃ pars tutior, & ĩ pnĩa imponẽda ualet multũ arbitriũ discreti sacerdotis. unde ſm circunstantias p̃t augere, uel minuere pnĩam ẽt iure exp̃ssam & taxatã, ut in c. Deꝰ q, de pę. & remis.

a Pater. Vide đ hoc gl. in uer. abiicit, in l. necare, ff. de lib. agno. Bellen.
b Homicidio. An aliquo casu liceat se ipsum occidere uide quæ scribit Ant. in c. ex parte, lo ult. de sepult. Item an sit maius peccatum occidere bonũ hominẽ, q̃ malum, uide gl. & quod ibi notaui in c. rebaptizare, de consf. dist. 4. itẽ occidere aĩalia bruta, uel plãtas sit peccatum, uide B. Tho. in 2. 2. q. 64. ar. 1. & in ead. q. ar. 2. ponit, an sit licitũ occidere peccatorem & in ead. q. arti. 3. ponit, utrum id liceat priuatę personæ, an solum publicæ. Itẽ an membri abscisio competat solum publicæ personę, uide B. Tho. 2. 2. q. 65. ar. 1. Bellen.
Si quis. uide Bal. ĩ l. data opera, C. qui accus. & Pet. de Anch. in reg. ea quę in Mercu. ĩ 6.

De infantib. & languidis expositis, Rubrica.

Quia exponẽtes ĩfantes & lãguidos, eos q̃si occidũt, iõ post rubricã p̃cedentẽ subiicit istã

SVMMARIVM.

2 *Pater priuatur patris potestate, & dominus dominica si filios, uel seruos exposuerint, uel ratum habuerunt, uel alimenta eis denegauerunt, si fuerint languidi, alias secus.* 2.
3 *Alimenta præstita alicui, siue sit affinis, siue non, an & quando repetantur.*

CAP. I.

1 SI à patre. † Põt sic summari. Infans expositꝰ a patre, uel alio eo, cõsentiẽte, uel ratũ habente, hoc ipso a patria ptãte liberat̃. Idẽ ĩ seruo, & liberto, q ob p̃dictã cãm liberãtur dñica ptãte, & idẽ iuris est in p̃dictis lãguidis cuiuscũq; ætatis sic expositis, uel cũm eis alimẽta denegãt̃, hi tñ, q p̃dictis alimẽta p̃stiterint, nullũ ius in eis acq̃rũt. Casus lit. Si a patre, uel ab alio, patre sciẽte, infans expositꝰ fuerit ꝯ offm̃ pietatis, hoc ipso filiꝰ a ptãte patris est liberatꝰ, cũ hoc casu libertꝰ efficit̃ ingenuꝰ, & seruꝰ in libertatẽ eripit̃, & hoc idẽ intellige de lãguidis p̃dictis expositis cuiuscũq; ætatis fuerint, uel si alimẽta alicui de p̃dictis ꝑsonis. s. filiis libertis, & seruis languidis negari cõtigerit. uerũtamẽ, q hos susc piũt, ꝑꝑ hoc in eorũ ꝑsonis ius aliquod vendicare nõ pñt. Bern. No. 1. tex. ꝙ quo ad expositionẽ huiꝰ. c. paria sunt patrem exponere, ul̃ aliũ eo sciẽte, & noĩe patris uel ẽt nõ noĩe patris, & patre postea habente ratũ. No. 2. bonũ casum, in quo pater ꝑꝑ đlictũ suũ priuat̃ patria ptãte. Itẽ no. 3. ꝙ ualet arg. de patria ptãte ad dñicã circa libertatẽ. Itẽ no. 4. ꝙ dipõ huiꝰ. c. ꝓcedit ẽt ĩ filiis. nã cũ pater patria ptãte priuet̃, sequit̃ c. ꝙ loquat̃ de legitimis, qa nõ legitimos nõ hẽt in ptãte, ut insti. de nup. §. aliqñ, & no. ĩ c. cũ hr̃et, de eo, q
2 dux. in mat. q̃ poll. ꝑ adul. † Vltimo no.
a casum, in quo pater [a] uel dñs priuat̃ patria ptãte, uel dñica denegãdo alimenta filio, uel dñs seruo. Sed est dubiũ, nũquid iste tex. debeat intelligi indistincte, siue denegãt̃ eis sanis, siue lãguidis. Gof. intellexit ĩdistinctè dicẽs istos tres casus æq̃parari, s. exponere infantẽ, & languidum cuiuscũq; ętatis. Itẽ denegare alimenta. sed Inn. Host. & Vincen. restringunt hãc
b literã, qñ denegant̃ alimẽta eis lãguidis. Idẽ Azo in sum. huiꝰ ti. quod mihi placet. nã maius delictũ & magis detestabile est denegare alimẽta languidis, q̃ sanis, & iõ grauiori pęna afficiẽdi sunt parẽtes, uel dñi. Itẽ in iure expressum est ꝯ parentes impiè denegãtes alimẽta filiis, ut in l. si qs a liberis, ff. de lib. agn. & præall. c. cũ hr̃et. & iõ cessat ista pęna. nã in dubio mitior est interpretatio fiẽda qno ad pęnã incurrẽdã, ut in regula in pęnis, & in reg. odia, de reg. iur. li. 6. & multũ põdera literã, qa loquit̃ de infante. hẽt ergo locũ hoc. c. usq; ad septimũ annũ, qa infantia durat usq; ad illud tp̃s. ut in c. literas, de despon. in pub. uide gl. in proœ. sexti, q̃ distinguit oẽs ętates. † In gl. in uerb. *liberatus*, ibi: sed *restituet expensas*. sed aduerte, qa gl. ñ declarat quas expẽsas. sed gl. in c. ult. 88. di. dicit, ꝙ repetant̃ expẽsę factæ circa puerũ in addiscẽdo aliquã artẽ, nõ ãt alimẽta uidẽtur. n. cã pietatis facta, iõ nõ subiacẽt restõni, uel repetitioni. l. alimẽta, C. de neg. ge. no. 12. q. 2. in c. sacrorũ, & idẽ ur̃ velle Io. An. hic recitãdo. sed tex. ur̃ in oppositũ in l. 1. C. e. ubi fit mẽtio ẽt đ expẽsis circa alimẽta. & licet loquat̃ in seruo exposito, idẽ eadẽ rõne in filio, & fortiꝰ. sed ꝓ opi. gl. multũ facit. l. patrẽ, C. đ nupt. ubi in uno casu tantũ reseruat repetitionẽ alimentorũ, qñ. s. expositus nõ uult ducere in uxorẽ filiã nutritoris. ergo rl̃r nõ repetũt̃. Sed põt dici, qđ aut alimẽta sunt p̃stita ab eo, q ad hoc tenebat̃, ut puta ab eccl̃ia, & dẽt alere hos pauperes, & tũc nõ est locus repetitioni ẽt p̃cedente ꝓtestatione, ut in p̃alleg. c. sacrorũ, & in præalleg. l. alimẽta, C. de neg. gest. & quod ibi no. aut sunt p̃stita ab eo, q tenebat̃, & tũc aut a cõiũcto, & p̃sumptio est, ꝙ uoluit donare, nisi fuerit ꝓtestatꝰ, ita loquit̃. l. Nesennius, ff. de nego. gest. aut cessat rõ cõiunctionis, & tũc aut nutritor fuit ꝓtestatus, qđ ipse intendebat repetere, & in dubio repetet oẽs expẽsas, ut ĩ d. l. Nesennius. aut nõ fuit ꝓtestatus, & si facit cã pietatis, & hoc ꝯstat saltẽ ex cõiecturis, ut qa erat hõ diues, uel liberalis, & tũc ñ repetit alimẽta, nisi in casu, vt d. l. patrẽ, & hoc casu ꝓcedit dictũ gl. aut nõ cõstat, ꝙ fecerat cã pietatis, & repetit oẽs expẽsas, & sic ꝓcedit. l. 1. & de hac mã uide bo. gl. in p̃alleg. c. fi. ubi de hoc. In gl. pe. ibi: *si monasteriũ ipsum expulit*, cõcludẽ ergo, ꝙ aut solus Abbas expulit, & nõ dẽt puniri monasteriũ, qa delictũ ꝑsonæ, &c. in regula, delictũ, de reg. iur. li. 6. aut monasteriũ expulit, & dicit Gof. ꝙ añ, quã aliud monasteriũ ingrediat̃, acq̃rit primo secus, si pꝰ ingressum. hoc ultimũ placet. Sed dubito de primo. nã si fuerit expulsus de monasterio legitimè, nõ vr̃ amplius hr̃e cõionẽ cũ illo, monasterio, arg. c. ne ꝓ cuiuslibet, 17. q. 1. ergo ẽ sub ptãte epi.

De homicidio[b] uoluntario, uel casuali, Rubrica.

Viso de homicidio in specie, competenter subiicit rubricã gñalẽ de homicidio. & quia homicidiũ quoddã est necessariũ, quoddã uoluntariũ, ut infra eo. c. sicut dignum, ideo subiicit de utroque.

SVMMARIVM.

1 *Immunitate ecclesiastica non gaudent illi, qui in ecclesia propria commiserũt delictum prætextu habendæ immunitatis.*
2 *Mors ubicunque in canonibus nominatur, intelligitur de ciuili.*

CAPI. I.

c SI quis. [c] Non potest congruè summari propter breuitatem, & lecturarum uarietatem, sed secundum intellectum gloss. hoc dicit. Homicida ex proposito non gaudet immunitatibus ecclesiasticis. sed iste intellectus non procedit de iure, ut in ca. fin. de immu. eccle ut infra dicam. imo potius debebat in illo titulo collocari, ideo ad alium intellectum sic summari potest. Homicida ex proposito debet deponi ab altaris ministerio. uel sic. Homicida incorrigibilis debet deponi, & tradi curiæ seculari, ut moriatur. Posset & aliter summari, ut infra patebit. Nota secundum unum intellectum, quòd de iu

re diuino

a re diuino ꝓcedit irregularitas, [a] q̃ causat̃ ex ꝓposito, nõ ãt illa, q̃ casu ꝯhit̃. uñ illa ur̃ inducta de iure positiuo. No. ꝙ industria qñq; sumit̃ in malã partẽ, ut hic. Nã hic dr̃ interficere ꝑ industriã, qñ parauit ĩsidias. uñ uerbũ, ꝑ ĩsidias, declarat illud uerbũ, ꝑ industriã, & dic industriã id est ex ꝓposito.
1 † In gl. 2. in fi. ex hac gl. colligit̃ primꝰ intellectꝰ, ſm quẽ summaui, ut intelligat̃ tex. de laico fugiẽte ad eccl̃iã pꝰ homicidiũ ꝑ insidias ꝑpetratũ, ut ꝑꝑ atrocitatẽ delicti ñ gaudeat ĩmunitate eccl̃iastica. simile in publico latrone, & cõ
b mittẽte maleficiũ ĩ ecc. b hãclec. sentit ẽt hic abbas. sed certè hęc lect. nõ est uera. & licet potuisset ꝓcedere olim ueteri testõ, quo tp̃e nõ emanauerũt leges humanę ꝯferẽtes immunitatẽ eccl̃iis, hodie ãt secꝰ est dicẽdũ, & quod in terris ecclesiæ dẽat gaudere immunitate allego tex. apertũ ꝑ locũ a spãli in c. fi. de immu. ecc. ubi dr̃, ꝙ cõmittẽtes homicidiũ in ecclesia, uel cœmeterio ex ꝓposito, ut cõsequãtur immunitatẽ, nõ dẽnt gaudere ea, ut puniant̃, in quo deliquerũt. Nã, qa uiolauerũt sacrũ cõmittẽdo ibi delictũ, nõ dẽnt a sacro defendi, & sic loquit̃ de homicidio ex ꝓposito cõmisso, & sic priuant̃ immunitate, qa homicidiũ cõmiserũt ĩ ecclesia, secꝰ, si ex̃, licet ex ꝓposito, allego ad idẽ c. inter, e. tit. ubi dr̃, ꝙ fugiens ad ecclesiã. q̃tũcunq; graue delictũ cõmisit, nõ dẽt inuitus inde extrahi. cũ ergo casus huiꝰ. c. ſm hũc intellectũ nullibi sit exceptꝰ, & est lex Exodi & nõ noua, debemꝰ stare regulæ gñali. fortè tñ (ut dicit Inn.) ꝓcedebat iste tex. in altarib. ueteris testamẽti, q̃ nõ erãt tãtæ authoritatis, quãtæ sunt nostra. Dãt̃ ergo & alii intell̃s ꝑ doct. ut intelligat̃ de mortuo ꝑ pnĩã, uel ut moriat̃. s. in peccatis suis, uel ut deponat̃: qa depositio est mors ciuilis, ut 2. q. 7. c. quia ergo. uel ſm Host. posset intelligi de ĩcorrigibili, q dẽt post depositionẽ tradi curiæ seculari, ut in c. cum nõ ab hoĩe, s̃. de iud. Alii, ut Gof. intelligũt literã, prout iacet, sed dicit, ꝙ nõ est hęc lex obseruãda, sed fuit hic posita, ut sciret̃. sed ꝯ hoc facit l. 1. C. de ue iu. enu. & c. si apl̃icę, đ p̃b. li. 6. nam oĩa nr̃a facimus. qb. authoritatẽ nostrã impartimur. ex quo ergo papa interseruit in hoc uolumine hãc antiquã legẽ, & in prin: mandauit, qđ dẽremus hoc uolumine uti in iudiciis, & in scholis, unde ur̃ hanc. l. comprobasse. Cõcludẽdo ergo possiumus dicere, ꝙ hoc, c. p̃t intelligi tam in
2 laico, q̃ in clerico. † Primo p̃t intelligi in laico, ut euellatur ab altari, i. ab ecclesia, & a cõionẽ fideliũ per excõicationẽ nã ubicũq; in canonib. fit mẽtio de morte, intelligimus de
c morte ciuili, [c] & p̃t intelligi de morte i. de sent. excom. ut optime ꝓbat̃ in c. per uenerabilẽ, q fi. sint leg. ubi lex antiqua incorporata in corpore canonũ faciẽs mẽtionẽ đ morte, exponit̃, moriat̃, i. ꝑ excõicatiõis sñiam uelut mortuus a cõiõe hominũ separet̃, & ille est ad hoc. tex. no. Fatendũ ergo est, ꝙ tp̃e istiꝰ l. & quo ad literã intelligat̃ de morte nãli ad hoc ꝙ le. & no. 16. q. 1. c. placuit, sed postq̃ incorporata est in canonib. tũc dẽt intelligi ciuiliter, qa canõ nõ imponit mortẽ nãlẽ: tm̃ ꝓhibet clericũ interesse, ut in c. sñiam, ne cleri. uel mo. Scđo principaliter p̃t intelligi in clerico, qui ꝓpriẽ euellit̃ ab altari, cũ ipse nõ sit affixus & obligatus altari, & p̃t intelligi hodie dupliciter. Primo de depositiõe, q̃ est q̃dã mors ciuilis. Scđo posset intelligi de morte naturali, ut qñ homicidiũ est ita qualificatũ, ut nõ uideat̃ sufficere ipsa depõ. tũc. n. dẽt deponi & tradi curiæ seculari, ut moriatur, ut dixi in c. 1. de his, q fi. occi. & plenè in c. at si clerici, đ iud. ubi allego istũ tex. ꝓ cõcor. & c. nouimꝰ. j. de uer. signi.

SVMMARIVM.

1 *Fures pñt ĩpune occidi, si nõ pñt aliter capi, intellige ab illis, quib. fit furtum.*
2 *Occidẽs aliquẽ, ut liberet se & sua, non punitur, uel ẽt ut liberet res tãtum, & hoc ultimo casu non punitur. s. in foro contentioso, secus in foro animæ.*
3 *Occidens illum, qui de iure positiuo ueniebat occidendus, tenetur in foro animæ secus, si de iure naturali, uel diuino, quia in nullo foro punitur.*
4 *Irregularitatem nec peccatum incurrit presbyter, interficiendo aliquem ad necessariam defensionem sui corporis, secus rerum suarum.*

CAP. II.

INterfecisti. Ponit pęnitẽtiam occidẽtis latronẽ, cũ se poterat al̃r liberare. Si uerò al̃r liberare, se nõ poterat, nõ tenet agere pœnitẽtia, nisi ad cautelã. Et scđa pars, ibi: *si autem*. Casus lite. Dubitabat̃ circa furũ occisores, qua pęna essent puniẽdi, & rñ b
det̃, ꝙ si qs interfecerit furẽ uel latronẽ, quẽ capere poterat absq; occisione. 40. dies in pane & aqua pœniteat, & alia facere dẽat, q̃ in lr̃a sequũt̃. Si uerò sine odio liberãdo se, & sua, hmõi hoĩnẽ interfecit, secundum indulgẽtiã dicit quia ad imaginẽ dei factꝰ erat si aliqd ieiunare uoluerit, bonũ erit, & eleemosinã faciat. Si aũt p̃sbyter hęc eadẽ fecerit, nõ deponat̃, tñ quãdiu uiuit, pnĩam agat. B. Not. 1. dr̃iã inter furẽ, & latronẽ. nã p̃t dici secundum Host. qđ nocturnus dr̃ fur a furno. i. nigro, quia incedit in tenebris, & đ c
nocte. Latro uerò de die, & datur uersus. Tp̃e nocturno fur capit latro diurno. In iure tñ capiũt̃ synonimè, seu ęquiuoce. † No. 2. ꝙ ubi latro, uel fur p̃t cõprehendi, nõ põt impune occidi, & ex hoc debet limitari tex. iuris ciuilis in l. itaq;, ff. ad leg. Aquil. & c. si ꝑfodiens. j. e. ut nocturnus latro possit occidi, qñ. s. nõ p̃t comp̃hẽdi, sine occisiõe, & multũ põdero literã, ibi. *comprehendi poterat*, qa nõ refert̃ ad illũ, cui dãnũ fur conabat̃ inferre, sed lo d
qt̃ gñal̃r, Ex quo infero, qđ licet nõ possit cõp̃hendi de nocte. ex quo tñ fuit cognitus, & ꝑ iudicẽ pñt bona rehaberi, ꝙ tũc nõ dẽt occidi ẽt de iure ciuili, & facit ꝓ eo, qđ no. Bar. ĩ l. furẽ, ff. ad l. Cor. de sica. qđ bñ no. nã eadẽ est rõ in fure e
nocturno, qui cognoscit̃. No. 3. ibi. *paruis pisciculis*, ꝙ tp̃e pnĩæ nõ dẽt quis uti cibis exq̃sitis & uoluptuosis, ꝓ hoc uide bonũ tex. 4. dist. c. denique. nã cibi quadragesimales inducti sunt ad macerãdũ carnẽ, & cohibẽdũ libidinẽ & cõcupiscẽtiam, ideo nõ dẽnt esse multũ delicati, al̃s pa
2 rũ ꝓdessent. † No. 4. singl̃r tex. ibi. *se, sua que liberando*, ꝙ tũc qs excusat̃ ab occisione furis, ẽt nocturni, qñ fecit, ut liberet se, & sua. ergo ꝓ reb. tm̃ liberãdis nõ licet occidere furẽ ẽt nocturnũ. nã ista ponũt̃ hic copulatiuè, nõ sufficit ergo altera pars, & ita tenet gl. 23. q. 3. in prin. Et aduerte, qđ [d] nemo põderat istũ tex. qđ sit ꝯ opi. legistarũ, ut in p̃all. l. furem, & maximè contra Bar. in l. 1. C. uñ ui. dñt enim cõmittere, qđ si bona aliter saluari non pñt, licitũ est occidere furẽ, & ꝓ illa opi. facit tex. in cap. seq. ubi fit mentio de illa. l. ciuili: sed saluando opin. illã legistarũ possumus dicere, quod in foro seculari contentioso procedit illa opin. ꝑ text. in l. itaque, p̃alle. sed propter hoc non euitat̃ pc̃tm̃, unde in foro pnĩali debet imponi pnĩa, [e] ut ꝓbat̃ optime hic & pro hoc optimè faciũt in simili no. in c. inter. 33. q. 2. nã de iure ciuili pr̃ p̃t oc

SEB. SAPIA.
a Irregularitas. An & qñ irregularitas sit de iure diuino. uide Feli. in c. fi. col. 2. uer. extra mãm. s̃. de ma. & oba. & in c. ad audiẽtiã, col. 1. uers. sed aduerte. j. eo.
ZACHARI.
b In ecclesia. adde, quis tales ĩ ꝓpriã ecclesiã delinquẽtes nõ gaudeant priuilegio ĩmunitatis, ut hic notat̃ dẽt tñ capi ꝑ iudicẽ ecclesiasticũ, q eum iudici laico tradere dẽt, aut si qs ei, est ibi, Bar. C. de adul. & Ale. post Bar. ĩ l. si cui. §. fi. de accu.
ZACHARI.
c De morte ciuili. adde, ꝙ ẽt qñq; de iure. l. si qs sic, & ibi Ale. & doc. ff. solu. mat. Bal. in l. cũ acutissimi, C. de testa. & in l. ea parte. §. insulã, ff. de uer. obl. & Car. ĩ cle. 1. q. 9. ut lit. pend. & Gem. in c. susceptũ, & ibi in apo. Celsi in prin. de rescri. li. 6.
d Et aduerte. ad hoc fundamẽtũ. abb. rñ de: Ias. in l. ut ui, col. 5. uer. sed contra istã cõclusionẽ ff. đ iusti. & iur.
SEB. SAPI.
e Pnĩa. uide Feli. in c. 1. col. 1. de p̃scr. in c. q̃ in ecclesiarũ, col. 4. de cõsti. An. de Are. ĩ trac. maleficiorum, in uer. che mi ha adulterato la mia donna.

cidere filiã adulterã,& ẽt marit⁹ certo caſu,ut l.q̃ ait,& l. nec ĩ ea,ff.ad l.Iul.de adulte.& tñ in foro aĩæ,& quo ad deũ peccant: imò ĩponit eis grauis pęna,ut ĩ c.admonere.33.q.2.iõ gl.fin.ĩ d.c.ĩter dicit,ꝙ ꝑꝑ cõceſsionẽ iuris ciuilis nõ excuſat qs a pctõ
a homicidii [a];qđ ĩtellige niſi cõceſsio ſit rõnabilis & diuino iuri conſonans, & ꝓ hoc tex.ĩ c.ſuſcepim⁹.j. eo.vbi dr̃,ꝙ potius dẽt qs relinquere tunicã & palliũ, & ſuſtinere
3 iacturã rerũ , quã aliquẽ interficere.† Vltimò collige,ꝙ inter genera bonorũ ſeu pia opera multũ ualẽt larga eleemoſina,& ieiuniũ, ex ieiunio.n. multa uitia cõprimũt,& mẽs eleuat ad cõtẽplationẽ. In gl.ĩ uer.toro,in fine ĩtelligit ergo gl. tex. de toro ↄiugali , ut ſit ſenſus qđ dẽt abſtinere a toro cõiugali,i.à cõiuge;& tũc intelligit,ut ipſe nõ exigat debitũ, põt intelligi ſcđ'ò ſm alios doct.de toro materiali,ut tẽpore pœ
4 nitẽtiæ ñ dormiat ĩ lecto,ſed ĩ bãcho.† In gl.fi. in fi. ex hac gl. colligit duplex intellectus ad finẽ lr̃ę.Primus,ut intelligat,quando ſacerdos interfecit alium defendendo ſua vt nõ puniat ita grauiter ſicut ſi ſine defenſione cõmiſiſſet homicidiũ,irregularis tñ eſt,ſed cũ eo pt diſpẽſari circa beneficiũ & no.gl. ut nõ liceat clerico interficere latronẽ pro rebus ſuis ſaluãdis , ſed ſi fecit, agit ſecũ miſericorditer, ut ſaltẽ diſpẽſet, ut retineat beneficiũ. Secũdus intellectus eſt,ut intelligat, qñ ſacerdos non poterat aliter euitare mortem, niſi ĩterficeret ſuũ aggreſſorem, ſed tenendo hunc intellectũ oportet intelligere,vt agat pœnitentiam ad cautelam,non ad neceſsitatem,quia ſic interficiẽdo nullũ peccatũ,nullamq; irregularitatem incurrit, ut in cle.1.eo.ti.

SVMMARIVM.

1 *Homicida qui interficit aliquem ob neceſſariam defenſionem ſui, uel ſuarum , rerum , non comprehenditur ſub ſtatuto loquente de homicidio.*

2 *Nox quando dicatur eſſe,ad hoc ut ſciatur,quando delictum ſit commiſſum de nocte,uel de die?*

CAP. III.

SIperfodiens. Nõ occidit fur diurn⁹ ſine culpa,ſed nocturn⁹ſic.Et primò ponunt uerba Exodi ſecũdò uerba Auguſtini exponentis. Secunda,ibi; *Intelligitur*.Not.1. ꝙ pt fur appellari,nedũ qñ furat de noctè,ſed ẽt de die, ut clare ꝓbat hic,& facit pro eo qđ dixi.ſ.c.prox.ut fur & latro ſumant æquiuocè,& ſunt ſino
1 nima.†No.2. ꝙ occiſio hominis licita ñ ꝑtinet ad homicidiũ:qa homicidiũ ſm communẽ vſum loquẽdi ſonat in delictũ, licet aliud ſit ſm vocabuli etymologiã, & optimè facit iſta lr̃a ad ſtatutũ inhabilitãs homicidã ad certũ actũ, vt comittẽs homici
b diũ licitũ nõ includat ſub ſtatuto;[b]ꝙ bene no.†Vltimò allegat iſta lr̃a ad ꝓbandũ,ꝙ
2 dies [c] dicat poſt ortũ ſolis uſq; ad occaſũ.
c Et adducit lr̃a ad qſtionẽ ſtatutorũ Italiæ q̃ cõiter duplicãt pœnã cõmittẽtiũ maleficiũ de nocte.qdã interfecit aliquẽ ĩ crepuſculo,vel in aurora,qñ erat aliqua claritas diei,licet ſol adhuc nõ eẽt ſup terrã,nunquid dicat maleficiũ cõmiſſum de die , vel nocte?facit iſte tex.ĩquãtũ attribuit actũ diei dũtaxat poſt ortũ ſolis,an uerò dicat fur nocturnus,& nõ diurn⁹,ad idẽ c.1.de treuga & pace,de off.dele.c.cõſuluit. In ↄ̃rium facit iſte tex.ibi;*quod poterat diſcernere,&c.* tũc ergo dr̃ dies,cum qs pt aliũ diſcernere,ſed immediatè poſt occaſum ſolis,vel parũ ante ortũ ſolis ita diſcernit qd , ſicut poſt ortũ,uel añ occaſum, ergo dẽt attribui diei.Item nox dicit a tenebris, dies a luce,ſed de ſero ſaltẽ aliquantulũ poſt occaſum ſolis eſt claritas & ñ tenebræ;ergo nõ põt dici nox.poſſet etiam argui,ꝙ iſte caſus ſit omiſſus à ſtatuto; qa propriè illa hora nõ eſt dies,neq; nox;qa non ſunt tenebre,ſicut in nocte, neq; claritas,ſicut qñ ſol ẽ ſup terrã,ergo relinquit ſub terminis iuris cõis, vt ĩ c.ſuſceptũ,de reſcriptis,li.6.& l.cõmodiſſimè,ff.de liberis & poſthumis.Io.An.refert hãc qõnem fuiſſe diſputatã , & determinatã ꝓ prima parte,& illã ſeqt Bar.in l.aut facta.§.tẽpus,ff.de pœnis,nõ tñ alleg.Io.And. hic tenere oppoſitũ,nã Io.An.dicit primo aduertẽdũ,an in loco ſit aliquod ſignũ cãpanæ diſtinguẽs noctẽ a die,prout cõiter eſt ĩ iſtis ciuitatibus popularibus,& tũc iſtud ſeruandũ,aut ceſſat tale ſignũ,& erit arbitrariũ,uñ iudex cõſiderabit,an eẽt tãta claritas,ut attribuat diei,an tãta obſcuritas ut attribuat nocti. In dubio dicit mitiorẽ partẽ eligendã, & cõiter cũ hoc dicto tranſeunt canoniſtæ, licet d.Ant.nõ faciat mẽtionẽ d.Bar.& hoc dictum mihi placet,& pro eo facit in arg.ꝙ dicimus de hermaphrodito, vt attribuat illi ſexui,ĩ quo magis caleſcit,ut l.qritur,ff.de ſtatu homi.& c. hermaphrodita.4.q.3.Item rõ legis ẽ cõſiderãda, ut patet hic,ibi:*quia poterat diſcerni,&c.*ubi optimè probatur,quòd dies dicitur poſt ortum ſolis, quia poterat diſcerni,ubi ergo eſt tãta claritas , ꝙ poſſit diſcerni debet illud tempus at
d tribui diei,[d] & idem dicendum in obſcuritate. In gl.in uer. *legibus*,in fi.& de hac materia dicetur.j.eo. in c.ſignificaſti, aliquid no Bar.in l.1.C.unde ui.aliquid in c.olim,ſ.de reſti.ſpol.& eſt bo.tex pro ultima opinio gl in l. ſi ex plagis. §.tabernarius,ff.ad.l.Aquil.Quęro,quid intẽdit litera,ibi; *quoquo modo*.Sol.dicit Io.An.exponendo ſiue ſe defendat,ſiue non,ad hoc c. tua.j.eod. quaſi uelit iſta litera , quod fur nocturnus poſſit impunè occidi, ſiue ſe defendat,ſiue non; ſed puto, quod debeat intelligi ſecundum ea,quæ dixi in c. prox.ut no.Bar.in l.furem,ff.de ſica. quando ſcilicet fur nocturnus non poteſt comprehendi ſiue occiſione, & intellige,prout dixi in c.præcedenti,nam quo ad pęnitentiam uidetur dicendum,ut ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum quantumcunque generale non comprehendit illicita.1.*

CAP. IIII.

e 1 CVm iuramento. [e]†Iuramẽtum generale non extenditur, ut quis teneatur ad homicidium uel ſic . Sub generali pollicitatione ſeu promiſsione etiam iurata non uenit illicitũ. Caſus lit.Herodes cũ iuramẽto promiſit puellę ſaltanti dare qcquid peteret illa,ẽt ſi dimidiã partẽ regni poſtulaſſet.Puella illa cõſilio ac iuſſu matris petiit caput Ioann.& accepit,dicit Hieronim⁹, ſi ꝑꝑ iurm̃ hoc feciſſe dicat nunquid, ſi patris , uel matris poſtulaſſet interitum,facturus eſſet hoc,uel non ? quaſi dicat non feciſſet,ergo,quod non feciſſet in ſuis, contemnere debuit in propheta.Bernard. Nota .1. de ſignificatu huius uerbi,pollicitus, nam dicimur polliceri , quando non pręcedente rogamine aliqua promittimus , propriè enim promittere eſt præcedente rogaminæ , & ſic etiam differt pollicitatio à pacto nudo , quia pollicitatio eſt unius , pactum duorum l. pactum,ff. de pollita.not.gloſſ. in cle. ne Romani, de iureiu.
2 †No.2.quod ſub generali iuramento non uenit illicitum, concor.c.1.de iureiu.li.6.& c.quintauallis, & c.ueniens,ſupra co.tit.de iureiu.

Homicida

a A pctõ homicidii.alias multum dubitaui ſup ueritate illi⁹. q.an occidẽs,illũ,q ꝗ iu. ueniebat occidendus, teneat in foro conſcientiæ,& hoc ideo, quia inuenio doc. cõtrarios, nã d.Ia.in.l. ubi pctm̃ in.5.co. C.de trãſ.tenet,ꝙ nõ referẽs quoſdã idẽ tenere.Sed cõtrariũ ipſemet uoluit ĩ.l.ut ui,in.6. col.de iuſt.& iur. Veritas ẽ iſta,quã elicio ex dictis Abb.hic , uidelicet ꝙ ſi occido illũ,q de iu. naturali uel diuino poterat occidi puta ad meã neceſſariã defenſionẽ , & tunc euitabo pctm̃ , ut ẽt uult Abb. in c. oli,el.1.ĩ nu.17.ſ̃ de reſ.ſpo.aut ille poterat occidi de iure poſitiuo , ut bãniti & ſimiles, & tũc teneo in foro aiæ iſtã ↄ̃rietatẽ,ꝗ qua. ſ̃.poſui lati⁹ ĩ d.c. oli,ſed ñ ↄſideraui ṗdictã diſtinctionẽ,q̃ nota, qa nullus ponit & eſt uera , ſicut deus eſt in cęlo. Aen.de Fal.

b Statuto.No.ꝙ cõmittẽs homicidiũ licitũ ñ dr̃ cõmittere homicidiũ,ꝙ no.ꝑꝑ ſtatutũ,uide ca. ille gladiũ 23.q.4. ubi nõ dr̃ capere gladiũ ille q iuſte,capit gladiũ,& uid,Bal.C. ex q.cau.iſa.ic.ĩ l. decuriones. An. Bar.

SEB. SAPIA.

c Quod dies.Vide Bal in l. unica,C. de emenda. iuſti. cod.& An. in l.1. C. de cuſto. reo. Bal.& Sal. in l.fi. C. de his, qui,ut indi.Bal. Imo. & Alex.in l. Titius. §.Lucius,ff. de li. & poſt hu. Albe.ꝗ Roſa.ĩ ſecũda parte ſtatutorũ. q.7. Pau.de Caſt. Ale. & Iaſo. in l.more Romano, ff.de feriis.

d Diei. Adde uidendum Fede.de ſen. conſi.44.

SEB. SAPIA.

e Cum iuramento ad exornationem

SVMMARIVM.

1 *Homicida dicitur etiam ille,qui dat ſortilegia,ſeu malias,uel uenena ad bibendum ad hoc,ne ſoboles naſcatur.*

2 *Homicida eſt ille,qui dat ad bibendum pocula amatoria,ſi illa, quæ ſumpſit mortua eſt,licet præter intentionem dantis.*

3 *Irregularitatem non incurrit homicida mentalis.*

Animam ſumunt maſculi in utero matris poſt. 40.dies,fœmina uerò poſt octuaginta.

CAP. V.

1 SI aliquis. †Homicida eſt,q facit,ul' dat ſortilegia ul' uenena ſterilitatis.Caſus li.Poſtulabatur,quę pęna eſſet infligenda facĩẽti,uel dãti ſortilegia uel ſterilitatis venena.Et reſpondetur,ꝙ ſi qs cã libidinis explẽdę,uel odio hoĩ aut mulieri aliqd fecerit,uel dederit ad potãdũ,vt nõ poſsit gñare, uel cõcipere, uel qđ ſoboles nõ naſcat,ut homicida teneat.B.Not.1.ar. ꝙ ex ſortilegio pt qs reddi ĩpotẽs ad gñandũ,uel cõcipiendũ,ꝓ hoc facit litera,ibi,*aliquid fecerit, &c.*nã cũ poſtea ſubmittit,*uel ad potandum,&c.*infert,primũ dictũ intelligit,qñ hoc facit ꝑ incãtationẽ.Not.2.ꝙ diſpõ h⁹ text.ꝓcedit, ſiue qs fecerit hoc cã explẽdę libidinis,ſiue odii meditatiõe.ponẽ exẽplũ ĩ prĩo ſm Io.A.mulier fortè eſt talis,q̃ ñdecet apparere ꝑgnãtẽ.uñ ꝓcurat hoc fieri,ut poſſit uacare libidini dic,qđ aliq faciũt ꝑꝑ pauꝑtatẽ,ut euitẽt ſobolẽ,licet mr̃imoniũ ad hoc ſit inſtitutũ ꝑꝑ ꝓcreãdã ꝓlẽ.Exẽplũ ſecũdi, qñ facit ex odio,ut ſuccedat forte ab inteſtato, ut inſtituat ab illo decedẽte ſine filiis , uel forſam ut uxor ſterilis ſit in
2 uiſa marito,uel e ↄ̃.† Sed qrit,qd ſi nõ ex odio, ſed amore? dicit Vin.ꝙ idẽ,& dic, ꝙ iſti q dãt poculũ amatoriũ grauiter puniũt, [a] & ſi inde ſeqt mors,licet ↄ̃ intẽtionẽ , tenent
a de homicidio,ut in l.ſi qs aliqd.§ q abortiõis,ff.ad le.Cor. de ſica.In gl.1.in fi.ibi:*quantum ad pœnam legalem* , tñ graui⁹ puniũt,ſi hẽbãt animũ de quo dic,ut ĩ iurib.alleg. in priui. † In ea.glo.ibi:*ſed non eſt irregularis*.No.ex hoc,& ex eo , qđ ſeqt in glo.qđ nõ ↄ̃hit irregularitas,niſi actu hõ interficiat. ex ſola em̃ uolũtate nõ eſt qs irregularis, qđ tenet hic Gof. licet aliud ſenſerit Io. An.de pęn.diſt.1.c.periculoſę,ſed pt ſaluari opi.Io.An.in irregularitate ĩdiſpẽſabili,qñ dicat ꝑtus aĩat⁹,uel nõ,uide 5.diſt.in prin.& gl.in uer.40. q̃ dicit, ꝙ poſt.40.dies ꝑtus eſt aĩatus in maſculo : in fœmina uerò poſt 80.

SVMMARIVM.

1 *Pœna quando non reperitur limitata, eſt imponenda ſecundum circunſtantias delicti,ex quib.pœna uel augetur,uel minuitur.2.*

3 *Delictum mentale etiam in foro conſcientiæ mitius punitur quam actuale.*

4 *Conſentiens in foro animæ mitius punitur,quam agens.*

5 *Socius criminis præſumitur qui cum poſsit,non obuiat delicto.*

6 *Conſentire delicto,& auxilium pſtare cẽſetur,ẽt ille , qui cuſtodit ueſtes delinquentium.*

7 *Peccatum non remittitur ex eo ſolo,quod quis reſtituit rem furatam.*

8 *Reſtitutio male ablatorum incertis perſonis ſufficit quòd fiat pauperib. & per illum,qui abſtulit & occupauit.*

9 *Delictum ſi fuerit pluries ab uno perpetratum cum eodem,an teneatur ꝓ uno, uel plurib.delictis?*

10 *Irregularitatem incurrit clericus ex ſolo conſenſu,& auxilio præſtito ad homicidium,licet ipſe manum non iniecerit.*

11 *Mandans an teneatur de delicto ?*

12 *Homicida poteſt per papam diſpenſari,ut poſtea promoueatur ad ſacros ordines,licet hoc cum difficultate concedatur.13.in minorib.autem per epiſcopum diſpenſatur.j.eo.c.proxi & ulti.no.*

Papa non diſpenſat contra legem diuinam.

14 *Irregularitatem non incurrit clericus,ſi aliquẽ interfecit,ne interficiatur,ſecus ſi defenſionem alterius,uel rerum ſuarũ,uel ubi neceſsitas fuit euitabilis.*

15 *Conſulentes uel auxilium præſtantes,an & quando teneantur, etiam unus ꝓ omnib.in foro tam pœnitentiali , quam contentioſo ad omnimodam reſtitutionem totius damni.*

Interdictum,unde ui,& actio de dolo non dantur contra conſilium dantem, niſi principali non exiſtente.ſoluendo;uel ſi contra eum non poteſt agi .

CAP. VI.

SIcut dignum. [b] Pręmitte pro intellectu iſtius.c.qđ papa mandauit epõ Exonen.quatenus abſolueret oẽs occiſores beati.Tho.& alios,qui fuerant in eius morte culpabiles,eps uero commiſſarius reperit uarios uariis culpis aſtrictos.uñ dubitauit de pnĩa iniungenda tpe abſolutionis,& ob hoc conſuluit papã,qui ſibi rñ. ut hr̃ in litera,& aliter nõ ſummat Ioan.
1 An. ꝑꝑ prolixitatẽ literę.† Sed põt ſic ſummari de.§.in §.in pnĩa imponẽda iudex dẽt attendere circũſtãtias, ex quibus auget,uel minuit delictũ.h. d. uſq; ad §. *illi autem qui animo*. Sociãs homicidã aĩo occidẽdi,licet manum non apponat,ſi tñ ex ſua cã mors ſequuta eſt,tenet fere pari pęna cũ homicida.h.d.uſq; ad §. *illi etiam, qui non ut ferirent,&c.*qui ſociat homicidam tantum animo prohibendi, ne impediat,tenetur paulo minori pęna. h.d.uſq; ad §.*qui uero ſe aſſerunt , &c.* Incitans alium ad homicidiũ min⁹ punit , q̃ homicida,ſecus aũt , ſi incitauit ad certũ homicidiũ.nã eo ſequuto tenetur ut homicida h.d.uſq; ad §.*hi quoque*. Cuſtodiẽtes ſarcinas occidẽtiũ ſciẽtes eos ſicarios nõ ſunt immunes a pęna homicidii.h d. uſq; ad §. *eos inſuper*. Occupans bona occiſi nõ per hoc tenetur de homicidio, & non ſufficit occupanti , quod eroget illa pauperib.cum potuerit illa reſtituere eis quorum conſtat eſſe.h.d. uſque ad §. *illis preterea,&c.*Participãtes cũ interfectoribus in excommunicatione diuerſimodè puniuntur iuxta modum participationis . hoc dicit uſque ad. §. *clericos*, & in iſto §.uſque ad fin. ponitur pęnitẽtia clericorum pręſtantium prędictę morti cõſilium , auxilium , uel fauorem . Caſus literalis . Rex Anglię ad ſuggeſtionem quorundam fecit occidi archiepiſcopũ Canturien. quorum quidam uenerunt ad confeſsionem ad epiſcopum Exonen. quęſiuit epiſcopus Exon. qualiter cũ illis eſſet agendũ?Reſpon.ei. pa. determinando pœnã de illis,& omnib.ſuis adhęrentib.ut clarè ex tex.capere poteris,quẽ per te uide.Bernar.† Not.1.in principio multas circunſtantias , quę attendi debent per ſacerdotem tempore pęnitẽtiæ imponendæ,quæ habent augere, uel minuere delictũ,ut quantitas delicti,& qualitas,ętas delinquẽtis,ſciẽtia,ſexus, ↄditio,ut ſi ſuus,uel liber,ſecularis, ul' religioſus,in ſacris cõſtitut⁹,uel in minorib. & ſic de ſimilib.Itẽ tp̃s delicti.an tempore orationum uel ieiuniorum , & locus , an loco ſacro,uel religioſo,uel prophano, & ſic de ſimilibus.uide bo.tex.de pę.di.5. in prin.dic ẽt, quod principaliter dẽt attẽdi animus delinquentis. nam ſecundum qualitatem contemptus menſuramus quantitatẽ reat⁹,de quo uide bo.gl. in c.cũ quidã,de iurei.& in c.hõ Chriſtianus.40.di.Et ex his infert , ꝙ pnĩa eſt rl'r arbitraria.non enim poteſt dari certa regula,cum ſecundum uarietatẽ animorũ, & circũſtãtiarũ maior,ul' minor ſit pnĩa iniũgenda , & ob iſtã cãm in pęnitentiis ẽt iure taxatis pt ſacerdos recedere,& aliã pnĩam arbitrari , ut c.deus,qui,& q̃ ibi no.de pę.& remi.& in ca.menſuram,

huius text. uide multa per Iaſo. in l.ita ſtipulatus magna colum.2. uerſi. tertio principaliter aduerte, ff.de uerb.oblig. poſt Alex.ibi.

a Puniũt. adde Io. de Ana.cõſi.1.Andr.Sicu.cõſi.27.

b Sicut dignũ. uide Bal.in l. nõ iõ minus,C.de acc.Bel.

de pę.di.1.& uide ibi bo.gl. q̃d si sacerdos in arbitrãdo ĩponat minorẽ pœnã debito,ita,ꝙ malè arbitret?Pôt ẽt sacer dos ex ptãte sibi cõmissa aliquãtulũ dispẽsando minuere de pęna debita , ut est pulcher tex.Augustini de pę.di.1.ca.quẽ penitet,& iõ bonũ est,ut sacerdos in im positiõe pęnę dispẽset cũ cõfitẽte circa
3 residuũ pęnæ,si maior esset ĩponẽda.†In §.*illi etiam*.no.1.singl̃r istũ text. licet ad hoc nõ soleat induci,ꝙ ẽt in foro pnĩali ex sola uolũtate deliberata cõmittẽdi d̃ lictũ,delicto nõ secuto, licet ꝑ ĩpotẽtiã facti,nõ dẽt qs puniri, sicuti si delictũ actu fuisset ꝓpetratũ,& sic ẽt quo ad Deũ uolũtas mala nõ hr̃ ꝓ facto, sed minori pctõ,& pœna astringũt,ꝑ hoc uide nota bilẽ gl.ĩ c.si cui,de pę.di.1. Iura ergo, q̃ uĩr innuere oppositũ,intellige, & paria sunt quo ad interitũ salutis ęternæ; sed quo ad q̃titatẽ supplicii differũt.nã cõsummatio o̅pis aliq̃d addit, & hoc uoluit iste tex.ibi:*si de illa captione mors eius*
4 *secuta fuisset,&c.* qd' bñ notabis. † Scd'o ĩtelligo,ꝙ p̃stãs,[a]opẽ ad delictũ,ex quo nõ fuit pricipalis, uĩ aliq̃tulũ minori pęna puniẽd',hoc no.ꝑ litatiõe illi' rl̃æ, faciẽtes & consentiẽtes,&c.nã uides hic tex.notabilẽ alleuiãtẽ ĩ foro aĩæ pnĩam in cõsentiẽte,qd' bene no.In §.*illi ẽt*&c. No.qd' p̃stãs opẽ,ut d clictũ nõ ĩpediat, nõ teneť tãta pęna in foro aĩę,sicut q de
5 lictũ principaliter cõmisit.† Itẽ colli ge ꝙ nõ obuiãs delicto,cũ p̃t, p̃sumiť soci' [b]delinquẽtis,& sic teneť qs ad repellendũ iniuriã inferendã ꝓximo,ad hoc, de sen.excõ.c.dilecto,li.6.& 23.q.3.c.q p̃t. In §.*qui uerò*,no.ꝙ ꝓuocãs aliquẽ ĩ odiũ & detrimẽtũ alteri', delicto postmodũ inde secuto,teneť de delicto. nã q ꝓuocauit ad odiũ ĩ gñe, nõ teneť de delicto postmodũ ꝑpetrato:sed minori pęna,sec',si incitauit aliũ ad aliqd' specificũ de-
6 lictũ post ꝑpetratũ.† In §.*hi quoq;*.no. ꝙ p̃stãs aliqd' auxiliũ q̃tũcũq; modicũ in delicto cõmittendo teneť, ẽt si custod it
7 uestimẽta delinquẽtiũ.† In §.*eos*, not.ꝙ occupãti bona alteri' nõ ꝓdest sola restõ:sed ꝓ delicto iã cõmisso dẽt impõi pnĩa.nõ ergo remittiť pctm̃ ex sola restõne ablati.sed dẽt imponi pnĩa ꝓ iã com misso.† Itẽ no.ar.opti.ex eo.tex.ꝙ obligat' ad restõnẽ liberať restituẽdo paupib',nõ sup̃stitib.illis,qb.faciẽda est restõ illa,& facit elegãter iste text.ꝓ opi.illa, ꝙ nõ ad epm̃ spectet restõ & distributio malè ablatorũ.sed illemet , q occupauit p̃t paupib.restituere,& in foro aĩę liberať,de quo plenè dixi in c.cũ sit,s̃.de Iu-
9 dæ.† In §.illis,no. ꝙ pticipãs excõicato est puniẽd' pl',uel min' ẽm tp̃s pticipatiõis.Ex quo inferť, ꝙ q̃to qs magis p̃seuerat in pctõ,tãto est maior ei pnĩa ĩponẽda.dẽt ergo sacerdos considerare tp̃s p̃seuerãtiæ ĩ delicto,& facit ꝓ q̃ne quã ponit gl.ĩ c.ĩmitare.6.q.1. nũq̃d pluries delinquẽs cũ eadẽ muliere teneať ex una,uel multiplici fornicatiõe? nã p̃seuerãtia aggrauat,ut hic patet,& dicit alibi tex. ꝙ tãto sĩ grauiora pctã,q̃to diuti' infelicẽ animã detinẽt alligatã,ut in c.cũ in ecclesiæ,& in c.nõ satis,de simo.& in c.fi. de consue. Itẽ cõsiderãť alia,de qb.hic in tex.† In §.clericos,no.clericũ deponẽdũ nõ solum ex homicidio facto cõmisso , sed ẽt ex solo cõsilio ad homicidiũ cõmittẽdũ impẽso.Itẽ si clericus exhibet p̃ntiam suam ad homicidiũ cõmittẽdũ nõ efficitur irregularis.si ergo clericus una cũ aliis uadit ad impugnãdũ aliquẽ efficiť ipse irrel̃aris,licet homicidiũ ꝑ alios fuerit ꝑpetratũ,& licet ipse nõ apposuerit manũ,de quo uide bonũ dictũ Inn.in c.pe.ĩ.e.ubi dicã.Itẽ no. ꝙ deposit' nõ p̃t in ec
11 clesia separatim cãtare.uide qd̃ no.Inn.in c.fi.de exces.p̃la.
c † In gl.in uer.cõsiliũ.[c] no.gl. q̃ magistra est ĩ sua mã , & ad hãc mãm adde gl.no.Inn.ĩ.e.in c.ad audientiã.& ĩ c. pe.ĩ. eo.& dicit hic Io.An.ꝙ assessores fori ciuilis multũ utunť hac gl.inducẽtes eã ad intell̃m statutorũ puniẽtiũ homicidas,ut uerificẽť ẽt in p̃cipiẽtib.fieri homicidiũ,ꝓ hoc, le.si qs id qd̃,ff.de iuris.om.iud.& c.si qs suadẽte.17.q.4.iũcto. c.mulieres,de sen.exc.uide no.ꝑ Bar.ĩ l.aut q al̃r.§.hęc uerba,ff.qd' ui aut clã,& ĩ l.hęc uerba,ff.de adul.& in l.nõ solũ ff.de iniur.& dicit Io.An. hoc ꝓcedere,nisi statutũ aliquid exprimat ꝑ qd̃ uideať reqrere homicidiũ reale,ut si dicit,si qs homicidiũ manu cõmiserit,uel ense,uel q̃d sil̃e statutũ cõp̃hẽdit mãdãtẽ,all.in c.in nr̃a,de iureiu.quasi uelit dicere,ꝙ statuta sint stricti iuris. uñ dẽt intelligi in ꝓprio casu & est notabile dictũ, si est uerum. sed ad p̃ns dubito ꝑ ca. si q̃d,p̃al.ubi dr̃,si qs manus iniecerit,&c.& sic exigit iniectio nẽ realẽ,& tñ in pęna cõp̃hẽdiť mãdãs,ut in c.mulieres,de sen.exc.sed de materia uide lati' in locis p̃all.& aliqd in d. c.mulieres,tene tñ mẽti dictũ.Io. An.† In ea.gl. ibi. *& cum tali numquam dispensatur*.ista gl.sentit, ꝙ cũ homicida uolũtario nõ p̃t dispẽsari,ẽt ꝑ papã,& ꝓ ea facit,qa irregularitas causata ex homicidio uĩ de iure diuino.iuxta illud dominicũ.Nõ ędificabis mihi tẽplũ,qa uir sanguinis es tu, ut in gl.ista hr̃,& de conse.di.1.in prin. sed papa nõ dispẽsat ꝯ legẽ diuinã.25.q.1.c.sunt qdã.Sed Host.hic.& cõiter doct.
d tenent oppositũ, [d] dicẽtes qd' iura dicẽtia, ꝙ cũ homicida nõ dispẽsať,dẽt referri ad difficultatẽ, qa de facili nõ dispẽsať cũ talib.imo cũ magna difficultate:tñ papa dispẽsare,p̃t si uult.quia uĩ sibi ꝑmissum a lege diuina,ut in ca.ꝓposuit, de cõces.p̃b.Item in ueteri testõ reperiť dispẽsatum cũ Phinees nepote Aarõ,q cõmisit duplex homicidiũ,tñ postea si bi ꝑmissum fuit administrare diuina . Itẽ Paulus apostolus homicida fuit,& tñ postea ministrauit,& assumptus fuit in apl̃atũ. uñ p̃sumendum est deũ uoluisse , ut ẽt uicarius suus possit ex cã dispẽsare,facit qd' no.Inn.de uoto,in c. qd̃ sup
13 his,& hoc no.† In eadẽ gl.ibi. *de misericordia toleratur*. dic de mĩa.i.dispẽsatiõe,qa reqriť dispẽsatio,& placet hoc dictũ gl.Hos.tñ refert quosdã tenere,ꝙ post peractam pnĩam poterit iste susceptis ministrare.sed ad maiores ordines nõ ꝓmoueť sine dispẽsatiõe,ut in c.statutũ,alle.in glo.uarietas ergo opi.surgit ex intellectu illius c.opi.tñ gl.est tutior,ut
14 exigať dispẽsatio † In e.gl.in fi.licet em̃ inter antiquos olĩ essent disceptationes,qñ homicidiũ esset cõmissum ex necessitate ineuitabili,ut quia nõ ualebat cleric' aliter euitare mortẽ,hodie determinatũ est in cle.unica eo.ti.ubi dr̃ , qd' talis nullã irregularitatẽ incurrit.posset ergo talis clericus ĩmediate post occisionẽ ministrare.& licet gl.ponat exemplũ nimis strictè de clerico tenẽte gladiũ in manu ad defendẽdum se a pagano irruente in eũ,tñ dic magis latè , ꝙ siue Christian',siue Sarracenus aggrediať clericũ,& clericus nõ ualet aliter euitare mortẽ,nisi suũ aggressorẽ interficiat,occidẽdo nullã irregularitatẽ incurrit,ut in d.clem.unica,secus,ubi clericus aliũ interficit pro defensione proximi . Nã tunc irregularitatẽ incurirt quia hoc ꝑmittiť clerico pro euitanda morte propria,non aũt pro salute alterius. Idem dicendum,ubi pro rebus saluandis commisit.efficitur enim irregularis,ut in c.suscepimus,ĩ. c. Idem ubi necessitas non fuit

SEB. SAPI.
a Qd' p̃stãs,uide qñ teneať opẽ p̃stans ꝑ Bar.ĩ l. si qs i ri xa,ff.de sica.Alex. ĩ l.is q opẽ, ĩ apo. de fur.latè Ang.d̃ Are. & August.Arimi.in tract.maleficiorũ in uer. dicto malefici o sp astitit,& latè Bar. uero ĩ cõsi.1.in c. scio magnifice ,& in cõsi.2.inci. sup casu homicidii.
b Socius.adde,an nõ obuiãs delicto teneať,ut facis Lud. Rom.consi.317.
SEB. SAP.
c Cõsiliũ . Qñ qs ex cõsili.teneať, uide Ang.Are.& Augu. Arimi.ĩ tr.malefició.ĩ uerbo, Sem pronũ mãdatorẽ . Barth.uero.in cõs. 27.inci. requisit', col.pe.Ale. in cõs. 196.inci. circa primũ,col.1.in 2.uol. latè Fel.& Deci.in c.1.de off. del.post Abb.ibi.
ZACHARI.
d Teneť oppositũ.tu tene istã opi. ꝓ cõ stãti , q̃ iste tenuit ĩ c.clerici.el.1.col. 2.uer.sed circa hoc s̃.de ui.& ho. cler. Fel.in c.fi.colũ. 2. uer.extra mãm,de ma.& obe. & pleni' in c.ad audientiã,col.1.uersi. sed aduerte.ĩ.eo.tit.
e Irregularitatẽ incurrit.uide gl. 23. q.ulti. in summa . And. Barb.

fuit ineuitabilis,ut qa poterat se aliter,liberare, q̃ occidẽdo,& idẽ puto, si poterat fugere,licet possit,adeo, ꝙ si ĩter fecit agressorẽ,nõ teneť,ut no.Bar.in l.1.C.uñ ui,& in l.fu
a rẽ,ff.de sica.tñ secus,uĩ in clerico,qa poti' dẽt pati iniuriã, q̃ irrogať ex fuga, [a] q̃ ita exardescat in ꝓximũ, ut in p̃alle. c.suscepimus,& facit illud cõsiliũ dñicũ. Si qs ꝑcusserit te in una maxilla,p̃be ei & alterã,illud tñ nõ est de necessitate,sed de cõsilio,de quo.23.q.1.c.paratus,& ibi bo. gl.ĩ summa.Extra gl.ꝑ intellectu.§.*illi autem*,q̃ro, q dicunť uenisse aĩo occidẽdi citra manuũ iniectionẽ?nã uideť hoc cõtinere quãdã repugnãtiã.Sol.põt litera intelligi dupl̃r.primò,ꝙ uenerãt ad occidendũ unà cũ aliis,nõ tñ habebãt isti aĩum aponẽdi manũ ad occisionẽ,sed circũeũdi locũ,ut ille nõ effugeret.Scd̃o modo põt intelligi,ꝙ habuerint aĩum occidẽdi,sed postea nõ apposuerũt manũ ad occisionẽ,qa,dum ĩpsi obseruarẽt illũ ad capiendũ,fuit occisus ab aliis. Scd̃ò q̃rõ in §.*hi quoque*, quõ illi erãt ignari huius machinatiõis, ex quo sciebant illos esse sicarios,& homicidas .Sol.duplex qd̃ uiderũt illos armatos,& uenire aĩo occidẽdi, sd̃ nescie bãt quẽ.uñ erãt ignari illi' machinatiõis , sciebãt tñ eos sicarios mõ p̃dicto,& hoc nõ obstãte custodierũt sarcinas illorũ,& uestes,& alia necessaria ad homicidiũ cõmittẽdũ,q̃ secũ deferebãt isti occisores,& placet Io.An.Scd̃o p̃t intelligi,ꝙ erãt ignari illius machinationis,qa nõ p̃stiterũt eis cõsiliũ in morte: sciebãt tñ eos ire ad ĩterficiẽdũ sanctũ uirũ , & hoc placet Host.sed nõ est uis qs intellect' teneať. Nam ẽm primũ intell̃m ĩponiť minor pnĩa : ẽm uerò ẽm maior . 1
† Vlti.q̃ro in §. eos. nũq̃d occupãs bona alicuius teneať ad restõnẽ de occupatiõe simul facta [b] ꝑ alios.Circa qd' multũ instat hic Inn.ponẽdo magnã gl.q̃ multũ solet allegari , & uersať ut plurimũ in foro pnĩali,& pone exẽplum magis clarũ,& quotidianũ . aliq simul cõcurrũt ad spoliandũ aliquẽ,uel ad supponẽdũ castrũ,uel ciuitatẽ spoliis, uel ad faciẽdũ uastũ,ut fit q̃nq; tꝑe guerræ,nuq̃d un' teneať de facto alteri'.& cõcludit Inn. ꝙ si unus nõ fuit in culpa in subtractiõe facta ꝑ aliũ,nõ teneť nisi de ꝓpria spoliatione.q libet ergo teneť de facto suo.Si uero fuit in culpa in facto alteri' & tũc aduertẽdũ ad qualitatẽ culpę.nã si dedit cõsilium, ut spoliũ faceret,tũc teneť actiõe de dolo. uñ licet interdictũ uñ ui,aut ui bo.rap. nõ cõpetat ꝯ consilium dantem , ut in c.cũ ad sedẽ,de rest.spo.tñ in defectum principalis,ut qa nõ reperiť,uel qa nõ est soluẽdo,uel ex alia iusta cã nõ uult passus dãnũ agere ꝯ cũ,puta q a est terribilis p̃sona,tũc p̃t agere in iudicio actione de dolo ꝯ eũ,q cõsiliũ dedit, ar.in l. 1. ff.de dolo.In foro aĩę teneť oĩno iste ad restitutionẽ,& satisfaciẽdũ integrè dãnũ passo.qa & ipse fuit in culpa dando cõsiliũ,& ꝓcedit ẽm Inn.siue reperiať principalis,siue non. Itẽ siue iusta cã,siue iniusta nolit agere ꝯ principalem.Item ex his hẽs differentiam inter forum contentiosum , & forũ pęnitentiale.Nam in contentioso tunc agitur contra consilium dãtẽ,qñ nõ p̃t agi ꝯ principalem, facit. ff. de eo , per quem.fa.erit.l.ex hoc edicto.in foro pnĩæ teneť indistinctè, qd' bñ no.Et p̃t esse diuersitatis rõ:qa in foro animę nõ curam' de stricto mõ intentandi actionem : sed attendiť ip̃m factũ purũ.uñ, ex quo ipse dedit cãm dãni teneť ad emendã dãni,qd' no.quia quotidianũ,& practicabile. Caueãt ergo isti cõsiliarii dñorũ.nã teneť ad restõnẽ malè ablatorum ꝑ ipsos dños,& hoc uerũ ẽm Inn.nisi aliq̃d ad eum ꝑuenisset, qa tũc teneť illico restituere.secus dicẽdum est, e cõuerso . nã si liberať p̃stãs cõsiliũ,nõ intelligiť liberatus principalis ꝑ rl̃am gñalem accessoriũ sequi cõuenit naturã sui principalis,de reg.inr.li.6.Si uerò nõ dedit cõsiliũ ad rapinã com mittẽdã,imò eã dissuasit,sed associauit raptorẽ, ne lędereť ab alio,tũc aut principalis fuit capt' in rapina,& sic nihil ab 3 latũ est,& nõ teneť iste,q associauit,aut aliqua inde asporta uit,& tũc si alius iuisset,& asportasset sine societate isti',nõ teneť iste ad restitutionẽ.Et sic no.dr̃iam inter p̃stãtẽ con siliũ,& auxiliũ.nã p̃stãs cõsiliũ teneť ẽt in totũ.p̃stans auxiliũ tenetur tantum ad id,super quo auxiliũ p̃stitit,& quaten' auxiliũ ꝓfuit.Rõ diuersitatis est,qa cõsiliũ uagať ad totã rapinã,& ideo cõsulẽs tenetur in totũ,sed auxiliũ restringitur ad id,super quo prę stitum fuit,quod bene no.& quędã alia, quæ prosequiť Inn.hic , uide ꝑ teipsum.

SVMMARIVM.

1 *Homicida est ille sacerdos,qui dũ uult percutere causa disciplinæ,adeo modum excessit, ꝙ ex uerberibus ille mortuus est.*
2 *Clericus deponitur non solum per homicidium uolũtarium,sed casuale,dũmodo culpa sua præstiterit.*
3 *Vulneratus,si moriatur post aliquos dies, an præsumatur mortuus ex præcedenti uulnere?*
4 *Homicidium,& aliud delictum,uel damnum datũ, si fuerint commissa sine dolo,non sunt punibilia in foro pœnitentiæ.*
5 *Medicus si promisit aliquem sanare ab infirmitate sua,qui sanatus post aliquos dies reincidit in infirmitatem,an dicatur sanatus , uel non ad hoc,ut possit petere pretium sibi promissum?*

CAP. VII.

PResbyterum. † A sacerdotio deponiť ꝑcutiẽs cã disciplinę, si modũ excedat , & mors inde sequať.Vel gñalius & sic. Homicidiũ casuale imputať ei,q dabat operã rei licitę,etnõ adhibuit diligẽtiã,quã debuit.Casus lit. Quidã presbyter cã disciplinæ ꝑcussit quẽdã puerũ in capite,q post paucos dies mortuus est. q̃riť, quid est agẽdũ de ipso.Resp.papa, ꝙ ab oĩ ministerio altaris dẽt ꝑpetuo remoueri,& ab officio sacerdotali deponi , si percussione ipsius interiit , uel aliã infirmitatẽ incurrit,uñ mortuus est. Ber. Nota pri-
mo argu.quod magister,uel doctor licitè instat circa correctionẽ scholarium , dũmõ modũ nõ excedat,ad hoc ca.1. &
2 c.cum uolũtate,de sen.excom.† Nota.2. clericũ deponẽdũ nõ solũ ꝑꝑ homicidiũ uoluntariũ,sed ẽt casuale, [c] si culpa præcessit homicidiũ . Vltimo no.irregularẽ coercendum ab omni altaris ministerio.nõ solũ ergo deponitur a sacerdotali officio , sed ab omni officio cuiuscunque ordinis potest tamen ꝑ episcopum dispensari in minoribus , ut in capit. ad audientiam, in fi. infrà eodem.sed in sacris solus pap.dispensat , ut ĩ.cap it.proximo.Sed quæro, an hoc sit uerum indistinctè.Sol.dicunt quidam , quod si homicidium fuit commissum post baptismum, tunc causatur irregularitas,ut hic secus,si ante baptismum, quia in baptismo tollitur nedum peccatum,sed etiam sequela peccati.26.distinctio.capit.deinde,ubi de hoc,& dic,ut not.in capit. gau demus,de diuor.† Sed circa text. quęritur in eo,quòd ponderat,quòd post paucos dies expirauit, quid si post plurimos dies.Gof.ꝙ idẽ,sed cũ post paucos dies , tũc est magis p̃sumendũ , ꝙ ex p̃cedenti

a Ex fuga.No.ꝙ clericus teneť fugere sed uide.d.Abb.in c.2.de ui.& ho.cl. ubi distinguit , ꝙ dẽt fugere ut non occidat, sed bñ p̃t uerberare . Andr. Barb.
b Simul facta . adde uidendum. Alexã. consi.102.lib.1.
ZACHAR.
c Sed ẽt casuale.ego nõ puto istud indistinctè uerum, nisi fortè intelligam' hoc dictũ de depositiõe uerbali ꝑ ea q̃ no.in c. clerico, 1.dis.& c.seq. & ꝑ Gemi.di.90.c.1.§. si uero.& cap. studeat.1. dist. & per Bal.in l.cũ fratrẽ, C.ad Sylle.

pcussiõe, [a] qđ no.& ꝑ hoc facit tex.in c. seq.ubi deceſſit pⁿ dies octo, & attribuit uulneri ꝓcedẽti:& idẽ dicẽdũ eſt de longiori tpe,dũmõ ꝓſtaret uel re ipſa,uł me dicorũ iudicio mortẽ cõtigiſſe ex ꝓcedẽti uulnere:ſed in dubio,ubi uł cõualuiſſe quo ad pẽnã ꝛponẽdã potius iudicandũ qđ nõ deceſſit ex illo uulnere: ſecus ſi pⁿ [b] paucos dies, [b] de quo tex.cũ gl.in c.2. de cle.pcuſ.& l.diſt.c.ſi qua femina.ꝑ gl. & Bar.in l.ſi rixa,ff.ad l.Cor.de ſica. aliqd tangam in dicto.capitu.2.† In glo.1.ibi: *quia iſte quantum ad gratiam.* No.gl.q ĩ foro aĩæ ñ punit qs de homicidio,licet culpa ꝓceſſerit homicidiũ,ex quo defuit uolũtas ĩ cõmittẽdo homicidiũ; ꝑ hoc facit notabile dictũ Inn.in c.ꝓcedenti, ubi dicit,ꝙ ſi dãnũ eſt datũ alicui ex negligẽtia alicuius,puta qa nõ bñ coopuit ignẽ qa tũc licet in foro cõtẽtioſo ꝑp culpam ꝓcedẽtẽ teneaꝫ ad refectionẽ dãni, ut in l.ſi ꝙus ſeruũ.§.itẽ ſi arbuſtũ,ff.ad l.Aq. tñ in foro aĩæ nõ iniũgeit [c] ſibi dãni ſatisfactio:ſed tm̃ puniet de negligẽtia:qa nõ habuit aĩum dãnificãdi,facit.15.q.1.cap. inebriauerũt,& 34.qõ.1.i c.i lectũ,& hoc uerũ ſm eũ,niſi lata fuit culpa,uel habuiſſet a prin.animũ nocẽdi. [d] tũc.n.teneť,licet nõ habuiſſet ita animũ dãnificãdi, ꝑp ut poſtea cõtigit,& ſic ꝑt litari iſta gl & illud.c.ſi qs nõ irat⁹,in ea allegatũ.In gl. fi.ibi: *qui cauſam cauſæ præſtiterit.* No. gl. & uide qđ no.in c.ſicut,de teſti.& in rꝛa imputari,de reg.iur.li.6.& in c.1. de cuſto.Eucha.In eadẽ gl.ibi: *in l.ultima.* facit illa lex in ꝛriũ: qa equus cuiuſdã muliõis olfecit mulã.mula aũt mota ꝓcuſſit mulionẽ,dr̃ ibi,ꝙ mulio ꝑt agere ad damnũ ꝛ dm̃n mulæ licet equ⁹ ſuus ꝑſtaret cãm cãæ,nõ tm̃ attribuit equo,ſed cãę proximæ,ſ.ipſi mulæ.Sed gl.rñdet,ꝙ ibi mula fuit mota ꝛ näm.nult dicere gl. ꝙ equus nõ ꝑſtitit cãm, ꝙ mula dẽret moueri ad pcutiẽdũ.uñ ex ſe, & ꝛ näm mota fuit, qa nał̃ nõ debat moueri. Secus aũt, qñ nał̃ aliqd ꝓcedit ex cã ꝓcedẽte,qa quicqd poſtea ꝓuenit,attribuit primę cauſę, de quo dic,ut in iurib.ſuperi⁹ alleg. ad q̃ remiſi Et in fi.gl.no.bñ caudã gl. qa reciduatio attribuit primo morbo . uñ ñ uł liberatus,ꝙ uiſus eſt cõualeſcere,ſi poſtea reincidat.† Et facit ad illã qõnẽ, medic⁹ [e] ꝓmiſit liberare aliquẽ ab aliqua ęgritudine,ęgrotãs uiſus eſt conualeſcere, ſed poſtea recidiuauit ,nũqd dr̃ eũ liberaſſe, ut ꝓcipiat mercedẽ ꝓmiſſam?Iſte tex.facit ꝙ nõ;facit ẽt.c.ad audiẽtiã,ꝛ.eod ſed in ꝛrium facit . qa nõ ꝑt qs ſanus longo tpe exiſtere.ſatis enim eſt eum ſemel liberaſſe.ſatis in hoc puto attẽdẽdũ iudiciũ medicorũ.nã credẽdũ eſt peritis ĩ arte ſua de cõſan.& affi.c.1.ď ꝓſcri.c.quia *indicãte*.& qđ no.Bar.in ꝓę.fforũ, & in d.l.ſi ĩ rixa.uñ quo ad gl.dicit Io.And.ꝙ ſi cõſtat aliũde uenille recidiuationẽ,ſeu ꝓceſſiſſe ex corruptione humorũ,tũc nõ teneť iſte ſacerdos.,ꝓcedit ergo,qñ reciduatio ꝓceſſit ĩmediatè ex illa infirmitate,& ſic ꝑt dici in ſolone qõnis ꝓpoſitę.ñ.n.dr̃ receſſiſſe, q ñ ſtetit.11.q.3.c.certũ,de pę.di.1.c.diuortiũ,& c.1.de iud.

SEB. SAP. Percuſsione. Qũo hoc ꝓcedat, uide latè Sal.ĩ l.1.C.de emenda. ſeruo, & Bal.in c.1.colũ. 3. uer.6.qro, quibus mo.feu.amit. & in l.ſi ab hoſtib. §. ſi uir,ff.ſolu.mat.

b Paucos dies. adde Pet.de Anch. cõſi. 285.Cõpo.cõſ.28.

c Nõ iniungeť.adde Lu.Ro.ſingu.ſuis. fo.6.

d SEB. SAPI. Animum nocẽdi. an ille,ꝙ eſt i lata culpa,teneaꝫ in foro cõſciẽtiæ, uide And.Sicu.ĩ c.Raynaldus,col.114 de teſta.uer.itẽ inquã tũ.do.aob.Deci.in c.1.in 2.lect.col.5. uer.5. adde de conſti.Corſe.in ſingu. ſuis,in uerbo,forũ cõſciẽtię.Fel.in c. ꝓcedẽti,in fi.

e Medicus. Vtrũ medicus,ꝙ ꝓmiſit curare infirmũ ꝑ certo ſalario teneatur eũdẽ reincidẽtẽ curare, uide de iſta.q.Io.An. in regul.q̃ cõtra ius de reg.iu.in Merc. & gl.& Bar.ĩ l. Martius,ff. loc. & plenißl.Spe.de ſala.§. 1.circa princi. De hoc ẽt uide Fr. de Imo.in l.& iõ hæſitatur, ff. de uerb. obli.ubi in hac q. ſequitur dicta per Barto.in d.l.Martius.Bellen.

SVMMARIVM.

Homicidium caſuale imputatur ei qui dedit cauſam reiillicitæ,uel licitæ,dum modò diligentiam non adhibuerit.
Homicida caſualis non diſpenſatur niſi per papam, ſi culpa præceſſerit cãm, intellige in ſacris ordinib.ſecus in minorib.4.
Ludus an ſit prohibitus clericis cum laicis.

CAP. VIII.

Ontinebatur. † Homicidiũ caſuale imputať ei, q dedit opã rei illicitę,uel ẽt licitę ſm aliũ intellectũ, ſi ñ adhibuit oẽm diligẽtiã,quam debuit.Cõis diuiſio.Secunda,ibi,*ideoque*.Caſus lit.Cũ quidã diaconus & alii quidam clerici a uineis ſuis opere completo redirent cã leuiãdi laboris ſcrutati ſunt quendã ludũ uiatorũ proiiciẽdo baculos ſuos indirectũ,ut alter alteri⁹ ſuſtæm feriret, cuius ludi cõditio talis eſt,ut ille,q ꝓcutit baculũ alterius,quaſi uictor ꝑ equo utiť alio:ſed clerici equitãdi lnĩa nõ utẽtes ſola iactatiõe cõtẽti erãt.Quidã laicus ſuperuenit,& ꝓcuſſit baculũ diaconi ꝓdicti:ipſe ſtatim indiſcretè dorſum ipſius diaconi inſiliit,& a ſalce ipſius diaconi,quã ad cingulũ,hẽbat,mortale uulnus accepit, de quo intra octo dies expirauit:poſt hoc diaconus cũ literis archiepi ſui negotiũ continẽtib.ad papam acceſſit.uñ mãdat papa eidẽ archiepo,qua tenus,ſi res ita ſe habuit,eũdẽ diaconũ ſine lnĩa Romani põtificis ad ſuperiore ordinẽ nõ aſcendere,nec in offo diaconatus miniſtrare ꝓmittat in ſubdiaconatus uerò officio miniſtrare diſpẽſatiuè patiať.Ber.No.1.ar.prò & ꝛ, an lud⁹ ſit clericis ꝓmiſſus ad alleuiãdos labores,de quo.j.cũ gl.Not. 2.ꝙ ludus eſt alleuiatio laboris iuxta illud.Interpone tuis, &c.† No.3.ꝙ cũ homicida ẽt caſuali ſolus papa diſpẽſat in ſacris ordinib ſi culpa ꝓceſſit caſum.In gl.1. ĩ fi. Ex hac glo. colligiť unus intellectus ad tex.ꝙ iõ iſtud homicidiũ caſuale imputať diacono,qa dabat operã rei illicitę,qa ludus ñ cõgruebat clericis.Hoſt.dicit qđ talis ludus bñ eſt clericis ꝓmiſſus,ſed ñ ludi cõditio,ut hr̃et licẽtiã ꝙitãdi.Ex hoc colligit alius intellectus.Tertiò põt dici, ut in gl.ſeq.ꝙ ludus erat illicitus ꝑp cõmixtionẽ laici,qa clerici nõ dẽnt ludere cũ laicis.Et no.bñ hũc intellectũ,cauẽdũ ergo eſt clericis a tali cõmixtione.nã caſus inde ꝓueniẽs imputať eis. Alius intellectus eſt,ꝙ ludus eſt ꝓmiſſus,& ẽt ludi cõditio. Sed clericus ille erat in culpa in nõ reddẽdo ſe aptũ in cõditione ludi. debuit.n.deponere falcẽ.Sed q̃ro,qđ ſi ſubdiaconus expreſsè ꝓhibuiſſet equitãdi licentiã? uł qđ nõ incidit in irregularitatẽ.Cõtrariũ ſentit Hoſt.ꝙ ꝑp ludũ debebat cogitare hoc euenire poſſe:ſed de hoc dubitarẽ ex poſt facto:ſed potius uł cõſulendũ in fauorẽ clerici.In gl.fi.in fi tene primã ſolutionem.nã c.ſequẽs ꝓcedit de iure cõmuni ut ibi dicã ſup glo.fi.Et no.glo.quod pluries repetit ludum alias clericis licitũ effici illicitũ ꝑp cõmixtionẽ laicorum † Sed q̃ro cx̃ gl.qa ꝑp hic dicit, qđ diſpẽſatiuè poterit iſte archiepus pati hũc archidiaconũ miniſtrare in archidiaconatus offõ,nũqd hoc caſu archiepus diſpẽſet iure ſuo?cõiter tenent quod nõ:ſed diſpẽſat ut cõmiſſarius⁹ papę, qa in ſacris ordinib.ſolus papa diſpẽſat ẽt cũ homicida caſuali, ſed in minorib.diſpẽſat epus iure ſuo,ut in c.ad audiẽtiã ĩ. eo. Et no.ex hoc & ex illo.c.ꝙ licet cũ homicida uolũtario nõ diſpẽſet,ut ſaltẽ ñ de facili ut in c.miror.5 o.diſt.tñ cũ homida caſuali ſolet diſpẽſari,ut hic,& in c.ad audiẽtiã,ꝑalleg.

SVMMARIVM.

Homicidium caſuale non imputatur ei,qui non fuit in culpa.
Ludus ſolatioſus non eſt clerico interdictus.
Clericus licitè põt portare cultellũ aptũ ad incidendũ panẽ,& non aliter.

Irregularitatem non incurrit clericus, ſi commiſit homicidium caſuale ſine ſua culpa.
Libere dicimur aliquid poſſe facere, quando non indigemus alterius auxilio.

CAP. IX.

Ator †Homicidiũ caſuale nõ ĩputať ei, q nõ fuit in culpa.h.d ſcđa, ibi:*ideoque*. Caſus lit.Quidã clericus⁹.P.noie cũ quadã die cũ quo dã clerico luderet,cõtigit,ꝙ ille clericus proiecit iſtũ.P.ad terrã cuius.P.cultellⁿ,quẽ ad latⁿ habebat,incidit in illũ clericum proiicientem, & occubuit uulneratus,unde ille.P.accesſit ad papã exponẽs ſibi caſum,mãdat papa diœceſa,quatenus, ſi eſt ita,& alia iuſta cauſa non impediat,ꝑmittat.P.ad ſacros ordines liberè promoueri.Ber. † No.1. d ibi:*cum quodam clerico luderet*,ꝙ lud⁹ ſolatioſus [a] nõ eſt clerico interdict⁹,nã ſi eẽt ꝓhibit⁹, ĩputareť ipſi clerico homicidiũ,cum dediſſet operã rei illicitè,ut d.c.ꝓx & intelligit Inn.de ludo ſchacorũ,ꝙ nõ ẽ clericis ꝓhibit⁹, uel alio leui. Idẽ no.gl.iuris ciuilis in auť.interdicim⁹, C.de epi.& cle.li cet Cy.aliud ſenſerit,ſed primũ ueri⁹,ar. hic & in c.clerici. 2.de ui.& ho.cle. iſte tñ intellectus licet ſit ueⁿ ĩ ſe,ñ tñ uł cõgruere lr̃ę,q̃ dicit,ꝙ ex ludo cõtigit, ꝙ ille proiecit eum ad terrã. nã proſtratio nõ cõtigit ex ludo ſchacorũ.uñ põt intelligi, ꝙ ſic ſolatioſè ludebãt ad brachia, ſed tũc põt intelligi,ꝙ ille lud⁹ nõ fuit deliberat⁹, alias fuiſſet ĩputãdum clerico non remouenti à ſe cultellũ, ſed forte ali⁹ influit in eũ ludẽdo,& proiecit eũ ad terrã, & ſic in nulla culpa repe rit proſtrat⁹.† No.2. ꝙ licite clericⁿ defert cultellũ,alias eñ fuiſſet ei imputãdũ hoc homicidiũ,qa fuiſſet in culpa defe rẽdo cultellũ [b],ſed dẽt intelligi de cultello apto ad inciden dũ panẽ,& no.hoc;qa poteſt quotidie accidere, ſecⁿ dic de alio gladio, ut in c.clerici,de ui.& ho.cle.Vltimò no.ꝙ dixi in ſummario , ꝙ ẽt clerico nõ ĩputať homicidiũ caſuale, qñ nõ reperiť in aliqua culpa.†In gl.ſi.in fi.tene primum in tellectũ, ꝙ de iure cõi iſte ꝓmouet, qa nullã irregularitatẽ incurrit,ex quo nõ fuit in aliqua culpa,ut notatũ fuit.ſ.c.,ꝑ xi.in gl.ſi.& pro hoc,qđ hic nõ exigit diſpenſatio, facit lr̃a, ibi,*libere permittas,&c.* nã non libere ,ꝓmoueretur,ſi egeret [c] diſpenſatione,ad hæc, ꝙ de uerbo,libere [c],no.ĩ c.licet epus, de ꝓbẽ.li.6.itẽ pa.hic ſe refert ad factũ,ibi;*ſi res ita ſe habet, &c.*& ſic de iure ꝓmouet,& nõ ex diſpenſatione,quod no.

SVMMARIVM.

1 *Clericis non eſt licitum aliquem occidere pro defenſione rerum ſuarum,ſed ſe aliter defendere citra mortem ſic.3.*
2 *Homicida dicitur non ſolum ille,qui interfecit,ſed ille, qui ligauit hominem, ut facilius interficeretur.*
4 *Clericus dẽt potius fugere,quã alium interficere,ſi fugiendo poteſt illũ euadere.*
5 *Abbas poteſt monachum ſuum punire,& contra ipſum inquirere.*

CAP. X.

Vſcepimus. Is,ex cuius opera illicita ſequit homicidiũ, irregularis efficit uel ſic.Homicidiũ ĩputať ei,q fuit in culpa. Cõis diuiſio ſcđa,ibi;*uerum*.Caſus liter. Duo monachi erãt in cuſtodia cuiuſdã domⁿ de mãdato abbatis, & dũ in cuſtodia eẽnt,qdã latrones de nocte ingrediẽtes ad eos cœperũt eos in ꝑſonis affligere,& ueſtimẽtis ẽt denudare,monachi iſti reſumptis uiribⁿ ligauerũt illos, & retinere uoluerũt, quouſq; capꝛo nũtiarẽt dũ unus illorũ ad notitiã abbatis rẽ ꝓferret,dimittẽs illos in cuſtodia fratris ſui , & latrones illi ſe ſoluere niterenť,frater ille timẽs,ne occideret ab illis,illos occidit.Iſte,q rẽ ad notitiã abbatis deferebat,dubitãs,an factũ illud ſibi ĩputareť, ad dm̃n papã cũ lr̃is abbatis ſui accesſit.uñ ſcribit papa ipſi abbati dicẽs,ꝙ potiⁿ expediebat relinquere tunicã,& pallũ,& rerũ ſuſtinere iacturã q̃ ꝑ rebus cõſeruãdis uilibⁿ & trãſitoriis tã acriter ĩ alios exardeſcere.uñ iſte abſtineat a miniſterio altaris, & ut. rq; illorum ad arbitrium abbatis ſtudeat peccatũ ſuũ expiare, qa cõſtat eos ex ſtudio utriuſque elle interemptos. B.Not. 1.ꝙ fur & latro capiunť æquiuoce,& ſunt ſinonima,nã iſti, q accelſerũt ad furãdũ de nocte, in principio nuncupantur latrones, & poſtea ipſi iidẽ appellantur fures nã illa differẽtia, q̃ aſsignãt doct. [a] ſ̃.eo.ĩ c.2.nõ ẽ ꝑpetuo uera,ut hic patet, cõcor.ſ̃.e.c.ſi ꝑſodiẽs, ut ibi dixi.Secundò no.ibi;*ueſtimentis propriis*,ꝙ largo modo ꝓt frater appellare ueſtes ,ꝑprias eas, ꝙbus induiť; appellanť ,ꝑprię ad differẽtiã aliarũ rerũ monaſterii, ꝙbus non ita utiť,ſicut iſtis ueſtib.,de quo uide ꝙ no. gl.in c.nolo, & in c. non dicatis. 12.q.1. †Not. 3. caſum aptiſsimũ & notabilẽ,ꝙ ꝑp rebⁿ d cõſeruãdis nõ licet clerico occidere latronẽ, licet aliter res cõſeruari ñ poſſent,imo potiⁿ dẽt ſuſtinere omnem iacturã rerũ, & nullibi ita bene ꝑbat,ut hic,tñ ipſas res ñ ,ꝓhibẽt defendere, ut ĩ c.oli.1.de reſt.ſpo.& dic, ut ibi dico ſup [b] gl.†Itẽ.4. no. ꝙ ita teneť de homicidio ille,q interfecit, ſicut ille q ligauit,pro hoc tex.ĩ l.itẽ Mela.§.ſi aliⁿ,ff.ad l.Aq.l. vbi teneť de dãno ille,q tenuit,ſicut ille, q ꝓcuſsit,qđ probat hęc lr̃a in fine iũcta gl.ubi dicit,qđ utriuſq; opera illi fuerũt interempti,& tñ tñ unⁿ ꝑſtitit operã in ligãdo.†In gl.1.ſi.ex hac gl.collige duplicẽ ĩtellectũ ad lr̃am primũ ꝙ iõ ĩputatur homicidiũ ſequens,licet defenſionis cã factũ ſit,qa ꝓceſsit culpa ĩ ligãdo. nã, ex quo iſti habebãt res ſuas ſaluas,ñ debebãt ligare, ſed eos exꝫ monaſteriũ mittere.Scđus ĩtellect⁹ ẽ,qđ iſti ĩterfecerũt ꝑp rebⁿ ſaluãdis,ꝙ ñ ẽ licitũ clerico,nec ob.c.2.ſ̃.e.qa defendẽdo ſe & ſua fecutũ ẽ homicidiũ;ſecⁿ ſi ꝑ defenſione rerũ tãtũ,nec obſt.huic intellectui c.dilecto,de [e] ſen.exc.li.6. qa ſm Hoſt.licet clerico ꝑ rebⁿ ſaluãdis ĩuocare brachiũ ſeculare,& ciⁿ auxiliũ,ita loqť ille text.ſed ñ dẽt in ꝓpria ꝑſona arma mouere, ut hic,& ita trãſeũt cõiter doct. ſđ certè iſte ĩtellect⁹ nimis reſtringit illã lr̃am,ꝛriũ ſenſit ibi gl.ſi.& gl.q̃ ẽ ĩ verbo, bonis. iõ cõclude, qđ ꝑ dẽfenſione rerũ licitũ ẽ clericis manⁿ iniicere & defendere cũ baculo,& gladio,ñ dẽnt tñ ꝓcedere ad ſęua, & ad occiſionẽ,& hoc uoluit iſta lr̃a,ibi, *tam acriter in illos exardeſcere,&c.* ñ ergo ,ꝓhibeť licita & moderata defenſio, & ſic uł intelligere Inn.ĩ c. ſi uerò, el.1.de ſen.exc. ꝙ no.An aũt laico licitũ ſit ĩdiſtinctè occidere ꝑ ſaluãdis rebⁿ, dixi ĩ.c.2.ſ̃.eod. dic,ut ibi.†Tertia lect. colligiť ex gl. q̃ ẽ [d] in uerbo,*interimeretur*,quod iſte poterat fugere,dum ſe ſoluere nitebantur,& nota ſingulariter iſtam gloſsã iuncto textu quod non excuſatur clericus ab homicidio, ſi fugiendo poterat illud euitare. [e] Idem no.gl. in cle. ſi furioſus,de homi. & notabiliter uult gloſſa iſta probare iuncto tex.in fi.quod non ſolũ cauſať irregularitas, ſed ẽt peccatũ,qa excesſit eccleſiaſticã mãſuetudinẽ uolẽdo potiⁿ occidere , proximũ,quã fugã capere, in laico uero Bart.tenet ꝛriũ ĩ.l.1.C. unde ui,qa cũ fugari ſit opprobrioſum & iniurioſum,ꝓt licite reſiſtere,ut ſe liberet ab illa iniuria, vñ ꝙ dixi ĩ d.c.2.ſ̃.eo. Alius intellectus aſsignatur, quod iſte fuit in

ZACHARI. Lud⁹ ſolatioſus. Ego limitaré hoc dictum tã in clericis, q̃ laicis procedere,ſi nõ ludať ultra unũ ſolidũ ut no.in authent. alearũ uſus, C.de reli.& ſump.fu.& Bar. in l.ificiãdo, §.infans,ff.đ fur. & quis dicatur eẽ permiſſus ludus, & quis ꝓhibitus, uidẽ Bar.ĩ. l.ſi gratuitam.§.fi.& ibi gl.ff.de præſcript. uer.& in l.1.C.de ſpec.li.11.

Cultellum nota ibi qđ licitè clericus portat cultellum,& ſic uidetur hic caſus pro gl. i auť.de armis. §. pe. iuncto c. 2.de ui.& honeſta.cle. And.Barba.

Libere. Facit gl. in cle.ſi. de æta.& quali.And.Barba.

SEB. SAPI. Pro rebus. Vide Iaſ. in l. ut uim, col.6. uer. tertio, limita,ff. de iuſt. & iu. ubi hoc probat, ut per eum.

SEB. SAPIA. Euitare . Vide Car.in cle.1.ĩ.25. q.de homi. An.de Are. l.ĩ tracta.malefi. in uerbo, defẽdẽdo, ubi Aug. Arimi.Alexan.in conſil.111. incip. uiſis & , ut oportet , conſideratis, col. 6. in 1.uol.

culpa in dimittēdo ibi duos, licet ligatos,ī cuſtodia vni⁹.In gl.ī uer.*iactu ram*,ī fi.quaſi velit gl.dicere,ꝙ in.l.furē,,pbaт, qđ nō licet indiſtinctè laicis interficere latronē; ſđ qñ ñ pñt aliter euitare mor
a tis periculū.[a] Sed text. intelligiт multipliciter, & cōiter đ rerū periculo,& tūc ſolue ɔ̃riū,ꝙ licet hoc liceat laicis non
5 tñ clericis;dic ut dixi in c.2.ſ.e.† Itē gl. penul.ī fi.& ex hac gl.no. ar.abbatē poſſe inqrere,& punire monachū ſuū de homicidio, nā ipſe abbas retulit hoc papæ non autem ſe impediuit epiſcopus & facit pro opi.Io. de Lig. in cle.in agro,de ſta.reg. quod abbas poteſt inquirere cōtra monachū ſuū iudicialiter,& punire, plenius dixi in rep.ca.ſi quis contra clericum,de foro compe.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis eſt ille, qui dat cauſam homicidio.*
2 *Verbum,non uidetur mihi,tantum importat, quantum uerbum,non eſt,quod nota pro teſtibus.*
3 *Cauſa intelligitur de propinqua,non aūt de remota, Cauſa remota an & quando puniatur, uide remiſſiue.*

CAP. XI.

b D*Ecætero.* [b]† Dans cau
1 ſam homicidio irregularis eſt hoc dicit.
2 †Nota primo, ibi,*non uidetur*, qđ ꝑ hęc uerba reſpondeт de iure, & tātū eſt dicere,nō uг,quātū,non ē, & facit pro dicto teſtis. Sed q̄ro, qa lr̄a loqтur de diacono, qd de alio clerico?dicēdū, ꝙ idē,& idē ī laico,ſed hic narratur factū.Scđo q̄riт,qa hic dг, ꝙ nō ē promouendus ad ſacerdotiū,nunqd poſſit miniſtrare in,aliis prius receptis, & dicendū ꝙ nō, qa ex quo incurrit irregularitatē, remouēdus ē ab omni miniſterio eccleſiaſtico,ut ī c.p̄sbiterū, ſupra eod. †In gl.prima in fi.noc. gl. iuncto tex.qđ
3 appellatione cauſæ intelligimus de propinqua, & nō remota,& qđ cā propinqua imputaт, & nō remota pone exemplum in cauſa remota,feci feneſtram in domo,aliquis ſponte precipitauit ſe de ea. tūc enim ego ſum cauſa remota,nec ſum in aliqua culpa. Sed cauſa propinqua fuit fatuitas illius ſe præcipitantis, ſed inquantum gl.alle.c.preſbiterū, ſupra eodem ad probandum, quod cauſa remota imputatur, ubi fuit anim⁹ nocendi,dicit Inn. quod ibi fuit cauſa propinqua. Et an & quando imputetur cauſa remota, uide quod no.ī c.ſicut,de teſti.& in regula imputari, de regulis iuris,libro ſexto.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium caſuale imputatur ei, qui licet dederit operam rei licitæ, tamen non adhibuit diligentiam.*
2 *Peccatum,uel delictum, uel irregularitas,ubi in dubio poſſunt eſſe & non eſſe,ſemper ad cautelam in foro animæ debemus conſiderare, quod ſint, ſecus in foro contentioſo, uide infra eo. in c ſignificaſti, el.2.an.4.no.uide infra eo. c.ſicut, nu.7.*
3 *Homicida diſpenſatur in ſacris per ſolum papam, in minoribus uero per epiſcopum.4.*
5 *Irregularitatem incurrit aliquis ex ſolo conſilio, propter quod ſecutum eſt homicidium, ſiue directè,ſiue indirectè, niſi forte conſuleret quis rem licitam, puta mori pro fide,& ſimilia.*
6 *Mandatarius ut committeret maleficium,ſi fuerit in illo interfectus, an mādans in aliquo teneatur maxime quo ad irregularitatem mandantis.*
7 *Mandatarius ſi poſt longum tempus ultra determinatum interfecerit aliquē, mandans tenetur,ſi mandatum non reuocauit.*

CAP. IX.

c A*D audientiam.* [c]†Homicidiū caſuale ī
1 putaт ei,q dedit operā rei licitę,ſi ñ adhibuit diligētiā,q̄ debuit.Cōis diuiſio.ſcđa,ibi;*quia uero*.Caſus li.Quidā p̄sbiter uolēs corrigere quēdā de familia ſua cīgulo,quo cīgi ſolebat, ipſū uerberare tētauit,cōtingit,ꝙ cultellus de uagina,q̄ cingulo adhærebat,elapſus ī dorſo aliquātulū vulnerauit,poſt modū cū ille uulnerat⁹ aliquandiu uixiſſet, & cōualuiſſet,a vulnere grauiore(vt dг):infirmitate ꝑcuſſus deceſſit,q̄ſitum fuit a papa,qđ de ipſo ſit agēdū?Rñ.papa qa dubitabaт utrū occaſione uulneris deceſſit, & in dubiis tutior uia ſit eligēda,p̄dict⁹ ſacerdos in ſacris ordinib⁹ ñ miniſtret,tñ iniūcta ſibi pn̄ia cōpetēti cōcedi' ꝑ teidē, ut minorib. ordinibus ſit cōtēt⁹.Si uerò ille ex alia infirmitate deceſſit,ut pri⁹ ſuum officiū exequaт.B.No.1.ꝙ clericus licitè inſtat circa correctionem familię ſuę etiam moderatè uerberando, nec caſus inde contingens ſibi imputatur ſi modum in corrigendo non exceſſit,ſecus autem, ſi modum in corrigendo excederet,& ita intelligiт iſte tex.,ꝑ hoc ca.cū uolūtate,de ſent.
2 excō.†No.2.ꝙ in caſu dubii dēt qs potius reputari irregularis,& vг iſte tex.ɔ̃ Inn. q dicit hic,qđ cū irregularitas ſit de iure poſitiuo,nō dēt iudex aliquē in dubio reputare irregularē,quia pœnæ moliēdæ ſunt poti⁹,q̄ exaſperādę,de pęni. di.1.c.pœnę,& in.l.interpretatione,ff.de pœnis,& in rг̄a,in pęnis,de reg.iu.li. 6.Sed certè nec primū dictū,nec ꝰm vг ī diſtinctè uerū nā irregu'aritas,q̄ cauſaт ex homicidio uolū
d tario, eſt etiam de iure diuino, cum deus dixit ad Dauid [d] poſt homicidiū,non ædificabis mihi tēplū:qa uir ſanguinis es tu,de conſecra.diſt.1.in prin.uide bo.gl.21.di.in ſum.facit tex.ſecundum unum intellectum in c.1. ſupra eo.ꝙ not. gl.in c.ſicut dignum,eo. tit. Item ſecundum dictum non eſt uerum,ut pateт hic, & ī c.ſignificaſti infra eo. dictum tamē
e Inn.ſolet communiter allegari pro notabili,[e]& male,quia non procedit indiſtincte, unde ſic diſtinguerē,ꝙ in foro cōtentioſo, ubi agiт de pœna imponēdā pro irregularitate contracta, non debet quis in dubio reputari irregularis, quia pure tunc agitur ad pœnam, & hoc caſu procedat dictum Inno.& ita loquuntur iura alle.per eum,aut agitur in foro pęnitentiali ad imponendam pœnitentiam, & in dubio debet potius reputari irregularis,quia in foro pœnitentię ſemper tutior pars eſt eligēda, licet uideaт durior,quia in illa parte nullum ſubeſt periculum,ad hoc pręalleg.c.ſignificaſti,& idem dic, vbicunque dubitatur de aliquo delicto,ad hoc uide gl.no.in c. unico, de ſeruti. in ordine faci. nam bonarum mentium eſt timere culpam, ubi culpa minime reperitur 5.di. c. ad eius uero,not.in c.2.de obſer.ieiu. Idem eſt,ubi agitur in foro quaſi pœnitētiali,ut puta qa nō agiт ad pœnā proprie,ſed ut ab altaris miniſterio abſtineat uel ut abſtineat a cōtractu mr̄imonii, uel ab alio actu exercendo,in quo exercendo ſubeſſet peccatum, tunc enim debemus interpretari in partem ſecuriorem, licet illa ſit durior,de hoc optimus text.hic,& in pręallega.c.ſignificaſti, & in c.iuuenis,de ſpon.cum ſi.& ad prædicta facit,quod no. per Inn.in c.cum tu,de teſti.& hoc nō.In gl.1.in fi. no.glo. pro intellectu illius c.lator, debet enim ille text. reſtringi, quando ille non facit inſultum, ſecus autem, ſi irruiſſet in alium etiam ludendo,quia tunc fuiſſet in culpa,ideo poſtea caſus contingens ſibi imputaretur. In gloſſa.2.in final.reſtringe hęc generalia gloſſę ſecundum ea, quæ dixi in ſecundo notabili.In gloſſ.fin. dicit Hoſtien.quod ſolus papa in ſacris diſpenſat, ut in.c.continebatur ſupra eo ſed in minoribus poteſt eps ſuo iure diſpenſare, pro hoc facit iſte tex.

a Mortis periculū ſed an teneatur fugere,& non occidere pro recuperatione bonorum, uide d. Abb.in c. 2. de uita & ho. cle.And. Barba.

b De cætero.Vide Bal. i c. unico §. iniuria, de pace iur. fir. ubi dicit ꝙ qñ unus mādat Seio, ut occidat Titium, Seius dicit occidiſſe nomine ſuo,nō creditur ſibi, & allegat hic notata,uide etiam Bal.in l. mandatum.C.mā. & in.l.1. C.de ſer. fug.Bellen.

c Ad audientiam, Vide Bal. in.l. nō ideo C. de accuſ. in fin.Bellen.

d Ad Dauid. Vide Feli.in c.fin.co.2. uerſi. extra materiam, ſupra de maio.& obedien.

e Ipſe idem abb. allega.ipſum pro no.in c.gaudem⁹, ſuper gloſſ.de diuor.Bellen.

4 tex.*poteris,concedere,ut minorib.&c.*† No.ergo hoc dictū, & cōclude latius, ꝙ cū homicida uolūtario nunq̄ diſpēſaт in aliquo ordine: p̄p tñ diſpēſat licet de facili nō faciat,ut dixi ī c.ſicut dignū,ſ̃.eo.cū homicida uerò caſuali p̄t eps diſpēſare ī minorib⁹ dūtaxat,ut hic.In ſacris aūt ſec⁹:qa ſol⁹ p̄p dipēſat, & ſolet diſpēſare,ut ī c.cōtinebaт,ſ̃.e.& qđ no.
5 ī c.ſicut dignū,p̄alleg.† Extra glo.q̄riт hic:qdā cōſuluit iactū baliſtæ,uг machinæ,uг īſultū alicuius caſtri,ex tali cōſilio ſecutū ē homicidiū,nūqd cōſulēs ſit irregularis, ex quo directè nō cōſuluit in mortē alicuius.Inn.cōcludit ꝙ ſic qa fuit,cā ꝑpinqua homicidii. đbuit.n.cogitare,ꝙ ueriſiг ex talib.ſequereт homicidiū.Idē cōcludit in cōſulēte,ut furtiuè aliquis capiaт uel aliquod caſtrū ꝰm eū.licet.n. de facili nō ſequaт homicidiū,ſicut in p̄dictis caſib. tñ ſępe ex hoc homicidiū ꝑuenit,& iō ſecuto homicidio cōſulēs eſt irregularis,& hæc no.qa extēdūt iura dicētia,quē effici irregularē ex ſolo cōſilio.50.diſt.c.ſi qs uiduā, & c. ſicut dignū,ſ̃. eo.ut ꝑcedāt nedū qñ directè cōſuluit in mortē alicuius, ſed ēt qñ p̄ſtaт cā ꝑpinqua ad mortē. Et hoc intellige ubi cōſuliт res illicita:ſecus,ſi licita ꝰm Inn.puta conſuluit qs, ut maleficus capiaт,uel ut exponat ſe morti ꝑ patria,uel ꝑ fide. nā ſi tūc ſequereт inde homicidiū,nō imputaт cōſulēti.23.q.8.c. oī timore,& c.hortaт.Idē ſi cōſuluit alicui, ut
6 exponat ſe morti ꝑ fide chriſtiana,& idē dic ī ſimilib.caſibus.† Secūdo q̄ritur,qdā cōſuluit amico ſuo, ut interficeret aliū de illo ɔſilio interēptus fuit iſte,q dēbat aliū occidere,nunqd cōſulēs ſit irregularis; & primò uг ꝙ nō:qa cōſuluit in mortē illius,ſed nō in mortē alterius.ergo nō cōmiſit homicidiū nec facto,nec ɔſilio,nec p̄cepto.In.& Hoſ. cōcludūt, ꝙ ſi ueriſiг iſte poterat occidi ab inuaſo, tunc eſt irregularis, qa debebat cogitare hoc poſſe euenire, ſecus, vbi ceſſat illa p̄ſumptio,ſeu uerisimilitudo,vt qa ille,cui datū erat cōſiliū, erat illo lōgè fortior,ſed Io.And.in c.ſi.ſ̃.e. ti. li.6.ɔ̃riū tenet ꝑ tex.illū,& iſtud uerius.nā oī caſu iſte īcurrit irregularitatē, tanq̄ dans operā rei illicitę, qa, cogitare debuit hoc euenire poſſe.nā,ſi mādo uel cōſulo, ut Titius uerbereт,& iſte mādatarius excedēdo fines mādati illū interficiat,ego teneor, qa p̄ſtiti cauſam ꝑpinquā morti,ut eſt tex.in dicto.c.ſi.ergo forti⁹,qñ dedi cōſiliū ad mortē ꝑ illū tex.idē dicendū in caſu noſtro,ſi cōſuleret,ut occideret, & inuadēs fuiſſet occiſus,ut tūc cōſulēs ſit irregula-
7 ris tanq̄ dās operā rei illicitæ.†Vlterius q̄ritur,qd ſi cōſului amico ut occideret aliquē inimicū ſuū. ille īcōtinēti ñ
a fecit,ſed lōgo tꝑe interpoſito.[a] Inn.cōcludit, ꝙ cōſulēs eſt irregularis,qa debebat conſiliū reuocare,& ſi putabat amicū ſuū nō obtēperaturū in reuocatione, debebat hoc intimare illi cōtra quē cōſuluit,ut ſibi caueret,aliàs nō euadit irregularitatē,& ſimiles.q.uide ꝑ Inn. & maximè de tenēte,urſum,uel leonē,ex quib.aliquis peremptus eſt,ſi nō te-
b nebat ipſos ligatos [b] per gl.in l.2.ff.ſi qua.pau.fe.dica.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium caſuale non imputatur ei, qui dat operam rei licitæ nec fuit in aliqua culpa.*
2 *Equus alicuius,uel aliud animal,ſi præter uoluntatē domini aliquod damnū fecerit,non tenetur eius dominus ad aliquid.*
3 *Iudex,qui aliquem,licet iuſtè,ad mortem condemnauit,non poteſt promoueri ad ſacros ordines ſine diſpenſatione.*
4 *Homicidium caſuale & ſine culpa non facit quem irregularem.*

CAP. XIII.

1 D*Ilectus.* † Homicidiū caſuale nō imputaт ei, qui dat operā rei licitæ nec fuit in culpa.Cōis diuiſio.Secūda,ibi:*ideoque*.Caſus lit. Quidā capellanus.A.nomine cū infirmitate corporis grauareт,ut comedēdi appetitū excitaret, equū, quē nutriebat,aſcēdit,q cū bñ nō pareret habenis, ſed p̄ter uoluntatē ſedeutis cœpit ſaltib. laſciuire,capellanus, ut eum refrenaret,uim intulit freno,& equum calcarib.ſtimulauit & freno fracto equus currebat feſtinātеr, arbitrio proprio relict⁹ qdā mulier īſantē portās veniēs ex obliquo obuiauit,equ⁹ ī eā ruēs puerū interfecit,ꝑcul abiecto ſeſſore. Capellan⁹ ad dñm papā accedēs eidē p̄dicta expoſuit.vñ mādat diœce.Ep̄o quaten⁹,ſi ē ita,ipſū ñ īpediat,quomin⁹ ſuū offm̄ exequaт,cū ipſe nec uolūtate,nec actu homicidiū perpetrauit, nec dabat operā illicitę rei.B. No.1.tex.ꝙ cleric⁹ licitè aſcēdit equū, ēt ꝑ ſalute corporali,vt hic patet ī fine lr̄ę vbi dicit,qđ iſte dedit operā rei licitę.nā ſi fuiſſet ī culpa ex tali cā eqtādo, caſus inde ſequēs
2 ſibi fuiſſet īputat⁹.†No.ſcđò,ꝙ act⁹ cōtingēs ex ferocitate eq p̄ter uolūtatem & culpā ſeſſoris ſeſſori non īputaт quo ad irregularitatē.Et idē puto quo ad l. Aql.uel ad refectionē dāni, de quo tñ dicēdū,ut ī l.1.ſi quadru.pau.fe.dica.&
3 in l.Aqlia,ff.ad leg.Aqui.† In gl.ī uer. *nec actu*.pōdera bñ gl.nā,ſi eēt uera,habereт maxima limitatio ad multa iura, vt ſolus actus ī homicidio cōmiſſo etiā p̄ter culpā & uolūtatē redderet quē inhabilē ad ordines ſuſcipiēdos,licet nō īpediat iā promotū.Et fortè gl.fuit mota imponēdo hāc ſpecialitatē in ꝑmouēdo,ex eo,qđ dicimus đ iudice, ut im
a pediaт ad ordines, ſi aliquē, licet iuſte, fecit occidi,ut l.diſt.c.1. Sed hęc differentia inter ꝑmotū & promouēdū nō bene probaт iure,ut dicit Ioan.An.nec ob.dictū de iudice, qa in eo fuit uoluntas faciēdi occidi,ſec⁹ aūt,ubi īteruenit ſol⁹ act⁹ ſine uolūtate;& ſine culpa,exēplū ī īcidēte arborē,& clamāte, vt quis ſibi caueret.Nā tūc,ſi ex inciſione arboris,uel rami aliqs cōprimaт,ille nō efficitur irregularis, nec inhabilis ad ordines,ad hoc 50.di.c.ſi duo, & c.hi,qui arborem.

SVMMARIM.

1 *Presbyter parochialis ſi non poteſt eſſe ſine ſcandalo in parochia ſua,epiſcopus debet ipſum mutare ad aliam parochiam etiam inuitum.*

CAP. XIIII.

E*X literis* Sūma,vt.ſ̃.ca. ꝑx.Prīo ponitur cōſultatio.Scđo Papæ indagatio.Scđa,ibi;*nos*. Tertia, ibi;*ad te*.poniт deciſio.Caſus li. Quidā p̄sbiter,dū uellet fenū de curru deponere,ꝑticā, qua fenū ligaт,ꝑiecit ī terrā, & dū fenū in terrā proiecit,quēdā puerū iuxta currū qdā inuenit ſemiuiuū,q modicū liuoris in fronte habebat,& nihil aliud læſiōis,dubitauit Sacerdos,an hoc eſſet ſibi imputandum. Et ideo acceſſit ad dominum Papam cum literis epiſcopi ſui.Papa quęſiuit ab eo,utrum circa currū ſolicitè circūſpexit añ.q̄ ꝑticā ꝑiiceret ī terrā, an eēt aliquis circa currum,qui reſpon.quod diligenter circunſpexit,ſed neminē uidit unde Papa ipſum remiſit,mandans,quatenus,ſi ē ita,ipſū libere ꝑmittat offm̄ exeq Sacerdotisniſi ɔ̃ eū graue ſcādalū ſit obortū, uel tāta laboret infamia quod inde

SEB. SAPIA.

a Interpoſito. Vide Bald. in l.1. col. 3. uerſic. ſed poſtea, C.de ſer. fugi.Imo.ī l.poſt dotem, in princi. ff.ſolu.matri.Sali. ī l.nō ideo minus col.7.C.de accuſatio.Iaſ.in l.1.C.de ſer. fugi. Ange. Are. in tracta. maleficio. in uerbo, Sēproniū mandatorē,ubi late Aug. Arimi.

b Ligatos. Adde quę ſit pœna eorū, qui ducūt animalia fera, ſi illa aliquem occidūt, Lud.Ro. ſin. ſuis, fo.17.

ZACHAR. Adde,ꝙ uoluit allegare Lud. Ro. ſingula. ſuo.764 fo.25. quod inci. quæro a te iſti locatores ubi poniт qua pœna puniantur,non autem ꝙ irregularitatē cōtrahant.

debeat se purgare. Ber. No.1.Presbyterũ licitè insistere circa curã rerũ suarum,seu operis ruralis.unñ casus inde cõtingẽs nõ imputat̃ sibi tãq̃ insistenti rei licitè , pro hoc.c.1.de cele.miss.No.2.ꝙ ubi nõ reperit̃ accusator, credit̃ petẽti cõsiliũ circa circũstãtias act⁹.In gl.2.ibi: *reddit hoĩem irregularẽ*,& sic uĩ gl.ĩtelligere tex.ꝙ ubi subesset scãdãlũ,puta qa puer interempt⁹ erat de magno genere, & scãdalũ facerẽt parẽtes,si celebraret,tũc ꝑꝑ scãdalũ dẽt iste cessare a diuinis:secus,si subesset infamia tm̃: qa tũc sufficit, ꝙ se purget, Et idẽ uĩ uelle gl.sequẽs in prin.Sed in fi.uĩ ab hoc recedere cõcludẽs purgationẽ indicẽdã tã ꝑꝑ scãdalũ, q̃ ꝑꝑ infamiã , sed Host.tenet primũ qa ꝑꝑ purgationẽ nõ cessat scãdalũ,licet cesset ĩfamia.Io. An. dicit,ꝙ si purgatio facit scãdalũ cessare, ꝓcedit scd̃a opi.aĩs ꝓcedat prima,& bñ loquit̃.Nam cessante scandalo debet iste posse administrare,sed imminẽte scãdalo dẽt desistere, qa nihil agẽdũ est cũ scã-
1 dalo,de ꝑscrip.c.nihil. † Imò si sacerdos nõ posset esse sine scãdalo ĩ parochia sua dẽt Eps eũ ꝑmutare ad aliã ecclesiã etiã inuitũ quo uide ꝑ In.ĩ c.ueniẽs,de renũ.& facit in c.cũ teneamur,alleg. ĩ gl. Priò ergo inducat̃ purgatio,& si ea ꝑstita cessat scãdalũ,bñ qdẽ,aĩs seruabit̃ prĩa opi.

SVMMARIVM.

1 Clamare nõ tenetur ille,qui proĳcit aliquã rẽ in locũ solitũ,per quem personæ non solent transire.

CAPI. XV.

EX literis. Sũmat̃, & diuidit̃,ut s̃.c. dilectus.Casus lit. Quidã monachus,dũ deponeret de cãpanili cãpanã,quoddã lignũ corruit,& quendã puerũ occidit,q̃rit̃ qd iuris sit?Rñ.Papa,si monach⁹ rẽ necessariã & utilẽ agebat,& ĩ loco,ꝑ quẽ nõ crederet aliquem trãsire,uel ibidẽ esse,uel aliquẽ illuc de ꝯsuetudiue uenire,qñ lignũ mouebat , bñ poterit ad maiores, ordines , ꝑsertim in monasterio, ꝓmoueri.B.No.ibi , *necessariã rem agebat & utilẽ*,ꝙ ad hoc,ut casus ñ imputet̃,oportet ꝙ qs agat rẽ necessariã & utilẽ.Sed certè qd̃ tex.dicit,*necessariã*, nõ puto,ꝙ de necessitate requirat̃. Satis .n.est,ꝙ qs dat operã rei licitæ, ut s̃.e.c. dilectus.Nã ibi nõ erat necessariũ,ut clericus ascẽderet equũ,sed cã utilitatis fecit,ergo sufficit,ꝙ qs ꝓmoueat cãm uti-
1 lẽ.† No.2.ꝙ nõ tenet̃ qs clamare, qñ ꝓiicit aliquã rẽ ad locũ solitũ , & ꝑ quẽ nõ cõsueuit qs trãsire,ut in l.si putator,ff.ad l.Aquil.& c.si duo, & c. hi q arborẽ.l.di.

SVMMARIVM.

1 Homicidium casuale non est punibile.
Equus alicuius,si equitãte dño,furibũdus aliquod dãnũ alicui intulerit ẽt mortem, dominus nõ tenetur, quia præsumitur ignorasse uitium equi.

CAP. XVI.

1 Significasti. † Sũma,ut s̃.eo.c.dilect⁹.Casus lit.Quidã Clericus dũ equitaret equus tã se q̃ ipsum ꝓiecit in aquã,ꝑꝑ quod clericus equũ grauiter calcarib.stimulauit. equ⁹ uerò cũ esset bucca dur⁹,ꝑter uoluntatẽ sessoris raptus est ĩ cursum,& quandã mulierẽ,q̃ obuiã habuit,interfecit.Clericus ad pa.accessit,& ipse fecit inquiri ab ipso clerico,utrũ equi uitiũ pri⁹ sciret,& ille asseruit se ignorasse. mãdat Pa. epo suo,quaten⁹,si est ita,ad cautelã iniũgat ei pñiam cõpetẽtẽ,qua peracta,nõ impediat ipsum,quominus & in suscepto ordine ministret,& ad maiores ualeat ꝓmoueri. Ber. No.1.ꝙ homicidiũ actu cõmissum ꝑter uolũtatẽ & culpã occidẽtis nõ imputat̃, ẽt quo ad susceptionẽ maiorũ ordinũ. Et sic facit ꝓ his,q̃ dixi in c.dilectus,s̃.eo. ut ẽt in ꝓmouẽdo nõ impediat solus actus sine uolũtate,& culpa. No.2.ibi *istud asserit se ignorasse*,ꝙ nõ imputat̃ equitãti,si ignorat ui-
b tiũ [b] equi,& ꝓcedit s̃m Io.An.tã in equo ꝓprio,q̃ in alieno.nã si erat ꝓprius,ex quo ignorauit uitiũ,excusandus ẽ si erat alienus,nõ debebat illũ præsumere esse uitiosum , & hoc in dubio,ꝓcedit quo ad irregularitatẽ cõtrahẽdã.Sed nũquid potest agi ad refectionẽ dãni.dic,ut in l.1.ff. si qua. pa.fe.di.nã si equus motus fuit ꝯ naturã aliorũ equorũ,põt agi cõtra dñum equi ad dãnũ,uel ut det equũ,vel vt reficiat dãnũ.de quo dicẽdũ,ut in ꝑall.l.1.In gl.in uer.*si est ita*,in fi.
c No.gl.qa ex quo cõstat aperte de casu,sup circũstantiis[c] casus,alia ꝓbatione deficiẽte, stat̃ iurõ ꝑpetrãtis actũ.Et inquantũ gl.dicit *de purgationib.addendis*,Host.hic limitat,qñ subesset infamia,alias soli iuramento staretur,quod no.

SVMMARIVM.

1 Irregularitatẽ an & quo casu incurrat clericus,qui cum inciperet aliquã rixam,superuenerunt eius affines,& interfecerunt unum.
2 Irregularitatẽ an incurrat Clericus,si scit aliquem tractatum & nõ reuelat?

CAP. XVII.

d Petrus. [d] Non censetur homicida is,quo ꝓhibente & causam nõ dãte à consanguineis homicidiũ cõmittit̃.Primò facti narratio.Secũdò ꝓuisio.Scd̃a,ibi: *quocirca*. Casus lit. Petrus diaconus & Monach⁹ sancti Io.de Puna.olim,dũ in habitu seculari quoddã bñficiũ obtinebat in ecclesia de Rigello,Abbas illius ecclesiȩ ipsum eodem bñficio spoliauit, ꝓpter quod amici illius cõmoti,nocte quadã in domo diaconi conuenerunt,& cœna facta dicebãt,ꝙ uolebãt uindictã sumere de abbate;sed diaconus illis expresè inhibuit, ne Abbatẽ occiderẽt,& aliquid facerẽt,unde posset periculũ sui ordinis inccurrere,ipsi nihilominus irruerunt in eũ, & plagis impositis semiuiuo relicto abierunt,qui post aliquot dies expirauit Monachus iste do.Pa. rẽ ꝑ ordinẽ expilauit.unde mãdat Pa.diaco.quatenus, si ꝑmissa uera sint, prȩdictus Diaconus nõ solũ poterit in Diaconatus officio ministrare,sed ẽt ad superiores ordines poterit ꝓmoueri nisi aliud canonicũ impediat,ꝑsertim si sup hoc nõ fuerit ĩ famatus,cũ sibi obesse nõ dẽt,quod cõtra ꝓhibitionẽ ipsi⁹ expressam,eo causam non dante,fuit à suis cõsanguineis attentatũ.Ber.No.1.bonã cautelã. eũ clericus uehemẽter suspicat̃,ꝙ cõsanguinei eius faciẽt homicidiũ, uel mutilationẽ,ut expresè ꝓhibeat cõsanguineis, ne hãc rẽ illicitã attentẽt.No.2.ꝙ homicidiũ cõmissum per cõsanguineos fauore clerici nõ imputat̃ ipsi clerico ignorãti:secus,si sciret
1 & non contradiceret.†Vltimo nota,ibi: *causam uel occasionem non dante*,ꝙ homicidium commissum per alios , clerico dante consilium,uel fauorem, imputatur ipsi clerico. Et inducitur ad. q. clericus fecit rixam , & exercebat illicitè cum aliis : ab amicis seu consanguineis superuenientibus fuit aliquis interfectus , nunquid clericus sit irregularis?

a Significasti.Vide Bar.in l.interdũ.§.si ꝑꝑ necessitatem,ff.de publi. vbi ꝑ illũ tex. dicit,ꝙ si statutũ dicat,ꝙ equus , non moueatur per plateam uiolenter,ille,qui est super equum,nõ tenet̃,nisi præcesserit culpa.Bellen.

b Vitiũ equi. Vtrũ existens sup equũ teneatur, si equus currens ruat ĩ aliquem, de quo ui d̃ Lud. Ro. ĩ l.fin.§. si ꝑꝑ,ff.de publ.& Flor.ĩ l.q foueas, §.si naui,ff.ad leg. Aqui.& Sali. in l. nõ iõ min⁹,uer.& ex his colligebat C.de accus.& vide tex.in c.tm̃. 50.distin. Bellen.

SEB. SAPIA.

c Super circũstantiis. Vide Iaso.in §.sed iste circa gl. magnã , instit.de act.ubi est gl.similis huic, ꝙ in his, q̃ depẽdet ex aio nostro , stat̃ iurõ nostro, & ad hoc ẽt allegat hãc gl. Iaso. in repe. l.ad monẽdi, char. 30. col.2.d̃ iereiu.qd̃ qualiter ꝓcedat declarat Are.in c. ꝑsentiũ, de testi.& Fel.hic,& ĩ c.si diligẽti , col. 3.s̃.de ꝑscri.& Dec.in c. pastoralis,col. 3.ĩ prĩnc.s̃.de excep.

d Petrus.Adde hic gl.pen.in c.cũ ad sedẽ,de rest. spol. quæ ponit, qñ uis fuit illata ab illis de familia,utrum præsumatur de cõsensu dñi.Itẽ uide omninò , qd̃ not. Spe.d̃ leg.§.iuxta propos.uer. quod amici mei. Bellẽ.

laris? cõcludũt doc.ꝙ sic,ꝓ hoc facit iste tex.nã iste nõ excusat̃,qa dedit causam,uel occasionẽ,sec⁹ uĩ,ubi clericus nõ fuisset in culpa,exercẽdo rixã,qa tũc factũ aliorũ sibi nõ est imputãdũ,arg.c.proxi.Itẽ hoc ꝓcedit,ubi amici, uel cõsanguinei illius clerici interfecissent inimicũ illius clerici:secus,si superuenissent inimici illius,cũ quo clericus , discepꝛabat,qa tũc homicidiũ ꝑ illos ꝯmissum nõ imputat̃ clerico,ut no.doc.ĩ.c.ꝓxi Rõ diuersitatis est,qa prĩo casu homicidiũ cõmissum fuit intuitu clerici,sed scd̃o casu cõmissum fuit propter inimicitiã,quȩ erat inter illos. Et hoc not.qd̃ factũ amicorũ sibi imputaretur, seu cõsanguineorũ ad irregularitatẽ.Et propter hoc caueat sibi clericus a rixa.In gl. in uer.*prohibitionis*,in fi.No.bene gl.& ꝓ ea facit, qd̃ no. 2.
2 q.4.c.auditũ,s̃.de testi.in c.cõstitutus.† Sed circa hoc dubitat̃,nũquid clericus sit in culpa nõ reuelãdo tractatũ ei⁹,de
a cuius ꝑiudicio[a] agebatur.Inn.refert opi.& uĩ cõcludere,ꝙ si uerisimiliter prȩsumebat eos nõ obtẽperaturos suæ prohibitioni,ñ tenet̃ ad reuelationẽ,arg.opti. hic ubi nihil dĩ de reuelatione tractatus,sed tm̃ põderat̃ prohibitio secus, si crederet oppositũ.Alii dicũt, ꝙ indistinctè nõ tenetur reuelare.Satis.n.est eũ prohibuisse . nã nõ põt sibi homicidiũ imputari nec quo ad voluntatẽ,nec quo ad factũ.Io.And.dicit posse distingui,an dolosè tacuerit, an nõ ut primo casu imputet̃ sibi,secundo non,arg.in c.quãto,de sent. exc.quod placet.Sed consilium est,ut reuelet.nã propter opi.de quibus.s̃.saltem in foro animæ reputaretur culpabilis.

SVMMARIVM.

1 Irregularis est ille,qui vulnerauit aliquem,qui mortuus est , licet ignoretur, an ex illo uulnere,uel habuit animum ipsum occidendi.6. uel lætaliter uulnerauit.8.idem si non lætaliter, tamen propter illud uulnus non potuit fugere,ideo ab aliis occisus.10.11.
2 Clericus non potest alium interficere , etiam pro saluandis rebus sacris , sed aliter defendere potest etiam uulnerando.
3 Periti in aliqua arte an sint habendi plures,uel unus,ut iudicent aliquid spectans ad artem ipsorum,& quid si non reperitur nisi unus.
Testes deponentes de iudicio intellectus ,an debeant iurare ?
Sententia lata de consilio peritorum,quæ transiuit in rem iudicatam, an renocetur,si apparent peritiores asserentes contrarium?
4 Peccatum ubi potest esse & non esse,& si agitur ad pœnam imponendam, debemus potius considerare non esse si uero ad pœnitentiam,secus.
5 Defensio debet fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ,& quid est dictũ cum moderamine inculpatæ tutelæ.
7 In foro animæ creditur confitenti de omnibus,quæ dicit.
9 Defensio rerum suarum,uel personæ,an & quando,& quomodo sit permissa tã clericis,quam laicis?
12 Irregularitatem incurrit clericus, uel alius,si clamauit, cũm uiderit furem, vnde uicini uenerunt,& furem occiderunt.
13 Homicidæ omnes censentur,quando non apparet,ex quo uulnere ille mortuus fuerit.

CAPI. XVIII.

1 SIgnificasti. † Est multũ allegabile, & ita cõiter solet summari Quo ad legẽ promotionis,ut qs censeatur irregularis hr̃ is ꝑ homicida qui uulnerauit licet nõ posset sciri,an uulnus fuerit lȩtale, ex quo uulneratus ab aliis obiit.Sed ego summo aliter euacuãdo mentẽ totius literȩ: & sic irregularis censetur,q aliũ percussit,licet ab aliis fuerit extinctus idẽ si nõ apparet an lȩtaliter,si ẽt percussus ab aliis obiit,& nõ apparet,ex quo uulnere decesserit.Idẽ,si percusserit non lȩtaliter,si animũ occidendi habuit,& ex aliorũ uulnerib.percussus expirauit. h.d.notabiliter.In prima ponit̃ cõsultatio.In secũda respõsio distinguens,ibi:*nos*.Primũ mẽbrũ prosequitur,ibi:*Et quidem*. Secundũ,ibi:*quod si &c*.Casus lit.Quidã maleficus intrauit ecclesiã,ut ornamenta altaris , & libros ecclesiasticos,& eucharistiã asportaret.Lau.presbyter eiusdẽ ecclesiȩ Canonicus regularis,accepto ligone, maleficũ illũ percussit:sed si ad mortẽ fuerit ictus huiusmodi, pȩnitus ignorauit.Parochiani illius ecclesiȩ uidẽtes illũ ornamẽta ecclesiæ asportantem, arreptis fustibus & gladiis interfecerunt eundem . Presbyter iste de sua salute cogitans cõsci... est Abbati suo prȩdicta. Vnde Abbas. d. Pa. supplicauit,ut

cũ eo misericorditer agere dignaretur. Dñs pa in casu ꝑmisso dicit distinguendũ,utrũ cõstare posset,ꝙ ꝑfat⁹ Sacerdos ñ iflixit mortalẽ ꝑcussionẽ,de qua mortuus fuisset, si aliorũ uulnera nõ fuissent subsecuta,& si ille ꝑcussor nõ habuit uoluntatẽ occidẽdi, nec studio ipsius,cõsilio,uel mãdato ꝓcesserunt alii ꝯ illũ.Et si hoc ita est,post pñiam ad cautelã iniũctã in officio suo poterit ministrare religionis fauore,& sine scãdalo sacerdotale officiũ põt exercere cũ regularis existat,cũ de his sit ei credendũ,q nõ accusat̃,uel denũtiat̃,sed ꝑ seipsum cõsiliũ appetit salutare. Quòd si discerni nõ possit,ex cuius ictu mortu⁹ fuerit , hoc dubio tanq̃ homicida dẽt hr̃i sacerdos, q̃uis homicida fortè nõ sit , à sacerdotali officio dẽt abstinere potius,q̃ celebrare pro eo,ꝙ in abstinẽdo nullũ periculũ in celebrãdo timebat̃.Si verò sacerdos pri⁹ percussus ab illo malefico (ut dicebat̃) cũ ligone ipsum ꝑcussit i capite , quãuis uim ui repellere liceat , qa tñ id debuit fieri cũ moderamine inculpatæ tutelæ, nõ ad sumendã uindictã, sed repellendã iniuriã,nõ uĩ Sacerdos ab homicidio excusari tũ rõne instr̃i,quo ipse ꝑcussit,qd̃ nõ solet leuẽ plagã inferre,cũ graue sit, tũ rõne partis,in qua fuit iste ꝑcussus,in qua de modico ictu mortaliter qs solet lȩdi.B.† No.1.arg. opti. ꝓ saluãdis reb.
2 maxime ecclesiasticis licitũ esse ẽt clerico defensionẽ capere,& arma mouere,& ꝑcutere,nõ tñ ad occisionẽ. Nã si põderet̃ litera respectu solius ꝑcussionis non lȩtalis,nulla pñia induci ꝑꝑ hoc tm̃,qd̃ no.Pro quo optimè facit.c.olim.1.de resti.spo. ubi ẽt Eps ꝓ recuperãda possessione iniecit manus uiolẽtas in expulsores ecclesiasticos,nec fuit notat⁹ ex occisione,si modũ nõ excessit,ut ibi no. ꝓbatur.hæc faciũt ad intellectũ,quẽ dedi.s̃. e.c.suscepim⁹,ut nõ oĩs defensio rerũ sit ꝓhibita clericis,hẽs tñ ex illo tex.& singulariter tene mẽti,ꝙ ẽt maleficũ [b] & la-
b tronẽ simul nõ licet clerico occidere ꝓ reb.ecclesiasticis saluãdis & eucharistia, ex cui⁹ deportatione uerisĩr timebatur scãdalũ.No 2.ꝙ ubi insurgit dubiũ ꝓbabile,qd̃ iure nõ ꝑt decidi, sed eget iudicio peritorũ in illa arte, dẽt iudex sumere ꝑitos in illa arte,& s̃m illorũ depositionẽ sentẽtiare.Et no.qd dẽt assumere peritos ĩ rei ueritate.† Itẽ no.ꝙ dẽt as-
3 sumere plures,ut patet ex dictione,peritorũ.ergo uni soli nõ est credẽdũ.Circa hoc tñ cadũt multæ opi. siue dubitationes,q̃ alibi decidũtur. Quid si nõ põt reperiri nisi un⁹? Itẽ nunqd illi hẽnt iurar̃ cũ nõ ꝑñt deponere de sensu corporeo,
c sed d iudicio intellectus.[c] Itẽ qd si ad depositionẽ peritorũ lata sit sñia, & postq̃ trãsiuit in rẽ iudic.apparẽt ꝑitiores asserẽtes ꝯriũ,nũquid dẽt talis sñia retractari,de quib.in c.proposuisti,de ꝓb.per Bar.in proœ.fforũ.& in l.traditio.C.de
4 pig.† Itẽ no.ꝙ ĩ dubio,vbi ñ agit̃ ad pœ

SEB. SAPI.

a Præiudicio. Vide,q̃ scribit Aug. Arimi.ĩ tract.maleficiorum.Ange. Aret.ĩ uerbõ,che hai tradita la tua patria, ubi Ange. tradit de sacerdote, qui audiuit in cõfessione,ꝙ cõsitẽs nõ poterat resistere tentationi qn occideret aliquem,an teneatur reuelare.

SEB. SAP.

b Maleficiũ.Cõtrariũ tñ tenet Ang. in l. quoniã multa, C.ad l.Iuliam de ui. Sed reprobat Iaso. in l. ut uim,co.6.uer.Tertio limita , ff de iusti.& iure.

c Intellectus. Adde quæ posui in proœ. fforum in apostil.ad Bar.in stampa de tortis, & an testis deponẽs de peritia debeat esse magister in illa arte, uide Are.cons.8.

a Excessit. Adde uidendum Are.con. 80. Alexan. consi. 82.li.1.

b Censendus & si dubitatur, ex cuius uulnere sit mortuus, an omnes teneantur de occiso uide glo.in c.cupientes. §. cæterum, in uersi. quia culpabiles, de elect.in.6.gloss.in c.nolite, 13.q.3.& glo.in c. quiescamus.42. dist.Bellen.

c Cum armis. Adde, quando ex homicidio secuto quis fit irregularis, Fed. consilio 168. Cepo. consilio 9.

ZACHARI.

d De uulnerato. Adde Francis. de Cre.singu.suo.55. incip.quidam malus aduocat⁹, pro quo alle. text.no. in l.item Mela.§. Celsus, ff. ad le. Aquil. & in. l. huic scripturæ.§. si seruus, eo.titul.

e Occiderunt. Adde Pe. de Ancha. conf.217. Alexan. consil.115. 2. lib. & consi. 13.3.lib. & consil.44.4.lib. Cæpo consi.62.

f Fugere. Adde uidendum Alexand. consi.supra alleg. 77.& 119.1.lib.

g Non possunt. Adde Cæpo.consil.40.& consi.66.

h Incontinenti. Adde Alex. consi. supra allega.109. Cepo.consi.29.

ZACHA.

Adde Gemini, in c cordi §.his quoque nume.1.& ibi in apost. Cel. in uersiculo intelli. ge illico, de app. lib.6.& Alexan. consi.32.uol.4.

nã ĩponendã, sed tãtũ vt qs cesset à diuinis,dẽt quis iudicari irregularis:secus,si agereť ad pœnã ĩponẽdã, qa tũc potius nõ dẽt iudicari irregularis, vt dixi.s̃.eo. c.ad audiẽtiã,& ꝓ utroq; adduco istam lrãm.Nã hic dr̃,qđ iõ ĩ dubio dẽt censeri irregularis, qa ĩ cessatiõe nullũ subest periculũ sed si agereť ad pœnã,ibi subest periculũ : qa ĩnocẽs ñ dẽt puniri,ut ali⁹ nocẽs relinquať ĩpunit⁹ vt no.dicit tex.
5 in l.absentẽ,ff.de pœnis.†Itẽ no.qđ defensio dẽt fieri cũ moderamine inculpatę tutelę, & ad hoc quotidie alleg. iste text.& ẽ sensus,qđ qs defendẽdo se dẽt adhibere moderamẽ cuiusdã inculpatæ tutelę,ut illa defensio non excedat fines meræ defensionis, nec accedat ad uindictã,vñ no.gl. quã tene mẽti,dicit hic,ꝙ seruať moderamem,cũ istud dũtaxat fit, quo omisso, uiolẽtia repelli non posset. Idẽ Bar.ĩ l.1.C.vñ vi.Si ergo potuit violẽtiã repellere cũ minori uel leuiori ꝑcussione,nõ adhibuit moderamen,& sic est in culpa,& hoc verũ,qñ ex proposito
a excessit[a] modũ;secus,si ĩdeliberate,& accẽsus furore iracũdiæ.nã de facili tũc qs decernere nõ põt uerũ a falso. 11.q.3.c. ira.tũc nõ ĩputať,ut ĩ p̃al.c.oli,& no.hic
6 in gl.† In gl.1.in fi.Inn.clarius dicit,qđ si habuit animũ occidendi, & ꝓcessit ad actũ, licet nõ letaliter percusserit,sed ex aliorũ ꝑcussionibus ꝑcussus interiit;homicida est cẽsendus.Host. dicit hoc uerũ,ut uolũtas ĩputeť, qñ potuit istũ liberare,nec liberauit. Ista restrictio mihi ñ placet,nec vr̃ cõgruere lræ,vbi nõ põderať,an potuisset liberare vulneratum,vel nẽ. Et verisimile ẽ,ꝙ ñ potuisset,ex quo parochiani fecerũt illũ subitaneũ insultũ. Sed Papa hic põderat,an habuit animũ occidẽdi Et iõ cõcluderẽ,ꝙ si habuit aĩum occidẽdi,& vna cũ aliis ꝑcussit,licet ꝑcussio sua ñ fuerit letalis,tñ irregu-
b laris ẽ cẽsend⁹[b] nã p̃stitit operã homicidio,& pro hoc tex.apertus.23.q.vlt.c.si. & adduco tex. ĩ c.sicut dignũ.§.ult.s̃.eo. vbi clerici fuerũt depositi ꝓ homicidio, qa p̃stiterũ opẽ, dãdo cõsiliũ,uel ueniẽ
c do cũ armis[c] vñ plus dico, ꝙ si bellũ est iniustũ,& clericus adhibet p̃sentiã suam auxiliãdo, licet ñ interfecerit,ex quo tñ ab aliis cõsociis homicidia ꝑpetrata sũt ipse ẽ irregularis,ut in c.petitio.ĩ. eo.&
7 facit c.p̃sentiũ,& c.seq.ĩ. de cle.ꝑcu.† In gl.in uer. *credendũ* in fi.No gl.iũcto tex. nã quotidie ad hoc allegatur qđ in foro aĩę de oĩbus crediť cõfitẽti.Et rõ est,qa ibi tantũ tractať de fauore, uel p̃iudicio suo,nõ alterius,vñ mẽdaciũ sibi soli nociuũ est,& ueritas sibi ꝓficua, uide tu bonã gl.ĩ c.si qs suadẽte, de pœnis,ĩ uer.cõmode,q̃ dicit, ꝙ ubi agiť de salute alteri⁹,crediť cõfitẽti,qñ hoc cõtingit in foro aĩę quo ad tollẽdũ istũ vinculũ publicũ & solet allegari multũ ista gl.sed certè iste tex.facit multũ in ꝯrĩũ, qa nõ agebať ꝑcisè in foro aĩæ,ut patet,qa [illegible] ẽ p̃sbyter, & publicũ est pčm [illegible]

factũ erat publicũ,ut patet in tex. Et iõ pl⁹ hic colligiť,qđ ñ solũ ubi agiť ꝑcisè in foro aĩę, sed ẽt ubi quasi in foro aĩę, credẽdũ ẽ cõfitẽti.Et dr̃ quasi forus aĩæ, qñ nõ accusať,nec inq̃riť,nec denũciať,sed spõte a suꝑiore petiit consiliũ salutare.nã cũ nulla extrinseca rõne cogẽte hoc faciat, sed ꝓ salute aĩæ,sibi credẽdũ ẽ,ut hic ꝓbať no.Fateor tñ, ꝙ sua confessio nõ habebit nocere accusatori, vel suꝑiori volẽti inquirere,sed tm̃ erit sibi nociuũ mendaciũ, vel ꝓficua ueritas,&
8 sic in aliorũ p̃iudiciũ p̃t ꝓcedere illa gl.†In gl.ĩ uer.*ꝙ si discerni*.Hęc gl.no.diuersitatẽ inter ius canonicũ,& ciuile,ut qñ põt apparere qs extinxit, ille sol⁹ teneať de homicidio, & primus,licet letaliter ꝑcusserit, tenetur tãtum de uulne-
d rato[d]. Secus ſm canones,ut hic, qa letaliter ꝑcutiẽs teneť
e de occiso,sicut & alii,q postea occiderũt[e].Sed p̃t esse diuersitatis rõ,qa i⁹ canonicũ q̃tũ ad irregularitatẽ ꝯhẽdã cõcernit animũ & actũ subsecutũ,sed ius ciuile & iura alle.hic in gl.loquũť,qñ agiť ad pœnã pecuniariã nã ille teneť, q occidit.Vñ posset dubitari,qd si agereť ꝯ vulnerantẽ letaliter l. Cornel.de sica.s.de pœna legali,lætali,uel pecuniaria,nunqd oẽs teneãtur de occiso, qa tũc nõ agiť de emẽdatiõe dãni,sicut qñ agiť l.Aql.satis ꝓbabiliter posset dubitari,& de
9 hoc plene Bar.in l.fi.ff.ad le.Corne.de sica.† In gl.ult.Not. hãc gl.maximè in ult.di.& quotidie solet alle. hoc c.cũ ista gl.Et qm̃ gl.ẽ aliquãtulũ intricata,& male ordinata,põt sic breuiter distingui, qa aut uiolẽtia inferť ꝑsonę,aut rebus. Primo casu,aut p̃t euitare sine occisiõe,puta fugiẽdo,& cle
f ric⁹ dẽt poti⁹ fugere[f],q̃ occidere suũ aggressorẽ,vt no.s̃.eo. c.suscepim⁹,& ĩ cle.1.e.ti.Si uerò ẽ laicus, multi distiguũt, attẽdẽtes qualitatẽ ꝑsonarũ, vt si miles aggrediať rusticũ, dẽt rustic⁹ fugere,si p̃t,qa nõ ẽ verecũdia militẽ fugare rusticũ.Alii,ut Bar.vñr tenere,ꝙ ñ teneať fugere,qa sem p fugiẽdo ẽ uerecũdia,& ꝓ uerecũdia seu iniuria euitãda licitũ est resistere,ut no.ĩ l.1.C.vñ ui.Et forte ista pars ẽ uerior đ rigore iuris,sđ ĩ foro aĩæ alia pars ẽ tutior,arg.ĩ c.suscepim⁹, s̃.e.Si uero ñ p̃t euitare iniuriã fugiẽdo,ut qa ẽ ita astrict⁹, seu ad angulũ posit⁹, ut sine ꝑcussione nõ possit recedere,& tũc licite se defendit.Sed,vt defensio dicať inculpata,multa sunt attẽdẽda.Prĩo tẽpus,ut faciat ĩcõtinẽti,& ñ ex ĩteruallo,nisi timereť scđa ꝑcussio,qa tũc eẽt defensio scđæ ꝑcussiõis.Itẽ dẽt facere ex cã defensiõis, & nõ animo ulciscẽdi, vñ si p̃t ĩpedire ictũ alteri⁹, & ñ ĩpediuit,imo ꝑcussit letaliter,tũc teneť,qa excessit merę defensiõis fines. Et ad cõsiderãdũ animũ isti⁹ dẽnt attẽdi circunstãtiæ, ut qualitas armorũ,habit⁹utriusq;.Nã si un⁹ fortis aggredereť fortiorẽ cũ pugno,ñ dẽt fortior resisteť cũ gladio, ex quo p̃t sine eo repellere iniuriã Itẽ si ueniebat cũ baculo,& iste potens erat ad resistẽdũ cũ baculo,ñ debebat capere ensem, bon⁹ ergo iudex arbitrabiť,qa ñ p̃t dari certa rła, vñ serueť ꝙ dixi.s̃. ut illa dicať mera defensio qñ id fit,sine quo ñ p̃t repelli uiolẽtia,nisi aggrediẽs occidať,ĩpune p̃t occidi ẽt ꝑ ferrũ,vt ĩ cle. 1.e.ti.Si aũt mod⁹ excedať ñ ex ꝓposito,& tũc nõ tenebiť, & iudex ex circũstãtiis arbitrabiť, an fecerit ex ꝓposito,ut hic ĩ gl.& bñ.Scđo aũt mẽbro p̃cipali qñ vis ĩferť reb⁹.Et tũc aut q̃riť, nũqd sit licitũ occidere ꝓ eis saluãdis ĩ clerico dicẽdũ ꝙ ñ,& forti⁹ ꝓ eis recuperãdis,ut hic,& s̃.e.c.susce-
g pim⁹ ĩ laico posset ꝓbabiliter dubitari,licet Legistę teneãt posse occidere,si res alias saluæ eẽ ñ pñt g,ut no. ĩ l.furẽ,ff. de sic.& ĩ l.itaq;,ad legẽ Aq.sed dic, ut dixi ĩ c.2.s̃.e.Aut q̃riť,nũqd liceat aliter resistere p̃ter occisionẽ, uel mutilationẽ,& pariter dico ĩ clerico & ĩ laico,ꝙ sic,siue ꝓ eis saluandis,siue ꝓ eis recuperãdis ĩcõtinẽti,vt hic,& ĩ c.oli.ĩ.đ rest. spo.& pñt recuperari ab ĩuasore ĩcõtinẽti,q̃ citi⁹ fieri p̃t re collectis armis & amicis.Et dicit hic Host.ꝙ fieri dr̃ incõti
h nẽti[h]ante,q̃ ad alia negotia deueniať, aɫs eẽt guerra,q̃ inferiori non licet,ideo tũc debet ad iudicẽ recurri,ut in l.1. C.vñ ui.Bar.videtur sentire de triduo,ut uidelicet intra tri [illegible] ari.Sed idem Bar.no.alibi,uideli- [illegible] & ui arma tenet attendendas

circunstantias

circũstãtias,& qualitates ꝑsonarũ & rei,vñ facta ẽ deiectio. Nã si nobilis expelleret de castro, dareť mai⁹ tẽpus,q̃ si rustic⁹unus de parua re,vñ possit differri ẽt quo ad sex mẽses. Cõclude ergo, ꝙ circa hoc certa rła dari nõ põt,& cõiunge has opi.simul dicẽdo, ꝙ dẽt hoc fieri,q̃ citius põt, dũmodo nõ diuertať ad alia negotia, qa tũc nõ eẽt fieri,q̃ citius posset,ñ tñ intelligiť, ꝙ dicať diuerti ad alia negotia,qñ comedit,uel bibit vel dormit;sed qñ relicto prĩo tẽdit ad alia.Et rõ diuersitatis inter ꝓpulsandã iniuriã illatã ꝑsonę,& illatã reb⁹ ẽ,qa qñ inferť iniuria reb⁹; ꝑdiť nãlis possessio,ñ ciuilis,& hoc si habebat animũ cõtinuandi possessionẽ suã,& restituẽdi.l.q possessionẽ,ff.de vi & ui arma & l.clã possidere.§.q ad nũdinas,ff.de acq̃r.pos.Vñ redeũdo incõtinẽti,dr̃ poti⁹ suã possessionẽ defendere, s.ciuilẽ;qa ñ p̃t liberaliter uti,nisi deiiciať detinẽs, vñ poti⁹ dr̃ defendere,q̃ ui inferre circa nãlẽ possessionẽ occupatã ꝑ aliũ.Sed qñ iniuria inferťur ꝑsonæ,cessat ista rõ.nã seipsum nõ possidet, nec dr̃ spoliatus,nec se defendit, cũ armis ampli⁹ sequať,& iõ nõ dicit
10 ex interuallo reꝑcutere.†Extra gl.ꝓ declaratione lrę quęro,qd si iste ꝑcusserit nõ letaliter,apparet tñ, ꝙ ex ꝑcussione sua nõ potuit iste fugere, uñ fuit iste occisus a parochianis,nũqd iste teneať?Ho.ꝙ sic,qa p̃stitit cãm homicidio,ad
11 hoc c.de cætero,s̃.eo.& ita cõiter trãseunt doc.† Sed circa hoc posset dubitari.nã si tenem⁹,ꝙ.s̃.dixi,qđ liceat clerico pro defensione rerũ ꝑcutere,licet ñ letaliter,tũc cũ iste insisteret rei licitæ,ñ dẽt euẽt⁹ mortalitatis sibi ĩputari, cũ ipse in homicidio nõ reperiať culpabilis,ad hoc c.ex lrĩs,s̃. eo.c. cũ si.Vñ posset dici, ꝙ quo ad pœnã nõ dẽat iste teneri, sed quoad cessationẽ a diuinis põt seruari opi.Host.tãq̃ tutior.
12 †Et sic posset dubitari de alia.q.quã ponit hic Inn.& Hos. uidelicet uiso latrone iste clamauit, ut capereť, uel simpɫr clamauit,ꝙ ibi erat latro,uñ uenerũt alii, & illũ occiderũt, dubitať, nunqd ille clamãs sit irregularis?vr̃ ꝙ sic,ẽt si ñ habuit animũ ad mortẽ,qa lex ꝓmotiõis cõsiderat factũ,non uolũtatẽ,15.q.1.c.si. sed sibi ex eo maximè ẽ ĩputã dũ,qa uerisimiliter cogitare potuit, qđ hoc sequereť homicidiũ,sed (ut dixi)nõ est sine dubio, ubi auidus nõ fuerit ad mortem.
13 †Vltimo q̃ro,qd si ꝑcussio uniuscuiusq; ꝑ se cõsiderata nõ sufficiebat ad mortẽ,sed oẽs simul iũctę mortẽ inflixerunt? tenet hic Inn.ꝙ q̃libet teneť de occisione.22.q.ul.c.si.& idẽ sequitur Bar.in p̃alle.l fi.ff.de sicariis, quod nota uide tamen gl.in p̃alle.l.item Mela.§.si plures.Et hęc tene mẽti.

SVMMARIVM.

1 *Religiosus chirurgicus,si pietatis causa chirurgiam exercuerit, ex qua mors secuta est, irregularitatem non euadit.*

2 *Officium chirurgiæ est interdictum omnibus clericis, & peccant exercendo etiam intuitu pietatis, & nu.5.*

3 *Doctor si dederit consilium per imperitiam,ex quo secuta est sententia,tenetur parti,contra quam lata est sententia,ad interesse.*

4 *Homicidium licet non processerit ex culpa,tamen quia ille,qui fuit causa,dabat operam rei illicitæ,non excusatur.*

CAP. XIX.

1 a TVa nos. †Religiosus chirurgiã exercẽs,si ex ea mors seq̃ť,irregularis est[a] ẽt si sit peritus & diligens,& hoc fecerit cã pietatis, sed cũ eo post satisfactionẽ misericorditer dispẽsari p̃t,hoc dicit usq; ad.§.ad ultimũ,& ille.§. usq; ad finẽ hoc intẽdit. Qui iudici seculari dedit intersignia furis,a quo fuit uulneratus, irregularis nõ ẽ,licet ille postmodũ occidať. Et duæ sunt partes,ut ꝑ.§.patet, & q̃libet pars diuidiť in cõsultationẽ,& respõsionẽ.Casus lit. Quidã monachus credẽs se quãdã mulierẽ a gutturis tumore liberare,ut Chirurgicus cum ferro tumorẽ illũ aꝑuit, & cũ tumor aliquãtulũ recessisset, ꝑcepit ille mulieri, ne uẽto se exponeret ullo modo,ne fortè si uẽt⁹ subintraret,cãm mortis inferret,sed mulier cõtẽpto eius mãdato,dũ messes colligeret vẽto exposuit se ĩcaute, & sic ꝑ aꝑtionẽ gutturis sãguis mult⁹ effluxit, & mulier diẽ clausit extremũ, q̃sitũ fuit, qd de illo monacho sit agendũ?rñdet Papa,ꝙ licet ille monachus multũ deliquerit alienũ officium usurpãdo,qđ sibi nõ conueniebat,si tamen causa pietatis hoc fecit, & peritus erat in exercitio chirurgię,& adhibuit diligẽtiam,quam debuit,ex eo ꝙ per culpam mulieris contra illius mãdatum hoc ei contigit,non est adeo reprobandus quin post satisfactionem cõdignam cum eo misericorditer agi possit,vt valeat celebrare diuina.Alioquin interdicenda est ei sacerdotalis ordinis
2 executio de rigore.B.†No.1.quòd multa dẽnt concurrere,ut mors infirmi non ĩputetur medico. Primò, ꝙ istud officiũ sibi conueniat,vt ꝙ sit laicus,non autem cleric⁹, quia clerico interdictũ est istud officium chirurgiæ, ut in c. sententiam, & c. nõ magnopere, ne cle.uel mona.et ĩ c.fi. eo. Vnde hęc litera licet loquatur in monacho,quia fuit in facto,tamẽ intelligitur ĩ quolibet clerico seculari ea
3 dem ratione.Secundò requiritur,†ꝙ sit
b peritus[b] unde non sufficit,ꝙ appellet se peritum, sed debet esse perit⁹ re ipsa,unde si doctor dedit consilium per errorẽ, & ꝑ ĩperitiã suã & secuta sit sñia ꝑ illud cõsiliũ, tenetur ad satisfactionẽ illius,ꝯ quẽ est lata sñia, ut hic,& in l. illicitas. §.sicuti,ff.de offi.pręsi.& in l.idem iuris, §.1.ad leg.Aqu.& in reg. nõ est sine culpa,de reg.iu.li.6.facit qđ no.gl.in c.1.de cõfes.eo.lib.de aduocato q docet clientulum mẽtiri. Tertiò requiritur,ꝙ adhibeat omnem diligentiam secundum artem suam.Quarto quod informet ęgrũ de his, quæ sunt contraria ægritudini, his ergo seruatis euentus mortis nõ imputatur medico, alias secus, ad idem de
4 ęta.& quali.c.ad aures.†Item no.ꝙ danti operam officio uel rei illicitę imputatur euentus mortis, quantuncunq; pro-
5 cessit sine culpa.†No. ꝙ clericus,quantũcunq; peritus in arte chirurgiæ, peccat exercendo illam artẽ etiam intuitu pietatis.Ex hoc infertur, quod propter pietatem non est impietas exercenda, nec licet alicui officium alterius exercere,facit.1.q.1.c.non est putãda.Vlt. no.quod cum homicida casuali, qui non fuit in culpa, de facili dispensatur post satisfactionem.Tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis non est ille, qui ad nutum potestatis dedit signa alicuius latronis, qui ab ipso potestate & eius curia occisus est.*

2 *Vulnerare & prosternere sunt diuersa, & statutum loquens in uno,non uerificatur in alio.*

3 *Chirurgico non imputatur mors, si obseruauerit omnia,de quibus supra in prin.nu.2.*

Clericus medicus si intuitu pietatis exercuerit artem suam,ex qua secuta est mors,non imputatur ei quo ad peccatum & dispensationem, sed quo ad irregularitatem sic, quia non erat exercitium suum.

4 *Medicus quando est peritus, & in nulla culpa reperitur,non imputatur ei mors infirmi,secus, si non est peritus,uel dedit medicinas malas.*

5 *Infirmi non obedientes medicis non incurrunt crimen inobedientiæ.*

Infirmitas,quæ prouenit ex defectu infirmi, causat peccatum.

ZACHARI.

a Irregularis est. Adde,ꝙ licet infirmus mortuus fuerit chirurgi incuria,potest ipse his non obstantibus ad sacros ordines etiã ad Ep̃atũ promoueri,si tamẽ in medendo habuit cõscientiã saluam ita not. Goffre.in sum eo.tit.& c.ad aures, supra de æta.& qualita.

SEB. SAPI.

b Peritus. De qua culpa medicus teneatur, uide Cardi.Alexan. in c.1. 83.dis. Et de illis, qui suscipiunt aliquid in se tanquã periti,uide Fel.in c.qa iudicãte col. 2.supra de p̃scr.& Abba. in rubr. de appel. in fi.Mod. in l. 2. ff. qđ q.sq; iur. Geor.Natam in repe. cle. sæpe. §.quę omnia,col. 6.de uerbo. signi.

6 *Seruientes infirmis non debent eis exhibere aliquid nociuum, nec obedire appetitui corrupto ipsius infirmi, uel extra præceptum medicorum aliquid facere, aliàs peccant.*
7 *Irregularitatem quis incurrit ex sola membri debilitatione, uel abscisione.*
8 *Furtum ascendens summam quinque solidorum punitur furca, intellige, quando etiam ex tali furto rũpitur pax, alias secus.*

Ad ultimum. No. ibi: *furem* & ibi: *latronem*, ꝙ
accedẽs ad furãdũ de nocte, p̃t appellari
fur, uel latro, capiunt̃ ergo ista uocabu-
la ꝓmiscue, & sic nõ est sp̄ uera ista dist.
doct. inter furẽ & latronẽ, quã ponũt. s̃.
eo. c. 2. & in eadẽ scriptura p̃t appellari
fur, & latro. Casus lite. Alia qõ facta fuit
1 dño Papę. † ecce qdã scholaris timẽs, ne
latrones essent in domo, surrexit de le-
cto, & inuenit ibi furẽ, q scholarẽ uulne-
rauit, & recessit. mane facto scholares cę-
perũt eundẽ, & inuẽt⁹ est vulnerat⁹ & tra
ditus ptãti, coram quo asseruit, ꝙ p̄dicta
nullaten⁹ ꝑpetrauit. ptãs ad scholarẽ il-
lũ nuntiũ misit, ut diceret qcqd sciret de
fure illo, uel traderet intersignia, q cul-
trũ, quẽ ipsi latroni abstulit, & sotulares,
quos ĩ domo dimiserat, nuntiis tradidit
memoratis, nil ampli⁹ de ipso facto se in
tromittẽs. Ptãs, his receptis intersigniis,
latronẽ illũ apparitorib. suis tradidit pu
niẽdũ, q sibi amputauerũt uirilia, & ocu
los eruerũt. Latro ira & dolore cõmot⁹,
nec cibũ sumere uoluit, nec potum, & sic
mortu⁹ est. q̃rit̃ utrũ scholaris iste ad sa
cros ordines possit ꝓmoueri; rñdet Pa-
pa, ꝙ p̃fatus scholaris, si aliàs dignus est,
ꝑꝑ p̄dictũ euentũ nõ est a sacris ordinib.
2 ꝓhibẽdus. Ber. † No. primò, ibi: *qui solum*
prostrauit, ꝙ aliud est prosternere, aliud
vulnerare. Facit ꝓ statuto dicẽte, si quis
vulnerauit aliquẽ, ꝙ nõ sufficit, si ꝓstra-
uit, & nõ vulnerauit. Not. ꝙ licet clerico
defendere res suas ꝯ latronẽ. nã iste scho
laris vulnerauit latronẽ, nec sibi imputa
tur, põt tñ dici, ꝙ hæc litera hoc nõ pro-
bat, sed posset facere ad defensionẽ. Vlti
mò no. ꝯ no. ꝑ gl. in c. dilectus, s̃. eo. ꝙ ẽt
ꝯ ꝓmouẽdũ nõ imputat̃ aliquid, si mors
casualis idẽ subsequat̃. † In gl. 1. op. Et vr̃
3 ꝙ euẽtus mortis nõ dẽt imputari medi-
co, ex quo accidit ꝑꝑ incuriã & imperi-
tiã infirmi, ut in l. illicitas. §. sicuti, ff. de
off. p̃si. Solu. cõiunge oẽs tres priores gl.
quæ uñr ꝯtriari, & dic, ꝙ ĩ medico, cui cõ
uenit hoc offm̃ chirurgię, nõ imputatur
mors, si seruat ea, q̃ dixi in primo notabi
li. Sed religioso, uel clerico bñ imputat̃,
q̃ tũcunq; perito, si deliquit, qa fuit ĩ cul
pa immiscẽdo se illi delicto, ut in regula,
nõ est sine culpa, de reg. iur. li. 6. Et iõ, in-
quãtũ gl. 3. dicit, ꝙ culpa mulieris nõ dẽt
imputari ei, dic quo ad pctũ, uel quo ad
dispensationẽ. imputat̃ tñ quo ad irregu
laritatẽ ꝯhendã, ut hic apertè dr̃, & hoc
rõnib. p̄dictis. In gl. in uers. *alioquin*, in fi.
Intellige, ꝙ ista requirũtur, & põderãtur
quo ad inducendã dispẽsationẽ. nã istis
deficiẽtib. uel aliquo istorũ, nõ dẽt secũ
misericorditer dispẽsari, qa reperit̃ ĩ maiori culpa, oĩ tñ ca
4 su est irregularis, ut hic ĩ litera, iõ ĩdiget dispẽsatione. † Ad
uerte, qa Inn. & Host tractãt hic aliqd circa ꝑsonas medico
rũ, & tã ĩfirmorũ, q̃ custodiẽtiũ ipsos infirmos. Et cõclude
sic, ꝙ si medic⁹ est ꝑit⁹ & in nulla reperit̃ culpa, tũc ẽt in fo
ro aię nõ imputat̃ ei infirmi mors: qa hoc offm̃ nõ est iter.
dictũ laico, imò laudabile, & institutũ ꝑ Deũ, seu ẽt ꝑ ipsum
approbatũ iuxta illud Proue: honora medicũ ꝑꝑ necessita-
tẽ. nã & illũ creauit altissimus. Si uero medic⁹ reperit̃ ĩ ali-
qua culpa, ut qa nõ erat perit⁹, uel qa nõ adhibuit diligẽtiã
q̃ debuit, & adhuc graui⁹ peccat, si ex certa sciẽtia dat infir
mo medicinã nociuã, uel differt liberationẽ, ut pecuniã cõ
sequat̃, uel ponit species antiquas, uel malas ĩ medicinã, qđ
no. ꝯ istos aromatarios, q ex cupiditate quadã cõficiũt me
dicinã ex specieb. antiqs, q̃ poti⁹ obesse hẽnt, q̃ ꝓdesse, qui
grauiter peccãt, & si medic⁹ dubitat, an medicina sit ꝓficua
uel ne, poti⁹ dẽt abstinere, q̃ dare medicinã s̄m Inno. & sic
poti⁹ remittat infirmũ manib. Dei, q̃ eũ exponat dubię me
5 dicinę. † Quoad s̄m de infirmo, cõcludit Inn. ꝙ nõ incurrit
crimẽ inobediẽtię nõ obediẽdo medico: qa ñ ẽ ꝑlat⁹ su⁹.
Itẽ si ẽ san⁹, ñ debet uiuere medicinaliter, qa oĩa sana sanis
tñ nõ dẽt qd sumere, qđ sibi sit nociuũ, al's peccat, qa ꝑ in-
firmitatẽ futurã subtrahit se a s̄uitio Dei, & graui⁹ peccãt
infirmi, uel sani capiẽdo uenenũ, uel aliud mortiferũ, qa nõ
licet ꝯ se sæuire, sicut nec in aliũ. 23. q. 5. c. si nõ licet, & ĩ c.
significauit, de corp. uitia. Nemo. n. est dñs mẽbrorũ suorũ,
ut ibi, & l. liber hõ, ff. ad le. Aquil. Illi, q interficiũt seipsos,
moriunt̃ in peccato mortali, nec dẽnt sepeliri in sacro, nec
ꝓ eis orari dẽt. c. placuit. 28 q. 5. & c. nõ æstimemus. 13. q. 2.
6 † Circa ultimũ cõclude, ꝙ custodiẽtes siue seruiẽtes ĩfirmo
grauiter peccãt exhibẽtes aliquod nociuũ & ꝯriũ infirmita
ti, ẽt si faciãt ex cõpassione quadã, qa nõ dẽnt obedire seu ĩ
dulgere appetitui corrupto ipsi⁹ infirmi, ẽt peccãt nõ obe-
diẽdo medico. nã cuilibet in arte sua credẽdũ est, ut in c. si-
gnificasti, el 2. s̃. eo. in quo multũ peccãt mulieres infirmis
seruiẽtes. In gl. in uer. *nuncijs*. Ex hac gl. colligunt̃ duę sol. &
duo intellectus ad istũ. §. Primus, ꝙ isti scholari nõ fuit im-
putata mors furis, qa nõ cõmisit homicidiũ aliquo ex mo-
dis, qbus cõmittit̃, unde nec facto, nec p̃cepto, nec testimo-
nio, qa in causa criminali testis dẽt esse in iudicio, & depo-
nere iuratus. Secũda sol. est, ꝙ iste fur seipsum occidit, s. nõ
sumẽdo cibũ, nec potũ. sed ista solu. nõ ualet qa isti appari-
tores ꝑ prius amputabãt sibi uirilia, & eruebãt oculos, & si-
bi sic absciderãt mẽbra. † Et ad incurrendã irregularitatẽ
7 sufficit mẽbri debilitatio, vel abscissio, vt in c. 2. j. tit. proxi.
& in c. is q eo. tit. li. 6. & in cle. 1. eo. tit. Tertiò p̃t colligi ex
gl. seq. ꝙ ꝑꝑ intersignia nõ fuit cõuict⁹ de furto, sed põt il-
la rõ impugnari, qa saltẽ dedit causam morti, & qa ista ma
teria ẽ satis dubitabilis & disputabilis, dãt̃ & alię sol. extra
glo. Quidam dixerunt, quòd de iure aut. & sic huius. c. huic
a ꝓ furto nõ imminebat pęna mortis,[a] nec abscissionis ali-
cuius mẽbri, ut in aut. sed nouo iure, C. de fur. Vnde si iste
ptãs excessit, nõ erit mors imputãda scholari. Sed hãc lec.
impugnat Host. qa intrauerat cũ armis, & sic debebat deca-
8 pitari, seu furca suspẽdi, ut in d aut. sed nouo iure. † Itẽ per
b cõstitutionem Fed. secundi furans quinq; solidos b & ultra
suspenditur, ut in li. feu. de pa. tenen. c. 1. in §. si qs quinq; so-
lidos. Et no. qualiter Host. intelligit illũ tex. nã Legistæ in-
telligũt & credo ꝙ uerius, qñ ex tali furto sequit̃ pacis fra-
ctio, aliàs ꝓ tã modico furto nõ dẽt seq mors. Alii dicũt, ꝙ
iste scholaris dedit ĩtersignia, ut recuperaret res malè abla
tas, & sic ciuili modo, & sic iste intellect⁹ nõ hẽt dubiũ. Alii
dicũt, ꝙ dedit intersignia, ut fieret iustitia de uulnere sibi
inflicto, & tũc dẽt ĩtelligi, ꝙ ñ faciebat, vt iste moreret̃. Hos.
tenet, ꝙ uer⁹ intellectus est ꝙ nõ reperit̃ in aliqua culpa in
morte isti⁹, & sic Papa interpretat̃, sed nõ descẽdit ad sp̃ali
tatẽ. sed potest dici, ꝙ nõ fuit in culpa, qa non accusauit, nec
perhibuit testimonium, nec aliquo modo mandauit, nec
subiecit

a Pœna mortis. Adde Alex. cõsil. 5. & 135. 1. li. Cep. in aut. sed nouo iure, & eius cõsil. 42. & 26. Falg. cõsil. 156. 2. lib.

b Quinq; solidos. Vtrum uerum sit, ꝙ hodie de iure cõmuni quilibet ꝓ furto quinque solidorũ debeat suspendi, uide per diabba. in c. fi. circa fin. de fur. Bellen.

subiecit illũ morti, sed tantum requisitus a potestate reddi
dit illa signa. Fuit ergo ista causa multum remota, unde nõ
sequitur irregularitas, pro hoc bona gl. in c. exhibita, j. eo.
in uer. corruens, facit quod no. in c. accedens, s̃. eo.

SVMMARIVM.

1 *Homicida est, qui dat causam abortioni, qñ. s. conceptũ erat uiuificatũ aĩa rationali, alias secus, & nu. 2. & de iure ciuili capite punitur, & nu. 3. & 8.*
4 *Mulier asserens se concepisse ex aliquo, & ille dicat contrarium, cui est credẽdum, uide remissiuè, & nu. 5.*
6 *Maritus, uel alia commicta persona ludens cum muliere cũ ludo honesto, & dedisset causam abortioni, non imputaretur sibi mors, secus, si fuisset aliqua persona, cũ qua nõ licebat ludere, etiã quod mulier concepisset ex ea.*
7 *Abortiuũ præsumitur in dubio fuisse cum anima potius, quam sine.*

CAP. XX.

1 **Sicut** † Qui dat causam abortioni homicida, est, si cõceptũ erat uiuificatũ aĩa rõna-
li, al's sec⁹. h. d. Secũda, ibi: *nos uero*. Casus lit. Qui
dã monachus Cartusiensis ordinis quãdam mu
liere asserentẽ se cõcepisse ex eo traxit ꝑ zonã, quasi ludẽs
cũ ea, ipsa ꝑ hoc se asseruit sic esse lęsam, ꝙ hmõi occasione
fecit abortũ, ꝑꝑ ꝙ dictus sacerdos de cõsilio quorũdã ab al
taris ministerio se suspẽdit. q̃situ fuit, qd esset agẽdũ? rñdet
Papa, ꝙ si nõdũ erat uiuificatus cõcept⁹, poterit ministrare
alioquin dẽt ab altaris ministerio abstinere. Ber. † No. 1. ꝙ
2 añ infusionẽ aię rõnalis nõ põt qs dici homicida in dãdo
cãm abortioni, & ẽ rõ, qa qđ nõ uixit, mori nõ p̃t, đ despõ.
impu. c. ad dissoluendũ. 22. q. 2. c. qđ uerò, & c. Moyses. Itẽ ñ
est hõ añ infusionẽ aïæ, cũ homo ex corpore & aĩa cõpona-
tur, ut in c. in quadã, de cele. miss. & s̃. de hęre. c. cũ Christ⁹
& iõ nõ p̃t dici homicidiũ, cũ homicidiũ dicat̃ a cęde hoĩs.
3 † No. 2. ꝙ irregularitas causat̃ nedũ ex cęde hoĩs, cũ ꝓdu-
ctus in lucẽ, sed ẽt cũ est in uentre materno, uñ s̄m ius ciui
a le capite punit̃ dãs causam abortioni post infusionẽ aię,[a]
4 ut in l. si qs aliquid, §. q abortionis, ff. de pœ. Sed q̃ro, † quia
mulier dicebat se cõcepisse ex illo monacho, nũquid sit cre
dẽdũ eo asserẽte ꝯriũ? Hos. ꝙ nõ. remittit ad no. ĩ c. trãsmis
sę, q fil. sint legi. & in c. ꝑ tuas, de ꝓba. & in c. Michael, de fi.
5 presby. † Sed q̃ro, qa mulier ista dicebat se cõcepisse ex illo
6 monacho, nũquid sit sibi credẽdũ. Io. An. dicit ꝙ nõ. † Scias
tñ, ꝙ si ludus fuisset iust⁹ ex parte cõditionis ludi, qa fuisset
gracilis, & fuisset licit⁹ rõne ꝑsonæ, ut qa fuisset marit⁹ mu
lieris, uel frater, uel alia cõiuncta ꝑsona, tũc mors nõ impu
taret̃, qa nõ reperit̃ in aliqua culpa, quod no. Ex quo not. ꝙ
ludus leuis nõ est ꝓhibit⁹ cũ p̄gnãte muliere, uñ, si ꝑsona
nõ est inhonesta, nõ imputat̃ abortio inde cõtingẽs, qđ te-
7 ne mẽti. † Vlt. q̃rit̃, qd si ꝓbabiliter dubitat̃, utrũ aĩa esset ĩ
fusa, uel nõ. Dicit Io. An. ꝙ in dubio dẽt iste abstinere ꝑ c.
8 ad audiẽtiã, s̃. e. & qđ ibi dixi. † In gl. ibi. *Similiter distinguit*
b *lex*, dicẽs, ꝙ si aliquis interfecit b cõceptũ aĩatũ dẽt capite
puniri si nõ erat aĩatum, distinguit̃, qa si nobilis, fit publica
c tio in parte bonorũ, si ignobilis[c], dãnat̃ in metallũ & hoc ue
rũ, nisi fecisset ꝑꝑ pecuniã, qa tũc puniret̃ pena capitali, ut
in l. Cicero, ff. de pęnis, & uide quod no. in c. Moyses, alle. ĩ
gl. In ea gl. ibi: *non teneatur lege canonica &c.* Intellige nõ te
neri quoad irregularitatem, sed quoad peccatum & pęnam
peccati bene tenet̃ lege canonica, licet anima adhuc non d
fuisset infusa, ut probatur. s̃. e. c. si aliquis.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatem non incurrit quis ex eo, quòd agit contra aliquem ciuiliter, ille uero punitur postea in sanguine.*
2 *Iudicium debet finiri, ubi est inchoatum, nisi per impotentiam facti hoc fieri non posset.*
3 *Clericus potest agere contra laicum sine metu irregularitatis ciuiliter, licet possit præsumere, quòd poterat puniri in sanguine, dummodo protestetur, ꝙ non intendit ad uindictam sanguinis.*
4 *Excõicatio uidetur contemni, si intra terminum assignatum, uel intra annũ non fuit facta restitutio, uel ei non fuit paritum.*
Excommunicatus, si steterit in excommunicatione ultra annum, præsumitur hæreticus.

CAPI. XXI.

1 **Postulasti.** † Nõ *imputat̃* clerico ciuili- a
ter iustitiã petẽti đ laico, si iu
dex ĩ laicũ exerceret uindictã
sanguinis. h. d. Secũda, ibi: *ad quod*. Casus
lite. Quidã qa decimas debitas ecclesiæ
nõ soluebãt excõicati fuerũt, ipsi excõi-
catione contẽpta, decimas soluere nõ cu
rabãt. q̃siuit Ep̃s, utrũ licitũ esset illis po
testatẽ regiã implorare, cũ ad solõnẽ de
cimarũ absq; sanguinis effusione uix pos
sint cõpelli, rñdet p̃p̃, ꝙ si de hmõi quæri
monia simp̃r deponat apud regẽ, & ipse b
in eosdẽ rebelles traditã sibi exercuerit
ptãtẽ, eorũ erit duritiæ aut malitię ĩ pu
2 tandũ. Ber. † No. 1. ꝙ si remediũ ecclesia
sticũ nõ sufficit ꝯ laicũ, p̃t clericus adire
iudicẽ secularẽ, ut sic suã ptãtẽ in ipsum
exerceat, qđ no. ꝑꝑ no. in l. ubi cęptũ, ff.
de iud. & ꝑ gl. de rescri. c. ex tenore. hẽnt
ergo locũ illa iura, ut ubi cã est cępta, ibi
ẽt finẽ capiat, qñ totaliter p̃t ibi effectũ
cõsequi: secus, si nõ põt ibi hr̃e executio
nẽ, ẽt ꝑꝑ impotentiã facti. No. 2. ꝙ ꝓ so
lutione decimarũ laicus p̃t excõicari. Itẽ
arceri ꝑsonaliter, & sic est necessariũ per c
sonaliter affici, ut hic. Itẽ no. ꝙ uindicta
malefactorũ est laus bonorũ. Itẽ alibi di
cit tex. no. ꝙ parum obediẽtia ꝓdesse ui
deret̃ humilib. si cõtẽptus cõtumacib. nõ
obesset, ut in c. 1. de postu. p̃la. Vñ in Psal.
lętabit̃ iustus, cũ uiderit uindictã. Sed ꝓ
3 declaratione literę q̃ritur, † qd si cleric⁹
pro certo sciat, ꝙ sine sanguinis effusio-
ne nõ põt debitũ consequi, nũquid pos-
sit cũ bona cõsciẽtia iudicis officiũ im-
plorare. Vin. ꝙ nõ imò dẽt poti⁹ post de
cimas dimittere primitias, arg. s̃. e. c. 2. & d
c. suscepimus. Sed hodie tene, ꝙ hr̃. e. tit.
c. 2. li. 6. s̄m Io. And. quasi uelit dicere, ꝙ
pręmissa ꝓtestatione, ꝙ nõ ĩtẽdit ad uin
dictã sanguinis, põt petere iustitiã, nec
imputat̃ clerico, si postea iudex secularis
imponit pœnã mortis, nõ tñ tenet̃ a pe-
titione iustitię desistere dũmodo p̄mit-
tat̃ protestatio, qđ no. ꝓ intellectu illi⁹.
c. & ur̃ satis rõnabile, alias aũt daret̃ mã
cruciãdi clericos & bonis suis spoliãdi,
4 ut dicit ibi tex. Secũdo quærit̃, † qñ isti
dñr cõtẽnere excõicationẽ. Dicit Host.
ꝙ si intra terminũ præfixũ ꝑ iudicẽ ec-
clesiasticũ non satisfaciũt, satis dicuntur
contẽnere, & si aĩo indurato excõmuni-
cati fuerũt ꝑ annũ,[d] tũc sunt suspecti de
heresi, arg. in c. excõmunicamus. §. 1. s̃. de
hære. qđ no. & uide tex. in c. fi. de pęnis
ubi narratur de biennio ad inducendũ
hãc suspitionẽ, hæresis, sed ibi narrat̃ fa-
ctũ. Idẽ ergo uidetur de anno, & no. hoc
dictũ, ꝙ non solũ in excõicatis in causa
heresis, sed etiã in alia causa incidit in su
spitionem heresis post lapsum anni. nam
tanto tempore ferendo excommunica-
tionem nõ uidetur benè sentire de sacra
mentis, cũ nõ faciat, nec facere possit, qđ
alii fideles faciũt, & facere tenet̃. In gl. fi.

ZACHARI.
a Animæ. Hoc est uerũ ante, q̃ sit natus, sed post, tenetur đ paricidio. l. diuus, & in glo. & Bar. ff. de ua. & extraord. cog. & l. Cicero, ff. de pęn. Bal. in l. quod dicit, & ibi per Alex. in 1. col. in fi. ff. de li. & posth. & Ang. Are. in suo tra. malefi. uers. mortuus.
SEB. SAPIA.
b Interfecit. Vide copiosè de hac materia per Albe. de Ros. in l. qui in utero. 1. ff. de stat. homi. ubi ponit qõnem, si stat statutũ, ꝙ homicida decapitetur, an ille, qui pede percussit mulierem pręgnantẽ, & illa facit abortum, debeat decapitari.
ZACHARI.
c Ignobilis. Adde quis dicatur nobilis, & quis ignobilis hoc casu, Cęp. consil. 40.
Adde Paul. de Cast. consi. 12. col. 2. uer. possent etiã adhuc, & cõsi. 228. & 219. uel uerius secũdũ ueriorẽ numerũ cons. 26. secũdum uerum numerum, col. 3.
ZACHARI.
d Per annum. Adde đ hoc Ro. sing. suis nu. 303. quod icip. de hoc heri fui interrogatus, & ibi qđ an per talẽ occasionem quis priuetur ipso facto beneficio, uide eundẽ ubi supra folio. 10

ibi: *ut puniatur pecuniariter*. Itē p̄t agere ut laicus capiatur. s̄. de deposi. c. 1. Itē ut flagellis afficiatur. 13. q. 6. si res, dūmō ad effusionē sanguinis nō procedat̄, ut in c. in Archiep̄tu, de rap. Itē ad seruitutē, quā imponit ecclesia, ut in c. ita quorundā, de Iudæis. Et in fi. gl. hodie dicēdum. ut hr̄ in c. 2. e. ti. li. 6. ut prēmittat̄ protestatio, ut prędixi. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium casuale non imputatur ei, qui non occidit, nec fuit in culpa.*

2 *Homicidium casuale non impedit, quin quis possit promoueri, & num. 4.*

3 *Ludus noxius est in culpa, & nu. 5.*

6 *Absolutio uel uenia si fuit petita ab aliquo, non per hoc fatetur delictum.*

CAP. XXII.

1 Exhibita. †Homicidium casuale nō imputatur ei, qui non occidit, nec fuit in culpa, ēt si ad cautelā ueniā postulauerit. In prima parte ponit̄ petitio. In secunda exauditio, ibi: *quo circa*. Casus lit. Quidā clericus I. nomine dū esset in puerili ętate constitutus, & cum quibusdā aliis pueris luderet & insequeretur unū ex illis, lapidē post illum proiecit nō aīo percutiendi, sed timorem incutiendi, qui lapide proiecto nō fuit tactus, sed cadens ad aliū lapidē caput læsit: tū p̱p̱ īperitiā medici, tū p̱p̱ p̄ris incuriā, q̱ laborib. ip̄m exposuit, expirauit dictus. I. ueniā postulauit a patre illius, ut mitigaret̄ dolor ipsius, p̱p̱ quod Ep̄s illum a sacris ordinibus repellebat, quamuis pr̄ defuncti laborans in extremis confessus fuerit Ep̄o q̱ dictus clericus nihil in morte filii cōmisisset. unde petebat clericus ille a p̄p̄, ut cū lęsam cōsciam de morte illius nō hr̄et, cū eo misericorditer agere dignaretur; uñ mādat quatenus, si constiterit ita esse, a sacris ordinibus p̱p̱ hoc nullatenus repellatur. B. No. 1. q̱ ludus inter clericos & pueros nō ur̄ prohibitus, alias. n. homicidium inde contingens fuisset imputatum isti clerico, ut in c. cōtinebat̄. s̄. e. No. 2. q̱ p̱ petitionē uenię extraiudicial'r factam nō ur̄ recognoscere culpā. †Vlt. not. arg. q̱ homicidiū casuale nō īputat̄ ēt promouēdo, quod facit ꝯ gl. s̄. e. c. dilect⁹ In gl. 1. ibi: *illa ætas ignorat, quicquid uidet*. Aduerte, qa glossator hic multum ꝯrius sibi ur̄. nam ur̄ intelligere tex. de infante, quia de illa ętate infantili loquunt̄ iura, q̄ dn̄t, q̱ ignorat, qcqd uidet, sed i seq. gl. & in tertia ur̄ sentire ď puero, p̱ut tex. loq̄t. Itē in quarta gl. ur̄ uelle, q̱ iste cleric⁹ fuit in culpa, quia ludus erat noxius, sed dic concludendo ueritatē, q̱ tex. dēt intelligi de puero, p̱ut loq̄t, & puerilis ętas septennio incipit, & durat usq; ad. 14. annum, de quo uide gl. in procę. sexti, ubi de oīb. ętatib. hēs.

3 †& q̱ iste ludus erat licitus istis pueris, & hoc beneficio ætatis: sed inter maiores non esset licitus, quia ludus noxius in culpa est, sicut ludus lapidum. Ita dēt intelligi ꝯrium, quod gl. facit ad. l. nam ludus, ff. ad legem Aqui. Et ex hoc no. q̱ casus contingens inter maiores ex ludo lapidum, imputat̄ ipsis proiicientibus.[a] secus inter pueros[b]. Et inquātū gl. 3. opp. de c. si quis non iratus. 15. q. 1. ubi

4 †quoad legē promotionis īputat̄ solū factum, intellige illud. c. qn̄ p̄cessit aliqua culpa, secus, si nulla culpa præcessit, ut in c. lator. s̄. eo. In gl. in uer. *corruens*, ibi: *fugiebant propter timorem illius*. Inn. dicit, q̱ si iactus lapidis fuisset cā læsionis illius, q̱ iste proiiciens tenetur, arg. s̄. eo. c. de cætero. Idem Abb. & Vin. & sic ur̄ multum restringere istā lr̄am, & uñr sentire, q̱ si iste cecidisset in alium lapidem fugiendo percussionē lapidis proiecti, imputaret̄ p̱iiciēti, & potest adaptari tex. ad hunc intellectū in eo, quod dicit, q̱ ille fugiebat, & ipse insequendo proiecit lapidē, sed certè non ponderaret̄ hic iactus lapidis, si nō incidisset in aliū, ut fugeret istū. Itē sicut in sequēti ñ īputat̄, q̱ fuit cā læsiōis, ita nō dēt iactus lapidis īputari. uñ intellige, q̱ iste corruit in aliū lapidē,[c] ut fugeret ēt p̱cussionē, dūmō p̱cussio non fuerit grauis uel fortè remotè proiecit lapidē, & ille pauefactus corruit in aliū lapidē.

5 †Secus āt, si lapis proiectus fuisset magnus, & inflixisset p̱cussionē magnā, seu grauē, si ille nō cepisset fugā, quia tūc posset dictū In. p̱cedere. nā talis ludus noxius esset, ēt inter pueros,[d]

6 †In glo. in uer. *ueniam*. in fin. Sed ꝯ hoc facit c. uenerabilē, de elec. ubi tex. innuit, q̱ petēs absolōnē ab excōicatione, ur̄ fateri se ligatū,[e] nā absolo p̄supponit uinculū, arg. in c. ad dissoluendū, de despō. ipu. & in. l. decē, de uerb. obl. sic ēt uenia p̄supponit culpā. 13. di. c. nerui. Sol. dicit Host. q̱ c. uenerabilē procedit, ubi in iudicio & solenniter. petit absolutionem; secus, si extra iudiciū, & nō solēniter. Itē hic fuit petita uenia ad cautelā, ut mitigaretur dolor patris, & idem qn̄ petitur absolutio ad cautelā, ut in c. solet, de sen. exc. lib. 6. dicit ēt q̱ c. uenerabilem, non probat istud, ad quod cōiter inducitur. debet. n. intelligi q̱ recognouit se ligatum tunc, qn̄ ille petiit absolutionē, ut quia expresse se dixerit excōmunicatum: de quo dic, ut ibi plenè no. hic tn̄ tex. est apertus, q̱ simpliciter petēs ueniam[f] ab aliquo, non per hoc fatetur se culpabilem, sed potius uidetur hoc fecisse ex humilitate quadam, & ut euitentur opi. cautum est, ut fiat petitio conditionalis, & dicat, nō puto me hoc fecisse: sed si in aliquo læsi, peto ueniam tunc enim cessat omne contrarium.

SVMMARIVM.

1 *Homicidiū casuale nō iputatur ei, qui dedit operā rei licitæ, nec fuit in culpa.*

2 *Casus fortuitus non imputatur danti operam rei licitæ.*

3 *Officium, quod non spectat ad aliquem, si ille exercet, an sibi imputetur, si ex hoc aliquod scandalum oriatur? & nu. 4.*

CAP. XXIII.

1 Ioannes. †Homicidium casuale non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ nec fuit in culpa. Prima pars narrat factum. Secunda diffinit, ibi: *nos igitur*. Casus literalis. Sacerdos iste Ioan. dum pulsaret campanam, ut populus fidelis ad diuina officia conueniret, de campana tintinnabulum cecidit, & occidit quendam puerum coram ipso. unde ipse hęc domino Papæ intimauit humiliter. Papa considerans, quòd dictus sacerdos dabat operam rei licitę, nihil debet ei imputari, si casus omnes fortuitos non pręuidit, unde mandat, quatenus, si constiterit ita esse, dictus sacerdos liberè suum officium exequatur. Bernar. Not. 1. ibi: *campanas*, quòd licitè in una ecclesia tenentur plures campanę, sed in oratoriis priuatis non est licitum tenere etiam unam, nec habere campanile, ut in c. parentibus. j. de priui. †No. secundò, quòd casus fortuitus non imputatur danti operam rei licitę, secus, si rei illicitę, vt. s̄. eod. c. dilectus. Sed contra hoc oppo. & contra textus nam pulsare campanas non spectat ad sacerdotis officium, sed ad clericum inferiorem. 25. di. c. perlectis. uñ quisque presbyter dēt hr̄e clericū, ut in c. ut qu. sq;, de uita & hone. cleri. ergo sacerdos exercebat officium nō cōueniens: ergo sibi īputari dēt, ut in c. tua. s̄. e. Sol. dicit Io. An. q̱ quædā sunt officia spectantia ad aliquē, qa prohibita, & in istis habet locū ꝯrium, & sic loquit̄ d. c. Quędā sunt offā nō spectātia ad aliquē qa ad illa nō tenetur, nec cogi dēt, & tunc, ex quo sunt officia licita, nō imputat̄ casus inde contingens, nunc ad propositū. Pulsare cāpanas nō spectat ad officiū sacerdotis, quia nō tenet̄ illud offm̄ exequi: si tn̄ uult, p̄t: quia p̄ susceptionē maioris nō p̱dit qs executionē minoris. 74. di. c. gesta, & c. honoratas. nā & laicus p̄t habere hoc offm̄ pulsandi cāpanas, ut no. de cler. cōiug. c. Ioānes. †Sed ꝯ hoc iterū opp. pulsare cāpanas spectat ad offm̄ custodis, ut in c. 1. de offi. custo. ergo iste sacerdos nō sine culpa fuit attentādo offm̄ non sibi cōmissum. Sol. ibi nō erat custos, quia erat parochialis presbyter, & pulsabat: al's imputaret̄ ipsi sacerdoti, nisi fecisset ex offō custodis, uel ex permissione cōsuetudinis, ut cleric⁹ priò occurrēs pulsaret cāpanā; tene mēti.

SVMMARIVM.

1 *Clericus etiam pugnando contra Sarracenos, & aliquem ex ipsis interfecerit non euitat irregularitatem, & num. 2.*

3 *Clericus percutiens aliquem, uel dans auxilium in bello iusto, non incurrit irregularitatem, excepto quòd non occiderit, secus in bello iniusto, in quo, qualitercunque præstet opem, incurrit irregularitatem.*

CAP. XXIIII.

1 Petitio.[a] † Clericus pugnando ēt ꝯ inimicos fidei catholicę, si quēquā percussit, & de interfectione ip̄m remordet cōscīa, à ministerio altaris abstinere dēt. Cōis diuisio. Secunda, ibi: *mandamus*. Casus literalis. Sarraceni inuaserunt quoddā castrū, in quo Pelagius p̄sbyter morabat̄. tādē Christiani tā laici, quā clerici exiuerunt ꝯ illos, & adinuicē confligētes hinc & inde multi occisi fuerunt. uñ cū sacerdos ille aliquos p̱cussisset, timebatur ne irregularitatē incurrisset p̱p̱ quod exposuit hoc dño papę, & ipse mandat eidē, quatenus si de interfectione cuiusquā in illo cōflictu ipsum cōscientia sua remordet, à ministerio altaris abstineat reuerenter, cū in hoc tutius sit abstinere, q̄ temere celebrare. B.

2 No. 1. quod clericus prohibetur pugnare ēt cū infidelibus, non solū cū inuadunt infideles, sed ēt qn̄ ab infidelibus, terra inuaditur; ad hoc de uoto c. ex multa. licet ergo clericus possit interficere ad defentionē suā, qn̄ non p̄t al'r euitare mortē, ut in cle. 1. e. tit. secus, qn̄ inuadit̄ tota terra; quia per alios p̄t repelli iniuria; unde tūc necessitas non est ineuitabilis. †Not. secūdo, qd̄ clericus percutiens in[b] aliquo conflictu, ubi plures fuerūt occisi ab aliis, ex sola percussione nō est irregularis,[c] & iste est casus no. & probat̄ ex eo, quia iste quærebat de percussione, & fatebat̄ se p̱cussisse, & plures ab aliis ibi occisos fuisse, & papa rn̄det tm̄ de īterfectione. Sola ergo percussio non nocet quo ad irregularitatem Sed ꝯ hoc fortiter oppo. de c. sicut dignū. §. fi. s̄. e. ubi ex solo consilio, uel ex presentia armata ꝯhitur irregularitas secuto homicidio per alios. Sol. dicit Inno. hoc c. procedere, ubi bellum est iustum, ubi āt bellum est iniustum, tunc qualitercunque clericus præstiterit opem, uel consiliū, efficit̄ irregularis secuto homicidio, licet per alios, & ideo infert, q̱ si clerici uadunt cum pugnantibus, ut eos audaciores faciant, uel ut inimicis timorem incutiāt, ut non audeāt se defendere, q̱ secuto per alios homicidio ipsi efficiuntur irregulares, q̱ no. Secus si uadūt ad aliam bonā cām, puta cā pacificādi. tunc. n. nō imputat̄ eis, si inimici putantes contrarium se non defendāt, dūmodo absit dolus. Qn̄ aūt bellū est iustū, tūc clerici pn̄t hortari alios ad pugnādū, & inter esse, sed nō pugnare[d] 23. q. 8. c. igitur, & c. pridem; facit glo. 7. q. 1. c. sciscitatus, & licet malè faciant percutiendo, ut in p̄al. c. ex multa, de uoto tn̄ non incurrunt irregularitatē, ex quo nō occiderunt, uel al's mēbrum mutilauerunt, & no. perpetuò hunc tex quia non hr̄ alibi ita clarè, sicut hic.

CAP. XXV.

Quidam. Idem dicit q̱ c. Ioannes, s̄. eo. & tm̄ ponit diuersitatē in facto. Casus lit. Quidam presbyter uocauit quendā in adiutoriū ad ędificationē ecclesię, & cū p̄sbiter quoddam lignū dissolueret, ille hō cū ligno ruit in terram, & mortuus fuit, dubitabatur, an illi presbytero esset hoc imputandū? significatū fuit hoc dño papę. Ipse uerò cōsiderās, qd̄ sacerdos ipse dabat op̄am licitæ rei, ēt adhibuit diligentiam, quā debuit, circunstantibus, præmonitis ita alta uoce, quod intelligere potuerunt; rn̄det, q̱ p̱p̱ hāc causam, uel quia oēs casus fortuitos nō p̄uidit, qui p̄uideri non possunt non debet ei quo ad offm̄, uel bn̄ficiū imputari B. No. 1. clericū licitè posse insistere ad ędificationem eccl. nemo. n. reprehendi pōt qd̄ ecclesiam ædificat. 12. q. 2. aurū, & pondera, quod istemet[a] clericus iuuabat in propria persona & licita indicatur talis operatio, alias autem casus fuisset sibi imputatus, ut in litera. No. 2. arg. contra istos clamātes submissa uoce, uel post casum contingētem. non. n. excusantur per hanc protestationē. Et in hoc peccāt plurimū rustici ducentes mulos. nā post percussionē dicunt caue te. nā debēt pręmonere itā[b] tempestiuè, & ita fortiter clamare, ut illi, quibus imminet periculum, possint p̄cauere, & fugere. No. ul. q̱ quis de casu fortuito[c] nō tenetur, & intellige de fortuito, quē ēt diligentissimus pręuidere non posset. nā quidam sunt casus, in quibus, diligentissimus non præuidere posset, ut. l. si quis domum, ff. loca, & argu. eorū quæ dixi in c. fi. ne p̄la. uices suas.

De torneamentis. Rubrica.

Viso de homicidio in genere, & in specie, uidendum restat de quibusdam actibus, per quos licet non semper, quandoque tamen deuenitur ad homicidium, ideo subiicit hanc rubricā & duas rubricas sequentes.

CAP. I.

Foelicis. Hoc dicit cum seq. Torneamenta fieri non debent, & uulnerato in eis conceditur pœnitentia: sed si moritur, denegatur ei sepultura ecclesiastica, si accesit animo pugnandi: secus si accessit ex alia causa; ut puta, ut debita sibi exigeret. hoc dicit. Primò prohibet, secundò pęnam imponit. secunda, ibi; *quod si*. Casus literalis Lateran. concilium inhęrendo vestigiis In. & Euge. prohibet detestabiles illas nundinas, uel ferias, q̄ uulgo torneamenta

---

a Proiicientibus Adde limitandū, vt per Pe. de Anc. consi. 285 Cępol. con. 30. & 31. ZACHARI.

b Inter pueros. Adde de hoc Frā. de Cre. singu. suo 149. q̱ incip. Mos puerorum est Bononiæ, ubi refert Pe. de Anch. in c. cū venerabilis. s̄. de consue. ubi idē tenet, & dicit se euasisse Bononiæ unum puerum a pęna mortis.

c Alium lapidem. Adde uidendum Cæp. consi. 13. ubi de fugato, qui cecidit super lapidē & mortuus est. SEB. SAPIA.

d Inter pueros. De consuetudine puerorum proiiciendi lapides, an qui occidit aliquē excusetur, uide Pet. de Anc. in consil. 283. inci. Iure stricto. Bar. Veron. in consi. 30. inc. Regatii scholarium, col. 2.

e Ligatū. Adde, an hoc sit uerum, Ol. con. 223. SEB. SAPI.

f Petens ueniam. Vide Alexā. in. l. 1. in prin. ff. de ope. no. nun. ubi dicit de hoc esse gl. singul. hic, & ad hoc uide Mod. in. l. de cē, ff. de uer. obli.

a Petitio. Quid āt in ministrantib. arma, an sint irregulares, uide per dom. Ant hic, & omnino per glo in uer. subministrat, in c. ita quorundam de Iudæ. Bellen. SEB. SAP.

b Percutiens. uide ad hanc materiā pulchrum consil. Car. in consi. 19. inci. quidam presbyter.

b Percutiens. unum clericus ex sola p̱cussiōe an efficiatur irregularis, uide clarius per d. abb. in c. 1. Qui cle. uel uouen. Bellen.

c Irregularis. dixi in c. sicut dignū, s̄. eo. An. Barb.

d Non pugnare. Adde ut per Car. consi. 1. de treu. & pa.

c Casu fortuito. Quid si dedisset operam rei illicitę uide Bar. in. l. illud. §. si quis seruum, ff. de iniu. & ibi Bar. in. l. aut facta. §. deliquūt, ff. de pęn.

ZACHARI.

a Modũ loquẽdi. Adde, qualiter ꝓbetur iſte modus uulgaris loquẽdi Lanfr. de Oria in c.qñ contra falſam.§.ſtatuimus, uerſi.teſtiũ depoſitiones. nu. 103. uerſi.queritur ultra, & ibi in apo. ſupra de proba.

SEB. SAP.

b Modũ loquendi. Multa de cõi uſu tradit Feli. in gl. 1.in proę.huius libri,co.2.cum ſeq. Iaſ.ĩ rub.ff.de op. no.nũ.col. 3. uer. ſecunda cõcluſio Bart.poſt Alex.& alios ibi, & Alex. in conſilio.85.colum.pe. in.4. uol.

ZACHARI.

c Mutilatio.Adde Car.in cle.1.q. 9. de homi. & in cle. fi. de corp. uitia & qđ no. in apo. ad iſtũ ĩ c. de diacono,nu.8. ĩ apo. uerſi. uel membri detrũcatio, ſ. qui cle. uel nouen.

vocatur,in quib.milites ad oſtẽtationẽ uirũ cõueniũt, unde mortes & animarũ pericula ſępe proueniũt,qđ ſi quis eorũ ibi mortu⁹ fuerit, careat eccleſiaſtica ſepultura,pnĩa tñ ei poſcẽti ñ denegeť. B. No.1.ꝙ torneamẽta appellanť ferię,ſeu nundinę,& fortè à feriendo,qa uulgariter ſunt dicta torneamẽta: qa uadũt circũeũdo,ſeu ꝑcutiunt ſe circũeũdo.Not. 3.ꝙ attendendũ eſt uulgare loci; uñ ꝑꝑ hic ponit nomen uulgare, ex quo patet, ꝙ cõſtõnes ẽt principũ debent intelligi
a ẜm uulgarẽ modũ loquendi;[a] quod no. pro hoc.l.librorũ.§.qđ tñ Caſſius, ff.de lega.3.& quod not.de ſponſa in c.ex literis,& ꝑ Bar.in.l.oẽs populi,ff. de iuſt. & iur. No.3.& tene mẽti,ꝙ ñ licet exercere ludũ,ẽt ad oſtẽtationẽ uiriũ, & cã uirtutis demõſtrãdæ,ſi ĩminet ex eo periculũ mortis,& aĩarũ, quod not. qđ vř ꝯ l.1.§.beſtias,ff.de poſt.& de hoc aliqd ĩ.Itẽ no.ꝙ eccl.pt ꝓhibere laicis ludum periculoſum, & apponere pęnã ꝯfacientib.No.caſum,in quo pęnitenti denegatur eccleſiaſtica ſepultura, & ad terrorẽ aliorũ.In gl.ibi.*ſecundũ leges*.vř ergo gl. uelle,ꝙ aliud ſit de iure ciuili. Sed Hoſ. dicit,ꝙ leges ñ corrigũtur, quia dẽnt intelligi in alio ludo,& oſtẽtatione viriũ extra torneamẽta,ꝓ hoc,qđ hř in aut. ut oẽs obediãt iodi.ꝓuin.§.1.col.5.ubi dř,ꝙ fortitudo nõ eſt laudabilis ſine iuſtitia,& loquiť de fortitudine, quę exercetur cũ armis:ſed illud exercitũ eſt illicitũ ꝑꝑ rõnẽ hic poſitã;& idẽ de iure ciuili ꝑ auť.ꝑdictã.glo.tñ in.l. qua actiõe §.ſi quis in colluctatione,ff.ad.l.Aquil. ꝯriũ uř tenere,ſed primũ dictũ tutius ẽ. Et ex hoc dicto Hoſt.& ex tex.no.quod aliud ludus ad oſtendendũ uires non ꝓhibeť de iure canonico,& ſic ad dãnũ inde contingens non tenetur quis, ut in d.§.ſi quis in colluctatione.Tene mẽti.

SVMMARIVM.

1 *Sepultura an debeat denegari ei qui deceſſit in peccato mortali.*

CAP. II.

AD audientiam, Sũma tũ eſt in ſupiori c.Caſus liter. Quidã cã requirendi quædã ꝓ debitis acceſſit ad locũ torneamẽtorũ, cõtigit, quod caſu de equo cadens mortuus fuerit in torneamento, ſed qa ibi mortuus erat,denegabať ei ſepultura,q̃ſitũ fuit a ꝑꝑ, quid iuris eſſet? Papa uero cõſiderãs, ꝙ illis tñ, q ad torneamẽta aĩo ludẽdi accedẽtes decedũt ibidẽ,eccleſiaſtica ſepultura debeat interdici,mãdat,quatenus,ſi cõſtiterit, ꝙ ad ꝑdictũ torneamẽtũ nõ aĩo ludendi, ſed percipiendi credita acceſſiſſet, licet ibi caſu fortuito obierit, ñ dẽt carere eccleſiaſtica ſepultura, maximè cũ dominicũ corpus acceperit, & fuerit oleo ſacro perunctus B.No.1.ibi:*animo faciendi*, & ibi:*non animo ludendi*, quod ſepultura eccleſiaſtica denegatur morięti in torneamentis,qñ decedentes ueniunt cã ludẽdi,ſecus,ſi cã uidẽdũ duntaxat,licet tex.nõ aperiat,ſed loquatur de eo,qui uenit cã exigẽdi debitũ. Et idẽ puto(ut dixi) ſi uenit cã uidendi torneamẽ,qa cũ iſta ſit pęna, dẽt reſtringi in propriis ter-
1 minis,de pę.diſt.c.pęna. †No.ibi maximè, qđ ſepultura cõceditur ẽt ei,qui nõ recepit corpus Chriſti,& extremã unctionẽ,& intellige,qñ pręterm. ſit ſine cõtẽptu.Quid aũt ſi nõ recepit pnĩam ſubitò morte pręuentus?glo.noſtra ſentit.ꝙ tunc nõ dẽt ſepeliri in cęmeterio, & doc. ſimpľr trãſeunt.Sed ego intelligo, qñ conſtat eum deceſſiſſe in pctõ mortali.nã ſi fuerat ſemel confeſſus in anno, & habuit pro poſitum cõfitendi, nõ denegať ei ſepultura, licet in ultimo non recipiat pnĩam, ſi hoc non fecit ex cõtẽptu,ar.in c.oĩs utriuſq; ſexus,de pęni.& remiſ.Idẽ ſi nõ fuiſſet ſemel cõfeſſus in anno,ſed in ultimo apparuiſſent ſigna contritionis, arg.in c.a nobis.de ſen.exc.In glo.in uer.*diſpenſatione*,in fi. Et quare eccleſia ordinauit, ut corpora ſepeliantur in loco ſacro, uide glo.in c.cum grauia.13.q.2.

De clericis pugnantibus in duello, Rubrica.

Viſum eſt.ſ.de torneamentis ubi plures pugnãt, nũc ſubiunxit de duello,ubi duntaxat duo pugnãt, uel poſſes dicere ꝙ.ſ.proxi. rubri.continuata eſt hæc rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis efficitur quis ob membri detruncationem ſine mutilationem.*
Irregularis an efficitur quis ex ſola membri debilitatione?
2 *Irregularis ob homicidium, uel membri truncationem non diſpenſatur per Epiſcopum.*
3 *Si quis in duello perdit,non habet præſumptionẽ contra ſe, uidelicet quòd præſumetur cõuictus de crimine,ſuper quo ipſi adinuicem contenderunt, uide. infra c.proxi.in fi.*

CAP. I.

POrrò. Hoc dicit. Clericus iniens duellum, ſiue obtulerit,ſiue ſuſceperit, deponendus eſt, poterit tamen eps cum eo diſpenſare,ſi mors,uel mutilatio membri non ſit inde ſecuta. Secũda pars, ibi, *ſed quantuncunque*.Caſus lit.Quæſitũ fuit a dño papa,quaľr puniri debet clericus,qui alicui duellum ſpõte obtulit, uel ſuſcepit oblatũ?rñdet ꝑꝑ,ꝙ ſiue uictor fuerit,ſiue victus clericus,duellũ obtulerit,uel ſuſceperit,de rigore iuris eſt deponẽd⁹,uerũ tñ, q̃tuncunq; exceſſerit, epiſcop⁹ ſu⁹ poterit cũ eo diſpẽſare,dũmõ ex ipſo duello homicidiũ,uľ mẽbrorũ diminutio nõ ſit ſubſecuta. B. No.1.crimẽ depoſitione dignũ,ſ.cũ clericus iniit duellũ,ſiue aliũ interpellauerit,ſiue fuerit interpellatus,ſiue uicerit,ſiue uictus fuerit. No.2. ibi,*ſponte*,qđ clericus ſponte nõ pugnãs nõ eſt deponẽdus, & intelligo,qñ fuit neceſſitas ineuitabilis.hoc.n.caſu licitũ eſt clerico ẽt ſuũ aggreſſorem occidere,ut in cle.ſi furioſus de homi.Secus uř,ubi neceſſitatẽ poterat euitare,ut puta quia pro recuperatiõe bonorũ iniuit duellũ,uel ꝑꝑ metũ cõdõnalẽ. Nã potius dẽt oĩa mala pati q̃ huic duello ꝓhibito conſentire,ut in c.ſacris qđ me.cau.Poſſet tñ dici,ꝙ pœna h⁹ decre.procedat,qñ ſpontè iniuit duellũ,ſecus uř,ſi aliquo facto neceſſitatis,licet neceſſitas fuerit ineuitabilis quia in hoc caſu peccat, tñ neceſſitas alleuiat culpam, & ꝑ conſequens pęnã,ut.2.q.1.in primis,& in d.c.ſacris.puniať ergo pęna mitiori,cũ tex. hic requirat ſpõtaneũ actum ad depoſitionẽ faciendã,ergo nõ ſufficit factũ, niſi adſit qualites facti requiſita,& pro hoc.l.Fulcinius,ff.ex q cau.in poſ. ea 23.q.5.c.ſignificaſti,& c.fi.de reſt.ſpo.No.3.arg. ꝙ eps ñ diſpenſat,niſi in caſib.ſibi permiſſis.nã ſi poſſet diſpenſare, ubicũque ſibi nõ prohibeť(ut quidã tenuerũt)fruſtra hic exprimereť,quod epiſcopus poſſit diſpenſare.No.ult.ꝙ irregularitas cauſať ñ ſolũ ex homicidio, ſed ex alicui⁹ mẽbri detrũcatione,ſeu mutilatiõe[b],cõcor.c.fi.de hom.l.6.Quid ãt,ſi mẽbrum nõ eſſet detruncatũ,ſed tñ debilitatũ, ut qa ꝑꝑ ĩciſionẽ neruorũ ñ pt libeř uti hoc mẽbro?dic,ut plene no.ĩ d.cle.1.& ĩ c.1.q cle.vel uo.& qđ plenè legiť & no.1.q.
2 1.c.ſicut vrgeri.†Itẽ pt colligi, qđ Eps nõ diſpẽſat cũ irregu-
a lari[a],ſiue irregularitas ex homicidio ſit ꝯcta,uel ob detrũcatione mẽbri,ut hic,&.ĩ.c.ꝑx.& adde,qđ ibi dicam,ſiue ſit ꝯcta poſt excõicationẽ, uel ſuſpẽſionẽ,ut in c.1.de reg.iu.lib. 6.& ĩ c.1.de ſent.exc.eo.li.In gl.1.in fi.Hoc ĩtellige, ut.ſ.dixi ĩ no.niſi neceſſitas fuerit ĩeuitabilis,vt qa cleric⁹ ita erat aſtrict⁹,& inãgulat⁹, ut oporteret cũ pugnare,uel pati ſe oc-
b cidi.[b] † Sed extra gl.q̃riť,qa duellum ſit qñq; ꝑꝑ crimẽ, qđ
3 alicui ĩpingiť,vt ſic ꝑꝑ euẽtũ belli declareť innocẽtia nũqd cõuict⁹ ĩ tali duello habeať ꝓ cõuicto d tali crimine?Doct.
c ꝙ nõ;qa hoc duellũ[c] ẽ reprobatũ,ut.ĩ.c.ꝑx.& ĩ.de pur.uul. ꝑ totũ.Item iſte non confitetur ſponte, & ut plurimum magis fortis conculcat minus fortem,vnde non eſt uera probatio.Et fuit hoc duellum inuentum ex diabolica imaginatione,ut.2.q.5.c. Monomachia, ut ſic homines ſe trucidarent, ut inſurgeret animarum perditio.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo non ualet,ut quando res non poteſt aliter apparere,accuſans & accuſatus pugnent, & qui ſuccumbit habeatur pro conuicto.*
2 *Mandans non cenſetur uere facere, ueritate inſpecta, niſi quo ad peccatum.*
3 *Cum homicida poteſt diſpenſari circa habendum beneficium curatum per Papam, non curatum uero per Epiſcopum, & num.4.& 5.*
Diſpenſatio ſi non conceditur per illum, qui habet facultatem diſpenſandi,an ipſe peccet?
Diſpenſatio conceſſa Epiſcopis circa beneficia intelligitur de ſimplicibus, quia diſpenſationis uerba debent ſtricte intelligi.
6 *Diſpenſatio, quando reperitur ſimpliciter conceſſa, ſiue permiſſa intelligitur conceſſa epiſcopo,quia de papa non erat dubium.*
7 *Cum homicida uoluntario an Epiſcopus poſſit diſpenſare in minoribus ordinibus?*

CAP. II

HEnricus. Irr gularis eſt cleric⁹ non ſolũ, ſi ipſe interfecit per ſe:ſed ẽt ſi pugil ab eo dat⁹ aduerſariũ occidat, nec excuſat cõſuetudo,poterit tñ cũ eo circa bñficiũ habẽdũ diſpenſari.Scda,ibi;*quia igitur*.Caſus lit.Quidã ꝑſbiter noĩe Henric⁹ cõuenit quẽdã ſup furto corã ſeculari Iudice,& qa intẽtionẽ ſuã nõ potuit probare ꝑ teſtes,ẜm prauã cõſuetudinẽ terræ,pugilẽ introduxit, q aduerſarium adeò uulnerauit,ꝙ exinde mortu⁹ fuit.Sacerdos ille hoc ſignificauit dño papę & diœce.Eps cõſuluit dñm Papã,qd de eo ſit agẽdũ,reſpondet Papa,ꝙ tales pugiles ueri homicidę ſunt,& ꝑdictus ſacerdos nõ dẽt in ſacris ordinibus miniſtrare,quãuis nõ pugnauerit in duello,ſed ali⁹ ꝑ ipſo,qa homicidiũ cõmittitur tã facto,q̃ ꝑcepto,ſiue cõſilio,aut defenſione,tñ circa beneficiũ habẽdũ cũ dicto ꝑſbitero poterit miſericorditer diſpen-
1 ſari.B.†No.1.prauã eſſe & dãnãdã[d] cõſuetudinẽ,ẜm quã ac-
d cuſat⁹ & accuſator teneť pugnare,ut ſic ex euẽtu belli appa-
2 reat de innocẽtia, uel cõuincať de crimine illato.†No.2.ꝙ ille ẽ uerus homicida,q ꝑ ſe interfecit; ſecus ergo ſi ꝑ aliũ, licet.n.tũc mãdãs teneať vt homicida,ñ tñ vere ĩpe cõmiſit homicidiũ,& ĩ hoc no.bñ tex.ꝑꝑ ſtatuta,& uide qđ not.ĩ c. ſicut dignũ,ſup gl.magnã de homicidio,& uide ellegãter ꝑ Bar.in l.ſed & ſi unius,& in l.nõ ſolũ,ff.de iniu.tex.tñ in c. mulieris,de ſen.exc.dicit, ꝙ is uerè facit, cuius mandato ſit, ſed pt ꝓcedere ille tex.quò ad pctm̃, ſed ueritate ĩſpecta ipſe nõ facit,ſed intelligiť,ut ibi plene dicã.Not.3.ꝙ homicidiũ cõmittiť quatuor modis Facto,cũ qs ꝑ ſe interfecit.Cõſilio,aut defenſione,& ꝙ dicit,defenſione,põt intelligi indiſtinctè quo ad hoc,ut proprie dicatur homicida, ſed quo ad culpã vel pœnam, intellige de defenſione non neceſſitatiua,
3 prout dixi in c.ſicut dignũ.†Vlt.no. qđ cũ homicida ẽt uolũtario pt diſpẽſari circa habẽdũ beneficiũ,concor.50.di.c. ſtudeat.Sed nũquid iſta diſpẽſatio ſic debita, ut ſic peccet ſuperior nõ diſpẽſando?Solu.Hoſti.dicit,ꝙ ſi ẽ corrigibilis,ẽ debita,alias ſecus. nã nõ dẽt pati ſuperior iſtũ mẽdicare in opprobriũ cleri.ex quo corrigibilis eſt.93.di.c. diaconi,facit,qđ no.50.diſt.ut cõſtitueret, & c.dño ſancto,hoc tamen dictũ mihi nõ placet ſic indiſtincte, nã pro homicidio & ꝓ alio grauiſſimo crimine dẽt clericus deponi, & detrudi ꝑpetuo ĩ monaſterium a ad agẽdũ pnĩam,ut in c.tuæ.ĩ.de pœ.ergo ceſſat iſta rõ, ne cogať mẽdicare,cũ ĩ monaſterio ſit ſibi prouidẽdũ de uictualibus,ut in c.nouim⁹.ĩ.de uerb.ſig.Et iõ cõcluderẽ, ꝙ iſta diſpẽſatio ẽ oĩno gratioſa, pro hoc text. ibi; *miſericorditer*;& hãc materiã diſpẽſatiõis plenè explico in c. at ſi clerici. §. de adulteriis, de iu.
4 †Vlteri⁹qs poterit diſpẽſare circa beneficiũ,dicit Hoſt.ꝙ circa ſimplex beneficiũ diſpenſat Eps, circa curatũ ſolus Papa,arg.in c.fi.de fi.presbi.Et ſentit Goffre.qđ poterit fieri iſta diſpẽſatio,ẽt ut hẽat beneficiũ in titulum.† No.ex dicto
5 Hoſt.duo.Primũ, ꝙ ubi cõcediť epis diſpẽſatio circa beneficiũ, dẽt intelligi de ſimplici,ꝙ tene menti, ꝙ ſatis mihi placet b ꝑ hãc rõnẽ, qa in materia diſpenſationis uerba dẽnt ſtrictè intelligi, in c. 1.& 2.de filiis ꝑſbi.li.6.ubi optime uř ꝓbari primũ dictũ, & facit c.cũ in illis,de
6 preben.li.6.†No.2.quod ubi in iure dicitur, quod poterit diſpenſari, poteſtas intelligitur conceſſa epiſco. nam de Papa non erat dubium, & uerba debent aliqd operari,đ priui.c.ſi Papa,li.6.& hoc uoluit Inn.de tẽpo.ord. in c.dilectus,& quo ad caſum huius c.poſuit Inno.in c. 2.de cleri.nõ ord.mi.ubi ſingulariter dicit epm quaſi ſemꝑ poſſe diſpenſare circa beneficium,arg.huius tex. ubi diſpen c ſat cum homicida, & alibi poſuit dictũ notabile,ꝙ ubi concederetur diſpenſatio,intelligitur conceſſa epiſcopo,& nõ inferiori pręlato, niſi aliud exprimatur quia iſta ardua reſeruãtur epiſcopis. Ita ſing.dicit de eo qui fur.ordi.rece.in c.2. & tene ſemper mẽti iſta duo dicta Inn. Nam cõiter approbantur, & ſolent multum allegari, & pro utroque facit iſte
7 text.cum dictis doct.† Vlti. poteſt quęri,quia hic dicitur, quod non debet ille presbiter in ſacris ordinibus miniſtrare,quid in minoribus? Inno. dicit,quod idẽ,quia ex quo eſt homicida, ab omni altaris miniſterio eſt remouendus,ut ſupra de homi.c.presbiterum, quod dicit uerum Hoſti. quo ad facultatem adminiſtrandi, ſed in minoribus poterit Epiſcopus ſuo iure diſpenſare, adducit no. in c.ad audientiam, & in capitulo continebatur, de homici. pondera tamen hoc dictum, nam ſi eſt uerum, eſt ualde d ſingulare, ut cum homicida uoluntario poſſit epiſcopus in minoribus diſpenſare. nam iura ſuperius alle.loquuntur de homicidio caſuali, non uoluntario. Et ſi quis uellet reſpondere ad iſtum textum dum facit mentionem de ſacris, poſſet dici, quod hic ſacer ordo capitur large, nam quilibet ordo ſacer eſt, & ſacrum ſignaculum, licet per excellentiam dicantur aliqui ſacri, de quo uide gloſſam. 32. diſtincti. in ſumma, & facit hoc dictum Hoſtienſis ſupra capitulo proximo ubi indiſtincte

ZACHARI.

a Cum irregulari. Imo ſolus papa,ꝙ talem abſoluit,ut no.Gemi. in c.1.ĩ fi.de re iud. lib.6. & de ſen. exc. c.1. in fin.eo lib.quod eſt uerũ ab irregularitate ſcđ a pctõ, qđ ei,ineſt abſoluitur etiã ab inferiore, ut no.Car.ĩ cle.dudũ.§. ac deinde.q.7.de ſepul. & no. ĩ c.3. de cle. exc.min. licet idẽ Car. in cle.1.q.penul. de conſan.& affi. uideatur tenere contrarium.

ZACHAR.

b Pati ſe occidi. Amplio hoc dictum procedere nõ tãtũ in anguſtiato coacto, ut mortem euadat ad interficiendum aggreſſorem,ſed etiam in occidente inuaſorem pro euitanda membri mutilatione, ita nota multum ſing. car. in cle. 1. q.23. de homi.

SEB. SAPIA.

c Duellum. Quod duellum ſit reprobatum, tradit late Imol. in l. is ꝙ reus,colum.20.ff. de publi.iudi.ubi dicit, quod licite poteſt recuſari, & ſubiicit ex hoc Ange. lucratum fuiſſe cẽtum Florenos. refert Iaſ.in l. ex hoc iure,col.5.ff.de iuſti.& iu.de quo late tradit Andr. Sicu. in con. antep. incip. Illud in medium referam, col.16. uer. capio nunc aliam dubitationem, ĩ.1.uo. Et infinitas quæſtiones ponit de duello. Pari de Puteo in longo trac.de duello.

d Damnãdam. Adde Old.conſ.191. ubi tenet, ꝙ non ualet conſuetudo ut qui uicerit in campo, potior ſit in iure.

a Artem. Per iſtum tex. decidit, q̃ ſtatutũ loquẽs de artificibus hẽt locũ in baliſtariis, qđ eſt no. & forte alibi ñ reperit in iure, & uide ad hoc Dom. in c.1. de ui. & hone. cle. & qđ ibi notaui. Bellẽ. SEB. SAP.

b Inſidias. Vide Bar. in l.1. §. prætea, ff. de q̃ni, ubi alle. text. i d.c. dñs noſter, facit dictũ Maronis, dol⁹, an uirtus qs in hoſte reqũrat, & ex hoc uoluit Car. Alex. in c. in mandatis 44. diſt. quod licitum eſt aduocato uti ſubdolis exceptionibus contra eum, qui iniuſtè litigat.

c Sumũtur. 1 Adde, q̃ 2 Old. conſi. 72. dicit, q̃ licite p̃t Papa imponere collectã pro indicendo bello Sarracenis, & ibi uide, quare dicantur Sarraceni, & an apud eos ſit iuriſdictio.

d In fin. Vide gl. in c. cum eccleſia, de immu. ccc. & uide gl. in uer. ſup pœna, in c. non ſolũ, de regul. in. 6. & gl. in c. relatum, đ iu. patr. Bellen.

e Colligitur. Vt ſi dicat præcipio oĩ no, q̃ excõicatio ni ſubiacet, ut uoluit Roma. ſingu. ſuis fo. 1. ZACHA. Adde, q̃ uoluit al leg. Ro. ſin. ſuo. i. qđ inc. uerbum, omnino, pro quo 1 adde. Feli. in c. ex parte, in prin. ſ. đ off. deleg. Matth. Math. ſingu. 112. inc. no. q̃ ubicunque, & Ant. Corſ. ſing. ſuo in uerſi. omnino.

indiſtinctè prohibita ẽ diſpẽſatio Epo, vbi ſecutũ eſt homicidiũ vel mẽbrorum diminutio. In gl. 1. i fi. & vñr tẽtare Deũ qa agũt, vt in pugna Deus oſtẽdat miracũlũ. nã credũt, q̃ habẽs iuſtã cãm pugnã di erit victor, operãte diſpoſitione diuina. Et ex hoc habes unã cãm, quaſ reprobant iſta duella, poſſent aſſignari plures 2 alię. nã iſta probatio ñ ẽ efficax, imo fallax, cũ vt plurimũ minus fortis ſuccũbat, nam non de facili reperiuntur duo pugiles eiuſdem fortitudinis & induſtrię. Itẽ d fuerunt iſta inuenta diabolo ſuadente, ut dixi in c. ſupra prox.

De ſagittariis. Rubrica.

Continuata eſt rub. ſupra de torneamentis. Et not. ex hac rubrica iuncto nigro, quod nigrum quandoque latius diſponit, quam rubrum, nam rubrum dicit tãtum de ſagittariis, & in nigro additur, de baliſtariis, facit ſimile quod no. etiam C. ob chirographa. pecu pigno. & facit ru. de off. del. li. 6. iuncto c. 1. & c. fi.

SVMMARIVM.

In bello iuſto licitum eſt parare inſidias inimicis.
Specialis prouiſio ſolet plus timeri, quam generalis. 2
Excommunicatio an inferatur ipſo iure per iſta uerba, præcipio ſub pœna excommunicationis, & illi præcepto fuerit contrauentum? 3
Iudex præcipiendo alicui ſub pœna, ſi ille contrafecerit, non incidit in pœnam ipſo iure, ſed uenit puniendus.

CAP. VNICVM.

a Excõicãdus ẽ ſagittari⁹, & baliſtarius ꝯ Chriſtianos. h. d. Caſus lit. Præcipit Papa ſub in termi natione anathematis, q̃ nullus dẽt exercere aduerſus Chriſtianos & catholicos artẽ illã mortiferã & odibilẽ baliſtario rũ. B. No. 1. qđ factũ reprobatũ põt appellari ars. Not. 2. qđ hæc ars baliſtariorum dr̃ mortifera, & eſt odibilis & horribilis pp pericula corporũ & animarũ. Et dicit Io. An. ſe exhortari, qđ in bellis cãpeſtrib⁹ hoĩes nõ vterenẽ baliſtis, cũ ſępe accidat, qđ homo uilis & uiliſſimi cordis p̃imat hominẽ magni p̃tii, ad defentionẽ tñ murorũ, uel nauiũ hæc arma ſunt multũ neceſſaria. †In gl. 1. in fi. No. gl. qa reſtringit tex. & bñ, q̃ñ bellũ ẽ iniuſtum nã data iuſticia belli licitũ ẽ pugnare q buſcunq; armis: imo licitũ ẽ decipere inimicũ p ſeditionẽ parãdo inſidias b, ut i c. dñs. 23. q. 2. & de mã belli vide Inn. de iureiu. c. ſicut, & c. oli, el. 1. de reſt. ſpo. No. 2. ex gl. q̃ aduerſus Sarracenos licitè arma ſumunt. c Idẽ dicũt doct. de ſchiſmaticis, & hereticis. nã eccl̃ia indulget priuilegiũ pugnãtib⁹ ꝯ iſtos, ut in c excommunicamus. §. catholici, ſ. de hære. Sed ꝯ hoc facit: qa aut bellũ ẽ iuſtũ, & tũc nulla ſpecialitas eſt, vt patet hic; aut bellum eſt iniuſtũ, & tũc nõ licet pugnare ẽt cõtra infideles, ut dicit Inn. de voto, c. q̃ ſu p his, & facit c. ſicut, ſ. de Iudę. Et p hoc dicit Hoſt. q̃ nihil diſponit de infidelib. nec p̃bando, nec reprobando, ſed ſecundum prædicta de nihilo ſeruit hoc c. poſſet tñ ſic dici, qđ ubi bellũ ẽ iniuſtũ, aut aduerſus Chriſtianos qđ ñ dẽt exerceri hęc ars, & exercẽtes dẽnt excõicari. Si aũt bellũ eſt iniuſtũ ꝯ infideles, tunc ceſſat remediũ huius c. & habebũt locũ alia remedia. Et ſi dicis, ſi bellũ ẽ iniuſtũ, peccãt mortaliter hoĩes pugnãdo, & pp peccatũ mortale & graue (ſicut ẽ iſtud) p̃t q̃s excõicari, arg. c. nouit, de iud. Sol. facilius eccleſia ſe ꝯpedit ꝯ iſtos baliſtario s, quã cõtra alios. †Itẽ ſolet plus timeri, qđ ſpecialiter iniungit, q̃ q̃ gñaliter impatur, ut i c. ſi aduerſus, ſ. de hære. & i c. quãq. 33. di. Vñ, ut hoĩes ſibi magis p̃cauerẽt, uoluit hic papa ſpecialiter, p uidere aduerſus iſtos baliſtarios. † In gl. ult. i fi. d Ex hac gl. colligunt duę opi. Prima, qđ ubi hęc uerba, p̃cipio ſub excõicatiõe, uel anathemate, vel ſimilia, p̃ferũt a lege, nõ ĩducũt excõicationẽ ipſo facto, ſed ꝯ faciẽs excõicãd⁹ ẽ; ſecus, ſi p̃ferũt ab hoĩe. Sedã opi. qđ indiſtincte nũq̃ inducãt excõicationẽ; ſed ꝯ faciẽs ẽ excõicãd⁹ quaſi ſit q̃dã ſupioris cõmi natio iferẽdi excõicationẽ ꝯ faciẽti. Sicut i ſimili dr̃, q̃ñ iudex p̃cipit ſub pœna mille librarũ. nã cõminatio eſt, ñ ſnĩa, optimè facit. C. cõmina. uel epiſt. & c. p totũ hãc opi. approbat gl. & idẽ tenet i c. 2. đ mr̃im. ꝯ. ꝯ iterdi. ecc. & c. ſicut, đ ſimo. uide gl. 63. di. in c. Salonitanę, hęc opi. placet Hoſt. i dubio, q̃ñ nõ apparet de mẽte, p̃ferẽtis: ſecus, ubi apparet de e mẽte, q̃ ex circunſtantiis colligit, e puta qa dicit excõicatio nẽ uelle, p̃ferre, uel protulit hæc uerba cũ ſolẽnitate, & dicit q̃ ſtãdũ ẽ declarationi ipſius, arg. i c. curiæ. 11. q 3. & i c. poſt ceſſionẽ, de p̃ba. Sed añ declarationẽ excuſat⁹ ẽ ſubditus ꝯ faciẽs, nõ gerẽs ſe p̃ excõicato, q̃ no. qa ſæpe accidit. d. Ant. addit unũ uerbũ, q̃ uſ̃ ſatis fuiſſe đ mẽte Hoſt. dicit. n., qđ ubi ſupior p̃miſit cãę cognitionẽ, uel cũ ſolẽnitate protulit illa uerba, puta accẽſis cãdelis & extinctis, vr̃ tũc p̃ferri excõicatio ipſo facto; qa a lege nõ potuit p̃ferri talis ſolẽnitas. Et nõ iualuit forte talis opi. qa aliud ẽ q̃ñ a lege proferũt iſta uerba & aliud, q̃ñ ab hoĩe, dubito tñ đ dicto Hoſt. ubi dicit ſimp̃r ſtãdũ eſſe dicto ſupiorũ ipſo facto. nã illud dictum admitterẽ, ubi nõ immineret graue periculum contrafacienti, & ita intelligo hæc iura allega. per eum, ſecus, ſi graue periculum immineret. Finge enim, quod contrafacienti ante declarationem fuit collatum beneficium nam ſi erat excommunicatus, collatio non tenuit, & ſic ſuperior poſſet per ſuam declarationem graue præiudicium inferre, quod non eſt tolerandum, arg. 6. q. 2. per totum. Circa hoc tamen durius eſſet dubitandum in quibuſdam actibus, ex q bus prouenit quandoque homicidium.

De adulteriis, & ſtupro. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Omnis coitus eſt prohibitus præter uxorium.*

Supra uiſum eſt de homicidio, & de quibuſdam actibus, ex quib⁹ prouenit quandoque homicidium. Sed quia ſecundum ordinem decalogi, id eſt legis antiquæ continentis decem præcepta poſt homicidium ſequitur adulterium, ſeu mœchia, ut patet ibi, non occides non mœchaberis, ideo poſt homicidium ſubmittit hic de adulterio, & quia ſub nomine mœchiæ omnis illicitus coitus continetur, ideo ſubiicit de ſtupro. 32. q. 4. c. meretrices. Et ex hac continuatione & ex illo tex. colligitur †, quod omnis illicitus coitus, ſeu quæli bet fornicatio præter uxoriam eſt prohibita de iure diuino, ſaltem interpretatiue adeo, quod etiam cõcubinatus reprobatus eſt de quo uide tex. cum gl. no. 32. q. 4. in c. nemo ſibi blandiatur, uide Io. An. in reg. ſine culpa, lib. 6. in Mercu. poſt Hoſt. nam, ut euitaretur hæc ſimplex fornicatio, quę committitur inter ſolutum & ſolutam, inductum eſt matrimonium, ſeu ſecũda cauſa matrimonii, iuxta illud, habeat unuſquiſque ſuam cauſa euitandi fornicationem. 13. diſt. c. nerui, ſed prima cauſa fuit ſuſceptio ſobolis, de quo uide gl. 32. q. 2. in ſumma.

SVMMARIVM.

1 *Stuprans uirginem, tenetur eam dotare, & in uxorem ducere, & ſi non uult uxorem ducere, debet dotare, ſine ſponte, ſine non hoc perpetrauerit, & numero.*

Dos

2 *Dos data a marito ipſi uxori eo, quia ipſam antè cuirginauerat, ſoluto matrimonio reuertitur ad uxorem.*
4 *Dos quando conſtituitur eo, quia aliquis cuirginauit puellam, conſtituitur maior, quam expoſcat qualitas ſua.*
5 *Virginitas præſumitur, niſi aliud probetur.*
6 *Pater non tenetur dotare filiam iam maritatam, niſi ipſa dum maritabatur clam promiſit dotem marito quo caſu pater debet ipſam ſoluere.*
7 *Donatio facta mulieri, ſeu ſponſæ ante contractum matrimonium ualet, dum modo non conferatur in tempus matrimonij.*
Confeſſio mariti de dote recepta an & quo caſu ualeat.
8 *Maritus poteſt conſtituere dotem uxori ſuæ, quando illa eſt de nobiliori genere, quam ſit ipſe; & talis conſtitutio ualet.*
Donatio remuneratoria non eſt prohibita inter uirum & uxorem.

CAP. I.

1 Si ſeduxerit. Hoc c. & ſequens ponunt pęnã ſtuprãtis uirginẽ. & ſũmo utrũq; c. ſic. †Stuprãs uirginẽ, teneẽ eã dotare, & ducere in uxorẽ; & ſi nõ uult cũ ea ꝯhere, ultra dotẽ corporaľr caſtiga biť. h. d. Caſus lit. Quærebať de pęna ſeducẽtis uirginẽ nõdũ deſponſatã, & rñdeť, ut legiť in Exodo. ſ. q̃ ſi quis uirginẽ ſeduxit nõdũ deſpõſatã, & dormierit cũ illa, dotabit eam, & habebit uxorẽ, ſi uerò pater puellę eã ſibi dare noluerit, dabit ei pecuniã ſ̃m modũ dotis, quã uirgines recipere cõſueuerunt B. †No. 1. ibi: *ſi ſeduxerit*, q̃ diſpõ h⁹ c. hẽt locũ, cũ uir ſeducit, & decipit uirginẽ a quid ãt ſi ñ ſeduxerit, ſed illa ſpõte acqeuit, dic q̃ adhuc habet locũ iſtud c. quia uirgo ſp̃ ſũmit ſeducta & decepta. nã ſi nõ eſſent iſidiæ hominis, uñ facinus ñ ꝑpetrarẽt, ut dicit tex. in. l. unica C. de rapt. uir. uide gl. in reg. ſcieti, li. 6. Not. tex. in. l. unica C. de rapt. uir. cum muliere, dr̃ cũ ea dormire, quaſi exactus de Dei cõtẽplatione, & eius p̃ceptis. vñ in ſcriptura peccãs mortaľr dr̃ dormir̃. ueniaľr uerò domitare, iuxta illud, dormierũt, & dormitauerunt. nã ad diſpoſitionẽ h⁹ c. 3 nõ exigiť dormitio, ſed ipſa defloratio uirginitatis. †No. 3 casũ, in quo uir teneť dotare uxorem, ñ ſolũ ergo teneť eã b ducere ſine dote, b & ex bonis propriis alere iuxta not. in c. p tuas, de do. poſt diuor. reſti. ſed ẽt teneť ſibi cõſtituere certã dotẽ, ut ſoluto m̃rimonio aliquo caſu, dos illa ſic cõſtituta redeat ad mulierẽ, uel lucrifaciat eã p̃ delictum uiri. 4 †No. ult. q̃ ad dotẽ cõſtituẽdã inſpiciť cõſuetudo regionis q̃ uariať ſ̃m dignitatem puellæ, & facultates ipſius. Itẽ ſi nõ ꝯhit iſte cũ illa, dẽt tãto plus dare, quãtũ oporteť dare p̃ deflorationẽ, ut dñt hic doc. & bñ. nã maior dos reqrit p⁹ 5 deflorationẽ, cũ uirginitas ſit ſecunda dos. †Sed quæro, qa tex. dicit, *uirginem*, qđ ſi uir negat eã uirginẽ fuiſſe, an mulieri, ſeu patri hoc aſſerẽti incũbat p̃bõ? doc. hic cõiter, qđ ñ, quia p̃ſumiť uirgo, ex quo habebať pro uirgine, & ꝑputetur iſti, qui abuſus eſt. nã rõne h⁹ delicti probo trãſferť in eũ dẽ; pro hoc bonus tex. in c. unico, ut eccl̃eſię. bñfi. ſine. dimi 6 conſe. de d̃ſpõ. ipu. c. cõtinebať †Sed ultra alios qro de notabili & quotidiana. q. Pone, q̃ qs ꝯxit cũ uirgine clã, nõ con c ſentiente patre, nũquid pater teneť eã dotare, c uel iſte, q ꝯxit cũ ea, an uerò ſtabit ſine dote? Gl. not. 32. q. 2. c fi. dicit, q̃ pater teneť eã dotare, quia mulier ſine conſenſu patris p̃t ꝯhere m̃rimoniũ de iure diuino & canonico. 22. q. 2. c. ſufficiat, ſed pater teneť dotare fil. as ſuas, lege, qui liberos, ff. de ri. nup. & lege finali C. d. do. promiſ. ergo &c. quod tenet gl. 3 6. q. 1. c. de raptorib. Addit tñ unũ uerbũ, q̃ ſi puella eligiť ſibi ſpõſũ ſuo gñi, ſeu morib. ĩdignũ, q̃ tũc p̃ non teneť illã dotare Bar. in l. obligationũ, ff. de uer. obl. dicit q̃ ſi puella ñ ꝓſtituta aliqua dote nupſit, q̃ p̃ ñ teneť eã dotare, quia ceſſat rõ, quare p̃ teneť eã dotare, ex quo reperit uirũ; & ſic ſentit, q̃ maritus teneť de ſuo ſubire onera matrimonii, qđ placet. nam imputandũ eſt uiro ꝯhenti m̃rimoniũ ſine dote. tacitè. n. uľ ſe obligare ad ſubeundũ onera matrimonii, ad hoc, quod no. in d. c. p tuas, & l. ſi cũ dotẽ. ff. ſol. matr. Sed ubi cõſtituit puella certã dotẽ, quia aľr uir cũ ea ꝯhere nolebat, tũc pater teneť eã dotare. Et no. bñ hoc dictũ, ut ſeruet cautela in iſtis nuptiis clandeſtinis, & cõiugiis, ut puella conſtituat certã dotẽ uiro. Et no. hãc limitationẽ ad illã gl. iuris canonici, qa cõiter nõ ſolet allegari. Intelligo igiť iſtũ tex. propriè, ſicut loquiť, q̃ñ de florauit uirginẽ nullo p̃cedẽte matrimonio inter eos. †In gl. 1. in fi. Hæc gl. 7 uult hic dicere, q̃ ſi donať ante ꝯctum matrimoniũ aliquid mulieri, ſeu ſponſæ, tunc ualet donatio, & res donata p̃t poſtea cadi in dotẽ a marito, ſed ſi donatio nõ ſortiť effectũ de p̃ſenti: ſed cõ b ferť in ꝑs matrimonii, ut puta uir cõfiteť aĩo donãdi recepiſſe in dotẽ mille, cũ in ueritate nihil perceperit, tũc ñ ualet iſta donatio: quia dos nõ põt ſine matrimonio conſtitui, ut in c. & ſi neceſſe, de dona. inter ui. & uxo. uñ uľ col ſãta iſta donatio in tps matrimonii, quo tpe donatio eſt prohibita inter ui c rũ & uxorẽ, ut ſ. đ dona. iter ui. & uxo. c. ſi per hoc ſentit gl. q̃ in caſu h⁹ c. debere fieri donatio priuſquã ꝯhať matrimoniũ. Sed certe gl. uľ erraſſe, quia c nõ eſſet pura donatio, cũ teneatur ad hoc ex debito, & in neceſſitatib. nullus eſt liberalis, ff. de adi. leg. I. rẽ legatã. Itẽ facit tex. dũ dicit, *dotabit eam*, & ſic ſatis eſt, q̃ confiteatur ſe habere dotẽ nomine mulieris, puta mille, ſed i aliis caſib. poterit procedere dictũ gl. ut in l. 1. & l. qđ ſpõſæ, C. de dona. inter ui. & d uxo. & quod ibi no. quod limita, ut no. 8 Bar. in. l. ſi diuortio, ff. de uer. obli. †Et de hoc eſt gl. ordi. q̃ ẽ ſin. in l. ſi uolunte, C. de do. promiſ. nã ſi uxor eſſet de nobiliori gñe, tũc poſſet aliquid dari & dos augeri, quia illa nõ eſt pura donatio, ſed remuneratiua, d ut acquirat ſibi amicos potẽtioris gñeris, & inter uirũ & uxorẽ nuda donatio eſt prohibita, & non remuneratiua, quod no. qa facit ad multa, q̃ maritus poſſet donare uxori, & e ꝯ p̃cedentibus aliis meritis. In gl. fi. ſi uir cõtrahit cũ puella, & ſi conſtituit ſibi dotẽ, euadit pęnã, aľs ãt punitur, ut in c. ſeq. & hoc intellige de iure canonico, de iure autẽ ciuili aľr punitur, & arctius, ut in c. ſeq. qđ not.

SVMMARIVM.

1 *Stuprans uirginem, ſi non uult uſam ducere in uxorem, corporaliter punitur ultra dotem.* 3.
Ius canonicum in omnibus, in quibus contrariatur iuris ciuili, obſeruatur in terris eccleſiæ.
2 *Ius ciuile ſeruatur in terris impery indiſtinctè, ubi eius obſeruantia non inducit peccatum.*
4 *Clericus deſorãs uirginẽ, dẽt cogi ad dotãdã uſam.*
5 *Stuprum per uim commiſſum quomodo punitur tam ſm̃ leges quam ſecundum canones.*

CAP. II.

1 Peruenit. † Summatum eſt. ſ. in c. pro xi. Caſus lit. Quidam Felix nomine decepit quandã uirginem ſtupro, q̃riť qualiľr ſit puniẽdus? rñdet p̃p, ſi hoc uerũ eſt, ſecũdum legẽ

a Decipit uirginẽ. Verbis blãdis, pretio, promiſſionib. uel lenocinio, ita no. in l. 1. §. fi. de extraord. crimi. Bal. in l. raptores, ad fi. uer. ul. no. C. đ epi. & cle. & Ang. Are. in tract. maleficiorum in uer. adulterium. Ang. in aut. de lenoci. §. ſanci mus, col. 3.

SEB. SAPIA. *Sine dote.* Vide do Ia. in. §. fuerat co. antep. inſt. de act. Aug. de Arimi. in tract. maleficiorum. Ang. Are. in uerſi. che me hai adulterato la mia donna.

Eam dotare. Adde uidendum eun. in con. 11. & 65. ubi i facto conſuluit.

Eam dotare. An pater teneatur dotare filiam quæ nubit ſine ipſius conſenſu, adde hic qđ no. d. Nic. in c. accedens, de procur. & d. abba. in c. cũ cã, de rapto. Bellen.

SEB. SAPI. Remuneratiua. Vide multa all. p Ia. in. l. ex hoc iure, colũ. 7. uer. tertius effectus, ff. de iufti. & iure, & in l. ſi non ſortem. §. libertus col. 3 uer. ſecundus effectus, ff. de cond. indebi.

ZACHARI.
a Tantum foro. adde istū in c. si duo b⁹, ī prin. s̄. de ap. eūdē, & ibi Ant. d̄ Bu. & Moder. in c. clericus, s̄. de iud. Pau. de Ca. cō. 288 & Alex. cōsil. 176. uo. 2. & consi. 86. uol. 3.
SEB. SAP.
b Pluries. Vide Bal. in l. 3. C. de Epi. audi. ubi p illū text. in fi. dicit p⁹ Guil. de Cu. q̄ q̄ geminat delictū nō dēt sperare de uenia. & dicit Bal. i c. de appl̄onib. s̄. d̄ ap. q̄ nō est parcēdū assuetis delinq̄re.
c Cōcor. c. 1. Adde qd' ibi no. ī apos. ad istū in fi. ī apo. in uersi. importat honestatem.
d Suspitionē. ad idē tex. in l. quamuis adulterii, C. de adult. Bellen.
ZACHAR.
e Violēta psumptio. Adde Ale. p⁹ Bar. in l. 2. §. fi. ff. eo. & in l. capite, uer. circa hāc legē, eo. ti. & in l. qd' ait lex, ī fi. prin. eo. tit. & plene p istū in c. p̄terea, in 1. col. de testi. & i c. ex lris in fi. de p̄sump. & in c. tertio loco, & ibi dixi in 2po. ad eū, col. 2. in prin. s̄. de pba. & an p testes. uidētes successiuè p foramē uide gl. 3. q. 9. c. nihilominus, in uer. simul, q̄ sic.
ZACHARI.
f An hodie maritus subscribere dēat. adde d̄ hoc dicto & an adultera pdat dotē, si uir se ñ subscripsit, Pau. de Ca. cōs. 117. & Spe. in ti. de exce. §. dicto p dilatoriis, uer. item q̄ritur ecce, ubi concludit, q̄ nō pdat dotem hoc casu.
g Adulteriū. Vtrum pp uitiū Sodomiticū mariti uxor petere possit sepa rationē tori, & uide, qd̄ de hoc late notaui post Inn. in c. 1. s̄. eo. Bellē.

dēt puniri. tñ aliquātulū tpat pœnā legalē, statuēs, ut aut illā in uxorē accipiat, aut si noluerit, corporalr castigetur, & a cōione sacrorū priuat⁹ in monasteriū detrudaī ad pnīam pagēdā, nec inde recedat sine lnia. B. Not. 1. q̄ deflorās uirginē cōpelliī oīno ɔhere cū ea, sed si non uult
2 ɔhere, punit, ut hic hr. † Scd̄o collige Papā posse mollire & moderare duritiē, & rigorē iuris ciuilis, qd' ur pcedere ī suo
a tm foro. [a] Nā in foro ciuili suabitur sua lex, ex quo nullū ex eius obseruātia iminet peccatū, ut no. gl. fi. in reg. possessor, d̄ reg. iur. li. 6. & sic ur, qd' hoc. c. & sequens hēat tm locū in terris tpalr subiectis ecclesię, sed in terris imperii seruabit ius
3 ciuile, de quo in gl. † Quero ad declarationē literę, nūqd indistinctè iste in monasteriū detrudi dēat, si nō uult cū ea ɔhere? Inn. tenet, q̄ fit detrusio, si nō uult dare dotē, ar. s̄. c. pxi. Sed non declarat, an sufficit dare dotē ad euadēdū oēs pęnas nec doct. alr declarāt, sed puto, q̄ sola dotis cōstō sufficiat, cū teneaī eā dotare, & ducere in uxorē: sed si nō uult ɔhere, dēt eā dotare, & ēt corporalr castigari, sed detrusio poterit uitari sm illā opi. Inn. nō. n. delictū sufficiēter uī punitū ex ɔstōne dotis: qa psona puniri dēt, q̄ deliquit, & nō bursa. † Ex pdictis pt colligi pęna
4 clerici deflorātis uirginē. & dicit Io. Andr. magistrū suū dixisse, qd̄ cū ipse ñ posset eā ducere in uxorē, dēret corporalr fustigari, ut hic, ar. in c. 3. de calū. Ego puto, qd̄ poterit cōpelli ad cōstituēdā dotē quia ɔctus matrimonii nō cadit in eum, tñ dotis cōstō sic, cū quasi p interesse mulieris ista pęna sit statutā, & cleric⁹ bñ pt puniri pecuniariter maximè p interesse alteri⁹, ut in c. finē litib. de do. & cōt. de off. ord. ī c. dilect⁹, & de pœnis, licet. Itē hoc delictū est sufficiēs ad depositionem iuxta ea, q̄ plenè dico, de iudici. c. āt si cle
5 rici. † In gl. 1. ibi: *ut relegetur*. Dic ēt, qd' publicaī dimidia pars bonorū suorū, ut hr in loco, ī. all. p gl. & hoc qñ psona est e honesta. Si uilis, subiicit uerberib. ut ī gl. qlibet tñ puniī capite, si uiolētiā intulit, hoc de iure ciuili. De iure aūt canonico pcedūt quo ad terminos h⁹. c. qa ista capitula loquūī tñ de uirgine, sed quo ad aliā dispōnē stuprū cōmittiī nedū in uirgine, sed ēt in uidua honesta, & cū puerpera, ut l. iter liberas. §. 1. & l. stuprū, ff. e.

SVMMARIVM.

1 *Maritus nō dēt uxori fornicāti necessaria ministrare nec cū ea habitare, alias erit particeps criminis.* 2.
3 *Debet. Istud uerbum de sui natura importat necessitatem sed aliquando importat honestatem.*

C A P. III.

S *Iuir.* Maritus retinēs adulterā cōiugē nō peracta pnīa particeps est delicti, secus, si egit pnīam, nō tñ dēt eā sępe recipere. Distinguiī. Scd̄m mēbrū,
1 ibi. *Quod si.* Casus lit. In Cōcilio Arelaten. q̄rebaī de pœna mariti retinētis adulterā cōiugē, nō p acta pnīa, & rñdeī, q̄ si uir scit uxorē deliqsse, q̄ nō egit pœnitētiā, sed pmanet in fornicatiōe, & steterit cū illa re⁹ erit peccati illi⁹. Si uerò mulier pnīam egerit, & uoluerit ad uirū reuerti, q̄ eā pp pctūñ suū dimiserat, dēt eā recipere, sed nō sępe. B. † Not. primo, q̄ maritus retinēs uxorē pseuerātē in adulterio peccat. nā uī quasi leno. uxoris, & facere cā
2 q̄stus. † Itē no. nō esse parcēdū ei, q̄ deliqt pluries. [b] nā deli
b cta ipunita trāseūt in exēplū, facit opti l. 3. C. de epi. audiē. nō est miserēdū illius, q̄ impunitatē delicti magis cōsuetudini, q̄ emēdationi deputauit. Sed qa text. hic loqī in uiro sciēte, dubitaī, qd in ignorāte. cōiter teneī, qd' tūc nōn hēt locū hoc. c. qa pctūñ nō cōmittiī sine uolūtate, & ignorans nō cōsentit. 15. q. 1. in prin. & hoc uerū quo ad culpā, sed bigamiā ɔhit. 34. dist. c. si cui⁹ & no. in c. 2. de biga. ubi de hoc. Itē dubitaī, nūqd marit⁹ possit uxori manēti in fornicatione necessaria pietatis cā tribuere? dñt. doct. q̄ sic, sed nō dēt secū maritali affectione adhærere. Ego docerē oppositū, qu forte administrō necessariorū dat sibi cām pmanēdi ī pctō. Nā utilius esuriēti panis tolliī, q̄ si de cibo secur⁹ iustitiam negligat. 5. q. 5. in c. nō oīs, & malè meriti egestate dēnt la-
3 borare, ut l. bona fides, ff. depo. † In gl. in uer. *debet*, in fi. No. q̄ uerbū, dēt importat honestatē, & nō necessitatē, concor.
c c. 1. [c] de despō. impube. sed rīr, ubi mā est differēs, importat necessitatē, ita dicit gl. not. in cle. attendentes de statu reg. quam no. bene pro statutis.

SVMMARIVM.

1 *Præsumptio uiolenta sufficit ad probandum adulterium, & huiusmodi, quæ directè probari non possunt.*
2 *Maritus accusans uxorem de adulterio, an subscribet se ad pœnam talionis, & an sit necessarius libellus?*
3 *Separatio tori permittitur pp crimen sodomiticū, uel manualem pollutionem.*

C A P. IIII.

M *Aritus.* Breue est. uel pt sic summari. Maritus pp suspitionē pt accusare uxorē de adulterio, & in accusando pfert cæteris. h. d. Nō diuidiī, nec aliqd no. Casus lit. In cōcilio Parisiñ. q̄rebaī, si sola suspitio sufficit ad accusandū mulierē de adulterio. Et rñdeī, q̄ marit⁹ ex sola suspitione accusare pt uxorē suā de adulterio, & ipsi pl⁹ cæteris pmissum est. Ber. † In gl. 1. ibi: *uiolenta*. nā uiolēta psumptio [e] sufficit ad condēnandū, ut in c. literis, & in c. afferte, de pręsump. maximè in adulterio, & fornicatiōe, cū directè probari non pñt, qa nō cadūt in sensum testis, de testi. c. p̄terea. † In gl. 2. in fi. de hoc, an hodie marit⁹ se suscribere dēat [f] ad pęnā talionis, cum accusat uxorē de adulterio. & an libellus sit offerēdus dic ut in l. miles. §. sexaginta, ff. de adulte. & c. tuę, alleg. in gl. & potest intelligi iste tex. secundum doc. q̄ admittaī marit⁹ plus cæteris, quia possunt accusare ad separationē tori. Et ad hunc effectū non admittuntur alii, cum eorum non intersit. Sed ad pœnam legalem infligendam admittiī quilibet idoneus, ut in l. si maritus. la. 1. ff. eo. & sic potest intel-
3 ligi iste tex. † Inn. quæsiuit. s̄, cap. 1. & Io. And. hic nunquid sicut propter adulterium separatur coniugium quo ad torum, ita & pròpter nullum crimen separari debet matrimonium quo ad torum, excepto crimine adulterii, nisi maritus ad illud peccatum trahere uellet. 28. quęstio. 1. idololatria, & sic intelligunt. c. omnes causationes. 32. qō. 7. & ibi etiam ponit, quid de pollutione manuali, & fuit hęc opin. ipsius gloss. in d. cap. omnes causationes, ubi glo. transit allegando aliqua iura pro & contra. sed Hugo. & Laur. tenuerunt oppositum, & idem Ioan. Cal. hic, & Archidia. in illo ca. omnes, & d. Ant. hic, quia nomine adulterii, seu fornications cōprehēdiī oīs illicitus coitus. 32. q 7. cap. non solum

lū, ea cā & q. 4. c. meretrices, & hāc ueriorē puto. nā maior iniuria inferī matrimonio ex nephādo crimine contra naturam, quam ex crimine naturaliter commisso cum autem Christus dixit, quòd ex causa fornicationis licitum est uxorem dimittere, videtur intelligere de qualibet fornicatione nam satis uidetur fornicari iste in corpus suum, & ista uidetur opi. communior.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos de adulterio infamatus debet se purgare, alias ab officio suspēditur.*
2 *Ecclesia debet reconciliari, si in ea fuit semen emissum, & coitus perpetratus, et hoc uerum, quando est publicum hoc, si uero occultum, non requiritur reconciliatio, quæ potius fit ad terrorem, quia ecclesia, cum sit sancta, nō polluitur.*
3 *Deficiens in purgatione, an puniatur semper ut conuictus.*
4 *Mulieri asserenti se commisisse adulterium cum aliquo non creditur.*
Allegans turpitudinem suam auditur ad uitandum peccatum.
Sacerdos potest pandere delictum sibi confessum ex consensu confitentis.
6 *Probatio contra unum ex pluribus inculpatis de eodem crimine non facit fidem contra alios.*
7 *Confessio socii criminis non est sufficiens causa ad causandum infamiam.*

C A P. V.

1 S *Ignificasti.* † Sacerdoti de adulterio infama-
a to indicitur purgatio[a], quàm si præstiterit, in officio dimittitur, alias ab ipso suspenditur sic comiter summatur, sed ista summatio cōtinet in se dubitationē. Vnde summo sic, uidelicet. Ad solā mulieri ɔfessionē asserētis se cōmisisse adulteriū cū sacerdote nō dēt sacerdos puniri, sed sibi īsamato pt indici purgatio, q̄ si pstiterit, absoluit, deficiens verò suspēdiī ab officio. Scd̄a pars, ibi: *Ideoque*. Casus lit. Quidā psbiter ī ecclesia dormiuit cū quadā cōiugata; tādē tā mulier, q̄ psbiter ille cōfessi fuerūt huiusmodi peccatū cuidā sacerdoti, qui postmodū publicè hoc dixit epo diœcesano, s. se & illū cuidā sacerdoti hmōi delictū cōfessos fuisse. Et hoc ipsum idē sacerdos in p̄sentia epi dixit, nomē adulteræ celans, sed sacerdos ille, s. adulter hoc negabat muliere ī sua cōfessione pseuerāte, q̄siuit Eps, qd sup isto negotio fieri debeat? Mādat Pa. quaten⁹ cōdignā pnīam mulieri iniūgat, & ecclesiā p aspersionē aquæ recōciliare pcuret, & qa psbiter ille sup hoc īsamatus erat, ei purgationē īdicat, sm q̄ sibi uisum fuerit, cū q que uicinis pręsbiteris, de qbus nō sit uerisimile, q̄ dēant deierare, ne populus ī eo scādalū patiaī, & ne alii ad similia plabanī si aūt se purgare poterit, in officio ministrare pmittat: alioquin, ab
2 officio suspēdat eūdē. B. † No. 1. q̄ ex feminis emisiōe polluiī ecclia, & eget recōciliatiōe non solū cū a principio est publicū, sed ēt cū ex postfacto uenit ī notitiā, vt hic. Si uero delictū semp eēt occultū, nō ē necessaria recōciliatio, qa in ueritate ecclia nō polluiī; qa, q̄ sancta sunt, coinquinari nō pñt, de coha. cle. & mu. c. uestra, sed quo ad nos ad terrorem dr pollui, de quo uide gl. in c. unico, de cōse. eccl. uel alta. li. 6. Itē no. tria mala, q̄ insurgūt ex publico crimine sacerdotis. Nā primò aliorū, maximè laicorū; corda scādalizātur. Scd̄o uituperaī officiū, & ordo clericalis. Tertiò pstaī aliis materia & licētia peccādi, iuxta illud. Si qs ex uobis peccauerit, faciet delinquere populum, ut in c. magnę, de uoto.
3 † Vltimo no. casum, ī quo deficiēs in purgādo de adulterio suspēdiī ab officio. Sed ɔ hoc opp. nā uī, q̄ dēt deponi, quia deficiēs ī purgatione puniī ut cōuict⁹, ut ī c. accedēs, de accu. sed cōuict⁹ de adulterio dēt deponi, ut ī c. cū ñ ab homine, de iud. ergo &c. Sol. dicit Hosti. q̄ iste potuisset grauius puniri, argu. de coh. cle. & mulie. c. si quis. Ioan. And. dicit quod ubi agitur ad certam pœnam, tunc deficiens in purgatione punitur ut conuictus, sed ubi non agitur ad certam pœnam, tunc habet hoc, quod hic dicitur, unde propter infamiā iste debebat suspendi ab officio, si ergo in purgatione deficit, satis est, q̄ suspendatur no. hoc dictum, & limita, ut dixi in c. accedens, p all. † Secundo opp. ex quo enim con
4 stabat ex confessione mulieris, debebat iste sacerdos puniri Solu. non sufficiebat sola confessio mulieris. Primo, quia mulier. ī. de uer. sig. c. forus. Secundò, quia sola. nam uni soli nō crediī, q̄ tūcūq; idone⁹ sit, ut ī c. licet, de testi. Tertiò, qa erat particeps criminis, & cōfitebaī delictū suū, vt ī c. 1. d̄ cōfes. & s̄. de testi. ueniēs c. & si diceres, quare ergo audiebaī hęc mulier, cū allegabat turpitudinē suā ɔ c. cū sup, de concess. pben. & l. de tutela, C. d̄ ī integ. rest. Sol. rōne peccati hic audiī. Et an & qñ mulier possit testificari, vide in c. qm̄, &
5 in c. tā lris, s̄. de testi. † Vltimò opp. & vī, q̄ iste sacerdos cui mulier fuit confessa, nō debebat pādere delictū ī pnīa sibi cōfessum & detectū, ut in c. oīs, de pœni. & remis. Sol. hoc fecit ex ɔsensu mulieris,
6 ut patet ī tēx. † In gl. 2. in fi. dic, q̄ illa iura parū faciūt, q̄ tūcūq; n. plures teneanī ex cōi delicto, pbatio facta ɔ unū (quod pl⁹ ē) ñ facit fidē ɔ aliū, qa forte ille fuit cōuict⁹ ex falsis pbationibus, l. denūtiaī se, ff. de adul. ubi pl⁹ pbaī, q̄ ēt si mulier a fuisset conuicta in iudicio p testes, talis pbatio nō sufficeret ɔ sacerdotē, qa res inter alios acta &c. uide tñ ad materiā, qd̄ no. ī. c. pe. de re iu. & in l. sæpe, ff. e. ti.
7 † In gl. pe. in fi. no. q̄ sola cōfessio parti-
b cipis criminis[b] non est sufficiens causa ad b causandum infamiam, & ad indicēdum purgationem ei, quem dixit esse participem, uide quod no. in c. 1. de conf. & ī l. fi. C. de accu. posset tamen text. intelligi, quando ex confessione mulieris infamia trāsiuit apud bonos & graues, & iminebat scandalum euitandum, etiam sine alia infamia indicitur purgatio, ut in c. inter, de pur. cano. dixi plene in c. qualiter & quando infra. s̄. de accu. Ab.

a Indicitur purgatio. Vide d. Ab. in c. accedēs, de ac c. ubi all. pro singu. istum text. And. Barba.
SEB. SAPIA.
b Participis criminis, quādo dictum socii criminis pbet cōtra socium, uida Bartho. uero in cō. 32. in ci. quidā rustici, col. 4. Ang. Are. in trac. malefi. ī uer. fama publica, i. 4. charta, uer. q̄ro an particeps. Ale. in cons. 69. in fi. i. 2. uo.

SVMMARIVM.

1 *Propter adulterium potest Episcopus loci ex suo mero officio excommunicare adulterum & adulteram.*
2 *Adultera, quando absoluitur ab excommunicatione, debet abiurare adulterum, id est ad eum non uelle ulterius redire.*
3 *Agenti possessorio recuperanda obstat exceptio defectus proprietatis notoriæ, siue surgat notorietas ex facti euidētia siue ex confessione partis, etiam quod talis notorietas sit tantum super parte rei, de qua agitur.*
Vxori agenti ad restitutionem coniugis obstat exceptio adulterii notorii, uel per euidentiam rei. 6. uel per confessionem partis, non autem per testes probati. 4.
5 *Paria delicta mutua compensatione tolluntur, quando agitur ad priuatam utilitatem secus, si ad publicam, ut ad infligendam pœnam legalem. Vide distinctionem infra nu. 8. & 9.*
6 *Adulterium manifestum dicitur duobus modis. Primo si mulier adhæsit publice alicui concubinario. Secundo, si habet filium cum alieno marito, uel si palam admittebat uiros causa adulterandi.*
7 *Filius præsumitur ille, qui est natus in domo, in qua uxor & maritus simul cohabitabant, etiam si probetur, quod tempore conceptionis adulterabatur.*

C A P. VI.

I *Ntelleximus.* Mulier petens restitutionē mariti, repelliī p exceptionē adulterii manifesti, nisi & ipse uir adulteratus fuerit, & probetur, uel summa sic, & generalius

Cõiux cõiugẽ de adulterio ĩpetere non ꝑt, ſi & ipſe adulteriũ cõmiſiſſe cõuincatur. Diuidit. Primo facti narratio. Scdo iudicis datio, ibi: *quo circa*. Caſus li. Qui dã. S. noie uxorẽ ſuã à ſe remouebat, illa cũ alio adulteriũ cõmiſit, diœceſanus eꝰ hoc audiens eã & adulterũ excõicauit, q̃ tãdẽ adultero abiurato abſolutio ne recepta corã eꝰo memorato virũ ſuũ ſibi reſtitui poſtulauit, ille obiecit ſibi adulteriũ & qđ ab eo ſpõte receſſerat, & iõ nõ debebat reſtitutionẽ petere, qa ñ ualebat, qđ mulier negãs replicauit, ſ. & ipſe fuerat fornicatꝰ ad hęc ꝓbãda teſtes fuerũt ĩducti, & vir teſtes ĩduxit ad reprobãdũ teſtes mulieris, ꝓ quos adulteriũ uiri ꝓbare uolebat, q̃ſitũ fuit a Papa, qd in hoc negotio ſit agẽdũ? Mãdat Papa dicœce. quatenꝰ ipm recipere cõpellat eãdẽ, niſi conſtiterit mulierẽ ꝓdictã adulteratã eẽ uel ꝓ euidẽtiã rei, uel ꝓ confeſſionẽ mulieris, ceſſante ẽt ꝓbatione adulterii, qđ uir dr cõmiſiſſe, ſi aũt cõſtiterit de fornicatiõe mulieris, cũ conſtet uirũ adulteriũ cõmiſiſſe, & paria delicta mutua cõpẽſatione tollãt, nihilominus cõpellat, ut eã recipiat, & maritali affectu ptractet, niſi teſtes mulieris, ꝓ quos uiri adulteriũ ẽ ꝓbatũ fuerint reprobati: alioquin, i. ſi conſtiterit de adulterio mulieris, & nõ uiri, mulieri ſilẽtiũ imponat. B. †Not. 1. eꝰm loci poſſe excõicare laicũ ꝓ adulteriũ. nã (ut hęc lra inuit) nõ ad petionẽ mariti, ſd ex offi. ſuo eꝰs adulterũ & adulteraa excõicatiõe aſtrinxit, & ſic habes unũ casũ, ĩ quo iudex eccĺia hẽtiuriſdõnẽ ſup laicis, ſ. rõne adulterii, & iſtũ tex. ĩduco ꝛ Io. An. ĩ c. fi. de ſo. cõpe. li. 6 ubi dixit eccleſiaſticũ iudicẽ ſe ñ ĩpedire đ adulterio, niſi quatenꝰ agit ad ſeparationẽ tori hic. n. ñ agebat ad tori ſeparationẽ, & nihilominus lata fuit excõicatio ĩ iſtos adulteros, & ñ ſolũ ĩ mulierẽ, q̃ receſſerat a uiro, ſed ẽt ĩ adulterãtẽ ſecũ, q ẽ ſin. no. facit c. 11. đ of fi. ord. Et rõ, quare ſe ĩpedit ĩ iſtis caſib⁹ ꝛ laicũ, & ñ ĩ aliis bcriminibus, ꝑt eſſe, q a ꝓ iſtud, matrimonium uiolat, ꝙ eſt unũ de ſeptẽ ſacramentis eccĺę, ut in c. debitũ, de biga. vñ quaſi ipsũ ſacrum violat, ꝓ hoc de foro cõpe. ca. cũ ſit † Not. 2. ꝙ adultera petẽs abſolutionẽ ab excõicatiõe debet priꝰ abiurare adulterũ. 1. cũ iuro renũtiare, ꝓmittẽdo de ñ redeundo amplius ad eũdẽ. Et ſit iſta abiuratio, q̃ timeat de reditu ad eũdẽ, de quo in c. clericos, de choa. cle. & mu. † Not. 3. ꝙ ꝛ petẽtẽ reſtitutionẽ cõiugis obſtat exceptio adulterii manifeſti, & petenti reſtitutionẽ obſtat exceptio, defectus ꝓprietatis notorię, ſiue ſurgat notorietas ex euidẽtia facti, ſiue ꝓ partis cõfeſſionẽ, ꝛ quã agit, cõcor. c. ſignificaſti, ſ. đ diuor. & qđ no. Inn. đ fil. pl. ĩ c. cõſtit⁹. Et not. hoc ẽt, ꝓcedere, q̃ notorietas nõ eſt ſup totali defectu ipſius iuris. nã ꝓ adulteriũ ñ diſſoluit mrimoniũ ĩ totum, ſed tm̃ quo ad torũ. 32. q. 7. ĩc. & tm̃ exceptio adulterii manifeſti obſtat petẽti reſtitutionẽ, facit c. ad decimas, de reſti. ſpo. li. 6. † Itẽ no. q ꝛ petẽtẽ reſtitutionẽ ꝙiugis ꝑt obiici de adulterio notorio uel ꝓ euidẽtiã rei, uel ꝓ cõfeſſionẽ partis. Vnde ꝓ teſtes ñ ꝑt ꝓbari ad ĩpediẽdã reſtitutionẽ ſpoliati; & hoc iõ, q a ſpoliatio priuilegiata ẽ, ut ĩ c. fi. de ord. cog. † Vltimò no. casũ ĩ quo dolꝰ cũ dolo cõpẽ ſat, & delictũ cũ delicto. Et aduerte, qa hoc indiſtincte ñ procedit. nã ſi ageret ad pœnã legalẽ infligẽdã, delictũ vnius ñ tolleret ꝓpter alteriꝰ, imò cuiuslibet delictũ pœna ꝙdigna puniri dẽt, ĩ l. 2. §. ſi publico, ff. e. facit c. multi. 2. q. 1. ſed iſte tex., ꝓcedit, cũ agit ciuiliter ad ſeparationẽ tori, & ſic agit ad priuatã utilitatẽ, tũc. n. paria delicta mutua cõpẽſatiõe tollũt, vt. j. ſubiicia. In gl. 1. ĩ fi. No. gl. & uide, ꝙ no. ꝓ gl. in c. ſignificaſti, đ diuor. & c. lras, de reſti. ſpo. & no. Inn. de reg. c. veniẽs. Rõ hꝰ gl. ẽ, qa uxor recedẽs ſpõtaneè à uiro, nõ ꝓdit quaſi poſſeſſionẽ, q̃ habebat à uiro: qa ſolo aĩo detinet talis quaſi poſſeſſio, vñ; ſi rediẽs ñ admittit, tunc ſpoliari vr. Et ꝙ dixit ĩ uxore, idẽ itelligas ĩ marito. nã maritꝰ & uxor ĩ hoc iudicant ad paria, vt hic ĩ tex. & ĩ c. gaudemꝰ, ſ. de diuor. † In gl. i ver. *euidentiam*, ĩ fi. no. duos modos ꝓbãdi adulteriũ manifeſtũ. Primꝰ, ſi mulier publice fuit adulterata, nõ tm̃ capias ſtricte uerbũ, publicè, ſ. ꝙ oĩbus uidẽtibus ſit ꝓſti tuta: ſed intelligit, ꝙ recedẽs à marito ſuo adhęſit publice cuidã cõcubinario. nã cõuincit publice đ adulterio, ex quo ĩ domo hẽt alienũ virũ, ĩ mẽſa & lecto &c. vt ĩ c. fi. & ĩ c. tua, de coha. cle. & mulie. Itẽ poſſet cõuinci đ publicitate, ſi paſſim admittebat uiros ad eã cã adulterii, facit l. palã, ff. đ ritu. nup. & no. ĩ c. cũ ĩ diœceſi, de uſur. Scđus modus ꝓbãdi, ſi hẽt filiũ cũ alieno marito. Et itelligo hũc caſum q̃n tãto tẽpore ſtetit ſeparata à uiro, ꝙ ñ potuiſſet cõcipere a marito ut qa nũc peperit & ẽ annꝰ, qđ à marito receſſit, uel maritꝰ ab ea, tũc aptiſſimè ꝓbat adulteriũ ꝛ, ut l. filiũ, ff. đ his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. & ita itelligo iſtã gl. † Nã ſi ĩ domo mariti ſecũ cohabitãtis peperit filiũ, tũc ꝓſumit filiꝰ mariti, ut ĩ l. qa ſemꝑ, ff. de ĩ iꝰ uoc. & ĩ l. ſi uicinis ſcietibꝰ, C. đ nupt. ẽt ſi ꝓbaret, ꝙ tẽpore cõceptiõis adulterabat pariter cum quodã alio, ut ẽ tex. ualde not. ĩ l. miles. §. defuncto, ff. e. ti. qđ no. Et ẽ rõ, qa ex quo codẽ tẽpore pariter cognoſcebat a uiro & ab adultero, debemus fauore filiorũ ꝓſumere eum filiũ mariti ẽ, & qa in dubio debemus facere benignã interpretationẽ, ut ĩ rꝛa, odia, de reg. iu. li. 6. cũ ſi. † In gl. ĩ uer. *mutua compenſatione*, ibi; *dicitur. ſ. de exce. dilecti*, & ibi gl. clarius loqtur, q̃ faciat hic Inn. tm̃ nõ tradidit pfectã & clarã theoricã. Sed tu dic clariꝰ, ut colligit ex dictis legiſtarũ ĩ. l. cum mulier, ff. ſolu. mat. & fuit de mẽte Inn hic, & gl. ĩ palle c. di lecti, licet ñ clare loquat, qđ vbi excipiẽs de dolo certat de dãno uitãdo, tũc ñ admittit replicatio doli, & ita loqt tex. in §. Marcellꝰ hic alle., ꝓ ꝛrio. Et rõ ẽ, qa ſi admitteret replicatio doli, eliderẽt exceptio, & actor ꝙſequeret ꝓmiũ ex dolo ſuo, ſd ubi excipiẽs đ dolo certat đ lucro captãdo, tũc admittit replicatio doli, & ita loquit iſte tex. nã maritus excipiebat đ adulterio ad lucrũ cõſequẽdũ, uidelicet ut lucrum cõſequeret lucrãdo dotẽ ꝓ adulteriũ & vt cõſequeret mrimonii ſepationẽ quo ad torũ, iõ admittit replicatio mulieris đ adulterio uiri, qa ipſa remaneret ĩ dãno, & puniret de adulterio ſuo, & adulteriũ uiri remaneret ĩpunitũ, & lucraret maritꝰ đ adulterio mulieris, & ñ ꝛ, ꝙ eẽ ñ dẽt. Cõclude ergo eãdẽ eẽ rõnẽ ĩ admittẽdo replicationẽ, & ñ admittẽdo replicationẽ, qa ſem ꝓ animaduerti dẽt, ut nõ cõſequat tumꝰ lucrũ, & alter dãnũ. Sd diceres tu, ꝛ hãc theoricã facit, quia uxor dẽt excipere de adulterio ad lucrũ captãdũ, uide licet ut euadat pœnã delicti. Sd dic, ꝙ illud ꝓpriè ñ ẽ lucrũ captãdũ, uidelicet ut euadat pœnã delicti, ſd euitatio dãni. †Sd op. ꝛ ꝑdicta, & tex. vr, ꝙ paria delicta ñ tollãt mutua cõpẽſatiõe, imo ꝙlibet ꝓ ſe puniri dẽt, arg. ĩ l. quẽadmodũ. §. ſi nauis, ff. ad l. Aq. l. Sol. Aut agit criminaliter, & ñ tollunt mutua cõpẽſatiõe ut ſ. dixi. Aut agit ciuiliter & tũc aut đ licta sũt cõmiſſa circa idẽ ut hic aut circa unũ, & tũc hẽt locũ iſte

a Adulteram. Adde, ꝙ eodẽ libello nõ põt adulter & adultera accuſari & ſtãto ſtatuto, ꝙ adulter poſſit tor queri, nõ ꝑt adultera torq̃ri, ſut uoluit Bal. con. 208. 4. lib. & uide Ro. ſing. ſuis fo. 7.

b Nõ in aliis. Adde uidendum. Ludo. Ro. ſin. ſuis fo. 20

c Adulterium. Adde qualiter pobe tur adulteriũ, Ro. conſil. 167. & melius. 451.

SEB. SAPI.

d §. defuncto. Idẽ dicit Abb. ꝓ illũ tex. in c. per tuas, ſ. de prob. & in c. trãſmiſſę, ſ. ꝙ fi. ſint legi. & Bal. in rub. C. de probat col. 6. Pau. đ Caſ. in l. 3. in princ. ff. de li. & poſt An. Sicu. in cõ. 27. incip. Super primo, col. 2. i. 1. uol. Arc. Iaſ. & Soci. ĩ l. Gallus, ĩ pri. ff. de lib. & poſth. Frã. Cre. in ſin. 116. incip. Mortuo marito, ubi ampliat hoc dictum Abb. pro cedere, q̃n uxor poſt mortẽ mariti incõtinẽti ẽ ꝓfecta concubina ſcholaris, & pepe rit filium in nouẽ menſibus.

b ꝛ laicũ, & ñ ĩ aliis bcriminibus, ꝑt eſſe, q a ꝓ iſtud, matrimonium uiolat, ꝙ eſt unũ de ſeptẽ ſacramentis eccĺę, ut in c. debitũ, de biga. vñ quaſi ipsũ ſacrum violat, ꝓ hoc de foro cõpe. ca. cũ ſit † Not. 2. ꝙ adultera petẽs abſolutionẽ ab excõicatiõe debet priꝰ abiurare adulterũ. 1. cũ iuro renũtiare, ꝓmittẽdo de ñ redeundo amplius ad eũdẽ. Et ſit iſta abiuratio, q̃n timeat de reditu ad eũdẽ, de quo in c. clericos, de choa. cle. & mu. † Not. 3. ꝙ ꝛ petẽtẽ reſtitutionẽ cõiugis obſtat exceptio adulterii manifeſti, & petenti reſtitutionẽ obſtat exceptio, defectus ꝓprietatis notorię, ſiue ſurgat notorietas ex euidẽtia facti, ſiue ꝓ partis cõfeſſionẽ, ꝛ quã agit, cõcor. c. ſignificaſti, ſ. đ diuor. & qđ no. Inn. đ fil. pl. ĩ c. cõſtit⁹. Et not. hoc ẽt, ꝓcedere, q̃n notorietas nõ eſt ſup totali defectu ipſius iuris. nã ꝓ adulteriũ ñ diſſoluit mrimoniũ ĩ totum, ſed tm̃ quo ad torũ. 32. q. 7. ĩc. & tm̃ exceptio

e Filiũ mariti. Adde iſtũ ĩ c. ꝓ tuas, ſupra de prob. Lã fran. de Oria. in ca. quoniam contra falſam. §. ſtatuimus, uerſic. teſtium depoſitiones, nu. 104. & ibi ad plenũ in apoſ. Cel in uerſi. filiatio, ſupra, de proba. & Feli. in alleg. c. per tuas, col. 2. in 1. no. latiſſime per iſtum in l. Michael, nu. 1. 2. & ibi poſui in apoſ. ad eum in uerſiculo filius ſupra de fil. prælby. & Alexan. conſil. li. uo. 1. & conſi. 24. uol. 4.

iſte tex. aut ſunt cõmiſſa circa diuerſa, ut puta tu dixiſti mihi conuicium, & ego tibi, uel quia tu fuiſti mihi furatus unã rem, & ego tibi aliam, & tũc non fit cõpenſatio, ut in contrario, imò quilibet agere ꝑt pro iniuria ſua, & pro ſuo dãno, nec repellitur ab agẽdo propter exceptionem furti, uel iniuriæ ſecundum Inn quod no. Et ex hoc habes duas limitationes ad iſtum tex. Vide per Spe. de iniu. §. 1.

SVMMARIVM.

1 *Separatio tori ob adulterium commiſſum non debet fieri, quando & uxor & maritus fuerint pariter adulterati.*
2 *Adulterium probatur ex ſola deprehenſione abſque eo, quòd fuerint uiſi coire.*
3 *Matrimonium quando ſeparatur quo ad torum. ſi ex delicto mulieris, uir lucratur dotem. ſi ex delicto uiri, uxor lucratur donationem propter nuptias, & iſto caſu uterque debet ſeruare continentiam, alias unus reſtituitur alteri.*
4 *Vxor adulterata excipiens, quòd etiam maritus adulterauit, an audiatur, ſi maritus adulteraut poſt ſententiam latam ſuper ſeparatione tori.*
5 *Spoliatus per uiam iuris, non poteſt agere remedio poſſeſſorio.*
6 *Maritus poteſt propria autoritate negare debitum coniugale, & uxorem expellere, quando ſit ipſam adulterare, dotem uero non lucratur niſi ſecuta ſnia. Pœna non poteſt imponi niſi per iudicem.*
7 *Maritus ſi adulteram uxorem cognouit, cenſetur recõciliatus cũ ea adeo, quòd non poteſt ulterius ex præterito adulterio uti.*
8 *Vxor accuſata de adulterio an replicabit adulterium marti, ſi de eo egit pœnitentiam?*
9 *Exceptio adulterij an ſit perrmptoria, uel dilatoria?*

CAP. VII.

1 *Tua fraternitas.* †Adulteria coniugum mutua compenſatione tolluntur, uel ſic. Non poteſt maritus cõſortiũ, uel cohabitationem uxoris declinare ꝑ ꝑ adulterium ſi & ipſe fuit adulteratus. Vel tertio ſic. Nõ dẽt ſeparari matrimoniũ quo ad torũ ꝑ ꝑ adulterium, q̃n ambo cõiuges fuerunt adulterati. Secunda ps, ibi. *Super quo*. Caſus lit. Aliqs deprehendit uxorẽ ſuã in adulterio, ꝑ ꝑ qđ negant ei debitũ ꝙiugale, poſtmodũ ipe cũ alia ꝙmiſit adulteriũ manifeſtũ, quærit, utrum uir cogi dẽat, ut eandẽ maritali affectione ptractet. Rnd. ꝑ ꝑ, ꝙ cũ paria cria mutua cõpẽſatione deleant, uir ꝑtextu fornicationis neqt uxoris ſuę conſortium
2 declinare. B. †No. 1. ar. ꝙ ex ſola deprehẽſione, [a] in adulte-
a rio conuincitur mulier, ſeu uir de adulterio. Vnde non eſt opus, ut teſtes probẽt adulterium, ſed deprehenſionem dun taxat ſm Hoſt. Sed tu intellige hoc dictũ, q̃n deprehenſio fuit facta in ipſo facinore, ſecus, ſi ad deprehenſionem fuerunt admiſſi extranei, de quo dic, ut plene no. in c. cũ nõ ab homine, de iudi. No. illud gñale paria delicta &c. & limita,
3 ut dixi. ſ. c. prox. †Itẽ not. ꝙ licet ꝑ ꝑ adulterium mulieris poſſit ſeparari matrimonium quo ad torũ, non ꝑt tm̃ maritus cum alia cohabitare, ſed teneat cõtinere, alias ad uxorẽ redire, quia licet ꝑ ꝑ adulterium ſeparet matrimoniũ quo ad torũ, nõ tm̃ quo ad uinculum, qa remanent coniuges. Sed nõ tenet maritus eã alimentare, & lucrat dotẽ, ut in c. plerunq;, de dote poſt diuor. reſtit. Idẽ dic, ꝛ, ſi maritus fuit adulteratus, ut poſſit uxor petere ſeparationẽ matrimonii quo ad torum, & lucrari donationẽ ꝑ ꝑ nuptias, ut. ſ. ut lite non conteſta. c. 1 & c. dixit, & c. ſi quis uxorẽ. 32. q. 1. † In
4 gl. 1. c. ex hac gl. ualde intricata colligi pũt quatuor utiles & quotidianæ qõnes. Prima nunquid diſpoſitio hꝰ c. procedat q̃n maritus cõmiſit adulterium poſt ſnia ſeparationis latã ꝑ ꝑ adulteriũ mulieris, ut ſic ex adulterio ſecuto poſt ſniam uxor recuperet dotẽ ſuã, & ſeruitutẽ amiſſam in maritum? nã tex. iſte nõ dicit, ꝙ ſnia fuiſſet lata, nec in ueritate eſt ali quis tex. in iure hoc clare probãs. nã c. ex lras, de diuor. qđ vr urgere expreſſe non loquit in ſnia, ut patet in eo, inquã tum dicit, ꝙ priuatim, fuit iniuncta continentia. nam ſi fuiſſet ibi lata ſnia, non priuatim, ſed publicè fuiſſet lata. Sed a
5 qõ principalis eſt, nunquid ꝑ ꝑ adulterium coniugis poſſit coniunx, qui deliquit, propria authoritate denegare debitum coniugale. Tertia qõ, nunquid retentis eiſdem terminis poſſit ꝓpria authoritate eã ex domo expellere? Quarta queſtio, nunquid coniunx non peccans faciat ſibi prẽiudicium reddendo debitum coniugi, qui peccauit ante ſenten-

tiam latam per eccleſiam. Quo ad primã queſtionem concludit gloſſ. ꝙ non a
o bſtante ſnia poteſt uxor petere ſuum, & ſic ꝓ conſequens repetere dotẽ, quia uir adulterando ꝛ renuntiare iuri ſuo, & ſic cõiter doc. tranſeunt. Sed gl. tenuit ꝓriũ in c. apoſtolus, alle. in gl. dicens ꝙ licet iudex ex offo ſuo poſſet reintegrare matrimoniũ, nõ tm̃ ꝙiugi cõpetit actio; b & hanc opi. tenuit ibi. Archid. & Inn. in c. illa, de diuor. † Et hæc opi. tanquã uerior mihi placet, non enim ꝑt uxor ꝑtẽdere ſpoliationẽ, ex quo fuit ſeparata ꝓ iudicium eccleſię, nec ius agendi de nouo ſibi cõpetit, cum ſemel amiſerit ſerui tutem, quam habuit in maritũ. Sed iudex ex offo ſuo dẽt reintegrare matrimoniũ rõne delicti, ne ꝓ ꝓ ſeparationem iaceant in pctõ. † Quo ad ſecundã & tertiã qõnẽ. concludit glo. ꝙ ſi adulteriũ eſt manifeſtũ, propria authoritate ꝑt denegare debitũ cõiugale, & eam de domo
b expellere: ſecus, ſi occultum, & idẽ Ho. hic, & Io. Cal. qui tm̃ dicit, ꝙ dotem nõ lucrat, niſi ſecuta ſnia, quia, cũ illa ſit mera pœna, nõ debet imponi niſi per iudicem. 32. q. 3. in c. origo. §. nil. Sed denegare debitum, & eã dimittere ꝑt authoritate diuina, ut in præal. c. apoſtolus, eccleſia tm̃ cõpellet cũ ad reſtitutionẽ, niſi ſibi fiat fides de adulterio d. Ant. dicit, ꝙ debitũ propria authoritate ꝑt denegare, ſed expellere de domo nõ põt, quia hic requiritur factũ, quod ſine iudice fieri nõ ꝑt, nec debet, arg. in c. porrò, de diuor. & iſta fuit opi. gl. 32. q. 1. c. 1. & ui de ẽt gl. in ꝛriũ ĩ c. ex ꝑte, de ſpõ. ſed primũ dictũ ſeq̃t indiſtincte, & ſequor, ꝓ hoc adduco tex. in c. Agathoſa. 27. q. 2. ubi qđ ꝑ ꝑ adulteriũ mulieris intrauit monaſteriũ, & ibi ꝑ ꝑ dicit, ꝙ ſi ꝑt cõſtaret de adulterio, licite intrauit. Si. n. requireret ſnia ad ꝓdendã iſtã ſeruitutẽ cõiugalẽ. nõ ualuiſſet iſte ĩgreſſus añ ſniam, arg. in c. quidã, de cõuer. cõiug. ad idẽ facit c. ſignificaſti, đ diuor. & hoc puto uerũ ĩdiſtincte, ſiue manifeſtũ ſit adulteriũ ſiue occultũ. nã ipſe de⁹ dedit hãc ptatẽ cõiugi, ut poſſit dimittere ꝑ ꝑ fornicationẽ, nec d. c. Agathoſa, diſtinguit. Fateor tm̃, ꝙ eccĺa cõpellet ad reſtitutionẽ, niſi ſibi ꝙſtet đ adulterio. † Quo ad ultimã. q. nũ quid faciat ſibi ꝓtudiciũ debitũ reddẽdo añ ſniam. Gl. cõcludit ꝙ ſic, ſi ſpõte faciat, ſec⁹, ſi ad mãdatũ eccleſiæ. Idẽ Hoſ. & idẽ Inn. in c. inq̃ſitiõis, de ſen. exc. licet aliud uideat ſentire ĩ c. ſ. ꝓxi. ſed primũ dictũ pl⁹ placet, & uide gl. 32. q. 1. in c. 1. nã ſi ipo facto ꝓdit iꝰ, qđ hẽbat ĩ maritũ, uꝛ maritꝰ ĩ reddẽdo debitũ ſibi parẽre, & mores ſuos approbare, arg. de loca. c. potuit, & ĩ c. quẽadmodũ, de iniur. †Ex gl. q̃rit, qd ſi maritꝰ, q cõmiſit adulteriũ, egit pniam, nũc accuſat mulierem de adulterio ad ſeparationem tori, nun
7 qd poſſit ꝑ exceptionẽ adulterii repelli, licet de eo egerit pniam. Inn. ſ. ꝓx. tenet ꝙ ſic. nam pœnitentia non prædiu-

ZACHAR.

a Ex ſola deprehẽſiõe. Adde, qđ no. in apo. ad iſtũ in c. maritus, num. 1 in uerſi. uiolenta ꝑſũptio, in remiſ. in finalib. uerbis poſitis. ſ. e. tit.

b Domo expellere pondera bene, ꝙ ſi eſt notoriũ crimen adulterii, ſe propria authoritate uir expellere uxorẽ, ad hoc all. tex. in c. ex parte, deſpon. quẽ text. iſte parte s non allegãt. ibi. in maritus recesſit ab uxore, ſeu repulit authoritate propria tex. hic dicit, ꝙ requiritur ſententia tex. ibi dicit, non poſſe niſi pro manifeſta fornicatione. ex quo ſequitur, ꝙſi fornicatio eſt notoria, põt propria authoritate uir expellere uxorẽ, eſt ibi caſus cõtra glo. c. ſicut patronus. 32. q. 1. deinde dico contra cõmunẽ opi. ꝙ ꝓcedat hoc dictum etiam ſi adulterium eſt occultũ, & probatur, ꝙ ipſo iure maritꝰ ꝑt expellere uxorẽ, nec requirit ſententia eccleſię. Ad hoc adduco tex. ad quẽ. nemo adhęret. Sit mihi deus ſupremus teſtis, qđ cũ eſſem ſcholaris, põderaui ad hoc illũ tex. ſed deo ſit gloria, in c. dixit dñs. 32. q. 1. ubi dicit, qđ ꝓ fornicationẽ, uel ſuſpicionẽ fornicationis liberà dimittitur uxor. nam illud uerbũ, libere, excludit ſniam, quia eſt ca non latæ ſniæ, c, ꝓhuãti, uerbo, liberè, de ho. li. 6. c. imperialẽ. § calli dis, de ꝓhib. alie. feu. ꝙ Fe. Itẽ excludit ſniam alicui⁹ c. de illis, đ ſpõ. c. 1. đ reg. li. 6. c. fi. de teſti. li. 6. c. 2. đ ꝓc. li. 6. cũ ſi. eccle nũc caſum ibi, ad quẽ ñ aĩaduertit antiqua, nec moderna iuris prudẽtia. Itẽ adducto, qđ habeẽ in iurib. de maceria loquẽtib. ubi dr, ꝙ licitè di

mittitur uxor, ubi uerba sunt canonis latæ sentẽtię: quia sunt præsen. tẽporis. And. Bar.

a Adulterii. Vtrũ coniux conuersus a coniuge ad separationem tori pp adulteriũ debeat opponer̃ exceptionem adulterii in uim peremptorii an in uim dilatorii, & de hoc uide Domi. in c. 2. uer. quid si agitur, de lit. cont. li. 6. ubi dicit, ꝙ late exceptio tãq̃ perẽptoria potest opponi ad processum, & ad mensã causæ. Bellen.

b Differentiam. Adde, ꝙ idem dicit aroh. in c. fi. 6. q. 3. Bellen.

SEB. SAP.

c Vitandus. Vide allegata per Fel. ĩ c. 1. in prin. s̃. de treug. & pace.

d Ipsa anima. Adde de hoc latè uidẽdũ Fed. con. 16.

ZACHA.

e Differentia inter forum contentiosum & pęnitentiale. Vult iste innuere ex hac differentia, ꝙ quis sortitur forum ratione delicti, quando imponitur pro eo delicto pęna temporalis, secus, si pœna pœnitentialis, de quo uide quod no. Gem. in c. Romana. §. contrahentes, & ibi in aposti. Cels. ad eum in fi. de foro compe. lib. 6. & Car. in cle. 2. c rursus, in. 1. oppo. de re iudi. pro quo alleg. glo. 16. q. 1. in princ.

cat iuri quæsito mulieri ex adulterio mariti, arg. in c. gaudemus, de diuor. Secus, si agit p uiã denuntiationis ad pœnitentiã: quia tũc non repelleretur, ex quo non fuit amplius in pc̃tõ, arg. in c. quẽadmodũ, de iurei. & qđ ibi no. †Vltimò querit̃, an exceptio adulterii [a] sit peremptoria, uel dilatoria, dic ẽm Inn. in c. pcedenti, ꝙ p̃t opponi in uim perẽptoriæ, ut colligitur hic in c. præcedenti, & sic sufficit opponere post li. cõt. Itẽ põt opponi in uim dilatorię; ut puta, tu nõ es audiendus petẽdo separationẽ pp adulteriũ, quia ẽt tu es adulterat⁹, arg. 32. q. 6. c. 1. & 2. & qđ ibi no. & hoc qñ agitur ciuiliter ad separationẽ matrimonii. Si uerò agerẽ criãl̃r ad pœnã infligendã, tunc non admittitur aliqua exceptio dilatoria post lit. cont. vt in. l. si maritus. § prescriptiones. ff. e. de quo p Inn. in c. precedenti. Tene menti.

De rapto. incendia. & uiola. eccl. Rubrica.

Quia inter cętera præcepta decalogi scribitur non occides, non mechaberis, non furtum facies &c. & sic post mechiam sequitur prohibitio furti, ideò post rubricas præcedentes restat uide re de furto, sed quia rapina partim se habet ad mæchiam, cum scilicet rapitur mulier, partim se habet ad furtum, cum cõmittitur in aliis rebus, ideo interserit hãc rubricam de raptoribus. Et quia frequenter committuntur in hoc delicto incendia, & uiolationes ecclesiarum, ideo in rubro subiicit de incendiariis, & uiolatoribus ecclesiarum.

SVMMARIVM.

1 *Forum sortitur quis ratione delicti, quando imponitur pœna temporalis. 6. secus, si pœna pœnitentialis. 4.*
2 *Excommunicatio non fertur ab homine, nisi pro contumacia, a iure autem fertur aliquando ob delictum, nulla præmissa monitione.*
3 *Excommunicatus in uno loco, est ubique uitandus.*
4 *Delinquens uel peccans in aliena parochia, non tenetur in loco, ubi deliquit illud peccatum confiteri.*
5 *Confessio pœnitentialis multum perficitur ex eo, quod confitens uerecundatur, quia uerecundia est maxima pars pœnitentia.*
6 *Sententia condemnatoria lata per iudicem loci, ubi est commissum delictum, mandabitur executioni per ipsum si est corporalis, si uero est exequenda in rebus mandabitur executioni per iudicem originis.*
7 *Iudex delicti puniet delinquentem secundum statuta loci, ubi est ipse iudex.*
8 *Iudex originis an puniet subditum alibi delinquentem secundum statuta sua?*
9 *Iudex originis, uel domicilij cognoscit de crimine alibi commisso, uel de contractu alibi gesto per suum subditum.*
10 *Iudex, qui non potest cognoscere de aliquo delicto, debet delinquentem ad suum iudicem remittere.*
11 *Furtum unum, an puniatur pro pluribus ex multiplici contrectatione.*
12 *Statuens non potest incidere in pœnas statuti, quod ipse fecit.*
Superior non potest ligari nec puniri per suum inferiorem, nec par per suum parem.

CAP. I.

DE illis. Raptor ab illo epo punit̃, in cuius diœcesi rapinã cõmisit, & iudex domicilii
1 suffragat̃. Vel plenius, & sic. †Rõne rapinę sortit̃ quis forum nõ sui iudicis, & ab eo poterit puniri proprio iudice suffragante. Primò excessus. Secundò pœna, ibi, *placuit*. Casus li. Contingit aliquando, ꝙ aliqui de uno loco ad aliũ iter faciunt, & ibi rapinas, & deprędationes cõmittũt, quæsitũ fuit in concilio a quo puniri debeant; Placuit concilio, ut a prelato illius loci, in quo delinquunt, ex cõicentur, ne antea de parochia excãt, quã satisfaciãt, quorũ excõicatio pprio epo intimãda est, ne illos recipiat anteq̃ redeant illuc, ubi rapinã cõmiserunt, & oĩa emẽdẽt. B.
b Not. primò [b] dr̃iam inter rapinã, & depredationẽ. ponũtur enim hic ut diuersa. Et rapina ẽm Io. And. cõmittit̃ in reb. immobilibus: depredatio in mobilib. ut in animalibus in tm̃, ꝙ ut plurimũ sumunt̃ equiuocè, de quo insti. ui bono
2 rap. p⁹ prin. †Secundò no. ꝙ excõicatio ferri põt pro delicto, qđ ur̃ ꝯ c. sacro infra de sen. exc. Iõ intellige tex. ꝙ dẽt fieri excõicatio p delicto, i. pro cõtumacia surgente ex delicto. Nã primò dẽt admoneri, ꝙ satisfaciat, & si nõ intendit satisfacere, excõicabit̃, ut in d. c. sacro. Conclude ergo, ꝙ ab homine nõ fertur excõicatio nisi pro contumacia, sed a iure infert̃ qñq; p delicto, ut. 17. q. 4. c. si quis suadente, ita dicit glo. 11. q. 3. c. epi. posset etiã dici, ꝙ ẽt a iure fertur pro contumacia, qa cõstõ tacitè admonet, ne qs cõmitat illicò delictũ. Et iõ ẽt ĩ statuto synodali põt ferri excõicatio p delicto absq; alia admonitione, ut c. 2. de consti. lib. 6. Not. 3. ibi. *loci prælato &c.* ꝙ nedũ eps, sed qlibet p̃latus habens iurisdõnẽ p̃t excõicare, quod ẽt probat̃ in c. cũ ab ecclesia, de offi. ord. & in c. 1. de sen. excõ. lib. 6. dico plenè in repetitione c. si quis ꝯ clericũ, de foro cõp. †Quartò not. ex cõicatus in uno loco excõicatus est in quolibet alio loco,
c & tãquam excõicatus est [c] uitandus. †No. ꝙ rõne delicti cõ
d missi in alieno territorio põt ligari nedũ corpus a iudice delicti, sed etiam ipsa aĩa [d] nam excõicat̃, ut hic patet, fortius ergo poterit affici corpus, ad hoc c. postulasti, de foro. compe. & aut̃. qua in prouincia, C. ubi de crimi. agi. opor. Et faciunt hęc ad. q. nunquid delinquẽs in aliena parochia subiiciat̃ quo ad forũ animæ iudicio illius sacerdotis, ubi deliquit, & sic teneatur illud pc̃m̃ sibi cõfiteri, & ab eo recipere pñiam, glo. est fin. 16. q. c. placuit, licet obscurè loquat̃, ur̃ tñ concludere, ꝙ non, & ita cõiter tenet̃. Et sic no. unã dr̃am inter forũ contentiosum, & pęnitentiale. [e] Et di
e uersitatis rõ esse põt. nã in foro cõtentioso imponitur pęna, ut satisfac at reipublicę lęsæ quã scãdalizauit deliquẽs, & iõ pœna imponẽda est, ubi delictũ fuit ppetratũ. Et ob. hoc delinquens quo ad istã pœnã sortitur forũ alieni iudicis. Sed in foro penitẽtiali ĩponit̃ pena, ut satisfaciat Deo, quẽ læsit, & cũ in hoc foro habeat sacerdotẽ proprium loco Dei, ut in c. omnis utriusq; sexus infra de pęn. & remi. iõ a proprio sacerdote, non ab alio, dẽt iudicari ĩ foro animæ. Item interest proprii sacerdotis cognoscere uultus parochianũ suorũ, ut sic melius possit redarguere parochianos suos, quorũ notitiam habet. Et ista rõ multũ facit, ut quis potius dẽat confiteri suo sacerdoti, dũmõ sit intelligens, quã istis fratrib. mendicãtibus, quia ipse habet curam animarũ, & melius cognoscit qualitatẽ psonarũ. †Et plus
5 credo eos mereri, ꝯfitẽdo sibi, quã exñeo, qa magis uerecũdatur, & uerecũdia est maxima pars pnię, ut dicit Aug. in c. quẽ pęnitet, de pę. di. 1. Nã multi uadũt ad fratres ignotos, ut euitent uerecũdiã in cõfitẽdo pprio sacerdoti. †In gl 1. ibi, *sed hoc non est uerum*. Et hæc opi cõiter tenet̃. Cõclude ergo, ꝙ nedũ rõne rapinæ, sed ẽt cuiuslibet alterius delicti qs sortit̃ illius iudicis forũ, ubi deliquit, ut si ibi reperiat̃, possit excõicari, si nõ uult satisfacere. Itẽ poterit capi, & alia q̃tũcũq; graui pena affici, put delictũ meret̃. Vñ p̃t ẽt ab ordine deponi, & ab oĩ bñficio p iudicem delicti, ut in c. po-

in c. postulasti, de foro cõp. & licet gl. hic dicat, ꝙ sñia mãdabit̃ executioni p epm propriũ; tñ intellige qñ sñia est exequenda in rebus positis in alienis territoriis: & ita loquit̃ c. postulasti, all. ĩ gl. Si aũt sñia esset corporis afflictiua, tũc mandat̃ executiõi ẽt per epm delicti: quia rõne delicti hẽt plenã iurisdõnẽ circa psonã; ad hoc cle. pastoralis, de re iudica. Et de hac mã dic, ut plenè not. in c. fi. de foro compe.
7 †Sed circa hoc dubitat̃ de. q. quotidiana, nunquid iudex [a]
a delicti possit punire delinquentẽ ẽm statuta sua, an ẽm ius cõe tm̃, & post multa concludit hic Io. Cal. et bene, ꝙ sic; quia rõne delicti efficitur subditus quo ad illud delictũ; pro hoc. 8. dist. c. quę ꝯ mores, & c. à nobis. j̃. de sent. exc. facit c. ut animarũ, & quod ibi no. de consti. lib 6. Idem tenuit Io. de Lig. in cle. pastoralis, ubi format aliam. q. magis no. & du
8 biã, †Nũquid iudex domicilii possit punir̃ subditũ alibi de
b linquentẽ ẽm statuta sua [b]? Et conclusio sit ista, ꝙ aut statutum loci domicilii pœnã ĩponit ipso facto, & tunc nõ ligat subditũ alibi delinquentẽ, ut no. in d. c. ut animarũ. Aut pœna est imponenda per sñiam, & tũc poterit punire ẽm istud statutũ, dũmõ statutũ nõ causet delictũ de nouo, sed disponat circa illã prohibitionẽ a iure. Rõ diuersitatis est: quia ñ p̃t quis inducere delictũ de nouo in alieno territorio. Exẽplũ de nocte passionis dominicæ. Cõsuetudo est, ut christiani uadant de nocte ad ecclesiã, eps unius loci sub certa pœna prohibuit, & stante prohibitione subditus epi, qui prohibuit, in diœcesi alterius epi iuit tali nocte ad ecclesiã; certè tunc nõ potest puniri p istũ epm propriũ, quia in loco, ubi commisit, non erat delictũ, & hoc no. †In ea glo. ibi; *si crimen facile fuerit &c.* hęc gl. concludit, ꝙ de crimine leui alibi commisso p̃t iudex domicilii cognoscere; quia de graui non posset. Sed conclude melius post Cal. hic, ꝙ de quocunque crimine alibi commisso p̃t iudex domicilii cognoscere & punire. Nam sicut rõne ꝯctus alibi gesti & rõne rei alibi sitę p̃t iudex domicilii cognoscere, ut in c. dilecti, de foro comp. & no. gl. in l. fi. C. ubi in rẽ act. ita, & rõne delicti: al̃s forus domicilii superflueret, & hoc specificè ur̃ probari in c. cũ contingat, de fo. cõp. Non ob. iura, q̃ loquunt̃ de remissione; quia remissio dẽt fieri ad requisitionẽ iudicis delicti. Vñ, si ille nõ curat requirere ut iste punire, uel fortè pręuenit requisitionẽ, & maximè hoc procedit hodie, ubi de cõ
10 suetudine non fit remissio. †Et ponit hic Cal. illam. q. no.
c nunquid ualeat consuetudo in non remittendo? [c] Et conclu dit, ꝙ in iudice domicilii, seu delicti ualeat consuetudo; sed in alieno iudice non ualet. Rõ diuersitatis est, quia primo casu delictum non remanet impunitum, quia iudex domicilii, uel delicti poterit punire. Sed in secundo casu delictũ remanet impunitum, quia iste fortè, qui transtulit se ad aliũ locũ, nũq̃ iret ad domicilium, uel locũ delicti, & sic, si non fieret remissio, delictũ remaneret ĩpunitũ, ergo consuetudo est irrationabilis, & per consequens nõ præscriptibilis, ut in c. fi de cõsue. & not. bene hãc q. Et de hac remissione, an sit necessaria, & qualiter debet fieri, uide bonã gl. in d. cle. pastoralis, & plenè examino in c. fi. de foro cõp. Et inquãtum gl. in prima parte all. l. de militibus, dic ꝙ ponit casum specialẽ in milite, de eo tamen dicendum, ut not. gl. in. l. magisterię, C. de iuris. om. iud. †Et facit hoc ad q. Aliquis cõmisit hic furtũ, & cũ ipsa re furtina trãstulit se postea ad alienũ territoriũ, nũquid possit puniri per illũ iudicẽ, ubi reperitur cũ re furtiua, usque ad tẽpus Bar. cõis opi. erat ꝙ non: qa ex assidua contrectatione non orit̃ noua actio furtiua. Sed Bar. in, l. si dñium, ff. de furt. tenuit ꝯrium; Sicut. n. ex interuentione psonę oritur noua actio furti, ut in dicta. l. si dñii, ita, ex cõtrectatione facta in nouo territorio, & p illã opi. Bar. plurimi & plurimi homiues sunt suspensi. Sed mo
d derniores adhuc dñt, ꝙ de stricto iure illa opi. Bar. nõ procedit. [d] Franc. tñ de Are. illã opi. Bar. fuit sequutus, & dicit illã probari in. l. inficiãdo, in. §. infamis, ff. de fur. bñ tñ facit in arg. sed nõ probat necessario, nec ultra procedo, qa

12 opi periculosa est. †Et in fi. gl. Vt clarè intelligas hãc ultimã partẽ, pñt plures elici qõnes. Prima qõ, nũq̃d eps, seu ali⁹ superior delinquens in territorio sui inferioris possit ab eo puniri? Scđa qõ, positis eisdẽ terminis, nũquid statuẽs incidat In statutũ hoc inferioris? Tertia qõ nũquid statuẽs incidat in pœnã sui statuti, si ꝯfaciat? Quarta qõ, nũquid par, uel superior in dignitate possit puniri p iudicem delicti. Multæ olim fuerũt opi. ut no. in c. ut animarũ. de constit. li. 6. p Arch. & hic per Cal. Ioã. And. postea disputauit, ut habetur in regula, cui licet, de reg. iur. li. 6. in Mercu. Et cõis opi. seu conclusio est ista, ꝙ superior nõ põt ligari a suo inferiori, nec ẽt incidit in statutum illius, quia rl̃r inferior nõ iudicat superiorẽ, ut in c. cũ inferior, de maio. & obe. & licet statutũ habeat uim canõis: tñ lex inferioris est. vñ sicut inferior nõ p̃t superiorẽ suũ oretenus ligare, ita nec per legem suam. Conclude ergo, ꝙ constituens nõ incidit in pęnã statuti; quia nõ p̃t qs seipsum ligare, nec p legẽ suã. Circa ultimũ, dicẽdũ ẽ, ꝙ par, ul̃ maior in dignitate, ex quo nõ est sibi superior põt puniri ab inferiore, quia rõne delicti efficitur minor, & ibi censet̃ priuata persona. l. 3. ff de offi. presi. & p Inn. in c. cũ inferior, de ma. & obed. ubi posuit ad prædicta unũ no. dictũ, ꝙ Archieps delinquens in epatu, quẽ habet suus suffraganeus, ex dispensatione nõ p̃t puniri a suo suffraganeo, quia sp suus ĩferior est.

SVMMARIVM.

1 *Eleemosina non debet recipi a publico peccatore, ne recipiens uideatur ipsum fauere in peccato.*
2 *Clericus raptor, uel particeps in rapina, irreparabiliter deponitur, & beneficio priuatur.*
3 *Depositus etiam per homicidium, dispensatur per episcopum quo ad beneficia, quo ad alia requiritur dispensatio papæ.*
4 *Peccator, si ipsum pœnituerit, an careat ecclesiastica sepultura, uide. infra in primo nota.*
5 *Peccatum si fuerit condignè punitum in hoc seculo & fuerit pœna patienter recepta, non punietur amplius in alia uita, uide infra in. 2. nota.*
6 *Decedens, & non satisfaciens de re subtracta, siue quia non potest, siue quia non uult, an careat ecclesiastica sepultura?*

CAP. II.

SVper eo. Manifestus raptor, ul̃ ecclesię uiolator, si restituit, uel de restituendo cauet in uita, & in morte, ad pœnitentiam & supulturã admittit̃. Si uerò noluit cauere, cũ posset & in morte nõ põt, clerici eius sepulturæ interesse non dẽnt, & clerici interessentes, uel iniungẽtes pñiam ꝯ hanc dispositionẽ deponunt̃ ab offõ, & beneficio. h. d. Et quatuor sunt partes. Secũda ibi: *Si uerò*. Tertia, ibi: *qui autem*. Quarta, ibi: *Quod si*. Prima tractat de satisfactione in uita, uel in morte. Secũda de satisfactione in morte. Tertia de uolente satisfacere in morte, sed nõ ualẽte. Quarta de pena imponẽda trãsgressoribus. Casus lit. Qoærebat̃ hic de pena mani-

SEB. SAPIA.

a Nunquid iudex. Vide Pe. de Anc. in c. canonũ statuta, in 12. q. s̃. de cõsti. & in c. 2. ubĩ Gemi. de cõsti. in 6. abb. & Feli. in c. a nobis. 1. j̃. de sent. excom.

a Nunquid iudex Vide ad hoc Ant. in c. fi. de fo. com. ubi etiã ponit de quæst. immed. seq. Bellen.

ZACHARI.

b Secundum statuta sua. Adde de hac q. Bar. in. l. 1. q. 9. & ibi & Bal. C. de sum. tri. quẽ uide in. l. 2. C. de eunu. gl. & Car. in cle. 1. §. 1. q. 7. de foro cõp. & Fed. de Senis consi. 2.

SEB. SAPIA.

c In remittendo. Vide Paul. de Ca. & Mod. in. l. hęres absens, in fi. ff. de iudi. Bar. uerò in consi. 59. inci. Pau. & Ful. consi. 149. inci. Super inquisitione. Bellame. in consi. 9. inci. primo quidem uidetur, col. 3. in fine.

d Non procedit. Adde uidendum Ful. consi. 158.

festa raptoris, seu ecclesiæ uiolatoris. Et rñdeť, ꝙ qcũq; rapinã fecerit uiolenter, seu ĩ eccłarũ uiolatiõe manifeste fuerit dephẽsus, pnĩa ei penit⁹ deneget, nisi pri⁹ ablata restituat, si poterit, uel saltẽ emẽdadi securitatẽ ꝑstiterit. Si uerò in cõtumacia sua usq; ad obitũ durauerit, 4
& ĩ extremis posit⁹ pnĩam postulauerit a
si satisfecerit, uel emẽdandi securitatẽ prestiterit, ei pnĩa & sepultura ecclesiastica cõcedať. Tertio dicit, ꝙ q ĩ sanitate obstinata mẽte ñ penituerit, uel emẽdauerit, & in morte securitatẽ emẽdandi ꝑstare nequerit, pnĩa sibi parũ ꝓdesse uř sicut ꝑdiciť. Sed si de pctõ cõtrit⁹ fuerit si satisfacere ñ ꝑt, viaticũ ñ negeť, ita tñ, ꝙ nullus, clericorũ sepulturę suæ itersit, nec ei⁹ eleemosinã qsquã accipiat. Quartò se refert ad primum casum, ut si aliqs clericorũ ꝯ hoc in uita, uel in morte pęnitẽtiã dare, aut sepulturę interesse, uel 5
eorũ eleemosinas accipere ꝑsumpserit, uel ꝑticeps h⁹ rapinæ fuerit, ꝑiculũ sui ordinis patiať, & careat eccłastico bñficio. B. No. 1. ex tex. ꝙ decedẽs in pctõ rapinę alicuius rei ecclesiasticę nõ dẽt admitti ad pnĩam, nec dẽt sepeliri ĩ cęmeterio sacro. Et idẽ ẽ ĩ quocũq; decedẽte in pctõ mortali. 13. q. 2. c. ꝑ obeuntib. & 23. q. 5. c. placuit. Sed spãlitas ĩ raptore manifesta est, qa licet in morte ipm pęniteat, ex quo tñ nõ satisfacit, licet non possit, tñ clerici nõ dẽnt ĩteresse sepulturę istius, qđ secus arbitror ĩ aliis delictis b
quia ista ẽ pęna, q̃ nõ dẽt extẽdi ad alios casus, de pęn. dist. c. pęnæ. Nã rłr, ex quo quẽ pœnitet, licet nõ possit satisfacere, tñ absolut⁹ est a pctõ ut in c. cũ tu, de usu. sed in in odiũ rapinę spãłr statuiť. Itẽ not. ꝙ licet dimittať pctm̃ data cõtritione, si ablatũ restitui ñ ꝑt, ut ĩ c. cum tu. ꝑal. tñ pęna peccati ñ remittitur. vñ in pęnã hic clerici ñ dẽnt ĩteresse sepulturę, cũ uoluit in morte satisfacere, sed nõ potuit, nõ tñ hæc ẽ sufficiẽs pęna, sed punieť ĩ purgatorio, nisi hic egisset pnĩã ꝯdignã. Nã q agit ĩ hoc sclo pnĩam sufficientẽ, nõ punieť in purgatorio, qa non uult de⁹ quẽ bis iudicari. 23. q. ꝑ. ĩ c. quid ergo. Et hoc ẽ ꝯ uulgares dicẽtes, ꝙ oĩno dẽt trãsire ꝑ purgatoriũ, qđ est falsũ ut ꝑdixi. Vñ dẽt qs conari, ut agat pnĩã hic. & facit ꝯ illos, qb. pnĩa ĩponiť ꝑ sacerdotẽ, q dñt se nõ posse facere. dẽnt. n. sciť, ꝙ si ñ puniunť hic sufficiẽter, puniẽtur ĩ purgatorio, đ quo ꝑ Host. in sũ. de pę. & remis. ĩ. §. & an ficte, uer. qd ergo si
1 aliqs. †Itẽ. ꝙ a publico pctõre nõ dẽt sacerdos recipe eleemosinã, ne videat ipm fouere in delicto suo. põt tñ hoc eẽ spãle in raptore. sed gñałr de aliis peccatorib. uide bo. gl. s̃. de deci. c. ex trãsmissa.
2 & 13. q. 1. ĩ sum. †Vlt. no. pęnã clerici cõmittentis rapinã, seu ꝑticipis in rapina. dẽt. n. deponi irrecuperabiliter ab ordi-
3 ne, & ẽt priuari bñficio. †Sed q̃ro, quare tex. dicit ĩ recuperabiłr, cũ deposit⁹ nunquã recuperasset ordinẽ amissũ, nã depositio ẽ ꝑpetua, suspẽsio ad tp̃s, ut ĩ c. at si clerici, de iudicĩ. Sol. dicit Io. And. ꝙ hoc uerbũ positũ ẽ ad denotãdũ, ꝙ ep̃s ꝓprius nõ ꝑt hũc restituere reqriť ergo papę dispensatio, ĩ bñficio tñ puto, ꝙ ep̃s possit dispẽsare, ut ĩ c. Salonitanę. 63 dist. uide bo. tex. ĩ c. 2. de cle pug. in duel. ubi ep̃s dispensat cũ homicida ĩ bñficio, & uide qđ ibi dixi. †Sed ꝯ ꝑdicta & ꝯ tex. oppo. de c. ĩ lrĩs. j. e. ubi nõ denegať sepultura,[a] ex quo ĩ morte penitet. Cõiter soluũt doct. ꝙ ꝯriũ procedit in rapina nõ manifesta, hoc c. in manifesta, & hoc uř uelle tex. ibi; *manifestè fuerit deprehensus &c.* Nã delicta notoria saltẽ ꝑ ꝑ exẽplũ magis puniunť, ne multis crassantibus locus sit exẽplo. l. aut facta. ff. de pœnis, & in. l. capitaliũ. §. famosos, e. ti. & in c. quã quã, de usu. li. 6. & c. quia. j. de usu. In gl. 2. in fi. Abbas dicit, ꝙ si delictũ ẽ manifestũ, denegať pnĩa in totũ, & ita loqť hic. si occultũ, ꝓcedit ꝯriũ. Tutius est tñ ꝭm cũ, ut in oĩ casu admittať pnĩa de aliis delictis. Sed dic ꝭm Ho. ꝙ solennis pnĩa denegať istis, & introductũ est hoc ad terrorẽ istorũ raptorũ, & ista opi. ẽ mitior. utraq; tñ opi. posset sustineri, & hoc ad terrorẽ istorũ raptorum, ut uidentes, se sperni & respui à pęnitẽtia inducantur ad restitutionem, & de solenni pœnitentia uide, quod no. 50. di. c. in capite, per Host. in sum. de pęn. & remis. in. §. utrũ, uer. his ꝑlibatis. †In gl. in uer. *parum prodesse*. in fi. not. bñ gl. qa solet allegari; & facit pro his, qui moriuntur p⁹ cõfessionẽ, nec ualẽt agere pnĩam. certè, ex quo nõ fuit hic peracta, peragetur in purgatorio. 25. di. c. qualis, & 23. q. 5. c. quid ergo, & idẽ dicẽdũ ubi pnĩa ĩposita ꝑ sacerdotẽ nõ fuit cõdigna, facit qđ no. đ pę. di. 1. c. in c. mẽsurã. Et inq̃tũ gl. dicit, ꝙ pro quolibet pctõ debeť duplex pęna tꝑalis & æterna, credo, ꝙ meli⁹ dixisset, ꝙ ꝓ pctõ mortali dẽtur pęna ęterna. 25. di. c. unũ orariũ, & & in c. defleat pctõr. j. de reg. iur. sed illa pęna ęterna ĩ pnĩa cõmutať in pęnã tꝑalẽ, quia sacerdos ĩponit sibi pęnã tꝑalẽ; & si nõ peragit hic pnĩam tꝑałr, paget in purgatorio. Et aduerte, quia isti, qui quotidie puniũtur ꝓ eorũ delictis,[b] a iudice in foro contentioso, non punientur iterũ à deo, si ipsos pęnitet hic, & recipiũt pęnã patienter, dũmõ pęna sit cõdigna pctõ, ex quo puniti sunt ꝑ iudicẽ terrenũ sufficienter, nõ dẽnt puniri ꝑ iudicẽ cęlestẽ, ad hoc uide no. ĩ præal. quid ergo. †In gl. in uerbo *sepulturæ*. Sed cœmeterium eis ñ denegať, licet qdã ꝯ. Cõclude latius & clarius, ꝙ aut decessit qs in pctõ rapinæ, nec pœnituit; & tũc ẽt cœmeteriũ sibi denegať, quia decessit in pctõ mortali, ut in pręal. c. placuit & c. ꝑ obeuntib. præal. Aut pœnituit ipsum in morte & satisfecit, & tũc ex toto concediť sepultura, & clerici debent interesse. Aut pęnituit in morte, sed non potuit satisfacere & tũc terra cœmeterii non denegať sibi: sed clerici nõ dẽnt interresse sepulturæ, & ita propriè loquitur tertius casus huius c. & ista interpretatio tanq̃ benignior tenenda est, ut no. c. odia, de reg. iur. li. 6. & l. pen. ff. de pęnis. Abbas.

ZACHARI.

a Non denegatur sepultura. Adde Archi. in c. si quis ausus. 2. q. 6. ubi ponit alios casus quibus ecclesiastica sepultura denegatur. gl. ordi. in c. ex parte, el 2. de sepul. & Bal. in. l. qui sepulchrum. §. hoc edictum, ff. de reli. & sump. fu ne.

b Delictis. Qui punitur pro delicto condigna pęna ꝑ iudicem secularẽ si penituit, nõ debet puniri postea a Deo. Quid autẽ sit in casu conuerso, uide glo. in c. de iis, de accu. & qđ ibi latissime scripsi post abb. Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Excõicatio fertur ipso iure per hæc uerba, noscant se excõicationi subiacere.*
2 *Pœna, siue pœnalis dispositio quo casu ligat aliquem ipso iure, uel oportet, quòd præcedat monitio.*
3 *Laici publicè delinquentes possunt puniri a iudice ecclesiastico, uel per excommunicationem, uel per aliam pœnam.*

CAP. III.

EXcommunicationi Excõicari dẽnt, qui capiunt, uel spoliant fideles ex iusta cã nauigãtes. h. d. primo. Excõicati sunt spoliantes naufragiũ patientes, nisi ablata restituant. hoc. secundò. Et duę sunt partes, ꝓut duo sunt dicta. Scđa, ibi. *illi et*. Casus li. Dubitab. ẽ de pęna spoliantiũ fideles nauigantes, aut naufragium patientes. Et cõsultus ꝑꝑ, rñdet, ꝙ illi qui spoliare ꝑsumunt Romanos, uel alios nauigio uectos pro negotiatione, uel aliis iustis causis excõicẽtur. Secũdò dicit, ꝙ illi, qui spoliant Christianos naufragium patientes, qb. potius auxilium ꝑstare deberent, nisi ablata restituerint, excõicationi ipso facto se nouerint subiacere. B. no 1. ex tex. ꝙ capiẽtes seu spoliãtes mercatores,

res, uel alios ex iusta cã itinerãtes, seu nauigantes nõ sunt ipso facto excõicati, sed dẽnt excõicari, cõcor. 24. q. 3. c. si qs Romipetas; hodie tñ isti piratę excõicanť. solẽniter ab ore pape ter in. anno. No. 2. ꝙ negotiatio ẽ iusta cã & honesta nauigandi, seu itenerãdi, & q̃ ꝓprie dicať iusta negotiatio, dic ut habeť notabiliter. 88. di. c. eiiciẽs, & c. qm̃. & 14. q. 4. c. qcũq; aliqd ꝑ Inn. ĩ c. 1. de cle. uel mon. Itẽ no. 3. ex scđò dicto, ꝙ spoliãtes naufragiũ patientes magis puniunť, quã spoliãtes nauigãtes. nã ꝯ istos nõ ferť excõicatio ipso facto ut hic dicit Io. An. & bñ. Prima ꝑs h⁹ c. non promulgat excõicatos ipo facto, sed dicit ipsam ferẽdã. In scđa ꝑte excõicatio ferť ipso facto, dũtñ ꝑcedat admonitio. ꝙ dẽant ablata restituere. Sed an sit monitio necessaria, dicã. j. cũ glo. fi.
1 †In gl. pen. ibi: *sunt ipso iure excõicati*, hoc referas ad scđam ꝑtẽ c. ut s̃. dixi. Et no. ex hac gl. iũcto tex. ꝙ ꝑ hęc uerba, noscat se excõicationi subiacere[a] ferť excõicatio ipso facto, &
2 uide qđ no. ĩ c. 1. de iure i. li. 6. In ea gl. ibi. *in quadruplum*. Et hodie de iure auť. aucta ẽ ista pena, qa ꝯ istos induciť publicatio bonorũ, ut ĩ auť. nauigia, C. de fur. An tñ aliquo casu sit licitũ capere res naufragii, seu res proiectas cã nauis alleuiandæ, dic, ut dixi in c. cũ dilecti, de accusa. Et in fi. gl. hæc l. alleg. in gl. nõ ꝓbat id, ad quod alle. melius facit. l. nauis
2 onustę, ff. ad l. Rhodiã de iac. †In gl. fi. in fi. Not. sing gl. iũcto text. ꝙ ubi pœna poniť negatiuè, ipso iure pęna nõ intelligiť inflicta, nisi ꝑcedat prima admonitio, uł saltẽ mora in nõ faciendo & glo. hic non firmat pedes, utrũ pri⁹ requirať admonitio, sed Io. An. sup tex. tenet admonitionẽ necessariã & ꝓ hac opi. facit theorica Inn. ĩ c. extirpandę, in. §. q vero, de præb q̃ solet multũ allegari. Dicit. n. ibi Inn. ꝙ ubi pęna *b* apponiť negatiuè sine determinatione tꝑis, ad hoc
b ut incurrať pœna, reqriť admonitio ꝑcedẽs. Exẽplum, lex dicit, qcũq; nõ fecerit residentiã sit excõicat⁹. requiriť hoc casu admonitio ꝭm eũ, qa nobis ẽ occultũ, an fecerit residẽtiã, an habuerit cãm nõ residẽdi, sed ꝑ admonitionẽ cõuinciť, secus, qñ pęna poniť affirmatiuè, utputa, qcũq; tali hora in trauerit ecclesiã, sit excõicatus. nõ enim tũc teqriť admonitio ꝭm eũ. rõ, qa ꝭm leges ñ facta latẽt, sed facta se manifestãt, & ualet multũ illa theorica ꝓ intellu statutorum. Sed ego in repetitione illius. §. q uerò, nõ fui secutus simpliciter illã theoricã, sed cõclusi, ꝙ quo ad Deũ pęna est cõmissa ipso facto, ꝙ ẽ in mora. nã quo ad Deũ cessat rõ Inn. qa apud deũ nihil latet, & id, qđ est certũ naturæ, ẽ certum legi, sed quo ad ecclesiã militãtẽ posset illa theorica procedere, & hoc casu reqriť admonitio, & sic posset ista glo. reduci ad cõcor. ut admonitio sit necessaria quo ad homines sed sola mora sufficit quo ad Deũ. Et tene mẽti hãc gl. sic intellectã iũcto tex. †Et not. ex ꝑdictis, & ex tex. ecclesiã hr̃e
3 iurisdõnẽ in laicos publicè delinquẽtes, maximè ꝯ nauigãtes, & itinerantes, & naufragiũ patientes, cũ sint quasi miserabiles ꝑsonæ, facit quod no. Inn. in c. agnificantibus, de of. deleg. Et no. ubicũq; ecclesia excõicat, hẽt in eo casu iurisdictionẽ. sic ẽt posset imponere aliam pęnã, & est ualde not. dictum Lapi in allegationib. suis, & dico in c. cũ sit generale, de foro compe.

SVMMARIVM.

1 *Sodomita punitur pariter abutendo masculis, uel fœminis.*
2 *Causæ criminales possunt delegari clericis de iure canonico.*
3 *Clerici possunt esse iudices delegati laicorum.*
4 *Pœna corporalis potest imponi per iudicem ecclesiasticum, dummodo non trãseat in amanationem sanguinis.*
5 *Pœna corporalis, ẽt ultimi supplicij, ã et qñ possit cõmutari ĩ pœnã pecuniariã.*
6 *Clerici habentes iurisdictionem, ut sunt prælati, an possint committere causam criminalem sine metu irregularitatis?*
7 *Iudex ecclesiasticus potest iure proprio exercere suam iurisdictionem etiam in laicos exercentes detestabile uitium maledictæ sodomiæ.*

CAP. IIII.

c IN *Archiepiscopatu.* [c]Ex principis delegatiõe pñt ꝑlati de raptu & aliis criminib. iudicare, pęnam tñ sanguinis infligere non pñt h. d. Cõis diuisio. Secunda, ibi; *Consultationi*. q̃ distinguit, & ꝭm mẽbrũ ꝓsequiť, ibi: *Si uero*. Casus lit. Rex Siciliæ cõmiserat archiepõ Panormitano & aliis ep̃is excessus Sarracenorum puniendos. contingebat aliqñ, ꝙ Sarraceni mulieres christianas, & pueros rapiebãt, & eis abutebãť, & quosdã ẽt occidere nõ uerebãť, quæsiuit Archiep̃s, quatenus hmõi excessus punire deberet? Rñdẽt ꝑꝑ, ꝙ tales existentes in a
iurisdõne illius pecuniaria pęna poterit punire, & ẽt flagellis afficere, ita tñ, ꝙ flagellantes in uindictã sanguinis nõ trãseãt. Si uerò fuerit ita grauis & enormis excessus, ꝙ mortẽ, uel truncationẽ mẽbrorũ debeant sustinere, uindictam
1 illã Regi reseruet. B. †No. 1. ex text. ꝭm vnũ intellm̃, ꝙ abuti fœminis, & masculis iudicanť a pari, & ꝓ hoc uide bo. gl. q̃ hoc sentit in c. oẽs cãtiones. 32. q. 1. & facit qđ habeť in auť. ut nõ luxu. ꝯ natu.
2 †Scđò no. ꝙ de iure canonico pñt delegari causæ criminales clericis;[d] & ad hoc solet allegari iste tex. sed nõ multũ facit, qa loquiť in Rege, & hodie isti Reges cõiter ꝑscripserũt sibi iura principis facit qđ no. Inn. in c. cũ te, de re iudi. & in c. ꝑ uenerabilẽ, q fil. sint legi. de hac ma dicã in c. qđ sedes, de offi. ordi. †Ter-
3 tiò not. clericos posse ꝯstitui delegatos, laicorũ qđ uř ꝯ c. te qdã. 11. q. 1. Sed ꝑt dici, ꝙ istud poterat admitti, quia cõcernebat fauorẽ aĩę. Sed rłr, licet clerici sint capaces iurisdõnis, seu delegationis, nõ tñ dẽrẽt acceptare, qđ plenius dico ĩ c. 2. s̃. de iud. †Vltimò no. iudicẽ ecclesiasticũ nõ dẽre imponere pęnã corporis aflictiuã, ita, ꝙ nõ trãseat in uindictam sanguinis.[e] sine ergo sanguinis effusiõe licitè põt ĩponi ꝑ ecclesiã pænã corporalis, ut hic, & ĩ c. 1. s̃. de cal. & uide no. ĩ c. ad audiẽn. j. de cri. fal. †In gl. in uer. *pecuniaria*, in fi. No. bñ gl. iuncto tex. ꝙ ẽt iudex delegatus ꝑt cõmutare pęnã ultimi supplicii ĩ pęnã pęcuniariã, uel aliã tꝑalẽ. De quo dic, ut no. in c. licet. j. de pœnis. Et dicit hic Host. ꝙ ubi subesset cã cõmutãdi, uel ubi ageret ad pęna legalẽ ꝑ accusationẽ, tũc nõ dẽt fieri ista cõmutatio, facit. l. 3. ĩ fi. C. ne sctm̃ bap. ite. & no. bñ hęc dicta, ꝙ ubi agiť ꝑ accusationẽ ad pęnã legalẽ nõ ꝑt fieri cõmutatio penæ, & optimè facit illa. l. 3. Item ubi sub ẽ scandalũ in cõmutatione, uel non subest cã cõmutãdi, & sic dẽt intelligi. l. quid ergo in. §. pęna grauior, ff. q no. ĩ sa. & l. hodie, ff. de pę. cũ si. In gl. fi. ibi: *quòd licet secundum canones &c.* Põt hęc gl. intelligi dupłr. Primo, qa ꝭm canones licitũ ẽ ꝑlato habenti iurisdictionem temporalem committere causam criminalem licet ueniat imponenda pęna mortis, & hoc hodie clari⁹ probatur in c. fi. ne cler. uel mona. Secundò modo ꝑt intelligi, ꝙ ꝭm canones pñt cõmitti cãæ criminales. Sed de hoc dic, ut pleni⁹ dicã in d. c. ꝙ sedes, de offi. ord. Et in fi. aduerte, quia licet hæc glos. generali-

a SEB. SAPIA. Subiacere. Vide Feli. ĩ c. Rodulphus, col. 19. uer. sciat se excõicatum, & co. 20. in fi. uer. alioquin excõicatum esse cognoueris, s̃. de rescr.

EBA. SAPI.

b Vbi pęna. hanc doctrinam Inno. sequitur Cardi. in consi. 56. inc. dum reuerendus. Pe. de Anc. in consil. 61. inci. pro clariori Fel. in c. 2. col. 2. uer. extra gl. s̃. de magi. ubi limitat plurib. modis, ut ibi per eum.

b Vbi pœna no. ꝑ doctrina Inn. in c. extirpandæ. §. qui uero, de preben. & uide latissime ibi quæ scripsi super hac doctrina, & latius in meis recollectis. Bellen.

c In archiepiscopatu. Ego consueui allegare istum tex. contra Siculos, uidelicet ꝙ ipsi frequentarent multum istud uitium nefandissimum Sodomię, & uide quod scripsi post abb. in c. clerici, de exce. præl. Bellen.

d Clerici. Adde uidendum Franc. de Are. con. 53.

ZACHAR.

e Non transeat in vindictã sanguinis. Adde, & amplia hoc dictum per ea, q̃ notaui app. ad istum in c. 1. nu. 3. in apo. in uer. citra tamen sanguinis effusionem, s̃. de calum.

ter intelligat illā auꝰ.quidā tñ,ut Iac.de Bel. ibi dñt ñ ꝓcedere indistinctè ſm iꝰ ciuile,ſed dēt intelligi, qñ ꝑficiſcit iudex de neceſſitate, uel ēt añ,ꝙ intret ꝓuinciā, & ſic non corrigunt leges antiq.
7 †Extra gl.opp.ↄ tex.qa uꝛ ſibi ↄrius. Nā primò dicit,ꝙ illi ꝑlati recipiebāt iuriſdõnē ex delegatione, & poſtea dicit, ꝙ iſta cria cõmittebāt infra iuriſdõnē eorū.Sol.dñt doc.ꝙ cõmittebātur infra iuriſdõnē eorū,ſ.ſpūalē. vñ tpaliter nõ poterāt ſuo iure cognoſcere;ſed ex delegatione.Et ſic ſentiunt cõiter doc. ꝙ ꝑlati ñ uēdicant ſibi iuriſdõnē iure proprio ēt in caſib.hic exꝑſſis. Sed aduerte, quia Inn.ſentit ↄtrariū in c.qđ ſuꝑ his,de uoto.ubi dicit,ꝙ ecc.hēt iuriſdõnē in īfideles peccātes ↄ naturā. nā ſicut Deꝰ tales puniuit,ut Gene.19.ita uꝛ, ꝙ uicariꝰ ſuꝰ poſſit,& ꝑ ↄñs ēt ꝑlati.q ſunt aſſumpti ī ꝑtē ſollicitudinis. uñ placet mihi illud dictū.Et ꝑt dici,ꝙ ſit locus ꝑoccupatiõi, vt de hoc poſſit cognoſcere tā ſecularis ꝙ eccłiaſticꝰ,& ꝓ hoc tex.ī c.clerici.ĩ.đ exce.ꝑl.ī fine ubi eccłia mādat laicos ob hoc delictū excõicari. ergo vēdicat ſibi iuriſdõnē iſto caſu ꝑ ea, ꝙ dixi. ī c. ꝓxi. Sed de facto ñ exercēt ꝑlati hāc iuriſdõnē,& iõ fortè recipiebāt hic delegationē,poterāt tñ iure ꝓprio,ut.ſ.dixi.Vltiꝗrit, qa tex.dicit, ꝙ ſi exceſſus fuerit ita grauis,ꝙ dēant ſuſtineꝛ pēnā mortis &c. qñ.dicaꝛ exceſſus grauis?Sol.ꝑt dici grauis ſm doct.qñ iſti procedebāt ad homicidiū,uel qñ imminebat ſcandalū in cõmutatione pēnæ,uel qa agebaꝛ ꝑ accuſationē ad pēnā legis. Nic.Abb.

SVMMARIVM.

1 *Iudex eccleſiaſticus habet iuriſdictionem in laicum ut ſatiſfaciat quæ debebat eius author defunctus.*
2 *Hæres contumax in non ſatiſfaciendo facit præiudicium defuncto, qui in uita fuit negligens in reſtituendo. 4.*
3 *Hæres an & quando teneatur ex delicto defuncti etiam ultra uires hæreditarias.*
Hæres cenſetur tacitè grauatus per defunctum, ut reſtituat malè ablata, ſi defunctum in uita pœnituit, & ſecundum formam eccleſiæ abſolutus fuerit.
5 *Excommunicatus pro manifeſta offenſa, non abſoluitur ante ſatiſfactionem, niſi ſit in articulo mortis, quo caſu ſufficit promiſſio de ſatiſfaciendo.*
Pœnitentia non datur pœnitenti in morte, ſed bene ſibi notificatur.

CAP. V.

IN *literis*. Incendiarius eccleſię ī morte pēnitēs,& abſolutus, in cœmeterio ſepelieꝛ,& hęredes eiꝰ cõpellunꝛ ad ſatisfaciendū.Cõis diuiſio. Secunda ibi.*& hæredes*.Caſus lit.Quidā H.nomine multis criminib.fuit irretitus qui eccleſiarū incendiū diabolo inſtigāte cõmiſerat.uñ fuerat excõicatus.Tandē in ægritudine cõſtitutus accepta pēnitentia de cõmiſſis ꝑ capellanū ſuum fuit ab excõicatione abſolutus, ſed eo mortuo ſepulturam eccleſiaſticā hꝛe non potuit, quæritur, quid iuris ſit?Mādat ꝑꝑ,qua.ſi ita eſt, corpus in cœmeterio ſepeliri faciat,& hęredes eius monēdi ſunt,& cõpellendi,ut illis,qb. ille dānū dedit ↄ iuſtitiā ꝑ īcēdiū uel alio mõ, ſm facultates defuncti ſatisfaciant,ut ſic a pctõ ualeat liberari. B.no.1.ex tex.ibi:*diabolo inſtigante*.ꝙ pctm̄ dꝛ cõmitti diabolo inſtigante.Et facit pro cõſuetudine iſtorū iudicū cõdemnātiū de aliquo delicto. Pctm̄.n. cõmittiꝛ tribꝰ modis.Per ſuggeſtionē,ꝙ fit ꝑ diabolū.Per delectationē ꝙ fit ꝑ carnē, & ꝑ cõſenſum ꝑficiꝛ,ꝙ fit ꝑ ſeipm̄,& de his.6.di.c. ſed penſandū.Scđò no.ꝙ ꝗtūcūq; peccatori in uita non dēt in fine mortis pnīa denegari, & ſic vꝛ, ꝙ ēt ī fine mortis pnīa ꝑt eſſe fructifera.Aug. tñ dicit ſe dubitare, utrū in fine qs poſſit ſaluari:qa quaſi īpoſſibile ē, ut ī fi.poſſit pēnitere,& potiꝰ ipſe relinqꝛ a peccatis,ꝙ ipſe relinquat pctm̄.Vñ multos decepit ſerotina pnīa,& uide de his de pœ.di.7.ꝑ totū maximè ī c.ſi qs poſitꝰ & ī c.nullꝰ,ī.§.fi ſi tñ rectè pēniteat,ſperādū ē de eo bonū.50.di.c pōderet:maledictꝰ tñ homo,q peccat ī ſpe.Tertiò no.ꝙ defuncto abſoluto à ꝑsbitero, & ñ ualēte ſatisfacere ꝑꝑ caſum mortis hęredes eiꝰ ꝑñt cõpelli ad ſatisfaciēdū,& quotidie allegaꝛ iſta lꝛa ꝙ de iure canonico hæredes tenēꝛ ex delicto defuncti licet nihil ex illo delicto ꝑuenerit ad hæredes, & ſic ſolet notari diuerſitas inter ius canonicū & ciuile.nā aliud ē đ iure ciuili,ut ī l.unica, C.ex deli.defun. Iſta tñ diuerſitas mihi nõ placet, vt plene dico
1 ī c.fi.de ſepul.&.ĩ.aliqd dicā.†No.4.caſum,in quo iudex eccleſiaſticꝰ hēt iuriſdõnē ī laicū hęredē,ut cõpellat eū ad ſa
2 tisfaciēdū ꝓ defuncto. † Vltimò no.ex fine lꝛę,ꝙ ↄtumacia hęredū in nõ ſatisfaciēdo nocet defuncto. nā fuit defunctꝰ in culpa in nõ ſatisfaciēdo ī vita,đ quo aliqd.ĩ.In gl.2.ibi, *& effractores eccleſiarum &c*.De hoc dic melius,ut no.ī c.cõqueſti,alle.ī gl.ſcđa. nā illud c.loqꝛ de effractoribus ſpoliātibꝰ,de quo ibi dicā.In gl.in uer.*ſepeliri*, ī fi. uel ſm doct.ibi delictū fuit manifeſtū,hic nõ, uel ibi obſtinata mēte ñ reſtituerūt,hic ſecꝰ.Itē hic nõ dꝛ,ꝙ clerici dēant intereſſe ſepulturæ,ſed ꝙ tm̄ dēant ſepeliri in cēmeterio,& ita diſtingue
3 ut ibi dixi.†In gl.ī uer.*iuxta facultatem*,in fi.no.gl.quę aꝑtiſ
a ſime ſentit hæredē teneri de iure canonico ꝓ delicto defunctiaēt ultra uires hereditarias, ſi nõ cõfecit inuētariū,& ſic multū extēdit l.fi.C.đ iur.deli.& doct.cõiter trāſeūt cū iſta gl.Sed aduerte ſubtiliꝰ,qa Io.An.ī c.quāꝗ,de uſu.li.6.in nouella,& Fed.de Se.cõ. 11.tenēt oppoſitū,cõcludētes,ꝙ ſiue hæres fecerit īuētariū, ſiue nõ, nõ teneꝛ ex delicto defuncti ultra facultates hereditarias.Nā iꝰ canonicū īducēs hāc ęqtatē ↄ rigorē iuris ciuilis, ut hæres teneaꝛ ex delicto defuncti,noluit obligare hęredē ultra uires hęreditarias. cõcurreret.n.duplex rigor:qa obligareꝛ ultra uires hereditarias & tenereꝛ ex delicto defuncti contra no.in l.1.C.de do.pro miſ.& ꝓ hoc intellectu facit iſte tex. ī eo,ꝙ nullā mētionē facit de īuētario.mādat.n.hæredē cõpelli iuxta vires hereditarias,& hęc lect.ſatis no.ē & tenēda ītelligēdo,ꝙ ſpāle ē de iure cano.ut hꝛs teneaꝛ ex delicto defuncti,ſcđm ꝙ tenēt cõiter canoniſtæ.Sđ(ut dixi) ñ puto aliquā ſpālitatē ī hoc īter iſta duo iura vt plenè dico ī c.fi.đ ſepul.nā hic iſte ī fi.accepit pnīam,& fuit abſolutꝰ ab excõicatiõe ſm formā eccleſię, ergo ꝓmiſit ſacerdoti de ſatiſfaciēdo,& ex eo,ꝙ exꝑſſe nõ ꝓmiſiſſet ex quo tñ ipm̄ pēnituit,vꝛ mādaſſe hęredibus reſtitutionē:qa q vult vnū,vult oīa, ſine qbꝰillud eē ñ ꝑt,ut ī c.prudētiā & c.ꝑterea,đ offi.dele.& l.ad rē mobilē & l.ad legatū,ff.đ ꝓc.cū ſi.& ſic hꝛdes hic ñ tenenꝛ ex puro delicto ipſiꝰ defuncti: ſđ ex diſpoſitiõe ipſiꝰ defuncti;& ita ītelligit gl.fi.in c.a nobis,de ſen.exc.iſtū tex.Vñ ꝑꝑ hic mādat,ſi res ita ſe hēt,i.ſi fuerit abſolutꝰ. Et ī hoc caſu loquunꝛ oīa iura canonica,ꝙ mādāt hęredē cõpelli ad ſatiſfaciēdū ꝓ defuncto,ut in c.a nobis.ĩ.de ſent.exc.& ꝑal.c.fi.đ ſepul.& ſic iſto caſu ēt de iure ciui.dēt teneri hꝛs:ſecꝰ ergo ē,ubi delinquēs non recepiſſet pnīam. nam tunc hęres non compelleretur, nam ceſſaret ratio poſita in fin. c. & ratio ſuperius allega.

a Delicto defuncti.Adde uidendū Pet.de Anc.conſi. 43. ZACHAR. Tene opin. Io. An. quam iſte ſubdit,& quam tenet iſte & doc.in c.parochiano.ſ.de ſepul. glo. in c. tua nos.ĩ.de uſu. Bal. ī.l.furti,C. đ fur. Alex.in,l.1.de priua.delic. idē Bal. in.l.1.ex delic. de fun.& Flor.in.l.in de Neratius.ff. ad l.Aqui.

a Delicto defuncti Hæres non conficiens inuentariū de iure canonico non tenetur ultra uires hęreditarias & uide glo. & qđ ibi pleniſſ.notaui poſt.d. An.in c.1. de Solut. Bellen.

Et hoc forte caſu poſſet ꝓcedere iſta gl. ut ſi hęres nõ cõficeret inuētariū,teneaꝛ inſolidū,cū obligeꝛ ad ſatiſfaciēdū ex diſpoſitione defuncti; & ſic nõ procederet dictū Io.An. & Fed.ī gl.fi.in fi.No.bñ gl.iūcto tex.ꝙ bona hic ꝓmiſſa ꝓ defuncto licet ñ ualeāt quoad eū liberādū a pœna ęterna,
a qa ibi nulla ē redēptioª.13.q.2.c.tēpꝰ,& no.ī c.cū Marthæ, de cele.miſ. tñ ꝓſunt quoad tpalē ſatisfactionē ut. 13.q.2.
4 c.aīę defunctorū,ubi bo.tex.†Et no.ꝙ hęres nõ ſatisfaciendo ꝓ defuncto ꝑſtat cām, ut maiori tēpore defunctꝰ ſtet in purgatorio. nā fuit ipſe defunctꝰ in culpa ī nõ ſatisfaciēdo in uita,ut hic colligꝛ in lꝛa,ſi habetis,*ualeat*,qa referꝛ tunc ad defunctū,ſed aliq hēnt uerbū,ualeāt,& tūc referꝛ ad hæredes, nā hęredes peccāt ī nõ ſatisfaciēdo,iõ dēnt cõpelli,
5 ut ualeāt liberari a pctõ; & prima lꝛa cõior eſt.† Extra gl. opp.ↄ tex.de c.ex parte.ĩ.de uer.ſig.ubi excõicatꝰ ꝓ offenſa manifeſta ñ dēt abſolui ante ſatiſfactionē,ergo ꝑsbiter iſte nõ debebat abſoluere ſatiſfactione nõ ꝑmiſſa.Sol. Gof.hic quē cõiter vñr ſeq doct. ponit ſolennē limitationē ad illud c.ut ꝓcedat, qñ qs abſoluiꝛ ī uita,ſed qñ in morte ſufficit ꝓmiſſio de ſatiſfaciēdo,qa timeꝛ,ne cito moriaꝛ ī pctõ ſicut in ſimili dicimꝰ, ꝙ pēnitēti ī morte nõ ē īponēda pœnitentia,ſed innoteſcenda,ut in c.1.26.q.7. Vltimo quęritur, quid ſi iſte morte præuentus non fuiſſet abſolutus,apparuiſſent tamen ſigna contritionis?doct.dicunt,quod idē dicendum,& bene per c.a nobis infra de ſen.excom.

SVMMARIVM.

1 *Rapiens ſponſam ſuam de eius conſenſu non currit aliquam pœnam, ſecus, ſi non eſſet ſponſa,& eam cum eius uoluntate raperet. 4.*
2 *Matrimonium poſt copulā carnalem ex nulla cauſa poteſt diſſolui.*
3 *Maritus uel uxor non poteſt etiam de conſenſu alterius intrare religionem, quando.ſ.remanens in ſeculo ſit iuuenis, & de incontinentia ſuſpectus.*
4 *Rapiens an puniatur hodie ex eo, quòd inter raptorem & raptam eſt contractum matrimonium?*
5 *Pater non tenetur dotare filiam maritatam, ſi nullam ab initio promiſit dotē,ſed ſi filia,quando ſe maritauit,promiſit dotem tenetur pater illā ſoluere.*
6 *Confeſſio coniugum,an & quando præiudicet matrimonio carnali ſiue ſpūali.*
Epiſcopus ſi dicatur uel petatur maritus alicuius fauebitur in dubio matrimonio ſpirituali.
7 *Profeſſio an fuerit facta, uel non per regularem, ſtatur ſuo iuramento,etiā ſi habeat contra eum ſemiplenam probationem, quando non apparet contrarium plenè.*
Iuramentum in ſupplementum ſemiplenæ probationis non defertur in cauſis præiudicialibus, uel grauiſſimi præiudicij.

CAP. VI.

C*Vm cauſa*. Raptus nõ dꝛ, ubi uolēs ꝑ mꝛimonio abduciꝛ. Raptor tñ cū rapta matrimoniū ↄhere ꝑt, & poſt cõſummationē mꝛimonii alter ſine cõſenſu alteriꝰ religionē ingredi nõ põt h.d.cū ſe. Diuidiꝛ. Nā in prima poniꝛ deciſa ↄſultatio ī ſcđa reſpõſio,ibi:*reſpondem*ꝰ.ꝙ rñſio tria facit. Nā primò reſpondet de raptu cū redditione cāę. Scđa,ibi: *præterea*,de ingreſſu,& cām reddit. Tertia de utroq; cõcludit,ibi:*non ergo*. Caſus lit.Quidā miles uolebat ↄhere mꝛimoniū cū quadā muliere parētes eius eā ſibi dare nolebāt, tādē cõſenſu mulieris eā rapuit, & cū ea ↄxit,& carnaliter eā cognouit,demū illa monaſteriū intrauit: miles eā repetebat tanquā ſuā uxorē: qa ſine licētia poſt carnalē copulā monaſteriū intrare nõ potuit, mulier allegabat e ↄ dicens, qđ eā hꝛe nõ poterat in uxorē,cū eā rapuerat,& raptor nõ pōt ↄhere cū rapta puella. Quęſitū fuit a papa, qd iuris ſit? & reſpõdeꝛ,ꝙ ī hoc caſu ille miles raptor dici nõ dēt,cū habuerit mulieris aſſenſum,ſed raptus dꝛ,vbi nihil ante de nuptiis agiꝛ,& miles iſte prius eā deſpõſauit,ꝙ cognouit,ꝗuis parētes reclamarēt.Pręterea cū poſt mꝛimoniū carnale ↄſummatū uxor nõ hēt poteſtatē ſui corporis, ſed maritꝰ,& e cõuerſo, Vnde, ſi cõſtiterit matrimoniū ꝑceſſiſſe ex probationibus uiri,uel ex mulieris cõfeſſione, poſtmodū mulier ſine licētia uiri nõ potuit monaſterium ingredi,aut aliter cõtinētiā profiteri. ergo ꝓ eo,ꝙ poſt matrimoniū cõſummatū rapta monaſteriū intrauit, nõ poterat uiri cõſortiū declinare,maxime ſi ꝓbari ñ poterit uirū cõſenſiſſe,ut mu-
1 lier cõtinētiam ꝓfitereꝛ.B.† No.1.ꝙ ra
b ptꝰᵇ ꝓpriè dꝛ cõmitti vbi mulier rapitur cā libidinis exercēdę:ſecus,vbi cā matrimonii ↄhēdi,& hoc ubi prius ꝑceſſit tractatꝰ de matrimonio;& ī hoc multū iſte tex.eſt no.& multū iudicio meo iſte tex. deuiat a l.unica, C.de rap. uirgi. nā ibi raptꝰ dꝛ cõmitti, ēt cū ſpõſa de futuro, & hic tex.aꝑte innuit oppoſitū, & ualet hodie ad multa maxime ī pœna, ꝙ īponiꝛ raptori & applicaꝛ raptę,vt ꝑſuppoſito hodie ꝙ illa pēna locū hēat,ut no.gl. in c.cū ſm leges đ hęre.li. 6.tñ ubi ꝑceſſit tractatꝰ matrimonii,raptꝰſubſecutus
c ñ dꝛ pēnalis,ᶜ ut innuit hæc lꝛa, & ī hoc ſtādū ē potiꝰ iuri canonico,ꝙ ciuili,arg. ī c.pe.& ul.đ ſecū.nup.& ꝙ no.ī rła,poſ
2 ſeſſor,de reg.iu.li.6.†No.2.ꝙ matrimoniū dꝛ ꝑfectū poſt cõmixtionē carnalē; ergo a ↄrio ſenſu antea non dꝛ ꝑfectū,ꝙ vꝛ ↄ no.in c.ex publico,de cõuer.cõiu.& ↄ c.2.de ſpõſa.duo.Sed iſtū tex.ītellige, ꝙ dꝛ ꝑfectū, ſ.quoad ſignificatū, ut in c. debitū,de biga.& ut ampliꝰnõ poſſit diſſolui ex quacunq; cā,ut in præal.c.ex publico,& uide qđ not.gl.27.q.2.in c.qua
3 ꝑꝑ.†No.3.ꝙ poſt cõſummatū matrimoniū nõ pōt alter cõiugū intrare religionē,etiā cū conſenſu alterius coniugis & hoc ꝓbat hæc dictio,maxime.Sed intelligo hoc,qñ remanēs ī ſeculo ē iuuenis, & ſuſpectꝰ de incõtinētia,qa tūc nõ ſufficit eius cõſenſus,alias ſecus,ut.ſ.de con uer.cõiug.c.cum ſit, & quaſi per totum.
4 †In gl.2.ī fi.no.gl.& īquātū ī fi.dicit,qđ ñ dꝛ raptꝰ,ubi ↄſenſit puella,loqꝛ nimis gñałr. Vñ intelligo gl.ut ꝓcedat, qñ de nuptiis habitꝰ fuit priꝰ aliqs tractatꝰita, ꝙ fuit rapta ꝓ mꝛimonio ↄhendo,& ita loqꝛ iſte tex.ſi aūt nullꝰ ꝑceſſiſſet tractatꝰ de nuptiis, ꝗtūcūq; puella cõſentiret raptui, ſi uiolētia īferꝛ parētibꝰ,raptus cõmittiꝛ,ut ī c.đ raptoribꝰ.36.q.1.& idē vꝛ,ubi parētes ignorabāt, uel forte non erāt ſuꝑſtites.nā mulier nõ ꝑt exponere ſe raptui,ſicut alia delicta cõmittere nõ pōt,nec membra ſua exponere,ut l.liber homo,ff.ad legem Aquil.c. ſignificauit, de corpor.ui.Itē puella ſemper præſumitur extorta & decepta,vnde ille conſenſus uidetur extortus. Conclude ergo,ꝙ ubi tractatus de nuptiis non præceſſit, raptus ſemper dicitur cõmitti,ſiue puella conſenſerit, ſiue non, ut aperte uult tex.in d.l.unica & vide gl.in regula,ſciēti,de reg.iu.li.6.Sed ubi præceſſit tractatus,& pro matrimonio cõtrahendo fuit abducta,tūc de iure canonico nõ cõmittiꝛ raptus,qa matrimoniū dēt eē liberū, & puella ñ poterat libere ↄhere ī domo, parētū eis renitētibꝰ.Vñ iꝰ canonicū ↄſiderauit,libertatē matrimonii.Iꝰ uero ciuile ↄſiderauit delictū raptoris,& deceptionē mulierū. vñ habuerunt diuerſos reſpectꝰ, & ſic potiꝰ iura ſunt diuerſa,ꝙ

a Redemptio. pro hoc eſt bon.tex.in c.unum orarium, in.§. aliàs ea demum, ibi, æterna cum flamma abſque ullo remedio 16.diſt. Bellen. SEB. SAP.

b Raptus.Hæc uerba refert d. And Sicu.in conſi. ult. in 2.uolu.ubi multū extollit.

c Pęnalis.Adde,ut conſuluit do. Pe. Phi. Cor. in conſil.80.in 2. uol.ꝙ talis raptor non incurrit pęnam l. ſi quis non dicam rapere,C. de epiſ. & cler. Aeneas de Falco.

a Dubitari. Adde qđ ibi scribit Ab ba. in c. 1. de spõs. & uide qđ no. Io. An. i nou. in c. sta tutũ, el. 1. đ hære. ī. 6. & d. abb. in c. 3. Mariæ, đ const. & facit optiè qđ no. Bar. in l. 'dicimus in fi. C. de mu lie. li. 10. Bellen.

SEB. SAPIA.

b Eo inuito. Vide Bald. in l. fi. C. de sen. q. sine cer. quã ti. pte. & Alex. in cõs. 139. inci. uiso themate, ī. 2. uol. Alb. de Ro. i l. paulus, ff. de sta. ho.

c Hac rõne. Vide eũdẽ i c. 1. đ adul. & in c. 1. đ despõ. impu. And. Barb.

ZACHA.

Adde istum late de hoc cũ di. tractãtem in d. c. i. & qđ ibi dixi ī apo. ad eũ nu. 5. ī apo. in uersic. patris, & Archi. in c. de raptoribus, post gl. 36. q. 1.

SEB. SAPIA.

d Monachatus. Vi de Alex. in l. 3. in prin. ff. de iureiur. cũ alle. p Ias. in re pe. l. admonendi, col. 97. uer. 2. principaliter, ff. eo. ti.

e Cũ raptore. Adde Alex. con. 132. li. And. Sic. latissime eius con. 19. Furtum. Adde Lu. Ro. cõ. 153. & ibi uide an agẽs dere immobili actione furti recte agat.

ZACHARI.

Adde Card. in cle. 1. §. porro, de hære. & Aulum gel. i noctibus Atticis li. 10. c. fi. Bal. in l. si abducta, & i. l. đ his, C. eo. Bar. in l. falsus. §. fi. ff. eo. & in l. sed nec legatarius, ff. de cond. furt.

cõtraria, sed ī mrimonio, & ī accessoriis stam[9] iuri canonico, ut ī c. penul. & ult. de secun. nupt. vñ hodie multũ dubitari pt, nunqd ,pcedat i[9] ciuile, dũ aufert bona delata raptę qa ꝺxit mrimoniũ cum raptore, & gl. no. ī d. c. cũ sm leges, de hę redi li. 6. tenet qđ sic. Sed põt multũ dubitari, [a] utrũ illa gl. sit uera, qa licet ius ciuile tollat lucrũ, q alias cõtulerat mulieri: tñ interdicit matrimoniũ, & tollit libera facultas ꝺhendi cũ raptore. vñ vr, qđ hodie iure canonico nõ ,pcedat illa dispositio, de quo Feder. de sen. cõsi. 35. circa q tñ cõsiderãdũ est. In gl. in uer. *re clamarent*, in fi. Idẽ no. ī c. sufficiat, alleg. in gl. nã in istis spiritualibus nõ curatur patria potestas, ut ī c. fi unũ, de iud. li. 6. †Sed dubiũ notabile formari pt, nunqd hoc casu pater teneaꝫ dotare filiã, quę ꝺxit matrimoniũ eo inuito, [b] gl. in c. de raptoribus. 36. q. 1. tenuit q sic, si elegit sibi idoneũ, & idẽ uoluit gl. 32. q. 2. c. fi. sed Bar. in l. obligamur, ff. de act. & ob. post Guil. de Cu. gñaꝫ tenet, qđ nõ cõpellet dotare ubicũq; filia ꝺxit mrimoniũ sine eius cõsensu. Mouet hac ratione. [c] pater tenetur dotare filiã ad hoc, ut possit eã maritare. l. qui liberos, ff. de ritu nupt. sed ex quo puella maritũ est ꝙ secuta sine, dote, cessat rõ cõpellẽdi patrẽ. Sed si puella promisit dotẽ, tunc pater cõpelliꝫ, & satis placet hęc opi. Et ió cautè puella dẽt ,pmittere dotẽ: posset tñ instari circa dictũ Bart. nã melius alimẽtabit puella, si fuerit cõstituta dos arg. in l. si cũ dotẽ. §. sinautẽ, & ,pcedenti, ff. sol. matr. Itẽ dicit dos quasi patrimoniũ mulieris l. in cãe, ff. de minor. & deberet dotari, ut sic soluto matrimonio cũ primo haberet dotẽ paratã ad ꝺhendũ cũ alio. nã ,p hãc rõnẽ dos profecta a patre, ab eo solo repeti potest l. 2. ff. solu. matriñ. & hoc uidetur procedere de rigore, sed dictum Bart. est ęquum. 6 †In gl. in uerl. *mulieris confessione*, ī fi. hęc gl. uidet simpl[r] innuere, ut ualeat cõfessio intrãdi religionẽ ī ,piudiciũ religionis. Inn. dicit hic, q licet cõfessio ualeat quoad iudiciũ professionis, nõ tñ valet quoad bona tradita monasterio. Hos. latius attingit hanc materiã, cũ qrit an & qñ cõfessio cõiugum ,piudicet matrimonio carnali, uel spũali, dicẽs, q aut cõfessio tẽdit ad seperationẽ matrimonii, ad quã ẽt tẽdit iste cõfitẽs, & tũc cõfessio ñ valet in fauorẽ cõfitẽtis 14. q. 2. in prin. Aut confitẽs stat ,p matrimonio carnali, uel spũali, & hoc certũ est, & tunc cõfessio ꝺ matrimoniũ tenet, qa nõ est p̃ sumptio, q cõfiteaꝫ falsum ꝺ se, & sic ,pcedit iste tex. Nã ista mulier stabat pro monasterio, & ꝺ matrimoniũ carnale, & ió, si cõfiteꝫ, ī ,piudiciũ monasterii ualet cõfessio. Et de matrimonio carnali ẽ bo. tex. de psum. c. tertio loco. Aut dubitaꝫ, utrũ in ueritate stetit ,p matrimonio, qa timeꝫ de collusione, & tũc, si fama, uel alia adminicula adiuuãt cõfessionẽ, ualet cõfessio ꝺ mrimoniũ. 35. q. 6. c. si duo, & sic intelligo no. ī c. sup eo, de eo, q cog. cõsan. uxo. suæ. Si aũt nõ ad sunt adminicula, & tũc nõ valet cõfessio ꝺ mrimoniũ spũale, si tẽdit ī fauorẽ matrimonii carnalis & sic p̃ secũdo modo ītelligi iste tex. nã ista cõfessio licet eẽt ꝺ ,pfessionẽ, pro qua mulier ĩstabat, tẽdebat tñ in fauorẽ matrimonii carnalis, & ió iudicaꝫ potius ,p carnali, q̃ ,p spũali: qa carnale est fortị[9] respectu solutiõis, vt ī c. 2. đ trãsla. epi. Itẽ in carnali uertiꝫ utilitas publica, ī qua ẽ ẽt priuata l. 1. ff. sol. mat. Sed ī spũali uertiꝫ tñ utilitas priuata. Sec[9] ergo vr dicendũ, ubi uertereꝫ ẽt utilitas publica, ut quia ,pmot[9] in ep̃m petitur in maritum, tũc in dubio faueretur matrimonio spirituali. †Et ex p̃dictis infero ad illam. q. nunquid in causa monachatus d possit deferri iuramẽtũ uolũtariũ vel necessariũ. nã ex quo sola cõfessio nõ iurata valet, fortị[9] dẽt esse loc[9] delationi iuramẽti. Iõ cõcludo, q vbi quis stat pro religione, & Abbas negat ,pfessionẽ, tũc bñ p̃t sibi deferri iuramẽtum uolũtariũ, uel necessariũ, ut optime ,pbat hic. Itẽ cã ñ ẽ gratuis respectu monasterii. Idẽ puto, vbi qs negat se fecisse professionẽ, & Abbas istat ,p ,pfessione, & ,pbat semiplene, tũc dẽt deferri iuramẽtũ reo vt iuret se nõ ,pfessũ, vt sic purget illã p̃sumptionẽ, q̃ insurrexit ꝺ eũ ex semiplena ,pbatione, uel ex alia p̃sumptione, & sic intelligo tex. no. ī c. attestationes, de despõsa. impu. sed Abbati nõ dẽt deferri iuramẽtũ, quia respectu alterius cã est p̃ indicialis & grauissima, quia agitur quasi de statu hominis, & sic intelligo gl. in c. mulieri, de iureiur. & not. in c. fi. eo. ti. & hęc no.

SVMMARIVM.

1 *Metus siue promissio facta metu tollitur per spontaneam solutionem subsequentem.*

In matrimonijs contrahendis statur iuri canonico.

CAP. VII.

Accedens. Summa, ut supra ca. proximo, vel sic. Rapta potest matrimoniũ contrahere cum raptore, [e] ubi datur libera facultas in contrahendo, hoc dicit. Casus liter. Quęrebatur, utrum potest contrahere raptor cum rapta; Et respondet papa, quod rapta puella legitime contrahat cum raptore, sic, si prior dissensus transeat postmodum in consensum, & quod prius displicuit, postea incipiat complacere; dummodo ad contrahendum legitime sint personę. Ber. †No. 1. ex tex. quod per subsequẽtem consensum tollitur vitium præcedens. Simile in l 2. C. quod metus cau. ubi si promisi decem per metum & postea sponte soluo, tollitur vitium metus precedentis, ad idem c. ad id, quod supra de spon. †No. ultimò, quod in matrimonio contrahendo non statur dispositioni iuris ciuilis, sed attendendum est ipsum ius canonicum, de iure enim ciuili rapta non potest contrahere matrimonium cum raptore, ut in l. unica, C. de raptu uirgi. sed de iure canonico secus, ut hic, & c. precedenti. Sed quæro, nunquid sufficiat tacitus consensus ad inducendum matrimonium inter istos? Doctores quod sic, & bene, facit c. literas, de despon. impube. & dicto c. ad id, quod. Secundo quæritur, quia tex. hic dicit, quod si personæ sint legitimæ & c. quæ legitimitas requiritur? Sol. oportet, quod sint legitimæ ętatis, & quod non impediantur alio impedimento, ut puta quod nõ sint cõsanguinei, uel aliter impediti. Abbas.

Defurtis. Rubrica.

SVMMARIVM.

Furtum non est punibile, quando quis credit tollere rem suam, uel quod dominus uerisimiliter erat permissurus.

Continuata est hæc Rubrica supra in proxima Rubrica, & dic ut ibi.

Quæro primò pro declaratione materiæ quid sit furtum? Dic

Dic, q est contrectatio rei alienæ fraudulosa inuito domino animo lucrandi, siue ipsius rei, siue usus rei, siue possessionis, ut dixit tex. in l. 1. ff. eo. & uide gl. in c. dudum. 2. de elect. † Et ideo dicitur fraudulosa, quia si quis contrectaret rem alterius putans probabiliter esse suam, uel dominum rei permissurum, non committit furtum, ut l. inter omnes. §. rectè, ff. eo. & inst. de obli. quę ex delicto nas. in. §. pla cuit, non tamen creditur, sibi simpliciter asserenti, quod credebat rem suam, a uel dominum permissurum, quia sic quilibet de facili uiolaret pœnam furti, sed ex coniecturis Iudex habebit hoc iudicare, ut no. in iuribus præalle. imo etiam indistincte non creditur dominus, si dicat ex eius consensu factum, quia hoc posset dicere in fraudem, ut reus absolueretur ab inquisitione per iudicem formata cõtra eum, de quo per Bar. in d. §. recte. Item ideo dicitur in diffinitione, siue ipsius rei, siue usus &c. quia semper committitur furtum, si ue quis furetur, ut habeat ipsam rem, siue usum ipsius rei, siue habeat solam possessionem, ut quia proprietarius subtraxit rem usufructuarii. Vnde autem dicatur furtum, dic a furuo id est a nigro. uel dicitur furtum a fraude, uel a ferendo, ut in l. 1. præalle. quod no. Abbas. 1

SVMMARIVM.

1 *Statutum, quod quicunque duxerit hominem ligatum, lucretur tantum, non ualet, nisi ille sit hostis ciuitatis statuentis.*

2 *Venditio comprehendit oẽs contractus, per quos dominia transferuntur.*

3 *Irregularis non efficitur ille, qui interrogatus respondit, quòd pro tali delicto est pœna mortis, nisi tunc immineret casus, & ob hoc consilium ille mortuus est. nam iste casu incurritur irregularitas.*

4 *Mortis pœna quando reperitur in canonibus, intelligitur de excõmunicatione.*

CAP. I.

Vi furatur. Breue est, & nõ summaꝫ. No. 1. ex tex. qđ furtũ cõmittiꝫ in hoĩe libero. Sđ circa hoc p̃t qri, qđ dicẽdũ đ istis magnis dñis, q pro encẽnio tradũt hoĩes uanos, seu ioculatores, uel peritos ī aliqua arte, nũqd inuoluãt in hac pęna? Bar. ī l. lege Fauia, ff. ad leg. Fauiã de plagia. dicit, qđ nõ; qa nõ p̃sentãt hos homines, ut auferãt eis libertatẽ: 1 sed ut seruiant illis ad placitũ eorũ. † Circa hoc p̃t ẽt formari q̃stio. b Ciuitas fecit statutũ, ut qcũq; duxerit talẽ hominẽ ligatũ in fortiã cõis, hẽat tm, nunqd ualeat statutum? Bar. ī l. 1. ff. ad legẽ Fa. de plagi. tenuit q nõ p̃t statui p̃tiũ ,p 2 hoĩe libero, nisi ille eẽt hostis ciuitatis; q no. † Sed q̃ro, tex. c hic loq[t] in uẽdẽte [c], qd in emẽte, qd in donãte, donatario, & similibus? Dic, qđ oẽs tenẽtur eadẽ pœna, ex quo sciẽter faciũt, ut in. l. i. & in l. lege, palle. nã vẽditio dr qualitercũq; 2 đñiũ transferaꝫ, ut in l. statu liberi. §. Quintus, ff. de sta. hũb. In gl. ī fi. Sed tũc obst. iste tex. nã si eccl'ia nõ ponit istã pęnã, hæc decretalis est hic supflua ꝺ ,pemiũ h[9] cõpilationis. Sol. ista nõ ẽ institutio canonica, sed lex antiqua, vt patet ī suprascriptione: sed cõpilator eã posuit hic, & potuit interserere, primò ut scireꝫ, quò acriter furãtes hoĩes liberos sũt puniendi; quasi innuat, q si ,m legẽ antiquã sunt puniendi 3 morte, ñ dẽnt p iudicẽ ecclesiasticũ citra mortẽ acriter puniri. † Ex quo intellectu tex. no. q nõ efficit qs irregularis, si 3 interrogat[v] de pœna delicti respõdet, q est pęna mortis; q intellige, qñ casus nõ imminet de p̃senti: alias aũt, si ex respõsione & ꝑsilio suo sequereꝫ mors, efficereꝫ irregularis, vt 50. di. c. si qs uiduã, & c. sicut dignũ, ī. de hom. ī fi. de quo per Host. i c. ex lr̃is j. de excess. pl. & p Archi. in ca. omnes. 3. di. 4 † Sed o p̃t dici, q ió hic interseruit hãc decretalẽ: qa p mortẽ hodie de iure canonico interpretatur excõicatio. iste est 4 tex. no. in c. p uenerabilẽ, q filii sint leg. ubi Papa p legẽ antiquã inferẽtẽ, mortẽ tẽporalẽ intelligit quo ad iudicẽ ecclesiasticũ de snĩa excõicationis, & sic iudex ecclesiastic[9] potest istos fures furãtes hoĩes excõicare. Et ex hoc collige casum in quo iudex ecclesiasticus habet iurisdictionem in laicos, scilicet furantes homines liberos, & uendentes, seu aliter exponẽtes; & hoc ideò, quia per hoc detrahitur religioni Christianę, arg. opti. in c. 1. de homi. li. 6.

SVMMARIVM.

1 *Mortuus in aliquo facinore præsumitur mortuus in peccato mortali, nisi appareant aliqua signa contritionis.*

2 *Sacramenta ecclesiastica non sunt neganda homini quãtũcunq; facinoroso, ut sunt isti, qui suspẽduntur, uel decapitantur, si in morte appareant contriti & confessi. 3.*

Confiteri potest quis in casu necessitatis illi, qui non sit sacerdos, tamen non potest ab ipso absolui, sed deus dimittet sibi peccatum propter contritionem.

Papa non potest dare potestatem absolueudi non sacerdoti.

CAP. II

Fvres. Breue est: sed p̃t p alia uerba sũmari; & sic. Furib[9] & latronib[9] in pctõ obeũtib. sacramẽta ecclesiastica denegan da sunt: fecus, si in morte eos pœnituit. a †No. 1. ex tex. q interempt[9] in aliquo facinore, p̃sumit decessisse in illo pctõ. Et ex hoc & tex. no. q ī extremo uitę nõ p̃sumit cõtritio, ex quò manifestè patet đ pctõ p̃cedẽti. Oportet ergo, q ,p aliqua signa exteriora cõstet de cõtritione. Secũdo no. q ,p decedẽtibus in pctõ mortali nõ est aliquo modo ī eccl'ia orãdũ; ,p hoc. 13. q. 2. c. ,p obeũtibus, &. 23. q. 5. b c. placuit. Tertiò not. qđ fures, & latrões puniunt hic ut diuersi, si enim nõ essent diuersi, non haberent diuersa uocabula l. si idem, C. de codicil. de quo dixi. ī. de homici. in c. 2 & sentiunt ibi & hic doc. quod fur dicitur de nocte: latro de die: uel dic, ut sentit Bar. in aut. sed nouo iure, C. eo. ti. furẽ dici, q furaꝫ clã sine aggressura, siue cũ armis, siue sine, & ẽt satis hoc vr uelle tex. in d. aut. maximè in corpore, vnde sumitur. Et hęc uidetur mẽs huius literæ. nam uerbum, deprędãdo hic refertur ad latrones: capiuntur tamen diuersis locis equtuocè, ut in capi. tua supra de homici. & dixi in præalleg. c. 2. † Vltimo no. quod quãtuncũq; facinoroso in uita & in morte contrito nõ sunt deneganda sacramenta; ad hoc de c pœni. di. 7. in cap. si quis, nisi in casibus a iure expressis. nam ecclesia non claudit gremium redeunti, de hęreticis in c. super eo, li. 6. † Et hæc faciunt ad quæstionem, nunquid isti, qui propter facinora sua sũspenduntur in patibulo, uel aliter morte uiolenta afficiuntur sint in cęmeterio ecclesiastico sepeliendi, & alia sacramenta sint eis concedenda? Doc. qđ sic, si eos pœnitet de peccato, ut est tex. 13. q. 2. in c. fin. nec ualet consuetudo in contrarium, in clemen. fi. de pœniten. & remiss. † In glos. in uersi. *diacono*. sed dic, quod licet in casu necessitatis non presbitero [d] possit & debeat quis confiteri: non tamen ab illo potest absolui, quia non habet potestatem clauium, sed propter cõtritionem deus dimittit sibi peccatum. Ita dicit tex. in c. quem pœnitet, alle. in gl. & uide, quod no. in c. pastoralis, de offic. ord. in uersi. prętерquam in mortis articulo. Imo & Papa non posset hanc potestatem dare non sacerdoti, de quo uide, quod nota glos. in c. peruenit. 95. distin. quia hęc potestas data fuit a deo tantum sacerdotibus. Tenementi.

Rem suam. Ausretur indistincte dicto asserentis, q credebat dñum p missurum, de hoc uide per do. Ant. iu c. dudum, el. 2. & ibi latissi. scripsi, post eum, de elect. Bell.

Quæstio. Adde quod ī simili no. d. abb. post. Host. ī c. 2. de delic. pu. Bellen.

SEB. SAPIA.

In uendente. Qđ tex. iste loquẽs in uendente habeat locum in erẽte, probatur ī simili per. tex. in. l. 1. C. de cupressis, li. 10. ubi pœna apposita uendenti habet locũ in emente, de quo ponit aliqua Fel. in proę. Gre. col. 2. & Ias. in. l. fi. C. de ind. uidui. tollen.

ZACHARI.

Nõ presbitero. Adde Fel. in c. pastoralis. §. prætерea, col. pe. uer. licitum est confiteri laico, ī. de of. ordi. & ibi not. in apostl. ad istum, nu. 3. in apost. in uer. tempore necessitatis.

SVMMARIVM.

1 *Furans ex maxima necessitate nullum incurrit peccatum, sed si necessitas non fuit multum urgens, in leuem pœnam incurrit, quia tempore necessitatis omnia sunt communia. 2.*
3 *Religiosi regulares an & quo casu possint facere eleemosinam?*
4 *Vxor an & quando possit facere eleemosinam sine consensu mariti?*
Eleemosina de rebus alienis non licitē fit.
5 *Furans tempore necessitatis debet illud restituere, si quando habuerit modum.*
6 *Furans ob necessitatem urgentem non punitur nec in foro contentioso, nec in foro animæ.*
7 *Pauper constitutus in maxima necessitate potest implorare officium iudicis contra diuitem, ut sibi subueniat, & ille non subueniendo peccat mortaliter, secus, si non sit magna necessitas.*

CAP. III.

1 SI quis. †Breue ē,nec recipit cōgruā summationē maximè ꝓꝑ varietatē in intellectuū: Sūmari tñ ꝑt sic ſm cōmunē ītellectū.Cōmittēs furtū ex ne
a cessitate[a] nō multū urgēte peccat,sed nō
2 grauiter;vñ īponēda ē ei leuis pnīa.† ꝓ
declaratione lrę q̄ro,nūq̄d teneat iste ꝯ
fiteri de pc̄tō,uel an sufficiat ieiunare,vt
hic dr̄?Host..dicit ꝙ teneē cōfiteri,arg.ī
c.oīs utriusq; sexus, de pœn.& remis.hoc
intelligo uerū,ubi necessitas nō fuit ma
xima,alias aūt nō teneē cōfiteri, nec ali-
quā agere pnīam:qa tūc tēporis oīa sūt
cōmunicāda,ut ī c.discipulos, de ꝯsecra.
di.5.& ī c.sicut.47.di. Et ex hoc īferē ad
aliā q̄ōnē, q̄d si iste uult restitueē rē sub
tractā,nunquid sit cogēdꝰ agere pnīam?
Hos.dicit ꝙ sic ꝑ c. sicut dignū đ homi.
§ Sed,ut dixi,hoc ītelligo, ubi pc̄m̄ fuit
cōmissum,ut qñ nō suberat maxima ne-
cessitas:alias secus per ea,q̄ proxime di-
3 xi.†In gl.ibi:*quia in necessitate omnia sunt*
b *communia[b] &c.* Et hæc faciūt ad q̄ōnē,nū
q̄d tēpore necessitatis possit religiosus
facere eleemosinā de bonis monasterii
sine consensu superioris?& cōclusio ē,ꝙ
sic,ex quo tāta ē necessitas, ꝙ ñ ꝑt īteri
hr̄i recursus ad superiorē,vt no.gl.ī c.nō
dicatis.12.q.1.Idē ē, ubi nō ē necessitas
tanta,& religiosus sit absens,puta in stu
dio,tūc em̄ pōt facere cōpetētē eleemo
sinā,ut no.ibi gl.& uide gl.in cle.2.de ui
ta & honesta. clerico.Vñ ꝑ hoc dico,qđ
clerici religiosi,ex quo ab aliis ꝑcipiunt
diuina, possunt & debent facere oblatio
nes,sicut & laici ꝑ tex.expressum iuncta
gl.in c,alia.16.q.1.& facit gl.in cle.2.pal
4 lega.†Et ponit hic Io.An.q.Hos.in sum
ma, nunq̄d uxor possit facere eleemosi-
nā,& cōcludit Hos.ī summa de pœ.& re
mis.ī.§.qbꝰ, & qualiter, in ver.q̄d de fa-
ciētibꝰ eleemosinā, ꝙ aut uxor vltra do
tē hēt alia bōa,& tūc đ eis ꝑt facere elee
mosinā:qa de illis maritꝰ nō ꝑt se intro
mittere ꝯdicēte vxore l.hac lege,C.đ pa
ctis cōuē.īter uirū & uxorē l.maritꝰ, C.
de procurato. Aut nō hēt alia bona ul-
tra dotem; & tunc contradicente mari-
to non potest facere eleemosinam, quia
dominiū rei dotalis ꝑtinet ad maritū cōstāte matrimonio
l.doce ancillā,C.de rei uen.Sed si maritꝰ nō ꝯdicit, ꝑt face
re eleemosinā cōformādo ꝯsciam ad volūtatē mariti, quasi
dicat,ꝙ facit illā,q̄ ꝑsumit maritū uelle, nō aliā.Et ē rō,qa
de rebꝰ alienis nō licite facit q̄s eleemosinā.1.q.1.c.nō ē pu
tāda,& ꝓ ꝑdictis allego.text.expressum cū gl.ī c.ꝙ deo.33.
5 q.5.†Ex ꝑdictis habeē unꝰ ītellectꝰ ad istud c.ut intelligaē,
qñ necessitas fuit modica.Pōt & scđò intelligi,ut sentiunt
hic doctores,qñ necessitas fuit maxima,sed postea ueniens
ad pinguiorē fortunā ñ restituit, ar.ī l.Nesennius, ff.đ neg.
gest.No.bñ hac lectur.ex qua habes, ꝙ subtrahēs aliq̄d tē-
pore necessitatis ēt teneē illud restituere cū ꝑt.nā talis sub
tractio ꝑmittiē ꝓꝑ neccessitatē: sed cessante cā cessare dēt
effectꝰ,sicut dicimꝰ ī eo,q ꝑbet alimēta tēpore necessitatis,
& ꝑtestaē de repetēdo,ut no.ī d.l.Nesennius, & dicta l.ali-
mēta,ff.de nego.gest.12.q.2 c.sacrorū, & c.sicut.In eadē gl.
ibi:*sed in fornicatione non est ita.* Et rō ē ſm Io.And.qa hu-
mana creatura nō uenit in fructu,insti.đ rerū diuisio.ī §.pe
cudū nā ī ea attēdiē reuerētia diuinę pulchritudinis l.si q̄s,
6 C.de pœnis,& ī c.ad audiētiā.ī.de cri.fal.† Et ī fi. gl.ex hac
gl.īferē hoc ꝓcedere ēt in foro cōtētioso: ꝙ puto uerū,ut
nō possit puniri ꝑ iudicē q ꝑ necessitatē maximā aliq̄d sub
traxit,& facit d.c.discipulos,&.l.2.ff.ad legē Rhodi.de iac.
7 †Vltimò q̄riē,ex quo tēpore necessitatis omnia sunt com-
munia,nunquid pauper possit agere contra diuitem, ut sibi
c subueniat[c]?uide gl.no.in c.sicut.47.di.quæ concludit,& be
ne, quod actio non competit pauperi, sed bene potest im-
plorare officium superioris contra diuitem, quia ille pec-
cat non subueniendo in tanta necessitate. Sed si necessitas
non est tanta, non tenetur quis ad eleemosinam, nisi sicut
ad alia pia,onera,ut no.supra de spō.c. inter opera.Abbas.

SVMMARIVM.

1 *In furtis tantum punitur, qui non indicat furem tanquam particeps, quantum ille, qui actualiter furatur. 3.*
2 *Furem tenetur quis indicare, alias potest excommunicari.*
3 *Possessio aliquando capitur pro ipsa proprietate, & possessor pro domino.*
5 *Furem indicare nemo tenetur, nisi ad istantiam iudicis hoc præcipientis, sub pœna excommunicationis.*
6 *Pro inuenienda re furata an possim perquirere domum alterius?*

CAP. IIII.

1 QVi cum fure. †Breue est, & vario modo ītelligitur, & potest summa
ri secūndum unum intellectum.Non indicans fu-
rem propter lucrum, quod ab eo cōsequitur,reus
peccati est,& potest aliter summari,ut.ī.patebit ex uarieta
te intellectuum.Casus liē. Quærebatur de pœna non indi-
cantis furem propter lucrum.Et consultus Papa respondet,
quod qui cum fure partitur, occidit animam suam.Itē non
solum fur tenetur furti, sed ille etiam, qui conscius furti nō
indicat domino ipsius quærenti.Bernard.Nota. 1.ex tex.se
cundum unum intellectum, quod agentes & consentientes
in furto pari pęna afficiuntur, de quo in c.1.de offic.deleg.
2 †No.secundo secundum alium intellectum, ꝙ conscius fur
d ti tenetur indicare furtum quęrenti domino[d]:alias peccat,
& per istum text. iustificari potest sententia episcoporum,
qui quotidie sub ditos suos conscios furti admonent, ut de-
beant reuelare,& non reuelantes excommunicant.Si enim
non esset peccatum in non reuelando, non deberent posse
excommunicari, tenetur ergo quis de necessitate indicare
furtum. Hoc etiam uoluit Bartol. in l. ciuilem, C. eod.
3 ti.quod not.†In gl.1.in fi. ex hac glossa colligi potest unus
intellectus ad istud. c. ut intelligatur, quod ille peccat in
non reuelando, qui lucrum ex hoc consequitur a fure, uel
ipse occultat. Non enim est licitum aliquid capere a fure,
ut non indicetur,uel vt occultetur,ut.l. qui uas.§.qui furē,
ff.eo.& l.4.& l.si a seruo, ff.de condi.ob turpem causam, &
iste intellectus non habet dubium alium intellectum tāgā
ī.cum

a Exnecessitate.De hoc uide late per Host.in summ. de furt.§.1.uer.in casu tamen non teneor. ubi concludit.ꝙ si est magna necessitas, furans in totum excusatur:Sed si esset modica,dicit, ꝙ non excusatur in totū, sed tenetur reddere,uel tribus hebdomadibus ieiunare, & sic intelligit istum tex. & uide de hoc Bar.in.l.2. §.cum in eadem, ff. ad. l. Rho. de iac.Bellen.
SEB. SAPI.
b Communia. Vide tex.in.l.2. §. cum in eadem,in fi. ff. ad legem Rhodi. de iactu,per quem dicit ibi Ang. ꝙ armigeris dantibus operam bello licito permittitur deprædari uictualia tempore necessitatis,& multa circa necessitatē uide per Iaso.in.l. principalibus, ff. si cert. petatur, & per Firma. in tracta.de gabellis,in secunda parte. 8. principalis.q.1.& q.7.
ZACHARI.
c Vt sibi subueniat Adde glos.in fi.in c.sicut, & ibi Gemi.47.dis.&istum in c. cum causam nu. 8. & quod ibi no.in apo. ad ipm in uerb.electio.
SEB. SAPIA.
c Subueniat. Vide Felin.in c.1.ī. de offi.iudi. post Abba.ibi, ubi dicit, qđ aduocati possunt cogi ad patrocinium gratuitū pro pauperib. & doctores ad cōsulendum,& medici ad medendum pauperib. gratis.
SEB. SAPIA.
d Quærenti domino. Hoc declaratur & limitatur quatuor modis,ut per Iaso.in.l.1.§. si tibi indicium, in primo nota. ff. de condi. ob tur. causam. & ibi latè de materia huius decretalis.

4 ī.cū gl.fi.† In gl.in uer.*possessore*,[a] *id est dño*.No.ex tex.iūcta
a gl.ꝙ possessor q̄nq; sumiē ꝓ dño.sic & uerbū possessiōis qñ
q; denotat ꝓprietatē rei,sicut qñ testator legat possessionē
quā hēt in tali loco.uē.n.legare nō nudā possessionē,sed ꝓ
prietatē rei,ut dicit tex.in l interdū,all.in gl. & facit ad ma
teriā.c.quoniā frequēter,§.qđ si sup,ut lit.nō cōte.† In gl.
5 fi.in fi.uult ergo gl.notare diuersitatē inter ius canonicū,&
ciuile,ut de iure ciuili nō teneaē q̄s ad indicādū furē, cū lici
tè recipiaē pecunia ꝓ eo indicādo,ut in l.4.hic all. sed secꝰ
ſm canones.Host. dicit ꝙ nullo iure teneē quis indicare fu
rē,maximè,qñ timet de morte furis eo indicato, sed iudex
ex officio suo ꝑt quē cōpellere ad indicādū furē,ar.l.3. & l.
cōgruit,ff.de of.ꝑsi.Clariꝰ adhuc hūc articulū attingit Bart.
in d.l.ciuile,cōcludēs,ꝙ furtū quis indicare dēt,& sic uē ꝓ-
priè iste tex.uelle,si rectè pōdereē.nihil.n.dicit de fure, sed
de furto,sed iudex ex offō implorato,uel dū ꝓcedit ꝑ inqui
sitionē gn̄alē,ꝑt cōpellere ad indicādū furē,ut in iure.pall.
qđ no.Rectè ergo pn̄t Eꝑi admonere & excōicare nō indi-
cātes furē,uel furtū;quia supiores teneē oīb.modis purga-
re ꝓuinciā malis hoīb.uñ ex hac cā pn̄t cōpellere ad mani-
festādū.Nō ob.ꝑdictis,si dicaē,ꝙ ad instātiā ꝑtis quis teneē
ꝑhibere testimoniū ꝯ furē,arg.in l.nullū,C.de testi.ergo te
neē indicare . nam aliud est perhibere testimonium,aliud
est indicare,sine testimonio.nā cū quis testificaē, iā fur erat
detectꝰ ꝑ accusationē:secꝰ aūt,qñ fur est oīno occultꝰ, quia
6 tūc ad instātiā ꝑtis nō teneē indicare furē. † Et hęc faciunt
ad q.Quidā ꝑdidit librū, uel uestē,uel aliā rē:suspicaē,ꝙ sit
in domo Titii:petit ꝑ iudicē,ut q̄raē domus illiꝰ, & ut ape-
riāē scrinia,& loca secreta Titii, nūquid iudex dēt hoc face
b re?[b]Et uē,ꝙ sic ꝑ l.requirēd.C.de ſuis fug.ubi dr̄,ꝙ officiū ꝑ
fidalis est inquirere seruos fugitiuos.Cōiter ibi ꝑ doct. &
hic cōcludiē,ꝙ spāle sit in seruo,& in alia re,seu ꝑsona, quę
ꝑt cōmittere dolū in se occultādo,ut tūc possit inspici do-
mꝰ alteriꝰ,& sic loquiē.l.requirēd.Vñ,si quis suspicatur, ut
uxor sua sit in domo alicuius,tūc ꝑt petere a iudice,ut quę-
raē domꝰ illiꝰ:secꝰ in aliis reb.que nō pn̄t cōmittere fraudē
tūc em̄ iudex nō dēt facere quæri domū alteriꝰ,quia ꝑiculo
sum est,ut paterfami.liceat pādere suū patrimoniū aliis,arg.
in l.2.C.qñ & quib.quar.ꝑs.debe.& in l.2.C.de ali.pup. ꝑ-
stan.nisi esset uehemēs suspitio,ꝙ esset in domo illius, arg.
in l.2.ff.de q̄ō.ultimò potest iste tex.intelligi,& tertio mo-
do,quando quis non indicat furem, quia commisit rem fur
tiuam secum,quod etiam sensit tacitè.1.glo. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Fur occultus potest promoueri ad sacros ordines post pœnitentiam, & rei furatæ restitutionem sine aliqua dispensatione. 5.7.*
2 *Furans simpliciter res ecclesiæ non est excommunicatus ipso iure, secus, si fregit ostia, & rapuit.*
3 *Fur conuictus non potest promoueri ad sacros ordines sine dispensatione.*
4 *Inueniens nūmos, uel alias res, quæ uerisimiliter non erant habitæ pro derelicto, non committit furtum, si habuit animum restituendi. si patronus appareat qui si non reperitur, debet erogare in pauperes.*
6 *Custos alicuius rei, qui ipsam minus cautè reliquit, adeò, quod fuit furto subtracta, an teneatur de mala custodia, uide remissiuè. 8.*
7 *Famulo consueto alicuius creditur, si aliquid sibi restituitur, ut patrono suo reddat, qui si commiserit fraudem, talis tradens non tenetur.*
Signum alicuius si quis portauerit alteri, ad hoc, ut sibi credatur, licite ille, cui tale signum defertur, credit, & ei restituit licite rem.
10 *Fur qua pœna puniatur secundum utrunque ius, & quibus modis agatur contra furem.*
Furtum quinque solidorum punitur morte, si ex hoc sequatur fractio pacis.

CAP. V.

1 EX literis. † Fur occultꝰ ꝑt post restitōnē,&
pnīam ad sacros ordines ꝓmo-
ueri.h.d.Cōis diuisio.Scđa ibi.*mandamus*. Casus
lit.Quidā clericꝰ. B. noīe quēdā calicē surripuit
de eccl'ia ibi minus cautè dimissum,& lōgo tpe ipm tenuit,
sed postmodū restituit ipm,& uolebat ad sacros ordines ꝓ
moueri,q̄rebaē q̄d iuris sit?Rñ.pa.si spōte cōfessus fuerit, &
exinde ecclesiæ,cuius erat calix,satisfecit,nec est sup hoc in
famatus,post peractā pnīam aut ꝑtē ip-
sius,dūmō alias idoneꝰ sit, ad sacros or-
2 dines poterit ꝓmoueri.Bern. † No.1.ex
tex.optimū,ꝙ rapiēs rē ecclesiæ ēt sacrā
nō est ipso facto excōicatus. nā ꝑꝑ hic ñ
mādat istū absolui ab excōicatiōe,qđ fe-
cisset,si fuisset excōicatꝰ,peccat ergo gra
uiter,& est excōicādꝰ,ꝑ hoc.c.cōquestꝰ,
de for.cōp.& qđ legiē,& no.ī c. cōquesti,
de sen exc.qđ ꝓcedit solū, qñ rapuit rē
eccl'iæ,secꝰ,si fregit ostia eccl'iæ,& rapuit
ut in d.c.cōquesti.† No.2.ꝙ fur manife-
3 stus seu cōuictꝰ in iudicio de furto nō ꝑt
amplius ꝓmoueri ad ordines sine dispē
satiōe, & idē est in quolibet pc̄tō noto-
4 rio,ut in c.fi.de tēp.or.† No.3.ꝙ furtum
cōmittiē ēt capiēdo rē alteriꝰ minꝰ cau-
tè dimissam.Et hoc facit ad q. Quidā re-
perit in uia Florenū,uel aliq̄ alia rē,nū-
q̄d cōmittit furtū eā capiēdo? dicit hic
Io.An.ꝙ si uult euitare furtū, dēt facere
ꝑconizari,ut is,cuius est,ꝯpareat, ꝑ hoc
tex.in l.falsus.§.q alienū,uer.solet, ff. e.
& idē uoluit gl.in c.qa frustra.ī. de usu.
Tu dicere potes latiꝰ, ꝙ aut ex qualitate
rei uerisimiliter iste ꝑsumpsit rē habitā
ꝓ derelicto, & tūc nō cōmittit furtū, qa
hic nō est intētio fraudulosa,ut in d.§.q
alienū.Aut ꝑsumpsit rē nō habitā ꝓ dere
licto,uel ꝑsumere debuit ex qualitate rei
ut qa repit Florenū, & tūc cōmittit fur-
tū.Vñ nō est uerisimile, ꝙ q̄s spōte ꝓie-
cisset Florenū,& tūc si uult euitare oēm
suspitionem furti, dēt facere ꝑconizari.
Sed si in ueritate nō habuit intētionē fu
rādi,sed capiēdi,& restituēdi uero dño,
si apparuerit,nō teneē de furto,licet non
facit ꝑconizari, & maximè hoc ꝓcedit
hodie,qa ex cōsuetudine ille, q ꝑdit rē,
facit eā ꝑconizari. uñ potuit iste expe-
ctare,ut ꝑconizeē,& ad uer.solēt, ꝑt di-
ci,ꝙ illa est cautela & cōsiliū ad euitādū
omnē suspitionē.Sed ex qualitate ꝑso-
næ repiētis,& ex uerbis ꝓlatis ꝑ eū sa-
tis ꝑt purgari illa suspitio. Quid āt si nō
reperiē dn̄s?Dic,ꝙ si ꝑsumit rē habitā ꝓ
derelicto,ꝑt sibi retinere.alias āt dēt da
rę pauperib.ar.in c.cū tu,ī.de usur. & in
auth.oēs peregrini, C. cōia de succes. &
no.in d.§.q alienū † Vlterius no.quinq;
requisita,ut semel fur possit promoueri.
Primo requiriē,ꝙ spōte fuerit cōfessus.
Scđo,ꝙ satisfaciat læso.Tertio, ꝙ infa-
mia ñ surrexerit ꝯ eū. Quartò,ꝙ ꝑege-
rit pnīam,uel ꝑtē ipsiꝰ.Quintò, ꝙ alias
6 sit idoneꝰ.† In gl.fi. Prima opi. cōiter te
neē,& uerior.Conclude ergo, ꝙ rl'r, ex
quo pc̄m̄ est occultū,& nulla infamia in
de est orta,q̄s ꝑt ꝓmoueri peracta pœ-
nitentia,uel parte ipsius in c. fi. de tēpo.
7 ordi.& quod ibi no.† Extra glo.quærit,
hic dr̄, ꝙ calix iste erat minus caute di-
missus,nunquid custos ecclesię teneatur
ad emēdam,si non potest recuperare?Do
cto.ꝙ sic, ex quo reperitur in culpa, de
quo uide glo.& Innocen.in c.ea,quę, de
offic..Archidiaco. † Et hęc faciunt ad
8 quæstionem quotidianam. Scholaris

a Possessore. Qñ testator legat possessionē, q̄ hēt in tali uilla,nō uē legare nudā possessionem sed etiam ꝓprietatem,& ad idē uide Anto. in c.cum ad sedem circa princ. & quod ibi notaui de rest.spo.Bellen.
ZACHARI.
b Nunquid iudex debet hoc facere.Adde Bald. plene in l.2.C.de ser.fugi. ubi ampliat hoc, quod hic dicitur, procedere etiā in alieno territorio, & domino non citato,duntamen extent indicia quantuncunque leuia.
c Reperit ī uia. Adde,qđ no.d.Abb. in c.cū dilecti.de accu.& d.An.in c. dudum, de electi. Bellen.

dimisit librũ ĩ scholis, q̃ subtractus fuit, nũq̃d bidell⁹ teneat̃ ad emẽdã?& ur̃ ꝙ sic q̃a tenet̃ ad custodiã,sicut custos.Barto. hãc q̃õnẽ ponit ĩ l.si q̃s uxori,in §.apud Labeonẽ,ff.c.& ibi cõcludit, ꝙ aut scholaris spãliter assignauit librũ bidello,aut
9 simpl'r dimisit librũ in scholis. † Primo casu,si bidell⁹ restituit socio scholaris cõsueto,ul' familiari,si ille postmodũ asportauit,nõ tenet̃,arg.in l.eũ q̃,& in l.argentũ,ff.cõmo.faci.c.significãte,de pign. Idẽ dic,si assignauit eũ alicui deferẽti aliq̃d' signũ scholaris.Et bñ no.hoc dictũ,ꝙ licitè q̃s restituit rẽ alteri⁹ deferẽti signũ illi⁹,nihil tñ allegat ibi Bart. Ego allego tibi bonũ tex.cũ ibi no.in c.significauit,d̃ ap.q̃d' puto uerũ, nisi res esset ualde preciosa: q̃a tũc nõ est credẽdũ de facili simplici signo,arg.opti.ex no.in c. post cessionẽ,de ꝓb.& in c.1.& 2.de fi.instr. Aut scholaris specificè nõ assignauit librũ bidello,& tũc ur̃ adhuc ẽt bidell⁹ teneri, si nõ restituit modis p̃dictis,& fuit deꝑdit⁹,sicut dicim⁹ in nauta,& caupone,q̃ tenẽt̃ de reb ꝑditis ĩ naui,uel hospitio.Sed hoc nõ placet Bar.q̃a illa lex est ꝯ ius, & loq̃t̃ in certis casib.ut ibi, & in l. 3. Et iõ dicit,ꝙ hoc casu posset distĩgui ẽm l.dñs horreorũ,ff.loca.ut s.distinguam⁹, an bidell⁹ obtulit se ad custodiã,uel nõ, ut primo casu teneat̃.Scd̃o nõ.Sed p̃t al'r dici, ꝙ aut loquit̃ in bidello spãli,ul' gñali,ut spãlis teneat̃:q̃a ad hoc collectas, & alia cõmoda cõseq̃t̃,ut custodiat libros.Si ergo reperit̃ in culpa, tenet̃ ex mala custodia,sicut.s̃.dixi de custode.Sed ĩ gñali bidello posset ꝓcedere opi.Bar. quia offm̃ suũ ñ uersat̃ circa custodiã librorũ. Sed posset dubitari,q̃d ĩ ista ciuitate Senensi ubi nõ sunt bidelli spãles,sed gñales tantũ? Et puto aduertẽdũ esse ad formã constitõnis,ut si tenet̃ custodire libros, ꝓcedat illa opinio:alias sec⁹.
10 † Vltimo, ut intelligat̃ mã huius tit.q̃ min⁹ ꝑfectè hr̃ in hoc ti.q̃ro,qualiter puniat̃? dic ꝙ de furto p̃t agi ciuiliter,& criminal'r.Ciuiliter p̃t agi cõditiõe furtiua ad ipsam rẽ dũtaxat recuperãdã,& de hac cõditiõe hr̃, ff. de cõdi.fur.ꝑ totũ.Itẽ p̃t agi ad pęnam furti ad ꝯmodũ ei⁹,cui res subtracta fuit. Et si furtũ est manifestũ, tenet̃ pęna quadrupli:si uerò nõ est manifestũ,tenet̃ pęna dupli.Et dr̃ fur manifestus,q̃ñ dephendit̃ in ipso furto,uel cũ re furtiua añ, q̃ illã ducat ad locũ destinatũ,insti. de obli. q̃ ex delic.nasc.in prin.& in §.pęna furti. Põt agi & criãl'r ad uindictã,& tũc uario mõ p̃t agi,ut no. in auth. sed nouo iure, C.de ser.fugi.& in c.2. de homi. nã si eẽt fur sine aggressura,tũc de iure auth. non dẽt ĩponi pęna mortis, uel abscissio, aut debilitatio mẽbri alicuius: sed fustib.p̃t castigari,sec⁹,si est latro cũ aggressura, d̃ quo ibi,& in l.capitaliũ.§.famosos,ff. de pœnis. Alii uerò dñt,ꝙ ẽt hodie rapiens rẽ ultra.v.solidos ualẽtẽ dẽt puniri pęna mortis,ut in lib.feu.de pace tenẽ.§. si q̃s. v.solidos.Sed mihi placet illa opi. ꝙ illa iura intelligantur,q̃ñ ex tã modico furto sequit̃ pacis fractio,sed hodie cõiter statuta ꝓuidẽt de pœna in quolibet loco,& hoc de iure ciuili.Sed de iure canonico cleric⁹ cõmittẽs furtũ debet deponi, & detrudi in carceres ad agendum penitentiam, ut in c.cum non ab homine,de iudi.& in cap. tuę.j̃.de pęnis.Tene menti. Abbas.

De usuris. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Duplex diffinitio usuræ.*
2 *Vsura in quibus rebus committatur.*
3 *Vsura non committitur, quando quis ponit pecuniam ad banchum alicuius, & exinde recipit aliquod lucrum.*
4 *Vsura cõmittitur,licet sorti nõ accedãt res cõsistẽtes in põdere,numero, uel mẽsura,sed reddatur ultra sortẽ aliqua species,puta equus,uel quid simile.*
Vsuram committunt doctores, qui alliciunt scholares ad intrandum secũ propter pecuniam,qui alias non essent intraturi.
5 *Vsura quare prohibita in utroque testamento,*
6 *Circa usurariam prauitatem ecclesia habet iurisdictionem in laicos.*

a Cõtinuari p̃t hæc rub.ad p̃cedẽtes hoc ordine. Quia usurã exercẽs,rapinã quodãmõ a &furtũ cõmittit.14.q.3.c.si q̃s usurã,& subiacet restõni,sicut furtũ cõmittẽs,siue rapinã,ut in c.cũ tu.j̃.eo. iõ p⁹ q̃ uisum est de raptorib.& de furtis,cõpetẽti ordine subiicit̃ rub.de
1 usuris.† Sed q̃ro ꝓ declarõne mãæ q̃d sit usura. b Solet dari duplex
b diffinitio.Prima est,ꝙ usura est quicquid sorti accedit.Et hæc diffinitio p̃t elici ex.c.usura.14.q.3.sed nõ est ꝑfecta diffinitio,q̃a posset accedere aliq̃d sorti gratis,& tñ nõ esset usura,arg.1.q.2.c. sicut, & s̃.de simo.c.dilectus,& c.& si q̃õnes.Ideo ad saluãdũ hãc diffinitionẽ oportet addere,ut dicat̃,ꝙ est quicquid sorti accedit ex pacto,ul' intẽtione p̃cedẽte,ut in c.cõsuluit.j̃.eo.p̃t ẽt aliter diffiniri, & sic. Vsura est lucrũ mutui ex pacto debitũ,uel exactũ. † Scd̃o q̃ri põt, in
2 q̃b.reb.cõmittitur usura?Dic ꝙ in his,in q̃b.cõsistit mutuũ,c & mu-
c tuũ q̃dẽ consistit in his,q̃ sunt triplicis generis. Nã quædã cõsistũt in numero,ut pecunia.Quædã in põdere,ut argẽtũ,& aurũ Quędam in mensura,ut triticũ,& uinũ.In aliis uerò reb.nõ p̃t consistere mutuũ.Rõ est,q̃a in mutuo trãsfertur dñiũ rei mutuatæ,uñ dr̃ mutuum, q̃a de meo fit tuũ,ut l.2.ff.si certũ petatur.Recipiẽs uerò mutuũ non tenetur restituere ad idẽtitatẽ eiusdẽ substãtiæ: q̃a ut plurimũ ista, q̃ mutuãtur,cõsumũtur usu,sed tenetur restituere tãtũdẽ sub certitudine eiusdẽ ualoris,ut l.cũ q̃d,& l.uinũ,ff.si certũ petatur.Certitudo aũt ualoris nõ põt haberi in aliis reb.nõ cõsistẽtib.in numero,pondere,uel mẽsura. Nã uerè impossibile esset inuenire unũ equũ oĩno eiusdẽ ualoris,cuius est alius equus:sed in pecunia & in aliis cõsistẽtib.in põdere,& mẽsura,reperitur certitudo eiusdẽ ualoris i aliis rebus eiusdẽ substãtiæ.Quare aũt usura cõsistit in his rebus tm̃? rõ põt assignari,quia in istis trãsfertur dñium, & usus rei nõ est separatus a cõsumptione ipsius rei,seu dñii ipsius rei. uñ in istis rebus exigens aliquid ꝓpriè rapit usum,quia uult capere aliquid ex usu rei mutuatæ,& tñ in istis nõ est dare usum separatũ a dñio rei.q̃a (ut dixi) dominiũ cõsumitur ex usu,sed in aliis reb.secus est.nã si loco tibi domũ,uel equũ,usus rei est separat⁹ a dñio, nec cõsumitur dñiũ rei ex usu.Et ideò nõ facio ꝯ naturã rei capiendo aliquid ꝓ usu ipsarum rerũ.nã dñiũ equi,seu dom⁹ remanet apud me,& tu hẽs usum rei. Nã ex illo usu,quẽ loco,licitè possum aliq̃d' lucrũ capere, sed hoc non cõtingit in reb. mutuatis, q̃a (ut dixi) dñium incontinenti transfertur in me,& non possum uti re mutuata, quin cõsumam dominium rei.uñ dr̃ usura,quasi raptus usus,q̃a q̃s rapit usum,& inducit usũ,ubi ĩ ueritate usus ñ ẽ.Ex his hẽs,quare ex re locata possum licite capere lucrũ,& nõ ex re mutuata. † Et ex his infertur, ꝙ si ego locarẽ tibi pe-
3 cuniã,non ut expendas,sed ut ad pompam d retineas in bancho, lici-
d tè tunc possum aliquod lucrum capere,quia tunc usus rei est separa-
4 tus a dñio,ut no.in c.conquestus.j̃.eo.† Et ꝙ s̃. dixi usurã consistere in his tantum,in quibus consistit mutuum,intellige de rebus procedentib.ab usurario.nam ex parte capientis ad usuram pecuniã nõ est uis,quod detur ratione lucri. nam siue detur equus,siue domus,
e uel fundus,seu quicquid aliud æstimabile,usura committitur,eadeò ꝙ certo casu doctor committit usuram mutuãdo scholari pecuniã, ut intret secum f alias non intraturus,ut plenius dicam post Calde. in cap.nauiganti.j̃.eod.& de his uide,quod not.Ioan.And.in regula peccatum,de regu.iur.lib.6.& per Calde.in c.nauiganti, p̃allega.
5 † Sed quero,quare usura est sic utroque testamento prohibita, & ita detestata a iure humano? Innocen. hic super rubri. ponit aliquas rationes.g Prima est, quia si licitum esset lucrũ usuræ, omnes ferè homines

SEB. SAPIA.
a Quodammodo.ex hoc,ꝙ Abb.utitur uerbo, quodammodo,uidetur uelle, ꝙ usura sit impropriè rapina, ita ꝙ dispositio loquens de raptoribus nõ habeat locũ in usurariis, & ita uoluit Archi. in c.2.si quis usuram.14.q.4.
b Vsura.Adde Fede. consil.303.Ro.cõsil.423.& consi. j̃. allegato.
SEB. SAPIA.
c Mutuum.nunquid autem sit usura, si quis accipit aurũ ad mercantiam faciendam,& reddit argentũ,quia creuit,uide Feli. in c. excõmunicamus, s̃.de hæreticis.
d Pompam. Adde Lud.Ro.cõsi.500. & ibi uide multa ad materiam.
SEB. SAP.
e Vsura committitur. Vide Abb.in c.consuluit, in tertio no.& in c. fin. uer. ulti. hic quæro,infra eo.
ZACHARI.
f Vt intret secum alias non intraturus. Distingue de hoc dicto, ut per Ant. Cor.singu.suo, in uer.doctor.lo.1.& Moder.in l. rogasti,§. si tibi dedero,in fin.ff.si cert. peta.
SEB. SAP.
g Aliquas rationes. Vide unam rationem principalem, quare usura sit ꝓhibita per Barth. uero.in cau.127.& per Mod. in repe. l.cunctos populos C.de summ. trini. & fide catho.

homines relicta agricultura, & aliis mercimoniis intenderent usuræ,cum sit lucrum ualde tutum. Et ex hoc de facili contingeret caristia,seu rerum penuria. Nam pauperes ex defectu pecuniæ nõ possent intendere agriculturæ, nec reperirent pecuniam sine usuris,& sic sequeretur excidium pauperum.Secunda ratio est,quia uix euitatur idololatria in hoc peccato. nam uidentur usurarii numum ut Deum uenerari.47.di.c.sicut hi.Tertia ratio, est quia est contra pietatem & charitatem. Nam debet quis subuenire proximo in necessitatibus constituto. Vnde contra charitatem peccat nolens mutuare sine lucro,unde non diligit proximum,sicut se ipsum,quemadmodum tenetur ex præcepto diuino, ut in c.charitas.§.item proximos,de pœn.dist.2.Sunt & aliæ rationes coadiuuantes, sed uidetur ꝙ illa scilicet,quam tacite supra sensi, sit melior, quia usura est uitium quoddam contra naturam rerum, quando pecunia germinat pecuniam, quæ tamen naturaliter non est apta germinare, cum sit tantum in mensura rerum, ff. de contrahen.emp.l.1.& in c.eiiciens.
6 88.di.& uenditur usus rerum,ubi non est.†Et per hanc rationem dixit Io.mona.in c.1.eo.ti.l.6.quod ecclesia hoc casu uendicat sibi iurisdictionem in laicos, quia usurarii committunt principaliter in deum abutendo rerum usu, ideo ad eius uicarium spectat punitio. Item usura est peccatum inductum ex ueteri & nouo testamento, & ex lege canonica, & ideo punitio spectat ad conditorem canonum, & ad uicarium christi. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Fructus rei pignoratæ deductis expensis debent computari in sortem, alias,esset usura.2.*
3 *Fructus rei pignoratæ computantur in sortem, quando sunt consumpti,si autem non sint consumpti,debent restitui una cum pignore.*
4 *Clericus usurarius deponitur ab officio ecclesiastico.*
5 *Fructus præcipiendi, uel qui percipi potuerunt,an & quando computentur in sortem?*
Vsura non est, si quid accedit sorti loco interesse.
6 *Vsura non est,si mutuaui tibi centum, quæ non potuisti restituere, & ideo si necessitatus accepi centum sub usuris possum exigere a te non solum sortem, sed usuram,quam alteri solui.*
Fideiussor potest repetere a principali, si ipse cum non haberet de suo, accepit pecunias sub usuris.

CAP. I.

1 PLures. †Si creditor ꝑcipit sortẽ ex fructibus pi-
b gnoris,deductis expẽsis,tenet̃ pign⁹ restituere debitori; b & unũ casum excipit.Vel summa aliter;& sic.Vsura est lucri facere fructus rei pignoratę. Fallit in casu hic excepto, hoc dicit. Et diuidit̃ in tres partes. Nã primò ꝓhibet clericis usurã gñal'r,& nõ nominatĩ certã speciẽ.Scd̃ a,ibi:ꝙ si,pęnã addit.In tertia à p̃dicta specie unũ casũ excipit,ibi: *Nisi &c.*Casus lit.Quia plures clerici data pecunia possessiones recipiebãt in pign⁹ dicentes nõ esse usurã,statuit cõciliũ Turonẽse,vt nullus cõstitutus ĩ clero hoc,uel aliud gen⁹ usuræ exercere p̃sumat.Sed si quis possessiones alicui⁹ data pecunia recepit ĩ pign⁹ si sortẽ suã recepit, deductis expẽsis,possessionẽ liberè restituat debitori.Si aũt aliq̃d min⁹ hẽt,eo recepto, possessio ad dñm liberè reuertat̃. Si uerò post istud statutũ in clero q̃sq̃ usurarũ crimẽ cõmisit,officii periculũ patiat̃,nisi fuerit beneficiũ ecclesiæ,ꝙ redimendũ sibi hoc modo demanu laici uideat̃.B.
2 †No.1.ex text.q̃d vsura cõmittit̃ nõ solũ,q̃ñ expresse aliq̃d dat̃ annuatim: sed ẽt si ex pacto creditor lucrat̃ fructus rei pignoratæ.Nã cũ fruct⁹ recipiãt ęstimationẽ,accedũt nunc sorti ex pacto p̃cedẽti,& licet tex.hic loquat̃ in gñe de possessionib⁹ fructiferis, idẽ dicẽdũ in domib⁹,& aliis reb⁹ debẽt eñ soluta pẽsione extenuare sortẽ:uel ꝑinde ẽ,ac si per vsurã solitã reciperet pẽsionẽ.Quidq̃d eñ ęstimabile ꝑcipitur ultra sortẽ,usura est.14.q.3.quasi ꝑ totum. Et sic no.q̃d creditor p̃t uti fructib⁹ rei pignoratæ:dẽt tñ illos cõputare
c sibi in sortẽ. c † No.scd̃o,q̃d fructus d ꝑcepti ex re pignora-
3 ta ipso iure attenuãt sortẽ, ut hic,ubi mãdat̃,q̃d absolutè,
d idest sine aliqua difficultate res pignorata dẽat restitui debitori,ꝙ intelligo,q̃ñ creditor cõsumpsit fruct⁹, nã tũc hẽt locũ,ꝙ hic dr̃, alias sec⁹: q̃a nõ dẽt fieri cõpẽsatio de specie ad quãtitatẽ,& fruct⁹ sunt tacitè obligati,& in ea cã,i qua est ipsum pign⁹ principale,ut ĩ l.3.C.in q̃bus cau. pig.ta.ꝯhi,& in.l.1.& 2. C. de pact.pig.& hoc ꝓbã in c. ad nostrã.
4 1. secundum vnum intellectum supra d; iureiur. † Nota. vlt.pœnã clerici exercẽtis usurã,dẽt eñ
e deponi e ab offõ ecclesiastico,de quo in
5 c.inter dilectos.j̃.de exces. p̃lę.† In gl.1. in fi.& de hac mã uide tex. cũ ibi no.ĩ c. cũ ꝯ,s̃,de pigno.& ꝑ Host.in sum.eo.tit. §.q̃ñ efficaciter, ver.sed nũq̃d creditor, & ibi Host.q̃rit,& ponit Io.An.hic post eũ, nũq̃d creditor teneat̃ sibi cõputare ĩ sortẽ fruct⁹ ꝑcipiẽdos?nã de fructib. ꝑceptis ñ ẽ dubiũ,vt hic, & cõcludit Host. q̃d nõ,nisi fecisset ĩ fraudẽ. Idẽ si ñ locauit domũ solitã locari, uel si nõ erat solita locari, reperiebat,tñ cõductorẽ,sed noluit locare, istis casibus tenet̃,ac si locasset,argumen. in l.1.& 2.C.de pac.pigno.Io.An.dicit, ꝙ una lex ĩ hac mã dicit, creditorẽ sibi debere cõputare ĩ sortẽ fruct⁹,quos ꝑcipere potuit, ut in p̃al. l.1.& 2.C.de pac pig. Alia lex dicit,ꝙ debet sibi cõputare fructus, quos ꝑcipere debuit,ut l.2.C.de pign. act.Io.Cald.dicit,quod sorti nondum satisfacto tenet̃ sibi computare fructus perceptos tantũ, sed postquã satisfactum ẽ sorti, tenetur computare etiam percipiẽdos.Ratio diuersitatis quia hoc vltimo casu est malę fidei possessor in non restituendo rem, ex quo sibi satisfactum est de fructibus, vt hic.nã malęfidei possessor tenet̃ restituere ẽt fructus percipiendos, ut not.in ca.grauis,s̃. de resti.spo.d.An.cõcludit, q̃d si creditor fuit in dolo, uel lata culpa tenet̃ de ꝑcipiẽdis alias secus & satis p̃t hoc dictũ ꝓcedere,q̃ñ ꝯtus pignoratitius fit gratia debitoris tantum: quia hoc casu nõ tenetur creditor nisi de dolo & lata culpa:Secus puto vbi talis contractus fuisset gestus gratia utriusq;, ut quia tu inhabitares domum meam, pignoraui tibi eam, uel constitui tibi aliquod lucrum, eo casu debet teneri creditor non solum de dolo & lata culpa, sed ẽt de leui.l. si ut certo, ff.commo.l. contractus,ff. de reg.iu.& ideo dẽt sibi computare & illos fructus quos diligẽs paterfami. percepisset, & hanc sententiam satis puto ueram,& ad hanc distinctionem reducerem leges superius alle. In gl.fi.in fi.No.gl.fin.in eo, quod dicit idem in laico. Potest ergo generaliter concludi, quod licitè quis percipit aliquid ex mutuo, ubi illud erat suum, uel alias sibi debitum, nec poterit aliter illud consequi, sicut dicimus in simili,q̃d licitum est parare hosti insidias quocunque modo expugnetur.23. q.2.in c.do-
6 minus,ubi bo.tex.cum gl.†Et ex his habes unum casum,in quo aliquid percipitur ultra sortem, & non est usura. Sunt alii casus,quos uide per bo,glo.14.q.4. in summa.Et generaliter,ubicunque ꝑ-
f cipitur aliquid loco interesse f,non cõ-
g mittitur usura. Et pone exemplum g in terminis quotidianis, Mutuaui tibi centum, & cum indigerem hac pecunia, & tu non ualeres restituere, recepi tantam pecuniam sub usuris; tunc potero exigere a te nõ solum debitum, sed etiã

SEB. SAP.
a Ad uicarium Christi. Nũquid autem materia usurariũ spectat potius ad canonistas,quã ad theologos, uide Pe.de Anch.in disputa.inc.antiquis & moder.temporibus, refert Ana.in c.in ciuitate,colũ.13 infra e. Alex.in consil.1.in 2.uolu.
SEB. SAPI.
b Debitori An excommunicat⁹ possit opponere contra creditorẽ de remedio huius decretalis,uide Feli. concludentẽ ꝙ sic in c.cũ inter colũ. pe. j̃.de exceptio.
c In sortem. Adde, ꝙ si in re, ex qua percepit fruct⁹,sustinuit notabiles labores,ꝙ tunc fructus non compensantur in sortẽ, ut dicit Rom.sin.suis fo.21.
d Fructus.Sed tuquomodo intelligatur illud, q̃d dr̃,ꝙ fructus,pignoris ꝯputãt̃ in sortẽ declara elegantissime, & melius q̃ alibi, ut ꝑ d.An. post gl. & doc.in c.ad nostram,el.1.in.3.& 4. col.de iureiur. Bellen.
e Deponi. Adde Alexan.con.70.2.lib.
f Loco interesse. Adde Ludo. Rom. con.93.& 101.
SEB. SAPIA.
g Exẽplum Vide Ro. in cõ.101.inc.Propositæ cõsultationis, ubi ponit de eo,qui accepit pecuniam sub cambio.

vsurã,quã solui:qa nõ vt vsurã, sed vt in
teresse.nã mihi nullum lucrũ accedit; ad
hoc c.dilecti de foro cõpe.& ꝙ ibi no.&
c.puenit, de fideius. Idẽ in fideiussore,q
necesse habuit soluere creditori, & rece
pit sub vsuris,& de hoc vltimo p Io. An.
in rła,dãnũ,de reg.iur. li.6.in Mercu.de
hoc ẽt p gl.ĩ c.cõquest⁹.j.eo.& idẽ gl.iu
ris ciuilis ĩ l.curabit, C.đ act.emp.Abb.

SVMMARIM.

1 *Vsura quomodocunque committatur,cognoscitur per iudicem ecclesiasticum.*
2 *Pignus debet restitui sub pœna excommunicationis computatibus fructibus in sortem.*
3 *Fructus quantumcunque modici, & ex uilibus arboribus nati,computantur in sortem.*

CAP. II.

QVoniam. Idẽ ĩ effectu di
cit cum pcedẽti
c.sed addit tacitè idẽ esse in lai
cis.nã ĩ pcedẽti c. tñ fuit facta
1 mẽtio đ clericis.B.†No.1.ex tex.laicos
cẽ cõpellẽdos ad restitutionẽ usurarũ p
ecclesiam.nã hoc delictũ,seu ei⁹ coercio
a spectat ad ecclesiam [a],ut dixi.s.super ru.
2 †No.2.ꝙ excõicari pt, q nõ restituit pos
sessionẽ pignoratã, si sibi ex fructibus sa
tisfactũ ẽ, uel si restat aliqd eo oblato ñ
uult restituere, ut.s.c.,px.†Tertio no.ꝙ
3 fruct⁹ ẽt ex arboribus contingens debet
computari in sortem, & fortè erant ar
bores fructiferæ, puta uiridariũ,uel erat
nemus,ex quo inciduntur ligna, & uen-
duntur. Et generaliter omnes fructus,
quantuncunq; modici, computantur in
sortem; Et dic,vt plenius dixi in c.præce
denti,& ibi vide. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarij manifesti repelluntur ab ecclesiastica sepultura,& altaris communione.2.*
3 *Sepelientes manifestum usurarium in terra sancta sunt excommunicati ipso facto.*
4 *Vsurarius manifestus non sepelietur in ecclesiastica sepultura, etiam quod eius hæres uelit satisfacere, nisi ipse in morte sua hoc mandauerit.*
5 *Vsurarij, & cæteri manifesti peccatores non admittuntur ad oblationes, sed bene ab eis recipitur eleemosina,quia oblationes fiunt publice,eleemosina uero solet fieri in occulto.6.*
7 *Vsura est prohibita in utroque testamento, de iure canonico,& secundum leges,uide supra in secundo notabili.*
8 *Restitutio ablatorum an debeat fieri per Episcopum loci,an uero per illum, qui extorsit?*
9 *Vsurarij incurrunt pœnas,quibus subiacẽt,ipso iure.*
Excommunicatio inducitur ipso iure per ista uerba, talis subiaceat excommunicationi.
10 *Testamentum, quod fecit usurarius manifestus præstita cautione de restituendo, an ualeat, si prædictus usurarius post testamentum exercuerit usuras,licet non manifeste?*
11 *Vsurarius quomodo & quibus præsumptionibus dicatur manifestus.*

CAP. III.

QVia in omnibus.
1 † [b] Manifesti usurarii ad com
b munionem altaris ecclesiasti-
cam sepulturam, & oblationem offeren
dam admitti non possunt, & clerici con
tra hoc facientes puniuntur, ut hic dici
tur,hoc dicit,& ẽ tex. ualde allegabilis,
& multa iura faciunt mẽtionem de isto
concilio Lateraneñ.Et tria *facit*.Primò ponit factum dãn
bile per constitutionis causam.Secũdò tripliciter punit vsu
rarios manifestos.Tertiò punit dupliciter clericos trãsgres
sores.Secũda,ibi:*ideo*.Tertia,ibi:*qui autem*.Casus lit.In mul
tis locis tãtũ inualuit usurarum cõsuetudo,ut multi aliis ne
gotiis ptermissis vsuras exercebãt tãquã licitas nõ cõside-
rãtes, qualiter crimẽ istud utriusq; testamẽti pagina cõdẽ-
neẽ,& iõ statuit cõci.Lateraneñ.ut usurarii manifesti ad cõ-
munionẽ nõ admittãtur altaris, nec Christianã accipiãt se
pulturã,q in hoc pctõ decesserint,nec oblationes eorũ qsq̃
accipiat:q aũt acceperit,aut Christianę tradiderit sepultu-
rę,ꝙ acceperit restituat,& ab officio suo suspensus maneat,
donec ad arbitriũ Epi satisfaciat.B.Not. primò ex tex.unã
ex causis, ex qbus ,phibeẽ vsura. nã aliis negotiis seu licitis
mercimoniis postpositis diuites intenderẽt usurę,& dic la-
tius,ut dixi supra sup rubrica.No.vsurã prohibitã ex ueteri
c & nouo testamento,& lege canonica.[c] †No. tertiò tres pœ
2 nas usurarii manifesti.Prima,ut ñ admittaẽ ad cõionẽ alta-
ris,i.ad suscipiẽdũ corpus Christi ẽm Inn.hic. Abbas aliter
exponit ĩ c.cũ tu.j.eo.ut ñ admittaẽ ad ecclesiã,qñ celebrãẽ
diuina. nã assistẽtes in ecclesia dẽnt admitti ad cõionẽ alta
ris,& fortè hæc expositio melior, ut usurarius rubore cõfu
sus facilius resipiscat,sicut dicim⁹ de excõicato, ut c.pia,de
excep.li.6.& multũ placet mihi hæc expositio,& cẽt obser-
3 uãdã.†Scđa pœna,ut manifest⁹ usurari⁹ decedẽs in hoc pec
cato careat Christiana sepultura,& sic nõ sepeliaẽ ĩ cœmete
rio ecclesiastico,nec clerici, dẽnt interesse suę sepulturę,&
hodie ista pœna est aucta. Nã sepeliẽtes hodie manifestum
usurariũ sunt excõicati ipso facto, ut ĩ cle.eos,de sepultu.&
uide ibi bo.gl.q dicanẽ sepelire,an clerici tãtũ,an laici asso
ciãtes,an foueã faciẽtes,seu ,ppriis manibus in foueã trudẽ
4 tes?†Et ex pdictis & ex tex.inferẽ,ꝙ licet hęres uelit satisfa
cere, non tamen debet usurarius admitti ad sepulturam ec-
clesiasticam:quia, ex quo decessit in peccato mortali, resti-
tutio hęredum non liberat animam suam, oportet ergo,ꝙ
ipsemet restituat, vel caueat de restituendo;ita, quòd appa
reat non decessisse in illo peccato, de quo vide,quod legi-
5 tur & no.in c.quãquã,eo.ti.li.6.& in d.cle.eos.†Tertia pœ-
d na[d] est, ut non admittantur ad oblationem faciendam.Vn
de debet clericus respuere oblationem vsurarii manifesti.
Circa hanc ultimam pœnam imminent duo dubia. Pri-
mum, nunquid idem sit in aliis peccatoribus manifestis, vt
non admittantur ad oblationem,& circa hoc uide tex.cum
gl.no.in c.oblationes 90.di. quę uidetur concludere,ꝙ nõ,
nisi in casibus expressis. Hugo tamen contra. Sed primum
6 dictum ęquius,arg.c. multi.2.q.1.†Secundum dubium,nun
e quid saltem eleemosinam quis possit recipere ab usurario [e]
nam hic prohibetur facere oblationem,non eleemosinam.
Io.And.in c.cum voluntate,de sent.excõi.generaliter con-
cludit,ꝙ prohibitus facere oblationem, non prohibetur fa-
cere eleemosinam de illicitè acquisitis, quę subiacent resti
tutioni,pro hoc bo. gloss. in c. ex transmissa, de decimis,&
14.quæst.5.in summa. Et ratio diuersitatis est quia oblatio
fit in publico, eleemosina in occulto, & licet eleemosina
possit fieri in publico, tamen de sui natura non exigit pu-
blicitatem,sicut oblatio. Vltimo no.clericum teneri ad re-
stituendum ea,quæ habuit ab usurario offerente. Item ul
7 tra hoc tenetur satisfacere de delicto.†In gl.1.ibi:*etiam iu-
re ciuili*.Et idem tenet gloss.in aut.ad hæc,C.eo.& in auth.
de eccl.ti.in princ.& plene tractatur in regula peccatum,de
reg.iur. lib. 6. in Mercu. & plenissimè attingo in c. cum sit
generale, de foro competen. arg. tamen huius gloss. potest
tolli: quia Nicena Synodus,de qua gloss.facit mentionem
nõ loquitur de laicis,sed de clericis, & sic Imperator appro
bando illam sinodum non uidetur per hoc laicis prohi-
buisse usuras,maxime cum ibi,& in authen. seq.certis casi-
bus permittit usuram,sed potest dici,quod alio respectu nõ
sunt permissæ, s. iure ciuili:quia Imperator in cõcernenti-
bus

ZACHAR.

a Spectat ad ecclesiã.Adde tu,ꝙquoties intẽtaẽ principaliter cã usurarũ ꝙtũc ẽ mere ecclesiastica, & de illa ne cognoscat secularis iudex,põt ei ecclesiasticus inhibere,nõ obstãte illius puẽtione;sec⁹ si icidẽter, qa tũc est loc⁹ puẽtioni, & de hac distin.& qualiter, & qñ ecclesiastic⁹ ihibeat seculari ne cognoscat, uide qđ notauit Cel. in apo.ad Lanf. de Ori.in c. qm contra.§.confessiões,nu.8. uer. in apo.Mai.ĩ uers. quare ista causa supra de proba.

b Quia ĩ oĩbus.Pro ĩtellectu huius decretalis uideo ĩno arch. in c. miror, circa fi.17.q.4.Bellen.

c Lege canonica. Adde Ang. consi. 219. Alex. consil. 58.2.lib.

SEBA. SAPI.

d Tertia pœna. An istæ pœnæ habeãt locum contra fictum usurarium manifestum, uide Abba.in c.ad nostram s.de emp.& uend. ubi refert se consuluisse. Quid autẽ si est publica uox & fama,ꝙ qs mutuat sub usuris an ex hoc probatur manifest⁹ usurarius quo ad pœnas, de quib. hic, uide Bal. in l.1.in 3.col.uersi.quæro quid in testamẽto usurarii,C.de sac. san.eccl. ubi tenet ꝙ sic,& idem Bal. in l. 1. in. 8. q.ad fi.C.de testa.Contrarium tenet Pe. de Ancha. in con. 180. Fed.de Senis con.62.Lauren.de Rodul. in repe. c. consuluit.q.88.

e Ab usurario. Adde Pet. de Ancha. consi.420.

bus animã ,psiteẽ se uelle seq canones, ut in auth.de eccl.ti.
& in auẽ.ut determi.sit nu. cleri. Sed de iure canonico usu-
rę sunt ,phibitæ,ergo & de iure ciuili. Itẽ lex ciuilis ꝯ legẽ
Dei nõ pt dici lex.25.q.1.in c.sunt qdã. Inferior.n.nõ põt
tollere legẽ supioris,ĩ cle.ne Romani, de elec.ergo &c.Et
8 dic,ut dico plenè ĩ d.c.cũ sit gñale.†In gl.fi. primã opi.ut re
stitutio fiat epo, sequũẽ hic Goffre.Inn. & Hosti.dicẽtes,ꝙ
suspitio ẽ in restituẽdo ipsi usurario: qa fortè ipse nõ resti-
tueret.Io.An.distinguit,ꝙ aut usurarius inchoauit restitue
re vel parat⁹ ẽ ad restituẽdũ & tũc ,pcedat scđa opi.gl.alias
,pcedat prima opi.Ex gl.pt colligi ꝙ restitutio malè ablato
rũ dẽt fieri p illũ,q extorsit, de quo tñ dic,ut dixi in c.cum
9 sit,s.de Iudæis.† Extra gl.q̃ro,qa hic cõtinenẽ tres pœnę ꝯ
usurarios manifestos nũqd istę pœnæ ipso iure sunt ĩflictę,
an uero reqraẽ sñia hominis?Inn.tenet, ꝙ ipso facto. Gof-
fre.ꝯ, & ,p eo facit c.cũ tu.j.eo.Et hęc opi.Goff.vř placere
Hosti.ẽt quo ad alias duas pœnas ĩpositas clericis transgre
dictib⁹,ut sicut ipsi usurarii nõ ĩcurrũẽ has pœnas ipso iure,
ita nec clerici ꝯfaciẽtes,& hoc idẽ uř tenere gl.ĩ c.cũ tu.pal
le.Sed ego tenerẽ tã in clericis,q̃ ĩ laicis, ut nõ reqraẽ sñia
hominis: qa nõ ẽ hic positũ aliqđ uerbũ,p ꝙ sñia hominis
exigaẽ.Nã ĩ usurariis vř,ut nõ admittãẽ ad sepulturã &c.&
nõ dicit,ut priuẽẽ.Itẽ ĩ clericis dicit maneãt suspẽsi, donec
satisfecerit &c. nõ.n.possent manere suspẽsi, nisi suspẽsio es
set inflicta p canonẽ ipso iure.nã uideo,ꝙ hoc uerbũ,subia
ceat,ĩducit sñiam ipso facto,ut no.ĩ c.1.de iniu.li.6.facit c.si
qs suadẽte.17.q.4. ergo forti⁹ istud uerbũ,maneat suspẽsus,
&c.Hodie ñ ẽ ĩ hoc magna uis,qa de iure nouo habeẽ,ꝙ se
peliẽtes usurarios manifestos sunt ipso facto excõicati,ut ĩ
cle.eos,đ sepul.Itẽ respectu sepulturæ ẽ tex.ĩ c.q̃q̃,e.ti.li.6.
ubi dř,ꝙ nisi usurarii pstẽt cautionẽ,nõ admittũẽ ad sepul-
turã,& sic ipso iure hodie addita est alia pęna,ut testamẽtũ
usurariorũ manifestorũ ñ ualeat ipso iure, nisi pstẽt cautio
10 nẽ,ut d.c.q̃q̃.† Circa hoc tñ occurrit q̃stio, qd si usurarius
manifestus pstitit cautionẽ, & fecit postmodũ testamẽtum,
deinde cõtinuauit uitiũ usuræ, sed ñ manifestè,nũqd ualeat
testamẽtũ?Fed.ĩ cõsi.suis plene examinat,& tãdẽ consuluit
ꝙ nõ:qa,ex quo nõ ĩtimauit, ñ vř postmodũ destitisse,arg.
11 de pœn.c.1.†Circa hãc distĩctionẽ posset ĩstari:qa, ex quo
annullaẽ testamentũ manifesti usurarii, & ĩ ueritate iste po
stea ñ fuit manifest⁹, ñ uř testamẽtũ annullari debere,ar.eo
rũ,q̃ no.p gl.ĩ cle.1.đ ui.& hone.cle.& 33.q.5.c.notificasti,
& maximè cũ ista sit pœna, dẽt restringi.Sed ,p declaratio
a ne pdictorũ & tex.q̃ro,q dicanẽ usurarii manifesti[a]?Io.An.
hic,& gl.in c.1.eo.ti.li.6.dicũt,ꝙ ille dř manifest⁹,q ẽ noto
ri⁹ uel de iure,qa cõuict⁹ & cõdẽnat⁹ de usuris,uel notorius
notorietate facti, ut qa publicè tenet altare paratũ,& mu-
tuat oĩbus uolẽtib⁹ capere,ut experiẽtia docet.Itẽ si pt ꝯuĩ
ci p argumẽta & alia adminicula. nã tũc dẽt ferri sñia ꝯ eũ,
& deĩde diceẽ manifest⁹,arg.ĩ c.cũ in diœcesi.j.eo.Itẽ gl.i.c.
2.eo.ti.li.6. addit aliũ casum seu modũ ,pbãdi publicitatẽ,
qñ corã sacerdote & testibus cõfessus est se usurariũ, & mã
dauit restitui usuras & resignauit libros.Sed Fede.in consi-
liis suis dicit, ꝙ sola cõfessio extraiudicialis nõ facit quem
usurariũ manifestũ,pro hoc facit c. uenerabilis,ĩ.§.secus,de
sen.exc.li.6.Imo plus dicit ipse, ꝙ si usurari⁹ mãdauit in ge
nere usuras restitui,uel illis psonis, q̃ ,pbauerint usuras de-
disse;,p hoc nõ dř usurari⁹ manifest⁹, qa simpłr nõ confiteẽ
se usurarium manifestum,sed mandat restitui,si apparuerit,
quod no.Fatetur tamen illam gl.procedere,si omnia ibi po
sita concurrerent, uidelicet quod ultra confessionem resti-
b tuerit libros[b] in quibus apparet,qualiter usuras extorsit.

SVMMARIVM.

1 *Vsura est prohibita, etiã si quis eã exercuerit pro aliquo pio opere faciendo.*
2 *Papa quando dispenset contra dispositionem ueteris & noui testamenti.*
3 *Peccare non licet etiam uenialiter,ad hoc,ut alius uitet mortem,uel peccatum mortale.*
4 *Ille,qui recipit pecunias sub usuris,an & quo casu peccet,& dicatur committere usuras.*

CAP. IIII.

1 *SVper eo.* † Põt intelligi dupliciter.Pri-
mo in mutuãte.Scđo in reci-
piẽte usuras, ẽm primũ ĩtelle
c ctũ hoc dicit.Etiã ,p opere pio[c] nõ licet
usuras cõmittere.ẽm aliũ intellectũ hoc
dicit.Etiã ,p pio opere nõ licet vsuras re
cipere, qñ p receptionẽ daẽ cã usuræ cõ
mittẽdę.Vel clarius,& sic.Nõ licet indu
cere quẽ ad exercẽdũ usuras ẽt pro pio
opere,& ista lec.colligiẽ ex decisa.Diui-
diẽ. nã ĩ prima poniẽ decisa cõsultatio.
in scđa responsio,ibi:*Respondemus*,& re-
spõsionẽ ,pbat p arg.a maiori. Casus li.
Quidã exercebãt usuras, ut inde captiui
redimerenẽ. Querit an liceat?Rñ.papa,
ꝙ cũ usurarũ crimẽ utroq; testamẽto cõ
dẽneẽ, sup hoc ñ ẽ aliqua dispẽsatio ad
hibẽda, qa ẽt dicit scriptura, ,p alterius
uita mẽtiri nõ licet,multo magis prohi
bẽd⁹ ẽ qs ne vsurarũ crimẽ exerceat pro
2 redimenda uita captiui.B.†No.1.ex tex.
ꝙ ꝯ dispẽsationem noui & ueteris testa
mẽti papa nõ dispẽsat. Sed ꝯ hoc facit c.
licet,de fer.vbi vř tex.aptus in cõtrariũ.
nã papa indulget ibi ĩ dieb⁹ dñicis pisca
ri pp necessitatẽ, & tñ ibi sunt feriæ tã
de iure diuino,quã humano. Sed pt dici
hoc ,pcedere ĩ eo ꝙ ĩ se malũ ẽ,ꝙ aliqua
rõne nõ pt fieri bonũ,vt ĩ c.queadmodũ,
de iureiu. Cõtrariũ ,pcedit ĩ eo, ꝙ in se
3 malũ nõ ẽ. †Scđo no.quẽ nõ debere mẽ
tiri ,p aliena uita,cõcor.22.q.2.c.ne qs,
ꝙ ẽ ꝯ doc.dãtes cõsiliũ ꝯ cõscientiã,ut li
berẽt quem a morte.Et ex hoc & ex tex.
no. ꝙ ñ teneẽ qs cõmittere crimẽ ẽt mo
dicũ,ut euitet mortẽ tẽporalẽ.Itẽ ut eui
tet mortẽ æternã.Nã ẽt & uenialiter nõ
dẽt quis peccare, ut ali⁹ euitet mortale,
ut pleni⁹ no.14. di.in summa,& c.ꝙ ait.
4 †Sed quero,nunquid iste tex.intelliga-
tur in mutuante tantum, uel etiam in re
cipiente?Inn.hic ponit magnam gl.& ui
detur uelle,ꝙ debeat intelligi in utroq;.
nam si non reperiretur qui reciperet sub
usuris,hoc peccatum non committere-
tur, ergo recipientes dant causam huic
crimini, & per consequens uidentur te-
neri: quia qui causam dãni dat &c.ut in
c.fi. de iniur. & hoc uidetur probare ista
litera,prout colligitur ex decisa. In con
trarium facit c. debitores, de iureiuran.
ubi iurans soluere usuras,tenetur adim-
plere iuramentum,ergo recipere usuras
non est peccatũ, alias illud iuramentum
esset illicitũ,& sic nõ seruandum,de iure
iur.c.si uerò. Sed conclude post Hosti.ꝙ
in mutuante semper est peccatum.In re-
cipiente uerò, aut capit pro opere illici-
to, & idem, aut pro opere pio, aut pro
opere indifferenti, & tunc aut ille erat
paratus alias mutuare, & recipiens non
peccat: quia non inducit illum ad peccã
dum, sed potius obsecrat, ut preeliga-
tur,ut succurrat cum illis. nam libenter
uellet habere mutuũ sine usuris. Si autẽ
ille ñ erat alias parat⁹ mutuare sub usu-

a Manifesti, adde uidẽdũ Cal.cõsil. suis hoc tit.Abb. consilio. 1.&76. & 81.& do.Card. consi.47.Lap.allega.125. Ant.de But.cõ. 25.&.28.

ZACHARI.

Adde Bal. ĩ l.scripturas col. 2.uer. & est hic argumẽtũ, C. qui pot. in pig.habẽ. & in c. 1.col.2.uer.quęro de quibusdam partis,in titu.de feu. dat.in ui.le. con. Car.in cle.1.§.1. q.3.eo.tit.de usu. & Ludo.Rom.omnino in. l. de pupillo.§. si quis ipsi,ff. de op.no.nũ. & Ale. in l.2.ff.đ fur.& cõ.3.uol.4. & pleni⁹ cõs.174. uol.2.Io.Cald.in consti. de testi.& Fed.de sen.consi. 61.& con.64.inc. cum procurator, in fin.

SEB. SAPIA.

b Libros. Nũquid aũt libri rationũ probẽt quem manifestũ usurariũ, uide Fed. de sen.ĩ consi.8. inci.quæstio.quõ accipiatur, refert Imo. in cle.1.in glo.in uerbo eos, de sepul. ubi tenet, ꝙ sic, sed contrariũ tenet Bald.in l.1. col. 3. C. de sac. san.ecc.sentit Abbas in c. cum in diœcesi infra eo.

c Opere pio.Adde Lud.Roma.consi eiusdem.500.

a Extortum. Alias ego dicebam ꝙ ille tex. uidetur cõtra illã doctrinã, Qui soluere non põt, in ęre & c. q̃a hic uidetur teneri ex delicto quia usura est crimen, ut in. §. pono 3. q. 7. sed reperio gl. in c. si episcopus. 15. dist. quæ dicit usurariũ teneri ex quasi contractu ꝓpter debitũ solutũ. Q̃d si est uerũ, non possunt habere locum illa uerba, & idem dicit glo. magna circa med. ĩ c. Michael. j. eod. Bellen.

SEB. SAP.

b Constitutio. Vide multa relata ꝑ Feli. in c. fi. col. 7. uer. fallit secundo, s̃. d̃ cõstitutio. Vide in propriis terminis in materia usurarum per Bal. ĩ rub. de usur. sed materia ista late traditur per do. An. & alios in c. fin. de constitu. Bellen.

SEB. SAPI.

c Optio. An & quãdo detur optio iudici in pœnis, unde late Fel. in c. ĩter cæteras, s̃. de scri. & ibi an iudex teneatur imponere illam pœnam, quæ magis timetur.

ris, tunc non est licitum eum inducere, quia daret causam delicto; Et ita potest intelligi iste text. secundum secũdã lect. Si tamen nõ mutuando incurreret iste maius peccatum, quam sit peccatũ usurę, tunc posset sibi persuadere, ut poti⁹ mutuet sibi sub usuris, quã incurrat maius peccatum in non mutuando. Quidã tamen contra secundum Io. An. in d. regula peccatum. Sed primum dictum mihi plus placet per c. si quod uerius. 33. q. 2. vbi Aug. consuluit ĩcurrẽdũ minus pct̃m, ut euitetur maius. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarij quibus cogantur restituere pecunias propter usuram extortas.* 2.

3 *Statutũ ẽt pœnale concernens executionẽ actus, porrigit uires suas etiam ad actus præteritos.* 7.

4 *Raptores, qui rapuerunt in certis personis, puta quãdo aliqua ciuitas fuit spolijs submissa, debent restituere pauperibus, quicũq; et ubicunque sint.* 14.

5 *Vsurarij incurrũt pœnas, quibus subijciunt, ipso iure.*

6 *Absolutio ab excommunicatione quo casu requiratur, si ille satisfecerit id, pro quo fuerat excõicatus.*

8 *Pœnæ ubi sunt positæ plures pro aliquo delicto, electio est iudicis.*

9 *Vsurarius an debeat restituere pecunias extortas ex expensis suis, forte quia illi, quibus debet restituere sunt in alio loco, quam sit usurarius?*

10 *Vsurarius si cesserit bonis, non habetur ratio, deducto ne egeat, in foro pœnitentiali, secus in foro contentioso.*

11 *Vsurarius debet restituere pecunias extortas, etiam si remaneat pauper adeo, quod non possit, uiuere.*

12 *Bona usurariorum non sunt tacite hypothecata illis, a quibus fuerunt pecuniæ extortæ.*

Bona usurariorum in alium translata titulo oneroso non sunt debita illis, quibus fuit pecunia extorta. secus si sint translata titulo lucratiuo.

13 *Dos constituta ex pecunia feneratitia an debeat restitui creditoribus usurarijs?*

15 *Vsurarius liberatur a restitutione, si illi, quibus extorserat, pure et simpliciter, et sine dolo remiserit.*

CAP. V.

1 CVm tu. † Vsurarii, q̃ sunt soluẽdo, cogunt ꝑ pœnas lateraneñ. cõcilii usuras restituere, ẽt quas añ cõcilium receperũt, & facultatibus non extãtibus dẽnt possessiones emptæ ex pecunia fœnebri uẽdi, & debẽtib⁹ recipere satisfieri. h. d. Diuidit. Nã in prima ponit cõsultatio tres articulos cõtinẽs, quorum duo sunt decisi. Secundò ordinate ad illos respõdet: ibi: *super his*. Casus lit. † Ar-
2 chieps Salernitanus iuxta decretũ p̃dictũ s̃. e. in c. qm̃, ꝓcepit usurarios manifestos cõmunione altaris & ecclesiastica sepultura priuãdos, donec restituant usuras, quidam ad excusandas excusationes in peccatis dicebant illas vsuras tantum restituendas, quę post prędictum concilium sunt receptæ. Alii dicebant, ꝙ nõ habebant, unde restituere possent usuras, & alii dicebant quod de pecunia usuraria possessiones fuerant comparatæ, unde pecuniam illam restituere non possent, quęsiuit Archiepiscopus, quid super his sit agendum? Rñ. Papa ad primum, quòd siue ante, siue post cõcilium prædictum usuræ sint extortæ, cogendi sunt per pœnam illius concilii ad eas restituendas his, a q̃bus extortę fuerũt, uel eorũ hęredib⁹, uel si nõ extãt aliq̃ hæredes, pauperibus dent dũmodo habeãt ĩ facultatib⁹, vñ possint reddere: q̃a (vt dicit Aug.) nõ dimittit pct̃m, nisi restituat ablatũ. Illi uerò, q̃ nõ hñt, vñ reddere possint, nõ dẽnt illa pœna puniri, q̃a paupertas eos excusat. Possessiones uero de usuris comparatę dẽnt uendi, & ipsarũ p̃tia inde recepta restitui his, a quibus sunt usuræ receptæ, ut nõ solũ a peccato, sed ẽt a pœna p̃dicta possint li-
3 berari. B. † No. 2. ex tex. ꝙ ubicũq; cõstitutio ẽt pœnalis dat modũ executioni obligationis, cõcernit ne dũ obligationẽ postea ꝯhẽdã, sed ẽt iã ꝯctã añ cõstitutionẽ. nã c. q̃a ĩ oib⁹, s̃. e. ꝯcernebat executionẽ, uidelicet qualiter dẽant cõpelli usurarii ad restitutionẽ, iõ ꝯcernit usuras ẽt iã extortas. Et ĩ hoc ẽ iste tex. no. & multũ allegabilis, & limitat iura dicẽtia cõstitutionẽ nõ concernere p̃terita, & de hoc aliq̃d. j. cũ
4 gl. † Scd̃o no. modũ & ordinẽ adhibẽdũ in restitutione usurarũ. nã primo dẽnt restitui illis a q̃bus fuerunt extortę. Si uerò nõ extãt, restituũt eorũ hæredibus. si ẽt illi nõ supsũt, restituũt pauperib⁹. Et idẽ ẽm Host. ubi non apparet cui damnũ illatũ sit, ut puta q̃a ciuitas fuit submissa spoliis. vñ q̃s q̃s accepit aliq̃d, & nescit a quo, dẽt saltẽ pauperib⁹ illud restituere; ad idẽ c. sicut dignũ, s̃. d̃ homi. No. ꝙ ualẽs restitue-
a re illicitè extortũ, [a] ex quo pœnitet, liberat à pœna æterna. Et sic not. ĩtellectũ ad illud dictũ Aug. ꝙ pct̃m nõ dimittit, nisi restituat ablatũ, ut hic, & facit in simili c. sup eo, de rap.
5 dẽt eñ ĩtelligi, si restitui p̃t. † In gl. 2. in fi. Vult ergo ista gl. ꝙ usurarius manifest⁹ nõ incurrat pœnas c. q̃a in oĩbus, s̃. e. ipso iure: sed req̃rat sñia: sꝫ tu dic, ut ibi dixi. Et ad istũ tex. p̃t respõderi, ꝙ hic Archieps dixit istos puniẽdos de facto: q̃a mãdauit, ut usurarii nõ admitterẽt &c. Sed idẽ puto simplicẽ sacerdotẽ potuisse facere in ecclesia sua p ea, q̃ ibi di-
6 xi. † In gl. ĩ uer. *donec*, ĩ fi. Cõclude & ẽ de mẽte docto. ꝙ aut iudex in sñia apposuit istud uerbũ, donec satisfecerit, &c. & tũc facta satisfactione sunt isti liberati a suspẽsione, de quo dic, ut est gl. no. in clemẽ. 1. de decimis. Aut iudex simpl'r suspẽdit istos, & tũc nõ sufficit simpl'r satisfacere, sed dẽt obtineri absolutio, & hoc tenẽdo, ꝙ hic req̃rat, seu interuenerit sñia hoĩs. Si aũt loq̃mur de sñia iuris tenẽdo illã opi. vt sit canõ latę sñię, tũc eo ipso, ꝙ usurari⁹ satisfacit, dẽt admitti ad cõionẽ, q̃a desinit esse manifestus, & sic cessat illud
7 c. q̃a ĩ oĩb⁹. † In gl. ĩ uers. *siue post*, ĩ fi. hęc gl. hoc ĩtẽdit, ꝙ vbi
b cõstitutio [b] ẽ antiq̃ iuris declaratoria, tũc cõcernat ẽt p̃terita. nã usurę erãt ꝓhibitę añ illud c. q̃a in oĩbus, & iõ illud c. nõ inducit i⁹ nouũ, sed declarat antiquũ. Sed hoc dictũ ñ vr̃ posse ꝓcedere, q̃a inquãtũ constitutio de nouo addit pęnã, ẽ noui iuris ĩductoria: q̃a saltẽ pęnã inducit de nouo, & iõ pęna ñ dẽt cõcernere p̃terita, ut no. Pau. de Leaza. ĩ ꝓœ. cle. & ĩ c. fi. de cõstit. Et iõ dic aliter, & fuit de mẽte Inn. hic in prin. ꝙ d. c. q̃a, nõ apponit pęnã exercẽtib⁹ usurã, sed apponit modũ cõpellendi usurarios ad restitutionẽ usurarũ restitutio uero ẽ q̃d de futuro, iõ cõcernit usurarios iã p̃teritos, ex quo nõdũ restituerũt &c. sic illud c. nõ respicit p̃terita, ut dixi, sed poti⁹ futura, ꝓ hoc bo. tex. iũcta gl. ĩ cle. ut hi qui, de ęta. & qualita. In gl. in uers. *per pęnã*, in fi. dic post doct. quod aut quęrim⁹ de ordinario, aut de delegato. Primo casu põt excõicare, si illa pęna magis timetur. Item po-
8 test apponere pęnam c. quia, s̃. eo. † Nam ex quo uariæ pęnæ
c contra usurarios statutæ sunt, optio [c] datur iudici, ut in c. quoniam frequenter, in fi. ut lite non conte. delegatus uero non põt excõicare, si sibi mandatur, ut compellat per pœnam concilii Lateraneñ. quia excederet formam mãdati, posset tamen delegatus in processu excommunicare, non tamen respectu restitutionis fiendæ, ar. in c. ex literis, & in
9 c. 1. de offi. dele. † In glo. in uer. *non superstitibus*, in fi. Conclude melius post docto. ꝙ aut usurarius recessit de loco; ubi extorsit usuras, & tũc cũ sit malę fidei, tenetur expensis suis remittere ad locum, ubi extorsit. Aut illi, a quibus usurę fuerunt extortę, recesserunt, & tunc procedit ista glos. ut

expensis

expẽsis illorũ mittãt. Similis distinctio fit ĩ re legata, ut le. cũ eos, ff. de le. i. & hoc uerũ, nisi reꝑiat aliq̃s fidelis, q̃ uelit gratis deferre usuras ad ꝑsonas, a q̃b. fuerint extortę, ar. ĩ c.
10 significãte, de pig. † In gl. in uer. *in facultatib.* in fi. No. gl. ĩ eo ꝙ dicit, ꝙ ẽt si aduersari⁹ cessit bonis, tenet ad restitõnẽ ĩtegrã, nec hẽbit rõ, ne egeat; q̃d intelligit in foro pñiali, q̃d ualde no. Vñ licet in foro contẽtioso dẽat hẽri rõ, ne egeat
11 post cessionẽ bonorũ, ut no. in c. 2. de pig. tñ sec⁹ in foro pœnitẽtiæ. † Itẽ aliud no. ex gl. ꝙ usurari⁹ tenet restituere usu-
12 ras, ẽt si post restitõnẽ integrã remaneat pauꝑ: q̃a nõ dẽt uiuere de alieno. † In gl. fi. in fi. hic doct. aliqua scribũt, ex q̃b. nõ hr̃ clarè mẽ h⁹ gl. & c. Et iõ ꝓ clara decisione primo tã-
a quã ꝓ fundamẽto q̃ro, nũq̃d bona usurariorũ sint tacitè obligata [a] ꝓ usuris restituẽdis? & gl. uĩ uelle ꝙ sic, in c. tua. j. e. & sentit tacitè ista gl. Sed Io. An. in c. 2. e. ti. lib. 6. dicit hoc nullo iure ꝓbari, & idẽ Fede. cõsi. 22. nec in aliquo facit iste tex. nã hic nõ dr̃, ꝙ agat hypothecaria, seu reali actiõe super istis possessiõib. sed tñ dr̃, ꝙ possessiões dẽnt uẽdi. Et iõ cõclude, ꝙ ubi bona usurariorũ peruenerunt ad aliquẽ ex titulo honesto, non pñt uendicari ꝑ debentes recipere usuras: sed si ꝓpossessiones emptæ ex pecunia fęnebri ꝑuenerunt ad tertiũ ex cã lucratiua, tũc ꝑ offm̃ iudicis poterũt uendi: non aũt eo respectu, ꝙ possesiões sint obligatę, sed ex quadã ęq̃tate: q̃a, ex quo res mea, uel mihi debita ꝑuenit ad te ex cã lucratiua, tu teneris restituere. l. si & me Titiũ, ff. si cer. pet. & sic p̃t saluari ista gl. inquãtũ distinguit inter cãm lucratiuã, & onerosam. Et ꝓ p̃dictis facit, q̃d no. gl. in c. si q̃s usurã 14.
b q. 4. q̃ dicit, ꝙ dñiũ pecunię usurariæ [b] trãsit ĩ usurariũ; ergo fortius res empta ex illa pecunia, & de hoc aliq̃d in p̃alle. c.
13 tua. † Et faciunt hęc ad q̃õnẽ Quidã usurarius nõ hẽns nisi pecuniã usurariã sine fraude maritauit filiã, & dedit dotem gñio restituendã filię in casu soluti matrimonii; q̃rit nũq̃d filia post solutũ matrimoniũ, & dotẽ sibi redditã teneat sa-
c tisfacere creditorib. [c] ex quo nõ adsunt aliæ facultates? Fede. tractauit cõs 63. & cõsuluit, ꝙ si nõ ĩ fraudẽ cõstituta fuit dos, nõ tenet filia restituere licet hẽat ex cã lucratiua, q̃a illa nõ est pecunia usuraria. nã pecunia usuraria trãsiuit in dominiũ mariti; & ista est alia pecunia, quę ꝓficiscit ex bonis mariti, & sic ñ obstabit iste tex. q̃a loq̃t in possessiõe empta ex pecunia usuraria, & sic multũ restringit istũ text. Et circa hãc decisionẽ dubitauit d. Ant. cùm dos sit quid uniuersale, ut no. Bar. in l. 1. ff. solu. matr. & in uniuersali una res succedit loco alteri⁹, ut in l. Imperator, in fi. ff. de le. 2. Itẽ si filia ĩ ꝑtãte erat, ergo hr̃s, & prius restitui dẽnt oĩa debita. l. fin. §. in cõputatione, C. de iure deliberan. Sed aduerte, q̃a Fed. loquit, q̃ñ filia nõ est hæres, sed posset dici, ꝙ licet nõ sit hæres nõ dẽt hr̃e quartã suã, nisi primò deductis onerib. & debitis & hęc decisio uĩ satis dubia, & forte de rigore ꝓcederet o-
14 pi. Fed. sed de ęquitate ꝓcederet alia opi. † Ex gl. quæro q-
d b⁹ pauꝑib. [d] sit restituẽda pecunia usuraria, nõ extãtib illis, quib. fiẽda erat restitutio? dicit Host. eam restituẽdã pauperib. illi⁹ loci, ubi pecunia fuit extorta: uel illis pauperib. illi⁹ loci, cui⁹ fuit habitator is, a quo fuit pecunia extorta. Rõ, q̃a inter illos facili⁹ poterũt reperiri hęredes illorũ, uel is, cui dãnũ datũ est. Fed. cõsi. 32. tenet, ꝙ licet sit hoc cõsiliũ, non tñ est de necessitate. uñ satis est, ꝙ restituat pauperib. quod no. ut ibi latius ꝑ eũ. Et ista restitutio dẽt fieri per episcopũ ẽm Host. Et circa hoc instat: sed tu dic melius, ut plenius di-
15 xi. j. c. cũ sit, s̃. de Iudęis. † Vltimò p̃t hic subiici q̃õ quotidiana & notabilis. tex. hic dicit pct̃m nõ remittit nisi resti-
e tuat ablatũ, nũquid sufficiat remissio illi⁹ [e] qui soluit usurã [f]
f ut sic euitet peccatum absque restitutione reali? & gl. hoc tetigit in regula, peccatum, lib. 6. & consuluit ꝙ sic. Di. hoc limitat uerum esse, q̃ñ usurarius erat paratus restituere usuras: alias secus. Fed. in consi. suis latius tractat, & post multa concludit, ꝙ cùm ille, qui exercuit usuras, lęserit Deũ & ꝓximũ, tenet utrisq; satisfacere: sed satis uĩ satisfecisse ꝓximo, si ꝓxim⁹, a quo extorsit, pure & simpl'r sine dolo remisit usurã. nã satisfactũ intelligit, qualitercunq; uoluntati creditoris satisfiat. l. si rẽ. §. oĩs, ff. de pig. actio. & idem Arch. in c. 2. eo. ti. lib. 6. Et hęc opin. procedit ẽm Fede. etiam si usurarius continuaret uitiũ usuræ, sed deo tenet satisfacere ꝑ pęnitẽtiã. Sed nõ uideo, q̃uo possit nũc recte pęnitere, nisi pœniteat saltẽ se exercuisse usuras, & hẽat ꝓpositũ nũc restituẽdi, alias remissio nõ fuisset ita facta, ꝙ saltẽ nũc hẽat illud ꝓpositũ, licet nõ habuerit tꝑe remissionis factę, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vendens rem plusquam ualeat, ex eo, quia differt solutionem peccat, nisi ualor rei uẽditæ posset uariari mutato tempore, & talis uenditor non erat tunc uenditurus.*

2 *Vendens rem maiori pretio ex eo, quòd differt solutionem, quando sit usurarius, uel non.* 5.

3 *Valor rei an attendatur tempore emptionis, & uenditionis, an tempore solutionis pretij?*

4 *Peccatum quando dubitatur, an sit, uel non sit, debemus potius interpretari pro salute animæ, quòd sit peccatum, & abstinendum.*

6 *Vendens usque ad dimidiam plus, quam sit iustum pretium, etiam si incontinenti res & pretium dentur, non est tutus in foro conscientiæ.*

7 *Vsura non est, si quis dederit alicui certam pecuniæ quantitatem, cum pacto, ut ipse & sui hæredes reddant certam quantitatem singulis annis.*

8 *Vsura non est, si quis succurrat suæ reipubli. quæ dat sibi tantum omni anno, & non potest ille talis sortem principalem repetere.*

CAP. VI.

1 IN ciuitate. † Vẽdẽs rem plus, quã ualeat, q̃a solutionẽ differt, peccat, nisi dubiũ sit an tẽpore solutionis erit ualor rei uariatus, & uẽditor nõ erat uẽditurus tꝑe, quo uẽdidit. Hoc dicit ẽm cõem intellectũ. Cõmunis diuisio. Scd̃a ibi: *Licet autem*. Casus lite. Quidam mercatores emũt piper cinamomũ, seu alias merces, quę tꝑe uẽditionis nõ ualent ultra quinque libras. & ꝓmittũt se soluturos in termino constituto sex libras. Quęrebat, utrũ talis ꝯtus esset usurari⁹? Rñ. pa. ꝙ licet talis ꝯtus ex forma tali usurarius nõ possit iudicari, tñ uẽditores nihilominus peccatum incurrunt, nisi dubiũ esset merces illas plus, uel minus ualituras tꝑe solõnis faciẽdę, & iõ, qui sic ꝯhũt, melius facerẽt & bñ sibi cõsulerẽt, si a tali ꝯctu abstinerẽt, cùm hoĩnũ cogitatiões Deo occulta-
2 ri ñ possint. B. † No. 1. ꝙ ex ꝯctu emptionis, licet mai⁹ p̃tiũ debito interueniat soluẽdũ certo tẽpore post uẽditionẽ, nõ resultat formalis ꝯtus usurarius. Vnde ex forma sui nõ põt dici usurari⁹, & hoc iõ, quia usura committit rl'r ex mutuo. Sed ubi fraudẽ ꝯhentes hẽnt in mente, tunc usura committit, si propter hoc statuitur maius pretium: quia solutio differt. fingit eñ solutio facta ab ipso emptore, & pretium sibi restitutum, quasi contraha-

a Tacitè obligata. Adde Lapũ alleg. 84.

b Vsurarię. An usurarius acq̃rat dominiũ usurarum. Sed ꝙ in eũ nõ trãsferat dñiũ, tenet gl. in c. ex trãsmissa, de decim. Et de hoc ẽt uide gl. 13. q. 5. in sum. q̃ uĩ dubitare. Sed de hoc uide unũ uerbũ, q̃d ponit & seq̃t. s. Thom. in 4. sen. dist. 15. q. 2. arti. 3. ultra mediũ, ubi dicit. ꝙ usurarũ dñium. ut q̃dã dñt, in usurarium trãsfertur. Bellen.

ZACHARI.

c Tenetur satisfacere creditorib. Adde Bar. in l. ẽt, §. fi. & ibi oino Ale. col. fi. uer. ulti. inquãtũ Bar. ff. solu. mat. ubi se remittit ad theologos. & Pe. de Anc. in regula, pct̃m, de reg. iur. li. 6.

d Quib. pauperibus. Adde Io. An. ĩ sua nouel. in c. 2. e. ti. li. 6. Io. Cal. in c. fi. e. ti. Pet. de Vbald. in 4. parte principali, in suo tract. de usu. co. 9. & Pa. de Ca. consi. 146.

e Remissio illius. adde Anch. consi. 430. & supra positum fuit.

SEB. SAP.

f vsurã. uide Lau. de Rodul. in tract. de usuris, in 2. pte. q. 8. ubi contra hæc opponit, de c. per tuas, j. e. & soluit ut per eum.

tur de nouo mutuũ cũ lucro illiꝰ excessus,
ꝗ erat ĩ p̄tio. Nã plꝰ ualet, qđ in ueritate
agit, q̃ qđ simulatè cõcipit. C. plus ualet,
qđ agit, ĩ rubro & nigro, & ĩ c. p tuas, q fi
lii sint legi. Et an teneat restituere isti ta
les in foro aĩę illũ excessum p̄tii, dicã ĩ c.
3 cõsuluit. j. eo. † Scđo no. ꝙ uerꝰ ualor rei
attēdit ẜm tp̄s emptiõis & uēditiõis, ut ĩ
c. cũ dilecti, de emptio. & uēdi. & l. 2. C. đ
rescin. uē. hoc uerũ, nisi dubiũ sit, an tp̄e
a soĺonis p̄tii res sit minꝰ, uel plꝰ ualitura [a]
ut in tex. & uēditor nõ erat alias uēditu-
rus tp̄e ꝯctꝰ, p ualore nũc currēte. istis. n.
duob. cõcurrētib. ut hr̃ hic, & c. fi. j. e. non
attēdit ualor existēs tp̄e ꝯctꝰ, qđ est sin-
glr notãdũ p litatione illiꝰ, c. cũ dilecti,
& illius. l. 2. † Tertio no. ꝙ ubi ꝯctꝰ est du
4 bius, an s. cõtineat in se pc̃m, uel nõ debe
mus potius abstinere a tali ꝯctu, [b] qa in
b dubio debemꝰ capere ptē magis tutã aĩæ
ēt si illa ps uideat durior respectu corpo-
ris, & no. gl. in c. unico, de seru. in ordi. fa.
facit. c. significasti, & c. ad audiētiã, de ho
5 mi. † No. ex fi. lr̃æ arg. ꝙ in foro cõtētio-
so nõ posset uēditor cõuinci ex forma hꝰ
ꝯctus de usura, qđ intelligo, nisi cõfiteat,
ꝙ alr̃s erat uēditurus tp̄e ꝯctꝰ p iusto p̄-
tio, uel certũ sit, ꝙ plus nõ ualeat res tp̄e
6 solutionis pretii. † In gl. 1. in fi. Not. gl. ur
enim pmittere de iure canonico decep-
tio. usq; ad dimidiũ iusti p̄tii, qñ res. & p̄-
tiũ sunt de pñti: secus, qñ differt soĺo pre
tii, qa tunc id, qđ est ultra uerum p̄tium,
ur̃ cõstitutum propter illam dilationem
p̄tii & nõ ꝙ res ualeat tãtum. Sed gl. 10.
q. 2. in c. ea. n. §. hoc ius porrectũ, dicit, ꝙ
ecclesia nõ dēt alium decipere in ꝯctu:
uñ, si offerat aliqd plus debito, nõ dēt il-
lud capere. Idē putat hic d. Ant. in perso-
nis ecclesiasticis, & ēt in laicis quo ad so
rũ aiæ. Sed Io. Cal. in c. nauigãti, j. eo. in
repeti. dicit, ꝙ iura pnittentia deceptio-
nē usq; ad dimidiã iusti pretii debent in
telligi, qñ deceptio uenit in re ipsa, secus
aũt, ubi dolus dedit cãm ꝯctui, uel icidit
in ꝯctum, quia tunc debet illud quis resti
tuere. nõ eñ est uerisimile, ꝙ ius canoni-
cum cõditum instinctu spiritussancti, ut
in c. si quis diaconus, 50. distin. approbet
hãc deceptionē dolosam, & hoc bñ not.
Ex hoc ergo dicēdũ, ꝙ ubi ex cõiecturis
p̄t apparere de dolo ex proposito, p̄t com
pelli clericꝰ, ēt in foro cõtētioso, ad resti
tuēdum id, quod habuit ultra uerũ p̄tiũ,
& idē puto in laicis saltē in foro ecclesia
stico. In gl. in uer. *ex forma*. ibi: *omne esse est*
ex forma. No gl. iuncto text. & uult id, qđ
dr̃ quotidie. Forma dat esse rei. Sed glos.
hic non rñdet, quare in isto casu non in-
ducat ille contractus ex forma, sed ratio
colligit ex gl. in uer. *uenditores*. & est illa
propter intentionem deprauatã istius uē
ditoris, & sic nota, ꝙ non semp attendit
forma quo ad iudicandum qualitatē con
tractus, quia plus ualet, qđ agit & c. ut di
xi. s. & facit qđ no. Bar. in l. cotem ferro,
ff. de pu. & l. si uno, ff. locati, & s. dixi ra-
tionē, quare iste contractus ex forma sui

7 nõ erat usurarius. † Extra gl. quęrit de notabili, & quotidia
c na qõne, nunquid sit licitũ [c] dare alicui cētũ, ut ipse singulis
annis in ppetuũ, seu ad uitã suã, seu hæredũ det sibi certum
annuũ reditũ, puta qnq;? Host. & Inno. & communiter oēs
doct. sequentes dñt ꝙ sic, siue iste annuus reditꝰ cõstituatur
ex reditib. alicuius fundi, uel domus, siue ex laborib. liberę
psonæ, uel serui: quia nõ põt dici, ꝙ hoc sit usura, cũ in ueri-
tate nõ interueniat mutuũ, uñ licitũ est isti emptori petere
pretiũ ad libitũ. Sicut ergo p̄t quis emere liberè totã posses
sionē, uel capere possessionē in emphyteosim, uel emere an-
nuũ reditũ iam cõstitutum ab antiquo: ita licitum est de no
uo cõstituere & emere. nec ob. si dicat, ꝙ tractu tpis pote-
rat iste pcipere plusq̃ sit p̄tium; quia hoc ēt contingit in ꝯ
ctu emptionis, & in contractu emphyteotico. Itē isteemptor
exponit se periculo, qa fortē ille uēditor efficietur inops,
& p hoc nõ ob. istud c. nam hic res erat in pñti, sed pretium
dilatum: sed in qõne proposita res, & pretium sunt in pñti.
Item hic nulla fraus, & per hoc idem dicunt doct. in actiõe
empti. Nã si hēs actionē contra Titium ad mille, nõ est pec-
catum, ꝙ ego emã p octingentis: qa hęc est uera uenditio,
& expono me periculo, cũ dubiꝰ sit euentus litis. nam posset
ille debitor effici paup, uel fugere. Sed si aliqs reciperet cen
tum, & constitueret se daturum omni anno plus, q̃ reciperet
tunc hoc esset illicitum, quia nõ posset propriè dici emptio
annui reditus. † Et ex his infert ad qõnem. Venetiis, & Flo-
rentię tpe necessitatis ciues compelluntur subuenire com-
muni, & commune postea statuit liberè eis lucrum, uideli-
cet quinq; p cētenario, & quandoq; minus, & nõ pñt ciues
illud capitale repetere: sed bene possunt uendere alteri, nun
quid committat hoc casu usura? Communiter Moder. hic.
& in c. fi. j. eo. dicunt, ꝙ non, pro hoc facit dictum Inno. nam
ciuitas hēt reditꝰ, unde uidet constituere annuum reditum
ex reditib. suis. Item hic non est mutuum, quia ciues cõpellũ
tur subuenire communitati, & nõ possunt repetere, quando
uolunt, licet cõmune possit se exonerare ab illo debito sol-
uendo capitale. Item commune libere constituit lucrum, fa
cit. c. & si quæstiones, de simo. & 1. q. 2. c. sicut, & de similibus
quæstionibus tractabo in c. fi. in fi. j. eo. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarius monitus non desistens, si fuerit clericus, ab officio & beneficio suspenditur, si laicus excommunicatur.*
2 *Vsura est crimen, de quo cognoscit iudex ecclesiasticus etiam inter laicos.*
3 *Vsurarius non tenetur ad aliquam satisfactionem, si creditores liberè remiserunt.*
4 *Pœnæ quando sunt plures in uno delicto, iudex potest eligere, quam uult.*
Pœna illa est primo infligenda, quæ uerisimiliter plus timetur.

CAP. VII.

1 PRaterea. † Vsurariꝰ monitus nõ desistens,
si clericus est, ab offõ, & bñficio,
suspēdit, & si laicus, excõicatur. h. d. Scđa pars, ibi:
Si laici. Casus literalis. Dubitabatur de pęna usura
rii moniti & non desistentis Consultus Papa respõdet mã
dando cuidam Episcopo, quatenus omnib. parochianis suis
usuras recipere interdicat. quod si facere contempserint, si
clerici fuerint, illos ab officio & beneficio suspendat, si laici
eos excommunicet usque ad debitam satisfactionē. B. Not.
primo ex tex. ibi: *usuras recipere*. ꝙ nedum phibetur qs usu-
ras exigere, sed etiam recipere, & hoc quando propter lu-
crum inducit ad mutuũ, secus autē quando sponte aliquid
offert, & iste erat alias mutuaturus, arg. in ca. dilectus, de si-
mo. & 1. q. 2. c. sicut. No. secundò, ꝙ clericus usurarius nõ est
ipso facto priuatus, nec suspensus ab officio & bñficio, sed
debet suspendi, ut hic patet, & potest etiam priuari, & depo
ni, ut in capitu. 1. in fine. suprà. eodem. † Tertiò nota, quòd
laici

a Vel plus ualitura. Adde Ale. cõsi. 72. 1. lib. Lud. Ro. consi. 406.
SEB. SAPI.
b Cõtractu. Vide Feli. in c. auditis, co. 23 uer. lita scđo. s. de præscrip.
De hac qõne, si aliqs emat pro certa pecunia annuũ reditũ quo ad uixerit. Itē si aliqs daret ecclesiæ fundũ uel possessionē, q̃ hēt cũ hoc, ꝙ ecclesia teneat eũ alere toto tpe uitę suę, & p alimētis dat tm̃ in anno, & pꝰ mortē fundus sit ecclesię, an tales ꝯctus sint liciti pp incertitudinē, qa posset mori intra annũ. Itē posset uiuere 70. an. Et qđ si iste, q dedit pecuniã tali mõ, uixit tãto tpe, ꝙ reditus pcepti sunt maiores, quã pecunia, q̃ dedit, an in foro cõsciē teneat reddere illud plꝰ ultra id, qđ dedit, de istis q. uide Io. An. hic, & in addi. Spe. in eo. tit. sup rub. & do. Lau. de Rodul. in sua repeti. c. cõsuluit, s. eo. & in 2. pte, ĩ q. 15. Cy. & Bal. in l. si pater puelllæ, per illũ tex. C. de inoffi. test. Cy. Bal. Ange. & Sali. in l. ea pactione, C. de usur. Paul. & d. Alexan. in l. de fideicommisso, C. de trãsa. Ludo. Ro. in cõsi. 423. inci. Pro pleniori discussione in tertio dubio ad fi. Adde quo ad q. hic tactã p Abba. Ludo. Rom. consi. 302. & Fed. consil. 303. & quo ad q. tactã p addentē uide originalr Oldra. consil. 208. & Anto. de Butr. consil. 18.
SEB. SAPIA.
c L. citũ. Vide multa p Alexan. & Ias. in l. si pater puellæ, C. de ino. test. post Bal. ibi, qui refert opi. theologorũ, & Ro. in cõsi. 223. in tertio dubio, ad fin.

a laici [a] subsunt ecclię quo ad istud crimē
usurarũ, & pñt excõicari ĩ uita, ut desistãt
& satisfaciãt de p̄teritis, & malè faciunt
Epi hoc nõ exercētes, expectãtes tm̃ tp̄s
mortis. nã ipsi peccãt patiēdo alios pec-
care, ut 43. dist. Ephesis. Nã melius esset
ante tp̄s occurrere, q̃ post cãm uulneratã
medicinã q̃rere. l. fi. C. in quib. cau. in in-
3 teg. rest. non est neces. † Vltimo. no. ibi:
usque ad condignam satisfactionem. ꝙ iste
tex. loqt magis largè, quã tex. in ca. cum
tu, s. e. nã ibi dr̃, ꝙ dēt restitui ablatũ, &
hic sufficit satisfactio. Nã uerbũ, satisfa-
cere, est magis latũ, q̃ uerbum, restituere,
qa qualitercũq; uolũtati creditorum sa-
tisfiat, dr̃ esse satisfactũ. l. si rē. §. o is, ff. de
pig. actio. sed nõ sic cõtingit in restitutis,
qa restõ est in pristinũ statũ repositio. sđ
illud uerbũ nõ dēt ita strictè capi, sđ lar-
gè mõ p̄dicto, & ideo sufficit libera re-
missio creditorũ absq; reali restõne, ut di
xi in d. c. cũ tu. † In gl. fi. ibi: *primo inflicta*
pœna, &c. uult ergo gl. ꝙ iudex debet pri
mo incipere a pęnis illius. c. qa, s. eo. & si
nõ pficiũt, dēt tunc recurrere ad istã. pu
to hoc esse æquum, ut incipiat a mitiori
pœna, ut dicit gl. in c. cum tu. s. eo. Sed tñ
puto, ꝙ sit in optione iudicis, a qua pœ-
na potius incipiat: quia, ex quo uarię pę
næ in iure statutæ sunt, p̄t iudex impone
re illã, q̃ sibi ur̃, ut in c. quoniã frequēter,
in fi s. ut lit. nõ cõte. maximè suaderē ho
die, ut incipet ab ista; qa illę pęnę pa-
rũ timēt, & carētia sepulturę cõtingit pꝰ
mortē. uñ meliꝰ ē ĩ uita hãc penã exerce
re, & añ tp̄s occurrere, &c. ut s. dixi. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Fructus rei pignoratæ cõputantur in sortem, nisi creditor habeat in re pignorata directũ dominium. 4. 5.*
2 *Vsuræ nõ dēnt nec possunt exerceri nõ solũ per singularem personam, sed nec per uniuersitatem.*
3 *Pignus potest consistere in re propria respectu iuris, quod alius habebat in ea.*
6 *Vsura non cõmittitur, si aliquis ponit pecunias in bancho, & inde accepit aliquod lucrum honestũ, uel si mutuatarius non restituit in termino, et aliquid petitur ab eo ratione interesse.*
7 *Pactum de reuendendo facit præsumi contractum usurarium coniunctum cum modicitate pretii, & si emptor consueuit usurat exercere.*
8 *Casus, in quibus non committitur usura ultra sortem accipiendo.*
9 *Prælatus tenetur, si potest acquirere ecclesiæ, & non acquirit.*

CAP. VIII.

b COnquestus. [b] † Fructus rei pigno-
1 ratę cõputari dēt in sortem, &
excipit unũ casum. Primo po-
nit decisam qõnē. Scđò prouisionē, ibi:
discretioni. Tertiò exceptionem, ibi. *Nisi*.
Casus lite. Quęrebat, quid esset fiendum
de pignorũ fructib. Cõsultus Papa rñdet
ꝙ fructus pignoris semp cõputandi sunt
in sortem, nisi terra ipsa fuerit de feudo
monasterii. Ber. † No. primo ex tex. iun-

cta suprascriptione, ꝙ nedũ singularis p
sona phibet exercere usuras, sed ēt uni-
uersitas. Et sic ciuitas nõ p̄t impune exer
cere hoc crimē, licet nõ hēat animã. Nã
uniuersitas peccare, põt, de quo dic, ut ple
ne dixi in c. dilectus, de simonia. † Scđo
3 no. ꝙ habēs pprietatem rei, potest cape
re in pignus rem, cuius usufructus perti
net ad alium. Quod ergo dicitur, quòd
in re propria nõ consistit pignus. le. rem
alienã, ff. de pign. actio. procedit tãtùm
qñ res est omnino sua, secus, si alius hēt
aliquod ius in re, tunc respectu illius iu-
4 ris potest constitui pignus. † Item not. ꝙ e
creditor hēns proprietatē rei pignoratæ
nõ tenetur computare fructus in sortem
quasi cõsolidet tũc usufructus cum pro-
5 prietate, & est casus ualde notabilis. † In
gl. 2. ibi. *& hoc fauore ecclesię*. Idem puto,
& fortius in laicis. nam magis dēt eccle
sia abstinere a ꝯctu usurario, q̃ laici, arg.
in c. p tuas, de. dona. simile in c. super eo,
s. eo. Potest ergo quilibet etiã laicꝰ hoc
c casu licitè nõ cõputare fructus in sortē [c]
ex quo pprietas est sua, quasi cõsolidet
usufructus cũ proprietate, de quo etiam
no. in c. 1. de feud. & facit qđ no. gl. in ca.
1. s. e. In eadem gl. ibi: *non quasi usuræ. sed* f
6 *quasi interesse*. † No. gl. singulariter. sed p̄t
dubitari, in quo cõsistat istud interesse,
& d. Pet. de Anc. cõsuluit, ꝙ nõ solũ cõsi-
stit in dãno habito, sed ēt in lucro cessan
te, ut si iste uēditor erat solitꝰ mercari,
uñ si habuisset p̄tium in termino consti
tuto, forte lucratus fuisset in mercimo-
d nio. [d] Itē passus est dãnum in alio: qa il-
le emptor pcepit fructus, quos iste pce-
pisset, si habuisset rē. Idē puto in istis ui-
duis, q̃ solēt ponere pecuniã in banchis, g
& aliquod lucrũ cõseq [e] ex honesto mer
e cimonio, ut in c. per uestras, de dote post
diuor. resti. Et istæ rõnes cõcludũt idem
esse in mutuante. Vt si debitor non sol-
uit in termino, possit haberi post termi-
num respectus ad lucrũ cessans, dũmodo
sit talis psona, ꝙ uerisimiliter iustè fuis-
set lucratus, & hēbit ęstimare hoc iudex,
p hoc adduco tex. in fi. de eo, qđ cer. lo.
l. 2. ubi dr̃, qđ in hoc interesse habebitur
f rõ lucri cessantis. [f] Idē Inn. in c. sacro, đ
sen. excõ. Idē gl. in l. curabit, C. de actio.
empt. facit qđ no. in l. Iul. §. offerri, ff. e. h
& hoc tene ppetuo mēti, ut sic ēt de iure
can. possit peti aliqd ultra sortē ratione
g interesse [g] nõ solum dãni contingentis,
7 sed ēt lucri cessantis. † In eadē glos. ibi.
si modicum esset pretium, præsumitur contra-
ctus in fraudem usurarum. no. hãc glo. sin-
gularem. expressè enim sentit, ꝙ pactum
de retrouendendo coniunctum cũ modi
citate pretii facit ꝯctũ p̄sumi usurarium,
p̄sertim si iste emptor cõsueuit usuras e-
xercere, de hac mã uide plene in c. ad no
strã, de emp. & uēd. & c. illo uos, đ pigno
8 ri. † Et ĩ fi. gl. hic gl. excipit sex casus, [h] ĩ q
h bus aliquid licitè recipit ultra sortē. sunt
& alii casus. & septimus casus ẜm ordi-
nē materiæ est in fideiussore, qui soluit

SEB. SAP.
a Quòd laici. Vide Alex. in l. si ñ sortē, in prin. ff. đ cõdi. inde. Fel. ĩ c. cũ sit gñale, colũ. 2. uer. respectu usuræ s. de for. comp.
SEB. SAP.
b Cõqstus. Per istũ tex. dicit Ro. in l. diuortio, §. ob donatiões, ff. so. mat. ꝙ qñ creditori daret res pignori, in qua creditor hēret directũ dñiũ, & debitor hēret tãtũ utile, fructus percepti ex re pignorata p creditorē non cõputantur in sortem, nec eam extenuant.
c Fructꝰ in sortē. Et iõ dixit sing. Lu. Põ. p istũ tex. & p tex. in d. c. 1. j. de feu. ꝙ quotiescunque creditori daretur res pignori, ĩ qua creditor haberet directũ dominiũ, & debitor haberet tãtũ utile puta quia emphyteota daret rē emtheoticã pignori dño directo, uel qa uasallus daret feudũ pignori domino, ꝙ isto casu fructus pcepti ex re pignorata per creditorē nõ cõputãtur in sortē, nec eã extenuant, no. fuit p Lud. Põ. ĩ l. diuortio, in §. ob donatiões, ff. solu. ma. uide Ab. in c. at si cleri. in 9. co. uer. itē ibi s. đ iudi. & in c. licet ex suscepto, ad fi. s. đ for. cõpe. adduco aliũ casum singularē, in quo fructꝰ nõ cõputatãtur in sortē, uidelicet qñ debitor iurauit ñ molestare, donec sortē soluerit, Ab. in c. ad nostrã, nu. 11. s. de iureiurã. Aeneas de Falco.
d In mercimonio. Adde uidēdũ Lu. Ro. cõ. 101. & fin. suis fo. 8. Ale. cõs. 220. & 221. 2. lib. Abb. cõsi. 7. & 60. 2. lib.
SEB. SAP.
d In mercimonio. uide multa allegata p Alex. in l. diuortio, in prin. in 2. char. ff. so. mat. uide mod. in l. 3. §. fi. ff. de eo. quod

cer. lo. Are. in cõs. 158. inci. nisi si diligēter, ubi uult, ꝙ ēt interesse lucri cessantis posit peti ab eo, qui uenit contra pactum.
e Lucrũ consequi. Adde uidēdũ Anch. cõs. 92. & 149. Lu. Ro. cõsil. 512. Pau. de Ca. consi. 385. in primo impressis, & uide qđ uoluit Abba. consil. 39.
f Lucri cessantis. adde uidēdũ latè Lu. Ro. cõsil. 139. & cõsi. 158. & ibi an pecuniæ depositæ p emendis p̄diis cõputētur inter immobilia.
ZACHARI.
g Rõne iteresse. hoc est uerũ, ꝙ posit peti ut interesse ĩ ꝯctib. bo. fid. ẜm quosdã, ut not. in l. sociũ, ff. p soc. & in l. 1. C. de sũ. tri. Itē salua dict. istiꝰ cũ cõcor. no. in l. 3. in fin. de eo, qđ cer. lo. Bald. in fi. a mar. in uer. usura, uer. 2. & Cardi. in cle. 1. §. fi. q. 8. eo. ti. de usu.
h Sex casus. & đ hoc uide latè Laur. de Rodul. in trac. de usur. 1 uer ad octauũ, & Io. An. d his oib. uersus dãtem in c. cũ cõtra, de pign. Et qũo intelligatur id qđ dr̃, fructꝰ cõputatur ĩ sortē, eleganter. declarat Anto. in c. ad nrãm, el. 1. đ iureiur. Et an aliquo casu sit pmissa usura, põit Bal. in l. cũctos populos, C. de sũ. tri. in lect. uer. qro prio. Bellen.

usuras creditori; de quo tñ dic, ut plene notat Io. An. in rła, dãnum, de reg. iur. li. 6. in Mercu. Octauus casus est, qñ emitur annu' redit', de quo dic, ut dixi in c. in ciuitate, s. eo. Non' est rõne dubii, ut in d. c. in ciuitate, de quo dic, ut ibi dixi. Decimus, qñ aliqd gratis dat, cessante praua ĩtẽtione, ut in .c. dilectus, de simo. & 1. q. 2. c. sicut. Vndecim', qñ rõne mutui creditor subiit laborẽ, tũc in cõpẽsatione laboris ꝑt fructus nõ cõputari in sortẽ, ẽm Host. qđ bñ no. & remittit ad summã eo. ti. §. in aliquo. Duodecimus casus, qñ rõne administrõnis tenebaẽ quis collocare pecuniã in emptione ꝑdiorũ, ut tutor. si ẽm non collocet pecuniã pupilli in ꝑdiis emendis, teneẽ soluere usuras, & poterũt peti de iure cano. ratione lucri, l. tutor. §.
9 si post depositionẽ, ff. de admi. tu. † Et no. hoc contra prælatos. nã etiam ipsi tenentur, si pñt acquirere ecclesię, & nõ acquirunt. 12. q. 4. c. quicunque, & uide ad prædicta, qđ no. 14. q. 3. in summa, & alios casus uide per not. per me in capitu. post miserabilem. j. eod.

SVMMARIVM.

1 *Hæres usurarij, siue filius, siue extraneus, tenetur usuras restituere, & ad hoc potest compelli, quasi ex contractu inito cum defuncto. 2.*

3 *Bona usurariorum non sunt tacitè obligata creditoribus usurarij. 7. & ideo si uenerunt in alios quocunque titulo singulari, non subiacent restitutioni, nisi sint emota ex pecunia usuraria, & tunc distinguitur, ut infra, nu. 8.*

4 *Hæres usurarij potest compelli ad restituendas usuras per easdem pœnas, per quas poterat ipse usurarius compelli.*

5 *Rescriptum impetratum contra aliquem, qui tempore data erat in humanis, habet uires contra eius hæredem, etiam re integra.*

6 *Hæredes usurarij tenentur ad restituendas usuras ꝓ portionib. hæreditarijs, sed si unus effectus est non soluendo, alter tenetur insolidum. 10.*

9 *Opinio communis doctorum si est falsa, non est admittenda, & contra ipsam legitimè pronuntiatur.*

10 *Hæres non tenetur ultra uires hæreditarias, etiam nõ cõfecto inuẽtario, ad restituendas usuras defuncti.*

11 *Hæres non confecto inuentario non tenetur in foro pœnitentiali.*

12 *Pœna in foro animæ non debentur.*

Constitutio non continens iniquitatem, & facta ab habente ptãtem, an sit obseruanda in foro animæ?

CAP. IX.

1 a TVanos. [a] † Hæres usurarii filius, uel extraneus, usuras extortas per defunctum restituere compellitur. h. d. Cõis diuisio. Secunda, ibi: Tuæ. Casus litera. Quęsitũ fuit a Papa, qd sit obseruandũ de filiis usurariorũ, qui eis succedũt in crimine usurarũ, aut ẽt de extraneis hæredib. ad quos bona illa ꝑueniũt? Rñdet papa, q filii eadem districtiõe cogẽdi sunt usuras restituere, qua parentes eorum cogerẽtur, si uiuerent, & idem est faciendũ de hæredib extraneis. Bar. † No.
2 primò ex tex. q licet defunctus decesserit in peccato usurarum, ut quia non restituit, nec mandauit restitui usuras tacitè, uel expresè; nihilominus hęres eius cõpelli dẽt ad ipas usuras restituẽdas, & sic puniẽ hæres ex delicto defuncti, licet nõ appareat defunctum non pęnituisse, & hoc iõ potest intelligi: qa ipsa bona peruenerunt ad hæredẽ, uel quia iste hęres non conuenit... præcise ex delicto defuncti, sed ex ꝯctu, uel quasi gesto cum defuncto. indebitè ẽm recepit usuras, de quo dicendum, ut in c. Michael. j. eo. & sic rñdeẽ ad ꝯrium, quod formari posset ad notata per me
3 ĩ c. in lrĩs s. de rapto. † No. secundo arg. optimũ ex tex. q bona usurariorum non sunt obligata creditorib. pro usuris restituendis. tex. n. se hic non refert ad bona, seu ad illos, ad quos peruenerũt bona, sed tñ ad heredem ipsius defuncti. cum enim consultatio fuisset facta in genere, uidelicet qd de extraneis, ad quos bona usurariorum peruenerunt, papa in responsione se astrinxit ad hæredes, & sic illi, quib. uẽ ad quos peruenerunt bona usurariorũ titulo singulari, nõ pñt conueniri, & compelli ad dimittendum ipsa bona, quod est contra gl. hic, & cum ea latius. j. subiiciam. † Tertio no. ibi;
4 *ea sunt districtione cogẽdi &c.* q hęres usurarii põt compelli ad usuras restituendas ꝑ pœnas positas in concilio Latera. & per alias, ꝑ quas poterat compelli defunctus, Si ergo non restituit, poteẽ ... communicari, nec admittetur ad commu
5 nionem altaris, nec ad sepulturam ecclesiasticam. † Et facit iste tex. in ar. q per rescriptum impetratum contra usurarium possit conueniri hæres, etiam re integra, qđ quidã nõ admittũt dictum tamen in se est uerum. Et idem in quocunque alio, ut heres possit conueniri ex rescripto impetrato contra defunctum, si tpe datæ uiuebat defunctus, qa cẽsetur eadem persona cum defuncto, in auth. de iureiu. a mori. ꝑsti. 35. q. 3. c. contradicim'. §. hac authoritate. de hac tñ mã plene no. in c. significasti, de rescr. & in rła is, qui, de reg. iu.
6 li. 6. in Mercu. In gl. fi. † in fi. Ex hac gl. colliguntẽ duæ conclusiones. Prima est, q hæredes usurarii tenenẽ ad restituendas usuras non insolidũ, sed ꝓ hęreditariis portionib. ut si un' habuit duas ꝑtes hæreditatis, teneẽ ad duas ꝑtes usurarum, & alius teneẽ ad partẽ tertiã, & hoc nõ est spãle in hæredibus usurarii. Sed idẽ est rẽr in quibuscunque hæredib. quia actiones competentes ꝯ defunctũ diuisę sunt per legem iter hrdes ex hæreditariis portionib. l. 1. & 2. C. de here. actio. & & l. pacto successorũ, C. de pact. Scđa conclusio gl. est. q alte
b ro hæredum effecto non soluendo, [b] alius põt conueniri in totum, quia bona usurarii sunt obligata pro usuris restituẽdis. Et ex hoc ultimo posset colligi tertia cõclusio. sed si hoc ultimũ dictum esset uerum, uidereẽ etiã quod si alter hæredũ esset soluẽdo, posset unus conueniri insolidum, inquan
7 tum sufficiũt bona ad eũ deuoluta, si agereẽ hypothecaria. † Et incipiendo ab hoc ultimo scias, q cõis opin. antiquorũ fuit illa, de qua in ista gl. uidelicet q omnia bona usura
c riorũ sunt tacitè obligata, [c] de quo uide gl. in c. q̃q̃, eo. tit. li. 6. in uersi. facultates, in fi. Sed moderniores communiter tenuerunt oppositũ, ut Host. hic, & Ioã. And. in d. c. quamq̃, dicendo hanc hypothecã nullo iure probari, & Fed. cõsi. 22. dicẽs q ex quo ista hypotheca non est iure expressa, nõ dẽt ꝑ docto. interpretatiuè induci, & c. cũ tu. s. eo. nõ loquiẽ generaliter de omnib. sed de bonis emptis ex pecunia usuraria. nec ẽt ibi probaẽ, ut ibi dixi, q illa bona sint obligata, licet empta de pecunia fęnebri, sed quod pñt uendi. & iõ hic no. dicit Host. q ille, ad quem bona usurariorum peruenerunt titulo singulari siue ex cã lucratiua, siue ex causa onerosa, nõ potest molestari super illis bonis, etiam pro usuris restituendis, arg. in l. æris alieni, C. de dona alias multi illaq̃
8 renẽ. † Sed in bonis emptis ex pecunia usuraria ꝑt ꝓcedere illa distinctio, an ex causa lucratiua, uel ne, ut ibi no. Et hęc opi. ut do. Anto refert, fuit alias in facto seruata, nec curandum de communi opinio. antiquorum, ex quo iure non
9 probatur. † Nota bene hoc dictum, quòd licitè iudicaẽ contra communem opinio. docto. & etiam gloss. quando illa

opi. iure

a Tua nos. pro ĩtellectu h' decretalis uide Laur. de Rodul. in trac. đ usu. qõ. 71. & qõ. 72. & no. ĩ simili. q. Bal. in c. ad nram, el. 2. de iureiu. & q nõ teneaẽ, firmat Pe. de Anc. cõsi. 355. & uide, q de hoc no. id ẽ Lau. in d. trac. q. 74. & 75. d. Ant. in c. debitores, in fi. de iureiu. Bellẽ.

b Nõ soluendo. De hoc uide Laur. de Rod. in tra. đ usu. q. 74. & ꝑ Petr. de Anch. in repe. reg. peccati, in 18. qõ. prin. lib. 6. & uide tex. in l. solent, in fi. ff. đ alim. & cib. leg. Bellen.

c Obligata. De hoc ẽt uide ꝑ Abb. in c. cũ tu. s. eo. & qđ ibi notaui. đ quo ẽt uide ꝑ Pe. đ Anch. in rep. reg. peccati, in 18. q. prin. li. 6. & multum late ꝑ Domi. in c. q̃q̃, in prin. de usu. in 6. Bellen.

e Obligata. Adde Lap. all. 79. ubi uide de alia qõ. hic non tacta.

a opi. iure ñ ꝓbaẽ [a]; & ita dicit singulr Io. An. ĩ d. c. 1. de cõsti. qđ ubi cõis opi. ẽ euidẽter falsa, nõ teneẽ illã iudex seq. & qđ iudex acutissimi ĩgenii dẽt hoc existimare; ꝓ hoc facit c. 1. C. de ue. iu. enu. Et hodie põt dici, qđ ista sit cõis opi. cũ omnes sequentes eam teneant. Et ex ꝑdictis potest inferri, qđ prima cõclusio gl. fit vera, vt teneantur pro hęreditariis portionibus, & secunda conclusio sit falsa tanq̃ fundata sup opinione damnata. Si enim bona non sunt obligata, ergo alius hæres non tenetur insolidum, altero effecto non sol
10 uendo. † Doct. tamen communiter tenent illam conclusionem; quę, ut dicit do. Ant. & bene, posset practicari fauore
b aię [b], ut sic liberetur facilius anima defuncti ex integra satisfactione. vñ iuris rigore nõ videtur cõclusio uera. vñ & Io. Cal. dicit, q diuisio fuisset facta inter hęredes, tũc alter ñ ꝯueniret insolidũ; puta qa creditores receperũt portionẽ illius extra iudiciũ, uel cõuenerũt eũ super parte sua tantum.
11 † Extra gl. quæro, qd si bona defuncti non sufficiunt ad usu
c ras restituẽdas, nũquid hęres teneatur de suo [c]? Host. hic, qđ
d sic, si nõ cõfecit inuẽtariũ [d]. l. scim', C. de iure deli. Sed ipsemet in summa hãc suã opi. in plurib' locis positam modificat, & restringit ad forũ cõtẽtiosum, notabiliter concludẽs
e quòd in foro animę nõ tenetur [e] hæres, licet inuentarium non confecerit, ultra uires hęreditarias, & hoc in summa in ti. de testa. in §. pe. ver. qd si nõ sufficit, & seqẽ Io. An. in c. 2. eo. ti. li. 6. in nouel. Fed. tamẽ (ut ego dixi in c. ex literis, s. đ rap.) tenuit ẽt, qđ in foro iudiciali hæredes usurarii non tenenẽ ultra uires hæreditarias, ẽt si nõ cõfecerint inuẽtariũ: qa tenenẽ ex delicto defuncti, & hoc casu ius canonicũ nõ astringit ultra vires hæreditarias, vt dixi in d. c. in literis, & dic, ut ibi. Sed aduerte, qđ si nos tenemus heredẽ conueniri precisè ex delicto defuncti, nõ posset ꝓcedere opi. Fede. q̃ ponit Io. An. & seqtur in d. c. 2. Sed si tenemus hęredẽ cõueniri ex condictione indebiti, & sic potius ex quasi cõtractu, ut no. gl. in c. Michael. j. eo. nõ uideo, qđ opi. Fed. possit ꝓcedere: tñ illud teneo, & dico ualde notãdũ, quod nullo casu in foro aię teneẽ hęres ultra vires hæreditarias rõ, quia lex inducẽs oppositũ est fundata sup ꝑsumptione, quia presumit plus fuisse in hæreditate, sed in foro aiæ de omnibus creditur ꝯfitẽti, & ex quo cessat rõ legis, dẽt cessare ipsa lex, & pro hoc c. significasti. 2. de homicidio, & quod no. Inno.
12 in c. quia pleriq;, in fi. de immu. ecc. † Item quia in foro ani
f mæ [f] nõ habet locũ solutio pœnę, sed satis est satisfacere, ut dicit gl. fin. 12. q. 2. c. fraternitas, & sequitur Fede. & Io. An. ubi supra, quod lex condita ab habente potestatem non cõtinens manifestam iniquitatem debet seruari etiam in foro animæ, debet intelligi, quando non cessat ratio in foro animę, seu eadem est ratio in utroq; foro, alias secus, ut in ca. tua, de spon. Et hoc bene notabis.

SVMMARIVM.

1 *Vendens rem pro maiori pretio, eo quia solutionem differt, usurarius est.*

Vsurarius est, qui mutuat ea mente, ut inde aliquod lucrum habeat. 3.

2 *Vsurarius est ille, cui debitor libere aliquid ultra sortem dedit. si ipse, habeat mentem deprauatam, uel non fuisset alias mutuaturus, nisi sperasset aliquid consequi, & tenetur restituere. 5. in utroque foro. 6.*

Vsurarius debet restituere usuras, licet creditores remiserint, quando ipse habeat mentem corruptam omnino nolle ipsas restituere.

4 *Vsura committitur, etiam si quid modicum ultra sortem recipiatur.*

7 *Vsurarius est ille, qui prorogat terminum debitori aliquo accepto.*

8 *Obligatio antidoralis si committitur in pactum, non inducitur usura, uerbi gratia mutuo tibi decem cum pacto, quod alia uice tu mutuas mihi decem.*

CAP. X.

1 COnsuluit. † Mutuans ea mente, ut ultra sortẽ aliquid recipiat, tenetur in foro animæ ad illud restituendum, si ex hoc aliquid consecutus est. Idem in nõ dante parabolam iuramenti, nisi aliquid inde recipiat, & idem in uendente rem plus, quam ualeat, quia differt solutionem hoc dicit. In prima ponitur consultatio tria continens. In secunda simul ad omnia respondet, ibi: *Verum.* Casus liter. Tres quęstiones hic formantur. Prima est talis. Aliquis mutuat pecuniam sine aliquo pacto, uel cõuentione, eo tamen animo, vt aliquid ultra sortem accipiat, quęritur, an talis saltem in iudicio animæ vsurarius sit cẽsendus? Secunda qõ est. Aliquis mutuauit pecuniam ad certum terminum; termino adueniente creditor non uult dare parabolã, donec aliquod emolumentũ ꝑcipiat nõ tamẽ aliquid petit, vel exigit a debitore; q̃ritur, vtrum iste eodem crimine cũ primo inuoluatur? Tertia q̃stio ẽ. Aliquis negotiator uẽdit merces suas longe maiori pretio, vt alio tẽpore pretiũ ꝑsoluatur, quã si incontinenti ꝑtiũ ꝑsolueret, q̃ritur de isto, an pœna simili debeat condemnari? Ad hoc respõdet Papa, qđ ex euãgelio Lucę colligitur, quid in his casibus sit tenendum, in quo dr? Mutuũ dantes nihil inde sperantes, homines isti pro intentione lucri, quã hẽnt, cũ omnis usura & superabundantia prohibeatur in lege, iudicandi sunt male agere, & iõ in animarũ iudicio efficaciter sunt ĩducẽdi, ut taliter ac
2 cepta restituãt. B. † No. primo sin. ex tex. quod libera donatio creditoris occasione mutui nõ prodest ipsi creditori habẽti intentionẽ deprauatã, ut qa alias non fuisset mutuatur' nisi sperasset ĩde aliqd cõseq. Et singu. facit iste tex. quod remissio vsurarũ ẽt liberaliter facta ab eo, qui soluit non prodest ipsi usurario habenti mẽtẽ corruptam, & propositũ non restituendi, remissione non facta; q est cõtra gl. in regula, peccatum, de reg. iur. li. 6. & ꝯ Fede. ut saltem tempore pœnitentię habeat hoc propositum, de quo dic, ut di
3 xi in c. cũ tu, s. eodẽ. † Secundo no. quod omnis spes consequendi aliquod lucrũ c
ex mutuo est damnata, intellige tamen, prout not. in glo. in uersiculo *sperantes.*
4 † Item not. qđ omnis superabundantia est prohibita, ergo quantuncunq; modi d
cũ sit, & qualecũq; sit, q datur occasiõe mutui, semper induciẽ usura, & teneẽ ad restitutionẽ, ꝓ hoc. 14. q. 3. ĩ c. 1. 2. & 3.
5 ẽt si sint munuscula, ut ibi dr. Vltiò no. quod in foro animæ omnes isti, de quibus in tex. sunt inducendi efficaciter ad e
restitutionem, & no. uer. *efficaciter*, quia cũ effectu debet esse illa inductio, dẽnt f
ergo effectualiter & realiter restituere, si uolũt cõsulere aiab' eorũ. Et per hunc tex. in fi. q refereẽ ad oĩa ꝑcedentia, dico hic esse casum aptum pro opi. Innoc. & Host. quam sequũtur communiter doct. adeptus lucrum ex mutuo, intẽtione tamen deprauata, tenetur restituere in foro animę, nec sufficit agere solã pœnitẽtiã, licet aliud ĩ simonia mẽtali, ut ĩ c. fi. de simo. & rõnem diuersitatis ibi dixi
6 † An autem ĩ foro cõtẽtioso talis teneatur, ista litera uẽ uelle, q nõ, pro hoc uidetur gl. ult. q̃ dicit, q tanquam usurarii

SEB. SAP.

a Nõ probatur. Vide Deci. in consi. 73. in ul. col. uer. non obstat, si dicatur. Ias. in l. ut uim, col. pe. ff. de iust. & iu. Fel. in c. 1. col. pe. supra de constitu.

b Fauore animæ. Intelligo istud dictũ, qñ usurarius mandauit usuras restitui in morte, quo casu hæres ñ satisfaciẽdo facit ꝑiudicium defuncto, q in uita fuit negligẽs in restituendo, ut. s. đ rapto. in c. literis, ꝑ Abb. in nu. 2. & in nu. 4. Si uero non mãdauit restitui, tunc cũ decesserit in peccato mortali, nõ est amplius sperandum de salute sua, ut. s. e. c. quia ex omnibus, per Abba. ibi, in uer. ex ꝑdictis, & eo casu, quo teneẽ hęres, licet defunctus non mãdauerit non est, ut exoneret cõsciẽtiã đ functi, sed qa cẽsetur obligat' ex cõtractu, ut. s. nu. 1. no. quo casu ñ tenetur nisi ꝓ rata sua, ut l. 1. & 2. C. đ hære. act. & ista distinctio ẽ uera, sicut deus ẽ in cœlis. Tene mẽti. Atneas de Falco.

SEB. SAPI.

c De suo. de isto articulo uiđ latissime per Areti. & Moder. in rub. ff. de acqui. hæredi.

d Inuẽtariũ. Vide, q đ hoc late sẽrt ꝑsi post d. Ant. in c. 1. de solut. & uide qđ notaui supra in prox. col. Bellen.

e Nõ teneẽ. Adde Anc. con. 430.

SEB. SAPIA.

f In foro animæ. Vide Feli. in c. canonũ statuta, col. 12. uer. tertius casus, s. de constit.

a Absoluendus. Vide omnino per Bald. de hoc in Rub. C. de usu. in uer. quæritur vtrū. Bellen.

b Not. unum effectum obligationis antidoralis, quia si antidora deducantur in pactum, non cōmittitur usura, de cuius ueritate uide latè hic per dom. Lau. d Rodulpho de Flo. in sua no. repe. in. 1. colū. & ad hoc uide, qđ not. gl. in uer. onera iu cap. salubriter, de usu. quod est not. ad materiam. l. ex hoc iure, ff. de iust. & iure.

Post miserabilē. An pricipes seculares possit priuilegiare Iudæos in terris suis sup receptione usurarum, uide Ioa. de Imo. in clem. 1. in 6. col. de usu. & an papa hoc possit, uide Io. de Imol. in ead. cle. in uer. 3. quæritur Belle.

SEB. SAPIA.

d Repeti usurę. Vide Card. Flor. in clemen. 1. q. 18. de usur. Pau. de Cast. & Alex. in l. si nō sortem, in princ. ff de condi. inde. & Ale. remissiuè ī consi. 9. in. 4. uol. & in consi. 91. co. 2, in 2. uol. & Ias. in. l. quoties, co. 2. C. de iudi. Lanfr. de Oria in cle. dispendiosam, col. 5. in uersi. punctus quæstionis, de iudi.

e Modo potest. Adde, q cum usura petitur, tanq̄ interresse, q illa potest peti coram iudice seculari, ut uoluit Lappus al leg. 55.

f In mercimoniis Sed utrum Iudæi possint, exercere usuras, & faceř societatem inter se de faciēdis usuris uide Io. de Imol. in 6. consi. & utrū si accidat casus aduersus. excusetur socius, uide ibi. Aa. Barb.

isti tales nō sunt puniendi, & hoc iō, qa
ex forma nō apparet ꝯct⁹ usurarius; nec
interuenit aliqua pactio, uel exactio, &
hoc indubitatū, ubi iste creditor negat
habuisse intētionē corruptā, sed si cōfi-
tereř, tūc dicit Hos. q si petitio emana-
uit, ut cogereř tanq̄ reus usurarius, esset
a absoluendus[a] pp ineptam petitionē, nisi
aliud diceremus fauore aīę, & hoc plus
placet. nā iō iste tex. dicit de iudicio ani
mę, quia in foro cōtētioso ň iudicamus
de occultis, sed ubi hř confessio, factum
est notoriū, & tex. dānauit nō solùm pa
ctum, sed spem, ut in litera. sed si iste ne-
garet, tunc clarū est, q seq dēat absolo,
si tň fuisset petitū, ut cōdemnareř quasi
usurarius, tūc in dubio est cōdēnatus, ex
quo apparet de intētione, & idē dicēdū
in aliis duob. articulis, de quibus in tex.
Quęro, †quid intēdat litera, dū dicit, q
7 creditor nolebat dare parabolam iuro
&c. Solu. quandocunq; contingit, q de
bitor iurat restituere mutuū intra men
sem, & adueniente termino nō ualēs cō
modè soluere, rogat creditorē, ut diffe-
rat terminū, ille malitiosè nō uult pro-
rogare, ut pri⁹ aliqđ lucrū inde recipiat,
& lucro pcepto ꝓrogare terminū. iste ta
lis teneř. uř. n. pcipere lucrū p termino
ꝓrogato. In gl. in uer. *sperantes*, in fi. no.
8 fi. gl. nā tenēdo cōtrariū multi illaquea
renř. †An āt debitū naturale possit li-
citè deduci ī obligationem ciuilē, ut pu
ta mutuo tibi. 10, uolo deducere ī pactū
ut tenearis alia uice mihi mutuare alia
b 10. docto. tenent q ň b qa nō sequor lu-
crum. nam ex illa obligatione naturali
non poteram te cōpellere, secus, ubi īter
cedit obligatio ciuilis, & de hoc. 14. q. 3.
c. 1. in fin.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarij manifesti, a quibus repetuntur usuræ, non possunt appellare, quando appellatio est friuola, uel contra ius.* 2.

2 *Appellare non possunt manifesti criminosi, quando appellatio est friuola.*

CAP. XI.

1 *Vam perniciosū.* † Manifestus usurarius appel
lans ad subterfugiēdū restōnē,
audiendus nōest h. d. Cōis diuisio. Secū
da, ibi: *mandamus*. Casus lit. Aliqui sunt
manifesti usurarii, quorū quidā publicè
renuntiauerunt usuris, cum isti usurarii
manifesti conueniebantur super usuris,
appellabant. Queritur, an appellationi-
bus ipsorū sit deferendū? Mandat papa
prę̄latis, quatenus manifestos usurarios
& pręcipuè illos, quos constiterit publi
cè renuntiasse usuris, cū quis eos conue
nerit, nō permittant appellationis bene
ficio se tueri. B. †Not. 1. ex tex. casum, in
2 quo denegatur appellatio, & dicunt qui
dam hoc esse speciale in odium usurę.
nā & raptori non est interdicendū ap-
pellationis remedium, argu. in c. In lite-
ris, de restit. spo. Sed cōiter tenetur, ut

in hoc nulla sit differentia. nam tex. non ponit aliquam spe
cialitatem in usurario. loquitur enim in manifesto, sed qui
libet criminosus manifestus non auditur appellans, ut in c.
cum sit Romana, de appel. & idem in raptore manifesto, ut
ibi. Et intellige tex. quando appellatio est manifeste friuo
la, ut quia dicit se non usurarium, ubi manifeste constat de
contrario, uel appellat, ne cogatur ad restitutionem, quod
est contra iuris præceptum, secus dic, quādo appellatio pos
sit esse iusta, ut quia conuenitur sub uno, & condemnatur
ab alio. nam hoc casu non sequitur, erat usurarius manife-
stus, ergo extorsit usuras ab isto. Item ubi uoluit reprobare
testes, & non fuit admissus. Et idem est, ubicunque graueř
nam grauato quantuncūque criminoso non denegatur ap-
pellatio, sicut nec alia defensio, ut in c. inter, de exces. prela.
& in c. ut debitus, de appell. quod etiam sensit glo. hic.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi coguntur restituere usuras coactione causatiua, uidelicet quia priuantur mercimonijs, & communione fidelium.*

2 *Vsuræ possunt repeti coram iudice seculari, uel ecclesiastico ad libitum.*

Vsura tunc cognoscitur in foro ecclesiastico, quando dubitatur, an sit usura, uel non.

3 *Iudæi & Christiani an licite conuersantur in mercimonijs, dummodo non sit nimia familiaritas inter eos.*

4 *Iudæi excommunicantur indirectè, inquantum priuantur communione Christianorum.*

5 *Vsuram exercere cum hostibus est prohibitum.*

6 *Iudæi possunt compelli in utroque foro restituere usuras.*

7 *Iudæi committentes contra eorum legem in moralibus, subiacent iudici ecclesiastico.*

CAP. XII.

c 1 *Ost miserabilem.* †Per subtractionē communionis Chri
stianorū p principes seculares cogendi sunt Iu-
dæi ad usuras restituendas hoc dicit. Ponit dupli
cem prouisionem contra Iudęos usurarios. Secunda, ibi: *do
nec*. Casus lit. Querebatur qualiter, Iudęi compellendi sint
ad usuras restituendas, uel remittendas præcipit Papa Iu-
dęos cōpelli, ad remittendas usuras Christianis per princi
pes & potestates seculares, & donec eis remiserint, uel re-
stituerint, ab uniuersis fidelibus & mercimoniis & aliis iu-
bet papa per excommunicationem omnem cōmunionem
2 eis denegari. B. †No. primò tex. fin. & apertum in argu. qđ
d corā iudice seculari possunt repeti usuræ[d], seu agi ad remis
sionē vsurarū ꝓmissarū. nā sicut Iudęi possunt cōpelli p po
testatē seu principem secularem, ita & Christiani. Est ergo
istud crimē mixtum, seu mixti fori, ut possit fieri restitutio
seu repetitio tā ī foro seculari, quā ecclesiastico, & hoc ubi
nō dubitař cōtractū usurariū esse, si aūt dubitareř, cognitio
ptineret ad forum ecclesiasticum, ut plene no. in c. cū sit ge
nerale, de fo. compe. & c. si iudex laicus, de sen. excom. lib. 6.
& in l. Titia, ff. sol. ma. Et tene mēti in hoc istum text. quia
e multi tenuerūt, qđ iudex secularis nullo modo pt[e] se intro
mittere de usuris, vt plene dixi ī d. c. cū sit generale, & uide
gl. in cle. dispendiosam, de iudi. †Secundò no. arg. a ꝯrio, q
3 Christiani non peccant cōmunicantes Iudæis in mercimo
f niis[f]. nā in pœnā interdiciř eis cōmunio, ut hic. ergo regu-
lariter nō ē interdicta sed nimia familiaritas & cōuersatio
bene interdř. 28. q. 1. c. sępe, & c. nullus, & s. de Iudę. in c. ad
4 hæc, cū si. †Itē no. q in crimine usurarū ecclesia potest indi
rectè excommunicare Iudęos interdicendo eis cōmunionē
5 Christianorū. † Vltimò pōt intelligi, q Iudæi peccant exer
cēdo usuras etiam contra Christianos, ipsi tamē putāt op
positū per id, q habetur Deutero. 18. c. fratri tuo non fæne
raberis &c. quia dicunt, q cōtra gentes alterius fidei liceat
fęnerari. Ad idē text. opt. in c. ab illo. 14. q. 4. ubi dicitur, q
contra

a cōtra hostē[a] possumus licite exercere usurā, cū licite possu-
mus aduersus eos gladio militare, & bona corū occupare;
fortius licet exercere vsurā ꝯ eos. Et ē casus, in quo usura ň
ē pctm̄, & ē addēd⁹ iste casus ad alios, quos dixi in c. cōque
stus, s. eo. sed certe Iudæi ex hoc nō excusanř a pctō exercē-
do usuras ꝯ Christianos. primo p id, q habeř deutero. 28.
c. alienigena fænerabiř tibi, tu aūt nulli. Itē ī psal. gnalr dř,
b q ille habitabit ī regno Dei b, q pecuniā suā nō dederit ad
usurā, & sic lex antiqua indistinctè ꝓhibet usurā. Non ob-
stat primū authoritas: qa illa nō facit nisi p ꝯriū sensum, &
arg. a ꝯrio nō ualet, ubi ꝯriū ē alibi expssum, ut in c. a nobis.
2. de sent. exc. Nec ob. fm, qđ dř de hoste, qa Christiani nō
sunt hostes Iudæis, imo eos tolerāt ex humanitate, ut in c.
& si Iudęos, đ Iudæ. Itē Iudęi ptātē idicēdi bellū ň hēnt, er
go cōcludiř Iudæos peccare exercēdo usuras ꝯtra Christia
c nos,[c] & qđ pňt ab hoc crimine cōpesci. †In gl. 1. in fi. Et li-
6 cet Iudæi in tēporalib⁹ subsint pricipi seculari, nō tň intel
ligas, q ecclesia ň possit eos cōpellere ad usuras restituēdas
nā cū hoc crimē sit ecclesiasticū, & ut Iudæi peccant ꝯ legē
corū, & ꝯ nām exercendo usuras, licite pňt cōpelli p iudicē
ecclesiasticū, ut no. Inn. in. c. q sup his, de uoto. Pro hoc fa-
cit iste tex. in fi. ubi ecclesia interdicit eis cōmunionē Chri
stianorū. Nec ob. si dicař, quare Papa mandat eos cōpelli p
iudicē secularē, si ipse pt? Respōdeo, qđ facilius pňt cōpelli
p seculare habētē hoīes armatos. nā ecclesia nō hēt arma,
& de iurisdōne spūali parū curāt Iudęi. iō ut facilius cogāř,
habeř recursus ad principē secularē. Simile in c. postulasti,
& q ibi dixi. s. de Iudæis, & q dicā in fine. In gl. fi. ibi: *pœna
corporali puniantur*. sed hoc facit cōtra id, q dixi in pce. gl.
nā si possunt corporaliter puniri per ecclesiam, quare Papa
mādat eos cōpelli p secularē ptātē? Sed pt rňderi, qđ eccle
sia hoc facit, ubi hēt iurisdōnē tēporalē, licet, ubi hēt spūa
lē, possit idē facere in spectātibus ad forū, suū inuocato au
xilio brachii secularis. Itē hic nō negat, quin ecclesiasticus
7 possit. nā hoc crimē est mixti fori, ut s. dixi. †Et in fi. gl. No.
bene gl. qđ Iudęus rōne delicti sortiř forū ecclesiasticū, & ī
tellige de delictis ꝯ legē corū ī moralib⁹, ut sicut Christia
ni sortiūř forū ecclesiasticū, si delinquūt ꝯ legē diuinā, ut ꝯ
iuramētū, uel qd simile, ita Iudęi. nā non dēnt ipsi gaudere
maiori ꝓrogatiua. nā (ut dř in euāgelio) unū dēt esse ouile,
& unus pastor. Itē qň Iudæi & alii infideles peccāt ꝯ natu-
rā. nā sicut deus tales puniuit, Geň. 7. ita & eius uicarius pt
d eos punire d, ut no. Inn. ī c. super, de uoto. inquātū gl. dicit,
qđ rōne delicti sortiunř forū, idē dic secūdū Host. rōne rei,
uel contractus, uel domicilii, cum ista ęquiparentur, ut su-
pra, de foro cōpeten. c. fi. quod tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Iuramētum de non repetendis usuris non efficit, quin usurarius posit compelli ipsas restituere.*

2 *Iuramentum de non repetendis usuris non inducit liberam remissionem usurarum.*

3 *Vsurarius pōt cōpelli non solum usuras exactas restituere, sed exigēdas exigere.*

4 *Iudex potest suum officium nobile impartiri ad utilitatem priuatam, ubi uertitur periculum animarum.*

5 *Iurans non repetere usuras potest absolui a iuramēto, & ipsas postea repetere.*

6 *Denuntiatio euangelica potest per iuramentum remitti.*

CAP. XIII.

1 *Vas.* †Vsurari⁹, q fecit debito rē iurare de sol
uēdis, uel de nō repetēdis usuris, ecclesia
stica censura cōpelliř ab exactiōe desistere, & exa
ctas restituere. h. d. uel aliter & sic. Nō obstāte iu-
ramēto de nō repetendis usuris p debitorē pstito, pt iudex
ex officio suo usurariū ad restituēdas usuras cōpellere, hoc
dicit. Cōis diuisio. Secūda ibi: Nos. Casus lit. Quidā usura-
rii faciūt iurare illos, qbus mutuāt pecuniā, qđ usuras ň re
petent ab eis, & sup solutis nullā mouebūt qstionē. Quesi-
tū fuit a Papa, quid sup hoc sit agendum? Respondet Papa

Epo diœcesano vt vsurarios ipsos mo-
nitione pmissa p cen. ec. app. re. cōpellat
aň solutionē usurarū desistere ab earū
exactione, uel restituere ipsas post, q̄ fue
rint psolutæ, ne de dolo suo & fraude vi
2 deanř cōmodū reportare. B. †No. primò
ex text. qđ iuramētū pstitū de usuris nō
repetēdis nō inducit liberā remissionē
usurarū, imo usurę uňr magis extortę,
cū iuramētū nō psumař īteruenire ex li
bero cōsensu iurātis; ut ī c. sup hoc, de re
3 nūtia. † Nota secūdò iudicē posse ex suo
officio supplere nedum post vsuras solu
tas, ut earū fiat restitutio, sed ēt ante so
e lutionē,[e] ut earū nulla fiat exactio, pt. n.
iudex puenire aň cōsummationē pecca
ti, cū iudex videt aliquē ī pcipitio peccā
di, de quo uide bo. gl. in c. ex literis, s. de
4 spō. †Itē no. casum, in quo iudex supplet
ad cōmodū priuatarū psonarū, cū man-
dat usuras restitui, sed hoc facit potius
pp utilitatē publicā & animarū, ut ob-
uiet periculis & peccatis, alias ň faceret,
ut no. ī c. ad nostrā, s. de iureiur. & in. l. i.
5 §. hoc aūt iudiciū, ff. de dā. infect. †In gl.
1. ibi, *relaxato prius iuramento*. Ista supple
tio ad literā est potius qdā extorsio. nā
si hoc eēt necessariū, Papa dixisset ī tex.
ar. c. ad audiētiā, de deci. Et iō dic meli⁹
q aut iudex ꝓcedit ex officio ň īplorato
p istū iurātē, & tūc ň ē opus hāc absolu-
tionē facere, qa ī nullo uenit iste ꝯ iura
mētū, qa iurauit ň repetere, nō aūt iura-
uit usuras ň recipeř, si reddereřř, & ī hoc
casu ꝓprie loqř iste tex. Aut istemet qui
iurauit intēdit repetere, & tūc ꝓcedit, q
dicit gl. ut pri⁹ petař relaxatio iuramen
ti, ut in. c. 1. de iureiu. Et no. gl. q iurās ň
repetere, pt petere absolutionē, licet ab
solutio ordineř ad finē repetēdi, & hoc
iō, qa primū factū ē dānatū, & iō restrin
6 gēdū ad terminos tātū. † Et in fi. gl. Sed
quæro, quid si iurauit ň denūtiare, dic q
nō ualet iuramētū, qa nō potuit se obli
gare ꝯ bonū charitatis & dispositionē
euāgelicā, si peccauerit &c. fundat enim
se denūtiās sup pctō creditoris, & salute
aīæ illius, & nō sup ꝓprio commodo, de
quo uide, qđ no. in c. ad nostram. 2. & c.
quemadmodum, de iureiu. teneas bene
mēti. Et de materia petēdi hāc solutio-
nē dixi plene ī c. 1. & c. debitores, đ iure.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarius non pōt repetere usuras, quas alius, sibi extorsit, nisi ipse restituat, quas alij extorsit.*

2 *Auxilium legis non debet quis inuocare, si in legem committit, uide plene. infra nu. 5.*

4 *Vsurarius non repellitur a limine iudicij exercendo actiones, quæ sibi competunt.*

5 *Vsurarius potest ab alio usurario excipere nedum de usuris extortis de se, sed a quibuscunque alijs.*

6 *Frustra, Ista dictio quid importet.*

7 *Exceptio criminis an habeat obstare prosequenti ius proprium?*

8 *Contra usurarium non possunt excipere conuenti ab eo, quòd non restituerit usuras.*

9 *Exceptio, quam unus usurarius opponit cōtra alium, est dilatoria, & ante litem contestatam opponenda, & intra octo dies probanda.*

ZACHAR.

a Contra hostem Adde Istud dictū non esse indistincte uerum, fallit enim in clerico, qui ēt contra Saracenos usuram exercere non pōt nec contra alios hostes, ita no. mult tum sing. car. in cle. 1. §. fi. q. 12. e. tit. & de quęst. p istum hic tractata uide eundem car. ubi sup. q. 11. & q. 13.

SEB. SAPIA.

b In regno dei. De istis uide latè etiā copiosè p Io. Bap. de sancto Seuerino ī repe. l. cūctos populos, C. de sū. trin. & fide catholi. & ibi nūquid liceat retinere Iudæos mutuantes sub usuris, de quo ēt per Ias. ibi.

c Christianos. Adde q idem tenet Io. de Imo. consi. 6. Alex. consi. 80. 3. lib.

ZACHARI.

Adde oīno An. de Pra. consi. suo, qđ est post consi. Ale. consi. 16. uol. 4. eūdem Ale. cōs. 1. uol. 2. ubi habes an sint de iure diuino, uel positiuo prohibitæ, & an papa possit pmittere & tollerare usuras tam p Iudæos, q̄ alios cōmitti, ubi tenet q sic. De quo uide omnino, per Car. in cle. 1. §. fin. qō. 19. e. tit. de usu. ubi contrarium tenet quod facit multū ad intellectum. c. ab illo. 14. q. 4.

d Punire. Adde Pe. de Anch. consi. 14 Old. consi. ultim.

e Ante solutionē. Adde, q ante receptionem usurarū non potest dici usurarius, ut dicit Ludo. Ro. consil. 238.

CAP. XIIII.

Via frustra. †Nō audi tur usura ri⁹ repetēs usuras, nisi pri⁹ re stituat extortas p se h. d. Pōit statutū, cui⁹ cām pmittit, ibi: *Statuimus.* Casus lit. Quia frustra legis auxiliū implorat, q cōmittit in legē, statuit Papa, vt si aliqs vsurarius lras ipetrauerit sup restituēdis sibi usuris, uel fructib⁹ cōputandis in sortē, authoritate illarū lrarū nullaten⁹ audiaē, nisi pri⁹ restituerit usuras, quas ab aliis nosciē extorsisse. Ber.

2 †No. prīo prīcipiū tex q solet quotidie

a allegari q nō ē dign⁹ auxilio[a] legis, q cōmittit in legē; facit, qđ no. in c. 2. de consti. & c. cū oēs, eo. ti. patere legē, quā ipse tuleris. †Sed o no. qđ nec repetēs usuras, nec petēs cōputari fruct⁹ in sortē au

b diri dēt, nisi prius restituat[b] ipse usuras, quas ab aliis extorsit. Et ex hoc pt colligi arg. qđ ab aliis ciuilib⁹ actionib⁹ usurari⁹ nō repellit añ, q restituat usuras, arguēdo p locū a speciali. nā speciale ē, cū repetit usuras, ut ñ audiaē; nisi restituat p se extortas ergo i aliis actionibus audiri dēt, hac exceptione nō obstāte. †Vltimō no. ibi: *alijs &c.* qđ usurari⁹ ab alio usurario pōt excipere nedū de usuris extortis a se, sed a qbuscūq; aliis, & sic audiē allegās ḟ iure tertii, & hoc fit i odiū usurarii, ut pri⁹ sit purgatū crimē, quam aliū de ipso arguat. Sed dubiū ē, q d fiet cū usurario excipiēte ꝯ vsurariū, nō pro

8 cedit i cā, remanebit ne pctm primi usurarii ipunitū. nā ex hoc iste usurari⁹ pri⁹ cōuēt⁹ reportabit cōmodū, & sic uterq; retinebit usuras, qđ vr absurdū. Sol. doc. i

9 telligūt mirabiliter hūc tex. q iudex ex officio suo repulso actore cōpellet cōuēt̄ ad restituēdas usuras ñ isti actori, sd illis, q dēnt recipere usuras ab illo actore & iste actor tenebitur postea hoc hre ratū, cū negotiū suū utiliter gestū sit l. si pupilli, ff. de nego. gest. facit qđ no. in c. 1

intellexim⁹, ḟ adulte. & facta integra re 2

stitutione audiet actor. In istis. n. multū 3

exuberat officiū iudicis, arg. ꝯ. c. pxi. †In 4

gl. prima i fi. de hac mā uide qđ no. Inn. in c. itellexim⁹, de adul. & Cy. i. l. 2. C. q 5

sit lō. cōsue. ultra mediū Hos. hic sequit 6

gl. dūmodo iste nō peccauerit erga fidē 7

ad hoc. ꝯ. de reg. iu. c. defleat peccator &. 2. q. 7. c. nō pt. Vin. i c. fi. de immu. ecc. dicit, q aut qs deliqt ꝯ legē gñalē, & gñaliter pdit auxiliū legis aut ꝯ legē specialē, & nō pdit bñficiū aliarū legū nisi vbi iure caueē, arg. i auē. qua in prouincia, C. ubi de cri. agi opor. Et i ueritate hec uia brocardica ē. Vñ ñ pt dari iurrabilis doctrina, sed ſm casus cōtingētiā & qualitatē iudicādū ē, satis tñ pt teneri p quadā rōna gñali cōclusio gl. cū dictis doc. p cedētiū. Et ad l. auxiliū, alle. p ꝯrio dic, q nō est proprie delictū, qđ facit pdere illud bñficiū, sed qa in delicto cessat rō bñficii cōcessi. nā concedit bñficiū restitutiōis minori læso ob suā facilitatē, q rō cessat i delicto, cū delictū nō sit sine dolo. Nō ob. c. dilectis filiis, ḟ appel. qa ibi iō audiē appellās, q ñ detulit appel latiōi aduersarii: qa sue appellatiōi fuit delatū p iudicē, vñ posito q sit frustratoria, tñ. pp delationē deuoluit cā ad superiorē, ut i c. cū appellationib⁹, ḟ ap. li. 6. Nō ob. l. filio patroni. §. 1. vbi dr, q si patron⁹ ducit libertā ignominiosam i uxorē, pdit bñficiū alteri⁹ legis, qua cauet, ut patrono uiuo nō possit liberta diuertere ab eo, loqr. n. in odiū patroni ꝯ hētis cū ignominiosa, vel illud ē p p cōiūctionē & cōnexitatē quā hēt cū facto principali. In gl. in uer. *restituerit* ibi, *restituere saltem pauperibus si nullus appareat.* hoc intellige uerū, qñ nesciē ubi sit, cui fiēda ē restitutio: si aūt eēt absens, & de proximo uētur⁹, tūc pecunia illa dēt cōsignari & depōi, arg. i l. acceptā, C. de usuris. In ea gl. ibi, *si usurarius impetrator appellat* sec⁹ ergo sentit gl. si aduersari⁹ appellat. Et pt es se rō diuersitatis, q ꝯ ipetrātē ē psumptio, q usuras extorsit, iō nō audiē interi uolēs usuras ab alio repetere, sed qñ ali⁹ appellauit, est psumptio p eo, q habeat iustā cām. Nec ob. si dicaē appellatiōe pēdēte nihil innouādū, qa illud verū i piudiciū partiū, sed ista ē cā separata, & hoc dictū gl. ē

6 satis equū, licet iure ñ pbeē. †Et i fi. gl. No. fi. gl. iūcto tex. q uerb. frustra, qñq; referē ad id, qđ tenet, sed elidiē per exce

c ptionē, & solet ad mām facere. l. pē. §. ad crimē, ff. de pub. iud. ubi dr, q in criminali cā frustra interuenit ,pcurator, quasi p hoc uerbū necessario nō cōcludaē ,pcessum esse nullū, sic hic p hoc uerbū nō inducitur nullitas lrarū, sed in ef

7 fectu respōde, ut dixi in c. ueniens, de accu. † Extra gl. opp. ꝯ tex. Vr em, q excepti o criminis nō hēt obstare ,psequentis propriū. 4. q. 6. c. oībus. nā quātūcūq; criminosus audiri dēt petēs iustitiā, ut ibi. So. dicūt qdā hoc spāle in odiū usurarii, uel q repetēs usuras fundat se sup peccato, iō excipit de peccato cōsimili, sed prima sol. uerior, q a ista sunt diuersa facta, vñ nō recipiūt cōpēsationē, ut dixi i c. intelleximꝰ,

8 de adul. † Sed q̄ro, utrū alii a reo cōuēti pūt proponere hāc exceptionē ꝯ impetrātē⁹ docto. cōiter cōcludū, q nō: quia ad eos nō extendit uirtus literarum sed ipse reus potest be ne excipere de usuris, etiam ab aliis extortis, ut hic in text.

9 † Vltimo q̄rit, qñ hęc exceptio est proponēda? cōiter cōcludit, q añ li cōtesta. qa est exceptio dilatoria, ut patet in fi. ibi *nullatenus audiatur.* si ergo fuit auditus, non pōt amplius excipi, & debet probari hæc excep. intra. 8. dies secundum Host. arg. c. pia, de exceptio. li. 6. Tene menti.

SVMMARIVM.

Usurarij manifesti dicuntur etiam illi, qui licet non possint conuinci testibus, conuincuntur alijs præsumptionibus, & sibi nocent pœnis prout ueremanifesti.
Usurarij dicuntur manifesti ex fama, uinctis certis alijs præsumptionib. 5. 6.
Contra usurarios potest iudex ex officio suo procedere.
Vsurarius notorius etiam notorietate facti permanentis dicitur, quando habet mensam pœnatam ad mutuandum omnibus.
Notorium facti permanentis, & facti interpollati procedunt apari.
Vsurarium quem fuisse quomodo probabitur, quando tractatur maximè de ualiditate testamenti ab eo conditi sine aliqua cautione.
Statutum episcopi, per quod conuinciatur usurarius per unum testem, uel per plures de auditu, uel per eius confessionem extraiudicialem, non ualet.

CAP. XV.

Vm in diœcesi †Manifesti usurarii etiā nullo accusante possiunt cōpesci p penā Laterañ. cōcilii. h. d. Vel aliter, & sic. Cōuict⁹ ḟ usuraria prauitate p famā, & alia argumēta, pōt manifestari vsurari⁹, & tāquā manifestus usurarius cōpesci secūdū dispositionē Laterañ. cōcilii. h. d. nota bilr ſm uerum intellectū c nā primū summarium Io. An. parū habet dubii. Secunda pars, ibi: *Fraternitati.* Casus lite. In Altisiodorensi diœcesi plures erant usurarii, de quibus non dubitabatur, quin essent usurarii manifesti, sed pp timorē potētū, qui defendebāt eos clē, null⁹ accusator ꝯ eos apparebat, nec ēt p suam cōdēnati fuerūt, q̄situ fuit, qd de illis sit agēdū? Respōdet papa diœcesano Episcopo, quamuis contra eos non appareat accusator, tamen si aliis argumentis

mentis cōstiterit illos esse usurarios manifestos, pœnā La-a
2 terañ. concilii poterit ꝯ illos exercere. B. †Not. 1. ex tex. ſm vnū intellectū, q satis ē uer⁹ i se, qđ sola fama nō facit usu
a rariū manifestū[a] ét quo ad pœnas Laterañ. cōcilii: sed vltra famā requrunt alia argumēta. Et i hoc iste tex. ē ſn. & alibi nō probaē, q p solā famā & argumēta possit qs cōuinci, &
3 cōdēnari de usuraria prauitate, ut sic cōuict⁹ & cōdēnat⁹ di caē manifestus; qđ itelligo vt. ꝯ. dicā. †Not. q nomine istāte ꝯ usurariū nihilomin⁹ dēt ordinarius ꝯ cū suū officiū exer-
4 cere. † In gl. 2. i fi. hæc gl. tēdit ad declarationē c. & obscure aliquātulū loqr, & p itellectu pt sic opponi. vr em iste tex. sibi ꝯrius. nā in pri. dicit, qđ minimè dubitabaē, quin isti es sent usurarii manifesti, & tñ postea dicit in uersi. *frater*, q si aliis argumētis illos cōstiterit esse manifestos, si ergo erāt manifesti & notorii, nō dēnt reqri alia argumēta, ut i c. eui dētia, ḟ accu. si aūt capiē, manifestū, put differt a notorio, vt dicaē illud, q pbari pōt, tūc nō dēnt sufficere argumenta: sed reqriē euidēs pbatio. nā probatio dēt esse nō psumptiua, sed necessariò ꝑcludēs, ut i c. i psentia, de pba. gl. soluit duob⁹ modis. Primò, q principiū tex. dēt intelligi ḟ manifesto, i. notorio: sed qa hoc notoriū nō ē pmanēs i usurario, sed ē facti trāseūtis, cū nō semp mutuet sub usuris, iō requrūt alia argumēta ultra illā notorietatē, & si gl. eēt uera, multū foret notāda, & p hoc uide, qđ no. gl. 2. q. 1. c. de manifesta, sed Io. An. nō vr eā seq. nā ex quo usurari⁹ hēt mensam paratā, & exhibuit se paratū ad mutuādū oīb⁹, satis dr notorius & usurarius, & hęc opi. mihi placet. nā istud nō ē notoriū facti trāseūtis sd facti pmanētis: qa hēt mēsam paratā, uel ē notoriū facti interpollati, vñ de eodē iudicandū, ut de notorio facti pmanētis, & sic ubi adeēt hæc notorietas, alia requrerēt argumēta, p hoc c. quāquā & c. 1. eo. ti. li.
5 6. & in cle. eos, de sepul. † Sed a sol. gl. ē, q prima pars c. itelligaē de manifesto p famā, & cōem opi. q nō sufficit ad cōuincēdū quē de hoc crimine; & iō requrūt alia argumēta, qb⁹ i sertis poterit iste dici manifest⁹; qđ intelligit Hos. post manifestationē factā p iudicē, vñ expōit tex. manifestos, i. ma
1 nifestādos. q. d. q p postq̄ iudex, receptis his arg. istū declara
b uerit usurariū, pōt dici tūc manifestus[b], & est dictū satis notabile nō. n. ē officiū priuatarū psonarū iudicare p argumē
6 ta quē manifestū. † Et faciūt hęc ad qōnē quotidianā, & notabilē. Quidā usurarius ꝑdito testāmēto decesit nulla cau
c tione de restituēdo pstita: opp. post mortē[c] de nullitate testāmēti: qa erat manifest⁹, & nō pstitit cautionē ad probandā hāc publicitatē articulat de fama & aliis argumētis: nunqd post mortē sufficiat ista ,pbare ad nullitatē testamenti? reperio quosdā summos uiros cōsuluisse, q sic p istū tex. sd nō fecerūt mētionē de cōsi. Fede. cō. 62. ubi apte cōsuluit ꝯriū. Ad istū tex. rndet restringēdo dupliciter, primò qđ loqr, ut pēna Lateranēsis cōcilii possit exerceri in istos. nam hoc casu agit de modico ptudicio, & expedit ad salutē animarū usurariorū. iō sufficit ista modica ,pbatio p famā & argumēta; sec⁹, si agerē ad nullitatē testamēti: qa, cū testamētū sit res fauorabilis, ut in c. fi. de re. iudi. nō dēt dici nullū, nisi apte cōstet testatorē tūc fuisse usurariū manifestū. Itē istud c. dicit ista argumēta cū fama sufficere, ut manifesteē p iudicē ſm lectu. Hos. añ ergo, q̄ iudex manifesteet, nō pōt dici, qđ testm fuerit cōditū a manifesto usurario, & certe istę duæ sunt maximè restrictiōes ad istū tex. & sunt valde notādæ in practica. Sed dubito, nūqd de iure procedāt, & utrū admitterenē in iudicio, & sic ēt dubito de lec. Host. nā iste tex. dicit: *si constiterit istos esse usurarios manifestos per alia argumenta, &c.* ergo ante suiam iudicis pōt dici manife c
sti, & tūc post mortē poterit fieri ,pbatio ad declarandū, qđ erāt manifesti. Itē usurarii nō pōt de facili cōuinci, iō sufficiūt arg. cū fama, arg. i cle. 1. c. ti. q pōt esse ista argumenta, doc. ponūt multa exēpla pone, q ultra famā apparet, q iste uēdebat cariori ptio, qa differebat solutionē, ut in c. in ciuitate, ꝯ. e. uel emebat cū pacto de retrouēdēdo cū maiori p-

Quis dicatur usurarius manifestus, & qūo conuincatur, uide Ang. de Are. i. §. ex maleficiis, in. 2. col. inst. de actio. & Bal. in l. 1. C. de fal. cā adie. le. & in l. 1. i. 8. q. C. de test. ubi inquit, q ad probandū in ipē illum contractū esse usurarium, testes singulares non admittunt, sed ad probandum quem esse usurarium testes de unoquoq; acta singulariter deponentes iungentur, ut faciant plenam probationem, quia uidemus, q in probatione alterius facti habēris tractū successiuū nō momentaneum testes singulares de unoquoque actu de p se deponentes faciunt plenam probationem. Inno. in c. qualiter & quādo, de acc. Io And. in c. 1. de arb. i 6. Bal. in l. de quibus, ,ppe fi. de legi. Imo. in. l. 1. §. si stipuler ff. de uerbo. oblig. & an in causa usurarum existente solum fama sit deferendum iuśurandum in suplementum probationis, uide tex, reputatū fi. ſcđm unam lect. in c. ex literis, ꝯ. de iureiur. & ibi p doct.

Adde quis dicatur manifestus usurarius, qđ posui. ꝯ. in c. quia in omni b⁹ quo verò ad dicta huius addentis uide Ale. consi. 72. 1. li.

tio, vel reperiuntur instrumen. usuraria. Idē puto si reperiūtur sui libri, in quibus sunt rationes usurarię, arg. in d. cle. una, licet gl. sentiat oppositū in c. sanè. 24. q. 2. † Sed quæro, quia ꝯ. dixi sufficere argumenta cū fama, nūqd valeat statutū dēpi, ut per unū testē, uel per tres ḟ audītu, uel p quatuor testes singulares, uel p cōfessionē factā extra iudiciū corā quocunq; possit conuinci de usura? Fed. con. 17. consuluit, quod non, ut communiter tenetur, quia episcopus non potest tollere dispositionem iuris cōmunis, cum sit inferior; pro hoc quod not. Io. And. in simili in c. fi. de appel. li. 6. & c. ult. de offi. Archipresbi.

SVMMARIVM.

Maritus non tenetur fructus pro dote promissa in sortem computare. 2. secus est in suo hærede. 4.
Si pro dote promissa numerand a certo tempore dentur tot solidi pro centenario singulis mensibus, an sit usura.
Pro dote soluto ma. restituēda si detur uxori aliquod pignus, tenetur fructus pignoris in sortem cōputare.
Statutum, quòd, donec restituatur dos mulieri soluto marr. teneatur hæres mariti certum quid dare, ut possit inde se alere, ualet eo casu, quo tenetur hæres ipsam alere, donec restituerit dotem, alias secus.
Hæres mariti tenetur alere uxorem mariti defuncti donec restituerit dotem, si non habet, unde alundese ſ alat, alias secus.

CAP. XVIII.

Alubriter. †Marit⁹ fructus rei dotalis, uel obligatæ ,p dote nō tenetur in sortem computare. Vel aliter & melius. Marit⁹ recipiēs b
pignus pro dote promissa non tenetur fructus in sortem computare, & est casus ſn. & alibi non probatur. hoc dicit. Primo ponit dictum & eius causam assignat, ibi. *Cum frequenter.* Casus lit. Aliqs accepit aliquam in uxorem certa dote sibi a socero constituta, sed quia socer ille pecuniā tunc temporis non dedit, & cum genero ſponsam tradidit quasdam possessiones pro dote dedit sibi in pignus, quousq; dos fuerit ei persoluta, quęritur, utrum fructus percepti de istis possessionibus pignori obligatis dēant cōputari i sortē? & respōdet Papa, qđ ñ. cū frequēter fruct⁹ dotis ñ sufficiant ad onera mrimonii supportāda. B. No. Primò ex qua⁹ marit⁹ lucratur fruct⁹ dotis hoc em inductū fuit propter one-

SEB. SAPI.
a Dignus auxilio. Vide, quod p istā regulā dicit Fed. de Senis in consi. 89. refert. d. Abb. in c. 1. ꝯ. de iureiu. ubi multum extollit.
b Restituat ad uidendum Lap. all. 93. Ro. consi 34.
SEB. SAP.
c Per exceptionē. ḟ hoc latè uideas Feli. in c. Rodulphus, col. 20. uer. frustra aliqd fieri. ꝯ. de rescrip.

legat no. hic, & idem dicit Abbas in consilio. 81. incipiente, exthemate. in 2. uolum.

Post mortem. Adde uidendum eundem Abb. consi. 2. lib. ubi eadem uerba ponit, & uide eundem consi. 1. 81. 113. & 114. e. lib.

Valeat statutum. Vide Petrum. de Ancharan. in c. canonum statuta, in. 3. princ. q. in uer. accedat quæstio, de consti. ubi ponit, an ualeat statutum epi, q per unū testem deponentem de ueritate possit plene conuinci usurarius, & latè disputat Ang. in. q. p eum disputatam quę inc. Astensis nōles. 22. co. & duab. se. post Fe. de Sen. in loco ibi per eum al. cum aliis multis ibi per eum adductis.

ra mrimonii supportāda. nā tenet mari
t'alimētare uxorē,& iō recipit dotē:sed
fruct'dēnt cedi ad alimēta,& nō cōsumi
ipsum capitale.Et iō dicim',q. fm quāti
tatē dotis uxor ē alimētāda l.si cū dotē.
§.sinaūt,ff so.ma.& in c.p uestra,de do.
post di rest.Et ex hoc īfert,qđ cōmodi'
& honorabili' alimentari dēt mulier,q
portauit amplā dotē, quā si portasset te
2 nuē.†Scđo no.casum sin.ī quo fruct'rei
pignoratę nō extenuāt sortē:sed cedunt
ipsi creditori, & hoc quia succedūt loco
interesse: qa maritus patitur in non re-
3 cipiēdo dotē promissā.†Sed circa intel
lectū c. qrit de notabili & satis dubia q
stione.Pater puælle pmisit certā quāti-
a tatē pecunię[a] p dote suo genero,& psti
tit cautionē de numerāda certo tēpore,
& pmisit dare iterī certos denarios pro
libra quolibet mēse: nūquid liceat?& vr
priò q sic.Nā sicut p dilata dote lucrifa
cit marit' fruct' rei pignoratę, ita licitē
dēt posse aliqd recipere, donec sibi dos
fuerit soluta.Io.An. sentit hic oppositū,
dicēs, qđ q dicit hūc casum licitū,dēt al
legare casum exp̄ssum.nā ī iure nō habe
mus nisi istū tex.q loqt in fructib' posses
sessionis, q subiiciūt diuino iudicio.q.d.
istud nō ē lucrū certū: qa poterit eē,qđ
nihil percipiet,ex possessione:sec',qn ex
pacto facto qd certū recipit. Nec obst.si
diceres,hoc pmittēdū, ut maritus possit
sustinere onera mrimonii: qa posset re-
spōderi p id,q habet in d.c. p uestras,in
fine.q.d.q ipsa dos dēt depōi apud mer
catorē vt ex honesto lucro possit suppor
tare onera mrimonii d.An.vr ad huc ma
gis restringere ītellectū hui' c. dicēs,qđ
aut nulla mora cōmissa ē ī dote numerā
da,ut qa in prīcipio cōuētū extitit de ea
soluēda in certo termino,& tūc nihil pt
gener licitē ɔseq, nec ēt fruct' rei pigno
ratę:qa ex quo nulla mora pcessit,nullū
dēt esse interesse:aut pcessit mora, ut qa
dos debebat solui ī cōtinēti;& tūc pro ī
teresse pt pcipere fructus. Itē posset pe-
tere, quātū uerisimiliter fuisset lucratus
cū illa pecunia, ut sic habeat rō interesse
lucri cessantis,sicut lati' dixi ī c. ɔquest'
s.co.sed nō vr d.An.uidisse Cal. q dicit,
qlicet opi.Io.An.sit tutior;ɔria tn vr es
se.verior vt a prīcipio posit cōueniri cū
socero,put.s.dixi.nec ob.dictū Io.And.
qa iste tex.loqt indistinctē, ut lucret fru
ctus possessionis,& qnq; tales fruct' sūt
certi:ut qa ē dom' solita lucrari,uel pos
sessio ad affictū cōcessa. Vn circa hāc qō
nē satis dubiā putarē sic dicēdū, qđ aut
a prīcipio simplr dat'fuit termin' ad do
tē psoluēdā nō īteruenīete pacto inter-
uētionis pignoris, licet ex postfacto pi-
gn' fuerit redditū & tūc nihil pt gener ɔ
seq.Nā sicut pt vxorē sine dote ducere,&
đ pprio tenet alere,vt no.ī d.c.p uestras
ita potuit vxorē trāsducere dato termi-
no ad dotē psoluēdā,sed si a principio ī
teruenit datio pignoris tūc credo opi.d.
Ant.pcedere, qa gener recipiēdo pign'
vr cōfisus authoritate hui' c.& recipere pign', ut lucret fru
ct' ī cōpēsatiōe dotis dilatę. Et puto ēt,qđ a principio pos
sit cōueniri cū socero de pcipiēdo aliqd annuatī vsq; ad so-
lutionē dotis, dūmodo sit solit' mercari,uel pōere pecuniā
apud mercatorē,cū iste nō capiat p mutuo, nec p dilatiōe
data:sed,ut sustineat onera matrimonii,& sic poti' capit ut
4 interesse, nec vr hoc ɔ bonū charitatis.†Scđo principalr q-
rit, qd ī hęrede mariti posidēte seu detinēte pign' p' mor
tē mariti,nūqd lucret istos fruct', sicut maritus,Innocēti'
tenet,qđ nō: qa ī optione hęredis est,qn restituere pignus,
& liberare se ab obligatiōe;q nō ē ī marito, cū ipse teneat
ad onera mrimonii,sicut ēt pt qri de uxore,cui soluto mri-
monio datū ē pign' p restitutiōe dotis,nūqd lucret fruct',
& coiter tenet,qđ n licet.n.uxor alimētetur ex dote sua,tn
cū ipsa nō sustineat seruitia mrimonii soluto matrimonio
dēt cōputare fruct' ī sortē,& iō sit cauta,ut faciat sibi dotē
5 solui,uel possessionē dare ī solutū.†Et faciūt[b] hec ad.q.In
b multis locis statutū ē,vt soluto mrimonio,q̄diu hæres ma-
riti steterit ī dote psoluēda,teneat dare certū qd uxori reli
ctæ,ut possit īde se alere,nūqd ualeat statutū,ut possit mu-
lier cū bōa cōscia recipere istud?& sępe uidi ī facto dubitari.
c Io.de Lig.in cle.2.e.ti.cōcludit,qđ statutū[c] nō ualet p ea,q
s.dixi;qa uxor nō sustinet seruitia mrimonii,iō nō dēt ali-
qd lucrari,sed dēt agere,ut dos sibi restituat, seu persolua-
d tur[d].†Ego aūt aliter dicerē, & pro decisione huius qōnis ē
6 examināda alia qō, nunqd hęres mariti teneat alere vxorē
relictā,donec psoluerit sibi dotē? & licet sint opi.mihi plus
placet illa opi.qđ si nō hēt uxor alia bona,dēt ali ab hęre-
de mariti, ēt infra annū datū hęredi ad dotē restituēdā,&
e hāc opinio.tenuere gl.& Bar.[e] ī l.1.§.exactio,C.de rei uxo.
ac.& Spe.in ti.q si.sint le.§.1.uer.nūqd uxor hoc supposito,
ad pmissam.q.dico,qđ aut sumus in casu,ī quo uxor dēt ali
ab hærede mariti, & tūc ualeat statutū loco alimētorū,de-
cernēs certā quātitatē , cū honestius sit recipere quantita-
tē,quā alimēta annuatī,aut nō dēt ab hærede mariti ali,&
tūc sec' &c.In gl.fi.ibi:*cretifodino fundo*.expono,i.ī fundo,in
quo fodit creta p faciēdo tegulas, siue lateres.In ea.gl.ibi:
secus est in fætu ancillarum dotalium,&c.Rō aūt,quare partus
ancillę dotalis n cedit lucro mariti ē,qa humana creatura
n cōputat ī fructu: imò rerū nā gra hoīs īduxit oēs fruct',ut
dicit tex.ī l.ī pecudū,ff.đ vsufru.Et Cicero.li.1.đ officiis.Vn
cū marit' dēat lucrari fruct', & partus n ē ī fructu,ergo &c.
In ea gl.ibi:*& in arboribus non cedendis*. secus ergo in arbori
bus cædendis,uel cęduis, ut quia intra breue tēp' renascun
tur.nam tunc potest dici fructus; secus,ubi nō renascuntur.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarius non repetit usuras sibi ab alio extortas,nisi ipse restituat, quas aliis ipse,uel suus auctor extorsit.2. 5.*
3 *Procurator si repetat usuras,quæ suo principali fuerint extortæ , non potest sibi obiici,ut ipse restituat, quas extorsit, quia uenit ex alterius persona.*
4 *Hæres tenetur restituere usuras, quas suus defunctus extorsit , licet ad ipsum nihil peruenerit,quia conuenitur ex quasi contractu defuncti condictione indebiti.*
5 *Rescripta non extenduntur ad personas non expressas, nisi ex dispositione iuris personæ non expressæ comprehendantur.*
6 *Vsurarius,qui extorsit usuras nomine alterius , an & quo casu teneatur ipsas restituere.*

CAP. XVII.

1 MIchael. †Repetens usuras non audiatur, nisi
restituat extortas per se, uel per aliū,
a quocūq; causam habeat h. d. Prio ponit partis
querelam . Secundo clausulam , quam stilus cu-
rię apponit in literis, quę impetrantur ad recuperādas usu
ras. Casus literalis. Michael laicus conquestus fuit dom.
Papæ,quod M.& quidam alii ciues Bononien. multa extor
serūt ab ipso,& a patre suo, cuius hæres extitit per usurariā
prauitatem.

SEB. SAP.
a Pecunię. uide Bal. nouellum in ī tract. de dote in 7.parte primi tēporis in.3. priuilegio.Pet.de Ancha.in consi.150. inci.in qōne,quæ uertitur.Alexā.in consi.41.inc.uiso themate,in.5.nolu.Pau.de. Cas.in l.insulā.§. usuras ff.soluto matri.

SEB. SAPIA.
b Et faciunt. Vide Paul.de ca.in.l.1. C.de sum.tri. & si de cath.Bal.i.l.fi. §.pterea, C de iure do.Ias.in d.l.1. in utraq; lectura, & in l. de quibus ff.de legi. & in.§. fuerat, ff. de act. Are.in.l.diuortio in prin.ff.so.ma. Paul.de Cast.in.l. Titia,ff. de sol. & Fel.in c. consultationibus, de offi. dl.practi Pa.i forma libelli,quo agitur ad dotis restitutionē,& Ale. in consi. 63. in.4. volum.
c Concludit statutum nō ualere, & ita exp̄sse ēt determināt Bal.& Pau. de Ca.in.l.1.C.de sum. tri. cōtrariū tenet idem Bal.in l.fi.§.pręterea,C. de iu.do.

SEB. SAPIA.
c Persoluatur. Ad hanc materiam, uide Alex.in cōs. c.in.1.uo. & ī cōs. 48.in.3.uol. & in con.27.in.4.uo.& in cons. 56.& in consi.133.ī.4.uol. & in cons. 74. & consi.142.& consi.156.in. 5. uolu.
d Et adde Bar. & alios in.l. insulā. §.usuras,ff.so. matri.ī.l.at q natura,§.nō tm, ff. de neg.ge.& in cons. inci.Francis.uxorem quandam nomine Thomasiā, & multum latē & diffuse Lu. Rom. consi.5c7.inci. In tā propositæ consultationis circa celeberrimorū d. consilia,&c. Pe.đ Anch.in con.138. inc.In q.quæ uertitur inter nobilem.d. & d. Alex. in consi.203.inc.

prauitatem. Vnde mandat episcopo Bononiensi, ut in cau
sa procedat, secundum quod de iure fuerit procedendum:
prouideat tamen attentius,ne in negotio procedat eodem
authoritate literarū,nisi dictus Michael restituerit,si quas
ipse aliquādo,uel pater extorsit usuras.B.No.prio ex text.
laicum posse adire Papam contra laicum pro usuris resti-
tuendis,& rescriptum impetrare.nam hoc casu iudex eccle
siasticus habet iurisdictionē inter laicos, ut in c.quia,supra
eodē,& dixi sup rub.& no.in c.cū sit gnale,de foro compe.
No.2. filiū posse exigere usuras extortas a patre,& ītellige
2 de filio hęrede,& idē ē ī quolibet hęrede extraneo.† Item
nota,qđ nō auditur repetēs usuras, nisi restituat exortas p
se & p patrē suū. Et idē puto cōsimili rōne de extortis p r
defunctū,cuius hęres iste extitit,& hoc addit iste textus ad
c.quia frustra,s.eodē,qa ibi fit mētio tātū de extortis p im
petrantem, seu repetentem: hic autem etiam de extortis p
3 patrē.† Sed dubiū ē aliquod ī clerico repetēte usuras noīe
ecclesiæ,nunquid possit excipi, q ab aliis ipse extorsit usu-
ras? & doctores] cōmuniter tenent, q non:quia agit nomi
ne ecclesię, ideo delictum suum non debet obesse ecclesię,
ut in regula,delictū,de regulis iuris,li.6. & facit c.frequēs,
in fi.de resti.spo.eodē li.Idē dicēdū in procuratore, cōsimi
li ratione,ut non possit excipi de extortis per se.Et decla-
ra huius c.materiā,prout habuisti in capitulo,quia frustra,
4 supra eodem.†In gl.fi.ibi:*sed potius ex quasi contractu ratione*
indebiti.No.gl.fin.quia facit ad decisionem multarum quæ
stionum.Primò potest inferri , quod etiam de iur. ciui.hę-
res tenetur restituere vsuras extortas per defunctū,licet de
usuris nihil peruenerit ad hęredē,qa nō cōuenitur ex deli-
cto hæredis,sed ex quasi ɔctu,& sic cessat.l.1.C. ex deli.de-
functorū.Secūdo pōt inferri cōtra opinionē Fede.ut hęres
teneatur,si nō cōfecit inuētariū pro restitutione usurarum
ultra uires hæreditarias,sicut dicim' in aliis obligatiōibus
ɔ defunctū,ut in l.scim',C.de iure delibe. de quo dixi in c.
tua,s.eodē,& in c.in literis,de rapto.Sed tunc fortiter opp.
cū glo.si nō agitur ex delicto, sed ex quasi ɔctu,qd ad eccle
siā contra laicū?Sol.licet agatur ex quasi contractu, tamen
uersatur delictū,q ē mixti fori,vt dicit gl.in capitulo,si epi
scopū.16.q.6.Et ad prædicta uide,q no.Bartolus in lege 1.
5 C.de priua.deli. † In ea gl.ibi:*quod potius credo*.cōcludit in
hoc gl. q siue in rescripto sit facta mentio de usuris extor-
tis a patre,uel defuncto,cuius hęres iste fuit,siue nō sit facta
mentio,semper potest excipi contra impetrantem, vel agē
tē,ut prius restituat usuras extortas per se,uel per alium,cu
ius hæres fuit,& hęc conclusio cōmuniter approbatur.Nec
ob.si dicatur, quod cum in literis nulla fiat mentio de pa-
tre, non potest de eius facto excipi, quia non extenduntur
ad personas non expressas,ut in capitulo.P.& G.de offi.de
leg.Sol.ista obligatio, seu prouisio non oritur ex uirtute li
terarum sed ex iuris dispositione ex quo enim iste impetra
tor siue ex persona sui, siue alterius tenetur usuras restitue
re,non debet ante alium impetrare, quam ipse restituat ex
6 tortas p se.† Et in fine gl.Nota, & tene bene menti in eo,
a q cōcludit,quod is,qui usuras extorsit noīe alterius[a],non
b tenetur[b] ad restitutionē, nec pōt cōtra eum excipi.Sed cō
trariū sensit glossa in capitulo sicut.26.di.Hosti.&.Goffre.
in eorū summis huius ti. ut refert hic Ioānes Andreas,qui
uidet eorū seq opi. cōcludunt, quod aut principalis est sol
uendo , & non tenetur iste ad restitutionem, alias secus,&
hęc opi.mihi placet,ut ex quo dedit causam delicto,teneā
tur,alio non ualente satisfacere,quod no.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi compelluntur soluere decimas de possessionibus suis , & oblationes ecclesiæ dare,de quo.infra nu. 5.ubi plene.*
Iudæi compelluntur restituere usuras quas extorserunt.
2 *Vsura qua ratione prohibeatur.*
Testis pauper non solet admitti ad testimonium ferendum.
3 *Iudæi ratione usurariæ prauitatis sortiuntur forum ecclesiasticum.*
4 *Iudæi possunt acquirere rerum dominia.*

CAP. XVIII.

1 QVanto. †Iudæi, qui extor
quent graues usu
ras a Christianis,uel de posses
sionib' decimas,uel oblatiōes
solitas percipi per ecclesias,eis non so- a
luunt, priuātur Christianorum commu
nione. Vel sic breuius Etiam Iudęi com
pellendi sunt ad restituendas usuras ex
tortas a Christianis, & ad soluendas de
cimas, & oblationes de eorū possessioni b
bus.h. d. Sunt duo dicta. secundum,ibi:
Hac eadem.Primū dictū facit tria.Primo
ponit cām statuti. Scđ ò statutū, ibi:Sy-
nodali. Tertio prouidet ɔ grauamē suspi
catum,ibi;*Principibus*. Casus lit. Quāto
amplius Christiani cōpescūt ab exactio
ne usurarū,tāto grau' Iudæi super his ī
festāt,grauiores & immoderatas extor-
quēdo ab eis usuras.vn statuit cōcilium
gnale,ut si de cętero Iudęi quacūq; oc-
casiōe graues & immoderatas Christia
nis usuras extorserint,Christianorū eis
pticipiū subtrahat,donec de tāto graua
mine satisfecerit,& si opus fuerit,Chri-
stiani p cēsu.eccl.appel.postpo.cōpellāt
ab eorū cōmerciis abstinere.pcipit īsup
cōciliū prīcipib',ut pp hoc n sint Chri- b
stianis infesti: sed poti' Iudęos cōpescāt
a tāto grauamine.In fi.dicit,qđ eadēpę
na cōpellāt Iudæi ad satisfaciēdū eccle
siis pro decimis & oblationibus debitis,
quas a Christianis đ domib'& possessio
nib' aliis pcipere cōsueuerūt anq ad Iu
dęos quocūq; titulo peruenissent,ut sic ec
2 clesiæ cōseruētur indemnes. B.† No.pri
mò unam cām, quare usura prohibetur.
nā diminuūtur facultates hominū,& sic
breui tēpore reducunt ad paupertatē,&
paupertas ē res periculosa ēt animabus
iuxta illud Salomonis:Diuitias,& paup d
tatē ne dederis mihi &c.hinc est,qđ pp
suspitionē pauper n admittit ad testimo
niū.4.quæstio.3.c.si testes§.testiū,& hāc
c rōnē [c] ēt ponit In.super rub. & uide bo.
tex.in c.1.e.ti.li.6.ibi:usurarū , quę ani-
3 mas deuorat , & facultates exhaurit.†Se
cundo no.q ratione usurarię prauitatis
etiam Iudæi sortiuntur forū ecclesiasti.
vn indirectē hic compelluntur per eccle
siam ad restitutionē,de quo dixi ī c.post
miserabilē,s.e.No.tertiū modū cōpellē
di Iudeum per ecclesiam,ut subtrahatur
ei cōmerciū Christianorū,& ad hoc pōt
excōicare Christianos contra faciētes,
& ista est maxima pœna , s. inter homi-
nes esse,& hominū carere cōmercio l.hi
qui sanctam,C.de aposta.excōmunican
tur.n.indirectē. Quarto no.ar.optimū,
qđ oblationes sunt in pcepto,& de iure
parochiali ecclesię Iudęi tenēt ipsas sol
uere, si stāt in domib' solitis habitare p
4 Christianos,de quo infra. † Vltimo no.
quod Iudęi possunt acquirere rerū do-
minia,de quo latius per Inn. in capitul.
quod super his,de uoto. In glossa.1.ibi:
a contrario sensu.Nota glossam iūcto tex
d tu, quia solet allegari,quod argumētū

Viso processu causę uertentis inter Ioannem.
Adde eundē Abba.consi. 84.

Nomine alteri'. Adde uidendum Lap. allegat. 93. ubi an ualeat testamentum taliū administratorū.
Non tenetur. Et ita propriè determinat Anc.in d.c. sicut non suo. 46. dist.& Bal.in aut. quas ob res. §. si tollat & uide hic Ant.& Car.tex. & gl.in reg. non licet, lib.6. & Bal. post Din. in. l. si mater tua, C. de usur. & quterque teneatur ad restō nē usurarum , tene expresse Bart. in.l.cum oporter, circa med. prin. C.de bon.quæ lib. Bellen.
Hanc rationem Adde Io.Pe.đ Ferra.Papien.in practica sua sup for. li.in actiōe hypothecaria in gl. in uer.sine aliqua,in 3.col. ubi enumerat 7.causas, quare usu.de iure diuino & canonico sint prohibitæ.ponit etiam rationē quare ius ciuile eas permiserit.
Quando ualeat arg.a contrario. Adde gl.in.c.1. đ æta.& qual.Io.de Imo.qui.illam gl. alle.ī.l.si ita fideiu.ff.de fideiusso. Adde, an ualeat ar.a contrario sensu.Lu.Rom. cons. 379.

ZACHAR.
Adde ultra alle. per istos An. Car se.sing.suo,in uer. argumentum, qđ est sing.1.ī nu.ubi habes, an & quando,& in quibus p cedat arg. a contrario sēsu, đ quo per Alex.cons.68. incipit. circa pręmissa,col.2.uolu. 4.& consi.7. co.si. uol.5.

a Decimas. Adde Old.consi. 91.
SEB. SAPIA.

b Nauiganti. Nouum intellectum ad hunc text. ponit Archiepi. Floren.in.3.parte suæ summæ, ti.in.c.7. uersi.22.uidelicet ꝙ intelligatur, qñ illud, quod recipit ultra sortẽ, recipitur ratione mutui tm̃. nam tunc est usura non obstante, ꝙ mutuãs suscipiat i se periculũ. Secus, si mutuans præcise reciperet rõne periculi, cui intellectui uidentur repugnare uerba tex.ibi recepturus aliqd &c. Aliũ intellectum dedit frater Angelus de Clauasio in summa sua in uerbo, usura.j.uer.38.qđ intelligitur, quando mutuans nolebat mutuare nisi cum tali pacto susceptionis, periculi, & propriè grauat debitorem in aliquid plus ex mutuo, & ideo usura est. sed si qs liberaliter mutuaret, deinde post post mutuum ad instentiam debitoris suscipit in se periculum, quod dicit assecuratio si aliquid recipit, non est usura. Ali⁹ intellectus colligitur ex uerbis eiusdem fratris Ang. in uerbo usura.1.uersi.46. ꝙ intelligatur, quando mutuũ principaliter fiebat spe habendi ultra sortem aliquid tunc enim usura, secus, ẽ si mutuum fieret liberaliter, & postea propter susceptionem periculi aliquid acceperit. De quo uide Soc. & Moder. in. l. si quis nec causam, in prin.ff. si cert. peta.

a contrario sensu nõ procedit, ubi insurgit absonus intellectus, uel alibi reperitur contrariũ & de hoc plene dico in capitulo, cũ apostolica, de his, quę fiunt a p̃la, no.Io.An.& Cal.in capitulo, publicato, de ele.uel dic & aliter ſm Hos.qđ oĩs usura solet esse grauis.vn ñ pmittit aliquo modo. In ea gl.ibi: *legitimum modum &c.* nã đ iure ciuili nõ poterãt usuræ ad libitũ exigi; sed vsq; ad certã mẽsurã, uel summã tm̃, ut habet i l.oẽs, C. de usur.& dic, ut ibi; de quo nõ ẽ hodie instãdũ, qa oĩno usuræ hodie ꝓhibent,
5 ut.s̃.eo.p totũ, &.j. eo.c.fi.† In gl fi.ibi: *res transit cum onere suo.* Põdera gl.sentit eñ tũc Iudęos cõpellẽdos ad oblationes, & decimas ꝑsonales, & p̃diales, qñ illa possessio ꝑuenta ad Iudęũ hẽat hoc onus annexum, & hanc opi. antiquitus tenuit Hos.& sequutus est Gof.& postmodum ab ea recessit, & tenuit indistin
a ctè Iudeum debere cõpelli ad decimas[a] personales, & etiam oblationes, quas ecclesia consueuit recipere a Christianis habitantibus in illa domo, ne per factũ Iudæi ecclesia patiatur detrimẽtum. nã posset sequi, quod Iudæi emerẽt ferè totam parochiam, & sic diminuerentur iura parochialia. Ego in hac diuersitate, ubi onus non esset annexum, rei satispu tarem standum consuetudini secus, ubi esset annexum rei, ut in decimis prædialibus. nam in dubio etiam omnes in fideles tenentur soluere decimas prędiales, etiam si Christiani nũquam illa prędia possederint, ut in c.de terris, & ĩ c.aliquibus, de deci.& tenet Oldra.cõsilio.25. nec ualet ibi argumentum a cõtrario sensu, tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarius est etiam ille, qui recipit aliquid ultra sortem, licet suscipiat in se periculum.* 3.
Emens uel uendens rem plus, uel minus iusto prætio, an, & quando sit usurarius, 6.7.
2 *Vsura committitur etiam in modico, quod ultra sortem recipitur.*
4 *Diues debet gratis succurrere proximo pauperi ĩ suis necessitatibus.*
5 *Recipiens ex pacto aliquid ultra sortem dicitur usurarius ab usura, & unde dicitur usura.*
6 *Vsura quo ad formam contractus non committitur, nisi in contractu mutui, sed quo ad intentionem deprauatam committitur in aliis contractibus.* 8.
9 *Peccatum ubi potest esse & non esse quo ad conscientiam, debemus potius attendere, quod sit peccatum, quo ad forum uerò contentiosum secus.*
10 *Res an possit esse plus, uel minus ualitura, statur consuetudini, & etiam attenditur id, quod frequentius accidere potest.*
11 *Societas coita ut ad unum tantum spectet periculum sapit naturam usurariam, ideo non ualet.*
12 *Deponens pecuniam apud unum banchum, ut capitale sit semper saluum, & lucrum communiter diuidatur, non est usurarius.*
13 *Vsurarius an sit censendus ille, qui relicta quadam mercantia, in qua erat uerisimiliter lucraturus decem mutuauit ad preces alicuius illam pecuniã ad mercantiam præparatam cum hoc, quod id, quod ipse in ea poterat lucrari, talis mutuatarius soluat ratione interesse, & lucri cessantis?*
14 *Motuatarius si fuit in mora restituendi mutuatam pecuniam, poterit conueniri ad interesse sine metu usuræ.*
15 *Mercator uolens transportare suas merces ad alium locum, ubi carius uenduntur, & alius antè, quam mercator portet illas ad locum, offert id, quod poterat ibi carius uendere, non incurrit crimen usuræ, si talis mercator sibi uendat.*
16 *Vsura committitur, si recipitur aliquid ultra sortem, etiam quod consistat in facto, puta quod tu doceas me aliquam artem, uel uadas pro me perusium, & similia.*
17 *Doctor mutuans pecuniam scholari, ut intret secum, committit usuras, si de hoc doctor sperat aliquid lucrari.*
Molendinarij uel furnarij mutuantes ad hoc, ut ueniant ad molendinum, uel furnum suum, committunt usuram, quæ est restituenda pauperibus.
18 *Vtrum & quomodo liceat rem emere, ut carius uendatur.*
19 *Emens rem minus, quam ualeat scienter, & uenditore ignorante, non caret peccato.*
Mercimonia prohibitum est clericis exercere, si tamen indigent, possunt aliquam honestam negotiationem facere, ut emere chartas, & scribere libros, &c.
20 *Mutuas frumentum, quod ualebat tunc decem, si tempore receptionis ualet uiginti, an posit cum conscientia recipere, si plus ualet?*
21 *Vsurarius an teneatur restituere quicquid ex usuris lucratus est?*

CAP. XIX.

1 *Nauiganti.* † b Vsurarius est, qui a debitore recipit aliquid ultra sort. etiam si suscipiat in se periculum hoc dicit primo. Non est usurarius emptor rei minus iusto pretio, si tũc uerisimiliter dubitetur, an tempore solutionis plus, uel minus sit res ualitura. hoc secundò propter dubium excusatur is, qui ex eo, quod differt solutionem pretii, si vendit rem plus, quam ualeat, si non erat eam alias uenditurus, hoc tertio, & sic tria dicta esse patent. Secũdum, ibi: *Ille quoque.* Tertium ibi: *Ratione huius dubij.* Casus lit. Aliquis mutuauit certam pecunię quantitatem alicui nauiganti ultra mare, uel eunti ad nundinas, & pro eo, quod creditor recipit in se periculum pecuniæ; recipit aliquid ultra sortẽ; quæritur utrũ usurarius sit censend⁹. Et respondet Papa ꝙ sic. Secũdò ponit aliam questionem. Ecce aliquis dedit decem solidos, ut alio tempore recipiat totidem mensuras uini, olei, uel frumenti, quę tunc plus ualent. Queritur, utrum ille sit usurarius censendus; Respondet Pa. si dubium sit, utrum plus uel minus fuerint res ualituræ tempore solutionis, non debet pp hoc usurarius reputari, & iõ pp dubiũ excusat. Tertio ponitur alia qõ. Ecce aliquis uendit pannos, uinũ, granũ, uel res alias, ut amplius recipiat termino cõstituto, quã ualeãt tẽpore uẽditionis. Quærit, utrũ iste usurarius sit censendus? Respõdet Papa, qđ iste ẽt rõne dubii excusat ab usura, dummodo merces suas tẽpore cõtractus nõ fuerat alias uenditurus. B. † Not. 1. ex tex. ꝙ recipiens ex mutuo aliquid
2 ultra sortem, pacto interueniẽte, est usurarius, & not bene, qđ tex dicit, aliquid. Ex hoc infert, qđ qcqd sit illud, ꝙ recipitur, ex quo potest pecunia ęstimari, quantumcunq; modicũ sit, inducit usurã. 24.q.3.in ca.1.2.&.3.& uoluit beatus Tho. secunda secundę.q.78.ar.2.† No. secundo, quod occa
3 sione mutui non potest recipi aliquid ex pacto etiam si mutuans suscipiat in se periculum pecuniæ mutuatę, ẽt si mutuet nauigãti, uel eũti ad nũdinas, q exponũt se uariis periculis, & uadũt cã lucri. Et sic no.bñ, qđ nõ ẽ licitũ recipere etiam a mercatore, ex quo tu contrahis secum mutuum, licet ipse recipiat, ut lucret, qa posset euenire contrarium, ut ipse ꝑderet ex mercimonio, et usurari⁹ eẽt in tuto, & semp
4 lucraret. † Fortius ergo cõmittit usura, qñ mutuatur nõ uolenti exercere mercimonia, sed pro necessitate sua, quia debet quis subuenire proximo gratis in necessitate, & peccat qs nõ subueniẽdo ꝓximo ĩ necessitate cõstituto, ut not. ĩ c.
7 consuluit, s̃.eo.facit c.sicut.47.distin.& quod ibi no. † Nota quod recipiens ex pacto aliquid ultra sortem dicitur usurarius

5 cõsuluit, s̃.eo.facit.c.sicut.47.dis.& qđ ibi no.† No.qđ recipiẽs ex pacto aliqd ultra sortẽ dr usurari⁹ ab usura, & usura pt deriuari, & dici ab usuris crediti: uel fortè qa ibi rapit u-
6 sus, quia uẽdit usus pecunię, q ñ ẽ ĩ rerũ nã, cũ ex usu pecunię cõsumat dñiũ, ut dixi sup rub.† No.ex uer.ille quoq; ꝙ usurari⁹ est cẽsend⁹ ille, q emit rẽ de pñti min⁹, quã ualeat ex eo, qa differt traditionẽ rei emptæ, & soluit p̃tiũ de pñti nisi dubiũ sit, qđ plus uel min⁹ sit ualitura res tpe traditionis. & si diceres, usura nõ cõmittit nisi in ꝯctu mutui, ut in c. cõsuluit, s̃.eo.& dixi sup rub. ergo nõ dẽt hic cõmitti, cũ sit ꝯct⁹ emptitius. rñdeo, ꝙ quo ad formã ꝯctus nõ ẽ usura: sed quo ad intẽtionẽ deprauatã est usura, qa ꝑinde i⁹ fingit, ac si illã pecuniã mutuaret illi uẽditori, ut recipiat illud lucrũ qđ est ultra uerã ęstimationẽ rei. Itẽ no. ꝙ rõne dubii quis
7 excusat ĩ foro iudiciali, sed ĩ foro pnię stabit cõscię † No.ulti.ex uers.si qđ, qñ uẽdit res pl⁹, q̃ ualebat, & differt p̃tiũ rei
a ad certũ terminũ, [a] duo dẽnt cõcurrere ad hoc, ut ꝯct⁹ nõ cẽseat usurari⁹. Priò, ꝙ dubiũ sit, an tpe solonis p̃tii res sit ualitura pl⁹, uel min⁹. Scđo. ꝙ iste uẽditor nõ erat alias uenditur⁹ tpe ꝯctus. Si ergo certũ, sit ꝙ tpe solonis ñ ualebit pl⁹, uel minus, q̃ iste erat uẽditur⁹ nũc ꝓ minori p̃tio, si habuisset pecuniã in pñti, tũc ꝯct⁹ cẽsendus est usurari⁹, & hoc rõne dicta in q. p̃ce. nã fingimus emptorẽ soluisse p̃tiũ, de pñti, & uẽditorẽ sibi illud mutuasse usq; ad terminũ p̃fixũ ꝓ il
8 lo lucro, qđ est ultra uerũ p̃tiũ rei.† In gl.2.ibi. *usurarius est censendus.* No.bo.gl. ꝙ licet inter ꝑtes descriptus sit ꝯct⁹ emptiõis, & uẽditiõis, & in ueritate nõ possit repeti p̃tiũ, tñ pp
b fraudatã mẽtẽ emptor pt dici usurarius, b licet ex forma sui ꝯctus ñ appat usurarius. Ex hac gl. posset defendi libellus, ubi talis dr usurari⁹, licet Host. dubitauerit in c.in ciuitate, & c.cõsuluit.s̃.eo.& facit iste tex.in §.ille, qui uenit aduersati
9 uẽ ad p̃cedẽtia.† In ea.gl.ibi. *sunt in talib.consciæ suæ, &c.* gl. formalr nõ soluit ꝯriũ. Et iõ dic, ꝙ in dubiis qs dẽt abstinere a tali ꝯctu, ex quo ad cõsciẽtiã suã, & in foro aĩe dẽt fieri interpretatio poti⁹ ꝯ eũ, quia illa ꝑs est benignior, quæ ẽ tutior, ut hẽs gl.no. in c.unico, de scrut.in ord.fa.facit text.in c.significasti, el.2.de homi.sed in fo.cõten.interp̃tatio fit in benigniorẽ ꝑtẽ, & ita loqt tex.iste, & facit.c.cũ tu.& qđ ibi
10 no.Inn.s̃.de testi.† Sed quero, qñ pt dici certũ, ꝙ res uale-
c bit pl⁹ tpe solonis? [c] Sol.dicit Hosti. ꝙ dẽt attẽdi cõmunis opi.& cursus regionis. nã communiter minus ualet frumentum tpe messium, quã tpe palchę, & licet qnq; accidat contrariũ, tñ pp hoc nõ est recedẽdũ a dicta p̃sumptione, quia dẽt cõsiderari id, qđ frequẽter accidit. l.nã ad ea, ff. de legi. & in c.literas, de despon.impu. In glo. fi. declara hunc ulti-
11 mũ. §. prout no. fuit in c.in ciuitate, s̃.eo.† Sed extra gl. q̃ro ꝓ declaratione primæ partis.c.hic non est licitum mutuare, & aliquid recipere ultra sortẽ, ẽt si creditor suscipiat in se periculũ, quid in istis, qui quotidie contrahunt societatẽ, & unus apponit operã, & alius pecuniam. Gof.dicit realem, contractũ societatis licitũ, ex quo cõicat sibi dãna, & lucra, & de hoc uide bo.glo. q̃ solet allegari.14.q.3.c.plerięq;, q̃ dicit hunc ꝯctum societatis nõ esse licitũ, si unus uellet sentire lucrum, & ñ damnũ Host.in sum.huius ti.§. in aliquo uers. sed quid si periculum, tenet oppo.dicẽs, qđ sicut in aliis cõtractib.ex quorũ nã periculum spectat ad alterum, pt apponi pactum, ut periculum ad alium spectet, ut in c.unico, de commo.& l.1.ff.depo.ita dicendum est & in hoc cõtractu societatis, ut licet ex eius nã periculum spectet ad utrunq;, tñ ex pacto põt ad alterum duntaxat ꝑtinere. nã contractus ex conuentione legem accipiunt, ut in rła, contractus, de reg. iuris, lib.6.& ꝓ hac sua opinione adducit bonum textũ in-
d sti.pro soc.in §.de illa, [d] cum uersiculo sequenti. sed Accu. & Azo.tenuerunt oppositum, & sic concordant cum glossa allegata in lege, si non fuerit, ff.ꝓ soc.& idem Io.Cald.hic. Non ob dictũ Host.quia in aliis contractib.est nõ cõtra, sed p̃ter naturam contractus. Sed in contractu societatis cũ habeat instar cuiusdã fraternitatis. l.uerũ, ff.pro socio, est pro

priè cõtra naturã cõtractus, ut unus sol⁹ sentiat dãnũ, Nec ob.§.de illa, qa nõ dẽt intelligi ſm eũ in capitali, sed dẽt intelligi in aliis lucris, & dãnis, ut in illis ualeat pactũ, ut sentiat de lucro, sed nõ de dãno. Darẽ aliũ intellm ad illũ tex. ut loquat in recipiẽte pecuniã, & ponẽte operã tm̃, ut ex pacto possit dãnũ nõ sentire s. pecuniæ. satis est, si sentit dãnũ operũ amissarũ. nã sicut in lucro pecunia & opa ęquiparãt, ita & in dãno sentiẽdo, sđ ex ꝑte pecuniã dãtis nõ pt hoc pactũ interuenire, quia ꝓpriè est ꝯ ipsam societatẽ, qa recipiẽs pecuniã posset sentir duplex dãnũ, uc3 operũ amissarũ, & pecunię receptę, & ali⁹ nullũ dãnũ sentiret, cũ hret suã pecuniã integrã. Et scias, qđ hęc opi.
12 ẽ tutior, iõ est amplectẽda.† Sed aduerte ad unũ dictũ Io.An.de quo Io.Cal. ñ facit mẽtionẽ in c.ꝑ uestras, de dot. post di.resti.ubi sensit, qđ pecunia dotalis pt deponi apud mercatorẽ, q dẽt cauere đ pecunia ĩtegralr restituẽda, sed lucra debẽt cõpẽsari cũ dãno, & quicqd superit de lucro poterit diuidi, & sic aptissimè
e sentit, ꝙ possit apponi pactũ, ut capitale semp sit saluũ: [e] sed ur sentire, ꝙ sit spãle in dote, cũ allegat.l.1.ff.so.mat.ubi dr ꝓuidẽdũ, ut salua sit dos mulieris. Ego sẽper dubitaui de illo dicto. nam non ꝓbat iure, imo in ꝯriũ facit tex.in c.super eo, s̃.eo. nã si cõtractus in se esset usurarius & illicit⁹, talis cõtractus non posset recipere aliquã cõpẽsationẽ propter bonũ, qđ inde seqt, maxime propter bonũ charitatis & corporale, ut no.in d.c.sup eo, & no.Io.An. in regula, peccatũ, đ re.
13 iur.li.6.† Scđo q̃ro de alia qõne notabili. Quidã mercator parat⁹ erat proficisci ĩ aliã regionẽ, empturus merces, in qb⁹ uerisimiliter fuisset lucratur⁹ cẽtũ, accessit amic⁹, & rogauit eũ, vt mutuaret sibi illã pecuniã, q̃ ꝓmittebat sibi restituere ĩ termino cũ lucro sperato, nũqd ꝯct⁹ sit cẽsend⁹ usurari⁹? Inn. qđ sic, licet aliq oppositũ teneãt; qa daret mã cõmittẽdi hãc prauitatẽ usurariã. Hos.in c salubriter, s̃.eo.dicit, ꝙ iste ẽ obligatus creditori ad id, qđ uerisimiliter fuisset lucratur⁹, quasi hoc ꝑcipiat creditor rõne ĩteresse, & nõ rõne usuræ. Io. An. dicit hoc dictũ Host. ꝓcedere post morã cõmissam, sed ante morã nõ, qa ibi nullũ ẽ ĩteresse, alias usurarius posset fingere se uelle ire ad emendũ merces, vt mutuaret pecuniã
14 sub isto colore ad usuras.† No.prio & ñ tradas obliuiõi id, qđ sẽtit Io.An.ex his verbis, vt ẽt ĩ ꝯctu mutui possit peti post morã ĩtereẽ lucri uerisimiliter cessãtis, đ quo dixi ĩ c.cõquest⁹, s̃.e. Sed an a principio possit hri istã rõ, posset forte dici, qđ ubi mutuãs ducit bõa intẽtiõe, & poti⁹ mutuat, ut seruiat amico, q̃ ĩ fraudẽ, ꝙ tũc excusat a peccato, licet alia opinio
15 sit tutior.† Circa hoc dubitatur etiã de alia quæstiõe. Aliquis habet hic merces, quas intẽdit deferre ad aliã regionẽ, & uẽdere ꝓ cariori p̃tio, alius apparet hic,

a Ad certũ terminũ. Adde Ale.cõs. 72.1.lib.& 172.2.lib.

a Terminum. Adde hic Abb. in c. ad nostrã, de em. & uend. ubi dicit, ꝙ testamenta uendentium res maiori p̃tio pp dilatã solutionẽ, & minori, si incontinẽti soluatur, non ualet, & ita etiam dicit se consuluisse, quod dicit esse uerũ, si hoc faciebant publicè. & si quis uendit nunc rem pro eo p̃tio, quo nunc ualet, hoc pacto, ꝙ si plus ualebit in posterum, illud plus teneatur, tradere uẽditori, & si minus ualebit, non diminuatur, de p̃tio, quia ista dr ẽt usura, quia ꝯctus claudicat, ita dicit ar.in c.fi.14.q.3. Bellen.

b Vsurarius. Facit qđ habetur in c. illo uos, de pign, ubi ꝑ Io.de Imo. & quæ dixi pridie in cõs.quodã. An.Bar.

c Tempore solutionis. Vide latè Ale. in.l. pretia rerum ff.ad le.Falc. Bar. & alios in.l.2.ĩ fi. C.de rescin.uẽdi.

d De illa. Et ibi uide plene ꝑ Ang. & Are.de hac qõ.

e Sit saluum. Adde Lu.Ro.consi.238.

& offert idē ꝑtiū hic qđ poſſet hēre in lo
co deſtinato,nūqd liceat facere hūc ꝯctū?
Inn.qđ ſic,nā ſicut rōne tꝑis excuſat̄,qui
uēdit merces plus,q̄ ualeāt,ut hic ī fi.ita
& rōne loci.Hoſt.inclinat in ꝯriā ſniam
& mouet̄: qa nō ſine magna neceſſitate
mouet̄ ad emēdū,cū & ille ſubiiſſet labo
res ī itinere,& fortè ꝑdidiſſet aliquo ca-
ſu.Io.An.dicit,ꝙ aut ꝑtiū ſoluit̄ de pñti,
& ꝯctus eſt licit⁹:qa uult fortè deferre ad
aliū locū.Aut differt̄ ſo'o ꝑtii,& ꝓcedit
opi.Hoſt.Pōt dici qđ ēt hoc ultimo ca-
ſu,ubi ceſſaret fra⁹ adhuc ꝓcedit opi.In.
qa fortè uult deferre ad locū, ubi ſperat
mai⁹ lucrū.Itē ex quo iſte ñ erat hoc uē
16 ditur⁹,ꝑ iſto ꝑtio,ſatis cōpēſat̄.† Vlt.hic
q̄ro,dr̄ hic,ꝙ nō eſt licitū aliqd recipere
ultra ſortē ex pacto, qd ſi recipiat̄ aliqđ
ſeruitiū uerbale,uel facti,puta mutuo ti-
bi decē,ut inſtruas me, uel filiū meū, uel
ut ītercedas ꝓ me apud deū,uel ut uadas
ꝓ me Romā?Ray.& Gof. ī eorū ſummis
h⁹ ti. quos ſeqt̄ Cal.cōcludit,qđ ñ eſt li-
citū:ſed hoc intelligēdū eſt,qñ illud,qđ
recipit̄ ē pecunia æſtimabile,ut ſ.dixi ſm
Tho. nā nulla incremēta recipi dēnt ex
mutuo,q̄cūq; ſint,& qualiacūq;.14.qō.3.
17 c.1.2.& 3.† Et ex his infert̄ ad qō.doctor
a mutuat pecuniā ſcholari, a ut intret ſecū
& alias nō erat mutuatur⁹,nec ſcholaris
intratur⁹,uel mutuauit uni,ut ueniat ad
moledinū,uel ad furnū ſuū.Io.Cal.dicit
ꝙ ſi iſte mutuās recipit aliqđ cōmodum
pecunia æſtimabile,ꝙ ꝯmittit̄ uſura.exē
plū ī doctore,q ex cōcurſu ſcholariū effi
cit̄ magis famoſus, & hēt maiores cās ꝑ-
manib.uel ex hoc ampliat̄ ſibi ſalariū,&
ita ī dño molēdini, qa plurimi ꝑp hoc
cōcurrūt. nā uerè ex mutuo iſti recipiūt
aliqd ultra ſortē,iō tenēt ad reſtōnē,ſđ
cā dare dēnt pauperib.qa ab illis,qb.mu
tuauerūt, nō extorſerāt iſtā pecuniā, &
ad hāc cōcluſionē dēnt reduci gl.iuris ci
uilis,una eſt in l.1.ff.de of.pte.ur. Alia in
l.2.ff.de calū.& ſenſerūt, qđ cōmitteret̄
ſimonia, b qđ nō eſt uerū: qa ſcholaris ñ
b uēdit doctrinā doctori: imo doctor in-
ſtruit ſcholarē,& ad hoc mutuat pecuniā
ſed cōmittit uſurā ſm diſtinctionē ꝑdi-
ctā.† Vlteri⁹ q̄rit̄,nūqd ſit licitū rē eme-
18 re,ut cari⁹ uēdat̄?& cōcludit p⁹ Cald. hic
Inn.ī c.1.ne cle.uel mo.ꝙ aut qs emit rē
hic,ut eā integrā uēdat,& principal'r īdu
cit̄ ſub ſpe lucri,& nō licet,ꝓ hoc bo.tex.
in c.eiiciēs 88.di.& ī c. qñ.14. q. 4. Aut
hēt intētionē mutādi in aliā formā, ut
qa emit lanā,& inde facit pānū, uel uult
deferre rē integrā ad aliū locū, & tūc eſt
licitū,licet inducat̄ ſpe lucri, qa hic pōit
labores,& induſtriā ſuā iuxta illud dñi-
cū.In ſudore uult⁹ ſui ueſceris pane tuo,
& ꝓbat̄ ī d.c.eiiciēs,& c.qm̄.Sđ tꝑe pnię
dēt qs abſtinere a mercemoniis, de pe.
di.5.qualitas. Aut nō inducit̄ principal'r ſpe lucri, ſed emit
frumētū,ut abūdaret cū familia ſua,uel ne ciuitas tractu tē-
poris pateret̄ penuriā,qa alii exhibēt frumētū, & tūc licet
alio tꝑe uēdat cari⁹,q̄ emit,nō peccat argumētū opti.hic u-
bi qs pt uēdere merces pl⁹,q̄ ualeāt,qñ dubitat̄,an tꝑe ſo'o
19 nis ſint ualiturę pl⁹,uel nō euitare pctm̄,q ſciēter emit rem
min⁹,q̄ ualeat ſaltē,ignorāte uēditore,qa ur̄ decipe proxi-
mū,& ſic limita illud, qđ licitū ſit ꝯhētib. ſe decipe uſq; ad
dimidiā iuſti ꝑtii,ut ꝓcedat,qñ re ipſa interuenit deceptio,
c nō ex ꝓpoſito. c clericis aūt nō eſt licitū aliquo caſu exer-
cere huiōi mercimonia,ad hoc.c.negotiatorē clericū 88.di
ſtin.uide qđ no.in c.1.ne cle.uel mo.Si tñ indigeret, licitè
poſſet exercere aliqđ op⁹,ut puta emere chartas, ſcribere li
20 bros,& vide qđ no.gl.14.q.4.c.canonū.& c.1,de cel.miſa.†
d Vlteri⁹,mutuaui d tibi certā ſpēm,puta frumētū, qđ tꝑe ꝯ-
ct⁹ ualebat tres Florenos.nūc tꝑe ſatiſfactionis ualet ſex,nū
qd ſalua cōſcia poſſim hoc frumētū ꝑtioſi⁹ recipe?Et cōclu
de,qđ aut duct⁹ bona intētione tibi mutuaui,& tūc licet ua
riet̄ ꝑtiū,poſſum ſalua cōſcia recipe,& tu teneris reddere.nā
mutuaui frumētū,iō dēo recipe ēt frumētū e eiuſdē boni-
e tatis intrinſecę.l.cū qđ.ff.ſi cer pet.nā ſic potuiſſet uileſce-
re eius ꝑtiū,ſec⁹,ſi habuiſſē ītētionē deprauatā,qa mutuaui
21 frumētū antiquū,ut ſic poſtea hērem nouū,& ſic in meliori
pretio,& de hoc ꝑ Hug.& Arch.44.qō.4.c.ſi qs cleric⁹.†
Vlt.poſſet q̄ri,nūqd qs teneat̄ reſtituere uſuras,& qcquid lu
crat⁹ eſt ex illis.an uſuras dūtaxat?de hac qō.uiđ,qđ no.Io.
An.in c.q̄q̄,e.ti.li.6.& cōcluſio ur̄,ꝙ aut lucratus eſt ꝑ uſu-
rariā prauitatē rē germinātē & ꝓducētē fructū,puta uineā
& tenet̄ totū reſtituere;qa hoc immediate ꝓcedit ex uſura
ria prauitate,aut recipit pecuniā, & nō tenet̄ reſtituere niſi
pecuniā,quia reliquū ꝓceſſit ex operib ſuis,& ex induſtria.
nā pecunia lucrata ex uſura nō eſt apta ad producendū ali-
quē fructū,uñ lucrum attribuit̄ poti⁹ perſonæ quā pecunię.
Et dic,ut plenius no.in præall.loco per doct.

De crimine falſi. Rubr.

Quia inter cętera præcepta legis diuinæ cōtinetur,nō furtū facies, nō falſum teſtimonium dices,& ſ.uiſum eſt de furto,itē de uſura, quæ eſt quædam ſpecies furti. Et ideò competenti ordine innectit de crimine falſi.De materia habetur in decretis in c.memoriā. 19. diſt.& 11.q.3.c.quiſquis.4.q.3.cap.ſi teſtes.§.qui falſo.

SVMMARIVM.

1 *Falſum committit teſtis non ſolum,ſi dicit mendacium, ſed etiam ſi ueritatē occultat, ſi ſuper ea fuit interrogatus, uel iurauit dicere ueritatem in tota cauſa.3.4.*
Teſtis falſus lædit deum,iudicem,& partem.
2 *Delinquens,ſi ex eodem delicto lædit plures perſonas, debet omnibus ſatiſfacere.*
4 *Veritatem tacere regulariter non eſt peccatum, niſi adducatur in teſtem, uel ex officio teneatur ipſam dicere.*
5 *Teſtis committens falſum,poteſt puniri extraordinariè per iudicem, durante cauſa,ſuper qua commiſit falſum;cauſa uerò finita poteſt ordinariè formando contra eum proceſſum,& iſta pœna ordinaria non tollitur ex eo, qđ fuit extraordinariè puni ut.*
6 *Teſtis,qui depoſuit falſum,punitur pœna falſi,licet eius teſtimonium non habuerit effectum.*
8 *Sententia lata per falſas probationes an teneat, & uſque ad quantum tempus poteſt retractari?*
9 *Teſtis falſum deponens, poteſt puniri per ordinarium, & an per delegatum.*
10 *Clericus deponens falſum,deponitur,& detruditur in monaſterium.*
11 *Teſtis,ſi recipit pecuniam,ut non dicat teſtimonium,punitur pęna falſi,idem ſi capit pecuniam,ut dicat uerum.*

CAP.

a ZACHA. Doctor mutuat pecuniā ſcholari.adde de iſta qō.Ant. Corſe.ſin.ſuis in uer.doctor,qđ incipit.Pro ſolutione,qđ ſin. retuli & ſecutus ſum in apoſt.ad iſtū.ſ.in rub.eo.tit.nume.4. ut intret ſecum,alias non intracturus.

b Simonia.Et adde,qđ dicit Inn.in c.tuā,de æta.& qual.qđ ſi donatarius, uel qui alia ſeruitia recipit,ꝓcurat in Romana curia bñficia pro donāte,& ſe liberet ab illa obligatiōe antidorali cōmittit ſimoniā, & eſt ſimoniacus, & ibi exclamat præſertim cōtra cardinales procurantes bñficia ꝓ ſeruitorib. & familiarib. ſuis.qa cōmittunt ſimoniā, & refert & ſequitur Ange. in l.ſed, & ſi lege §.cōſuluit,ff.đ peti.hæredi.

SEB. SAP.

b Simonia.uide pulchrè,& copioſè ꝑ Deci.in cōſil.111. per totum.

c Nō ex propoſito. Et iō dicit gl.in l.ſemp in cōtractib. ff.de re.iu.ꝙ quanuis licitū ſit cōtra hētib. ſe decipere tñ hoc nō cōuenit bono uiro.

d Mutuaui. uide ad hāc mām Alex. in cōſi.75.incip. diligenter inſpecto in 2.col.in 2.uol.ubi tāgit, an ſit licit⁹ cōtractus uendere frumētū hoc pacto ꝙ detur ꝑtiū quanti ualebit in mēſe Maij, & nūquid ſi do pecuniā, ut reddas qnq; ꝓ cētenario,ſit uſura. uide Sozi.tenētē, ꝙ nō in l.2.in prin. ff.ſi cer.peta.Sed cōtrariū concludit Ab. in cōſi.114.incip. in qōne mouenda in 2.uol. & in cō. 74.incipi.ur̄, in 1. uol.Are. in conſi. 152.incip.uiſo themate.

e Frumentum. Vide Io.de Imo.conſil. 25.ubi q̄rit, quidā mutuauit frumentum cum pacto,qđ debitor teneatur illud reddere. qñ creditori placuerit,conſuluit.ꝙ eſt uſura,alleg.qđ uoluit Io.Cal. ibi uide omnino. Andr. Barb.

CAP. I.

a 1 FAlſidicus. a † Teſtis falſidicus tres lędit Deū
iudicē,& partē,& falſus eſt nō ſo-
lū,qui mendacium dicit,ſed etiam qui ueritatē oc-
cultat.h.d.Secunda pars,ibi:*uterque*.Caſus li.Teſtis, qui fal
ſum teſtimonium dicit,tribus perſonis eſt obnoxius. Pri-
mum Deo,cuius pręſentiam contemnit, Iudici, quem men
tiendo fallit. Poſtremò innocenti,quem falſo teſtimonio
lędit.Item ille,qui ueritatem occultat, reus eſt,& q menda
cium dicit,primus nō uult ꝓdeſſe: ſcđus nocere deſiderat.
2 B.† No.1.ex tex.ꝙ ex eodē delicto pt quis lædere plures ꝑ-
ſonas,& omnib.tenet̄ ad ſatiſfactionē,facit qđ leg.& no.in
l.nūq̄,ff.de priua.delic.& in c.parochianos,de ſen.excom.†
3 No.2.ꝙ teſtis dicitur falſus,& tenet̄ de falſo nō ſolū b qñ
b dicit mēdacium, ſed etiam qñ occultauit ueritatē c & hoc
c intellige,qñ īterrogatus ſuper certo articu. dicit ſe nihil ſci
re:uel qñ iurauit dicere puram,uel meram ueritatē,& mul-
ta ſubticuit,ut in c.cum dilecti,ſ.de accu.ſecus aūt,ubi non
iuraſſet,uel nō fuiſſet interrogatus,ut in ꝑall. l. nunquā, ff.
de priua.delic.tūc.n.non tenet̄,ſi non dixit ueritatē,quia te
ſtis nō dēt eſſe uerboſus.ſatis.n.eſt, ꝙ reſpondeat ad inter-
rogata.† Tertio no.ꝙ quis peccat,& tenet̄ ceſſando ueritā-
4 tem;qđ intellige ſm Inno.qñ aſſumpſit officiū teſtificādi,
uel alias tenetur ex offō dicere ueritatē,uel cum alias ueri-
tas haberi nō poteſt, alias autem tacere ueritatem non eſt
pctm̄.22.q.2.c.ne quis arbitretur. Vltimo poteſt colligi ita
pręſumendum ꝯ eum,qui nocuit,ſicut ꝯ eum,qui potuit ꝓ
deſſe,& noluit.† In gl.2.hæc gl.tria intendit,& primo,ꝙ te
5 ſtis falſus puniri poteſt dupliciter. primò extraordinariè
d cā durante.ſcđo ordinariè pœna falſi cā pręfinita. d Et de-
clara hunc articulum latius,ꝙ aut cā nō eſt finita,aut eſt fi-
nita. primo caſu pōt puniri per ipſum iudicem,nō inchoan
do ꝯ ipſum proceſſum de nouo,extraordinariè,ſecundū, ꝙ
ſibi uidebit̄.Sed iſta punitio non tollit punitionē ordina-
riam,q̄ poterit fieri per legem Cor.de fal.ut no. Cy. in le.
nullū,C.de teſti.& Spe.in ti.de teſt.§.1.uer.ſed nūquid ꝑ pę
nā.& uide gl.in c.presbyteri.5.q.fi.& ꝑal.c.ne quis arbitre-
tur.Finita uero cā non poteſt amplius puniri,quam ordina
riè:quia cùm iſta pœna ueniat acceſſorie ad cām principalē
& ꝑ ſententiam finitum ſit officium iudicis,tollitur hæc po
teſtas,quę ueniebat acceſſorie.l.4.C.depoſi.& c.cū appella
tionib.de app.li.6.ſed nunc poterit puniri,& accuſari dum
6 taxat.l.Corn.de falſis.† Et ſi quęrat̄,q̄ pęna ſit imponenda
falſo teſti.Concludo,ꝙ aut agit̄ ciuiliter,aut criminaliter.
primo caſu tenet̄ ad ſatiſfactionem inquantum lęſit. l. qui
nomine,ff.de fal.& ar.hic poterit etiam poſtea accuſari cri
minaliter,ut ſ.dixi.& cū agit̄ criminal'r eſt differentia in-
ter liberū & ſeruū.nā liber deportatur,& eius bona publicā
tur.Seruus uerò punit̄ ultimo ſupplicio,de quo in l.1.§.fi.ff.
eo. Sed ſi executio facta in cā criminali nō pōt retractari,
e tūc punit̄ teſtis pęna taliōis e l.1.§.1.ff.ad l.Cor.de fal.& ſe
cundū ꝑdicta intelligo no.2.q.3.in ſum & 34.q.5.c.hęc ima
go,& in c.ad falſariorū,ĩ.eo.† In ea.gl.ibi: *& ſi conatus non
habuit effectum*.Not.bñ gl.qđ teſtis poteſt puniri de falſo,li-
cet teſtimoniū ſuū nō habuerit effectū, puta qa ex aliquo
alio facto non ualuit, uel qa aduerſarius melius ꝓbauit, &
ſic iudex nō fuit ſecut⁹ dictū h⁹ falſi.Rō eſt, quia per hoc nō
releuat̄,qa cōmiſerit falſum.Et intellige hoc dictū, qñ dixi
falſum in forma teſtimonii,licet ex aliquo actu,uel facto in
trinſeco nō ualuerit dictū ei⁹ ſecus aūt,ubi nō dixiſſet i for-
ma teſtimonii,ut qa ſolum corā notario, nō ꝑcedēte māda
to iudicis.nā tūc nō pt dici falſus teſtis.Et de hoc arti.dic
ut plenius no.ꝑ Io.An.in rl'a,nō eſt ſine culpa,de reg.iu. li.
6.in Mer.& ꝑ Bar.in l.ſi qs legatū,ff.de fal.& in fi.gl. † De
hac mā an,& qñ teneat ſnia lata per falſas ꝓbationes,& uſ-
q; ad quantū tꝑs retractari pt,dic ut plene no.in c.licet, de
proba.& per Ioan.Andr.in capitulo,cum uenerabilis de ex-
cep.per Bar. in l.diuus,ff.de re iudi.& l.qui agnitis,ff.đ ex-
cep.In gl.in uer.lędit,in fi.Intellige glo.
9 ꝓut.ſ.dixi in ꝑce.gl.† Sed hic q̄rit̄,qs eſt
cōpetens iudex ad puniēdū teſtes falſos?
Sol.aut eſt iudex hēns merū, & mixtum
imperiū,& nō eſt dubiū talē poſſe puni-
re teſtē ordinarie,& extraordinarie,ut ſ. di a
xi:aut iudex hēns iuriſdōnē in ciuili tm̄
& tūc qdā dñt,ut no.in l.diuus,ff.đ fal.ꝙ
dēt remittere eū puniēdū ad iudicē pro-
priū.Sed opi.uerior ur̄,ut poſſit eū puni-
re extraordinarie,pro hoc tex.in l.nullū,ꝑ- b
alle.& ſentit Spe.in ti.de teſte.§.1.uerſi.
ſed nūqd iudex,& hęc ꝓcedūt in ordina
rio.delegat⁹ uerò ñ punit,ſed remittit eū
puniēdū ad ordinarium.Sed Inn.in c.pe.
ĩ.de pęnis,al'r ſentit.Spe.in tit. de teſte.
§.1.uer.ſed quid de delegato,& ibi Ioan.
An.diſtinguit inter delegatū a principe,
& inferioris,ut prim⁹ poſſit punire exor
dinarie.ar.in aut.de exhibē.re.§.1. & fa-
cit.c.1.& c.de cauſis,de offi.dele. Scđs āt
dēt remitere ad extraordinariū,ut ī aut.
de teſti.§.ſi uerò ignoti.† Itē q̄ro, qual'r
punietur teſtis cleric⁹,qui falſum teſtimo
niū dixit?Sol.uide bo.tex.in c.ſi eps.l.di.
nam dēt deponi & detrudi in monaſte-
rium ad agēdū pniam,pro hoc facit.c.cū
nō ab homine,de iudi.& c.tuæ, ĩ. de pœ-
nis.† Vltimo q̄ro,quid ſi teſtis recepit pe
cuniā,ut nō diceret teſtimoniū,uel ut di-
cat uerum teſtimonium?dic, ꝙ tenet̄ pę-
na falſi,ut in l.1.ff.eo.ubi per Bart.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata per falſas literas non debet executioni mandari.*
2 *Merus executor ſententiarum poteſt admittere exceptionem nullitatis oppoſitam contra ſententiam, ne mandetur executioni.*
3 *Suſpectus de falſo poteſt detineri, & capi, donec conſtet de ueritate.*
4 *Sententia lata per falſas literas nunquam poterit mandari executioni ſine temporis præfinitione.*
5 *Sententia cum falſo procuratore nunquam mandatur executioni.*
6 *Sententia lata ex falſis probationibus poteſt intra certa tempora retractari,de quibus uide remiſſiuè.*

CAP. II.

1 SVper eo. † Snia lata ꝑ falſas lr̄as nō dēt
executioni mandari.h.d. Prīo c
cōmēdat eū,cui ſcribit, de ꝑte
rito.Scđo inſtruit eū de futuro,ibi: *man-
dantes*.Caſus litera.Quędā ſnia fuit lata
authoritate falſarū lr̄arum:ille, pro quo
lata fuit,impetrauit executionē faciendā
ꝑ Epm̄ vigorien.ille citatis partib. ut ſen
tentiā executioni mandaret,oppoſitum
fuit corā illo,ꝙ ſententia illa lata eſſet ꝑ d
falſas literas. Epiſcopus literis uiſis no-
luit eā executioni mādare,cum eſſent fal
ſę.Cōſuluit Pa. & ipſe cōmendat ipſum,
ꝙ noluerit ſniam illam latā per falſas li-
teras mandare executioni, pręcipiens e
ei,ut quoties aliqua ſcripta ſub nomi-
ne Papę redarguenda uiderit, nullam

SEB. SAP.

a Falſidicus. uide Feli. declarantem & limitantē in c. ſicut,col. 4. uerſi. non obſtat.c.1. ſ. de re iudi.

b Nō ſolum eſt falſus teſtis,q falſum deponit, ſed etiā ille,qui uerū ſupprimit.Et eſt ualde not. ſecundum Bal.in l.pſbiteri, C.đ epi.& cle. idē Bal.in l. ubi exigitur,in §.dolo,ff.đ edē.ꝙ omittendo cōmitatur falſum a teſte,& tabellione,ſicut falſum exprimēdo. idem dicit Bar.in auth.de teſti.per gl.ibi.de quo dicit hr̄i, i l. 2.in aut.pſbyteri, C.de epiſ.& cleri. unū no. pro defenſione iſtorū ruſticorū deponentiū falſum,ꝙ ruſticus deponēs falſum teſtimoniū ñ dēt puniri de falſo, niſi appareat,ꝙ ex malignitate falſum, depoſuiſſet, qa ꝑſumitur potius ex ſimplicitate dixiſſe, & ꝓpterea dēt multum iudex aduertere,ita no.Ange.in §.& licet,in auth.de teſti.in 3, col.hr̄ ꝑ Io.An.in c.cū Io.eremita,đ fi.inſt. & hoc ꝓcedit in iſtis ruſticis quadratis, & ſimplicib.ſecus aūt in ruſticis ſagacib. Nam qdā ſunt ſagaces ſm gl.in le. athletæ,in §.de ruſticis,ff.de execu.tuto.

SEB. SAP.

Veritatem. Vide multa congeſta ꝑ Ia.in l.pręſcriptione,in 2.no.C.in cōtra ius,uł uti pub. ꝑ Feli.in c.2.ſ. de teſti.cog.uer. utrū autem teſtis.

SEB. SAP.

Præfinita.uide Ia. in l.1.§.q mandatum,col.2.ff.de offi.eius, cui ma. eſt iur.Deci.in c. ꝑterea,ſ.de offi.dele. Pęna talionis,adde Bal.in l.preſbyteri,C. de epiſco. & cler.in 2. colū.

ubi subiungit no. q eadē pena punitur ptās cōpellens testē ad dicēdū falsum,quod ē no.ſm eū, alleg. Bart.ita tenere in l.1.§.i.ff.ad l.Cor. de fica. Subiungit ēt, q ptās nō admittens defensionem iuris, perinde punitur,ac si ñ admitteret defensionē ueræ innocētiæ,& est not. ſm eū.quid aūt in co qui,ut ueritas occultetur,non uult compatere,qualr puniat,uide Bald. in.l.presbiteri,in 4.co.C. de epis. & cle.ubi dicit,q punietur criminalr pena criminis stellionatus,& ciuilr parti tenetur, uel reipub.per actionem de dolo.

a Cum falso pcuratore. Adde, quod ēt post talis sniæ executionē potest snia declarari nulla &retractari executio. Ita multū uotabiliter voluit Inn.i c. ex insinuatiōe, in sua glo.in uer.snia,s.d pcu. & qd hic dicit,d pcuratore, intellige d procuratore actoris, nō rei, ut no.Ange in l.si tutor, ff.i q.cau.i integr. resti.

b Pœnā corporalē, uide Bald. & quæ ibi not. in l.de pecorib9, C.ad legē Aql.Andr.Barba.

c No.contra platos ita extenuātes uitam clericis carceratis ut faciāt eos expirare &c. Adde quod no.idem Abba.in c.cū non ab hoīe,de iudi.& uide,quod no.ibi do.Anto .in.4.co. & uide eundem Abb. in cap.a nobis,d apost. & adde.d.Ant.in c.qualiter & quādo, el. 2.de accu. in ante pe.colu.& plus dicit sing. Io.An.de Imol.in cle. 1.de pen..& re. in fi.q officiales deputātes clericos tali carceri sunt irregulares, si inde sequatur mors , & idem quod dom.

eis fidē adhibeat nec obseruet,q p ipsas
mādat:sed eū,q psentauerit illas,detine
2 ri faciat diligēter.B.†No. 1. q mer9 exe
cutor pōt admittere exceptionē nullita
tis ad effectū differēdi executionē,& re
ferendi eā ipsi supiori, de qua mā plene
no.ī c.olī,d re.iud.& c.pastoralis,ī.§.p-
3 terea,& se.d offi.del. †Itē no.q suspect9
de falsitate pt capi & dtineri,donec rep
ta fuerit ueritas,de quo in c.ī memoriā.
4 19.di.†In gl.ibi,*sine temporis præfinitione.*
Tene ppetuo mēti gl. & multū allegat,
q snia lata p falsas lras delegatorias pt
retractari sine pfinitiōe tēporis. Idē ē ī
a snīa lata cū falso pcuratore,[a]ut ī c.ī no-
stra,d pcur.sec9,ubi iudex habebat alias
iurisdōnē,sd pbatiōes fuerūt falsę, quia
tūc ad agēdū d falsitate tpa sunt limita-
ta,de quibus per Io.An.in c.cū uenerabi
lis,de except.In gl.2.ibi,*de cætero,&* ple
ne de materia per Bar.in l.a diuo pio,ff.
de re iud.& in d.c. pastoralis.

magis terreāt, & dicūt doctores hic,& bñ,q ista pę.ñ ē rlr
īfligēda p ecclesiā qa piculosa:sd ē spālc ī odiū maleficii &
idē sentit gl.hic.Tertia pęna ē exiliū.Et sic no.q ecclia hēt
3 pęnā exilii,cōcor.c.fi.s.de calū.† Et ex hoc no.q Eps pt cle
ricū cōpellere ad abiurādā dięcesim suam,ut nunq amplius
illā ītret,sed dēt exulare. Et de multiplici specie pęnarū ui
4 de p Inn.ī c.qualiter & qñ.2 . de accu.†Scdo no.q iudex ec
d clesiasticus nō dēt imponere pęnā corporalē[d],ex qua pos-
sit uerisimiliter seq pęna mortis,& ē iste tex.no.ꝯ aliquos
e platos,[e]q clericos mācipāt in durissimo carcere diminuen
tes eis adeo cibum & potum,ut in breui tempore cogantur
expirare.nam certe tales prelati non euadunt pęnam irre-
gularitatis.nam ui pęnę extinguuntur , & emittunt animā,
licet enim prelatus possit moderate diminuere cibū & po-
tum,sicut agentes pęnitentiam faciunt, ut in c. nouimus,j.
de uer.sig.non tamē adeo,q inde possit sequi pęna mortis,
& pro hoc bo.text.in d.c.nouimus,& uide quod not.Io.de
Lig.in cle.1.de pę.& remis. vbi idem ad literam tenet.

SVMMARIVM.

1 *Clericus falsificans sigillum principis deponitur,& aliquo signo in facie eius posito mittitur ī exiliū.2*

2 *Degradatio actualis eximit clericum a ptāte iudicis ecclesiastici, degradatio autē uerbalis, quæ est depositio, secus.*

Degradationis appellatiōe uenit aliquādo depositio.

3 *Episcopus potest mittere suos clericos in exilium, ne ueniant in eius diœcesi. nam pœna exilij est approbata a iure canonico.*

4 *Pœna corporalis, ex qua posit uerisimiliter expectari pœna mortis, est penitus prohibita, ne per iudices ecclesiasticos imponatur.*

Faciens carcerare clericum , & ei minuere cibum & potum, non euadit pœnam irregularitatis , si talis clericus moriatur.

C A P. III.

1 AD audientiā. †Cleri
cus fal
sans sigillum principis depo-
nitur.Item & character impri
mitur , & in exilium mittitur.h. d.Cōis
diuisio.Scda,ibi : *Fraternitati.* Casus lit.
Quidā clerici falsauerant sigillum regis
Frācię,eps qdā posuit eos ī carcer; signi
ficauit hoc dño Papę postulās , qualiter
eēnt puniēdi.Rñdet Papa,q nec mēbrū
eis auferri faciat,nec pœnā infligi corpo
ralē, p q mortis periculū incurrere pos-
sent, sed eis a suis ordinib9 degradatis ī
signū maleficii aliquē characterē impri
mi faciat p quē īter alios cognoscant,&
2 puinciā eos abiurare cōpellat.B.†Not.
1.ex text.tres pęnas infligendas clerico
falsanti sigillū prīcipis.Prima ē degrada
tio, & intellige de depositione uerbali.
nā & illa degradatio ē nā si caperet pro
actuali degradatiōe.reliqueret iudici se
culari,& afficeret pęna mortis, ut ī c.de
gradatio,d pęnis,li.6.Sed hic post dgra
dationem remanet sub ecclia, ut patet
ex īpositiōe aliarū pęnarū. Et ex hoc in
fert,q appellatiōe degradatiōis qñq; in
telligim9 d dpositiōe uerbali.Scda pęna
ē alicui9 characteris īpressio, ut sic pos-
sint isti clerici īter alios cognosci,& alii

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio non fulminatur per ista uerba, statuo sub pœna excōicationis etiam si proferantur per papam .*

2 *Literas apostolicas non potest quis recipere in curia ab alio, quam a papa, uel eius officialibus ad hoc deputatis, sub excō pœna, quæ incurritur ipso facto.8. si uero extra curiā, tunc secus, ut infra.nu.7.*

3 *Commodatarius si remiserit rem commodatam per non idoneum , qui rē illā asportauit, tenetur secus, si elegerit nuntium fidum.*

4 *Excommunicatio potest, pro eodem facto frequenter innouari .*

5 *Rescriptum ab excōicato impetratum est ipso iure nullum nisi fuerit impetratum in causa absolutionis, uel defensionis.*

6 *Literas ad lites non potest unus pro alio impetrare, nisi habeat speciale mandatum, idem ad beneficia.*

8 *Amicus potest impetrare literas ad beneficia pro amico sine speciali mādato.*
Excommunicatio incutritur ipso facto per ista uerba, excōicationi subiaceat.

9 *Oīs excommunicatus est suspensus, unde absolutus, ab excommunicatione censetur absolutus a suspensione, nisi fuerit citra excommunicationem etiam suspensus, quia utraque de per se requirit absolutionem.*

10 *Literas falsas habens, si ipsas intra uiginti dies nō destruat, uel resignet, incurrit excōmunicationem, cuius absolutio reseruatur soli papa, ut dicitur ī text.*

C A P. IIII.

DVra sæpe. Existens in curia lras apostolicas nō recipiat , nisi de manib9 Papæ uel officialiū ab ipso deputatorū.Personæ tñ solēnes p nūtios recipere poterūt,de manibus tñ pdictorū.Cōtra faciēs,si laicus ē,excōicatiōi subiacet,si cleric9 ē,ab offō & bñficio deponit.h.d.usq; ad.§:adiiciētes. Et ille.§.hoc dicit. Per excōicatiōis pęnā puidet ꝯ ñ resignantis,nec destruētes lras ītra.20.dies, & absolutio papę reseruat,& ꝯ factū ñ tenet.Vel sic,& breui9.Pria pars punit ñ recipiētes lras de manib9 papę,uel officialiū. Scda punit ñ destruētes lras falsas,& p hoc patet diuisio,& scda,ibi:*adijcientes*.Cas9 lit. Quia clerici & alii recipiebāt lras apostolicas in curia a qbuscūq; pp qd falsitatis periculū īminebat, statuit Inn.sub pęna excōicatiōis,& suspēsionis ordinis,& bñficii districtius inhibēdo,ne aliqs apud se. apo. literas Papę recipiat,nisi de manib9 d.Pa.uel d manibus illorum,qui ad hoc officium de mandato do.Papæ.sunt deputati. Si uero persona tantę fuerit authoritatis, ut deceat p nuntiū literas recipere , nuntium ad cancellarium mittat idoneum, p quem literas recipiat iuxta modum prædictum . Si uero aliquis huius mandati trāgressor extiterit si laic9 fuerit, ex communicationi subiaceat.Si clericus,beneficii sui & officii suspensione damnetur,statuit etiam, vt prelati ecclesiarum generalem ferant sñiam,quam per singulas parochias frequentius faciant innouari , q si quis falsas literas se habere cognoscit,intra.20.dies illas aut destruat,aut resignet si pęnā illā uoluerit euadere,quā sñiam nullus relaxare psumat sine speciali mandato Papæ, nisi in mortis articulo;

&si

& si absolutio ꝯ hæc psumpta fuerit, nullā obtineat firmita
1 tē.B.†No.1.ex tex.q p hęc uerba,statuo sub pœna excōica
tionis & suspensionis &c.nō fert excōicatio,vel suspēsio ip
so facto,ēt si ipsa uerba pferāt a Papa.nā hic licet hęc uer-
ba fuissent apposita in pricipio:tñ Papa postea pœnā īgerit,
& respectu suspēsiōis dicit eā īponendā,q facit ad ea,q dixi
2 ī c.vnico,de sagi.†Scdo not.ibi:*apud sedem apostolicam, &c.*
qd recipiētes lras p aliū nō existētē apud sedē aposto. non
īcurrūt istā pœnā . Ista ergo pœna afficit existētes in curia,
recipiētes lras ab alio,quā a manib9Papæ;vel officialiū suo
rū,& sedes apostolica dr ibi esse,ubi est papa,& curia sua,ad
3 hoc c.ego.N.& q ibi not.de iureiur.†No.ibi:*idoneum*,q is,q
a tenet p se aliqd facere,si facit p nūtiū[a], dēt eligere idoneū:
alias factū nūtii sibi īputat; & iō,si remisisti librū tibi cōmo
datū p nūtiū nō idoneū,illo librū asportātæ,tibi īputat mit
tēti,& ñ dño:sec9, si elegisti nūtiū uerisimiliter idoneū,vt l.
eū q,cū l.seq.ff cōmo.& ī c.significāte,d pigno.& q ibi no.
4 facit q no.gl.ī c.psbiteri.95.di.†Vltimò no.q excōicatio pt
5 pro eodem facto frequenter innouari.†In gl. 2.in fi.Dic me
lius,ut habet in c.1.de rescri.li. 6. ubi ponitur regula,q re-
scriptū ab excōicato impetratū est ipso iure nullū, nisi in ca
b su absolutiōis,uel defensiōis,[b] de quo ibi.†In gl.in uer.subia
7 ceat excōica.in fi.No. q finis vr ꝯriari principio;& Inn.di-
cit,q reqrit snia.Cōtrariū tenet Goffre.& Hosti.Sed circa
hoc sic conclude,q aut quærit , nunquid qs possit impetra-
re lras p aliū,& tūc aut ad lites , aut ad beneficia,si ad lites,
oportet, q impetrās hēat speciale mādatū,ut ī c.nonnulli,
de rescri.& in hoc casu nō loquit hoc c.Vnde qlibet,cuius-
cunq; qualitatis sit,pt p aliū īpetrare lras ad lites,dando si-
bi speciale mādatū,vt in d.c.nōnulli.Idē in literis ad benefi
cia. Imo illas pt īpetrare amicus pro amico sine aliquo mā
dato,ut not.gl.ī d.c.nōnulli,& in c.ad aures,eo.ti. & adhuc
7 sumus extra terminos hui9 c.† Aut qrit,nūqd qs possit reci-
pere lras ab alio , quā a manibus papæ, uel officialium suo-
rū ad hoc deputatorū. Et distingue,q aut iste est in curia;&
nō dēt;Et iste ē pprię casus hui9 c. ut patet,ibi: *ne quis apud*
*sedem apostolicam,&c.*Si uerò est extra curiam,tunc pōt reci
pere lras de manib9 alteri9, quā papę,puta amici: sed ille,q
extitit in curia,nō debuit recipere lras de manibus alterius,
ut hic ī tex.ī uer.*ne quis &c.* Siue ergo impetret pro se, siue
pro alio,dēt lras recipere de manibus papę,vel officialiū,&
hoc fit:qa antiqtus multū falsabātur literę apostolicę, in cu
ria,& falsantes dicebāt se a pa eas īpetrasse, & sic non loqui
8 tur tex.in terminis huius gl.† An aūt ꝯ faciens sit excommu
nicatus ipso facto,Gl.& doct.variāt.Sed dic,q p hęc verba,
excōicatiōi subiaceat, fert snia ipso facto.nā ex pprio signi
ficatu verborū nō reqrit actus facti, & pro hoc c.si qs suadē
te.17.q.4.& no.in c.vnico,de iniuriis, li.6.in gl.ī uerbo,eua
dere,ibi:tñ aliā sñiam dñi papę &c.dic meli9, qd c.ad falsa-
riorū.j.eo.excōicat falsantes lras p se vel p aliū scienter:sed
si qs hēt lras falsatas p aliū, & eis nō utit, nō hēt locū illud
capitulū, & in hoc casu hēt locum iste tex.dum dicit,q per
hominem debet fieri excommunicatio, unde punitur hic il
le,qui habet & no resignat,uel destruit,& ideo,si iudex spe-
cifice nō fert excōicationem contra talem nulla pœna talis
afficitur,ex quo non falsauit.In gl.fi.in fine. Et no.hoc,quia
9 facit ad statuta,& ad alia iura.† Sed contra prędicta & text.
oppo.nā,ex quo fertur hęc excōicatio,superuacua est suspē
sio,qa qlibet excōicat9 ē suspēsus,de quo dic, ut plene no.ī
cle.cupiētes,de pœnis, in gl.q incipit,nō nouam. Sol.duplex
primò,q suspēsio,qñ est sequela ad excōicationem, sublata
excōicatione,tollitur suspensio vt in regula,accessorium,de
reg.iur.li.6.secus,qñ suspensio est per se ſm Host.& sic licet
absoluatur ab excommunicatione; remanet tamen obliga-
tus ex suspensione: uel secundum eum pœna excōicationis
cōcernit laicos,suspēsionis uero clericos. Et licet prima so-
lu.uideatur sibi plus placere: secūda tamē plus mihi placet:
quia tex.in medio distinxit pœnas,& ī pœnis debet fieri mi

tis interpretatio, nec debet quis duplici pœna coerceri,ut in c.quoniā,ī fi.ut lit. nō cōtes.nā sequeret ex primo ītellectu q clericus excōicaret , & suspenderetur.

SVMMARIVM.

1 *Falsitas literarum apostolicarū ex quot & quibus signis apparere potest, uide infra.c.primo.*

C A P. V.

c 1 LIcet [c]† Ponit nouē modos falsandi literas Papales.Casus lit. Licet in decretali præsenti distinguat papa septem species falsitatis,per quas lrę apostolicæ cognosci debeant, utrum sint falsæ,ad quas quilibet diligens,qui per literas apostolicas conuenitur debet aduertere diligenter,quas per singulos.§.uidere poteris perte ipsum ī.§.illo;*Eos etiam*, dicit papa, quod illi nō sunt immunes a peccato falsitatis qui lras apostolicas recipiūt ꝯ tenorē cōstitutionis pximè pdictæ. Itē qdā sunt,q accedunt ad bullā, & falsas lras cautè proiiciunt,ut de uera bulla cū aliis sigillēt,sed istæ species falsitatis non possunt facile cōprehēdi, nisi uel in modo dictaminis,uel ī forma scripturæ,uel in qualitate chartę.In aliis autem diligens indagator consideret falsitatem, uel in adiunctione filorum, uel collatione bullæ, uel motione, uel obtusione,præsertim si bulla nōn sit ęqualis, sed alicubi magis tumida,& alibi magis depressa,omnia prędicta no.B.No.1.ex tex.multos modos conferendi scriptutā ad scripturā. Non solū ergo fit comparatio literę, sed etiā dictaminis & chartę. nam habēt curiales certū modū dictādi, quē de facili alii ab eis non pñt imitari. Itē ī forma scripturę : qa faciūt,aliquos tractus, & certa signa eis tñ manifesta, adeo,ut de facili nō posset litera illa ita falsari , quin per scriptorem apostolicū falsitas deprehenderetur.Item in qualitate chartę, quia literę apostolicę scribuntur in chartis rasis,& in pulchra forma.Item nota , q suspitio oritur contra bullam seu sigillum , quando per omnia non est signum simile uero sigillo . nam aliquando propter falsitatem bulla ē in una parte depressa propter malleationem, & in alia parte tumida propter impressionem filorum ; Et solent isti falsarii ponere bullā in loco calido,ut sic effecta tenera possit filus extrahi. In glo. fi. Nota bene gl.dicit tamen Io. And.& Host.qd,ubi litera esset delata cum herba,seu cum aqua distillata, non posset p pendi ex remedio huius glo.

SVMMARIVM.

1 *Falsæ præsumuntur literæ papales, si in eis episcopus uocatur filius, uel inferior frater, uel si uni scribitur in plurali. 2. 3. 4.*

2 *Falsæ præsumuntur literæ apostolicæ, quando emanant præter uel contra solitum stylum curiæ.*

3 *Papa quare appellat episcopos fratres, alios uero filios .*

4 *Papa scribens Cardinalibus Episcopis, appellat ipsos fratres , alios uero filios , intellige de illis Episco-*

VVV

FEB. SAP.

a Per nuntium. Vide Pau.d Ca. in.l. videamus, in pri. ff.loca.& ibi glo. allegat plura,quādo quis teneat ex mala electione.

ZACHAR.

b In casu absolutionis, uel defensiōis ut super appellatione, quia ēt tūc non tenetur facere mentionem de excōicatione, ut no.iste in c.significauerunt,s.de exce.& Philip.Frāc. in c.bonæ,uer.11. de appella. & Spe. in titu. de actore, uer.itē q est excōicatus,s. de rescri. præsentia.§. 5.uer. ad primum .

c Not. hic , quod ualde no. scribit Baldus in.l. cōtractus,in uer.deinde quæro, si apparet, C.de fi. inst.Itē adde hic Archi.ī c.ī memoriā,in fi.pe. col.19.di. ubi dicit, q rescriptorū quędā sunt uitia visibilia,& quædā inuisibilia, sed intelligibilia priora, scilicet uisibilia sunt ea,de qb. in hoc.c.licet , & ista uitiāt ipso iure. Itē adde omnino,quod notat Arch.25.q.2.in sum. & do.in c. in memoriam.in.4.col. 19.dist.

a Ioan.de ime.in cle.1.ī.2.co.đ sup. ne.ꝑl. all.istū tex. ꝙ stil⁹curiæ facit ius.& quæ dñia sit inter stilum & cō suetudinē, uide la tè per d. Ant.in re pe.c.fi.de consuet. in.22. col.

SEB. SAPIA.

b Stilū. Vide multa cumalata ꝑ Fe. in c.2.co.6 uer.stilus curię.š.đ resr. Ro.in consil. 376. inc.qō est. adde ēt ꝙ clausulæ insolitę arguunt p̄sumptione falsi, & per Ale.in cōsi.46. co. 1.circa fi.in. 3.uol Fel.in c.causam.2. de testi.facit Bar. uero.in tractatu simula.i.7.&.9. præsumptione.

c Præter stilū presumūtur. pro hoc optimus tex. in c. porrecta,de cōfir. uti.uel inuti.& adde hic Ang.in.l.fi. C.de cano. lar. li. 10.ubi dicit,ꝙ lrę emanantes de cancellaria Papæ cōtra stilum curiæ ñ sunt exequendæ,& dicit,ꝙ ẽm stilum curię est, ꝙ iudex citet, ut cōpareat sub pœna,æris tantū,& citet sub pœna æris,& personę ꝙ si citatus nō cōparet,non punitur ut contumax,quia citatio fuit cōtra stilum curię. & de ista obseruātia stili curiæ uide tex.ī c.ex literis,quē notat.ibi.d.An.š. de consti. Scias tñ, ꝙ qñ de stilo curiæ cācellarię aliquid cōsueuit exprimi in literis, si nō exprimitur,habetur pro expresso, tex. est not.in c. cū M. Ferrarien.de cōst. & c.ꝙ trāslationē de of. leg. pro cuius tamē intellectu uide omnino qđ no.post d. An. in d.c.cū M.de cōsti.

ZACHARI.

Adde, ꝙ intantū attenditur stilus ī rescriptis, & aliis literis,ꝙsi citatio fit præter & contra formam stili, ꝙ tunc citatus cōparere nō tenetur ita multum no.dixit Inn. in c. præ-

pti,prout est Sabinensis,Portunensis,& similes.

5 Papa rescribens infidelibus,an appellet eos filios?
Prælati inferiores a papa,dum scribunt subditis, debent appellare ipsos socios,aut fratres, dum autem ipsi a subditis rescribitur, debent appellari patres.

CAP VI.

2 1 Qvam graui. a † Falsę sunt literę Papales, in quibus Episcopus uocatur filius, uel inferior frater, aut uni scribitur in plurali, hoc dicit. Primò ponit admirationem. Secūdò,ibi: *Cum scire*,in tribus,quæ sunt in stylo curiæ,informat,& primò reducit ad ꝓpositū.Tertio, ibi: *propter quod*, generaliter cōcludit.Casus lit.Quidam Eps coram Legato apostolicę sedis quibusdā criminib⁹ accusat⁹ renūtiauit Episcopatui, postmodū ad apostolicā sedē accedēs, quasdā lr̄as r̄portauit sub noīe apostolicę sedis ad Archiepm̄ suū Attinaceñ.ī qb⁹ cōtinebat̄,ꝙ ipsum restitueret ad ecclesiā suā,altero substituto ī de remoto,ꝙ & fecit.Rex illius loci nō credēs lr̄as a sede apostolica emanasse, p̄cepit lr̄as illas ꝑ ipsum īpetrantē ad sedē apostolicā p̄sentari, dominus Papa uisis literis,q̄ ipsi Archiepo fuerūt p̄sentatę, rescribit eidē,dicēs,ꝙ in eis tā incontinētia, q̄ in dictamine falsitatē īuenit,& in hoc fuit admirat⁹, ꝙ literas illas credidit a sede apost.emanasse,cū ipse scire dēat cōsuetudinē apost sedis talē,ut Patriarchas,Archiepos.& Epos fratres appellet, cæteros oēs dilectos filios in suis lr̄is nominādo,& qñ uni ꝑsonę scribit,nūq̄ ei loqt̄ in plurali uos,vel uester appellando sed in literis p̄sentatis huic dilect⁹ filius uocabat̄, cū in aliis lr̄is sibi aliquādo trāsmissis videre p̄t se fratrem uenerabilē appellatū. Vnde mādat,quaten⁹ lr̄as apostolicas taliter studeat ītueri tā ī bulla,filo,& charta,q̄ stylo,qđ ueras ꝓ falsis,uel falsas pro ueris nullo mō admittat.B.†Not.1.ex tex.attendēdum
2 stylū b Romanę eccl̄iæ, ꝙ lrę emanātes
b ꝯ seu præter stilum præsumuntur c falsę
c & hoc ꝓcedit nō solū respectu dictaminis,sed ēt respectu cōtinentiæ lr̄arū.Vñ alibi dicit gl.in c.cām quę,de testi.qđ si aliquid cōceditur ī priuilegio, quod deuiat ab omni ęqtate & cōi cursu priuilegiorū, p̄sumit̄ nō emanasse a sede apostolica,& ad prædicta facit c.ex lr̄is,š.de cōsti.&,š.de uoto c.ꝙ super his,facit c.
3 si qñ,š.de rescr.† Itē no.ꝙ de cōsuetudine Romanę ecclesię cū Papa scribit Episcopo & superiori, appellat eos fratres, quasi Papa ñ sit eis maior sed ęqualis,& ītellige ꝙ ē æqualis ī ordine,sed ī administratiōe ē maior.21.di.c.in nouo,ubi bon⁹ tex.cū gl.facit,ꝙ not.ī proœ.sexti. Alios uerò appellat filios, quasi eis sit maior & ī ordine, & ī administratione.
4 †Aduertēdū tñ,ꝙ cū scribit,seu facit mētionē de cardinalib⁹ ꝑ mixtim,appellat eos fratres,ut.j̄.c.ꝓx. Cū aūt sigillatim de eis facit mētionem,Episcopos Cardinales appellat fratres, reliquos filios,ut in ca.licet,el.3.de test.Item Reges appellat charissimos filios reliquos vero Principes appellat dilectos filios, quasi se inferiores,ar.eorum,quæ not.in ca.solitę, de maior. & obedi. Iudęum tamen,infi- d delem,vel paganum, nō appellat filium. Vltimo no.quod in deprehendenda falsitate debet quis multum intueri bullā, filum, chartam, & continentiam literarum, & modum dictādi.Et multos alios
5 modos habes in c.pręcedē.† In gl.2.ibi: *fratres,uel socios*.No.ex gl.ꝙ,quādo prelati inferiores citra Papam scribunt subditis suis, debent eos appellare fratres, uel socios.Nam Episcopus sacerdos est, & olim regebat̄ ecclesia per sacerdotes tm̄,nec erāt Epi, sed ꝑꝑ schismata,& disceptationes ordinatū fuit,ut unus eligeret̄, q pręesset omnibus:& appellaretur Eps.25.di.in c.olim. Subditus uero scri
d bēns prelato d suo, debet eum appellare patrem,de quo uide bonam gl. in c.esto subiectus.95.dist.

SVMMARIVM.

1 Falsantes literas Papales per se, uel per alium, sunt excommunicati,si uero sint clerici,degradantur,& curiæ seculari traduntur, etiam non expectata incorrigibilitate. 3.
Falsis literis utentes laici excommunicantur, clerici deponuntur,& beneficijs priuantur. 6. intellige ut infra nu.10.
2 Statutum potest fieri, quòd non liceat ignorantiam statutorum allegare,& intellige ut infra nu.7.
4 Falsans literas apostolicas efficitur de foro ecclesiastico.
5 Expendens scienter falsam monetam,non punitur pœna falsi regulariter.
8 Falsarius an incurrat pœnas, de quibus hic, siue cū eo agatur ciuiliter.siue criminaliter.
9 Falsantes literas & rescripta principum puniuntur ultimo supplicio.

CAP. VII.

1 e Ad falsariorum. e † q ꝑ se, uel ꝑ alios lr̄as Papę falsant, excōicati sunt cū suis fautoribus, & clerici officiis & bñficiis priuati sunt, & degradandi,& tradēdi curiæ seculari, per quam laicus legitimè punitur. Qui uerò falsis literis utitur,si clericus est,officio & beneficio priuatur, si laicus, excommunicatus est, hoc dicit. Vel aliter & breuius.Primo punit falsantes literas Papæ per se,uel per alium. Secundò punit utētes lr̄is falsis, Scđa,ibi:*quæro*.Casus lit. Ad falsariorum confundendam malitiam statuit Papa,ut qui literis apostolicis uti uoluerint, eas prius diligenter examinēt, quia si se falsis literis usos dixerint ignoranter, pœnas euitare non poterunt inferius annotatas. Ipse em̄ excōicationi supponit oēs falsarios lr̄arū apostolicę sedis, q ꝑ se,uel ꝑ alios uitiū falsitatis exercēt cū oīb⁹ fautorib⁹ & de fensoribus suis, statuens, ut clerici, qui falsarii deprehensi fuerint, omnibus officiis & beneficiis perpetuo sint priuati; ita, quod qui per se uitium falsitatis exercuerint, a suis officiis de gradati,

terea,in.2.colū.in gl.mag.š.de dila. & Bal.in sua mar. in uer.cicatio,uersic.18.

d Prælato. uide abb.in c.nouit,in 2.not. de his quæ fiunt a ꝑl. papa interdum scribit de se in singulari in c.1.de proba.& c. nihil,de presc.& i c.esto subiect⁹.95. dist.De Bellen.

e Falsariorum.Ad de,uidēdum Fed. de Se.consil. 219. Hodie pręceptum est,ꝙ i literis Pa. nec in magno,nec in modico audeat quis manum apponere;aut literā aut punctum unicum iungēdo, exceptis officialibus,quib. hoc est cōmissum, alioquin manum apponens ex canone latæ sniæ ipso facto excōicationis sententiam incurrit. à qua non p̄t per aliquem citra sedem apostolicā relaxari, ita dicit Hos.in sum. e.ti.de cri. fal. §. q̄rit̄,in. 3.col. uer. sed hodie præceptum est, quem refert, & sequitur Archi.in c.in memoriā,in.4.co.19 dist. Addens ēt,ꝙ Cardinalis legat⁹ potest absolutionem istā impartiri offō legationis quia papa eā sibi reseruat,prout le. & no.in c.dura,de cri.fal. & adde, ꝙ occultus falsari⁹ literarū Papępost pniam & absolutionē factā ordinatus non cōpellitur petere cessionē quia non est infamis ipso facto, cū nullo iure reperitur eē infamē, ita ad literam dicit Inn. in c. nisi cum pridē,in.1.gl. quæ incipit, quale est de renun. quem refert & sequit idē Arch.in d.c.in memoriā,in.2.col.

gradati, seculari potestati tradāt̄ ẽm leges puniēdi,& si laici fuerint,ꝑ easdē leges legitimè puniant̄.Illi uero,qui sub noīe Papæ falsis literis ꝑ alios īpetratis utunt̄, si clerici fuerint,officiis spolient̄:si laici fuerint,tādiu maneāt excōicati,donec satisfaciāt cōpetēter,ita uidelicet, qđ in clericis & in laicis malitia grauius puniat̄, q̄ negligentia;& idē ob
2 seruādū est de his,qui falsas lr̄as impetrāt.B.†No.1.ex tex. arg.qđ ualet statutū,ut respectu statutorū nō possit ignorātia allegari ꝙ tenet Bar.in l.diuus ff.eo.& aliqd subiiciā.j̄.
3 †No.scđo multiplices pœnas cōtra falsantes lr̄as apostoli-
a cas.a nā si ē cleric⁹, ē excōicatus.Itē priuat̄ offō, & bñficio. Itē tradi dēt curiæ seculari,ut ꝑ iudicē secularē puniat̄ pœna legali, & ē casus ualde spālis,in quo stati de crimine cōuictus qs traditur curiæ seculari Regulariter uero nō traditur curię seculari,nisi sit incorrigibilis, & de hac mā plene tetigi ī c.at si clerici,& ī c.cū ñ ab hoīe,de iud.& dic ut ibi, & aliqd tāgā in c.nouim⁹.j̄.de verbo. signi. Si uero est laicus,subiicitur excōicatiōi, & est excōmunicatus ipso facto.
4 †Et ex hoc no.ꝙ falsans lr̄as apostolicas subiicit̄ foro ecclesiastico,& dēt iste casus addi ad alios not.in c. cū sit gñale,
5 de foro.cōpe.† Itē no.qđ arctius puniunt̄ falsantes lr̄as per se,uel ꝑ alios,quā simpliciter utētes.Et facit iste tex.elegāter ad quæstionem, Nunquid expendentes scienter monetā falsam debeant puniri vt falsantes? & dicēdū ꝙ non regulariter,nisi in casibus expressis, de quibus in l. lege Cornelia, ff.eo. & dico in c.quanto, de iureiur. quod bene nota.
6 †Itē nota,quod utentes literis falsis, si sint clerici,debēt priuari officiis & beneficiis,sed si laici, sunt excōmunicati ipso facto.Et uř hæc lr̄a limitare,qđ clerici utētes nō sunt excōicati ipso facto. Sed Host.tenet oppositū,& intelligit,qđ clerici sunt excōicati, & ēt priuādi officiis & beneficiis, sed certè ista opinio mihi nō placet,cū iste tex. apte distiguat inter clericos,& laicos,& in pœnis ē fiēda mitis interpretatio,ut rľa,in pœnis,li.6. nec duplici pœna coerceri,ut ī c.at
7 si clerici,de iudiciis.†In gl.in ver. *dixi*.Nota bene gl.iūcto tex.qđ quāquā ī dispositione aliqua caueat̄,ut nō admittat̄ allegatio ignorātiæ,nō tñ excludit̄,q allegat & affert ignorātiæ probationes alias aūt qs puniret̄ sine culpa,ut ī c.2.š. de cōsti.& hoc in dubio ꝓcedit,ubi statutū punit factū dolosum,ut hic:secus,ubi punit factū sine dolo,de quo tñ ali-
8 qd ꝑ Bar.in p̄alle.l.lege, ff.eo.† In gl.in uersiculo,*deprehensi*,in fine.No.gl.intelligit enim, qđ istæ pœnæ cōtētæ ī tex. infligunt̄ falsario,qñ cōuictus est criminaliter: secus,si agebat̄ ciuiliter.Host.vero sentit,qđ qualitercūq; cōstet đ hoc crimīe,semꝑ hēt locū dispositio hui⁹ c.quasi sit spāle ī hoc delicto.Circa hoc aliter distinguerē. Aut loqt̄ de pœnis,q̄ infligunt̄ ipso facto, & tūc statim ītelligunt̄ inflictæ cōmisso delicto,nec ē uis, qualiter fuerit actū,qa cōstitutio ligat delictū oīno occultū,ut dicit gl.no. in cle.1.de hære.Sed respectu pœnarū infligēdarū ꝑ iudicē satis tenerē cū opinio gl.arg.c.suꝑ lr̄is,de rescr.& ī c.suꝑ his,š.de accusatio.& corū,q̄ notat Inn.in c.ꝑ inqsitionē,de electio.Nā diligentius fortè defendisset cām suā, si fuisset actū criminaliter.In gl.
b in uer.*legitimas*,ibi:*qui falsant rescriptum principis*.b Vult ergo gl. qđ falsantes rescriptū principis puniant̄ ultimo supplicio,id est pœna mortis, & sic falsans lr̄as papę tradit̄ iudici seculari post degradationē, ut puniat̄ pœna mortis.Et est spāle in ista specie falsitatis. Nā rľr crimen falsi non puniatur ita acriter,ut in prin.gl.facit c. ad audientiam supra
b eo.†Extra gl.quęro,quę est differentia in modo puniendi inter falsantes lr̄as papę,& vtētes, q nō falsarūt?Sol.secūdū Host.Illi,q falsant,sunt excōicati,& priuati officiis & beneficiis,& degradati tradūt̄ curię sceulari.Illi uero,q usi sunt falsatis ꝑ alios,non tradunt̄ curię seculari,sed dēnt priuari officiis,& beneficiis, & laici sunt excōicati ipso facto,ut in prin.c.& hoc,si vtētes nō desistūt intra.20.dies,ut ī c.dura, š.eo.Et sic sentit Host.qđ.§.*qui uero*, dēt ītelligi & restrigi ẽm d.c.dura, ꝙ in ueritate nō puto ꝓcedere,qa ī aliis terminis loquitur iste tex.procedit em̄, qñ utit̄ sciēter qs lr̄is falsis, tūc enim est excōicatus ipso facto, nec expectat̄ lapsus 20.dierū,sed ca.dura,loqtur in habente lr̄as falsas, & nō lacerāte,seu destruēte, uel restituēte. tūc em̄,si eis nō utit̄,nullā excōicationē incurrit,nisi sit lata a iudice,prout ibi dr̄,cū termino.20.dierū. Sed q̄ro, qd intēdit lr̄a hic ī fi.Sol.duplex ē intellect⁹.Primus,quod intendit extendere prouisionē huius ca. ad eos, q ꝑ suggestionē falsitatis impetrāt literas a papa,& ex hoc,intelligendo,quod uerbum,statuimus,est pręteriti temporis,tunc est sensus, quod sicut fit differētia in terminis c.super literis, de rescri. b an per malitiam, an per ignorantiā qs suggesserit falsitatē,ita hic debet in modo puniendi distingui inter malitiam, & negligentiam &c.

SVMMARIVM.

1 Literæ de simplici iustitia non præsumuntur falsari, nec quis punitur,si illis non utatur.
2 Fraus & dolus nō præsumuntur committi pro rebus modicis.
3 Quando aliquid cōsistit in conscientia alicuius, admittitur probatio per iuramentum.
4 Præsumptio una tollit aliam, quando illa est magis fortis,quod relinquitur iudicis arbitrio,si uero sunt æquales,una non elidit aliam.
5 Literæ Papales gratiosæ si reperiantur falsæ,habet locum dispositio.c.ad falsariorū supra eo. si uero sunt literæ de iustitia,procedit hoc ca.

CAP. XII.

1 Accedens. †Non presumit̄ quis falsare literas de simplici iu- c stitia,nec punitur, si hoc comperto destitit illis vti: hoc dicit.In prima ponit decisam cōquestionem.In secunda prouisionem,ibi:*Fraternitati*.Casus lit. Quidam impetrauit literas contra suum aduersarium de simplici iustitia, in quib⁹ literis falsitas fuit deprehēsa, impetrator hoc intelligens amplius noluit uti eis,propter quod diœcesanus ipsum in officio, & beneficio suspendit. Vnde accessit ad dominum Papam rem sibi exponens.Mandat Papa Episcopo,si literæ apostolicę,in quibus falsitas fuerit deprehensa,formam habeant de simplici iustitia,officium & beneficium illi restituat,& ipsum super hoc ulterius nō molestet, quia non est presumendum, quod pro talibus literis quę de facili habentur, quis committat uitium falsitatis,& ille non fuerit usus eis post,quam
2 eas falsas esse cognouit. Ber.† Not. 1.ex text. quod pro modico non præsumitur
c quis scienter deliquisse c. Et optime facit iste tex. ad animum probandum cuiusque, ut circa modica non presumatur dolus,facit quod nota in c.1.de præsum. Secundo collige,quod propter falsitatem literarum apostolicarū quis debet priuari officiis,& beneficiis, distingue tamen latius, prout habetur in c.

VVV 2

SEB. SAP.

a Literas apostolicas. De pœna falsantium literas papæ uide remissiuè per Fel.in c.2. co. 7.uer. & qui apponit.š.de rescr.nunquid pene, de quibus in hoc tex.habeant locū in falsante literas delegatorum papæ, uide Abb.in c. olim š. de rescri. & ad hæc uide Fel.ī rubri.š.de res. in. fi.

ZACHARI.

b Rescriptum principis. Ampliabis hoc ēt in faciente falsum instrumentum immunitatis qa debet igne cōburi,tex. est peregrinus ī.l.1. & qđ ibi no.Cel. ī apo. ad Iac.Reb.apo.i. in uer.tabellio,C. de accu.lib.10.qđ tñ limita, ut non procedat in notario,qui non est legitimę,ætatis,nec etiam pęnæ, de q bus hic. ita singu. not Bal.in c.1. de prohi.feu.alie.per Lotha.refert & sequitur Ludo. Ro. in suis sing. ī uer. notarius.

SEB. SAPIA.

c Deliquisse. Vide Dec.in.c.fin autē, col.1.š.de rescr.& facit qđ not.Ale. in consi.104.inci. Statutum loquens in fi.1.uo.ubi uult ꝙ pena imposita falsanti monetam non habet locum in falsante bagatinos uide Bar.uero in consi.78.incip. Visa inquisitione. & Corse. in tract. đ minimis,& Ias. in l.sciendum,co. 4.ff.qui satis.cog.

3 s̃.ꝓxi.†In gl. 1. ibi:*dico quod per iuramen*
tum.No.gl.qđ,ubi uenit aliqd ꝓbãdũ ꝯ-
a ſiſtens in mera cõſciẽtia,[a]tũc fit proba-
tio ꝑ iuramẽtũ,& facit,ꝙ not.in c.inno
tuit,de elect.vide bo.text.in c.nulli,e.ti.
li.6.& ꝑ gl.in c.propoſuiſti.82.diſ.Item
quo ad caſum noſtrum poterit probari,
qđ adiuit peritiores; & nõ potuit ab eis
informari;ad hoc,ꝙ not.gl.2.s̃.c proxi.
4 †Et in fi.gl. dic,qđ ſecũdũ diuerſitatẽ fa
ctorum,ex quibus oriunt̃ ꝑ̃ſumptiones,
una ꝑ̃ſumptio tãq̃ fortior elidit aliã. Si
ergo ꝑ̃ſumptiões ſunt æquales,tũc con-
fundunt̃, alia uero min⁹ fortis cõfundit̃
ab alia,& ex circunſtãtiis iudex habebit
arbitrari, q̃ dicat̃ fortior;ad hoc,ꝙ no.ĩ
c.lr̃as,de præſum.& in c.tuę,q fil.ſint le
5 gi.†In gl.fi.in fi.No.gl.qa multũ limitat
c.ꝑcedens,ut reſtringatur ad literas gra
tioſas. Hoſt.ponit alias ſolutiones.Pri-
ma eſt,ut illud intelligatur,quando ſciẽ
ter:iſtud,quãdo ignoranter vſus eſt.Sed
hæc ſol. non videtur bona, quia hic ſta-
tur ſimplici allegationi ignorantiæ;&
ibi dicitur, quod talis allegatio non ad-
mittitur. Alia ſol.ẽ quòd intra 20.dies
poteſt deſiſtere ab vſu,& ſic fuit hic:quia
ſtatim deſtitit.hęc etiam ſol.non placet
quia terminus.20.dierum datur ad reſi
gnandum & deſtruendum, ſed utens il-
lis falſis ſcienter, ſtatim eſt excommuni
catus.Et ideo tene ſol.gl. ut in literis iu
ſtitię non pręſumatur ſciẽtia,ſed igno-
rantia propter rationem literæ.

SVMMARIVM.

1 *Raſura paucarum literarum in loco non ſuſpecto non reddit literas falſas.2.4.*
3 *Obligare poteſt ſe aliquis ad perdendum cauſam, uel beneficium, ſi aliquid non facit.*
4 *Falſitas an præſumatur commiſſa per officialem papæ,an per impetrantem?*
5 *Beneficium ſi litigatur inter duos, & unus propter ſuum delictum fuerit illo priuatus, an per hoc alter litigans poſſit illud beneficium abſque alia licentia tenere?*
6 *Appellans an poſſit renuntiare appellationi ſuæ,& redire ad ſupiorẽ,a quo appellauit, uide remiſſiue.*

CAP. IX.

1 EX conſcientia. †Propter paucarũ lr̃arũ raſurã in loco ñ ſuſpecto reſcriptum nõ probat̃ falſum,hoc dicit. Primo diffinit obiectũ dubiũ.Scđo obiiciẽtẽ punir. mãdat,ibi: *uerum*.Caſus lit. Quidã ĩpetrauit lr̃as ꝯ aduerſariũ ſuũ ſuꝑ quadã eccleſia,aduerſarius ille ĩ iudiciũ uocatus poſtulauit ſibi fieri copiã reſcripti,quo uiſo cœpit illas lr̃as arguer̃ falſitatis, obligãdo ſe ſub periculo cãę ad ꝓbãdũ, qđ lr̃æ falſę eſſent. Iudex lr̃as illas miſit ad dñm papã, ut ſciret ueritatẽ hui⁹ falſitatis:papa diligẽter illas lr̃as inſpiciẽs,nullũ ſignum falſitatis, uel ſuſpitionis inuenit in eis, niſi raſuras paucarũ lr̃arũ,q̃ ſapiẽtis animũ in dubitationẽ adducere non debuerunt.Vnde mandat, quatenus, ſi conſtiterit prędictum.R. ſe obligaſſe ſub periculo cãæ,qđ lr̃as illas falſas eẽ ꝓbaret,ſi
bi ſuꝑ dicta eccl̃ia ſilẽtiũ ĩponat̃,cũ qlibet hẽat ꝑtãtem r̃nũ
2 ciãdi iuri ſuo.B.†No.1.rl̃am,qđ raſura paucarũ literarũ nõ
inducit probationẽ falſitatis, hoc intellige & reſtringe niſi
ex iſta raſura ſequeret̃ ęquocatio nominis, de quo dubita-
tur,& qđ eſt in loco ſuſpecto, ut eſt tex.opt.in c.inter dile
ctos,s̃.de fid.inſtr.& c.ex literis,eo.tit. & pro hoc facit lr̃a,
q̃ ſequit̃,ibi; *quæ nequaquam ſapientis animum &c.* nã ſi raſura
eẽt in loco ualde ſuſpecto, & ĩduceret ęquocationẽ nomi-
nis, ſeu dictionis, tũc haberet uertere animũ ſapiẽtis in du-
bitationẽ.No.2.aliã rl̃am ex tex.qđ illa raſura inducit pro
bationẽ,ſeu ſuſpitionẽ falſitatis, q̃ hẽt vertere ſapiẽtis ani
mũ in dubitationẽ.nõ ergo ſufficit,qđ cuiuſlibet animus in
3 dubitationẽ inducat̃,ſed ſapiẽtis anim⁹ dũtaxat.†Not.3.ꝙ
qs poteſt ſe obligare ad pœnã ꝑdẽdi beneficiũ ſuum, ſimile
in c.cum dilecti,s̃.de elect.& ualebit iſta obligatio in pręiu
dicium ſui,licet ſuperior poſſit illam non acceptare per ea,
quę habentur in c.quod in dubiis, & in c.admonet,s̃.de re-
4 nũ.†In gl.1.in fi.dic,qđ ꝯ̃ria loquunt̃, ubi raſura ſit in loco
b ſuſpecto;[b]& ĩtellige, qñ fuit facta ꝑ officialẽ papæ.nã ſi iſte
impetrãs raſiſſet, tũc falſarius iudicaretur,quãtuncũq; raſu
c ra eẽt modica,[c]ut ĩ c.licet,s̃.eo.ſed qñ ẽ ĩ loco nõ ſuſpecto,
ꝑ̃ſumit̃ raſura facta per officialẽ.Si verò ẽ in loco ſuſpecto,
ꝑ̃ſumit̃ facta ꝑ impetrãtẽ,ſeu utẽtẽ,iõ non datur talibus li-
5 teris fides.†In glo.fi. Hoſt.tenet oppoſitum cum enim iſte,
cõtra quem agebatur, poſſideret beneficium,ſatis eſt,quod
actori imponitur ſilẽtium;unde ſibi non incumbit aliquod
onus probandi,arg.in l.fi.C.de rei uend.& 2.q.6.in c.et qui
§.1.Idem eſt ſecundum eum, ſi iſte non poſſidebat, ex quo
conuentio facta fuit cum aduerſario authoritate ordinarii,
& eo non probante falſitatem beneficium aſſignaretur illi.
Io.And.dicit,quod ſi hæc uera ſunt in facto, procedat opi.
Hoſt.alias procedat iſta gl.& bene loquitur. nam ſi aduer-
ſarius peteret beneficium, oporteret probare titulum, nec
ſufficit, quod aduerſarius fuerit priuatus propter delictum
6 ſuum,nt in c.olim,allega.in gl. †Extra glo.Hoſti.hic ponit
unam queſtionem latam, quam non examino,quia non fa
cit ad materiam rubricę quęrit enim, nunquid appellans
poſſit renuntiare appellationi ſuæ, & redire ad ſuperiorẽ,
a quo appellauit?Et aſſumpſit materiam ex uerbis tex.dum
dicit,quẽlibet poſſe renuntiare iuri ſuo,ſed de hac materia
dic plene,ut no.in c.interpoſita,de appel.& c. cum appella-
tionibus,e.ti.li.6.& in c.1. de electio.eodem libro.

d De ſortilegijs.[d] Rub.

Continuatur ad præcedentia hoc ordine.Supra uiſum eſt de crimine fal.uerum quia ſortilegia continent in ſe falſitatem, meritò ſubiicitur hæc rub.& uide pro hac materia gl. opt.26. q.2. in ſum.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegium eſt crimen eccleſiaſticum, non tamen mere adeo, quod eſt locus præuentioni inter eccleſiaſticum & ſecularem.3.*
2 *Sortilegium quomodo puniatur tam ſecundum canones quàm ſecundũ leges.*
4 *Sortilegium niſi contineat hæreſim manifeſtam, non punitur per inquiſitorem hæreſis.*
Sortilegium quando ſapiat hæreſim, uel non.
Inquiſitor hæreticæ prauitatis an & quando poſſit cognoſcere, utrum aliquod crimen ſapiat hæreſim.
5 *Sortilegij ſunt infames, non autem intelligas de illis, qui ludunt ad ludum fortunæ, quaſi etiam ſe committant ſorti, nec de illis, qui de ſorte dirimunt aliquam rem,ut in prima gl.*

CAP. I.

IN tabulis. Sortilegia pro furtis ĩueniẽdis, uel diuinationib⁹ faciẽdis, ꝓhibẽt̃,& ꝯfaciẽtib. pœna ĩponit̃.hoc dicit.Primo ponit prohibitionẽ. Scđo pœnã ponit traſgreſſoribus,

a Tenẽ mẽti, quod ea,quę cõſiſtũt in cõſcientia noſtra probantur per ſimplicẽ aſſertionem noſtrã cum iuramento. Et adde gl.in c. qui humanis.12.q.2. quã ad hoc alle.idem Pa. in c.cognoſcentes in ult.col.s̃.de cõſtitu. ubi pro iſtis duab⁹ gl.all. optimos text. ego ad hoc alle.op.gl.in uer.ſi eſt ita, in c. ſignificaſti,el.i.s̃. de hom. & ibi gl. all. ad hoc multa iura.Itẽ adde glo. in uerſi.dicit: poſt mediũ,ibi reliqua cõſiſtunt in intellectu, & c.in.§.ſed iſte,inſtit. de acti. bñ facit, quod uoluit gl.no. in uer. aĩo C. ad le. Cor. de Sica. quã ualde ſin.reputat Ludo. Ro.i.l.illa, in pe. co.ff.de uerb.obl.

b Loco ſuſpecto. Adde Ro.cõ. 346. SEB. SAPI.

c Modica.Vide Moder.i.l.ſi unus,C.đ teſt.Fel.in c. ex literis,s̃.de fi.inſtr. & in c.fraternitatis,colum.5.s̃. de hære.& Moder.in l.ſing.C.đ edi.di. Adri.tollen.

d Sortilegiis. Adde uidendum Fed. de Se.conſi. 284.

bus,ibi:*qui autem*. Caſus lit.Quęrebat̃ de pęna ꝑ ſortilegia,
vel diuinatiões furta inueniẽtiũ;Et reſpõdet̃ ꝙ furta ñ ſunt
reqrẽda ſorte in tabulis,vel codicibus, aut aliis,nec diuina
tiões aliquas in aliqbus reb⁹ qs obſeruare ꝑ̃ſumat; & qui ꝯ
fecerit,quadraginta dies pęniteat.Ber.No.1.ex tex.ꝙ ſorti
a legia[a]oĩa ꝓhibent̃,ſiue fiãt ꝑ inuocationẽ demonũ,ſiue fiãt
in codicibus ſicut faciũt pleriq; dicẽtes uerſus aliquos pſal
terii,& faciũt illud voluere, ſiue fiãt ĩ tabulis; & dicũt fieri
in tabulis:qa faciunt ibi pũcta,ſicut faciũt nigromãtici;oĩa
1 ergo iſta & ſimilia ꝓhibẽt̃.†Scđo nõ.ex hoc & ex tex.ꝙ cri
mẽ ſortilegii ẽ crimẽ eccleſiaſticũ;uide tex.cũ gl.ĩ c.ꝯ ido-
lorũ.26.q.5.No.3.qđ oĩs diuinatio ĩ quacũq; re ꝓhibita ẽ,
b vt ſciẽtia aſtrologiæ[b], ꝑ quã quodãmodo ꝑ̃dicunt̃ futura,
& occulta;& qd de ſciẽtia alchimiæ,dicã in c.ſeq.Vltiò no.
pnĩam ĩponẽdã ſortilegis. Et itellige fi.tex.de pnĩa ĩponen
da in foro pnĩæ. Nã ĩ foro cõtẽtioſo ĩponit̃ alia pęna ma-
gis grauis,ut dicet̃ cũ gl.fi.In gl. 1.ibi: *ſors in ſua natura non*
ſit mala, hoc intellige,qñ qs ſubmittit ſe fortunæ:puta habẽ
tes rẽ cõmunẽ indiuiſibilẽ uolũt ponere ſortẽ ſuꝑ illã, cui⁹
dẽat eſſe;certè iſta de ſui nã nõ ẽ mala, nec de iſta certe lo-
quit̃ iſte tex.ſed de ſortilegiis,q̃ fiũt ꝑ incãtationẽ, uel ꝑ pũ
cta,vel qd ſimile,oĩa prohibent̃:qa ĩ ſe mala ſunt,& de iſtis
loqtur iſte tex.& uide bonã gl.ad quã remiſi in rub. & ꝙ di
2 cã in c.fi.†In gl.fi.ibi: *officio & beneficio poteſt priuari.* Videt̃
hęc gl.ꝯ̃ria tex.cũ in text. ĩponat̃ pnĩa tm̃.40.dierũ vt dixi,
notãdo,ꝙ in textu imponit̃ pnĩa iniũgẽda ꝑ ſacerdotẽ:ſed
gl. & iura allegata in ea loquunt̃ in pęna imponẽda ꝑ iudi
cẽ in foro cõtẽtioſo.Sed aduerte,qa ultra pęnas poſitas in
tex.põt Eꝑ̃s iſtos tales ſortilegos de honeſtare, ut puta mi-
c trãdo,[c] ut fit in quiſdam locis: uel ponendo ad ſcalam cum
uituperio,& eiicere eos extra dięceſim, uide bonũ text.26.
q.5.ĩ c.Eꝑ̃i,& ꝙ no.32.q.1.c.de benedicto.& ut.s̃.dixi, coer
tio ergo hui⁹ delicti tãquã cõcernẽtis maieſtatẽ diuinæ cle
mẽtiæ,qa attribuit̃ creaturæ id,ꝙ eſt ſolius creatoris,ut ſci
re omnia occulta,vel ꝑ̃dicere futura,ſpectat ad Eꝑ̃m loci,vt
3 ꝑ̃alleg.c.ꝯ idolorũ. † Credo ẽt,ꝙ iudex ſecularis ꝑ̃t ſe impe
dire:qa licet ſit crimẽ eccleſiaſticũ, nõ tñ eſt mere eccleſia-
ſticũ, & iõ loc⁹ eſt ꝑ̃uẽtioni ĩter eos. nã vtroq; iure hoc cri
mẽ eſt damnatũ,& acerrimè punit̃ ꝑ ius ciuile, ut.C.de ma
4 leſi.& ma.ꝑ totũ.† Sed inqſitor hęreticæ prauitatis nõ põt
ſe impedire de hoc crimine,niſi ſaperet hęreſim manifeſtã,
ut eſt tex.in c.accuſatus,de hæret.li.6.& ſapiũt hæreſim ma
nifeſtã huiuſmodi ſortilegia qñ cõſulunt̃ demones,& expe
ctãtur eorũ reſpõſa,& fiũt eis ꝑ̃ces,& ſacrificia.Nã cõmittit̃
hic idolatria.Itẽ ubi fiũt cũ hoſtia cõſecrata, ſeu rebaptizã
do aliquẽ:ſecus aũt,ubi iſta, uel ſimilia nõ accidũt,licet ĩuo
cent̃ demones, ut ꝓmouerẽt,puta animũ mulieris ad im
pudicitiã.nã iſtud, licet ſit grauiſſimũ pctm̃ in ſe,nõ tñ ſa-
pit hęreſim:qa propriũ demonis ẽ tẽtare creaturã, ut habe
tur in euãgelio,& accedẽs tẽtator, &c.ut patet.16.q.2.c.ui
ſis.Vide ad ꝑ̃dicta gl.in ꝑ̃dicto c.accuſatus. Old.in cõſiliis
ſuis,& beatũ Tho.ſcđa ſcđę. q.92.c.de ſuꝑſtitiõibus. Et ad
uerte,qa inqſitor nõ ꝑ̃t ſe impedire, ẽt ſi ſapuerit hereſim,
dũmodo ñ manifeſtè,nec ꝑ̃t cognoſcere,an ſapiat hęreſim,
qa iuriſdõ ẽ ſibi tributa exiſtẽte illa qualitate notorietatis,
ut dicit ibi gl & bene:ſecus dico,vbi ipſe uellet cognoſcere,
d an ſapiat manifeſtè[d], uel nõ,& ita intellige c.fi.đ offi.dele.
5 li.6.q̃ iura ſunt ꝯ̃ria illi gl.ĩ d.c.accuſatus.† Et in fine gl.dic
ſoluendo,ꝙ illud c.fi. loquit̃ de exercentib⁹ nõ ſortilegia,&
diuinationes, ſed de ſubiicientib⁹ ſe fortunę per breuia,uel
ludendo cum taxillis. Illi enim nõ ſunt infames,nec puniũ
tur iſtis pęnis:ſed primi ſunt infames,& repelluntur a teſti
monio, & ab accuſatione.3.q.5.c.conſtituimus, &.2.q.8.
quiſquis,& afficiuntur pęnis ſupradictis.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegium ſi commiſerit presbyter, ſuſpenditur ad tempus ab adminiſtratione altaris, aliquando tamen priuatur officio,& beneficio.4.*
2 *Sortilegium committitur etiam, quando quis uult inuenire furtum etiam factum alicui eccleſiæ.*
3 *Suſpenſus ad tempus, lapſo tempore,poteſt citra aliquam abſolutionem ſuum officium exercere.*
4 *Excommunicatus, etiam quod ſatisfecerit,debet abſolui.*
5 *Epiſcopus poteſt cum ſortilegis diſpenſare.*
6 *Aſtrologia non eſt ſcientia prohibita a iure.*
7 *Aſtrologi non peccant, quando aliquid prædicunt, prout indicant motus ſuperiores, niſi credant,quod tales motus non ſolum inclinent,ſed neceſſitent,& idem eſt in alijs maxime ruſticis, qui ſecundum curſum ſtellarum ſeminant, uel aliud faciunt.*
8 *Alchimia non eſt prohibita.*
Species una quod in aliam tranſmutetur, ſolus deus poteſt facere.

CAP. II.

EX tuarum tenore.
1 †Preſbiter, qui per inſpectionem aſtrolabii furta requirit, ad tempus ſuſpenditur ab altaris miniſterio. Ita communiter ſummatur,& in ueritate hæc ſummatio nõ eſt indiſtinctè uera, quia acrius poteſt puniri,ut.ĩ. dicetur cum glo.hoc dicit.Primo ponitur conſultatio. Secunda reſponſio,ibi: *uerum*.Caſus li. Quidã ꝑ̃ſbyter.V. nomine acceſſit cum quodam infami ad locũ priuatum, non illa intentione,ut demonem inuocaret: ſed ut poſſet ĩuenire furtum cuiuſdam eccleſię per inſpectionẽ aſtrolabii.Patriarcha Graden. ſignificauit domino Papę. Vnde ipſe ſcribit eidem dicens, quia licet ex bono zelo & ſimplicitate ille præſbyter hoc ſe feciſſe proponat non tamen modicam maculã peccati inde ꝯxit.Quare mandat,quatenus per annũ,& amplius,ſi ei uiſum fuerit,eum ab altaris miniſterio pręcipiat abſtinere, & ex tunc libere officiũ pote
2 rit exercere ſacerdotis.B.† Not.1. quod etiam pro furto facto eccleſię non licet conſulere iſtos diuinatores,ſeu ſortilegos, etiam ſi hoc fiat ſine inuocatiõe demonũ. Rõ, qa oĩa occulta noſcit ſolus deus.32.diſt. c.erubeſcant.Secundo no. quod ubi grauius delictum cõmittitur, ſic grauior pęna inde imponi debet,vbi in ſortilegio,inuocantur demones. Itẽ fortius delinquit is,qui ex propoſito,q̃ q ex ſimplicitate,& bono zelo facit,grauiſſimum tamẽ peccatum omni caſu cõ
3 mittitur,ut hic ĩ tex. † Vltimò no.quòd ſuſpenſus ad tempus poteſt poſt lapſum tẽporis ſine alia abſolutione exercere officium ſuum:ſecus dic de excommunicato, quia ſemper ibi requiritur abſolu
4 tio,uide gl.no. in cle.1. de deci.†In gl.1. Pondera hanc gl.& gl.fi.ex quibus collige,quod ſacerdos conſulens iſtos ſortilegos grauiſſimè puniri poteſt ſecundum qualitatem delicti, & eius intẽtionem.Vnde potuiſſet iſte priuari officio & bñficio,ſđ dign⁹ fuit miſericordia,qa ex ſimplicitate,& bono zelo fecit, & intuitu eccl̃ię,pęna ergo ꝯtẽta ĩ hoc c.ñ ẽ ordinaria, & iõ illa ſũmario cõi nõ eſt uniuerſalis.Ex hoc tex. iũcta gl. collige unũ ualde notãdũ, qđ ĩ pęna ĩponenda iſtis ſortilegis,uel eos cõſulentibus,dẽt

a Sortilegia.An ſit licita diuinatio, quæ fit per ſortes uide latè ꝑ B. Th. in.2.2.q.95.ar.ul. in qua q. ponit pulchrã.q.de. diuinatione,quæ fit per demones.

b Aſtrologiæ.utrũ ſcia aſtrologiæ ſit ꝑ ius canonicum uel ciuile prohibita,Vide ꝑ do.in §.ſed.n.57. diſt.

c Mitriando.Adde Lud.Ro.ſing ſuis fo.20.19. ZACHAR. Adde,ꝙ uolunt allegare Ro.ſin. ſuo 260.quod inci.Tu ſcis, ꝙ iſti diuinatores &c.fo.24. SEB. SAP.

c Manifeſtè. Vide Abb.in c.ſi cleric⁹ laicũ in.7. col.s̃. de fo.cõp. Imol. in c.ſuper literis co.13.s̃. de reſcri. ubi uideas Fel. in 20. col.

Notandũ eſt, ꝙ pnĩam impoſitam a Papa Eꝑ̃s minuere non poteſt, de quo eſt gl.in c. tẽpora pęnitudinis 26.q.7.& in c. latronẽ,33.q.2.& in c.cum P.in gl. fi. s̃. de accu. Adde ẽt,ꝙ pnĩam iniunctam ab eꝑo inferior ſacerdos minuere nõ põt, ut no.Archidi. & prout refert ibi Io.An.in.c. fin.de pęn.& re.lib.6.& uide oĩno not.in d.c. accedens, in prin.ulti col.50. di.& Cald. in rep. c.omnis utriuſq; ſexus,in.5.col. de pęnit.& re.

SEB. SAPI.
a In idolatriã. Vi de Dec.i c. nouit, in 1.not. ſ. de iud. ubi ponit, quare prohibitæ ſint ſortes & diuinatiões & aſtrologia.
b Nunquid alchimia ſit prohibita. Vtrum exercẽs alchimiam peccet de hoc uid̃ p Ioã. An. in addi. Spe. in tit. de cri. fal. ubi arguendo ad partes uñ concludere q̃ non. utrũ licitũ ſit uendere aurum alchimiatũ ꝓ uero auro, uide elegãter per beatum Th. diſtinguentẽ i 2.2.q.87.ar.2. circa fi. & de hoc per Bal. in c. 1. in pe. col. q̃ ſint reg. in uſi. feudo.
Adde, q̃ dicta Io. And. in loco. ſ. alleg ſunt Old. con. hic al le. per Abb.
SEB. SAP.
b Alchimia ſit prohibita, uide d. Hieronymũ de Zanetinis in repe. c. 1. ſ. de accu. ubi tractat mã pcõrum in mã auaritiæ.
SEB. SAP.
c Quòd ſors. Vide Fel. in c. capſum, col. ulti. de reſcri. ubi ẽt tangit, an i papatu poſſit interuenire ſors. Nũ quid ſors rãr ſit ꝓhibita, uide Bald. tenentem q̃ ſic, C. qñ & qui. 4. pars debet. l. meminimus. ſed contrariũ ſentit gl. hic, c.i9 opi. dicit ueriorẽ Ale. in. l. hmõi. ſ. fi. ff. de leg. 1. Ad cuius declarationem uide Ang. in l. ſi ambo, ff. de cõpe. Bar. in l. ſi duo, in. 4. co. ff. uti. poſ. Bal. in. §. itaq;, in proę. fforũ & Moder. in d. §. fin.

animaduerti ad qualitatem & quantitatẽ delicti, & ad animũ deliquẽtis, & ſm hoc pœnã ponere, qñq; accerrimã, qñq; grauẽ, qñq; leuẽ, facit qđ no. in. l. hodie, & in. l. aut facta, ff. de pœ. &. l. quid ergo. §. pœna grauior, ff. de his, q̃ no. ifa. facit, 14.q.1. in c. nõ afferamus. †Et not. ẽt ex gl. ſi. Eꝑm poſſe cũ ſortilegio diſpẽſare, ſ. ut nõ deponat̃, ſed ut imponatur ſibi alia pœna. †Vlt. hic quæri pt, nũquid ꝓ ius canonicũ ſeu ciuile ſit prohibita ſcia aſtrologiæ, & nũquid eã exercẽtes peccent? Io. An. latè ꝓſequit hic, & ad primum concludit, q̃ hæc ſcia nõ eſt in ſe mala, nec ꝓhibita, cũ ſit una de ſeptẽ artib. liberalibus & iura p̃miant has ſcias excercẽtes. l. 1. ff. de uar. & extraor. cog. & facit tex. in. l. eorũ, C. de male. & ma. ſed abiit hæc ſcia indiſſuetudinẽ, q̃a ex eius occaſiõe hoies qñ q; incidebãt in idolatriã q̃a credebãt homines neceſſitatos eẽ a corpib. ſuperçeleſtib. ut dicit Gre. 26.q.2.i c. ſors nõ ẽ. §. his ita. †Ad ſm, nũq̃d exercẽtes peccẽt, rñdeo, q̃ ſi uolunt p̃dicere ea, quę cãntur ex corporib. ſuperçeleſtib. uel eclypſim lunæ, ſeu ſolis ſiccitatẽ, uel abũdãtiã frumẽti, nõ peccãt dũmõ nõ credãt neceſſitatẽ ineſſe; q̃a Deꝰ pt aſtra facere, q̃ aſtra indicẽt. Et iõ dicit gl. ino. in c. nõ licet. 26.q.5. q̃ medici in dãdo medicinã, & ruſtici in ſeminãdo &c. nõ peccãt inſpiciẽdo curſum lunę, uel ſtellarũ, dũmõ nõ credãt neceſſitatẽ ineſſe, q̃a iſta corpora ſuper celeſtia ſunt ſigna rerũ, & nõ cãę. Idẽ B. Th. 2.2.q.90.ar.5. Aut uolũt iſti aſtrologi p̃dicere caſus fortuitos hominũ certi tudinaſr hoc afferentes, & peccant, q̃a licet corpora ſupercæleſtia habeant inclinationẽ, ñ tñ neceſſitatẽ, q̃a hõ licet inclinetur ſm diſpoſitionem corporis ad aliquod uitiũ, tñ p rõnẽ liberi arbitrii põt aliud facere. aĩa. n. nõ ſubiicitur iſtis corporib. ſupercæleſtib. Sed q̃a pleriq; hoies ſequunt uires ſenſitiuas & appetitus nãles, & captiuãt liberũ arbitriũ & rõnẽ intelꝛs, & iõ qñq; aſtrologi dñt uerũ, dicẽdo q̃ talis diſpoſitus eſt ad tale uitiũ. Sed ſi aſtrologi dñt quẽ inclinatũ ad tale uitiũ, uel q̃a aſtra inclinãt ad tale q.d. nõ tñ ꝓponũt neceſſitatẽ, nõ peccãt. †Sed iuxta p̃dicta p̃t q̃ri de alia qõne. quã facit & ponit Ol. con. 69. nunq̃d alchimia ſit prohibita, & ſic nũq̃d exercentes eã peccẽt? uidebaſ q̃ ſic, q̃a una ſpẽs conuertiſ, ſeu trãſmutatur in aliã, cũ plũbũ efficiſ argẽtũ, uel æs aurũ &c. Sed citra deũ nemo p̃t unã ſpẽm in aliã trãſmutare, ut. 26.q.5. in c. Epiſc. § q̃ſqs ergo. Old. tñ cõcludit oppoſitum, q̃a in hoc vna ſpẽs ñ mutaſ i aliã diuersã, cum oĩa metalla ꝓcedãt ex eodẽ fonte, vc3 ex ſulphure & argẽto uiuo. ſed ubi ẽ melior ifluẽtia aſtrorũ, ibi ꝓducitur metal lũ ptioſ9. Vñ ꝓ influẽtiã aſtrorũ & cum herbis & lapidib. q̃b. inſunt multę uirtutes, p̃t nãſr una ſpẽs metalli cõuerti in aliã ſpẽm magis p̃tioſã, qđ eſt notãdũ.

SVMMARIVM.
1 *Electio prælatorum, uel aliorum ſimilium, ut iudicum, eſt prohibita fieri per ſortem per rationes, de quib. infra nu. 3. inter laicos tamen huiuſmodi electio non prohibetur.* 3.
2 *Actus explicandus collegialiter debet fieri omnibus tn unum consentientib. adeo, quòd non ualeret ſi omnes per ſe dicerent notum ſuum.*
4 *Electores poſſunt unum ex eis eligere.*
5 *Electio facta per ſortem eſt nulla.*
6 *Sorte diuini quando ſit prohibitum et erũ inter laicos, uide hic plenè.*

CAP. III.

Eccleſia. †Non ſolum electio per ſortes fieri nõ dẽt, ſed ẽt electiones cõpromiſſariorũ p ſortes aſſumi nõ dẽnt h.d. In prima poni tur electio. In ſecunda electionis proſecutio, examinatio, & reprehẽſio. In tertia gratioſa cõfirmatio, & ſortis prohibitio. Secunda, ibi: *Procuratorib.* Tertia, ibi: *electionem.* Caſus lit. Vacante Lucana eccleſia canonici conueniẽtes in unũ de futura paſtoris electione tractaturi, elegerũt vnũ ex ſe p ſorte, qui uice capituli tres elegit electores, p quos uice oĩum ꝓuideret eccleſiæ de paſtore, quorum duo ex illis tertiũ ex ſe magiſtrũ. R. ſ. elegerunt, quod expreſſe licebat eiſdẽ, q̃a ſub hac forma eis data fuerat eligẽdi ptãs ut ex ſe uel ex aliis eligere poſſent. Electionẽ iſtã p nũtios ſuos p̃ſentauerũt dño Papæ petẽtes eã cõfirmari. Dñs Papa examinato tali proceſſu digno multa reprehẽſione pro eo q̃ ſors in talib. interuenit, electionem celebratã de p̃dicto magiſtro ad gratiã confirmationis admiſit, ſortis uſum in electionibus perpetua prohibitione condẽnãs. B. †No. 1. ex tex. ibi: *conuenientes i unũ &* c. argm̃, q̃ actus pertinentes ad collegiũ debẽt expediri collegiaſr, & p cõgregatos in unũ. De quo uide qđ not. p gl. in c. 1. de reb. eccle. nõ alie. li. 6. & latius dico in c. cũ oẽs, de cõſti. †Scd̃o no. q̃ ſors c nullo caſu p̃t interuenire in tractatu electionis, & rõ eſt, quia p̃t aſſumi indignus, cũ ſors poſſit ſup eũ cadere. Itẽ per ſortẽ tentatur Deus, quia uolunt facientes ſortẽ, q̃ Deus inuiſibiliter reuelet meliorẽ. nã dẽnt ipſi, ex quo p̃t, eligere meliorem, & non tentare Deum, in eligendo, & promouendo. Et intelligo hoc ſm doct. in electione ad officia eccleſiaſtica, ſecus autẽ inter laicos. uel inter clericos quo ad tpalia, quia hic uſus ſortis nõ reperitur in illis prohibitus, ex quo tm̃ ſubiiciunt ſe fortunæ, & ita in multis locis faciunt laici eligentes officiales p ballotas, ſeu breuia, qđ no. melius tñ puto abſtinendũ, quia militãt rõnes ſuperius allegatæ. † In gl. 1. in fi. Cõiter tenetur opi. ꝓria, q̃, ẽt data ſimpl̃r, p̃t eligere unũ ex ſe; de quo dic, ut plene no. in c. cũ in iure, de electio. & in regula, in toto, de reg. iur. lib 6. in Mercu. ubi ponitur qõ notabilis, Nũquid ſi in uniuerſitate ſint tm̃ duo, poſſit unus eligere aliũ? †In gl. in uer. *ad gratiam*, in fin. No. gl. q̃ electio debet caſſari, uel potius eſt nulla, qñ ſors in ea interuenit. nã eſt facta p̃ diſpoſitionem iuris, & p̃ formã c. q̃a pp, ſ. de ele. ubi datur forma electioni fiendę. †In gl. ſi in fi. Et quare ꝓhibeẽ ſors in electionibus, ſ. tetigi. In aliis aũt dicit Io. An. ſm legiſtas, q̃ aut factum eſt incertum, aut ius. Primo caſu in iudicio non admittitur ſors, ſed dicenti incumbit onus probandi, ut. l. ei qui, ff. de probõ. & 6. q. ult. c. actor. Si uero ius eſt incertum, ſed factum certum, & tunc aut tractatur de prẽiudicio alterius, q̃ contendentium, & tunc ad petitionem illius iudex facere poterit fieri ſortẽ, arg. in l. hmõi. ſ. fi. ff. de leg. 1. ut quia duo ſucceſſerunt in locum legatarii, & unus uult intentare unã actionem, & alius aliam pro eadem re, aut tractatur de præiudicio contendẽtium, & ſi uolunt fortunam iudicem diſcordię eligere, non compelluntur, ſed duo ſe impediunt, ut. l. 2. ff. quib. modis uſusfructus amittatur. Sed ad petitionem alterius iudex compellit ad ſortem, ut. l. ſi & ambo, & l. ſi duobus, alleg. in gl. Et de hac mã uide gl. in. l. 1. C. uti. poſſid. & ca. licet. ſ. de probat. & iſta procedunt in iudicialibus, ſed in extraiudicialibus ſors non eſt prohibita. Conſulerem tamen abſtinendum

1 Verum admittantur plures ſimul ad accuſandũ aliquẽ. Et de hoc ui de p gl. in uer. accuſatores, in c. ſi primis. 2.q.1. Quid autem e cõtra, utrũ unus poſſit accuſare plures i eo. libel. uide gl. in c. prohibẽtur, in uer. q̃ſtũ. 2.q.1. & p gl. in uer. libelli, in c. Maximianus. 81.di. Et adde, q̃ his & ſimilibus cuilibet ẽ licitũ accuſare plures. Vide Bart. in l. 1. §. accuſatorem, ff. ad Turp. & in l. hos accuſare, ff. de ac. Item uide Bar. in l. nihil intereſt, ff. de adulte. Item de q. hic poſita per glo. ui de Inn. in c. olim, in uer. idoneos, de acc. & q̃ plures ad mittãtur ad accuſandum, eſt tex. in c. euphemium. 2. q. 3. quem ad hoc ibi põderat Arch. qui etiam dicit, q̃ Goffre. hic, & i c. cum dilecti, circa prin. de do. & contu. itelligit text. il lius. c. Euphemiũ, q̃ ibi unus tantũ erat accuſator ſed alii erant inſligẽtes, qui inciderãt in Turpillianũ ſicũt accuſator, ſi i calumnia ꝺprehẽdatur. Et q̃ poſſit ſimul de pluribus criminib9 accuſari, tenet Arch. i c. lator, circa princ. 16.q.5. & alleg. c. placuit. 3.q. 10. & c. ſi quis. 2. q.6. & idem tenet glo. 3. q.10. in ſum. quod Archi. in d.c. placuit, circa pri. Itẽ uide Archi. in ca. Epiphanium. 5.q. 6. ubi dicit, quod ſi plures uellent accuſare, tamẽ nõ dẽnt admitti, niſi ſe inſcribãt. Et an poſſit ſimul ꝓmouere, inquiſitionẽ contra unũ, uide late per d. Mari. i repe. c. qualiter & quãdo, in. 11 q.6. q. prin. de accu. & an poſſit quis cõtra plures i eo. libello agere, uide tex. in c. literę, de di. & ultra ibi no. uide per Ang. in l. ſi idem cũ eodẽ, in prin. ff. de iu. om. iud. uide tex. in l. ſi quis cũ procuratore. §. 1. & ibi põderat Barto. ff. de procu. in authẽ. & in corp. uñ ſumiẽ, C. de duo. re. & p Bart. in l. 3. §. pe. ff. de duo. re. in l. ſi plurib9 in prin. ff. de lc. 2. ubi concludũt q̃ ſic ſi agatur ex ea cauſa, ſ. ſecus, ſi ex diuerſis, ut l. ad officiũ, q̃ ibi põderat Bal. C. cõi diu. & l. hos accuſare. §. 1. & ibi no. ff. de accu. de quo uide pulchre p Spe. in ti. de libel. cõcep. §. fi. uer. ſed põe cũ duob9 ſeq. & p Bart. in l. inter liberas. §. fi. ff. de adul. p Cy. & Bal. in l. q̃is, C. ſi cer. peta. p Bal. in l. edita, in repe. Peruſina, in. 2 5. col. C. de eden. & in l. ab eo, in. 3. col. C. quo. & quãdo iu. & per Ange. in l. 1. §. fin. ff. ſi pars hæpe. & per do. in c. 1. uel. 2. ꝺ libe. ob. & de illo ar. an in una accuſatiõe de crimine alius admittatur ad accuſandum de eodem crimine, uide per Spe. in ti. de accuſato. §. i. in. i colũ. uer. item q̃ nõ poteſt quis, & uer. ſe. & i ea. col. uer. ſed an i eo libello poteſt quis. De illo autem art an quis poſſit plures i eo. libello accuſar̃, uide per Spec. in d. ti. ꝺ accuſato. §. 1. circa princ. & ibi omnino late Io. An. i addi. & an liceat in eo. libello ſimiliter accuſare maſculũ & fœminã, q̃ ſimiliter ꝺlĩquunt, tex. eſt in l. reos, C. ꝺ adul. ſed ſecus in crimine i ceſtus, tex. eſt in l. qui pupillam. §. 1. ff. de adul. & in l. ui paſſam. §. inceſti, eo. tit. in crimine tamẽ adulterii licet ſimiliter accuſare illũ, q̃ p buit domum, tex. in l. nihil. §. fin. ff. de adulte.
ZACHARI.
Inimici accuſati Adde iſtum in c. 1. & quod ibi no taui in apoſtil. ad ipſum in uerſi. inimici, ſ. de iudi. & Alex. in l. 3. ubi ui de omnino, ff. de teſt.
SEB. SAPIA.
Publicam. quod multa admittunt̃ parte nõ opponẽte quæ alias nõ admitterentur, uide cumulata i c. iter monaſterium col. 16. de re iudic. & i c. paſtoralis, co. pe. & ult. ſ. de except.
SEB. SAPIA.
Ad denuntiandum. Hanc differẽtiam inter accuſãtes & denũtiantes ponit gl. in c. quoties. j. ꝺ purga. cano. ſed cõtrarium tenet Abba. & alii in c. 1. ſ. ꝺ accuſa.

nendum per ea, quę no. in c. 1. ſ. eo in gl. niſi neceſſitas aliud inducat.

De colluſione detegenda, Rubrica.

Quia in colluſione ineſt falſitas, ideo ſubiicitur hæc rubrica de colluſione &c. De materia rubricę reſpectu, quo colludens præuaricatur, habetur. 2.q.3. in c. ſi quem. §. fi facit tex. b in c. 2. in fi. de procura. li. 6. & in cle. conſtitutionem. §. ſane, de electio. Et colluſio eſt inter actorem & reum latens & fraudulenta conuẽtio, ut uoluit gl. in c. 3. infra eo. in uerſi. colluſione, & uide gl. 2.q.3.c. ſi quem. §. notandum eſt, dicitur colludẽs falſum committere, quia aliud agit, & aliud ſimulat.

SVMMARIVM.
1 *Accuſator ſi deſiſtat ab accuſatione, debet Iudex perquirere, an fecerit per colluſionem.*
Accuſator ſi ab accuſatione deſiſtat, poteſt & debet Iudex ex officio ſuo ſuper crimine inquirere.
2 *Accuſatores criminaliter efficiuntur inimici accuſati.*
3 *Accuſatores plures ſuper eodem crimine, an & quando debeant admitti.*
4 *Eleemoſina data ad pompam, potius demeretur, quã meretur.*
Miſſa ſi audiatur, ut facilius quis poſſit fœminas uidere potius eſt peccatum, quam meritum.
5 *Lites quibus modis quis poſſit renuntiare, & quando non.*
Agere quibus caſibus quis compellatur.
6 *Tranſactio non poteſt interuenire in cauſis ſpiritualibus, uel popularibus, intellige ut infra c. audiuimus, in. 1. nota.*
7 *Tranſactio poteſt interuenire in cauſis, ubi uenit d imponenda pœna ſanguinis, præterquam in adulterio.*
8 *Tranſactio in quibus cauſis criminalibus admitta tur.*
9 *Pœna ſanguinis an imponatur de iure canonico?*
Tranſactio quid operetur in cauſis criminalibus.
Dans pecuniam, ne accuſetur, non cenſetur fateri crimen.

CAP. I.

Cripta. † Si accuſator ab accuſatione deſiſtat, debet iudex inquirere, an p colluſionem hoc faciat. Ita ſummatur cõmuniter. Sed ego ſic ſummarem uidelicet. Accuſatore deſiſtente ab accuſatione, poteſt iudex ex officio ſuo iquirere ſuper crimine illato; quod intellige, ut infra ſubiiciam. Primo ponit factum. Secundo decidit quæſtionẽ circa factum, ibi: *quia*. Caſus lit. Quidã accuſauerunt Adrianum Epiſcopum: tã dem accuſatores cum eodem in amicitiam conuenerunt deſiſtendo ab accuſatione: ſignificatum fuit domino Papæ, quod per colluſionem deſiſterent ab accuſatione. Vnde Papa ſcribit Epiſcopis de Corinth. ſuper hoc, dicens quod qualitas facinoris nũtiati ipſũ inducit, ut talia diſſimulare nõ dẽat, p̃ſertim cũ gratiã inter ſe feciſſe. dicanſ. Vñ mãdat hoc diligẽter iqri, ne fortè hmõi cõcordia ñ ex charitate, ſed ex p̃mio ſit comparata.
2 Bcr. †No. 1. ex tex. quod plures accuſatores, a ſeu denũtiatores p̃nt admitti cõtra aliquẽ, & dic meliꝰ, vt infra dicã in gl. 1. Secundò no. quòd per ſordes, ſeu prętiũ non eſt licitum deſiſtere ab accuſatione; quod intellige, vt infra ſubiiciam. Itẽ nota, qđ accuſatores criminaliter i dubio fiunt̃ inimici accuſati; b facit tex. i c. cum P. ſ. de accuſa. & ſtatĩ cũ deſiſtũt, reuertũtur i amicitiã, vt hic dicit text. Et dicitur accuſatio, id eſt illaudabilis intẽtio, ut i c. ſi q̃s Epiſcopus 2.q.7. & Iudex ex officio ſuo dẽt inquirere de modo deſiſtendi, ſcilicet an ſit licitꝰ, uel nõ. † In gloſſa prima in fi. No. gl. & dic latius, quod aut intereſt omniũ accuſatorũ ęquè principaliter; & tũc oẽs admittũt ad accuſandũ, ut l. 3. §. ſi plures, ff. de ſepul. uio. q̃ſq; enim debet admitti ad proſequendũ ius ſuum proprium. Aut proſequuntur uindictã publicam; c & tũc iudex debet eligere idoneiorẽ, ut in l. ſi plures, ff. de accu. ſed ſi non excipitur, nec iudex eligit, & tunc valet iudicium cum omnibus agitatum, ut uoluit iſta gl. & bene; no. in. d. l. ſi plures, & hoc colligitur intelligẽdo tex. in accuſatoribus: ſed poteſt intelligi in denuntiatoribus, & pro hoc tex. ibi, *nuntiati facinoris*, & tunc argu. glo. non colligitur: ſed poteſt colligi, quod plures admittuntur ad denuntiandum, d licet non ad accuſandum: æquum tamen eſſet etiã in proſequenda denuntiatione eligere unum propter faciliorem expeditionem b cauſæ, argu. in c. olim, de accu. & de pluribus procuratoribus uide text. in c. ſi duo, de procuratoribus, libro ſexto, & c. penul. de electione, eodem libro ſexto. †In gl. 2. in fi. no. bene gl. quia quotidie allegatur, & pro hac gl. optimè facit tex. iuncta gloſſ. in c. uide quantum. 1.q.1. ubi dicitur, quod dans eleemoſinam, uel ſuſtinẽs martyrium ad pompam peccat; ita, quod non meretur, ſed demeretur, quod bene not. ad idem facit tex. cum gloſſ. in c. odi & proieci. 24. q.1. ubi gl. arguit cõtra ſcholares, qui uadũt ad eccleſias, nõ ut audiant miſſas & diuina: ſed vt uideãt dominas, & facit c. relegantes, uigeſima tertia quæſtio. quinta. In gl. in uer. *feciſſe gratiã*. Not. glo. & maxime no. etiam in quantum dicit, quod ſecundum ius canonicum omne crimen cenſetur quaſi publicum, & idem no. 2. quæſtio. 3. i c. ſi quem. §. ult. ubi eſt etiam bona glo. de hac materia, & forte ideo cenſetur quaſi publicum: quia ius publicum non ſolum intendit, prouidere hominibus, ut ſit concordia inter eos, ſed etiam ut

ZACHAR.

a Cauſa matrimoniali. Adde ꝺ hoc q.ſ.an poſsit fieri tranſactio ſup cā matrimoniali,Ludo. Rom. in ſing. ſuo 620. inci. tu audiſti, ubi dicit poſſe tranſigi, qñ ꝑ illam tranſactionē inducitur ualiditas matrimonii alias nō, pro quo alleg. caſum ſing. in c.fin.ſ.de trāſ.

b Eſt popularis ui de Bar.in diſputatione incip.Iudex maleficiorum,ubi allegat iſtū text. ſed Pe. de Anc.ponit in c.ſe.Andre. Barba.

c An in criminali cā liceat tranſigere.Et adde glo.in c.ꝓuaricator.2.q.3.in gl. mag. in c.1.de iura caſū. Itē adde hic,qđ not. Anc.& Ioa. An.in c.1.de accu.in.6. ubi dicunt de ep̄o ꝗ dedit pecuniā, ne accuſaretur de crimine, ꝙ licitè hoc potuit facere ante litē motam, itē in illo ar.vtrū liceat tranſigere in crīali, uide Lu. Ro.in ſuis ſing.ic. ęro,an liceat tranſigere, & uide gl.ī l.1.C.de pœ. iudi. qui ma.iudi.& an ſi ex ſtatuto pro pęna corporali īponiť pęna pecuniaria,poſsit iteruenire tranſactio uide Albe.in.2.parte.ſta.q.226. Item uide Arch.in §.in oib.cauſis.c.ſi quē 2.q.3.ubi dicit,ꝙ cū in foro eccl'iæ nō hēat locū pœna ſanguinis,non pōt ſm canones ī crīalib.tranſactio fieri,ſed gratuita pactio,& uide qđ de hoc no.Archi. ī c.ſtudēdū.90.di. qa illud idē,qđ dicit Arch.in d.§.in oibus repetit ipſe Arch.in c. primates.5.q.2. itē uide oīno q̄ ꝺ hoc multū late ſcribit Immol.in c.proxi.& B.Th.in 2.2.q.69. ar.2.& tex.& Bar. & Bal.& ibi oēs legiſtas latisſimè in l.tranſigere, C. de tranſ.& Spe. in ti. de accu.§.1.6.co.

eos dirigat ad Deum, & in puniēdo delictum hēt principal'r reſpectum ad deū,
5 ut ī c.nouit,de iud.†Et ꝑ intellectu materiæ huius gl. cōcludendo aliqua breuiter,qa materia eēt ſatis lōga ꝑmitte,qđ multis modis pt qs a lite recedere.Prio ꝓpria authoritate, ſiue ꝓprio motu:qa ſic ſibi placet ſcđò ꝑ gratiā,ut qa ad ꝑces rei vult recedeř a lite.Tertio ꝑ trāſactionē, ut qa recedit a lite aliquo ſibi dato, uel retēto. nā iſta ē ꝓpriè trāſactio, ut ī c.ſup eo, de trāſactio,ut ī c. ſup eo,ꝺ trāſact.Quartò ꝑ abolitionē,uidelicet impetrādo a iudice facultatē recedēdi & vt accuſatio aboleať & ꝺleať, & cācelleť ex aliqua cā, qa ꝑ errorē,uel calore iracundiæ eum accuſauit,uel ex aliqua cā legitima,ut l.2.C.de aboli.vide tex.cū gl.2.q.3.in c. ſi quē pœnituerit. Et ex his ꝑmiſſis dic,qđ aut q̄riť nunqd liceat recedere à lite ī cā ciuili, aut criminali.Primo caſu ante oblatū libellū licitū eſt regulariter recedere ēt motu ꝓprio.Itē ꝑ gratiā & tranſactionem, quia nemo inuitus cōpelliť agere,C.vt nemo inuitus in rubro & nigro,& no.in c.cauſam,de dolo & cōtu.quādoq; tamē ratione infamię, quia uel reº uult recedere de ciuitate,actor cōpelliť agere,vt ī l.diffamari,C.ꝺ īge.manu.& c.cōquerēte,ſm unā lect. de offi.ordi.& ꝙ no.gl.in l. 1. C. ut nemo inuitus. Poſt oblatū uero libellū, & fortius poſt conteſtationem litis non licet recedere ab ea propria authoritate,imo compellitur agere,ut ī d.c.cām,& in authen.qui ſemel,C.quomodo & qñ iudi.niſi vellet renūtiare liti,& cauſę in totum,vt l.poſt quam liti, C. de pact. ſed per gratiam & trāſactionē licitº ē receſſus,niſi ſit actio famoſa,ut actio furti,vt ī l.furti,alle.ī gl. niſi ſit talis cā, q̄ non dependeat a libera voluntate litigantiū & ſub hoc membro poteſt comprehendi cauſa matrimonia-
a lis.a † Itē alia cā ſpiritualis, in qua non
6 pt interuenire tranſactio ſtrictè ſumpta ut in c. ſuper eo,ꝑall.Item ſi cauſa eſt po-
b pularis b. nō enim licet tranſigere niſi de ferēdo iuramētū,ut in l.eum qui,in.§.in popularibus, ff.de iureiu.Secundo membro principali, quādo cauſa eſt crimina-
c lis:c & tūc aut agitur ꝺ crimine ciuiliter & dicēdū,ut.ſ.dixi in cauſa mere ciuili, aut agiť de crimine criminaliter & tunc aut uult deſiſtere añ inchoatā litē,ut puta añ,quā ſe īſcripſerit ad pœnam talionis,& pt,ut ī c.licet,ꝺ accuſatio,& ī l.qſitū,& ꝙ ibi plene no.ff.ad Turp. Aut vult deſiſtere poſt īchoatā litē,& aut motu ꝓprio,& ñ pt, & deſiſtēs īcidit ī Turpillianū,& pœna Turpilliāi ē:qa puniť ī quīq; libris auri,& efficiť īfamis, & pt proprio motu & arbitrio iudicis coerceri, ut ī l.3.ff.de ꝓuarica.& in l.2.C. ad Turpil.Si uero crimē ē priuatū,& tūc nō puniť pœna Turpilliani,ſcđ arbitrio iudicis, ut ī l. ſi qs repetere,ff.ad Turpil.& sētit hic gl. qđ ñ efficiať īfamis.Sed aliud sētit gl.ī d.c. ſi quē pęnituerit, & facit tex.ī d.l.2.C.

ad Turpil. q̄ loqť indiſtinctè, & q̄ dicāť priuata delicta,& q̄ publica,vide ī Spe.ꝺ
7 acc.§.2.ī prin.†Aut uult deſiſtere ꝑ trāſactionē, Et tūc aduerte ad duas regulas q̄ ī hac mā tradūť in l.trāſigere,C.de trāſact.Prima rl'a affirmatiua eſt, ꝙ ubicunque uenit imponenda pęna ſanguinis,licitū ē trāſigere. Fallit in crimine adulterii.Rō regulę ē,qa licitū ē quocūq; modo redimeř ſanguinē ſuū, & rō exceptionis ē frequētia delicti,& in odiū eius,vnde uť adulteriū ꝓhibeať & ne ita frequēter cōtingat, fuit ſancitū,ut ñ liceat ſup eo trāſigere Scđa rl'a ē,ꝙ ī omni cauſa, ubi nō venit īponēda pęna ſanguinis,nō ē licitū trāſigere. Fallit in crimine falſi. Rō rl'æ ē,ne crimina remaneāt īpunita. nā publicę utilitatis ē,ut crimina puniātur,ut ī c.ut famę,de ſen.exc.Ratio exceptiōis ē,qa ꝯdēnatº de falſo ē quaſi mortuus, cū multi hoīes deteſtentur hoc crimē, & nulla fides iſti amplius adhibeť. vñ tenēt multi,quos ſequitur Bar.in d.l. trāſigere, ꝙ in crimine falſi pt indiſtictè trāſigi, q̄cūq; pęna ueniat imponēda ꝑ-
8 dicta rōne.†Et ꝑ hoc inferť ad q.de iure canonico nunquid īponať pęna ſanguinis:ſed habemº aliquas pęnas quaſi ſimiles,ſqñ uidelicet pt tradi curię ſeculari, & tūc ſatis crederē ꝙ admittať trāſactio ꝙ uř ſentire Gof.ī ſum.de trāſ. Idē putarem,ubi uenit īponēda pęna ꝑpetuę detruſiōis,licet ꝯriū ſenſerit hic d.An.Sed primū tenet d. Card.ī d.c. ſi.de trāſa.Et hoc dictū ſatis mihi placet, ꝑ no.ꝑ Inn. in c.qualiter & qñ, el.2.de accu.ubi dicit, ꝙ iſta pęna ęqparať mortuo. Itē qa ſicut ī crimine falſi licitū ē trāſigere hac rōne,vt dixi ergo & ī iſta pęna,quę uidetur grauior. Et circa hoc pōt quęri, qđ ī criminibº priuati, nūqd admittať trāſactio indiſtīcte, & credo gl.hic ſenſiſſe ꝙ ſic,dū dicit,ꝙ ꝺ iure canonico oē crimē cēſeť quaſi publicū, iō nō licet ꝑ trāſactionē recedere &c. quaſi innuat,ꝙ ī priuatis licet trāſigere, & fuit iſta quorūdā opi.no.ī d.l.trāſigere.Sđ gl.ibi & Bar.& cōiter alii tenēt oppoſitū, ut ēt in priuatis delictis ñ liceat trāſigere, niſi ſm re-
9 gulas prędictas.† Quid autem operatur tranſactio,ubi licita eſt, breuiter dic,qđ reſpectu rei operať, ut ab iſto actore nō poſſit ampliº moleſtari. Itē finitur inſtātia,ſed nō ꝑcludiť aliis facultas accuſandi eūdē de eodem delicto, nec etiam iudici,quominº poſſit ex offō ſuo inqrere, ſup noua tamen inſtātia, & hoc in caſibus,in qbº iudex pt ex officio ſuo inquirere,ita concludit Bar.in d.l.tranſigere. Ex quo infero, ꝙ de iure canonico poſt tranſactionē in caſu licito factā non pt iudex inquirere de illo crimine, niſi ꝑcedat infamia.Ex parte accuſatoris operať trāſactio, qa nō puniť pęna talionis,nec efficitur infamis ſm quoſdā, ſed bene incidit in Turpillianū,vnde dēt in 5.libris auri puniri, ſi publicum eſt delictum,uel extraordinariè,ſi priuatū,ut not.Bar.in d.l.tranſigere.

uer. itē reperitur accuſator, ſi iam trāſegit,tex. in.l. crimen adulterii, C.de adulte.

Adde an ualeat tranſactio in criminali,de iure ca Pau.ꝺ Ca.cō.119. in.1. impresſis.

Pro hoc facit in ſi.gl.in.l.2. qui teſta.fac.poſ.

Tu dicas, ꝙ imo ibi nō æquiparat hanc pęnā morti, ſed pęnæ dānationis in metallū,q̄ñ eſt pœna mortis, ſed bñ genus pęnę capitalis. unde ꝑ ſaluando dicto & opi. d.Car. & do. Abb.hic, dicas ꝙ doc.ſ.relati,dum dicūt ꝙ pęna ſanguinis,rectius dicerent pęnā capitalē, pro hoc ponderat tex.in.d.l.trāſigere,C.de tranſ. dum dicit crimen capitale,& ſic dicendo ſaluať opi. prædicta d. Card. relata ad theoricā Inn.in d.c. qualiter,el.2.de accu.

Adde pro æquiparatione pęnarū Pe.de Anc.conſil. 157.

d.l.trāſigere. Item reus non habetur pro confeſſo. Sed ubi alias trāſactio non eſſet permiſſa, hř pro confeſſo, ut in.l. qm̄,& l.furti.§.pactus.ff.de his,qui not. infa.Item hoc caſu poſſet iudex procedere ſup inſtātia inchoata,& punire reū l.2.C.de aboli.Sunt & alii effectus,de qb.not.in d.l.trāſigere.Aut uult diſcedere a lite ꝑ pactum,ſeu gratiā, & non licet trāſigere, & tñ hoc caſu reus paciſcēs nō hř pro cōfeſſo, ut in d.§.pactus. Aut uult recedere impetrata abſolutione, & poteſt ut in d.l.2.C.de aboli. Et ꝑ hoc patet clare & ſuccinctè materia huius glo.

SVMMARIVM.

1 *Accuſator ſi deſiſtat ab accuſatione, an poſſit iudex ex officio inquirere, ſiue delicta ſint probata, ſiue non, ſiue ſit finita inſtantia, ſiue non.*

CAP. II.

a b 1 CRimina. a Deſiſtente accuſatore & accuſato iudex proſequiť b h.d.non patiť cōgruam diuiſionem.†Not.1.ex text. ꝙ rl'r de iure canonico receſſus a lite ꝑ grām, ſeu tranſactionē non impedit inquiſitionem per iudicē fiendā. Sed tu intellige hoc.c.ſm mām,quā tetigi in c.præcedenti. Vñ Hoſt.ponebat duplicē intellectū ad hoc c.Primum,ut intelligať litera,qñ crīa erant probata, & tūc dēt tex. exponi, *ſemel audita*,i.probata,& ibi:*indiſcuſſa*,i.īpunita, ut ſit ſenſus, ꝙ poſt,q̄ crīa ſunt probata,iudex pt procedere ad punitionē,licet accuſator deſiſtat,quod not.pro hoc facit tex.in.l. q̄uis,C.de adult.Secūdus intell's,ut litera intelligatur propriè, qñ accuſator deſiſtit añ ꝓbata delicta, & tunc pt iudex inquirere ex offō,qđ intelligo,ſi fama ſubeſt.Sed tu dic melius,& latius,ut dixi in c.precedenti.nā,ubi nō eſt licita trāſactio, ſi accuſator recedit a lite, pt iudex procedere ad ulteriora,ēt ſuper illa inſtantia,quantuncunque non ꝑcedat infamia,qa aut interuenit tranſactio, & reus hř pro confeſſo,ut.in l.furti §.pactus ff.de his,qui no.infa. Aut nō interuenit trāſactio,ſed gratuita pactio,uel propria authoritate accuſator recedit a lite inchoata, & tunc ſuper eadē inſtantia iudex procedere poteſt, ut l.2. C. de aboli.& dic, ut dixi in c.precedenti.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium ſi efficiatur cenſuale per colluſionem fraudulenter factam, clericus priuatur ipſo beneficio.*

CAP. III.

1 AVdiuimus. † Beneficio ſuo priuatur, q ꝑ colluſionem illud conſtituit cenſuale h.d.Vel generalius,& ſic colludens in cā bñficiali priuari beneficio dēt h. d. Primo refert colluſionē.Scđo illum priuari mandat,ibi:*Vnde*.Caſus lit. Quidam clerici ſuper beneficiis,quæ poſſident ſe ꝑmittunt & ſuſtinent ab aliis moleſtari.& poſtmodū ut qōni cedant, & illi qetè poſſideant,quaſi noīe tranſactionis ſoluūt aliis de ipſis beneficiis annuā penſionē,ut poſt mortē eorū in beneficiis illis, ſup qbus facta eſt colluſio, ius ibi ualeāt uendicare.Peruenit hoc ad notitiā dñi papę.Vñ mādat diœceſano ep̄o, quatenus ſi cōſtiterit ei clericos ſuę iuriſdōnis per colluſionē fraudē hmōi cōmiſiſſe,eos bñficiis illis, ſup qbus colluſum eſt,nō differat ſpoliare,cū ſatis eēt indignū ſi fraus,& dolus,quæ in præiudicium ſui iuris,& aliorū nituntur cōmittere,in eorū incōmodum & iacturā non redūdarent. B.Not.1.ex text.ar.a ꝯrio, ꝙ ſup bñficiis licita eſt tranſactio,ubi ceſſat colluſio,ſed dic,ꝙ iſtud argm̄ a ꝯrio ñ eſt uerū,quia habemus ius expreſſum in ꝯrium, ut ī c.ſuper eo.de trāſac.vnde conclude, ꝙ iſta tranſactio non ualebat, ēt ſi colluſio ceſſaſſet,niſi iudex ex offō ſuo feciſſet iſtā trāſactionē,& cōpoſitionē,ut eſt bo.tex.in c.niſi eſſent, de ꝑb.
2 †Secundò not.pęnam colludentium ſuper bñficiis, quādo per colluſionē uolunt transferre beneficia in alium modo illicito. Debent enim priuari huiuſmodi beneficiis.

SVMMARIVM.

1 *Accuſator per colluſionem ſi deſiſtat ab accuſatione, non impedit facultatem iterum accuſandi. 3.4.*

2 *Inquiſitio contra prælatum non debet fieri, niſi præcedente infamia ſcandaloſa aut periculoſa.6.*

3 *Abſolutus legitime per uiam inquiſitionis, non debet amplius ſuper dictis criminibus impeti,licet remaneat aliqualis infamia, ſecus ſi fuerit abſolutus per colluſionem. 1.4.*

5 *Teſtium examinatio, uel inquiſitio an poſſit alteri committi?*

7 *Actiones plures,ſiue pœnales,ſiue perſecutoriæ,ſi competunt,an ſi una intentatur,cenſeatur alteri renunciatum?*

Cumulatio diuerſarum actionum, una prius intentata,an fieri poſſit?

CAP. IIII.

c 1 INtantum. c † Iterū cōtra,illum inquiritur ꝺ crimine, qui per colluſionem fuit abſolutº, uel ſic. Abſolutio de criminibus illatis per colluſionē facta nō impedit facultatē iterū accuſandi & inquirendi de illis criminibus.h.d. Diuidiť. Nā primo ponit commiſſā īqſitionē relatā colluſionē & ipſiº exitū.Scđo pōit,bimēbrē cōmiſſionem. Scđa,ibi: *Diſcretioni*. Caſus lit.Archieꝑs Archerōtinº ſup ſimonia & aliis criminibº ītātū fuerat īfamatº, ꝙ ſine ſcādalo & periculo nō poterat ipm̄ ulterius diſſimulare.Vñ papa multorū clamoribºexcitatº horū īqſitionē cōmiſit, ſed ꝑꝑ tergiuerſationes ipſiº& calliditates cū ipſis īqſitoribº & examinatoribº(ut dicebať) colluſionē fecerat, & teſtes duxerat corrūpēdos,ita,ꝙ nō ſolū ꝑdicti exceſſus remāſerūt hactenº īcorrecti,uerū ēt peiora prioribº cōmittere ñ expauit.Vñ mādauit pa.qbuſdā,quatenºſi ꝺ hmōi colluſiōe ac corruptiōe cōſtiterit,ex ītegro ſuꝑ primis exceſſibº& aliis,alioqn ſup nouis dūtaxat īqrāt,q̄ uiderint inqrēda. B.
2 †No.1.ex text.qualis dēt eſſe infamia ad hoc,ut fiat īqſitio ꝯ ꝑlatū,dēt.n.eē ſcandaloſa,uel ꝑiculoſa,& idē uult tex. in c. qualiter,el.2.ꝺ acc.& declara, ut ibi di-
3 xi.†Scđo no.ꝙ abſolutºlegitimè ꝑ uiā īqſitiōis ñ dēt ampliº ſup eiſdē criminibº īpeti,qđ no.ꝑ extēſiōe c.ꝺ his,ſ.ꝺ accu.& uř optimè ꝓbare iſta lra,ꝙ licet ꝑ abſolutionē īfamia nō ſileat, nō ē tamē licitū de nouo inquirere,quod no.& intellige niſi ꝑ colluſionē fuerit abſolutº.
4 †No.3.ꝙ ſnīa lata ꝑ colluſionē, i.ꝑ fraudulosā cōuētionē nō tollit facultatē iterū accuſandi & īqrēdi ꝺ illis criminibº, perimit tñ iſtātiā.Nā ꝑꝑ hoc caſu mādat
5 itegre ꝓcedi.†Vltīo.pt colligi,ibi: *corruptis examinatoribus*,ꝙ īqſitio pt cōmitti, & examinatio teſtiū,ꝺ quo tñ dicēdū,ut no.ī auť.apud eloquētiſſimū,C.ꝺ ſi.iſtr.
6 & dic ut dixi ī c.cū cām, ꝺ teſti.† In gl.ī uerſi.*ſcandalo*,ibi:*quæ ſcandalum generat*. hoc ē uerū in inquiſitione fiēda cōtra ꝑlatū tātū,ſed cōtra ſubditū nō reqriť talis infamia,ſcādaloſa.ſufficit.n.ſola infamia.Et rō diuerſitatis poniť in c. qualiter,allegato in glo.& dic,ut ibi diciť per me.In gl.fi.in fi. hanc materiā plene expediui in c.de his,de accu.& dic,ut ibi di-
7 xi.†Extra gl.Inn. poſuit hic illam materiam, quando alicui competunt plures

a Crimina. Vide Bal.in.l. athletas, §.fi.ff.ꝺ his q no. infa.& Bar.in.l.q. reus,in fi.ff.de pu. iudi.

ZACHARI.

b Iudex proſequitur. Tu dic idē eē ſi in totum nō deſiſtat, ſed differat tm̄,ita not.Inn.in c. cum oporteat, ſ.de accuſ.Bal.in ſua marg.in uerſi. iudex.uer.15.& ī. l.ſi accuſator,C.ꝺ acc.& ī auť. ꝺ ſen. epiſ.§.fi. qđ limita,ut per Ale.ī.l.ſi na.de accu.ut procedat in caſib. in quibus iudex pōt inquirere, uel qñ accuſatus eſt in carcere,ut l. 1. de cuſto.reo.

c Pro intellectu hº decr.Vide oino, q̄ ſcribit d.An.& d. Archi.in c. ſi quē pęnituerit.2.q. 3. & qđ no. ēt Arch. in §.ī oib.cauſis.

a actiões,a nūq d vna ītētata tollatur alia; & solet multū allegari, & uere extracta fuit hęc gl.Inn.ex dictis Accursii,īstit.si qua.pau.fe.di. & clarius & ordinati⁹ loquiт ibi Accur.q̃ hic Inn.Io.An.remittit ad no.p se ī c.cū dilect⁹, đ reli.do.sđ ibi nihil dicit đ suo:sed refert tm̃ istam gl.Inn.hic. Vñ dic clari⁹ p⁹ gl.allegatā, ꝙ aut cōpetūt alicui plures actiões pœnales,aut rei psecutorię: aut una est pœnalis alia rei psecutoria. Primo casu,cū oēs sunt pęnales,aut oēs oriūт ex eodē delicto: & tūc una tollit aliā p pceptione,ñ p ɔcursum,nisi ī id,ꝙ aliā excedit. tūc.n.ī id,ꝙexcedit,ñ tolliт:pōe exēplū. Aliqs p uiolētiā subtraxit mihi librū. Ex hoc delicto cōpetūt mihi duæ actiones pęnales ɔ̄ istū. Prīo actio furti:qa ɔtrectauit rem meam me inuito,& si furtū ē occultū,cōpetit actio ī duplū.Item qa uiolētiā ītulit,cōpetit actio,ui bo.rapt.& ista daт ī quadruplū;Et sic ex eodē facto cōpetūt mihi ɔ̄ illū duę actiōes pęnales, si ergo pri⁹ ītētaui actionē furti, & cōsequuт⁹ sū pœnam dupli,posū postea agere actiōe ui bo. rap.vt cōsequar vsq;ad quadruplū,&īquātū excedit aliā sec⁹ aūt,si prius ītētassē actionē, ui bo. rap.& fuissē cōsequuт⁹ quadruplū: quia tūc nō agā actione furti,qa illa excedit istā,đ hoc ē tex.ī l.1.ff. ui bo.rapt.Si uero oēs actiōes pœnales surgunt ex delictis diuersis, tūc vna ñ tolliт p aliā ēt pceptā,ut ī l.nūq̃,ff.đ priu.delic.Exēplū; Surripuisti mihi seruū & ocidisti,qa surripuisti,cōpetit mihi actio furti,qa occidisti,mihi cōpetit alia actio. Vñ licet ī tētaueri unā actionē, & pcæperi duplū, uel quadruplū,ñ tolliт alia actio,& hoc quo ad primū. Scđo casu,qñ sunt rei psecutoriæ,aut cōpetūt ɔ̄ eūdē,& tūc vna tolliт p aliā pceptione, & ñ p cōcursū, ut ī l.si merces.§.culpæ,ff.locati.Exemplū Locaui Titio possessionē meā, ipse verò īcidit multas arbores , & sic dedit mihi damnū, tūc multæ actiōes ad cōsequēdū ęstimationē dāni cōpetūt mihi ɔ̄ eū.nā posū ageт actiōe locati, qa male uersat⁹ ē ī re locata.Itē actiōe leg.Aquilię,q̃ daт p dāno dato ɔ̄ quēlibet extraneū,ut.ff.ad l.Aql.p totū,& ēt aliæ ɔsimiles ɔpetūt,vt ī d.§.culpę. Si ergo pri⁹ ītētaui actionē locati,& cōsequuт⁹ sum ęstimationē dāni.ñ posū postea ītētare actionē l.Aq. qa iā pcepi æstimationē dāni p unā actionē. Si uerò cōpetūt ɔ̄ diuersos, & tūc una ñ tolliт p aliā ēt pceptione,ut ī l.locū.§.cōdēnatio,ff.de tab.exhi.ut si ɔ̄ subtrahētē tabulas testamēti egi ad dānū,& cōsequutus sū ęstimationē,posū nihilomin⁹ postea agere p legato mihi facto.In tertio membro qñ una ē pœnalis,& alia rei psecutoria,aut ē pœnalis originaliter & tunc una ñ tolliт p aliā ēt pceptiōe.Exēplū. Subtraxisti mihi librū furtiuè , & egi ɔ̄ te rei uēdicatiōe psequēdo ipam rem, licet eā sim consequutus ; nihilominus possum postea agere actione furti, & sic ad pœnam,& idem ecōuerso,ut est tex. in l.si pignore.§.cum furti,ff.de fur.Fallit,quando una actio esset ex iure ciuili,alia ex beneficio p̄toris.Exemplum . Contra nautam competunt mihi plures actiones pro rebus meis ibi subtractis . Primo actio furti, quę est de iure ciuili. Alia actio nau.cau.stabu.quæ fuit indulta ex beneficio prætoris, hoc casu una tollitur per aliā, vt l.3.& l.licet,ff.nau.cau.stabu.nec ob.c.constitutus, de in integ.resti.ubi nedum successiuè, imo simul fuit intentata restitutio in integ.quæ ē de iure speciali ex iudicis officio. Nam secundum Inn. ibi non competebant simul illæ actiones.Imo propter dubium intētauit illas alternatiuè.Si uero pœnalis est accidentaliter, & non originaliter,tunc una tollitur per aliam.Exemplum : Contra auferētem mihi rē per metum competit mihi actio,quod me.cau.quæ accidentaliter est pœnalis,& etiam competit rei vendicatio,tunc si ego intentaui unam,& consequutus sum rem, non possum intentare aliam l. metum.§.licet, ff. quod me.cau.

De delictis puerorum, Rubrica.

SUMMARIUM.

1 *Pueri dicuntur usque ad annum.14. in masculo,in fœmina usque ad.12.aliquando tamen sumitur usque ad annos.17. & .18.*

Supra uisum est de quibusdam delictis. *Verū* qa dubitatur,an ī talibus puerilis ætas implicetur, merito annectitur hęc rub.De materia habetur.15.q.1.per totum,&.4.q.2.c.1.&.23.q.5.c.paruuli,cum
2 duobus ca.sequenti. † Sed quæro pro declaratione rubricæ qui dicantur pueri.Solu.ſm Io.An. Regulariter pueritia incipit in septimo,& finitur in masculo in.14.& in fœmina in.12.anno. nam hac ætate homines pubescere solent.l. fi. C.quando tuto. uel curat esse desie.& quod no.in c.puberes,de despon.impub. quandoque tamen pueritia extenditur usque ad.18.annum in masculo,fauore alimentorum,ut quando alimenta legantur usque ad pubertatem, ut plene no.in l.Mela,ff.de alimen.& ciba.lega. quandoque usque ad.17. ut respectu exercendi officium aduocati,ut in l.1.ff. de postu.quandoque & seruientes dicuntur pueri,ut.2.quæstio.7.c.cum pastoris, & quod ibi nota.

SUMMARIUM.

1 *Pueri puniuntur ex omni delicto præterquam in uitio carnis.*
2 *Puer non potest accusari de adulterio.*
3 *Pueri ex eorum delictis non puniuntur ita grauiter, sicut maiores, uide infra c.prox.nume.4.*
4 *Puer potest esse doli capax regulariter supra septennium, sed etiam intra aliquando.5.*
5 *Irregularitatem potest incurrere infans doli capax. 6.*
6 *Irregularitatem incurrit iudex,si faciat aliquem decapitari, etiam iuste.*

CAP. I.

b 1 PUeris. [b]† Impuberes pręter uitium carnis delinquere possunt;puniuntur tamen mitius, quam adulti. Primo ponit dictum, quod secundo reprobat,ibi: *Quod merito.* Casus literalis. Quidam nolebant pueris etiam grandiusculis peccatū attribuere nisi post.14.annum, cum incipiant pubescere,dicit Greg.Istud merito crederemus si non essent alia peccata,nisi quę de genitalibus committuntur, sed furta,mendacia,periuria sunt peccata, & puerilis ætas plena est his,uerūtamē nō ita punienda sunt in his, ut in maioribus puniūtur.B.No.1.ex tex. qđ in.14.anno quis efficitur pubes,ꝙ pcedit in masculo. nā fœmina pubescit in.12.anno,ut in iuribus alle. ſ.in rubrica, & qñq; ista ætas pueniт, ut.ĩ.dicā cū
2 gl.†No.2.regulā, ꝙ puero attribuiт oē pctm̃ pręter delictū carnis.nā p̄sumitur inhabilis ad coitum. Et ideo dicit lex, ꝙ min.12.an.nō p̄t accusari de adulterio, tex.ē in l.minor, ff.ad l.Iul.de adul.† Tertio not. aliam regulam,quod pue-
c ri[c] ex eorū delictis nō dēnt ita grauiter puniri, sicut maiores,cōcord.ī c.ĩ.px. c.fi.ĩ.de sen.exc.& l.auxiliū,ff.đ mino.
3 †In gl.1.in fi.Et dic cōmune eē,ut ī septēnio qs sit doli ca-
pax.nam

SEB. SAPIA.
a Plures actiões.Vide no. i l.qđ ī hæredē §.i.ff.đ tributo. & late doc.ī l. edita,ī mā cumulationis,C.đ edē. ubi Alexan.col.3. uers.2. fallit,Bal. & alios in le.1.C. de furtis.
b Vtrū pueris possit dari corp⁹Christi uide p sanctū Th. i 4.sē.di.9.q.1.ar.5.circa fi.Et an & qñ minor ætas excuset,uel ñ,uiđ oī no late p Arch.ic. q bōa.§. si ergo,ī 11.&.14 co.17.q.1. ubi ī hoc ar. alle. glo. in uer.minor ætas,ī c.2.đ apost. Itē adde hic text. cū gl.i c.pueri.i.q. i.Itē uiđ Bal.ī l.data opera ī.4.co.C. q accu.ñ pos.Item uiđ Salic.in l.1.in ult.co.uer. no.16. & uer.itēdicit Cy. ꝙ dom⁹,C.de fal. mo.& ibi ī uer. ulterius p hūc tex. itē oino l.impunitas, cū gl.ibi late, C.đ pœn.ubi etiā ponit,qñ pupillus dicaт doli capax quo ad delictū.Itē uiđ Do. ī c. 1.§.q uero,uer.op.ꝙ minor, đ reg.ī 6.Itē uiđ tex.ī c.1.& ibi oino,qđ no.dom. Ant. & do.Abba. circa pri.ĩ.de sē. exco.& Lapus alleg.93.
SEB. SAPI.
c Quod pueri. Vide Ang. Are.in tractatu maleficiorū in uerbo, scienter ubi Augu.Ari.dicit, ꝙ si puer aliquē occidit,nō debet decapitari, uide Com.in cō.95. ubi dicit,ꝙ si minor rapuerit mulierē dēt miti⁹puniri,& dicit Pe.đ Anc.in consi.283. inc.ī restricto, circa fi.ꝙ sola miseratio ętatis attenuat culpas , & dicit Bar.uero. in con. 30.incip.Regatii schelariū, ī fi.ꝙ si maior q nq; ann. eēt relegād⁹ pp aliqđ delictū,ob illud minor nō debet ita puniri, sicut maior, sed iudex posset illud tēpus abbreuiare.
Doli capax. Pon-

a pax,[a] nā & accidētaľr p̄t aň illā ętatē eē doli capax.narrat.n.hic Io.An.Greg.in dialogo dixisse quēdā puerū quiq; annorū solitū iuraт,blasphemaт, & detestari, fuisse a diabolo raptū . vñ sicut pubertas pueniri p̄t,ut ĩ.dicā,ita &doli capacitas nā ifantes iō ñ teneнт ex delicto, qa nesciūt qd agūt,ut.l.1.C.đ fal.mo.q̃ rō cessat ī doli capacib.Etex pdictis possetmultū singuľr limitari tex.ī cle.unica, de homi.q̃ dicit ifantes ñ īcurrere irregularitatē,si cōmittūt homicidiū, ut ītelligaт nisi sint doli capaces đ quo dic,ut ibi no.
5 †In gl.2.ibi: *præsumitur*.bñ dicit, p̄sumiт. nā,ut le.ī dialogo,& no.gl.20.q.1.in sū. qdā puer.9.ann.nutricē ppriā reddidit pgnātē.p̄t ergo pueniri ista pubertas,sđ
6 b regulare ē,ut.ſ.dixi.†In gl.ī uer.pctā.[b] in fi.dicit tñ Hos.ꝙ licet īfantes ñ puniaнт đ delicto,tñ si aliquos occidāt,īcidūt in irregularitatē , qa irregularitas cātur sine delicto,ut ī iudice,sđ hoc dictū hodie reprobatū ē ī cle.si furiosus,đ homi. ubi dicit,ꝙ nullā irregularitatē īcurrit & p̄t eē rō diuersitatis īter iudicē, & infantē. Nā licet iudex ñ peccet faciēdo aliquē decapitari, tñ ipse ītēdit illđ factū cōmittere,& vr qdā error ,ut talis pmoueaт,sed īfans ñ cōsensit,cū nō hēat cōsensū, qđ tene menti.

SUMMARIUM.

1 *Puer percutiens uel interficiens aliquem debet puniri secundum consuetudinem loci.*
2 *Statutū exigēs pœnā pecun. p homicidio ē irrōnale.*
3 *Pater non teneт p delicto filij ēt ī legitia de iure cōi.*
4 *Si aliquis mitius punitur ex aliquo delicto, an incurrat pœnam statutariam?*
Puer uerberans clericum incidit in pœnam canonis, si quis suadente , licet pro absolutione non debeat ire ad sedem apostolicam.
Participans cū excommunicato p metū incidit ēt ī excommunicationem , licet metus attenuet culpam.
Cessio bo.admittitur in delictis,si non hēt,uñ soluat.
Filiusfamilias obligatur ex contractu,& delicto.

CAP. II

c 1 REferēte [c] † Impubes percutiens,aut īterficiēs aliū nō dēt puniri pęna pecuniaria ſm cōsuetudinē tręe. Nec ob hoc p̄t exigi à p̄re.uľ sic.P̄r ex delicto filii īpuberis ñ teneт.uľ tertio. Puer ñ dēt ita seuere puniri,sicut, maior. Prīo pōiт appellātis q̄rela.Scđo iudicis datio, ibi: vñ.{Cas⁹ li.Quidā puer.x.an. dū cū aliis pueris sagitaret, quēdā aliū fortuito cāu sagitta pcussit;& mortu⁹fuit,pp qđ Ab. S.Remigii a p̄re ipsi⁹pueri c.solidos istā ti⁹reqrebat ſm ɔsuetudinē illi⁹terrę.vñ dict⁹H.p̄r pueri appe.ad pa.Sup hoc scribit pa.Hermon.epo dicēs,ꝙ, qa pueri ñ ita puniūт ſm leges,sicut illi ,q sūt mai. æta.mādat,si ɔstiterit filiū dicti. H.intra an.14.dcm̃ excessū ɔmisisse,pdictū Abb. moneat,& ɔpellat,ut ab e.H.pdicto.c.solidos pp aliq̃ ɔsuetudinē ñ exigat , nec
2 ŕqrat, p tpali pęna.B.†No.1.ex tex.ꝙ ex ɔsuetudie ciuit. p̄t p delicto exigi pęna pec.ēt p iudicē eccľasticū,ɔcor.c.dilect⁹ đ of.or.Ho.tñ dicit hic no.uerbū,ꝙ ɔsuetudines,& statuta[d] īponētia pęnā pecu.
d e p homicidio,furto,vľ simib.sūt irrōnabilia[e] qa hoīes exponūт venales ad đliquēdū.nā talis timebit pęnā mortis, seu corporalē,q đ pęna.pec. ñ timebit,seu curabit,dūmō satisfaciat uolūtati suę,ar.ī.l.ī fuorū,& ī.l.aut fcā,ff.đpę.& ī auт.đ mā. prī.ī §.op3 .Nō ob.iste. tex dēt.n.ītelligi,qñ ɔsuetudo erat, ut possit exigi pec. ex p⁹ facto,sed aň factū đlictū ñ dēt pec.
3 taxari, p hoc tex.11.q.3 .ī c.paup.†No.2. p̄rē ñ teneri ad pęnā pec.ī q̃ fili⁹ ɔdēnabiт.vñ tractat spe.ī ti.đ sē.exc.ī.§.seqт, ī uer.qd si fili⁹,nūqd p̄r teneaт saltē ī ltima[f] filii,vľ ex aliis alimē.filio đbitis soluer ɔdē.filii,& ɔcludit,ꝙ non.nā uiuēte p̄re ltima ñ pōt separari a bōis patris.l. 1.§.si īpuberi,ff.đ colla.bo.facit, qđ no. gl.& Bar.in auт.si qua mulier,C.de sac. san.ec.Quid āt si subest statu. sicut ī mul

dera bene,quia tex.dicit,grandiusculis.& glo. dicit doli capacib. & restringitur in septennio , quia pro certo glos. & doct. male dñt ex eo,qa tex.in.l.heredib.ff.de dolo.dicit,qñ est proximus pubertati, & dicit Ang.in.l.impuberē,ff.de fur.& ita intelligit illā. l. inquātū dicit,ꝙ pupillus doli capax teneт furti , ut intelligaт, qñ est pximus pubertati.Itē pōdera aliđ qa iste tex. dēt intelligi , grādiusculis , i. pximis pubertati p d.l.heredib.sed qñ dicatur pximus pubertati gl. insti. de inuti. stip.in.§.pupillus in uer. proximus, dicit in. 10. anno cū dimidio , uide q̃ remisi ad Io. de Imol.i.l.ad testiū §.conditionē,ff.đ test.sed in mā criminali nō bñ dicit p tex.in.l.excipiuntur,ff. ad Syl. uide ibi Bal. Ego dico hic fore casum nouū & singularē pro grandiusculis,qñ sunt proximi pubertati. Itē malè dicit hic d.Abb.ꝙ in infante dolus suppleat ętatē,tex.est in cōtrariū in.l.impuberem,in uersi.infans,ff.de fur. qui ad hoc nō allegaт Itē d.Card.hic dicit,ꝙ apud Gregoriū nō repiт illud qđ dicit gl.i sum. 20.q.1.tu uide Io. An.in c.puberes,đ despon. impu. & ī c.fi. de eo, q cog. cōsangui.su.ubi alle.gl.in d.summa. uide Hieronimū ī epistola ad uit.ubi refert đ Salomōe, ꝙ habuit in.x.anno filiū ex filia regis Pharaonis, & ibi dicit,ꝙ illa nutrix infantuli expositi,quæ eum,cū esset decē annorū,induxit ad libidinē,adeo, ꝙ spatio duorū mēsiū cōtinuādo emisit ille ifans sperma.Itē pōdera,qa,bñ dicit d.Ab.limitās đ cle.1.đ hom.ꝙ i ɔ̄riū uт tex.in d.l. impuberem. Andr.Barb.
b Et circa iurā pupillorū.uide oino Bal.in c.ad nostrā.2. in ult. col. uer.q̄ro,nūqd pupillus,de iureiur.& qđ le.& no.ī.c.pueri,& c.paruuli.22.q.5.Et pro intellectu istius gl.cū tex. uide oino Pa.de Cas.in d.l.q iurasse,ī prin.hic alle.in gl.ista,& ibi habebis ueritatē h⁹ ar. & uide tex.in c.trib.22.qō.4.& tex.cū gloss.in uersi.potuit,ī.l.fin.§. 1.ff.de li.cā.& uide beatū Th.2.2.q.89.ar.5.cir.fi. ubi dicit, ꝙ pueri habētes usum rōnis obligāт suo uoto,uel iurō quo ad deū,licet quo ad ecclesiā nō obligentur aň.14.annū. Sed tu uide Imol. in rep.c.cū contingat,in.4.col.de iureiur.ubi post Host. p istū tex.tenet,ꝙ dispositio autē.sacrā puberū,& c.paruuli.22.q.5.loquuntur in pubere doli nō capace,& pro hoc facit illud singu. dictū Guil.de Cu. in d.l. qui iurasse,in prin.ff.de iureiur.de quo ita ibi exclamat Pau.de Ca. ꝙ in eisdē terminis latius firmat idē Imo.i ea.repe.c. cū contingat in.31.char.uer.itē p̄t dubitari,ita dicēs tenere Bar.in d.auт.sacrā,licet multi alii contra,ubi etiam uide d.Ant.in fi.1.colum.
c SEB. SAP. Referente.uide Rom.in singulari ultimo incip.Item audiuisti,ubi all.hūc tex. ad hoc, ꝙ qñ statutum uel consuetudo punit aliqd,qđ de iure cōi non est punibile , non includit minorem.
d SEB. SAP. Statuta. An ualeāт hmōi statuta & cōsuetudines, uide Fel.in rub.ĩ.de hom. Alc.in.l.1.co.3.quod q.sq; iuris,Are.ī cōs. 58.incip.diligenter,col.6. latè allegat pręceptorē & affinē meū d. Rochū Curtiū in repe.c.fi.col.21. uer.2.in fertur,ſ. de consuetudi.
e Est irrōnabile statutum imponens pœnā pecuniariā pro furto, uel homicido,& idē tenet Host.in sum.de cōsti.& in c.fi.de cōsue.& ibi oino. Bal.i.co.&Dom.ī c.2.ī.1.col. de cōsue.in 6.& per eūdē in.c.fi. circa fi.ne cle.uel mo.e.lib.& p Io. de Ana.in rub.de homi.ubi dicit,ꝙ bñ ualet statutum imponens pœnam pecuniariā p homicidio effectuali tm̃, quia ibi ēt dicit, ꝙ ualet statutū sup homicidiis iā cōmissis,qa tūc uт dispensare sec⁹ esset super cōmittēdis.Et ad.q. hic positā uide no.per Io.de Lig.in c. ex pte, de cōsue. ubi q̄riт utrum ualeat cōsuetudo, ꝙ pro delicto īponatur pęna pecuniaria. Et adde, ꝙ nō credo ualere statutū, qđ imponit pœnā pecuniariā pro homicidio tm̃,qa illud statutū est ɔ̄ uerbum Christi, qđ hr in euangelio passionis dñicæ,q dicit,q gladio ferit , gladio peribit.& uiđ Io. de Lig.in d.c.fi.de consue. circa pri. & ibi Inno.sed ꝙ ualeat istud statutum , tenet Ludo. Ro.in suis singu. & dicit de hoc eē tex.sing.in.§.pœna,ibi, pp os fractum numariæ pęnę,insti.de iniu.& de.q.hic posita uide per Albe.in.2. pte sta.q.123.Et ꝙ pro homicidio p statutum posit ī poni pęna pecuniaria, pro cōstāti ponit Bar. in l. pe.§.ad crimen.ultra mediū,uer.q̄ro extra gl.qd si pro homicidio imponatur pęna pecuniaria,ff.de pub.iud.& in l.2.circa prī.e.ti.sed ꝙ non ualeat statutum imponens pecuniariā pęnā, firmat Bal. in c. ad nostram,circa medium, de prob.Itē ꝙ ualeat statututū imponēs pęnā pecuniariam pro homicidio,pro constanti ponūt Ang. & Sal. & Pa.de Ca.in.l.1.in prin.in quadā q.ff.qđ q.sq; iur.de quo p Bald. in.l.1.C.de sum.tri.& p Pe.de Anc.hic p Ant.in.l.is q cū telo C. de Si.Bal ī l.gracchus,C.de adul.ī.c.1.§.furtū,đ pa.iur.fir. Itē uide Sp. ī ti.đ acc. §.i.ī.2.co.uer.qd si iudex ipm,ubi dixit ꝙ ualet ɔsuetudo, ꝙ qñ dēt īpōi pœna corporalis īpōaт pecūiaria.Itē uide oino qđ elegāter đ hac q.hic posita pōit Bal.ī auт.cassa,uer.3.q̄ro,C.đ sa.sā.ec.
Adde an ualeat statutum imponens penam pecuniariam pro homicidio,Fran.de Are.consi.73.
f Pater ñ tenetur p delicto filii ēt quo ad ltimā,uel quo ad ea,q̃ debētur ei rōne alimētorū.Et idē tenet Bal.ī.l.Corn.ff.đ uul.& pu.ubi ēt dicit,ꝙ bñ ualet statutū,ꝙ p̄r teneaт p̄stare ltimā fisco pp delictū filii,all.gl.formalē ī rub.C.de decu.lib.10.ubi ēt no. dicit, ꝙ stāte dicto statuto pater tenetur p̄stare ltimā de bonis , q̃ habebat tpe delicti,nō de postea q̄sitis,& seqтur ibi Imo.de q.hic posita.uide latè p Alb.in.1.pte sta.in.q.inc.Itē q̄ro,an statutū ualeat,& est in ordine,qō.48.p Pe.de Anc.in repe.c.canonū statuta,de consti.in.3.prin. q.in.6.col.illius.q.uer.quæro ēt,an statutum . Et aliud ad materiam istā dixit Pa.de Ca.in.l.si filio fa.ff.so,ma.ꝙ si filiof. sit soluta

dos, & repetit ab eo, & nõ sit soluẽdo, q̃ pr̃ nõ teneẽ, ẽt q̃tũ ad ltimã ipsius filii, nisi statutũ aliter disponeret, qđ dictũ est intelligẽdũ, qñ filio soluta ẽ dos sine cõsẽsu patris p̃ tex. ī l. si cũ dotẽ. §. trãsgredia mur, ff. sol. ma. & all. istũ tex. Pau. de Ca. in d. l. si filio. & si dicit statu tũ, q̃ pater teneaẽ p̃ delicto filii, dubitaẽ, an eo casu pater teneatur p̃ delicto filii nã lis, de hoc per Al ber. ubi. 3. & uide Pe. de Anc. ī repe. c. canonũ, 3. de cõ sti. in. 3. prin. q. in 39. co. illi⁹. q. uer. iuxta p̃dicta. q̃rit ubi iter alia põit. q. Io. And. ī addi. Spe. in ti. q. fi. sint legi. & in illo art. utrum cessãre sta tuto, uel cõsuetudine pater teneaẽ soluere ꝯdẽnatio nẽ, q̃tũ ad ltimã, vide Bal. i. l. oĩmõ §. nuptiarũ, C. de inof. test. in. 10. co lũ. ubi dat multas remissiones. Et in ter cætera dicit, q̃ si pater soluit p̃ cõdemnatione fi lii rõne pietatis, illud postea ñ cõ putat in ltimã, se cus, si soluissẽt ui gore statuti, uel consuetudinis. Itẽ de q. hic posita & si. uide omnino Bal. in. l. si qua pe na, ff. de his, q̃ sũt sui, uel alie. iu. Et qđ e 3, an pp deli ctũ patris filius a. mittat peculium suũ, de hac q. uide Alb. in. 3. pte sta. q. 12. & Bal. in. l. fi liusf. in ult. col. ff. de his, q̃ sunt sui, uel alie. iu. & uid glo. in aut. ut oẽs obe. iud. ī pri. i ver si. no. hic. Et ꝺ hoc an ualeat statutũ, q̃ filius teneaẽ p̃ delicto patris, uid Bal. i. l. dotis, C. ꝺ iu. do. & d. Ant. in c. ex parte, in fi. ꝺ consue. Vt de primo an ualeat statutum, q̃ pater teneatur pro delicto filii, uide Bal. ī l. 2. uersi. quæro nunquid, C. de cõst. pe. Bal. in. l. 1. C ne fi. pro patre. Bal. in. l. de quib. in. 2. co. ff. de leg. Bart. & Ang. in. l. cum filii. §. in hoc, ff. de uer. obli. tex. & ibi Bar. in. l. iure p̃uisum, C. de fab. li. 11. & an ualeat statutũ, q̃ Ptãs teneaẽ pro delicto suæ familiæ, uide p̃ Bal. in l. obseruare. §. proficisci, ff. de offi. p̃con. & an ualeat statutum, q̃ consors teneatur pro consorte, uide per Bal. in. l. sancimus, C. de pe nis, & si statutum dicat, q̃ pater teneatur soluere legitimã pro deli cto filii, & pacer post tps delicti ante tps cõdẽnationis acquisiuit multa bona, an in solutione legitimæ attendetur quãtitas patrimo nii ꝺm tps delicti, ante tps condẽnationis, uide plenè p̃ Alberi. in. 3. parte sta. q. 35. Et ſtãte prædicto statuto, an si filius pp cõtumaciam a fuit habitus pro confesso de delicto, teneatur nihilominus pater le gitimam asignare; Vide Alb. ī 3. parte sta. q. 26. & ibi ẽt in. 22. q. exa b minat de ualiditate p̃dicti statuti. Et de illo art. an illud, qđ soluit pater pro condemnatione filii cõputari sibi debeat in ltimã, uide c Imo. in. l. quamuis, so. ma. & an ualeat statutũ, q̃ agnati & cognati confinati teneanť, si cõfinatus rũpit confinia, uide Ang. in consi. suo 62. inc. Nobilis miles. Itẽ an ualeat statutum q̃ dñs teneatur ex deli ctis familiæ, uide per Albe. in. 1. parte statu. q. 2. Et de illa. q. an ua- d leat statutum, q̃ pater teneaẽ pro delicto filii, uide per Sal. in. l. si fi-

liusfa. C. ne fi. ppat. & p̃ Bal. in d. l. si filiusfami. 2. ff. so. ma. per Bald. in aut. si captiui, ad fi. C. de epis. & cle. & in. l 1. in. 2 col. ff. si ex noxa cau. aga. & p̃ Inn. in d. l. si filius, ff. de uerb. obli. in prin. & in d. l. lex Corne. p̃ Bal. in. l. si quis in tantam, in. 3. col. C. unde ui, & in. l. filius, C. de bo. proscri. & in. l. 1. C. de usu. rei iudi. & de hoc generaliter, an

tis locis, ut pater teneaẽ p̃ filio[a]? dic, ut plene no. Bar. ī l. cũ filiꝰ fa. ff. de uerb. ob lig. † In gl. ī ver. *multum*, ibi: *cum ille puer nihil habeat*. Et ex hoc colligit una rõ deci dẽdi ad tex. Aliũ i tellectũ sentit d. Car. q̃ iste puer iõ ñ icidit in pœnã pecunia riã: q. a, cũ ista cõsuetudo eẽt de iure spã li, ñ p̃cedit nisi ī casu suo vbi ergo ex ali qua cã venit qs miti⁹ puniẽd⁹, tũc ñ ĩci dit[b] ī pœnã cõsuerudinariã & idẽ dicit ī statuto, hoc dictũ si eẽt uerũ, foret ualde notãdũ vt vbicũq; ex aliqua cã qs veniat puniẽd⁹ miti⁹, ñ icidat ī pœnã statuti, uel ꝙsuetudinis: sed dẽt puniri alia pœna, & qñq; hoc dictũ mihi placuit, sd postea re peri Bart.[c] sentire aptè 3riũ in. l. 2. ff. de recepta, dicit tñ, qđ iudex ex hac cã pote rit secũ dispẽsare imponẽdo mitioré pẽ nã, sicut facit ī aliis delictis & aliis cãis ad hoc qđ no. in l. quid ergo. §. pena gra uior, ff. ꝺ his, q. no. ifa. nihil tñ allegat p̃ dicto suo. Ego allego duo bona iura. Pri mũ i ca. sacris, qđ me. cã, ubi dr, q̃ cõicãs excõicato p̃ metũ, icidit i excõicationẽ, sicut ille, q. cõicat spõte, & tñ met⁹ attenuat culpã, ut ibi, & 2. q. 1. i primis. Scd ò allego c. si qs suadẽte. 17. q. 4 vbi pcutiẽs clericũ excõicat⁹ ẽ, & idẽ ẽ in puero pcu tiẽte, licet ueniat miti⁹ puniẽd⁹, ut in c. 1. & fi. de sen. exc. & cõcludit ibi, q̃ puer pp ętatẽ nõ dẽt ire ad ſedẽ apostolicã p̃ absolutiõe, & sic dispẽsat cũ eo ī alia pœna. Dicam⁹ ergo, q̃ icidit ī pẽnã statu ti, sed miti⁹ ex dispẽsatione iudicis puni ri dẽt. Et hoc no. † Sed 3 p̃dicta facit iste d tex. ubi nõ fuit iste punit⁹ illa pena con suetudinaria, nec ẽt mitiori. Nec ob. qđ dicit gl. q̃ iste nil hẽat. nã filiusfa. nihil habẽs cõpellit cedere bonis, & p̃t teneri ī carcerib⁹, ut l. cũ & fillifa. C. q̃ bo. cede. pot. Sicut. n. obligat ex 3ctu, ita ex delicto, ut. s. c. px. sd p̃t dici, q̃ pp noluit hic 1 istã pẽnã pecuniariã ĩponi, q. a de psenti erat frustratoria, & sic ĩponit alia pena, ne delictũ ad psens remaneat ipunitũ. In

gl. fi. ibi: *si fuisset supra*. 14. Sd 3 hoc facit, qđ no. gl. pcedẽs. nã si euitat istã pẽnam pecuniariã, q. a nihil habebat, idẽ dicẽdũ post. 14. annũ, ex quo est filiusfa. & ideo dic, ut ibi. In ea. gl. ibi: *nisi consuetudo, aut priuilegium*. dic meli⁹ q̃ aut iudex ecclesia stic⁹ hẽt iurisdõnẽ tẽporalẽ, nõ tñ ī feu dũ, & tunc ,pcedit gl. q̃ dẽt appellari ad supioré eccleſiasticũ. Aut hẽt ī feudũ, & tunc dẽt appellari ad dñm feudi, licet sit secularis, vt ,pbat ī c. Roma §. dẽt, ꝺ appli. 6. & ibi gl. & no. in c. cęterũ, de iudi. & in c. ex transmissa, de for. compe.

ualeat statutum, q̃ unus teneatur pro alio, uide Bald. in ru. C. res iter alios acta. Bar. in tract. represſa. ī. 3. qõ. 1. q. prin. Bar. in. l. hi penes, C. ꝺ agric. & cẽ. li. 11. & Bar. in aut, sed oĩno, ī 3. col. C. ne uxor p̃ mar. Iac. ꝺ Bel. in aut. ut ñ si pig. ī. q. ibi disputata per eũ, & Io. An. ī reg. nõ debet ali quis, in Mercu. & pro parte affirma tiua, q̃ ualeat, fa cit tex. in. l. si qs. C. ad. l. Iul. ma. & ī c. q̃ro. §. uerũ. 6 q. 1. ī c. uergẽtis, de hære. & in c. q. buſ dã, de pœnis, & in c. ad aures, e. ti. & c. ubicũq;, & c. fẽ licis, ꝺ pœnis, li. 6. & qđ no Inn. ī c. graué, circa fin. & qđ ibi no. de sen. exc. Itẽ qñ statu tũ dicit, q̃ pr̃ te neatur p̃ delicto filii, qualiter tũe sit necesse p̃bare delictũ ad hoc, ut pater, teneaẽ, uide oĩno per Bart. in l. 1. in fi. ff. qñ ex fa. tu. & posito, q̃ ualeat p̃dictũ statutum, q̃ pater te neatur soluere p̃ delicto filii, an te neatur, si filius pp contumaciã habi tus fuit pro confesso de delicto, sed nõ fuit directè condemnatus, uide per Bart. & Imo. in d. l. si fi liusf. in. 6. q. C. ne fil. p̃ pat. Bald. in

De clerico uenatore. Rub.

Supra uisum est de quibusdam delictis tã cle ricorũ, quã laicorũ, nũc submittit de quibusdã delictis clericorũ tñ, sd de clerico uenatore

De materia habetur. 86. di. in c. qui uenatoribus, cũ. 5. capitulis seq. & 36. dist. c. 1. in prin.

SVMMARIVM.

Venatio cuiuscunque generis an & quando tam laicis, quam clericis prohibita.

Histriones an peccent & ipsi, & illi, qui dant eis pecuniam.

CAP. I.

Piscopum. Clerico p̃hibet uena tio, & 3 facienti pœnã ĩponit. h. d. cũ sequẽti. In pria ponitur p̃hibitio. In secũda pẽ. ibi: *quod si quis*. Casus lit. Dr ī c. isto, q̃ Eps, psbiter, dia con[a]ues ad uenãdũ, aut canes, aut huiusmodi hre nõ dẽnt. Quod si aliqs eorũ i hac uoluptate sẽpe iuẽt⁹ fuerit, Eps tri b⁹ mẽsib⁹ a cõione, psbiter duob⁹, diaco n⁹ ab oĩ offõ suspẽdat. B. No. 1. ex tex. q̃ clerico p̃hibet nedũ venatiões[d] exercer sed etiã tenere accipitres, canes, & hmõi aptos p̃ uenatione. Scd ò colligo, q̃ deli ctũ uenãdi ī clerico ñ ẽ ꝺ positiõe dignũ vñ hic suspendit, nõ aũt ponit. Tertio no. ibi: *quod in hac uoluptate sæpius &c.* q̃ cleric⁹ rarò uenationẽ exercẽs ñ dẽt hac pœ. puniri, de quo. 3. cum gl. † In gl. 2. ibi: *excepto episcopo*. hęc gl. excipit epm dũta xat; sed. 3. in fin. uidetur excipere omnes in sacris ordinibus constitutos. Sed in

conclu. Spec. in ti. de sen. prola. in 17. co. Bal. & Ang. in. l. q repudiã tis §. 1. ff. de inoffi. testa. Ang. in. l. 2. §. fi. ff. si ex nox. cau. aga. Bal. in d. l. filiusf. ff. de his, qui sunt sui. Sal. in d. l. si filiusfa. C. ne fi. p̃ pa. & Lud. Ro. in d. l. si filiofa. 2. ff. so. ma. Bal. in. l. fi. §. 1. in 5. col. C. de bo. quæ li. & Bal. in. l. 2. in. 6. col. C. de eden. & d. Ant. ī c. quãuis, in pe. co. de re iudi. & uide gl. reputatã fin. instl. de noxa. act. §. fin. Itẽ ad præ dicta uide Bal. in c. fi. in. 2. colum. de consue.

Adde an ualeat statutum, q̃ pater, teneatur p̃ filio. Frã. de Are. cõ si. 92. & q̃ Ptãs teneatur p̃ familia, Lu. Ro. consi. 115. Et an contuma cia filii noceat patri, cũ pater tenetur pro filio, uide Lud. Ro. cõs. 154. Abb. consi. 76.

SEB. SAP. Pro filio. De tali statuto, an ualeat, uide d. Ias. in. l. de quibus, col. 14. uer. iusta prædictam regulam, ff. de legib.

Non incidit. Vide do. Abb. in c. 1. infra de sent. excom. & c. super eo, ubi etiam tenet cum Barto. in. d. l. 2.

Dominus Bart. de Bellen. hic in addi. dicit se non reperire, q̃ Bar. in d. l. 2. dicat id, ad quod inducit eum, & alle. iste hic, & dicit, q̃ uo luit uidere duas lect. Bart. ne forte altera esset defectuosa, & uide omnino ad hoc, quod not. Bald. in. l. 2. circa fi. C. de proba.

Nedũ uenationes. Vide in. l. 1. C. de uena. fera. li. 11. & uide, qđ no. do. i c. fi. i ult. co. uer. itẽ si clerico prohibet uenatio, de iur. cal. li. 6.

hac

De clerico percussore. Cap. Si quis. 159

hac mã distingue latius, expediendo materiã tã in clericis, quã in laicis, q̃ aut loqmur de uenatione hominũ oppressi ua, & illa ,phibet indistinctè oĩbus clericis, q. a nõ dẽnt pu gnare[a] ẽt 3 infideles, ut. 3. de uoto, in c. ex multa, laicis uero licitũ ẽ ī casu, quo moueãt iustũ bellũ, ut c. sicut, & q̃ ibi ple ne no. de iureiura. & 23. q. 8. in c. reprehensibile, & in c. oĩ ti more. Quędã ẽ, uenatio adulatoria, sicut faciũt histriones, q̃ uerbis adulatoriis capiũt hoĩes, sicut ī uenatione capiũt bestiæ, & illa ẽ illicita oĩb⁹. 11. q. 3. c. ut q̃ dicitis, & ī iurib⁹ allegatis ī gl. Imò p̃tm ẽ dare aliq d istis adulatorib⁹ & hi strionib⁹, ut in c. qui uenatoribus. 86. dist. & ibi est bo. glo. de hac materia. Alia est uenatio arenaria, ideſt q̃ solet fieri in arena, ubi hoĩes pugnabãt cũ aĩalibus feris & indomitis, & ista uenatio indistinctè clericis ,phibetur, arg. hic. In laicis distinguit, q̃ aut faciũt p̃ ptio; & nõ licet: imo tales efficiũ tur infames l. 1. §. itẽ senatus, ff. de postulan. sed si faciũt gra tia uirtutis ostẽdẽdæ, tũc eis licita ẽ talis uenatio. Et videt hic uelle doc. q̃ nõ sit eis p̃tm de iure canonico, excipiũtur torneamẽta, ut ī c. 1. de tornea. ergo alii ludi sunt eis cõcessi gratia uirtutis experiũdæ. Ego putarẽ, qđ nõ liceret ꝺ iure canonico, ubi eẽt periculũ mortis p illã rõnẽ, q̃ ẽ ī torneamẽtis, nã nõ dẽt homo, ut experiat uirtutes, ĩcidere de facili in prõptũ periculũ mortis, ubi nedũ corpus, sed etiam aĩa posset p̃clitari. Quędã est uenatio fatuosa & clamosa, puta q̃ sit cũ canib⁹, & ista ,m gl. ẽ pmissa laicis ex cã uoluptatis, & idem uidet uelle. Io. An. hic; alle. insti. de re. diui. §. ferę, & ff. de acq. re. do. l. naturalẽ cũ si, nisi tẽpore quadrage simali, uel aliis p̃cipuis festiuitatibus. Sed aduerte, q. a gl. uo luit 3riũ i d. c. q uenatoribus, quæ dicit, q̃ illa clamosa non est licita laicis, nisi ex necessitate, puta ,p carnib⁹, uel pellib⁹ habẽdis. Et ,p illa opi. facit tex. in c. Esau. 86. di. ubi dicit, qđ Esau erat peccator, q. a uenator, & qđ nõ legitur, quod aliqs uenator fuerit sanctus, intelligit, dũ exercet uenationẽ. Puto sic posse distingui, seu dici, qđ aut omnino laicus de ditus ẽ huic uenatiõi, & tũc illicita ẽ, ex quo fit ad uoluptatẽ tñ, aut rarò, & tũc ,pcedat ista gl. In clericis uero glo. variauit. Sed cõcludo, qđ aut sunt in minorib⁹ cõstituti, & ꝺm d. An. nõ puniuntur, sed Host. & Io. An. tenent hic oppositũ, & dicũt, q̃ dẽnt puniri pœna arbitraria, sed põt cõcordi ter dici, q̃ aut omisert tonsurã, & tenẽtur, alias secus, facit cle. 2. de uita & hone. cle. ī uer. & si tõsurã. Aut sunt ī sacris, & si hẽnt reditus ī uenatiõe, sicut ī Frãcia; & licet e. s. q. a nõ faciũt ad uoluptatẽ, & hoc uoluit ẽt Host. 3. c. prox. Aut nõ hẽnt ī huiusmodi redit⁹, & tũc dẽnt euitare istã clamosam 1 uenationẽ. Putarẽ tñ eos nõ multũ peccare, si rarissimè hoc c qñq; facerẽt cã recreatiõis, bar. hic, dũ dicit tex. *in hac uoluptate sæpius detentus, &c.* secus, si rarissimè, & non cã uoluptatis, sed cã necessitatis, puta ut excitaret appetitũ p̃ morbũ p̃cedẽtẽ, ut ī c. dilect⁹, de homici. Quædã verò est uenatio, q̃ fit cũ rete, seu laqueo, uel piscãdo, & licita ẽ clericis, dũmodo frequẽter nõ insistãt; & uide gl. ī d. c. Esau. q̃ dicit, quare magis cõcedit piscatio, quã uenatio. In gl. fi. in fi. No. bñ hãc theoricã gl. q̃ pœna dr maior, vel minor ꝺm qualitatẽ p̃sonæ, cui ĩponit, ut sic ea ẽ pœna granior reputet ī maiori, q̃ ī minori. Sed 3 hoc facit iste tex. ubi dr epm debere suspẽdi p tres mẽses. Præsbiterũ uerò p duos mẽses. Et ꝺm theori cã gl. debuisset eps p duos suspẽdi mẽses. Presbyter p tres. 2 So. defẽdẽdo theoricã gl. dic ꝺm Io. An. q. hic eps suspẽdit p tres mẽses a cõione tm: sed p̃sbiter suspẽdit p duos ab oĩ officio. Vñ ista est maior pœna in se; & sic eps mitius punit pœna ĩspecta, quã p̃sbiter, & p̃sbiter miti⁹, q̃ diacon⁹, sed ,p qualitate p̃sonarum pœna reputat maior, uel minor, q. no.

CAP. II.

Omnibus. Summatum est supra c. prox. No. 1. ex tex. ibi: *omnibus seruis dei, &c.* iuncta glo. q. oẽs clerici possunt dici serui dei: sed non omnes laici. Et dicuntur serui Dei clerici, & non laici non propter opprobrũ, sed propter excellentiã

qa ipsi magis seruiũt Deo. vñ pp appellat se nedũ seruũ Dei, sed seruũ seruorũ a Dei: q. a ingerit se utilitatib⁹ & cõmodis seruorũ dei. Sic ẽt intellige, qđ dr de monachis: q. a ẽt spãliter dicũt seruti Dei, vt. 54. di. c. multos. Scd ò not. ibi: *uagatiões*, q̃ uenatio ẽ ,phibita clericis cã uagãdi, se b cus ergo, si faciũt causa necessitatis, quia (ut dicit Hosti.) habent reditus, ut plurimum in uenatione, sicut Francię &c. tũc enim intẽdũt vtilitatibus ecclesiarũ & ñ uagationi, maxime si familia eis deest. Idem uidetur, quando faciunt causa necessitatis propter infirmitatem p̃cedẽ tem, & raro, ut dixi in c. p̃ceden. & fa cit c. episcopum. 34. di. ubi ille episcopus redarguitur, quod erat deditus, uagatiõi, & uẽatiõi, sec⁹ ergo, si ñ dedit⁹, sed rarissimè propter causas prædictas.

SEB. SAP.

a Pugnare. An liceat clericis pugnare, uid late Ab bz. in c. 2. 3. de ui ta & ho. cler.

SEB. SAP.

b Cã recreationis. Adde, q̃ si probat uenatio 3 clericos, in dubio præ sumitur facta cã recreationis, ut te net Arch. in c. qui uenatoribus 86. di stin. Alex. in cons. 72. inc. inspecto di ligenter processu in ult. col. in primo. uol. repetitũ ī con. 175. in. 2. uol.

c Vide Bal. in. l. 1. C. de ser. fug. & in l. fi is, C. q. testa. fa. pos.

De clerico percussore. R.

Continuata est hæc rubrica in p̃cedenti rub. d Et de materia istius rubricæ habetur. 45. di. & 1. q. 7. c. si quis omnem, & 86. di. in. §. similiter, & c. seq. & c. pen. & c. non liceat.

SVMMARIVM.

Consuetudo delinquendi aggranat delictum, licet in se esset minus punibile.

Fur suspenditur pro tertio furto, licet alia duo alibi cõmiserit, quæ nõ potera ī in loco tertij furti puniri.

Peccatum reiteratum aggranat, licet fuerit alias punitum.

GAP. I.

Iquis. Breue est, Vel sic potest summari. Cleri cus sępe alium percutiẽs, & monitus non desistens, deponendus est. Casus literalis. In consilio Agateñ. quærebat de pœna clerici sępe aliũ percutientis qui monitus non desistit. Et respõsum est, quod si aliquis in sacro gradu percussor extiterit, corripiatur a crimine & si non emendauerit, deponatur. B. † No. 1. ex tex. e quòd pro simplici per cussione non debet clericus deponi, sed aliter corripi, sed si assumat percussionẽ in consuetudinem, tunc deponendus est: quia, cum sit inhumanus & ferus, non debet in mansuetudine clericatus permanere. Et intellige tex. in his qui sunt mul tum faciles in percutiendo, ut puta pro minimis uerbis sibi non placitis procedunt ad uerbera. Sed quæro quia tex. hic facit mentionem de, cõstituto in sacris, quid si in minoribus? Dicunt, quod idẽ p iura allegata in gl. Vnde ad tex. supplent, maximè. † In gl. fi. ibi: *intellige de eo, qui in usu habet, &c.* No. ex gl. iuncto tex. q̃ pec catum pluries iteratum, licet pluries fue rit punitum, aggrauat tamẽ idem peccatum ultimo commissum, & facit pro dicto Bar. in l. si cui. ff. de accu. ubi notabili ter dicit, quod licet quis pro furtis alibi commissis non possit hic puniri, si est fo rensis, tamen furta alibi commissa aggra uant hic commissum furtum, quia uidetur sibi assumpsisse in consuetudinẽ actũ furandi, unde poterit hic suspendi, li-

uis, & facit ꝙ ī fi.
scribit Bald. in.l.
apud antiquos,C.
de fur.de eo.q ho
die furatur dño
unum denarium,
cras alium.Adde,
an furta alibi cō-
missa aggrauent
inuentum hic cū
furto,Lu. Ro.cōs.
36.ubi dicit ꝙ nō
aggrauant, si de
illis fuit absolu-
tus.

SEB. SAPI.

a Decedens.Quan-
do uulneratus præ
sumatur decessisse
ex uulnere,uide la
tè Fel.in c. p̄sbite
rum,col.1. cum se
quen.s̄. de homi-
cidio.

SEB. SAPIA.

b Interficiens. Vid
d.Ias.in l. ut uim,
col.6.uer.sed pul-
chrum est dubiū,
ff.de iusti.& iure.

cet aliàs ꝓ primo furto nō debeat suspē
di,arg.in l.capitaliū.§.famosos,ff.de pœ
nis;& bene facit l. 3.C.de epi.au.& c.ita
nos.25.q.2. Tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Vulneratus præsumitur mortuus ex eisdē uulnerib. si post octo menses nunquā fuit uisus conualescere, sed potius in deterius ire. 3.*
2 *Pœna fustigationis est permissa per ius canonum, dum tamen non sit crudeliter facta.*

CAP. II.

PRæterea. Duobus men-
sibus a missarū
administratione suspēdit eps,
q crudeliter aliquē fustigari fa
cit.Vel sic.Nō pōt eps pœnā grauē uerbe
rū īponere. Primò ponit epi sęuitiā.Se
cūdò,ibi:*quam*, excusat illū a morte.Ter
tiò illū punit,ibi: *quia*.Casus lit.Eps Ta
rētin⁹ fecit cędi crudelib⁹ fustibus quan
dā mulierē ꝑꝑ delictū suum ꝯ ordinē sa
cerdotii,q post 8.mēses decessit, sed nō
ꝑꝑ illā ꝑcussionē:ꝑuenit hoc ad notitiā
papæ.Vñ illi p̄p p̄cipit,ut duob⁹ mēsibus
ab administratiōe missarū abstineat: qa
ad ordinē suū noluit habere respectū.B.
1 †No.1.ex tex.& tene menti,ꝙ decedēs[a]
a multo tēpore post.8. mēses a tēpore īfli
cti vulneris nō p̄sumit decessisse ex vulne
re:sed intellige qñ ꝑcussus visus ē cōua-
luisse,ut sentit gl.in l.1. C.đ emē.seruo.
Sec⁹ putarē,ubi semꝑ ī deterius ꝓcessit,
& tādē defunct⁹ est. Vñ p̄t satis hoc relī
2 q arbitrio iudicis,de quo in gl.†Secūdò
no.ep̄m posse mulierē propter delictum
suū fustigari facere,sed ñ crudeliter,& fa
cit.c.2.đ calū.&.5.q.5.c.illi q.Sed dices
đ qua muliere ītelligit tex. dicit Io.An.
ꝙ pōt intelligi de uxore.Nā clericus hēt
potestatē ligādi, & uerberādi uxorē ꝑꝑ
peccatum suum, ut est text.in c. placuit.
33.q.2.No.ex hoc dicto,ꝙ effectus cleri
c⁹ uxore remanēte in seculo, & uouente
castitatem,habet potestatem eam corri-
piendi, nō enim debet eam abiicere a cu
ra, sed a toro tantum abstinere, ut in c.
omnino.31.dist. Secundo potest intelli-
gi in muliere delinquēte in ecclesia,ar.
in c.ueniēs,de sen.exc.Vel forte ista mu
lier erat supposita iurisdictioni tempora
3 li istius episcopi.†In gl.2.ibi:*si qua fœmi-
na*, ubi quis præsumitur decessisse ex vul
nere & idē tenet tex.in l.una,C.de emē.
seruo. sed uide tex.in c. continebatur,su
pra de homi.ubi etiam decedens post.8.
mēses præsumit decessisse ex uulnere,ui
de etiam c. presbiterum, eo.ti. vbi dici-
tur post paucos dies &c.unde satis puta
rem hoc arbitrarium ut supra dixi.In gl.
fi.No.gl.contra præsidentes,qui grauissi
mè puniunt potius ut timeantur, quā ut
delictum puniant.Nam isti grauius pec-
cāt;iō grauius puniēdi sunt.Tene mēti.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatem an incurrat clericus,si interfuit alicui homicidio, non tamen ipse dedit causam ipsi homicidio?*
2 *Irregularitatem & non peccatum incurrit quis interficiendo aliquem ad defensam sui cōsanguinei. 3.*

CAP. III.

PRæsentium. Duobus annis a missarum cele-
bratione suspenditur presbiter,
qui associat repellentes uiolentiam in conflictu, ubi
aliqui mortui sunt,& lapides proiecit,licet nullum ꝑ
cusserit.Hoc dicit iuxta literā.Vel potest sic summari.Non
punitur clericus ut homicida, si fuit ipse in conflictu ꝓ par
te uiolentiam repellentium:, licet ibi aliqui mortui sint,&
ipse lapides ꝓiecerit,ex quo nullum ipse percussit. Primo
narrat factū.Secundo,ibi:*quem nos*.temporaliter punit.Ter
tio post tempus admittit,ibi:Mandamus. Casus lit.Quidā
presbiter fuit in quodam conflictu, pro parte tamen illo-
rum,qui uiolentiam repellebant, in quo conflictu lapides
proiecit,sed aliquem non percussit,aliqui occisi fuerunt il-
lic per alios, dubitauit sacerdos, an esset ei imputādum,ac
cessit ad papam.Ipse intellecta eius confessione pręcepit il
lum abstinere a celebratiōe missarum per biennium ita, ꝙ
si aliud non impediat, ex tunc suum officium exequatur.B.
1 †Not.1.ꝙ clericus licitè præstat opem obsessis, seu oppres-
sis:non tamen debet procedere ad occisionem pro defen-
sione alterius. Facit quod le.& no.ī cle.si furiosus,de homi
ci.Sed cōtra istū tex.oppo. de ca. sicut dignū,& c.clericos,
de homici.& l.dis c.si qs uiduā,ubi patet, ꝙ p̄stās opē ad ho
micidium efficitur irregularis:, licet ipse non interfecerit.
Sol.hoc c.legitur duobus modis. Primo, ut intelligatur,ꝙ
hic interuenit dispēsatio.¡Vnde de iure communi iste erat
irregularis. Sed contra hunc intellectum facit tex.in c.peti
tio,đ homici.ubi patet,ꝙ clericus, q interfuit bello iusto,ñ
tenet de homicidio facto ꝑ alios,ēt si ipse ꝑcusserit,dūmo
do nō occiderit.Solu.Iac.antiquus doctor,q tenuit hāc le
ctu.respōdebat ad illū tex.ꝙ ꝓcedat illud,qñ cleric⁹ defen-
debat rēpubli.ut patriā,argu.in l.ut uim,ff.de iust.& iur.sđ
hoc c.ꝓcedit in cōflictu sp̄āli,cū aliq ab aliis sp̄āliter oppri
mūtur.Nec ob.c.dilecto,de sent.exco.li.6.ubi dr̄, quē obuia
re debere iniuriæ inferendæ proximo: qa loqtur de laico,
& nō de clerico.Et ꝑ hūc intellectū insurgūt iste duę maxi
mæ restrictiones,una ad d.c.petitio,alia ad c.dilecto.Ideo
Host.uolens inhærere literæ tenet contrarium, dicens hoc
c.procedere de iure communi, non ex dispensatione, & ꝙ
pœnitētia fuit hic imposita ad cautelam, sicut etiam sentit
gl.fi.& ista lect.mihi placet.Primo,:quia nō est hic aliquod
uerbum sapiens dispensationem. Imo tex.potius innuit op
positum,ibi:*si alia non impediant*. nec apparet in iure diffe-
rentia inter conflictum specialem & generalem. Item c.di
lecto,p̄al.loquitur indistinctè,& cōiter solet intelligi tam
2 in clerico,quam in laico.† Et pro hoc uide bonam gl.23.q.
b 8.c.de ep̄is.§.1.q singulariter dicit,ꝙ īterficiens[b] aliū ad de
fensionem proximi non peccat, licet efficiatur irregularis,
& idem sentit gl.in dicta cle. si furiosus, de homici.& Inn.
in c.si uero,el.1.de sen.exc.& hoc intellige, quando maxi-
ma subest necessitas ex parte oppressorum, alias autem cle
ricus peccat assumendo arma:non tamen efficeretur irregu
laris propter homicidium per aliquos cōmissum,& sic alio
modo posset intelligi tex.iste,quod pœnitentia fuit imposi
ta, quia aliqualiter excessit proiiciendo lapides, sed quia
conflictus erat licitus & iustus ex parte oppressorum, nō te
3 netur de homicidio.† In gl.fi.in fi.No.gl.sentit enim istum
presbiterum in nullo peccasse, & sic nedum irregularitatē,
imo peccatū nō cōtraxit, & Hos.dicit etiam posse dici,qđ
hic propter scādalū euitādū, uel ꝑꝑ infamiam fuit imposi-
ta pœnitentia,uel dic, ut.s̄. dixi, quod non erat magna ne-
nessitas,quia illi forte per se erant sufficientes ad defenden
dum.Vnde clericus, si reperitur in aliqua culpa assumendo
arma,non tamen tenetur de homicidio, cum illi,qui inter
fecerunt,iuste interfecerint.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatem non incurrit aliquis si interfuit in aliquo conflictu, in quo sit commissum homicidium, in quo neque uerbo, neque facto non præ*

stitit

a Adde Bal.& alios
in l.1.C.si quis im
per.maledixe.
b Adde hic Arch.
& in c. si quis sa-
cerdotum.11.q.1
ubi plenè ponit,
quid sit cōuitium.
Itē de maledictio
ne,utrū sit morta
le pc̄m,uide tex.ī
c.unū orarium. §.
criminis,& in. §.
alias ea demū, in
fi.25.di. & late ꝑ
B.Th.in.2.2. q.77.
art.2. & in ea qō.
ar.1. ponit utrum
licitè quis possit
maledicere irrōna
bili creaturę,in e.
q.ar.4. ponit đ cō
paratione maledi
ctionis ad alia pec
cata.
c An & quando su
perior possit puni
re subditum cōtra
eum excedentē.Et
ultra hoc adde gl.
in c. si quis sacer-
dotū.11.q.1. gl.in
c.cum personæ,de
priuile.in.6.& ui-
đ oīno, quod late
scribit Io.An.in c.
in c.fœlicis.§.fin.
super uer,priuata,
de pęnis,in 6. gl.ī
c.contingit, el. 1.
de sent.excō.Et de
hoc aliqd ꝑ Inn.
in c.dilect⁹,& ī.c.
fi.de pœnis, & per
d.Ant.in c.1.in.8.
col.de of.leg.uide
oīno d.Ab.in c.di
lectus,& c.fi.de pę.
& Old.consil.7.&
gl.in uer. ecclesiis
et ibi Io An.i cle.
1.de fo.cōpe.Et ꝙ
in facto notorio
quis possit esse iu
dex in cā propria,
tenet d. Ant. in c.
ex parte decani,in
7.co.de resc.& al-
leg.Innoc.in c. ex
parte.j̄.de uer.sin.
& idē firmat Bal.
in. l. apertissimi,
C.de iudi. Cyn. &
alii in l.1.C.ne qs
in sua cā.Itē adde
quod no.Bar.in.l.
itē apud Labeonē
§.idē ait,ff. de in-
iu. Et quod plene
đ hac materia scri
bit in c. Romana,
de pœnis,in.6.Itē
uide Arch. in c. si
quis ab ep̄o 2.qō.
7.ubi dicit, ꝙ si li
tigator dicat in-
iuriā iudici,nō pu
niet ipse, sed pu-
niet superior,& di
cit ita notare In.
& Ho.in d.c.dile-

stitit opem,adeo,quod sine alia dispensatione poterit promoueri.2.
5 *Responsio facta per superiorem ad consuetudinem præsumitur.*

CAP. IIII.

COntinentia. Hoc ca-
pi. legit̃
duobus modis, sicut ca.pręce-
dēs. Vno mō, qđ dispensatiuè
iste possit ꝓmoueri.Alio modo,ꝙ de iu
re cōi,& s̄m hūc,ītellectū,q mihi pl⁹pla-
1 cet.h.d.†Cleric⁹,q fuit ī cōflictu,ubi ali
q fuerāt occisi sine ei⁹ facto, vel cōsilio,
de iure cōi ꝓmoueri p̄t.Cōis diuisio.Se
cūda,ibi: *Consultationi*. Casus lit.Quidā
acolytus.P.noīe arma sumpsit ad resistē
dū p̄donib⁹,& ī illo cōflictu tres fuerunt
vulnerati ad mortē,ita tñ, ꝙ homicidia
illa neq; consilio,neq; facto ei⁹ ꝑpetrata
fuerūt: tandē acolytus ille ad religionē
trāsiuit, & voluit ꝓmoueri ad sacros or
dines;q̄situ fuit a Papa an posset?Respō-
det Papa ꝙ cū ad frugē melioris vitę trā
siuit, poterit ad subdiaconatus ordinem
promoueri, & altaris ministeriū exerce
re.B.†No 1.ex tex.secūdū vnū ītellectū,
ꝙ licitè cleric⁹ēt assumit arma ad resistē
dū p̄donibus, nec tenet̃ đ homicidio ibi
facto, si absq; ei⁹ cōsilio & facto gestum
est; & de hoc statim dicetur cum gl.fina.
2 †In gl.fi.in fi.ex hac gl.colligit̃ prim⁹ in
tellect⁹, qđ hic interuenit dispē satio:qa
fuit in culpa assumēdo arma. Sed contra
hūc intellectū facit tex. ī c.p̄cedēti,ubi il
le presbyter assumpsit lapides,& ꝓiecit
& tamen non tenet̃ de homicidio facto
ꝑ alios, ex quo fuit pro parte illorū,qui
uiolētiā expellebāt. Iō Host.tenet,ꝙ de
iure cōi iste pōt promoueri,& hęc lectu
ra mihi placet. Et priò facit iste text.ubi
respondetur ad consultationē,ergo non
3 inducit̃ dispensatio.† Quia quādo Papa
respondet ad consultationem, respōdet
de iure,ut dicit gl.in c. cōsultatiōi,de tē
po.ordi.Itē tex.hic dicit,qđ iste poterit
promoueri: sed id,ꝙ fit ꝑ remediū extra
ordinariū,non dicitur fieri posse,ut no.
Inn. ī c.pastoralis, de causa possessio,&
ꝓpriet. facit. 22.q.2.c. faciat homo.Itē
facit text. in fine,dum generaliter dicit,
qđ poterit iste altaris ministerium exer
cere.Nec ob.ꝙ dicitur de subdiaconatu:
qa adhuc poterit in p̄sbyterū ꝓmoueri.
Nec obstat,qđ pōderat̃ istum trāsisse ad
religionē:qa hoc fuit,ut non imponere-
tur sibi aliqua p̄nia sicut factū fuit in c.
p̄ce.Ad hoc,qđ no. in simili in c.scriptu
ræ, de uoto,&.33.q.2.c.admonere.

De maledicis. Rub.

Continuatur hæc rubrica ad præcedentes hoc ordine uidelicet, quia alia percussio fit putā manu,alia lingua,cum maledici & detractores quodāmodo percutiūt, & supra uisum est de percutientibus manu, rectè nunc subiici tur rubrica de maledicis, uidelicet de percutientibus lingua.

SVMMARIVM.

1 *Actio iniuriarum competit etiam illi qui fuit in absentia iniuriatus.*
2 *Iniuria tanto dicitur atrocior, quanto coram pluribus facta est.*
3 *Damni dati emendationem non tenetur quis remittere,& iniuriæ satisfactionem.4.7.*
5 *Iniuriatus si fuerit superior, an possit ipse iniuriantē punire?*
6 *Iudex ordinarius p̄t de iure canonico ī totū recusari.*
7 *Iniuriæ satisfactionem nemo tenetur remittere, sed rancorem sic*

CAP. V.

a INnotuit. [a]Maledicēs
Papæ puniē
d⁹ ē, ut alii deinceps deterreā
tur,& abstineant,& ipse arcea
tur.h.d. Primo ponit culpam.Secūdo il
lam puniri mandat. Tertio ponit cau-
sam.Secūdd,ibi.*ipsum*. Tertia,ibi:ut pœ-
na.Casus lit. Quidā cleric⁹ in pręsentia
multorū quædā uerba protulit in cōtē-
ptū & depressionē officii & beneficii do
mini papæ. Significatū fuit ei.Mādat pa
pa cuidā, ut illū clericū a sua temeritate
cōpescat sic,ꝙ pœna illi⁹ sit aliis ī terro
rē,ne de cetero ꝯ Romanā ecc.uerba ta
1 lia ꝓponat.B.†No.1.ꝙ iniuria seu cōui-
b tiū[b] alteri illatū, quāquā in absentia,est
pęna dignū.Ex quo īfert̃ quē posse age-
re actione iniuriarū pro iniuria sibi illa
ta ī absentia,facit. 5.q.1.in c.1.& quasi ꝑ
totū,&.ff.đ iureiu.l. itē apud Labeo.§.si
2 qs libellos.† Secūdo no.ꝙ cōuitiū & de
tractio ē magis detestabilis & pœna di-
gna,quāto corā plurib⁹ fit,isti. de iniur.
3 §.atrox,& ī c.q̄ sit.j̄.đ exce.pl.†Vltimo
not.p̄latū posse bōa cōsciētia punire, et
procedere cōtra detractores suos, nō er
go tenet̃ remittere satisfactionē iniurię
ꝑ hoc c.olī,de iniuriis, & c.grauis,de re
sti.spo.& ꝙ no. 23.q.4.c.si is, &.80.dist.
4 quasi ꝑ totū.† In gl.2.in fi. Ex hac gl.eli-
ciunt̃ duæ so.Prima est, ꝙ iniuriā illatā
c ꝑsonę dēt superior[c]remittere:sed illatā
dignitati nō & sic pōt intelligi illa l.uni
ca.C.si quis impe.maled.& procedit ille
tex.s̄m unū modū intelligēdi, ut intelli
gat̃, ꝙ dēat remitti iniuria. Sed Accur.
glossator aliter intellexit,uidelicet ꝙ ꝑ
sona iniuriās dēat remitti ad principē,
ut ꝯsiderata qualitate ꝑsonę ei remittat
uel puniat.Et iste ītellect⁹ pl⁹ applaudit
illi lr̄æ.Scđa so.gl. ē, ꝙ de misericordia
& benignitate tenet̃ sup̄ior remittere
iniuriā,sed ñ de iure.Imo ipsemet p̄t ob
hanc cām punire subditū.Et de hac mā,
nunqd sup̄ior possit punire subditū ꝯ eū
excedētē no.ꝑ Inn.in c.ex parte,el.1.de
uer.sig.& uide bo.tex. ī c.si qs erga.2.q.
7.c.si qs ab ep̄o, & gl.ī c.Romana,đ pœ.
li.6.& disputauit Ia.đ Are.ut refert Cy.
ī l.una C.ne qs ī sua cau.& plene tetigi ī
d c.cū uenissent,[d]de iud.†Sed quātū ad ꝓ
5 positū nostrū sic cōiter solet distingui,ꝙ
aut iniuria ē notoria,& tunc p̄t ipsemet
sup̄ior illā punire, ut no.Inn.ī loco præ
alleg.& Cy.ubi.s̄.hoc.n. dictū ego limi-
e to,qñ pœna est a iure expressa: [e] sed ubi
pœna uenit imponenda arbitrio iudi-

lectus, de pœnis.
Itē adde omnino
beatū Tho.in.2.2.
q.108.arti.1.ultra
mediū, ubi tenet,
ꝙ si iniuria illata
ī aliquem redūdat
in Dēū uel ecclīā,
tūc licet ut ꝓpriā
iniuriam ulcisci.
Sed inquantum in
iuria concernit ꝓ
priā personam, de
bet eam tolerare
patienter,si expe-
diat,& uide tex.in
gl.in c.inter que-
relas,& c. Guilisa
rius.23.q.4. quæ ē
hodie in c.dilecto
de sen.exc.in.6. &
Dom. in c. & qui
emendat,ultra me
diū.45.dist.
Adde quando de
iniuria sibi illata
quis possit cogno
scere,Alex.con.35
2.li.Old.con.258.
ubi dicit, ꝙ caplū
ecclesię potest co
gnoscere de iniu-
ria sibi illata.
d Vide ibi plenissi
me ꝑ d.An.& Bar.
in.l. si quis aliqd
ff.de pœnis.
e No. hanc nouam
& singularē limi-
tationem:quā etiā
repetit idem do.
Abb.in c.dilectus,
j̄. de pęnis.

a SEB. SAPIA. Notarietas delicti.Cōtrariū sentit Bal.in c.1.§. iniuria,in prin.de pace tenē.ubi dicit,ꝙ si quis dederit alapam p̄tori,pōt eum facere decapitari, tamen illud dictum restringe, ut per do.Ias.in.l.qui iurisdictioni.§.1.ff.de iurisdi. omn.iudi.

b An aūt p̄p posit parcere iniuriā Antipapæ, uide Oldra. in consil. 44.Item ꝙ quis nō teneat remittere propriā iniuriā,nisi uelit Hos.tenet in summa, de male.§.1. in.1. colū. uersi.uel dicit,ꝙ literę.Itē uerum sit licita uindicatio, uide oīno p beatū Th.latè in 2. 2. q. 108. arti.1. Et ibi ēt in.3.art.proxi. seq. ponit plures q.de uindicta. Et an q̄s teneat remittere iniuriā,uel rācorē, & an remittendo unū uideat remittere aliud. Et ad hoc uide oīno gl.fi.& ibi Bal. insti.de iniu.§. fi. Et quod no. idem d Abb.in c.1. circa fi.de iniur.& uide glo.in uer.emēdet, & ibi latissime Dom.p⁹ Hos.i nouel.i c.plātus,đ hom.i 6.&vid gl. in c.si is q, & c. si illic, alle. hic in gl.fi.& 1.q.4.c.qa præsulatus.& uide gl.& ibi Do. in c. & q emendat. 45. di.Bar.in.l. nō solum.§. iniuriarū, ff.de iniu. & uide Bal.p⁹ Cin.in.l.diuus,ff. adSille.ubi dicit, ꝙ remissio iniuriæ facta ī foro pœnitentiali prodest ī foro seculari,& ita dicit contigisse in morte dñi Ottonis.

Et facit quod di-
c cit Bal.in.l.si tibi §.penu.ff.de pact. ubi ad literā dicit ꝙ ille, q remittit iniuriā tacitè uel expressè,nō p hoc intelligitur remisisse dāna & interesse, uel expensas, quas est passus,q n ad oīa ista possit agere, non obstante remissione iniuriæ expresse facta uec tacit, dato ꝙ faciat pacem,& remittat quascūque iniurias. Ideo sis cautus ſm ipsum vt instro ī cōcordiæ,& pacis facias remittere qua cunquæ damna, & interesse,si uis ꝙ plena sit remissio.Idē & plenius tenet

cis, ꝙ ē rlr ſm ius commune in actione iniuriarum, tūc dico,quod iste superior tanquam suspectus potest recusari, quia posset in arbitrādo excedere modū, nec
a excusat ibi notorietas delicti[a]. Pro hoc ꝙ no.gl.in c.super his,de accu.& facit ꝙ dixi in c.proposuit,de appel. Aut iniuria nō est notoria,& tunc aut est illata psonę,& nō p̄t,qa nemo p̄t esse iudex in facto proprio,ut.23.q.4. c.inter querelas, & in d.l.una,C.ne q̄s in sua cā. Aut est illata dignitati,& p̄t,ut in d.c.si quis erga & in l.1.C.de offi.eius,qui ui.alte.gerit. In hoc tñ casu Pet. de Bel.p instat,& placuit Cy.ī d.l.1. & vr̄ placere Io. An.hic, q dixit,ꝙ qa ī cōsequētiā tangit psonā, si iste est delegat⁹, p̄t recusari.Si vero est ordinari⁹ peteē adiūct⁹,vt l.aptissimi,cū cū auth.sua,C.de iud.& ꝙ dicit de adiūcto procedit de iure ciuili , secūdū quod ordinari⁹ nō recusatur in totum, ut no.ī
6 dictis iuribus.†Secus dicerē đ iure canonico. nā ēt ep̄s in totū recusari p̄t,si ē suspectus,ut in c.si q̄s ꝯ clericū, de foro cōpe.& not.hoc dictū ppetuo. nam limitat iura communiter dicētia superiorē posse iudicare,cū iniuria, seu causa tangit dignitatem,ut possit recusari,quod ēt di-
7 co ī c.cū uenissent,s̄.de iudi. † An autem
b peccet nō remittēs iniuriā [b]cōclusio ē,ꝙ rācorē iniurię dēt remittere.90.di. in c. si q̄s cōtristatus,qđ limitat Bar. in l.si tibi decē.§.1.ff.de pac.referēdo , magistrū sñiarū,qñ aduersariū pęnitet, als notabiliter dicit,ꝙ nō teneē sibi ostēdere signa amicitię & dilectionis . Sed satisfactionē iniurię nemo tenetur remittere, si non uult, pro hoc , quod not. in d.c.si quis,& c.studendum.90.di & facit c.olī. de iniur.Et ex hoc infert Bar. in dicto lo-
c co,ꝙ si infirmus dicit[c]sacerdoti,remitto iniuriam mihi illatam per talem, ꝙ censetur remisisse odium, & non satisfactionem iniurię,quod est bene notandum.

SVMMARIVM.

1 *Blasphemans an & quando possit , & debeat ab episcopo loci absolui.*
2 *Luere in corpus in defunctum pœna habet locum in pœnis pro maleficio:secus,si est obligatus ex contractu.*
3 *Blasphemans qua pœna puniatur. 5. 11.*
4 *Delictum quando est punibile in utroque foro , an pœna imposita ab uno iudice impediat aliam imponendam ab alio indice alterius fori?*
6 *Blasphemans calōre iracundia,an puniatur ita acriter,sicut alij?*
Confessio facta calore iracundia non praiudicat.
7 *Publicè quando dicatur aliquid fieri.*
8 *Clericus blasphemans quomodo puniatur.*
9 *Blasphemia est crimen, quod potest cognosci in utroque foro.*
10 *Peccatum in spiritum sanctum quid sit, & an remittitur in hoc seculo?*
12 *Pœna pecuniaria est soluenda de pecunia, qua usitatur in loco.*

CAP. II.

STatuimus. Hic ponitur pęna blasphemantis deum,uel aliquem sanctū, & maxime uirginem gloriosam . Et primo ponit pęnam ecclesiastici iudicis.Secundo secularis, ibi: *per temporalem*. Casus literalis. Statuitur in c.isto, qualiter puniri debeat,qui publice blasphemiam dicere præsumserit contra deum & aliquem sanctorum eius , & præcipue contra beatam Virginem, & per episcopum suum pœna ista est imponenda, prout inferius in text.annotatur . Si uerò aliquis pœnam istam recipere noluerit,ecclesiæ sibi interdicatur ingressus,& in obitu ecclesiastica careat sepultura.Item, si blasphemus diues fuerit per temporalem potestatem mulctetur pęna.40.solidorum alioquin.30.siue.20. & si ad id non sufficit.5.soli.usualis monetę,nullam in hoc misericordiam habiturus , & si potestas hoc nō fecerit,p ep̄m cōpellaē,& hoc statutū ponaē īter alia statuta cōicatum.B. No.primō ex tex.ibi: *maxime beatam uirginem &c.*ꝙ ī arbitrariis dēt pl⁹ puniri deli-
d quēs ī beatā uirginē, [d] quā ꝯ aliū sanctū.
1 †No.2.aliū casū reseruatū ep̄o ī pnīa,vt ē absolutio illorum, q publicè p̄sumpserūt blasphemare deū, uel aliquē sanctū, inferior ergo p̄sbiter nō p̄t a tali delicto absoluer̄,p hoc ꝙ no.gl.ī c.2.đ pę.& remis. li.6.& hoc pcedit,vt dico qñ publicè blasphemia fuit illata,vt ī tex.sec⁹ergo,si occultè tūc.n.ñ īponiē hęc pnīa publica,nec cas⁹ reseruaē ep̄o:imò ppri⁹ sacerdos poterit absoluer̄ ſm Hos.& bñ,ꝙ satis īnuit
2 hæc lr̄a.†Tertiò no.ꝙ obligatus ad pęnā pecuniariā p maleficio cōmisso, si nō ē soluēdo, dēt luere ī corp⁹,& ꝯcor.c.finē litib⁹,de do.& cōtu.& meli⁹ ī l.fi.ff.de in ius uoc.sec⁹,ubi est obligatus ex ꝯctu,uel quasi,qa tūc expectaē, donec puenerit ad piguiorē fortunā , & sic ītellige c.odoar-
3 dus,đ sol.†Itē no.casū ī quo q̄s priuaē ecclesiastica sepultura , qñ publicè deū,uel aliquē sanctū blasphemās, ñ uult perage-
4 re iustā pnīam hic iniūctā.†Itē no.casum in quo iudex ecclesiastic⁹ & secularis concurrūt ad puniēdū idē delictū , nec pęna imposita p unū impedit pęnā īponendā p aliū.Nūqd aūt hoc sit trahēdū ad alios ut in delictis misti fori uterque possit effectualiter punire,docto.hic sentiūt ꝙ ñ, sed tu dic,ut not. in c. fęlicis , de pœnis, li.6.in nouel.ꝙ facit quod not.Bart.in l.
5 i.ff.ui bo.rapt.†Vltimo no.ibi, *nullam misericordiam habiturus,&c.*ꝙ contra dispositionē huius c.nō adhibetur dispensatio dicit tamen Hos. unū dictū satis æquū,ꝙ ex magna cā posset adhiberi misericordia,ut si persona est nobilis, uel honorabilis, quā non deceat sic publice pœnitęre,& uult

not.Bal.in.l.si domus,in prin c.per illum text.ff.de ser.urb.præd.& Ang.de Are.i.§.preterea.i.in.8.col.in.fi. insti. de excep. uirginem. Dicit statutū,ꝙ pro maleficio commisso de nocte debeat duplicari pœna.stat aliud statutum, ꝙ q blasphemauerit deum, debet puniri in.10.libris.Modo quidā blasphemauit deum de nocte. Quæritur, utrū debeat duplicari pena? Bar.in l.aut facta,ff.de pęnis,dicit ꝙ nō,qa illud nō dr̄ maleficiū sed maledictū. In ꝯriū facit gl. ī uer.iniuria, insti. de obl.quę ex delict.nasc.ubi oīno uide Bald.q hanc q. ponit ibi in terminis. Et si statutum imponit certā pęnam blasphemanti deū, & sanctos, dēt oib. pœnis puniri,uide Albe.i prima pte statu.q.43.Itē ad hoc uide , quod notat Bar.in.l. itē apud Labeo. §.sđ qđ dicitur,maxīe ī uer. sed q̄ro, utrū iter blasphemiā, ff. de iniu.Item uide Archi. in c. si quis p capillū.22.q.1.circa mediū, ubi dicit, ꝙ qñ q̄s iurat p mēbra dei , q̄ in aliis hominib.rep̄sentātur,hoc dr̄ eē plasphemia . Et qūo intelligatur blasphemia , uide oīno p beatū Th. in.2.2.q. 12.ar.3. Itē uide Hos. ī sū. đ male. §. q̄rit in 1.col.uer.linguā ī blasphemiā.ubi dicit, ꝙ blasphemia dr̄ pctm̄ in spiritum sanctū.Et ille dicit blasphemare qui dicit,ꝙ de⁹ nō est potens,ipm uituperando,sicut faciunt ribaldi.Secus,si q̄s iuret per corpus,uel per uētrem,uel per capillos dei,sed hoc dicitur affirmādo,sicut Burgūdiēses,& Frācigēne,qa tūc nō habet locū litera hmōi statuti Itē de blasphemia uide oīno per beatū Th.in.2.2.q.13 art.1.& 3.&4.

Adde ꝙ appellatiōe maleficii nō uenit maledictum Ale.cōs.76.1.lib.

a Calor iracūdię.Et đ hoc uiđ oīno p Hos.i sūma đ male.§. q̄ritur, in 2. col.uers.hoc autē secūdū itelligas, ubi cōcludit, ꝙ ñ excusaē, nisi esset talis calor iracūdię , q dementiæ æqparareē. Itē an calor iracūdiæ excuset a piurio,gl. tenet ꝙ sic in l. 3. in uersi.placet, C. de reb.cred.& gl. ī l. si duo patrōi, §.fi.ff.de iuretur. & faciūt quæ scribūtur per moder. post ipm abb. in. c.literis,đ diuor. Sed tñ in articulō hic posito p do. Abb.distingue,ut p beatū Tho. in. 2.2.q.13. art.2.in fi. q dicit , ꝙ aut blasphemās ē ita turbatus, qđ ñ aduertit id, ꝙ dicit esse blasphemiā, & tūc peccat mortaliter, & ita etiā punctualiter in alia.q.uer.đ illo, qui excursu iurat falsum distinguit beatus Th. ī. 2.2. q. 98. artic. 3.circa fi. ubi dicit, ꝙ aut ñ aduertit id, qđ iurat eē falsū, & tūc excusatur a periurio. Et uide Io.And.in c.1.de homici. ad qđ alle.istū tex. & Ab. ī c.licet,đ pœnis. uide quę dixi in c.postulasti,de iudi.And.Bar.

Adde an iracundiæ calor excuset dictū Lud.Roma. fin.suis cons.117.

SEB. SAPIA.

a Iracūdiæ. Quando iracūdia excuset delinquētem, uiđ Gemi. in c.si quē pœnituerit. §.notādū,in fi.2. 3.& Fel. in c.dilecti filii,colū.7.de exceptioni.

b Cui applicetur pęna, quæ imponitur blasphemāti, de hoc uide elegāter per Hostiē.in summa,de malefi. in.§.fi.in ult.col. uer. sed cui applicantur.

c Ad intellectum hui⁹ rubricæ uiđ unū multū sin. dictū & ualde peregrinū, & canonistis icognitū, qđ

re , & vult hanc pnīam eleemosinis redimere;p hoc c.1.de voto, & c.mulieris,đ sen.exc.c.medicina, de pœni.di.1.qđ no.
6 †Sđ q̄ro,qd si calore iracūdię[a],uel ebrie-
a tatis aliquis psiliuit publice in blasphemiā? Abbas tenuit hāc pęnā ñ hr̄e locū, licet grauiter peccauerit, & p hoc text. ibi:*relaxare* & sequunē doc.recitādo hoc dictū,& prīa frōte vr̄ æquū p uerbū,*præsumpserit*,positū in text.qđ sonat calorē, & iracūdiā aīæ,sed accēsus calore iracūdię, uel uino nescit quodammodo quid agat,vñ cōfessio tūc facta nō p̄iudicat,ut gl.singulr̄ dicit in ca.ex lr̄is, đ diuor.Satis mihi placet hoc dictū in ebrio , arg.ī l.oē delictū,ff.de re mili.ubi tex.no.Sed in accēso calore iracūdiæ fortè nō pcederet nisi maximus eēt calor iracūdię,& ex iusta cā puocat⁹ eēt,arg.in.l si adulteriū,in.§.iperato res,ff.de adul.sec⁹ aūt,si ex iniusta cā erat prouocatus,ut puta ex amissiōe facta ī ludo.nā dabat operā rei
7 illicitę,facit.15.q.1.c. inebriauerūt.†Secūdo q̄ro,qa tex.dicit.*publice,&c.* qñ q̄s dicaē publicè blasphemare, ut sic sit loc⁹ dispositiōi hui⁹ c.so. dicit Hos.ꝙ qñ blasphemia ē notoria de iure,ut qa cōuict⁹ & cōdēnatus in iudicio,uel facto,qa publicè palā plurib⁹astantibus blasphemiā intulit; facit c.fi.đ coha.cle.& mulie.Itē dicit publicè, qñ coram pluribus psonis blasphemauit hoc referētib⁹postea Ep̄o & sic licet ñ trāsierit in notoriū , satis ē, qđ probari p̄t,arg.in l.palā, ff.de uerbo. significat , sumitur ergo hic publicum, prout species distincta a notorio, ꝙ not.
8 † Tertio q̄ro, an hoc c.habeat locum in clerico blasphemante;Cōiter tenetur ꝙ nō; tū qa clericus nō agit publicā pęnitētiā, vt in c.1.de biga.& l.di.c.ex pęnitētibus,tū qa tex.in uer. *temporale*,dicit ꝙ dēt puniri per temporalē potestatē pœna pecuniaria.Sed si eēt cleric⁹,nō recurrereē ad iudicē secularē,puniē ergo cleric⁹ pœna arbitraria & ita graue posset eē delictū,ꝙ fieret depositio, ut innuit tex.
9 22.q.1.ī c.si q̄s p capillū. † Vltimo q̄ro,
b cui sit applicanda[b] ista pœna pecuniaria? qdā dicūt, qđ iudici seculari. Alii & meli⁹,qđ si exigiē a laico, applicaē iudici seculari,si a clerico,& tunc applicaē iudici ecclesiastico, & ex hoc sentiunt docto.& bñ,ꝙ ēt cleric⁹ poterit puniri pęna pecuniaria ex delicto.Et no ex p̄dictis,& tex. qđ crimē blasphemię ī Deū & sanctos ē misti fori.vñ iudex eccl'iastic⁹,p̄t ob hoc punire laicū,& si q̄raē,quare Papa mandat hoc pōi īter alia statuta cōitatū, doctores dicūt,vt nemo possit p̄tēdeē ignorātiā , & ut potestas dēat obseruare hoc
10 statutū;si erit inter alia.† In gl.1. ibi,*nisi penituerit*.Si uis scire, qd sit peccare ī spiritū sanctum,& an remittaē hoc pctm̄ in hoc seculo,uide in.§.potest, de pęniten. distinctio.1. & uide bo.gl. in c.1.de uo-
11 to, ubi fit pmutatio pęne. † In ea gl. ibi; *olim laicus excommunicabatur &c.* Sētit ergo gl.ꝙ hodie nō excōicabiē.Sed dic me-

lius, qđ p istā puisionē illa tolliē, argu. ī l.nūq,ff.đ actio.& obli. & qđ no.ī c.fęlicis,pal.Vñ, si laic⁹ nō uellet hāc pęnitētiā agere,bñ poterit excōicari,arg.in c.si.de exce.li. 6. ubi dicit,ꝙ tales p̄nt excōicari.Itē not.ꝙ clericus poterit depo-
12 ni,si delictū suū hoc mereē.† In glo.fi.in fi.No.ex gl.iuncto tex.qđ pęna pecuniaria a iure imposita,debet itelligi đ moneta usuali illi⁹ loci,ubi delinqē, ad idē l.numis,alle.ī gl. Quid aūt,si plures monetę ibi sūt ī usu?dicit Goff. p illā l.numis,& p c.ex parte, de cēsi. qđ dēt exigi minor.Hos.dicit, ꝙ si altera ē usitatior, illa debeē,sed hęc dicta p̄nt ꝯcordari,ut dictū Hos. pcedat,ubi una est magis usitata,sed ubi ęqualiter, pcedit dictū Go. & est,de mente illorum iurium.

c De clerico[c] excommunicato deposito uel interdicto ministrāte, Rub.

Supra uisum ē de uariis delictis,pp q̄ interdū clerici suspēdunē, & interdum deponūē, interdū excōicātur. Sed qa quādoque clerici depositi,excōicati, uel suspensi celebrant,& ingerūt se diuinis,sicut prius,& posset dubitari de pœna eis īferēda ex hoc nouo delicto,iō subiicitur hæc rub. & de materia habetur.11.q.3.c. placuit,& in c.pe.& l.dist.accedens.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos depositus,si celebrauerit, excommunicatur.*
2 *Sacerdos depositus non perdit characterem sacerdotalem,adeo,quod si celebrauerit, conficit eucharistiā.*
3 *Dictio,olim,dudum,quondam,possunt significare tēpus præteritum,præsens,& futurum.*
4 *Depositio uel excōmunicatio iniuste prolata an liget?*

CAP. I.

1 SI quis episc. † Breue ē , uel p̄t sic summari. Cleric⁹ deposit⁹ celebrās excōicaē.h. d.& ñ diuidiē.Casus lit. Statutū ē in canone apostolorū,qđ si q̄s ep̄s,p̄sbiter,vel diacon⁹ iustè deposit⁹ fuerit p certis criminib⁹, & postea ausus fuerit attrectare ministeriū sibi ante depositionē commissum,ab ecclesia abscidatur.B.No.primo ex text. ꝙ nō solū Ep̄s,uel p̄sbiter,deponi p̄t,sđ ēt diacon⁹.Quid aūt de ꝯstitutis ī minorib⁹?dic qđ idē,ut in c. cū nō ab hoīe,de iud.Scđo no.pęnā depositi celebrantis, seu administrātis offm̄ , sicut pri⁹,dēt.n. ab ecclesia abscindi,i.excōicari. nā p excōicationē q̄s scindiē & separaē ab ecclesia,i.a cōiōe fideliū, & a participatiōe sa-
2 crorū.† Tertio no. iūcto rubro,qđ đposit⁹ñ desinit eē cleric⁹,nā hic ī c.& ī rub. appellaē clericus,& ēt p⁹ depositionē.nā character īpress⁹ī aīa a deo,ñ p̄t deleri p factū hoīs, & facit ad id,ꝙ no.gl.ī c.seq.
d ꝙ đposit⁹celebrās uere ꝯficit corp⁹Xp̄i,[d]
3 đ quo ī c.seq.lati⁹.†Vltīo no.ibi *dudū cōmissū*,ꝙ hæc dictio,dudū,cōiter pōit qualitatē đ p̄terito, & remouet đ præsenti. Qñq; tñ pōit đ p̄senti,sic faciē ēt dictio,
e oli.vñ uers⁹ oli,iādudū , quodā[e]tria tpa
f signāt,ut ī c.oli,đ offi.del.& ī pę.[f] dige

ponit sanct⁹ Th. in.4.sen. distin. 5. q.2.ar. 2.ultramediū ubi dicit,ꝙ q cūq; in pctō existens exhibens se ministrū eccle.in quocūq; specialiter, peccat mortaliter. Et iō dicit, ꝙ si sacerdos existens in pctō mortali baptizet, uel ministret ecclesię nō aūt priuate,ut facit q̄libet uetula in necessitatis ar.peccat mortaliter.Ex quo dctō Tho. ego optime decido, qđ diaconi & subdiaconi, & alii cantātes & seruiētes missæ, si sunt in pctō mortali seruiēdo peccant mortaliter, qđ ñ ē mihi nouū p quo bñ facit illud uergilianū in 2.Aeñ.Tu genitor cape sacra manu uictosq; penates, me belloe tāto digressum & cæde recēti, Attrectarē nefas.

ZACHA.

d Corpus Christi. Adde.Io.An.in c. 2.in gl. fi.in fi.de pœn. li. 6.ubi tenet idem,qđ iste. Berth4. de Fir.in suo trac.đ epis.in ult.par. & qđ notaui in aposti.ad istū ī c. de diaco. in fi.in uer.cōficeret uerum corpus Christi , ī. qui cle.uel uo.

SEB. SAP.

e Quondam. Vide Feli.in c.ex parte S.colū.1.uer.pria ītelligētia, & ibi qđ si dicaē filius quōdā talis,& pater uiuat,de uerb. sig.

f Et gl. in uer.olī, ī l.i.§.1.ubi doct. ff.de oper.no.nū. & ī l.nec emptio, ff. de cōtrahē.emptio.& per eundē Panor. in c. cum contra , in princ. de pigno.

XXX

a Vide Do. in c. ac cedés, in. 4. no. 50. di. & i e.e. i añ pe. col. & iver. op. &c.
b Et plene de mate. Adde hic Spec. in tit. de dele. §. iuxta, i. 8. col. uer. qd de ſiplici, q dicit, q ſi cleric⁹ ſuſpẽ ſus hñ ſolũ primã tõſurã, i. pſalmiſta tũ ſolũ, & ſuſpẽs⁹ exercet offm pertinens ad pſalmiſtã tẽ irregularis effi citur, & idẽ dicit ar. ĩ d. c. ſi qs pſby. a ſuo epo. 11. q. 3. & uid̃ p d. An. ĩ c. 5 clericis, el. 2. de uita. & ho. cle. & uid̃ 6 Do. ĩ c. Acolet⁹ cir ca mediũ. 23. diſ. ubi dicit, quod ſi 8 Acolit⁹ efficiat̃ irregularis, p quẽ di ſpẽſabitur, de quo dicit notari p do. 9 in c. fiu. de exceſ. præla.
c Depoſitio uerbalis Et adde hic eũ dẽ Abb. Pa. in c. 2. ante fi. ℣. de ſol. :
d Cõficiẽdi. Vtrũ & qualiter degradatus cõficiat, & p opi. gl. ultra gl. in di. 90. c. d̃ gradat⁹ ego alle. gl. in uer. uſurpare. i. c. 2. ℣. d̃ cle. nõ ordi. mi. & facit gl. in uer. ordinẽ, in c. p⁹ trãſlationẽ, i. §. fi. d̃ renũ. Sed ĩ cõtrariũ ẽ gl. ma. in fi. in c. accedens. 50. diſt. utrũ degradatus actualiter poſſit cõtraher mrimoniũ uid̃ qd̃ no. p eũdẽ d. Abb. in c. 1. in fi. qui clerici, uel no uẽ. q. ad hoc alle. Io. An. in d. c. degradatio, & p degradatus cõficiat corpus Xpi, tenet S. Th. in 4. ſen. di. 13. q. i. circa fi. Itẽ p excõicatus cõficiat corpus Chri tenet S. Tho. in. 4. ſen. di. 18. q. 2. art. 2. Item de qõ. hic poſita uide omni no Do. in c. accedẽs, in prin. 3. col. 50. di. & in d. c. de gradatio. §. fi.

SEB. SAP.

e Officiũ. Vide Io. de Lig. in rep. c. ſi cut dignum. in. 3. q. 5. de cele. miſ. & Deci. ĩ c. intelligimus, col. 2. uer. ſecundo principaliter no. ℣. de iudic.

4 florũ. †In glo. 2. ibi: *iniuſte*, no. gl. q ſnía depõnis iniuſta tenet & ligat, ſicut q̃libet alia ſnía iniuſta ex cã, d̃ quo in c. cũ iter, 4
a de re iud. No. tñ gl. pp fi. q ſententia de poſitionis iniuſta ex ordine nõ tenet, ſe cus in ſententia excõicationis, ut in c. ſacro, de ſen. exc. & quod ibi not.

SVMMARIVM.

1 *Degradatio poteſt fieri non ſolum ab ordine ſacerdotali, ſed ab omnibus ordinibus.*
2 *Excommunicatio nunquam ſertur in pœnam, ſed de poſitio ſic.*
3 *Sacerdos degradatus ſi celebrauerit, non incurrit ex communicationem, ſi prius non fuit monitus.*
4 *Sacerdos ſuſpenſus non ſolum non poteſt celebrare, ſed nec epiſtolam, uel euangelium dicere, nec aliis ordinibus ſe immiſcere. 7. 10.*
Irregularitatem incurrunt ſuſpenſi, & adminiſtrant.
5 *Degradatio preſbiteri, uel inferiorum clericorum coram quot Epiſcopis fieri poteſt.*
6 *Sacerdos degradatus perdit omne priuilegium immunitatis, non autem perdit poteſtatem conficiendi euchariſtiam.*
8 *Sacerdos excommunicatus, uel depoſitus, tenetur dicere officium, aliter grauiter peccat, intellige priuate, non publice in eccleſia infra c. proxi. in ſecundo nota.*
9 *Excommunicatus peccat eccleſiam ingrediendo, & alios non euitando.*
11 *Irregularis per quem poteſt diſpenſari.*

CAP. II.

I quis preſby. Degradat⁹, uel ſuſpenſus celebrãs & monitus nõ deſiſtens, excõicaẽ, & ſi nec 6
ſic deſiſtat, p ſeculare poteſtatẽ ad reqſi c
tionẽ eccliæ exilio dãnaẽ. h. d. In pria ponit pœnã. In ſcda aggrauat ibi: *q ſi*. Cas⁹ lit. Statutũ fuit in couci. Antiochien, q ſi pſbiter aut alius clericus degradatus fuerit aut ab offõ, p certis criminib⁹ ſuſpẽſus, & ipſe poſtmodũ p cõtẽptũ & ſuperbiã de miniſterio ſibi prohibito agere p ſumpſerit, ſi ab Epo ſuo admonit⁹ ñ deſiſti d
terit, excõiceẽ, & qui ei participauerunt, erũt excõicati. Similiter d̃ clericis laicis uel fœminis excõicatis obſeruãdum ẽ. Si 7
uero aliqs iſta cõtẽpſerit, & Eps illa corrigere ñ poterit, ĩuocẽ auxiliũ Regis, &
1 exilio damnetur. B. †Not. primo ex tex. *preſbyter, aut alius clericus*, qd̃ nedũ pſbiter, ſed etiã inferior cleric⁹ p̃t ab ordinibus degradari, ad idẽ tex. i c. pcedẽti, & in c. cũ nõ ab hoïe, & q ibi no. ℣. de iud. 8
ut no. in c. illud. ℣. eo. & in c. tãta, de exceſ. pl. † Ex hoc infert
2 †Secundo no. pro certis criminibus, ſuſpẽſionẽ poſſe fieri ab offõ pp crimen, & hoc caſu nõ eſt neceſſaria admonitio, ſecus, ſi pp cõtumaciã, p hoc, q not. Inn. ĩ c. primo de exceſſi. prela. Et inter cẽtera hic eſt una differentia inter excõicationẽ, & ſuſpẽſionẽ. nã excõicatio nunquã ferẽ ab homine immediate, niſi propter crimẽ, ut in c. ſacro, de ſen. exc. & no. gl. 11. qõ. 3. c. epiſcopi. Sed ſuſpenſio poteſt ferri propter crimen, & propter contumaciam, & eſt rõ, qa ſuſpẽſio põt infligi in pœnã, q̃ ad ſui ipoſitionẽ nõ requirit monitionẽ, ſed excõicatio nũquã fertur in pœnã; qa, ſi excõicatus uult ſe corrige re, incõtinenti dẽt recõciliari, ut in c. ex 3
parte, de uerb. ſigni. † Tertio not. qd̃ degradatus ab ordine eccleſiaſtico non eſt excommunicatus, imo nec celebrãs incidit, ipſo facto in excommunicationẽ, ſed debet excommunicari monitione præmiſſa. † Item no.
a ibi: *aliquid ſibi de miniſterio interdicto, &c.* quod ſuſpenſus ab officio incidit in irregularitatẽ, nõ ſolũ ſi celebrat miſſam, ſed ẽt ſi attẽtat aliquid attributũ alicui de ordinibus eccleſiaſticis. Nam ab omni officio eccleſiaſtico eſt ſuſpenſus. Et ſic ſi presbiter ſuſpẽſus dicit epiſtolã, uel euãgeliũ efficit irregularis. Idẽ, ſi exercet oſfiñ deputatũ minorib⁹ d̃ quo no.
b in c. fi. de exceſ. p̃latorũ, & plenè de mã⁹ p Io. Cald. in tracta tu de interdicto. Vltimò ex fi. lĩæ põt colligi argum. qd̃ eccleſia nõ hẽt pœnã exilii ẽt ℣ clericũ. Sed cõtrariũ tene tam ℣ clericũ, quã ℣ laĩcũ, vt ꝓbaẽ in c. 1 de calũ. & 25. q. 6. c. Epi, ſed in hoc recurritur ad iudicem ſecularem, quando de facto Epiſcopus non valet hãc pœnam imponere. Nam hic in uocat auxilium brachii ſecul. qd̃ regulariter poteſt, ut in c. 1. de offi. ord. Contra hoc tamẽ & cõtra text. opponi põt de c. cũ nõ ab hoïe, de iud. ubi dicit, qd̃ ſi clericus depoſitus eſt incorrigibilis, punie ndus é p iudicẽ ſeculare. Sol. ſm uerio rem intellectũ illius c. non requiritur alia traditio, ubi incorrigibilitas ſequitur depoſitionem & hic poſt depoſitionem incorrigibilis remanſit in poteſtate eccleſiæ, ſed poteſt dici, qd̃ hic nõ fuerũt ſeruata omnia, quæ requiruntur in d. c. cum nõ ab homine. †In gl. prima, ibi: *adiunctis ſibi aliis epiſcopis, &c.* de hac materia quot Epiſcopi requirantur in degradatiõe preſbiteri, uel inferiorum clericorum, dic ut plene no. 15. q. 7. in ſumma. Et nunquid iſte numerus Eporum requiratur in depoſitione uerbali, id eſt cũ epiſcopus exami nat cãm requirẽt depoſitionẽ, & cum ſententiã profert, an uero reqraẽ ĩ degradatiõe actuali, dic ut plene notat. Io. An. in c. degradatio, de pœnis, li. 6. in nouel. aliqd tãgo ĩ c. at ſi clerici, d̃ iud. †Et in fi. gl. No. gl. Nã ex rõne ſua uidetur uelle, qd̃ qualiſcũq; ſit depoſitio uerbalis c, ſiue actualis, nõ p̃t auferre poteſtatẽ conficiendi corpus Chriſti, licet quidã diſtinxerũt inter depoſitionem uerbalem, & actualem. Circa hoc multę ſunt ſententię, ſed cõiter tenetur opinio glo. quã etiam tenent theologi, & ponit Thomas parte. 3. q. 83. & uide p Io. An. in nouel. poſt gl. ſuã in d. c. degradatio, & gl. in c. accedẽs 50. di. licet enim p degradationẽ actualem perdat clericus oẽ priuilegiũ immunitatis perſonę, ut in d. c. degradatio, ñ tñ pdit poteſtatẽ cõficiendi d corpus Chriſti. Et ratio eſt, quia illa poteſtas cauſatur ex charactere impreſſo in anima per deum inuiſibiliter. vnde etiam per mortem non perditur clericatus, ut no. 32. q. 7. in ſum. † In gl. in uer. *præſumpſerit*, in fin. conclude, quod ſi clericus ſuſpenſus, uel excommunicatus attentat aliquid attributum alicui ordini, tunc efficitur irregularis, ſecus autem, ſi attentat aliqd exercibile per laicos, ut quia cantat unum reſponſoriũ in ec cleſia, uel dicit aliquem uerſum de pſalmo, tunc enim, licet grauiter peccet nõ euitãdo cõionẽ, ñ tñ efficit irregularis, ut no. in c. illud. ℣. eo. & in c. tãta, de exceſ. pl. † Ex hoc infert
e ad qõnẽ gl. an poſſet dicere officiũ, & cõclude, qd̃ nõ ſolũ pt, imo dẽt, & peccat excõicatus nõ dicẽdo officiũ, qa delictũ nõ dẽt ſibi prajudicare immunitatẽ, ut in c. ſi neceſſe, d̃ do. inter uirũ & uxo. & l. relegatorũ, in fi. ff. d̃ interdic. & releg. dẽt tñ dicere ut priuata pſona, & priuatĩ, ut not. ℣. ca. illud, de quo etiã per Hoſ. in ſum. e. ti. §. 1. Ex quo infertur, qd̃ dicẽdo offiñ nõ dẽt dicere, dominus uobiſcum; qa nõ eſt uerbum priuatæ perſonæ, de quo uide no. per Io. And. poſt Io. mo. in c. 1. de ſen. exc. li. 6. † In gl. in uer. *obſeruandum*, in fin. 9
uel dic ſm Io. An. qd̃ ſenſus literę eſt, ut quẽadmodũ clerici excõicati, uel ſuſpenſi ingerentes ſe diuinis debent aggrauari, ita in laicis excõicatis ingerentibus ſe diuinis pœna augeri debet. Nã ſcias, qd̃ excõicatus etiã laicus non debet eccleſiã ingredi, alias debet expelli. 21. di. c. clericos, & 25. di. c. plectis, & peccat nõ euitãdo alios, ut in c. illud infra cod.
10 †Extra gl. q̃ro, nũqd clericus ĩ minoribus cõſtitut⁹ exercẽs officiũ, ſicut prius, poſt ſuſpẽſionẽ, uel excõmunicationem incidat

incidat in regularitatẽ, Hoſ. hic, & Io. An. poſt eum inſtat, a
arguẽdo pro & ℣. Sed concluſio uera & cõis eſt, qd̃ ſic: quia iura loquuntur indiſtinctẽ, & ratio pariter cõcludit ad oẽs clericos. Dic ergo, qd̃ qualiſcunq; ſit clericus, ſi ſuſpenſus, uel excommunicatus exercet aliquid deputatũ alicui ordini, efficit̃ irregularis, i. qd̃ amplius nõ p̃t exercere officium clericale, ſicut alii clerici, niſi obtineat diſpẽſationẽ a pa- 4
pa, ut in c. 1. de re iud. li. 6. & uide q ibi no. Io. An. de hac irregularitate, ad idem text. in c. 1. de ſent. excom. eod. libro 5
11 † Nunquid autem epiſcopus, uel legatus poſſit diſpenſare, 7
no. in cap. prox. & ibi uidebis.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas incurritur ipſo facto citra aliam ſententiam.*
2 *Irregularis ex eo, quod ſuſpenſus celebrauit, an poſſit diſpenſari per epiſcũ.*
3 *Sacerdos depoſitus, an poſſit reſtitui per inferiorem a papa?*

CAP. III.

Lerici. Interdictus, & excõicatus celebrãs, monitus non deſiſtens deponitur, h. d. nõ diuiditur. Caſus lit. Quærebatur de pœna in terdicti, uel excommunicati celebrantis, qui monitus non deſiſtit. Et reſpondet papa, quod ſi qui clerici ab Epiſcopis ſuis, aut etiam de mandato Papæ ab alienis Epiſcopis interdicti, uel excommunicati fuerint, & ante abſolutionẽ diuina officia celebrauerint, niſi moniti ĩcõtinẽti redierint, ꝓpetuo pro auſu tantę pſumptionis deponãtur.
1 B. †Nota primo ex textu pœnã excõicati, uel interdicti celebrantis diuina, dẽt em deponi ꝓpetuo ab officio & beneficio, & hęc pœna eſt imponenda p iudicẽ: aliã pœnã incurrit ipſo facto, qa efficitur irregularis, ut in c. 1. de re iudica. li. 6. & dixi in c. pce. No. 2. ibi: *diuina officia celebrauerint*, quod excõicatus celebrans incurrit hanc pœnã in celebrãdo alia diuina officia. Et ĩ õ dicit Io. An. idẽ eſſe, ſi celebrat ueſperas, uel matutinũ. Intellige hoc dictũ, ut dixi in pceden. qñ 1
2 celebrat in eccl̃ia, ſecus, ſi priuatim ĩ domo ſua. † In gl. ibi: *intellige hoc dictum diſpenſatiue*. vult ergo gl. ĩ hac pria parte, q ſuſpẽſus, interdict⁹, vel excõicatus celebrãs diuina officia 2
debeat incõtinẽti depõi, quãtũcunq; uellet ſe corrigere, & qd̃ de neceſſitate nõ reqrit monitio pcedẽs, ut probatur. ℣. c. prox. & qd̃ hæc monitio ĩteruenit diſpẽſatiuè. Hoſ. dicit, qd̃, ſi nõ ẽ paratus ſe corrigere, ſolus pp diſpẽſat: ſec⁹ ſi vult 3
ſe corrigere, quaſi mõitio hęc reqraẽ ad facultatẽ diſpẽſandi. dicit ẽt Hoſ. qd̃ legat⁹ cũ celebrãte diſpẽſat, ſi nõ p ꝓtẽptũ celebrauit, pricipaliores tñ in delicto dẽnt pœna ordinaria affici, & in aliis mitigaẽ pœna, & hoc ſæpe fit, qñ fit aliqua cõiuratio, ſeu pdittio in ciuitate, in qua ẽ multitudo, ut pricipaliores puniãt pœ- 4
na ꝺigna & ĩ aliis mitigaẽ pœna. † In gl. ibi: *ferienda eſt multitudo*. Vult ergo gl. qd̃ ubi ñ ſubẽ ſcãdalũ, ñ ẽ parcẽdũ multitudini, q not. Sed ℣ hoc facit iſte tex. ubi oẽs ñ d̃ponũt, qñ multi fuerũt ĩ cã. Sed dic, qd̃ ex illa cã pp hic taxauit hũc numerũ, ne ciuitas pateret defectũ ĩ ſacerdotib⁹, ſi oẽs fuiſſẽt depoſiti. Et ex hoc no. q pp cãm itrſecã parcẽdũ ẽ multitudini i pœna ſponẽda, licet ſcãdalũ nõ ſubſit. Et p̃t iſte caſ⁹ quotidie cõtigere, qñ ciuitate iterdicta clerici cõpellũt ce
3 lebraẽ p dñm tpalẽ. † Et i fi. gl. no. qa facit ad ſtatuta faciẽtia mẽtionẽ d̃ paucis, vel de multis ĩ gñre, ut dicaẽ p..uci, uel multi ſcãm mam ſubiectã. Nã reſpectu ampliſſimæ pluciæ. 22. milia dicerẽtur pauci, ſd̃ reſpectu ciuitatis, ſeu caſtri, ut collegii iferiorũ ſecus eẽt, & iudex qñq; hẽt cõſiderare l. ſi & ſi ſuſcepe. ff. d̃ iud.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos ſuſpenſus, ſi celebrauit, perpetuo deponi poteſt, etiam quod uen fuerit monitus.*
2 *Irregularitas incurſa per clericum inducit depoſitionem.*
3 *Multitudo hominum ſi commiſerit aliquam coniurationem, facit quod delictum mitius propter ſcandalum uitandum puniatur. Principales uero gra-*

Quærit. Vtrũ eps diſpẽſare poſſit cũ irregulari, uide tex. ĩ c. ult. §. fi. & ibi no. idẽ d. Ab. d̃ cle. pu. i duel. & d̃. q. hic poſita uide p Arch. i c. ſi quis pſbiter a ſuo epo. 11. q. 3. & in Spe. in tit. de leg. §. nũc de eporũ, in antep. co. & uid̃ oino In. i c. 1. in gl. ſua, q̃ eſt ſup uer. ſuſpẽſiõe, d̃ cle. pe. & uid̃ Archi. ĩ c. ſi eps in cõc. 21. q. 3. ubi dicit, qd̃ date qd̃ exiſtẽs ĩ minorib⁹ incurrat irregularitatẽ, eps tñ poterit diſpẽſare ſup tali irregularitate. & uide etiã Archi. i d. c. nunc d̃ eporum, ĩ fi. ubi dicit, qd̃ diſpenſationes ſup natali b⁹, uel ſup irregularitatib. ſecũ dũ curię uſum cõmitũr diœceſanis, qñ aũt & p quẽ diſpẽſari poſſit ſup irregularitate ꝓpuniẽte ex hom. uid̃ Spe. i tit. de leg. §. iuxta, ĩ pe. co. uer. qñ aũt & p quem poſſit. Item, an legat⁹ de latere poſſit diſpẽſare cũ irregulari, qui celebrauit, dũ eẽt excõicat⁹, uid̃ elegãter p Spe. in d. tit. §. nũc d̃ eporũ in pe. co. uer. ſed nunqd poſſit eps dele gat⁹, & in eo. ti. §. cõſequẽter. 3. col. uer. quid ſi legat⁹ de latere. Et dico, q nõ poſſit de iure, niſi ſit ei ſpãliter commiſſum in priuilegiis a papa quia poterit tunc cũ ſecularib⁹ & aliis, q ſunt tpaliter & nõ ꝓpetuo moraturi in ſua prouincia, diſpẽſare, ut de Spe. in d. §. conſequẽter in. 2. col. uer. nũqd legatus Itẽ de epo, an diſpẽſet cũ irregulari, q celebrauit ex cõicatus, uid̃ gl. i. dic. miror, & glo. in c. requiritis. §. niſi rigor. 1. q. 7. & gl. in ue. diſpenſes. in c. 1. de eo, qui fur. ordi. ſu. Item uide Archi. in c. quæ de cauſa. 7. q. 5. ubi late ponit, an eps diſpenſare poſſit cũ irregulari, q celebrauit ſuſpẽſus. Item uide Lap. alle. 13. in fin. ubi dicit, q legatus põt abſoluere irregulare, q incurrit irregularitatẽ celebrando ſuſpẽſus, dummodo non fecerit in cõtemptum. Item adde hic Do. in c. Epheſiis, in. 4. nc ſa

6 †In gl. in uer. *ab officio*, ibi, *unum propter alterum, &c.* hoc intendit gloſſa iſta, qd̃

43. distinctione.
a Vtroq; utrum suspēsus ab offō, uel bñficio intelligat̃ suspēs⁹ ab utroq;. Et de hoc aliquid per gl.fi.in c.a crapula, de ui.& ho. cle.& ꝑ gl.11.q.3. in c. nudi deniq;. §.cū ergo, ubi hr̃ de sñia, q̃ dicit ex cōico uel absoluo uide per glo.in c. p̃dicator. 16.q.1. adde hic Archi. 18. qō.4. in sum. ubi dicit, qđ qñ ē dubiū, an sñia ex cōicati teneat, puta quia est lata a p̃lato deposito, qa a sñia đpositionis non appellauit, & dubitatur, an ꝓsecutus sit appellationem, ꝙ interim subditus excōicatus dēt gerere se pro excōicato.
b Constat. Pro ista di. facit ꝙ no.idē d.Abba.post Inn. in c.ad audientiā, de homi.
c Monitio text. in c.bonæ, de electi. Andre. Barba.
d Famam tantū, uiđ gl.i c.apostolicæ. J.e.And. Barba.
e Actiua, de hoc ꝑ eundem Abb.in c. nulli, de sen.excō. Et adde, ꝙ excōicatus ingerens se cōioni aliorū dr̃ peccare ex contēptu, ut dicit Do. in c.nul.circa me. 55.distin.
SEB. SAP.
f Excōicatus, uide de isto art. late ꝑ Fel.ic.a nobis col. 3. supra de excep.
g Cōtrariū. Cōtra hoc tenet gl.in c. deuotā. 27.q.1.& utrum excōicatus admittatur ad testificandum contra alium excōicatū, uide spe.in ti. de teste.§.1.in.ii. col.uers.q̃d si oēs de uniuersitate.& adde, ꝙ idem qđ dñs abba.hic, tenet do.An.in c.ex parte deca.ii.col. de testi.& uide eūdem Abba.in d.c. nulli, de accu. Itē uide do. Anto. in c.a nobis, i.2.col. & quod ibi notaui, de excep.

ubi duo sic se habēt, ꝙ unū accedit alteri, sufficit amoueri a principali, qa accessoriū seqr̃ principale, & rōne accessorii cēsetur unū & idē. Et sic facit, qđ suspensus ab officio intelligatur ēt suspēsus a bñficio, de quo tñ uide gl.no.ī cle cupiētes, đ pęnis, sup uer. suspēsi, & uide gl.fi. in c.pastoralis, de appel. Cal.alle.c.si cō-
7 promissari⁹.§.pe. đ elec.li.6.†Et in fi.gl. Host.tenet opi.gl.ut in istis spūalibus sit
a abstinēdū ab utroq;:ª qa istę sñię censurę magis depēdēt ab intētiōe ꝓferētis, q̃ a uerbis. Itē ī eis existēte dubio fiēda ē tutior īterpretatio, licet sit durior, ut in c.seq. Et no.in c.uni, de seru. Contraria ꝓcedūt in tēporalib⁹. Gof. in c.quanto, de magi.tenuit sñiam istā non ualere rōne incertitudinis, ut. C. de sent.q̃ sine cert.quāti.ꝓfe.l.3. Alii aliter. D. An.di-
b cit, ꝙ aut cōstat^b de intētiōe ꝓferētis, & & ipsa seruanda est. Aut non constat, & tūc tuti⁹ est abstinere ab utroq;, sed si nō abstinet, nō incurrit irregularitatem, & hoc ultimū puto ueri⁹. nā licet sñia censurę iniustę liget, hoc ē uerum, qñ de ea apparet sed hic nō apparet an ab officio uel bñficio uoluerit suspendere. In gl.fi. in fi.uel dic & melius secundum doc. qđ hodie propter cām hic expressam poterūt Epi nō deponere ēt sine alia dispensatione Papæ, quia hodie istud est ius cōmune, ut existente multitudine non fiat depositio, sicut hic, dicitur.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos excommunicatus, si celebrauerit est deponendus, sed si dubitauerit se esse, uel non esse excommunicatum, non ita grauiter punitur. 4.*
2 *Episcopus non potest sine licentia Papæ se de uno Episcopatu ad alium transferre, nec sufficit, quod petat licentiam, nisi obtineat. 11.*
3 *Notoria puniuntur, nulla monitione præmissa.*
4 *Fama in casu, de quo hic, facit plenam probationem.*
5 *Peccatum commissum sub spe ueniæ multū aggrauat.*
6 *Excommunicatus priuatur communione aliorum actiue & passiue.*
7 *Excommunicatus priuatur etiam communione excommunicati.*
8 *Excommunicatus si ingerat se celebrationi diuinorū quomodocunque, grauissime peccat, & irregularitatem incurrit secundum aliquos.*
9 *Excommunicatio a quocunque ferenda debet ferri præmissa monitione, licet aliter lata liget etiam.*
10 *Sententia quando dicatur lata contra ius partis, uel contra ius scriptum.*
Iudex delegatus potest procedere, non seruato tenore rescripti, quando rescriptum continet monitionem potius, quam conditionem.
11 *Episcopus transferens se de uno Episcopatu ad alium sine licentia Papæ debet utroque carere.*

C A P. V.

1 ILlud. † Excōicat⁹ celebrās deponendus est, nisi cum eo misericorditer dispensetur. Sed secūdū hoc nihil affert istud c.de nouo. Ideo summo aliter, ut aliquid afferat, & sic. Si habens notitiā excōicationis ꝑ solā famā celebrat, dēt de rigore deponi, licet cū eo possit misericorditer dispensari, hoc dicit, & ē casus notabilis. Diuidit̃. nā ī prima pōit Hildesemēsis epis.trāsitū. In scđa ibi; *Vnde*, ponit mandatū delegato factū, & ei⁹ excōicationē. In tertia, ibi: *Ipse*, cōspirationē epi, & recognitionē, & excusationē. In quarta, ibi: *Licet*, excusator īpugnatur. In quinta, ibi; *Cum eo*, pœnę remissionē. Casus li. Hildesemēsis eps ñ petita nec obtēta licētia dñi papę relicta Hildesemēsi ecclia, Herbipoleñ.ecclesiā authoritate ꝓpria occupauit, ꝓp qđ p̃p mādauit epo Magdeburgeñ. vt cū factū illud notoriū eēt ī partib⁹ illis, nisi intra.20.dies ab administratiōe Herbipoleñ.ecc.cessaret ipsū excōicatū publice denūtiaret, ꝙ idē eps nō distulit adimplere. Ipse uerò nihilomin⁹ diuina p⁹ modū officia celebrauit, & fecit sibi ab aliis celebrari, & se ingessit celebratiōi diuinorū. Ipse uero post modū ī p̄sentia dñi papę ꝯstitut⁹ suū recognoscēs errorē, misericordiā & ñ iudiciū postulauit, tñ ī suā excusationem ꝓposuit, qđ cū Magdeburgeñ. ñ eēt ordinari⁹ iudex ei⁹, nō credebat, qđ mōitiōe ñ p̄missa authoritate delegata posset ꝓcedere ꝯ ipsū; vñ cū nec añ factū, nec p⁹ lr̃as ab eo monitorias accepisset, peccare ñ credebat, si diuina officia celebraret, maxime cū sibi ñ ꝯstaret nisi ꝑ famā de sñia ꝯ eum lata, dñs p̃p his auditis scribit Cap̃lo Herbipoleñ. dicens qđ licet ī hoc uideat̃ nō oīno culpabilis extitisse, qa tñ ī dubiis uia tutior ē eligēda, q̃uis dubitaret de sñia ꝯ ipsum lata, debuit poti⁹ abstinere, q̃ sacra ecclię ꝯtractare. Illud uero, qđ allegabat, qđ sub spe ueniæ post, q̃ nouerat se excōicatum a Papa, sibi fecit diuina officia celebrari, & aliorū cōioni se ī gessit, ipsū nō excusat, sed poti⁹ ꝯ eū facit, cū sub spe ueniæ null⁹ dēat delinquere, & graui⁹ ē excōicato nō vitare alios q̃ ab aliis nō uitari. Papa tñ facit ei grām, qa nō imponit ei pœnā, quā cānō illis imponit, qui post excōicationem p̄sumūt celebrare diuina, & celebrationi se ingerere diuinorū.
2 B.†No. primo epo nō licere trāsire de uno ep̄atu ad aliū si ne licētia papæ, nec sufficit petere licētiā, nisi obtineat̃; ut. s̃.de trāsla.epi.ꝑ totū, & sic ad maiorē exaggerationē pōde
3 rat̃, qđ nec licētia fuit postulata.† Scđo no qđ in facto no-
c torio nō requiritur monitio.^c p̄t ergo ferri excōicatio sine alia monitione, ꝙ tñ intelligo, ut no.in c.cū sit Romana, đ appella.& in c.ad nostrā, el.3.de iureiur. & ibi de materia.
4 †Not.tertio, qđ habēs notitiā sñiæ excōmunicationis etiā ꝑ solā famā, dēt abstinere a cōmunione fideliū, & sanctorū, alias peccat, & incidit in irregularitatē celebrādo diuina, & in hoc ē iste text.ualde nota, & quotidiè cōtīgit, qđ epi. excōicāt̃ ī curia, & nō hēnt notitiā excōicationis, nisi per
d famā tātū^d. Iō tene mēti istū tex. non tamē delinqt ita grauiter, sicut si ꝓ certo sciuisset. Ex hoc elicit̃ unus casus, ī quo
5 fama facit plenā ꝓbationē. † Quartò nota, qđ delinquens sub spe ueniç magis peccat. vñ in sacra scriptura. Maledict⁹
6 homo, q peccat in spe. †Itē no. quod excommunicato prohi
e betur cōmunio actiua^e & passiua, unde nec alii debent sibi cōmunicare. 11 q.3.c.cum excōicato, & in c.nuper, de sent. excō. nec ipse excōmunicatus dēt aliis communicare, unde grauiter peccat excōmunicatus communicando aliis, qa vr̃ cōtemnere excommunicationem, & vsurpare cōmunionē sibi interdictam. † An aūt excommunicatus^f debeat uitare
7 excōmunicatum, uidetur quod non, quia sunt in pari cau-
f sa, arg.32.q.6.c.nihil iniquius, sed contrarium^g communi
g ter tenetur. Nam prætextu priuilegii non potest quis excōmunicato cōicare, ut in c.nulli, de sen.exc. Fortius delictum
8 suū nō dēt sibi hanc immunitatē præstare. †Vltimo ex fin. literę collige, qđ siue excōicatus celebret diuina, siue ingerat se celebratiōi diuinorū, & siue faciat corā se celebrari, grauissime peccat, & uidet̃ quod efficiatur irregularis. Circa ꝙ multū instat Host. secūdū Io. An.& cōcludit, qđ celebrās, uł cōcelebrās effici irregularis; sec⁹, si simpł̃r audit. Sed dic melius. Aut quis audit diuina authorizando, ut qa episcopus authoritate sua facit corā se celebrari, & tūc efficit̃ irregularis, aut simpliciter audit; non authorizando, & procedit opi. Io. And.& hoc uoluit iste text. dū posuit ista duo sub eadē distinctione, & hoc uoluit glo.fin. in clemen. 2.de priuilegiis, ī uer celebrari, q̃ ad hoc allegat istū textū;

& tene

& tene illā semꝑ mēti: qa multi epi ī hoc errāt, faciētes corā se celebrari ꝑp pudorē, nō obstāte excōicatiōe ꝯ eos lata. In gl.ī ver. *diuina officia*, ibi: *sed alia officia prætermissa &c.* Gl.hic min⁹ cautè loqt̃. nā sequeret̃, qđ posset exercere alia deputata alicui ordini; ꝙ ē ꝯ c.2.s̃.eo. vbi dr̃ qđ nō dēt attētare aliqd de ministerio īterdicto vñ ītelligo gl. qđ p̄t dicere officiū ī priuato, s.quotidianū, & nō annexū alicui ordini, sicut notatū fuit ī c.2.s̃.eo. & ibi dixi In gl.ī uerb.ī hoc, ī fi. Io. An. remittit ad no.in c.īqsitioni de sent.exc. Sed cōcludē, qđ si de notificatiōe pluriū surgit ꝓbabile dubiū, tūc dēt abstinere, qa tractat̃ de magno p̄iudicio, donec fuerit certificat⁹. Nec ob. iste tex. qa nō exigit famā p̄cisè; sed dicit fa-
9 mā sufficere, licet ꝯriū allegaret̃. †Extra gl.opp.ꝯ tex.ī eo, ꝙ innuit differētiā eē īter ordinariū, & delegatū: ut ordinarius possit excōicare sine admonitiōe: delegat⁹ nō. vñ ob.c. sacro, de sen.exc. Sol. illa fuit allegatio partis, & ñ ē uera, vt
a dicit Inn.& bñ. Nā qlibet iudex dēt pri⁹ monereª, licet teneat excōicatio sine monitiōe, ut no.ī d.c.sacro, &.2.q.1.in sum. uel fortè ꝯm Host. fit differētia hic īter delegatū, & ordinariū: qa respectu ordinarii nō pōt allegari ignorātia seu defectus potestatis: sed ī delegato sic añ quā certificet̃, ut ī c. cū ī iure perit⁹ de offi.del. vel ꝯm eū excōicatio lata ab ordinario sine monitione tenet, secus si a delegato, qa vr̃ ꝯ intētionē delegātis, arg.ī c.fi.đe p̄ben. Et eēt hoc maximū dictū, si fuisset uerū, sed in veritate nō ꝓcedit, qa ea, q̃ sunt de iustitia, ēt si exprimāt̃, nō dāt certā formā, uñ tenet act⁹ gest⁹ in ꝯriū ēt a delegato, ut singulr̃ uoluit Inn. in c.prudētiā, đ of
10 fic.del.| Vbi dicit, ꝙ si delegato mandat̃, ut cōdemnet Titiū Sēpronio in c.si cōstiterit illū obligatū, tenet sñia cōdēnationis, licet sibi nō cōstet, ut qa fortè non fuit plenè ꝓbatū, qa hęc sñia ē ꝯ ius partis, & nō ꝯ ius scriptū; nec illa uerba sapiūt cōditionē, sed monitionē, cū sint de iustitia, pro hoc c.licet, de offi.ord.& c. graue. Et hoc dictum no. qa facit ad multa. Itē ex dicto Host. sequeret̃, qđ sñia iniusta a delegato lata nūquā teneret, qa nō fuit de mēte delegātis; ꝙ ē fal
11 sum. Sed opp.ꝯ fi. lrę. Et vr̃, qđ in nullo Papa isti fecerit misericordiā. nā priuauit eū utroq; Ep̄atu, ut probat̃ in c.quanto, de trāsla.epi. ubi loqtur de eodē facto. Sol. Illa est pœna temerariæ trāslationis: qa temere trāsiēs de uno Ep̄atu ad aliū, dēt carere utroq;. Sed hic papa pepcit respectu pœnę imponēdæ, quia celebrauit post excommunicationem. Nā propter hoc debet deponi, ut in c. pręcedenti, unde remansit iste episcopus siue Episcopatu, & poterit assumi ad aliam ecclesiam, & ministrare diuina, ubi alias non potuisset depositus, & ideo fecit sibi gratiam.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio semper fertur propter contumaciam in aliquid non faciendo.*
2 *Sacerdos excommunicatus, si celebrat diuina, debet deponi, etiam quod non præcesserit aliqua monitio, ut in ulti. nota.*

C A P. VI.

FRaternitati. Excommunicatus celebrans a beneficio suo deponitur, hoc dicit. Primo decisa consultatio. Secundo responsio, ibi: *presbiteros, &c.* Casus lit. Archiepiscopus Besuntinus excommunicauit quosdam pręsbiteros, & clericos pro suis excessibus qui nihilominus excommunicati celebrarūt diuina. Quæsiuit Archiepiscopus a Papa, utrum possit eos suis beneficiis spoliare? Respō. Papa, quod si canonice sunt excommunicationis sentētia innodati, & postea celebrare diuina pręsumpserint, poterit eos omnibus beneficiis ecclesiasticis spoliare. B. Not. primò, ibi; *presbyteros & alios clericos &c.* quod pœna irregularitatis cadit nedum in presbiteros, sed etiam in alios clericos, & cum tex. loquitur de aliis clericis simpliciter verificari debet ī omnibus clericis, etiā in minoribus constitutis. 31.dist.c. qđ si dormierit, & facit pro his, quod dixi in c.2. supra e. Secundo no. ibi; *pro suis excessibus*, quod excommunicatio potest ferri propter crimen etiam ab homine, quod uidetur contra not. in c. episcopi, 11.q.3. Sed intellige, ꝙ crimen fuit causa mediata. Vnde debet exponi, i. pro cōtumacia surgente ex excessibus in non satisfaciendo, & sic intellige omnia iura in hac materia loquentia, pro hoc, ꝙ no.in c.ex parte, el.1. infra de uer.signi. Tertio no. quod sine alia monitione excommunicatus celebrās puniri potest; facit quod no. in c.clerici, supra eo. Vltimo not. ibi, *poteris pro illa opi.* ꝙ episcopus potest dispensare cum celebrāte in excommunicatione circa pœnam imponendam ab homine. nam hoc uerbum, *poteris*, non inducit necessitatem l. non quicquid, ff. de iudi. Sed si institueretur actio, & probaretur delictum, tunc sentiunt hic doct. quod debet de necessitate puniri, ꝓ hac opi. potest adduci text. in l.3. C. ne san.bap. Sed generaliter, an accusatio impediat dispensationem, ubi superiori competit facultas dispensandi, dic vt not. in c. at si clerici, de iudic.
2 †In glo. ibi: *deponere*, quare ergo tex. hic dicit de beneficiis, dic, ut no.ī c.at si clerici, de iudic.& dicit Io. An. quòd forte quia in depositione ab ordine requiritur numerus episcoporum. 15.q.7. in c. si autem, & in c.fœlix, qui de facili haberi non potest, arg. in c.1. de hæreti.li.6. sed depositio bene potest fieri ꝑ solum episcopum de consilio capituli, ut.18.q.2.c.si quis abbas, & de his, quę .a pręc. c.nouit, & c.quanto, & ideo Papa hic dicit de pęna faciliori. unde & illa alia pęna imponi potest, scilicet ab ordine, ut dicit gl.& bene. Quid autem de interdicto ab officio, & beneficio, qui immiscet se illi beneficio, an debeat deponi, uide Archi. in c.si quis a ꝓprio episcopo. 11. q.3. qui dicit, quod non.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficij facta excommunicato non tenet.*
Conferens scienter excommunicato beneficium, suspenditur a beneficiorum collatione, etiam quod non fuerit monitus. 3.6.
Sacerdos, si celebrauerit in loco interdicto, priuatur beneficijs, & efficitur irregularis & ineligibilis, & per solum papam dispensatur. 5.
2 *Excommunicatus non potest salua conscientia retinere beneficium, quod acquisiuit tempore excommunicationis.*
4 *Excommunicatus occultus & manifestus an et quomodo differant?*
Excommunicatis an sint auferenda beneficia, quæ ante excommunicationem habuerunt? 7.
8 *Dispensatio si in aliquo casu requiritur, nec dicatur per quem, potest fieri ab episcopo.*
9 *Dispensari quis non potest per illum, a quo habuit causam, ut mereretur dispensari.*
10 *Promotus per papam ad aliquos ordines non poterit ad alios per inferiorem a papa promoueri, ex quo ipse semel manum imposuit.*
11 *Archieps ē ordinarius omniū epōrū suæ prouīciæ, et poterit eos interdicere et excommunicare, quinimo hoc poterit facere etiam eius uicarius.*
12 *Excōicatio iniusta si contēnat̃, ligat ēt quo ad deū.*

C A P. VII.

b
1 POstulastis.^b † Collatio beneficii excommunicato facta nō tenet, & scienter talibus conferens a beneficiorum collatione suspenditur.

ZACHARI.
a Prius monere. Ad de qualis sit forma huius monitionis de qua hic, per Io. An.& doc. in c. constitutioni, đ sen.exc.li.6.
SEB. SAP.
b Postulastis. Vide que scribit Inno. & post cum.d. Anto.& Io. de Imo. ī c.post electionem supra de concessio.præben.

a Adipisci . utrum excommunicatus possit acquirere beneficiū de quo uide per dom. de Rot. de ci. 40. secūdum ordinē meū in nouis.

b Dilectus. Vbi dicit Inn. quod collatio beneficii facta excommunicato non tenet, & habetur i c. pastoralis. §. uerum, de appel. De suspēso a beneficio, an possit sibi conferri, uide in c. bonæ, & quod ibi no. de ęta. & qua glo. in c. inquisitionem, de ele. Sed nūquid teneat collatio beneficii facta ab excommunicato, uide Inn. in c. si uero, hic alle. ubi ali qua addidi i hoc ar. Item an executor excōmunicatus possit conferre beneficium, uide do. de Rot. in anti. deci. 186. & i nouis decisi. 188. & an excommunicato possit cōferri beneficium, uide per Bald. in l. 1. in 1. co. supra de iudi. & de collatione beneficii facta excommunicato, uide gl. in c. audiuimus. 24. q. 1. & do. Ant. in c. ad probādum, in pe. col. de re iudic. Itē de hoc an uale at collatio beneficii facta excōicato, uide ꝑ do. Ant. post doct. in c. electionem, in. 6. col. de concessio. p̄bē.

SEB. SAP.

c Excommunicati quando gesta per excōmunicatū occultum ualeant, & quando fiat differentia inter occultum & manifestum, uide late Feli. in c. ad probandum, supra de re iudic. in c. si uere, co. si. infra desenten. excom.

d Concessa Episcopis uide gloss. in c. excommunicamus. §. credentes, & ibi dixi de hęreticis. And. Barba.

Celebrans in loco interdicto, si est clericus secularis, bñficiis priuat, si monachus, i arctius monasteriū detrudit. h. d. Prio decisa ꝙsultatio. Sed ò respōsio, ibi: *Consultationi*, q̄ subdiuidit vt patet i tex. & p. §. Casus li. Quidā erāt excōicati, & tpe suę excōicatiōis ecclesiastica bñficia sūt adepti: q̄rit, vtrū ea possint retinere? Respōdet Papa qđ cū excōicatis cōicari nō dēat, & excōicatis clericis bñficia cōferri ñ pñt, nec illa valēt licitè retinere, nisi cū eis fuerit dispēsatū, cū ipsa canonicè ñ fuerit cōsecuti; & illi, q̄ sciēter talibus illa bñficia cōtulerāt, tādiu dēnt a collatiōe bñficiorū suspēdi, donec super hoc ueniā cōseq̄ mereant, vt i hoc, i quo delinquere ꝓsumpserūt, puniāt. Sed o ponit alia qō: Clerici qdā, monachi, & moniales celebrauerūt i locis suppositis interdicto, tpe ipsi⁹ iterdicti, & adhuc celebrare diuina nō cessant, q̄uis pp hoc sint excōicationis sñia innodati; q̄rit qualiter isti sint puniēdi? Respōdet pp qđ clerici, q̄ talia ꝓsumpserunt, sunt ecclesiastis bñficiis spoliādi: monachi & moniales i arctiora mōasteria ad pagēdā pniā detrudēdi. B. No. 1. ex prin. lr̄æ, qđ cui de negat aliq̄d, denegat & oē id, p qđ puenit ad illud; p hoc l. oratio, ff. de spō. Nā qa excōicato denegat cōmunio, nō pñt ei cōferri bñficia; qa sine cōione ñ ꝓt bñficia adipisci[a], nec i eis administrare: nec ēt iuuat priuilegiū nisi i casib⁹ iure expressis, ut i c. nulli, & c. cū desideres. j. d. sent. exc. & facit ille tex. i rōne sui ꝓ opi. Host. & in c. ueritatis, de dolo & cōtu. q. ꝓctus init⁹ cū excōicato nō valet i fauorē suū: de quo tñ dic meli⁹, ut ibi no. & i c. si uerè, de sen. excō. †No. sc̄do, q. adept⁹ bene fitiū in excōicatione, nō ꝓt salua cōsciētia illud retinere, cū canonicè ñ sit illud adept⁹, nisi sit dispēsatū cū eo, q. vł ꝑ Cōpo. i c. sicut, de elec. ubi dicit, qđ clericus excōicatiōi non tenet cedere. No. qđ dispēsatio fieri pōt, ubi collatio nō tenuit.

3 †Itē no. in uer. *illi uero*, pœnā iponēdā ꝑ ferēti bñficiū excōicato. nā si scienter facit, dēt suspēdi a collatiōe bñficiorū. Et no. qđ nō reqrit alia monitio ꝓcedēs, & sic sum⁹ extra casum capituli, graue, đ p̄bēdis. Itē talis incurrit pœnā, đ qua i c. cū in cūctis de electio. & c. nihil, eo. ti. Sed si ignorāter cōtulit, nulla pœna punit, collatio tñ nō tenet, arg. c. fi. j. eo. & i c. cū dilect⁹b, de cōsue. †In his. n., q̄ tendūt i fauorē excōicati[c], nō ē differētia iter occultū & manifestum & idē in his, q̄ facit excōicat⁹ i fauorē alteri⁹, nō rōne publici officii, ut sing. tenet Inn. in d. ca. cū dilect⁹, & seq̄t Io. An. in c. 1. de reseri. li. 6. An aūt excōicatis sint auferenda bñficia prius collata, Io. An. qđ sic; alleg. ca. cum bōę, j. de æta. & qualitate, & ibi gl. qđ si steterit in excōicatiōe ꝓ annū, hēt locū talis priuatio, licet qdā intelligāt đ triēnio. Itē no. qđ i loco iterdicto ñ pñt diuina celebrari, hodiæ dic, ut no. tex. in c. fi. de sen. exc. li. 6. †Itē no. qđ celebrās in loco iterdicto dēt bñficio spoliari. Dic ēt, q. efficit irregularis, à qua irregularitate ꝓ solū Papā liberari pōt, & efficitur ineligibilis actiuè & passiuè, vt i ca. is q. de sen. exc. li. 6. & p cōsequēs poterit depōi ab oīb⁹ ordinib⁹, ut sentit hic gl. & bñ. sed fortè fecit mētionē de bñficiis p ea, q̄ dixi i c. ꝑcedēti. †Opp. j. tex. in eo. q. dicit, qđ sciēter cōferētes bñficia ex cōicatis dēnt suspēdi. nā vł, q. ipso iure sunt suspēsi p c. cūi cūctis, uer. Epis, s. de electi. Sol. pōt dici, q. ille tex. loquat in curatis bñficiis hic vero i simplicib⁹ qa maior diligētia dēt ibi adhiberi, q̄ hic uel pt dici, q. ille tex. pt itelligi, qñ eps ꝓ uidet sciēter idigno idignitate morū, & c. ut ibi: sed si alii idigno, ut puta, qa ē excōicatus, ut hic, ñ hēt locū illa pena. †In gl. 2. i fi. Aduerte, qa forte hęc gl. hic simplr itellecta ñ ē uera, ut ꝓ excōicatione sequētē possit excōicat⁹ priuari bñficiis pri⁹ habitis. nā de directo hoc cēt j. c. 1. de iud. Sed pt gl. saluari itelligēdo eā sm c. q. allegat, de ęta. & quali. c. cū bōæ, videlicet qñ qs pseuerat i excōicatiōe p triēniū. nā, qa ex hoc surgit ꝓsumptio hęresis j. eū, ut i c. fi. j. de pę. & ñ modicū peccauit tāto tpe cōtemnēdo clauē eccl'ię, ñ ime rito ex hoc nouo delicto pt bñficiis habitis priuari & dicūt qdā, q. sufficit pseuerātia p annū, ut not. i d. c. cū bōę, & hic p c. rursus, & c. q. cūq;. 11. q. 3. Sed tu đ itellectu illorū ca. dic plenè, ut dixi i c. 1. đ iud. ubi oīno uideas. †In gl. i uer. *dispensatum*, i fi. No. bñ gl. nā sentit notabiliter illā theoricā, quā sentit Inn i. c. dilect⁹ đ tē. ord. đ qua fit magnū festū, qđ ubi a iure exprimit, ut possit dispēsari, & nō dr ꝓ quē, tūc potestas dispēsandi vł cōcessa epis[d]. Alii uerò dicūt q̄tū ad casū nostrū, qđ dispēsatio dēt fieri p cōciliū ꝓuinciale, seu p patriarchā, arg. i c. graue, de ꝓben. & hoc sentit prio Host. postea distinxit, qđ aut absolutio ab excōicatiōe est reseruata papę, & sol⁹ ipse dispēsat; aut epo, & tūc poterit eps dispēsare. Ego puto p rōnē gl. & illā theoricā Inn. qđ post absolutionē a quocūq; facta poterit eps dispēsare: † Dūtamē ñ sit ille idē eps, q. sciēter cōtulit, qa cū peccauerit i cōferēdo, ñ ē dign⁹ hre hāc potestatē, ut i simili dicit gl. i epo simoniaco, ut. 1. q. 5. c. psētiū. Et itellige, qđ licet collatio spectet ad inferiorē platū, nihilomin⁹ interueniēte dispēsatiōe epi nō reqret alia collatio; Et sic pt eps dispēsare circa beneficiū, q. cōferre nō pōt, sicut dicim⁹ in eo interponēte authoritatē ꝓmutationi bñficiorū ad alios spectātiū vt no. in c. q̄stū, de re. pmu. & in cle. unica, eo. ti. †Sed si collatio fuisset facta ꝓ papā, forte inferior ñ posset tūc dispensare, ex quo semel pp manū apposuit, sicut dicim⁹ in eo, quē ipse ordinauit, ut alius eū sine eius licētia ad altiores ordines ꝓmouere nō possit, ut in c. cū in distribuēdis, de tē. ord. In gl. in uer. *meretur*, in fi. sed est dubiū qs erit supior hoc casu. s. in imponenda pœna collatori, & in tollēdo postea suspēsionē inflictā? Aliq̄ (ut Host.) dicūt, qđ synodus ꝓuincialis, aut proprius patriarcha per c. graue, de pbend. sed (ut dicit Ioan. And. & bene) hic non sumus in casu illius c. unde ibi requiritur bona monitio, & hic nulla. Item non loquitur ille tex. in excommunicatis, sed aliter non declarat, quis erit iste superior, nec alii doc. specifice attingunt. † Sed dic, quod hęc pęna poterit irrogari per superiorem immediatum istius collatoris, ut si est inferior episcopo poterit suspendi per episcopum, arg. u. 18. questio. 2. c. si quis Abbas. si enim est episcopus, poterit suspendi per Archiepiscopum suum. nā Archiepiscopus est ordinarius omnium episcoporum sue prouincię, & poterit cognoscere de criminibus episcoporum non inducentibus depositionem. Vnde potest archiepiscopus suspendere, & interdicere, & excommunicare, & alias pęnas imponere, & pro hoc bo. text. in c. sacro, de sententia excommunicationis, & in c. quia cognouimus. 10. q. 3. & expressius, in c. presenti, in fi. de offi. ord. li. 6. ubi patet quod etiam uicarius Archiepiscopi potest absente Archiepiscopo excomunicare, & suspendere, & interdicere episcopos suffragraneos, fortius hoc potest ipse archiepiscopus, & de his uide, quod nota. Ioan. Andr. in c. ut ligantes,

5 de

de offi. ord. li. 6. si verò archiepiscop⁹ fuit collator, hoc pote
12 rit proprius Patriarcha, ut no. in d. c. graue. † In gl. in uersi. *spoliandi*, in fi. ratio est, quia excommunicatio etiam iniusta ligat quo ad nos, ut in c. cum contigat, de offi. dele. & cōtēnendo hanc excommunicationem quis ligatur etiam quo ad Deum, ut in c. per tuas, de sent. exc. frustra ergo post, quā c eam contempsit, allegat. eam iniustam.

SVMMARIVM.

1 *Legatus de latere potest conferre beneficia uacantia in sua legatione.*
2 *Clericus an licite possit preces porrigere superiori pro institutione sua?*
3 *Excommunicatio non notat excommunicatum infamia perpetua, sed eo absoluto tollitur infamia.*
4 *Semel excommunicatus semper præsumitur excōmunicatus, nisi probetur absolutus: Intellige & limita, ut hic dicitur, & in nu. 5.*
5 *Excommunicatus an præsumatur absolutus ex eo, quod communicat cum superiore?*
Iuste communicatur cum excommunicato, qui ab omnibus habetur pro absoluto.
6 *Aduocatus excommunicati, qui eum defendit, an incidat ipse etiam in excommunicationem?*

CAP. VIII.

Proposuit. Valet collatio bñficii ei facta, e
rit proprius Patriarcha, ut no. in d. c. graue. † In gl. in uersi. *spoliandi*, in fi. ratio est, quia excommunicatio etiam iniusta ligat quo ad nos, ut in c. cum contigat, de offi. dele. & cōtēnendo hanc excommunicationem quis ligatur etiam quo ad Deum, ut in c. per tuas, de sent. exc. frustra ergo post, quā c eam contempsit, allegat. eam iniustam.

SVMMARIVM.

1 *Legatus de latere potest conferre beneficia uacantia in sua legatione.*
2 *Clericus an licite possit preces porrigere superiori pro institutione sua?*
3 *Excommunicatio non notat excommunicatum infamia perpetua, sed eo absoluto tollitur infamia.*
4 *Semel excommunicatus semper præsumitur excōmunicatus, nisi probetur absolutus: Intellige & limita, ut hic dicitur, & in nu. 5.*
5 *Excommunicatus an præsumatur absolutus ex eo, quod communicat cum superiore?*
Iuste communicatur cum excommunicato, qui ab omnibus habetur pro absoluto.
6 *Aduocatus excommunicati, qui eum defendit, an incidat ipse etiam in excommunicationem?*

CAP. VIII.

Proposuit. Valet collatio bñficii ei facta, e
latiōis absolutus. Prio narrat factū, & collationes
f. vtriusq; partis. Sed o diffinit, ibi; *quia*. Casus lite.
Eps Tusculan⁹ erat legat⁹ i partib⁹ Lemouicen. qdam đ Lemouicen. suplicauerūt legato, p se & magistro. P. clerico epi Lemouicen. vt eisdē i Lemouicen. eccl'ia ꝓuideret, & eos sacereet recipi in canonicos & in fratres, & ꝑcipuè cū quinq; uł quatuor pbēdę ab ultima ordinatione ipsi⁹ eccl'esię uacarēt. Idē legat⁹ ciuitatē Lemouicen. ingressus, canonicos monuit diligēter, ut illos in socios reciperēt, & i fratres ad p- 5
dictas pbēdas uacātes; q. tñ post petitas & cōcessas deliberatiōis inducias facere ñ curarūt. Legat⁹ de pdictis pbēdis iuestiuit eosdē postmodū verò pniari⁹ Lemouicē. ꝯ pdictū magistrū. P. l'ras ipetrauit ad quosdā iudices delegatos, corā q bus petiit institutionē, factā đ ipso cassari, & ipsum remoueri ab eccl'ia Lemouicen. ꝓ eo, q. tpe suæ institutiōis erat ex cōicatus; qa p eum Lemouicen. plurib⁹ annis añ suā inuestiturā excōicabat cū oībus fautorib⁹ suis. Super hoc testes ab vtraq; parte ꝓducti fuerūt. Iudices cām istructā remiserūt ad apost. sedē partib⁹ in p̄sentia pa. cōstitutis, ex parte pdicti magistri. P. pdicta ꝓposita fuerūt. Papa uerò auditis, quę partes ꝓponere uoluerūt, acta iudicii fecit inspici diligenter, & iuenit esse ꝓbatū p testes pniarii, q. Eps Lemouicen. pdictū magistrū. P. & quosdā alios excōicauerat plurib⁹ annis añ inuestiturā dicti magistri: p testes uerò magistri. P. ꝓbat, q. eps dictū magistrū & alios clericos & ēt laicos p tres annos absoluit añ, q̄ dict⁹ magist⁹ fuerit inuestit⁹, & q. Eps dicto magistro cōcauit postea i ecclesia, & in mēsa: sed qa pniarius non ꝓbauit dictū magistrū tpe suę inuestituræ excōicatū extitisse ab epo suo, sicut obtulerat se ꝓbaturum, cū ex parte ipsi⁹ magistri fuerit facta fides đ absolutione, & cōione epi, dñs Pa. qđ đ pdicto magistro p legatū pdictum
1 factū ē p diffinitiuā sñiam approbauit. B. †No. primo legatū Cardinalē & sic de latere posse cōferre canonicatus existētes infra suā legationē; & gñal'r q̄ bñficia possit legatus
a cōferre[a], dic vt i c. 1. & in c. pe. de offi. leg. li. 6. † Sed o not. q.
2 licitè pt cleric⁹ porrigere ꝑcesbapud superiorē ꝓ institutiōe
b sua, & gñal'r qñ ꝑces hoc casu inducūt simoniā, dic, ut no. in
3 c. tuā, đ æta. & quali. i ca. qbusdā. 1. q. 1. † No. 3. q. excōicatio nō notat excōicatū īfamia ꝑtua: Imo ea sublata tollit īfamia, & excōicat⁹ absolut⁹ ē capax omniū bonorū, ut optimè hic ꝓbat; ex quo īferē, qđ īfamia ciuilis nō irrogat ꝓ excōicationē, sed canonica tñ? alias nō ualuisset collatio isti facta, cū ad famā nō possit qs restituere nisi sol⁹ princeps l. 1. §.
4 de qua, ff. de post. no. Inn. i c. cū te, de re iud. † In gl. 2. ibi: *præsumitur, quod adhuc sit excōmunicatus, &c.* Not. gl. ꝑtuò, qđ semel excōicat⁹ semꝑ ꝓsumit excōmunicatus, nisi probetur absolut⁹. nā qualitas semel posita, q̄ ex solo cursu tpis ñ tollit, semꝑ ꝓsumit existere, nisi ꝓbet sublata; ꝓ hoc regula, semel malus, de regu. a
iur. li. 6. &, l. siue possidetis, C. de ꝓba. & q. no. i c. si forte, de elec. li. 6. Et aduerte, qa referēdo hāc gl. ad tex. singulr ꝓbat qđ licet fuerit articulatū[c], q. tpe inuesti turæ fuerat excōicat⁹, sufficit hoc ꝓbare[d] ꝓsumptiuè, uidelicet q. fuerit excōicatus iā sunt aliq. anni, & sic admittit pro bati o ꝓsumptiua, sed hoc iō, qa ē ꝓsumptio iuris, & sic vł hic casus ꝓ dicto Bar. in l. 1. ff. si certū peta. licet Inn. circa hoc titubet: dictū tñ puto uerissimū. nā ipos sibi le est aliter probare excōicationē de b
ꝑsenti & intellige hoc dictū gl. qñ excōicatio fuit pura: secus, si fuerit sub conditione secūdū Inn. puta, si nō satisfecerit intra mēsem, ut excōicato. Ad ꝓbādum enim excōicationē de ꝑsenti nō sufficit c
ꝓbare[e] talē excōicationē cōditionaliter ꝓmulgatā, qa necessario nō cōcludit: qa potuit satisfecisse intra terminū, & hoc uerū respectu tertii uolētis ꝓbare excōicationē de ꝑsenti: secus respectu eius, ad cui⁹ instātiā emanauit ꝓceptū: qa satis ē sibi ꝓbare obligationē, vñ necesse est, q. ꝓ aduersariū ꝓbetur satisfactio, ad hoc l. 1. C. de proba. & ē hoc notabile dictum Inn. in c. sup his de accusa. qđ no. & limita, ut dicā in gl. sequē. † In gl. fi. in fi. doc. circa hoc instāt. Sd ꝙclude, qđ aut q̄rit, nūqd sola cōmunio cū excōicato ꝓ superiorē adhibita inducat absolutionē, ad qđ dicendū qđ nō; de quo dic, ut legi. & no. in cle. si summ⁹ pōtifex de sent. excō. Aut q̄rit, nūqd ꝑsumat absolutionem facta fuisse in ꝑteritū uigore hui⁹ cōionis, & qa habebat ꝓ absoluto Inn. dicit q. iuste cōicat tali, ex quo habebat cōiter ꝓ absoluto maxime ꝓ suū excōicatorem. Alli dicūt, q. respectu cōicātium ꝓcedit ista opi. sed si excōicat⁹ aliqđ petit, & opponit de excōicatione, nō sufficit ꝓbare, qa habebat ꝓ absoluto: sed dēt uere ꝓbare absolutionē, facit ūt no. in simili ꝓ d
Inn. in c. uenięs, đ ver. sig. li. 6. Alii distinguūt, q. aut factū ē antiquum, & ꝓcedit opi. aut recēs, & ꝓcedit sm dictū, & dicit Host. q. hęc opi. est rigidior & uerior, sed alia ęq or; & tādē hoc relinqt arbitrio iudicātis, cōsideratis aliis, qualitatibus. d. Ant. sentit, ut semꝑ req̄rat uera ꝓbatio. Mihi aūt satis placet, ut cōicātes i nullā culpā incurrāt, ex quo habebat cōi e
ter ꝓ absoluto: qa i facto alieno ñ tenet qs esse ualde curiosui, arg. in r'la, ꝑsumitur, de reg. iu. li. 6. & q. no. Inn. in d. c. uenięs, sed respectu ipsi⁹ excōicati relique rē arbitrio iudicis, ut dicit Host. nā habebit cōsiderare, an factū sit antiquū, & an tpis cursu potuerit uerisimiliter perire probatio absolutiōis; puta fuit. 40. anni, q. quis fuit excōmunicatus, de facili. n. moriuntur testes, & solēt perire ꝓbatiōes intra tātū tēpus, uel ciuitas fuit supposita spoliis, uel dom⁹ ei⁹ cōbusta, & persona est bonæ cōditionis, & sic de similibus, argu. opti. ex not. in c. illud, de

ZACHARI.
Legatus cōferre. Adde no. ꝓ Gemini in c. excōicatis, đ off. leg. li. 6. Car. in cle. 1. q. 9. đ off. dele. qđ an sit indistincte uerū, uide qđ notaui in apo. ad istū in c. sua nobis, n. 8. in apo. in uersi. ex speciali priui legio, supra đ cō stit. uti. uel inu.

SEB. SAPI.
Preces. Quando preces inducant sm moniā, uide Feli. in c. tua nos, colū. 1. i 1. no. j. đ simo. post Abb. ibi.

Articulatum. Ad probādū quem ex cōicatū sufficit, ꝓ bare eū fuisse excōicatum. Et uide oīno, qđ de hoc no. do. Anto. in c. dilecti, in 18. col. uersi. ex hoc decidit Cy. de iudi. & gl. magna in fi. in c. cū i iure perit⁹, de offi. dele. & an sufficiat produce re sñiam, per quā in alio loco fuit repulsus ut excōicat⁹, absq; alia ꝓ batione excōicatiōis noua dic qđ nō, ita elegāter dicūt Inn. & Host. in c. cū dilectus, đ ord. cog. quorū dictū refert & sequitur Archi. in c. Epis. §. 1. 3. q. 1. in. 1. colū. Itē uide do. de Ro. i antiquis deci. 256.

ZACHARI.
Sufficit hoc probare. Add. Rot. đ ci. 256. inci. licet, in nouis, & qđ dixi in apo. ad istū in c. p prudentiā, nu. 11. in apost. in uer. per sñiam, de offi. delega.

SEB. SAPIA.
Probare, quomodo probetur excōmunicatio, uide late Feli. in c. prudentiam. §. fexta, supra de offic. delega.

6 presum.†Extra gl. q̄ro, qa iste magister
fuit excōicatus ex eo, qa erat cōsiliari⁹&
a fautor illorū excōicatorū,ª nunqd aduo
catus ꝓ excōicato ĩcidat in excōicatio-
nē?Cōclude post Hos. qđ aut extra iudi
ciū sibi cōicat,& ĩ nō ꝑtinētib⁹ ad defen
sionē,& incidit,in excōicationē,qa ille
casus nō reperiť a iure ꝑmissus, & ita p̄t
ꝓcedere iste text. Aut iste exercet offm̄
aduocatiōis ĩ iudicio ad,defensionē ex-
cōicati, & tunc si excōicat⁹ fouet instam
cām,nullū pc̄tm̄ incurrit:qa, ex quo ex-
cōicato ꝑmittiť defensio, ꝑmittūť & oĩa
illa,sine quib⁹ defensio esse nō p̄t, vt no.
in c.intellexim⁹, de iud. & in c. cū inter,
de excep. aut scit eū fouere iniustā cām;
& tūc incidit in excōicationē,qa cōicat
sibi in crimine,argu. in c.si cōcubinæ,de
sen.exc. Sed dic meli⁹ in hoc ultimo,qđ
aut defendit eū sup crimĩe, pro quo fuit
excōicat⁹ & tūc procedit opi Host.vt ad
uocatus incidat ĩ excōicatiōnē maiorē,
qa cōmunicat criminoso ĩ crimine.Aut
defendit eū in alia causa licet iniuste, &
tunc licet cōicet, quia tamen non in cri-
mine, pro quo fuit excōicatus,ĩcidit tm̄
in minorē excōmunicationem, ut in c.
nuper, de sen. excom.tene menti.

SUMMARIUM.

1 *Sacerdos si probabiliter ignorat se suspensum, & celebrauerit, non incurrit irregularitatem.*
2 *Ignorantia probabilis excusat aliquem, alia non, nec requiritur quod quis sit multum curiosus in sciendo, dummodo non sit nimis desidiosus.*
3 *Ignorantia crassa, & supina quæ sint, & quare dicantur.*
Ignorantia crassa & supina et latissima culpa æquiparantur scientiæ etiam in pœnis delictorum.
4 *Ignorantia ab errore quomodo differat.*
5 *Excommunicatio non debet ferri non præmissa monitione, tamen lata tenet.*
6 *Rescriptum impetratum per excommunicatum an saltem ualeat post absolutionem?*
7 *Absolutio an possit fieri per epistolam?*
8 *Excommunicatus potest absolui in morte, quando apparent signa contritionis.*
9 *Excommunicatus non potest allegare probabilem causam ignorantiæ, si scit per famam se esse excommunicatum.*

CAP. IX.

1 *Apostolicæ.* † Qui probabi
liter ignorat
se suspēsum,& celebrat,nō ef-
ficiť irregularis;secus,si nō ꝓ-
babiliter.Vel sic.Suspēsus, uel excōicat⁹
ignorāter celebrādo nulla idiget dispē
satiōe respectu irregularitatis,alias sec⁹.
Scđa pars, ibi; *Cæterum.* Casus lit.Duo
canonici Prageñ. ecclesię pro Prageñ.
ecclię ordinatiōe accesserūt ad sedē apo
stolicā obiectū fuit eis, qđ erāt suspensi,
vt sic repellereť,ipsi uolebāt ꝓbare sñias
illas nullas esse & eis ignorātibus latas
fuisse. Papa relaxauit sñias illas ad cau-
telā,ne ordinatio ecclïæ differreť,sđ qa
tpe suspēsiōis ignari celebrarūt diuina
eos ꝓbabilis excusat ignorantia, si uero
crassa,aut supina, aut erronea ignorātia
fuit, pp qđ idigebāt dispēsatiōe, p̄p di-
2 spēsauit cū eis.B.†No. prīo ex tex.q ñ q̄libet ignorantia ex
cusat,sđ ꝓbabilis tm̄,& dicūt doc.q ñ reqriť, q qs sit mul
tū curiosus ĩ sciēdo,dūmō ñ sit nimis desidiosus , arg.l.nec
supina,ff.de iu.& fac.igno.Scđo no. q excōicatio nō trahit
secū executionē respectu pœnæ quo ad ꝓbabiliter ignorā
3 tē.†No.3.q ignorātia crassa & supina dř,qñ đ facili potuit
scire,& nō curauit ĩdagare.Sicut.n.existens supin⁹ p̄t vide-
re,q̄ ibi aguñť,eleuādo caput,& crassus,qñ respiceret ad pe
des leuādo caput,ita & similiter ille, q potuit scire,& ñ cu
b rauit^b, vř esse in ignorātia crassa & supina.Ignorātia crassa,
supina & latissima culpa æqparať sciētię ēt ĩ pœnis delicto
rū; ꝓ hoc ē tex.ĩ c.1 ĩ fi. đ ord.ab epo,q renū.epi. licet rřr ĩ
delictis lata culpa nō æqpareť dolo,de quo ĩ c.2.de cōsti.tñ
4 latissima culpa bñ ęqparať,ut hic.† Itē no.differētiā inter
ignorātiā & errorē.Nā ignorātia ꝓprie ē ignorare ea,q̄ qs
scire dēt,ut.37.di.c.nō ois, & meli⁹ diceret tex.nesciētia,q̄
ignorātia,qa ignorātia sonat in uitiū, qñ.s.qs ignorat,q̄ te
neť scire,sed nesciētia,qñ qs ignorat ea, q̄ scire ñ teneť.Er
rare uero ē unū ꝓ alio putare.22. q.2.c.in quibus.27. dist.
c.quamuis,& de his per gloss.ff.de iur.& fa.igno.super rub.
5 †In gl.2 ibi, *absens & ignorans*^c *potest excommunicari.*sentit er
c go gl.hic ĩtelligēdū hoc prius p̄cedēte mōitione ltīma alias
excōicatio est iniusta,licet liget, ut no.ĩ c.sacro, de sen.exc.
6 †In ea.gl.ibi, *audietur per literas tales , nisi post absolutionem, &c.* sentit ergo gl.hic,q lřæ ĩpetratę ꝑ excōicatū ignorātē
ualeāt,ut saltē p⁹absolutionē audiať.Cōtrariū ē verū ꝑ c.1.
de resc.li.6.ubi tex.loqť ĩdistinctè , & qđ ibi no.Nec ob.iste
tex.qa loqť respectu pœnæ ĩponēdæ,q̄ nō peccāti ĩponi nō
dēt,ut in c.2.de cōsti.nō aūt loqť respectu validitatis actus.
7 †An aūt possit qs absolui ꝑ epistolā ab excōicatiōe , uiđ gl.
2.q.4 c.quāto,& qd de absente gl.& ibi no.ꝑ arch.11.q.3.ĩ
8 c.cū aliqs.†In ea gl.ibi, *absoluere debet post mortem.*hoc intel
lige,qñ in morte apparēt signa contritiōis illi⁹ delicti,pro
quo fuit excōicatus,ar.in c.a nobis.2.de sen.exc.& ibi gl.&
no.gl.in c.cum non ab homine,eo.ti. Nam excommunica-
tio non fertur nisi propter cōtumaciā,vt in c.nemo.11.q.3.
9 †Et ĩ fi.gl.No.gl.q sciēs se excōicatū per famā, nō potest al
legare probabilem ignorantiam,ut in c.illud supra eod.

SUMMARIUM.

1 *Excommunicatus minori excommunicatione, si celebret, non efficitur irregularis, licet peccet, & potest eligere, & ea quæ sunt iurisdictionis exercere, & sacramenta conferre, tamen non potest eligi.*
2 *Excommunicatus excommunicatione maiori celebrando diuina efficitur irregularis, adde quod amplius sine dispensatione celebrare non potest.*
Excommunicatio minor quomodo differat & quare?
3 *Collatio beneficij facta excommunicato etiam minori excommunicatione non ualet.*
4 *Suspensio quid sit, & quotuplex sit, & quis sit eius effectus maxime circa irregularitatem incurrendam.*
5 *Sacerdos notorie fornicator, si celebrauerit, an incurrat irregularitatem?*
6 *Constitutus in peccato mortali, an possit eligi in prælatum?*
7 *Suspensus ab officio censetur etiam suspensus a iurisdictione.*
8 *Clericus criminosus non est suspensus a collatione sacramentorum.*

CAP. X.

d 1 *Si celebrat.* ^d † Excōicatus minori excōica-
tiōe celebrās ñ ē irregularis,sđ
peccat & p̄t eligere , & ea quę sunt iurisdictionis
exercere,sed non eligi,& si confert sacramenta,li
cet peccet,tamen collatio tenet , & suum habet effectum.h.
d.Hęc decretalis est quo ad materiā solennior & famosior
qualibet alia.nam infinita iura sunt loquentia de excōmu
nicatione maiori,quę infertur ab homine, ut in c. si quem,
de senten.excommu . sed de minori, quæ infertur a iure,ut
in c.nuper , de sententia excommu. sunt iura paucissima,&
apperte non prouidentia , sicut hoc c. Et hęc decre. potest
sic diuidi. Primo tractat de ualiditate gestorum circa spiri-
tualia per excommunicatum excommunicatione minori.
Secundo,ibi;*Si tamen*,tractat de his, quę geruntur ad com-
modū eius passiuè. Tertiò tractat de gestis ab eo actiuè in
aliū sacrando,ibi;*Peccat autem.*Vlt.quādā limitationē sub-
mittit,

SEB. SAP.
a Excōicatorum. uiđ qđ ĩ simili no. Lapus alle.55.inc. q.dā corā iudice, col.3.uer. itē si ex cōicat⁹& Gemin. in c.1.col.6.uersi. q̄ro an excōicat⁹, de rescrip in.6.
ZACARI.
b Et non curauit. Adde Spec. in tit. de cōsti.ĩ p̄n.& in ti.đ cōtra.emp.& uendi.§.3.uer.sed ĩ casu,& ĩ quo differāt ignorātia & error, qđ tractať. in seq.nu.uide gl. & Bar.ĩ l.de statu. ff.de testamē.& in rub.de iur.& fac. igno.ubi etiam in quo differat a dubitatione, de quo ēt uiđ Baldū in l. falsus,in.1.q.C.đ fur.& in l.manifestissime,e.t.& spe. in tit. de pos.§.7. uer.12.
c Et ignorans. Adde hic oīno gl. in c.q̄quam.2.q.7.& gl.in c.de manifesta.2.q.1.& gl.in uers.publica,in c. uenerabilē,de ele. Et facit quod no. idē do. Abb. in c. cū desideres,circa fi.de sen.excōi.
d Si celebrat pro intellectu huius decre.uiđ oīno cal. in repe.c. cū excōmunicato. 11.qō. 3.ĩ.q. inci.itē q̄ro an participium & seq. an si suspensus a bñficio celebrat sit irregularis & uiđ gl.in c. si is cui, de electi. in.6.& ꝑ gl. & oĩno Io. de Imol super ea.in cl.qm̄,in uer.suspensus a beneficio , de ui. & hone.cle.Itē suspēsus a potestate uocis dandę & eligendi possit in eadem ecclesia eligi per Imol. in cle. ut hi qui , circa pri.de æta.& qua. Itē add,q cleric⁹ notorius fornicator,cum sit a iure suspensus , si celebrat efficiť irregularis secūdū dom. An post uinc.in c. sicut,in fine, đ co.. cle. & mu. qui ita dicit tenuisse in hoc.c.si celebrat.

mittit,ibi:*Dommodo.*Casus lit. Aliqs ꝑticipauit excōicato ĩ
locutione,uel orone,& sic incidit in minorē excōicationē.
cōsueuit dubitari de tali,utrū si celebraret tpe talis excōica
tiōis,eēt irregularis?Rñ.pa. q licet grauiter peccet celebrā
do,nō tñ est irregularis,& eligeř p̄t, & alia q̄ iurisdōnis exi
stūt,exercere,tñ,si talis sciētěr electus fuerit,talis electio ē
reprobāda eo,q eligiť ad susceptionē eorū,à quorū perce-
ptione priuatus est per sanctos patres.Peccat. Dř,q talis ex
cōicatus peccat celebrando,unde poterat fortè aliquis du-
bitare,utrū sacra ab eo collata habeāt effectū . Dicit papa,
q sacra illa nō carēt uirtutis effectu,licet ille peccet cōferē
do.Et reddiť rō,cū ille nō uideať remotus a collatione sa-
crorū,sed a participatione, q̄ consistit in sola perceptione,
& hęc uera sunt,dūmodo nō ingerat se pertinaciter cōioni
excōicatorū in cōtēptū ecclesię ↄ̄ ꝓhibitionē sui supioris,
qđ si post admonitionē ltīmā fecerit, debet excōicari, & si
postea celebrat , sacra ab eo collata uirtutis carebunt effe-
ctu,& priuatus erit electione,& iurisdōne.B. Not.1.ex tex.
†q licet excōicatus maiori excōicatione celebrādo diuina
2 efficiať irregularis,qa amplius sine dispēsatiōe diuina exer
cere nō pōt,ut in c.1.de sen exc.li.6. & in c.cū æterni , de re
iudi.e.li.&.11.q.3.c.si qs eps, cū seq.tñ excōicatus minori
a excōicatione nō incurrit irregularitatēª celebrando. Et est
rō differentię,quia excōicatio maior includit suspensionē
ordinū.uñ celebrādo attentat officia sibi interdicta,sed ex-
cōicatio minor nō inducit suspēsionē ordinū,uel officii,sđ
tm̄ priuat participatione sacrorū,ut in c.a nobis, de sente.
exc.& iō celebrādo nō attentat sibi offm̄ interdictū, sed qa
participat ex sacris exercēdo offm̄ , iō peccat, sed nō efficiť
irregularis.Et ex his habes rōnē decidēdi in principio dec.
& duas dřias inter excōicationē maiorē & minorē, qa ex-
cōicatio maior priuat participatione sacrorum , & cōione
fideliū,& suspendit ab ordine,sed excōicatio minor nō pri-
uat cōione fideliū,sed tm̄ participatiōe sacrorū. Secūda dif
ferentia respectu effectus,qa excōicatus maiori efficiť irre-
gularis celebrando, secus in minori.Secūdò no.q ea,q̄ sunt
iurisdōnis,actiue pōt exercere excōicatus minori. Et rō est
3 qa actus iurisdōnalis est qd extrinsecū a participatione sa-
crorū,qua sola excōicatus minori priuatus est.†Tertiò no.
vnū effectū excōicatiōis minoris . nā reddit ip̄m excōicatū
inhabilē ab bñficiū cōsequēdū, adeo,q ipsa electio, ꝑ quā
initiať mřimoniū spūale,đ eo facta ñ ualet.vñ (ut dicit In.)
nec dignitatē,nec aliquē clericatū excōicat⁹ minori cōseq
p̄t,nisi pri⁹ ip̄m pœniteat,& absoluať.Rō decidēdi reddiť in
lřa,qa excōicatio minor suspēdit a participatione sacrorū
sed ille,q eligiť,uel ꝓmouetur ad aliqđ bñficiū,principalr
eligiť,ut exerceat se in sacris ecclesię, vñ cū ille sit priuatus
sacris,eligi nō pōt.Ex quo ĩferť,q ꝓhibito exercitio alicui⁹
actus prohibeť oē id,ꝑ qđ ꝑuenitur ad illū actū.l. oro, ff.đ
despō.Cui aūt cōpetat facultas absoluēdi ab hac excōicatio
ne minori,dic ut in c.nuper,de sen.exc. Not. in uer. *peccat, &c.*q duplex est participiū in sacris.unū est actiuū, inq̄tum
qs participat suscipiendo ea.aliud est passiuū, inquātū con
fert aliis.Nā excōicatione minori prohibeť participatio sa
crorū ad cōmoditatē suā,non aūt inq̄tū hęc sacra confert
aliis,uel dic & melius,q potius dř agere,qñ aliis cōfert , &
illud est proprie participiū actiuū , passiuū inquātū sibiipsi
conferuntur & rō est nā uirtus sacri descēdit a Deo ĩmedia
tè in ipsum sacrm̄. uñ licitè qs recipit sacrm̄ ab excōicato
minori, sed ipse peccat cōferendo,quia participat. Itē not.
b q cōicās excōicato ēt in cōtēptū^b supioris,& ꝑtinaciter,nō
incurrit excōicationē maiorē,sed bñ dēt excōicari maiori
ut ĩ fi.an āt peccet mortalr,dic ut plene no.ĩ c.sacris,qđ me
4 tus cā. †In gl.3.in fi. Circa hāc mām capiēdo ueriores cō-
clusiōes scribētiū hic & alibi,sciē dū ē,q multiplex ē suspē-
sio a diuinis.Nā qdā suspēsi sunt a diuinis quo ad Deū tm̄,
ut sunt cōstituti ĩ pc̄tō mortali,qa pc̄tō durāte ñ dēnt se im
miscere sacris ꝑticipādo, ut in c.fi.đ coh.cl.& mu.Et isti ce
lebrādo s̄m oēs ñ efficiunť irregulares, a
qa iure ñ caueť, ut ĩ c.is q,đ sen.exc.li.6
Rō ē qa directè ñ ē eis offm̄ ĩterdictū a
iure,sđ peccāt ꝑticipādo.Quidā sūt su-
spēsi a Deo,& a cano.ut qñ canō suspen
dit quē pp pc̄tm̄ suū.Quidā sunt suspen
si a Deo & ab hoīe, ut qñ pp pc̄tū hō ut
iudex suspēdit quē.Et isti⁹ suspēsiōis du
plex est effectus,uel spēs.Nā quędā ē su
spēsio minor,& q̄dā maior.Suspēsio mi
nor est illa, q̄ priuat a participatione sa
crorū tm̄,ut est illa excōicatio minor,q̄
ↄhiť ex ꝑticipio cū excōicato minori.
Idē eēt si iudex excōicaret quē minori
excōicatiōe,ut ĩ c. Engeltrudā.3.q.4.li- b
cet illa ñ sit ĩ vsu,ĩquātū ferť ab hoīe.Su
spēsio maior ē,qñ ĩterdř offm̄, seu exer
citiū ordinū, ut qa iudex, uel canon pp
pc̄tm̄ alicui⁹ suspēdit eū ab offō suo. Su
spēsus minori,siue a canōe, siue ab hoīe
nō incurrit irregularitatē celebrādo ꝑ
rōnē supradictā,& p̄t eligere,& exerceř,
ea,q̄ sunt iurisdōnis,qa illa suspēsio re-
ferť ad participiū sacrorū. De suspensio c
ne uerò maiori aduerte,qa q̄dā suspen-
sio fit pp delictū,q̄dā pp defectū,q̄dā pp
infamiā. Suspēsus maiori pp delictū ef
ficiť irregularis celebrādo , qa exercet
offm̄ sibi interdictū, & iste ē casus in d.
c.1.de sen.exc.li.6.in d.c.cū ęterni, ubi
ēt ꝑ Io.An.& ista est cōis opi.& uera cō d
clusio,licet qdā ↄ̄.Suspēsus uerò pp de-
fectū,puta qa erat illegitim⁹,uř qa pati
c tur defectū^c in corpore,pp quē ꝓhibeť
ꝓmoueri,iste celebrādo nō efficiť irre-
gularis,sed peccat , qa nō ē directò sibi e
ĩterdicta executio officii, & iuř ñ caueť,
q talis efficiať irregularis. Suspēs⁹ uero
pp ĩfamiā , si directe a superiore est sibi
d ĩterdictū offm̄^d efficiť irregularis cele-
brādo,ut d.c.1.sed si ñ directe,ut qa ĩ iu
re nō dř, q notorie criminosi ñ dēnt ce
lebrare pp ĩfamiā,& scādalū,qđ oritur
ĩ populo , & iste sic celebrādo nō ĩcurrit
irregularitatē,qa directe nō ē suspensus
a iure,uel ab hoīe, sed est q̄dā ꝓhibitio
5 ꝓter scādalū euitādū . † Ex his infertur
ad qōnē,nūqd notori⁹ fornicator cele-
brās efficiať irregularis?In. tenet hic q
non.idē in c.sicut,de coha.cle.& mul.&
in c.tāta.ĩ.de exce.p̄l.sed.Ho & Io.An. e
ↄ̄.ut no.in c.cū ęterni,& c.1.p̄al.Vñ tota
difficultas cōsistit in uidēdo,an notori⁹
fornicator sit directe suspēsus ab homi
ne, uel a canone in pęnā , an sit illa su-
spensio ĩdirecta,ut qa alii ꝓhibeť audi
re ab eo diuina,ut facilius resipiscat. Et
circa,istum articulū dic plene,ut dico in
c.uestra,đ coh.cle. & mu.ubi ꝓpria mā.
6 †Ex p̄dictis inferť ad qōnē,nūqd ↄstitu-
e tus in pc̄tō^e possit eligi in p̄latū, & uř,q
nō,qa in eo subest rō literę,sicut ĩ excōi
cato minori . nā est priuatus participio
sacrorū quo ad se,ut in c.fi.de coha.cle.
& mu.ita uř cōcludere Inn. hic, licet in
ↄ̄riū faciat tex.cū gl.in c.sicut,de iureiu.
& in c.Archidiaconū.35.di. & satis pu-
to posse distingui inter pc̄tm̄ graue; &

a Irregularitatem. Sed tu uide Arch. in. c. excōicatos, 11.q.3.ubi uidetur dicere, q talis excōicatus sit irregularis.Et dic q tex. iste dū dicit,nulli notum &c.uult cōcludere,q sup hac irregularitate nō requiritur dispensatio papę,& ideo dicit , q hoc casu eps poterit dispensare.
SEB. SAP.
b In contēptum. Adde in q̄tū text. hic probat, q cōtemptus aggrauat delictū, uide plura q̄ adducit Fe.in c.1. col.6.uer.alius est casus,de cōsti. & ĩ c.2.co.3.de maio. & obe.
c Defectū. Suspēsus ab officio propter defectum si celebrat, non est irregularis.Et idē firmat Do.in c. apostolica,ante medi. 56.di.alle. In.hic.
SEB. SAP.
d Officiū . Vide ad hæc multa ꝑ Feli. in c. apostolicæ , col.8.ṽ.de exce.
ZACHAR.
e In peccato.Adde Arch. in c. de Petro.46.dis.gl.eundē Arc.& oēs doc. & maximè d. Gemi.& Cel. in apo. ad eum in c.qui in aliquo,51.di.& 81 di.c.tantis.plenissime,ꝑ Inn.in c.inter dilectos, & ibi etiam Celsum in apo.ad eum,nu. 1. in apo. in uersi.in peccato mortali ĩ.de exces. prælatorum.
SEB. SAP.
e In peccato. Vide Cardi.in cle.ut hi qui.q.18.de ęta.& qual. cum allegatis per Fel. in d.c. apostolicæ, col.6. de exceptio.

lette, ut primo casu impediatur: secundo nõ. nã inuolutus in peccato minori, seu leui de facili surgit. non sic est in excõicato minori excõicatione, qa illud ẽ uinculũ ꝯtum ab ecclesia, & reqrĩ ab-
7 solo. †In gl. in uer. *iurisdõnem* ibi: *tam ab officio, quam a iurisdõne*. Vult ergo ista gl. ꝙ suspẽsus ab offõ ñ sit suspẽsus a iurisdõne, iurisdõ sit qd, cũ separatũ ab officio, ar. in c. transmissam, de elec. sed ꝯriũ cõiter tenẽ in c. cũ dilectus, de cõsue. habet enim iurisdõ cõnexitatẽ cũ offẽ post collationẽ ordinis. Vñ suspensus ab officio intelligiẽ suspensus ab oĩ iurisdõne. Nã illa cõpetit rõne officii, & de hoc dic plene, ut no. ĩ d. c. cũ dilect⁹. In gl. in uer. *scienter*, ibi. *sed non credo*. Et hanc opi. teneas. nã ignorantia eligentiũ nõ debet prodesse excõicato, facit qd̃ no. in d. c. cum dilectus. Et in fi gl. Contrariũ cõiter tenẽ hic, & in d. c. cũ in cunctis, licet n. eligẽdo sciẽter talẽ excõicatũ peccẽt, non tñ incurrunt penã illius. c. habet. n. locũ illa pena in casib. tm̃ ibi expressis, d̃ quo plene per Io. An. in regula, odia, de
8 re. iu. li. 6. in Mercu. †In gl. in ver. *dummo do in fi*. Et iste ultimus ĩtellectus plus mihi placet. nã primus est nimis rigidus, cũ rr̃ criminosus ñ sit suspensus a collatione sacramẽtorum, ut in c. fi. de coha. cler. & mulie. nec alii prohibẽtur recipere sacramẽta a criminosis, ut in c. uestra, de coh. cler. & mu. ubi ponitur casus spãlis. Tene menti.

De clerico non ordinato ministrante. Rub.

Supra uisum est de ordinatis celebrantibus post officium interdictum. Competenti ordine nunc subnectitur de nõ ordinatis ministrãtibus in ordine collato.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non ordinatus ministrans sacramenta pertinentia ad ordinatum deponitur, adeo, quod nunquam ordinabitur & tenetur pœna falsi.*
Asserens se doctorem cũ non sit, tenetur pœna falsi.

CAP. I.

SI quis. Breue est, & sic summo. Clericus ministrans in pertinentibus ad ordinẽ, quẽ nõ habet, deponendus est, & amplius non ordinandus. h. d. Casus lit. Quærebaẽ de pena ministrãtis in pertinẽtib. ad ordinẽ, quẽ nõ habet. Cõsultus papa rñdet, ꝙ si aliquis non ordinatus ita prẽsumptuosus fuerit, ut nulla necessitate, tanq̃ esset ordinatus baptizauerit; aut aliquod diuinũ offm̃ exercuerit nõ ordinatus, pp suã p̃sumptionẽ abiiciaẽ ab ecclesia, & nunq̃ ordineẽ. B.
1 †No. 1. ꝙ nõ ordinatus temerè exercens offm̃ spectãs ad ordinẽ, quẽ non habet, est deponẽdus, dic ẽt, ꝙ teneẽ pœna falsi sicut nõ habens dignitatem, & simulat se hr̃e illam, & utitur illi⁹ insigniis, ut in. l. eos, ff. de fal. quod facit ꝯ eos, q in remotis partib. uenientes de studiis [a] dñt se
2 esse doc. ubi non sunt. tenenẽ enim pena
b falsi. [b] Sed op. ꝯ tex. Nã quotidiẽ simplex cleric⁹ dicit epistolã, & tñ non est subdiaconus. Sol. ẽm Host. dic istum text. intelligendũ, qñ in solenni apparatu non subdiaconus dicit epistolã, uel non diaconus euãgelium, uel nõ presbyter diceret missam, secus aũt, qñ sine solẽnitate, seu solenni apparatu diceret nõ subdiaconus epistolã, ad quod facit c. ut quisq; presbyter, de ui. & ho cle. Vlt. quero, qd intendit lr̃a, dũ dicit, *abyciatur de ecclesia &c.* Hos. intelligit literã tripliter. Primò, ꝙ põt abiici p excõicationem, prius p̃cedente monitione. Scd̃o, ꝙ poterit priuari bñficio. Tertio, ꝙ poterit deponi, arg. in c. 1. & 2. ꝯ. ti. 1. Et iste ultimus intellr̃s plus mihi placet propter id, qd̃ sequitur in litera, dum dicit, ꝙ nunquam debet amplius ordinari. Et tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Dignitatem, quam non habet, si quis sibi adscribit, punitur, quòd nunquam poterit consequi dictam dignitatem.*
2 *Homicida potest ab episcopo dispensari.*
3 *Episcopus an possit dispensare cum illo, qui cum non esset ordinatus, administrauit diuina?*

CAP. II.

EX literis. Diaconus missam celebrans, ad sacerdotiũ nõ promoueẽ, & diaconatu suspendiẽ ad tp̃s, sed in beneficio poterit cum eo dispensari. Cõis diuisio. Secunda, ibi: *Consultationi*. Casus lit. Quidã diaconus. I. noĩe anteq̃ eẽt in p̃sbiterũ ordinatus, missarũ solẽnia usurpare p̃sũpsit, qriẽ qd iuris sit de illo? Rñ. pa. ꝙ ad offm̃ sacerdotis ñ poterit pmoueri sd̃ a diacõatu biẽnio uľ triẽnio ẽm ꝙ iudici uisũ fuerit suspensus maneat, de bñficio aũt poterit cũ eo misericorditer agi, ne sustẽtatiõe priuat⁹ ad scľi negotia in cleri opprobriũ reuertaẽ. ut aũt cũ eo securius dispẽsetur, sibi cõdigna pñia imponatur, utilius tñ faceret, si ad uitã monasticã se
1 trãsferret. B. †No. 1. ex tex. penã exercentis spectantia ad dignitatẽ, quam non habet. nam nunq̃ amplius debet illam dignitatem cõsequi, imò puniri dẽt circa aliã dignitatem
2 habitã. Scd̃o no. ep̃m dispensare posse circa bñficium cũ eo qui ministrauit non ordinatus, & dicit Inn. ꝙ ep̃o quasi sp
3 licet dispensare in beneficiis, nã dispensat cum homicida, ut in c. 2. de cle. pu. in duel. & in c. studeat. 50. dist. † In gl. in uer. *hanc materiam*. in fi. no. gl. Et hanc opi. sequitur Hos. hic & Guil. in Spe. ti. de leg. § nũc ostendendum, in uersi. 18. nã cũ non dispenset cũ ordinato ministrante post suspẽsionẽ, ut no. in c. clerici, s. ti. px. fortius non dẽt posse dispensare cũ non ordinato ministrante, q usurpauit sibi offm̃. Inn. in c dilectus, de tẽ. or. simpľr dixit ponendo casus, in quib⁹ ep̃s dispensat, & dicit ep̃m posse dispensare cũ non ordinato ministrante per hoc c. Sed p̃t intelligi dictum Inn. ꝙ dispẽset circa bñficiũ, & ut non priueẽ diaconatu, prout intelligitur iste tex. nõ aũt, ut dispenset circa susceptionẽ maiorũ ordinũ. nã non ordinatus celebrans dẽt abiici ab ecclesia, & nunquã ordinari, ut. s. c. px. Sed in isto c. nõ abiicitur unde intelligo hoc dictũ dispensatiue, quia dispensabitur circa diaconatum, & circa beneficium. Itẽ ep̃s non dispensat nisi in casibus in iure expressis, ut in d. c. cum dilectus. Sed iste casus non est in iure expressus nisi circa beneficium & ordinem, quem habebat, ergo in aliis secus est &c.

De clerico per saltum promoto. Ru.

Quia interdum non ordinati ministrant, interdũ præpostere & p saltum promouentur, merito post rub. præcedentem sequitur ista rubrica. Et de materia rubricæ plene habetur. 52. di. in c. quod incipit solicitudo, & ibi optima glo.

SVMMARIVM.

1 *Assertio bonorum uirorum inducit probabile dubium.*
2 *Sacramentum, quod de necessitate debet conferri, si dubitatur, an interuenerit, debet ad cautelam conferri, & confertur, ut infra nu. 6.*
3 *Ordo sacer habet annexum uotum continentiæ.*
Renuntiare quis non potest rei, quam ignorat.
Minor non potest se obligare ante pubertatem uoto continentiæ, sed aliis uotis sic, si est doli capax.
4 *Presbiter potest quis fieri ante collationem minorum ordinum.*
5 *Episcopus potest quis fieri ante collationem ordinis presbyteralis.*

CAP.

SEB. SAP.

a De studiis. Vide Bar. in l. reddatur C. de profes. & medi. li. 10. & Pet. de An. in c. ut apostolicæ, de priuil. in 6. cum allegatis per Feli. in c. tertio loco, in prin. s. de prob.

b Pena falsi. Vide p hoc dicto Bar. in d. l. eos, qui inter se, & Bal. ĩ l. q sub prætextu, C. d sac. san. ec. & Lap. in alle. 17. ubi pulchre loquitur, & quę dixi. in c. ut quisq; d ui. & ho. cleri. An. Bar.

CAP. I.

a TVæ literæ. Qui ignorãter & p saltũ de subdiaconatu fit presbyter, p⁹ pñiam in diaconum ordinaẽ, & postea p̃t secum in sacerdotio dispensari[a] h. d. Cõis diuisio. Secunda, ibi: *Mandamus*. Casus lit. Quidã subdiacon⁹. P. noĩe, diaconat⁹ ordine p̃termisso, fecit se ĩ p̃sbiterũ ordinari: & postmodũ in secreto cõfessus fuit Ep̃o suo, se nesciẽ, si res taľr se hr̃et. sed ex quo boni uiri hoc asserebãt, inter quos fuerat cõuersatus, credebat assertioni eorũ, cũ tũc tp̃is, quo ordines inferiores susceperat, esset intra annos discretiõis cõstitut⁹. Quæsiuit ep̃s à papa, q̃d eẽt d̃ eo agẽdũ? Vñ p̃p̃ ei mãdat, quaten⁹ cõdignã pñiam p hmõi negligẽtia ĩponat, qua pacta, ip̃m in diaconũ ordinare pcuret, qa nõ intelligiẽ iteratũ, qd̃ nesciẽ eẽ factum, & ita de m̃ia pmittat eũ ministrare in ordine sacerdotis. B. No. ꝙ tenet ordinũ collatio prepostere facta, licet fieri nõ dẽat, & trãsgredienti sit pena imponẽda, facit c. solicitudo. 52. di. †Scd̃o no. ꝙ assertio bonorũ
1 inducit probabile dubiũ, & ꝙ sacr̃a dẽnt cõferri, vbi de collatione cõstat p assertionẽ eorũ, facit qd̃ no. in c. illud, de
2 cle. excõ. mi. †No. hic regulã, ꝙ ubicũq; pbabiliter dubitaẽ an sacr̃m, qd̃ de necessitate dẽt cõferri, interuenerit, dẽt ad cautelã cõferri, facit. l. fi. C. de hęredi. insti. ubi ille ignorabat nomẽ suũ, & illa fuit maxima ignorantia, & sic hoc casu in hoc facto ignorãtia est ualde punibilis, cõcor. text. in l. fi. ff. pro suo, & quod no. in c. ab excõicato, de rescri. Vlti. not. ꝙ ordinatus p̃postere nõ p̃t sine dispẽsatione administrare in ordine sic suscepto. Et no. casum, in quo pmittitur
3 Ep̃o dispensatio. †In gl. 2. in fi. Inn. in c. uel nõ est cõpos, alleg. in gl. & Host. hic tenẽt istũ nõ cõpelli ad seruãdã cõtinẽtiã, ex quo ꝯdicit añ aduẽtũ pubertatis intra triduũ, ar. in c. ad nostrã, de reg. & uide p doc. ĩ c. cũ oli, de cler. cõiu. ubi dñt, ꝙ ordo sacerdotii hẽt annexũ uotũ castitatis. Nã si expresse nõ p̃t se obligare añ pubertatẽ uoto cõtinẽtiæ, ut. 20 q. 1. c. 1. fortius non p̃t tacitè suscipiendo sacrũ ordinẽ, sed gl. 1. q. 1. in c. pueri, tenet doli capacem obligari. Archi. ibi post Hug. tenet, ꝙ aut ille adueniente pubertate uult tenere clericatum, & gaudere priuilegio clericali, & tunc teneẽ continere, alias secus, & hoc ẽt credo fuisse de mẽte Inn. & Gof. & hãc opi. reprobo. q̃q̃. n. doli capax possit obligari in aliis uotis, ut no. Inn. in c. scripturæ, de uoto, secus tñ est in uoto cõtinentiæ, qa cũ añ pubertatẽ nõ habeat ptãtẽ coeũdi, & ignoret, qd sit cõtinere, nõ p̃t renũtiare ei, qd̃ nescit. Nec ob. qd̃ dr̃, ꝙ ordo hẽt uotũ cõtinẽtię annexũ, qa illud uerũ, si aliud ñ ĩpedit, sed hic defectus ętatis ꝯdicit uoto cõtinẽtię tacitè, qd̃ oriebaẽ ex susceptione ordinis sacri. In
b gl. fi. in fi. duo uidẽda sunt. [b] Primo, nunqd tẽneat collatio p̃sbyteratus, uel alterius sacri ordinis, prius minoribus or
4 dinibus nõ receptis. †Scd̃o, nũquid teneat collatio ordinis Ep̃alis, nõ p̃cedẽte sacerdotio. Ad primũ cõiter[c] teneẽ cũ gl.
c ꝙ tenet collatio, licet nõ dẽat exequi talis ordo, ut in lr̃a; & p hoc facit ẽm Inn. qa in primitiua ecclesia nõ erãt instituti minores ordines, & tñ erat sacerdotiũ. 21. di. in c. decretis. §. 1. & an sit de necessitate sacrorũ ordinũ, ꝙ qs prius habeat minores ordines, B. Th. tractat in. 4. sen. q. 23. art. 5. & breuiter cõcludit, ꝙ nõ est de necessitate sacrorũ ordinũ, ꝙ qs minores pri⁹ hẽat, & assignat rõnẽ, qa ptãtes sunt distinctæ, & una nõ reqrit alterã, qa ptãs minorũ ordinũ ẽ separata a ptãte sacrorũ. Itẽ nõ est dubiũ, ꝙ inferior ptãs includaẽ ĩ superiori, sicut sensus in intellr̃u, & rõne. Itẽ ordo superiorũ ordinũ ẽ a canone ĩtroduct⁹, ut ĩ c. de his. 28. di. & 77
5 di. c. 1. 2. & 3. †Quo ad ẽm teneẽ cõiter ꝯ gl. ꝙ tenet collatio ordinis Ep̃alis, licet ordinat⁹ ñ sit sacerdos, qd̃ ẽt tenet gl. in c. solicitudo. 52. di. Nã p̃posteratio ĩ collatione ordinũ nõ uitiat, licet ĩpediat executionẽ. ñ ob. c. ex lr̃is, all. ĩ gl. qa illud c. loqĩ de executiõe ordinis Ep̃alis, nõ aũt de ĩpressione characterũ, i. qñ nõ sacerdos exeq ñ p̃t ep̃alẽ ordinẽ, sed character bñ imprimiẽ ex collatiõe ordinis ep̃alis sine sa-
6 cerdotio. Extra gl. †qro, quaľr ordinabitur ille, q ignorat, an fuerit pmot⁹ ĩ diaconatu? Sol. ordinabiẽ cũ illa ptestatione, si ñ es ordinatus, te ordino, &c. put sit ĩ illo, de quo ignoratur, an fuerit baptizatus, ut no. in c. 2. de bap.

De eo, qui furtiuè ordinem recepit. Rub.

Interdum quis ordinatur præposterè, & per saltũ, & de his. s. uisum ẽ. q̃nq; uero quis recipit ordinẽ furtiuè, i. sine ordinatione & lĩa sui superioris, & sine examinatione, ut qa ĩgerit se cũ multitudine ordinãdorũ ignorante ordinatore, Et de hoc nũc uidẽdũ est, ad mãm facit. c. Salonitanæ. 62. di. & 60 q. 2. Lugduñ.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus sine examinatione & consensu superioris recipit ueros ordines, tamen non habet eorum executionem sine dispensatione.*
2 *Archidiaconus uenit appellatione prælatorum.*
3 *Monachus per ingressum religionis non liberatur a contractu, uel delicto ante ingressum perpetrato.*
4 *Archidiaconus non potest regulariter excõicare.*

CAP. I.

VEniens. Qui furtiuè recipit ordinem, si ꝯ hæc faciẽtes lata erat excõicatio, sine dispensatione papę in sic suscepto ministrare, uel ad superiorẽ ascẽdere nõ p̃t, sed si excõicatio lata nõ erat ep̃s, & abbas poterũt dispẽsaẽ. Hoc dicit cũ duob. se. Prima ps narrat factũ. Secũda, ibi: *Vnde*, poniẽ rñsio distinguẽs & scd̃a subdiuidiẽ. Tertia, ibi: *Si uero*. Casus lit. Cleric⁹ qdã P. noĩe accessit ad papã, exponẽs eidẽ se furtiuè diaconatus ordinẽ suscepisse. vñ mãdat p̃p̃ ep̃o diœce. ꝙ si ñ fuit ab ip̃o, uľ ab aliquo Archidiaconorũ suorũ, uel p̃latorũ sub interminatiõe anathematis phibit⁹, cõdigna sibi ĩposita pñia pmoueat ip̃m ad offm̃ sacerdotis dispẽsatiue p arbitrio suo, nisi alia ĩpediãt. Si uerò excõicatio sup hoc facta fuit, ip̃m moneat, ut in aliquo monasterio, seu canonia habitũ suscipiat rľarẽ. & postq̃ ibi fuerit aliquãto tp̃e laudabiľr cõuersat⁹, poterit cũ illo misericorditer puidere, alioquĩ nulla rõne p̃p̃ pmittit eũ ad sacerdotiũ pmo
1 ueri. B. †Not. 1. qd̃ furtiuè & clãdestinè ordinatus, sine examinatiõe & cõsensu supioris recipit uerũ ordinẽ, sed ñ hẽt executionẽ illi⁹ ordinis, nisi ex dispẽsatiõe. Scd̃o no. ar. ꝙ Archidiacon⁹, uel inferior p̃latus põt excõicationẽ pmulgare, & hẽt iurisdõnẽ, de quo tñ dicendũ, ut no. ĩ c. Archidiacon⁹, d̃ offi. Archi. &
2 ĩ c. cũ ab ecclesiarũ, de offi. or†. No. 3. ar. qd̃ appellatiõe p̃latorũ cõtineẽ Archidiacon⁹[d], ut patet, ibi: *prælatorum, &c.* sd̃ p̃t dici, ꝙ p̃p̃ hic hoc iõ expressit ad maiorẽ mẽtis claritatẽ. No. quarto, ꝙ sicut ĩcidit ĩ irregularitatẽ ministrãs p⁹ interdictũ, ita suscipiẽs ordinẽ ĩ excõicatiõe, & ista ẽ rõ, quare cũ ordinato p⁹ sñiam excommunicationis solus papa dispen
3 sat, pro hoc c. cum illorum de sentent. exc. †Item no. ꝙ licet ingressus religio-

a Vtrum autẽ Ep̃s possit dispensare cum clerico ad sacerdotiũ p saltũ pmoto, uide per Lap. all. 27. Itẽ an ordinatus ad aliquos ordines omisso psalmista sit ẽt ad illũ ordinãd⁹, uid̃ per Do. 23. di. c. psalmista ĩ ult. col. p⁹ Inn. ĩ c. cũ cõtigat, de æta. & quali. non ẽ necesse, ꝙ reliq ordines iterẽtur, ibi, nõ dẽnt iterari, ita notãter decidit Do. post Archi. & doc. 32. di. in sum. in fi. & de illo articulo an Episcopus possit dispensare cũ clerico p saltũ pmoto, uide elegantissime p Do. in c. solicitudo, circa fi. 52. di. post. Host. ĩ sum. de cleri. per sal. promo. §. fin. in fi.

b Videnda sunt. Tu uide omnino Do. q latissime & elegãtissime istã materiã psequtur in c. sicut uiri, in 2. col. 40. dist.

c Communiter. Et hanc tenet Do. in c. illiteratos, in fi. 36. dist. de quo uid̃ p gl. & Arch. ĩ c. solicitudo. 52. di. & Inn. ĩ c. 1. de p̃sbi. nõ bap. qua pena sit puniẽdus p saltũ pmot⁹, & an sit ipso iure suspẽs⁹ ab ordinib⁹ & an possit eligi ad dignitatem ecclesiasticã, & an p⁹q̃ fuit ordinat⁹ ad ordinẽ omissũ possit ad alios maiores absq; dispẽsatiõe pmoueri, de his oĩb⁹ uid̃ oĩno p Do. post Arch. in c. solicitudo. 52. di.

ZACARI.

d Continet. Archidiaconus. Adde Car. ĩ cle. 2. §. oli, q. 9. de sepul. eundẽ ĩ cle 1. d̃ exce. pla. Imo ẽt quilibet habẽs dignitatẽ ppetuã appellatiõe p̃lati uenit, ut no. idẽ Car. in cle. 1. q. 1. de supplen. negli. p̃la. & Inn. in c. de multa, s. de præben.

SEB. SAP.

d Archidiaco.

nus. Qui proprie dicantur prælati, tradit Feli. in c. 2. col. fi. uer. gl. fi. supra de iudiciis.

nis non tollat contractũ, & irregularitatẽ ex proprio delicto, præbet tñ facilitatẽ dispẽsandi, de quo s̃. de aposta. c. 2. Itẽ no. casum, in quo ꝑmittitur ẽpo dispensatio. Et cõclude, ꝙ aut excõicatio nõ erat lata; & tunc ẽps põt dispensare iure suo cũ illo furtiuè ordinato. Si uerò excõicatio erat lata; & tunc si intrat religionẽ, põt ẽps ẽt iure suo dispensare: si uerò manet in seculo, & tũc ut promoueatur ad maiorẽ ordinẽ cum recepto, solus Papa dispensat. Idẽ ẽm Ioan. And. in ordine furtiuè recepto: sed in aliis prius habitis poterit ẽps dispẽsare; & pro hoc facit iste tex. in fin. iuncto
4 c. seq. In gl. 2. in fi. Conclude melius, ꝙ de iure cõi archidiaconus excõicare nõ põt, nec fundat intẽtionem suã nisi in duobus, quæ no. in c. ad hęc, in §. in quadã, de offi. archi. In aliis uerò, si ꝗd ꝑcipit archidiaconus. hoc facit de iure speli: & cõiter offm̃ archidiaconi cõsistit ĩ consuetudine, ad hoc, qđ no. in c. 2. ĩ. ti. ꝑxi. Excõicare uerò nemo põt, nisi sit iudex ecclesiasticus, & habeat subditos; ad hoc, c. 1. de sen. exc. lib. 6. facit ad hoc c. archidiaconus, de of. arch. In gl. ĩ uer. *dispenses*, in fi. opinio gl. uĩ magis cõis, & plus mihi placet, ut tunc sol⁹ ꝑꝑ dispenset, qñ excõicatio erat ꝓmulgata in ꝯfacientes, q̃a tunc iste ordinatus est irregularis. Et intellige, ꝙ fuit lata excõicatio ꝑ alia uerba, q̃ recitẽt in tex. secus puto, ubi fuisset facta prohibitio simpl͛r sub pœna excõicationis, q̃a tũc cessat irregularitas. In gl. fi. ibi: *non tuo iure, &c.* uult ergo gl. ꝙ ẽt cũ intrãte religionẽ ñ possit Eps dispẽsar̃ cũ recipiẽte ordinẽ furtiue, ubi excõicatio lata fuit, tñ uĩ tex. innuere oppositũ. Sed pro dicto gl. facit tex. in c. fi. ĩ. eo. prope finẽ. Nec ob. c. 2. de aposta. dicit enim, ꝙ ingressus religionis nõ tollit defectum prouenientem ex proprio delicto, sed tribuit facilitatẽ dispẽsandi, & ita loquiĩ hic. Si enim non intraret religionẽ, ꝑꝑ non dispensaret cum isto, licet posset &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordines plures sacri citra quatuor minores non possunt eadem die conferri.*
2 *Dispensatio non conceditur Abbati, uel inferiori prælato, nisi in casibus a iure expressis.*

CAP. II.

Cum. H. lator. Sũmatũ est s̃. c. ꝑxi. Prima pars narrat factũ, cui secũdò rñdẽdo distinguit, ibi: *quia uero*. Casus lit. Quidã H. noĩe accessit ad ẽpm tꝑe ordinationis, & idẽ Eps iuxta consuetudinem patrię contulit ei quatuor minores ordines, quibus nõ contentus furtiuè ꝑter conscĩam Epi subdiaconatus ordinem suscepit. Postmodũ uidens ꝙ malè fecerat ad Papam accessit rẽ sibi exponẽs. Quia ipse multũ excessit, mãdat ꝑꝑ diœce. Epo, ut eũ in minoribus ordinib. ministrare permittat. Si uerò domũ religionis intrare uoluerit, si alias dignus fuerit, Abbas suus (si uoluerit) in aliis ordinibus cum
1 eo poterit dispensare. Bernar. † Not. primò, ꝙ quatuor minores ordines licite pñt eidem eadem die conferri; sed subdiaconatus una cum minoribus ordinibus e. die cõferri nõ dẽt, de quo in c. 2. s̃. de tẽpo. ordi. An aũt acolytatus, & subdiaconat⁹ possint cõferri eodẽ die, & breuiter dic, ꝙ sic: q̃a r͛r susceptio pluriũ ordinũ eodẽ die fieri nõ põt. Fallit tñ in quatuor minorib. ut in d. c. 3. & c. dilectus, & c. lr̃as eo
2 dẽ ti. † Vlt. no. casum, in quo Abbas ꝑt dispẽsare, sed r͛r ẽm Inn. & Host. & est cõis opi. ꝙ Abbas, uel alius ꝑlatus inferior nunq̃ dispensat nisi in casib⁹ in iure expressis, quia grauiora sunt reseruata Epis, ad cle. 1. de priu. & c. at si clerici. §. de adulteriis, ubi plene dico, & c. cũ ex eo, de elec. lib. 6. & hoc dictum tene perpetuò menti, quia est singulare. In gl. 1. in fi. Quidã tenent oppositũ, sed dic, ut no. in c. 1. de tẽp. or. ubi ponunĩ opi. & ꝑꝑ difficultatẽ opinionũ facta fuit hic mentio de consuetudine loci, uñ ad hæc est iste text. no. ꝙ ubi subest consuetudo loci, pñt licite quatuor minores ordines cõferri. nã cõsue. & in. l. si de ĩterpretatiõe, ff. de legi.

SVMMARIVM.

1 *Ordines sacri non possunt recipi ab alieno Epõ, nisi obtenta licentia a proprio.*
2 *Episcopus potest adiuuare dispositionem canonis, qui dum simpliciter loquatur ipse potest imponere pœnam contra facienti.*
3 *Ordines plures sacri non possunt eadem die uni conferri, tamen collati tenent, licet eorum administratio sit prohibita, intellige, ut infra nu. 4. 5.*
6 *Notarius, siue sacerdos, qui semper pro talibus habiti sunt, si moueatur quæstio, quod non sit notarius, uel sacerdos, quid agendum?*

CAP. III.

Innotuit. Summatum est s̃. c. 1. Cõis diuisio. Secunda ibi: *Consultationi.* Casus lit. Quidã clerici. G. nomine & duo alii cũ literis, Epi sui accesserunt ad Epm Segũtiñ. ut ordines reciperẽt ab eodẽ. Eps dũ accederet ad ordinationẽ, excõicauit quęcũq;, q̃ se ad duos sacros ordines ingereret. ꝑdicti clerici nihilomin⁹ subdiaconatus, & diaconatus ordines susceperunt furtiue, quęritur, q̃d iuris, de illis? rñdet ꝑꝑ ꝙ illi de iuris rigore nõ dẽnt in susceptis ministrare. Sed si ad religionem uoluerint se transferre, peracta pnĩa, si laudabiliter ibi fuerint conuersati, diœcesanus illorum cũ lnĩa Papę cũ eis poterit dispensare, ut in susceptis ordinibus mi
1 nistrent B. † No. 1. ꝙ clericus unius diœcesis põt accedere ad Epm alterius diœc. & ab eo ordines recipere, sed hoc intellige obtẽta prius lnĩa ab Epo proprio, alias ordinari nõ ꝑt ab alieno Epo, & ordinatus & ordinator punirentur, ut in c. 1. & 2. & fi. de tẽp. ord. lib. 6. † Secundo no. Epm posse ad
2 a iuuare[a] dispositionẽ canonis ꝑ appositionẽ pœnæ. Vñ si canõ aliquid prohibet pęnã nõ apponẽdo, ꝑt Eps ꝑ statutũ suum pœnã apponere, quia tũc nõ derogat, sed adiuuat dispositionẽ canonis, ꝓ hoc c. ut animarũ, de cõsti. li. 6. & ple ne. Io. An. in c. fi. de offi. Arch. uide gl. in cle. ne Romani, de
3 ele. † Tertiò no. ꝙ licet duo ordines simul cõferri non possint, collatio tamen tenet, sed executio interdicitur, non ergo impedit impressionẽ characteris simultatio, sic nec furtiua receptio, nec pręposteratio, sed omnib. his casib. impeditur, ut s̃. ti. ꝑxi. c. 1. No. ꝙ recipiens ordinẽ in excõicatione non ꝑt ministrare in ordine sic suscepto, ẽt de licentia Episcop. Et facit iste tex. ꝙ ẽt cũ intrante religionẽ non possit Episcopus dispensare. Nã hic mandatur, ut faciat de licentia Papæ, ipse ergo de iure suo non ꝑt. † In glo. in uer. *non debent*, ibi: *quia contra sententiã excommunicationis*. Ex hoc
4 soluitur contrarium, quod posset formari de c. literas, de temp. ordi. ubi dicitur, ꝙ recipiens simul duos ordines sacros, suspenditur tantum ab executione ultimi ordinis sic furtiue recepti, & hic suspendiĩ ab omnibus ordinibus. nã hic loqĩ, qñ excõicatio ꝑcessit, & sic iste effectus est irregularis, sed ubi excõicatio nõ præcessit, habet locum contra
5 riũ. † In gl. fi. ibi, *cum de susceptis ordinibus*. Intellige hoc secũdum Host. quo ad ordines furtiue susceptos. Nam in prius susceptis potest Episcopus suo iure dispensare, nisi præ cessisset

a Posse adiuuare. Vide Bal. in l. programma. C. communi. uel epist. ubi pulchre loquitur, & gl. in c. 2. de cõstit. li. 6. & do. Pe. de Anch. in c. 1. in rep. And. Barba.

6 cessisset excõicatio, ut. s̃. c. ꝑx. † Extra gl. q̃riĩ. quidã fuit habitus ꝑ sacerdote, nũc opponitur, ꝙ nõ sit sacerdos, iste nõ ꝑt al͛r probare se esse sacerdotem, nunq̃d sufficiat ꝓbare il
a lã cõem reputationem? Inn. refert hic duas opi.[a] Quidã. n. dñt, ꝙ sic, ut in c. illud, de ꝑsum. ar. eorum q̃ ibi no. Alii uero dñt, ꝙ aut eps mouet q̃õnẽ, & tũc iste dẽt probare se fuisse ordinatũ, aut opponiĩ ab alio, & tũc ꝓcedit alia opi. Ho. distinguit inter factũ antiquũ & recens, ut in antiquo ꝓcedat prima opi. & in recẽti ꝓcedat sc̃da. Sed ꝑt dici, ꝓut in sil͛i no. Inn. in c. ueniens, de uer. sig. li. 6. ubi notabil͛r dicit, ꝙ si moueĩ q̃õ de qualitate extrinseca inhęrente ꝑsonæ, puta ꝙ talis nõ sit notarius, ꝙ aut est q̃õ inter alios, & tũc sufficit probare, ꝙ ille cõiter habebatur pro notario, arg. in l. Barbarius, ff. de offi. ꝑto. & 3. q. 7. in c. infamis. §. tria. Aut ẽ q̃õ cũ ipso notario, uel ꝑsbytero, & tunc satis ꝑt distingui inter antiquum & recens. nã difficilimũ esset ordinato, iã sunt quadraginta anni elapsi, qui fortè perdidit literas ordinationis suę, probare eũ fuisse ordinatũ, & optime faciũt no. in sil͛i in pręal. c. illud, & ꝑ Host. in c. inter quatuor, de cle. peregri. & gñal͛r an ꝑsumatur qualitas intrinseca, uel extrinseca, no. Bar. in. l. sciendũ, ff. de uerb. obl. aliquid ꝑ Ioã. And. in c. sicut, de re iudi. ubi posuit aliqua dicta Inn. hic.

De excessibus prælatorum. Rub.

Supra uisum est de uariis delictis subditorum, sed ne prælati superbirent, subiicit de exces. prælator. uel aliter & melius. Supra uisum est generaliter de uariis excessibus tam prælatorum, q̃ subditorum nunc subiicitur rub. specialis de delictis ipsorum prelatorum.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus debet tractare sacerdotes non ut uasallos, sed ut fratres.*
2 *Episcopus an possit excõicare, & alia exercere iurisdictionalia sine consensu capituli, & an possit prædicta præscribere contra capitulum?*
3 *Excõicationis sñia ꝑt ferri sine aliqua citatione, licet ita lata sit iniusta. 4.*
4 *Excommunicatio nunquam fertur in pœnam.*

CAP. I.

Peruenit. Monet ꝑlatos abstinere a grauaminibus subditorum, & aliqua enumerat, & geminatam pœnã imponit contrafaciẽtibus. Sc̃da ꝑs, ibi: *Sciturі*. Casus lit. Epi ꝑsbyteros & alios clericos quasi filios & fratres summa debent charitate tractare, sed ipsi contrariũ faciebant, q̃a nisi ad uoluntatem eorum eis pecuniã soluerent, diuinum offm̃ interdicebant eisdem, unde mandat papa Epis, quatenus, in eos tallias & exactiones indebitas exercere nõ pręsumãt, nec de cætero illos grauent indebite, uel tractent inhonestè, & sine consilio capituli sui ipsos suspendere, uel eorum ecclesias interdicere nõ ꝑsumãt: neque duas ecclesias, quarũ una sufficiat, eos hr̃e permittant, nec aliquem excõicẽt sine ordine iudiciario, sciturі, ꝙ si ꝯfecerit, papa eos taliter puniet, ꝙ timore pęnę alii a similibus abstinebũt B. † No. 1. ex tex.
1 ꝙ pbr̃i tractandi sunt per ẽpm ut filii, seu fratres, non autẽ ut uasalli. nam & ipsi pbr̃i sunt, licet pro bono publico habeant illã pręeminẽtiã, uide bonũ tex. in c. esto subiectus 95. dist. unde dicit canon, ꝙ eps in quolibet loco sedens, stare presbyterũ corã se nõ patiaĩ, ut in c. eps, ea. dist. & in c. seq. ubi dr̃, ꝙ in loco publico dẽt eps sedere in sublimiori loco, sed in camera dẽt se reputare collegã sacerdotũ, i. parẽ sacerdoti. No. 2. regulã, ꝙ Epi nõ pñt aliquã exactionem exercere in clericos, nisi reperiaĩ iure, uel consuetudine ꝑmissa. 10. q. 3. c. q̃a cognouim⁹. 18. q. 2. c. seruitiũ, & in c. cum apostolus, de censi. & multas extorsionũ species uide in cle. 1. eo. ti. & concor. tex. in c. aduersus, de immu. eccl. ubi exẽplum de Pharaone. Itẽ no. ꝙ pœna imponitur ad duos effectus, s. ut delinquẽtes puniantur, & ut cęteri metũ habeãt,
2 concor. c. 1. s̃. de maled. † In glo. in uer. *capituli*. in fi. Vult ergo hæc gl. Epm non posse aliquem excõicare, nec suspendere, nisi de consensu capituli. Doc. dicunt hic, ꝙ in excõicatione nihil hic dr̃ de consensu capituli Item in suspensione dñt tex. debere intelligi, qñ Eps uellet suspendere ecclesiam, uel presbyterũ in perpetuum, uel ad longum tꝑs uel qñ clerici sunt subiecti capitulo ex consuetudine iuxta no. in c. irrefragabili. §. excessus, de offi. ordi. uel qñ oĩa cõia sunt Epo, & capitulo, alias autẽ eps solus ꝑt suspendere, & cõicare, & ita seruatur de cõsuetudine. Ego satis crederem in hoc distinguendum, ꝙ in casibus prædictis requiratur consensus capituli, quia in arduis explicandis per episcopum requiritur consensus capituli.[b] iuxta no. ꝑ Inn. in c. nouit, de his, quæ fi. a prela. & quod not. in clem. 2 de re eccle. non alie. quia episcopus de iure cõi ẽt cãm alicuius nõ debet sine consensu capituli audire, ut in capit. nouit, & in capit. quanto, de his quę fi. a prela. Et in hoc casu posset ꝓcedere opi. glo. sed hodie episcopi pręscripserunt iurisdõnalia contra capitula, & ualet talis consuetudo, & præscriptio, ut in c. 3. de consue. lib. 6. In quibusdam tñ non ualet consuetudo, ut not. in d. cle. 2. & ĩ c. pastoralis, s̃. de dona. In gl. in uer. *iudicari*, ibi: *si legitima admonitio fiat*. Dic ꝙ ẽt debet saluari ordo, de quo habetur hodie in c. 1. de sent. excomm. li. 6. alias
3 punitur, ut ibi. † Et not. hanc gl. in fi. Ex qua habes unam specialitatem in excõinicatione respectu aliarum sententiarũ, ut ualeat excommunicatio lata sine citatione, licet sit iniusta, & satis probatur in c. sacro, de sent. excõm. & not. 2. q̃õ. 1. in sum. sed aliæ sententiæ sunt ipso iure nulle, ut. 3. q̃õ. 9. c. caueant, & c. omnia, & c. 1. de cau. posses. & proprie. & c. 1. de
4 sent. excom. lib. 6. † Et inquantum gl. dicit monitionem pręmittendam in suspẽsione. & excommunicatione, Inn. hic ponit notabile uerbum, dicens, quod aut suspensio fertur ꝑꝑ contumaciam, & ꝓcedit ista gloss. aut fertur ꝑꝑ crimen, & in pœnã, & tunc non requiritur aliqua monitio. sicut. n. aliæ pœnę ingeruntur sine monitione; ita & pœna suspensionis & pro hoc adduco tex. apertũ in c. latores, de cle. excom. mini. & sic ẽm prædictam distinctionem debet intelligi. c. reprehensibilis, de app. ubi specificẽ dr̃, ꝙ admonitio præmittẽda est. rõ diuersitatis inter suspensione, & excõicationẽ est q̃a excõicatio nũq̃ fertur in pœnã, sed loco medicinę, ut ille inducatur ad satisfaciendũ. nã eoipso, ꝙ satisfacit, recõciliatur Deo, ergo non debet amplius tenere excõicatio, sed suspensio ꝑt fieri in pęnã. & quantuncũque istũ pœniteat, oportet tamen ut peragat pnĩam, siue pœnam delicti, & hoc semper no.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non potest unam ecclesiam alteri subiectã a seruitio illius liberare, de quo infra nu. 3.*
2 *Clerici unius ecclesiæ possunt uigore consuetudinis præstare obsequium, & reuerentiam inferiori prælato citra Episcopum.*
4 *Archidiaconus fundat quasi officium suum, & consistit in consuetudine.*

a Duas opi. Adde, ꝙ Inn. in c. 1. de uer. sig. li. 6. distinguit ꝙ aut moueĩ q̃õ inter alios, utrum talis sit notarius uel sacerdos, & tunc ꝓbato, ꝙ habeatur cõiter pro notario sufficit. sed si contra eum mouetur de ea re q̃õ, adhuc subdistinguit, ꝙ in facto, uel creato recenter, ꝙ tunc debeat ordinationẽ probare, in antiquo aũt secus, sed ꝙ cõiter ꝓ tali habeatur. ita ẽt tenuit Bar. i. l. actuarios, C. đ ac. & nu. li. 12. & Ale. cons. 138. uol. 1.

b Vtrũ eps possit excõicare sine consensu capituli. & uide Arch. in c. si quis. 15. q. 8. ubi dicit, ꝙ si eps uult perpetuo suspendere ab offõ, uel bñficio, non dẽt hoc facere sine cõsensu capituli. An aũt Archieps solus possit excõicare epm suffraganeum suum, uideĩ ꝙ sic per tex. in c. Romana, đ off. ordi. li. 6. ex hoc expsse tenet Inno. in c. graue, circa me. đ pb. Sed potes dicere, ꝙ uerbũ, solum, positum ibi ꝑ Inn. intelligitur quo ad excludendum numerũ eporum, non quo ad excludendum capitulum suum, & ad hoc uide bonũ tex. in c. si autem. §. solum. 15. q. 7. SEB. SAP.

b Consensus capituli. Vide Fel. in c. cãm, col. 3. uersi. ubi materia est ardua, s̃. de iudiciis & in c. fi. §. is aũt, co. 4. uersi. uerum autem sola. de offi. delega.

a Non potest. Vide gl.in c.1.10.dis.& 1 ibi Dñi. ĩ c.1.22. dist.in glo. And. Barba.

SEB. SAP.

b Intrudere. Intrusus quis dicatur, uide Fel.ĩ c.in nostra,colũ.9.uersi. quot modis,ĩ.de rescri. & in c. ueniens,uer.no.ꝙ intrusus,ĩ. de accu.

c De ista decre. posset dici, ut dicit Bar.in.l.cũvir nubit in fęminã, C.de adult.ubi dicit,ꝙ illa lex non cõsueuit legi , qa de ea loqui non ẽ honestũ , & uide qđ de isto pc̃õ luxuriæ contra naturã scribit latè S.Th.ĩ.2. 2.q. 40. 4.arti.pen.& ulti. & uide pulchrè tex.in c. adulterii malũ,& ĩ c.flagitia.32.q.7.& qđ no.gl.ĩ c.extraordinaria.35.q.3.& tex.cũ gl.in uersi. sodomita,ĩ c. oẽs causationes.27.q.7.& quod not. In no.& ibi latè scripsi post eũ in.c. 1. de adult. & uide tex.insti. de pub. iu.§.item.l.Iu.de adul. & in. l. cum uir,C. de adul. & tex.ibi & Ang.in aut.ut non lux. ꝯ̃ naturã,col.6.Item apud siculos multũ frequẽtañ hoc uitiũ sodoiæ tex. est in c.ĩ.archiepiscopatu, de rapt . qđ ãt sit de Anglicis, uide pulchrũ tex.in c.si gẽs Anglorũ. 56.di. Sed siculi respondent ad tex.ĩ d.c. in archiep̃atu , ꝙ ibi ñ dr̃ , ꝙ siculi facerent,sed Sarraceni compellebant Siculos ad patiendum scelus illud. Itẽ de uitio isto sodomitico loqt̃ tex.in ca.ut clericorum mores, de ui.& ho.cleri.Itẽ adde, ꝙ sodomita non potest postulare pro alio, ita dicit Archid. in capit. infames 3. q.7. similr̃ e ꝯ̃, masculus muliebria passus,ꝓ alio postulare non p̃t,

CAP. II.

AD hæc. †Epi ecclesias Archidiaconis subie
ctas ab eis liberare nõ p̃nt h.d.
Vel gñalius sic. Nõ potest eps
sine cã ecclesiã alteri subiectam ab illius
subiectiõe,& obsequio liberare. Et scđa
ps,ibi: *Mandamus.* Casus lit. Quidã Eps
suffraganeꝰ Cantuariẽ. Archiepi plures
ecclesias constituit immunes a cõsuetu-
dine& obsequio Archidiaconorũ , ꝑꝑ
quod reditus eorũ diminuebãtur , ꝑue-
nit hoc ad papã : unde mãdat Archiepo
p̃dicto,quatenus factũ Epi sup hoc corri
gat & emẽdet,& ita ꝓuideat,ꝙ archidia
conis sua iura seruent illęsa in eorũ ec-
clesiis,&presbyteri illis debitã reuerẽtiã
2 exhibeãt,& honorẽ B.†No.1.ex tex. Ar
chidiaconũ posse ex consuetudine acqre
re seruitia, & obseqa in aliis ecclesiis in
suo archidiaconatu positis , uel ẽt alibi,
& sic ualet cõsuetudo,ut una eccl̃ia p̃stet
seruitiũ,& obsequiũ,seu reuerẽtiã & ho
norẽ ĩferiori p̃lato citra epm. Scđo no.
arg.ibi:*consuetudine &c.*ꝙ de iure cõi ec-
clesię nõ tenenñ Archidiaconis ĩ aliqb.
obsequiis,seu seruitiis.†In gl.1.in fi.Ho.
3 hic dicit, ꝙ stãte dignitate nõ p̃t Eps cũ
capitulo illius iura diminuere,sede uacã
te,sed in totũ p̃t supprimere illã dignita
tẽ,& pro hac diffinitione Host. p̃nt ad-
duci iura noua,quę multũ faciunt, ut in
c.1.đ re.ecc.nõ alie.li.6.& cle.2.e.ti. Sđ
dic melius,ꝙ aut dignitas,seu ecclesia in
ferior nõ uacat,aut sic.Primo casu p̃t eps
cũ capl̃o suo ex cã diminuere iura illius
inferioris,& attribuere alteri ecclesię,ut
puta si una abũdat , altera multũ egeat,
sed sine cã hoc facere nõ p̃t,hoc ꝓbañ in
d.c.1.Itẽ p̃t in totũ illã ecclesiã unire al
teri, seu subiicere ex cã, sed nõ p̃iudicat
rectori uiuẽti, ut ĩ d.cle. 2. Si uerò alia
eccl̃a uacat,& tũc đ uniõe,seu suppressio
ne ĩ totũ dic, ut ĩ d.cle.2.nã p̃t ipsã face
re nõ obstãte uacatione,sed diminuere
a ipsius iura nõ p̃t[a] nõ dato sibi defensore,
vt ĩ d.c.1.Et quañ potiꝰ sede uacãte ꝑmit
tiñ supp̃ssio,& unio ĩ totũ, q̃ diminutio
ꝓ p̃te,uide bonã gl.ĩ d.cl.2.& uiđ ad ma
teriã gl.an Eps possit priuilegiũ cõcedeñ
uni eccl̃ę ĩ p̃iudiciũ alteriꝰ,qđ plene no.
ꝑ gl.& doc.ĩ c.cõstitutꝰ,de reli.do.Et ex
p̃dictis infero ad ĩtell̃m hꝰ c.ꝙ si hęc fe-
cisset cã liberãdi has eccl̃ias ĩferiores ab
obseqo Archidiacõi, & fuisset ꝯuata for
ma,q̃ in alienatione ꝯuari dẽt , ualuisset
factum epi , ut in d.c. 1. sed hic nulla cã
4 vr̃ subsistere.†In gl.fi.ibi: *potius ex consue
tudine,quàm iure iuuatur &c.*No.bñ gl.iũ
cto tex.ꝙ offim̃ Archidiacõi ut plurimũ
ꝯsistit ĩ ꝯsuetudinib. & ita dẽt ĩtelligi se
rè totꝰ ti.de of.Arch.ut ꝓcedat sm loco
rũ ꝯsuetudinẽ,& dixi ferè,qa đ iuñ cõi fũ
dat archidiaconꝰ ĩtẽtionẽ suã sup duob.
ucꝫ sup ordinatiõe clericorũ , & sup in-
stõne corporali,ut ponat ĩstitutos ĩ pos
sessionẽ,ut ĩ c.ad hoc.§.ĩ quadã,đ of.Ar
chi.ubi ꝑ Io.An.plene tractatur.Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Habens iure conferendi beneficia, non potest illo pro suo vsu retinere , siue illi conferre.* 2.
3 *Custodia ecclesiæ uacãtis spectat ad illum,ad quem spectat eius collatio.*
4 *Conferens beneficiam sibiipsi perdit iure conferendi illud,& collatio spectat ad superiorem.*

CAP. III.

1 AD aures. † Archidiaconi ecclesias sibi sub.
iectas ad suũ usũ retinere non p̃nt
h.d.Vel generalius & sic.Habens subiectionem be-
neficii,illud pro suo vsu retinere non potest , seu si-
bi conferrre.h.d.Prima pars narrat factum. Secunda proui
det,ibi:*mandamus.*Casus lit.Quidã Archi.Exoneñ.Episco-
pi in ecclesiis,q̃ in suis archidiaconatibus uacabant, se au-
thoritate propria intrudere nõ uerenñ,& eas suis usibus de
putabãt,cũ ꝑsonas deberẽt instituere ĩ eisdẽ. Peruenit hoc
ad papã.vñ mãdat ep̃o Exoneñ.quatenus illos,q taliter oc
cupãt ecclesias,uel detinẽt occupatas, eccl.cẽ.compellat,ut
eas dimittãt,& ordinẽt de ꝑsonis idoneis: p̃fatos vero Ar-
chidiaconos ꝓ tãta p̃sumptione puniat aĩaduersiõe condi
b gna.B.No.1.ex text.qđ qs dicitur se intrudere[b] in ecclesiã,
qñ eã nõ cõseqtur ab habẽte potestatẽ cõferendi , cõcor.c.
2 ex frequẽtibus,de insti.†Scđo no. ꝙ habẽs ecclesiã sibi sub
iectã nõ põt illius ecclesiæ reditus sibi retinere , sed dẽt illi
ecclesię de p̃lato prouidere,ꝙ procedit,ẽt si beneficium sit
manuale,ut in cle.qa regulares, de supplẽ.negli.p̃la.Tertio
no.ꝙ si Archidiaconus nõ confert ecclesiã sibi subiectã,uel
cõfert ꝑsonę indignę,potestas ordinãdi deuoluiñ ad supe-
3 riorẽ,s.ad epm.†Itẽ gl.1.ibi *sed si causa custodiæ &c.*Aduer
te qa si gl.intellexit Archidiaconũ posse habere custodiam
ecclesiæ uacantis sibi subiectæ, donec fuerit prouisum de re
ctore bñ loqtur.nã ad illũ spectat ecclesię uacãtis custodia,
ad quẽ spectat illiꝰ collatio,ad hoc gl.ĩ c.cũ uos,đ offi.ord.
plene tetigi ĩ c.bõę memorię, de appel.& ꝑ Inn.in c.ut no
strũ,ut ec.be.sine dimi.ꝯse.sđ si gl.ĩtellexit,ꝙ custodia cuius
cũq; eccl̃ię uacãtis spectat ad archidiaconũ,đ iure cõi,ma-
le dixisset,& eẽt ꝯ̃ casum c.cũ uenissent,de isti.& iõ intelli-
ge primo modo.Et in fi.gl.dic,ꝙ ẽt si ecclesia pleno iure es
set subiecta Archidiacono,uel alii p̃lato, nõ posset ille illã
retinere,vt in p̃al.cle.qa regulares,nisi eẽt de mẽsa sua,viđ
4 gl.in cle.1.de exces.p̃la.in uer.si ad mẽsam.†In gl.in uer.or-
dinans,ibi: *ad eorum præsentationem.* hoc iõ forte dixit gl.qa
intellexit,ꝙ hmõi ecclesiæ site in archidiaconatibꝰ istorũ ꝑ
tinerẽt ad p̃sentationẽ archidiaconorũ,& ñ ad collationẽ
sed tu potes dicere latiꝰ,ꝙ aut istę ecclesię ꝑtinebãt ad col
lationẽ archidiaconorũ,& tũc si cõtulerũt ipsas sibiipsis,in
cõtinẽti fuit deuoluta potestas cõferẽdi ĩ epm : qa collatio
fuit facta ĩdigno, & eps tũc ꝓuidebit sine p̃sentatione alicu
ius iure deuoluto,ut ĩ c.q̃q̃,đ elect.li.6. & in p̃al.cle.qa re-
gulares,aut retinuerũt ĩ usus suos,& tũc lapso tẽpore eis ꝑ
misso ad attribuẽdũ eps cõfert solꝰ iure deuoluto,vt ĩ c.2.đ
cõcess.p̃bẽ.aut spectabãt eccl̃ię ad p̃sentationẽ Archidiaco
norũ,& tũc si lapsa sunt tꝑa p̃fixa ad p̃sentãdũ,eps prouide
bit,ar.ĩ c.qm̃,de iu.pa.sđ si adhuc non est elapsum tp̃s p̃fixũ
ad p̃sentãdũ & archidiaconꝰ hmõi fructꝰ tãq̃ suos dilapida
ret , tũc posset hr̃e locũ gl.ut episcopus prouideat ad p̃sen-
tationem archidiaconorũ,ut uult gl.hic, & Inn. Abbas

SVMMARIVM.

1 *Sodomia quomodo puniatur de iure canonico tam perpetrata per clericos, quàm laicos.*
2 *Sodomia est crimen ecclesiasticum.*
3 *Vsura quare est potius crimen ecclesiasticum,quàm furtum,& rapina.*

CAP. IIII.

1 CLerici. † Cõtra naturã ĩcõtinẽtes, si sũt cle-
rici , deponũñ & ĩ monasteriũ detru-
dunñ:si laici,excõicantur.Secunda pars ibi: *si laici*
c Casus literalis. [c] Quidam clerici,& laici labora-
bant illo uitio sodomitarũ , propter quod ira dei uenit in
filios

filios diffidentię,& quinq; ciuitates igne cõsumpsit.statuit
Laterã.cõci.ut qcũq; illo uitio deprehensi fuerint labora-
re,si clerici fuerint , deiiciãñ a clero uel ad agẽdũ p̃niam in
monasteriis detrudãtur,si laici fuerint,excõicenñ, & a cœ-
2 tu fideliũ excludanñ.B. No.ex tex. ꝙ ecclesia hẽt iurisdõnẽ
in laicos,q deliquũt ꝯ̃ naturã,& sic hẽs unũ casum ualde ge
neralẽ, ĩ quo ecclesia uẽdicat sibi iurisdõnẽ ĩ laicos ex quo
cm̃ ꝑ hoc delicto eos excõicat,manifestè colligiñ,ꝙ hoc cri
mẽ est ecclesiasticũ,ut ĩ c.cũ sit gñale,de foro cõp.do.Ant.
intellexit,ꝙ hoc crimẽ nõ erat ecclesiasticũ,sed iudex eccle
a siasticus[a] hic se ĩpedit ꝑꝑ perseuerãtiã in delicto:sed certè
hoc dictũ non placet,& esset diuinatio ad istũ tex. Vñ dico
ꝙ qualitercũq; hoĩes peccẽt ꝯ̃ nãm, uel ĩ actu uenereo , uel
adorãdo idola,uel alio mõ ꝯ̃ nãm,sꝑ ecclesia põt iurisdõnẽ
suã exercere in laicos,ita,ꝙ,erit crimẽ mixtũ,seu mixti fo
ri,de hoc sentit Inn.in c.super his de uo. ubi dicit,ꝙ ẽt ꝯ̃ in
fideles peccantes ꝯ̃ naturã ecclesia iurisdõnẽ exercet. nam
& Deus puniuit,vt Gene. 19. ubi plenè hr̃ historia quę tã
git hoc c.eodẽ mõ p̃t ipse uicarius.nã ex hoc peccato lędi
tur ipse Deus, qui est auctor naturæ.†Et per hanc rõnẽ sen
sit Ioan.mona.in c.1.de usu.li. 6. ꝙ iõ ecclesia punit usura-
rios,& non fures,seu latrones,qa usurarii delinquunt ꝯ̃ na
turã,facientes germinare pecuniam , quæ naturalr̃ nõ ger-
minat &c.ut ibi. Sed opp.ꝯ̃ tex. in fin. dum dicit ꝙ debent
laici excõicari,& a cętu fideliũ excludi , nã per excõicatio-
nẽ sunt a cœtu fideliũ exclusi,ut in c.cũ excõicatos. 11.q.3.
& c.a nobis,de exceptio.So.exponitur sm Ho.&, pro idest,
pro hoc.l.sępe,ff.de uerb.signifi.uel cum dicit excõicentur
denotat pęnam spũalem.cũ dicit a cętu fidelium &c. notat
pęnã capitalem , quę imponitur per iudicem secularẽ, sed
certè de ista pœna hic tex.nõ uidetur sensisse, arg.op.in c.ĩ
Archiepiscopatu,de rapto.iõ intellige primo mõ , uel hoc
dicit ad maiorem expressionẽ , & ut ẽt de facto excludanñ
à cœtu fidelium,licet non obseruetur in practica . Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiatus non debet parere suo superiori contra tenorem sui priuilegii .*
2 *Priuilegium libertatis, uel immunitatis potest concedi per papam ecclesiis, etiam in præiudicium Episcopi .*
3 *Priuilegia ecclesiastica uiolans,dicitur uenire contra libertatẽ ecclesiasticã .*

CAP. V.

1 SAnè si episcopi †Si a priuilegiatis aliqd
petiñ ꝯ̃ tenorẽ priuilegii
licite denegatur.h.d. Vel sic. Subditus non teneñ
parere superiori aliquid exigenti,uel præcipienti
b ꝯ̃ tenorem sui priuilegii b. hoc dicit.Casus lit. Querebatur
de pęna petentis aliquid a priuilegiatis ꝯ̃ priuilegii teno-
rem . Consultus papa rñdet , ꝙ Epi aliquid ab Abbatibus
p̃ter debitã obedientiã non exigãt ꝯ̃ libertatẽ huic ordini
concessam.si aũt amplius exegerint,liberũ sit Abbatib.huiꝰ
ordinis authoritate apostolica denegare illud, quod petiñ.
2 B.†No.1.ex tex.ꝙ in priuilegio libertatis seu prestãtis ali
quã immunitatem ecclesiis inferiorib. nõ intelligitur exce
pta authoritas Ep̃orũ:imò Epi tenentur illas immunitates
& libertates conseruare.Et sic not.Papam posse in præiudi
3 cium Ep̃orum ecclesias inferiores priuilegiare, ad hoc,qđ
no.in c.constitutus,de reli.domi.† No.ibi: *contra libertatem
ecclesiæ &c.* ꝙ uiolãs priuilegia ecclesię dr̃ uenire ꝯ̃ liberta
tem ecclesie,& facit ad illã materiam, qñ statuta laicorũ di
c cantur uenire ꝯ̃ libertatem ecclesiasticã,[c] de quo per Inno.
in c.nouerint,de sen.exc.per Bar.ĩ auñ.cassa,C.de sacrosan.
eccle.In gl.fi.ibi:*authoritate huius canonis.*Gof.dicit , ꝙ imò
ẽt authoritate ꝓpria,ex quo vigore priuilegii nõ teneñ, ad
hoc.c.quia.10.q.3.vel potest sm eũ dici , ut aliquid afferat
hoc c.ꝙ aut superior non est in possessiõe eius , quod petit;
& subditus ꝓpria authoritate illud denegare p̃t,& ita loq
tur c.quia.Aut erat in possessione,& tũc ꝓcedat iste tex. ut
authoritate apostolica deneget. nam authoritate propria
non posset subditus superiorem suu m
priuare, ar. in c. cũ inferior,de maio.&
obe.Tene menti.

CAP. VI.

ILlud etiam. Ponit pœ
nã uica-
riorum , qui ad uendicandas
prælaturas se erigunt ꝯ̃ præ-
latos h.d,Vel aliter,& sic.Vicarius eccle
siæ usurpans sibi ipsius ecclesiæ persona
tum ꝯ̃ prę stitum iur̃m, ad officii sui exe
cutionẽ admitti nõ debet.Casus l̃ralis.
Aliqui sunt cõstituti uicarii in ecclesiis
authoritate Ep̃orum , qui obligati sunt
personis ecclesiarũ fide & sacr̃o , uicarii
isti se in superbiã eri gẽtes falso assume
bant sibi nomen personatus ꝯ̃ fidem &
iur̃m,statuit Alex.qđ si super hoc in iu-
re confessi fuerint,uel cõuicti, đ cętero
in eodẽ Ep̃atu ad executionẽ sui officii
nullatenus admittantur.B. Et ex prędi-
ctis,& ex tex.no.pœnã illorũ, qui in be-
neficiis mutãt sibi cãm possidẽdi. Opp.
ꝯ̃ tex.nam ur̃, ꝙ cũ isti uicarii essent per
iuri & infames,ut in.l.si quis maior, C.
de transact.& in c.querelã,de iureiu.nõ
dẽbãt amplius admitti ad executionẽ
officii nec in eodẽ ep̃atu,nec in alio,qa
periuri sunt infames,ut in c.peruenit,ĩ.
de fideiusso.Sol.doc.fatẽtur ꝯ̃riũ , & ad
literam supplent , maxime , quia pœna
imposita hic habet locũ ubiq; , s.in hoc
episcopatu, & in aliis.

SVMMARIVM.

1 *Excõicatio lata contra subditum, quia non paret cõtra priuilegium sibi a superiore concessum,non ualet,& nu.2.*
Sententia notoriè iniusta est nulla .

CAP. VII.

CVm ad quorũdã.
Sententia excõicationis lata
ꝯ̃ subditum denegantem pro-
curationẽ exactã ultra numerũ conci-
lii Lateranñ.nõ tenet h.d.Vel generalius
1 & sic.†Excõicatio lata ꝯ̃ subditũ,qa nõ
paret ꝯ̃ priuilegium sibi a superiore con
cessum,non tenet.h.d.Secunda,ibi:*Ideo
que.* Casus lit. Statutum fuit in Latera.
concilio, ꝙ prelati ecclesiarũ cũ uisitãt
ecclesias suas , certum numerũ equorũ
& personarũ debent habere , sed quidã
prelati hoc non seruabant,quidã p̃lati
ecclesiarũ quarundã petierũt a dño pa-
pa sibi super hoc prouideri. Vnde papa
authoritate apostolica indulget istis, ut
si ecclesiarum prælati numerũ euectio-
nis;& personarũ in Later. concilio con
stitutum excesserint,cum eorũ ecclesias
uisitauerint,liberum sit eis authoritate
apostolica denegare,si procurationẽ ꝑ
pluribus postulauerint,& si prelati pro
pter hoc in ecclesias illorum, uel cleri-
cos aliquam sententiam tulerint , Papa
decernit ipsam nõ ualere.B.No.1.ar. ex
tex.ꝙ p̃latꝰuisitãdo licitè excedit nume

tex.est in.l.1.§.remouet,ff. de post. & in d.c.infames. Et adde,ꝙ absolutio a peccato cõtra naturam est đ reseruatis episcopo,ut dicit Spe. ĩ aureo reperto. in ti.de pę. & remis. §.sequitur, in pri. ult.col . Itẽ adde ꝙ uitium sodomiticum impedit ordinis executionẽ ẽt post actã p̃niam ut no.d.Ant. in c. nisi cũ pridẽ,circa fi.prin. đ renũ. Item dicit philosophus.2.Eth.quẽ refert.S.Thom.in 4 sent.di.61. q. 1. art.4.post mediũ, ꝙ luxuria contra naturam non est humana,sed bestialis.

a Vtrum iudex ecclesiasticus possit cognoscere de uitio sodomię,& de hoc ẽt uide per d. Abb.ĩ c.Archiep̃atu, de raptori.

ZACHAR.

b Cõtra tenorem sui priuilegii.Ego limito hoc dictũ esse uerũ,nisi talis superior eẽt is , q concessisset priuilegiũ,ut no.Bald. in l.si cui , paulo post princ.C.de ñ nu.pe. ponderãdo tex.in.l. amicissimos,§. Lucius, ff. de exc. tu. & Bar. in alle.§. Lucius, uer.itẽ põt ex isto intellectu.Nico.đ Neapo. Item Bar. in l.petendæ, uer. quęro dr̃ hic,C.đ tẽp.in inte. resti. & Pau.de Ca.cõs. 308.inc.ut bene attingatur, circa fi,

SEB. SAP.

c Ecclesiasticam. Quãdo statuta laicorum dicantur uere contra libertatem ecclesiasticam,declarat Fel in c.ecclesia sanctę Mariæ, co.25. uersi. expedita. 1. quæst. 2. de constitu. Andreas Siculus, in rubric.

de re.eccl.non alie.in 3.dubio,& Alex.in consi.29.inc.statutis, in.2. uol.cū duob.seq.And.Sic.in consi.23.inc.a Ioue principiū,col.pen. in 3.uo. Ias.in l.filiusfamilias,§. diui,col.11.ff.de le.1.

a Consensu Metropolitani.Adnotata in hac decreta.uide p d. Abb. in c.consultationibus,de dona.Itē adde,ꝙ reseruatio Papę non īpe dit unionē ordi narii ẜm d.de Ro ta ī antiquis dec. 12.Sed cōtrarium tenet Lap.All. 27. Item beneficium unitum nō dr̄ no uum secūdum d.đ Rota deci.42.

b Diœcesanorum. Adde hic gl.in c. lege imperatorū 10.dist.

SEB. SAP.

c Vnire. Adde, ꝙ Eps p̄t unire bene ficiū seculare mo nasterio mona-chorum, & statue re, ꝙ regatur per monachos,& tale statutum operaẗ dispensationē cū monacho,ut pos sit regere benefi-ciū,licet alias epi scopus exp̄sse non dispenset sup hac traslatione,ita te net Rota in tit.de off.ord.deci.3. in antiqs.refert.Fel. in.c.in nostra , in ult.col. de rescri.

d Subiectas.Vt di-cit gl.ī uerbo , or dinarios,ī d.cle. ne in agro. §. ad hoc,& idem dicit Archi.in. §. sicut duo episcopatus 16.q.1.& Inn. hic in materia unio-nis , uide elegans dictum Inn. in c. pastoralis , de of. ord. ubi dicit , ꝙ bona ecclesiastica unita non possunt alienari pro sol-uēdis debitis alte rius ecclesiæ cui est unita , & uide oīno quæ ibi ad-didi.Item adde,ꝙ Eps nō potest uni re ecclesias suæ diœcesis sine con sensu capituli, gl. 1.in fin.& ibi do. Abb.in c.cū dile-ctus,qđ me.cā;sed tñ de hoc mihi uẜ casus ī c.sicut duo epatus.16.q.1. Itē pulchra dubia in mā unionis uide per Pet.de Anch. in consil.108. Itē adde, ꝙ fallitas causæ non uitiat unionē,sed colla-tionem, ut dñt d. de Ro.in antiquis deci.193. Item ꝙ beneficium unitu

rum p̄sonarū contētarum in Concilio Lateraň. dūmō pro illis procurationē non exposcat.Itē not. hāc cōstōnem hr̄e locum,siue excedat numerū euectionū,si ue personarum.& aduerte, quia cōciliū Lateran. de quo in c.cū apostolus,de cē si.non taxat numerum personarum, sed euectionum tm̄,& hic ēt dicit de nume-mero personarum.Vnde est dubiū,quot debeant esse personæ pedites ultra equi tātes,& in hoc sunt uarię opi. nā quidā dñt,ꝙ quot sunt sessores, tot debēt esse famuli,seu pedites sternētes equos . nā durū eēt ꝙ socii ep̄orum sternerent sibi equos.Alii dñt,ꝙ trib.equitaturis suffi-cit un⁹ famulus pedester.alii ꝙ duab.pro hoc ex tex.in c.in singulis, de reg. Host. dicit ꝙ bene . attendenda est cōsuetudo regionis,& status personarum. tñ salua interpretatione papali æquū eēt, ut pro duab.ęqtaturis nō ducaẗ ultra unū , nec ꝓ tribus minus uno: uir tñ bonus seu iu
2 dex in hoc arbitrabiẗ.†In gl.2.in fi.Host. tenet , ꝙ hæc snīa de iure cōi sit nulla, qa ī ea fuit expressus error,dū dicit Eps: excōico te,nisi me recipias cū tot equi-taturis,& pro hoc, ꝙ de iure cōi proce-dat iste tex.all.Io.And.quia aľs eēt sup flua,cū non appareat,cui loquatur, & sic priuilegiū istđ eēt inutile, & iō tene hāc lect. tanq̄ ueriorē,& sic summaui,siue er ror sit expressus in snīa,siue constet eum excōicari , talis snīa est ipso iure nulla, ad hoc c.p tuas,de sen.exc.& quod not. Inn.in c.fraternitatis,de frigi.& malefi. ubi not.dicit snīam iniustam notoriè es se nullam,quod vr̄ probare text.in c.in-ter cæteras,de re iud.pro hoc facit,quia p̄sumptio est illa , quæ cōseruat iniustā snīam : sed ubi est notorietas iniustitiæ, cessat præsumptio , nec est pręsumendū, ꝙ iura,quę innituntur summę ęquitati, uoluerint defendere, & dare robur no-torię iniustitiæ.

SVMMARIVM.

1 *Episcopatuum unio,uel subiectio pertinet ad solum pa pam citra aliquorum consensum,& nu.2.*
2 *Vnio ecclesiarum potest fieri per episcopos in suis diœ cesibus , nō tñ p̄nt hoc sine consensu capituli facere.*
3 *Prælatus inferior an posit ecclesias sibi pleno iure subiectas unire.*
Prælatus inferior dicitur habere iurisdictionem epi-scopalem in ecclesiis sibi pleno iure subiectis.
4 *Archiepiscopus non potest aliquid attentare in diœ-cesibus suffraganeorum, nisi quatenus reperiatur in iure expressum.*
5 *Legatus de latere an posit unire beneficia posita in sua legatione,licet in alterius diœcesi?*
6 *Episcopus potest unire beneficia posita in sua diœcesi, etiam quod eorum collatio sit deuoluta ad papam propter eius negligentiam.*
7 *Eps an posit unire certum beneficium, quod papa si-bi reseruauit?*

non potest permutari per illum, qui detinet etiam ante,quam unio sortiatur effectum,ẜm d.de Ro.in antiquis deci.185. Item ad id, qđ dixi de unione facta ex falsa causa. uide d.de Ro.deci.56. in ordine meo nouis.Itē adde hic , ꝙ unio beneficiorum præscribitur per tm̄ tempus,cuius non sit memoria in contrarium, ita notanter dicunt do.de Ro. in anti quis deci.23.& in eisdem. 227. quæ incipit, itē ꝙ ubi aliquis,&alle.gl. in uer. ad mēsam, in cle. frequens,đ exces. p̄la. de quo uide omnino per Io.An.in regula,ꝗ contra, de reg.iu. in Mer.lib.6.& in repertorio aureo in uer. nuper , in ult.q.ubi omnino uide , qa q̄dā alia allegat & ponit, an præscribi pos. sit minori tp̄e. & ꝙ ista unio præ-scribatur spatio. 40.an.facit opti-me,quod no.Inn. in c.cū super,cir-ca med. de re ecc. non alie. ubi dr̄ ꝙ res,quę nō erāt de mensa possunt uniri mensæ eccle siæ p p̄scriptionē 40. an. p ea , quæ habentur in c. cū de beneficio , de p̄bē.li.6. Itē adde hic unā.q.in mate ria unionis , quā ponit Old. consi. 223. uidelicet an posit fieri unio đ decē ecclesiis pa-rochialib. 10.di-gnitatibus ecclę-siæ cathedralis,ui de Old.consi.260 cū tribus seq. Itē de p̄tāte a Papa concessa cuidam Ep̄o uniendi men se ecclesię aliquā ecclesiā,uide Old. consi. 237. Itē. c. sede uacante pōt unire ecclesias,dū modo non preiu dicet iuri episco pali ẜm Inno. in cle ne.in agro, in 10. col. de statu mon.Itē in mate-ria unionis uide unū consi.Ang.in consi.254.Item in ista materia uide aliqua pul. in re-per. aureo in uer-bo,unio.

CAP. VIII

Sicut unire. Abb.subie-ct⁹ Ep̄o mo nasterium suum alteri subiice-re, uel unire non pōt sine con-sensu diœcesani ēt cū consensu metropo
a litani.ᵃVel generalius,& sic.Prælatus in ferior citra ep̄m non p̄t suā ecclesiā, uel sibi subiectā alteri unire sine ep̄i consen su ēt Metropolitani authoritate interue niente.h.d.& est casus allegabilis . Diui-ditur.Nā primò ponit quādā consuetu-dinem.Secundò narrat factum, quod in firmari mandat, ibi: *Cum itaque*. Tertiò soluit obstaculū,ibi; *non obstante*. Casus lit.Prior Grandeň. monasterium suum quod est in diœcesi Faustini ep̄i subiecit siue uniuit monasterio de Accato sine consensu diœce.Episcopi prędicti, de cu ius authoritate id fieri debuisset assensu tñ Archiep̄i interueniēte.Ep̄s significa uit hoc dño papę,petēs,ut sibi liceat re-uocare ; qđ ille prior Granden. fecit eo inconsulto,non obstante assensu,uel cō-firmatione Archiep̄i , quā iterposuisset proponitur,quia Archiep̄s in diœce. sui suffraganei sine ipsius assensu nihil dispo nere p̄t ꝯ canonicas sanctiones , & papa idem decernit irritandum , & ꝙ ep̄s id in irritum reuocare posit , primò illud ostendit.sicut enim ad papā pertinet uni re Ep̄atus,& alienę p̄tāti subiicere, ita ad Ep̄m pertinet unio, & subiectio eccle
1 siarū suæ diœc.B. Not.1 ex tex.duos ca-sus reseruatos soli summo pontifici , si-cut unio,& subiectio ep̄atuum tanquam maxima causa.Solus ergo papa p̄t duos Ep̄atus unire,uel unum alteri subiicere.
2 †Secūdò no. alios duos casus reseruatos solis episcopis, & denegatos cęteris p̄la tis inferiorib.ut unio, & subiectio eccl'a rū inferiorū suorum,diœcesanorū. ᵇ Ep̄i
b ergo ad similitudinem papę in suis diœ cesib. p̄nt unire ᶜ ecclesias sibi subiectas.
c Est tamen differentia , quia papa potest unire ēt sine cā, & sine consensu canoni corum,quod non posset facere Ep̄s,ut est casus no. in c.pastoralis,in fin.s̄.de don.
3 † Et per hunc tex dicunt hic doct. quòd quantuncunq; pręlatus inferior habeat
d ecclesias pleno iure sibi subiectas,ᵈ tñ ñ pōt unam ecclesiam unire,uel unam alte ri subiicere . Sed in hoc dicerem aliter, quòd aut pręlatus inferior uult potesta-te sua ordinaria a iure attributa hanc unionem facere,& non potest , quia ista tanquam grauiora solis episcopis reser uata sunt,ut hic.Hoc fallit,ubi p̄latus in ferior hanc potestatem uniendi pręscri-pserit . hoc enim præscriptibile est,cum sit iurisdictionis. hoc enim uoluit glos. not. in cle. ne in agro. §. ad hęc,da.reg.

& facit

& facit qđ no.ī cle.2.de re.ecc.ñ alie.Aut iste p̄lat⁹vult hoc a facere authoritate sp̄āli, vt qa p̄scripsit iurisdictionē quasi Ep̄alē ī illis ecclesiis,& p̄t,arg.ī c.auditis, & c.cū oli,đ p̄scr. nā,ex quo hēt quasi Ep̄alē iurisdōnē , & vnire ē iurisdōnis Ep̄alis;ergo vnire poterit;& circa hoc do.regulā,ꝙ oīa ꝑti nētia ad iurisdōnē ep̄alē p̄nt explicari p p̄latū inferiorē ha bētē iurisdōnē quasi Ep̄alē ī loco ad hoc gl.no.ī cle.1 đ re. ecc.ñ alie.no.Inn.ī c.2.đ trāsc.& Fed.cō.24. Et ex hoc pos set īferri dictū doct. p̄cedēs ñ eē uerū.nā vbi ecclesię pleno iure sūt subiectę p̄lato īferiori,talis p̄lat⁹ dr̄ ibi habeẗ quasi iurisdōnē Ep̄alē,ad hoc tex.cum ibi no.in c.qm̄ & seq.ꝫ.de priuil.& in c. vnico,de capel.mona.li.6.Et hoc no.qa facit
4 ad multa.†Vlt.no.hic regulā,metropolitanū nihil authori tatis posse attētare diœcesi sui suffraganei,nisi quaten⁹ ī iu re reperiaẗ expressū;facit c.duo simul,& c.pastoralis, & qđ ibi no.đ off.ord.In uer. *authoritate nostra*, in fi.Et ꝓ hoc fa cit,qđ ipse sol⁹ possit,qñ ecclesiæ simul sunt in diœcesi sua si tę;facit tex.ī c.2.de p̄ca.& in c. Ep̄i, de rebus ecc.nō alie.fa cit qđ no.ī c.fi.de success.ab intest. & ꝓ hoc lr̄a:ibi:*sicut iu-*
5 *stum fuerit, &c.* nō enim ītēdit p̄iudicare iuri tertii.†Extra gl.q̄ritur de q.quotidiana:hic dicitur, qđ cum authoritate Metropolitani nō p̄nt vniri ecclesię sitæ in diœcesi suffraga
a nei,nunqdᵃhoc fieri possit authoritate legati?docto.antiq ñ tetigerūt hoc dubiū,sed moderniores uidētes multos va riasse ī hoc atticulo.Fed.cō.190.dicit, ꝙ cū casus eēt de fa-cto,habito diligēti studio,& facta collatione cū multis iu-risperitis,ꝯsuluit ꝙ ñ,& maxīè si sint talia bñficia,ꝗ nō spe-ctāt ad collationē legati,& moueẗ iter cętera;qa legatus ñ p̄t attētare id,p qđ diminuūtur iura diœcesanorū,& īferaẗ eis ꝑpetuū p̄iudiciū, vt ī c.fi.de cōfir.vti. vel inuti. & hoc di cit sentire Inn.& Host. ibi;& hāc opi.Fed.seqtur d.An.ī.d. c.fi.sed nulla mētio ibi fit,nec in cō.Fede đ dicto Spe.& Io. And.ī additio.nā Spe.ī ti.2.§.nūc o'tēdēdū, ver.5.dicit sub dubio,fortè,legatū hanc vnionē posse facere, & tradidit ibi regulā in uer.legatus,ꝙ oīa,quæ pōt facere prælatus in diœ cesi sua sicut Ep̄s, vel Archiep̄s, p̄t facere legatus in legatio ne sua,& Io.And.in addi.in d.ver.dicit hoc tenēdū sine du bio,fortè; & pl⁹ ibi dicit tenēdū legatum posse vnire vnā ec clesiā mensę Ep̄ali, licet ipse Ep̄s hoc facere nō possit,qđ ē valde notabile ꝓ limitatiōe cle.p̄riæ,de rebus ecc.ñ alienā. hāc opinionē sequuti sunt multi moderniores dicētes exp̄s si⁹,ꝙ siue bñficia spectēt ad collationē legati,siue ñ,ut puta qa sunt đuoluta ad papā, ꝙ poterit ipse hāc unionē facere. nā hęc unio respicit ꝓprietatē bonorū. Vñ licet ñ hēat i⁹ ꝯ
6 ferēdi:hēt tñ i⁹ vniēdi.† Et ꝑ hāc rōnē īferẗ ad decisionē al teri⁹ q̄ōnis.Nūqd Ep̄s possit vnire bñficia deuoluta ad papā
b p ei⁹ negligētiāᵇ?& cōcludēdū ē ꝙ sic:qa licet respectu iuris cōferēdi quo ad titulū sit sibi sublata potestas ꝓuidēdi,nō tñ respectu uniēdi , & aliter ꝓuidēdi đ ipsis bñficiis.Nā pp negligentiā Ep̄i solū deuoluiẗ potestas ad sup̄iorē respectu collatiōis quo ad titulū: sed vnio cōcernit proprietatē ipsi⁹ beneficii.Itē unio fit ex cā,adeo,ꝙ cā nō subsistēte unio est nulla,ut no.Dñi de Ro.deci.55.& not.ī d.cle.2 & sic nō est actus oīnō uolūtarius. Et per hoc corrobora decisionē pri mę.q.Nā cū legato sit ꝑmissum ius conferendi,quod est uo
d luntariū i⁹,fortius vniēdi,ꝙ est quasi necessariū nec per hoc pręiudicaẗ iuri Ep̄orū:quia habebunt ipsi alia iura diœcesā nā in illis ecclesiis.Itē ipsemet hoc debuisset facere,ad p̄di
7 cta facit c.2.de offi.leg.li.6.†Et ex p̄dictis infertur ad.q.pa-pa reseruauit sibi certū beneficium, nunqd Ep̄s possit illud vnire alter⁹?Et cōcludo, qđ in p̄iudiciū reseruationis Papę nō vr̄ hoc posse facere. Vnde nō p̄iudicabit ei,ꝓ quo benefi ciū Papę reseruaẗ,ar.in c.ut nostrū,de app.& c.si eo tēpore, de ele.lib.6.Valebit tamen unio, & habebit effectū suū illo dimittēte beneficiū, pro quo papa fecit reseruationē. Nā & ius prælati nō īpedit vnionem,sed sibi non pręiudicatur,ut in d.cle.2 .Ita dic & in reseruatione.Et hoc intellige,quādo reseruatio concernebat collationem respectu tituli . Secus

Vtrū legatus posit unire bñficia ad collationē Ep̄i ꝑtinētia, & đ hoc uide p Inn.ī cle.ne ī agro,ī.10.col.đ sta. mo.& uiđ oīno đ hoc d.Ant.in c.fi.de cōfir.uti.uel inuti. & adde,ꝙ excellēs doc.d.Io.de Ana.ad hāc q.alle.Do.đ Ro.deci.28.& plenè ī c.fi.de confir.uti.uel inuti.an aūt legat⁹ posit dismēbrare,hoc ē diuidere ecclesias uni tas, uide p Do.in. c. cęnomamensē, ultra mediū . 56. di.ubi post do.de Ro.determinat ꝙ nō,& recordor đ hoc alias uidisse decisionē in ordi ne meo nouiss. ꝗ ī c.ꝙ itē ꝙ īdismē bratione, quæ est 225. in ordine,ut postea reperi . Itē ad.q.hic positam per do. Abba. ui-de deci. per Do. de Rota deci.144. in ordine nouissi mo.

SEB. SAP.

b Negligentiam, uide Pe.de Anch. in c. 2. ne sede ua cau.& Imo.in c.1. eodem. tit.

SEBA. SAPI.

c Quam sit graue. Vide ad istū text. Abb.in c.olim ex literis,s̄.de rescr.

ZACHARI.

d Torturæ. Tu ui-de plenissime de hoc, quod not.in aposti. ad istum in c.olim num.9. in uer. subiici tor turę, ubi do. cau-telam ad euaden-dū cōfessum extra-iudicialiter cri-men a tortura su-pra , ubi etiam Fe li.col.2. uersic.2. nisi reuocet supra de rescri.not.etiā in apost.ad istum in c.de hoc, num. 7.in aposti. in uer sic. ad supponen-dum torturæ , su-pra de simo.

SEB. SAPIA.

d Torturæ. Vide Ang.Are.in tract. malefic.in uerbo, fama publica,uer si.quæro an unum iudicium, in uer. comparent dicti inquisiti , & ne-gant totum , co-lumna prima , & in uer.nec non ad. denunciationem , uersicu. quæro a n confessio. Feli.in c.de hoc,supra de simo.Roma.in cō silio.7.incipiente uisis necessariis & in consil. 4. inci-pien.quædam mu lier.

putarē , si papa reseruasset certā ecclesiā suæ dispositioni: qa istud uerbū est gene rale,adeo, qđ inferior non poterit de ea disponere,arg. ut in c.ut nostrum,ut ec-cl.benefi.sine dim. con. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Clericus, qui de suo crimine publicè gloriatur, debet ab officio suspendi.*
2 *Confessio extraiudicialis de crimine non probat cri-men , sed est sufficiens indicium ad torturam.*
Suspensus ab officio & beneficio simpliciter,an dica-tur suspensus in perpetuum,uel quomodo?

CAP. IX.

Quam sit graue.

c
1 † Cleric⁹, ꝗ de crimine publi ce gloriaẗ,propter ꝙ scandalū secutum est, ab officio & beneficio suspē ditur;Et per hoc commune summarium nimis restringitur sensus literæ, quia ui detur exponere scandalū, ꝙ uidetur con tra principiū, & iō simpliciter potest sic summari,suspēdi dēt clericus qui de suo crimine publice gloriaẗ.h.d. Scđa pars, ibi: *Ideoque*. Casus lit. Quidā diaconus. P. noīe publice cōfitebatur se carnaliter cognouisse uxorē cuiusdam sui cōuicini siue parochiani,propter ꝙ uir ille remi-sit uxorē suā ad propriā domū. Signifi-catū fuit hoc do. Pa.vnde mandat cuidā Archiep̄o,quatenus,si cōstiterit de prę-missis, p̄fatū clericū ab officio & benefi-cio ap.ces. suspēdat, & uirū illū cōpellat vt vxorē suā recipiat,& maritali affectu ꝑtractet eādē.B.Not.1.ex tex.delictū p̄-cedēs aggrauari ex gloratiōe subsequen ti.Scđo no. ꝙ ipsa gloriatio delicti,etiā si aliter nō cōstet de delicto,ē graue pec catū iuxta illud Psal.qd gloriaris ī mali
2 tia, &c.†Tertiò no.qđ ēt de iure canoni co cōfessio facta extra iudiciū de crimi-ne nō probat ipsum delictū quo ad pœ-nā ordinariā ipsi⁹ delicti infligēdā nam si alias constitisset de delicto,graui⁹ iste fuisset punit⁹, ex quo cōstabat de ei⁹ con fessiōe,vt ī c.cū ñ ab hoīe,de iud.iuncto c.qualiter.2.đ accusa.sufficit tñ talis cō fessio ad supponendum cōfitētem tortu rę,ᵈut ē tex.& ibi Bar.ī l. capite quinto, ff.de adulte.tenēt Do. đ Ro.đc.173.aľs 133.Hoc tñ dictū aliter limito in c. at si clerici,de iud.& dic ut ibi. Vltīo not.qđ ex sola cōfessione gloriātis de delicto ñ licet marito à se uxorē abiicere,nā non ualet cōfessio in p̄iudiciū alterius,ut ī c. 1.đ ꝯfes.& c.significasti,đ adul & l.fi.C. de accu.In gl.1.ibi: *alias non fuisset suspen sus, &c.* Gl.sentit hic vnā lect.ad istū tex. ẜm quā summat Io.An.ꝙ propter scāda lū inde secutū iste fuit punitus extraiudi cialiter, nō aūt quod per hanc confessio nem constaret de delicto:quia,si consti-

a Eps. Dicit Bal. in c. cũctos populos, in ult. co. C. de sum. tri. q̃ si quis est suspectus de fuga, nõ est necesse, q̃ peremptorium ueniat in eius notitiam, & idem dicit Sali. in l. absentes, in uer. tertiò q̃ro, de accusa.
b Famul⁹ cuiusdã. Vtrũ uideat̃ mãdasse, q dixit seruo, ñ reuertaris ad me, nisi facias, qd̃ sentiã nouã? & illã d̃cisionẽ Bar. ĩ d. l. si q̃s mihi bõa, sequunt̃ Bal. Ang. Ioã. de Imo. & Mod. ibi. Pau. d̃ Cast. ĩ cõ. 260. ic. vr̃ per prædicta. An. d̃ Are. ĩ trac. malefi. in uer. Sẽproniũ mãdatorẽ in. 21. q. & Pet. de Anc. hic, q adistã qõnẽ ponderauit istũ text. quẽ etiã alle. ad hoc Io. d̃ Anan. in cons. 59. inc. uisa iquisitione formata p magnificum dñm capitaneũ Florentinũ, & c. forti⁹ p illũ tex. fin. ĩ d. c. fi. extendit prędictã deci. Bar. d. Mat. de Mathesi. in nota. 188. q̃ ẽt procedat, qñ dñs proferẽs talia uerba expsse ihibuisset, ne occideret, qa uulnera non pñt fieri ad mensurã, Bal. in l. nõ iõ, in 18. q. C. de accusati. & illa decisio Bar. ab oĩbus apbat̃, & illã ib. limitant Raph. Cũ. & Lud. Ro. nisi offensa fuisset illata domino nõ cũ ferro, sed cũ alapa uel cũ pugno, qa dominus utens illis uerbis erga famulũ, facias q̃ sẽtiam nouũ de tali, itelligeret̃ mãdasse d̃ simili uindicta cũ alapa uel cũ pugno, & ideo si tũc famulus occideret, non teneretur dominus p no. ĩ l. 1. C. uñ ui. Secundo limita prædictã decisionẽ Bar. ut pcedat & sit uera ĩ terminis, in q̃bus loq̃tur Bart. scilicet ĩ tali famulo, in

tisset, acri⁹ fuisset punit⁹: sed (vt. s̃. dixi.) 1
ista lec. mihi ñ placet: qa ĩ prin. c. põdera a
tur grauitas d̃licti surgẽs ex gloriatiõe. Itẽ ẽm hãc lec. gl. sequeretur absurdum, q̃ de delicto gloriãtis, vñ scãdalũ nõ est secutũ, nulla pœna imponeret̃. Inno. tñ dicit hic istũ puniri tãquã maledicũ detractorẽ & leuẽ, quorũ q̃libet sufficit ad hãc pœnã iponẽdã; nõ aũt punit̃ de delicto cõfessato: qa de eo nõ constabat. Idẽ vr̃ velle Hos. dicẽs, q̃ hęc decretalis ĩponit pœnã gloriãti se de delicto. nã cum hoc delictũ sit graue, ñ dẽt remanere ipunitũ, ut in c. vt famę, d̃ sen. exc. Nõ ob. q̃ hic ñ erat accusator: qa iste publicè fuit cõfessus, & euidẽtia facti ñ idiget accusatorib⁹, vt ĩ c. euidẽtia, d̃ accu. Cõclude ergo, q̃ cõfessio facta ex̃ iudiciũ d̃ crimine rĩr ñ pbat delictũ, vt de eo possit iste puniri: sed si trãsit ad aliã speciẽ delicti, tũc punit̃ d̃ illo delicto nouiter accusato ex glorificatiõe sua, vr̃ ẽ d̃lictũ glorificationis d̃ malo; & ex his habes pęnã isti⁹ de
3 licti gloriãtis. Sed q̃ro vltra alios, † nũq̃d iste remanebit suspẽsus in ppetuũ? Et sic gñal̃r p̃t q̃ri, ubicũq; à iure aliq̃s suspendit̃ simpliciter ab officio & bñficio. Inn. in c. 2. d̃ sol. sentit q̃ sicut ĩ excõicatione canonis absolutio cocedit̃ Epo, si papa sibi nõ reseruat; ita est in suspensione. Cõtrariũ sentit gl. in c. cupiẽtes, ĩ. §. cęterũ, ĩ uer. suspẽsos, de cle. li. 6. Sed dic, vt no. gl. ĩ cle. 1. d̃ hęreti. ĩ ver. excõicationis, q̃ aut suspensio est ad tempus, & tunc inferior non potest relaxare: aut simpliciter sine pręfinitiõe temporis, & hoc potest, sicut in excommunicatione, & dic lati⁹, ut ibi not. gl. quæ est sing.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus præstans causam directe, uel indirecte homicidio, priuatur ab officio sacerdotali, & ab administratione episcopatus.*
2 *Irregularitatem non incurrit clericus, si præsentiam suam exhibuit alicui homicidio.*
Episcopus, uel alter prælatus habens iurisdictionem temporalem, non debet præstare præsentiam suam, quando fit iustitia corporalis, ex eo, quia uidetur præstare opem, & idem incurret irregularitatem.
3 *Mandatum ad delictum inducitur per ista uerba, unquam reuertaris domũ, nisi aliud sentiã de te.*

quo nõ poterat cadere alia uerisimilis interpretatio, quã homicidii cõmittẽdi, sed si talia uerba: facias, q̃ sentiã nouũ d̃ tali, esset plata ad talẽ psonã, in qua uerisimiliter posset cadere ali⁹ sensus, tũc staret̃ interp̃tatiõi dñi, puta si iniuriat⁹ diceret pcuratori suo, uel alicui aduocato, facias q̃ sẽtiã nouũ d̃ tali, ita pbat̃ ex d. no. Bal. ĩ l. 1. C. d̃ ser. fugi. Tertiò limita deci. Bar. ut ñ pcedat, qñ dict⁹ pals⁹ iniuriã, diceret famulo, q̃ acciperet unũ bastonũ, & faceret q̃ sẽtiret nouũ, nã ex gñe istrumẽti, qd̃ uerisimil̃r ñ ẽ aptũ ad mortẽ iferẽdã, dñs ñ tenere t dato ẽt q̃ cũ illo bastono eũ occideret. Ita fin. iq̃t Bal. ĩ l. cũ mãdati, circa fi. C. mã. ita sin. limitãs. d. c. fi. d̃ ho. & facit qd̃ si gnãter dicit idẽ Bal. ĩ d. l. si q̃s mihi bõa. §. si corã, ubi limitãdo d. c. fi. dicit ñ pcedere, qñ mãdasset, q̃ pcuteret alapa, uel ligno, & ille ferro pcuteret, facit ẽt bñ d. eiusdẽ Bal. ĩ l. ñ iõ, ĩ pe. col. ad fi. C. d̃ accu. ubi q̃rit, an mãdãs teneatur ĩ delictis, si mãdatari⁹ excessit mãdatũ, & dicit distiguẽdo ut ibi p eũ, & seq̃t Ang. d̃ Are. ĩ d. uer. Semproniũ, ĩ. 18. q. Quarto no. limi. idẽ Bal. ĩ l. si lr̃as, ad fi. C. mã. nisi famul⁹

4 *Mandans uerberari aliquem, si sequatur mors, tenetur de homicidio.*
5 *Episcopus potest quis fieri etiam ante acceptatum ordinem præsbyteralem.*
Irregularitatem an quis incurrat per ista uerba, talis meretur decapitari ob crimen, quod commisit?

CAP. X.

EX literis. † Eps[a], cuius authoritate homicidiũ cõmissũ ẽ, à ministerio altaris & officio põtificali & Episcopatus administratione deponitur. Vel sic. Episcopus pręstãs causã directè vel indirectè homicidio cõmittendo eo commisso priuari debet officio põtificali & sacerdotali, & ab administratione Episcopatus remoueri. Vel tertiò, & breuius, clericus authoritatem uel cõsiliũ directè uel indirectè homicidio p̃stans irregularis efficitur. h. d. Prima pars narrat factũ. Scd̃a diffiniẽdo cõmittit, ibi: *Nos autem*. Casus lit. Quidã uisitatores in Lõbardia ac essent ad ecclesiã Albigañ. ut in ea uisitatiõis officiũ exercerẽt. Eps Albigañ. inter cætera, q̃ proposita fuerãt ꝯ ipsum, confessus fuit qd̃ cũ q̃dã in uilla quadã, quę ad eius iurisdictionẽ spectat infamaret̃ de furto, & ipse fur hoc negaret, offerẽs q̃ cãdentis ferri iudicio se purgaret, & si deficeret, suspenderetur. Episcopus quæsiuit à iudice deputato ab ipso ad maleficia puniẽda q̃d sibi sup hoc uideret̃? Iudex respondet, ut fieret, sicut fur dixerat. tãdẽ ferrũ cãdẽs ĩ ipsi⁹ p̃sentia ẽ allatũ, qd̃ cũ fur illud accepisset, cõbustus est. vñ iudex pauefactus, quid sibi sup hoc uideret̃, cõsuluit Epm memoratum, & ipse respondit, q̃ si fur sic euaderet, malũ eẽt, & sic Eps & Iudex villam illã exeuntes in corũ p̃sentia ille fur ẽ suspensus, tamen episcopus ipse dicebat ĩ eius excusatiõnẽ se talibus uerbis usũ fuisse, auditis quãt⁹ ẽ rumor populi, & oẽs dicũt, malũ est, si sic euaserit ĩpunitus? his auditis & redactis in scriptis inq̃sitores ipsum Epm cũ literis suis dictã ꝯfessionẽ cõtinẽtibus remiserũt ad papã: sed ipse nihil super his pposuit corã p̃p, nec literas inquisitorum ostendit, ipse tamen dicebat se illas papæ præsentasse imo stati, cũ alter de p̃dictis inquisitorib⁹ ad apostolicã sedem accessit, qui rẽ per ordinem domino Papæ exposuit, idẽ Eps de curia recessit, & perq̃situs nõ potuit inueniri dominus papa his omnib⁹ auditis per dictũ inq̃sitorẽ & p lr̃as inq̃sitorũ, q̃a idẽ Episcopus non solũ in iudicio ferri cãdẽtis, uerũ etiam in furis suspendio multum excessit, cũ his nõ tantũ authoritatẽ p̃stiterit, sed ẽt p̃sentiam suã exhibuerit corporalẽ, ipsũ reputauit ĩdignũ ministerio altaris, & q̃a põtificale officiũ sine ministerio altaris exerceri nõ põt, mãdat dictis uisitatorib⁹, quaten⁹ moneant eundẽ, ut Ep̃atui cedat, alioquĩ remoueãt ab ecclesia Albigañ. & eidẽ ecclesię faciãt de psona idonea prouideri. † No. 1. ex 2
tex. q̃ Eps habẽs iurisdõnẽ tẽporalẽ in loco, nõ debet præsentiã suã exhibere, cũ iustitia corporalis exhibetur, alias in cidit in irregularitatẽ, si inde seq̃t mors, uel mẽbri mutilatio, vr̃ enim p̃stare operã ipsi homicidio, & iõ irregularitatẽ incurrit. 50. di. c. si q̃s viduã, & in c. sicut dignũ, in. §. clericos, s̃. de homi. secus dic in alio nõ habẽte iurisdictionem tẽporalẽ, licet enim p̃sentiã suã exhibeat, ubi talia exercentur, nõ tñ efficit̃ irregularis, sed grauiter peccat, q̃a facit cõtra c. sñiam, ne cle. uel mona. de quo ibi no. & ita intellige & limita istũ text. Scd̃o no. q̃ iudiciũ, seu purgatio cũ ferro calido seu aqua calida ẽ reprobata, p hoc. j̃. de purga. vulg. p totũ. Nã p eã tẽtat̃ deus, q̃a agit̃, ut De⁹ miraculose ostẽdat innocẽtiã, uel nocẽtiã. Itẽ est iudiciũ fallax: q̃a cessante diuina potentia naturaliter debet cõburi. Tertio not. q̃ uerba enuntiatiua disponunt tacite, quando ex illis sequit̃ malũ imminens. nã iste eps dixit: *auditis, quantus est clamor populi, omnes dicunt, &c.* † Et facit ad q̃õnẽ, q̃ fuit de facto, q̃ 3
quotidie p̃t cõtingere. Famulus cuiusdã[b] nobilis fuit uerberat⁹, domin⁹ ei⁹ sibi dixit, nunq̃ reuertaris domũ, nisi aliud b
sentiã de te ꝯ uerberãtẽ. postea famulus interfecit uerberatorẽ suum, q̃rit̃, nunq̃d dominus ex illis uerbis teneatur de homicidio, quasi mandasset sibi illud homicidium? & fuit

determinatum

repudiasset cõmissionẽ patrõi, dato q̃ postea iuerit, & secutũ fuerit homicidiũ, q̃d aũt eẽt, si famulus à principio acceptasset mandatũ, sed postea repudiato mandato deliq̃sset, an dñs tunc teneatur, uide not. Bal. in d. l. 1. C. de ser. fugiti. in. 2. col. ad fi. post Inn. in c. ad audiẽtiã, s̃. de homi. & pũctus stat ĩ eo, q̃ mãdatũ semper p̃sumitur durare, & ei⁹ uigore homicidiũ fieri, nisi dñs expsse reuocasset, & reuocationem itimet mãdatario ut no. declarat Bar. in l. nõ solũ. §. si mãdato, ff. d̃ iniu. Quinto mirabiliter limita, q̃ ad hoc, ut illa decis. Bart. pcedat req̃ritur, q̃ tria copulatiue ꝯcurrãt. Prio, q̃ p̃cederet inimicitia capitalis iter dñm, & illũ iniuriãtẽ. Scd̃o, q̃ dominus secrete mãdauerit famulo ad aurẽ. Tertio, q̃ incontinenti secutum fuerit homicidiũ alias, ubi unũ ex istis cessaret, nõ haberet locũ illa decis. Bar. dato q̃ famulus, aut domestic⁹ aut amic⁹ homicidiũ ppetrauerit, ita ẽ de mẽte Bal. in d. l. 1. C. d̃ ser. fugi. ĩ. 3. col. ĩ uer. & probat̃ mãdatum &c. ita intelligit̃ no. p Bar. ĩ d. l. si quis mihi bõa §. fi. iũctis no. p eundem Bar. in l. si uentri. §. fi. ff. de his, q̃ in frau. cre. & ita expresse & ad lr̃am põderat & firmat Io. de Ana. in d. con. 59. in. 3. col. Sexto mirabiliter limitat illã deci. Bart. do. Alexa. de Imo. in cõ. 611. in ci. q̃m abũde, in. 2. cõl. ut pcedat, qñ dñs receperat iniuriam illicite, unde tũc illa uerba domini facias q̃ sentiã nouã de tali, important q̃ sicut iniuriam illicite receperat, ita uidetur pariter mandasse famulo, q̃ illum illicite aut uulneraret, aut occideret eo quia qualitas præcedentis iniurię arguit, qualis fuerit animus domini in sequentibus, ar. d. l. si uentri. §. fi. q̃ in fi. decisi. declarat. Bal. in l. si prædium, ĩ ultima colũna,

determinatum q̃ sic; & ita fuit dñs puni c
a tus[a], vt recitat Bar. in l. si q̃s mihi bona. §. iussũ, ff. de acq. hęre. Et p hoc facit, qd̃ non refert, an directè, vel ĩdirectè aliq̃d cõsulat̃; & optĩe pbat ista lr̃a, & facit ad illã decisionẽ tex. ĩ l. certũ, ff. si certũ peta. & l. cũ q̃d, e. ti. ad idẽ. c. fi. de homi. li. 6. ubi si mãdo aliquem uerberari, & is, cui mandat̃, illũ interfecit, teneor de homicidio: q̃a fui in culpa illud mãdatũ p̃bendo, ita in pposito iste nobilis tacitè mãdauit verberãtẽ verberari iõ tenet̃ d̃
4 homicidio secuto, q̃ bene not. † Vltimò collige, qd̃ officiũ põtificale nõ p̃t exerceri sine ordine p̃sbyterali, suspensus er d
b go ab offõ p̃sbyteralib non põt exercere officium pontificale, nũq̃d aũt possit haberi ordo põtificalis sine p̃sbyterali? Io. An. hic q̃ sic: sed habebit ĩ habitu, nõ in actu. Nec ob. iste tex. q̃a loq̃t̃ de exercitio ordinis pontificalis, & p hoc qd̃ no. gl. 52. di. ĩ c. solicitudo, q̃ dicit, q̃ recepit q̃s characterẽ, si ordinat̃ ĩ Epm, licet nõ sit p̃sbyter, & dixi ĩ c. vnico, de cle. p sal. pmo. Circa hoc tñ p̃t multũ dubitari & tenẽdo opi. Theologorũ, q̃ Ep̃at⁹ nõ sit ordo, fortè hęc opi. ñ eẽt vera: q̃a in substantia non uidetur differre ordo põtificalis a sacerdotali, nisi ampliet potestatẽ sacerdotalẽ, ut sentit hic d. Ant. sed p hoc adduco. c. oli. 95. dist. ubi dr̃, q̃ olim Episcopus nõ erat presbyter, sed omnes p̃sbyteri regebãt uniuersalẽ ecclesiam, & exercebant oĩa sacramenta, sed pp schismata fuit ordinatũ, ut eligeret̃ un⁹ ex p̃sbyteris, q̃ p̃eẽt omnibus, & uocaret̃ Episcopus quasi supra sacros. † Et sic videt̃, q̃ Eps p̃sit tãtũ in dignitate, & nõ ĩ ordine, licet q̃dã fuerint sibi reseruata & interdicta p̃sbyteris, ut chrismare, &c. Ad idem adduco, qd̃ dr̃ de oĩbus apostolis, q̃ parẽ potestatẽ receperũt à deo sed Petrus pręaliis recepit principatũ, unde oĩb⁹ dictũ fuit, ite & p̃dicate euãgeliũ, &c. & cuicunque remiseritis pctã, &c. sed Petro soli dictũ fuit: pasce oues meas, &c. 21. dis. in nouo, ubi bon⁹ tex. & hęc no. & sunt addẽda ad ea, q̃ dixi ĩ c. unico, de cle. p sal. pmo. In gl. 2. ĩ fi. Cõclude uerũ ĩtellectũ posse dici, q̃ ex duob⁹ (ut ẽt sẽtit gl.) iste Eps ꝯxit irregularitatẽ. Priò inq̃tũ dixit illa uerba: *malum est, si sic, &c.* nã vr̃ p̃stitisse ꝯsiliũ ad mortẽ, & ñ refert, an directè, uel ĩdirectè q̃s p̃stet ꝯsiliũ ad mortẽ alicui⁹, ut. s̃. dixi, & ex solo consilio ꝯhit̃ irregularitas. 50. dis. si quis uiduã, & p̃alle. c. sicut dignũ. Scd̃o vr̃ p̃stitisse authoritatem & opem illi suspendio, exhibendo suam præsentiam corporalem, ex quo habebat ibi iurisdictionẽ tẽporalẽ, ut latius. s̃. dixi, facit qd̃ no. in c. 1. supra de offi. deleg. de consensu authoritatis.
5 † Ex his infertur ad. q. quam tãgit gl. nũ-

C. de ædi. act. istũ sic recollegi sub domino meo. d. Ias. de Mayno, dũ legeret dictam. leg. 1.

a SEB. SAP. Punitus. Per illã decisionẽ dicit Bal. in l. multum, colũ. 2. C. si quis alte. uel sibi, q̃ si inter Titiũ & Martinũ fuit tractatum de occidendo Seiũ p ipsum Titiũ, p̃sumitur, quod Titius Seiũ interfecerit, si reperiatur occisus, q̃ sequitur Alex. in consi. 1. incip. uiso pcessu, col. fi. in. 3. uolu.

qd̃ clericus[c] incurrat irregularitatẽ, si interrogatus dicit, q̃ p tali casu debet̃ pęna mortis? & cõclude ẽm Host. hic & Archi. in c. fi. 3. dis. q̃ aut crimẽ non imminet puniẽdũ de p̃senti, & non contrahit irregularitatẽ, & ita procedit ista gl. alẽs aũt, si ex cõsilio siue gñali, siue speciali sequat̃ homicidiũ, irregularis erit, ut in p̃alle. c. si q̃s uiduã: sec⁹ dic ubi ex sua sola respõsiõe nõ sequeret̃ homicidium, puta q̃a omnino Iudex est dispositus ad illũ decapitandũ, & iste fuit interrogatus c
à quodã alio, q̃ pęna dẽt imponi pro illo delicto, & respõdit q̃ capitalis, nã ex hoc nõ efficit̃ irregularis[d], quia homicidiũ non fuit secutũ ex consilio suo, quia iudex oĩno ad hoc erat disposit⁹. In gl. ĩ uer. *perquisitus*, in fi. Dic, q̃ hic nõ erat necesse istũ citari. nã citatus fuit à iudicibus, ut p̃sentaret se Papę, ut in c. fin. & q̃ ibi not. de accusa. vñ stati fuit contumax, ex quo ibi non fuit repertus. Tene mẽti.

SEB. SAPIA.
b Presbyterali. Hoc idẽ dicit Io. Andr. per illum tex. ĩ c. 2. s̃. de cle. percus. & in c. fane. 2. de of. deleg.

c Clericus. Vtrum clericus incurrat irregularitatẽ, si iterrogatus dixit, q̃ de iure p tali crimine deberet pęna mortis puniri, & ibidem. q. istam ponit Abb. Sicu. ĩ cap. 1. s̃. de fur. & de. q. ista in terminis uide per Ray. in sum. de homici. circa finẽ, in §. item nota, qd̃ si Episcopus, ubi ꝯcludere uidetur, qd̃ si casus erat d̃ facto, & respondeat q̃d iuris, & ex hoc seq̃tur homicidiũ, erit irregularis, alias secus, d̃ quo uide late & elegãter per Spe. ĩ ti. de leg. §. iuxta ppositiõis, in. 15. co. uer. si iudex habens latronẽ. Sed dic, qd̃ clerici possunt dare consilium in legibus & statutis cõdendis, & licet ex hoc sequatur semper mors, nõ sunt irregulares secundũ Bart. in authẽ. habita, in princ. C. ne fi. pro pa. ad quod uide Inn. in c. ad audientiam, de homi. ubi dicit, q̃ qui dãt cõsilium rei licitæ secundum conscientiã, licet ex hoc ĩdirecte sequatur mors, nõ efficitur irregularis, d̃ q̃õe hic polita per do. Abb. uid omnino Domini. in c. fin. 3. distin.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficii facta clerico aleatori est nulla, & nu. 6. & 7. ubi limitat.*
2 *Vsurarius est infamis ipso iure citra aliquã sñiam.*
3 *Iudices possunt deponere tanquam testes coram aliis iudicibus de gestis coram se.*
4 *Falsum non committit quis, si utatur instrumento falso in iudicio, nisi ipse falsauerit instrumentum, uel sciẽter ipso utatur. nam præsumitur ignorantia si desistit ab eius usu.*
5 *Beneficium collatum indigno non potest alteri conferri, donec fuerit super indignitate illius iudicatum Intellige, ut infra, & nu. 8. & 9.*
6 *Clericus aleator excluditur a beneficio obtinendo, non autem ab obtento, nisi sit incorrigibilis, usurarius uero & ab obtento & obtinendo excluditur.*
10 *Collatio beneficij facta per papam, si reddatur nulla, uel quia subreptitia, uel indigno facta, an reuertatur ad papam, uel ad ordinarium loci?*
11 *Agenti possessorio adipiscẽdæ aut recuperandæ etiã in beneficialibus, uel etiam petitorio, an & quo casu obstet exceptio criminis q̃ imponitur.*
12 *Pœna quando imponitur alicui ipso facto, non requiritur, quod apponatur in sententia condemnatoria.*

CAP. XI.

INter dilectos. Ab obtinẽda dignitate repellit̃ usurarius & public⁹ aleator. h. d. Vel summa aliter, & sic. Collatio benefici ĩ facta indigno occculta cassari dẽt, & cõferens secũdo ante cassationẽ primę collatiõis priuari dẽt ea uice potestate cõferendi. h. d. Diuiditur. Nam primo decise narrat factum. Scd̃o diffinit, ibi: *Nos igitur*. Subdiuidit̃. Nã prima diffinit de. P. Secũda de. B. Tertia de cantatore. Scd̃a, ibi: d
præterea. Tertia, ibi: *quia uero*. Casus lite. Vacãte succẽtoria Pictauiensi, cantor ipsius ecclesiæ, ad quẽ pertinebat collatio succentoriæ, eam contulit. P. canonico

SEB. SAP.
d Irregularis. De isto a rt. uide Fel. in c. sicut dignũ, columna quarta, uersi. fallit tertio supra de homici.

Pictauiési. Postmodũ dicta collatione ñ 1
cassata eãdé succétoriã contulit.B.cano a
nico Pictauiensi.Vñ orta qõne inter eos
cã cõmissa fuit sup ipsa succentoria qui
busdã iudicibus delegatis, corã qbus pe 2
tiit vtraq; pars electioné de se factã con
firmari, & electionẽ alterius cassari:lit. b
cõte. & testib⁹ hincinde receptis,cã dela
ta é ad dñm papã.Præterea iudices quas
dã lr̃as cõcesserũt partib⁹,ĩ qb⁹ q̃dã clau
sula ĩ lr̃is illis vltĩo fuit apposita:,ppone
baẽ ꝯ dictũ.B.ꝙ illa ñ fuerat apposita de
cõsciẽtia iudicis & sic falsauerat lr̃as il-
las,& ꝙ usus fuerat lr̃is sic falsatis,& sup
hoc deposuerũt iudices, q lr̃as ꝯcesserãt
dñs ꝑꝑ attestatiõib⁹ vtriusq; partis ĩspe-
ctis inuenit eẽ ,pbatũ, dictũ petrũ publi
cũ aleatorẽ esse,ac publicũ usurariũ,qui 3
vndecim ,p duodecim mutuabat ĩ ludo,
ipse uerò in sui excusationẽ allegabat ꝯ
suetudinẽ Gallicorum,qua ferè,uniuersi
clerici sic mutuãt frequẽter & ludũt,sed 4
papa illã cõsuetudinẽ penit⁹reprobauit,
cum in illis magis sit puniéda offensa,p
quos delĩquẽdi authoritas vsurpaẽ vñ ꝙ c
circa dictũ.P. de succẽtoria ipsa factũ ẽ, 5
pp indignitatẽ & utilitatẽ ipsius decre-
uit dñs papa irritãdũ cũ personis vilibus
& indignis patere nõ debeant portæ di- 6
gnitatis iuxta legitimas sanctiones. Præ d
terea ꝯ p̃fatũ.B.fuit probatum, ꝙ de con
scientia iudicũ ultima clausula non fue-
rat inserta in lr̃is eorundẽ, sicut p ipso-
rũ depositiões exprimiẽ euidẽter,pp ꝙ
,pponebat,qđ p̃dict⁹.B. usus fuerat lite-
ris sic falsatis,& iõ tãquã falsarius debe-
bat repelli papa tñ considerauit, ꝙ licet
cõstaret de dicta clausula,qđ in illis lr̃is
fuisset apposita p̃ter cõsciẽtiã iudicis, tñ 7
fides facta nõ fuit, ꝙ dictus.B.illã clausu
lã apposuerit, uel ,pcurauerit, vt ab alio
poneret,uel ẽt ꝙ scienter usus fuerit lr̃is
sic falsatis.Vñ papa ab huiusmodi falsita
tis obiectu absoluit eundẽ,maxime cum
p⁹ huiusmodi obiectũ eis vti noluerit,sã
qa p depositiões duorũ testiũ cõstiterat,
ꝙ cõcessio facta.P.p̃dicto pcesserat quã-
q̃ propter ĩdignitatẽ eiusdẽ meruerit re
probari,concessionẽ postmodũ factã.B.
decernit irritã & inanẽ, & qa Cãtor ita
incõstãter se habuit in hoc facto,ut pri-
ma donatiõe nõ cassata secũdã facere at
tẽtauit,& dignũ sit,vt in eo qs puniaẽ,in
quo peccauit,dñs papa priuat ipsum po- 8
testate cõferẽdi hac vice,succẽtoriã ipsã
mãdãs iudicib⁹, quaten⁹ eãdẽ authorita
tẽ apostolica personæ idoneæ assignare
,pcurẽt.B.Not.1.ex tex.ibi:*cuius donatio*
*pertinebat,&c.*ꝙ uer.ptinere,latè poniẽ,
& patet.vñ referẽ, ẽt si pertineat de iure
speciali. nã collatio hui⁹ dignitatis non
poterat pertinere ad cãtatorẽ nisi de iu-
re spãli, qa de iure cõi spectat ad Ep̃m.
16.q.7.c.omnes basilicæ.& c.nullus,non
ergo uitiatur libellus,neque probatio,si
diciẽ bñficiũ ptinere ad collationẽ ali-
cuius, licet ptineat solo iure speciali,fa-
cit l.uerbum,pertinere,ff.de uerb. sign.

†Secũdo no.ꝙ lud⁹ alearũ[a] ĩtãtũ ẽ clericis prohibit⁹,ut etiã
cõsuetudo nõ ualeat ĩ oppositũ, ẽt si faciat respectu cuiusdã
uoluptatis,qnimò cleric⁹ aleator dẽt reputari uilis & indi-
gn⁹ ad bñficiũ obtinẽdum,& tene mẽti tex.qa ista ẽ una cã
sufficiẽs ad irritãdũ collationẽ factã clerico aleatori.† Ter
tiò no.ꝙ usurarius ẽ uilis ,psona,& ĩdigna ad obtinẽdã ali.
quã dignitatẽ,& facit iste text.ꝙ usurarius sit infamis[b] ipso
iure,đ quo uide tex.cũ gl.ĩ l.ĩprobũ fẽn⁹,C.ex qb.cau.infa.
irro.ubi gl.ĩtelligit tex. & bñ,ꝙ sine alia sñia talis ẽ ĩfamis
ĩfamia ciuili ipso facto,& clari⁹ loqẽ tex.3.q.7.c.infames.§.
porrò,sed de uno multũ dubito:qa tex. in d.l.ĩprobũ,loqẽ
đ usurario exercẽte usuras ultra modũ à iure ciuili ,pmissũ.
Quid si qs exerceret usuras ẽm modũ à iure ciuili ,pmissũ,
nũqd sit ĩfamus ipso facto,cũ de iure canonico oĩs mod⁹ re-
probeẽ,& i⁹ciuile ĩ hoc ñ dedignaẽ seq canonẽ?vt ĩ auẽ.đ ec
cle.ti.& no.in c.qa frustra,de vsu.& certè dubiũ ẽ satis pul-
chrũ,nã respectu iuris canonici oẽ fẽn⁹ẽ ĩprobũ,& iste tex.
facit ꝙ sit ĩfamis ipo facto,& tex.ĩ d.§.porro,cogita.†Quar
to no.ibi:*in ipsorum depositionibus,&c.*Iudices posse depone-
re tãquã testes corã aliis iudicibus đ gestis corã se, & solet
multũ ad hoc all. iste tex.& dic,ut plene no.ĩ c.cũ à nobis,
đ test.†Quĩto no.ꝙ vtẽs ĩstrumẽto falso in iudicio,ñ p hoc
p̃t puniri pena falsi,nisi ,pbetur,ꝙ ipse falsauerit,vel ꝙ ipse
sciẽter us⁹ fuerit,& p̃sumiẽ ignorãtia,si post obiectionẽ đsi
stit[c] ab usu ei⁹.†Vlt.not.ꝙ cõferẽs bñficiũ ĩdigno, quẽ puta
bat idoneũ,nõ dẽt ante obiectionẽ, seu reprobationẽ illius
collationis illud bñficiũ alteri cõferre , licet de indignitate
ipsi⁹ mõ sibi innotescat,alias dẽt puniri,prout hic dr̃,qđ bñ
no.†In gl.1.in fi.No.gl. ꝙ aleator cleric⁹ ĩdistincte repelliẽ
ab obtinẽdo beneficio[d]: vnde collatio sibi facta est nulla,si
de hoc cõstabat tãquã facta uili & indigno,& si nõ cõstabat
qa erat occult⁹,dẽt irritari,sed à bñficio obtẽto añ,quã ex
erceret ludũ,nõ dẽt ĩcõtinẽti repelli, & eo priuari,sed alia
mitiori pena poterit plecti,nisi monit⁹noluit se corrigere,
qa & tunc bñficio priuabiẽ,ut.35 di.c.1. usurarius uero põt
repelli ab obtẽto & obtinẽdo.Ep̃us tñ, cũ se correxerit,di-
spensare põt circa beneficiũ,& facit ꝙ dicitur & not.in c.p̃-
terea.s̃.de usur. Et ex hoc not. ꝙ magis peccat & exosus est
usurarius,quã aleator.†In gl.ĩ uer.*voluptuosus*, ĩ fi.No.bene
gl.nã relata ad text.,pbat, qđ ẽt clericis licitũ est ludere cũ
cõuiuii,& idẽ uoluit gl.ĩ c.1.35.dist. sed Phili.tenet hic cõ
trariũ in clericis, dicens eos non debere facere cõuiuia.44.
di.c.cõuiuia.& c.non oportet.Idẽ dicit Goff.in laicis.nam
conuiuia uidentur eis reprobata, nisi ex quadã charitate fa
ciant,ut in d.c.cõuiuia, & credo hoc dictũ uerius quo ad cõ
sciẽtiã,licet repetitio nõ cõpetat hoc casu,& sic potest pro-
cedere lex,ꝙ ĩ cõuiuio,alle.in gl.talis tñ sic ludẽs,licet ma-
le faciat,nõ tamẽ crederẽ, ꝙ debeat reputari uilis ita,ꝙ re-
pellaẽ ab obtinẽdo bñficio.In gl.ĩ uer.*uel procurauerit in fine.*
Vel dic,ꝙ illud c.loqẽ de literis gratiæ, in quibus citius p̃su
miẽ falsitas, sec⁹ ĩ lr̃is iustitię,q̃ de facili pñt obtineri,vt in
c.penul.e.ti.In gl.in uer.*postmodum*,in fi.Hæc gl.nõ attingit
p̃fectẽ intellectũ decretalis nec etiã doct.aperte attingũt.
†Sed pro clariori intellectu sic oppo. uidetur enim,ꝙ col-
latio secũdo facta debuit ualere. nã prima fuit nulla ipso iu
re tãquã facta criminoso & infami saltẽ infamia facti.nã in
famia nedũ repellit à dignitate obtinẽda,ut in l.2.C.đ di-
gni.li.12.& ĩ reg.ĩfamib⁹,li.6.ubi p Dynũ, quinimo,si ẽ in
famia iuris,repellit à dignitate q̃sita.pro hoc bonus tex.cũ
gl.in l.2.§.miles,ff. de his,qui notã.infa.& in l.omni,& l.in
famia,C.de decur.li.10.ubi dr̃,qđ infamia q̃sitũ adimit ho
norẽ,ergo debuit ualere secũda collatio, ar.in reg.nõ pręstat ĩpedimẽtũ,de reg.iu.li.6.Sol.põt hæc decreta intelligi
dupliciter.Primo,ꝙ collatio prima nõ fuit nulla ipso iure,
& hoc sentit hic Host. exponendo,uer.*irritandum*, idest irri
tũ nũtiãdũ,& ẽt seqẽ Fede.de Senis cõ.44. & 49. & tunc põt
respõderi,ꝙ secũda nõ ualuit propter defectum potestatis,
quia propter delictum collatoris deuoluta erat potestas
conferendi

SEBA. SAPI.
a Ludus alearũ,& ita per istum tex. cõcludũt Ioã. de Imo.ꝙ Car.ĩ c.penul. s̃. de uita & hone.cleri.refert do. meus do. Rochus Cur.in repe. c.si. co. 12. supra de consuetu.
b Sit infamis . Vide Bal.in d.l.ĩprobũ,& l.fratres,C. đ inoff. test.And. Barba.
ZACHARI.
c Desistit.Adde plene hanc materiã esse examinatã p Lãfr. de Oria.ĩ c. qm̃ cõtra falsam, §.statuimus,uers. instrumẽtorũ productiones, nu.34. uer. q̃ro ulterius, & ibi remissiuè & plene in apost. Cel. ad eum supra,de proba.
SEB. SAPIA.
d Beneficio . An collatio bñficii facta infami sit nulla, uide Fel.in c.ex parte, col.2. uersi.collatio tamẽ facta supra de rescri.c.omnipotens , in fin. supra de accu.& in c.q̃relã, col. 2.supra de iureiur. & ibi an infamia priuet ipso facto titulo beneficii, & aliis dignitatib., & honoribus.

cõferẽdi ea vice ad superiorẽ,sed iste ĩtellect⁹ mihi nõ placet:
qa hic cassaẽ & puniẽ iste collator pp suã incõstãtiã, & qa
prima ñ reprobata ,pcessit ad scđam, iõ ĩtellige istũ tex.qñ
collatio fuit facta ĩdigno ignorãter; ita,ꝙ notoriè nõ cõsta
bat collationẽ esse nullã. nã p̃sei tim respectu cõsuetudinis
poterat dubitari,vtrũ collatio eẽt nulla ipso iure, & vtrum
iste deberet reputari uilis, ex quo vsurã exercuerat tñ ĩ lu-
do,& ꝙ ludebat ẽm cõsuetudinẽ aliorũ clericorum. Vñ añ,
quã reprobareẽ pria,nõ debuit ,pcedere iste ad scđam colla
tionẽ,nunq̃ eñ fiẽda ẽ secũda collatio vel electio,nisi con-
stet notoriẽ primã uiribus nõ subsistere,ut no.in c.auditis,
& c.cũ terra,de electi. Vñ iste collator nõ erat priuat⁹ ipso
facto potestate cõferẽdi:qa ignorãter fecit:sed fuit priuatus
pp ipsi⁹ ĩcõstãtiã, ut dr̃ ĩ tex.qa prima ñ cassata ,pcessit ad
secũdã;& istũ puto uerũ & clarũ intellectum cap.omissis di
9 ctis Inn.p quẽ nõ approbaẽ intellectus ca.† Ex p̃dictis oĩb⁹ a
no. hoc dictũ singulariter in practica qđ ubi collatio est fa
cta indigno per ignorantiã, non debet procedi ad secundã
collationẽ per collatorẽ,nisi prius reprobeẽ prima, ex quo
notorie nõ constabat de nullitate primæ collationis.In gl.
in uer.*irritam*,ibi:*sed ualde sunt ista dissimilia,&c.* Et ratio ẽ
nã secũda stipulatio iõ ualet, qñ prima est elidibilis p exce
ptionẽ,quia potest hoc casu interesse,nam nisi interueniret
secũda,prima posset tolli p exceptionẽ. ergo ualet scđa,ex
quo p̃t p̃tẽdere interesse,ĩsti. de ver.ob §.alteri,sed sec⁹ est
in collatione:qa,si prima collatio tenuit licet veniat irritã
da añ,q̃ irriteẽ,bñficiũ nõ uacat, ergo ñ põt alteri cõferri,s̃.
de cõcess.p̃bẽ.p totũ. Et in fine glo.de hoc dic,vt suprà dixi,
10 & vt not.in p̃alle.c.auditis.†In gl.fi. in fi.Hęc gl.põt adduci
ad qõnẽ,nunqd si collatio beneficii facta p papã,vel ei⁹exe
cutorẽ nõ tenuit vel pp subreptionẽ literarũ,vel pp indi-
gnitatẽ ,psonę,redeat potestas ad papã,an verò ordinarius
loci possit illud bñficiũ alteri cõferre? Inn. hic posuit duas
opi.qdã dicunt,ꝙ ad papã tãtũ, ex quo enim papa semel se
ĩtromisit de illo beneficio,non licet alteri apponere manũ,
arg.in c.vt nostrum,de appel.Alii cõtra.Sed conclude post
Io.An.& cõpostel.in c.ꝙ sicut,de ele.ꝙ aut papa reseruauit
sibi beneficiũ,& tunc licet collatio nõ hẽat locũ,vel effectũ,
nõ põt tamen inferior se intromittere in illa uacatiõe,arg.
in c.si eo tpe,đ elect.li.6.Aut nõ ẽ usus uerbo reseruatiõis;
& tunc aut mandauit illud beneficiũ conferri non expressa
certa persona,& idem uidetur sibi reseruasse,& illi uoluisse
,puidere, aut mãdauit cõferri certę ,psonę,& tũc si collatio
nõ valuit,potestas redit ad ordinariũ,quia papa ĩtẽdebat ,p 1
uidere tñ illi ,psonę expresse,ex quo ergo illa ,psona nõ po
test habere vel pp surreptionẽ literarũ,vel indignitatẽ ei⁹,
potestas redit ad ordinariũ,qa cessante cã cessat effectus in 2
11 c.cũ cessante,de appel.Et hoc no.† Vlt.extra gl.oppo.uideẽ
enim, qđ exceptio criminis nõ dẽat admitti contra istũ.P.
ex quo habuerat collationẽ,& agebat tantũ possessorio adi 4
piscẽdę,i.,p possessione habẽda,vt ĩ c.accedẽs de accus.Sol.
dicit Inn.ꝙ exceptio criminis ñ dẽat admitti sine infamia,
quasi sentiat istũ fuisse ĩfamatũ đ istis obiectis.Et circa hoc 1
dicit aliqua pulchra uerba, q̃ solent quotidie allegari,dicit b
eñ,qđ aut qs agit ĩ bñficialib⁹ possessorio adipiscẽdę ad ꝯ-
firmationẽ,vel collationẽ,vt qa habuit electionẽ & confir-
mationẽ,aut collationẽ,& tñ sibi deest possessio, & tũc nõ
admittiẽ exceptio criminis nisi cũ infamia, ut in p̃alle.c.ac
cedens,ubi plene dixi.Aut agit possessorio recuperandæ,&
tũc ñ admittiẽ aliqua exceptio criminis cũ ĩfamia, ut ĩ c.ĩtẽ
cũ qs,de resti.spo.Et not. bñ hoc dictũ,ꝙ ẽt in beneficiali-
bus ñ ob.agẽti possessorio recuperãdæ exceptio criminis ẽt
cũ ĩfamia.Sed licet Inn. omnẽ exceptionẽ excludat,tñ mul
ta opponi pñt,de qb⁹ plene dico ĩ c.in literis, đ resti.spo.&
facit ꝙ no.3.q.1. in sum. Aut agit qs petitorio pro benefi-
cio,ꝙ semel habuit, & tũc aut opponiẽ tale crimen,qđ idu
cit priuationẽ ipso facto, & admittiẽ exceptio ẽm eũ, & be-
ne,puta si opponiẽ,ꝙ sit hæreticus,uel ꝙ fuit sententialiter

de aliquo crimine cõdẽnat⁹.Et no.bene
hoc ultimũ, ꝙ cõdẽnatus de aliquo cri-
mine per sñiam cẽsetur priuatus ipso fa
cto beneficio suo, ꝙ intellige,quãdo cri
mẽ erat tale, ꝙ ĩducebat priuationẽ bñ
ficii , uel quãdo irrogabat infamiã ipso
12 facto.Nã sufficit,ꝙ cõdẽneẽ , licet pœna
nõ exprimaẽ in sentẽtia , quia illa ĩtelli
giẽ imposita authoritate iuris.l. 1. ff. ad
Turpil.&.2.q.3.c.Euphemiũ.§. notãdũ,
& ĩ c.postulasti,ẽm unã lec.s̃. de fo.com
pe.& ad idẽ tex.ĩ p̃alle.l.2.§. miles,ff.de
his,q notã.infa.ubi dr̃, ꝙ miles damna-
t⁹ de adulterio efficiẽ ĩfamis, & infamia
soluit uinculũ militiæ. Vñ ipso iure ĩfa
mat⁹ p̃ sentẽtiã perdit dignitatẽ[a] ne dũ
secularẽ,sed ẽt ecclesiasticã, ut no.in gl.
Secus puto , ubi qs dãnareẽ de crimine,
ꝙ nõ induceret infamiã,nec priuationẽ
beneficii,tũc enim talis exceptio nõ ad-
mittereẽ,ut statĩ dicã , & sic restringe In
no. Si vero oppõitur exceptio criminis,
ꝙ non inducit priuationẽ beneficii ipso
facto,ut puta qa est simoniacus,uel adul
ter,uel piurus, uel qd simile,& nõ debet
admitti talis exceptio. Rõ ẽ,qa illa etiã
,pbata ille nõ remanet priuat⁹ bñficio.
Nec ob. si dicatur, ꝙ debet priuari,quia
ad hoc ñ tẽdit exceptio,vt ĩ c. 1.de ordi.
cogni.ĩ fi.Nec ob.si dicatur,ꝙ ex quo da
tur actio, siue accusatio ꝯ istũ de istis cri
minib⁹,fortius dẽt admitti exceptio,ut
in reg.q ad agendũ,de reg. iur. li.6.& in
reg.cui damus, ff.e. quia secundum Inn.
illa iura hẽnt locũ,qñ ad idẽ agiẽ,& ex-
cipiẽ,secus aũt,qñ actio & exceptio ten-
dũt ad diuersa. nã hoc casu accusatio tẽ
dit ad uindictã,ut priueẽ, exceptio uero
tendit ad defensionem rei familiaris,ut
no. perpetuo hoc dictũ Inn.& uiđ qđ di
co ĩ c.pastoralis,de cau.possess. & ,pprie.
& in c. si diligenti, de foro compe.

SVMMARIVM.

1 *Causæ matrimoniales non cognoscuntur uel literæ indulgẽtiales nõ cõcedũtur per inferiorẽ prælatum Episcopo,nisi competat de iure speciali.*

2 *Ea,quæ sunt ordinis ep̃alis,non possunt nec cõsuetudine,nec p̃scriptione acquiri illa uero,quæ sunt aut dignitatis,aut iurisdĩõnis,bene possunt acquiri, et n.3.*

4 *Episcopus electus & confirmatus,non tamen consecratus,an possit concedere indulgentias , maxime si non sit sacerdos?*

CAP. XII.

ACcedentibus. † Abbates[b] de matrimoniis cognosceẽ, & publicas pœnitentias iniungere, & literas indulgentiarum concedere nõ possunt , nisi eis competant de iure speciali,h.d.Vel sic & generali⁹.Cognoscere de cã matrimoniali . Itẽ pœnitentias publicas,& ĩdulgẽtias cõcedere, spectat ad dignitatẽ Ep̃alẽ . Vnde inferior p̃lat⁹ de his se intromittere nõ dẽt,nisi ei cõpetat de iure speciali. Primo ponit Ep̃orũ querelã,cui secũdo ,puidet, ibi; *Volentes*.Casus lit.Ep̃i in concilio generali cõstituti cõquesti sunt de Abbatibus,quod ipsi suis terminis non contenti manus

a Perdit dignitatẽ. Vide Inn.in c. qualiter, el.2.ad fi. & ibi d.Ant.& quæ ibi dixi đ accu.d.Ab. in c.q̃relam, de proc.An. Barba.
ZACHARI.
Adde de hoc Lu. Ro.sing.suo.504. inci. Fuita me q̃sitũ, ubi tenere uidetur , ꝙ ipso iure, ꝙ probatur p tex.in l.infamia, ponderando tex. in uer. adiicit,C. de infa.li.10.& p l.miles, ff.de his, qui no.infa.
SEB. SAP.
a Dignitatem. Vide Fel.in d.c.quęrelam,col. 2.uer. similiter,supra đ iureiur. post Abba,ibi, col.2.
b Abbates . Quod sacerdos parochialis , & Abbates, & alii p̃lati inferiores Ep̃o ñ pñt cõcedere indulgẽtias disputãdo cõcludit. S. T. in.4. sen.di.20.q.1.art.4.

a SEBA. SAP. Ad dignitatẽ Epalẽ. Vide latissime p d.Io.Frã.Balbu. in tract. pscriptionũ in prima parte qntæ partis pricipalis. q.11. & ibi col.2.allega. etiã Abba.hic.

b Matrimoniali. & sup hoc est tex.puctualit i d.c.auditis, ad fin. de pscr. Sed tu uide ẽt gl. ibi, & d.An.& Ab. i c.lra, đ rest. spo. qđ fin. scribit. do. An. in c.cũ olim, in.3.colũ.p illum tex. de præscri.

c Per solũ. Eps põt cõcedere alii inferiori uti põtificalibus, de qbus in hac, decr. pter insignia, & p hoc facit, qđ no.ar.in c. placuit, đ pę.di.6. ubi dicit, ꝙ iposítio publicæ pniæ dẽt iponi ab epo, uel eius mãdato a sacerdote. Et ex hoc ifert ẽt unũ đ quo pluries fui interrogatus, uidelicet an Eps, q ptã tẽ hẽt cõcedẽdi i dulgentias, possit alii inferiori Epo delegare, & facit qđ in fi. dicit gl. i c.đ cernimus, đ iudi. & facit qđ ponit Arch.in c.si qs suadẽte circa fi.17. q.4. & ꝙ Eps possit inferiori đlegare cas⁹ pniæ reseruatos, uł sentire tex: à ɔ̃rio ĩn c. l. ĩ fi.primi rñ.đ pę. & re.li.6.in ɔ̃rium eius, qđ dicit hic d.Ab. facit qđ no. In.& Imo.i c.cãm matrimonii đ off. đl. ubi dicũt, ꝙ cã matrimonialis ñ põt delegari inferiori ab Epo nisi p papã, & sup hoc uide, qđ late scribit in suis recollectis d.Bar. đ Bellẽ.i c. teneor, in.1.no.de re.iudi. sed p opi. d.Abb. & do.facit tex.cũ gl.no.& qđ ibi no.do.& maxime d.Abb.i c.fi.de off.ordi.sed tu de hoc uide omnino qđ ualde elegãter scribit Spe. i antiquo suo rep. i ti.đ pę.& re. §.seqt, in prin.2.co. uer.sed nũqd pt cõmitter siplici sacerdoti.

extendũt ad ea, q̃ ad episcopos pertinere noscũt, videlicet cognoscẽdo de causis matrimonialib⁹, iniũgẽdo pnĩas publicas, ɔcedẽdo lr̃as ĩdulgẽtiarũ, & similia psumẽdo, ꝓp q̃ authoritas Epalis vilescit iterdũ apud multos, uolẽs cõciliũ Eporũ dignitati & abbatũ saluti i his puidere, phibuit, ne de cetero aliqs Abbatũ ad talia se extẽdat, si ꝓpriũ periculũ uoluerit euitare, nisi forte aliqs ipsorũ spãli cõcessione, uel alia legitima cã sup huiusmodi valeat se tueri. B. Not.1. ex tex. ꝙ q̃dã sũt spectãtia ad dignitatẽ epalẽ, q̃ inferiori plato nõ cõpetunt, ut sunt tria hic explla, & đ similib⁹ uide, ꝙ le.& no.68.di.c.q̃uis, & c.cor.Epi, & inter cas⁹ hic expressos nota illũ, ꝙ nemo citra epm pt iniungere publicã pœnitentiã, priuatã enim põt quilibet sacerdos iniũgere, & de hac publica uiđ gl.& tex. i c.i capite.50.di.26.q.7.c.fi.& ẽ tex.in c.2.de male.

2 †Scđo no. ꝙ ex spãli cõcessiõe, uel alio iure speciali, puta ex cõsuetudine, pñt spectantia ad dignitatẽ epalẽ[a] cõpetere inferiori prælato. Et circa hoc dicendũ est, qđ quædam spectantia ad epm sunt ordinis episcopalis, quædã sunt dignitatis episcopalis, quædã simplicis iurisdõnis, ea uerò, q̃ sunt ordinis ut chrismare, ecclesias ɔsecrare, clericos ordinare, & similia, ñ pñt cõpetere inferiori, ẽt ex cõsuetudine, ut i c.quãto, de cõsue. qa in eis deficit ordo epalis. Ea vero q̃ sunt dignitatis Episcopalis, ut sunt ista hic enumerata, vel simplicis iurisdõnis ut cognoscere đ causis clericorũ, ista bñ pñt acqri p inferiorẽ ex cõsuetudine uel ex concessione superioris, ad hoc c. cũ oli, & c.auditis, de pscri. Et not. bene hũc tex. iũcta gl.pe:& fi. ꝙ ista, q̃ sunt dignitatis epalis, vt cognoscere de cã mrimoniali[b], & dare indulgẽtiã, &c. possũt pscribi p inferiorẽ. Sed ad declarationẽ lrę qęritur, de qua concessione loqtur iste tex. Sol. dicũt docto. ꝙ pt intelligi de cõcessione ẽt Epi. 16.q.2. c.uisis, pter insignia. nã illa nõ possunt concedi nisi p solum[c] Principem, qđ bene no.ar. in c.ut apostolicę, de priui.li.6. vnde Abbatibus, & iferiorib⁹ platis p papam solet cõcedi usus mitrę, & aliorũ põtificaliũ, vt i d.c.vt apostolicę, dicũt tamẽ hic do.& ibi, & bñ, qđ licet ista ĩsignia epalia qñq; ad decorẽ cõcedant plato inferiori, nõ tamẽ potest ille pp hoc exercere iura Episcopalia, ẽ ergo quędã nuda demonstratio, quę hẽt significatũ suũ, qđ no.

3 †In gl.i uer. *Episcopalis dignitatis.* i fi. No. ex hac gl.& seq. iũcto tex. qđ ea. q̃ sunt dignitatis epalis, ñ dico ordinis, possunt acqri per inferiorẽ ex consuetudine, & hoc probatur apertius, q̃ alibi in ca.auditis, de præscri. ubi Abbas pręscripsit cãm matrimonialẽ, nisi fuisset pbata interruptio, qđ ẽ ɔ̃ Host. q tenet contrariũ in c.lr̃as, de resti. spol.

4 †Inducitur ẽt iste tex. ad qõnem quotidianã, nunquid electus[d] & cõfirmatus in Episcopũ nõ cõsecratus possit cõcedere indulgentias, maxiẽ si ñ sit sacerdos, vt qa adhuc ñ sit effectus psbyter? & sępe accidit cõsimilis q̃stio in legato apostolico nõ psbytero. Hos. hic post multa cõcludit, ꝙ si ẽ psbyter, pt concedere, alias secus sed Fran. tenuit, ꝙ ẽt si sit psbyter, cõcedere non potest, quia nõ dicit Eps nisi sit cõsecratus. Vñ antea uocat electus, & non eps, vt in c.tua, de his, q̃ fiunt à pręla. & iura hoc cõcedunt Episcopis. Io. An. uidet tenere, ꝙ cũ hoc ñ sit ordinis ꝙ hoc possit elect⁹ cõfirmatus, dũmodo sit sacerdos. Io.Cal. post Tho.4.di.22 ar.2. tenet ꝙ ẽt si ñ sit sacerdos hoc pt, & idẽ i legato, & ista opi. ẽ uerior. Rõ, qa concedere istas indulgẽtias pcedit ex dispensatione bonorũ ecclesiæ, & sic ex iurisdõne, ergo isti pñt, cum habeãt iurisdõnẽ, licet nõ sint consecrati in Episcopos vel sacerdotes, vt i c.trãsmissã, de elect. nã (vt hic patet) illa pñt q̃ri per inferiores Epos, ergo non sunt ordinis Epalis, sed iurisdictionis. In foro tamen pœnitentiæ non posset absoluere, uel condemnare, uel indulgentias concedere, quia illud est ordinis presbyteralis, & non iurisdictionis, quod tene menti. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Furem indicare, & etiam furtum commissum potest quis compelli.*
2 *Sacerdos nullo modo potest compelli reuelare, quod ipse scit in confessione, etiam si papa diceret, uel ad duceretur in testem.* 4.
Interdictum et excommunicatio quomodo differant.
5 *Iurans non reuelare secretum, si adducatur in testem potest ipsum reuelare sine metu periurij.*
Nemo potest iurare nolle testificari, & si iurauerit, iuramentum non ualet.

CAP. XIII.

Dilectus. Ad reuelandum peccatorem, siue peccatũ in pęnitentia confessum sacerdos cõpelli non potest.h.d. Primo ponitur querela presbyteri, cui secundò prouidet, expressa causa, ibi: *quia igitur.* Casus literalis.[e] Quidã fecerant quoddam furtum, quod, ut dicebatur, confessi fuerant Ioanni presbytero in pniali iudicio: rectores fraternitatis urbis cõppellebãt dictũ psbyterũ Ioãnẽ ad reuelãdũ fures, & id ꝙ sibi tãq̃ sacerdoti sup furto fuerat reuelatũ uł ad satisfaciẽdũ exinde damnũ passo, nisi alterũ pdictorum faceret, tulerũt in ipsum sententiam interdicti, ppter ꝙ dictus sacerdos conquestus est domino Papę. qa perniciosum esset, dictũ psbyterũ reuelare taliter sibi credita, uł cogi ad soluẽdũ id, ꝙ nõ rapuit, mandat Papa Cardinali sanctę Prudẽtianę psbytero suo uicario, quaten⁹ pdictos rectores corã se uenire faciat, & ĩiũgat eisdẽ ut à grauamine psybteri memorati sup hoc penitus conqescãt. Ber.

1 †Not. ex tex. ar. opt. ꝙ iudex ecclesiastic⁹, seu secularis põt ex officio suo quẽ cõpellere ad idicãdum furẽ[f], & furtũ commissum, & sup hoc põt ferre sentẽtiã cẽsurę cõtra non reuelantes; ꝙ probat hic p locũ ã speciali.

d Nunquid electus. Vtrũ eps elect⁹ & cõfirmatus nõ cõsecratus possit dare indulgẽtias ecclesiis, & idẽ tenet d.Ab.i c. suffraganeis, de ele. đ quo ẽt p Paul. de lea. & Car. in cle.1.de reli.& uene.san.& per Old.consi.suo.73.& ꝙ possit, bñ facit in simili gl. in c.adiicim⁹.16. q.1. & gl.in uer.psbyteri, in prin.in cle.1.de priui.sed ɔ̃riũ tenet Arc. in c.1.de pœn. & re. li.6. prout ibi refert Io.An.sup gl. in uer. monere, in fi. De hac. q.uide p Io.de Imo.in d. cle.1.de priui.in. 12.co. uer. an autẽ elect⁹ & uiđ Pe. de Anc.i rep.regulę.q̃ cõtra, i.2.op. prin.ubi dicit, qđ cõcedere indulgẽtias nõ ẽ ordinis, sed põtificalis dignitatis, & ꝙ elect⁹ & cõfirmat⁹ licet nõdũ sit cõsecrat⁹ i Epm, neq; sit sacerdos ualeat cõcedere indulgẽtias, firmat Pe.de Anc.in repe. regulæ pctm, in.3.opp. prin.circa mediũ, li.6.& al.Io.Cald. in hoc c.& idẽ apte ẽt firmat.S.Th. in.4.sent.disti.15. q.1.ar. 4.ante fin.

e Casus literalis. Pro intellectu huius decr. uide S.T. in.4 sen.dis.21.q. 3.ar.1. ultra mediũ.ubi dicit, ꝙ si sacerdos, q audiuit cõfessionẽ, pducatur i testimoniũ, põt cũ recta cõsciẽtia iurare se nihil scire: qa adducit ut hõ in testimonium, & scit ut deus. uide oĩno de ista reuelatiõe, q̃ scripsi post d.An.i c.oĩs utriusque sexus, circa fi. de pœ.& re.

SEBA. SAPI.

f Ad indicandum furem. Vide quando quis teneatur indicare furem, p Ias.in l.filii.§.si tibi iudicium, in.1. nota.ff. de cõdic. ob tur.causam.

speciali. nã hoc ẽ speciale, ꝙ ñ possit fieri cõpulsio, qñ hoc i pnĩa cõfessũ fuit: secus ergo, si iste sciuisset ñ tãquã de⁹, sed tãquã homo; p hoc tex. ibi: *perniciosum esse, &c.* Et tene hũc tex. sic inductũ ppetuò mẽti. nã optime pbat practica Eporũ fulminãtiũ hodie excõicationẽ ɔ̃ non reuelantes furem, siue furtũ, & melius probat hoc c. q̃ c. q cũ fure. s̃. de furt. licet ad hoc illud soleat allegari; & vide ibi qđ plenè dixi pbat ẽt tex. opi. Bar. in l.inciuilẽ, C.de furt.

2 †Not.2. sacerdotẽ nõ posse cõpelli ẽt p iudicẽ ecclesiasticũ ad reuelãdũ peccatorẽ in pnĩa sibi cõfessum, quinimò nec etiam peccata. nã hic & respectu peccati, & peccatoris prohibetur ista compulsio. Et not. bene, quod etiam nõ potest ad hoc compelli, si talis reuelatio tendit ad vtilitatem proximi, uel ad vtilitatẽ aĩæ ipsi⁹ cõfessi. Nihil enim dẽt detegi per sacerdotẽ, ẽt si cõcernat claritatẽ conscientiæ ipsi⁹ peccatoris, nisi ipse peccator sacerdotẽ ducat in testẽ, arg. in c.significasti, de adul.& i c.oĩs vtriusq; sexus, de pę.& remis.& quod ibi not. Inn.

3 †No.3. ibi: *sententiam interdicti, &c.* ꝙ sentẽtia iterdicti pt ferri nedũ in loco, sed ẽt in psona; & hęc est differentia inter interdictũ & excõicationẽ: qa excõicatio nedũ priuat à participatione sacramẽtorũ, sed etiã à cõmunione hominũ, vt in c.à nobis, de excep. sed interdictũ solũ priuat participatione sacramẽtorũ. Vltimò p declaratione lr̃æ queritur, q sint isti rectores fraternitatis, de qbus in tex. Sol. sunt quidã habẽtes iurisdictionẽ super clerũ ex speciali prouisione, aut institutione. In gl.1. ibi: *quia secundum leges nemo potest compelli,* hoc nõ ẽ absolutè verũ, qnimò pt ex officio cõpelli, de quo dic, vt no. in d.l.inciuilẽ, & plenè dixi i d.c.q cũ fure.

4 †In ea gl. ibi, *& in hoc erat maior ipsis rectoribus, &c.*

a Per hãc rõnẽ inferũt doc. ꝙ ẽt p papã[a] nõ põt sacerdos cõpelli ad detegendum pctm in pnĩa confessum. Nam in illo actu sacerdos est specialis vicarius Dei, & papa est generalis vicarius Dei, & specialis quo ad illã speciẽ ẽ maior generali, de off.leg. i c.studuisti, & no. bñ gl. & hoc dictũ, qa ẽ ɔ̃ multos simplices sacerdotes, q reuelãt peccatum Episcopo, seu peccatorẽ, seu alteri sacerdoti, licet dicant Epi, ego recipiã in cõfessione; qa nullo modo dẽt dicere, quia tanquam Deus nõ indiget cõfessiõe, & qa illud est peccatũ alterius, & nõ suũ, & hoc saluo casu c. oĩs, vtriusq; sexus, de pœni.& remis. Et ex hoc & ex text. ẽt infertur, ꝙ si sacerdos pducitur in testẽ in iudicio, qđ recta cõsciẽtia pt dicere, se nihil scire, si hoc tantùm sciebat vt Deus. nam quis potest habere duplicẽ sciẽtiã, s. sciẽtiã vnã vt Deus, aliã ut homo. In testẽ verò producitur ut homo, non vt deus, & tanquam homo nihil scit. Vñ sine metu piurii rectè pt dicere se nihil scire. Puto tñ, ꝙ si iste sciret ut de⁹, & ut homo, ut quia ipse uidit tãquã homo, & audiuit vt De⁹ in cõfessione, ꝙ hoc casu teneat reuelare virtute iuramẽti, alias aũt, vt dicit Inn. in pal leg. c.oĩs, ppe fi. nũquã dẽt reuelare, nisi subeẽt maxima necessitas, uel vtilitas, vel immineret scandalũ, tunc enim põt

5 dicere, & reuelare, ex quo scit ẽt ut homo. †Quid aũt si qs iurauerit nõ reuelare secreta, & postea producitur in testẽ, nunqd possit reuelare, cũ uideat positus inter duo iuramẽta ɔ̃ria? Inn. in c.qualiter, el.1. s̃. de accusa.no. dicit ꝙ sic: qa aut intẽdebat iuramẽtũ extẽdere ad istũ casum, & fuit temerariũ, cũ nõ possit q.s se astringere ad hoc iuramentum, cum sit cõtra publicã vtilitatem, vt testis, aut non cogitauit istũ casum, & iuramentum ad hoc non extenditur, arg. in c.1. de iureiur.li.6. Et in fi.glo. quod primò dictum est, plus placet Host. & pro prædicta glo. facit c.cum ad quorundam supra eodem titulo. Tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Collegium quomodo constituatur in aliqua ecclesia?*
2 *Abbatissa potest habere iurisdictionem super clericos de iure speciali, non autem de iure communi.*
3 *Insignia an quis possit portare, & ex cuius priuilegio?*
4 *Insignia aliorum non est licitum facere, siue portare.*
Collegia quibus casibus sint permissa.

CAP. XIIII.

Dilecta. Non pñt subditi singulares in præiudiciũ plati exigere signa collegii.h.d. vel sic. Priuati homines rł̃r nequeũt cõstituere collegiũ, & habere signa collegii nisi aliter eis concedat. Prima pars ponit querelã. Scđa dat iudicẽ, ibi: *discretioni.* Casus lit. Presbyteri & clerici Iotreñ. ecclesiæ Meldeñ. diœcesis ꝓpriũ ñ cõsueuerũt habere sigillum, nec sũt vnũ corp⁹ ita, ꝙ capitulũ appellaret: nihilominus ɔ̃ volũtatem Abbatissę Iotreñ ecclesię, q̃ ẽ ipsorũ caput & patrõa, ꝓpriũ sigillũ habere ɔtẽdũt. Vñ Abbatissa significauit hoc d.Pa. vñ mãdat qbusdã, quaten⁹, si eis ɔstiterit ita esse, dictis psbyteris & clericis authoritate d.Pa. pcipiãt expsse, ne psumant vel de nouo fabricat sigillũ, vel vti eo, si fortè nouiter fuerit fabricatũ. B. No. 1. ex tex. ibi, *consueuerunt, &c.* optimũ argumẽtũ, ꝙ i⁹ collegii pt q̃ri ex cõsuetudine, p hoc facit, qđ no. Inno. in c.postulasti, de iure patr.

1 †No. scđo, ꝙ licet sint plures clerici bñficiati i eadẽ ecclesia, ñ tñ p hoc dicũt cõstituere collegiũ seu facere capitulũ, cũ ñ possint exigere signa collegii, nec collegia lr se cõgregare.[b] collegiũ ergo constituit i ecclesia vel p priuilegiũ cõcessũ à supiore p⁹ fundatã ecclesiã, vel si à pricipio fuit ordinatũ qđ ecclia eẽt collegiata, vel si lõgo tpe vixerũt collegialiter, & sunt i quasi possessiõe collegii, de quo vide p Inn. i.d.c.postulasti, & p Io. An. i d.c.à nobis, đ iure pa.

2 †No.3. ꝙ abbatissa pt hr̃e iurisdõnẽ sup clericos đ iure spãli, secus aũt ẽ đ iure cõi. Vltio collige ex tex. quẽ posse se opponere p suo piudicio uolẽtibus indebitè exigere signa collegii.

3 †Et inducit hoc ad qõnẽ. Quidam vult vti priuatis armis alteri⁹, nũqd possit p illũ phiberi? Et priò discutiẽdũ ẽ, nũqd qs possit portare arma seu ĩsignia, & sciẽdũ ẽ q̃dã eẽ ĩsignia dignitatis, qb⁹ licitè vtit existẽs i illa dignitate, & tunc ñ hñs[c] illã dignitatẽ committit falsũ eis vtẽdo l.eos, & qđ ibi not. ff. đ fal. facit c.1. s̃. đ cle. ñ ord.mi. & qđ ibi dixi. Quędã sunt ĩsignia singularis dignitatis, qb⁹ vtũt reges, & pricipes, & nobiles, & istis priuata psona vti ñ pt, vt l.1.C.ne li.po. Quędã sunt insignia seu arma, qb⁹ vtũt priuatæ psonę, & aut vtũt ex cõcessione pricipis, & i dubio vti pñt. Aut cessat pricipis cõcessio, & cõiter tenet, vt quilibet possit sumet sibi certa ĩsignia, siue arma, sicut oĩa noĩa ꝓpria assumũt ad placitũ, vt vn⁹ ab altero cognoscat, vt ĩstitut. de lega. §.si qs i noĩe, & i l.ad recognoscendos, C.đ ige.manu. ita & arma pt qs assumere, vt vna parẽtela discernat ab alia.

4 †Sed an possit sumere[d] arma alteri⁹, vr primò qđ sic. Nã sicut licitũ ẽ assumere, nomẽ propriũ alteri⁹, vt i l.duo sunt Titii, ff.de testa.tute. ita vr, ꝙ ẽt arma possit qs assumere, cũ eadẽ sit rõ i utrisque, & hoc est uerum, vbi ille nõ posset prę

a Sacerdos ẽt p papã nõ põt cõpelli reuelare cõfessionẽ, & uide S.T. in 4.sent.21.disti.q. 3.art.1. ultra medium, ubi dicit, ꝙ null⁹ sacerdos ad reuelationẽ ɔfessiõis põt cogi ab hoĩe, uel liceriari & si sibi pcipiatur sub pęna excõicatiõis nõ timeat eã qa sibi pcipitur ut hoĩ, & scit hic ut de⁹, sđ ad hoc ultimũ uiđ gl. in c.sacerdos, đ pę. di.6.

SEBA. SAPI.

a Per papam. Vide Ang.de Are.& Ang.Arimi. i tracta. malefic. in uerb. che hai tradito la tua patria, & an sacerdoti, cui ẽ aliqd dictũ in pnĩa, nõ tñ in forma cõfessiõis, si pducat in testẽ, an possit testificari, uiđ Fe. in c.itimauit, col. 4.uersi. & istud dictũ, s̃. đ testi. & nũquid possit sacerdos reuelare ɔfessionem de licẽtia cõfitẽtis, uide Fel. in c.1.col.2.uersi. inquantum tenet Abb. s̃. de excep.

b Quot modis cõstituatur collegiũ đ quo p d.Ant.in c. nobis, de iure pa.

c Vide glo.in c.ut apostolicæ, de priui.li.6.

d Possit sumere. Vide Bal.in disputa sua, quæ incipit accusatus đ ui turbatiua, ubi ponit, an notarius utens uno signo, possit prohibere alii, ne utat eodẽ signo & hoc põit ibi in.3. col. ubi ponit qõ. positã hic de mercatore, q habet signũ artis, & concludit, ꝙ si illud signũ etc sibi cõcessam a supiore, poterit aliũ uolẽtem uti phibere, alias nõ & uide d. Ant. in c.ad nostrã cir. fi. de appel. ubi dicit, ꝙ qs nõ potest uti signo proprio in pręiudiciũ alterius, & all. istud c. dilecta, & đ q. hic posita uide p Bal. i.l.in quantũ, in.2 col. de iureiuran. ubi ponit, unum unus mercator

poſſit ſuper ballis ſuis appōeř ſignū alterius mercatoris.Et adde,ꝙ ſi vnū caſtrum habet picta arma alicui⁹ domini ī ſignū ſbiectionis, ſi detur illa arma,dicit̃ priuari dominus ſubiectione,& poſſunt puniri ut rebelles, ita dicūt Do.in c.quicunq; 30.diſ.Itē adde,ꝙ illi,ꝗ faciūt conſtrui eccleſias, & ibi ponunt ſigna ſua non hẽnt meritū, eccleſiæ, ita tenēt Do. recte intuēti in c. duæ ſūt circa medium.45.di.Itē adde qđ qñ aliq ꝑp ꝓditionē expellūt de ciuitate arma depicta ꝑ eorū honore ꝗ ciuitatem amittunt debēt deſtrui tex. eſt & ibi Bald. in l.eorū ff.de pęnis, pro quo illud dictū iuuenalis.Seianus ducitur unco, diſcedunt, ſtatuæ, reſtemque ſequuntur. Ipſas deinde rotas bigarū ipacta ſecuris Cędit, & imeritis frāgūtur cruracaballis.

SEBA. SAPI.

a Omnia collegia. Vide Paul.de Caſ. & d.Bar.ſoci.in l. cum ſenatus,ff.de reb.dub.Feli.in c. accedētes in prin. ſupra de pręſcr.

b Itē ibi,fratri eius &c.facit ad qō.de faciēte pacem cū aliquo,occidēdo, uel uulnerādo ei⁹ fratrem,uel cōſanguineū utrū uideatur frangere pacē de quo uide ꝑ Io. An. in regula,fruſtra,de reg.iur.li.6.in Mer.ꝑ d.Ant. in c. 1. de pac. in ul .col. per Bar.in l. licitatio. §. qđ il licite, ff.de publ.& ꝑ Pe.đ Anc. in c.ſciant cuncti, de elect.lib.6. ubi bo.text. bene etiā facit tex.in c. ꝗ cūque, de ſent.excō. lib.6.de iſta.q.per eundē Pe.de Anc. in c.nuper, de ſen. exc. Sed ponam⁹, ꝙ feci pacē tecū, ſed,poſtea tuus cōſanguine⁹ ꝓhibuiſſet, uide not.in c. petēs,đ homi.ī c. a praſulatus. 1.

tēdere aliquod ꝑiudiciū,ut puta ꝗa aſſumit arma lōgè diſtātia:ſec⁹, vbi ſubeēt illi aliquod ꝑiudiciū,vt ꝗa iſte nouiter aſſumēs ē homo facinoroſus, & exoſus & ꝑp vnitatē armorū timet ille īterimi ꝓpter iſtū ſeu vice ipſius;& ꝑt tūc īplorari offm̄ ſupioris,vt ille ñ vtať eiſdē armis: ꝗa ad ſuperiorē ſpectat quies populorū, vt in l.1.§. quies,ff.de off.ꝑfe.ur.Idē eſt, vbi intereſt reipublicę: vt ꝗa bonus artifex, ſeu mercator vtiť ꝗbuſdā īſigniis,& ali⁹ vult vti illis,vt hēat cōcurſum,& ſic decipere populū. Pōt enim hic ꝑ iudicē ꝓhiberi rōne ꝑdicta. Cōclude ergo ſic, ꝙ ꝗlibet priuatus ēt ꝑt aſſumere ſibi certa inſignia ſeu arma: ſed nō ꝑt aſſumere b ſeu vti armis alteri⁹, qñ tēdit ī ei⁹ ꝑiudiciū,ſeu reipublicæ, & đ his ꝑ Bar.ī tract. de inſig.& armis.† In gl.1. ī fi.hæc gl.nō reddit ſufficiētē rōnē, quare iſti clerici ñ poterāt facere collegiū; & iō ꝓ clariori doctrina p⁹ Inn.hic, & Bar.ī l.fi.đ col 1 le.illici.ſcias,qđ rľr oīa collegia[a] ſunt īterdicta:ꝗa hoīes ñ dēnt facere iſtas ꝯuēticulas,ſeu ꝯgregatiōes, cū ex eis timeať cōſpiratio, ſeu cōiuratio ꝯ̄ principē,ſeu ciuitatē,hoc verum, niſi approbeť à iure gētiū, vel à iure poſitiuo.nam ꝗdā ſunt collegia,ꝗ approbanť à iure gētiū,ꝗdā, ꝗ approbātur à iure poſitiuo.A iure gētiū approbať collegiū ciuitatis caſtri,vel villæ.l.ex hoc iure,ff.de iuſti.& iur.& ꝙ ibi no.nā dēnt hoīes multa agere ī fauorē & cōmodū ciuitatis; ideo oportet,ꝙ plures inſimul cōueniāt, à iure poſitiuo approbanť collegia ipſorū, ꝗ ſunt alicuius artis,vt ſunt piſtores,barbitonſores, & ſimiles:vel alicuius ꝓfeſſionis,ut ſunt ſcholares, vel ſi faciunt cā pietatis, vt ad ſubueniēdum oppreſſis, &c.ꝗa iſti hēnt multa agere ad vtilitatē illi⁹ ꝓfeſſionis, ſeu artis;iō ꝑmittūt iura,ut poſsit ſimul cōuenire,& facere vnū corp⁹.Vñ ad propoſitū hui⁹ c.clerici ſingulares, cū ñ habeāt aliqua cōmuniter expedienda,non pñt propria authoritate facere iſtas cōgregatiōes,& cōſtituere vnū collegium, niſi à principio fuerit ordinatū, ut eccleſia ſit collegiata,tūc.n., cū ipſi clerici debeant ꝓmouere vtilitatē eccleſię, licitè ſe cōgregāt & faciūt vnū corp⁹,ſđ iſti,de ꝗb⁹ in tex. nō repſentabant illā eccleſiā, ſed erāt ſingulr ibi beneficiati.Et de materia collegiorū uide hic per Inno.& in c.cum ab eccleſiarum,de offi.ord. & per Bar.in d.l.fi.de colle.illici.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non debet appellari dominus, niſi de hoc fuerit ſibi praſtitum iuramentum a uaſallis.*

CAP. XV.

Grauem, Qui contra iuramētū negat ꝑlatū dñm ſuū,vel corā ſeculari iudice de ēpo conquerit̃,vel ipſum īuadit, deponi dēt.h.d. & priò deciſè narrat factū, ꝙ ſub triplici diſiunctiua puniri mādat,ibi:*diſcretioni*.Cas⁹ lit. Archidiaconus Ambiañ. ueniens ꝯ̄ fidē homagii ꝑſtitam, & debitā reuerētiā ſemel & ſcđo Ēpum ꝓpriū dñm ſuū eē negauit. Itē ī foro ſeculari đpoſuit ꝯ̄ eū ſuꝑ reb⁹ ſpūalib⁹ qōnē. Itē cām & cōſiliū ꝑbuit fratri ipſi⁹ Archidiaconi, & cōplicib⁹ ſuis aduerſariis Ēpi,& īuaſori Ēpi, & ſociorū ei⁹,ita ꝯ̄ fidelitatē ī trib⁹ peccauit,ꝑp ꝙ ēps Ambianeñ.grauē đ ipſo archidiacono coram dño papa depoſuit qōnē.Vñ mādat ꝗbuſdā,quaten⁹,ſi cōſtiterit ipſum Archidiaconū ſemel & ſecūdò ꝯ̄ fidē & reuerētiā præſtitā Epiſcopū ꝑdictū dñm ſuum denegaſſe: vel in foro ſeculari depoſuiſſe cōtra ipſum ſuꝑ reb⁹ ſpūalibus qōnem:aut tā inuaſoribus epiſcopi & ſociorum eius, quā fratri eius,[b] uel cōplicib⁹ ſuis cām uel cōſiliū ꝑbuiſſe,ipſum eundē Arc. tāquā putridū mēbrū ab Ambiañ. eccleſia ꝑpetuo abſcindāt,& beneficia ſua ꝑ eos, ad quos donatio ꝑtinet,ꝑſonis idoneis faciāt aſſignari.B.†No.1.ex tex. ꝙ Ēps pōt & dēt dici dñs ſubditorū,& ꝙ ſubditus negās eū dñm ſuū dēt acriter puniri,ut hic,cōtra hoc facit c.2.de dona.vbi dicitur,ꝙ prælatus eſt procurator, & nō domin⁹.Sol. dicit Inn.hoc c.procedere rōne præſtiti iuramēti, alias autē nō crederet ſubditū peccare, ſi nō uocaret eum dominū,ſed ꝑlatū,arg.10.q.3.c. cauendum, ꝓ hoc facit ſm Hoſt.ꝗa qui dicit uerum,nō peccat l.eū qui nocētē,ff.de iniur.uel ſecundū Io.An.licet ipſe ꝑlat⁹ dicatur procurator reſpectu rerū, tñ reſpectu ſubditorū pōt dici dñs,mihi placet opi.Inno.ut licet honeſtū ſit, ut ſubditus appellet eū dominū, nō tñ neceſſarium,pro hoc bo. tex.95. diſ.c.eſto ſubiectus, vbi dr ſciant Ēpi ſacerdotes eſſe, nō dños, &c.ſed qñ ꝑſtať iuramētū Ēpo à recipiēte dignitatē,vel eccleſiam ab eo,tūc appellať dñs, ꝓ hoc tex.opt.ī c.cū clerici.ĵ.đ verb.ſin. & de forma illi⁹ iuramēti puto iſtū tex. loq. nā iſte iurauerat obedire dño ſuo, ibi:*ſuum eſſe dominum, &c.* vñ negādo eū poſtea dñm ſuū uenit ꝯ̄ iuramētum, ſed circunſcripto iuramēto nō putarē ſubditū excedere, ſi appellaret eū ꝑlatū,uel patrē,ad hoc qđ no.ī d.c.eſto ſubiect⁹,& in c.ꝗ graui,de crimi.fal.Scđo no.qđ ꝑſtātes cōſiliū & auxiliū cōſpirantibus cōtra Epiſcopū propriū dēnt deponi,& ſētiunt hic doc. ꝙ etiam debent tradi curiæ ſeculari; & ita exponunt uerbum,*abſcindatis*,poſitū in tex.facit.11.q.1.c.ſi ꝗs ſacerdotū: ſed hoc dictū mihi ñ placet, priò ꝑ iſtū tex. ꝗ ſimplr ñ mādat iſtū abſcindi ab eccleſia uniuerſali,ſed ab eccleſia Ambianeñ. ergo ñ dēt tradi curię ſeculari,niſi ſit incorrigibilis,ēt ſi cōiuret ꝯ̄ Ēpm ꝓpriū,licet aliq gl.ſentiāt oppoſitū,ſed de hoc dicendū,ut dixi in c.cum nō ab hoīe,& c.at ſi clerici,de iud.In gl. 1.ibi *fidelitatem & obedientiam* not.gl.ꝙ cleric⁹ recipiēs beneficiū ab Ēpo iurat ſibi nedū obediētiā, ſed ēt fidelitatē, pro hoc tex.in d.c.cū clerici infra de uerbo. ſign.qđ tenuit etiam ibi Hoſt. licet ꝗdā contra,

q.4.& c.ſicut tuis, de ſimo. Et ad primum facit,qđ no. Bal.in.§. pęna iu. qui male iudi.ubi pōit, an iniuria illata familiæ poteſtatis cēſeať illata ptāti, & facit ꝙ no.Inn. in c.dilecti,de appel.& qđ no.in c.authoritate,de priui.li.6.& adđ hic Lu.Ro.in l.licitatio.§.qđ il licite,in fi.ff.đ publi. ubi dicit,ꝙ ꝑ iniuriā uel offenſam factam fratri nō intelligitur rupta pax cū fratre, & hoc dicit tenere Bart. in l. ſi ita ſtipulatus.§.Chryſogonus,in fi.ff.đ uerb.ob.& Bal.in c. 1. qui mo. feu. amit.& dic qđ de hoc uidetur caſus quē ipſi allegant in c.1.in princ.de eo qui īterfe. fra. domini ſui in uſi. feu.& quando iniuria facta uni de familia intelligať facta omnibus de familia, uide per Bar.i l.1.in.1.col. C. ſi quacunque ꝑdi. po. Itē an pro iniuria illata ꝓcuratori,uel negotiorū geſtori meo uel aliæ perſonæ mihi libere ſeruienti agere poſſim actione iniuriarum, uide per Sal. in l.1.C.de iniu.Item ad prædicta uide quod no. beatus. T. in.2.2. q.65. ar. ult.Item adde, quod iniuria facta uni ex ſociis itineris uidetur facta aliis, & ideo alius poterit agere, ita not. gl.& Bar.in l.3.§. ſi tutor inimicus, ff.de ſuſpe. tu.Itē adde, ꝙ ſi habeo pacem cū aliquo, & ille offendat ſocium meum meū uenientem, quod intelligetur fregiſſe pacem ſecundum Io. An.ſing. in Spe. ī de treug. & pa.§.1. ſequuntur domi. Alex.& Areti. in l. ſi ſtipulatus, ff.de uerborū obliga.Aeneas de Falco.

ꝯ̄; ſed homagiū nō pręſtatur ꝓ ſpiritualib. quia illud ꝑſtatur tantùm a uaſallo ratione feudi, quod habet a domino: ſed clericus non eſt uaſallus Epiſcopi, licet ab eo recipiat beneficium,niſi receperit ab eo feudum.

SVMMARIVM.

1 *Religioſi non tenentur obedire Epiſcopo præcipienti aliquid contra eorum regulam a ſede apoſtolica approbatam.*

2 *Sepulturam an & quando poſſunt ſibi eligere religioſi morientes extra monaſterium.*

3 *Eleemoſina facta alicui imagini ſituatæ intra aliquam parochiam cedunt lucro illius parochiæ.*

4 *Religioſi a quibus grauaminibus ſint exempti, & infra.c.prox. in tex.*

CAP. XVI.

Nimis. Ponit.15.grauamina illata religioſis à ꝗbus ꝑcipit prælatos abſtinere. Secūda ibi:*quo circa*.Caſus lit.In c.iſto reprehēdiť auaritia,ſiue auiditas ꝑlatorū, quā exercēt ꝯ̄ uiros religioſos,ꝗ dimiſerunt oīa ꝑp Deū,& enumerantur multa,ꝑ ut in ipſa litera continentur.In fin.mandat papa, quatenus uniuerſi & ſinguli ꝑlati a prędictis grauaminib. deſiſtant, ſubditos ab hmōi arcti⁹ cōpoſcēdo.B.Nota primo ex tex. ꝙ religioſi tenentur uiuere nedū ſm regulā,ſed ēt ſm inſtituta ordinis. nā ultra reľam habēt quaſdam conſtōnes editas ꝑ totum ordinē, ſicut fratres prædicatores, maximè ꝗ ſm eorum regulā poterant hře proprium in cōi,ſed ex conſtōnibus poſtea editis nullo mō hře pñt aliquod proprium ēt in cōi,ut no.Fed.in conſi.12.&pro hoc tex.ĵ.c. ſeq.ī pri.
1 b †Secundo not. ꝙ religioſi non tenentur obtēperare ēpo ꝯ̄ regulā eorū a ſede apoſtolica approbatā,[b] & ꝯ̄ ſtatuta ordinis approbata. Tertio no. ꝙ religioſi nō tenētur confiteri ēpo,uel rectori parochię,uel ab eis recipere corpus Chriſti ſed adinuicē audiūt confeſſiones, uel cōfitētur priori eorū ſm no.in c.1.16.q.1.Hoſt.in ſum.de pęnis.§.cui, dicit,ꝙ abbas dēt cōfiteri ēpo;ſi nō eſt exēptus, & monachi dēť confiteri abbati,ꝗa ꝗlibet dēt cōfiteri ſupiori ſuo,& hoc uř rōnabile,tñ iure nō ꝓbať.nā ꝑal.c.i.16.q.1.vř conferre priuilegiis, ut īter ſe poſſint cōfiterri; & uide qđ ibi not. Archid.
2 †Itē no.ibi:*eligat ſepulturam,&c.*argu. qđ religioſus ꝑt ſibi eligere ſepulturam, & dicit Inn. qđ eſt priuilegium iſtorū minorū & ꝑdicatorum,cùm decedunt extra monaſterium. Hoſt.dicit:ꝙ quilibet ꝑt ſibi eligere ſepulturam,quia refertur hæc electio ad tꝑs mortis, quo abſoluitur ab obediētia ſuperioris,arg.in c.de uxore, de ſepul.ſed hodie dic, ut ī c. fi.de ſepul.li.6.ꝙ nullus religioſus decedēs in monaſterio, ꝑt ſibi eligeř ſepulturā,ſed ſi lōge diſtat a monaſterio, & cōmodè ad illud reuerti ñ ꝑt, tūc ſibi eligere ſepulturā,ꝑt ut ī d.c.fi.& ita ꝑt intelligi iſte tex.Itē not.qđ religioſi ēt mēdicantes,licet nō habeant populum, pñt tñ hře cāpanā & cœmeterium,quod limita,ut no.in c.patentib. ĵ. de priui. Sed circa hoc eſt dubium,nūquid religioſi pñt quoſlibet recipere ad ſepulturā,& hodie de minoribus,& ꝑdicatorib. dicendum eſt ꝙ ſic,ut in cle.dudū,de ſepul. de aliis uero religioſis nō ſic priuilegiatis ſunt opi. Inn. vř velle,ꝙ ſic.Hoſt.dicit de mēte iuris eſſe,vt ſi habent populū, poſſint recipere quoſlibet ibi eligentes ſepulturā:alias autē non, niſi ibidē hoſpitat⁹ decederet.16.q.1.c.1. pl⁹ mihi placet prima opinio quę vř probari in c.fraternitatē,de ſepul.& tenuit Archi. ī ꝑal.c.1.& ita habet conſuetudo.No.ibi:*celebrant primas miſſas,&c.*quod religioſi ēt mendicantes licite celebrent primas miſſas.Itē no. ibi: *infra domorum ſuarum ambitum,&c.*ꝙ de collatis & oblatis religioſiis in eccleſis eorū nō pñt ꝑlati, uel rectores aliarū eccleſiarū aliquid ſibi uendicare, ꝗa dñr eis illa collata intuitu eleemoſynæ, & nō noīe oblationis.
3 †Secus dicit,ubi aliquod oratoriū,uel imago eſſet ītra parochiā alicui⁹,tunc.n.oblationes[c] ibi factę cedūt rectori parochie,hoc probatur per locum a ſpeciali in c.ad audientiam,de eccle.ędi.facit qđ no.in c.paſtoralis,de his,ꝗ fiūt a pręlat.& in rubr. de parochiis &c. Vltimò nota; ꝙ donatio facta pro ordinamentis altaris, & ꝑ libris eccleſiaſticis æquiparantur. Sed quero de ꝗbus religioſis loquiť iſte tex. Sol.ꝗdā dñt,ꝙ de oīb. Inn.vř uelle, qđ loquať de prædicatoribus,& minoribus & habentibus ſimilia priuilegia, & per hoc ibi tex.ꝯ̄ regulam à ſede apoſtolica approbatam, &c. 4 †Ego ſatis puto, quod omnes religioſi rľr approbari debēt eē exēpti ab iſtis grauaminib.de quibus in textu.In glo.fi. quo ad fratres prædicatores,& minores, dicendum eſt hodie, ut habetur in d.cle.dudum.quo ad alios dic,ut le.& no.ī c.reqſiſti,& ī c.fi.đ teſt.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum ab ordine ſcripturæ ualidum eſt.*

2 *Fratres minores, & prædicatores debent uiuere in arctiſſima paupertate,adeo, quod nil poſſint poſſidere,nec annui reditus eiſdem relinqui.*

3 *Fratres minores,& prædicatores, & alij omnes tenentur ire ad proceſſiones, dummodo non fiant ex leui cauſa. 5.*

4 *Epiſcopus an poſſit excōicare religioſos regulares?*

CAP. XVII.

Nimis praua. Pōit duodecī grauamina ꝑdicatorum, & minorum,à quibus ꝑcipit ꝑlatos abſtinere,& ſecunda,ibi:*quo circa*.Caſus liter.Quidam uiri religioſi,ſ. fratres prędicatores, & minores, quorum ordinē & regulam ſedes apoſtolica noſcitur approbaſſe, ī arctiſsima paupertate Chriſto pauperi famulari elegerunt: ſed prælati eccleſiarū,& alii in multis articulis eos aggrauare nituntur, quę enumerātur d in litera. Vñ mādat papa uniuerſis prælatis eccleſiarum, quatenus uniuerſi ſinguli a dictis grauaminib. oīno deſiſtāt & ſubditos ſuos arctius compeſcant ab hmōi.B.
1 d †No.primò ex tex.ꝙ ubi fit mētio de prædicatoribus,[d] & minorib⁹,ſꝑ in ordine ſcripturæ ꝑmittuntur prędicatores,ut hic,& in c.quorūdā,de ele.li.6. & in oīb.locis,ubi.de his fit mentio. Et rō eſt:ꝗa ordo ꝑdicatorū fuit primo approbatus per eccleſiam Romanam, quā ordo minorum,licet parum añ ſm Ioā. An.recitat hic Ioan. Cal.ꝙ ordo ꝑdicatorum fuit approbatus. 1215. anno. ab Honorio tertio,qui ſucceſſit Inn. ꝗ ꝓmiſerat ſe facturum,& eodem anno fuit approbata inſtitutio minorū, & idē tenet Ioa.An.in d.c.quorundā, in nouel. de minorib.tñ ibi non facit mētionem. Et ex prædictis uerbis not.ordinē ſeruandū circa iſtos religioſos in honoribus deferendis,ut illi magis honorētur quorum regula prius fuit approbata.
2 †Secundò nota,ibi:*in arctiſsima paupertate &c.*quod fratres nedū minores, ſed ꝑdicatores,dñr eē in arctiſſima paupertate,ut hic,iō, ꝗa ñ pñt hře aliquā proprietatem nec in particulari, nec in cōi ſđ dēnt uiuer ex eleemoſinis.vñ mēdici

a Qui dicātur mēdicātes, pōit Bal. in authē. ingreſſi. in 5.col.C. de ſac. ſan.eccle.

SEBA. SAP.

b Approbatā .imò non tenetur religioſus obedire Papę ī his, quæ ſunt contra regulā ſuā ut per Fel. in c. ſi quādo,col.3. uer. ꝑterea dixit Hoſ. ſ. de præſcrip.

SEB. SAP.

c Oblationes. Vide Ang. ī diſputatione inci. In refulgenti delitiarum palatio,cum allegatis per Felin.in c.dilect⁹, in prin. ſ.de offi.or.& Maria. Soci. in tract. de oblatione.

SEB. SAB.

d Prædicatoribus. vide multa ꝑ Fel. In rub.ſ.de maio. & obe.col.5.uerſ. fratres prędicatores.

a An religiosi teneantur uenire, ui de tex. in c. cũ olí, ĩ fi. el. 2. de priu. Et an oẽs clerici tãq; sũt in ciuitate, q; in diœcesi, teneãtur uenire ad letanias, uide oino. do. post Arch. ĩ c. qñ in fi. 38. dist.

b Quotuplex sit clauis ecclesiæ. Et adde hic d. Ant. in c. firmiter. §. una, & sũ. tri. in uer. no. ex lra. & uid Bal. q; eccl'ia hẽt duas claues, s. clauẽ sciẽtię, & clauẽ potẽtię, sciẽtię quæ nihil scit, cũ ipsa sit imperiũ & de istis clauib. ecclesiæ, & earũ effectib. uide omnino late p. S. T. in. 4. sent. dist. 1. 18. q. 1. ar. &. 3. nã in preal. art. circa fi. tenet, quod sint duæ claues tm̃ nõ una, nec plures, quã duæ. Item q; hẽat claues istas ecclesiæ, & d earũ effectu, uid multas qõnes quas põit. vide oino late p S. Tho. in. 4. sentẽ. dist. 19. q. 1. ar. 2. nã ponit, ibi utrũ sacerdos legales habuit, & utrũ à Xpo habuit claues, & utrum soli sacerdotes habeãt claues, & utrũ sancti hoĩes non sacerdotes usum clauiũ habeant, & utrum sacerdos possit uti claue, quã habet ĩ quẽlibet hominẽ, & utrum sacerdos possit subditũ suũ absolu ere, & utrũ aliquis possit uti clauibus in suũ superiorem. Itẽ adde hic Per. de Anch. ĩ rep. reg. pcẽm, in. 3. op. prin. circ. fin. ubi pulchre põit, qualiter sũt duę claues eccle. się, non una tantũ q; quo uide doct. in c. ut constitueretur, in. 3. no. per istum tex. 50. dist. Item de multiplici genere clauium ecclesiæ uide omnino. Cal. in repeti. c. nostro, in. 43. col. de pœniten. & remiss.

tas ĩ certas dẽt eis tribuere necessaria, ad hoc c. 1. d excess. pl. li. 6. & d rel. do. c. 1. eo. li. & qd̃ no. ĩ d. c. quorundã, & pluries dixi, q; sicut fratres minores ñ pñt hre annuos redit⁹ ppetuos, ut in cle. exiui, d paradiso. §. cũq; ãnui redit⁹, d uer. signi. ita nec fratres p̃dicatores, qa dẽnt ẽuire deo ĩ arctissima paupertate, ut hic dr. vñ relicta, q̃ cõiter fiũt ĩ hac ciuitate Senarũ hospitali sãctæ Mariæ d la scala cũ hoc onere, ut det certũ annuũ reditũ annuatim p̃dicatorib. & minorib. & aliis mẽdicãtibus religiosis, nõ. ualẽt, qa eẽt hre ,pprietatẽ quãdã, & tot possent esse annui reditus, q; ñ oporteret mẽdicare qd̃ est ꝯ regulã, & instõnẽ eorũ, p̃dicatores tñ nõ sunt incapaces ex regula eorũ, sed ex constõnibus, quas postea cõiter fecerunt, de prędictis uide p Fede. cõsi. 12. & seq. & p Io. de Li. post Bar. in d. cle. exiui de paradiso. †No. 3. ibi. *cũ processio naliter ueniant, &c.* tex. fing. q; fratres p̃dicatores, [a] & minores nõ tenentur sp̃ire cũ epo & clero ad processionẽ, & no. q; dicit; *ex leui causa*. Secus ergo ẽm doct. si ex magna cã fieret processio, ut puta in nouo introitu epi, uel legati. uel iminẽte peste, seu alio flagello, uel ad gñales letanias, q̃ fiunt post pascha ante festum Ascensiõis. Pro p̃dictis facit. 16. q. 1. c. re uertimini, & d cõse. dis. 3. c. rogationes. nã q; oĩb. iminet, ab oĩbus debet explicari, de offi. Archi. c. ad hoc, & in c. 2. ꝟ. de elect. & idẽ p oĩa puto de aliis religiosis, ut teneãt, p istis, & si ĩb. causis ad ,pcessionẽ uenire, sec⁹, ubi ,pcessio fieret ex leui cã. & põdera tex. ĩ prin. q; uł tm̃ de prędicatorib. & minorib. facere mentionẽ cã exẽpli, ut patet ibi; *ut puta fratres &c.* & ea q̃ dñr cã exẽpli, nõ restringunt dispõnẽ gñalẽ, ut in c. 1. ne cle. uel mo. Vnde dico, q; oẽs religiosi, ut q̃ti⁹ intẽdãt diuinis, nõ dẽnt ex leui cã cõpelli, ut ueniãt ad processionẽ, sec⁹ aũt ex magna cã, ut dixi. †Quarto no. q; de iur cõi oẽs religiosi ẽt p̃dicatores, & minores sunt subiecti Epis locorũ. nã oẽs tã religiosi, quam seculares clerici subiecti sunt epis locorũ de iure cõi, ut in c. cũ ue nerabilis, de reli. do. & 18. q. 2. p totũ: sd̃ sunt exẽpti ab istis, de qb. hic, & à qbus dã aliis a iurib. expressis. Sed hodie isti p̃dicatores, & minores sunt ex toto exẽpti a iurisdõne Eporũ, vñ nõ p̃nt ex qua cũq; cã ab eis excõicari, circa hoc tñ inspiciẽda essent eorũ priuilegia, & ẽuãda ut in c. porro, d priu. †Et aduerte. q; licet tpe hꝰ c. isti p̃dicatores, & minores essent subiecti epis. nõ puto tñ, q; pp exẽptionẽ postmodũ eis concessam, releuẽtur ab illo onere ueniendi ad processionẽ ex cã magna fiendã. nã exẽpti ex multis causis subiiciuntur Etpiscopis, ut in cã hæresis, & in qbus dã aliis, ut in c. ad abolendam, de hre. Itẽ rogare deũ ,p salute populi oĩb. clericis imminere debet tã exẽptis, q̃ nõ exẽptis, ar. in c. reuertimini, ꝑalleg. Quinto no. ibi: *uillas &c.* [b] qd̃ ẽt in uillis licite religiosi p̃nt hre monasterium, debent tñ honorabiles esse, ut hic innuit tex. ibi. *ad honorabiliores, &c.* Vlt. no. q; isti fratres non debẽt nec tenenẽ soluere decimas de fructib hortorum sunt ergo in hoc priuilegiati; iõ dixi de horto, & nõ de aliis, quia isti mẽdicantes nõ p̃nt hre alia p̃dia ꝓter hortos, ar. in d. cle. exiui. In glo. in uer. *de hortorum*, in fi. de aliis religiosis nũquid teneãt soluere decimas, dic ut le. & no. in c. nup. r, & c. ex parte tua, ꝟ. de deci.

SVMMARIVM.

1 *Clericus, qui sine culpa sua non potest residere in beneficio metu tyranni, non est sibi imputandũ, adeo, quod tanquã in eo nõ residens non debet eo priuari.*
2 *Clericus homicida, uel irregularis non est ipso facto priuatus beneficiis, sed priuandus, si homicidium, uel irregularitas fuit post collationem.*
3 *Ciuitas si est interdicta, non censentur interdicta singulæ personæ, adeo, quod clerici illius ciuitatis poterũt celebrare diuina in alio loco.*
4 *Clericus si celebrauerit in loco interdicto, uel si ipse sit interdictus, & celebrauerit, incurrit irregularitatem, a qua per solum Papam dispensabitur.*
5 *Irregularitatem an incurrant illi clerici, qui exercent aliqua officia in ecclesia, ad qua non sunt ordinati.*
6 *Irregularitatem an incurrat, qui audiuit diuina ab irregulari, uel ille ,qui facit irregularem celebrare?*

CAP. XVIII.

Anta. Violans interdictũ iuri sdõne & clauium potestate se priuat. h. d. uel aliter sic. Non seruãs interdictum suspensus est. ab offo, & bñficio, & ab oĩ iurisdõne h. d. ẽm unum intellectum. Primo ponit & aggrauat culpas Epi. Secundo, ibi: *licet autem*, recitat cessionem *ipsius*, & culpas aliorum fautorũ, & irritos decernit actus post interdicti sniam uio latam. Tertio, ibi: *quia uero*, punit fautores, qui beneficia receperunt, & qui interdictum uiolauerunt, & qui illud seruantes oppresserunt, & eos citari mandat ad curiã. Casus lit. Do. Pa. pp quosdã excessus quorundã cõmissos in quosdã canonicos, & platos, & clericos, & res presbyterorũ regnum Portugaliæ supponit interdicto. P. Eps Colubriensis ab initio cepit seruare interdictum, tandẽ mutato consilio uiolauit temere interdictum, delinquendo in dñm papam, q; tulerat ipsum, & ecclesiã Romanã, contemnẽdo Petri claues, & lędendo ecclesiasticam potestatem, & alios induxit, imo compulit nõ seruare interdictum, & quos inducere non potuit, post multas iniurias spoliauit eos dignitatibus, prebendis, & beneficiis suis, & eos coegit exulare interdicendo & excommunicando eosdẽ, & conferendo prędicta beneficia fautorib. suis. quę oĩa idẽ epus in præsentia papę & fratrum ipsius publicè recognouit, renuntiãs Episcopatum in manu domini papę sponta nea uoluntate. & licet ille renuntiauerit, uolens, tamen dominus papa ut illi, qui sniam interdicti uiolauerant, & receperunt bñficia aliorum, q; sine cã rõnabili non debuerant spoliari; non ef fugiant impuniti, ne facti peruersitas trãseat p̃sumptorib⁹ in exẽplũ, decreuit irritas & ina nes oẽm institutionẽ, destitutionẽ, collationẽ beneficiorum, & dignitatum p̃sumptas perdictum episcopum, & excõicationis, & interdicti sniãs in quoscunque prolatas ab eo hac occasione post uiolationẽ interdicti. Quia uero, ubi magis exceditur, grauius est vindicãdũ, mãdat pa. Archiepo Bracharen. quatenus oẽs illos, quos epus intrusit in bñficia & dignitates aliorũ, nõ solũ a beneficiis ipsis, uerũ ẽt ab aliis (si quę obtinent) dẽat remouere tã p̃sumptores p̃dictos, q̃ oẽs alios, qui uiolarũt dãnabiliter interdictum, ab offo, & beneficio suspendẽdo. Et illos, quos ꝓstiterit man⁹ temerarias extẽdisse ĩ psonas, & res p̃dictorũ canonicorũ, & platorum, & clericorum, ad psentiã papæ uenire compellat pœnitentiam ,p meritis recepturos. inuocato ad hoc, si op⁹ fuerit, brachio seculari. B. No. 1. ex tex. q; ptãs ecclesię appellatur clauis. ♦ Et aduerte, quia

qa in principio loquit in singulari, & inuit unã eẽ clauem ecclesiæ: sed postea loq̃t in plurali, & inuit eẽ plures, vt patet, ibi: *Petri claues &c.* & dic, q; ĩ ueritate una ẽ clauis, & ẽ una ptãs: sed ĩ plurali dñr qa ultra ptãtẽ dẽt hre platus discretionẽ. una est ergo clauis ptãtis, alia discretionis. vñ dicimus q; papa ꝑt oĩa claue non errante, de quo. 14. q. 1. c. manes. vide pro p̃dictis bonam gl. in c. decretales. §. 1. 20. dis. in uer. dedit, & quod notat Inn. in c. quanto, de consue. Scd̃o no. admittendam spontaneã cessionẽ prælati, qui ob delictum suũ priuandus p sniam uenit. Et est sanum consilium ad uitandum dedecus & infamiam, ut prius cedat, q̃ expectet sniam, arg. eorum, quę leguntur & notantur in. l. 1 si reus, ff. de procu. & in c. licet Heli, supra de simo. †Tertiò no. q; clericus non ualens in beneficio suo resider pp potentiã tyranni, seu iniqui domini, non debet priuari beneficio suo tanquam non residens. non enim sibi est imputandũ, si sine culpa exulat; p hoc c. pastoralis. 7. q. 1. & quod no. Inn. ꝟ. c. proxi. facit. 50. dist. c. satis peruersum. Not. 4. ibi; *post interdicti, uiolationem, &c.* Tene menti istã literã, q; per interdictũ nõ suspendit iurisdõ plati ẽt circa spualia. hic. n. irritatur dumtaxat snia excõicationis, & interdicti, & collatio nes beneficiorũ, & institutiones attentatæ post uiolationẽ interdicti. facta ergo añ interdictũ tenẽt. uirtus ergo interdicti ecclesiastici refert dũtaxat ad exercitiũ ordinis eccle siastici, nõ ãt ad iurisdõnẽ. Et ex hoc & ex litera ifertur, q; p uiolationẽ interdicti qs pdit iurisdõnem. uñ suspẽdit eo ipso ab oĩ ptãte, & ad hoc est ista litera singularis ẽm uerũ 2 intellectũ. †No. 5. q; violãs interdictũ ẽt papę nõ ẽ ipso facto priuatus bñficiis, nec excõicatus, sed priuãdus p sniam, suspẽsus bene ẽ ẽm cõem itellectũ. nã ẽt homicida & irregu a laris nõ ẽ ipso facto [a] priuat⁹ beneficio suo, si homicidium seu irregularitas secuta ẽ ipsam bñficii collationẽ, ut a ꝑte probaĩ in c. ex lris, ꝟ. eo. facit c. clericis, ꝟ. ne cle. vel mo. & sic itellige Inn. i c. cũ nostris, de cõcess. pb. Sexto collige q; initicientes manus temerarias in clericũ nedũ tenentur pro absolutione ire ad sedẽ apostolicã, vt in c. si quis suadẽte. 17. q. 4. qd̃ tñ limitandũ est, ut dicã in c. peruenit, de sen. excõ. sed possunt compelli ad mandatũ papæ ire ad curiã, ut per cũ ibidẽ puniant. nã isti tales, licet laici, sacrilegi sunt, & rõne sacrilegii sortiunt forũ ecclesiasticũ, ut in c. cũ sit gñale, de so. cõp. Vlt. p̃t hic colligi delegatũ papę posse pro execu 6 tione delegationis suę inuocare auxiliũ brachii secularis de quo tñ dicendũ, ut not. in c. significasti, de of. deleg. ubi c plenè dico. In gl. in uer. *irritas* hęc gl. multũ intricatè ,pcedit, & cõcluso sua ſtat ĩ hoc, q; violãs interdictũ ẽ irregularis & suspensus ab oĩ offo, & bñficio, & iurisdõne, & ut habeat clare tota materia tria uidẽda sunt. †Primo, nunquid 3 loco interdicto censeantur interdictę personæ. Secundo de pœna interdictũ uiolãtis. Tertiò, qñ qs dicat uiolare in b terdictũ, & sic qñ incurrat irregularitatẽ. *b* & ĩ hoc ultimo videbit effect⁹ interdicti. Quo ad primũ cõclude (q; qd dicat gl.) q; loco interdicto psonę nõ sunt directę interdictę sed respũ ad illũ locũ duntaxat. vñ, si interdiceret hęc ciuitas, & nõ psonæ, licitæ p̃nt clerici hꝰ ciuitatis celebrare in aliis locis, qa respũ aliorũ locorũ non sunt personæ interdictę: sed hic nõ p̃nt celebrare, tãquam psonę censeãtur suspensę quo ad locũ interdictũ duntaxat, nõ alibi; de hoc ẽ 4 tex. in c. si snia, & c. is qui, de sen. excõ. lib. 6. †Quo ad ẽm conclude, q; celebrãs in loco interdicto, uel si persona est inter dicta & celebrat, incurrit irregularitatẽ, a qua p solũ papã liberari p̃t, ut in ꝑal. c. is qui, & est suspẽsus ab oĩ ptãte clauiũ, & offo, & rõ est, qa (ut dixi) interdictus simpl'r, vel respũ loci est suspensus, ut in c. is q, de sen. excõ. li. 6. Si ergo celebrat, incurrit irregularitatẽ, ut in c. 1. de re iud. in 6. & irregularitas hoc intẽdit, ut nõ possit iste seq regulas traditas ab apostolis, & ecclesia, sicut alii clerici, ut no. in c. de re iud. li. 6. ergo (ut dixi) ipso facto suspensus. nã & iurisdõ cõpetens plato habet dependentiã ab ordine post eius collationẽ, ut no. in c. cũ dilectus, de cõsuet. nõ tñ p hoc est priuatus bñficio suo ipso facto, ut hic ,pbat in tex. †Quo ad tertiũ principale cõclude post Innoc. & doct. quod illi incidunt in irregularitatẽ nõ seruãdo interdictũ, q; exercent aliq̃d deputatum alicui ordini ecclesiastico, & hoc faciũt tãquã clerici, qd̃ ,pcedit, siue sint psbyteri, siue inferiores clerici, ut dixi ĩ c. 2. de cle. ex. mini. vñ si diaconus b dicit euãgeliũ, uel subdiaconus epistolã tãq̃ subdiacon⁹, uł acolyt⁹ exercet offiñ suũ tãq̃ acolyt⁹, efficit irregularis, ut in d. c. 2. & ibi dixi: secus aũt, ubi exercet aliquid non deputatũ certo ordini. Vñ cãtans. respõsoria, uel dicẽs psalmos nõ officiãdo principal'r ecclesiã, sed ut quilibet alius, nõ efficit irregularis, & bene ẽm Inn. Idem in bñdicente missam, arg. 44. dist. c. fi. qa illud non est deputatum certo ordini: sed cõsuetudine illud exercet indistinctè ẽt a non ordinatis, ut est uidere in epistola, q̃ ex cõsuetudine cõi dr sine apparatu p quẽcũq; . vnde si suspensus, uel excõicatus, uel interdictus tali mõ diceret epistolã, nõ incurrit irregularitatẽ. Idẽ, si exercet ea q̃ sunt iurisdõnis. Vñ tpe interdicti non est irregularis aliũ excõicãs, uel absoluẽs, dum mõ non absoluat tãquam sacerdos, uide c licet cũ solemnitate, de qua ĩ c. a nobis, el 1. de sent. exc. Conclude ergo breuiter, q; iurisdictionalia nõ sunt prohibita tpe interdicti, nec exercens ea tẽpore excõicationis efficit irregularis. Idẽ si non sunt deputata certo ordini, uel si sunt deputata, tñ ex consuetudine exercentur p quẽcũq;. refertur ergo interdictũ ad ordinẽ, & ad quędãm alia, de qb⁹ in c. nõ est, de sponsa. & c. quod in te, de pœ. & rem. & c. fi. de sent. exc. lib. 6. † Sed circa prædicta dubitat, qd de audiente diuina? [c] Conclude post doctores maximè Host. q; aut audit diuina ex deuotione quadã, & iste nõ est irregularis. licet male faciat Aut audiuit diuina authorizando, ut quia platus p̃cepit celebrare, & tunc efficitur irregularis, qa iste ingerit se diuinis, & uiolat interdictũ, & hoc innuit uerbũ: *uiolauit &c.* de quo in tex. & uide gl. in cle. Archiepo, de priuil. Cauea t ergo platus tpe excõicationis, suspensionis, uel interdicti, ne faciat corã se celebrari, aut interſit celebrationi, qa uidetur tunc authorizare.

De noui ope. nunt. Rub.

Continuatur hæc rub. supra uisum est de excess. prælin genere, nunc restat uidere in spẽ de excessu, q; fit in ędificãdo, uel ꝑt sic continuari. Supra uisum est de excesibus pl. in subditos, & ẽt de excesibus subditorũ in platos. Verum quia qñque aliqui delinquunt in contẽptũ iuris seu superioris, ideo subiicitur hæc rubrica, de noui operis nuntia. & quando dicatur nouum opus, & de solemnitate adhibenda in denuntiatione, & in quibus rebus habet locum hæc denuntiatio, plene no. per gl. ꝟ. eodem. c. 2. & dic ut ibi, &c.

ZACHAR.

a Non est ipso facto. Adde An. Corse. fin. 307. in uertestis, inc. Clericꝰ homicida, & istũ in c. nisi, num. 4. & qd̃ ibi notaui in apost. ad ipsum in uersi. ipso iure, de renun.

Incurrat irregularitatẽ nota circa mãm irregularitatis, de qua uid̃ plenissime p Spe. in ti. de leg. §. iuxta, per totum illum. §. q; durat per sex chartas, & per Arch. in c. fi q; s psbyter a suo epo 11. q. 3. & adde Io. And. in d. c. 1. de re iud. in. 6. & hic. Et qñ sacerdos suspẽsus celebrat, nõ solum sacerdos, sed & clericus ei sciẽter ministrans in currat irregularitatem, uide Arch. in c. si quis eps in consi. 11. q. 3.

De audiẽte diuina. Vide Inn. in c. 1. in glo. sua, quę est super uer. à diuersis, de sent. exc. in. 6. & q; suspensus audiens solum diuina incurrat irregularitatem, tenet Arc. in c. si q; s presbyter a suo episcopo. 11. q. 3. & de hoc uide Do. ĩ d. c. 1. §. fi. de sent. exc. in. 6. in. 1. col. & per doc. in c. is cui in prin. ĩ. 2. co. uer. q d si ille, d sẽ. exc. in. 6. & per Io. Cal. in trac. de ec. inter in. 6. mẽbro in. 23. q. & cũ hoc q; dicit hic iste, concordat Do. in c. testm̃, ĩ 3. col. 6. di. & alle. Inn. hic & gl. in d. cle. Archiepiscopo.

SEB. SAP.

a Causa ecclesiæ. uide de Arch. in c. cõtinua. 11. q. 1. & Ab. in c. eccl'ia sanctæ Mariæ, col. 6. đ cõsti. Fel. in c. 1. col. 9. uer. tertia declaratio, e. ti. de constit. & ibi an papa possit tolle'leges quo ad forum secular, & late Dec. ĩ c. clerici, s̃. đ iu.

b Adde hic Arch. in c. si inter Epos, 6. q. 4. ubi dicit, ꝙ leges sunt recipiendæ, qñ nõ obuiant canonibus, sed si obuiant, sunt reprobãdæ. Itẽ uide gl. in uer tẽporaliũ, in c. cũ ad uerũ. 96. di. & do. in c. constitutiones. 10. di. Et uiđ ꝙ elegãter scripsit Io. de Imo. in repe. c. cum contingat, in 4. col. de iureiur.

c An leges debeant seruari in utroq; foro, uel e contra. sup quo uide plenissime Pe. đ Anc. in repe. c. canonũ in. 26. col. uersi. 1. q̃ro, cũ uer. se. s̃. de consti. & uide oĩo qđ no. Bar. ĩ l. priuilegio, & l. oĩ nouatione, ubi per Bal. C. de sacr. sã. eccles. & adde hic oĩno vnũ uerbum qđ no. d. An. ĩ c. ex parte decani, sup gl. in uer. dicebãt, đ rescr. & adde, ꝙ qñ sunt opiniones ĩter legistas recurrit ad papã ꝓ decisiõe, text. ẽst quem ibi no. d. Ant. in. 1. col. in c. ꝑ uenerabilẽ, uer. rõnibus, ꝙ. fi. sint le. & in c. sup literis, queibi ẽt no. d. Ant. de rescrip. & in c. 1. de iur. cal. & idem dicit d. Ant. ĩn. c. fraternitatis, đ testi. in. 34. col. & ideo dicit, ꝙ cũ cle. 2. de test. decidat id de quo erant magnæ altercationes ĩter legistas, seruãda erit ẽt in foro seculari inter laicos, adde hic Bal. in sua marg. Inn. in uer. lex, in. 6. q. Item adde hic, qñ in causa feudarũ non reperitur casus decisus per cõstitutiones feudorum, debet re-

SVMMARIVM.

1 *Nuntiatio noui operis habet locum etiam quando ecclesia ædificatur, & opus post denuntiationem constructum debet destrui expensis ædificantis, uide. j. c. prox.*

2 *Imperator non potest ligare Papam, sed bene potest ligari a papa.*

3 *Causæ ecclesiastica in defectum canonica prouisionis possunt per leges ciuiles decidi.*

4 *Ius ciuile non dicitur præiudiciale ecclesiis, quando potest se habere ad præiudicium, & fauorem.*

5 *Ius canonicum seruatur in utroque foro in concernẽtibus animam, uel interpretatione iuris diuini, & in quibusdam alijs, de quibus hic.*

6 *Ius canonicum seruatur in utroque foro in casu, in quo ius ciuile non prouidet.*

7 *Ius canonicum & ciuile si discordant, & utrumque sit rationabile, utrumque seruabitur in foro suo.*

8 *Ius ciuile an & quando seruabitur per clericos.*
Statutum, quòd agnati excludant fœminas, habet locum, si agnatus sit clericus.

9 *Attentata post nuntiationem noui operis sunt irritanda, secus post appellationem, extraiudicialem, & quæ sit ratio differentiæ, uide hic.*

10 *Nuntiatio noui operis non operatur, quod ædificium postea constructum destruatur, quando notoriũ est nuntiantem nullum ius habere: secus, si dubitatur.*
Citatio impune potest sperni, ubi notorium est ipsam non posse fieri.

11 *Exceptio peremptoria potest opponi ante litem contest. quando notorium est ipsam competere.*

12 *Res aliena si fuerit inuito uel ignorante domino consecrata non debet desacrari, sed est satisfaciendũ domino de interesse suo.*

CAP. I.

1 INtelleximus. † Aedificium post nuntiationem noui operis demoliri debet expensis cõstruentis. h. d. uel aliter & sic. Etiã ecclesia ędificata post nuntiationẽ noui operis destruenda est expensis construẽtis. Hoc dicit cum sequen. In prima cõsultatio. In secunda responsio. ibi *quia*. Casus lit. Clerici de Rodigio cœperũt ędificare quandã capellam in preiudicium baptismalis ecclesię de Costa pertinentis ad priorẽ sancti Cypriani de Venetiis. Ex parte ecclesię baptismalis denuntiatum fuit nouũ opus clericis de Rodigio, ne in pręiudiciũ ipsi⁹ ecclesię illã capellã ędificarent. Ipsi spreta denuntiatione processerunt in opere. Vñ super hoc ad petitionem prioris sancti Cypriani de Venetiis cõmissa fuit cã Paduano epo. Eps, quia de no. ope. nunt. in canonibus non reperitur, quęsiuit a papa, qualiter super hoc esset procedendũ. Quia uero sicut leges non dedignantur sacros canones imitari, ita & sacri canones principũ cõstõnib⁹ adiuuantur, mandat pp̃ eidem epo, quatenus diligenter consideret, ꝙ si post denuntiationẽ noui operis b siue iure, siue iniuria, aliqd cõstruat, ẽm leges dẽt demoliri, & ẽm canones nulla ecclesia in præiudicium alterius est con c struenda. Vñ negotiũ ipsum tam ẽm leges, quã ẽm canones non differat terminare. B. No. 1. ex tex. quẽ posse denuntiare nouũ opus nomine ecclesiæ sibi subiectæ, & hoc, quia sua interest rõne subiectionis, sicut. n. pro subiecta ecclesia qs p̃t agere, ut in c. fi. de succes. ab intest. in clem. 1. de rescriptis, ita & opus nouũ nuntiare. ista enim ecclesia baptismalis erat subiecta isti priori, iõ prior hic fuit

2 admissus. † No. 2. ꝙ leges famulantur canonibus, canones uero debent adiuuari cõstõnib⁹ legũ. Et est rõ, qa Imperator uelit nolit, quosdã canones tenetur seq & obseruare, ut in c. fi. de pręscrip. & qđ ibi nota. & . j. dicam; sed nõ est sic in ecclesia. necessario enim nõ tenetur obseruare leges, sed eas approbat qñq; in auxiliũ suũ, & est rõ rõnis, qa Imꝑator cũ

a sit inferior, p̃t ligari [a] a pp̃ sed non ligare, ut in c. cũ inferior, de maio. & obed. in auth. de eccl. tit. in princi. & l. 1. C. de

3 sum. trin. † Not. 3. ꝙ cã ecclesiæ debet decidi per ius ciuile in defectum canonũ, omnes. n. leges principũ non ꝯdicentes canonibus sunt approbatę ꝑ ecclesiã, ut patet hic, & ad hoc solet quotidię alegari iste text. Et idẽ dicendũ est de constõnib. approbatis ꝑ principẽ, hoc dico ꝑp edita a iuriscõsultis, quę fuerũt post ea approbata ab ĩperatorib⁹, ut patet in libro ffõrũ. nã & illa debẽt iura pricipũ dici, quia oĩa nostra facimus, &c. vt in. l. 2. C. de uete. iu. enucleã. & in c. si apostolicę, de pręben. li. 6. † No. 3. 4. & tene mẽ

4 ti. tex. ꝙ iura ciuilia nõ dñr ꝑiudicialia ecclesiis, qñ pñt se habere ad pręiudiciũ & fauoẽ & hoc dico, quia licet cautum sit, ꝙ lex imperialis damnosa ecclesiis non sit recipienda, ut not. in. c. fi. de sol. tñ non dr̃ pęnalis, quãdo disponit gñaliter. & potest, se habere ad cõmodũ & dãnũ. unde ẽt ecclesia cõstructa post de nũtiationem noui operis uenit destruẽda authoritate legũ. Not. 5. ꝙ cã nõ existente, nõ debet capella, seu ecclesia ędificari intra limites alterius ecclesiæ. rõ est qa oĩa spũalia illius parochię. sunt attributa illi ecclesię parochiali. unde ꝑiudiciũ illi gñaretur saltẽ facti, si alia esset ecclesia ibi ædificata, queẽadmodũ si un⁹ Eps uellet exercere epãlia in diœcesi alterius Episcopi. Vltimo no. ibi: *secundum legem, & canonum statuta, &c.* ꝓ libello sustentando, in quo dr̃, peto iustitiam mihi fieri ẽm canones, & leges, uel ẽm leges, & statuta, seu consuetudines. pñt ergo multę spẽs iuriũ simul accumulari in eo. libello. Et not. ꝙ eadẽ cã põt terminari ẽm leges, ubi ẽt concurrunt canones, quia fortior uĩ ille casus, uel illa decisio, ubi concurrit duplex dispositio, & sic intellige not. in c. si in adiutorium. 10. di. † In glo. in uer. *adiuuantur*, in fi. dic post Ioan. And. & Cal. addẽdo[b] aliqua, cũ queritur, an & quãdo debeãt obseruari leges, uel canones in utroque foro,[c] quod aut sumus in mã concernente peccatum, uel interpretatione directa iuris diuini, seu in uarietate opinionũ, & tũc ĩ utroq; fore ẽuand⁹ ẽ cas⁹ canonis, seu ipse canõ, & ñ lex ciuilis: qa ĩ istis

curri ad ius cõe, ut in c. 1. de feud. & tenet Ober. de Horto in sum. de feu. in uer. q̃ iura obseruẽtur in feudis, & tunc si reperitur contrarietas inter ius ciuile & canon. qđ rõne iuramẽti, qđ interponitur sup feudo debet seruari dispositio iuris cano. ita sin. determinat Bal. in c. imperialem, ĩ. §. fi. de ꝓhi. feu. alie. per Fe. ĩ usi. fe. ex quo infert, ꝙ pares curiæ poterunt recusari, si iusta subsit causa, licet sint ordinarii, cum de iure cano. ordinari⁹ recusetur, ut in c. cum speciali, cũ si. de app. licet secus sit de iure ciuili, ut l. apertissimi, & in auth. si uero contigerit, C. de iudi quod ꝑpetuo tene menti. Idem uide omnino Petr. de Ancha. in repeti c. canonum, in. 16. columna, uer. ultim. non omitto, de constitut. & uide omnino Bald. in cap. fin. in penultima colũna, uersiculo sexto quæro nunquid hæc decretatio de præscriptione. Item quando leges ciuiles, uel cõsuetudines laicorũ sint ẽuandæ, in iure canonico, uide oĩno ꝑ Do. ĩ c. lege, in fi. 1. col. & melius & lati⁹ ibi dẽ in 4. col. 10. di. & uide oĩno, qđ de hoc scripsit d. Bar. đ Bel. in suis recollectis in c. 1. circa prin. đ re iu. *De* statutis ãt laicorũ qñ sint seruãda ĩter ꝑsonas eccle. põit d. Ant. ĩ c. eccl'ia sanctæ, Mariæ, đ cõst. & latissimẽ post eũ scripsit d. Par. de Bel. Itẽ đ ista mã, q̃ ponit do. Ant. & do. Abb. uide ĩ terminis elegãtissimẽ ꝑ do. Ant. ĩ c. clerici in ult. col. de iud. ubi sing. loquitur. Itẽ adde, qđ no. d. Io. An. ĩ c. eccl'ia, el 1. ut li. pẽ. & ibi refert & sequit. d

Ant. in fi. ubi dicit ꝙ oẽs leges iperiales ꝑ canones sunt approbatæ. Itẽ adde illud, qđ dr̃, ꝙ canon seruandus ẽ in foro ciuili, qñ lex ciuilis nutrit pctm̃, ut no. glo. in re. possessor, ĩ vi. cũ concor. & hoc uerũ nõ solum si lex ciuilis nutriet peccatum mortale, sđ ẽt si nutriret ueniale; ita sing. dicit d. An. ĩ c. fi. circa prĩ. de pręscri. Et idem dicit ibi Io. đ Imo. in repe. in. 1. co. ad hoc in simili no. ꝑ Arch. & Io. An. ĩ c. q̃uis, de pac. lib. 6. Itẽ appellatiõe legũ cõprehendunt et canões, ut dicit do. ĩ. c. Nicena synodus, in. 2. no. 31. di. & alle. iur. & ui đ ad idẽ no. ĩ. c. cõcubina, in fi. 33. di.

SEB. SAPIA.

a Seruare leges. uide Fel. in c. ecclesia sanctæ Marię, colũ. 16. uer. septima declaratio, s̃. de cõsti. Rapha. Comẽ. ĩ consi. 139. incip. P. laicus, & Ale. in cõsi. 168. inc. uiso ꝓcessu, ĩ. 2. uo. & Are. consi. 45. inci. uisis articulis, & An. Sic. in cõsi. 31. inc. bene etẽñ, col. pe. in 3. uol.

ZACHAR.

Destruendũ. Ego limito hoc dictũ nisi lis esset cont. ante petitionẽ, ut demoliatur opus contra prohibit. no. op. constructũ, ut no. Bal. sing. cõ. suo ic. proponitur, ꝙ fuit duplex nunciatũ, col. 1. uol. 1. & istã referũt & sequũtur mod. in l. 1. col. 2. uer. 4. notabiliter l imita. ff. de op. no. nu.

SEBA. SAPI.

c Posse fieri, uide q̃ adducit And. Sicu. in consil. 38. inci. præclaro, col. 3. cũ seq. in. 2. uol. & in consil. antepe. col. 3. in. 1. uolu. & cõ. 18. incip. Clementis simis, eo. uo. Roma. in consi. 42. incip. uisis quæ egregii.

d Vbi ratione notorietatis. Not. diligenter istos effectus notorietatis,

istis sitib. sol⁹ pp̃ hẽt ptãtẽ, & ĩperator ĩ cõcernẽtib. aĩam ẽ ipsi papę subiect⁹, & tenẽ suas leges obseruar, qnimò oĩs aĩa ẽ sibi subdita ĩ hoc. 96. di. c. si ĩpator & c. duo, & ĩ c. oẽs pricipes, đ ma. & obe. viđ gl. ĩ reg. possessor, đ reg. iur. li. 6. facit qđ no ĩ c. cũ eẽs, đ test. & faciũt no. ĩ

6 l. fi. C. si ꝯ i⁹, vĩ uti. publ. † Si uerò sumus cx̃ hos casus. Et tũc aut đficit dispositio iuris ciuilis, uĩ uariæ sũt opi. & dẽt ẽuari canõ ĩ utroq; foro, arg. optimũ hic. nã si deficiẽte lege reccurit ad ꝯsuetudinẽ, vĩ ad siĩia; ut ĩ. l. ñ pñt, ff. đ leg. forti⁹ dẽt recurri ad canões, ex quo ꝑ eos ille cas⁹ ẽ expssus, cũ canõ sit maioris authoritatis, q̃ sit cõsuetudo, ar. à siĩi. 11. dis. c. qs nesciat, & imꝑator gñaĩr dixit, ꝙ leges ñ dedignãt sacros canões imitari, ergo ĩ b casu dubio đ iure ciuili seruãd⁹ ẽ canõ.

7 † Si uerò lex nõ deficit, & tũc aut canõ, & leges sibi cõdñt (licet. n. utraq; sit rõnabilis ĩ se: tñ ꝑp uarias rões pñt sibi ꝯdicer) & tũc q̃libet lex ẽuanda in foro suo, ut no. ĩ c. 2. đ arb. li. 6. & ĩ d. reĩa, possessor, & maxiẽ hoc hẽt locũ ĩ ordinariis iudiciorũ, ĩ qb. ẽt laici subiiciũt fo. ecclesiastico, & clerici ĩ foro seculari, ut no. ĩ. c. qđ clericis, de for. cõp. & ĩ cle. dispẽdiosam, đ iud. In iudiciis uero decisoriis clerici iudicãtur ĩ foro eccle. ẽm canones tm̃, & ita laici ĩ foro seculari ẽm

8 leges tm̃. † Sed dubiũ ẽ qd si clerici litigãt ĩ foro seculari, nũqd debeãt ẽuar leges[a] ꝯdicẽtes canonib. vel si laici ĩ foro a ecclesiast. dẽant ẽuare canones ꝯdicentes legib⁹? đ hac mã satis ꝓlixa recurre ad not. ĩ d. c. qđ clericis, & plene tãgo ĩ c. eccl'ia sanctę Mariæ, đ cõst. Si uerò ñ ꝯ dicãt sibi adinuicẽ, & tũc aut sunt leges ĩperiales, aut leges seculariũ ĩferiorum. Primo casu ẽuãt leges ĩ fo. eccl. ubi deficiũt canões, uel ẽt ubi cõcurrũt cũ canonib. ut hic, nisi sit lex mere dãnosa ecclesiis, qa illa ñ recipit, nisi exp̃sse approbet ꝑ papã, ut ĩ d. c. eccl'ia, & c. fi. de cõst. Scđo casu, cũ sint leges seculariũ ĩferiorũ, ñ sũt ẽuãdæ ĩ fo. ecclesi. siue ꝯdicãt, siue ñ ẽt si fauorẽ afferãt, si ꝓcedũt ĩ piose & disponẽdo tãq̃ hẽntes iurisdõnẽ, sec⁹ si afferãt merũ fauorẽ, & saperẽt priuilegiũ quoddã. Exẽplũ. Existẽtib. agnatis masculis fœminæ ñ succedãt. nã cleric⁹ agnatus excludit feminã, licet sit cleric⁹. đ quo plene ĩ d. c. qđ clericis, & c. ecclia. In gl. ĩ uer. *siue iure, siue iniuria*, ibi: *& est simile in excõicatione, &c.* Et dic ꝙ ea. ẽ rõ ĩ utrisq;. nã ĩ denũniatiõe ẽ authoritas ꝑtoris. Nã ꝑp ei⁹ authoritatẽ dẽt ędificãs oĩno desister p⁹ denũtiatio d nẽ, donec denũtiãs ĩtra tres mẽses ꝓbet de iure suo, ut ĩ c. fi. j. e. in excõicatione ẽ authoritas ecclesiæ & cẽsurę, & ut ma

9 gis timeat. † Sed opp. ꝯ hoc, & ꝯ text. & vĩ, ꝙ ea q̃ sunt attẽtata post appellatione extraiudicialẽ, nõ ueniũt irritanda, nisi sint ꝯ ipsam applĩonẽ, & pri⁹ iustificeĩ ipsa applĩo, ut ĩ c cum a nobis, & qđ ibi no. de ele. & ĩ c. bonę đ appel. facit c.

nõ solũ, e. tit. li. 6. ita dẽret eẽ ĩ denũtiatione. Nã denũtiatio ẽ q̃dã applĩo & ꝓuocatio extraiudicialis. nõ ergo dẽt demoliri & destrui id, qđ iure factũ ẽ, iõ dẽret expectari finis & euẽt⁹ denũtiationis. Sol. ꝯriũ vĩ difficile in uidẽdo rõnẽ diuersitatis. Sed breuiter cõclude, ꝙ ĩ denuntiatione hoc spãle ĩductũ fuit ꝑp rixas euitãdas, & qa tractaĩ de modico ꝑ iudicio. Nã ĩtra tres mẽses dẽt denũtiãs ꝓbare de iure suo, ut. s̃. dixi, & si ñ ꝓbat ille admittiĩ ad ædificãdũ cũ satisdatione, & ĩ mora modici tꝑis ñ ẽ ꝑiudiciũ. iõ statutũ fuit, ut p⁹ denũtiationẽ oĩno cesset ab oꝑe, aĩs ꝑp cõtẽptũ ꝑtoris ĩdu cẽtis illã ꝓuisionẽ oẽ ędificiũ iure, uel iniuria, ĩ. siue đ iure, siue nõ sibi cõpetat, uenit destruẽdũ[b]: sed ĩ cã applĩonis est alia rõ, qa sibi daĩ ann⁹, & ex cã bieniũ. Vñ durũ eẽt, ꝙ ꝑ quãlibet applĩonẽ dẽret ꝑs ius suũ reliquere, uel inde ad ulteriora nõ ꝓcedere, ex quo adhuc ñ tulit sñiam, & sic nõ esset funct⁹ offõ suo, ut ĩ d. c. nõ solũ. & de hoc aliqd not. ĩ d. c. cũ

10 a nobis. † Sed circa ꝑdicta dubitaĩ, nũqd sit uerũ indistincte, ut oẽ ędificiũ post denũtiationẽ ueniat destruẽdũ, ex quo de iure fieri poterat? tex. iste vĩ uelle, ꝙ sic, dũ dicit: *siue iure siue iniuria, &c.* Sed dic, ꝙ iste text. & siĩia iura dẽnt ĩtelligi ĩ casu dubii. ubi dubitaĩ, an ille de iure possit ibi ędificare, secus ãt, ubi notorie cõstaret ius denũtianti nõ cõpetere. ñ n. ẽ uerisimile, ꝙ iura uoluerint dare locũ figmẽtis, delictis, & deceptionib. imò ꝓhibẽt cõtinuo iniurias, ad ꝑdicta facit. l. 1. & . 2. ff. ne qs eũ, q ĩ i⁹ uoc. ubi patet, qđ citatio p̃t sperni, ubi notoriũ est c ipsã ñ posse fieri,[c] ut no. ĩ c. ueniẽs, đ accu. & 3. q. 2. c. si eps, ad idẽ l. 1. §. usufructuari⁹, ff. đ noui oꝑ. nũt. ubi usufructuari⁹ ñ p̃t denũtiare dño, ubi sua ñ ĩterest. sicut. n. nõ ualet denũtiatio, ubi de iure cõstat denuntiãti ius nõ cõpetere, ita & vbi aĩs notoriũ ẽ; ut qa aĩs fuit iudicatũ ĩter istos sup illa re. hoc fuit pricipale & originale dictũ Rof. ĩ libellis suis, & secut⁹ ẽ Spe. e. ti. 1. §. sed nũqd uerũ, ꝓpe. fi. & Bar. ĩ l. 1. p⁹ pri. ꝑal. e. ti. qđ ẽ sin. notãdũ. & ꝓ hac decisiõe allego bo. tex. j. c. ꝓx. uer. sup eo. ubi dr̃, ꝙ Archieps dẽbat acqescere denũtiatiõi illorũ monachorũ, qa cũ essent uiri ꝑfecti, nõ est ꝑsumẽdũ, ꝙ denũtiasset, nisi cognouisset sua ĩteresse, ergo, si notoriũ fuisset ius ñ cõpetere, ñ tenebaĩ deferre denũtiationi.

11 † Facit, qđ no. ĩ siĩi in. l. post rẽ iudicatã, ff. de trãsact. & in c. 1. de lit. cõtest. li. 6. d ubi rõne notorietatis *d* admittiĩ peremptoria exceptio añ lit. cõtes. & operatur effectũ dilatoriarũ; & hoc sp not. uenit enim ad declarationem h⁹ tex. & doct. ñ posuerũt hic. † In gl. fi. ĩ fi. Sẽtit ista gl.

12 iuncto tex. qđ citra denũtiationẽ ecclesia ædificata sine cã. j. limites alterius dẽt destrui. Sed ego dubito, nũqd ista sola cã sufficiat, & in ꝯrium uĩ text. & ibi gl. 16. q. 5. in c. fi. facit. c. Eps in diœcesi,

& adde ipsum do. Panor. in c. inter cæteras, supra de re iudi. ubi per illum tex. dicit, ꝙ licet in rescripto ꝓhibeatur appellatio a sententia diffinitiua, nõ tñ uĩ remoueri facultas appellandi prętextu notoriæ iniquitatis, & idem d. An. ĩ c. ex cõqõne, s̃. de resti. spo. Itẽ facit ista reg. quã ponit d. Fran. de Are. ĩ. §. nihil cõe, ĩ. l. naturaliter, ff. de acq. pos. in. 5. co. vbi dicit, ꝙ ista solet esse regula, ꝙ in oĩ materia q̃tuncũq; ꝑcisa non excluditur exceptio, uel allegatio alicuius iuris, nũquã tñ intelligitur excludi talis allegatio, & talis exceptio, si sit notoria. unde talis notorietas superueniens post sñiam, facit retractari c. 2. de purg. uulg. ẽm unũ intellectũ, tenẽt Inn. & mod. in c. fraternitatis, de fri. & ma. & ipse d. Ab. Pan. c. sub orta, s̃. de re iud. fa. qđ no. Bar. in. l. 1. C. ne li. in una eadẽq; cã ter. ꝓuo. & cle. 1. de re iudi. q̃ dicit, ꝙ ꝯ tres sñias conformes ñ põt opponi exceptio nullitatis nec habet locũ, qñ nullitas erat notoria, ꝑ d. Alex. & alios ĩ l. 4. §. condemnatũ ff. de re iud.

SEB. SAP.

a Cum ex iniũcto hunc tex.dicit singu.An. Sic.ĩ c.causam, s̃. de iud. ad hoc ꝙ stādũ est dicto & assertioni uiri bonæ conditionis & famæ,ad qđ uide eũdem in c.1.col.6.eo.ti.de iudi.

b ZACHARI. Litis. Adde,qđ si superuenerit pꝰ illius contestationem?Inn.& Ioan. And,in c.2.de or. cog. & eundem Ioan.And.post archid.in nouell.in c.1.đ rest.spo.li.6

c Denegetur actio uide quę notaui post Bar.in l.1. ff. ad Tre.Andr.Barba.

SEB. SAP.

d Destructa est.An destructa ciuitate uel ecclesia sint sublata eius priuilegia uide remissiue per Alexã.in.l. inter stipulantem §.sacram, in fi.ff. de uerb. obl.& in l.si grege,ff.de le.1.& p̃ Fel.in c. cũ dilecta,col.fi.uer. destructo monasterio,s̃. de rescrip.

7.q.1.& 9.q.comperimus,& 17.q.4.q̃sti
sunt.nã si res aliena consecrat̃, non dēt
execrari,sed faciēs fieri tenet̃ dño ad in
teresse; ita si ecclesia in territorio alte-
rius ędificat̃,ut in iurib.p̃al.sed hoc ca-
su fatēdũ ē, ꝙ nullũ p̃iudiciũ gñat̃ eccle
się antiquæ.16.q.2.c.ecclesiæ, & c.q̃cũ-
q;.Iura ergo, q̃ dñt, ꝙ una ecclesia non
dēt ædificari in parocchia alterius,ha-
buerunt respm̃ ad p̃iudiciũ antiquæ ec-
clesiæ,ne forte usurparet iura eiꝰ. sed ex
quo constructa est, dēt remanere, sine
tñ p̃iudicio antiquioris ecclesię, & sic
intelligerē istũ tex. Vñ secunda rõ lite-
rę uenit ad coadiuuandum primam.

SVMMARIVM.

1 *Nuntiatio noui operis non debet, nec potest fieri illi, qui est in aliqua dignitate, uel magistratu, nisi dignitas,uel magistratus sint perpetui.*

2 *Denuntians an admittatur ad probandum ius sibi esse ædificandi?*

3 *Nuntiatus si uelit ostendere ius sibi esse ædificandi, potest nuntians excipere, quod non audiatur nisi demolito ædificio.*

Spoliatus si conueniatur a spoliante super petitorio, potest opponere exceptionem spoliationis ante lit. contest. non autem post.

4 *Actio si denegatur alicui, intelligitur non ipso iure, sed ita demum, si opponatur sibi non competere actionem.*

5 *Ciuitas,uel ecclesia si a superiore destruatur perdet omnia iura & priuilegia,adeo,quod ciues non appellabuntur amplius ciues illius ciuitatis,uel canonici illius eccl.secꝰ si sit destructa ab aliquo tyranno.*

6 *Iurans uigore alicuius rei,cessante illa re,absolutus est a iuramento.*

Iurans obedire superiori, si ille non erit amplius superior,censetur absolutus.

7 *Peccatum non debet quis committere pro scandalo uitando.*

8 *Nuntiatio noui operis an transeat in successorem nuntiati?*

6 *Nuntiatio noui operis non habet locum in operis rusticanis, uel ubi in dilatione esset periculum.*

10 *Absentes an & quando,& quomodo sint uocandi in actibus spectantibus ad ipsam uniuersitatem tanquam clericorum.*

CAP. II.

a Cum ex iniũcto. [a] Summat̃,
ut.s̃.c.p̃xi.Nam primo man-
dat opus demoliri, & irritat
q̃cq̃d ex illo secutum fuit. Scd̃ò repre-
hendit Archiep̃m, q non curauit scāda
lũ subditorũ, ibi; *super eo*. Tertio orat
eũ,ut pareat,ibi: *finis*.Casus lit. Archi-
ep̃s Cātuariē.cœpit ædificare quādā ca
pellā de Lameth in loco pertinente ad
ecclesiā Cantuarien. monachi Cantua
rien.denũtiauerũt ei nouum opus: ipse
Archiepisco.spreta denũtiatione ædifi
cauit ecclesiā, & canonicos instituit in
eadē reditus assignādo eisdē, recepit ēt
iura fidelitatis ab ipsis. vñ monachi Cā
tuariē.dño papę grauiter sunt cõquesti
Mandat pa.Cātuarien. Archiep̃o,quate
nus q̃cq̃d ædificatũ est in ecclesia de La
meth.post noui op̃is denũtiationē,suis
expēsis faciat penitus demoliri, eo non
obstāte si absens fuerit,cũ in lege sit cau
tũ, ut si ille, cui nouũ opus fuerit nũtia-
tũ,ędificauerit ante remissionē, & post
agere cœperit ius sibi esse ita ædificatũ
hr̃e,dēt sibi actio denegari,& in irritũ reducat q̃cq̃d de in-
stituēdis canonicis,ibi,& alii ad ipsã ecclesiã p̃tinētib. or-
dinatũ ē,& ab ipso uel ab eius antecessore,& canonicos ab
obligatione p̃stiti iur̃i denuntiet absolutos authoritate pa
pę,qa,ex quo principale nõ tenet,q̃cq̃d ex eo,uel ob id se-
quutũ fuerit,dēt irritari. *super eo uerò.* In isto. §.dicit pa.ꝙ
mirat̃, ꝙ monachi Cantuariē. cũ oĩa dimiserint p̃p Deũ,
tot laborib. & periculis p̃sonas & res ñ dubitauerũt frequē
ter exponere,qđ nullo mõ fecissent, nisi cognoscerēt p̃mis
sa ĩ p̃iudiciũ Cātuariē.ecc.redũdare. Archiep̃s,p̃ uitādo scā
dalo ip̃orũ ab hmõi iniuriis ñ cessauit,cũ scriptura dicat,ꝙ
illa,q̃ sine mortali pc̃õ omitti nõ p̃nt, nõ sunt p̃ scandalo
uitādo dimittēda,nec illa dēnt p̃ scādalo uitādo cõmitti,
q̃ sine mortali pc̃õ committi p̃nt:ab his tñ, q̃ sine mortali
pc̃õ cõmitti p̃nt pariter & dimitti,p̃ scādalo uitādo cessā
dũ ut eis arma p̃ uitādo scādalo insistendũ.vñ apl̃s: Si scā
dalizat̃ fr̃,ñ comedā carnes ĩ æternũ. & licet scādalũ maio
rũ sit uitādũ,uitādũ ē ēt scādalũ minorũ iuxta illud uerita
tis testimoniũ,q scādalizauerit,ĩq̃t,unũ đ pusilis istis,q in
me credũt,&c.In.fi.dicit,ꝙ ꝯdictiõi suę tal̃r finē ĩponat,vt
ꝯdictio p̃terita p̃ uirtutē obediētiæ ualeat expiari B.Not.
1.ex tex.ꝙ ædificās an̄ remissionē denũtiationis,nõ solũ te
net̃ hr̃e patiētiā,ut ędificiũ destruat̃,sed ēt dēt expēsis suis
illud destrui.Et ex hoc & ex tex. no. ꝙ ēt hęc pœna hēt lo-
cũ in ecc.ut ex facto p̃lati ædificātis noĩe ecclesiæ pꝰ denũ-
tiationē teneat̃ ad ĩpēsam p̃stādā p̃ destructione op̃is,ēt si
1 fuerit alia ecc.ędificaca.†Itē no.ꝙ ēt existēti in dignitate
seu magistratu p̃t denuntiari nouũ opꝰ, & dēt destrui ēt eo
existēte ĩ dignitate,& hoc iõ,qa hęc dignitas Archiep̃alis
ē p̃petua:secꝰ,ubi eēt t̃palis:qa tũc,p̃priè existēti ĩ dignita
te nõ fit denũtiatio,sed q̃dā p̃testatio, & pꝰ finitũ offm̃ hr̃
denũtiatio:quē tñ trahit̃ retro ad idē p̃testatiõis, de quo
dicēdũ;,put legi.& no.ĩ.l.5.§.si q̃s ipsi p̃tori,ff.eo. & ul̃ hic
tex.p̃ opi.Bar.ĩ d.§.si q̃s,ut text. ille p̃cedat ĩ habēte offm̃
t̃pale,secus in habēte p̃petuũ offm̃,ut hic.Et ex hoc & p̃di-
ctis colligit̃,ꝙ habēs dignitatē ad uitā p̃t cõueniri ēt p̃ sub
ditũ durāte dignitate,facit qđ le.& no.11.q.1.c. si clericus
2 &.2.q.1.c.p̃hibētur,& in.l.nec magistratib.ff.đ iniu. † Itē
no.ibi:*debeat actio denegari,&c.* ꝙ denuntians uolēs p̃bare
iꝰ sibi esse ędificandi ante destructionē operis noui dēt ad
mitti, sicut ēt in simili dicimꝰ spoliatorem nõ audiēdũ an̄
restõnē uolentē p̃bare de proprietate sua,ut ĩ c. fi.đ ordi
cog.ita nec iste denũtiās audiēdꝰ ē, nisi prius oĩa reducat
3 in statũ pristinũ.†Et aduerte,qa tex.hic dicit,ꝙ dēt actio đ
negari.opꝰ est ergo exceptione.nõ āt repellit̃ ipso iure, ut
ēt no.Bar.ĩ.l.1.§.si q̃s,ff.eo.uñ sumptũ fuit,qđ hic dr̃; & sic,
b si nõ opponeret̃ an̄ cõtestationē litis[b], nõ p̃t amplius oppo
ni; & si docuerit de iure suo, sñia fert̃ p̃ eo sine alia destru
ctione operis. Sil̃e dicimus in exceptione spoliationis, ut
nisi opponat̃ ante lit.conte.nõ potest amplius opponi;& si
actor docuerit de proprietate, sñia feret̃ p̃ eo,& absorbe-
hit illa sñia possessoriũ,ut legit̃ & not.in p̃al.c.fi.& c.2.eo.
4 tit.& 2.q.2.in c.1.†Et not.ex p̃dictis & ex tex. ꝙ p̃ hęc uer
c ba,deneget̃ actio[c],nõ audiat̃, & sil̃ia,nõ fit exclusio ipso iu-
re:sed opꝰ est exceptione. nã exceptio ista dilatoria est, ad
5 p̃dicta facit gl.in reg.in pęnis,de reg.iur.li.6.†No.ꝙ destru
cta ecclesia authoritate superioris oĩa dēnt reponi in sta-
tum pristinũ. Ex quo infert Inno. ꝙ clerici ibi instituti nõ
p̃nt amplius appellari canonici ipsius ecclesię, nec aliquid
inde cõseq de p̃uētibus deputatis illi ecclesię.Idē dicit(&
bene)si ciuitas authoritate superioris destrueretur, ut non
possint ĩde oriundi appellari ciuēs illius ciuitatis,qa destru
d cta ē,[d]& oĩa priuilegia ciuitatis sublata sint;facit.l. si usus-
fructꝰ,ff.qb.mod.usu.amit.secꝰest ŝm eũ, ubi ex facto alicuiꝰ
tyrãni,ul̃ ab hostib.una eccl.destrueret̃,seu ciuitas qa tunc
retinet oĩa priuilegia,& clerici p̃nt se appellar̃ canonicos,
& ēt eis mortuis alii ĩ eorũ locũ substituēdi sunt. 22. di.c.
ĩ noĩe dñi,ꝙ.7.q.1.c.pastoralis,qđ bñ no.ad p̃dicta vide bo.
gl.

9 glo.ĩ c.statutũ,de ele.li.6.†No.ibi: *denuntiat absolutos,&c.*
ꝙ p̃stās iur̃m alicuiꝰ rei, cessante illa re,absolutꝰ est a iur̃o.
Isti enim canonici iurauerũt obedire Archiep̃o, uel facere
ibi residētiā,certè destructa ecc.authoritate sup̃ioris, abso
luti cēsent̃ ab illo iur̃o, ita si iuro obedire tibi tãq̃ sup̃iori
pꝰ tuā depositionē a dignitate nõ teneor tibi ãplꝰ obedir̃:
qa cessat cã,cuiꝰ rõne iuraueram,ut ĩ c.venerabilē.s̃. đ ele.
7 †Vlt.no.& tene[a]mēti tex.ĩ uer.*super eo.* ubi p̃nt colligi duæ
a regl̃ę.P̃ria,ꝙ p̃ scādalo euitādo nõ dēt q̃s ea cõmittere, uel
omittere,p̃ q̃ ĩcidit ĩ pc̃tm̃ mortale.Secunda regl̃a, ꝙ p̃ scā
dalo euitādo dēt seueritas iuris remitti,vl̃ ea,q̃ p̃nt omitti
ul̃ cõmitti sine pc̃õ mortali,& ꝙ peccat nõ obuiās scādalo
p̃ximorũ,cui p̃t obuiare sine pc̃õ,& nota illud:uę illi; per
quē scādalũ uenit,Matth.18.c.&c.†In gl.ibi: *successerit in ui*
8 *tium &c.*hæc gl.põt intelligi multipliciter. Primò, ꝙ iste
successit in uitiũ p̃decessoris, qa p̃decessor inchoauit opus,
& iste successor pꝰ denũtiationē factā p̃decessori p̃ficit opꝰ
sciens denũtiationē fuisse factā,& iste itell̃s bonꝰ,ē ĩ se,arg.
c.sæpę,de rest.spo.Itē qa eccl.tenet̃,ex quo noĩe suo ædifi-
cabat̃,& eccl.nũq̃ morit̃,ut ĩ c.si gratiosæ,de rescri.li.6. Se-
cundo p̃t intelligi,ꝙ iste successit in uitiũ,qa res erat uitio
sa,& tũc oportet saluare,ŝm qđ intelligit Bar.in.l.pe.ff.e.
qñ cõuenit̃ dignitas,& nõ p̃sona,& hoc casu ñ reqrerē sciē
tiā istiꝰ successoris,sed đ mēte istiꝰ lr̃æ ē,qđ iste sciebat,ut
patet in uer.*super eo*,ibi: *tu saltem pro uitando,&c* al̃s aũt,ubi 1
reqrit̃ malafides p̃lati,nõ sufficit mala fides p̃decessoris,qa
successio ĩ dignitate ñ cāt ius suũ a defuncto,sed a sup̃iore,
ut est gl.in c.de quarta, de p̃scri. & in c.cura, de iure patr.
†In gl. ĩ uer. *nuntiatum*,ibi: *in solo fiunt,& non ad alia,&c.*Ex
9 hoc infert ŝm doc.& bñ,ꝙ si q̃s secaret segetes, seu ĩcideret
arborē,nõ hr̃et locũ ista denũtiatio noui ope. Idē ĩ op̃e ru
sticano,s.si uellet colligere uuas ex uinea,ne momēto p̃eat
& cõmoditas colligēdi absit,&c.l.2.C. de fer. Idē, ubicũq;
in dilatiõe subesset p̃iculũ.l.đ pupillo.§.si q̃s riuos,ff.eo.In
ea.gl.ibi: *authore prætore exigitur, &c.* ualet ergo denũtiatio
sine iur̃o,qa nõ tenet̃ nisi ad istātiā iudicis, ut in.§.q opus,
alle.ĩ gl.& si iudex nõ exhiberet iur̃m, non per hoc inficit̃
10 uirtus denũtiationis,ar.in c.1.de iura calu.li.6.†Extra glo.
q̃rit̃, qdā ex canonicis sunt absentes,q̃dam uero p̃ntes, im
minet electio fienda,uel aliqđ negotiũ ecclesiæ,q̃uo cõgre-
gabitur capitulũ,& qual̃r expediet negotiũ?Inn.posuit sup̃
hoc unã gl.fin.& quotidie allegatur,quã sic concludo. Aut
canonici sunt absentes ex cã uolũtaria, uel p̃p delictũ pro
priũ,& tũc nõ tenent̃ canonici intrinseci exire ad extrinse-
cos,quinimo,si negotiũ nõ est graue,nõ tenētur eas requi-
rere.sed ubi negotium,est arduũ,is,ad quē spectat cõuoca-
tio capituli:uel si nõ est aliquis ibi,ad quē spectet cõgrega-
tio đ iure,uel cõsuetudine,dēt saltē cõuenire duę partes to
tiꝰ uniuersitatis,& p̃figet̃ terminũ absentib. ut ueniāt p̃ se,
uel cõstituāt p̃curatorē,& si nõ uenerint,ĩputet̃ eis,& uale
bit q̃cq̃d fecerit maior p̃s illarũ duarũ partiũ Et no.ex p̃di
ctis, primo,ꝙ ubicũq; negotiũ est arduũ[b] & graue, sp̃ absē
b tes uocādi sunt,si commodè uocari p̃nt, & placuit mihi sp̃
hoc dictũ,& seq̃t d.An.licet gl.quã allegat totus mũdus in
c.2.de test.li.6.dicat,ꝙ in trib.casib.tm̃ absentes sunt uocā
di:sed certè ĩ illis casib.uocant̃ p̃p arduitatē negotii,ergo
idē in omnib.arduis cõsimilib.uel maiorib.ar.eius, qđ no.
gl.ĩ l.1.C.de cēd.inde.Scd̃o no. qual̃r dēat cõgregari uni-
uersitas[c]:qa,si est aliq̃s,ad quē spectet de iure, uel cõsuetu- 2
c dine,is dēt cõgregare:si aũt non est: tunc p̃tās congregan-
di p̃tinet ad duas partes uniuersitatis; qa uirtus uniuersita-
tis consistit in duab. partibus ante,quã congreget̃; sic intel
lige,l.nulli,qđ cuiusq; uniuer.nom. nec in istis duab.p̃tibꝰ
debēt computari non uocandi,ut no.gl.in cle. qđ circa, de
ele.sed ualet q̃cq̃d facit postea maior p̃s illarũ duarũ p̃tiũ;
& sic intellige d.l.nulli,&.l.qđ maior,ff.ad muni.& c.1. de
his,q̃ fi.a mai.p̃te ca. Si uèro aliq sunt absentes p̃p potētiā
tyrāni,& nõ audēt securè uenire ad locũ,tũc si electio,ul̃ ꝯ
ctꝰ eccl. p̃t utiliꝰ expediri ex̃,dēnt,isti,q
sũt in ciuitate,exir̃ ad forinsecos, & ibi
fiat electio,ul̃ ꝯctꝰ,ēt si sit minor p̃s:al̃s
āt fiet in ecclesia admissis p̃curatorib.
absentiũ.Et ex his no. ꝙ expulsus iniu-
ste de uniuersitate nõ perdit ius uniuer
sitatis,imò dēt uocari ad actꝰ uniuersi-
tatis,uel saltē constituat procuratorē.
Statuta ergo,uel alia ordinamēta facta
p̃ pręsentes non ualent in p̃iudiciũ ab-
sentiũ non uocatorũ; pro quo uide tex.
63.di.c.quanto,& per Bar.in.l. oēs po-
puli.ff.de iusti.& iure.

SVMMARIVM.

1 *Nuntiatus non potest etiam præstita cautione de demoliendo interim ædificare, si denuntians nõ uult uide infra c.proxi. ubi ponitur ratio.*

2 *Nuntians nouum opus tenetur intra tres menses docere de iure suo, alias nuntiatus ædificabit,dat a cautione de opere demoliendo.*

3 *Appellatio ab interlocutoria requirit expressionē causæ,appellatio uero a diffinitiua secus,quæ sit ratio differentiæ,uide hic.*

CAP. III.

Significantibus. † In[a] a
optione est nuntiantis nouum opus
an ĩtra tres mēses đ p̃iudicio b
suo dēat ostendere, & interim cessetur
ab opere, an uero recepta cautione de
opere demoliendo statim ędificare per
mittat. h. d. cũ seq. In prima narrat fa-
ctum appellationis remedio relatum.
In secũda dat iudicē,ibi: *Ideoque.* Casus c
lite.Quidam ciuis Parisien.N. nomine
cœpit ęddificare in platea ecclesię san-
ctæ Opportunæ parisien.in p̃iudiciũ ip
sius ecclesię, canon. sanctę Opportunæ
denuntiauerũt ei nouũ opus,deponētes
de ipso sup̃ hoc corã officiali Parisien.
Archidiaconi q̃onem, offerētes se p̃ba
turos incõtinēti plateã illã ad suã eccle
siã pertinere, & illum in suũ p̃iudicium
ędificare. Vñ petebāt illũ prohiberi,ne
ędificaret,nõ obstante,ꝙ dictꝰ.N.offere
bat cautionē de op̃e demoliendo, si ap
paret eũ ius ædificādi nõ hr̃e. Officialis
interloquēdo decreuit p̃bões canoni
corũ admittēdas,& ab op̃e interim q̃e-
scendũ, a qua interlocutoria idē. N.ad
Senon.ecclesiã appellauit. Officialis Se
noñ.interlocutoriã illã cassauit, decer
nens prædictũ.N. p̃cedere dēre in op̃e
construendo, præstita prius cautione đ
đmoliēdo,si ius nõ habuerit,non admis
sis probationibus clericorũ prędicti ca
nonici ad sedē apostolicã appellauerũt.
Mādat papa,quatenus,si est ita, q̃cq̃d fa
ctum est post appellationē, in statũ pri
stinũ reuocetur,& post &c. B. †No.1.ex
tex.ꝙ denuntians nouum opus tenetur
probare de iure suo intra tres menses,&
hoc si uult impedire ędificiũ.non.enim
tenetur oĩno intra dictũ terminum do
cere,sed post lapsum triũ mensium p̃t p̃
cedi in ædificio, recepta cautiõe de op̃e
demoliendo,& procedetur in causa. Se
cundo not.argum.opti.ex tex. clericum
posse p̃sequi nũtiationē noui operis ꝯ

a Adde hic oĩno q̃ no. Io. de Imo. in cle.1.de im. eccle.in.2. col.

b In arduis negotiis absentes sunt uocādi, & uide d. An.in c.cũ oēs,de constit. & ibi. de hoc lateno.d.Bar. de Bellen.

c Vniuersitas. Et uide do.Ant.post Inn.in c.1. de ma. & obed. & qđ ibi late not.& d. An. in cap.cum nobis olim,de elect.& uide omnino,quod scripsit late ĩ suis recollectis d.Bar. del Bel.in c.quæsiuit,in.2.no.đ his, q̃ fi. à maio. par. capi.

SEB. SAPIA.

a Specificare. Qñ cā grauaminis sit spāliter ex primē da, vide Dec. in c. cōsuluit. 2. s. đ ap. & ibi nūq̃d suffici at exprimere p re latione ad acta. ali q̃d ēt pōit idē De. i. c. cōsulit. j. e. ti.

b Vt debit⁹. & ibi vide eundē Pano. in. 3. not. cum his, quę ibi addidi.

c Ad esse ciuitatis non est de sub stātia, q̃ ibi sit eps & p hoc tex. in c. vrbes, et ī. c. ī illis, et i. c. illud. 80. di. & ī. c. fœlix, & c. multis. 16. q. j. & te net Bar. i. l. 1. circa mediū, C. de metro. li. 11. sed ī cō trariū dicit Bal. & malè ī extrau. de pa. cōst. ī ver. nos Roma. circa fi. 2. col. de quo vide p Bar. i extrau. q. sūt rebel. i ver. Lōbar dię, & ī tra. de in sula, i. 13. figura, & i. l. 1. in fi. pri. ff. de ver. sig. Et aduerte q̃a dicit in l. si p⁹ prin. ff. de col. illi ci. q̃ ex ɔsuctudie ñ appellat̄ ciuitas nisi illa, q̃ habet Epm, sed de hoc uide plene p Bar. in l. in aliquā, ff. de of. pcō. & le. p Io. de Imo. latè. i. l. 1. §. si āt. ff. đ op. no. nū. & p cōclu siōe. d. ab. hic alle. ē tex. in c. ita nos 25. q. 2. q̃ eps creatus ad ciuitaté de structā, uel submer sam, habet iurisdō nē, saltē in districtu. uel diœcesi illius ciuitatis, sm Bal. fin. in extrau. de pace Cōstā. in uer. nos Romano. ad fi. 2. col. qđ est bñ no. p epo adria no, & Cenedēsi, & similib. quorū ci uitates sūt submer sę.

SEB. SAB.

d Ciuitatem. Vide Bar. in. l. opus nouum, ff. de ope. publi. cū multis alle gatis p d. Iaso. in l, ex hoc iure, col. 2. ff. de. iust. & iur.

SEB. SAP.

e Ad q. Vide ad hæc multa conge sta per Felinum in capitulo Rodul-

laicū ī iudicio ecclesiastico, & sic ē cas⁹,
ī quo iudex ecclesiasticus hēt iurisdōnē
ī laicos, sed Io. An. vř aliud sentire, dum
sup tex. dicit istū Archidiaconū habuis
se iurisdōnē in laicum de iure spāli. Sed
p̄t dici saluando primū, q̃ spālitas erit
respū Archidiaconi: qa nō hēt de iure
cōi iurisdōné: sed coram Epo potuisset
iste laic⁹ de iure cōueniri, qa ille, q̃ nun
tiat, molestat̄ in iure suo, & sic ē reus, &
quodāmō cōmittit̄ sacrilegiū turbādo
rē ecclesiæ, meritò p̄t cōueniri corā ec-
clesiastico, ar. ī c. cū sit de for. cōpe. & vř
3 hic sentire d. An. qđ sp no. †Vlt. scias, q̃
Inn, posuit hic qōnē, nūq̃d, cū appellat̄,
sit necesse exprimere cām? & dicit q̃dā, q̃
cōiter nō approbāt̄. Sed cōclude breui-
ter veritaté, q̃ appellās ab īterlocutoria
a teneť cām grauaminis specificare,[a] nec
p̄t ex ñ specificatis appllōnē iustificare
ut ī c. cordi. đ app. li. 6. & meli⁹ in cle. ap
pellāti, e. ti. Sed ī appllone a diffinitiua
nō é necesse exprimere cām: qnimo ex-
pressa una cā p̄t appellās ea dimissa aliā
psequ, ut. l 2. & l. scio, ff. đ appel. & no. in
d. c. cordi. Rō diuersitatis ē, qa añ diffi-
nitiuā cū iudex nō sit funct⁹ offō suo, fit
sibi iniuria p recessū. l. litigatores, ff. de
b arbit. & ī c. vt debit⁹,[b] de appel. iō dēt cā
appellōnis exprimi, sed, qñ appellat̄ a
diffinitiua, iniuria nō fit iudici, cū sit fun
ctus offō suo, & hēt locū illud, nō oppo
sitū opponā, & c. ut ī c. cū Io. đ fi. instr. &
l. p hāc, C. đ tēp. app. qđ ē mēti tenēdū.

CAP. IIII.

IS, cui opus. Sūmatū est s. c. px. & ñ
diuidit. Casus lit. Quidā denū
ciauit nouum opus alicui, qui
in suū p̄iudicium ædificare uolebat. Ille
uolebat p̄stare cautioné de ope destruē
do: denūtiās nolebat cautione illā reci
pere, imò uolebat statim pbare p̄iudi-
ciū suū, uel saltē usq; ad tres mēses. Quæ
siuit iste denūtiās, an dēret audiri? Rñ.
ei Pap. dicēs, q̃ ille, cui ipse nouū op⁹ de
nūtiauit, teneť ipm expectare usq; ad
tres mēses uolété pbare p̄iudiciū sui iu
ris, nō obstāte cautione, q̃ offert ab ipso
de ope destruēdo, si nō iure ædificatum
appareat. No. 1. ex tex. q̃ oblatio cautio
nis de opere destruendo nō dat facultā
tē pcedēdi in ędificio, nisi uel cōsentié
te denūtiatore, uel post lapsum triū mē
siū a tpe denūtiationis. nō. n. ultra expe-
ctare teneť cū graui p̄iudicio suo. Et ad
uerte, qa (ut dicit Io. An. & bñ) ista puis
sio, de qua ī tex. licet prima frōte videat̄
dura, est tñ utilis, & ei, cui facta est denū
tiatio, & denūtianti. nā sępe aliqs cre-
dens ius ędificādi hře errando ędificat.
unde si posset ædificare oblata cautiōe
posset pdere expensas factas in ędificā-
do, & faciēdas in destruendo. unde uti-
lius sibi est expectare denuntiantē per
tres menses. nā si pbauerit de iure suo,
uterq; conseruatur indēnis, & hęc pui
sio utilis ēt est denuntianti. nā si ius ædi
ficādi illi nō cōpeteret, tunc posset interim isti p̄iudicium
magnū generare in ędificio, pone q̃ ædificium ante portā
domus est, uel in alio loco isti præiudiciali.

De priuilegiis, & exces. priui. Ru.

Continuatur hęc rubrica ad precedentes hoc ordine. Supra ui-
sum est đ excessibus prælatorum. uerū quia qñq; delinquūt subditi
excedendo terminos priuilegiorū suorum, & dubitatur etiā de in
tellectu priuilegiorū, ideo hic subdit de priuilegiis, & excessib⁹
priuilegiatorū. De materia rubricæ tractatur. 25. q. 2. per totum, fa
cit quod habetur. 3. dist. c. priuilegia. 9. q. 3. c. Episcopo. §. sola, usq;
ad fi. 11. q. 3 c. priuilegium. 12. q. 1. c. qui & diuinis, & reperitur in. 6.
& in clemen.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas de iure communi potest esse sine Episcopatu, licet consuetudo aliter ob seruet in Italia, alibi secus.*
2 *Ciuitas potest constitui etiam sine principis licentia.*
3 *Absolutio ab excōicatione non conceditur per inferiorem prælatum Episcopo*
4 *Dignitas quantumcunque excellens uilescit, quando sunt in numero persona, illam, habentes.*

CAP. I.

EPiscopalia. Maiores ciuitates duntaxat priuilegio Ep̄atus sunt hono-
randæ. h. d. Vel aliter. & sic. Ep̄alis dignitas nō de
bet tribui nisi locis insignibus & populosis h. d.
Casus lit. Dubitatur, quæ personæ ciuitatis priuilegio Ep̄a
li sint honorandę. Consultus papa respondet, q̃ ep̄i nō nisi
maioribus populis & frequentioribus ciuitatib. p̄sidere de
bent, ne honor ep̄alis, cui debent excellentiora cōmitti,
1 sui numerositate uilescat. B. †Not. 1. ex tex. & tene menti
c q̃ ad esse ciuitatis[c] nō requiritur Ep̄s. p̄t enim esse ciuitas,
licet non habeat ep̄m, ut in c. Ep̄os. 68. dist. & hoc apertissi
me pbat hęc litera, ibi: *& frequentioribus ciuitatibus &c.*
presupponit. n. q̃ p̄t esse ciuitas populosa asq; eo, q̃ habeat
Ep̄m, sed p̄t de nouo sibi concedi. nā & anteq̃ esset creata
hęc dignitas Ep̄alis, ciuitates iā constitutæ erant. ep̄s. n. cō
stitutus est de iure positiuo, & post aduentum Christi in
primitiua ecclesia tpe apostolorū in cōcilio gñali, ut pbat̄
96. dist. in c. olim, & idē in aliis dignitatib. ecclesiasticis. 21
dist. c. 1. & 2. sed ciuitates & prouinciæ erant longè ante ad
uentū Christi. 21. di. clerus, & 99. dist. c. 1. Sed cōi interpre-
tatione Italicorū receptū est, ut ea duntaxat reputetur ciui
tas, q̃ habet Ep̄m, sed apud ultramōtanos maxime theuto-
nicos hoc ñ recipit̄, ut no. Io. An. ī c. si ciuitas, de sen. exc. li.
2 6. & Bar. in. l. fi. ff. de col. illi. & in. l. 2. ff. de uer. sig. † Vbi ēt
d Bar. notāter uoluit, q̃ ad constituendā ciuitatem[d] nō req-
ratur indulgentia principis, sed populi de se p̄nt constitue-
re ciuitate, quia hoc sm eum est de iure gentiū, arg. l. ex
hoc iure, ff. de iusti. & iu. & quod ibi no. In ɔ̄riū facit. l. in-
tantū. §. si. ff. de uer. sig. ibi sine licentia principis nō pōt cō
stitui, nec refici ciuitas. Ex hoc refert Bar. ad. q.[e] quæ de fa-
e cto potest adduci in hac ciuitate Senarū. ubi populus spon
te pluries ampliauit ciuitatē construendo nouos muros,
an appellatione ciuitatis ueniant illa loca nouiter inter-
clusa, & tenēdo illā opi. Bar. q̃ non reqratur specialis lnia
principis, satis p̄t dici, q̃ sic. Inn. tñ in c. cum ab ecclesiarū,
de of. ord. tenet oppositum, uidelicet q̃ ad esse ciuitatis req
rat̄ lnia principis, sed primū dictū forte ē uerius. Not. 2. q̃
dignitas Ep̄alis non debet cōcedi oib. locis petētib. eā, sed
maiorib. & populosis duntaxat. Idem probat in c. Epi. 80.
3 dist. †Tertio no. *excellentiora committi, &c.* quod oīa grauia
& excellentiora reseruantur Ep̄is, facit ergo iste text. pro
opi. Innoc. in c. 2. de eo, qui fur. ordi. rece. ut in casibus per
missis a iure solus Ep̄s dispenset, & non inferior prelatus.
Itē quod solus Ep̄s absoluat a sñia excōicationis, & non in
ferior p̄latus, ut no. in c. sup, de sen. exc. & in cle. 1. de priui.
Vltimo

4 †Vltimò no. q̃ ex numerositate vilescit dignitas, q̃ de se est
excellés; & est simile in c. legimus. 93. di. Iō dicit gl. in auth.
de referēda, in prin. q̃ illa dignitas pp extésum numerū ui-
lescit. Sic videmus hodie ī Italia ī doctoratu. nā qa oēs pas
sim ad illū promouent̄, est cōtēptibilis longè ultra q̃ cōsue
tuit esse. In gl. 1 in fi. Vel dic & melius, q̃ à principio dēt ser
uari, q̃ hic dicitur, & in c. episcopi, alle. in glo. ut maioribus
dūtaxat locis cōcedat̄ hęc dignitas: sed ex postfacto si ciui-
tas destruat̄, siue diminuat̄, haberet locū dictū c. legimus, vt
pp defectū diuitiarū nō minus dēat honorari: qa in eis pri
cipalr honorat̄ dignitas ordinis, & nō potētia diuitiarū. nā
& olim in primitiua ecclesia non erat proprietas apud ec-
clesias, sed uolentes conferre bona sua ea uendebant, & pre-
tium offerebant ęgenis: sed postea fuit constitutum, ut me-
lius subueniretur constitutis in necessitatibus, vt proprie-
tas non uenderetur: sed reseruaretur ecclesiis, & ex rediti-
bus alerentur indigentes. vt in c. videntes. 12. q. 1.

CAP. II.

SIcut. Non obstante priuilegio fori pōt laicus
ecclesię malefactor per ecclesiā puniri.
h. d. Casus lit. Dicit Grego. q̃ sicut ipse non vult
in iudiciis perturbare, priuilegia laicorum, ita nō
vult, q̃ ipsi laici ei debeant præiudicium aliquod inferre; q̃
si fecerint, authoritate apostolica vult eis resistere; & ipsos
laicos violentos coercere, non est cōtra legē agere, sed legi
facere subsidiū. B. No. 1. ex tex. q̃ turbās iura ecclesiæ potest
coerceri & puniri per ecclesiam; ad hoc c. significantibus, s.
tit. proxi. & quod ibi dixi, & in c. cum sit generale, de foro
compe. vbi clarius hoc probatur, & loquitur iste tex. de pri
uilegio fori, per quod reus conueniendus est in foro suo.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus in uno loco est etiam excommunicatus in omni alio loco.*
Sepeliens usurarium uel excommunicatum manifestum incurrit excommunicationem.
Celebrans coram excommunicato manifesto, non incurrit irregularitatem, sed suspensionem per annum.
2 *Institutio, uel destitutio in ecclesia non spectante ad aliquem pleno iure perti net ad episcopum, & non ad alium, nec ualet consuetudo in contrarium.*
3 *Prælatus habens ecclesiam sibi subiectam potest à presbytero exigere rationem, non quantum expendit quolibet die. sed quantum expendit in fabrica ecclesiæ.*
4 *Oblati non tamen plene alicui religioni, non gaudent priuilegiis illius religionis.*
Fratres tertii ordinis sancti Francisci non gaudent ecclesiastico priuilegio.
5 *Dictio, pleno iure, importat omnimodam exemptionem.*
6 *Patroni nullam aliam iurisdictionem habent in presbyteros ecclesiæ patronatæ, nisi quod possunt ipsos præsentare, & postea ab eis generalem rationem temporalium exigere, & episcopo referre.*
Prælatus habens ecclesiam subiectam pleno iure, an possit solus eius bona alienare?
7 *Excommunicatio siue interdictum non fertur per ista uerba, subiaceant excommunicationi, uel interdicto.*

CAP. III.

CVm & plantare. Religiosi etiam exē
pti ecclesias & deci-
mas nō debent à laicis recipere sine cōsensu diœ-
cesanorū. h. d. vsq; ad. §. *excommunicatos*; & ille. §. h.
d. Excōmunicati & interdicti omnino non debent admitti
ad diuina etiā per religiosos exēptos. h. d. vsq; ad. §. *in eccle
siis*; & ille. §. hoc intēdit. Religiosi ēt exēpti in ecclesiis non
ptinētibus ad eos pleno iure nō instituūt, nec destituūt in
cōsultis ep̄is; sed rōnē exigūt de tēporalibus ab institutis,
hoc dicit usq; ad. §. *quod si*: & ille. §. hoc intēdit. Hospitala-
rii & tēplarii semel in anno celebrāt in ecclesia posita ī lo-
co interdicto: ibi tñ nō sepeliunt̄ corpora mortuorum. h. d.
vsq; ad. §. *de confratribus*; & ille. §. hoc intendit. Confratres
exēptorū, seu ipsorū oblati, qui in totū se nō trāstulerūt, iu
dicari p̄nt ab ordinariis locorū. h. d. vsq; ad fi. & diuisio pa-
tet p. §. sed Io. An. diuidit totā decretalē in tres partes tm.
Nā priò ponit exordiū & querelā Ep̄orū decisā. Secūdo p-
uidet. Tertio prorogat, & pœnam imponit. Secunda, ibi:
ecclesias. Tertia, ibi: *Quod autem*. Et secunda principalis sub-
diuiditur in quinq;, quæ omnia patent
ex summarii intellectu, & ista diuisio est
bona. Casus literalis. Fratres templi &
hospitalis excedebant in pluribus cōtra
Ep̄alé authoritaté, q̃ & scādalū faciebāt,
& inducebāt periculū animarū, pp quæ
Epi in Lateren. cōcilio de ipsis grauiter
sunt cōquesti, sup his priò dicit Papa, cū
& plātare sacrā religioné & plantatā fo
uere modis oībus debeam⁹ nusquā illud
meli⁹ p̄seqt̄, quā ea nutrire, q̃ recta sunt,
& corrigere, q̃ pfectū virtutis impediūt.
Demum descendit ad articulos, in quib⁹
prędicti fratres excedebant, recipiebant
enim ecclesias & decimas de manib⁹ lai-
corū sine consensu Ep̄orū, phibet papa p̄
dictis fratrib⁹, & aliis qbuscūq; religio-
sis, ne de cętero p̄dicta recipiāt sine con
sensu Ep̄orum, dimissis illis, quos ɔ̄ teno
rē istū aliquo tēpore receperūt. Item ex-
cōicatos & noīatim interdictos ab Ep̄is
recipiebāt ad diuina. p̄cepit cōciliū tam
his, q̃ aliis religiosis p̄dictos euitandos
iuxta sñias Ep̄orū. Itē in ecclesiis suis, q̃
ad eos pleno iure nō pertinét, presbyte-
ros instituēdos in eis, cū vacauerint, Epi
scopis repsentent, ut de cura plebis Ep̄is
rñdeant. Ipsis uerò fratribus pro rebus
tēporalibus cōpetētē rōnē exhibeāt, & ī
stitutos incōsultis ep̄is nō audeāt remo-
uere. Itē si tēplarii uel hospitalarii ad ec
clesiā uenerint interdictā, nō nisi semel
in anno ad ecclesiasticū officiū admittāt̄
exclusis excōicatis & interdictis, nec ibi
tunc sepeliant̄ corpora defunctorū. Item
de cōfratribus p̄dictorū statuit conciliū,
ut si oīno se nō reddiderint fratribus p̄-
dictis, sed ī pprietatib⁹ suis remāserint,
pp hoc ab Ep̄orum suorum sñia & iu-
risdōne nullaten⁹ eximāt̄, sed potestatē
suā ī eos, sicut ī alios parochianos suos,
exerceāt, cū delinquūt. Quod aūt dictū ē
de p̄dictis fratrib⁹, idē p̄cipit obseruādū
de aliis religiosis. Si enim cōtra hoc īsti
tutū uenerint, & ecclesiæ, in qbus ista p̄-
sumpserit, subiaceāt īterdicto, & qđ ege-
1 rint, irritū habeat̄. B. †No. primò ex tex.
a quod excōicatus[a], uel interdictus in una
ecclia ē excōicat⁹ uel interdict⁹ in quali
bet alia ecclesia, & tanq̃ excōicat⁹ uitari
dēt ēt ab exēptis. An autē celebrās corā
excōicato, vel interdicto incurrat irregu
laritatē, uel excōicationē, dic q̃ ñ, ut ī c.
is qui, de sent. exc. li. 6. hodie tamen cele
brās coram excōicato manifesto īcurrit
suspēsionē p mensem, de quo dic, ut in c.
Ep̄orū, eo. ti. li. 6. Item sepelientes usura
riū seu excōicatū manifestū incurrūt ma
nifestè excōicationē; de quo dicendum,
2 ut in cle. eos, de sepul. † Scđo not. qđ in
ecclesiis nō spectātib⁹ ad aliquē pleno iu
re istitutio & destitutio ptinet ad Ep̄m,
nec ualet cōsuetudo in ɔ̄riū, ut in c. 1. de
3 capel. mo. li. 6. †Tertiò no. q̃ p̄lat⁹ habēs
ecclesiā sibi subiectā p̄t exigere rationē
de rebus tēporalibus, tamē non tenetur
p̄sbyter institutus minutā reddere rōnē
ut quātum expendat qualibet die p vita,

col. 1. cū pluribus sequentibus supra de rescri.

SEB. SAP.

a Excommunicatus. Vide Fel. in c. 1. in prin. supra de treu. & pace, & in cap. prudentiam. §. sexta, supra de offi. delega.

4 sed q̃tũ expẽdit ĩ fabricã ecclesię.† Vlti
mò no.ꝙ oblati aliq̃bus religionib⁹ nõ
gaudẽt priuilegiis illarũ religionũ, nisi
ex toto sint trãslati,ut q̃a tradiderũt se
& sua,alias remanẽt sub iurisdõne ordi
nariorũ, & ꝑ hoc bon⁹ tex.cũ gl.in c.fi.
de sepul.li. 6.& in c.ut priuilegia.j.e.Et
facit hęc lrã ꝯ Bart.in l.semp,ff.de iure
a immu. ut isti fratres tertii ordinis[a] non
gaudeãt priuilegio ecclesiastico,cũ non
sint plenè trãslati ĩ ecclesiã nã uiuũt in
cõiugio;& idẽ vř ĩ istis rectorib⁹ hospi-
taliũ,q plenè translati nõ sunt, ꝙ plenè
dico de his & similib⁹ ĩ c.2.de for.cõpe.
In gl. in uer.*nominatim*, in fin.de hoc dic
5 ut plenè no.in c.in Lateraň. de p̃bẽ.†In
gl.in uer.*pleno iure* ibi: *episcopus nihil pos*
sit attentare. Et not.bñ gl.qd ĩportet pri
uilegiũ, cũ ecclesia pleno iure alicui ĩfe
riori p̃lato ꝯcedit. eripit.n. illa eccłia à
potestate diœc.Epi ita, ꝙ nullũ ius ep̃a-
le ibi exercere p̃t;qđ ẽt tenet Host.in c.
qm̃.j.e.† In e.gl.ibi: *& ista institutio &*
destitutio &c. De hac mã dic lati⁹,ut no.
in c de monachis,s̃. de p̃bẽ.Et dixit hic
Inn.inter cætera, ꝙ isti religiosi haben
tes eccłias subiectas hẽnt iurisdõnẽ in
clericos ibi institutos,nec sine eorũ con
sensu p̃nt alienari bõa illi⁹ ecclesię. Ho
sti. dicit hoc posse ꝑcedere in patronis
exẽptis:sec⁹ aũt in ñ exẽptis,q̃a ex solo
iure patronat⁹ nõ q̃rit iurisdõ, uel pote
stas p̃stãdi consensum alienationi rei ec
clesiastice. Sed tu dic meli⁹, ꝑut latè so
let notari ĩ d.c. de mõachis. Sed q̃tũ ad
ꝓpositũ cõclude, ꝙ religiosi qñq; hẽnt
ĩ eccłiis i⁹ patronat⁹ dũtaxat,qñq; hẽnt
ecclesiã subiectã, ut possint reditus con
uertere ĩ usus suos:qñq; hẽnt ĩ ecclesiis
solã collationẽ qñq; hř pleno iure.Pri-
mo casu, quãdo hẽnt tantũ ius patrona
tus,dic ꝙ siue sint exẽpti,siue non,nõ ha
bẽt iurisdõnẽ ĩ p̃sbyteros ĩstitutos ; sed
solũ hẽnt p̃sentare ep̃o p̃sbyteros insti-
tuẽdos,& p̃nt exigere rationẽ gñalẽ de
administratione tẽporalium,& si repe-
riãt aliqd correctione dignum, dẽnt re
ferre ad ep̃m ; pro hoc text.in c.1.16.q.
5.ubi dř,ꝙ si etiã ep̃s in diœcesi alterius
ędificat ecclesiã, nõ hẽt ibi nisi p̃senta-
tionẽ rectoris,& alia quę cõsequit̃ qui-
libet ex iure patronatus,cętera uerò re
seruant̃ ep̃o loci. Idẽ ergo in religiosis
exẽptis,uel nõ, nã specialitas hęc nõ ꝓ
bat̃ iure in eis.Scđo casu,qñ hẽnt eccle
sias subiectas,ut possint redit⁹ deputare
ĩ ꝓprios usus, tũc ẽt nõ hẽnt iurisdõnẽ
in p̃sbyteros, nec ẽt p̃nt ibi aliquẽ insti
tuere sine cõsensu ep̃i , q̃a populus solũ
ẽ subiectus ip̃i ep̃o;de quo no.in c.uisis.
16.q.2.& in c.de mõachis.Si uerò hẽnt
ibi collationem, tũc nihil ultra p̃nt sibi
usurpare,ar.eo.q̃ dixi ĩ c.cũ ex iniũcto,ĩ
fi.de hęre. Vltimò casu, qñ hẽnt pleno
iure , dic ꝙ aut populus est sibi subiect⁹
pleno iure;& hẽnt ibi institutionẽ libe
rã & đstitutionẽ;& sic ĩtellige hoc arg.
à cõtrario sensu,ut ĩ c.1.de capel.mo.li.
6.Si uerò ecclesia est pleno iure subiecta , sed non populus,
tunc religiosi habent ibi institutionẽ collatoriã tit. sed in-
stitutio authorizabilis quo ad curã populi spectat ad ep̃m,
vt no.hic,& in c.1.de capel.mona.li.6. & hoc casu intellige
illud dictũ Inn.ꝙ hẽnt iurisdictionẽ suꝑ clericos, & ꝙ p̃nt ĩ
terponere authoritatẽ alienationis rei ecclesiasticæ ; & *ita*
ipsemet Inn.sentit alibi in c.2.de trãsac.& uide gl.in cle.1.
de reb.eccl.nõ alie.In gl.in uer. *semel in anno*, in fi.Et hodie,
an & quando possit celebrari in ecclesia sita in loco interdi
7 cto,uide bonum tex.in c.fi.de sent.exc.li.6.& ꝙ ibi not.†In
gl.fi.ibi. *subiaceant interdicto episcoporum*.Sentit hæc gl.quòd
per ista uerba,subiaceant interdicto , nõ fertur interdictum
ipso facto,sed debet ferri per episcopum, & idem communi
ter doct.hic,sed contrarium tenet gl. in c.1. de iniur.li.6.in
fine,& uidetur probari in c.si quis suadente , 17.q.4. & dixi
in c.licet,de crimi.fal. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiatus non admittens uel conseruans priuilegia alterius priuatur suis.*
2 *Negligentia prælati , uel alterius officialis in administrando iustitiam an sit in aliquo punibilis?*

CAP. IIII.

DIlecti. Suis priuilegiis priuandus est, qui alie-
nis priuilegiis derogat. h. d. In prima
ponit querelam.in secũda,ibi,*pro certo* , prouidet.
Casus lit. Fratres hospitalis Hierosolymitani cõ
questi fuerũt domino papæ , quod archiepiscopi & episcopi
eis de suis malefactoribus iustitiam facere nolunt , priuile-
b gia ipsorum non respicientes[b]. Vnde papa scribit prælatis
prędictis,quod ipsi certo sciant, quòd ipse priuilegia ipso-
rum prælatorum decurtabit,cum ipsi obuiare non timeant
1 scriptis authen.ecclesię Romanę.B.†No 1.ex tex.regulam,
quod prælati tenentur administrare iustitiam plenam pri-
uilegiatis secũdum tenorem priuilegiorum ipsorum , alias
puniri debent,& priuari eorum priuilegiis. Et no. ex hoc &
ex tex.pęnam nolentis seruare priuilegia alterius, ut priue
2 tur priuilegiis sibi concessis.† In glo.1.in fi. Sed dubitatur,
nunquid prælatus negligens facere iustitiam incurrat pœ-
nam suspensionis,de qua in c.1.de re iudi.lib.6.& tenet hic
Hosti. quòd non,quia illud c. punit facientem iniustitiam,
non negligentem, alias multi illaquearentur ; & hoc dicit
tutius esse , licet in oppositum faciat c. nemo , de simo. sed
idem Host.tenet contrarium in c.legitima,de appella.li.6.
ut recitat ibi Ioan.And.Credo sic posse distingui,quod aut
prælatus stat in meris terminis negligentiæ, ut quia peten
ti iustitiam negligit facere; & habeat locum dictum Hosti.
hic.Aut negligentia resoluitur in factum, ut quia non uult
dare dilationem uni contra iustitiam , & contra conscien-
tiam,& tunc habet locum pęna dicti c.1.quia tunc satis di-
citur facere iniustitiam; quod tene menti. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Sepelientes scienter excommunicatos , incurrunt excommunicationem ipso facto.*
2 *Excommunicatio durat etiam post mortem excommunicati, adeo , quod associans cadauer,uel aliter participando cum eo, incurrit excommunicationem minorem.*
3 *Excommunicatus, qui fuit de facto sepultus, non debet exhumari, nisi steterit per eum, quominus in uita absolueretur.*

CAP. V.

AD hæc. Etiam priuilegiati, qui sepeliũt mor
tuos excommunicatos, eos extumu-
lare tenentur.h.d.Vel sic.Etiam priuilegiati non
possunt admittere excommunicatos ad sepultu-
ram ; & si admiserint , debent inde eos eiicere;& si non fe-
cerint,episcopus supplebit, hoc dicit. Casus literalis . Ho-
spitalarii defunctum in excommunicationem sepeliebant
in cœmeteriis ecclesiarum , quod significatum est do.pa-
pę.Mandat papa Cantuurieñ. archiepiscopo, quatenus prę-
cipiat ipsis hospitalariis,ut corpora illorum defunctorum
in excommunicatione extra cęmeteria eiiciant,quod si nõ
fece-

ZACHARIA.
a Fratres tertii ordinis.Adde Card. in cle. 1 de sent. exco. eundem in cle.1.q.36.de deci.gl. & Gemi.in c.quisquis.7.q 4. doct.in c.ut priuilegia infra e.Bal. in l.placet , co.7. uer. quid de fororibus, C.de sacro san. ecc. & Bar in l.1. & in auth.ingressi, col.2.uers. quæro , si aliquis ingreditur, eo.ti.
SEB. SAPIA.
b Tertii ordinis. Vide plene per do.Mari. Sozi.in c.2.col. 4. in noua declaratione, supra de foro cõpe.

fecerint ; archiepiscopus ; illud exe-
1 qui non omittat.B.†No.1. ex tex.ꝙ ex-
cõicati dẽnt sepeliri extra cęmeteriũ ec
clesiasticũ; & hodie sepelientes manife
stos excõicatos incurrunt excõicationẽ
ipso facto;đ quo dicẽdũ, ut ĩ cle.eos,de
sepult.Scđo no.arg.ꝙ ep̃s p̃t extumula-
re excõmunicatos sepultos in ecclesiis
exẽptorũ si ipsi exempti sunt negligẽtes
ĩ hoc faciẽdo,ut hic colligit̃,ĩtelligẽdõ
ꝙ isti hospitalarii erant exẽpti, dictũ tñ
satis placet in fauorẽ ecclesiasticæ disci-
plinę,qđ vř hic tenere Inn. An aũt pos-
sit ep̃s punire sepeliẽtes excõicatos , uel
admittentes excõicatos ad diuina vide
plene per Io.And.post Io.mo.in c. epi-
scoporũ,eo.ti.li.6. vbi cõcludit qđ nõ,si
2 p̃sonę,& loc⁹ sunt exẽpti.† In gl.1.in fi.
a No.gl.& tene mẽti,ꝙ uirtus[a] excõicatio
nis durat ẽt post mortem;& sic excõica
tio nedũ afficit aĩam, sđ ẽt corpus.Hos.
tñ sentit cõtra istã gl.dicẽs, ꝙ mortuus
nõ ẽ homo,q̃a nõ ẽ ibi aĩa, & in eo non
cadit vere cõio.Itẽ cessat rõ, quare pro
hibet̃ cõio excõicati.nã hoc fit,vt rubo-
re cõfusus citius ĩducat̃ ad excõicatiõis
satisfactionẽ, ut in c.pia,de excep.li.6.q̃
rõ cessat in mortuo.Io.An.ponit cõtra-
riũ,& sequitur gl.& ꝓbat̃ opi.gl.i c.à no-
bis,el.2.de sen.exc.ubi ẽt post mortẽ ex
cõicatus mãdat̃ absolui,si in eo apparue
rũt signa cõtritiõis; ergo excõicatio du
rat post mortẽ ẽt ĩ decedẽte in cõtritio
ne, cũ semꝑ opus sit absolutione.Itẽ nõ
ẽ verũ,ꝙ oĩno cessat rõ participationis,
ut dicit Hos.q̃a tꝑe vitæ inducentur ad
satisfaciẽdũ sciẽtes, q̃a etiã post mortẽ
debent euitari,lauãdo ergo mortuũ,vel
uestiẽdo,uel sepeliẽdo, seu sociando ad
b sepulturã ꝯhit̃ ista excõicatio minor[b] ex
3 tali participio; ꝙ no.†In gl.2.ibi, *nisi for*
te tales fuerint &c. Not. bene gl. quod ex
communicatus sepultus ante absolutio
nem non debet exhumari, si non deficit
pro eo, quominus fuerit absolutus in ui
ta,de quo potest dubitari per c.à nobis,
præalleg. nam debet absolui etiam post
mortem,& postea sepeliri , sed satis po-
test teneri gl. ut fiat absolutio in tumu-
lo, & hoc in fauorem & respectu huma-
nitatis.

a Virtus. Verùm liceat cõicare excõicato mortuo, uide hic pulchri⁹ ꝑ Io. de lig. & ꝑ Cal. ĩ repe.c.cum excommunicato . 11.q.3.circ. prin. Ludo. Ro. in suis fin. in litera P.notabili quod inc. Participãs, ubi refert se đ facto ita fuisse interrogatũ à dño Car.de ursi. no.& facit qđ no. Bar.ĩ l.2.ff.de cada.puni. ubi dicit de statuto puniẽte bannitum ingredientem ciuitatem, an habeat locũ in bãnito mortuo , q̃ fuit portatus in ciuitatem. Et facit quod no. Bal.in l.sororem, C. de his, qui. ut indign. ubi dicit Ang. si ex statuto est licitũ interficere bannitum,an liceat uulnerare bãnitũ mortuum, & ista faciũt ad.q.q̃ nonuidi ꝑ aliquẽ tactã , An ꝑcutiẽs clericũ mortuũ sit excõicat⁹,& dicit do.Abb. in c.à nobis,el.2.de sen.excõ.ꝙ mortuus nõ p̃t creari miles,neque doctor.Itẽ ad p̃dicta optime facit qđ no.Arch.in c.fi.16.q.1. ubi dicit pone ꝙ cleric⁹ iuit aĩo iterficiẽdi aliquẽ,& eũ reperit mortuum,attñ ut satiaret appetitũ suũ iratũ , iam mortuo amputauit caput, q̃rit,an sit irregularis , & alle.pro & cõtra, & tãdẽ concludit eũ nõ esse irregularẽ,cũ de iure nõ reperiatur expressum c.is q.de sen. exc.li. 6. pro quo optime facit , qđ no.Arch.ĩ c.đ monachis.§.si ergo,ĩ 12. col.16. q.1.& Arch.post Lau.in c. periculose , sup gl.fi.de pœn.di.1. ubi dicũt,ꝙ uolẽs interficere hoĩem si ñ potuit,ex hoc nõ est irregularis licet gl.ĩ d.c. periculose,dicat contrariũ.Itẽ adde,ꝙ iniuria p̃t fieri ĩ mortuo , ut dicit Bart.ĩ l.1.ff.đ his, q̃ ut idig. & gl.&

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiatus de aliquid non faciendo , si illud postea fecerit,perdit suum priuilegium 6.*
2 *Ad decimas soluendas tenentur etiam religiosi.*
3 *Decimæ licet sint de iure diuino , tamen papa potest concedere priuilegium de eis non persoluendis.*
4 *Prælatus potest præiudicare ecclesiæ in omittendo, ipse tamen tenetur de satisfaciendo omne damnum, quod per negligentiam suam peruenit.*
5 *Renuntiare an quis possit priuilegio suo?*
7 *Priuilegiatus an perdat priuilegium suum , si per multum temporis uenit contra illud ignoranter?*
6 *Præscriptio currit aduersus ignorantes , licet contra eam detur restitutio.*
Præscriptio non interrumpitur ex sola contradictione.

CAP. VI.

c 1 SI de terra. [c]†Cõtra pri
uilegiũ ec-
clesię p̃scribit̃ spatio.30. an-
no.Hodie verò.40.vt.j.e.c.ac
cedẽtibus.Casus lit.Monachi sancti An
dreę ordinis Cisterciẽñ.hẽnt priuilegiũ
de ñ dãdis decimis de laborib⁹ suis. Mo
nachi isti hẽnt terras ĩ parochia canoni
corũ de Plautio, de q̃bus decimas p̃sol-
uerũt ꝑ triginta annos dictis canonicis.
Quærit̃, utrũ sint exẽpti rõne p̃dicti pri
uilegii ad nõ soluẽdũ decimas dictis ca
nonicis de eisdẽ terris?Cõsultus p̃p̃ mã-
dat mõachis illis, quatenus si de terra il
la , q̃ hẽnt ĩ parochia illorũ canonicorũ
ꝑ trigita annos decĩas p̃soluerũt eisdẽ,
eas de cętero ĩtegrè sibi soluãt, q̃a licet
eis sit cõcessum, ut de laborib⁹ suis deci
mas nõ p̃soluãt, de priuilegio tñ ĩdulto
tãto tꝑe detrahere uoluerũt. Vñ ñ p̃nt
ꝑ priuilegiũ se ĩ hac parte tueri,cũ libe-
rũ sit unicuiq; iuri suo ĩ hac parte renun
2 tiare.B.†No. primo ex tex.ibi, *parochia,*
&c. ꝙ decimæ debẽt ecclesię parochia-
li,ubi p̃dia sita sunt ẽt religiosis p̃sonis,
de quo plenè in c.cum cõtingat, de deci
mis.Ex quo & ex tex.no.ꝙ de iure diui-
no seu cõi ẽt religiosi tenẽt ad decimas
p̃soluẽdas,de quo ĩ c.ex parte, & c.nuꝑ,
3 de deci.† Not. ꝙ q̃q̃ decimæ sint de iure
diuino,ut in c.tua,s̃.de deci.tñ p̃p̃ p̃t pri
uilegiũ cõcedere de eis nõ p̃soluẽdis,&
ꝙ clericis & religiosis hoc possit cõcede
re clarũ ẽ,ut hic,& ĩ d.c.ex parte,& c.nu
p.Sed an laicis possit hoc cõcedere, dic
4 ut legit̃ & no.đ deci.c.à nobis.†Not.ꝙ
canonici seu rectores eccłię p̃nt p̃iudi-
care eccłiæ tacẽdo & patiẽdo p̃scriptio
nẽ currere delictũ ergo istorũ ĩ tacẽdo,
& nõ faciẽdo exp̃ssè ꝓtestationẽ nocet
ecclesię;& uide gl.fin.ĩ c.placuit. 18.q.3.
d q̃ dicit p̃latũ, q passus ẽ prescriptionẽ[d]
currere ꝯ ecclesiã,posse cõueniri ꝑ eccle
siã ad satisfactionẽ de omni damno ob
suã negligẽtiã cõtingẽte; & nõ mirũ.nã
p̃latus tenet̃ de suo,sicut tutor,si potuit
aliqd acq̃rere ecclesię,& neglexerit.12.
q.2.c.monem⁹ l. q̃cq̃d,C.arb.tu. forti⁹,
qñ neglexerit,& passus ẽ acq̃sita dilabi;
facit ad p̃dicta l.nõ ẽ ignotũ,C.đ admi.
5 tuto.†Ex fine lrę no.ꝙ liberũ ẽ vnicuiq;
renũtiare priuilegio suo;qd ĩtellige,qñ
nõ tãgit̃ i⁹ sup̃ioris,uel tertii.vñ priuile
gio exceptiõis nõ p̃t priuilegiatus renũ
tiare sine licẽtia papę,ut in c.cũ tẽpore,
s̃.de arb.Põt ẽt colligi ex hoc tex.iũcto
c.accedẽtibus.j.e.ꝙ sicut cõtra ius cõmu
ne nõ currit p̃scriptio nisi.40.annorũ,ut
in c.fi. de cõsuet. ita nec ẽt cõtra priuile
gia indulta ecclesię, ut hic, & in c. acce-
dẽtibus, nec ẽt cõtra alia bona compe-
tẽtia ecclesiis,ut ĩ c.de quarta,s̃.de p̃scr.
& in auť.quas actiões,C.de sac.san.ecc.
6 †Et no.hũc tex.iũcto c. accedentibus,ꝙ
ẽt priuilegiũ datũ ad nõ faciẽdũ nõ tol
lit̃ ꝑ unã cõtrafactionẽ, sed req̃rit̃ spa-
tiũ.40.anno.si cõpetit ꝯ ecclesiã,de qua

Bal.ĩ l.fideicõmissum,C.de fideicõ. ut patet ẽt per gl. 23.di.in c.quorundam,&.23.q.2.in summa , & in.§.ꝑ contrariũ, inst.de hęre.q̃ ab inte. de se.& instit. qui ex cau.ma. ñ licet.§. 1. & alibi dixit Bal.in auth.cui relictũ,ĩ.4.col.ĩ uer. no.qđ ãnua, C.de edi.di.Adri.tol.ꝙ aĩa defuncti cõtrastatur de secundis nuptiis uxoris,sđ de q̃õne hic posita per.glo.& ꝑ d. Abb. uide in terminis per Archi.ĩ c.illi ꝙ 6.q.1.ubi cõcludit cũ opin. Ho.hic, uidelicet ꝙ nõ sit excõicat⁹ dic tamen, ꝙ posset talibus imponi pęna ꝑ hoĩem , q̃ ex hoc tex. põt dici.& dicit, ꝙ hoc fallit in casu in c. excõicamus, el.1. §.sanè de hæret.& adde ꝙ istã gl.alle.ꝑ fin.& sequit̃. d.Abb.in c.cũ mulieres, in.2.col.infra de sent.exc. Adde ad corroborationẽ, quod late uoluit Fede cõ. 13. ubi potius attenditur ueritas, quam animus delinquentis.
ZACHARI.
b Excommunicatio minor. Adde Car. in cle.1.qõ.25.de sepul.& ibi ꝑ eum in.2.not.&.q. 14. & 15.
c Pro intellectu huius c.uide gl.in c.fi.17.q.4.
SEB. SAPIA.
d Præscriptionem. Idem dicit Abba. in c.1. supra de in integ. rest. & in c. 2.cii.princ.supra de prescrip. & in c.1.supra de dolo, & contu & Car.in cle 2.in princ. in 5. not. de relig. do.& And.sicu. in c.ut sup. supra de reb.ecc. non alie.

mā plenè in c. cū accessissent, de constit.
7 † Sed pro declaratiōe lrę qrit, an indistīctè tollaī priuilegiū[a] spatio. 40. annorū? Io. An. & Host. hic vñr limitare mirabiliter hoc c. an procedat qñ spōte facta ē
b solutio[b], ut ipsi uolunt: sec⁹, si p ignorantiā, uel inuiti soluētes, ar. l. ad eos, ff. cōmo. & l. q à quoq;, de reg. iur. Et mirandū, q alii doct. sequētes simpľr īhæreāt huic dicto. nā nullo mō puto verū, q̄a tacitè inferūt, q ꝯ ignorātes ñ currit pscriptio; q falsum est, ut in c. uigilanti, & ibi dixi de pscri. & clarius in l. fi. ī fi. C. de pscri. lō. tēp. licet Bar. ī l. 1. §. si qs aūt, ff. đ itine. actuq; priua. dicat simpľr, q licet currat cōtra ignorantē pscriptio, daī tñ restitutio; & sic ſm oēs saltē currit pscriptio, & sic ēt nō puto uerum, quia inuiti soluentes nō piudicāt, ex quo in bona fide sunt pscribētes; imputādum est ergo soluētib⁹ quare nō allegabāt priuilegia, & in iudicio nō egerūt, sola. n. ꝯdictiōne nō īterrūpiī pscriptio. 16. q. 3. c. dilectio. §. pōt, & l. fi. C. de pscri. lon. tēp. q limita, ut no. in c. nihil cum scādalo, de prescri. Si enim nō reddebatur iustitia in loco propter hostilitatem, tunc posset procedere illud dictū; ad hoc c. ex tranmissa, & quod ibi no. de præscrip. Abbas.

SUMMARIUM.

1 *Priuilegium si quis allegat, debet illud ostendere, aliter sibi non creditur.*
2 *Dictionis, quamuis, natura.*

CAP. VII.

Porrò. Priuilegiorum tenor inspiciendus est & seruandus. hoc d. Vel aliter, & sic. De priuilegiis non est iudicandū, nisi eorum tenore inspecto, & ſm continētiā eorū ab oib⁹ subditis sunt seruāda h d. Et pōt exēplificari tex. per c. nup, s. de decimis. Casus lit. Templarii & hospitalarii multa progatiua libertatis sunt muniti. Verū aliā libertatē hře vñr in locis illis, in qb⁹ fuerint habitatores añ, q̄ ad eos puenissent, quā in aliis suis possessionibus; & si hēant eādē uel aliā, hoc ex īspectiōe priuilegiorū valet cognosci, & ſm q inueniī in priuilegio, ita est obseruādū. In fine dicit pp, sic uolumus eos tenorē suorū priuilegiorū seruare, q fines
1 eorū nō trāsgrediāī. B. † No. prio ex tex. q allegāti priuilegiū nō crediī, nisi illud ostēdat, & ſm cōtinētiā eius ita ē seruādum; ad hoc solet quotidie allegari iste tex. & de modo exhibendi priuilegia uide hodie bo. tex. ī c. cū psonę, e. ti. li. 6. Secūdò pōt colligi arg. p & ꝯ, q bona acqsita p priuilegiatos assumūt sibi nām priuilegiatorū; facit c. qa circa. ꝭ. eo. & cle. 1. de decimis, & l. fiscus, ff. de iure fis. & qđ no. ī c. unico, đ iure pa. li. 6. In hoc tñ in-
2 spici dēt tenor priuilegii, ut in lrā. † In gl. ibi, *sed proprie non uidetur posse stare, &c.* Et ē rō, qa ista dictio, q̄uis, đ natura sua dēt aduersarii tā in iure, q̄ in facto, simile no. in c. at si clerici, de iud. ī prī. Sed hic non sumitur aduersatiuè, sed ampliatiuè, nam sensus literę est secundum gl. sequen. quod cum isti hospitalarii habeant multa priuilegia in bonis suis non est dubitandum, quin habeant libertatem in bonis acquirendis. Et ex hoc no. quod de propria natura istius dictionis, quamuis, est aduersari precedentibus, & non ampliare. Et sic facit pro intellectu statutorum, in quibus verba debent stare propriè, vt in c. in nostra, de iniur. Sed si intelligeretur, quod isti non habeant libertatem aliquam in bonis acquirendis, tunc dictio, quamuis, stat propriè aduersans precedentibus. In gl. in uer. *ex inspectione*, in fi. Not. gl. in practica, & uide not. in c. cōtingit, supra de fid. instr. & in d. c. cum personę. Abb.

SUMMARIUM.

1 *Census si fuerit solutus per multa tempora, an per hoc probetur subiectio?*
2 *Exemptio siue immunitas per quæ uerba concedatur.*
3 *Recipere aliquem in protectionem, non præiudicat iuri aliorum.*
Recipiens aliquem in protectionē, nō tenetur ipsum defendere, si sibi moueatur guerra, quando scilicet est iusta secus, si iniuste opprimitur. 5.
4 *Exēptio, siue immunitas nō præsumitur, nisi probetur, quia de iure communi quilibet est subiectus.*

CAP. VIII.

Recepimus. Solutio census non probat quem exemptum, nisi ex alio deprehēdatur, ut quia soluitur ad indicium perceptę libertatis, hoc dicit. Vel aliter, & sic. Per solutionem census, quę fit Romanę ecclesię non probatur exemptio à iurisdictione episcoporum, hoc dicit. Primò ponitur consultatio. Secundo responsio, ibi: *Cæterum.* Casus literalis. Quidam legatus apostolicę sedis inuenit plurimas ecclesias in sua legatione. Dubitatur, utrum hoc ipso essent exemptę à iurisdictione episcoporum? Quęsiuit à papa quid iuris sit super hoc. Et ipse commendans in hoc diligentiam suam dicit, quod sicut non omnes illi, qui specialiter existūt de iure beati Petri, apostolicę sedi annuatim censum exoluunt; ita non omnes cēsuales episcoporum subiectione habentur immunes, ueruntamen inspicienda sunt priuilegia ecclesiarū, & eorū tenor est diligenter attendendus. Et si fuerit deprehensum, q ecclesia, quæ soluit cēsū spāľr beati Petri iuris exstat, & ad indiciū perceptæ libertatis annuatim cēsus soluaī; ecclia illa libera est & exēpta. Si uerò ad indiciū perceptæ protectiōis cēsus persoluiī, ppterea à iurisdōne epi ñ ē subtracta. B. No. 1. ex tex. q licet in priuilegio exemptionis nō reseruet census psoluēdus supiori, nihilominus ualet & tenet collata exēptio, qa ñ ē de esse exēptiōis, ut soluaī cēsus, licet qñq; soleat supior sibi retinere, đ quo ī c. cōstitutus, de religio. domi. Scđo not. ex lra illud
c arg. nō pbat[c] hoc esse, q ab hoc cōtingit abesse; simile in c. tuę, de spōsa. l. nō hoc, C. unde

SEB. SAPI.

a Priuileg. ñ. Quō & quāto tpe priuilegiū tollaī, tradit late d. Ias. ī fi. col. 9. uer. 3. principaliter qrūt, ff. de cōst. prin. Fel. ī c. cū accessissēt, col. 14. uer. 7. limita, s. de const. ubi late, an per cōtrarium actum tollatur priuilegium.

b Est solutio. Adde Lud. con. 252. Alex. cons. 190. & 213. 5. lib.

c Et facit ad dictū testis, quod dēat de necessitate cōcludere, alias ñ pbat hoc eē &c. cōcor. tex. uulg. in l. hoc, C. vñ leg. quē ibi multū no. Bar. q articulus & positio dēnt đ necessitate cōcludere, ut ibi peū, cū cōcor. ibi signatis p do. Alexā. Imo. & alios addē ēt tex. ī c. auditis. s. đ ps. in uer. si p illa cōstiterit, q ualis sit ille locus, &c. ubi dicit idē Panor. ī. 10. col. post Io. An. de bidello q cōduxerat equū ad uecturā p eundo Florentiam, & talis equus naturaliter periit in itinere sine culpa bidelli, & ita pbauit p socios itineris. nā succubuit, quia pbatio sua erat dubia & ñ cōcludēs necessario qa bñ pbauit unū equū fuisse mortuū ī uia, sed ñ pbauit, q fuerit ille equ⁹ locat⁹, debuit ergo ille bidell⁹ eē caut⁹ & pbaī colorē & qualitatē eq mortui, & Io. An. seqī ēt ibi ī d. An. ī pe. co. cū cōcor. ibi additis post istū in d. 9. col. facit etiā ad istā regulā, q dictū testis dēat đ necessitate cōcludere, ut hic, quod not. dicit idē Panor. ī d. c. auditis, in 5. col. ante mediū, in uersi. mihi non placet &c. cū his q̄ ibi addidi post eū addi. inc. Not. limitationē &c. limita dictā regulā pcedere, qñ pbatio dubia nihil cōcludit, sec⁹ ē qñ probatio dubia alterū duorū concludit, quorū alterū sufficit, qđ cūq; illorum sit, ita limitat d. An. de But. in c. plerunque, in fi. de rescri. iste autem nihil ibi dicit, ubi d. An. reputat ual de notabi. & idē d. An. in c. ex parte, in. 3. co. e. titu. Itē limita p tex. no. in c. pposuit, de cleri. exc. ministrā, quē no. ibi d. Ant. post Imo. q ubi reqriī pbatio tpis p fama, sufficit psumptiue pbaī, pbādo q olī erat psumptiuè, pbaī, q ēt fuerit illo tpe certo & đterminato. Et sequtur sin. do. Frā. de Are. in cō. 51. inc. Videtur dicendū, in. 1. col. quamuis cōtrarium in hoc uoluerit Bal. in l. siue possidetis, in ult. col. C. de probat. & hoc adde ad d. c. pposuit. Item limita, ut p gl. no. in l. neque natales, C. de probatio, per quā inferūt ibi Iaco. Butri. & Bal. ad multa, psertim ad pbandum aliquam esse meretricem, qa pbatur, pbando q scholaris uadunt ad eam in domū & subfugit ibi Bal. q scholaris, quando loquitur cū muliere, ñ psumitur ei dicere, pater noster ni de ēt Bal. ī l. data opera, in. 18. col. C. q accu. nō poss. Bal. & Imo. in l. fi. ff. de hæred. insti. ubi multa pulchra dicuntur ad ppositū per Bar. in l. 2. in prin. per illū tex. ff. de for. & uide etiā quod per. d. gl. dicit Sali. in d. l. nō hoc, C. unde leg. Item limita, ut per Gemi. in c. 1. in ulti. col. de pac. in 6. Limita etiam, ut per gl. fi. in l. cum dotem, quam ad hoc ibi not. C. de iure dot. quod sufficit dictum testis concludere a communiter accidētibus. Itē limita ex eo, q no. idē Bal. in l. cū uirū, p illum tex. in 1. no. C. de fideicō. ubi no. q admittitur pbatio pertinēs, licet non urgēs, & quæ dicaī probatio pertinens, uide ipsū in l. ad pbationē, C. de probatio, & ēt Bart. ibi & in l. si duo. §. si qs iurauerit, ī ult. col. ff. de iureiur. & in l. iam dubitari, per gl. ibi in uerb. nō ab re, ff. de hęred. institu.

C. vñ cog. sic enim arguit Papa. exēptio solet cōpetere sine solutione cēsus; ergo sola census pstatio nō pbat exēptionē.
1 † Tertio no. q ista duo simul iūcta nō pbāt exemptionē, videlicet census presta-
a tio[a], & receptio sub protectione. Nūqd aūt solutio census p multa tempora facta pbet subiectionē, tex. tacit hic q nō. sed uide Bar. in l. solēt, ī fi. de off. pcō. dixi in c. puenit, & c. omnis aīa, s. de censi.
2 † Quarto not. q ista verba: recipimus te, ut sis specialiter ī i⁹ beati Petri &c. inducūt exēptionē; & ē rō. Nam omnes ecclesię sunt đ iure beati Petri. Si ergo specialiter recipiī, vř qd nouū concedi. Et multa uerba, quę habēt īducere libertatem plenariā & exēptionē, vide in c. si pp, e. ti. li. 6. & c. 1. de uer. sign. e. li. p q decidū
3 tur aliqua not. hic per Inn. † No. ex fi. li-
b terae, q p receptionē[b] factā sub ptectione ñ detrahiī ī aliquo iuri aliorū, q not. in facto: qa quotidie dñi tpales potētiores recipiūt min⁹ potētes sub ptectione corū. nā p hoc nō piudicaī iuri aliorū ī aliquo; & sic habentes iura parata pñt hoc nō obstāte liberè exercere. Ex quo īfero, qđ si guerra iusta moueī ꝯ receptos sub ptectiōe, nō teneī recipiēs ad defensionē, p hoc q no. hic gl. fi. & ibi dicā supe ea. In glo. 1. in fi. quasi gl. uelit innuere istos esse exēptos: sed Hos. tenet ꝯriū, dicēs istos ñ eē exēptos, licet ī multis sint priuilegiati. Et de Cisterciē. pbaī. s. de simo. c. ne dei. De tēplariis & hospitalariis ī c. veniēs, de uerb. sig. li. 6. & facit c. patētib⁹. ꝭ. e. sed cōcordādo pt dici, q gl. habuit respectū ad factū: vt qa post ista iura fuerūt istis ꝯcessa priuilegia exēptio-
4 nis. † Dictū vero Hos. ad i⁹: qa de iure ñ sunt exēpti: qa oēs subiecti sunt epis locorū de iure cōi. 16. q. 7. c. oēs basilicę, & c. dom⁹ & 10. q. 1. p totū, & ī c. uenerabilis, đ relig. domib⁹, & facit c. cū eps, đ offi. ord. li. 6. In gl. fi. ibi: *cum iniuste grauantur etc.* † No. gl. p his, q̄. s. dixi, q recipiēs
5
c aliquē sub ptectiōe[c] sua ñ teneī eū đfendere, nisi cū iniuste grauaī, moueī ergo supior facili⁹ ad defendēdū eū, & fulminādū snīas. Et no. q ēt in subdito receptio sub protectione parū operaī, & uidebatur oppositū: qa oēs subditi dēnt esse sub ptectione dñorū, & verba dēnt aliqd operari: sed (ut dixi) operāī istud: qa facili⁹ moueī p eis supior, q̄ p aliis: qa p aliis pt scribere ordinariis, ut iustitiā faciāt: sed pro istis receptis sub ptectiōe pōt fulminare snīas. Vñ dñi tēporales recipiētes aliquos sub ptectione, tenētur eos defenderē iniuste oppressos; ita dicit Hos. papā dře facere, si recepit aliquem sub ptectionē; & ad c. vnicū, de peregri. alle. ī gl. dic ut ibi. Extra gl. qrit Inn. an, ecclia exēpta, censeaī clerici exēpti, & qđ de parochianis? hodie decisū ē ī c. p exēptionē, e. ti. li. 6. Vltimo pt qri tex. dicit priuilegiū īspiciēdū, an ī eo dicaī, q cēsus soluiī ad idiciū pceptę libertatis; & tūc cēseī exēptio, an ad idiciū pceptę protectiōis, & tūc nō ē collata exēptio, quid ergo dicēdū. In dubio, quando simpliciter reseruaī cēsus uel solutio, dicūt doc. q p hoc nō probaī exēptio, & bñ, ut satis pbaī per principiū literę, qa nō probat hoc esse &c. facit. l. neq; natales, C. de proba. & in c. inter corporalia, de translatio. epis. uel eccle. Abb.

SUMMARIUM.

1 *Priuilegium non extenditur ad alias res, uel personas in eo non expressas, licet in non expressis sit eadem ratio, secus est in lege, ratio differentiæ ponitur infra nu. 3.*
2 *Ius patronatus contra patronum est præscriptibile, secus contra ecclesiam.*

CAP. IX.

1 Sane † Priuilegium non
d extēdit[d] ad personas in eo nō expressas. h. d. Vel aliter & sic. Priuilegium uni concessum non potest ad aliū extēdi pp idētitatē rōnis. h. d. & solet quotidie allegari. Casus lit. Quærebaī à domino papa, utrū priuilegiū vni cōcessum extēdi possit ad aliū. Consultus papa rñdet, q nullus dēt authoritate sua sibi psumere, qđ alicui (certa rōne inspecta) Romana ecclesia in priuilegiū ē cōcessum. B. No. 1. ex tex. q priuilegiū ē i⁹ singulare, & sequtur psonā priuilegiatā, & cū ea extiguiī. vñ nō transit ad aliā psonā: ad hoc rła, priuilegiū, de re. iu. li. 6.
2 † No. 2. q uni cōcessum priuilegiū nō pōt p aliū usurpari. Et facit ad q. nūqd laicus possit pscribere ius patronat⁹, & vř q nō, quia illud ius cōcessum est laicis in priuilegiū, ut ī c. 3. de iure pa. ergo nō dēt usurpari per aliū. Sed dic ut no. Io. An. ī rła, qđ alicui de reg. iu. li. 6. in Mercu. & no. in c. querela, de elect. Et conclusio est, q ꝯ patronū currit pscriptio, qa est ius priuatū, secus
3 ꝯ ecclesiā nō patronatā. † In gl. 1. in fi. & est ratio diuersitatis. nam lex debet esse cōis oibus, dū tñ sit cōscripta pro cōi utilitate oīum 4. dist. c. erit aūt lex; & ideo si in lege exprimiī vna psona tm̄, vř illa expressa cā exēpli, nō q dispositio legis ad illam personā duntaxat restringatur, sed priuilegiū est lex priuata, & conceditur ex quadam ratione speciali; ideo nō extenditur ad alios non expressos sine authoritate concedentis. Abbas.

SUMMARIUM.

1 *Hospitalia præsumuntur publica, & authoritate episcopi constructa, si in eis est campana, & publice celebratur.*
Campana si est in aliquo loco, præsumitur ille locus publicus, si autem esset campanella, quæ priuate sonaret, est secus. 2.
3 *Oratoria priuata nō gaudēt priuilegio ecclesiarū.* 4.
5 *Exemptus si committit delictum ex loco exempto in loco non exempto punitur per ordinarium loci exēpti, uide infra c. prox. nu. 8.*
Mandans committi delictum in uno loco, punitur in eo loco, non autem in loco, ubi factum est mandatū.

CAP. X.

Patentibus. In oratoriis priuatis cāpanæ publice teneri non possunt etiam per religiosos. h. d. & secunda pars, ibi, respondemus, & te-

SEB. SAP.

a Census præstatio. An prestatio census arguat exemptionē, uel subiectionē, uide Feli. in c. ad audientiā, colū. 7. uer. & dum remittit Ab. ī. de prescrip. ubi dicit, q qñque denotat subiectionē, qñque exēptionem, quandoque protectionem.

b Quid significet receptio sub protectione, & q ille qui teneī ad ptectionē, debeat defendere cū armis, uī probare tex. in l. desertorē. §. fin. ff. de re mili. An autem si lata snīa pars dicat, subiicio me ptectioni talis, uideatur appellare? uide tex. in c. ad audiētiā, de appel. Ang. in l. 1. C. de excusa. mu. li. 10. Sed de illo, quod dixi de defensione cū armis, uide Bart. in 1. const. ff. in prī. Item de ista protectione adde, qđ not. Bar. in l. 1. in ult. colū. C. si qua p pote. Item adde hic q ille, q teneī aliquē defendere đ iure & facto, teneī defendere armata manu, ita tenent Bart. Ang. & Imo. in l. stipulatio ista, in prin. đ uer. ob. Cyn. Bal. & Sal. in l. si C. de actio emp. Bal. in l. nō solū. §. si status, ff. de procu. & Bal. in recollectis in l. 1. ff. de euic. & Pet. de Anch. & Io. de Imo. in ca. fi. de emp. & uēd. & ēt Bu. in cons. suo inci. In christi noīe, pmittē. cū seq. cō. & Pet. de Anch. in cōsi. 83. inci. nomine, commisso dubio Pe. de Anch. in d. cōsil. limitat hoc fallere in papa pmittēte. Sed tu de hoc ēt prio uide gl. in uerb. saluo, & do. Anto. in c. ego, đ iureiu. ille autem, qui simpliciter promisit defendere, intelligitur defendere de iure, non de facto secundū Bar. in l. dāni infecti, la. 3. ff. de dan. infe. Itē adde, q ille, qui teneī non sinere fieri certum quid nō solū prohibeī tenere, sed ēt debet adhibere diligētiam uel custodiā, ne id fiat, tex. ē no. ī l. 1. ff. loca. Adde an promittens aliquem defendere, teneaī đfendere, cum opprimiī de facto, Ang. cō. 263. & de eo, qui submittit se gratię alicuius uide Calde. consi. 3. de uerbo. signi. & đ eo qui se submittit misericordiæ alicuius per Alex. consi. 68.

c Protectione. Vide Ang. in l. 1. C. de excu. mu. lib. 10. & Bar. in 1. cōstitu. fforum. And. Barb.

SEB. SAPI.

d Non extenditur quod priuilegiū non extendatur ad personas non expressas, uide Bal. in l. non tantum. §. nō omnia, ff. de excu. tu. Gemi. in c. ne aliqs, de priui. in. 6. Pe. de Ancha. in con. 109. incip. prima facie. Ang. in consi. 272. inci. quando dictum priuilegium. Card. in consi. 12. Decium in con. 48. in princi.

ne menti istũ tex.qa quotidie allegat̃,&
ẽ in usu. Casus lit.Hospitalarii,tẽplarii
& alii certa hñt oratoria in domibus
suis.Quęsiuit eps̃ Abuleñ.utrũ liceat p̃-
dictis ponere ibi cãpanas, & publice pul
sare.Rñdet papa,ꝙ nõ licet eis hoc age-
re, imo cõpellęndi sunt , vt iure suo sint
ita contẽti , ꝙ iustitiã nõ impediãt alio
1 rũ.B.†No.1.ex tex. & tene perpetuo mẽ
ti istã lrãm,ꝙ habere cãpanã publicã in
loco , & pulsare publice est signũ loci pu
blici,& sacrati. Et ex hoc infertur ad qõ
nẽ,de qua quotidie dubitatur,An hospi
a talia[a]cẽseãt publica,uel priuata,si ñ,ap-
paret,an authoritate epĩ sint cõstructa,nã
si ibi ẽ cãpana,q̃ publice pulsat̃,signũ est
b illa esse publica,[b] & subiecta eẽ epis.Idẽ
si ibi publice celebrat̃,& popul⁹ admittit̃
ad diuina.Sũt em̃ ista signa publica,d̃ cõ
secr.di. 1.ĩ c.vnicuiq;,& c.fi.no.Arch.de
cõse.di.1.c.nemo.dico plene de dona.in
2 c.iter dilectos.†No.ibi:*publice*,ꝙ in ora
toriis priuatis nõ ẽ ,phibitũ tenere cãpa
3 nellã priuatã,& priuate pulsare. † Vltio
no.ꝙ oratoria ñ gaudẽt priuilegio eccle
siarũ,& dicũt oratoria loca apta ad orã
dũ nõ cõsecrata,nec habentia dotẽ,sicut
hñt magni dñi in domibus suis , & pñt
destruere, qñ uolũt. Ecclesiæ vero sunt cõ
secrate publicę, & hñt dotes suas,& de
4 his no.ĩ c.fi.s̃.de cẽsib⁹.†In gl.1.in fi.Ho
sti.dicit,ꝙ publice ñ p̃t ibi celebrari, sed
priuatim sic.Vel dic meli⁹post Io.An.ꝙ
aut authoritate epĩ oratoriũ ẽ cõstructũ,
aut ñ.Prĩo casu p̃t celebrari publice:scd'o
nõ,& hoc placet. Intellige erg o iura al-
le.in gl.q̃ dicũt,ꝙ ĩ oratoriis nõ dẽt cele
brari,s.publice,nisi qñ loc⁹fuit cõstructus
authoritate epĩ ,uel priuatè,qñ sine eius
authoritate, & hoc no.& uide qd̃ no.in
c.ff.de cẽsi.In gl.2.in fi.Hęc gl. loqt̃ ni-
mis gñalr, nec ẽ uera ita ĩdistincte,,put
loqt̃:qa esset cõ. c.1.eo.ti.li.6.de quo di-
cet in c.j.,pxi.sed quo ad terminos hui⁹
c.satis p̃t sustineri, ut exẽpti excedẽtes ĩ
hoc possint puniri p epm̃. Rõ ẽ,qa cãpa
na pulsat̃ pp audientes,& sic lędũtur per
sonę ñ exẽptę, & cõmittit̃ delictũ extra
5 locũ exẽptũ.†Sicut dicimus in proiicien
te lapidẽ ex loco exẽpto , & pcutiẽte in
loco ñ exẽpto,ut possit puniri p ordina
riũ loci pp delictũ cõmissũ extra locum
exẽptũ,ut not.ĩ c.in obscuris,de re.iu.li.
6.in Mercu.Simile qd̃ dicim⁹ in mãdãte
delictũ cõmitti ĩ uno loco,vt delicto ibi
secuto possit mãdãs ibi puniri , qa uidet̃
ibi d̃lictũ cõsummasse,ut ĩ cle.pastoralis,
de re iu.& not.Bar.ĩ l.si ut ,pponit̃,ff.de
fideiuss. & hoc dictũ optime ,pbat̃ hic,si
intelligim⁹ istos tẽplarios esse exẽptos,
ut dicit gl ĩ c.recepim⁹ s̃.e.Sed cõ̃ gl.op
po.cõ tex.de c.nimis,de exces.p̃.ubi dr̃,ꝙ
religiosi licite tenẽt cãpanã, licet nõ ha
beãt parochiã.Sol.dicit ibi Gos.illud ,p
cedere ĩ mõasteriis eorũ,i.ĩ ecclesiis posi
tis ĩ mõasteriis,uel scd'o illud ,pcedit ex
priuilegio , istud de iure cõi . Vel tertio
s̃m Ho. cõriũ loqt̃ de vna cãpana, ut sic li
ceat istis religiosis unã cãpanã tenere in eorũ monasteriis,
& nõ plures,ut in ista lrã;& quãquã primus intellect⁹ Gos.
multũ mihi placeat, & sit amic⁹ isti lrę , tñ perpetuo no.di
c ctũ istud Hos.,p istis religiosis [c] potissime mẽdicãtibus,qui
retinẽt plures cãpanas,ita, ꝙ eorũ loca videãt̃ prĩcipaliora
ĩ ciuitate.Nã ñ pñt de iure cõi tenere nisi unã cãpanã, & sa
tis dẽt eis sufficere, qd̃ hoc pmittat̃,ex quo ñ hñt populũ,
& ita seruãt fratres minores obseruãtię, & ,p hoc facit cle.
exiui, de uer.sig. ubi ẽt ,phibet̃ eis hr̃e loca p̃tiosa. Abbas.

SUMMARIUM.

1 *Fratres sancti Antonij, uel sancti Spiritus an licitè possint petere eleemosinas?*
2 *In ecclesia polluta sanguinis effusione non debent celebrari diuina.*
Ecclesia quomodo potest pollui, & quomodo debet reconciliari.
3 *Excommunicatus, uel suspensus ab uno non potest nisi per illum , uel eius superiorem absolui.*
4 *Conuersi ad aliquam religionem , nisi sint omnino conuersi , nõ gaudent ecclesiastico priuilegio, & remanent subiecti statutis ciuitatum , & terrarum.*
5 *Irregularitatem an incurrat ille , qui celebrat in ecclesia interdicta sine interdicto iuris ,ut pollutione, sine interdicto hominis.*
6 *Monachus quis non efficitur ex eo, quod deferat habitum, si ipse non intendebat profiteri.*
7 *Monachus,qui iocose simulat se monachum, non obligatur ad monachatum.*
Monachus,qui fecit professionem in monasterio monialium,non ualet professio, & compellitur illud exire , & monasterium monachorum intrare.
8 *Exempti ratione loci,si delinquunt,uel alio modo se obligant in loco non exempto,per quem possunt puniri.*
Quid de exemptis ratione persona.

CAP. XI.

TVarum. In tota prouincia exhortationis of
ficio priuantur hospitalarii, q mit
tunt pro eleemosinis cruce falso signatos,& si mis
si sunt laici,excõicant̃, si sunt clerici, ab officio &
beneficio suspenduntur , & eadem suspensione puniuntur,
qui ante reconciliationem in polluta ecclesia celebrant , &
suspensi per episcopos exemptos absolui non possunt,& fra
tres priuilegiatorũ,q ad eos se omnino nõ trãsferunt, pri-
uilegiati nõ sunt.h.d.usq; ad finẽ. In prima ponitur quere
la,& consultatio.In secunda respõsio,ibi:*uerum*, & in prima
ponuntur quatuor excessus istorũ hospitalariorũ.Casus li-
teralis . Fratr es hospitalis sancti Ioannis cũ pro eleemosi-
nis colligendis mittere debeant clericos,& fratres de ordi
ne suo cruce signatos,ipsi mittunt laicos & illiteratos,q in
superbiã elati in multis excedere p̃sumũt.In quadã ecclesia
baptismali sibi ab archiepõ Lugdunẽ. concessa qdã eorum
percusit vicariũ sacerdotẽ, ipsam ecclesiã sanguinis effusio
ne fędando:propter qd̃ archieps̃ ,phibuit ibi celebrari diui
na,donec fuerit reconciliata,ipsi nihilominus ibi diuina of
ficia celebrarũt.Itẽ quosdã p̃sbyteros ab epõ suo officio su
spẽsos iidẽ(q̃uis laici sint)restituerũt ad diuina officia exe
quẽda. Itẽ quosdã laicos, q cũ uxoribus suis in domibus ,p
priis cõmorãt̃ eo,ꝙ sibi soluũt aliqd annuatim,ita eximere
cõtẽdũt,ut aliis s̃m legẽ terræ de sibi obiectis respõdere nõ
teneãt̃. Cõsult⁹ papa rñdet, cũ priuilegiũ mereat̃ amittere,
q ,pmissa ibi abutit̃ potestate,mandat archiepõ Lugduneñ.
quaten⁹, si aliquos clericos aut laicos inuenerit missos a p̃-
dictis fratrib⁹,p eleemosinis colligẽdis falso cruce signatos
interdicat illis,q eos miserũt officiũ p̃dicatiõis in tota pro
uincia sua.Missos, si laici fuerint,excõicet,si clerici,ab offi-
cio & bñficio suspendat,nõ obstãte aliquo priuilegio,uel
appellationis remedio.Illos uero , qui post interdictũ suũ
in ecclesia prędicta celebrauerũt diuina, eadẽ pœna suspẽsio
nis inuoluat,& in eo diuina officia celebrari nõ permittat,
donec fuerit reconciliata . Præsbyteros ab epis suis suspen
sos,& fratres illos ad officia sua temerè restitutos in eãdẽ
sñiam reducat.Illos uero , quos propter p̃missam cãm ad
rñdedum aliis asserũt nõ teneri,cõpellat aliis rñdere,nõ
obstãte appellatõe.B.No.1.text.optimũ cõtra istos qui nõ
d sunt uere oblati,seu cõuersi portãtes falso habitũ[d] religio-
nis.pñt ergo p epm̃ loci coerceri,qa vñr delinquere in ip-
sam religionẽ ecclesiasticã, iõ sortiũt forũ ecclesiasticũ.Isti
cm̃ erãt cruce falso signati , i.portabãt signũ crucis falsæ in
pectore,

SEB. SAP.

a An hospitalia. Vide Fed. in c.de quarta,col.5.uer. tertia dclaratio, supra de pręscri. & ibi late, quando hospitalia gaudeant priuilegio ecclesiarum.

b Et hoc tenet do. Anto. in c.fina.de censi.
Adde tu de hoc dicẽdũ, ut p Fed. consi.130. Lap.al leg.41.

c Pro istis religiosis. Religiosi non debent habere nisi unam campanã & an predicatores possint habere plures cãpanas uide Oldra.cons. 228.

ZACHARIA.
Adde, ꝙ uoluit alleg. Ol.cõ.227. cui adde Car.in cle.exiui.§.proinde,de uerb. sig.& Alexan. consi.88. uol.2.

d Falso habitum. Adde uidendum Lap.al.18.ubi ponit de pœna infligenda his , qui sunt ualidi, & fingunt se infirmos, & mutant habitũ ut extorqueant eleemosinas.

pectore,sicut portare dẽnt uerè oblati & cõuersi ipsorũ ho-
1 spitaliũ.†Scd'o no. cõ̃ istos fratres sancti Antonii,seu sancti
Ioãnis mittentes tã clericos,q̃ laicos cruce falso signatos ,p
eleemosinis colligẽdis,tales.n.,ẽt si mittãt ab exẽptis,ñ sũt
p epm̃ loci admittẽdi:imò sunt puniẽdi tã ipsi , q̃ mittẽtes:
qa(ut dixi) deludunt religionẽ ecclesiasticã,fingẽtes se reli
giosos,seu oblatos, vbi ñ sunt.Et ex hoc & tex.no.casum,in
2 quo eps̃ hẽt iurisdõnẽ ĩ laicos.†Tertio no.ꝙ ĩ eccl'ia pollu
ta sanguinis effusione non dẽnt clerici celebrare diuina sine
recõciliatiõe,& q̃ quã hic accesserit interdictũ,ẽt epĩ;nihilo
min⁹ sine eo à iure ,phibet̃ ibi celebrari,arg.hic,& clari⁹ ,p
bat̃ ĩ c.fi.de cõse.ecc. uel alta.& tenet Io.An.ĩ c. vno,de cõ-
se.ec.uel alta.li.6.ubi uid̃ bo.gl.qũo p̃t pollui ecclesia,& qñ
3 dẽt fieri recõciliatio.†Quartò no.ꝙ suspẽsus[a] p epm̃ nõ p̃t
a absolui p inferiorẽ p̃latũ ẽt exẽptũ, sed de hoc parũ dubitã
dũ:qa sñia cẽsuræ lata ab hoĩe nõ põt relaxari nisi ab eodẽ,
uel suo supiore,ut ĩ c.pastoralis,de offi.ord.Imò plus dicen
dũ ẽ,qd̃ à sñia excõicatiõis, uel suspẽsiõis lata a iure rl'r nõ
pñt ĩferiores epĩs absoluere ẽt subditos:qa epĩs dũtaxat cõ
petit,vt no ĩ c.nup,de sen. exc.& bon⁹ tex.ĩ cle.1.de priuil.
nisi isti haberẽt quasi epalẽ iurisdõnẽ;ad hoc no.ĩ cle.1.de
4 reb⁹ ecc.ñ alie.ĩ gl.& dico ĩ c.significasti,de foro cõpe.†No.
vltimò & tene mẽti, ꝙ fratres seu oblati religiosorũ,si non
sunt oĩno oblati,vt qa se & sua ñ obtulerũt,ñ gaudẽt priui
legiis exẽptorũ,seu ipsi⁹ religiõis, qnimo subiiciũt̃ statutis
ciuitatũ,& terrarũ. In gl.2.ibi:*non extendit ad hunc casum*; &
hoc iõ qa cõriũ loqt̃ d̃ ĩterdicto gñali: sed hic loqtur de in-
terdicto spãli vni⁹ ecclesię tm̃, licet ,pprie nõ sit interdictũ:
5 sed suspẽdũt ibi organa,donec eccl'ia sit recõciliata. † In fi.
gl.ibi:*fuit interdicta a iure,& non ab homine*.Sẽtit breuiter gl.
& clarius glo.antepenul.ꝙ eps̃ p̃cipiendo,ne celebretur,in
illa ecclesia,vr̃ ponere nouũ interdictũ,adeo,ꝙ celebrantes
ibidẽ incidũt in irregularitatẽ , & sic sunt suspẽsi ipso facto
ab offõ & bñficio. Cõtrariũ tenet hic dñs Ant.& meli⁹ est,
vt in dubio nõ cẽseat̃ uelle ponere nouũ ĩterdictũ,sed poti⁹
uelle exeq ĩterdictũ,qa(ut dixi)nõ dẽnt ibi celebrare diui-
na ante recõciliationẽ. Cõclude ergo,ꝙ aut est uerũ inter-
dictũ ĩ ecclesia iuris:& ibi celebrãs efficit̃ irregularis,ut in
c.fi.de exc.p̃l.& ĩ c.1.de re iud.li.6.& c.is cui.§.is q, de sent.
exc.eo.li.6.Aut ibi ẽ verũ interdictũ hoĩs;& idẽ dicẽdũ.Si
vero ẽ ĩterdictũ iuris nõ verũ, ut qa est ibi quædam suspen
sio organorũ,vt quãdo ecclesia polluta ẽ sanguinis,vel semi
nis effusione;& tũc celebrãs nõ efficit̃ irregularis, ut d.c.is
cui. Si aũt seqtur interdictũ hoĩs , aut intendebat de nouo
ponere interdictũ , & uera est gl.Sed in dubio non est præ-
sumẽdũ,ꝙ uoluerit interdictũ nouũ ponere, sed potius uo
luisse recensere ,phibitionẽ iuris,arg. in c.graue,& c.licet,
de offi.ord.& ꝙ ibi no. & ,p hoc singulariter facit iste text.
dũ mandat istos p̃sbyteros suspẽdi,ergo nõ erãt suspensi,&
sic nõ erãt irregulares,& licet gl. antepe.dicat,ꝙ refert̃ hoc
ad factũ,ista ẽ ĩpropriatio.Ex quo ĩfert̃,ꝙ cũ eps̃ p̃cepit cle
rico notorie criminoso, ut ñ celebret, efficit̃ irregularis,si
celebrat , qa vr̃ poti⁹ eps̃ recẽsere ,phibitionẽ iuris,q̃ nouũ
6 ĩterdictũ ĩducere,& idẽ dicẽdũ ĩ similib⁹ qõnibus.† In gl.in
uer.*falso signatos*.No.ex hac gl.ꝙ ubicũq; cõstat de aĩo deferẽ
tis habitũ, ꝙ ñ ĩtẽdit ,pfiteri,tũc delatio habit⁹ q̃tũcũq; tẽ
7 poris ñ ĩducit ,pfessionẽ.†Scd'o no.illã qõnẽ positã in fi.ut
iocose seu cã explẽdę libidinis simulãs se monachũ,nõ ob-
b ligat̃ ad monachatũ.Cõtrariũ[b]sentit gl.ĩ c.clerici,de rl'a,&
Bar.Brixi in qõne dominicali,q̃ ĩcipit Iuuenis.Io.An.dicit
c cõriũ ,pcedere in ,pfessiõe[c]expressa,ista gl.,pcedit in profes-
sione tacita, hoc dictũ admitterẽ in foro cõtẽtioso tm̃,sec⁹
in pœnitẽtiali quo ad deũ p tex. optimũ in simili in c.tua,
de spõsa.& no.ex dicto Io.An. ꝙ ualet ,pfessio facta p uirũ
in monasterio monialiũ,sed cõpellit̃ postea intrare mõaste
8 riũ monachorũ.†In gl.ĩ uer.*priuilegij*,ĩ fine.Adde hodie c.1.
e.ti.li.6. Et aduerte. nã qñq; exẽptio cõceditur aliquibus
rõne certi loci,ut mõachis respectu mõasterii,uel canõicis,
respectu certę eccl'ię, & hẽt locũ c.1.de
d priui. li.6.ut rõne delicti[d] cõmissi extra
locũ exẽptũ, uel rõne cõct⁹ alibi initi,uel
rõne rei alibi sitę possint cõueniri coram
ordinario loci. Vñ in terminis hui⁹ c. si
volum⁹ p̃supponere istos fuisse exẽptos,
dicẽdo ꝙ poterãt puniri p epm̃: qa deli
quebãt extra locũ exẽptũ,mittẽdo istos
falso cruce signatos,& sic vñr deliqsse in
loco,vbi explicat̃ mãdatũ,vt ĩ cle.pasto-
ralis,de re iud.& dixi.s̃.c. ,px. Et no.sin
gulr̃ istũ tex. s̃m istũ intellectum,ut isti
exẽpti rõne certi loci possint puniri per
ordinarium loci,qñ uere , uel fictè delin
quũt extra locũ exẽptũ. Quãdoq; exem
ptio cõcedit̃ ,psonę , & nõ respectu certi
loci, vt patet in priuilegio cõcesso capel
lanis,& familiarib⁹ papæ, & tũc ratione
delicti nõ pñt corã ordinario cõueniri,
alias eorũ priuilegiũ eẽt inutile , ex quo
sunt p̃sonalr̃ priuilegiati,& nõ respectu
loci.Posset tñ dubitari de eis, qñ trahũt
morã in domiciliis eorũ , faciẽdo residẽ
tiã in ecclesia nũqd talis capellania eos
excuset;& vr̃ ꝙ nõ,arg.c.1.§. in eos,p̃al-
leg. hoc tñ esset latius exordiendum &
examinandum, quam hic sit examinatũ,
sed procursu lectionis ista sufficiant.

SUMMARIUM.

1 *Priuilegium si perdatur , & constet de eius tenore per testes,innouatur.*
2 *Instrumentum perditum, & eius tenor probatur per testes,qui illud perlegerunt,si deponunt de tenore,& quod erat sine uitio.8.*
3 *Priuilegia & etiam instrumenta non debent reuocari sine citatione illorum , quorum interest.*
Citatio per edictum fit,quando non reperiuntur certæ personæ,quæ debent citari.
4 *Scriptura licet requiratur in aliquo casu, si tamen fuit perdita,poterit per testes probari.*
5 *Testis ad hoc,ut sibi credatur,debet esse iuratus, etiã si esset cardinalis,uel aliquis sanctæ uitæ.*
6 *Testis deponens sine iuramento , facit aliquam præsumptionem.*
7 *Excommunicatus an præsumatur absolutus ex eo, quod papa participat cum eo?*
8 *Testes qui habent probare tenorem instrumenti perditi, an habeant probare omnem eius solennitatem?*
Notorium & fama probatur per duos testes.
9 *Legato uel commissario , uel alteri asserenti se uenire mandato superioris , an credatur ,si non ostendat commissionem?*
10 *Instrumentum quod fuerit deperditum , an stetur iuramento perdentis?*
11 *Literæ papæ, etiam si nunquam fuerint exhibitæ,probantur per testes,si fuerint deperditæ.*

CAP. XII.

c 1 CVm olim. [c]† Priuilegiũ
deperditum ,
docto de perditione,& eius te
nore per testes,innouatur Vel
aliter,& sic.Priuilegium perditum de cu
ius ueritate,& tenore,& perditione con
stat per testes,potest innouari.h.d. & est
casus notabilis. In prima processus nar-
2 ratio.In scd'a diffinitio,ibi:*nos uero*.† Po
test etiã tertio summari,& gñalius con-
tenta in instrumẽto perdito ,pbari pos-
sunt p testes , q illud perlegerũt,si depo

SEB. SAPIA.

a Suspensus. Vide Fel.in c.tam literis, ĩ princi.de testi. post Abb. ibi col.2. & ibi quid de suspenso a papa, an possit inferior absoluere.

b Cõtrariũ. Et hoc tenet Archi.in.d. c.qd̃ interrogasti 27.di. Sed de hoc uide per Ioan. de Imo. in cle. 1.de deci.in ul. co.per Spe. in tit. de sta. mo. uer.39.sed ꝙ talis nõ obliget,ĩ terminis ĩ hac.q. decidit Arch.ĩ c. si quis uero. 3. q. 4.p illũ tex.quem dicit optimũ ad hoc,& ita dr̃ tenere Lau. Vinc. & Gof.in c.tuarũ.§. uerũ, & ita ẽt dicit sentire Inn.in c.2. de reg.& uid̃ de hoc latissime & melius, quã alibi in d.c.qd̃ interrogasti.27.dis.in ulti.col.

c Procedere in ,pfessione. Pro ista differentia inter hoc tacitũ & exp̃sũ facit opt.qd̃ no. d.An.ĩ c.1.qd̃ met.cau.ubi dicit ꝙ facili⁹ obligat̃ qs p professionẽ expressam , q̃ per tacitã,& pl⁹ obligat̃, & facit text. quẽ ipse nõ all.in c. cõstitutionem, de reg.li.6.

ZACHARI.

d Ratione delicti. Adde Feli.in c.1. colũ. 4. uer. qũo priuilegium, s̃.de fo.cõp.Gem.in c. 1.§.illũ,& qd̃ ibi no.Cel.in apo.ad eũ in apo.in uers. exempti, nu.2.de uerb. signi.in.6.

e Quomodo probatur amissio instrumenti . Et de hoc uide per Bal. in l.fi. C.de eden. adde hic qd̃ not. Bart.in trac.de testi. in.5. co. uersi. testis dixit aliqua uera esse,quia audiuit.ubi dicit,ꝙ si scriptura contines dicta testium deperiret,& extarent testes,q dicerẽt se audiuisse testes idoneos iuratos & solenniter examinatos sic de ponere ualebit

eorū dictū,& an si seruus manumissus amittat chartā libertatis,probare possit amissionem instri, uide per Archi.in c. 2.4.di.& adde hic gl.in uer. compellēdos,in cle.1. in c.cęterū, de usur. gl.in c. nobilissimus,97.dis.& Sp. in ti.de leg.§. sup est,in 6.col.uersi. sed quid si literæ negotiatiōis, ubi tenet, q̄ n̄ sufficit per testes probar̄ tenorē instrumenti amissi,nisi pbetur ipsum non esse uitiosum, & non abolitū,neq; cancellatū p.l.edicto C.de edi.di. Adr. tol.quā Sp.uoluit alleg.dū alle.in.l. 1.C.d̄ edi.di.Adr. tol. Item de q. h^a gl. uide oīno per Bar.in.l.2.§.diu^9. in fi.ff. de iure fisci,& Bal. in ea.l. ubi dat singu. & nouū intellectum ad istum tex.Bar. in.pe.col. ff.si certum pet.& Bal.in l.testium,C.de testi.Cin.in.l.ī exercendis,C.de fi.instr.& uide tex. & Bal.in c.1.§. 1.in ti.quid sit inuesti. & uide gl. not. & Bar.in.l.1.C.dediscusso.li.10. & uide gl.Bar. in.l. fi. circa prin.C.d̄ iure emphy.& Bal. plene in l. qm̄,C. de hær. Aug.ī aut. de tabel.ibi in gl. quæ īcipit, facili; & omnino de hoc vide Pau.de Cast. in l. nostrā, C. de test.& Bar. multū eleganter in. l. si quis ex argentariis.§.pe.ff.d̄ edē. adde uidendum Ale.con. 193.

ZACHA.

a Edictam generale. vult iste innuere, q̄ citatio tunc per edictum fieri debet, qñ nō repariuntur, aut nesciunt personæ, que ueniunt citandæ, de quo uide Bald.in.l. properandū,§. & si quidem, col.3. uer.3. oppono C.d̄ iud. Spe.in tit. d̄ citatione.§. sequitur uidere,uer.qñ que

nunt de tenore, & q̄ erat sine vitio, & n̄ ē alibi casus ita clarus.Casus lit. Abbas monasterii Eugubin.olim pñtauit dño papę priuilegiū libertatis Lucii papę petens illud innouari. Eps Eugubinus ɔ̄dixit, asserēs illud ī ei^9 p̄iudiciū redūdar̄, pp qđ priuilegiū n̄ extitit īnouatū.Tpe 5
pcedete Abb. iterū ɔstitut^9 corā pp procuratore epi pñte allegās se pdictū priuilegiū Lucii amisisse,petiit ut dñs pa.faceret recipi testes sup amissione ipsius priuilegii.& tenore ipsi^9 pp cōmisit hoc cardinali. 12.apostolorū, q fidelr̄ ī scriptis redegit depositiōes.10.testiū iuratorū; & eis publicatis pcurator epi petiit inducias ad reprobādū testes abbatis. pp illas ei cōcessit,ut apud se.apos.pbaret q̄ uellet,ubi ps altera suos testes pduxerat. 6
P^9 hoc dñs pp manifestè cognoscēs tā p depositiones testiū, quā assertionē quorūdā cardinaliū tenorē dicti priuilegii talē fuisse q̄ cœnobiū illud nullo mediante ad Ro.ec.ptinebat,& q̄ n̄ liceret alicui epo ɔ̄ monasteriū illud,& illi^9 capellas excōicationē pferre, cū soli Roma.pōt.sit subiectū,& q̄ nulla ī eo diœcesani epi mētio hr̄.Preterea cū tpe Celestini ad pñtiam eius accessisset, ipse inspectis priuilegiis ipsi^9 abbatis ipm, licet excōicat^9 diceret ab epo Eugubino, tā q̄ non ligatū admisit ad osculū pacis; qđ n̄ fecisset,nisi eēt exēptus. Istis oīb. cōsideratis.d.pa.decreuit priuilegium illud Lucii papæ,qđ sine rephēsiōe bullę, chartę,uel lrę apparebat,qñ fuit ei ostēsum,illi^9 fuisse tenoris,cui^9 dr̄ extitisse p depositiones testiū & cardinaliū assertiōes. B. †No.1.ex tex. q̄ ɔ̄ petēte īnouatione alicui^9 priuilegii,seu instri,pt ps, 3
d̄ cui^9 p̄iudicio agit̄,se opponere, & ipedire īnouationē,si pbat de iure suo; & 7
iō,qa hoc pt tēdere ī p̄iudiciū alterius, nūq̄ dēt īnouari priuilegiū,siue īstrūm, nisi citatis illis, quorū iterest;& si nō apparet d̄ iteresse alicui^9, dēt fieri edictū generale,[a] ut qcūq; putauerit sua interesse,cōpareat ad ɔtradicēdū;de quo no.plene in c.Alberic^9,& c.significauit,d̄ testi. & c.fi.de fi.istr.Scđo no.q̄ pdito priuilegio seu instro nō ē necesse pbare de ueritate instri:sed satis est pbare de tenore:qđ tñ itellige,vt.ī.latius dicā.†Not.3.
4 q̄ licet scriptura sit da substātia gratiæ apłicæ:qa n̄ pt,pbari nisi p scripturā s̄m regulā curię:tñ si scriptura,q̄ interuenit pdita ē,pt pbari p testes,q scripturā viderūt.Alia n̄ colligo:qa ueniūt examināda cū gl.In gl.2.ī fi.No.glo. Vult.n.q̄ ibi tenet̄ re^9 pducere suos testes, ubi actor pducit. Sed ɔ̄ hoc facit.nā si actor uoluit suos testes pducere ad curiā,mos ei gerēd^9 fuit ad acqescendū sue uolun- 8
tati,cum de suo tm̄ p̄iudicio agebat̄,ar. c
ī c.1.de resti.spo.&.l.circa, ff.de pba.& hoc nō dēt īputari reo nolēti facere talem sumptū, uel nō uolēti de facili suos testes producere ad curiā, & iō Io.An. & cōiter do.tenēt oppositū,dicētes quē

n̄ cōpellēdū ad producēdū testes ī curia arg.ī c.ɔstitut^9,d̄ fideius.Et ad istū text. rñdēt multiplr̄.Primo,q̄ fuit fortè cōuētū iter ptes,vel q̄ eps recepit īducias spōtè sub illo tenore,vl̄ tertiò & meli^9, Pa. hēbat illud factū suspectū, iō uoluit q̄ testes pducerent̄ ī curia, qđ not. †In gl.ī uer.*quorundā fratrū*,ibi:*cum iurati nō fuerunt &c.*No.ppetuò gl.q̄ cardinalib. nō credit̄[b] vt testib.sine iurō,nisi sicut & aliis bonis uiris,ad inducēdā quādā p̄sūptionē.Ex quo duo singulr̄ collige. Primo,q̄ hō ī quacūq; sit dignitate ɔstitut^9 n̄ pt ualide deponere ad plenā pbōnē sine iurō.Et idē dic d̄ viris religiosis q̄tūcūq; honestis &validis,vt eis n̄ credat̄ ad plenū sine iurō,ēt ī fauorē ecclīæ, vt ē tex.optim^9 ī.c.nup,s̄.de testib. †Scđò no.limitationē ad illud dictū, q̄ testib. n̄ testimoniis iudicādū est, i. q̄ simplici assertiōi sine iurō n̄ ē stādū,vt ī c.tua,de coh.cler.& mu.vt ītelligat̄ d̄ plena pbōne; sed quādā p̄sumptionē bñ inducunt assertiōes bonorū virorū sine iurō, & licet Inn. colligat hic ex tex.assertionib^9 cardinaliū credēdū:tñ ītelligo s̄m pdictā distinctionē, ut credat̄ quo ad p̄sumptionē quādā inducēdā, p hoc iste tex. ubi papa pōderat testiū depositiōes ultra assertionē cardinaliū,facit qđ no.in c.cū à nobis,d̄ testi.& c.qđ sup,d̄ fi.ist. In gl.ī ver.*mentio*. No.ex hac glo.iuncto tex. q̄ in priuilegio exēptiōis n̄ ē necesse facere mētionē de epo loci, seu d̄ iure suo:qa satis tacitè fit mētio de iure ordinarii.nā exēptio īportat,ut exēpt^9 eripiat̄ a iurisdōne ordinarii,& subiiciatur soli supiori,& pōderat̄ hic, q̄ ī priuilegio n̄ fiebat mētio de epo ad denotādū q̄ nullū ius reseruat̄ epo ī monasterio. In gl.in uerb. *non ligatum*,ibi:*arg. contrarium*.dic q̄ hoc ar.venit ɔ̄ tex.& n̄ ɔ̄ pcedēs dictū gl.& opp.ɔ̄ tex.ī eo,q̄ p admissionē ad osculū iste pbat̄ nō ligat^9, cui^9 ɔ̄riū innuūt iura allegata ī gl. Cōcludo veritatem,q̄ aut q̄rit̄,nūqd admissio ad osculū īducat absoł̄onē, & dicēdū q̄ n̄: sed dēt fieri absoł̄o cū solēnitate, ut in c.cū desiderās,& c.a nobis,de sen. excō. Fallit in papa,q est supra ius, & hoc qñ pp hoc intēdit, sed in dubio nō p̄sumit̄ absoluere tali mō, ut in cle. si summus, de sen.exco. Aut q̄rimus, nūqd in dubio per talē admisionē p̄sumat̄ nō ligatus, & tūc dicit Inn.& bñ, q̄ si superior hoc facit cā cognita,tūc est p̄sumptio,q̄ non sit ligat^9,& ita loqtur ista lr̄a. Aut facit sine cāæ cognitiōe,& per hoc nō pbat̄ n̄ ligatus,ut in c.si aliqñ.alleg.in glo.& adde q̄ dixi in c. proposuit,de cler.exc.mini.†In gl.fi.ibi:*oportet,quod plura probet*. Et dic iuncta gl.in fi. & satis colligit ex tex.q̄ tria de necessitate probanda sunt. Primo tenor instri.& sub hoc cōprehēdit̄,q̄ ēt pbet̄ dies,& locus instri, & idē de aliis substantialibus instri. nā nō est instrm̄, si nō ad sunt substātialia ipsius, vt in aut.ut præpo.nomen īpera.in prin. & in

fit p edicta, & melius uer.not.q̄ minores, Pau.de Ca. cons.48.& cons.1. Car.cons.134.Ale. 81.uol.1.& Rom. con.454.

SEB. SAP.

b Non creditur. Vide quando credatur testibus nō iuratis per Ias. in repe.l.admonēdi, col.79.uer.3.q̄rit, ff.de iureiuran.

SEB. SAPIA.

c Probāda sunt. Ad hoc multa allegat Alex.ī cōsilio.196. inc. Viso testō,colū.2. in 1. vol.Fel.in c. sicut col.6.s̄.de re iud. Moder.in auth. si quis in aliquo,C. de eden.

& in c.Abbate sanè,de re iudic.in 6.facit.l.si unus,C.de testa.Et iō si erat instrm̄,in quo erant necessarii quinq;, uel sex testes,oportet q̄ probent, duo tñ sufficiūt ad pbādum hanc solēnitatē,pro hoc bo.tex.cū gl. in.l.2.C.de bo. pos. s̄m tabu.sicut & duo pbāt notoriū,& famā,ut no.gl.2.q.1. c.deus omnipotens.§.fi.Ista oīa sunt de tenore instri, & iō tacitè cōprehēduntur in tex. si enim instrm̄ exemplatū nō facit fidē sine istis substantialibus,fortius nec depositiones testiū. Secundò dēt probari authoritas instri, q̄ fuerit sine aliquo uitio falsitatis.nā in fraudē posset dici instrm̄ perditum,qđ in ueritate erat falsum.Et iō oportet, q̄ testes deponāt de authoritate ipsius,& hoc satis aperte uult dicere tex.in fi.& in hoc testes debent esse discreti.Tertiò reqrit̄, q̄ pbet̄ perditio instri,ne fraudulenter allegetur perditio, vt nō possit deprehēdi falsitas. Sed diceres tu, ad qd oportet probare pditionē instri,cū parē uim habeāt in iudicio testes,& instrm̄[a],ut c.cū Ioānes,de fide instr.& l.in exercē-
a dis,C.eo.tit.Rñdeo,q̄ uerū est,ubi testes deponerent de veritate rei,ut q̄ fuerint pñtes in gestis contentis in instro:secus,qñ deponunt de tenore instri,& instrm̄ poterat esse falsum.Nā tūc testes nō deponūt de ueritate rei.Vñ concludō do mētē doc.dic,q̄ qñque scriptura est de suba actus, ut in snia,uel in gratia papæ,& tūc nō sufficit,q̄ testes fuerint p̄sentes,sed oportet probare,q̄ scriptura interuenerit,& qđ fuit perdita.l.testiū,in fi.C.de testib.ubi bo.tex. Qñq; scriptura nō est de suba actus, & tunc aut testes non viderunt gesta in instro,sed tm̄ tenorē instri,& oportet, q̄ probetur perditio,qa potuisset instrm̄ eē falsum, & melius sciret cognoscere iudex,q̄ testis.Qñq; testes interfuerunt gestis cōtētis in instro,nec scriptura est de suba, & tūc nō est necesse pbare pditionē instri, uel q̄ instrm̄ fuerit sine falsitate, sed satis est deponere de ueritate rei,qa testes ēt æqparant̄ instris,ut.s̄.Et aduerte,q̄ ubi scriptura ē de suba act^9,& testes nō interfuerunt actui, sed uiderūt tm̄ tenorē,hoc casu dicit gl.sing.ī.l.sicut iniquū, C. de fide instr. quā seqtur ibi Bar.& in auth.si qs in aliquo,C.de aden.q̄ testes nō faciūt plenā fidē,sed semiplenam,ita,q̄ pōt deueniri ad iurm̄,qa sicut nō credit̄ notario exēplāti sine authoritate iudicis, ita nec testib.deponētib.de tenore,qđ vr̄ ɔ̄ hūc tex.& dicta doc.nostrorū.Et mirandū q̄ doc. nostri de hoc non faciūt mentionē,sed Bar.ubi s̄.restringit hūc tex.qñ testes erant maxime authoritatis,ut aduocati,uel magni doc.q de facili potuissent dephēdere uitiū falsitatis. tūc.n. testes faciūt plenā probōnē, & hoc ēt sentit gl.ista in fi.dū dicit,q̄ testes dēnt eē discreti & testes,q uitium potuissent cognoscere,& hoc ēt est de mēte h^9 literæ, ubi papa fundat se sup uisiōe sua,& loquit̄ tex.in fi.qđ no.†In ea gl.ibi:*si honestus & notus*
9 *esset &c.*No.gl.& vr̄ prima frōte ɔ̄.l.unicā,C.de māda. prī. ubi dr̄, q̄ ēt cōmitti nō dēt credi asserenti sine literis se legatū principis. Aliq restringūt illud notabilr̄ ad Cardina-
b les,sed al.extēdit se ad quēlibet[b] notū & bonū uirū, quod no.Et ad ɔ̄riū credo posse rñderi, & erit optima limitatio ad illā.l.q̄ ubi nō tractat̄ de p̄iudicio alteriuss,credat̄ notio & probo uiro asserenti se legatum sine literi,& ita intellige gl.no.in c.sicut,de sen.exc,secus,ubi in p̄iudiciū alteri^9: qa ut legat^9 uult deponere p̄latū,pro hoc,c.cū in iure perit^9,
10 de.offi.dele.†In ea gl.ibi *per iguramentum &c.*No.sing.gl.q̄ pditio instri pt probari p iurm̄ perdētis,sed Inn.& Io.An. hic dñt,q̄ reqrūtur aliquę cōiecturę de perditione, & sic iudex adhibebit aliquam causæ cognitioné,qđ satis placet
11 †Et in fi.No.eandē gl.q̄ literæ papę de iustitia pñt pbari p testes,si fuerūt pditæ.Doc.hic multū instāt, & cōcludūt, q̄
c aut fuerunt semel exhibitę, & p̄sentatæ in iudicio, & tunc pñt probari per testes eis deperditis; *c* secus, si nunq̄ fuerunt in iudicio exhibitæ.Ego tñ tenerē gl.nā si literæ gratiosæ, quę sunt præiudiciales aliis, & instra præiudicialia possunt probari per testes, licet nunq̄ fuerint exhibitæ in iudicio,fortius literę iustitiæ, in quibus non pōt præsumi

falsitas,cū de facili possint haberi, pro hoc c.pen.de cri.fal. Tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium innouatum non tribuit nouum ius, sed antiquum conseruat, adeo, quòd si primū non ualebit, nec secundum innouatum ualet.* 4.

2 *Rescriptum non faciens mentionem de exemptione, uel exceptione peremptoria partis, non est nullum, nisi sit de stilo curiæ* 5. *secus, si non faceret mentionem de exceptione dilatoria.*

3 *Renouatio priuilegij an requirat citationē partis?* 7.

6 *Excōicatio lata in illos, qui appellauerunt, an liget?*

8 *Impetrans rescriptum, uel offerens libellum, an teneatur probare causam expressam in rescripto, uel libello.*

CAP. XIII.

1 EX parte. †Innouatio priuilegii nouū i^9 nō tribuit, sed antiquum conseruat.h.d.quo ad titulū,& primo ponitur appellantium conquestio, priuilegii productio, & de ipsius innouatione decisa petitio.in secunda,ibi: *Nos autem*, ipsius innouatio, & protestatio. Casus lit.Eps Meldeñ. impetrauit quasdā literas ɔ̄ abbatissam & cōuentū Iotrēsis ecclesiæ ad quosdā delegatos, in qb^9 nulla mentio fiebat de priuilegiis monasterii,quæ ipsum monasteriū & populū Iotreñ.declarant ad Romanam ecclesiā nullo mediāte pertinere, quorū priuilegiorum eps non erat ignarus.corā qbus iudicib.petebat eps obedientiam ab Abbatissa,& monialibus,& a clero,& a populo Iotrēsi subiectionē requirebat. sed cū iudices. abbatissam & moniales ualde grauarēt,ad sedem apos.appellarunt: iudices nihilominus in abbatissam excōicationis,& in clerum & populum Iotren.interdicti snias protulerunt. Post hæc nuntii monasterii prædicta & alia coram dño papa retulerunt, ostendētes eidem priuilegiū libertatis,& petentes illud priuilegium innouari.dñs papa pp appellationem prędictam nuntios prædictos diutius detinuit, tandē cum pro altera parte nullus apparuit, q defenderet eandem,priuilegium ecclesię Iotrensi concessum innouauit:ita tñ, q̄ per talem innouationē ecclesiæ non plus iuris accrescat,q̄ per priuilegia suorū antecessorū obtinuit, sed ius antiquū cōseruet.
2 B †No.1.ex tex.arg.q̄ in rescripto impetrato ɔ̄ exēptū in prçiudiciū ipsius exēptionis debet fieri mentio de exemptione.hoc tñ cōiter non admittitur, qñ priuilegium est tale,q̄ causat perēptoriam exemptionem, sicut.n. de peremptoriis non est necesse facere mentionem in rescripto,ut in c.1.de lit. contest.lib.6. ita nec de huius priuilegio, qa nullum prę iudicium ex hoc generatur parti aduersę,cum saluum ius sibi remaneat opponendi peremptoriam ɔ̄ impetrantem,& per consequens absolutoriam,& condēnatoriam expensarum, secus, ubi priuilegium causat dilatoriam, ita intellige c. cum ordinem,s̄.de rescrip.hic ergo

SEB. SAPIA.

a Et instrumentū. vide Alex.in cōs. 123.incip. discussis,co.3.in.1.uol. Bal.in.l. scripturas,C.qui poti.in pigno. habean. Fel.in d.c.sicut,d̄ re iudi.

b Extendit se ad quemlibet. Vide qđ no.post d.An. in c.q̄ super his,ī fi.1.col.de fide instru.ubi ad hoc alle.Specul.in duobus locis. Adde Pau.de Ca.consi. 296.in primo impressis.

ZACHARI.

Adde ultra alle. per meos compostillatores, quod notaui in apo.ad istum in c. quod translationem,in fi.in apo. in uer. se fore legatum, s̄.de offi.leg.Iac. Reb. in.l. unica nu.2.& ibi re[illegible]s. in apost.Cel.C.d̄ supindicto,li.10.

c Eis deperditis. adde,quod voluit Anch.consi.41.& qd si cōmittitur q̄ aliquis absoluatur ab excōicatione, & instrumentum cōmissionis ostendit,quod est specialiter de excōicatione,& testes dicunt, q̄ cōmissio fuit generalis, cui sit danda fides,uide Ancharā.consi.76.

ponitur narratio partis. Et de mã dic, ut plenè no.in d.c.cũ ordinẽ, & in c. cõſtitutus,eo.ti.ubi per Inn.Scđo no. ecc. exẽpta, populus ipſius eccleſiæ non cenſeẽ exẽptus,niſi ſpālr exprimaẽ,qđ clari⁹ ,pbaẽ ĩ c.p exẽptionẽ,e.ti.li.6.& dic
3 clari⁹,ut ibi.†Tertiò collige ẽm uerũ in
a telſm c. ꝙ qñ ĩnouatio[a] priuilegii fit p eũ,q p̃t de nouo illud cõcedere,ñ eſt neceſſe citare aliquẽ ad ꝯdicẽdũ ipſi innouationi,niſi uelit hoc facere ad cautelã ſec⁹ ãt,ſi innouatio fit p ĩferiorẽ, qa nõ valet tũc trãſumptio,ſeu innouatio niſi citata parte,ſeu p̃miſſo edicto gñali,ut no.in c.ſignificauit,de teſti.& c. ſi.de fi.
4 inſtr.& hoc no.†Vlt.no.ſinẽ literę,ꝙ innouatio priuilegii nullũ i⁹ de nouo tribuit. & iõ ſi primũ priuilegiũ p̃t ,pbari falſum ẽm corruit,ẽt ſi fuit innouatũ ab habẽte ptãtẽ de nouo cõcedẽdi, qa in dubio nõ vr̃ velle aliqd de nouo cõcedere, ſed ius antiquũ (ſi qđ cõpetebat) cõfirmare,ut hic ĩ fi.& in c.cũ dilecta,đ
5 cõfir.uti.uel inuti.†In gl.1.Iſta gl. & ſequẽs innuit iſtas lr̃as non ualuiſſe, ſeu fuiſſe ſubreptitias, qa ñ fuerat facta mẽtio ĩ eis đ priuilegio aduerſarii. Sed docto.cõiter tenẽt oppoſitũ,& dic melius, vt dixi.s̃.in p̃rio no.nã ẽt ſi expreſſiſſet priuilegiũ exẽptiõis,nihilomin⁹ habuiſſet lr̃as,ul̃ diſputareẽ đ uirib.priuilegii. Dicit tñ Hoſ. ꝙ de ſtylo curiæ dẽt fieri mẽtio de exẽptione,vbicũq; lr̃ę ĩpetrãẽ ꝯ exẽptũ,qa alios iudices dat curia ꝯ exẽptũ. nã ꝯ exẽptũ nõ ſolet deputari ordinari⁹ loci,& hæc rõ cõcludit, ut ſp fiat mẽtio de exẽptiõe, ſiue ĩpetreẽ ĩ p̃iudiciũ exẽptionis,ſiue nõ,& ſi hoc hẽat ſtylus,obſeruãd⁹ eſt, ut in c.ex lr̃is, de cõſtitu.& c.q̃ graui,đ crimine falſi, ſed de
6 iure nõ eſt neceſſe facere mẽtionẽ. † In gl.in uer.*ſpãliter*.in fi.doc. dñt primã rõnẽ uerã,& ſecũdã nõ ,pcedere,qa iſti, q ,ptulerũt has ſñias cẽſuræ,erãt delegati.vñ iſtorũ reſpũ nõ erãt exẽpti,ſecus ĩ c.s̃.prox.qa ibi ſñia fuit lata ab ordinario.Dic ẽt,ꝙ prima rõ gl.nõ eſt ĩdiſtinctè uera: ſed dependet à ualiditate appellationis.nã ſi appellatio erat minus legitima,ſñię ualuerũt,ut in c.licet, de ſñia exc.li.6.& in c.nõ ſolũ,de appel. e. li.In gl.in uer.*innouandum*. Alii dñt, ꝙ eṗs hic fuit cõtumax:ſed hęc ſol.nõ placet In.qa nõ apparet de ei⁹ cõtumacia, ſaltẽ reſpũ ei⁹ ĩnouatiõis,qa de hac ĩnouatiõe nulla pẽdebat cõtrouerſia:ſed dicit,ꝙ iõ p̃p ĩnouauit:qa eṗs ñ ꝯtẽdebat đ priuilegiis, quaſi uelit diceẽ, ꝙ eṗs ñ cõtẽdebat priuilegiũ, ſed fortè dicebat
7 ſe p̃ſcripſiſſe. Et ex hoc fortè poſſet colligi illa limitatio,ut.s̃.dixi,ꝙcitatio ſit fienda in nouatione priuilegii,uel iſtr̃i, qñ pars cõtẽdit de ualiditate,uel cõtẽdere poteſt:ſec⁹,ubi fateẽ ualiditatẽ. Vl̃ ſolue,ut dixi.s̃.ꝙ innouatio hic fuit facta p habẽtẽ ptãtem de nouo cõcedẽdi & iſta lec.magis applaudet lr̃æ: qa aliæ diuinant. Sed opp. ꝯ text. nam debebat

a Quando innouatio. vtrum in rẽnouatiõe priuilegii ſit neceſſaria citatio aduerſarii, & de hoc uide p do. Ant.in c.cum dilecta,ubi no.s̃.decõfir.uti.uel inut.

b Nunquid impetrãs. Vtrum impetrans reſcriptum, uel offerens libellũ,teneatur ,pbare cauſam expreſſam in libello, uel reſcripto, & uiđ qđ no.Pet.de Anc.p⁹ Ioan.An. in c.1.in fi.de lit. conteſ.in 6.ubi dicit, ꝙ ueritatem expreſsè tenetur probare ĩpetrans,ſed falſitatem tacitè opponens.

hic papa diffinire articulum principalem, ſcilicet appellationẽ.Sol.cã iſta nõ erat in curia,qa appellatio non fuit recepta à iudicib. nec approbata a parte, de quo dicendum,
8 ut in c.ſepe,& in c.interpoſita,de app. †Vlt.Inn.hic q̃rit de
b una qõne ſatis quotidiana,Nũqd ĩpetrans[b] reſcriptũ,uel offerẽs libellũ teneaẽ,pbare cãm,uel demõſtrationẽ expreſſam in reſcripto,uel libello?& pone exẽplũ in hac lr̃a. Abbatiſſa ĩpetrauit expreſſa cã,ꝙ eṗs uigore cõmiſſionis eam moleſtabat,&c.& cõcludit,ꝙ ubi intentio libellantis fundatur ſuper illa cã,uel demõſtratione,tunc neceſſe eſt illã ,pbare,ita in reſcripto,ſi aliter reſcriptũ nõ habuiſſet, ſecus, ubi cã,uel demonſtratio principalr nõ fundat intẽtionẽ libellantis,ſeu impetrantis, quia tunc non eſt neceſſe probare cauſam,uel demonſtrationẽ.nã falſa demonſtratio non uitiat,ut.l.cũ tale.§.falſum.ff.de condi.& demonſtra.ſecus eſt in conditione,ut ibi no.Et hęc bene not. quia ſępe accidunt, & ueniunt in practica.

SUMMARIUM.

1 *Libellus poteſt continere plures articulos contra eundem, qui poſſunt eadem ſententia terminari.*
2 *Condemnatio expenſarum poteſt fieri tam in principio ſentẽtiæ,quàm in fine.*
3 *Inſtantia de iure canonico non perit per lapſum triennij.*
4 *Epiſcopus non poteſt aliquam eccleſiam à ſua iuriſdictione in totum eximere, etiam cum ſenſu canonicorum.*
5 *Conceſsio facta ad mandatum principis præſumitur metu facta,& ideo poteſt reuocari.*
6 *Monachus acquirit monaſterio,ſi perſeuerat in illo, ſecus, ſi transfert ſe ad aliud monaſterium,uel eccleſiam.*
7 *Monachus factus epiſcopus non ſoluitur a nexibus regulæ in ſubſtantialibus,in certis concernentibus ſolemnitatem ſecus.*
8 *Clericus, uel epiſcopus ſi aliquid dederit conſanguineis de fructibus beneficiorum, an poſsint taliter data repeti?*
9 *Eccleſiæ ædificatæ in parochia aliena ſine licentia epiſcopi non ueniunt deſtruendæ,ſed cedunt commodo epiſcopali. 16.*
Ius patronatus non quæritur in eccleſia ædificata ſine licentia epiſcopi.
10 *Reſtitutio in integrum aduerſus ſententiam petitur hoc modo,dico ſententiam nullam,& ſi qua eſt peto aduerſus eam reſtitui.*
11 *Iudex,ad quem,ſi reuocat priorem ſententiam, ex nouiter actitatis debet cauſam exprimere,ut ſeruetur honor primi iudicis.*
12 *Citatio ad diffinitiuam an cenſeatur facta ad totam cauſam?*
13 *Cauſa an poſsit committi a ſede apoſtolica monachis, qui ſunt in eccleſiis cathedralibus?*
14 *Metus non uitiat actum ipſo iure, quando qualitas libertatis non eſt de ſubſtantia actus.*
Matrimonium metu contractum eſt ipſo iure nullum.
Confeſsio facta calore iracundiæ an ualeat?
Confeſsio extorta per metum an ualeat?
15 *Prælatus habens liberam adminiſtrationem an poſsit aliqua donare?*
17 *Priuilegium unum tollit aliud, etiam impetratum ſuper eadem re.*
Clericus dubitans ſuper ualiditate ſui tituli, poteſt a ſuperiore alium titulum impetrare,non tamen poteſt utroque agere.
18 *Inſtrumentum redditur dubium propter raſuras, & propter ſubſcriptiones plurium una manu factas.*

CAP. XIIII.

Cum olim. Habet multa dicta: ſed quo ad titulum h.d.Eccleſia utens duplici priuilegio exẽptionis,licet ſuccũbat ex uno,p̃t nihilominus ex alio ſe iuuare,& obtinere,nec teneẽ exemptus promittere obedientiã diœceſano:uigore tñ exẽptionis nõ põt ſine licẽtia diœceſani eccleſiã conſtruere in loco nõ exẽpto, & ſi exẽptus de facto in loco nõ exẽpto cõſtruit eccleſiã,cedit iuri eṗi.h.d.Prima pars narrat factũ.Secũda ponit diffinitionem, ibi: *Iudices*. Tertia petitionem monaſterii ꝯ ſñiam,ibi:*Tandem*.Quarta ponit ſñiam papę, & primò interlocutoriam. Scđò diffinitiuã,ibi:*Diſtinguentes*..Caſus lit. Eṗs Colubriẽ. monebat qõnẽ ꝯ monaſteriũ ſanctæ Crucis ſuper ſubiectione ipſius monaſterii, & qbuſdam aliis articulis:ſuper quibus impetrauit literas ꝯ monaſterium ad iudices delegatos; corã qbus eṗs ſubiectionẽ ipſius monaſterii, & duo milia marabatinorũ ſibi reſtitui petebat, quę. M. Colubrien. epiſcopus, qui fuerat canonicus regularis ipſius monaſterii, dederat ipſi monaſterio. Petit etiam quaſdam eccleſias cum fructibus medio tem-

pore

pore perceptis,quas monaſterium authoritate propria ſundauerat,p̃ter aſſenſum Colubriñ. eṗi,& expenſas factas & fiendas in lite.Et li.cõt.inter partes ſuper prędictis, tandẽ ex parte monaſterii extitit appellatũ pp quod eṗs Colubriẽ.ad apoſt. ſedem accedens morã fecit ibidẽ longiorẽ: ſed qa pro parte altera nullus cõparuit rñſalis,fratrib.ipſi⁹ monaſterii mãdauit certũ terminũ præfigendũ, in quo uenirent ad p̃ſentiã ſuã, recepturi ſñiam diffinitiuã ſup priuilegiis & libertatib⁹,quę à Romana eccleſia,& a M. quondã Colubrien.eṗo ſe hr̃e dicebant,& ſuper aliis qõnib. intentatis ꝯ eos ab eccleſia Colubrien.Interim autẽ liceret utrique corã abbate de Alchobacia,& eius coniudicib. qb. cã prius fuerat delegata ,pponere,& ,pbare qcqd uellent; & ſi de partiũ ,pcederẽt uolũtate,diffinitiuã ſñiam ,pmulgarẽt. Iudices de cõſenſu partiũ audierũt hinc & inde qcqd ptes ,pponere uoluerũt,& credẽtes ſufficienter actũ eẽ de cã,cõdẽnauerunt monaſteriũ in expẽſis,quas eṗs p quadrienniũ occaſione ipſius negotii iurauit ſe feciſſe,infirmãdo libertatẽ,quã dictus M. eṗs Colubrien. contulerat monaſterio ſanctę Crucis canonicorũ aſſenſu extorto p nuntiũ regis. Item condẽnauerũt monaſteriũ ad reſtõnẽ duorũ milium marabatinorũ,quę M.Colubriẽ.dederat monaſterio. Item iudicauerũt p̃dictas eccleſias,quas monaſteriũ fundauerat ſine aſſenſu eṗi cũ fructib. medii tpis in ius Colubrien. eccleſię reuocari. cũ ps ſanctę Crucis nec pręſcriptione,nec alia defenſione ſuper hoc potuerit ſe tueri. Tandẽ ,pcurator monaſterii ad apo.ſe.accedens,propoſuit ſñiã nõ ualere,nec tenere,& ſi ẽt teneret, dicebat monaſteriũ indefenſum,nec priuilegia libertatis exhibita iudicib.fuerũt, & delictum perſonę non debet in damnum monaſterii redundare. Vnde petebat ad exhibitionẽ priuilegiorũ de benignitate apo.ſe.admitti.Papa uerò conſiderans, ꝙ priuilegia illa non ſolum ,p libertate monaſterii faciebant: ſed ẽt exprimebant ius papale, & eccleſiæ Roman. iuſtitiam tuebantur, ne in ipſum papã læſio monaſterii redundaret, ad exhibenda priuilegia procuratorẽ admiſit cõſideratis priuilegiis & aliis cauſę meritis diſtinguẽdo inter libertatẽ per M.Colubriñ.eṗm monaſterio conceſſam, & libertatẽ eidẽ monaſterio à Rom. eccleſia conceſſam,qa conſenſus capituli extortus fuit in cõceſſione eṗi,& pagina cõceſſionis in aliquot lineis raſuras hẽbat ſuſpectas,& ſubſcriptiones ſingulis manib.ſubſcribentium annotatas: aliud ſcriptũ, qđ exhibitum fuit, nullã raſurã hẽbat, & eadẽ manu conſcriptũ; libertatẽ ab eṗo cõceſſam dñs papa iudicauit irritam; & tñ q̃tũ ad hoc ſñiam iudicum confirmando. Verũ quia p priuilegia antedicta conſtitit monaſteriũ liberum & exemptũ,& qđ tanto tpe fuerat in poſſeſſiõe libertatis, qđ aliis ceſſantib. p̃ſcripſiſſet libertatẽ illã monaſterio cõceſſam, Dñs papa cõfirmauit, ppetuũ eṗo ſuper hoc ſilentiũ ĩponẽdo:p hoc tñ ĩ nullo derogãdo ſñię priorũ iudicũ,cũ ipſi de hac nõ cognouerint libertate. Pronũtiauit ẽt monaſteriũ non teneri ad ius ,pfeſſionis, quod eſt ꝯriũ libertati non derogando iudicib.delegatis,qbus priuilegia libertatis nõ fuerunt p̃ntata. In cęteris uerò articulis ſñiam pro Colubrieñ.eccleſia promulgatã confirmauit. Ber.†No.1.ex tex.
1 ꝙ in eodẽ libello ꝯ eundem p̃nt plures articuli diuerſi cumulari,& eadẽ ſñia terminari,licet in effectu tot ſint ſñiæ,
2 quot ſunt articuli.l.ẽt,ff.de cõditio.& de monſtr. †Secũdò no.iudicẽ in ſñia poſſe prius condẽnare partẽ in expenſis, q̃ pronuntiare ſuper principali:ꝯrium tñ ſeruatur.Nam cõdẽnatio expenſarũ reſeruaẽ in fine ſñię; & hic fuit facta in p̃ricipio.No.ergo bñ,ꝙ ex hac p̃poſteratiõe nullũ vitiũ oriẽ
3 ꝯ ſñiam.†Tertiò nota, ꝙ p lapſũ triẽnii[a] ñ perit iſtãtia de
a iure canonico, b qđ bñ no.& optiè ,pbaẽ hic,& longè me-
b lius q̃ ĩ c.pẽ.de iud.ut patet,ibi: *per quadriennium &c.* & dic
4 vt plene dico in d.c.pe.†Quartò no.ꝙ eṗs p̃t cũ conſenſu canonicorũ vnã eccleſiã eximere a iuriſdõne ſua, ſed ſine cõſu canonicorũ nõ p̃t.Dic tñ meli⁹,ꝙ ex toto a ſua iuriſdõne ñ p̃t unã ecclĩã eximere. nã ſi poſſet unã,ergo poſſet & aliã,& ſic oẽs,& ſic a ſe abiiceẽ curã;qđ ñ p̃t,arg.ĩ.l.legat⁹,ff. de of.p̃ſi.bñ tñ p̃t eximere in multis,ſed dẽt q̃dã ſibi reſeruaẽ,đ qb.dic, ut plenè no.in c.cũ venerabilis,de reli.dom.& c. paſtoralis,de dona.& ſic p̃t intelligi iſte
5 tex.†Quintò no. & tene mẽti iſtum tex. ,p reuocatiõe cõceſsionũ, quæ quotidie fiunt p eṗm, & canonicos ad mãdatum regis. nã talis conſenſus vr̃ extortus, & p metũ deduct⁹,& iõ p̃t fieri reuocatio;
6 qđ tene mẽti.†Sexto no. ꝙ qcqd acqrit canonicus rl̃aris, uel alius religioſus p⁹ ,pmotionẽ ad eṗatũ, uel ad aliã ecclĩã, acqrit ſcđæ ecclę,ad quã ,pmot⁹ ẽ, & ñ primo monaſterio,ut no. ,pbaẽ. 18.q.1. c.uno,qđ no. ,p limitatiõe iuriũ dicẽtiũ ꝙ oĩa acqrũẽ monaſterio, q̃ hẽt intrans tã in re,q̃ ĩ ſpe,ut not.19.q.ulti.c.ſi qua
c mulier,& ĩ auth.ĩgreſſi[c].C.de ſacroſan. eccl.& ĩ c.in p̃ntia,đ ,pbõ.& illa iura ,pcedũt,qñ p̃ſeuerat ĩ monaſterio,ſecus,ſi ,pmoueẽ ad aliud monaſteriũ: qa ,pueniẽtia poſtea,ẽt de qb.habebat ſpem, acquirit ſecũdæ eccleſiæ;ſed an acqſita ipſi monaſterio ſequãtur p̃ſonã, longa eſt qõ;& dic ut no.in d.c.uno,& plene dico
7 in c.qđ à te,de cle.cõiuga.†Septimo no. ꝙ regularis factus eṗs nõ p hoc habilitatur ad habendũ ,ppriũ, & ad diſponẽdũ ad libitũ de proprietate, remanẽt ergo ſubſtãlia regulę,licet in qbuſdã cõcernẽtib.ſolẽnitatẽ abſoluaẽ,uide tex.cũ glo.
8 16.q.1.c.nemo.†Octauo no.ex eodẽ uerbo, eṗm non poſſe magnã donationem facere ẽt monaſterio de reb. eṗatus,ẽt ſi ſit pecunia numerata,quod tene menti, fortius ergo poſſunt repeti data conſanguineis niſi p modũ eleemoſinę.12. qõ.
9 1.c.quiſquis. †Nono no.tex.opti. ,p his, quæ dixi in c.1.de no.ope.nun.ꝙ eccleſiæ ędificatę in parochia aliena ſine licentia epiſcopi non ueniunt deſtruendę,ſed cedunt iuri epiſcopi una cum dotibus ſuis & intellige ẽm Innocencen.& alios quod cedant iuri ipſius,non ut eṗs diſponat ad utilitatem propriam, ſed ſicut de aliis eccleſiis,quia habebit ibi ipſe collationem, & alia iura epiſcopalia 10.q.1.c.regẽda,& crederẽ ędificatorẽ ñ q̃rere iuſpa. qa in ædificãdo nõ habuit eṗi lñiam,qđ no.ad qđ facit iſte tex.ubi ſimpl̃r iſtę eccleſiæ fuerunt adiudicatæ eṗo,nec reſeruatũ fuit iuſpa. ędificatoribus,nec p̃nt ędificatores retrocedere,&
10 dotẽ ad eorum utilitatẽ cõuertere. †Decimo no.practicam petẽdi reſtõnẽ in integrũ aduerſus ſñiam, ut gñaliter petatur proponendo ſñiam nullam,& ſi qua eſt,oportet petere aduerſus eam reſtitui, & admittitur libellus talis alternatiuus, ut hic patet, & in c. conſtitutus,de in integ.reſti.ubi per Inn.& rõ ẽ,
11 qa dubietas ñ depẽdet a facto ſuo. † Itẽ no.iudicẽ appl̃onis dẽre exprimere cãm in ſñia, qñ reuocat priorẽ ſñiam ex nouiter actitatis,ut ꝯſeruẽ honor primi iu

a Per lapſum triẽnii. Vide Bal.in.l.1.C đ ſer. fug.i.2.col,-n uer.in gl.ĩ uerb.monacho,in preſenti decr.&c. uide do. de Rota in antiquis deci. 234.
SEB. SAP.

a Triennii. Vide Feli.latè inc. venerabilis,col.1.s̃.de iudi.& ibi col.pe. qd in cauſis ſummariis an currat inſtantia, & quid in cã appellationis, ubi dicit, ꝙ elapſo anno uel biennio conceſſo ex cã, cadit appellans a cauſa.

b De iure canonico. Cauſæ nullam habent inſtantiã. Idem tenet gl. in l.properãdũ,C.de iudi.& gl.in c.pe. s̃.de iudi. & plenius,q̃ alibi gl.in c.ſi.de do.& cõtu. Spe.in tit. de leg. §.reſtat,in uet.itẽ ꝙ inſtãtia Inn. in c.conſuluit,de of. ſi. dele. & oẽs legiſtæ indifferenter in d.l.properãdum. vñ dicit ibi Bar. ꝙ Canoniſtæ ſeruabunt ius ſuũ in foro ſuo, & in teris eccleſiæ,nos ĩ noſtro, & ita ſeruatur in practica. Lud.Ro.in.l. v.ff. de re iudi.dicit ,p iſta opin. eſſe hic tex. meliorem de corpore iuris, & miratur ꝙ cano. non ponderant.& tñ uides,ꝙ iſtehic bene ponderat. & ponderauit ẽt in d.c.pen.s̃. de iud. in.3.col. & ſi diceres, ꝙ hic fortè fuiſſet renouata ĩſtantia,iſtud diuinare eſt, ſi uis ſcire,quæ potuit eſſe rõ diuerſitatis inter ius canonicũ & ciuile,uide per iſtum in c.ſup eo, 2.s̃.de appel.in.1. col.poſt medium, cum his, quæ ibi addidi.

c No. limitationẽ ad auth. ingreſsi, C.de ſacroſan.ec. cum ſimi.
Adde uidendũ latè Fed.conſi.20.

dicis,& q̃ prima ſnīa p̃t pro parte reuocari,& ꝓ parte confirmari. Alia nō colligo:qa leuia:ſed p̃dicta ſunt no. digna. In gl.in uer.*diffinitiuam*,ibi: *proceſſus fuerat ad plenum &c.* In p̃riū facit tex. ī uer. *interim*.ubi dat facultas partib. producē di coram iudicib⁹ qcqd uellent.ergo nō erat ad plenum cognitū de cā.Inn.dicit, q̃ dēt iſta citatio intelligi ciuiliter, uidelicet q̃ uenient ad audiendā ſnīā tpe
12 ſuo ferendam. †Ex quo dicto colligitur notabile dictū, q̃ ualeat citatio ad iudicem,ad quē,ſup diffinitiua ſnīa ante diſfinitū articulū appellationis, ſed hoc dictum non puto uerū in quolibet iudice: qa ſuper principali nō habet iuriſdōnē, niſi in habitu, ergo nō p̃t interim exercere,argu.in.l.obſeruare,in fi.ff. de offi. 16 procon.& in c.Romana,de offi.ord. lib. 6. Sed p̃t intelligi ſaluādo dictū Inn. q̃ fuerat appellatū a diffinitiua,& ſic cā appellationis erat in examine principali; & tūc dic, q̃ ualuit iſta citatio ad diffinitiuā,qa ualet citatio ad totā cām, q̄n fit de longinquo,ut plene dico in c.fi.de dila.no.Inn.in ca.cōſuluit, de offi. deleg. Vñ citando ad diffinitiuā , vī citaſſe ad totam cām,uel dic, q̃ eſt ſpeciale ī p̃p̃, ut poſſit totā cām ad ſe reuocare, & eā diffinire omiſſo appellationis articulo, ut in c.1.de appel.li.6.facit.l. iudicū ſol
13 uit,ff. de iud. †In gl.in uer. *monacho*, ibi: *præſents decreto*. hodie incipit ſtatutum, de reſcript. libr. 6. dic ut ibi, & uide cle. & ſi principalis,eo.ti.ubi hȳ,q̃ p prior cō 18 uentualis ēt obedientiarius p̃t eſſe delegatus[a] ſedis apoſtolicę:qa dī hīe digni tatē. Et ex illa cle.conſului alias,q̃ monachis eccleſiarū cathedralium p̃t pariter fieri cōmiſsio a ſede apo.nā ubi reperitur qualitas ī monachis req̃ſita in clericis,cenſentur habiles,ut patet in cle.& ſi principalis,& 16.q.1. c.ſunt nonnulli, & c.doctos , ſed illi cēſent canonici eccleſiæ cathedralis.63.diſt.c.1. iuncta gl. licet aliud ſentit Archi.in d.c.ſtatutū;& uide qđ plenè dico de iudi. c. cām. † In
14 gl.in uer.*extorto*.in fi. Dic melius,q̃ qñ ī actu req̃rit cōſēſus libertatis,ita,q̃ qualitas libertatis eſt de ſuba actus, & tunc non palet confeſsio extorta, neq; cōſen 6 ſus extortus,qa licet conſenſus extort⁹ 7 ſit conſenſus , nō eſt tñ liber conſenſus, & iō cōiter dicim⁹ , q̃ mr̄imoniū metu 8 p̃ctū eſt ipſo iure nullum,qa requiritur liber conſenſus,ut in c.cū locū,& c. Gēma,de ſpon.& ibi plene dico,& uide gl. in c.notificaſti 33.q.5 & no.q̃ ubi qualitas libertatis nō eſt de ſuba actus,tunc cōſenſus extortus p metū tenet , ſed dēt agi ad reſtitutionē p actionē,qđ metus cā,ut ff.qđ met.cā,p totū,&.ſ.qđ me cā c.pe.In cōfeſſione tñ uide gl.quā neſcio alibi in c.ex literis,de diuor.q̃ ſi calore iracundiæ[b] emanauit,nō tenet,niſi deſ p ſeuerāntia,& in confeſsione extorta per metū aliud fortè eſſet dicēdū , ut ſi fuiſſet facta metu tormētorū.16.q.6.c.1. &

a **Delegatus.** Adde quæ poſui ī d.cle. & ſi principalis , poſt Io.de Imo.in apoſtil.
SEB. SAP.
a Delegatus.An cā poſsit committi monaco, uidē Are. poſt Abb.ponderā tē ad hoc illū tex. in c.cū dilecti, ſ. de accuſationi. & Moder.in c.decernimus.ſ. de iudiciis .
ZACHAR.
b Calore iracundiæ . Adde ꝓ hoc ſcilicet, q̃ confeſſio facta caloꝛ iracundiæ nō ualeat gl.ſin.in c.ex literis,ſ.đ diuor.quā ad hoc,pro ſingu. allegauit Lud.Ro. ſing.ſuo. 508.inci. a Volo cōmentare, circa medium, ibi quarto quid in cō feſsione Gemi.ī c. i.in 1. in princ.& ibi Cel.in apo. de accu.lib.6.& Feli. in c. Matthęus. ſ. de ſimo. & ibi no tani in apoſt.poſt iſtum , & eundem Feli.ī c. ſi uerò,co 14 lū fin.& melius in c.ſicut ex literis, ſ.de iureiur.

1 l.prima.ff.de queſtion. † In gloſſ.in uerſic. *reſtitutionem*, ī fi.Sed p̃ hoc oppo.de c.cæterū,de dona.ubi patet,q̃ eps,ſeu Abbas p̃t aliqua donare de rebus eccleſię.Itē p̃latus hēt liberā adminiſtrationē,& pinguioꝛē,q̃ tutor,uel curator,ut no.in c.qa epi.5.q.3.& i c.cū dilecti.de elec.Sed circa hoc multū inſtat Inn.& vī ſe fundare ſup cā falſa,q̃ habens libe rā adminiſtrationē poſsit donare,qđ eſt p̃ tex.in c.fi.ff. de of.vic.li.6.& p̃ tex.l.& p̃ iuris,ff.de pac.Dic ergo,q̃ p̃latus ſecularis,uel rīaris modica donare p̃t, & ſi hoc hēt cōſuetudo,de quo dicendū, ut in illo c. cęterū,de dona. ſed magnā donationē facere nō p̃t, ēt de reb. mobilib. ēt ſi uellet donare monaſterio,ut ꝓbat hic apertè,ſaluo caſu in ca.ad apoſtolicę,de dona. nā hēns adminiſtrationē q̃ tūcūq. largam,nō p̃t donare,pro hoc ultra p̃dicta.l.filiusfamilias, ff. de dona.& qđ ibi no.In gl in uer *renocari*,ibi : *ēt ſi ſit exemptus*.hoc uerū,q̄ſi uult ędificare in loco nō exēpto,ſed in lo co exēpto dēt hīe lnīam a papa,quia ibi, eſt loco diœceſa- 16 ni,ut in c.authoritate,e.ti.li.6.† Et in fi.gl.Intellige,ut.ſ.dixi in notabilibus,q̃ eps reuocabit ad dominiū ſuū,nō ut lucrifaciat ſibi fruct⁹,ſed ut de eis diſponat,ſicut de cęteris ec 17 cleſiis ſuę diœceſis.†In gl.in uer.*de gratia*.in fi. Et no.ſingulariter ex hac gl.& ex tex. q̃ ꝓpetrādo ēm priuilegiū exemptionis ēt ab alio ſuperiore nō vī ꝓpetrans renuntiare priori priuilegio ſuper eodē obtento:imo p̃t ex utroque priuilegio ſe defendere,ar.in regula, nullus plurib⁹,de reg.iu.li. 6.ſiſte no.in c.poſt electionē,đ cōceſ. p̃bē. q̃ clericus dubitās de ualiditate ſui tituli, non vī renuntiare impetrando aliū titulū ab alio ſuperiore, imo cautū eſt hoc facere, ubi dubitat de ualiditate primi tituli,& optimè facit iſte text. nō tñ p̃t ex utroque agere,quia ex diuerſis titulis nō p̃t acquiri dominiū,ut in c.inter dilectos,de fide inſt.& in.l.ſi vt certo.§.ſi duobus,ff.cōmo.& in c.ut quis duas,de elec. li.6. tñ p̃t ſe defendere,quia reus poteſt,uti plurib. defenſionibus ēt contrariis,dūmō ſucceſsiue,ut in d. regula nullus,& 18 no.in c.cū uenerabilis,de re.do.†In gl.in uer.*ſubſcriptiones*. in fin.Vel dic, & clarius,q̃ unū fuit priuilegiū exhibitum đ conceſſione facta per ēm,ſed in eo dicebatur, q̃ canonici ſubſcripſerant ſe ſingulariter, & q̃ hēbat aliquas , raſuras, tñ ipſum priuilegium productū nullam habebat raſuram, ſicut atteſtabatur ſcriptura, nec hēbat ſubſcriptionē uariatā , & iō reddebatur ſuſpectū . Et ex hoc no. unū modū uitandi inſtrm, q̄ſ ſubſcriptiones diuerſorum eadem manu ſunt annotatæ. Abbas .

SVMMARIVM.

Priuilegia eccleſiæ præſcribuntur ſpatio.40.annorum. 4.
Decimæ præſcribuntur ſpatio.40.an.
Poſſeſſiones gaudentes priuilegijs conceſsis eccleſiis.
Statuta & omnia alia fauorabilia eccleſiis non tolluntur minori ſpatio 40. annorum.
Poſſeſsio præſumitur ſemper continuata,probatis extremis,ſ.principio & fine.
Præſcriptio circa unam rem, an extendatur ad aliam connexam ?

CAP. XV.

Accedentibus. †Contra priuilegia eccleſię minori ſpatio.40.annorum ñ p̃ſcribitur. h. d. ēm uerum intellectum. Primo ponitur partium comparitio , & actoris narratio.Secundo iudicum datio,ſeu cauſæ commiſſio,ibi: *Diſcretioni*.Caſus lit.Monachi Nouiac. in p̃ſentia domini papę petebant terrarum decimas cuiuſdam loci, & poſt quàm templarii terras illas acquiſierunt,nihilominus monachi decimas earū per quadraginta annos & amplius pacifice perceperūt. Sed mō de nouo t̃plarii eas ſubtrahere moliuntur . Ex parte templariorum allegabatur priuilegium , per quod de laboribus ſuis eccleſiis ſoluere decimas non tenentur . Mandat papa iudicibus , quatenus , ſi Abbas & monachi probauerint , quod a templariis decimas de terris p̃dictis per 40. annos continuè percepe-

runt

SEB. SAPIA.
1 Eccleſiæ. Idem tenet.Abb.in c.1. in co.pen.de reſt. in int.cum multis allegatis p̃ Fel.in c.de quarta, co.1. đ præſc.uide Ale. in con. 120. inci. Super eo,quod q̃rit,co.1.in 1. uol. & in conſi.209. in ci.Statutis accura tę perſpectis,col. 2.in 2.uolū.& do. Franciſchinū Curtium in conſi.20. inc.Sepę numero.
ZACHAR.
b Aequiparari. Limitabis hoc, ut p Alex.in.l.ſemper §.fi.ff.de iur. immu.& per ea, quæ notauī in c.nulli, nu.11.in apoſt.in uer. de rectoribus hoſpitalium.ſ. đ foꝛō comp.
SEB. SAP.
c In c.cū acceſiſſent de conſtit. Vide ibi per Feli.latiſsimè,& per Iaſ. in.l.ſi.col.9.uerſi. 3. principaliter q̃ runt.
d Vide Bar. Vide An.in ult.con.ēm quoſdā ubi hoc dicit Bal.in 1. conſi.C.& in d.l ſiue poſsidetis , ēm quoſdā.vide gl.d. Ant.& alios in c. cum ad ſedem, de reſt.ſpo.gl.in c.ac cedens, de cōuer. conług.& ibi do. Ant.alle.no. in c. ex parte decani, đ refer.uide d.Ant. in d.c.ex parte d. Abb.in c.cum olī de reſti.ſpol.el.1. Bart.in.l.ſicut. §. ſuperuacuum , ff. qui.mod. pig. uel hypo.ſol.uid tex. ſin. in c. cū olim, el.3.de reſti. ſpo. ubi probatur,q̃ ſi ſemel poſſedi,p̃ſumor poſsider tpe ſpoliationis , iō ſufficit allegare q̃ tunc poſsidebam. Bar.in.l.Celſus,đ uſucap.ff. Bart.in l.admonendi,ff.đ iureiu.d. Pe. in c. fi.de præſc. gl.in c.cum eccleſia Sutrina,de cā poſ.& ꝓpri. ubi per d. Abb.& alios.uid Spe.in tit. de ꝓb. ubi tenet id,quod gl. ſed in tit.de petī.& poſ.§.1.ad ti. uidetur dicere cō

runt ſine lite,cōpellāt t̃plarios ad p̃ſtationē ipſarum;qa cū tanto tpe p̃ priuile d gia ſibi cōceſſa decimas ipſas ſoluerint, eis tacitè renūtiaſſe vñr.Si verò ī ꝓbatiōe defecerit, abſoluāt t̃plarios ab eiſ dē.B.†No.1.ex tex.q̃ decimę p̃ſcribūt ſpa tio.40.an.ēt p̃ eccleſiā. nō. n. req̃rit tps duplicatū,ſicut req̃rit ī ſeruitute nō cōtinua;đ quo tñ dicēdū,ut no.plenè ī c.đ e quarta,đ p̃ſc.& ī l.ſi qs diuturno,ff.ſi ſer ui.vendi.& ī.l.1.C.đ ſeru.& aqua.†Scđo no.q̃ ēt hoſpitalia gaudent priuilegio. 40.an.ſicut gaudēt eccleſię.[a] Vñ priuile a gia fauorabilia cōceſſa eccleſiis,vñr cōceſſa ēt hoſpitalib.& piis locis.iſta.n.vñr æquiparari ꝺ,ut ī c.req̃ſiti,đ teſtamē.fir mat Io.An.ī.c.2.đ ī ite.reſti.li.6. & Bar. ī.l.oīa C.đ epi.& cle.Tertiò no.ibi: *quod ſi in probatione defecerint,&c.* q̃ p̃ſcriptio 40.ann. đ neceſsitate ꝓbāda ē p̃ priuile 7 giū eccleſię. Et p hūc text.tollit opin.q̃ hic recitet factū.nam hic p̃p̃ mādat iſtis actorib. ſilētiū īponi , niſi ꝓbauerint p̃ſcriptionē.40.annorū. †In gl. prima in fine gnaꝛ cū q̃rit,q̃to tpe tollat priuile giū ex q̃uentione,plenè no.in c.cū acceſ ſiſſent,đ cōſt.& dic ut ibi dicet.Sed quo ad terminos h⁹ c. licet uariæ denī ſoꝛones & lecturæ,q̃ pot⁹ iuoluunt intel'm, q̃ utilitatē afferāt, cōiter teneī cōcluſio h⁹ gl.q̃ c.ſi de terra,ſit correctū, nec per falſas ſoꝛones debemus uitare correctio nē iuriū.Cōcluſio ergo ſit q̃ p̃ priuilegia cōpetentia eccleſiis non p̃ſcribīt minori ſpatio.40.an.nā hodie p̃ alia bona eccle ſiarū nō currit minor p̃ſcriptio, ut ī auē. 1 quas actiones,C.de ſacroſan.ecc. & de p̃ ſcri.quaſi p̃ totū . Iō hodie idē dicēdū in p̃ſcriptione p̃ priuilegia eccleſię,ut hic. 2 Sed c.ſi de terra,iō dicit de p̃ſcriptione. 30.an.qa tpe illius c.alia bona eccleſia- 3 rū tāto tpe p̃ſcribebantur,ut in c.ſancto rū.ſ.de p̃ſcri.ſed qa illud fuit immutatū 4 iō & iſtud† Et idē tādē dicit Inn.in ſtatu 5 tis & cōſuetudinib.fauorabilib.eccleſiis, ut non tollātur minori ſpatio. 40. ann. 6 qđ ē notandū. nā cū expreſſe nō poſsint iſti de eccleſia huic iuri introducto ī fauoꝛē eccleſiæ renūtiare, ita nec poſſunt facere q̃uentionem,arg.in.l.ſi p̃ſes,C.de 1 trāſac. ſed in p̃ſcriptione. 40. ann.adeſt negligentia ēt ſuperioris in patiendo,& illa eſt inducta ne rerū dñia diu ſint in cō fuſo,& in incerto,q̃ rō ceſſat in unica cō trauēt̃iōe.Nō ob.c.cū acceſſiſſent,de cōſti.qa illud nō cōcernebat principaliter utilitatē eccleſię; imò ex p̃ditione priuilegii augmētabat ibi cultus diuinus; ita in ca.pro illorū, de preb. Vñ dicit Inn. & bene , q̃ ad utilitatem eccleſię poſſet ibi allegari illud priuilegiū , ſed non ad utilitatē ſingulorum ; & dic ut ibi plenè no.†Vlt.dic aduerte, qa gl.req̃rit hic in probanda præſcriptione,ut ſit continuata poſſeſſio quolibet anno,& gl.alibi in ca.uolumus.16.q.4 tenet,q̃ ſufficit ꝓbare extrema,ſ.principiū p̃ſcriptiōis, & finē:qa media p̃ſumunt; & illā gl. tenēt

hic cōiter doct. & ſolet multū allegari. Sed tu uide d ī.l.Celſus, ff. de uſuca.ubi poſt alios legiſtas dicit ſufficere,q̃ ꝓbeē initiū poſſeſsionis,& allegeī nūc poſſeſſio đ p̃ſenti:qa q̃ ſemel poſſedit, p̃ſumit poſſidere, ex quo allegat poſſeſſionē ad cōmodū ꝓpriū,ut ꝓbat in.l.ſiue poſſide tis,C. đ ꝓba.cū ibi no.qđ mihi ſatis placet.nā p̃ditio poſſeſſionis[e] ē qd accidēs, e cū req̃rat deſertio animi , & facta nō p̃ſumunt : imò ſemel poſita qualitas p̃ſumit adeſſe,ut no.ī c.ſemel mal⁹, đ regu. iur.li.6.& in c.ſi fortè,de ele.e.li. & in c. fi.de p̃ſcr.Et ad iſtū tex.p̃t rñderi;q̃ ꝓbatur continuata poſſeſsio ꝓbādo initiū, & allegando poſſeſsionē de p̃ſenti,& ſic ēt p̃t intelligi gl.& nō reprobabiī. Cautū tñ eſt probare ambo extrema,ſ.principiū,& finē,ut dicit gl.in d.c.uolumus. †In gl.fi.in fi.Et pro hac ſoꝛone gl.p̃t induci hæc rō,q̃ tñ p̃ſcribitur,q̃tum poſsi detur : quia ſine poſſeſsione non procedit p̃ſcriptio,ut in reg. ſine poſſeſsiōe de reg.iur.li.6. Et iō quo ad aſs terras, ī qbus nulla fuit poſſeſsio , nō p̃t dici p̃ſcriptio. Non obſtāt iura ī cōtrariū allegata in gl.qa ibi priuilegiū ex toto tolli tur tanq̃ unicū & indiuiduū . nā recipiē do aliquē canonicū tanq̃ unicū ultra numerū,confractus eſt ipſe numer⁹ ex toto ſecus hic , qa tot cēſenī priuilegia,quot poſſeſsiones,ex quibus debetur decima, ar.l.ſcire debemus,de uerbo.obli. Tenementi. Abbas.

SVMMARIVM.

Exemptus,ſiue priuilegiatus ratione certa rei, uel loci , non dicitur exemptus reſpectu alterius loci , uel rei.2.6.
Priuilegium conceſſum reſpectu certa rei , uel loci, non extenditur ad aliam rem, uel locum.6.
Capellæ & capellani iſtorum dominorum ſubſunt iuriſdictioni epiſcopi.
Canonicus an poſsit habere eccleſiam parochialem?
Priuilegium conceſſum capellis ſuis,non extenditur ad capellas poſtea acquiſitas.
Pronomen,meum,tuum,& ſuum, uerificantur tantum in præſenti.
Priuilegium exemptionis circa unam rem non extenditur ad aliam.1. 2.

CAP. XVI.

Vm capella. †Ratione vnius beneficii dī ille ſubiectus,qui nō ne alterius eſt exemptus h. d. Vel aliter & melius. Exemptus ratione certæ rei, uel loci non cenſet exēptus reſpectu alterius loci,ſeu rei eſt tex.notabilis,& multum allegabilis. In prima parte ponitur querela.In ſecunda prouiſio, ibi:*quo circa*.Caſus lit.Capella ducis Burgundiæ gaudet priuilegio ſpeciali ſibi à ſede apoſtolica conceſſo,videlicet q̃ nullus Archiepiſcopus , uel eps in perſonas canonicam ipſius capellę ſententias ſuſpenſionis,uel interdicti,aut etiā excōicationis audeat promulgare . Quidam canonici ipſius capellæ habent eccleſias parochiales , quæ ſubſunt epiſcopo Lingonenſi: occaſione dicti priuilegii

trariū,uide d.Ab. in d.c.cū olim, el 1. & p̃t allegari gl. in ſimili in c. ſi quis per.30. annos in ti.ſi de feu. fue.cōtro. ſed pōdera,quia nō uidetur q̃ nō ſit opus allegare,qa notoriū reſultās facto iuris non eſt neceſſe allegare, ſed tu dex poteſt, ſe cus, ſi reſultet facto partis,quia poſſet allegari . Simile qđ dīt oēs ī c. cū apoſtolica,de his, q̃ fiunt a præla. q̃ ſufficit allegare, q̃ conceſsio fuit facta ante concilīū Late.probādo poſſeſsionem uetuſtā. & uide Ioā. de Imo.con.9.ubi conſuluit. Quidā ſterit in ciuitate Bononię per.x.annos & erat de caſtro ſancti Pe.tpe, quo uenit ad habitandū Bononiā,il lud caſtrum erat ſubiectū eccleſiæ. in medio x. an.nō erat ſubiectū, ſed in.10. an. erat ſubiectum , dicit q̃ non attenduntur media temporaꝛ, uidē ēt c.ex literis, de in integ. reſti. ubi dicitur olim, & nunc , uide quę ibi dixi , & Bald. in.l.teſtiū, in ult. col.C.de teſt.& in l.ſi.C.de edi. diui Adri.in.12.co.Ange.in.l. qui ſella. §.ruſticis,ff.đ ſer. ruſti.prædi.d.An. in c.literę,đ dilado.Matth. đ Mat. no. 123. facit,qđ uoluit d. Petr. de Anc.in c. cum de beneficio, de ꝓben.li.6.& conſil. 161.inci. in cōe eccleſiæ. An. Bar. SAP. SAP.
Perditio poſſeſſionis.hāc opi. ſequitur Alexan. in conſi.47.inc.Circa primum,col.4. in.1.uol. & in cō ſil.133. inc. Viſo proceſſu,col.2.in.1. uol.& in conſi.80 incip. Examinato proceſſu , circa prin.in.2.uolu. & in conſi.80. inci. Excellentiſſimi , col. 1.in 5. uolu.

dn̄t se exēptos in his ēt, quarū iurisdō
ad alios pertinet ita vt quantūcūq; gra
uiter interdū excedāt, nolunt sñiæ ipsi⁹
epi̅ subiacere. Eps significauit hoc dño
papę. Vñ mandat eidē, quatenus, inquā
tū exēpti sunt rōne ipsi⁹ capellę, priuile
giis apostolicis deferat reuerēter, sed ra
tione aliarū ecclesiarū, quas ab ipso epo
hēnt, vel aľs ad iurisdōnē epi̅ pertinēt,
officii sui debitū ī eosdē libere ꝓsequa
2 tur. B. †No. i. ex tex. ꝙ priuilegiū cōcessū
pſonis respū certi loci nō extēdit vltra
locū. Vñ censet̄ priuilegiū potius reale
3 q̄ pſonale. †Scd̄ò no. & tene mēti, ꝙ ca
pellę istorū dñorū, & capellani ibidem
administrantes subsunt ordinariis loco
rū, & non magistris capellarū. nā & ipsi
dñi subsunt in spiritualib⁹ epis locorū,
vt in c. oēs principes, de maiori. & obe.
fortius ipsi clerici capellarū, & ipsa capel
la. eps. n. fundat iurisdōnē suā ī tota diœ
cesi, & in qualibet eius parte. 10. q. 1. ꝑ
4 totū, & 16. q. 7. c. oēs basilicę. & c. cū eps
de of. ord. li. 6. †Vltimò no. ar. quē posse
eé canonicū, & hr̄e ecclesiā parochialē;
qd̄ intellige, ut no. in c. grā, de rescr. lib.
6. c. 1. de cōsue. e. li. & in c. de multa, in fi.
5 de p̄ben. †In gl. ibi: *l. cum stipulamur, &c.*
ubi si stipulor qd tibi dare, uel facere, in
stipulatiōe solū venit id, qd̄ debet̄ ante
tp̄s stipulationis, & sic nō extēdit̄ ad id,
qd̄ fuit debitū in futurū; ita vr̄ dicēdū in
ꝓposito, ut priuilegiū cōcessum mona
sterio & capellis suis nō extēdat̄ ad ca-
pellas postmodū acq̄sitas; & huic ɔ̄rio ī
hærēt Host. & Io. An. & cōiter seq. pro
quo optiè facit. l. si ita, ff. de au. & arg. le
ga. vbi dr̄, ꝙ si testator legat uestē suā, vľ
argentū suum, solum uenit, id quod erat
tꝑe testī. Nā hoc ꝓnomē, meū, tuū, suū,
&c. cū sit demonstratiuū, tm̄ verificat̄ in
p̄sēnti. Item facit, ꝙ ista priuilegia sunt
odiosa tanq̄ p̄iudicātia iuri ordinario-
rū; & iō restringenda, ut no. in c. cū dile
cti, de don. Et de mā, an & qñ simpľr di
spositio concepta extēdat̄ in futurū, no.
Bar. in d. l. si ita, & aliqd in. l. talis scri-
ptura, ff. de leg. 1. aliquid tāgā ī. c. qa cir
ca. ĵ. e. vbi bonus tex. In ea gl. ibi: *huic decretali contrarium videtur, &c.* Hęc gl. re-
dit ad text. vñ nō cōtinuat̄ ad p̄cedētia,
sed oppo. ɔ̄ tex. ut patet ex sequētibus, &
est vera eius solo. nā rōne iuriū diuerso
rū cōcurrētiū in eadē pſonā qs cēset̄ di
uerso iure, vt in c. cū oli, & qd̄ ibi no. s̄. d̄
re iudi. & in c. ex literis, de ꝓba. & in. l. si
6 cōsul. ff. de adoptio. Sed† q̄ro, in quo ꝓ
derit p̄uilegiū hoc exēptiōis respū capel
læ, ex quo alio iure sunt subiecti? Sol. pri
uilegiū hēt effectū suū, si isti canonici de
linquant in loco capellæ: qa non po-
terūt cōueniri ab epo: sed si deliquāt ex̄
capellā, & sic ex̄ locū exēptū, uel conue-
niāt̄ rōne eccľiarū parochialiū, poterūt
excōicari ꝑ epm loci: qa habēs domici
liū in uno loco, & prędiū in alio loco,
rōne illius prędii pōt ibi cōueniri, licet
aľs nō sit subditus illius, ut in c. fi. de fo.
cōp. ita in proposito. Vltimò quæro, an cōcesso priuilegio
in terminis istius ca. ut canonici nō posint excōicari, nū-
quid poterunt conueniri coram epo, & aliter puniri? Doc.
ꝙ sic. nā per hoc non uiolatur priuilegium: imò tacitè ui-
detur hoc concedere uno denegato, argu. in c nonne, de p̄-
sumptio, & in c. qualis. 25. dist. Abbas.

a Pro exhortatione. Et uide omnino ad cōmendationem iustitię pulchrū tex. in authent. ut omnes obe. iudici pro. ī prin. 5. colum.

SVMMARIVM.

1 *Exemptio concessa alicui monasterio, non censetur concessa capellis exemptis ab ipso monasterio. 4. In contrarium facit tex. in c. quoniam. ĵ. eo.*
2 *Argumentum ab absurdo ualidum est in iure.*
Intellectus continens absurditatem est uitandus.
Abbas debet stare immediatè post episcopum, & præfertur aliis prælatis citra episcopos.
5 *Exemptus, si deliquit in loco exempto a quo puniatur.*
Clericus an sortiatur domicilium in loco, ubi habet beneficium?
6 *Forum sortitur clericus coram illo episcopo, a quo suscepit ordines.*
7 *Appellans à sententia Abbatis exempti, ad quem debet appellare.*

CAP. XVII.

EXore. Abbas monasterii exempti pro mem
bris exemptis ad synodum epalem ac
1 cedere, & epo parere tenetur. h.d. Vel sic, & me-
lius. †Per exemptionē cōcessam monasterio, ca-
pellæ sibi subiectæ nō cēsent̄ exēptę. h.d. Priò p̄mittit exor
diū. Scd̄ò narrat factū & partiū allegationes, ibi: *Cum igi-
tur.* Tertiò diffinit, ibi: *Nos igitur.* Casus lit. Inter Epm Vi-
goren. ex una parte, & monasteriū Euasen. ex altera qō uer
tebat̄ super subiectione, ac libertate ipsius monasterii. Pro
posuit monasteriū, ꝙ ipsum ab ipsa sua fundatione liberū
extitit, & exēptū cū capellis suis. ad hoc ꝓbandū induxit pri
uilegia Romanorum pontificū Cōstantini unū, & alterum
Alexandri, & indulgētias Clemētis, & Celestini; quorum
usum continuū à longis retro tꝑibus per testes ostendere
nitebatur. Ex parte aduersa rñdebat̄, ꝙ in priuilegio Con-
stantini aliqd ur̄ contineri, ꝑ qd̄ monasteriū ur̄ ad iurisdō
nē epi̅ pertinere, s. ꝙ Abbas eiusdē primū locū post vigorē.
epm sꝑ obtineat, sed hoc locū hr̄e nō posset in generali cō
cilio, neque in prouiñciali, & sic relinquitur, ꝙ illud intelli
gitur in synodo epali quare ad eius synodum uenire tenet̄.
In priuilegio verò Alexādri quoddā aliud continetur, per
quod diœcesanus episcopus in eodem monasterio iurisdō
nem suā (quāuis nō in oīb.) in quibusdā tñ retinuisse uidet̄
quia ibi dr̄, ꝙ epi̅ vigoren. a fratribus eiusdē monasterii ali
quid iniustè non exigant: sed his contenti sint, quæ fratres
eiusdem monasterii vigoren. epis prestare rationabiliter
consueuerunt, per hoc vr̄, ꝙ aliqua de bonis suis Abbates
epis exhibere tenentur. Dñs papa his & aliis intellectis, cū
à neutra parte sit probata præscriptio, sñīaľr diffinit, ꝙ mo
nasteriū Euaseñ. liberū est in capite, tanq̄ prorsus ab epali
iurisdōne exēptū, & soli Romane ecclesiæ subiectū, tutella
tñ ipsius Archiepo Cantuariensi reseruata. In membris ue
rò, quæ nō probantur exempta, diœcesa. epo sit subiectum;
ꝑꝑ quod abbas ad synodū epi̅ uenire tenet̄, & primū locū
post vigoreñ episcopū obtinere dēt: & idē abbas pro ipsis
membris non exēptis tenetur vigoren. epo exhibere reue
rentiam, & honorē: qb⁹ exhibitis vigoren. episcopus dēt
manere contentus. Ber. No. primò proęmiū tex. qa optimū
a est pro exhortatione [a] iustitiæ, & habetur hoc proęmium
usq; ad uerb. *cum igitur.* Apocalypsis. 1. &. 19. c. & ponitur
quo ad istum casum materialiter, & expone, *bis acutus*, i. ab
utraq; parte scindēs ad modū ensis, & nūc tāgēs actorē, nūc
reū, prout cā desiderat, prout facit hic papa, qui partim pro
nuntiauit pro actore, partim pro reo. Scd̄o nota, ꝙ Abbas
non exēpt⁹ tenetur ire ad synodū episcopalē. Idē, si ipse est
exēptus, & ecclesię sibi subiectę nō sint exēptæ, qa tūc rōne
illarū ecclesiarū tenet̄ ire. Et gñaľr an & qñ Abbas teneat̄
ire ad synodū episcopalē, vide quod legi. & not. in c. quod
super his, de ma. & obe. & 18. di. c. in palea, quæ incipit, eps.
2 †Tertiò no. ꝙ ualet argu. à uitatione absurditatis. uñ fu-
giendus

giendus est intellectus absurditatē cōtinēs; ad idē c. in ge-
3 nesi. s̄. de ele. †Quarto no. ar. ꝙ Abbas dēt tenere primū lo
cū inter alios prælatos citra Epm. nā rōne religiōis, & digni
tatis sibi prim⁹, deferend⁹ ē; ꝑ hoc c. 1. d̄ eta & quali. facit
a tñ iste tex. in ɔ̄riū; [a] qa hoc fuit concessum in priuilegiū; er-
go secus de iure cōi. Sed p̄t rñderi: ꝙ priuilegiū operat̄ re-
spectu aliorū abbatū ibidē existētiū. Quintò no. ꝙ ēt priui-
legia ab eadē pte ꝓducta, q̄ prima frōte vñr ɔ̄ria, dēnt ꝑ
diuisionē reduci ad concordiā; & sic limita. c. imputari, de
4 fide instr. †Vlt. not. ꝙ mēbra monasterii exēpti non gaudēt
priuilegio exēptionis cōcesso monasterio. tale enim priui
legiū odiosum est; iō aliquatenus nō extēdendū, ut dixi in
c. p̄cedēti. In gl. in verb. *aliqua*, in fi. De hoc dic, ut plenè no.
in c. penul. de cōfir. uti. uel inuti. In gl. in ver. *quæ non proban
5 tur*, in fi. Et dic, vt no. s̄. in c. ꝓxi. †Extra gl. q̄ritur, ad qd ꝓ-
dest istud priuilegiū respectu monasterii, ex quo respū mē
brorū Abbas est subditus? Sol. vt dixi in c. precedenti. Si
abbas delinquit in monasterio suo exēpto, nō p̄t puniri ꝑ
Epm loci, nec suꝑ iurib. monasterii tenet̄ corā epo rñdere
sed respū mēbrorū tenet̄ rñdere corā epo. Sicut enim exē-
pt⁹ rōne rerū alibi existentiū p̄t cōueniri ꝑ ordinariū loci,
ut in c. 1. de priui. lib. 6. ita rōne mēbrorū nō exēptorū tenet̄
Abbas rñdere corā episcopo; & sic pōt Abbas corā episco-
po. cōueniri: sed rōne domicilii [b] dicit Inn. singuľr hic, ꝙ nō
pōt cōueniri corā illo, ubi hēt monasteriū, ēt si ñ ē exēptus:
qa Abbas nō p̄t hr̄e domiciliū, nisi in monasterio suo; quod
no. secus dicit Inn. ī clericis secularib. q pñt hr̄e diuersa do
micilia, sicut laici, ut in c. postulasti, de fo. cōp. & in c. dilect⁹
filius, de rescri. nisi s̄m eū habeat beneficiū exposcēs residē
tiā: qa tūc habet tm̄ domiciliū, ubi habet illud beneficiū;
6 quod no. & plenius dixi in d. c. postulasti. †Itē uoluit Inn.
hic, ꝙ rōne clericatus qs sortiat̄ forū epi̅, i. si fuit ordinatus
ab uno epo, licet mutauerit domicilium, poterit tñ rōne il
lius clericatus cōueniri corā eo, argu. in aut. clericus, C. de
episco. & clericis, & gl. in l. hæres absens, ff. de iudi. qd̄ no.
7 †vltimò hic quęritur, si contingat appellari ab abbate exē
pto rōne mēbrorū nō exēptorū, ad quē debet appellari? nā
rōne personæ abbatis debet appellari ad papam: quia ip-
se est ibi loco epi̅, ut in c. authoritate, e. ti. li. 6. Si uerò con
siderent̄ mēbra, suꝑ qb. appellat̄, dēt appellari ad episcopū,
q est sibi superior; & licet sint opiniones, tñ magis cōis est,
ut appellet̄ ad episcopū, qa rōne mēbrorū tenet abbas exē
ptus exhibere reuerentiā, & honorē epo, vt in fine huius c.
& ire ad synodū suā, & eius statuta seruare, ergo in hoc epi
scopus habet corrigere iniustā sententiam abbatis. nō. n.
Abbas est simpliciter exemptus. Tene menti. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Receptus sub protectione Papæ, non per hoc dicitur exemptus.*

CAP. XVIII.

1 EXparte. †Receptus sub protectione Papę
per hoc non censetur exēptus hoc
dicit, & secunda pars, ibi: *Nos.* Casus lit. Clerici,
uel ēt laici impetrant literas à domino papa, ꝑ
quas recipit eos cū pſonis & reb. suis sub ipsius protectio-
ne; queritur, utrū per talem protectionē exempti sint à iu-
risdōne episcoporū suorū? Rñdet Papa, quod per tales lite
ras a iurisdōne epi̅ non subtrahunt̄. B. Nota primò ex text.
ꝙ nedum per receptionē sub protectione eximitur eccle-
sia, qñ recipit̄ sub protectione, vt in c. recepimus, s̄. e. sed ēt
persona singularis, siue sit clericus, siue laicus, quantūcūq;
exprimātur nomina propria in priuilegio; hoc uoluit tex.
ibi: *ex nomine.* Ex prædictis tollitur contrarium, quod pos-
set formari de superfluitate: qa capi. recepimus, loquit̄, quā
do ecclesia recipitur sub protectione. hic verò, qñ persona
singularis recipitur. Vnde gl. si. intrat qōnē, quid ergo opa
tur tale priuilegiū? sed dic plenius, ut dixi in d. c. recepim⁹.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia si concedatur in proprios usus aliquibus religiosis, illi non poterunt eius possessionē accipere sine licentia Episcopi, nisi aliter dicatur in concessione, quæ intelligitur facta mortuo rectore, qui in illa ecclesia permanet. 2. 5.* a
3 *Ecclesia potest concedi alicui loco religioso in proprietatem, & in titulum.*
4 *Dominium transit in ecclesia ex titulo solo, sed possessio non, nisi corporaliter accipiatur.*
5 *Possessio beneficii concessi in titulum potest accipi absque alia licentia Episcopi: sed dati in proprietatem secus.*
6 *Episcopus an possit concedere ecclesias religiosis, ut possint conuertere in suos usus proprios?*
7 *Ecclesia quando conceditur aliquibus religiosis in proprios usus, quid censetur concessum?*
8 *Ecclesia concessa alicui in proprios usus, non eximitur a iurisdictione episcopali.*
9 *Ecclesia si concedatur alicui pleno iure, quid intelligatur cōcessum, uide infra eo. c. quoniam, in. 1. no.*
10 *In alienatione prædii ecclesiastici an requiratur authoritas Episcopi loci, ubi est sita ecclesia, an ubi est situm prædium?*
In alienatione rei minorum requiritur decretum iudicis, ub sita est res.

CAP. XIX.

1 PAstoralis. [c] †Religiosi, quib. a Papa
c concessum est, ut ecclesias eis b
subiectas possint in proprios
usus conuertere; nō authoritate ꝓpria,
sed à diœcesano loci possessionem illa
rū ecclesiarū recipere debent, nisi in pri
uilegio aliud exprimat̄. h.d. Cōis diui-
sio. Secunda, ibi: *Ad quod.* Casus lit. Qui
dā religiosi literas obtinent à sede apo
stolica, in qb. indulgetur eisdē, ut eccle-
sias suas in ꝓprios usus conuertere pos
sint, decedētib. personis illarū. Quærit̄,
vtrū liceat authoritate ꝓpria possessio c
nē illarū intrare, uel per diœcesanū epi-
scopum in illas sint inducendi. Ad hoc
rñdet papa, ꝙ suo episcopo inconsulto,
non liceat eis in possessionē earū intra
re: quia per hmōi indulgentiā episcopa-
li iuri nihil intelligitur derogari, nisi
fortè in ipsa indulgentia cōtineatur ex-
presse, ꝙ epo inconsulto id facere pos-
sint. B. No. primò ex tex. ibi: *ecclesias suas &c.* ꝙ religiosi non possunt propria au
thoritate ecclesias sibi subiectas in pro-
prios usus conuertere; dēnt ergo in illis
ecclesiis instituere rectorē, nō autē re-
ditus capere, & idem in aliis p̄latis habē
tibus ecclesias subiectas, ut ī c. ad aures
de eccel. p̄la. Itē si sunt prioratus manua
les, seu reuerentiales, ut in cle. quia regu
lares, de sup. negli. præla. nā hic fuit im
petrata indulgentia papę. †Scd̄ò no. ibi:
2 *decedentibus personis &c.* quod cōcessio
ecclesię in proprietatē non p̄iudicat re
ctori nunc existenti, sed sortitur effectū
suū demum post eius mortē, & cōcor. c.
consultationibus, de do. & cle. si una, de
re eccl. nō alie. †Tertio no. ꝙ eccl. qñq;
conceditur in titulū, & hoc est regulare
vt s̄. de conces. p̄b. ꝑ totū, qñq; conceditur in proprietatem, i. tāq̄ qdā ꝓprie
tas, ut hic. nam religiosi non habēt hic
ecclesias in titulum, sed habent eas ut
3 proprietatem quandam. †Quartò no. ꝙ

ZACHAR.
a Facit iste text. in contrarium. Adde ēt tex. in c. q̄uis, ī primo. §. q̄q̄. & ibi Gemi. tenentē hāc opi. & Cel. ī apo. qui contrariā opi. tenet, quam iste sequit̄, & sol. cōtra hoc & illud ī apo. in uer. Abbates ciuitatis, nume. 9. de præb. lib. 6. & hāc opinio. approbāt Bal. & Moder. ī c. pastoralis, in glo. in uer. superiores, de of. deleg. & ibi Fel. col. 4. uer. gl. ī uer. superiores. notaui ī apo. ad istū in c. decreuimus, no. 2. in apo. ī uer. dignitates. supra d̄ iudi. & in c. ꝑ tuas nu. 7, in apo. ī uer. excellentem dignitatem, s̄. de simo.

SEB. SAP.
b Ratione domicilii. Multa de domicilio clerici accumulat Feli. in c. dilectus. 2. col. 1. uer. prima cōclusio cū pluribus sequentibus, s̄. de rescr. vbi multum commendat in prima. colu. Inn. hic.

SEB. SAPI.
c Pastoralis. Allegatur iste text. ad hoc, ꝙ uerba importātia liberam uoluntatē nō operantur secundum affectum suū quo ad tertium, sed solū inter eos, de q. bus dispositio loquitur, & quo ad tertiū seruatur ius cōe, ita ad hoc alle. Imo. in c. 1. de constit. refert ibi Feli. colū. antepe. uer. sed circa hæc & similia.

Vbi no. Bar. circa ꝑ. in pa. q. ꝙ in omnibus casib. in q b. transfert dominiũ ipso iure sine traditione, nunquã tñ tranfertur possessio, quod limita verũ, nisi ex titulo uniuersali accedente personæ. tunc enim nõ solũ dominiũ, sed ẽt possessiões iure trãsferunt. l. si adopta uero, ff. de præca. est gl. reputata fin. ĩ c. si qua mulier. 19. q. ult. & Bar. expresse in aut. si qua mulier, C. de sac. san. ecc. in pe. col. Cano. in c. in p̃sentia, de ꝓba.

b SEB. SAP. Pleno iure. Vide Abb. in c. cum inter, col. 4. de re iud. & Cald. in cõsil. 6. in tit. de dona. cũ multis allegatis per Fel. in c. auditis, co. 3. uer. itẽ inquantũ Ab. ĩ. de præscr. Ab. in dispu. incipiẽ. duo clerici, colũ. 33.

c Quando una ecclesia uult alienare prædia sita in alia diœcesi, quis Eps debeat interponere authoritatem, & de ista. q. uide p Bar. in l. 1. C. de ꝯh. empt. de isto articulo uid ẽt p Io. d Imo. in cle. 1. de re. eccl. nõ alie. in. 7. col. uer. ex p̃dictis, & per Bar. & Sali. in. l. si prædiũ, C. de prædiis mi. uide Bar. & Bal. in l. iurisperitos. §. cũ oriundus. ff. de excu. tu. Bal. in. l. magis puto. §. illud. ff. de rebus eorũ, & facit quod no. in fi. per d. An. in c. si annũ quartum decimũ, de iudi. circa mediũ li. 6. ubi dicit ꝙ hoc casu sufficit consensus illius ubi est sita, & all. Inn. hic, sed dicit, ꝙ alii dñt, ꝙ utriusq; epi authoritas est necessaria, arg. ff. de excus. tu. l. iurisperitos. §. cũ oriundus, & ꝙ hoc casu sufficiat authoritas legati in cuius prouincia sita est res alienãda, uide eleganter p Spe. in tit. de leg. §. consequenter, in fi. & uide q plenissime & diffusissimè ul raoes in isto passu scripsit d. Bar. de Bel. in suis recollectis in c. 1. de reb. ecc. nõ alie. ubi Io. de Imo. tãgit, sed nõ decidit, & ibi tenet ipse. d. Bar. opi. Inn. hic, q est cõis secũdum eundẽ hic in addi.

d Secus dic. Vide Bar. in d. l. si prædiũ, & ibi ad eum notaui. vide quæ dixi in c. 1. de rebus eccle. non alie. Andr. Barb.

e SEB. SAP. Dote sua. Vide ad hæc And. Siculum in c. primo, ĩ. de reb. ecc. non alie. ubi post Inn. ponit præmissam quæstionem.

licet dominium trãsferatur ĩ ecclesiã ex
a tit. solo, ut. l. fi. [a] C. de sac. san. ecc. & no. ĩ c. 2. de cõsue. possessio tñ nõ trãsfert, nisi corporal'r apprehẽdat: qa possessio hẽt plurimũ facti, ut no. ĩ d. c. 2. facit ĩ simili l. cũ hæredes, in prin. ff. de acqui. pos. † Vl
5 timò colligi pt, ꝙ dare possessionẽ ecclesiæ concessæ in proprietatem spectat ad Epm, secus, si dat in titulũ, ut in c. ad hoc & in ca. ut nostrũ, de offi. Archidia. † Sed
6 quæro, nũq d Eps possit concedere ecclesias religiosis, ut possint conuertere reditus in usus proprios? dic ꝙ sic, dũmõ interueniat authoritas capituli, & subsit cã ut qa religiosi sunt multũ indigentes, ut ꝓbat in d. c. cõsultationibus, & in c. pastoralis, de dona. facit tex. ĩ d. cle. si una.
7 † Scdò querit, q d intelligit concessum, quãdo concedit ecclesia in ꝓprios usus? dic concludẽdo post doc. maximè Inn. ꝙ vr concessum regimẽ ipsius ecclesię in tẽporalibus & spiritualibus: tñ cõseruabũt ecclesia in statu pristino; vnde si ecclesia erat collegiata, dẽt ibi seruari collegium: si solebat institui vnus rector, ponent ibi vicariũ. Nã ipsi p̃sentabũt clericũ Episcopo, & ipse illũ instituet in uicariũ perpetuũ, & sic regimẽ ecclesię recipiet uicariũ ab Epo, maximè si habet populũ, ar. in c. extirpandę. §. qui uerò, de pbẽ. & in c. 2. de sup. neg. præl. & in gl. in cle. 1. in uer. ad mensam, de exces. pla. Ex cã tñ cũ authoritate Epi põt commutari status ecclesiæ in alium usum magis Deo acceptũ; ut puta olim ecclesia habebat populũ & plurimos canonicos, nũc deficit popul9; poterit statui, ut diminuatur numerus canonicorũ, & reditus conuertant in usum piũ. Cõsequunt ergo religiosi ex hac donatione, vt reditus superfluos possint cõuertere ĩ propriũ usum, & qñq; reditus oẽs dimittere vicario, certã portionẽ sibi reseruantes, de quo in c. de monachis, & c. auaritiæ, de pb. & cle. 1. de iure pa. sed ubi ecclesia est cõnexa mensę eorũ, & pleno iure est subiecta tunc non tenent ponere vicariũ ibi perpetuũ, sed sufficit ponere rectorẽ tpalẽ, quẽ possint ad libitum reuocare, de quo
8 uide gl. in cle. 1. de excess. prel. † Ex qb. & ex tex. no. ꝙ per hãc concessionẽ factã in proprios usus non eximitur ecclesia a iurisdictione epi, ut probatur hic in fin.
9 † Sed quero, quid si concedatur ecclesia
b religiosis pleno iure, [b] q d intelligitur cõcessum? Sol. dicit Inn. ꝙ est concessum regimẽ in spũalib. & tpalib. vñ hẽbũt ibi ipsi iura quasi ẽpalia, ut no. ĩ. e. c. qñ, sed nõ pñt conuertere fructus in usus proprios, sicut eps, qui hẽt ecclesiã subiectã pleno iure: tñ non capit fructus pro utilitate propria. Sed si donator recepisset fructus pro utilitate propria, & postea concessisset pleno iure, uideretur ẽt concessisse quo ad fructus, vt sic fiat largissima interpretatio quo ad donatorẽ, ar. in c. pastoralis, de dona. † Vlt. quęro de qõne quoti
c diana & no. Pone, ꝙ ecclesia [c] donata sit in una diœcesi, donator uero ẽ in alia, ĩminet alienatio prædii ecclesiæ donatę, qs eps interponet authoritatẽ ĩ hac alienatione? Inno. dicit, ꝙ eps ecclesiæ donatæ, qa ecclesia est sibi subiecta, ut
d hic: secus dic, [d] vbi ecclesia hẽt p̃diũ in alia diœcesi: qa tũc ĩ alienatione illius interuenit authoritas ẽpi, ubi eccl. sita ẽ, non ubi p̃diũ ẽ situ, ar. 12. q. 2. c. sine exceptione cũ sil'ib. & hæc est prima opinio in mã. Aliã opinionẽ sentit gl. 17. q. 4. c. in uenditionib., ut interueniat authoritas ẽpi, ubi p̃diũ est situ, ar. in. l. si p̃diũ, C. de p̃di. mi. ubi si alienatur prędiũ pupilli existẽs in alia iurisdõne, interuenit authoritas illius prę sidis, ubi p̃diũ est situm; de hoc ẽt p gl. 10. q. 2. c. casellas in uer. duos. Tertia opi. pt elici in sil'i ex dictis Cy. post Ia. de Are. in d. l. si prædiũ, ut sufficiat authoritas cuiusq; ẽpi per d. l. si p̃diũ, cõiũcta. l. magis puto. §. illud, ff. de rebus eo. Quarta opi. ẽ, ut ad cautelã ĩteruẽniat authoritas utriusq; ar. ĩ. l. iurisperitos. §. cũ oriund9, ff. de excu. tu. Io. ponit aliã opinionẽ, ut de necessitate interueniat cõsensus utriusq;: qa interest ẽpi loci, ubi ecclesia sita est, ne eccl. depauperetur, & sic diminuantur iura ẽpalia. Itẽ interest ẽpi, ubi prædiũ est situ, cũ habeat prædiũ subiectũ, & rõne ipsius possit coram eo conueniri d. Ant. tenet opinionem, ꝙ sufficiat authoritas ẽpi, ubi ecclesia sita est, q cq d dicat in alienatione rei minorum, & est opi. Inn. Credo opinionẽ Inn. ꝓcedere quo ad utrunq; dubiũ, ut in alienatione rei ecclesię donatę interueniat authoritas ẽpi ipsius ecclesiæ per tex. optimũ in c. 2. de reli. do. & per tex. hic in fi. Si uerò prędiũ est situ, ubi est ecclesia, tũc sufficit ꝙ interueniat authoritas ẽpi, ubi ecclesia est sita; qa ad ẽpm spectat cura ecclesię una cum dote
e sua [e] 10. qõ. 1. c. nouerint, & 16. q. 5. c. 1. in fi. ubi bo. tex. cautũ est tamen habere authoritatem utriusque gl. nihil habent, quia non tetigerunt materiam. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas potest subijci interdicto propter delictum particularium personarum, quia de facili corrigi non possunt.*
2 *Delicto propter eos, & pro eis, differunt.*

CAP. XX.

Petistis. Quandiu templarii, uel hospitalarii nõ seruãt interdictũ pro eis in loco prolatũ, alii seruare nõ tenent. h. d. Vel sic, & pinguius. Si is, pp cuius delictũ positũ est interdictũ, illud non seruat, alii nihilominus seruare tenentur; secus, si ille non seruat, in cuius fauorem latũ fuit. h. d. & secunda pars, ibi: *Ad quod.* Casus lit. Aliqñ contingebat, ꝙ ciuitas Tripolitana pp hospitalarios generali supponebat interdicto isti, quorũ fauore fuerat promulgatũ interdictũ, illud nõ seruabãt; quæsiuit eps Tripolitan. utrũ ipse cũ capitulo suo illud debeat obseruare? Respondet papa, ꝙ excessus illorum illis non prębet licentiam delinquendi: sed si p̃dicti fines priuilegiorũ suorũ excesserit, uiolãdo ĩterdictũ qd ꝓ eis fuerat ꝓmulgatũ, eps & capl'm p̃dicti in pęnã p̃sumptionis illorũ, q̃diu ipsi nõ seruauerint interdictũ, de lnĩa dñi papæ celebrẽt, ne uideant de aliorũ luctu ridere.
1 B. No. 1. ex tex. ꝙ pp delictũ particulariũ personarum põt tota ciuitas subiici interdicto; ad idem c. non est, de spon. & hoc solet fieri, qñ personę particulares de facili nõ pñt corrigi. nã tunc subiicit tota ciuitas interdicto, ut inducãtur illæ personę ademẽdã. Secũdo no. ꝙ delictũ unius nõ p̃bet alteri licẽtiã delinquẽdi. nã nõ minus ardebũt, q cũ multis ardebunt. 2. q. 1. c. multi. Sed oppo. nã ur ista litera sibi cõtraria. nam primò ponit, ꝙ excessus tẽplariorũ non p̃bet aliis licentiam

licẽtiã excedẽdi: & tñ in fine dat licẽtiã aliis celebrãdi, si illi uiolauerint interdictũ. Sol. Vin. & cõiter doct. intelligũt l'ram, vt ponat duos casus. Primus, qñ interdictũ fuit latum pp delictũ tẽplariorũ? tũc em licet ipsi nõ obseruẽt, alii tñ tenẽt obseruare; & ita loqtur prima pars c. Aut interdictũ
2 fuit latũ in fauorẽ ipõrũ, & hẽt locũ scd'a pars. † Et sic ex p̃dictis & ex text. colligit differẽtia inter pp; & ꝓ. nã pp eos fert interdictũ, qñ pp eorũ delictũ: ꝓ eis verò dr ferri, qñ in eorũ fauorẽ. Sed q̃rit, qñ ipsi dicant uiolarẽ interdictũ, nunquid sufficiat una p̃sona. Doct. ꝙ nõ, sed requiritur, qd maiores uiolent, seu maior pars eorum, arg. in c. fi. de proc. & oportet, quod habeant animum perseuerandi; & hoc potest percipi ex actibus eorum. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Monasterium potest habere clericos seculares ibi beneficiatos, qui tamen non facient unum corpus cum monachis.*
2 *Priuilegium concessum personæ respectu certi loci, non sequitur personam extra illum locum.*
3 *Ecclesia si concedatur pleno iure, uel utroque iure idem importat.*
4 *Solutio census an faciat præsumi subiectionem?*

CAP. XXI.

Quoniam. Priuilegiũ concesũ monasterio, ut eius monachi ex cõicari nõ possint, intelligit monachis existẽtibus in monasterio, uel in ecclesiis sibi subiectis utroque iure, hoc dicit, & est casus quotidian9. Casus lit. Eps Nephesinus petebat ius ẽpale in ecclesia sancti Blasii de flangrano ptinẽte ad quoddã monasteriũ in diœcesi dicti Epi cõstitutum. Ex parte aduersarii allegabat quoddã capitulũ, ꝙ cõtinet ĩ priuilegio monasterio cõcesso, uidelicet ut nullus Eps ecclesias utroq; iure illi subiectas ĩterdicto supponere, uel monachũ seu clericũ eiusdẽ monasterii synodare, vel excõicare p̃sumat, sed ꝓcurator monasterii fuit confessus in iure ꝙ eps Nephesinus ius ẽpale pcepit in ecclesia p̃dicta, dubitabat, utrũ capitulũ p̃dicti priuilegii obstaret, quomin9 eps i9 ẽpale possit exercere in dicta ecclesia, uel capellanũ ipsius: Rñdet papa, cũ p cõfessionẽ procuratoris monasterii constet, ꝙ eps pcipit ius ẽpale in ecclesia p̃dicta, idẽ eps nõ obstãte capl'o ipsius priuilegii pt dictã ecclesiã interdicere, & excõicare clericũ, seu monachũ ad regimẽ ipsius ecclesię deputatũ, cũ alterutrũ de iure fuerit faciẽdũ, qa illud c. intelligit de monachis, uel clericis in ipso monasterio pmanentibus, uel in destinatis ad eccl'ias utroq; iure sibi subiectas. B.
a No. 1. ex tex. ꝙ ecclesia [a] nõ dr subiecta alicui p̃lato inferiori pleno iure, ubi eps nõ pcipit ius ẽpale. Illa ergo ecclesia est alicui pleno iure subiecta, ubi eps pcipit i9 ẽpale, ut optiè ꝓbat hic ista l'ra. Et ex hoc no. modũ probãdi, qñ ecclesia nõ
1 ẽ alicui subiecta pleno iure. † No. secũdo, ibi: *de monachis seu clericis,* ꝙ in monasterio clericus secularis põt esse bñficiatus, non tñ facit unũ corpus cũ monachis, unde nõ habebit ibi uocẽ in capl'o, nec stallũ in choro inter monachos, sed officiabit in monasterio & erit cõtẽtus reditibus beneficii,
2 & sic intellige c. fi. de reg. qd ur in oppositũ, ut ibi no. † Tertiò no. ꝙ priuilegiũ cõcesũ ꝑsonę respectu certi loci nõ sequtur ꝑsonã extra illũ locũ. Vñ si morat ĩ alio loco, nõ gau-
3 det priuilegio, ad idẽ c. 1. §. eos, e. ti. li. 6. † In gl. 1. in fi. No. gl. ꝙ paria sunt cõcedere ecclesiam pleno iure, & cõcedere utroq; iure qb9 casib9 ecclesia vr cõcessa in spũalib9, & tẽporalib9, & dic in spũalibus, i. vt hẽat potestatẽ donatarius instituẽdi & destituẽdi, & alia iurisdictionalia exercẽdi, dicitur in tẽporalibus, nõ ꝙ redit9 cõuertat in usus suos, ut dixi in c. pastoralis, s. e. sed ut possit exigere rõnẽ de tẽporalib9, sicut patron9 ecclesiastic9, vt in c. cũ & plãtare, s. e. & hoc voluit Inn. in c. cũ ad sedẽ de rest. spol. vel ĩtellige s'm Inn. hic,
b ꝙ pleno iure [b] vr cõcessa ecclesia, qñ cõcedit quo ad legẽ iurisdictionis, & quo ad legẽ diœcesanã, de quib9 no. ĩ c. dilectus, de offi. or. & c. 1. de sta. re. & q̃libet expositio est bona, uel clarius dic, ꝙ dr cõcessa pleno iure eccl. ut hẽat ibi iura e
4 ẽpalia, q̃ sunt tm̃ iurisdõnis. † Sed q̃rit, q d si ecclesia exẽpta soluit aliqd ẽpo, dicũt qdã, ꝙ si illud est ius ẽpale, tũ p̃sumit subiecta: secus, si esset q d extraneũ a iure ẽpali. Host. tenet,
c ꝙ semper p̃sumi [c] dẽt pro ẽpo rõne iuris ẽpalis, sec9 ergo vr in alio. Ex hoc sentit, ꝙ si una ecclesia soluit alteri ecclesię ali
d qd annuatim, ꝙ pp hoc non p̃sumit [d] illi subiecta. Aliud tñ sentit Bal. in l. solent, de off. procon. in fi. Sed uide not. in c. oĩs anima, & in d. puenit, de cẽs. In gl. 2. ĩ fi. Vel s'm Host. dic, Synodale, i. aliqd noĩe cathedratici in sinodo exigere. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ si remittantur indefinite, censentur remissæ & præteritæ, & futuræ.*
2 *Gesta per antecessorem legitime facta [a] extenduntur ad successorem.*
3 *Priuilegium in quantum concernit tantum præiudicium concedentis, est largissime interpretandum, sed quatenus concernit præiudicium tertij stricte interpretatur. 4.*
5 *Indefinita an æquipolleat uniuersali.*
Publicatio bonorum non extenditur ad bona post delictum acquisita.
Rescriptum ad lites, uel ad beneficia non extenditur ad futura.
Obligatio omnium bonorum indefinite facta concernit etiam bona futura.

CAP. XXII.

1 *Quia circa.* † Episcop9 re[c]mittens, alicui eccl. decimas ẽpales ĩdistin[d]ctẽ, remisisse uidetur non solũ præteritas, sed & futuras. h. d. & est casus no. Communis diuisio. Secunda, ibi: *Super quo.* Casus lit. Archieps Lõdoneñ. cõcessit monachis omniũ sanctorum priuilegium super decimis episcopalibus retinendis, sic fortè dicẽdo, remittimus monasterio omnium sanctorũ decimas possessionũ ipsius monasterii ptinentes ad archiẽpatũ. Quęsiuit archieps Londoneñ. successor cõcedẽtis priuilegiũ a papa, utrũ monachi prędicti priuilegium illud extendere ualeant ad possessiones acquisitas tẽpore priuilegii, & postmodũ acqrendas. Respõdet papa, ꝙ si remissio decimarũ illarum facta fuit secũdum canones, hoc est de consensu capituli, p̃decessor illius indefinite remittẽdo decimas episcopales monasterio, cũ nihil exceperit, & potuerit excepisse, intellexisse uidet nõ solũ de decimis possessionum illius temporis, sed ẽt futuri, qa in beneficiis plenissima debet ĩterpretatio adhiberi, & una & eadẽ res nõ debet diuerso iure censeri. B.
2 † No. primo ex tex. episcopũ posse ecclesię ĩferiori decimas episcopales sibi debitas remittere, & si cõcessio est canonice facta, putta ex causa, & interueniẽte cõsensu capituli, extẽditur ẽt ad successorẽ, ut hic. No. secundo, quod dispositio indefinita ęquipollet vniuersali, de quo plene in c. ut circa,
3 de ele libro. 6. † Not. tertio & tene menti, quod priuilegium [e] concessum etiam contra iurisdictionem, debet contra

a SEB. SAP. Quod ecclesia. Vide Car. in con. 48. inci. Reuerende pater. Anto. de Bu. in cõsilio 19. incip. quia hic, & do. Abb. in disputatione incip. Di. clerici, in. 33. col. ubi ponit quid importet habere ecclesiam pleno iure subiectam.

b Pleno iure. Adde quod noluit Ant. de Bu. consi. 19.

c Presumi. Adde ut per Fed. cons. 130.

d Non præsumitur. Vide quæ dixi. s. de causa po. & ꝓprie in c. cũ eccle. Andræ. Barba.

e SEB. SAPIA. Quod priuilegiũ. Vide latissime p Feli. in c. causam quæ, col. 10. uersi. tertia declaratio, supra de rescrip.

8 Concedenti. Adde Alex.cōſ.190. Lud.Ro. conſ.89.

b Facit ad hoc,qđ not.idē Abb.i ca. in præſentia,ſ.de proba.& do.Ant. in c.cū dilectus,đ ſucc.ab itesta.ubi ponit offerentem bōa ſua,utrum uideatur offerre bona futura,facit et qđ not.in l.fi.C.q̄ res pign. ob.poſ. & qđ no.Vgu.i c. ut lex cōtinentię. 27.q. 1. Ad illud, an publicatis bonis ueniāt legata poſt maleficiū, & an ueniant legata cōditionalia,uidē late unū uerbū p Bar.i l.nā ad ea,q̄ legit cū l.q̄ tradi tū,ff. de cōdi.& đ & ibi latiſime in additio. uide do. Frā. đ Curte i cō. 60.i.9.col.& ꝑcedēti, & in princi. illius conſi. Aene.

ZACHAR.

c Ante ſe crucem deferri. Adde qđ de electo ſūdi cōfirmato,nō conſecrato,ſed qui nec palliū recepit,uide q̄ no.in apoſt. ad iſtū in c. 1.nu. 8.in apoſt.in uer. aduerte, ſupra de transl. Epiſco.

ZACHARI.

d Vt poſt papam. Adde iſtū i c.duo de offi.ordi.& in c.1.& ibi notaui ī apoſt. meis poſt alios in apoſt. 1. ubi Deci.& remiſſiue tractaui,hanc qō ſupra de trāſ. Epiſ.Fel.pleniſſime ī rub.de ma.& obe.circa princi. ubi quid in aliis inferioribus , & quo ordine ſedebunt.

cōcedēte largiſſimè ītrpretari;cōcordat capitulū cū dilect⁹, de cōſuetudine, q̄ ergo dr, qđ priuilegiū cōceſſū ꝑ ius é ſtrictē interpretādū,qa oīs receſſus à iure cōi é odioſus,vt in c.1.&.2.de fi.ꝓby. li.6.dēt intelligi & reſtringi, niſi priuilegiū tm̄ ꝓiudicet ꝓcedēti [a], qa tūc cēſet bñficiū principis,q̄ dēt largiſſimè interpretari c.oli,de verb.ſig.& in l.fi.ff.de cō ſti.prin.†In gl.fi.ibi:*ideo contra dantem fit interpretatio*, *&c.* pōdera hoc dictū gl.qa vr̄ ſpecialitatē ponere in text. ut fiat ita largiſſima interpretatio qn̄ ꝓiudicat cōcedēti tm̄. Itē & clarius uolūt Hoſt. Ab. & Io.An. dicētes,q̄ iō hic fit largiſſima ītrpretatio : qa ꝓiudicabat tātū cōcedē ti; quo caſu dēt largiſſimè interpretari, ut hic in tex.ſec⁹ſi hoc priuilegiū eēt cō ceſſū à papa:qa cū ꝓiudicaret iuri ordinarii eēt ſtrictiſſimè ītrpretādū, vt no.ī c.cū dilecti,de dona.& ita intellige gl.in c.cū capella.ſ.eo.& ibi dixi.†Cōclude cū gl.q̄ vbi diſpoſitio īdefinita cōcernit rē, aut ē multū ꝓiudicialis; q̄ nō extēdit ad futurū,ut in l.ſi ita,ff. de auro & argē.lega.vbi ſi lego argentū meū tm̄, uenit argētū,q̄ erat meū tpe teſtamenti. Ad idē c.felicis,đ pœ.li.6.ad idē l.ſi mādauero. §.is cuius,ff.māda.ubi publicatis bonis [b] alicui⁹ ceſſent publicata bona ꝓſentia,nō futura. Ad idē c.fi.de reſcr. ubi reſcriptū nō extēdit ad futuras lites;ad idē c.lras, e.tit.in cle.vbi lr̄æ bñficiales nō extēdūt ad bñficia futura, ubi uerò tractat đ modico ꝓiudicio & tūc extēdūt ad futuras l.fi.C.q̄ res.pig.ob.poſ.ubi ſi obligo bōa mea,uideor obligare nedū ꝓſentia,ſd ēt futura:qa tractatur đ modico ꝓiudicio. A primo mēbro vr̄ excipiēdū,qn̄ diſpoſitio indefinita ē ī priuilegio , & ꝓiudicat cōcedēti tm̄,ut licet graue ꝓiudicium,nihilomin⁹ extē dat ad futura: qa in bñficiis dēt fieri largiſſima interpretatio,vt hic,qđ not.Et de hac mā uide p Bart.in d.l.ſi ita,& in l. talis ſcriptura,de leg.1. & in reg.qui ſentit onus,de reg.iur.li.6. & per Io. An. in Mercuria. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Patriarcha facit crucem ante ſe deferri in omni loco,prꝰterquam in loco, ubi ſit ſummus pontifex,uel eius legatus.*

2 *Ille cenſetur maior in dignitate, qui eſt in honorabiliori loco.*

3 *Patriarcha eſt ordinarius omnium Archiepiſcoporum, qui ſunt in ſua diœc. non tamen habet iuriſdictionem in ſubditos ipſorum. 5.*
Archiepiſcopus eſt ordinarius epiſcoporum , qui ſunt in ſua diœceſi.

4 *Legatus ſedis apoſtolicæ an poſſit uti inſſibus & inſignijs papæ, & ubi?*

5 *Ab Archiepiſcopo appellatur ad Patriarcham,quando Archiepiſcopus eſt ſubditus Patriarchæ. 8.*
Patriarcha habet plures prouincias ſub ſe.

6 *Patriarcha præcedit omnes Cardi. & uadit immediate poſt Pa.*

7 *An appelletur ab epiſcopis ad patriarcham omiſſo medio?*

9 *Epiſcopus, uel aliꝰ prælatus an poſſit uti inſignijs dignitatis ſuæ extra locum ſibi ſubiectum?*

10 *Peccata uenialia dimittuntur per ſimplicem benedictionem prælatoꝝ.*

C A P. XXIII.

Antiqua. Ponit cōciliū ordinē quatuor Patriarchaliū ſediū uſq;, ibi: *ſeruata.* vbi ponit tria priuilegia ipſorum. Primū, qa dant palliū Secūdū,ibi:*Dominicæ*,qa añ ſe faciūt crucem deferri,c ꝓterquā in caſib⁹hic exceptis.Tertiū,ibi:*In omnibus* qa ad ipſos appellat,& in hoc proteſtat,ibi:*Saluis*.Caſus lit. Cōciliū gñale renouat priuilegia quatuor patriarchaliū ſediū,ſtatuēdo ut poſt Romanā eccleſiā, q̄ in talibus obtinet principatū,Cōſtātinopolitana primū locū obtineat.Alexā drina ſm. Anthiochena tertiū. Hieroſolymitana quartum, ſeruata cuilibet propria dignitate;ita,qđ poſtquā ꝓlati eccleſiarū a Romano pōtifice palliū acceperint, ꝓſtito ſibi fidelitatis & obedientiæ iuſo, & ipſi poſtmodū licēter palliū ſuis ſuffraganeis largiāt,recipiētes pro ſe obediētiā canonicā, & pro Romana eccleſia ſpōſionē obediētiæ ab eiſdē; †Sed̄o dicit,qđ añ ſe faciāt crucē ubicūq; deferre,niſi in ube Romana, & vbicūq; ſummus pōtifex ꝓſens fuerit,aut⁹ legat⁹ utēs inſignibus apoſtolicæ dignitatis.Vltrò dicit,q̄ in oībus ꝓuinciis corū iuriſdōni ſubiectis ad eos, cū neceſſe fuerit appellet ſaluis appellatiōibus ad ſedē apoſtolicam interpoſitis,quibus ē ab omnibus deferēdū.B.†Not.primò ex tex. q̄ maioritas, ſeu prioritas loci denotat maioritatē, & prioritatē dignitatis,cōcor.c.1.& c. ſtatuim⁹,de maio.& obe.&.17.d.c.cōſilia.§.hinc ēt,& c.ult.Sed̄o no.q̄ Patriarchæ pñt appellari antiſtites , & é nomē hic multū cōe epis & ſupioribus.Nā dr antiſtes, quaſi añ ſtās. Tertiò no.q̄ Patriarchę vtunt̄ pallio.Et ē palliū quoddā ornamētū habēs multas cruces,q̄ ponit ſup humeros ꝓlati,dum celebrat,de quo dic,ut.ſ.de aut.& uſu pal.p totū .Quarto no.q̄ Archiepi pñt dici Suffraganei Patriarcharū, ſicut Epi Archiepo. rū,ut in c.paſtoralis,de offi.ord.†Et no.q̄ Patriarchæ ſunt ordinarii Archiepoꝝ,ſicut Archiepi Epoꝝ.Vñ ſcias, qđ ſi cut certæ diœceſes ſunt deputatæ Archiepo in ꝓuincia, & ſup oēs Eps illarū diœceſium hēt Archiepus iuriſdictionem ordinariā,ut in d. c.paſtoralis, ita certę ꝓuincię deputatæ ſunt cuilibet Patriarchę,ī qbus hēnt i⁹ patriarchale,& hā bēt iuriſdictionē ordinariā ſup Archiepos, & ſicut Archiepus rr̄ nō hēt iuriſdictionē in ſubditos Suffraganeorū ſuorū,ut in c.paſtoralis, ꝑal.ita nec patriarcha in ſubditos Archiepoꝝ ſubditoꝝ ſibi.†Itē no. qđ legatus apoſtolicæ ſedis qn̄q; utit inſigniis papę.Et dicit Hoſt.q̄ eis vtit, qn̄ proficiſcit ultra mare.Et ſunt inſignia hęc,ueſtis rubea,palafred⁹ albus,frenū & calcaria deaurata.† Vlterius collige,qđ de archiepo appellat ad Patriarchas:n tm̄ intelligas,qđ a quolibet Archiepo ſed ab Archiepis exiſtētibus in prouinciis deputatis ipſi Patri.Nā qlibet patriarcha hēt plures prouincias ſub ſe,ut uoluit tex.ibi:*in omnibus autem prouincijs eorum iuriſdictionis ſubditis.*In gl.in uerb. *Alexandrina*, in fi.No.gl. & uide ſimilē gl.22.di. in c.renouātes.† Sed quæro,quia dicit ī tex.q̄ dēt Cōſtātinopolitana hr̄e primā ſedē,qūo hoc intelligit:Sol.ſm doc.Dic,qđ ītr ipſos Patriarchas cū incēdūt,uel ſedēt ī aliquo loco,dēnt īcedere,uel ſedere iuxta ordinē hic deputatū.Sed̄o p̄t intelligi,qn̄ ſunt in cōcilio corā papa,uel cōſiſtorio publico,ut poſt papā [d] ſedeat Patriarcha Cōſtātinopolitanus,& ſic de aliis, & ſic iſti Patriarchę p̄cedūt.Cardinales, & loqt̄ de quatuor principalioribus,de quib⁹ loquitur iſte tex.nō de aliis. Dicit tn̄ Hoſt.defendendo dignitatē ſuā,q̄ Cardinalis Hoſt.p̄cedit oēs,& ſequitur papam immediate, & hoc habuit ex priuilegio eccleſię Hoſtien.quia coronat papam , & ungit Imperatorem.In gloſ. in uerbo,*fidelitatis*.Not.gl.idem uult Hoſt.qui facit duas regulas, una, q̄ oēs immediate papę ſubiecti præſtāt ei iura obediētiæ & fidelitatis.Sec̄da regula,quod ſubiecti pa.immediate , qui ſubſunt aliis prælatis inferioribus,præſtant illis iuramentum obedientię, & non papæ.Ab hac enim ulti ma excipit prelatos recipientes confirmationem & conſecrationem a papa . nam ratione cōfirmationis , uel conſecrationis primo . Priuilegium religioſis conceſſum quod eis uenientibus ad locum interdictum ſemel in anno aperiantur ec cleſię,ut celebrēt in eis diuina, itelligit, qđ una ſola eccl̄ia tm̄ aperiat in loco.h. d.& ſcd̄a,ibi;*Illud*.Caſus lit.Romana eccl̄ia qbuſdā rr̄arib⁹ cōceſſit qdā priuilegia,ſed qa ipſi ſines priuilegiorū excedēbāt,ea min⁹ bñ itelligētes: ꝓpterea ī cōcilio gñali declarat, qualiter ſint intelligēda,ne illa ꝓtrahāt ad abuſū,qa priuilegiū merē amittere, q̄ ꝓmiſſa ibi abutit poteſtate.Cui⁹priuilegii formā ei⁹q̄; declarationē i tex.iſti⁹ c.videre poteris. B.No. 1.ī hoc c.qđ recep⁹ i cōtratrē in aliqua religione,uel ibidē oblatus, licet mutauerit habitū, ex quo tm̄ manet in ſeculo , ñ ꝓdit poteſtate ſibi eligēdi ſepultura,& ſi dcedit nō electa ſepultura,dēt ſepeliri apud eccl̄iā, ī qua fuerūt ſepulti parētes,puta in ſepultura maiorū,uel in eccleſia parochiali,& idē vr̄ đ qbuicūq; oblatis aliqb⁹ religiōib⁹, dūmodo ñ ſint plene oblati, vt puta obtulerūt đ ꝓſenti ſe & ſua, & itrauerūt religionē vt cōuerſi & oblati.Iſtis eñ ñ puto licitū,ut poſſint eligere ſibi ſepultura, ut in c.fi.de ſepul.li.6.nā ſunt quaſi ſerui mōaſterii,vt no gl.i c.vt lex cōtinētię,27.q.1.q̄ gl.vide & no.ꝑpetuò.† No.qđ priuilegiū cōceſſū aliqb⁹, ut tpe interdicti poſſint ſe peliri ī eccl̄ia, ſi dēt itellligi,nec hēt locū,ſi tales ſūt excōicati,uel notati iterdicti,ſed p̄t itelligi,qn̄ loc⁹ ē iterdict⁹,uel qn̄ ꝓſonæ,ſed nō notati. Tertio not.qđ p̄t qs dici oblat⁹,ſeu cō frater,licet remanet i ſeculo,ex quo aſſumit aliqđ habitū religioſū,& recipit ī cōfratrē, uel oblatū,ſeu ſi dedit oia bōa,uſufructu retento. Et facit iſte tex.in arg.ad.q. nūqd ualeat dōatio oium bonorū ꝓſentiū & futurorū facta eccl̄iæ de qua.q.ꝓ Bar.in l.ſi. C. đ pac.dico ī c.fi.đ ſuc.abiteſt.†Vltio no.q̄ pluralitas reſoluit i ſingularitatē ꝓp pluralitatē ſubiectorū ēt in priuilegiis,ſi ex hac expoſitiōe nimis ñ recedit a iure cōi. Ad hoc ſolet multū allegari iſte tex.hodie uero iſta ſcd̄a pars c.ē correcta p c.fi.in fi.& ibi no. in gl.de ſen.ex cō.li.6.nā hodie poſito iterdicto gñali i loco pōt celebrari in qualibet eccl̄ia,priuatī tm̄,excluſis excōicatis & interdictis, & p hoc fuerūt ſublata oia priuilegia q̄buſcūq; ēt religioſis conceſſa , ſed poſſet hr̄e locū iſta pars.2.c. q̄ñ fuiſſet cōceſſū hoc priuilegiū poſt,q̄ emanauit illa decre.uidelicet.c.fi.đ ſen.exc.li.6.In gl.in uer.*mutato habitu*,i fi.no.ex hac gl.q̄ iſti, q̄ nō ſūt plenè oblati,ñ tenēt ex toto recipeꝛ habitū illi⁹ religiōis, cui ſe dedicauerūt,ſd̄ ſatis ē đferr habitū honeſtū diſtictū ab habitu laicorū.†Sed̄o ex ea.gl. no.q̄ iſti ñ plene oblati,q̄ ñ dedicauerūt ſe & ſua đ pñti,ut quia ſtāt in ſeculo,uel hēnt uſufructū bonorū,nō pñt dici ſtricto mō ꝓſonę eccl̄iaſticę,ſd̄ largo mō,& iō ſcd̄m doc.& bñ , tales nō gaudēt tali priuilegio[c] imunitatis ꝓſonæ,& iō per-

SER. SAPIA.

a Ad pætriarchas. An poſſit appellari de epiſc.ad patriar. omiſſo medio, uide d.Præpoſitum in c.dilecti filii , ſupra de appellati, ubi refert quandā opi. Archi. ut ibi per eum.

ZACHARI.

b In ſingularitatē. Adde Bar.ī l.fal. §.fin.ff.de condi. Bal.in l. quanuis, C.đ impu.& aliis ſubſt.& in l.pe.e. ti. melius in l.1.ī 1.col.uer. & facit ad qōnē, C.de impu.& aliis ſubſti. & Alex.conſil.83. uolu.3.

ZACHA.

c Tali priuilegio. Adde iſtum in c.cum & plantare, & quod notaui ibi in apoſtil. ad iſtū,nu.4. in apoſti. in uerſi. tertii ordinis , ſupra e. ti.

a cutiētes eos nõ īcidũt[a] in excõicationē: secus ī plenè oblatis & cõuersis,vt ī c.parochianos,de sen.exc. & adde q habet ī c.religiosos,e.ti.li.6. Itē si isti,q nõ sunt plene oblati,ɔ̄hāt matrimo. de facto,tenet matri.qa nullũ uotũ dirimit matr. ɔ̄ctũ, nisi sit solēnizatũ p pfessionē factā alicui de religionibus approbatis, uel p receptionē sacri ordinis,ut in c.1.de uoto,li.6.& ēt puto,qđ isti nõ plene oblati ñ gaudeāt priuilegio fori, sed q dēnt ɔueniri corā iudice seculari:qa nihil hic interuenit,qđ hēat eos de potestate eximeř seculari, & p hoc gl.ista,q̄ dicit,qđ largo mõ dicũt psonę ecclesiasticę;& uide qđ dico in c.2. de fo.cõpe.In gl.ī uer. *pro duobus*, ī fi.hæc gl. vř ɔdicere lrę ſm 5
Hos.cũ lra uideat uelle alterũ sufficeř,ui c
delicet qđ mutauerit habitũ, licet remāserint in seculo,vel q dederint bona sua nā cũ tex.loquat alternatiue sufficit altera pars,ut ī c.iter cætera,đ rescr.& ī reg. ī alternatiuis,de reg.iu.li.6.Io.An.dicit gl.posse pcedere ī cõfratrib⁹, q sunt monachi,seu vere religiosi,sec⁹ in istis cõfratrib⁹,q ñ sunt uere religiosi,& in istis pcedat opi.Hos. Ego approbo gl.qa ñ pt dici cõfrater eo, qa bõa sua dat religiõi, qa illa ē q̄dā dõatio,& nõ fraternitas,& p hoc tex.hic ī prin. dũ priuilegiũ erat īdultũ his,q assũpserunt habitũ illorũ,& sic loqt,qñ psonę erāt redditæ, seu oblatę,licet nõ plene. Et ad tex.q loqt alternatiue rñdeo,qđ scđa pars dēt intelligi, qñ loco mutatiõis habitus dederũt bona sua.Sed vtroq; casu psonę dēnt eē oblatę & receptæ ī cõfraternitatem.nā alias quodāmodo nõ,possent dici cõfratres,si psonę nõ essent oblatę licet nõ plene,& hũc puto fuisse ītellectũ gl. In gl.ī uer.*semel in anno*,ibi:*quod interdictum non relaxetur, &c.*đ hac mā no.ī c.ad hęc qm̄,đ appel.& satis pt teneri ista opi. qđ interdictũ nõ sit relaxatũ,sed papæ snīa operāt, ut isti celebrātes ñ dicāt iterdicti.Et dicit hic Inn.differētiā esse, an interdicat loc⁹, uel psona:qa si interdicat loc⁹,pt īterdictũ suspendi,& ibi celebrari de snīa supioris.Sed iterdictũ latũ ī psonā ñ pt suspēdi.Rõ,qa aut psonā pœnitet,& dēt ex toto relaxari,& nõ suspēdi. Aut ñ pœnitet & ñ dēt celebrare,ex quo ē in pctõ: sed secus ē in loco,qa loc⁹ nõ delinqt.Et p hāc rõnē dicit hic Inn. qđ si iterdictũ eēt latũ in psonā pp delictũ alteri⁹ puta dñi terrę, tũc posset interdictũ latũ in p
sonā suspendi,qa cessat rõ pcēdēs.†In ea 1
4 gl.ibi:*sed contrarium credo in casu isto*.No.
bñ gl.ex qua habes casũ,ī quo nõ currit 2
b pscriptio ɔ priuilegiũ[b], sed gl.nõ reddit rõnē sed Vin.q seqtur gl.dicit rõnē esse: qa hoc priuilegiũ est meræ facultatis,& iõ non hēt locũ pscriptio pro hoc facit, q not.in c.Ioānes,de cle.coniu.& Cy.in lege prima & scđa.C.q̄ sit lon. consuetudo,Hos.dicit gl.verā, si saltem in aliquo isti sunt usi priuilegio : secus, si in nullo usi sunt.Io.An. distinguit, qđ aut isti nõ ueniũt ad locũ, nec utunt priuilegio,& pcedit gl.q̄ sic in ueritate loqtur.Aut ueniũt ad locũ, sed nõ utunt priuilegio & pcedit opinio ɔria,& hoc dictũ mihi placet.nā nõ est uerũ simplr,q nõ currat pscriptio ɔ priuilegiũ,qñ cõcedit aliq̄d,q ē merę facultatis,p textũ in lege pria,digestis de nundi.& q ibi no. nā priuilegium cõcesũ loco,ut possit facere nũdinas & mercatũ,concedit id,q est merę facultatis,& tñ currit pscriptio,& si priuilegiatus nõ utat,ut ibi ita in proposito si dat in loco interdicto priuilegiũ , & priuilegiatus nõ vtat,pdit priuilegiũ.Sed ī terminis gl.mihi satis placet, ut ñ pdat priuilegiũ:qa hoc priuilegiũ erat cõcessum respectu certi loci & tēporis,uidelicet eis accedētibus ad illa loca interdicta.Si ergo nõ accedũt, nõ pñt dici in negligentia in nõ utēdo priuilegio,& iõ dicerē,ut priuilegiat⁹ tpe iterdicti possit celebrare, si nõ celebrat tpe interdicti p 10.annos,pdit priuilegiũ,qñ cõcedit psonæ, sed si cõcedit ecclesiæ,reqritur spatiũ. 40 an.ut in c.accedētib⁹,s.eo.†In gl.fi. in fi.dic,ut.s.dixi in notabilib⁹,q hic pluralitas[c] resoluit in singularitatē pp pluralitatē subiectorũ, & ne uilescat ecclesiasticũ interdictũ, ut patet ī tex.ibi:*nimium uilipendi contingret,&c.*secus putarē, ubi cessaret ista rõ,& priuilegiũ ɔ concedētē tm̄,ut tũc intelligat largissime in eo sensu,in quo affert maiorē utilitatē,ut in c.qa circa,s.eo. Extra gl.op.ɔ literā de ɔrietate.nā in prin.dicit,q si ecclesiæ,ad quas isti ptinēt,fuerint interdictæ, q nõ dēt eis denegari sepultura,& sic psupponit, q poterũt sepeliri in ecclesiis interdictis,sed in uer.*qui tamen*, dicit oppositũ,ut sepeliat apud nõ interdictas ecclesias.Duę principales lec.dāt ad tex.Prima est Inn. ut prima pars intelligat de ecclesiis sitis in loco interdicto, licet ipe ecclesiæ nõ sint interdictę. Scđa vero pars loqt,qñ ecclesia nullo modo ē interdicta. Sed ɔ hũc intellectũ facit, qa qlibet põt sibi eligere sepulturā in ecclesia interdicta,ex quo ipse est interdictus , ergo priuilegium nullum.Sol.dicit Inn.q pt intelligi,qñ ecclesia erat interdicta in pęnam populi:qa tũc ille populus nõ põt eligere sepulturā ēt in loco nõ interdicto & in hoc operabat priuilegiũ.Hoc vltimũ dictũ est notabile,sed nõ vř applaudere lrę,qa loqtur,quādo ipsę ecclesię erāt interdictæ à diuinis officiis.Hosti.dat secũdā lec.q prima pars intelligat,qñ uigore priuilegii sepeliũt in ecclesia interdicta:secus,si uigore electionis factæ p eos,quasi uelit dicere , q eligēdo sepulturā in loco interdicto nõ possunt ibi sepeliri,sed certe iste intellectus nõ est literæ cõsentaneus,neq; uerus,qa tex.loqtur, quādo elegerũt sepulturā in loco nõ interdicto.Itē nõ est uerũ,qđ p electionē factā de iure cõi qs renũtiet priuilegio, si electio nõ ualuit,ut probat in l.3.ff. de re mili.Ideo do tertiũ & clarũ intellectũ , ut intelligat lra in prin.qñ cõfratres moriuntur non electa sepultura in loco interdicto,vt tũc possint sepeliri in ecclesiis,ad quas pertinēt,puta in parochiis eorũ,vel ubi sunt sepulchra maiorũ , sed si ipsi elegerũt sepulturā in ecclesia nõ interdicta, tũc nõ dēnt sepeliri in interdicta uigore priuilegii,ex quo elegerũt sepulturam in loco non interdicto,quia isti fratres quandoque ad pompam non attēta electione istorum uolebant eos facere sepeliri in ecclesia interdicta, quod reprobatur hic. Abbas.

SVMMARIVM.

Ciuitas si est interdicta , omnino possunt in ea diuina celebrari per illos,qui non dederunt causam interdicto , dummodo celebrent ianuis clausis, ut hic.

Ciuitas si est interdicta respectu loci, homines ipsius poterunt alibi audire diuina,secus, si sit interdicta ratione personarum.

Excommunicatus in loco,est excommunicatus in omni loco, ubi reperitur.

CAP. XXV.

QVod nonnullis. Tempore generalis interdicti Episcopi non phibiti,qui nõ fuerũt culpabiles interdicti,clā celebrare pñt.Et hodie istud nõ ē priuilegiũ epõrum, sed ius cõe,ut in c.fi.de sen.exc.li.6. & ibi plene habetur,an & qñ,& qualiter possit celebrari tpe iterdicti. Diuidit hoc ca.qa prĩo ponit priuilegiũ.Scđo ponit exceptionē,ibi:*nisi*. Tertio

a Non incidunt. Adde de hoc dicēdũ, ut p domi.de Ro.dec.suis de re. in antiquis, & an gaudeant priuilegio clericorũ,& p Ant. de Bu.consi. 19.per Fede.consi. 56.& per Cal.con. 6. de regularibus.

b Priuilegiũ.Adde ut p Old. cõ.172. SEB. SAPIA.

c Pluralitas. Quando pluralitas resoluat ī singularitates,declarat do. Iaso.ī l.quis, in fi. C.de ipub.& aliis substi.Alex.in l.q quartam, in prin. ff.de leg.1. Ias.ī l. Gall⁹.§.quid si is, ff. de li.& posthu. Bar.ī l. scire debemus,in.1.opi.ff.đ uerb.obl.Fel.in c. omnes.1.di.Ias.in l. singularia, col. 3. ff. si certũ peta.

Tertio denũtiationē,ibi:*uerum*,& hoc c. nihil hodie hēt Casus lit. Quibusdā regularibus cõcesũ est vt cũ ecclesię terrę fuerit iterdictę, diuina possint celebrare officia iānuis clausis, & voce suppssa,& ñ pulsatis cāpanis,exclusis excõicatis & iterdictis;ī fauorē põtificalis officii cõciliũ extēdit hoc ad Epos, nisi hoc eis expsè fuerit ihibitũ. Verũtñ hoc illis ɔcedit, q cām aliquā nõ pstiterint interdicto, nec aliquā fraudē igesserit,tale cõpēdiũ ad iniquũ dispēdium trahētes.B. No.1.ex tex. qđ priuilegiũ cõcesũ religiosis nõ extēdit ad epos, qa priuilegiũ nõ dēt extēdi,ut in c sanè,s.eo.No.2.q priuilegiũ cõcesũ aliqbus,ut possint celebrare tpe interdicti , intelligi dēt de illis,q nõ pstiterũt aliquā cām iterdicto; vt qa nõ propter delictum eorũ fuit latũ interdictũ , nec pstiterũt fauorē illis, pp quos fuit latũ interdictum.Et hodie circa tex. & alia,q̄ hic tanguntur, dic ut
1 legi.& no.in d.c.fi.† In gl.in uer. quādo que,in fi.hodie nõ ē vis:qa quolibet die clerici pñt celebrař tēpore interdicti dũmodò ianuis clausis,&c. vt in d.c.fi.& sic ēt intelligit qõ gl. an canonici possint īteresse cũ epo . Sed põt formari alia qõ, nũqd nobilis priuilegiatus,ut possit audire diuina tpe interdicti,possit secũ ducere familiares & dicēdũ qđ sic:qa alias priuilegiũ eēt ei inutile; de quo dicēdũ,
2 ut hodie habetur in c.licet, e.ti.li.6.†In gl.2 .in fi.hodie dicēdũ,vt habetur in ca. si sententia,de sent.exc.li.6. q aut locus est interdictus;& tunc possunt illi de loco interdicto audire diuina alibi. Aut populus est interdictus, & tunc non possunt ī aliqua ecclesia audire diuina, quia si est excommunicatus in una ecclesia, est etiam excommunicatus in qualibet alia,ita & interdictus: quia sequitur personam , quocunq; ierit &c.1.q. 1.c.cito turpem, quod est menti tenendum.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia non sunt uiolanda etiam indirecto modo.*
2 *Contra legem facit ille, qui committit non solũ contra uerba legis sed etiam contra eius mentem.* 3 4.
4 *Minor an restituatur ex eo, q processus factus contra ipsum minorē,licet snīa sit lata ɔ ipm maiorē?*

CAP. XXVI.

QVanto. Priuilegiati, qui excõicari nõ possunt ab ordinariis,nõ debent excõmunicari etiā indirecte.
1 h.d. Vel generalius & sic.†Priuilegia nõ possunt uiolari etiam indirectè. h. d.In prima quęstio. In scđa prouisio,ibi:*Nolentes*.Casus lit. Abbas & cõuentus ordinis Cluniacē.sunt exēpti.vñ cũ epi & archiepi,in quorũ diœcesi commorantur, eos excõicare,uel iterdicere nõ possint, in eos, qui molunt in molendinis eorũ, uel coquunt panē in furnis eorũ , q.cq.d uendendo uel emendo , aut alias eis cõicant,excõicationis & interdicti snīas pferunt, & sic nõ uim & potestatē priuilegiorum apo.se. sed sola uerba seruantes mõachos dicti ordinis quodāmodo excõicāt,dũ eis alios cõicare nõ sinunt, & sic quātũ ad hoc Iudæorũ iudicio iudicāt,& q cõicāt illis,maiorē excõicationē incurrũt,q̄ ēt excõicatis cõicādo fuerit icursuri,pp qđ Cluniaceñ.đ pdictis platis dño pa.grauiter sunt cõquesti.Vñ mādat uniuersis pdictis, quatenus hmõi snīas in fraudē priuilegiorũ apo. se. de cætero nõ ferāt, qa si sup hoc ad ipm q̄rela peruenerit , pmulgatores taliũ sententiarũ seueritate debita castigabit. B.
2 a †No.q ɔ legē[a],seu cõtra priuilegium facit, qui seruat sola uerba, & uenit cõtra mentem,ad idem l. nõ dubiũ, C.de legi.
3 & in reg.fi.de reg.iu.li.6.† Secũdo no.q ubi cõstat de mēte priuilegii, seruāda ē ipsa mens,& sic qđ dř in c.porrò,& seq. s.e.q seruādus est tenor priuilegii , debet intelligi,nisi constet de mente. Tertiò no. q nõ ualens excõicari ex priuilegio,non põt ēt indirectè excõicari. Sed op.& vř,q isti religi.non debeāt audiri, ex quo subditi platorũ excõicabātur , & non ipsi,& sic eorũ nõ intererat,ut. 2.q. 6.c.non solent.Sol.dicunt doc. & bene, quòd hoc fiebat in eorũ iniuriam, & dolose,ut indirectè uiolarentur eorũ priuilegia;& iõ poterāt agere actiõe đ dolo, ut l.1.ff.đ dolo:uel ad pœnā poterũt agere crimine stellionatus,ut.ff.de cri. stel. l.penul.In gl.1.in fi. Ioan. An.tenet contra,scilicet quod istę sententiæ tenebāt, nisi fuisset error expressus in sententia, uel nisi præcessisset appellatio , ut in c. per tuas,de sen.exc.nā papa hic mandat tātũ istas sententias proferri, & hoc dictũ placet , quia hic aperte nõ constat,q faciant in fraudē priuilegiatorũ . itē qa snīa ista nõ afficit subditos non priuilegiatos,licet p cõsequētiā & indirectè afficeret priuilegiatos. In gl.fi.in fi.dic,ut. s.dixi,q imò istę snīæ tenebant: qa latę ɔ subditos,& error nõ erat expressus in sent.nec ob.dictũ gl.ſm Io.And.qa forte nullus incidit in hāc sententiam , uel absolutio non fuit petita , uel forte
4 suit decisa & non posita hic. † Et in-
b quantum gl.ponit.4.modos fraudandi[b]

a No.q ɔ legē.Sed aduerte,quia habemus in iure tres terminos,facere cõtra legē,& facere in fraudē legis,& cõmittere in legē,ut declarat Bar.in d.l.nõ dubiũ, C.de legi.1.1.col.& ibi cæteri post eũ.nā facere ɔ.l.ē,qñ qs de directo facit ɔ uerba & mētē.l.ut in hoc exēplo l. phibet minorē alienare res imobiles sine authoritate tutoris, & decreto iudicis,si alienaret, tunc diceret facere ɔ legē & hoc patet ad sẽsũ faceř ī fraudē l.est quando quis nõ uenit ɔtra uerba,sed cõtra mentem, imo uerba.l. obseruat exēplũ . lex prohibet, ne pecunia numerata mutuetur filiosa. aliquis non mutuet pecuniā,sđ frumētũ, uel aliā rē, ut postea filiusfa. vēdat , & pecuniā habeat, iste nõ facit contra uerba, sed cõtra mētē,& iõ fraudē.l facit. l.Iulian⁹.§.mutui ff.ad Macedo.Eodem mõ.l. prohibet officiales accipere munera , nisi esculēta & poculēta, certe posset officialis accipere tot ex his,qđ faceret fraudē. l.solēt §.fi.ff.de of. pcõ. l.plebiscito, ff.de offi.psi,& ita loqtur hic,ubi habes notabili⁹ exēplũ, q̄ iuenire posses, committere in l. est terminus generalis ad duo supra dicta, & ita punit q facit cõtra solā mētē, sicut qui facit cõtra mētē & uerba, ut hic,& glo.& doct.in c.si postquā,ī gl.i ver. mēte, de ele.in 6.

b Quot modis fiat fraus legi,de quibus, uide latius p Pe. de Anch.in repe.c.canonũ statuta, de cõsti.in.32. colum. seu in 10. cha.ī uer.sed iuxta pdicta p⁹ Bal. ī l.nõ dubiũ C.de legi.in.3.oppo.& uide similē gl. in l.contra legē,ff.đ legi.& ibi Bar.addit aliũ casũ , qa īterdũ fit fraus de mēsura ad mēsurā ut l. arbitrio,ff.đ dolo.sed uide oĩno Bal.in d.l.non dubium,in 6.col. uer.iuxta q oportet uidere.Itē cũ ista gl.cõcordat alia in l.humanũ, C.đ leg.& tenebis ppetuo mēti qõnē, quā põit Bar.ī d.l.ɔ, đ illo,q cũ eēt magnus ī cõi, & sciebat q debebat đ pximo fieri statutũ sup reformatione ptii frumēti,uēdidit totũ suũ frumētũ,hoc nõ patefacto.nā dicit,q tenebit,& all.l.i.ff.đ act.ēp.& uēd.Itē quot modis fiat fraus legi,uide latissime p Host.ī sum.đ ēp.& uēd.§.fi.ī pri.ul. co. Itē uiđ tex.& qđ ibi no.p⁹ d. An.ī c.ingrendũ,de pec.cle.inter alia uide qđ dicũt do.ī d.l ñ dubiũ, C.đ leg.q si statutũ phibeat extrahi frumētũ sub certa pęna,q caderet itā pęnā,si qs exportaret farinā,alias fieret fraus statuto de re.& adde Bar.ubi format istā qõnē in l. q̄situ.§.illud fortasse, ff.de le.2.Ba.in l.1.ī.2. co C.đ fruc.& li. expē. q.cq.d tenuerat idē Bal.ī l.qđ nõ rõne, ff.đ le.& ad hoc uiđ, q ī simili decidit Bar. il.triticũ,ff.đ uer. ob. q.d ueniat appellatione bladi. eodem mõ si statutũ phibet sub pœna extrahi uinũ đ ciuitate,uel de comitatu, eadē pœna tenet extrahēs uuas, ſm Bal.ī d. l.qđ ñ rõne,tñ nõ cõphēderet extrahēs acetũ ſm Bal. ī l.2.de peri.& cõmo. rei uēditæ,& Bar.in l.i.p illum tex.C.đ eroga.mili.ānonę,li.12.ubi dicit Bart. qđ appellatiõe uini nõ uenit acetũ,& appellatione carniũ nõ ueniũt carnes salatæ, & appellatiõe panis nõ ueniũt crescētiæ, sđ istud ultimũ non dicit Bar.in meo, imo pl⁹ dixit Bal. ī l.1.p illũ te.C.q̄ res expor.nõ pos. q si statutũ puniret sub pœna extrahētē uinũ extra cõitatē, si qs portaret unā solā amphorā uini cā gustus incideret ī pęnā statuti.Itē unũ ppetuo nota,& teneas bñ menti. Si statutũ phibet ne maritus possit relinquere uxori ultra certā quātitatē,ut ē hic Papię, ubi ē statutũ , q ñ possit relinquere ultra l.li.secundũ Io.Fer. ī practica sua in for. li.qũo uxor agit ad dotē sup gl.ī uer.dedit & legauit,in fi.1. col.vel qa statutũ dicat, q nõ possit relinquere uxori quo ad pprietatē, sđ quo ad usũ fructũ,nunq.d per maritũ possit dari facultas soli uxori distribuẽdi pecuniā p aīa testatoris?dic q ñ,ne fiat fraus statuto,& ita đterminat Io.An.ī addi.Spe.ī ti.đ instr.edi.§.nũc uero aliqua,post mediũ ī addi.q̄ icipit,ad istũ.Albe.đ Ro.in 2.parte statu.ī.q. 13.inci.statuto cauet,qđ nullus & c.iũcta.q.se.d.Ale. Imo.in con.199.incipiēte, Inspectis,in.3.col.& seq. q.cq.d teneat Pau.de Castro ī l.cogi.§.hi-

q ſolidū, ubi etiā uide do. Alex. ff. ad Treb.& no.qa quotidianū eſt,& ita d. Iaſ.de May. dū legeret d.l.nō dubium.
Adde de ſciente q frumentū debebat inuileſcere, Bar.cō.28.ubi ponit de eo,q cōduxit locū pro inueniēdo auro, cū tñ ſciebat,q ibidem erat uena.& an appel.carniū ueniāt carnes ſalatæ,per Ioan.de Ana.cōſ. 26.& an ſtatutum prohibens legari alicui uideatur ꝓhibere cōfeſſionē debiti,uide Alex. con.26.2.lib.

SEB. SAP.

a Non ualēs. Aliud exēplū ponit Bal. poſt Bart. in l.nemini,C. de aduo. diuer. iudicum,& glo. & Bar.in l.1. C.de priuil.ſcho. li.10. Feli.in c.in tantum,in ſecūdo no.ſ.đ ſimo.& uide And. Sic.in cōſi.56.inci. Sapienter,col.fi.i.2.uol.

a Iſtam lect. tenere uidetur d.Ant. in c.ſi.de ui.& hone.cleri.in.1.co.

SEB. SAPIA.

b Quod ſcia.Vide. Dec. poſt Abb.& alios in c.cleric. ſ.de iud.& ibi qs debeat pręcedere, an doctor legiſta an canoniſta.

legē, dicit ēt Io.An. q qñq; fit fraus de
a noie ad nomē,ut puta nō ualēs[a] electionē adminiſtrare, ut ꝑlat⁹, facit ſe ī fraudē inſtitui, & cōſtitui æconomū,ut in c. 3
auaritiæ,de elec. li.6. & qđ ibi not.& in aut.ut nulli iud.ī pri.Qñq; fit fra⁹ đ tꝑe ad tꝑus, ut qa ſnīa fert ꝯ maiorē, ſed ꝓceſſus factus eſt ꝯ minorē l. deniq;,ff.de mino.Qñq; fit đ loco ad locū,ut l.ſi.C.ſi man.ita ſue.alie.Et ſcias, qđ hic ponuntur opi. nunquid ueniens contra uerba, uel etiam contra mentem uideatur uenire contra legem.Io.An. dicit & bene, quod aut conſtat de mente legis & tunc 4
ſeruans uerba,& ueniens contra mentē, committit in legē. Si aūt nō conſtat de mēte,quia ſumus in dubio,tunc ueniens ꝯ uerba, dicit̄ uenire ꝯ legē,ut probatur in l.non aliter. ff. de leg.3. & in regula ſi.de reg.iu.li.6.& ibi per Dy.

SVMMARIVM.

1 *Clericus, qui depoſito habitu & tonſura, immiſcuit ſe enormitatibus, ſi reperiatur delinquens, non poteſt ſe defendere ex eo, quod ſit clericus.*
2 *Clericus incedens in habitu & tonſura, & ſit in loco forenſi, probabit ſe clericum ex ſuo iuramento.*
Clericus non præſumitur ex eo, quod quis uadit in habitu & tonſura.4.
3 *Clericus non incedens cum habitu & tonſura, ſi delinquerit, poteſt capi per iudicem ſecularem, nec tenetur dimittere ex ſola reaſſumptione tonſuræ.*

CAP. XXVII.

1 EX parte. † Qui in habitu & tonſura, & cæteris ut laici conuerſant̄, deprehenſi in maleficiis, ſe ꝓ clericis nō defendūt. Ita cōiter ſummatur.Sed qa hēt uarios intellect⁹, ꝑt etiā aliis modis ſummari, & ſic ſola aſſumptio,uel reaſſumptio tōſurę poſt delictū cōmiſſum nō facit delinquētē haberi ꝓ clerico,uel tertiò,& ſic ſi poſt clericatū aſſumptū immiſcuit ſe clericus enormi 1
tatibus,& diu in illis ꝑſeuerauit dimiſſis habitu & tōſura, & ī delicto dꝑhēdi 3
tur,ñ poterit ſe defendeř ꝓ clerico,quo 4
min⁹ puniat̄ ꝑ ſeculare iudicē. Et iſte in 5
tellect⁹ ē aliquātulū ꝑiculoſus, ſđ ꝑt ꝓcedere ſm vnā opi.đ qua ī c. ꝑpēdim⁹,đ ſen.exc.& ibi plenè dicā, an ſit uera attīgēdo opi.& mām.Diuidit̄.In Pria enim parte pōit̄ qrela,ī ſcđa ꝓuiſio.Scđa,ibi: *Ne igitur*. Caſus lit. In diſtrictu reginæ Anglorū erāt qdā lrati, quos nec habit⁹,nec tōſura clericos oſtēdit,ſed cū ipſi dꝑhēdunt̄ ī aliqbus maleficiis, ut iuriſdōnē reginæ deludāt,& pœnā debitā ꝓ đlictis euadāt,reaſſumūt tōſurā abiectā & habitū clericalē,q aña ꝓ laicis ab oīb⁹ hēbāt.Regina ſignificauit hoc d.pa.q reſpōdit qđ ſi ſuā iuriſdōnē in hmōi delinquētes exercuerit,q ſine tōſura & habitu ī delictis fuerit dꝑhēſi,æquanimiter b
ſuſtinebit cū maleficiis hoīnū ñ ſit indulgēdū,ſđ poti⁹ obuiādū,nec tōſura uel habitu reaſſumpto ipſorū maleficia foueri
2 dēat.B.†No.1.ex tex.q ſola aſſūptio tō. vľ reaſ.ha.ñ ꝓbat clericatū,maxiē qñ aſſumit̄, uľ reaſſumit̄ p⁹ dꝑhēſionē ī dilecto,ſaluo tñ caſu c.ſi Iudex laic⁹, de ſen.

exc.li.6.Et uide quo ad unū modū ꝓbādi clericatū,gl.not.đ cēſi.q̄ dicit, q ſi qs īcedēs ī habitu & tōſura đfert ſe ꝓ clerico,ut ñ ſoluat gabellā, nec hēt ꝓbationē ī ꝓptu,cū ſit forēſis,tūc ſtat̄ iuro ſuo;q no.† Scđo no.iudicem 3
ſecularē licitè capere poſſe clericū delinquētē reꝑtum ſine habitu & tōſura,nec tenet̄ eū dimittere ex ſola reaſſūptiōe tōſurę, q tñ limita, ut legi.& not.in d.c. ſi Iudex laicus,in gl.2.ī ſi.Ex hac gl.colligūt duæ lec.ad tex.& prima vř hęc,ſi cet gl.loquat̄ nimis gñaliter, ut tex.intelligat̄ de his,q ī ueritate ñ erāt clerici:ſđ aſſumebāt, uel reaſſumebāt tōſurā ī fraudē,ut ſic poſsēt effugere iuriſdōnē laicorū. Sed diceres tu,q̄ erat rō dubitādi, ex quo ñ ꝓbabāt ſe clericos?So.uide bat̄,q ſola delatio tōſuræ ꝓbaret clericatū,q ñ ē uerū,ut.ſ. 4
dixi.† Scđa lec.ē ut ītelligat̄ đ his,de qb⁹ ñ cōſtabat aliquo mō,qđ fuiſſent clerici,puta qa aſſūpſerūt clericatū in pueritia,& nūq portarūt tōſurā, uel delatā đ facili abiecerūt.nā ſi iſti deprehēdūt ī delictis ñ pñt ſe ꝓ clericis defendere,& iſta lec.eſt nimis gñalis,& vř obuiare c.ſi iudex laic⁹,ꝑall. Io.An.remittit ſe ad illud c.& ſic vř uelle hoc. c.reducēdū eſſe ad terminos illi⁹. Ego pleniſſime dicā ī d.c.ꝑpēdimus. Gof.intelligit tex.de clericis in minorib⁹ cōſtitutis,q trāſi uerūt ad militiā, vel ad cōiugium:& ꝓ hoc facit, qa hoc c.ē pars c.ex parte,đ cle.ꝯiug.& illud c.loqt̄ đ cle.cōiug.Et ſm hoc hæc decre.nō ēt hodie dubia ꝑ c.unicū,de cle.cōiug.li. 6.& dic ut ibi,de clerico trāſeūte ad militiā dic,ut dixi poſt Inn.ī c. 1.đ apoſta. Alii intelligūt hoc c.ſimpľr in clericis in minoribus,qui diu habiti ſunt ꝓ laicis,ut deprehenſi in maleficiis nō poſſint ſe ꝓ clericis defendere. Alia iura contra
a ria[a] loquuntur in clericis conſtitutis in ſacris. Sed ſecūdum hoc hęc decretalis nimis reſtringeret illa iura, unde mihi non placet.poſſet etiam intelligi in clerico,qui dimiſſo habitu & tonſura diu immiſcuit ſe enormitatib⁹. Sed an talis perdat omne priuilegiū clericale,dicam in d.c.perpendim⁹. Vltimò poteſt intelligi in his, qui allegabant ſe clericos, ſed non probabant. unde ſi tex.ponderetur in nulla ſui parte præſupponit iſtos clericos, uel uoluiſſe probare clericatum, ſed ſolum uolebant ſe defendere prætextu tonſurę,& hęc lec. uidetur multum applaudere literę.

SVMMARIVM.

1 *Statutum epiſcopi contra canones non ualet.*
Statutum, quod deſtruatur domus delinquentis, quid operabitur, ſi delinquens habet partem inferiorem, & alius partem ſuperiorem?
3 *Rex Franciæ, & rex Hiſpaniæ an ſubÿciantur imperatori?*
4 *Mulier ſi corrumpatur in uita, non dicitur corrupta quo ad deum.*
5 *Loca uicina quæ dicantur.*

CAP. XXVIII.

SVper ſpecula Pariſiis & in locis uicinis ius ciuile legi non debet. Primo ponit prohibitionis rōnē. Secundò prohibitionem. Tertiò pœnam contra faciēti imponit. Secunda,ibi: *Firmiter* Tertia,ibi:*Et qui*. Caſus lit. Quamuis eccleſia ſeculariū legū nō reſpuat famulatū, quæ imitantur ueſtigia æquitatis & iuſtitię,tamen in Francia & in multis aliis prouinciis laici legibus non utuntur, & rarò eccleſiaſticę cauſę occurrant, quæ non poſſint per canones expediri, ut plenius ſacræ paginæ inſiſtatur, firmiter prohibet papa,ne pariſiis,uel ī ciuitatibus,uel ī aliis locis uicinis aliqs docere uel audire i⁹ ciuile ꝑſumat, & q cōtra fecerit,nō ſolū à cārū patrociniis interim excludat̄, uerū etiā per epiſcopum loci excommunicetur.B.Not.primò ex tex.qđ leges ſimulant̄ canonibus.Ex quo infertur,quod ſcientia b canonica ꝑferenda eſt legali,& ſic in hominibus literatis.nā reſpectu ſubiecti iſta eſt nobilior,& ideò leges dicūt̄ famulari canonib⁹,qa in multis, uidelicet in cōcernētibus animā ſubiiciūt̄ canonibus,uelit nolit īperator, in aut.de eccleſi.tit.in principio. Itē quia recipiunt̄ leges in ſubſidiū in foro canonico,ut ī c.1.de noui ope. nū.Et iō Hoſt.inducit literā contra decidētes dubia ꝑ iura legalia, ubi canones ſūt expreſ-

ſi.Secundo

ſi.Scđo no.caſū ī quo ꝑꝑ hēt iuriſdōnē in laicos,uidelicet vt ꝓhibeat eos audire iura,& hoc ī fauorē ſacrę ſciētię.Cōpellit ergo eccleſia qñq; laicos ad bonū,q occaſionaliter ꝓuenit ex ſtatuto ſuo. Itē no. qđ i⁹ ciuile nō ꝑt recipi in multis locis,& enumerat hic Hoſt.loca,in qbus ius ciuile nō recipit̄, & lōge plura ſunt loca īter Chriſtianos,q̄ nō recipiūt
1 leges ciuiles,quā q̄ recipiūt.†Sed canones obſeruant̄ ꝑ totū mūdū inter Chriſtianos, ut ī c.1.de cōſti.iō nō ualet ſtatutū Epiſ.ꝯ canones,ut ī c. q ſuꝑ his,de maiori.& obed.ſed ꝯ leges ualēt ſtatuta laicorū,ut in l.ex hoc iure, & in l.oēs populi,ff.de iuſt.& iur.Et an laici poſſint ī totū recedere à di
2 ſpoſitione legali, dic,ut plenè not.in d.l.oēs populi.†Vltio
a no.quē puniri qñq; rōne uicinitatis[a] ſine culpa, cōcordat c. clerici,đ exceſ.pl. Et facit iſte tex.ad.q. illā de duob⁹ fratrib⁹ habētib⁹ domū, uel turrī cōem,quorū alter hēt partē ſuperiorē,alter inferiorē, & rōne ſtatuti uenit deſtruēda dom⁹ habētis partē inferiorē;nunqd dēat deſtrui tota domus?de qua.q.ꝑ Bar.Brix.in.q.uenereali.14.nō gl.de pœ.di.2.c.ſđ & ꝯtinuò,& ponit Io.An.hic tres opi.Pria, ut ꝑmutet̄ pars īferior cū ſuꝑiori.Scđa, ut pars, q̄ uenit deſtruēda,redimatur à fiſco.Tertia, ut deſtruat̄ tota dom⁹, ſed poſtea agat̄ ꝯ ſociū,ſeu fratrē,q dedit cām dāno,arg. in l.ſi merces.§.culpę,ff.loca.vide ꝑ Archi.in c.fœlicis, de pœnis, li. 6.& ꝑ Io. An.in addi.ſuꝑ rub.de pœnis, & ꝑ Bar.in l. Attheius,ff.de aqua plu.ar.ubi ponit alias opi.Et inter cętera eſt una ſatis æqua opi.q̄ mihi placet,ut cōmutet̄ illa pœna in aliā,ar. eo rū,quę not.in l.quid ergo.§.pœna grauior,ff.de his,qui no.
3 infa.†In gl.2.ibi: *& licet de facto ab omnibus non ſeruetur,&c.* No.gl.ſentit eñ, qđ de iure nullus eſt exēptus à iuriſdōne īperatoris,& qđ Frācigenę de iure ſubiiciunt̄ īperio,de quo tñ dic,ut leg.& no.in c.ꝑ uenerabilē,q ſi.ſint le.& de Hiſpanis,nūqd ſubiiciūt̄ īperio,vide bon.gl.in c.Adrian⁹.63.di.& in qb⁹ caſibus ualeāt ſtatuta laicorū ꝯ leges,not.in d.l.oēs.
4 popu &,ff.de pact.l.i⁹ publicū.†In gl.ſi. in ſi.Dic qđ ꝯriū intelligit̄ quo ad Deū. nā & ſi mulier corrūpat̄ inuita quo ad carnē,ex quo mēs remanet incorrupta quo ad Deū,non infamatur,& uide qđ no.gl. in c.tolerabilius,hic alle.†Extra
5
b gl.q̄ro,quę loca[b] dicāt̄ uicina? Sol. illa quæ ſunt intra duas dietas,ar.in l.nōnulli,de reſcr.uel ſtādum eſt conſuetudini, ſeu communi interpretationi, ſed ubi non conſtat, recurrendum eſt ad arbitrium iudicis ſecundum doctores, argu. in c.de cauſis,de offi.deleg.& ibi uide.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium innouatum an & quando inducat nouum ius.2.*
Priuilegium cum quibus ſolennitatibus innouatur.

CAP. IX.

1 QVia. Innouatio priuilegii ius nouū ñ inducit, ſed uetus ꝯſeruat.Caſus lit.Dñs Pa.innouauerat priuilegiū cuiuſdā monaſterii cōſtituti ī c
dioece.Baiocēñ.Eꝑs Baiocęñ.dubitauit,utrū ꝑ talē innouationem iuri Eꝑali ſit derogatū,q̄ſiuit a do. Pa.an ei ꝑiudicaret. Reſpōdet ei papa,qđ innouatio ius nouū nō cōfert,nec tollit uetus,vñ uult eū eſſe ī eo ſtatu,in quo erat tꝑe innouationis impetratæ,ſed ꝑ hoc nō intendit papa iuri alias cōpetēti eidē monaſterio pręiudiciū gñari. B.†No. primo ex tex. qđ per innouationē priuilegii ius de nouo ñ acqrit̄,q ꝓcedit,qñ primū priuilegium extat,ſecus aūt,ubi fuiſſet ſublatū & renouatū:qa tūc,ſi ꝑꝑ innouaret illud priuilegiū, bñ i⁹ cōferret̄ de nouo,ſed intellige hoc c.qñ priuilegiū extans inſinuat̄,id eſt aſcribit̄ ꝑꝑ nimiā uetuſtatē,uel ꝑꝑ aliā cām,ut ſic faciat fidē tāquā originale,& de ſolennitate adhibēda in hac innouatiōe dicēdū, ut no.ī c.ſi.đ fide inſtr.& in c.Albericus,& in c.ſignificauit,de teſti.In gl.fin. Dic,qđ ibi interuenit authoritas ſuꝑioris hoc ītēdētis.Sđ hic nos loqmur ī dubio, qñ ſuꝑior ſimpľr facit innouari īſtrumētū,uel priuilegiū,tūc.n.ñ ītēdit i⁹ đ nouo ꝯferre,ſed antiquū ꝯſeruare,ne pereat ob đfectū ꝓbationis,de quo ī c. cū delicta,de cōfir. uti.uel inut.& ī c.ex parte abbatiſſæ,ſ.e.

SVMMARIVM.

1 *Altare uiaticum non eſt cauſa, quod quis poſſit celebrare in loco non conſecrato, niſi habeat ex priuilegio.*
2 *Priuilegia & ſtatuta ſunt intelligenda, ut aliquid addant iuri communi.*
3 *Altari uiatico non eſt licitum uti niſi cum licentia Papæ, uel diœceſani.*

CAP. XXX.

1 IN his. † Priuilegiati, ut ubiq; poſſint cū altari uiatico celebrare hoc poſſunt ſine licentia prelatorum. Primo ponit exordium, & facit narrationem. Secundo prouidet,& rationem reddit,ibi: *Cum autem*. Caſus lit.Fratres prædicatores & minores impetrauerunt indulgentiam à do.papa,ut ubicūq; fuerint cum altari uiatico,ualeant celebrare ſine præiudicio iuris parochialis, quidam prelati nimis ſtricte illam indulgētiam interpretantes, dicebant,quòd per illam indulgentiā ꝑdicti fratres pręter aſſenſum pręlatorum hoc facere nō poſ a
ſunt, unde non permittunt eos celebrare ſecundum illam indulgentiam cū aūt ſine illa indulgentia fratres pręd icti poſſint de pręlatorum licentia celebrare,nihil eis cōferret,mandat pa. cuidam,quatenus interpretatione huiuſmodi reprobata, dummodo abſtineant ab iniuriis aliorum,datam licentiam pręd ictis fratribus debeat publicare; ita, quòd dicti fratres ex indulgentia ipſa aliquam uideantur gratiam conſecuti.B. Not.1.ex tex.quod ſine priuilegio non eſt licitum b
celebrare in loco non conſecrato etiam cum altari uiatico ideſt portatili, quo frequenter utuntur clerici,quando celebrant in altari nō conſecrato, ut in iſtis oratoriis & capellis dominorū,ad idem c.unicuiq;,& c.clericos,de conſec.diſt.1.
2 †No.2.q indulgētia & priuilegiū principis dēnt ita interpretari, ut aliqd de no c
uo cōferāt,& ad hoc quotidie allegatur iſte tex.Idē dicēdum in ſtatutis,ut ſi loquātur in terminis iuris communis, fiat interpretatio vt aliqd operēt̄[c],& ita no. Bar.in l.4.§.ꝑtor ait,ff.de dā. infec.& In no.ī c.cām,de reſcrip. Sed q̄ro,nunquid Eꝑs poſſit hoc priuilegium concedere, ſunt opi. Cōiter tenet̄, ut in ſua diœceſi poſſit,ut hic, ibi:*ſine qua id prælatis annuentibus*;& facit c cleric⁹, & c.unicuiq;, ꝑall.Sed in toto orbe ſolus Pa. cōcedere pōt,& ita intelligit̄ iſte text.& ſic intellige c.ſi.e.ti.li.6.ubi Eꝑi hēnt priuilegiū à iure, ut poſſint in trāſitu celebrare cū altari uiatico, alii ergo non pñt uti altari uiatico,niſi hēant priuilegiū à ꝑꝑ, aut licētiā à diœceſano,& ita intellige c.ꝯcedimus,de cōſ.di.1.†Sed quero,nunquid hodie iſti fratres hēant priuilegiū?Doc. tacitè innuunt,qđ nō,nā oli fuit eis hoc conceſſum,quia nō habebāt ita eccleſias conſecratas,ſicut hodie habent,ſed habebant quædam oratoria non conſecrata,

a Qñ duo hēnt domū cōmunem, & unus hēt partem inferiorē,& alter ſuperiorē, & ille qui hēt partem inferiorē,fuit cōdēnat⁹ de delicto,ꝓ quo debet cōburi eius domus, quid fieri debeat, cum ille, qui habet ſuperiorē,cōtradicat & de qōnē iſta tāgit̄ eleganter per Bar. ī l.& ſi ſeueri or,in fine,C.de infa. & Vide Bal.in l.2.C.in qb⁹ cau. ſer.pro præmi.li. acci. ubi dicit, q reſpu. deſtruēs domū ꝑꝑ delictū alicuius tenetur reſtituere pretium partis illius, qui non deliquit.

SEB. SAP.

a Ratione uicinitatis.Vide Bar.in l.cū alicui⁹,ī fine ff.đ neg.ge.Albe. de Roſa. ī l.1.§.& poſt operis,ī fine, ff.đ ope.noui nū. ubi ř fert fuiſſe iudicatū per me, q tota domus eſſet deſtruenda,refert d.Iaſ.in l. ſtipulatio in prin. circa ſi.e.ti.đ noui ope. nuntia.

b Quis dicatur uicinus. Et uide gl.in c.fœlicis, de pœnis.lio.6. & quod no.ibi.
Adde quis dicatur uicinus,Alex. con.22.4.li.

SEB. SAPIA.

c Aliquid operentur, uide Fel.in.c. Rodulphus, col. 3.uer.2.ſcđa regula, ſ. de reſcr.ubi generaliter uult, q ſtatutū nō itelligat̄ ſtricte,quando redderet̄ eluſoriū itellige tñ, ut declarat Alex. in conſi. 33.inci. Viſo, co.2.i 1.uo. ubi dicit,q qñ ſtatutū expreſſe determinat illud, qđ erat tacite determinatū a iure communi, nihil aliud operatur.

a Vide do. in c.1.in 4.col.uer.sed pro declaratione tex. quero, quid operetur,de priui.li. 6.& uiđ quod no. Ba.đ Bellē.in tex. in c.si papa,e.ti.& li.

b Monasterii. Adde uidendū Old. consil.258. latius per Ro.cons.181. ubi in terminis consuluit.

sed puto, qđ vbi hodie ēt de facto accide
ret, ꝙ haberēt aliqua loca nō cōsecrata,
qđ fratres ad illa accedentes possint uti
hoc priuilegio : qa subeēt rō priuilegii.
Sed ꝯ hoc c.oppo.đ c.pastoralis,s̃.e.ubi
religiosi priuilegiati,'vt possint capellas
suas ī usus ,pprios cōuertere,nequeūt ,p
pria authoritate possessionē apprehēde
re,sed dēnt reqrere lnīam ordinarii pro
solutiōe multa hic, & ibi dicunt docto.
Sed breuiter capiēdo duas solutiōes dic
qđ istud priuilegiū fuisset hic inutile, si
habuissent reqrere lnīam ordinarii quia
sola lnīa Papę sufficeret: sed ibi priuile-
giū nō erat inutile, qa iā erat trāslatū i⁹
uigore priuilegii,sđ restabat possessio,q̃
nō debebat apprehēdi sine lnīa ordina-
rii. Vel scđo hic nō agebat̃ de graui p̃iu
dicio,sed ibi sic, qa ibi ꝑ illā cōcessionē
priuabat̃ ,pprio ꝑlato ecclesia , & dimi-
nuebat̃ hospitalias,& priuilegium illud
potuit esse subreptitium , & ideo debuit
requirere ordinarii licentiam.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium non faciens mentionem, quod res, super qua uult aliquis priuilegium, sit possessa ab altero, non præiudicat possessori.* 2.

3 *Priuilegium debet intelligi, ut non præiudicet enormiter iuri alterius.* 4.

Verba enuntiatiua etiam per papam prolata non disponunt uel probant, nisi sint dicta, uel enarrata motu proprio.

CAP XXXI.

DVdum. Priuilegiū de de-
cimis noualiū nō
soluēdis nō cōprehendit deci-
mas tꝑe priuilegii īpetrati pos
sessas ab aliis, nisi de possessione alteri⁹
in priuilegio fiat mētio. In pria ponit̃ fa
cti narratio . In scđa decisio. Scđa,ibi: *de*
consilio. Casus lit. Inter priorē & cōuētū
de Buteñ. ex parte una, & priorissam &
moniales de Capesse ex alia corā iudici
bus qō sup decimis noualiū uertebatur
lit.pēdē.corā iudicib⁹ moniales īpetra-
uerūt īdulgētiā sup decimis noualiū nō
soluēdis nullā de lite mota ī indulgētia
mētionē faciētes, ꝑ q̃ īdulgētiā volebāt
repellere priorē & ꝯuētū p̃dictos à lite;
dubitabāt iudices qd iuris eēt p̃p de cōsi
lio fratrū suorū iuri p̃dictorū fratrū đcre
uit nullū p̃iudiciū gñari ꝑ illā īdulgētiā,
nullā đ lite mota faciētē mentionē sup
decimis noualiū nō soluēdis,quas possi
debāt tꝑe indulgētiæ à parte altera im-
1 petratę.B.†No.1.ex tex.qđ priuilegiū ñ
faciēs mētionē de possessione alteri⁹nō
p̃iudicat possessori, qđ ītellige,qñ impe
trat̃ sup decimis noualiū:Sec⁹dicit Boa
ri.ubi priuilegiū eēt īpetratū simpl̃r sup
decimis: qa tūc ualet & ñ facta mētione
de possessiōe alteri⁹.Et p̃t esse rō diuer-
sitatis.nā decię ab aliquo possidēt̃,vñ ꝯ
cedēdo pa. priuilegiū voluit đrogar̃ pos
sessorib⁹;quare tacitè facit mentionē de
possessione, sec⁹ est in decimis noualiū,
qa priuilegiū p̃t intelligi de terris, q̃: ad
huc nō sunt redactę ad culturā; & sic po-
terat esse,ꝙ null⁹ habebat possessionē illarū, & sine priuile
gio moniales ñ reduxissent ad culturā,& sic papa de facili
cedit tale priuilegiū, qa ñ tēdit ī graue p̃iudiciū aliorū,sed
ex quo terrę erāt redactę ad culturā , & decimę erāt solutę
ex eis añ īpetrationē priuilegii, graue p̃iudiciū īfert posses
sori,de quo ñ ē p̃sumēdū,ar.ī c.sup eo,de offi.dele.& l.2.§.
si qs à principe,ff.ne qd ī loco pub.& hoc teneas,licet Inn.
videat̃ idē sentire ī aliis decimis, & ,p prīo dicto facit c.cū
olī s̃.e,vbi valet priuilegiū cōcessū monasterio nō facta mē
2 tione de epo,& sic đ possessore.†Sed ,p declaratione tex.q̃.
a rit,qd si pa.[a] eximit,monasteriū cū capellis suis, & aliqua
istarū capellarū possidet̃ à tertio,nūqd priuilegiū p̃iudicet
possessori.Inn.1.vr̃ facere differētiā, utrū capellæ sint exp̃s
sæ,uel ne.Sed postea vr̃ indistīctè tenere,qđ ñ p̃iudicat pos
sessori:qa fortè si p̃p sciuisset possessionē alteri⁹, nō dedis
set priuilegiū,& priuilegiū dēt intelligi,ut ñ p̃iudicet enor
miter iuri alteri⁹.Et intellige p̃dicta & text.ut ad īpediēdū
uires priuilegii sufficiat sola possessio iusta tñ licet proprie
tas nō cōcurrat cū possessiōe,ut cōiter hic do.uolunt,& bñ,
& gl.c.2.de decimis,li.6.†Quid aūt si pa.cōcedit priuilegiū
3 hoc mō,eximim⁹ tale monasteriū, & capellas suas,quas ,p
priis uocabulis duxim⁹ exprimēdas &c. nūqd ꝑ hoc,qđ ca
pellę nominati asserūt̃ esse monasterii,principal̃r ,pbēt̃ es
b se mōasterii?[b]Inn.dicit hic ꝙ nō,qa papa ꝑ hoc nō intēdit
donare mona.sed capellas suas eximere, & iō oportet,ꝙ ,p
bet̃,ꝙ sint suæ,& idē Io.An.,p quo alle.c.si gratiose,ī fi.de
rescr.li.6.qđ bñ facit,& no.ꝑpetuo hoc dictū, & sæpe dubi
taui & uidi multa consilia hincinde pro & ꝯ,nec allegabat̃
dictū hoc Inn.& Io.An.& puto hoc dictū limitādū,nisi pri
uilegiū eēt cōcesū hoc mō motu ,pprio,qa tūc, ex quo pa.
intētionē suā fundat sup illa assertione,qđ capellę sūt mo
nasterii,,pbant̃ monasterii esse,nisi ,pbet̃ ꝯriū,ut ī simili uo
luit Lap⁹ ī cle.lr̄is,de ,pb.nā qñ ad instātiā alicui⁹ cōcedit̃
tale priuilegiū,vñr illa uerba narratiua, & đ facto alteri⁹,q̃
ñ ,pbāt,ut c.si pa.đ priu.li.6.sđ qñ ,pprio motu,vr̃ pa.ex cer
ta scīa asserere illas capellas esse monasterii ,tūc ,pbāt qđ
4 no.†Vltimò q̃rit̃, qd si tꝑe īpetrati priuilegii ista loca fuis
sent redacta ad culturā,si decima adhuc nō eēt soluta,& sic
nemo adhuc eēt in possessiōe , an ualeret priuilegiū simpl̃r
ꝯcessum:In.tādē inclinat in sñiam,qđ valeat qa sola posses
sio alteri⁹ īpedit uires priuilegii, & non decimas deberi,cū
pa.sciat decimas semꝑ esse debitas & idē seqt̃ Io.An.& cōi
ter doc.disputatiuè tenēt oppositū,qa priuilegiū iuri alte-
rius p̃iudiciale dēt strīctè intelligi,& in eo casu,ubi minus
afferat̃ p̃iudiciū,ut in c.cū capella,& in c.qa intentionis,s̃.
eo.& ꝑ Inn.in c.cū dilect⁹,de dona.patet in c.sup,eo.de of
fi.del.& in l.2.§.si qs à pricipe,ff.ne qd ī loco pub.sed istud
priuilegiū de decimis noualiū nō soluēdis pōt intelligi de
terris,q̃ nōdū sunt redactę ad culturā,ī qbus nullū,uel mo-
dicū p̃iudiciū infert̃ alterī nō ergo debet intelligi de terris
redactis ad culturā tꝑe priuilegii, qa inferret̃ graue p̃iudi-
ciū tertio,cū ius eēt sibi q̃sitū de p̃senti. nā possessio cōside
rat̃ ꝑ ꝑ p̃iudicium,ꝙ infertur tertio. Sed certe idem est prę
iudicium,ex quo terræ sunt redactæ ad culturam, & omni
no debet acquiri possessio,nec ob.ista litera,quæ facit men
cionem de possessione,quia sic accidit de facto.

SVMMARIVM.

1 *Conuersi siue oblati ad aliquam religionem non eximuntur a iurisdictione ordinaria, nisi hoc habeant ex priuilegio, uel sint plene oblati.*

2 *Scholaris non gaudet priuilegio scholarium, nisi sit matriculatus.*

C A P. XXXII.

QVidam. Fratres priuilegiatorum , nisi se ad eos in totum transtulerint, ad Episcopalia iura tenentur. h. d. Communis diuisio. Secunda, ibi: *uerum*. Casus lit. Quidam priuilegiati templarii quosdam receperunt in fraternitatē ipsorum, propter qđ nollunt dioe. Ep̃o de iuribus Ep̃alibus respon-

dere.di-

dere,dicit papa,quādiu fratres isti morā faciant in domib.
suis, diœcesan⁹ eos cōpellat ad iura sua sibi integral̃r ꝑ sol
uēda.B.No.1.ex tex.ꝙ isti pleno iure nō oblati,i.q se & sua
nō dedicauerūt nō gaudēt priuilegio illorū , in quorū fra-
ternitate sunt recepti,nisi ī casib. iure expressis;& ita solue
1 ꝯriū,qđ posset formari đ c.ut priuilegia.s̃.e.†Et ex hoc &ex
tex.infert̃,ꝙ istæ mātelatę; q̃ plurimæ sunt in hac ciuitate,
nisi expresse in specie habeāt priuilegiū,nō eximunt̃ a iuris
dōne ordinaria; vnde tenēt̃ soluere oīa iura parochialia &
ep̃alia,& si decedāt sine electione sepulturę, dēnt sepeliri ī
ecclesiis parochialiū , & sepulchro maiorū, ut dixi in c.ut
2 priuilegia,s̃.c. †In gl.1.ī fi.ibi: *& miles*. Soluit̃ dupl̃r, & pōt
tertio mō solui s̃m Io. An. ꝙ lex ex eo,alleg.in gl. loqt̃ de
nō milite,q erat ascribēd⁹ in numero militū,q añ, q̃ ascri
a bat̃,nō gaudet priuilegio militū,sicut dicim⁹ đ scolarib⁹,[a]
q nō gaudēt priuilegio scholariū,quousq; describāt̃ in ma
tricula,sed lex ꝯ loqt̃ de milite, q trāsfert̃ ad aliū numerū,
q gaudet priuilegio,licet, nō sit descriptus ī illo numero.

SVMMARIVM.

1 *Nouum non dicitur esse aliquod post annum.*

C A P. XXXIII.

COnsultationi. Quò ad priuilegiū reten-
tionis decimæ semel no-
uale sꝑ est nouale. h. d. Primo ponit dictū. Scđò
rōnē.secūda,ibi.*Cum alias*. Casus lit. Aliqua ter-
ra de nouo redacta est ad culturā ꝑ aliquos religiosos,q đ
noualib. decimas nō soluūt , de qua nō extat memoria , ꝙ
culta fuisset. Dubitabat̃ an ꝑpetuò dēret dici terra illa no-
ualis quo ad decimas non soluēdas? Rñdet p̃p,ꝙ terra illa
ꝑpetuo dēt cēseri noualis quo ad immunitatē de decimis
nō soluēdis:al̃s cōtingere posset aliqñ indulgētiā de noua
1 lib.plus disp̃ēdii,q̃ utilitatis afferre. B. †Not.1. ex tex. ibi:
quo ad immunitatem &c. ꝙ terra semel redacta ad culturā nō
dēt sꝑ dici noualis sed quo ad immunitatē decimarū bene
ut patet,ibi : *quo ad immunitatem &c.* quēadmodū solet ap
pellari spōsa intra annū, & postea non appellat̃ sponsa, ut
no 35.q.8.c.1.& in uino,& silib. ita dicēdū est in istis ter-
ris.facit ad statutū,quo caueт̃,ꝙ de terris noualib.nō soluat̃
gabella,ꝙ nō dēt in ꝑpetuū ītelligi terra noualis.In gl.fi.ī
fi.Intelligit ergo gl.de expensis factis in reducēdo terrā ad
culturā,ut puta expēdi centū, & ītra de cē annos ꝑcepi quī
quaginta,uñ si adhuc terra eēt noualis , soluerē de ,pprio.
Sed hęc rō nō placet Io. An.qa ex nouē partib.quas essent
recepturi in futurū,possent recuperare expēsas, & ita intel
ligit ipse de expēsis factis ,p obtinēdo priuilegio.Sed cer-
tè ēt rō sua posset impugnari,qa ex illis nouē partib. perci
piendis in futurū posset recuperare expensas factas in pri-
uilegio.Et iō dicēdū est,ꝙ tex.habuit respectū ad id,qđ cō
tingere p̃t.Itē ista vr̃ rō impulsiua, & nō finalis , & iō uerā
rōnem puto:quia priuilegia debent esse perpetua , & ideo
semper debent censeri iuris noualis.

De purgatione canonica. Rubrica.

Supra uisum est de uariis delictis tam prælatorum , q̃ subditorū uerum quia infamati ex delicto , qui conuinci non possunt, debent compelli ad purgationem,ideo subiicitur hæc rubrica .

SVMMARIVM.

1 *Nobilitas quid sit, & an tollatur per ingressum religionis?* 5.

2 *Testis enormiter peccans , non præsumitur uerum dicere etiā cum iuramēto.*

3 *Bonus quilibet præsumitur.*

4 *Infamis an & qñ admittatur ad iurādū, siue ad eius cōmodum, uel alterius.*

C A P. I.

NObilis. Infamat⁹ fide dignus ꝑ iur̃m se purgat:al̃s sec⁹,& cēset̃ nō idone⁹ enormiter peccās h.d.& secunda,ibi: *Si autem*. Casus liter. In cōcilio.Tiburien. orta fuit dubitatio,quę s.pœna esset īponēda infamato fide digno?Et rñdet̃,ꝙ si nobilis hō,uel ēt ingenu⁹ accusatus fuerit in sinodo, & crimē negauerit, deficiente accusatore cū.12. hominib. ingenuis
se expurget , si de hoc fuerit infamatus.
Secūdò dicit,ꝙ si añ fuerit deprehensus,
aut in furto,aut periurio, aut in falso te
stimonio,ulteri⁹ ad iusiurādū nō admit
tat̃,sed ei,sicut q nō est ingenuus,purga
1 tio indicat̃.B. †No.1.ex tex iuncta .1.gl.
b ꝙ nō qsq; ingenuus[b].i.liber nat⁹, est no
bilis, ēt si uirtuose uixerit,& intellige đ
nobilitate quo ad homines mundi , s̃m
c quā dicimus,ꝙ nobilitas[c] est quædā qua
litas illata ꝑ habētem principatū, p quā
cognoscitur & discernit̃ inter plebeios;
de qua plenè ꝑ Bar.in.l.2.C de digni.li.
12.sed apud deū summa nobilitas est cla
rū esse uirtutib.40.di.c.non loca,& c.an
te oīa,& c.pe.s̃.de p̃bē.& 56.dist.c.nūq̃,
& c.nasci.Scđo no.ꝙ olim causæ crīales
2 tractabantur in synodo tā ep̃ali,quā Ar
chiep̃ali.6.q.3.c.scitote, & c. se. † Nota
tertio,ꝙ enormiter peccans ꝑdit cōmo
dū ingennuitatis . nā nō p̃sumitur verū
de eo,sicut de quolibet īgenuo, imo tra
d ctat̃ ut seru⁹,& sic no. ꝙ grauiter peccās
3 & p̃seuerās[d] in p̃tō,nō p̃sumit̃ uerū di-
cere ēt ꝑ iur̃m.†Sed quæro,qa litera di
cit, ꝙ si synodus sciuerit istū esse fidelē
&c.qd si nesciat? Sol.dēt reputare eū fi-
delē,i.iustū & bonæ famæ,qa qlibet p̃su
mit̃ bonus,ut in c.fi.de p̃sum. In gl.pri-
ma in fine. Iste intellectus gl. nō placet
Hos.uñ expōit ipse,uel,,p.i.vt sit sensus,
nobilis hō,i.ingenus , ut sic quilibet in-
genus appellet̃ nobilis largo mō, uel ex
ponat̃, uel, pro, &; sicut & qñq; fit; ut.l.
sępe,ff.de uerb. sign.& hoc iō,qa s̃m le-
ctu.gl.ita purgaret se nobilis, sicut igno
bilis,cū tñ dēret esse dr̃ia : sed hoc totū
arbitrarium est.unde numerus hic taxa
tus nō est de necessitate seruādus, unde
hodie numerus cōpurgatorū est arbitra
rius,& taxatur s̃m qualitatē personę,&
quātitatem delicti,uel infamiæ.2.q.5.c.
omnibus & c.ad liberādum,de Iudęis ,
4 facit c.quoties.j.e. †In gl. in uer. furto,
in fi.Not.bene gl.iuncto tex.ꝙ qlibet in
famatus repellitur a præstatione iur̃i,
e quatenus tendit ad cōmodum propriū[e]
qa p̃sumptio est, ꝙ deieraret.ex quo al̃s
est uilis ꝑsona.Et idē p̃t dici de infamia
facti.nam talis uilis est,ad hoc, qđ legi.
& nota.in c.licet,de proba.Nec obs. iste
tex.iuncta gl.p̃cedenti:quia ist ud iur̃m
nō est oīno ad cōmodū proprium , sed
est iur̃m oneris . Conclude ergo, ꝙ aut
qs est infamatus infamia facti, aut infa-
mia iuris . primo casu admittitur ad
se purgandum cum iuro , ut hic , & in c.
quoties.j.eo.sed non dēt admitti ad iu-
randū in p̃iudicium alterius; ut in d.c.li
cet , facit.l. in bonę fidei , & quod ibi
not.C.de iureiur. Si uerò est infamatus
infamia iuris,& tunc non purgat se cum
iuro, nec ēt admittit̃ in pręiudicium al-
terius,ut in c.testimoniū, de testi.& de
infamia facti , & de infamia iuris uide
tex.cū glo. 3.q.7.§.porro. In glo.fi.ibi:
sicut propter monachatum &c. Not.glo.&
idē not. in c.fi. de sta.reg. & potest esse

a Scholaris non gaudet priuilegio scholariū, nisi sit descriptus in matricula. Et adde, quod de ista materia scribit. do. Abb.in c. cū uenerabilis,de exce.& late d.Ant. & Ab. in c.1. de fi. instr. Adde , ut latius ꝑ Bar. consi. 70. ubi de scholari,q stetit absens ꝑ q̃nquenniū , an dēat iterū mr̃iculari. SEB. SAP.

a De scholaribus. Vide Mod. in. l. scriniarios, C. de test.mili.

b Alibi tñ cleric⁹ dicitur in dignitate eo, ꝙ est ingenuus,tex. est in c. 1.de ser. nō ordi. SEB. SAP.

c Quod nobilitas plura de nobilitate remissiuè uideas per Fel. in c. cum adeo , circa fi. s̃.de rescri.

d Facit ad id , qđ ponit ꝑ scribētes, uidelicet d. Ant. & eundē d. Abb. Panor.& alios in c.testimoniū.s̃.de testi. an existens ī peccato mortali repellatur a testimonio , & conclusio sit,ꝙ si est consuetus & perseuerans in peccato,repellatur ibi & per Iac.de Bel.in aut. de test.ī.§.si uero dicat̃, & ibi Bar. in fine. qui se remittit de hoc ad ibi dicta per ipm Iac. de Bel. Adde Oldra.cōsi.92. SEB. SAP.

e Commodum proprium.Vide Iaso. in rep.l.admonendi,colu.106.uers. 37.cum seq. uersi. ff. de iureiur.

ro, quia (ut s. dixi) nobilitas est qdā qua litas illata p habētē principatū, p quā
5 dēt distingui inter alios plebeios. †Sed ex quo qs ītrat religionē, dēt una cum aliis æqualiter uiuere, & sine delectu p-sonarū sunt oēs ęquałr tractādi p supe riorē, & no. gl. qa facit ad statutū, quo ī successionib. & aliis fit mētio de nobili bus, ut nō extēdať ad alios nobiles, q in
a trauerunt religionē. Et in fi. gl. uult ergo gl. ꝙ seruus, libert⁹, uel ałr criminosus infamat⁹ de crīe dēt se purgare ad ar bitriū supiorū ałr, q̄ p iurm, & satis placet hæc opi. Quidā intelligūt, ut Vin. ꝙ dēt se purgare tormēto, i. ꝙ dēt se subii cere torturæ. Ex hoc not. ꝙ de iure cano nico infamat⁹, ałs fide dign⁹, pp solā in
b famiam b nō subiicitur torturę, sed dēt se purgare cum iurō & aliis compurgatoribus, secus in alio criminoso, uel seruo, uel liberto, & hoc uř uelle totus tractatus h⁹ ti. qd āt đ iure ciuili, uide Bar. in. l. de minore. §. tormenta, ff. de qō.

SVMMARIVM.

1 *Inquisitio potest fieri contra suspectū, quæ primo dēt fieri super infamia, quam super ueritate criminis.*
2 *Publicè non dicitur aliquid fieri, quando fit coram duobus uel tribus.*
3 *Clericus infamatus poterit suspendi donec se legitime purgauerit, & quomodo purgetur infamia. 4.*

CAP. II.

SIquis. Suspectus, q tertiò se non corrigit, cū possit, ab offō suspendiť. h. d. uel sic. Infamatus tertio monitus se non corrigens usq; ad purgationē, ab officio suspenditur. h. d. Casus lit. Statuit concil. Agathen. ut si presbiter fuerit infamat⁹, & negligens famā suam purgare, eps solum iurō seu banno xpianitatis astringat, ut eius infamiā patefaciat, qua patefacta si accusator defuerit eps illum seorsum admoneat, & si se nō correxerit, adhibeat duos, uel tres, & si se nō emēdauerit, eps eū publice admoneat, & si sic se nō curauerit corrigeř, ab offō suspēdať usq; ad debitā satisfactionē, ne populus in eo scādalum patiať. B.
1 †Not. 1. ex tex. ꝙ ꝯ suspectum pt eps inqrere, & dēt prius inqrere de īfamia, quā de ueritate criminis, ut in c. quałr & qñ 2. & c. cū oporteat, đ accu. & c. 1. e. ti. li. 6. Secundo not. qđ apparente accusatore non dēt indici purgatio infamato, quia ista purgatio est subsidiaria, s. qñ crimen aliter probari nō pōt. cessat ergo rō adueniente accusatore. Tertio no. ꝙ illud dř fieri seorsum, qđ fit exclusis oībus te-
a stibus, quod facit ad statutū. †Item no. ꝙ id, qđ fit corā duob. uel trib. non di-
3 citur fieri in publico. †Vlt. no. ꝙ infamatus poterit suspendi, donec se purgauerit, de quo tñ dicendū, ut not. in c. inter j. eo. & uide quod no. Io. And. in c. 1. de accus. li. 6. & uide gl. opt. 2. q. 4. in c. presbyter si. In glo. in uer. *christianitatis.* vel ẽm doct. expone banum christianitatis, i. sub pęna excōicationis, quia excōicatio est pęna à cōione christianorū, ut in c. a nobis, de
4 excep. & est uulgare cuiusdā loci. †In gl. in uersi. *si non emendauerit*, in fi. No. gl iuncto tex. qualiter quis debeat infamiā facti purgare, quia debet desistere ab illis operib. ex quibus oritur infamia, & inhęrere uirtutibus. nā ꝯria contrariis curantur, de pę. di. 2. c. 1. & p hoc ītellige istū tex. in delicto successiuo, ut ēt intelligit Ioa. And. ut puta tenebat mulierem suspectam in domo, uel conuersabatur in loco minus honesto, talis ergo potest emendare & corrigere hanc infamiam, s. abstinendo. Et ideo hic requiruntur admonitiones ante supeusionē: secus, si delictum fuisset momentaneū, ut puta est infamatus, ꝙ occidit Sempronium: uel commisit simoniā conferendo talem ecclesiam. nam hæc infamia non pōt de facili purgari p infamatum. unde hoc casu non sunt necessariæ admonitiones, de quibus in text. quia frustra fierent, cum non posit hoc emēdare, tūc enim sine istis admonitionibus potest procedi ad purgationem, uel ad suspensionē prout dicitur in c. inter, & in c. quoties. j. eo. Et aduerte, quia suspensio ab offō non debet semper fieri ante pręstitam purgationem, sed dēt intelligi tex. qñ delictū est enorme, & scandalum imminet, ut in c. inter. j. eo. Tu dic, ut ibi, uel qñ purgandus esset negligens in præstanda purgatione. In gl. fi. in fi. Et uide quod not. Inn. in c. cum P. j. e. & bo. glo. in c. presbyter si. 2. q. 4. & conclude, ꝙ existente infamia ꝯ aliquē pōt iudex similiter statuere terminū accusare uolentibus, & nullo comparente potest inquirere ex offō, sed dic, ꝙ non esset necessarium nec utile, ut no. glo. in c. qualiter & qñ. 2. s. de accu. & ibi plene dixi, licet aliud sentiat glo. in c. inter. j. e. & in c. presbyter si. præall. Si uerò nō uult statuere hunc terminum, tunc aut infamatus est super actu successiuo, & tunc dēnt fieri admonitiones, de qbus in tex. Si aūt est super momentaneo, tunc non sunt necessarię istæ admonitiones, ut. s. dixi, sed superior pt indicere purgationem, & deficientē in ea punire ut conuictum, de quo dic, ut plenè dixi iu c. accedens, de accu. hoc uerum, nisi delictum sit enorme, uel scandalum sit in populo tunc enim à principio potest suspendi, donec se purgauerit, & si præstiterit purgationem, tolletur suspensio, & absoluetur, ut in c. ex tuarum. j. eod. si autem defecerit, punietur secundum modum agendi iuxta ea, quę dixi. in d. c. accedens.

CAP. III.

MOniales. Breue est; & pōt sic summari ẽm intellectum glo. Purgatio indicenda est regularibus ẽm tenorem regulæ. h. d. Vel aliter ẽm alium intellectum, etiam regulares purgant se de delicto ẽm regulam canonicam. h. d. Et quilibet intellectus est bonus in se. nā regulares iudicātur non solum secundùm regulam, sed ēt ẽm canones, ut in c. fi. de statu regu. Casus lit. Orta qōne in concilio Meldensi de purgatione indicēda monialibus libidinibus inseruientibus, & respondetur. ꝙ si monialis accusetur libidinibus inseruire, uel etiam denuntietur, cessante accusatore, ẽm regulam suam se expurget. B. Not. primo ex tex. ibi: *detegit non ualueris &c.* ꝙ cessat purgatio, ubi delictum probari pt, ut in. c. cū dilectus. j. e. & c. ad nostram. s. de proba. in gl. fi. Et intelligať primo de tenore propriæ regulæ, i. ẽm regulam religionis ipsorum, uel ẽm regulam. i. canonum, de quo in c. 1. s. eo. & j. eo. per totum.

SVMMARIVM.

1 *Infamatus non potest petere purgationem, quando delictum est probabile, uide in c. nos inter, in. 2. no. infra eo.*
2 *Clericus cuiuscunque ordinis potest degradari, & irregularis pronuntiari.*
3 *Confessio extraiudicialis an sit indicium ad torturam, an autem plene probet crimen, uide remissiue.*

CAP.

a Religionem. An per monachationem, uel ingressū religionis perdať nobilitas, uide, ꝙ singulariter dicit fuisse decisum in Rota Lud. Ro. fin. suis, fol. 1. col. 3. inci. utrum nobilis.

ZACHAR.

Adde, ꝙ uoluit alle. Rom. fin. suo 37. fol. 1. col. 4. de quo uide Fel. in c. super lřis, in uer. exprimenda sunt uer. secūda regula s. de rescri. eundē in c. consultationibus, col. fi. in fi. de offi. deleg. & ī c. cum deputati, ī prin. 2. col. s. de iud.

b Vtrum sola fama sit indicium sufficiens ad torturam, de quo uide per do. Ant. in c. ueniens, el. 1. in 5. co. de testi.

CAP. IIII.

1 SIquis de gradu. †Si delictum est probabile, nō indicitur purgatio: aliàs secus: h. d. quo ad titulū. Casus lit. Si aliquis clericus cōuictus fuerit in iudicio, vel confessus se consensisse raptorib. alienarū sponsarū, uel interuentorē manifeste pdiderit, a proprio gradu repellatur; & si de hoc uerisimi-
2 liter infamatus fuerit, canonicè se expurget. Ber. †No. 1. ex tex. in prin. ꝙ clericus cuiuscūq; ordinis pōt degradari, ad idē c. cū non ab homine, & quod ibi no. s. de iudi. pt ēt inci
3 dere in irregularitatē, ut no. in c. 2. s. de cle. exc. †In gl. 2. ibi
a *in iudicio.* Si uerò ex iudicium a confitetur, tunc pōt subiici torture, ut no glo. & Barto. in. l. capite quinto, ff. de adulte. & quandoq; cōfessio extra iudicium plenè probat crimē, ut plene dixi in c. ac si clerici, de iudi. Item dixi in c. q̄ sit graue. s. de exces. pla. In fi. gl. No. tres species, pręsumptionis; & dic ut not. plenius in c. quia uerisimile, & c. literas, & c. affert, de præsump.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum præstandum per religiosos, debet præstari tactis scripturis.*
2 *Iuramentum de ueritate, uel credulitate quando admittitur in facto alieno?*

CAP. V.

QVoties. Infamatus, contra quem crimen pbari non pt, debet se purgare iurando đ ueritate; cōpurgatores uero de credulitate. h. d. diuiditur. nam primo narrat factum. Sed ò purgationē indicit, ibi: *Cōi.* Tertio ponit purgationis formā, ibi: *porrò.* Casus lit. Eps Tridentinus accusatus fuit, ꝙ per simoniam ecclesiā beati Petri declarauit presbytero. S. pro quatuor modiis frumenti; sed accusatores hoc ẽm formā canonicam probare nō potuerunt, quæsiuit patriarcha Aquilæ; qd esset agendum? Rñ. papa, ut tertia manu sui ordinis, & quarta abbatum & religiosorum sacerdotū de illa simonia se expurget, si de hoc est infamatus. Tenor purgationis talis debet esse: iurabit episcopus per sancta Dei euangelia, ꝙ pro ecclesia sancti Petri danda præsbytero P. nec per se, nec per aliā submissam personam, nec aliquis pro se eo sciēte prętiū recepit. Compurgatores iurabunt, ꝙ credunt eū uerū iurasse. B. No. 1. ex tex. ar. ꝙ numerus cōpurgatorū est arbitrarius, hic. n. nō requiruntur. 12. cōpurgatores, de qb⁹
1 facit tex. mentionē in c. 1. s. e. †Nota secundo casum in quo eps iurando debet tangere euangelia, & rřr an ꝙ qñ dēat
b tangere b plene dico in c. fi. de. iura. calu. †Tertio no. ꝙ ille, qui se purgat ab infamia, debet iurare sup euangelio de ueritate. Illi uero, q purgant eum, nō dēnt iurare de ueritate: qa non possent, cū sit factū alienū, sed iurant, ꝙ credunt eū uerū dicere. Et sic no. casum, i quo recipiť iurm de credulitate, c qñq; tñ pñt testes iurare de ueritate, ut qñ negatoria est restricta ad certū locū, uel psonā ułtps; ut puta accusať Titius de homicidio cōmisso in calēdis Iunii hora. 19. nam testes tunc bñ possent deponere de ueritate, iurādo ꝙ illa die & hora fuerunt secū, & nō potuisset cōmittere delictū, quin uidissent: sed hoc casu non reqriť iurm de purgando, qa plene pbaretur innocentia, de quo in c. clerici. 81. dist.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus concurrit cum omnibus curatis in administrandis sacramentis hominibus diœcesis.*
2 *Matrimonium non dirimitur ex eo, quod coniuges asserant aliquod impedimentum sanguinis.*
3 *Appellari potest ab his, quæ consistunt in arbitrio iudicis.*

CAP. VI.

NOs inter. Eps parochianū suū infamatū cōpellit ad se purgandū, nisi ab eo legitimè appellauerit. Cōis diuisio. Secunda, ibi: *Consultationi &c.* Casus liter. Aliqs parochianus epi infamatus est de aliquo crīe ecclesiastico; qęriť, utrum eps deficientibus testibus possit illum compellere ad purgationē pstādā? Rñdet papa, ꝙ si de aliquo a
crīe publica laborat infamia, deficientibus pdictis personis, eps potest eū compellere ad purgationē, nisi forte ad superiorem duxerit appellandū, & si appellauerit, eius parebit iudicio, ad quem ap-
1 pellauit. B. †No. 1. ex tex. ibi *parochianū*, ꝙ qlibet de diœcesi pōt dici parochian⁹ epi. nā eps concurrit cū quolibet curato in administrandis sacris hominib⁹ diœcesis, ut in c. 2. de pę. & remis. li. 6. Ad idē c. apostolicæ, de dona. cū si. Not. scđo, ꝙ apparentibus accusatore & testib. infamato nō est indicenda purgatio, p hoc c. cū dilectus. j. e. & c ad nostrā, de pba. Sed quęro, qd si cā est matrimonialis, nunqd sit indicenda purgatio? Sol. dicit Inn. ꝙ aut agitur ad dissolutionē mutuę seruitutis, & tūc si uxor est infamata de adulterio, pt sibi indici purgatio, in qua si defecerit, puniť ut conuicta, qa separa-
2 biť matrimoniū quo ad torū. † Si uero agitur de dissolutione cōiugii, tunc non a
est indicēda purgatio, qa ēt expresse cōfitēdo non possunt coniuges præiudicare matrimonio, ut in c. super eo, de eo, q̄ cog. cōsan. uxo. suę. In gl. 1. in fi. no. gl. iūcto tex. solet. n. quotidie allegari, & hāc cōclusionē gl. sequitur Inn. hac ratione; purgatio nō indiciť nisi in defectū probonū nō pōt indici sup quolibet crimine corā iudice ecclesiastico ꝯ laicū, ergo nec purgatio indici pōt laico per epm super quolibet crimine. Archi. in c. 3. de consue. lib. 6. tenet contrarium, qa eps dēt inquirere ꝯ quēlibet de diœcesi sua b
& punire, ut in c. 1. de offi. ordi. Item iste tex. loquitur indistinctè. intelligendus est ergo indistinctè. 31. q. 1. c. qđ si dormierit. Concor. Hosti. & bene, quòd aut episcopus uult indicere purgationem laico infamato ad pœnā iudicialiter imponendam, & non potest, nisi in criminibus spectātibus ad ecclesiam, de quibus in c. cū sit generale, de foro compe. aut uult indicere purgationem ad pęnitentiam iponendā, & procedit opi. Archi. Nā pōt iudex ecclesiastic⁹ quēlibet notū c
crīosum cōpellere ad pniam, ut in c. 1. đ spon. facit c. nouit, de iudi. eo. mō pōt infamato indicere purgationē, qa nō dēt pati, ut laicus stet in pctō, ne sanguis ei⁹ ex manib. eius requirať. 43. di. c. Ephesiis & in c. irrefragabili. s. de offi. ord. In gl. fin. ibi, *quia excedit modum.* puta recepit testes indignos, uel inimicos, uł nō uult
3 recipere testes bonæ famę. † Idē credo, vbi eps nimis grauaret eū ī numero purgatorum. nā licet numerus sit arbitrari⁹ tñ dēt arbitrari ut bonus uir, & si aliter arbitratur, pōt ab eo appellari, sicut dicimus in dilationib. qa licet sint arbitrariæ, tñ pōt appellari, si iudex nimis decurrat dilationē, ut ī c. 1. de dila. Idē ubi iudex arbitratur pœnā. nā pōt appellari si male arbitretur, uide bonā gl. in c. sup his, de accu. & tex. cum gl. & Barto. in. l. si qua pęna, ff. de uer. sig.

Extraiudicialis cōfessio in criminibus facit indicium sufficiēs ad torturā, & illud dictū dicit d. Albe. i c. in hoc, de simonia, & in c. fin. de confes.

ZACHARI.

Adde, quod no. in apo. ad istū in c. de hoc, nu. 7. in apost. in uersi. ad supponendū torturæ, s. de simo. & in ca. q̄ sit graue, nu. 2. in apost. in uer. torturæ, s. de exces. pl.

Adde de extraiudiciali confessione crīali uidendū Lud. Ro. consil. 7. & consi. 63. 1. lib.

SEB. SAPIA.

Extra iudicium. Idem tenet Abb. i c. fi. s. de cōfes. cū alle. p Fel. in c. de hoc, s. de simo. & Ang. Are. in trac. malefi. in uer. nec nō ad denūtiationē, uer. qro an possessio, & p Frāc. Bru. ī trac. de ind. & tortura, colū. 44. Pe. de Anc. in consi. 286. inci. ex prædicta.

ZACHAR.

An & quando debeat tangere. Tu dic de hac qō. ut plene not. Lāfrā. de Ori. in c. qm. cōtra falsā. §. Statuimus, uer. testiū depositiones, nu. 1. uer. circa prædictum, & ibi plene in apo. Cel. i uer. tactis scriptis, s. de proba.

SEB. SAP.

De credulitate. Casus, in quibus admittitur testimonium đ credulitate, ponit Ias. in rub. ff. de iurei. col. 3. cum seq.

SVMMARIVM.

1 *Infamatus deficiēs in purgatione, punitur ut cōuict⁹.*
2 *Teſtes deponentes ſuper uita, & moribus alicuius, debent illum cognoſcere, alias non admittitur eorum dictum, an autem ſufficiat cognouiſſe de præſenti, uide infra nu. 5.*
3 *Infamatus quō dicatur in purgatione deficere.*
4 *Abſens infamatus quō poteſt de infamia conuinci.*

CAP. VII.

1 CVm. P. †Cōpurgatores debent eē honeſti, & notum hr̄e eum, quē purgāt, nec debēt a iudice, uł alio impediri, & deficiens in purgatione punit ut cōuictus h.d. Scđa pars, ibi: *ut aūt.* Tertia ibi: *deficientem.* Quarta, ibi: *præca-,* a *uens.* & eſt pars c.cū. P. s̄. de accu. Caſus lit. Petrus Māconella infamatus erat đ ſimonia, ꝓ qua fuit ſibi idicta purgatio q̄rebat̄, quales teſtes debeat hr̄e ad ipm cōpurgandū? Rn̄. pa. ꝙ purgatores illi debēt talis honeſtatis & opinionis eſſe, ꝙ nō ſit uerisſimile eos odio, uł amore, aut obtētu pęcuniæ deierare, & neceſſe eſt, ut uitā & conuerſationē illius cognoſcant, quē purgare dent. In fi. dicit, ꝙ q̄ deficit in purgatiōe, ab offō & bñficio eccleſiæ eſt priuand⁹. Dicit ēt, ꝙ ille q̄ in purgatione ſua noluerit aſſiſtere, nullā maleuolentiā, uel indignationē incurere oſtēdat, nec impediat eos, nec ab aliis, inquantum in ſe eſt, impediri permittat. B. †Not. 1. ex tex. ꝙ cōpurga-
2 tores dēnt agnoſcere uitā eius, quē purgare uolunt, & in hoc differunt iſti ab aliis teſtib. nā deponētes ſuper ꝯctibus uel aliis, nō eſt neceſſe, ꝙ cognoſcāt uitā eorū, ꝯ quos, uel ꝓ q̄bus deponūt, niſi deponant de qualitate inhærente perſonis, de quo in c.cū cām, s̄. de teſti. ſed iſti cōpurgatores cū habeant deponere de credulitate ſuꝑ uita & morib. purgādi, nō pn̄t deponere, niſi hēant notā uitā & mores eius. †Secundò not. ꝙ defi-
3 ciens in purgatione priuandus eſt oīno offō, & beneficio. Sed ꝯ hoc opp. de c.2. s̄.eo. ubi tm̄ ſuſpendit̄, & melius facit c. ſignificaſti, de adul. ubi tex. proprie loq̄tur in deficiente, & nō mandat eū niſi ſuſpēdi; ad idē c.accedens. s̄. de acc. vbi nō fit depoſitio. Sol. intellige hoc c. ſm caſum c.cū. P. s̄. de accu. cuius eſt pars. nā ibi accuſatio ꝓceſſerat de ſimonia; de qua conuictus deponēdus eſt ab offō & bñficio, ut ī c. de hoc, & in c.inſinuatū. s̄. de ſimo. & in c. inq̄ſitiōis, s̄. de accu. iō deficiens in purgatione in hoc delicto, perinde debet puniri, ac ſi fuiſſet uere cōuictus, ut d.c. de hoc, & c.inſinuatū: ſecus aūt, ubi q̄s deficeret in purgatione ſuꝑ aliis criminib⁹ non exigētib. depoſitionē, de qua mā dic, ut plene dixi in d.c. accedēs. Et concludēdo dicta doctorū diſtingue hic quo ad ꝓpoſitū, ꝙ aut negligit ſe purgare, ſeu uenire ad ſe purgādū, & tūc nō hr̄ ꝓ conuicto, ſed pōt ſuſpendi, uel excōicari, donec ſe purgauerit, & ſic pōt intelligi c. excōicemus, el. 1. §. q̄ aūt. s̄. de hæret. & c.2. s̄.e. Itē ubi offert iuſm ſuū de p̄ſenti: ſed nō pōt hr̄e cōpurgatores, ſperat tn̄ de breui hr̄e, & tūc rōne infamiæ pōt ſuſpēdi, donec ſe purgauerit, & hoc mō ſm Inn. pōt intelligi c.2. s̄.e. aut purgatione recepta purgandus deficit in ea, ut q̄a cōpurgatores nō depoſuerūt ꝓ eo, & tunc iſte debet puniri ut conuictus, unde ſi delictū, ſuꝑ quo erat infamatus, & modus procedendi ante purgationē indictā exigebāt depoſitionē, iſte deponet̄, ſi uerò aliā pęnā, illa imponet̄ duntaxat, & ita intellige hoc c. & c.accedēs, p̄al: Idē dicēdū, ubi terminus peremptorius p̄fixus fuit ad ſe purgandum; tūc.n. ſi intra illū terminū nō cōparet, & ſe purgat, hr̄ ꝓ conuicto ſm Inn. hic: ſed pro hoc allego tex.no. ſm unā lec. 3. q. 9. c. decernimus.
4 †Et ex hoc poteſt intelligi unus ſingulariſſimus modus cōuincēdi abſenté de crimine, lite, nō cōteſtata, ut ſi eſt infamat⁹, a vel uehemēter ſuſpect⁹ de crimine, citet̄ perēptorio p̄fixo ad ſe purgādū intra illū terminū, non aūt ad cōparēdū tm̄, & tunc ſi nō p̄ſtiterit purgationem intra terminū p̄fixum, habebit̄ ꝓ conuicto, qđ tene perpetuo menti. nā limitat not. in c.ueritatis, de dolo & contu. & eſſet modus non exoſitus de iure ciuili. Habemus ēt ſm modum conuincendi abſentem lit. non cont. ut contumax ſuper crimine excōicetur, & ſi ſteterit in excōicatione per annum, tūc hr̄ pro conuicto ſuper illo crimine, & pōt puniri, ac ſi uerè fuiſſet cōuictus, ut in c.rurſus, & in c.q̄cunq;. 11. q. 3. quod ſic debet intelligi, ut pleniſſime tango in c.1. de iudi. & de illis modis ꝓcedendi ꝯ abſentem not. in d. c. ueritatis, &
5 hæc dicta ſufficiant quo ad tex. †In gl. 1. in fi. No. gl. nā vr̄ intelligere c.inter. j̄.e. ut procedat gn̄aliter in quocunq; purgando, ut compurgatores habeant notā uitā purgandi nedum de præſenti, ſed ēt de p̄terito, ſed Hoſt. in d.c.inter, dicit ſufficere, ut habeant notitiam de præſenti, & ꝙ ibi ponitur caſus ſpecialis. Nam (ut ibi uidebitur) multa ſpecialia concurrunt. Reducerem hæc dicta ſic ad concordiam, ꝙ aut crimen, de quo iſte eſt infamatus, fuit iādudū perpetratum; & tūc non ſufficit hr̄e notitiam de præſenti. nā ille potuit ſe corrigere, & uiuere honeſte, arg. in c.inter. j̄.e. in fi. & maxime in iuuene, q̄ de facili ſe corrigit, & hoc caſu procedit iſta glo. aut delictum fuit perpetratum de præſenti; & tunc procedit opinio Hoſt.

SEB. SAP.
a Infamatus. Quando quis dicatur conuictus de crimine, & quomodo differat a confeſſo, declarat Decius poſt alios in c. at ſi clerici, co. 2. ſ. 2. not. s̄. de iudi.

SVMMARIVM.

1 *Infamatus de graui delicto pōt incontinenti ſuſpendi ab adminiſtratione diuinorum, ſi delictum eſt enorme, alias ſecus, 3. uide infra. c. inter.*
2 *Infamia ſemel purgat a non debet amplius purgari, niſi de nouo oriatur.*
3 *Lite pendente non debet quis impediri in poſſeſſione ſua.*
Appellatione pendente non debet appellans ſpoliari re, ſuper qua fuit ſn̄iatum.
4 *Infamia facti in crimine ſucceſſiuo tollitur per contrarium factum.*
5 *Infamatus ſi ſe purgauerit, an poſtea poterit de illomet crimine accuſari?*

CAP. VIII.

EX tuarum. Abſolutio facta ſecūdum purgationē uulgarem non tenet, & ea nō obſtāte p̄t indici de nouo purgatio, & admittitur accuſatio h.d. Cōis diuiſio. Secūda, ibi: *quia uero.* Caſus lit. Quidā presbyter. H. nomine infamabat̄ de homicidio, ꝑꝑ qđ ep̄s ſuus ab officio ſacerdotali ſuſpendit eundem: ipſe quaſdā literas exhibuit anteceſſoris ipſius ep̄i, in quibus continebat̄, ꝙ iudicio aquæ frigidę ſuam innocentiam purgauiſſet, & ep̄s ipſum abſoluiſſet, & quæſitū fuit a papa, utrum talis purgatio ſufficiat? Quia uerò peregrina iudicia ſunt inhibita, dicit papa, ꝙ prædicta purgatio inſufficiens fuit. unde mandat ep̄o, quatenus, ſi accuſatores idonei nō apparuerint, cum. 7. manu, aut quinta ſui ordinis dēat ſe purgāre, qua pręſtita ſuſpēſionē ſine difficultate relaxet, & eū boni teſtimonii denūtiās ab infamia ho-
1 micidii abſoluat B. †No. 1. ex tex. ꝙ infamat⁹ dē crīe graui pōt incontinenti ſuſpendi ab offō, donec ſe purgauerit. nā īfamat⁹ de graui delicto nō debet interim adminiſtrare di-
2 uina, ne ſcādalū oriatur in populo. †Secundo not. ꝙ ſemel abſol-

abſolutus ꝑ purgationē canonicam non tenet̄ amplius ſe purgare, ut colligit̄ hic à ꝯrio ſenſu. Qđ intellige, q̄n iudex uellet iterū indicere purgationē uigore īfamię, uel iudicio rū ꝓcedētiū: ſecus, ſi infamia oriat̄ de nouo: q̄a oportet, ꝙ iſta purget̄. Ad hoc c.fi. de collu. dete. & qđ no. ī. l. 1. & . l. repeti. ff. de q. Tertiò no. modū ꝓcedēdi purgatione p̄ſtita. nā dēt abſolui & denūtiari boni teſtimonii; & ſic tollit̄ infamia, ſeu effectus infamiæ facti. In gl. 1. ibi: *propter enormitatem delicti, &c.* Iō gl. hoc dicit: q̄a infamat⁹ de delicto nō debet a principio ſuſpēdi, q̄a pēdēte lite nō dēt q̄s impediri in poſſeſſione ſua, imò ſi fuiſſet cōdēnat⁹, & appellaſſet, dēt integer remanere ſtat⁹ ſu⁹ pēdēte appellatione, ut in. l. una §. integer, ff. nil no. ap. interpo. qđ procedit ēt in clerico depoſito, ut eſt gl. no. c.ſępe, s̄. de app. ad hoc c.ſignificaſti. s̄. đ adult. & ibi ſuſpēſio fit poſtq̄ purgād⁹ deficit in purgatiōe. Sed q̄n tāta eſt infamia, quæ gn̄at ſcādalū, uel delictum eſt valde enorme, tūc pōt a principio ſuſpendi ab offō, ut hic, & ēt a beneficio, ut. j̄. c. inter. Et uide qđ no. Io. An. in c.1.
4 de accu. li. 6. in nouella. †In gl. in uer. *abſoluas,* ibi: *ſolius dei eſt.* Dic hoc uerū intelligēdo infamiā ꝓciſe ſine alio facto:
a ſed ꝑ ꝯria. bona o.ꝑa de facili tollit̄ infamia[a] facti, quod intelligit̄ in crimine ſucceſſiuo, ut patet in c.inter. j̄. e. ī fine. Et in fine gl. hęc cauda gl. nō facit ad propoſitū q̄nis. ē. n. q̄ō ſeparata, nūq̄d periurus puniat̄ ab homine, de quo plenè
5 dicā ī c.fi. de iureiu. & no. in. l. 2. C. de re. credi. †Sed quo ad
b principalē q̄onem gl. nūq̄d poſt purgationē[b] admittat̄ accuſator, uariè loquunt̄ doc. & uide gl. in c.habet. 2. q. 4. Et capiendū ueriores opiniōes cōcludēdū eſt, ꝙ aut purgatio nō fuit canonice p̄ſtita; & admittit̄ accuſatio, ut hic nō obſtante purgatiōe, aut fuit canonice p̄ſtita, & tunc aut interuenit accuſator, ut q̄a teſtib. deficientib. rōne infamię fuit indicta purgatio, & tūc rr̄ nō admittit̄ accuſatio, ut hic in gl. in prin. & c. de his, & qđ ibi dixi de accu. Aut nō interuenit accuſator, & tunc ſi terminus prius præfixus fuit oībus accuſare uolentib. cū clauſula decreti, ſ. ꝙ poſt terminū nō audiet̄ accuſator, tunc nō dēt admitti, arg. ī c. fi. q̄ ma. accu. poſ. Aut non interuenit illa clauſula decreti, & tunc ſi purgatio eſt præſtita, ſed abſoło adhuc non interuenit, debet admitti accuſatio, q̄a nihil obſtat, arg. in. l. admonendi. ff. đ iureiu. Aut abſoło eſt præſtita; & tunc ſi accuſſator uult eū onerare onere ſe purgandi, non pōt, arg. hic. Aut ſuſcipere in ſe uult onus probandi, & dēt admitti nō obſtāte abſołone prius pręſtita, & eſt rō, quia illa abſoło fuit facta ꝑ ꝓbōnes nō integras. nā teſtes iurauerunt de credulitate tm̄. & ubi abſoło fuit facta ex probōne nō integra nō obſtat abſoło, reperta de nouo ꝓbōne integra, ut in d. l. admonendi, & not. in c. fi. s̄. de iureiur. facit quod dixi in c. propoſuiſti, de proba. de materia an & quando obſtet abſolutio, dic ut dixi in c. de his, de accu.

CAP. IX.

COnſtitutus. Sufficit, ꝙ compurgator ſit toleratus ab eccleſia bonę famę, nec de crīe ſuſpectus cōdēnatus. In prima facti narratio & reprehenſio. In ſecunda prouiſio, ibi. *Sane.* Caſus lit. Quidam diaconus P. noīe infamatus erat de aliquo crīe, ep̄s indixit ei purgationem, obtulit purgatores ep̄o, ipſe cœpit eos ita diligenter examinare, ac ſi eſſet ordinationē facturus, nolens eos recipere, uñ diaconus acceſſit ad do. papā ſibi exponens prędicta. Vnde ſcribit papa ep̄o dicens, ꝙ multum mirat̄, ꝙ purgationē oblatā recipere noluit, niſi pri⁹ probaſſet hoc & examinaſſet noīa ſingulorū, tanq̄ eſſet ordinationes facturus, utinā ſic diſcuteret ordinandos. ſatis. n. ſufficit in hmōi purgationibus, ſi purgatores ſint bonæ famę in ſuis ordinib. miniſtrātes, & ab eccleſia tolerati, nec ſint in iudicio de crīæ condēnati; vñ ſunt admittēdi. B. No. 1. ex tex quatuor requiſita in purgatorib. Primū eſt, ut debeant iurare ſm conſciam & opinionem eorū; ꝙ credunt illum uerū iuraſſe. Secundum, ut debeant eē tolerati ab eccleſia. Tertiū, ut ſint bonæ famę. Quartū, ꝙ nō fuerint de criminibus condemnati. Et ex hoc nota, ꝙ p̄textu criminis de nouo obiecti ñ p̄t cōpurgator repelli; ſecus, ſi opponat̄ infamiā, ut patet ibi: *ſint bonæ famæ &c.* Requiritur & quintum, ut hēant notā conuerſationē illius, quē purgare uolunt, de quo dic ut in c.cū P. s̄.e. Tertio not. caſum, ī quo teſtis iurat ſm opinionē ſuā, & nō ſm ueritatē. In gl. fi. in fi. q̄dā tenent ꝯriū, uidelicet ꝙ non ſunt repellendi, quia tex. requirit cōdēnationē, ſed repulſus p̄textu criminis obiecti non dr̄ cōdēnatus, ut in c.2. đ ord. cog. ſed teneo opi. gl. nā gl. non dicit oppoſitū, ſed uult iſtos repelli, ſi ex illa repulſione ſecuta eſt īfamia, uel grauatio opinionis. nā tūc nō repellentur iſti prętextu condēnationis, ſeu repulſionis, ſed prætextu infamiæ, q̄a dēnt eſſe bonæ famæ, vt hic in tex. & hęc infamia ſurrexit ex probabilibus coniecturis. nā probōnes inductæ ſuper exceptionibus, uel inter aliquos inducunt ꝯ abſentem aliquam præſumptionem, ut not. in. l. Lucius. in fi. ff. de his, q̄ not. infa. & facit qđ not. glo. in c. at ſi clerici, de iud. & 2. q. 1. c. multi.

SVMMARIVM.

1 *Infamatus de aliquo enormi crimine, licet ſe purgauerit, tamen temporaliter ab adminiſtratione officij ſuſpenditur.*
2 *Clericus ſuſpenſus ab officio, an cenſeatur ſuſpenſus a beneficio?*
3 *Infamatus ex eo, quia ipſe dedit cauſam infamiæ, licet ſe purgauerit, non tamen eſt ſopita infamia contra eum, ſecus, ſi ipſe non dediſſet cauſam.*
4 *Contra infamatum quomodo procedatur.*
Terminus an & quando debeat dari per iudicem parti, uel accuſatori, intra quem habeat accuſare, alias termino elapſo non auditur ulterius.
5 *Appellari poteſt de illis rebus, quæ remittuntur arbitrio iudicis, ſi iudex trāſgrediatur, ſecus, ſi committatur eius conſcientia.*
6 *Statutum puniens, conuictum tali pœna, non comprehendit illum, qui reputatur conuictus ex hoc, quòd non ſe purgauit.*
7 *Teſtes ſi ex aliqua cauſa non poſſunt eſſe fœmina, tamen illæ admittuntur, quando in illo caſu alij non reperiuntur.*

CAP. X.

INter. Propter magnitudinē criminis infamatus ſuſpendi poteſt nedum ab officio, ſed etiam a beneficio, donec ſe purgauerit. hoc primo; & augetur ꝑꝑ hoc numerus cōpurgatorum. hoc ſecundo. Ex cauſa interdum poſt purgationem præſtitam ſuſpēditur quis ad tempus. hoc tertiò, & deficiens in purgatione punitur ut conuictus. hoc quarto. ſecunda, pars ibi. *attendentes:* Tertia, ibi: *ita tamen.* Quarta, ibi. *purgatione.* Quinta, ibi; *quòd ſi.* Caſus lit. Decanus. Senoñ. erat grauiter infamatus de hereſi ex eo, ꝙ cum hæreticis nimiam familiaritatem habebat in quadam uilla, ꝑꝑ quod Archiep̄s Senoñ.

SEB. SAPIA
a Tollitur infamia. Quō tollatur infamia facti, & infamia iuris, & ꝑ quas perſonas, uide latiſsime per Fel. in c. teſtimonium col. 6. s̄. de teſti.
b Poſt purgationem. Vtrum abſolutus de crimine, quia ſe purgauit, poſsit mō de eo. crimine accuſari, & de hoc uide ꝑ gl. in c. Mennā. 2. q. 4. & per d. Ant. in c. ad noſtrā, circa prin. de ꝓba. uer. per hoc dicit Spe. de quo uide omnino per archi. ī c. habet hoc ꝓpriam, circa fi. 2. q. 4. ubi concludit, ꝙ non pōt accuſari, niſi in certis caſibus, de q̄bus ibi per eum, de iſto articulo uide etiam in d. c. Mēnā, circa med. & ēt in eo c. circa finē. ubi dicit, ꝙ eſt iniquum, ꝙ accuſetur, & dicit, qđ đ hoc no. Ro. in libello iuris, ī rub. de effe. pur. ſed de hoc uide oīno per Inno. j̄. eo. in c. peruenit, in gl. in uer. inceſtus.

SEB. SAPIA.

a Suspitio. Quod possit indici purgatio, etiam ubi est suspitio, siue infamia, tenet do. Ant. in c. tua, d cohab. cler. & mul. & alii relati per Felin. in c. literas, colũ. pe. uer. in gl. in uerbo, uehementem, s. de præsum.

suspendit ipm ab offõ & bñficio, q̃uis ꝯ ipm nullus apparuit accusator: tñ ex offõ suo fama publica deferente uoluit de hoc inquirere ueritaté, testes sup hoc ꝯ ipm decanũ recepit, postmodũ decanũ ipsum cũ attestationib. misit ad domi. Pa. Ipse uerò intellẽo negotio & uisis attestatiõib. scribit Archiepõ, dicés, q̃uis constõ ecclesiastica doceat tales ab offõ tm̃ usque ad purgationé canonicã suspendédos, qa tñ ipm a bñficio pp enormitaté criminis suspédit, nõ uult i pbare, nec ét illud iprobat, q testes ex offõ suo ꝯ ipm decanũ recepit, licet nullus apparuerit accusator: pp uerò considerãs vulgatã infamiã, & graue scãdalũ, & vehementé suspitioné ex dictis testiũ ꝯ ipsum decanũ obortã, cũ pp eorũ quodlibet eét ei purgatio indicéda, & seruãs iustitiã & moliens rigoré purgationé. 14. manus sui ordinis indixit eidé remittédo ipm ad epm, ut ibi purgaret, ubi no- 3
scit infamat⁹, mãdãs Archiepõ Senoñ. adiũctis sibi duob. epis, ut purgationé ei indictã recipiat, & q ad ipm purgãdũ accesserint, sint catholici & uita pbati, q uitã & cõuersationé eius cognouerint præteritã & psenté. qua recepta bñficiũ sibi restituat: ab offõ tñ maneat suspensus pp familiaritaté, quã habuit cũ hereticis, donec scandalũ sopiat, hereticorũ familiaritate publicè abiurata. Et iniungat eidé, q in pdicta uilla & aliis circumpositis villis pfiteat & pdicet fidé catholicã, & detestet hæreticã prauitaté, & taliter deinceps vitã suã bonis informet 4
operib. ut infamia conuertat in bonã famã, & cõe scãdalũ & suspitio de catholicorũ mentibus tollat, q si in purgatione defecerit, ab offõ & bñficio deposit⁹ ad agendũ pniam i arctũ monasteriũ detrudat. B. No. 1. ex text. q prelatus ét papa dét eé ualde solicitus ad inueniendũ hæreticos, & procedendũ ꝯ eos, de quo. s. d hæreti. per totũ. Scdo not. q infamatus non dét rlr suspendi a bñficio añ, quam deficiat in purgatione; sed rõne enormitatis criminis, uel scandali iminentis pt suspédi ét a bñficio, donec se purgauerit, & est i hoc iste tex. ualde not. & quotidie solet allegari, & vid gl. 2. q. 4. c. psbiter, & p Io. And. in c. 1. de accu. lib. 6. Tertiò not. ibi: *ab officio tantum &c.* q qñq; qs est suspensus ab officio, & nõ beneficio, & sic accessoriũ nõ seq principale, de hoc an suspésus ab offõ céseat p consequétiã suspésus à bñficio, uide gl. no. in cle. cupiétes, d penis i gl. nõ nouã. Vlteri⁹ no. q si p modũ inqsitiõis crimen nõ potuit pbari plenè, ñ é re⁹ simplr absoluéd⁹, sed si remaneret ifamia, ul scandalũ, uel vehemés suspitio, pt cõpelli ad se purgãdũ. Et no. ex hoc & ex tex. singulariter tria, quorũ quodlibet sufficit ad purgationé indicédã, ut est uulgata infamia, graue scandalũ, qd intelligit ét sine ifamia, ut differat a pcedéti, & uehe-
a més suspitio[a], & sic sufficit sola uehemes suspitio, sed tex. adduco in oppositũ in c. tua, de coha. cle. & mu. i fi. ubi tex. fin. dicit, q oportet suspitioné eé tãtã, ut generet scãdalũ, de quo plenè dixi in c. quaīr & qñ, de acc. Et q̃tũ ad ppositũ cõclude, q aut iste est vehemẽter suspectus apud epm, seu iudicé, & tũc nõ reqrit scãdalũ, & ita intelligo istũ tex. nã ista suspitio hic erat orta ex dictis testiũ, ut lra ista, als ñ differret a scdo mõ, cũ supra pmiserit d scãdalo. Aut é qs suspect⁹ alii, q̃ supiorii, & tũc ñ sufficit suspitio ad idicédã purgationé, nisi sit tãta, q gñaret scãdalũ, & ita intelligo c. tua, præal. Et ex supradictis no. q vehemés suspitio soli⁹ iudicis sufficit ad idicédã purgationé, qd tenet hic Inn. & satis mihi placet; & vr iudicio meo tex. hic: qa ex testiũ dictis erat ista suspitio orta: de quo tñ uid bonũ tex. cũ gl. 2. q. 5. c. oib. & q dixi i d. c. qualiter. No. purgationé esse pstandam in loco infamie. nã alibi facili⁹ reperiret compurgatores, nec eius pstatiõe deleret infamia, uel scãdalũ. No. ibi: *quam transacto, &c.* q cõpurgatores dént hre notam cõuersationé purgãdi nedũ de pñti, sed ét de præterito, sed limita istũ tex. put dixi in c. cũ P. s. e. No. effectũ purgationis pstitæ. nã dét absolui purgatus, & restitui sibi bñficiũ, si ab eo fuerat suspẽsus; si uero deficit i purgatiõe, dét puniri ut cõuict⁹, ut i fi. †Sed oppo. ꝯ tex. i uer. *in pœnam.* vbi pstita purgatiõe remanet suspés⁹ quo ad offm̃, donec scãdalũ sopiat qd é ꝯ c. ex tuarũ, s. e. ubi si denuntiat boni testimonii, absoluit ab ifamia, & relaxat suspésio, ut ibi. Sol. dñt hic cõiter doc. q spãle est in crimine heresis, ul i alio graui cric, ꝯriũ procedit rlr. Ego hoc dictũ ñ admitteré, sed dico tex. pcedere, qñ iste purgãd⁹, seu purgat⁹ pstitit cãm scãdalo, ut qa ꝯxit familiaritaté cũ hereticis, ut hic dr. vñ si põderet hec lra, nõ remanet iste suspésus pp enormitaté delicti, ut dñt doc. sed pp familiaritaté cũ hereticis, & iõ assumo nõ exceptioné, sed rlam ex tex. q vbicũq; ifamat⁹ malè uiuẽdo p act⁹ illicitos, & à iure reprobatos dedit cãm infamie, & scãdalo, licet pstet purgationé, dét tñ remanere suspésus ab offõ, donec sopiat scãdalũ, ut sic illicita ei⁹ opa pcedẽtia puniant, & ita pprie loqt iste tex. †In gl. 1. i fi. multa hæc gl. inuoluit, & ponit ordiné nõ oino necessariũ, & licet doct. hic in multis trãseãt cũ gl. tñ alibi iste ordo in parte reprobatur, & in parte limitatur, & iõ cõcludédo veritaté distingue sic, cũ q̃rit de mõ pcedẽdi ꝯ ifamatũ, q aut eps seu superior hét pbõnes prõptas, & tũc nõ est necesse, nec utile statuet terminũ accusare uolétibus, qa posset supponi amicus, & fieri colludiũ. Ité qa nõ apparente accusatore uia inqsitiõis est ordinaria ꝯ ifamatũ de iure canonico, ut pbat i c. quaīr. 2. de accu. & ibi ét gl. dixit q nõ est utile pfigere talé terminũ. Ité & uide latius p Io. An. & Spe. in tit. de inq. §. nũc tractem⁹, uer. porrò. si uero nõ hét pbõnes prõptas, pt si uult statuet terminũ accusare uolétib. sed nõ est necesse. satis. n. est, q accusator se nõ offerat; vñ satis est, q pot pcedere ad purgationé indicẽdã, ut patet in c. ex tuarũ, s. e. Et de mõ indicẽdi, licet gl. hic dicat admonitioné debere pcedere, dic meli⁹, ut dixi i c. 2. s. e. qd aut est infamat⁹ de delicto successiuo, & tunc sunt necessarie illæ admonitiones, qa pt se corrigere desistendo ab actib. suspectis. Aut delictũ est momẽtaneũ, ut puta homicidium, uel furtũ, uel simonia & tũc frustra fieret admonitio, ut se corrigeret, & iõ hoc casu nõ reqrunt illæ admonitiones, sed pt iudex pcedere ad purgationé indicẽdã, & ubi emormitas delicti uel scandali nõ subest, nõ dét ante purgationé pstitã aliquã suspésioné facere, ut in c. significasti, de adul. sed expectare exitũ, ut ibi: sed ubi subesset scãdãlũ, uel graue delictũ, pt à principio suspendere ab offõ, donec se purgauerit, ut in c. ex tuarũ. s. c. & ét a bñficio, ut hic. Et si pstat purgationé, fit absolutio prout superius dixi, uel cõdénat, prout dixi in c. cum P. s. e. & plenius in c. accedens, de accu. Et inquantũ gl. hic in fi. dicit istũ esse modũ pcedẽdi, cũ pcessus incipit a cõtumacia, non rectè loquit: qa iste processus fit rõne infamie, nõ rõne contumaciæ, sed tñ de mõ pcedendi tã in ciuili, q̃ in crimi-

nali

a Remaneat infamatus. Circa hoc uide gl. in uer. non deiecit, & ibi. do. Abb. qui eam appellat singularem in c. super his, de accu.

b SEB. SAP. Bonus uir. quomodo hoc procedat, uide Fel. latè in c. exceptione, col. 3. cum seq. s. de exce. & in d. c. super his, col. 4. uer. in glo. in uer. ultimo s. de accu.

nali alibi pleni⁹ é p uisũ, ut i c. tuæ & i c. qm̃. ut lit. nõ cõt. & i c. 1. de iud. & 11. q. 3. in c. rursus, & c. qcũq;. In gl. 2. ibi: *si in*
a *de remaneat infamatus*[a] &c. Inn. dicit hoc pcedere, qñ directè crimé pbatũ est ꝯ aliqué p uiã exceptionis, utputa ꝯ accusatoré, q fuit i iudicio, cui ét data é copia se defendẽdi, secus, si ꝯ testé, q nunq̃ fuit in iudicio, qa magis excipit ꝯ parté pducẽté, q̃ ꝯ testé. Mihi pl⁹ placet dictũ gl. idistictè. nã, ex quo orta é ifamia ex satis pbabilib. ꝯiecturis, idici pt purgatio, ut illa aboleat. nã (ut dixi i c. pce.) licet pbõnes inducte ꝯ testé nõ faciãt plenã fidé ꝯ cũ in alio iudicio, iducũt tñ psumptioné quãdã, & p hoc facit c. cũ tu s. de test. ubi dicta testiũ reducunt ad cõcordiã, ne reatu periurii notent d facto; & idé q ista gl. expssi⁹ tenuit glo. i c. cũ dilect⁹, d ord. cog. In gl. 3. i fi. No. ex hac gl. q licet numer⁹ cõpurgatorũ sit arbitrarius rlr, tñ é maior numer⁹ adhibẽdus in maiori, & minor in minori. Et pt eé rõ diuersitatis, qa maiores habét notitiã pluriũ, & facili⁹ pp potẽtiã inueniunt cõpurgatores minores ergo non habent tot notos, nec de facili pñt alios inducere ad se purgãdũ. nã isti cõpurgatores sunt uolũtarii, & nõ pñt cõpelli, sicut alii testes, ut not. in c. seq. facit. c. cũ P. & c. ex tuarũ. s. e. Ex pdictis hés modũ cognoscẽdi, an supior in indicéda purgatione excedat modũ & arbitriũ boni uiri, ut cõsideret qualitas psonæ, criminis, & infamie, & alia circũferentia. nã si numerus nimis excederet, posset appel-
5 lari. † Quia i cõmissis arbitro appellat,
b si nõ facit ut bonus uir,[b] ut in c. 1. d dila. & leg. & no. i. l. si qua pœna, ff. de uer. sig. & i c. sup his; d accu. sec⁹ si committeret cõscie, nõ dét tñ intelligi de cõscia uulpina, ut dicit Bal. i. l. 2. C. d fideicõ. licet in lecturis cõiter ñ héat, ut i c. statutũ in §. assessoré, d rescri. li. 6. & ibi gl. qd tñ limita, ut no. gl. sing. in cle. 1. de iurepat. In gl. fi. Ex hac gl. pñt colligi due solones ad ꝯriũ formatũ in principio gl. Prima est, ut deficiés i purgatione i crie heresis nũq̃ tradat curiæ seculari: qa hæc é
c pbõ psumptiua,[c] & nõ uera & directa. Scda sol. q iõ nõ tradit hic curiæ seculari, qa uolés redire ad fidé dét recipi, & parcit sibi quoad morté. Hãc sol. ultimã tenét Host. & cõiter doc. & é in se uerissima. nã si uerè cõuict⁹, vel cõfessus pt redire ad fidé, & nõ tradi curiæ seculari, forti⁹ idé dicédũ in cõuicto iterpretatiuè. Sed prima sol. gl. cõiter ñ recipit. uñ concludunt doc. & maximè Host. q ad quãcunq; pœnã agat deficiens in purgatione dét puniri ut cõuict⁹. Et ex hoc dicto infertur, q si iste als incidisset in hæresim, & nũc ex deficientia in purgatione haberet p cõuicto & p relapso, deberet tradi curie seculari, ut in c. accusat⁹, de heret. li. 6. qd est notãdũ nã ex dicta
6 gl. cõcluderet oppositũ. No. tñ rõné gl.
d nã pt adduci ad statutũ[d], quo cauet, q conuictus de tali crie puniat tali pœna, q deficiens in purgatione nõ dét puniri
e illa pena[e] statutaria, qa illa non est uera cõuictio, sed psumptiua & interpretatiua, & statuta habét locũ dũtaxat i casu uero, ff. de neg. gest. l. 4. & i c. i nostra, de iniur. facit qd no. Bar. i. l. 1. ff. de sica. q cũ statuta hodie puniant cõiter maleficia, nõ incidit qs in penã statutariã, nisi
f pfecerit delictũ.[f] Et iõ nõ sufficit acceptasse, seu fecisse actũ ppinquũ, sicut de iure uidebat sufficere. l. si qs cũ telo, C. de sica. cũ si. canonizata, de pe. di. 1. Ex gl. q̃ro, qd si nõ reperiant tot cõpurgatores, nũqd iste déat haberi p cõuicto? Host. dicit, q si nõ pt hre, q de eo testes non cõfidunt, seu nõ est fides in aliis de eo, qd tũc habet pro cõuicto & deficiéte in purgatione aut nõ reperit, qa paup é, seu extraneus, ita, q nõ hét notos in ciuitate, & hoc casu est sibi subueniédũ arbitrio iudicis, considerata qualitate psone, criminis, & infamie, & ita cõiter
7 transeunt doc. †Sed tu dic, q ubi ex istis causis nõ pñt hri cõpurgatores clerici, dét adhiberi laicus, ét femine, si nõ pñt haberi uiri, & si ét laici ex hac cã deficerent, credédum est soli iurõ ipsius, ut est glo. no. in c. cũ P. de accu. & in c. in decima. 18. q. 2. & c. cũ in iuuentute, j. e. i gl. fi. & uide ét bonã gl. in c. clerici. 81. dist.

SVMMARIVM.

1 *Artifices experti in aliqua arte, quibus iudex iniungit, ut debeant aliquid æstimare, an cogantur, siue possint compelli deponere secundum conscientiam.*

CAP XI.

CVm dilectus. Breue é, nec põt aliter summari. No. 1. ex tex. unã bonã qualitatem requisitã in cõpurgatoribus, ut sint uicini il-
e lius, qué purgare uolunt, & quoad hoc pt saluari hoc c. de superfluitate. nã vicini psumuntur melius scire cõditioné & qualitaté uicinorũ, ut in c. quosdã, & c. quanto. de psum. puto tñ, q ubi ex cã nõ reperirẽtur uicini, ut quia ex aliqua cã sint sibi exosi, q sufficiat habere alios, ad hoc. j. c. pxi. Sed quæro, nunquid cõpurgatores possint compelli ad purgan-
f dũ aliqué? doctores dicunt, q nõ. uñ isti sunt uoluntarii, & non coacti, ut dixi in c. pcedenti, & facit c. cũ. P. s. e. secus tñ est in aliis testib. ut. s. de testi. cog. per totum. Et potest esse ratio diuersitatis: qa isti deponunt secundum conscientiã & opinioné eorum. Alii uero deponunt de his, quæ acta sunt corã eis. unde isti,

c Probatio presumptiua. Circa hoc uide, qd not. Inn. in c. qa uerisimile, de psum. c. afferte, e. ti. per do. Ant. & uide ét omnino, quod latè scribit Do. Ab. in c. accedés, 2. s. de accu.

d Statutũ disponens, q conuictus de crie puniat tali pena, nõ habet locum in illo, q habetur p conuicto, qa deficit in purgatione. Et de hac qõne uide p d. Ant. i. c. at si clerici. in prin. de iudi. in. 6. colũ. ubi idem dicit, sed ꝯ hanc opi. uidelicet q imò habeat locũ statutũ i eo, qui deficit in purgatione. all. tex. i c. ad audientiam, & in c. cũ dilectus de cleri. non resi. ubi est tex. q statutũ intelligitur fm ius cõe, non mirũ si ibi recipit iterptationé à iur cõi ét quoad casũ sed p isto d. d. Ab. optime facit qd no. Bar. in. l. 1. §. hoc interdictũ, ff. de sen. ubi dicit, q statutũ iponens penã mulieribus perlas seu gẽmas portantibus, non habet locũ in mulierib. perlas seu gemmas cõtrafactas portãtib. Ité ad hoc facit qd no. d. Ab. post Io. An. in c. sicut dignũ. s. de hom. in qõne, statutum loqués in faciente an habeat locũ in mãdãte, & uid qd ibi plene notaui. Et add hic Ang. i cõ. 183. & cõ. 234 ubi dicit, q statutũ loquens de cõtumace hét locũ i uero ꝯtumace, ñ i ficto, & facit qd no. Bal. i. l. trãsigere i. 5. co. C. d trã. ubi dicit, q statutum loquens de homicidio nõ habet locũ in eo, q fuit condemnat⁹ de homicidio ex ficta confessione, qa statutum debet intelligi de homicidio uero, cuius contrarium ur dicere Bal. in l. qm̃. C. de infa. ubi dicit, q ficta confessio inducta per statutum æquipararur uere factæ in iudicio, uide tñ Bar. Ang. & Imo. in l. ex consensu, ff. de appel. Et adde hic oino, qd latè notaui post d. Abb. i c. ex parte de sponsa. qd no. post d. Ant. in c. ad audientiã, d cle.. nõ resi. Et adde, q licet d iure agẽtes & consentiétes pari pœna puniant, ut in c. 1. de offi. deleg. tñ statutũ loqués de agente, cũ déat stricte intelligi, nõ habet locum in consentiéte, ut dicit do. Abb. i c. cũ uoluntate. j. de sen. exc. Ité ad predicta facit, qd no. Bar. in. l. trãsiger, in. 5. co. C. de trãs. ubi dicit, q si statutum dictat, q de oibus delictis possit fieri pax & cõcordia, præterq̃ de homicidio, intelligitur statutũ illud de homicidio uero. & ideo dicit ibi Bal. q su p homicidio ficto poterit fieri concordia, & gñaliter an statutũ loquens de casu uero extendatur ad fictũ, uide p Bart. i. l. oés populi, ff. de iu. & iur. 7. qõ. prin. & p Io. An. i regula, p possessore, in Mercu. p Bal. hr in l. si qs ferno, C. de fur. p Bal. & Imo. in. l. 1. §. lex Fal. ff. ad le. Fal.

Adde an in statutis héat locũ fictio, Fran. de Are. consi. 147. Cepo. consi. 41. Lud. Ro. cõsi. 105. Ful. cõs. 116. Alex. in pluribus cõsiliis, ut in eorũ tabula uidere poteris.

e De hac rõne. uide latius p d. Ab. i c. insinuatũ, s. de simo. & facit qd no. idé d. Abd. i c. vno, circa fi. d pl⁹ pe. ubi dicit, q statutũ loqués de cõuicto nõ habet locũ in illo, qui cõfessus fuit.

f Perfecerit delictum. Hoc dictũ refert ét d. Abb. in c. mulieres, de sen. exc. & idé tenet Bal. in §. ité. l. Corn. l. uolti. de publ. iudi. & uide Pet. de Anc. in repe. c. canonũ statuta, d con. i 6. prin

cipali quæsito, i 31.co.illius q̃siti uer. & si statutū.ubi dicit, ꝙ si statutū exigit factū cōsummatū, ñ sufficit si sit inchoatū, & ꝙ in statutis reqrat factū cōsūmatū, tenet Bal.i.l.si qs nō dicā rapere, i.3.col. C.ð epi.& cle.& Ang.i.l.1.§.hęc uerba, ff. qð q.sq; iu. & p Bar. i.l.i. §.diu⁹, ff.de sic. Et adde, ꝙ tm̄ i statutis reqrit, ꝙ act⁹ sit pfect⁹, ꝙ ēt si statutū diceret, si

1 de quib. in tex.pn̄t timere piurium. †Et
a pōt induci hoc dictū, ꝙ habētes[a] depo-
b nere ẽm conscīam non pn̄t compelli;[b]
& esset notabile dictū, si esset uerū, & facit, p istis artificib. expertis in aliqua arte, quib. iudex iniungit, ut debeant aliquid ęstimare.

SVMMARIVM.

F *Infamia facti orta ex non probabilibus coniecturis, & ab æmulis est nullius effectus.*
2 *Testes, q requirunt in aliquo actu cū certis qualitatibus, si in loco, ubi actus celebratur, non reperiuntur testes cum dictis qualitatibus, sunt adhibendi quomodo reperiuntur.*

CAP. XII.

CVm in iuuentute. Nota sp, ꝙ pp infamiā est indicēda purgatio: pt tn̄ qñq; indici ēt, ubi nō est indicēda ad instantiā purgandi. Vel aliter & melius sic. Si infamia ortum non habet ex probabilibus coniecturis, non est de necessitate indicenda purgatio, pt tn̄ indici ad instātiā purgādi. Hoc dicit, & est casus nota. ẽm intellectum. Prima pars narrat factū, & petitiones procuratoris. Secunda petitionē improbat. Tertia petitionē cum quadā protestatione admittit. Secūda, ibi: *unde*. Tertia, ibi: *Cæterum*. Casus lit. Eps Quinclien. ecclesię dicebatur hr̄e immoderatam familiaritatē cū quadā nepte sua: pp quod rex Vngarię sæpe scripserat dn̄o papę, ut illum de vngaria remoueret. vnde papa scribit cuidā epo vt super hoc cautè inquireret. Coepi vngarię, & ipsi postmo dū rescripserunt d. papæ, ꝙ cū bonū uirū & honestæ conuersationis esse credebant, personā ipsius multiplr̄ cōmēdātes. Sed qa pater filiū, 2
quē diligit, corripit, ad maiorem cautelā dn̄s papa mādauit eidē, ut ab illius familiaritate totaliter cessaret, ut sinistra suspitio ð ipo haberi nō posset: sed qdā malus hō rescriptum illarū literarū surripuit & apud regem & alios magnates ipsum neqter publicauit, ut magis infamaretur, sed papa licet pulsatus fuerit multoties ɔ̄ ipm, tn̄ aduersus eū noluit cōmoueri, sciens ꝙ facile dictum unius sequitur multitudo. postea uerò cum dictus eps ad Strigo. Metrop. extiterit po- 1
stulatus, quidam qui aduersabātur eidē, ut promotionem impedirent ipsius, cœperunt ipsum iterum infamare, unde ipse de quorundam amicorum suorum cō- 1
silio quendam procuratorē ad curiam destinauit, postulās a do.pa. ꝙ purgatio- d
nem canonicam faceret ei indici ad suā innocentiam ostendendam. Papa postulationem illā reputans minus prouidā ab ea ipsum procuratorem sæpe uoluit

qs uoluerit facere tale qd puniat, s̄ q rit ad penā iponēdā, ꝙ act⁹ sit pfect⁹ nec sufficit sola uolūtas, & exponitur illud uerbū, uoluerit, i. uolūtariè fecerit, ita eleganter ðtermiat, Bar. p⁹ gl.i.l.fi.ff.de rerū diu. Itē addð, qð illud dictū Bar. in l.1.ff.de sica. qð refert hic d. Abb. refert ēt & seqt̄ do. Ant. i c.1.i pe.col. de eo q mit. i pos. de quo uide oino qð no. Bal. i c. fin. in.2.col.de cōsue. Adde qð uoluit Bal.con.306.1. li. ubi ponit, an stāte statuto, ꝙ capite puniatur q adulterīū nixus fuerit, si qs attētauit, sed timore pterritus aufugit, an dēat puniri.

a Illi qui habēt deponere ẽm cōsciā nō pn̄t cōpelli, qð ēst notādū p ęstimatorib. & adhoc facit, qð no. Bald. in l. rē nō nouā, C. de iudi. ubi dicit, ꝙ ille, cuius conscientiæ stari dēt nō cōpellit exprimere cām mouentem conscientiā.

SEB. SAP.
b Cōpelli. Vide Feli. i c. proposuisti, col. 3. ver. prima conclusio. s̄. de pba. ubi ponit de ptis in arte, an possint cogi ad dicēdū illud, qð sentiunt.

c Purgatio, Adde de hoc latius uidēdū Ro.consi. 351.

SEB. SAP.
c Purgatio. Ad hęc faciūt no. per Bar. in.l.de minore. §. tormēta, ff. de qō. ubi ponit, ꝙ fama dēt oriri a fide dignis psonis, alias non pbat, de quo ibi per Ale. & per Sal. in.l. ea quidē, C. de accu. in materia famæ

ZACHARI. Ad certas psonas & locum. Vult iste innuere, ꝙ ne-

reuocare. Sed quia procurator instabat, papa mandauit purgationē eidē indici cū duobus Abbatibus, quāuis protestatus fuerit, ꝙ ex alia cā petitio talis improuidè tunc fiebat: quia Suffraganei Strigonen. ecclesię uix eo tpe purgarēt eundē, q in facto postulationis ɔ̄dicebāt eidē, & suffraganei Colocen. ecclesię ipsum minimè tunc purgarent, qa inter eū, & Coloceñ. Archiepm̄ de Strigo. Metrop. qō uertebat. vñ cū non sint alii pontifices in Vngaria meritò uidebat, ꝙ p epos regni sui sup illo articulo se purgare non pos- 1
set B. †No. 1. ex. tex. singulr̄, ꝙ qñ constat infamiam proces- c
sisse ab æmulis, nō est ex ea indicenda purgatio [c] ēt ad instātiam aliorū, nec dēt iudex commoueri ex tali infamia ɔ̄ infamatū. Et ex hoc infert, qð dixi in summario, ꝙ ubi constat infamiā ex probabilib. coniecturis non processisse, ꝙ de ea non est curandum, unde nullū de iure habebit effectū: sed habet bene locū illud: Vanæ uoces populi non sunt audiendę in c. Osius, de elec. & in.l. decurionum, C. de pęnis. Et idē uoluit Bar. in.l. de minores. §. tormenta, ff. de qō. & hoc dictū optimè probatur hic. Secundo no. tex. ibi: *dictum unius facile sequitur multitudo &c* hinc dr̄: Fama uolat, trāsit que modū quocunq; feratur: Eximie crescit: sed non cito fama quiescit. Not. ibi. *super hoc bonum zelum &c.* ꝙ non dēt aliquid fieri ex solo zelo, nisi subsit iudicium rōnis, qð facit ẽm Hosti. ɔ̄ religiosos prælatos habentes tm̄ zelum in puniendis delictis, ut prætermittant ordinem iudiciariū, inquirentes qñq; de criminibus omnino occultis, & iō dicit periculosum ignorātes iura promoueri in epos, de quo in c.1. de consang. & affi. Not. ꝙ infamia facti habēs ortū ab ęmulis non īpedit quē promouendū ad dignitatē. Vltimò colligitur argu. ꝙ numerus compurgatorum est arbitrari⁹. nam hic fuerunt deputati duo Abbates, & in c. inter. s̄. e. fuerunt. 14. & in c.1. s̄. e. dr̄ de duodecim, & in c. ex tuarum, s̄. e. dr̄ de. 7. est ergo arbitraturus iudex numerū ẽm qualitatē personæ, criminis, & infamiæ. In gl. in uerbo, *postulare*. in fi. Inn. tenet, ꝙ procurator potuit hoc postulare, licet sit gñalis, sed forte Inn. motus est ex rōne gl. qa hoc uidebatur uicinum mādato. nam cū esset super postulatione iam facta de isto epo, ne aliquo mō impediret pp infamiam, potuit petere purgationē infamiæ, arg. in.l. ad rem mobilem, ff. de procur. tn̄ ẽm Host. ista purgatio non erat de necessitate indicenda, tū qa petitio iniusta, ut in tex. tū qa papa nō astringitur dispositioni iuris, ut in c. proposuit, de conces. pb. tum quia purgatio non dependet ex uoluntate partis, sed ex dispositione iuris. † In gl. fi. Not. bene glo. & uide, quod dixi in c. inter. s̄. eo. in fi. Et facit hæc gl. iuncto tex. in arg. ꝙ ubi testes de iure necessarii non reperiūtur in loco, tūc quales reperiuntur, idonei iudicant. Et hoc fuit cōsultum in qōne facti. dicit statutum, ꝙ ad confectionē inuentarii reqrunt testes cū certis qualitatibus, opponebatur postmodum, ꝙ non habebant qualitates requisitas, replicabatur, ꝙ in loco illo nō reperiebāt testes cū illis qualitatib. & certè ex hoc dēt actus tolerari, ad idē tex. cū gl. in c. cū dilectus, de elec.

SVMMARIVM.

1 *Negatiua coarctata loco & tempore, potest per testes probari.*

CAP. XIII.

DE testibus. Compurgator iurat de credulitate h.d. De materia huius c. dic ut habetur in c. quoties. s̄. eo. †In gl. Et habet lo- 1
cum ratio glos. quando negatiua esset restricta ad certas personas, & locum, [d] nā tunc bene possunt testes deponere de ueritate, tunc enim potius deponunt de facto proprio, quam alieno; ut si dicunt, ꝙ tali hora Titius nō cōmisit homicidium, qa fuit nobiscum, & non potuisset committere, quin nos uidissemus. nam si testes tali modo deponerent, non esset locus purgationi, ut no. in c. proxi. & c. cū dilectus, facit glo. in c. clerici. 81. dist.

Sum-

SVMMARIVM.

1 *Infamatus non solum super causa criminali, sed & super defectu & inhabilitate debet priuari.*
2 *Spurius non potest sine dispensatione ad sacros ordines promoueri.*
3 *Negatiua non astricta loco & tempore, licet non probetur per testes, tamen aliquando probatur per iuramentum partis negantis, quando non apparet aliud in contrarium.*
4 *Infamatus non admittitur ad purgandum, quando eius infamia potest per testes probari.*
5 *Filius non potest iurare de ueritate se esse filium talis, sed de credulitate sic. Iuramentum de ueritate nunquam quis tenetur nec debet subire, quando non potest haberi uera scientia.*
6 *Filiatio quibus modis præsumatur.*

CAP. XIIII.

ACcedens. Infamatus sup defectu nataliū nō dēt, pmoueri, nisi prius se purget. h.d. Priō ponit qō. Scd̄o, puisio, ibi: *quo circa*. Casus lit. Quidā diacon⁹. T. noīe, dū uellet in psbyterū, pmoueri, qdā æmuli sui dixerūt illū esse filiū sacerdotis: pp ꝙ diœcesan⁹ ipsum noluit, pmouere, nec pmisit illū ab alio, pmoueri. vñ ille diacon⁹ ad do. Pa. accedēs pdicta eidē exposuit. Mādat papa epo, quatenus, si de hoc ē publicè infamat⁹, & de ipsa infamia cōstare nō poterit, purgationē ab ipso recipiat, & ipm̄, pmoueat ad ipsum officiū sacerdotis: qa & si nō sit nota delicti, tn̄ ē nota defectus īpedien-
1 tis ad sacros ordines, pmouēdū. B. † No. 1. ex tex. ꝙ purgatio locū hēt nedū sup criminali, sed ēt sup aliquo defectu
2 & inhabilitate; facit c. 3. s̄. de aposta. †No. 2. ꝙ nedū spuri⁹, de quo cōstat, ad ordines, pmoueri nō dēt sine dispēsatiōe, sed ēt ille de quo nō cōstat, ex quo tn̄ de defectu nataliū infamatus ē. Et cās, pp quas fili⁹ nō legitim⁹, pmoueri nō pt, uide p gl. in c.1. & 2. de fil. psbyte. li. 6. Sed op. ɔ̄ tex. de c. cū in iuuentute, s̄. eodē. nā infamia ab ęmulis orta nō hēt esse ctū indicēdi purgationē. Sol. ut ibi, & hoc not. ibi enim cō-
stabat infamiā habuisse ortū ab ęmulis, hic uerò ñ cōstabat: 1
sed iste dūtaxat hoc asserebat. vñ papa mādat purgationē indici, si publicè iste eēt infamatus, quasi dicat, ꝙ si ab ęmulis tātū hoc diceretur (prout ipse asserebat) nō esset de hoc curandū, & sic potius concordat cum illo c. cū in iuuētute.
3 †In gl. 2. ibi: *quia negatiua*[a] *probari non potest*. hoc uerū, si hæc
a negatiua eēt, pbāda p testes, sed hic est probāda p iuramētū asserentis, & p testes de credulitate. vñ dicit Io. And. & bñ, ꝙ ut plurimū in purgatione uenit factū negatiuū; simile in c.1. de cōfes. li. 6. ubi negatiua, q alias, pbari ñ pōt, admit-
4 tit ī positiōib⁹, ut sic possit, pbari p iuramētū. †Et in fi. glo. aduerte: qa si, pbaret filiatio, put dr̄ in gl. nō cēt loc⁹ purgationi, qa hęc ē uera, pbatio, q pt fieri sup filiatiōe. Et existēte uera, pbatione cessat purgatio, ut in c. seq. vnde cōsidera uarios modos, pbādi. Aut em̄ uult iste, pbare se fuisse habitū, reputatū, & noīatū, p filio Sēpronii &c. & tūc nō ē necesse, ꝙ aliter se purget, & de hac purgatione nō loquit iste
5 tex. † Aut vult iurare, qð sit fili⁹ Sēpronii, & nō dēt admitti qa subiret piuriū, cū filius nō posset iuramēto asserere se filiū Sēpronii. Aut vult iurare se fuisse habitū reputatū, & nominatū pro filio Sēpronii, & ita se credit esse filiū Sempronii, & tūc talis purgatio recipit, & cōpurgatores iurabūt de credulitate, qð credūt eū uerū iurasse. nā, ut dicūt hic Host. Inn. & Io. An. de necessitate puertenda ē forma iuramenti in hoc casu, unde licet alias purgādus dēat iurare de ueritate, ut in c. quoties, s̄, eo. in fi. in hoc tamē casu iurabit de cre
6 dulitate, qa nō pōt haberi uera sciētia. †Et no. ex pdictis, & ex text. ꝙ ex quo semel qs habitus & reputatus fuit pro fi-
b lio[b] Sēpronii, fama sequēs in ɔ̄riū nō nocet. Et inquātū gl. dicit sufficere probare, quē fuisse genitū ex uxore Titii, ut inferat ipsum esse filiū Titii, dic hoc, pcedere, ēt si Titi⁹ negaret ipsum esse filiū suum: qa, ex quo qs est natus ex uxore alicuius, pręsumitur natus ex marito, nec potest maritus eum non cognoscere in filium suum, nisi probaret tempore conceptionis eum fuisse absentem, uel impotentem ad generandum, ut est text. not. in l. filium, ff. de his, qui sunt sui, uel alieni iur. & ibi Bart. & idē dic, si mater postea assereret ipsum esse filiū alteri⁹, q̃ mariti, ut nō credat ei in piudiciū filii, vt no. d. in l. filiū, & no. gl. i c. officii, de pęni. & remi. ꝙ vr̄ procedere etiam si probetur, ꝙ tēpore cōceptiōis mater habebat cōcubitū cū alio, & ad hoc tex. no. in l. miles. §. defuncto, ff. de adult.

SVMMARIVM.

1 *Infamatus de crimine notorio non potest se purgare, sed debet condemnari.*
Causa si pendet coram delegatis, ordinarius debet silere. 10.
2 *Cognoscēs carnaliter monialem committit tria delicta, adulterium, sacrilegium, & incestum.*
3 *Litis contestatio an & quando requiratur in inquisitionibus.*
4 *Notorium quando dicatur esse crimen adulterij, uel incestus.*
5 *Laicus potest testificari contra clericum, quando crimen est notorium.*
6 *Notorium probatur ex eo, quod omnes de uicinia sciunt.*
7 *Delegatio adimit iurisdictionem ordinarijs.*
8 *Infamatus quomodo purgatur, quando nulla præcedit inquisitio contra ipsum, nec accusatio.*
9 *Citatio, uel sententia an requiratur in facto notorio?*
10 *Rescriptum si est impetratum ad iudices delegatos super aliqua causa, non potest pars, contra quam est impetratum, illi renuntiare, sed pars, quæ impetrauit sic rē integra.*

CAP. XV.

CVm dilectis. †Sup notorio crimine nō ē indicēda purgatio, & pēdēte cā sup criminib⁹ corā papę ð legato, purgatio ab ordinario super eis recepta nō tenet. h.d. In prima parte pōit auditoris datio. In scd̄a actoris petitio. In tertia rei respōsio. In quarta diffinitio. Scd̄a, ibi: *cumque idem*. Tertia, ibi: *Dictus*. Quarta, ibi: *His igitur*. Casus lit. Inter. H. psbyterū ex una parte, & O. clericū ex altera sup qbusdā ecclesiis qō uertebatur, pro qua dict⁹. H. psbyter, &. G. procurator. O. clerici ad sedē apostolicam accesserunt, procurator ipsius. O. proposuit, quod cum. D. presbyter esset publicè infamatus super crimine incestus, episcopus Constantiensis ordinarius eius ei purgationem indixit, qui cū se purgare ñ posset, ecclesiis suis fuit ab ipso per sententiam destitutus, sed ipse nihilhomin⁹ eas per violentiam detinebat occupatas. Postmodum, cum idem presbyter uxorem cuiusdā cōsanguinei sui publicè detineret, qdā clerici ɔ̄ ipsū super hoc ad quosdā iudices literas impetrarunt, continentes, ut si dictus presbyter super crimine adulterii & incestus se nō posset purgare, ipsum pęna debita castigarēt, & cū eis cōstitisset, ꝙ idē psbyter pro eo, qð in purgatione defecerat, ab epo fuerat cōdēnat⁹, ipsum tanq̃ cōtumacē pdictis ecclesiis priuauerunt, maxime cū de crimine adulterii & incestus tanq̃ ð notorio cōstitisset eisdē, mādās Abbati sancti Galli, ad quem bene-

gatiua coarctata loco & tpe posit probari, ð quo ui de Bart. i l. 1. C. de cano. largit. li. 10. eūdē in l. hæredes palā, in princ. de testa. & in. l. actor, & ibi Bal. C. de pba. Ang. in auth ð hære. & Fa. §. hinc nobis, col. 1. & Alexā. in l. 1. col. 7. ff. si cer. pet. & consi. 42. uol. 4.

SEB. SAP.
a Negatiua, qñ negatiua posit probari, uide remissiue p Fel. i c. tertio loco, col. pe. s̄. de prob. Lāfr. ð Ori. in rep. c. qm̄ cōtra falsam, col. 2. supra de proba.

ZACHAR.
b Habitus & reputatus fuit pro filio. Adde Lanf. de oria. i c. qm̄ cōtra falsam §. statuim⁹ uer. testiū depositiones, nu. 104. & ibi in apo. Cel. in uersi. filiatio, s̄. de prob. Fel. in c. per tuas, col. 2. not. j. e. ti. istum i c. Michael, nu. 1. & ibi no. in apost. ad cū in uer. filius supra de fil. presby. & in c. intelleximus, n. 7. & ibi iterum in apost. meis in uer. filium mariti supra de accu.

BBBB

ſciorū collatio ꝑtinebat,vt bñficia illa ꝯ
ferret;q contulit illa.O. clerico ſupradi
cto.vñ petebat ſup illis ṗdicto pſbytero
īponi ſilētiū, & ipſi tradi poſſeſſionē illo
rū bñficiorū.Ex aduerſo.D.pſbiter reſpō
debat,ꝙ ꝓceſſ9 iudicū ṗdictorū debebat
merito retractari,cū lit.ñ cōteſt. ꝓceſſe-
rit ꝯtra ipſum, adiiciēs ēt,ꝙ purgationē
indictā ſibi ab electo Cōſtātiēſi curaue-
rit exhibere:ſđ ei reſpōdebaẗ ꝙ talis pur
gatio ñ ualebat, cū iudicio pēdēte corā
delegatis ordinari9 nō debebat īdicere
purgationē īfamato, & ita tanꝗ corā nō
ſuo iudice facta diciẗ.His & aliis diligē-
ter auditis & intellectis, licet lr̄ę delega
torū iudicū, uel ipſarū trāſcriptū domi.
Pa.oſtēſę nō fuerint: qa tamē ex tenore
relationis ipſorū iudicū,quā ꝓcurator ṗ
dictus exhibuit,do.Pa. conſtitit euiden-
ter, ꝙ iudices illi proceſſerūt iuris ordi
ne ṗtermiſſo vnde Pa.tā ꝓceſſū illorū,ꝗ
ꝯceſſionē eccleſiarū à ṗdicto Abbate de
mādato ipſorū factā authoritate apoſto
lica retractauit, ṗcipuæ cum relatio iudi
cū cōtinebat repugnātia & aduerſa,dice
baẗ enim, ꝙ crimē eiuſdē pſbyteri adeo
notoriū erat,ꝙ nullus loc9 inficiatiōi pe
nitus exiſtebat:ut pote cui9 uniuerſus po
pulus teſtis erat;& tñ ibidē ṗmittitur,ꝙ
eidē pſbytero terminū perēp.aſſignaue-
rūt,in quo ſe purgaret,ſi poſſet,cū nimi-
rū ſi crimē erat notoriū,nō erat illi pur-
gatio īdicēda, ſed ī eū cōdēnationis ſen
tētia ꝓferenda. Si uero nullus apparue-
rit accuſator,& ſuper ṗdictis criminib9,
uel ipſorū altero apud bonos & graues
fuerit infamatus,purgatio canonica indi
ceẗ eidē,ñ obſtāte, ꝙ corā ṗdicto electo
diciẗ ſe purgaſſe:qa pendēte iudicio co-
rā delegatis nō debuit ordinari9 purga-
tionē indicere infamato.B.No.1.ex tex.
iudicē ordinariū poſſe ꝓcedere ꝯ īfama
tū eidē purgationē canonicā indicendo
abſq; eo, ꝙ termin9 accuſare uolentibus
ſtatuaẗ, uel ꝙ ṗmittaẗ inqſitio ſup ueri-
tate.Et certè nō cauillādo,nec dānando
literā hic uidetur caſus ꝓ eis, quæ dixi ī
c.inter,ſ̄.eo. licet Inn.ſup hoc inſtet,ut.
ĩ.ſubiiciā.Secūdo no.retēto eodē modo
intelligēdi,ꝙ deficiēs in purgatione ſup
graui crimine ṗt priuari beneficiis ſuis,
licet null9 ali9 agēdi modus ṗceſſerit: qa
(vt.ſ̄.dixi) hic nō apparet de accuſatiōe,
uel inquiſitione ṗcedēti, qđ ē cōtra opi.
Io.An.in.c. ſignificaſti,ſ̄.đ adul.ubi dixi
talē tātū ſuſpēdi debere;& de hoc.ĩ.Ter
tio no. ꝙ ex eodē facto qñq; oriunẗ duæ
ſpecies criminū ſeparatę.vnde ex retētio
ne & abuſione uxoris cōſanguinei orie-
bātur crimē inceſtus & adulteriū.nā in-
ceſtus oriebaẗ, qa affinis:adulteriū uerò,
qa cōiugata, facit tex. in l.ſi adulterium
3 cū inceſtu,ff.de adul.†Ad idē uide gl.no.
in.c.virginib9.37.q.1.quę dicit accedētē
a ad monialē cōmittere tria delicta.[a] Pri-
mū,qa ſponſa dei cōmittit adulteriū.Se
cūdū,qa cōſecrata cōmittit ſacrilegium.
Tertiū,qa affinis ſpiritualis,cōmittit in-
ceſtū.vñ de quolibet iſtorū criminū accuſari ṗt. An aūt pū-
nit9 de vno,puta ſacrilegio, poſſit accuſari poſtea de adulte
rio,uel inceſtu,tāgit ibi gl.ſđ meli9 Bar.in.l.ſenat9, ff.de ac
3 cu.& dicēdū,ut ī gl.†Quartò no.arg.opt.ex tex.ꝙ ēt in ꝓ-
ceſſu inqſitionis dēt fieri litis cōteſt.alias ſi ꝓcediẗ.ea omiſ
ſa,ēt ꝯ abſentē ñ valet ꝓceſſus; hoc ſingulr̄ colligiẗ ex tex.
ſubtiliter ītelligēdo verba ſnīæ ſm̄ inqſitionē.Hoc dictum
tñ intellige, qñ inqſitio fit ad petitionē alteri9 principalr̄
eā ꝓmouētis:qa tūc ille habeẗ loco accuſatoris: ſecus, ſi fie
ret ex puro & mero iudicis officio,qa tunc nō ē,cū quo fiat
cōteſtatio.Et hoc modo intellige c.qm̄ frequēter.§.ſunt &
alii,ut lit.nō cōteſt.vbi vr̄ probari ꝯriū; & hæc ē uera & cō-
munis cōcluſio,maximè Hoſ.hic,& ī c.clamor, ſ̄.de teſt.di
co plenè ī d.§.ſunt & alii,& ad hoc ſolet quotidie allegari
4 iſta lr̄a,cui vr̄ cōcordare c.cū.I.& A.ſ̄.de re.iu.†No.ulterius
& tene mēti, qđ crimē fornicatiōis,ſeu īceſt9,vel adulterii
ṗt adeo eſſe notoriū,vt īficiatiōi loc9 nō ſit; vñ abſq; aliai
dagine pōt iudex ꝓcedere ad īpoſitionē pœnæ.Et loqẗ iſte
tex. qñ notorietas ſurgit ex ſola retētiōe mulieris ī domo;
vt qa fortè ī lecto,vel ī mēſa ſimul iacēt,ſeu nat9 ē īde fili9,
q ē euidēs ar.īcōtinētiæ paternæ,ut dicit tex.ī c.priuſꝗ.18.
di & facit hoc c.ad no.ī c.ueſtra,& ca.ſi.de coha.cle.& mu.
5 †Itē no.tex.opt.ꝓbātē,ꝙ ī delicto[b] notorio laici pñt teſti
b ficari ꝯ clericos.vñ hic dr̄,qđ populus viciniç erat teſtis no
torietatis;& hūc tex.ſingulr̄ alle.gl.in c.de cętero,ſ̄.de te-
6 ſti.in mā huius c.†Itē collige,ꝙ notoriū cauſaẗ ex eo, ꝙ no
c tū ē uiciniæ;& not.modū ꝓbādi notoriū [c].nā ſatis teſtis uf
7 reddere ſufficiētē cām,ſi dicit, ꝙ oēs de uicinia dicūt.†Vlt.
collige, ꝙ ṗp cōmittēdo cām ꝯ aliquē clericū vr̄ tacite adi
mere iuriſdōnē īferiorū quo ad illā cām,adeo,ut nō ualeat
ꝓceſſus corā inferiore iudice agitat9,de quo no.ī c.cū.M.đ
cōſt.& ꝑ Inn.ī c.vt noſtrū,ſ̄.de appel.In gl.1.ibi:*ſed ſuſpendi
ab officio*.Aduerte,qa gl.vr̄ inuoluere iſtū paſſū. nā c.īter,ſ̄.
c.ī prī.ꝙ diſponit de ſuſpēſiōe tātū, nō loqẗ de deficiēte in
purgatiōe,ſed in infamato,ꝯ quē īcipit ꝓceſſus.Vñ aduertē
dū, ꝙ aut ꝗrimus de modo ꝓcedēdi ꝯ īfamatū à prīcipio,
& hoc caſu dēt ſeruari, ꝙ dixi ī d.c.inter.Aut ꝗrimus đ mo
do puniēdi deficiētē ī purgatione,& hoc caſu loqẗ iſte tex.
& plene tetigi mā m in c.accedēs,ſ̄.de accu.Et cōis cōcluſio
in d.c.accedēs ē,ut in pœna īponēda attēdaẗ modus agen-
di,ut ſi ṗceſſit accuſatio, puniaẗ ut cōuict9 in accuſatiōe, ſi ṗ
8 ceſſit inqſitio,puniaẗ ut cōuictus ī inqſitiōe.† Sed dubiū ē,
qñ nullus mod9 agēdi ṗceſſit,ut qa iudex nulla ṗmiſſa inq-
ſitiōe ſup ueritate indixit purgationē infamato,& hoc ca-
ſu uoluit Io.An.in c.ſignificaſti, de adult.ut tātū ſuſpēdaẗ,
& optime facit iſte text.Inn.hic in prīa opi. hoc tetigit,ſed
poſtea cōcluſit oppoſitū dicēs,ꝙ ex quo īfamia ē ꝯ aliquē,&
iudex nō hēt ꝓbationes prōptas, ṗt abſq; alio ſibi indicere
purgationē, & deficiētē priuare bñficiis ſuis,& ēt depone-
re,ſi crimē ē graue,& ꝓ hoc faciẗ c.cū.P.ſ̄.e.& optime facit
iſta lr̄a,ut.ſ̄.tetigi.Sed ob.dictū Io.An.ī dicto c.ſignificaſti,
ubi ſolēt iſta allegari pro ꝯriis.Sđ ꝓ cōcordia poſſet dici,
ꝙ aut iudex īdicit purgationē ad effectū īdicēdi pnīam, uel
ut ſileat īfamia,& tūc ꝓcedat illud c.ſignificaſti. nā ubi īfa-
mia ſilere ñ ṗt,dēt fieri ſuſpēſio ab officio.2.q.5. pſbytero,
& ita ſi ē deficiēs ī ea purgāda, ſuſpēdiẗ ab offō. Aut iudex
ꝓcedit ꝯ īfamatū,ut priuet eū bñficiis ſuis, ſi ſe nō purgaue
rit:Et hoc caſū ṗt ꝓcedeẗ iſte tex.ex opinio.Inn.uel aliter.
Aut crimē eſt graue ita, ꝙ iudex ex offō ſuo, alias arbitrio
ſuo īponeret pœnā priuatiōis,& tūc illa īponeẗ, aut ñ ē ita
graue,& tūc fiet ſuſpēſio.Nā ſciēdū,ꝙ vbi ꝓcediẗ ꝑ inqſitio
nē,mitior pœna īponiẗ,ꝗ ꝑ accuſationē,ut in c.qualiter,el.
2.de accuſatio. & pœna ē arbitraria,ita & mitior dēt impo
ni,quādo ꝓceditur cōtra deficientē in purgatione,cū ſit ṗ-
ſumptiuè conuictus,& nulla pręceſſit inqſitio, cū ergo pœ-
na ſit arbitraria, & delictū hic cōmiſſū fuerit ſeparatum,&
longe grauius a delicto cōmiſſo,ut in c.ſignificaſti,potuit iu
dex ibi arbitrari pęnā ſuſpēſionis, & hic arbitrari pęnam
priuatio-

ZACHARI.

a Tria delicta. Ad. de gl.27.q.j.in c. uirginibus, quam tñ cū dicto iſtius limitabis, ut per Bal.ī c. 1.q.b.mo. feu. amit.ī feu.& Alex. ī l.itē apud Labeonē. §.ſi qs uirgines,ff.de iniur. ut non procedat in cognoſcente ignoranter, & ꝗ ſit pęna clerici cognoſcētis ſciēter monialē, dic ꝙ deponitur, & ī monaſteriū detrudiẗ ꝑalle.cā & q. c.ſi ꝗ, & c.ſi quis epiſcopus, laicus uero ſm̄ leges pœna capitis plectiẗ. l. ſi quis nō dicā rapere,& ibi doc. C.de epi.& cle.

b Admittuntur laici ad probandum notorium crimen clerici,& uide oī no.do.Ant.& do. Abb.ī c. cū nō ab hoie,đ iud.an aūt admittaẗ ad probādū famā, uide. q.Ant.in c.in literis, in ult.col.ſ̄. de teſti.

SEB. SAP.

c Notoriū.Nunqđ aūt ī hoc caſu ſufficeret reddere rōnē, ſcio quia uicinus, uide Bal.in l. 1.C. đ collu.dete. ubi ſenſit ꝙ ñ, qa ſm̄ eū in his, quæ oculos uicinorū ſolēt latere, nō ē cōcludēs illa rō, qđ ēt uoluit Fel.ī c. literis.ſ̄.de pręſump. Mod. poſt Alexan.in.l.1.ff.ſi cer.pet.

priuatiōis,& hoc pl9 placet,& ſm̄ hoc poſſum9 limitare ca,
ꝗ dixi ī d.c.accedēs. Ex ṗdictis ṗt īferri ad ſolutionē alte-
rius oppoſitionis, ꝗ ṗt formari ꝯ textū, vr̄.n, qđ ex quo iſte
purgauerat ſe,uel fuerat cōdēnat9 coram Coſtātieñ.epō,ꝙ
nō dēat amplius onerari ſup purgatione pſtāda.Sol.dicunt
qdā,ꝙ papa uoluit iſti facere gratiā, ut nō obſtāte prīa con
dēnatiōe poſſet iterū ſe purgare,ſi uellet.Sed poſſet aliqua
ſolutio & melior dari, ꝙ aut qs fuit abſolut9, qa pſtitit pur
gationē,& tūc nō dēt iterū onerari,ita loqẗ c. ex tuarū,ſ̄.e.
ā ꝯrio.Aut fuit cōdēnat9, ſed cōdēnatio ꝑꝑ rebellionē ſuā
nō habuit effectū, & tūc ṗt iterū īpeti:qa nō dēt cōdēnatio
ſibi īmunitatē pſtare. Tertiò ṗt ſolui,qđ pſbyter ñ excepit
de priori ꝓceſſu:qa faciebat ꝯ eū. Quartò ṗt ſolui,ꝙ epiſco
pus Cōſtātiēſis iniuſtè ꝓceſſit, qa nō hēt priuare,ſed ſuſpē
dere,ſed ab hac ſolutiōe recedit Inn. ut ſupra dixi, & iō te-
ne alterā ex ṗdictis,& facit qđ no.Bar.in l. ſepulchra.ī fi.ff.
9 de ſepul.uio.†In gl.in uer.*non erat indicenda*,ibi:*citatio tamen*
a *facienda eſt*. De hoc an citatio[a]& ſnīa ſolēnis īteruenire de
beāt in facto notorio,dic ut no.in c.ad noſtrā, el.3.de iure-
iu.ī c.ex parte.ĩ.de uerb.ſign. in c.ueſtra, đ coha.cle.& mu-
lie.Et aliqd tāgo in c.cū olī,de re iudicata,ubi tex.In gl.in
uerbo,*apud bonos*,in fine. Tenet ergo gl.ꝙ ſufficiat talis īfa
mia ad indicēdā purgationē. Et ad c.qualiter reſpōdet,qđ
nō ꝯdicit,ſed nō dicit,quare.Io.An.dicit,qđ illud c.loqtur
in inqſitione,iſtud ī purgatione,& ſic vr̄ ſentire opi.gl.quo
ad purgationem indicēdā,de hoc ꝑ Inn.& Hoſt.in dicto c.
qualiter,& ibi plenè dixi.Et quo ad ꝓpoſitū diſtinguerē,ꝙ
aut ſubeſt ſcādalū,niſi ſe purget apud bonos & graues,& ē ī
dicēda purgatio, qa ſolū ſcādalū ꝑ ſe ſufficit ad purgatio-
nē indicēdā,ut in c.īter,ſ̄.eodē,aut nō ſubeſt ſcādalū,& tūc
nō ē indicēda purgatio, textus vr̄ iudicio meo in c.cū in iu
uētute,ſ̄.eo. nā ibi īfamia ꝑuenit ad regē & regni maiores,
ſed qa habuit ortū ab æmulis, papa noluit moueri ꝯ illū ēt
ad purgationē,niſi deuictus inſtātia illius, ꝓ hoc, ꝗa qñ in
famia nō habuit ortū ex ꝓbabilib9cōiecturis,nō dr̄ infamia
quo ad iuris effectū, ſed uanæ uoces populi,de qbus nō eſt
curādū,ut in c.oſius,de elect.& l.decurionū,C.de pęnis,per
Bar. in l.de minore.§.tormēta,ff.de ꝗſti. In gl.ſi.ibi:*nullam*
10 *habuit iuriſdictionem,&c.*†No. bñ gl. iūcto tex.qđ is,ꝯ quem
cā cōmiſſa ē ꝑ papā,nō ṗt adire ordinariū loci,& renūtiare
reſcripto,qa iudiciū reddiẗ ī iuitū,nec ualet ꝓceſſus coram
eo initus,ſec9 dicit Hoſt.qñ pars,quę impetrauit reſcriptū,
re integra ad ordinarium accedit parte aduerſa conſentien
te,quia uidetur tunc renuntiare reſcripto, & delegatus non
debet eos amplius audire, arg.ī l.ſed ſi,cum l.ſeq.ff. de arb.
de quo uide quod no.in Spe.in tit. de leg.§.reſtat,uer.item
finitur,& dic etiam,ut no. in c.ex cōqueſtione,de reſti.ſpo.

SVMMARIVM.

1 *Actio criminalis de iure canonico non terminatur tempore, quo ad hoc, ut poſſit Iudex ex officio inquirere, uel purgationem indicere, ſed quo ad accuſationem tollitur.*
2 *Delictum ſi fuit punitum in foro contentioſo, poteſt tamen puniri iterum in foro pœnitentiali, & e contra.*
3 *Prælatus an debeat ſe purgare de delicto commiſſo ante prælaturam, & an poſſit indici ſibi purgatio per illum, qui eum promouit?*
4 *Adulterium an & in quibus dicatur eſſe de atrocioribus criminibus?*
5 *Diſpenſatio in matrimonio circa cognationem ſpiritualem nunquam reperitur, quod ab eccleſia Romana fuerit obtenta, ſecus in cognatione carnali.*
6 *Promouens ſcienter aliquem homicidam, uel aliter irregularem punitur, & promotus deiicitur.*
7 *Inquiſitio ſemper debet continere qualitatem criminis, & circumſerentias, quando fit ad pœnam imponendam, alias forte ſecus.*
8 *Tutor poteſt remoueri in generali ſuſpitione, etiam non habita qualitate, nec forma ſuſpitionis.*

CAP. XVI.

b ACcepimus. [b] Non ſufficit prelato de crimi
nibus infamato iurare, cum ſe
purgat, quod ſit immunis ab illis criminibus, ſed
iurare debet, ꝙ poſt ſuam promotionē illa crimi
na nō cōmiſit.h.d. Et quatuor ſunt par-
tes. In prima iudicū cōſultatio ſup for-
ma purgationis, quā purgād9 offerebat.
In ſcđa,ibi:*ipſe*, purgādi ſupplicatio. In
prima, ibi: *Porro*, ipſius formæ reproba-
tio.In quarta,ibi:*Ideoque*, cāæ cōmiſſio
cū expreſſione debitę formæ. Caſus lit.
Archiepiſcopus Biſuntinus infamatus a
erat de ſimonia, & de incontinentia, &
quod iuſtitiam uendebat: papa mandat
quibuſdam,ut ſuper prædictis purgatio-
nem eidem indicerent, qui recepto man
dato ipſum citauerunt ad præſentiā ſuā,
ipſe ad diem præfixum comparuit,& iu-
ramentū purgatiōis obtulit ſub hac for
ma,uidelicet ꝙ erat imunis ab illis crimi
nibus, ſup qbus ſe purgare debebat,ſed
iudices talem purgationē admittere no
luerunt,ſignificantes hoc domino papę.
Ipſe uerò ad apoſtolicam ſedē accedens, b
aſſeruit,ꝙ ipſi uolebāt,ut aſſereret,ꝙ nū
quā à natiuitate ſua paſſus fuerat lapſū
carnis,unde petebat, quatenus ſaltem ſu
per purgatione incontinentię mitigaret
rigorē,ſed papa nō credit,ꝙ ſub illa for c
ma exactū fuiſſet iuramentū ab ipſo, ſed
poti9 pręſumit, ꝙ alia de cā ſub illa for-
ma ſe purgare uolebat, uidelicet ꝙ im-
munis erat ab illis criminibus, de quib9
erat infamatus,tanquā dimiſſis per pę-
nitētiā iā eēt īmunis ab illis,ſed hoc iu-
rare temerariū erat cū beatus Iob dicat:
Etiā ſi ſimplex fuero,hoc ipſum ignorat
anima mea,vnde papa pręſcriptā formā
ſm̄ quā iurare uolebat,reprobat,ut indi
ſcretā,temerariam,& ineptā, mādās ṗdi
ctis iudicib9, ut ſi uoluerit & potuerit ſe
purgare,ſm̄ hāc formā ſe purget, uideli-
cet ꝙ illa crimina grauiora, ſ. ſimoniā,
uēditionē iuſtitiæ, & incontinentiam,đ
quibus extitit infamatus,iuret ſe nō cō-
miſiſſe poſt, ꝗ fuit in archiepiſcopum aſ
ſumptus,& cōpurgatores ſic iurēt,ꝙ cre-
dūt illū uerū iuraſſe,quo facto illū dimit
tāt in pace,alioquin ipſum ab eccleſia Bi
ſuntineñ.dēant remouere. Ber.No.1.ex
tex. qđ infamatus de delicto nō cōpelliẗ
ſe purgare a tēpore natiuitatis ſuæ,qni-
mo,ſi eſt pręlatus, iurat tantum a tēpo-
1 re promotionis.† Ex hoc collige unū di
ctum ſatis pulchrum, quod de iure cano
nico tempora non ſunt pręfixa ad impe-
c trandum contra aliquem de crimine,[c]&
ſic licet de iure ciuili poſt quinquēnium
non poſſit quis impeti, de adulterio, &
etiam poſt uiginti annos in aliis crimi-
nibus.l.querela,C.de fal.l.adulter,C.de
adul.& quod ibi no. tamen de iure cano
nico ad iſta tempora non habetur hic re
ſpectus, nam poterat ibi eſſe promotus
elapſis triginta annis. Et facit text. iſte
pro opi.gl.in c.admonere.33.q.2. quod
puto uerum indiſtincte quo ad indicen-
dam purgationem, uel quo ad proce-
dendum per inquiſitionem contra infa-
matum, ne infamatus toleraretur in ad-
miniſtratione diuinorum, ſec9 forte eēt
dicendū in accuſatione directa, quæ in-

SEB. SAPIA.

a An citatio.Vide Bald.in l. ea quæ, col.9.uer.tertio ꝗritur in prin.C.de accu.Fran.Cur.in cō.20.col.3. cum ſe. & ī cōſ. 21.co. 2.& Abb. & alios in c.cū ſit Romana,ſ̄.de appe.ubi late, quando in notoriis requiratur citatio.

SEB. SAPIA.

b Accepimus. Vide Bart. allegantem hunc tex. in pulchro caſu in l.1. §.accuſationē, in fi.ff. ad Turpil.

c Vtrum de iure cōi poſſit qs perpetuo impeti de crimine, & uide ꝙ not. do.Abba. poſt Io. An.ī c.cū haberet de eo,qui du. in matri. quā pol. per adulte.

SEB. SAPIA.
a Contentioso. Vide Io. de Ana. declarantẽ in c. 2. col. 14. s̃. de male di. & Pet. de Anc. in regula, peccati uenia, in prima op. de reg. iu. lib. 6.
SEB. SAPIA.
b Contraria dolo. Quotuplex sit simplicitas, uide Geor. Nattã ĩ repet. cle. sępe, in prin. in uerbo simpliciter, de uerb. signi.
c Vtrum possit fieri gñalis inquisitio absq; circunspectione circunstãtiarũ delicti, & uide oĩno quod no. d. Bar. de Bellen. super. Innoc.

tuit ad pẽnã infligẽdã, ut illa tãq̃ odio-
sa restrigat̃ ad terminos iuris ciuilis, cũ
expresse cautum nõ reperiamus ꝯ̃riũ de
iure canonico, arg. c. 1. de no. ope. nun. &
optime facit c. cũ uenerabilis, de excep.
ubi crimẽ falsi tollit̃ spatio inducto à iu
2 re ciuili, & uide ꝙ ibi no. † Secũdo no. ꝙ
ꝑ pñiam nõ tollit̃ pẽna nãlis delicti, &
sic agẽs pñiam de delicto in foro pñiali,
p̃t de eo accusari in foro contẽtioso,[a] ut
a ibi luat pẽnã, ꝓ hoc d. c. admonere, & ꝙ
dixi in c. de his, s̃. de accu. & hoc iõ, quia
diuersi sunt effectus istarũ pẽnarũ. nã in
foro aĩæ ĩponit̃ pñia, ut satisfaciat Deo,
quẽ læsit, sed in foro cõtẽtioso, ut satis-
faciat reipubl. quã scãdalizauit, iõ punit̃
in loco, ubi deliq̃t. 3. q. 6. in c. 1. & in c. 1.
de rap. & in aut̃ qua in prouincia, C. ubi
de cri. agi opor. Not. 3. ꝙ ẽt post pñiam
actã de delicto nõ põt q̃s ueraciter asse
rere se immunẽ ab illo delicto, q̃a forte
nõ recte egit pñiam, facit de pę. di. 2. c. 1.
Nota, ibi: *etiam si simplex fuero, &c.* ꝙ ho-
mo rectus põt dici simplex, & capit̃ tunc
simplicitas in bonã partẽ, quasi sine pli-
ca, & sine inuolutiõe criminis. Vnde du
b plex est simplicitas, q̃dã ẽ ꝯ̃ria dolo[b], &
de ista loq̃t̃ hic, q̃dã est ꝯ̃ria discretioni,
& illa detestãda, & tũc dr̃ simplex, quasi
sine discretiõe, & sine mixtura sapiẽtiæ.
Vltimo no. formã, q̃ p̃latus dẽt p̃stare in
se purgãdo, dẽt. n. fieri purgatio ꝑ uerba
3 certa & clara, ut ꝙ nõ cõmiserit &c. † In
gl. 2. in fi. No. gl. uult eñ, ꝙ hodie nõ cõ
pellat̃ q̃s se purgare nisi à tpe ꝓmotio-
nis. Ex quo inferr̃, ꝙ de delicto cõmisso
añ ꝓmotionẽ nõ posit p̃latus accusari,
nec ꝯ̃ eũ inq̃ri, uel purgatio ĩdici, qđ cla
rius tenet gl. pe. Hoc ultimũ placet Phi
li. nisi crimẽ sit enorme. Hos. uero dixit,
ꝙ p̃latus sup̃ior nõ põt amplius inq̃rere
de crimine pri⁹ cõmisso, q̃a aut nõ inq̃si
uit, tpe promotionis, & fuit in culpa, aut
inq̃siuit, & ñ dẽt denuo ĩpeti. Circa hũc
articulũ aliud sentirẽ, uidelicet ꝙ aut tẽ
pore promotionis nõ emanauit edictũ,
ut q̃cũq; vult aliq̃d obiicere, cõpareat in
tra terminũ &c. iuxta formã c. fi. de ele.
li. 6. & tunc accusari p̃t, & nedũ ipse, imò
ꝓmotor suus, arg. 50. dist. si q̃s uiduã, & ĩ
c. fi. 24. dist. & optime facit c. fi. q ma. ac-
cu. pñt. Inq̃sitio uero fieri nõ dẽt ꝑ eũdẽ
sup̃iorẽ, q promouit, ex quo mores suos
approbauit. 32. q. 5. c. horrendus, nisi cri
mina adeo fuissent occulta, qđ ꝓbabili-
ter potuisset sup̃ior ignorare, tunc enim
nõ obstãte oppo. Host. puto cũ ꝓcedere
posse, pro hoc tex. in c. nulli, de ele. li. 6.
vbi electores pñt opponere crimina con
tra electũ, si probabiliter tpe electionis
illa ignorabant, & idẽ dico eadẽ rõne in
purgatione indicẽda. Aut terminus p̃fi-
xus fuit, & tũc si iste q vult accusare, erat
in diœcesi, nõ dẽt audiri: sec⁹, si erat ex-
tra diœcesim, ut in c. fi. q ma. accus. pos.
ubi tex. optim⁹, & tenet Federic. in consi
liis suis, unde pari rõne nec inq̃sitio fie-
ri poterit, nã præsumit̃, ꝙ malitiose fiat.

Dubitarẽ tñ in crimine inducẽte irregularitatẽ, vt in homi
cidio, qñ erat occultũ tpe ꝓmotionis, sed nõ ex ꝓbabilib⁹
cõiecturis orta ẽ ĩfamia; nũq̃d ipse p̃latus posset inq̃rere, ex
quo ipse nõ reperit̃ in aliqua culpa; & fortè potius eẽt dicẽ-
dũ quod sic. nã ꝯ̃ria opinio sapit absurditatẽ. Et ad istũ tex.
posset respõderi, qđ de istis criminib⁹ erat ĩfamat⁹ post ꝓ-
motionẽ suã. nã simonia, & venditio iustitiæ vt plurimũ cõ-
mittunt̃ ꝑ p̃latũ post ꝓmotionẽ, & cõiter infamia de inco-
tinentia orit̃ ex uitio cõmisso post ꝓmotionẽ, & iõ usq; ad
istud tẽpus iste dũtaxat dẽt se purgare. In gl. in uer. *ignorat*,
in fi. Vel respõde aliter ad illud ca. ꝙ loq̃t̃ in cõpurgatori-
bus istud uerò loq̃tur in purgãdo. Et ratio diuersitatis põt
esse: q̃a purgandus põt sub ista forma uelle iurare animo de
cipiẽdi iudicẽ ꝑ æquocationem, sed cõpurgatores, cũ igno
rẽt, an ille egerit pñiam, nõ pñt intelligere illud uerbũ, imu
nis de peractis pñiæ: sed credũt eũ nõ cõmisisse illa delicta.
4 In gl. in uer. *simonia*, in fi. Aduerte, q̃a cũ tex. hic faciat men-
tionẽ de tribus criminib⁹, & dicat ea cõputare inter grauio
ra, gl. hic nõ ꝓbat nisi de simonia: de qua tñ certissimũ ẽ, ꝙ
cõputet̃ inter grauiora, vt ẽ gl. in c. tanta, de simo. Sed ꝯ̃ tex.
opponi p̃t in eo, ꝙ incõtinẽtiã cõputat inter grauiora, cum
alibi tex. nedũ fornicationẽ simplicẽ, sed ipsum adulterium
cõputet inter minora, ut patet in c. at si clerici, in §. de adul
teriis, & ibi not. de iud. & ꝙ no. gl. 32. q. 7. in c. q̃d in oĩb⁹, &
tex. ĩ c. q̃a tua 50. di. q dicit paucos reperiri sine vitio ĩcon
tinẽtiæ, ad idẽ ꝙ no. Io. de Lig. ĩ c. ad nostrã, de hære. ubi di
cit peccatũ mẽdacii grauı⁹ esse, q̃ sit simplex fornicatio: q̃a
primũ magis est ꝯ̃ nãm, q̃ s̃m. Et iõ q̃dã dicũt, ꝙ cõputat̃ in-
cõtinẽtia inter grauiora ꝑ frequẽtiã delicti, uel q̃a facili⁹
aĩa separat̃ à Deo; vel tertiò p̃t dici, ꝙ in ep̃o sit graue pec-
catũ, cũ eps non dicat̃ cõmittere simplicẽ fornicationẽ: imò
sẽp cõmittit adulteriũ spũale cũ hẽat ecclesiã suã ĩ spõsã,
& hẽat ordinẽ sacerdotalẽ & ep̃alem, ad hoc ꝙ not. Pau. de
Lea. in cle. 1. de offi. ord. & maximè, qñ hẽt cõcubitũ cũ illa
de diœcesi sua, q̃ dr̃ filia sua spũalis: vnde grauis pñia & pẽ-
na iponẽda ẽ ep̃o, uel sacerdoti pro delicto incõtinẽtię cõ-
misso cũ filia spũali. 30. q. 1. c. nosse, & in c. penul. & ult. ma-
gis eñ abstinẽdũ ẽ à cognatiõe spũali, q̃ carnali: q̃a cũ agna
tio spũalis ꝓcedat ex uenerabiliori parte, ẽ magis uenera-
5 tiõe digna; vide tex. opt. 30. q. 3. c. 1. & c. pictatiũ. † Vnde ec-
clesia Romana nunq̃ legit̃ dispẽsasse circa cognationẽ spi-
rituale, & tñ quotidie dispẽsat in cognatione carnali circa
6 matrimoniũ ꝯhendũ. † In gl. in uer. *postquam*, ibi: *approbauit*
sunt mores ipsius. Aduerte, q̃a hęc rõ gl. nõ est uniuersalis. nã
procedit in delicto occulto, quia ex quo superior promouẽs
illud ignorat, probabiliter nõ vr̃ approbare, tex. est in c. nul
li, de ele. li. 6. prealle. Itẽ nõ procedit rõ gl. in eo, qui appro
bare nõ poterat, ut puta in ep̃o promouente homicidã, uel
alias irregularẽ, q̃nimò & eps ꝓmouẽs punit̃, & promot⁹
deiicit̃, ut in c. si q̃s uiduã, 50. dist. & in c. fi. 34. di. vñ hæc rõ
gl. nõ concludit in successore, q nõ fuit in culpa, & iõ de hac
7 mã dic melius, ut dixi sup gl. 2. † Extra gl. oppo. ꝯ̃ tex. & ui-
c detur, ꝙ ista inquisitio[c] generalis nõ debet admitti, quoniã
cũ alicui impinguntur aliqua crimina, debent exprimi oẽs
circunstãtiæ delicti, ut quo mẽse, quo anno, cũ qua ꝑsona
delictũ cõmissũ est &c. ut habet̃ in l. libellorũ, ff. de accusa.
canonizata 2. q. 8. in c. per scripta. §. libellorũ, nõ enim dẽt
q̃s uagari cũ iactura alterius. l. p̃tor edixit, ff. de iniu. in c. ut
quis duas, de electio. li. 6. ad idem c. ut circa, & c. 1. eo. tit. &
li. nam remotis circunstantiis delicti, quodãmodo tollitur
ipsi reo defensio. Sol. Inn. circa hoc instat ponẽdo opi. nam
quidã sunt contrarii dicentes, ꝙ ubi infamia est generalis,
ut puta infamatur quis de delicto incõtinentię, & non dici
tur cũ qua muliere, uel de simonia, & non dicitur cũ quo il
lã cõmisit, ꝙ talis infamia tãquã nimis incerta & generalis
est respuẽda. Alii uerò dicũt (q̃b⁹ assẽtit In.) ꝙ ꝯ̃ria ñ loquũ
tur in accusatiõe, sed in inq̃sitione, seu in indictione purga
tionis, ex quo ignorãtur circunstãtię, seu sunt occultę, non
sunt necessario

sunt necessario exprimẽdę: sed ad terminos infamiæ fiẽda
ẽ iq̃sitio, vel ĩdicẽda purgatio, vñ si ĩfamia ẽ gñalis, fiet ĩq̃si
tio gñalis, & ĩdicet̃ purgatio gñalis, vt hic, & ĩ c. licet, de si-
mo. vbi p̃p̃ gñalr̃ inq̃siuit de simonia, insufficiẽtia, & de re-
bus captis ĩ naufragio, vñ tñ ualet species quo ad speciẽ, q̃
tũ gen⁹ quo ad genus, & e ꝯ̃, arg. in l. si duo. ff. de admi. tu. &
idẽ dicit Inn. qñ obiicit̃ crimẽ ꝯ̃ petẽtẽ cõfirmationẽ vt re
pellat̃ & nõ sit necesse exprimere circũstãtias, maxĩè si obii
ciẽs iurat se ignorare, arg. in l. in actiõe, ff. de fur. nã s̃m cũ,
cũ inq̃sitio fiat, vt eniteat bõa fama, si exprimerẽt̃ circũstã
tiæ, operat̃ ꝯ̃riũ effectũ: q̃a multa occulta publicarẽt̃, & cum
his dictis vt plurimũ trãseũt doctores nostri, ex q̃bus habet̃
maxima limitatio ad iura ĩ ꝯ̃riũ allegata. Sed tu aduerte,
q̃a Bar. sequẽdo Iac. Bu. in l. 2. §. si publico, ff. đ adul. tenet ꝯ̃
riũ, ꝙ sicut ĩ accusatiõe, ita & ĩ iq̃sitiõe dẽnt exprimi circũ
stãtię delicti: q̃a ĩq̃sitio succedit loco accusatiõis, p̃ter quã
ĩ ĩscriptiõe ad pœnã taliõis, & ad istũ tex. respon. ibi Bar. ꝙ
ꝓcedit, qñ ĩq̃sitio fit ñ ad pẽnã ĩponẽdã, sed vt p̃lat⁹ tãq̃ i-
8 dign⁹ remoueat̃ ab administratiõe. † Nã hoc casu tutor tãq̃
suspect⁹ p̃t remoueri ex gñali suspitiõe, ut in l. hęc eñ, ff. de
suspe. tuto. & ita p̃latus ex gñali ĩfamia. Sed aduertẽdũ, q̃m
priuatio bñficii ẽ pœna nõ modica in clerico, cũ ex eo sustẽ
tet̃, & multis ẽt sumptib⁹ fortè illud acq̃siuit, vt dicit tex. in
c. sup hoc, de renũ. facit c. sup his, đ accu. &, ꝙ not. ĩ c. q̃relã,
đ ꝓc. & eẽ p̃latũ ẽ honor & cõmodũ: sed ñ sic eẽ tutorẽ. Ex
quo satis posset dubitari đ dicto Bar. sđ defendẽdo eũ pos
set dici, ꝙ aut inq̃sitio fit, ut p̃lat⁹ dũtaxat remoueat̃ ab ad-
ministratiõe, nõ aũt vt pẽna inferat̃ & tũc cũ ñ dicat̃ cã cri
minalis, vt ĩ c. qualiter & qñ. 2. đ accu. ꝓcedit opi. Bar. nã ĩ
fames ñ dẽnt administrare in ecclesia Dei, maxĩe cũ se pur-
gare nõ pñt, vñ respectu iudicis non ẽ pẽna: secus vr̃, qñ Iu-
dex ꝓcedit ĩq̃rẽdo, nõ vt remoueat ab administratione sed
vt puniat de delicto, tũc. n. ꝓcedit dictũ Inn. ex quo infero
ꝙ vbi p̃lat⁹ ꝓcedit ꝯ̃ subditũ beneficiatũ, & nõ exprimit ad
quẽ finẽ agat, ꝙ tunc cũ pœna sit arbitraria, & posit punire
aliter, q̃ priuãdo beneficiis, vt no. ĩ c. ĩq̃sitiõis, đ accu. ꝙ tũc
nõ admittet̃ inq̃sitio sine circũstãtiis, sicut dicimus, qñ agit̃
de iniuria criminaliter, vt ñ posit ĩteruenire ꝓc. q̃a pœna
a ẽ arbitraria, & posset iudex[a] ĩponere pœnã corporalem, &
sic habet̃ respect⁹ ad id, ꝙ cõtingere p̃t, vt in l. fi. C. de iniu.
&. 3. q. 9. c. absens. §. nisi. Et hæc no. q̃a sunt quotidiana, & ꝯ-
sidera, ꝙ tacite Inn. sensit illã opi. Iac. & Bar. ĩ eo, ꝙ reddit
rõnẽ specialitatis, q̃a ĩq̃sitio fit, vt bona fama eniteat &c. q̃
q̃dẽ rõ nõ ꝓcedit, qñ fit inq̃sitio principalr̃ ad pẽnã impo
nendã. Et ideò in foro ciuili, cũ sẽp inq̃sitio fit ad pœnã
imponendam, debent exprimi circunstantię, nec Inno. ui-
detur sentire contrarium per illam rationem.

De purgatione uulgari. Rubrica.

Quia duplex est purgatio, quædam canonica, quia canon inuenit eam, de qua supra dictũ ẽ quædã uero uulgaris, quia uulg⁹ introduxit eam. Ideo sequitur nunc uidere de uulgari.

CAP. I.

b CVra suscepti. [b] Duella, & aliæ purgatio-
nes vulgares prohibitę sũt:
q̃a ꝑ eas multoties cõdẽnat̃ absoluẽd⁹, & de⁹ ten-
tari vr̃. h. d. totus tit. Et secunda pars huius c. ibi:
Tuæ. Casus lit. Quęrebat̃, utrũ sup possessionib⁹ ecclesiarũ
posint fieri duella? rñ. p̃p̃, ꝙ nec sup his, nec aliis dẽnt fie-
c ri. B. No. 1. ex tex. p̃latũ nõ debere sustinere iniri duella[c], i.
bellũ duorũ neq; sup possessiõib⁹ ecclesiarũ, nec alibi, & sic
ẽ vnus casus, ĩ quo ecclesia uẽdicat sibi iurisdõnẽ in laicos
impediẽdo ista duella. Et ẽ rõ, q̃a ꝑ ea vr̃ tẽtari De⁹, vt ĩ c.
fi. ĩ. e. ergo legat⁹ su⁹, vt ẽ p̃lat⁹ q̃libet, p̃t se intromittere &
impedire. Itẽ ꝑ periculũ animarũ, vt ĩ c. 1. & 2. de tornea.
Scđo aduerte, q̃a dupliciter p̃t tex. intelligi, ibi: *super eccle-*
siarum possessionibus &c. Primò, ut ĩtelligat̃ sup possessioni-
bus, id est sup plateis, & p̃diis ecclesiarũ,
quia ecclesiæ consueuerunt habere pla-
teas amplas & aptas ad hoc. Secundo po
test intelligi, quando est contentio su-
per possessionibus ecclesiarum, vt pro-
pter hoc non fiant duella, & uterq; intel
lectus est bonus in se.

SVMMARIVM.

1 *Libellus unus potest formari super eodem crimine contra plures, secus super diuersis criminibus.*
2 *In istis duellis, quæ ineuntur ob aliquas differentias, si unus moriatur, non per hoc creditur illi, quod fuerit in culpa super dictis differentiis. 4.*
3 *Merum & mixtum imperium an posit præscribi?*
4 *Sententia retractatur multis modis.*
5 *Sententia retractatur, & non transit in rem iudicatam, si pars, pro qua fuit lata confiteatur ipsam iniustam, uel de eius iniustitia constat notorie.*
6 *Restitutio in integrum aduersus sententiam non conceditur nisi a solo principe.*
Iudex, qui tulit sententiam, non potest ipsam amplius reuocare, nec eius successor, & quæ sit ratio, uide hic.

CAP. II.

SIgnificantibus. Summa-
tũ ẽ. s̃. c.
prox. In prima ponit̃ cõquestio. In
secũda ꝓuisio, ibi: *Vnde*. Casus li-
d te. [d] Quidã accusauit. V. laicum, & fra-
tres eius super quodam furto, cum quo
coacti sunt inire duellum, in quo pecca
tis aliis pręcedentibus ceciderunt, pro-
pter quod fuerunt per Consules Spole-
tanæ ciuitatis bonis propriis spoliati,
sed postmodum furtum est apud alios
inuentum, & domino faciente reuela-
tum, quod fuerunt innocentes. Isti fra-
tres significauerunt hoc domi. papę pe-
tentes sibi super hoc prouideri, unde
mandat Consulibus illis, ut ablata re-
1 stituant vniuersa. B. † No. 1. ex tex. quod
de eodẽ crimine possunt plures in eodẽ
libello ab eodẽ accusari: secus, ubi crimi
na, essent diuersa, de quo. 2. quæstio. 1.
prohibentur, & l. 1. C. si reus, uel accu.
mor. fue. & l. hos accusare, ff. de accu.
2 † Secundo no. quod in istis duellis, q̃ in-
ueniũt̃ ad ꝓbãdũ innocẽtiã alicuius, ñ
semper detegitur ueritas, quia vt pluri-
mum cessante diuina dispositione prę-
ualet fortior & ingeniosior, & est con-
tra nobiles maxime de Hispania de fa-
cili ineuntes ista duella, cum inter eos
3 est contentio. † Tertio not. argumen-
tum, quod Consules Spoletani habent
iurisdictionem, sed contra hoc facit, q̃a
spoletana ciuitas est de patrimonio ec-
clesiæ, ergo tota iurisdictio est apud ec-
clesiam Romanam. Sol. dicit Host. quod
ab olim etiam ciues Spoletani, ut con-
seruarent sibi ius vniuersitatis, elegerũt
sibi consules, qui habebant iudicare de
vilioribus causis, sed postmodum pau-
latim vsurparunt, sibi totam iurisdi-
ctionem, vnde eligunt sibi potestatem,
& capitaneum, & quandoque conte-
mnunt sententiam summi põtificis. un-

a Posit iudex. In arbitrariis iudex potest imponere pœnam corporalem, ad hoc uide gloss. in §. in summa, institu. de iniur.
b Vide Bart. in l. imperator Adrianus, uers. item inducitur ad quęstionem, ff. đ stat. homi.
ZACHARIA.
Adde Bal. in c. 1. col. 7. de pa. ten. & eius. iud. in us. fe. Spe. in ti. de accu. §. 6. uer. quid si, & seq. Bart. & Alex. in l. ex hoc iure, ff. de iustit. & iur. Cald. con. 1. in ti. de treug. & pace, Old. consi. 191. & Gemi. in c. 1. §. sacri, nu. 7. & ibi in apo. Cel. in uersi. purgare, đ homi. li. 6.
SEBA. SAPI.
c Duella. Quod duellũ sit reprobatũ uid Ias. ĩ l. ex hoc iure, col. 3. ff. đ iustit. & iur. & And. Sicu. ĩ cõ. antepe. inc. illud ĩ mediũ referã, co. 16. ver. capio nũc aliã dubitationẽ ĩ 1. uol. Bal. late ĩ ti. đ pa. te. in. §. si rustic⁹. Albe. ĩ l. qua actione. §. si q̃s ĩ colluctatione, ff. ad. l. Aquil. Ang. in disputatiõe inci. Renouata guerra. Card. in cle. pastoralis, de re iudic. Io. de Lig. in tra. de duello & latiorẽ tra. de duello fecit Paris de Puteo, ubi late de q̃stionibus occurẽtibus in materia duelli.
d Vide Bal. in l. 1. C. de iuris & fac. igno.

SEBA. SAPI.
a Imperiũ. An possit præscribi merum & mixtum imperium, multa ad hoc tradit Ias. in l. imperium, ff. de iurisd.om. iudi. & Feli. in c.auditis colum.9.supra de præscript.
SEB. SAPI.
b Sententiam nullã. Vide de hoc remissiue per Felin. in c.si quando, in prin. supra de of. dele. & adde, q si contra sententiã, quę trãsiuit in rẽ iudicatam, pars fuerit admissa ad disputãdum de iustitia ipsius, si appareat de iniustitia, debet illa sententia retractari, ut per Feli. in c. quoniam contra falsam, colum.29. uersi. fallit quarto, supra de proba.
c Notabile dictum Host. Adde, quod cũ hoc dicto Hostien. concor. do. Anto. in c.cũ Bertoldus, in 16. col. uer. duodecimus, & utrum quando sententia transit in rem iudicatam possit ille contra quem est sententia lata, petere restitutionem in integrum ex clausula generali, tex. est nota. & ibi Bart. in l. cum fideicommissum, ff. de confes. facit quod in simili q.no. Io. d Imo. in repet. in c. fi. in antepe. char. uers. sed hic est aduertendum, de præscr. & ibi late notaui.
Adde Ange. consi. 378.

de concludit, q cum ipsi vsurpauerunt
sibi iurisdõné, nõ pñt allegare pscriptio
né, qa in rebus inuasis & occupatis ñ cur
rit pscriptio, instit. de vsuca. §. q aũt. 93.
di. c. si. de pscri. Et hoc dictũ nota ɔ oẽs
cõitates Italię, q p vsurpationẽ exercẽt
a merũ & mixtũ iperiũ.[a] vñ nõ pñt allega
re iuridice pscriptionẽ, licet aliud sen-
tiat Bart. & min9 bene ĩ l. oẽs populi, ff.
de iustit. & iure. Sed pt ibi intelligi Bar.
de legitima pscriptione, secus de illegi-
tima, ut ipsemet tãgit in l. 1. ff. de aqua
4 plu. ar. †In gl. ibi: *propter probabilem erro*
rem bene retractatur sententia, &c. Aduer
te, qa gl. loqt hic nimis gñaliter & non
reddit sufficientẽ rõnẽ diuersitatis, qua
re in iurib9 alle. in prin. gl. nõ retractat
snia pp errorẽ, sed hic & in casibus se-
quẽtib9 ĩ gl. retractat pp errorẽ. Docto
res ẽt vario mõ loquunt, sed clare expe
diẽdo ĩtellectũ c. colligendo sparsim di
cta p doct. & aliqua addẽdo, dic q mul-
tiplex põt esse intellectus c. Et prim9 in
tellect9 ẽ, q iõ fuit retractãda hęc snia,
qa fuit lata ptextu pbationũ reprobata
rũ, & fallaciũ. Sicut eñ snia lata p falsas
pbatiões retractat, vt ĩ c. cũ venerabilis,
s. de exce. & C. si ex fal. instru. p totũ ita
& forti9 hæc snia retractari dẽt, cũ hæc
probatio duelli sit fallax & à iure repro
bata; & hũc intellectũ sentit gl. ĩ fi. licet
obscurè, & tenet Host. dicẽs, q ipsemet,
q eã tulit, potuisset retractare, si erat or
dinari9, ut no. in c. qualiter, s. de accusa.
facit l. absentẽ, C. de accu. & q not. in c.
cũ cessante, de appe. Scdus intellectus ẽ,
q istud duellũ fuit indictũ p iudicẽ sm
statutũ seu cõsuetudinẽ loci, vt patet in
tex. ibi: *coacti, &c.* & sic snia ista fuit lata
ex probatiõe nõ integra, sicut ergo, quã
do snia est lata ad iuramẽtũ partis dela
tũ p iudicẽ põt retractari cõperta veri-
tate, vt in l. admonendi, ff. de iureiur. &
no. in c. fi. s. eo. ti. ita & ista snia cõperta
veritate debuit retractari, & iste intelle
ct9 ẽ optim9, & pcedit ẽt psupponẽdo,
q tpe huius c. duellũ istud nõ eẽt repro
batũ. Et hũc ĩtellectũ sentit Vincen. Ter
tius intellectus, qd snia fuit hic nulla ex
defectu ordinis iudiciarii, vt in l. prola-
tã, C. d sen. 2. q. 6. in c. ei, q §. diffinitiua,
& q no. 2. q. 1. in summa. Quart9 intelle
ct9, ubicũq; cã snię redit ad nõ cãm, nec
infringit effect9 sniæ, dẽt retractari cõ-
perta veritate, sicut in l. si fullo, ff. de cõ-
dic. sine cau. ubi dicitur, q si dedi fulloni
pãnos lauãdos, & ipe eos perdidit, & sic
fuit cõdẽnat9 ad ęstimationẽ; qd reper
tis reb9 p dñm retractatur snia, qa cã re
dit ad ñ cãm, nec infringit effectus snię,
cum iste hẽat bona sua. Ita in proposito
isti fuerũt cõdẽnati, qa psumebant sub-
traxisse illas res. reb9 ergo repertis ces-
sat cã, & accusator nihil perdit, facit q
no. Bar. ĩ l. si fine, ff. rẽ ra. ha. & puto hoc
voluisse dicere Inno. hic, dũ dixit, q pp
ęqtatẽ casus supuenientis recedit hic à
snia, ut d. l. si fullo, & ff. cõmodo l. in cõ-
modato. §. vlt. vbi dr q si cõmodatarius pdidit rẽ cõmoda-
tã, & sic fuit ɔdẽnat9 ad ęstimationẽ, repta re, tenet dñs re-
stituere ęstimationẽ. Quint9 & vltim9 intellect9 pt esse pp
notoriã iniustitiã snię, nã notorie tũc cõstabat de ei9 iniu
b stitia, & notorietas iniustitię reddit sniam nullã,[b] ut in c. ĩ
ter cæteras, de re iud. no. Inn. ĩ c. fraternitatis, de frigi. & ma
le. nã snia iniusta tenet pp psumptionẽ, q psumptio cessat,
ubi notorietas iniustitię est in ɔriũ, arg. 8. dis. c. ueritate ma
5 nifesta. †Pro hoc facit, q no. singulariter Inn. ĩ c. qa pleriq;
de immu. ecc. vbi dicit, q si pars, pro qua snia lata est, cõfite
tur eã iniustã, q dẽt retractari, forti9 ergo retractãda ẽ, vbi
notoriè ɔstat d ei9 iniustitia, & maxĩè d iure canonico. nõ
eñ dẽt sustinere quẽ retinere rẽ cũ pctõ. Et p hoc multũ li
mitaret l. cũ putarẽ, ff. fa. her. ubi dr, q si ego erã hęres ĩ to
tũ, & accepi tecũ iudiciũ, quasi esses cohęres me9, & sic diui
sa fuit hæreditas ĩter nos, q licet postea cõstet de ɔrio, nõ
posũ à te repetere ĩdebitè solutũ. Et ex pdictis clare patet
6 intellect. c. & rõ diuersitatis ĩter hoc c. & iura ɔria. †Et ad-
c uerte ad unũ notabile dictũ Hos.[c] si ẽ uerũ, dicit. n. q si snia
lata ẽ ɔ ius litigatoris, & trãsiuit in rẽ iudicatã, licet nõ de
beat iure ordinario retractari, posũ tñ petere restitutionẽ
in integrũ ex clausula gñali, arg. in c. ex lris, de in integ. re-
sti. & in l. 1. ff. ex q. cau. ma. & idẽ sentit gl. in l. fideiussor. §.
in oibus, ff. mã. & ĩ d. l. si fine, & licet doc. nostri trãseant cũ
dicto Hos. tñ doct. iuris ciuilis cõiter hoc nõ admittunt, ut
no. ĩ l. 1. C. de cõdi. ĩde. & p Bart. in d. l. si fine, & mihi placet
hoc ultimũ, nisi à principe petat hæc restitutio ĩ ĩteg. nã so
li9 principis ẽ hoc cõcedere, p hoc tex. ĩ l. diui, ff. de pœnis,
& ibi Bar. nã cũ snia faciat i9 ĩter partes, ut ĩ c. cũ inter, de
re iud. & l. res iudicata, ff. de reg. iur. nõ pt inferior à princi
pe ius parti qsitũ tollere, ad idẽ l. 1. & 2. sen. rescin. nõ pos.
vbi iura generaliter dicunt, quod nec proferens, nec suc-
cessor potest sententiam retractare.

CAP. III.

Dilecti filii. Summatũ ẽ s. c. 1. In prima parte ponit querela. In secunda dat iudi
ces, ibi: *Cum igitur.* Casus lit. Liuoniẽses ad fidẽ de
nouo cõuersi graue querimoniã ad sedẽ apostoli-
cã transmiserãt, q fratres tẽpli, & alii, q sup eos hẽnt tpalẽ
potestatẽ, si aliquãdo de aliquo crimine infamant, cõpel-
lũt eos subire iudiciũ ferri, cãdẽtis, & si qua exinde sequat
adustio, penã legalẽ infligũt. Cũ ergo iudiciũ istud sit inter
dictũ, qa De9 tẽtari vr, mãdat papa cuidã iudici, quaten9 di
ctos fratres & alios p censurã ecclesiasticam compellat, ut
ab huiusmodi conuersorum grauamine omnino desistant.
B. No. 1. ex tex. papam habere potestatem, & iurisdictionem
supra principes seculares, inquantum abutuntur iure tem-
porali in grauamen subiectorum. Secundo not. unam cau-
sam, quare reprobatur purgatio vulgaris. nam per eã Deus
tentari uidetur, ut in litera, cum ferrum ignitum naturali-
ter debeat lędere tangentem, vnde id in hac purgatione
vulgari agitur, ut miraculosè hoc non contingat.

De iniurijs, & damno dato, Rub.

Continuatur ista rubrica ad præcedentes hoc ordine. Supra uisum est de uariis excessibus tam prælatorum, quam subditorum, ut rum quia ex eis frequenter inferuntur iniuriæ, & dãna irrogantur, merito post præcedentes titulos subiicitur ista.

SVMMARIVM.

1 *Delicta, quæ concernunt uindictam publicam, non tolluntur mutua compensatione, secus si concernunt interesse partis.*
2 *Prouocatus ad iniuriam, an poterit per prouocantem accusari, & an ligetur statuto faciente mentionem de percutiente, uide infra num. 4.*
Animal irrationale si prouocatur ab alio, & illud occiderit, non tenetur dominus, uide infra in c. si bos, in fi.
5 *Percussus, uel uulneratus, siue aliter debilitatus potest agere ad suum interesse, uel ad expensas contra illum, qui dedit causam debilitationis, etiam si non iacuerit in lecto. 6.*
6 *Homicida, siue aliter debilitans aliquem adeo, quod toto tempore uitæ suæ remanebit debilitatus, tenetur ad omnia, & ad quicquid ille potuisset lucrari.*
7 *Iniuriatus si remiserit iniuriam, non censetur remisisse suum interesse, sed tantummodo rancorem.*
Iniuriatus non tenetur remittere iniuriam, nisi ab eo petatur.
8 *Homicida non tenetur de homicidio, quod dolo non commisit.*
9 *Iniuriatus potest agere contra iniuriantem criminaliter & ciuiliter, non tamen simul.*

CAP. I.

Si rixati. Breue ẽ, & pp ei9 breuitatẽ nõ sum
mat, nec recipit diuisionẽ. Casus lit.
Ista quĩq; capitula hic sequẽtia sunt veteris legis.
In primo dicit, q si hoĩes rixati sũt ad inuicẽ, & al
ter alterũ lapide, vel pugno pcusserit, nec mortu9 fuerit, sed
iacuerit in lecto, pcussor soluat illi operas deperditas, & ex
1 pẽsas in medio restituat. B. †No. priò ex tex. q rixa pcedẽs
nõ excusat pcussionẽ sequẽtẽ. Vñ pcussor nihilominus te
net ex pcussione sua, licet rixæ calor pcesserit, cõcordat l. fi.
ff. de sica. Et pt adduci hęc lra in ar. Titi9 & Sẽproni9 pcus
serũt se adinuicẽ: vel dixerũt sibi cõuitia alternatim, nũqd
istę pcussiones, vel iniurię tollat mutua cõpẽsatione inter
se, & sic cõuẽtus sup iniuria, vel pcussiõe possit dicere, ñ te-
neor tibi respõdere, qa tu me pcussisti, vel iniuriã intulisti?
& dicẽdũ, qd ñ dẽt audiri sic excipiẽs, cũ enim istę iniurię,
& pcussiones sint separatæ ad diuersa facta, & versent circa
diuersa, nõ tollũtur mutua cõpẽsatione: secus, qñ uersantur
circa idẽ factũ, vt mutuũ adulterium mariti & vxoris, circa
matrimoniũ enim cũ agit ciuiliter ad separandũ matrimo
niũ quo ad torũ, & lucrãdũ dotẽ, bñ tollũt hęc delicta mu-
a tua cõpẽsatione[a], vt in ca. intelleximus, de adul. & ibi p In
2 no. †Et pdictã cõclusionẽ tenet Spe. in ti. de accu. §. primo,
ĩ ver. qd si uocaui te, & ibi recitat nota dictũ quorũdã asse
rẽtiũ, q si tu pуocasti me dicto, vel facto ad irã, & ego sic p
uocatus te dicto, vel facto offendi, nõ potes agere ɔ me: qa
dedisti cãm, & calor iracũdiæ calũniæ vitio caret. 2. q. 3. c. si
quẽ pœnituerit. §. notãdũ, q dictũ mihi ex toto nõ placet,
vt oĩno vitet pœna: qa (vt. s. dixi) ista versant circa diuersa,
vñ qlibet pt agere p iniuria sua, & rĩr ñ licet vlcisci. C. qñ
li. sine iud. p totũ, ar. p locũ à spãli; facit l. si ex plagis. §. ta-
b bernari9, ff. ad leg. Aql. vbi bon9 tex. q pcusso[b] nõ licet inse
q pcussorẽ fugiẽtẽ; p hoc pt adduci hæc lra. nã hic nõ pon
derat qs fuerit auctor huius rixæ, & nihilominus indistictè
pcussor tenet, ad idẽ d. l. fi. ff. de sica. puto tñ, q miti9 punie
tur iste, q prouocat9 offendit: qa difficilimũ ẽ iustũ dolorẽ
cõpescere, vt ĩ simili vult tex. fin. in. l. si adulteriũ, in. §. impe
3 ratores, ff. de adul. †Et hęc pcedũt inter hoĩes habẽtes rõ-
nẽ: secus vr dicẽdũ inter ipsa aĩalia irrationabilia, qa si ani
mal pуocatũ aliud occidit, nõ vr teneri dñs, de quo in l. 1.
§. cũ arietes, ff. si qua. pau. fe. di. & q no. gl. in c. si bos alien9.
4 ĩ. eo. ti. † Et faciunt hæc ad statuta imponentia certam pœ-
nã pro qualibet pcussione, nũqd prouocat9 pcutiẽs incidat
c ĩ illã pœnã statutariã? & dicẽdũ ẽ q sic[c] qa statutũ loqt ĩdi
stinctè: sed iudex ex officio suo dẽt illã pœnã ex cã mode-
rare sm no. in l. qd ergo. §. pœna grauior, ff. de his q no. in-
fa. & l. aut facta, in fi. ff. de pœnis, & hoc ultimum no. uoluit
5 Bar. in simili in l. 2. ff. de excep. † Sed qro, qa tex. dicit: *si per*
cussus iacuerit in lecto &c. qd si nõ iacuerit in lecto, tñ pp p
cussionẽ nõ pt exercere artẽ suã, & expẽsas facit in medico?
dic idẽ dicendum eadẽ rõne, p hoc tex. ĩ l. ex hac, ff. si qua.
pau. fe. di. & ĩ l. fi. ff. de his q deie. vel effu. vñ ad lrã supple,
maximè sm doc. iõ lra de hoc nõ facit mentionẽ: qa cõiter
6 nõ iacẽs in lecto nõ pdit artificiũ suũ. †Vlterius qro, nun-
d quid tenetur percussor[d] ad operas, quas amissurus est per-
cuss9 toto tpe vitæ suæ, vt quia fortè de
bilitat9 in manu effect9 est impotẽs toto
tpe vitæ suę? & dicẽdũ est q sic, vt in d. l.
ex hac. l. & d. l. fi. quinimò dicit Spe. ti. de
iniur. §. 2. post prin. q mortuo pcusso pt
agere pater, siue hęres eius pro operib9,
quas iste potuisset exercere toto tpe vi-
tę suæ, & habebit respect9 verisimiliter,
quãto tpe potuisset uiuere, & hoc mul-
tũ põt accidere in facto, & maximè ĩ pa
rentibus, senibus viuentibus ex operis fi
7 lii. †Vltimò super tex. qro, qd si vulnera
e tus[e] remisit iniuriã, nunqd pt agere pro
interesse? Spe. in ti. de accu. §. 1. ver. qd si
vulneratus, tenet q sic, vt illa remissio,
ẽt si recepit pecuniã, ñ extẽdat ad inter-
esse, q ẽt sensit hic Io. An. Idẽ, si pcussus
confessus fuit peccata sua & in manibus
sacerdotis remisit oẽs iniurias oĩb9 q ni
hilominus põt agere de iniuria, qa vi-
detur remisisse rancorem, non autem sa
tisfactionem iniuriæ, quam nemo tene-
tur remittere, siue prelatus, siue priuat9.
45. di. c. & qui emendat. 90. dist. in c. si qs
contristatus; no. Host. in c. cum olim in-
fra eo. & bar. in l. non solum. §. iniuria-
rum, ff. eo. & in l. si tibi decem, ff. de pac.
ubi etiam tenet, licet relinquat theolo-
gis, quod etiã rãcorẽ nõ tenetur remit-
tere, nisi petatur. In gl. ibi: *quia liberum*
corpus. Secus dic ĩ corpore nõ libero, vt
in seruo. nã tũc plenè habetur ratio de-
formitatis, si seruus fact9 est deterior, &
minoris pretii propter percussionẽ. l. si
seruus seruum. §. rupisse, ff. ad leg. Aquil.
Et in fine gl. Aduerte, qa ista cõdemna-
tio. l. solidorũ, s. aureorũ hẽt locũ qñ agi
tur remedio illius tit. ff. de his, qui deie.
vel effu. & punitur tãtũ negligẽtia, vt qa
deiecit lapidẽ, uel lignũ ex fenestra, non
putans aliquem esse inferius, & eum op
pressit ad mortẽ & tunc fit ista cõdẽna
tio, de qua hic in gl. secus, vbi habuisset
animũ occidẽdi, qa tunc punietur pœna
legis Cor. de sica. secundum ius ciuile, q
erit capitalis, vt. ff. & C. de sica. quasi per
8 totũ. † Illa enim pœna capitalis[f] reqrit
f dolũ, vnde interficiens sine dolo: qa non
habuit animũ occidẽdi, non tenetur il-
la pęna, vt ĩ l. 1. C. de sica. & ĩ l. 1. §. diu9
Adrian9, ff. e. & pbat anim9 ex ɔiecturis,
vt no. dicit gl. ĩ d. l. 1. C. de sica. facit c. 2.
de renũ. li. 6. & l. dolũ, C. de dolo. Itẽ pu
to, qd ista pœna, de qua in gl. quinqua-
ginta solidorũ &c hodie hẽat locũ dũta
xat, qñ agitur remedio illi9 ti. ff. de his,
qui deie. secus, si Titi9 pcusit Sẽproniũ,
non tamen animo occidendi, quia tunc
poterit imponi alia pœna corporalis re
missa capitali, vt in d. l. 1. §. diuus, ff. de si
9 ca. †Vltimo extra gl. pro intellectu ma-
teriæ quęro, an pcussus, uel iniuriat9 pos
sit agere alio modo, quam hic dicatur?
Solu. dic qd sic. nã hic agit utili actione
Aquilię pro damno dato. Sed pro iniu-
ria potest agere criminaliter, & ciuili-
ter, non dico simul: sed habet eligere, ut
l. prætor, ff. de iniur. & si agit criminali-

ZACHARIA.
a Mutua cõpensatione. Vult iste, licet obscurè, innuere q delicta q nõ cõcernũt uĩdictã publicã, puta qa solũ cõcernũt interesse partis, mutua compensatiõe tollant, & ista est ueritas, ut no. iste ĩ c. intelleximus, per eũ hic all. nu. 5. & ibi posui in apost. ad eũ ĩ uer. si agit ad priuatã utilitatẽ, s. d acc.
b Percusso, uide tñ Are. in cons. 34. & cons. 80. ubi uult, q percussus ab aggressore, si postea insequatur ipsum aggressorẽ & occidat, non teneatur d homicidio, uide Fel. in c. dilecti, co. 9. supra de exce. ubi multa ad hanc materiam.
c Dicẽdũ est q sic. pro hoc optime, qd scribit d. Ant. in c. olim, el. 1. in fi. & quod ibi no. de resti. spo.
d Percussor. Nũqd teneatur pcussor præstare operas, quas toto tpe uitæ suę lucrat9 fuisset pcuss9, si ñ fuisset debilitat9, add hic text. & qd de hoc no. do. Azo, insti. de obli. q ex quasi deli. nas. §. de eo uero.
Adde Lu. Ro. consi. 407.
e Vulneratus. Vtrũ ille, q cõfess9 fuit peccata sua, & remisit oibus iniuriã, possit postea agere iniuriarum & adde qd not. d. Abb. c. 1. s. de cle. male. & de illo, q remisit ĩ extremis an psit ista remissio, si recõualescit dicit Bal. q sic in l. diu9, ff. ad Sylla.
SEBA. SAPI.
f Pęna capitalis. Vide Bart. ĩ l. 1. ff. si qs test. li. eẽ ius. fue. & in l. q Nerua, col. 6. ff. depo si. cum allega. per Ias. in l. 1. col. 3. ff. de legi.

ter, pœna ē arbitraria, & applicat̄ fisco; & si agit ciuiliter, tūc ęstimat̄ iniuria p iuramentū iniuriati taxatione p̄missa, & pœna applicat iniuriato, ut in c. olim. j. e. & insti. de iniur. §. in summa, &. §. pęna, & vide gl. in c. si canonici, de offi. ordi. li. 6. tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Damnum si sensero culpa alicuius tam in re, quam in persona, tenetur mihi ille satisfacere.*

2 *Venenans aliquam rem in loco proprio ad uenenandum animalia, si ob hoc insurgat aliquod damnum ipse est obligatus.*

CAP. II.

SI *quis.* Breue est, & ideo non sūmatur nec diuiditur. Casus litera. Si aliquis effoderit cisternam, & non cooperuit eam, & bos alteri⁹ vel aliud aīal in eā ceciderit; dn̄s cisternę det p̄tiū aīalis, & illud, qđ
1 mortuū est, illi⁹ erit. B. † No. ꝙ dās cām dānificādi animalia alteri⁹ tenet̄ ad ęstimationē, ēt si nō fecit ex ꝓposito, punit̄ eñ ex culpa sua. Et facit ꝯ eos, q ponunt venenū in loco vt animalia veniētia inficiantur. nā certè siue ex dolo, siue ex culpa illud fecerint, tenent̄: q a nō debebant talia proiicere in loco publico, quæ p̄nt aliis esse nociua. Et licet text. hic dicat, qn̄ bos, vel aliud animal incidit in foueā, idē tamen puto, si homo, vel seruus īcidat, ut teneat̄, qui aperuit, vel effodit, ad interesse, arg. ī c. fi. j. eo. q a qui causā
2 dāni dat, dānū intulisse uī, ut ibi. †In gl. 1. in fi. hoc dictū puto verū, qn̄ fraudulēter nō facit in loco priuato: secus si fraudulēter, vt q a sciebat animalia uicini illuc ueniētia s̄m cōsuetudinē, & fecit foueā & proiecit escā venenosā tunc puto eū teneri. nam nō debet ēt in suo quisq;
a aliquid facere aīo nocēdi[a] alteri, arg. ff. de dā. infe. l. q vias, &. ff. de reg. iur. l. qui domū, & gl. in c. cū ecclesia vulterana, in
b uer. iniuria, de elec. & non sunt duo mēses, quod de facto fuit in ista ciuitate[b].

SVMMARIVM.

1 *Animal irrationale si fecerit aliquod damnum uel in re, uel in persona, dominus tenetur insolidum, si sciebat ipsum damnosum & non custodiuit. secus si ignorabat, quia liberatur dando animal pro noxa, uide infra c. prox. & c. fi.*

CAP. III.

SI *bos.* Breue ē, iō non summat̄, nec diuidit̄. Casus lit. Si bos alicuius ab heri & nudiusterti⁹ cornupeta ē, & dn̄s illum nō custodierit, si aliū bouē occiderit, reddet bouē ꝓ boue, & mortuū bouē recipiet. B.
1 †Not. 1. ex tex. dn̄m teneri ex dāno dato p animal suū, & intelligit̄, ꝙ tenet̄ insolidū, vbi ipse fuit in culpa, vt quia sciebat aīal suū vitiosū, & nō custodiuit. Si autē animal illud non solebat esse vitiosū, & dānū dedit sine culpa dn̄i, dn̄s nō tenet̄ īsolidū: sed p̄t se liberare dādo illud animal, ꝙ lęsit, vt ī iur. alle. ī gl. & iō pp hāc diuersitatē pōderat̄ ī tex. ꝙ erat cornupeta ab heri & nudiusterti⁹, q a ex quo pri⁹ erat vitiosum, dn̄s p̄sumit̄ sciuisse, & si n̄ custodiuit, tenet̄ insolidū. vn̄ nō liberat̄

SEBA. SAPI.

a Animo nocendi. Sic etiam nō licet ædificare in suo, qn̄ quis facit ad æmulationē uicini, uel alter ius, ut p Bar. in l. cū allegas C. ne fis. uel re spu. cū alleg. p Iaso. in l. ex hoc iure, col. 2. ff. đ iust. & iu. & ibi ponit ꝙ in dubio nō p̄sumitur quis facere in suo, animo nocendi.

b In ista decreta. si quis, est casus ꝙ si quis iterfecerit bouem, uel aliud aīal đ ęstimatiōe non debet deductio fieri pellis & carnium, sed tota æstimatio debet solui, & aīal mortuū erit interficiētis, ad quod facit text. in l. & tm̄. §. æstimatio, de seruo corru. Sed de ista qōne uide p Alb. in 2. parte statu. q. 82. & cū isto tex. uidet̄ concordare tex. ī c. si culpa. j. e. & adđ hic tex. ī l. quid ergo, §. si hæres hoiem, ff. đ legn. 1. & in l. caro, & coriū, ff. q. mo. usufru. amit. & in l. si Seruus, ff. đ cōd. fur. & uide gl. in l. deducta. §. pen. & in. §. māciporū, ff. ad Treb. uiđ Sal. in l. data opa, C. q. acc. non pos.

c Adde hic Alb. in. 2. parte statuto. q. 15. ubi ponit. q d si ex statuto cōitas tenet̄ reiicere conbustas domos & orto incēdio ī una domo euagauit in alias p uiolētiā uētorum, & q d si una domus fuit deuastata cā euitādi icēdiū ortū, an ille, q. fuit cā incēdii, teneat̄ ad dānū illius, cuius domus fuit deuastata, uiđ Ang. in cō. 125. & uide tex. in. 3. §. qđ ait p̄tor, ff. de incen. rui. nau. ubi dicit ꝙ causa euitandi incendium lici-

dādo animal, sec⁹ aūt, si ignorasset ꝓbabiliter, q a tunc satis est dare animal, vt in c. si. infra e. In gl. fi. ibi, *cum dubium est.* Not. gl. quod etiam stante dubio quis primo fuerit aggressor, non tenetur dominus animalis occidentis, & idem no. in. §. cum arietes hic alle. & sequitur hic Io. And. nam *text.* in d. §. cum arietes, requirit aggressuram.

SVMMARIVM.

1 *Animalia aliena non possunt pascere in loco alieno, si ex hoc damnificatur dominus, alias secus. 2.*

2 *Itinerans per prædium alienum potest ibi pascere iumentum suum, si hoc fiat sine damno domini.*

Colligens uuas alienas, uel fructus tenetur ad æstimationem, nisi excusaretur ob nimiam paupertatem.

3 *Animal uicini mei si inueniam dare damnum in agro meo, non possum ipsum retinere, donec dominus satisfecerit, quia est sibi aliter consultum.*

CAP. IIII.

1 SI *læserit.* † Breue est &c. Casus lit. Si iumentum alicuius lęserit agrum, vel vineam alte
2 rius, restituet æstimationem damni. Ber. † Not. 1. ex tex. quod non licet in alieno depascere animalia sua, quod intellige quando dat damnum; secus, si non daret damnum, puta quia itinerans transiens per prędium alienum depascit ibi iumentum suum sine damno, vt de pace te. cap. quoniam. §. fin. in libr. feu. pro hoc textus hic, qui requirit damnum; quod not. contra lædentem agrum, vel vineam, puta capiendo vuas &c. vt teneatur ad æstimationem, nisi necessitas maxima excusaret, de conse. distin. 5. c. discipulos, & quod not. in c. si quis propter necessitatem, supra de furtis. In gloss. ibi: *nisi dando animal uelis liberare te.* Hoc procedit, quando dominus non fuit in culpa, & ideo non procedit quo ad terminos huius c. quia ipsemet dominus iumentum suum deduxit in alienum campum, ut ibi pasceret, vnde tunc tenetur in solidum ad ęstimationem, quia ipsemet uidetur dedisse damnum, & sic tenetur insolidum l. 1. ff. si qua. pau. fe. dica. &. l. 2. ff. ad leg. Aquiliam, & infra
3 eod. c. fi. †In glo. in fine vult gl. & bene, quod si reperio animal tuum dans damnum agro meo, non possum ipsum retinere, donec satisfeceris, quia consultum est mihi per aliam rationem, quam per retentionem, dictum uerum est, ut probatur in l. Quintus, alleg. in gloss. no. Barto. in l. ratio, ff. de incen. rui. nau. sed ratio non est generalis. nam sequeretur ex ea, quod si res tua peruenit ad me sine uitio, non possum eam retinere pro debito; quia mihi consultum est per actionem personalem, quod est falsum, ut in l. si non sortem. §. si certum, & quod ibi not. ff. de condit. inde. & in l. 1. C. etiam ob chirog. pecu. sed tenetur animal dimittere, quia sine consensu domini res peruenit ad eum, & dominus non præsumitur consentire, arg. in l. qui uas. §. ueta re, ff. de fur.

SVMMARIVM.

1 *Ignis, quem posui in agro meo, si ex ui uentorum, uel alio casu dederit damnum in re uicini, an ego tenear ad dicti damni emendatione?*

Damnum datum, uel pœna an debeat solui de iure canino?

CAP. V.

SI *egressus.* Breue est &c. Casus lit. Si aliquis apposuerit ignem in agro suo, & dānū dederit in segetes vicini sui, damnum restituet. Ber.
1 †No. 1.[c] ex tex. quod dans damnum alteri vicino sine
c dolo, tenetur ex culpa sua ad emendam etiam secundū ius canonicū, ad idē tex. in c. seq. ibi tamen loquitur in uoluntario. Sed uide not. per Innoc. in c. sicut dignum, de homi. prope fi. ubi in foro animę dicit aduertendum, utrum
iste fuerit

tū est diruere domū uicini, & ꝓ illo tex. in d. §. qđ ait p̄tor, uide aliū tex. in. l. si q s fumo. §. 1. ff. ad l. Aq l. de quo uide Spe. ī ti. de actore. §. 1. in. 27. col. uer. 14. fit īcēdiū, & uiđ tex. ī. l. si alius. §. ē aūt & alia, ff. qđ ui aut clam. ubi tex. qđ si dom⁹ alicui fuerit deuastata pp euitādū īcēdiū, nō dēt resarciri dānū illius, cuius erat domus, si ignis per uenit usq; ad locū illū, sed cōtrariū ī a hoc tenuit Gul. de Cu. & Bar. ī lec. antiqua ī. l. 2. in prī. p illū tex. ubi refert Pau. de Cas. ff. ad le Rho. đ ia. sđ primā p̄tē firmat Bar. in d. §. est aūt & alia, p illū tex. apertū, sed posset r̄nderi ad d. l. 2. ff. ad leg. Rho. de ia. quòd ibi loq̄tur ī periculo naufragij, ꝙ ē magis cōnexū. q a una merces nauis pp naufragiū non posset perire, quin periret alia. Sed periculū incēdij nō ē ita connexum, q a bene pōt conburi una dom⁹ sine alia cōtigua. iō nō mirū, si destruēs beneficiū, uel ædificiū propter incendiū non tenetur reficere: uide etiā super hoc Ang. in dicto consi 215. & super hoc passu cōsul. ēt d. Bar. de Sali. sed posset sustineri dictum Gul. de Cu. qn̄ ignis esset ita magnus, ꝙ in dicto casu nō potuisset euitari aliquo modo incendum ædiū uicinarū, nisi destructa fuisset illa dom⁹ intermedia, quia tūc mili ratio d. l. 2. & isto casu in refectione dāni, qđ facit uicinia, debebit detrahi portio, quæ cōtingeret illū cui⁹ domus deuastata est in computatione cōis, & ad hoc optime allego, qđ not. gl. in. l. 1. ff. ad le. Rho. de iac. & optie qđ no. Ray. de For. & doc. ī. l. ab oīb. §. fi actio, p illū tex. ff. de leg. 1. An aūt tota uicinia teneatur reficere isto casu, uel q. sint illi, qui tenentur, illi qui sunt contigui tantum, an oēs, alii, nunc non decido nec recolo me alicubi legisse, ad prædicta tn̄ adde, q̄ latè habētur maxiè per Bal. in. l. data opa, C. qui accu. non pos. Itē an & qn̄ incēdiū dicatur casus fortuitus, uide per Bal. in. l. 2. C. depositi. Itē

iste fuerit ī lata culpa, leui, uł leuissima.[a] Prīo casu tenet̄: sed in leui, & leuissima nō tenet̄ ad æstimationē; sed īponitur pęnitentia, arg. 15. q. 1. c. inebriauerunt, sec⁹ ē ī foro cōtētioso: q a ī Aq liana actione uenit ēt leuissima culpa. l. 1. ff. ad le. Aq l. & hoc dictū Inn. ē ualde singulare, đ quo multū dubito, quare forus aīæ dēat discrepare a fo. cōtētioso, cum hic lex sit ualde rōnabilis, nisi dicat̄, ꝙ licet ista æstimatio sit interesse respū dānum passi, respū tn̄ inferētis est pęna, q̄ in foro animę non dēt hr̄e locum, ex quo est extra dolū, & latam culpā: quinimo ubi subest dolus, licet in foro aīę teneat̄ ad æstimationē, nō tn̄ tenetur ad pęnā gl. est singularis in c. fraternitas. 12. q. 2. In gl. ī fi. Et pone exēplū post, q̄ ignē apposuit ī suo agro, ut stipulas cōbureret, & uētus ualid⁹ repētè supuenit, & deiecit ignē in agrū alienū, ita, ꝙ iste nō ualens cōpescere & defendere cōtra uim ventorū, in nulla culpa reperit̄. Idē in muscipula trāseūte cū igne ad domū, uel agrū alterius, ex quo igne secutum est graue damnum uicino.

CAP. VI.

SI *quis domum.* Breue est, & quasi idem cum præcedenti. Casus lit. Si aliquis uoluntariè incēderit domū uel areā alicuius, totum dānū restituet & tres annos pęniteat. B. No. 1. ibi: *uoluntarie.* facit enim ꝓ his, quæ dixi in c. p̄cedēti post Inn. vt in foro aīę non teneat̄, qui non fuit uolūtarius. Secundo no. ꝙ licet q s satisfaciat ꝓximo đ dāno, nihil ominus tenet̄ ad pn̄iam pagēda, cōcor. s̄. de homi. c. sicut dignū. In gl. fi. in fi. Et appellatione ędium venit oē ædificiū vt. l. qui ædes, alleg. in gl. & habet locum hoc de iure ciuili, sed de iure canonico imponetur alia pęna, puta depositionis & maior & minor s̄m quantitatē & qualitatem delicti, ut in c. tuæ. j. de pœnis.

SVMMARIVM.

1 *Officialis secularis si comdemnauit clericum, & ex hoc ipse clericus passus fuerit damna, tenetur ipse officialis resarcire omnia damna, & ei de iniuria satisfacere.*

2 *Iniuria si irrogatur Episcopo, censetur irrogata omnibus ecclesiis sibi subiectis, adeo, quod possunt pro tali iniuria agere.*

3 *Iniuria illata clerico potest per ipsum æstimari, & pœna applicatur sibi.*

4 *Iniuriarum æstimatione et condēnatio quomodo fiat.*

5 *In notorijs licet non seruetur ordo iuris, tamen quādo factum potest esse notorium, & nō p̄t, tunc secus, idem, si aliqua facta sint notoria, aliqua non.*

6 *Iniuriatus an censeatur remisisse iniuriam ex eo, qđ salutauit iniuriantem.*

Inimicus præsumitur quis ex eo, quod non salutat illum, quem solitus erat salutare.

adde ad istam materiā tex. in. l. si seruus seruū. §. si quis insulā, &. §. si fornacarius, ff. ad le. Aquil. & habeo illud consiliū Bar. de Sali. s̄. allegatū, qđ incipit. In Christi saluatoris nostri nomine, qđ est cōsiliū ualde notabile in materia ista, quod atingit quasi oēs qōnes p̄dictas, & tūc ēt consuluit dom. Fran. de Rampo. cuius consilium habeo, qđ incipit. In Christi nomine amē, in themate præmisso &c. đ pœna āt incendij uide tex. & glo. in c. tua nos. j. de sē. exc. & uide quod ibi plene notaui post d. Abb. & circa illud, qđ dixi de incendio, an dicat̄ casus fortius, distingue, ꝙ aut fit a domestico, & non dr̄ fortuitus, aut fit ab extraneo, & tunc dr̄ fortuitus, ad hoc ē tex. optimus in. l. qui insulā. §. fi. ff. loca. cuius ꝯrium not. gl. in. l. cum duob. §. dāna, ff. pro socio. tex. tamen in l. 4. §. 1. de offi. pręfec. vigi. dicit ꝙ incendia plerumque fiunt culpa habitantiū, ad quos autē spectat habere custodiā ignis ī ciuitate, uiđ tex. in. l. 1. & sequenti, & in. l. fi. ff. de officio pręfecti uigil.

Adde uidendum omnia supradicta per Io. de Ana. cōsilio. 71. & uiđ qđ uoluit Lud. Rom. sing. suis folio. 3. & Alex. consi. l. 1. lib.

CAP. VII.

1 OLim. †Secularis potestas, q clericū bāniuit, condēnari dēt p iudicē ecclesiasticum
b s̄m æstimationē iniuriæ[b] in expēsis, & damnis, & hodie adde pęnam ī cle. 1. de pęn. h. d. Diuidit̄. nā primo recitat ꝓcessum delegati, quem secundò reuocat, & causam difinit, ibi: *quare.* Casus lit. Florentini olim posuerunt in bannū epm Fesulanū, dāna, & iiurias plurimas alias ei irrogātes. Sup his ꝯmisit pa. cām epo Mutinēsi, ut eos cōpelleret ad satisfaciēdū super p̄dictis epo p̄dicto. Eps uocatis partib. cepit in cā procedere, & recepit testes lit. nō cōtesta. demū cā delatā est ad do. Pa. ipse cōicato ꝓcessu, q a lis contest. nō fuit, processum illū reuocauit. & q a cōe Florētiæ banniuerat episcopū Fesulanū ꝯ deum & ecclesiasticā libertatē, pp iniuriā banni, & pp expensas & alia damna pp hoc subsecuta condemnauit cōe Florentiæ in mille libris usualis monetę premissa taxatione, & prestito iuro epo Fesulano B. Not. 1. ex text. iudicē ecclesiasticū hr̄e iurisdōnē ꝯ principes & ꝯ certas cōitates seculares usurpantes sibi iurisdōnē indebite in clericos, & irrigātes eisdē iniurias. nā tales cōmittūt sacrilegiū, & uiolāt libertatē ecclesiasticam. unde etiam infamiam incurrunt, de quo in aut̄. cassa, C. de sacro san. eccl. facit. c. cum sit generale, de foro
2 comp. †Secundo no. ꝙ iniuria irrogata epo uī iniuria irrogata omnibus ecclesiis subiectis; q a sponsus est illarū ecclesiarum, vnde & ecclesię inferiores possunt agere pro iniuria sibi illata, ut hic.
3 †Tertio no. clericum posse agere ad ęstimationē iniurię sibi illatæ, & pęna pęcuniaria applicatur sibi, ex quo agit ciuili
4 ter. † Et no. ex fine modum æstimandi iniuriam, & condemnandi, & uide clari⁹ per glo. in c. si canonici, de off. ordi. li. 6. In gl. 1. in fin. Sed ꝯ hoc & ꝯ tex. facit c. qm̄ frequenter. §. sunt & alii, ut lit. non contest. ubi super processu inquisitionis non fit cont. Sol. potest tex. iste dupliciter intelligi s̄m Host. primo, ꝙ hęc cā n̄ fuit cōmissa per modū inquisitioni, sed epo uolente agere cōtra cōe, sed iste eps errauit credendo inquisitionem commissam, sicut in simili habetur in capitulo exhibita, supra de iudi. Item præsupposito, ꝙ causa fuerit hic commis-

SEB. SAP.

a Vel leuissima. De ueritate uide Corse. in singula. suis in uerbo forum cōscientiæ, & Dec. in c. 2. in. 2. lectu. col. 5. uer. quinto adde. s̄. de consti- & late in c. qm̄ cōtra, in gl. in uerbo negligentia, s̄. de ꝓba. Feli. in d. c. sicut dignū, de homi. & Andreā Siculum reprobantē Inn. in repetitiōe capituli Raynaldus, col. 114. uersi. itē quantum do. Abb. s̄. de testa.

b Aestimationē iniurię. uiđ c. grauis đ resti. spo. ubi clericus agit pro iniuria sibi illata, sed Host. ibi dicit ꝙ curia nō dat literas, uide ibi quæ dixi in c. cum te, de re iudi. And. Barba.

a Remisisse. Adde uidēdū Io.đ Ann. consi.44.ubi latiꝰ de hac materia.
SEB. SAP.
a Remisisse. Vide de hoc articulo Fel.ī c.cñ sup,co. 2.uer.scđa cā. ş.đ of.deleg.ubi ēt đ salutatione ī uer. quarta cā, de quo ēt tradit idē Fel. in ꝓœ. Gregori. in uerbo, salutatio.
b Statutum. Adde hic gl.in uerb. dānis,in c.si canonici,de offi.or.li.6. & adđ hic,ꝙ aliđ est dānū, aliud est furtū,& sic appellatione dāni ñ uenit furtū, tex.ē & ibi Bal.ī l.nauta,ī fi.ff.naut.cau.sta. & in.l.si seruus, đ acq.pos. & tex.& d.Ia.de Are. post Lud.Ro.in.l.3.ff. dā.ite. & uide gl. inst.ad le. Aql.in prin. quod est notādū, qa facit ad statuta loquentia ꝙ stet iuro dānū pasi,ut nō intelligatur de furto, contratriū facit text.in.l.hoc iudicium, ff. de ser. cor. item uiđ hic Arch.in c.in primis,in.2.co.2.q.1 super uersi.dānum vbi dicit noīe ꝓprio dānorū cōtinent expēsæ,quia & dānū & expensę sunt diminutio patrimonij,& rñ. ad istū text.ꝙ stricte accipitur, qa ꝑ pęnā & iurm dāna remiserūt, qa nō tenet pcō periurii,ff.eo.de quo cogitatū non vr. De isto tñ art.an appellatione dāni ueniant nudæ expensæ,uide Bal.in l. terminato, in pen.col.C.de fur. & lit. ex pen. per Bal.post.gl. tenētē ꝙ nō in. l.1.§. fi.ff.si qs ius di.ñ obtēperauerit.
Adde, an app. damni ueniant expensæ,Lud. Rom. sin.suis fol.13.
ZACHAR.
Adde, ꝙ uoluit Allegare Ro. sin. suo.342.inci. nunquid appellatione damnorum fo. 11.

sa per modū inqsitionis, tñ inqsitio fue7
rat cōmissa ad petitionē ptis, iō dēbat
lis cōtestari,ut ī c.cū dilectꝰ,& qđ ibi di
5 xi đ purga.ca.†Sed ꝯ hoc iterū op. nam
factū ñ poterat hic eē nō notū bāniēdo
Epm,ergo ñ reqrebat ordo iuris,ut ī c.
ad nostrā,el.2.đ iureiu. ꝓ hoc, qa papa
in fine tulit sñiam sine alio ordine.So.
sentiūt doc.ꝙ qdā iniuriæ erāt notorię
qdā nō notorię,& sup notoriis ꝓnūtia
uit hic pa. sed eps ꝓcessit sup oib. Iste
tñ intelřs nō cōgruit lřæ,qa pa.diffini-
uit totā cām,ut innuit tex.& iō pōt itel
ligi,ꝙ corā pp seruatꝰ fuit ordo iudicia
riꝰ, & ꝙ factū fortè allegabat notoriū:
sed ñ cōstabat ī curia, uñ cū factū ē no-
toriū ī una ꝓuīcia,& nō in alia, nō dēt
iudex ꝓcedere ēt sup notorio, nisi priꝰ
uellet recipere ꝓbōnes, an factū sit no-
toriū. vñ vide qđ not.Inn.ī c.tua, ī fi.de
coh.cle.& mulie.& bona gl.ī d.c.ad no-
strā.Et uide ad ītellectū hꝰ c.q. disputa
tā,quā ponit Io.An.ī c.fi.đ fo.cōp.li.6.
6 †In gl.fi.ī fine qro ex gl.pone, ꝙ eps in
iuriatus recepit ad osculū iniuriātē,seu
a eū salutauit,nūqd vr remisisse[a] iniuriā?
Host.arguit ꝓ & ꝯ. nā vr primo ꝙ sic,
qa ex dissimulatione abolet actio iniu-
riarū,insti.đ iniuriis,in fin.& no.24. q.
4.c.si illic. Itē salutatio ē signū reconci
liationis sicut & subtractio solutiōis so
litæ ē signū inimicitiæ,ut no. in gl.in c.
cū Adrianꝰ.63.di.& in c.cū sup abbatia
de of.del.In ꝯriū facit.nā eps ex offō te
net cōicare aliis, nec dēt rācorē in aīo
retinere.tādē cōcludit Hos.ꝙ si a princi
pio eps reuocauit sibi iniuriā ad animū
ut qa ꝓuocatꝰ ē, & facit aduersariū ci-
tari,tūc ꝑ salutationē uel admisionē ad
osculū nō vr remittere iniuriā.nā à pri
cipio bñ tollit ex dissimulatiōe ñ reuo
cādo ad animū,secus, si ex pꝰ facto. Vñ
cōcludit,qđ siue sit platus,siue priuatus,
nō tenetur remittere satisfactionē iniu
riæ.90.di.c.si qs cōtristatꝰ, neq; psumit
remittere ex tali participatione, quini
mo nō pt ēt expresse remittere iniuriā
sibi cōmissam, quatenus tāgit ecclesiā,
& sic pt ītelligi.64.di.c. Salonitanæ, &
c.si is qui.23.q.4.sed aduerte, qa Host.
loqt,qñ recipit ad osculū,seu salutauit
pꝰ uocationē ad iudiciū qd si ante? tunc
forte esset dicēdū,ut ꝓ dānis & expēsis
possit nihilominus agere.ar.no.in c.1.
ş.eo.sed actione iniuriarū non, ar. c. ex
de his,quę fi.a maio.par. cap.

SVMMARIVM.

1 *Damna si sunt remissa, non censentur remissa expensæ. 3.7.*
2 *Ciuitas potest facere statutum sine superioris authoritate.*
3 *Statutum alteri praeiudicatiuum est strictissime intelligēdū, ēt si sit appositum iuramentum. 4.*
4 *Iuramētū, quatenus uenit in degradatione iuris cōis, uel iuris alterius, est strictè interpretandum.*
5 *Statutū an possit fieri praeiudicatiuū iuriū, quæ respiciunt omnes de uniuersitate ut singulares?*
Princeps non potest tollere ius tertij sine causa.
6 *Statutū si transiuit in uim contractus, an sit amplius reuocabile, etiam circa subditos?*

Expensa & damna an idem sint?

CAP. VIII.

1 IN nostra. †Qui iurauit statutum
sup nō repetendis dānis, hoc
nō obstante expēsas repetere
poterit.h.d. vel sic. Statutū[b] sup dānis
nō repetēdis ad expēsas nō extendit h.
d.In prima decisa cōsultatio. In secūda
rñsio,ibi:*Cum igitur*. Casus lit.Brix. olī
multas discordias inter se habuerunt:
quorū occasione multa dāna illata ad-
inuicē sustinuerunt, pp qđ cōiter statu
tū fecerunt de non petēdo, uel recipien
do in posterū restaurationes damnorū
a cōi,& statutū hmōi approbarunt, fir-
marunt ēt iuro,sed pręter damna occa-
sione huius discordię multas fecerūt ex
pensas, quas petebāt sibi refici a cōi, du
bitatū fuit,an obstaret eis iurm sup dā-
nis non repetēdis? pp qđ eps Brixien.
hoc proposuit in psentia papæ. Cùm er
go aliud sit dānorū restauratio,& aliud
satisfactio expēsarū,& iō ī iuro pstito su
ꝑ articulo dānorū ñ dēt intelligi, ꝙ fa-
ctū expēsarū fuerit cōprehēsum, unde
mā dat papa,quatenus iuramēto pdicto
nō obstāte eps ꝓuideat authoritatę pa-
pę,ꝙ dictum cōe ꝓ bono pacis & cōcor
diæ cōtribuat ad expēsarū satisfactionē
ad arbitriū suum,sicut viderit expedire.
2 B.†No.1.ex tex. ꝙ ciuitas pōt facere sta
tutum sine alia superioris authoritate,
facit ꝙ leg. & no.in c.ꝙ clericis,de foro
cōpe.de quo tñ plene per Bar.in.l.om-
nes populi,ff.đ iust.& iur.vbi no. ꝑ Bar.
an quilibet platꝰ possit facere statuta,&
3 in qb.possit derogari iuri cōi. † Secun-
c do nota,ꝙ statutum[c] alteri piudicatiuū
est strictissime itelligēdū,vñ appellatio
nē dānorū ñ veniūt expēsæ,cum tñ lar-
go mō expēsæ inutiliter factę sint dānū:
sed qa stricto modo dānū ē diminutio
patrimonii ꝑ aliū facta, ut. l.3. ff. de dā.
ifec.iō appellatione dāni ñ uenit expē-
sa,q ꝓpria volūtate fecit,licet forte coa
cta. Et ad hoc solet quotidie allegari
hoc c. ꝙ in statutis dēt fieri stricta iterp
tatio,ita, ꝙ uerba capiāt ī ꝓpria & stri-
cta significatione, vñ alibi habet,qđ sta
tutū ñ dēt extēdi ad casū fictū,vt ī l.4.§.
hęc aūt,ff.đ neg gest.& ad mām uiđ plu
ra bona dicta,q refert Io.An.in regula,
ꝓ possessione, de reg.iur.li.6.ī Mercu.ꝑ
4 Bar.ī d.l.oēs populi.†Vltimo collige,ꝙ
statutū iterptationē recipit restrictā, ēt
qñ iuratū ē, vñ ēt iuramētū stricte itelli
git,quatenꝰ uenit ī derogationem iuris
cōis,seu iuris alteriꝰ, facit c.ad nram,el.
5 3.& c.qn tauallis,đ iureiu.†Sp ꝯ tex.op.
vr eñ, ꝙ hoc statutū editū à cōi ñ ualue
rit, quatenꝰ ligabat singulares đ popu-
lo,ut ñ posset petere dāna eis illata,qm
licet populꝰ possit statuer sup iuribꝰ vni
uersitatis:ñ tñ sup iuribꝰ singulorū,vt no.
gl.fin.ī l.2.C.q sit lōga cōsuetudo, & ī c.
oēs,đ ꝯst.facit lex,id qđ nrum ē,ff.đ re.
iu.nā soliꝰ pricipis ē tollere iꝰ alterius,
nec

c Statutū dēt stricte iterpretari, tu tñ hoc limita, ut per Bal.in.l. siue possidetis,in pri. 3.col. C. de ꝓba. Itē an statuta verificari possint in su ficto, uide gl. Abb. & qđ ibi notaui in.c.iter solicitudines,ş.đ purga.c. & qño intelligat illud,qđ dr statuta dēre intelligi in proprio significatu,uiđ plenè per Pe.đ Anc. in repe.c.canonū statuta,de consti. ī 6.prin.qsito.29. col.illius, quæsi. uersi. circa uerba duplicia, & uide eūdē Anc.eo.qsito,in.31 co.illius qsiti,uer.6.no.ubi referēdo Bal.in.l. oēs populi, circa fi.ff.de iusti.& iu. dicit, ꝙ à forma statuti nō est recedendū, & uerba,si fieri pt, ad unguē seruanda sunt.Itē statuta sunt adeo stricti iuris, ꝙ in eis nō sufficit qd impleri ꝑ æqpollens,ut plene notaui sup do. Abb. in c.in his,đ ver. sign.item limita, quod hic dicitur, nisi statutum pœnale puniret maleficia ī ꝓbata đ iure na gē.uel.qa tunc tanq concernens publicā utilitatē est. latè interpretandum,ita sing.dicit.Pau.de Ca.ī.l.bona fides, ff.deposi.pro quo optimè facit, qđ de odio naturali scribit d.Ab.in c. c.nō dubiū,& ibi late scripsi pꝰ eū ī.de sent. excom. Adde hic, quod scribit do.Ant.in c.quāto đ iureiu. in.2.co.uer.ꝑ hāc decre.& Bar.in.l. 2.C.de ī ius. uoc.

nec ēt ipe pt sine cā,ut no.ī c.q ī ecclīarū,đ cōs.& ī.l.fi.C.si
ꝯ ius,uel uti.pub.& ī cle.pastoralis.đ re iud.Sol.pp hęc & si
milia ꝯria variat intellectꝰ hꝰ c.principaliter, & in telligit
deob.modis.primò,ꝙ cū esset discordia inter populum &
milites Brixi.multa dāna hincinde illata fuerūt, & utraq;
pars multas expēsas hac occasione fecit:tñ cū sedata illa tē
pestate multi peterēt dāna ab alia pte, cōe pro bono con-
cordię fecit statutū ut hmōi dāna nō repeterēt,& hoc statu
tū fuit approbatū & iuratū a ciuib.& tūc uerbū,à cōi,refert
ad participiū editū,& sit sensus, qa hoc statutū de ñ repetē
dis dānis fuit a cōi editū.hoc tñ ñ obstāte,dr ꝙ expēsæ repe
ti pñt,qa ñ ueniūt appellatiōe dānorū, & ſm istū itellectū
cōiter rñdet ad ꝯria,ꝙ huic statuto singuli cōsenserūt:alias
non ualuisset statutū ī piudiciū singulorū. Sed ego dubito,
an hoc cōe dictum sit uerū, qm ī hac ciuitate Brixiēsi erāt
multi īfantes & mulieres,q ñ uocāt ad uniuersitatē, uñ nō
ꝯsētiētib.ñ dēbat hoc statutū obesse,ar.c.cū oēs,de cōsti.&
l.1.ff.de magistra.cōue.vñ ut ualeat īdistīctè hoc statutū,&
tolerādo hāc lec.posset dici,ꝙ illđ statutū emanauit potiꝰ
đ facto, nec ualebāt isti uenire ꝯ:sed psupposita ualiditate
statuti qrebat,nūqd possint repetere expēsas.nā cōiter iste
ciuitates,cū subtrahūt se đ facto ab obediētia supioris,usur
pāt sibi iura prīcipis,& faciūt statuta aliis piudicantia, ac si
hřent iura prīcipis,nec patiūt aliquē disputat de ualiditate
iporū statutorū,sicut pties uidi đ facto.priceps,seu ēt hēns
iura prīcipis bñ posset cōsiře statutū facere pp bonū publi-
cū & scādalū tolledū,ar.no,ī d.l.fi.C.si ꝯ iꝰ uř uti.publ.& c.
q ī ecclīarū,đ cōst.Scđo pricipařr legit hoc c.ꝙ post multa
dāna & expēsas factas cōe obligauit se ꝑ statutū ad rfectio
nē oīum dānorū:sđ cū postea uideret maximū piudiciū imi
nere,fecit statutū ꝯriū sup ñ repetēdo hmōi dāna a cōi: &
tūc uerbū,a cōi,refert ad gerūdiū;petēdo,uel recipiēdo, ut
sit sēsus,qđ statutū fuit editū de ñ recuperādo vř repetēdo
6 à cōi,licet priꝰse obligasset.†Sed tūc fortiter op.ubicūq; sta
a tutū trāsit ī ꝯctū ē irreuocabile[a] iuxta no.ī c.nouit,de iu.&
ꝑ Bar.ī d.l.oēs populi,& lege.pe.ff.đ decre.ab ordi.fa. ubi
dicit,ꝙ si ciuitas facit statutū,ꝙ qcūq; venerit ad habitādū
ī hac ciuitate,ut nō teneat soluere ampliꝰ ullā gabellā,ñ pt
ampliꝰ illud statutū reuocari ī piudiciū illorū, q uenerūt;qa
iā trāsiuit ī ꝯctū,seu quasi.Sol.qdā dñt, ꝙ illud habet locū,
qñ statutū fit ī fauorē nō subiectorū: sed istud nō fit ī fauo-
rē subditorū,& sic solet intelligi dictū Inn.hic,q dicit,ꝙ cū
cōe nō esset hic naturalr obligatū,cū nō teneat ꝓ dānis sin
gulorū,ut ī.l.sicut,ff.q̄ cuiusq; uniuer.nom.sed tñ tenebat
ex statuto suo,potuit ꝯria uolūtate illud statutū tollere: qa
oīs res ꝑ quacūsq; cās nascit, ꝑ easdē disoluit,vt ī rła, oīs
res.ī.de re.iur.& ī.l.nihil tā naturale,ff.e.hæc solo vr mihi
b nimis gñalis,vñ dicerē,ꝙ ubi statutū trāsiuit in ꝯctum, seu
quasi,ēt cū subiecto,[b]ñ possit āplius reuocari.nā & ipse prī
ceps tenet ex ꝯctu suo,cū sit de iure gētiū,ut in c.1.de ꝓba.
fortiꝰ isti ciues obligabāt,q ñ hēbāt iura pricipis;vñ ītelli-
go hoc c.& restringo illā so.qñ adhuc statutū nō trāsiuerat
in ꝯctū,uel quasi,ut qa statutū fuerat simpř editū in uniuer
sitate de obligādo ipsum cōe,& nihil actū fuit ex parte sin
gulorū;ita,ꝙ pñt prætēdere interesse,& dicere se deceptos,
& ꝑ hoc pñt redire ad pristinas actiones, & ꝑ hoc hr clare
intellectꝰ c.& ad materiam uide,quod dico in d.c.nouit,de
7 iud.†In gl.prima in fi.not.ex gl. quæ propriè dicantur dā-
na,& quæ expensę,& facit in arg. qđ hr in.l.quib. diebus,in
princ.ff.de condi.& demonstra.ubi dr, ꝙ si testator legauit
prædiū Titio,si expēsas in eo factas soluerit hæredi,nō ītel
ligitur de expensis factis pro prædio habendo,& sic non ue
nit pretium rei,unde expensæ etiam ibi capiuntur strictè.

SVMMARIVM.

1 *Damnum datum proueniens etiam ex leuissima culpa debet refici in foro animæ, secus pœna, quæ in foro animæ non debetur.*
Culpa leuissima quæ dicatur.
2 *Auxiliator, siue pstans opē tenetur ad damnum, uel ad interesse, sicut principalis, nisi agatur crīaliter.* a
Statutum faciens mentionem de comittente delictum non comprehendit praestantem opem.
3 *Imperitia æquiparatur culpæ.*
4 *Demnum dare consetur ille, qui potuit obuiare damno, & non obuiauit.* b
5 *Iniurians aliquem uerbaliter, an teneatur, si dixerit ueritatem?*
Testis, qui repellitur ob aliquod crimen sibi exceptū, an possit agere actione iniuriarum?

CAP. IX

SI culpa. Habet plura dicta, &
se summat. Casus lit.
aliquis culpa sua dānū dedit alicui
aut iniuriā irrogauit,seu aliis irro
gātib.iniuriā opē tulit:aut hęc iperitia,
vel negligētia euenerunt.Dubitabatur,
qd iuris sup hoc esset.Cōsultus papa rñ
det, ꝙ de iure sup his satisfacere tenet.
nec ignorātia ipm excusat, qa scire de-
buit ex facto suo iniuriā posse continge
re,uel iacturā.*Quod si*.Ecce,qđ si anima
lia tua dānū alicui dederūt: nihilominꝰ
satis facere te oportet, nisi ita uelis libe c
rare teipsum dādo aīalia tua dānū pas-
so,sed si animalia tua fera fuerūt,& q cō
sueuerūt nocere,nō sufficit ad liberatio
nē ea dādo, qa diligētiā, quā debueras d
adhibere,nō curasti.In fine dr, ꝙ licet il
le, q occasionē dāni dedit, dānū dedis-
se uideat:tñ secus ē ī illo dicēdū,q dili-
gētiā,quā debuit adhibuit,ne dānū cō-
1 tingeret B. †No.primo ex tex.ꝙ ex sola
culpa seu negligētia tenet qs ad satisfa
ctionē dāni ēt de iure canonico, q tūcū
c q; nō habuit uoluntatē dānificādi[c],&
cū hęc lřa loquat indistincte de culpa,
seu negligētia,dēt intellige de qualibet
culpa,qa īdefinita ęqpollet uniuersali,
ut no.ī c.vt circa,de elec.lib.6.infert er-
go, qđ ī hac actiōe legis Aqlię uenit le
uissima culpa đ iure canoni,sicut de iure
ciuili,ut ī lege Aqlia,ff.ad.l.Aq.li. & dr
leuissima culpa, qñ diligētissimꝰ hō sci
uisset præcauere,ut no.ī c.1.de cōmo.& d
in.l.qđ Nerua,ff. depo. Et facit iste tex.
sic intelřs ꝯ opi.Inn.in c.sicut dignū,de
homi.& dixi in c.si egressus,ş.e.ut ēt in
foro animę teneat ad emēdā,licet ex le
uissima culpa dānū illatū sit, qa cū hæc
sit lex principis,& ualde rōnabilis,& sit
mera pęna exparte dānū passi,dēret ob
seruari ēt ī foro aīæ iuxta no.ꝑ Io.An.ī
c.qq,de usu.li.6.& ꝑ Cal.ş. in ꝓœ. huiꝰ
cōpillationis.nec ob.c.inebriauerūt,15.
q.1.sup quo fundat se Inn.qa ibi est me
ra pęna:sed hic ē īteresse exparte patiē-
2 tis dānū.†Secūdo no.ibi:*opem tulisti*. ꝙ
etiam de iure canonico præstans opem
tenetur, sicut principalis tam ad æsti-
mationem damni, q ad pęnā,nisi agere
tur criminaliter,ut in.l.unica,C.de rap.
uirg.& in c.1.de offi.deleg. & in.l.is qui
opem,&.l.in furti.§.ope, & qđ ī eis no.
Bar.ff.de fur.Statutū[d] tñ faciēs mētionē
d đ cōmittēte delictū ñ ꝯprehēdit opem

SEB. SAP.
a Est irreuocabile Vide d.Ias. in.l.si pecuniā, in prin. co.6.ver. adde ꝙ nō solū, ff.đ cō.i. ob causam.
b Cum subiecto. Contra hoc tenet An.de Bu.hic,q limittat doctrinā Bar.ī.l.oēs populi,in.4.q.3.q.pri. ꝓcedere ī nō subdito,& contrariū sentiunt idē Ant. de But.d. Card.& Imo.ī c.nouit, ş. de iudi.& ſm eos consuluit d.Alex. in consi.216.inc. Nec arguendi, in 3.co.uersi.4. in.2. uol.& d.An. Bar. in addi. Bal.ī.l. q se patris.l. antep. col.C.uñ li.Aene. de Falco.
SEB. SAP.
c Dānificandi. Vide Deci.tenēte cōtrariū in c.2. co. 3.in prima lec. ş. de constitut.
d Statutū puniens facientē delictū nō hēt locū ī pręstante opem,& uide in c.1.qđ no.ī c. iter solicitudines ş.đ pur.ca.no.per eundem Ab. & adde,ꝙ idē i terminis dicit d. Ant. ī c.si.circa fi.co.de pa.sed distingue, ut per Pau.de Ca. in.l. si necessarias §.de uendendo,ff. de pigno. ac. ubi distinguit,an statutū loquat in rē, uel psonam.
SEB. SAP.
d Statutū.vide late ꝑ Ang. de Are. & Aug.Ariui. in trac.malefi.in uerbo Andreā auxiliatorē, & in uerbo, dictus Adreas armatus,& ī uerbo, dicto maleficio ꝑ astitit,& per Fel. in c. sicut dignū, ş.pe homi. & per d.Bar.uero.in cōsi.de.icip.scio magna,& in consi.2. incip. Super casu,

a In doctore. Vide do.An.in d.c.tua nos, de homi.& ibi dixit. Andre. Barba.

b Cõuitiũ. De ista q. uide elegantissimè & melius, quam alibi p Io. An.in addi.Spec.in ti.de iniu.in quadã addi.magna. ubi recitat omnium opiniones, & per d.Abb.in c.cũ te, de re iudi.& an teneatur iniuriarũ, q dicit alicui cõuitiũ, postea probat. & adde q no.Bal.insti.de iniur.§.1.& uide ẽt Ang.& Paul.in l.3.in prin.de li.& posthu.& de hoc uide per Oldr.in cõsi.53.& p Albe.in.2.parte sta.q.45.& uide oĩno p Bal.in apost.in l.si uero.§.q p rei qualitate, ff.q satis.co.& Bar.in l.eũ qui nocẽtẽ, in prin.ff.de iniu.& p Cy.in l.si nõ cõuitii, in.7.q.C.de iniu. Itẽ de qõ.hic posita uiđ oĩno p Sali.in.l.3.quæ incipit, si non est, C.de iniur. istã dñã inter cõuitium & cõtumeliã & improperium uide per B.Tho.in.2.2.qõ.72.art.1.circa fin. ubi dicit, q si quis dicat ei, q est fur hoc non solum est conuitiuum, sed est contumelia, quid autem sit improperiũ, đclarat iurisc.ĩ l.itẽ apud Labeonẽ.§.cõuitiũ, & §.sequ.ff.de iniur. impropiũ n.est, si qs reducat ad memoriam alicui auxiliũ, qđ ei contulit in necessitate patienti. als ẽt.q.de cõtumelia ponit B.Tho.in p all.2.3.&.4.arti.illius.q.& uide, quæ notaui post d.Ab.in c.1.circa prin.de maledi. Itẽ ad qõnem, quã ponit hic d.Ab.uide qđ no.Bar.& Ang.in l.q̃ oia, ĩ prin.ff.de proc. Itẽ adde q si testib.ɔ me pductis oppono, q sunt ĩfames, uel criminosi, ex hoc ab eis nõ possũ cõueniri actione iniuriarũ, ita dñt Guil.de Cu.Bal.& Ang.ĩ l.fi.ff.qđ qsq; iur.p illũ tex.& alle.ĩ arg.l.q cũ maior, §.si liber.ff.de bo.lib.& l.libertus à patrono, ff.de in ius uocan.dicit tñ q tutius ẽ ptestari, q nõ opponit aĩo iiuriãdi, & dictũ eorũ itellige, qñ illud, qđ opponit, ẽ uerũ. nã si esset falsum, opponẽs bñ cõueniret, ad hoc l.ĩiuriarũ, la grãde.§.si qs, ff.đ iniur. qd aũt đ obiiciẽte alicui crimẽ p uiã exceptionis in iudicio, qđ nõ pbat, an possit conueniri actione iniuriarũ, plenissimè discurrit Spe.ĩ ti.de accus.§.1.circa.fi. uer. sed pone, q obiiciẽs. ubi ẽt p Io.An.ĩ add. ubi oĩno uide pro decisione qõnis, quã hic scripsi ĩ fine apo.magnæ, & postq̃ hic scripserã, me audiẽte d.Frã.de Are.legẽdo dicebat se p prædictã doctrinã Io.An.in addi.in ardua facti.q.in ciuitate Ferra.defensasse quendã sacerdotem, quem alias opportuisset fugere de ciuitate, & ideo ipse multum exclamabat.

Adde Pe.de Anch.consi.63.ubi etiam de facto consuluit, & dicta Old.sunt illa, quæ refert Io.An.in loco.s̃.allegato.

c SEBA. SAPI. Delicti. Vide Ale.in.l.inficiando.§.infans, in apo.ff.de fur.Ia.ĩ.l.eũ.qui.§.ĩ popularib.col.ult.ff.đ iureiu. cũ multis allegatis p dñm meũ Curtiũ ĩ repe.c.fi.co.4.s̃.de cõsuetudine.

pstãte. nã aliud ẽ ferre opẽ ad delictum: aliđ ɔmitterẽ delictũ; p hoc tex.hic, ubi ista ponũt ut diuersa, & optĩe facit tex.ĩ d.l.is q opẽ, & ibi Bar.& hoc no.qa quotidie accidit. Tertio no.tex. ibi: *imperitia tua &c.* ɔtra medicos & alios artifices, ut si p eorũ iperitiã alicui dãnũ illatũ ẽ, q tenẽt ad æstimationẽ dãni; facit.l.illicitas, ppe fin.ff.đ of.psi.& c.ad aures, de æta.& qual.& no.ĩ c.tua, s̃.đ hom. Idem
a dicerẽ in doctore a, cuius ĩperitia dãnũ alicui illatũ est, ut qa pdidit cãm, & tũc teneat doctor ad emẽdã dãni: qđ ẽt vult Host.ĩ c.calũniã.j.ti.px.No.4.ĩ uer. qđ si, q p dãno dato ab aĩali alicui[9] ñ tenet dñs ĩsolidũ ad emẽdã, sed liberat dãdo aĩal, nisi dñs fuisset in culpa. tũc.n. tenet ĩsolidũ, nec liberat dãdo aĩalia, ut puta si aĩalia nãlr erãt fera, ut vrsus, Leo, & similia, & dñs teneat ea ĩ publico, ul ñ bñ custodiuit: uel si nõ erãt nãlr fera, tñ ex cõsuetudine solebant eẽ nociua, ut bos erat solitus cornu.petere: uel equus calcitrosus, his & silib.casib. tenet dñs insolidũ, si non diligenter custodiuit.
4 †Vltino. q nõ qlibet dãs occasionẽ dãni tenet đ dãno; sed ille sol[9], q potuit obuiare dãno, & non obuiauit.
5 †In glo.in uer. *ignorantia*, ibi: *quoties conuitiũ dicitur*. Circa hoc cõclude p[9] Hos. q aut dicit qs cõ
b uiuiũ b alteri in accusatione, uel in denũtiatione, & pbat, & tũc nõ tenet. Vñ. si ĩ libello dico te latronẽ, uel adulterũ, & pbo; ñ teneor. Idẽ, si repellã te a testimonio, qa hoc facio authoritate iuris, & ñ aĩo iniuriãdi, ut in c. testimoniũ, s̃.de testi.& c.licet.s̃.de accu. de quo in l.item apud Labeonẽ, ff.de iniur. Si uero extra iudiciũ, & tunc aut ĩpingo falso tibi cõuitia, & teneor, ut.ff.đ iniu.p totũ, & hic in princ.& in c.cũ te, de re iudi. Aut dico uerũ, ut qa uoco te spuriũ, ubi es, uel claudũ, & ita in ueritate es, uel cucurbitũ &c. si expedit reipublicę ista eẽ nota, nõ secus autem, ubi non expedit scire, cum non teneor op ratur nisi infamationem, ut ex text.not.in.l.eum, qui nocentem, ff.de iniur. Exemplum. Expedit reipublicæ scire te esse latronem, uel adulterum, & tunc si dixi tibi hoc conuitium, & uolo probare ita esse, non debeo puniri: *secus* vbi non expedit reipublicæ; ut quia appello te bastardum, ubi nihil petis: secus, si dicerem, ut repellerem te ordine &c. dico te cucurbitum: quia non expedit hoc scire respectu & meriti: quia magis dolet ipse, quam alius, & sic in simili.

De pœnis. Rubrica.

Continuatur ad præcedentes hæc rub. hoc ordine, quia supra uisum est de uariis excessibus, propter quos pœnę debentur, merito subiicitur nunc rub.de pœnis.

SUMMARIUM.

1 *Delictum toties punitur, quoties iteratur, nu.2.3.*
Actor condemnatur in expensis toties, quoties deficit in probando.
2 *Contumacia unius non potest mulctari supra tres uices, quando scilicet est commissa circa eandem rem: secus, si circa plures.*
3 *Delictum unum pluries perpetratum eodem instanti uel tempore an pro pluribus puniatur, stante statuto, quod delinquens puniatur.*
4 *Furta commissa in alijs territorijs aggrauant furtum postea alibi commissum, non tamen potest ex illis specialiter puniri.*

CAP. I.

1 A quæ. †Breue est, uel pt sic summari. Toties puniẽdus est criminosus, quoties delictũ iterat, & pone exẽplũ in c. pia, de excep.li.6. ubi excõicationis exceptio pt ɔ actorẽ pluries opponi, & ibi dr, qđ quoties deficit in pbãdo, toties dẽt puniri in expẽsis, ut.j̃.ẽt subiiciã. Casus lit. Quærebat, vtrũ una satisfactio plura peccata cõprehẽderet. Cõsultus papa respondet, q quoties quis peccat, toties puniri debet. Bernar.
2 †Nota.1.ex tex q frequẽtia & repetitio delicti ñ pstãt aliquã immunitatẽ respectu pęnę, imò toties ẽ puniẽd[9], quoties illud delictũ cõmittit. Sed cõtra hoc facit l.fi.C.de mõ mulctã. vbi iudex p contumacia sępe sæpius iterata nõ põt mulctare nisi usq; ad tertiã vicẽ, varię dant ibi solutiones, & in l.nunq̃, ff.de priua.deli.vera & cõis solu.ẽ, vt si contumacia repit in eodẽ facto, locũ hẽt lex ɔtraria, exẽplum. Iudex citat Titiũ sub certa pęna, vt cõpareat tali die ad recipiẽdũ libellũ, nõ cõparet, iterũ citat eũ sub alia pęna, ut ueniat ad respõdẽdũ libello, si nõ cõparet hẽt locũ pęna, sed ultra p eodẽ facto nõ punit, qa satis vr punit[9], sec[9], qñ cõtumacia cõmitteret ĩ diuersis articulis seu in diuersis factis
3 qa toties põt puniri, quoties cõtumaciã cõmittit, ut hic, & in l.nunquã, palle. † Et pro declaratiõe huius tex. sciẽdũ, q qñq; cõmitũt plura delicta ex parte cõmittẽtis, & ex parte recipiẽtis, vt qa hodie pcussi te vnico ictu, cras alio ictu, & in dubio habet locum iste tex.& l.nunquã. Quandoque delictũ ẽ iteratũ eodẽ impetu, vt qa eodẽ impetu plurib[9] p cussionibus te percussi, vnde potest dubitari, si eras cleric[9], nunquid inciderim in tot excõicationes, quot fuerunt percussiones. Eodẽ modo si dicit statutũ, quicũq; dederit alteri alapã, puniat in centum, quidã ĩ eodẽ impetu dedit tres alapas, eodẽ modo potest quæri in adulterio reiterato eadẽ nocte, uel eadẽ hora nũqd puniat p plurib[9] adulteriis. Qñq; delictũ uidetur vnicũ ex parte cõmittentis, sed plura ex parte recipientis, ut percussi te cũ calcarib[9], seu cum forfice, unũ fuit delictũ ex parte mea, ex parte tua plura, quia plura uulnera illata fuerunt, & statutũ punit pro quolibet uulnere in centum, nunquid puniatur toties in centũ, quot fuerunt uulnera? de his & similibus põt dubitari, nunquid habeat locum iste tex. ut reiteretur condemnatio ex itera-
c tione delicti, c & qa materia est longa & subtilis, uide eam plene per Bar.in.d.l.nũq̃, ubi etiã remissiões multas facit, & per Io.An.in regula, delictum, de reg.iu.li.6.in Mercu.&
5 aliquid not.in c. contingit infra de senten.excom. † Vnum tamen

a Delicta. Istã distinctionẽ pulchrè ponit Pe.de An.in c.1.de re iud.li.6.& uide gl.& qđ ibi no.p Ab.in cle.1.de sepul.& uide bo.tex.ĩ l.illud, in fi.ff.ad l.Aq̃li. ubi.tex.dicit, q uulnus cõfundit, cũ morte eodẽ momẽto illata, & idẽ de aggressura dicit gl.in l.qui de crimine, C.de accusa.& idẽ dicit Bal.in.l.aduersus, ĩ fi.C.de fur, ubi ẽt subiicit, q si statutũ punit delatorẽ armorũ, & aliud statutũ punit percussorẽ, q percutiẽs cũ armis non punit nisi pęna statuti disponentis đ percussione, cuius ɔrium ur sensisse Ia.de Bel.in aut.de armis.§.pãre, p illũ text. Itẽ adde hic, q geminatio pęnarũ non hẽt locũ in pęnis corporalibus unde si statutum dicit, q ei, q dederit alapã ptãti, dẽat abscindi una manus, si qs dederit duas, nõ abscindẽtur duæ manus sed scđa pęna mutabitur ĩ pecuniariã, & idẽ cẽt in similib. statutis duplicantibus pœnã, puta si fuerit factum in platea, q est rõ, quia in corporalibus non est dare duplicationẽ sed esset magis q̃ duplicatio, ita dicit not. Bar.in.l.Lucius.§.impuberẽ, đ leg.2.& Bal.in.l.1.in fi.C.de sen. quæ pro eo, qđ intereit. pfe. & adde Bart.in l.uulgaris qõ, ff.de fur.& de illo q uulnerauit aliquem cum forfice, siue biburce, alias bifurca.& idẽ Albe.in.2.parte stat.q.41.& uiđ eũdẽ in ea parte sta.q.41.et.q.32. quid si quis uno ipetu dixit alicui plura uerba iniuriosa, an puniri debeat pro qualibet iniuria, an p una tm, uide Alb.in 2.par.sta.q.42. q si statutũ iponit certã pęnam blasphemãti deũ & aliam blasphemãti sanctos, an hẽat locũ in eo, q uno ipetu blasphemauit deũ & sctõs an ambabus pęnis dẽat puniri, Alb.in.2.pte sta.q.14.& uide ẽt ĩ hac mã aliã.q.quã ponit sta.q.85.& uide Alb.in.4.parte sta.q.60.1.& si unus fuerit accusatus, q fecerit insultum, maxime feriat, licet maxime uariis modis sumat iniure tñ fieri dẽt iterpretatio hoc casu, ut intelligat, i.statim in eodẽ ĩpetu ẽm Imo.post Bal.ĩ.l.diuortio, in prin.ff.sol.ma.q.ẽt inter cætera alle.p fin gl.in pal.l.qđ crie, C.de accu.& de illo, q facit uno ĩpetu semel plura furta, an dẽat suspendi uigore statuti de tribus furtis, uide p Bal.in aut. sed nouo iure, in pe.col.uer. ulterius quęro, C.de ser.fugi.& de illo, q uno ĩpetu dixit uni plura uerba iniuriosa, an toties possit conueniri actiõe iniuriarũ, uide oĩ no p Bar.in l.Itẽ apud Labeonẽ.§.adiicit, ff.de iniu. Itẽ qñ statutũ diuersimode punit insultantẽ, uulnerantẽ, & de oĩbus puniri uult, uide oĩno late p Ioan.An.in addi.Spe.ĩ ru.de homi.& de ista multiplicatione pęnarũ uide oĩ no in ru.extra de iud.in ult.col.& circa id quod dixi an confundatur insultus cum uulnere, uiđ oĩno d.Maria.in rep.c.qualiter & quando, in.49.q.10.q.prin.de accusa.

Adde de pcutiẽte cũ forfice Ang.consi.27.& de dicẽte plura uerba iniuriosa Alexã.consi.112.lib.2.

Adde hic, q no.Io.de Lig.ĩ cle.dignũ, in, 6.q.prin.de cel.miss.ubi ponit.an ille, q tenetur dicere offm, si omittit totũ vni[9] diei, dicat toties peccasse mortaliter.

SEB. SAP. Ecclesiæ. ad hoc istum tex.dicit singularem Rom.in singu.443.inc.Sed posito, & in.l.stipulatio ista.§.alteri, in fine, ff.de uer.obl.refert Fe.in c.irrefragabili §.cæterũ, colũ.7.versi.limita secũdo, s̃.de offi.ord.

c Hoc dictum ẽt ponit d.Abb in c.1.s̃.de cle.pcul.& uide quod ibi de hoc plene scripsi.

a tñ no.q, si qs ɔmisit plura delicta a ĩ uno loco, & ĩ hoc territorio cõmisit aliud đlictũ, ul reiterat illud, ñ pt puniri hic p delictis alibi cõmissis, nisi alia rõne hic sortiat forũ, sed pœna aggrauari pt ex delictis alibi cõmissis. exẽplũ nota ĩ fur, q cõmisit uaria & diuersa furta ĩ uno territorio, nũc ĩ altero territorio cõmittit unũ furtũ, tũc habito respũ ad alia pt dici famosus latro, & poterit hic, ubi ɔmisit tñ unũ furtũ, suspẽdi tãq latro famosus. l.capitaliũ.§.famosos, ff.de pœnis, licet directè non possit puniri pro delictis alibi cõmissis, & hoc singulariter ponit Bar.in.l.si cui, in fi.ff.de accusa.

SUMMARIUM.

2 *Secerdos si fuerit iniuriatus, censetur facta iniuria episcopo, adeo, quod ipse poterit agere actione iniuriarum.*
2 *Sacerdos si decedat ab intestato nullis consanguineis relictis, eius bona debent diuidi inter pauperes Christi.*
3 *Pœna, quæ soluitur pro iniuria facta alicui presbytero, an aplicetur epo uel hæredi ipsius iniuriati?*

CAP. II.

Presbyteri. Dicit qđ faciẽdũ sit de pęna, quã soluit interfector psbyteri.h.d. Vel sic. Interficiẽs psbyterũ puniẽd[9] est, & pęnæ pars ecclesię, cui pfuit, alia pars p eius aĩa distribuit. Primo. ponitur dictũ. Secundo rõ, ibi: *quia*. Casus lit. Si aliqs interfecerit psbyterũ, & cõpositio inde fiat, accepta pecunia soluat illi epo; ita, q medietatẽ tribuat in utilitatẽ illius ecclesię, cui pfuit, & alterã p anima defuncti pauperi
1 b[9] eroget. B. †No.1.ex tex.qđ p iniuria illata sacerdoti põt agere eps loci. nã infert iniuria nedũ personę ipsius sacerdotis, sed ẽt ecclesiæ uniuersali, ut in c. cũ desideres.j̃.de sen.exc.& c.parochianos eo.tit.facit.2.q.7.c.accusatio. Scđo no. q licet sacerdos habeat propriã ecclesiã, nõ tñ pęna in totũ applicat ipsi ec-
b clesię; b sed medietas sibi, & medietas epo, ut p ei[9] aĩa eleemosinã iuste distribuat. Et ex hoc vñr insurgere duo spãlia in ista pęna ad alia bona, quę dimittit psbyter, c.cũ decedit. nã illa bona in totũ applicãtur ecclesię, cui pfuit, si nõ habuit cõsanguineos, ut no.ĩ c.1.de succes. ab intesta.12.q.ulti.c.fi.& in c.relatũ.2.de testa. sed ista pęna in totũ nõ applicatur ecclesię, ut hic. Secũda spãlitas pt esse, q eps hic aliquid capit, sed ex illis bonis nihil capit, si habuit ecclesiã. Et aduerte, qa litera hẽt duplicẽ intellm. Primus ẽ, ut eps distribuat medietatẽ ĩ ei[9] eleemosinã, i. p necessitatib. suis. Alia lec. ut distribuat p eleemosina secerdotis ĩterfecti, & sic det magis egẽti, ar.ĩ c. ñ satis.86.di. Et possum[9] reducere ad cõ
c cordiã diliguẽdo, c qđ aut eps ẽ ĩdigẽs & pt tũc retinere sibi istã partẽ, aut non indiget, & dẽt destribuere inter egẽtes.
2 †Ex quo ĩfero, q bona presbyteri decedẽtis sine ecclesia & sine cõsanguinitate dẽnt puenire ad epm loci, nõ ut sibi retineat, sed ut destribuat ẽm distĩctionẽ
3 pcedẽtẽ, quod not. †Vltimo aduerte qa iste tex.nõ aperit, qđ si iste sacerdos habuisset hæredẽ de sua cõsanguinitate, nũ qđ tũc pęna applicat hæredi, an epo, ut hic dr? & doc.hoc nõ tãgunt. Sed ego satis putarẽ, ut hæres admittat p iniuria, quatenus tãgit personã psbiteri, p hoc est tex.in fi.q dicit, q nullus est hęres p ximior, q̃ eccl. Sed certum est, q succedẽs iure sanguinis excludit ecclesiã in aliis bonis, ut no.ĩ d.c.1.đ suc. abintest. ergo intelligit hęc litera, ubi decedat sine hærede sanguinis, facit quod dixi in c.1.s̃.tit.pro. In gl.2.in fi. de hoc cui applicetur ista pęna pecuniaria, quam eps exigit a subditis dicam.j̃.c.sequenti.

SUMMARIUM.

1 *Archidiaconus non habet iurisdõnem aliquam de iure cõi, sed de consuetudine secus.*
2 *Pecuniaria pœna non debet de facili imponi per prælatos, quia censetur ex cupiditate quadam illam imponere. nu.4.*
3 *Archidiaconus, qui de iure speciali habet aliquam iurisdõnem, potest exercere sententiam censuræ.*
5 *Statutum, uel consuetudo, quod pro omni delicto imponatur pœna pecuniaria non ualet.*
6 *Pœna potest mitigari per quencunque iudicem de crimine cognoscentem, dum pronuntiat, postea uero non.*
7 *Pœna si non reperitur determinata a iure, uel cõsuetudine, erit arbitrio iudicis imponenda, num.4.*
8 *Pœnæ pecuniaria potest imponi per episcopum laico ẽt sibi temporaliter non subiecto, si per aliquod crimen est factus de sua iurisdictione.*
9 *Pœna, quam soluunt criminosi, cui acquiritur.*

CAP. III.

Licet Archidiaconi, & alii plati, q in criminibus dispẽsare nõ possunt, pœnã pecuniariã imponere non pñt, b ubi à iure alia statuitur. Ita cõiter summatur. Vel summa aliter, & melius. Nõ debent plati pro criminosis sustinendis pecuniam exigere, nec ẽt correctionis cã ex cupiditate pœnã pecuniariã iponere.h.d. Primo ponit archidiaconorũ actus reprehensibiles. Scđo mãdat illos inhiberi, & cõpesci, ibi: *mandamus*. Casus lit. Archidiaconi Cõuentrẽ.epatus p corrigendis excessib. uel criminib. à c clericis pecuniã exigebãt. Itẽ pro annua exactione qñq; rectores ecclesiarũ suspendebant, ecclesias interdicebãt, a uicariis dẽarios exigebãt, ut eos ĩ ecclĩis celebrar pmitterẽt, hęc & alia ɔmittebãt ɔ canonũ instituta. Mandat pa. Cãtua-

SEB. SAP.

a Pœnam pecuniariã. Qñ iudex ecclesiastic⁹ possit imponere pęnam pecuniariam, late explicat Fel. in c. irrefragabili. §. cęterũ, col. 1. uer. prima conclusio, cum se. ĩ. de offi. ordi.

b Vbi pœna. Si iudex in imponẽdo pœnã arbitrariam excedit consuetudinem, dicitur excedere modũ, sed vide gl. fi. in uer. alioquin, in c. inq̃sitionis, de accus. quã alleg. & dicit non esse alibi do. Ant. ĩ c. de causis circa prin. de offic. deleg.

c Ista pęna. Qñ ẽps imponit pœnam pecuniariam subdito, cui applicet hæc pęna. Et adde qđ no. d. Anto. in c. ut clericorum, đ ui. & ho. clerico. Adde uidendum Lud. de Rom. fin. suis fo. 13.

ZACHAR.

Adde, quod uoluit allega. fo. 15. Lud. Rom. in suo sing. 443. inci. Sed posito casu, đ quo uide eũdẽ sin. suo 720. inci. Regula est, & Gemi. in c. si canonici. §. si ãt & ibi. Phi. Fran. & Cel in apostolo. ad vtrũq;, q hoc sin. alle. de offi. ordi. lib. 6.

SEB. SAP.

c Ista pęna. vide Pe. de Anc. in cõsi. 12. inc. Spiritualeiud. ubi uult, ꝙ ubi punitio criminis spectat ad iudicem ecclesiasticũ pęna applicatur iudici seculari: sed reprobat Car. in cle. 2. §. 1. in. 2. q. đ heret. & Feli. in d. c. irrefragabili. §. cęterũ, col. 1. ĩ. de offi. ordi.

riensĩ Archiepo, quatenus hęc prædi-
ctis. archidiaconis districtius interdicat
si ãt ꝯuenire psumpserint, eos ecclesiasti
ca cẽsura cõpellat. B. Not. 1. ex tex. ꝙ in
eodẽ epatu pñt esse plures Archidiaco-
ni, & sic eadẽ dignitas est multiplicabi
lis in eadẽ diœcesi, de quo in c. qm̃ Ab-
1 bas, de offi. deleg. †Scđo no Archidiaco
nũ posse sibi q̃rere iurisdõnẽ cognoscẽ-
di de criminib. & puniẽdi, & hoc intelli
go de iure spãli. nã de iure cõi non fun-
dat intẽtionẽ suã, nisi sup his, q̃ habẽt ĩ
c. ad hoc. in §. in quãdam, de of. archi. &
2 ibi p Io. An. †Tertio not. ꝯ istos platos
ĩferiores de facili ĩponentes pœnã pecu
niariã. Quartò. not. ꝙ p annua exactio
ne nõ dẽt fieri suspẽsio, uel ĩterdictũ: &
intellige, qñ ista annua exactio erat ĩde
bita nã si erat debita, bñ põt suspẽsio fie
ri, & interdictũ poni, ut ĩ c. q̃siuit, đ his,
3 q̃ fi. à maio. par. ca. †Vltio no. ꝙ Archi-
diacon⁹ & alii plati inferiores habẽtes
iurisdõnẽ etiã đ iure spãli pñt exercere
sñiam cẽsuræ, & sic pñt excõicare, suspẽ
dere, & iterdicere. Et facio hãc cõclusio
nẽ circa ptãtẽ exercẽdi cẽsurã ecclesia
sticã, ꝙ qcũq; iudex ecclesiasticus, q hẽt
iurisdõnẽ fori cõtẽtiosi siue de iure cõi
siue de iure speciali talis sñiam cẽsurę
pferre pt, ar. hic, & in c. 1. de sen. exc. li.
6. & ĩ c. sicut, de simo. & ĩ c. cũ ĩ ecclesiis,
de ma. & obe. & in c. cũ ab ecclesiarũ, de
of. ord. An aũt curatus possit excõicare,
no. ĩ c. cũ ab ecclesiarũ, & ĩ c. si sacerdos,
e. ti. dico plene ĩ repetiõe c. si qs ꝯ cleri
cũ, đ for. cõp. †In gl. in uer. *pœnam*. in fi.
4 No. gl. ad quã quotidie fit remissio, cũ
q̃rit, an iudex ecclesiastic⁹ possit impo-
a nere pœnã pecuniariã,[a] & facit glo. hic
tria mẽbra. nã qñq; ius p delicto impo
nit pœnã pecuniariã: qñq; ĩponit aliam
pęnã certã, puta deponit, uel priuat bñfi
cio, qñq; nullã pœnã certã. Primo casu,
qñ ĩponit pęna pecuniaria, qlibet iudex
de crĩe cognoscẽs pt illã ĩponere. Scđo
casu, qñ ĩponit illa pœna certa, distigue
an iudex possit dispẽsare, an nõ. Tertio
casu, qñ nulla certa pœna imponit, tunc
concludit glo. ꝙ est in arbitrio iudicis,
quã pœnã ĩponat: qđ not. sed ẽm mem
brũ non vr̃ pcedere indistincte, tum qa
nimis restringit hãc literã, tũ qa qlibet
iudex cognoscẽs de crĩe põt ex cã, dum
pronuntiat, pęnã tẽperare, ut. 2. q. 3. in
c. si quẽ pęnituerit. §. notandũ, & in. l.
qd ergo. §. pęna grauior, ff. de his, q no.
infa. & in. l. hodie, ff. de pęnis, vñ in hac
mã sic distinguerẽ, ꝙ aut q̃rit, nũqd iu
dex ecclesiasticus possit imponere pęnã
pecuniariã mulctãdo, aut pœnã diffini-
tiuè ĩponẽdo. Primo casu dicẽdũ est, ꝙ
sic, si illa magis timet argm̃ in c. de cau-
sis, de offi. deleg. & in. l. unica. ff. si qs ius
di. no obtẽ. & nota. Ioan. An. post Ho-
sti. in c. 1. de hom. li. 6. & satis sentit ista
gl. qa pęna certa nõ est statuta pro con
tumacia arcenda, undẽ põt imponere,
5 put sibi ur̃, ut in d. c. de causis. †Scđo ca
su principali, qñ uult ĩponere diffiniẽdo, aut subest statutũ,
uł cõsuetudo, ut p qualibet delicto ĩponat pęna pecunia-
ria, & nõ ualet, qa insurgit dissolutio. nullã. n. delinquẽs p
timescit culpã, cũ sperat eã nũmis redimere, ut dicit tex. ĩ c.
paup. 11. q. 3. & hoc tenuerũt Io. An. & Ho. ĩ c. fi. đ cõsti. & ĩ
c. 2. đ delic. puc. Aut subest statutũ seu ꝯsuetudo, ut ultra pp
nã iuris ĩponat pœna pecuniaria, & ualet, dũmõ ñ pcedat
ex radice cupiditatis. põt eñi ẽps adiuuãdo canonẽ ĩponere
nouã pęnã, ut ĩ c. 2. de ele. & Io. An. in c. fi. de offi. archi. Aut
nõ subest statutũ, uel cõsuetudo, & tũc ex̃ iudiciũ plat⁹ uult
exigere pecuniam p delicto, & nõ pt, qa certi modi sunt in
iure statuti pcedẽdi ꝯ delinquentẽ, & puto ꝙ ita faciebãt
isti archidiaconi, qa extra iudicium sine causæ cognitione
exigebãt pecnniã p delicto cõmisso, & sustinebãt crimino
sos ĩ delictis recepta pecunia. Aut uult iudex pcedere iudi
ciałr, & tũc si certa pęna nõ ẽ ĩposita, põt ĩponere pęnã pe-
cuniariã, si illa magis timet, ut hic in glo. Si uero est certa
pęna statuta, & tunc si cũ cãę cognitione uolũt illã tẽpera
6 re pronũtiãdo, pñt p iura superius alle. †Nã hoc vr̃ conces-
sum cuicũq; iudici cognoscenti de crimine, ut ex cã possit
tẽperare pęnã, dũ pronuntiat, sed postq̃ pnuntiauit, hoc nõ
põt, ut in d. §. notãdũ, &. l. 1. ff. ad Turpil. nisi possit dispẽsar̃
sup illo crĩe, ut ĩ d. c. atsi clerici. ĩ, §. si adulteriis, de iudi. ni
si esset mulcta imposita, q̃ põt pp inopiã rei ẽt ex postfacto
7 tẽperari, ut est tex. no. in. l. illicitas, in fi. ff. de of. psi. †Vlti.
b aduertẽ, ꝙ ubi pęna[b] nõ est in iure expressa, dẽt imponi cõ
suetudinaria, & si iudex excedit consuetudinẽ, dr̃ excedere
modũ, ad hoc tex. iũcta gl. in. l. hodie, ff. de pęnis, & in. pal. l.
qd ergo. §. pęna grauior, sed cõsuetudine cessante uenit ar-
8 bitrium. † Sed q̃ro, nunquid ẽps possit imponere pœnam
pecuniariam laico tpałr sibi nõ subiecto. Io. An. post Hos.
sentit in c. 1. de hom. lib. 6. ꝙ nõ: sed dẽt eã facere infligi p
iudicẽ secularẽ, alle. c. 2. de maledic. & c. postulasti. ĩ. de Iu
dęis, & c. cũ ẽm leges, đ hær. li. 6. hoc dictũ mihi nõ placet.
ex quo. n. est casus, in quo ẽt iudex ecclesiasticus uẽdicat si-
bi iurisdõnẽ in laicos, nõ apparet rõ, quare in casibus præ-
dictis nõ possit sibi ĩponere pœnã pecuniariã, & ꝙ possit, in
duco tex. 16. q. 1. c. statuimus, &. 17. q. 4. c. q sqs. Et ad iura
9 in ꝯriũ alleg. rñdeo illud fieri p faciliori executione. †Sed
c quæro, q d fiet de ista pęna[c] pecuniaria, quã iudex ecclesia
stic⁹ exigit in casu permisso. Host. in summa in tit. de offi.
or. §. qd pertinet, uer. nõ tñ dẽt, dicit, ꝙ aut ex statuto ĩpo-
nit pecuniaria pęna in casib. permissis, & tũc põt iudex il-
lam retinere sibi, & sic põt intelligi ca. dilectus, de of. or. &
c. 2. de delict. pue. Aut nõ subest statutum, sed iudex ex offõ
suo in casib. in quib. põt, imponit pecuniariã pęnã, & tunc
posset sibi retinere, tñ si uult euitare suspitionẽ cupiditatis,
dẽt deputare in piam cãm, & idẽ no. Io. An. hic, & in c. 1. đ
homi. præal. Sed de iure ciuili cui applicetur mulcta, seu pę
na pecuniaria, dic ut not. in. l. 4. C. de modo mulct. & in. l.
agraria, ff. de termi. mo. & ibi uide.

SVMMARIVM.

1 *Litigans temere uel calumniose, si succubuerit, condemnatur in expensis.*
2 *Litigans eoipso, quòd succũbit in cã, præsumitur calũniose, uel temere litigasse.*
3 *Condemnatio expensarum qño fit, quando fertur sententia in fauorem absentis, & contumacis.*
4 *Iuramentum calumniæ non excusat a condemnatione expensarum.*
5 *Litigans cũ cõsilio aduocati si succubuerit, an & quando cõdẽnetur in expẽ.*
6 *Litigans pro una opinione alicuius quæstionis multum dubitabilis, si succubuerit, non condemnatur in expensis.*
Litigans cum consilio alicuius acutissimi doctoris si succubuerit, non condemnatur in expensis.

CAP. IIII.

Calumniam. Victus cõdẽnat uictori pñti ĩ expẽsis, ẽt in causis pecuniariis, & unũ casum excipit h. d. primo legẽ recitat, quã scđo approbat, ibi: *quoniã*. Casus lit. Qui calumniose litigant, puniendi sunt de calũnia puniunt ẽm ꝙ le. pcipiunt. qa istud sacris cõsonat institutis, pcipit pp, ut de

de cætero ĩ pecuniariis cãis uict⁹ uictori in expensis legiti-
1 mis cõdẽnet, nisi ferat sñia p absente. No. primo ex tex. qđ
victus cõdẽnãdus est ĩ expẽsis nõ solũ, cũ calũniosę litigat,
sed ẽt cũ temerè, & ad hoc solet allegari quotidie hæc lr̃a,
concor. l. eũ, quẽ temerè, ff. de iudi. Et dr̃ia est inter calũniã
& temeritatẽ. nã calũnia cõsistit in animo, & non pt pbari
ex actis, sed tm̃ probat ex coniecturis, cũ sit qdã dolus. l. do
lũ, C. de dolo, & c. 2. de renuntia. li. 6. Temeritas uero pt eẽ
sine dolo, & probari ex actis, ut qa habẽs iniustã cãm. nõ ha
bito cõsil. peritorũ credẽs pprio capite se hr̃e bonã cãm li
tigauit. talis. n. dr̃ temere litigare. Scđo no. ꝙ in cõdẽnatio
ne expẽsarũ stãdũ ẽ legib⁹ ĩperialib⁹ ex quo ñ ꝯdñt canonib.
Et expediẽdo totũ ĩtellm̃ h⁹ c. una cũ gl. subiicio quatuor q̃
sita. Primũ ẽ, nũqd q libet deficiẽs ĩ iudicio psumat calũnio
sus, seu temerari⁹, & sic hẽat locũ ꝯdẽnatio expẽsarũ. Scđm
qũo sit pcedẽdũ in cõdẽnatione expensarũ, qñ sñia fert ĩ
fauorẽ absentis cõtumacis. Tertiũ, nũqd succũbẽs, q iurauit
de calũnia, debeat cõdẽnari in expẽsis. Quartũ, qd si iste
2 succũbens ẽt litigauit cũ cõsilio aduocati sui? † Et quo ad
primũ cõiter tenet hic, & ĩ c. fi. litib. de dolo & contu. ꝙ eo
ipso, ꝙ succũbit, psumit calũniosus, uel temerarius, & uenit
cõdẽnãd⁹ ĩ expẽsis. nisi ex aliqb. indiciis appareat eũ proba
biłr litigasse. nã iura simpłr dñt uictũ uictori ĩ expẽsis cõdẽ
nãdũ, & sic præsumit iure calũnia, uel temeritas eo ipso, ꝙ
3 succubuit. †Quo ad scđam qõnẽ sunt pricipałr due opi. una
est, ut qñ sñia fert p actore absente & cõtumace, tũc re⁹ dẽt
detrahere de sua cõdẽnatiõe pricipali expẽsas, quas fecit ĩ
lite, licet succubuerit, & hoc statutũ fuit ĩ odiũ absentis cõ
tumacis, q hẽbat bonã cãm, & noluit eẽ ꝯtumax, & istã opi.
sentit hic gl. & fuit Pla. antiq doc. iuris ciuilis. Alia opi. &
& cõior est, ut pñs uict⁹ ꝯdẽnet absenti uictori ẽt ĩ expẽsis
sed de ista cõdẽnatiõe expẽsarũ dẽt re⁹ suas expẽsas detra-
here, & hæc opi. placet gl. ĩ. l. pperãdũ, ĩ. §. finaũt re⁹, C. de
iudi. & sequũt hic Io. An. & cõiter doc. nostri. nã ex prima
opi. seq̃ret inæqualitas ẽm Io. An. inter actorẽ, & reũ, qa si
sñia ferret p reo absente, actor pñs uictus ñ posset expẽsas
suas deducere ex cõdẽnatiõe, qa nulla ẽ cõdẽnatio, cũ re⁹
tm̃ absoluit. Itẽ qa absens puniret dupłr. Priò qa nõ refice-
rẽt sibi expẽsæ. Scđo, qa de cõdẽnatione pricipali detrahe-
rẽt expẽsæ rei. Et aduerte qa iste tex. ĩ fi. loq̃t nimis gñałr,
& vr̃ inuere, ꝙ qñ sñia fert p absente, tũc fit illa cõdẽnatio
expẽsarũ. Sed i⁹ ciuile loq̃t magis clarè ĩ d. l. pperãdũ. §. fin
autẽ. ubi dr̃, ꝙ qñ sñia fert pro actore absente, tũc in pęnã
ipsi⁹ re⁹ dẽt de cõdẽnatione sua detraher̃ expẽsas, quas fe
cit ĩ lite, uñ uariat intelłs illi⁹. l. an dẽat intelligi de cõdẽna
tione, s. principali, ut qa tenebat soluer̃ cẽtũ, & expẽdit. 20.
vñ detrahẽdo illa. 20. tm̃ remanẽt octuaginta soluẽda ab
senti, an uerò intelligat de cõdẽnatiõe sua. s. expẽsarũ, & sic
cõdẽnat re⁹ absenti uictori in principali, & in expẽsis, & đ
expẽsis actoris absentis pt detrahere expensas, quas fecit. &
certè licet ĩtelłs cõis sit ęq̃or, tñ ali⁹ intelłs vr̃ mihi uerior.
primo p istũ tex. in fi. nõ ĩpropriãdo literã, uñ cũ tm̃ text.
hic faciat mẽtionẽ de cõdẽnatiõe expẽsarũ, dicẽs victũ ui-
ctori cõdẽnãdũ ĩ expẽsis, nisi sñia p absente ferat, ergo ut
sit uera exceptio, dẽt intelligi, ut uict⁹ tũc nõ cõdẽnet uicto
ri ĩ expẽsis, ergo cũ lex, pperãdũ, dicat, ꝙ đ cõdẽnatiõe sua
re⁹ detrahat expẽsas, quas fecit ĩ lite, nõ possum⁹ ĩtelligere
nisi đ cõdẽnatiõe principali. Ad idẽ iudicio meo ur̃ tex. ĩ
d. l. pperãdũ, ĩ. §. finãt. ubi dr̃, siue una pte pñte, siue absente
decidat lis, semp uict⁹ dẽt victori condẽnari in expẽsis, &
omisit casũ, qñ lis decidit uno pñte, & alio absente, qa tũc
ñ fiet cõdẽnatio expẽsarũ, si sñia ferat p absente, ut superi⁹
dixerã allegãdo. §. finãt. nec obst. inæqualitas, quã adducit
Io. An. qa iõ obseruat, qa cũ actor absens obtinet ĩ cã, cõse
q̃t lucrũ expẽsarũ rei: merito ex cõdẽnatiõe principali de-
ducuntur expẽsę rei. Sed qñ re⁹ absens absoluit, tũc nihil
cõseq̃t uñ durũ eẽt, qđ đ ppria bursa solueret, maxiẽ cũ ip
se actor fuit in culpa cũ uocãdo ad iudiciũ, & satis punit, ex
quo uict⁹ ñ cõdẽnat sibi ĩ expẽsis. Et p
hoc ĩtelłu ẽt facit, qa absens cõtumaci-
ter nullas, uł modicas expẽsas facit. Nã
expẽsę pñtis. q sp fuit ĩ iudicio, excedũt
cõiter expẽsas absẽtis, uñ uerisimiłr nõ
pñt deduci istæ expẽsę pñtis ex expẽsis
absentis, q̃ fuerãt modicę. deducat ergo
ex cõdẽnatiõe sua ĩ odiũ illi⁹, uł saltẽ si
uolum⁹ tenere cõem opi. dicamus, ut ex
tota cõdẽnatiõe tã sup pricipali, quã su
p expẽsis possit re⁹ deducere suas expẽ-
sas, & si ñ sufficiũt expẽsæ absẽtis ad cõ
pẽsationẽ, fiat deductio de cõdẽnatione
pricipali, cũ tex. ĩ d. §. finaũt, dicat ĩdefi-
4 nite đ cõdẽnatione sua &c. †Quo ad ter
tiũ, nũqd iurm̃ calũniæ excuset a cõdẽna
tione expẽsarũ, cõiter tenet, ꝙ ñ, ut hic,
& ĩ. l. 2. C. đ iu. calũ. nã (ut ponderat Io.
An. & bñ) uict⁹ ꝯdẽnat ĩ expẽ. ñ solũ, qñ
calũniosè litigauit, sđ ẽt qñ temerè liti
gauit, ut hic ĩ prĩ. Iurm̃ ergo calũnię q̃q̃
excusare uideat a calũnia. nõ tñ a temeri
tate excusat. Itẽ đ calũnia iurabat omni
tpe, sicut & hodie, tñ iura gñałr pcipiũt
cõdẽnationẽ expẽsarũ, ergo iurm̃ calũ-
niæ nõ excusat à cõdẽnatiõe expẽsarũ.
Tertio facit ęq̃tas, cũ uideam⁹ litigãtes
facile iurare đ calũnia, uñ iniquũ eẽt ex
falsitate temer̃ litigãtis uictorẽ dẽre dã
nificari ĩ expẽsis. Quartò ego adduco. c.
fi. ĩ. ti. px. ubi si culpa, ĩperitia, uel negli
gẽtia tua dãnũ datũ ẽ mihi, licet cesset
dol⁹, & calũnia, teneris mihi ad emẽdã.
ergo si p temeritatẽ tuã, & falsitatẽ in
litigãdo, seu ĩperitiã tuã sensi dãnũ expẽ
sarũ, tu dẽs mihi reficere illud damnũ.
5 †Quò ad quartũ, qd si succũbẽs litigauit
de cõsilio aduocati? Hos. hic distinguit,
ꝙ aut ñ detexit sibi totã ueritatẽ, & tũc
ĩputãdũ est sibi. de se. n. cõquerat. nã ap-
paret temeritas, seu ĩperitia, & facilitas
ipsius. Aut detexit ueritatẽ, quã sciebat,
sed ueritas pbabiłr eũ latebat, ut qa suc
cesserat ĩ i⁹ alteri⁹, & nõ potuit meli⁹ in
strui, & tũc parcit sibi. nã q ĩ ius successit
alterius, iustã ignorãtię cãm cẽset hr̃e,
in regula, is q, de reg. iur. li. 6. Aut dixit
totã ueritatẽ, sed aduocat⁹, ut lucraret,
dedit sibi cõsiliũ litigãdi, & tũc tenetur
aduocatus de suo, arg. in. l. rẽ nõ nouam,
C. de iudic. Aut per imperitiam seu ne-
gligentiã aduocati perdit cãm, & tũc te
a net ẽt aduocatus de suo,[a] arg. in c. ad au
6 res, de ęta. & qual. & facit tex. optim⁹ in
c. fi. & quod ibi dixi. ĩ. ti. pxi. †Sed Host.
uł omittere aliud mẽbrũ notabilius, qñ
s. habuit cõsiliũ sine dolo, uel imperitia
aduocati, uel alterius doctoris, ut puta
erat lex multipłr intelligibilis & diffici
lis, ex qua pendebat decisio qõnis. tunc
enim si habuit cõsiliũ ẽm unã partẽ, sa-
tis puto hũc dẽre euadere cõdẽnationẽ
expensarum, quia hic cessat calumnia te
meritatis, & hoc casu excusat iuris error
ut in. l. regula, ff. de iur. & fac. ignorã. &
quod no. inst. de obl. quæ ex quasi delic.
nas. in prin. Idem putarem, ubi haberet
cõsiliũ ẽm unã opinionem accutissimi

SEB. SAPIA.

a De suo. Quòd aduocatus teneatur firmat Felin. in c. tuas nos. ĩ. de homi. Geor. Na. in cle. sępe. §. q̃ oia, colũ. 6. ĩ. de pba. Fel. ĩ c. pastoralis, col. 4. ver. dubito de dicto, ĩ. de iud.

doctoris, ut licet succũbat pp cõem in ꝯtrium, nihilominus euitet condẽnatione expensarum per notabile dictũ Io. An. in c. 1. de consti. li. 6. in uersi. sed neque ex multitudine, & tex. not. in l. 2. §. sed neq; C. de uet. iu. enu. & quod not. Zenze. in cle. ne Romani, de ele. & dico in c. finem, de dolo & contu. Inn. hic posuit unam glo. satis not. sup materia cõdẽnationũ expensarum, quę cõiter hic omittitur, quia tractatur in, d. c. finem, & in c. consuluit de offi deleg.

SVMMARIVM.

1 *Clericus deponitur si dederit causam bello, uel ipse personaliter pugnauerit, intellige ut infra nu. 3.*

2 *Clericus incitans aliquem ad bellum iustum, non deponitur, tamen ipse non debet personaliter pugnare, etiam contra Sarracenos, nisi ad suam necessariam defensionem, quo casu etiam si commiserit homicidium non incurrit irregularitatem.*

CAP. V.

1 *Quod in dubiis.* †Clericus cãm, seu operã prębẽs in bello, deponendus est. h.d. Casus lit. Quærebatur đ pęna clerici cãm, seu operã dantis bello. Consultus papa rñdet, ꝙ sacerdotes, q guberna nt nauẽ ad pugnam, & qui personaliter conflictum exercent, & alios incitant ad pugnandũ oẽs sunt deponẽdi. Ber. Nota primò ex tex. tria delicta depositione digna. siue ergo clericus exerceat gubernationẽ nauis, seu exercitus ad pugnam, seu corporalr pugnet, siue aliũ incitat ad pugnã, deponi. pt. Scđo not. ex rõne literæ ibi: *enormiter peccant &c.* qđ p quolibet enormi crie clericus deponi pt; facit. 50. di. in c. si Eps, & 16. q. 7. c. inuentũ, & de iudic. c. cũ nõ ab hoie, & in c. at si clerici, e. ti. & ibi plene dixi, q̃ sunt cria depositione digna, & aliquid tãgã. ĩ. c. proxi. Non
2 habetis alia notãda. †In gl. ibi: *interesse*
a *bellis*[a] *&c.* No. bñ gl. aperte. n. uult maxime iuncto tex. qđ ubi bellũ ẽ iustũ, licet sacerdotib. nedũ alios incitare ad pugnam, aut ad conflictũ, sed ẽt interesse ĩ ipso cõflictu: qđ tñ intellige, dũmõ nõ ipsi pugnent, quia clericatus reddit eos inhabiles ad pugnãdũ ẽt ꝯ Sarracenos, & alios infideles, ut in c. ex multa. s̃. de uoto, & in c. cõuenio. 23. q. ulti. quod intellige nisi opprimerẽtur, & nõ possent aliter euadere mortẽ. nam tunc licite pugnant, adeo, ꝙ irregularitatem non incurrunt ẽt interficiendo, ut ĩ cle. si fu
3 riosus, de hom. †Inn. hic uariauit in mã c. nã primo dicit, ꝙ licet prælatus hẽns iurisdõnẽ tpalẽ possit ex iusta cã indicere bellũ, & alios incitar ad pugnã, aut cõflictũ, tñ si ĩterest ipse in cõflictu: & ĩcitat alios dicẽdo, pugnate fortiter, seu emittit uoces exhortãdo eos ad pugnã; ꝙ fortè talis incurrit irregularitatem. Host. dicit, ꝙ sine forte, si hincinde seqt mors, uel mẽbri mutilatio, sed qa pdictis obuiare uñr capitulũ pen. de hom. & de cle. pcus. c. pen. & ult. dicit postea, quod cã defensionis pñt clerici interesse; satis pt dici, quod aut clericus ex iusta cã infert bellũ, pta quia habet iurisdõnẽ tẽporalẽ, & tunc nõ dẽt interesse, Aut est ibi cã defensionis, nõ tñ erat necessitas ineuitabilis, & tũc si sequitur mors, uel mẽbri mutilatio ex percussione sua, efficitur irregularis, ut in d. c. pen. de hom. secus si ñ ex percussione sua, sed aliorũ, & dic plenius, ut dixi in d. c. pe. & ult. de cle. percus. & uide bonam glossam, quę concordat cum ista septima quęstione prima, capitulo, sciscitatus.

SVMMARIVM.

1 *Clericus degradatus propter enormia crimina, ut est latrocinium, detruditur in arctum monasterium, furtum uero est tantum depositione dignum.*

2 *Clericus degradatus actualiter, non est ulterius sub protectione ecclesiastica, secus, si degradetur uerbaliter, puta deponatur.*

3 *Delicta, siue crimina, quæ dicantur leuia, grauia & grauissima.*

4 *Clericus ob quæ crimina suspendatur, deponatur, degradetur & in strictum locum detrudatur.*

5 *Pœna perpetui carceris æquiparatur morti, & debet rarissime infligi.*

6 *Clericus depositus, & ad perpetuum carcerem damnatus, an possit testari?*

7 *Detrusio in monasterium an debeat fieri ad tempus, an in perpetuum?*

Clericus semel intrusus an possit amplius ordinari, uide in fi. infra. c. ad aures. nume. 3.

CAP. VI.

Quæ discretionis. Abbas & cleri. in magnis criminibus deprehensi post depositionẽ detrudi dẽnt in monasteriũ ad agẽdũ pęnitẽtiam. Vel sic. clericus pro ma
b gno scelere ab eo cõmisso deponi dẽt, & in monasteriũ detrudi ad agendũ pniam h.d.[b] & secũda pars, ibi *respondemus.* Casus lit. Clerici aliquando deprehẽduntur in latrociniis & aliis, magnis sceleleribus, quæritur, qualiter sint puniendi? Respondet pa. ꝙ a suis sunt ordinibus degradandi, & in arcta monasteria detrudendi ad agendũ pniam. B. No. primo ex tex. regulã unam generalem, ꝙ pro magno scelere cleric⁹ nedũ deponit, sed ẽt detrudi dẽt ĩ arctũ monasteriũ ad agendũ pniam. Et aduerte, quia si nõ posset in monasterio tute eẽ, qa timet de fuga, ne oportunitate captata inde
1 fugiat, põt sub arcta custodia detineri, ut in c. ut famæ. ĩ. de
c sen. exc. †Scđo no. ꝙ latrociniũ cõputat inter magna scelera, [c] & pro eo fit depositio, & detrusio, & pondera tex. quia loquit de latrociniis, non ergo habet locum in simplicib⁹ furibus, nã in plus se habet latro, q̃ fur: quia latro est de die, & qñq; cũ uiolentia, sicut isti deprædãtes in stratis publicis. Sed fur est de nocte, & sine uiolentia, ut dixi in c. si. s̃. de homi. tñ pro furto clericus deponi potest, ut in c. cum non ab homine. s̃. de iudi. sed forte non fiet etiam detrusio post depositionem, sicut in latrone. nã & ipsum ius ciuile lõgè acrius punit istos latrones famosos, q̃ fures occultos, ut in l. capitaliũ. § famosos, ff. eo. & in aut sed nouo iure, C. de
2 seruis fugi. †Vlt. no. ꝙ clericus degradatus adhuc remanet sub iurisdõne ecclesiæ, ꝯ quod facit ca. degradatio, de pœnis, in fin. li. 6. nam degradatio exuit & priuat degradatum ab omni beneficio & priuilegio clericali, & incontinenti degradatus relinquitur potestati seculari per eum puniendus, ut ibi. Sol. hic loquitur de degradatione uerbali, quę ñ priuat ab oĩ priuilegio, unde non tollitur priuilegiũ fori, nisi postea sequatur incorrigibilitas, ut in c. cũ non ab homine; de iudi. & in c. dictum. 80. di. Contrarium loquitur in
3 degradato actualiter, & sic nota ex litera, quòd degradatio quandoque sumitur pro depositione uerbali. † Sed quia in text. fit mentio de magnis sceleribus, quæro, quæ dicantur magna scelera? nam si recte ponderetur text. non est de mente ipsius, ut pro quolibet peccato mortali clericus possit deponi, nisi sit magnum, imo nec beneficio suo clericus priuari debet, nisi crimen sit graue; ita dicit tex. not. in c. inuentum. 16. q. 7. Sol. doc. multum lente transcunt super text. seu intellectu, & materia hu-

ius. c.

* Bel. An & quando licitum sit plato, uel clericis pugnare in bello licito, uel eis preesse. uel aliis indicere bellum, uide quod de hoc dixi latissimè post d. Abb. in c. pe. de homic.

ZACHAR. Adde uidendum latè Cal. consi. 1. de treu. & pace. Adde ultra eos quod notaui in apost. ad istum in c. olim, 3. s̃. de resti. spol. Alexã. in l. ex hoc iure, ff. de iusti. & iure, & in l. hostes, ff. đ capt. & postli. reuer. & Old. consi. 70.

SEB. SAP.

a Bellis. Vide. Archi. late in cap. si quis uult. 36. dist. ubi Car. Alex. copiose & do. Ant. in c. exposuit, in 6. col. s̃. de dila. Car. in consi. 19. inci. quidam præsby.

b H. d. & allegatur iste text. per do. Abba. in c. ex literis, de consti. contra Albe. e. Ro. uide ibi Ant. Barba.

c Magna scelera. Sed quando dicitur delictum maius, & minus de iure ciuili, & de iure diuino, uide cõsi. Bar. quod inci. ad declarationem huius qõnis, & est in ordine. 7. uide omnino, quia loquitur secundum theologos. Andr. Barba.

a SEB. SAPI. Carcerẽ. Deputatio ad carcerẽ æquiparatur morti, qñ carceratus patitur famẽ & frigus, secũdũ Bal. in c. 1. §. deniq; q̃ fuit prima cã beneficii ami. faciũt not. p Bar. in l. 1. §. diuus seuerus, ff. de quæstio. uide Io. de Ana. in rub. supra de his, qui filios occi. in fi. Pari. de Puteo in tracta. syndic. char. c. col. ult.

b Carcerẽ, utrum dãnatus ad perpetuos carceres possit cõdere testamẽtũ, adde quod no. d. An. in c. ad hęc, de testa. ad idem not. etiam ipse d. Abb. Panor. ĩ ru. de testa. in. 2. colum. uer. 7.

c Casus lit. Iste tex. facit ad. q. de frãgentibus pacem, qui promiserunt se sub certa pœna non offendere, de qua plene per Io. And. in regu. iur. frustra i Mer. lib. 6. ubi ẽt ponit, nũquid adulterans, uel occidens, uel uulnerans fratrẽ illi⁹ cũ quo fecit pacẽ, dicatur frãgere pacem, uel si occidit eũ post factã pacẽ bannitũ. Et circa pdictam quæstionẽ, uidelicet: quis debeat đ frãgẽtibus pacem puniri, uide pulchre per Bal. qui alle. hũc tex. ĩ l. semel mora, ff. solu. ma. & circa qõnẽ de bannito post pacẽ, uide Per. de Anc. in c. nulli, de ele. li. 6. Circa qõnem, quã dixi de adulterante uxorem, uiđ omnino ĩ terminis Bar. ĩ l. uerũ, ff. đ fur. ubi ẽt ponit, qd de faciente furtũ post pacẽ. & circa primam. q. đ se offendentibus & nõ apparẽte quis sit primus, uiđ Bar. in l. cũ pater. §. libertis de leg. 2. circa qõnẽ de occidẽte uel uulnerãte consanguineum illi⁹, cum quo fecit pacẽ, uide quod plene notaui ĩ c. grauem, de exces præla. sup hoc & circa quæstionem de occidente bãnitũ post factã pacẽ, uide Pe. de An. in c. canonũ, de cõsti. in. 6. princ. q̃sito, in. 20. col. illi⁹ q̃siti, uers. sed q̃ro, sicut p ius cõmune, & per Oldr. in consil. 21. & per Bar. in trac. de bãnitis, & per Bar. in l. eleganter. §. fi. ff. de pig. act. & circa qõnẽ de se uulnerantibus, cũ nõ appareat quis fuerit primus, adde ꝙ ille præsumitur fuisse primus aggressor, qui reputabatur fortior, ita dicit Flo. in l. 1. §. cũ arietes, ff. si qua. pau. fe. di. uel ille psumit esse primus aggressor, q erat magis ferox, gl. ẽ fin. ĩ c. si bos, đ iniuriis, quã alle. Flo. ĩ d. §. cũ arietes. Sed mihi uidetur, ꝙ illa gl. hoc nõ dicat, qa uult dominũ bouis in casu dubio nõ teneri, sđ ꝙ imo robustior psumatur prius fecisse insultum, facit optimè quod no. Bal. ĩ. l. cõsti. § sđ cũ nos, ĩ. 3. col. ubi dicit, ꝙ stãte statuto, ꝙ primusgenit⁹ succedat, qd si duo fratres fuerũt nati uno tpe, ita; ꝙ non apparet, quis prim⁹ exiuerit uẽtrem matris, & đ supradicta. qõne de offendente illũ, qui fuit bannitus post factã pacẽ, utrũ dicat fregisse pacẽ, uide p Bal. ĩ l. 1. ĩ pe. co. C. si a nõ compe. iud. qui ponit, an & quando pax sit seruãda bannito, sed dũ. s̃. allegaui §. cũ arietes, adde quod glo. dicit, ꝙ nõ apparẽte quis fuerit prior ĩ percutiẽdo, neuter tenebit, quã glo. in terminis ibi inducit Flo. ad. q. istã de frãgẽtib⁹ pacẽ tamẽ nõ apparet, qs fuerit primus, nec Fl. ibi alle. gl. in d. c. si bos, sed ibi habeo allegatũ in margine. Itẽ adde Hoc, ꝙ not. Paul. de Cast. post Bal. in l. semel mora, ff. so l. ma. ubi dicit, ꝙ si duo fecerunt pacem, & promiserũt se nõ offendere sub certa pęna, si unus eorum offendit primũ offendentem, secundus nõ dicitur fregisse pacem, & tempore, quo offendit, pax uni erat facta, & alle. Io. An. i addi. Spe. in rub. de treu. & pa. & in d. reg. iur. frustra. Et aliqua alia & đ supradicta. q. an adulterans uxorẽ dicat frãgere pacem, uiđ per Bal. in c. 1. i prin. & in c. fi. de pa. te. & p Bar. & ibi latissi-

ius c. Sed tu aduerte, ꝙ ĩ variis iuris partib⁹ disputatio fit q̃ dicãt grauia đlicta, đ quo ĩ l. 1. C. de req. reis, & ĩ l. ad ea, ff. de re. iur. Bar. pleni⁹ ĩ l. ñ solũ, ff. đ iniuriis, vñ aduertẽdũ, ꝙ q̃dã delicta dicunt leuia, q̃dã grauia, q̃dã grauissima. Leuia dicũt, vbi dol⁹ nõ reqrit. vñ, qñ aliquid cõtingit p ĩperitiã, uel culpã sine dolo: vel qñ dol⁹ iteruenit, sđ circa rẽ modicã, vt fortè modicę rei ĩter domesticos. l. respiciẽdũ, ff. de peñ. l. leuia, ff. de accusat. & c. cũ dilecti, s̃. đ accu. Delicta verò grauia sũt, ĩ qb⁹ exigit dolus, & tendũt in graue piudiciũ alterius, seu reipublicę, & magna pœna ĩponit, vt ĩ furto, piurio, & similib⁹, vt ĩ c. cũ nõ ab homine, s̃. đ iud. & hic. Grauiora uerò crimina sũt publica, & qñ ñ imponit pœna mortis. Grauissima, vbi ĩponitur pœna mortis. Nã ex grauitate deprehẽdim⁹ quãtitatẽ & qualitatẽ delicti. 24. q. 1. ñ afferamus.
4 †Ad ppositũ ergo, aut clericus cõmittit leuia crimina, & non dẽt deponi, nec ẽt priuari bñficio, sed poterit ad tps suspẽdi, uel aliter corripi ad arbitriũ iudicis, vt ĩ d. c. cũ dilecti, đ accu. Aut committit grauia, & poterit đpõi. Si verò grauiora q̃q̃ ñ publica, poterit ultra depositionẽ detrudi in mõasteriũ, vt hic. Si uero grauissima, ita, ꝙ đ iur ciuili puniret pœna mortis, & tũc poterit đpõi & dãnari ad ppetuũ carcerẽ, vt ĩ c. penul. đ hærc. & ĩ c. nouim⁹. ĩ. đ ver. sig. & ĩ c. 1. đ hęre. li. 6.
5 †Vñ not. dixit Inn. ĩ c. quar el 2. đ accusatio, ꝙ ista deputatio ad ppetuũ carce
a rẽ[a] p⁹ depositionẽ æqparat pœnæ mortis, & rarissimè dẽt ĩfligi, nisi (ut dixi) p istis grauissimis scelerib⁹, & posset eẽ ita đlictũ pnitiosũ exẽplo & qualificatũ, vt traderet illico p⁹ đpositionẽ iudici seculari, vt. d. c. nouim⁹, & plenè dico ĩ c. cũ ñ
6 ab hoĩe, & c. at si clerici, đ iudi. †Et ex pdictis ĩfero ad vnã no. qõ Cleric⁹ p grauissimo đlicto fuit đposit⁹, & dãnat⁹ ad
b ppetuũ carcerẽ[b], nũqd talis pdit factionẽ testamẽti, vt bõa sua veniãt ad succedẽtes abĩtestato, sicut dicim⁹ ĩ bõis dãnatorũ ad mortẽ? vt in aũt. bõa dãnatorũ, C. de bo. dã. audiui fuisse ꝯsultũ p & ꝯ à valẽtissimis viris. nã quidã cõsuluerũt ꝙ sic: quia hęc pœna comparatur pœnę mortis, vt. s̃. dixi secũdũ Inn. Sed in ꝯtriũ facit: qa ecclesia deputat carcerẽ nõ ad pœnã, sed ad pęnitentiã peragẽdam, vt ĩ d. c. nouim⁹, & ĩ c. q̃uis, de pęnis, li. 6. ñ ergo succedit loco mortis & hęc opinio pl⁹ mihi placet: qa pęnæ nõ dẽnt extendi. Nõ obst. gl. in c. qa diuersitatẽ, de cõces. pbẽ. q̃ dicit, ꝙ bona clericorũ & damnatorũ applicãtur fisco ecclesiæ, qa illa gl. iure nõ probat. Itẽ facit ca. excõicam⁹, el. 1. in. §. damnatis, s̃. de hęre. ubi specialiter & specificè ĩ facto hęresis disponit de bõis clericorũ dãnatorũ, sec ergo in dãnatis de alio crimine, & maxime qa đ hoc nulla fit mẽtio ĩ aliqua par
7 te iuris canonici. †Sed q̃ro nũqd ista detrusio in monasteriũ dẽat fieri in perpetuũ? ñ tãgit hic: sđ gl. ĩ c. dictũ. 81. di. dicit hoc eẽ ĩ arbitrio iudicis. Sed text. in c. si quis eps. 50. di. dicit, ꝙ in perpetuũ, & illud verius, nisi habito respectu ad qualitatẽ delicti iudex deputet ad tempus, arg. 2. q. 3. in c. si quẽ. §. notãdũ, & in l. qd ergo. §. pęna grauior, ff. de his qui. no. ĩfa. Vnde & hodie ẽt in crimine hæresis pęna detrusiõis põt commutari in aliã pęnã, si uisum fuerit supiori, vt in c. vt officiũ, de hære. *li. 6.* An aũt ille, qui semel fuit detrusus, possit amplius ordinari, vel redire ad suũ ordinẽ, vide text. cũ gl. ĩ c. si ille. 50. di. In gl. 1. in fi. de hac materia uide gl. ĩ c. si quis diaconus. 50. dis. & in c. ex literarum, de eo qui duxit in ma. quã pol. per adul. plenè dico in c. cum non ab homine, de iudic. & dic ut ibi.

SVMMARIVM.

1 *Pœna promissa in contractu a partibus, potest per utranque partem exigi, si utraque pars contrauenit etiam de iure canonico, nu. 2.*

3 *Procuratio, quæ debetur episcopo ratione uisitationis, an possit aliquo casu componi?*

4 *Mora ultima nocet, quando prima est purgata, alias secus.*

5 *Pœna si fuerit petita uigore contrauentionis contractus, an per hoc tollatur, quod est promissum in contractu, uide infra c. tuam, nu. 4.*

Pœna an toties incurratur, quoties contractui contrauenitur?

6 *Pœna apposita in contractu non incurritur ex eo, quod una pars uenit contra contractum extraiudicialiter, non autem in iudicio.*

CAP. VII.

1 *Constitutus.* †Si uterq; contrahẽtiũ uenit contra contractum, vterq; potest exigere pœnam ad inuicem promissam ex conuentione. h.d. Primo ponit diffinitionem. Secundò causam interserit, ibi: *cum & pars.* Ca
c sus lit.[c] Episcopus Lauitanus concessit monasterio Criptæ ferratæ omnes ecclesias in diœcesi sitas pertinẽtes ad monasterium illud, & quicquid iuris in illis habebat in emphyteusim sub annua pensione reddẽda, ita, ꝙ solum cõtẽtus eẽt certa pœna apposita ĩ istrumẽto ide ꝯfecto: postmodũ orta fuit super his ꝯtẽtio ĩter eos. Per cõfessionẽ vtriusq; partis ꝯstitit, qđ pars mõasterii subtraxit Epo pensionem, & episcopus exegit à monasterio pcurationẽ, & sic vtraq; pars cõmisit in pœnã, vñ dñs papa utranq; partem à pœna illa reddit absolutam. Ber.
2 †No. 1. ex tex. ꝙ ẽt de iure canonico licitè ĩ cõtractu apponit, & exigitur pœna.

me p Lud. Ro. in l. licitatio. §. q illicite, ff. de publica. Itē de eo, qui dixit de robustiore, q p̄sumat prius fecisse insultū, allego in simili opt. tex. cū gl. in l. si duo. § si maritus, in uer. habebit, ff. de re. dub. & ibi oīno uide Bar. & adde hic Bal. in repet. l. 1. in. 12. q. C. vñ ui. & in l. ut uim, ff. de iustit. & iure, ubi ponit, qñ apparent duo inuicem se uulnerasse, cuius dicta refert & sequitur. Io. d Ana. i repe. c. significasti, in ult. char. de homici.

Adde de adulterante uxorē eius, cum quo fecerat pacem. Alex. con. 112. 2. lib. & 109. quarto li.

a Incarceratur. An ille, qui carceratus ē, sit idoneus testis cōtra carcerantem, dic q sic, sed tamen diminuitur de fide, ita dicit Io. An. in addi. Spe. in rub. de teste, uer. sed quærebatur.

Adde Old. consi. 145. a quo Ioan. And. habuit.

b Ictus fustium. No. itellectum l. ictus fustiū, ff. de his q no. infa. sed tu uid Arch. in c. infamē. §. porro, 3. qō. 7. ubi dicit post gl. quæ incipit, post falsum, alias hoc falsum, quod si quis fustigetur in pœnam delicti post sentētiā, bene dicitur uel efficitur infamis, secus si ad inquisitionē ueritatis ut l. nullū, C. d infa. dicit tñ, q Vin. Gof. & Hos. in hoc c. q super his, tenent idem, qd gl. in d. §. porro, & uid Arch. i c. quia iuxta, cir. me. 5. q. 6. ubi dicit, q si fustigat ex cā famosa infamis efficitur, ut l. ictus fustiū, ff. de his, qui not. infa.

Adde Old. consil. 92. Ioan. de Ana. con. 21.

c In delicto notorio. Iudex potest mandare imponi pœnā sine alia cōdemnatione & uide quod plenissime no. post d. Abba. in c. ad nostrā, de iureiur.

Scdo not. q ex ɔtrauētione vtriusq; partis tollit in effectu pœna apposita in cōtractu.
3 †Tertiò no. q super procuratione pt interuenire cōpositio, cōtra quod facit c. cū venerabilis, & q ibi no. de cēsi. Sol. qdā intelligūt de pcuratione debita ex cōsuetudine, priuilegio, uel alio iure spāli, ñ aūt de pcuratione debita rōne visitationis. Hos. dicit tex. posse procedere ēt in ista procuratione debita rōne visitatiōis, arg. ī c. cōstitutis, de relig. dom. de quo dic vt no. ī c. ex officii, de p̄scri. & c. fœlicis, & c. exigit, de censi. li. 6.
4 †In gl. 2. in fi. de hac mā uide bo. gl. in regula, frustra, de reg. iu. li. 6. Et quod dicitur ī gl. q ultima mora nocet, hēt locū, qñ purgat prima mora p sm actū, ut qa debitor obtulit pecuniā creditori, creditor semel renuēs postea eam petiit, nec debitor ampli⁹ eā exhibuit, tūc debitor ē in mora: qa purgata fuit prima mora p petitionē l. tutor. §. Luci⁹, ff. de usur. q
5 hic nō cōtigit. † Et hic possent examinari duo difficiles articuli. Prim⁹ nūqd seruās trāsactionē possit petere pœnā, & cū hoc seruare ipsam transactionē, an uerò tollat trāsactio petēdo pœnā? Secūdus, qd in aliis ɔctib⁹, nūqd toties cōmittat pœna, quoties fit cōtrauentio de quibus plenè per gl. & Bar. in l. qui fidē, ff. d trāsact. & in l. si sic stipulatus, ff. de ver. obli.
6 †Vltimo hic pt qri, qd si eps petiit pcurationē, & Abbas exhibuit, nūqd eps incidat in pœnā? Doc. q nō, qa exigitur alterum, vt pœna committatur, vel quod trahatur ad iudicium, vel quod uiolenter eripiatur procuratio, arti. in l. 1. ff. si quis cau. quod est menti tenendum.

SVMMARIVM.

1 *Testis uarians & uacillans potest capi, & in carcere detineri, non tamen incurrit infamiam.*
2 *Infamia in dubio intelligitur de infamia iuris.*
3 *Infamis quis efficitur absque alia condemnatione, si delictum erat tale, quod irrogabat infamiam, si de eo fuisset condemnatus.*
Delictum si est notorium, potest puniri absque alia condemnatione.
4 *Confessio inducit infamiam, quando est tale delictum, de quo condemnatus efficeretur infamis.*

CAP. VIII.

SVper his. Breue est, & potest sic summari. Si testis propter uacillationē incarcerat, a infamiam non incurrit hoc dicit. Casus lit. Quidam clericus coram iudice delegato in testimonio vacillauit, & uariauit in dicto suo, qui p eundem iudicem de mādato Pa. captus est & detētus; qrebat, vtrū p hoc incurrerit infamiā? Cōsultus papa
1 respōdet, q nō. B. †No. primò ex tex. q pp uacillationē & uariationē potest talis etiā clericus capi & detineri, con cor. l. nullū, C. de testi. & qd sit propriè uariatio, & uacilla-
2 tio, uide p Inn. s. de testi. cogē. c. pterea. †Scdo no. q appellatione infamię intelligim⁹ de infamia iuris, pro hoc cū
b dilect⁹, de ord. cog. Opp. ɔ text. de l. ictus fustiū b, ff. de his q no. infa. nā (ut ibi patet) ex genere pœnę quis incurrit infamiā, qñ sustinet pœnā de tali delicto, de quo cōdēnatus cōfessus, vel pactus efficeret infamis, sed iste fuit incarceratus p delicto, de quo dānat⁹ fuisset effect⁹ infamis, ergo ex ipso gñe pœnæ effect⁹ ē infamis. Inn. soluit ɔriū dupliciter. Primò, q hic carcer nō fuit deputat⁹ ad pœnā, sed ad custodiā l. aut dānū. §. solēt, ff. eo. Itē & scdo hic loqt in delicto uariationis, vñ qs nō pōt ita cōuinci de crimine falsi, cum habeat multas excusationes, sicut qñ deprehensus in furto su-
3 stinet pœnā. †Ex dictis Inn. collige duo pro itellectu l. ict⁹, sup quo uariāt ibi gl & doct. Primò, vt illa lex pcedat, etiā cū nulla seqtur cōdēnatio, ut ex solo genere pœnę quis incurrat infamiā, qñ ē tale delictū, de quo cōdēnatus efficeretur infamis. Exēplū, Capit quis in furto, vel in alio crimine manifesto. Iudex sine alia sniā mādat eū fustigari. talis cū efficit infamis ipso facto absq; alia cōdēnatione, & hūc itellectū Inn. tenēt quidā in d. l. ictus, & sequit Bar. q est ualde
c not. Ex quo ēt collige unū aliud, q in delicto notorio c sine alia cōdēnatione pt iudex mādare pœnā imponi, q ēt no. Inn. in c. ex parte, el. 1. j. de uerb. sig. † Scdo no. ex dictis In-
4 d no. q sola cōfessio d iducit infamiā, qñ est tale delictū, d quo cōdēnatus efficeret infamis, & hoc tenuit gl. iuris ciuilis in l. qm̄, & in d. l. ictus, ff. de his qui no. infa. Sed Bar. ibi ɔ, nisi cōfessio fieret in ciuili in actiōe famosa, quia tunc cōfessus habet pro condēnato. l. 1. ff. de cōfes. sed in criminali nō habet pro cōdēnato sed reqrit snia, ut in l. si cōfessus, ff. de custo. reo. Multū tñ ɔ dictū Bar. & pro Inno. facit. d. l. qm̄, hic sup tex. nō sunt alia no. Capio gl. 1. Item aduerte, quia Inn. sentit ex prima sol. quod si iste testis fuisset incarcerat⁹ in pœnam uacillatiōis, q incurrisset infamiam, quasi pœna esset imposita pro delicto, de quo quis cōdemnatus efficeret infamis. Sed certe hoc dictū nō puto uerū, uñ siue testis ua-
e cillās e detrudat in carcerē in pœnā, siue alia pœna afficiat, nō propter hoc incurrit infamiā, quia nō punitur ex l. Cornelia de falsis, sed extraordinarie, quia offendit aures iudicis, & ideo cū non puniatur tanquā falsus, non incidit in infamiā, & hoc recte intuenti uoluit gl. in l. nullū, C. de testi. & hoc aperte uoluit Bar. in l. infamen. ff. de publi. iudi. in illa. q. an damnatus per inquisitionē efficeretur infamis &c. & forte hoc etiam uoluit Inno. hic in secunda solu. In gl. 2. ibi: *per se non infamat, nisi sententia præcedat*, hoc dictum est contra ea, quæ superius dixi secundum Inno. sed insurrexerunt istę uarietates & contrarietates propter uarios intellectus illius. l. ictus. nam quidam intelligunt illā. l. qd snia præcesserit pœnam, & ita tandem tenuit ibi gl. & ita uidetur glo. hic uelle sequendo illum intellectum, & ideo tenetur illa lectu. quæ est no. ut ex solo genere infamię quis infamiam incurrat sine alia condemnatione, ut supra dixi, & de ratione decidendi dic, ut supra dixi.

Adde uidendum Fran. de Are. late consi. 165.

d SEB. SAPI. Sola confessio. Vide Fel. in c. testimonium, col. 11. uer. & iste tex. inducit, supra de testibus.

e Vacillās. Qualiter dēat puniri testis uacillās, sed tu sup hoc uide tex. & gl. in l. q falso, ff. de testi. & gl. i uer. uacillāt, in c. si testes, §. itē in testibus. 4. q. 3. & dicit Bal. in l. scripturæ, C. de fi. instru. quod etiā nō parcitur rustico, qui sibimet est cōtrarius, uide per d. Anto. in c. 1. in ult. colū. de testi. cog. & uide Arch. 4. q. 3. c. si testes, uer. itē q falso, ubi dicit, q testis uarius si accusetur, punitur pęna l. Corn. de fal. alias si sine accusatore, punitur pro motu iudicis, arg. l. nullum, C. de testi. & alleg. Inn. in c. 1. de testi. cog.

SVMMARIVM.

1 *Obligatus ad certam quantitatem certo die sub pœna soluenda, si partem intra terminum soluerit, non tenetur ad integram pœnam.*
2 *Pœna an & quando censeatur apposita in fraudem usurarum?*
3 *Pœna in loco pœnitentiali non debet solui.*
Pœna si excedat interesse, licite peti potest.
4 *Pœna an censeatur remissa ex eo, quod pars post terminum recepit sortem, & ue quid simile?*
5 *Obligatio diuidua uel indiuidua quæ dicatur.*
6 *Pœna solui debet etiam de iure canonico, quando contractus non obseruatur, & committitur aliquando in totum, aliquando pro parte.*

Suam ad

CAP. IX.

1 a SVam ad nos. †Obligat⁹ a ad certā quantitatē certo die sub pœna soluēdā, si partē intra terminū soluit, ad pœnā integrā nō tenet. h. d. In prima cōquestio. In scda puisio, ibi: *Quia igitur*. Casus lit. Clerici sācti Fortunati fuerūt cōdēnati epo spoletano in. 40. libris p quoddā arbitriū sub pœna. 30. librarū, nisi eas ī termino psoluerēt cōstituto. tādē soluerūt in termino. 23. libras: eps īpetrauit quasdā lras ɔ eos tacita veritate, p quas fecit eos sibi cōdēnari in 30. libras noīe pœnę: qa ñ soluerāt totā summā in termino ɔstituto; vñ dicti clerici do. Pa. qrimoniam trāsmiserūt, mādat Pa. epo spoletano, quaten⁹. 7. librarū solutiōe ɔtēt⁹ existat, & sup pęna. 30. librarū de cętero clericos illos nō molestet, cū ñ deceat ipsū ihonestis qstibus anhelādo cū aliena iactu-
2 ra ditari. B. †No. primò ex tex. q ēt inter clericos licitē ferī laudū cū appositione pœnæ sup quātitate. Appositio ergo pœnę sup quātitate soluēda, si nō fuit soluta, nō iducit vsurā, seu p̄sumptionē vsurę; q dicit Inn. verū, nisi apponēs pœ-
b nā b sit solitus fœnerari: qa tūc p̄sumit in fraudē usurarū ap-
3 posita, de quo vide q no. in c. dilecti, de arbi. † Scdò no. arg.
c opt. q solutio penæ nō habet locū in foro pęnitentiali c. nā tūc propriè qs lucrat cū iactura alteri⁹, d quo uide bonum tex. cū gl. 12 q. 2. c. fraternitas. Et est arg. ex tex. q licitè pœna peti nō pōt, si excedit interesse. Cōtrariū tñ tenet Inn. Et ad tex. pt respōderi, q hic fuerat quasi totū debitū psolutū.
4 †In gl. 1. ibi: *nisi aliter conuenerint inter eos &c.* hęc gl. sentit, q si creditor p⁹ terminū recepit sortē, uī renuntiasse pęnę, nisi fuerit ptestat⁹, q ēt intēdebat petere pœnā, sed hoc dictū vī ɔ tex. istum, vbi pp fundat se sup alia rōne dic ergo, q iste tex. pcedit, qñ pars debiti dūtaxat fuit soluta; unde rōne partis nō solutę qs nō vī renuntiare pœnę, ut hic, & rīr, nūquid possit quis petere pęnā, & excipere de trāsactione, siue cōtractu, vt sic valeat cōpositio seu cōtractus, & ēt possit peti pęna, dicēdū est plenè, vt no. maxime p Bar. in l. qui
5 fidē, ff. de trāsact. & in l. si sic stipulatus, ff. de verb. obl. In eadē gl. ibi: *sit indiuiduum &c* Et q̄ dicat obligatio diuidua, & q̄ indiuidua, plene no. ī. l. stipulationes nō diuidūt, ff. d ver. obl. Et pprie illa obligatio dr quasi diuidua, qñ solutio partis affert tātā cōmoditatē respectu partis sicut solutio toti⁹ respectu toti⁹ obligatiōis. Exēplū primi: promisi tibi scribere duos libros sub pęna, & scripsi tibi vnū: hæc pœna tñ cōmittit p medietate: qa ista obligatio ē diuidua, cū respectu partis tu habeas oēm cōmoditatē. Indiuidua verò dr obligatio, qñ solutio partis ñ affert tātā cōmoditatē. Exēplū p misi tibi scribere vnū librū sub pęna: scripsi tibi medietatē: hæc pęna cōmittit in totū? qa scriptura medietatis ñ affert tātā cōmoditatē respectu partis, sicut tota scriptura respectu toti⁹, & ita ī ɔsimilib⁹. Et hæc dicta gl. pcedūt, qñ qs obligat ad dādū, vel faciēdū sub certa pęna. Sed qñ qs dēt aliqd recipeī, puta hæreditatē, uel legatū, si aliqd soluerit, uel fecerit, tūc ñ pt petere, nisi totū soluat, vel faciat, vt in l. Męui⁹, & ī l. cui fund⁹, ff. d ɔdi. & demō. Et de mā hui⁹ gl. plene habet p legistas, & maxie p Bart. ī l. stipulatiōes ñ diuidūt, & in l. 4. §. Cato, ff. de ver. obli. & dicēdū ut ibi proprie nō est materia nostra, & est gl. magis plena, q̄ sit ista in l. seru⁹,
6 ff. si qs cau. †Sed dubiū ē, nūqd de iure canonico possit peti pęna respectu partis non solutę; cōiter doc. nostri q sic, q mihi placet. nā eadē dēt eē rō de parte quo ad partē, q̄ ē de toto quo ad totū, vt ī l. q̄ de tota, ff. de rei ven. & in c. pastoralis, in uer. itē cū totū, de offi. dele. Sicut ergo de iure canonico pt peti pęna ī totū, si ñ adimplet ɔctus, vel mādatū pęnale aliquo modo, ut in c. cū dilecti, s. de arb. eodē mō rōne partis ñ adimplētis pt exigi pęna p rata. Et hoc intellige, qñ obligatio cōsistit ī dādo, seu soluēdo; ita, q solutio partis affert cōmoditatē, sm qd p̄dixi alias si obligatio eēt idiuidua, tūc pęna cōmitteret ī totū ēt de iure canonico, quia 2
tūc cessaret rō huius lrę per p̄dicta, pōt solui contrarium c. d
cū dilecti, palle. ad qd doc. respondēt dupl'r: primò, q ibi pars potuit soluere, sed noluit, hic verò ñ potuit: uel illud de rigore; hic d ęqtate. Pria sol. mihi nō placet, qa ē diuinatio ad istū tex. Scda ēt ñ ē uera: qa debuisset ibi pp seruare istam ęqtatē, sicut hic, iō solue, vt p̄dixi, q ibi in nullo fuerat satisfactū, iō pęna hēt locū ī totū ēt d iure canonico, sed hic fuerat satisfactū p maiori parte, ibi de æqtate ñ cōmittit pęna ī totū, saltē cū effectu, nō. n. negat iste tex. quin rōne partis nō solutę possit exigi pęna pro rata. Sed ɔ text. & ɔ p̄dicta opp. hic lata fuit snia, ā qua nō fuit appellatū; ergo cū trāsiuerit in rē iudicatā, ñ debebat ampli⁹ pars audiri, vt ī c. cū iter, de re iud. multiplex dat sol. priò, q ista decreta ñ necessitat, sed tñ hortat, p hoc text. ibi: *non decet, &c.* Vel scdo pp hic puidet ex offō suo tertiò forte fuit appellatū dāt ēt alię solutiones, i qb⁹ nō oportet instare, qa de hoc principal'r nō disputat hic, sed tātū de commissione pęnæ respectu totius.

a Obligatus. Pro intellectu huius decre. uide unū pulchrū dictū, quod scripsi post dictū d. An. in c. Odoardus, in. 2. col. de solut. & an & quādo pęna adiecta pacto ualeat, uide p d. Ant. in c. plerīq;, circa fina. de pac. Et add, q his casibus, qbus pōt peti pœna, nō tamen poterunt peti usurę pęnarū, tex. est in l. 1. ff. de ma. conue.

b Pœnam. Adde omnino, q not. Bart. & Bal. i l. cū apponas, C. de dolo. ubi dāt pro regula, q appositio pœnę in cōtractu qñ ɔuenit, uel agitur d dāno, nō tenet tanq facta in fraudē usurarum, secus, si ñ cōsistit in fraudē, ex quo inferunt ad pęnā appositam in cōpromisso & idem tenet Bal. i. §. alteri, insti. de inuti. stipu. ubi oīno uideas, & de illo articulo, quādo pœna uideat adiecta in fraudem usurarum, omnino uideas d. Ant. in c. dilecti, de arbit.

Adde de hac materia uidendum late Ro. con. 409.

SEBA. SAPI.

c Pœnitētiali. Quomodo hoc procedat, latissime explicat Feli. in c. 1. col. 12. uer. tertius casus, s. de cōst. & iter alia uult, q licet pęna non debeatur in foro cōscientiæ sm gl. in d. c. fraternitas, tamen illud procedit, quādo illa pęna processit ex l. dispositione, secus, si debeat ex conuentione partium, & hoc sētit Inn. hic.

SVMMARIVM.

1 *Sacrilegiū est crimē ecclesiasticū, adeo, quod Iudex ecclesiasticus pōt de eo imponere pœnam tēporalem.*
2 *Beneficij appellatione uenit feudum, precarium & similia.*
3 *Priuatus beneficio, uel officio ob suum delictum potest illud ex noua concessione reacquirere.*

CAP. X.

AD aures. Occidentes p̄latū, priuātur beneficiis, & feudis, quę hēnt ab ecclesia, cui præerat pręlatus ille, nec eis, nec hæredibus restituēt, nec alia de nouo concedi dēnt, & hodie in occidēte, capiēte, uel banniente epm c sunt auctę pœnę, de qbus dicēdum, ut in clemē. si qs suadente, eo. ti. Diuidit hæc decre. Nā primò recitat pęnalē sniam. Scdo grauat ibi: *quia igitur*. Cas⁹ lit. Quidā ciues vicētini suū epm interfecerunt, pp qd feudis, & beneficiis, q̄ à uicētina ecclia detinebāt, spoliati sunt p sniam, qsiuit episcopus uicentinus, utrum ipsis, uel eorū hęredibus illa beneficia sint restituēda? respōdet Pa. q nec ipsis, nec eorū hęredibus sunt illa beneficia restituēda, seu de nouo alia cōferēda, cū maiori
1 ēt sint animaduersiōe plectendi. B. †No. 1. ex tex. q pp sacrilegiū pōt iudex ecclesiastic⁹ imponere laico pęnā tēporalem. Vñ hic priuat eū dominio vtili qsito ex ɔctu. Eodē modo posset imponere aliā d pęnā tpalē, pro hoc. 17. q. 4. c. qsquis, & sic optime facit iste tex. q licet iudex ecclesiastic⁹ nō hēat iurisdictionē tpalem in laicū, tamen si delictū, de quo cognoscit, est ecclesiasticū, pōt punire eū delinquentē ēt temporaliter, & facit pro his,
2 q̄ dixi in c. licet, in gl. s. eo. † Scdo no. q uerbum, beneficia, d late sumitur. Vnde

SEBA. SAPI.

Beneficia, quid ueniat appellatione beneficii, late tradit Feli. in ca. postulasti colū. 6. uer. circa gl. 2. supra de rescrip.

comprehēdit feuda, & oīa alia afferétia aliquā vtilitatē, vt locatio, p̄carium, uel q̧cq̄d aliud ab ecclesia concessū. nā dicitur bn̄ficiū bn̄uola, actio gaudiū tribuēs capiēti, vt in lib. feu. in tit. qb. mod. feud.
3 amitta. in c. 1. †Tertiò ista lr̄a[a] facit sin. ī
a arg. q̧ priuatꝰ ex delicto bn̄ficio suo, vel alia re certa pōt ex noua cōcessione illā rē priuatā acq̄rere. nā hic Papa ꝓ maiori animaduersione specificè īterdixit, ne istis occisoribꝰ, vel eorum hęredibꝰ illa beneficia restituāt; ergo potuissent restitui cessante prohibitione; de quo vide, quod no. in c. commissa, de elec. li. 6.

a Litera, de hoc uide c. cum inter. P. de renun.
b Excedens. An iudex possit punire subditū cōtra eū delinquentem, uide gl. & d. Abb. in c. 1. male. Adde uidendum Alexan. consi. 25. 1. lib.
c Limito. Istam limitationē refert & seq̄tur d. Abb. in c. 1. de cleri. ex commu. mi.

SVMMARIVM.

1 *Litigator, qui temere contradicit iudici, coram quo litigat punitur arbitrio superioris, nu. 4.*
2 *Iudex debet uitare nimiam familiaritatem cum subditis, ne eius authoritas contemnatur.*
3 *Iudex non potest illum, qui ipsum iniuriat, punire, nisi iniuria sit notoria.*

CAP. XI.

Dilectus. Qui iudici iniuriatur, per superioris arbitrium puniri debet. h.d. Vel sic. Prorumpens contra iudicem, arbitrio superioris punitur. hoc dicit. Casus lit. Quidā iniuriabantur iudici, de quorum iniuriatione consultus papa de eorū pœna infligēda respondet, q̧ si aliquis temerè prorūpit ꝯ iudicis assertionē ſm arbitriū superioris debet puniri, cū de ipsius litigatoris improbitate constiterit ne vilescat iudicialis authoritas.
1 † No. q̧ litigator, q̧ temere ꝯdicit iudici, corā quo litigat, arbitrio superioris puniri dēt, quia nō est vilipendenda iudicialis authoritas. Ber.
2 †No. 1. ex tex. q̧ debitꝰ honor deferēdꝰ ē iudici: alias aūt euanescit eius authoritas, vn̄ dēt curare, quātū p̄t, ne contēnat̄ à subditis, & iō cōsilium est, vt euitet nimiā familiaritatē subditorū, q̧a ex conuersatiōe æquali nascit̄ cōtēptio dignitatis, vt dixit tex. ī l. obseruādū, ff. de offi. p̄si. & īgenio dēt augere dignitatem, vt ibidē dr̄ ī fi. & alibi dicit canō: dū nimiū seruat̄ humilitas, regēdi frāgit̄ au-
3 thoritas, vt ī c. qn̄. 86. di. †Secundo not.
b ibi: *superioris arbitrium &c.* q̧ excedēs[b] ꝯ iudicē nō punit̄ ꝑ ipsum iudicē, ne sit iudex in cā propria: sed dēt puniri ꝑ superiorē. Contra hoc facit c. si q̧s erga, & q̧ ibi not. 2. q. 7. & in c. 1. s̄. de offic. dele. & eo. ti. c. Romana, li. 1. Sol. Inn. hic instat. Dic plenius reformādo dicta sua, q̧ aut loq̄mur in ordinario, aut in delegato. Prio casu, aut notoria est iniuria, & pōt ipsemet punire iniuriantē, q̧a in notoriis n̄ ē suspitio, & n̄ ē ferēda sn̄ia cū solēnitate; & hoc tenet Inn. in c. ex parte. j. de verb. sig. quod semꝑ limitaui, & li-
c mito[c], ubi pœna est a iure expressa: secꝰ autem, ubi veniret imponenda arbitrio suo, quia tunc arbitrando esset Iudex, & posset excedere modum, ad hoc c. cū uenissent, supra de iudi. & ibi plene dico. 7. q. 1. c. quam periculosum. Aut iniuria non est notoria, & tunc aut tangit principalr̄ ꝑsonā ipsius iudicis, & nō p̄t ipse punire, ne sit iudex in facto proprio. 23. q. 4. c. inter multiplices. Aut tāgit principalr̄ dignitatē suā, & tūc p̄t punire: sed q̧a consequenter tāgit ꝑsonā, poterit tanq̄ suspectꝰ remoueri, seu recusari; ꝓ hoc, q̧ no. Cy. in l. vnica, C. ne q̧s in sua cā. Itē potest ordinarius ſm Inn. & bn̄, punire aduocatos procuratores, notarios, & cōsimiles ꝑsonas excedētes in officio, vt in l. necq̧ q̄. §. 1. ff. de offi. ꝓcō. & adde hodie, q̧ habet̄ in c. 1. e. ti. li. 6. Secūdo casu, cū quæritur de delegato, aut impeditur iurisdictio sua, & potest procedere ꝯ impedientes, ut in. d. c. 1. Aut nō impedit̄ iurisdictio ꝑ iniuriā illatā, & tūc dēt facere punire ꝑ supiorē, ut hic, & arg. in authen. de testi. §. si uero ignoti, & de mā uide, q̧ plene dico in d. c. cū uenissent.
4 †In gl. ibi: *cum temere contradicit &c.* dicēdo iniuriā sibi; puta tu mentiris: vel quod ipse nihil scit, vel similia verba, & hoc denotat tex. ibi: *temere prorumpentis.*

SVMMARIVM.

1 *Patroni, uel similes personæ habentes aliquid iuris in ecclesia, si interfecerint per se, uel per alios rectorem, uel clericum ipsius ecclesiæ, priuantur omnibus iuribus, quæ habent in ea, & eorum descendentes usque ad quartam generationem prohibentur clericari.*
Prohibitus clericari, non prohibetur ingredi religionem, nu. 4.
2 *Pœna imposita posteritati alicuius comprehendit etiam descendentes ex linea fœminina.*
3 *Hæredum appellatione ueniunt extranei, nisi aliud uoluerit testator, uel quando sumus in materia non transmissibili ad extraneos.*
5 *Dispensatio si specificè non reseruatur Papæ, censetur permissa episcopo.*
6 *Canonicus si occidat prælatum suum, uel alium canonicum, priuatur omnibus beneficijs.*
Verba futuri temporis inducunt actum fieri per sententiam, & non ipso iure.
Dictio prorsus, quid importet.

CAP. XII.

In quibusdam. Patroni; aduocati, vel vicedomini uendicantes sibi ī ecclesiis plus, q̄ iura ꝑmittant, per censurā ecclesiasticam cōpescuntur, & si occidunt prælatum, uel clericum ecclesię per se, uel per alios, perdunt, q̧ habent ab ecclesia, & eorum posteri vsq; ad quartam generationē nō admittūtur ad clerū, nec in religionibus præficiuntur h.d. Diuiditur. Nam primo recitat triplex patronorū delictū. Scd̄o, ibi: *cum igitur*, prouidet, & primo ꝯ primū, & post contra secūdum, utrunq; prohibendo. Secunda, ibi: *Sacri.* contra secundum illud primò puniendo in factoribꝰ, secundò aggrauando pœnam in posteros, ibi: *Et ne nimis.* Casus lit. Patrōi ecclesiarum, aduocati, seu vicedomini in tanta præsumptione se extollunt, quod cum uacantibus ecclesiis de personis idoneis prouidere dēnt, nō solū difficultates ingerunt, & malitias, uerum etiam de possessionibus & aliis bonis ecclesiarum pro sua uoluntate disponere uolunt, & (quod deterius est) in necem prelatorum presumūt erumpere. Prohibet generale concilium expresse, ne de cętero patroni, uel aduocati, seu uicedomini super p̄dictis plꝰ vsurpent, quàm reperiatur in iure permissum, & si contra fecerint, per seueritatem canonicam compescātur, ne quod ad defensionem est inuentum, ad depressionis dispendium ualeat retorqueri. Statuit insuper concilium, quatenꝰ, si patroni, aduocati, feudatarii, seu uice domini, aut alii beneficiati alicuius ecclesiæ clericum, uel rectorem, per se, uel per alios occidere, vel mutilare præsumpserit, amittant quicq̄d iuris in ecclesia hēnt, uel ab ipsa tenent, & usq; ad quartā generationē posteritas taliū in clericorū collegiū nullatenus admittat̄, neq; in domibus regularibus p̄latione aliquā assequat̄, nisi cū eis fuerit misericorditer dispensatum. B. No. 1. ex tex. q̧ patroni, & aduocati ecclesiarū nō p̄nt plꝰ iuris uendicare in ecclesiis, q̄ reperiat̄ iure expressum. Si ergo patronꝰ, uel aduocatꝰ ecclesiæ aliquod iꝰ sibi postulat ī ecclesia, dēt ꝓbare illud sibi debitū de iure. Scd̄o not. q̧ eadē pœna īponit̄ pro homicidio, & ꝓ mutilatiōe, & hoc uerū quo ad incurrēdā irregularitatē vel vbi hoc exprimitur in iure, alias secꝰ vr̄ dicēdū; ad hoc, q̧ no. in c. cū nō ab hoīe, de iud. & 1. q. 1. c. sicut vrgeri. No. tertiò, q̧ ꝓ delicto cōmisso in ꝑsonā ecclesię p̄t laicꝰ cōmittēs ēt tꝑalr̄ puniri ꝑ ecclesiā; cōcor. c. ad aures, s̄. eo. & q̧ ibi dixi, & 17. q. 4. c. si q̧s
1 deinceps. †Vltimo no. q̧ ꝑꝑ delictū patris, seu parētis pōt filius excludi vt nō ꝓmoueat̄ ad clericatū. Itē p̄t colligi ex sn̄ia lr̄e, q̧ ꝓhibitus clericari ꝑꝑ delictū, nō intelligit̄ ꝓhibitꝰ intrare religionē. In gl. 1. ibi: *ecclesiam defendere debent, &c.* Intellige hoc ſm doc. q̧ defendēt ecclesiā, expēsis tn̄ ecclesiæ; sicut tutor defendit pupillū expēsis pupilli. l. in tutoribꝰ ff. de admini. tut. & ꝓcurator defendit dn̄m expēsis domini l. q̧ ꝓprio. § litis impēdia, ff. de ꝓcu. & c. cū pro cā, s̄.
2 de pro. †In gl. in ver. *ad hæredes*, ibi: *per rectam lineam usque ad quartā generationem, &c.* n̄ ergo veniūt collaterales. Itē n̄ veniūt descēdētes ꝑ lineā fœmininā, vbi pęna iponit̄ poste-
3 ritati alicuius, de quo dic, vt ī c. vbicūq;, eodē ti. li. 6. †Et aduerte, q̧a gl. vr̄ hic velle, q̧ appellatione hęredū veniant descēdētes ꝑ lineā directā vsq; ad quartā generationē, q̧ nō ē simpl̄r verū: q̧a in re trāsmissibili in hæredes extraneos
a appellatione hæredū[a] veniūt oēs successores ēt extranei, vt ī l. heredis appellatiōe, ff. de verb. sign. & in l. in annalibus, C. de legatis. Sed quo ad istū tex. gl. p̄t dicere verū ꝑꝑ id, q̧ seq̄tur de posteritate quare p̄p̄ hic voluerit punire hęredes, id ē descēdētes ab istis malefactoribus. nā q̄nq; appellatione hęredū veniūt ēt hęredes extranei, nisi q̄n apparet de tacita volūtate disponētis, vt hic: vel ꝓfert̄ hoc verbū in mā, q̄ de sui nā nō ē trāsmissibilis ad hæredes extraneos, d̄ quo in l. Gallus, in. §. ēt, ff. de libe. & post. Et in fi. gl. de hoc eīn qualiter vnus possit puniri ꝓ delicto alterꝰ, vide bonā gl.
4 1. q. 4. in summa, & 24. q. 3. in summa. †In gl. in uer. *prælationis*, in fi. Sed certe ibi n̄ soluit̄ hoc ꝯriū, nec p̄t solui ex theorica ibi tradita. Hos. dicit, q̧ iste tex. facit, pro hoc, q̧ p̄p̄ hic specifice inhibuit, ne in religionibus isti assequerent̄ p̄laturā: secꝰ ergo, si nō dixisset. Vel dic & meliꝰ, q̧ ꝑ ingressū religionis nō tollit̄ defectꝰ causatus ex delicto alterꝰ quo ad
5 p̄laturā cōsequēdā, vt ē tex. in c. 1. in fin. de fil. p̄sby. † In gl. fi. ibi: *episcopus potest dispensare.* No. bn̄ gl. q̧ vbicūq; ī iure ꝑmittit̄ dispēsatio, & nō reseruat̄ specifice Papę, vr̄ potestas dispēsandi indulta epō, & idē no. gl. in c. postulasti, ī uer. dispēsatū, de cle. excō. mi. & Inn. in c. dilectꝰ, de tempo. ord. Et hāc opi. gl. tenet hic Vi. & Goff. & Phil. & ē opi. satis æqua, cū isti laborēt alieno morbo. Host. dicit tutū & ecclesiæ expediēs, vt solꝰ p̄p̄ dispēset, arg ī c. aduersus, de immu. eccle. sed prima op. mihi placet, tū ꝑ ꝑ theoricā p̄dictā: tū q̧a fienda est benigna interpretatio ꝯ laborātes maxime alieno vi-
6 tio, arg. in c. odia, de reg. iu. li. 6. †Extra gl. q̄ro, q̄d si canonicꝰ occidit p̄latū, vel canonicū, nunq̄d dēat ꝑdere bn̄ficiū, & sic hēat locū in eo pęna hic posita? Et vr̄ primo q̧ nō, nō obstāte lr̄a, q̄ dicit, q̧ *beneficiati beneficium amittant, &c.* q̧a n̄ debet intelligi de beneficiis ecclesiasticis, sed de feudis, & cōsimilibꝰ, q̧a bn̄ficiū capit̄ largo modo, vt dixi in c. ad aures, s̄. eo. Pro hoc quia tex. hic subiicit, q̧ ista n̄ dēnt ꝑuenire ad hæredes, & sic nō p̄t intelligi de beneficiis ecclesiasticis, q̧a illa nō ꝑueniūt ad hæredē, vt in c. trāsmissa, de fi. p̄sby. Item illud ca. emanauit ad ꝓuisionē & fauorē canonicorum, & clericorū, ergo nō dēt eos ligare, in regula, q̧ ob gratiā, de reg. iur. li. 6. Tertio, q̧a cōsocii nō dēnt puniri pęna statuta ꝯ alios, ar. ī c. ex tenore, de sen. excō. & c. q̄m, s̄. d̄ vi. & hone. cleri. His n̄ obstātibꝰ Io. An. hic, & cōiter doc. tenēt oppositū, q̧a lr̄a loq̄t̄ indistīcte. Nō ob. q̧ dixi de bn̄ficiis, q̧a illud uerbū, q̄d ad hæredē n̄ ꝑueniāt, sic dēt verificari, ubi p̄t. Nō ob. ēt q̧ dr̄, q̧ emanauit in fauorē clericorū &c. q̧a certū est cōsociū delinquere, & iō puniēdꝰ ē. Nec ob. tertiū, q̄m cōsocius incidit ī excōicationē verberādo cōsociū clericū, sicut si uerberaret ex̄neū, licet facilius absoluat̄, ut in dictis iuribꝰ. s̄. alleg. in cōtrariū. Hęc opi. licet sit cōis, est tamen multū rigorosa, & uidetur contra mētē literæ, cum text. hic nō faciat mentionem nisi de patronis, aduocatis, feudatariis & vicedominis, ergo nō ē extēdēdus ad clericos beneficiatos, nā isti ut plurimū excedebant in talibus; ideo nō debet pęna ad alios extēdi, arg. in c. pęnæ, de pę. di. 1. Vnde verbū, beneficiū, capit̄ hic large, quia in q̧busdā locis aduocati hēnt beneficia certa pro officio aduocationis vnde nec ex ipso principio, nec ex fine huius literæ potest colligi ista cōmunis
7 opi. †Secūdo q̄rit̄, nūq̄d istę pœnæ, de q̧bus in tex. intelligant̄ inflictę ipso iure, an vero req̄rat̄ sn̄ia? q̄dā dicūt, q̧ requirat̄ sentētia ꝑ uerbū, amittant, q̧ est uer-
b bū futuri tēporis[b], ꝓ hac theorica gl. in regula, in pęnis, de reg. iur. li. 6. Doc. hic cōiter tenēt oppositum ꝑ hāc dictionē, prorsus, positā in tex. q. d. id est ipso iure vel ipso facto. Et no. semper hoc dictum
c q̧ hęc dictio, prorsus,[c] iuncta cū uerbo futuri tēporis inducit dispositionem pęnæ ipso facto. Idem dic de hac dictione, penitus; pro hoc tex. infra c. proxi. in fin. Vltimo scias q̧ Host. hic tractat illam q̄stionē, nunquid appellatione filiorū ueniāt nepotes, & si pęna eēt imposita alicui ex filiis suis, intelligāt ēt nepotes, & ponit hic aliqua dicta, sed materia est multum larga, & magis tacta per Bar. in l. liberorum, ff. de uerbo. signifi. ubi plene uide per eum, & uide gloss. in cle. 1. de bap.

SEBA. SAPI
a Hæredum. Vide late Fel. in c. in p̄sētia, col. 12. uer. in ea gl. s̄. de proba. post Abb. ibi, col. 7. uersic. in. 3. parte gl. & Ias. in d. l. in annalibus, C. de legatis.
ZACHARIA.
b Verbum futuri temporis. Adde Lud. Ro. sing. 1. & 2. & quod ibi no. in apo. Frācisc. de cre. sin. 7. inci. Tu scis q̧ uerbū Mat. Math. fin. c. 12. in. ci. no. q̧ ubicūq;, & quod notaui ī apost. ad istū in c. unico, num. 3. in apost. in uer. colligit, s̄. de sagitta. & in c. 1. nu. 3. in apo. in uer. requiritur sn̄ia, s̄. ne p̄la. uices suas.
ZACHARIA.
c dictio prorsus. Adde Ro. in loco præal. An Corse. in suis sin. in uer. omnino Ang. plene post gl. I auth. ut defuncti, seu fune. col. 5. Bar. in l. 1. §. si pecunia, ff. d̄ po. Alex. in l. imperator. ff. d̄ iure fis. & Phili. Frāc. plene in c. 1. d̄ postu. præla. li. 6.

SVMMARIVM.

1 *Subditi non debent fidelitatem domino excommunicatoꝰ quia absoluuntur ab eius debito, si monitus non paruerit ecclesiæ, & ipso iure tales subditi sunt liberati. nu 6. 8.*
2 *Verberans clericum est ipso facto excommunicatus, secus, si non iniecerit manus, sed alter, quia tunc requiritur sententia.*
3 *Excommunicatus si steterit in excommunicatione per biennium, est suspectus de hæresi, distingue ut infra nu. 7.*
4 *Contra nobiles mitius proceditur, quam contra alios etiam de iure canonico.*
5 *Excōicati, qui perseuerāt in excōicatione possunt priuari per iudicē ecclesiasticū bonis suis, & possunt prohiberi eorum debitores, ne eis soluant imo ibi possunt a tali debito liberari, nu. 8.*

CAP. XIII.

1 Grauem. †Domino excōicato manēte subditi fidelitatē nō dēnt & si lōgo tꝑe ī ea ꝑstiterit, & monitus nō paruerit ecclesiæ, ab eius debito absoluuntur, h.d. Primo ponit̄ q̄rela. Secūdo prouisio, ibi; *licet igitur.* Casus literalis. Comes Registreñ. multas iniurias & grauamina irrogauit capl̄o Laudunensi: propter quod per iudices delegatos apos. sedis fuit excōmunicatus, & per duos annos & amplius in excommunicatione persistens noluit parere iuri, claues ecclesię contēnendo, unde capitulum Laudunense iterum significauit hoc domino Papę. Quamuis igitur huiusmodi pertinacia non careat scrupulo hęreticę prauitatis, mandat papa

SEBA. SAPI.
a Prorsus. De hoc meminit Fel. in c. Rodulphus, colũ. 18. in uers. omnino, ŝ. de rescr. ubi multa ponit, quæ uerba sint latæ sẽtentiæ.

SEB. SAPI.
a Procedere. Vide Fel. in c. pastoralis, in pri. ŝ. de offi. deleg. ubi tamen dicit, ꝙ i hæretico nõ considerat̃ nobilitas, aut dignitas, qa ꝓ tali crimie æque punitur nobilis, ac rusticus.
b Aut fuit excõmunicatus. Vide quæ dixi in c. postulasti, de homi. Andr. Barba.

ZACHAR.
Adde, quod not. in simili Lud. Ro. sin. suo. 303. inci. De hoc heri fui ĩterrogatus, ubi faciendo istã distinctionẽ tenet, ꝙ q̃ stetit in excomunicatione ꝓ causa criminali ĩ eũ lata per unum annum potest priuari omnib⁹ suis beneficiis ecclesiasticis, de quo uid̃ istum in ca. postulasti, nu. 4. in apo. in uers. fuerunt ꝑ annũ, ŝ. de homi. uolũ. uel casua.

qbusdã, quaten⁹, si Comes ille cõmonit⁹ iuri parere noluerit, absoluãt ecc̃ias, ĩ qb⁹ i⁹ hẽt ab eorũ debito, & fideles ipsius ab ipsi⁹ fidelitatis iurõ, & quãdiu ĩ excõicatiõe ꝑstiterit, denũtient absolutos. B. Not. 1. ex tex. laicũ posse cõueniri corã iudice ecclesiastico ꝓ iniuriis clerico irrogatis; cõcor. c. cũ oli, ŝ. de iniu. &
2 c. cũ si gñale, de fo. cõpe. † Scd̃o no. ꝙ ꝓ iniuriis irrogatis clerico p̃t laic⁹ excõicari nõ ergo est excõicatus ipso facto, si iniuria ẽ illata citra manuũ iniectionẽ, de quo ĩ c. si qs suadẽte. 17. q. 4. & intellige, ꝙ põt excõicari ꝓ iniuriis, i. qa nõ satisfacit: vel nõ vult parere iuri conuictus sup iniuriis. nã directè nõ põt qs excõicari pro crimine, vt in c. sacro, de sen. ex
3 com. & no. 11. q. 3. c. epi. † Tertiò no. ꝙ ꝑsistẽs in excõicatione ꝑ biẽniũ, ẽ suspect⁹ de heresi. nã p̃sumit̃ malè sentire de sacramẽtis ecclesię, cũ nõ faciat, nec facere possit id, ad ꝙ fidelis qlibet tenet̃, vt in c. oĩs. ĩ. ti. ꝑx. Itẽ p̃sumit̃ malè sentire d̃ potestate ecclesię, ex quo ñ curat de ei⁹ excõicatione; & licet hic dicat̃ de biẽnio, tñ idẽ ẽ s̃m Host. & alios de anno, ar. ĩ c. rursus, & c. qcũq;. 11. q. 3. & in d. c. oĩs, & hæc tene mẽti: qa ad hoc quotidie solet allegari hoc c. Et qd operet̃ hæc suspicio hæresis. ĩ. subiiciã. Quartò no. ꝙ nõ solũ cõtẽnit excõicationẽ celebrãs absolutione nõ petita, vel ingerens se cõioni hominũ, vt in c. illud, & in c. 2. ŝ. de cleri. excõ. mini. sed ẽt dr̃ cõtẽnere excõicationem, q lõgo tp̃e ab ea absolu
4 tionẽ nõ petiit. † Itẽ no. ꝙ in pęnis inferẽdis ꝑ Romanũ põtificẽ deferẽdũ ẽ nobilitati. nã hic p̃p̃ potuisset acrius ꝓce-
a dere^a ꝯ istũ, indicẽdo sibi purgationẽ de hęresi, vel eũ excõicãdo si eũ ñ priuaret, iuxta formã c. excõicam⁹ el ĩ. in. §. q aũt, ŝ. de hereti. sed voluit deferre nobilitati, nõ em̃ dẽt Iudex maximè ecclesiastic⁹ indifferẽter exercere seueritatẽ ꝯ oẽs: qa (vt dñt doc. & bñ) ex hoc sępe ꝓdeũt scãdala & schismata, qb⁹ obuiãdũ ẽ, ar. ĩ
5 c. nihil cũ scãdalo, ŝ. d̃ p̃scr. † Itẽ no. ꝙ ex cõtẽptu excõicatiõis põt excõicatus puniri ꝑ ecclesiã, priuãdo eũ iure sibi q̃sito in ecclesiis. Idẽ notabiliter dicit Host. si laici esient sibi obligati in debito pecuniario, vt rõne hui⁹ ꝯtẽptus possit ecclesia eos absoluere ab illo debito, arg. ĩ c. ꝓ humani, de homi. li. 6. & in c. cũ s̃m leges, de hęre. eo. li. 6. Ex quo ẽt infero, ꝙ iudex ecclesiasticus p̃t mulctare, & tp̃aliter punire laicũ ꝑtinaciter ꝑseuerãtẽ in excõicatione, & hoc bñ no. quãq̃ em̃ nõ
6 sit ĩ usu, p̃t exerceri. † Vltiò collige, ibi: *penitus absolutos*, qd̃ vasalli & subditi excõicatorũ ipso facto absq; alia sñia sũt absoluti ab omni obediẽtia dñi excõicati, q̃diu dñs ꝑstiterit in excõicatione, d̃ quo in c. inter. ĩ. de sen. exc. & in c. quo-
7 niã multos. 11. q. 3. † In gl. in uer. *hæreticæ prauitatis*, in fi. dic tñ, ꝙ aut fuit qs excõicat⁹ ꝓ cõtumacia cõmisse in cã hæresis, & tũc ꝑ lapsum anni habet̃ pro hære
tico, & p̃t puniri vt hæreticus, vt in c. cũ cõtumacia, de hæ-
b re. li. 6. Aut fuit excõicatus^b pro cõtumacia in alia cã, & tũc licet steterit ꝑ annũ, vel pl⁹ in excõicatiõe; ñ tñ habet̃ ꝓ cõuicto de heresi, vt no. ĩ d. c. cũ cõtumacia, sed tm̃ insurgit suspitio ꝯ eũ de hęresi, vt ẽ tex. no. hic, & ẽ hęc suspicio probabilis, & nõ violẽta s̃m Inn. q dicit hãc suspitionẽ ñ sufficiẽtẽ ad cõdẽnãdũ eũ de hęresi, sed poterit sibi indici purgatio, in qua si defecerit, habet̃ ꝓ cõuicto, vt in c. inter, in fi. ŝ. de pur. can. & in d. c. excõicamus. In gl. in ver. *nobilitati*, in
8 fi. Et dic vt no. in c. ea q̃, & c. q cõtra pacẽ, alle. in gl. † In gl ĩ uer. *ecclesias*, ibi: *ut interim ecclesiæ ei respondere teneantur, &c.* Vult ergo gl. ꝙ hic ecclesię nõ absoluãt purè ab oĩ debito, in quo tenerent̃ isti excõicato, sed ad tp̃s, q̃diu ꝑsisterit in excõicatione. Cõtrariũ sentiũt hic doc. & melius nã in absolutione ecclesiarũ tex. loq̃t̃ simpl̃r; vñ dicit l̃ra: *absoluentes &c.* sed respectu vasallorũ apponit̃ tẽpus. nã qa cõtẽnendo excõicationẽ vr̃ cõtẽnere claues ecclesię, iõ ęquũ fuit, vt oẽs ecc̃ię purè absoluerẽt̃ ab eorũ debito. Sed respectu vasallorũ ista est q̃dã denũtiatio, nõ em̃ tenent̃ vasalli obedire excõicato, vel secũ cõicare, ẽt nõ expectato biennio, uel anno, vt. 15. q. 6. c. nos sanctorũ, & c. iuratos, & plus dico, ꝙ ecclesia potuisset ẽt pure & in perpetuũ in pœnã absoluere oẽs fideles, seu vasallos à fidelitate huius, sicut ꝑ p̃ delictũ q̃nq; cõfiscat oĩa bõa laici, vt ĩ c. ita quorũdã, de Iudæ. & c. cũ. s̃m leges, & c. pro humani, ꝑ alle. sed hic papa noluit ita seuere ꝓcedere contra istũ; ꝓ hoc tex. ibi: *nobilitati parcere*.

De pœnitẽtiis, & remissionibus. Rub.

Supra uisum est de pęnis, quæ imponuntur in foro iudiciali, nũc competenti ordine subnectitur de his, quæ imponuntur in foro pœnitentiali, uerum quia huiusmodi pęnæ seu pœnitentię quandoque relaxantur per indulgentias, seu remissiones, ideo hic subiicit de remissionibus.

CAP. I.

Manifesta. Breue ẽ, & ꝑ alia uerba p̃t sic sũmari. Pro manifesto pœnitentia publica imponi dẽt. h. d. No. 1. ex tex. ꝙ ecc̃ia p̃t cõpellere pc̃tõrẽ ad agẽdũ pniam, & si pc̃m̃ ẽ publicũ. publica dẽt eẽ satisfactio, vt cęteri metũ hẽant, & r ceãt à similib⁹, tex. ẽ ĩ c. plurimos. 82. di. ꝯ defendẽtes errorẽ ꝓpriũ, vñ alibi dicit canõ, publicè peccantem publicè arguẽ. 45. di. c. sd̃ illud. Ex quo ĩfert̃, ꝙ cũ qua qualitate pc̃m̃ ẽ ꝓductũ ad eẽ, cũ cadẽ ꝑ pniam abolẽdũ ẽ, vñ hoc c. cõuertit̃, vt dicam⁹, ꝙ pc̃tã manifesta dẽnt manifestè corrigi; occulta verò occulte. Et hoc vltimo casu intellige illud euangelicũ. Si peccauerit ĩ te frater tu⁹, vade & corripe eũ inter te & ipsũ solũ. 2. q. 1. c. si peccauerit, & no. ĩ c. nouit, ŝ. d̃ iud. Sed op. ꝯ tex. hic tex. nõ vr̃ facere ad ti. qa hic loq̃t̃ d̃ purgatiõe, vt patet ĩ fi. Sol. nõ loq̃t̃ hic de purgatione innocẽtię, ꝓut ti. de purga. cano. sed intelligit̃ d̃ purgatiõe culpæ, q̃ fit ꝑ satisfactionẽ cõdignã. In gl. in fi. No. ergo ex gl. & ex iuribus alle. ĩ ea, ꝙ q̃dã pnia ẽ publica, ñ tñ solẽnis: q̃dã verò dr̃ solẽnis, & sciẽdũ ꝙ oĩs solẽnis ẽ publica: sd̃ nõ oĩs publica ẽ solẽnis. Solẽnis dr̃ illa, d̃ qua habet̃ l. di. in c. in capite, & illa ñ ĩponit̃ nisi ꝓ delicto enormi & scãdalizãti totã urbẽ 16. q. 6. c. fi. & no. ĩ d. c. ĩ capite. Publica verò ẽ illa, q̃ ĩponit̃ ĩ publico sine solẽnitate, d̃ qua habet̃ ĩ d. c. ĩ capite, & hæc ĩponit̃, siue d̃lictũ sit graue, siue leue, vt hic ĩ gl. Nũqd aũt publica, vel solẽnis sit ĩdicẽda clerico, dic meli⁹, vt no. ĩ c. p̃sbyter. 28. di. & bon. text. cũ gl. in c. q̃sitũ. ĩ. e. & dic ut ibi dicit.

CAP. II.

Qui presbyterum. Põit pniam occidẽtis p̃sbyterũ. No. i. ex tex. tres pęnas separatas ĩponẽdas iterfectorib⁹ sacerdotũ. Pria ẽ, qa cõpellũt aget̃ pniã. 12. annorũ. Et ita,

ita, ꝙ aget̃ ista pnĩa p. 12. annos s̃m discretionẽ sacerdotis, vt puta ieiunãdo aliqb⁹ dieb⁹ in septimana, vel peregrinãdo, uel aliud opus licitũ & pniam exercẽdo; ad hoc, ꝙ no. in c. accusasti, ŝ. de accu. & ĩ c. ꝓposuisti, & c. p̃sbyter. 82. di. Scd̃a pœna, qa dẽt priuari cĩgulo militiæ. Et p̃t iste tex. ĩtelligi dupl̃r inquãtũ dicit: *conuictus, &c.* vt intelligat̃ cõuict⁹, s. in foro cõtẽtioso, & tũc ecclesia priuabit eum militia. Ex quo no. ꝙ rõne delicti ecclesiastici p̃t ecclesia priuare laicũ militia tp̃ali. Ex quo infero, ꝙ idẽ est de doctoratu, vt quis possit priuari doctoratu, vt nõ hẽat illã dignitatẽ, arg. in l. 2. in. §. miles, ff. de his, q no. infa. & in l. grãmaticos, C. de ꝓfess. & medi. li. 12. & nimirũ. nam rõne delicti ecc̃ia priuat quẽ imperio, & dignitate regali. 15. q. 6. c. ali⁹, & ĩ c. ad apostolicæ, de re iud. li. 6. & in c. venerabilẽ, ŝ. de elec. Secundo p̃t intelligi, s. in foro pnĩali, ut intelligit Inn. & s̃m eũ p̃sbyter iniũget sibi pniam, vt dẽat abstinere à militia, & intendere pniæ, arg. 33. q. 2. c. admonere, & posset ĩtelligi s̃m eũ istud verbũ large ꝓ quolibet negotio seculari, vt abstineat à mercimoniis & similib⁹, arg. de pę. di. 1. c. qualitas. Tertia pœna, qa priuat̃ facultate ꝯhendi matrimoniũ, vt in pœnã suã vitã ducat solitariã, & sic decedat sine sobole. Et aduer
a te, qa licet ĩponat̃ hęc pnĩa^a; ñ tñ tollit̃ potestas iudicis secularis, quomin⁹ possit ꝓcedere contra, arg. in c. felicis, de pęnis, li. 6. & 23. q. 5. c. sunt q̃dã, nec ẽt tollit̃ potestas iudicis ecclesiastici quomin⁹ possit ꝓcedere iudicial̃r in foro ꝯtẽtioso, & aliis grauiorib⁹ pœnis afficere, arg. in c. cũ sit generale, de foro cõpe. & in c. fœlicis, de pęnis li. 6. & c. ad apostolicæ, de re iud. eo. li. In gl. 1. ibi: *septennis pœnitentia*. Et dic hoc esse ordinariũ, cũ sacerdos ex cã possit mitigare hanc pœnã, vt in c. Deus q. ĩ. eo. & in c. mẽsurã, de pœ. dis. 1. Imo posset esse tãta cõtritio pc̃tõris, vt fieret absolutio sine iniũctione alicuius pniæ exterioris, vt no. de cõse. di. 4. c. baptismi uicẽ, & d. c. mẽsurã. nã & ipsa maxima cõtritio ẽ maxima pęna, de pœ. di. 1. c. quem pœnitet, quod tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Peccatum non euitat ille, qui facit malum ad bonum finem, sed et debet alleuiari pœnitentia*
2 *Pœnitentia non est iniungenda illis, qui non possunt illam agere.*
3 *Imperatori omnes tenentur obedire, dummodo huiusmodi obedientia non ueniat contra libertatem ecclesiasticam, uel contra iustitiam, & suam propriam libertatem.*
4 *Clausula, ut tibi uisum fuerit, importat arbitrium boni uiri.*
5 *Defendens se, si excesit modum in defendendo, uenit puniendus.*

CAP. III.

Significauit. Consideratis circũstãtiis arbitraria pnĩa indicẽda est ei, qui se defendẽdo modũ excessit h. d. Primò ponit̃ petitio. Se-
b cũdò prouisio, ibi: *quoniam*. Casus lit.^b Quidã nobilis. P. noĩe, cũ Federicus ĩpator rediret ab urbe Romana tẽpore, quo habuit guerrã cũ Alexãdro, denegauit ei quoddam castrũ, vñ cõtigit, ꝙ quatuor castra destructa fuerũt, & multi hoies interfecti, & alia multa mala cõmissa, dict⁹. P. significauit hoc dño Papæ petẽs su ꝑ hoc prouideri aĩæ suæ, vnde mãdat Archiep̃o Mediolañ. quaten⁹, s̃m ꝙ sibi visũ fuerit, pniam eidẽ ĩponat, cõsiderãs, ꝙ ꝓ libertate sua, & ecclesię deuotione hoc fecit, vñ talẽ discretionẽ adhibeat, vt tã ipse, q̃ alii timore pniæ à seruitio ecclesię nõ retardẽt̃, nec
1 aliquod salutis periculũ dẽant formidare. B. † No. 1. ex tex. ꝙ licet qs faciat malũ p̃p̃ bonũ finẽ, non tñ pc̃m̃ excusat̃, tñ alleuiari dẽt pnĩa, ex quo finis erat bon⁹, licet modũ excesserit. Scd̃o no. ꝙ licitũ ẽ pugnare ꝓ libertate propria ẽt
a cotra pricipẽ. † Tertiò no. ꝙ sacerdos nõ dẽt esse auster⁹ in ĩponẽda pnĩa, dẽt. n. talẽ ĩponere pniam, qualẽ p̃sumat posse peccatorẽ peragere, nec dẽt pc̃tõrẽ adducere ad periculũ desperationis, & dicit Hos. notabile verbũ in summa huius ti. ꝙ si peccator nõ ualet agere pniam, q̃ ĩponit sacerdos tñ cõtrit⁹ ẽ de pc̃tõ suo, ꝙ tũc dẽt sacerdos eũ absoluere cũ leui pnĩa, & etiã sine aliqua pnĩa, si ille diceret se nõ posse agere pniam. Rõ, qa si nõ agit hic pniam, luet illa pc̃tã in purgatorio. nã pnĩa q̃ peragitur hic, tollit ꝑagẽdã in purgatorio & si hic nõ p̃ficit̃, p̃ficiet̃ ibi. 25. di. c. qualis, & ꝙ no. in c. 2. ŝ. d̃ rap. & 23. q. 5. c. qd er-
3 go. † Oppo. contra text. & vr̃, ꝙ ex parte istius nobilis bellũ fuit oĩno iniustũ, qa resistebat ĩperatori, cui qlibet obedire tenetur. 8. di. c. quo iure, & in c. solitę de maio. & obe. ẽ enim dñs mũdi. l. deprecatio, ff. ad l. Rho. de iac. & in l. bñ a Zenone, C. de quadri. p̃scr. Sol. dicũt Hos. & Io. An. ꝙ iste licitè resistebat ĩpatori ꝓ deuotione ecclesię. Nã nõ tenet̃ quis obedire ĩpatori cõtra ecclesiã, & cõtra iustitiã. 11. q. 3. c. Iulian⁹, & c. si dñs. nã q libet princeps dẽt esse aduocatus & protector ecclesię. 23. q. 5. c. princeps, & c. regũ. Itẽ pugnabat pro libertate sua, quia forte ĩperator iniuste uolebat eũ captiuare, pro hoc clem. pastoralis, de re iud.
4 † Scd̃o q̃ro, qa hic p̃p̃dicit istũ archiepi-
c scopũ debere ĩponere pniam, s̃m ꝙ sibi uisum fuerit &c. nũqd possit ad voluntatẽ suã pniam imponere? dic ꝙ nõ, sed dẽt facere sicut discretus uir. nã per hoc uerbũ: *si tibi uisum fuerit, &c.* nõ dat̃ libera potestas, sed denotat̃ boni uiri arbitriũ, ut no. gl. in c. 2. de corpo. vitia. & In no. ĩ c. cũ inferior, de maio. & obe. Bar. ĩ l. si sic legatũ, ff. de leg. 1. & uidet̃ tex. no. in l. fideicommissaria, ff. de fideicõ. li. & hoc no. qa facit ad statuta, & ad multas
5 alias dispositiones. † In gl. in uer. *ecclesiæ deuotione*, in fine. Forte enim s̃m Hos. interfecit, quos cõseruare tenetur, uel poterat, uel destruxit domos ĩnocẽtiũ, vel cõdẽnauit nõ dãnificãtes. nã in ipso cõflictu rarò seruat̃ modus, licet ergo ageret rẽ licitã, tñ qa excessit modũ, dẽt pęnitẽtiã agere, sic & in foro iudiciali punitur, q se defendendo excessit modũ, vt in c. olim, el. 1. de restit. spo. l. sciẽtiã. §. q cũ aliter, ff. ad l. Aq. & plene no. ĩ l. 1. C. vñ ui, & in d. c. olim. Itẽ si iste ñ excessisset modũ, adhuc p̃p̃ remorsũ conscientiæ, quẽ habebat, debebat sibi iniũgi pœnitẽtia, arg. ĩ c. ꝑ tuas, el. 2. ŝ. de simo. & qa bonarũ mẽtiũ ẽ timere culpã, vbi culpa minime reperitur. 5. di. ad eius uero.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia concessa per non suum prælatum non prosunt non subditis.*
2 *Pontes reficere est actus pius, quod est notandum pro testamentis ad pias causas*
3 *Confiteri nemo potest alii, quam proprio sacerdoti, quia non est suus index, & si confiteatur, non potest ab eo, nec absolui, nec ligari.*
4 *Indulgentia concessa per episcopum unius diœcesis an prosunt aliis alterius diœcesis?*
5 *Confiteri quis non potest peccata sua alieno sacerdoti, licet in eius parochia peccauerit.*
6 *Iurisdictio in pœnitentialibus non potest prorogari, sicut in iudicialibus sic.*

SEB. SAP.
c Hæc pęnitentia. Vide multa congesta per Fel. in c. de his, col. 2. uer. quinto limita, supra d̃ accusatiõi.
b Hic est una glo. quæ dicit, ꝙ appellatione urbis ĩtelligitur de Roma, & appellatiõe apostoli intelligitur de Paulo, & idem tex. & gl. in. §. sed quoties, instit. de iu. na. gen. & ci. q̃ gl. ẽt dicit, ꝙ appellatione sapientis intelligitur d̃ Catone, tex. est in c. cum omnes, de constitu.

SEBA. SAPI.
c Papa. Vide Bar. in extraua. ad reprimendũ, in uerbo, uidebitur, cũ allegatis per Fel. in c. 1. col. 20. uer. & si dicitur, ŝ. de constitutioni.

7 *Peregrinis tutum est, quod habeant licentiam a proprio episcopo ad hoc, ut gaudeant indulgentijs, quæ reperiuntur in locis, ad quæ habent peregrinari.*
8 *Indulgentiæ ad quid, & quando prosunt.*

CAP. IIII.

1 a Qvod autem. † Indulgẽtię, ᵃ q̃ cõ
ceduñt ꝑ p̃latos, nõ subditis ñ
ꝓsunt, nisi ꝓprii iudices hoc
cõcedãt, h.d. In pria ponit cõsultatio. In
scd'a respõsio, ibi: *hoc uolumus*. Casus lit.
Quæsitũ fuit à p̃p̃, vtrũ remissiones, quę
fiũt in dedicatiõib⁹ ecclesię, aut cõferen
tiũ ad ædificationẽ põtiũ, prosint aliis,
q̃ his q̃ subsunt illis, qui has remissiones
faciũt? Respõdet p̃p̃, q̃ cũ à ñ suo iudice
null⁹ ligari valeat, vel absolui, huiusmo
di remissiones illis solũmodo ꝓsunt, q
b⁹ proprii iudices cõcesserũt. B. No. 1. ex
tex. duos casus, in q̃b⁹ licitè cõceduñt re
missiões, seu indulgẽtię, videlicet ad de-
dicationes ecclesiarũ. nã qñ ecclesia q̃li
bet cõsecrañ, solet ep̃s cõsecrãs ꝯcedere
certa t̄pa ĩdulgẽtiarũ intrãtib⁹ illã eccle
siã, seu porrigẽtibus aliquod auxiliũ, vel
2 subsidiũ, vel q̃d simile. † Scd'us casus pro
ędificatione põtiũ. Ex quo collige, q̃ cõ
structio, & ædificatio põtiũ ẽ act⁹ pi⁹; q̃
intellige, qñ põs fit, seu efficiñ in aliquo
loco ꝑiculoso, vbi ꝑegrini & pauperes
sępe patiebãñ mortis periculũ ĩ trãsitu,
ꝓ hoc facit l. ad ĩstructiões, C. de sacro-
sanc. eccle. & l. ad portus, C. de ope. pu-
bli. & idẽ dicẽdũ ĩ aliis actib⁹ piis, d' quo
ĩ c. cũ ex eo, & c. nostro. ĩ. eo. tit. Secũdò
no. q̃ forus pnĩalis in multis regulañ ad
limites fori cõtẽtiosi, sicut em̃ in foro ꝯ
tẽtioso nõ põt q̃s absolui, uel ligari à ñ
suo iudice, ita ĩ foro pnĩali. Et ex hoc &
ex tex. no. q̃ in foro pnĩali nõ p̃t ẽt laic⁹
3 prorogare iurisdõnẽ nõ sui iudicis. † Et
ex hoc infero, & est gñalr tex. q̃ licet q̃s
cõfiteañ proprio sacerdoti semel in an-
no, ñ tñ in aliis vicib⁹ in eodẽ anno cõfi
teri dẽt alieno sacerdoti sine licẽtia ꝓ-
prii sacerdotis: q̃a ab alieno iudice ñ p̃t
q̃s absolui vel ligari, & sic ĩtellige c. oĩs.
ĩ. e. licet enim q̃libet sacerdos, dũ ordi-
nañ, recipiat p̄tãtẽ ligãdi, vel absoluẽdi:
hẽt tñ illã in habitu, & nõ in actu, q̃a ni-
si hẽat subditos, illã exercere nõ põt, ut
dicit tex. 16. q. 1. vbicũq;. §. ecce. facit in
arg. l. obseruare, ĩ fi. ff. de offi. ꝓcõ. & c. p̃
senti, de offi. ord. li. 6. & hoc tene, q̃a ẽ d'
mẽte doc. licet aliq̃ theologi teneant ꝯ
4 riũ. † Itẽ no. q̃ ĩ foro pnĩali nõ sortiñ q̃s
forũ ex actu commisso intra limites alie
nę parochię, licet. n. ĩtra parochiã alieni
ep̃i cõcedẽtis indulgẽtiã exerceat actũ,
ꝑ ꝑ quẽ cõcedit indulgẽtia, ñ tñ ꝑꝑ hoc
5 gaudet indulgẽtia. † Idẽ, si delinquõ in-
tra limites alienę parochiæ. non enim ꝑ
hoc teneor cõfiteri p̃sbytero alienę pa-
rochiæ, vt ẽ gl. no. 16. q. 1. c. placuit, el. 1.
dixi in c. 1. de rap. optimè facit iste tex.
nã sicut ex actu ꝑmisso & meritorio nõ
subiicior iurisdõni alteri⁹ in foro pnĩæ,
6 fori⁹ nec in actu dãnato. † Et ex hoc & ex tex. ẽt no. q̃ ñ p̃t
ẽt laic⁹ se subiicere iurisdõni alteri⁹, licet aliud sit ĩ foro iu
diciali, de quo ĩ l. 1. ff. de offi. ꝓcõ. & in c. Romana, de foro
7 cõpe. li. 6. & in c. ꝑ uenerabilẽ, q̃ filii sint legiti. † Vltiò not.
q̃ indulgẽtię cõcessę ab alienis ep̃is pñt prodesse nõ subdi
tis, si proprii iudices hoc cõcesserit, & iõ tutissimũ ẽ & val
de expediẽs, vt volẽs peregrinari, & uisitare loca pia, hẽat
licẽtiã à proprio iudice, & gratiã ꝑcipiẽdi de alienis ĩdul
gẽtiis: hoc tñ intelligo de indulgẽtiis cõcessis ab alio, q̃ à
p̃p̃. nã respectu Papę q̃libet ẽ subdit⁹ c. cũcta ꝑ mũdũ & c. ꝑ
principalẽ. 9. q. 3. Vñ in gaudẽdis indulgẽtiis cõcessis ꝑ Pa.
nõ fit differẽtia inter subditos & nõ subditos, nisi indulgẽ
tia eẽt restricta ad habitatores certi loci: q̃ tñ cõiter sic nõ
8 cõcediñ, sed gñalr. † In gl. in uer. *prosint*. Ex hac gl. colliguñ
quinq; opi. circa effectũ indulgẽtiarũ. Prima, q̃ ꝓsunt quo
ad Deũ sed nõ quo ad ecclesiã: q̃a nihilomin⁹ teneñ hic pec
cator agere pnĩam de pc̃tõ. Hęc opi. dãnañ: q̃a minuit pri-
uilegiũ cõcessũ Petro, & ecclesię, cui data fuit potestas ligã
di respectu cæli, & terrę. 24. q. 1. quodcũq;. Itẽ vr̃ tex. ꝯ hanc
opi. in c. cũ ex eo. ĩ. eo. vbi dr̃, q̃ ꝑ indulgẽtiã satisfactio pę
nitẽtialis eneruañ. Scd'a opi. vt prosint indulgentię quo ad
pnĩam hic iniũctã ex supabũdãti, & ad cautelã. Hęc opi. ni-
mis vilificat claues ecclesię s̄m Io. An. & parũ prodessent ĩ
dulgẽtiæ. Tertia opi. vt prosint quo ad Deũ & quo ad eccle
siã: sed cõcedẽs onerat se ad satisfaciendũ ꝓ illo ieiuniis &
orationib⁹. Cõtra hãc opi. facit, q̃a cõcedẽs hoc nõ intẽdit
imò qñq; ita sunt modica merita cõcedẽtis, vt sibi soli nõ
sufficiãt. vñ cõicare aliis nõ intẽdit. Quarta opi. ẽ, q̃ ualẽt
in purgatorio respectu pnĩę hic neglectę. Sed hæc opi. re-
munerat negligẽtiã. Vltia opi. vt prosint ẽt quo ad pnĩam
hic iniũctã dũmodo ꝓpri⁹ sacerdos, q̃ ĩdulsit pnĩam, hoc cõ
cedat, ut possit cõpẽsare pnĩam cũ ĩdulgẽtia: alias sec⁹. Hęc
opi. nimis restringit potestatẽ & effectũ indulgentiarũ. Nã
cũ hęc indulgẽtia proficiscañ ex thesauro ecclesię, cuius po
testatẽ dispẽsandi hẽt papa, dẽt prodesse, q̃bus ipse papa ꝯ
cedit, vel alius p̃latus ad hoc habẽs potestatẽ, vñ ñ ẽ neces
saria lnĩa sacerdotis; licet sit ꝯsiliũ, vt habeañ lnĩa. Vltra gl.
dañ & alia opi. q̃ vr̃ cõis, q̃ sequuñ Gott. Hos. & Io. And. &
b cõmuniter alii docto. quod istẽ indulgẽtię prosunt[b], prout
uerba sonant & quo ad Deũ, & quo ad pœnitẽtiã hic iniũ-
ctã; ꝓ hoc tex. in d. c. cũ ex eo. ĩ. eo. Nam scire debes, quod
ex effusione sanguinis Christi, & multis meritis martyrũ,
& aliorum sanctorum constituitur thesaurus ecclesię, cui⁹
potestatem habet vicarius Christi, & claudit & aperit, cui
vult, & quando vult. nam minima gutta sanguinis Christi
fuisset sufficiens ad redimendum totum mundum. Itẽ mar-
tyres fuerunt hic puniti vltra, quam eorum delicta merue-
runt, vnde eorum merita remanserunt in ecclesia uniuersa
li, quia sicut nullum malum impunitum ita nullum bonum
irremuneratum. Ille ergo, qui concedit indulgentiam, intẽ
dit communicare illa bona, irremunerata compensatione
q̃nadam. In hac ergo communicatione & cõpẽsatione nõ
est necessaria presbyteri licentia, consilium tamen datur,
vt quisque agat hic pœnitentiam iniunctam, & has indul-
gentias sibi reseruet pro peccatis, de quibus non egit per-
fectam pœnitentiam. Si tamen vult hanc pœnitentiam hic
iniunctam eneruare per has indulgentias, bene potest. Di-
cebat tamen quidam (ut refert Inno.) quòd sex requirun-
tur, ut indulgentię prosint. Primo requiritur potestas in
concedente. Secundo requiritur necessitas loci, seu per-
sonæ, vt persona non possit pœnitentiam agere. Tertio
requiritur deuotio. Quarto status ipsius pœnitentis, ut
sit contritus de peccato. Quinto requiritur discretio, ut
tantum donet, pro quanto nollet agere illam pœniten-
tiam iniunctam. Sexto requiritur iusta ipsius ęstima-
tio, vt iuste ęstimet quantitatem boni, quod facturus est
secundum pœnitentiam sibi iniunctam, hęc omnia non
uidentur mihi necessaria. Quid enim, quando episco-
pus

a Indulgentiæ, ad de hic, cuę in secũda oppo. præscribit do. An. ubi ponit, utrũ episcopi possint concedere subditis suis ĩdulgentiã extra propriã diœcesim, & utrum possint exercere ea', q̃ sunt fori pnĩalis, & ui de gl. magnã in c. nuper, de sentent. exc. & uide Pe. de Anch. in repeti. c. postulasti, ĩ. 3. oppo. de fo. compe. ubi ponit, utrum episcopi possint subditis concedere indulgentias pro opere in alterius diœcesi construendo, & si episcopus cõcedit indulgẽtias ꝓ opere cõstruendo in alterius diœc. sine licentia illius episcopi, an hæc idulgẽtia, prosit saltẽ subditis concedẽtis, uide Oldra. in consil. 83. & an ille, qui deceptus iusto errore credẽs indulgentiam ueram, quę non erat uera, tradidit eleemosynam consequatur indulgẽtiã ac si fuisset uera, uide Oldra. in cõ. 76. Item an interdicti gaudeant beneficio indulgentiarum, uide Io. Cald. in tractatu d' eccle. interdic. in 6. membro, in. li. q̃nestione.

SEBA. SAPI.

b Prosunt. De ĩdulgentia plenaria, quantum prosit Christianis, uide Fel. in c. ad liberãdum, col. fi. uer. itẽ circa indulgẽtiã plenariam, supra de Iudæis.

pus ex sola interessentia in diuinis concedit. 40. dies indul
gẽtiarũ? nã certè ibi nõ adest necessitas in ꝑsona, nec iusta
æstimatio: quia modicũ t̄ps ibi occupat respũ. 40. dierũ. Itẽ
si teneñ tm̃ donare, ꝓ quanto nollet pnĩam agere, esset po-
tius quædã cõtumacia pœnæ, quã aliqua gratiosa cõcessio.
Itẽ cũ (ut. s̃. dixi) hic cõicañ bona irremunerata, ergo hoc
pc̃tm̃ respectu ipsius peccatoris non est sufficienter punitũ;
sed intelligitur punitum uirtute illius compensationis.

SVMMARIVM.

1 *Confitenti & non habenti propositum se emendandi an debeat, & ad quid iniungi pœnitentia?*
2 *Bona operationes facta in peccato mortali ad quid prosint.*
3 *Clericus existens in peccato mortali an mereatur, dum dicit horas canonicas?*

CAP. V.

a Qvod quidam. ᵃnon est uere pœnitens, q̃
peccãdi animum nõ depo
nit: tñ recipitur eius confessio. h. d. vel sic. Non est
respuẽda cõfessio non ualentis abstinere a pc̃tõ:
sed dẽt recipi, & sibi exhiberi ꝓuidũ consiliũ. h. d. Primo
ponitur consultatio. Scd'o rñsio, ibi. *Cõsultationi*. Casus lit.
Aliq̃ qñq; ueniunt ad cõfessionẽ, & de cribus suis petũt im
poni pnĩã: tñ nolũt cõfiteri de oĩbus, & dñt se cõtinere non
posse. Quæriñ, q̃d de his sit agẽdũ? Rñ. pa. q̃ eorũ cõfessio au
diẽda ẽ, & eis de cribus aliis consiliũ impẽdendũ: q̃a licet
hmõi pnĩa ñ sit uera, i. fructuosa quo ad vitã æternã, admit
ti tñ dẽt eorũ cõfessio, & pnĩa est eis indicẽda. B. Not. 1. ex
tex. q̃ rl̃r ꝑseuerãs in pc̃tõ nõ repelliñ a cõfessione, qñq; tñ
ꝯ, ut in usurario manifesto, ut in c. q̃q̃, d' usur. li. 6. tñ ĩ ueri-
tate, licet doc. excipiãt illũ casũ, nõ vr̃ mihi recta exceptio:
q̃a ibi cõfessio, & absolutio denegañ, & hic tm̃ absolo. nã
admittere ad cõfessionẽ dẽt sacerdos quẽlibet, q̃a fortè di
cet se uelle de cætero abstinere, sed absolõnẽ nõ cõtrito ñ
faciet. Secũdo no. q̃ uera pnĩa reqriñ in hoĩe propositũ ul
teri⁹ nõ peccãdi hñte: al's pnĩa ñ ẽ fructifera quo ad vitam
æte. q̃a q̃diu q̃s ẽ ĩ pc̃tõ, ẽ hostis & inimic⁹ Deo, iõ ñ p̃t me
reri vitã æternã, nec agere ꝑfectã pnĩam, de pę. di. 3. c. sunt
1 res. † Tertio no. pnĩam iniungẽdã ẽt nõ habẽti propositum
abstinẽdi a pc̃tõ, q̃a licet nõ prosit quo ad uitã æternã, ex
quo ñ ẽ ĩ charitate, ꝓdest tñ quo ad multa alia, d' q̃b. ĩ gl. 1.
& sup ea dicã. Et no. q̃ tali cõsulẽdũ ẽ, ut sæpe cõfiteañ, ut ĩ
fine lr̃æ, q̃a ex frequẽti cõfessiõe facili⁹ resipit pc̃tór. Sed q̃-
ro, nũq̃d absolo sit isti iniũgẽda? Doc. & bñ, dñt q̃ nõ. nam
iste tex. dicit, q̃ consiliũ est tali exhibẽdũ, ergo nõ absolo.
Itẽ deficiẽs in uno fact⁹ ẽ oĩum reus, ut in c. defleat. ĩ. de re
iud. vñ nõ p̃t absolui ab ullo, cũ non sit ĩ charitate. In gl. 1.
ibi: *cũ de alio crimine pœnitentiã egerit*. Et sic concludiñ, q̃ ua-
let pnĩa acta ĩ statu gr̃æ. hic gl. vr̃ uelle, q̃ peracta pnĩa de
vno pc̃tõ ꝑ existẽtẽ, & ꝑseuerãtẽ ĩ alio pc̃tõ ꝓdest, cũ d' alio
crĩe pnĩam egerit, & sic cõcludit, q̃ ualet pnĩa acta in statu
ñ gr̃æ, & ꝓderit adueniẽte statu gr̃æ. Et licet hic simpl'r do.
trãseãt cũ gl. tñ Arc. d' pę. di. 3. ĩ fi. dicit cõiter teneri, q̃ nec
satisfactio, nec confessio ualeat ĩ statu ñ gr̃æ, q̃a cũ q̃s sit ex̃
charitatẽ, & inimic⁹ Dei, ñ p̃t dignè satisfaceñ: iõ cõcludit,
q̃ adueniẽte gr̃a dẽt iterũ cõfiteri, & iterũ satisfacere. Puto
tñ, q̃ si nõ ualeat ĩ totũ illa pnĩa, minor tñ iponeñ. q̃a (ut se
q̃ñ ĩ gl.) bona acta ĩ pc̃tõ mortali quadr' ꝓsunt. Et ĩ fi. gl. No.
a gl. singl'r, ex qua hẽs tres ᵇeffect⁹ bonorũ, q̃ q̃s agit in pc̃tõ
b mortali. Ex̃ gl. adduñ ẽt duo alii effect⁹; q̃a dęmõ ñ hẽt tã
tã p̄tãtẽ ĩ pc̃tõre aliq̃ñ bona operãte, sicut in corpore oĩno
subdito peccatis, & oĩ bono uacuo, uñ legiñ in dialogo, & ẽ
tex. cũ gl. de cõse. di. 4. c. postea signañ, dęmonẽ dixisse d' Iu
dæo inueni uas uacuũ, sed signatũ, ita, q̃ ꝑꝑ illd' bonũ desti
tit a proposito nocẽdi. Itẽ ualẽt hæc bona quo ad assuefa-
ctionẽ: q̃a cũ hõ assuefacit se ad bonũ, d' facili mutañ animi
prauitas, & facilius ꝑseuerat in bono, sicut e ꝯ de facili as-
suefact⁹ ad malũ nõ p̃t peragere bonũ, hinc scriptura dicit:
3 facies meretricis facta est tibi &c. † Et prædicta inducuntur
ad q̃õnẽ quotidianã, nũq̃d clericus exhi
stens in pc̃tõ mortali mereañ dicẽdo of-
ficiũ? Et cõclusio Abbatis, & Io. An est, q̃
ꝓdest dicere offm̃ ad pęnã euitãdã. Nã,
ut patet ex prædictis, bona, q̃ q̃s agit in
hoc seculo, qñq; ꝓsunt ad uitã ęter. qñ
q; quo ad pœnã euitãdã. Nã si q̃s est in
statu gr̃æ, tũc bona ꝓsunt quo ad uitam
æternã, si extra gratiã, tunc quo ad pęnã
euitãdam. Aut ergo clericus dicit horas
suas ĩ statu gr̃æ; & tũc ꝓdest sibi quo ad
uitã æternã. Aut est extra gratiã, & tunc
ꝓdest sibi quo ad pęnã euitãdã, q̃a si nõ
diceret offm̃, tũc puniret, & idẽ dicit ĩ oĩ
bus aliis p̃ceptis affirmatiuis, ut honora
patrẽ &c. dilige proximum &c. Si. n. q̃s
adimplet hæc præcepta in statu gratiæ,
prosunt ad uitam æternã promerendã.
Si extra gratiã, ꝓsunt ad pœnã euitãdã.

SVMMARIVM.

1 *Ieiunium si est impositum alicui in pane & aqua, p̃t adimpleri in alijs cibarijs deficiente pane, nu. 2.*
3 *Ieiunium, siue uotum an possit commutari sine superioris authoritate?*

CAP. VI.

1 Licet. † Qui ex pnĩa dẽt cer
ta die in pane & aqua
ieiunañ, p̃t deficiẽte pane, aliis
cibariis uti. h. d. Primo ponit
dictũ. Scd'o eius determinationem, ibi
discretioni. No. primo ex tex. sacerdotem
posse iniungere pnĩam ieiunandi certis
diebus in pane & aqua, hæc ergo pnĩa à
iure est approbata. Secundo not. q̃ non
uolens adimplere pnĩam sibi iniunctam
2 p̃t illã cõmutare, & agere, prout põt. Ter
tio no. q̃ obligatus ad ieiunandũ in pa-
c ne ᶜ & aqua, non p̃t uti alio cibo, nisi ex
cã; sed quæro, q̃a tex. loq̃ñ hic in pnĩa in
iuncta, q̃d de ieiunio, ad q̃d' q̃s se obliga
uit ex uoto. Idẽ est dicẽdũ s̄m doct. & bñ
ut ꝑꝑ carentiam panis possit uti aliis ci
bariis ẽt carnibus si alia cibaria desunt.
Idem, si ꝑꝑ infirmitatẽ impediatur, ut ĩ
3 c. consiliũ, s̃. de obser. ieiu. † Sed quęro,
nunquid hanc commutationem possit
quis propria authoritate sibi facere? In
noc. q̃ non, nisi desit superior. Dicit tñ
Hosti. q̃ hoc casu, quo superior haberi ñ
potest debet postea, quàm citius potest
adire superiorem, arg. in c. uenerabilem,
s̃. de elect. & in c. eos, de sen. exc. lib. 6.

a Pro intellectu huius decre. uide omnino Pet. de Anc. in repe. reg. pc̃ti uenia, in. 3. 4. & 5. opp. sed maxime in. 4. & oĩno q̃d multũ elegãtissimè scribit S. Th. in. 4. sen. di. 20. q. 1. ar. 3 ubi cõcludit, q̃ de uno peccato nõ potest q̃s satisfacere sine alio. Itẽ uide S. Th. di. 15. q. 3. ar. 1. ubi concludit, q̃ licet nõ possit remitti dãnatio unius pc̃ti mortalis aliis remanẽtib. tñ pnĩa nõ est ei deneganda, & uide glo. in uer. deneget, in. c. sup eo, de rap. & gl. magnã, & plenã in §. is authoritatib. de pœ. di. 3.

b Vide oĩno, quæ hic late notauit ĩ tex d. Bar. d' Bel. Et add', q̃ istos effectus in glo. connumeratos dicit eẽ ĩ pc̃tõ mortali S. Th. in. 4, sen. di. 15. q. 1. arti. 3. ultra me. sed hoc intelligit in satisfactiõib. actuũ interiorũ, & non relinquentib. effectũ suũ in satisfactione, ut est ieiuniũ, quod relinq̃t conflictionẽ corporis, & eleemosyna, quæ relinq̃t diminutionẽ patrimonij; q̃a tales satisfactiones in peccatis factæ nõ oportet, q̃ oĩno iterañ, q̃a qñcunq; ad illud, q̃d de eis mãet ꝑ pnĩam Deo acceptæ sunt q̃d perpetuò tenemẽti; q̃a ẽ uald' singularis limitatio uel determinatio ad illã. q. frequentissimã, An pnĩa ĩ iñcta ꝑ sacerdotẽ in pc̃tõ mortali facta, ꝓsit pñti, an uero sit necessaria iteratio. in quo uidi quã plurimos confessores errare iõ nunquam exeat mentem tuam ista pegrina decisio. Itẽ an suffragia, q̃ fiunt pro alioꝑ illum, q̃ est in peccato mortali, prosint illi, pro quo fiunt, uide glo. in c. grauibus, & ibi no. 3. q. 7. Itẽ adde hic Do. in c. deinde, in. 2. col. uer. & sic not. arg. q̃ ea, quæ geruntur. 26. distinctio. & uide quæ de hoc not. Do. 49. distinct. in summ. cir. princip.

b SEB. SAP. Tres. Quid prosint bona opera existenti in peccato mortali, uide Fel. in fi. s̃. de hæreti. post Abb. ibi.

c Adde, q̃ nõ potest talis, qui est obligatus ieiunare in pane & aqua uti aqua zucharata, s̄m Bal. in c. & si Christus, de iureiur. Item nunquid uti possit aqua salis, uide in simili per do. Anto. in c. non ut apponeres, de bap. & uidetur q̃ non, per tex. in c. admonere. 33. q. 2. ubi dicit tex. pane, & aqua, & sale, quia si non expressisset de sale, de eo non intelligeretur.

a SEBA. SAPI. Lata culpa. Idem tenet Fel. in c. præſbyterum, in. 1. no. ſ. de homici.

b Pro intellectu huius decre. uide oĩno, quod elegantiſsime ſcribit Spe. in ſuo aureo reperto. in ti. de pœ. & remiſ. §. ſi. qui incipit, Sciẽdũ ẽ, ꝙ mẽſurã. & uide do. in c. oẽs, cir. ſi. uer. & no. gl. 44. diſ. Et de il lo, qui ex certa ſciẽtia accedit ad eũ, qui ſibi leuiorem imponat pœnitentiã, ut mihi de facto cõtingit, an ꝯſequat̃ fructũ cõfeſsiõis, uel pœnitentiæ, uide oĩno per Do. in c. ſi qs pꝰ ea, in. 1. op. 50. di. & adde, ꝙ illud, qđ dr̃ pnĩas eſſe arbitrarias, ut hic, & c. menſurã, de pę. di. 1. & in c. tꝑa pœnitudinis. 16. q. 7. eſt uerũ à prin. qñ imponit̃, ſed poſteaq̃ ſunt impoſitæ ẽt ꝑ eũdem ſacerdotem, ſine cã legitima mutari ñ poſſunt, ad hoc eſt gl. not. ĩ c. ꝙ ſuꝑ his. uer. ĩpotens, de uoto, quã ibi adhoc no. d. Ant. in ſi. ꝓ quo benefacit tex. ĩ. l. acta. §. de ampliãda. ff. de re iud.

c Poſſet eſſe tanta cõtritio pęnitẽtis uel cõfitẽtis, ꝙ ſacerdos poterit illũ abſoluer̃ abſq; iniũctione aliqua ſatiſfactionis, & hoc idẽ tenet gl. in uer. doloris, in c. menſurã, de pę. ni. di. 1. & glo. in uer. ſine pnĩa, ibi, partẽ, uel totũ, in c. ſi is qui. 23. q. 4. Sed contrarium aperte ur̃ dicere tex. in c. nulliꝰ debitæ, de pę. diſ. 1. q. dicit, ꝙ oĩno requ ritur aliqua, q̃tumcunq; ſit modica, ſatiſfactio, & hoc bñ ſigna. Sed uide oĩno gl. magiſtralem in d. c. nullus debitæ, quæ uidetur concordare cum his, quæ hic dicuntur, & reſpondet ad tex. illum. & adde hic qđ no. gl. & ibi d. Abb. in c. ſuper eo. de rap. & quod ipſemet Abb. ſcribit in c. 1. de eo, q mit. in poſ. ſuꝑ gl. in uer. licet uolũtatem, & ibi uideas in uer. & hac ꝓcedũt. & uide do. Abb. in c. 2. in ſi. ſ. e. & uide d. Ant. in c. 1. de eo, qui mit. in poſ. in. 16 col. & aliud, quod dicit hic d. Abb. poſt Hoſt. & uide Archi. in c. de monac. §. ſi ergo. 16. q. 1. in. 3. colu. ubi dicit ſe audiuiſſe à multis theologis, qui hoc melius ſciunt, quã iuriſtæ, ꝙ põt eſſe tanta contritio peccatoris, ꝙ abſq; alia ſatiſfactione exteriori in hoc ſeculo, & abſque aliqua liberalitate ꝑlati ſine ulla pęna purgatorii habebit uitam æternã, ꝑꝑ maximam miſericordiam creatoris & cũ hoc, quod dicit hic do. Abb. concordat in terminis Do. in c. teſtamentum, cir. ſi. pe. col. 6. di. & alle. d. c. menſuram. & idem dicit d. Abbas in c. inter operã, circa. me. de ſpon. & idem dicit in termi minis S. Th. in. 4. ſen. diſ. 20. q. 1. cir. ſi. ſed in contrarium eſt gl. in c. ꝑter. §. ad hæc uero, in uer. in baptiſmo. 32. diſt. Sed pro concordia prædictorum uide oĩno doctrinam ualde ſingularem in c. præter ad hoc uero, in ſi. 32. di. de hoc etiã uide per gl. in c. oĩs. 45. di. & oĩno per Cal. in repe. c. noſtro, in. 15. col. de pęni. & remiſ.

SVMMARIVM.

1 *Propter oppreſsionem filiorum an imponatur pœnitẽtia publica, uel ſolemnis?*
2 *Irregularitatem incurrit clericus, ſiue alter ex delicto commiſſo etiam ex lata culpa.*
Lata culpa non æquiparatur dolo in pœnalibus.
Negligentia affectata æquiparatur dolo.
3 *Irregularitas non incurritur ex delicto commiſſo ex ſola culpa leuiſsima.*
Occultũ dicitur aliquid eſſe, ẽt quod aliquib ſit notũ

CAP. VII.

Qvæſitũ. Sacerdotes Gręci procurantes, uel ſtudioſe negligẽtes oppreſſionẽ filiorum ſuorum deponuntur, & ſi eſt publicum, publice puniuntur h. d. Vel ſic & melius, ut faciat ad titu. Sacerdoti Gręco procuranti, uel ſtudiosè negligenti oppreſſionem filiorũ non ĩponitur pnĩa publica, ſed dẽt abſtinere ab altaris offõ, & aliter in ſecreto agere pęnitentiã, ſed ſi delictum eſt publicũ, debet publicè agere pnĩam h. d. Primò qõ. Secundo rñſio, ibi. *huic*. Caſus lit. Cõtigit qñq;, ꝙ ſacerdotes Gręci, quibus licitum eſt uti legittimo matrimonio, opprimũt filios ſuos in lecto. Quęritur utrum publica pnĩa ſit eis imponenda pro filiis oppreſſis, ſi eam ſibi petent iniungi? Rñdet papa, ꝙ ſi ipſis procurantibus, uel ſtudioſe negligentibus filii oppreſſi reperiuntur, ab officio altaris debẽt perpetuo abſtinere, & grauior pnĩa eſt eis, q̃ laicis imponenda. non tñ publica, niſi in publicũ id veniat. ſed ſi ex incuria ipſorũ mortui ſunt in cunis, & illud eſt occultum, pęnitentia illis imponat̃ ꝓ arbitrio ſacerdotis, & ad terrorẽ aliorũ ad tempus abſtineant ab offõ Miſſę B. 1 †No. 1. arg. ex tex. ꝙ pęnitentia publica non debet imponi ꝓ delicto oppreſſionis filiorum. nam iſti ſacerdotes poſtulabant ſibi imponi, quaſi de iure non eſſet imponenda in tali caſu. Conclude tñ, ꝙ aut delictum eſt graue, & ſcandalizãs totã urbẽ, & tunc laico ĩponit̃ pnĩa publica & ſolemnis, ut in c. in capite. 50. di. 26. q. 6. c. ſi. Aut eſt graue, ſed nõ generat ſcãdalũ, & tũ aut eſt occultũ, & nõ ĩponet̃ pnĩa neq; ſolẽnis, neq; publica, licet ſit clericꝰ, ut d. c. ĩ capite, & dixi ĩ c. 1. ſ. e. Aut eſt publicũ, ſed nõ ſcandaloſum; & tunc imponit̃ pnĩa publica, ſed non ſolẽnis, ut d. c. ſi. iũcto. c. 1. ſ. e. ti. 2 †Scđo no. ſacerdotẽ incurrere irregularitatẽ ex lata culpa ad homicidiũ commiſſa. unde quãtũcũq; delictũ ſit occultũ, debet perpetuò abſtinere ab altaris miniſterio: ſecus, ſi eſt ipo nẽda in foro cõtentioſo: quia lata culpa non ſufficit ad puniendũ pęna. l. Corn. de ſica. ſed requirit̃ dolus; unde in hoc caſu lata culpa nõ æquiparatur dolo, ut in. l. 1. C. de ſica. & l. 1. & l. lege, ff. eo. tit. Quantum ergo ad irregularitatẽ lata culpa[a] æquiparatur dolo, ut hic; quod tene mẽti. nã ſtudioſa negligẽtia dolo ęquiparatur, & inducit irregularitatẽ; & dicitur ſtudioſa negligentia lata culpa: quia uidetur quodã mõ affectare delictũ ex tanta negligentia. Pone exemplũ in parentibus collocãtibus infantem trium mẽſium in medio eorum, q poſtea reperit̃ oppreſſus. 3 †Tertio no. quod leuiſſima culpa in homicidio nõ inducit irregularitatem, quod tene menti, & procedit tex. ſi ſine actu & ſine alia procuratione homicidium interuenit. 4 †Vltimò no. ꝙ dr̃ occultum, id, quod eſt aliquibus notum, pro hoc litera, ibi: *ad terrorem aliorum &c.* Debet ergo intelligi, ꝙ aliqui ſciebant, & tunc capitur occultum pro ſpecie diſtincta a notorio &c, In glo. in uerbo, *id in publicum &c.* in ſi. glo quia vr̃ magiſtra in hac materia, & ad hac remiſi in c. 1. j. eod. cum quæritur, an ſolemnem ſeu publicam pœnitentiam debeat clericus agere, & diſtingue ut in glo. & habet locum hęc diſtinctio nedum in clericis Grecis, ſed etiam in Latinis; unde tex. facit mentionem de Grecis: quia ipſi & non Latini communiter habent filios, ut in c. cum olim. ſ. de cleri. coniuga.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentia eſt iniungenda a ſacerdote ſecundum qualitatem peccatorum & contritionem confitentis. num. 3.*
2 *Contritio peccatoris poteſt eſſe tanta, quòd abſolueretur abſque pnĩa exteriori.*
Confeſſores ſunt eligendi illi, qui ſint ſanctiores, ad hoc, ut à Deo facilius exaudiantur.
Sacerdotes etiam criminoſi conficiunt uerum corpus Chriſti.
Moderare, uerbum quid ſignificet?
4 *Sacerdos ſi imponit confeſſo pœnitentias minores ſolito, an ipſe confeſſus ſit tutus quo ad Deum?*
Sacerdos poteſt pœnitentiam peccatori imponendam moderari ſecundum arbitrium ſuum.
Pœna, quæ põt imponi pro aliquo delicto, poteſt per ipſum iudicem moderari.
5 *Sacerdos etiam ſimplex poteſt abſoluere ab homicidio, & adulterio, & aliis magnis criminibus, exceptis quibuſdam paucis epiſcopo reſeruatis.*
Sacerdotes, quibus eſt diminuta poteſtas abſoluendi per epiſcopum, poſſunt recurrere ad ſuperiorem.
6 *Sacerdos non debet imponere pœnitentiam non ualenti ipſam agere, ne inducat ipſum in deſperationem.*

CAP. VIII.

Devs, qui. [b] 1 †Sacerdos pnĩam arbitrari dẽt ſm quantitatem exceſſus pęnitẽtis, & contritionem, & alias circunſtantias [c] h. d. quo ad titu. Caſus lit. Liuonienſes de nouo erãt conuerſi ad fidem: nihilominus committebant aliquando exceſſus. quę ſiuit epiſcopus Liuonienſis, & quidam fratres qui cum ipſo erant, qualiter eſſet eis pœnitentia imponenda? Rñ. pa. ꝙ cum pęnitentia non tam ſm quantitatẽ exceſſus, quàm ſm pęnitentis contritionem per diſcreti ſacerdotis arbitrium ſit moderanda, penſata qualitate perſonarum, ſuper fornicatiõe, adulterio; homicidio, & aliis criminibus, conſideratis circũſtantiis oĩbus, & præcipue nouitate Liuonien. eccleſię competens pœnitentia delinquentibus eſt imponenda, prout ſaluti eorum uiderint expedire, ſequentes apoſtoli veſtigia dicentis: lac dedi uobis, nõ eſcã cos paulatim inſtruãt in fide: confeſſionis formam, & orationem dominicam, & ſymbolom illos ſolicitè edocentes interim tamen ſacramentum corporis, & ſanguinis in cõſuetis feſtiuitatibus, & in mortis articulo tribuãt eiſdẽ. B. 2 †No. 1. ex tex. ꝙ in pnĩa imponenda multũ cõſideratur cõtritio confitẽtis. nã ipa cõtritio eſt maxĩa ꝑs pnĩæ eſt. n. q-

dam

dã pnĩa interior in eo, ꝙ deflet pctm̃ cõmiſiſſe; & iõ dicit Hoſt. & benè, ꝙ tãta poſſet eſſe cõfitentis cõtritio, ꝙ abſol a uere abſq; ſatiſfactiõe exterioris pnĩæ. Idẽ no. gl.[a] de cõſe. di. 4. c. baptiſmi uicẽ. nã hoc caſu & ſi nõ ſit pnĩa exterior, ẽ tñ interior; quæ ſi admittit̃, longè magis afficit hominem, quã exterior. Ex quo infero, ꝙ non eſt de neceſſitate, ut ꝓ quolibet pctõ mortali agat qs ſeptẽnẽ pnĩam: qa illud ẽ ordinariũ. ſed ꝑt eẽ tãta cõtritio, & aliæ q̃litates, alleuiãtes delictũ, ut ñ ſit neceſſe ita longæuã pnĩam ager̃; ꝓ quo uide gl. not. de pę. di. 3. in c. ſunt plures. Itẽ ipſe ſacerdos ꝑt ex offõ ſuo diſpenſare, & multũ de pnĩa remittere, ut eſt tex. no. Aug. de pœ. di. 1. c. quẽ pęnitet, & maxime in ipſius orõnib. & bõis operib. uñ ſacerdotes dñr comedere pctã populi. 2. q. 1. c. ipſi ſacerdotes, & quãto ſunt ſanctiores, tãto facilius à Deo exaudiũt̃, iõ ſꝑ dẽnt eligi ſanctiores ad intercedẽdũ ꝓ pctõre. licet. n. oẽs ſacerdotes ſine criminis dñia pariter cõficiant uerũ corpus Xp̃i. 1. q. 1. c ſi fuerit, & c. multi, & de coha. cle. & mu. c. veſtra: tñ inquantum p̃ces mittũt ad Deũ ꝓ pctõrib. non ita exaudiunt̃ mali, ſicut boni. vñ alibi canõ dicit: Si is, q diſplicet, mittit̃ ad intercedẽdũ, irati animus ad deteriora ꝓuocat̃. 3. q. 7. c. iudicet, & in c. in grauib. & uide tex. 49. di. in prin. & qđ ibi no. †Scđo no. ꝙ pnĩa moderã 3 da ẽ ꝑ ſacerdotẽ ſm arbitriũ diſcreti uiri, & põder a uerbũ moderãda: qa ſonat in diminutionẽ, ut in c. ſi. j. de uer. ſig. Diminuit ergo pnĩam ordinariã ſm arbitriũ ſuũ: ſed (ut dixi) reqrit̃ arbitriũ diſcreti ſacerdotis, nõ ergo hoc dimittit̃ ſuæ uolũtati liberæ, † Et facit hoc ad qõnẽ quotidianã. Sa 4 cerdos ĩponit pnĩas minores debito, nũquid iſte cõfeſſus ſit tutus quo ad Deũ? Et cõclude, ꝙ ſi nulla culpa reperit̃ in cõfitẽte, ut qa ꝓbabiliter credebat eũ peritũ, & paratꝰ erat recipere pnĩam ẽt maiorẽ, tũc ſatis tutꝰ eſt, ſed ſacerdos indignè arbitrãs ſe obligat quo ad Deũ. Si uerò cõfeſſus fuit in culpa, qa ſciebat eũ nõ peritũ, & tũc ñ ẽ tutꝰ, pctm̃ tñ eſt dimiſſũ, & pnĩam cõdignã ꝑficiet ĩ purgatorio, uide gl. no. de pœ. di. 1. in c. mẽſurã. Et ex hoc & ex tex. no. ĩ d. c. mẽſurã, collige, ꝙ pnĩam arbitrari põt ſacerdos nõ ſolũ, qñ ſpecifica pnĩa ĩ iure nõ repit̃ expſſa, imò ẽt ubi canõ expſſe ĩponit pnĩam. Nã reperiuntur fere. 46. canones pnĩales ĩponẽtes ſpecificas pnĩas ꝓ certis peccatis, quos oẽs colligit Hoſ. in ſum. eo. tit. Põt. n. ſacerdos ab illis canonibus pnĩalib. ex cã diſcedere, & minorẽ pnĩam imponere, ut hic, & in d. c. mẽſurã, ſicut dicimꝰ in foro iudiciali iudicẽ poſſe pœnã minuere a iure expreſſã l. hodie, & qđ ibi no. ff. de pęnis, & l. qd ergo. §. pęna grauior, ff. de his, q no. infa. & dixi in c. licet, ſ. de pœnis. †Not. 3. ibi: *adulterio, homicidio, &c.* iũcta ſuper 5 ſcriptione (ibi. n. ſcribitur epõ, & fratribus, & ſacerdotibus) ꝙ ſacerdos ꝑt abſoluere ẽt de magnis criminibus ẽt de homicidio, [b] ut ſingulariter ꝓbat̃ hic, & ſequunt̃ ꝑ hãc literã cõiter doc. nõ ergo ẽ neceſſe adire papã, ut uulgares dñt, nec ẽt epm̃, ſed ẽt ſimplex ſacerdos ꝑt de his abſoluer̃, & regula ẽ, ꝙ exceptis qbuſdã reſeruãtis epõ & paucis de qbꝰ ꝑ glo. in c. 2. de pœni. & remiſ. lib. 6. ab oĩb. aliis pñt ſacerdotes abſoluere. Sed epĩ ſolẽt hodie per ſtatuta ſibi reſeruare multa, ut homicidiũ, & ſimilia, & ĩ hoc attẽdẽda eſſent illa ſtatuta, an de iure hoc facere pñt, & arctãdo ptãtẽ ſacerdotũ ſibi ſubiectorũ, arctãt ꝑ ꝯñamptãtẽ fratrũ mẽdicãtiũ, qa fres mẽdicãtes ñ pñt abſoluer̃ niſi, ꝓut pñt ꝑsbyteri parochiales. vñ & ſi nõ directe, indirectè tñ ꝑt minui eorũ ptãs, ut dicit gl. no. ĩ. cle. dudũ, đ ſepul. Ego tñ credẽrẽ, ꝙ ubi eps multũ opprimeret ptãtẽ ſacerdotũ, maxime cã graui non urgente, ꝙ pñt ſacerdotes recurrere ad ſuperiorẽ, cũ uideãt eorũ offm̃ ualde diminutũ, facit de exceſſi. præla. c. ad hoc. Not. 2. ibi: *prout ſaluti, &c.* ꝙ ſacerdos in ĩponẽda pnĩa dẽt id decernere, qđ tendit in ſalutẽ pœnitentis. Vñ ſm Hoſ. & bñ dẽt eũ abſoluere ẽt imponendo ſibi pnĩam tm̃ uniꝰ, pa- 6 ter noſter. †Sit ergo ualde cautus ſacerdos, ut ſi uideat pctõrẽ nõ ualẽtẽ agere pnĩam condignã, uel ꝙ de facili nõ explebit illã pnĩam, dẽt ſibi imponere ualde leuẽ, ne adducat eũ in deſperationẽ. 26. q. 7. in calligant nõ tñ ꝑ hoc exiſtimes, ꝙ ſine pnĩa dimittat̃ pctm̃, quia ſi hic digne nõ agitur perficit̃ in purgatorio. 25. di. in c. qualis, & 23. q. 5. ĩ c. quid ergo. Itẽ no. tria, quæ debet ſcire quilibet Chriſtianus, ut eſt a orõ dominica, ſ. pater noſter. Item ſymbolũ, i. credo, & confeſsionẽ, pro hoc de conſe. diſtin. 4. c. nos. ante oĩa. Vltimo no. ibi: *mortis articulo &c.* pro conſuetudine generali, ut in mortis articulo exhibeatur corpus Chriſti.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſsio ſumitur aliquando pro tota ſubſtantia rei, puta pro proprietate.*
2 *Alius, alia, aliud, quid ſignificet.*
3 *Filius natus ex uxore alicuius intantum præſumitur filius mariti, ut non credatur matri aſſerenti contrarium, etiam ſi probetur adulterium, uel fuerit natus in loco ſuſpecto.*
4 *Filius, cui mater dixerit, ipſum non eſſe filium ſui mariti, an debeat ei credere, adeo, quod reſtituat bona aliis, qui erant ſucceſſuri abinteſtato?* b
5 *Vxor quæ ſuppoſuit ſibi partũ alienum, an & quo caſu teneatur illum reuelare marito?*
6 *Iudex, uel teſtis debet dicere ueritatem, etiam quod per hoc eſſet uenturum aliquod ſcandalum.*
7 *Vxor, quæ ſuppoſuit ſibi partum alienũ, qui ſucceſſit ſuo marito, an teneatur in foro conſcientia reſtituere illis, qui alias ſucceſſuri erant ab inteſtato?*

CAP. IX.

Officij. Auditur mulieris cõfeſſio, quæ ſibi partũ alienũ ſuppoſuit, uel proprium ex adulterio ſuſcepit, nec illud c marito uult detegere. h. d. Primo conſultatio. Secundo reſpõſio, ibi: *quoniam* Caſus lit. Mulier quædam cum prolem non haberet, nec ſperaret hr̃e, timẽs ne viri poſſeſſio deuolueretur ad alios, ſuccũ quarũdam herbarũ potauit, & ſic uenter eius intumuit, & grauidam ſe oſtendens partum ſibi ſuppoſuit alienũ. Illa timens maritum, qui prolem ſuam oĩno credit, non audet ei facinus reuelare. Mulier animę deſiderans prouidere cõfeſſa fuit. hoc cardinali ſancti Laurentii ꝑsbytero in iudicio pnĩę. Cardinalis ſignificauit hoc do. pa. petens ab eo, utrũ fraude iſta durãte ſit ei pnĩa iniungẽda? Rñdet pa. ꝙ ſicut mulieri, quæ ignorante marito, de adulterio prolem ſuſcepit q̃uis illud uiro non audeat confiteri, nõ eſt pnĩa deneganda, ita nec iſti mulieri pnĩa eſt deneganda, & præcipuè ſi per alios intelligat alienos, ad quos timeat poſſeſſionem uiri deuolui, ſed cõpetens ſibi ſatiſfactio eſt iniungenda. B. 1 †Not. 1. ex tex. ꝙ uerbum, poſſeſſio, qñq; ſumit̃ pro totali ſubſtantia alicuius, ſic & poſſeſſio qñq; ſumit̃ pro proprietate rei, ut in c. qm̃ frequenter. §. quid ſi ſuper, ut lit. non conteſt. 2 † Secundo not. ibi: *ad alios*, c ꝙ hæc dictio, alius[c], qñq; denotat diuerſitatẽ in ſuba tm̃: ſed facit poſitionẽ eiuſdem qualitatis cum pręcedentibus, qñq; denotat diuerſitatem in ſuba, & qualitate, ut in ſi. literæ. ibi: *intelligas alienos &c.* Tertio not. ꝙ nõ ualen-

a Illa loquitur de latrone, qui ĩ cruce poſitus nullã potuit facere ſatiſfactionẽ exteriorẽ, nec potuit recipere baptiſmũ iõ fuit exauditus, ar. ab ĩfantibꝰ, ad hoc uide omnino in terminis, q̃ pulchrè ſcribit ſãctꝰ Th. in. 4. ſen. diſti. 20. qõ. 1. art. 2. ultra me. uerſi. ad tertium dicẽdũ, ꝙ ſacerdos minore &c.
SEB. SAPI.

b De homicidio. Aduerte, ꝙ iſtud ꝓcedit ĩ homicidio ſimplici, ſecꝰ ẽ ĩ homicidio qualificato, ut declarat Fel. in c. ꝑpendimus, in pri. j. de ſen. exc. uide etiã Felin. j. c. ſicut dignum, col. penul. uer. & ſcias ꝙ his caſibꝰ, ſ. đ homi.
SEBA, SAPI.

c Alius, de hac dictiõe, alius, uiđ late Fel. ĩ c. ſedes, colũna ultima uerſi. dicto, alius, ſ. de reſcr. Alex. in cõ. 34. inci. uiſo themate, in. 1. uol. And. Sicu. in con. 7. inci. ſapienter ni fallor, in. 2. uol. Alexan. in l. ſi fugitiui, in l. apo. C. de ſeruis fugi. And. Sicu. in cõſ. 23. inci. ſapientiſſimus, in. 2. uol. & in conſi. 21. inci. pręclare, & in cõ. 26. inc. ſapienter, eod. uolu. 2. & in conſil. 28. incip. Scripſit belliſſime, in primo uol.

a De hac. q. Vide latissime per Pe.de Anc.in repe. regu.pctm̄, in. 4. oppo.princ.uersi.sed quid dices, & pereundem in regu.iur. frustra, in.2.q.prin.uersi. iuxta prædicta quæritur.

b Per istum tex.decidiī,quod no.Archi.in c.si peccauerit,in.11.co. uersi.no.ꝙ nō ī correctione.2.q.1.ubi dicit,ꝙ inter alia,q̃ requirūt, ut quis corrigat aliū,requirit ut corrigēs sit mascul⁹ qa femina pp ei⁹ inconstantiā, & uarietatē ēt ad hoc non admittiī, & alle.c.forus.j. de uer.sig.Itē ꝙ castigatio publica nō ꝯpetat mulierib. sed solū priuata, tenet B.Th.in. 2. 2.q. 177.argu. 2. Itē qn̄ sacerdos dicit missam, an mulier possit ei rn̄dere,& adiuuare admissam celebrādā , uide Do. post arch.in c.sedulo in ulti. col. 38.dist. ubi tenet ꝙ nō, ita dicēs tenere Arch.ī c.hoc quoq;,de consecr. di.1.Itē ad p̄dicta adde gl.in uer.bn̄ dici,ī cle.1. de statu. mo.

c Si mulier de facto ordinetur, nō recipit characterē,& idē aptè disputando concludit sanct.Th.in.4. sen.dis.25.q.2.ar. 2.ubi ēt addit, ꝙ mulier q̃tū ad animā p̄t eē melior multis uiris, & dicit ꝓ donū ꝓphetiæ in eis cadit. Itē ꝙ mulier nō suscipiat characterē ordinis, exp̄sse firmat arc. & Do. in c.p̄sb.32.dis.& ita dn̄t teneī Go. in sū.de æta.& q̃. uer. quid de muliere.

d Vide qđ not. S. Th.in.4.sen.di.6. ar.1.cir.fi. ubi dicit,ꝙ ī btā Virgine fuit āplior sc̄tificatio, q̄ ī Ioāne Baptista,& ī aliis qa in ea fomes adeo debilitatus ē,uel extitutus,ut ad pctm̄ nāle nunq̄ inclinaretur, in aliis āt sc̄tificationib.inclinātur ad pctm̄ ueniale,ñ āt ad mortale.Et dicit,ꝙ tā ī Io.Bap. fuit exp̄ssa sc̄tificatio,q̄ ī Hieremia cuius iterior sc̄tīficatio ex ultatione quadā in notitiā hoīum ꝓdiit.

b De clauib.de qui

ti sine ꝑiculo satisfacere de delicto ñ ē
pnīa denegā da. Vlt.no.ex fine literæ,ꝙ
sacerdos curat⁹ est iudex cōpetēs ī istis
3 casib.hic expressis. †In glo.secunda,ibi:
*quia ei non crederetur,&c.*No.bn̄ gl.ꝙ,ex
quo qs est natus ex uxore alicuius,intm̄
p̄sumiī fili⁹ mariti fauore matrimonii,
ut nō credaī matri asserēti ꝯ̃riū. Et idē
cōiter tenent legistę in.l.filiū,all.gl. ī.l.
si uicinis sciētib. C.de nup.Imo plus ē ,
ꝙ quandiu potuit gn̄ari ex marito,nūq̄
p̄sumiī ab alio gn̄atus, ēt si probaretur
adulteriū eo tp̄e per mulierē cōmissū ,
uel ꝙ mulier peperit extra domū mari-
ti,ēt in loco suspecto,ut in.l.miles.§.de
functo,ff.de adul. & no.in dictis iurib⁹:
dicit tn̄ Hosti. ꝙ nō credens matri hēt
fortē animū: qa ipsa melius scit, quam
alius, & non est uerisimile eā in hoc di-
cere mēdaciū,arg.c.afferte,đ p̄sumptio.
4 †Vñ,si mr̄ detexit ueritatē filio,& filius
hēt cōsciam lęsam ex dicto matris, dēt
credere,& oīa bona restituere,alias,si fa
ceret ꝯ̃ cōsciam, ædificaret ad gehennā
ut in c.literas,de rest.spo.& in c.ꝑ tuas,
de simo.Sed si nō hēt cōsciam lęsam,pu
ta qa nullo mō uult credere matri , tūc
nō teneī ad restōnē , & ita limita dictū
legistrarū in iurib. p̄allega. qui dn̄t istū
fuisse fatuū, qui ad assertionē reginæ as
serentis eū non esse filiū regis cessit re-
5 gno.†In fine gl.hæc gl.vr̄ sentire, ꝙ pp
ꝑiculū excuseī hæ mulier.Sed gl.sequēs
sensit aliam solōnē multū durā, ut hęc
pnīa ñ sit mulieri fructuosa durāte frau
de.Sed dic melius colligēdo dicta doc.
maximè Inno. ꝙ aut nullū periculū est
in reuelādo ueritatē,& verisimilr̄ crede
reī mulieri, & tūc mulier ꝑ eccat nō re-
uelādo , & durāte fraude hæc pnīa nō ē
fructuosa,ita intelligaī gl.se.Aut nō cre
deī mulieri,nec hēt ꝓbōnes prōptas,&
tūc satis ē,ꝙ pęniteat,absq; eo ꝙ dete-
gat,qa,ex quo uidet, ꝙ ꝓbare ñ posset ,
dēt tacere,ne potius inducat scandalū ,
quā aliā utilitatem, ar.2.q.6.c. pleriq;.
Aut mulier hēt ꝓbōnes prōptas,uel ue
risimilr̄ sibi credeī , sed subest ꝑiculum
mortis in reuelādo, & dēt tūc poti⁹ ta-
cere,qa in non reuelādo est ꝑiculū rerū
sed in reuelādo ē ꝑiculū aīarū,& corpo
rū , iō mulier constituta inter hæc duo
mala dēt eligere min⁹ malū,& sic taceī
6 12.di.in c.nerui.†Sed ꝯ̃ hoc opp.qa faci
lius scādalū nasci ꝑmittiī, q̄ ueritas re-
linquaī,ut ī c.q scādalizauerit.j. đ reg.
iur.Sol.dicit Inn.ꝙ illud procedit in iu
dice,uel in teste,q hēt iudicare, & dice
re ueritatē,quā pp scādalū ñ dēnt relin
quere,sed ipsa mulier nō est iudex, neq;
testis,imo nec ēt denūtiatrix,unde non
perit iustitiā in non reuelādo, pęniteat
ergo,& satisfaciat de suo,& sic erit tuta
7 quo ad Deum. †Qualiter autem satisfaciat a,dicunt docto
a res,ꝙ dēt de suo dare tm̄ uenientib. ab intestato,uel illis,
quos maritus uerisimiliter instituisset, si non credidisset
istum filium suum,& si dubitet,dispenset in pauperes, ar.in
c.cum tu,de usu. Si uero mulier non est potens ad satisfa-
ciendum,tunc saltem pęniteat.

SVMMARIVM.

1 *Abbatissa potest habere, & habet iurisdictionem fori contentiosi , non tamen potest confessiones audire,uel prædicare,nec benedicere.*
Fœmina ex speciali priuilegio potest habere iurisdictionem contentiosam.
Fœmina si de facto ordinaretur,non recipit characterem.
2 *Argumentum ab absurdo ualidum est in iure.*
3 *Differentia plures maris,& fœmina,remissiue.*

CAP. X.

NOua. Abbatissa moniales bn̄dicere,confessio
b nes audire,& publice p̄dicare nō p̄t b .h.
d.Primo ponit excessus , quos secundo prohibet,
ibi:*cum ergo,&c.*Tertio cām reddit, ibi: *quia licet,*
*&c.*Casus lit.In quibusdā partibus abbatissæ moniales pro
prias benedicebant , & ipsarū confessiones audiebant , &
euangelia legere,ac prædicare præsumebaut . Ista noua &
inaudita peruenerūt ad notitiam domi. papę. unde scribit
hoc ep̄is,in quorū diœcesibus hæc fiebant,mandans eisdē,
quatenus cum hoc sit absonum & absurdum , ne de cętero
hęc fiant,firmiter inhibere procurēt,quia licet Beatissima
Virgo Maria dignior fuerit apostolis uniuersis , nō tn̄ illi,
1 sed istis dn̄s claues regni cęlorum cōmisit Bern. †Not.1.ex
tex.ꝙ licet abbatissa possit hr̄e iurisdōnem fori contentio
si,ut in c.dilecta,de excess.prælato. & idem in alia muliere
de iure speciali , ut in c.dilecti,de arbit.& quod ibi not. &
12.q.2.c.cū deuotissimā,iurisdōnem tamen fori pnīalis ha
bere non potest . Et est ratio diuersitatis,quia iurisdō fo-
ri pnīalis procedit ex p̄tāte clauium, & ordinum, quorum
mulier totalr̄ est incapax,adeo , quod si de facto mulier or
c dinatur , c non recipit characterem s̄m cōmunem opinio.
quod etiā tenet glo.in c.diaconissa. 27. q.2. Not. secundo,
ibi: *publice prædicare,&c* ꝙ abbatissę tm̄ inhibetur publica
prędicatio . Potest ergo in secreto monere moniales suas
dando bona exempla , & explanando sacram scripturam.
2 †Tertio not. ibi: *absonum & absurdum.* ꝙ ad impugnationē
alicuius sentētię siue actus sufficit probare absurditatem,
quæ inde sequitur , ualet ergo argumentum ab absurdo,
d concor c.in Genesi,supra de elect. Quarto no. quod d beata
uirgo Maria fuit dignior & excellentior omnibus apostolis.
e Item nota quod potestas ligandi e ,& absoluendi non fuit
tributa soli Petro , sed apostolis omnibus ad idem. 21. di-
stinctio c.in nouo,& in euangelio : Accipite spiritum san-
ctum , quorum remiseritis peccata &c. Solus ergo petrus
habuit principatum , sed in potestate omnes fuerunt ęqua
3 les. † In glossa. 2.in fin. Et multas differentias inter ma-
res & fęminas not.Specu.in tit. de procur.in prin.& in tit.
de accu.in.§.1.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas si sit supposita interdicto , an aliquo casu clerici ipsius , uel alij possint in loco sacro sepeliri,uel eucharistiam accipere, uel alia similia facere, nu.2.3.9.&.10.*
4 *Campanarum pulsatio est prohibita in loco interdicto.*
5 *Ciuitas si sit interdicta,an & quomodo possint ibi celebrari diuina.*
6 *Legere & cantare ponuntur ut diuersa,& facit pro statutis.*
7 *Voluntas bona alicuius de accipiendo corpus Christi tantum operatur, ac si accepisset.*
8 *Mulier tempore appropinquantis partus an possit petere & accipere corpus Christi, si est in ciuitate interdicta, & sic an assimilatur morientibus?*

CAP. XI.

a QVod in te. a † Tp̄e gn̄alis interdicti cōcediī a
1 pnīa, & uiaticū morientib. Hoc
primo.Clerici,q seruauerūt interdictū,pn̄t cū si-
lētio in cœmeterio sepeliri.hoc scđo.In cōuētua
lib.ecclesiis clerici bini,uľ trini pn̄t horas submissa uoce di
cere.hoc tertio.Cruce signatis & peregrinis tp̄e interdicti
pnīa cōcedi p̄t.hoc quarto.Et quatuor sunt ptes, ꝓut qua
tuor sunt dicta.scđa,ibi:*licet*.Tertia,ibi:*& in conuentualibus*
quarta,ibi:*recipientibus*.Cas.lit. Cōtigit aliqn̄, qđ terra sup
poniī iterdicto,& ꝓhibēī diuina offā celebrari, baptisma
paruulorū,& pnīa moriētiū,q̄situ fuit à pa.vtrū tūc viaticū
i.corpus dn̄i dādū sit decedētib.Rn̄.pa.ꝙ ī uerbo illo,ꝑ qđ
pnīa moriētib.nō negaī,viaticū ēt,quod uerē pœnitētib.ex
hibetur,intelligi dēt, ut nec ip̄m decedentibus denegatur.
Licet.scđo dicit,ꝙ licet tp̄e gn̄alis iterdicti tā unctio,quā ec
clesiastica sepultura denegeī,tn̄ pa.ex gr̄a cōcedit,ut cleri-
ci decedētes, q tn̄ iterdictū seruauerit ī cœmeterio ecclīæ
sepelianī sine cāpanarū pulsatiōe,cessātib.oīb. solēnitatib.
Tertio dr̄, ꝙ tp̄e iterdicti clerici ī cōuētualib. ecclīis bini
& bini,uľ siī tres pn̄t dicere horas eano. ianuis clausis,ex-
cōicatis & iterdictis exclusis,ut poti⁹ videaī legere,q̄ cātaī
ita,ut exteri⁹ audiri ñ possint,qa & qbusdā rľarib.siīe priui
legiū à sede apostolica ē cōcessum.In fi.dicit, ꝙ recipiētib.
signū crucis pnīa,si eā postulauerit,ñ ē đnegāda,qđ ēt aliis
ꝑegrinis de gr̄a p̄t ꝯcedi. B. †No.1.ex tex.ꝙ tp̄e interdicti
2 pnīa cōcediī moriētib.duntaxat, hodie uero ꝯcediī oibus
dū tn̄ ñ fuerit cā iterdicti,uel auxiliū p̄buerint , de quo dic
ut ī c.fi.đ sen.ex.li.6.Sed qđ hic dr̄ de uiatico hodie imuta
tionē ñ recipit: bn̄ tn̄ p̄t exhiberi decedētib. qa de uiatico
nulla mētio fit ī d.c.fi.Stabimus ergo huic iuri antiquo,ar.
in.l.p̄cipimus in fi.C. đ app.nā uiaticū nō itelligiī proprie
applrone pnīę,imo sunt duo sacra separata, iō pa. hic utiī
uerbo,uolum⁹,qa đ iure nō intelligebaī,& ius corrigēs dēt
strictè itelligi,ad hoc,qđ no.ī c.cupiētes, đ ele.li.6. †Scđo
no.ī uer.*Licet*,ꝙ tp̄e iterdicti nō p̄t aliqs sepeliri in cœme
3 terio,intellige,qn̄ qs uult sepeliri in loco iterdicto,uel qn̄
ꝑsona esset iterdicta, sed si ꝑsona ñ ē interdicta, sed locus,
tūc p̄t sepeliri ī alio loco sacro nō interdicto , de quo dic,
ut ī c.si sn̄ia,de sen.exc.li.6.†No.3 .ibi: *sine campanarum pul*
4 *satione* &c. ꝑ gn̄ali cōsuetudine,s̄m quā ī exeqis hominum
pulsanī cāpanę,& vr̄ pulsatio de solēnitate exeqarū, vñ ꝓ
5 hibeī hoc tp̄e talis pulsatio.†Quarto no.ī uer.*& in conuen*
tualibus,ꝙ tp̄e iterdicti nō pn̄t idistictè ī eccl. celebrari di-
uina,sed hodie hoc recipit iterp̄tationē ꝑ d.c.fi.ubi statuiī
ꝙ ī oīb. ecclesiis specificè iterdictis pn̄t clandestine ianuis
clausis celebrari diuina, & in quatuor festiuitatib. anni, de
qb.ibi,publicè pn̄t celebrari , de quo dic ut ibi legi. & not.
6 †Quinto no.ibi; *legere* b *potius quam cantare*,ꝙ dr̄ia est inter
b hæc,& facit ad statuta,q ergo teneī cātare offm̄,nō satisfa-
cit dispositioni legēdo,& cui ꝑmittiī legere, ñ ꝑmittiī cā
tare.Vlt.in uer.*recipientibus*,no.priuilegiū cruce signatorū,
& ꝑegrinātiū,sed hodie ē i⁹ cōe,qa oīb. cōcediī pnīa,ut di
xi ī primo no.& hr̄ in d.c.fi.In gl.1.ibi.*sine tria*. Adde quar
tū,de quo in c.respō.j.đ sen.exc. qđ est cōfirmatio in frōn
te,siue chrismatio.Et de mā interdicti vide,qđ no.ī c.nō ē,
de spon.ubi plene tractaī,q ꝓhibenī,& q̄ ꝑmittunī tp̄e in-
terdicti.Et ī fi.gl.dic s̄m Ho.ꝙ dr̄ uiaticū,qn̄ rectè recipiē
tes ducit ad uiā salutis,facit.1.q.1.c.iterrogo, & qđ ibi no.
& 32.di.in c.p̄ter:§.uerū.In gl.fi.ibi:*sed hæc est necessitas*. Sē
tit ergo gl.ꝙ istis cruce signatis,uel ꝑegrinis nō cōceditur
pnīa,nisi ꝑiculo iminente,qđ tn̄ in ueritate est ꝯ̃ literā,ibi
cum postulauerit.&c.sed hodie circa hoc non est instādū,qa
indifferenter oīb. cōcediī pnīa,ut ī d.c.fi.Et ī fi.gl.hæc opi.
7 gl.ē uera,ut satis ꝓbaī ī c.fi.de sen.exc.li 6.†Extra gl. ꝑ de
claratione c. q̄ro circa primā partē , qd si sacerdos nō hēt
hostiā cōsecratā,& necessitas ifirmi postulat ? dicit Inn. ꝙ b
sacerdos nūq̄ cōicet đ pane:sed credat,& est sibi ꝓ māduca
re iuxta illud:crede,& māducasti, de cō
se.di.2.c.nūqd.Quidā,ut dn̄i đ Rota,ī-
telligūt hoc dictū, ꝙ dēt dicere infirmo
eē hostiā ꝯsecratā,licet ñ sit; qa satis est
ip̄m hoc credeī,qđ dictū mihi ñ placet,
nec fuit đ mēte In. nā īduceret hoīem ī
idololatriā ꝯ̃.c.đ hoīe,&qđ ibi no.de ce
le.mis.ubi ē tex.quodāmō exp̄ssus ꝯ̃ hāc
iterp̄tationē.Vñ dēt Inn. itelligi , ꝙ dū
infirmus decederet sine cōione,ex quo ñ
deficit ꝑ eo,tm̄ mereī , ac si uerū corp⁹
8 Xp̄i assūpsisset.† Scđo q̄ro,qđ đ mulieri
b⁹ appinquātib.partui,nūqd istę dicanī
decedere uelle, ut tp̄e iterdicti,eis pos-
sit uiaticū cōcedi Io. An.refert aľs in fa
cto sępe dubitatū,sed sibi placet,ꝙ ñ di-
caī đcedeī,& sic ñ sit loc⁹ dispōni h⁹ ca.
Mihi placet,ut ꝯsidereī q̄litas mulieris ,
& ei⁹ ꝯsuetudo,ut sic,ubi uerisimilr̄ dubi
tareī đ morte,tūc sit loc⁹ idulgētię h⁹ c.
aľs sec⁹.†Tertio q̄ro ī uer.*licet*.nūqd cle
9 ricis tp̄e iterdicti sit exhibēda extrema
vnctio?Doc.cōiter ꝙ ñ,licet đ facto qdā
ñ aduertāt:nā hic ex duob. denegatis cō
cediī vnū dūtaxat,uidelicet sepultura,er
go aliđ vr̄ eē denegatū,ar.ī c.nōne,đ p̄-
sūp.Quare āt poti⁹ cōcediī uiaticū, quā
sacra unctio,cū utrūq; sit sacr̄m?So. ꝑ ip
sā unctionē tūc deuenit ad sacr̄m,& sic ī
ip̄a ꝑticipatiōe cū ifirmo tūc efficiī sa-
cr̄m,sed corp⁹ Xp̄i ē añ,q̄ sacr̄m exhibea
tur,seu porteī ad ifirmū.Itē maior fami
liaritas ꝯ̃hitur in extrema unctione,ubi
dn̄r multæ orōnes,q̄ in exhibitione cor
10 poris Christi.†Vl.q̄ro nūqd istud priui
legiū concessum clericis circa sepulturā
habeat locū in ecclesia spāľr interdicta?
Quidā,ꝙ ñ,ut refert Inn. ī c.fi. đ exces.
p̄la.Ho.ibi ꝯ̃, qa tm̄ ualet gn̄ale quo ad
oīa,q̄tū spāle quo ad qdā.l.si duo,ff.đ ad
mi.tu. Sicut ergo ꝑmittiī sepultura ī in
terdicto gn̄ali, ita ꝑmitti dēt ī spāli Io.
An.tenet ꝯ̃riū,qa iste tex.loqī de gn̄ali ī
terdicto, & certe mihi vr̄ qō satis dubia
nā ꝓ hac opi.Io.An.facit istę tex.q ī du
plici loco sp facit mētionē de gn̄ali in-
terdicto.Itē subest tunc rō,qa nisi posset
sepeliri ī cœmeterio alicuis ecclesiæ,tūc
oporteret eū sepeliri ex̃ cœmeteriū ī cā
pis.Sđ ꝓ ꝯ̃ria opi.facit c.ut priuilegia,đ
priu.in pri. Itē qa posito gn̄ali interdi-
cto q̄libet ecc.cēseī iterdicta, ualđ ęquū
eēt dicere,ꝙ ī spāli iterdicto possint cle

bus hic fit ment.vide qđ no.post d.Abb.in c. tanto de exc. præl.

a An quis possit cōfiteri ꝑ scripturā,uide tex.ī c.quē pęnitet, đ pę. di.1.tex.& gl.& qđ ibi no ī.c.qualis 30.q.5.qđ no.Ab.ī c a nobis, & ibi scripsi,ꝙ ma.ac.pos.Itē pniam p̄t qs suscipere ꝑ ꝓcur.ut dicit Do.ī c.ī capite,ī.2.no.ꝑ illū tex.50.di. & ibidē dicit gl. ī reg. p̄t qs ꝑ aliū,circ. prin.li.6. & ꝑ tex. ī c.quē pęnitet,in pri.đ pę. di. 1. Et adde hic unū,ꝙ ꝑ pri⁹ me⁹ sacerdos existēs ī alieō territorio p̄t me subditū absoluere de pctis ēt in alieno territorio cōmissis.Istud singulariter dicit Imo. in cle.dudū, đ sepul. 12.co.sup gl.ī ver. audiī,perpetuo tene mēti,& idē ad lr̄am dicit Arc.in c.placuit,cir.pri. de pę. di.6. An āt curatus possit p̄scribere ut audiat subditos alterius curati sine lnīa, vide d. Ant.in.c cōquerēte,in 10.co. de of.or.ad qđ optime facit qđ no. Inn.ī c.sup eo,de paroch.Sed nūqd sicut subdit⁹ ñ p̄t cōfiteri alii sacerdoti sine lnīa presbyteri ꝓprii parochi,ita ēt un⁹iudæ⁹ habitās in parochia cuius presbytero uelit baptizari, an possit recipe à quocūq; p̄sbitero sine lnīa sui parochialis,& similiter de aliis baptizādis, uideī tex.& ibi gl.a ꝑta ꝙ sic in c. nec numerus.x. q. 3. sed cōtrarium ibi apertè tenet Arc. dicēs,ꝙ iste, ex quo uult baptizari,rōne illius ꝓpositi iā intelligaī eē đ foro illius p̄sbyteri,reprobata glo. & rn̄deri p̄t ad illū tex.dū dicit ab alio ꝓ sua uolūtate. &c.ut itelligatur,qñcūq; electus alterius p̄sby.mutar in totū illā parochi.uľ illud domiciliū,uel fortè itelligiī,qn̄ adest necessitas , ut ibi dicit Arch. Item adde hic omnino sex casus in quib. unus curatus audit parochianos alterius sine lnīa ꝓprii curati , quos enumerat Archi. de pœ.di 6.Item adde hic Arch.de pę.di. 5.in sum. in fi.ubi dicit,ꝙ papa non potest dispensare , ut quis differat confessionem ultra annum,sed hoc fuit dictum Beati Thom.ad literam in. 4.senten. distinct.decimasexta quæstion. tertia articolo primo circa finem .

S E B. S A P. Legere. Legere primo quomodo capiatur,uide late Fel.in gl.1 proœ Greg.co. 5.uer.in e.gl.ibi,& ibi de test.qui deposuit se legisse,an probet.

rici illi⁹ ecclesiæ ibidē sepeliri, sed alii ñ cū hēant ī loco ecclias ñ īterdictas, arg. in d.c. ut priuilegia. Itē scias, ꝙ licet tpe interdicti laicis denegeī sepultura ecclesiastica, tñ relaxato īterdicto illi, q ñ fuerūt culpabiles, vł ī qb. apparuerūt ī morte signa cōtritionis si fuerunt sepulti ex cœmeteriū, poterūt exhumari, & đ nouo sepeliri ī cœmeterio, ar. c. a nobis, de sē. exc. & hoc tenet In. ī d.c. fi. & Io. An. hic.

SVMMARIVM.

1 *Confessio pnīalis debet esse integra, nec sufficit, quòd uni sacerdoti quis confiteatur certa peccata, & quædam alteri.*
2 *Confitens non debet detegere aliena peccata, nisi non posset dicere sua sine detectione aliorum.*
3 *Parochianus debet se abstinere ab assumptione eucharistiæ ex consilio proprij sacerdotis: secus alieni.*
4 *Arceo, hoc uerbum denotat uiolentiam, & facit pro statutis.*
5 *Parochianus non potest confiteri peccata sua alteri sacerdoti, nisi petita, & obtenta licentia a proprio, non solum in confessione semel in anno, sed in omni alia confessione. nu.6.*
7 *Secreta possunt reuelari pluribus modis, & quomodocunque sit reuelatum, reuelans tenetur, ac si uerbaliter & expresse reuelauerit.*
8 *Sacerdos debet deponi, uel in strictum carcerem detrudi, non solum si reuelauerit peccatorem, sed etiam si peccatum.*
9 *Puer doli capax dicitur proximus septennio, uel post septennium.*
10 *Peccata uenialia non indigent cōfessione speciali, nisi sint consueta, & redacta in consuetudinem, quia tunc conuertuntur in mortalia.*
11 *Sacerdos parochialis, quando est inimicus parochiani quid habet facere parochianus, si uult confiteri.*
12 *Sacerdos proprius quis dicatur ad hoc, ut quis possit pc̄tā confiteri, nō petita uenia a ṗsbytero ꝓchiali.*
13 *Corpus Christi an debeat sumi in die paschatis resurrectionis, an in die Iouis sancti?*
14 *Confiteri nemo potest alieno sacerdoti, quia non potest iurisdictio conscientialis prorogari, nisi in casu necessitatis, nu.16.*
15 *Sacerdos parochialis qui dedit licentiam parochiano suo, ut confiteatur cuicunque uelit, an extendatur, ut etiam in paschate possit confessorem eligere?*
16 *Confiteri potest quis laico, item non suo sacerdoti, uel illi, quem habet ex iusta causa suspectum, uel alias inhabili in casu necessitatis, uel quando habet sacerdotem proprium imperitum. 17.*
18 *Confessio pœnitentialis quo iure sit introducta.*
19 *Papa tenetur singulis annis confiteri peccata sua, & plura infra.*
20 *Confiteri an quis teneatur pluries in anno?*
21 *Indulgentia concessa uere pœnitentibus & confessis, an prosit illis, qui fuere confessi semel in anno, & habent propositum confitendi.*
22 *Confessus semel in anno, si postea reincidat in peccata, & habeat propositum confitendi, & non confiteatur, an aliquo modo illaqueatur?*
23 *Scholares, & similes personæ, quæ non habent locum firmum, illum habent proprium sacerdotem, in cuius parochia commorantur.*
24 *Sacerdos an teneatur reuelare peccatum, quod intendit committere ille, qui sibi est confessus, quando ex tali peccato resultat scandalum?*
25 *Testis medio iuramento tenetur dicere illud, quod fuit sibi dictum ab amico suo in secreto, etiam si fuerit sacerdos.*
26 *Sacerdos, qui reuelauit delictum alicuius, sed negat illud habuisse in confessione, delinquens uero dicat sibi dixisse in confessione, ipse sacerdos habet probare contrarium.*

CAP. XII.

Omnis utriusque sexus. Famosum ē & multū al-
legabile, & qa hēt multa dicta, cōiter nō summaī:
sed possumus pro aliquali intellectu sic summare.
Quilibet doli capax teneī saltē semel in anno confiteri ꝓ
prio sacerdoti, uel de eius lnīa alteri, & eucharistię sacr̄m
ad minus in pascha recipere, & sacerdos reuelās confessio-
nē deponēdus est, & in monasteriū ad agendum ꝑpetuam
pnīam detrudēdus. Et tria sunt dicta principaliora. Scđm,
ibi: *Si quis.* Tertiū, ibi: *sacerdos.* Casus lit. Quærebaī in cōci
lio gn̄ali, quoties unusquisq; fidelis in anno pc̄tā sua confi
teri dēat, & cui, & quo tpe anni eucharistię sacr̄m accipere,
1 & rñdeī ut in tex. B. †No. 1. ibi: *omnia &c.* ꝙ confessio non
debet fieri p partes. nā si qdā confiteī certa pc̄tā uni ṗsby-
tero, & reliqua alteri præsbytero, certe ista non est pura cō
fessio, qa Deus nō nouit opus imperfectū, & nunq̄ sanabit
aliquem, quin ex toto eū liberaret, de pę. di.3. in c. sunt plu
res. Nūquid aūt teneaī iterū cōfiteri, qñ cōfessus est qdā pec
cata aliis suppressis, sunt opi. de quib. uide p glo. de pœ. di.
1. c. nō tibi dico, alias in. §. se. sed Archi. de pę. dis. 3. c. fi. in fi
ne dicit cōiter teneri, ꝙ si fit alteri sacerdoti, debet priora
pc̄tā iterū confiteri: qa prima cōfessio nō ualuit tāq̄ non fa
cta in statu grīæ, & in charitate, & hoc tutius est tenere, &
a pro hoc (ut dixi) facit iste tex. dū dicit, *omnia,*[a] *&c.* non ergo
2 satisfecit huic cōstōni, nec deo, q partē sibi retinuit. †Secū
do no. ibi: *sua &c.* ꝙ confitens nō debet reuelare pc̄tā alie-
na, sed tñ sua, & facit ꝯ mulieres īpudicas reuelātes ēt par
ticipes, & hoc uerū, nisi ꝓpriū pc̄m nō possit bñ detegi abs
que pticipibus, ut puta si rem illicitā egit cū matre, filia, ut
sorore. nam istæ circunstantiæ aggrauāt pc̄m, nec pōt cōfi
teri ꝓpriū pc̄m, nisi & cōfiteaī particeps, pro hoc de pę.
dist.5. in prin. No.3. ibi: *ad minus in pascha &c.* ꝙ hodie de
necessitate non est recipiendum pluries corpus Christi in
anno. nā ante hanc cōstōnē tenebaī q sq; ter ī anno recipe
re corpus Christi, videlicet ī festo paschali, ī natiuitate dñi,
& in festo Pētecostes, ut in c. & si non frequētius, de conse.
di.2. Relaxatū est ergo ī stud ṗceptū, & remāsit solū in festo
paschatis, iō dicit, *ad minus &c.* q.d. bonū est pluries recipe
re, sed ad minus in festo paschatis. De religiosis uero respū
cōfessionis & assumptionis eucharistiæ dic, ut in cle. ne in
3 agro, in. §. sane, de sta. regu. †Quartò no. ibi: *de proprij sacer-
dotis consilio,* ꝙ non debet qs abstinere ab assumptione eu-
charistiæ ex cōsilio alieni sacerdotis, sed ꝓprii dūtaxat, qđ
4 multi & male, non aduertūc, ut dicit Io. An. & bñ. †Quinto
no. casum, in quo non excōicatus arceī ab īgressu ecclesię,
& no. ꝙ dr̄ arceaī; qđ uerbū denotat uiolentiā. Pōt ergo ar
ceri uiolēter, & si opus ē, pōt ad hoc inuocare brachiū secu
5 lare, ut in c.1. de of. ord. & 22. q.5. c. administratores. †Se-
xto no. in uer. *si quis,* duo requisita, ut quis possit confiteri
alieno sacerdoti. Primū, ut subsit cā. nā sine cā peccat paro-
chianus; qa uidetur contemnere proprium sacerdotē sine
cā, & debet cā eē iusta, ut in litera. Scđm requisitum ē, ut li
b cē. postu. & obtineaī,[b] nō ergo sufficit petere, nisi obtineaī.
Septi-

SEB. SAP. *Omnia.* Nunquid aūt quis teneaī confiteri pc̄tā uenialia, ui de Feli. referente Gem. in c.1. s̄. de constitut.

Pondera illud, qđ requirit tex. uidelicet, ꝙ prius sit data licētia, vr̄ ergo ñ sufficere ratihabitio, sed ꝯtra hoc ē gl. in c. cū uos, de his, q̄ fiūt a pl. In gl. nostra circa. fi. dū dicit sacris &c. Sed ꝙ ī sacris habeat iocū ratificatio, ē text. in c.1. 10. q.2. nec obst. iste tex. qui dicit prius obtēta lnīa qa ratificatio operatur, ut ex tūc tpe confessionis censeatur mādatū interuenisse, ut ē bo. text. licet, i.l. in fi. ff. de iud. sđ sup hoc oīno uide Imol. in cle.1. §. uolumus, super glo. in uer. ante oīa, & fo. cōp. ubi tenet p⁹ Pau. ꝙ in casu illius cle. ñ ualet ꝓcessus nō petita lnia, ēt si superueniat ratificatio, & uide do. Ant. in c. cū consuetudinis, in. 2. col. de consu. ubi dicit, ꝙ qñ reqriī in actu cōsensus ꝓ uiā lnīæ nō sufficit lniam interuenire post actū, cū quo concor. Bal. i l.1. i. pe. co. C. qui admit. ad bo. pos. Sed uide oīno qđ de isto passu ī terminis hui⁹ decre. scripsit ī suis recolle. d. Barto. de Bal. in c. cū uos, circa fin. de his, q̄ fiūt a pla. utrū cōfessio sit actus fidei, ponit B. Th. ī 2.2 q.3. art.1. & ī ea. q. ar.2. ponit, an confessio sit đ necessitate salutis. Itē adde hic S. Th. in.4 sen. di. 12. q.3. art.5 cir. med. vbi dicit, ꝙ institutio ecclesiæ, ꝙ saltē semel in anno reciperet corpus Christi, fuit necessaria, qa cū in quotidiana pugna simus, uita spūalis in nobis euanescet, nisi aliqñ uitæ cibum sumeremus. Itē multas qōnes de pnīa a canonistis non tactas uide oīno per S. Th. in 4. sen. in oīb. articulis illarū q. Itē an in casu necessitatis liceat confiteri pc̄tā laico ab ecclesia pciso, uide gl. in c. past. §.1. & qđ ibi multum latē p d. Ant. de offi. ord. Infinitas. q. de pnia, & de effectibus eius uide oīno p S. Th. in. 4. sen. di. 14. q.1. in oībus articulis illarū qōnū, & di. 15. q.1. art. 1.2.3.4.&.5. Itē uide multas qōnes de isto sacro cōfessionis, quas scribit latē. S. Th. in. 4. sen. di. 17. q.1.2.& 3. in oībus art. illarū qōnū. ubi uidebis noua ad mām huius c. oīs utriusq;, q̄ canonistæ nūquam excogitarūt. Item multas qōnes de pnia & aliis ad mām huius decretalis uide omnino p S. Tho. in. 4. sen. di. 12. in. 1.2.&.3.& in oibus art. illarū qōnū, quæ sunt consideranda in actu cōfessionis, & q̄ sint de sub̄a eius, uide oīno S. Th. in. 4. sen. di. 17. q.3. art.2. cir. me. & art. 3. cir. fi. & longe melius & latius per Spe. in aureo reperto. in titu. de pœ. & remi. Itē adde hic S. Th. in. 4 sen. di. 17. q.3. cir. fi. ubi dicit, ꝙ quantū ad confessiones & pnias subditorū pniarius papæ est principalior, q̄ sacerdos parochialis, & sacerdos est principalior, quam suus coadiutor.

6 †Septimò no. ꝙ ab alieno[a] sacerdote quis non pōt absolui
a uel ligari, & pondera ꝙ litera loquiī gn̄alr̄, ut non solū si se
mel in anno uult confiteri alieno, sed ēt si pluries, semp de
bet obtineri lnīa a proprio sacerdote. Octauò not. in uer.
sacerdos, ꝙ sacerdos curatus dr̄ medic⁹ aīarū, & more periti
medici dēt adhibere diuersa experimēta aduersus pctōrē,
& quāto aīa ē ṗciosior corpore, sic medicus aīarū ṗstātior
7 ē medico corporis 12. q.1. c. ṗcipim⁹. †Nono no. in uer. *ca-
ueat,* ꝙ uariis modis qs secretū ꝓdit, nō ergo refert, an uer
bo, an signo, aut alio quouismō ꝓdat qs secretū. sp. n. dr̄ qs
ꝓdere, & teneī pęna īposita ꝓ expressione. † Not. ultimo,
8 & tene sp menti tex. ibi: *qui peccatum, &c.* ꝙ sacerdos incur
rit istā pœnā, de qua hic nō solū reuelando pctōrem. sed ēt
pc̄m in confessione sibi detectū, qđ est ꝯ simplices asseren-
tes pc̄m impune posse reuelari, sed nō pctōrē: sed min⁹ bñ
loquunī. nā ꝯriū probaī hic in duobus locis. Primo, ibi, *qui
peccatum &c.* ubi expræsse prohibet de pc̄ō. Scđo probatur
p locū a spāli in uerbis ṗcedētib. nā tex. ꝓmittit in uno ca
su dūtaxat, s. qñ indiget prudētiori cōsilio, & tūc ēt dēt cau
tè reuelare. Itē hoc ꝓbaī rōne. nā sacerdos ita scit pc̄m, si-
cut pctōrē, tanq̄ Dei minister. ergo nō dēt tanq̄ hō reuelaī
pc̄m: qa nescit ut hō, sed ut Deus, ut prædixi, & ꝯ faciens
b grauissime peccat[b]; uñ punitur tāq̄ hæreticus reuersus ad
fidē, qa deponiī, & ꝑpetuò detrudiī in monasteriū, & si ti
mereī de fuga, posset detrudi in strictū carcerē, ut in c. ut fa
9 mæ, ĵ. de sent. exc. †In gl.1. ibi: *cum est doli capax.* &c. No. gl.
iuncto tex. qđ doli capax dr̄ esse cōstitut⁹ in discretiōis an-
nis; & dr̄ doli capax ꝓxim⁹ septennio, uel post septennium
saltē. tunc em̄ excedit infantiā, & ītrat pueritiā. in qua æta
tē pc̄tā multa cōmittunī, ut in c.1. &.2. s̄. de delict. pue. &
dic ut ibi, facit c. lr̄as, & qđ ibi no. de despon. impub. Dicit
tñ Host. hic, ꝙ tres sunt grad⁹ annorū discretionis. Primus,
cum qs est doli capax, & hoc quo ad cōfessionę, ut hic dr̄.
Secundus, cū qs est pubes, & illa ętas requiriī ad matrimo
niū, & quo ad ingressum religionis, s̄. de despon. īpu. c.2. de
regu. c.1. li. 6. Tertius, quò ad administranda bona, & tunc
dr̄ in discretionis annis post. 25. ff. de mino. per totū. Diuer
so ergo respū cōsideraī ista discretio. Et aduerte, qa respū
confessionis bñ obseruatur hæc op. sed hoc respū euchari-
stiæ, & fortè obseruantia non est mala pp reuerentiam tāti
sacri, ut sic tm̄ puberibus exhibeaī. Et ī fi. gl. dic, ꝙ hęc ꝯtra-
ria loquuntur in infante nō doli capace. In gl. in uer. *Omnia*
ibi; *per orationem dominicam.* Item dimittuntur multis aliis
modis, de quibus p glo. in procem. 6. in uer. benedictionem. d
10 †Et in fi. glo. uide tex. cū glo. in c. unū crarium. §. criminis.
25. di. q̄ dicit, ꝙ ista uenialia ēt laico possumus cōfiteri, nec e
ꝓ eis īponēda ē pnīa. nam iō dnr uenialia: qa uenia digna
sūt uide ēt gl. de pę. di.1. c. perfecta, quę dicit, ꝙ pc̄tā morta
lia indigent cōfessione spāli: uenialia uero abolētur per ge
neralē confessionē, quam facit sacerdos dicendo, confiteor
Deo &c: Consilio tñ huius gl. bonum est, ut quis ea confi-
teatur, si recolit, ṡm doct. Præsertim si deducta sunt in con-
suetudinem, seu inueterata, quia (ut dicit Augusti.) nullum
est pc̄m adeo ueniale, ꝙ nō fiat mortale, dū placet, i. dū as-
11 sumiī in consuetudinē, vt. 25. di. in c. unum. §. criminis. †In
gl. in uer. *proprio sacerdoti.* ibi: *nisi ille fuerit imperitus.* Item si
subest alia ltia cā, ut qa est odiū inter istū cōfitētē, & pro-
priū presbyterū, uel inter eū & inter parentes pręsbyteri,
uel qa proprius pręsbyter fuit particeps delicti, hoc tñ ca
su dicit Io. An. post Vin. hic, & in c.1. de ordi. ab epi. ꝙ ṗt cō
c fiteri, si uult sacerdoti[c] participi, sed nō necessitatur, unde
est iusta cā petendi lnīam. hoc dictum mihi placet in uero
pęnitente, secus, si eligit propriū, qa particeps fuit, ut faci-
12 lius absoluaī quo ad eū, ad hoc tex. cū gl. 49. di. in prin. †Scđ
q̄ro, qs dicaī ꝓprius sacerdos? Sol. ꝓpri⁹ appellari ṗt ṗsby
ter parochialis. Itē eṗs, & legatus in prouincia, & ipsius pę
nitentiarius. Itē uicarius gn̄alis eṗi, arg. in. l. cū pretor, ff. đ
iudi. & Archipresbyter ecclesiæ cathedralis, q ī hoc cēseī
uicari⁹ eṗi, ff. de offi. Arch. c. officiū, vn-
de ad quēlibet istorū nō petita alterius
licētia ṗt qs recurrere, uide gl. in c.2. eo.
titu. lib.6. & de offi. delega. c.2. eod. lib.
3 †In gl. in ver. *ad minus in pascha.* Sed cir-
ca hoc dubitaī, nunqd sufficiat recipere
corp⁹ Christi ī die Iouis sancta, an đ ne
nessitate teneaī qs recipeī ī die resurre
ctiōis dñicę? vidi magnā contētionē de
hoc īter valētes theologos ṗdicātes. Nā
qdā asserebāt, ꝙ đ necessitate dēt recipi
ī die resurrectiōis: qa illo die ē pascha,
& ñ in die Iouis sancta, qa illud erat pa
scha Iudæorū. Alii verò dicebāt, qđ suf
ficit recipeī ī die Ionis sācta, qa tūc Xṗs
fecit pascha cū discipulis suis, & ī illa cō a
tētiōe fui ꝯsult⁹. Circa hoc dubiū aduer
tēdū, qđ text. hic ṗt ītelligi duobus mo-
dis. Primo capiēdo Pascha ꝓ solēnitate
Paschali, & tūc satis ē recipere in die Io
uis sctā maxiè habito respū, qđ illo die
fuit īstitutū hoc sacr̄m corporis Xṗi: sed
qa ecclia occupaī tūc in aliis officiis, nō
ṗt facere solēnitatē de corpore Chri, sđ
differt festū post octauā Pētecostes, vt ī b
cle. si dñm, de re li. & uene. sanc. Secūdo
ṗt ītelligi ī Pascha, i. ī die resurrectiōis,
& tūc oportet đ necessitate sumere illo
die, & pro hoc, qa appellatiōe Paschę in
telligim⁹ de ꝓprio Pascha, & nō de die
Iouis sctā, ar. i. §. quoties isti. đ iuī nā. Et
sic ꝯcluderē, ꝙ ī die resurrectiōis recipi
dēat corp⁹ Christi ad satisfaciēdū huic
c. & satis cautū ē tūc recipere, ut euiten
tur opi. & ꝓ hoc induco tex. ī c. & si Iu-
dęos. s̄. đ Iudę. vbi tex. loqī ꝓpriè đ die
resurrectionis, tñ puto satisfactum con
stitutiōi, si recipiaī ī die Iouis sācta, qa
(ut dixi) in hoc hr̄ respūs ad solēnitatē
Paschalem, & recipiens die Iouis sancta c
habet hunc respm̄, & ṗparat se ad festū.
Itē qa tunc institūtū fuit hoc sacramen d
14 tū, vt. s̄. dixi. †In gl. ī uer. *alieno*[d] *sacerdoti*
ibi: *executionem habenti.* No. gl. fin. & idem e
uoluit gl. ī cle.1. đ priui. Et rō gl. ṗt esse,
qa eligēdo alienū sacerdotē[e] uult ꝓro
gaī suā iurisdōnē ī eū, sđ ex quo ille nō
hēt executionē, ergo ñ ṗt suā iurisdōnē
exercere ī istū, ꝓrogare. n. idē ē, qđ ex
tēdere, uñ iudex ꝓrogat⁹ cognoscit iuī
ꝓprio, ñ iure alieno, sed ex quo nō hēt
iurisdōnē ī actu, nō ṗt ꝓrogari, qđ not.
qa facit ad ꝓrogationē fiedā ī foro ꝯtē
tioso & iō gl. dicit đ habēte executionē
qa qlibet sacerdos hēt ordinē sacerdo-
talē, & potestatē ligādi & absoluēdi, sđ
ī habitu tm̄, sed cū hēt ecclesiā curatā,
recipit ī actu. 16. q.1. in c. ubicūq;. §. ecce,
& ītellige hoc dictū gl. qñ simplr̄ datur
parochiano lnīa eligēdi sibi ꝯfessorē, se
c⁹ aūt, si ipse ꝓpri⁹ sacerdos cōmitteret
uni, vt audiat cōfessionē sui parochiani,
tūc. n. ñ reqriī, qđ ille hēat executionē,
qa tūc cognoscit ut delegat⁹, ñ ut ordi-
nari⁹, ita uolunt hic docto. & bñ, & Pau,
in d. cle.1. ꝙ no. ꝓ cōsuetudine gn̄ali, ut
sacerdos habēs parochiā amplam pos-
sit in sui auxiliū aduocare aliū sacerdo-

SEB. SAPI. Ab alieno. Nunquid in fo. cōtentioso ualeat prorogatio facta in alienū sacerdotē p clericū, uel laicū sine cōsensu sui epi, tradūt late d. in c. pe. & gl. s̄. de of. deleg.

SEB. SAPIA. Peccat. Aduerte ꝙ has pęnas euitat sacerdos, si dicit se habuisse licētiam reuelādi a cōfessō, & in hoc creditur ipsi sacerdoti ita no. Lapus alleg. no. 94. & Feli. in ca.2. supra đ excep. colum.2. & an sacerdos de licētia cōfitētis possit reuelare cōfessionē, uide Feli. in c. Mattheus, ī pri. supra de simo.

Adde hic quod no gl. in c. omnes 30. q.1.

Adde hic consilium Old. 230.

Parochianus, cui data est licentia eligendi sibi confessorem, non potest confiteri non curato. Et adde, ꝙ idem. dom. Abbas reprobat communem opi. in d. cle. 1. super gl. in uer. specialis, ubi oīno uide & ibi etiā Io. de Imo.

15 tē ēt nō habētē curā ī actu.†Et in fi.gl. No.hāc ult.q.qa quotidiana ē,& sępe đ hoc īterrogatus fui,& Hos.sequebat dictū gl.dicēs,ꝙ ex gñali lnia data a sacerdote pctōri,vt possit sibi eligere cōfessorē, nō cēset derogatū dispositioni h9 c. quominus semel ī anno teneat ꝯfiteri ꝑprio sacerdoti,qa interest ꝑprii sacerdotis audire cōfessionē sui parochiani semel ī anno,cū hēat sibi exhibere eucharistiā.Itē aľs nō pt exeq pęna h9 c.ut arcere ab īgressu ecclesiæ ñ cōfitētē,sđ Io. An. dicit ꝯriū determinatū ꝑ extrauag. uas electiōis &c.& ꝙ decisio gl.ꝑcedit ī aliis religiosis,ñ āt ī frib. pdicatoribus, minoribus,carmelitis,& eremitanis,qa isti sunt specificè priuilegiati,ut ī cle.dudū, đ sepul. & dic hoc satis ꝑbari ibi ꝑ illū tex.ubi dr,ꝙ illi fres pnt libere audire cōfessiones uolētiū eis cōfiteri &c.nō n.possent libere audire uolētes, si reqreret necessario lnia proprii sacerdotis.ñ enim ē libertas ī actu,ubi act9 dispositio depēdet ab alieno arbitrio, ut no.ī c.licet eps,đ pb.li.6.& ī c.đ multa, ſ. pb. & hoc tenet ibi gl.ī d.cle.dudū,ī uer.libere,[a] & gl.seq.q̄ cōcludit,ꝙ confessus istis fratrib.nō tenet cōfiteri ꝑprio sacerdoti,ut ibi dr,& hāc op.teneas,& sic cōiter
16 practicat.In gl.ī uer. *obtineat*, ī fi.uel distingue sm Host.& bñ, ꝙ aut necessitas ē magna,adeo,ꝙ nō sub est tps adeundi superiorē,& tūc ꝑcedat pria opi. Aut nō subest tāta necessitas, & tūc ꝑcedit secūda opi.Dicit tñ Inn.ꝙ si tpe necessitatis adit alienū sacerdotē,ñ pt ab eo absolui[b] qa ñ ē su9 iudex:tñ ꝑꝑ cōtritionē dimittit sibi pctm,sicut dicimus đ eo, q̄ cōfitet laico tpe necessitatis, ut no.in c. past.[c] đ of.or.& patet ī c.quē pęnitet,đ pœ.di.1.Sed meli9 pt dici sm eū,ꝙ imo obtinebit absolonē, ex quo hēt claues ecclesiæ, & hoc puto uerius, arg.in c.si sacerdos,de pœ. di.6. qđ si necessitas urget, & iste nō repit aliū cōfessorē nisi illū,quē hēt ex iusta cā suspectū?Dicit Inno. ꝙ poti9 eligat mori sine cōfessione, & soli Deo cōfiteat, nec ē sibi iputādū, ex quo nō defuit pro eo, & intellige dictū Inn.qñ nō repit aliquē ēt laicū. nā īstāte necessitate ēt laico cōfitēdū ē,ñ ꝙ ille hēat claues ecclesiæ,sed ꝑꝑ cōtritionē iste uenia dignus,ut ī d.c. quē pœnitet.Subiicit tñ Inn.ꝙ ꝑꝑ solā īperitiam sacerdotis nō dēt dimittere,qn cōfiteatur ei, qđ dicit Host. uerū si non ad hoc pōt suā cōsciā reformare.Aduerte,quia c ītelligo Inn.qñ nō repit aliū sacerdotē, vt tūc ꝑꝑ solā īperitiā nō dimittat propriū,aľs āt Inn.ñ bñ diceret ꝑ tex. apertū ī d.c.si sacerdos, ubi expſſe fit mētio
17 đ īperitia ꝑprii sacerdotis.†Et plus ꝑbat iste tex.à ꝯrio sensu, ꝙ ēt sine cōsensu ꝑprii sacerdotis īpiti pt adiri alienū sacerdotē,đ quo ibi satis ꝑ Archi.sđ satis crederē illā lrām īducēdā ad terminos d h9 c. ut sic una lra suppleat ꝑ aliā, ut sit sēsus,ꝙ dēt obtinere lniam,si pt,ut hic: uel adeat alienū,ut in d.c.si sacerdos.In gl.fi.gl.ergo sētit, ꝙ hodie saltē īponit ista pœna,& hæc opi.vr placere Io. An. & mihi satis placet, qa pęna antiqua cōfundit ī ista.nā cū iste īcōtinēti dēat detrudi ī monasteriū, ñ pt agere aliā pniā ꝑegrinādo,sicut dicebat tex.ī illo c.si sacerdos,licet qdā uelint utrāq; pniam ī-
18 poni.†Extra glo.ꝑ declaratione totius mäæ prio q̄ro,quo iure fuit īstituta cōfessio,[d] & q̄n sit de iure diuino,an humano?Et de hoc multæ opi.ponunt de pę. d.5.in sum.& sup ea,ubi gl.no. Nā qdā dñt,ꝙ fuit instituta in paradiso figurati e uè, dū De9 īdirecte cōpulit Adā ad cōfitēdū pctm. Alii,ꝙ sub lege. Alii,ꝙ ī nouo testō figuratiuè,dū Christus dixit leꝑsis,quos sanauerat, ite & ostēdite uos sacerdotib. Alii,ꝙ authoritate apostoli Iacobi dicentis. Confitemini alterutrū pctā vestra &c.Sed gl.ibi tenet,ꝙ potius sit īstituta ex quadā gñali traditione ecclesiæ.vñ greci ñ peccāt ñ utēdo ꝯfessione cōfitēt.n.soli Deo ī secreto,qa apud eos ñ emanauit hæc īstō,sicut ī lrī diximus ī incōtinētia. nā ñ peccāt eorū sacerdotes utēdo mrīmonio. qa ꝯtinētia ē đ iure positiuo, & ipsi ñ admiserūt illā instōnē,ut ī c.Nicena.31.di.& ī c.cū oli,đ cle.cōiu.& multū mihi placet illa op.qa ñ ē aliq̄ author.apta, q̄ īnuat Deū,seu Xpm aptè īstituisse ꝯfessionē fiēdā sacerdoti:hodie tñ,cū sit gñalis apud nos illa traditio,peccaret mortaľr Latin9 nō vtēdo ꝯfessiōe.11.di.c.ī his, & ī hoc.ca. c Et ex his soluit alia q̄ō,nūqd[e] pp teneat ꝯfiteri,ita,ꝙ eū liget cōstō h9 c.Ioā. An. hic,& lati9 ī c.significasti,đ fo.ꝯp.dicit,ꝙ

a Ego credo hoc nō ꝑbari ex illa gl. qa relata ad tex. ꝑut dēt fieri intelligit,qñ fuit lnia iā petita,de autho.& usu pal c.ex tuarum.

b Circa hoc uide gl.ī c.inferior.21.di.& gl.in c.placuit,de pœ.di.6 & in c.dudū.2.de ele.& gl.no.in c.1.16.q.1.quæ glo. dñt ꝙ confitēs alieno sacerdoti sine lnia nō ē absolutus nec quo ad deū,nec quoad ecclesiā,sicut pp ñ pt dispensare, sm qđ obligat ex pcepto ecclesiæ, uidelicet ut qs possit diuti9 cōfessionē differre, q̄ ab ecc. īstitutū sit; ita determinat.S.Tho.ī 4.sen.dist.17.q.3. ar.1.cir.fi.Itē adđ hic, ꝙ licet sacerdos,cui ego cōfiteor,sciat pctm meū tñ ego teneor illud cōfiteri, qa licet sciat ut hō, nescit vt uicari9 Xpi. Ita determinat S. Th.in.4.sen.di.17 q.3. arti. 2.añ me. Itē adde,ꝙ qñ subditus ex rōnabili & lcia cā petit licētiā cōfitēdi a ꝑprio sacerdote,uti qa fortè ē ꝑegrinatur9,uel ex aliqua sirī cā, pt ille ꝑpria authoritate alii sacerdoti & ēt laico ī necessitate cōfiteri,nec dr trāsgressor legis sm S.Th.in.4. sen.dis.17.q.3.art. 3.ultra med.& dicit,ꝙ peccaret sacerdos, si nō esset facilis ad pbendā lniam cōfitēdi alteri, qa multi sūt adeo īfirmi,ꝙ potius sine cōfessione morerēt, q̄ sacerdoti cōfiterent vñ illi, q̄ sunt nimis soliciti iuestigare cōscientias subditorū ꝑ cōfessionē,multis dānatiōis laqueos inijciūt & ꝑ ꝯñs sibiipsis. Itē adde hic S.Th.ī pal.dis.17. q.3.ar.3. ultra medium. ubi dicit,ꝙ qñ aliquis recordat pctōrū, đ qb. oblit9 fuit,qñ cōfitetur, nō ē necessariū,ꝙ in secūda cōfessione istorū exprimatur spāliter oia pctā,de qbus prius confessus fuit,ēt si non confiteatur alii sacerdoti, sed sufficit,ꝙ dicat,ꝙ tñ multa alia pctā confiteret, quorū oblitūs est, & ibi ēt dicit not. ꝙ ita ēt si sacerdos non posset ab oibus absoluere, prout est de casibus epalibus, uel papalibus, tñ teneret sibi cōfitens oia confiteri,ut quātitatem totius culpæ cognoscat, & de illis, de qbus nō pt absoluere,ad super.orē remittat.Itē uide S.Th.in.4.sen. dist.18.q.2.art.3.ubi dicit,ꝙ in foro cōfessionis nullus pt seipsum absoluere,aut superiorē,aut æqualē. Itē adde,ꝙ ēt alias,quā in Paschate si qs uult cōfiteri,nō pt cōfiteri sine lnia proprii sacerdotis c itaq; determinat Ab.in c.qđ aūt,circa princ.ī.e. qđ intellige, nisi immineret articulus necessitatis, quia tunc absolui pt ꝑ quecunq; sacerdotē nō solū a pctis sed ēt ab excōicatione, à quocūq; sit lati ita determinat S.Th.in.4.sen.di.20.q.1.ar.1.post me.Itē adde hic, ꝙ ꝑ gñalē confessionē remittūtur pctā mortalia oblita, sed si quis postea recordet,dēt iterū cōfiteri.Itē ꝙ hō aliqua dispēsatione,uel uisione humana non pōt absolui a pcepto confessionis, firmat expresse S.Th.in.4. sent.di.21.q.1.ar. 1. ultra medium.

SEB. SAP.

c In c. pastoralis. Vide ibi Fel.in penul.col.uer.secūda declaratio,ubi ponit,an cōfessio q̄ fit laico, sit de cōsilio, an đ pcē.

d Quo iure fuerit instituta cōfessio pctōrū.Et ꝙ cōfessio sit itroducta đ iure diuino,tenet B.Th.ī 4.sen. dis. 17.q.3.ar.1.circa me.& in fin. ar.2. cir.me.& di.21.q. 3.ar.1.cir.me.& similiter dicēdū de pnia,qa ē instituta de iure diuino, qa Christus dixit pnīam agite, ita determinat S.Th. ī 4.sen.di. 22.q.2. ar.3.cir. finem.

e An pp liget hoc canone oīs utriusque sexus. & adde quod not.d. Ant. in c.1.de consti.ꝙ si pa. se subiiciat simplici sacerdoti ab eo,cui confitetur,legari poterit,gl. est no.in c.sane,el.2. de of. dele.& gl. in c.nemo.9.q.3.pro qua facit c.nos si incōpetenter.2.q.7.adde hic, quod not. Spe. in aureo reperto.in ti.ds pœ. & re.in fi. uide ēt Hos.ī sum.de pœ. & re.§. cui cōfiteri,& adde hic Domi.ī iustū,in fine. dist.9.vbi dicit,ꝙ licet papa nō ligetur canone huius c.oīs utriusq;, ti est obligatus ex eius naturali æqtate, & ob hoc,si non seruat eam, peccat mortaliter,& adde,ꝙ nō credo papā teneri recipere corpus Christi in Pascha per ea,quæ scripsit S.Th.in.4.sen. di.9.q.1.art. cir.fi.ubi dicit,ꝙ susceptio corporis Christi de se non est de necessitate salutis, sed de ordinatione ecclesiæ hoies obligant sm ēt statutū,corpus Christi semel in anno assumere. Item ꝙ papa liget cōstōne huius c.oīs,in fi.quo ad hoc, qa potēst sibi eligere cōfessorē firmat idem Abb.Panor.in c.sane,el.2.in fi.de of.deleg. de quo uide etiam per d. Anto. in d.c.significasti,de foro compe.

e SEB. SAP. Nunquid papa.Vide Fel.in c.1.4.fallen.in fi.ī.de consti.& ibi ponit,an papa possit dispensare, ꝙ quis sine cōfessiōe possit saluari, uel ꝙ quis differat tps in hac decretali præfixum.

mens

mēs hui9 cōstitutionis eū ligat, cū ipse peccet & dēat cōfiteri de pctō,& subiect9 sit iuri diuino. Sed dic meli9,vt pdixi, ꝙ ex decisiōe pcedētis q̄ōnis elicit decisio hui9 c. Aut.n.cōfessio ē de iure diuino; & tūc in dubio pp tenet cōfiteri, ar. 25.q.1.ī c.sunt q̄dā:sed nō ligat verbis hui9 constitutiōis,vt teneat cōfiteri tpe hic deputato,vel petere ab alio licentiā, cū ipse ñ sit alicui subiect9,& par ī parē ñ hēt īperiū,ī c.īnotuit,đ elec.& fortè hoc voluit Io.An.dū dicit, qđ mēs hui9 cōstitutiōis eū ligat, quasi nō ista ꝯstitutio. Aut cōfessio est de iure positiuo,et si ex dicto Iacobi;& tūc pp ñ arctaret:qa maiorē potestatē hēt pp,q̄ habuerit Iacob9,cū ille ñ fuerit papa,& esto,qđ fuisset,tñ par in parē nō hēt imperium &c. Sed ex alio puto papā īdubie cōfiteri teneri:qa hęc ꝯfessio saltē ē īducta ex gñali ecclesiæ traditiōe,& cōcernit vniuersalē statū ecclesię, ꝯ quē papa nō pōt venire,cū ab omnibus summis pōtificib9, sicut ab aliis Christianis Latinis hęc cōstitutio fuerit cōiter recepta, ad hoc.1.q. 7 c. & si illa,& ꝙ no.ī c.lrās,de resti.spo.& 25.q.1.in c.q̄ ad ꝑpetuā,& iō dicit gl.ī c.sanè,ff.đ offi.deleg. qđ pp pt ligari à sacerdote,cui se subiicit ī cōfessiōe;& hoc iō,qa ille in hoc actu ē maior pp, cū ille sit spālis vicari9 dei ī illo actu, papa verò gñalis.Itē ī illo actu ñ tenet locū papę, sed censet priuata ꝑsona:qa licet papa sit,ñ tñ hēt potestatē peccādi.40.di.in c.1.facit.l. 3.ff.de offi.psi. vñ in c.dilecti,de exces.pla.& bñ,dicūt doct. Papā nō posse cōpellere sacerdotē ad reuelādū,qđ sibi fue-
20 rit in pnia detectū:qa ī illo actu ē maior pp.†Et ex his īfert ad aliā.q.nūqd sufficiat cōfiteri semel in anno.Et circa hoc sunt varię opi.qdā(vt refert Inn.hic)dicūt,ꝙ aut p9 cōfessionē ñ reiterat qs pctm; & hēt locū,qđ hic dr,semel ī āno:qa ñ dēt nimis ī seipso cōfidere & bonarū mētiū &c.alias aūt, quoties reiterat pctm,toties dēt cōfiteri,arg.de pœ.di.1.c.ī quacūq; hora.Hæc opi.mihi ñ placet:qa tex.psupponit peccata,& multa,dū dicit,oīa sua pctā &c. & dū mandat inqri de oīb9 circūstātiis, & dū punit sacerdotē reuelātē pctm,ergo tex.intelligi dēt de reiterāte pctm. Alii dicūt, qđ nō tenetur cōfiteri nisi semel in anno,sed cautius est sm Inn.pluries cōfiteri;& cū his cōiter trāseūt doct.Archi.de pœni.di. 5.in summa refert duas opi. Nam frater beatus Bonauen.q̄
a fuit[a] valētissimus theologus, dicebat istā lrām intelligēdā, ꝙ iponat necessitatē nō differēdi cōfessionē vltra annū, nō aūt dat licētiā differēdi.Alii verò dicūt, qđ istud sit pceptū affirmatiuū,de cui9 natura ē,vt obliget semꝑ, sed ñ ad semꝑ,sed loco & tꝑe debito, tūc satis ē cōfiteri semel in anno. Et hāc opinionē dicit Archidiacon9 tenere be. Tho.& hæc opinio multū mihi placet.nā(vt pdixi) cōfessio aptè nō vr instituta de iure diuino,& esto,qđ fuerit de iure diuino,est tñ pceptū affirmatiuum,sicut ē illud: honora parrē tuū &c. Vñ satis est illud adimplere tꝑe certo & determinato ꝑ ecclesiā: sed dēt homo cōfiteri de pctō īcōtinēti p9 ꝑpetrationē, & ꝑ talē contritionē cū proposito confitendi tempore debito dimittit pctm ꝑ c.magna, de pœ.di.1.& vide gl.no.
21 ibi in sum.& sup.§.primo.†Et ex his pōt inferri ad unū no-
b tabile,[b] dictū,ꝙ indulgētia cōcessa verè pœnitētibus & confessis prosit illis,q̄ fuerūt cōfessi semel in anno,& habēt propositū cōfitēdi,& contritionem de peccato pręterito.Nam isti dicunt verè pœnitētes,ex quo habent contritionē,& verè sunt cōfessi,ex quo fuerūt cōfessi tꝑe determinato,& habēt propositū cōfitēdi.nā contritio est illa, quæ multū operatur apud deū, qualiter autem instituta fuit ista confessio, vide glossam nota de pœnitentia,distinctio.prima,capitulo perfecta.nā in ea reperiuntur tria contraria & opposita peccato.nam in peccato adest imprudētia,operis perpetratio, & delectatio,cōfessio opponit īprudentiæ:cōtritio delectationi:pnia,seu satisfactio operis perpetrationi,sicut in arte medicinæ ꝯria ꝯriis curant, de pœ. di.scđa capitulo primo. c Itē adde & aliā rōnē,q̄ forte videt obtinere primariū locū, & elici pt ex capitulo ꝑ venerabilē,q̄ filii sint legitimi.nam peccator maxiè simplex nescit discernet & cognoscere qualitatem peccati, nec distinguere inter leprā & leprā,vñ videm9 multos peccare ꝑ ignorantiā, & minus æstimare peccata. quā sint,ideo vtile & quodam modo necessariū est adire iudicē animarum, qui sciat discernere & pœnitētiā cōdignam
22 iniungere. † Ex prædictis infero ad aliā quæstionem notabilem: pone quod aliquis confessus semel in anno, commisit aliud peccatum, de quo contritus est,& habet propositum confitendi in reuolutione anni:sed postea nō cōfitetur,nunqd pctm dimissū ꝑ ꝯtritionē redeat, an solū peccet: qa ñ satisfecit pcepto ecclesie?Inn.vr hic velle,qđ nihil prodest pcedēs cōtritio, vbi post ea nō seqt oris cōfessio:quasi sentiat pctm fuisse dimissū ꝯditionaľr.Sed gl.plenissima aliud sentit de pœ.di.1.in prin.Satis putarē ī hoc distiguēdū,qđ aut cōfessio ē đ iure diuīo, & tūc pctm ītelligat dimissū ꝑ cōtritionē ꝯditionaľr,aut đ iure humano,& tūc cū pctm iā à deo fuerit dimissū ꝑ solā ꝯtritionē,vt ī dicto caplo,magna vbi textus nota. & hēat iste ꝑpositū cōfitēdi, si postea nō cōfitetur, peccat mortaliter nō parendo pcepto ecclesiæ,sed peccatū
23 iā dimissū nō redit.† Sed q̄ro quis dicat sacerdos scholariū,mercatorū,stipendiariorū,& similiū, cū isti ñ hēant ī loco ꝑpriū domiciliū? Quidam dicūt(vt refert Inn.)ꝙ ille dr ꝑpri9 sacerdos,ī cui9 parochia habitarūt ꝑ annū.ar.13.q.1.ī c.quęsti.Alii verò dicūt,ꝙ idē,si ñ ꝑ annū,alii ꝙ dēnt hre lniam à ꝑprio sacerdote.Illa opi.plus mihi placet & vr magis cōis, ꝙ ille dicat ꝑpri9 sacerdos,ī cui9 parochia habitat de psenti, nec pnt cōmodè adire proprium sacerdotem, argumentum in capitulo finali de parochiis vide glossam,quę hoc tenet in clemē.prima
24 de priui.ī uer.parochialis.† Sed circa vltimā partē c.q̄ro qdā fuit cōfessus sacerdoti qđ intēdebat interficere Sēproniū, vel aliud maleficiū cōmittere, & ꝙ non poterat abstinere, nūqd sacerdos peccet reuelādo?Inn. instat,& tādē cōcludit,ꝙ hoc peccatū nō dicitur detectū in pnia: tū quia peccatū est cōmittēdū, & nō cōmissum tum quia nō habet contritionē. c Vnde sacerdos dēt,q̄tū cautius pōt,reuelare,vt peccatū impediat, & tene hoc sēper menti, quod peccatum commissum & non cōmittendum dicitur detegi in pœnitentia,quod intelligo, quando iste dicit,se omnino cōmissurū,secus si pœniteret de uoluntate prædicta.nam tūc est peccatum commissum respectu volunta-
25 tis.† Ex his ēt infert ad aliā.q. pone(ut quotidie contingit) quod unus reuelat peccatū amico,& dicit hoc sibi dicere in pœnitentia, nūquid ille amicus adduct9 in testē teneat illud confiteri,vel si reuelat,dicatur reuelare confessionem?Innocen.ꝙ nō tum qa ille non est sacerdos, tū qa nō dixit sibi tāquā ministro Dei, cū petat absolutio a pctō, sed sibi reuelauit tanq̄ amico. Si tñ ille amicus est sa-

a Istam.q.latè examinādo tenet sā. Th.in.4.sent. dis. 17.q̄ō.3.arti.1.in ul.co.ex qua opi. optiē infert,qđ si ille, q̄ fuit cōfessus illo anno ī paschate, moriatur postea contritus sine ꝯfessiōe, erit in statu saluationis, licet in tꝑe mortis habuerit copiā sacerdotis ꝑ confessione,dū mō hoc ñ omiserit ex cōtēptu, & hoc ur ēt đ apta mēte beati Th.in loco pal.qđ tene menti,qa ē aurea decisio,cui9 cōtrariū credidissem.

b Sed uide oīno Cal.ī re.c. nro,in 17.co.ī.ec. Et adde,qđ ille, q̄ fuit ꝯfess9 ī paschate, & itēdit ꝯfiteri ī futuro gaudet bñficio īdulgētiarū cōcessarū uere penitētib9& ꝯfessis, dū tñ hēat ꝯtritionē ēt absq; cōfessiōe,sđ tu uiđ Th. in.4.sen.di.20.q. ar.5.circa me.ubi dicit,ꝙ indulgentia ꝯcessa ī forma cōi uere ꝯtritis & cōfessis nō ꝑdest existētib9 ī pctō mortali.Si autem fieret cōicatio,& ꝑ hūc modū facio tepticipē ministeriorū toti9 eccle. uel uni9 cōgregatiōis,uel uni9 spālis ꝑsonæ,tūc dicit qđ posset ualere aliqd ad merēdū illi,q̄ ē in peccato mor. & ita refert hic d. Bar. de Bellē. in addi.

c Istud dictū In.idē do.Ab. reputabat si. in c. qualiter, 1.đ accu.in fi ubi ēt format. q.đ illo, q̄ iurauit ñ reuelare secretū,an possit reuelare, si ī testē ꝑducat.Et qđ ēt possit tenet ipe idē ī c.si.đ testi.co.& ī c.dilect9 de exce.pla. & uide,qđ ibi notau i post eū,ubi circa illā materiā reuelatiōis ponit pulchra, sđ ꝯtra hec dictū uidet facere gl.ī c.testimonium,de testi.ubi oīo uideas.Ab.et gl.ī c.1.đ exce.ꝑ

la.& gl.fi.ĩ fi.in c.nup,de testi. uide tñ gl.in c.ipsi apostoli.2.q.7.& ibi doct.& d.An.in c.lecte.,de renũ.& qđ no.Io.An.ĩ c.1.đ usu.li.6. (np gl.2.Sacerdos bñ p̃t reuelare de cõsensu cõfitẽtis,tex.ẽ ĩ c.significasti,đ adul.Et đ ista reuelatiõe cõnfessiõis uide oĩno,qđ scribit Arch.ĩ c.sacerdos,de pę.di.6.Et de hoc,an reuelatio possit fieri de cõsensu confitentis, Et an p̃sumatur de ei⁹ cõsensu, si sacerdos dicat, vide per Hosti. in sum. de testi. §. si possit,uers. sed q̃. 10. Et idẽ uidetur cõcludere do.An. & dñ. Abb.in c.testimoniũ,de testi. dũ tractãt illũ articulũ, an per sacerdotẽ, qui audiuit cõfessionẽ, ꝓbetur pnĩa đ delicto, & ꝑ hac p̃te disputãdo aptissime concludit sã. Tho.4.sen. distin. 21.q.3.art.2.Item adde, ꝙ quẽadmodũ sacerdos tenetur cellare cõfessionẽ sibi factã, eo dẽ mõ qñ aliqs,q. nõ est sacerdos,in necessitate audit cõfessionẽ alicui⁹ tenet̃ cellare,ita đ terminat sã. Tho. in.4.sen. disti. 21. q.3. arg.1. in fi.& idẽ est de interprete, qui propter diuersitatẽ linguarũ adhibet̃ in confessione,q̃a eodẽ mõ debet cellare, nisi peccator uelit, quod ipse sciat absolute & libere secundum Tho.in p̃ alle.di.22.q.3.arti.2.in fi. Item adde, ꝙ si sacerdos, cui aliquid fuit dictũ in confessione, sciat hoc,licet aliter p̃terquã in cõfessione, siue ante cõfessionẽ,hoc nõ põt licite reuelare inquantũ scit ut deus, tamẽ põt hoc, in quãtũ scit ut homo, ita determinat disputando Tho.in.2. sen. di.21.q. 3.ar.3.

SEBA. SAPI.

a Sacerdos. An sacerdos, cui aliqd dictũ fuit in pnĩa, nõ tñ in forma cõfessionis, si producitur in testem,an possit testificari, uide Feli.in c.intimauit,col. 4.uersiculo & istud dictũ Innocen. supra de testi.

b Ipso facto quomodo procedat hoct. uide Ieaec d.

cerdos,[a] dẽt oĩno abstinere à reuelatione,ne sit cã mali exẽpli; qđ ĩtelligo nisi ꝓducat̃ ĩ testẽ.Et qđ dixi de laico,ĩtelligo,ꝙ laico ñ dr̃ aliqd ĩ pnĩa,nisi assumat̃ loco sacerdotis ĩ necessitate,& fiat ei vera cõfessio,sicut sacerdoti,tũc.n.nõ dẽt reuelare ẽt tãquã testis:alias puniret̃.

6 †Vltiõ hic q̃ro, pone qđ cõfessus dicat sacerdotẽ reuelasse suã confessionẽ: sacerdos verò ɔfitet̃ se dixisse delictũ illi⁹:sed negat se illud habuisse ĩ cõfessione . Circa hoc qdã dicũt sacerdotẽ illũ absoluẽdũ : qa ñ ẽ magis credẽdũ illi,q̃ sacerdoti.Host.dicit(& multũ mihi placet) qđ nisi sacerdos doceat aliunde illud habuisse,p̃sumẽdũ ẽ illud habuisse ĩ ɔfessiõe,ar.6.q.2.ĩ c.placuit:ñ tñ puniet̃ sacerdos pęna ordinaria h⁹ c.sđ pęna arbitraria : qa a p̃te ñ cõuincit̃ de delicto.

SVMMARIVM.

1 *Medici uocati ad infirmos,debent ante omnia inducere ipsos ad confes sionem sub præcepto peccati,nec ualet consuetudo in contrarium. 7.*

2 *Verba imperatiua intelliguntur cum effectu.*

3 *Ieiunium improbatur, si ex eo timeatur infirmitas, uel mors.*

4 *Concesso uno, censentur concessa omnia per quæ deuenitur ad illud.*

5 *Verba futuri temporis non important actum fieri ipso iure,sed per sententiam.*

6 *Vendens animal morbosum, asserens tamen illud sanum,& dicit,quod non uult teneri, an excusetur?*

CAP. XIII.

1 C*Vm infirmitas.* †Medici vocati ad infirmos, dẽnt ante oĩa ĩducere ĩfirmũ ad cõfessionẽ,nec qcq̃ ꝑsuadere ꝓ salute corporis tẽdẽs in aĩarũ periculũ.h.d.Diuidit̃.Nã priõ põit vnã ɔstitutiõis cãm. Scđo cõstitutionẽ.Tertiò aliã cãm. Quartò pœnã trãsgressiõis.Quĩtò quãdã ꝓhibitionẽ.Scđa ibi:*p̃sertim*.Tertio,ibi:*hic quidẽ*. Quarta,ibi:*si quis autẽ* quinta,ibi:*cæterũ*. No.1.ex tex.vnã cãm, ex qua qñq; ꝓuenit ĩfirmitas corporis,s.pm pctm,& infir.aiæ.Ex infirmi.ergo aiæ qñq; seqtur ĩfirmitas corporis,& õ vt p̃cidat̃ radix infirmitatis corporis,dẽt qs incõtinẽti cõfiteri,vt sic cessante cã facili⁹ cesset effect⁹.Et dic, ꝙ ex quinque causis põt ꝓuenire corporis ĩfirmitas, vt dicit gl.sup euangelio Matth.Prima est, vt iustus p patientiã in meritũ crescat,vt legitur de btõ Iob, q multas passiões corporis pass⁹ ẽ, vt magis hoc sibi tẽderet ad meritũ.Scđa cã ad custodiã virtutis,ne virtus nimis supbiret,sicut ĩ Paulo apostolo,q dixit,dũ infirmor fortior sũ,vt c.nisi cũ pridẽ de renun.Tertia cã ad correctionẽ peccati,vt hic. Quarta cã,ut manifestet̃ qñq; gloria Dei, ut ĩ cœco,quẽ Christ⁹ liberauit.Quinta cã ad initium pœnæ.vt sit initiũ penæ, sicut in Herode. Nã quãdoq; Deus in hoc seculo incipit punire peccatorẽ affligẽdo eũ corporaliter vt sit in hoc seculo initiũ pęnarũ suarũ. Ad p̃dicta vide tex.7.q.1.ĩ c.cũ ꝑcussio.Põt addi sexta cã,q̃ nõ facit ad ꝓpositũ nostrũ,vidꝫ licet mala dispositio corporis,q̃ ꝓuenit ex aliquo accidẽti.

2 †Scđo no.ꝙ hæc uerba moneas,& ĩducas,dẽnt intelligi cũ effectu.nã(vt colligit̃ p sequentia) ñ sufficit medicis modicũ monere,nisi effectualiter inducãt ad vocãdũ sacerdotẽ. Tertiò no.ꝙ sicut homo cõponit̃ ex aĩa,& corpore,ita pro salute vtriusq; duo medici ĩstituti sunt , vnus ꝓ animab⁹,vt est sacerdos:alius ꝓ corporib⁹,vt ẽ medicus corporalis.Ex quo infert̃,ꝙ inquãtũ aĩa ẽ p̃tiosior corpore, in tantũ sacerdos dẽt p̃honorari respectu medici corporalis.Item no.ꝙ qñq; ad cõstitutionẽ cõdẽdã cõcurrũt plurimę cãę,quarũ una est impulsiua, alia finalis . nã salus animarũ hic fuit cã finalis:ĩpulsiua verò fuit cã corporũ ; vñ cessante impulsiua nõ dẽt cessare cõstitutio,de quo ĩ c. post trãslationẽ, de renũ.

3 †Vltimo not.ex fi.lr̃æ ɔ̃ nolentes ieiunare asserẽtes ieiuniũ corpori nociuũ.nã cũ aĩa sit p̃tiosior corpore magis est insistẽdũ pro salute animæ,q̃ corporis.nã ad hoc principaliter ieiuniũ ẽ ĩstitutũ, vt castiget̃ corp⁹,iuxta illud aposto. Castigo corp⁹ meũ,& in seruitutẽ redigo,ne cũ aliis p̃dicauerim,ipse reprob⁹ efficiar; ꝙ intellige verũ,nisi verisimilr̃ pp cõplexionẽ hoĩs timeat̃ ex ieiunio, vel alia abstinentia infirmitas corporalis,seu mors. nã tũc poti⁹ peccaret,q̃ mereret̃,ꝑ hoc tex. no.in c.nõ mediocriter,de cõse.di.5.facit c.cõuiuia.44.di.habẽda ẽ cũ cura corporis, vt sit prõptum ad exercitiũ virtutis,vt in dictis iurib⁹. Et põt iste tex. optimè allegari ad vnã cãm gñalẽ,ex qua papa hẽt potestatẽ in laicos,videlicet qñ disponit ad finẽ salutis aĩarũ,licet principalr̃ ñ dispõat circa animas illorũ,quos intendit cõstringere,sicut hic.nã ꝓ salute animarũ ęgrotantiũ papa hic disponit in medicos laicos.

4 † Cõcesso ergo fine vñr concessa omnia,p quæ deuenit̃ ad finẽ l.2.ff.de iur. om.iu. l. ad rem mobilẽ,&.l.ad legatũ,ff.de ꝓc.& in c.prudẽtia,& in c.p̃terea,đ offi.đle.ꝙ bñ no qa facit ad multa & maxiè ad mãm tactã p Bar.in l.ambitiosa,ff.de decret.ab or.fa. vt qñ cõcedit̃ aliqb⁹ officialibus ptãs ꝓuidẽdi sup abundãtia,seu sup pace,seu sup statu ciuitatis, vt oĩa extrinseca uideantur cõcessa,p q̃ ꝑuenit̃ ad expresse cõmissum , sicut e ɔ̃ uno prohibito oĩa ẽt remota intelligũtur prohibita , p quæ peruenitur ad illud,ut in c.ad cõcupiscẽtiã,de cõstit.& l.oratio,ff. de spõ.

5 †.In gl.in uer.*arceatur* ibi:*p sñiam*.No.ex gl.ꝙ p hoc verbũ nõ fert̃ sñia ipso facto:[b] sed est ferenda per iudicẽ.nã est verbũ futuri tpis;ergo reqrit̃ sñia iuxta theoricã gl.ĩ regula,in pœnis,de reg.iur.li.6.& in c.qsqs,de elect.& in l.in criminali,C.de iur.om.iud.

6 † Et in gl.fin.Sed q̃ro,nunqd p dessuetudinẽ sit sublatus effect⁹, vt sic medici nõ peccẽt hodie ɔ̃ueniẽdo?Hos.dicit eos peccare,& ꝙ cõsuetudo ɔ̃ria ñ valet,& bñ loqt̃.nã cõsuetudo nõ p̃iudicat iuri,nisi sit rõnabilis. Sed ista ɔsuetudo nõ hẽt in se aliquã rõnẽ,imo ex ea ꝓueniũt mala,de qbus in tex.In gl.fi.in fi. Sed q̃ro,quid intẽdat lr̃a,ibi:*ante oĩa moneãt,&c* So.dicit Host.ꝙ añ,q̃ incipiãt curã corporis,vel cõueniãt de salario,dẽnt seruare,ꝙ hic dr̃:alias aũt possent repelli p exceptionẽ,uel salariũ solutũ posset repeti,ꝙ est ɔ̃ c.vides.10.di.& ɔ̃ l. nõ dubiũ,C.đ legi.postea dicit & bñ,qđ cũ ista pęna nõ sit iure exp̃ssa,nõ ẽ imponẽda,sed utile fuisset eã ĩponere.nã tex.iste solũ punit eos arcendo ab ingressu ecclesię.

7 † Vltimò quęro circa fi.literę,quid si medicus dicat,non consulo:sed tamen,si haberetur talis mulier incantatrix,de facili liberaretur?dicũt doct.medicũ non excusari, quia malitiosè & in fraudem legis videtur hoc asserere; sicut dicimus in simili de uendente aliquod animal,quod sit morbosum,sed asserit illud sanum,& dicit quòd non vult teneri, de quo in l.creditor,& in l.1.§.venditor,ff.de act.empti.

SVMMARIVM.

Quæstores eleemosinarum non admittuntur sine literis papalibus, aut episcopi loci,quando petunt eleemosinas,tanquam missi ab Abbate sancti Antonij uel simili,secus,si nomine proprio.7.

2 *Quæstores eleemosinarum sancti Antonij , si attentauerint aliquid contra eorũ authoritatem,possunt puniri per episcopum loci. 3.*

4 *Indulgentiæ prosunt non solum quo ad pœnas purgatorij ,sed etiam quo ad pœnitentiam hic iniunctam adeo,quod non tenetur perficere pœnitentiam ,qui habuit indulgentias.6.*

5 *Indulgentiæ usque ad quantam quantitatem possunt concedi.*

Indulgentiæ non possunt concedi a prælato inferiore episcopo.

9 *Indulgentia siue ieiunium si concedatur usque ad annum, an ille annus sit utilis,an continuus?*

8 *Indulgentia concessa ultra quantitatem dierum permissam,corruit, quatenus exceditur numerus dierum, uide infra c.proxi.*

CAP. XIIII.

C*Vm ex eo* Eleemosynarũ q̃stores sine apostolicis, vel diœcesanorũ lr̃is admitti nõ dẽnt,nec cũ ꝓponũt,vltrã id, qđ in ipsis lr̃is cõtinet̃.hoc priõ.Et dẽnt esse modesti,& à locis & expẽsis incõgruis abstinere.hoc scđo.In dedicatione basilicæ vltra annũ,& ĩ anniuersario dedicatiõis,& ĩ lr̃is indulgẽtiarũ cõcessis ab alio q̃ à p̃p̃ vltra.40.dies remissio excedere non dẽt.h.d. vsq; ad fi.Et quatuor sunt partes.Scđa, ibi:*formam*. Tertia,ibi:*qui autem*.Quarta,ibi:*Ad hæc*.

1 † Not. ex tex.ꝙ isti q̃stores eleemosinarũ, vt sunt illi,q mittuntur ab istis p̃ceptorib⁹ sancti Antonii,siue sancti sepulchri,siue aliorũ hospitaliũ ꝓ votis colligẽdis,& eleemosinis petendis, ñ dẽnt admitti ad petẽdũ eleemosinas noĩe illorũ hospitaliũ,nisi habeãt literas ueras apostolicas,siue ep̃i diœcesani,& ꝓcedit hoc,q̃tũcũq; sint exẽpti,vt ĩ cle.2.e ti.Et fuit hoc statutũ pp eorũ ĩtẽperãtiã nimiã nã multi mẽtiebant̃ se esse alios:qa falsę portabãt religiõis,uel illi⁹ hospitalis habitũ,asserẽtes se esse fratres illorũ sociorũ,vbi ĩ veritate ñ erãt,iõ dẽnt pri⁹ examinari à p̃p̃,uel ab ep̃o loci,sec⁹ dic de aliis volentibus petere eleemosinas pro seipsis.Isti.n.nõ indigẽt lr̃is.42.di.c.quiescam⁹.86.di.c.ñ satis.Sed isti quęstores,de qb⁹ ĩ tex.petebãt(ut dixi)noĩe hospitaliũ,& ideo oportet,ut approbẽt̃ pri⁹ esse tales, & maximè examinent̃, ne religionis falsũ habitũ gestẽt.

2 †Scđo no.ꝙ isti q̃stores ñ p̃nt p̃dicare,nec aliqd ꝓponere petẽdo eleemosinas,nisi ꝙ in lr̃is cõtinet̃,& hoc fuit statutũ,qa ipsi solebant ꝓponere multas abusiões,& dicere multa mẽdacia & maxiè commutãdo uota,& absoluẽdo a pœna & culpa. Et hodie ꝓuisum ẽ, ꝙ nõ obstãte quocũq; priuilegio p̃nt excedẽtes in talib⁹ p ep̃m loci puniri,vt ĩ d.cle.2.e.ti.facit c.offiñ.§.cõpescẽdi, de hære.li.6.Tertio no.ꝙ eleemosynę multũ valẽt ad acqrẽdũ uitã ęternã,de quo.13.q.2.c.aĩę defunctorũ,& đ pœ. di.1.ĩ c.medicinã. Et no.ex hac forma lr̃arũ & modũ & ordinẽ scribẽdi. nã primo ponit̃ exordiũ cã alliciẽdi & ꝓuocãdi aĩos auditorũ,scđo ponit̃ narratio, tertiò ponit̃ cõclusio.

3 †Quarto no.ĩ. §.*qui autem*, quales dẽnt esse isti q̃stores eleemosynarũ,dẽnt.n.eẽ modesti,& discreti, nec dẽnt hospitari ĩ locis ĩcõgruis , nec portare falsæ religiõis habitũ. Si aũt tales sunt,ñ tenet̃ ep̃s eos admittere, imo p̃t eos punire tãq̃ excedẽtes ĩ ei⁹ territorio,ut ĩ c.ex lr̃is,s̃.đ exces.p̃la.& ĩ d.cle.2.No.5.ĩ.§.*Ad hæc*,qđ ĩdulgẽtia cõcedẽda p p̃latũ ñ dẽt eẽ ĩdiscreta,seu supflua, sđ moderata. Et dr̃ indiscreta, qñ nõ põderata q̃titate seu qualitate cãę ĩdistinctè cõcedit̃,dẽt.n.ɔcedi ĩdulgẽtia ẽm q̃titatẽ & qualitatẽ cãę.

4 †No.6.ibi:*pœnitentialis satisfactio eneruatur*.tex.optimũ optimè ꝓbãtẽ,qđ ĩdulgẽtię ꝓsũt nedũ ĩ purgatorio,sđ ẽt quo ad pniam hic iniũctã.Si ergo tenet̃ qs ieiunare.40.diebus, habita ĩdulgẽtia.40. dierũ ñ tenet̃ ieiunare,& clari⁹ adhuc hoc ꝓbat hęc lr̃a.ĩ.ibi: *de iniunctis pœnitentijs,&c* Cauti⁹ tñ ẽ has ĩdulgẽtias reseruare ꝓ pœnitẽtiis illorũ pctõrũ,quas homo hic pficere ñ p̃t,vt dixi ĩ c.qđ aũt,s̃.e.& đ mã dic,ut

5 ibi plenè dictũ fuit.†Septio no.& tene mẽti istũ tex.qa quotidie practicat̃, quãtã indulgẽtiã p̃nt p̃lati ecclesiarũ citra papã cõcedere. nã ĩ dedicatiõe ecclię dũtaxat p̃nt ɔcedere annũ,sed ꝓ aliis qbuscũq; causis nõ p̃nt cõcedere ultra.40. dies,& hoc apte voluit lr̃a in ver.*hunc quoque dierum numerum,&c*.vñ dictũ Inn.& Hos.hic,dũ dicũt,ꝙ qñ celebrat,solet ɔcedeṙ annũ, aliqñ annũ &.40.dies, ĩtellige ĩ papa,nõ aũt in aliis p̃latis ĩferiorib⁹,licet aliter, & minus bñ dictum Hos.& Inn.retulerit d.Ant.Nã gl.In.& Io.An.ẽ sup fine lr̃ę,ibi:*in talibus moderamem,&c* q̃ loqt̃ de p̃p̃,& nõ de aliis p̃latis.nã đ aliis p̃latis supra dixerat,& eis p̃fixerat terminũ, & ꝓ hoc facit tex.ibi, dũ in singulari dicit:*hunc quoque dierum numerum,&c*..ex qb⁹uerbis satis patet,ꝙ nõ loqt̃ de anno,sed tm̃ de nu.40.dierũ, & maxiè,qa relatio dẽt fieri ad ꝓxima, vt.l.si ita stipulat⁹,ff.đ uerbo.ob.& in c. inq̃sitiõi,de app.Itẽ ñ ẽ uerisimile,ꝙ in cõsecratiõe ecclesię nõ posset cõcedere vltra annũ,& qñ ipse ep̃s celebrat p̃t pariter ɔcedeṙ annũ.Cõclude ergo, ꝙ oẽs p̃lati cuiuscũq; dignitatis sint nõ p̃nt ɔcedere indulgẽtias, nisi prout hic dr̃,&. s̃.declaraui.Et aduerte, qa licet hęc litera loquat̃ ĩ gñe de p̃latis nõ tñ ĩtelligas de ĩferiorib⁹,sed de ep̃is & supiorib⁹,qa ĩferiores p̃lati nõ p̃nt cõcedere ĩdulgentias:qa hęc est dignitas ep̃alis,vt no.dicit tex.ĩ c.accedẽtib⁹,s̃.de exces.p̃la.

6 †Scđ q̃ro,an isti.40.dies seu pauciores prout in lr̃is ĩdulgẽtiarũ cõtinet̃,sint vtiles,an vero cõtinui?& idẽ q̃rẽdũ de anno.Hos. circa hoc instat, & tãdẽ cõcludit ꝙ dies dẽnt eẽ utiles,ann⁹ uero ẽ, ẽm ꝙ iniungit̃ ĩ pnĩa,& vult hic dicere,ꝙ si dẽt ieiunare ĩ anno ꝑ.40.dies , licet ĩterpolatĩ, vt qa forte qualibet septimana dẽt ieiunare semel valet illa ĩdulgẽtia.40.dierũ ad tollẽdũ oẽs istos.40.dies vñ ñ currũt quotidie,sed vtiles sunt,đ anno vero sic ĩtellige,dẽt agere pnĩam p unũ annum, qualiscũq; sit illa pnĩa, puta ieiunãdo p annũ semel ĩ septimana, tollit̃ iste ann⁹ p hãc ĩdulgẽtiã annalẽ;ita, qđ indulgẽtia anni nõ diuidat̃ p dies , sed ualet respectu anni ĩtegri,ꝓut pnĩa est annalis.

7 † Vltimo hic q̃ro pro declaratione hui⁹ c.nũqd sacerdos curat⁹ teneat̃ ĩ parochia sua recipere istos q̃stores eleemosinarũ.Cõclude p⁹ doc.ꝙ aut ñ hẽnt lr̃as apostolicas,vl' diœcesani,& ñ tenet̃,nec dẽt eos recipere, & ꝓ hoc tex.ibi:*admitti prohibemus,&c*.Aut hẽnt lr̃as, & tũc,si sũt verę,ñ suspectę,tenet̃ eos admitteṙ, sec⁹ si sũt falsæ,uel suspectę,qa tũc p̃t ɔsulere ep̃m,& idẽ dici ep̃o, qñ isti deferũt lr̃as apostolicas, vñ ep̃i tũc p̃nt lr̃as illas examinare,ne sint falsæ,& iõ solent ep̃i facere statutũ,vt nulla lr̃a apostolica admittat̃ sine ipsi⁹ cõsciẽtia & examinatiõe.Caueat tñ ep̃s, ne hoc faciat ĩ fraudẽ,alias puniret̃,ut ĩ c.quãto, & in c.dilecti,s̃.de priu.

8 In gl.fi.in fi. & huic contrario hodie stãdũ ẽ p c.fi.eo.ti.li.6.ubi disponit̃, ꝙ indulgẽtia concessa à p̃lato vltra numerũ hic taxatũ ẽ ipso iure nulla,& uide gl.q̃ disputat,nũqd excedẽdo hũc numerũ corruat indulgẽtia in totũ, an uero teneat usq; ad facultatẽ ɔcesã: Et intellige, qđ usq; ad cõcesũ numerũ cõclusiue tenet,arg.in r'la, utile, de reg. iur.li.6.& in l.sancimus, C. de donatio.

in l. 2. in quinto no.col.4. C.de iu. emphy. & Feli.in c.Rodulphus col. 22.supra de rescr.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus quam & quando habet iurisdictionem in subditos suffraganeorum? 3.*
2 *Libere, ista dictio quid importat?*
4 *Legatus habet maiorem iurisdictionem in prouincia quam Archiepiscopus.*
Legatus potest adiri sine appellatione per quemlibet de prouincia.

C A P. XV.

NOstro. Archieps intra prouinciã suã pôt cõcedere indulgẽtias ẽm formã ɔcilii gñalis.h.d.& loqẽ de c.p̃-. 1 cedẽti ĩ fi.& scđa pars ibi.*Nos igitur.* Casus lit. Quæsiuit qdã p̃lat⁹,vtrũ p suã ,p uĩciã possit concedere remissiones lr̃as gñales?rñ.Pa.qđ hoc liberè p̃t ita tñ qđ statutũ gñalis ɔcilii ñ excedat,qđ ẽ s̃.e. 2 c.,px.B.†No.1.ex tex.vnũ casũ,ĩ quo Ar-
1 chieps exercet iurisdõnẽ volũtariam in subditos suffraganeorũ suorũ,videlicet cõcedẽdo lr̃as ĩdulgẽtiarũ Ali⁹casus ẽ, qñ visitat ,puĩciã. nã p̃t tũc audire cõfessiones illorũ, & absolutionẽ ĩpartiri,de quo ĩ c.fi.de cẽsi.li.6. Adde ẽt casum in cle.Arcieþo,de priui.& gñaľr q̃ potestatem hẽat Archieps in subditos suffraganeorũ dic vt leg.& no.ĩ c.pastoralis đ offi.ord.†Scđo no.ibi:*libere*,&c.qđ ĩ cõce-
2 cedẽdis istis lr̃is p totã ,puĩciã ñ est necesse,q Archieps hẽat cõcursũ Suffraganeorũ suorũ,qa tũc libere nõ posset.Idẽ de hoc ver.libere,no. ĩ c.de multa,s̃.đ p̃bẽ.& in c.licet Eps,e.ti.li.6. al qđ ĩ c.di recte,de appel.& in cle.dudũ, de sepul.ĩ gl.in ver.liberè. Vlt.not q ẽt Archieps nõ põt in cõcedẽdis indulgẽtiis excedere numerũ cõtẽtũ in institutione gñali, scilicet in c.s̃.proxi.in fi.† In gl.1.ibi:*sed*
3 *uoluntaria, &c.*uult ergo gl. q licet Archieps nõ possit exercere iurisdõnẽ contẽtiosã ĩ subditos Suffraganeorũ suorũ: volũtariã tñ p̃t, qđ ego ĩtelligo in casu hui⁹ c.& in aliis casib⁹ à iure cõcessis,sđ rľr nõ põt,nã videm⁹ speciale esse tpe vi-
a sitationis [a] vt possit audire confessiones subditorũ Suffraganeorũ alio ergo tpe nõ põt,facit qđ legiẽ i c.ad reprimẽdã,
4 s̃.de offi.ord.† In ea.gl.ibi: *& legatus* [b] *po-*
b *test &c* No.gl.& ,p hoc facit iste text.q loquitur gñaliter, & põt adaptari ad legatũ,sicut ad Archiepm, imo fortius ad legatũ qa legat⁹ hẽt maiorẽ iurisdictionẽ in ,puincia,quã Archieps, nã p̃t adiri sine appellatione p quẽlibet de prouincia, q nõ sic est in Archiepiscopo,vt in c.1.de offi.leg. Itẽ cõcedere indulgentias ẽ iurisdõnis ,& legat⁹ hẽt amplã iurisdictionem in prouincia sua,ut in c. 1. & 2.de offi.leg.li.6.& vide quod dixi in c.accedentibus,supra de exc.prela.

SVMMARIVM.

1 *Confessor spiritualis potest eligi ad libitum sine licentia presbyteri parochialis, uel alterius superioris, quando imminet necessitas maxima,ita quod non possit haberi recursus ad superiorem.*
2 *Confessor potest eligi ad libitum per prælatos.*
3 *Prælati qui dicantur stricte,uel large.*
4 *Confessor an possit eligi ille,qui non sit suus presbyter parochialis prætextu consuetudinis?*
5 *Sacerdos, uel alius prælatus an possit in subditos alterius præscribere curam animarum?*

C A P. XVI.

NE pro dilatione. Eps & alii de qb⁹ in lr̃a, p̃nt sine licẽtia supiorũ sibi eligee ,puidũ cõfessorẽ.h. d. Casus lit.Cũ nul. l⁹ possit ligari , vel absolui nisi à suo ,pprio p̃lato, & piculosũ sit ep̃is,& aliis supiorib⁹, & minoribus exẽptis suos pp hoc p̃latos adire,vel licẽriã petere ab eisdẽ.ne ergo ,p dilatione pniæ piculũ ĩmineat aĩarũ,pmittit p̃p p̃dictis oĩb⁹,vt ẽt p̃ter sui supioris lnĩam ,puidũ & discretũ sibi 1 eligãt cõfessorẽ.B.† No.1.ex tex.q distãtia locorũ ñ est cã sufficiẽs, vt subdit⁹ possit sibi eligere ɔfessorẽ ,ppria authoritate.nã hic op⁹ fuit priuilegio papę,q ĩtellige, nisi ĩmineret necessitas maxĩa,ita qđ ñ possit haberi recurs⁹ ad supiorẽ,qa tũc p̃t qsq; sibi eligere cõfessorẽ , vt ĩ c. quẽ pœnitet 2 de pœ.di.1.& no.ĩ c.pastoralis,de offi.ord.† No. 2.q de iure cõi null⁹ p̃lat⁹,q̃ tũcũq; maxim⁹,põt sibi eligere cõfessorẽ.Rõ,qa nemo p̃t ligari vel absolui nisi à iudice suo,vt in c.oĩs vtriusq;,& ĩ c.q aũt,s̃.e.ergo oportet, qđ p̃lat⁹ uadat ad supiorẽ suum,de iure ergo eps dẽt cõfiteri archieþo,archieps patriarche,patriarcha papæ, de quo plenissimè uiđ p Hos.ĩ sum.hui⁹ ti.ĩ.§.cui cõfitẽdũ,ubi gñaľr ,pleqẽ,cui sit cõfitẽdũ,sed qa isti p̃lati cõiter hẽnt supiores nimis distantes,fuit eis cõcessũ priuilegiũ, vt hic dr̃.Not.q p̃lat⁹ exẽpt⁹ de iure cõi tenebaẽ cõfiteri soli papę,uel eius pnĩario rõne p̃dicta,sed ex priuilegio potest sibi eligere cõfessorẽ.Et aduerte q Hos.ponit not. limitationẽ & restrictionẽ ad istũ tex.ĩ sum.ĩ d.§.cui cõfitẽdũ, vel cui abbas,ubi dicit hoc hr̃e c locũ in exẽpto,[c] q ĩmediate subest papæ.Secus ergo de istis exẽptis habẽtib⁹ supra se aliquẽ superiorem vt priorem,ab batem generalem. nã isti debent cõfiteri superiori eorum, vel habere ab eis licentiam confitendi alii, quod satis mihi placet.nam ratio confessionis fuit, quia isti nimis distabant à curia Romana.Item uerbum, exemptis, debet intelligi in latã significatione, non quando subsunt papę tan-
3 tum.† Vltimò no.q exemptus non prelatus gaudet hoc priuilegio duo ergo requiruntur in istis inferiorib⁹ citra episcopos,vt prælati sint,& vt sint exempti,& crederem,quod uerbum,prælatus,capiatur hic large, ut etiam comprehendat rectores ecclesiarum parochialium,qui largo modo dicuntur prelati,ut supra de cle.Egro. c.tua,& ibi tex.not.nã prelati stricto modo dicuntur,qui habent iurisdictionẽ fori contentiosi,pro quo uide bo.gl.cum text.in c.2.de iudi. & in cle.dudum,de sepul.in uers.prælati.nam cum hoc casu tractemus de fauore,& sit beneficium principis nulli nocens , debet fieri largissima interpretatio , ut in c. olim,de uerbo.signi. & in l.fi.ff.de consti.prin. Sed quæro,nunquid episcopus non exemptus ualeat sibi eligere confessorem prout hic,dicunt doct.& bene,quod sic , quod probat litera,ibi:*præter sui superioris licentiam &c.* Item melius facit litera,ibi:*minoribus prælatis exemptis*,ut sic uerbum,exemptis, solum referatur ad prælatos minores,& pro hoc facit,quia istud est principis beneficium , debet ergo latissime interpretari, ut supra dixi , ut sic illa qualitas exemptionis non referatur ad omnia præcedentia,sed solum qualificet prælatos minores citra episcopum. † Vltimo quæritur , nun-
4 quid uigore consuetudinis possit quis sibi eligere confessorem, sicut uigore priuilegii , & dicendum quod non per text.expressum in c.2.eod.titu.libro sexto non potest ergo tantum consuetudo,sicut priuilegium, facit quod in simili not.per Ioan.And.in c.2. de præben. libro sexto & hoc in dubio procedit in subdito uolente sibi eligere confesso-
5 rem prętextu consuetudinis. † Sed dubium est ex parte sacerdotis , nunquid possit sacerdos , seu alius prelatus pręscribere in subditos alterius curam animarum, de quo per Hosti.& Ioan And.in c.omnis utriusq;, supra eod.& in c. conquerente,de offi.ord. Et conclusio est ista, quod aut est

priuata

a Archieps nõ potest sine licẽtia audire confessiones subditorũ suffraganeorũ suorum, qñ ñ uisitat,& idẽ dicit Io. An.in c. ppetuo, circa fi.ĩ nouel. de censi.li. 6. pro quo est gl. in uer.agant,in c. Ro.đ offi.ord.li. 6. sed super hoc uide oĩno Archi. in c. per singulas 9.q. 3.

b Legatus potest dare indulgẽtias in ,puincia sua,& adde,q nõ potest excedere numerũ 40. dierũ secũdũ Spe.in tit.de elec. §.nũc superẽ,uersi. sed nunquid iure legatiõis, & d. An. in c.fi.de off. leg.

SEB. SAPIA.

c In exempto,nunqđ electus ab istis prælatis exẽptis possit absoluere a casibus episcopo reseruatis , uide Abba. in c.significasti,in.6.col. supra de fo.compe.

priuata persona , ita , quod vult pręscribere nomine proprio,& non potest . Aut nomine ecclesię suę , ut quia alias habet curam;& valet pręscriptio, ar.in c.auditis,& c.olim, supra de rescr.Et intellige, quod valet pręscriptio,dummodo habeat sua concomitantia.nam cum sit contra ius,oportet quód habeat titulum,& bonam fidem , uel si non habet titulum,quod sit tanti temporis, cuius memoria de contrario non existat,vt in c.1.de pręscrip.li.6.In gl.fi.No. ex gl.
a quando dicatur sacerdos prouidus confessor.[a] debet enim scire,inuestigare, & inquirere circunstantias peccati . Item dic extra gl. quod debet scire canones pœnitentiales,id est canones imponentes certas pœnitentias, quos Host.colligit in sum.huius tit.nam alias non posset moderari pœnitentiam , cum à canonibus non sit sine causa recedendum. Adde etiam , quod talis eligendus debet alias habere curam animarum.Item, quòd habeat alias potestatem ligandi & soluendi in habitu , & in actu, prout dixi in c. omnis, supra eodem;quod est no.

De sententia excommunicationis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio lata ab homine non prouenit nisi ratione contumaciæ, a iure uero prouenit ratione delicti.*
2 *Excommunicatio non dicitur proprie nec sententia diffinitiua, nec interlocutoria.*
3 *Excommunicationis diffinitio.*
4 *Excommunicatio unde dicatur.*

Cõtinuatur hęc rub. ad p̃cedẽtes hoc ordine,uidelicet.Supra uisum ẽ de pœnis,q̃ imponũtur tã in foro cõtẽtioso, quam pœnitentiali,uerũtamẽ qa excõicatio est pœna delicti , cũ fertur a iure, cũ uero ab hoĩe,est pœna cõtumacię , merito post rubricas p̃cedentes
1 subiicitur ista.†Ex hac cõmuni cõtinuatione doc.primo no. quod ab homine non fertur excommunicatio, nisi ratione contumaciæ, à iure uero solũ ratione delicti,& hoc uoluit gl.11.q. 3.in c.episcopi.Et intellige de cõtumacia , q̃ cõsistit siue in nõ ueniendo,siue in
2 non parẽdo,ut no.in cle.1.de do.& contu.† No.2. ex rub.q excõicatio potest dici sententia,de quo in Spe.de sen.prola. in prin.sed ,p-
b prie & stricte nõ põt dici sententia [b] diffinitiua, uel interlocuto-
c ria,[c] diffinitiua nõ,qa nõ diffinit cãm, imo petenti absolutionẽ nũquã denegaẽ audiẽtia,in c.ex parte,primo.j.de uerb.sig. nec etiam interlocutoria,qa interlocutoria dr̃ illa, q̃ profertur inter principiũ,& finẽ cãę a iudice,vt no.in cle.1.de seq.pos. & fruc.Sed excõicatio qnandoq; fertur extra iudiciũ,ut in c.dilecto,eo. tit.li.6.unde proprie excõmunicatio est quędã censura ecclesiastica,arg.in c. quærenti.j.de uerborum signifi.ubi tex. An autem trahatur magis ad naturam interlocutorię , quã diffinitiuæ tã in appellatiõe interponenda,quã in aliis,no.in cap.per tuas infra eodem, & c.uenerabilibus,eodem titu. lib.6.& ad primũ dictum uide not. Ioan. Andræ.
3 in cap.ut animarum,de cõst.libro.6.†Quæro,quid sit excommunicatio? summistæ,ut Goffred. & Hostiensis communiter sic diffiniunt,qđ ẽ a qualibet licita cõie,uel licito actu separatio , & secũdũ hãc diffinitionẽ tot sunt spẽs excõicatiõis, quot sunt spẽs cõionis. Sed hæc diffinitio p̃t impugnari,quia nõ est cõuertibilis cũ diffinito suo,sicut dẽt esse omnis bona diffinitio,ut no.s̃. de sum.triniti. in rub.& p gl.insti.de ob.in prin.& l.oĩs,ff.de re.iur. Itẽ ñ euacuat naturã diffiniti,s.per genus & substãtiales differentias, sicut debet facere qlibet bona diffinitio, nam diffinitio ẽ substãtiæ rei demonstratio,facit.l.1.ff.de dolo.Et iõ dicimus,q oĩs diffinitio in iure ẽ piculosa,qa pp circũstantias negotii multũ uariaẽ factũ,uñ difficilimũ ẽ diffinire ẽm ius, ut.l.oĩs diffinitio,ff.de re.iuris.nã ẽm diffinitionẽ p̃cedẽtẽ Iudex secularis posset excõicare,qa posset priuare quẽ à cõione hominũ, & tñ hoc p̃ceptũ nõ ẽ ,pprie excõicatio,sicut nos capimus,& iõ, ut ponamus aliquas substãtiales differẽtias, possumus sic diffinire,qđ excõicatio ẽ cẽsura a canone , uel iudice ecclesiastico ,plata priuans lẽgitima cõione sacramẽtorũ,& qñque hominũ.Et scias , q duæ sunt species excõicationis ẽm mãm nr̃am. Quędã ẽ excõicatio maior, & illa priuata participatiõe sacramentorũ,& cõione hominũ,ut ĩ c.a nobis.j.e. Quædã est minor,& illa solũ priuat a participatione sacramẽtorum, nõ aũt a communione fideliũ,ut in c.fi.de cle.excõ.mini. & c.a nobis de excep.Ista minor excõicatio ferẽ a iure,& ab hoĩe. A iure ut plurimũ ferẽ per participiũ cũ excõicato,ut in d.c.fi. Ab homine potest ferri pro quolibet peccato , siue pro contumacia,sed nõ est in usu quia cõmuniter Iudices ferũt excõmunicationem maiorem, & de hoc etiam habetis.3.q. 4.c.Engeltrudã, Appellatione tamen excõicationis cum Iu-
d dex dicit excommunico illũ &c. intelligim⁹ de maiori [d] excõicatione,ut in c.pe.j.eodem.
4 †Vlterius quæro,quid operatur excommunicatio,& quare sic dicitur?Sol. excommunicatio dicitur quasi extra cõi onẽ positio, ut ĩ c. cæterum.24.q.3. & aliquando appellatur anathema,q est idem , q superna maledictio, ut in c.cũ non ab homine,& quod ibi not.de iudi.Ad aliud q̃situm,s.qđ operaẽ,dic quod aut excõicatio est iusta , aut iniusta , si est iusta quo ad deũ,parũ uel nihil operatur, quia quilibet peccãs icõtinẽti separat se a gratia dei 11.q.3 c.illud, unde dicit gl.24.q.1. c qcũq; quod quo ad deum ecclesia excommunicando nullam uim potestatis exercet , sed solum denuntiat , uidelicet quia declarat illum esse
e extra gratiam dei,põt [e] tamẽ dici,quod quo ad deũ operaẽ hoc,quia ex contemptu superuenięti magis ẽ ,piectus a gratia dei.Itẽ quia diabolus habet maiorẽ potestatẽ in eo post excõicationẽ,quã ante,unde excommunicato utitur diabolus uelut quodam pecore , sicut rusticus utitur iumẽto,de quo uide text.cum gl.in c.audi denique.11.q.3.& per Hos.& Io. An.in c.ita quorũdã,s̃.de Iudæ.Item Angelus deputatus ad custodiã suã minus operatur in excomunicato. Alii sunt effectus ex communicatiõis quo ad hoies.Nã priuat a communione hominũ & actibus legitimis , ut in c. pia, de excep.li.6. Item non ualet amplius per se resurgere , sicut potest quilibet peccator, sed oportet,quod habeat absolutionem , ut in c. a nobis , & c. cum desideres infra eo. Si uero excommunicatio est iniusta, & excommunicatus patienter tolerat,tunc quo ad deum nihil operatur,quinimo augetur meritum huius excommunicati,ut in c.1. de re iudic.lib. 6.& in d.c. illud, sed operatur quo ad homines,quia ante , quam relaxetur excommunicatio,debet uitari, ut in c.cum contingat,de offi.deleg.& c. per tuas infra eo.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum ioco,uel causa correctionis non est excommunicatus,si uero percutiens sit impubes, & habeat animum iniuriandi , absoluitur ab episcopo,si est maior, requiritur absolutio papæ.2.*
2 *Minor ætas non excusat in delictis, sed alleuiat pœnam. 5 si est doli capax,alias secus.*
3 *Clerici adinuicem se percutientes incidunt in excommunicationem. 6.*
4 *Percutiens clericum ad hoc,ut incidat in excommunicationem,requiruntur ea, de quibus hic.*

C A P. I.

1 SVper eo. Impubes q clericum pcussit, ab episcopo absolui potest. Qui ioco,uel causa disciplinę percutit clericum,etiam si sit maior, ex communicatus nõ est:qui verò ex odio, sic.& p papã absoluitur h.d. & tres sunt partes.Scđa,ibi:*ne clericis.* Tertia,ibi,*cæterum.*Casus lit. Quæsitũ fuit a p̃p̃,si clerici ĩtra minores ãnos ɔstituti se adiui-

a Pro ĩtellectu huius decre. uiđ omnino latis. & elegantiss. q̃ scribit Spe.in ti. de pę.& re.§. ut aũt scias, cui cõfitẽdũ,& uide s.Th. in.4.sen. di. 17.q.3.ar 3.in respõ.ad tertiam, ubi dicit , q quia p̃lato incũbit sacramẽta dispensare q̃ nisi a mundis tractari dẽnt, iõ cõcessũ ẽ eis a iure, qđ possint ,pprios sibi eligere cõfessores, & inq̃tũ ad hoc eis sint supiores, sicut ẽt unus medicus ab alio curaẽ, ñ iq̃tũ ẽ medicus, sed in quãtũ ẽ infirm⁹, & adde hic gl. in c. sane,el.2.& qđ ibi no.de of.dele.

b Põt dici snĩa , an excõicatio dicaẽ snĩa, uiđ Do.ĩ c. 2.đ cõstit.li.6.p⁹ alios,an dicaẽ,interlocutoria, uiđ tex.& ibi d. Abb. ĩ c.sacro. j. e.Andre.Barba.

SEBA. SAPI.

b Dici snĩa , uide p Fe.ĩ rub. s̃.đ sent. & re iud. col.10. uers. excõicatio ẽ interlocutoria.

c Interlocutoria , & uide q de hoc latiss. scripsit d. Bar.đ Bel. ĩ ru.de re iud.& quatuor differentias inter snĩam excõicationis , & alias snĩas enumerat Archi.ĩ c.nemo cõtennat circa prin.11.q.3.

SEBA. SAPI.

d De maiori. Quid aũt si qscapitulat qđ talis ẽ excõicatus,ita, q null⁹ p̃t ipm alioq, an dicaẽ sufficiẽter articulasse,& probasse de maiori excõicatione, ut de Fe. cõcludẽtẽ, qđ sic in c.fin.co. ul. in uers. adde, etiam , s̃.dẽ exce.

e De hoc uide per Cal.in repe. c. cũ excõicato.11.q.3. in.q.q̃ incip.quaro.Et per d. Car. in repe. c. perpendimus , circa medium,de sent.excõ. & p Do. in c.cum medicinalis ĩ pri. & in fi.de sen.excom.li.6.in uer.& scias,qđ duæ sunt

sp'ı, & quot sint
ipsis excõicatiõis
et de hoc uide p
Cal.in repe.d.c.p
pendimus, ultra
me.uer.itē in sum
ma, de sen.excõi.
a Delictū.Vide,qđ
no.in l.excipiunt
ad sille.An.Barb.
ZACHARI.
b Deturpāte ueste
clerici. Adde de
hoc late per Gui
donē Pa. in deci.
Grationopoli,de
ci. 151. & ibi in
apo.tā anti.q̃ no.
uis,ubi tāgit istā.
q. in terminis.
c Itē dicit gl.in c.
contingit,el.1.in
uer. iniuriosa,cir
ca fi.e.ti. & gl.2.i
c.si qs suadēte.17.
q.4. q̃ etiā ponit
alios casus,in qui
bus pcutiēs cleri
cū nō est excõica.
quos uide p Inn.
i c.uenies.j.e.tit.
& qđ ibi no. post
eum.
SEBA. SAPI.
d Minor ætas, hoc
tenet Bart. & alii
in l.1. C.si aduer.
delictu.Ang.Are-
ti.in trac.malefi-
in uer. sciēter,co.
8.Bar.uero in cõ.
30.incip.Regatii
scholarium, cir.
fi.Raph. Commē.
in consi.45.
e Pro intellectu hu
ius d.c. uide,quæ
latissime scribit
Ra.in sum. de sē.
pcep. dif.& exce.
§.seq̄, de sent.ex
cõ.uersi. sed quis
potest absoluere
irregulares.
SEBA. SAPI.
f Correctio. Nun-
quid reqrat con
sensus sui capitu
li,uide Abb. in c.
ad nostram in ter
tio no. & in c.re-
prehensibilis, in
ulti.not.supra de
appel.
SEBA. SAPI.
g Iste casus,qđ Ab
bas non possit ex
tra istum casum
absoluere, uide
Fel. i.l.em firman-
tem, in c.postula
sti, col. 10. supra
de re.

cē se pcuss. rint, vtrū sint ad sedē apo ,p
absolutiõe remittēdi? Rñ.Pa.qđ si intra
dictā ætatē clerici se adiuicē pcusserit,
siue un9 alterū, ñ sūt ad apo.sedē mittē
di:qa ętas eos excusat. Itē nec clerici,si
sint plenę ætatis,& ad iuicē se pcusserit
ñ ex odio,uel īuidia, sđ ex leuitate ioco
sa sūt excõicati.Itē nec magister si cleri
cū cā disciplię,vel correctiõis pcusserit
qa nō p̄t ī ipsis uiolēta manuū iniectio
notari:secus verò,si ex odio dicti clerici
sese pcusserint. Tūc.n.ad sedē apost.ire
2 dēnt absoluendi.B.†No.1.ex tex.q mi-
a nor ętas ñ excusat:sđ alleuiat đlictū[a],&
ītellige tex.đ minorib9doli capacib9,nā
isti īcurrūt excõicationē pcutiēdo cleri
cū:sđ ñ tenent ire ad sedē apostolicā ,p
absolutiõe,sđ Ep̄s p̄t eos absoluer̄,ut in
c.fi.j.e.Et ex hoc tex.habito respectu ad
c.si qs suadente.17.q.4.qđ ē fundamētū
h9 tituli,p̄t itelligi,qđ dispositio,seu sta
tutū puniēs gñaľr cõmittētes certū đli
ctū, non hēt in totū locū in minoribus,
vel in eo, qui ex aliqua causa excusatur
a totali delicto.Nā palle.c.si quis suadē
te,loquit̄ gñaliter, dicēs, q pcutiēs cle
ricū dēt ,p absolutiõe ire ad sedē apo.&
tñ minor pcutiēs clericū,licet icidat in
excõicationē,nō tenet̄ ire ad sedē apo.
sđ hoc puto ,pceder̄ ex benigna iterp̄ta
tiõe ipsi9 iuris,sđ đ rigore iuris, ubi pœ
na ē ipso iure iposita,minor icidet ī il-
lā pęnā,ad hoc q no.Bar.in l.2. de rece
pta,sed p iudicē in snia poterit pœna al
3 leuiari,ut dixi ī c.2.s̄.đ deli.pue.†Scđo
no.qđ ñ solū incurrit qs excõicationē; e
qñ clericū pcutit,ita, qđ vn9 ē pcussor, 1
ali9 pcussus, sđ ēt qñ adinuicē se percu-
tiunt,ita, quod nō potest apparere quis
fuit aggressor, & qs aggressus: qa ɔstat
vtrūq; iniecisse manū uiolētā ī clericū.
4 †Tertiò no.ibi:*leuitate iocosa, &c* qđ ad
īcurrēdū excõicationē canõis, si qs sua
dēte,ñ sufficit solū factū, sed reqrit ani-
m9 iniuriādi.Itē reqrit violētia, ut ī fi.
lræ. Tria ergo rľr reqrūtur ad incurren
dā illā excõicationē. Priò reqrit factū,
q đnotāt verba illi9 canonis,ibi:manus
iniecerit &c.Vñ si mādat̄ inici, sđ ñ ha
buit effectū,ñ ē excõicat9 idē si eleuauit
manū,vt pcuteret,ñ tñ pcussit.Quid au
b tē đspuēte, vel deturpāte ueste clerici,[b]
dic vt no.ī d.c.si qs suadēte.Scđo reqrit
c anim9iniuriādi:[c] qa si pcutit iocosè,ñ ē
excõicat9,ut hic,& hoc ēt indicāt uerba
illi9 canõis ibi, suadēte diabolo &c.Ter
tiò reqrit violētia, ut hic in fi.& in d.c.
ibi:manus violētas,&c. Qñq; tamen nō
requirūtur omnia ista tria. nam sufficit
factū.Qñq; sine iniuria, ut in capitulo,
cõtingit,& in capitulo, vniuersitatis,in
fra eodē. Qñq; sufficit iniuria sine uio
lētia,vt in capitulo,nup,īfra eodē,& rō
nē fallētię uidebis ibi.Quartò no.q rō
ne disciplinę excusat magister ab inie-
ctione manuū,rō est, quia capitulū si qs
suadente,requirit dolum,ut patet ibi:si
quis suadente diabolo.Sed in magistro

percutiēte intuitu disciplinę nō pōt notari dolus, ideo &c.
5 †In glossa scđa in fine.dic soluēdo,q minor ætas[d] nō excu
d sat delictū,seu delinquētē,quin teneat̄ si ē doli capax,sđ ex
cusat quo ad minorē pœnā,vt in c.2.de deli.pue.Nā ,p inie
ctiõe manuū in clericū duę pœnę interūt:una,qa incidit qs
in excõicationē:alia, qa pro absolutiõe tenet̄ ire ad papā,
minor ergo ætas excusat a secunda,sed non a prima, nō er
go ex toto excusatur delictum, sed alleuiatur pœna.Et in-
tellige tex.in īpuberib9, doli tñ capacibus nā infans nō est
doli capax,& nō incideret in hāc excõicationē, quia ad in
currēdā hanc excommunicationē non sufficit solum factū,
sed requiritur animus iniuriandi,ut.s̄.dixi:sed infans ñ do
li capax nō p̄t iniuriā inferre:qa nō habet animū discernē
di.15.q.1.c.illud.ff.đ iniur.l.illud;facit cle.si furiosus,đ ho.
6 †Oppo.priò de c si uero.j.eo.ubi patet,qđ pcutiens clericū
repellendo violentiā nō incidit in excõmunicationem,er-
go male dicit hic tex.qđ pcutiētes se adinuicē incidunt in
excõicationē. nā dēt distingui inter inferentē iniuriā,uel
uiolētiā repellētē.Sol.multiplex Primo, qđ intelligit̄ tex.
qñ ñ apparet qs fuit aggressor,ex quo eñ cõstat, utrunque
manus uiolētas iniecisse temerarias,uterq; ligatur. Cõtra
riū loqtur de eo,quē cõstat pcussisse violentiā repellendo.
Scđo p̄t intelligi iste text.qñ unus pcussit,sed non habebat
animū iterū percutiēdi,quo casu, si pcussus repercutit per-
cussorē,incidit in excõicationē: qa vocatur uindicta,nō au
tē uiolētię repulsio,ut in l.si ex plagis, in.§. tabernari9,ff.
ad l. Aq.in c significasti,s̄.đ homi. & qđ ibi dixi,qđ est no.

SVMMARIVM.

1 *Monachi ad inuicem se percutientes absoluuntur per eorum Abbates, quibus deficientibus per episcopum loci, & idem in aliis religionibus.4.5.*
2 *Monachorum correctio pertinet ad abbatem, uel ad episcopum eo negligente aut deficiente.*
3 *Abbas an & quando possit quem absoluere ab excommunicatione.*
Absolutio excommunicationis regulariter spectat ad episcopum.

CAP. II.

Monachi. [e]† Monachos se adinuicē pcutien
tes absoluit Abbas. Idem in cano-
nicis regularibus,& Abbatis discretione deficien
te recurritur ad ep̄m h.d.Casus lit. Quærebatur,
a quo sint absoluendi monachi, & canonici regulares,si se
adinuicē percusserint? Consultus papa respondet,quod mo
nachi & regulares canonici si se ad inuicem percusserint,ñ
sunt ad apostolicam sedē mittendi, sed per Abbatē suum
sunt absoluēdi,& si Abbas ñ sufficit,diœce.ep̄s est adhiben
2 dus.B.†No.1.ex tex.qđ correctio[f] monachorū primo loco
f spectat ad abbatē, sed abbate deficiente recurritur ad ep̄m,
de quo tamen dic,ut plene no.in c.quanto, de offi.or.Dico
3 plenissime in repe.c.si qs ɔ̄ clericū,de so.compe. †Secundo
no.casum, in quo abbas absoluit a sententia excõicationis
lata a canone.Sed circa hoc quęro de notabili.q. nunquid
abbas possit gñaľr absoluere monachos suos ab excõicatio
ne a canone inflicta? Multi religiosi,& malè, seruant q sic,
sed ɔ̄riū est uerū,unde facit regula,q ab excõicatione lata
à canone nullus prelatus inferior citra ep̄m absoluit nisi
in casibus iure pmissis hoc vr̄ probari in cle.1.de priui.facit
c.religioso,e.ti.li.6. ubi religiosus pcutiēs clericū secularē
nō absoluitur ab abbate, quia sumus extra casum cõcessum
hic.It ē absolutio a snia excõicationis lata a canone conce
dit̄ dūtaxat episcopis,ut in c.nuper.j.eod. secundum com-
munē intellectū. Nā ista ardua sibi soli reseruant̄, arg.in c.
fin. de offi.archip̄sby.& in c.sicut vnire,de exces.p̄la. & iste
casus fuit hic cõcessus,qa p p cõmunionē, q̃ parit contem-
ptū,de facili incidūt monachi in illū canonē,si quis suaden
te; iō,ne hēant māīm euagandi,cõcessum fuit hoc,ut ab eo-
g rū abbate possint absolui.Vnde iste casus[g] nō est trahēdus
in consequētiā,cū simus in mā exorbitanti,arg. in regula,ī
argumētū,de reg.iu.li.6.& in l.qđ uero cõtra,ff.de leg.hoc
uerum, nisi esset talis abbas,uel superior habens iura epo-
palia.

palia,arg. optimū ex no.gl.ī cle.1.đ reb.ecc.ñ alie.& p Inn.
ī c.statuim9,de maio.& obe.& hoc cõsuluit Fede.consi.14.
4 qđ tene mēti:qa facit ad multa.†Scđo ex his pōt annecti q̃
stio,qd si monachi essent exēpti, vel est casus,vbi Abbas ab
soluere ñ pōt,nūqd possint absolui ab Ep̄o,cū exerceat̄ hoc
casu iurisdictio volūtaria? Fede.in cõsiliis suis tenuit,qđ sic
ɔ̄riū p̄t elici ex dictis Io.An.in regula,sciēti, de re.iu.ī Mer
cu.& ɔ̄riū tenui in quadā disputatione, q̃ incipit:Duo cleri
5 cali ordine &c.ubi plenissimè inuenies.†In gl 1. *dum tamen*
a *enormiter*.No.gl.q cas9 enormitatis semp ītelligit̄ except9[a]
in hac mā,quātūcunq; verba pmissiua sint gñalia,& de hoc
dic,vt plenè leg.& no.in c.cū illorū.j.eo. & s̄m istū casū ex
ceptū pōt ītelligi iste tex.ī fi. dū dicit,*quod si Abbatis discre-
tio non sufficit &c*.Et idē dic,qñ deficit Abbas:qa tūc recur-
rēdū ē ad Ep̄m,vt in c.quāto,de offi.ordi.Extra gl.q̃ro pro
declaratione lrę,qa text.loquit̄,qñ monachi pcusserunt se
in claustro,quid si extra claustrum? dic,qđ idē & fortius,qa
maius est delictū, cū cõmittit̄ in claustro, ubi debet seruari
silentium.Nam violatur immunitas claustri,pro hoc quod
no.per Io.An.post Abb. in c.cūm illorum infra eo.& facit
tex.in c.cūm pro causa infra eo. Vbi aggrauatur factum il-
lius,qui traxit alium uerberando per claustrum.

SVMMARIVM.

1 *Officialis iniiciens manus in clericum; incidit in excommunicationem. 3.6.*
Percutiens clericum ad defensam.4.uel inuentum cum propinqua,non est excommunicatus. 5.
2 *Delictum commissum ratione officii alleuiatur, si delinquens excessit modum.*
6 *Clericus deprehensus in adulterio,uel alio crimine,an & quando ab extraneo possit capi?*
Officialis capiens clericum de nocte,& illum ducens ad curiam Episcopi non incurrit excommunicationem,uel si fecerit mandato episcopi.7.
8 *Clericus asserens se uerberatum, si uerberans dicat se non putasse illum clericum,uel casu fortuito fecisse, cui istorum incumbat onus probandi?*
Casus fortuitus non præsumitur,nisi probetur.
Vxoris appellatione an ueniat sponsa in materia odiosa?
Patris appellatione non ueniunt alii ascendentes in odiosis.
9 *Filiorum appellatione non ueniunt nepotes in materia stricta.*
10 *Adulteram,uel adulterum non est licitum occidere de iure canonico.*
11 *Clericum licitum est etiam interficere sine metu excommunicationis pro defensione personæ,uel rei propriæ,uel proximorum.*

CAP. III.

Si uero. Hostiarius,qui clericū pcussit nō gra
uiter, ab episcopo absolui potest.hoc
1 primo. † Officialis deliberatè iniiciens manum
in clericum,per papam absoluitur. Hoc secundo.
Qui repellēdo vim vi clericum percutit, excommunicatus
nō est.Hoc tertiò. Qui percutit clericū turpiter inuentum
cū propinqua,excõicatus nō est:secus, si cum remota,& di-
citur propinqua,vt in litera,& partes patent p.§.Casus lit.
Quęstio orta fuit apud dñm papā de hostiario alicuius po
testatis clericū rõne officii percutiente,à quo sit absoluen-
dus,similiter & de officiali,vt si clericus seu laic9 ui ui repel
lēdo clericū aliquē pcusserit,uel si aliqs in clericū cū uxo-
re,matre,sorore,vel filia propria inuētū manus uiolētas in
iecerit,seu deprehensū in stupro,vel adulterio,vtrū ex hoc
2 hmōi sint excõicati,vel ne? Et respōdet Pa.vt ī tex.B.†Not.
1.ex tex.q delictū cõmissum p̄textu officii alleuiat̄,qñ de-
liquēs modū excessit,facit qđ no.ī c.oli,el.1.đ rest.spo.Nā
vr̄ mot9 bono zelo,& nō suadēte diabolo: sed quia excessit
modū,tenet̄: sed alleuiat̄ delictū ratione principii liciti,ad
hoc c.significauit,s̄.de pę.& remis.& qđ ibi dixi. Scđo not.
ibi:*grauiter,&c.* qđ ,p mediocri iniuria p̄t ep̄s absoluer̄ istū
hostiariū.Nā tñ excipit iniuriā grauē:sec9 ergo in leui,uel
mediocri. Nā exceptio firmat rľam in aliis. 32.q.7.c.dñs.
3 †Tertio no.in §.*officiales*,q officialis laic9 iniiciēs manū in
clericū deliberatè,nullo casu pōt ab Ep̄o absolui: qa vr̄ de-
lictū nō leue,cū nō solū inferat iniuriā, imo usurpat sibi iu
4 risdictionē,in clericū.† Quartò notin uer.*si uero*,quod solū

factū nō sufficit ad īcurrēdū excõicatio
nē,sed reqrit̄ anim9 iniuriādi,iō percu-
tiēs clericū se đ fendēdo excõicat9ñ ē;&
ītellige,qñ cleric9 volebat iterū pcuter̄,
sec9 aūt,si cleric9 pcutiēs destitit:qa tūc
ipsū pcutiēs eēt excõicat9, qa nō cēt re
pellere violētiā sed exercere vidictā,ad
5 hoc c.oli.2.s̄.de resti.spo.† Quinto no.
in.§. nec ille,casū,ī quo pcutiēs clericū
b ñ ē excõicat9.[b]Et facit iste text.q cõmit
tēs delictū iusto dolor̄ mot9, aliquaten9
excusand9 est à pctō, & a pœna peccati;
c facit.l.si adulteriū,ī.§. iperatores[c],ff.de
6 adul & uiđ qđ dixi ī c.1.s̄. de iniur.†Vl
tiò no.q ñ ē licitū extraneo, uel ēt pro
pinquo hic ñ expsso capere clericū ī fa-
cinore,siue sit graue delictū,siue leue,q
ītellige, qñ cleric9 desistit à delicto,sec9
vr̄,si delictū ɔtinuat,nec aliter arceri po
test a delicto.vñ tenet hic Inn.q si cleri
c9 ñ p̄t aliter cõpesci ab iniuria, nisi ca-
piat̄,& l geī,p̄t ēt Iudex secularis īpunè
eū capere & ligare,dēt tñ eū restituer̄ iu
dici suo, quācitī9 p̄t & vide qđ not.In.ī
d c.ut famę.j.e.Et ex hoc vr̄ īferēdū[d],q fa
milia ptātis repiens clericū đ noctē,qa
verisimiľr p̄t timere đlictū cõmittēdū,
ñ icurrat excõicationē si clericū capiat,
& p̄sētet ep̄o:qa ñ p̄t hic notari diabo-
lica psuasio, cū hoc fiat ad obuiādū deli
cto,& p̄sūptio mala sit ɔ̄ icedētes đ no
cte,iuxta illud:Qui male agit,odit lucē,
in c.cõsuluit,đ offi.dele. đ quo plenī9 di
7 co ī c.cū ñ ab hoīe,s̄.de iud.†In gl.ī ver.
e *laico*,ī fi.[e]Et dic clari9,q cleric9 đ māda
to p̄lati sui licitè p̄t capi p laicū,& p eū
ad iudicē suū duci,vt ī c.famę.j. eo.li.6.
f sđ uerberari[f] p laicū ñ dēt,ēt de māda-
to p̄lati sui, vt ī c. uniuersitatis.j.e.alias
vterq; icideret ī excõicationē đ quo dic
8 vt ibi no.†In gl.ī uer.*fortuito*,ī fi. Sed q̃-
ro qs probabit,an fortuito an delibera-
tè clericū pcussit? Doct. dicūt,q cleric9
,pbabit:tū quia clericus hoc asserēdo est
actor, & actor ,pbare dēt intētionē suā
6.q.vlt.c.accusator.l.actor, C.đ ,pba.tū
qa qlibet p̄sumit̄ bonus,de p̄sump.c.fin.
nisi ex coniecturis iudex p̄sumeret con
tra laicū,& on9 probādi ī eū trāsferret.
Ego puto, qđ indistinctè on9 probandi
incūbat laico,saltē p iuramētū,qa prę-
sumptio ē ɔ̄ eū,ex quo cõstat de pcussio
ne,nec casus fortuit9 p̄sumit̄,sed q eū al
legat, ,pbare dēt,vt in c.uno,& q ibi no.
de cõmo.,p hoc tex.in c.sequē.vbi inii-
ciēs manū in clericū nutrientē comā te
net̄ ,pbare saltē p iuramētum ignorasse
illū esse clericū,forti9 ergo in casu hui9.
9 c.†In gl.i ver. *matre*.ī fi.idē dicit Inn.đ
collateralibus, ut in eis nō hēat locum
ista pmissio.Hosti.dicit, qđ id, qđ dicit̄
hic de filia, lex uidetur extendere ad ne
ptē, & q dr̄ de uxore vr̄ extēdere ad spō
sam,in aut.vt lice.mat. & auiæ.§. qa ue-
ro,dicit tñ tutius esse tenere gl. Io.An.
dicit posse distingui inter neptē ex filio
& neptē ex filia,vt primo casu procedat
lex,arg.ī l.liberos,ff.de sena.do.Ant.in-

a Pondera tñ, qa
tex.dicit,quocun
que mō,siue leui-
ter, siue enormi-
ter.
Andræ. Bar.
b Adde hic Imo.
in l. qd ergo.§.si
hæres,đ leg.1.ubi
dixit illū tex.esse
art.q occidēs cle
ricū ī facinor̄ rep
tū nō incurrit ex
cõicationē,seu ca
nonē latæ senten
tiæ, de quo dicit
Henri.in hoc.c.3.
c Ibi est opi.& ual-
de elegans tex. ad
propositū,& opti
mè facit qđ scri-
bit do. Anto.in c.
olim, el.1.in fi.&
quod ibi not. de
resti.spol.
d Familia ptātis p̄t
capere clericū re
pertum de nocte,
& ducere eum ad
Ep̄m absq; alia ex
cõicatiõe, & add
qđ scribit per d.
Ant. in repe.regu
læ, ea q̃,i.20.q.&
uiđ quę latissime
scripsi post d. Ab
ba.in c.cū non ab
homine,de iudic.
& opti.tex.in l.1.
C. de exhiben.re.
& ibi Bar.
ZACHARIA.
Adde, q ēt iudex
laicus & creditor
clericū suū debi-
torē fugitiuū, uel
đ fuga suspectum
absq; metu excõi
catiõis caper̄ p̄t
no.iste in c.cū nō
ab homine,col.3.
&. 4. & ibi posui
in apo.ad eū.s̄.de
iud &ibi Bal.col.
3.& idē Bal. in c.
dilectis col.4.s̄.đ
app.& Cel.i apo.
ad Lāf.in.c. qm ɔ
tra §. recusatiões
num.3.uer.ex qua
colligit̄, in apos.
magnis,in uer.qa
forensis,s̄. le ,po.
SEBA. SAPI.
e In fi. Ponderāt,
tex.iste iūcta hac
gl. q qñq; ille,q
ē inhabilis ex se,ē
habilis cum man
dato supioris,ui-
de.Fel.ubi enume
rat plures casus
in ɔ̄riū in c. si.su-
pra de offi.ordi.

a SEB. SAPI. Sꝺ uerberari. An aũt cleric⁹ possit torqueri ꝑ laicos, uiđ Ab.ĩ c.uniuersitatis.ȷ.e.& Pe.đ An.d.An.& Ab.ĩ c.ut factũ.ȷ.e.

a Illũ occidere Adde hic, qđ no.gl.ĩ uer.poterat,ĩ c.nec aliqua.27.q.1.& qđ ibi no.d.An.& Ab.p⁹ alios ĩ c.ueniens,el.2.đ spõ.& uiđ eũ dẽ Abb.in c.interfecisti,s̃.de homi.& dicit Bal.ĩ apo. p⁹ Guil.in l. ĩperator Adrian⁹ ff.de statu.ho.qđ si ex statuto licitũ ẽ occiderẽ adulterãtẽ uxorẽ, licebit eã sic dephensam occiderẽ licet ꝑgnans sit, ibi ẽt dicit Bart. circa pri.ꝙ pater p̃t occiderẽ filiã ꝑgnatẽ ĩ adulterio dephẽsam. Itẽ adđ hic gl.ĩ l.nec timorẽ, ĩ uers.occidere,ff. qđ met.cã.q̃ dicit ꝙ non licet marito iterficere adulterũ, nisi adulter sit uil. ꝑsona,sed patri licet qñcũq; interficere & alle. l.nec in ea, ff.de adul.& uide in hac materia bo. tex.ĩ l.si qs ĩ graui.§.si marit⁹,& ibi gl.ĩ uer.ignoscit ff.ad Sylle. & ad hoc Pau.đ Ca.ĩ l.si cũ dotẽ §.trãsgrediamur, sup gl. 2.ff. sol.ma.ubi dicit, ꝙ licet pater aliqñ posset iterficerẽ filiã ĩ adulterio đphensã,tñ nõ põt hoc alteri đmãdare,arg.in l.cũ fundũ.§.quæsitũ,ff.đ ui & ui ar.Itẽ adde hic Imo.ĩ l.qđ ergo.§. si hæres, ff.de leg.1.ubi dicit, qđ sm canones peccat pater, & ẽt maritus occidẽs đphẽdã ĩ adulterio, & allegat ad hoc d.c.admonere,& c.iter hæc 33.q.3.Item adde hic,ꝙ his casibus qbus licitũ ẽ marito iterficerẽ,hoc p̃t demãdare licite filiis suis ita dicit Bar.sub dubio forte in l. ñ solũ. §.si mandato,hoc c.allegando,ff.de iniur. Sed pro eo alle.tex.in l.Gracchus, C. de adul. Item an filio liceat interficere adulterãtẽ matrẽ suã,uide Sal.in d. l.Gracchus, in.4. co. & ibi in.3.colum.ponit,an liceat adulterũ repertum in domo fugatum extra domũ iterficere. Itẽ uide omnino sanctũ Th.in.4.sen.di.36.q.2.ar.2. circa me.ubi cõcludit,ꝙ neq; secundũ leges ciuiles,neque secũdũ leges conscientiæ licet marito propria authoritate interficere uxorẽ adulterãtẽ,licet possit eãm ex cã iusta accusare ad mortẽ in iudicio seculari, & idẽ sentit S.Th.in fi. de adultera filia,& dicit,qđ nullus paterfa. potest in aliquẽ de sua familia infligere pęnã in corrũpentem personam.

SEB. SAP.

b Canonico, uide Io.đ Ana.ĩ c.iter fecisti,s̃.đ homi. ubi infert,quod ĩ terris ecclesiæ poterit đcapitari,ꝙ dicit eẽ mirabile d.Fe.ibi.uide An. đ Are.ĩ tra. male fi.ĩ uer.cheme hai adulterato la mia donna.

SEB. SAP.

c Si uero. Vide,qđ per istum text. dicit dominus Abbas,in c. 2. supra de consti.

d Hoc est uerũ in foro aĩæ,secus in foro iudiciali, ut dicit gl. fi. secundum do. Abb.ibi in cle.1.ĩ uer.habita,de priui.sed uide ad hoc, quod no.Bal.ĩ l.1.ultra me.C. ad Mace.& uide Imolã ĩ cle.1.in 3.col.uer.iuxta prædicta,de cõsan.& afi.gl.& archidi. in c.proposuisti.83.di. & adde hic, quod not. d. An. in c.cognoscentes,in fine.de const.& quod ibi no.& ad id,quod dicit d. Ant.in 1.no.uide tex. in c. significasti,el.1.đ homi. glossa in uer. ignorantem, in c. innotuit, de elect.gl. in c.accedẽs, de crimi.fal. glos. in c.2.de calum. & in ca.accepimus, đ ætate,& qualitate, quẽ alle.d.Ant. in d.capitu. innotuit, & tex.in c.statutũ §. cum uero, de rescri.li.6.& in c.ut circa, de electi.e. libr.tex. in c.pastoralis,de exc.& in capit. præsentium,de testibus, & glossam. in c. eos, in uersiculo, scienter, & in uersicul. effectum,de tem.or. li. 6.uide gl.in l.1.in prin. in uer. hoc anno, ff.đ itine.actuque priuato, & uide

distinctè seq̃ glossã, q̃ mihi pl⁹ placet. Cũ em̃ hęc materia sit odiosa ipsis clericis,& exorbitãs à dispositiõe iuris, nõ dẽt extẽdi:sđ ĩ ꝓpriis terminis ĩtelligi dẽt,ar.optimũ ĩ l.pater, & qđ ibi no ff. de adul.vbi patri daẽ potestas ĩterficiendi filiã adulterã deprẽhẽsã ĩ adulterio, nec appellatione patris veniunt ibi alii ascẽdẽtes.Itẽ appellatiõe filiorũ ñ ueniũt nepotes ĩ mã stricta, maxime vbi nõ tractaẽ de fauore filiorũ, vt hic, de quo no.ĩ l.liberorũ,ff.de ver.sig.& ĩ c.ĩ qbusdã,s̃.đ pęnis,& vide gl.ĩ cle.1.đ baptis. io& no.gl.qa facit ad multa.†In gl.ĩ uers.
a turpiter,ibi:illum occidere a sic inuẽtũ,&c. Hoc ĩtelligo ꝓcedere đ iuř ciuili, ñ aũt
b de iure canonico b peccat.n.maritus,seu pater ĩterficiẽdo uxorẽ, vel filiã ẽt deꝑhẽsã ĩ adulterio,& pnĩa grauis ĩponenda ẽ,vt ĩ c.ĩter hęc, & c.admoneř.33.q.112.& uiđ bonã gl.ĩ d. c.ĩter.† Extra gl.q- c
ro.Cleric⁹ venit armat⁹ ad bellũ,& fecit 1
ĩsultũ ꝯ aliquẽ,& ibi fuit capt⁹& ꝑcuss⁹, nũqd ꝑcutiẽs,siue capiens sit excõicat⁹? In.dicit ꝙ sic:sđ ñ dẽt mitti ad sedẽ apostolicã ꝓ absolutione.Host.dicit,ꝙ si fecit cã defensiõis, ñ teneẽ,hic essent duo vidẽda.Priò,nũqd cleric⁹ imiscẽs se bello, seu enormitatib⁹ ꝑdat priuilegiũ canonis,si qs suadẽte, đ quo plenè dixi in c.ꝑpẽdim⁹.ȷ. e.& ibi de mã.Scđò,nũqd cã đfensiõis ĩpune liceat clericũ ꝑcuteř; & dic vt.s̃.dixi ĩ c.1.nã si fecit ad defensionẽ ꝓpriã,& stetit ĩ meris terminis đfensiõis, clarissimũ ẽ ꝑcutiẽtẽ ñ ĩcurreř ĩ excõicatiõẽ ,ut hic,& d.c.olim,đ resti.spo.Sed dubiũ ẽ,qd si ꝓ đfensiõe aliorũ qs ꝑcussit clericũ,quo casu dicit In.hic, qđ aut ꝓ defensiõe ꝓpinquorũ,vt filiæ, vxoris &c.& tũc ñ ĩcurrit excõicationẽ, si verò ꝓ đfensiõe ex̃neorũ, tũc sũt opi. sđ cõtr,& verior vř opi.vt ẽt hoc casu ñ sit excõicat⁹; Et hoc mihi placet:qa ñ p̃t hic notari diabolica ꝑsuasio cũ đbeam⁹ repelleř iniuriã ĩferẽdã ꝓximo,vt in c.dilecto,e.ti.li.6.&.23.q.3.c.fortitudo & c.ñ ĩferẽda, an aũt ꝓ đfensiõe rerũ liceat ꝑcutere clericũ,cõclude,ꝙ aut ꝓ đfẽsiõe rerũ suarũ,& ñ ĩcurrit excõicationẽ,vt ꝓbaẽ optiè ĩ c.olĩ,ꝑal. ñ tñ ꝑ hoc dẽt ĩfligere mortẽ,đ quo dic,vt dixi ĩ c.2.đ ho.& c.suscepim⁹,e.ti. Aut ꝓ defensiõe rerũ aliorũ,& In.põit hic opi.ꝯrias mihi placet opi.vt ẽt euiteř hoc casu ex cõicatio:qa debem⁹ subueniř ꝓximo,& diligeř eũ sicut nosmetipsos, iõ ñ p̃t notari diabolica ꝑsuasio si adiuuo patiẽtẽ violẽtiã ĩ reb⁹ suis, vt optiè vř ꝓbari in d.c.olĩ.Nã ibi eꝑs iuit ad repellẽdũ violẽtiã illatã reb⁹nec iuit sol⁹,& nihilomin⁹ euitaẽ ibi excõicatio, & pl⁹ sentit ibi In.ꝙ si ĩterficio clericũ ad đfẽsionẽ meã vel meorũ,ñ sũ excõicat⁹,licet sim irregularis,ĩtelligo, qđ sũ irregularis,qñ ñ ad đfẽsionẽ meorũ:sec⁹ si ad đfensionẽ, meã,đ quo viđ tex.cũ gl.ĩ cle.si furios⁹, de homi.&.24.q.1.in c.ꝙ militare.§.1.

SVMMARIVM.

1 *Percutiẽs clericum ignorãter,quia forte ille clericus nõ ibat in habitu,nõ est excõmunicatus. nisi recuset iurare se ignorasse illum clericum.*
Ignorantia probatur per iuramentũ.
2 *Clericus nutriẽs comam,nõ perdit priuilegium Canonis,si quis suadente.*
3 *Habit⁹ facit præsumere quẽ esse,qualis est habit⁹.6.*
4 *Consciẽtia probatur per iuramentũ.*
5 *Percutiens clericum, debet ire pro absolutione ad sedem apostolicam, nisi sit de personis,de quibus infra eo.c.mulieres,& c.de catero,et c.ea noscitur, & c.peruenit,& c. quod de his, uide infra c.cum illorum,ubi plene.*
7 *Percutiens laicum credens clericum, non incidit in excommunicationem.*

CAP. IIII.

Si uero. c †Qui ꝑcutit clericũ ignorãs ꝓbabiliter eũ clericũ,excõicatus ñ est,ignorantiã tñ ꝓbare dẽt ꝑ iuramẽtũ, & si hoc p̃stare recusat, ꝓ excommunicato haberi dẽt h.d.Tres sunt partes.Secũda,ibi: *uel si*.Tertia, ibi:*ab illo*.Casus lit.Si aliquis manus uiolentas iniecerit in clericum nutriẽtem comã, ignorans, quod clericus fuerit,non erit excommunicatus : vel si de hoc dubium fuerit, & propria manu iurauerit, quòd cum clericum ignorauit, si autem iurare noluerit,sicut ab excommunicato cõuenit abstinere, donec de mandato summi põtificis absoluaẽ:qa cõstat cum manus violentas in clericum iniecisse.Ber.
2 †No.primò ex tex,quod ex depositione tonsurę, clericus nõ perdit priuilegium
3 canonis si quis suadente.Secundo nota, quod quis præsumitur talis, qualis ẽ ha-
4 bitus,quẽ gestat.†Tertio not, quod ubi est dubium, in dependentibus à cõscien-
d tia alicuius statur iuramento d illius.nã ignorãtia aliter probari non possit, ad hoc no.solet allegari iste tex.facit c.nulli,de elec.li.6.No.4. quod ubi factum ẽ in se illicitũ p̃sumiẽ sciẽtia in facto alieno.vñ p̃sumitur quis scire illũ esse cleri-
5 cũ,quẽ ꝑcussit.†Itẽ vltimò no.ꝙ ꝓ iniectiõe manuũ uiolẽtarũ in clericũ teneẽ laic⁹ ire ad sedẽ apost. ꝓ absolutione,đ
6 quo in c.ꝑuenit.ȷ.e.†In gl.1.ibi:*dum tamen ille clericus sit*,hoc uerum secundum Inn.& benè, nisi probabiliter credidisset eum non clericum, ut puta quia incedebat in habitu non congruenti clerico, & pręsumebatur deferre tõsuram more quorũdã laicorũ eã deferentium
7 tempore ęstiuo.† In ead. glossa. ibi:*nisi postea certus efficiaris.* Vult ergo glossa, & bñ, ꝙ cõperta veritate non est excõmunicatus,qui percussit laicum, credẽs

Clericum

quod no.d.Ant.in c.fi.in.4.col. in uersi,fallit ẽt in casib.ȷ.e.ubi dicit qđã pulchra in hac materia,& inter cætera allegat not. dictum Gui.de Cu.ĩ.l.qriẽ,ff.đ sta.hom.Itẽ uide oĩno, qđ elegãter scribit Bar.in extrauagãti ad reprimẽ.in uer. ꝑ denuntiationẽ, in pe col. Itẽ de ipsa ꝓbõne ꝑ propriũ iuřm uide tex. cũ gl.in uerbo,expẽsæ, in c.1.2.q.1. tex.ĩ l.fi.C.de fi.instru. tex.in.l. si qñ, C. unde ui,in c.2.qđ met.cã,& gl.in c. fi. 3.q.3.& gl.in c. dilecti,circa fi.de for.comp. glo.in l.fi.§.in computatione, C. de iure delibe.an autem, qñ lex uel dispõ dicit debere stare iuřo alicuius,possit probari ꝯrium uide per d. Ant.ĩ c.qa ꝑꝑ,i.16. co. & quod ibi latè no. de ele. & ꝑ d. Abb.in c. proposuisti,circa pri.& qđ ibi late notaui post ipsum, de probat. Itẽ adde hic tex. sing.in l. fi.C.de bon.auth. iudi.pos.Decius intellectu uide, qđ plene no.in d. c.proposuisti. Itẽ alium casum, in quo staẽ ꝓprio iuramẽto partis ponit tex.in c. cõtinebaẽ, de despõ.ĩ pub. Itẽ adde hic Archid. in d.c.in primis, in antep. col.2.q.1. ubi dicit,ꝙ ignoratia ꝓbatur per iuřm, nisi ex aduerso ꝓbeř scia. Itẽ aliũ casum, in quo qs ꝓbat solo ꝓprio iuřo, uide ꝑ tex.ĩ l.ꝓperandũ, uer. & si quidẽ, circa fi.C.de iud.tex.cũ gl.in uer. docuerit,in c.1.de elec. in 6.& in c.constitutus,đ procu.Itẽ in qõ. hic posita ĩ terminis distingue omnino,ut per Doct.post Pau.de Leaza.in d.c. eos,in.2.co.de temp.ord.li.6.& adde ꝙ qñ agitur de informatione consciæ alicuius,dicto vnius,uel famæ credendũ est secundũ d. Anto.in repe.c.peruenit,in.17.col.de censi.qui ad hæc alle.no.ꝑ Compo.in c.1.de elec.li.6. Item ꝙ conscientia seu an mus alicuius probetur per proprium iuřm,est tex.in.l.fi.C.de bo.auto.iudi.pos.& in l.fi.cum multis aliis concor.ibi glo.alleg.C.de iure do.impe.& uide glo in c.cum ab uno,in uer.electione,ultra medium, de re iudi. lib.6.& omnino Do.in c.eum qui,circa medium.50.dist.

a Quid si percussi. Circa hoc uide text.& gl.in c. illud. 16.q.6. Ioã. An.& do.in c.perpetuæ,de ele.li.6.& d.Abb.in c.nonnulli,de Iudæ. & Io.An.in regu.cũ quis in ius,in Mercu.do. Abb.in c.plerunque, de dona.in.2.co.& glo.34.q.2.in fi.sum.ubi hř de cognoscente coniugatam,qnã credebat solutã.Et de q.hic posita in terminis,an percutiens clericum,quem credebat laicum, uel contra sit excommunicatus,uide gl.in.l.si qua per calũniam,in fi.C.de epi.& cle. & ibi dixi,& in.l.fi.C.de cri.expi.hæ.& uide tex.& ibi Flo.in.l.sciam.§. si seruũ,ff.ad.l.Aql.gl.cũ tex.in.l.si ignorans. ff.lo.Bar.i.l. Itẽ apud Labeonẽ,§.si uirgines,ff.de iniu.Bal.i.l.fi.2.co.C.si a nõ cõpe.iu. & uide glo.magnã ĩ fi.oĩno Io.de Imo.in.3.col.in uer. ultimo qriẽ,in cle.1.de conian.& affi.ubi dř,ꝙ si eligẽtes eligũt indignum, quem credunt excõicatũ,& tñ reuerà nõ est excõicatus, tenet electio, nec peccant eligentes, & dicit de hoc haberi satis per Innoc.in c. dilectus,de.appel.ꝓ quo facit quod no. Bar.in.l.si arbiter,circa pri. uer.qro,qd e ꝯ,C.de sen.& interl.om.iu.& de q.hic posita per gl.uide in terminis ꝑ Innoc.in.l.qui pupillũ, ff.de acq.hære. ubi ẽt post Bal.ponit aliã q.Et facit ad hoc gl.ĩ uer. approbatis, in c. unico, đ uoto,li.6. & qđ no.d.Ant.post Io. An.ĩ c. Io. de cle. cõiu.adđ Bal.ĩ c. 1.q.mo.feu. ami. ubi dicit,ꝙ cognoscẽs ignorãter,moniale nõ puniẽ đ stupro monialis, & idẽ dicit đ uasallo ĩsultãte dñm ignorãter,qa ñ ꝑdit feudũ.Itẽ facit ad hoc, qđ dicit Io.Cald ĩ tra. de ecc.inter.in.x. mẽbro,1.q. Item adde hic S.Th. in 4.sen.di.9.q.1.ar. 3.ultra mediũ.ubi dicit, ꝙ si qs accedit ad suã q̃ credebat non ẽe suã, & similiter iste q ẽ iustus, credẽs se pctõrẽ,accepit eucharistiã, electio sua est praua, & peccat,sed electio nõ est praua in eo q pctm̃ habet, & nescit.Itẽ ꝓ pleno itellectu oĩum supradictorũ, uide oĩno elegãtem & materialem doctrinã, & meliorẽ de iure,quã super hoc tradit Bart.ĩ l.diuus.1.ff. ad. l. Cor.de sic. & uiđ omnino Io. An.ĩ addi.Spe.super rubr.de adul.

SEB. SAP.

b Alicuius religionis.Viđ circa hoc aliqua subtilia,q̃ scribit Aret.ĩ.l.cũ hæredes.ff. Itẽ q̃ro,ff.de acq. pos.

c Vide quod habetur ic.cũ tibi.ȷ.titi.1.And.Bar.

d Fauor. Quando constõ continet fauorem parte unius, & odium ex parte alterius,sed odiũ est rõnabile, tunc materia diciẽ esse fauorabilis,& lata. sed super hoc uide late Bal.in d.l.2.C.de in ius uoc. & adde Bal.in.l.illud,in prin.2.col.C.de sacro.ecc.ubi dicit,quòd ubicunque imponitur pęna ,licet alias de sui natura mã sit fauorabilis,tũc diciẽ mã odiosa,qđ intellige uerũ ẽt q̃tuncunq; pęna,q̃ imponiẽ,sit minima,ut dicit Bal.in apo. in.l.non distinguemus, in prin.ff.de arb.ꝑ illũ tex Et de q.hic posita ꝑ d.Ab.uide in terminis ꝑ Dñi.ĩ c.sciãt cũcti.in fi.de elec.li.6.post ibi gl.in uer.alios. Itẽ uide Dñi.in c.pro humani.§.fi.in.1.co.de homi.li.6.ubi dicit,ꝙ si est constitutio edita in fauorem aĩarũ, licet sit pęnalis est late interꝑtanda, & alle.etiã de hoc gl. in c. gñali,de ele.li.6.& idem punctualiter dicit do.Abba. post Io.An.in c.ex tenore, qui fi. sint leg.itẽ de q.hic posita per d.Abb.uide tex.& ibi Ia.de Bel.in.2.§.exercitiũ ff.de infa.facit.l.qui exceptionẽ,in prin. & quod ibi not. per Bar. ff.de condi.inde.& uide in terminis ꝑ Bart. & Pau.de Castr. in.l.si quis nec cãm,circa prin.ff.si cer.pet.ubi per illum text. dicit attendi debere id,propter quod principaliter factum est statutum,& ad idem uide Paul.de Cas.in.l.bona fides,circa fi.ff.de po.& Dñi.in c.si propter tua debita,in 5.col.de rescri.li.6. Itẽ per doctrinã Bar. in d.l.si qs nec cãm.uide quatuor gl. uidel.gl. in.l.2.C. de in ius uoc. & in l.sed si hac.§.fi.ff. de in ius uo. & in c.si ꝑꝑ tua debita, de re-

clericũ percutere,& uide Fede.consi.13. ubi ampliat terminos qõnis.Querit,qd
a si percussi a Titiũ laicũ cõiter ꝓ clerico habitũ,& añ absołonẽ, seu certificationẽ celebraui, nũqd ĩcidã ĩ irregularitatẽ?& cõcludit ꝙ ñ, nec excõicatus sum. Reqriẽ.n. ueritas clericat⁹ ad ĩcurrẽdã excõicationẽ,ut ĩ c. si qs suadẽte. 17.q. 4.Sicut.n. simplex dimissiõ habitus clericalis nõ facit quẽ ꝑdeř priuilegiũ clericale, ut hic, ita nec simpĺr assumptio habitus nõ congruẽtis ꝑsonę,facit c.ex ꝑte,s̃.de priui.el.ꝫ.Et ĩ fin.gl. hanc opi. Tancre.tenet Io. An. licet Host.ꝯ nã,si error ĩ sola qualitate sufficit ad uitãdũ excõicationẽ,ut hic, forti⁹ qñ cõcurrit error ĩ qualitate, cũ error ẽ in persona, ut in terminis qõnis gl.qñ credebã pcutere Martinũ laicũ, & percussi Martinũ clericũ.Nec ob.lex.eũ q;alle.in gl.qa iniuria bñ ẽst illata isti,sed ad incurrendã excõicationẽ reqriẽ anim⁹ percutiendi clericũ, qđ indicãt uerba illius canonis si quis suadẽte,dũ dicit : Si qs suadente diabolo &c.ex quo.n.ignorabat eũ clericũ,cessat dispõ illius c.facit ca.ut aiarũ,de cõsti.li.6.In gl.fi.in fi. De hac materia uide, ut plene dicam in c.ꝑpendimus,ȷ.eod. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens conuersum religiosum excõicatus est.*
Excõicatus ob manus iniectionem in clericos, a solo papa absolutur,nisi in articulo mortis.
2 *Clericorum appellatione an ueniant canonici?*
3 *Monachorum appellatione in materia mere pœnali & odiosa non ueniunt conuersi, secus in materia simul & fauorabili & odiosa.*
4 *Conuersi alicuius religiosi qui propriè dicantur,& an gaudeant beneficio,c.si quis suadente.*

CAP. V.

1 *Non dubium.* †Percutiẽs ꝯuersum religiosum,excõicatus est, nec ab alio,quam a papa absoluiẽ, nisi ĩ mortis articulo.h.d.Casus lit. Dř hic in isto c. Quicunq; uiolentas manus in clericos,uel in canonicos,aut cuiuslibet religionis cõuersos iniiciunt, sñiam excõicationis incurrũt,& a solo papa possunt absolui, nisi in articulo mortis.B.
2 No.1.ex tex.arg.†ꝙ appellatione clericorũ nõ ueniũt canonici. Contrariũ tñ p̃t colligi ex isto c.iũcto c.si quis suadẽte.nã ibi nulla fit mentio de canonicis, sed tñ bñ de clericis, & tñ extẽditur ad canonicos,ut hic,& quid iuris sit de hac q.dico super rub.de ui.& hon.cle.Scđo not.ꝙ appellatione monachorũ ueniũt conuersi alicuius religiõis b nã.in c.si qs suadẽte, fit mentio duntaxat de monachis,& tñ cõprehenduntẽ conuersi, & vř glo.pe.hic uelle, ꝙ hoc sit de extẽsione h⁹ c. quod tñ mihi non placet per tex. in prin.dũ dicit,*non dubium,&c.*per tex. ibi:*ex cõstitut: concilij, &c.* q̃ uerba clař innuũt hoc esse de iure antiquo,& ꝙ cõ-
3 stõ sit tm̃ iuris antiq declaratoria. †Sed tunc fortiter opponitur.nã cũ ille canõ si qs suadẽte,ĩponat pęnã, dẽt strictè intelligi,& sic appellatiõe monachorũ nõ debent venire conuersi,pro hoc c. statutum,de ele.li.6. ubi in mã odiosa appellatione ecclesiæ parochialis nõ uenit ecclesia collegiata parochialis ꝑꝑ qualitatem collegii, quę est supra parochiã. Sol. Credo posse dici, ꝙ ille canõ,si qs suadente,licet cõtineat odiũ ex parte ꝑcutientiũ c,continet tñ fauorem ex parte clericorum,& ubi in cõstõne concurrunt odium & fauor, magis attendaẽ fauor d,q̃ odiũ, pro hoc glos.no.in.l.2.C. de in ius uoc. Itẽ istud est odiũ rõnabile,quo casu non fit stricta interpretatio iuxta no.ꝑ Cynũ in leg.quicũque,C.de seruis fugitiuis.Itẽ excõicatio est medicinalis,& de facili obtineẽ absolutio, ut in c.primo,de senten.excommun. lib.6. Vnde putarẽ, quòd in dispositione me-

ctri.li.6. & c.sciāt cuncti,de ele.e.li.

a Penali. Hoc intellige uerū,qñ ñ apparet,an pricipal'r cōstō sit facta pp fauorē. an uero pp odiū,sed si apparet,an prin cipaliter cōstō sit facta pp alterū,il lud est attendendū in tota dispōne, siue sic fauor, siue odiū, ad hoc alleg. Bar. in l. si qs nec cām, circa prin.ff.si cer. pet.

b Priuilegio,uide ad hoc dñm Ant. i c.dilecta,de ma. & obe. sup gl. pe. qui tenet,ꝙ conuersus ecclesiæ secularis non gaude hoc priuilegio ZACHARIA.

c Qualitatis,Adde Fel.in c.sedes, co. fi.uer.dictio,ali9, de rescrip. Card. in cle.2. in prin. de cele.miss.& Gemini in c.1.in fi. & ibi remi.i apo. Ce'.in uer. dictio alius, de pō. li.6. SEB. SAP.

c Qual.tatis. vide Alex. in apost. ad Bar.i.l.si fugitiui C.de ser.fug. An. Sicu.i consi.7.inci. Sapienter, ni fallor,i.2. uol. & in cōsi.28.ic. scripsit bellissime,in 1.uo.Ale. in cōsi. 34.inci. uiso themate,in.1.uo. qđ est repetitū in cōsi.87.in 5. uolu.

d Vide.Et gl.in c. quod deo.33.qō. 5.& gl.i uer. ii parentis,insti.ad senatuscon.Tertu.ī prin. & gl. Bar.& alios i.l.quia parētis ff.sol.matri. SEB. SAP.

e Delicto.Circa intellectum illius l. tam ex cōtracti. vide Deci.i.c. qa g.s.de iud.i.3.co.

re pęnali[a] & odiosa appellatione mona chorū ñ ueniūt cōuersi p d.c.statutū,nec c ɔ̃.
4 †In gl.1.in fi.Tancre.j̃.eo.in c. porrò,dicit ꝙ retinēs ppriū ñ pt dici couersus, licet in instro dicat cū eē conuersū talis ecclesiæ.Hostiē.distinguit & bñ,ꝙ aut iste conuersus retinuit sibi aliquā ,ppietatē,& tūc ñ gaudet hoc priuilegio
b [b]aut dedicauit se & sua,& īcedit tonsuratus,uel mutauit habitū ītereßendo diuinis,& talis gaudet hoc priuilegio,arg. in c.qsqs.17.q. 4.& optime facit c.priuilegia,s.đ pri. ubi oblati nō plene gaudent priuilegio illorū, qb. se obtulerūt & facit cle. 1.de deci. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Mandans clericum percuti,est excommunicatus, sicut percutiens.*
2 *Mulieres cuiuscunque gradus & generis sint si percutiant clericos possunt absolui ab episcopo loci.*
3 *Vxor est in ptāte patris, nisi quo ad debitum carnis.*
4 *Mandans dicitur uerè committere delictum etiam in materia pœnali & odiosa. 5. 9. 11.*
6 *Filiusfamilias obligatur ex delicto sicut illi, qui sunt sui iuris.*
7 *Excōicari pōt hō mortuus, & operabitur, quòd non sepelietur in sacro, uel sepultus dehumabitur.*
8 *Ratihabitio in delictis, quæ possunt per alium explicari, æquiparatur mandato, ut est homicidium, secus si delicta non possunt per alium explicari, ut uitia carnis.*
9 *Mandans an debeat puniri tanquā principalis tā de iure cōi, quam statutario? uide hic plenissimè.*
Delictum lapide uel sagitta, dicitur proprio factum cum manibus.
10 *Procurator mandato domini opponens exceptiones prohibitas, obligat dominum ad pœnam.*
12 *Nullam pœnā habet ecclesia maiorē excōicatione.*
13 *Statuta recipiunt interpretationem a iure communi.*
14 *Statutum puniens delictum, intelligitur de delicto consumato.*
15 *Masculinum an concipiat fœmininum ex interpretatione, an ex propria significatione?*

CAP. VI.

MVlieres. Mulieres, quæ i ciderunt in canonē,si q suadēte,absoluūtur ab epis.Idē in psonis,quę nō sunt sui iuris,uel delicatę,de qb' dubitatur, ꝙ nō pñt commode accedere ad curiam,& hoc usq; ad.§. *illi*. Et ille.§.h.d.
1 †Mandans clericum percutti, excōicat' est,sicut percutiēs.Et tria sunt dicta. Secundum,ibi:*de his*,Tertiū,ibi: *illi*. Casus lit.Dř hic in primo rñso, ꝙ si mulieres & serui,q sui iuris non sunt,man' in clericos uiolentās iniecerint,ab epo diecesano pñt absolui.Secundo dicit, ꝙ si aliqui ita delicati & magnę potētiæ fuerint, qui manus iniecerint uiolentas in clericos, ꝙ laborē ueniendi ad se. apo. sustinere nō pñt,quæriť quid iuris sit,rñdet pa. ꝙ stat' psonę & ueritas negotii prius est intimāda Romano pon. & ſm eius consiliū erit pcedendū. Tertio dicit,aliq nō iniiciūt uiolētas man' in clericū, sed alii de ipsorū mādato hoc faciunt,qriť,an isti,q hoc mādāt, sint excōicati:rñdet papa, ꝙ sunt excōicati, & sunt ad apo.sedē mittendi, cū ille uere delinquat, cuius mādato delictū cōmittiť. Ber.
2 †Nota. 1.ex ista dictione, alia,

c q̃ solet faceť positionē eiusdē qualitatis[c] cū pcedētib.ꝙ iste tex.dēt itelligi đ mulierib,q ñ sunt sui iuris.Sed Ho.& Io. An.& cōiter do.dñt idistincte tenēdū idē đ oib. cuiuscūq; stat' sint,ꝙ possint absolui ab epo loci,qa piculosum est itinerare,& īmiscere cętib.uirorū,& hoc hēt laudabilis cōsuetudo,quā pp scit & tolerat.vñ saltē rōne cōsuetudinis,quę dat iurisdōnē,ut 9.q.3.c.cōquestus, & de so.cōp.c.cū coniuget,siue sint uiduæ,siue maritatę, siue uirgines, ab epo absolui pñt,qđ no.Et ex hoc & ex tex.no.ꝙ absolo ab excōicatione canonis rl'r reseruať epo,& nō platis inferioribus, quod dixi in c.2.s.e.
3 †An āt uxor dicatur sub ptāte uiri,uel patris,dic qđ patris, nisi quo ad debitū reddendū, uel ut
d opereť marito,de quo uide[d] tex.cū gl.in.l.si uxor,C.de cōdi.inser.&.l.sicut,ff.de ope.li.33.q.fi. hęc imago.Secundo no.tex.p personis delicatis,& nō ualetrib. cōmode ire ad curiā pro absolone,ut possint ab epo absolui.
4 †Vlt.no.ꝙ i iure pœnali & odioso faciēs p aliū hř p faciente,licet uerba iuris sint cōcepta in psonā propriā.nā c.si quis suadente concipit uerba in personā propriam,ut si quis suadē te &c. & ibi iniecerit manus &c. & tñ iterpretatiue mādās īcidit i illā pęnā.Sed an hoc casu mādans includatur ex interpretatione,an āt ex proprio intellectu uerborū,no. Bar. in.l. hęc uerba,ff.de adult.& in.l.aut q aliter,ff.quod ui aut clā, &.l.ñ solū,ff.de iniu.&.l.sed si unius,e.ti.&.j. aliquid dicā.
5 †Vlt.no.tex.sing.ibi: *uere committat &c.* ꝙ mādās delictū dř uere cōmittere delictū.Ex quo sequereť,ꝙ ēt in statuto mādans delictū cōmitti cōprehendereť, hoc tñ non uř indistincte uerū,ut.j.subiiciā.In glo.1.in fi.Idem Inno. Host.ɔ̃ Io.An.cōcōrdando distinguit, ꝙ aut filius existens in ptāte tenet familiā de p se,puta uxorē,& liberos,& tunc habet locū ista glo,aut est in familia paterna, & tūc pcedit opin. Host.nā nō dēt iniqua cōditio afferri p factū filii d. An.vř uelle,ꝙ aut filiusfam.nō hēt qd expēdere in itinere, & tūc ñ teneť ire.nā rľa est,qcqd acqrit fili', acqrit patri quo ad usumfructū,sed si hēt qd expēdere,tūc secus. Sed hæc opi. mihi nō placet, qa nullā differentiā poneret iter istū cōstitutū in ptāte,& aliū. nā idē ē i alio sui iuris nō habēte qd expēdat,ut in c.q̃uis.j.e.& tñ iste tex. uoluit denotare quādā spālitatē in hoībus suppositis alienæ ptāti.nec placet indistincte opi.Io.An.nā licet sit ex familiā,tñ,ex quo nō est sui iuris,teneť assistere & obedire patri,& eidē cōmoda patrię ptātis exhibere.Vñ idē putarē in filio, quod in seruo
6 ex benigna interpretatiōe. † Et p hoc soluiť,qđ opponi pos
e set d.l.tā ex ɔ̃ctib.ff.de iudi.ubi patet, ꝙ de delicto[e] filiusfamilias obligatur,sicut alius,q ē sui iuris, & qđ dixi pcedit ex benigna interpretatione & concessione papæ. nā de iuris rigore oēs istæ psonæ teneť.Itē nō ob.alia iura, qa excusant pueros tm̃,& nō maiores,qa pñt itelligi đ illis, q sunt suiiuris.In gl.2.in fi.Hæc decisio gl.mihi nō placet,qm̃ tex. indistincte dicit, ꝙ ubi psonæ sunt delicatæ, ut nequeant subire laborē eūdi ad curiā, ꝙ status psonæ prius dēt intimari Romano pōtifici. vñ pondero uerbū, prius non dēt; ergo antea absolui,q̃ hoc intimetur papæ. Fateor tñ, ꝙ si interim iminet piculū mortis, tūc non uigore dispositionis h' c.sed uigore aliorū iuriū pt absolui recepta cautione,prout dř i gl.In gl.fi.ibi:*quia mandatum morte extinguitur.* Tancre.sentit oppositū, quoniam pręsumitur decessisse in eadē,ut in c.maiores, de baptis.dom. Anto.hic distinguit, ꝙ aut mandatarius erat certificatus de morte mādatoris, & tūc sit uera opi.glo.alias procedit opinio ɔ̃ria. Putarem tamē,ꝙ ubi iste mandator in extremis recepisset pniām,q tunc licet fuerit in culpa in nō reuocando expresse,non tñ incidit in excōicationem, cū in ueritate mandatum fuerit morte reuocatum. Aut iste non egit pniam,& tunc etiam đ rigore non esset excōicatus, quia mandatū reuocať morte. Sed quando decessit in eo pctō,tenetur de delicto alterius, sicut teneť pricipalis ī ñ reuocādo mādatū,ut ī.l.si mādassē ff.mād.†Et si diceres, qđ opabiť excōicātio hoc casu,cū iste

iam

iā sit mortuus?So.pōt operari quo ad corpus:qa nō sepelie
a tur in cœmeterio,uel si fuit sepultus p prius,inde exhumabitur, arg.in c.sacris,de sepul.nā p excōicationē non solū inficiť anima,sed ēt corpus.hinc est, ꝙ ēt post mortē absoluiť qs ab excōicatione,ut in c.a nobis.2.j̃.eo.Et alibi dicit gl.sing.ꝙ cōicando quis mortuo excōicato incurrit excōicationē,sicut si cōicaret uiuo excōicato, ita dicit gl. sing.in
8 c.ad hæc,de priuile. †Et ī fi.gl.hodie de hac ultima q. dic, ut habes text.apertū in c.cū quis,e.ti.lib.6.Et aduerte,quia non oīa gesta nomine meo possum rata habere. nā quædā sunt,quæ possunt p aliū explicari,ut uulnera,homicidia,& sitia,& in istis ratihabitio trahitur retro,ut in d.c. cū quis, & in.l.1.§.deiecisse,ff.de ui & ui.arma. Quædam sunt, quæ nō pñt explicari p aliū,ut adulterium,&c.carnis delicta,& in istis non hēt locū ratihabitio,ut dicit glo.& bene in d.l. 1.§.quoties,& in c.sciant cuncti, de elec. li.6. & per Cy. in
9 l.non eo minus,C. de accu. †Extra gl.quæro de notabili & quotidiana qōne, q̃ uenit ad declarationē huius c. & mate
a riæ,An mandans[a] delictum cōmitti debeat puniri tāquam principalis,ita,ut includať sub dispositione iuris? Et colligēdo multa sparsa in diuersis locis distinguo sic, ꝙ aut uerba sunt scripta ī rē,puta dicit ius,siue statutū, p homicidio imponatur talis pœna,& tūc mādās includiť,quia de homicidio teneť,ut in c.2.de cleri. pug. in duel. & l. hæc uerba, ff.de adul.& l.aut qui aliter.ff.qđ ui aut clā,& utrobique p Bar.& Cy.in.l.nō eo minus,pal.Et hoc casu includitur mādās ex propria significatiōe uerborū.iō hoc casu nō distinguo inter dispositionē iuris cōis,& iuris municipalis.Aut uerba sunt scripta in personā,ut qa dř,si quis cōmiserit homicidiū puniať tali pœna,& tunc aut quis cōmittit delictū p instrm,qđ necessario operatur necessitatē facti, & tūc mādās includiť,siue sit dispositio iuris cōis,siue municipalis,quia ipse uerè facit,qm̃ actus attribuitur principio. Exē plū ī mittēte sagittā,lanceā,uel lapidē.nā ipse uere facit,licet non tetigerit propriis manibus, pro hoc l. itē Mela. §. 1.ff.ad l.Aq. Idē dic per oīa,ubi instrm, per qđ committitur delictū, operať necessitatē iuris, ut puta mandaui filio meo aliquid,quod tenebať explicare,uel seruo,uel procuratori,& tunc in ueritate,cū ego faciā includar sub dispositione.actus enim tribuiť mihi,ex quo instrm,p quod facio, tenebatur parere, p hoc tex.in.l.3.§.si procurator.ff.qđ q sq;
10 iur. †Et facit hoc ad qōnē quotidianā. Statutum punit pponentē exceptionē ɔ̃ instrm guarentigiatū, mādaui pcuratori,ut exceptionē proponeret,nunquid ego mādans includar sub statuto? & dicendū est,ꝙ sic,quia procurator in hoc tenebatur obedire domino. Aut instrm, per quod explicať delictū,operať propria uoluntate, nō necessitate facti,uel iuris,ut puta mādaui delictū cōmitti,mādatarius ñ tenebať mihi obedire:sed nihilominus,ppria uoluntate uoluit mādatū exequi: & tūc aut sumus in dispositione iuris cōis,& mandatos cōprehendiť non ex propria significatione uerborū,sed ex interpretatiōe iuris, qa ius interpretať eū facere,licet uere ñ faciat.parū n.refert, an qs ppriis manibus interimat,uel per aliū,ut dicit tex.in.l.1.§. deiecisse, ff.de ui & ui arma.facit c.cū ad sedē,& c.sæpe, de resti. spo. ad idē tex.in.l.si qs id,quod,ff.de iuris.om.iud.& in l.si per annū,ff.ne qs eū,qui in ius uoca.est ui exi. & c. se ant cūcti, & qđ ibi no.pall.& in reg.q per alium,de reg iur. li.6. & c. 1.s.de offi.dele.& dixi ex interpretatione includi,& nō ex propria significatione, quia mandator uere non facit, sed
11 perinde est quo ad pęnā,ac si fecisset.†Sed ɔ̃ hoc facit multū iste tex.in fine,dicens,ꝙ is uere cōmittit, cuius mādato &c.unde pōdera uerbū,uere,ergo non per interpretationē. Bar.in.l.sed si unius,ff.de iniur.rñdet ad istū tex.ꝙ pcedit in pctō,in quo magis pōderať animus, q̃ ipsum factū, quasi uelit dicere,ꝙ quo ad pctm̃ is uere facit,cuius mandato &c.
12 †Sed ɔ̃ hoc dictū Bar.facit,quia iste tex.nū loquiť de pctō, sed đ pœna peccati,& excōicatiōis pœna est maxima,adeo,

ꝙ dicit ca nō nullā pœnā maiorē ea ecclesiā hře.24.q.4.c.corripianť,facit c.sacro.j.e.Itē ꝙ uere nō faciat ēt de iure canonico,all.tex. apertum in c.ut famæ.j.eo. ubi ponitur uerbū fictū, dicendo, ꝙ is vř facere, cuius mādato &c. Ad idem adduco tex.magis apertū i 2.de cle.pug. in duel.ubi tex.loqť de eo, q dedit p se pugilē,q aliū interfecit,& dic,ꝙ nō iste, q dedit pugilē, sed alius homicidiū commisit:tñ teneť de homicidio,qa ex pcepto suo &c.Itē alibi tex.ponit ista ut diuersa facere,uel mādař,vt ī c.si qs uiduā 50.di.& in c.sicut dignū,de homi.Sed pt dici ad istū tex. ꝙ facere uere dř quo ad pctm̃ & pœnā pcti, dū sumus in dispositione iuris cōis, & tñ re ipsa uere nō facit.Aut sumus in dispositione iuris municipalis, ut qa statutū punit cōmittētē delictū &c. & tunc qō est dubia ualde,& quotidiana. nā primo vř, ꝙ includatur mādator,qa uere non facit, sed ficte, &
b interpretatiue,ut dixi, & statutum[b] nō uendicat sibi locū in casu ficto, & interpretato.l.3.§.hæc autē uerba, & qđ ibi no.ff.de neg.gest. & bonus tex. cum ibi no.in c.nostra, s. de iniur. & quod not. Io An.de reg. psumitur,de reg.iur.li.6.
13 in Mercu.†In contrarium facit,quia statuta debent interpretari ſm ius cōmu. ut in c.cum dilectus, de consue.no. Inn. in c.causam quę,s. de rescri. & Bar.in.l. oēs populi,ff.de iusti. & iur.Sed de iure cōmuni mandans includitur sub dispo-

a SEB. SAP. An mandans.Vide multa per Ang.& August.Ariomi. in tract.malefi.in uersi.Sempronium mandatorem.

b Et statutū. An statutum, qđ loquiť de cōmittente maleficiū,hēat locum in mādante.Et adde oino d.Abb.post Io.An.& qđ no. ibi in c. sicut dignū,de ho.& uide qđ scribit d.Ab.p' Ant.ī c.significauit.s.& indi. & uide Bal.i l.perēptorias, C. sen.re.non posse, in.6.col.uer. qre qd si statutum loquens de bannito pp homicidium, an habeat locū in bānito,q mādauit cōmitti homicidiū. & uide q̃ no. de hoc ī c. īter dilectos,s.đ fi. istr. in. 1. addi. circa mediū.Item adde hic qđ not.Paul. de Ca.i.l. si cū dotē.§. transgrediamur,ff.sol.mat.su p gl.2. ubi dici t, ꝙsi ex statuto uulneratus pt assumere moderatā uindictā de uulnerāte, put Florentiæ, nō licebit hāc uindictā demādare alteri,ar.l.cū fundū §.qsitū,ff.de ui & ui ar.scias tñ,ꝙ in mā odiosa & pœnali iterdū appellatione delinquētis cōprehēdūtur mādātes,text.est ī l.si qs id,qđ,ff.de iuris. om.iud. sed ad qōnē hic positam p domi.Abb. vidē tex.& ibi no. dictū Abba. circa prin.i c 2. de cle. pug.in duel.& de q. hic posita uide p Ioā. de Imo.i.l. Gallus,in §.& qd si tm̃,ff. de libe.& posth.ubi alle.qdā bona,& dicit ꝙ de hoc hř p Bar.in.l.si qs p emptore,i pen.char.uer.& ista sūt notabilia ad multa,ff.de usuc. & uide de hoc p Imol.i cle.si qs suadēte,i 5.co. de pęnis, & cū illo dicto Pau.de Cast.in d.§.trāsgrediamur,de statuto permittente vindictā &c.ut.s.cōcordat Bal.i.l.accusationis,C.qđ me.cau.& i c.1.§. si qs uero,el.1.uer.& hoc facit ad qōnē,de pa.iura.fir.p gl.ī d.l.cū fundū,,& p tex.ad hoc elegātē i.l.seru' si hæredi, ff. de statu liber, licet al'r dixerit Bal.i l.Graccnus,C.de adul.& adde oino hic Bal.in c.si qs decesserit,ti de feu.fue.cotrouer.ubi de hoc ar.dat singularē & nouū intell'm ad istud c.mulieres,p Canonistas nō cogitatū. Et inter cætera dicit,ꝙ qñ dř,ꝙ faciat per se,nō uerificať unq̃ in illo, q facit p aliū,& all.l.si ita fuerat,ff.de manu.test.& idē dicit,si diceret psonaliter,in cle.1.de ui.& ho.cler. & de qōne hic posita per d.Abb.uide per Bar. in.l.nō solū.§.si mādato,ff de iniur. Bart. i.l.si ut proponiť,ff.de in fideius. &.l.si qs mihi bona. §.sed q mādauerit,ff.de acq.hære.& in d.l.sed si unius.§. si seruus,ff.de iniu.de ista q.ēt in terminis uide p Ang.post gl.in.l.quæ pr,ff.quæ in frau. cre. ubi dicit,ꝙ aut uerba statuti sunt scripta in personā,& tūc nō comprehēdiť mādās,aut nō,& secus,cū quo ad literā concor. Bal. in.§. interdū,el.2.in uer.qd facit ad statutū, instit.de obli. quæ ex quasi deli.nas.& de illa.q.uide p Cy. & Bal.& alios in.l.nō iō minus, C. de accu.& ibi omo p Sali.& Bal.in.l.si p aliū,ff. ne qs eū, q in ius uo.ē ui exi.p Bal.& Ang.in.l.3.§.si pcurator,ff.qđ q sq; iur. & per Bar.in.l.quemadmodū,C.de agri.& censi.lib.10.Bar.in.l.1.in 3. co. C. de ser.fug.&. ī l. Gallus. §.si is,ff.de lib.& posth. & in l. 1. §. ne autem, C.de cad.tol. & in c.1.§.iniuria, in fin. uersi. quæro statuto cauetur,de pa.iur.firm.& in extrauag.de pa.constan. Ioan.de Imol. post.Ange.in leg. si seruum quis.§.prętor ait,ff. de acquirē.hære.& uide omnino,qđ not.in hac lec.in c.sicut dignū,de hom.Itē adde, ꝙ illam glo.in d.l.cum fundum,alle.pro singul. Baldus in c. fin. in 2.col.de calum.& ꝙ in dispositione pœnali appellatione facientis contineatur mandans, seu per alium faciens,est textus in.l.fur-

sitione affi ciēte faciētē, vt.s. dixi.ergo idē ī dispositiōe statuti, maxie cū statuta sint ps iuris ciuilis, qn fiūt a pplo, ut l.oēs ppli,pal.&.1.dist.c.ius ciuile.Et p hāc rōnē ultimā tenuit Cy.in.d.l.nō iō minus,q includat mādator:sed Bar. licet nō apertè, tacitè tā sentit oppositū in d.l.sed si unius,&.l.nō solū,eo.ti. pro hoc optime facit,quod ipse no.in.l.1.ff.
14 de sica.ubi dicit,†q statutū puniēs delictum,nō hēt locū nisi delictū fuerit [a] cōsummatū,licet in dispositione iuris delictū principiatū habeat p consummato, vt in.l.si qs non dicā rapere,C.de sacrosan.eccl.Cano.de pęni.di.1.c. si quis, & in c.1.de eo q mit. ī pos.& qd ibi plene no.sed Bal. latius attingit hāc mām in repeti.d.l.oēs populi. Et breuiter cōclu de p9 eū,q aut statutū indulget, ut qa dicit homicidæ remittat certa ps pœnæ, & tūc cōprehēdat mādator, quia cessat odiū,& fauor ē ampliād9,ut ī reg.odia, de reg.iu.lib.6.Aut statutū punit, & tūc aut puidet de pœna irregulari, ut quia multū exorbitat a dispositione iuris, & tūc nō īcludit mādator.hēbit ergo locū tm in casu suo, p hoc optime facit tex. in sili in c.statutū.de ele.li.6.& in c.cū ī cūctis,de elec.iuncto c.si cōpromissari9, e.ti.li.6.facit qd no.Io.An.in reg.odia, in Merc. Aut statutū puidet de pœna regulari,ut qa nō multū exorbitat a dispōne iuris,uel pone aliud exēplū quotidianū,ubi pęna in iure expressa nō est, statutū ponit pęnā, & loqt de faciente, & tūc includet mādator, quia hoc statutū nō est exorbitans,iō recipit interpreta-
15 tionē,sicut ius cōe.†Et hoc in sili sensenrūt doc.antiq in.l.qcūq;,C.de ser. fugi. in illa.q.nūquid in statuto masculinum cōprehendat fęmininum,[b] sicut in dispōne iuris cōis. Et cōiter dr ibi per legistas,q ubi statutū continet odiū rōnabile,fœmininū cōprehēdit sub masculino, ex interptatione, & nō ex propria significatione uerborū, de quo plene p Bar. in.l.1.ff.de uer.signi. p Archi. in c.si qs suadēte.17.q.4.Ad oīa pdicta adde glo. singula.in cle.1.de uita & hone.cleri. q̄ dicit, qd ubi dispositio iuris punit aliquem facientem personaliter, tunc faciens per alium non tenetur illa pęna,licet peccet, secus, ubi non adderetur illud uerbum,personaliter,&c.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum,quantuncunque occultè,requirit absolutionem a papa.*
2 *Delictum etiam occultum afficit delinquentem.*
3 *Absolutio ab excōicatione etiam in foro animæ non datur,nisi læso satisfacto.*
4 *Absolutio ab excōicatione non petitur per procuratorem non habentem speciale mandatum.*

CAP. VII.

1 Porro †Excōicatus p interiectione manuū in clericū,licet occult9 absoluit p solū papā.h.d.Casus literalis. Si aliq uiolētas man9 inii ciūt in fratres suos,& pœnitētia ducti nō cōuicti, sed priuatim postulāt ueniā, qa fortè occulta fuit offensa, monēdi sunt,ut satisfaciant lęsis, & p absolone apostolico cōspectui se pręsentēt,sine quo absolui nō possunt. Ber. No.1.ex tex.q pcutiens clericū quātūcūq; occultè incidit in excōicationē, & tenetur p absolone ire ad sedē apostolicam.†Et ex hoc not.infero primo,q dispositio iuris [c] afficit delinquētē quatūcūq; occulte; p hoc uide bonū tex.ī cle.1.d hęreti.& optime pbat hic iuncto c.si quis suadēte. 17.q.4.Secundo infero ex pdictis,& ex tex.q absolo a sententia excōicationis sp reseruari debet superiori,sicut iura disponunt, ēt si petatur in foro animę. sic ergo abslo ab excōicātione fori pœnitētialis, uel cōtēsiosi rlr n licet simplici sacerdoti, p quo uide bonam gloss.in.c.2.de peni.& remis.li.6.ad qd pauci sacerdotes aduertunt. †Secūdo no. q absolo ēt in foro animę nō debet indulgeri nisi cū onere,ut satisfaciat læso, & si non satisfacit,incidit in eandē excōicationem,de quo uide bonum tex.in c.eos,§.1.eo.tit. lib.6.†Tertiò no.ibi:*sine speciali mandato,&c.*q ad absoluendū excōicatū p iniectione manuū in clericū reqritur speciale mādatū,quod intellige,nisi ueniat accessoriè ad mandatū,de quo in.c.prudentiā,de off.dele.In glo.1. Vel intellige tex.de confraternitate generali, qua adinuicem astringuntur omnes catholici, maxime clerici inter se; pro hoc facit c. Ioannes, in prin.s.de reg. nam omnes Christiani possunt appellari fratres, quia effecti sunt filii Dei per regenerationem factam in baptismate,ut in.cap.ad mensam 11.q 3.quod tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Excōmunicati non sunt uitandi à domesticis domus, secus ab aliis priuilegiatis etiam priuilegio papæ facto sine causa.*
Papa est supra ius, & potest sine causa contra ius dispensare, & etiam in totum tollere, nisi ex hoc decoloraretur uniuersus status ecclesiæ, & nume.4.
2 *Papa an possit tollere dispositionem canonis, si quis suadente?*
3 *Excommunicatus tenetur uitare alium excommunicatum.*
4 *Papa participans cum excommunicato, non incurrit excommunicationem.*

CAP. VIII.

Nulli Etiam priuilegiati tenentur uitare excōmunicatum; & pro iniectione manuum in clericum excommunicati sunt.h.d. Casus literalis. Aliqui sunt priuilegiati; quęritur, an per priuilegium suum excusentur,quominus excommunicatos uitare debeant, & si clericos læserint,sicut excommunicati debent uitari? respondet papa,quod prætextu priuilegii non excusantur, quominus excommunicatos uitare teneātur. Ber.† Not.1.ex tex. quod quilibet tenetur uitare excommunicatum,quantuncunque sit priuilegiatus.Sed contra hoc & contra tex.oppo.de.c.responso,&.c.cum uoluntate,& de c.qd in dubiis,& c.inter,eo.tit.&.11.q.1.c. quoniam multos.ubi patet.quod mult. licitè communicāt excōicatis uigor priuilegii apostolici;ut filii, uxores, suictes

ei.§.q āt,ff.arb.fur.uide oīno Bal.in c.de cætero,ī ult.co.in uer.sed pone citra gladii &c. de iud.c ubi alie. p fin.Bal.in d.c.fi. & d.l.cū fundum.§ qsitum. Itē,q uindicta de morte hominis alicui permissa non possit alii delegari,firmat Bal.in d.c.ad nostram,circa me.de pba.& all.ibi gl.in d.l.cū fundū,nā dicit non esse alibi,sed ī ɔrium facit gl.in l. 1. C. ubi qs dec. q̄ uult q quēadmodū creditor capere pōt p se debitorē fugientē ut.l.ait ptor §.si debitorē,ff.q̄ ī frau.cre. eodē mō capere pt p subditū,p quo bene facit tex.& quod ibi no.Bar & Ange. i l.usufructuarius, ff.de noui ope.nū.

a

1 Delictum fuerit. Hoc dictū refert ēt do Ab.in c. inter solicitudines, de purga. cano.& uid oīno,q̄ ibi no. quæ oia adducas ad hoc propositū de quodā pcessu habito ɔ quēdā,q mandauit cuidam alium occidere, q factū nō consumauit, uide p Ange.ī consi.14. & adde. hic,qd late scribit Do.in.c. sciant cū cti,de ele.li.6. Itē mām istam de mādāte cōmitti delictū uide latis.p Sali.in.l. n iō minus C.d accu.ubi pōit quā plurimas.q.in mā. Itē Inno. in c. ad audientiam,de hom. & quod ibi post eū hic no. & dicit tex.in d.l.nō ideo minus, de accu.& in.l. nō solū §.si mādato,ff.de iniu. q si mandat alicui aliquod delictum,nō solū tenetur mādans, sed etiā mādatari9,qa ad hoc nō obligatur,licet suscepisset mandatū, ut in l.si remunerādi.§. rei turpis,ff.mā.& § is quoque,insti. mā. sed cōtra hoc est tex.urgentissimus in.l.3.§.procurator ff. quod qsq; iur.ubi dicit,q mādās solūmō tenet, nō autē procurator. Sed solue,q aut mādat aliquid,qd pprie est delictū,sed non habet effectum de iure,& tunc loquitur l.nō ideo minus, cū concor. aut cōmittitur aliquid,qd non est pprie delictū,sed sortit effectum de iure,licet ex eo sequatur pęna,& tūc pro se loquitur tex.in d.l.3.§. si procurator,& ad hoc uide Bal.in.l.1.in ult.col.C.de sen.& in d.l. n iō minus,in.8.q.& Bar.in d.l sed si unius.§.si seruus.ff. de iniu.& ibi uide Ange.q tenet ɔ Bar.& dicit Ang.in d.§.si procurator,q p illū tex.mō,quo s.dixi,loquit d.l.nō ideo minus,cū cōcordātiis.

b SEB. SAPI. Fęmininū.Vide de isto arti.per Iaso. ī.l. si idem cum eod.col.2.uer.4.prædicta reg.ff.de iur.om.iudi. ubi late attingit,quando masculinum concipiat fęmininum.

c SEB. SAP. Dispositio iuris.Ad hæc istum tex.cum multis aliis alle.glo.in cle.1.in uer.eoipso,de hæret.

in domo,s.laboratores, & similes,de qb.ibi. Sol.dnt doc. q tex. iste ītelligit de priuilegio nō ī corpore iuris clauso, gnāli,uel spāli,ēt sine cā cōcesso;ɔtraria loquunt in priuilegio in corpore iuris clauso,& no.mirabilr hoc dictū,q sine cā nō ualet priuilegiū cōcessum p papā, ut qs nō teneat uitare excōicatos.nā cū pp sit supra i9,pt sine cā ɔ ius dispēsare,& ēt in totū tollere,ut ī c.pposuit, de concel.pbē.no. Inn.in c.cū ad monasteriū,d sta.regu.Sol.Credo posse dici saluādo illud dictū cōe,qd mihi placet,q iō sine cā pp non pt hoc:qa esset annichilare, seu tollere vniuersalē statū ec
a clesiæ,[a] & gnare scādalū in mētib.aliorū hoc.n.pp facere n pt:uel si facit,nō ē tolerādū, p hoc.1.q.7.c.& si illa,uide In
2 no.ī c.q̄to,d cōsu.& in c.inqsitiōi.ī.e.†Et ex hoc infert ad
b aliā qōnē,nūqd pp possit tollere canonē, si qs suadente[b], ut qs pcutiens clericū nō sit amplius excōicat9. Ab. tenuit hic,q sine ɔcilio gnāli hoc npt.Sed Ho.sentit oppositū.mihi placet dictū Abb.q pp nō dēt tollere sine cā:qa decorare tur uniuersalis stat9 ecclesiæ, qd pp facere nō pt, uel nō est sustinēdum,ut.s.dixi.Secus,ubi subē cā,arg.opt.ī c.nō dēt, d cōsan.& affi.& ita cōcord.gl.ī c.q ad ppetuā,& ī c.sunt qdā.25.q.1.q̄ multū uariat,& disputat, nūqd pp possit tollere cōstōnē cōcernētē uniuersalē statū ecclesiæ, dico pleni9
3 in c.cū ad monasteriū pal. †Infert ēt ad aliā.q.nūqd excōi
c cat9[c] teneat uitare excōicatū? & cōiter cōcludit q sic.nā si priuilegiū nō defendit,quomin9 teneat uitare,multo forti9 excōicatio,qa delictū n dēt pstare īmunitatē,& excōicatus nō solū dēt ab aliis uitari;sed tenet ipse alios uitare, ut in
4 c.illud,s.de cle.exc.mi.ubi de hoc.†In gl.1.in fi.No.gl.& te
d ne eā mēti,q papa[d] cōicando cū excōicato, licet p prius n tollat excōicationē, nō ē excōicat9 hoc ēt tenet Io. de Lig. in cle si summus,d sent.excō.pro hoc,qa excōicatio, q̄ ɔhitur ex participatione, est de iure positiuo, quo papa nō ligat,ut ī.c.pposuit,de cōcel.pbē.nam tāta est potestas papæ circa ius positiuū, ut si tollat cōstōnē pmulgantē excōicationē,& uult eā haberi pro infecta, excōicati uigore illius constitutionis non indigent absolone,ut dicit glo. sing.in cle.1.de immuni.eccle.

SVMMARIVM.

1 *Diœcesis dicitur parochia episcoporum.*
2 *Appellatio a sententia excommunicationis non admittitur, quando notorium est incidisse in excommunicationem, alias secus,*
3 *Monachus stans in studio, uel cuius prælatus abest, potest agere ex præsumpta uoluntate, & licentia superioris.*
4 *Iniuria illata clerico parit actionem iniuriarum & sibi, & ecclesiæ,sine etiā quod habeat plures,nec unus in præiudicium alterius remittit.*
5 *Iniurians clericum conuenitur coram iudice ecclesiastico.*

CAP. IX.

Parochianos. Percutiens monachum, uel conuersum religiosum dēt denuntiari excōicatus, & uitari, donec fuerit per
1 papam absolutus h.d.No.1.ex tex.†q oēs de diœcesi possunt dici parochiani prelatorū, seu epōrū, concor. c.1.s,de rapto.& c.apostolicę,s.de don.Secundo no.q incidens in sniam canonis dēt denuntiari publice excōicatus, & hoc spectat ad offm prælatorum ēt nemine requirēte,& dēt talē facere uitari donec satisfecerit læso,& fuerit absolutus,nō ergo dēnt prælati esse cōtenti simplici excōicatione canonis, sed dēnt procedere ad publicationē, & facere talē euitari,excōicando alios, qui cōicauerint secum, uel alio mō.Vlti.not.q ēt religiosis læsis & iniuriatis ante oīa satisfaciendum est; possunt ergo etiam religiosi agere ad satisfactionē iniuriæ,de quo plenius, & qualis erit ista satisfactio,dicam in c.tua nos.ī.eo.Sed qa hic dr in fin.literæ q incidens in hāc excōicationem debet cum literis ordinarii se conferre ad curiam pro absolutione.Quid si iret sine talibus literis?Sol.dnt doc.q hihilominus absolueretur,arg.in c.sacro.ī.e.& in c.cum pro cā.Sed tunc solet talis remitti absoluendus ad ordinarium loci, ut appareat, an expresserit falsam cām ī absolutione,arg. in c.ex parte,de offi.ord.deferuntur ergo istæ literæ ordinarii, ut appareat de ueritate & serie facti, pp quod incidit in excōicationē.Sed opp. cōtra literam
2 †& uī,q possit appellari, ne fiat ista denuntiatio, cum possit percutiens clericum ptendere excusationem. nam fortè eum percussit se defendendo,uel eum nō cognoscendo,& sic in excommunicationē non incidisset, & pro hoc c.peruenit s.de ap. ubi dr deferendum tali appellationi. Solu. Concordo sic:aut notorie constat talem incidisse in excōicationē, & tunc habet locum ista litera, ut appellatio non habeat impedire uires denuntiantis,cum per talem denuntiationem amplius non ligetur;pro hoc c.pastoralis,de appel.Qnq; uerò sic notoriè non constat,imō refricatur in dubium, utrū percusserit,uel non,uel an ex cā eū excusante,& tunc deferendum est appellationi,& ita loquitur contrarium.Itē aduerte, q ubi notorie non constat de tali excōicatione,debet ordinarius ante denūtiationem facere citari illū,quem denūtiare excōicatum intendit, quatenus defendat se,ne denuntietur excōicatus, p hoc uide gl.no.in cle.pręsenti,de cēsi. & in cle. 2. de pęnis, & dēt iudex receptis pbationibus denuntiare talem incidisse in canonem & ab hac denuntiatione poterit appellari, nisi notoriè cōstet de ɔrio,qa à sententia legis nō appellatur tn à snīa iudicis declarantis,quem incidisse in pęnā legis appellari pt,pro hoc uide bonā glo.in c.cupientes,de elec. li. 6.& facit c.cū sm leges,de hære. eo.li.&
3 quod ibi not. †In glo.1.ibi.*sed monachus non potest;&c.*Hoc limita uerū, nisi monachus esset absens puta in studio, uel p sens,& prælatus suus esset longe absens procuratore non dimisso.nā tunc posset agere monachus ex præsumpta uoluntate,& licentia superioris,sicut dicimus in filiofam. p hoc l. si longius, ff. de iudic. & in.l.sed si unius,in.§.fi.ff.de iniu. facit quod no.in c.ex parte.s. de accu. & in c. ut periculosa,ne cle.uel monachi,li.6.&
4 uide gloss.in c.non dicatis.12.qō.1. †In ca.glo. ibi: *secus in ecclesia seculari.* Hoc intellige uerū sm Hosti.de actione competenti ipsi clerico.nā competentem ecclesiæ potest ecclesia remittere. ex iniuria enim illata clerico seculari actio nascitur, & clerico,& ecclesiæ. Vn actionē cōpetentē clerico non pt ecclesia remittere,sed cōpetentem sibi sic.Ita e ɔ actionem competentem ecclesiæ non potest clericus iniuriatus remittere, sed quatenus tangit personam suam sic, ad hoc c. cum desideres,& c. cōtingit.ī. eo. & qd no.in c.si is qui. 23.quæstio.4.& in cap.

a SEB. SAP. Statum ecclesiæ. Quando papa possit disponere in concernentib.uniuersalē statum ecclesiæ,tradit Fel.in c.si quando, col. 5.uer.dicta per istum tex. s.de rescriptis.

b Suadēte.De hoc uide d.Car.ī repe.c.perpēdimus.in prin ī.eo.ubi sequit opi.p d.Abb.hic relatā. mouet per dictum Io.mona.in c.super eo,de hæreti. li.vj.quòd decr.si qs suadēte, est cōstitutio iuris positiui,sup quod est papa;& q possit papa toller canonē si qs suadente, tenet etiā Io.An.ī c.degradatio,sup gl.fi.de pœnis, li. 6.Et de ista qōne vide per do. Ant. ī.c.cū ad monasteriū,ī fi.de sta. mona.vbi dicit,q licet cōiter teneat q non:tn ipse credit, q papa hoc possit,sed non est cōsulēdus, vt hoc faciat;& ita dicit tenere Inn.in rub. de consuetu.sed tu de hoc etiā vide p do.Abb.in dispu. sua,q̄ incipit,episcopus & quidam rector;in 20. col. & p do.Ant. in c. q̄to,in 10.col.de cōsue.& q posset tollere,tenet dni. in c.in istis, ultra mediū.4.dist.

c Excōicatus.Et d hoc uide per glo. sing. in c. deuotā 27.q.1.& utrū excōicatus possit testificari ɔ alium excōicatum, uide Spec.in tit. de teste.§.1.in.11.col. uersi. qd si oēs de uniuersitate,& q hoc concludit tenet ēt do.Ant.co. de testi.

d Papa. Idem tenet gl.in c.si inimicus.93.dis.& in c.quanto.11.q.3. de quo etiā p do. Abb.ī.e.ī.c.cū desideres,circa pri. & uide Cal. in repeti.c.cū excōicato.11.q.3.cū sim. in.q.quæ in c.q̄to quāto,& uid tex. & gl.in uer.participet,& ibi Ion.ī cle.si sum9,& e.ti. tex.cū gl. mag.in fin.c.si aliquando ī.e.& quod non icurrat, tenet Io. An.ī c.statuimus, de sen.exc.li.6.

Salonitanæ.63.di.Quid ãt si clericus in
iuriatꝰ habeat plures ecclesias,cui illarũ
cõpetit actio iniuriarũ?dicit Host.consi
derandum est, an altera sit in cõmẽdã,
& altera ĩ titulũ, uel an iniuria fuerit ir
rogata pp alterã tm̃, argu.in l.itẽ apud 2
Labeonem.§.ait p̃tor,ff.de iniur. & c.re b
latum.2.s̃.de testa. Et cõclude,q eccle- c
sia,ubi est intitulatus hẽt actionẽ. Si ue
ro utraq; est in titulũ, & si pp alteram
tm̃ iniuria est irrogata, illi soli cõpetit 3
actio.Si vero pp utranq;,uel simpl'r in-
iuria est irrogata, tũc cõpetit actio utri
que. nã ex eadem iniuria p̃t actio com-
petere pluribus personis, ut puta si iniu d
ria infertur uxori alicuius,actio cõpetit
sibi,itẽ marito,itẽ patri, de quo ĩ.l.1.&
2.ff.đ iniur.cũ fili. In gl.fi.ibi:clerico ãt
seculari dẽt dari &c. Hoc intellige ſm 4
doc.& bñ in emẽda,q̃ fit rõne iniuriæ tã
gentis p̃sonã clerici.Sed quatenus iniu-
ria tangit ecclesiã, emenda dabitur ipsi
ecclesię iniuriatæ, & si plures habet ec-
clesias,dic ut.s̃.dixi. †Et ĩ fi.gl.dic gl. p- 5
cedere,ubi nõ,[a] pcuteret clericus.nã ex a
percussione clerici cõmittit sacrilegiũ; 1
quo casu p̃t adiri iudex ecclesiasticus su
pra laicum,ut in c.cum sit gñale.s̃.de fo.
cõp.& c.quisquis.17.q.4. Idẽ etiam pu-
tarẽ,ubi iniuria fieret clerico. sine pcus
sione; quia talis iniurians p̃t dici male-
factor clerici,& ecclesiæ.pro hoc bonus
tex.in c.olim.s̃. de iniu. & pro hoc facit
d.c.cum sit generale.

SVMMARIVM.

1 *Forma absolutionis ab excommunicatione canonis, si quis suadente.*
2 *Conuersi alicuius ecclesiæ gaudent priuilegio canonis si quis suadente.*
3 *Delictum commissum inter homines communiter uiuentes est minus punibile.*
4 *Percutiens clericum cã correctionis nõ est excõicatꝰ.*

CAP. X.

EX *tenore*. Ponitur forma p̃cepti,qđ 1
sub uirtute iuri fieri dẽt illi, q
pro uiolenta manuũ iniectio-
ne in clericum excõicatus absoluitur.h.
d.Et secunda pars,ibi: *mandamus*. Casus
lit.Quidã canonicus B.nomine uiolen-
tas manus iniecit in quendam subdiaco
nũ. quia forte pro absolutiõe ad sedem
Apostolicam ire non poterat, Archieps
Ianuẽsis significauit hoc dño papæ, un-
de mãdat eidẽ, quatenus iuro prius re-
cepto ab ipso.B. q suo dẽat stare mãda-
to, authoritate papę ipsum absoluat, &
sibi in uirtute iuri præcipiat, ne de cęte
ro in clericũ,monachum,uel alicuius re 2
ligionis conuersum manus iniiciat uio
lentas,nisi se defendendo,aut de manda
tõ suorũ prælatorũ hoc fecerit: uel nisi
super eũ habeat p̃lationis offm̃,aut ma-
gisteriũ: aut cũ ipso in eadẽ ecclesia so-
1 cius esse noscat.B.† No.1.ex tex.formã
& practicam adhibendam in absolutio
ne ab excõicatione canonis, si quis sua-
dẽte.sufficit.n.præstare iuratoriam cau-
tionem de parendo mandatis ecclesiæ,
& post absolonem dẽt fieri præceptum, ut hic dr̃.Intellige
tñ, q prius dẽt satisfieri lęsis, si iniuria est notoria,ut in c.
ea noscit.j.e.& no.Io.An.in c.ad hec.j.e.No.2.modũ præ-
cipiendi ei qui iurauit parere mandatis alicuius,ut p̃cipiat
sub uirtute præstiti iuri,p hoc c.breui,đ iureiu.& c.ueniẽs;
& c.quintauallis,e.ti.†Tertio no.ibi: *alicuius religionis conuersum &c.* q conuersi alicuiꝰ religionis *b* gaudent priuile-
gio canonis,si quis suadente[c],& fere oĩa iura loquentia de
conuersis,q gaudeãt hoc priuilegio, loquuntur de religio-
sis conuersis.Quid autem in cõuersis ecclesię secularis?dic,
ut dictum fuit in c.non dubium,s̃.e,†Vlt.no.q delictum p-
cussionis commissum inter homines simul uiuẽtes alleuiat
rõne societatis & cõionis, quia cõio est mater discordie.
l.cũ pater.§.dulcissimis,ff.de lega.2.Et iõ,qui semel incidit
in excõicationẽ,non iurat, [d]q de cętero non percutiet so-
ciũ,quia de facili fieret contrauentio,excõicatus tamen est
percutiendo clericũ sociũ, sed nõ iurat rõne p̃dicta. Et de
absolone fienda in hoc casu dic,ut no.in c.qm̃,s̃.de uita, &
hone.cler.Vlti.quero†,qđ si moderatè quis percutiat cle-
ricũ sibi seruiẽtẽ cã correctionis?doc.dicunt talẽ nõ esse ex
cõicatũ,quia nõ p̃t in hoc notari uiolẽtia,argu. hic in eo,
q excusatur p̃latus,uel magister,& facit.23. q.1.c. paratus.

SVMMARIVM.

1 *Inimicitiæ dicuntur iustum impedimentum ad eundum ad aliquem locum. Absolutus a diœcesano, si data opportunitate non uadit ad Papam, reincidit in excommunicationem. Vide similem casum in c.ea noscitur,nu. 2. & in c. quod de his,in ult.no.j.eo.*

CAP. XI.

DE *cætero*. Excõicatum pro percussione clerici absoluit eps, si sine periculo
papã adire nequit,debet tñ sibi mandare,& adeat
papam impedimento cessante.h.d.Et secũda pars,
ibi; *Sed est*.Casus lit. Quidam p uiolenta manuũ iniectio
ne in clericum fuit excõicatus,& pp capitales inimicitias,
uel alias iustas excusationes uenire ad sedẽ apostolicã non
poterat,quęrebat a domino papa,quid cũ eo agẽdũ eẽt?Re
spondet papa,q licet diœcesano epo recepto iuro ſm mo-
re ecclesię sibi absolonis gratiã impartiri;sed est illi sub iu
ramenti debito iniungendũ,ut q̃ citius opportunitatem ha
buerit,Romanum pontificem adeat,mandatum apostolicũ
suscepturus.B.†No.1.ex tex.q inimicitia & alia impedimẽ
ta tpalia excusant ab onere adeundi papam pro absolone
ab excõicatione,sed poterit absolui a diœcesano, & impe-
dimẽto cessante dẽt cõparere corã papa,ut hic in fi. tex.In
tellige,q in propria persona cõpareat, ut in c. quod in du-
biis.j.e.nec põderat, q̃ fuerit cã inimicitiæ. Satis.n.ẽ hunc
hr̃e iustã cãm nõ accedendi,ar.in.l.nec timore,ff q me.cã,
& in c.ueniens,de spon.Secundo no.ibi: diœcesano epo,q
absolutio ab hac excõicatione ẽt subsistente cã impedimẽ
ti non competit inferioribus prelatis citra epm̃;de quo di-
xi in c.monachi,s̃.eo.Vlti. no.q absolutus pp impedimen
tum ab eo, cui non competebat alias potestas absoluendi,
dẽt ĩpedimento cessante ire ad illum,cui competebat abso
lutio.Et circa hoc dubitatur de duob.Primo,nunquid tex.
iste habeat locum in excõicatione lata ob aliam cãm,ut nõ
ualens ire ad papã possit absolui ab episcopo? & Inn. tenet
q sic,& clare hodie pbat in c.eos,e.ti. li. 6. ubi bonus tex.
2 Secundo dubitatur, †quid si captata opportunitate nõ ua-
dit ad illum,cui cõpetebat absolo? dic, q statim reincidit
in eandẽ excõicationẽ,ut in d.c.eos. In gl.fi. Dic melius,q
aut opportunitate captata uadit ad papam, & tunc non pe
tet denuò absolutionem, sed recipiet mãdatum apostolicũ
dũtaxat, p hoc iste tex. ĩ fi. Si uero opportunitate captata
nõ addit papã.tũc est periurus,quia nõ seruauit iurm̃,& re-
incidit in eãdẽ sniam excõicationis, non q prima reuiui-
scat,sed est noua excõicatio a iure lata pp contemptum, ut
in d.c.eos; & per hoc respondetur ad argu. glo.

Abso-

a Vbi non. Vide omnino gl. & ibi Arch.post Lau. in c.fi.11.q. 3.
ZACHARIA.
b Religionis. Adde q̃ posui ad apostⁱ. ad istum in c. cũ & plantare,nu. 4.in apost.in uer. tertii ordinis,s̃.đ priuileg.
SEBA. SAP.
c Si quis suadẽte. Vide d. Abb. in c. dilecta s̃. đ maio. & obe.& in c.1.s̃. de reg.Gem.in c. p exemptionem,đ priui.in.6.
d Non iurat. Vide quod habetur in c.clericos,de coh. cle.& mulie. And. Barba.

SVMMARIVM.

1 *Absolutio ab excõicatione non solet dari, nisi absoluendus præstet cautionem de parendo mandatis ecclesiæ.*
2 *Stylus curiæ si omittatur in literis,litera redduntur suspecta.*
3 *Excommunicatus a delegato an possit absolui ab eo?*
4 *Excõicatus pro iniuria manifesta non absoluitur,nisi primo satisfaciat.*

CAP. XII.

1 AD *hæc*. †Cùm papa absolonem excõicati delegat,mandat recipi cautionẽ de parẽ
do mãdatis ecclesiæ h.d.Casus lit. Iudex delegatꝰ
ex cã rõnabili excõicauit aliquẽ, excõicatus lite-
ras impetrauit ad aliũ delegatũ,iste scđs delegatus, mãda-
uit ordinario,ut illũ hẽat absolutũ,quẽ prius denũtiauerat
excõicatũ ad mãdatũ prioris delegati: dubitabat ordinariꝰ
qđ facere dẽat.consultus papa rñdet, q si in secundis lite-
ris cõtinet expresse de recipienda sufficienti cautione,ipm
excõicatũ absoluat ordinarius: qa Romana ecclesia absolu
tionẽ sniæ iudicũ delegatorũ nequaq̃ cõsueuit alii delega
re, nisi in literis cõmissionis sit expressum de sufficiẽti cau
tione p̃standa ab his,q dẽnt absolui, q mãdato ecclesię de
2 beãt obedire.B. †No.1.ex tex.in literis attendendũ stylum
a curiæ;[a]& si p̃termittit, literę reddunt suspectæ, ut ĩ c.q̃ gra 3
3 ui,de crimi.fal.& in c.cãm.s̃.de testi.†Sed oppo.ɔ tex. nam
vr̃,q delegatus,q excõicauit,possit absoluere absq; alio mã
dato,ut in c.q̃renti,de offi. delega.Sol.dẽt tex.intelligi,qñ
delegati,q excõicauerũt,erãt mortui,uel reuocati,ul' excõi
cauerãt post sniam diffinitiuã, & terminꝰ erat elapsus, q.b.
casib.oportet recurrere ad aliũ pro absolone,ut in d.c.quæ
4 renti.†In glo.fi.ibi,*sola iuratoria sufficit*. No.glo.Sed intelli
ge ſm Io.And.qñ nõ cõstat de iniectione manuũ notoriè.
nã si cõstaret,ñ deberet fieri absolutio,nisi prius fieret satis
factio,qđ puto uerũ,pro hoc c.prox. nam excõicatus p in
iuria manifesta non absoluitur, nisi primo satisfaciat,ut in
c.ex parte.el.1.j.de uer.signi. & in c.uenerabilis,de sent.ex
com.li.6.& intellige,qđ sequitur in gl.ſm iura supius alle.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum potest absolui a legato papæ.*
2 *Excommunicatus per canonem, si quis suadente, potest in articulo mortis à quocunque absolui dummodo, si reconualuerit, uadat ad sedem apostolicam pro absolutione.* 4
3 *Iniurians tenetur iniuriato satisfacere de iniuria secundum qualitatem personæ iniuriatæ.*
4 *Actio iniuriarum expirat per lapsum anni.*
Absolui quis non potest ab excõicatione, nisi satisfaciat iniuriato, licet annus sit elapsus.
5 *Pauper excommunicatus an teneatur ire pro absolutione ad papam?*

CAP. XIII.

EA *noscitur*. Excõicatus per canonẽ, si qs b
suadente, si diues, uel pauper
sit,per papam,uel eius legatũ absoluendus est. Fal 5
lit in muliere,sene,infirmo, uel mutilato, qui p
epm absolui pñt h d.Primò exceptionẽ ponit.Secundo re-
gulã,ibi.*alios*. Tertio quãdã determinationẽ, ibi; *Si uero*.
Casus lit. In principio hꝰ decre.dr̃,q eps p̃t absoluere mu-
lieres;senes,& ualetudinarios,seu mutilatos ab excõicatio
ne pp uiolentã manuũ iniectionem in ecclesiasticã perso-
nam,satisfactione p̃stita iuxta facultates ipsarũ. Alii uero
oẽs siue pauperes,siue diuites ad apostolicã sedẽ,uel eius le
gatum pro absolone sua se p̃sentẽt si uero tpe infirmitatis
timore mortis a suo p̃lato fuerĩt absoluti, iuramẽto p̃stito
iniũgat eisdẽ,ut sanitate recepta ad Romanã eccl.uel eiꝰ le
gatũ accedãt mãdatũ ap̃licũ recepturi.B.No.1. ex tex. qua-
tuor casus,seu quatuor species p̃sonarũ, q̃ ñ tenẽt p absolu
tione ire ad papã.Et no.q a tex.de mulieribus loquitur indi
stinctè,& sic si mulier iuuenis,uel sui iuris,diues,uel pauper
1 sit,non tenetur pro hac absolone ire ad papã:quia itinera-
tio earũ periculosa est. †Secundo not. legatum Papę posse
absoluere ab hac excõicatione ẽt in casu epo non permisso
& de istis legatis dic,ut plenè legit & no.ĩ c.pen.de offi.le-
2 ga. †Tertio no. q tpe mortis p̃t excõicatus p canonẽ, si qs
suadente, absolui ab alio, q̃ a papa, recuperata tñ sanitate
tenet ire ad papã,uel eius legatũ, alias re
incidit ipso facto in eãdẽ excõicationẽ,
ut ĩ c.eos,e.ti.lib.6.Sed quęro, q dicãtur
destituti mẽbris. Sol. pcedit tex.in istis
claudis,cęcis,& aliis multifariè ĩpeditis
in mẽbris oẽs.n. tales dñr miserabiles p
sonę,& gaudẽt hoc priuilegio. Vlt.q̃rit
hic,dicit text.q absoluti tpe necessitatis
dẽnt necessitate cessante adire papã, uel
legatũ suscepturi mãdatũ apostolicũ &c.
nũqđ sufficiat, dũ legatus est in transitu?
Inn.hic ponit duas opi.Quidã dñt q sic.
sicut.n.pñt absoluere, ita & hoc mãdatũ
iniũgere. Alii ɔ,q in trãsitu pñt absolue-
re pp periculũ mortis,& tũc accessorium
iniungere mãdatũ, sed mandare princi-
pal'r nõ pñt,sed dẽt recurri ad legatũ p
priũ,ñ ad trãseũtẽ.Host.placet primũ di
ctũ:sed certè, licet primũ sit æquius:ſm tñ
est uerius,ſm Io.An.de quo p Spe. in ti.
de lega.in.§.nũc dicamꝰ. †In glo.in uer. a
iuxta facultates, in fi. Sed q̃ro, qualis erit
ista satisfactio? duæ opi. ponũtur p doc.
una,q uersat circa expensas,dãna, & in-
teresse,quia clericꝰ nõ dẽt petere ęstima
tionem iniurię.Sed pp dignitatẽ cleri-
catus dẽt ignoscere,ut in.l.si quis in hoc
genus,C.de sacrosan.ecc. Alii uero dñt, a
quos sequitur Host. q nõ sufficit isti in
iurianti flectere genua, & petere ueniã;
imo tenetur satisfacere de iniuria illata
& ęstimabit iniuria ſm qualitatẽ,& quã
titatem personæ iniuriatę & iniuriæ, & b
emẽdabit ipsi clerico, & pro hoc bonus
tex.i c.olim.s̃.de iniur.& hęc opi.est ue-
rior,sed alia est ęquior.Itẽ aduerte,† qa
licet actio iniuriarũ expiret per lapsum
anni.l.si non cõuitii,C. de iniu.tñ p uiã
exceptionis compellit iniurians excõi-
catus satisfacere ẽt post annũ,qa nõ dẽt
absolui, nisi prĩo satisfaciat, ut hic q̃q̃ er
go directè p uiã actionis nõ possit pꝰ an
nũ cõseq iniuriatus æstimationẽ iniuriæ
consequeret tñ eã indirectè[b]; quia alias
non audiret petens absolonẽ,ſm Host.
& bene,& hoc nota.†In gl.in uer. *paupe
res*.Io.An.dicit,q pauper mẽdicans, al's
potens ad eũdũ, tenet ire ad curiã,si al's
mendicando p̃t sibi prospicere, sicut in
loco,in quo manet, & hoc casu loquitur
iste tex.Si uero est pauper non mẽdicãs,
nihil habens,unde uiuat,nisi ex artificio
suo, quod exercere nõ potest in itinere,
hẽt locũ ɔriũ. ex quo.n.non est solitus
mendicare,sed ex artificio suo uiuere,nõ
tenet pro absolone obtinenda mendica
re,& ita loquitur ɔriũ;quod no. Imo plꝰ
dicit,q si solitus mendicare, ex mendici
tate prospiciebat sibi & uxori, & itinerã
do non possit prospicete uxori,tunc nõ
teneretur ire,qđ satis mihi placet.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens,uel interficiens clericum, qui contempto clericali habitu enormitatibus se immiscet,excõicatus non est non tamen impune interficit, & numer.8.*

ZACHARIA
a Stylum curiæ. Adde,qđ nota.in apost.ad istũ in.c. quã graui, in apostil.in ver. p̃sumũtur falsæ,num.2.s̃ de crimi.fal.
SEB. SAPIA.
a Stylum curiæ. Vide multa q̃ cumulat Fel. in.c.ij co.vj.versi.stylus curiæ, s̃.de rescr.
SEB. SAPIA.
b Indirectè.De veritate huius vide per Fel.in.c.si autem,in vlti.col. s̃.de rescri.

Excommunicatus est uitandus ante denũtiationem, & nu. 3. & 4. quando certum est ipsum esse excommunicatum, secus, si sciam solus, & nu. 7.
2 *Iniurians clericum conuenitur coram iudice ecclesiastico, quia commisit sacrilegium.*
5 *Crimen etiam occultum afficit criminosum.*
6 *Clericus immiscens se enormitatibus, ipso iure perdit priuilegium canonis, si quis suadente.*

CAP. XIIII.

CVm nõ ab homine. Ante denuntiationem uitand⁹ est excõicatus pro uiolẽta manuũ iniectione in clericos, nisi sit occultus.h.d.Primo.
1 †Interficiens clericum, q
a cõtempto clericali[a] habitu se enormitatib. immiscuit, excõicatus non est. hoc secundo. Et duo sunt dicta. Secundũ, ibi: *in articulo*. Casus lit. Aliquis est excõicatus ꝓ uiolenta manuũ iniectione: sed nõ dũ est denũtiatus, q̃rit̃, utrum ab aliis sit vitãdus? rñdet p̃p̃, ꝙ licet nõdũ sit denũtiatus, debes tñ illum euitare, nisi fortè id tibi soli cõstet in quo casu ipsum priuatim, q̃diu ab ecclesia toleratur, tñmó debes euitare, ut saltem rubore confusus ꝓ latẽti excessu satisfacere cõpellat̃. Secundò q̃ritur. Aliqui occidũt clericos, q cõtẽpto habitu clericali enormitatibus se immiscebãt; q̃rit̃, an occisores talium clericorũ sint excõicati? rñdet papa, ꝙ in odiũ clericalis excessus, & in terrorẽ similiũ excõicationis sñiam nõ incurrũt: tñ pnĩa aliquãtulũ asperior ẽ illis ĩponẽda, q̃ si ĩ laicos talia cõmisissent. B.
2 †No. 1. ex. tex. ibi: *pro sacrilegio &c.* ꝙ iniiciẽs manũ uiolẽtã in clericũ committit sacrilegiũ, & tanq̃ sacrilegus coerceri põt, & corã iudice ecclesiastico conueniri. 17. q 4. si quis deinceps, & c. q sqs, &. s̃. de fo. comp. c. cũ sit generale.
3 †Scd̃o no. ꝙ uitare tenemur excõicatos nedũ nominatim ab hoĩe, sed ẽt excõicatos a iure, licet adhuc ꝑ hoĩem denũtiati ñ sint excõicati, & hoc, qñ certũ est illos eẽ excõicatos.
4 †Tertio no. ꝙ ĩ publico ñ dẽmus uitare excõicatũ a iure, qñ excõicatio ꝓbari ñ ñ p̃t, ut qa alicui tñ hoc notũ ẽ. Et hãc puto rõnẽ h⁹ literæ. ex quo. n. non possumus eum cõuincere de excõicatione, nõ debemus eum uitare in publico cũ dedecore, uel infamia sua, ar. 6. q. 2. in c. si tñ, & c. placuit, facit. l. diffamari, C. de ingẽ. manumis.
5 †Quartò no ibi: *pro latenti excessu &c.* ꝙ canon pœnã ipso iure ꝓ delicto inferens, afficit delinquẽtẽ quãtũcũq; occultè, constitutio ergo fori cõtẽtiosi ligat criminosos quantuncũq; occultos; pro quo uide bonã gl. in cle. 1. de hære.
6 †No. in. §. *in articulo*. ẽm ueram lect. casum in quo clericus sine alia admonitione perdit ipso facto priuilegiũ canonis, si quis suadẽte, uidelicet qñ cõtẽpto clericali habitu immiscet se enormitatib. Et hoc est notãdũ ꝯ istos clericos, qui ĩdebite relicto habitu efficiuntur stipendiarii, seu armigeri, quantũcunq; isti cognoscant, & notum sit aliis eos esse clericos, non habeant priuilegium immunitatis personæ. Nã si nõ cognoscerentur, tunc nõ esset dubiũ ꝑ c. si uerò, s̃. e. Nec hoc esset in odiũ istorũ clericorũ, sed ꝑꝑ probabilẽ ignorãtiã percutientiũ. Verus ergo intell's h⁹. §. est, ꝙ licet sciatur ipsos esse clericos: tñ ꝑꝑ hunc excessum exuti sunt illo priuilegio canonis, si q̃s suadente, sicut dicimus in clericis cõiugatis: qui relicto habitu pariter perdũt priuilegium immunitatis personæ. Et aduerte, ꝙ iste tex. nihil dicit de priuilegio fori. Nunquid ergo tales clerici capti in hmõi enormitatibus põt puniri per iudicẽ laicũ? de quo dicam plene
7 in c. perpendimus. j̃. eo. †In gl. 1. ibi: *nisi solus hoc sciam.* Not. bene glo. nã Inno. in c. inquisitioni. j̃. e. in quadam addit.
b uisus est uoluisse excõicatũ a iure debere uitari[b] citra denũtiationem, qñ notorium est illum in excõicationẽ incidisse. Secus, ubi nõ est notoriũ, licet multis pateat, arg. 2. q. 1. c. multi. Sed certe illud dictũ Inn. vr̃ ꝯ istũ tex. cũ in principio gñal'r dicat excõicatum a iure uitãdũ absq; alia denũtiatione, & excipit tñ unũ casum, qñ. s. uni soli hoc pateret, secus ergo, si pluribus, licet non inducat̃ notorium. nã exceptio firmat regulã. 32. q. 7. cap. dñs, & ut. s̃. dixi. Rõ h⁹ exceptionis esse p̃t: quia, ex quo solus scio, & sic probare non possẽ;
c debeo silere, alias de facili daret̃ materia infamãdi[c] aliquẽ. Sed quando pluribus hoc notum est, audacter debeo eum euitare ẽt in publico, cũ possum eũ cõuincere, arg. in. l. diffamari, C. de inge. man. & melius in. l. eũ qui nocentem, ff. de iniur. Non ob. c. multi. 2. q. 2. qa loqt̃ d̃ criminosis, quos nisi sint excõicati, uitare nõ dẽo: nõ aũt loquit̃ de excõicatis a iure: dicit tñ Inn in p̃al. c. inquisitioni, ꝙ si q̃s in una prouincia esset excõicatus notorie, & in alia prouincia mihi soli pateret, ꝙ debeo eum uitare ibi ẽt in publico, quod satis placet: qa nõ p̃t isti dici ab ecclesia toleratus, pro quo facit, qd̃ not. gl. in c. ad nostram. j̃. de iureiur. & Inn. in. c. tua, in fi. de coha. cle. & mulier. In glo. in uer. *minime cohercentur*, ibi, *perpendimus*, & ibi plenissimè dicã.
8 †In gl. fi. Sed quæro, nunquid ista pnĩa imponat̃ istis occisoribus clericorũ de necessitate? Doc. vñr uelle hic quo ad cautelã tñ, ut sic potius necessitate, q̃ uoluntate ad talia prosiliant. Puto aduertẽdum, ꝙ aut ex parte occidentium bellum est iustum, & tũc procedat dictum doctorum, ut ad cautelam imponatur hæc pœnitentia: aut bellum est iniustũ, & tũc impunenda est de necessitate, & hunc puto intellectum c. nã licet ꝑꝑ hoc delictum clerici perdant priuilegium immunitatis personæ: non tñ per hoc sequitur, ꝙ impune licet tales clericos occidere, & hunc puto esse uerũ intellectum huius c. cum tex. præsupponat pœnitentiam imponendam ẽt pro occisione laicorum, quod est menti tenendum in perpetuum.

ZACHAR.
a Clericali habitu Adde Gem. i sub. de ui. & hon. cle. nu. 6. & ibi. Cels. in apo. in uer. uestiũ istũ in c. 1. p⁹ Inn. nu. 5. & qd̃ ibi posui ĩ apo. ad eũ in uer. ipso facto, s̃. de aposta. & preal le. Gem. ĩ c. 1. nu. 2. & ibi iterũ Cel. in apos. ad ipsum in uer. ipso iure, ꝑ alle. ti. de ui. & honest. cleri. li. 6.
SEB. SAPI.
b Vitari. An excõicatus debeat euitari añ denuntiationẽ, uide q̃ cumulat Fel. in c. Rodulph⁹, col. 27. s̃. de rescrip.
c Infamandi. Adde de hac materia uidendũ Lud. Rom. consi. 387.

SVMMARIVM.

1 *Infamatus de excommunicatione est uitandus, donec se purgauerit.*
2 *Participans cum excõicato, incurrit excõicationem, etiam ꝙ sit participans episcopus, uel in alia dignitate constitutus.*
3 *Papa participans cum excõicato, non incurrit aliquam excõicationem, licet aliter peccet.*
4 *Iuramentum, quod prestant absoluendi ab excõicatione, an sit de substantia absolutionis? nu. 8.*
5 *Excõicatus licet satisfecerit damnum passo, adhuc tamẽ indiget absolutione.*
6 *Habitus pro excommunicato per solam famam, est uitandus.*
7 *Absolutio ab excommunicatione an possit peti per procuratorem?*

CAP. XV.

CVm desideres. Ante absolutionem communicandum non est excommunicato, licet iurauerit parere mandatis ecclesiæ, uel se composuerit cum offenso. Vel sic.
1 †Infamato de excõmunicatione communicandum nõ est, nisi se purget, uel ad cautelã absoluatur. h.d. & tria sunt dicta, quæ patent per. §. Casus literalis. Primo talis qõ hic ponitur.

ponit̃. Aliq̃s erat excõicat⁹ & iurauit stare mãdatis eccl'ię: Ep̃s añ absolutionem reddidit ei cõionẽ: q̃rit̃, vtrũ sibi ab aliis sit cõicãdũ? an Ep̃s ei cõicar̃ debuerit? Rñdet p̃p̃, ꝙ iuratoria cautio, q̃ p̃stãt excõicati, poti⁹ ad cautelã ex ꝯsuetudĩe ecclesię ĩtroducta ẽ, q̃ ex rigor̃ canonum: nec ꝑꝑ iurm̃ dẽt q̃s dici absolut⁹ nisi absolutio fuerit subsecuta; nec dẽt cõioni restitui aliorũ, cũ ꝯstet ipsũ excõicatum fuisse & verũ sit eũ absolutũ ñ eẽ, nec ep̃s nec alii dẽnt ei cõicare, nisi ẽm formam eccl'iæ p⁹ iurm̃ fuerit absolut⁹: qa qui excõicato cõicat, est excõicat⁹. Scd̃a qõ talis ẽ: publica fama ẽ aliquẽ eẽ excõicatũ ꝑꝑ violẽtã manuũ iniectionẽ ĩ clericũ; q̃rit̃, an ꝑꝑ famã illã dẽat euitari? Rñdet p̃p̃, ꝙ nec Ep̃s, nec alii dẽnt ei cõicar̃, nisi de hoc ad arbitriũ Ep̃i se purgauerit, vel saltẽ ad cautelã añ fuerit absolutus. Tertiò qõ ẽ: aliq̃s verberauit clericũ, & ep̃o mediãte verberator cũ clerico ẽ recõciliat⁹; q̃rit̃, an sit ei cõicãdũ ab aliis? rñdet p̃p̃, ꝙ licet ille talis clerico satisfecerit; tñ eccl'iæ, q offendit ñ satisfecit, & nisi ẽm formã eccl'ię fuerit absolut⁹, ñ ẽ
2 ei ab aliis cõmunicãdũ. B. †No. 1. ex tex.
a ꝙ nemo[a] dẽt cõicar̃ excõicato añ absolutionẽ, q̃tęcũq; dignitatis existat. Vñ ẽt Ep̃s cõicãdo cũ excõicato añ absolutione icidit ĩ excõicationẽ nã i⁹ idifferẽter excõicat participãtes excõicato cui oẽs
3 subiiciũt̃, vt ĩ c. 1. d̃ cõst. † An aũt p̃p̃ cõicãdo excõicato icidat ĩ excõicationem, gl. ĩ c. nulli, s̃. e. ꝯcludit, ꝙ ñ, & rõ ẽ manifesta: qa hoc viculũ excõicationis ꝯhit̃ à iure positiuo, quo p̃p̃ ñ ligat̃, vt ĩ c. ꝓposuisti, d̃ ꝯcel. p̃ben. dic tñ no. ad illã gl. ꝙ al's p̃p̃ peccat, qd̃ ĩtellige, qñ nõ subẽ cã sibi cõicãdi. nã tũc p̃p̃ ñ solũ facit ꝯ i⁹ positiuũ, sd̃ ẽt ꝯ i⁹ diuinũ: qa (ut habet̃ ĩ euãgelio) q ñ vult se corrigere, & excõicat̃, ꝑꝑ hoc dẽt hr̃i velut Ethnic⁹ & Publican⁹. Vñ p̃p̃ cũ sit subiect⁹ legi diuiæ. 25. q. 1. c. sũt q dã, peccat ñ habẽdo eũ tãq̃ Publicanũ & ĩfidelẽ, qualis aũt sit excõicatio, q̃ ꝯhit̃ ꝑꝑ participiũ, dic vt ĩ c. nup, & ĩ c. si ꝯcubię. j̃. e. vbi d̃ hoc dicet̃. Scd̃o no. ꝙ Ep̃s ñ p̃t ex sua volũtate aliquẽ absoluer̃ ab excõicatiõe, & iõ licet uelit ꝑ cõionẽ suã illi redditã eũ hr̃i ꝓ absoluto, ñ p̃t, sec⁹ ẽ ĩ p̃p̃ qa ipse ñ subiacet certę formæ, sd̃ Ep̃s subiicit̃ dispositioni iu-
4 ris, d̃ quo ĩ cle. si sum⁹ e. ti. †Tertiò no ꝙ iurm̃, qd̃ p̃stãt hodie absoluẽdi ab excõicatiõe, d̃ quo ĩ c. ex tenore, s̃. e. fuit ĩtroductũ ex quadam ꝯsuetudine eccl'iæ. Ex quo ĩfert̃, ꝙ iurm̃ ñ ẽ d̃ substãtia absolutiõis, d̃ quo tñ dic, vt. j̃. subiiciam cũ gl. Quartò no. ĩ §. 2. q. ar. op. ꝑ his, q̃ dixi ĩ c. p̃c. ꝙ vbi excõicatio plurib⁹ nota ẽ, debẽt sciẽtes vitar̃ excõicatũ citra oẽm denũtiationẽ. nã si sola fama sufficit forti⁹
5 vbi habet̃ certitudo. †No. ĩ. §. 3. ꝙ ñ sufficit excõicato satisfacer̃ d̃ eo, ꝓ quo fuit excõicat⁹, nisi absolutionẽ ꝯsequat̃. Imò excõicatus, donec satisfecerit, eget absolutione, de quo ꝑ gl. no. ĩ cle. 1. de deci. Itẽ no. ꝙ ex iniuria illata clerico nascũt̃ duæ actiões iniuriarũ. vna competit ipsi clerico, quaten⁹ iniuria tãgit ꝑsonã suã alia cõpetit eccl'ię, cui iniuria ĩfert̃ ex ꝑsona clerici, & remissio seu cõpositio facta cũ clerico ñ tollit actionẽ cõpetẽtẽ eccl'ię, & ꝓ hoc tex. ibi: *ecclesiæ tamẽ quã offendit, &c.* Nã loqt̃ d̃ eccl'ia particulari, cui satisfaciẽdũ ẽ ꝑꝑ iniuriã illatam clerico, vt dixi in c. parochianos, s̃. e. Et puto, ꝙ ẽt patri ipsi⁹ clerici ꝯpetet actio iniuriarũ; ꝓ hoc qd̃ no. ĩ c. ꝑ venerabilẽ, q filii sint leg. cũ clericat⁹ ñ eximat à patria p̃tãte, licet aliud sẽ serit gl. ĩ c. ĩ decorũ, d̃ æta. & quali. Sd̃ primũ ueri⁹, vt ꝓbat̃ ĩ d. c. ꝑ uenerabilẽ, ꝑ locũ à spã-
6 b li. †In gl. ĩ uer. *si publica fama.*[b] Sed q̃ro, qñ iste ẽ uitãd⁹? Inn. põit duas opi. Quidã dicũt, cũ defecerit ĩ se purgãdo. Alii
c uerò, qd̃ cũ differt p̃stare purgationẽ,[c] & hoc vr̃ placere Inn. sd̃ puto ĩcõtinẽti hũc uitãdũ, cũ ĩfamia ĩualuit ꝯ eũ, arg. ĩ c. illud, d̃ cle. excõ. mi. Nã tractat̃ hoc casu d̃ modico p̃iudico & d̃ fauore aię. Iõ fama hoc casu facit plenã probationẽ, & hoc vr̃ velle iste tex. nã ĩdistictè dicit eũ vitãdũ, nisi se purgauerit, & purgationẽ p̃stiterit. Nõ ergo reddenda est sibi cõio añ purgationẽ p̃stitã, uel absolutionem obtẽtã ad cautelã. In gl. fi. ibi: *ut. s. iuramento praestito &c.* Dic, ꝙ imò tex. loqt̃ d̃
d forma absolutiõis tradita ĩ c. a nobis. 2. ĩ fi. j̃. e. ut. s. p̃stito iurõ de pãrẽdo[d] mãdatis eccl'iæ ĩtroducat̃ postea ĩ eccl'ia cum psalmo pnĩali, oratione dñica, &c. ut ibi dr̃, nec op⁹ ẽ, qd̃ alia sñia ferat̃ sup abso-
7 e lutiõe †Et ex his infert̃ ad qõnem[e], nunqd absolutio ab excõicatione possit peti ꝑ procuratorẽ? Inn. dicit ꝙ non, quia hæc forma req̃rit p̃sentiã ꝑsonæ, fatetur tñ, ꝙ ubi subest iusta cã, poterit procurator interuenire, pro hoc c. quãto. 2. q.

a Nemo uide ꝙ no. Io. Calder. in tract. de eccle. interdic. in. 6. membro princ. in. 4 quæstio.
b Si publica fama. Hãc tenet Dñi. ĩ c. ꝑ humani. §. fi. pe. col. de homici li. 6. & uide qd̃ no. gl. ĩ c. cũ dilect⁹. §. fi. ĩ uer. faciẽdi, circa mediũ de or. cog. Adde hic Bal. ĩ c. 1. ĩ pri. circa prin. uer. no. ꝙ excõicatio in ti. hic finit̃ lex deinde cõ suetu. re. inc. ubi dicit, ꝙ ꝑ famã ꝓbat̃ excõicatio, donec ꝓbetur contrariũ per aliã famã, uel iudiciũ, qa Ep̃s ei cõmittat & ita dicit no. ĩ nouel. ic. prudẽtiã, de off. dele. & oĩno add̃ hic q̃ late scripsit dom. Bar. de Bellẽ. post gl. ĩ uers. sciuisti, ĩ c. cũ cõtingat, de rescript. ubi sing. ista declarat.
SEB. SAP.
b Si publica fama De hac glos. facit mẽtionẽ Bal. ĩ c. 1. ĩ pri. ĩ tit. hic fi. lex. in usi. feud. & Gemi. in c. pro humani. §. fi. in ult. col. de homi. li. 6.
c Purgationem. Cõcor. c. ad hæc. 2. de app. sd̃ interdum iuratur de parendo mãdatis a sol uẽtis, ut in c. cũ ĩ ecclesiis de maio. & obe. Idẽ dixit gl. ĩ c. ex tenor̃, & uide tex. in c. nup in fi. de sen. exc. & ĩ c. prudẽtiã. §. fi. de off. dele. & ibi do. Ant. in. 3. col. dicit, ꝙ inter hęc nõ ẽ differentia.
d De parẽdo, utrũ absolutio ab excõmunicatione possit impetrari per ꝓcuratorẽ, & ad de gl. ĩ uer. absẽs, in c. de manifesta 2. q. 1. uide Spe. in ti. de procur. §. ratione igitur sui, in. 6 co. uersi. 16. in petenda absolutione. uide bonã gl. n. ag. in c. q ad agendum, de procura. li 6. quæ dicit, ꝙ absolutio ab excõicatione, sicut legitimatio ꝑsonæ, ñ absurde dici posset, ꝙ nõ possit impetrari, nisi habeat speciale mandatum, & allega. c. quod de his. j̃. e. q tex. iudicio meo nihil facit, sd̃ dic, ꝙ absolutio ab excõicatiõe, sicut legitimatio ꝑsonæ, ñ absurde dici posset, ꝙ ñ possit impetrari ꝑ ꝓcuratorẽ ꝑ tex. fin. in l. 2. C. de his q ue. æta. impe. quem tex. ẽt ad hoc alleg. gl. in reg. p̃t q̃s ꝑ aliũ, li. 6. & de qõne, hic posita per d. Abb. uide oĩno ĩ terminis pulchrè ꝑ Arch. in c. cũ aliquis. 11. q. 3. ubi cõcludit idẽ, ꝙ Spe. in. d. §. ratione igitur uide supra de quo per d. de Ro. deci. 405. in ordine nouissimo.
e Ad qõnẽ. Vide circa hoc, q̃ scribit d. Ant. in c. ab excõicatio, circa finẽ ĩ. 17. col. & qd̃ ibi no. latè de rescr. sup gl. in uer. difficultate, & ibi ĩ no. aliqua ad materiã. Itẽ add̃, ꝙ sicut q absoluit̃ ab excõicatione, dẽt p̃stare iuramẽtũ, sic & ille, q absoluit̃ a suspẽsiõe, tex. ẽ ĩ c. cũ uenerabilis. j̃. e. Et ꝓbat̃ ẽt ĩ c. sup e. j̃. inducẽdo a spãli, & alibi nõ ꝓbat̃ hoc ẽm Io. An. & d. Abb. ibi, & uid̃ dñm Abbatẽ in c. qõni, de appell. in. 1. notabil. & adde, ꝙ illud, qd̃ dixi de suspensione, hẽt locũ in suspẽsiõe hominis, sec⁹ ĩ suspẽsiõe iuris, ita sin. dicit Arch. in c. sacerdos. 50. di. Itẽ de hoc, an iurm̃ sit de substãtia in absolutiõe a sñia excõicationis, uide elegãter & forte meli⁹, q̃ alibi ꝑ do. Ant. in alio loco in d. c. ab excõicato, de rescri. in 17. co. uersi. uenio ad ẽm q̃ incipit partes. Itẽ adde ꝙ cautio, quã p̃stat absoluẽdus ab excõicatiõe, p̃statur in relaxatione interdicti, ut dicunt do. de Rota in antiq̃s deci. 202. Itẽ ꝙ ĩ absolutiõe ab excõicatione req̃rat̃ cautio iuramẽti, tenet S. T. in. 4. sen. di. 18. q. 2. art. 5. circa medium, de quo uid̃ per d. Ant. in c. Odoardus, ĩ. 2. col. d̃ sol. adde hic Bal. in l. si q̃s mihi bõa. §. iussum, ff. de acq. hære. ubi dicit ꝑ illũ text. eẽ arg. ꝙ nõ sufficit ꝓcuratori dare spãle mãdatũ ad petẽdũ absolutionẽ ab excõicatiõe, nisi spãliter exprimatur excõicatio, & postea hæc relinq̃t Canonistis. Adde hic Bald. in authen. interdicimus, C. de episc. & clericis, ubi dicit, ꝙ petitio absolutiõis a sñtia excommunicationis potest peti ꝑ procuratorem, sd̃ ñ ipsa absolutio, quia per procuratorem non offenditur penitẽtem, nec in procuratore potest seruari forma absolutionis, quæ fit per manus impositionẽ, & allegat Host. in c. ꝑ uenerabilẽ, in. 2. 3. uer. requirit ẽt an aliquis, qui filii sint legi. an aũt p̃statio formæ iuramenti possit fieri ꝑ procuratorẽ, uid̃ Bal. i c. 1. ĩ. 2. col. d̃ iureiu. & de qõne hic posita, uidelicet an absolutio ab excõicatiõe possit peti ꝑ ꝓcuratorẽ, uid̃ ꝑ Dñi. ĩ c. eos, in prin. in fi. 1. col. p⁹ Arch. ibi, d̃ sẽ. exc. li. 6. & ꝑ Bal. in c. iperatorũ, in. 2. col. uer. ex q̃ro, de iura. calũ. & facit qd̃ no. Bar. i l. Gall⁹. §. forsitã, d̃ lib. & posth. ubi ꝯcludit, ꝙ legitimatio p̃t peti ꝑ ꝓcuratorẽ, de quo ẽt ꝑ Bar. in. l. post mortem, ff. de adop.

a Ad aliam. Idem dicit Arch. 5 q.4. c. in loco, & alle. hoc c. ueniens, & optime facit, quod not. Bar. in l.1. §. hoc interdicto, in princ. 2. colu. ff. de itinere actuq; priuato.

SEBA. SAPI.

b Excōicatio. Adde tex. quē ad hoc ibi ponderat do. Aut. de Butrio, in c. olim supra de rescrip.

c Peruenit, adde hic Lap. alleg. 77. ubi dicit, quod episcopus potest absoluere excommunicatum, quia dedit maxillatā uni canonico ecclesię cathedralis, quia hæc non dicitur enormis iniuria. Item adde, quod istā absolutionē pro leui iniuria illata in personam clerici nō potest facere inferior ab Episcopo, non instante necessitate, nisi hoc sibi ab epō mandetur, ita dicit Archi. in c. si quis suadente, in fin. 17. q. 4. qui ita dicit tenere Innoc. in c. de cætero, de sen. excōi. Adde Cal. consil. 4. hoc tit. Lu. Roma. singu. suis, ubi dicit hoc singulare.

SEBA. SAPI.

c Peruenit. Hunc text. cōtulit inter singularia Roma. in fin. decii. inci. incidens in excōicationem, & uide Card. in consi. 42. inci. reuerendissime pater, super casu suprascripto.

d Iniuria. Statur arbitrio iudicis, quæ sit leuis, uel grauis iniuria. Sed tu de hoc in terminis istis uide omnino Spec. in titu. de leno. §. nūc uideamus, in 3. colum. uer. quæ autē dicat̄ atrox, uel grauis. Adde Alexand. cōsil. 112. 2. libr. Ioann. de Anania con. 44.

e Et quod ibi. In glo. in uer. membrum, & in uer. effusionem.

5. sed Hos. tenet, quod indistinctè nō pōt interuenire procurator, quo ad ecclesiā militātē: qa absolutio reqrit cōfessionē, cōtritionē, & introductionē in ecclesiā cū solēnitate prędicta, & dictū gl. cōmuniter tenetur. nam si valet excommunicatio ēt nō seruata debita forma, fortius absolutio. Satis tn̄ mihi placet opi. Inn. vt, vbi nō subest cā, cōpareat absoluendus; & pro hoc vide bonā gl. ī d. c. quāto, & dicit Spe. in ti. de procu. §. 1. vers. itē opponitur, quod i curia Romana hoc seruat̄, đ quo ēt per Archi. in c. vt officiū, de hæret. li. 6.
8 †Infertur etiā ex p̄dictis ad aliā[a] qōnē, q̄
a sequitur in gl. nunquid ualeat absolutio iuramēto nō prestito? Quidā, quod nō, quos sequitur Hos. nam cùm sit de forma, n̄ valet absolutio forma nō seruata, ar. ī c. qa pp, de elect. Non ob. iste tex. dicens fuisse inductū hoc iuramentū ex cōsuetudine: qa hodie hęc cōsuetudo redacta ē ad ius cōe. Gl. hic cōcludit contrarium, & cōiter tenetur opi. glo. Nā, vt dixi in prece. q. sicut tenet excommunica-
b tio[b] nō seruata forma, ita absolutio, arg. de pœ. dist. 1. in c. uerbū, facit c. uenerabilibus, in. § ubi autē, e. ti. li. 6. ubi patet, quod absolutio iusta tenet, quod not.

SVMMARIVM.

1 *Iniiciens manus uiolentas in clericum turbantem diuina officia non incurrit excommunicationem.*
2 *Monialis gaudet priuilegio cano. si quis suadente.*

CAP. XVI.

VEniens Sacerdos eiiciēs regularem de ecclesia officia diuina turbātem excōicatus non est h. d. in prima conquestio. In secunda prouisio, ibi: *ideoque*. Casus lit. Quędā monialis, dum sacerdos matutinū offm̄ celebraret, ītrauit ecclīā, & cœpit ludere cū alio clerico p̄stādo īpedimētū diuio offō, pp qđ sacerdos aliquātulū cōmotus vt diuinū officiū liberius celebraret, manū ī eā apposuit vt ipsā ex̄ ecclīā poneret. Sed cū nollet exire in trahēdo ipsā coegit eādē ex̄ ecclesiā residere, pp quod Episcopus sacerdotē illum tanquā excommunicatum uitabat & faciebat ab aliis euitari, uñ ipe ad papā accedēs factū sibi exposuit, mandauit papa epō, quatenus, si res ita se hēt, ipsum nō euitet, cū nō sit excōicatus. Ber.
1 †No. 1. ex tex. ibi: *cōmotus, &c.* quod iniiciēs manū in clericū seu religiosum turbātē diuina officia excōicatus non est, etiam si cōmotus hoc fecerit. cōmotio ergo ex iusta cā nō operat̄ uinculū excōmunicationis, vbi subest iusta cā manus iniiciē-
2 di. †Scđo no. quod monialis gaudet priuilegio c. si qs suadēte vbi sine iusta cā manus in eā iniicit̄, vt in c. đ monialibus. j. e. ti. Opponi. ɔ̄ tex. nam uidetur sibi contrarius. nā prio dicit istū sacerdotē iniecisse manū in monialē, vt eā extra ecclesiā poneret, & postea dicit, quod cōpulit eā residere intra ecclesiā. Sol. duplex. nam una lrā hēt, extra ecclesiā, & tūc cessat ɔ̄trariū. Alia verò lrā habet, intra, & tunc intellige, quod isti in hac ecclesia erāt canonici regulares, & moniales habentes diuersos choros, unde sacerdos istā monialem īgressam chorum uirorum extraxit, & duxit ad chorum proprium, & intra ecclesiam coegit eā residere. *In gl. 1. in fi.* Alii uero intelligunt, quod iste sacerdos erat *ibi* prior etiam monialiū, sicut reseruatur i ordine sancti Marci, unde ratione prælationis fuit excusatus. Alii verò intelligunt indistinctè, quod quantuncunq; non habebat iste prelationem, excusatur ab iniectione manuum, ex quo turbat̄. Et ex hoc & ex text. not. quod turbantes diuinum officium in ecclesia possunt de ea expelli, sicut facientes tumultum ī iudicio, de quo uide bonum tex. in c. in loco. 5. q. 4.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus plures si possunt dari ad aliquem textum, ille est dandus, qui continet dubitationem.*
2 *Absolutio ab excommunicatione canonis, si quis suadente, an aliquo casu possit fieri per Episcopum?*
3 *Iniuria leuis, mediocris, uel enormis quæ sit, statur arbitrio iudicis.*

CAP. XVII.

c PEruenit. [c] Legitur multis modis, sed secundū communem lec. h. d. Excōicati pro leui iniectione manuū in clericū possunt per Epm absolui, & est iste text. singu. secundum hanc lect. Casus lit. Aliqui leuem & modicam iniuriam inferunt clericis, propter quam sunt excōicati, utrum accedere debeāt ad sedē apostolicā, dn̄s papa cōmittit arbitrio epi, vt videat, an leuis sit iniuria, uel non, & si iniuria leuis fuerit, eos absoluat, alias ad papā remittat eosdē. B. in gl. in fi. Primā opi. tenuit Inn. hic, & pro hoc adducebāt lrām i fi. ibi: duximus cōmittēdā, quasi uelit dicere hāc fuisse specialē cōmissionē. Sed alii cōiter sequūt̄ dictū gl. ut qa facit ius cōe quo ad oēs nā, si cōtineret specialē indulgentiam, cum non appareat, cui loquat̄, & cuius sit priuilegiū, erit hæc decr. oino superflua, pro hoc facit, quod habet̄ in antiqua, ubi scribebatur, qđ iste deberet absoluer̄ mulieres, senes, &c. & postea subiiciebat̄ de his absoluēdis, &c. ut in lrā. vñ sicut, episcopus potest iure suo mulieres, senes, & alios hmōi absoluere, vt in c. ea noscit, s̄. e. ita & istos pro leui iniuria excōicatos, & iste in-
1 tellectus tāquā benignior amplectēdus est. † Et pro hoc facit, quod ubi duo p̄nt eiici intellectus, debemus sequi illum, qui continet in se aliquā dubitationē, & de aliquo prouidet. l. quod 1 a. ff. ad Carbo. & i l. 1. ff. ad munici. facit c. cū in iure, đ offi. leg. Itē cōsuetudo, q hoc hēt, i dubio multū ē attēdenda & minimè sunt mutāda, &c. l. minime, & l. si interpratiōe, ff. de legi. & i c. cū dilectus, de cōsue. Sed ɔ̄ hūc intellectum facit c. si uero, s̄. eo. ubi in casu spāli eps absoluit, quādo iniuria nō ē enormis, ad idē. ca. qm̄, s̄. de vi. & hone. cle. ubi hoc est pri-
2 uilegiū clericorū cōiter uiuētiū. † Sol. dicit. Io. An. & bene, distinguē dum fore inter iniuriā leuē, mediocrē, & enormē, vt pro leui iniuria qlibet eps possit absoluere iure suo authoritate huius decr. n̄ aūt hoc licet i lr iferiori p̄lato. nā hęc decr dirigit̄ epo, vt patet, ibi: *fraternitati tuæ &c.* Inferior. n. ab epo n̄ appellat̄ frater, sed filius, ut i c. q̄ graui. đ cri. fal. pro iniuria uero mediocri nō p̄t eps absoluere nisi priuilegiatos, & hoc casu locū hēant ɔ̄ria supius alle. & similia iura pro iniuria uero enormi eps regulariter nō absoluit, nisi ī necessitate & vbi specificè sibi cōmittit̄. Sed q̄ro, nunqd Eps poterit absoluer̄ laicos leuiter iniuriātes clericos? Cōiter tenet̄ qđ
3 sic: qa iste tex. loq̄t indistīctè, qđ no. † Et q̄ dicat̄ iniuria[d] le
d uis, mediocris, & q̄ enormis, recurrēdū ē ad arbitriū iudi-
e cis, ar. ist. đ iniu. ī. §. atro, facit c. cū illorū, & quod ibi[e] no. j. eo.

SVMMARIVM.

1 *Participans scienter cum excommunicato in diuinis officiis excommunicatus est, & per solum papam absoluitur.*
2 *Excommunicatio maior & minor priuat a sacramentis.*
3 *Excommunicatio per participationem hodie non incurritur, nisi canonica monitione pramissa.*

CAP. XVIII.

1 SIgnificauit. † Communicans in diuinis excōicatis per Papam, quia diuina celebrat, excommunicatus

excōicatus ē excōicatione maiori, & per solū papā absoluēdus. h. d. s̄m vnū ītellectū. Vel sic s̄m aliū. Clericus, q sciēter & spōtè participat excōicato ī diuinis officiis, excōicatus ē maiori, & tm̄ absoluēdus per papā. Casus lit. Aliq erāt excōicati à p̄p̄ pp suos excessus: qdā clerici sciēter & spōtè participauerūt illis excōicatis, & ipsos in officiis receperūt: qritur, a quo isti clerici sint absoluēdi? rn̄det p̄p̄, quod per ipsū cātū, cum sint inuoluti eadē excōicationis sn̄ia, qua & illi. Ber. In gl. 1. in fi Ex hac gl. colligūt tres lect ad tex. Pria lec. vt loquatur de excōicatione minori, quā rlr incurrūt participātes excōicato, vt ī c. nup. j. eo. & c. si celebrat, de cle. excōica. mi-
2 ni. & ī c. à nobis, de except. † & tūc ad tex. dū dicit, eadē sententia, respōdet̄, quod ē eadē in gn̄e & quo ad qd puta respectu priuatiōis sacramentorū: qa sicut excōicatio maior priuat sacramētis, ita & minor, vt ī d. c. si celebrat: sed ɔ̄ hāc lec. facit, qa text. reseruat hāc absolutionē papæ, quod n̄ faceret, si loqueret̄ de excōicatione minori, vt ī c. nup. j. eo. Et iō fortè gl. transit ad aliam lect. vt intelligat̄ text. de excōicato cum omnibus sibi participātib. nā tunc participantes inuoluuntur eadē excōicatione, & ista lec. ē uera in se: sed diuinat ad tex. † & hodie n̄ pōt ferri talis excōicatio ī participātes ca-
3 nonica monitione nō p̄missa, ut ī c. statuimus, e. ti. li. 6. Tertia lect. gl. vt loquat̄ de participātibus excōmunicato in crimine, pro quo fuit excōmunicatus, & tūc oportet intelliger̄, quod fuit aliqs excōicatus a p̄p̄, q celebrauerat diuina post suspēsionē, quo casu participātes sibi ī diuinis officiis cōicāt excōicato in crimine, & inuoluuntur eadē sn̄ia, vt in c. si concubinæ. j. eo. & ista lect. bona ē & secūdū eā primo summa ui: sed aliquātulū diuinat ad istū tex. quod hic participauerunt in crimine. Quarta lect. dat̄ ex gl. q̄ vr̄ cōis, vt ītelligat̄ c. de participātibus excōicato, & nō in crimine. Sed ad hoc, ut incurrāt excōicationē maiorē, reqrunt̄[a] quinq;, quæ narrant̄
a in tex. Primò, quod participātes sint clerici, ut patet, ibi: clericos. item, quod sciēter participauerint, vt patet, ibi: sciēter. Itē qđ spōtè, ut ī tex. ibi: *& sponte.* Quartò, quod excōicato a papa vt patet, ibi: *à nobis.* Itē & quito, quod ī diuinis officiis participauerit, vt patet, ibi: *in officiis.* Nā cū hæc dec. īducat seu cōtineat nouā excōicationis speciem, dēt intelligi propriè, prout iacet, interueniētibus oībus, de qbus in tex. nā alias rlr, vt dixi, ex participio cum excōicato tātū incurritur excōicatio minor. Sed ɔ̄ hāc lect. facit qa iste text. nō uidetur inducere nouā speciē excōicationis, cū papa nō uideat̄ hic nouū ius velle ędere, cū respōdeat ad ɔ̄sultationē, & postea dicit, *& nos uolumus, &c* & sic loq̄t in casu alias deciso a iure antiquo: sed illo iure non reperit̄ hęc spēs excōmunicationis inducta. Itē tex. iste loq̄t de p̄terito, vt patet, ibi *participauerunt, &c.* Sed si cōtineret nouū, n̄ extēderet̄ ad factū de p̄terito, vt in c. cognoscentes, & in c. fi. de consti. sed pōt dici sustinēdo communē lect. quod fortè hoc erat decisum aliqua constitutione antiqua, & iō papa respondet hic per illa uerba supradicta, & quia aliæ lect. de nihilo nobis seruirēt, ideo hæc amplectenda, & hactenus sic est intellecta hæc decreta. & minime sunt mutanda, &c.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum etiam uolentem incurrit excommunicationem.*
2 *Incendiarius an sit ipso facto excōicatus, & an posit absolui ab episcopo?*
3 *Absolutio ab excommunicatione quantuncunque reseruetur papæ, tamen in articulo mortis solet & potest fieri ab episcopo per totum.*
4 *Absolutio ab excommunicatione reseruata papæ an possit fieri per eius legatum, uide infra c. prox.*

CAP. XIX.

b TVa. Excōicatus pro iniectione manuū in clericis, uel incendiarius[b] post publicationē a solo papa absoluitur, primo decisa consultatio. Secūdò responsio, ibi: *fraternitatis*. Casus lit. Quæsitum fuit a papa, utrum illi tantum ab ipso sint absoluendi, qui manus uiolētas in clericos iniecerunt? rn̄det papa, quod nō solū q violentas manus mittūt in clericos, sed ēt incēdiarii, si pro incēdio sint excōicati, post, q̄ sunt per sn̄iam ecclesię publicati, a sede apostolica sūt ab-
1 soluēdi. B. † In gl. 1. ī fi. quasi velit dicere gl. qđ qn̄q; sine violētia manus temeraria extēdit ad clericū: exēplū ī percutiēte clericū volētē. nā violētia sibi n̄ ifert̄, ut ī reg. sciēti, li. 6. & tn̄ percutiēs icurrit excōicationē: qa temerè facit, vt ī c. cōtingit. j. eo. sed ɔ̄ hoc facit, qa c. si quis suadēte, reqrit violētiā, ergo nō dēt extendi, cū sit pœnalis, sed pōt dici, quod licet nō sit uiolentia respectu psonę illius clerici volētis, ē tn̄ violētia respectu totius, ordinis clericalis. Nā collegiū clericale ī cuius fauorē principalr illud priuilegiū emanauit, n̄ p̄sumit̄ ɔ̄sentir̄, vñ n̄ potuit iste clericus renuntiare illi priuilegio, ut[a] in c. si diligēti, de foro cōp. & in c. cū de-
2 sideres. §. fi. s̄. co. † In gl. fi. in fi. Cōclude ergo mētē gl. quod aut qs icēdit ecclīā, seu locū religiosū, & tūc excōicatus est ipso facto, & añ publicationē ipsius excōicationis poterit absolui ab episcopo loci,[b] sed post publicationē non, quia papa reseruat sibi hāc absolutionē, ut hic, aut īcendit aliū locū & tūc nō est excōicatus ipso facto, sed excōicādus & post publicationē absolutio reseruat̄ papę, de hac mā uide bonā gl. in c. cū deuotissimam. 2. q. 2. ī uer. icēdiarios, & gl. ī c. comes. 17. q. 4. & tex. ī c. canonica. 11. q. 3. & Hos. ī sum. đ rap. & incē. §. & qua pęna, uer. sđ
3 s̄m canones, cū seq. † Et ex p̄dictis & ex tex. no. duos casus, ī qbus absolutio ab excōicatiōe reseruat̄ papę, fallit ī articulo mortis, ubi ēt incēdiarius absolui potest a sacerdote, ut in c. in literis, de rapto.
4 Sed extra gl. q̄ro, nūquid legatus possit absoluer̄ istos icēdiarios post publicationē. Et vr̄ quod sic, qa legatus absoluit excōicatū pro iniectiōe manuū ī clericū, vt ī c. seq. ergo pōt absoluere incēdiariū, cum ista duo procedāt hic a pari. Guil. ɔ̄riū, & cōiter tenet̄. nā licet ista parificent̄ quo ad difficultatē obtinēdi absolutionem, nō tn̄ seq̄t, quod pmissio facta in vno casu extēdat̄ ad aliū, maximè qa ī istis exorbitāt, b[us] nō procedit̄ seu nō fit extēsio ēt per maioritatē rōnis, ut in reg. ī argumētum, de re. iu. li. 6. & ī l. quod uero, ff. de leg. solus ergo papa absoluere potest post publicationem, quod est no.

SVMMARIVM.

1 *Legati de latere dicuntur ex eo, quia mittuntur de latere papæ ex eo, quod semper assistant lateri papæ.*
2 *Legati de latere non coguntur ostendere mandatū in his, quæ ueniunt iure legationis, in aliis uero secus.*
3 *Legatus de latere potest absoluere excōicatos rigore. cano. si quis suadente, etiā de enormissima iniuria.*

CAP. XX.

AD eminentiam. Legati de latere absoluere pn̄t excommunicatos per iniectionē manuum in clericos. h. d. Secunda pars, ibi: *super quo.* Casus lit. Quidā dubitauit utrū illi sint pro absolutis habendi, qui a cardinalibus de latere a p̄p̄ missis absoluūt̄ ab excōicatiōe, quā icurrerūt pro iniectione violēta manuū ī clericos, vel

a Requirūtur istæ lect. ad istum tex. ad literam ponit & sequtur Archi. in c. si quis Episcopus consil. 11. q. 3.

b Incendiarius. De pœna incēdiariorum uide tex. gl. & omnino Sa. li. in l. data opera, C. q. ac. & not. in c. pessimā. 33. q. 8. & quando teneatur de incendio, uide Imo. in c. sicut dignū, de homic. & do. Abba. in c. si egressus, de iniur. & de pęna incendiarii uide elegantissime per Bar. in l. 1. de offi. præfect. uigi.

alias religiosas psonas,cũ ipsi cardi ales nullũ sup hoc,mãdatũ expressum ostendãt,qsiuit à pp̃,qd iuris sit? & ipse respõdet, qđ illos dẽt hre ,p absolutis, quos cõsulterit à talibus beneficium absolutiõis adeptos.B.†No. 1.ex tex.q legat⁹ cardinalis dr legat⁹ de latere: qa mittit ex latere Papæ.assistunt n.cardinales lateri papę, et fere oĩa cõsilia eorũ explicat.hic dicũt legati đ latere,đ quo in c. 1.de of.leg.li.6.†Scđo no.ibi:*mãdatis sup hoc non ostendant,&c.*q sup his,q̃ ueniũt iur legatiõis ex dispositiõe legis, uel cõsuetudinis,ñ ẽ op⁹,q̃ legat⁹ ostẽdat mãdatũ expsũ.Trãseunt.n.ista ex gñali de mãdatiõe legatiõis:sec⁹ dic ĩ his,q̃ non cõpetũt iure legationis,qa tũc oportet, q̃ ,pbeť mãdatũ expsũ, ar. hic p locũ à spãli,& uide,q no.Io.An.in c.1.de offi. leg.li.6 dixi plenè in c.q sup his, đ fide instr. † Sed q̃ro ,p declarat one lr̃æ,nũ qd ifti legati possint absolucre excõicatos ,p enormi iniuria,& maximè ,p iterfectiõe clericorum,seu mutilatiõe? Hosh. hic & cõiter doct. q sic: qa lr̃a hic loq̃ indistinctè,[a] ut patet,ibi:*eos habeas &c.* indefinita enim æqpollet uniuersali,ut no.in c.ut circa,đ elect.li.6.Et maxime hoc probatur ẽm aliã literã , quę habet dictionẽ uniuersalem,ut omnis,&c. Sed idẽ Hos.aliud sentit in c.pe.s. de offi.lega.ubi dixit,q ,p enormi iniuria sol⁹ pp̃ absoluit:tñ quo ad ad legatũ appellabat enormẽ iniuriã homicidiũ , & membri mutilationẽ,secus aũt dicebat in effusione sanguinis ẽt cũ effractione ossis,& il lã opi.Hos. secutus est Spec.in tit.de legato.§. nũc dicamus,uers. q ẽt dixi.Sed opi.Hosh. cõiter hic approbatur,,p qua facit ẽm Io.An.qa legatis datur hæc potestas absq; aliqua exceptione,iura.n.ex cipiẽtia enormẽ iniuriã nõ loquũtur in legatis,sed ĩ iferiorib⁹.Et hãc opi.tenet Archi.ĩ c.1.đ offi.leg.li.6.allegat c.eos, de sen.excõ.eo.lib.dũ ibi: *dicitur,a quib. sententijs, &c.* Et sic vr̃ psupponere,q ,p qualibet iniuria põt legatus absoluere, qđã tñ legati solẽt abstinere, qñ cõmissum fuit homicidium,aliqui uero indistincte absoluunt , tamen prima opi. ut indistincte possint absoluere , est benignior, pro qua facit c. quod translationẽ,supra, de offi.deleg. & uide q not.in d.c.pen.In gl.fi. in fi.Et de triplici specie legatorum,& eorum potestate dic,vt in d.c.pe.& in c.1.de off. leg.li.6.plene per Spec.in titu.de lega.in.§.nunc dicamus. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicans non ligat sibi non subditos.*
2 *Canonem non potest tollere inferior a papa condendo statutum contrarium , sed bene potest adiuuare per appositionem nouæ pœnæ.*
3 *Excõmunicatio fertur ipso iure per ista uerba , excõ.sit,*
4 *Statutum quantuncunque generale restringitur ad habiles & subditos ratione potestatis statuentis.*
Statutum lascorũ imponens pœnã prorogantı iurisdictionem potestatis,non extendit.ur ad clericos.
Verba quantuncunque generalia sine statuentis,sine iudicis,uel cuiuscunque,restringuntur ad habiles.
5 *Statutum,quod non possint uendi immobilia in non subditos, non extenditur ad clericos non subditos.*
6 *Statutum certi loci apponens certam pœnam , an afficiat non subditos delinquentes in loco data scientia statuti?*
7 *Legatus ante,quam ingrediatur prouinciam, non potest causas delegare,& idem in quolibet alio officiali.*
8 *Excommunicatio non solet ferri pro futuris culpis, tamen lata tenet.*
9 *Statutũ an liget nõ subditos delinquentes in loco statuti,et ignorãtes statuti?*
10 *Ignorantia,uel scientia præsumuntur ex conjecturis, & probatur ipsa ignorantia per iuramentum.*
11 *Subditus delinquens extra territorium statutis an ligetur pœna statuti sui?*
12 *Statutum,uel sententia,an habeat uires ultra tempus disponentis, scilicet statuentis,uel iudicantis?*
Statutum factum a capitulo,sede uacante,durat etiam creato episcopo nisi expresse reuocet.

CAP. XXI.

Nobis. [b] † Generalis excõicatio ñ ligat nisi subditos proferentis. h. d. Primo ponitur quæstio.Scđo solutio, ibi: *Ad quod.* Cassus lit. Quidã eps protulit sententiam excommunicationis sub hac forma quisquis furtum fecerit,sit excommunicatus,quęritur, utrum hæc generalis sententia extendatur solũ ad subditos excõicantis,an ad omnes,q nõ sunt de iurisdõne illius? Ad hoc respõ. Papa,qđ hac sentẽtia nõ ligant nisi subditi excõicãtis,nisi fortè pl⁹ cõtulerit maior, & largior authoritas delegãtis.B.†No.1.ex tex.iferiorẽ a pp̃ posse p statutũ suũ factũ iã à iure dãnatum ,phibere sub certa & noua pœna,licet ergo iferior ñ possit tollere canonẽ cõdẽdo p̃riũ statutũ,põt tamen canonẽ adiuuare p appositionẽ nouæ pẽnæ,cõcor.ut aiarũ,de const.li.6. & uide q no.Io.An.in c.fi.de offi.archipsby.& gl.in cle. ne Romani,de ele.† Scđo not.q p hęc uerba,*excommunicatus*[c] *sit,&c.* profertur excõicatio ipso iure,pro hoc uide gl.in c.quicunque.de hære.li.6. q no.licet aliud senserit gl.in c.2.de foro cõpe.& uide q ibi dixi.† Tertio no.q generalia uerba statuentis, seu sniam proferẽtis restringunt ad limites ptãtis suæ, ut q̃q̃ ex propria uerborũ significatione apta sint etiã nõ subditos cõprehẽdere, tamen p̃p potestatis defectũ uerba quãtũcũq; gñalia restringuntur, ut nõ cõprehendant nisi subiectos. Facit pro ĩtellectu statutorum secularium & maximè illius statuti,quo cauet , q declinãs iurisdictionẽ potestatis ĩcidat ĩ certas pœnas,ut nõ extẽdat ĩ clericos iurisdictionẽ declinãtes,qa clerici ñ sunt subditi,& statutũ mẽ suraţ ẽm potestatẽ statuẽtis.† Idẽ dicẽdum est,si statuto caueatur , ut uenditio bonorũ immobiliũ nõ fiat nõ subdito, ut non cõprehendat clericos propter generale priuilegiũ, q habent in acquirendo,de quo in c.fi.de immu. eccl.li.6. ẽm Io.An.& per docto.in c.relatum,el.1.s. de testa.In gl. 1.in fin. De hoc quis dicatur nominatim excõmunicatus, seu iterdict⁹,uiđ plenè p Inn.& alios doc.ĩ c.i Lateranen. de p̃ben. & an tales cõmittentes furtũ debeant uitari añ publicationẽ,dic ut no.in c.cũ nõ ab homine,s.e. In gl.2.no. gl.solet enim multũ allegari & cõprehẽdẽdo gl.& materiã ptinentẽ ad eã uidenda sunt quatuor.Primo,nunquid statutũ certi loci apponẽs certã pœnã afficiat nõ subditos delinquẽtes in loco data sciẽtia statuti. Secũdo dato,qđ sciẽtes ligenţ,qd de ignorantib⁹ statutũ. Tertiò,nũquid subditus statuẽtis delinquẽs extra territoriũ afficiat pœna statuti.Quarto & ultimo, nunqd statutũ seu sniã duret ultra statuẽtis tẽpus,seu sniam ,pferẽtis.† Quo ad primũ gl.cõcludit,q nõ subditi[d] ligentur, ex quo delinquunt in loco statuentis.Idẽ cõiter legistę in l.cunctos populos , C.de sum. trini.& fide catho.& optimè facit c. q̃ ad perpetuam 8.dist. Inn.hic uarie loquit̃.† Et ut appareat dubiũ q̃nis pro cõtraria parte,q nõ subditus non ligeť,adducit talis rõ.nam tpe,quo fit statutũ , statuẽs nõ hẽt iurisdõnẽ in actu in nõ subditos,ergo cũ statutũ assumat uires tpe ,pmulgationis, ñ ẽ potens ad comprehendendum non subditos,cum antequam ueniat casus iurisdictionem tribuens,non possit ille

suã iurisdõnẽ actualiter exercere,arg.opt. in c.1.de off.or. li.6.vbi patet,qđ Archieps nõ põt officiales deputare ĩ diœcesi sui suffraganei ,p appellatiõib⁹ iterponẽdis ad eũ:qa,ex quo applones ñ sunt iterpositę, ñ dẽt iurisdõnẽ actu.exercere ad idẽ.l.obseruandũ,in fi.ff. de off.,pcõ.vbi ,pcõsul añ, q̃ igrediaţ ,puicia,ñ p̃t cãm delegare:qa adhuc ñ hẽt actua liter iurisdõnẽ, *licet* hẽat in habitu,facit ẽt l.usufruct⁹,ff. de stipu.ser.Cõclude capiẽdo mẽtẽ eorũ, q̃ tãgit hic Inn.& q mihi pl⁹ placẽt,qđ aut q̃rim⁹ de statuto, aut de sniã,prio casu, aut statutũ ẽ aptũ cõprehẽdeť subditos & ñ subditos, vt ĩ exẽplis h⁹ lr̃ę , & tũc ẽt nõ subditi delinquẽtes in territorio liganţ.nã lex semp loqt̃,vt.l. Ariani,C.de hęre.Iõ in cõtinẽti,cũ nõ subditus delinquit,efficitur de iurisdõne statuẽtis,& ligaţ statuto suo.Aut statutũ nõ põt cõprehẽdere nisi non subditos:vt quia dicit statutũ Archiepisc.quicunq; Archiepiscoporũ fecerit ante se crucẽ deferri in prouincia mea,sit excõicatus, & tũc secũdũ Inn.nõ valet statutũ: quia Archiepiscopus non hẽt Archiepiscopũ aliquẽ in subditũ, & sic hoc statutũ nõ põt comprehendere nisi subditos Hosh. hoc impugnat,ar.c.ex tuarum, de autho.& usu pa.Itẽ quia sequeretur secũdũ opi. Inn. q nõ possit fieri statutũ contra peregrinos in loco delinquentes. Articulus iste satis est dubius,& põt teneri hic opi. Hosti.nã cum statutũ habeat tractũ ad futurũ, & sic lex territorii referat ad tẽpus habile,videť statutũ valere, cũ dicat *iurisdictionẽ* in territorio suo, aut ferẽ sniã gñalis,& tunc potest habere locũ,qđ s.dixi,ut tãtũ extẽdatur ad subditos sentẽtiãtis respectu delicti cõmitẽdi , & potest esse differentia inter statutũ,& sententiã, qa sniã assumit uires incõtinẽti in eũ, cõtra quẽ fertur.unde habet cõprehendere tantũ subditos,ar.in l. usufructus. Sed secus in statuto,cũ habeat actũ successiuum, & uinculũ sumat tẽpore delicti, & in sententia gñali põt intelligi iste tex.vt non subditi delinquẽtes in loco sentẽtiãtis nõ afficiãtur illa sentẽtia;& ita propriè uidetur loqui iste tex. Nã ĩtellect⁹ gl.ẽ indubitab lis in eo,q intelligit tex. de nõ subditis delinquẽtib⁹ extra territoriũ.nã hoc nulli dẽt esse dubiũ,intelligit ergo in sniã gñali,pro quo tex.ibi:*pronuntiaueris,&c.* & hoc habeť illud nobilissimũ dictũ, ut nõ subditi postmodũ delinquẽtes in territorio non incidãt ĩ pœnã 8 sniç,& hoc sentit hic Inn.in fi.† Sed cõtra p̃dicta facit c.Romana.§.caueãt,eo.ti.li.6. vbi dr̃. q sniã excõicationis non potest ferri ,p futuris culpis, nisi subsit aliqua cã de pręsenti.Sol.licet nõ deceat talis sniã sic ferri; lata tamen tenet; 9 & dic hodie,vt no in d.§.caueãt.† Quo ad ẽm dubiũ,p̃supposito qđ nõ subditi [a] hic delinquẽtes ligẽtur statuto data sciẽtia statuti,qd de ignorãtibus? Glo.no. hic dicit,q si statutũ punit factũ alias dãnatũ , punit & ligat etiam ignorantes.Cõtrariũ tenet Io.An.hic,& in c.vt animarũ, de cõstit. li.6.& vr̃ ibi text.pro eo.nã statutũ ibi excõicabat committẽtes furtũ,& tamẽ nõ ligat ignorãtes, q̃q̃ enim factum sit dãnatũ,pœna tamẽ noua est.Bar.in d.l. cũctos populos,sentit idẽ,quod gl.h c,quã sequitur d. Ant.& ad c.ut animarũ, respondet,quod loquitur in sententia excommunicationis, qa nõ ligat nisi rõne cõtẽptus, & ubi daţ ignorantia cessat cõtẽptus.Et pro hac opi.optimè facit l.vulgaris,in §.si qui ex,ff.de furt vbi patet,qđ si credẽs furari modicũ,& furatus ẽ multũ,qđ tenet nõ habito respectu ad intentionẽ & ignorãtiã suã,& hęc opi.videť verior de rigore iuris, licet opi. Io.An.sit ęquior.non enim licitè potest allegari ignorantia,cũ sciret seu scire debebat factũ esse dãnatũ, ubi autẽ statutũ puniret factum alias nõ damnatum, tunc probabiliter ignorãtes nõ ligãtur,ut.82.di.c.proposuisti,& no.in d.l.cũ 10 octos populos.† Et ex cõiecturis p̃sumitur ignorantia,uel scientia, & ĩ dubio recurreret ad iuramẽtũ illud delinquẽtis, 11 arg.in c.si uerò,supra eodẽ t.† Quo ad tertium[b] dubiũ,nũ b quid subditus [c] delinquẽs extra territoriũ statuẽtis incidat c in pœnam statuti,Inn. sentit hic,quod sic. In cõtrarium est tex.in d.cap.ut animarũ. Bar.in d.l.cũctos populos,distinguit, q aut statuẽs exp̃sse agebat ligare subditos deliquẽtes ẽt extra territoriũ, & tũc ligãt subditi.Exẽplũ,dicit statutũ qcũq; cõmiserit furtũ vbicũq;, sit excõicatus.Aut statutũ ẽ gñale,& tũc restringit ad territoriũ statuẽtis, sđ multi modernores legistę i l.ff.đ iurisdi.omni. iudi.tenent oppositũ, qđ credo verũ, vt nũquã delinquẽtes extra territoriũ affinãţ statuto p rõnẽ illi⁹.l.fi.&.d.c.vt animarũ.nã rõ illorũ iuriũ ẽ: qa extra iurisdictionẽ iusdicẽti ñ pareť ipunè. Itẽ qa statutũ ,ppriè ẽ lex territorii, nec p̃tui a res suas exercere ex̃ territoriũ,qa uideret ibi legẽ dicere,& de hoc pleni⁹ dico 12 in c.2.de foro cõpe.† Quo ad ultimũ du d biũ,nũqd statutũ [d] seu sentẽtia duret ultra tẽpus disponẽtis,cõclude,q statutũ, cũ sit lex quædã,perpetuo durat,nisi reuocetur expresse,vt est tex. in c.fi.de offi.leg.vñ dicit Fede,in consiliis suis,q si capitulũ sede uacãte fecit statutũ, durat c ẽt creato Episcopo, nisi expresse reuocet per Episcopũ,quod no. In sententia dic concludendo notabiliter secundum no.ĩ l.fi.ff.đ pœnis,& ĩ l.1.C.đ postu.& ĩ c.vnico,de inaio.& obe.li.6. qđ aut sẽtẽtia iniecit vinculũ tẽpore proferẽtis, aut.nõ priò casu aut uinculũ est momẽtaneũ,& tũc durat vltra tẽpus proferentis,exẽplũ in excõicatione,uel publicatione bonorũ,vt in d.c.unico,vnde excõmunicat⁹ per Episcopũ remanet excommunicatus p⁹ mortẽ Episcopi c. pastoralis.§.1.đ off.ordi. Aut hẽt cãm successoriã, & tũc aut cũ cãæ cognitione sententia fuit lata , & durat ultra tẽp⁹ proferẽtis,& sic loq̃tur.d.l.fi.& p̃dictis adde gl. in c.pe.de cle.nõ resi.q notabiliter sentit licẽtiã expirare p⁹ tps concedentis, & prędicta procedũt quo ad effectũ exsniã productũ,sed respectu ,pcessus , uel effect⁹ producẽdi in futura sententia tollitur p remotionẽ sententiantis, quia pẽdebat ex iurisdictiõe sua,& hoc casu ,pcedat ista glo.In g'o.ultima ibi:*sententia quæ nulla est &c.* hoc arg. nõ colligit ex tex. nã mẽs lr̃æ ẽ,qđ nõ subditi nõ ligãtur,nisi ex speciali authoritate superiorũ fuerit ĩsti cõcessum,q etiam nõ subditi astringantur eius sententia secũdũ Inn. & bene,quod tenemenţi. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Damnificans ecclesiam non solum tenetur ipsi ecclesiæ damnum resarcire, sed etiam eidem de iniuria satisfacere.*
2 *Rapiens bona ecclesiæ an sit ipso iure excõicatus?*

CAP. XXII.

Conquesti. Qui cum effractione spoliant ecclesias , excõmunicati sunt, & per papam tantum post denuntiationem absoluuntur.hoc

Adde an statutum liget statuentes Ludo.Ro. consi.455.

ZACHARI. Adde Matt.Marthe.fin.suo.145.inci.not.mirabile dictũ, & Fel.ĩ c.eccl'ia sãctę Marię,i pria cõclusiõe.6.q.pri.ĩ.đ p̃sti.

a SEB. SAPI. Nõ subditi. Vide Alex.in cõ.44.inci.Alphonsus,in 5.uol.& Moder.in l.1.co.6.C.de sum trini.& fid.catho.& in l.fi.ubi Paul. de Ca. ff. de iurisdi.om. iud.& nũquid delinquẽs i ista ciuitate, qui ex tali delicto sit excommunicatus ut gore statuti Epi, possit absolui a suo ,pprio Epo,ui de Abba.in c.grave,ad fi.s.de p̃bẽ. & quæ no.Ro.i singu. 461.inci.rõne delicti & Abba.in c.1.supra đ rapto.

a Nõ subditi, uide p d.An. i c.cognoscẽtes, in antepẽ. colũ. de cõsti.

SEB. SAP.

b Ad tertium, uide Alex.in cõsil.111. inc.põderatis uerbis,in 1.uol.& q̃ no.Fel.i c.fi.col.2. supra & foro cõp.

c Nũqd subditus. Addẽ hic,q̃ scribit do.Ab. i c.1.de rapto.uer. sed circa hoc dubitaţ,& uide Cal.ĩ repe.c.cũ excõicato, in ultr. col.11.q.3.uide d. car.in repe.c. ppẽ dim⁹,ultra mediũ uer.itẽ no.q statu. ĵ.e.ti.& an positi fieri statutũ qđ cõprehẽdat subditos extra territoriũ đ liquẽtis, uidẽ Bar. in l.prior ait,in fi. ff. de incẽ.ru.nau. & in l.1.C. de cõmer. & me.& uide Bar.ĩ l.fi.ff.đ ẽcr. ab ord.fa.& đ qõ. hic posita p.d. Ab. post d.An.uide in terminis p Bal.in fi.ff.đ iurisdi.om.iudi.p Bar. in l.1.in 8.q.C. de sũ.trin. per Bal.i l. mercatores,C.đ cõmer. & per Bal. ĩ sua repe.l. fi uacãtia,C. đ bo.uac. li.10.uidẽ omnino q̃ scripti post d.Abba in d. c.1.

Addẽ uidendũ late Feder.consilio. 16.

d D.Car. in repet.c. ppẽdim⁹, ĵ.e.in fi. 2.char. uer.itẽ statuẽs, sequit & allegat pro singulari istã gl.dũi fi.loq̃ đ duratiõe statuti uel sniæ p⁹ mortẽ dispõnẽtis:q̃tũ dicit de sniia sub cõditione, uide Bal.

in apoſt. in l.1.ff. de off.procóſ.ubi dat iſinitas remiſſiones. De hoc uide p Spe.in tit.de leg.§. ſupereſt,in 12.col.uer ſi.qui d de ſententia.

a Enormitatibus. Vtrũ clericus ĩmiſcẽs ſe enormitatibus & pſeuerans, poſſit puniri p iudicẽ ſecularẽ non præcedente monitiõe,& uid hoc dictum per eundem Abb.in c.ex parte el. 3. de priuile.& adde qđ no.dom. Ant. in c.fi. de ui. & hone. cle.ĩ ult. col.& ſi uis clare & pleniſſime uidere ueritatẽ h9 difficilis & mere canoniſtalis paſſus, uide Pe.de Anch. in repe.reg.ea q̃, ĩ 11.q.pri.& p car. in repe.hui9 c.circa fi.uerſ.vnde q̃ro,& uide de hoc per Ab.in 3.parte ſtatuti in.10.cauſa ante fi.iſti9 partis.q.42. Adde late uidendũ Cæpo.con. 11. Alex.conſi.6.primo.lib.

b Nõ perdit. Poſſet hic merito dubitari, quare facilius perdatur priuilegiũ canonis, ſi qs ſuadente,dic qa eſt inductum a iure poſitiuo ſ. ab Inno.ſed priuilegium fori eſt de iure diuino,ut eſt text.in c. quãquã, de cenſi.li. 6.& in gl.c.ſi imperator. 96.di.& no.Inno. in c.2.de maio.& obed. ideo difficilius perditur, & aliam rõnem ſubtilẽ reddit d. car. in repet. huius c. in princip.

dicit.Priò poniſ regula.Secundò iudicũ datio, ibi : *quoniam igitur*. Caſus lit.Canonici Regineñ. cõqueſti ſunt do. Pa.ꝙ I. de Malafrena, & qdã alii ſequaces illius quaſdã eccleſias Reginen.Epiſcopat9 violẽter fregerũt ſpoliãtes eaſdẽ.Mã- 2 dat Pa.qbuſdã,quatenus,ſi ita eſt,prædictos ſacrilegos excõicatos denuntient, & faciant ſicut excõicatos arctius euita- 3 ri,donec paſſis iniuriã ꝯgruè ſatisfaciãt, & cũ lr̃is eorũ veritatẽ continẽtibus ad apo.ſe.accedant.B.No. 1.ex tex.ꝙ delicta grauia nõ ſunt ſine mulcta relinquẽ- 4
1 da.†Itẽ no. ꝙ ĩferẽs dãnũ eccleſiis teneſ nedũ ad emẽdã dãni, ſed etiam ad ſatiſfactionem de iniuria,ꝙ no.Tertio colli ge vnũ caſum,in quo ſacrilegus eſt excõi 5 catus ipſo facto,& abſolutio reſeruaſ ſo
2 li Papę.†In gl.1.in fi. Cõclude ergo clarè,ꝙ aut qs rapit bõa eccleſię ſine incendio,ſeu effractiõe,& tũc ñ ẽ ipſo iure excõicatus,ſed excõicãdus, etiam ſi eſſent res ſacrę vt calices,hoc ꝓbaſ in c.ſi.s̃. de fur.vt ibi dixi,& facit c. cõqueſtus,de foro cõpe. aut iſta rapina cõcurrit cũ effractiõe,vt qa fregit oſtia, ſeu pariẽtẽ eccleſię,& idẽ bõa ſubtraxit, & tũc ẽ excõicatus ipſo facto,& ita loqtur hic. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum, qui dimiſſo clericali habitu immiſcet ſe enormitatibus, non incurrit excommunicationem.*
2 *Clericus pro ſua neceſſaria defenſione poteſt aſſumere arma, & non perdit priuilegium canonis, ſi quis ſuadente.*
3 *Clericus dicitur ſe immiſcere enormitatibus, quando facit ſeditionem in populo.*
4 *Homicidium quo ad peccatum remittitur per ſimplicem ſacerdotem.*
5 *Clericus immiſcens ſe enormitatibus, an perdat priuilegium fori & priuilegium canonis, ſi quis ſuadente?6.*
7 *Clerici buffones, uel aliam artem ignominioſam exercentes, ſi illam exerceant per annum, perdunt priuilegium clericale.*
8 *Pœnalia non extenduntur etiam ex maioritate rationis, puta quod pœna magna imponatur pro paruo delicto, ad quod homines ſunt promptiores.*
9 *Bononiæ ſcilicet miniſtri iuſtitiæ non peccant exercendo officium ſuum, ita colligitur ex dictis Abbæ. hic, & ſupra nu. 5 ad finem. 11. uide quæ habentur infra c.proxi.*
10 *Clericus delinquendo poteſt prorogare iuriſdictionem ſui iudicis, quam alias non poſſet ſine eius licentia.*

C A P. XXIII.

Perpendimus. Legitur uariis modis, ſed gñalr ſic ſummari
1 põt.†Percutiens, uel etiam interficiens clericum, ſe dimiſſo clericali habitu ſæuis enormitatibus immiſcente,nõ tenetur ire pro abſolutione ad ſedẽ apoſtolicã.h. d. In prima parte ponitur conſultatio.In ſecunda reſpõſio,ibi: *fraternitati &c.* Caſus lit.Quidam ſacer a dos nominabat ſe filium regis, & acceptis armis ſeditionẽ fecit & guerrã,ꝓ- b pter ꝙ comes qdã fecit illũ fuſtigari, qui poſtea de mãdato eiuſdẽ comitis fuit ſuſpẽſus. Quæſitũ fuit,utrũ occiſores illius ſint excõicati?Reſpõdet Pa.ꝙ ſi ſacerdos talis ñ exceſ
2 ſit,& nõ propulſando,ſeu inferẽdo iniuriã fuit occiſus,ñ vr̃ qđ ĩterfectores illi9 ſint excõicati, tñ iudex pnĩam iniũgat eis cõpetẽtẽ ẜm merita pſonarũ.B.† No.1.qđ ꝓ iniuria ꝓpulſanda pt cleric9 aſſumere arma ad ſui defenſionẽ, nec ex hoc pdit priuilegiũ canonis,ſi qs ſuadẽte;facit cle. ſi furio-
3 ſus,de homi.†No.2.ex hoc tex.iũcto c. cũ nõ ab hoĩe,s̃.e.ꝙ faciẽs ſeditionem ĩ populo & guerrã,dr̃ ſe immiſcere ſæuis enormitatib9, & cleric9 talia exercẽs pdit priuilegiũ canonis,ſi qs ſuadẽte diabolo,& ĩ d.c.cũ ñ ab homine,& hoc ſe-
4 cũdũ vnã lect.†Tertiò no. qđ ꝓ homicidio nõ teneſ qs ire ad papã pro abſolutione à peccato , imò ſimplex ſacerdos abſoluere põt,cũ nõ reperiaſ iſte caſus reſeruatus epiſcopo facit c.Deus qui,& quod ibi dixi.s̃.de pœniten. & remiſſio.
5 †Sed oppo.contra literã.nã uidetur ſibi contraria,nec uidetur Pap.rectè reſpõdere ad cõſultationẽ. nã in cõſultatiõe narratur, qđ iſte ſacerdos mãdato comitis fuit patibulo ſuſpẽſus,& Pa.reſpondet,qđ interfectores eius nõ teneñ ire ad ſedẽ apoſtolicã pro abſolutione,& ſic nihil reſpõdet de comite.Itẽ pap.in reſpõdendo aſſerit illũ fuiſſe occiſum,& tñ in cõſultatione dicit,ꝙ expirauit patibulo traditus.Sol. uario modo põt intelligi iſta lr̃a.nã, ut dicit Inn.in deciſa hoc cõtinebaſ, ꝙ qdã dicebãt hũc ſacerdotẽ in bello fuiſſe interfectũ, & huic narratiõi papa reſpõdet pſupponẽdo eũ occiſũ & ꝙ interfectores nõ teneſ, &c.& ſecũdũ hoc ceſſat cõtrariũ, & hoc modo intelligendo nõ probatur ex litera, ꝙ iſte ſacerdos pdiderit priuilegiũ fori, ſed tantum priuilegiũ canonis,ſi quis ſuadẽte.Sed ſecundũ hũc intellectũ hæc decre.fuiſſet malè deciſa.Scđo modo põt intelligi,ꝙ Pa.reſpõdeat ad cõſultatiõnẽ cõtẽtã in lr̃a. Nã comes poteſt dici interfector ſaltẽ interpretatiuè,quia is vr̃ facere,cui9 mãdato fit,ut in c.mulieres,& ꝙ ibi plene dixi.s̃.eo.& dixit interfectores in plurali habendo reſpectũ ad obſequẽtes mãdato comitis,& tunc hæc lr̃a multũ facit,qđ iſte ſacerdos pdidiſſet priuilegiũ fori. Sed volẽs tenere ꝯriũ poſſet reſpõdere,qđ hic nõ q̃rebatur,vtrum comes poterat iudicare clericũ,vel ne,ſed tantũ dubitabatur de excõicatione,nunquid pro abſolutione teneretur ire ad curiã,& Pa.reſpondet,qđ nõ nã ex quo iſte immiſcuit ſe ſæuis enormitatibus habitu dimiſſo,pdidit illud priuilegiũ canonis ſic enim Iudex mãdãdo nõ incidit in excõicationem , ſed alias peccauit,quia nõ ptinebat ad eũ iudicare clericũ,& pro hoc tex.iſte in fi. mandat iſtis pnĩam iniungi . Nam,ſi ille fuiſſet effectus de foro ſeculari,pnĩa nõ imponereſ iſtis,cũ obtẽperaſſet mãdato iudicis iuſte iudicãtis.23.q.5.in c.miniſter,& c.miles, & hæc cõſideratio multũ facit ꝯ pcedentẽ intellectũ,ut iſta litera nihil probet de priuilegio fori, imo quod potius ꝓ-
6 bet cõtrariũ,& de hoc ſtatim latius ſubiiciam.†In gl.2.ibi: gl.ſoluit,qđ aut clericus ſolũ dimittit habitum & tonſurã, & non immiſcendo ſe enormitatibus,& tunc nõ perdit priuilegium,ut ĩ c. ſi uero,el.2.s̃.eodẽ,aut dimiſſo habitu & tõſura immiſcet ſe enormitatibus, & pdit priuilegiũ.Idẽ uidenſ ſentire Vin.& Tan.& Phili.dicẽtes, qđ ꝯria loquũtur in eo,qui apoſtatat nulli tamen iniuriatur. Iſtud uerò c.de eo,qui apoſtatando alteri iniuriaſ.Hoſt.intelligit hoc c.in clerico,q ex prauitate ſeu iniqtate dimiſit habitũ & tõſurã & imiſcuit ſe enormitatib9,vt pliis & aggreſſuris, & ibi deꝑhendiſ. talis.n. pdit priuilegia clericalia,ut vr̃ uelle Hoſ. ꝙ iſte talis pdat oĩa priuilegia clericalia vt ſic poſſit p iudicẽ ſecularẽ puniri,uel pt ĩtelligi ẜm eũ de incorrigibili.Io. An.dicit, qđ quãdiu clericus portat habitũ & tõſurã, licet immiſceat ſe enormitatibus, nõ pdit priuilegium fori,nec canonis,ſi quis ſuadente. Sed ſi aſſumptis armis immiſceat ſe enormitatibus [a] dimiſſo habitu pdit priuilegiũ canonis, ſi qs ſuadente,& in c.cum non ab homine,s̃.eo.ſed non perdit[b] priuilegiũ fori,vnde ſtatĩ dẽt reſtitui iudici eccl̃iaſtico, niſi fuiſſet

niſi fuiſſet inueteratus in hmõi aggreſſuris ſeu enormitati-
7 bus,quo caſu poſſet ꝓcedere opi.Hoſt.ſecũdũ eũ.† Adducit in arg.c.vnicũ,de uita & honeſta.cleric.libro ſexto, vbi clerici goliardi,& buffones exercẽtes illam artem ignominioſam p annum, pdũt omne priuilegiũ clericale,quaſi innuat Ioan. And.quod fortius debet clericus perdere hoc priuile
a giũ,[a] quando diu ſe exercuit in hmõi enormitatibus,uel ſecũdũ eũ poteſt intelligi,qđ ex poſt facto ſcitũ fuit hũc fuiſſe clericũ, nec prius fuit exceptũ,& ponẽdo has uarias ſolutiones uidebatur dubitaſſe de primo intellectu, qui abſque dubio non probatur hic.nã tex.hic non loquiſ de inuetera
8 to.†Nec c.vnicũ, p̃alle.dẽt extendi ad iſtum caſum,qa cũ ſit pœnale, non debet excedere caſum proprium, de pœniten. di.1.in c.pœnæ. Nã quãdoque imponitur maior pœna pro minori delicto:qa homines ſunt promptiores ad committẽdũ illud delictũ; ideo talis pœna nõ debet trahi ad conſequentiã,vt plenè no. Io.And.in regula,odia,libro ſexto,in Mercu.& maximè vbi pęna imponiſ ipſo facto, ſicut ĩ caſu illi9c.vnici,ar.l.aut facta,in fi.ff.de pœnis,&.33.q.2.c.admonere,& c.lator:qnimò illud c.vnicũ adduco in contrariũ p locũ à ſpeciali.nã cum certi ſint caſus,in qbus clericus ipſo facto pdit priuilegiũ clericale, nec iſte reperiſ ĩter illos,ergo debemus ſtare regulę generali,ut clericus corã ſuo iudice eccleſiaſtico cõueniaſ,quãtũcũq; deliquerit,arg.in c.nouim9.ĩ.de ver.ſigni.& c.cũ nõ ab hoĩe, de iud.Item lec.Hoſtien.nõ probatur hic. nã nõ reſpõdetur hic de facto comitis,vtrũ iuſtè potuerit iudicare illũ clericũ, ſed tantũ reſpõdeſ de interfectoribus & etiam de eo ſecũdum aliam lectu. ſed nõ ad finẽ,vtrum bene fecerit,ſđ vtrũ incurrerit excõicationẽ , & reſpondetur ſecundum vnum modum intelligẽdi ꝙ nõ,qa hoc caſu pdidit iſte priuilegiũ canonis, ſi qs ſuadẽte,vt in c.cũ non ab homine,s̃.eo. ſed nõ priuilegium fori.
9 †Nã (ut.s̃.dixi) ſi iſte potuiſſet iudicari iuſte ſeu licite a comite,non mandareſ eis imponi pnĩa,cũm iſte potuiſſet iuſte ſuſpendi,cũ feciſſet ſeditionẽm,& guerram,& commiſiſſet crimẽ læſę maieſtatis,& pro hoc optime facit c.ſi Iudex laicus.ĩ.eo.ti.libro ſexto,vbi tex.vult, ꝙ clericus capt9 ĩ maleficio dimiſſo habitu & tõſura, dẽt remitti ad iudicẽ eccleſiaſticũ,ſi probat ſe clericũ,& pondera verbũ,maleficiũ,ſeu, malefactorẽ,ibi poſitũ eſt enim uerbũ generale aptũ cõprehendere delictũ quãtũcũq; graue ; facit c.cũ non ab homine,de iud. ubi depoſitus pro ſuo delicto non perdit priuilegiũ fori,licet deprehendaſ in alio maleficio , niſi ſecuta in corrigibilitate,vt ibi dr̃,ad c.ex parte,de priuil.dic,vt ibi dixi.& ad c.1.de apoſta.ẽt reſpõde,vt ibi no.nullũ ergo ius expreſſe probat opi.Hoſt.uel Io.An.ac ẽt ſumus in pœnalib9, & odioſis, vbi ẽ fienda benigna interpretatio, & maxime ĩ fauorẽ ordinis clericalis,& hãc opinio.tenuit do.Card.hic ſed d.Petr.& Ant.diſputãdo tenuerũt ſecũdum pcedentem opi.Io.An.Sed cõtraria opi.(vt prius dixi)pl9 mihi placet, & poſſet corroborari multis aliis rationib9,ſed pdicta ſufficiãt in curſu lectionũ.In gl.3.in fi. Dic clarius & melius,ꝙ hic nõ perdiſ priuilegiũ ex renuntiatione clerici, ſed ex di
10 ſpoſitione iuris pp delictũ clerici.†Simile in clerico,q expreſſe nõ põt prorogare iuriſdictionẽ nõ ſui iudicis ſine licẽtia proprii iudicis,vt in c.ſignificaſti, đ foro compe & tamẽ contrahẽdo,uel delinquẽdo ſubiiciſ ex diſpoſitione iuris iuriſdictioni Ep̃i territorii abſq; alia licẽtia proprii iu-
11 dicis,vt in c.poſtulaſti,& in c.dilecti,de for.cõpe.†In gl.fi.in fi.Sed cõſidera,ꝙ ad cautelã hic nõ potuiſſet ĩponi: qa act9 exerceſ ad cautelã in facto dubio, ubi qs pt ex actu demere ri ſđ ſi iſte ſacerdos ex hoc facto pdidiſſet oẽ priuilegiũ clericale;nulli dubiũ ẽ, ꝙ licite potuiſſet iudicari p comitem, nec comes ſeu ſibi obtẽperãtes ẽt ad cautelã puniri dẽrẽt, qnimo deberẽt pmiari,qa exercẽs iuſtitiam mereſ iuxta illud pſalmiſtę:Beatus, q facit iuſticiã oĩ tpe,&c.23.q.5.c.cũ miniſter,& c.miles,oportet ergo ĩtelligere , qđ iſti ĩ ueritate peccarũt:tũ qa cleric9 ñ pdiderat priuilegiũ fori,ut.s̃.di- c xi:tũ qa ñ licet,pcutere clericũ, licet ipſe propter delictũ ſuũ pdiderit priuilegiũ canonis,vt in c.cũ nõ ab hoĩe , ĩ fi.s̃. e. queadmodũ nõ licet pcutere laicũ,& peccat percutiẽs, licet nõ ſit excõmunicatus,quod nota bene.Nico.Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Abbas faciens uerberari monachum , ipſe & uerberans ſunt excommunicati , nec abſoluentur niſi per Romanũ pontificem ,intelligas, quando facit percuti per laicum. 5. ipſe tamen abbas poſſet ſine metu uerberare.8.*
2 *Percutiens clericum de mandato iudicis eccleſiaſtici etiam cauſa diſciplinæ, & mandans, & mandatarius ſunt excommunicati, nec abſoluentur niſi per pa. intellige, ut ſupra proxi.*
3 *Famulus non tenetur obedire domino in rebus illicitis, nec excuſabitur de mandato.*
Papæ non eſt obediendum in illicitis.
4 *Clericus etiam in ſacris conſtitutus licite poteſt uerberari cauſa diſciplinæ.*
6 *Clerici non poſſunt etiam de mandato iudicis eccleſiaſtici per laicos torqueri, licet communiter contrarium ſeruetur.9. 11.*
Clericus non poteſt capi & detrudi in carcerem per laicum ſine metu excommunicationis , niſi cum licentia ſui iudicis. 11.
7 *Executor ad iudicia tenetur exequi ſententiam ſiue iuſtam, ſiue iniuſtam, ſecus in executore extraiudiciali, rationem differentiæ uide hic .*
Sententia etiam iniuſta eſt executioni mandanda , & imputetur non appellanti.
Mandatum iniuſtum non eſt executioni mandãdũ.
9 *Prælatus excedens modum in corrigendo, uel torquendo clericum incidit in excommunicationem.*
10 *Sñia ẽt iuſta nõ ualet, nõ ſeruato ordine iudicario.*
Ordo ſi non ſeruetur in aliquo actu an reddat actũ nullum?
12 *Abbas an ueniat appellatione monachorum?*
13 *Ep̃s nõ ligatur conſtitutione, quã fecit.*
14 *Pro eodẽ facto excõicari poteſt unus, & alter nõ.*

C A P. XXIIII.

1 Vniuerſitatis. † Abbas, q facit p aliũ monachũ uerberari,ipſe & uerberans ſunt excommunicati,& non,abſoluuntur niſi a Papa. h. d. Vel ſumma generalius & ſic.
2 † Iudex eccleſiaſticus faciens pcuti clericũ p laicũ,ẽt cã diſciplinę,excõicatus ẽ ipſe,& uerberans,& pro abſolutione tenetur ire ad Papã.h. d. In prima poniſ ꝯſultatio.In ſcđa reſpõſio, ibi:*Nobis*.Caſus lit.Quidã laicus exiſtens in ſeruitio Abbatis de mãdato ipſi9 in clericũ,monachũ,vel cõuerſũ,man9 iniecit temerarias,maxĩe ubi cã nõ ſuberat, pp quã deberet uerberari;quęritur, utrũ laicus ille incidat in excõmunicationẽ? Reſpondet Papa,quod niſi Abbas in ꝓpria perſona hoc faciat cã regularis diſciplinę, vel ſi neceſſitas ĩmineat,p clericũ,vel monacũ hoc faciat, tã ille q tales uerberari facit,quã qui uerberat, eſt excõmunicatus,ẽt ſi cã ſubeſſet, quare debeat uerbe
3 rari.B.†Not.primò ex text.ꝙ obligatus ad ſeruitiũ alicuius non tenetur illi ob-
b tẽperare ĩ illicitis & à iure ꝓhibitis,[b] & ſi obtẽperãdo cõmittit rẽ illicitã,puniſ mandato nõ obſtante,idem eſt in ſeruo, ꝙ plus eſt. nã in iſtis grauibus nõ excuſatur, etiã ſeruus obtẽperans domino l.
c ad ea, ff. de reg.iur.Rõ ẽ,qa,ex quo De9

SEB. SAP.

a Perdere hoc priuilegium . Adde quod non perdit priuilegium, etiã ſi ter ſit monitus ut in ſimili no.d. Abb. in c.ſi.ſuper gl. in uerbo,cum facto ſupra de ui. & hone. cle. uide tamen Abba. contrarium ſentientẽ in c. in audientia infra hoc ti.

SEBA. SAP.

b Prohibitis. Vide tamen Bar.ſentiẽtem contrarium in l.2.ff. de noxa. act.ubi uult,ꝙ ſeruus interficiens uxorem domini iuſſu domini , ꝙ metu mortis, excuſetur ab homicidio, ſed contrarium tenet Bald in l. ſeruos, C.ad le.Iuli. de ui pub. Abb. ĩ c. ſacris,ſupra quod metus cauſa.

c L.ad ea. Eſt optimus tex. ĩ l.ſi mulier.§.ſi ſeruus,ff. rerum amo.

a Iudex eccleſiaſticus nõ poteſt facere torqueri clericos p laicos, & uide omnino ꝙ de hoc ſcribit D. poſt gl. & Archi. 45 diſt.in ſumma in.i.col.& uidq̃d̃ notaui p⁹ d. Ab. in c.ut famæ. j̃.e. ti.& D.ĩ c. 1.uer. opp. ꝙ imo clerici c⁹ea.di.& ꝙ ñ poſſit uerberari p laicũ,uel cõuerſum, uide omnino Do. poſt Archi. in d. ſum.45.diſt.in. 1. co.

SEBA. SAPI.

b Veritatem. Vide quõ hoc pcedat, Io.de Ana.in c.1. co.5.s̃.de cleri.p cuſſo. And. Sicu. in c. ſi cõſtiterit, col. 3. s̃.de accu. Fel. in c.ueniens, in.2.col.s̃. d̃ teſt. & in c.de hoc in 1.co.s̃.de ſimo.& in c.cũ oporteat, in pe.co.s̃.d̃accu. & Marſi.Bono.in ſin.55. inc.Aduertas ad unum.

ZACHARI.

c Siue ſciat eã iuſtã,ſiue iniuſtam. Adde Spe.in ti.de exec.ſen. §.2.uer. itẽ no.& ſe.& ibi Bal.in apo.ubi ẽt dicit, ꝙ ñ peccat exequẽdo talẽ ſẽtẽtiã, & idẽ Spec. in ti.de adul.§ 7. in ſi.& Gemi.in c. ſi homicidiũ,& ſequen.& c. qui malos, & c. iudex,& ibi.Arc. 23 q. 5.

vel princeps ꝓhibet,non dẽt iſte magis obedire dño ſuo,quã Deo,vel principi. hic ẽ, ꝙ ẽt ad mãdatũ pricipis ñ excuſatur qs faciẽs ꝯ Deũ,vt ĩ c.ſi dñs,& c.qui reſiſtit.11.q.3.quimò ẽt Papæ obtẽperãdũ ñ ẽ, qñ ex ei⁹ mãdato aliquod malũ, ſeu ſcãdalũ ẽ futurũ,vt no.dicit Inn.ĩ c. inqſitioni.j̃. eo.nã Papa nõ hẽt authoritatẽ peccãdi,& p cõſequẽs eius authoritas nõ excuſat in peccatis.40.diſtin.c.1.

4 †Scd̃ò no.ꝙ cleric⁹, ſeu religioſus cã diſciplinæ licitè verberaſ, ẽt ſi ſit in ſacris ordinib⁹ cõſtitut⁹, pro hoc c.1.s̃ de calũ.&.5.q.5.c.illi,&.45.di.c.cũ beatus,&

5 uide ibi gl.bo.ĩ ſumma.† Tertiò no.ibi: *neceſſitas urget,&c.* vnã regulã, ꝙ p̃latus inferior citra Epm nõ poteſt ſibi ſubiectũ etiã cã diſciplinæ per aliũ verberare,niſi neceſſitas vrgeat & tunc non per

6 laicũ,ſed p clericũ,uel monachum.† Et

a hanc literã adduco ad[a] qõnẽ quotidianã, nũquid clericus licitè poſſit torqueri p laicos ad mãdatũ ſui iudicis. Nõ reperio hãc qõnẽ expreſſe tactã,licet glo. videatur tangere in c.presbyteri,el.1.5, q. 6. dicẽs clericũ debere torqueri corã Epo ſuo,& non coram laico : ſed poſſet intelligi illa gl.ꝙ nõ à laico.ſ.diſponente & authorizãte:ſec⁹ in laico miniſtrãte & obtẽperãte mãdato eccleſiaſtici iudicis,ſicut videm⁹ in ſimili. nã ñ p̃t laicus ꝓpria authoritate capeſ,& detrudere clericũ ſine pęna excõicationis, ut in c.nup.j̃. e. & tamẽ ad mãdatum iudicis eccleſiaſtici licitè capit, & detrudit ſine pœna,vt ĩ c.ut famę.j̃.e.& meli⁹ ĩ c.ſi clericus.j̃.e.ti.li.6. Sed his ñ obſtãtibus puto ꝯriũ. nã in tortura inferuntur,uerbera,& cruciat⁹.nã pœna inferſ,vt vi pęnę

b dicat veritatẽ,[b] ut in p̃alle.c.illi qui,&. l.1.ff.de qõ. Sed per laicũ nullo mõ clericus verberari debet ẽt ad mandatũ iudicis eccleſiaſtici,vt hic;ergo &c.& hoc ꝓcedit tenẽdo maximè opi.quæ not. in c.cũ in cõtẽplatione.j̃.de reg.iu.& in d. c.illi q,ꝙ cleric⁹ nõ dẽt ita ſeuere verberari,ſicut laicus,ſed dẽt ſubiici uerberibus, vt ſic cogaſ dicere ueritatẽ.nã non licet verberare clericũ, vbi cõſtat de d̃licto p̃cedẽti;ita, qd̃ verbera inferãtur in pœnã delicti cõmiſſi, fortius hoc licere nõ dẽt,vbi dubitatur de delicto:ſed ſolũ ex qbuſdã indiciis ĩferſ tortura , quę ſæpe innocẽtibus ĩferſ,nõ ob.c.vt famæ, qa aliud ẽ in deprehẽſiõe & detruſiõe, aliud ĩ verberatione nã deprehẽſio & d̃truſio ĩ carcerẽ ñ p̃t explicari ſine maximo d̃decoſ ordinis clericalis.ſẽ qñ uerbera ĩferũſ p laicũ,ẽ magis ignominioſũ,& aliqñ exardeſcũt laici magis,q̃ deberẽt,ĩ odiũ clericorũ.2. q.7.c.laicos,in ſi.& ꝓ hoc facit,ꝙ no.in d.c.ſi clericos, ĩ.5.gl.Cõiter tñ obſeruaſ ꝯriũ, & malè, & hoc iõ, qa hodie clerici torquẽtur vt laici,& talis mod⁹ torquẽdi ñ poſſet fieri p clericos,qa ferè nemo ĩ hmõi caſu ob tẽparet, nec ſũt edocti ĩ hac arte torquendi,ſicut laici. Sed de iure non puto

7 hoc fieri poſſe.†In gl.1.ĩ ſi.quaſi ĩnuat hæc gl. qd̃ executor

c ad iudicia teneſ ſnĩam exeq,ſiue ſciat eã iuſtã,ſiue iniuſtã,[c] ſec⁹ ĩ executore extraiudiciali:qa ñ dẽt qs obedire ſupiori cũ mãdatũ ẽ iniuſtũ,& differẽtia ẽ ĩter actũ iudicialẽ & extraiudicialẽ,& rõ poſſet eſſe:qa ſnĩa tenet, licet ſit iniuſta, & imputãdũ ẽ nõ appellanti. Iõ executor debet exequi, ſed mãdatũ extraiudiciale iniuſtũ,nullum habet uinculũ,& intellige,qñ mãdatũ notoriè ẽ iniuſtũ. Si autem dubitaretur de iuſtitia,debet ſubditus potius obedire.23.q.1.c.quid culpat.

8 †In gl.2.ibi: *ſed abbas hoc facere poteſt.* Dic,ꝙ etiam debet:qa, vt dr̃ in lr̃a, nõ dẽt ẽt ex cauſa per alium percutere clericũ,uel monachum, niſi neceſſitas urgeret, & idẽ dic in prelatis inferiorib⁹ citra Epm eadẽ rõne , & eps põt etiam p ſe,quando non reperit alium, ut not.in c.non liceat,alle. in gl.& uide gl.45.diſt.in ſumma.In glo.in uer.*fieri iubeat,*

9 ibi,*incideret in canonem.*†Not.glo.quia ex hoc multi prælati ĩcidunt in ſententiam illius canonis excedendo debitã correctionẽ in verberãdo.Et idẽ puto in p̃lato faciente torqri clericũ,ſi modum torturę excedat,ut incidat in excõicationẽ,arg. hic,& in c.olĩ,de reſti.ſpo.vbi patet, ꝙ iniiciens manũ in clericum cã defenſionis teneſ, ſi modum excedat.

10 †In gl.pe.ĩ ſi.gl.nõ ſoluit ꝯriũ. Sed tu dic, ꝙ qñque aliquid prohibetur attẽto ſolo effectu,ita,ꝙ modus pueniendi ad effectũ non eſt de ſubſtantia , & tunc procedit ꝯrium gl.nõ enim curamus de modo,dũmodo habeamus effectũ,quãdo que mod⁹ ẽ de ſubſtãtia,ita, ꝙ non ſolũ habeſ reſpectus ad effectũ,& tunc nõ ſufficit habere effectũ,exemplum in ordine iudiciario inſtituto ad effectũ habendi iuſtã ſnĩam,non enim tenet ſnĩa quãtũcũq; iuſta ex cã,niſi ſit iuſta,ẽt ex ordine iudiciario,ut in c.eccleſia,s̃.de conſti.& quod ibi not. &.s̃.vt li.nõ cõteſt.fere p totũ,& ita ad propoſitũ correctio pmittitur prelato in ſubditũ, ſeruato tñ debito modo, qa propter prærogatiuam ordinis , clericalis non debet fieri pcuſſio p laicũ.nã nulla dignitas ſecularis ſimilis eſt ſacerdotio.96.diſt.c.duo ſunt,& alibi appellanſ Dii,vt in c.cum

11 ex iniũcto,s̃.de hære.†In gl.ſi.ibi, *qui alias capi & corigi non poteſt.* Hoc dictũ gl.nõ procedit,ut eſt tex. apertus in cõtrariũ in c.ſi clericos,eo.ti.li.6.ubi diciſ , qd̃ licet clericus incorrigibilis nõ ſit, ipunè tamẽ capi p̃t, & detrudi per laicũ de mãdato p̃lati,& iõ ſolue aliter ꝯriũ,quod aliud eſt in captione,ſiue detruſiõe, ut ibi, qa nõ infertur tãta ignominia ordini clericali , aliud in uerberatione , ut hic,de quo uide

12 bo.glo.in d.c.ſi clericus.†Extra glo.oppo. contra text.& uideſ,qd̃ Abbas poſſit abſolui hoc caſu p Epm per c. monachi,s̃.eo.ubi dr̃, ꝙ monachi pcutiẽtes ſe adinuicẽ nõ tenentur ire pro abſolutione ad ſedẽ apoſtolicã, ſed appellatione monachorũ uenit abbas in materia fauorabili,ut in c ſi. de ſimo.ergo,&c.Sol.Spe.in ti.de ſen.prola.§. ut aũt,uer. ſed cũ clauſtralis,& Vincẽ.j̃.e. ſtãt ꝯrio. Sed dicit Io.And. eos ñ põderaſſe bene iſtũ tex. ubi abſolutio reſeruaſ Papæ. Ad cõtrariũ reſpõdet,ꝙ ubi monachis prouidetur per manũ Abbatis , tũc appellatione monachorũ nõ uenit Abbas, & ita loqſ iſte tex.iuncto c.monachi,s̃. e.ſecus, ubi prouideſ p manũ tertii, ut in caſu c.ſi de ſimo. Ex quo infert qd̃ in caſu c religioſo,e.tit.li.6. Abbas poterit abſolui p Epm. No bene hanc theoricam Io.And.& idem uoluerunt Paul. & Io.de Lig.in cle.attẽdes, de ſtatu. re. Sed mihi nõ placet hęc theorica in terminis huius c.nã c.monachi,dicit,ꝙ vbi diſcretio abbatis ñ ſufficit,recurrẽdũ ẽ ad epm, & ſic prouidetur per manum Epiſcopi , ceſſante diſcretione Abbatis. Sed ĩ iſto caſu ceſſat diſcretio Abbatis,cũ ipſe fuit pcutiẽs, ergo recurrẽdũ ẽ ad Epm & ſic appellatione monachorum ibi ueniet Abbas,& ipſemet Io.An. fateſ opi.ꝯriã eſſe honeſtã,& ad iſtũ tex.p̃t reſponderi,ut loquatur, cũ percuſſio eſt enormis,& ſatis vr̃ enormis, cum ſit facta per laicum de multis uerberibus, uel eſt ſpeciale ẽm eum pp mixturã laici,ut ſicut laicus tenetur ire ad curiã , ita & Abbas,hoc dictum etiam nõ placet,quia Abbas eſt priuilegiatus,ut in c. monachi,

monachi,ſed laicus nõ. nã & ꝓ eodẽ facto unus p̃t eſſe ex-

13 cõicatus,& alius nõ.†Exẽplũ in epo ludẽte ad azardũ cum ſubdito ꝯ cõſtõnẽ ſuã fulminãtẽ excõicationẽ.nã hoc caſu Eps nõ eſt excõicatus,quia nõ ligatur propria cõſtõne, ſed ſubditus ſic,de quo per Ioã.An.in reg.cui licet,de reg.iu.li.6.in Mer.ſimile ẽt.34.q.2.c.in lectum. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum,qui dimiſſo habitu clericali portat arma, eſt excõicatus niſi ille clericus tertio monitus non deſtiterit.2.4.5.*

3 *Apoſtata an perdat ipſo facto priuilegia clericalia?*

4 *Clericus tertio monitus non deſiſtens ab enormitatibus , habetur pro degradato,intellige ut infra nu. 8.*

6 *Lex ciuilis poteſt in argumentũ allegari in deciſionib. cauſarum ſpiritualiũ.*

7 *Talis præſumitur quis,qualis eſt habitus,quem portat.*

CAP. XXV.

a 1 IN audientiam.[a] †Clericus,qui a p̃lato tertio monitus arma militaria non deponit , perdit oẽ priuilegiũ clericale. Vel gñalius,& ſic.Clericus,ut laicus incedẽs & tertio monitus non reſipiſcens, pdit priuilegiũ clericale h.d.Primo conſultatio.Secundo reſponſio,ibi.*Ad hæc.*Caſus lit. Clerici aliqñ relicto habitu clericali aſſumũt arma militaria,qriſ, vtrũ illi , q iniuriã corporalẽ talib. clericis inferunt, ſint excõicati, an illi clerici adhuc priuilegio gaudeant clericali? Rñd. pap. qd̃ hmõi clerici,ſi a prelatis ſuis tertio cõmoniti noluerint arma militaria deponere,de priuilegiis clericorũ ſubſidiũ aliqd̃ hre nõ dẽnt,cũ fruſtra legis ĩploret auxiliũ,q in legẽ cõmittit, & lex ſeculariũ principum huic rñſo p̃ſtat opti.argu. qua dr̃,qd̃ matrona,cuius pudicitia tentaſ,nõ poterit iniuriarũ agere, ſi in ueſte me-

2 retricali fuerit deprehenſa.B. †Nota.1, qd̃ clericus ex ſola dimiſſione habitus clericalis, & delatione armorũ militariũ nõ pdit ipſo facto priuilegiũ clericale, & ſic pcutiẽs ta-

3 lẽ clericũ ante admonitionẽ,excõicatus eſt.†Secundo nota, ꝙ cleric⁹ ĩ apoſtaſia dep̃hẽſus ñ pdit ipſo facto priuilegiũ clericale,qd̃ iuuat clericos ꝓbaſ ĩ.c.contingit.2. j̃.eo. & ob hoc oportet reſtringere.c.primũ.s̃.de apoſta.& ibi di-

4 xi.†Tertio no.caſum notabilẽ,in quo clericus pditorẽ priuilegiũ clericale,qñ,ſ.uiuit ut laicus,& tertio monitus per p̃latũ ſuũ ñ uult reſipiſcere.†Et q̃q̃ tex.hic loquaſ ĩ clerico

5 deferẽte arma militaria, idẽ dic aliter in inhoneſte uiuente,ut ꝓbaſ in d.c.contingit.Relinqſ ergo iſte iudici ſeculari,& põdera,qa per prius nulla ſit degradatio niſi iuris authoritate poſt ergo trinã monitionẽ hr̃ ꝓ degradato.Si ergo trina monitio ſufficit, ut clerici relinquanſ iudici ſeculari puniẽdi,fortius dẽt fieri traditio, qñ clericus cõmitteret delictũ enormiſſimũ,de quo dic, ut dixi in c.ad abolendã,

6 de hereti.plenius in c.at ſi clerici,de iudi. † Quartò nota, quod in cauſa ſpũali p̃t lex ciuilis deduci in arg.& concor. c.authoritate Martini,de conceſſio.preb.lib.6. Et not.ꝙ li-

7 citũ eſt deducere iura in ar.†Vlt.not.qd̃ qs p̃ſumitur talis, qualis eſt habitus quẽ portat,ad hoc c.ſi iudex laicus,eo.ti. lib.6.&.c.ut apoſtolicæ,de priuil.eo.lib.& c.ſi uero.s̃.eo.In glo.in uer.*iniuriarum*,in ſi.hanc ſołonẽ gl.tene,& idẽ Fede.

8 conſi.13.& uide,quod plenius dixi in c.ſi uero.2.s̃.eo. †In glo.ſi.ibi:*ſed ibi ſoluitur &c.*& dic,ut plene dixi in c.perpẽdimus,s̃.e.loquitur.n.iſte tex.in clerico, qui dimiſſo habitu,& tonſura aſſumpſit arma militaria, uel aliter ſeculariter uixit,nõ tñ ĩmiſcuit ſe enormitatibus. Talis.n.non perdit priuilegiũ clericale ante trinã admonitionẽ, ſecus,ubi immiſcuiſſet ſe enormitatibus,qa tũc ẽt ſine admonitione perdit priuilegium clericale , quod tñ intellige, ut dixi in dicto c.perpendimus. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Legatus papæ poteſt abſoluere ab excommunicatione lata uigore canonis , ſi quis ſuadente .*

CAP. XXVI.

QVòd de his. Enumerat quædã impedimenta , pp quæ excõicati pp iniectionẽ manuũ in clericos abſoluuntur ab Epo,ita tñ, ut ceſſante impedimẽto uiſitent Pap. Vel ſumma aliter,& ſic.Excõicatus pp iniectionem manuũ in clericũ ĩpedit⁹ ire ad curiam, p̃t ab inferiore abſolui:ſed impedimento ceſſante teneſ curiã uiſitare ſuſcepturus mãdatũ apoſtolicũ h.d.Et primo ponit regulam.Secũdo caſus exceptos.Tertio quandã determinationẽ ſubmittit. Secunda,ibi.*niſi.*Tertia,ibi:*cæterum.*Caſus lit. Quærebaſ a pa.vtrũ incidẽs in canonẽ latæ ſnĩæ aliter,q̃ p ſedẽ apoſt.uel eius legatũ abſołonẽ poſſit obtinere?Et rñdetur,ꝙ non p̃t,dẽptis caſib⁹,q ponũſ

1 in litera.B.†No.1.ex tex. ꝙ in abſoluendo excõicatos pp iniectionẽ manuũ in clericũ legat⁹ fungitur uice Pap. & cum iſte tex. ñ diſtinguat inter iniuriã enormem,& leuẽ,ſeu mediocrẽ , ſatis nobis innuit, qd̃ a qualibet iniuria legatus p̃t abſoluere,& ſic ẽt pro homicidio pote- a rit abſolui p legatũ . nã dictã generaſr dẽt intelligi.12.di.c.ſi Romanorũ, & dixi in c.ad eminentiã, j̃.eo.Secundo not. unã generalẽ limitationẽ ad c.ſi qs ſuadente,vt excõicatus uigore illius cañõis teneaſ ire ad curiam ꝓ abſołone,niſi ſit legitimo impedimento detentus , & vr̃ legitimũ impedimentũ,ſi non põt ſubire laborem eundo ad curiã.Et ex hoc,& ẽx tex.ibi:*aut infirmitate &c.*no. ꝙ detentus infirmitate, licet non ſit in periculo mortis,p̃t abſolui ab inferiore.ſatis.n.ẽ hunc teneri impedimento,ut non poſſit ire. Vltimo no.ꝙ abſolutus ab inferiore ex cã t pali teneſ cauſſa ceſſante,uiſitare eccleſiã Romanã.Et intellige, ꝙ dẽt uiſitare.ſ.ſuſceptur⁹ mãdatũ apoſtolicũ,nõ ãt patieſ iterũ abſolutionẽ,ſed narrabit Papæ qualiter pp ĩpedimẽtũ obtinuit abſołonẽ ab ĩferiore,& ꝙ ꝓ ſatiſfactione paratus eſt ſubire mandatũ apoſtolicũ,ut ꝓbaſ ĩ uerbo noſciſ,s̃.e.in ſi.Sed ſi ceſſante ĩpedimento nõ uadit ad curiã, incontinẽti reincidit in eandẽ excõicationem,ut ĩ c.os,e.li.6.Sed q̃ro,qa text. dicit tales debere uiſitare Ro.eccl.quid intelligaſ per Ro.eccl.Dñt doct. & bñ, ꝙ Pap.nam(ut p̃dixi) Papa hẽt iſti iniũgere mandatum ꝓ ſatiſfactione, & ideo nõ ſufficit uiſitare eccl.Romanã,capiẽdo eccleſiã mãliter,ſed debet preſentare ſe papæ nã ubi papa,ibi eccle. Roma. 7.qõ.1.c.ſcire,& in c.ego.n. & quod ibi not.in ſi.s̃.de iureiur . vel iõ dicit eccle. Roma.ad denotandum,ꝙ ẽt uacante eccleſia nõ ceſſat offñ pñiarii. nã dẽt ire ad pñiariũ,ut in cle.ne Romani. de ele. Secundo q̃ro,quare excipit caſum mortis,& caſum ĩfirmitatis,nũ cõſtitutus in mortis periculo dicatur infirmus? Sol. ideo hoc dicit, quia poteſt quis eſſe in periculo mortis, abſq; tamen infirmita

a In text.ibi.*Iniuriarum agere,&c.* an aliquo caſu cognoſcens meretricẽ conſinguineã ſuã puniri poſſit de adulterio,uel ĩceſtu,uide p Sali. in l. q adulteriũ, C.de adul. & adde hic tex.in.l. uerũ,C.de fur & au rapiẽs meretricẽ puniatur de raptu uide late per Sal. in.l. 1.in.2.col.C. de rapt. uirg. Itẽ adde hic,ꝙ p iſtũ tex.dicit gl. in c. in nõnullis,de Iudæis,ꝙ meretrices debent portare ſignum.

Adde, an cognoſcens meretricẽ p uin puniaſ, Matthæ.Mathe.in no. ſuis fol.26.

ZACHA.

Adde , ꝙ corrupte alleg.hoc ſingulare,qd̃ debuit alleg.nu.102.inc, no.unũ, cuius ſolent uulgaris,&c.

te,ut q̃a est obsessus ĩ aliqua arce, & tũc
verisimilr̃ põt timere mortẽ , uel est in
alio loco periculoso,ubi exercet̃ pestife
ra ars sagittariorũ,uel fortè uult nauiga
re.Itẽ posset esse infirmus, & nõ in arti
culo mortis,& sic pp infirmitatẽ nõ pos
set uisitare curiam.casus ergo isti diuer
si,ideo litera non superfluit. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Excõicatus pluribus excõicationibus,si in absolutione omnes non exprimat,habetur pro non absoluto.*
2 *Clericus percutiens alium clericum est excõicatus.*
3 *Priuilegiatus an utatur priuilegio ꝯ priuilegiatũ?*
Pœna ratione iniuriæ debita potest per clericum iniuriatum peti.
4 *Immunitas concessa ecclesiæ, censetur etiam concessa claustro dictæ ecclesiæ.*
5 *Violans immunitatem ecclesiæ, an incurrat excommunicationem?*
6 *Excõicatus pluribus excommunicationibus, uel causis,an requirat plures absolutiones?*

CAP. XXVII.

1 CVm pro causa. † Excõica
tus ex pluribus causis,si in ab-
solone oẽs non expressit,non
hr̃ pro absoluto.Vel sic. Ligatus plurib⁹
excõicationibus, licet ex eodẽ facto,ob
tinẽs absolonẽ expressa una cã seu una
excõicatione, nõ hr̃ p absoluto quo ad
aliã.h.d.Diuidit̃. Nã prima pars narrat
casum.Secũda dat iudicẽ,ibi:*discretioni.*
Casus lit. Inter G. & F. archidiaconos
Cabilonensis ecclesiæ qõ uertebat̃ occa
sione cuiusdã excõicationis: pp qd̃ pcu
ratores eorũ ad sedẽ apos. accesserũt. p
curator G.allegauit ꝙ F.arch.in succẽ-
torẽ man⁹ iniecit temere uiolẽtas,& ip
sum traxit uerberãdo p claustrũ , pp ꝙ
Archieps ob uiolẽtã iniectionẽ manuũ
& uiolationẽ ĩmũitatis ecclesiæ fecit eũ
excõicatũ publice denũtiari, sed cũ ipse
ĩ absolone sua,q̃ obtinuerat a se.apo.al
terã de pdictis causis ñ expsserit, ñ dẽt
hr̃i absolut⁹,sed tãq̃ excõicat⁹ p altera
euitari.Vñ ꝯsult⁹ pa.mãdat iudicib.qua
ten⁹,si eis ꝯstiterit dictũ F.Archidiaco-
nũ pp duplicẽ cãm excõicatũ fuisse, &
alterã tm̃ expssisse ĩ lr̃is, quas sup abso-
lutiõe sua ĩpetrauit, ipm̃ tãq̃ excõicatũ
cõpellãt satisfacere ecclesiæ suæ p alte
ra.B.Not.1.ex text.quẽ posse denũtiare
excõicationẽ supiori.nã peccat remanẽ
do in excõicatiõe,uel ẽt pt̃ ĩplorare of-
fm̃ superioris, & sic ũtroq; mõ põt intel
ligi iste tex.fm̃ Inn.& ĩ hac cã pt̃ ĩterue
nire pcurator , qa nõ agit criãliter, ut
patet ĩ lr̃a, p hoc c.sup his, s̃. da accu.&
2 c.tuæ,s̃.de procu. †Secundo no.ꝙ cleri
cus pcutiẽs clericũ ẽ excõicat⁹,& sic pri
2 uilegiat⁹ᵃ ñ utit̃ priuilegio suo ꝯ priui-
legiatũ.Sed dic, ꝙ inq̃tũ cleric⁹ uerbe-
rat aliũ clericũ , ipse ñ ẽ pariter priuile
giat⁹ sed ubi ĩ eadẽ cã , & respũ eiusdem
duo essent pariter priuilegiati, tũc pri-
uilegia cessãt,& utũt dispõne iuris cõis,
ar.op.ĩ c.fi.d̃ or.co.& Bar. ĩ aut̃.quas a-
ctiones,C d̃ sa.san.ec.†Tertio no.ꝙ rõ
3 ne sacrilegii comissi ĩ ecclesia põt agi p
ecclesiã,cui facta ẽ iniuria ad satisfactio
nẽ,p hoc.17.q.4.ĩ c.qsqs.Et cũ q̃rit̃, cui accedat satisfactio
rõne sacrilegii cõmissi,dic,ꝙ aut iniuria fuit illata ipsi cleri
co tm̃,& tũc cedit lucro clerici,ut ĩ c.cũ desideres,s̃.e. & di
xi in c.parochianos,s̃.e. Aut sacrilegiũ ẽ cõmissum ĩ loco,
& tũc cedit lucro ipsi⁹loci,& ita loq̃t iste tex.& uidebis gl.
ĩ c.sacrilegiũ. 17. q. 4. ubi hr̃ quot modis cõmittat̃ sacrile-
4 giũ,& p ibi no.decido aliqua hic tacta p Inn. †Vlti. not.ꝙ
b uiolans claustrũ alicui⁹ ecclesiæ dr̃ uiolareᵇ ĩmunitatẽ ipsi⁹
ecclesiæ.& ẽ rõ,qa ĩmunitas ecclesię nõ restringit̃ ad parie
tes ecclesię,sed pgredit̃ p.30.uel.40.passus,ut in c.sicut.17
q.4.& iõ ipm claustrũ ĩhęrẽs ecclesię gaudet ĩmũitate ipsi⁹
ecclesię.ex quo ĩfero;ꝙ sicut ñ pt̃ qs capi ĩ ecc.ita nec ĩ clau
5 stro ipsius ecclesiæ.†Itẽ no.& põt,ex lr̃a colligi ar. p & ꝯ,ꝙ
uiolãs ĩmunitatẽ ecclesiæ ẽ excõicat⁹,p hoc facit,ꝙ iste Ar
chieps fecit istũ denũtiari excõicatũ,ergo erat p pri⁹ excõi
cat⁹,qa denũtiatio ñ addit uinculũ,ut ĩ c. pastoralis,de ap
pel.In ꝯriũ facit,qa pp mãdat ĩquiri , utrũ fuerit excõicat⁹
ob duplicẽ cãm.ñ.n.mãdat simplr̃ inq̃ri,utrũ pcusserit sim
plr̃ ĩ claustro.nã(vt dicit Inn.hic)iste Archieps excõicauit
istũ p uiolatiõe claustri.Circa hoc tñ sunt opi.nã gl.1.hic
tẽnet,ꝙ pp hoc ñ ẽ qs excõicat⁹,sed excõicãd⁹.Hos.sentit
op.dicẽs,ꝙ si uis ĩfert̃ ecclesiæ,siue reb.ipsi⁹, ꝙ ẽ excõicat⁹,
forti⁹ si uis ĩfert̃ psonę ecclesiasticę,cũ corpora sint ptiosio
ra oĩb.reb. 12.q.1.c.pcipim⁹,facit.l.ĩ seruorũ,ff.d̃ pœnis.Io.
An.& Inn.sequũt̃ gl.nec placet Ioã.dictũ Ho.ut ex sola spo
liatione ecclesiasticarũ rerũ qs incurrat excõicationẽ ipso
facto qñ sine effractiõe,uel incẽdio ipsi⁹ecclesiæ hoc cõtige
ret . Cõclude ergo, ꝙ ex sola uiolatiõe ĩmunitatis ecclesiæ
c qs nõ ĩcurritᶜ excõicationẽ ipso facto , p hoc facit ista lr̃a;
qa(ut dixi) Pa.hic se ñ retulit simplr̃ ad uiolationẽ eccle-
siæ,sd̃ mãdauit ĩq̃ri,utrũ ob duplicẽ cãm fuerit excõicat⁹.
Itẽ nec spoliãs ecclĩã ipo facto ẽ excõicat⁹, p hoc tex.fin.ĩ
c.fi.s̃.d̃ fur.ubi rapiẽs ẽt sacra uasa nõ ẽ ipso facto excõica
tus.Sed si fit spoliatio cũ effractione ostiorũ ipsi⁹ ecclesiæ,
ul̃ ĩcẽdio,tũc bñ ipso facto ĩcurrit excõicationẽ,& ita loq̃t
c.cõquesti,& c.tua,s̃.e.In gl.1.ibi: *dic quod incidit in minorẽ.*
Tene mẽti gl. p his,q̃ s̃.dixi, licet aliud ibi uideatur notat̃
gl.17.q.4.c.qsqs.Sed dictũ h⁹ gl.seq̃t collectari⁹ ĩ c. cõque
6 stus,de fo.cõp.p c.null⁹,& c.sequẽ.17.qõ.4.& dic ut,s̃.dixi.
d †In gl.fi.ibi:*una s̃ia absolutionis sufficit &c.*No bñᵈ gl.& te-
e ne eã mẽti in practica,qd̃ excõicatusᵉ plurib.excõicatiõib.
nõ ĩdiget necessario plurib.absolonibus: sed unica abso lo
p oĩb.sufficit,dũmõ exprimat seriẽ facti, & ẽ rõ.nã secũda
excõicatio ñ operat̃ nisi effectũ retinẽdi.nã p primã excõi
cationẽ erat extra ecclesiã.Vñ,ex quo satisfacit de oĩb.sa-
tis est ipm absolui, & recõciliari ecclesiæ p oĩb. & facit p
hoc tex.in ar.ĩ c.officii.ĩ.e.Et quo ad principalẽ qõnẽ glo.
Inn.hic distinguit, ꝙ aut plures fuerũt excõicatiões , & nõ
tenet absolo ptẽsa ob vnã cãm tm̃. Aut unica fuit excõica
tio,sed plures fuerũt excõicãdi cãæ,& tunc aut si expssisset
oẽs cãs,nõ obtinuisset absolonẽ,nisi aliter satisfecisset , &
tũc nõ est uere absolut⁹,aut obtinuisset absolonẽ,& erit ab
solut⁹.Sed cõclude lati⁹,ꝙ aut plures fuerũt excõicationes,
aut plures causæ , aut unica fuit excõicatio ex pluralitate
cãrũ.Primo mẽbro,si ĩdeterminate,& gñalr̃ fuit petita ab-
solo,& ita gñalr̃ fuit ĩpẽsa,tũc pdest quo ad oẽs excõica-
tiones,arg.in.l.sub pretextu,C.de transa.Itẽ licet talis ab-
solutio fieri nõ dẽat,facta tñ tenet,sicut dicimus in excõica
tione.nã & iniusta excõicatio tenet,ex quo lata est p habẽ
tẽ ptãtẽ,ut est tex.nota.in c.venerabilibus,in.§.ubi aũt,eo.
tit.li.6.Aut petitio absolutiõis fuit restricta ad certã cãm,
sed absolo gñalr̃ dispẽsata,& tũc gñalis absolutio restrin
git ad cãm expressam tm̃,qa spẽs pcedens restringit genus
sequens,ut in c.sedes,de rescri.& in cle.nõ pt̃,de pcura.l.si.
§.cui dulcia,ff.de ui.tri.& ole.le. sicut dicim⁹ ẽt ĩ trãsactio
ne,ut gñalis trãsactio sequẽs restrigat̃ ad spãlẽ petitionẽ
pcedẽtẽ,ut.l.age cũ Gemi.&. l.si de certa,C.de trãs. & no.ĩ
c.1.e.ti. Idẽ dic ecõuerso,qñ petitio fuisset gñalis,sed supe
perior

SEB. SAP.
a Priuilegiatus,qñ priuilegiatus possit uti priuilegio ꝯtra pariter priuilegiatum, uide Fel.i c.i pñtia,co.14.uersic.sed ad uerte diligeter,s̃. de probationib⁹.

SEB. SAP.
b Violat̃. Vid Ias. in.l.plerisq;, co.2.in fi.uersi.duodecimo extende, ff. de in ius uocã.

c Nõ incurrit.No. an exhens aliquẽ de ecclesia sit ipso facto excõicatus. d.Ant.in c.cõquesti⁹,de fo.cõp. tenet ꝙ sic.Abb.ibi ꝯtra p istũ tex.uide ibi,& do. Ant. hic.And.Rar.

SEBA. SAPI.
d Nota bene. uide Card. in cle.grauis,q.18. de sent. exc.Bal.in.l. cum duob.§. si plures, ff.pro socio.

Excõicatus.utrũ excõicato aliquo pluribus excõicatiõib.sufficiat vna absolutio, de quo per Bal.in.l.fi.C. de nup.& hoc uide oino p S.T.in 4.sẽ.di.18.q.2.ar.5.cir. fi.ubi dicit ꝙ si quis erat excõicatus pluribus excõicationib.ab eodẽ iudice ,& emanauit ab eodẽ simplex absolutio,intelligit̃ ab soluere ab oĩb.Si uero a diuersis erat excõicatus, tũc absolutus ab uno excõicatore non intelligitur absolut⁹ ab aliis nisi ratificauerit, uel absoluerint, aut absolutionẽ denũtiauerint, & dicit, ꝙ quis ita potest absolui ab una excõicatione ꝙ nõ sit absolut⁹ ab alia.Itẽ d̃ hoc uide gl. in c. sunt plures,in uersi.de oibus,de pen. dis.3. & qd̃ sufficiat una generalis p omnib.tenet Bal. ĩ.l.cum duob. §.si plures in lect.antiqua p illũ text. ff.pro soc.

perior in absolone restringit se ad certã excõicationẽ, tũc
enim non operatur nisi respũ illius excõicationis, qa sp at
tendit̃,spẽs,& nõ genus,& maxime in casu nostro.nã atten
denda est mens absoluentis p iura superius alle.& quod in
eis no.Scd̃o mẽbro pricipali, qñ unica fuit excõicatio ob
plures causas,aut q̃libet cã de per se sufficiebat,& q̃libet vr̃
cõsiderata principaliter, & tũc ñ tenet absolo nõ expresis
oĩb.caussis,qa supior nõ intẽdit absoluere nisi ex cã expres
sa,ar.op.ĩ c.officii.ĩ.e.& in c.ex pte,de offi.ord. Aut quæli
bet cã d̃ p se ñ sufficit,& tũc si expressit cãm sufficientẽ, te
net absolo,ar.in c. super literis,de rescript.Aut oẽs de p se
nõ sufficiũt,sed sil̃ iunctæ,tũc vñr oẽs cãę pariter cõsidera-
tę,& tunc non teneret absolo,oĩbus non exprẽsis.possent
cõsiderari & alia mẽbra,sed ñ expedit prosequi, qa ex pdi-
ctis satis aperitur intellr̃s ad solutionẽ aliorum. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Excõicatus potest absolui post mortem, si in eo apparent signa contritionis,& eius hæres tenetur ad satisfaciendum,ante tamen,quam absoluatur non est cũ eo cõicandum, & quomodo fiat talis absolutio , uide hic quasi per totum, & in fi.ubi ponitur,an exhumabitur.*
2 *Ecclesia uniuersalis nunquam fallitur, particularis uero aliquando sic.*
3 *Papa omnia potest claue non errante.*
4 *Argumentũ a contrario sensu non sumitur,qñ cõtrarium est in iure decisum.*
5 *Hæres nõ tenetur exonerare cõsc̃iam defuncti nõ pœnitẽtis,alias secus .n.13.*
Laicus subiacet iurisdictioni ecclesiasticæ ratione peccati.
6 *An sit aliquo casu pro excommunicato orandum?*
7 *Nobilitas siue cingulum militia potest dari per principem etiã alicui mortuo.*
8 *Doctorari non potest quis post mortem.*
Dignitas,quæ tribuitur personæ,potest conferri in mortuum, sed non illa, quæ consignatur,uel tribuitur scientia.
Excommunicari an possit mortuus? nu.11.& .12.
Baptizari an quis possit post mortem?
9 *Peccator in extremis constitutus uocans sacerdotem,si moriatur ante,quam sacerdos ueniat,nõ oporter,quod amplius absoluat,si apparebat in eo cõtritio.*
10 *Confessio pctĩalis facta laico in casu necessitatis ualet propter signum contritionis,non quod laicus habeat authoritatem absoluendi.*
Absolutio ab excõicatione an possit fieri per laicum in casu necessitatis .
12 *Illud dictum,quodcunque ligaueris super terram,&c.quomodo intelligitur?*

CAP. XXVIII.

a ANobis. ᵃ†Excõicatus, in quo apparuerũt cui
1 dẽtia signa cõtritionis,absoluit̃ post
mortẽ ab eo,a quo uiuens fuerat absoluẽd⁹, & ad
satisfaciẽdũ p eo cõpellunt̃ hęredes. Vel summa
aliter,& sic.Excõicato decedẽti in excõicatione, q̃tũcũq;
cõtritus decesserit ñ ẽ cõicãdũ añ absolonẽ,nec p eo orã-
dũ,licet sit quo ad deũ absolut⁹.Sed si cõstat ecclesiæ d̃ con
tritiõe pcedẽti,absoluet̃ ẽt p⁹ mortẽ ab eo,a quo uiuẽs fue-
rat absoluẽd⁹, & hæredes ei⁹ cõpellunt̃ p ecclesiã ad satis-
faciẽdũ p eo.h.d.Duę sunt partes principales.In prima po
nitur bimẽbris qõ:In secũda solo,ibi: *Nos igitur.* Secunda
subdiuidit̃ in.7.partes. Nã primo distinguit duplex uincu-
lũ peccatoris.Scd̃o ex distinctiõe solonẽ qõnis infert, ibi:
*Vnde quantumcunque.*Tertio prouisionẽ annectit, ibi: *Potest
tamen.* Quarto soluit duo obstãtia,ibi. *Nec obstat.* Quintò
subnectit quãdã determinationẽ,ibi; *Vt autẽ.* Sexto tractat
de forma absolutionis, ibi: *Absolutionis.* Septimò de satisfa-
ctione , & conpulsione hæredis,ibi;*Hæredes.* Casus lit.Ali
quis erat excõicat⁹ p uiolẽta manuũ iniectione in clericũ.
Ipse iurauit stare mãdatis ecclesiæ,& q̃tũ in eo fuerat;uole
bat absolui,nec p eũ stetit,quominus absolueret̃,sed morte
puent⁹ absolui nõ potuit,q̃rit̃;utrũ iste,uel ali⁹,in quib.ma
nifesta pnię signa apparuerit,debeat hr̃i ab ecclesia ut abso
lut⁹?& utrũ p talib.eleemosyna sit recipiẽda,& à fidelib.sit
orãdũ?Rñ.papa,ꝙ iudiciũ Dei ueritati,q̃ nec fallit,nec fal-
lit̃,sp innitit̃.iudiciũ ãt ecclesię aliqñ seq̃t opinionẽ,q̃ sępe
fallit,& fallit̃.Vñ cõtingit aliqñ, ut q ligatus ẽ apud Deũ,
apud ecclesiã sit solut⁹,& q liber est apud Deũ, apud eccle-
siã sit ligatus.vñ q̃tũcũq; qs se iuro astrinxerit mandato ec
clesiæ paret̃,q̃ tũcũq; pnię signa pcesserint,si morte puent⁹
absolutus nõ extitit,quamuis apud deum absolutus credat̃
apud ecclesiam non est habendus absolutus : tamen potest
& dẽt ei bñficio ecclesiæ subueniri,ut be
neficiũ absolonis ĩpendat̃ defuncto , ex
quo de ipsi⁹ uiuentis pnĩa p euidẽtia si-
gna cõstiterit.nõ ob.qd̃ dr̃,eccl.hẽt ptã-
tẽ ligãdi atq; soluẽdi hoĩes sup terrã,tã
q̃ nõ possit soluere & ligare sub terra se-
pultos.nec illud ob. cui ñ cõicam⁹ uiuo,
nec mortuo cõicare dẽm⁹,cũ ĩ certis casi
b⁹ legat̃ ecclĩã ligasse mortuos,& soluis
se.Vñ statuit pp,ut illi⁹ mortui absolo a
sede apo.req̃rat̃, q dũ uiuebat,ab eadem
fuerat absoluẽd⁹. absolonẽ uero aliorũ
ex cã pmissa illis Pa.ĩdulget,à qb. dũ ui-
uerẽt,fuerãt absoluẽdi. absolonis forma
fiat cũ psalmo pnĩali , & orone dñica , &
aliis cõsuetis,& hr̃des defuncti ad satisfa
ciẽdũ p ipso,si monitione pmissa nolue
rint,p di.ec.cõpellãt̃.B.No.1.ex tex.drĩã
inter ueritatẽ,& opin.Nã ueritas nec fal
lit pt̃ nec faller̃. nũq̃.n.pt̃ se hr̃e ad falsũ.
Opinio vero pariter pt̃ se hr̃e ad falsum,
2 & ad uerũ †Scd̃o not. ꝙ qñq; eccl.errat
ligãdo ñ ligãdũ, uel absoluẽdo nõ absol
uẽdũ.hoc.n.iõ pcedit,qa eccl. nõ pt̃ iu-
dicare de occultis,sicut ipse De⁹, ut in c.
ut nostrũ,ut eccl.bñ sine dimi. cõfe. Sed
qñq; seq̃t opi. q̃ qdẽ opi. qñq; ẽ falsa;iõ
oportet ecclesiã nõnũq̃ errare. Et ĩtelli
ge de ecclesia particulari, nõ ãt uniuersa
li,q̃ repsentat̃ p collectione fideliũ.nam
eccle.uniuersalis errare ñ pt̃ fm̃ Host. p
hoc.24.q.1.c.a recta. Sed ego ĩtelligerẽ
istũ tex.indistincte,qa eadẽ rõ ẽ in eccle
sia vniuersali.nã & conciliũ gñale,p qd̃
repsentat̃ ecclesia uniuersalis , bñ posset
errare excõicãdo fortè platũ,q ñ erat ex
cõicand⁹ ex cã latẽti.nã & ipsa eccl. uni-
uersalis ẽt qñq; seq̃t opinionẽ,qa nõ pt̃
diuinare,& ad id,qd̃ dr̃,ꝙ ecc. uniuersa-
lis errare nõ pt̃,rñdeo,ꝙ nõ pt̃ errare in
fide,seu ĩ articulis fidei.nã p hoc tm̃ ora
uit Christus ad patrẽ ĩ Euãgelio:Ego p
te rogaui petre,ut non deficiat fides tua,
ut ĩ c.maiores,& qd̃ ibi no.s̃. de bapt. &
ex pdictis pt̃ solui ꝯriũ, qd̃ formari põt.
Nam iudicium ecclesię debet se confor-
mare iudicio Dei, ut in d.c.ut nostrum.
Sicut ergo Deus non iudicat quem in-
iustè , ita nec ecclesia . Sol. conforma-
re debet,inquantum potest,sed aliquan-
do non potest, ut in occultis : quia Deus
sequitur ueritatẽ, & ueritas quandoque
3 latet ecclesiam . †Tertio not.ꝙ ligatio,
uel solutio pręlati , etiam papę tenet
quo ad Deum,claue non errãte. Vnde si
errat , nihil ualet quo ad Deum,ut in ca
pitu.primo de re iudic. libro sexto & de
hoc uide bon.textum cum glo. 24. quę-
stione prima in capitul. manet & gloss.
op.in cap.quodcunq;,ea causa,& quæsti.
Illa ergo authoritas,quodcunq; ligaue-
ris super terram, &c. intelligitur dum-
modo iuste liget . Quarto no quòd per
solam contritionem ex toto soluit ec-
clesia excommunicatum quo ad Deum,
ex quo non contemptus , sed necessi-
tas excludit absolutionem ecclesiæ .
4 † Quinto not. & tene menti textus

a A nobis.Adde ꝙ ad pbãda signa,d̃ quib. in hoc text. sufficit un⁹ testis, ita Raymũ.ĩ sum. de sepul.ppe pri. & ita dicit tenere oẽs doct.ĩ fin.&c. Add̃ oino hic,qd̃ no.post.d.An.ĩ d. c.pastoralis. §. 1. Et adde, ꝙ licet ab excõicatione ñ possit absolui per laicũ,tñ istãte necessitate pt̃ absolui p quẽcũq; sacerdotẽ sine lnĩa p prii sacerdotis ab excõicatiõe cuiuscũq; gñis,& a quo cũq; sit lata,ita d̃terminat S.T.ĩ.4. sen.di.20.q.1.ar.1.ultra me.qd̃ no. qa ãpliat iura uolẽtia excõicatũ p uiolẽta manuũ iniectiõe ĩ articulo mortis posse absolui p inferiorẽ. an possit qs post mortẽ excõicari, Cal.ĩ rep.c. cũ ex cõicato.11.q.3.in una qõne,q̃ inc. q̃ ro quarto,& add̃, ꝙ mortuus nõ pt̃ ordinari,nec etiã est capax ordinũ, ut dicit do.in.c.si qs absciderit, ultra mediũ.55. di. p quo facit,quod no.gl.i c.licitè.32 q.5.an excõicãs ex cõicato mortuo ĩ currat excõicationẽ latis.scripsi p⁹ d.Ab.in c.ad hoc, s̃.de priu. ubi gl. & doc.an pcutiẽs clericũ mortuũ sit excõicat⁹, nõ apparet q.in terminis,sed ur̃, qd̃ nõ qa priuilegiũ, qd̃ habet noĩe characteris ẽ pricipalr̃ impressum aĩæ c. ex lr̃arũ,de apost. sed aĩa tũc repit̃ separata a corpore,ergo,&c.Cogita,ꝙ nõ est uerum ꝙ sit pricipaliter rõne characteris fm̃.d.Abb.in c.de monialib.per illũ tex. s̃.eo.sed tamẽ pro hoc quia priuilegiũ datũ clerico durat p⁹mortem c.quod in te, de pœn. & remis. debet interdictũ durare post mortẽ,ubi alicui interdicitur ingressus ecclesiæ.

SEB. SAP.
a Poſt mortē Ad- de qđ not. Bar. in l. Arethuſa , ff. de ſtatu homi. ubi dicit,qđ ſi princeps dicat, reſtituo omnes,ad quod præſentes literæ uenerint, qđ mortui ñ intelliguntur reſtitui,& multa ad hoc accumulat Marſi.in l. qui ſine,col.6.ff.de qō.

ꝙ ar,à ɔ̃rio ſenſu nō ualet, ubi in iure re
perit ɔ̃riū exp̄ſſum.colligit hoc ar.ex lr̄a
in eo, ꝙ allegabat̄ eccleſiā ñ poſſe abſol
uere mortuū arg.a ɔ̃rio ſumpto illiꝰ au-
thoritatis,quodcūq; ligaueris ſup terrā
&c.& pa.rn̄dit illud ɔ̃riū ñ ꝓcedere, qa
ī certi caſib. legit̄ ligaſſe,& ſoluiſſe mor
tuos.Sextò no.ꝙ licet ī articulo mortis
poſſit excōicatꝰ abſolui a ſimplici ſacer
dote, tñ pꝰ mortē ñ abſoluit̄ niſi ab eo,
q uiuēs fuerat abſoluēdꝰ,& ē rō,qa poſt
mortē ceſſat neceſſitas . Septīo no.ī.§.
abſolutionis,formā abſoluēdi excōicatos
dēt eē fieri cū pſalmo pnīali. Miſerere
mei Deꝰ ſm̄.eſt.n.vnꝰ ď.7.pſalmis pnīa
lib.Itē cū orōne Dñica.i.Pr̄ noſter,& dr̄
orō Dñica:qa Xp̄s eā īſtituit , & docuit
5 ſic eē orādū.†Vlt.no.ex fi. lr̄æ unū casū
gn̄alē,in quo eccl. exercet iuriſdōnē in
laicos,videlicet cōpellendo hęredes ad
ſatiſfaciēdū ꝓ defuncto, q̃tuncunq; de-
functꝰ exp̄ſſe ñ mādauerit ſatiſfactionē,
ſufficit tñ eū fuiſſe contritū.nā tacitè vr̄
mādaſſe hæredib.ut ſatiſfaciāt, vñ rōne
pc̄ti,qđ cōmittūt hæredes in nō ſatiſfa-
ciēdo,& qa actꝰ ē piꝰ, ut ſatiſfiat aīæ de-
functi , eccleſia cōpellit hæredes ēt lai-
cos.Hoſ.tñ hic dicit idē, ſi defunctꝰ non
fuit cōtritꝰ , qa res trāſit ad hęredē cum
onere ſuo,ut ī c.ex literis,ď pigno.Et li
cet d.cōiter trāſeāt cū hoc dicto Hoſ.tñ
nō puto uerū dicere indiſtinctè. primò
n.eccl.nō dēt ſe intromittere,ex quo de
ſperat̄ de defuncto. vñ ñ uerſat̄ āpliꝰ pia
cā.nā ex quo deceſſit in pc̄tō mortali, ec
cleſia nō īpedit āpliꝰ ſe de illo.13.q.2 c.
ꝓ obeūtib.23.q.5.c.placuit.nec ēt de iu
re ciuili hoc eſt uerū īdiſtinctè, & iō cō
clude ſic.Aut enim deceſſit ille cōtritus
& tūc eccl.ſe īpedit,ut hic,qa actꝰ ē piꝰ,
& defunctꝰ p̄t dici miſerabilis pſona.iō
ut ſatiſfiat aīæ eiꝰ,eccl.exercet hanc cō-
pulſionē, & hoc caſu cōiter loquūt̄ iura
canonica loquētia de cōpulſiōe hæredū,
ut in c.ī lr̄is,de rap.& in c.fi.de ſepul.aut
nō fuit cōtritꝰ,ſed deceſſit in pc̄tō,& tūc
de delicto defuncti ñ tenet̄ hæres ď iure
ciuili, niſi quatenꝰ ex delicto ad hæredē
ꝓuenit, uel niſi lis fuerit cōteſtata cū de
functo,ut in.l.unica,C.de deli.defū.& ui
de quod plene dico in d.c.fin. de ſepul.
†In gl.1.in fi.Idē qđ gl. tenēt Inn. Hoſ.
6 & Vin.in c.ſacri.j̄.eo.ubi dn̄t, ꝙ licet ꝓ
tali nō ſit recipiēda oblō,ut ibi, poterit
tñ orō fieri.rō diuerſitatis ſm̄ eū,qa ob
latio fit eccleſiæ, q̄ hēt eū ꝓ ligato ante
abſolutionē ut hic,ſed orō fit Deo,q ha
bet eū ꝓ abſoluto,ex quo deceſſit cōtri-
tus.Sed hæc rō nō ur̄ neceſſario cōclude
re,qa licet orō fiat deo,tñ fit p eccl̄iā,q̄
cū habeat eū ꝓ ligato,nō dēt ꝓ eo ora-
re,ſicut nō orat ꝓ decedētib.ī pc̄tō mor
tali,ut ī c.ꝓ obeūtib.13.q.2.Sđ ſatis pu
to in hoc dicēdū,ut in ſiīi not. p Inn.in
c.1 de reliq.& uene.ſan.& in c.unico,c.
ti.li.6.p gl.ꝙ ī ſecreto ꝓ illis,quos uide
runt hr̄e ſigna cōtritiōis,poterit orō fie
ri:ſed in publico nō,qa ad ſuperiorē ſpe

ctat iudicare;an ſigna ſint ſufficiētia,& hoc ēt uoluit Vin.
vt ī publico ñ ſit orādū,& gn̄alr̄ nūqd eleemoſyna ſit reci-
7 piēda ab excōicato uiuo,dicā ī c.cū uolūtate. j̄. e.†In gl.in
ver.*relaxatum*.No.bñ rōnē gl. quā īſero ad ſolōnē multa-
rū qōnū,& priò.Nūqd pꝰ mortē poſſit qs p principē nobi
litari,ſeu recipere gradū militiæ , & dic ꝙ ſic, qa nobilitas
eſt corporis principaliter,& hoc ēt uoluit Bar.in.l.1. C.de
8 digni.li.12.†Itē īſero ad aliā qōnē , nūqd poſſit qs docto-
rari pꝰ mortē,& alſ ī facto fui ď hoc interrogatus,& rn̄di,
ꝙ credebā,ꝙ nō,qa dignitas doctoratꝰ potiꝰ tribuit̄ uirtu-
ti aīæ,q̄ corporis,cū approbat̄ tāq̄ idoneꝰ ad docēdū alios
ut.l.magiſtros,C.de ꝓfeſ & medi.li. 12. Gn̄alr̄ ergo p̄t ex
rōne gl.cōcludi,ꝙ ea,qua applicantur corpori,pn̄t ēt exer
a ceri poſt mortē,ᵃſecus in his,quę applicāt̄ aīæ.Sed quo ad
principalē q gl.Hoſt.dicit,ꝙ p excōicationē ligat̄ tm̄ ani-
ma,all.c.ſi qs p̄sbyterorū,de reb.eccl.non alie. Et rōnē di-
uerſitatis dicit eſſe,qa nullū ſubeſt ſcandalū,uel periculū,ſi
poſt mortē nō baptizat̄,imo eſſet ſcandalū,uel piculū,ſi pꝰ
mortē baptizaret̄. Sed ī excōicatione ſubeſſet ſcādalū,ſi nō
abſolueret̄ pꝰ mortē. Hæc rō ur̄ mihi multū ſuperficialis,&
repetit ip̄m,quare. Vñ dicerē aliter, ꝙ iō nō baptizatur pꝰ
mortē, qa baptiſmus flaminis , & ſola contritio ſufficit ad
tollendū uinculum,quo pc̄tōr ligatus eſt apud Deū , ut hic
in tex.iō nō ē opus,ꝙ baptizet̄ p eccleſiā, ſed p abſolutio-
nē ab excōicatione tollit̄ uinculum,& illud uinculū,quo li-
gatus eſt apud eccleſiā,non tollit̄ ex ſola contritione. Rō,
qa eccleſia militans nō iudicat de occultis . Itē hoc indu-
ctū eſt ad terrorem aliorū,ut magis timeatur hæc cenſura
eccleſiaſtica . Item ſicut culpa pręcedens p ſolemnē ſn̄iam
fuit dānata,ita ēt reconciliatio dēt fieri per ſolēnē ſn̄iam,
ut ſic unūquodq; uinculū tollat̄ eo mō,quo ligatū fuit,ut ī
c.1.j̄.de re iud.& in.l.nihil tā nāle, ff.eo.tit. & pro hoc ha
bes rōnē diuerſitatis , quare apud Deū ſufficit ſola contri-
7 tio,& nō apud eccleſiā.†Et ex prędictis credo ſatis poſſe in
ferri ad ſolōnē qōnis quotidianæ. Quidā ī certo pc̄tō mor
tali cōſtitutus, in extremis uitę petiit ſacerdotē,ſed pp ne
ceſſitatē deceſſit abſq; pn̄ia, nūqd iſte dēat abſolui ab iſto
pc̄tō poſt mortē?& credo ꝙ nō:qa hic nullū vinculū ɔ̃ctum
fuit p eccleſiam,ſed tm̄ tenet̄ vinculo pc̄ti,à quo abſolutus
fuit p cōtritionē,ut hic in tex.& de pœ.di.1. in c.quē pœni
tet. Ceſſant.n.hoc caſu rōnes ſuperiꝰ alle. ꝓ quo facit c.ex
8 parte,de ſepul.†In gl.ī uer.*non potuerit*,ī fi.Not.ſi.gl.ex qua
hēs, qđ ēt excōicatio p̄t a laico remitti ī articulo mortis.
Sed ītellige hanc gl.,ꝓut eſt gl.no.& plenior ī c.paſtoralis
ī.§.p̄terea, de of.or.in uer.ſi p̄terquā in mortis.Et conclu-
de,ꝙ ēt in neceſſitate laicꝰ abſoluere nō p̄t,qa nō habet cla
ues eccleſiæ. Sed talis confitēs efficit̄ dignus venia pp con-
tritionē,& deuotionē,ex quo fecit,quātū potuit , ut ē tex.
in c.quē pœnitet,de pœ.di.1.Ille tñ tex.nō loqt̄ de excōica-
tione,ſed in aliis pc̄tis.& iō no.bene iſtas duas gl.quæ extē
dūt illū tex.ad caſum excōicationis,& erit magni effectus,
qa hæres nō cōpellet̄ amplius pro abſolutione ire ad papā,
uel ad eū,a quo defunctus uiuens fuerat abſoluēdus.Sed di
ces tu,quare, poſt mortē nō p̄t fieri abſolō a ſimplici ſacer
dote,ſicut fieri p̄t ī articulo mortis? So.neceſſitas poſt mor
tē ñ īminet,ſicut īminebat in articulo mortis.iō abſolōre
11 ſeruat̄,ei,q uiuētē abſoluere p̄t.†In gl.in uer.*mortuos*,ibi:*pu*
ta in hæreſi.Et ex hoc habes literā exēplificatā, dū dicit , qđ
ecc.qn̄q; ligat mortuos.nā poſt mortē excōicat hr̄ticū,ut ī
c.ſane,alle.ī gl. & uide plene.24.q.2. in ſum.† Sed ɔ̃ hoc &
12 tex.oppon.nā ex exēplis nō eſt iudicādū, qa nō quod factū
ſed quod fieri debeat,inſpiciendū eſt,ut ī c. cū cām, de ele.
& in.l.nemo,C.de ſent.Et qđ per eccleſiā nō poſſit qs liga
ri,uel abſolui poſt mortē,ultra authoritatē allegatā hic in
tex.ꝓbatur p c.qualis.25.di.ubi dr̄,ꝙ qualis hinc. i. ex hoc
ſeculo quis egreditur , talis apud Deum repreſentatur. vn-
de ſi eſt damnatus,amplius nō eſt redemptio. Si eſt ſaluus,
non pōt amplius per ſn̄iam papę damnari, cum ſit relictus
Dei iu-

a Nuper. Per iſtum tex.dn̄t no.Archi.& Io.And.in c.ſi. de cenſi.li.6. & Archi.in c.per ſingulas,el.2.9.q.3 ꝙ Archieps non p̄t abſoluere ſubditos ſuffraganeorū ſuorū ligatos minori excōcatiōe,quia cum in hoc tex.in conſultatione dictū eſſet de archiepō,&c.Item ad intellectū hꝰ.c.uide omnino,quæ hic notauit in tex.d.Bar ď Be.& alde, ꝙ ille, q dicit excōicato volo loqui tecū ,ſi ulteriꝰ non ꝓgredit̄, non dr̄ locutus cū excōicato,ita notanter ďterminat Do. p illū tex.in c. qđ eſt hoc, in ſecūdo no.50. diſtin.

Dei iudicio,ad idem c.tp̄s.13.q.1.Sol.cōcludē do breuiter
dicta doct. dic ꝙ eccl. ligat,uel abſoluit pꝰ mortē,ſ.quo ad
nos,ut nos,habeamus illū ꝓ abſoluto,uel ligato.nō.n.ligat
uel abſoluit quo ad eccleſiā triūphantē,ſed eſt q̄dā denūtia
tio,ut qa denūtiat illū ligatū,uel abſolutū,& ita proprie fa
cit hic. Nā primo eccle, ſe informat de pn̄ia & cōtritione,
ex qua concludit̄ illū abſolutū quo ad Deū , abſoluit ergo
poſtea quo ad nos,& denūtiat quo ad Deū.& iō alibi dicit
gl.no.ꝙ p̄latus excōicando,uel abſoluēdo nullā uim ptātis
exercet quo ad Deū.24.q.1.quodcūq; : uel illa authoritas,
quodcūq; ligaueris,&c.refert̄ ad ligantē,ut ſit ſenſus,quod
cūq; ligaueris ſup terrā,i.te exiſtēte ſup terram, quia poſt
mortē trāſit ptās ad ſucceſſorē, & utrūq; dictū eſt uerū, ſed
prima ſolō notabilior vr̄.In gl.in uer.*cæteris indulgemus*,in
fi.Hoſt.intellexit tex.ꝓprie,ut ſit indulgentia,qa caſus iſte
ligandi,uel ſoluendi pꝰ mortē tāq̄ difficilis erat reſeruādꝰ
ſoli papæ,qa eſt quodāmō iuſtificare aliquē pꝰ mortē , qđ
ſpectat ad ſolū papā,ut in c.1.de reli.& uene.ſan.In glo.in
uer.*forma*,ibi:*non eſt de ſubſtantia abſolutionis* , & hoc tenet̄,
ut dixi ī c.cū deſideres,ſ̄.e.Sed Hoſt.q tenet ɔ̃riā opi.rn̄det
multiplr̄ ad iſtū tex.primò,qa hoc cōtingit pp īpoſſibilita
tē facti,qa nō p̄t amplius iurare,uel ſcđo hoc c. loqtur nō
de uera abſolōne,ſed de quadā denūtiatiōe,q̄ ſit poſt mor-
tē.uel ſm̄ eū & tertio hæredes cōpelluntur iurare,ſed tene
gl.Et in fi.gl.qdā dn̄t,ꝙ aut abſolutor eſt p̄ſens, & non ex-
humabit̄ ď cœmeterio. Aut eſt abſens,& exhumabit̄,donec
fuerit abſolutꝰ,qa interim ſibi cōicaret̄,qđ non licet,quod
ſatis mihi placet.nā ex quo eccleſia hēt eū pro ligato,ante
abſolōnē nō dēt pati corpus iacere in cęmeterio anteq̄ ſe-
quat̄ abſolō,ar.in c.ſacris,de ſepul.In gl.fi.ibi:*pænituerit,&*
contritus fuerit &c.No.bñ gl.& tene eā mēti:qa ſatis apertè
ſentit hęredē non teneri ex delicto defuncti, ſi nihil ad eū
peruenit,niſi qñ defunctꝰ cōtritus deceſſit, qa tūc tacitè vr̄
mādaſſe reſti.fieri.nā qcūq; uult ɔ̃ns,uult & oīa,per ą per-
uenit̄ ad illud,ut in c.ex parte,& quod ibi no.de ſpon. in c.
p̄terea de of.del.& in.l.ad rē mobilē,& in.l.ad legatū,ff.de
procu.ſed circa hoc plenè ſcribo ī c.fi.de ſepul.cōcludo,ꝙ ī
hoc nulla ſit diuerſitas īter ius canonicū & ciuile,licet p gl.
& do.cōiter dicat̄ ɔ̃rium,& uide,quod.ſ̄.dixi ſup tex.Abb.

SVMMARIVM.

1 *Detinens clericum in uinculis,eſt excōicatus,ſiue ſit publica,ſiue priuata.2.*
Excōicatus per participationē ſcienter,ñ ſolet abſolui,niſi a prima excōicatore,ſi uero ignoranter,abſoluitur ēt per alium,intellige,ut. j̄.nu.8.9.
3 *Carceratus non dicitur corporaliter lædi.*
4 *Participare cū excōicato dicitur ille,qui dat auxiliū,conſiliū uel fauorē.8.9.*
5 *Excōmunicatus à lege pōt à quocūque abſolui,niſi conditor legis reſeruauerit ſibi abſolutionem.*
6 *Ab excommunicatione maiori nullus citra epiſcopum abſoluit regulariter.*
7 *An & quando quis teneatur ex conſilio.*
10 *Excommunicator participās in crimine cum excōmunicato,incidit in eandem excommunicationem.*
Excommunicari poteſt ſubditus extra territorium excommunicantis.
11 *Forum quis ſortitur ratione delicti uel contractus non tamen efficitur ſubditus illius loci,nec uenit appellatione ſubditorum.*
12 *Delinquens debet ſatiſfacere illi reipublicæ,ubi deliquit.*

CAP. XXIX.

a NVper. Detinens clericū in cuſtodia, uel vincu
1 lis ſine læſione,excōicatus eſt . hoc pri
mo. Cōicans excōicato ſcienter in crīe excōica-
tus eſt,& niſi difficultas īpediat,abſolui dēt ab ex
cōicatore cū iurō. Cōicās uero extra crimē recōciliari pōt
p ſimplicem ſacerdotē ſine iurō.h d.vſq; ad fi.In prima par
te ponit̄ cōſultatio.In ſecunda rn̄ſio,ibi.*Nos igitur*.& utraq;
pōt ſubdiuidi , ut patet in tex.Caſus lit. Duæ proponuntur
qōnes.Prima talis eſt. Laici aliqñ detinent clericos in cu-
ſtodia publica,uel priuata uel ēt detrudunt illos in uincu-
la ſine corporis læſione,quæritur, an iſti laici ſint excōica-
ti?Secunda qō eſt,aliq ſcienter cōicant excōicatis noīatim,
q̄rit̄ utrū iſti participantes poſſint ab excōicatione abſolui
a ſimplici ſacerdote,ur̄ ab epō,uel Archiepō?Ad primā qō-

nē rn̄det Papa , ꝙ nō credit laicos illos
pœnā excōicationis euadere,q̄uis nulla
corporalis læſio fuerit ſubſecuta , citra
quā uiolentia ſæpius circa clericos per
petratur.In ſecūda qōne diſtinguit̄,utrū
ille, qui nominatim excōicatis ſcienter
cōicat,ī crīe cōicet criminoſo ei cōſiliū
īpēdendo,auxiliū,uel fauorē,aut alſ in
orōne,uel oſculo,aut orando,aut come
a dēdo.In prio caſu cū talis cōicet crimi-
ni,& pticipet crīoſo, & iō rōne crimi-
nis dānati in eū vr̄ delinquere , q dāna-
uit,ab excōicatore uel eius ſupiore me-
rito dēt abſolui.In ſcđo uero caſu a ſuo
epō,uel a proprio ſacerdote poterit ab-
ſolōnis bn̄ficiū obtinere. q̄uis.n.tūc ſit
ligatus ſn̄ia canōis,& nō iudicis: tñ, qa
cōditor canonis eius abſolōnē ſibi nō
retinuit,aliis īdulſiſſe vr̄.Ille uero,q par
ticipat criminoſo , cū iurō dēt abſolui,
q uero iuxta ſm̄ modū pticipat,ſine iu-
ramētō p̄t abſolui.In fine dicit,ꝙ ſi diffi
b cile ſit ex aliqua iuſta cā,qđ ipē abſoluē
dꝰ ad excōicatorē nō poſſit accedere,cō
cedit pa.ut p̄ſtita cautione ſm̄ formā ec
cleſie,ꝙ ſuo excōicatori parebit,a ſuo ab
2 ſoluat̄ epō,uel ꝓprio ſacerdote.B.†No.
1.ex text.qđ detinēs clericū in cuſtodia
publica, uel priuata (& dic publica,i.in
carcere publico,priuata,i.in carcere pri
uato, ut in domo propria q̃tuncūq, ma
nus nō iniecerit in pſonā ſuā,eſt excōi-
catus,qa,ex quo ñ p̄t libere abire q uult
uiolentia īfert̄ pſonę.vñ ī effectu manus
iniecta ē ī eū.vñ c ſi qs ſuadēte,17. q.4.
ponderat potius effectū uiolētiæ q̃ ipm
modū īferēdi uiolētiā,& hāc puto fuiſ-
ſe rōnē dicēdi hic.†Scđo no.ꝙ detētus
ī cuſtodia,ſeu uinculatus , ex hoc ſolo ñ
dr̄ pati corporalē læſionē,& eſt rō,qa uī
culatio uel diſtrictio nō fit ad pœnā,ſed
ad cuſtodiā.l.aut dāna.§.ſolēt,ff.de pę-
nis.vñ cōſiderat̄,qđ principalr̄ fit , ut in
c.cū uolūtate.j̄.e.& in.l.uerū ff.ď furt.&
b hoc eſt notandū pro ſtatutisᵇ faciētibus
mentionē de lęſione corporali . Tertio
not.quod uiolentia p̄t eſſe ſine uiolētia
c corporali. nā optime detēto ī cuſtodiaᶜ
p̄t ꝓuideri de neceſſariis. vñ ibi ē uiolē
3 tia ſine lęſiōe corporali.†Quartò no.ꝙ
dr̄ qs cōicare excōicato in crīe,ſiue īpē-
dat auxiliū,ur̄ fauorē,ſiue ɔ̃ſiliū.Et not.
hoc exp̄ſſū maxiè iūcto tex.ibi:*cum faciē*
tem & conſentiētem, &c. ꝙ p̄ſtās auxiliū,
ɔ̃ſiliū,ur̄ fauorē tenet̄ eadē pœna cū pri
cipali,ď quo ī l.is q ópē, ff.ď fur.& ī.l.ñ
ſolū.§.ſi mādato,ff.ď iniuriis, & ī c.1.ď
of.del.& ī rl̄a,nullꝰ ex cōſilio,ď re.iu.li.
5 6.Quīto no.ibi:*conditor canonis &c*.ꝙ ab
c excōicatiōe lata a canōe p̄t iferior abſol
uere, ſi ɔ̃ditor canōis abſolōnē ſibi ñ re
ſeruauit,& ad hoc quotidię allegat̄ iſte
tex.& hēt locū nedū ī canōe papę,ſđ ēt ī

SEBA. SAP.
a Nuper limita ut per Ab.in c.inquiſitioni,in 1.q.j̄.e. & nunquid cōicās excōicato maiori excōicatione, peccet mortaliter,an uenialiter,uide Feli.in c.a nobis,ſ̄.ď excep. nunquid āt cōicans poſt mortem ita incurrat excōicationem,ac ſi cōicaſſet in uita uide Abb. in c. ſacris,ſ̄.de ſepul.

b Pro ſtatutis.Statutum puniens inferentem læſionē corporalem , non habet locum in detinēte ī cuſtodia, & pro hoc facit text.in. §. ceterū, inſti. ad le. Aqui. ubi tex.dicit , qđ ille , qui incluſit ſeruū alienū, ita , ut fame necaretur tenerī vtili actiōe.l. Aquiliæ , ſed non directa,ſicut teneretur, ſi proprio corpore occidiſſet Sed in contrariū ego pondero text. in l.1.in princ. iūcta.l.ſed eximendi uer. ſed & ſi eo loco,ff.ne quis eum, qui in ius uocan. eſt ui.exi.vbi parificat, qđ qs ui exemerit eūtem ad iudicium, uel eum clauſum in loco tenuerit,quominꝰ ire poſſet.

c In cuſtodia. Vide in leg.de pecoribus, C.ad legem Aquiliā, & ad hoc facit , quod notat

Alb in 3.pte ſta.q.31.ubi ponit,an dicaẽ tortus ille, q fuit incluſus in camera,ñ dato ſibi cibo,neq; potu,adeo,ut cõfeſſus p dictã pœnã dicere poſsit ſe fuiſſe cõfeſſum metu tormẽtorũ, ad qđ uide gl. in cle.1.in uer.tormentis,de hæreti.& ad pdicta faciũt,q ſcripſi p⁹ đ.Abb.in c.prudẽtiã.§.ſexta,de off.dele.& uide Spe.in ti.de leg.§. nunc oſtendendũ, uer. 26. ubi dicit, ꝙ nullus põt abſoluere excõicatũ a pp̃,niſi ſibi plene committatur. Adde, ut per Cæpo.conſi.41.

a Seu ſtatuto. Adde tñ,ꝙ idẽ dicit do. Ab.in c.graue,circa finẽ ult.col.ubi gl.uř limitaẽ hoc niſi qñ excõicatio lata fuiſſet p uiã ſniæ, qa tũc null⁹ pterq ille, q tulit ſniam, uel ſupior ipſius poterit abſoluere.Sed qñ eẽt p ſtatutũ puinciale uř alterius epi,tũc ppri⁹ eps bñ poterit abſoluer ſubditũ uigore dicti ſtatuti.Ita dicit ipſe, & idẽ ꝙ poſsit abſoluere ſubditũ ſuũ excõicatũ uigore ſtatuti alicuius epi, tenet ipſe do.Ab.in c.3.circa fin.de inſti.

SEB. SAP.

b Per ſtatutum. Vide Ab.in c.1.ſ. de rapt.& i c.cũ cõtigat,co.14.ſ.đ fo. ꝯp.Ro. in ſin.461. inci.Rõne delicti, & Ab.i c.graue,in fi.ſ.đ pb.late Fel. in c. paſtoralis.§. præterea.ſ. de of. ordina.

c Excõicatio. Inferior ab epo ñ põt abſoluere excõicatos maiori excõicatiõe alii reſeruata,ẽt qñ abſolutio nõ reſeruatur papæ.Sed dicit Fed. in conſi.29. quod pœnitentiarius electus per capitulum uacante ſede poterit abſoluere in caſib.Epo reſeruatis.Et adđ, ꝙ doctrinã hic datã credo uerã đ iuř cõi,ſed credo ꝙ iferiores plati,q pſcripſerũt ptãtẽ excõicãdi ſubditos,put no.i c.cũ ab eccleſiarũ,đ of.or.& p gl.i c.nemo.2.q.1.poſſent abſoluere ſubditos ſuos, q incurriſſent excõicationẽ iuris ĩ caſib.papæ nõ reſeruatis,& hoc p regulã traditã in c.cũ inferior,de ma.& obe.& ĩ c.iferior.20. di. & in c.uerbũ,đ pę.di.1.qa q pt ligare,pt abſoluere, & e ꝯ. Cogita tñ,qa obſtãt,q ſcripſi poſt do.Ab.late in c.cũ ex iniũcto, circa ñ.de hære.& de hoc uide p d.Ant.in c.at ſi clerici.§.de adulteriis,ppe ſinẽ,de iud.Itẽ adde hic gl.in c.cupiẽtes.§.cæterũ,in uer.ſuſpẽſus, đ ele.li.6.& gl.ĩ cle.1.cir.ñ.de hære.Inn.in c.quorũdã,de ſol.& adde oino,q late ſcribit Imo. i cle.1.in.8.co.de re.eccl.ñ alie. & uide oino,qđ de hoc ſcribit lariſsime Imo.in cle.ne in agro,i 20.col. uer. qrit Io.de Lig.đ ſta.mo.& do.i c.2.in ult.co.de pœ.& re.li. 6.& d. Ant.in c.qto,in ult.col.de cõſue.vide Inn.in c.de cętero,ſ.e.cuius dictũ refert & ſeqt Arch.in c.ſi qs ſuadẽte,in fi.17.q.4.& d.Abb.in c.1.uer.3.no.ſ.đ priui.ubi uoluit, ꝙ abſoło ab excõicatõe maiori ñ poſsit fieri p iferiorẽ ab Epo,pro quo uide oino d.Ab.in c.de monialib.ſ.e.ti.Qđ limita,niſi eẽt abſoło,q fieret ad tps, qa poſſet ẽt fieri p inferiorẽ,ut ſcribit.d.Ant.p⁹ do.i c.ueniẽs,el.2.in ult.col.

a canõe,ſeu ſtatuto[a] cuiuslibet Epi,ſeu pla
b ti eccłiaſtici,ut excõicat⁹ p ſtatutũ [b] ſuũ poſſit abſolui à pprio ſacerdote,ex quo cõditor canõis ñ reſeruauit ſibi abſołonẽ,& hoc no.qa quotidie ẽ in practica.
6 †Et aduerte,qa qñ excõicatio[c] ẽ maior
c null⁹ citra epm rřr abſoluit, p hoc uide gl.ĩ c.2.đ pœ.& rem.li 6.vñ dictio,aliis, hic poſita,cõiter dř,ꝙ verificaẽ in epis, & ſupiorib⁹ reſpũ excõicationis maioris,hic tñ lřa a pte hoc ñ pbat: q a.ſ. facta erat mẽtio đ ſimplici ſacerdote.Sed p cõi intẽlłu facit cle.1.de priuil.ubi vř hoc pbari.Sextò no.qđ excõicatio minor ñ relaxaẽ ſine recõciliatiõe ſolẽni, licet ñ exigaẽ iuřm.Vlt.no.ꝙ in articulo neceſſitatis, ſeu ẽt dato ĩpedimento tpali,ſimplex ſacerdos abſoluit a ſuperioris excõicatione,recepto iuřo, ut in
7 lřa.†In gl.2.ibi:*uel de malo deteriorẽ fecerit*.hæc allegatio(ut dicit Io.And.bñ) ẽ ꝯ concluſionẽ gl. nam ſi perſuadeo delictũ ałs facturo,tũc de malo facio deteriorẽ.Si ãt ałs ñ erat factur⁹,tũc đ bono facio malũ.Si ergo ñ refert,an fiat mal⁹
d an deterior ex cõſilio meo[d], ergo dictũ gl.ñ pcedit,dũ dicit,quẽ tenere ex cõſilio,qñ ille ałs ñ erat factur⁹.Itẽ ñ pcedit finis gl.ĩdiſtĩcte,dũ dicit,quẽ ñ teneri ex ꝯſilio,niſi fuerit fraudulẽtũ.hoc.n. locũ hẽt,qñ cõſiliũ uerſaẽ circa ea, q nõ cadũt ĩ delictũ,& de hac mã dic,ut no.ĩ rła,null⁹ ex cõſilio,đ reg. iur.li.6.ubi p Di.& Io.An.& p Bar.ĩ.l.ñ ſolũ.§. ſi mãdato,ff.đ iniuriis,& vř dicere Io.An.in dicta rła, null⁹, ut ĩ maleficiis ĩdiſtincte qs teneaẽ ex ꝯſilio. Sed quo ad pęnæ qtitatẽ fiẽda eſt illa dřia,an ille eſſet ałs facturus,uel ñ, ut primo caſu minus puniaẽ,q ſcđo, p quo optĩe facit tex. ĩ c.ſicut dignũ ĩ §.q uero,đ homicidio.Si uero uerſaẽ cõſiliũ circa ea, q ñ cadũt ĩ delictũ,& tũc cõiter dř,ꝙ aut ẽ fraudulentũ,& teneẽ cõſulẽs,ut in dicta rła,null⁹, aut nõ eſt fraudulẽtũ, & tũc aut ałs ille e

de teſti.itẽ an.vicari⁹Epi poſſet abſoluere excõicatos,uide p d.An. in c.ſua,đ of.uica.Formã abſołonis,quã facit ſacerdos a minori excõicatiõe,põit Archi.i c.q merito.11.q.3.ubi dicit ſm Ray. ꝙ ſacerdos dẽt dicere hæc uerba,uel æqpollẽtia.Autoritate,qua fũgor, abſoluo te ab oĩ uinculo excõicationis, uel ſpãliter a uinculo excõicationis,qua ligatus es pro tali facto.põit ẽt aliã practicã, ut dicaẽ; Abſoluimus te ab oĩ uinculo excõicatiõis h⁹, quã cõfeſs⁹,&c.& ab alia ſi teneris, inqtum poſſumus,& debemus te reſtituimus eccleſiaſticis ſacramẽtis.Sđ dicit ibi Arch. ꝙ melius ẽ, ꝙ utaẽ uerbis ſingularis numeri ñ pluralis,ut ſi dicat abſoluo te, &c. S. T.in 4.ſen.diſ.18. q.ar.5. ante medi cit,ꝙ a minori excõicatiõe qlibet pt abſoluer a pctõ pticipatiõis, ſi ãt excõicatio eſt maior, uel lata a iudice,& tunc ille,q tulit,uel eius ſuperior,pt abſoluere. aut ẽ lata a iure, & tũc Eps,uel ẽt ſacerdos pt abſoluere, exceptis caſib. quos Pa. iuris ꝯditor reſeruauit.Primus,qñ aliquis iniecit manus uiolẽtas in clericũ, uel religioſum. Secundus eſt de illo, q ĩcendit eccleſiã, & denũtiatus ẽ.Tertius eſt de illo, q in diuinis ſciẽter cõicat excõicatis a Papa. Quartus eſt de illo,qui excommunicatis in crimine communicat non enim debet abſolui, niſi ab eo, qui excommunicauit,ẽt ſi nõ ſit eius ſubditus,niſi pp difficultatem accedẽdi ad epm ab

erat factur⁹,& ñ teneẽ ꝯſulẽs, aut ñ erat factur⁹,& teneẽ p.l.ſi remunerãdi,ĩ.§.ſi tibi,ff.mãd.& multũ inualuit hæc opi. ſed ĩ ueritate ñ pcedit prĩo p illũ tex. null⁹ ex cõſilio,ubi rła poniẽ negatiua, & excipiẽ tm̃,qñ fuit fraudulẽtũ.Itẽ ꝯſiliũ nõ obligat ſeu neceſſitat, & iõ apud ſemetipm dẽbat experiri,utrũ cõſiliũ eſſet ſibi utile.Nõ ob.§.ſi tibi,ꝙ cõiter ad hoc allegaẽ,qa ille.§.loqẽ i mãdato, nõ
8 ãt i ꝯſilio,ut ẽt patet i rub.†In gl.ĩ uer. *cõmunicet*,ĩ fi.do.hic dñt,ꝙ qs dř cõicare criminoſo ĩ crĩe, qñ cõicat in hoc crĩe, pp qđ incurrit excõicationẽ,ut puta qa cõſuluit circa uerberationẽ clerici, ſecus,ſi conſuluit, ſiue conſiliũ ĩpendit in alio crĩe,pp quod nõ incurrit excõicationẽ,quia tunc illud crimen nõ eſt dãnatum per ſententiã,iõ ceſſat tũc rõ lřæ. Et ex hoc ſentiunt do. ꝙ cõſulendo crimẽ ante factũ incidit ĩ excõicationẽ una cũ faciẽte. Sed aduerte, qa hoc exẽplũ nõ vř cõuenire huic literæ,quæ loqẽ de cõicãte excõicato, & iõ ĩtelligiẽ tex. pprie, put loqẽ, qñ poſt excõicationẽ cõico ſibi ĩ crĩe damnato,ut puta Titius fuit excõicatus, qa tenebat uxorẽ alteri⁹,& ego ĩpẽdo ſibi cõſiliũ, ſeu auxiliũ, uel fauorẽ circa detẽtionẽ illius mulieris,tũc pprie cõico excõicato ĩ crĩe dãnato. nec ſufficeret cõicatio ĩ illo actu, p quẽ ĩcurriẽ excõicatio,ſed oportet, ꝙ ille prius incidat ĩ excõicationẽ, ut no. in c.cõtigit, ſ.e. & uide gl.ĩ cle.unica,đ cõſan.& af.i uer.& moniales, & ĩ cle.1. de reli.do.poſſet tñ dici, ꝙ ex alio capite qs incurrit excõicationẽ iuris, ut ſi cõſulo,uel auxiliũ ĩpẽdo circa uerberationẽ clerici.nã faciẽtẽ, & cõſentiẽtem par pœna cõſtringere dẽt,ut in tex.& fa
9 cit.c.mulieres,& qđ ibi dixi.ſ.e.† In gl. in uer.*tunc erit abſolutio*,ibi: *& non ſententia canonis*.uult ergo hæc glo.ꝙ cõicans excõicato in crĩe incidat in ſniam hoĩs, & nõ in ſniam canonis, & ſolũ moueẽ [e]

ſolueẽ ab epo,uel ſacerdote proprio,præſtita cautione iuratoria,ꝙ pareret mãdatis illius iudicis,q ſniam tulit.hæc ſunt formalia uerba S.Th.in loco ſuperius allegato, quæ fortè noſtri canoniſtæ ex toto non admitterent.ſubdit tñ S.Tho. in loco prælleg. ꝙ ſacerdos non pt prius excõicatum a culpa abſoluere, q ſit abſolutus ab excõicatione,in cuius excõicationis abſolutione requiritur iuriſdictio,quam non habet ſacerdos.

Sũmitur tñ hic uera cõcluſio ex iſta gl.ꝙ excõicatum Itĩme ſentẽtia hoĩs ab uno epo proprius eps non pt abſoluere,& ad hoc bo.gl. in uer.a canone,in c.pen.de of.dele.dũ dicit,uel ide,ſi h⁹,&c.Et ut de Imo.poſt Guil.in d.cle.1.de priui.ſuper gl.in uer.a ſententiis,& & uide gl.magnam prope finem in c.ſi inimicus.11.q.3.

SEB. SAP I. Ex conſilio meo. Qñ qs teneaẽ ex conſi. uide latè per Fel.in c.ſicut dignũ.col.4.cum ſequen.ſ.de homicidi.

De hoc uide p gl.& Io.An.in c.ſtatuim⁹.de ſen.exc.li.6.& idẽ,qđ d.Ab.dicit Archi. in c.ſi is q peſt.11.q.3.& ita dicit tenere Ray. in ſum.de ſen.ex.in.§.quæ ſit pœna,ſub.§.pe.licet, ut ipſe refert,cõtrarium tenuerit Gof.in ſum.de ſent.ex c. §.item quid ſi tempus.

Quod participãs excõicato cũ pticipib. ſuis ſit excõicatus excõicatione maiori,tenet S.Th.in.3.ſen.di.18.q.2. art.4.ultra medium.

glo.

glo.quia abſolutio ab hac excommunicatione non poteſt fieri niſi p excõicatorẽ,aut ſuperiorẽ,vt ĩ tex. ſed ſi eẽt ſnĩa canonis,qlibet ſuperior poſſet abſoluere,vt in tex.ſed
2 doc.cõiter hic tenent oppoſitũ,& melius.& qđ iſta ſit ſententia canonis,& non hoĩs, probat tex.in verſ. *quamuis*, in eo,ꝙ dicit ꝙ ex ſola participatio.extra crimen contrahitur minor excõicatio,& ponit dictionẽ implicatiuã,p quã innuit,ꝙ ẽt in præcedẽti caſu cõtrahitur excõicatio iuris, & nõ hoĩs:nam ſi excõicatio minor cõtrahitur a iure fortius excõicatio maior;& pro hoc faciunt oĩa argumenta, quæ formãtur in gl in vltima parte.nã cũ ſnĩa excõicationis eẽt lata cõtra certã pſonã,nõ ligaret aliã perſonã, de qua cogitatũ nõ fuit,niſi ex iuris diſpoſitione.Et ad motiuũ gl,rñ
3 deo,ꝙ iõ alius nõ pt abſoluere,qa pp̃ reſeruat hanc abſołonẽ excõicatori, qa vř iſte cõicãs in crĩe directe deliquiſſe ĩ pſonã excõicatoris,fauẽdo & ꝯſulẽdo delictis a ſe dãnatis, & tenẽdo hãc ſniam,q uera eſt,inſurgũt qõnũ multarũ de-
10 ciſiones.†Nũqd excõicator cõicãdo ipſi excõicato[a] in deli
a cto ligeẽ ſnĩa excõicatiõis?& dicẽdũ ꝙ ſic:qa iſta ſnĩa ẽ iuris.Sec⁹ diceręẽ,ſi eſſet ſnĩa hoĩs,qa ſeipm ligare nõ poſſet. Itẽ ſeqẽ, ꝙ cõicans excõicato in crĩe ẽt ex territorium excõicatoris incidit in excõicationẽ,qa iſta eſt ſnĩa iuris,cui
11 totus orbis eſt territoriũ.†In ea.gl. ibi: *large appellatur ſubditus &c.* tene menti gl.qđ forenſis rõne delicti non efficiẽ pprie ſubditus,ſed ſortiẽ forũ[b]:& idẽ dicit gl.no.ĩ cle. uni
b ca,de fo.cõp.qđ ẽ ualde notãdũ p ſtatutis, & aliis diſpõnibus odioſis faciẽtib. mẽtionẽ de ſubditis, ut appellatione ſubditorũ in mã ſtricta nõ cõprehẽdanẽ forenſes delinquẽ
12 tes in territorio,& idẽ dic de contrahẽtib.eadẽ rõne. † In eadẽ gl.ibi: *ſed in ſententia excõicationis ſecus eſt*.hæc gl. nõ reddit bonã rõnẽ diuerſitatis.Nã poſſet quæri, quare rõne delicti ampliaẽ iuriſdõ,cũ hoc ſit odioſum, & nõ rõne indulgẽtiarũ,quæ ſunt fauorabiliores?Hoſt. circa hoc iſtat, nec vř ſua rõ ſufficiens,ſed puto hanc eſſe uerã rõnẽ.nã rõne delicti ampliaẽ iuriſdõ iudicis territorii authoritate iuris,ut delinquens cogaẽ ibi ſatisfacere reipublicæ,quã læſit delinquẽdo,ad hoc c.1.de rap.& qđ ibi dixi, ſed rõne ĩ dulgẽtiarũ nulla ſubeſt rõ ampliandi iuriſdõnẽ ſui iudicis: imo cõfunderẽtur iuriſdõnes,& eneruaretur pnĩalis ſatisfactio,qđ eſſe nõ dẽt,ut in c.cũ ex eo,de pœn.& rem.In glo.ĩ uer.*non remanet*, ibi:*non eſt in habitu*. De hoc dic,ut not.in c.
4 dilectus,de tem.p ord.per Inno. & plenè dixi in c.at ſi clerici,in §.de adulteriis,ſ.de iud. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum de parendo mandatis eccleſiæ non habet uim abſolutionis.* 2.
2 *Cum excõmunicatis non eſt participãdum,niſi ſint actualiter abſoluti,nec ſufficit quòd ſint contriti.*
3 *Participans cum excõicato,an incurrat maiorem,uel minorem.excom.* 4.
4 *Excommunicare aliquem cum ſuis participantibus quis poſſit.*

CAP. XXX.

1 QVòd in dubijs. †Iuřm excõicati de ſtãdo mandatis eccleſiæ nõ habet uim abſołonis.hoc primo. Excõicato nullus cõicare teneẽ pter pſonas exceptas, alias cõicans excõicato incurrit minorẽ,& eſt excõicandus maiori niſi ille eſſet excõicatus cum participibus, quia tunc eſſet excõicatus maiori,& tria ſunt dicta, q patent in tex.Caſus lit.Aliqs erat excõicatus, iurauit ſtare mandato eccleſiæ, queriẽ,an ſit ei cõicãdũ añ,quã ſit abſolut⁹?Rñdet papa, ꝙ nõ eſt ei cõicandũ,donec per eccleſiã fuerit abſolutus,alioquin poſt iuřm non eſſet abſolutio neceſſaria.Secundo qriẽ utrũ aliqs ſciẽter teneẽ cõicare noĩatim excõicatis? Rñd. papa,ꝙ nullus teneẽ participare noĩati excõicatis, niſi qdã pſonæ,q p illud c.qm̃ multos 11.q.3 .ſpãliter excuſanẽ.Tertio dř,q pœna ĩpon. dẽat illis, q participãt nominatim ex cõicatis.Rñ,ꝙ illi,q ſciẽter,uel pſumptuoſe excõicatis participant pter pſonas in dicto canone annotatas, ſunt excõicationis vinculo innodãdi,niſi cõmoniti ab earũ participatione deſtiterint,ſecus ãt eſt dę illis, q ſciẽter cõicant ei,qui cum participibus ſuis eſt excommuicatus.tunc enim ipſi ſententiam ex-
2 cõicationis incurrũt.B.†Nõ.1.ex tex.regulã, qđ nõ eſt cõicãdũ excõicato ante abſolutionẽ,q tũcũq; ſit cõtrit⁹,& paratus ſatisfacere,& iurauit parere mãdatis eccleſię.Scđo no. ꝙ cõicans excõicato, & monitus nõ deſiſtens,eſt excõicand⁹. Sed ꝯ hoc opp.de c.pce.vbi dř,ꝙ cõicãs excõicato incõtinenti incurrit excõicationẽ.So.ꝯriũ loqẽ đ excõicatiõe maiori.hic loquiẽ de mino. ĩ.nã applĩone excõicationis ĩtelligimus de maiori,ut in
3 c.pe.ſ.e.†Scđo opp.vř,ꝙ tex.ſit ſibi ꝯri⁹. nã primò dicit,ꝙ cõicans excõicato eſt excõicãd⁹,& ĩ uer.*ſecus*,dicit,ꝙ eſt excõicat⁹.So.qñq; qs cõicat excõicato ſimpli
c citer,& tũc icurrit minorẽ[c] ſđ ẽ excõicãd⁹ maiori,ſi monit⁹ nõ deſiſtit,& ita intellige.§.*nullus*. Qñq; qs cõicat excõicato cũ participib.ſuis, & tũc ĩuoluiẽ eadẽ ſnĩa,ut loquiẽ in uer.*ſecus*. Et hodie hæc ſnĩa nõ pt ferri ab excõicatore. vñ nullus citra papã pt hodie ferre hãc excõicationẽ. excõico te cũ oib⁹ participãtib.tibi,ut in c.ſtatuimus, eo.ti.li.6. ſed opus eſt,ꝙ participãtes prius admoneãtur,quã excõiceẽ,ut ibi:tñ Ab.& Io.An. p⁹ cũ reſtringũt multũ illũ tex. ĩtelligẽdo qñ qs excõicat pticipãtes excõicato a ſe,ſec⁹,ſi excõicat participãtes excõicato ab alio, ut puta fert Eps hãc ſniam: Excõico oẽs participantes excõicato ab Archiepo,uel a papa,tũc.n. hæc ſnĩa tenet,licet ſit forte iniuſta.In gl.1.in fi.gl. nõ ſoluit,ſed cõis ſol.hæc ẽ, ꝙ nõ licet excõicato tãgere ſacra in fauorẽ ſui,ſed ĩ odiũ ſic.nã iuřm hic recipiẽ añ abſołonẽ,ut obligeẽ ad hoc,ut c.cũ in eccleſiis, de mai.& obed.& qđ legiẽ & no.in c.in
4 telleximus,de iudi.†In gl.fi.ibi:*ubi participãt in crimine*.Volebat ergo Io.qđ ſi excõicatio eſſet lata ſub iſta forma: excõico te cũ oĩb.pticib.tuis, ꝙ tunc pticipãtes in crĩe dũtaxat eſſent excõicati maiori excõicatione,& ita intellexit c.præcedens,& minus bñ,ut ibi notatũ fuit.Vñ conclude ſm do.ꝙ aut qs excõicatus cũ participib⁹,& fautorib. ſuis,& tunc ſiue participet quis in crimine,ſiue extra crimẽ,incidit in eãdẽ excõicationẽ,ut hic Aut eſt excõicatus cum participibus tm̃ & nõ cũ fautorib. & tũc aut quis cõicat ĩ crimine,& incidit in maiorẽ, aut cõicat in oratione, & excõicatur minori, ſic cõiter dñt hic doc. Sed hoc ultimum nõ puto uerũ,& pro hoc adduco text. in argu.in c.ſtatuimus,e.ti.li.6. ubi cõicãs in oſculo,ſeu comedendo dř particeps, ſeu participare,excõicato,ut includatur ſub illa ſnĩa, excõico te cum participibus tuis,& pro hoc iſte tex.in uerſi.*ſecus* ubi loquitur indiſtincte.

SEB. SAP.

a Excommunicato. Vide Io.And. & Gemini.in c.ſtatuimus,de ſent.ex commu. in.6.

b Forum.Vide Ab. in c.propoſuiſti, in 1.not.ſupra de fo.compe. & Bar. in l.2.§.ad parangariam,C.đ epiſ. & cleri.

ZACHARIA.

c Incurrit minorẽ. Adde gl. in c.intelleximus, ſupra de iud.no. c.2.de except. quod tamen limitabis ut per gl.in c.cũ deſideres,ſupra e.quæ ponit caſus in quibus ſit,licitũ impune participare cum excommunicato, de quo per car.in cle. fina.in prin.e tit.& Lud.ro.in l.1. colum. 4.ff.de in ius uocan.

SVMMARIVM.

1 *Cum excommunicatis licite participant familiares & domeſtici.* 3.5.6.

a Inn. hic quærit, nũquid pater, uel dñs teneaт cõicare filio, uel suo, uel liberto excõicato, & ↄcludit ꝙ non imo cõicãdo grauiꝰ peccat cæteris. idẽ tenuit gl. in c. qm̃ multos. 11. q. 3. ubi põit pulc. limitatiõnẽ ad id, qđ q̃rit, an filiꝰ teneaт cõicare patri, & uir uxori excõicatæ? & dic qđ ñ; gl. ẽ in c. de filia, 27. q. 1. & uide B. Tho. in. 4. sẽ. di. 18. q. 2. ar. 4. circa medi. ubi oino uide ꝓ intellectu totius huius decr. SEB. SAP.

b Non patitur. Vide Fel. ĩ c. nã cõcupiscẽtia, co. 2. uer. secũda ↄclusio, s. de constitutioni. SEB. SAP.

c Differre solutionem. Vide Ioã. de Ana. in c. fin. s. de hæret. Bal. in c. intelleximus, col. 1. s. de iudi. & Abb. in c. ueritatis, s. de do. & contuma.

d An interdictus possit ordinari, si ingreditur monasteriũ, uide Cal. in tract. de ecc. interdicto in. 2. mẽbro q. 25. & ꝓ intellectu huius decre. uide, quæ late scribit Ray. in sum. de sent. præcepti, diffinitiõis, & excõicationis. §. sequitur ẽt, de sen. exc. uer. qđ si tales existentes in excõicatione fuerũt ordinati, & uer. imediate seque. q ĩcipit. Itẽ qđ si aliquis ueniens ad monasterium, ubi dicit, ꝙ si intrãs monasterium asserit se excõicatũ, monachi ñ debent eũ recipere, quod dictum refert & sequitur Archi. in c. monasteriis. 19. q. 3. licet quidã alii ↄ q. mouentur eo, quia talis cõio est fauorabilis animæ excõmunicati per c. rñso, & c. cum uolũtate, de sen. exc. Adde, ut per Fed. consi. 118.

2 *Interpretari ius dubium pertinet ad principem, & illa interpretatio faciet fidẽ quo ad oẽs, iudex uero potest etiam interpretari, sed sua interpretatio facit fidem tantum quo ad causam coram se uertentem.*

4 *Necessitas aliquando, nõ necessitat, si subiecta materia non patiatur.*

5 *Marito repetenti uxorẽ an possit opponi exceptio excommunicationis?*

6 *Debitor non tenetur soluere excõicato creditori adueniente die solutionis.*

CAP. XXXI.

1 INter alia. † Excõicato cõicare tenẽtur, q prius erãt ei obligati ad obsequiũ familiare, alii uero ñ tenenт de necessitate, licet interdũ possint necessitate vrgẽte. h. d. Primo ponit dubiũ, & uñ fuit ortũ. Scđo solõnẽ, ibi: *ut igitur.* Casus liter. archieps Strigoñ. in decretali p̃dicta q̃siuit, utrũ aliq teneãt participare excõicatis? Papa rñdet, ꝙ nullos teneт participare excõicatis, nisi q̃dã ꝑsonæ, q̃ ꝑ illud Greg. Papę. c. qm̃ multos, spãliter excusanт. Et hac rñsione orta fuit occasio disputandi. qdã dicebãt, ꝙ excõicato cõicare tenenт ꝑsonę in p̃dicto c. noiatę, p̃sertim q̃ prius, s. añ excõicationẽ ex debito eis cõicare tenebãtur. Alii dicebant, ꝙ p̃dictæ ꝑsonę licitæ pñt excõicatis cõicare, si uelint, nõ tñ ad hoc teneri de necessitate. quęsiuit Archieps, qualiter decr. illa sit intelligẽdi, ut igr̃ uñ ius prodiit, interpretatio quoque procedat, Pa. sic rñdet, ꝙ q̃dã ꝑsonę in p̃dicto c. notatę tenebanт ad obsequiũ illis, in quos lata est excõicatio, ante ꝓlationẽ ipsius excõicationis, & post excõicationẽ ad ↄriũ nõ tenenт bñficio canonis id agente. unde nõ sunt a priori obligatione solutæ, & ita per cõsequẽs tenẽtur illis ad cõionẽ, sine qua obsequiũ exhibere nõ pñt. sed hoc nõ ꝑtinet ad oẽs personas in illo c. annotatas, cũ mercatores, peregrini, & uiatores a cõicatione taliũ dẽant abstinere, nisi articulus necessitatis imineat, sm̃ ꝙ ex fine. c. colligiт manifeste, sed ad illas solũmõ, q̃ ipsis excõicatis sunt astrictæ, sed nõ dẽt eis participare in criminibus, ꝑ q̃b. ipsi sunt excõicati, qđ si facerent, eadẽ sñia tenerenт. B. †No. 1. ex text. ꝙ ad eũ spectat interpretatio, qui ius edidit, & intellige in interpretatione gñali, ut faciat fidẽ quo ad oẽs. nã quilibet iudex seu doctor p̃t ius interpretari: sed interpretatio iudicis ñ facit fidẽ, nisi quo ad cã vertẽtẽ corã se, de quo ꝑ Inn. in c. cũ spãli, đ app. facit. l. unica, C. de ꝓfes. q ĩ urbe. Cõstan. li. 12. Vel ĩtellige, ꝙ solus princeps p̃t ĩterpretari, qñ ius est ualde dubiũ, ad hoc l. fi. C. de legi. & c. cũ uenissent, de iudi. & de multiplici interpretatione uide bo. gl. in c. 1. de postu. p̃lato. ĩ
a uer interp̃tatus. † Scđo no. ꝙ uxor, filii,[a] & mercenarii, seu famuli, q erãt obligati ad obsequm familiare añ excõicationẽ, tenẽт cõicare ẽt post excõicationẽ.
4 †Itẽ no. ꝙ uerbũ de sui nã necessitatiuũ qñq; nõ necessitat, si subiecta mã hoc ñ
b patiт,[b] ad hoc. 11. q. 4. c. rogo, & qđ ibi no 21. di. in prin. Vñ uerbũ teneт, de quo ĩ c. p̃cedẽti relatũ ad c. qm̃ multos. 11. q. 3. ĩportat necessitatẽ respũ certarũ ꝑsonarũ, & respũ aliarũ nõ: qa mã de se nõ necessitat quo ad oẽs. nã ꝑigrini trãseuntes ꝑ terrã excõicatorũ nõ tenẽtur cõicare excõicatis
5 nisi uelint, nec dẽnт uelle, nisi necessitenт. †Sed q̃ro, nũquid maritus petẽs restitutionẽ coniugis possit excludi ꝑ exceptionẽ excõicationis? & vr̃ ꝙ nõ, quia, ex quo uxor teneт sibi cõicare, ut hic iũcto c. qm̃ multos, ergo nõ p̃t repelli maritus p̃textu excõicationis, & hãc opi. tenuit Host. in sum. de rest. spo. in. §. qñ facienda, uer. qd si uir. Sed conclude melius, ut sentit gl. in d. c. qm̃, & Io. Cal. in c. fi. de or. cog. ꝙ licet uxor peccet nõ cõicãdo marito, tñ maritus excõicatus non põt eã petere in iudicio ꝑ c. ĩtelleximꝰ, de iud. Sed iudex ex offõ suo dẽt uxorẽ marito restituere ꝑꝑ ꝑiculũ fornicationis, & hoc tene, & uide simile. nã nõ licet mihi spoliare excõicatũ, & si eũ spolio, pecco, si nõ restituo, tñ excõicatus nõ audiт petẽs restõnẽ, ut no. ꝑ gl. & doc. in c. ex insi-
6 nuatione, de procu. †Quæro de quotidiana qõne, nunquid debitor adueniente die teneaт soluere excõicato, an uero
c licite possit differre solonem?[c] & circa hoc sunt opin. ut no. hic, & plenius in c. ueritatis, de dolo, & cõtu. & uide bo. gl. ĩ c. iuratos. 15. q. 6. nã quidã dñt in d. c. ueritatis, ꝙ non Inn. dicit, ꝙ teneт, & idẽ Abbas hic, ex quo. n. remanet obligatio, ergo dẽt soluere, ut hic in fi'i dr̃ in familiaribus obligatis ad obsequm ante excõicationẽ, ut nõ obstãte ẽxcõicatione teneaт impendere obsequium debitũ in ↄrium facit tex. ꝑ locũ a spãli. nã si spãle est in filiis, & mercenariis, & similibus, de quibus in hoc c. & in p̃alle. c. qm̃, ergo in aliis ↄrium est quantuncunq; duret obligõ, qa nõ teneor cõicare excõicato, nec debeo incurrere ꝑiculũ aĩæ ex facto suo, ꝙ idẽ concludit glo. in d. c. iuratos, & dẽt fieri depositio in ædem sacrã, & hæc opinio plus mihi placet. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus si recipiat ordines sacros, quomodo puniatur.* 2.
3 *Monachus excommunicatus quo casu possit per abbatem absolui.* 14.
Subditus, qui certo casu potest dispensari per dominum, non intelligitur de casu, qui obuenit ante, quã esset subditus, nisi de hoc expresiè caueatur. 4.
4 *Ingressus religionis non uitiatur, si fiat per excõicatum, idem de matrimonio.*
5 *Delictum commissum in Episcopum, uel Abbatem, semper dicitur enorme.*
6 *Clericus percutiens clericum, à quo absoluatur?*
7 *Ignorantia non cadit in factum proprium, nisi sit multum antiquum, & tunc non admittetur, si illud factum antiquum esset notabile.*
8 *Membrum propriè quod dicatur?*
Membri mutilatio, & truncatio differunt.
9 *Enormis iniuria quæ dicatur?* 10.
10 *Iniuria facta cum pugno in naso, unde multũ sanguinis exiuit, non dr̃ atrox.*
11 *Iniuria facta clerico, an sit leuis uel enormis, relinquitur arbitrio Episcopi, ut si sit leuis, ipse absoluet, si uero enormis, remittet ad papam.*
12 *Sanguinis effusio non dicitur, nisi ex uulnere processerit multum sanguinis.*
13 *Prior si est in aliquo monasterio, uel præpositus, quod non habeat Abbatem in omnibus fungitur loco Abbatis, adeò, quod in constitutione loquente de abbate, uenit talis prior, uel præpositus.*
15 *Confitenti creditur in foro pœnitentiali.*
Ignorantia præsumitur ex coniecturis.
16 *Abbas an possit absoluere monachum delinquentem extra claustrum?*

CAP. XXXII.

CVm illorum. Si excõicatus pro manuũ iniectione scienter recipit ordines, si est clericus secularis, deponẽdus est, si regularis, ab executiõe ordinis est suspẽsus, q ignorans ius uel factũ sic excõicatus recipit ordines. si est clericus secularis, dispẽsat cũ eo solꝰ p̃p̃, si regularis, dispẽsat ab
d bas, si ignorãtia est ꝓbabilis, & factũ nõ est graue. h. d.[d] In p̃ria p̃te poniт qõ. In scđa rñsio, ibi: *circa quos.* Et ibi ponit distinctio bimẽbris. Et primũ ꝓseq̃т, ibi: *primos.* Scđm, ibi: *qui si claustrales.* & ibi prĩo tractat de taliũ absolone usque, ibi: *si autem.* & ibi qõnem principalem soluit. Casus lit. Absolutio illorum, qui uiolentas manus immittunt in clericos, sedi apos. reseruatur, exceptis quibusdã casib. qdã tali excõicatione ligati sñiam ecclesiasticã negligẽtes, ordines suscipiunт

suscipiũt; q̃riт, qd de his fieri dẽat? In hac qõne distĩguit p̃p̃ q̃ distinctionẽ cũ vniuscuiusq; mẽbri declaratiõe ĩ tex. videre poteris. B. No. 1. ex tex. rĩam, ꝙ ĩcidẽtes ĩ excõicationẽ ꝓ violẽta manuũ iniectione in clericũ à solo p̃p̃ absolutionẽ cõseq pñt; & hæc rĩa originaĩr habeт in c. si qs suadẽte. 17. q. 4. Fallit ĩ multis casibꝰ, q his versibꝰ cõp̃hẽdũт. Rĩa, mors, sexus, hostis, puer, officialis deliciosus, inops, eger, senexq;, sodalis, Ianitor astrictꝰ, dubiꝰ, cãę, leuis ictus, Debilis absolui sine summa sede mereт. Atroces verò soli papę retinenт. Et declara hos versus. Rĩa, vt. s. e. c. monachi, & hic ĩ isto c. cũ illorũ. Mors, vt. s. eo. c. ñ dubiũ. Sexus vt. s. eo. c. mulieres. Hostis, vt. s. eo. c. de cętero. Puer, ut. s. eo. c. 1. & . j. e. c. q̃uis, & c. fi. Officialis, s. e. c. 3. Deliciosus. In isto priꝰ cõsuliт p̃p̃, ut ĩ c. mulieres. §. fi. s. eo. Inops, s. e. c. qđ đ his. Aeger, senexq;, vt in d. c. qđ de his. Sodalis, vt ĩ c. qm̃, s. đ vi. & ho. cle. Ianitor, vt in c. 3. s. eo. Astrictꝰ p̃tãti alteriꝰ, vt ĩ c. mulieres, s. e. & in c. relatũ. j. e. Dubiꝰ, vt. s. eo. c. cũ desideres. Cãæ iustæ ad ñ eũdũ, vt in c. qđ đ his, s. e. Leuis ictꝰ, vt ĩ c. ꝑuenit. j. e. Debilis, ut ĩ c. ea noscit, s. e. Atroces, ut ĩ isto, & c. relatũ, & ĩ c. canõi
2 ca, j. eo. †No. 2. pœnã clerici secularis recipiẽtis ordinẽ, dũ existit ĩ excõicatione, dẽt. n. depõi ab illo ordine, nec p̃t cũ eo alius citra papã dispẽsare, & cõcludit Io. An. & bñ, ꝙ nõ solũ inferioribꝰ ẽ interdicta hęc potestas dispẽsandi, qñ excõicatio erat talis, ꝙ eiꝰ absolutio reseruabaт papæ, ꝓut loqт iste tex. sed ẽt si talis erat excõicatio, ꝙ ab ea poterat absoluere eps. nã ꝑ hoc nõ poterit dispensare eũ sic ordinatũ: qa effectꝰ ẽ irregularis, cũ quo nullꝰ citra papã dispẽsat, vt c. 2. & . 3. de cle. excõ. mini. & vr̃ ꝓbari ĩ c. 1. & . 3. de eo, q fur. or. re. vbi patet, ꝙ cũ recipiẽte ordinẽ pꝰ excõicationẽ solus pa. dispensat. Tertiò no. ꝙ p̃tãs dispẽsandi vr̃ maior, q̃ p̃tãs absoluẽdi ab excõicatione, & ubi qs ñ p̃t absoluere, multominꝰ ñ p̃t dispẽsare, sed nõ cõuertiт. nã licet qs possit absoluere, ñ tñ põt dispẽsare, qa concesso minori, nõ vr̃ cõcessum id, qđ ẽ maius, & põe exẽplũ in his, q̃ dixi in prĩo notabili.
3 †Quarto no. in. §. *quod si claustrales,* ꝙ Abbas põt absoluere monachos suos ab excõicatione inflicta ꝓ uiolẽta manuũ
a iniectiõe in clericos[a], siue inciderint in excõicationẽ pꝰ ingressum religionis siue ante, dũmodo excessus nõ sit enormis, & in hoc extẽdiт ca. monachi, s. eo. ubi dabaт p̃tãs, qñ ĩ monasterio inciderãt in excõicationẽ. Et ex hoc & ex tex. no. ꝙ habẽti certo casu p̃tãtẽ dispẽsandi cum subdito delinquẽte ñ ĩtelligiт tributa p̃tãs dispẽsandi cũ eo, q deliqt añ, q̃ eẽt subditus, nisi specificè hoc ↄcedaт, vt hic. Et intellige, ꝙ Abbas p̃t absoluere mõachos ab ista excõicatiõe, đ qua ĩ tex. ñ aũt à qualibet excõicatione canonis: qa ñ debemꝰ extẽdere istũ tex. prout dixi ĩ c. mõachi, s. c. Sed iste casus ↄcessus fuit: qa đ facili ꝑꝑ cõionẽ incidũт in hãc excõicationẽ.
4 †Quintò no. & tene mẽti sup tex. ꝙ excõicatio ñ ĩpedit ingresũ religiõis. vñ tenet ĩgressus & ꝓfessio excõicatione ñ obstãte. Si tñ sciret excõicatio, i. no. eẽt, ñ deberet abbas illũ recipere añ absolutionẽ: sed si recipiт, tenet ĩgressus, sicut & mr̃imoniũ nõ impediт ꝑ excõicationẽ vt c. significasti, de
5 eo, q duxit in ma. q̃ pol. ꝑ adul. †Sextò no. ꝙ excessus cõmissus ĩ ep̃m, uel abbatẽ semꝑ dr̃ enormis, & ĩ extẽdẽtẽ manũ violẽtã ĩ ep̃m ẽ pœna ꝑditiõis oĩum bono. 17. q. 4. c. qs dei ceps, & uide qđ habeт ĩ l. si qs ĩ hoc genꝰ, cũ auт. sua, C. đ sa cr. san. ec. Septimò no. casum, in quo abbas dispẽsat cũ irre-
6 gulari. †Octauò no. ꝙ religiosus ꝑcutiẽs clericũ secularẽ, à solo p̃p̃ absolui p̃t: sed hodie hoc recipit limitationẽ: qa in eo casu, ĩ quo secularis clericꝰ ꝑcutiẽs clericũ secularẽ absolui p̃t ab ep̃o, ĩ eo casu religiosus ꝑcutiẽs secularẽ põt ẽt ab ep̃o absolui, ut ĩ c. religioso, e. ti. li. 6. Nonò no. ꝙ facilius dispẽsaт cũ regulari excedẽte ex iuris ignorãtia, q̃ cũ clerico seculari. nã cũ eo solꝰ p̃p̃ dispẽsat in casu hꝰ c. sed cũ religio
7 so dispẽsat abbas. †Vltiò no. & tene mẽti ex fi. lr̃æ, ꝙ ĩ facto
b antiquo ẽt ꝓprio p̃sumiт ignorãtia, nisi factũ fuerit arduũ[b] & notabile, uel nisi faciẽs fuerit adultꝰ & discretꝰ. tũc. n. nõ p̃sumiт ignorantia facti, vel iuris, facit qđ no. Bar. in l. nõ fa

teт, ff. de cõfes. In gl. in uer. *religionis fautore,* ibi: *imo uidetur, quod đ iure cõmuni &c.* gl. in hoc nõ bñ dicit: qa casus iste absoluẽdi, s. à tali excõicatiõe, soli papæ est reseruatꝰ, vt. s. dixi. & iõ abbas absoluere ñ posset, nisi ex spãli ĩdulgẽtia, nec ob. ar. gl. nã licet satisfactio, & pñia ñ sit iniungẽda, tñ absolutio fieri ñ p̃t nisi ꝑ habẽtẽ p̃tãtẽ, ꝓ hoc facit c. à nobis, s. e. vbi ñ
8 sufficit pñia sine absolutione solẽni. †In gl. in uer. *membri,* ibi: *nec distinguendum inter membrum,* quasi uelit dicere gl. ꝙ siue sit mẽbrũ prĩcipaliꝰ siue aliud, semꝑ hẽt locũ dispositio hꝰ c. vt solꝰ p̃p̃ dispenset. Sed Hos. hic q̃rit, qd si vngula modicum
c lædaт, nunqd ꝓ absolone[c] dẽnt adire papã? Rñdet, ꝙ ñ, ar. ĩ c. fi. đ cor. viti. Sđ postea recedit ab hac sol. dicẽdo, ꝙ illud c. p̃t ꝓcedere ĩ dispẽsatione istud ĩ absolone: sđ finaĩr ↄcludit una cũ Inn. ꝙ ista reliquãт iudicis arbitrio. Sđ multũ miror de hoc dicto Hos. qa vr̃ sentiт, ꝙ ungula sit mẽbrũ, & ꝙ lęsio q̃tũcunq; modica in mẽbro appelleт mutilatio mẽbri. Et magis miror de doct. sequẽtibꝰ eũ, q cõiter referũt eũ, & trãseũt cũ eo. Sđ tu dic meliꝰ, ꝙ membrũ ꝓprie ẽ pars corporis habẽs offm̃ separatũ & distĩctũ ab aliis partibꝰ corporis, ut manꝰ ad palpãdũ, pedes ad ambulãdũ, oculus ad uidẽdũ &c. iõ digitꝰ stricto mõ ñ ẽ mẽbrũ, qa ñ hẽt offm̃ separatũ & distĩctũ, sed ẽ offm̃ mẽbri, ut ĩ l. idẽ Offiliꝰ, ff. đ ędi. edic. & ĩ l. ñ sũt liberi, ff. đ sta. ho. sicut dicimꝰ in domo, ꝙ stricto mõ camera, coquina & similia loca dicũт partes domꝰ sđ largo mõ q̃libet lapis ẽ, uel p̃t dici pars domꝰ. Et hęc uera sũt, nisi aliud appareat de mẽte statuẽtis, vt no. Bar. & bñ, ĩ l. 2. ff. đ publ. iu. Ad
d ꝓpositũ ergo vngula[d] ñ ẽ mẽbrũ: qnimo nec digitꝰ, sđ in casu hꝰ c. qa p̃p̃ ĩtẽdit notare enormẽ excesũ, satis puto, ꝙ ĩcisio digiti eẽt casꝰ enormis, patet ex aliis exẽplis hic positis ĩ tex. sđ ĩ vngula dẽt ↄsiderari modꝰ & qualitas læsiõis, sm̃ ꝙ diceт enormis, uel ne. Itẽ dic, ꝙ ꝓpriè mutilatiò mẽbri ẽ, qñ ĩpediт offm̃ mẽbri, puta ĩ tibia ꝑcusꝰ ñ ualet ambulare, & libere moueт pedẽ, iste dr̃ mẽbro mutilatꝰ, ut ꝓbaт ĩ d. l. idẽ Offiliꝰ & no. Bar. ĩ d. l. 2. ĩ fi. Itẽ scias, ꝙ differẽtia ẽ inter trũcatiõnẽ mẽbri, & mutilationem, & ut diuersa ponũт in cle. si furiosꝰ, đ homi. & quolibet istorũ ĩducit irregularitatẽ sicut homici
e diũ[e] vt ĩ d. cle. si furiosꝰ & trũcatio ꝓpriè dr̃ totalis mẽbri abscisio, seu diminutio mutilatio uero, qñ mẽbrũ ex toto ñ abscĩdiт, sed ex ꝑcussio
9 ne ĩpediт eiꝰ offñ, & hoc no. †Et in fi. gl. Tene mẽti hunc fi. gl. ꝙ excessus notoriꝰ dr̃ enormis rõne notorietatis. nã percussus in platea, uel Theatro, uel ĩ ecclesia dr̃ atrociter iniuriatus, insti. de iniur. §. atrox. Et ideo tene mẽti, ꝙ eps ex talibus iniuriis notoriis absoluere nõ põt, quia nõ potest dici
10 leuis, ex quo est notoria, ut in d. §. atrox, & hic. †In gloss. in uerb. *sanguinis.* No. 1. ex glo. ꝙ non semper effusio sanguinis est enormis percussio, nam quandoque multum sanguinis procedit ex leui percussione, puta percussio est facta in naso. nam de facili exit multum sanguinis. Consideramus ergo mentem text. & non corticem. 1. qõ. 1. c. Marchion, sicut

SEBA. SAP.

a In clericos. Quid autem in aliis excommunicationibus, uide Fede. de Señ. in consil. 14. quem refert Feli. in c. postulasti, in 10. colum. in fi. supra de rescrip.

b Et istum text. Ad hoc alle. d. Ant. in c. ab excõicato, đ rescrip. in pe. col.

c Miror, ꝙ d. Abb. hic non ponderat istã gl. in uers. mẽbri, q̃ singulariter uult, ꝙ stetur arbitrio iudicis, qs dicaт enormis excessus, & est summe notãda ad ea, q̃ no. Bar. ĩ l. leuia ff. đ accu. & in l. ñ solũ. §. si mãdato, uer. circa secundũ ff. de iniu.

SEBA. SAPI.

d Vngula. Vide Bar. in l. non sunt liberi, ff. de statu. ho. Ange. de Aret. ubi late Augusti. Ari. in tra. maleficiorũ, in uerbo, membrũ. Fel. in c. ego, in prin. s. de iure iurand.

ZACHARIA.

e Inducit irregularitatem, sicut homicidium. Adde quod no. in apos. ad istũ ĩ c. de diacono, n. 7. in apo. in uers. uel mẽbri detrũcatio, s. qui cle. uel uo.

possēt esse enormis læsio sine effusiōe sā
guinis, vt no.in c.vnico,de cōsec.ecc.vel
11 alta.li.6.†Scđo no.ex gl.ibi:*puta episcopi*
a *& abbatis*,ꝙ in arbitrāda qualitate[a] & q̄
titate iniuriȩ lȩsionis nō ē necesse recur
rere ad papā:sed ep̄s vel Abbas arbitrari
p̄t:qa,ex quo eis cōcedit certis casib⁹ ab-
solutio,ipi pn̄t cognoscere an eorū sit iu
risdō,arg.ī c. sup lr̄is,đ rescr. & in l.si qs
ex aliena,ff.de iud. sed caueāt sibi,ne di-
12 cāt leuē,vbi ē enormis.†Vltiò no.ex gl.
significationem h⁹verbi,effusio.denotat
em̄ abūdātiā,& iō, vbi reqrit effusio san
guinis oportet,ꝙ īde ꝓcesserit multū sā
b guinis;[b]& hoc no.qa facit ad multa.†In
13 gl.ī ver.*per abbatem*, ibi:*& regulares canonicos extenditur,&c*.Cōclude,ꝙ si prior ē
ī monasterio loco abbatis, vt qa mōaste
riū ñ hēt abbatē,sđ priorē,vt ī multis lo
cis;tūc hēt locū iste tex.Idē si appelletur
alio noīe,vt p̄posit⁹.Nā isti priores,& p̄-
lati habēt loco abbatū,ar ī c. fi.s̄.de sta.
reg.& ꝓ hoc facit iste tex. ibi:*eorum prælatus,&c*.vbi vtit verbo gn̄ali:sec⁹ dicit ī
prioribus claustralib⁹ habētib⁹ abbatem
supra se ī eodē mōasterio: qa illi nō pn̄t
absoluere: sed recurrēdū ē ad abbatē,ut
hic,& in c.monachi,s̄.e.Et in fi.gl.Host.
tenet ꝯriū ī tēplariis: qa ex quo in eis ñ
exp̄ssū ē, ñ dēt hoc priuilegiū extēdi, de
quo dic,vt dr̄ in c.canonica.j.eo.In gl.in
ver.*passus*,in fi.Hos.dicit,ꝙ hęc ñ ē suffi-
ciēs rn̄sio.nā p̄sumēdū ē papā fuisse mo-
tū ex aliqua rōne.Ipse verò dicit,ꝙ iō ab
bas monachi ꝑcussi vocat in absolutiōe:
qa pro iniuria illata deberet fieri satisfa
ctio mōasterio monachi ꝑcussi,ēt in pe-
cunia,vt in c.parochianos,& ꝙ ibi not.s̄.
e.sed cū monach⁹ ꝑcutiēs ñ hēat ꝓpriū,
vñ satisfaciat, nec dēt teneri mōasteriū
ex delicto suo:statutū fuit ī cōpēsationē
iniuriȩ,ꝙ Abbas mōachi ꝑcussi vocet,&
intellige Host. ꝙ absolutio fiet ꝑ ꝓpriū
abbatē solū·sed alius abbas verberabit ꝑ
cussorē in satisfactione do. Ant. dicit,ꝙ
q̄cqd dicat Hosti.vterq; abbas vocat hic
ad absoluendū,& bñ dicit,& iō oportet,
ꝙ absolutio fiat ꝑ vtrunq;, vel vn⁹ uices
suas cōmittat alteri.Rō tñ Hos.mihi pla
cet:qa ñ uideo aliā rōnē,quare alien⁹ab
bas uocet in absolutionē nō subiecti. In
gl.in verb.*promereri*,in fi.Et hæc rō gl.ꝓ-
cedebat olī, qñ mōachi ñ erāt clerici,vt
habet.16.q.1. c. gn̄alr.Sed hodie cōiter
sunt clerici.Iō statutū ē id, ꝙ habet in c.
14 religioso,e.tit.li.6.& dic ut ibi.†In gl.in
versi.*dispensare*,in fi.Et intelligit Inno.ꝙ
dispēsare p̄t,qñ irregularitas fuit ꝯcta añ
ingressū religiōis.Hos.& cōiter do.ītel-
ligūt indistinctè: qa iste tex.sic loqt.Sed
dicit Host.ꝙ iste casus ñ ē extēdēdus ad
alios casus;quasi velit dicere,ꝙ licet ab-
bas hoc casu dispenset cū monacho irre
gulari:ñ tñ poterit dispēsare in aliis casi
bus,nisi hoc sit iur exp̄sū,ꝙ mihi placet,
arg.eorū, q̄ dixi ī c.monachi,s̄.e.& facit
rl̄a,ī argm̄,& reg. q̄ a iur cōi exorbitāt,
15 de reg.iur.li.6.†In gl.fi.ī fi.Hos.soluit,&
bñ,ꝙ in foro pn̄iali bñ credit confitēti, & ita loqt ꝯriū,sed
hic nos loqmur in foro cōtētioso,ubi ignorātia,uel scien-
tia p̄sumit ex cōiecturis,ꝓ hoc, qa hic loquimur in dispēsa
tione,quȩ fit cā cognita,& in foro iudiciali,vt no.in c.2.de
16 schismaticis.†Extra gl.q̄ro,qd si religios⁹ ꝑcussit religiosū
extra claustrū,nūqd possit ꝑ abbatē absolui?Host.tenet,qđ
nō,sed dēt absolui ab ep̄o;& si sunt sub diuersis ep̄is,dēnt ꝯ
ueniri ep̄i illorū ep̄atuū, vel vn⁹ cōmittere alteri,ꝓut đ ab
batibus dr̄ in.§.*si uero*,& ꝑ tex.in c.monachi,s̄.eo.&.§.*qui si claustrales*,h⁹ c.vbi dr̄,ꝙ in claustro:sec⁹,si extra claustrū.nā
tūc violat iurisdō, & ordo ecclesiastic⁹ ꝯfūdit,si sua iurisdō
vnicuiq; ep̄o ñ seruet.11.q.1.c.ꝑuenit Abbas & cōiter doct.
tenēt ꝯriū.nā ī.§ *si uero*,nihil dr̄ de claustro.Itē,ex quo mo
nasteriū nō ē exēptū,de territorio ep̄i dr̄,& tñ ꝑ ꝑcussione
ibi facta absoluit abbas.Itē & fortius,abbas absoluit excōi-
catū añ ingressū religionis,ergo forti⁹p⁹ ingressū.Itē & ul
timò cū tex.indulgeat absołonē abbati,qñ religiosus vnius
claustri iniecit manū,& īpossibile sit,vt eadē ꝑcussio fiat in
diuersis claustris, ergo aptè patet,ꝙ ꝑ ꝑcussiōe facta ēt ex̄
claustrū abbas absoluere p̄t,& iō ad iura faciētia mentionē
de claustro supplēdū est,maximè:in hoc tñ dubio dicit Io.
An.fecisse qñq; seruari,ꝙ episcopus cōmisit abbati. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Moniales excommunicatæ absoluuntur per episcopum loci. 5. etiam quod excessus sit enormis.4.*
2 *Moniales gaudent priuilegio canonis,si quis suadente.*
Clericorum appellatione uenit omnis persona in totum translata in obsequium diuinum.
Monachorum appellatione ueniunt moniales.
3 *Conuersi gaudent priuilegio religiosorum.*
4 *Monasterium exemptum dicitur esse in diœcesi episcopi.*
6 *Fratres,uel sorores sancti Francisci an si sint excommunicati,absoluantur ab episcopo,uel eorum generali?*

CAP. XXXIII.

1 *DE monialibus.* †Moniales excōicatas ꝑ iniectiōe manuū absoluit
ep̄s.h.d.Vel aliter, & sic monialis ꝑcutiēs monia
lē,seu cōuersam,vel clericū secularē,incidit in ex
cōicationē,& ab ep̄o loci absolui p̄t.h.d.Priò ponit consul
tatio.Scđo rn̄sio ibi:*super quo*.Casus lit. Quesitū fuit à dn̄o
papa de monialib⁹,ꝑ quē sit eis bn̄ficiū absolutionis impen
dēdū,si uel in se inuicē,uel cōuersos, uel cōuersas suas,aut
clericos ēt man⁹ iniecerint temerè violētas? & rn̄det p̄p̄,ut
hmōi ꝑ ep̄m,ī cui⁹ diœcesi mōasteria fuerit,absoluantur.B.
2 †No.1.ex tex.monialē, uel cōuersā gaudet priuilegio cano
nis,si qs suadēte.17.q.4.Ex quo īfero,ꝙ illud priuilegiū nō
cōpetit solū charactere clericali īsignitis,cū moniales ñ ha
beāt ordīes,vel ꝯuersȩ & tñ gaudēt hoc priuilegio.Infert er
go,ꝙ illud ē priuilegiū eccłasticarū ꝑsōarū, q̄ ī totū trāsla
tȩ sūt ī deū:ad hoc.17.q.4.c.qsqs,& no.ī c.ñ dubiū,s̄.e.Et ex
c hoc ēt īfero,ꝙ verbum,cleric⁹[c],qñq; sumit largissimè,vt cō
p̄hēdat eccłiastica ꝑsona ī totū trāslatā ī obsequiū diuinū.
nā ca.si qs suadēte,ñ facit mētionē nisi de clerico,uel mōa
cho,uel p̄t colligi & aliud, ꝙ applłone mōachorū ueniunt
d moniales,[d]ut sic masculinū cōcipiat fȩmininū,ut dicto c.si
qs suadēte,iūcto c.mulieres,s̄.c.& ī l.si ita fuerit,ff.đ leg.2.
3 & ī l.1.ff.de uerbo.sig.†Scđo no.ꝙ cōuersæ mōasterii ñ di-
cūt ꝓpriè mōiales,gaudent tñ in hoc priuilegio monialiū.
e [e]† Tertio no. ep̄m posse absoluere īdistinctè moniales,nec
p̄p̄ reseruat sibi casū enormitatis,ex quo posset inferri,ꝙ q̄
4 tūcūq; excessus sit enormis,ep̄s absoluere p̄t,ne hēant mo-
niales mām immiscēdi se inuerecūdè cœtibus uirorū. nam
nō dēnt exire claustrū monasterii,ut in c. vnico,de sta.reg.
lib.6.unde in monialibus non excipit,sicut in monachis in
c.pręcedenti, & in c.monachi, supra eodem. † In gloss. ibi.
5 *tam exemptas*. Not. gloss. & hanc gloss. sequitur Vincen.in-
fra eod.in cap.canonica, & communiter docto.hic,& facit
clement.attendentes,de sta.regu.& c.vnicum, eod.titul.li-
bro sexto pro hoc,quia tex.hic loquitur indistinctè, ut ab-
solutio possit fieri per episcopū,in cui⁹ diœcesi monasteriū
situm est

SEBA. SAP.
a Qualitate. Vide ad hæc, q̄ scribit elegāter Lapus al leg.76.
ZACHARI.
b Multum sanguinis. Adde Angel. Are.ī suo trac.malefi.in uer.sanguinis.gl.16.q.1.c.reuertimini,&.42.dist.c. sæpe,& ibi Arc.& Lā. de Fano in l.in quorū, ff. de pigno.
SEBA. SAPI.
c Clericus. Vide late,quæ ueniant appellatiōe clericorum,per Fel.in c. tua nos, ī.1.no.s̄. de iureiu.aliquid in c. nō dubiū, in 2. no.s̄. hoc tit.
ZACHARIA.
d Veniunt moniales.Adde , ꝙ licet moniales ueniant appellatione monachorū,ut hic,ñ tñ ueniūt sorores sanctę clare appellatiōe fratrū scti Francisci, ita no. Bal.in l.quicūq;, col.5.C.de ser.fu. Pau. de Lea.ī cle.1.de elec.& Alex. consi.126.uol.1.
ZACHARIA.
e Priuilegio monialium. Adde,ꝙ not.in aposti l.ad istū in c.ex tenore,in apos.in uer. alicui⁹ religiōis, nu.2.s̄.eo.ti.

situ est.nā & monasteriū exēptū dr̄ ī diœcesi ep̄i, vt in c.gra
ue,s̄.de offi.ord.Tene ergo.sequētem sol.gl.ut authoritate
6 huius c.ep̄s possit absoluere oēs.† Sed dubiū īminet, qd in
istis sororib⁹ sancti Frācisci, & aliorū mendicātiū,cū hēant
gn̄alē supra se habētē quasi ep̄alē sup eas,nunqd possint ab
illo absolui?& vr̄ ꝙ sic ꝑ ea,q̄ no.ī cle.1.de reb.eccl.ñ alienā
in gl.ꝑ Inn in c.2.de transac.Sed forte ꝯriū eēt dicendū,qa
hoc tantum indultū fuit episcopis ob reuerentiam ordinis
episcopalis:ergo non licet inferioribus hoc attētare,quod
tamen est satis dubitabile. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio superueniens non impedit quin cum tali excommunicato participemus in contractu cum eo inito,qui non potest sine communicatione explicari.3.*
2 *A debitore excomunicato licite exigitur.4.*
5 *Cum hæretico non licitè contrahimus,& quare?*
6 *Subditi dicuntur largo modo familiares.*
7 *Excommunicatum an teneamur uitare cum damno nostro?10.*
Peccatum non debemus committere,ut uitemus damnum.
8 *Contractus initur cum excomunicato.*
Contractus prohibitus sub certa pœna,si fiat,ualet,sed pœna committitur.
9 *Excommunicatus an possit sibi acquirere spiritualia,uel alteri conferre?*
10 *Cum excommunicatis debemus uitare communionem omnino uoluntariam.*
Excommunicatum debemus uitare quo ad sua commoda.
Societas cum excommunicato an teneat?

CAP. XXXIIII.

1 *SI uerè.* †Si locāti operā ꝑsonalē soluisti pre-
tiū,uel partē,& postea fuit excōicatus,
uel erat prius,sed ignorabas, si ad satisfaciēdū nō
pōt induci in opera sic locata , sibi poteris cōica-
re.h.d. Vel breuius & sic.Cōtractus ēt q sine cōione explica
ri nō pōt,nō dissoluit,seu īpedit ꝑ excōicatione supuenien
tē in eū,q tenet aliqd p̄stare nō excōicato.h.d. & primò po
nit ꝑmissionē,quā secūdò probat trib⁹ rōnibus. prima,ibi:
cum enim.secūda,ibi·*est autem*.Tertia,ibi.*præterea*.Casus lit.
Quidā cruce signati cōuenerūt cū venetis, vt ipsi veneti dū-
cerēt eos nauigio, suo usq; in terrā Sarracenorū pro certa
mercede: maiore parte nauli recepta veneti fuerūt excōmu
nicati:isti cruce signati dubitabāt,vtrū deberēt trāsire ī na-
uib⁹ illorū,cū illi essent excōicati.Quesitū fuit a p̄p̄,qd face
re deberēt,cū ipsi veneti nollēt eis restituere mercedē rece
ptā.Rn̄det p̄p̄ cruce signatis, ꝙ si ueneti nolunt absolui,nec
satisfacere sibi de mercede, ꝑmittit illis,ut cū ipsis transeāt
usq; in terrā Sarracenorū, f̄m ꝙ cū ipsis cōuenerūt,cōmuni
cātes tñ illis cū dolore cordis,& sub spe veniæ:qa cū maio-
rē partē mercedis receperint,nec etiā uelint restituere,nec
possint ad hoc cōpelli,lucrum de sua malitia reportarent,&
isti ex eorū pn̄ia dānum,& ab excōicatis possit peti & exigi
ꝙ debet,& ī iure cauet, ꝙ si qs trāsit ꝑ terrā hæreticorū aut
excōicatorū, necessaria emere poterit ab eisdē. Præterea si
paterfamilias dom⁹ excōicatus sit, ei⁹ familia excusat à par
ticipatione ipsius,& si dux uenetorū tāquā dn̄s nauiū sit ex
cōicatus,ipsius excōicatio istos nō cōtinget,tanquā familiā
ipsius dn̄i;dū in nauibus eius fuerint, excusabiles erūt apud
Deū,si in illis cōicauerint ipsis, in qbus eorū cōionē nō po
2 terant euitare.B.†No.1.ex tex.ꝙ ab excōicato p̄t licitè sine
pœna excōicationis debitū exigi, & recipi,qa excōicatio ñ
3 dēt excōicato cōmodū afferre.†Scđ o no.ꝙ excōicatio sup
ueniēs in familiarē cōductitiū nō impedit, quo minus libe
4 re possimus uti eius obsequio.† Tertio no.ꝙ licet exercitiū
obligationis impediat ex parte excōicati ī eius cōmodum,
ut in c.intelleximus,s̄. de iud.secus in exercitio obligatiōis
5 ex parte nō excōicati.†Quarto no.ꝙ nō est licitum cōicare
hæretico tū ꝑꝑ hæresim : tū qa qlibet hæreticus ē excōica-
6 tus,ut in c.excōicatus,s̄.de hęre.†Quinto no.ꝙ existens in
a loco alicui subiecto,largo modo p̄t dici de eius familia[a] Vl
timo no.ꝙ habens necessitatē cōicādi cū excōicato, dēt,in
7 quātū p̄t,uitare ei⁹cōionē.†Et no.ꝙ ñ tenet qs uitare excōi
catū cū dāno ēt tꝑaliū rerū, qđ itellige respectu obligatio-
nis p̄cedētis.nā cōmittere malū ñ dēt,vt euitet dānū,ut in
c.sacris,s̄.qđ met.cau.In.1.gl.ibi,*cum papa hoc permittat*.Et aduerte,qa text.p̄t in
telligi dupliciter.primo,ut sit hęc ꝑmis
sio iuris & hoc uoluit hic Inn.in uer.*permittimus*.Idē Hos.intelligēdo,ꝙ ꝯct⁹fuit
init⁹ añ excōicationē,uel p⁹sed isti igno
rabāt,ał's tenet ip̄e,ꝙ est ꝑmissio sp̄alis,
& cōtinet īdulgentiā, & ꝙ đ iure hoc c.
ꝓcedat, patet in exemplis positis in eo.
8 †Et gn̄aliter hic q̄ri pōt,nūqd teneat cō
tract⁹ initus cū excōicato?Host.hic mul
tū instat & cōclusio sua ē, ꝙ aut contra-
ctus fuit initus tēpore excōicationis, &
sciēter;& tunc contractus est nullus;qa,
ex quo prohibetur cōio, ergo & contra
ctus initus,quia non potest iniri sine cō
munione.Si ergo prohibēte iure,uel le-
ge humana cōtractus initus est null⁹,for
tius prohibēte l.diuina,& apostolica,C.
de legibus,l.nō dubiū.10.dis.c.uides.Si
uero cōtrahens cū excōicato ignorabat
eū excōicatum,tūc concludit, ꝙ contra-
ctus tenet ad cōmodū nō excōicati,sed ī
fauorē excōicati ē null⁹.Inn.hic, & cōi
ter moderniores tenēt oppositū,dicētes
cōtractū ualidū, & pro hoc iste text.qui
loqt indistinctè. Itē contractus est de iu
re gentiū,excōicatio vero de iure positi
uo.Item communio non prohibetur in
odiū contractus, quo casu procedit opi.
Hos.sed in odiū ipsius excōicati,& ideo
virtus contractus non debet impediri,ꝓ
hoc,qa cōmunio cū excōicato non pro-
hibetur simpliciter , sed sub certa pęna,
& ideo satis est ꝙ pœna committatur,&
hoc arg.sufficeret tenendo opi. Cy.in l.
non dubium,C.de legi.de quo tamen ꝑ
Bar.in l.prætor,ff.de noui. oper.nun.sed
(ut dixi)cōmunio non prohibetur pro-
pter cōtractum, & de hac materia vide,
quod no.in c.veritatis,de dolo & contu
9 ma.†Sđ circa hoc quęritur,quid đ sp̄ua
libus?Hos.tenet hic,ꝙ nō potest excom
municatus acquirere sibi sp̄ualia,nec al-
teri ualidè conferre,ad hoc c.proposui-
sti,& c. postulasti, s̄. de cleri.excommu.
mini.Io.Cald.disputauit,ꝙ collatio be-
neficii facta ab excōicato tolerato ualet
ratione publici officii,argu.in c. ad pro-
bandum , de re iudi.& in l.Barbarius,ff.
de offi.præto. Conclude sic,quod aut ex
communicatus erat notorius, & tūc nō
ualet collatio,nec potest alium excom-
municare, nec alia gesta sustinentur ra-
tione publici officii,ut in d.c.ad proban
dum,aut erat toleratus, & tunc collatio
alteri facta,uel gesta rōne publici officii
ualent pręterquā in excōicatione, quia
cū sit extra ecclesiā,non pōt aliū eiicere,
sed excōicatio sustinetur,donec hoc fue
rit patefactum.23.q.1.in princ. ubi glo.
Si uero aliqua gerit ratione priuati offi
cii circa illa spiritualia,non ualent unde
electio facta per excommunicatum oc-
cultum non tenet, ut in c. cum dilectus,
& quod not. ibi Innocen. de consuet.un
de in his, quę non geruntur ratione pu-
blici officii,non est differentia inter oc-

a Potest dici de eius familia. Adde Spe. in ti.de teste.§.1.uers. Item excipitur,quod ē domesticus cum. q.seq.doc. in c.in literis , supra de test.& Gemi.in c. sicut,de uerb. sig. li.6.

cultū & publicū,ut no.Inn.in dicto c.cū
dilectus,& Io.An.in c.1.de rescriptis,li.
6.ꝙ not.An aūt collatio ordinum ab ex
cōicato occulto facta ualeat quo ad exe
cutionē,dic vt no.in c.ꝑ tuas.2.de simo.
& ī c.fi.de eo,q rece.ord.ab epō,q renū.
10 epi.†In gl.in uer. *excommunicatorum*, ibi:
diuidere societatem. Et idē Inno.& Hos.in
c.nuꝑ,s̄.e.ubi pl⁹ dicūt,ꝙ ēt in eadē do-
mo, vel camera possū esse cū excōicato,
ex quo ibi sum ꝓ factis meis, nō eñ di-
cor sibi cōicare,sed poti⁹ uti iure meo,à
quo sine dāno resilire no possum,debeo
tñ uitare cōionē oīno uolūtariā,ut iace
re secū in lecto , uel prādere in eādē mē
sa,nō obstāt iura alle. in contrariū,q̄ in
fra in fi.gl.subiiciūtur, qa illa procedūt
ex supabūdāti iustitia, vel d̄litias debeo
omittere ꝑꝑ supueniētiā excōicati, sed
ius meū dimittere nō teneor, ꝓ hoc tex.
dū dicit,ꝙ ab excōmunicato p̄t exigi &
recipi,ꝙ debeť,fortius ergo possū uti iu
re meo,p̄sentia excōicati nō obstante,&
circa societatē distinguit hic Hos.ꝙ aut
societas fuit contracta añ excōicationē,
aut post.Prīò casu licitè possū uti,argu-
men.hic,scd̄o casu aut ego contraxi so-
cietatē, aut successi in ius alterius.Prīo
casu nō debeo uti illa societate, quia de
liq cōtrahēdo secū.Secūdo casu sic:quia
ego non sum in culpa,& societas habuit
originē ante excōicationē,licet ego suc
cesserim in ius alteri⁹tēpore excōicatio
nis,& intelligo oīa p̄dicta,ꝙ non debeo
abstinere à societate , quādo dānū mihi
cōtingeret,secus, si dānū contingeret ex
cōicato, qa nō teneor sibi cōmunicare ī
fauorē suū,arg.eorum, q̄ no.in c.nos san
ctorum.15.q.6.& in c.ueritatis , de do-
lo & contuma. Tene menti. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Clericus incorrigibilis potest licite per prælatum incarcerari.2.*
Laici capere possunt clericos ex uoluntate episcopi sine metu excommunicationis.4. intellige,ut in nu. 5.7.
2 *Fuga quando timetur, potest huiusmodi suspectus in carcere mancipari.*
3 *Carcer est inuentus etiam ad pœnam de iure canonico.*
5 *Clericus non potest capi de commissione illius, qui nō habet iurisdictionem in eum in criminalibus,licet in ciuilibus sic, & capiens non excusatur.*
6 *Qui prælati habeant iurisdictionem in clericos ?*
Clericus suspectus de fuga potest capi per quemcūque sine metu excommunicationis tam in causa ciuili, quam criminali.9.
8 *Clericus non potest torqueri per laicum,etiam ex consensu prælati sui.*
9 *Clericus etiam incorrigibilis , nisi sit depositus , uel traditus curia seculari , non potest per laicum distringi.*

CAP. XXXV.

a
1 VT famæ. [a]† Potest prę
latus , & debet
clericū subiectū incorrigibilē
incarcerare.h. d. Primo Laici
citra metū excōicationis de p̄latorum li
centia capere possunt clericos, & ad iu-
diciū ducere. Secūda pars,ibi;*Laici*.Ca-
sus lit.Aliquando clerici grauiter exce-
dūt,nec pñt ad agēdā pnīam in monasteriis tute deputari,
sed oportunitate captata inde aufugiūt,& peioribus sceleri
bus se īmiscent.Quæsiuit Lugduñ.epš,vtrū possint ab epō,
uel aliis p̄latis arctę custodiæ mancipari? Rñ.p̄p̄,ꝙ cū p̄lati
excessus teneanť corrigere clericorū,& publicę vtilitatis in
tersit,ne crimina remaneāt impunita,& illi clerici fiūt dete
riores;dēnt illos sub arcta custodia detinere,post,q̄ de cri-
mine fuerint canonicè cōdēnati.Scd̄ò q̄sitū fuit,vtrū laici
incidāt in excōicationē si clericos ī magnis scelerib⁹ cōpre
hēdāt,cū eos ad iudices trahere ñ pñt,nisi in eos man⁹ inie
cerint violētas.Respō. p̄p̄,ꝙ citra excōicationē pñt capere
clericos,& ad iudiciū trahere si oporteat,ēt violēter,dū tñ
illud faciāt d̄ mādato suorū p̄la.cū hoc ñ ipsi, sd̄ illi,quorū
authoritate hoc faciunt,facere uideanť,& ñ ampli⁹ laicorū
2 violētia se extēdat,q̄ exigat defensio clericorum.B.†No.1.
ex tex.ibi:*grauiter excedentes*,ꝙ ꝓ grauib⁹ delictis cleric⁹ p̄t
depōi,& ī arcta custodia mācipari,qñ uerisimiliter timeť d̄
fuga,si detrudereť in mōasteriū.Et ex hoc tex.no.ꝙ ubi ces
sat talis timor,ñ dēt cleric⁹ ꝓ grauib⁹ delictis ī carcere de-
putari:sed tñ in monasteriū ad agēdū pnīam mitti, vt in c.
tuę,de pœnis.Carcer eñ ñ dēt deputari nisi ꝓ grauissimis
delictis,vt in c.penul.de hære.& c.nouim⁹.j.de uer.sig.vide
3 Inn.in c.qualiter.2.de accu.† Scd̄o no.ibi: *canonice condem-
nati sub arcta custodia detinere, &c*. ꝙ cleric⁹ p̄t carcerari in
pœnā delicti:seu vt agat ibi pnīam de delicto,vñ de iure ca-
nonico carcer deputari p̄t ēt ad pœnā,ut ī c.q̄uis,de pęnis,
4 li.6.†Tertio no.in.§.*laici*,ꝙ familia ptātis īpunè capit cleri
cū authoritate p̄lati.nā ñ vř familia hoc facere,sed ipse p̄la
5 tus mādās,ut ī tex.†Quartò no.ꝙ duo reqrūť ad hoc,vt cle
ric⁹ licitè possit capi authoritate p̄lati.Prīò,ꝙ cleric⁹ sit il-
li p̄lato subiect⁹ Scd̄ò,ꝙ ad illū p̄latū spectet corrigeř cleri
cū criminosum,quasi velit dicere tex.ꝙ nō sufficit p̄latū ha
bere iurisdōnē in ciuilib⁹.Ex quo īferť,ꝙ rector uniuersita
tis,cū ad eū ñ spectet corrigere criminosū clericū,ñ p̄t īpu-
nè mādare clericū scholarē capi,nec familia capiēs tūc eēt
excusata.Quinto no.ibi,*facere uideantur,&c*.ꝙ mādās ñ dř
verè facere,sed fictè & interp̄tatiue, & hunc tex.allegaui in
c.mulieres,s̄.e.& dic,ut ibi no.Vltimo no.ꝙ capiētes cleri-
cos ēt ī casu licito,vt si īferūt violētiā vltra,q̄ expediat,inci
6 dāt in excōicationē.†Sed ꝓ declaratiōe tex. & p̄dictorum
q̄ro,q sunt isti p̄lati,ad quos spectat correctio clericorū?Di
cit Inn.ꝙ sunt epī,q hēnt ordinariā iurisdōnē ī clericos.11.
q.1.c.de ꝑsona,& in c.at si clerici,de iud.cū simi.Idē in aliis
p̄latis habētib⁹ iurisdōnē hāc in clericos,ut sunt abbates in
monachos suos.18.q.2.c.abbates. Idē puto ī aliis p̄latis īfe
riorib⁹ habētibus iurisdōnē ēt de iure,vt in c.irrefragabili,
ī.§.excessus,d̄ offi.ord.& in c.dilecti,de appel. & refert Inn.
hic quosdā tenere,ꝙ qlibet iudex ēt laicus, uel socius cleri
b ci[b]nō iudex possit capere clericū criminosum, ne fugiat,nō
ut retineat,sed ut p̄sentet cū iudici suo,sicut dř in defensore
ciuitatis,q capit criminosū,quē corrigere nō p̄t,ut iudici p̄
sentet,ut in authē.de defenso.ciuita.§.nos igiť.Hosti.tenet
cōtrariū,dicēs,ꝙ ubi ius nō ē exp̄ssum,nō licet iniicere ma
nus in clericū.Hāc mām plene explico ī c. cū non ab homi
ne,de iud.Et ibi teneo, qd̄ ubi ista captura fit ad bonū finē,
qd̄ euitať excōicatio c.si quis suadēte diabolo.Sed si capio
clericum criminosum,ne fugiat, non uideor facere suadēte
diabolo,sed suadēte Deo,& bono publico,cum publicæ uti
litatis intersit,ut crimina puniantur,ut in tex.Idem,ut dixi
in familia potestatis capiente inuentum de nocte,cū sit prę
sumptio fraudis,quia qui male agit,odit lucem,ut in c.con
suluit,de offic.deleg.familia enim uidetur capere,ut impe-
diat delictum commitendum,& omittens obuiare facino-
ri,peccat,vt in c.delicto,eod.tit.li.6. Idem puto in capien-
te clericum debitorem suum fugientem,quia hic cessat do-
lus, & suasio diabolica . Ad hoc l. ait prætor , la grande.
§. si debitorem , ff. de his , quæ in fra. cre. & uide Bartol.
in l. si quis in seruitute , ff. de fur. ibi tamen loquitur de
clerico

a Pro intellectu huius decre.uide gl. & Archi.45.di.in sum. & Bal.in l.si qua per calumniā C. de epi.& cle.& an aliquo casu laic⁹ licite possit torquere clericū,uide Dom.in c.ante oīa,in fine.35.di. & uide qd̄ scripsi post d.Abb. supra eo. in c uniuersitatis , & uide oīno D.de post Archi.in c.de his,el.2.in.2.glo.uer.in fi.gl.l.dist.

b Vtrum laicus,uel inferior clericus possit capere clericū delinquētē, ne fugiat,ut eū ducat ad suū iudicē,& d̄ hoc uid̄ ꝑ Bar.ī.§ furtorū,ist.d̄ obl. q̄ ex d̄li. nas.& ꝑ Pe.de Anch.in repe.regulæ,ea q̄,in 20.q.prin.& latissime ꝑ Do. in c.si qs diaconus,i ulti.col.50. disti.& plenissime scripsit d.Bar.de Bellen. post ipsum d. Abb. Panor.in c. cum ab homine, supra de iudic.
Adde Lapum. al leg.120.

SEB. SAP. Clerici. Vide Ange. de Are.in tra. maleficiorū ī uer. caput a spatulis amputeť,uer.quid aūt si est clericus, cū alle. per Marsi. in.l.unicus.§.cogniturum,pe.col. ff. de quæstio.

clerico capiēte clericū:sed idē putarem ī laico rōnibus p̄di
ctis.Et uide ꝑ Bar.in l.si qua ꝑ calūniā, C. de episco. & cle.
7 In glo.in uersi.*uiolenter*, ibi:*intelligendum de incorrigibili*.Dic
meli⁹,ꝙ quātūcūq; clericus sit incorrigibilis,tñ īpunè capi
potest de mādato p̄lati,vt est tex.in c.clericos,eo.ti.li.6.Et
ad ɔ̄riū dic,ꝙ loquitur in uerberatione,hic verò in captio-
ne & detrusione,ut no.ī d.c. si clericos,& dixi in c.vniuersi
8 tatis,alle.in gl.†Et attēde,qa reperio hic d.An.& Pe.d̄ An
ch.tenere illā opi.q̄ dixi in d.c.vniuersitatis, ꝙ clericus nō
p̄t torqueri ꝑ laicū ēt de mandato p̄lati,sicut nec uerbera-
a ri[a],& ita refert d. Ant.se cōsuluisse,licet ɔ̄rium fuerit de fa
9 cto seruatū,& ita hēt cōis obseruātia,& malè.† In gl.i uer.
mandato,ibi:*incorrigibiles & traditos curiæ &c*. Not. ex gl.ꝙ
quāquā clericus sit incorrigibilis, nisi sit traditus curię se-
culari,nō pōt per secularē distringi; ꝙ intellige,nisi p̄cesse
rit depositio,vt in ca.cum nō ab homine,de iud.vel nisi ca-
piatur incorrigibilis, vt restituatur prēlato proprio,ut di-
ctum est. Tene menti. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum etiam uolentem incidit in excommunicationem, intellige,ut infra nu. 5.*
2 *Iniuria an fiat uolenti ?*
3 *Excommunicatio canonis incurritur per solam manuum iniectionem absque uiolentia.*
4 *Renunciare nemo potest priuilegio inducta principaliter in fauorem publicū, licet sit consequentia in fauorem priuatum.*
6 *Clericus se ipsum uulnerans uel percutiens,incidit in excommunicationem.*
7 *Clericus patiens se percuti,est etiam excommunicandus.*
8 *Percutiens clericum,an incurrat tot excommunicationes , quot percussiones dat?*
9 *Pro iniuria illata clerico an possit agere ecclesia ?*
10 *Actio iniuriarum est duplex,alia ciuilis,alia criminalis.*
11 *Episcopus non potest remittere iniuriam competentem ecclesiæ ?*
12 *Clericus coniugatus,uel bigamus,uel incorrigibilis,uel tertio monitus,uel excommunicatus,uel hæreticus,uel depositus , an gaudeat priuilegio canonis,si quis suadente diabolo ?*

CAP. XXXVI.

b
1 COntingit. [b]† Excōicatus ē,qui in clericum
etiam volentem manus iniece-
rit violētas], etiam si hoc faciat in satisfactionē p̄
cedētis iniurię, & est casus notabilis. Cōis diui-
sio. Secūda,ibi:*Nos autem*. Casus lit. Consuetudo est in Ar-
chiepiscopatu Bracharensi,ꝙ si qs in illo loco aliquē offen
dat, corpus suū supponit spontè. 30. uel pluribus aut pau-
cioribus percussionibus fustium,clerici eādē consuetudinē
obseruabant,si clericus al ū clericū offendebat, aut ēt lai-
cū in satisfactionē iniurię,q̄suit epš Bracharēn. vtrū hmōi
ꝑcussores clericorū icidāt in excōicationē?Rñ.p̄p̄, ꝙ hmōi
manus iniectio,& si nō violenta , iniuriosa tñ videtur,cùm
ille canō nō tā in fauorē clerici ordinati,q̄ in fauorē ordi
nis clericalis fuerit ꝓmulgatus, & iō mādat papa, ut illud
de cętero prohibeat attētari,vñ seqť, ꝙ tales sunt excom-
municati , & si qs cleric⁹ post hmōi prohibitionem spontè
se subiecerit,excōicetur:ita tñ, ꝙ clerici satisfaciāt iniuriā
passo sine iniuria ordinis clericalis B. No. primò ex tex.ꝙ
offendēs pōt se subiicere iudicio offensi pro satisfactiōe ꝓ
hoc c.Quintauallis,& c.ueniens,de iureiu.ꝙ est restringē-
dum, qñ subiicit se arbitrio & iudicio alterius tanq̄ arbi-
trio boni uiri,non aūt pōt facere illū arbitrū, seu iudicē in
facto suo,ut ī l.pe.ff.de arbi.& l.vnica,C. ne qs in sua cau-
2 sa,& no.in d.c.Quintauallis.†Et restringo etiam prędicta
c ad tex.quando per satisfactionē nō ingeritur uulneratio.[c]
nam nemo est dñs mēbrorū suorū, vt l.liber homo,ff.ad l.
Aquil.& hoc patet in clerico, sed potest intelligi,quando
pro satisfactione leuiter posset castigari,alias autem nō ua
leret cōsuetudo,quod etiam tenet Bar. in l.1.§. usq; adeo,
3 ff.d̄ iniur.& all.hoc c.†Scd̄o not.ꝙ ad īcurrēdū excōicatio
nē canonis,si qs suadēte,sufficit iniuriosa manus absq; uio
4 lētia,pro hoc c.nuꝑ,s̄.eo.† Tertiò not.ꝙ ubi priuilegiū est
indultū principaliter in fauorē collegii, seu in fauorem pu
blicum, licet communiter concernat fauorem priuatarum
ꝑsonarū,nō pōt priuata persona illi pri
uilegio renuntiare ; cōcor.c.si diligēti,
de foro cōpe.sec⁹ dic,ubi priuilegiū prī
cipal̄r cōcernit fauorē priuatarū ꝑsona
rū , sed ī cōsequētiā fauorē publicū,ut ī
c.dilecti,de foro.compe.ubi bonus tex.
& in c.cū contingat,& ꝙ ibi not.de iure
5 iur.† Quintò no.ꝙ percutiens clericum
ēt uolentē, ex quo non facit iocosè,sed
animo vlciscēdi & sæuiēdi,nō euitat ex
cōicationē:qa clericus cōsentire nō p̄t,
6 cū iiuria fiat toti collegio clericali.† Ex
d quo inferť,qd̄ cleric⁹[d] percutiēs ēt seip
sum incidit in excōicationē,ex quo hoc
facit irato aīo,sicut sępe faciūt illi,q te-
dio vitę,uel alia cōcupiscētia ducti seip
sos interficiunt,seu vulnerant,ꝙ cōiter
teneť hic ꝑ doc.& facit in c.si non licet.
33.q.5. & ita ēt de iure ciuili puniť ille,
qui seipsum vulnerat,vt not.in d.§.usq;
7 adeò.†Itē no.ibi:*excommunicetur*, ꝙ cle-
ric⁹ spōte patiēs uerbera nō est excōica-
tus ipso facto,sed excōicandus. Sed con
tra hoc oppo. nam cōicās criminoso in
crimine, ꝑꝑ qd̄ incurrit excōicationē,
est excōmunicatus ipso facto, ut in c.nu
ꝑ,s̄,e.Sed iste cleric⁹ cōicat isti ꝑcutien
ti eū in hoc crimine dānato,ergo incur
rit eandē excōicationem cū ipso.Multi
pliciter soluitur ꝑ Io.And.Et primo,ꝙ
iste pōt excusari rōne consuetudinis,&
qd̄ fiebat rōne satisfactionis , & non ut
cōicaret in crimine. Secūdò ad incurrē
dā illā excōicationē rōne participii re-
qritur,ꝙ quis communicet excommu-
nicato in crimine,sed ante ꝑcussionem
nō ē adhuc ꝑcutiēs excōicat⁹,ergo ñ cōi
cat excōicato.quāq̄ ergo mādās, uel co
operans añ factū incurrat excōicationē
ipso facto, vt ī c.mulieres,s̄.e.hoc nō cō
tingit rōne participii,sed ligať tāq̄ prin
cipalis.Et facit hæc rō ꝓ his, q̄ dixi in c.
nuꝑ,s̄.e.& ꝓ hoc gl.i cle.unica, de con-
san.& affi.i ver.moniales. Ista tñ sol. p̄t
īpugnari scd̄m eū, & bñ:qa p̄t p⁹ primā
ꝑcussionē si īferať secūda, nā post primā
incidit in excōicationē , ergo in secun-
da cōicauit excommunicato in crimine.
8 † Et an tot excōicationes incurrat ꝑcu-
tiēs,quot fuerūt uerbera,uide ꝑ Io An.
in r̄a,delictū,de reg.iur.li.6.in Mer.ubi
cōcludit ꝙ nō , quia habenť pro uno fa-
e cto,ex quo uno īpetu inferūtur,[e] & pro-
bat c.si quis suadēte.17.q.4. ꝙ tamē li-
mita,prout ipse ibi no.& elegantissime
no.Bar. ī l.nūquā, ff.de priua.delict.& si
nos tenerem⁹, ꝙ incurrat excōicationes
habito respectu ad oēs ꝑcussiones eodē
impetu inflictas, tunc non diceretur istē
cōmunicare excōmunicato nisi post fa

a SEBA. SAPI. Nec uerberari.Qñ clericus possit torqueri,uide And.Sicu.in c.si cōstiterit,col.3. supra de accu. cū alle. per Mar.in l.maritus,col.ulti.ff.de quæstio.

b Adde hic oīno,qd̄ no.Bal.insti.d̄ iniu.i fi.& Bar.in l.1.§. usq; adeo ff.de in ius nocā.ubi ponit,an qs possit percutere me uolentem.

c Et ideo dicit S. Tho.in.2.2. q.46. ar.1. quod priuata persona ēt mihi uolenti nō pōt abscindere membrum sanum.

d Vtrū clericus percutiēs seipsum sit excōicatus , & de hoc uide ꝑ doc.in c.1.d̄ ui.& ho.cle. li.6. & ꝙ sit excōicat⁹,tenet Imo.in l.si uero.§.d̄ uiro, in prin.in.10.col. ff.sol.mat.& facit qd̄ no.Bar.in l.1. §.usq; adeo , ff.de iniur.& ī l. q rei, §. si quis aūt,ff.de bo.eo.q añ sen. sibi mor. cōsci.Sed ꝙ nō scit excōicatus,facit tex. in l. sed si damnū,ff.de pec.ubi tex. dicit, ꝙ licet etiā seruis nāliter in corpus suū sæuiř,& ꝙ clericus ꝑcutiēs seipsum sit excōicat⁹, in terminis tenet D.in c. si qs absciderit,in.2. no.55. di.& in c.q partē, in.4.no. ea.dist.& dicit,ꝙ d̄ hoc ponit Archi. in c.si non licet.23.q.5. & Ioan. An.in c.1. de ui. & ho.cleri. li.6.Sed ad tex.in d.l.sed si dānū,responde,ut per do, Ant.in c.ex parte el. 2. de cor. uit. Itē ad p̄dictā op. facit quod no.Io. An.ī additio.Spe. in ti.de pę.§.1.in prin.uers.sed q̄ro, ubi ponit de statuto īponēte pęnam ꝑcutiēti , ut hēat locū in ꝑcutiente seipsū , & ibi Io. An.refert Ric.Malū, dicere se uidisse illā. q. de facto Paduæ in quodā doc. qui seipsum interfecit, & fuit punitus pęna statuti,qd̄ ipse credit malefactū , & propterea dicit Bal. in l. 1. ad fi.C.de ser.fugi. quod licet statutum permittat bannitum impune occidi,tamen non licebit bannito seipsum occidere.

e SEBA. SAPI. Inferunť.Vide ad hęc q̄ no.Ias.in l.eū q.§.in popularibus,col.pe.uer.nunquid autem delicta, ff.de iureiuran.

FFFF 3

ctū cōpletū. Vltima solu. est, quod aliud
ē participar cū excōicato ī crimīe, aliud
submittere se misericordię alicui⁹, cum
possit cogitar illū remissurū, cū dēat qs
9 facile parcere ꝓstratis. †In gl. 1. ibi: *iniu-
ria ista dicitur fieri ecclesiæ*. No. bñ glo. ex
a hoc eñ sentit ecclesiā[a] posse agere actio
ne iniuriarū ꝑ iniuria illata clerico, qđ
ēt expssius tenet gl. in c. parochianos, s̄.
e. q ēt sequūt qdā hic, ut refert Inn. sed
refert ipse alios tenere ꝯriū, & vr plus si
bi placere, vt nisi fiat iniuria clerico in
odiū eccłię, q ñ possit ager eccłia actio
ne iniuriarū, sicut qñ iniuria fit liberæ p
sonæ nobis seruiēti, ñ. n. possum⁹ agere
actione iniuriarū, nisi fiat ad iniuriā no
strā, vt ī l. itē apud Labeonē. §. pē. ff. de
iniur. & hāc opi. tenet Bar. in l. 1. §. vsq;
adeò, ff. eo. Fater tñ In. eccłiā posse age
re ad satisfactionē actiōib⁹ publicis, seu
authoritate canōis, vt. 2. q. 1. c. ī primis.
17. q. 4. ī c. si qs ꝯtumax, & ī c. quisqs: sed
Hos. dicit ñ curādū đ istis subtilitatib⁹.
Inn. satis. n. ē eccłiā posse ager, nec curā
10 dū de noie actiōis, s̄. đ iud. c. dilecti. †Sđ
dic & meli⁹, q in veritate ēt ē differētia
inter vnū modū agēdi, & aliū. nā si p̄t ec
cłia ager actione iniuriarū, tūc p̄t agere
ciuiłr, & lucrari pecuniā ī satisfactionē
iniurię: sec⁹ aūt, vbi ageret actiōe publi
ca, puta crimīałr: qa tūc pęna applicaret
fisco īsti. đ iniur. ī. §. ī sūma. Sđ mihi pla
cet opinio, vt eccłia possit ager actione
iniuriarū, sicut agit maritus ꝑ iniuria il
lata uxori, & pro iniuria illata filio agit
pater. nā pp nimiā cōiūctionē, q̄ ē iter
clericū, & ecclesiā, iniuria nō p̄t fieri cle
rico, quomin⁹ tāgat ecclesiā, sicut dr in
iniuria illata vxori, vel filio. l. 1. ī fi. & l.
eū q nocētē, ī fi. ff. đ iniur. ꝑ hoc tex. hic
ī duplici loco. Priò, ibi: *tamen iniuriosa ui
detur, &* ibi: *sine iniuria clericali, &c.* q̄ uer
ba clare innuūt, q iniuria īfert eccłiæ, li
cet iniuriās ñ faciat ī odiū eccłę. nā hic
iste faciebat ꝑ satisfactiōe iniurię, & ñ ī
odiū eccłię. Ad idē bon⁹ tex. in c. 2. s̄. de
pęnis, vbi eps agit ciuiłr ꝑ p̄sbytero in
terfecto, & medietas pœnæ applicat ec-
clesię, cui p̄fuit defūct⁹, alia medietas ap
plicat epo s̄m vnā lec. ad idē facit tex. in
11 c. cū đsideres, ī fi. & q ibi dixi. s̄. e. †In ea
dē gl. ibi: *nō est in bonis nostris*. Intellige
quo ad trāsmissionē ī hæredē, qa actio
iniuriarū ñ trāsmittit ī hęredē añ lit. ꝯ-
test. ut ī l. iniuriarū, all. ī gl. quasi ex hoc
uelit arguere gl. q eps remittēdo iniu-
riā nō vr alienare bōa ecclesię, sed gl. j.
tenet ꝯriū, cōcludēdo q solus eps ñ pos
sit remittere actionē iniuriarū cōpetē-
tē ecclesię, q not. idē doct. hic, & gl. 23.
q. 4. in c. si is qui, & eadē causa. q. 5. in c.
excōicatorum. In contrarium tamen fa
b cit[b], qđ no. Fede. cō. 9. ubi dicit solū epi
c scopū[c] posse repudiare legatū, uel hære-
ditatē delatā ecclesiæ sine alia solēnita
te, qa nō dicit ex hoc alienare, sed nō ac
quirere, ꝑ hoc l. magis, in. §. si fundus, ff.
de reb⁹ eorū, & gl. 16. q. 6. in c. illud. §. fi.

Sed volēs cōcordare hęc dicta posset dicere, q aliud sit ī re
pudiatiōe legati, seu hęreditatis, quia illa posset obesse pp
grauamina ānexa, & iō hoc posset eps sol⁹ ꝑp administra
tionē, quā hēt, ar. īsti. de autho. tu. in. §. tutor. Aliud ī remis
siōe actiōis iniuriæ, qa remittēdo incōtinēt i facit cōditio
12 nē ecclesiæ deteriorē, arg. in c. si is q. 23. q. 4. †In gl. in uer.
ordinati, ibi: *si sit clericus coniugatus*. Cōclude sic totam gl. q
clericus nō cōiugatus in quocūq; ordine cōstitutus gaudet
hoc priuilegio canonis, si qs suadente, dūmodo ñ īmisceat
se enormitatibus, uel sit priuat⁹ priuilegio clericali pp tri
nā monitionē, vt in c. cū nō ab hoīe, & in c. in audientia, s̄.
eo. ꝑ hoc c. si qs suadēte, p̄alle. & c. 1. s̄. eo. Si vero est cōiu-
gatus, aut tūc īcedit ī habitu & tōsura, & gaudet hoc priui
legio, alias sec⁹, ut ē expssum hodie in c. vnico, de cleri. cōiu
ga. li. 6. hoc verū, nisi sit bigam⁹, qa in nullo gaudet priuile
gio ecclesiastico, vt in c. vnico, de biga. li. 6. Si verò cleric⁹ ē
deposit⁹, & tūc aut ē degradat⁹ actuałr, & ꝑdit hoc priuile
giū, & oē aliud ecclesiasticū, ut in c. degradatio, de pœnis,
li. 6. in fi. & qđ ibi not. Aut est depositus uerbaliter, & si est
incorrigibilis, ꝑdit oē priuilegiū, ut ī c. cū ñ ab hoīe, de iud.
Si uero est corrigibilis, gaudet hoc priuilegio, arg. in c. de-
gradatio, in fi. qa ꝑ degradationē actualē exuit oī priuile-
gio, ergo prius nō ꝑdidit. Aut clericus est hæreticus, & per
dit oē priuilegiū, hoc tenet Inn. ī c. si uere, s̄. e. pro hoc, quia
hæreticus ꝑdit oē priuilegiū, ut in c. excōicam⁹, s̄. de hære-
ti. Aut ē excōicat⁹, & cōiter tenetur, q gaudet hoc priuile
gio, q ēt uoluit Inn. ī d. c. si uere, & gl. 17. q. 4. in c. si qs dei
ceps, &. 23. q. 5. c. excōicatorū, & ꝑ Ioan. An. in regula, deli
ctū, li. 6. in Mercu. nā hoc priuilegiū cōpetit nō fauore pro
prio, sed ordinis clericalis, hoc probat apte in c. 1. &. c. de
monialib⁹, s̄. e. ubi si duo clerici, uel moniales ꝑcutiūt se ad
inuicē, incidūt in excōicationē, & tñ ꝑcutiēs scđo percus-
sit excommunicatū, quia ille primo uerberauerat, & nihil-
ominus incidit in excommunicationem. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Infideles sunt incapaces excommunicationis.*
Infidelis percutiens clericum non est excommunicatus, sed aliter punitur.
2 *Seruus non debet obedire domino contra præcepta ecclesiæ.*

CAP. XXXVII.

Relatum. Seruus excōicatus ꝑ iniectiōe ma-
nuū in clericum tenetur pro absolu
tione ire ad sedē apostolicam. Sed si ex hoc dñs, q
non fuit in culpa, graue damnū patiatur, uel seruus
hoc fecit in eius fraudem, absolui potest ab episcopo, si lę-
sio non fuit enormis. h. d. Cōis diuisio. Secunda ibi: *Quo cir
ca*. Casus lit. Serui pp iniectionem manuum in clericos in
excōicationē incidūt. Dñi sui allegant, q nolunt carere ser
uis suis, & ita non curant uenire ad sedem apostolicam ab
soluēdi eludentes canonicā disciplinam, significatū est hoc
dño papæ. Vnde mādat Archiepō Lugduneñ. quatenus cō-
pellat eos uenire ad sedē aposto. absoluēdos, cū poti⁹ Deo,
q̄ homini sit deferēdū, nisi serui illi hoc faciāt ī fraudē, ut
se subtrahant ab obsequio dñorū, aut ipsi dñi pp hoc sine
culpa sua grauiter læderēt, & tūc ī utroq; casu ab ipso Ar-
chiepō ex īdulgētia papę poterūt absolui, & ī recōpēsatio
nē laboris alias eis satisfactio iniūgat, dūmodo nō sit tam
enormis excessus, ut pp uitādū scandalū, & tollēdū exēplū
huiusmodi serui ad seruum seruorū Dei uenire debeant ab
1 soluēdi. B. †No. 1. ex tex. q ēt serui sunt capaces excōicatio
2 nis, & q q̄tūcūq; eorū uelle depēdeat a uolūtate dñi, nihil
ominus rōne pcti pñt distringi ꝑ ecclesiā, & intellige hoc
in seruis Christianis. nā si essent infideles, non eēnt capa-
ces excōicationis, ut in c. gaudemus, de diuor. sed tūc aliter
cōpellunt clericis satisfacere, ut in c. postulasti, de Iudę. Et
ex hoc & ex tex. no. q sicut liberi laici sortiūt forū rōne de
licti ecclesiastici, & ita serui. Itē no. q ubi iniuria illata per
seruū ē enormis, nullo casu p̄t absolui ab inferiori a papa,
pro mediocri ergo iniuria p̄t seruus absolui ab episcopo in
casibus

a Vtrum ecclesia agere possit actione iniuriarum ꝑ iniuria facta clerico, uel eā remittere, uide quod scripsi supra eodem in c. parochianos.

b Licet solus eps possit repudiare legatū, uel hæreditatē delatā ecclesię, nō p̄t tñ sine capitu. remittere iniuriā factā ecclesiæ. Et de hoc ultimo uide per Bal. in c. 1. in princ. in 4. col. in ti. q feu. da. pos. q̄ est in rubric. ubi dicit, q solus prælatus p̄t remittere propriā iniuriā, sed cōem non potest sine capitulo.
Adde, an legatum factū ecclesiæ prælat⁹ repudiare possit Ludou. Roma. consi. 82. Pe. đ Ancha. consi. 177.

SEBA. SAPI.
c Solum epm. Vide Ias. in l. si cōstāte, in prin. colū. 3. ff. sol. mat. & in l. 3. C. de Pac.

casibus hic expssis. † Not. ibi: *cum plus sit
deo, quā homini deferendū &c.* arg. q seru⁹
nō tenetur obedire dño cōtra p̄cepta ec
clesiæ, seu Dei, & q magis dēt obedir ca
nonibus in cōcernētibus pctm, q̄ ipsi do
mino, ꝑ hoc. 11. q. 3. c. Iulian⁹, & c. si dñs.
Vltimò pōt colligi, q qñ pp aliquā cām
excusat quis ab itineratione ad papam,
tūc inferior absoluēs debet in recōpēsa-
tionē laboris, quem subiisset in itinere,
aliā satisfactionem iniungere. In glo. in
uer. *in utrolibet*, ibi: *sed nō credo*, & hoc cō
muniter tenet: qa ex ꝯria opi. nimis de-
traharet canoni, si qs suadente. nam & si
hoc casu priuet mulier viro suo sine cul-
pa sua, nō tamē sine cā, vt lit. non cōtest.
c. quoniam, in. §. sinautem. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicare an quis hodie indistincte aliquem cum omnibus fautoribus, & participibus suis possit?*

CAP. XXXVIII.

Sacris. Excōicat⁹ pp par
ticipationem cū
excommunicato, licet eū po-
stea impugnet, ex hoc solo pro
absoluto non est habendus. h. d. Casus li
teralis. Aliqui sunt excommunicati cū
omnibus fautoribus, & participib⁹ suis:
aliquis spontè cōmunicauit talibus: tan
dē ad cor rediēs de mandato ecclesiæ il
los excōicatos, quos prius fouerat, expu-
gnauit; an iste dēat haberi absolutus? Re
spōdet pp, q nō ē habēdus absolut⁹, nisi
grām absolutiōis ꝑceperit, & si succūbat
in huiusmodi bello, nō sunt oblationes
hmōi recipiēdæ pro illo, nec oblationes
Deo porrigēdæ, nisi cū de ipsius viuentis
pnia per euidētia signa cōstiterit, & nisi
fuerit absolut⁹ s̄m tenorē cōstitutiōis ip
1 sius Inn. B. † Not. 1. ex tex. q qñq; qs ex-
cōicat cū oīb⁹ fautoribus & participibus
suis. Sed an hæc forma indistinctè possit
hodie seruari, dic vt ī c. statuim⁹, eo. ti. li.
6. & uide q dixi in c. q in dubiis, s̄. e. Se-
cundò no. q excōicatus licite pugnat in
bello iusto. Tertio no. ibi: *de mandato ec
clesiæ, &c.* q ecclesia pōt indicere bellū,
& pugnā ꝯ excōicatos, & inobedientes,
facit. 23. q. 8. in c. igitur, & c. omni timo
re. Quartò no. q ꝑ decedēte in excōica
tiōe ñ sunt recipiēdæ oblatiōes, nec orā
dū ē, de quo uide qđ dixi ī c. à nobis, s̄. e.
Sed op. ꝯ lrām, ex quo eñ iste expugna-
bat illos excōicatos, satis apparebat de ꝯ
tritiōe isti⁹, maxīè cū hoc fecerit đ man
dato eccłię, ergo ñ oportet, q cōstet de
cōtritiōe ꝑ alia signa, cuius ꝯriū innuit
tex. ī fi. Sol. possibile ē, q ex aliqua cā in
trinseca & nō ꝑ cōtritionē illos expu-
gnabat, ideò oportet, qđ aliter constet
de contritione ipsius. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus non præsumitur absolutus, nisi probetur. 2.*
3 *Literæ alicuius faciunt fidem in pertinentibus ad officium mittentis illas.*
4 *Confitenti creditur in foro pœnitentiali, sed non in foro iudiciali.*
5 *Cardinali asserēti aliqd in præiudicium tertij non creditur.*
Cardinali asserenti rem sibi commissam uiuæ uocis oraculo an credatur?

CAP. XXXIX.

1 Sicut nobis. †Excommunicato, si di-
cit se absolutū, non credit nisi
probet h. d. Vel sic. Semel excō
municatus debet uitari semper ut excō
municatus, nisi legitimè probet se fuis-
se absolutū. In pria ponit decisa cōsulta-
tio. In scđa rñsio, ibi: *Fraternitati*. Casus
lit. Aliq excōicantur à suo iudice: illi ac
cedūt ad curiā dñi papæ: redeūtes dicūt
se absolutos, nec ostēdūt lras suæ absolu
tiōis. Quęsiuit eps Asuntiñ. vtrū dēat il-
los hre ꝑ absolutis? Rñ. pa. q nisi sup ab
solutiōe sua lras apostolicas, vel illi⁹, cui
uices suas in hac parte cōmittit, reporta
uerit, aut alio mō legitiè cōstiterit de ab
solutiōe ipsorū, tāq excōicatos, sicut pri⁹
2 faciat euitari. B. †Not. 1. ex tex. q semel
excōicat⁹ semꝑ p̄sumit excōicat⁹, nisi de
absolutiōe doceat, ad hoc regula, semel
a malus,[a] de reg. iu. li. 6. & q no. ibi, bonus
text. in c. ꝑposuit, de cler. excō. mi. Scđo
no. q absolutio ab excōicatione est pro-
bāda ꝑ testes, vel alio mō legitimo, & iō
obtinens absolutionē sit cautus, ut in fu
turū possit ꝓbare absolutionē, & vide q
dixi ī d. c. ꝑposuit. Vltimò no. q ad offi-
ciū epi ptinet excōicatū facere citari. Sđ
q̄ro qs est iste, cui papa committit uices
suas? Doc. dicūt posse tex. intelligi ī pnia
3 rio papę. †Et ex hoc tex. not. Abb. q lite
rę pniarii faciunt fidem in pertinentib⁹
4 ad offm suū, q tene menti. †In gl. 1. in fi.
gl. aperte nō rñdet ad ꝯriū, sed dic, q lo-
qtur in foro aīę, ubi credit cōfitēti: quia
ibi nō tractat nisi de p̄iudicio suo, ut in
c. significasti, & quod ibi not. s̄. de homi.
sed sec⁹ in foro iudiciali, vbi tractat de p̄
5 iudicio aliorū. † In gl. fi. ibi: *nobilissimus*.
vbi credit cardinali & alii honestissimæ
psonę asserēti se legatū sđ gl. hic rñdet,
q ibi nulli fiebat p̄iudiciū. Et ex hac sol.
no. singułr, q ñ credit cardinali asserēti
b aliqd in p̄iudiciū alteri⁹.[b] Et iō si cardi-
c nalis[c] dicat papā sibi cōmisisse aliqd ora
culo uiuæ uocis tēdēs ī p̄iudiciū alteri⁹,
nō crederetur sibi nisi aliter ꝓbaret, de
quo uide q no. in c. q sup his, de fi. instr.
tene mēti istam gl. q notabiliter limitat
illud c. nobilissimus, & facit l. unica, C.
de man. prin. Tene menti. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ab episcopo appellans ad archiepiscopum an et quando debeat ad excommunicantem remitti pro absolutione. 5. 8. 10.*
2 *Appellatio ab excommunicatone non operatur effectum sententiæ suspensiuum, sed aliam iurisdictionis deuolutiuum. 9.*
3 *Excōicatus dicens excōicationem nullam, auditur etiam ante absolutionem, si uero dicat iniustam, non auditur, nisi primo absoluatur, & tunc poterit agere de iniustitia. 4. 7.*
4 *Excommunicatus iniuste, si est negligens petendo absolutionem, ligatur ex contemptu quo ad deum.*

SEBA. SAPI.
a Semel malus. Aduerte tñ, q illa regula, semel mal⁹, ñ ꝑcedit, quando qs per triennium uixit laudabiliter ut ꝓbat tex. ī aut. de mona. in prin. & no. Io. de Imo. in c. cū deputati, s̄. de iudiciis.

SEB. SAP.
b Præiudiciū alterius. Vide multa all. ꝑ Ias. in repe. l. admonēdi colū. 83. uer. Adde ēt, q dictio cardialis, ff. de iureiu.

c Non statur dicto solius cardinalis in p̄iudiciū alterius, & ꝑ hoc facit text. in c. licet ex quadā, de test. q dicit, q uni testi ñ credit ēt si sit p̄sul, & text. ī c. cū a nobis, de testi. qualiscūq; fuerit authoritatis & papā non posset statuere, q uni crederetur in p̄iudiciū alterius, per text. sing. in c. iudicas, 3. q. 9. quia hoc esset contra ius diuinū. In ore duorū uel triū &c. ad de tñ, q stat dicto cardinalis de actis processus cāæ corā eo uēti latæ, si super hoc nulla appareat scriptura. Istud singu. dicit Spec. in tit. de leg. §. seqt, circa fi. quod refert & seqtur d. An. in c. qm̄ cōtra, de proba. in. 28. colum. idē tenet etiā ipe Spe. in ti. de teste §. 1. in. 30. colum. uers. sed qđ dixi, & addē, q licet regulariter nō stet dicto soli⁹ cardinalis, tamē statur dicto papæ de eo, qđ gessit, dū erat cardinalis tex. est opti. in c. qrelam, circa prin. đ elec. ad idē est text. in cle. 1. de rel. & ue. san. ī antepe. col. uer. intelleximus, aūt olim, & adde Bal. in l. iurisiurādi. C. đ test. ubi dicit, q doc. dñt stari deber dicto cardinalis qđ intelli ge uerū in sibi cōmissis ꝑ papam. Et adde, q credit dicto soli⁹ epi de ponētis in qōne, q̄ uersat ī foro seculari corā iudice laico, illud singulariter & mirabiliter dicit Inn. in c. nuꝑ, de testi. dicēs de hoc fore casū 11. q. 1. in c. oēs, qđ dictū dicit Do. in d. c. nuꝑ, se alibi legisse & ad illud, q dixi stari debere dicto Papę, đ eo, qđ gessit, dū erat cardinalis, adde, q ad idē est tex. in cle. 1. de reli. & uen. san. & uide omnino no. per d. An. & qđ ibi talē addidi, in c. sup his, đ fi. instr. ubi plenè haber, qñ credat dicto uel literis cardinalis, & q ñ dēat dicto ei⁹ solius credi, facit tex. in l. iurisiurādi, C. de testib. & tex. in c. si testes, §. unius. 4. q. 3. & ad hoc facit gl. fi. uer. quorūdam fratrū, ī c. cū olī, el. 1. đ priuil. q̄ dicit, q dictum cardinalis testis ñ iurati nō plene probat; & illā gl. ibi appellat sing. do. Abb. an aūt stetur dicto uni⁹ cardinalis asserentis rē sibi commissam uiuæ uocis oraculo uide Ale. cō. 106. uer. & de omissione, in. 2. uol. & d. Pe. Phi. Cor. ī cō. 249. inci. uidetur in. 3. lib. Et an, & quādo credat dicto unius cardinalis, uide latissime d. Fran. de Curte in sua aurea rep. l. admonendi, 1. 21. char. in uer. secūdus casus, per duas columnas, ff. đ iureiu. Aene. de Falc.

6 *Iudex appellationis non habet iurisdictionem in causa principali nisi post iustificatam appellatio.* 10.
Appellatio notoriè iniusta non deuoluit causam ad iudicem, ad quem. 10.
7 *Excommunicatus an, & quando posit appellare ab excommunicatione.*
11 *Excommunicatio an & quando sit ipso iure nulla, uide hic plene.*
12 *Sn̄ia ēt iniusta transit in rem indicatam ex eo, quia habet præsumptionem iustitiæ pro se.*
Sententia notoriè iniusta nunquam transit in rem iudicatam.
Præsumptio cedit notorietati.
13 *Excommunicato asserenti se excommunicatum post appellationem an credatur?*
Absolutio ab excommunicatione non debet fieri nisi citato illo, ad cuius instantiam est facta excommunicatio, nisi periculum sit in mora.

CAP. XL.

1 PEr tuas. †Si excõicatus ab ep̄o ad metropolitanũ appellat ab eo absolui pōt: metropolitanus tamen volẽs suo suffraganeo deferre, potest illũ sibi remittere absoluendũ, & tenetur etiã remittere, qñ propter manifestum excessum fuit excõicatus, & ante absolutionẽ nõ audit̃ volẽs ,pbare se iniustè excõicatũ; secus si ,pbare vult sententia eẽ nullã. h.d. usq; ad fi. Diuidit̃. nã ĩ pr̄ia parte ponit̃ falsa opi. In sc̄da allegatio ,p Archiep̄o. In tertia allegat̃ ꝯ ipsum. In quarta soluit distiguẽdo. Sc̄da, ibi: *Verum.* Tertia ibi: *In Carduensi.* Quarta, ibi: *Nos igitur.* Casus lit. Ep̄s Altisiodorẽ, excõicauit Archip̄sbyterũ suum. Archip̄sbyter ad Senonensẽ archiep̄m accedẽs obtulit cautionẽ standi iuri, petẽs absolui. Archiep̄s volẽs ep̄o deferr̃, ip̄m monuit, vt eũ absolueret, & qa eũ absoluer̃ noluit, Archiep̄s ip̄m absoluit quẽ ep̄s ñ habebat absolutũ, dicẽs, ꝙ ei⁹ absolutio ad Archiep̄m ñ ptinebat. vñ Archiep̄s q̄siuit à pa. qd ĩ similib⁹ sit tenẽdũ? Sup hoc rñdet pa. ut clarè & distictè ĩ lr̄a videre potẽris B.
2 † No. ex tex ꝙ licet appellatio ab excõicatiõe ipsũ excõicãtẽ ñ suspẽdat, vt hic, & ĩ c. pastoralis, s̄. de appel. cãm tñ defert ad supiorẽ applr̄o ergo pricipaľr operat̃ duos effect⁹, vnũ sniæ suspẽsiuũ, aliũ iurisdõnis deuolutiuũ. nã suspẽdit rľr effectũ sniæ, ut in c. ueniens, de iureiur. & iurisdõnẽ defert supiori: sed cũ apellatur ab excõicatione nõ operat̃ nisi secũdũ effectũ quia iurisdõ defert̃ supiori, sđ primũ nõ operat̃ p eã, quæ plenè no. in d.c. pastoralis, de appella. Ex quo infert̃, qđ ab excõicatione appellari põt, licet opi. falsa posita ĩ prin. c. haberet ꝯriũ.
3 † Sc̄dò no. duas rľas, ad quas quotidie allegat̃ iste text. Prima rľa, ꝙ dicens excõicationem esse nullã audit̃, licet non petat absolutionẽ purè, vel ad cautellã. Sc̄da rľa, ꝙ dicens excõicationẽ iniustã ñ audit̃ uolẽs pro
a barc ei⁹ iniustitiã,[a] nisi añ oĩa petat absolutionẽ. Et hoc, qa cũ excõicatio iniusta liget saltẽ quo ad ecclĩã militãtẽ, & sic oĩ casu ẽ ĩpendẽda absolutio, frustra expectaret̃ euẽt⁹ cãæ, cui⁹ null⁹ eẽt effect⁹, ut ĩ c. cũ cõtingat, de off. dele. sed qñ proponit̃ nulla, tũc effect⁹ ẽ maxim⁹: qa si ,pbat̃ nulla, nõ ẽ necessaria absolutio. Et ex p̄dictis infert̃, ꝙ nõ solũ in duob⁹ casib⁹ hic exp̄ssis audit̃ uolẽs ,pbare sniam nullã, nõ petita aliqua absolutiõe, sđ ẽt ĩ oĩb⁹ casib⁹ vbi allegat̃ nullitas, vñ isti duo casus ponũt̃ hic gratia exẽpli. ñ ergo restringũt rľã, & eius rõnẽ, ad hoc c. 1. & ꝙ ibi not. s̄. ne cle. uel mo. & qđ no. p gl. in. l. 1. C. đ cõdi. ĩd. nã eadẽ est rõ in altis casib⁹ ubi allegat̃ nullitas, & hoc sẽserũt doct. hic, & clari⁹ ĩ c. solet, e. ti. li. 6. ĩ nouel.
4 † Tertiò not. ꝙ excõicatus vr̃ cõtenere excõicationẽ ñ petẽdo absolutionẽ, q̄tũcũq; ,pponat eã iniustã, ad idẽ c. fi. de pœnis, & qđ ibi dixi, & no. bñ tex. quia
b quotidie allegat̃ ꝙ cõtẽnẽs[b] excoicationẽ iniustã ligat̃ tũc ex suo cõtẽptu, & ĩtellige, ꝙ ligat̃ quo ad Deũ, qa contẽnit claues ecclesiæ. nã p pri⁹ erat ligat⁹ quo ad hoĩes. 11. q. 3. c. 1. & iõ excõicat⁹ q̄tũcũq; iniustè dẽt petere, q̄ cito p̄t, absolutionẽ, & litigat̃ postmodũ sup iniustitia. Et si diceres, ex quo p pri⁹ obtinet abľonẽ, ad qđ āpli⁹ disputat̃ đ ei⁹ iustitia, uel iniustitia dic, ut dicit gl. fi. ĩ c. cũ cõtigat, đ offi. dele.
5 † Quartò no. ꝙ archiep̄s p̄t absoluere excõicatũ à suffraganeo suo, nec tenet̃ illũ remittere ad suffraganeũ excõicatorẽ, nisi uelit sibi deferre, & hoc nisi excõicatio sit euidenter
6 iusta, qa tũc tenet̃ necessario illũ remittet̃. † Sed ꝯ p̄dicta, & ꝯ tex. opp. nã iudex applonis ñ hẽt iurisdictionẽ in pricipali nisi p⁹ iustificationẽ applr̄onis, ut ĩ c. ut debit⁹, s̄. đ app. ergo Archiep̄s ñ p̄t p pri⁹ absoluere, cũ ei⁹ iurisdõ ñ sit adhuc fundata sup principali. Sol. qdã intelligũt, ꝙ añ, q̄ Archiep̄s absoluat, dẽt pri⁹ p̄mittere causę cognitionẽ super iustitia & ueritate appellationis, sed certè iste tex. vr̃ innuere cõtrariũ, cũ dicat. *ante lit. ingressum, &c.* Alii aliter dicebãt. Io. An. remittit ad no. ĩ c. uenerabilib⁹. e. ti. li. 6. sup gl. pe. & ibi vr̃ uelle hãc cõuẽtionẽ hodie esse sopitã p illud c. sđ clarè nõ soluit. & iõ dic meli⁹ ponẽdo tria mẽbra, ꝙ aut ꝯstat excõicationẽ eẽ notoriè iniustã, & tũc fundata est iurisdõ archiep̄i. Vñ añ oĩa dẽt absoluere, nec dẽt remittere etiam ex urbanitate, qa tũc faceret iniuriã excõicato, ar. ĩ c. accepta, đ app. Aut cõstat excõicationẽ eẽ iustã, & tũc ñ dẽt absoluere, sđ dẽt oĩno remittere, qa appelľo notorie iniusta non deuoluit cãm. Aut ẽ dubiũ de iustitia, uel iniustitia, & tũc siue absolutio petat̃ purè, siue ad cautelã, dẽt pri⁹ archiep̄s, ad quẽ appellauit, examinare saltẽ sũmarie, qa appellatũ fuit ex legitima cã, & añ, q̄ cõstet sibi de ueritate cãæ, poterit hũc absoluere recepta cautione. nã ĩ hoc dubio fundata ẽ eius iurisdõ sup appľone, absolutio aũt uenit accessoriè, qa nõ dẽt remanere ligat⁹, ex quo oĩno absoluẽd⁹ ẽ, & hoc casu ,pcedit iste tex. hic hęc vnr̃ ,pbari ĩ d. c. venerabilibus, ĩ c. sane, & duob⁹. §. seq. & ĩ fine illi⁹. c. uide ibi glo. pe. & de hoc aliqd. j. sup gl.
7 † Sed ꝯ hãc literã uidẽtur multa iura militare, q̄ dicũt excõicatum posse appellare, & appellationẽ ,psequi, quãtũcũq; iaceat in excõicatione, quia ille, q appellat, se defendit aduersus stimulũ sniæ, quę trãsiret in rẽ iudicatã, nisi appellaret̃: sed reus, quãtũcũq; excõicatus, audiẽdus ẽ in defensione sua, ergo &c. hęc probantur in c. ĩtelleximus, de iud. & c. dilecti. & c. dilecto, & c. significauerũt, & c. fi. đ except. cũ multis si. Sol. Breuiter ꝯclude, ꝙ aut
c qs appellat ab excõicatiõe[c], q̄ dicit iniustã, & sic litigiũ est sup iustitia, uel iniustitia excõicationis, & hẽt locũ iste tex. qa, ex quo fatet̃ se ligatũ, licet iniuste, dẽt añ oĩa petere absolutionẽ p̄stita cautione, cũ nullus sit effectus huius dilationis. Qñq; qs excõicat⁹ appellat sup alio articulo, & tũc cũ nõ fatet̃ se excõicatũ, ñ ẽ necesse, ꝙ petat absolutionem, imò si opponeret̃ sibi de excõicatiõe, p̄t ip̄e replicare, ꝙ de hoc ñ ẽ disputãdũ, qa tenet locũ rei. nã alio tẽpore poterit disputari sup nullitate, uel iniustitia. tũc eñ nõ impugnat̃
8 excõicatio. † In gl. i. ĩ fi. Dic melius, ꝙ aut excõicatio fuit lata p ep̄m ad instãtiã alteri⁹ subditi, & nõ põt Archiepiscopus se impedire, nisi cã deferat̃ ad eũ p appellationẽ, qa nõ ẽ iudex subditorũ ep̄i nisi per appellationẽ vt ĩ. c. pastoralis, de of. ord. Aut ep̄s excõicauit ex officio suo & tunc põt

Archiep̄s

SEBA. SAPI.

a Eius iniustitiam. Quid autem si notorie sit iniusta, uide Abba. in c. ab excommunicato, colum. 2. de rescri. Feli. in c. inter cætera, col. 6. uer. octaua declaratio, supra de re iudic. & in c. quoniam contra, uer. fallit tertio, supra de proba.

SEBA. SAPI.

b Contemnens. Vide Abb. in c. postulasti, supra de homi. glo. in c. nemo. 11. q. 3.

c Vtrum excommunicatus admittatur ad prosequendam appellationem, si prius non petit se absolui ab excommunicatione, & uide omnino do. Ant. in c. significauerunt, in 5. col. in uers. nec doct. de sen. excõ. supra de excepti. & hoc no. quod limitat elegans dictum Cal. in c. ab excommunicato, de rescrip. quod refert & sequitur do. Anto. in c. 1. in 3. col. de rescrip. li. 6.

Archiep̄s se ĩpedire, ita distinguit tex. ĩ c. uenerabilib. e. ti.
9 li. 6. ĩ prĩ. dic, ut ibi pleni⁹ hr̃. † In gl. 2. ĩ fi. dic ergo, ꝙ qualitercũq; allegatio posita in principio ĩtelligat̃, falsitatẽ continere. nã si ĩtelligit̃ illa opi. ꝙ excõicatus nõ p̄t appellare, qa ab eccl. separatus, hoc falsum ẽ, qa appellãdo tenet locũ rei, ut. s̄. dixi, & reo q̄tuncũq; criõso excõicato nõ denegat̃ copia defensiõis, ut ĩ c. cũ iter, đ exce. Aut ĩtelligat̃ illa opi. ꝙ nõ poterit appellar̃, qa applr̄o nõ suspẽdit excõicationẽ, & ẽt ẽ falsa, qa licet ñ operet̃ hoc casu effectũ suspẽsiuũ, p̄t tñ operari effectũ deuolutiuũ, ut hic, & ĩ d. c uenerabilib. In gl. 2. in uer. *Sardicensi*, ibi: *nisi in duobus casibus.* Dic melius, ut. s̄. dixi, ꝙ isti duo cas⁹ ponũt̃ gr̄a exẽpli. vñ idẽ ẽ, ubicũq; excõicatio dr̃ nulla, ut audiat̃ ẽt nõ petẽs pri⁹ absoľonẽ, qa absoľo nõ ẽ necessaria, ubi excõicatio. ẽ nulla, ad hoc c. ad dissoluẽdũ, de desp̄õ. ĩpu. & l. decẽ, ff. de uerb. obli. priuatio enim præsupponit habitũ, ut ibi, & sic absolutio p̄supponit
10 uinculũ, ut in c. uenerabilẽ, de ele. † Et ĩ fi. gl. uide similẽ gl. in c. si ep̄s forte. 11. q. 3. & distingue latius, q̄ hic, ut ibi no. ꝙ aut ab ep̄o fuit appellatũ ad archiep̄m, aut nõ. Prĩo casu aut euidẽter ꝯstat appellationẽ eẽ nullã; & dẽt necessariò fieri remissio, ut hic in fi. tex. & ĩ d. c. uenerabilib. Aut cõstat appľonẽ eẽ iustã, & tũc ñ dẽt fieri remissio ẽt ex urbanitate, qa fieret iniuria excõicato, ut ĩ. d. c. venerabilib. ĩ. §. sane & seq. aut dubitat̃ de iustitia, uel iniustitia, & tũc añ absoľonẽ siue petat̃ ad cautelã, siue nõ, dẽt cõstare de lĩtimitate appellationis apparenter & summarie, & tũc ẽ ĩ optione sua, an uelit remittere, an absoluere, & ita intelligit̃ iste tex. & satis probat̃ in d. c. venerabilib. Sc̄do mẽbro, qñ nõ fuit appellatũ. Aut excõicatio fuit lata ad instantiã alteri⁹ subditi; & tũc nõ p̄t Archiep̄s se intromittere, ex quo nõ fuit appellatũ, ut in d. c. uenerabilib. in prin. Aut fuit lata excõicatio
11 ex offõ ep̄i, tũc hẽt locũ di. gl. † In gl. ĩ uer. *intolerabilem*,[a] in
a fi. Cõclude dictã gl. & doc. hic aliqua addẽdo, ꝙ aut snia excõicatiõis cõtinet ĩ se pc̄tm̃ manifestũ, ut puta qa excõicat, qa facit furtũ, uel qa nõ facit eleemosinã, uel qd siľe, & excõicatio est nulla, tex. ẽ hodie clar⁹ in c. uenerabilib., in. §. ult. e. ti. li. 6. Aut excõicatio cõtinet in se aliũ errorẽ, & tũc aut ꝯ ius, & ꝯ id, de quo agit̃, & nõ tenet. 2. q. 6. c. ei q appellat. §. Itẽ si snia. aut ꝯ ius, sed nõ ꝯ id, de quo agit̃, & tenẽt quidã, ꝙ hoc casu ualet snia Sed fortè posset dici hic oppositũ ex quo fundauit se sup cã falsa, ad hoc ca. p tuas, q filii sint legiti. Aut cõtinet errorẽ iuris, & facti, & tũc aut iniustitia ẽ notoria, qa cã est ĩpossibilis, ut puta excõicat̃ infans, qa stuprauit uirginẽ, & tũc snia est nulla, ut no. in c. Romana, ĩ §. in uniuersitatẽ, e. ti. li. 6. Aut cã nõ ẽ impossibilis, sed notorie iniusta, & tũc aut error est expressus in snia, & putarẽ sniam nullã, ,p hoc. l. 1. ff. q̄. sen. sine appel. re. & qđ no. Inn. in c. cũ Bertoldus, de re iud. Aut nõ ẽ expressus error ĩ snia sed aliunde extrinsecus cõstat de iniustitia, ut puta excõicatur Titius qa spoliauit Sẽproniũ, & notoriè constat, ꝙ iste nõ spoliauit, sed alius, & tũc gl. vr̃ hic dubitare, & ẽt Io. An. Sed cõcluderẽ, ꝙ snia *b* excõicationis teneat, & hoc ut ma-
b gis timeat̃, ,p hoc tex. hic reqrẽs errorẽ patẽter expressum, & tex. in d. c. uenerabilibus, ĩ fi. & idẽ tenuit ibi Archi. Sed alias snia iudicabit̃ nulla, ,p hoc tex. iũcta gl. ĩ cle. pastoralis, de re iud. in uer. nõ hẽat, tenet Inn. ĩ c. fraternitatis, de frigi. & malefi. vr̃ bonus tex. in c. inter cæteras, s̄. de re iud.
12 ,p hoc adduco rõnẽ. † Snia iniusta trãsit in rẽ iudicatã propter p̄sumptionẽ: qa p̄sumptio ẽ, ꝙ diligẽter iudex exercuit offm̃ suũ, ut expresse uult text. s̄. de re iu. in c. cãm, & in c. in præsentia, de renunt. Sed ubi cõstat notorie de iniustitia, cessat p̄sumptio iustitiæ, qa p̄sumptio cedit notorietati. 8. di. c. ueritate manifestata. nec est p̄sumptio, ꝙ ius ĩ se ualde æquũ uelit approbare notoriã iniustitiã, & ea q̄ sunt notoria, hẽnt̃ pro expressis, facit c. euidentia, s̄. de accusa. nã & cõfessio partis cõfitẽtis iniustitiã snię inducit retractionẽ, ut notat. Inn. in c. qa pleriq;, de immu. eccl. & fortius, ubi
13 est notorietas. † In gl. in uer. *ad cautelã* in fi. Sed circa hoc dubitat̃, nũqd ĩdistincte sit credẽdũ petẽti lr̄as absolutorias, si dicat excõicationẽ latã post applr̄onẽ? Cõclude post doct. hic, & ĩ d. c. solet, de sen. exc. li. 6. p̄mittẽdo, ꝙ ubi absoľo fienda est, citari dẽt prius aduersarius, ad cuius instãtiã lata fuit excõicatio, vel ipse iudex, si eã tulit ex offõ, ut no. ĩ c. qua frõte, de app. & 11. a
q. 3. ĩ c. cũ excõicato, & satis innuit tex. ĩ c. solet, p̄al. & hoc uerũ, nisi p̄iculũ sit in mora. tũc. n. nõ uocato aduersario poterit fieri absoľo, p̄stita sufficiẽti cautione de parẽdo mãdatis ecclesiæ, ar. ĩ c. ex parte. 1. j. de uer. sig. Si aduersarius cõparet tũc aduerte ad modũ opponẽdi. Aut. n. dicit excõicationẽ latã ,p manifesta offensa, & dẽt sibi dari terminus ad hoc ,pbãdũ, ut d. c. solet. Aut dicit appellationẽ fuisse frustratoriã, & cũ cõstet excõi- c
cationẽ p̄cessisse ex lĩtima cã, licet nõ appareat de ueritate causæ fiet absolutio p̄stita cautione saltẽ iuratoria, & postmodũ inquiret̃ de ueritate causæ, ,p hoc d. c. venerabilibus, in fi. & ibi glo. pe. Aut aduersarius ,pponit nullã appellationẽ interuenisse saltem intra tp̄s lĩtimum, & tunc ante oĩa dẽt constare, ꝙ appellatũ fuit añ excõicationẽ, & p⁹ absoľonẽ inquiretur de ueritate, ut in d. c. uenerabilibus, in fin. & q̄ q̄ text. hic dicat, ꝙ sedes apostolica cõsueuit absoluere ad cautelã. Idẽ dicẽdũ est de iudicibus inferioribus, ut in d. c. solet, & c. uenerabilibus. Et de hac absolutione ad cautelam uide plene per Io. An. in d. c. solet.

a Vide omnino, quod đ hoc latissimè scribit. d. An. in c. ab excõmunicato, in. 4. colum. versi. quarto casu. de rescrib.

SEBA. SAP.

Quod sententia. Vide Fel. latè in c. inter cæteras. s̄. de re iudi. & in. d. ca. quoniã cõtra. co. 12. s̄. de proba.

c Constitutionem. Vide quæ dixi i c. ad petitionem, de accu. And. Bar.

SUMMARIUM.

1 *Excommunicatus salutatus per literas papæ, non per hoc est absolutus, nisi ex coniecturis appareat papam aliud uoluisse.* 3. 4.
2 *Cum excommunicato non debemus etiam cum literis participare.*
5 *Papa communicando cum excommunicatis non incurrit excommunicationẽ, licet male faciat cum eis participando.*

CAP. XLI.

1 SI aliquando. †Si papa suis literis excõicatũ salutet, nõ p hoc eũ absoluit h. d. primò põit dictũ. Secũdo cãm reddit, ibi: *Cum per ignorantiam.* Casus lit. Contingit aliqñ, ꝙ papa excõicat aliquos, postmodũ literas suas mittit cum salutationis eloquio; quærit̃, an p hoc sint absoluti? Rñ. pa. ꝙ non credit pp hoc excõicationis sniam relaxatã, cum p
2 ignorantiã, uel negligentiã, aut ẽt per occupationẽ nimiã, uel subreptionẽ hmõi literæ ĩpetrent̃. B. † No. 1. ex tex. ꝙ excõicati nõ sunt salutãdi ẽt per lr̄as. nã p̄p hic vr̃ se excusare, ꝙ per ignorantiã hæ literæ qñq; destinãtur ad excõicatũ.
3 No. 2. ꝙ papa p̄t nõ seruata forma ecclesiæ absoluere excõicatũ. nã text. hic dicit, ꝙ p ignorãtiã qñq; emanãt hæ lr̄æ. ergo & si ex certa scientia papa p hoc intenderet absoluere ualeret absoľo, ut hodie clare probat̃ in cle. si summus, e. ti.
4 † In gl. 1. ibi: *& hoc constet.* Et dic, ꝙ non dicitur constare, nisi hoc exprimatur. unde oportet, quòd dicat, quòd per hoc uult eũ absoluere, & hodie probat̃ in d. cle. si summus, eo ti. & per hoc uide gl. in cle. 1. de immu. ec. q̄ dicit, ꝙ si pa
c pa reuocat aliquam cõstõnẽ[c], & uult eam haberi ,p infecta excõicati uigore illius constõnis nõ indigent absolutione: maxima enim est papæ ptãs circa ius positiuũ, ut ibi not. &
5 ,pbatur in c. proposuit, de conces. p̄b. † Et in fi. gl. no. gl. ꝙ Pa. nõ incidit in excõicationẽ cõicãdo cũ excõicato, & idẽ no. gl. in c. si inimicus. 93. dist. & in c. nulli, s̄. eo. male tñ facit sic cõicando, ut not. in d. c. nulli, & ibi dixi, & iõ papa seruat, ꝙ

eū excōicati ambaſciatores petūt audiētiam,facit eos prius abſolui,& explicata ambaſiata reducit eos in priſtinā excōicationē.Sed extra gl.quero,nūquid poſſimus optare excōicato ſalutem animæ & corporis,doc.ꝙ ſic,& orare pro eo,ſicut eccleſia in die paraſceues orat pro hæreticis,q tñ ſunt excōicati, ut in c.excōicamus,ſ̃.de hære.hoc intellige, dum excōicati uiuunt. Sed pro decedentibus in excōicatione non eſt orandū, ut in c. a nobis,& in c.a ſacris,ſ̃.eod.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus pluribus excōicationibus, ſiue ab uno ſiue a pluribus prælatis,oportet,quod ab omnibus abſoluatur.*
2 *Excōicatio lata ab hoīe,non ferī niſi ꝑ contumaciā.*
3 *Forum quis pōt habere in pluribus locis.*
4 *Abſolutio excōicationis ſubreptitia non prodeſt excommunicatō.*
5 *Excōmunicatus pluribus Excōmunicationibus quomodo poteſt una uice ab omnibus abſolui ſiue ſit ab uno,ſiue à pluribus prælatis excommunicatus.*
Excommunicatus ab uno prælato non poteſt ab alio abſolui,niſi commiſerit uices ſuas alteri.infra eod. c.ſacro,in.5.nota.

CAP. XLII.

1 OFficij. †Excōicatus a pluribus ꝑlatis nō eſt cōioni reſtituēdus, ſi ab uno tm̄ abſoluit. Vel aliter,& ſic.Excōicatus a pluribus ꝑlatis ob plures cās non eſt cōioni reſtituēdus, licet de una cā uelit ſatisfacere, & ſi īpetraī abſoľo tacitis aliis nō ualet abſoľo h. d. & ſecunda pars,ibi:*Super hoc*.Caſus lit.Aliqs habēs plures prelatos ius in ipm habentes excōicaī ab illis pp plures exceſſus: tandē de uno exceſſu ſatisfaceī uult uni ꝑlatorū,q̃riī,utrū dēat abſolui de exceſſu, de quo ſatisfacere uult eidē, & cū de alio ñ ſatisfecerit alii,utrū abſolutus ualeat nūtiari? Rñdet papa. ꝙ ſupprimenti ueritatē abſoľo ſurrepta non prodeſt,& cum ꝑlatus ueritatē intellexerit,abſoľonē exhibere nō dēt.nō vr̄ rñdere ad qōnē:ſed ꝑt dici rñſum eſſe,dū dicit abſolutio ſurrepta nō ꝓdeſt,ꝙ abſolui dēat, ſed non prodeſt quo ad effectū, niſi ab alio fuerit abſolutus.B.No.1.ex tex.ꝙ multiplicatis exceſſib.ꝑt multiplicari uinculum excommunicationis,pro hoc c.ita quorundam,ſ̃.de Iudæis,& in c.cū pro cauſa, ſ̃.eo.Ex quo infertur,ꝙ pp exceſſum ſeu delictum quis poteſt excōicari ab hoīe.
2 †Quod uidetur ꝯ gl.in c.epiſcopi. 11.q. 3.quæ dicit excōicationē non eſſe ferendam ab hoīe niſi rōne cōtumaciꝭ, & ꝓbaī in c.ſacro.ī.e.Sed tu intellige tex.ꝙ dēt excōicari pp exceſſum,i. pp contumaciā inſurgentē ex exceſſu,ſeu delicto, ut qa citatus ut ſatisfaciat pro delicto, negligit ſatisfacere,ut no.in c.ex parte. ī.de uer.ſig.
3 †Not.2.qđ plures ꝑlati poſſunt hr̄e iuriſdōnē in ꝑſonā unius clerici,& eū excōicare.finge.n. ꝙ clericus habeat bñficia in diuerſis diœceſibus:uel in una diœceſi habet beneficiū,& in alia patrimoniū,ſeu domiciliū,ut in c.poſtulaſti,de foro cōpe.uel in una habet domi-
4 ciliū,in alia deliquit,ut in c.1.de rap.†Tertio.no.ꝙ abſoľo ab excōicatione ꝑ ſubreptionē obtenta nō ꝓdeſt excōica.
5 de quo dic,ut plene dixi in c.cū ꝓ cā,ſ̃.e. †In gl.1.ibi: *una abſolutione &c.*No.gl.uſq; ad finē,ex qua habes tres practicas abſoluēdi illū,q plurib.excōicatiōib⁹ ligatus eſt.Prima practica eſt,ut per unicam abſoľonē tollanī oēs, & intellige iſtā glo.dupľr.Primo,ſi idē ꝑlatus excōicauit ſubiectum pluries pp multiplices cās, tūc ipſe ſol⁹ pōt unica abſoľones oēs excōicationes tollere. Scđo ꝑt intelligi, qñ diuerſi ꝑlati excōicauerūt, ut in litera, & tūc ꝑt fieri unica abſolutio,ſ.ſi oēs cōueniāt ſimul.nā unus ꝑlatus nō ꝑt abſoluere ab excōicatione lata ꝑ aliū prelatū,ut in c.paſtoralis,de offi.ord.in.§.ꝑterea.Secūda practica eſt,ut unus cōmittat alteri uices ſuas,& hæc eſt bona,& multū frequentata.Tertia practica eſt, ut quilibet ſeparatim abſoluat ab excōicatiōe ſua,& licet utatur uerbo,abſoluo,non ꝑ hoc cenſetur reſtitutus cōioni: quia reſtringitur ad cauſam ſubiectam,ar.in l.age,& in l.ſi de certa,C.de tranſact. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Chriſma poteſt concedi tempore,quo ciuitas eſt interdicta,quem admodum poteſt & baptiſma concedi.5.*
2 *Excommunicati, uel interdicti licite poſſunt iutrare eccleſias ad audiendas prædicationes.*
3 *Cum excommunicato licite participamus ad eius correctionem.*
4 *Excommonicari poſſunt ſimul & ſemel omnes ciues,unius ciuitatis, dummodo ſint capaces excommunicationis.*

CAP. XLIII.

a RESponſo. Excōicatis & iterdictis prædicari[a]
1 pōt licitè uerbū Dei.hoc primo.†Tēpore generalis interdicti cōcedi ꝑt baptiſmus,chriſmatio in frōte,& pnīa morientiū h.d.Secundo. Et ſunt duæ partes principales.Secūda,ibi:*præterea.* Caſus lit. Quæſiuit eps Ferrarienſis a domino Pa. an cum ciues Ferrarienſes excōicationis, & interdicti ſententiis ſint ligati, liceat ei uiros & mulieres ſemel in hebdomada,uel in menſe apud aliquam eccleſiā conuocare, quibus uerbū Dei ꝑdicet,& eoſdē ad correctionē inducat?Super quo rñdet papa, ꝙ ſine ſcrupulo conſciæ hoc facere poterit,cū uiderit expedire,dūmō ꝯ formā interdicti nullū eis offm̄ diurnū celebretur. Secundo quæſiuit idē eps,utrū tꝑe interdicti,cū diuina officia ſint tūc iterdicta ꝑter baptiſma paruulorū, & pnīas morientiū,liceat pueros baptizatos confirmare in fronte? Rñdet Pa.ꝙ ſicut pñt baptizari,ita pñt ēt ab epo in frontibus ſacro chriſmate deliniri.B.
2 †Not.1.ex tex.unū caſum,ī quo excōicatus licite intrat eccleſiā,uidelicet ut audiat uerbū Dei,& hoc ꝓmittiī, ut inducaī facilius ad correctionē. Nunquid āt extra hunc caſum poſſit excōicatus ingredi eccleſiā,intret cā audiendi diuina.
b [b]Alii ꝯ,qđ mihi plus placet,& pro hoc tex.25.di.c.perlectis,& 21.di.c.cleros,& no. ſ̃.eo.c.nuper,& iō intelligo hūc caſum eſſe ſpecialē.
3 †Secūdo no.ꝙ licet participaī cū excōicato, qñ participiū tendit ad eius correctionē, qđ clarius habetur in c.cum uoluntate,infra eo.Tertio not.ibi:*cum uideris expedire &c.*ꝙ non ſolū ſemel in hebdomada,ſed ēt cū prelato ui ſum fuerit,pñt excōicati uocari ad eccleſiā,ut audiāt uerbū Dei.
4 †Quartò no.qđ oēs ciues unius ciuitatis pariter & ſimul excōmunicari poſſunt, & intelligo, ꝙ excōicatio feratur in perſonas capaces. nā in uniuerſitatē non debet ferri excōicatio, nec ēt in incapaces,ut ſunt infantes,de quo in c.Romana,in.§. uniuerſitatē,e.ti.li.6.Quinto no.in.§.ꝑterea,tria ſacra cōceſſa tꝑe interdicti generalis.primū ē baptiſm⁹,& licet hic dicatur de paruulis,idē eſt de adultis,ut in c.qm̄,eo.ti.li.6. Secundū eſt pœnitentia morientium,hodie ēt oibus datur pęnitentia tempore interdicti,ut in c.ſi.eo.ti.lib.6. ſed corpus Chriſti nō concediī niſi morientibus,ut ibi no. Tertiū ſacr̄m eſt chriſmatio in fronte,& licet hoc dicatur de pueris,idem in adultis,ut dixi in d.c.quoniam.Quid autem in mr̄imonio,& in ordinibus,dic ut no.in c.nō eſt.ſ̃. de ſpon.

Mari-

a An ante ad hāc prędicationē poſſit pulſari campana, uide per Ioan. cal.in trac.de ec. interdi.in. vj.mēbro prin.in.4. q. SEBA. SAP.

b Diuina. Hanc opi. ſequūtur do. Anto.& Ioan. de Imo.in.c.j. de.uita & hone.cleri.

SVMMARIVM.

1 *Maritus,& uxor non tenentur, adinuicem ad debitum reddendum, ſi ſciunt aliquod impedimentum matrimonij.*
2 *Teſtis deponens per uerbum,credo,non facit plenam fidem.*
3 *Papæ non eſt obediendum contra legem conſcientiæ, uel contra legem poſitiuam.5.*
4 *Conſcientia temeraria an ſit aliquo caſu?*

CAP. XLIIII.

1 INquiſitioni. † Si coniunx ſcit pro certo impedimentum matrimonii,nō debet reddere debitum, ſed potius excōicationē pati. Si autē hoc credit ex cā probabili & diſcreta,tunc ꝑt reddere debitū,non āt exigere.Sed ſi ex leui & temeraria cā,depoſita conſcientia ꝑt reddere & exigere.h.d.Diuiditur.nā primo caſu,de quo quæritur, diſtinguit.Et primū membrum proſequiī,ibi;*In primo*.Circa ſcm diſtinguit,ibi: *In ſecundo*.Et tertium mēbrum ꝓſequiī, ibi: *Verum*.Caſus lit. Duo ſunt coniuges uir & uxor, alter dicit,ꝙ impedimentū eſt inter eos ita, ꝙ non pñt carnaliter cōmiſceri ſine pctō,quæriī,quid iuris ſit? Papa dicit eſſe diſtinguendū,utrū alter coniugū ſciat impedimentum coniugii pro certo, pp quod nō poteſt carnale cōmercium ſine mortali peccato exercere, quamuis illud probare non poſſit,aut non ſciat pro certo,ſed credit. In primo caſu debet potius excōicationem ſuſtinere, q̃ per carnale commerciū mortale pctm̄ operari.In ſecūdo caſu diſtinguiī,utrum hēat conſcīam huius ex credulitate leui & temeraria,an ꝓbabili & diſcreta. Si ex leui & temeraria credulitate hmōi conſcīam habeat, ad conſiliū ſui paſtoris ꝑt non ſolū reddere,ſed ēt exigere debitū coniugale.Verum ſi ex probabili & diſcreta,q̃uis nō euidēti & manifeſta, debitū quidē reddere ꝑt,ſed poſtulare nō dēt, ne in alterutro uel ꝯ legē cōiugii,uel ꝯ iudicium conſcientię cōmittat offenſam.B.No. 1.ex tex.ꝙ aliud eſt ſcire,aliud eſt credere.nā ſciētia habet ſe ad certum, & credulitas ad incertū, & qñq; continet in ſe falſum.Secundo no.ꝙ multi ſunt gradus credulitatis.nā qñq; quis credit ex probabili coniectura, qñq; ex temeraria præſumptione.
2 †Et ex prædictis infero, ꝙ ſi teſtis dicat ſe credere,per hoc nō facit plenā fidē,qa credulitas differt a certa ſcientia,de quo ꝑ Bar.in.l.a diuo,ff.de re iud.dico ī
3 c.ſi.e.ti.†Tertio no.ꝙ ꝯ legem cōſciæ non eſt obediēdū ſuperiori ēt papę. Duplex ē enim lex. quędā eſt priuata ſuę
a cōſcię:[a]quædā eſt publica,ut.19.q.2.c.duæ.Priuata eſt potentior publica.hinc dicimus,ꝙ q ſpiritu Dei aguñī ñ ſunt
4 ſub lege,ſ.publica,ut in c.licet,ſ̃.de regula.†Quarto not.ꝙ ꝯ conſcientiam temerariam non dēt aliquid quis operari ſed debet eam primo deponere ad conſiliū pręlati,ad hoc
5 c.per tuas.2.de ſim. †Sed circa prędicta quęro de notabili
b qōne,[b]nunquid ſit obediēdū pręlato, uel Papę iniuſte aliquid mādanti? Sol.notabiliter dicit hic Inn.in addi. ꝙ ſi ꝑlatus inferior mādat mihi aliqd iniuſtū,ēt ſi nō ſit pctm̄, puta ut dem ſibi libros meos,ñ debeo ſibi obedire,& ſi me excōicat,dēo accedere ad ſuperiorē ad relaxationē h⁹ iniuſti pręcepti, nec cōſulens tali excōicato in hoc facto incidit in excōicationē,quia nō participat in crimine,cū illud non ſit crimē,quod ſingulr̄ no.ꝓ limitatione ca.nuꝑ, ſ̃.e.Aut papa,qui nō hēt ſuperiorē,ꝑcipit iniuſtum,& tūc, ſi ſapit hęreſim,nō eſt ſibi obediēdū, ut ī c.ſi Papa.40.di.Si uero nō ſapit hęreſim,& tūc in ſpiritualib.& eccleſiaſticis eſt ſibi obediēdū,ex quo pręceptū nō continet in ſe pctm̄, licet in ſe uideatur durū.19.diſt.c.in memoriā. Idē in eccleſiaſticis perſonis, niſi ex pręcepto Papę uehemēter ꝑſumaī ſtatū eccleſię ꝑturbari,uel aliqua mala futura, qa tūc non eſt ſibi obediēdū.Et no.ſingulariter hoc dictū.nā multū allegabaī in fauorē cardinaliū,qui receſſerant a Gregorio,& Benedicto, & reuocabantur ab eis ſub pęna excōicationis.nā dicebaī,ꝙ nō tenebanī obedire,qa fuiſſet īpeditū cōciliū,& unitas eccleſiæ,& ſic ex tali ꝑcepto mala ꝑſumebātur futura,uel ſtatus eccleſiæ ꝑturbari.Si uero mādat alicui ſeculari ſibi non ſubiecto ratione eccleſiæ,cauſę,uel perſonę,& mādat ſibi circa temporalia, nō eſt ſibi obediēdum, ut puta mādat papa ſine aliqua cā alicui laico,ut det ſibi bona ſua.nō.n.teneī ſibi obedire, qa nō eſt ſibi ſubiectus nec rōne cauſæ, nec rōne perſonę in temporalibus,ſecus, ſi mādaret aliquod ſpirituale,uel eccleſiaſticū, & ex his dictis habes declaratam mām totius c.& glo.

SVMMARIVM.

1 *Clericus,qui dimiſit habitum & tonſuram, non perdit priuilegium clericale niſi poſt trinam monitionem.3.4.qua debet fieri per ipſum diœceſanum.5.*
2 *Clerici quomodo debeant cognoſci a laicis.*
3 *Apoſtata an perdat priuilegium clericale?*
4 *Citatio ſiue monitio unica non ſufficit pro tribus, quando ius requirit tertiā monitionem ad pœnam incurrendam.*

CAP. XLV.

1 COntingit. †Clericus, q nec in tonſura,nec in ueſtimētis,nec in negotiorū qualitate de clericatu quicq̃ oſtendit, & tertio monitus ſe non emendat,perdit priuilegiū clericale. Vel ſic. Per dimiſſionem habitus & tonſurę nō perdit clericus añ trinā monitionē priuilegiū clericale. In prima ponitur comitis querela.In ſecunda ꝓuiſio,ibi:*Verum*.Caſus lit.Comes Flandren.ſignificauit do.papæ, ꝙ in diœceſi epi ſui erant quidā,q nec in tōſura, nec in forma veſtimētorū, nec in qualitate negotiorū aliquid de clerico oſtendebant,ſed ut pęnā poſſent aliqñ euitare, ſe ꝓ clericis exhibebāt,cū ſuꝑ exceſſib⁹ cōueniebātur circuncīſis criminib⁹ allegantes fori priuilegiū,qui ipſo facto antea negauerāt clericatū.Suꝑ hoc ſcribit diœceſano epo,dicēs,ꝙ priuilegiū meretur amittere,q ꝑmiſſa ſibi abutiī ꝑtāte, & fruſtra,īplorat legis auxiliū, q cōmittit ī legē. Vñ mādat eidē,ut ſi tales tertio a te cōmoniti ſeipſos cōtempſerint emendare.nō habebūt priuilegiū clericale.Ber.
2 †No.primo tria,ex quibus dēt cognoſci, & diſcerni clericus a laico. Primo in mō tonſurę.Secundo in forma veſtimentorū. Tertio in qualitate negotiorū.De tonſura,& qualis debeat eſſe, & quare clerici portent, uide text. 12.q.1.c.duo ſunt genera,& bo.gl.ī cle. 1.de ui.& ho.cle. đ forma uero ueſtimētorū uide tex.in c.clerici,đ ui.& ho. cl. & bonā gl.in cle.2.de ui.& ho.cle.Et ex hoc & ex text.not.ꝙ ēt clerici ſeculares habent certam formam ueſtimentorum, quod tamen in ueritate iure non cauetur expreſſe, ſed tantum quidam b

a Et quid ſit cōſcientia,uide Bal.in c.cū cauſam,ſ̃.de teſti.ubi dicit ꝙ cōſcia idē eſt,qđ bonus uir.Alibi dicit idē Bal.in rub.ſ̃.de iud. in.6.col.quod conſcientia eſt mens ſibipſi conſcia,& eſt flos intellectus,uel cōſcientia eſt mentis qualitas ſeipſam diiudicans. uide & Bal.aliter diffiniētē in c.niſi cū pridē,in pe.col.ſ̃.de renū.& aliter in.l. & ſi inutiliter,ī.2.no.C. de ſi deicō. & aliter in l.ſi.§.ſed & ſi qs, in ul.col.C.cōia deleg. & in auth. ad hæc,C. de uſu. circa.3.col.verſi. ſed hoc dubitaī primo &c. quotuplex ſit cōſciētia, ponit idē Bal.i.l. ſi.C.de pœna iu.q. ma. iu. & de conſcientia uide tex. quem ibi no. Bal. in.l.militis,C.de reli. et ſūp.fu.& ī hac materia conſcientiæ uide unā regulam, quā tradit idē Bald. ſcm Beatū Thom. de Aquino in auth. ingreſſi,in.7.co. C.de ſacroſan.ec. & in l.peñ.§.illo, C.de ne.ſer.hære. inſti.& in hac materia cōſciētiæ uide oīno Ange. de Are.in.§. ſed iſte, inſti. de act. in.9. col.in fin.ubi no. dicit,ꝙ ſi aliquid committitur conſcientiæ alicuius ꝙ eius determinationi ſtari debet, & ab ea appellari nō poterit,alleg. gl. quam reputaī no.in c.ſtatutū.§. aſſeſſore,de reſcr. poterit tamen ſecundū eūdem Angel.ſupplicari,al leg.glo. quam reputat ſing. in cle. 1.de iure pa. cum aliis,de quib. ibi per eum. & uide omnino ī hac materia conſcientiæ multa egregia & quotidiana, quæ tradit in d.§. ſed iſte.d.Iaſ.de Mayno in ult.charta, & uide quod no. idem Panor. in c. uidua,in.2.not.ſ̃ de reg.
Adde, an appellari poſſit de commiſſis conſcientiæ alicuius.Lud. Ro.cōſ.7.&.261. 444.& quid ſit cōſcientia per Ioā. de Ana. conſi.34. SEB. SAP.

b Quæſtione.Vide Card. Alex. in c. teſtamentum.6.di.Abb.in c.ſacris,ſ̃.quod met.cau.& in c.non magno ſ̃.ne cleri.uel mona.& quando non ſit Papæ obediendū,uid

Feli.in c.si q.col.5.s̃.de rescr.Abba. in c.cum teneamur, s̃. de pben.
a Hoc est uerũ,nisi fieret monitio in synodo, quia tunc sufficit uni ca,sicut peremptoria,ut dicit d.Ant.in c.2.ne cler. uel monach.
ZACHARIA. Adde qđ no.ĩ apo.ad Lanf.de Oria.in c.qm̃ cõtra falsam.§.statuimus,uer.citationes, nu.7. & ibi in apo. Bene. uadi, ver.ulterius quære,s̃.de proba.
SEB. SAP.
a Monitio.vide ad hæc quæ copiose scribit d.Fel.in c. consuluit. col. 5. uer.in ea. gl. s̃.de offi. deleg.
b Vide quod notat Io.Cal.in tract.đ ecc.interdic.in 6. mẽbro prin.ĩ 4.q.
SEB. SAP.
c Pari pęna. Vide Barthol. Vero. in consi.1.inc.Magnifice,& in consi.2. inci.Super casu,& Fel. latè in c.sicut dignũ,s̃.de homi.
d Adde hic Bart. in.l.1.§.qđ ergo, ff.ad Sylla.ubi dicit,q si qs occidit alium me p̃sente & non adiuuante, non teneor, ar.gl. in.l.culpa caret,đ re iud.Sed d. Pau. de Cast.i.l.fi.C.de his q.ut indi. hoc limitat,nisi essem subditus illius, q interficitur,q atũc tenebor, sicut etiã tenerer, si essem filius, aut uasallus. Itẽ adde hic Bar. in d.l.1.§. occiso rum,ff.ad syll. Itẽ adde hic oino,qđ scribit pulchre Bar.in d. l. culpa caret,& Flor.in.l. ait lex,ff.ad l.Aq. & adde, qđ no.d. Abb.i c quibusdã, in gl.1.de pœ. Itẽ uide oino, quod no.Spe.in ti.de le. §.iuxta ,ppositionis,in.17.col.uer. q si potui hominẽ defendere. & uide tex.in c. sicut dignũ. §.illi ẽt,qui, de homi. Itẽ uide Archi.in c. negligere.2. qõ. 7. ubi dicit,q q.cquid dicunt alii.est præceptum quo ad oẽs, q quilibet teneat propulsare iniuriam,pro quo dicit expresse facere c.dilecto,in uer.& quidem de sent.ex com.li.6.prædicta omnia eleganter declara, ut per Barto. in l.eorum,ff. de pęnis. & adde q quando ali .uis tenetur prohibere aliquem facientem certũ actum,non solum tenetur prohibere,q ille actus non fiat,sed ẽt dẽt abhibere custodiã & diligẽtiã,ne ille act⁹ fiat,ad hoc ẽ cas⁹ no.ĩ.l. locatiõis,ff.locati,& sentit gl.i uer.interst,cir.pri.i.l.si qs ita ,pmi

colores sunt eis ĩterdicti,& caueť,ut portẽt uestes usq; ad talos, ut in d.c.clerici, aliã formã nõ legimus, de quo uide, qđ no in iurib.preal.De qualitate.negotiorũ dic ut hř in c.fi.de ui. & ho:cleri &.s̃. ne cler.uel mona.c.1.& 2.vide tex.cũ gl. 86.di.c.peruenit.
3 †Secũdo nota,q ex solo delicto apostasiæ clericus ẽt in minorib⁹ nõ ,pdit priuilegiũ clericale,ẽt si deprehẽdatur in delicto,qđ colligitur ex,p̃sse hic,& adhuc expressius in c. si iudex laicus,e.ti.li.6.& per hoc oportet restrĩ
4 gere ca.1.s̃,de aposta.,put ibi dixi.†Tertio not.q ad hoc, ut clericus ,pdat priuilegiũ rõne apostasiæ,dẽt tertiò moneri, ut resipiscat.Vñ no.ibi: *tertio.*Non ergo
a sufficit unica monitio[a] ,poib.ex quo ad pœnã incurrẽdã ius reqrit tertiã monitionẽ iuxta theoricã gl.in d.cle.1.de ui. & hon.cler.& p Io.And.in ca.ex tuæ,de cle.nõ resi.Et ex hoc.ẽt no.& ex tex.unũ modũ ĩdirecte deponẽdi clericos ĩ apostasia degẽtes.nã si tertio moniti ñ reassumant habitũ, ipso facto ,pdũt oẽ priuilegiũ clericale,neç reqrit alia degradatio, sed incõtinẽti efficiũtur de foro se-
5 culari.†Vltimo not.ibi: à *te commoniti*,q hæc admonitio ñ p̃t fieri p iudicẽ secularẽ,neq; per quencũq;,sed dẽt fieri per diœcesanũ,ut patet in prin.ibi:*in diœcesi tua &c.*& clarius in c.ĩ audiẽtia,s̃.e. ubi loqť de p̃latis,& per illam decretalẽ dic idẽ in admonitione cuiuscunq; prælati habẽtis epalẽ iurisdõnẽ in clericũ, pro hoc,qđ in sĩľi dicit gl.no.in cl.1.d re.eccle.non alie.Inno.in c.2. de transact. In gl.ĩ uer.*tertio*,ibi:*& c.perpendimus*; & dic plene,ut ibi dixi.nã p̃t dici, q illa iura ĩ ɔ̃riũ allegata loquunť de priuilegio ,psonæ,& qñ ĩmiscẽt se enormitatibus, dic tñ plenius,ut dixi in d.c.perpẽdimus.In ea gl.ibi: *nec debent gaudere priuilegio &c.* hoc est uerũ,qñ clerici cõiugati nõ defe-
c rũt habitũ,& tonsurã,alias gaudent priuilegio in duobus, & dic ut hř hodie in c.unico,de cle.coniug.lib.6.

CAP. XLVI.

b IN præsentia. [b] Ab excõicati denũtiatiõe repellitur, qui nõ præmonuit,& ei cõicauit.h.d. Ponit dictũ rõnẽ subdẽs, ibi: *cum super.* Casus lit. Quidã canonici obiiciebãt ɔ̃ decanum suum in modum denuntiationis excõicationem.Ipse excipiẽdo ,pponebat ɔ̃ ipsos,q nõ erant audiendi, cum super hoc ipsum non præmonuerint, nec ab eis fuerit impetitus,neq; ipsi pp hoc eum duxerint euitandũ, sed eṗs in mensa, & canonici cõicauerunt ẽt in diuinis, quæritur,an sint audiendi ɔ̃ ipsum Decanum?& respondet Papa, q non pp p̃dicta.B.Not.1.ex tex.q ẽt in denuntiatione excõicati requiritur admonitio præcedens. sicut ergo in denuntiatiõe aliorum criminum,seu defectuum requiritur admonitio præcedens,ut in c.nouit,de iudi.& in c.cũ dilecti,de accu.ita & in denuntiatione excõicati.In gl.1.ibi. *sed secus est, ubi denuntiatus.*Et est uera lect huius.c.nã ille,qui denuntiat quodãmõ agit.uñ non improbat, quod semel approbauit. 32.q.5.c. horrẽdus. nã præsumitur uenire ad denuntiandũ cum bono zelo.Sed si recipiens molestatur,nõ potest se defendere quocunque modo,ut in regula, nullus, de reg. iur. lib.6.& in c.inter,de except. Legitur hoc. c. & aliis modis, sed nõ oportet instare, quia alia lecturæ p̃ter istã diuinant.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus est permutẽs dolose clericum percuti, cum poterat prohibere, & non prohibuit.6.7.*
2 *Opinio euidenter falsa potest appellari temeritas,& præsumptio quadam.*
5 *Consentiẽs cum faciente an pari pœna puniatur,& quis dicatur consentire.5.*
4 *Opem dicitur præstare,qui potest delicto obuiare,& non obuiat.*
8 *Qui potest obuiare scandalo & non obuiat,an presumatur in dolo?*
Dolus non præsumitur,nisi probetur,& probatur per coniecturas.
Obuiare an quis teneatur iniuria inferenda proximo uide remissiuè.

CAP. XLVII.

1 QVantæ. †Legitur duobus modis in gl.& tertio modo extra glo.Et ẽm primum modum hoc dicit.Excõicatus est quilibet permittens clericũ percuti,si prohibere p̃t ẽm alium intellectũ,h.d.excõicatus est permittens clericũ percuti,si rõne officii poterat prohibere,& nõ prohibuit. Secundũ tertiam & ueram lec.h.d.Excõicatus est dolose permittens clericum percuti, ex quo poterat prohibere, & nõ prohibuit. Præmittit culpam,quã secundo aggrauat,ibi: *ne autem.* Tertio aggrauationẽ declarat,ibi: *eos.* Casus lit.Quidam dicebant,q illi solũ erant excõicati, qui manus uiolentas mittebant in rectores ecclesiarũ, siue clericos. Consultus papa dicit, q magnę præsumptionis existit manus iniicere uiolentas in rectores ecclesiarũ, & q authoritas apostolica nõ solũ punit auctores h⁹ sceleris,sed ẽt oẽs facientes,& consentientes pari pœna condẽnat,ĩterpretãs eos fauere delin
2 quẽtibus,qui manifesto facinori desinunt obuiare.B.†No. primo ex tex.ibi:*præsumptio &c.*q opi.in iure falsa euidenter p̃t appellari pręsumptio,& temeritas. †Secũdo no.q ẽt vbi pęna imponitur ipso iure,facientes & consentiẽtes pari
c pœna[c]plectuntur,& hoc est potius ex interpretatione.& iõ hoc non haberet locum in statuto,ubi fictus & interpretatiuus intellectus locũ nõ habet,ut in.l.3.ff. de nego.gest.& in c.ĩ[?]nostra.s̃.de iniur. †Tertio no.q ualens obuiare delicto,
4 & nõ obuiat,p̃sumitur fauere delinquenti,sed hoc est ex iuris interpretatione,vt in text.de quo tñ per Bar.in.l. is qui opem,ff.de fur.& in.l.non solum.§.si mandato,ff. de iniur.
5 aliquid tetigi in c.mulieres.s̃.eod.†In glo.1.ibi:*inuenies ea.* No.gl.sing. pro statutis punientibus consentientes certo facinori, ut dicantur illi consentientes, qui cooperantur ad delictum saltem præstando authoritatem, secus uidetur in eo,qui tantum adhibuit præsentiam non autorizabilẽ, nec cooperatiuam, etiam si poterat obuiare, & non obuiauit: tamen text.hic in fi.uidetur innuere contrarium quantum ad materiam nostram. nam iste text. non intendit punire authoritatem præstantes, sed non obuiantes, cum pos-
6 sunt. Vnde dic, ut dicetur in gl.sequen. †In gl 2.in fine.ex hac glos.colliguntur illæ duæ lecturę, secundum quas pri-
d mo loco summaui. Primo,[d]q quilibet,qui põt obuiare, ne clericus ,pcutiatur,& non obuiat, incurrit excõmunicationem,& fuit gl.Io.antiqui gl.Alia lec.ponitur p alios, quos sequitur

sequitur glo.nostra,ut intelligať in habente iurisdõnẽ,seu ptãtẽ ĩ uerberãte quia iste proprie p̃t,& dẽt obuiare,secus
7 in alio,puta socio nõ habẽte hãc ptãtẽ.† Extra gl.ponitur alia lec.p Inn.& alios doc.sequentes,ut litera intelligatur generaliter in nõ habente ptãtẽ, seu iurisdõnẽ,dũmõ dolose patiať.secus,si nõ dolose, sed ex negligentia, uel quia non uult se immiscere rumorib.aliorũ, tũc ñ incidit in excõicationẽ.nã ad incurrendã excõicationẽ canonis, si quis suadẽte,requiriť dolus,ut patet ex illis uerbis,suadẽte diabolo,&c.ubi ergo cessat dolus, nõ habet locũ illa dispositio,facit in simili.l.pen.C.de adulte.& l.1.C.de sica.& hęc lec.mihi placet,& pro hoc adduco text.ibi: *fauere interpretamur.&c.* ergo istud ius ĩtẽdit laqueare nõ simpľr negligẽtẽ,uel pro suo cõmodo,sed se retrahentẽ, s. pro tacito suo
8 fauore,qđ not. †Sed dubito,nũquid p̃sumeť dolus eo ipso, q fuit,prę sens,& potuit obuiare,& nõ obuiauit,& primo vř
a q non,[a] p.l.quoties,in.§.qui dolo,ff.de proba.ubi patet,q qui dolum allegat,probare dẽt, & concor.c.2.de renũ.*li.6.* In contrariũ vř ista litera,quæ vř interpretari dolũ & fauorẽ eo ipso,q non obuiat, & p̃t obuiare, & hãc partem tene. Rõ,quia præsumptio est ɔtra non obuiantẽ,& dolus ,pbať per cõiecturas. oportet ergo,ut iste purget has cõiecturas. Ex prædictis no.q c.si quis suadẽte, est largissime interpretãdũ fauore religionis, & rľr nũquid quis teneatur obuiare iniurię inferendæ ,pximo,dic ut no.in c.dilecto,e.ti.li.6.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicari nemo potest nisi competenti monitione præmissa, & ex causa rationabili,& manifesta. 2. 4.*
3 *Excommunicatio non fertur hodie sine scriptura.*
4 *Excommunicare non potest prælatus aliquem ex causa ipsi soli prælato nota.*
5 *Sententia excõicationis potius æquiparatur interlocutorie, quàm diffinitiuæ.*
6 *Excõicatus non solum potest conqueri per uiam appellationis sed etiam per uiam querelæ.*
7 *Excommunicatio est pœna grauissima.*
8 *Iudex, à quo, potest omnia facere, quæ tendunt in faciliorem exitum appellationis.*
9 *Excommunicatio an teneat non præmissa monitione?*
10 *Episcopus,uel alius prælatus, cui interdicitur ingressus ecclesiæ, non per hoc perdit iurisdictionalia.*
11 *Excommunicatus an sit remittendus pro absolutione ad excõicatorem?*
12 *Excommunicatio si est iniusta,non requiritur aliqua absolutio, sed reuocatio tantum.*
13 *Constat, illud uerbum prolatum ab aliquo præsupponit habere notitiam illorum,quæ necessario antecedunt.*
14 *Excõicator potest cognoscere de iustitia, uel iniustitia excõicationis, etiam parte absente.*
15 *Iudex,ad quem,an quo casu debeat citare iudicem, a quo, ad defendendum sententiam,quam tulit.*
16 *Expensæ,siue damna quo casu remittantur iuramento damnum passi?*
17 *Sententia lata contra prælatum an posit mandari executioni contra ecclesiam?*
18 *Appellatio ab excommunicatione ad quid prosit.*

CAP. XLVIII.

b SAcro. [b]† Prælatus excõicare nõ debet subdi-
1 tũ nisi competenti monitione pręmissa ex cã manifesta & rõnabili, & contrafacienti imponitur pęna hic expressa. Itẽ punitur subditus,qui falso conqueritur se excõicatum iniuste, & subiicit
3 quid iuris, si prælatus dicens se errasse uult excõicatum absoluere, & aduersarius appellat, ne absoluatur.h.d. Et tria sunt dicta.Secundũ ibi.*Verum.* Tertium,ibi: *Si uero.* Casus lit. Quia prælati ecclesiarũ erant faciles ad excõicandum,
4 uolens conciliũ generale contra ipsos adhibere medelam, statuit ne quis in aliquem excõicationis sñiam promulgare præsumat nisi cõpetenti monitione præmissa,& præsentibus personis idoneis,per quas possit probari monitio, si necesse fuerit,& si contra pręsumptũ fuerit, ẽt si iusta fuerit excõicationis sñiam, ingressum ecclesiæ per mensẽ unũ sibi nouerit interdictũ,alia nihilomin⁹ pęna mulctandus,si uisum fuerit expedire. Scđo dicit, q si ẽt admonitio ľtĩma
5 pręcesserit,prelatus caueat diligenter, ne aliquem excõicet absq; manifesta & rõnabili cã,quod si fecerit, & humiliter requisitus non curauerit reuocare ,pcessum absq; grauamine, grauatus deponat apud superiorẽ de iniusta excõicatione querelã:& superior,si absq; periculo moræ põt ad excõicatorẽ illũ absoluẽdũ remittat intra terminũ cõpetẽtẽ. alioquin superior ip̃m absoluat cautione sufficienti recepta. quo absoluto de iniusta excõicatione cognoscat,quę si iniusta fuisse constiterit, excõicator condemnetur ad interesse, alias nihilo minus puniendus arbitrio superioris,si culpæ qualitas postulauerit,cũ nõ leuis sit culpa tãtã pœnã infligere iiustę, nisi forsitam ex cã probabili errauerit, maxime si laudabilis opiniõis existat. Sed si contra excõicationis sñiam nihil rationabile probatum fuerit a cõquerente, & ipse siľi mõ ad interesse cõdẽneť, uel alias ẽm superioris arbitriũ,nisi forsan & ipsum probabilis error excuset, & super eo,pro quo fuit excõicatus cautione recepta satisfacere cõpellatur,uľ in pristinã reducať sñiam usq; ad satisfactionẽ condignã. Tertio dicit,q si iudex suũ cognoscens errorẽ paratus sit talẽ reuocare sñiam,& ille,pro quo lata fuit,appellet ne absq; satifactione reuocet illã,appellationi ñ đferat in hac parte,nisi talis sit error,de quo merito ualeat dubitari,& tũc sufficienti cautione recepta, q corã eo, ad quẽ extiterit appellatũ,uel delegato ab ipso iuri parebit,excõicatũ absoluat,& sic pęnã euitabit p̃dictã,caueat tñ oĩno, ne malitiose in alterius præiudiciũ mentiať errorẽ,si pœnã canonicã uoluerit euitare B.
2 †Not.1.ex tex.ibi:*nisi competenti admonitione &c.*q sicut in aliis sentẽtiis reqriť citatio præcedens,ut in c. consuluit, de offi.dele.l.de unoquoq;,ff.de re.iud.ita & in sñia excõicationis requiritur ad-
d monitio [d]præcedẽs. sed dñia est,quia in aliis sententiis fit citatio, ut ueniat ad sententiã audiendã, sed in sñia excõicationis fit admonitio ,ut se corrigat. & quæ dicatur cõpetens admonitio,dic vt habetur in c.cõstõnẽ,& c. statuimus, e.
3 tit.li.6.†Secundo no. q admonitio põt fieri sine scriptura, iõ requiriť hæc præsentia ,psonarũ,sed ipsa excõicatio non dẽt hodie ferri sine scriptura, alias iudex ferens incidit in pœnam, ut hodie
4 habetur in c.1.co.ti.lib.6.†Tertio not. tria requisita, ut iuste feratur excõicatio.Primo,ut pręcedat competens monitio. Secundo, ut cã sit rationabilis. Tertio,q sit manifesta. Ex cã ergo soli prælato nota non debet ferri excõicatio,ut in c.si tantum, & in ca.placuit.6.
5 qõ.2. † Quarto not. q sicut iudex potest reuocare suam interlocutoriam malè latam, ita, & excõmunicator põt

serit.§.ea.l.ff. de uer.obl.Itẽ ad p̃dicta uide, qđ not. Bar.i.l.metũ.2. §.sed licet,ff.qđ met.cã. ubi dicit ibi esse casum de hac qõ.& uide Bal.in.l.nullus,uer item est arg. contra potestatẽ, C. de sum. trini.
a Qđ nõ.& pondera, quia si ego iui cũ aggressore, p̃sumor in dolo ut no.in c.cum cõtinentia,de cle.percus.& Bal.in.l. si qs nõ dicã rapere, C. de epis.& cle. Si uero reperio me,qñ cleric⁹ offenditur, procedit dubium doctorum. And. Bar.
b An, & quando sententia excõicationis lata cõtra ,phibitionẽ iuris uel hoĩs sit nulla, uel teneat, uel sit retractanda, uide multum elegãter p Do.post Io.An. in ca. Romana. §. pe.in ulti.col. de offi.ord. lib. 6.
SEB. SAP.
b Sacro. Vide circa materiã huius decretalis.14.conclusiones,quas ponit Feli.in c. cum sit Romana, s̃. de appellatio.
c An ista monitio requiratur ad reducendũ in excõicationẽ,uide late per d.de Ro.deci. 382.in or. nouis. post Io.mo.& do. in c.eos, de sent. excomm.lib.6.& adde omnino hic Lap.alleg.73. ubi notat & ualde eleganter examinat intelle.huius decre. in princip. & eam multipliciter limitat. & adde, q non sufficit quòd ista mõitio fiat ad domum, sed debet fieri personaliter, ita no. determinat.d.An. in c.si aduersus.9. co.de eo,qui mit. in pos.post Imol. ibi, de quo etiam an sufficiat,q ista monitio fiat per edictũ, eleganter per dom. de Rota deci.352. circa fi. in ord.nouis.Aduerte tamẽ, quòd quando quis reincidit in excommunicationem non est necessaria monitio personalis, sed sufficit, q aliter moneatur, ita eleganter uolunt do.de Ro. deci. 382. in ord. nouis. & alle. In. in d.c.si aduersus.

a De hoc uide latius per eundem Abb. super rub. h⁹ tit.

SEBA. SAPI.

a Ad naturā. Idem tenet Car. in c. per pēdimus, col. 14. uer. quęro dixi, ꝙ excōicatio, s̄. hoc tit. cū allegatis p Feli. in rubr. s̄. de re iud. col. 10. ver. excōicatio est interlocutoria.

b Limita dupliciter, ut per Do. ī c. 1. in fi. 3. co. de off. de lib. 6. & utrū sn̄ia excōicatiōis lata nulla p̄missa monitiōe ualeat, de hoc uide p do. Ant. in c. ab excōicato, in. 1. & 3. co. de cle. excō. mi. & ista limita, ut per Inn. sing. in c. 1. de exce. prœla. & ibi notaui, & per do. Abba. in c. reprehensibilis, de appell. & limita fin. ut per Inn. in c. uenerabili, in princ. pe. col. de cēsi. & p do. in c. dilecti, in fi. 2. co. de sen. exc. lib. 6. & quod ibi notaui, & de hoc uide do. de Ro. in anti. deci. 352. & in ordi. nouis. decis. 86. Itē uide oīno Lap. alleg. 13.

c Credo, ꝙ gl. 1. in c. ab excōicato, de rescr. male loquit̄ per id, qd' not. p⁹ glo. & d. Ant. in c. 2. de ordi. ab epo, qui re. epatui.

SEBA. SAPI.

d Iur̄o. Vide de hoc doct. in c. ab excōicato, super glo. 3. s̄. de rescri.

SEB. SAP.

e Dolo tuo. Vide Rotam deci. 317. inc. utrū dāna appellantis, Ioan. de Ana. in c. excōicamus, el. 1. §. moneātur. col. 6. s̄. de hære.

reuocare suā excōicationē iniuste latā,
nō obstāte ꝯdictione partis aduersæ. Ex
quo infero, ꝙ excōicatinois sn̄ia potius
a attrahit ad nām[a] interlocutoriæ, q̄ diffi
nitiuę. nā diffinitiuā iudex reuocare nō
p̄t, sed interlocutoriā sic, ut plene no. in
c. cū cessante, de appel. & in. l. qd̄ iussit,
ff. de re iud. & ī. l. 3. C. sen. rescin. nō pos.
Ex quo infero ēt ad aliud, ꝙ appellās ab
excōicatione tenet̄ exprimere causam, si
cut appellans ab interlocutoria, seu gra
uamine, qd̄ sentit Inn. in c. p tuas, s̄. e. &
Io. An. in c. uenerabilib. e. ti. li. 6. qd̄ te-
ne menti. Quinto not. ibi: *per se uel per*
alium, ꝙ absoło ab excōicatione p̄t fieri
p aliū, & facit p cōi practica, s̄m quā p̄-
lati cōmittūt inferioribus hāc absoło-
6 nē. †Sexto no. ꝙ non solū p uiā appella
tionis, sed ēt p uiā quærele p̄t qs cōque-
ri de iniusta excōicatione, & cām iniu-
stitiæ ad superiorē deducere, qd̄ tn̄ in-
tellige; prout distinguit tex. in prin. ī c.
7 uenerabilib. p̄al. †Septimo not. ꝙ maxīa
pęna est excōicatio. nā inter hoīes esse,
& hominū carere cōmercio, nō est sine
grauissima pęna, sed ī ꝯriū facit c. 1. e. ti.
li. 6. ubi excōicatio ē medicīa. Sd̄ dic cō
cordando, ꝙ parenti est medicina, sed re
spectu iniustę excōicationis est pęna. pę
na enim est ubi nō meret̄ excōicari, uel
8 ubi nō uellet parere, de quo ī d. c. 1. †Vl
timo no. iudicē, à quo, posse absoluere
excōicatū, n̄ obstāte applłōne ēt łtima.
Et rō p̄t esse duplex. Prima pp periculū
morę ne decedat ī excōicatione, ut hic
dicit gl. Alia & notabilior, qa iudex, ad
quē, hoc dēt facer̄ recepta cautiōe. ergo
iudex, a quo, hoc p̄t, qa oīa tēdētia in fa
ciliorē exitū cāę applłōnis sibi pmittū-
tur, ut no. in. 2. de matri. ꝯ. ꝯ interdic. ec.
& in c. qua fronte. s̄. de appel. & in c. cū
teneamur, e. ti. †In gl. 2. in fi. Nō intelli-
9 b gas gl. ꝙ indistincte nō teneat [b] excōica
tio sine monitione, alias esset cōtraria si
bi ipsi: sed restringe ad casum c. statuim⁹
alleg. in gl. qn̄ fert̄ excōicatio cōtra par
ticipantes excōicato ab excōicatore, &
ita loquit̄ c. statuimus. tūc. n. reqrit̄ mo-
nitio, ne multi illaqueantur, & adhuc il
le casus restringit̄, ut not. ibi Io. An. qn̄
fert̄ ꝯ participantes excōicato ab alio
tunc tenet sn̄ia sine admonitione, licet
sit iniusta. & ꝙ teneat excōicatio sine mo
nitione, tenet gl. ī c. 1 de excel. p̄l. & . 2. q.
1. in sum. & in c. Romana, e. ti. lib. 6. uer.
iniustus. In gl. 3. ibi: *quod magis placet*. Et
hęc opi. hodie probat̄ in c. uenerabilib⁹,
ī §. vlt. e. ti. li. 6. Et in fi. gl. hęc gl. bene rn̄
det ad unū ꝯriū: sed ad primū n̄. Sed sol
ue p⁹ Gof. ꝙ licet ambo incipiāt priuari
sił tn̄ naturałr, i. ex ordine ītellect⁹ præ
cedit excōicatio. nā īterdr̄ ingressus ec-
clesię pp excōicationē p̄cedētē. In gl. 3.
in fi. No. bn̄ gl. qa est multū allegabilis ī
10 practica, & plurimos effect⁹ habet, ut pa
tet in ea: qa in oībus bn̄ dicit. †In glo. in
uer. *interdictum*, in fi. No. bn̄ fi. gl. ꝙ is, cui
c interdr̄ ingressus[c] ecclesiæ, nō pdit ptātē
exercēdi iurisdōnalia, p hoc facit c. fi. d̄ cle. exc. mi. ubi pa-
tet, ꝙ excōicat⁹ minori, licet sit participatiōe sacror̄ū pri-
uat⁹, n̄ tn̄ pdit iurisdōnalia, ad idē c. is, cui, e. tit. li. 6. & hāc
opi. gl. seqt̄ Inn. dicit tn̄, ꝙ iste excōicator excōicatū p se ab
soluet, sd̄ p aliū ītroducet illū in ecclesiā, p hoc c. Suffraga
11 nei, s̄. de elec. †Ex p̄dictis cōclude, ꝙ oī casu dēt excōicatus
remitti ad excōicatorē suū absoluēdus, qd̄ intellige qn̄ du
bitat̄ de iustitia, vel iniustitia sn̄iæ. Si aūt cōstaret eā iniu-
stā, nō dēt eū remittere, sed absoluere, ut ī d. c. uenerabilib.
12 & dixi ī c. p tuas, s̄. e. †In gl. in uer. *absque grauamine*, ibi: *nec*
iurare. No. gl. ꝙ ubi ē iniusta excōicatio, fit reuocatio absq;
d iur̄o, [d] secus in casu dubii, & ita intellige uerbū, alioquin, &
hāc opi. seqt̄ Hos. dicēs, ꝙ qn̄ est iniusta, nō fit pprie abso-
lutio, sed qdā reuocatio, & pro hoc facit iste text. q sp utit̄
verbo reuocationis, qn̄ p̄supponit iniustitiā sn̄ię, qd̄ not.
13 †In gl. in uer. *constiterit*, ibi: *excōmunicatore præsente*. No. de si
gnificato h⁹ uerbi, cōstiterit: nā tacitè p̄supponit citationē
ptis aduerse, qa nō p̄t ałr cōstare, & idē no. gl. in cle. p̄sen-
14 ti, de cē. & ī cle. 2. de pęnis. †In eadē gl. ibi: *de app. c. interpo*
sita. No. hāc gl. qa extēdit casum. c. interposita, ad sn̄iam ex
cōicatiōis, ut absente aduersario, seu excōicatore p cōtu-
maciā, possit supior altera parte p̄sente cognoscere de iu
15 stitia, uel iniustitia excōicationis. †Et in fine gl. No. ex fine
gl. ꝙ ubi agit̄ de retractatione sn̄ię, & nō ad infligēdā pę-
nā ipsi iudici, nō est necesse ipm iudicē uocari. Sed ītelligo
gl. qn̄ excōicatio, uel alia sn̄ia est lata ad instantiā alteri⁹:
qa tūc defendere sn̄iam principałr ad eū spectat. & non ad
iudicē, licet iudex possit assistere, si uelit. Sed ubi iudex ex
offō suo tulisset sn̄iam, tunc cū teneat locū partis, sp citari
dēt, ut uī probari in c. uenerabilib. in. §. secus, & seq. e. ti. li.
6. & facit c. cū ab ecclesiarū, & c. ad reprimēdā, de offi. ord.
16 †In gl. in uer. *ad interesse*, ibi: *declarabit suo iuramento*. No. gl.
singulariter, ex qua habes casum, ubi expensę factę extra iu
diciū, & dāna inde secuta probātur iur̄o dānū passi, cuius
ꝯriū tenet gl. in c. dilecti, de fo. cōp. sed intellige istā gl. qn̄
excōicatus cōuenit̄ ex dolo suo. nā ubi ex dolo tuo [e] sum
e passus damnū, tūc statur iur̄o meo, & ita loquuntur iura al
leg. in gl. quinimo plus uolunt quidā, ut hic refert Inno. ꝙ
hoc casu habet locū iur̄m in litē, ut non solū ueniat dānū
s̄m uerū ualorē rerū, sed ēt s̄m affectionē istius, ar. l. 2. &
l. uideam⁹, ff. de in lit. iu. alii ꝯ, & satis p̄t teneri opi. gl. tanq̄
tenētis mediū inter rigorē, & ęquitatē. †Et in fi. gl. No. 1.
17 ex fi. gl. ꝙ sn̄ia lata ꝯ p̄latū nō dēt mādari executioni in bo
nis ecclesiæ, qn̄ p̄latus cōuenit̄ ex delicto, uel ex ꝯctu suo,
p hoc qd̄ no. in c. de multa, s̄. de preb. & plene dico in c. p
uenit, de fideiu. & q̄tū ad ar. gl. cōclude post doc. hic, ꝙ aut
pp excōicationē iniustā electio sua nō fuit cōfirmata, uel
n̄ fuit adeptus bn̄ficiū, & tūc excōicator tenet̄ ei ad cōsimi
le bn̄ficiū conferendū, si habet ptātē, arg. opti. in c. pastora-
lis, de iure pa. aut nō habet hanc ptātē, & tūc p̄t puniri arbi
trio iudicis. Si uero excōicatio fuit lata post appellationē
tūc tenet̄ cōfirmator, si est soluēdo, quia pp hoc nō debuit
cassare electionē, & in supplemētū agit̄ ꝯ excōicatorē, ar.
in. l. 3. ff. de eo, per quē fac. erit. Et uide quo mō ita spūalia
ęstimātur, p gl. in c. corā, s̄, de of. dele. †In gl. in uer. *satisfa-*
18 *cere*, ibi: *nec prodesi, nec est necessaria appellatio*. hęc gl. nō bn̄
dicit, quia imo appellatio pōt prodesse in multis. Primo,
ut deuoluat cām ad superiorē, qn̄ superior est talis, qui nō
p̄t cognoscere citra appellationē. Exēplū in archiepo re-
spū subditorū sui Suffraganei, ut aperte probat̄ ēt in casu
excōicationis in d. c. uenerabilib. in prin. Vn̄, si excōicatus
nō appellat intra decēdū, non p̄t amplius deducere cām ad
illū supiorē, sed habet necesse petere absołonē ab excōica
tore. Sed si excōicator noluerit absoluere, oblata satisfactio
ne, poterit ex nouo grauamine appellare ad superiorē, ut
not. in d. c. ad reprimendā. Secundo prodest appellatio
ab excōicatione, & est magni effectus, quia si non appellat
trāsit in rē iudicatā respū illius actus, p quo lata fuit excōi
catio

catio. Vn̄ si fuit excōicatus pp cōtumaciā, & nō appellauit
intra decēdiū, nō p̄t amplius negare cōtumaciā, sed si uult
absolui, oportet, ꝙ primo satisfaciat, ad hoc, qd̄ no. in d. c.
venerabilib., & d. c. ad reprimēdā, sed respū uinculi non trā
sit in rē iudicatā, & hoc casu tm̄ procedat gl. qa inquantū
excōicatus petet absolui, est audiendus, ut in c. fi. de pœnis.
qa, ex quo recōciliat̄ deo, ergo & ecclesiæ, ut s̄. e. c. à nobis.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici omnes, & cum eis quomodocunque participantes sunt excōicati.*
2 *Statuta contra libertatem ecclesiasticam quando dicantur?*
3 *Constitutio papæ ligat incontinenti quando est publicata in curia Romana, nec requiritur, quod publicetur alibi.*

CAP. XLIX.

a 1 Nouerit. [a]† Excōicat hæreticos, & quosdam
uiolatores ecclesiasticæ libertatis.
h. d. & secūda pars principalis, ibi: *Nec non*. Casus
lit. In c. isto excōicat oēs hæreticos utriusq; se-
xus quocunq; noīe cēseant̄, & fautores, & defensores eorū,
& receptatores, & illos, q de cætero seruari fecerint statu-
ta edita, uel cōsuetudines introductas ꝯ ecclesiasticā liber
tatē, nisi ea deleri fecerint intra duos menses de libris suis
post publicationē h⁹ sn̄iæ. Itē excōicat statutarios, & scri
ptores statutorū ipsorū, nec nō ptātes, consules, rectores,
& cōsiliarios locorū, ubi de cætero hmōi statuta, & consue
tudines editæ fuerit, uel seruatæ, & illos, q s̄m ea p̄sumpse
rint iudicare, & scribere iudicata. B. No. 1. ex tex. spēs pso-
narū, q̄ ipso iure incurrūt excōicationē. Primo oēs hæreti
ci, fautores receptatores, & defensores eorū. Scd̄o qcūq; fe
cerit suari statuta, uel cōsuetudines ꝯ ecclesiasticā liberta-
tē. Tertio statutarii, & scriptores statutorū ꝯ ecclesiasticā li
bertatē. Quarto ptātes, consules, rectores, & cōsiliarii loco
rū, ubi statuta edita fuerint. Quinto qcūq; iudicat s̄m hæc
statuta. Sexto q iudicata redigunt in publicā formā. Scd̄o
pondera tex. ibi; *fecerint amoueri &c.* Ex quo infert̄, ꝙ isti nō
b euitāt excōicationē, [b] licet in fine statutorū ponāt statutū,
ꝙ si qua essent statuta edita ꝯ ecclesiasticā libertatē hēant
p nō scriptis, ut cōiter solet fieri. p hoc. n. non esset satisfa
c ctū huic. c. nec auth. [c] cassa & irrita, C. de sac. san. ecc. Exigit
enim, ꝙ hæc statuta deleant̄ de libris, & ita no. Bar. ī d. au-
2 thē. †Sed q̄ro, q̄ statuta dicātur ꝯ ecc̄łiasticā[d] libertatē? In
d no. cōcludit hic, ꝙ sunt illa, quæ ueniūt ꝯ priuilegia cōces-
sa ecclesiæ uniuersali uel a Deo, uel à Papa, vel ab Impera-
tore, secus si priuilegiū cōcessum esset ecclesiæ pticulari, &
cū hac cōclusione trāseūt doc. nostri sed Bar. in d. aut. cassa
lati⁹ tāgit hāc mām, ponēdo hāc cōclusionē, ꝙ ubicūq; p
e statutū clerici efficiūtur timidiores, [e]& laici audatiores ad
nocēdū, ꝙ tūc dn̄r ꝯtra ecclesiasticā libertatē. Exēplū ē sta
tutū laicorū, ꝙ qcūq, interfecerit laicū, puniat̄ grauiter; in
terficiēs uero clericū puniat̄, puta ī. 10. Florenis, uel ī alia
mitiori pœna, p hoc. l. 1. §. q̄ onerādæ, ff, qua. re. ac. nō dat̄,
& hoc dictū mihi placet, & p hoc adduco c. graue. j. e. indu
cendo, ut ibi dicā. Sunt ergo sił iūgēdæ istæ duæ theoricæ.
3 In glo. in uer. *intra duos menses*, ibi: *a tempore publicationis*. Ex
hoc dicto gl. īfert̄, ꝙ hodie n̄ expectat̄ lapsus istorū duorū
mēsiū, nisi ab olī hęc cōstō fuerit pbata, licet qdā dicāt, ꝙ
isti duo menses currūt a tpe publicationis spāliter fiendæ
in qualibet puincia, qa ignorās nō ē cōtumax, & p ꝯns nō
incidit in excōicationē. 11. q. 3. c. cæterū. Sed dictū gl. plus
placet Io. An. & hoc credo verius. nā cōstō papæ nō est ne
cessario publicāda in qualibet puincia, qa satis est, ꝙ publi
cet ī curia Ro. ut no. ī data li. 6. & ibi ī nouella p Io. An. &
maxiè hoc pcedit cū hæc cōstō sit redacta in corpus iuris,
qa nemo p̄sumit̄ hoc ignorar̄. Cōclude ergo, ꝙ statutarii,
& alii, de qb⁹ in tex sunt excōicati ipso facto. Sed successo
res eorū excōicati nō sunt, si q̄ primū sciuerint, fecerit hæc
statuta deleri d̄ libris, dēt tn̄ dari aliqd̄ tp̄s: qa n̄ īcōtinēti
p⁹ sciam tenēt currere, ar. ī. l ratū, & ī. l. qd̄ dicim⁹, ff. d̄ sol.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia non extenduntur ex identitate rōnis.*
2 *Rector almæ sapientiæ noua alumna mea, uel consules mercatorum ciuitatis. Perusii, qui ibi præsunt an habeant iurisdictionem in scolares extra sapientiæ domum delinquentes?*
Laicus ex permissu Papæ potest excommunicare, sed non ex permissu episcopi.

CAP. L.

f Canonica. [f]Statutum de
regularib⁹ ex
communicatis pro iniectione
manuum absoluendis per suos b
prælatos ad hospitalarios extēditur, vt
ipsorum prior eos absoluat, vel aliter, &
sic. Fratres hospitalis Hierosolymitani
excōicati p iniectione manuū in cleri-
cū, seu cōfratrē, absolui pn̄t p eorū prio
rē, nisi excessus fuerit difficilis & enor-
mis. h. d. Et diuiditur. Nā primo ponit
canonē antiquū. Secūdo illū prorogat,
ibi: *Nos ergo*. Cas⁹ lit. Statuit Alexāder,
ꝙ monachi & canonici rłares quocūq;
mō se percusserint, p Abbatē suū absol-
uantur, cui⁹ statutū ponit̄. s̄. e. c. 2. & c. cū
illorū. Cōstōnē illā extēdit p̄p Hono.
ad hospitalarios Hierosolymitanos, ut
p priorē suū, q sacerdos dēt esse, ī eodē
casu fratrib. eiusdē ordinis absołonis
beneficiū ipendat̄, nisi forsan maioris es c
set prouidētia reqrēda. B. No. 1. ex tex.
ꝙ ubi percussio est enormis, rłaris tene-
tur ire ad sedē apostolicā p absołone,
1 nō ergo absoluit Abbas, uel eps. †No. se d
cūdo, ꝙ p sīłitudinē rōnis nō dēt extē-
di ius priuilegiatiuū, nisi extēsio fiat per
habentē ptātē. Et p hoc cōcludit Ho. ꝙ
tēplarii nō gaudēt hoc priuilegio, quia
licet ius cōe dēat extēdi p idētitatē rō- e
nis, sec⁹ est ī iure priuilegiatiuo, facit re
gula, in argm̄, de reg. iu. li. 6. & . l. qd̄ ꝯ, ff.
de legi. licet gl. tenuerit ꝯtrariū in c. cū
2 illorū, s̄. e. c. †Sed quæro, quid si isti percu
tiant se ex̄ claustrū? dicit Hos. ꝙ nō pn̄t
absolui p abbatē, seu Priorem, unde ad
tex. supplet, qn̄ in claustro. Sed tene ꝯ-
trariū p ea, quæ dixi in d. c. cū illorū, &
facit iste tex. ubi n̄ reperit̄ aliqd de clau
3 stro. †In gl. ī uer. p̄sbyter, in fi. *dic tamen*.
g ꝙ pa. posset dare ptātē laico excōicādi [g] f
sed eps nō, ut no. gl. in c. p̄ter. §. uerū. 32.
di. & in c. bn̄ quidē. 96. di. nā hoc est iu-
risdōnis, & nō ordinis, & uide quod no.
gl. in c. peruenit. 25. di. &c. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Suspensi & excōicati non sunt absoluendi, nisi primo præstito iuramento de parendo mādatis ecclesiæ, ut g de, infra c. prox. in. 2. no. & per totum.*
2 *Pro scandalo uitando receditur aliquando a iure rigoroso.*
Posse dicimur, quod de iure possumus, de iure, s. communi, non extraordinario.

CAP. LI.

Super eo. Excommunicatus, vel suspensus absolui non debet, nisi per prius iuramento prestito, si tamen sine scandalo iuramentum haberi nō pōt, poterit fieri absoło p manualem

SEBA. SAP.

a Nouerit. Nūquid dispositio huius decretalis habeat locū in his, quæ in cœperūt statuere ꝯtra libertatē ecclesiæ, non tn̄ perfecerūt, nec intra duos mēses amoueri fecerūt, uide d. Bar. Bellen. in suis apostillis in c. in his. j. de uer. sig.

vbicūq; ad euitādū pęnā requirit̄ statutum, uel scripturā deleri, non sufficit, ꝙ cassetur uerbo, nisi ēt deleatur facto, & ex hoc ēt declarabit̄ tex. ī cle. 1. in uer. deleuerint, de usu. sed tu in ꝯriū uide Bar. in. l. nihil, ff. de adi. leg. & in. l. emptor. §. Lucius, in fi. ff. de pact. sup quo uide qd̄ scripsi post. d. Ab. j. titu. 1. in c. in his. ubi notāter soluo hanc ꝯrietatem.

Nec authe. Facit tex. in auth. cassa, & ibi Sali. C. de sacrosan. eccl. And. Bar.

Quæ proprie dīcantur statuta cōtra libertatem ecclesiæ, de quo uide text. in c. 2. cir. fin. de uer. sig. li. 6.

Timidiores qn̄ dicitur statutū contra libertatē ecclesiæ, uide glo. no. ī §. uniuersali enim in uer. degenerem in auth. de nō eli. secundo nub. tex. in. c. 1. de priui. li. 6. ubi dr̄ ꝯ libertatē ecclesiæ, qn̄ tollitur exceptio clericorū. And. Barb.

Vide quod not. Ray. in sum. d̄ sen. p̄ce. diffi. & excōi. §. sequitur de sen. excō. uer. itē nūqd templarii, & hospitalarij.

ZACHAR.

Excōicandi. Adde, quod notaui remissiue in apos. ad illum in c. ecclesia. S. Marię, nu. 5. in apo. ī uer. ptātē excōicādi, s̄. de const. & Gemi. in c. licet, nu. 11. & ibi in apost. Cel. ī uer. possunt excōicari, de præben. li. 6.

SEBA. SAPI.

a Scandalum. Multa, quæ fiunt rõne ſcandali euitãdi, quæ alias non fierẽt, cumulat Feli. hic, & latius in c. nihil cum ſcandalo col. 1. cum ſeq. ſ̃. de præſcri.

b In abſolutione à ſuſpenſione pręſtatur iuramentum, ſicut in abſolutione ab excõicatione, quod eſt uerũ in ſuſpenſione hominis, ſecus in ſuſpenſione iuris, ut no. dicit Archi. in ca ſacerdotes. 50. di. item ꝙ in abſolutione à ſuſpẽſione debet præſtari iur̃m, ſicut in abſolutione ab excõicatione, tenet Archi. in c. nomẽ cir. fi. 2. q. 1. & circa id, quod dixi đ dr̃ia inter ſuſpenſionẽ iuris, uel hominis, uide Inno. hic, & in c. ſicut, đ coha. cle. & mu. & ẽt ibi in d. c. ſicut d. Ab. in. 2. co. Do. in d. c. ſacerdotes. 50. diſt. Arch. in c. præter, §. ad hoc. 32. di. & ibi Do. in pe. col. & uide Arch. in c. qui merito. 11. q. 3.

c Delegabilis. Vide. §. quib. in. 1. cõſtõ. C. And. Bar.

promiſſionẽ h.d. Cõis diuiſio. Secũda, ibi: *hoc tibi.* Caſus lit. Monachi Greçi, & eremitę pp inobediẽtiã ſuſpendebant̃, & excõicabãtur, tñ ad mandatum eccleſię redire nolebãt niſi p manualẽ ꝓmiſ-b ſionẽ. Conſultus pa. an eſſent recipiẽdi ſine iur̃o, rñdet, ꝙ ſi nõ pñt induci ad ꝓſtãdũ iur̃m ſ̃m formã eccleſię, recipiant̃ hac uice cũ manuali ꝓmiſſione, cũ ĩterdũ ſeueritati (cõſideratis locorũ & temporum qualitatibus) ſit aliquid detrahẽ
1 dũ B.† No. 1. ex tex. ꝙ nec excõicati nec ſuſpenſi abſoluẽdi ſunt abſq; iur̃o de parẽdo mãdatis eccleſię, & no. inq̃tũ dixi de ſuſpenſione, quia non ꝓbat̃ niſi hic,
2 & ĩ c. ſeq. † Secundò no. ꝙ pp ſcandalũ[a]
a euitãdum q̃nq; recedit̃ a iure rigoroſo. Sed q̃ro, nũq̃d hoc c. ꝓnat ius cõe? Hoſti, dicit, ꝙ ponit ius cõe ſumendo ꝯ̃riũ ſenſum, qa đ iure cõi non debet fieri abſoꝉo ſine iur̃o, pro hoc text. ibi: *hac uice.* Sed certe dici pót, ꝙ ponit ius cõe, ſ. qñ ſcandalum ſubeſt, ut tunc eo caſu poſsit fieri abſoꝉo ſine tali iur̃o. nã papa hic rñdet ad cõſultationẽ. ergo eſt ius cõe, ut no. in c. pe. de temp. ord. Itẽ induco tex. ibi: *poteris &c.* Nã id dicimur poſſe, qđ de iure poſſumus. 22. q. 2. c. faciat homo & quod fit per remediũ extraordinariũ dr̃ fieri non poſſe, ut no. Inn. in c. paſtoralis, de cã poſ. & proprie. In glo. 2. in fi. Hoſt. inducit iſtum tex. pro ꝯ̃ria opi. Nã ſi ſpeciale eſt hoc caſu, ubi imminet ſcãdalũ, ergo r̃lr nõ ualet abſoꝉo ſine iur̃o. Sed tu tene, qđ dixi ĩ c. cũ deſideres, ſ̃. e. & cõiter approbatur dictum glo.

CAP. LII.

VEnerabili. Cum de uirib⁹ ſñię dubitatur, pôt qs abſolui ad cautelã iur̃o præſtito. h. d. Caſus lit. Archieps Turonẽ. tulit ſñiam ſuſpẽſionis in epm Cenomã. pp quã ſuſpenſionẽ eps, & procurator Archiepi acceſſerunt ad præſentiã d. pa. Ipſe uero auditis allegationib. partiũ, ſñiam ipſam relaxauit ad cautelã p̃ſtito iura. ab ipo epo pręſente ꝓcuratore archi. ꝙ parebit mãdato Archiepi, ſi cõſtiterit ipſum culpabilẽ extitiſſe ſup eo, ꝓ quo fuit ſuſpenſus. No. 1. ex tex. Archiepm ſibi ſuffraganeũ epm poſſe ſuſpendere. pót ẽt ipſum excõicare, & alia pœna arbitraria punire, dũmõ nõ ſit tale delictũ, qđ expoſcat depoſitionẽ, & pro hoc. 10. qõ. 3. c. quia cognouimus, & in c. ſacro. ſ̃. eo. & qđ ibi no. & in c. ut litigantes, de offic. ordi. li. 6. & c. 1. e. ti. & l. Secundo no. ꝙ ſñia ſuſpenſionis non eſt relaxanda ſine iur̃o, cõcor. tex. in c. p̃cedẽti. Vltimo no. ꝙ abſolutio ad cautelã nõ eſt imponenda ſine iur̃o, & uide qđ dixi in ca. per tuas, ſ̃. eo. & quod plenè no. in c. ſolet, eo. ti. li. 6. Sed quęro ad quid ſit iſta abſoꝉo ad cautelã, ex quo non erat excõicatus, ſed ſuſpẽſus? Sol. ut poſſit cõicare, & intereſſe ſacris, & negotiis eccleſiæ, nõ aũt ſit, ut poſſit agere, qa ſuſpenſio non tollit facultatẽ agendi, ſicut excõicatio, ſ̃m Inn. quod not. In gl. 1. ibi: *hoc ſit propter dubium.* Et declara hoc, ut plene dixi in c. per tuas, ſ̃. e. & in fi. gl. Et dicit hic Io. An. ꝙ hoc alibi ñ reperit̃, ſ. ꝙ in abſoꝉone[b] a ſuſpenſione pręſtetur iuramentum, ſed certe imo reperitur. nam probatur. ſ̃. c. proximo.

SUMMARIUM.

1 *Statuta condere eſt quid, quod poteſt delegari.*
2 *Contumaciæ pœna poteſt eſſe, ut interdicatur colonis, ne reſpondeant dominis de fructibus, uel ne colant agrũ contumacis.*
3 *Cautio de non offendendo poteſt peti ab illo, qui ſemel offendit.*
Delinquens poteſt cogi, ut caueat, ne in futurum conſimile delictum cõmittat.
4 *Statuentes contra libertatem eccleſiaſticam, ſunt ipſo iure priuati feudis eccleſiaſticis.*
5 *Mandatum generale non extenditur ad actus iniquos.*
Excommunicatus a iure poteſt iterum excommunicari ab homine.
6 *Vaſallus ſi litigat cum domino, & factum eſt notorium, poteſt ipſe dominus eſſe index, ſecus ſi factum non eſt notorium.*

CAP. LIII.

GRauem. Excõicantur officiales locorũ, in quibus ſunt ſtatuta ꝯ̃ eccleſiaſticã libertatẽ, niſi ea deleri fecerint, & ſtatutarii feudis eccleſię ſunt priuati h.d. Prima pars ponit q̃relã. Secunda dat iudices, ibi: *Ideoque.* Caſus lite. Quidã ciues Piſani deputati a ptãte, ac populo ad ſtatuta ciuitatis edẽda, fecerũt duo ſtatuta ꝯ̃ eccleſiaſticã libertatẽ, & in derogationẽ apo. ſedis. Primũ videlicet, ꝙ ſi qs clericus, uel laicus ꝯ̃ quẽcunq; laicũ Piſani diſtrictus ad iudicẽ eccleſiaſticũ literas apoſtolicas impetraret, in mille ſolidis cõdẽnaret̃, niſi renuntiauerit literis, neq; reditus poſſeſſionum ſuarũ redderẽtur eidẽ, nec agri ipſorũ excolerentur: ſed bãno potius ſubiaceant ptãtis. Item ſtatuerũt, ut clerici ſuis ſumptibus quoddã caſtrũ Piſanorũ facerẽt cuſtodiri, quod ſi non fecerint, ptãs ꝯ̃ eos procedere teneatur. Super his cõqueſtus fuit Archieps Piſanus dño papæ. Vñ mãdat epo Senen. quatenus in cõſiliarios & officiales ciuitatis piſanę excõicationis ſñiam proferat, niſi ſtatuta ipſa de capitularibus ſuis fecerit amoueri, & caueri idoneè (ſicut exigit res) ꝙ de cætero ſiꝉia nõ attentent. Sed cũ iidẽ ſtatutarii multa de bonis eccleſiaſticis dicantur hr̃e in feudũ. denũtiet illos
1 hmõi feudis fore priuatos. B.† No. 1. ex tex. ibi: *quod quidam*
c *ciues deputati &c.* ꝙ ptãs legis condendæ eſt delegabilis,[c] & facit iſte text. pro conſuetudine Tuſcię, & Lombardiæ, ubi cõiter deputantur aliqui ciues ad ſtatuta edẽda, de quo
2 per Bar. in l. oẽs populi, ff. de iuſt. & iur. † Secundo not. vnã nouã pœnã cõtumacię, ut poſſit interdici inquilinis & colonis, quatenus nõ rñdeãt dominis poſſeſſionũ de reditib. Itẽ ꝙ nemo audeat colere agros, ſeu poſſeſſiones illius cõ
3 tumacis. † Itẽ no. ꝙ ꝯtra delinquẽtẽ pôt procedi, ut caueat ne in futurũ cõſiꝉe delictũ cõmittat, & erit iſta cautio fideiuſſoria, uel pignoratitia pœna appoſita, ar. in c. literas, de p̃ſum. & facit iſte tex. in ar. ꝙ inimicus meus, qui me ſemel offendit, poſſit cogi & diſtringi ad p̃ſtãdũ cautionẽ ideo-
4 neã, ne me offendat in futurũ. † Vlt. no. ꝙ facientes ſtatuta ꝯ̃ libertatem eccleſiaſticã ſunt ipſo iure abſq; alia priuatione feudis eccleſiaſticis priuati. Vnde ſolũ hic mãdat̃ denũ-
5 tiatio. † In glo. pen. ibi: *hic loquitur de iſtis conſiliariis &c.* Et hæc ſolu. vr̃ placere Inno. & pro hoc, quia ciues iſti nõ fecerunt iſta ſtatuta, ſed dederũt ptãtẽ aliis, ut facerent ſtatuta, & ſub mandato generali non uenit iniquum ſtatutũ pro hoc c. 1. de iureiu. lib. 6. hanc tñ ſol. ĩtelligo, qñ ſucceſſores ignorabãt illa ſtatuta ibidẽ contineri. nã data ſciã, & tpe cõpetẽti ad facienda illa deleri, niſi deleuerint, ipſo facto ſunt excõicati, ut ĩ c. nouerit, & qđ ibi dixi. ſ̃. e. & ſatis pôt teneri ult. ſol. gl. nã excõicatus a iure p̃t excõicari ab hoĩe ad maiorẽ terrorẽ, & ut multiplicato uinculo excõicationis obtineatur abſoꝉo cũ maiori difficultate, ut in c.
6 ita quorũdã, đ Iudæ. & ĩ c. cũ ꝓ cã, ſ̃. e. & qđ ibi dixi. † In gl. fi. Sed ꝯtra gl. & tex. facit, qa ubi eſt cõtẽtio ĩter dñm, & uaſallũ, iudices ſunt pares curię, ut ĩ. §. p̃terea, alle. ĩ gl. & no. in. c. cæterum, de iud. ſol. ſ̃m Hoſ. ꝙ ubi factũ eſt notorium, poteſt ipſe dñs procedere: qa tũc ceſſat ſuſpitio, pro hoc facit ꝙ no. Inn. ĩ c. ex parte. ĩ. de verb. ſig. Soluit & aliter. Sed poſſumus ſic dicere, ꝙ ĩquãtũ iſtud delictũ tãgit eccleſiã, p̃p p̃t exercere iuriſdõnẽ nedum in bonis feudalibus, ſed etiam in bonis propriis ipſorum delinquentium, ut in c. fœlicis, de pœnis li. 6. & in c. ita quorundam, de Iudęis.

SUMMARIUM.

1 *Participans cum excommunicatis intendentibus ad ſalutem animæ non eſt excommunicatus, licet interponat alia uerba. 4.*
2 *Percutiens clericum zelo charitatis, uel conſanguinitatis, & multis aliis caſibus hic poſitis non eſt excommunicatus.*
3 *Propoſitum & mens multum attenduntur in delictis.*
4 *Participare cum bannito non dicitur ille, qui procurat, ut inducat ipſum ad ſatiſfactionem.*
5 *Eleemoſina in caſu neceſſitatis poteſt recipi ab excommunicato, Intellige ut infra num. 7.*
6 *Præſertim, Iſta dictio quomodo ſumatur.*
7 *Decimæ debentur a Iudæis excommunicatis.*
8 *Patria poteſtas non ſoluitur per ſacros ordines, niſi per epiſcopatum.*
Patria poteſtas non curatur in ſpiritualibus.

CAP. LIIII.

a CVm uoluntate. [a]† Alloquens excommu-
1 nicatum in tendentibus ad ſalutẽ animæ, etiã ſi alia uerba interponat, excõicatus non eſt. hoc primo. Prædicatores præſertim, qui alias ſuſtentari nõ poſſunt, ab excõicatis & detinẽtibus bona aliena eleemoſinã recipere poſſunt. hoc ſecũdo. Tertio ponit quoſdã caſus, in qbus ꝑcutiens clericũ excõicat⁹ nõ ẽ, & tres ſunt partes, ut patet per. §. Scđa, ibi: *prædicatores.* Tertia, ibi: *Si uero.* Caſus lit. In primo reſpõſio dicitur, ꝙ ſi aliquis participat excõicatis in his, q̃ ad ſalutẽ, uel correctionẽ eorũ ꝑtinẽt, in locutione, licet alia uerba incidenter interponat, ut apud eos magis proficiat, nõ ẽ excõicat⁹. Scđo dr̃, ꝙ p̃dicatores, cũ p̃dicãt excõicatis, & aliis detẽtorib⁹ alienarũ rerũ, & audiũt cõfeſſiones eorũ, licitè pñt recipere ab eis eleemoſinas, cũ ipſi quaſi gerãt cãm, uel curã eorũ, ad quos res ipſę ꝑtinere noſcũtur, p̃cipuè ſi alias in loco
2 illo nõ pñt ſuſtẽtationẽ habere. † Tertio dicitur, ꝙ clericus rõne officii, qđ in eccleſia obtinet, & alii clerici ſeniores zelo deuotiõis pñt ꝑcuter̃ pueros, uel adoleſcẽtes cõſtitutos in minoribus ordinibus turbãtes diuinũ offm̃, nec incurrũt excõicationẽ. Item magiſtri, & p̃lati ſubditos, & ſcholares ſuos cã correctiõis leuiter pñt ꝑcutere ſine pœna excõicationis, & idẽ dicẽdũ de his, q aliquos de familia ſua, uel ꝓpiquos ĩferiorũ graduũ ſimili mõ corrigũt, vt eos cohibeãt à uitiis, & bõis morib⁹ ĩformẽt, in oĩbus p̃miſſis caſibus excõicatiõis ſñiam nõ ĩcurrũt, cũ hmõi participatio, & corre
3 ctio bono aĩo, & ñ diabolo ĩſtigãte fiat. B.† No. 1. ex tex. ꝙ ĩ diſtiguẽdo maleficio attẽdi dẽt ꝓpoſitũ, & mẽs delinquentis. Vñ ſi qs accipit rẽ alterius nõ intẽdẽs furari, non cõmittit furtũ pp intentionẽ, quã hẽt, ut no. in c. cum dilecti, ſ̃. de accu. in l. ĩter oẽs. §. rectè, ff. đ fur. ad idẽ, qđ habet̃ in l. verũ,
4 & l. q iniurię, ff. eo. † Scđo no. caſũ ſpãlẽ, in quo cõicans ex cõicato in locutiõe nõ incurrit excõicationẽ, qñ hoc facit, vt eũ inducat ad ſatisfactionẽ,[b] uel ad ſalutẽ aĩę, & ſic facit iſta lr̃a, ꝙ ſi ſtatuto cauet̃ ꝙ participãs cũ bãnito ĩcurrat certã pœnã, ꝙ ille q participat, ut eũ poſſit inducere ad ſatisfa-
5 ctionẽ, ñ ĩcurrit hãc pœnã. † Tertio no. ĩ. §. *prædicatores, &c.* ꝙ ceſsãte neceſſitate nõ ẽ licitũ recipere eleemoſinas ab excõicato, vel à detẽtorib⁹ rerũ alienarũ. Quarto no. ꝙ audiẽs cõfeſſionẽ alicui⁹ licite recipit aliqd à pœnitente, ẽt ſi illud ſubiaceat reſtitutiõi. Vlti. no. plures caſus, ĩ qb⁹ iniiciẽs manũ in clericũ nõ ĩcurrit excõicationẽ, & maxie no. caſum in e propinquo, ſeu patrefamilias, vt eis ꝑmittat̃ leuis correctio
6 circa clericos inferiores. † In gl. in uer. *præſertim*, ibi: *poteſt exponi pro maxime.* Inn. dicit, ꝙ ponitur pro tantum: quia non debet recipere eleemoſynam à talibus, niſi quãdo aliter ſuſtentari non poteſt. Sed certe Inno. & gl. habent eundẽ ſenſum, ſed dictio, p̃ſertim, ſecundum intellectum gl. refertur ad uerbum, prædicatores, ut ſit ſenſus, ꝙ tempore neceſſitatis omnes poſſunt recipere eleemoſynam ab excõicatis, maxime prædicatores: ſed ſecundũ intellectum Inno. dictio, præſertim, refertur ad illud verbum, ſuſtentationem, & tũc eſt ſenſus, ꝙ tũc tãtum licitum eſt recipere eleemoſynam ab iſtis, qñ aliter non poſ
7 ſunt iſti ſuſtentari. † Sed hic generaliter quæro, nunqd licitũ ſit recipere oblationes ab excõicato, uel uſurario, ſicut eleemoſynã? Inn. ꝙ ſi, ꝓ hoc c. a nobis, ſ̃. e. & c. qa in oĩbus, ſ̃. e. de uſu. Rõ diuerſitatis ẽ, qa eleemoſyna recipit̃ in ſecreto oblatio autẽ in publico. Vnde, ne eccleſia uideat̃ fauere excõicatis, & detentorib⁹ rerũ alienarũ, nõ dẽt recipere ab eis oblationẽ, ſđ decimas p̃diales licite ab eis recipit. nã & a Iudęis tales deciæ recipiũt̃
8 vt ĩ c. đ terris, ſ̃. đ decimis. † In gl. fi. ibi: *liberati ſunt à patria poteſtati.* Vult ergo gl. ꝙ quilibet ſacer ordo liberet a patria ptãte, & idẽ tenet gl. in c. ĩdecorũ, đ ętа. & quali. Sed ꝯ̃riũ tenẽt ibi Inn. & Hoſti. & illud ueri⁹. nã dictũ gl. ñ ꝓbat̃ iure, ſđ potius probat̃ contrarium, per locum a ſpãli. nã ſi ſpeciale ẽ in epatu,[d] ut liberetur a patria ptãte, & iſtud pp ſublimem dignitatẽ epatus, vt in c. per venerabile, qui fi. ſint legi. & in aut̃. ſed dignitas epiſcopalis, C. đ epi. & cleri. ergo in ꝯ̃rium ẽ ius cõe, nõ ob. arg. gl. qa ſacer ordo liberat a dñica ſeruitute, qa indecens eẽt, ut quis eſſet ſeruus, & in ſacro ordine cõſtitutus, ſed non ſic eſt indecens, ut quis ſit clericus, & in patria poteſtate. Fatendum tamen eſt, ꝙ in ſpiritualibus filius clericus non eſt ſub poteſtate patris. Vnde, ſi habet beneficium, poteſt agere & conueniri ſine conſenſu patris, ut in c. ſi annũ, de iud. li. 6. Item quo ad percuſſionẽ ſacer ordo liberat a patria ptãte, ut ꝓbatur hic a contrario ſenſu, & hoc, vt deferatur ordini, ſacro, licet quidam antiqui dixerint, patrem non incurrere excommunicationem, ſi correctionis cauſa percutit clericum in ſacris conſtitutũ quia non poteſt in eo notari uiolentia. Sed credo gl. melius dicere, quia ſaltem huiuſmodi manus eſt temeraria ratione ſacri ordinis, pro hoc c. uniuerſitatis, ſ̃. e. ubi prælatus incidit in excommunicationem, ſi correctionis cauſa facit percuti clericum per laicum, quia reperitur ibi temeritas & ſic non uiolentia.

SUMMARIUM.

1 *Concubina clerici poteſt excommunicari. 3.*
2 *Participans cum excommunicato in crimine, poſt latam ſententiam incurrit maiorem excommu.*
3 *Concumbens cum concubina excommunicata, an incidat in excommunicationem?*

CAP. LV.

SIconcubinæ. [e] Communicãs excommunicato ĩ crimine damnato, incidit in excommunicationem maiorem hoc dicit. Caſus literalis. Publicæ concubinę clericorum, quia nolebant ab eis recedere, excõica-

a Iſte tex. facit contra id, quod not. Bar. in l. quiſquis per illũ tex. C. ad l. Iuliã mai, ubi dicit, ꝙ ille, qui procurauit cũ cõi, ꝙ bãnit⁹ rediret ad ciuitatẽ, dicit̃ ei præſtare auxiliũ, & incurrit pęnã ſtatuti punientis præſtantem auxilium bannitis.

b Idem dicit San. Tho. in. 4. ſenten. di. 17. q. 2. ar. 4. circa medium.

ZACHARI.

c Pro tm̃. Adde de multiplicitate ſignificati hui⁹ dię ceſis qđ notaui ĩ apo. in c. ꝑ tuas, n. 17. ĩ uerſ. ponatur pro tãtum, ſupra đ ſimo. eũdẽ in c. licet ex ſuſcepto, num. 11. in apo. in uerſ. præſertim, ſ̃. de fo. cõpe. & ibi ſumit̃ pro maxĩe, & in c. diſcretionẽ, nu. 9. & ibi iterum in apoſ. meis in uer. dictio, præſertim, ſ̃. de eo, ꝙ cog. conſã. ux. ſu.

ZACHAR.

d Speciale eſt in epatu. Adde, quod notaui in apo. ad iſtum in c. cõſtitutus, in apo. in uer. dignitas epalis, nu. 3. ſ̃. de reſt. in inte.

e Vide ſ. Tho. in 4. ſen. diſtin. 43. q. 2. art. 4. ultra medium, ubi dicit, ꝙ cõicãs in crimine excõmunicato eſt excommunicatus excõicatione maiori.

excõ icatæ fuerũt, clerici cõcubinarii p⁹
latã sñiã carnaľr ad eas habuerũt acces
sum. Querit̃,utrũ isti eadẽ sñia sint liga
ti?Rñ.pa. ꝙ eadẽ sñia inuoluuntur,quia
communicant in eodẽ crimine crimi-
1 nali. B.†No.1.ex tex.cõcubinam clerici
ꝓꝑ delictum concubinatus posse excom
municari ꝑ eccľiã,quãtũcũq; laici sint.
a Sortit̃ eñ forum ecclesię rõne delicti. [a]
peccat enim in ecclesiã adhęrẽdo turpi
ter clerico,& iõ põt puniri ꝑ ecclesiã,ꝓ
hoc uide tex.cũ gl.32.di.c.eos, &.15.q.
2 vl.cũ multę.†Scđo no.ibi: *post latam sen-*
tentiam,ꝙ cõicãs alicui in crimine,ꝑꝑ ꝙ
incurrit excõicationẽ, nõ ẽ excõicatus,
si cõmunio adhibet̃ añ sentẽtiã latam.
Duo ergo reqrũt,vt qs incidat in excõi
cationẽ maiorẽ.Primò, ꝙ cõmunicet p⁹
latam sñiam.Secundò, ꝙ in crimine dã
3 nato. † Et ex hoc decidit̃ quæstio, pone
mulierẽ excõmunicatã propter cõcubi
natũ clerici, nũqd laic⁹ cognoscẽs hãc
mulierẽ excõicatam carnaliter incidat
in excõicationem?& dicendum, ꝙ non:
qa nõ cõicat in crimine dãnato:secus,si
fuisset mulier excõicata gñaliter ꝓpter
delictum fornicationis,quia tunc qlibet
ĩcurreret excõicationẽ maiorẽ,quia cõi
caret in crimine damnato,ꝙ uoluit Io.
An.hic,& bene, & satis ꝓbat̃ per istum
tex.& ꝑ c.nuper,& ꝙ ibi not.s̃.eo.quod
tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus,uel prælatus excommunicatus minori,non perdit ea,quæ sunt iuris.*

CAP. LVI.

b DVobus. [b] Excõicatus mi-
nori excõicatio-
ne potest absoluere excommu
nicatum minori, uel sic com-
prehendendo potius mentem, quã uer-
ba.Excõmunicatus minori potest ab ex-
cõicatione aliquẽ absoluere.h.d. Casus
lit. Duobus fuit collata potestas, ut ab
excommunicatione minori,si eã incur-
rãt, uicissim se absoluãt.uterq; incidit ĩ
hmõi sñiam,quærit̃,vtrum ista potestas
eis collata expiret?Respondet papa pro
pterea nõ expirare, quomin⁹ alter aliũ
absoluat:tñ ꝯdicũt qdã,ꝙ alter aliũ ab-
soluere nõ potest,nisi ab alio non suspẽ
so fuerit absolutus.B.In gl.1.ibi:*uel dic,*
quod alter alterum potest absoluere, &c.
Et hãc lect. quę seqt̃,tene mẽti.nã dicit
Hosti.& bñ,tenẽdo primã lect.gl.ꝙ ñ es
set aliquod spãle in excõicatione mino
ri. nã ꝑ maiorẽ excommunicationẽ nõ
tollitur potestas in habitu,sed tantũ in
1 actu,ut in c.ad probandũ, de re iud.†Cũ
ergo iste tex. uoluerit notare specialita
tẽ in minori excõicatione,dicendum ẽ,
ꝙ excõicatus minori, hẽt potestatẽ ab-
soluendi habitu & actu: qa per hoc non
immiscet se sacramẽtis passiuè,sed exer
cet iurisdictionẽ, qua priuatus nõ ẽ per
excõicationem minorem,ut in c.si cele-
brat,de cleri.excommuni.mi.Et ista est
uera lectura.

SVMMARIVM.

1 *Eucharestia potest confici tempore interdicta ciuitatis pro infirmis.*

CAP. LVII.

c PErmittimus. [c] Permittit ministrum eccle-
siarum semel in hebdomada
celebrare tempore interdicti, concurrentibus his,
quę exprimuntur in text. Sed hodie hoc capit. ser-
uit đ nihilo,quia hodie permittitur singulis clericis ianuis
clausis,excommunicatis & interdictis exclusis, ut habetur
in c.fi.§.adiicimus,& §.seq.e.ti.li.6.h.d.Casus lit. Permit-
tit papa rectoribus ecclesiarũ,ꝙ tempore interdicti semel ĩ
septimana causa conficiendi corpus domini ad opus infir-
morum, ꝙ decedentibus in pœnitentia tempore interdicti
nõ negat̃,ꝙ possint missarũ solennia celebrare submissa uo
ce,exclusis excõmunicatis,& interdictis,nõ pulsatis campa
nis,& ianuis clausis.B.No.1.ex tex. ibi: *quod solennia missa-*
*rum,&c.*ꝙ pulsatio cãpanarũ, & cãtus missæ nõ sunt de so-
lẽnitate missę, peragũt̃ ergo solẽnia missarũ, licet alta uo-
ce ñ fiat celebratio,ꝙ no. ꝓ dispositionib⁹faciẽtibus mẽtio
nẽ de solẽnitatibus missarum.Scđo no. ꝙ licitè conficitur
corpus Chri, vt custodiat̃ ꝓ infirmis,pro hoc c.1.de custo.
eucha.Et dicit Hos. sacerdotẽ nõ debere custodire euchari
stiã ultra unã septimanã,ne putrescat,sed si ĩfirmi illa septi
mana nõ indigẽt,dẽt sacerdos cõsumere antiquã cũ noua,
q̃ conficit,& alterã innouatã reseruare, & ꝓ hoc facit tex.
iste,q ꝑmittebat semel ĩ hebdomada celebrare, quasi ultra
unã hebdomadã non dẽt reseruari:sed singulis septimanis
1 dẽt illud recenseri.† Vltimò no.ꝙ tẽpore interdicti corp⁹
Christi conceditur morientibus, quod etiam probatur in
c.quod in te,de pę.& remis. & c.fi.eo.ti.li.6.

SVMMARIVM.

1 *Legatus papæ potest absoluere a sententia canonis,si quis suadente.*
2 *Senectus potest dici infirmitas.*
3 *Excommunicatus an posit absolui ab inferiore ab episcopo?*

CAP. LVIII.

QVamuis. Satisfaciẽs clerico,quem uerbera
uit,non potest propter hoc ab epi
scopo absolui nisi in certis casib⁹ hic expressis h.
d.Et secunda pars,ibi.*Nisi*.Casus lit. Si aliquis in
cidens in excommunicationem propter uiolentam manuũ
iniectionẽ in clericum satisfececit iniuriam passo, non ta-
men potest aliter,quã per sedẽ apo.uel eius legatum benefi
cium absolutionis obtinere,nisi in quibusdam casib⁹,qui in
ipsa lr̃a cõtinẽtur.Sed quibusdã de ꝓdictis,qui uidelicet tẽ
porali laborãt impedimẽto(exceptis pueris)ꝑcipiẽdum ẽ
sub debito iuramenti, ut impedimento cessante ad apo.se
1 accedãt mãdatũ apostolicũ suscepturi.B.†Not.prio ex tex.
ibi:*uel eius legatum,&c.*qđ legatus papæ absoluit a senten-
tia canonis, si qs suadẽte,& tñ hic nõ distinguit inter iniu
riã mediocrẽ,& enormẽ,tenẽdũ est legatũ posse absoluere
indifferẽter,de quo tñ dic, vt dixi in c. ad eminentiam,s̃.e.
2 †Scđo not.quod senex indistinctè excusat̃ ab accessu ad se-
dẽ apo.qa licet sit potẽs ad eũdũ, tamen in itinere põt sibi
3 periculum imminere. † Sed quæro,nunquid excõicatus ex
alia cã, q̃ ꝑꝑ iniectionẽ manuũ, possit absolui ab inferiori
in casibus hic expressis?doc.cõiter hic dicũt,ꝙ nõ, sed spã-
le est in excõicatione propter iniectionem manuum,& hoc
uerum nisi in articulo mortis, ꝙ est ualde notãdũ & quoti
dianũ in practica.nam permissio ista tãtum reperitur in ex
communicatione illius canonis, si quis suadente.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio in dubio intelligitur de maiori.*
2 *Excommunicatio maior & minor quomodo differunt?*
3 *Excommunicatio dicitur potius medicina, quam pœna.*
4 *Verba intelliguntur prolata secundum consuetudinem loci.*

Si quem.

SEB. SAP.

a Ratione delicti. Vide Ro. in sing. 258. incip. Licet uxor,& Ias.i.c.cũ quædã puella, in prin.ff. de iu.om. iud.& Pe.de Anc. in consi.122.inc. Magnifice & illustris.

b Iste text. facit in arg.ad q.ꝙ si statutũ dicit,ꝙ bãnitus possit impune occidi a quolibet de ciuitate,ꝙ si ꝯtigit aliũ de ciuitate banniri,licet ipe sit bãnit⁹,poterit ĩpune alium bannitũ ab illa ciuitate occidere,đ quo scripsit late ĩ tra.suo de bannitis.d.Bar. de Bel. Itẽ iste tex.facit ĩ arg.ad.q.quã ponit Bar.ĩ l. Romanus Apul⁹,q̃ est l. pe.ff.de tut.& cu. da.ab his.ubi dicit ꝙ si duo fuerĩt capti de nocte, & ducti ad prãtem, unus ex captis poterit promittere de repræsentando alterum, & alter alterum.

c Vide Ioã. Cal.in trac.de eccl.inter dic.in.2.mẽ.in.7.& 8. col. & uide qđ no.d. Abba.p⁹ gl.in c.non est,de spon. Item circa istam pulsationẽ campanarũ uide Io. Cal.i tracta.ꝑdicato.in.6.membro in. 4. q. cum uer.seq.

a Pro intellectu huius decre.Vide Inn.in c.1.de loca.& qđ no.Io.de Ana.ĩ c.1.de sagi.& oĩno uide Cal.in repe.c.cñ excõicato.11.q.3.in q.q̃ inc.effect⁹ uero,& in alia.q. q̃ inc.q̃ro,quot sunt. Et adde hic archi.ĩ c.ꝑsenti. 5.q.2.ubi dicit,ꝙ triplex ẽ gen⁹ excõicationis,s.una,q̃ repellit a cõiõe sacrorũ,ut ẽ lata a canõe, uel ab hoĩe ꝑ sñiã,& hæc est excõicatio minor.alia ẽ maior, q̃ repellit à cõione fideliũ, non cũctorũ, sed aliquorũ,ut ẽ text.& gl. in d.c.ꝑsenti,& in c.placuit.18.di.& dic ꝙ Iudei excõicãt hoc gñe excõicatiõis, ut in c.p⁹ miserabilẽ de usu. cũ si.tertiũ genus qđ repellit à cõione cunctorũ,& dicit has tres spẽs ponere Gof. in c. a nobis,de excep. Et adde hic text. cũ gl.in uer.spẽm in c.pia, đ excep. li.6.& uiđ gl.in c. dẽnt.11.q.3. & de duplici excõicatione,s.maiori,& minori,uide gl.in c.engeltrudam 3. q.4. &.5. Tho.in. 4.sen.dist.18.q.2. ar.4.circa med.& de duplici gñe excõicationis uide oĩno. s.Tho.in ꝑalle.di. q.2.art.1. ante med. Itẽ dubitat̃ hic,qd si Iudex dicat, suspendo te,đ qua suspẽsione sit intelligẽdũ, cũ multa sint genera suspensionũ,quæ enumerat gl.ord.in uers.nõ nouã,in cle.cupiẽtes,đ pęnis in cle. 1.§.cæterũ,ĩ uers. suspẽsiõis,đ priu. ubi dicit,ꝙ erit suspẽsus ab officio. Vin.in c. quanto, de magist.quẽ refert Ioã.de Lig.in c.latores,de cle.excõ.mi dicit,ꝙ erit suspẽsus ab officio,& bñficio.Sed de hoc uide latius ꝑ doc.in c. cũ dilectus,su ꝑ gl.mag.de cõsue.& casũ,in quo pa.simpľr utit̃ hoc uerbo,suspẽdo te,habes in c.cũ bõæ,de æta.& qua.& ibi ẽ tex.recte intuẽti,ꝙ suspẽsus intelligit̃ ab offõ,& bñficio.Itẽ adde oĩno,qđ no.Dñic⁹ in c.1. §.1.in fi.q đ me.cau.li.6. & ꝙ suspẽsus simpľr intelligat̃ suspẽsus ab offõ,ẽ casus aptus in c.ut clericorũ uer.si qs igitur, de ui.& ho.cle. Itẽ aduerte,qa ꝯ istũ tex.apte vr̃ casus in c.pia,in uer.spẽm,de exce. li.6.qa frustra ibi exigeret̃ specificatio, si appellatione excõicationis intelligeret̃ de maiori,ꝓ solutiõe dicas,ꝙ qñ excõicatio simpľr ꝓfert̃ a iudice,uel supiore,intelligit̃ de maiori excõicatiõe,qa est melior medicina corrigẽdi pc̃tã q̃ minor excõicatio,ita loqt̃ iste tex.sđ qñ op.ꝑ reũ ꝯ actorẽ ꝑ uiã exceptiõis,ꝙ ibi cesset rõ medicię, qa illa op.solũ ad finẽ repellẽdi,merito nõ intelligit̃ đ maiori,sed ẽ necessaria specificatio,& ita intelligit̃ tex.ĩ d.c.pia,& hãc so.post ea reperi ĩ lec.Do.ĩ d.c.pia,sup gl.in uer.spẽm,q̃ prius nõ uideram.

CAP. LIX.

a SIquẽ. [a] † Excõicatio sim-
1 pľr lata ĩtelligit̃ de
maiori.h.d.& ẽ tex.no.& quo
tidię allegat̃.h.d. Casus lit.Si
aliqs sub hac forma verborũ dixerit: ex
cõico illũ,vel similia verba ꝓtulerit,di-
cẽdũ ẽ ñ solũ minori excõicatiõe,q̃ à ꝑ
ceptiõe scrorũ separat,ligatũ eẽ,verũ ẽt
maiori,q̃ à fideliũ excludit cõione.Bar.
2 †No.1.ex tex.effectũ maioris, & mino-
ris excõicatiõis.nam minor tñ priuat a
participatiõe sacrorũ,qđ ĩtellige,ut ple
nè dixi in c.fi.đ cle.excõ.mi. Excõicatio
verò maior priuat nedũ a participatiõe
sacrorũ,sed cõiõe fideliũ.†Sed op.cõtra
3 lr̃am,& ur̃, ꝙ appellatione excõicatiõis
dẽt intelligi de minori: qa in pœnis mi
tior est interꝑtatio faciẽda, vt in rľa,in
pœnis,& ĩ rľa,odia,de reg.iu.li.6.& l.in
terꝑtatione,ff.de pœnis.So.ꝯriũ proce-
dit in pęnis corporalib⁹,& pecuniariis:
sed excõicatio ñ ẽ ꝓpriè pœna, sed aĩæ
b medicĩa,[b]ut ĩ c.medicinalis,e.ti.li.6.vñ
co ipso,ꝙ excõicat⁹vult satisfacere,obti
net absolutionẽ,vt ĩ d.c.1.&.2.q.1.mul-
ti.Itẽ ĩ cõcernẽtib⁹ ꝑiculũ aĩæ tutior in
terꝑtatio faciẽda ẽ, vt in c.iuuenis,s̃.de
spõ.sđ cũ excõicat⁹ potuerit ĩtelliger̃ ita
de maiori,sicut đ minori,tuti⁹ ẽ interꝑ
tari,ꝙ ĩtellexit đ maiori:quia hoc casu
nullũ subẽ ꝑiculũ.† Itẽ & tertiò uerba đ
4 bẽt ĩtelligi ẽm ꝯsuetudinẽ,vt ĩ c.lr̃is,s̃.đ
spõ.l.Labeo,ff.de supp.leg. Sđ cõiter ap
pellatiõe excõicatiõis ĩtelligim⁹đ maio
ri,& ideo dẽt gñaľr intelligi de maiori,
& non de minori, vt hic probatur.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium indultum ratione minoris ætatis,non extinguitur,licet minor ꝑuenerit ad maiorẽ ætatẽ.* 3.
2 *Pœna delicti ponitur habito respectu ad tempus delicti,non ad tempus sententiæ.*
3 *Testificari an posit pubes de his, quæ uidit in pupillari ætate?*

CAP. LX.

PVeris. Pueri excõicati pro
iniectiõe manuũ in
clericũ ab eꝑo absolui pñt,ẽt si
añ absoľonẽ effecti sunt pube-
1 res. h.d. vel gñali⁹,& sic.†Bñficiũ ĩdultũ
rõne mĩoris ętatis p⁹,q̃ cœpit hr̃e locũ,
nõ extiguit̃,licet minor ꝑuenerit ad ma
iorẽ ętatẽ.h.d.Scđa pars,ibi:*Cũ propter.*
Casus lit. Aliq pueri intra quartũdeci-
mũ annũ cõstituti uiolẽtas man⁹ mittũt
ĩ clericũ:facti sũt maiores añ absoľonẽ;
q̃rit̃,a quo dẽant absolui.Rñ. pa. ꝙ siue
añ,siue p⁹ pubertatẽ postulẽt se absolui,
diœcesan⁹ eꝑs eos absoluere põt, cũ ꝑꝑ
đfectũ ętatis,ĩ qua cõmiss⁹ fuit excessus
rigor eccľiæ sit mãsuetudine tẽperãd⁹.
2 B.†No.1.ex tex.pęnã ĩponẽdã ꝓ đlicto
c habitu respũ ad tp̃s đlicti,[c]& ñ ad tẽpus
sñię,ꝯcor.l.1.ff.de pęn.Itẽ no.ꝙ bñficiũ
semel ĩdultũ minori, ex quo ĩcœpit hr̃e
locũ, ñ extiguit̃ ꝑ suꝑueniẽtiã maioris
3 ætatis.†Et facit hæc lr̃a ad.q.nũquid im
d pubes[d]fact⁹pubes possit testificari đ his,
q̃ uidit in pupillari ętate?Hos. dicit istã
lr̃am facere ꝙ sic: sed ĩ veritate ex lr̃a ꝑt
sumi arg.ĩ ꝯriũ: qa ĩcidẽs in excõicatio
nẽ in minori ætate, sẽꝑ reputat̃ minor
respũ bñficii absoľonis obtinendę : sed
quo ad.q.ꝯcludendo veritatẽ,dic ꝙ qdã
sunt act⁹,in qbus reqrit̃ maior ætas tp̃e,
quo act⁹ exercet̃,vt in testõ,& tũc ñ suf-
ficit, ut suꝑueniat maior ętas ad testm̃,
ff.đ testa.l.qua ętate. Quidã sunt act⁹,ĩ
qb⁹ hoc ñ reqrit̃,qđ ẽ regulat̃, & tũc sa
tis ẽ, ꝙ sit idone⁹ tp̃e,quo ꝓhibuit testi
moniũ,& hoc uoluit gl.ĩ c.relatũ.37.di.
& gl.iuris ciuilis ĩ l.3.§.lege Iulia,ff.de

d Vtrũ impubes factus pubes testificari possit de his,q̃ uidit in pupillari ætate,de quo ẽt ꝑ gl.in.§.testes,insti. de testa.& per gl.in c.testes.4.q.9.& ibi omnino Io.de Fan.in ulti.col.& plenissime ꝑ Spe. in ti.de teste.§.opponit̃,uer.nũqd pubes factus,& licet gl.in hoc uideat̃ ꝯriæ,illa mihi ur̃ ueritas, quã sentit gl.in l.testiũ.§.cõditionẽ, ff.đ testi. ꝙ aut testificat̃ sup actu, qui reqrit testes ad solennitatẽ,& non poterit testificari, prout esset in testõ. Si uero ẽ actus,qui requirit testes ad ꝓbationem ueritatis, & tũc admittitur,de hoc per glo. in c. itaq;,de cõse.dis. 4. & ad hoc facit optimè, ꝙ licet ã stetur dicto soli⁹ cardinalis in præiudiciũ alicuius, ut dicit gl.not.in c.sicut,s̃.eo.tñ statur dicto papæ de eo,qđ asserit factũ ante,q̃ esset papa. Ad hoc opti. tex. in c.q̃relã, in pri. de ele.& in c.tum ex literis,de in integ.restit.& in c.1. de renun. lib.6.& in c. ad apostolicæ,in princ. de re iud.li.6.& de q̃õ. hic tacta per do. Abb. uide per gl. in uers.per ætatẽ, in c.placuit, đ cõse.di.4.ad hoc facit, qđ no.Io.An. in addi.Spe.in ti. de teste.§.1.uersi. sed nunqd cœcus maxime potest testificari de his,q̃ uidit ante,quã fieret cœcus, qđ dictum etiam intelligo in his, quę sunt percepta solo sensu uisus. Et de q̃õne hic posita per d. Abb.uide oĩno late ꝑ Io.Imo.in d.l.testiũ.§.cõditionem,circa fi.& ꝑ gl.& Bar.in l.notionẽ.§.instrorũ,ff.de uer.sig.q̃ ponit,an liber possit testificari de eo,ꝙ uidit in seruitute. Itẽ ad hoc faciũt,quæ late notaui post d.Ant.in c.licet cãm,in.3.col.de proba. & plenissime notaui post d.Abb.in cle.1.de offi.dele.ĩ.q.an in teste inspiciat̃ tp̃s iuramẽti,an tp̃s depositionis. Et ꝙ in cõsiderãdo habilitatẽ testis inspiciatur tp̃s depositionis,tenere vr̃ Spe.in ti.de teste.§.nũc uidendum,in pe.col.uer.3.&.4.& in uer.reus quoq;.& uide Arch.in c.cõstituim⁹, in.3.q.5.ubi seqt̃ dictũ Spe.in ti.de teste.§.opponit̃,in.9.col.uer.qđ si testiũ erat,& cũ illa gl.in d.l.testiũ.§. cõditione, vr̃ concordare Bal.in c.in noĩe dñi,in pri.in.2.col.uer.sed qd si ille,qui heri,de testi.Itẽ adde Bar.in l.1.§.si seruus,ff.de q̃õ.Itẽ de hoc, qđ tp̃s inspiciat̃ in teste,uel notario,uide oĩno ꝑ Paul.de Cast.in l.1.circa med. C.de testi.& ꝙ pupillus possit testificari de his,q̃ uidit in pupillari ętate,tenet Hos in sum.de testi.§.q possit esse testis,in.1.col.uer.sđ uide,ꝙ pupillus factus pubes.Et uide oĩno ad ꝓdicta,ꝙ late scribit Donellus de Florẽtia in tractatu suo in prima parte ultimi tẽporis in.17.q.Itẽ de isto articulo, qđ tẽpus inspici debeat circa habilitatẽ testis,uide omnino elegãter ꝑ Bal.in c.1.in ti.quot testes sint necess.ad probã.no.ingra.& Bal.in c.sup eo,el. 1.circa me. de testa.& de q̃õne hic posita ꝑ Abba.in terminis uide meli⁹, quã alibi ꝑ Do. in c.regula,in ult.colum. 3.di.& omnino Barto. in l.1. ad finem de testa.

Vide gl.in c.relatum.37.dis.& quæ ibi notaui, facit in simili,quod dicit gl.in l.minoribus,C.de his qui, ut indig. And. Barba.

a SEB. SAPI. Si quem.Quæ sit rõ h⁹ decisionis, uide Fel.in c.dilectę,in.2.col.s̃.de excep. nũquid aũt excipiens de excõmunicatione habeat specificare,de qua intelligat,uide Fel.in c.fi.supra de excep.

b Medicina,facit quod habetur in c.quęrenti.ĩ.ti.1.And.Barba.

b SEB. SAP. Medicina.Hanc rationem reprobat Ioan. de Imo.in c.1.supra de loca.uide per eum.

c Delicti.No.ꝙ pęna ĩponit̃ ẽm tp̃s delicti,& sic facit,ꝙ si qs p⁹ delictũ efficit̃ furiosus,ꝙ punit̃ ꝑ istũ tex.& d.l.1. ꝯriũ tenet Bal.in l.furiosũ,C.q te.fa.pos.uide ibi Lu.Ro.q tenet cũ Bal.ꝑ d.l.1.An.Barb.

SEBA. SAP.

a Visum loquendi. Vide, q̃ cumulat Feli.in gl.1.proœmii huius lib. co. 4. cũ pluribus sequẽtibus & Mod. in rubr.ff.de ope. no.nun.col.3.

b Significationi.Vide do. Ant. supra in proœ. Bar.in l. Labeo, de sup.lega.And.Barba.

c Adde hic Arch. in c.epus q filios, 12.q.2. ubi dicit, q app.nepotũ intelligũt oẽs descẽdentes usq; ad septimũ gradum,& uide text.in l.qui eorum.§. affinitates,ff. de postu.

SEBA. SAPI.

c In lata. Vide Alex. in l.q se patris,colũ.pe.C.uñ libe.& in cõ.21.i 1.uo.& Pau.d Ca. in consil.97.in.2. parte secundũ nouissimã impressionem.

d Vide tamen Bar. in l.liberos, ff.de senato,ubi dicit, q priuilegiũ concessum alicui, & eius liberis nõ extẽditur ultra pronepotem.

e Vide Barto. in l.sic eueniret,ff.d adult. & adde omnino, quod plene scribit Pe.d Anc. in repe.c.canonũ, in. 5.q.prin.circa me.illius.q.de cõsti.&uid gl.i uer. matre,in c.si uere el.1.de sent.excõ. Aduerte tamẽ, q ubi tractamus de odio,appellatiõe matris nõ cõtinet amita,uel auia,ad hoc est text. not. quẽ ponderat ibi Bart.in lege.Iul.i pri.ff.de ritu nup. sed in cõtrarium est tex.in l.4.ff.de in ius uoc.hic alle. sed ibi ponit, q est odiũ rõnabile. Itẽ scias, q licet sit differẽtia iter uerbũ filii & uerbum liberi, ut no.gl.i cle.psenti de bap.& est text. in.§. si qs filiab9, insti.q testa. dari tu po.tñ si ista uerba pferuntur a testatore hoie grosso, pp cõmunem usum loquẽdi nõ est differentia,an

testi.& seqr Io.An.i c.ex parte, d cor.uitia.& ad hãc di.dẽt reduci gl.in c.cũ nobis.2.d pscr.q̃ sẽtit oppositũ h9,qd dixi.

De uerborum significatione, Rubrica.

Supra uisum est de diuersis cõstõnib9 circa iudices,iudicia,clericos,matrimonia & crimina uerum tamen,quia in eis & aliis dispositionibus dubitari potest de significato uerborũ, ideo in fi.operis annectit hanc rubricam.

SVMMARIVM.

1 *Nunc, ista dictio non semper denotat tẽpus instans.*
2 *Noua non dicitur res, nisi sit tota noua,nec sufficit, quod aliqua pars sit noua.*

CAP. I.

INnouate. Exponit hic Hieronimus uerbum nouale,quod scribitur Oseæ.10.c.& potest sic summari.Nouale est terra nouiter ad culturam
1 redacta h.d.†Not.1.ex tex.quod dictio, nunc, non semper denotat tps instãs.nã hic refertur ad id,qd nouiter factum est,
2 licet non tẽpore instãti.† Et circa hoc q̃ro.Pone,q ager pro maiori parte fuit redactus nouiter ad culturã,sd aliqua pars remãsit inculta,nũqd dicet illa terra noualis?doc.q nõ,ar.h9 tex. nã ager dr noualis nõ habito respectu ad quãlibet partẽ, sed habito respũ ad totũ,vel ad maiorẽ partẽ,arg.i c.q i dubiis,d cõse.ec.uel alta & d significationib9 verbi noua.dic, ut plenè dicet in c.quid p moniale.s.eo.

SVMMARIVM.

1 *Patris appellatione ueniunt omnes ascendentes in lata significatione,nõ aũt de propria significatione. 3.4.*
2 *Communis usus loquendi præfertur propriæ significationi uerborum.*
3 *Filij appellatione in lata significatione ueniũt omnes descendentes,in stricta autem secus. 4.*

CAP. II.

1 NAm & rex. †Appellatione patris veniũt in lata significatiõe oẽs ascẽdẽtes.h.d.In prima ponuntur uerba.Danie. In scda uerba Hiero.exponẽtis illa.Scda,ibi:*proauus*,& uide historiã de cõse.di.1.in c.uestimẽta, als incipit,vasa. Casus lit. In Dani.Nabuchodonozor appellat pater cuiusdã q tñ pater nõ fuit,expõit hic Hiero.quare dicat pater?hic pater appellat pau9 mor scripturę qua & auos & oẽs supiores patres appellat.B.No. 1.ex tex.q dictio,i.
2 ẽ expositiua pcedẽtiũ.† No.scdo,ibi:*more scripturæ*, q d iterptatione verborũ debemus recurrere ad cõem vsum loquen-
a di:a siue tractet de iterptatiõe legis cõis, siue alteri9 dispõnis.nã us9 loquẽdi pfert
b ppriæ significatiõi b uerborũ.vñ debem9 itelligere verba ñ sm pprietatẽ ipsorũ, sd sm cõem itellectũ, & modũ loquẽdi, ut l.nõ aliter,ff.d leg.3. & i l.Labeo,ff.d sup.le.& hoc hẽt locũ ẽt i statutis,ut no. Bar.i l.oẽs ppli,ff.d iust.& iur.& dixi.s.
3 i pœ.h9 li.†No. tertio ex eodẽ uerbo,q d ppria significatiõe h9 verbi,pater,ñ ẽ, q cõprehẽdat auũ,& pauuũ,sd ipsũ genitorẽ tñ.nã tex. hic dicit,q mor seu 9suetudie scripturę veniũt alii ascẽdẽtes. ergo ñ ex ppria significatiõe verborũ,& sic ẽt dicim9 d filio. nã appłone filii i la
c tac significatiõe ueniũt nepotes,& alii descẽdẽtes,vt i l.liberorũ,i fi.ff. de uer.sig. sd strictè ille dr fili9,q nat9 ẽ ex marito & uxore,vt i l.filiũ,ff.d his,q sunt sui uel
d alie.iu.plene p Bar.i d.l.liberorũd aliqd dixi i c.fi.d pęnis,ubi p Hos.& uid gl.d
4 hoc in cle.1.de bap.†In gl.scda, ibi:*ultra uero maiores appellantur*. Sed 9 hoc facit tex.i l.4.ff.d i i9vo.vbi dr,q applłone pa
e rẽtise veniũt oẽs ascedẽtes, & dscẽdẽtes i ifinitũ,facit l.iusta iterptatiõe ff.d ver. sig.vñ & i diuersis locis scripturę Addã appellat parẽs nr, & tñ ñ ẽ tritauus,sed vlterior sic ẽt Xps dr fili9 Dauid,& sfuit trinepos, sed inferior.vñ exẽplũ gl.vr 9 ei9 dictũ.So.dic,q dictũ gl. pcedit sm significationẽ uerborũ,ut in §.parẽtes,al le.i gl sed ex benigna iterptatiõe & consuetudine scripturæ oẽs ascẽdẽtes & descẽdẽtes i ifinitũ dicũt parẽtes, vt hic in tex.& uide gl.in d.l.4.ff. de in ius uo.

SVMMARIVM.

1 *Vnigenitus quis dicatur.*

CAP. III.

NAm & ego. Non dicit natus, qui statim decessit h.d.Diuidit.Nã i prima parte ponuntur uerba Salomonis,in secunda uerba Hie. exponentis illa,ibi:*quare*. Casus literalis Salomon ptulit hæc uerba. nam & ego unigenitus fui corã matre mea,& tñ aliũ habuit fratrẽ, q pcessit ipsum, exponit hic Hiero. quare uocat se unigenitũ.s.qa ille prim9 mox nat9 sine noie,quasi ñ fuisset,uita d cesserit,& ita dr ñ fuisse,& iõ primoge-
1 nitũ se uocauit.B †No.1.ex tex. propriã
f significationẽ huius uerbi,unigenit9.f Nã pprie dr unigenit9 ille, q nõ hẽt alium fratrẽ,uel si habuit, icõtinẽti nat9 decessit, sd hoc ultio casu iproprie dr unigẽitus.No. q quo ad effectũ nõ dr fuisse id, qd nõ pseuerauit,& ex hoc habes modũ excusãdi repugnãtiã aliquarũ scripturarũ.In gl.i uer.*uterinũ*,ibi:*qui ex eodẽ utero &c* Expõe ex eadẽ matre tñ.Si vero sint nati ex eodẽ patre,dicũt fratres 9sãguinei,qa ex eodẽ pcesserũt sãguie.Et differẽtia ẽ quo ad multa iter fratres uterinos,& 9sãguicos.Vñ frater uterin9 ñ pt rũpet testm fratris,ẽt istituta uili psona hærede:sec9 i fratre 9sãguineo,ut i l fratres,C.d iof.test.tñ hodie sũt opi.nũqd sit sublata ista dria per aut. de hær.quę ab inte.ueni.

SVMMARIVM.

1 *Antequam,ista dictio non semper implicat.*
2 *Dictiones negantes actum certo tempore, non ponunt actum alio tempore.*
Testis dictum,ante,quam aliquid fieret.si illud non apparet factum, non redditur falsum.

CAP. IIII.

1 QVod dicitur. †Dictio, anq̃,ñ sẽp implicat.h.d.Et primo ponũtur

dicat, do tutore filiis, uel liberis meis, ita dicit Barto.in l.si quis filiabus,ff.de test. tut. Item de ista interpretatione per communem usum loquẽdi cõtra propriã significationẽ uocabuli, uide Inn. in c. olim, cir. me.gl. magistra infra e. & de isto articulo quid operetur cõis usus loquẽdi & quanto tempore inducatur, & an attendi debeat in statutis, uide plenissime p Bar. in l.Labeo,d sup, lega.& de isto cõmuni usu loquẽdi uide in statutis oi no, qd amplie & eleganter scripsit do.Ant. in proœ. Gre.in.8.col.& in l.anniculus, ff.de uer.sign.

f Quis dicatur unigenitus, uel primogenitus, quis autem dicatur supremus, ponit iurisco.in l. ex duobus,in princ.ff.de uulg.& pupil.

Si tẽstes dicũt,q Titius pcussit Sẽproniũ añ, q̃ iret domũ ad prandẽdũ,nõ uitiat dictũ eorũ, licet probet Titiũ illa die nõ iuisse domũ,& p istũ tex.dicebã,q si probat,qd aliqs dixit,nolo prãdere, añ q̃ interficiã Sẽproniũ,licet postea Sempronius appareat interfectus, non psumit ille eũ interfecisse,nisi aliud doceatur, & hoc p istũ tex. De Bellen.Idẽ tenet Ias. in l.1.in.12.col.uers.ultra, ff. de offici. eius, cui ẽ man. iu. nisi in c. uno casu, de quo ibi p eũ,uide Abb.in c.scribam ad fi. de psũp.& in c.literas, nu.3. eo. tit. Aenęas de Falconi.. Pro hoc bene facit l. ex duobus, in princ.de uulg. & pu. & uide tex. in l. quę duos, in prin.ff. de reg.iu.

SEB. SAP.

c In expositiõibus. Hoc ẽt procedit in expositione diuinę scripturę, ut per Ab.in c.maiores,in princip. in octauo no. s.d bapti.refert dñs me9 do.Roch9 Curti9 in repe. c.fi. colũ. 21.uersic.secunda conclusio, supra de consuetu.

d No.ad qõ. de brauio, qñ uenit,nisi unus de currẽtib. si uero puer nõ uenit,sed equus tñ, an debeat habere, uide Bar. in l.1.§. itẽ acquirimus,ff. de acqr.pot & ibi Lud. Ro.q cõcludit,q dẽat habere brauiũ,licet uenerit sine ragatio. Si uero duo simul currũt,& applicãtur brauio eodem tpe, nulli dbet,secũdũ Inno.in d.c. indicãte,de testa. sd Bal.in l.ex duobus,in princ.ff.de uul. & pup. p illũ text.dicit, q dẽt diuidi p mediũ,& dicit d hoc plene Iac. d Are.& Cy.i 1.cõst.ff. & si currẽs ad brauiũ labatur de equo,& iterum reascẽdit, & uiriliter insistat, prior sibi ñ obest,ut dicit gl. in c.ille rex,de pœ.di.3.& bã simul applicuerũt ad brauiũ,cõcludit,q iterũ recurret,d quo late p Alb.in. 1.parte sta.q.122.q̃ inc.pdicta ẽt faciũt ad.q.& de ista.q.uid omnino pul.& late p Bal.i d.i.cost.ff.in.2.col.uer.itẽ põe,q cõsuetudo ẽ, q q primo puenerit,ubi põit,utrũ dato,q illi duo, q primo applicuerũt,dẽant currere,vtrũ eq dẽant iterũ currere & d illa.q.qñ equ9 uenit sine puero,an dẽat habere brauiũ, uide Bart in l.1. §. qũtũ,ff. de aqua quo.& ęsti. Bal.in l.si duob9.§ i.ff.quẽad.test.ape.& addẽ,qñ duo simul applicuerũt ad brauiũ,Bal.in l.hoc articulo,ff.d hær.isti. in addi.in l.q filiab.§.1.de l.1.& p Do.in c.duobus,de rescr.li.6.Et ista faciũt ad.q.Si statutũ dat certũ pmiũ primo intrãti castrũ,puta cẽtũ ducatos,an si duo simul & eodẽ tpe intrãt castrũ,uterq; eorũ habere dẽat cẽtũ?de quo late p Bar.in l.hoc articulo, ff.de hęre.institi.& per Io.de Imo.post d.Ant.in cle.& si principalis,in.2.col.& ibi plenissime notaui,de rescrip.& ad illam.q. de duobus simul applicãtibus ad brauium, uel simul intrantibus castrum, quod nulli debeatur,alleg.op.tex.in l.si fuerit,in prin.ff.de reb.dub.

uerba Hieron. exponẽtis, ibi:*nõ sequitur*. Casus lit.In euangelio Mat. sunt uerba, añ,q̃ 9uenirẽt. ex hoc uerbo uolebãt arguere à 9rio, q postea cõuenirẽt Maria, & Ioseph.dicit Hier. ñ tñ seqr,q postea cõuenirẽt: sd scriptura ostẽdit,q nũq̃ 9
2 uenerũt.B.†No.1.ex tex.q dictiones negãtes actũ certo tpe nõ ponũt iplicatiue actũ alio tpe, & sic facto negatiuo ñ ponit aliqd i esse; & hoc valet multũ in saluãdis dictis testium, vt puta,dicit testis, 1
añ q̃ Titi9 veniret ad prãdiũ,fili9 su9 pcussit Sẽproniũ,pbat,q Titi9 ñ uenit ad do
a mũ illa die;nũ qd testimoniũa sit falsum? & dicẽdũ q ñ:qa satis ẽ,q ñ uenerit tẽpore pcussionis,unde ex facto negatiuo nõ sequit necessario aliqua affirmatio.

SVMMARIVM.

1 *Primogenitus quis dicatur.*
2 *Donec,Ista dictio non semper implicat,quando se queretur aliquid absonum.*
3 *Communis usus loquendi habet etiam locum in interpretatione scripturæ sacræ.*
4 *Brauium si dandum est primo uenienti ad talem locum,dabitur si nemo uenerit,nisi unus.*

CAP. V.

1 IOseph †Primogenitus dicitur, qui primo
b nascit,ẽt si null9b sequat eum. h.d.Et primo ponuntur uerba euangelii.Secundo verba Hier.exponẽtis illa,ibi:*ex hoc loco*. Casus lit. In eodẽ Matthęo dr: Ioseph non cognouit, donec peperit filiũ suũ primogenitum, ex hac authoritate qdã pessime suspicabãt Mariã alios filios habuisse. dicit Hiero. mos ẽ diuinarũ scripturarũ,ut priogenitus vocet ñ solũ priò nat9,sd que nulli fra
2 tres sequũt.Bar.†No.1.ex tex.ibi:*donec*, q ista dictio ñ iplicat.nã si implicaret,sequeret,q Ioseph cognouerit Mariã post natiuitatẽ Xpi qd ẽ falsũ, qa btã Maria uirgo sẽ p mãsit.No.ergo, q ubi resultaret aliqs abson9 intellect9,dictio,donec,
3 nũq̃ iplicat.† Scdo no.ibi:*ũ mos*,q in ex
c positiõib9c scripturarũ debem9 recurrere
4 ad cõem 9suetudinẽ itelligẽdi.† Tertiò pt itelligi,& reduci ista lra ad.q.dat bra
d uiũd priò uenieti ad talẽ locũ,nemo uenit,nisi un9,nũqd ille dẽat hre?& dicẽdũ q sic,sicut dr priogenit9 ñ solũ ille, quẽ filii fratres sequũt,sed ẽt ille,q prio natus fuit,& nemo secutus, ita dr primo uenisse ille,quẽ nemo secutus est.

SVMMARIVM.

1 *Verba non considerantur, quando habetur intentio proferentis.*
Verba intelligenda sunt secundum mentem proferentis,uide tex.infra eo.c.præterea.

CAP. VI.

1 INtelligentia. † Breue est, & põt sic sũmari. Verba sunt intelligenda nõ secũdũ,q sonãt, sed sm mẽtẽ proferẽtis. Casus lit. Cum aliquis audit aliqua uerba,cõsiderare debet cãm dicẽdi, & ñ ipsam significationẽ verborũ tñ,qa uerba deseruiũt intẽtioni, & nõ intẽtio verbis,uerba cñ sunt inuẽta, ut per ea intẽtionẽ suã quis exprimat.No. 1.ex tex.q uerba deseruiũt itẽtioni, & ñ e 9.nã uerba data sunt, ut qs proferat cogitatiões sunt i notitiã alteri9.22.q.2.c.ex his autẽ,ex quo ergo habem9 intẽtionẽ,ñ debemus curare de uerbis,& hoc uoluit dicere iste tex.p hoc.c.2.reqris,s.d appel.

SVMMARIVM.

1 *Testes non dicuntur singulares,si in facto concordant licet in serie facti aliquantisper discrepent.*
2 *Testes inducti ad probanda formalia uerba, non sufficit,quod dicant æquipollentia.*
3 *Testes deponentes per unũ præmeditatũque sermonẽ, an faciant fidem,uel si fuerit scriptum, talis testis dixit in omnibus prout talis?*

CAP. VII.

NIhil obstat. Diuersitas verborũ nõ uitiat, si idem in substãtia cõcludat.h.d. Vel sic,nõ uitiatur factũ uario modo narratũ,ubi idẽ in substãtia cõcludit.h.d.Casus lit.Euãgelistę diuerso modo narrauerũt passionẽ dñi, dicit Aug.q nihil nocet narrãdi diuersitas,ubi eadẽ dicũt, qa qlibet euãgelistarũ narrauit eo ordine,quo de9 uoluit.B.
1 †No.1.ex tex.p testib9c deponẽtib9 sup
c eodẽ facto,q licet uario mõ factũf reci-
f tẽt,ex quo i suba 9ueniũt,ñ dẽnt dici 9-
2 rii.†Et hoc itellige,qñ testes adducũt ad pbãdũ suba facti:sec9 aũt, ubi hñt pbare uerba mãlia & formalia ab aliquo
g prolata. vñ fuit hęc qõ i facto. Quidã g

e SEB. SAPI. Pro testibus.Vide Alex.in l.1.§.fina.ff.de uerbo.ob. in fin. Alexan.in con.47.colũ.2.inci. Abunde per ceberrimos, in.2.uo. & in con 153. inc.uisis, in.5.uo. & penulti. & in cõ.150.e.uol.Fel. in c. licet ex quadam, col.4.uersi. ex istis,s.d homi.

f Mẽs est attendẽda,qd est uerũ,qñ apparet de mẽte, ut dicit gl.1. 9.e. alias attẽdit propria significatio vocabuli,a qua tamẽ significatiõe recedit ẽt in statutis pp cõmunem usum loquẽdi, ut dicit d.Abb.in c. nã & rex, s.e.lib. in interpretatiõe dicti testis receditur a ppria significatiõe uocabuli propter cõem usũ loquẽdi, ut dicit no.Inn.i c.cũ clamor, in fi.d testi. ad qd uide no.in c.ex literis,el.1.d spõsa.recedit etiã a propria significatione uocabuli per interpretationem extensiuam, propter honestatem, tex. est nota. cũ gl. in uer.parẽtes in l.q sq. §.ptor ait,ff. de in i9 uoc. recedit a pprio significatu verborũ pp cõem usũ loquẽdi,& iõ dixit Ang. in aut. de nõ eli.secũ.nu. §.cũ igit, q licet castitas sit cũ propria uxore, ut in. c.Nicena.31 dist. tamẽ si maritus legat uxori, si caste & honeste uixerit, si nubat scdo, nõ habebit legata, quia cõis usus loquendi non intelligit castitatem illo modo. Ang.tñ ibi tenet 9riũ.Et q ad illud,q dixi de dicto testis, potius debere attẽdi cõmunẽ usu loquẽdi, q̃ ppriã significationẽ uocabuli, adde,qd dicit d.An.in repe.c.uestra, in pe.char.de coha.cle.& mu. Idẽ ẽt tenet Bal.in l.Lucius,ff.de his,q no.infa.& Spe.in ti.de teste. §.nũc tractãdũ,uer.hoc quoq; nõtãdũ est,ubi dicit,q si testis deponit p uerbũ,possidere,intelligit,i.detinere,qa cõis usus loquẽdi hominum capit uerbum,possidere, quod est uerbum iuris pro uerbo, detinere,quod est facti,& idem dicit Bar. in l.stipulatio ista.§.hæc quoque,de uerb.obli.& d.An.in c.cum ad sedem,in.20. col.de resti. spo.in c.licet cautam,in.29.col.de proba. & in c. cum causam,el.1. de testi.ubi omnino uide,qua no.

g Hoc idem dicit gl.hic in uer.ueritas,in c.dudum,de conuer.coniuga.& idem dicit Bal.in apo.in.l.3.in.3 col.ff.de testi.

a Si dicto mi hæredē ex eo, q̄ testator ī termino extremo uitæ dixit, te hæredē facio, ad hoc ꝓbādū induco duos testes, quorū alter dicit testatorē dixisse, te hæredē facio, aliꝰ dicit dixisse, te hæredē istituo ibi testes ñ ꝓbāt, licet ꝓcordēt ī ſuba. Sd uidē d hoc gl. ī uer. uacillasse, i c. cū eccl'ia, de cā poſſ. & ꝓpriꝝ ſeq̄t d. Ant. in c. qm̄ i pleriſq;, de of. or. in. 4. no.

q̄ dicit, q̄ ſi teſtes dicūt ide in ſuba, ſed diſcordant in cā dicti, ꝓbat eorū teſtimoniū, qđ vī facere contra hoc dictū, ſed uide in terminis de hac q. per d. Ant. in c. cū eccleſia, in 20. col. de cā poſ. & ꝓprie, & gl. in uerſi. ueritas, in c. dudum. 3

b Pro hac opi. uide in ſi. penitꝰ q. Bal. in c. bonæ memoriæ, el. 1. de elect. in. 8. colum. ubi omnino uideas. b

c An probet dictū teſtis ſcriptum a notario, q̄ deponit, ꝓut Titius de poſuit, uide d. Anto. in c. 2. de regu. & an ualeat ſnia, ſi iudex dicat, ꝓut talis iudicauit, ui de per d. Ant. in c. cōſtitutus, & in c. cū uenerabilis, & ibi no. de reſi. do. & circa id, qđ dicit hic. de depoſitione teſtis, dicit Bal. ī extrauag. đ pa. Conſtā. in uer. hic ſunt noīa, q̄ ſi notarius ſcribit q̄ Titiꝰ depoſuit idē, qđ Caiꝰ, q̄ primo depoſuerat, q̄ ualeat eius dictū. Sed ℞rium tenet ſpe. i tit. de teſte, §. nūc tractādum, in, uerſ. cautionē, qđ oportet ubi dicit, q̄ curia nō admittit tale dictū, arg. l. 1. §. fi. C. de uete. iur. enucle. & dicit q̄ Clemens papa. 4. nō admittebat tale teſtimoniū, & uide Bal. ī l. fi. §. in refutato c riis, C. de appel. ubi dicit, q̄ notarius melius facit, ſi ſcribit dictum extensè, ad idem uide Bal. in l. Neratius, in fi. C. de fideiuſ. & de teſte, q̄ dicit depono, ꝓut talis depoſuit, & uide Bal. in l. teſtiū, in fi. prin. ff. de teſt. ubi dicit, qđ dēnt notari i, q̄ ſcribūt, ponere primū dictū teſtis, poſt ea de aliis, q̄ dixerūt, alii dixerūt idē, qđ primus dixit, ut not. j. eo. c. nihil, ꝓ Io. And. hæc ſunt formalia uerba, ibi: de quo & uide per Bar. in l. 3. in fi. prin. ff. de teſti. & ꝓ Bal. in c. literas, in. 2. col. de prę ſum. c Sit neceſſe. No. ꝓ iſto dicto d. An. uide Bal. in c. bōe, de ele. conſulut apud mōtē Pollitianū, uide Bal. in l. cū antiq̄tas, C. de teſti. & Io. de Imo. in conſi. 29. ubi aliter loquitur. And. Barba.

d SEB. SAPI. Ad ſenſum. Quō hoc procedat, uidē Alex. & moder. in l. quidā cū filium, ff. de uer. ob. & in l. 3. de libe. præte. & do. Geor. Nat. in rep. cle. ſæpe, in prin. in. 1. no. de uerbo. ſigni.

dixit ſe hęredē Sēpronii, & articulauit Sēpronīū dixiſſe in extremo uitæ, facio te hæredē meū, & ad hoc ꝓbādū induxit teſtes, unus teſtis dicit Sēpronīū dixiſſe, facio te hæredē meū, & aliꝰ teſtis dixit illū dixiſſe: iſtituo te hęredē meū, ꝓuntia tū fuit teſtes eē ꝝrios. nā licet ī ſuba idē dicerēt, tñ, ex quo erāt ꝓbāda uerba mālia, [a] tūc diuerſitas narrādi habuit obſtare. Reſtrīge ergo iſtū tex. q̄ tūc ñ obſtat diuerſitas narrādi, qñ ſuba facti ſubiicit ꝓbatiōi dūtaxat, & ñ uerba mālia. † Itē adducīt tex. ad aliā. q. Notari[9b] ſeu iudex recipit primū teſtē, & ſeriatī ſeu extenſe ſcripſit dictū ſuū, poſtmodū audito ſēdo ſcripſit ſic: talis teſtis ꝓ oīa depoſuit, ut primꝰ & idē facit đ tertio, & quarto, &c. nūq̄d talia teſtimōia ꝓbēt? priò facit iſte tex. q̄ ſic, ex quo ī ſuba idē dicūt. In ꝝriū facit, qa teſtes reddūt ſuſpecti, qñ ꝓferūt vnū & eūdē meditatū ſermonē, vt in l. 3. pꝰpriī. ff. đ teſti. Hoſ. dicit, q̄ qdā iudices, ſeu notarii ex pigritia ſeu đſidia ſic ſcribūt dicta teſtiū, & male, & hoc eēt corri gēdū qa ex mō loquēdi multū ꝑt cōphē di falſitas, ſd vbi ē talis cōſuetudo, dicit ſe ñ audeꝛ illa teſtimōia reprobaꝛ, ſed đ bemꝰ itelligeꝛ, q̄ idē dixit ꝓ oia ī ſuba, licet ſecꝰ in mō narrādi, dicit tñ tutiꝰ, vt extēſe dicta teſtiū ſcribāt, & sētit d. An. q̄ hoc ſit neceſſeᶜ & q̄ hęc teſtimōia ñ ꝓ bēt quaſi ꝓtulerit vnū & eūdē ſermonē, & hoc dictū vī uerius, ſd primū æquius. h

CAP. VIII.

Præterea. Sensū ñ verba ꝓſiderare đbe mꝰ. h. d. Caſus lit. Gregoriꝰ ſcribebat cuidā amico ſuo aliq̄n, q̄ fortē malē ītērptabaꝛ dicta ſua, ſcribit ei Gre. dicēs. Si epiſtolā meā ꝓlixā ad ī terptādū te reciperᵉ cōtigerit, rogo ñ verbū ex verbo trāsferre, ſd sēsū ex sēsu. nā aliq̄n, dū ꝓprietas verborū attēdit, sēſus ueritatis amittīt. Bar. No. 1. ex tex. q̄ nō sēp indicādū ē ſm ꝓprietatē uerborū, imò đbemꝰ attēdeꝛ ad ſenſūᵈ, & mētē loquētis. nā ex quo habemꝰ itētionē p ꝓiecturas, ñ dēt ī ſpici ꝓprietas uerborū, ꝓ hoc faciūt q̄ dixi in c. intelligētia e, ī. co. 1

SVMMARIVM.

Præpoſitus quis proprie dicatur.
Argumētum ab etymologia uocabuli quādo ualeat.

Cōs uſus loquendi præfertur propriæ ſignificationi. g

CAP. IX.

Quāuis. †Dicit q̄s ꝓpriè ſit ꝓpoſitᵒ ſ. h. d. Caſus lit. Hoc nomē, ꝓpoſitus, gñale nomē ē ad oēs, q̄ ꝓſunt: uſus tñ obtinuit eos ꝓpoſitos vocari, q̄ quādā curam priorat[9] ſup alios gerūt. Bar. † No. 1. ex tex. ibi: *rite nocētur*, q̄ arg. ab etymologia vocabuli ē ī iure validū, & ritē fit expoſitio ſm etymologiā, pro hoc c. cū ſecūdum apoſtolū, de ꝓbē. ſ. &. 2 1. di. c. cleros, q̄đ intellige, niſi diffinitio cōtradic. t. nā ſemp ſtādū eſt diffinitioni, quia diffinitio euacuat ſubſtantiā diffiniti per genus & ſubſtātiales differē h tias, q̄ non facit etymologia, ꝓ hoc l. 1. ff. de teſta. & q̄đ ibi not. & dico ēt plenè in c. 1. de iudi. † Not. ſēdo ibi: *uſus tamen, &c.* q̄ uſus loquēdi ꝓſert ꝓpriè ſignificatiōi uerborū, & etymologię uocabuli.

SVMMARIVM.

Forus quando eſt maſculini generis, uel neutri, quid ſignificet.
Argumentum ex legibus quomodo ſit ſumendum.
Teſtimonīū fœmina nō eſt ita ualidū, ſicut uirorum.
Fœmina poteſt eſſe teſtis in codicillis.

CAP. X.

Forus eſt. Nō recipit cōgruā ſūmationē. Caſus lit. Priò Iſidorꝰ oſtēdit, q̄d ſit forꝰ vñ dicaꝛ. Sēdo oſtēdit, ex q̄bus cō ſtet, cōſtat. n. ex lege & iudicio. oſtēdendo quare dicaꝛ cā, hꝰ dū ꝓponiꝛ, cā ē: dū diſcutiī iudiciū: dū finiī, đ iuſtitia, & vñ dicaꝛ iudiciū, & iuſtitia. Tertiò dicit, q̄d ſit negotiū ex eo, q̄. ſ. dixit mā, & origo negotii, oſtendit q̄d ſit negotiū. & vñ dicaꝛ lis. dicit inſup cā aut argumēto, aut ꝓbatiōibꝰ q̄ſtat, & oſtēdit qualiter. Poſt q̄ oſtēdit, q̄d ſit negotiū, dicit Iſidorus, q̄ in oī negotio quatuor ꝓſonę ſunt requirēdę. Iudex, accuſator, reus, & teſtes tres, oſtēdēdo, vñ dicaꝛ iudex & vñ dicaꝛ accuſator, reꝰ, & teſtis. Vltiò dicit, q̄ in teſte tria ſunt reqrēda cōditio, nā, & uita, conditio, utrū ſit ſeruꝰ, uel liberꝰ. nā, ſi ſit mulier, vel uir. vita, ſi innocēs ſit & integer, actu oſtēdēdo cām quare iſta tria cōſideꝛāt in teſte. B. † Not. 1. ex tex. q̄ forus, cū ē maſculini generis, denotat locū ubi iudiciū exerceē, hēt & alias ſignificatiōes, vt no. ſ. de foro cōpe. in rub. ſed in uersū uergil. in. 7. Aen. Limes erat poſitus, & idē alle. uer uergilii in 4. Aene. Varīū & mutabile &c. Addē, q̄ licet allegaī ſcripturas autho rum, & qñ tales ſcripturæ ꝓbēt, uide māliter ꝓ Bar. in l. legata, ff. de ſup. le. & in l. ſi. ff. ſi cer. pe. & ī l. Gallus. §. fi. đ lib. & poſth. uide Paul. đ Caſt. i d. l. ſi. ff. ſi cer. pet. & uidē tex. inſti. de emp. & uē. §. item ꝑtium, & in l. 1. ff. de ℞. emp. & ē tex. cū gl. in l. in tūm, in fi. ff. de re. di. & Do. in c. rurbat. 37. di. Itē q̄a in hoc tex. fit mētio, q̄d ſit iudiciū uide Arch. in c. ſicut. 2. q. 1. ubi dicit, q̄ iudiciū appellatur interdū, q̄ quid ſentētiā ꝓcedit, alias dānatione ſignificat, de cōſe. diſt. 2. c. timorem alibi diſcretionē. 2. q. 7. c. §. tria, & de hoc uide optimā gl. in §. iuſti. qui non eſt ꝓmiſ. ta. te. & in reg. iu. in iudiciis, lib. 6. & plene per ipſum Panor. in rub. ſupra de iud.

iure

2 Fœmina, his caſibꝰ, in q̄bꝰ mulieres admittūt ad teſtificādū, ī pari numero teſtiū creditᵉ potius teſtō uirorū, q̄ mulierū, & idē pūctuaʳ dicit Bal. i l. fi. ꝓ illū tex. đ fi. inſtr. q̄đ credo uerū, niſi maſculini de ponerēt ꝓ actore, & mulieres ꝓ reo, aꝛ gl. i c. clerici. 81. di. q̄ alle. ꝓ ſingulari d. Ab. in c. ex lr̄is, đ ꝓb. & ꝓ dicto d. Abb. facit optie l. 1. ff. đ ſena. & idē dicit Spec. in titu. de teſte. §. poſtq̄, uerſi. porro.

SEBA. SAPI.

a Fœmina, limitat hoc Belenz. hic, qñ teſtimoniū tę minarum tēderet in fauorē rei, & teſtimoniū uirorū in fauorem actoris per gl. ſing in c. clerici. 81. diſt. Sequitur Marſi. in l. unius, in. §. in ea cauſa, col. ulti. ff. de quæſtio. & in quibus cauſis mulier admittatur ad teſtificandum, uide late Feli. in c. quoniam, ſupra de teſti

b Et concludit, q̄ ſic et idē tenet gl. in l. fi. C. de codicil. & cū ea tenent ibi oēs, excepto Ful. ꝓ duo leuia, & ipſemet dicit, q̄ ita cōiter tenet poſt gl. Addē tñ, q̄ mulier ꝑt eē teſtis in teſtō inter libe ros, gl. no in aut. q̄ ſine, C. de teſta. & idē tenet Bar. ī l. hāc ꝓſultiſſima, a §. ex impfecto, C. đ teſta. & adde, q̄ licet mulier poſſit eē teſtis in publico inſtrō, tñ ei⁹te ſtimoniū ñ adminiculaī fidem ſcri pturę ꝓriuate, tex. ē in l. ſcripturas, in fi. dū dicit triū uirorū, quēibi pō derat Bal. C. q̄ po. in pi. ha. Aduerte tñ, q̄a ꝝ illā pōde rationē Bal. uidet facere doctrina gl. inuer. ꝓhidētes, in cle. 1. ad fin. de reſcr. quā ibi mul tū no. do. Anto. & Imo. q̄ qñ lex, uel ſtatutū utitur ali quo termino rōne frequentioris uſus, uel aliqua ꝓ ſona q̄a frequētī[9] in ea accidat, ñ ꝓ hoc itelligit excludere aⁱs ꝓſonas; & ita dñt limitari rⁱam, q̄ vnius incluſio alteriꝰ ē excluſio. c. nōne, ſ. de ꝓſum. ita ergo dicim⁹, qđ illa c l. ſcripturas, j. fecit mentionē de viris rōne frequētioris uſus. & nun d q̄d mulier poſſit eſſe teſtis pro marito, vide plenè per Spec. in ti. de teſte. §. j. uer. ſed q̄d de uxore, & q̄đ no. poſt do. Ant. i c. ſuper eo, el. ij. i uer. ꝝro, an mulier, đ teſti. & adde, q̄đ licet rⁱr ñ poſſit eē teſtis in teſtō, vt dicit hic gl. ꝓ iura in ea alle. tñ poterit eē teſtis ad pias cās. Ita cōcludit Ang. cō. 23. Itē de hoc, an & qñ mulier poſſit eē te ſtis in teſtō, vt dicit hic gl. & iura ī ea all. vide ꝓ do. Ant. in d. c. qm̄ aliqua, de teſti. Itē adde, q̄ mulier nō admittīt ad teſtificandū in cā iuſ, cū ē generis maſculini, cōiter capiī, b ut ſ. Qñ aūt ē generis neutri, tūc forū de notat territoriū iudicis, ī quo hēt ptātē terrēdi & aīaduertēdi ī ſceleratos hoīes l. pupillꝰ. §. territoriū, ff. eo. & q̄đ ibi not. Vñ quotidie dicimꝰ, iſte ñ ē de foro tuo, 1 i. de territorio tuo. Qñq; uero denotat locū, vbi fiūt nūdinę. Vñ dī forū rerū venaliū. Sēdo no. q̄ vocabulū qñq; aſſumit c ſibi nomē à mā, qñ q; a cā efficiēti, ſicut dicimus hic đ foro, & no. q̄ ualet arg. ab etymologia uocabuli, de quo aliq̄d dixi in c. ꝓcēdēti, & plenè i c. 1. đ iud. † No. 3. q̄ arg. cōſiſtit in ſola inueſtigatiōe intel lectꝰ, & facit ꝝ inducēres text. aptū ꝓ uiā argumēti. nā, ubi tex. eſt expreſſus in materia, ad quam allegatur, nō debet dici, argumentū in tali tex. imò dēt dicere, ut ē tex. in tali loco, ſed tūc dēt dici arg. qñ ſubtiliter & aſtute adducīt tex. ad ꝓbandū id, ad q̄ inducīt, uel per locū a ſpeciali, uel per locum a ſimili, uel a ſufficienti partiū enumeratione, uel alio mō. Vnde Io. An. uidēt reprehēdere gl. in c. 1. ſ. de pac. ubi gl. dicit ibi eſſe ar. q̄ ex nudo pa cto daī actio, dicit. n. ibi, imò ē exꝑſſum, 1 & nō arg. Itē no. q̄ ꝓbatio proprie dicitur, quæ cōſiſtit in facto, puta in teſtibus, uel inſtrumentis. † No. q̄ fœmina non eſt tātæ fidei, ſicut maſculus. Vnde pōt optime adduci iſte ex. ī arg. q̄ ī caſibꝰ in qui bus fœminaᵃ admittīt, nō facit tātā fidē, ſicut maſculus, & ideo ſi duo ſunt uiri ex una parte, & duę mulieres pro cōtraria parte, ꝓferendū eſt teſtimoniū uirorum. nā dicit mulier nō a ſexu, ſed a mollitie mētis, ita & uir nō a ſexu, ſd a cōſtātia & virtute animi, ita inq̄t tex. in c. qđ ꝓpoſuiſti. §. ſed illud Ambroſii. 32. q. 7. Vltimò no. arg. ex fi. literę, q̄ homo uniꝰ nationis, ex quo notᵍ ē, ꝑt ferre teſtimoniū ꝝ hominē alterius nationis. nā hic conſideratur uita, & non natio, ſatis ergo eſt, qđ ſit bonę uitę, & hēat alias qualitates a iure reqſitas, nec eſt curandū, unde ori ginē duxit, ꝓ hoc c. cū deputati, ſ. đ iud. nā & inter oēs hoīes mundi, ē cognatio quędā, quia oēs deſcēderūt ex vno parēte, & uiro probo. totus mūdus eſt patria, ad hoc, q̄ leg. & no. in l. ut uim, ff. de iuſt. & iur. † In gl. in uer. *non fœmina*, in fi. & in l. qui teſtamento, in. §. mulier, ff. de teſta. & ibi quærit Accur. nunquid admitta- 4

feudali, tex. i c. 1. i fi. i uer. ꝓter fęminas, & ibi Bal. ī ti. q̄ teſtes ſint pre ce adᵗ. pbā. no. iueſt. Itē adđ hic, qđ de hac qō. no. Spe. i ti. đ teſte. §. 1. ii. colū. uer. itē q̄ ē talis, cū quo. Itē de ꝑdicta qōne, an mulier poſ ſit eē teſtis i diſpoſitis ad pias cās, uide Bal. i l. 1. i ul. col. đ facro. ſec cl. ubi tenet, q̄ ſic, & đ hoc uidē ꝓ Ro. in repe. auē. ſiī r, uer. 16. C. ad. l. Fal. vbi oīno uidē.

tur mulier ī codicillo, & cōcludit, q̄ ſic, b quod no. q̄a nō reperīt prohibita, đ quo uide per Spe. in ti. de teſte. §. 1. uer. item, quod eſt mulier, & ſeq. tene menti.

SVMMARIVM.

Scriptura non requiritur ad eſſentiam, niſi contra conuenerit inter partes.

CAP. XI.

Pactum. t Dicit, q̄d ſit pactū, & vnde dicaꝛ, & tex. iuris ciuilis aliter diffinit in l. 1. ff. de pac. cuiꝰ diffinitionē uide hic in gl. fi. Caſus lit. Pactū dicitur inter partes ſcri ptura conueniens legibus, moribus probata, & dicitur pactum, quaſi pace factū. Benardi. Not. a. ex tex. q̄ pactum eſt plurium, non ergo conſiſtit ex parte unius, ſed pollicitatio ē ex parte unius, qñ quis aliquid promittit abſq; facto ad uerſarii. Pactū uero ē pluriū, ut quādo ad inuicē cōueniunt ſup aliquo negotio, & đ pactū ex pace, qa cōiter hoīes poſt q̄ tētionē ueniūt ad pactum, quo mediāte initꝰ pax. Sēdo no. q̄ ñ ualet pactum ꝝ ges, uel ꝝ bonos mores, ut in c. fi. de pac. & in l. pacta, q̄ ꝝ, C. de pact. † In gl. 1. ibi; *etiam ſine ſcriptura*. Vult ergo, & bene, q̄ ualet pactū, ēt ſi ñ iteruenerit ſcriptura, & pro hoc ē tex. ī l. pactū, C. de pac. & ī l. ꝝhiſt, ff. de pig. & hoc intellige uerū, niſi partes cōueneriī, ut ide fiat ſcriptura, qa tūc ñ ualet, niſi ide fiat ſcriptura, ut in l. contractus, C. de fide inſtru.

CAP. XII.

Ius dictum. Hic Iſidorꝰ pōt etymologiā iuris, ꝓut habeē ī tex. vñ ſcias, q̄ hic ñ diffiniī iꝰ, d ꝓ ut ē gñale nomē, ſed ꝓut applicaī ad certā rē, ut quādo đ, habeo iꝰ in tali re tūc eiñ đ ius a iure poſſidēdi, & ita intelligē iſtū tex. Sed c. piędo ius gñaliter, ius đ a iuſtitia, & eſt ars boni & æqui, ut l. 1. ff. de iuſt. & iur. uide gl. h. ſuper rub. de re. iur. li. 6. & iſtud generale nomen habet multas ſpecies ſub ſe. nam quoddam eſt ius ciuile, quoddam eſt ius gentium &c. & hoc proſequere, ut habetur in decretis. 1. di. ius autem cum c. ſeq. Caſus literalis. Oſtēdit hic Iſidorꝰ, vnde dicatur ius ſcilicet a iure poſſidendi hoc enim iu re poſſidetur, quod iuſte, & hoc iuſte, qđ bene, quod autem male poſſidetur, alie- d

uersi, ultra alios plenè trad. d. Fran. de Are. in. d. c. qm̄ aliqua, de teſti. Vide do. Anto. in c. qualiter, ſ. de pac.

Vtrū ius ſit ſubiectū iuſtitiæ, vide bea. Tho. in ſecunda ſecūdæ. qnę. 57. ar ti. j. & ibi in alijs art. eiuſdem. q. ponit de differentijs inter alia iura. & dicit gl. mag. in fi. in c. ut circa. ſtituere. l. di. q̄ ius media ſtrata in credit inter rigorē & diſpēſationē, & uide tex. & gl. in c. ius gñale. j. di. & ibi Arch. dicit, q̄ æquitas eſt iuſtitia cum miſericordia temperata. Itē multas elegātes qēnes uide ꝓ bea. Th. in ſecūda ſecūdæ. q. lix. per totā. Itē de iuſtitia vide, qđ ſcribit Do. in c. prohumani §. j. in. j. col. de homi. lib. vj. & Bea. Th. in. ii. ij. q. lxvj. per totā. q. & q.

62.ar.1.&.3.4.sen.dist.16.q.1.art.1.2.&.3.

a SEB. SAP. Quod oblatio. Quid ueniat appellatione oblationis, latius attingit d.Abb.in c.cũ inter uos,col.1.in ul.no.ĵ. hoc ti.

b Per istũ tex.dũ dicit,infirmũ ungere,decidit qõ,an ei,q̃ sit dãnat⁹ ad mortẽ,sit d̃da extrema unctio,& ɔcludit ꝙ nõ, q̃a hoc sacramẽtũ non dat̃ nisi infirmis, & apte tenet Do.in c.super eo.de hære.li.6.& Io.de Imo.in cle.1.in.3.col. de priui.& uide, quod ibi no. Bar.de Belenzi.

c Dictio, quasi.No. de dictione,quasi uide gl. in c. pro.ut, de do.& contu.& quæ dixi de causa pos.ca.cum ecclesia. Andræ.Barba.

d An in unctiõe extrema sufficiat unus sacerdos, & add̃,qd̃ circa istã unctionem extremã plene scribit Ioã.de Imo.i cle.1.de priui.in.3.& 4.col.& glo.in c. presbiteros.§.ꝓhibitio uero,uer. oleo uero sanctificato.95.dist.& uide tex. in ea.dist. in c.illud, ubi referuntur illa uerba Ioã. apostoli, ꝑ q̃ uñr necessarii p̄rẽs presbyteri.

e Vide circa hoc, qd̃ scribit d. Ab. in c.q̃renti, de offi. dele. circa fin. Item uide,qd̃ no. Dom.in c.tenere, circa fi. in uersic. not. ꝙ annis, 31. di. & uide gl.magistram in l.4. §. minorẽ, in uers.si bissexto, ff.de mino. q̃ optime declarat istum bissextũ,quõ fiat,& uide Bar. ĩ d. §.minorem, ubi dicit, ꝙ in dilatione anni dies bissextiles ɔputãtur pro uno die, secus in dilatione dierum. Vide de hoc glo. in c.nullus,& ibi late & eleganter Do.circa fi.55.di. ubi omnino uide & in oibus terminis, seu d̃clarationibus isti dies bissextiles,qui alias appellantur irregulares,cõputantur pro uno die, uide optimũ tex. in l.duo, ff.de diuer. & temp.præ. & in d. l. 3.in.§. minorem, hic al leg. in glo.

nũ est,male aũt possidet, q̃ uel suis male utit̃,vel vsurpat aliena.B.No.1.ex tex ꝙ duob. modis male possidem⁹. Prio habito respectu ad iniustã cãm possidẽdi, & tũc dicimur male possider̃, q̃a detinem⁹ alienũ.Scd̃o habito respectu ad ipsã rẽ, q̃ tractam⁹ nã si ñ tractam⁹ rẽ,ut debem⁹ dicimur male possider̃,& quodãmõ alienũ.nã si auar⁹ ñ expẽdit,qñ dẽt,dr̃ malè possidere,& quodãmõ detinet alienũ,i. aliis debitum pro hoc.47.dis.c.sicut hi.

SVMMARIVM.

1 *Oblationes quæ sint, quæ proprie dicantur, de quibus rebus, & a quibus debeant fieri, & quando debent fieri.*

CAP. XIII.

Causa. Quicqd fidelis offert ecclesiæ, oblatiõis noĩe cõtinet̃,& a secularib⁹ possideri ñ dẽt.h.d. Prio decise narrat factũ.Scd̃o diffinit,ibi: *Cæterũ.* Casus lit.Querebat̃,d̃ d̃cimis primitiis,& oblatiõib⁹,ĩ quorũ bõis dicerẽt esse,& q̃ appellẽt oblationes. Rñdet pp̄,ꝙ deciæ,primitiæ,& oblatiões cõnumerãt ĩ solis bõis eccl'arũ, oblatiões vero dicũtur,q̃cũq; d̃ ꝓpriis & licitis reb⁹ offerũt eccl'iȩ à fidelib. Et qcũq; ꝑ secularẽ eas obtĩet ptãtẽ, ꝓculdubio ɔ Deũ & sãctorũ patrũ nitit̃ sãctiões & q̃ traditraptor
1 & sacrileg⁹ iudicat̃.B †No.1.ex tex.tria reqri,vt ꝓprie dicat̃ oblatio prĩo ex parte offerẽtis reqrit̃,ꝙ sit Xp̄ian⁹,q̃a ab infidelib⁹ eccl'a ꝓprie ñ recipit oblationẽ, sd̃ estimationẽ oblationũ ꝓ itereẽ, vt ĩ c.q̃ũto,s̃.d̃ usu.& qd̃ ibi dixi.Scd̃o reqrit̃ a parte ei⁹,cui offert̃,ꝙ sit eccl'ia si.n. dat̃ priuatȩ p̄sonȩ ñ dr̃ oblatio,sd̃ ꝓprie dõatio.Tertiò reqrit̃ ex parte rei oblatȩ ꝙ sit iuste acqsita.nã ex illicite acqsitis ñ dẽt eccl'ia reciper̃ oblationẽ,vt ĩ c.q̃a in oĩb⁹,s̃.d̃ vsu.& ĩ c.ex trãsmissa, d̃ deci.& uide ibi bo.gl.& qd̃ ibi no.&.14.q.5.in
2 a sum.†Itẽ not.ꝙ oblatio[a] dr̃,qcqd offert̃ eccl'iæ,nec sit differẽtia ĩ morte,an ĩ uita,facit c.d̃ his,s̃ d̃ sepul.vel an cõsistat ĩ reb⁹ mobilib⁹,vel ĩmobilib⁹.12.q.1.c.uidentes,& hoc largo mõ sũpto vocabulo s̃m Hos. & bñ:sd̃ stricte habito respectu p̄ferti ad cõem usũ loquendi dr̃ oblatio id,qd̃ offert̃ sacerdoti ĩ missa, & hȩc oblatio ẽ debita s̃m Hos.ĩ p̄cipuis festiuitatib⁹ alle.c.vt dñicis,s̃.d̃ paro.qd̃ c hoc ñ ꝓbat,sd̃ tene bñ mẽti hoc dictũ Hosti. Vult.n. parochianos teneri ex d̃bito ad faciẽdũ oblatiões ĩ p̄cipuis festiuitatib⁹, ut ĩ dñicis dieb⁹,& aliis p̄cipuis festis,& ꝓ hoc facit tex.d̃ cõse.di.c. oĩs Xp̄ianus, & ĩ dubio hoc dictũ Hos. admitterẽ;ubi sacerdos ĩdigeret, alias aũt hoc relique rẽ cõsuetudini. nã ñ reperio exp̄sse cautũ,& ex necessitate talib. dieb⁹ fiãt obl'ones,Et ex oĩb. p̄dictis ĩferri p̄t,ꝙ ĩ materia stricta & odiosa noĩe oblationũ tm̃ veniũt eá, q̃ offerũt̃ sacerdoti ĩ missa,& ñ extra:sec⁹ ẽ in mã fauorabili,& larga, q̃a tũc capiem⁹ gñal'r,ut.s̃.dixi.In gl.2.ĩ fine not.1.ex gl.de vario significatu h⁹ uerbi, ecclesia.nã qñque capit̃ ꝓ muris ipsi⁹ ecclesiȩ,qñq; pro uniuersitate ecclesiæ,vt p̄lato, & capitulo,& uaria significata h⁹ uerbi uide ꝑ gl.pleniorẽ ĩ c.si. ne ꝑ uices suas.Scd̃ò no.ex ult.opi gl. q̃ ẽt placet Inn.in c. cũ super,de causa pos.& proprie,vbi per eum quod bona dedicata ecclesiȩ sunt Dei,pro hoc facit bo.tex.ĩ c.cum ex eo, de ele.li.6.dũ tex.ibi dicit de patrimonio Iesu Christi,& facit c.nulli.12.q.2.Tertio no.ex hac gl.ibi: *usum quarum &c.* quod ex bonis ecclesiȩ clerici, debent habere solum vsum, de quo uide gl.in c.præsenti,de offi. ord.li.6.plene dico in rep.c.cum esses,de test.ubi uideas.

SVMMARIVM.

1 *Quasi, ista dictio de natura sui diminuit, licet aliqñ sit ueritatis expressiua.*
2 *Bissextus quando uenit, duo dies computantur in uno.4.*
3 *Vnctio sacra a quibus est danda & quot sufficiant.*
4 *Annus de quot diebus intelligitur.*

CAP. XIIII.

Quæsiuit. [b]Solus sacerdos põt sacr.extremȩ unctionis infirmo conferre. hoc primo. In anno bissextili seruari dẽt loci cõsuetudo circa diẽ sancti Mathiȩ festandũ, dum tamẽ uigilia continet̃ festo,& secũda pars,ibi: *festum.* Casus lit.Quȩsitũ fuit a papa, utrũ sacerdos uno tm̃ clerico p̄sente ĩfirmũ dẽt ungere, scd̃o fuit q̃sitũ, qñ festũ beati Mathiæ in anno bissextili uenerit,utrũ dẽt obseruari,ut inter uigiliã & festũ alia dies interponat̃,rñ.pa.quòd sacerdos uno clerico p̄nte ẽt solus,si necesse fuerit,p̄t ungere infirmum,de festo beati Ma.apo.dicit grego.papa,qd̃ uigilia s̃m ecc.cõsuetu.p̄cedat ipsũ festũ,ita uidelicet,ꝙ nõ ꝓ bissexto, nec alio mõ ĩter uigiliã & solẽnitatẽ alius dies interueniat,ĩ qua uigilia ieiuniũ celebret̃,nisi uenerit diẽ dñica, & ipsũ festum siue fiat ĩ die p̄cedẽti,s.bissextili,siue in sequẽti, q̃ duo dies ꝓ uno reputãtur,nullus error est,sed cõsuetudo ecc. seruetur.B.No. 1.ex tex. qd̃ uigilia bti Matiȩ ẽ ĩ p̄cepto quo ad ieiuniũ,licet.n.ñ fuerit de nũero duodenario ĩ uita Chr̃i, fuit tñ postea electus ꝑ sortẽ ĩspiratiõe diuina p̄cedẽte,& assũpt⁹ ĩ locũ Iudæ traditoris;q̃ laqueo se suspẽderat,& ꝓ hoc c.consiliũ,d̃ obser.ieiu.& ꝙ no.gl.ĩ c.unico,de reli. & uene.li.6.ex quo ĩfert̃,ꝙ subrogatũ dẽt sapere nãm ei⁹ cui⁹ loco subroga
1 tur,facit c.ecclesia,ut lit.pẽ.†Scd̃o no.ꝙ dictio,quasi[c],dimi
c nuit,qñque tñ,sed ĩproprie ẽ ueritatis exp̄ssiua iuxta illud euãge.quasi unigeniti a patre &c.d̃ quo ĩ c. ꝓut, de dolo,&
2 cõtu.†No.3.ꝙ ĩ anno bissextili duo dies cõputant̃ ꝓ uno & hoc ꝑ rõnẽ,q̃ reddit̃ ĩ gl.pe. Vltio p̄t colligi, ꝙ dies aliqua ñ ẽ ĩterponẽda ĩter festũ & uigiliã, & si q̃s bene inspexerit, semꝑ ita p̄t seruari festũ sc̃ti Mathiæ, ut nunq̃ uigilia cõtingat in dñica,ĩ anno bissextili.nã si festũ ẽ ĩ diẽ dñica, tũc uigilia p̄t celebrari diẽ sabbati,si uero festũ uenit in die lunæ, tũc uigilia p̄t celebrari illa die & sequẽti festũ,sed dictũ tex.
3 p̄t ꝓcedere in anno bissextili†In gl.1.ĩ fi.Hos.vr̃ intelligere
d tex.ĩdistĩcte,ut ẽt cessãte necessitate un⁹ solus[d] sufficiat,& s̃m eũ p̄l'ale resoluit̃ ĩ singulare,sic & ĩ simili in le.demonstratio.§.fi.ff.de cõdi.& demõ.& ꝙ no.ĩ c.ut priuilegia,s̃.de priui.ul' s̃m Io.An.intelligit̃ distributiue,& dicit Io.An.in qbusdã locis seruari.ut Paduæ,ꝙ p̄l'es clerici cõueniunt,sed vngit un⁹,& alii respõdẽt. Credo satis posse dici, ꝙ dictum apostoli sit cõciliũ. nã melius ẽ hr̃e plures iuxta illud euangelii,ubi duo, uel tres cõgregati fuerĩt in noĩe meo, ibi sum &c.& facili⁹ exaudiũt p̄l'es,quã un⁹, de pœ.di.3.c.oret,sed ñ
4 ẽ necessarium, ut hic.†In gl.penul.in fi.no.gl.quia quotidie allegat̃,& maxime not.theoricã,q̃ sentit in fi. ut in odiosis intelligat̃ annus de.365.diebus,licet illo anno cõtingat bis
e sext⁹,[e]sec⁹ ĩ fauorabilib⁹,q̃a tũc duo dies cõputabũt̃ ꝓ uno, ut in tex.& ita uult respõdere gl.ad l.3.ff.de sta.li. de quasi opposuerat,& ñ soluerat,& habes cõsimilẽ gl.& magis clarã in c.si ꝑꝑ,de rescr.li.6.sed gl.iuris.ciui. in l.2.ff.de diuer. & tempo.

a Quæro hic,lex punit statuentes contra libertatẽ eccl.ut not.ĩ c.nouit.& c.graue,de sen.exc.hẽbit ne locũ pȩna in his, q̃ cœperũt statuere,sed nõ p̄fecerũt,nec tñ reuocauerũt ĩtra duos mẽses, ꝓut exigit cõstõ,vr̃,ꝙ sic ꝑ tex.ĩ l.si q̃s id,qd̃.§.dũ ꝓponit̃,ff.de iuri om. iud.ɔtrũ dico ꝑ istũ tex.in iure cano.sing.q̃ dicit, ꝙ uerbũ, statuo, rẽ p̄fectã signat, & ẽ op. text.ꝙ qñ aliqd dẽt fieri certo mõ,sufficit per eqpollẽs,ad idem ẽ text.in l.mater, C.de instit.& sub. in.l.si C. de do.q̃ sub mõ.& in.l.no. de li.& posthu. & in.§.1.insti. de ex hære.lib.& bo.gl. in c.cõstõnem, de sen.exc.li.6. & qd̃ no.Bal.ĩ.l.eos. §. si ãt,C.de app.ubi dicit,ꝙ sufficit appellãti.ab interlocutoria ꝓseq̃ aliã cãm,q̃ expressam dũmõ sit eiusdẽ effectus, & adde, ꝙ hoc in tm̃ est uerũ, qd̃ illud, qd̃ ẽ æquipollens,non ĩtelligit̃ exclusũ ẽt ꝑ dictionem taxatiuã,ut pulchre cõsuluit Paul. de Cas.in consi.296. sed tu prædicta limita, nisi ille modus esset de forma quia non sufficit tunc fieri per æq. pollens. Ita sing. dicit Bal. in. l. 1. ff.de li.& posthu. quẽ refert, & seqt̃ Pet.de Anc.in repe.c.canonũ,in 6. princ. quæsito, in 28.col.illius quæsiti uer.q̃ro si statuto cauet̃,ꝙ in instrumento debeat apponi nomẽ patris, ut Gallus p̄f. sus,nõ ualebit instru. nisi apponat nomen patris, ad qd̃ uide, qd̃ appostillaui in tex. in cle.appellanti,de app.ꝑ dñm Bar.de Bellenzi. Item ꝓ illo dicto Bal. in d.l.1.facit, q̃a licet exẽplatum authoritate iudicis æquipolleat originali instr̃o edito à notario publico,ut c.fi.de fi. instru.tamẽ. si statutum diceret,ꝙ instrumentum scriptum manu publici notarii de contractu rogati habeat executionem paratam, non habet locũ in instrumẽto exẽplato authoritate iudicis, quia non est scriptũ manu notarij de ɔtractu rogati,gl.est not.quã ad hoc ibi põderat Bar. l.in.l.ꝓbatorias,C.de diuer.of.li.11.Itẽ qd̃ in statutis sufficiat qd fieri ꝑ æqpollẽtes,allego qd̃ aleganter no.Bar.in.l.nihil,ff. de adimẽ.le.ꝑ illũ tex.dicit,si statutũ disponit,qd̃ cãpsores teneant̃ cãcelare debita,de q̃b.eis plenarie fuerit satisfactũ, dicuntur parere statuto,si sibi scribũt sibi fuisse satisfactũ,licet nõ cãcellent postȩ lib. & idẽ dicas,si cãcellatio ẽẽt facta uerbo tm̃, ut dicit Bart.in.l.emptor,§.Lucius,i fi.ff.de pact.Sed in ɔtrium optime uide Bart.in auẽ. cassa,circa fi.C.de sa.san.eccl.& d.Abb. in c.nouerit circa prin.de sen.exc.Sed soluo hoc subtiliter,qd̃ Bart.in auẽ. cassa,loquit̃ in statuto ɔtra libertatẽ ecclesiæ,in quo ex mẽte legis est,ꝙ cãcelletur de facto,nec sufficiat ɔtraria posta ad hoc, ut nunquã appareat illud statutum cõtra libertatẽ fuisse editũ.Sd̃ ĩ casu Bar.ĩ d.l.nihil,sufficit ɔtraria posta, q̃a statutũ vult ibi cancellare debitũ,ut appareat fuisse solutũ,uel liberationẽ,esse factã, qd̃ eq̃ apparebit ɔ postã, & istã subtilẽ sol.seu diuersitatis rõnẽ ĩdixit mihi dñs me⁹ d. Frã. d̃ Are.cum de hoc sibi opposuissem. quõ aũt fiat cãcellatio,declarat gl. in.l.si quis uoluntatẽ,circa prin.in uer.inductam,C.d̃ so.In iuramẽti tñ p̄statione non sufficit qd fieri per æqpollẽs, text.in l.qui ꝑ salutẽ,ff.d̃ iureiu. sed ɔtra dictum Bal.in.d.l.1. ff.de li.& posth.s̃. all.oppo.facit,qd̃ no.doct.ĩ c. ne captandæ,ci.prĩ.uer. no.qd̃ illud ẽ,de ɔcess.p̄b.li.6. ubi oĩ no d.Mari.in re.c. qualiter & qñ, in 21.q.1.prin. de accu.Itẽ ɔtra illd̃ dictũ Bald. in d.l.1. adduco in ɔtrariũ fortẽ tex.in.l. iubemus,C. de text. ubi.l.illa expresse reqrit ꝓ forma & ualiditate testamẽti, ꝙ testator proprio noĩe dẽat nũcupare noia hæredum,& tñ ibi glo. ap̄ꝓbata ꝑ oẽs tenet,ꝙ sufficeret, si notarius corã testatore nũcuparet, ecce,ꝙ ibi lex reqrit formã,& tñ sufficit impleri per æquipollens.

b Vide Bal.in.l. p̄fes,C.de sent. & inter omn.iud.uer.& no.ꝙ ista lex. vbi dicit, ꝙ snia dẽt continere condẽnationẽ,uel absolotio &c. non hẽt locũ in.4. casibus, quos uide ibi per eũ. itẽ adde hic.qd̃ in snia,quã ꝓfert iudex app. dẽt esse uerbũ,cõdẽno,uel absoluo,vide gl.& oĩno Bar.late ĩ.l.eos,in prĩ.in uer.istũ, C.de ap.Itẽ add̃ hic,ꝙ si snia cõtineat cõdẽnationẽ, uel absol'onẽ, p̄t feri duob.uerbis s̃m Bal.ĩ.l.fi.C.cõ.vl' epi.q̃ ad hoc all.tex.ĩ.l.d̃ fẽdẽre.ff.d̃ auto.tu.sed ad hoc uid̃ tex.ĩ.l.fi.ĩ.fi.ff d̃ ꝓb.adde hic gl. ĩ c.illã,d̃ accu.ꝙ snia p̄t ferri duob.uerbis tm̃,est tex.ĩ.l.p̄r filio,ff. de ꝓcu.an ãt iudex possit ꝓnũtiare diffinitiue ꝑ uerbũ, sic ut nobis,nõ exprimẽdo al'r,cõdẽno,uel absoluo.uide tex. qd̃ sic,in.l.qd tñ.§.si arbiter,ff.d̃ arb.& d.Ant.in c.p̄terea reqsiti,de ap.ĩ 1.co.& qd̃ ualeat,ẽ cas⁹ ĩ.l.diui fr̃es,ff.de lib.cã.§.pe.ĩ fi.ibi,qd̃ intelligit ĩterpretatiue &c.uide oĩno late Do.in c.1.§.fi.in fi.de uer.sig. lib.6.

& tẽpo.p̄s.posuit in hoc multas opi. & inter cȩteras posuit opin.Vgo.q̃ placet ibi Bart.& in.l.bissext⁹,ff.de uer.sig.q̃ distinguit, an terminus statuat̃ ꝑ numerũ annorũ,uel mẽsiũ,& tũc duo dies cõputantur ꝓ uno,si bissext⁹ tũc accidat, sed si termin⁹ statuat̃ ꝑ numerũ dierũ,nõ cõputãt̃ ꝓ uno,q̃a in ueritate plures sunt, & satis placet,cõiũgẽdo istas op.possem⁹ dicere, ꝙ aut terminus statuit̃ ꝑ numerũ dierũ,puta ꝙ seruiat,uel stet suspẽsus ꝑ 40.dies,& tunc tã ĩ fauorabilibus quã in odiosis nõ cõputabũt̃ ꝓ uno die aut terminus statuit̃ ꝑ numerũ annorũ, uel mẽsiũ,& tũc opi gl. nostrarũ vr̃ benignior,ut distinguamus inter fauorabiliora,& odiosa,maxime ꝑ illam. l.4. de stat.lib. q̃ loqt̃ ĩdistĩcte,licet Bar.dicat,ꝙ ñ loqt̃ de anno bissextili, sed hæc rñsio diuinat,cũ ille tex. loqt̃ gñaliter.

SVMMARIVM.

1 *Sententia potest ferri per uerba, quæ æquipolleant uerbo, absoluo, uel condemno.2.*
2 *Interpretatio sententiæ debet declarari diffinitiuè, & partibus præsentibus, quando fit iudicialiter, secus extraiudicialiter.*

CAP. XV.

a In his. [a]Per verbũ,statuo, & p̄cipio, diffinitiua snia ferri p̄t h.d. & secunda pars,ibi: *attendentes* Casus lit.Inter magistrũ & cõuersos sãcti Simpliciani corã Archiep̄o Mediolanẽsi super eodẽ hospitali q̃ouertebat̃.Archiep̄s tulit sniam sub hac forma uerborũ, statuo & p̄cipio, ꝙ ita fiat. q̃a nõ fuit usus his uerbis,talẽ partẽ cõdẽno,uel absoluo,dicebat̃,ꝙ talis snia nõ tenebat.Qõ sup hoc delata est ad papã. Vñ ipse cõsiderãs,ꝙ hoc uerbũ,statuo, rẽ p̄fectã significat.Itẽ s̃m Gre.ꝙ p̄cipitur, ĩperat̃ &qd̃ ĩperat̃,necesse ẽ fieri.aliqñ si ñ fiat pœnã hẽt,& nõ dẽt q̃s cõsiderare uerba sed uolũtatẽ, ꝓcuratorib. utriusq; ꝑtis p̄ñtib⁹,interpretat̃ & diffinit, ꝙ snia p̄dicta ꝑpetuã obtinet firmitatẽ.B.†No.
1 1 ex text.sniam diffinitiuã ualere,licet
b iudex nõ exprimat uerbũ,cõdẽno[b], vel absoluo.satis.n.est,ꝙ cõdẽnet,uel absoluat per uerba æqpollẽtia, & ex hoc apparit̃ itellect⁹ iuriũ dicẽtiũ sniam dẽre cõtinere ɔdẽnationẽ,vel absol'onẽ,ut ĩtelligat̃ d̃ cõdẽnatiõe,vel absol'one in effectu,nõ ãt quo ad uerba tm̃.Secundo nota,ꝙ uerba,statuo,uel p̄cipio, importãt necessitatẽ, ꝓ hoc. 13.q.1.c. ꝙ p̄cipit̃. Itẽ no.ꝙ uerbũ,statuo,nõ solũ p̄t applicari ad statutũ,ul' ad legẽ municipalẽ,sd̃ ẽt ad diffinitiuã sniam, & hoc ĩtelligo, qñ mã subiecta hoc patit̃,ut q̃a post cõtẽtiõẽ ĩ iudicio factã,& aliis rite agitatis iudex dicit, statuo ĩ hũc modum &c. Itẽ no.ꝙ ẽt ĩ sententiis nõ dẽmus attẽdẽre nudã ꝓprietatẽ & corticẽ uerborũ sed poti⁹ mẽtẽ, & uoluntatẽ iudicis ꝓferẽtis. Vlti.not.ibi: *diffinimus,* qd̃ ẽt cũ qõ est de interpretatione sniæ,dẽt ferri diffinitiua snia partib. p̄sentib⁹, & hoc tene mẽti, qd̃ intellige de iterpretatione,quæ fit iudicialiter,secus,si extraiudicialiter,ut in c.se.ubi plene per Inno.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia siue beneficia principis latissime interpretantur.3.7.*
2 *Interpretatio rescriptorum, uel priuilegiorum, uel sententiæ qñ fit, an debeat citari pars, cuius interest?*
3 *Priuilegium principis an & quando sit latissime interpretandum.7.*
4 *Clericus, qui est in seruitio Episcopi, uel papæ, reputatur pro residente, uide s̃.in.1.not.*
Priuilegium contra ius cõe est latissime interpretãdum, quando uerba priuilegij hoc patiuntur.
5 *Priuilegium indultum contra statutum, uel contra consuetudinẽ, quod tamen sit iuri cõi conforme, est latissime interpretãdũ, uide.infra c. cũ tibi. in opp.*
6 *Distributiones quotidianæ non dantur residẽntibus, sed interessentibus diuinis.*
7 *Priuilegium, rescriptum, & beneficium quid sint, & quomodo interpretantur.*

CAP. XVI.

1 Olim. †Verba priuilegiorum sunt interpretanda latissime.h.d uel sic. Bñficiũ principis latissime interpretari dẽt. Et primo ponit mãdatũ. Scd̃o ipsius interpretationẽ,& eius cãm.Secunda,ibi: quia uero.Casus lit.Dñs pa.mãdauit capitulo Paduano quatenus magi. G. canonico Paduano p̄bẽdã, quæ tm̃ residẽtib.de cõi cõfert̃,sicut vni ex aliis residẽtib.& bñficia manualia ɔferrẽt,qd̃ si canonici ñ facerẽt,patriarcha Gradẽ.suꝑ hoc executor eos ad hoc ap.cess.ɔpelleret. Canonici mãdatũ apost.malitiose aliter,quã dẽbant,iterpretãtes,dicebãt ꝙ nõ tebantur ad hoc, cũ ipse nõ resideret ex eo,ꝙ dr̃,sicut vni d̃ residẽtib. sed ipe ñsidebat;vñ ipsi ñ tenebãt.vñ patriarcha petiit benigne à dño p̄p̄,qual'r mã-

datũ ſuũ eſſet intelligẽdũ. Rñdet pa.ꝙ cũ bñficia principis
latiſſime ſint interpretãda,iniũxit capl'o Paduano ꝑbendã,
quæ tm̃ reſidẽtib.in uictu & ueſtitu cõfert̃ de cõi,dict.ma-
giſtro G.plene conferẽdã,ſicut vni ex aliis reſidẽtib. mali-
tioſa interpretatione reiecta.B.No.1.tex.ꝙ principis bñfi-
ciũ appellari p̃t priuilegiũ alicui cõceſſũ ẽt ꝓ executione
iuris cõis, & hoc procedit intelligendo, ꝙ iſte canonicus
2 erat in ſeruitio papæ,vel epi,ut dr̃ in gloſ. †Secundo colli-
ge papã poſſe ĩterpretari ſuũ priuilegiũ extra iudiciũ & in
abſentia partiũ,& circa hoc uide hic no.ꝑ Inn.q diſtinguit
inter modificationẽ,& interpretationẽ.nã modificatio eſt,
cũ aliqd detrahit̃ priuilegio,& hoc dẽt fieri p̃ſentib. parti-
bus,ut in c.nuꝑ,de deci.poſſet tñ p̃p in abſentia partiũ hãc
modificationẽ facere. Interpretatio uero ſi fit iudicialiter
dẽnt partes uocari,ut,s̃.c.,px.ſi uero fit extraiudicial'r,tũc ĩ
principe nõ eſt neceſſaria uocatio partiũ,ut hic, ſed iudex
inferior dẽt ſeruare ordinẽ iudiciariũ,alias nõ tenet,qd̃ ip
ſe facit,argñ in.l.de uno,ff de re iud.& 3.qõ.9.c. caueant.
3 In gl.1.ibi:*quia papa ſic uoluit*.Sed ꝯ hãc lec.ultimã facit,qa
a ſi priuilegiũ[a] erat ꝯ ius cõe,dẽt ſtrictiſſime interpretari, qa
oĩs receſſus a iure cõi eſt odioſus, ut in c.1.& 2.de fi.p̃sby.
lib.6.& in c.ꝙ dilectio,de cõſan.& affi.& iõ, ut clarius ha-
beas materiã h⁹ c.cõclude, quod tres intellect⁹ p̃nt dari ad
4 iſtud c.†Primus,ꝙ iſtud priui.erat conforme iuri cõi, ut qa
erat in ſeruitio epi,uel pa.& ſic dẽbat reputari reſidẽs.& iõ
longiſſima interpretatio fiẽda erat. Scd̃s intell's,qd̃ Pa.uo
luit ꝓuidere ꝯ ius cõe, & tunc ad ꝯriũ dic,ꝙ priuilegium ꝯ
ius cõe dẽt ſtrictiſſime interpretari, qñ uerba hoc patiũt̃,ſe
cus,vbi conſtat de intentione principis, ut hic conſtabat.nã
ex quo mãdabãt iſti ꝓuideri,ſicut uni ex aliis reſidẽtib er-
go uoluit iſtũ hr̃i pro reſidẽte quo ad oĩa. Et ex hoc & ex
tex.ſingul'r no.ꝙ priui.ꝯ ius cõe dẽt latiſſime interpretari,
vbi uerba hoc patiũtur.Tertius intell's extra gl. quẽ ſentit
hic Io.An qd̃ iſte can.erat p̃ns,ꝓ quo facit tex.ibi:*ſicut uni
ex alijs &c.* ꝑ p aliquod ſtatutũ particulare,vel cõſuetudinẽ
nõ poterat recipere ꝑbẽdã, q̃ cõſiſtebat in uictu & ueſtitu,
& ad hoc ĩpetrauit priuilegiũ,qd̃ erat cõforme iuri cõi, li-
5 cet ꝯ ſtatutũ,vel cõſuetudinẽ. †Et ex hoc tertio intell'u no.
ꝙ priui.indultũ ꝯ ſtatutũ, uel cõſuetudinẽ, cõforme tñ iuri
cõi,eſt latiſſime interpretãdũ, & idẽ not.in c.cũ tibi.ĩ.e.&
ꝓ intellectu literæ uide,qd̃ no.gl.plene de cle.nõ reſ.c.1.li.
6 6.†In gl.2.ibi:*qui interſunt diuinis*.Intelligit ergo gl.qd̃ ma
nualia bñficia hic appellantur diſtributiones quotidianæ,
ſed ñ bñ dicit quo ad tex.noſtrũ, qa diſtributiões quotidia
næ nõ dãtur reſidẽtib. tm̃,ſed intereſſentib.diuinis,ut in c.
vnico,de clericis nõ reſi.li.6.& Pa.mãdauit ꝓuideri iſti,ſi-
cut uni ex reſidẽtib.& iõ potes intelligere hũc textũ,qd̃ oli
in eccleſia Paduana nõ erãt ꝑbãdæ diſtinctæ, ſicut hodie,
ſed ex oĩb.reditib. certa portio dabat̃ cuilibet canonicorũ
ꝓ veſtimẽtis,& victu,& illa appellabat̃ ꝑbẽda.Itẽ quolibet
die dabant̃ cuilibet canonicorũ tot libræ panis,& tot men-
ſuræ uini,& certi danarii ꝓ uictu, & iſta appellant̃ manua-
lia bñficia,ſeu ꝑbẽdę ꝓ uictu, & forte ultra iſta erãt diſtri-
7 butiones quotidianæ ꝓ ĩterreſſentib. diuinis.†In gl.fi.hæc
b gl.intrat.q.an bñficiũ principis ſit largiſſimè ĩterpretãdũ[b],
ſed nõ dat aliquã bonã theoricã,nota tñ eã,inq̃tũ dicit, ꝙ
reſcripta ad lites debẽt ſtrictè interpretari.no.ẽt eã,inq̃tũ
in fi.dicit,ꝙ bñficiũ p̃cipis tẽdẽs.in alterius lęſionẽ non
dẽt largiſſimè interpret.ri,& cõcor.Inn.in c.cũ dilecti, de
dona.& ꝓ hoc alle.bo.tex.in c.ſuper eo,de of.dele. & in l.
2.§.ſi qs a principe,ff.ne qd in loco pub.Et cõcludẽdo cla-
re dicta doct.& materiã,ſcias, ꝙ ubi in iure ſpecificè fit mẽ
tio de bñficio principis,itẽ de priuilegio, & de reſcripto tã
ad lites,q̃ ad bñficia,bñficiũ p̃t late ſumi,& tũc eſt beneuo-
c la[c] actio gaudiũ tribuens capienti, in li. feudo.in ti.in qb⁹
cau.bñ.amit.in ti.1.& not.in d.c.ad aures,s̃.de pęnis,& tũc
ſic gñal'r ſumptũ cõꝑhẽdit in ſe priuilegiũ.Itẽ & reſcriptũ:
qa ſp princeps facit grãm,ut in c.ſedes,de reſcrip. nõ eñ te

a SEB. SAP. Priuilegiũ. Circa interpretationẽ priuilegij uide q̃ cumulat Fel.in c.cãm,q̃,co.8.uer. interpretatio priuilegii, s̃. de reſcrip.Iaſ.in.l.fi.ff.de conſtit. principium.

b ZACHA. Sit largiſsime interpretandũ. Adde tũ,qui uis facere vt priuilegiũ, qd̃ uis a principe impetrare, recipiat largiſsimam interpretationẽ, ꝑ Tho.Fer.in ſuo tracta.caute. cau. 29.inci. dũ Venetijs una uice prã. derem

net̃ dare reſcriptũ, cũ ſubiecti habeant
iudices ordinarios. Qñq; uero hoc uer
bũ,bñficiũ,ſumit̃ ſtricte,& trãſit ĩ ſpẽm
& tũc ꝓpriè dr̃ bñficiũ liberalitas quę
dã, ſeu gratia cõceſſa ſine alterius p̃iu-
dicio p̃ter ius cõe, ut qñ princeps con-
cedit aliqua iura ad ſe ſpectãtia,illud,ꝓ
prie dr̃ beneficiũ, & nõ priuilegiũ,& il-
lud dẽt largiſſime interpretari, qa tm̃
p̃iudicat̃ concedenti, & in hac ſpẽ intel
lige iura,q̃ dñt, ꝙ bñficia pricipis dẽnt
largiſſime interpretari.Priuilegiũ[d] ve-
ro eſt quoddã bñficiũ ꝯtra ius, & dr̃ pri
uilegiũ,quaſi priuata lex:qa eſt ꝯ legem
cõem,& appellat̃ bñficium:quia tribuit
gaudiũ ei,cui cõcedit̃,& tale priuilegiũ
dẽt largiſſime ĩterpretari: ſed inquatũ
p̃iudicat tertio, vel iuri cõi, dẽt ſtricte
interpretari,ut in c.ꝙ dilectio,p̃ali.& ĩ
c.1.& 2.de fili.p̃ſ.li.6.& uid̃ bo.gl.i c.or
dinarii,de offi.or.li.6.& qd̃ no.gl.in c.
fi.de trãs la.epi. & in hoc priuilegio nõ
habẽt locũ illa iura, q̃ dñt bñficia prin
cipis largiſſime interpretanda, niſi mõ
p̃dicto.Reſcriptũ[e] vero eſt bñficium ſm̃
ius quia dat̃ ad iuris obſeruãtiã,nec te-
nebat̃ princeps concedere,ut.s̃.dixi.Iõ
p̃t appellari bñficiũ largo mõ, ſd̃ ſi dat̃
ad lites, dẽt ſtricte interpretari quia p̃
iudicat ordinarię ptãti. Itẽ ẽ odioſum
quia dat materiã litigandi, & uexandi
aliũ.Idẽ dic ĩ reſcripto ad beneficia. nã
eſt ambitioſum, & p̃iudicat ordinarię
ptãti,iõ fit ſtrictiſsima ĩterpretatio, ut
in c.q̃uis,de p̃bẽ.li.6.Et hęc no.quia in
hac cõpilatione nõ ita clare examinat̃
hęc materia, ſicut hic. Adde quę dixi
s̃.in gl.1.& tene menti.

c De iſtis terminis qd ſit bñficiũ, uel reſcriptum, uide Bar.in.l.2.ff.de cõſti.pri. & uid̃ An. ĩ cõſ.233. ubi dicit, ꝙ immunitas cõceſſa forenſibus ante, q̃ ueniãt, dr̃ bñficiũ.ſed poſt q̃ uenerũt,dr̃ priuilegiũ.uide Bal.in l.fi.ff.de cõſt.pri. in fin.1.colũ. ubi dicit,ꝙ oĩs cõceſſio principis dicitur eẽ priuilegiũ eo ipſo,qd̃ diſcrepat à iure cõi, ꝑ illũ tex.uide Bal. ĩ.c. 1. §. inueſtitu ꝓpe fi.ĩ ti. de no. for.fi.ubi dicit,ꝙ q̃libet gratia prĩcipis põt appellari priuilegiũ, ita dicit notari ĩ nouel.in hoc c. olĩ. SEB. SAP.

c Beneuola. Vide Fel.in rub.s̃.de reſcri.co.pe.ver.circa diffinitionẽ,& quã interpretationẽ recipiant reſcripta,latè tradit Fel.in d.c.cãm,q̃, col.5.uerſi.interpretatio reſcripti s̃. de reſc.

d Priuilegiũ. Quid ẽ bñficiũ,uide Pe. de Anc.ĩ r'la,beneficiũ,circa principiũ,li.6.ubi ẽt ponit hãc diffinitionẽ,& Io.de Imol. in cle.ſi plures,in fi.1.col. de p̃bẽ.& uide eũdẽ Abb.in c.ad aures,s̃.d̃ pęni.& de hac met diffinitione põit Bal.in.l.ſi. in pri. ff.de conſt.princ.

SVMMARIVM.

1 *Generale interdictum dicitur, etiam ſi ſit emanatũ in una uilla.*
2 *Sententia excõicationis eſt late interpretanda.*

CAP. XVII.

CVm in partibus Generale dr̃ interdictũ,quod fertur nedum in prouinciã, ſed ẽt in uillã,uel caſtrũ.h.d.Cõis diuiſio. Secũda, ibi: *Cum autem.* Caſus lit. In regno Portugalliæ diuerſa loca ſupponebant̃

d Quid eſt priuilegiũ.Et adde hic Bal.ĩ.l.fi.C.de re iudi.in 3.co.uer. dicas.ubi dicit,ꝙ oẽ priuilegiũ ẽ reſcriptũ, ſed nõ cõuertit̃,& alle. l.ꝓbatorias,C.d̃ diuer.of.li.12.Itẽ adde, ꝙ habemus alia duo uocabula,ſeu duos alios terminos,ſ.diſpẽſatio & mãdatũ, diſpẽſatio ẽ, qñ aliquid iuris ex cã relaxat̃,ita loqt̃.l 1.circa pri.ff.de ua.mu. & tex.no.ĩ.l.ex facto,ĩ prin.ff.de uulg.& pup.q̃ cũ habeat ui priuilegii. ẽt ſtricte interpretat̃.d.l.ex facto.ubi no.doct.cano.oẽs.i c.1.de ſi.p̃ſby.in 6.& ĩ.c.qd̃ dilectio,d̃ cõſan.& af.Inn.in c.dudũ,de ele.Pan.in c.at ſi clerici §.de adulteriis,in.4.col.s̃.de iudi.mãdatũ uerũ eſt ꝓ pri e,quando datur ad exequendam gratiam papę, uel principis, & ſic quando aliquis deputatur executor gratiæ, uel beneficij c. eam te, de regu.

e Et uide glo.in uer.noſcat,circa fi.in c.1.de conſtit.in 6.ex quo colligit dom.differentiã inter reſcriptũ,& priuilegium,quia reſcriptũ eſt ius commune,priuilegium uero contra ius.

aliqñ iuterdicto.qdã habentes priuilegiũ,ut liceret eis ce-
lebrare diuina ianuis clauſis,excluſis excõicatis, & interdi
ctis, cũ gñale interdictũ terrę fuerit, aſſerebãt ſe nõ teneri
particulari interdicto, dicẽtes interdictũ generale ſolũmõ
eẽ,cum regnũ, uel prouincia tota ſubiicit̃ interdicto. Eps
Colũbren.conſuluit pa.qñ gñale, uel particulare dici dẽat
interdictũ.Rñ.pa.cũ in priuilegiis corũ de regno, uel pro
uincia nihil dicat̃,ꝑ hoc verbũ,terrę,nõ ſolũ regnũ, uel pro
uincia intelligitur,ſed ẽt uilla,uel caſtrũ,ut ẽt in illis locũ
1 habeat,qd̃ de gñali dr̃ interdicto.B.†Not.1.ex tex.ꝙ parti
culare interdictũ dr̃,qñ una eccleſia, uel plures eccleſiæ ſpe
cifice,& nõ ſub nomine uniuerſitatis ĩterdicũt̃. gñale vero
eſt,qñ uniuerſitas unius loci interdr̃,ſiue locus ſit paruus,ſi
ue magn⁹,ut eſt villa,uel caſtrũ.& eſt rõ,qa ſi ĩ uilla, nõ eẽt
niſi una eccle. tñ apta eſt hr̃e plures eccleſias.vñ cõtinet in
ſe uniuerſitatẽ,& no.qa facit ad multa & maximè ad cõſtõ-
nẽ Bonifacii.vbi cauet̃, qd̃ ꝓ pecuniario debito ñ dẽt ferri
ĩterdictũ generale ꝑ ordinariũ,uel delegatũ ſine ſpãli lnĩa
papę.Itẽ not.qd̃ nomine terræ cõprehendit̃ regnũ.Itẽ ciui
tas.Itẽ caſtrũ,vel villa. Opponit̃ ꝯ tex.de c.fi.de ſnĩa excõi
cationis,lib.6.ubi abſq; priuilegio clerici p̃nt ſubmiſſa uo-
ce celebrare tꝑe generalis interdicti,ergo nõ eſt opus pri-
uilegio,de quo hic.Sol. illud ꝓcedit hodie de iure nouo,
ſed hoc oli nõ licebat. Iõ impetrabat̃ priuilegiũ de quo hic
gl.fi.in fi.vel dic ſm̃ Hoſ.ꝙ interdictũ ñ ẽ odioſũ,cũ ad cor
rectionẽ animarũ infligitur, vt in c.pen.s̃.de ſent. excõ.qd̃
2 no.†Ex quo habes,ꝙ ſnĩa interdicti nõ debet ſtricte inter-
pretari,ſed large,qa venit ad correctionem animę,& ſecu-
rior interpretatio fienda eſt in concernentibus periculum
animæ,uide bo.glo.in c.unico,de ſeruit.in ord. faci.

SVMMARIVM.

1 *Clericorum appellatione ueniunt canonici.3.4. 5.*
2 *Conſuetudo,quod clerici poſsint diſponere de bonis acquiſitis intuitu eccleſia, ualet.*

CAP. XVIII.

1 CVm tibi. †Verbum,clericorum,ẽt canonicos comprehendit. h. d. uel aliter ſm̃
intellectum Abbatis. Priuilegiũ ꝯ conſuetudinẽ
iuri cõi obuiantem large eſt interpretandũ, & ſm̃
hunc intellectũ eſt caſus nota. & pone ſic caſum ſm̃ hunc
intellectũ.In qbuſdã partib. Francię erat conſuetudo, ꝙ
propinqui ſuccederent clericis inteſtatis ẽt in bonis acqui
ſitis intuitu eccleſię.Cõtra hanc conſuetudinẽ papa conceſ
ſit priuilegiũ cuidã epo,ꝙ ordinatio reiũ clericorũ ab inte
ſtato decedẽtiũ eſſet in ſua diſpoſitione:dubitabatur, an ap
pellatione clericorũ uenirent canonici,& rñdetur,ꝙ ſic,ut
2 in litera. †Nota.1.ex tex. ſm̃ pręcedentẽ intellectũ,ꝙ ua-
let cõſuetudo, ut clerici poſſint diſponere de bonis acquiſi
tis intuitu eccleſię,& ꝙ propinqui ſuccedant eis ab inteſta-
to in hmõi reb⁹,& tene hoc mẽti,& faciunt not.in c.p̃ſenti
de of.or.li.6.†Secũdo no.ꝙ uerbũ,clericorũ, in priuilegio
prolatũ cõprehẽdit canoni.Sed ꝯ hoc oppo. de c.ſedes, &
qd̃ ibi not.s̃.de reſcrip.ubi non ueniunt maiores expreſsis
minorib⁹,ẽt ſecuta clauſula generali,ſed ca.eccl. cathedra
liũ ſunt honorabiliores aliis,cũ faciunt vnũ corpus cũ epo,
ut in c.nouit,& c.quanto,de his,q̃ fiũt à prę.ergo ver. cleri
corũ,dẽt cõprehendere ſimplices clericos,& cano.Sol.dñt
Hoſt.& Io.An.ꝙ cõtrarium procedit in reſcrip. ad lites, q̃
ſunt reſtringẽda:ſed hic nos loqmur in priui.fauorabilio-
ri.& ut dixi ſm̃ illã lect.Ab.iſtud priu.erat cõforme iur.cõi
4 licet ꝯ ſtatutũ,uel cõſuetudinẽ.†No.ſingl'r & tene ſp mẽti.
nã ſentiũt doc.ex p̃dictis,ꝙ in mã ſtricta appellatione cle-
a ricorũ non ueniunt canoni,ſed ſimplices clerici[a] tm̃,quod
mihi placet,& idem teneo, de uita & hone.cleri. ſuper ru-
brica,vbi latius tracto,ſed in materia larga ueniunt omnes
etiam epiſcopi,ut patet in rubro de ui.& honeſt. cleric.nã
ibi in rubro dicitur de clericis generaliter,& in nigro tra-

ctatur ẽt de epis.In gl.1.ibi: *prior expoſitio melior eſt.* nã ſm̃ vltimã lect. gl. non
erat opus impetrare priuilegiũ,niſi dica
tur, ꝙ eps ex illis bonis uolebat ſolue-
re debita ſua.†In gl. ibi: *largiſsime ſumi-*
5 *tur.*not.hoc dictũ gl.fi.& tene mẽti,uult
em̃,ꝙ uerbũ,clericorũ, nõ cõprehendat
cano.niſi ex largiſſima interpretatione.
ergo ubi ceſſat hæc interpretatio largiſ
ſima,non comprehendit canonicos, ut
s̃.dixi in fi.gl.ut ibi no.gl. ult.

SVMMARIVM.

1 *Clerici an & quando teneantur præſtare iuramentum obedientia prælatis.*
2 *Epiſcopus & capitulum faciunt magnam coniunctionem inter eos.*
Canonicis ſunt obligati clerici ut uniuerſis, non ut ſingulis.
3 *Clericus,cui magis aſtringatur epiſcopo,an capitulo?*
Clericus ſubiectus duobus prælatis contraria iubentibus,cui habet primo obedire?
4 *Iuramentum generaliter præſtitum debet reſtringi, quantum poteſt, ut minus obliget iurantem.*

CAP. XIX.

b CVm clerici. [b]Iurãs obedire p̃lato
eccleſię nõ clero diœceſano,
ſed epo eccleſiæ cathedralis
obedire tenet̃ h.d.Cõis diuiſio. ſecũda,
ibi:*nos igitur*.Caſus lit. Clerici Placen-
tini iurm̃ præſtant epo Placentino ſub
hac forma verborũ, ego talis ab hac ho
ra in antea fidelis ero, & obediens Pla-
centinę eccleſię, & dño meo epo Placẽ
tino.Capl'm placentinũ conſuluit dñm
papã, utrum ꝑ uocabulũ iſtud, eccleſię
Placentinę intelligi debeat clericus to
tius diœceſis,an capitulũ tm̃ eccleſiæ ca
thedralis?Rñdet,ꝙ ꝑ uocabulũ illud nõ
dẽt intelligi toti⁹ diœceſis cler⁹, ſed ca
pitulũ intelligat̃ eccleſię cathedralis:il
le tñ,q p̃ſtat hmõi iurm̃, epo tãq̃ capiti
1 principal'r obligat̃.B. †Not.1.ex tex.cle
ricos teneri ad p̃ſtãdũ iurm̃ obedientię
epo,& capitulo, qd̃ intellige in clericis
habẽtibus curã,ut in c.nullus,de iureiu.
& 23.diſ.c.q̃q̃. Idẽ in habẽtibus curam,
ſi hoc habet cõſuetudo ſm̃ Inn.qd̃ not.
Ex cõſuetudine ergo iduci p̃t, vt qlibet
clericus diœceſis teneatur p̃ſtare iurm̃
obedientię prelato,& capit.Scd̃o no.&
tene menti, ꝙ tanta eſt coniunctio in-
ter epm̃,& capitulum, ꝙ etiam in obe-
dientia pręſtanda faciunt vnum corpus
& ex iuramento obligari debet cleric⁹
ad obediendum epo tanq̃ capiti, & ca-
nonicis tanq̃ membris: non tamen in-
telligas, ꝙ cuilibet canonicorum iſte
ſit obligatus ſed obligatur eis ut uniuer
ſitati,ita,ꝙ ſingulis nõ tenetur aſtrictus.
uide text. cum glo. in c. irrefragabili:§.
exceſſus,de offi.ord.& 12.q.2.c.Eps,qui
3 manu mittitur,& quod ibi notatur.†Vl
timo no. ꝙ in obligatione iuramentali
non attenditur ordo ſcripturę,ſeu pro-
lationis ipſorũ verborũ,ſed qualitas ꝑ-

a Vide Ioã.Cal.in trac. de ec. inter. in.2. mẽbro in q. 2.5.6.& Ioã.Cal. in dicto trac.in.2 membro.q. 34.

b Clerici. Vide q̃ no.in c.cleros.21. diſ.ubi late, & d. Car.in c.bonæ,de poſt.præl. text.in c.cũ per exceptionẽ,de priui.lib.6. Fed.de Se.cõſi.70 Lud.Ro. in.l.3.ff. de uer.ſig. Andr. Barba.

b Clerici.Vide Feli.in c.non dubiũ, in 2.no.s̃.de ſent. excommu.

Vide,qd̃ ſing. dicit d.Car.in c. cũ ab eccleſiarũ, de offi. ord. & adde hic Arc.ii.in c.deniq; Suffredus,circa medium.6.q.3 ubi dicit,qd̃ aliud eſt cẽſura eccleſiaſtica, quæ cõſiſtit circa ſp̃ualẽ pęnã,ut in hoc c. & & aliud eſt ſeueritas canonica, q̃ conſiſtit circa pęnã tp̃alẽ, ut in c. in quibuſdã, d̃ pęnis.Itẽ add̃,ꝙ cautio, q̃ requiritur in abſolutione a ſententia excommunicationis,requiritur ẽt in relaxatione interdicti, ſecundũ d. de Ro. in antiqs deci.102.Itẽ qd cõtineatur appellatione eccleſiaſticæ cenſuræ, uide omnino per Do. in ca.1.§. 1.in.2. col.de homi.li.6. ubi ẽt ponit,quid continetur appellatione eccleſiaſticę animaduerſionis.

ſonarũ. Vnde licet hic pferaẽ eccl. Placẽtina in forma iuri: tñ epo obligaẽ p pri⁹ iurans tãquam capiti. Sed ſi quæraẽ, ad qd ponderet iſtud, ꝙ epo teneẽ tanq̃ capiti. Sol. dñt doct. & bñ, ꝙ ſi eps, & capitulũ mãdãt ꝯria, tunc iſte prius tenetur
a obedire epo[a], ex quo ſibi ut capiti obligaẽ, pro hoc quod not. Inn, in c. cũ iãdudũ, de pb. ubi generaliter ponit qõnẽ in ſubiecto duob. platis, poſtmodũ ꝯria mãdãtib. Et iſta ſunt notabilia, quę ex tex. colligi pñt. Et prędicta vera in hoc iuro circa ſpũalia, quia hẽt ea ab epo, & capitulo, ſed ſi haberet feudũ a capitulo, tũc iuret capitulũ; ſi ab epo, tunc iurat Epo. In gl. 2. in fi. No. 1. gl. de uariis ſignificationibus h⁹ uerbi, eccleſia, & uide aliã in c. cã, ſ. e. & aliã magis plenã ĩ c. ſi. ne pla. ui. ſuas. Scđo no. ex ea. gl. iuncto text. ꝙ iurm generaliter pſtitum dẽt reſtringi, quãtũ pt, ut minus obliget iurantẽ. nam vbi tractetur de obligatione, eſt fienda interpretatio ſtricta, facit c. ad noſtram el. 1. de iureiu. & c. 1. e. ti, lib. 6. & l. qcq̃d aſtringendæ, ff. de uerb. obliga.

SVMMARIVM.

1 *Cenſura eccleſiaſtica eſt excõicatio, ſuſpenſio, & interdictum, non autem depoſitionem continet, uel degradationem.*
2 *Excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum in multis procedunt a pari.*
3 *Pœna, quando eſt poſita in electione iudicis, debet iudex eligere illam, quæ magis timetur.*
4 *Clauſula, compeſcendo contradictores per cenſuram eccleſiaſticam, a quibus poni poſſit, & quid operetur. 6.*

CAP. XX.

1 QVærenti. †Appellatione eccleſiaſti
b cę cẽſurę[b] cõprehẽdiẽ excõicatio, ſuſpenſio, & interdictũ h. d. Cõis diuiſio. Secunda, ibi: *reſpondemus.* Caſus lit. In literis. apoſtolicis frequenter poniẽ iſta clauſula per cẽ. eccle. quæritur, quid p clauſulam illam debet intelligi? Reſpondeẽ, ꝙ per eã nõ ſolũ interdicti, ſed ẽt ſuſpenſionis, & excõicationis ſñia ualet intelligi, niſi iudex diſcretus rerum & pſonarũ circunſtantiis indagatis ferat, quam magis uiderit ex-
2 pedire. B. †No. 1. ex tex. ꝙ excõicatio, ſuſpẽſio, & interdictũ in multis procedũt à pari, facit c. is cui, de ſent. exc. lib. 6. vñ oĩa cõphẽdũtur ſub uocabulo eccleſiaſ.
3 cenſuræ †Secũdo no. ꝙ cũ optio daẽ imponendi diuerſas pœn. illã imponere decet, q̃ magis timeẽ, cõcor. c. qm̃, in. §. ſi ĩ fi. ſ. ut lit. nõ cont. & licet à principio debeat eligere unã, vt hic: poterit tñ poſtmodũ pcedere ad al's, ſi hoc meruerit proteruitas cõtumaciæ, ut in d. c. qm̃, in
4 fi. †Sed q̃ro, quotidie in literis delegatoriis in fine ponitur iſta clauſula, cõpeſcẽdo ꝯdictores per cenſurã eccleſiaſticam nunquid iudex delegatus poſſit apponere aliã pœnã in iure expreſſam? dic, ꝙ ſic, & ſi nõ eſt expreſſa, poteſt apponere pœnã arbitrariã, ar. in c. de cauſis, de of. dele. & l. una, ff. ſi quis ius di. nõ obtẽ. &

hoc non virtute clauſulæ, ſed uirtute delegationis. nã, cum hæc clauſula apponatur ad ampliandũ ptãtẽ delegati, non dẽt operari reſtrictionem, arg. in ſi. ĵ. eo. & hoc dictum no. Ex quo colligi pt iudicem datum cũ hac cl'a poſſe cõpellere & punire contumacem per impoſitionẽ mulctę, uel alteri⁹ pœnę, unde non aſtringitur ad exercendum iſtam cenſurã, niſi inquantum uelit. dico etiam, ꝙ hęc cl'a apponitur in li
c teris ex ſuper abũdãti, ſeu ut magis delegatus timeatur[c]: qa ſi non exprimeretur, põt tñ delegatus uirtute ſimplicis delegationis excõicare, ſuſpendere, & interdicere, hoc patet expreſſe in c. 1. & c. ex literis. de offõ deleg. facit. l. 2. ff. de iu
5 riſ. om. iudi. †In gl. 1. ibi: *argu. contra* Aduerte, qa ꝯrium nõ reſpicit præcedentia in gl. ſed reſpicit text. Sed Soluendo dic poſt Ho. ꝙ uerbũ, cenſura, non comprehendit in ſe depoſitionem, uel degradationẽ, quia iſtæ pœnæ ſunt multũ odioſæ, & iſte, de qbus in tex. ſunt fauorabiles, & in animarum medicinã inductæ. unde facimus ſtrictã interpretationem, maxime, qa ſm cõem conſuetudinẽ eccleſię fere ſp cõ
6 tumaces compeſcuntur remediis, de quibus hic. †In ea glo. ibi: *& cum quid incertum.* Iſta particula gl. non continuatur ad præcedens cõtrariũ, ſed ad principium glo. & ponit caſũ in eo, qui fideiuſſerat pro obligato ad dandũ Titiũ, uel ad ſoluendũ mille, & dicit, ꝙ ſi iſte fideiuſſor redemit Titium, & ſoluit creditori, põt agere actione mandati, licet expreſſe hoc nõ ineſſet mandato, quaſi forte uelit dicere gl. ꝙ ſub iſta clauſula generali per cenſuram eccleſiaſticam &c. comprehenduntur oẽs iſtę pœnæ, ut poſſit Iudex illam attentare, quam magis uiderit expedire, & certe illa lex, ſi quis p eo, alleg. in glo. facit multum à remotis.

SVMMARIVM.

1 *Noualia quæ dicantur.*
2 *Priuilegium, quod ex poſtfacto incipit eſſe nociuum, an ſit reuocandum?*

CAP. XXI.

1 QVid per nouale. †In priuilegiis de decimis noualiũ non ſoluẽdis illud appellatur nouale, de cuius cultura non eſt memoria, & quod prius modicum, uel nullum fructum afferebat. h. d. Primo ponitur qõ. Secundo reſponſio, ibi: *licet.* In qua primo ponit duas opinio. Secundo ſoluit, ibi: *Nos.* Tertio moderatur, ibi: *ſed nec de quolibet.* Caſus liter. Religioſi quidã habebant indulgentiam, ut de noualibus ſuis decimas non ſoluant. Quæſitũ fuit a pa. quid intelligi debet per uocabulum, nouale? quidã dixerunt, ꝙ nouale eſt terra, quę anno ceſſat. alii dixerũt, ꝙ nouale ſit ex ſylua, quæ arborib. extirpatis ad culturã redigiẽ, & utraq; interpretatio ex legibus ciuilib. hẽ. Papa tñ dicit, ꝙ illa fuit intentio anteceſſorũ ſuorũ, cũ indulgentiã piis locis de noualibus cõceſſerunt, ꝙ nouale ſit terra de nouo ad cultum redacta, de qua non extat memoria, quod culta fuiſſet. veruntñ non credit papa de quolibet tali nouali indulgentiã fuiſſe conceſſam, niſi de illo ſolũmõ, de quo religioſus loc⁹ decimã pt ſine graui detrimento parochialis eccleſię detinerẽ, cum ſępe de tali loco inculto parochialis eccleſia magnos percipit ratione decimarum prouentus. B. No. 1. ex ordine literæ bonã practicã, & ſtylũ decidendi qõnes dubias, ut ponantur opiniones, q̃ videntur aduerſari. poſtmodum vero ponatur vera opin. & concluſio decidentis, & ſic ſeruatur hodie in conſiliis, & in deciſionibus quæſtionũ, quę diſputantur. Scđo no. nõ ſp dubiũ decidendũ ſm ius ciuile, licet ius canonicũ non reperiatur in cõtrariũ, ex quo deciſio iuris ciuilis menti principis ſeu papę coadaptari nõ pt. nã ante, q̃ emanaret hoc c. nõ habebamus cõtrariã deciſionẽ de iure canonico, ſed lex ciuilis non poterat cõmode adaptari ad intẽtionẽ concedẽtis priuilegiũ ſuper decimis noualiũ. nam ſi caperemus nouale ſm ius ciuile, fere omnes agri eſſent nouales, cũ cõiter ceſſent p annũ, & ſic multũ piudi-

Obedire epiſ. uide quod habetur in c. ſi duobus, de ap. & c. ſi epi. alias c. qm̃. 18. di. And. Barb.
SEBA. SAP.
b Cẽſuræ. Quid ãt ueniat appellatione diſtrictionis eccleſiaſti. vide Ab. in c. p illorum, in 3. no. ſ. de pb. & i c. nũtios, ſ. de decimis, doc. in c. 1. de of. dele. & quid ueni. appe. canon. ſeueritatis no. Ab. in ca. cum clerici ſ. de pac. An. Siculus i c. præterea, ſ. de of. deleg. Quid autẽ ueniat appellatione diſciplinæ eccleſiaſticæ, uide Ab. in c. 1. ſ. de pac. & qd ueniat appellatiõe pęnæ canõicæ, uide do. in c. 2. ſ. ne præl. uices ſuas.
ZACHAR.
c Timeatur. Adde ꝙ per iſtam clauſulam non poteſt compellere, niſi turbantes iuriſdõnẽ ipſius iudicis delegati, & non partis. ita no. iſte in c. per illorum, ſuper glo. in uer. contradictores. ſ. de pręb. & Feli. in c. ſuper eo, col. 2. uerſi. ſecundo fallit. ſ. de of. dele. & ſic per iſtam clauſula delegatus habet iuriſdõnem in non comprehenſos contra tex. in c. P. & G. e. tit.

iudicareẽ eccleſiæ parochiali, & hoc dictũ nota pro limitatione regulę uulgaris, ut ius ciuile ſp obſeruetur, ubi nõ eſt ius canonicum in ꝯriũ, ut in c. 1. de nou. ope. nunti. & quod ibi dixi. No. tertiò tria requiſita ad hoc, ꝙ priuilegium de decimis noualiũ nõ ſoluendis habeat locũ. Primo reqriẽ, ꝙ terra nouiter ſit redacta ad culturam. Scđò, ꝙ non extet memoria, ꝙ aliqñ fuerit culta. Tertio, ꝙ eccleſia parochialis nullum, uel modicum percipiebat fructum prius ex tali terra. nam qñq; ex ſylua inculta, eccleſia parochialis noĩe decimarũ percipit magnã utilitatem, ut quia forte arbores incidũtur, & uẽduntẽ, uel quid ſile. Intentio ergo concedentis priuilegiũ eſt afferre modicum prejudiciũ eccleſię parochiali. In gl. in uer, *de nouo,* ibi: *ſed hoc non eſt uerum.* Sed gl. non reddit hic rõnẽ, quare recedamus a ſupradictis gñalib. interpretatiõib. & capiamus hoc nouale ita exneo mõ: ſed dic, ut. ſ. dixi, qđ ſit pp intentionẽ concedentis priuilegium, ut dr̃ in litera. nã ſi uerbũ, nouale, cõprehenderetur ita largo mõ, ſicut in præcedentibus caſib. de facili oẽs eccleſiæ parochiales perderent oẽs decimas. nã in multis locis oẽs terræ ceſſant p annũ, ut poſtmodũ producãt uberiores fructus. Itẽ priuilegiũ tẽdẽs ad piudiciũ alterius debet ſtricte intelligi, plene dixi in c. olim, ſ. e. iõ non dẽt hic he-
2 ri larga interpretatio. †In gl. fi. in fi. Not bñ dictũ gl. nam facit ad multas qõnes, ſæpe. n. à principio priuilegiũ modice lędit, ſed ex poſt facto incipit eſſe ualde nociuum. In terminis noſtris pone exẽplũ, ſm Hoſt. de campo inculto, ubi eccleſia parochialis nullũ percipiebat fructũ, quia hoĩes inde receſſerant, ſed priuilegiati totũ territoriũ redegerunt ad culturã. uenerũt poſtea hoĩes ad ibi habitandũ, & eccleſia antiqua reparatur, quę nullam decimã percipit, certe licet a principio hoc priuilegiũ modice lęderet tũc, nunc multũ lædit, unde ſubueniẽdũ eſſet eccleſiæ p principem, dicit tñ Ioannes An. ꝙ principis erit æſtimatio qñ dicaẽ enormiter lędi, & an debeat reuocari priuilegium, per no. in c. ſuggeſtum. ſ. de deci. ubi plene not. an priuilegiũ reuocetur ipſo iure, ſi incipiat ualde eſſe nociuũ. Illud tñ uerũ eſt, ut ſaltẽ per principẽ reuocetur, qa nõ dẽt uni cõſulere cũ graui piudicio alterius, ut hic in fine literæ, & facit. l. 2. §. ſi quis à principe, ff. ne quid in loco pub. Ex prædictis pt ẽt inferri
a ad priuilegium mendicãtiũ, ut poſſint audire cõfeſſiones[a] quoruncũq;, qđ ualde nociuũ eſt hodie eccleſiis parochialib. nã hodie oẽs fere concurrant ad fratres relictis presbyteris ppriis, vñ puidẽdũ eſſet per principẽ eccleſiis parochialib. reuocando iſtud priuilegiũ tã graue, & piudiciale eis. Sed ad quẽ pertinet onus probãdi, dic ad priuilegiatos q dñt eſſe p noualia, qa eccleſia parochialis, uel Eps habet fundatã intentionẽ ſuam de iure cõi in ſua diœce. vel paro.

SVMMARIVM.

1 *Matrix eccleſia aliquando intelligitur de Romana, aliquando de cathedrali, uide per totum.*

CAP. XXII.

1 VEnerabili. †Per matricem eccleſiam cathedralis eccleſia intelligiẽ, nõ Ro
b mana. h. d. [b]Vel al'r, & ſic. Si eccleſia ſubiecta Epiſco. uniẽ alteri, uel gubernãda cõmittiẽ, ſaluo iure matricis eccleſiæ, p matricẽ eccleſiam intelligitur cathedralis, non Romana. h. d. In prima poniẽ Epi querela. In ſecũda dat iudices, ibi: *Ideoque.* Caſus lit. Fratres ſanctę Crucis monaſteriũ de Argariis nuper receperunt ſub ptectione ſua, quod conſueuerant Colubrienſi Epiſ. iura epalia exhibere, tãdẽ quidã de canonicis ſuis ſine ſuo conſenſu ibi facto priore occaſione cuiuſdã priuilegii à T. papa ueritate tacita ĩpetrati, ſaluo iure matricis eccleſię, occaſione hui⁹ uerbi, ſaluo iure matricis eccleſiæ, dictus prior nolebat Colubriẽſi epo de iuribus Epalib⁹ reſpondere, nec obedientiam exhibere dicens, ꝙ p matricẽ eccleſiam intelligit Romanã eccleſiã, & nõ cathedralẽ. Vnde Eps conqueſtus fuit dño papę. Mãdat papa qbuſdã, quaten⁹, ſi aliud non occur-

rerit, pp quod dictus prior nõ dẽat diœceſano Epo rñdere, compellant dictum priorẽ ad præſtandã obedientiam dicto Epo, & de aliis rñdere, ſicut prædeceſſores ipſius, pdeceſſorib. ipſius epi rñderunt, non obſt. priuilegio in præiudiciũ Colubrẽſis eccleſię per ſubreptionẽ obtento, quia p uocabulum, matricem eccleſiã, cathedralis intelligitur, nõ Romana. B. No. 1. ex textu, ꝙ cathedralis ec
c cleſia dr̃ matrix[c] & nõ Romana tm̃. Sed ꝯ hoc opp. de c. unico, de ſcrutinio in ordi. fa. ubi eccleſia uniuerſalis dr̃ matrix; ad idẽ cle. 1. de ſent. excõ. iuncta gloſſ. & c. ex tranſmiſſa, de renunt. ubi quęlibet eccleſia baptiſmalis eſt maior in loco, & licet ñ ſit cathedralis, appellatur matrix. So. dico, ꝙ hoc nõ eſt indiſtincte uerum, ut p matricẽ eccleſiã intelligamus ſp cathedralem. hẽt enim uarias ſignificationes, & iõ dẽt intelligi ſm ſubiectã materiam, ſed in caſu huius ca. & rl'r in priuilegiis, ubi conceditur aliquid eccleſiæ inferiori. ſaluo iure matricis eccleſiæ, tunc intelligitur de cathedrali, quia eccleſiæ inferiores tenentur eccleſiæ cathedrali, & non aliis, ut no. in c. dilect⁹, de cape. mo. & ita intelligi dẽt iſte tex. Sed uide bo. gl. in d. cle. 1. de ſent. exco.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſus coram uno iudice poteſt repeti ab alio iudice ſuper eodem crimine.*
2 *Excõicatus an, & quando poſſit abſolui abſque eo, quod ſatisfecerit parti, adeo quod poſſit abſolui præſtita tantum cautione. 6.*
3 *Excommunicatio fertur propter contumaciam, & peccatum inobedientiæ.*
Inobedientia eſt peccatum mortale.
4 *Cautio iuratoria recipitur, qñ alia haberi nõ põt. 6.*
5 *Excommunicari non debet quis, niſi præmiſſis legitimis citationibus.*
7 *Confeſſio prætextu erroris non poteſt reuocari poſt diffinitiuam, ſed bene poſt præceptum iudicis factũ de ſoluendo, niſi præceptum eſſet factum cum cauſæ cognitione.*
Præceptum iudicis non habet uim diffinitiuæ.
Præceptum, quãdo dicatur fieri cũ cauſæ cognitione.
8 *Confeſſio non facit notorium, ſiue rem manifeſtam, quando contra ipſam aliquid opponitur.*
Præceptũ iudicis cum clauſula iuſtificatoria neminẽ grauat, & reſoluitur in ſimplicem citationem, parte comparente, & petente reuocari.

CAP. XXIII.

d EX parte. Excõicatus, uel interdictus pro contumacia, uel offenſa dubia abſoluiẽ cautione pręſtita de ſtando iuri. ſi uero fuerit excõicatus, uel interdict⁹ p manifeſta offenſa, tunc pri⁹ debet ſatisfacere ante, q̃ abſoluaẽ, & dr̃ manifeſta, de qua conſtat per confeſſionẽ, uel pbõnẽ ltĩmã, uel rei euidentiam h. d. cũ ſeq. c. In prima poniẽ quærela comitiſſæ. In ſecunda iudices inſtruit, Secunda, ibi: *ad intelligendam.* Caſus lit. Officialis comitiſſæ Bleſenſis cœpit quẽdã latronẽ, & iuſtitia fuit inde facta, poſt factã iuſtitiam latro ille fuit p capitulum Carnotẽſe reqſit⁹, qa dicebat eũ ĩ terra ipſi⁹ captũ fuiſſe, officialis comitiſſe dicebat eũ captũ fuiſſe in terra comitiſſæ, &

a Confeſſiones. Vide c. cum ad hoc, alias c. pe. de cle. non re. And. Bar.
b Hoc dicit. Et põdera uerbũ poſitũ in iſto tex. in uerbo, protectione. uide Bar. ĩ prima conſti. ſforum. & quæ ibi notaui. And. Barb.
c Eccleſia dicitur matrix. uide do. Ant. in c. ex parte de reſcriptis. An. Barb.
d Ex parte. Vide do. de Ro. deci. 69 ſm ordinem nouiſſimum, & uide gl. fi. & ibi Archi. in c. præsby.

a SEB. SAP. Territorii. Et ita ad hoc iſtũ text. pondera Bar. in l. ſi cui. §. fi. ff. de accu. & ſequitur. d. Abb. in c. inter alia, ſ. de immu. ec.
b Satisfactione. Facit quod hĩ in l. ſancimus, C. de iudiciis. An. Bar.
c Abſolui. Hoc mihi uideẽ directo eſſe cõtra dictũ, §. ſecus, ubi tex. dicit niſi, primo ſup ſatisfactione expenſarũ de ſtando iudicio ecc-
2 ſuper hoc cautionem obtulit deparendo iuri; ſed capĩm nihilomin⁹ terrã comitiſſæ ſupponi iterdicto facit, qđ relaxare noluit, niſi prius ei ſolueret emẽda occaſiõe priuilegii ſui, ĩ quo cõtinet b q nemini liceat excõicatis, uel nominatim interdictis, p eccleſia Carnotẽſi abſq; cõgrua ſatisfactiõe abſolonẽ ĩdulgere. Sed qa comitiſſa abſolonẽ obtinere nequit, appellauit ad metropolitanũ, q c poſtea dubitauit ſup clauſula priuilegii vñ q̃ſiuit a pp̃ iterpretationẽ illius clauſulæ priuilegii Carnotenſis. Dñs papa, d corã quo p̃dicta & alia ꝓpoſita fuerunt, dicit diſtiguẽdũ eẽ ad intelligẽdũ clauſulã illã, vtrũ in aliquo ſnĩa lata ſit ꝓ cõtumacia tm̃, qa citat⁹ noluit ſtare iuri, vl̃ ẽt ꝓ offenſa, qa iuſſus noluit maleficiũ emẽdar̃. In prĩo caſu ſufficit, ut ſnĩa relaxet̃, ſi pri⁹ ſufficiẽs cautio ſtãdi iuri p̃beat. In ſcđo vero caſu, ſi offenſa ẽ manifeſta, nõ credit pp̃ ſatisfieri cõgrue, ut 3 relaxet̃ ſnĩa, niſi pri⁹ ſufficiẽs p̃ſtet emẽda. B. †No. i. ex tex. iudicẽ territorii[a] poſſe repetet̃ malefactorẽ captũ ĩ territorio ſuo ꝓ alienũ iudicẽ. nã violat̃ ei⁹ territoriũ ex tali captura. & idẽ dic in Epõ, qñ cleric⁹ ſu⁹ capiẽ ꝓ iudicẽ laicũ, ut poſſit ex offõ illũ repetere, ꝓ hoc c. ſi iudex laic⁹, de ſen. exc. li. 6. facit tex. cũ ibi no. ꝓ Inn. ĩ c. cũ dilect⁹, ſ. de app. Et no. q ſi malefactor captus, reſtitui nõ põt agẽ p̃t ad ſatisfactionẽ violati territorii, ꝓut hic agebat̃ ſm unũ intellectũ. Secundò no. iudicẽ poſſe fulminare excõ. ſiue interdictũ pro defenſione iuriũ ſuorũ. ferẽ em̃ exc. qñq; tanq̃ à parte extra iudicialiter. Sicut. n. p̃t q̃s ſe defendere gladio materiali, ita & ſpũali, ut in c. dilecto, & qđ ibi not. de ſent. exc. li. 6. & ꝓ Inno. in c. uenerabili, de cenſi. & ꝓbat̃ hic ſm vnũ modũ intelligendi. Tertio not. q c. p̃t de iure ſpãli hr̃e iuriſdõnẽ ẽt tẽporalẽ in certo loco. †Vltimo no. tres r̃as, ad quas quotidie allegat̃ iſte tex. Prima eſt, qñ excõ. pro cõtumacia debet abſolui prẽſtita cautione, nec tenet̃ ſatisfacere ante, qñ abſoluatur. ſed ꝓ iura noua iſta r̃a dẽt limitari ſiue reſtrigi, qñ cõtumacia fuit dubia. Si uerò cõtumacia eſt manifeſta. nõ dẽt abſolui, niſi p̃ſtita ſatisfactione, b ut puta reſtitutis expẽſis, tex. eſt i c. venerabilib. §. ſecus, de ſen. exc. lib. 6. & ſic p̃t eſſe duæ regulę. Alia eſt, q excõ. pro offenſa dubia abſolui põt ꝓſtita cautione cõpetenti, nec tenet̃ litigare, nec ſatisfacere, niſi prius abſoluat̃. Vltima regula eſt, q exc. pro offenſa manifeſta nõ dẽt abſolui, c niſi prius ſatisfaciat, nec ſufficit p̃ſtare cautionẽ de ſatisfaciendo. hãc regulã[d] limita, ubi ſatisfactio cõſiſtit in exercitio actus t paliis, ſecus, ſi conſiſtit in exercitio act⁹ ſpũ. qa tunc dẽt abſolui añ, q̃ ſatisfaciat, ne excõica. attentet actũ ſpũalẽ. exẽplũ, excõicant canonici, qa de mãdato papę nolũt recipere quẽ in canonicũ receptiõe iuris, certe iſti prius dẽnt abſolui cũ cautione, quàm ſatisfacere, quia ſi prius ſatisfacerent, reperiretur ſatisfactio ab excommun. facta, qđ eſſe non dẽt; qđ uoluit Inn. in c. pro illorũ, de p̃bẽ. & Hoſt. hic. Et qualis dẽt eẽ iſta cautio, dicã cũ gl. in uer. *ſufficiens*, & iſte tex. ſp̃ allegat̃ in iudiciis in iſtis r̃is captis i iure nouo. †In gl. i uer. *pro contumacia*, ibi: *bene habet locum hæc diſtinctio &c.* licet gl. habeat bonũ intelr̃m, nõ tñ formaliter eneruat q̃riũ, qđ ſic bat in prin. gl. uidelicet nullũ excõicari debere niſi ꝓ mortali, & qñ aľr corrigi nõ p̃t. Sed reſponde formalius ſaluando diſtinctionem tex. q cum quis excõicatur ꝓ contumacia, ut qa citatus noluit comparere, ſatis dicitur excommunicari pro mortali, & ſatis dicitur incorrigibilis, ex quo non uult parere, nec purgare contumaciam ſuam. nam inobediens ſuperiori ſuo peccat mortaliter, ut in c. 2. de maio. & obedient. & grauiſſimum eſt peccatum inobedientiæ. 8. qõ. 1. c. ſciendum, & c. illud, de maiori. & obedientia, & alibi dicit glo. ſing. q q̃libet contumacia eſt excõmunicatione digna, & quòd tanto eſt maior, quanto ex minori reſurgit. 96 diſtin. c. duo ſunt. Si uerò quis excommunicatur pro offenſa tunc; etiam dicitur excommunicari ꝓ mortali, nec uult ſe corrigere. nam tex. debet intelligi, quòd excommunicatur pro offenſa, id eſt pro contumacia, quæ reſultat ex offenſa. nam primo citatur, ut ſatisfaciat, & ſi non uult ſatisfacere, excommunicatur, & pro hoc tex. ibi: *iuſſus noluit emendare maleficum &c.* nam ab homine nunquã fertur excommunicatio pro delicto tantum, ut notat. glo. in c. epiſcopi. 12. quæſt. 3. & ſatis patet in c. ſacro. ſ. de ſent. excommunica. ſed delictum quandoque eſt cauſa mediata excommunicationis ferendæ. In ea glo. ibi: *ſolet plus timeri &c.* vult ergo gloſſ. quòd iſtud priuilegium fuit conceſſum ad cautelam, ſed aduertẽdum, quod iſtud priuilegium habebat principaliter duo capitula. Primum, qđ ca. poſſet excõicare, uel interdicere pro offenſa propria, & in hoc cõtinebat gratiã. Scđum ca. erat, qđ nemo auderet abſoluere excõicatũ interdictũ, niſi congrua ſatisfactione p̃miſſa, & in hoc cõtinebat id, qđ ius cõe, & in hoc ultimo bene dicit gl. In ea gl. ibi: *peruenerit ad pinguiorem fortunam*, hoc intellige, niſi iſte fuerit excõicatus pro pœna applicãda fiſco, qa ſi nõ poteſt curię ſoluere, debet fieri commutatio in pœnam corporalem, ut in capi. final. de dolo & contu. &. 14. quæſtio. 6. capitulo primo & l. final. ff. de in ius uocan. † Et in fine. glo. tene menti fin. gloſ. & placet mihi, quod ſi non põt aliam cautionem præſtare, recipiatur iurato. c Et not. gloſſ. in alio, quia extenditur authen. generaliter, & c. pen. pręalle. in glo. ad alios caſus, ut ubi quis tenetur præſtare cautionem pignoratitiam, uel fideiuſſoriam, releuatur præſtando

Quam cautionẽ, uel ſatisfactionẽ teneatur præſtare, qui abſoluitur ab excõicatione, adde gl. pe. in c. accuſatio, 2. q. 7. in gl. in uer. per ſatisfactionẽ in c. ſolet, de ſent. exc. li. 6. & qđ no. d. Ant. in c. pro illorũ, de præbẽ. & uide d. Ab. Sic. in c. 1. de iudi. ſuper gl. in uer. donec, & eũdẽ pulchre ĩ c. qua fronte, de appel. & adde una ſingu. limitatiõnẽ ad hanc decre. quã ponit Gof. in c. litteris, de rapto. ut refert d. Abba. cir. fi. Itẽ addẽ hic glo. in uer. ſatisfactum, in c. ex literis, de of. deleg.

Notorium inducitur per probationes in iudicio factas, poſt tamen concluſionem in cauſa.
Poſt concluſionem in cauſa non poſſunt amplius probationes reprobari.
Notorium aliquo caſu poteſt offuſcari.
Notorium iuris põt reprobari per contrariũ notoriũ.
Pro ſnĩa iudicis p̃ſumitur, ſi nõ fuerit appellatum.

CAP. XXIIII.

Vm olim. †Sũmatũ eſt b ſ. c. prox. uel ſumma ſic. Manifeſtũ dicitur, quod ꝓ confeſſionẽ, uel ꝓbõnẽ lti mã, ſeu euidentiã rei conſtat. h. d. Cõis diuiſio. Secũda, ibi: *quia uero*. Caſus c lit. In p̃dicta decre. d̃r, ſi offenſa eſt manifeſta, non dẽt quis abſolui, niſi præſtetur prius emẽda. Sup uerbo illo, manifeſta, nõ dẽt qs abſolui, orta eſt cõtentio. dicũt canonici, q illa offenſa d̃r manifeſta, quę ſibi, & non aliis manifeſta v̄r. Ex parte comitiſſe dicebatur, q eorũ arbitrio nõ eſſet ſtãdũ, qa ſp dicerent offenſam manifeſtã. ſup hoc ſcribit pa. comitiſſæ, dicẽs, dũ anſam ſoluimus, nodum dicimur ligauiſſe, p̃p qđ dicebant canonici Carno. offenſam illã manifeſtã nõ quæ iudici, nec quę alii, ſed quę ſibi tm̃ manifeſta v̄r, ſed pp̃ dicit illã offenſam manifeſtã, q̃ uel per confeſſionẽ, uel probationẽ ltime nota fuerit, aut euidẽtia facti, q̃ nulla poſſit tergiuerſatione cellari. Ber. Et dubium huius decre. emanauit ex r̃ñſiõe pa. ſ. c. proxi. †No. 1. ex tex. q manifeſtus q̃nq; capiẽ pro notorio, ita, qđ nõ eſt ſpẽs diſtincta a notorio, d & ita capiẽ hic, ſed ꝓpriè manifeſtũ, ꝓut eſt ſpecies diſtincta a notorio. manifeſtũ. n. d̃r illd̃, qđ probari p̃t, licet nõ cõſtet p confeſſionẽ, uel ꝓbõnẽ, aut euidẽtiã rei, ut not. ĩ c. ueſtra, de coh. cleri. & mu. & 3. q. 5. c. quia ſuſpecti. ubi autem in diſpoſitione ſit ſimpliciter mentio de manifeſto, an debeat intelligi de manifeſto proprie, prout eſt ſpecies diſtincta a notorio, an ꝓ notorio put o

1 Sũmatũ eſt ſ. c. prox. uel ſumma ſic. Manifeſtũ dicitur, quod ꝓ confeſſionẽ, uel ꝓbõnẽ lti mã, ſeu euidentiã rei conſtat. h. d. Cõis diuiſio. Secũda, ibi: *quia uero*. Caſus c lit. In p̃dicta decre. d̃r, ſi offenſa eſt manifeſta, non dẽt quis abſolui, niſi præſtetur prius emẽda. Sup uerbo illo, manifeſta, nõ dẽt qs abſolui, orta eſt cõtentio. dicũt canonici, q illa offenſa d̃r manifeſta, quę ſibi, & non aliis manifeſta v̄r. Ex parte comitiſſe dicebatur, q eorũ arbitrio nõ eſſet ſtãdũ, qa ſp dicerent offenſam manifeſtã. ſup hoc ſcribit pa. comitiſſæ, dicẽs, dũ anſam ſoluimus, nodum dicimur ligauiſſe, p̃p qđ dicebant canonici Carno. offenſam illã manifeſtã nõ quæ iudici, nec quę alii, ſed quę ſibi tm̃ manifeſta v̄r, ſed pp̃ dicit illã offenſam manifeſtã, q̃ uel per confeſſionẽ, uel probationẽ ltime nota fuerit, aut euidẽtia facti, q̃ nulla poſſit tergiuerſatione cellari. Ber. Et dubium huius decre. emanauit ex r̃ñſiõe pa. ſ. c. proxi. †No. 1. ex tex. q manifeſtus q̃nq; capiẽ pro notorio, ita, qđ nõ eſt ſpẽs diſtincta a notorio, d & ita capiẽ hic, ſed ꝓpriè manifeſtũ, ꝓut eſt ſpecies diſtincta a notorio. manifeſtũ. n. d̃r illd̃, qđ probari p̃t, licet nõ cõſtet p confeſſionẽ, uel ꝓbõnẽ, aut euidẽtiã rei, ut not. ĩ c. ueſtra, de coh. cleri. & mu. & 3. q. 5. c. quia ſuſpecti. ubi autem in diſpoſitione ſit ſimpliciter mentio de manifeſto, an debeat intelligi de manifeſto proprie, prout eſt ſpecies diſtincta a notorio, an ꝓ notorio put o

2 ſtãdo iuratoria, [a] ſi nõ põt fideiuſſores, uel pignus præſtare. a
5 †In gl. in ver. *citatus*, in fi. Dic, q una citatio cõſtituit quem contumacẽ, ut poſſit condemnari parti in expẽſis, & ita loquuntur iura in cõtrariũ. alle. Sed ad hoc, ut iudex poſſit ꝓcedere ad excõicationẽ, requirunt̃ alię duæ citationes, uel una peremptoria ꝓ oĩb. ut in prin. glo. & hodie uide bo. 3
5 tex. cũ glo. in c. cõſtitutionẽ, de ſen. exc. li. 6. †In gl. in uerſi. *ſufficiens*, ibi: *pignora uel fideiuſſores*. Not. gl. q excommunicatus
b pro intereſſe alterius, ſeu ad inſtantiã[b] alterius non dẽt abſolui, quãtũcũq; dubia ſit cõtumacia, uel offenſa, niſi p̃ſtet cautionẽ pignoratiã, uel fideiuſſoriã, & de hoc uide gl. no. 4
& magis clarã in ca. qua fronte, ſ. de appell, & ibi pleniẽ dico, & hãc opi. tenẽo indiſtincte, licet Hoſt. dicat aduertendos tres caſus. Primus, qñ excõicat̃ pro nuda cõtumacia, & 1
tunc ſm eũ ſufficit cautio iuratoria, qđ mihi placet ꝓ iſtũ tex. requirẽtẽ cautionẽ ſufficiẽtẽ, ꝓ ca. qua fr̃ote, ſ. alle. & ibi gl. Scđs caſus, qñ fuit excõicatus ꝓ purgatione contumaciæ, i quia noluit ſatisfacere, & tũc p̃ſtanda eſt fideiuſſoria, vel pignoraticia cautio, ſi offenſa eſt dubia, & in hoc
bñ dicit, pro hoc tex. in fi. ibi: *com peten.* Tertius caſus, qñ fuit excõicatus pro offenſa ſolius Dei, ita, q nõ vertit iteresſe hoĩs, ut qa perſeuerabat in alio pcto, vel qa blaſphemabat, & tunc ſatis eſt, q cõteratur, niſi aľs ecc. p iꝑm fuiſſet illuſa, vel qa ſępe promiſit abſtinere, & nõ abſtinuit, & tũc
cõpellatur prius ſatisfacere, arg. in c. ſignificauit, de off. or.
mihi placet hoc ultimo caſu, q abſoluat̃ præſtito iuro de ſtando mandatis eccleſię iuxta formã c. ex tenore, & c. cũ deſideres, de ſent. excõ. †In gloſ. fi. ibi: *allegare errorem ſuum.*
7 Nota ex hac prima ſolone unũ dictũ valde notabile, qđ licet cõfeſſio p̃textu erroris nõ poſſit reuocari poſt ſnĩam diffinitiuã, ut in c. fi. de confeſ. & l. error, C. de iuris & facti ignoran. tñ reuocari p̃t poſt p̃ceptũ factũ per iudicẽ de ſatisfac. endo poſt cõfeſſionẽ præceptũ ergo factũ ꝓ iudicem
8 poſt confeſſionẽ ante litẽ cõteſtatã nõ habet vim diffiniti c
uæ, & hoc ẽt voluit notabiliter. B. in. l. nõ fatẽt⁹, ff. de cõfeſ. qđ tñ limita, niſi p̃ceptũ fuiſſet factum cũ cauſę cognitiõe, vt puta, qa fuiſſet datus terminus ad allegandũ, quare cõ- 2
feſſio nõ dẽret mãdari executioni, arg. in. l. pen. ff. e. †Item not. ex hac prima ſolone, qđ cõfeſſio nõ facit rẽ manifeſtã, d
ſi allegatur aliqd ad offuſcandũ dictã cõfeſſionẽ, pro hoc tex. optimus in c. cũ dilect⁹, de accu. Tertio not. ſequentem ſolutionẽ gl. & tene eã mẽti perpetuo, qa probat practicã recitãdi hodiernã maximè in curia Romana, ut ante citationẽ rei, & ante, q̃ cõſtet iudici de delicto, uel debito poſſit per ſuas literas præcipere abſenti, ut ſatisfaciat, uel compareat, alias excõicat ſo. Ex hoc. n. prẽcepto ante cauſæ cognitionẽ facto nõ p̃t dicere re⁹ ſe grauatũ, ex quo iudex in
ſtificauit p̃ceptũ. nam pp̃ illã iuſtificationẽ, ut cõpareat, reſoluitur p̃ceptũ in ſimplicẽ citationẽ, ſi uult cõparere. Et ſuit adinuẽta hæc practica, ꝓ faciliori exitu iudiciorũ, & pro hoc facit tex. iuncta gl. in. l. de pupillo. §. meminiſſe, ff. de no. ope. nun. & dico latius in c. de cã. poſ. & propri. Ex tra gl. op. q̃ tex. nã, ex quo iſte latro fuerat interẽptus, per iudicẽ nõ poterat amplius peti. l. ſi hõ, ff. de uer. obli. ergo fruſtratoria erat petitio capi. Sol. multiplex. ſm do. primo, quòd hic petebatur latro, i. emenda latronis. fortè. n. erat ſeruus, & petebat̃ emẽda territorii violati, uel forte adhuc nõ erat mortuus, ſeu ſnĩaliter cõdemnatus, poſſunt & alię ſoones dari, ſed iſtę ſufficiant. Sed qũo hic capĩat⁹ fuit iudex in cauſa ſua, uide hic Inn. & glo. in c. cum ueniſſent, de iud. & ibi dico.

d

SVMMARIVM.

1 *Manifeſtum dicitur illud, quod conſtat per confeſſionem, uel legitimam probationem, uel facti euidentiam.*
Manifeſtum, & notorium quomodo differant. 4.
2 *Manifeſtum in aliquo quomodo ſumatur.*
Verba & uocabula recipiunt interpretationem ſecundum ſubiectam materiã.
Notorium dicitur illud, quod ſit in iudicio.

SEB. SAP. Ad inſtantiã. Vide de hac materia latiſſime per c. cũ contingat, col. 1. cum plurib. ſeq. ſ. de offi. delega.
In. 3. co. & aliqd in l. 1 in eo. tit. de confeſ. & idẽ Bar. & Rapha. Ful. in pe. col. ĩ d. l. error hic alleg. ꝓ iſtũ. alii nõ tãgũt ibi, excepto Bal. in. 4. co. & 4. q. q in ali quo tenet contra Bar. ibi, ut ibi per eund. Et idem tenet Ant. de Bu. all. hunc tex. in c. fi. in 11. co. ſ. de cõfeſ. Et ibidẽ ſequitur iſpẽ limitationẽ Bar. in d. l. nõ fatetur, in. 3. co. quod refert hic do. Pano. quã limitationẽ no. q a eſt ualde ſing. tñ fundamẽtũ, quo mouetur Bar. & do. videtur ꝛrgere ad oppoſitum qa ſp cenſetur executio, & nõ ſnĩa. Secundo limitat idem dom. Ant. in d. c. fi. i 12. colum. niſi poſt terminũ. 10. dieũ facta eẽt executio actu, tunc non poſſet amplius error allegari. & uide ẽt oĩno eundem do. Anto. in pe. col. in d. c. fin. ubi tenet, quòd prædicta regula, ut prætextu erroris poſſit confeſſio uſque ad ſententiam reuocari, habeat etiam locum in cõfeſſione facta, puta ſi ſtatutum diſponit, quod contumax habeatur ꝓ confeſſo, & conuicto. Et al. de hoc glo. no. t. in. l. qm̃, ff. de his qui not. infa. & idem tenet Ioan. Andr. ibi, & alii can. ſequuntur, & Ioan. Andr. in addi. Spec. in tit. de poſſ. ſuper §. 9. Idem concludit Bal. in d. l. error, circa. fi. dicit tñ, quod non procederet, ſi ſtatutum ultra loqueretur, & diſponeret quod contumax habeatur pro confeſſo, & conuicto, & nihil poſſit opponere ultra. & ideo oporteret bene uidere uerba ſtatuti. Et idem tenet Bald. in. l. iubemus, §. ſane, C. de ſac. ſanct. eccl. in. 2. col. & in. l. ita demum, C. de proc. & Ang. in l. 2. ubi ponderat tex. in opo. in. l. 2. C. qui teſt. fa. poſ. & in. l. fi. §. iuſſus, ff. de ap.

SEB. SAP. A notorio. Vide Bald. in conſil. 447. incipiẽ. Ad euidentiam, colum. prima in quinta parte, & tradit, quod manifeſtum capitur dupliciter, ut ibi per eum, & idem Baldus, in conſil. 459. incipien. uiſa dicta petitione, colum. prima & in quarta parte, ubi dicit, quòd manifeſtum poteſt dici, & deprehendi pluribus modis, ut ibi per eum, idem dicit Barto. Veronen. in conſil. 59. incipien. Paul. Faber, colum. quinta, & ſexta, & ſubiicit, quòd propriè dicitur manifeſtum, quod probatione non indiget.

Acta iudicij faciunt notoriū post, quā est cōclusum in cā ꝺm d. Ab. in c. inter mo. in fi. de re iud. & Lud. Ro. in suis sin. in litera. c. notabili quod inci. Exceptio dilatoria, & hæc fuit rō dicti sin. Io. An. in c. cū dilectus, de ord. cog. ubi dicit, ꝙ dilatoria exceptio superueniēs nō pt opponi post cōclusionē in cā. Adde pro dicto domino rū de Ro. hic all. bo. gl. ī uer. liquere, ī c. significauerūt, đ test. q̄ dicit, ꝙ tūc dr̄ plene liquere, qn̄ est cōclusum in cā, & eā ibi seq̄t d. Ant. quem oīno uide pro illo ēt dicto uiđ d. Ant. in c. laudabilē, in fi. ut lit. pen. sed ibi melius habeť per d. Ab. qui proprie al. c. do. đ Rot. s̄. relatos, & adde Ang. in l. 2. ī fin. C. de tēp. app. ubi dicit, ꝙ acta iudicij faciūt notoriū, & alle. Inn. in d. c. ex insinuatione, de ap. Itē ui de Bar. in l. fin. de pub. iu. ubi dicit, ꝙ illud dr̄ euidēs, ꝙ constat ex actis de q. hic posita ui de ꝑ d. Ant. in c. ab excōicato, in. 3. & 6. col. de rescri. & melius, quā alibi ꝑ d. Ant. in repe. c. uestra, uer. uenio ad exēpla, in. 41. colū. de coha. cle. & mu. & uide qđ not. d. Ant. in c. fi. circa prin. de tēp. ord. & in c. pastoralis, in. 16. co. de cā pos. & propri. & ꝗ acta faciāt notoriū, est casus in c. cū oli, đ cā pos. & propri. dū tex. dicit, qm̄ per arte stationes nobis cōstitit euidenter, & uide de hoc per d. Ant. in c. signifi cauerunt, ī ult. co.

cōsiderādā mām subiectā. nā oīa uocabula recipiūt interpretationē ꝺm mām subiectā, ut no. ī c. rogo. 9. q. 3. ī & cle. exiui, de ver. sign. & qđ dixi ī c. venerabili, s̄. eo. & debet attendi multū usus loquēdi in loco, arg. ī c. q̄uis, s̄. eo. in dubio aūt caperet̄ ꝓprie, ad hoc. l. non aliter, ff. de

3 lega. 3. & c. fi. j̄. e. †Scđo no. ꝙ ꝓbō in iure facta reddit rē notoriā, ad hoc quotidie allegat̄ iste tex. ñ solū ergo snīa facit rē nōtoriā, ut in c. fi. de coh. cle. & mu. sed ēt ꝓbō. Sol. d. de Ro hoc limitāt de ci. 330. qn̄ ē ī cā cōclusum, ita, ꝙ ampli⁹ nō p̄t aliqd obiici ꝯ ꝓbōnē, alias aūt cū ꝓbō possit reprobari, non p̄t dici notoria. sed puto saluādo istū tex. posse dici, ꝓbō in iure facta reddit rē notoriā: qa

a qcq̄d fit in iudicio[a] dr̄ notoriū, ut no. in c. pe. de excep. & ꝑ Inn. ī c. ex insinuatione, de ap. & c. ꝑ tuas, de testi. sed nō facit rē illā, suꝑ qua ē inducta ꝓbō, notoriā, nisi postq̄ in cā cōclusum est, ita, ꝙ nihil p̄t obiici ad offuscandū notorietatē. nā & notoriū qn̄q; p̄t offuscari ex accusatione aliqua, ut not. ꝑ gl. in c. 1. de offi. dele. li. 6. & ꝓ hoc tex. hic in fi. ibi: *nulla tergiuersatione cellari &c.* p̄t ēt saluando tex. dici, ꝙ loq̄t indistictè, & alr̄ rn̄deri ad dictū dn̄orū de Rota, ꝙ eo ipso, ꝙ ꝓbō ē facta, reddit rē notoriā p̄sumptio

b ne iuris, qa ñ p̄sumit̄ reuocatio, seu ꝓbō, qa nō facta nō p̄sumūt. Sed ista notorietas ē cōmutabilis usq; ad cōclusionē ī cā. hoc aptè ꝓbat̄ hic in eo, qđ tex. dicit, ꝙ ꝑ cōfessionē res efficit̄ notoria quæ tn̄ pōt reuocari, & excusari usq; ad snīam, ut ī c. cū dilecti, s̄. de accu. & c. fi. de confes. & l. error, C. e. ti. ad idē text. cū gl. ī d. c. 1. de of. del. li. 6.

4 †In gl. ī uer. *non quæ iudici*, ibi: *secus est in manifesto.* No. gl. ꝙ notoriū, seu manifestū cōsistit in facto, nō aūt in opinione iudicis. Hostien. dicit arbitrio iudicis stādū, corā quo agit̄, donec fuerit appellatum, & si iniquè arbitratus est, reuocabit̄ factū suū. Sed saluādo gl. dic, ꝙ licet p̄sumat̄ pro iudice; qđ recte iudicauerit, & dixerit manifestū, si nō fuerit appellatum: tn̄ veritate inspecta non p̄t dici manifestū, nisi prout dicitur in text. & hic in gl. fi. dū arguit, ꝙ ꝑ snīam factū est manifestū. Teneas menti.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiorum uerba habent latam significationem, quod intellige, ut in nu. 1.*

3 *Electus in Abb. debet per Episcopum loci confirmari.*

4 *Electio de necessitate restricta ad certam personam est nulla, secus, si ad incertam de certis.*

5 *Religiosus professus in uno monasterio, si postea ingrediatur aliud, oportet quod iterum ibi profiteatur.*

6 *Priuilegium, quantumcunque contra ius commune, non debet ita stricte interpretari, ut nihil addat iuri communi.*

7 *Priuilegium dicitur, quasi priuans legem communem.*

8 *Electio quando est facienda de certo gremio, intelligitur si & inquantum ibi reperiatur persona idonea.*

9 *Præscriptio, uel consuetudo inducitur ex solo cursu temporis cum tacito consensu illius, contra quem præiudicatur.*

10 *Consuetudo non inducitur per actus meræ facultatis.*

Non cogitur quis ire ad molendinū alterius ex eo, ꝙ multo tempore iuerit, secus, si iuit de necessitate, etiam ꝙ extraiudicialiter fuerit domino molendini obtemperatum. 11.

12 *Præscriptio largo modo potest appellari consuetudo, uide j̄. c. prox. nu. 6.*

13 *Consuetudo non requiritur, quòd sit obtenta in contradictorio iudicio.*

14 *Instrumentum notarij mortui exemplatum, an & quando faciat fidem.*

Instrumentum quando exemplatur, debet citari pars, cuius interest.

15 *Volo, uolueris, ista uerba important liberam uoluntatem, freno tamen rationis submissam.*

16 *Priuilegium datum alicui loco, si ille locus sit destructus, & postea reuiuiscat, uel reficiatur, an remaneat ualidum huiusmodi priuilegium?*

17 *Priuilegium an tollatur cessante causa priuilegij?*

18 *Priuilegium non tollitur per non usum necessarium, secus per uoluntarium.*

19 *Delictum sine negligentia prælati an noceat ecclesiæ?*

20 *Dictio juxta, & secundum, æquipollent.*

Argumentum arguentium sufficit, quod replicetur quoad substantiam, nec requiritur replicatio de uerbo ad uerbum.

CAP. XXV.

Abbate. b †Verba priuilegiorū largā habent significationē. Vnde uerbū, secundum, &, iuxta, in eis positum causatiue tenetur, non cōditionaliter. Ita cōiter summat̄, sed summatio uidetur nimis generalis, & nō ē uera īdistinctè iudicio meo quia priuilegium, inquantum præiudicat alteri, seu iuri cōmuni, non debet large, sed stricte intelligi, ut dixi in c. olī, s̄. e. & ideo p̄t sic summari.

2 † Verba priuilegiorum dēnt sic intelligi, ut aliquid afferāt, & nō remaneat ambiguitas. & iō uerbum, ꝺm, &, iuxta, videntur apposita cātiuè, & nō conditionaliter. h. d. Prima pars, narrat factū. Scđa diffinit, ibi: *his igitur*. Prima subdiuidit̄. Nā in prima ponitur petitio ꝓ parte delicti. In secunda, ibi: *Cæterum*, petitio, & rn̄sio ꝯ electū. In tertia, ibi: *Ad hoc*, rn̄sio pro electo. In quarta, ibi: contra ꝙ, rn̄sio ꝯ electū. Casus lit. Vacante monasterio sancti Siluani monachi elegerūt quēdā de gremio suo in abbatē cōfirmationē electionis suæ petierūt ab Oorinēsi epō. Sed monachis S. Bertini se opponentibus ex aduerso, eps̄ illam electionē noluit cōfirmare, ꝑ ꝑ qđ partes ad dn̄m papā habuerūt recursum, corā quo ꝓcurator sancti Siluani electionem præstitā canonice factam petiit confirmari. sed procurator sancti Bertini proposuit ex aduerso, ꝙ tā de cōsuetudine approbata, quā speciali priuilegio Romani pōtificis electio monasterii sancti Siluani debet fieri de monasterio sancti Berti. unde hmōi electio erat non immerito reprobanda contra consuetudinem & priuilegia se. apo. attentata, & monachi Alciateñ. debebant de iure cōpelli, ut de monasterio S. Bertini personā idoneā sibi eligerent in abbate. lite. cont. & testibus receptis papa depositionibus testiū

3 diligenter inspectis determinat, prout in litera. Ber. †No. 1. ex tex. ꝙ electus in abbatē dēt recipere cōsecrationē ab epō loci, si eā obtinere pōt, ꝓ hoc vide tex. cū gl. 18. q. 2. c. fi. facit c. sicut, de de simo. Scđo no. qđ electio attētata ꝯ consuetudinem

a In iudicio. Quomodo hoc procedat, qđ acta iudicii faciant rē notoriū uide Fel. limitātē in c. cū olim, s̄. de re iu. post Ab. ibi, & Ia. in l. eius, qui in prouincia, in. 1. colum. uer. tertio principaliter pondera. ff. si cer. pet.

b Iste tex. inquantum loquitur de dictione, ꝺm ea, quæ nō facit hic conditionē, sicut facit dictio, si, inducitur ꝑ Pau. de Ca. in. l. si testamentū, in prin. C. de insti. & subst. re. sub cōdi. fac. ad qōnē quid operent̄ illa uerba, q̄ consuerunt apponi in priuilegiis, uel inuestituris de feudo & emphyteosi, uidelicet cōcedimus hāc rē, ꝺm ꝙ antecessores tui habuerunt, uel ꝺm ꝙ consueuit cōcedi, de quo dic ut ibi ꝑ eū. ubi ad hoc ēt all. Cy. in. l. ꝺm, quæ est. l. 4. C. de cōtrahē. & cō. sti. Bar. post Cy. in. l. eū qui. §. Iulianus, ff. de cōst. pe. & in. l. admonendi post prin. ff. de iurei. & bn̄ facit qđ no. Ol. in consi. 236. & uide Bal. in. l. fi. C. de epi & cle. & licet ipse Pau. nō dicat, tn̄ idē expresse determinat añ eū Ang. ibi in d. l. si testm̄, q̄ est l. pen. in lec. Flo. & alij nō tangunt. Similiter facit iste tex. ad qō in qua idem Pau. de Ca. refert, ꝙ habuit de facto consulere in d. l. admonendi, in 5. co. de epo, qui concesit in feudū, uel in emphyteusim ius ecclesiæ decimandi & percipiendi quoscunq; reditus, præsertin feni, prout antecessores sui soliti erant percipere, dato, ꝙ antecessores nihil unq̄ de feno ꝑceperint, istud tn̄ lici. ꝑcipere poterit non curādo de illa qualitate adiecta per dictionē, ꝺm. facit ēt ad pul. decisionem. si iudex in snīa cōdēnauerit, puta rusticū, ad soluendū oī anno. 10. saccos frumenti, secūdum quod antecessores sui faciebant, dato, ꝙ nō appareat, ꝙ antecessores sui aliq̄d unquā soluerint de frumento, tamen nō uitiabitur snīa, imo rusticus tenebitur soluere, quia illa dictio, ꝺm, nullā conditionē facit per istū tex. & ꝑ text. in d. l. si testm̄. ubi Franciscus Tigrini, Pau. de Cast. & do. Alex. ita tenent, & Guil. de Cu. & Bar. in d. §. Iulia, ꝑ illum tex. & idem tenet Io. An. in addi. Spec. in ti. de feu. iuxta pri. d. Alex. de Imo. in consil. 286. inci. quoniā abunde, & d. Iaso. de May. in. §. præiudiciales, in fin. insti. de acc. & ui de hic qōnē feudalē per dictionem, sicut, per Oldr. cō si. 121. inci. ad primā qōnē ī secūdo dubio, & de hac dictione, secūdū, dic plenius, ut ꝑ Bar. in extraua. ad repri. in uer. prout, Bal. in d. l. si testm̄, in 2. no. cū cōcor. supra alleg.

suetudine, uel priuilegio ecclesię ē reprobanda, & sic ur̄, qđ ñ sit nulla ipso iure: de quo tn̄ dic, vt no. ī c. cōsiderauimus, đ elec. Tertiò no. ꝯsuetudinē posse īduci, vt vna vniuersitas eligat sibi rectorē de alia vniuersitate.

4 †Ex quo īfero, qđ ex

a hoc ñ tollit̄ libertas eligēdi[a]. nā ñ valet cōsuetudo, ꝑ q̄ tollit̄ libertas eligēdi, vt in c. cū terra, đ elec. facit c. ubi periculū. §. cęterū, de ele. li. 6. Tunc ergo tollitur libertas, cū ꝑcisè cōpellūtur eligere vnū, & tūc dicerē electionē esse nullā: secus, si cōpellūt eligere vnū de certo genere personarū. nam tūc nō tollit̄ libertas, quia si tolleretur, nō ualeret cōsuetudo, ut dixi. s̄, & ꝓ hoc facit, qđ dico ī c. licet, de elec. †No. ꝙ professus in uno mōasterio, itrādo aliud mōasteriū ad hoc, ut dicat̄ monachus illi⁹ mōasterii, oportet, ꝙ iterū ibi ꝓfiteat̄, sicut facit iste, de quo hic ī tex. † Itē no. ꝙ priuilegiū[b] ēt iuri cōi derogatiuū, uel alteri pręiudicatiuū non dēt ita stricte intelligi, ut parū uel nihil operet̄, sed dēt intelligi, ut aliq̄d inducat, & ut poti⁹ ualeat, q̄ pereat, concor. c. in his s̄. de priuile. & hoc ēt, ualde no. ꝓ his, q̄ dixi in c. olim, s̄. eod.

7 †No. ꝙ priuilegium propriè dicit̄ illud ꝙ p̄iudicat iuri cōi. Vnde dicitur priuilegiū, quasi priuans legem cōmunē 3. di. priuilegia, & dicitur lex priuata, quia non facit ius quo ad omnes, sed tātū quo ad illum, cui concesū est priuilegium.

8 †Itē not. ꝙ obligat⁹ ad eligēdū de certo gremio, in dubio intelligit̄ obligatus: si & īquātū ibi reperitur ꝑsona idonea. Itē not. ꝙ suꝑ deducto in libello ꝑ modū cāę p̄t ferri diffinitiua, si partes suꝑ illo disputant principalr̄, & ꝓbationes inducūt. nā in principio lrę nō petebat̄, vt ꝓnūtiaret̄ suꝑ iure eligēdi, sed tātū erat cōtētio suꝑ electiōe iā facta, sed qa partes suꝑ iure eligēdi incęperunt principalr̄ disputare, iō papa diffinit suꝑ illo deducto ī modū cāę, & similis decisio ē ī c. cū ecclia Sutrina, de cā pos. & ꝓprie, vbi plenè ꝑ Inn.

9 †In gl. 1. in fi. gl. ñ soluit formaliter ꝯriū, licet dicat veritatē. Sed respōdēdo formalr̄ dic, ꝙ ex solo cursu tꝑis ñ tollitur, nec inducit̄ ius, sed cōsuetudo, vel p̄scriptio inducit̄ ex solo cursu tꝑi⁹ cū tacito cōsensu illi⁹, cui p̄iudicat̄, & authoritate iuris. Vñ in cōsuetudine seu p̄scriptiōe inducta nō ē solus cursus tꝑis, sed ēt tacitus cōsensus illius, cōtra quē inducitur consuetudo, uel p̄scribitur, & authoritas iuris. Et an & quādo ualeat cōsuetudo circa ius eligēdi, & an sit consuetudo, uel p̄scriptio, & an requirat̄ titulus, dic ut no. in ca. cum ecclia Sutrina, de cau. pos. & ꝓprie, & qđ no. Io. An. in c. 3.

10 de cōsue. li. 6. In gl. in uer. *Alciaten. mona. hi.* in fi. †Not. bene gl. ex qua collige, ꝙ ꝑ actus merę facultatis ēt multo tēpore cōtinuatos nō introducitur cōsuetudo, seu aliqua serui-

c tus[c], qa nō apparet ꝑ hūc actū, ꝙ uoluerim pręiudicare iuri meo, cū utar. iur̄ mihi cōcesso, đ quo plene ꝑ Cy. ī l. 2. C. q̄ sit lō. cōsue. ꝑ Inn. in c. bonæ, s̄. de postula. prelato. & ideo

d si accesisti ad molēdinū[d] Titii multo tꝑe, non propter hoc ē inducta cōsuetudo, ut tenearis in futurū ire, nisi te prohibēte ille iusserit, ut ires: tūc si obtēperas, inducit̄ cōsuetudo qa tunc apparet, qđ ille intelligitur uti iure suo, & tunc facis actū nō gratuitū, sed merę seruitutis, & ita inducebatur

11 hic illa prohibitio, ꝙ illa electio nō admitteretur. † Et no. 2. iuncto text. satis esse illā prohibitionē fieri exiudicialr̄, & obtēperatū fuisse, licet pro bono pacis sic diffiniāt, nihilominus inducit̄ cōsuetudo, tex. est hic, & nescio alibi. In gl. in uerb. *iurata, ibi: de præscrip. audiuit.* Dicit gl. ꝙ disiunctiuè pn̄t allegari p̄scriptio, & priuilegiū, sed pure nō propter cōtradictionē, & uide de hoc gl. in regula, null⁹ plurib⁹, de re-

12 gu. iu. li. 6. †Et inquantū gl. dicit, ꝙ nō allegabatur hic pręscriptio, sed cōsuetudo, ñ bn̄ dicit: qa ista erat potius p̄scriptio, q̄ cōsuetudo, ex quo derogabat iuri alteri⁹, licet largo sūpto uocabulo p̄scriptio possit appellari cōsuetudo; & ita capit̄ hic de quo ꝑ Io. An. ī c. 3. de cōsue. li. 6. & quo ad ꝯriū gl. dic, ꝙ quo ad creandū ius nō pn̄t cōcurrere pręscriptio, & cōsuetudo, qa qđ meū ē ex una cā &c. sed bene p̄t cōcurrere consuetudo cū priuilegio ad cōfirmationē ipsius, quia probat usum priuilegii, & dēt intelligi priuilegiū ꝺm cōsuetudinē, ut in c. cū dilectus, s̄. de cōsue. Itē si aliquo mō posset īfringi priuilegiū, remanet cōsuetudo, tex. ē ī d. c. cū dilect⁹, & iō cautū ē articulari đ cōsuetudie, &

13 priuilegio. †In gl. in uer. ꝯdictorio iudicio, ī fi. Cōcludit ergo gl. qđ đ necessitate reqrit̄ ad ualiditatē cōsuetudinis, ꝙ obtenta fuerit in ꝯdictorio iudicio, sed

e hoc cōiter reprobat̄[e], & maxime ꝑ istū tex. nā ista cōsuetudo de qua in tex. non fuit obtēta in cōtradictorio iudicio, sed parte reclamāte extra iudiciū tantū. Itē si cōcludit̄ gl. eé ueram, sequeret̄, ꝙ raro aut nūq̄ iduceret̄ cōsuetudo, qa ñ posset hr̄e initiū, qa Iudex nūq̄ iudicaret ꝺm ꝯsuetudinē, ex quo nō fuit obtēta in iudicio. Itē ꝯriū ꝓbat̄ rōne. Ad īducēdā cōsuetudinē sufficit cōsensus populi, saltē tacite l. đ qb⁹, ff. đ legi. & 1. di. c. cōsuetudo sed cōsensus populi p̄t haberi nedū ī actu iudiciali, sđ ēt in extraiudiciali, ergo &c. Cōclude ergo, qđ licet fuerit obtēta in ꝯdictorio iudicio, & sit un⁹ mod⁹ ꝓbādi cōsuetudinē, nō tamen reqritur semꝑ necessario ad ītroducēdā cōsuetudinē, quòd sit obtēta in contradictorio

14 iudicio. †In gl. ī uer. *fiat fides*, in fi. No. gl. & maxie ī tertia opi. & distīgue reducendo opi. ad cōcordiā, ꝙ aut īstrumētū est priuatum, & tūc ī dubio ñ facit fidem de alio instrō, ad hoc c. 1. & 2. de fide. ītru. Aut ē publicū, & tūc aut ñ ē īsertus tot⁹ tenor ꝑ solū tabellionē, & nō facit fidē, ēt si fuisēt plures alii tabelliones, ut est tex. ī aut̄. si qs ī aliquo documēto, C. de edē. & s̄. đ fid. īstr. ī c. fi. Et ē rō, qa notari⁹ ñ p̄t cōficere instr̄m, nisi de eo, ꝙ percepit sensu corporeo, sed cū ipse ñ fuerit cōtētus ī prio īstrō, nec fuerit de illo rogat⁹, ergo nō p̄t conficere instrumētū, & si diceres ipm uidisse illud instr̄m, respōdeo qđ licet uiderit tn̄ ꝑ hoc nō infert̄, qđ eēt sine falsitate. nā poterat eē uitiosum & falsū, & hęc u tia cōprehendūtur iudicio intellectus, ñ sensu corporeo, & hoc iudicar̄ ñ spectat ad notariū sđ ad iudicē, ut ī d. c. fi. Si uero eēt exēplatū authoritate iudicis, tūc facit fidē, dū tn̄ sit uocata pars, cui⁹ īterē, uel si ñ īterest alicui, spāliter fiat gn̄ale edictum, ut quicūq; putauerit sua itereē, cōpareat ad ꝯdicēdū, ꝺm Host. hic, & bn̄, & idē Inn. in c. significauit, & c. Alberic⁹, de testi. nā si testes ñ recipiūt̄ nisi citata parte, ut in c. 2. de testi. forti⁹ nec instrumenta exēplari dēnt, facta aūt exēplatione ita solēniter ñ ē ampli⁹ necesse ꝓducere originale, nisi aduersari⁹ uellet illud reprobare đ falso, tūc. n. ꝓcedit illud, qđ dr̄ hic in fi. gl. & idē Inn. ꝙ not. quia extendunt l.

15 fi. C. de fid. instr. †In gl. in uers. *personam*, ibi: *cuicunque uoluerit.* Not. glo. iuncto fine de significatu huius uerbi, per hoc

a Eligendi, etiam ita dicas, si dicat consuetudo, qđ ñ eligatur de ista, uel illa uniuersitate, ut in simili habetur in l. cum ita, ff. de condi. & demon. Andræ. Barba.

SEB. SAP.

b Priuilegium. Idē no. Abba. per illū tex. in c. pręterea, supra de præben.

c Et Adde Innoc. in c. cum in ecclesia, de causa poss. & propri, & quod not. idem Abb. in c. quod trāslationem, de offi. lega.

SEBA. SAPI.

d Molendinum. Idē concludit do. Ias. multa adducēs in repe. l. quominus, col. 8. uersi. tertio principali, ff. d. flumi. & do. Bar. uero in tractatu seruit. urb. præd. c. 2. sub. ti. de furno, & late do. Iaso. đ sancto Geor. in sua inuestitura feudali in uerbo, & cum molendinis, col. 2.

e Idem tenet ipse do. Abba. Pan. in c. fi. ī u co. in uer. 6. requiritur, supra de consue.

SEBA. SAPI.

f Reprobatur, uiđ illustrem dominum & affinem meū d. Rochum. Curtium in rep. c. fi. col. 117. in. 6. q. principali supra de consue. ubi late quomodo probetur consil.

a Verbum, nolo, denotat liberā uoluntatem iure non coactam, uide plene per do. Ant. in c. 1. de constit.

b Et idē tenet d. Ant. hic, & ita pbat tex. ualde no. in l. Attilicinus, ff. de ser. ru. præd. quē alle. gl. ista no. & facit ad priuilegiū Genuēsiū, q iādiu impetrauerunt priuilegiū doctorandi, ut quamuis steterint per decēniū, ꝗ neminem doctorauerint, ñ tamē perdiderunt eorum priuilegiū, quia non fuerūt i aliqua culpa, quia nō potuerūt uti, ex quo nō apparuit aliqs doctorād⁹, cōtra eos tñ facit, qa imo uidenẽ fuisse in culpa & negligentia, quia potuerūt i impetrato priuilegio statuere, ꝗ ciues sui ñ pñt alibi doctorari sub certa pęna, prout nunc fecerunt, & similiter per istā gl. uidetur, quod Barto. in l. 1. ff. de nūdinis, nō dicat uerum de priuilegio doctorādi qđ habēt. Aretini, qđ ipsū pdiderit, qa steterunt per decēnium ꝗ neminem doctorauerūt, qa, ex quo ñ stetit p ipsos non fuerunt i aliqua culpa uel mora. Confirmo p illud, ꝗ scribit idem Abb. Panor. in c. ad audiētiā, in pen. col. in uer. sđ iuxta prædicta quæro de no. qōe &c. s. de rescr. ubi tenet, ꝗ uasallus ñ pscribit libertatē aduersus dñm, q ei⁹ seruitio usus nō ē eo, qa nō occurrit cas⁹, i quo ēēt opus ei⁹ seruitio, ēt si staret p mille annos, & ita no. Io. An. i addi. Spe. in ti. de feud. sup rub. & aliqd p Io. de Imol. in d. c. ad audiē tiā, & ad hoc facit, qđ uolūt Bal. Ang. & Flo. in l. hæc autē iura, in prin. ff. de ser. ur. præ. ubi notāt, ꝗ si dñs stetit per cētū an. ꝗ uasallo nō imposuit onus, uel seruitiū, uel ciuitas castro sibi subiecto, per hoc ñ pscribitur &c. p. l. i filiis, C. de decu. lib. 10. & quod not. Innoc. in c. cū dilect⁹, de cap. Imo. & Cy. in l. 1. i. 6. q. C. de ser. & aqua. Corroborat ēt dictā gl.

eñ certissimè vř dari potestas ꝯ ius cōe.
a dic t amen, quod uerbum[a], volo nō significat arbitriū boni viri: sed liberā volūtatē, vt in l. fideicōmissa. §. quāquā, ff. đ le. 3. sed ñ denotat tātā libertatē, vt aliqd fiat ꝯ i⁹ cōe; ꝗ notādū ē p libertate, quę quotidie daẽ arbitris, & arbitratorib⁹ p
16 hoc verbum, vt uolueris. † In glos. fi. ibi, *perditur priuilegium*. Hoc verū secundum Inn. nisi postea reędificeẽ, qa tunc monasterium reædificatum recuperat priuilegiū, ar. c. quia diligētia, đ elec. Hoc dictū intellige verū, nisi fuisset destructum authoritate supioris: qa tunc ex toto perditur priuilegiū, vt in c. 2. & ꝗ ibi no. de ope. no. nunt. tunc enim quāquā reędificeẽ, nō recuperaẽ priuilegiū, qa actio semel extincta nō reuiuiscit, de conse. di. 4. c. quæris. Item dicit Inno. ꝗ si priuilegiū est datum ordini, destructo ordine tollīẽ priuilegiū. Si verò datur monasterio, seu possessionibus mōasterii, destru-
17 cto ordine ñ tollīẽ priuilegiū. † In ea gl. ibi: *nec adhuc credo*. No. gl. ex qua pt colligi, ꝗ aut ex toto cessat cā priuilegii, & cessat ipsū priuilegiū, aut cessat cā de psenti, sed nō spes in futurū, & tūc remanet priuilegiū, ita i proposito licet de psenti null⁹ ibi reperiaẽ idoneus, tñ spes ē, ꝗ in futurū erit aliqs idoneus, & ideo ex toto nō pdiẽ priuilegiū, & hoc bene
18 no. † In ea gl. ibi: *quia non possunt uti*. No. ex hac particula, ꝗ ñ usus priuilegii uo-
b lūtari⁹[b] tollit priuilegiū: sed ñ vsus necessari⁹ ñ: qa, ex quo ñ potuerūt vti priuile-
19 gio, ñ sūt in mora, vel i culpa. † Et i fi. gl. Io. An. remittit hoc ad no. in c. 2. đ ord. cog. & i rła, đ lictū, de reg. iu. li. 6. ubi daẽ theorica, ꝗ đlictū soli⁹ plati ñ nocet ecclīæ: sec⁹, si toti⁹ ecclīæ; quasi p hoc sentiat, ꝗ si oēs đ ecclīa fuerit i culpa, tūc pjudicaẽ ecclīę, & apti⁹ tenet d. An. sec⁹, si plat⁹ dūtaxat fuerit i culpa. Et ex hoc no. ꝗ negligētia soli⁹ plati i adīplēdo ꝯ
c ditionē ñ piudicat[c] ecclīæ: sec⁹, si ex negligētia plati & capłi, p hoc qđ no. i c. verū, đ ꝯdi. appo. & hoc ultimū no. qa quotidie accidit. nā quotidie donāẽ, siue relīquūẽ possessiōes ecclīę sub certo mō, siue ꝯditiōe: qa negligētia soli⁹ plati ñ no-
20 cet ecclīę. † Ex gl. op. ꝯ tex. Nā in priuilegio Paschalis erat verbū iuxta, & pp postmodū, seu pars allegās īducebat uerbū, ₰m. Sol. ut dicit Io. An. & bñ, ꝗ uerbū, secūdū, ęqpollet uerbo, iuxta, & hoc factū ē ad respōsū illorū, q ñ sunt cōtēti mēte sđ reqrūt uerborū corticē, & facit ꝯ illos, q uolūt eorū argumēta replicāri de uerbo ad verbū. nā satis ē replicare mentē, ut hic, & i l. scire leges, ff. de legi. & c. intelligētia, & c. præterea, s. eodem.

SVMMARIVM.

1 *Vectigalia non possunt imponi nisi per papam, imperatorem, regem, & per consuetudinem, de cuius initio non sit memoria. 6.*
2 *Reseruata principi in signum supremæ potestatis possunt præscribi spatio, de cuius initio non sit memoria in contrarium.*
Ius legitimandi potest præscribi per inferiorem a principe.
3 *Concilium generale habet illam potestatem, quam habet a papa.*
4 *Miserabiles personæ, ut uiduæ, & pupilli, sunt sub protectione ecclesiastica, et conueniunt laicos coram iudice ecclesiastico, licet causa in se sit profana.*
5 *Iuramentum obediētiæ præstitum alicui intelligitur, quod obediet in his, quæ spectant ad officium illius, qui recipit tale iuramentum.*
7 *Rusticus, qui recipit pretium ab aliquo uiatore, ut tute illum ducat, an peccet?*
8 *Emere uel uendere alicui soli, ad eo, quod alteri non liceat, non est licitum.*
9 *Consuetudo non requirit titulum.*
10 *Pro pace rupta potest conueniri laicus coram iudice ecclesiastico.*

CAP. XXVI.

SVper quibusdam. Primò dicit, qui dicātur hæretici manifesti. Secūdo quę sint pedagia, guidaia, & salinaria interdicta. Tertio dicit, quō intelligiẽ pceptū factū laico, q đ de se cōquerētib⁹ in ecclesiastico foro respōdeat. h. d. Et tria sūt dicta. Secūdū, ibi: *præterea*. Tertiū, ibi: *Cum autē* Casus lit. Quidā legat⁹ apost. se exercēs legatiōis offīn in partib⁹ Tholosanis fecit q̄dā mādata comiti Tholosāo, uidelicet ut manifestos hæreticos expugnaret, & ꝗ pedagia, salīnaria, & guidagia ñ exigeret, & đ cōquerētib⁹ ad arbitriū ipsi⁹, uel alterius legati, seu iudicis ordinarii, uel delegati iustitiam exhiberet Comes tholosan⁹ petiit a pp, q diceręẽ hæretici māifesti, & q̄ dicāẽ pedagia, guidagia, & salinaria īterdicta, & quałr tertiū capłm sit ītelligēdū. Ad primū respōdet pp qđ illi dicūẽ hęretici māifesti, q ꝯ fidē chatolicā publicè pdicant, aut pfitēẽ, seu defendūt errorē, uel q corā platis suis ꝯuicti sūt đ heresi, uel cōfessi, vel ab eis p sñiā ꝯdēnati đ hæretica, prauitate, quorū bōa ppria ꝯfiscāẽ, & ipsi ₰m leges puniūẽ. Ad ₰m mādatū rñdet, ꝗ illa pedagia, & saliaria dicūẽ ei interdicta, q̄ ñ apparēt īperatorū, vel regū, vel Lateran. ꝯcilii authoritate cōcessa, vel q̄ ñ apparēt ītroducta ex ātiqua cōsue. a tpe, c⁹ ñ extat memoria. Tertiū mādatū. s. vt đ se cōquerētib. ₰m arbitriū ipsi⁹ legati, uel alteri⁹, uel ordiarii, uel đlegati iusticiā exhiberet, hoc sic ītelligēdū ē, ut uidelicet i oī cā, q̄ rōne psōarū, uel rerū ad ecclīa forū ptinet, & sup oīb⁹ capi. q̄ p pace seruāda statuta sūt p ipm legatū, uel authoritate apo. statuēda. Itē viduis, pupillis orphanis, & psōis miserabilib⁹ i oīb⁹ his

teneṫur

Pan. & d. Ant. hic p illud, ꝗ dicit Inn. in d. c. cū dilectus, de cap. mō. in gl. sua, quæ incipit ex eo, ubi dicit, quod si aliqua psona, uel ecclesia ita se habuit p plures annos, quod nūquā potuit iurisdōnem exercere, pp hoc nō amittit eps ius iurisdōnale, ꝗ in ea habebat, facit bene gl. in cle. pe. de fo. cōpe. & gl. in c. plerūq;, supra de rescrip. Corroboro etiam per aliud, quod uult Io. And. in c. Ioannes, in. 3. colū. ubi alii cano. de cleri. cōiu. ubi dicit, ꝗ nō usus ñ tollit legē, qñ homines nō sunt usi illa l. qa casus nūquā accidit, uñ si a mille annis citra nō ē natus aliqs hermaphroditus, per hoc ñ tollīẽ lex loquens de eis corroboro ēt p unū, ꝗ đ repressaliis dixit Ang. in cō. 192. qđ si represalię fuerūt inductæ a Genuēsibus contra Florētinos, & elapsi fuerunt centum anni, in quibus non fuerūt executi, ꝗ propter hoc non esset præscriptum ipsis. Vltimo facit id, quod dicit pulchre Bar. in l. i filiis, C. de decu. li. 10. i uers. tertiā partē &c. & idem not. Bar. in l. cum scim⁹ circa me. C. đ agri. & censi li. 11. & Lu. Ro. i ru. ff. de arbit. in. 20. col. & Bal. in l. imperiū, in. 7. col. ff. de. iur. om. iudicū cū aliis īfinitis cōcor. alle. per do. Alex. Imo. in d. l. in filiis, in addi. ad Bar.

SEB. SAP.

b Volūtarius. Qualiter hoc pcedat, uide late p Ia. in l. fi. col. 9. uersi. 3. principaliter quærunt, ff. de consti. princi.

c Nō præiudicat. uide d. Abb. in c. 1. đ d. & cōtu. ubi plene. Lap. alleg. 93. And. Barba.

SEB. SAP.

d Præiudicat. Vide Fel. in c. uerū, col. pen. uer. primā ē, dūmodo, s. de foro compe.

teneẽ i iudicio ecclīastico rñdeẽ. B. No. i. ex tex. ꝗ māifestū qñq; capiẽ p notorio, vt hic, & c. cū olim, s. e. Et no. multos modos inducēdi notoriū; & pt sumi arg. ex tex. ꝗ manifestè dř ignar⁹, q publicè pponit & defendit errorē; facit ad materiā c. si fortè, đ elec. li. 6. Itē no. ꝗ p pbōnē añ sñiam factā
1 dř notoriū, qđ intellige, vt dixi in c. cū oli, pall. † Not. in §. *præterea*, ꝗ pedagia & ista alia uectigalia nō dēnt iponi nisi quatuor modis, de qb⁹ in tex. Primo p cōcessionē īperatorū. Secđō regis. Tertiò Lateranēsis cōcilii. Quartò uigore ꝯsuetudinis, de cuius initio nō est memoria, & sic not. vnum casum, in quo ad inducēdā consuetudinē nō sufficit. 30. uel 40. annorū tps, sed tps, de cuius inicio memoria in ꝯtrariū nō extat. Rō, qa ista sunt reseruata soli prīcipi in signū spā-
2 lis priuilegii. † Et ex hoc no. vnū sp tenendū menti, nec legi
a alibi ita clarè, ꝗ reseruata[a] principi in signū spālis priuilegii pñt acquiri consuetudine tanti tpis, de cuius initio memoria in ꝯriū non extat. Ex quo infero, ꝗ dñi inferiores & ciuitates pñt pscribere ptātē lτīmādi spurios. Itē restituēdæ famę, creandi tabelliones, & similia, quæ sunt reseruata principi, si subest tñ tps, de quo in tex. Glo. tñ in c. vnico, de cle. ægro. li. 6. ppe principiū sentit oppositū. Sed certe istud dictū mihi placet intelligendo de cōsuetudine prescripta. Et limita hoc dictū ₰m unū notabile dictū Bar. in l. publicanus, in. §. ult. ff. de publi. ubi dicit tñ tps requiri, qñ pscribitur ꝯ principē, secus, si ꝯ priuatū, qui acqsiuerit ista priuilegio, uel cōsuetudine, qa tūc ñ reqriẽ tñ tps, sed sufficit tps. 10. anno. cū. titulo, vel 30. sine titulo, sicut dicimus in usufructu pscribēdo. l. fi. C. de pscri. lon. tēp. & p hoc adduco in sīłi glo. no. in c. ad audietiā, s. de psc. & in c. dilectus, de ca-
3 pel. mona. † No. tex. singułr, ibi: *uel Lateranē. conci. &c.* ꝗ cōciliū gñale habet iura principis, pro hoc facit, qa in cōcilio gñali pręest papa. Vñ dicit Io. An. hic, & bñ, ꝗ iste tex. non excludit concessionē solius papę. nā, & conciliū hēt hanc ptātē, ergo & papa: quia cōcilia recipiūt ptātē & robur à papa, de quo dic ut in c. significasti, de elec. & uide gl. in c. Anastasius, 19. di. † No. i. §. *cum autem*, ꝗ miserabiles psonę,
4 ut istæ, de quib. in tex. & consimiles pñt cōuenire laicū corā iudice ecclesiastico, ēt si cā de se nō sit ecclesiastica, & est casus spālis, in quo actor nō sequiẽ forū rei. Rō est, qa oēs istæ personę miserabiles sunt sub protectione ecclesię. 88.
5 dist. per totū, & in c. significātibus, s. dē of. dele. † Itē not. ꝗ mādatū gñale restringiẽ ₰m ptātē mādantis. & ex hoc arguo. ꝗ si iuraui stare mādatis tuis, seu tibi obedire, sicut iuratur rectori, ꝗ intelligi dēt de his, q̄ spectāt ad offīn recto-
6 ris, facit c. 1. de iureiuran. li. 6. & ca. ueniens, & c. Quintaual-
b lis, eo. tit. † Vlti. hic quęro, nūquid Reges[b] citra Imperatorē pñt ista pedagia, seu guidagia imponere? Host. ꝗ nō, sed solus Imperator pt. Ex text. ibi: *uel regum*, intelligūt quidā de rege Romanorū, q est elect⁹ in Imperatorē, & adhuc nō coronatus. Et p hoc dicebāt qdā, ꝗ ex sola electione acqriẽ electo ptās administrādi, de quo uide glo. in clem. Romana, đ iureiu. & pro dicto Host. facit tex. in l. vectigalia, ff. de publi. hodie tñ saltē de facto oēs reges, & ciuitates Italiæ, & (qđ peius est) oēs castellani imponūt ista pedagia, qđ
c fieri non debet[c] † Sed dubitari posset de guidagio. nā guida-
7 giū est, qñ aliqd daẽ, ut tutè ducaẽ p terrā alterius, nūquid peccat rusticus aliquid recipiendo, ut tute transeuntē ducat? Io. An. hic, & bene, ꝗ non, qa iste locat operas suas. in-
d telligaẽ ergo tex. de eo, q teneẽ ad hoc. nā dñi ciuitatum & territorii tenentur territoriū suū costodire secure.[d] Vnde ipsi non debēt recipere pretiū: secus in aliis locantib. o pas
8 suas, arg. opti. in. l. metum, in. §. licet, ff. qđ me. cā. † In gl. in uer. *pedagia*, ibi: *quæ dantur pro sale*. Sed glo. hoc non declarat. Inn. intelligit, qñ aliquid datur principi, vt permittat emere, vel uendere sal. Host. dicit, ꝗ salinaria sunt domus, i quib. dñi terrę faciūt poni sal, & uendi, & emi à præpositis illius officii, ita, ꝗ aliis non liceat. ista. n. sunt prohibita, qa vñr monopolia, i. conuenticula illicita, & prohibita, quia non dēt alicui licere, ut ipse solus emat uel uēdat, ut l. unica, C. de mono. In gl. i uer. *Imperatorum*, ibi: *sed non ciuitas*. Sed hodie, ut dicit Io. And. & uidemus de facto post factā pacē Constantiæ, ex qua ciuitates Italię receperunt merū, & mixtū iperiū, usurpauerūt sibi de facto ius imponendi ista vectigalia. In gl. in ver. *non extat*, ibi: *priuilegium inducit*. Hoc uerū, ꝗ cōsuetudo tāti tpis habet uim tituli, qñ daẽ capacitas possidēdi: ałs sec⁹, & uide singułr p Io. An. in c. 2. de pben.
9 li. 6. in nouel. † In ea glo. ibi: *titulum allegare*. Conclude, ꝗ in propria cōsuetudine nō reqriẽ titulus: sed qñq; consuetudo capiẽ p pscriptione, & tunc secus, uide tex. cū bona gl. in c. 3. de consue. li. 6. & oīno ibi p Io. An. in nouel. & i c. fi.
10 s. de cōsue. † In gl. in uer. *personarum*, ibi: *pro pace seruanda*. No. gl. iuncto text. singułr, ꝗ laicus rōne pacis fractæ pt cōueniri corā iudice ecclīastico, & ꝗ q libet laicus teneaẽ seruare statuta edita, uel edēda p legatū, seu papā super pace seruanda. nā ex fractione pacis lęditur charitas, & ipse Christus, qui inter cętera i extremo vitę oīb. pacē reliquit, dicēdo Pacē meā do uobis: pacē meā relinquo uobis. Ad idem c. 1. de pact. ibi: pax seruetur, &c.

SVMMARIVM.

1 *Opinio a pluribus approbata, in dubio est sequēda.*
2 *Clericus degradatus incontinenti perdit priuilegium clericale, & statim efficitur de curia seculari.*
3 *Degradatio pro quibus delictis possit fieri. 5. 6.*
4 *Carcer, ubi detrudūtur aliqui, non debet esse ita durus, quod uer isimile sit, quod in carceribus aliquis ibi moriatur.*
Pœna irrogās mortē nō reperitur de iure canonico.
Irregularitatem incurrit prælatus, qui facit clericos carceratos mori in carceribus propter extenuationem uictus.
Clericus quando traditur curiæ seculari, puta quia degradatus, debet ecclesia expresse prohibere, ne puniat ipsum pœna sanguinis. 3. 8. 6.

CAP. XXVII.

NOuimus. Clericus traditur curię seculari: quia degradatur seculari ptāte pñte, cui denūtiatur, ut in suū forū illū recipiat h. d. usq; ad §. *de illo*. Ille uero §. non facit ad titu. & ponit gratiā ₰m quosdā. Diuidiẽ. Nam prīo pmittit qōnē iuris, quā soluit, ibi: *Cum enim*. Secūdo ad casum facti rñdet,
c ibi: *pro illo*: Casus lit. Eps Parisiensis de mādato Papę fecit capi ꝗuēdā falsariū literarum apo. se. consulens Pa. q d de ipso falsario sit agendum. anteq̄ papa ad qōnē respondeat, uult exponere uerbū illud, ꝗ in antiquis canoni. & in decretali sua ꝯ falsarios continet, videlicet ut cleric⁹ p ecclesiasticū iudicem degradatus seculari tradatur curię puniendus, quam exposi. uide tex. ibi: *Cum enim*. Vltimo rñdet ad qōnē, mādans, ut falsariū
d illū, quē eps de mādato suo capi fecit, i ppetuū carcerem ad agendā pnīam includat pane doloris & aqua angustiæ sustentandū, vt commissa fleat, & flenda

a Idē dicit ipse d. Ab. Panor. per istū tex. in c. fi. in 5. co. cir fi. in uer. 2. reqritur, in fi. s. de cōsu. & ibidē d. An. & Imo. q̄ sunt ista q̄ sunt reseruata princip. enumerat Bal. in. l. rescripta, C. si contra ius uel uti. pub. ubi ēt recitat, q̄ sūt reseruata papę, & Bal. in l. 1. C. đ. iu. au. ānu. & in ti. q̄ sint regalia, in usi. feu. in. c. 1. i 2. co. ubi p istū tex. dicit, ꝗ pscriptio tāti tēporis, cui⁹ initii memoria non sit in contrariū, ęqparaẽ priuilegio concesso à principe ex certa scia, facit. l. hoc iure. §. ductus aq̄, in uer. constituti, ff. đ aqua quot. & æsti.

SEBA. SAPI.

Reseruata. Vide late de hac materia p Io. Frā. Bal. i tractatu pscriptionū i scđa parte gnę partis principalis, co. 5. uersi. tertia est quæst.

b Ad quē spectet iponere pedagia, đ quo ēt vide Imo. i cle. præsenti, sup uer. pedagia, de cēsi. & utrum liceat fraudare pedagia, uel gabellas in foro cōsciæ, pōit Pe. de Ancha. i regula possessor, li. 6. & p Bal. in. l. 2. in fi. C. đ iurean. ann. & ꝗ pedagia, uel guidagia pscribāẽ uide late Bal. i tit. q̄ sint rega. & in l. cū proponas, C. de nau. fe. & in. l. 2. C. noua uec. inst. non pos. & Bar. eleganter in. l. si publicanus. §. in uectigalibus. ff. de publ.

c Fieri non dēt. Et pondera, qa imo videẽ, ꝗ reges apponere pñ pedagia, primo p tex. in c. pe. de iud. ꝯiūcto dicto Bald. in c. 1. in tit. quæ sint regalia, & per c. innouamus, de censi. & p Bal. in. l. cū pponas, C. đ nau. fe. And. Barb.

SEB. SAP.

d Secure. Vide Bal. in l. fin. C. de cap. ubi dicit, quòd si fiat robaria ppe

castrum, obtinens castrũ tenetur succurrere. & dicit Bal.in c.1.§. cõuenticulã,de pace iur. fir.ꝙ qui exigit pedagia, tenetur facere,ꝙ itinera sint secura.

ZACHAR.

a Approbata. Adde qđ not. in apo. ad illum in c.prudentiam,ru. 3. in apost. in uer. in q̃ plures consentiũt, s. de officio dele. & ꝑ illam apost. limitat hoc dictum, qđ non est indistinctè uerũ.

b Prælat⁹ extenuãs adeo uitam clerici,ut ex defectu ciborũ cogatur expirare, efficitur irregularis. & adde qđ no.ĩ c.ad audiẽtiã, de cri. falsi. ꝑ d.Abb.& qđ ibi latè no. post eum d. Bar.de Bellẽ.Adde ꝙ si aliqs iniustè cõdemnatus, ut fame moriat̃,nõ peccat si cibũ sibi occultè ministratum sumat,imo non sumere est seipsum occidere,ita determinat B. Th.in.4.sen.q.69.ar.ult. Simile dicit sanctus Tho.in.4. sent.di. 38.qõ.1. ar.3. circa me.ꝙ non peccat, q ꝑp aliqđ opus uirtutis se mortis periculo exponit, pro quo bñ facit tex.in c.ex ꝑte, ulti.de sepul.de iure ciuili vr̃, ꝙ quis posit cõdemnari ad perpetuos carceres,seu ad perpetua uincula ꝑ tex. in. l. incredibile, C. de pen.

SEB. SAP.

c Secuta morte.Adde tamen, ꝙ talis carceratio morti æqparat̃,ut tradit Bal.in c.1.§. denique,in tit.quæ fuerit prima cã bene fi.amitten.

ZACHAR.

d Per ecclesiã. Adde hoc esse uerũm in exequendo : secus aũt in statuendo: quia papa põt statuendo imponere pœnam mortis. ut no.Felin.in.c.si qñ,col.3.uer.unde dicit Bal.s̃.de rescrip.

1 iterum nõ committat.†No.1.ex text.ꝙ in dubio vr̃ sequenda opinio à pluribus
a approbata[a] ; posset tñ colligi ꝯrium ex tex.cũ papa non sequatur hic hanc opi. pluriũ,dictũ tñ verũ ẽ , nisi illa cõis opi. sit euidenter falsa ẽm Io.An.in c.1.s̃.de consti.& opti.facit tex.in.l.1.C.đ ve.iu. enu.
2 † Scdò not. ꝙ per degradationem actualẽ clericus incontinẽti ꝑdit priuilegiũ clericale,& efficit̃ de foro seculari ad idẽ c.degradatio, & in fi.de pęnis, li. 6.secus est in depositione uerbali,ut patet in ca. cum nõ ab homine,s̃. de iudi. & c.dictũ.81.di.
3 †Tertio no. text.ualde singularẽ,probãtẽ , ꝙ pro delicto ualde graui, & ꝑnicioso exẽplo fieri dẽret degradatio actualis. Et vr̃ apertè ista litera reprobare cõem theoricã gl. dicẽtiũ spãle in tribus criminib. ut clericus tradatur curiæ seculari;sed ĩ aliis requirit̃ incorrigibilitas,ut not.in c.ad abolẽdã, de hęret.nã hæc litera vr̃ innuere,& dat̃ regulã, vt citra incorrigibilitatẽ possit fieri traditio ꝓ delicto valde graui , & dãnoso , & uide, qđ plene dixi in c.at si clerici,& c.cũ non ab hoĩe,de iudi.Not. ibi,*efficaciter*, ꝙ ecclesia dẽt intercedere nõ fictè,sed vere ꝓ eo, quẽ tradit curiæ seculari,ut nõ ĩponat pœnã mortis.Nota, ibi; *in perpetuum carcerem*, ꝙ ecclesia habet pœnã perpetui carceris, & ꝙ ista detrusio fit ad agendũ pñiam.Itẽ ꝙ non debet imponi nisi pro grauissimo delicto,de quo vide Inn.in c.qualiter & qñ, el.2.de accusa.
4 †Vltim.no.ibi. *sustentandum*[b] *&c.*ꝙ carcer nõ dẽt esse adeo arct⁹ & durus , vt verisimile sit, ꝙ ui carceris clericus extinguatur intra paucos dies, sicut faciunt pleriq; ꝑlati, & male unde sic facientes non euitant irregularitatẽ secuta morte,[c]ut dicit Ioã. de Lig.& bñ in cle.1.de pę.& remi.licet.n.ꝑp duritatẽ carceris,& tenuitatẽ ciborũ vita sit attenuanda,non tñ tal'r,quominus possit sustentari. unde textus hic apertissime dicit, ꝙ dẽt sustentari pane doloris &c. Ex quo ẽt collige,ꝙ panis,& aqua dẽnt administrari intruso in tãta quantitate , ut uerisimiliter ex his natura possit sustentari.Ad idẽ uide tex optimũ in c. ad audientiam,s̃.de crim.fal.ubi tex.notabiliter dicit nullã pœnã imponendã per ecclesiam[d] per quã possit incurrere quis ueri similiter periculum mortis.
5 †In gl.in uersi.*seculari*.ibi;*penitus incorrigibilis*.hęc gl.multũ restringit hãc literã, & maximè inquantũ litera loquitur de falsario,quia ẽm cã spãle est in eo,ut non requiratur incorrigibilitas per ca. ad falsariorũ,de crimine falsi. Vnde tene,qđ dixi s̃.in not.Et ad c.cum non ab hoĩe,& si'ia,rñde, ꝙ loquũt̃ in crĩe non ita grauissimo , ut puta in periurio , uel in homicidio simplici , sed in alio delicto grauissimo,puta ĩ homicidio qualificato , ut quia clericus interfecit patrẽ & matrẽ,vel prodidit patriã,& inde secuta est maxima strages hominũ,uel qđ simile; tunc debet tradi incontinenti curiæ seculari nõ expectata incorrigibilitate,& ita vr̃ probare ista litera,quod plene dixi in d.c.at si clerici , & in d.c.cum nõ ab hoĩe.
6 † In ea glo.ibi:*si quis sacerdotum*.vbi dr̃,ꝙ clericus coniurans seu conspirans ꝯ Ep̃m propriũ dẽt tradi curiæ, & not. qđ seqt̃ hic in gl.ut canon ille intelligatur de incorrigibili. Host.tñ dicit, ꝙ primus intell's est uerior,licet ali⁹ benignior , sed cõiter tenet̃ iste intellectus ultimus,de quo in glo.& plene no.in d.c.cũ nõ ab hoĩe.
7 †In gl.in uersi.*a pluribus*,ibi,*expresse tradatur*.Dñt tñ quidã, ꝙ nõ dẽt fieri traditio realis, ne videat̃ ecclesia consentire effusioni sanguinis, quinimo dicit Abbas , ꝙ nec ẽt uerbaliter dẽt tradi , sed certe ista litera vult,ut saltẽ ꝑlatus denũtiet iudici seculari , ut recipiat eũ in suũ forũ,& uide hodie formã in d.c.degradatio, de pœ. lib.6.
8 †In gl.in uer.*intercedere*,ibi;*non per excommunicationem* Vnde dicit Abbas, quod prælatus monebit iudicẽ secularẽ ad pietatẽ,dicendo,ꝙ ille est imago Dei, & reducet sibi ad memoriã multos,q post delicta atrocia egerunt pñiam, ut ĩ Petro Apostolo,q negauit Christũ,& postea meruit principatũ inter Apostolos, & in Magdalena , & similibus . sed Host.dicit,ꝙ qcqd dicatur,ad hoc fit ista traditio,ut puniatur morte . Et solet cõiter dici,ꝙ ista intercessio est potius uocalis, & colorata , q̃ effectualis . Sed certe isti non bene dñt , & vident̃ dicere ꝯ istũ textum dicentem efficaciter intercedendum esse,& sic non fictè.Nec ob.si dicat̃,ad quid ergo traditur , cum ipsa ecclesia possit eum punire pęna minori? rñdeo, ꝙ cũ delictum est ita atrocissimũ, ecclesia non uult amplius retinere in foro suo,& ipse punitur per degradationẽ,ut cæteri clerici metum habeant.Post degradationem uero non est amplius de foro ecclesiastico,& sic imponere pęnam non spectat amplius ad ecclesiam,ideo intercedet apud iudicem proprium,& ita intellige istam materiã.
9 †Et ex hoc & ex tex.not.ꝙ prælatus, & quælibet alia persona ecclesiastica licite intercedunt pro homine quantuncũq ue facinoroso,ut non puniatur pęna mortis.

SVMMARIVM.

1 *Missus in posessionem causa rei seruandæ non tenetur restituere reo etiam parato satisdare possessionem,si talis missus est absens ex causa necessaria.*
Missus in posessionẽ debet citari antè,quam cogatur restituere possessionẽ.
2 *Priuilegium tendens in præiudicium tertij , debet stricte intelligi,ut minus lædat tertium 4.*
3 *Primum decretum reuocatur,si passus missionem offert cautionem iudici,uel in eius defectum personis idoneis.*
4 *Præscriptio si interrumpitur,an postea pro ea finienda reintegrantur tempora, quibus iuste posiedit?*

CAP. XXVIII.

Dilecto. Si papa indulget reo , qui ꝑp absentiam actoris possessionẽ recuperare ñ põt , ꝙ ei lapsus nõ noceat , intelligit̃ hęc indulgentia ẽm ius cõe.h.d. In prima parte recitat tenorem indulgentiæ . In secunda declarat illam , ibi , *authoritate* . Casus lit. Archieps Tyronensis habebat cõtrouersiã cũ Venetis, & procuratore ipsorum sup ecclesia S. Marci de Tyro tpe Inn.ad petitionẽ Archiepi cã cõmissa fuit qbusdã iudicib. Veneti citati lrĩme nõ uenerũt. Vñ ꝑp contumaciã ipsorũ Archieps missus fuit in possessionem illius ecclesiæ cã rei seruandę.tãdẽ Archiepo ex cã necessaria absente, Iacobus ꝓcurator Venetorũ uoluit recuperare possessionẽ,& stare iuri.sed qa Archieps absens erat ex cã necessaria,eã hr̃e nõ potuit. Vñ papa indulsit illi procuratori, ut lapsus anni nõ obstaret,quominus post annũ recuperaret possessionẽ.Archieps postea hoc intelligẽs,dubitauit an per talẽ indulgẽtiã possit ille recuperar̃ possessionẽ ecclesię qñcũq; ẽt post annũ,cũ simpl'r in ipsa indulgentia diceretur , ꝙ de cęterò ei lapsus non obstaret, quominus possessionẽ recuperaret. Vnde ipse significauit do. papæ, ꝙ tpe indulgentiæ impetratæ tantum tempus effluxerat , quòd sufficiebat ei ad ueram possessionem secundum concilium generare, scilicet annus.

annus.Vñ timebat Archieps,ꝙ indulgẽtia ꝑcluderet ei viã ad uerã possessionẽ,& si fortè ipsũ tps añ ꝑdictã cõcessionẽ ñ effluxerat,quare q̃siuit a ꝑp ĩterꝑtationẽ illi⁹ indulgẽtiæ. Respõdet ꝑp,ꝙ ñ fuit intẽtio sua i⁹ auferre, ꝙ ei cõpetebat ex possessiõe,q̃ habuit añ absentiã,uel ẽt p⁹reuersionẽ ipsi⁹, & sibi ĩputet pars aduersa , si negligẽs fuerit ĩ sua iustitia ꝓsequẽda siue añ,siue post reditũ Archiepi:qa,cessante ĩpedimẽto absentiæ ipsi⁹ Archiepi,cõueniẽdi ipsũ habuit facultatẽ.B.
1 †No.1.ex tex.ex pricipio lrę,ꝙ possessio ñ dẽt restitui reo ẽt parato satisdare,si missus ĩ possessionẽ est absens ex cã necessaria;ꝙ tene mẽti. Ex quo infert̃ & aliud notabile dictũ,ꝙ ad restituendũ possessionẽ traditã cã cõtumaciæ dẽt missus citari.nã eius ĩterest,ut sit ꝑsens,cũ hẽat recipere fideiussorẽ de iudicio sisti, & sic posset obiicere de indignitate fideiussoris:uel ꝙ tps lapsũ est,uel qd simile,& hoc tenent cõiter hic docto.& satis innuit & ꝓbat ista lr̃a.
2 †Itẽ not.ꝙ ĩdulgẽtia tẽdẽs ĩ ꝑiudiciũ tertii dẽt intelligi strictè, vt minus ꝑiudicet tertio,q̃ possit,ꝙ plenè dixi in c.olĩ,s̃.e. Sed hic q̃ro,nũqd sit aliud remediũ citra ĩpetrationẽ ĩdulgẽtię,ut lapsus anni nõ noceat ꝑp absentiã aduersarii? docto.& bñ dicũt,ꝙ sic.
3 † Quia ꝑt offerri cautio cũ effectu ipsi iudici,& in defectũ iudicis põt ꝑstari ꝑsonis idoneis, ut in c.pastoralis.§.ꝑterea,de offi.or.facit c.1.&.2.de eo q mit.in pos.Quid ergo operabit̃ ista indulgẽtia, dicet̃ cũ gl.In gl.ĩ uer.*indulsimus*,ibi:*parum uel nihil &c*.Vel dic meli⁹ ẽm doc. ꝙ ĩdulgẽtia operabit̃, qa sine oblatione cautionis impediebat̃ cursus anni. nã si indulgẽtia hic nõ intercessisset,debuisset iste ꝑstare cautionẽ iudici,& satisfacere de expẽsis, ut ĩ d.c.pastoralis,in.§.ꝑterea,sed ꝑp indulgẽtiã iste seruat̃ indẽnis.
4 †In gl.in ver.*ex futura*,ĩ fi. vult ergo gl.ꝙ tẽp⁹ absentiæ tãtũ subducit̃ de medio,sđ tẽp⁹ ꝑcedẽs remanet firmũ; & hãc opi.sequũt̃ Vincẽ.Hos.Inn.Gof.& Philip.ꝯrium sentiũt dicẽtes, ꝙ sicut ꝑ cautiõẽ ĩterrũpit̃ ꝑscriptio, & reqrit̃ integer ann⁹,ita & ꝑ ĩdulgẽtiã.Io.An.reducit ad cõcordiã, ꝙ aut interuenit cautionis oblatio,& interrũpit̃ ꝑscriptio, & hẽt locũ secũda opi. Aut solũ interuenit ĩdulgẽtia,& hẽt locũ opi.gl.& hæc distinctio mihi placet: qa hęc idulgẽtia cũ sit ꝯ legẽ & ius cõe,& citra cautionẽ seruat̃ idemnis,dẽt strictè intelligi,ut minus lędat aduersariũ absẽtẽ,q̃ possit.

SVMMARIVM.

1 *Ius percipiendi oblationes in alterius ecclesia quomodo & quanto tempore præscribatur.*
2 *Limites siue confinia non possunt præscribi , sed bene quæ sunt intra confinia.*
3 *Oblationum appellatione quid ueniat.*
4 *Præscribens iurisdictionem, si in loco exercuit aliquos actus,tacite extenditur ad alios actus in genere.*
5 *Oblationes alicuius ecclesiæ debitæ alicui ex præscriptione non faciunt , quod ille teneatur ad onus fabricæ illius ecclesiæ.*

A C P. XXIX.

Cum inter uos. Oblationis noĩe continet̃ qcqd offert̃ ecclesię quocũq; mõ ĩ missa,uel extra, & in ecclesia,uel extra. h.d.Prĩo ponit̃ qõ pria, & ei⁹ decisio ꝑ Inn.Scđo põit̃ scđa qõ,& decisio ꝑ eũdẽ Inn. Tertio ponit̃ tertia qõ & decisio ꝑ Honoriũ.Scđa, ibi:*Verum*.Tertia,ibi: *capellani*: Casus lit.Inter priorẽ, & clericos scti Ioãnis & Pauli Turdetini ex una parte, & Abbatẽ scti Petri de Mõte Spoletanæ dięcesis ex altera sup tertia parte oblationũ capellę scti Hilarii ꝑtinẽtis ad dictũ Abbatẽ qõ uertebat̃: receptis ꝓbatiõib. in qõne illa ꝓbatũ fuit ex parte prioris, & clericorũ scti Ioãnis & Pauli,ꝙ ꝑ.40.annos & ãpli⁹ tertiam partẽ oblationũ ꝑdictæ capellæ ipsi receperũt,& qđ prior cõmiserit clericis ĩstituis ꝑ Abbatẽ de Mõte cõuẽtus sui eãdem tertiã colligẽdã,ꝑp ꝙ Inn.ꝑp adiudicauit ipsã tertiã ecclesiæ Ioãnis & Pauli, statuẽs, vt priori liceret ꝑ eosdem clericos tertiã illã colligere,sicut fuerat cõsuetũ. Postmodũ uerò sacerdos ꝑdictæ capellæ asserebat oblationũ noĩe ñ cõtineri ea,q̃ ĩ festiuitate omniũ sctõrũ mittũt̃ & portãt̃ ad illã capellã,& q̃dã alia,de qb⁹ oĩb⁹ tertiã illã priori denegat exhibere, de aliis noĩe tertię ꝓsoluẽdę pro rata partis cõtingentis priorẽ retinere uolebat ad expẽsas necessarias faciẽdas ipsi capellæ reficiẽdæ.Itẽ Inn.de oĩb. supradictis ĩtegre ꝓsolui uoluit & mãdauit tertiã portionẽ. Adhuc tertiò dicebãt capellani dictę capellę,ꝙ decimæ,primitię,uel ea q̃ offerũt̃ sacerdotibus ꝓ missis mortuorũ,& q̃dã alia, quæ sequũt̃, ñ cõtinebãt̃ noĩe oblationũ.Vñ de illis nolebant priori tertiã partẽ soluere. Super his cã delata fuit ad Honoriũ. Ipse verò auditis & ĩtellectis prædictis oĩb⁹ statuit,ut ꝑ clericũ prioris ĩ ea dẽ capella institutũ de oĩb⁹ ꝑdictis & aliis oblationib⁹ quocũq; titulo ad capellã illã ꝑuenerit, sine aliqua diminutione integre tertia portio priori, & clericis ꝑdictis ꝓsoluatur.B.
1 †No. 1.ex tex.ꝙ ius ꝑcipiẽdi certã quotã oblationũ in ecclesia alterius ẽ ꝑscriptibile ꝑ aliũ clericũ in hac tñ ꝑscriptiõe reqrit̃ titulus , cũ sit ꝯ ius cõe,uel tm̃ tẽpus,de cuius initio memoria nõ existit,ut in c.1.đ ꝑscr. li.6
2 †Ex hoc ẽt no.ꝙ licet limites ꝑscribi ñ possint,tñ ea, q̃ cõpetũt intra limites,ꝑscriptibilia sunt,de quo in c.fin. de paro.No.3. ꝙ habẽs ius ꝑcipiendi certã quotã oblationis in ecclesia alteri⁹, dẽt eã recipere ẽm cõsuetudinẽ antiquã,vel mittẽdo ꝓpriũ nũtium,uel recipiẽdo a clericis ibidẽ ĩstitutis.
3 †Vltĩo no.ꝙ no-
a mine oblationũ[a] ñ solũ ueniũt ea,q̃ offerũt̃ in missa,sed ẽt extra missam, & ñ solũ si sunt bona mobilia , sed ẽt immobilia,& pondera, ꝙ etiam decimę,& primitię ueniunt nomine oblationũ. Sed contra prędicta & tex.in fi. fortiter oppo.de no.per Host.& Io. An.in c.causã, s̃.e.ubi dicunt,quod stricte sumẽdo oblationem , ueniunt nomine oblationis ea tantum,quæ offerũtur in missa,& ita etiam habet communis usus loquendi, ergo cum hic simus in materia odiosa, scilicet in ꝑscriptione , debemus stricte capere,ut est tex.optim⁹in simili in c.cũ cõtingat,de deci. & maxime non debẽt uenire decimę,& primitię nomine oblationum,quia ista sunt diuersa, & tanquã diuersa ponũt̃ in rubrica de deci.& oblatio.Itẽ hoc patet ex diuersitate vocabulorũ,si.n.eẽnt idẽ, ñ haberẽt diuersa uocabula,ut dicit tex.in l. si idẽ,C.de codi.Itẽ ĩ ꝑscriptiõe tm̃ ꝑscribitur,quãtũ possidet̃,nec ꝑscriptio extenditur ultra possessum,ut ẽ tex.no.in d.c. cũ contingat , facit regula , sine possessione,de reg.iu.li.6. sed iste possessor nũquã percepit partem primitiarũ, uel decimarũ, ergo nõ debebat extendi ista ꝑscriptio ad iura nõ possessa . Contrariũ uidetur difficilimũ,nec tactũ per docto.Sed põt solui duobus modis primò,ut intelligatur de tertia parte, quæ olim debebatur ep̃o ex omnibus reditibus ecclesię inferioris,ut. 10.q.3. c. unico,& plene dico in c. requisisti , de testa. erat ergo iste prior surrogat⁹ in locum episcopi,sicut

ZACHAR.

a Nomine oblationum. Adde Inn.in c.de quarta,supra de præscri. & in rub. supra de paro. & ibi Host.& hic Flo. late in l. statuæ , ff. de usufru. & Gem. in c. sane.24.q.2.aliqđ tãgitur per Alex. in l. si quis postumos,in prin.ff. de libe.& posthu.

ergo ẽps debebat de oĩbus habere tertiã partem,ita & iste surrogatus.Ista sol.ali quãtulũ diuinat;iõ põe scdam,q̃ vr melior,ut ĩtelligat,q prior p tps. 40.anno rũ pceperat ĩdifferẽter tertiã partẽ om niũ oblationũ , & sic pscribebat tertiam partẽ oblationũ ñ capiẽdo oblationem strictè,sed largo mõ. Vñ licet alia, de q bus postea fuit orta cõtrouersia,ñ peruenirẽt ĩtra illud tps;tñ, ex quo pscripsit ter tiã partẽ oblationũ gñalr,dẽt tradi ter tia pars ẽt eorũ,q̃ nouiter obueniũt.Ca pe optimũ simile ĩ c. cũ ĩ tua diœcesi de

4 deci.†Et aliud exẽplũ in eo, q intẽdẽs p

a scriber[a] gñalr iurisdõnẽ ĩ loco exercuit certos act⁹iurisdõnales.nã certè ex istis actib.cũ ĩtẽtiõe pscribit vniuersã iurisdõ nẽ,vt no.Inn.in c.dilect⁹,d capel.mona. alias autẽ in materia odiosa & restringi bili capiã oblationẽ strictè, dic vt dixi ĩ

5 dicto c.cãm.† In gl.in uer.*necessarias*,ĩ fi. No.gl.iuncto tex.q pscribens in ecclesia certã quotã redituũ dẽt eã integralr ha bere,nec tenet p rata ad on⁹ fabricę illi⁹ ecclię.Inn.vr sentire oppositũ,dicens istũ tex.ĩtelligẽdũ de expẽsis factis in cu ria,uel extra p pascẽdis clericis: secus ĩ onere fabricę,sed d.Ant.seqt gl.q̃ ẽt mi hi plus placet,qa iste tex.loqt indistictè & alia pars pt deputari p fabrica.Sd ex tra gl.opp. ɔ tex.nã p his, q̃ relinquunt p anniuersario,vel ad cultũ diuinũ,non debet quarta,vt in c.fi.de testa.Sol.mul tiplex.Sed vera ẽ,q ɔriũ loqt de portio ne,q̃ debet ecclesię parochiali de relictis factis p parochianũ suũ alteri ecclię, sd hoc c.loqt ĩ certa quota pscripta, q̃ dẽt integralr exhiberi ẽm pscriptionẽ.nam hoc casu illa oblata ñ sunt priuilegiata, nec priuilegiũ dẽt extẽdi p similitudi nẽ rõnis,ut dixi in c.canonica, supra de sent.excommu.

SVMMARIVM.

1 *Lis dicitur mota,cũ fuerit contestata,uide infra n. 3.*

2 *Capitulum an possit agere pro rebus suis absque authoritate episcopi?*

CAP. XXX.

1 EX *parte.* Lis dicit mota, cũ fuerit conte stata.Hoc intẽdit.In pria par te querela,q̃ scdo diffinit,ibi: *Nos igitur.*Casus lit.Inter epm Aretinũ, & F.& B.Bertrãdi, q fortè patroni erãt mõasterii, p quo litigabãt ex vna parte, & canõicos Aretinos ex altera sup quo dã molẽdino d Caliano,& qbusdã aliis articulis qõ vertebat, dũ monasteriũ vel let reædificare molendinũ pdictũ, cano nici p iactũ lapilli denũtiauerũt ei nouũ opus, postea remissio denũtiatiõis facta fuit p canonicos. Vel intellige,q tps,in tra qd canonici debebant agere, lapsum fuit,& sic mõachi ędificauerũt. Tãdẽ ca nonici cœperunt agere ɔ monasteriũ lit. conte. inter partes destructũ fuit à cano nicis latẽter qcqd ędificatũ fuerat p⁹ ia ctũ lapilli:sup his qõ delata ẽ ad Inn.Ip se auditis cãe meritis diffinitiuã sñiam ptulit:in qua cõtinebat,ne canonici ĩpediãt,quo min⁹ mo nasteriũ ipsũ pfatũ molẽdinũ de Caliano reędificar ualeat in eo statu,in quo erat tpe motę litis. Canõici Aretini sẽ tẽtiã ipsã reuocare uolebãt,dicẽtes caplum illud referen dũ eẽ ad tps, quo lapill⁹ in denũtiatiõe noui operis iactus fuit.Eps,& F.& B.dicebãt illud eẽ ĩtelligẽdũ de tpe,quo in ter partes litis cõtestatio facta fuit,& sic petiuerũt isti, qua liter caplum illud eẽt ĩtelligẽdũ.d.pa.cõsiderata sñia illa ĩ ter ptat illud,q in pfato caplo dr, tpe litis motę,referẽdũ

2 eẽ ad tps,quo litis cõtestatio fuit.B.†No.1. ex tex.canoni cos posse agere in iudicio noĩe canonię ipsorũ.nã canonia hẽt qdã iura separata à singulis pbẽdis,& põdera,q ñ inter uenit hic cõsensus epi. Ex quo ẽt infero caplum posse agere pro rebus suis absq; authoritate epi, qd tñ limita,ut no.in c.edoceri,de rescri.&.s.de iud.c.cãm,q̃. No. q qñ litigiũ ẽ cũ uniuersitate,uerba sñię referri pñt ad ipsã uniuersitatẽ,

3 vt patet,ibi:*ne canonica ipsa,&c.*†Vltimò no.id, ad qd quo

b tidie allegat iste tex.q lis[b] dr mota,cũ sit cõtestata[c].& licet

c cõiter allegẽt simplr hoc dictũ,tñ ego puto, q põt hoc uer bũ,lis,uerificari tã ĩ cõtẽtiõe iudiciali , q̃ extraiudiciali,p hoc alle.tex.bo.ĩ c.for⁹,s.e.ubi ponit etymologia h⁹ verbi, lis.nã dr a cõtẽtiõe,q̃ erat ĩter disceptãtes d limitib⁹ agro rũ,q̃ qdẽ cõtẽtio pt eẽ iudicialis & extraiudicialis.uñ ĩtel ligã d iudiciali ẽm subiectã mãm.nã & si tex.iste ĩ fi.põde ret,simplr ñ dicit,q sẽp lis dr mota,cũ ẽ cõtestata, imo di cit, q ɔsiderata eadẽ sñia &c.& sic habito respectu ad subie ctã mãm.nã d modico,uel nihilo puidisset ista sñia, si illd uerbũ,lis,fuisset relatũ ad tps iact⁹ lapilli,qa tunc parũ,uel nihil erit ædificatũ.In gl.2.ĩ fi.Sed ɔ hũc intellectũ gl.forti ter facit,qm si denũtiatio fuerat remissa p denũtiatẽ, uel d nũtiãs ñ pbauerat d iure suo ĩtra tres mẽses, licitũ ẽ denũ tiato ædificare usq; ad sñiam:qa pẽdẽte lite ñ dẽt phiberi possessor ut ĩ possessiõe sua,vt lit.pẽ.p totũ.So.dicit d.Ant. q forte iste,cui fuit facta denũtiatio,ñ erat ĩ possessiõe illi⁹ loci.Sd certe ista sol.mihi ñ placet,qa ex quo ędificauit p⁹ dnũtiationẽ,nec aduersari⁹ fuit psecut⁹ i⁹ suũ ĩtra tres mẽ ses,satis acqsiuit possessionẽ,ar.ĩ l.1.§.ĩ operis,ff.d no.ope. nũ.Et iõ solue & aliter, q hic ñ qrebat, nec apparet,quare pp sic pnũtiauit,fortè.n. fuit mot⁹ ex aliqb⁹ iurib⁹ partiũ, sd tñ qrebat, qualr dẽt ĩtelligi caplum sñiæ faciẽs mẽtio nẽ de motiõe litis. Scdo pt solui,q tpe contestatæ litis iste eps,seu mõachi ędificauerãt,q̃tũ poterãt d iure cõsuetudĩa rio,sd fuit postea op⁹ dstructũ latẽter.Iõ pp ĩ sñia restrixit se ad tps litis cõtestatę,vt possint isti ędificare ad eũ statũ,ĩ quo erat tpe cõtest.li.qa ultra ñ licebat ẽm ɔsuetudinẽ lo ci,& iõ de mã denũtiatiõis dicẽdum ẽ,ut habet ĩ locis suis de no.ope.nũ.In gl.fi.ibi:*de app.significauit*,& de hoc dic,ut ibi plene no.In ea.gl.ibi:*sufficit citatio*,dic,ut no.in c.gratũ, & c.licet,de offi.dele.

CAP. XXXI.

EX *parte.* Cõstitutio legati de soluẽdo ter tiã mortuariorũ epo intelligi dẽt d his mortuariis,ĩ qb⁹ d iur cõi debet.h.d.Cõis diuisio.Scda ibi:*cum igitur.* Cas⁹ lit.Eps Albinen. apo.se.legat⁹ ĩ partib⁹ Romanię fecit quãdã constitutionẽ sup legatis defũctorũ,ut Patriarcha Cõstãtinopolitan⁹ ter tiã haberet portionẽ d his,q̃ legãt a decedẽtib⁹,& qdã ali⁹ cardĩalis,cũ ibidẽ legatiõe,sedis apo.fũgeret,ɔstitutionẽ il lã ĩnouauit.Patriarch a occasiõe illi⁹ cõstitutionis a platis uniuersitatis Frãcigenarũ,& ab ecclesiis suis d qbusdã , q̃ si bi a decedẽtib⁹legabãt,tertiã exegit portionẽ,d qbusdã,ut dicebãt,tertia illa dduci ñ debebat,sup his dlata ẽ qõ ad pa pã.Ipse uero ĩtellecta ĩtẽtiõe iporũ cardĩaliũ sup ista cõsti tutiõe rescribit platis pdictis.Cũ ergo do.pp ex ĩterptatiõe cardinaliũ acceperit,q ipsi nõ ĩtellexerũt,ut d his,q̃ ĩ orna mẽtis eccliasticis,ul ad fabricã ecclĩæ,aut ad luminaria ec clesiæ,& q̃ p anniuersario, septĩo,tricesimo , aut uigesimo faciẽdis,ul d his,quę spãliter legant rectorib⁹ eccliarũ,nisi

forte

a Adde hic quod no.do. Abb.in c. cum ex iniuncto, de hære.

SEB. SAPI.

b Quod lis. Vide Feli.in c. sup qõnũ,col.pe. in gl.ĩ uer.litis exordiũ, s.d off. dele.& in c.su p lris, col.io. uers.limita prio, s.de rescri.& late Geor.Nattã ĩ rep. ele.sæpe,ĩ pri.co. 8.de uer. signifi.

c Quo tpe dicatur mota lis,qd facit ad statutũ prohibẽs moueri litẽ, & qñ dicat mota lis,uel discordia, ẽt p actum extra iudicialẽ,& dicit mota cõtrouersia etiã añ li.cõte.gl. est in c.3.de resti. ĩ inte.in gl.fi.cir. me. & ẽ gl.in l.1. in uer. post lit.C. de peti.here.in l. iudiciũ soluit, ff. de iudi. dr aũt fie ri postulatio per actũ citeriorem a lit.contest.tex.est in d.l.i.& ibi Bal. formans unã quæstionem in termi nis,de statuto phibẽte postulari, & quando quis pmittit nõ petere, uel nõ mouere q̃stionẽ,& de omni bus supradictis & aliis multis uide Bar.in l.amplius, uers.& iõ, ut tibi liqueat ista mate ria,ff. rẽ ra. ha.& dicit ichoata lis, quãdo est lis con te. text. est iuncta gl.in uer. inchoa ta,in d. l. 1. C.de plus pe. sed gl. in l.1.ff. de testibus, in uersi.litibus,di cit , quod lis est ante lit. cõtest.& post. Adde, quod per litem contest. & post dicitur eẽ inchoatã lis, tex. est cum gl.in uer. non sit, in authẽ. qui semel, C.quo modo & quando iud. Et adde, q il le,qui promisit ñ mouere litem,nõ dicitur mouere li tẽ,quando mouet quæstionem de possessione,sed so lum quando mo uet de proprieta te , ita dicit glo. no in uer. litigio sæ,in capitu.1.de

fortè Ro.ecc.id fiat à quocũq; legãt,ali qua dẽt solui portio ecclię cathedrali, ipe eorũ ĩterptationẽ ratã hẽt & firmã, & ẽm ĩterptationẽ eorũ cõstitutionẽ p fatã pcipit obseruari, phibendo expsse, ne fraudulẽter aliqd fiat ĩ piudiciũ eccle

1 siæ cathedralis.Ber.†Not.1.ex text.ibi: *innouauit* , quod successor in officio po test idẽ statuere,quod prædecessor, nec

a propter hoc tollit prima cõstitutio.[a] & qd hẽt tũc operari scda,ex quo dicit il lud q pria,dic,vt no.Bar.ĩ l.1.ff.ad.l.fal. qa saltẽ dat noua facultas agẽdi ex scda ɔstitutiõe.nã scda cõstitutio nũq̃ tollit primã,nisi spãlr caueat,vel nisi sit prsus ɔria,ut ĩ c.1.d ɔst.li.6.l.quoties,ff.d act.

2 & oblo.† Scdo no.q statutum gñalr lo quẽs ĩ mã iuris recipit exceptiões & li mitatiões,ut sic min⁹ lędat i⁹ cõe,q̃ pos sit,& ĩ hoc iste tex.ẽ vald no.vt q̃tũcũq; statutũ loquat gñalr,dẽat strictè ĩtelli gi,ut min⁹ piudicet tertio, & iuri cõi,q̃

3 possit.†Sd ɔ pdicta,& ɔ tex.op.d c.si pp de priui.li.6.ubi dr,q uerba dẽnt aliqd operari. Sd ĩterptãdo istud statutũ,put pp hic facit,nihil operabit,cũ hoc sit de

b iure[b] cõi;ad idẽ facit,q not Bart.in l.4. in.§.ptor ait,ff. d dãno ĩfec.vbi dicit,q si statuto cauet , q citatio possit fieri ad psonã,vel ad domũ,sufficit, si fiat ad do mũ,licet psona possit reperiri;& hoc vt aliqd addat statutũ ad i⁹ cõe.nã si ĩtelli gerẽt,q citatio pri⁹ dẽt fieri ad psonã, si pt repiri,tũc d nihilo seruiret statutũ cũ hoc sit d iur & sic apte vult Bar.q sta tutũ loquẽs ĩ mã iuris dẽt ĩtelligi,vt ali

c qd addat ad ius cõe[c].Sol.placet dictum Bar.nec ẽ ɔ hũc tex.Sed ad istũ tex.assi gno duas rõnes decidẽdi. Pria rõ,q sta tutũ hic ẽt secundũ istã interpretationẽ aliquid addebat ad ius commune , quia de iure cõmuni quota, quę debetur epi scopo, ẽ ĩcerta & relicta cõsuetudini,ut in c.certificari,d sepul.sd cõstitutio hic taxabat illã quotã reducẽdo eã ad ter tiã.ex quo ergo statutũ operabat istud, ñ dẽt ita tacite ĩtelligi in alia parte, ut iniuste piudicaret tertio , uel magis de rogaret iuri cõi.Et ẽm istũ ĩtellectũ no. q ubicũq; statutũ deuians a iure loquit gñalr,dẽt restringi, quantum potest,ut minus lædat ius cõe,& satis est q aliqd operetur, sed in exẽplo Bar. nisi facere mus illã interpretationẽ,nihil de nouo

4 induceret statutũ.†Secũda rõ decidendi posset esse, quia statutũ hoc generaliter intelligendo priuasset ecclesiã iure suo indebite, sed statutũ nũquã dẽt ita ĩtel ligi,ut resultet talis abson⁹ & iniqu⁹ ĩtel lect⁹, p hoc tex.optimus in l.2.C.de no xali.& no.Bar.ĩ l.oẽs populi, ff.de iusti. & iur.Et ex hoc no.q statutum genera liter loquẽs recipit ĩterptationẽ restri ctiuã,ne terti⁹ puniat, seu priuetur iure

5 suo indebite.†Si autẽ statutum per om nia loquitur ẽm ius cõmune,ita,q non potest intelligi, ut aliqd addat, tunc qd operetur tale statutũ , uidetur quod ni hil,sed sit ius cõe, quod sentit gl.in c.1. de cõsti. libro sexto,sed dic,quod opera tur,qa dat nouã actionem,nam poterit agi ẽt uigore statuti, ut dicit Bar.in di cta.l.1.ad le.Fal.sicut quãdoque ptor d cernit id,q ius ciuile, & põt agi de iure ciuili,uel iure ptorio,de quo no. in c.1.

6 s.de rescr.†In gl.in uersi. *interpretatione*, ibi:*interpretaur suã constitutione.* Sẽtit er go gl.q legatus põt suã constitutionem interpretari,cũ oritur dubietas, sed hoc non est uerũ indistincte , sed procedit,si adhuc durat eius potestas . nã si est fun ctus legatiõe,hoc facere nõ põt,ar.in c.

cõfir.util.uel inuti.& gl.2.in c.qa nos.11.q.1. sed gl.in uer.cõmisi mus,in c.cãm,el.2.de testi.dicit,q res dicit esse litigiosa , qñ est de legata.& q.s.dixi re deductã in iudiciũ p litẽ cõtest.adde,qd idem dicit tex.cũ gl.in uer.deducere,in l.nã & nocere,ff.de pac.& glo.in l.si is qui Romæ,ff.de iud.& q dixi de cõtrouersia, adde Ang. in au then. de litigi.§. omnem, in fi. per illũ tex.ubi dicit, q dicit mota qõ etiam ante lit. cõ te. incipit ẽt per citationem nõ ex pectata lit.conte. Et adde omnino hic gl.& doc.in l. causas,C.de transac. Adde hic Archi.ĩ c.placuit,el. i.11.q.1.ubi dicit, q si quis promisit pęnam,si amplius petat, potest pete re añ lit.cõtest.sd post lit. contest. non. Sed glos.ibi uidetur dicere, q per oblationẽ libelli qs dicat pe tere,dicit etiã ibi Arch.q si quis p misit pœnam, si q̃ stionẽ faceret,cõ mittit pęna,quali tercũq; petat, uel molestetur. Item q quis dicatur pe tere solũ per lit. cõte. tenet Bar.in l.quamuis, ff.d in ius uo. & qui pro mittit aliquẽ nõ trahet ad iudiciũ dicitur traxisse so lũ per lit.contest. nõ ante,hoc dicit gl.1.ĩ c.insolita, 11.q.1.& gl.ĩ uer. perdant, & in c.si diligẽti, de fo.cõ pe.relata ad text. & quando quis p mittit non moue re quærelã,nõ di citur mouere,nisi lit. ɔte.h.d.Arch. in c. si eps forte. 11.q.3.Itẽ dicitur mota,qñ solũ est lis cõtest.gl.est in l. 3. ff.fi.reg. & ad idẽ qrimonia dicit ante lit.cõtest.gl.in l. 3.&.4. C.fi.regun.ad q uide tex.cũ gl.in l.1.C.de pscri.lõ.tẽpo.& ibi uide oĩno Ang.cir ca prin.& an dicat res litigiosa ante lit.cõte.uide plene Ang.in au thẽ.de lit.in prin.ubi alleg.tex.in cle.2.ut lit.pen. & de illo,q pro misit nõ petere,uel nõ mouere qõnẽ,uide p gl.in l.q fidẽ,ff. de trã sac.& q dicat res litigiosa ẽt añ lit.cõte.tenet gl.in uer.litigãtib⁹, in c.1.ut lit.pẽd.li.6.& Ang.in d.aut.de lit. & qñ qs pmisit aliũ nõ uexare,qñ dicat uexare,uid gl.in uer.uexare,& Imo.post Pau.ĩ cle. 1.de rescri. & q pmisit ñ uocare ĩ ius, solũ offerẽdo libellũ dr illũ uocare,tex.ẽ ĩ l.libert⁹ aduersus,ff.de ĩ ius uoc.& qñ dicat mota cã, uel cõtrouersia,uel lis,uide p gl.& Bar.in l. cãs uel lites,C.de trãs. & an dicat mota cõtrouersia,qñ solũ molestat sup possessiõe,uel su p dñio,uide gl.ĩ l.1.a diuo Pio.§.si sup reb⁹,ĩ uersi.cõtrouersia fiat, ff.d re iud.& ista oĩa supradicta cordi cõmẽda,qa istis uerbis sæpe uti t pa.ĩ c.exposita,d arbi.& tñ ea doc.nostri ñ declarãt.Et adde,q qrimonia nõ dicit nisi p actũ,q fiat p⁹ oblatũ libellũ,tex. ẽ ĩ c.pla cuit,el.2.§.pt,ĩ uer.is aũt,ĩ uer.libellũ porrigat ei,& hoc si qrimo nia adducat. 6.q.3.& d illo,q pmisit sub pęna ñ cõuenire,an p mo nitionẽ extra iudicialẽ dicat cõuenire,uid p.d.Abb.ĩ c.2.circa pri. d acc.Itẽ.add hic Arch.ĩ c.q bon.1.§.si ergo,ĩ.11.col.17.q.1.ubi di cit,q ñ dr uocare ĩ i⁹,nisi demũ lit.cõte.qa uocare ẽ cũ effectu,l.q̃ uis,ff.d ĩ i⁹ uoc.Sd tu p intellectu toti⁹ istius materiæ uide oĩno d. Ant.plenissime ĩ d.c.si diligẽti,ĩ.18.col.de foro cõpe.ubi reassumit oĩa dicta Bar.in l.amplius non petitũ,ff.rem ra.ha.& q qs dicatur agere demũ li.cõte.ẽ tex.cũ gl.in l.duobus reis stipulãdi,ff.de duo. re.Itẽ p quẽ actũ dicat qs occupare cãm,uel negotiũ uide tex.& gl. ĩ uer.p lit.cõte.ĩ c.si duo,de pc.li.6.& tex.& ibi Bar.ĩ l.si plurib⁹,d le.1.tex.& gl.& doc.ĩ l.si Titi⁹ & Sei⁹,ff.d uer.ob.Itẽ add,q ille,q pmisit ñ mouere qõnẽ sup re,ñ dr solũ mouere cõtrouersiã,si mole stat sup pprietate rei , sed ẽt si super possessiõe ususfru ctus, ul alio iure ipsi⁹,tex.ẽ quẽ ibi ad hoc.no. Ange. ĩ l.stipulatio ista. §.si quis forte,de uer. obli.sd ɔ An ge.ĩquãtũ dicit,q molestando super possessiõe dicitur mouere cõtrouer siam sup re, uide tur tex. cum gl.& ibi Bart. in l. rõ, in princ.ff.de act. emp.& bene facit l.si duo.§.i. ff.uti poss. ubi dicitur, q aliud est res,a liud possessio, ad idem uide Bal. in l.1.in fin. C de pe ricul.& cõmo.rei uendi. Item,quan do uerbum, pete re, iportat lit.cõ testa.uide Bart.in l.si decem , circa princi.ff. de uerb. obli. & in d.l.am plius non petitũ, Barto.in l.si liber t⁹,ff.d iur patro. & in l.Titia hære dis per illũ tex.de condi. & demon. & pulchre p Bal. in l.1.C.de lit.cõ test. in authẽt.ha bita,in ulti.colũ. C.ne fil.pro pa.& in l.2.§.illud,C.d temp.appel.& ibi ẽt de uerb. postu lauerit , & plene per Sali. in l.si qs maior, C.de tran sac per Bald.in l. 2.C.quõ & quãdo iud.& ĩ l.fi. in ult.colũ.C.de bonis aut.iud. pos.& de pdictis uerbis uide oĩno Bar.in d.l.si qs maior,ĩ.1.col.Itẽ adde, q qs dr mouere cõtrouersiã nõ solũ in iudicio,sed extra,& ẽt resistẽdo,ut dicit gl. no.in l.Luci⁹.§.tres hæredes,ĩ uer.mouerit,ff.ad Trebel.q̃ alle.& se quit Bal.in c.auditis,in.1.col.de rest.spo.Itẽ adde hic d.Ant. ĩ quo dã suo cõsi.q incipit,Iesu Christi,& matris eius,ĩ pri.ulti.colũ.ubi dicit,q ille,q iurat nullã facere cõtrouersiã , & si sup facto dr egis se,excluderet oẽ remediũ,& ita dicit, q pluries cõsuluit Bar.ut no. ĩ l.sciẽdũ,ff.d uer obli.& ĩ aut.sacra puberũ,C.si aduer.uen.Itẽ,q qs dicat petere demũ lit.cõte.tenet gl.in l.1.ff.si cer.pe.& q dicat iudi ciũ tũc demũ,qñ lis ẽ cõte.tex.ẽ ĩ l.is q se obtulit,ff.de rei.uẽd.tex. ẽt in fi.cũ gl.uidetur pbare,q lis dicatur peragi li.cõte.& ẽ gl. ex pressa in uer.agitur,in l.hominẽ certũ,ff.man.& gl.in l. si postea,in uer.egi,quã ad hoc ibi no. Kal.ff. de peculio.

a ZACHA. Nec pp hoc tollitur prima cõstitutio . Adde pro ueri ficatiõe hui⁹ dicti,Gem.in c.1.nu. 19. & ibi limitatiuè & diffuse p Celsũ in apo.in uer.alia,s.de cõsti.in.6.& Card.in pro œ.cle.§,uni uersitatis,nu.12. & ibi ẽt in apost.eiusdem Cel. in uer. constitutio.

b Hoc sit de iure. De statuto disponẽte idem qd ius cõmune, an intel ligi debeat,ut aliquid operetur,uide late per d.Ant.in c.1.de post. & d.Abb.in c.pastoralis,de appel.

c SEB. SAPI. Ius cõe. Vide oĩno Fel.in c.solitæ,col.3.uers.inquã tũ gl.& doc.s.de maio.obe.ubi multa ponit, quid operetur statu tũ,quod idẽ disponit,quod ius commune,de quo etiã uide q not. Gem. in c.si gratiosæ,col.1.de rescri.li.6.

in lris,de offi. dele.& in l.iudex,ff.de re iud.Vñ si bñ põderet tex.hic,p̃p̃ ratificauit illã iterp̃tationẽ legatorũ,alias non ualuisset illa iterp̃tatio , ut dicit hic Io.
7 An.& bñ.†Et facit ad qõnẽ,nũqd statu
a tarii[a] deputati à populo possint interp̃tari statuta p se edita, si orit aliqua dubitatio;& Io.An.hic,& Bart.& cõiter legistæ ĩ l.oẽs populi,ff.de insti. & iu.concludũt q̃ non,ex quo functi sunt eorum offõ.Nec obst.q̃ ei' ẽ interpretari,cuius est cõdere:qa in ueritate nõ uidentur illi cõdidisse statuta:sed popul',qui dedit authoritatẽ: qa is dicit facere,cuius authoritate fit,vt ĩ c.si diligẽti,de rescrip. & iõ recurrẽdũ ẽ ad populũ,seu cõciliũ gñale;& intelligo , qd̃ debet recurri ad populũ,seu ad cõciliũ , quando interpretatio est ualde dubia:secus, si est clara & iuri ꝯsona:qa tũc Iudex, corã quo uertitur qõ,poterit interp̃tari statutum,sicut dicim' in lege cõmuni , & in priuilegio principis,vt no.Inn.in c.cũ spũali,de ap. & Bar.ĩ d.l.oẽs populi,& gl.ĩ c.cũ venissent, de iudi.facit l.benignius,ff.de legi. & l.fi.de cõsti.prin.&.l. vnica,C.d̃ ,p̃fes. q̃ in vrbe Cõstã li. 12.ubi dat inferiori
8 bus ptãs interp̃tãdi.†An aũt Iudex pos-
b sit interp̃tari[b] sniam suã,uide plenè per Bar. p' gl.in l. ab executore,ff.de appel. nã si est delegat',nõ potest,per c.in literis,palle. Si est ordinarius & inferior,ẽt non potest:sed si habet merũ imperium, & tunc potest,vt in d.l.ab executore,vbi tex.not.& ita debet interpretari,ut non corrigat,seu mutet, sed declaret tantũ; quod tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficiorum,quæ sunt uacatura, licite impetrantur ab episcopo ad tempus pro debitis ecclesiæ soluendis.*
Ius pcipiendi fructus ad tẽpus, de bñficijs uacaturis pro debitis ecclesiæ soluendis a quo concedi potest.
2 *Beneficiorũ appellatione ueniunt etiam maiora beneficia puta episcopatus,& similia. 3.*
4 *Priuilegium si est fauorabile , est large interpretandum,secus si tendit in præiudicium tertij.*
5 *Indefinita an æquipolleat uniuersali?*

CAP. XXXII.

c TVa nobis. [c]In priuilegio de percipiendis fructibus beneficiorum,appellatio beneficiorum maiora beneficia cõprehẽdit.Ita cõiter sũmatur. Sed ego adderẽ ad summarium qñ priuilegiũ ẽ cõcessum epo ,p honesta & fauorabili cã:qa ita loqt tex,vt.j. dicã. Cõis diuisio,scd'a,ibi:Nos. Cas' lit.Eps Tulẽ.grauatus erat onere,debitorũ: ĩpetrauit a dño p̃p̃ , vt fruct' bñficiorũ,q̃ in diœcesi sua vacare cõtingeret,p p debita releuãda p biẽniũ retineret. Quidã ĩdulgẽtiã illam malitiose restrĩgere moliẽtes asseruerũt p̃bẽdas, & maiora bñficia beneficiorũ nomine minime cõtineri , episcopus significauit hoc do. papę, & ipse respondet , q̃ in hoc casũ gñali noĩe beneficiorũ p̃bendæ, ac alia benefi
1 cia cõtinent.B.†No.1.ex text.unã iustã & licitã cãm cõcedẽdi fruct' beneficiorũ ad tẽp', uidelicet ,p soluẽdis debitis ecclesię cathedralis,seu epi obligati nomine ecclię. An aũt eps cũ cap'lo possit hoc statutum facere,dic vt no.in c.si p̃p tua debita,de rescr li.6. ubi ẽt no.nũqd
2 legat' possit hoc ĩdulgere.† Scd'o not.q̃ uerbũ,beneficiũ,latè sũptũ cõprehen-
d dit ẽt bñficia[d] maiora, q̃ ẽt probatur in regula.1.de reg.iur.li.6. cũ ibi no. unde ibi uerificatur ẽt in episcopatibus, & Archiep̃.tibus, dũ dicit beneficium ecclesiasticum nõ potest sine institutione ca
3 nonica licitè retineri.† Sed opp.qd̃ nõ dẽat hic latè sumi,sed strictè,qa hic tractat de p̃iudicio bñficiorũ uacãtiũ , & ẽ cõtra ius cõe, ergo dẽt fieri stricta interpretatio,ut in c.quod dilecto,de cõsangui.& affi.dixi ĩ c.cũ oli,s̃. de priuile.Sd̃ qñ uerbũ,bñficiũ, strictè sumit nõ cõp̃hendit beneficia maiora, ut est tex.in c. d
cum in illis,de p̃bẽ.li.6.facit c. fi.e.ti.in antiqs.Sol.ꝯriũ uidetur difficile Io.An. hoc uidetur intelligere duobus modis. Primò,qd̃ iõ hic fit larga interpretatio: qa nõ tractatur de graui p̃iudicio priuati:sed certè ista sol.non uĩ indistincte uera:qa multũ p̃iudicat bñficio, si fruct'
4 absorbentur p duos annos.†Scd'a sol.q̃ hic tractat de interpretatione priuilegii principis,hæc ẽt sol.nõ est bõa,quia quando priuilegiũ principis est iuri derogatiuũ, uel absorbet i' alterius,debet strictè ĩterpretari,ut dixi in c.oli,s̃.e.& iõ(ut dixi ĩ pri.)dẽt intelligi iste tex.qñ cõcessio fuit facta episcopo pro debitis soluẽdis , hęc est enim cã honestissima, ut filii subueniant parenti,& ideo materia ista cùm sit fauorabilis ĩ se,ñ dẽt restringi,sed ampliari,& sic intelligo tex. ibi:*in hoc casu, &c.*s.ubi ex honesta & fauorabili cã ĩdulgẽtia facta ẽ ab epo:sec' aũt dicerẽ , ubi indulgẽtia fieret tertio, d
arg.corũ,q̃ no.Io.mo.in d.c.si p p,de re
5 scri.in.6.†In glo.fin.ibi: *ab omni munere.* Vult ergo dicere, quod indefinita nõ sẽp eqpollet uniuersali. q. d. quod aliud ẽ,qñ cõcedit indulgẽtia super omnibus beneficiis, & aliud sup beneficiis.Sed tu dic melius de hac mã, an & quãdo indefinita ęqpolleat uniuersali,ut no.in d.c. ut circa,de ele.li.6.hic.n.fit interpretatio larga propter rationem prædictam.

SVMMARIVM.

1 *Moderatio,hoc uerbum continet & denotat diminutionem,non augmentum.*
2 *Numerus canonicorum solet minui, si facultates ecclesiæ sunt adeo diminutæ , ut canonici non possint commode uiuere.*
3 *Habens potestatem minuendi in causa diminutionis redituum non uidetur habere potestatem augendi in causa augmentationis redituum.*
4 *Fructus ecclesiæ si superexcrescunt,debẽt conuerti in utilitatem ecclesiæ , donec de eis aliter fuerit dispositum.*
5 *Delegatio non extenditur ultra casum expressum.*
Numerus canonicorum an posit per ipsum episcopum minui,uel augeri?

Transmissæ

a Statutarii. Vtrũ illi,quibus data ẽ ptãs edendi statuta, possint post,q̃ fecerũt, ea interp̃tari.Et utrũ ancia ni,q̃ fecerũt statuta, possint ea iterpretari, & quid d̃ eorũ successorib' uide late p Io. de Imo.ĩ l.ex facto,ĩ pri.ff. d̃ uul.& pu. & Bal.in l.1.ĩ ult. col.ff.d̃ cõsti.pri. ubi dicit,q̃ statutarii remoti ab offõ ñ possunt interpretari , & qd d̃ eorũ successoribus,q̃ non p̃nt interpretari,nec cõdere statuta,& adde, q̃ si data ẽ potestas alicui iterp̃tandi statuta,non posset facere iterp̃tationẽ additiuã secũdũ do.Ant.in c. sup qõnũ, ĩ prĩ. in fi. 3.col. d̃ offi. dle.,p quo est bo. tex. ĩ c.cũ dilecti, d̃ acc.ad quod uide Abb. in prima parte statu. q.23. Itẽ uid̃ Bal.in c.1. in.2.col.in ti.qui suc.tẽ.ubi dicit q̃ p̃lat' deposito officio nihil põt declarare super p̃cedẽtib' cõtractib', & Abb. & Io.An. ita tenere in isto cap. ex parte.

b Interpretari. An & quando iudex possit interp̃tari sniam suã,de hoc uid̃ gl.ĩ c.sicut. §. ex his 11.q.1.plene p Bal. ĩ l.ea q̃, C.com.uel epis.& Bar.in l.iter stipulantem.§.1.d̃ uer. ob. cõcludit Bal. ubi.s̃.q̃ p̃t facere iterp̃tationẽ nemini lædẽtẽ,uide de hoc p gl.ĩ uer.corrigẽdi,in l.2.C.d̃ sen.ex breui.reci. & An.limitat ibi illã gl.& uid̃ Bal. in c.1.ĩ fi.de re iudi. & late Bar.ĩ l. ab executore , in prin.ff.de app.

c Tua nobis . Adde hic Arch.in c. Frater noster.16. q.1.circa finẽ.ubi dicit, q̃ hñs gratiã s̃m formã h' decre. tua nobis, nõ poterit uti sua gratia cõtra illũ, q̃ expectabat bñficiũ uacaturum ante,q̃ sibi cõcedere tur priuilegiũ secũdũ formã hui' decre. & ita dicit tenere Vin.in hac decre.qd̃ est sing. mẽti tenẽdũ ,p limitatiõe h' text. & ibi dicit Arch. q̃ hic ñ ob. c. si tibi cõcesso,de p̃b. li. 6. qa nihil facit ad ,ppositũ, & hãc dicit esse rõnẽ,qa scd'a gr̃a ñ p̃iudicat priæ,nisi de ea faciat mẽtionem. Idem ẽt pũctualiter dicit Do. in c.si p̃p tua debita, in. 7.col. de rescrip.lib.6. allegabat dictum Vin. in hoc c.tua nobis.

d Beneficia . Adde text.magis clarũ, ubi ,pprie in casu huius c. appellatione beneficii uenit beneficiũ curatũ in c.si tibi concesso, de p̃ben.li. 6.& an appellatione beneficii contineat præbenda, uide pulchre per d.Ant. post alios in d.c.fi.de p̃ben. & ĩ terminis hui' decr. qd cõtineat appellatiõe beneficiorũ, uide omnino late per Do. in c.si propter tua debita, in. 2.col. de rescrip.li. 6.& quod no. Dom.in c.fi.in fi.de off.uica.li.6.

SEBA. SAPI.

Beneficia , quid ueniat appellatione beneficii, uide late per Fel. in c. postulasti , col.6. uer.uide ad gl.ibi supra de rescriptis.

CAP. XXXIII.

1
a TRansmissæ. †Verbũ,moderationis[a], diminutionem cõtinet,non augmẽtum.h.d.Cõis diuisio. Secunda,ibi: *quo circa.* Casus liter. Episcop.& capit.Xantoneñ. significauit domi. Papæ,q̃ quadragenarius numerus in eorum ecclesia constitutus non põt obseruari eo,qa facultates eccle.non sufficiebant. unde petebant,quatenus numerum canonico. s̃m facultates ecclesiæ dñs Papa moderare uellet mandauit pa. quibusdã,ut cano. & p̃bendarum nume. s̃m facultates eccl. moderarẽtur,statuentes eũdẽ numerũ obseruari . Ipsi uero inuenerũt facultates ecclesię a t p̃e statuti nu.adeò excreuisse,q̃ sine diminutione præbẽdarũ maior ibidem nume.poterat ordinari.unde petebãt a dño pa.an per uerbũ,moderationis,quod in literis pa.positũ,erat eundẽ nu.augmentare deberent,uel minuere? mandat pa. quatenus, si antiquę p̃b.nõ sunt diminutę,cũ moderatio ibi locũ nõ habeat,nu. p̃bedarũ & cano.dimittant in eo statu, in quo ip̃m inuenerunt, augmẽtũ cõuertẽtes in utilitatẽ ipsius eccl.donec pa.
2 sup hoc aliter duxerit disponẽdũ.B.†No.1.ex tex.unã causam lrimã minuendi numerum canonico.& prebẽdarũ,qñ post statutũ numerũ facultates ecclesiæ adeo diminutę sint, q̃ cano.instituti nõ p̃nt cõmode uiuere.Secũdo no.q̃ super excrescẽtia redituũ non frangit numerũ canonico. ipso facto , & in hoc est iste text.not.de quo plene not.in c. cũ M. de consti.& dic,ut ibi.no.†Tertiò nota q̃ cui datur ptãs mi
3 nuendi in causa diminutionis redituum , non uĩ data ptãs augmentãdi in cã augmentationis.Ex quo collige,qd̃ ptãs delega. est stricte interpretanda , & non extendenda ultra casum expressum. †Vlti.no.quid fiendũ est reditibus super
4 excrescẽtibus.debent enim cõuerti in utilitatẽ eccle.donec aliud fuerit dispositũ. Sed quero, qd cõprehẽdatur hic appellatione ecclesię?Io.And.ponit duplicẽ expositionẽ. primò,ut intelligatur eps cũ capitu.ar.cãs. nam qcquid super est necessitatibus ecclesiarũ,dẽt conuerti in pias cãs, seu expendi. 12.qõ.1.in c.quia. at hæc expositio licet bona sit in se,tñ tex.uĩ uelle cõcernere ĩ utilitatẽ istius ecc. uñ poterit cõuerti in fabricã,uel poterunt emi possessiones,ut postmodũ possit hr̃e ampliores reditus,arg.in in c. uidentes. 12.q. 1.†In gl. in ver. *excreuisse.* ibi: *utrum possent augere numerum.*
5 Sed rõnẽ decidendi gl.ponit:sed satis colligitur ex tex. qa uerbum,moderatio,cõtinet diminutionẽ,& ptãs delegata
b non est extẽdẽda ad casum nõ expressum[b] , in c.cum olim, de offi.dele.sed papa,uel Eps poterunt augere numerũ . Et an epis.cũ cap'lo possit augere , uel minuere numerum , uel creare,uel supprimere dignitatẽ,dic,vt plenè not.in c.cũ accessissent,s̃ de consti.In glo.pen.in fi.sed solue,q̃ ubi cõstat de mente,recedimus à proprietate uerborũ , ita loquuntur contraria ; alias aũt inhæremus significationi uerborũ , ita loquitur iste tex.ad idẽ.l.non aliter,ff.de leg.3 . In gl. fi.in fi.No.si.gl.nã uĩ recedere ab eo,qd̃.s̃.dixi.Conclude ergo, q̃ qualitercũq; reditus sint augmentati , conuerti debẽt in utilitatem ecclesiæ , & p̃t intelligi de red. cõibus ultra præbendas.Red. uero præbendarum non dẽnt de facili minui. Fateor tñ,qd̃ si præbẽdæ erunt multum augmentatę , q̃ superior poterit augmẽtare.nu.p̃bẽdarũ, de quo tñ dicendũ, ut plene no.in c.cũ M.prælle.Nec obst. cõtrariũ supra formatum in glo.quia , ex quo superexcrescentia prouenit ex reditibus ecclesię,non est curandum , qualitercunque prouenerit,arg.opti.12.q.1.in c.fi.

De regulis iuris. Rubrica.

Continuatio rubricæ sumi potest ex glo.super rubr.huius titu.in.6, uel continua aliter,& sic.Supra uidimus multa iura specialia.verũ, quia ex iuribus specialibus omnes casus occurrentes decidi non possunt,congruum fuit in fine operis subijcere aliquas regulas generales. Ideo sequitur rubrica,de regu.iur.

SVMMARIVM.

1 *Rerum appellatione ueniunt etiam incorporalia.*
2 *Contractus,qui consensu contrahũtur,contrario consensu dissoluũtur,nisi illi contractus trãsierint in sacramẽta spũalia,ut in matrimoniũ,& similia. 3.*
4 *Contractus appellatione an ueniat contractus matrimonij?*
5 *Ad perdendã possessionem an requiratur necessariò animus & corpus,sicut in acquirenda?*

CAP. I.

OMnis. Nõ potest breuius summari , & pone casum in c.2.s̃.de spõ.Casus lit. Oĩs res, i.oĩs obligõ t p̃alis per quascunq; cãs ꝯhit, per easdẽ dissoluit. hmõi enim obligõnes t p̃ales,siue ꝯctus cõsensu ꝯhuntur, & dissensu dissoluunt: b
secus in spũalibus obligationibus , quæ cõsensu ꝯhunt, sed dissensu nõ dissoluũ
1 tur,ut sacra ecclesiastica.B.†Not.primo ex tex.iuncta gl. q̃ applĩone rerũ cõpre
c hẽdi ẽt p̃nt incorporalia[c].uñ hic cõprehẽdit contract',& oĩs obligõ , de quo uide,qd̃ no.in c.2.de reb.ec.nõ ali. li.6. & in.l.mouẽtiũ,ff.de uer.sig. No.2.q̃ ꝯ- c
ctus dĩ nasci t p̃e cõsensus,& dĩ dissolui
2 cũ ꝯrius dissensus iteruenit.†In gl.1.ibi: *omnis obligatio,siue contractus,*exẽplũ ĩ stipulatiõe,q̃ cõsensu ꝯhit,& ꝯrio cõsensu dissoluit,ut in.l.si unus,§.pact',ff.d̃ pac. Idẽ in ꝯctu emptionis,& venditionis.nã ꝯhit ex solo cõsensu , & re existente integra dissoluit ꝯtrario cõsensu , ut in.l. 1.C.qñ li.ab ẽp. dis. Sed si interuenerit traditio rei post vẽditionẽ, oportet, q̃ ẽt interueniat retraditio: al's non dis- c
3 soluit,ut ĩ dicta.l.1. †In ead.gl.ibi. *fallit hæc regula in matrimonio*:& rõnẽ fallẽtiæ quare matrimoniũ non dissoluitur ꝯrio cõsensu,uide p gl.ĩ c.quapropter.27.q. 2.nam matrimoniũ est maximũ sacrm̃, ut in c.debitũ , de biga. qa ex quo semel
4 ꝯctum est,eius dissolutio nõ est in p̃tãte hoĩum.†In ead. gl.ibi:*& in baptismo.*Rõ aũt istorũ casuũ ẽ, qa ñ p̃t proprie interuenire ꝯrius actus,sicut dicimus in uirginitate,q̃ semel amissa ampli' recuperari
5 nõ p̃t.32.q.5.c.si paulus,& idẽ in oĩbus, in qbus character spũalis imprimit.† Et in gl. de hoc an in perdenda possessiõe sufficiat sol' animus,uide p gl.in l.3.§ ĩ amittenda,ff.de acq.pos.& cõiter tenet q̃ sic,siue sit nãlis,siue ciuilis.uñ rõ,quare facilius possessio amittat, q̃ acqrat ẽ: quia ad acquirendũ reqrit animus & corpus:sed in p̃dẽdo sufficit solus animus. Et ad.l.quẽadmodũ,alle.in gl.quæ dicit, q̃ reqritur utrũq; ĩ perdẽdo. Rñdeo,q̃ si ĩcipit a corpore:tũc reqritur utrũq;,qa solũ corp' sine animo ñ sufficit, sed si incipitur ab animo,tũc sufficit sol' anim'. Item fallit hæc regula in casibus not. in c.cum inferior,de ma.& obe.nã in multis casibus potest quis ligare, nõ tamen absoluere . Tene menti.

SVMMARIVM.

1 *In dubijs semper fieri debet interpretatio,quæ tendat in mitiorem partem.2.6.7.*

a Moderationis . De isto uerbo uide gl. & ibi Do. c.cupiẽtes d̃ elec. in.6.& tex.& doc. in c. inquisitiõis, de accu. And.Bar.

ZACHARI.

Adde gl. in c.fi. j.eo. ti. & Car.in cle.2. de magistr. ubi alle. præall.c. fi.j.eo.& ibi Abb. gl.& doct.

ZACHARIA.

b Expressum. Adde qd̃ no.in c.q̃rẽti,nu.4. in apo.in uer. ut magis Iudex d̃legat' timeatur,s̃.e.p q̃ limitabis hoc dictũ, qa indistincte nõ est uerum.

SEB. SAP.

c Incorporalia . Vide remissiue Felin.in c.peruenit, col.2.de test.cog. Alex. in.l. nã qd̃, §. notionis , in.3. not.ff.ad Treb.& in consi.63.col.2. in.4.uolum. 184. col.9.in.2.dubio, in.2.uolumi.

ZACHARI.

c Incorporalia . Adde Bar.in l.rei, ff.e.ti. Bal.in l.ex legato,in. 3. opp. C. de leg.& ĩ rub. C.e.ti. d̃ uer.sign. & plenis.p Bar.in l.Quintus.§. argẽto,in.1. col.uer.q̃ro , aliqs dõauit, de auro & argen. leg.istũ & doct.in c.fi.s̃. de præscri. & Alex.con.185. uolu.2.

a Misericordia. Et maxime i pricipibus, qa nihil tā peculiare, seu ꝓpriū eē debet maiestatu impiali, q̄ hūanitas, & mīa. per quā solā Dei seruat imitatio, dixit tex. in l. fi. i fi. C. de do. inter ui. & uxo. nā ita credimus dei beneuolentiā & circa genꝰ humanū nimiā cle. quā. ū nostræ naturæ possibile ē imitari, q̄ quotidianis hoium peccatis ignoscere dignatur, puiam suscipere nostram, & ad meliorē statū deducere, ita elegāter dicit ipe rator Iustinianus in l. iperial. circa prin. C. de nup. & ibi gl. 3. all. concordantes.

SEB. SAP.

b Abbreuiate. Vidē Feli. in c. cū P. tabellio, co. 4. uer. 7 quæritur. s̄. de fi. instru.

c Per Bar. Et p d. Anto. in c. ex multa, de uot.

ZACHAR.

Adde Lanfrā. de Ori. in c. qm̄ ꝯ falsam, in prin. nu. 12 & ibi in apos. Be. ua. & Celsi in uer. dubio, &c. s̄. de gl. Gem. in c. 1. in 9. ceteris, & ibi in apost. Cel. in [illegible] uer. de cler. con. in. & Bal. con. 63. uol. 5.

d Partē. An dubia sint interpretāda in meliorē ptē, uide p S. Tho. in 2. 2. q. 59. art. 3. in fi. ubi dicit, ꝙ de quo libet est p̄sumēdū bonum, nisi appareat ꝯrīū, dūmō n̄ uergat in periculū alterius, qa tūc ē adhibēda cautela, ut nō de facili unicuiq; credatur ſm illud Io. 4. Nolite credere oi spiritui. Itē uide oīno qd no. Do. i c. 1. in ul. co. uer. no. istā gl. qa ubi qs arctat, de iur. cal. li. 6. Itē uide oīno qd scribit S. Tho. i 4. sen. di. 16. q. 1 arti. 5. cir. fi. ubi dicit, ꝙ sic oportet p̄sumere de quolibet qd. [illegible] bonū, sed illud, ad

2 Euangelij uerba possunt allegari ad dicisionem causarum.
3 Iudex debet habere præ oculis & misericordiam, & seueritatem simul, non unum sine alio.
4 Cetera, Ista dictio abreuiatè scripta comprehendit aliqua ultra præcedentia.
5 Pecatum quando aliquid potest in dubio esse, & non esse semper debemus interpretari, quod non sit peccatum, ut uitemus illud. 7.
Clericus si reperiatur amplecti mulierem, an præsumatur facere causa dilectionis?
9 In maleficijs non præsumatur bonus animus.

CAP. II.

1 *Estote.* †Dubia ī meliorē partē iterpretari debēt. h. d. Et primo ponuntur uerba euangelii. Secundo uerba Bedæ exponentis. Secunda, ibi. *hoc loco.* Casus lit. Estote misericordes, & nolite iudicare, & non iudicabimini. Exponit hic Beda particulā illam huius authoritatis, nolite iudicare, & c. dicit Beda. nihil aliud nobis præcipitur, nisi ut ea, quæ dubia sunt, quo aīo fiant, in meliorem partē iterpretemur. qd aūt scriptū est à fructibus eorū cognoscetis eos, de manifestis dr̄; qa illa nō pn̄t bono aīo fieri, ut stuprū, blasphemię, & similia, de qb. cū certū sit illa eē mala, nobis permissum est iudicare, & iō ad bonū reduci n̄ pn̄t.
2 B. †No. 1. ex tex. qd verba euāgelii adduci pn̄t ad decisionē cārū; quinimo multi cano. extracti sunt ex authoritatibus noui & veteris testi, ut dicit tex. ī c. qualiter. 2. de accusatio.
3 †Itē not. princ. pro mīa exibēda, & in dubis meliꝰ est reprehēdi de misericordia[a], quā dē seueritate 26. q. ul. c. alligāt. debet tn̄ misericordia immisceri cū seueritate: qa hō n̄ dēt eē nec multū misericors, nec multū seuerꝰ: sed dēt iudex indicādādo hr̄e p̄ oculis misericordiā, & seueritatē, vide text. cū gl. ī c. disciplinā. 45. dis.
4 †No. de hac dictione, & c. q̄ abbreuiate[b] scripta cōph. aliqua vltra p̄cedētia, & cōprehēdit, qd est solitū seq, & idē est dicere &c. quod &. j. de quo p Bar.[c] i. l. Gallus, ff. de liberis & posth. secus, si nō esset abbreuiatè scripta: qa tūc capit, prout uerbū sonat.
5 Itē not. qd facta dubia, q̄ pn̄t referri ad pecca. & nō pc̄m, debemꝰ sp interpretari in bonam partē[d], & ut euitet pecc. p hoc uide gl. in c. absit. 11. q. 3. & tex. in c. in scripturis. 96. di. ubi ponūt uerba iperatoris dicentis, ꝙ si uiderent clericum amplectentē mulierē, præsumeret, ꝙ cā bn̄dicēdi. Hoc tn̄ dictū intellige, qn̄ pro parte sinistra[e] p̄sumptio. nō est uehemētior, quę potest colligi p cōsuetudine, & qualitate personarū, qa tunc facere mus interpretatione in deteriorē partē vt in c. 1. d. de cler. nō resi. & 91. di. 1 c. clericus, & in c. cū in iuuentute, s̄. de purgaca. & bo. tex. in c. 2. 14. dis.
6 †Vlt. nota, qd in maleficiis non p̄sumit bonus animus, cōcordat cap. 1. de p̄sum. Itē ꝙ sicut arbor bona, uel mala cognos. ex fructibus ita & homo, an sit bonus, uel malus, cognoscit ex operib. un̄ ī euāgelio. Ex fructibꝰ eorū cognoscetis eos. Et not. ꝙ in certis nō est locus cōiecturis, & ad hoc solet allegari iste tex.
7 †In gl. 2. in fi. hęc gl. exponit text. tripliciter, sed pn̄t oēs iūgi sit, ꝙ aut sumꝰ in ꝯtractibus, seu priuilegiis, & tūc in dubio dēmꝰ interpretari rē, ut potiꝰ ualeat, & tūc illa pars dr̄ melior. Aut tractamus de re odiosa, puta in pœnis īponēdis, & tūc dēt interp̄tari ī meliorē partē, i. benigniorem, qa odia debēt restrigi, ut in regula, odia, & in r̄la in pœnis, li. 6. Aut sumus in cōcernētib. periculū animarū, & tūc dēnt iterpretari in meliorē, i. in securiorē, quia illa est melior, quę securior, uide bo. gl. in c. unico, de scruti.

SVMMARIVM.

1 Mendacium non debet quis dicere ad hoc ut proximus euitet iniuriam suam.
Pecatum etiam minimum non debet quis committere. ut euitetur maius.

CAP. III.

Qui scandalizauerit. Propter scādalū euitandū veritas[f] nō est omittēda. h. d. Diuidit. Nā primo ponuntur verba euāgelica. Secundò uerba Bedæ exponētis ibi: *utilius.* Casus lit. Pone casum p c. 11. q. 3. inter uerba laudantiū, non qd in os intrat, coinquinat hominē, sed qd ex ore procedit. Audito hoc uerbo, scandalizati sunt Iudei; cum hoc dictū fuisset dño, rn̄dit, sinite eos, cęci sunt, & duces cęcorū, & iō dicit Beda utilius scandalū nasci permittit, q̄ ueritas relinquatur. non. n. pp scādalū dēt hō peccare mortaliter
1 B. †No. 1. ex tex. qd pp scādalū[g] euitandū nō dēt quis cōmittere malū: & iō nō dēt qs dicere mēdaciū ēt ad finē, ut proximus euitet iniuriā suā. 22. q. 2. ī c. ne qs. nec dēt quis cōmittere malū, q̄ tūcūq; paruū, ut proximꝰ euitet maius malū & scādalū, de quo vide gl. 14. dist. in summa. ubi examinatur iste articulus, & declara istū tex. prout hr̄ in c. 2. de noui ope. nun.

SVMMARIVM.

1 Necessitas. nō subiacet legi, & pecatum commissum tempore necessitatis non est punibile.
Peccatum non dicitur si non est uoluntarium.
2 Votum non dicitur rumpi, si rumpitur propter necessitatem.

CAP. IIII.

Quod non est. †Propter necessitatē illicitum efficitur licitum. Primo ponit dictum. Secundò exemplū, ibi: *nam.* Casus liter. Dicit Beda super Marcum, quod non est licitum in lege, facit necessitas licitum: quia necessitas non subiacet legi, quod probat authoritate ueritas legis, secundam quā preceptū est sabbatū custodiri, & tn̄ Machabei sine culpa sua pugnabāt i sabbato pp necessitatē: sic & hodie si quis egrotus ieiuniū fregerit, reus uoti non habetur.
1 B. †No. 1. ex tex. quod necessitas

qd tenetur, quo p̄termisso peccat, qa bonū credere debemꝰ, malū nō nisi constet nobis de malitia eius. Itē qd hic dr̄ p̄sumi ī bonā partē, limita, nisi id, qd gerit de nā sui sit malū, licet aliquo casu possit esse bonū, ad hoc all. gl. in c. cū ab oīb, de ui. & ho. cle. secūdo limita, nisi ex cōi cōtinentia ille actus consueuit exerceri in malū, ut in c. 1. de cler. non residen.

SEB. SAP.

e Sinistra. Idē sentit Abb. in c. 1. s̄. de cle. nō resid. vide Ale. ī cōsi. 127. incip. uisa. inquisitione, col. 2. in. 4. volum.

SEB. SAP.

f Veritas. Multa dē inuestigatione ueritatis ponit Lucas de pēna in. l. quoties, col. 3. C. de naufra. li. 12. & ꝙ iste text. debeat intelligi in iudice, uoluit Abb. in c. officii, s̄. de pę. & remis.

g Scādalum. Et qd sit scādalū. ponit B. T. ī. 2. q. 44. par. 1. & in ea. q. art. 2. 3. & 4. ponit, an scandalum, sit peccatū ueniale, uel mortale, & in ea. q. art. pe. & ulc. ponit, quæ omittenda sunt & quæ nō pp scādalū. Itē uide plurimas qōnes in materia scādali, quas ponit S. Th. in 3. sen. di. 38. q. 2. ar. 2. 3. & 4. ubi ponit, q̄ sit cōueniens diffinitio scādali, & utrū sit pc̄m, & utrum sit spāle pc̄ū, & utrū sit sp pc̄m mortale. & utrū scandalū sit passiuū tn̄ pusillorū, & utrū perfectis competat scandalum, & utrum soli perfecti possint scandalizari, & utrū pp scandalum sint dimittenda aliqua. Itē uidē oīno, quæ scribit do. Bart. dē Bellē. i c. 2. de no. ope. nun. & limita

tas[a] excusat a pc̄ō. Rō est, qa pc̄m est uoluntarium, alias non est peccatum. 15 qō. 1. in prin. sed necessitas est cōtraria uoluntati, ergo necessitas excludit peccatum, alias autem puniretur quis sine culpa, quod esse non debet, ut in c. 2. de consti.
2 †Secundo not. ꝙ in uoto intelligitur tacita conditio, si potero, iō non dicitur fractor uoti, qui propter necessitatem illud deserit.

SVMMARIVM.

1 Obligatio non inducitur ex illicitè gestis.
2 Subditi habent præsumptionem pro eis quod quicquid faciant pro domino, faciant coacti.

CAP. V.

1 *Quod latenter.* †Illicite factū obligationē non inducit h. d. Casus lit. Illa, quæ fiūt latenter, siue clam, aut per vim, siue alias illicite, firmitatem hr̄e non dēnt: quia contra ius & æquitatem fiunt. B. In glo. 1. in fi. quid āt, si prelatus allegat consuetudinem in seruitio recepto, de quo non erat memoria in contrarium? dicunt doct. ꝙ aut probatur, quod sponte seruitium fuit præstitum, ꝙ ualet consuetudo, ut in c. super quibusdam. s̄. tit. proxi. & 18. q. 2. in c. seruitium, & c. Eleutherius. Aut probatur, ꝙ per uim, & tunc non ualet, ut hic, & c. quia cognouimus, allega. in gl.
2 †In dubio uerò præsumendum est pro subditis, argum. in c. super hoc, de renun. & l. cum de indebito, ff. de proba.

SVMMARIVM.

1 Tortura non debet inferri nō præcedentibus indicijs.
2 Tortura non debēt dari cum ueritas potest aliunde haberi. uel si non sint incidia sufficientia.
3 Copia indiciorum ad torturam est danda reo petenti.
A sententia iudicis de torquendo aliquem potest apellari.
4 Tortura debet esse moderata, adeo, ꝙ tortus reseruetar incolumis uel ad innocētiam, uel ad suppliciū.
5 Torqueri potest quis tam pro cā ciuili, quam criminali, Intellige in utroque casu, ut infra nume. 9.
6 Torqueri non possunt doctores, nec alij positi in dignitate, vide infra. num. 9.
Clerici an possunt torqueri?
Tortura quædam genera.
7 Confessio facta in tortura non præiudicat, nisi fuerit ratifica extra locum torturæ.
8 Tortura semel data non potest amplius repeti sine nouis indicijs.
10 Testis an & quo casu posit torqueri pro ueritate habenda.
Persona quæ non possunt torqueri.
11 Seruus an & quando possit torqueri pro facto domini.

CAP. VI.

1 *Cum in contemplatione.* †Breue est, sed summa sic. Tormēta indiciis non præcedētibꝰ inferēda nō sunt h. d. Casus li. Iudices a pricipio cāæ n̄ dēnt a tormētis incipere nisi prio aliquę p̄sumptiōes p̄cedāt. B. No. 1. ex tex. ꝙ index nō pōt a pricipio alia p̄sūptiōe n̄ habita torquere accusatū sine accusatore, vel teste. Itē no. ꝙ tormētū dicit̄ qō. Et pro intellectu materię primo q̄ritur, quid est qō? Sol. qō ē ueritatis idagatio per tormētū, & sr̄ appellari quęstio a quęrendo, qa Iudex p tormētū inquirit ueritatē, & tormētū dicit̄ quasi torquēs mentē a torqueo torques.
2 †Scdo q̄ritur, quādo p̄cedēdū sit ad tormentū[b] Sol. dicit Io. An. & cōiter doc. ꝙ duo requirūtur, primò, ꝙ ueritas aliter haberi n̄ possit. nā tormētū infert̄ cā iuestigādi ueritatem, & ī subsidiū, ut l. diuꝰ pius, ff. de q. 5. q. 5. ī c. illi q, ubi bonꝰ tex. cū gl. Secundo requirit̄, ꝙ p̄cedant aliqua indicia, siue p̄sumptiōes, uel semiplenę p̄bationes. nā sine idiciis n̄ ē iferēda qō, ut hic, & in l. ex libero, ff. dē q̄sti. Et q̄ indicia[c] sufficiāt n̄ p̄t dari certa doctrina, sd̄ reliquēdū ē iudicis arbitrio, unꝰ tn̄ testis ē sufficiēs ſm oēs, dē quo ē gl. in l. 3. C. ad l. Iul. maie. qd p̄cedit, nisi alia rō subeāt in contrariū.
3 †Nūquid aūt reo petēti dilationē purgādi idicia sint dāda an̄ torturā, licet doc. hic nō tāgāt dic tamē ꝙ sic. nā & si propria confessio excusari potest, vt in c. cum dilecti, de acc. ita & fortius indicia aliunde prouenientia habent depositionem iuris, quod a iudice interloquente de tortura adhibenda appellari potest, ut in l. 2. ff. de ap. reci. & 2. quæstio. 6. c. non solent, in uer. ante sententiam, & hoc quia Iudex grauare posset, & post torturā grauamē releuari n̄ posset.
4 †Tertio quæro, qualis debet esse

istum tex. ut per Doct. in c. 1. ante me. uer. gl. & c. 48. dist.

a Necessitas. De triplici necessitate uide pulcherrimè p sanc. Tho. in 4. sen. di. 6. q. 1. artic. 1. ultra mediū, & uulgo solet allegari iste tex. ꝙ necessitas n̄ habet legē. Et adde ultra cōco. alle. hic i gl. tex. i. c. 2. de despon. impu. & ī. c. 1. de pigno. & ī. c. licet, de feriis, ubi ē tex. nū quid sit licitū die festo piscari p uictu, & regula, qd' quis, in 6. & p̄terea dicit gl. not. q̄ reputat̄ singularis in uer. mortis, ī c. pastoralis, s̄. de offi. or. ꝙ in casu necessitatis licitū est laico confiteri, & absoluere, sicut si esset sacerdos. Sed habes gl. consociā 24. q. 1. in c. cępit, super uerbo, perciperet. imo dubitāt d. qd si cōfessor esset Iudæus? & dn̄t idē p̄pter necessitatem. & iō dicimus, ꝙ necessitas facit aliqd p̄babile, qd alias non esset, ut hic & l. q potuerūt, ff. dē ma. tes. Hinc uidemus, ꝙ ex necessitate qs admittitur in testem, q alias non admitteretur. c. 1. cū ibi no. s̄. dē test. co. l. consensu, C. dē repu. & uide Sali. in l. ea quidem, in materia famæ. in 5. q. C. qui accu. nō pos. Hinc est ꝙ statur dicto unius testis, qn̄ in ciuitate nō pōt reperiri nisi unus, qa necessitas facit licitum, qd alias nō erat, tex. est no. in. §. ꝙ aūt, in auē de non ali, & ibi uide An. & doct. in l. 1. §. j. ff. dē uer. obl. Hinc ēt, ꝙ ubicunq; actus debet celebrari ex forma statuti in certo loco, alias alibi celebratus non ualet, tn̄ ubi nō p̄t hr̄i copia illius loci pp iustum metum partiū, tūc si celebret̄ in alio loco, ualet & tenet cōtractus. ita per septem p̄ricipalia media egregie consuluit Lu. Rom. in consi. 433. incip. quo ad primum, quod sufficiat publicatio. & ꝙ ista faciunt, an sit licitum doct. facere consilia diebus feriatis in causa necessitatis, puta pro forensi, q. habet necesse recedere, & cōis conclusio est ꝙ non, nisi in casu magnæ necessitatis, & tunc debet doctor pecuniam, quam habet pro consilio, dare pauperibus, ut per Ioan. And. & alios in c. j. de feri. Et adde hic glo. not. in. l. pro hærede, in uer. maxime futurā ff. dē acq. hære. quā ibidē no. Bar. q. uult, qd ex cā maxime necessitatis ope icertæ trāseāt ad extraneos, q̄ alias nō trāsirent & gn̄alr̄ q̄ p mittāt ex cā necessi. uiē gl. plenā. 32. q. 4. in c. sicut, ī uer. famæ, & gl. & do. i c. q̄relā. dē iurei. nō tn̄ pp necessitatē delicta cōmittere pmittit. l. palā. §. n̄ ē ignoscēdū, ff. dē rei nup. qd facit, an pp necessitatē licitū sit furari, dē quo i c. 3 de fur. & tex. cū gl. i c. discipulos dē cōse. di. 5. & c. sicut. 47. di. p gl. & doc. ī l. 2. §. cū i ea, ff. ad legē Rhod. de iact. ubi ē gl. ꝙ tp̄e necessitatis oīa sunt cōia, & ibi uide not. Ange. ponētē, an licitum sit armigeris, qn̄ sunt in bello, deprædari pro uictu. p cano. in c. i. de emp. & uen. & p̄dicta faciunt ad id, qd no. Bald. in auē. defūcto, C. ad Tertu. ꝙ paupes, quorū idustria sit necessaria ad eorū alimenta, & uictū, n̄ dēnt cōcurrere ad onꝰ ipositæ collectæ, & idē etiam dicit Bald. in l. ēt, in ult. col. C. de exec. rei iu. qd tene menti, dixit tn̄ alibi idem Bal. ī l. iubemꝰ nullā nauem, in princi. C. de sac. sanct. eccl. ꝙ priuilegiū exemptionis non prodest tempore magnæ necessitatis. Item quia gl. hic in fin. dicit, ꝙ propter necessitatem pater potest uendere filiū &c. Adde, ꝙ tempore necessitatis, nō tamen potest dn̄s uendere rem subditi sui, nec in casu necessitatis p̄t uasallus cōpelli præstare collectas aut angarias, ita Bal. in l. pen. C. de bo. q̄ libe. aduerte tamē, quia Bal. ibi nō loquitur ī casu magnæ necessitatis, sed necessitatis simpliciter.

b Tormentum. Adde, ꝙ quando est delegata causa p hæc uerba, districtè perquiras, uel statutum diceret illa uerba poterit procedi ad torturam his casibus, qbus alias nō posset h. d. no. Bal. in l. 3. C. ad l. Iuli. maiesta. & refert & simpliciter requ tur hoc do. Bart. de Bellenzi. in additio.

c Indicia. Et adde ꝙ fama sola non facit idiciū sufficiens ad torturā ſm Io. An. in addi. Spec. in ti. de p̄ba. uer. uidēdū, & uer. 13. quem refert d. Ant. in c. tertio loco, in pe. col. de p̄ba. & in c. ueniēs, el. 1. ī. 5. col. & ibi latè no. de testi. & de hoc quale idiciū req̄rat̄, uide p Bar. in apo. i l. 3. in. 4. col. ff. de testi. plene p Bar. in l. fi. ff. dē qō. late p Sali. in l. fi. in ulti. char. C. de qō, ubi plura pulchra ponit de istis indiciis. Et adde, qd ubicūque offensus exculpauit reum, nunquā potest reus torqueri, etiā præcedentibus legitimis indiciis. Bal. fin. in l. 1. in pe. colum. C. cōmunia, de le. & de materia hic posita per d. Abb. uide multa fin. scripta per do. Barto. de Bellen. in c. de cætero, de testib. Item an fama iuncta cum dicto syndici positi ad denuntianda

maleficia faciat indiciũ ad torturam,dic,q̃ sic ẽm Bart.in consi.suo quod inci. Domino Pati de Burgo.

c SEBA. SAPI. Esse moderata. Adde, q̃ si iudex utitur inusitatis tormentis & immoderatis,ita,q̃ tortus moriatur,ipse debet decapitari,nt no. Bal.in.l.1.C.de emen.seruo.& An.in.l.nemo carcerẽ, C. de exact. tribu.

lib.11.& Frã. Brunus in tract.de indiciis,& tortura ĩ 7.charta in princ.

a tortura.So.dẽt eẽ moderata.[2] vñ debet iudex aĩaduertere ad indicia.Itẽ ad qua litatẽ p̃sonæ,an sit fortis ĩ resistẽdo, anne.Et finaľr dẽt ita torquere,vt tortum ſuet icolumẽ innocẽtię, uel supplicio, ut sic,si deliqt, possit pati supplicũ debitũ,si uero ẽ innocẽs, non patiať defectũ corporis,vt.l.quẽadmodũ,ff.d̃ q.†Quarto q̃ro, p̃ qua cã tortura possit inferri? Sol.tã ĩ ciui.quã in crim.de crimina.patet.ff.de q.quasi p̃ totũ,& in p̃al.c.illi,d̃ ciuili ĩ c.1.x̃.de depositio.†Quinto q̃ro, q̃ hoĩes sint torquẽdi?So.tres sunt conditiões hoĩum,qdã sunt liberi:qdã ſtatu liberi:qdã serui. Liberorũ qdã cõſtituti in dignitate,[b]uel militia, & ŕr nõ dẽnt torqueri, nisi in certis criminibus ut ĩ crĩe lęsę maeſtatis,& p̃ditiõis &c. ut.l.milites,C.de qõ.Et ex hoc dñt qdã q̃ clericº ŕr nõ est torquẽdus:q̃a est miles cęlestis militiæ,ut ĩ c.1.de cle.ægro. Alii x̃.p̃ c.si cõſtiterit, de accu. & per d. c.1.depoſito,& de materia vide p̃ gl. in p̃al.c.illi.& 15.q.6.i ſumma. Cõis conclusio do.& gl.est,q̃ clerici ẽt p̃sbyteri, si sunt suspecti,p̃nt ex cã torqueri.Abb. tñ dixit notabile verbũ in d.c.1. q̃ non reperiť clericos esse torquẽdos,nisi sint c infamesᶜut in d.c.1.qđ no. Cõiter tñ teneť, q̃ tortura nõ dẽt esse ita seuera in clericis,sicut in laicis. Vñ nõ debẽt supponi aculeis,vel fidiculis,[d]sedvirgis,seu corrigiatis,p̃ hoc bo.tex.23.q.5.c.1.in fi.†Sexto q̃ro de effectu torturæ,nunqd ualeat cõfessio in tortura?Cõiter distinguiť, an iſte p̃seueret in cõfessione, uel nõ,si nõ p̃seuerat,non præiudicat,q̃a vŕ fecisse meta tormẽtorũ,ut.l.1.de qõ. & 15.q.6.in c.1.&.31.q.2.c.Lotharius. Si uero p̃seuerat,tũc sibi p̃iudicat,& dẽ p̃seuerare qñ p̃fiteť iterũ ratificãdo priorẽ cõfessionẽ extra locũ tormẽtorũ,ita, qđ nõ uideat iſta tormẽta, aľs vŕ facere timore tormentorũ, ita uoluit hic loã. And.& Bar.in p̃al.l.1.de qõ.qđ no.nam est x̃ iudices,q̃ incontinenti in loco,ubi

7 aduertere ad indicia.Itẽ ad qua litatẽ p̃sonæ,an sit fortis ĩ resistẽdo, anne.Et finaľr dẽt ita torquere,vt tortum ſuet icolumẽ innocẽtię, uel supplicio, ut sic,si deliqt, possit pati supplicũ debitũ,si uero ẽ innocẽs, non patiať defectũ corporis,vt.l.quẽadmodũ,ff.d̃ q.†Quarto q̃ro, p̃ qua cã tortura possit inferri? Sol.tã ĩ ciui.quã in crim.de crimina.patet.ff.de q.quasi p̃ totũ,& in p̃al.c.illi,d̃ ciuili ĩ c.1.x̃.de depositio.†Quinto q̃ro, q̃ hoĩes sint torquẽdi?So.tres sunt conditiões hoĩum,qdã sunt liberi:qdã ſtatu liberi:qdã serui. Liberorũ qdã cõſtituti in dignitate,[b]uel militia, & ŕr nõ dẽnt torqueri, nisi in certis criminibus ut ĩ crĩe lęsę maeſtatis,& p̃ditiõis &c. ut.l.milites,C.de qõ.Et ex hoc dñt qdã q̃ clericº ŕr nõ est torquẽdus:q̃a est miles cęlestis militiæ,ut ĩ c.1.de cle.ægro. Alii x̃.p̃ c.si cõſtiterit, de accu. & per d. c.1.depoſito,& de materia vide p̃ gl. in p̃al.c.illi.& 15.q.6.i ſumma. Cõis conclusio do.& gl.est,q̃ clerici ẽt p̃sbyteri, si sunt suspecti,p̃nt ex cã torqueri.Abb. tñ dixit notabile verbũ in d.c.1. q̃ non reperiť clericos esse torquẽdos,nisi sint c infamesᶜut in d.c.1.qđ no. Cõiter tñ teneť, q̃ tortura nõ dẽt esse ita seuera in clericis,sicut in laicis. Vñ nõ debẽt supponi aculeis,vel fidiculis,[d]sedvirgis,seu corrigiatis,p̃ hoc bo.tex.23.q.5.c.1.in fi.†Sexto q̃ro de effectu torturæ,nunqd ualeat cõfessio in tortura?Cõiter distinguiť, an iſte p̃seueret in cõfessione, uel nõ,si nõ p̃seuerat,non præiudicat,q̃a vŕ fecisse meta tormẽtorũ,ut.l.1.de qõ. & 15.q.6.in c.1.&.31.q.2.c.Lotharius. Si uero p̃seuerat,tũc sibi p̃iudicat,& dẽ p̃seuerare qñ p̃fiteť iterũ ratificãdo priorẽ cõfessionẽ extra locũ tormẽtorũ,ita, qđ nõ uideat iſta tormẽta, aľs vŕ facere timore tormentorũ, ita uoluit hic loã. And.& Bar.in p̃al.l.1.de qõ.qđ no.nam est x̃ iudices,q̃ incontinenti in loco,ubi

8 est tormẽtũ,faciũt ratificari cõfessionẽ.Septimo quæritur, nũquid qõ semel habita possit reiterari p̃ eodẽ facto?Cõiter distinguiť,q̃ aut oriuntur noua indicia,puta reperiť iſte in mendacio,uel alia indicia alium de superueniunt,& tũc p̃t repeti qõ:aut nulla indicia de nouo superueniũt, & non dẽt repeti,vt.l.repeti,& l.unius,ff.de qõ. † Et ex p̃dictis p̃nt decidi multæ qõnes.sed q̃.x̃. feci mentionẽ de triplici cõdõne p̃sonarũ,videlicet de liberis,de seruis,& de ſtatuliberis,tñ dixi de liberis constitutis in militia, uel dignitate. Dic p̃sequẽdo,q̃ si nõ sunt cõſtituti in militia,uel dignitate,aut torquẽtur ĩ seipsos,t.ut dicãt ueritatẽ in facto p̃prio & in ciui nõ torquẽtur,in crim.vero torqueri p̃nt cõcurrẽtibus illis duob,de q̃b.x̃.s. q̃ veritas aliter hŕi nõ possit, & q̃ p̃cesserint indicia.†Si uero torquerenť in alios,ut est testis,q̃ torqueť in facto alterius,& tunc si est uilis, torqueť tã in ciuili,q̃ in criminali 2.q.1. in primis, qđ tñ ,p̃cedit in ſubsidiũ,qñ aliter ueritas hŕi nõ p̃t,arg. in auť. de test.§.3. & d.l.diuus.Si uero nõ est uilis,& tũc si testis nõ uacillat, ñ dẽt torqueri,aľs sec⁹, ut in d.l.ex libero. Hæc fallũt primò in minore.14.annis,q̃a nõ dẽt torqueri,licet ueritas ab eo ferula,uel corrigia haberi non possit, & elici,ut in.l.1.§.impuberes,ff.ad Syll.& in dicta l.ex libero.§.1.Itẽ senex decrepitæ ætatis ñ dẽt torqueri,ut l.3.ad Syll.Itẽ mulier p̃gnãs, vt.l.p̃gnãtis.ff.de pœnis. Si uero sunt ſtatuliberi, & tũc idẽ dicẽdũ,qđ ĩ liberis,ut ẽ tex.in.l.ſtatuliber.ff.de qõ. & ſtatu liberi dñr illi,quorũ libertas eſt redacta ĩ certũ tp̃s, uel ſub certa cõditiõe, ut si relinq̃t libertas ſeruo post decẽdiũ,uel ſub certa cõdõne, interim añ,q̃ impleať condõ, uel ueniat tp̃s,dẽ ſtatuliber,de quo in.l.1.ff.de ſtatulibe. †In seruis uero cõcludo,q̃ aut torquẽtur x̃ extraneũ, aut x̃ dñm p̃sentẽ, uel præteritum. Primo casu torqueri p̃nt in ſubsidium tm̃: aut contra dominum, & tunc aut ſuper facto communi & ſerui, & torqueri possunt, ut in.lege. quicunque, C. de ſer. fugi. Aut in facto extraneo, & tunc regulariter ſeruus non debet torqueri contra dominum præſentem, uel præteritum. Fallit in quibuſdã criminibus, ut in crimine læſę maieſtatis, adulterii &c. de quo dicendum, ut in.l.1. §.ſi ſeruus, ff.de queſtio.

CAP. VII.

Qui. Sacrilegus eſt offendens rem, uel perſonam eccleſiaſticam. Caſus literalis.Quicquid committitur, ſeu delinquitur in rebus Deo ſacratis, & epiſcopis, iniuſtè, & inique agitur,& pro ſacrilegio reputatur, quia ſacra ab aliquo uiolari non debent. Bern. Nota iuncta glo. 2. quòd omnia bona eccleſiarum largo modo poſſunt dici ſacrata: quia oblata ſunt eccleſiæ pro ſacris. Et proprie quando committitur ſacrilegium, & de pœna ſacrilegii,uide bo.tex.17.q.4. cap. ſacrilegium,& quiſquis, per Innoc.in c.cum pro cauſa,x̃.de ſent excom.

CAP. VIII.

Qui ex timore. Qui facit aliter, q̃ dẽt, facere non dicitur h.d. Caſus literalis. Dicit Auguſti. qui ex timore facit illud, quod ſibi præcipitur, aliter facit, q̃ debeat: quia libenti animo ea facere deberet,& ideo ſam non dicitur facere,& ſic ex tali obedientia non meretur. Ber. Not. primo ex tex.q̃ non eſt conſiderandũ ſolum factũ,ſed animus facientis, & maxime quo ad Deum, quia reſpicit non quod fit, ſed quo animo, ut eſt tex.cum gl.in c.1. de collu. detег.& 86.di.c.non ſatis,& 14.q.5. in c. ſi quid inueſti. In gl.1.ibi:*bonus eſſ.* Vnde in ſacra ſcriptura.Qui timet Deum, faciet bona, & alibi. Initium ſapientię timor domini. In glo. fina.ibi: *Non ſit imputandum.* Dicit Hoſt.hoc uerum in totum non tamen excuſatur à totali culpa,argu c.ſacris,quod met.cã. Ioan. And.dicit concordando,& bñ,q̃ aut ex præcepto iudicis,& excuſatur in totum; & ita loquitur gloſ.aut ex timore priuati;& procedat dictum Hoſtien.

CAP. IX.

Deſleat. Cõmittẽs vnũ peccatũ,reus eſt oĩno quòd ad uitam æternam. h. d. Caſus lit. Peccator cum peccat, merito flere debet: quia offendens in uno,factus eſt omnium reus: quia p̃p illum vnum damnabitur. Bern.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia in facto alieno non excuſat illum qui ex officio ſibi iniuncto tenebatur perquirere.*
Paſtor tenetur ad emendam omnium, quas comedit lupus,quia tenetur ad cuſtodiam.
Negligentia, uel ignorantia in prælato imputatur culpæ.

CAP. X.

Vamuis. Ignorantia paſtoralis non excuſat eũ, ſi lupus oues rapiat. h.d.quo ad literam. uel aliter quo ad myſticum, & moralem intellectum.Ignorantia non excuſat prælatum in peccatis ſubditorum h. d. Caſus lit. c Paſtor, ſiue prælatus curam debet habere de ouibus ſuis,& ideo ſi lupus comedit, & paſtor neſciat, nullam habebit apud Deum excuſationem per negligentiam ſuam.Bern.†Not.primo ex text.q̃ ignorantia in facto alieno non excuſat, qñ teneť quis ĩdagare, & diligenter cuſtodire,& præcauere,pro hoc, qđ no.in c.innotuit,x̃.de ele. †No.2.paſtorẽ tenerí pro ouibus comeſtis à lupo[a]:quia tenetur ad cuſtodiã. & iõ ſi non adhibuit diligentiam,quã debuit,non eſt ſine culpa. Idem in prælato,qui acceptando prælaturam obligauit ſe ad cuſtodiã ſuorũ ſubiectorum. Vnde prelatus[b] dicitur paſtor:quia debet paſcere ſubiectos uerbo doctrinæ.& diabolus dicitur hic lupus: quia ſemper nititur decipere homines, & habet multos modos nocendi. 16. q. 2.c.viſis.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo Romana eccleſiæ in quibus caſibus ſit ab omnibus ſeruanda.*
2 *Homagium quid ſit,unde dicatur, & pro quibus rebus præſtetur.*

CAP. XI.

Indignum. Pro ſpiritualibꝫ homagium non præſtatur h. d. Caſus lit. Dicitur hic, q̃ pro ſpiritualibus obtinendis nullus compelli debet homagium,ſiue fidelitatẽ facere,cũ hoc indignũ ſit, & à conſuetudine Romanæ eccleſię alienum,& ideo ab aliis eccleſiis eſt prohibendum.B.†No. ex tex.ibi,*à Romanæ eccleſiæ.&c.* q̃ conſuetudo Romanę eccleſiæ ſequenda eſt hoc intellige,prout no.gl.in c.1.de ſumma trin.li.6.& in c.nolite. 11.diſt. nam ſi decernit aliquod licitum,uel diſponit circa articulos fidei,illud eſt ſequendũ, quod tenet Romana eccleſia.In aliis uero non tenetur ſequi conſuetudinẽ Romanæ eccleſiæ,ſed quælibet eccleſia ſeruare debet eõſuetudinẽ ſuã,ut in c.certificari,de ſepul.& in c.de trina.de conſe. diſt.4. †Vlt.no. q̃ homagiũ non p̃ſtatur in ſpũalib.ſed iurm obedientiæ ſic,ut in c.q̃q.13.di.& c.nullus, de iureiur. Quæ autem ſit rõ diuerſitatis inter hęc iurã, conclude iurm fidelitatis,qđ dr̃ homagiũ,propriè concernit tpalia;& per hoc d iuramentum iurans quaſi efficitur hõ illius,cui iurat, & eius uaſallus. Et dr̃ homagium, [c]quaſi hominis ligium[d]; quia ligatur,& obligatur illi,cui iurat, & efficitur homo illius. Iõ in ſpiritualibus hoc interuenire non debet; ne uideanť ſpiritualia uendita, quaſi prælatus acqrat hãc vtilitatẽ, & nouũ hominem p̃ ſpũalibus ab eo collatis.de quo iuramẽto dic,ut no.gl.ĩ cle.paſtoralis §.rurſus, de re iud.Et q̃d cõtinet ĩ ſe hoc ſuramẽtum,uide tex.22.q.5.in c.de forma. Iuramentum uero obedientię concernit ſpiritualia, & pertinentia ad officium prælati,& licita duntaxat, & hoc habet in ſe datio ſpiritualium, quia ſubditus debet obedire prælato, ad quã obedientiam Chriſtus nos inducat Amen.

Commentariorum Panormitani. I.V.D. eminentiſſimi in quartũ, & quintum Decr. lib.

FINIS.

a A lupo.Adde Bal. in. l. ſi ſeruus, & ibi bo.tex.C.d̃ furtis,& Spe. in titu. de act. ſeu peti. §. 3.uer. item not. q̃ ſi,in ſi.

b Vnde prælatus. Et quando prælatus debeat complacere ſubditis ſuis, vide hic per d. Ant. & per Do. in c.quod ad nos, oppo. & pone.47. diſt.

ZACHAR. Adde plene per Car.in cle.in plerisq;, circa princ. de elect.

c Homagium. Vnde dicatur homagium,vide Io.An. in titu. de feud.§. qñ in.1.col.ĩuer. & not.q̃ eſt homagium.

ZACHARI. Adde de hoc.ſ. vñ dicatur homagiũ, & quotuplex ſit,Spe. ĩ ti. præal. & in uer ſecundò q̃ritur,& ver. primo aũt,& ibi Bal. in apo.in uer.homagium,& iſtum. in c. ſi diligenti, nu. 1. & ibi poſui apo.in uer.ſunt diuerſa,x̃. de ſimo.

SEBA. SAP. Ligium.Aduertẽdum eſt,q̃ reperitur homagium nõ ligium,ut no.Spe. in titu. de feu. §. qñ ſuper homagiis, uer. & not.& late declarat do. mi. Ia. de ſancto Georgio in tract. de homagio, col. 1.ubi quid ſit homagium ligium, & quid homagiũ non ligium.